Kàddug Yàlla gi

Wolof Bible 2020 revision.

Kàddug Yàlla gi
Wolof Bible 2020 revision.
La bible en wolof; revision 2020

copyright © 2010, 2020 La Mission Baptiste du Sénégal

Language: Wolof

Dialect: Regional Wolof

Translation by: La MBS

For complete copyright statement, please see http://sng.al/copyright
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:
You include the above copyright and source information.
You do not sell this work for a profit.
You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2020-07-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 23 Jul 2020
eb088fb7-76e3-5c5f-ab35-a0da6cd8fd40

Contents

Njàlbéen ga 1
Mucc ga 57
Sarxalkat yi 107
Màndiŋ ma 143
Baamtug Yoon wi 193
Ruut 234
1.Samiyel 238
2.Samiyel 273
1.Buur ya 303
2.Buur ya 339
Esra 373
Neyemi 385
Esteer 402
Ayóoba 410
Sabóor 441
Kàddu yu Xelu 519
Kàdduy Waare 547
Ngën-gi-woy 556
Esayi 562
Yeremi 625
Jooytu 691
Esekiyel 698
Dañeel 757
Ose 774
Yowel 784
Amos 788
Abdiyas 797
Yunus 799
Mise 802
Nawum 809
Abakug 812
Cefaña 815
Ase 819
Sàkkaryaa 822
Malasi 834
Luug 838
Jëf ya 877
Room 915
1.Korent 933
2.Korent 949
Galasi 960
Efes 966
Filib 972
Kolos 976
1.Tesalonig 980
2.Tesalonig 984
1.Timote 986
2.Timote 991
Tit 995
Filemon 997
Yawut ya 998
Yanqóoba 1011
1.Piyeer 1015
2.Piyeer 1020
Yudd 1023
Peeñu ma 1025

Njàlbéen ga
di xaaj bi jëkk ci Tawreetu Musaa
Ubbite gi

Njàlbéen ga mooy téere bi jëkk ci Tawreet. Yonent Yàlla Musaa moo bind Tawreet, juróomi téere yi jiitu ci Mbind mu sell mi.

Téereb *Njàlbéen ga* moo tënk ndoortel lépp lu Yàlla sàkk, muy asamaan ak suuf ak gàncax geek rab yi, ba ci nit; lépp di lu baax.

Téere bii nag wone na ni àddina mujj mel, ndax ñaawtéefi nit, yi law ba sunu jonni Yàllay tey. Gis nanu ci *Njàlbéen ga* ne ca Aadama ak Awa la nit dale déggadil Yàlla, di wuta moom boppam tey fippu, te loolu mooy bàkkaaram. Mu jural ko lu bon, jural ko coonob àddina bu tar, tey gëna tar, soreele kook Yàlla. Booba la dee tàmbali ci àddina. Nekkinu nit mujj na naqari lool, nekkinu suuf it noonu, wuuteek ba Yàlla di sàkk lépp, ba mu baax.

Nu gis ne *Njàlbéen ga* dafa lëkkloo ak mboolem yeneen wàll yi ci des, lépp di benn xibaar buy dégtal nit alkàndeem, gi sababoo ci bàkkaaram, te di ko xamal mbaaxu Yàlla ñeel képp kuy doom Aadama. Waaye xibaar la it buy yégle àtteb Yàlla, ñeel ñi xalab aw yiwam.

Pexe mi Yàlla lalal nit ngir texeem te misaaloon ko xaat ci *Njàlbéen ga* ci saar 3, aaya 15 (3.15), mu ngi sottee ci musalkat bi wara ñëw.

Téereb *Njàlbéen ga* nag làqul matadig nitoo nit, te yonenti Yàlla yi sax muccuñu ci bàkkaar. Looloo tax du kenn ci yonent yi ku manoona sottal li Yàlla tëralal doom Aadama, ngir mu mucc ci noteelu bàkkaar, mucc ci sànkute gi bàkkaar jur, ba jot ci yiwu Yàlla wi koy texeel.

Bu loolu weesee, téereb *Njàlbéen ga* leeral na ci saar 12, aaya 3 (12.3) ne, la Yàlla digoon Ibraayma, maami aji gëm ñi, dig ko doomam Isaaxa ak sëtam, Yanqóoba, moom Isaaxa ak askanam ñoo ko jëkkoona jagoo. Waaye dige la bu jaare ca ñoom, doon barke, ñeel xeeti àddina yépp.

Ibraayma wone na nu nit wara taxawe, ba jot ci digeb Yàlla. Ngëm gu dëggu ak kóolute gu wér ci Yàlla. Ngëm googu ak kóolute googu ci Yàllaak kàddoom moo mana tax nit ku nekk mana jot ci barke bi Yàlla dig Ibraayma, doonte kenn yelloowu ko.

Ci Tënk:

1:1-2:25 Lu jëm ci càkkuteefu asamaan ak suuf

3:1-3:24 Lu jëm ci bàkkaaru nit ak njeexitalam

4:1-8:22 Lu jëm ci askanu Kayin ak Set ba ca mbënn ma

9:1-11:9 Gannaaw mbënn ma ba ca taaxum Babel

11:10-50:26 Lu jëm ci Ibraayma ak Isaaxa ak Yanqóoba ba ci Yuusufa

Yàlla sàkk na àddina, fal ci nit

1 Ca njàlbéen ga Yàlla sàkk na
asamaan ak suuf. 2 Suuf nag daa
maase woon te wéet, lëndëm muur
ndox mu xóot mi, lale ca kaw,
Noowug Yàlla di wër, tiim ndox mi.

3 Ba loolu amee Yàlla ne: «Na leer
nekk,» leer daldi am. 4 Yàlla gis ne
leer gi lu baax la, mu xàjjale leer
ak lëndëm. 5 Yàlla tudde leer gi
bëccëg, lëndëm gi guddi. Ngoon jot,
suba dugg, muy bés ba jëkk.

6 Yàlla ne: «Na aw dénd dox
diggante ndox yi, ngir xàjjale leen,
yii fii, yii fale.» 7 Yàlla nag sàkk
dénd wi, xàjjalee ko ndox yi féete
dénd wi suuf ak yi ko féete kaw.
Mu daldi nekk noona. 8 Yàlla tudde
dénd wi asamaan. Ngoon jot, suba
dugg, muy bésub ñaareel ba.

9 Yàlla ne: «Na ndox, mi asamaan
tiim, gëndoo benn bérab, ba joor gu
wow feeñ.» Mu daldi nekk noona.
10 Yàlla tudde joor gu wow gi suuf,
ndox mi gëndoo, mu tudde ko géej.
Yàlla gis ne baax na.

11 Yàlla ne: «Na suuf sax ñax, muy
gàncax gu ànd ak jiwoom, ak garab
yuy meññ tey jur seeni jiwu, lu ci

nekk ak wirgoom ci kaw suuf.» Mu
daldi nekk noona. 12 Suuf nag sax
ñax, muy gàncax gu ànd ak wirgoy
jiwoom, ak garab yuy meññ tey jur
seeni wirgoy jiwu. Yàlla gis ne baax
na. 13 Ngoon jot, suba dugg, muy
bésub ñetteel ba.
14 Yàlla ne: «Na am ay leer
ci asamaan, ngir xàjjale guddi ak
bëccëg, te doon ay tegtal, yuy
ràññle jamono yi, tey takk bés yi
ak at yi. 15 Nañu nekk ay leer ci
asamaan si, di leeral suuf.» Mu daldi
nekk noona. 16 Yàlla sàkk ñaari leer
yu mag, gi gëna mag yilif bëccëg,
gi gëna ndaw yilif guddi; mu sàkk
it biddiiw yi. 17 Yàlla nag teg leen
ci asamaan, di ca leeral suuf, 18 ñuy
yore guddi ak bëccëg, tey xàjjale
lëndëm ak leer. Yàlla gis ne baax na.
19 Ngoon jot, suba dugg, muy bésub
ñeenteel ba.
20 Ba loolu amee Yàlla ne: «Na
ndox fees ak ay ndiiraani xeeti
bindeef, te ay picc tiim suuf, di
naaw ci asamaan.» 21 Ci biir loolu
Yàlla bind rabi géej yu mag yi ak
mboolem mbindeef muy féey tey
ramm-rammi ci ndox mi, mu ci nekk
ak wirgoom, teg ca lépp luy boroomi
laaf, lu ci nekk ak wirgoom. Yàlla gis
ne baax na. 22 Ba mu ko defee Yàlla
barkeel leen, daldi ne: «Giirleen
te bare, ba fees ndoxi géej.» Mu
neeti: «Na picc yi bare ci kaw suuf.»
23 Ngoon jot, suba dugg, muy bésub
juróomeel ba.
24 Yàlla ne: «Na suuf génne ay
bindeef, mu ci nekk ak wirgoom: ag
jur, luy raam aki rabi àll, lu ci nekk
ak wirgoom.» Mu daldi nekk noona.
25 Yàlla dafa bind rabi àll yi, lu ci
nekk ak wirgoom, jur gu ci nekk ak
wirgoom, ak lépp luy raam ci kaw
suuf, lu ci nekk ak wirgoom. Yàlla
nag gis ne baax na.
26 Yàlla ne: «Nanu bind nit ci sunu
melokaan, mu nirook nun, te na yilif
jëni géej ak picci asamaan ak jur
gépp ak suuf sépp ak lépp lu ciy
raam.»
27 Yàlla dafa bind nit ci takkndeeram;
ci takkndeeru boppam la Yàlla bind nit,
góor ak jigéen la bind.
28 Yàlla barkeel leen ne leen: «Gi-
irleen te bare, ba fees àddina,
di ko saytu; te it yilifleen jëni
géej ak picci asamaan ak mboolem
mbindeef muy yëngu ci kaw suuf.»
29 Yàlla ne: «Xool-leen, jox naa
leen gépp gàncax gu ànd ak jiwoom
ci kaw suuf sépp ak gépp garab
guy meññ tey jur jiwoom, muy seen
dund. 30 Naka rabi àll yépp it,
ñook picci asamaan yépp ak lépp
luy raam ci kaw suuf, te di boroom
bakkan, jox naa leen lépp luy ñax
mu tooy, ñoom itam, muy seen
lekk.» Mu daldi nekk noona.
31 Yàlla nag gis li mu def lépp,
fekk lépp baax lool. Ngoon jot, suba
dugg, muy bésub juróom benneel
ba.

2

1 Ci kaw loolu asamaan ak suuf
ak li ñu ëmb lépp mat. 2 Bésub
juróom ñaareel ba fekk na Yàlla
matal liggéeyam. Mu dal-lu nag ca
bésub juróom ñaareel ba, gannaaw
ba mu liggéeyee loolu lépp. 3 Yàlla
daldi barkeel bésub juróom ñaareel
ba, def ko bés bu sell, ndax da caa
dal-lu woon gannaaw liggéey, ba mu
sàkke lépp.

Cosaanal asamaan ak suuf

(Saar 2.4—4.26)

Yàlla dugal na nit Àjjana, jox ko ndigal

4 Liy cosaanal asamaan ak suuf,
ba ñu leen di sàkk, mooy lii. Bés
ba Aji Sax ji Yàlla sàkkee suuf ak
asamaan, 5 genn garab nekkagul
woon ci kaw suuf, te genn gàncax
saxagul; ndaxte booba Yàlla Aji Sax
ji tawagul, te nit kuy bey amagul.
6 Ci biir loolu mbënn di balle ci suuf,
di tooyal fépp. 7 Yàlla Aji Sax ji nag
móol nit ci pëndu suuf, sol ngelawal
dund ci paxi bakkanam, nit daldi
doon boroom bakkan.

8 Naka noona Yàlla Aji Sax ji
jëmbat tool ca biir Àjjana fa féete
penku ba, tàbbal ca nit ka mu bind.
9 Yàlla Aji Sax ji nag saxal ci suuf
lépp luy garab gu meññeef ma rafet
te neexa lekk; mu def it garab gay
taxa dund ca digg tool ba, moom ak
garab gay taxa xam lu baax ak lu
bon.

10 Amoon na dex guy balle Àjjana,
di suuxat tool ba, dale fa nag,
séddlikoo, def ñeenti wal. 11 Turu
menn wal ma di dexu Pison, moo
wër réewum Awila mépp. Wurus
a nga woon ca réew mooma, 12 di
wurusu ngalam; te it ndàbb lu neex
xet a nga fa woon ak per yu jafe
yu ñuy wax onigsë. 13 Ñaareelu
dex ga di Giyon, wër réewu Kuus
mépp; 14 turu ñetteelu dex ga di
Tiigar, féete réewum Asiri penku;
ñeenteelu dex ga di Efraat.

15 Yàlla Aji Sax ji nag jël nit ki,
tàbbal ko biir toolub Àjjana, mu di
ko bey ak a sàmm. 16 Yàlla Aji Sax ji
sant nit ki, ne ko: «Man ngaa lekk ci
mboolem garabi tool bi, 17 waaye bul
lekk ci garab giy taxa xam lu baax ak
lu bon, ndaxte bés boo ci lekkee kat,
li wér mooy fa ngay doxe dee.»

18 Yàlla Aji Sax ji daldi ne: «Wéet
baaxul ci nit, kon dinaa ko bindal
ku koy jàpple te jekk ci doon
wéttalam.» 19 Loolu fekk na Yàlla
Aji Sax ji sàkk ci suuf nja-àll yépp ak
njanaaw yépp, daldi leen indil nit, di
seet nu leen nit di tudde; te tur wu
mu leen jox, muy moom. 20 Ba mu
ko defee nit kooku, di Aadama, tudd
jur gépp ak picc yépp ak rabi àll
yépp, waaye fekku ca ku koy jàpple
te jekk ci doon wéttalam.

21 Bi loolu amee Yàlla Aji Sax ji
nelawloo Aadama nelaw yu xóot.
Ba muy nelaw nag, mu rocci genn
ciy faaram, fatte pax ma aw suux.
22 Yàlla Aji Sax ji bind jigéen ci faar,
gi mu jële ci Aadama, indil ko ko.
23 Aadama ne tonet, daldi ne:
«Waaw kay nag, kii moo bokk ci
samay yax ak sama suux!
Dees na ko tudde jigéen, ndaxte ci
góor lees ko jële*.»
24 Looloo tax góor di bàyyikoo ci
ndeyam ak baayam, ànd ak sox-
naam, ñuy wenn suux.
25 Ku góor ki ak soxnaam, ñoom
ñaar ñépp, yaramu neen lañu de-
foon, te amuñu ci woon genn kersa.

3

Yàlla dàq na nit Àjjana

1 Jaan nag moo gënoona muus ci
rabi àll, yi Yàlla Aji Sax ji sàkk yépp.
Jaan ja moo ne jigéen ja: «Ndax
wóor na ne Yàllaa ne: “Buleen lekk
ci doomi genn garabu tool bi”?»
2 Jigéen ja wax jaan ja, ne ko: «Man
nanoo lekk ci doomi garabi tool bi
kay. 3 Waaye garab gi ci digg tool bi
la Yàlla ne: “Buleen ci lekk, buleen
ko laal sax, lu ko moy ngeen dee.”»
4 Jaan ja ne jigéen ja: «Déedéet,
dungeen dee! 5 Waaye Yàlla xam
na ne bés bu ngeen ci lekkee, seeni
bët dina ubbiku, ngeen mel ni Yàlla,
xam lu baax ak lu bon.»
6 Jigéen ja dafa gis ne garab gi
rafet na, niru na lu neex, te mata
bëgg ci kuy wuta am xel, mu witt
ci doom yi, lekk; jox ci jëkkëram, ji
mu àndal, moom it mu lekk. 7 Seeni
bët daldi ubbiku, ñu xam ne yaramu
neen lañu def. Ba mu ko defee ñu
ràbb xobi garabu figg, gemboo.
8 Gannaaw loolu ñu dégg tànki
Yàlla Aji Sax ji, muy doxantu ca tool
ba, fekk ker gi sedd, ñu daldi fexee
làqu Yàlla Aji Sax ji ci biir garabi
tool bi. 9 Yàlla Aji Sax ji nag ne
Aadama: «Ana nga?» 10 Mu ne ko:
«Damaa dégg say tànk ci tool bi,
tiit, ndax yaramu neen laa def, ma
daldi làqu.» 11 Yàlla Aji Sax ji ne
ko: «Ku la xamal ne dangaa def
yaramu neen? Mbaa du dangaa lekk
ca garab, ga ma la aaye, waay?»
12 Aadama ne ko: «Jigéen, ji nga ma
booleel de, moo ma jox ci garab gi,

* **2:23** 2.23 Ni ñuy wooye góor ak ni ñuy wooye jigéen dañoo jegeyoo ci làkku ebrë.

ma lekk.» 13 Yàlla Aji Sax ji ne jigéen
ja: «Yaw, li nga def nii mooy lan?»
Jigéen ja ne ko: «Aa, jaan de moo
ma nax, ba ma lekk ci.»
14 Yàlla Aji Sax ji nag ne jaan ja:
«Gannaaw def nga loolu,
yaw rekk yaay alku ci rabi kër yépp
ak rabi àll yépp;
dinga watatu, di lekk pënd sa giiru
dund gépp.
15 Dinaa def mbañeel sa digganteek
jigéen ji,
ba dëddale sa xeet ak xeetam,
muy toj sa bopp,
nga di ko màtt ci téstën.»
16 Yàlla teg ca ne jigéen ja:
«Dinaa taral sa metitu mat,
ci metit ngay wasin.
Sa bëgg-bëggu bakkan dina la xiir
ci sa jëkkër,
te moo lay teg tànk.»
17 Mu tegaat ca ne Aadama:
«Gannaaw dégg nga sa waxu soxna,
ba lekk ci garab gi ma la aaye,
dinaa rëbb suuf ndax yaw;
coono bu metti nga ciy dunde sa
giiru dund gépp.
18 Suuf dina la meññalal ay dég aki
dagg,
doo lekk te beyoo,
19 saw ñaq ngay dunde,
ba kera ngay dellu ci suuf, si ma la
jële;
ndaxte pënd nga,
te dinga dellu di pënd.»
20 Aadama nag tudde soxnaam
Awa (mu firi Dund), ndax mooy
ndeyu képp kuy dund. 21 Gannaaw
gi Yàlla Aji Sax ji sàkkal Aadama ak
soxnaam ay yérey der, wodde leen.
22 Yàlla Aji Sax ji daldi ne: «Léegi
nit mel na ni nun, xam lu baax ak lu
bon. Kon nag bumu tàllal loxoom, di
witt ci doomi garab giy taxa dund, di
lekk, bay dund fàww.»
23 Ba loolu amee Yàlla Aji Sax ji
génne ko toolub Àjjana, muy bey
suuf, si ñu ko sàkke. 24 Da koo
dàq, ba noppi teg ca penkub toolu
Àjjana ba ay malaakay serub*, boole
ca saamar buy xuyy-xuyyi, tey dem
ak a dikk, di wattu yoon, wa jëm ca
garab gay taxa dund.

4

Kayin rey na Abel

1 Gannaaw loolu Aadama dëkkoo
na soxnaam Awa, mu ëmb, am
Kayin, mu ne: «Am naa doom ju
góor ci ndimbalu Aji Sax ji*.» 2 Awa
teg ca rakkam, Abel. Abel di sàmm,
Kayin di bey†.
3 Ñu dem ba mu yàgg, Kayin sàkk
ci mbeyam, jébbal ko Aji Sax ji,
màggale ko ko. 4 Abel moom jébbal
ko nebbonu jur, ga jëkka juddu ca
géttam. Aji Sax ji nangul Abel, 5 te
nangulul Kayin. Kayin nag mer lool,
ba ne fóññ.
6 Aji Sax ji ne Kayin: «Lu la taxa
mer, ba ne fóññ nii? 7 Soo defee lu
baax, dees na la nangul; soo deful lu
baax, bàkkaar a ngi lay yeeru ci sa
bunt, di la tërook a wut, waaye yaa
ko wara man.»
8 Ci kaw loolu Kayin séq ak
rakkam Abel wax. Ba mu ko defee
ñu dem ca àll ba, Kayin dal ci kaw
Abel, bóom ko. 9 Aji Sax ji ne Kayin:
«Ana sa rakk Abel?» Mu ne ko:
«Gisuma ko de; xanaa maa wara
sàmm sama rakk?» 10 Yàlla ne ko:
«Loo def? Sa deretu rakk jaa ngi yu-
uxoo ci suuf, ma di ci dégg. 11 Léegi
dinga alku, ba suuf dummóoyu la,
moom mi ubbi gémmiñam, naan sa
deretu rakk, ji nga tuur. 12 Boo
beyee, dootu nangu. Dinga dëkke
daŋ-daŋ, di wëreelu ci àddina.»
13 Teewul Kayin wax Aji Sax ji
ne ko: «Sama mbugal diis na lool,
ba àttanuma ko! 14 Ndegam tey jii
danga maa dàq, xañ ma sa jataay,
dinaa dëkke daŋ-daŋ, di wëreelu ci
kaw suuf, te kon ku ma gis rey ma.»
15 Aji Sax ji ne ko: «Kon nag ku
la rey, yaw Kayin, dina jot juróom
ñaari yoon lu ko raw.» Ba loolu

* **3:24** 3.24 serub: serub yi ay bindeef lañu yu teew fa Yàlla. * **4:1** 4.1 Awa mu ngi dendle turu taawam Kayin ak baatu ebrë biy tekki «am». † **4:2** 4.2 Kayin, Abel: am na ñu leen gëna xam ci turi Xabiil ak Abiil.

amee mu sàkkal Kayin màndarga,
ba ku ko gis du ko rey. 16 Kayin
daldi bàyyikoo ca Aji Sax ji, dem
dëkki réewu Nódd‡, fa féete Àjjana
penku.

Askanu Kayin

17 Gannaaw loolu Kayin dëkkoo
na soxnaam, mu ëmb, am Enog.
Ci biir loolu Kayin sanc ab dëkk,
dippee ko doomam ju góor Enog.
18 Enog jur Iraat; Iraat jur Mex-
uyayel; Mexuyayel jur Metusayel;
Metusayel jur Lemeg. 19 Lemeg
nag jël ñaari jabar, aawo bi tudd
Ada, ñaareel bi di Silla. 20 Ada
taawloo Yabal, miy cosaanu sàmm
yiy màngaan, 21 teg ca Yubal, miy
cosaanu ñi mane xalam ak toxoro.
22 Silla moom jur Tubal Kayin miy
tëgg lépp luy jumtukaayu xànjar ak
weñ. Tubal Kayin am na jigéen bu
tudd Naama.
23 Lemeg nag ne ay soxnaam:
«Dégluleen maa, yeen soxnay Lemeg,
teeyluleen maa, yeen Ada ak Silla.
Nit a ma gaañ, ma bóom,
goneg jàmbaar dóor ma, ma faat.
24 Kayin kay, lees di feyul juróom ñaari yoon,
ne, bu dee Lemeg mii, muy juróom ñaar fukki yoon ak juróom ñaar.»
25 Bi loolu wéyee Aadama dëkkoo
soxnaam, mu am doom ju góor;
tudde ko Set (mu firi May), ndax
da ne: «Yàlla may na ma weneen
askan, mu wuutu Abel, mi Kayin
rey.» 26 Set it, am doom ju góor,
tudde ko Enos. Fan yooya lañu
tàmbalee tudd Aji Sax ji, di ko
wormaal.

Askanu Aadama, ba ci Nóoyin

5

(Saar 5.1—6.8)

1 Ni téere indee askanu Aadama
nii la. Ba Yàlla di sàkk nit, da
koo bind ci melokaanam, 2 góor ak
jigéen la sàkk, barkeel leen, tudde
leen Nit, keroog ba mu leen sàkkee.
3 Aadama dund téeméeri at ak
fanweer (130), jur doom ju góor,
mu bindoo melokaanam te nirook
moom. Mu tudde ko Set. 4 Set juddu
na, Aadama dundaat juróom ñetti
téeméeri at (800), amaat ay doom yu
góor ak yu jigéen. 5 Kon Aadama
dund na juróom ñeenti téeméeri at
ak fanweer (930), doora faatu.
6 Set moomee am na téeméeri at
ak juróom (105), doora jur Enos.
7 Enos juddu na, Set dundaat juróom
ñetti téeméeri at ak juróom ñaar
(807), amaat doom yu góor ak yu
jigéen. 8 Kon Set dund na juróom
ñeenti téeméeri at ak fukk ak ñaar
(912), doora faatu.
9 Enos nag am na juróom ñeent
fukki at (90), doora jur Kenan.
10 Kenan juddu na, Enos dundaat
juróom ñetti téeméeri at ak fukk ak
juróom (815), amaat doom yu góor
ak yu jigéen. 11 Kon Enos dund
na juróom ñeenti téeméeri at ak
juróom (905), doora faatu.
12 Kenan moomee am na juróom
ñaar fukki at (70), doora jur
Malaleel. 13 Malaleel juddu na, Ke-
nan dundaat juróom ñetti téeméeri
at ak ñeent fukk (840), amaat ay
doom yu góor ak yu jigéen. 14 Kon
Kenan dund na juróom ñeenti
téeméeri at ak fukk (910), doora
faatu.
15 Malaleel nag am na juróom
benn fukki at ak juróom (65),
doora jur Yeredd. 16 Yeredd juddu
na, Malaleel dundaat juróom ñetti
téeméeri at ak fanweer (830), amaat
ay doom yu góor ak yu jigéen.
17 Kon Malaleel dund na juróom
ñetti téeméeri at ak juróom ñeent
fukk ak juróom (895), doora faatu.
18 Yeredd moomee am na
téeméeri at ak juróom benn fukk ak
ñaar (162), doora jur Enog. 19 Enog
juddu na, Yeredd dundaat juróom
ñetti téeméeri at (800), amaat ay
doom yu góor ak yu jigéen. 20 Kon

‡ **4:16** 4.16 Nódd baatu ebrë la buy tekki «ku dëkkul fenn».

Yeredd dund na juróom ñeenti
téeméeri at ak juróom benn fukk
ak ñaar (962), doora faatu.
21 Enog moomee, am na juróom
benn fukki at ak juróom (65), doora
jur Matusalem. 22 Matusalem juddu
na, ba noppi Enog topp Yàlla ñetti
téeméeri at (300), amaat ay doom yu
góor ak yu jigéen. 23 Kon Enog dund
na ñetti téeméeri at ak juróom benn
fukk ak juróom (365). 24 Enog dafa
topp Yàlla, ba jekki-jekki giseesatu
ko, ndaxte Yàllaa ko yéege fa moom.
25 Matusalem moomee am na
téeméeri at ak juróom ñett fukk ak
juróom ñaar (187), doora jur Lemeg.
26 Lemeg juddu na, Matusalem dun-
daat juróom ñaar téeméeri at ak
juróom ñett fukk ak ñaar (782),
amaat ay doom yu góor ak yu jigéen.
27 Kon Matusalem dund na juróom
ñeenti téeméeri at ak juróom benn
fukk ak juróom ñeent (969), doora
faatu.
28 Lemeg nag am na téeméeri at
ak juróom ñett fukk ak ñaar (182),
doora jur doom ju góor. 29 Mu
tudde ko Nóoyin (mu firi Noflaay)
ndax dafa ne: «Kii moo nuy taxa
noyyiwaat, noppal nu ci liggéey yu
metti ak coonoy mbeyu suuf, si Aji
Sax ji rëbb.» 30 Nóoyin juddu na,
Lemeg dundaat juróomi téeméeri at
ak juróom ñeent fukk ak juróom
(595), amaat ay doom yu góor ak
yu jigéen. 31 Kon Lemeg dund na
juróom ñaar téeméeri at ak juróom
ñaar fukk ak juróom ñaar (777),
doora faatu.
32 Nóoyin moomee am na juróomi
téeméeri at (500), doora jur Sem ak
Xam ak Yafet.

6

Yàlla fas na yéene tas àddina ndax mbonu nit

1 Bi nga xamee ne nit ñi tàmbali
nañoo fulandiwu ci kaw suuf, te am
ay doom yu jigéen, 2 ay goney Yàlla
ñoo gis jigéen ñeek seen taar, ñuy
jël ñi ñu bëgg ci ñoom, def leeni
jabar. 3 Aji Sax ji daldi wax ne:
«Manumaa bàyyi nit, muy wéyee
dunde noo, gi ma ko may, ndax nit
du dara lu dul suuxi neen, kon dinaa
leen àppal diirub téeméeri at ak
ñaar fukk (120).»
4 Ca jamono yooya ak itam gan-
naaw ba goney Yàlla yooyu àndeek
jigéeni àddina, ba am ca ay doom,
aw xeetu ponkal wu ñuy wax Ne-
filim moo nekkoon ci àddina. Ñooy
ponkal ya woon te doonoon góor ñu
amoon tur.
5 Aji Sax ji dafa gis ne mbonu nit
màgg na lool ci biir àddina, te fu
mu mana tollu, lu bon rekk lay xinte
ci xolam. 6 Aji Sax ji nag am tiis ci
xolam, ba mititlu li mu doon sàkk
nit ci kaw suuf. 7 Aji Sax ji daldi
ne: «Dinaa far ci kaw suuf doom
aadama yi ma sàkk, nit ak jur, luy
raam ak luy naaw, ndax mititlu naa
li ma leen sàkk.» 8 Waaye fekk na Aji
Sax ji xool Nóoyin bëti yërmande.

Askanu Nóoyin

(Saar 6.9—9.29)

9 Askanu Nóoyin mooy lii. Nóoyin
nit ku jub la woon, di ku mat ci biir
nit ñi mu bokkal jamono, te di ku
topp Yàlla. 10 Nóoyin nag amoon
na ñetti doom yu góor: seeni tur di
Sem, Xam ak Yafet.
11 Booba fekk na àddina yàqu,
te fees ak ay, Yàlla teg ci bëtam.
12 Yàlla gis ne àddina yàqu na,
ndaxte jëfi ñépp a bokk ñaaw fi kaw
suuf.
13 Ba mu ko defee Yàlla ne Nóoyin:
«Dogal naa ne dinaa boole faat
mboolem boroom bakkan, ndaxte
ayu nit dajal na kaw suuf. Dinaa
leen boole ak li ci àddina, faagaagal.
14 «Yaw nag wutal dénku sippar,
yettal ci sa bopp gaal gu mag; nga
sàkk ci ay néeg, te diw ko koltaar
biir ak biti. 15 Ni nga koy defare
nii la. Na guddaayu gaal gi di ñetti
téeméeri xasab, yaatuwaay bi di
juróom fukki xasab, taxawaay bi di
fanweeri xasab. 16 Yettal mbaar, mu
ko tiim, te nga àggle gaal gi, bàyyi lu
tollook xasab diggante kéméj yi ak
mbaar mi. Sàkkal ko bunt ci wet gi,

te séddale ko ñetti néeg yu tegloo, benn ci suuf, benn ci digg bi ak benn ci kaw.
17 «Maa ngi nii di indi mbënnu ndox ci kaw suuf, mu far lépp luy dund lu asamaan tiim; te lépp lu nekk ci kaw suuf dina dee.
18 Waaye dinaa fas kóllëre ak yaw, nga dugg ci gaal gi, yaak say doom ak sa soxna ak say soxnay doom.
19 Te xeeti rab yépp nanga ci dugal ñaar ci gaal gi, wu ci nekk, nga def ko góor ak jigéen; su ko defee ngeen ànd mucc.
20 Xeetu picc wu ci nekk ak xeetu bàyyima wu ci nekk ak wépp xeetu rab wuy raam ci suuf, dina def ñaar, ñëw ci yaw, ba raw.
21 Sàkkal ci bépp xeetu dund, denc, ngeen bokk dunde.»
22 Noonu la Nóoyin def. Lépp lu ko Yàlla sant, def na ko.

7

Yàlla musal na Nóoyin ci mbënn mi

1 Gannaaw ba loolu amee Aji Sax ji dafa wax Nóoyin ne ko: «Duggal ci gaal gu mag gi, yaak sa njaboot gépp, ndaxte niti jamono jii, yaw rekk laa ci gis, nga jub ni ma ko bëgge.
2 Xeeti rab yu set* yépp yóbbaale ci juróom ñaar yu góor ak juróom ñaar yu jigéen, ak ñaar ci xeeti rab yi setul, te ñuy góor ak jigéen.
3 Te it xeetu picc mu nekk yóbbaale ci juróom ñaar yu góor ak juróom ñaar yu jigéen, ngir seen xeet baña fey ci kaw suuf.
4 Ndax kat li feek juróom ñaari fan dinaa wàcce taw ci kaw suuf diiru ñeent fukki guddi ak ñeent fukki bëccëg, ba far ci àddina mboolem mbindeef mu ma sàkk.»
5 Nóoyin daldi def la ko Aji Sax ji sant lépp.
6 Bi mbënn miy ñëw ci àddina, booba fekk na Nóoyin am juróom benni téeméeri at.
7 Nóoyin dugg na ca gaal ga, ànd ak ay doomam ak soxnaam ak soxnay doomam ya, ngir mucc ca ndoxu mbënn ma.
8 Rab yu set yi ak yi setul ak picc yi ak yiy raam
9 ànd nañu ak Nóoyin, dugg ca gaal ga, def ñaar-ñaar, góor ak jigéen, ni ko Yàlla sante Nóoyin.
10 Ba juróom ñaari fan wéyee nag, ndoxu mbënn ma agsi ci kaw suuf.
11 At ma Nóoyin amee juróom benni téeméeri at, ca fukki fan ya ak juróom ñaar ca ñaareelu weer wa, kera la bëti ndox ya ne jàyy, jóge xóotey géej, bunti ndoxi asamaan ne kulbét, mu ne yureet,
12 taw biy sottiku ci suuf diiru ñeent fukki guddi ak ñeent fukki bëccëg.
13 Keroog bés boobu la Nóoyin ànd aki doomam yu góor, Sem ak Xam ak Yafet, ak soxnaam ak ñetti soxnay doomam yooyu, ñu dugg ca gaal ga,
14 àndandook rabu àll yépp, lu ci nekk ak wirgoom, ak jur gépp, lu ci nekk ak wirgoom, ak lépp luy raam ci kaw suuf, lu ci nekk ak wirgoom, ak lépp luy naaw, lu ci nekk ak wirgoom, muy picc mbaa boroomi laaf.
15 Lépp luy boroom bakkan def na ñaar-ñaar, ànd ak Nóoyin, dugg ca gaal ga,
16 mboolem xeetu mbindeef rekk, di góor ak jigéen, ni ko ko Yàlla sante. Ci kaw loolu Aji Sax ji ne ràpp buntu gaal gi, gannaaw bi Nóoyin duggee.
17 Mbënn ma nag di wal ci àddina diiru ñeent fukki fan. Ndox ya di yokku, gaal gay jóg, ba tëmb, tiim suuf lu sore.
18 Ma ngay gën di yokku, tey baawaan ci kaw suuf, ba gaal ga tëmb, di dem ca kaw ndox ma.
19 Ndox ma di walangaan, ba mëdd tund yu kawe ya fépp fu asamaan tiim.
20 Muy yokku, di yokku, ba gëna kawe tund ya lu mat fukki xasab ak juróom.
21 Mboolem mbindeef mu daan dox ci kaw suuf dee na ca. Picc yi ak jur gi ak rabi àll yi ak lépp luy raam ci kaw suuf dee na, ñoom ak nit ñépp.
22 Mboolem mbindeef muy boroom bakkan ci kaw suuf a bokk dee.
23 Luy dund ci àddina daldi sànku, ba nit ak jur ak luy raam ak

* **7:2** 7.2 rab yi set ñoo di rab, yi Yàlla nangu, ñu sarxal ko.

luy naaw— lépp la Aji Sax ji raafal
ci àddina. Nóoyin rekk a des, moom
ak ña àndoon ak moom ca gaal ga.
24 Ndox mi nag di wal-wali ci kaw
suuf diirub téeméeri fan ak juróom
fukk.

8

Nóoyin génn na gaal gu mag ga

1 Ci biir loolu Yàlla xalaat na
Nóoyin ak li mu nekkal ci gaal gi, di
rabi àll yi ak jur gi. Yàlla daldi yebal
ngelaw, mu wal kaw suuf, ba ndox
yi wàcc. 2 Bëti ndox ya ca xóote
ya dafa taxaw, bunti ndoxi asamaan
tëju, taw bi dal. 3 Ci kaw loolu
ndox mi taa ci suuf di wàññiku.
Bi téeméeri fan yi ak juróom fukk
matee nag, ndox ma gëna néew.
4 Ba juróom ñaareelu weer wa amee
fukki fan ak juróom ñaar, gaal gaa
nga teereji tundi Araraat. 5 Ndox
may wàññiku rekk ba ca fukkeelu
weer wa. Keroog ba fukkeelu weer
wa teroo, ca la njobbaxtali tund ya
tàmbalee feeñ.
6 Teg nañu ca ñeent fukki fan,
Nóoyin doora ubbi poroxndoll, ba
mu sàkkaloon gaal ga, 7 daldi yebal
ab baaxoñ, muy naaw, di dem ak
a dikk, ba ndox mi fendi ci kaw
suuf. 8 Mu teg ca yebal pitax, ba
xam ndax ndox mi ci suuf fer na.
9 Teewul pitax ma gisul fenn fu mu
tag, ndax ndox mi muur na suuf
sépp. Mu délsi nag fa moom ca gaal
ga. Nóoyin tàllal loxoom, jàpp ko
dugal ci biir fi wetam. 10 Négandiku
na juróom ñaari fan, doora yebalaat
pitax ma. 11 Ba mu délsee ca ngoon,
indaalewul lu moy xobu oliw wu
tooy wu keppe ca sàll wa. Nóoyin
xam ne ndox mi taa woon ci suuf,
fer na. 12 Mu négati juróom ñaari
fan, bàyyiwaat pitax ma. Boobu
yoon nag délsiwaatul ca moom.
13 At ma Nóoyin amee juróom
benni téeméeri at ak benn, keroog
benn fanu weer wa jëkk, ndox
ma taa woon ca suuf daldi fendi.
Nóoyin ubbi kubeer ga, xool, ba gis
ne kaw suuf sépp wow na. 14 Keroog
ñaar fukki fan ak juróom ñaar ca
ñaareelu weer wa, ca la suuf si
doora wow koŋŋ.
15 Ba loolu amee Yàlla ne Nóoyin:
16 «Génnal gaal gi, yaak sa soxna
ak say doom ak say soxnay doom.
17 Génnewaaleel lépp luy xeetu
mbindeef mu ngeen àndal: picc
yi ak bàyyima yi ak luy raam, ñu
fulandiwu ci kaw suuf, daldi giir te
bare.» 18 Nóoyin daldi génn, moom
aki doomam ak soxnaam ak soxnay
doomam ya. 19 Rabi àll yi ak luy
raam ak luy naaw ak luy dox ci kaw
suuf— lépp génne ca gaal ga, lu ci
nekk ak wirgoom.
20 Naka la Nóoyin génn, daldi
sàkkal Aji Sax ji sarxalukaay,
màggale ko ko. Mu sàkk nag ci
mboolem rab wu set ak mboolem
picc mu set, jébbal Yàlla ca sarx-
alukaay ba, muy saraxu rendi-
dóomal. 21 Ci kaw loolu xetug jàmm
gillee ca sarax sa, yéeg fa Aji Sax
ja. Booba la wax ci xolam ne:
«Dootuma rëbb suuf mukk ndax nit,
doonte ba muy ndaw lay dale xinte
lu ñaaw ci xolam. Dootuma boole
fàdd mukk lépp luy dund, nii ma ko
defe.
22 Li feek suuf di suuf,
dootu jiwooy dakk mbaa ngóob,
te du sedd aku tàngoor,
du nawet it mbaa noor,
mbaa guddeek bëccëg.»

9

Yàlla fas na kóllëre ak Nóoyin

1 Ci kaw loolu Yàlla barkeel
Nóoyin aki doomam ne leen: «Gi-
irleen te bare, ba fees àddina.
2 Mboolem rabi àll yi ak njanaawi
asamaan ak ndëgmeent yi ci suuf,
ak jëni géej yépp, dinañu leen ra-
gal lool. Teg naa leen ci seeni
loxo. 3 Man ngeena dunde boroom
bakkan yooyu yépp. Jagleel naa
leen bindeef yooyu yépp, ni ma leen
jagleele woon gàncax.
4 «Waaye buleen lekk yàpp wu
ànd ak deret, ndaxte dund a ngi ci
deret. 5 Seen dundu nit itam, mu

ngi ci seen deret, kon kat, képp ku
tuur seen deret dinaa ko ko topp. Te
it mala mu ci rey nit dinaa ko ko
topp, ni may toppe nit. Dinaa topp
ku nekk deretu moroomam.
6 Ku tuur deretu nit,
na nit tuur deretam,
ngir melokaanu boppam
la Yàlla sàkke nit.
7 Yeen nag, giirleen te bare, fu-
landiwu ci kaw suuf te fees ko.»
8 Yàlla nag wax Nóoyin ak
doomam, yi mu àndal, ne leen:
9 «Bés niki tey fasal naa sama
bopp kóllëre sama diggante ak yeen
ak seen askan, 10 fas ko it sama
diggante ak mboolem mbindeef
mu ngeen àndal, muy picc akug
jur mbaa rabi àll— lépp daal lu
génnandoo ak yeen ci gaal gi, di
lépp luy dund ci kaw suuf. 11 Ni
may faseek yeen kóllëre nii la:
Deesatul boole bindeef yépp, faat ci
mbënn mukk.
Du menn mbënn mu deeti faagaagal
àddina.»
12 Yàlla neeti: «Kóllëre gi may fas
ak yeen ak mboolem mbindeef mu
ànd ak yeen, day sax ba fàww te
liy màndargaam mooy lii: 13 def
naa sama xon ci niir yi, muy
màndargaal kóllëre, gi dox sama
diggante ak àddina.
14 «Saa su ma dajalee niir yi ci
jaww ji, ba xon gi feeñ ci niir yi,
15 damay daldi xalaataat kóllëre, gi
ma fas sama digganteek yeen ak
mboolem xeeti bindeef, su ko de-
fee ndox dootu sabab mbënn muy
faagaagal lépp luy dund. 16 Xon
gi day nekk ci biir niir yi, ma di
ko gis, di xalaat kóllëre, gi ma fas
fàww, sama diggante, man Yàlla, ak
mboolem xeetu mbindeef mu nekk
ci kaw suuf.» 17 Ci kaw loolu Yàlla ne
Nóoyin: «Loolu mooy màndargaal
sama kóllëre, gi ma fas ak mboolem
mbindeef mu nekk ci kaw suuf.»

Mbirum Nóoyin ma aki doomam

18 Doomi Nóoyin yu góor, yi génne
ci gaal gi, ñooy: Sem, Xam ak Yafet;
Xam mooy baayu Kanaan. 19 Ñooñu
ñooy ñetti doomi Nóoyin yu góor, te
ci ñoom la àddina sépp soqikoo.
20 Nóoyin ab beykat la woon.
Mu nekk nag ci njëmbatum re-
señ. 21 Mu am bés mu naan biiñ,
ba màndi, tëdd ci xaymaam, daldi
sàgganu.
22 Ba loolu amee Xam, baayu
Kanaan, gis céri baayam, génn waxi
ko Sem ak Yafet ca biti. 23 Sem
ak Yafet ànd, jël malaan, teg ko
ci seeni mbagg, doxe gannaaw ba
agsi, doora sàng seen céri baay.
Dañoo dummóoyu, ba gisuñu seen
céri baay.
24 Màndite ma giif, Nóoyin
yewwu, daldi yég ni xale bi def ak
moom. 25 Ba mu ko defee mu ne:
«Yal na Kanaan torox,
bay jaamu jaami doomi ndeyam.»
26 Mu dellu ne:
«Cant ñeel na Aji Sax ji, Yàllay Sem,
yal na Kanaan dib jaamam.
27 Yal na Yàlla lawal askanu Yafet,
dëël ko ci xaymay Sem,
te Kanaan di seen jaam.»
28 Gannaaw ba mbënn ma wéyee,
Nóoyin dundaat na ñetti téeméeri
at ak juróom fukk (350). 29 Nóoyin
dund na juróom ñeenti téeméeri at
ak juróom fukk (950), doora faatu.

Askanu doomi Nóoyin

10

(Saar 10.1—11.9)

Xeet yi sosoo ci doomi Nóoyin

1 Askanu doomi Nóoyin mooy lii.
Gannaaw ba mbënn ma wéyee, Sem
ak Xam ak Yafet am nañu ay doom.

Li jëm ci askanu Yafet

2 Doomi Yafet yu góor ñii la:
Gomeer ak Magog ak Madéy ak
Yawaan ak Tubal ak Meseg ak
Tiraas. 3 Doomi Gomeer yu góor
di Askenas, Rifaat ak Togarma.
4 Doomi Yawaan yu góor di Elisa ak
Tarsis ak Kitim ak Dodanim. 5 Ñi
sosoo ci ñoom ñoo law ca wàllaa
géej, meññ nag ay xeet ci seeni suuf,
xeet wu ci nekk ak làkkam, def it ay
làng ci seen biiri xeet.

Li jëm ci askanu Xam

6 Doomi Xam yu góor ñoo di
ñii: Kuus ak Misrayim ak Puut ak
Kanaan. 7 Doomi Kuus yu góor di
Seba ak Awila ak Sabta ak Raama
ak Sabteka. Doomi Raama yu góor
di Saba ak Dedan.
8 Kuus moom itam jur Namróot,
ki jëkk di jàmbaar ju siiw ci kaw
suuf, 9 mu doonoon rëbbkat bu
maga mag. Looloo waral ñu naan:
«Mbete Namróot, rëbbkat bu maga
mag ba.» 10 Dëkk yiy péeyi nguuram
ñoo di: Babel ak Ereg ak Akàdd ak
Kalne, gi ci réewu Sineyaar. 11-12 Ca
réew mooma la Namróot jóge dem
Asur, sanc dëkk bu mag boobee di
Niniw, ak dëkk yooyee di Reyobot
Ir ak Kala, ba Resen, gi ci diggante
Niniw ak Kala.
13 Misrayim nag mooy maami Lud-
deen ñi ak Anameen ñi ak Leyabeen
ñi ak Naftuyeen ñi 14 ak Pataruseen
ñi ak Kasluyeen, ñooñee waa Fil-
isti bàyyikoo ca seen réew; ak it
Kaftoreen ñi.
15 Kanaan moo taawloo Sidon, teg
ca Ett, 16 te mooy maami Yebuseen ñi
ak Amoreen ñi ak Girgaseen ñi 17 ak
Eween ñi ak Arkeen ñi ak Sineen ñi,
18 ak Arwàddeen ñi ak Semareen ñi
ak Amateen ñi. La ca tegu làngi
Kanaan tasaaroo. 19 Kemu suufas
Kanaaneen ña, mu ngi tàmbalee
Sidon, jaar weti Gerar, dem ba Gasa,
wuti Sodom ak Gomor ak Atma ak
Ceboyim, daldi teeri Lesa.
20 Ñooñu ñooy askani Xam, askan
wu ci nekk ak làngam ak làkkam, di
ay xeet ci seeni réew.

Li jëm ci askanu Sem

21 Sem, miy magu Yafet, jur na
moom itam ay doom yu góor. Mooy
maami Eber ak askanam. 22 Doomi
Sem yu góor ñii la: Elam ak
Asur ak Arpagsàdd ak Ludd ak
Aram. 23 Góor ñi Aram jur ñii
la: Uus ak Xuul ak Geter ak Maas.
24 Arpagsàdd jur Sela, Sela jur Eber;
25 Eber moom, jur ñaari doom yu
góor, kenn ki tudd Peleg (mu firi
Séddlikoo), ndaxte ci jamonoom
àddina dafa séddlikoo woon. Rakku
Peleg mooy Yogtaan.
26 Yogtaan a jur Alamodàdd ak
Selef ak Asarmawet ak Yera 27 ak
Adoram ak Usal ak Digla 28 ak Obal
ak Abimayel ak Saba 29 ak Ofir ak
Awila ak Yobab. Ñooñu ñépp di
doomi Yogtaan yu góor. 30 Ña nga
dëkkoon ca wàllu Mesa, ga wuti
Sefar, di diiwaanu tund ya ca penku.
31 Ñooñoo askanoo ci Sem, askan
wu ci nekk ak làngam ak làkkam, di
ay xeet ci seeni réew.
32 Làngi doomi Nóoyin yu góor a
ngoogu, làng gu nekk ak askanam,
ñu diy xeet. Ci ñoom la xeet yépp
jóge tasaaroo ci kaw suuf, gannaaw
ba mbënn ma wéyee.

11

Yàlla safaan na làkku àddina, mu jaxasoo

1 Ca ndoorte la nag waa àddina
sépp a bokkoon wenn làkk, seeni
wax di benn. 2 Bi nit ñi toxoo,
jëm penku, dañoo gis ag joor ci
réewu Sineyaar, ñu sanc fa. 3 Ñu
ne: «Ayca nu defar ay móol yu ñu
lakk cib taal, ba mu ñor.» Ci kaw
loolu ñu def móol ya doji tabax,
taqalee ko koltaar, 4 daldi ne: «Ayca
nu tabax ab dëkk bu taax ma bëtt
asamaan; kon dinanu am woy, te
dunu tasaaroo ci kaw suuf.»
5 Ba ñu noppee Aji Sax ji wàcc,
xoolsi dëkk bi ak taax, mi doom
aadama yi tabax. 6 Aji Sax ji da
ne: «Su ñu tàmbalee nii, di menn
mbooloo te bokk wenn làkk, kon
dara dootu leen të. 7 Ayca nu
wàcc, safaan seen làkk, ba dootuñu
déggoo.»
8 Ba loolu amee Aji Sax ji jële leen
foofa, tasaare leen ci kaw suuf sépp,
ñu yemale fa dëkk ba ñu doon tabax.
9 Looloo tax ñu tudde dëkk ba Babel
(mu firi Safaan), ndax foofa la Aji
Sax ji safaane làkku àddina sépp,
mu jaxasoo, te fa la leen tasaaree ci
kaw suuf sépp.

Askanu Sem, maamu Ibraam

(Saar 11.10-26)
10 Askanu Sem mooy lii. Sem
am na téeméeri at, doora jur
Arpagsàdd, fekk na mbënn ma
wees, ba mu am ñaari at.
11 Arpagsàdd juddu na, Sem dundaat
juróomi téeméeri at (500), juraat ay
doom yu góor ak yu jigéen.
12 Arpagsàdd am fanweeri at ak
juróom, jur Sela. 13 Sela juddu
na, Arpagsàdd dundaat ñeenti
téeméeri at ak ñett (403), juraat ay
doom yu góor ak yu jigéen.
14 Sela am fanweeri at, jur Eber.
15 Eber juddu na, Sela dundaat
ñeenti téeméeri at ak ñett (403),
juraat ay doom yu góor ak yu jigéen.
16 Eber am fanweeri at ak ñeent,
jur Peleg. 17 Peleg juddu na, Eber
dundaat ñeenti téeméeri at ak fan-
weer (430), juraat ay doom yu góor
ak yu jigéen.
18 Peleg am fanweeri at, jur Rew.
19 Rew juddu na, Peleg dundaat ñaar
téeméeri at ak juróom ñeent (209),
juraat ay doom yu góor ak yu jigéen.
20 Rew am fanweeri at ak ñaar,
jur Serug. 21 Serug juddu na, Rew
dundaat ñaar téeméeri at ak juróom
ñaar (207), juraat ay doom yu góor
ak yu jigéen.
22 Serug am fanweeri at, jur
Naxor. 23 Naxor juddu na, Serug
dundaat ñaar téeméeri at, juraat ay
doom yu góor ak yu jigéen.
24 Naxor am ñaar fukki at ak
juróom ñeent, jur Teraa. 25 Teraa
gane na àddina, Naxor dundaat
téeméeri at ak fukk ak juróom
ñeent (119), juraat ay doom yu góor
ak yu jigéen.
26 Gannaaw ba Teraa amee
juróom ñaar fukki at, am na Ibraam
ak Naxor ak Aran.

Askanu Teraa, baayu Ibraam

(Saar 11.27—25.11)
27 Askanu Teraa mooy lii. Teraa
mooy baayu Ibraam[*] ak Naxor ak
Aran. Aran mooy baayu Lóot.
28 Gannaaw loolu Aran faatu na
lu jiitu faatug baayam Teraa, ca
réew ma mu juddoo, di Ur[†], dëkku
Kaldeen ña. 29 Ibraam ak Naxor
jël nañu ay soxna; soxnas Ibraam
tudd Sarayi, soxnas Naxor di Milka.
Milka moomu, moom ak rakkam ju
jigéen Yiska, Aran ay seen baay.
30 Sarayi moomu masuloona am
doom te it manu ko woona am.
31 Mu am bés Teraa ànd ak
doomam Ibraam ak sëtam Lóot, mi
Aran di baayam, ak Sarayi, sox-
nas Ibraam. Ñu bokk jóge Ur gu
Kaldeen ña, jëm réewu Kanaan. Ba
ñu demee ba Karan, daldi fay sanc.
32 Teraa dund na ñaar téeméeri at
ak juróom (205), doora génn àddina,
ñu denc ko Karan.

12

Yàlla sant na Ibraam, mu gàddaay
1 Aji Sax ji moo waxoon Ibraam,
ne ko: «Jógeel sam réew, jóge ci say
bokk ak sa kër baay, te nga dem ca
réew mi ma lay won,
2 ma def la ngay cosaanal xeet wu yaa,
barkeel la,
màggal sa tur,
ngay buntu barke;
3 ku la ñaanal barke, ma barkeel,
ku la móolu it, ma alag,
te xeeti àddina sépp,
ci yaw lañuy barkeele.»
4 Ibraam daldi dem, na ko ko Aji
Sax ji waxe woon, Lóot topp ca. Ba
Ibraam di jóge Karan, booba am na
juróom ñaar fukki at ak juróom (75).
5 Ibraam ànd ak soxnaam Sarayi
ak Lóot, mi muy baay bu ndaw ci
moom. Mu yóbbaale nag alal, ja mu
dajale jépp, ak jaam, ya mu jënde
Karan. Ñu jóge fa, jublu réewu
Kanaan.
6 Ba ñu agsee Kanaan, Ibraam
dafa jàll ca biir réew ma, ba àgg
bérab bu sell, ba féete ak Sikem, ca

* **11:27** 11.27 Ibraam mii: Yàlla dina ko mujja tudde Ibraayma. Seetal ci 17.5. † **11:28** 11.28 Ur: dëkk bu yàggoon la, te bokkoon ci réew, mi ñu tudde Iraag léegi. * **12:6** 12.6 Xeetu garab la gu ñuy wax terebent.

garab* gu mag, ga ñuy wooye More.
Booba fekk na waa Kanaan a nga
woon ca réew ma. 7 Ci kaw loolu
Aji Sax ji feeñu Ibraam ne ko: «Sa
askan wi soqikoo ci yaw laay jox
réew mii.» Ibraam nag daldi tabaxal
Aji Sax, ji ko feeñu, ab sarxalukaay.
8 Gannaaw loolu mu jóge fa, jëm
tund, wi féete Betel penku, samp fa
xaymaam; Betel féete ko sowu, Ayi
féete ko penku. Foofa itam Ibraam
tabaxal na fa Aji Sax ji sarxalukaay,
tudd fa Aji Sax ji, wormaal ko.
9 Ibraam bàyyikooti fa, aw yoonam,
jublu àllub Negew†.

Ibraam dem na réewum Misra

10 Ca jamono jooja xiif a amoon
ca réew ma, ba tax Ibraam dem
réewum Misra, toogi fa, ndax xiif bu
metti la woon. 11 Naka lay jub Misra,
daldi ne soxnaam Sarayi: «Déglu
ma, xam naa ne ku rafet nga. 12 Bu
la waa Misra gisee, dinañu ne sama
soxna nga. Te dinañu ma rey, nga
des. 13 Kon nag ngalla waxal ne
sama jigéen nga, ba tax ma am
jàmm; su ko defee dees na ma bàyyi,
ma dund, te di la ko gërëme.»
14 Ba Ibraam àggee Misra, waa
Misra gis ne jigéen ji mu àndal rafet
na lool. 15 Jaraafi Firawna itam
gis ko, di ko kañ ca Firawna ndax
taar ba, ñu daldi ko yóbbu ca kër
Firawna. 16 Firawna nag topptoo
Ibraam bu baax ndax moom, ñu
may ko ay gàtt ak ay nag, ay mbaam
yu góor, ak ay jaam yu góor ak yu
jigéen, ak ay mbaam yu jigéen aki
giléem.
17 Teewul Aji Sax ji wàcce ca
Firawna ak waa këram jàngoro yu
metti ndax Sarayi, soxnas Ibraam.
18 Firawna woolu Ibraam ne ko: «Li
nga ma def nag? Lu tax waxoo ma
ne kii sa soxna la? 19 Lu tax nga ne
sa jigéen la, ba tax ma jël ko, bëgg
koo def sama jabar? Ayca, sa jabar a
ngoog, fabal te ne mott!» 20 Naka la
Firawna wax loolu ba noppi, daldi
sant ay dagam, ñu génne Ibraam
réew ma, moom ak soxnaam ak
alalam jépp.

13

Ibraam ak Lóot teqlikoo nañu

1 Bi loolu amee Ibraam dafa jóge
Misra, moom ak soxnaam, yóbbaale
alalam jépp, daldi dem ca àllub
Negew, Lóot topp ca. 2 Ibraam
nag amoon alal ju bare diggante
jur, xaalis ak wurus. 3 Gannaaw
loolu mu awati yoonam, jóge àllub
Negew, jëm dëkk ba ñu naa Be-
tel, dem ba àgg ca bérab, ba mu
jëkkoona samp xaymaam, ci dig-
gante Betel ak Ayi, 4 fa mu tabaxoon
ab sarxalukaay. Ibraam nag tudd fa
Aji Sax ji, wormaal ko.
5 Ci biir loolu Lóot, mi mu àndal,
moom it yor jur gu gudd ak gu gàtt
aki xayma, 6 ba tax xajatuñu ca réew
ma, ndax seen alal dafa bare, ba
manatuñu faa bokk dëkk. 7 Loolu
tax sàmmi Ibraam ak sàmmi Lóot
di jote. Rax ci dolli Kanaaneen ñi
ak Periseen ñi ña nga woon ca réew
ma.
8 Ba loolu amee Ibraam da ne
Lóot: «Waay waay, bu xuloo am
sama digganteek yaw mbaa say
sàmm ak samay sàmm. Xanaa
dunuy bokk nag? 9 Xanaa àll bi
newul yàmblaŋ ngay gis? Nan teq-
likoo, kay; boo demee càmmoñ, ma
dem ndijoor; boo demee ndijoor, ma
dem càmmoñ.»
10 Ba mu waxee ba noppi, Lóot
dafa xool, gis joor, gi wër dexu
Yurdan gépp, màndi ndox. Ndax
laata Aji Sax jiy tas dëkk yu ñuy
wax Sodom ak Gomor, àll bi jëm
Sowar dafa naatoon, ni réewum
Misra naate, ba faf mel ni toolub
Aji Sax ja*. 11 Ba mu ko de-
fee Lóot tànn jooru Yurdan gépp,
daldi toxu jëm penku. Noonu lañu
teqlikoo. 12 Ibraam dëkke réewu
Kanaan, Lóot sance dëkk ya ca jooru
Yurdan, daldi toxal xaymaam, samp

† **12:9** 12.9 àllub Negew: mu nga féete Kanaan bëj-saalum, nekk ca yoonu Misra. Li muy tekki mooy «wowaay». * **13:10** 13.10 Tool booba mooy Àjjana, fa Yàlla jëkkoona dëkkal Aadama ak Awa.

ko Sodom. 13 Waaye waa Sodom ñu
bon lañu woon, te mana moy Aji Sax
ji lool.

Digeb Aji Sax ja ak Ibraam

14 Gannaaw ba Lóot teqlikook
Ibraam, Aji Sax ji wax na Ibraam
ne ko: «Téenal foofu nga taxaw,
te séenu bëj-gànnaar ak bëj-saalum
ak penkook sowu, 15 ndaxte réew,
mi ngay gis mépp, yaw laa koy may
ba fàww, yaak askan wi soqikoo ci
yaw. 16 Dinaa leen yokk, ba ñu tollu
ni feppi suuf, ba feppi suuf gëna
neexa waññ sa askan. 17 Jógal wër
réew mi mépp, ba mu daj, ndax yaw
laa koy may.»
18 Ba mu ko defee Ibraam sempi
xaymaam, ñëw dal Ebron ca garab
yu mag ya ca toolub Mamre, daldi
fay tabaxal Aji Sax ji sarxalukaay.

14

Ibraam wallu na Lóot

1 Ca jamonoy Amrafel buurub
Sineyaar, ak Aryog buurub Elasaar,
Kedorlamer buurub Elam, ak Tidal
buurub Goyim, 2 ànd nañu, dal ci
kaw ñoom Bera buurub Sodom, ak
Birsa buurub Gomor, ak Sineyab bu-
urub Atma, ak Semeber buurub Ce-
boyim, ak it buuru dëkk ba ñuy wax
Bela, mooy Sowar ba tey. 3 Ñooñoo
booloo woon ca xuru Sidim, mooy
géeju Xorom gi léegi. 4 Fekk na diiru
fukki at ak ñaar Kedorlamer moo
leen yilifoon, teewul ca fukkeelu at
ma ak ñett ñu fippu.
5 Ca déwén sa Kedorlamer ak buur
ya faroon ak moom, dem dàq Re-
fayeen ña ca Àsterot Karnayim, ak
Suseen ña ca Am, ak Emeen ña ca
jooru Kiryaatayim, 6 ak Oreen ña
ca seen tund wa ñuy wax Seyir.
Da leena dàq ba ca garabu Paran
gu mag ga ca wetu màndiŋ ma.
7 Ñu jóge fa nag, waññiku, dem
En Mispat, di Kades ba tey, daldi
teg mboolem réewum Amalegeen
ña tànk, boole ca song Amoreen ña
dëkk Asason Tamar.
8 Ci kaw loolu buurub Sodom
génn, mook buurub Gomor ak bu-
urub Atma ak buurub Ceboyim ak
buuru Bela, di Sowar ba tey, ñoom
ñépp daldi làng, nara xare ca xuru
Sidim, 9 di sot ñoom Kedorlamer bu-
urub Elam, ak Tidal buurub Goyim,
ak Amrafel buurub Sineyaar, ak
Aryog buurub Elasaar. Ñeenti buur
di xareek juróom.
10 Waaye xuru Sidim woowu dafa
feesoon dell aki pax aki kàmbi
koltaar. Ba mu ko defee buuri
Sodom ak Gomor di daw, far daanu
ca kàmb ya. Ña ca des daw ba ca
tund ya. 11 Ña leen dàq nag, jël alalu
Sodom ak Gomor yépp, nanguwaale
seen dund bépp boole ca, daldi dem
seen yoon. 12 Booba lañu yóbbu
Lóot ma dëkk Sodom, te Ibraam di
baayam bu ndaw. Ci biir loolu ñu
yóbbaale li mu amoon lépp, dem.
13 Ba loolu xewee, kenn ci ñi ñu
jàppoon rëcc, ñëw ci Ibraam miy
ab Ebrë, wax ko ko. Fekk na mu
dëkk ca wetu garab yu mag ya woon
ca toolub Mamre, ma dib Amoreen,
di mbokk mu jege ci Eskol ak Aner,
ñoom ñi doon wóllërey Ibraam.
14 Ba Ibraam déggee ne jàpp nañu
Lóot ma muy baayam bu ndaw, fa
saa sa daa dajale dagam, yi juddoo
këram te tollu ci ñetti téeméer ak
fukk ak juróom ñett (318), ñu dàq
buur ya ba dëkk ba ñuy wax Dan.
15 Ibraam dafa xàjjale mbooloom,
dal ci kaw buur ya guddi, dàq
leen, topp ci ñoom ba Koba, ca
bëj-gànnaaru Damaas. 16 Ibraam
nag délloosi alal ja jépp, nangu
Lóot, mook alalam, ak jigéen ña ak
ñeneen, ña ñu jàppoon.

Melkisedeg ñaanal na Ibraam barke

17 Gannaaw ba Ibraam dàqee Ke-
dorlamer ak buur ya àndoon ak
moom, ba délsi, buurub Sodom dafa
génn, gatandu ko ca xur wa ñuy wax
Sawe, ñu di ko wooye xuru Buur
ba tey. 18 Ci kaw loolu Melkisedeg*

* **14:18** 14.18 Melkisedeg mu ngi tekki «buuru njubte».

buurub Salem, mi doon sarxalkatu
Yàlla Aji Kawe ji, daldi ñëw, indi
mburu ak biiñ. 19 Mu ñaanal
Ibraam ne ko:
«Yaw Ibraam, Yàlla na la Yàlla Aji
Kawe ji barkeel,
moom mi sàkk asamaan ak suuf!
20 Waaye jaaraamaa Yàlla Aji Kawe
ji,
moom mi la dumaal say noon!»
Ba loolu amee Ibraam sàkk fukkeelu
la mu lël lépp, jox ko.

21 Gannaaw loolu buurub Sodom
wax Ibraam ne ko: «Jox ma nit,
ñi nga jàpp, te nga fab alal ji.»
22 Ibraam nag wax buurub Sodom
ne ko: «Man yékkati naa sama
loxo, Yàlla Aji Sax ju Kawe ji seede,
moom mi sàkk asamaan ak suuf,
23 nee naa: duma jël ci yaw dara, du
puso, bi gëna tuut sax, su ko defee
doo mana wax ne yaa ma taxa am
alal. 24 Duma jël dara, lu wees li
sama nit ñi lekk ba noppi ak sama
wàllu farandoo yi, di Aner ak Eskol
ak Mamre, ñoom it, nañu jot seen
wàll.»

15

Yàlla fas na ak Ibraam kóllëre

1 Gannaaw ba loolu wéyee
kàddug Aji Sax ji dikke na Ibraam
wax jii ci peeñu, mu ne ko: «Yaw
Ibraam, bul ragal dara; man maay
sa kiiraay, te sa yool dina màgg
lool.» 2 Ibraam ne ko: «Boroom
bi, yaw Aji Sax ji, ana loo may may
nag? Man awma doom sax, te ki
wara donn sama alal moo di Elyeser,
miy waa Damaas.» 3 Ibraam teg ca
ne: «Mayoo ma giir, te it jaam bu
juddoo sama kër moo may donn.»

4 Kàddug Aji Sax ji nag dikkal ko,
ne ko: «Du moom moo lay donn,
waaye ku sosoo ci sa geño moo lay
donn.» 5 Loolu wees Aji Sax ji yóbbu
ko ci biti ne ko: «Xoolal asamaan, te
waññ biddiiw yi, ndegam man nga
ko.» Mu dellu ne ko: «Noonu la sa
askan di tollu.» 6 Ibraam nag gëm na
Aji Sax ji, ba tax Aji Sax ji waññal ko
ngëmam ag njub.

7 Gannaaw loolu Aji Sax ji wax
ko ne ko: «Man maay Aji Sax, ji la
génnee Ur, ga ca Kaldeen ña, ngir
may la réew mii, nga moom ko.»
8 Ibraam ne ko: «Yaw Aji Sax ji sama
Boroom, nan la may wóore ne maa
koy moom?» 9 Aji Sax ji ne ko: «Jëlal
wëlluw ñetti at ak bëyu ñetti at ak
kuuyu ñetti at, boole ci pitaxu àll
ak xati mu ndaw.» 10 Ibraam boole
yooyu yépp, rey, lu ci nekk mu dagg
ko ci digg bi, dog bu nekk janook
moroom ma, waaye daggul picc ya.
11 Ba mu ko defee ay tan jóge ca,
dal ca kaw yàpp wa, Ibraam nag dàq
leen.

12 Ba jant bay so, ngëmment lu
réy a ko jàpp, tiitaange lu mag,
ànd ak lëndëm gu ne këruus, ne
milib ci kawam. 13 Aji Sax ji wax
Ibraam ne ko: «Déglul bu baax li ma
lay wax: sa askan dinañu nekk ay
doxandéem ci réew mu ñu moomul,
ñu def leeni jaam, sonal leen diiru
ñeenti téeméeri at. 14 Waaye waa
réew moomu leen di def ay jaam,
dinaa leen àtte. Gannaaw loolu sa
askan dina ca génn, ànd ak alal ju
bare. 15 Yaw nag dinga gudd fan
lool, doora nelaw, ñu denc la, nga
fekki say maam ci jàmm. 16 Say sët-
sëtaat ay délsi fii bu seen jamono
jotee, ndaxte bàkkaaru Amoreen ñi*
jéggeegul dayo.»

17 Ba jant sowee, ba guddi jot, njaq
luy saxar, ànd ak jum buy tàkk,
daldi jaar ci diggante dogi yàpp
yooyu. 18 Keroog Aji Sax ji fas na
kóllëre digganteem ak Ibraam, ne
ko: «Askan wi soqikoo ci yaw laa jox
réew mii dale ci dexu Misra, ba ca
dex gu mag googee di Efraat, 19 mooy
réewu Keneen ñi ak Keniseen ñi ak
Kadmoneen ñi 20 ak Etteen ñi ak
Periseen ñi ak Refayeen ñi, 21 boole
ci réewum Amoreen ñi ak Kanaa-
neen ñi ak Girgaseen ñi ak Yebuseen
ñi.»

* **15:16** 15.16 Amoreen ñi: ñoo jëkkoona moom réewu Kanaan.

16

Ismayla juddu na

1 Sarayi amul woon doom ak bo-
room këram Ibraam. Waaye fekk
na mu am jaam bu juddoo Misra
te tudd Ajara. 2 Sarayi ne Ibraam:
«Li am mooy Aji Sax ji deful ma am
doom. Kon ngalla waay, dëkkool
sama jaam bi, ndax Yàlla def, mu
amal ma doom ju góor.» Ibraam
nag dégg la Sarayi wax. 3 Looloo
ngi am, gannaaw ba Ibraam dëkkee
fukki at ca réewu Kanaan. Sarayi
daldi jël Ajara, jaamam bi juddoo
Misra, jox ko jëkkëram Ibraam, ngir
mu dëkkoo ko. 4 Loolu wees Ibraam
dëkkoo Ajara, mu daldi ëmb. Ajara
yég ne ëmb na, indi nag yabeel
digganteem ak sangam Sarayi.

5 Sarayi nag wax Ibraam ne ko:
«Tooñ gi ma Ajara di tooñ, yaa ma
ko yóbbe! Maa la jox sama jaam,
ngir nga dëkkoo ko, naam, waaye
moom, naka la yég ne ëmb na rekk,
daldi indi yabeel sama digganteek
moom. Kon yal na ma Aji Sax ji
àtteek yaw!» 6 Ibraam wax Sarayi
ne ko: «Sa jaam a ngoog ci say loxo,
def ko lu la neex.» Sarayi nag di
torxal Ajara, ba mu daw, ba soreek
moom.

7 Ba mu dawee, malaakam Aji Sax
ja gis ko fu dend akub bëtu ndox ca
màndiŋ ma, mooy bëtu ndox, ba ca
yoonu Sur. 8 Mu ne ko: «Yaw Ajara,
jaamu Sarayi bi, foo bàyyikoo nii?
Ak foo jëm?» Mu ne ko: «Damay
daw ba fu soreek sama sang Sarayi.»

9 Malaakam Aji Sax ja ne ko:
«Dellul ca sa sang, te nga yem ciy
loxoom.» 10 Mu teg ca ne ko: «Dinaa
yokk sa askan lool, ba kenn du leen
mana wañ̈ñ,» 11 tegaat ca ne ko:

«Léegi jigéenu wérul nga, te dinga
am doom ju góor;
nanga ko tudde Ismayla (mu firi
Yàlla dégg na),
ndax Aji Sax ji yég na sa naqar.
12 Ismaylaay tiiñe, ni mbaamu àll
mu deesul not,
di noonoo ñépp, ñépp noonoo ko.
Mooy sanc fu muy jàkkaarlook
bokkam yépp.»

13 Ajara nag tudde Aji Sax ji wax
ak moom, Ata El Roy (mu firi Yaa
di Yàlla jiy gis), ndaxte da ne: «Moo
man! Moona gis naa Yàlla, moom it
mu gisal ma boppam de!» 14 Loolu
moo tax ñu tudde teen booba teenu
Laxay Roy (mu firi teenu Aji Dund
ji may gis); mu nga nekk diggante
Kades ak Beret.

15 Ba loolu weesee Ajara amal
Ibraam doom ju góor. Ibraam tudde
doom ji Ismayla. 16 Ba Ajaray am
Ismayla, Ibraam a ngi tollu woon
ci juróom ñett fukki at ak juróom
benn (86).

17

Yàlla soppi na turu Ibraam

1 Ba Ibraam amee juróom ñeent
fukki at ak juróom ñeent (99), am
na bés Aji Sax ji feeñu ko ne ko:
«Man maay Yàlla Aji Man ji. Topp
ma te mat sëkk. 2 Dinaa feddli sama
kóllëre ak yaw, yokk la bu baax.»

3 Ibraam dégg loola, daldi sujjóot.
Yàlla wax ak moom ne ko: 4 «Man ci
sama wàllu bopp, kóllëre gi ma fas
ak yaw mooy lii. Dinga nekk maamu
xeet yu baree bare. 5 Te tuddatuloo
Ibraam; léegi yaa di Ibraayma (mu
firi Maamu ñu bare), ndax maa la
def ngay maamu xeet yu baree bare.
6 Dinaa la defal njaboot gu ne xas,
ay xeet sosoo ci yaw, ba ay buur
soqikoo ci yaw. 7 Te dinaa feddli
sama kóllëre, gi ci sama diggante ak
yaw, yaak sa askan, muy kóllëre guy
sax maasoo maas ba fàww. Maay
doon sa Yàlla, yaak sa askan. 8 Te
réew mi nga doon ab doxandéem
léegi, muy réewu Kanaan mépp,
jox naa la ko, yaak sa askan, ngeen
moom ko fàww. Te dinaa doon seen
Yàlla.»

Xaraf màndargaal na kóllëreg Yàlla

9 Gannaaw loolu Yàlla waxaat na
Ibraayma ne ko: «Yaw nag, sàmmal
sama kóllëre, yaak sa askan ak say
sët ak say sëtaat. 10 Kóllëre gi ma

fas ak yaw, te nga war koo sàmm,
yaak sa askan, li mu laaj mooy lii:
góor gu nekk ci yeen, war naa xaraf.
[11] Xaraf mooy màndargaal kóllëre
googu ma fas ak yeen. [12] Xale bu
góor, bu amee juróom ñetti fan war
naa xaraf. Képp kuy góor ci seen
maasoo maas, war naa xaraf, ba ci
jaam bu juddoo sa kër, mbaa ku ñu
jënd ci sa xaalis, ak bépp doomu
doxandéem boo jurul. [13] Jaam bu
juddoo sa kër ak boo jënd, ñoom
ñaar ñépp, dees leen wara xarfal.
Xaraf ay màndargaal sama kóllëre
ci seen yaram, muy kóllëre gu sax
fàww. [14] Góor gu xaraful, ndax
nanguwula xaraf, dees na ko dagge
ci biir xeetam, ndax sàmmul sama
kóllëre.»

[15] Ba loolu weesee Yàlla waxaat
na Ibraayma, ne ko: «Sa soxna tud-
datul Sarayi; léegi moo di Saarata*.
[16] Dinaa ko barkeel, may la ak moom
doom ju góor; dinaa ko barkeel
moos, ba mu jaboote xeet yu bare,
te ay buuri xeet sax dinañu soqikoo
ci moom.»

[17] Bi Ibraayma déggee loolu, daa
sujjóot, ree. Booba ma nga naan ci
xelam: «Góoru téeméeri at, ndax
dina mana am doom waay? Te
Saarata, mi am juróom ñeent fukki
at (90) sax, manati naa am doom
a?» [18] Ibraayma ne Yàlla: «Moo, tee
ngaa saxal Ismayla rekk te ànd ak
moom?»

[19] Yàlla ne ko: «Waaw, waaye
du tere sa soxna Saarata amal la
doom ju góor, nga tudde ko nag
Isaaxa. Dinaa fas ak moom sama
kóllëre, mu wéy ba ciy sëtam ba
fàww. [20] Bu dee ci wàllu Ismayla,
nangul naa la ba tey. Ndax kat dinaa
ko barkeel, jox ko njaboot gu yaa,
yokk ko bu baax. Dina jur fukki
kilifa ak ñaar yu mag, te dinaa ko
defal mu sos xeet wu yaa. [21] Waaye
sama kóllëre nag, Isaaxa laa koy
fasool, moom Isaaxa, mi Saarata di
am, nëgëni déwén.» [22] Loola la Yàlla
wax Ibraayma, daldi fay bàyyikoo.

[23] Ba loolu amee Ibraayma boole
doomam Ismayla, ak jaam, yi juddoo
këram yépp, ak ñi mu jëndoon ci
xaalisam ñépp, góori waa këram
ñépp, xarfal leen ca bés ba, muy
la ko Yàlla waxoon. [24] Ibraayma
amoon na juróom ñeent fukki at ak
juróom ñeent (99), bi muy xaraf;
[25] doomam Ismayla am fukki at ak
ñett, bi ñu koy xarfal. [26] Bésub
keroog la Ibraayma xaraf, moom
ak doomam Ismayla [27] ak mboolem
góori këram, muy jaam ya fa juddoo
mbaa ñu mu jënd ci ay doxandéem,
ñoom ñépp a ànd ak moom xaraf.

18

Ibraayma ak ganam ña

[1] Am na bés, Aji Sax ji feeñu
Ibraayma ca garabi Mamre yu mag
ya. Booba ma nga toogoon ca buntu
xaymaam digg njolloor. [2] Naka la
siggi, gis ñetti nit, ñu ne jimeet
ci kanamam. Ibraayma gaawtu,
gatandu leen, sujjóotal leen. [3] Mu
daldi ne: «Sang bi, siyaare naa
la. Ngalla waay, bu ma romb.
[4] Xaarleen, ñu indil leen tuuti ndox,
ngeen jàngu te nopplu ci ker garab
gi. [5] Maa ngi leen di indil dogu
mburu mu ngeen dëgërloo, ba
mana topp seen yoon, gannaaw
nangu ngeena toog, ma siyaare
leen.» Ñu ne ko: «Waaw, baax na.»

[6] Ibraayma daldi gaaw, dugg biir
xayma ba, ne Saarata: «Gaawal, jël
ñetti ndabi sunguf su mucc ayib,
not ko, def ko mburu yu ndaw.»
[7] Ibraayma nag daw ca gétt ga,
sàkk fa sëllu wu duuf te baax, ñëw
jox ko jaamam, mu gaaw togg ko.
[8] Ibraayma taajal leen ndawal, la
ñu togg, ba mu sotti, indaaleel leen
soow ak meew mu bees. Ma nga
taxaw ca seen wet ca ker garab ga,
ñuy lekk.

[9] Ñu daldi ko laaj ne ko: «Ana
sa soxna Saarata?» Mu ne leen:
«Mu ngi ci biir.» [10] Kooka ne ko:
«Nëgëni sii déwén déy laay délsi,

* **17:15** 17.15 Sarayi, Saarata neexoo na ak baatu ebrë biy tekki «lingeer, doomu buur».

te sa soxna Saarata dina am doom
ju góor moos.» Bi muy wax loolu,
Saarataa ngi ci buntu xayma bi ci
gannaawam, di déglu. 11 Booba
fekk na Ibraayma ak Saarata doon
mag, ba màggat lool sax, te Saarata
weesoon na njurum doom. 12 Ci
kaw loolu Saarata ree ci suuf, daldi
ne: «Man mu ñor xomm mii, ndax
man naa amati boobu bànneex, te
sama boroom kër it di mag?» 13 Aji
Sax ji daldi wax Ibraayma ne ko:
«Lu Saarata di ree, te naan: “Man
mu màggat mii, deeti naa am doom
moos?” 14 Ana lu të Aji Sax ji? Bu ñu
ca àggee nëgëni déwén déy, dinaa fi
délsiwaat, te Saarata dina am doom
ju góor.» 15 Saarata dégg loolu, daldi
tiit, miim ko ne: «Reetaanuma de.»
Teewul Aji Sax ji ne ko: «Ree nga
kay!»

Ibraayma tinul na waa Sodom

16 Gannaaw loolu gan ña jóge
foofa, tiim Sodom, di ko séentu.
Ibraayma ànd ak ñoom, di leen
gunge. 17 Booba Aji Sax jaa ngi wax
naan: «Xanaa duma nëbb Ibraayma
li ma nar? 18 Ndax kat Ibraayma
dina sos xeet wu mag te am doole,
te xeeti àddina yépp ci moom lañuy
barkeele. 19 Moo tax ma tànn ko,
ngir mu sant ay doomam ak waa
këram, ñuy déggal Aji Sax ji, di
jëfe yoon ak njub. Noonu laay
defale Ibraayma li ma ko digoon.»
20 Aji Sax ji nag àddu ne: «Bàkkaari
Sodom ak Gomor bare na lool, ba
may dégg yuux, yi sababoo ci seen
moy. 21 Dinaa wàcc, seede ko, ba mu
wóor ne ñoo def lépp li sabab yuux
yi, am déet.»

22 Gan ña nag dem, jublu Sodom,
Ibraayma moom taxaw ba tey fi
kanam Aji Sax ji. 23 Naka la
Ibraayma jegeñsi, ne ko: «Mbaa
doo boole ku jub ak ku jubadi, rey
leen? 24 Su juróom fukk rekk jubee
ca dëkk bi, mbaa doo tas dëkk bi
ba tey, tee nga leena jéggal rekk
ngir juróom fukk ñu jub ña ca
nekk? 25 Rikk bul yemale ku jub ak
ku jubadi, ba boole leen rey, loolu
jomb na la moos! Yaw miy àtte
àddina sépp kay, lu jub rekk ngay
def!» 26 Aji Sax ji ne ko: «Su ma
gisee ci Sodom juróom fukk ñu jub,
dinaa jéggal waa dëkk bi yépp ngir
ñoom.»
27 Ibraayma dellu ne: «Ma ñemee
wax ak yaw, Boroom bi, te duma
dara ba dara booloo jeex. 28 Waaye
juróom fukk ñooñu jub, su yéesee
juróom rekk nag? Mbaa doo tas
dëkk bi ndax juróom ñi ci yées?»
Aji Sax ji ne ko: «Su ma fa gisee
ñeent fukk ak juróom ñu jub, duma
ko tas.» 29 Ibraayma dellu wax ne:
«Su fa ñeent fukk ñu jub rekk amee
nag?» Aji Sax ji ne ko: «Duma def
dara ngir ñeent fukk ñooñu.»
30 Ibraayma dellooti ne: «Rikk
Boroom bi, bu ma mere. Dinaa ci
teg lii. Su fa fanweer ñu jub rekk
amee nag?» Aji Sax ji ne ko: «Su fa
fanweer ñu jub amee, kon duma def
dara.»
31 Ibraayma neeti: «Léegi ma
ñemeeti wax ak yaw boog, Boroom
bi! Su ñu doon ñaar fukk rekk nag?»
Aji Sax ji ne ko: «Kon duma ko tas
ngir ñaar fukk ñooñu.»
32 Ibraayma dellu neeti: «Ngalla
Boroom bi, bul mer, ma wax bii
yoon rekk te noppi. Léegi su ñu dee
fukk doŋŋ nag?» Aji Sax ji ne ko:
«Kon duma tas dëkk bi, ndax fukk
ñooñu jub.»
33 Loolu la Aji Sax ji wax ak
Ibraayma, daldi dëddu. Ibraayma it
ñibbi këram.

19

Bàkkaari waa Sodom

1 Ba loolu amee ñaari malaaka
ya dikk Sodom ca ngoon, fekk Lóot
toog ca buntu dëkk ba*. Lóot séen
leen, jóg gatandu leen, daldi leen
sujjóotal, ne leen: 2 «Dégluleen ma,
ngalla sang yi, siyaare naa leen, tee
ngeena dal ak man, su ko defee
ngeen jàngu, fanaan ba suba, ngeen

* **19:1** 19.1 ca buntu dëkk ba la pénc ma nekkoon, booy duggsi.

xëy topp seen yoon?» Ñu ne ko:
«Bàyyil, nu fanaan ci mbedd mi.»
3 Lóot nag soññ leen, ba ñu dal
këram, mu ganale leen. Lóot da
leena berndeel, lakkal leen mburu
mu amul lawiir, ñu lekk.
4 Teewul bala ñoo tëdd, góori
Sodom, mag ak ndaw, daldi jóge gox
bu nekk, ñëw yéew kër ga. 5 Ñu
daldi woo Lóot ne ko: «Ana góor ñi
fi ñëw tey ci guddi? Génneel nu leen
fii, ndax nu mana àgg ci ñoom.»
6 Lóot génn, fekk leen ca buntu kër
ga ca biti, daldi tëj bunt ba. 7 Mu
ne leen: «Bokk yi, ngalla buleen def
lu bon loolu waay! 8 Dégluleen, ma
wax leen; man, am naa ñaari doom
yu jigéen, te xamuñu góor. Mayleen
ma, ma yót leen leen, ngeen def leen
lu leen neex. Rikk buleen def góor
ñii dara, ndaxte samay gan lañu.»
9 Ñu ne ko: «Toppal fale!» te naan:
«Waay! Waa jii dal ci sunu dëkk
bi rekk, bëgg di fi àtte! Léegi nag
dinanu la def lu raw li nu bëggoona
def say gan.» Ñu song Lóot, ba nara
dàjji bunt ba. 10 Teewul gan ña yoor
seeni loxo, ñoddi Lóot ba ci biir,
tëj bunt ba. 11 Ba loolu amee ñu
gumbaal nit ña nekkoon ca buntu
kër ga, mag ak ndaw, ñuy làmbatu
bunt ba, ba sonn, bàyyi.

Lóot génn na Sodom

12 Ba loolu wéyee gan ña wax
Lóot ne ko: «Boo amee mbokk
ci dëkk bi, muy sa doom ju góor
mbaa ju jigéen, mbaa kuy denc sa
doom — koo fi am, génne ko fi,
13 ndax dinanu ko tas de. Aji Sax
ji dégg na jooytu yu réy, yi niti
dëkk bi sabab, ba tax mu yónni
nu, ngir nu tas-si ko.» 14 Lóot
daldi génn, wax ak goroom, ya na-
roona takk ay doomam yu jigéen, ne
leen: «Gaawleen gaaw, génn dëkk
bi, ndaxte Aji Sax ji dina ko tas.»
Teewul ñu defe ne day kaf.
15 Fajar a ngay xar, malaaka ya
fuug Lóot ne ko: «Gaawal gaaw,
ànd ak sa soxna ak sa ñaari doom
yu jigéen yii, ba bu Yàlla tasee dëkk
bi, dungeen sànku.» 16 Lóot di
tendeefal, gan ña jàpp ci loxo bi,
booleek soxnaam ak ñaari doomam
génne, làq leen ca gannaaw dëkk
ba, ndax yërmande ju Aji Sax ji
am ci Lóot. 17 Ba ñu leen génnee,
kenn ci ñoom ne Lóot: «Dawal sa
xélu bakkan, bul geestu, bul taxaw
fenn ci joor gi. Dawal ca tund ya,
bala ngaa dee.» 18 Lóot nag ne ko:
«Déet, sang bi! 19 Defal nga ma yiw,
yërëm ma lool, ba musal ma. Waaye
bala maa daw, ba àgg ca tund ya,
musiba mii man naa dal ci sama
kaw, ma dee. 20 Gisuloo dëkk bale;
jege na, te dëkk bu tuut la, am déet?
Ma daw, làquji fa boog, ba mucc?»
21 Malaaka ma ne ko: «Waaw baax
na ba tey, duma tas dëkk boobu
ngay wax. 22 Nanga gaaw nag, làquji
fa, ndax duma mana def dara te
àgguloo ca.» Loolu moo tax ñu
tudde dëkk boobu Sowar (mu firi Bu
tuut).

Yàlla tas na dëkk yooyu di Sodom ak Gomor

23 Ba jant bay fenk, Lóot dugg na
Sowar. 24 Aji Sax ji nag yuree ca
asamaan tamarax buy tàkk, muy
taw ci kaw Sodom ak Gomor, na ko
Aji Sax ji dogale. 25 Mu daldi tas
mboolem dëkki joor ga, boole ca nit
ña ak gàncax gépp. 26 Ci kaw loolu
soxnas Lóot ne gees, jëmm ja far
soppliku xorom.
27 Ca ëllëg sa Ibraayma dafa
teela jóg, dem fa mu taxawoon
jàkkaarlook Aji Sax ji. 28 Naka la
séentu Sodom ak Gomor ak joor ga
ba fa mu yem, gis nag saxar suy
gillee ci suuf, mel ni saxaru taalu
ban.
29 Ndaxam bi Yàllay tas dëkki joor
ga, xalaat na Ibraayma, ba musal
Lóot ca dogalam boobee, keroog ba
mu tasee dëkk, ya Lóot daloon.

Mbirum Lóot ak doomam yu jigéen ya

30 Gannaaw loolu Lóot dafa ragala
dëkk Sowar, ba toxoo fa, ànd ak
ñaari doomam yu jigéen, sanci ca

tund ya. Mu dëkk ci xuntim xeer,
moom ak ñaari doomam yu jigéen.

31 Mu am bés, taaw bi wax rakk ji,
ne ko: «Sunu baay a ngii màggat,
te fii fépp amul góor gu nu mana
séqal ci wàllu séy, ni ko waa àddina
yépp baaxoo defe. 32 Kon nanu def
nii: danuy nàndal sunu baay biiñ,
tëdd ak moom, ngir sunu xeetu baay
du fey.» 33 Ca guddi ga ñu nàndal
seen baay biiñ, taaw ba dugg, tëdd
ak baayam, te Lóot yégul ba fa doom
jay tëdd ak ba muy jóg. 34 Ca
ëllëg sa taaw ba wax rakk ji, ne ko:
«Man tëdd naa ak sama baay biig;
guddig tey it, danu koy nàndalaat
biiñ, su ko defee nga dugg tëdd ak
moom, ndax sunu xeetu baay du
fey.» 35 Guddi jot, ñu nàndalaat
seen baay biiñ, rakk ja dem tëdd ak
baayam, te Lóot yégul ba fa doom
jay tëdd ak ba muy jóg.

36 Noonu la ñaari doomi Lóot def
ak seen baay, daldi cay doxe ëmb.
37 Taaw ba am ca doom ju góor,
tudde ko Mowab (mu firi Jóge ci
baay). Mowab moo sos Mowabeen
ñi. 38 Rakk ja moom it am doom
ju góor, tudde ko Ben Aami (mu firi
Sama doomu mbokk). Ben Aami
moo sos Amoneen, ñi fi nekk ba tey.

20

Lu jëm ci Ibraayma ak Abimeleg

1 Ba loolu amee Ibraayma dafa
jóge fa mu nekkoon, jublu àllub
Negew, sanci diggante Kades ak Sur,
ba noppi ganeji ay fan ca dëkk
ba ñu naa Gerar. 2 Ba Ibraayma
àggee nag, da ne soxnaam Saarata
ab jigéenam la. Abimeleg buurub
Gerar daldi yónnee jëlsi Saarata.
3 Teewul genn guddi Yàlla feeñu
Abimeleg ci gént ne ko: «Yaw dee
nga ba noppi, ndax jigéen, ji nga
nangu, soxnas jaambur la.» 4 Loolu
fekkul Abimeleg dëkkoo Saarata.
Mu wax Yàlla ne ko: «Sama Bo-
room, mbaa doo bóom réew mi ci
mbir mu ñu doonul dara? 5 Du góor
gi da maa waxoon ne kii jigéenam
la? Du jigéen ji it da maa waxoon
ne kooku càmmiñam la? Fexewuma
dara lu ñaaw te di ko tey de!» 6 Yàlla
ne ko ca gént ga: «Waaw, xam naa
ne li nga def du sa teyeef. Moo tax
man it mayuma la nga laal ko, di
ma tooñ. 7 Léegi nag dellool góor
gi soxnaam, ab yonent la de, te dina
la ñaanal, nga raw. Waaye soo ko
deful, na la bir ne dinga dee, yaak
sa waa kër yépp.»

8 Abimeleg jóg suba teel, woolu
dagam yépp, nettali leen loolu lépp,
ñu tiit lool. 9 Gannaaw loolu Abime-
leg woolu Ibraayma ne ko: «Li nga
nu def nag? Ndax dama laa tooñ, ba
nga yóbbe ma tooñ gu réye nii, man
ak sama réew mi mépp? Lii nga
ma def de, waroo ko woona def.»
10 Abimeleg teg ca ne ko: «Te li nga
def sax, lu la ci xiir?» 11 Ibraayma ne
ko: «Da di dama noon, amul kenn
ci réew mii ku ragal Yàlla, te dees
na ma rey ndax sama soxna. 12 Te
moona dëgg la sax, sama jigéen a,
ndaxte danoo bokk baay te bokkunu
yaay, ma jël ko. 13 Te bés, ba ma
Yàlla génnee sama kër baay, may
wëndeelu, dama koo waxoon ne ko:
“Déglul, li ngay def soo ma bëggee
xettli, mooy lii: fépp fu nu dem,
nanga wax ne sa càmmiñ laa.”»

14 Ba mu waxee ba noppi, Abime-
leg jël ay xar aki nag ak ay jaam yu
góor ak yu jigéen, jox ko Ibraayma,
daldi ko delloo soxnaam Saarata.
15 Abimeleg ne ko: «Sama réew
mépp a ngi noonu, dëkkal fu la
neex.» 16 Gannaaw loolu wax na
Saarata ne ko: «Déglu ma fii, jox naa
sa càmmiñ limu junniy dogi xaalis*.
Loolu dama koo def, ngir setal sa
der ci kanam ñi nga dëkkal ñépp.
Léegi nag ñépp xam nañu ne set nga
wecc.»

17-18 Fekk na Aji Sax ji um jigéeni
waa kër Abimeleg, ba kenn du ci
am doom, du soxnaam, du ay jaa-
mam, te li ko waral di Saarata sox-
nas Ibraayma. Ibraayma nag ñaan

* **20:16** 20.16 junniy dogi xaalis tollu woon na ci fukki kiloy xaalis ak benn.

Yàlla; Yàlla def ñu wér, ba mana am
doom.

21

Juddub Isaaxa

1 Gannaaw loolu Aji Sax ji yéwéne
na Saarata, ni mu ko waxe woon,
defal ko li mu ko digoon. 2 Saarata
ëmb, amal Ibraayma doom ju góor
ci jamono, ji ko Yàlla waxoon, te
fekk góor gi di màggat. 3 Ibraayma
tudde doomu Saarata jaak moom,
Isaaxa. 4 Ba bés ba délsee, Ibraayma
xarfal doomam Isaaxa, ni ko ko Yàlla
digale woon.

5 Ba Isaaxa di juddu, booba Ibraay-
maa ngi woon ci téeméeri atam.
6 Saarata ne:

«Yàllaaka maa bégal, may ree,

ànd ak ku yég, nuy ree*.»

7 Mu neeti:

«Éy, ku noon Ibraayma, Saarataa
ngay nàmpal!

Teewul ma jural ko góor, te muy
mag.»

Saarata jote na ak Ismayla ak Ajara

8 Ba loolu amee doom ja
màgg, ba bés, ba ñu ko feralee.
Keroog Ibraayma def na bernde
ju mag. 9 Saarata nag gis doomu
Ajaram Misra, jaak Ibraayma, muy
kókkalee. 10 Saarata ne Ibraayma:
«Dàqal jaam bii, mook doomam,
ndax doomu jaam bii du bokk
ak sama doom ndono.» 11 Loolu
Saarata wax naqari Ibraayma lool
ndax li Ismayla di doomam, moom
it. 12 Teewul Yàlla ne Ibraayma: «Bu
la dara naqari ci xale bu góor bii,
mook sa jaam bi. Defalal Saarata li
mu la wax rekk, ndax ci Isaaxa lees
di tudde saw askan. 13 Doomu jaam
bi it, dinaa ci lawale aw xeet nag,
ndaxte yaa ko jur.»

14 Ca ëllëg sa Ibraayma jóg suba
teel, sàkk mburu, booleek mbuusu
ndox, jox Ajara, mu gàddu. Mu
daldi ko dénk Ismayla, yebal ko, mu
dem. Ci kaw loolu muy wëndeelu ca
màndiŋu Beerseba. 15 Ba ñu demee,
ba ndox ma jeex, Ajara daa bàyyi
xale bu góor bi ci taatu ngarab su
ndaw, 16 dox, ba dànd ko lu tol-
look saanu fitt, toog nag jàkkaarlook
moom te naa ci xelam: «Duma fekke
mukk sama deewu doom.» Naka la
toog foofa janook moom, ne yikkét
jooy.

17 Ba mu ko defee Yàlla dégg baatu
xale bu góor ba. Malaakam Yàlla ma
àddoo asamaan, ne Ajara: «Ajara,
lan la? Bul ragal dara, ndaxte Yàlla
dégg na sa baatu doom ci diggante
bii mu tollu. 18 Demal yékkati ko,
may ko loxo, mu jóg. Dinaa def mu
law, ba doon xeet wu yaa.»

19 Ci kaw loolu Yàlla muri ay
bëtam, mu gis ab seyaan, daldi cay
dem, duy mbuusam, ba mu fees, jox
ca doomam, mu naan. 20 Yàlla nag
ànd ak Ismayla, muy màgg, dëkk ca
màndiŋ ma, di fittkat. 21 Ca àllub
Paran la dëkkoon, yaayam wutali ko
soxna ca réewum Misra.

Ibraayma waatoo na ak Abimeleg

22 Jamono yooyu Abimeleg
àndoon na ak Pikol kilifay
xarekatam, dem ci Ibraayma ne ko:
«Gis naa ne Yàlla ànd na ak yaw,
di àntal li ngay def lépp. 23 Léegi
nag waatal ma fii ci Yàlla ne doo ma
wor mukk, man ak samay doom, ba
ci samay sët. Waatal ma ne noonee
ma rafetoo woon ak yaw, ni ngay
rafetoo ak man, maak waa réew, mi
nga dal.» 24 Ibraayma ne ko: «Waat
naa ko.»

25 Ci kaw loolu Ibraayma tawat
Abimeleg teen bu surgay Abimeleg
nangu woon ci moom, aakimoo ko.
26 Abimeleg nag ne ko: «Xawma ku
la def jooju jëf de, ndax yaw waxoo
ma ci dara; guléet ma dégg ko tey.»

27 Ba loolu amee Ibraayma jël ay
gàtt aki nag, may ko Abimeleg, ñu
fasoo kóllëre ñoom ñaar. 28 Fekk
na Ibraayma ber juróom ñaari xar
yu jigéen. 29 Abimeleg nag ne
Ibraayma: «Lu tax nga ber juróom

* **21:6** 21.6 Isaaxa mu ngi tekki «ree» ci làkku ebrë.

ñaari xar yooyu?» 30 Ibraayma ne
ko: «Jëlal xar yii ci sama loxo, muy
firnde ne man maa gas teen bii.»
31 Looloo tax ñu tudde teen boobu
Beerseba (mu firi Teenu waat ga)†,
ndaxte fa lañu waatoo woon ñoom
ñaar. 32 Naka lañu fasoo kóllëre ca
Beerseba, Abimeleg jóg ànd ak Pikol
kilifay xarekatam, ñu ñibbi réewu
Filisti.

33 Ibraayma nag jëmbat na garabu
tamaris foofa ca Beerseba, tudd fa
Yàlla Aji Sax ji, ji nekk ba fàww.
34 Ibraayma gane na réewu Filisti lu
yàgg.

22

Yàlla nattu na Ibraayma

1 Gannaaw loolu am na bés
Yàlla di nattu Ibraayma ne ko:
«Ibraayma!» Mu ne ko: «Naam.»
2 Yàlla ne ko: «Ngalla jëlal sa jenn
doom jii di Isaaxa, muy koo bëgg,
nga dem ca réewu Morya ca tund
wa ma lay wax, joxe ko fa, mu nekk
saraxu rendi-dóomal.»

3 Ibraayma nag teela xëy, takk
mbaamam, ànd ak ñaari surgaam
ak doomam Isaaxa, daldi xar matt,
mi muy lakke sarax bi. Ma nga jëm
fa ko Yàlla wax. 4 Ca gannaaw ëllëg
sa, Ibraayma daa dawal bëtam, séen
bérab ba fu sore. 5 Mu ne surga
ya: «Négleen fii, mbaam mi taxaw.
Man ak xale bi nu dem ba fale,
màggali Yàlla te ñëw.»

6 Ba loolu amee Ibraayma jël mat-
tum saraxu rendi-dóomal ba, yen ko
doomam Isaaxa; moom mu ŋàbb la
muy taale ak paaka ba ci loxoom,
ñu ànd ñoom ñaar. 7 Isaaxa ne
baayam Ibraayma: «Baay!» Mu ne
ko: «Naam, doom sama.» Isaaxa
ne ko: «Sawara saa ngi, matt maa
ngi, waaye ana gàtt, bi nuy sarxal?»
8 Ibraayma ne ko: «Yàlla moom ci
boppam dina dikk ak gàtt bi nuy
def sarax, doom,» ñu daldi ànd dem,
ñoom ñaar.

9 Ba ñu àggee fa ko Yàlla wax,
Ibraayma sàkk fa ab sarxalukaay,
teg ca matt ma, yeew Isaaxa
doomam, teg ko ca kaw matt ma
ca sarxalukaay ba. 10 Ibraaymaa
nga tàllal loxoom, ŋëb paaka, ba
muy rendee doom ja. 11 Teewul
malaakam Aji Sax ja àddoo
asamaan, ne ko: «Ibraayma!
Ibraayma!» Mu ne ko: «Ãa!»
12 Malaaka ma ne ko: «Bu sa loxo
laal xale bi; bu ko def dara, ndaxte
léegi xam naa ne ragal nga Yàlla,
ndax gàntaloo ma sa jenn doom
ji.» 13 Naka la Ibraayma siggi rekk,
yem ci menn kuuyum xar mu béjjén
ya lonke ci as ngarab. Ibraayma
dem, jël kuuy ma, rendi, mu wuutu
doom ja, di ab saraxu rendi-dóomal.
14 Ibraayma nag tudde bérab boobu
Yawe Yire (mu firi Aji Sax ji dina
dikk). Moo tax ñuy wax ba tey,
naan: «Aji Sax jaa ngay dikke ca
tundam.»

15 Ci kaw loolu malaakam Yàlla ma
dellu àddoo asamaan ne Ibraayma:
16 «Déglul lii Aji Sax ji wax: “Giñ naa
ci man mii, gannaaw yaa def lii, te
gàntaloo ma sa jenn doom ji, 17 maa
lay barkeela barkeel, fula ful saw
askan ni biddiiwi asamaan, mbaa
feppi suufi géej. Sa askan dina teg
ay bañam tànk, 18 te xeeti àddina
sépp ci saw askan lañuy barkeele,
ndax déggal nga ma.”»

19 Ba loolu wéyee Ibraayma
wañññiku, fekki surga ya, ñu daldi
ànd ñoom ñépp, jëm Beerseba, ndax
fa la Ibraayma dëkkoon.

Askanu Naxor

20 Gannaaw gi, dañoo yégal
Ibraayma ne ko: «Milka kat am
na ay doom moom it, moom ak sa
mag Naxor. 21 Uus lañu taawloo,
teg ca Bus, teg ca Kemwel, miy
baayu Aram, 22 teg ca Keset ak Aso
ak Pildas ak Yidlaf ak Betuwel.»
23 Betuwel ay baayu Rebeka. Ñooñu
ñooy juróom ñetti doom yu góor,
yi Milka am ak magu Ibraayma,
Naxor. 24 Rewma it nekkaaleem la

† **21:31** 21.31 Beerseba man naa tekki «teenu juróom ñaar» ba tey.

woon, doom ya mu ca am di Teba
ak Gaxam ak Taxas ak Maaka.

23

Ibraayma jënd na suuf ca Kanaan

1 Saarata dund na, ba am téeméeri
at ak ñaar fukk ak juróom ñaar
(127), 2 doora faatu ca Kiryaat Arba,
mooy Ebron, ca réewu Kanaan.
Ibraayma nag dëj Saarata, jooy ko
lool.
3 Gannaaw loolu Ibraayma bàyyi
fa néew ba, dem ca Etteen ña*, ne
leen: 4 «Dama di doxandéem ci seen
biir, tey gan; moo tax ma di leen
ñaan, ngeen sédd ma bàmmeel†
bu ma suul sama néew, ba mu
làqu ma.» 5 Kenn ci Etteen ñi wax
Ibraayma ne ko: 6 «Déglul rekk, kil-
ifa gi. Kilifa gu mag nga ci sunu biir.
Dangay tànn ci sunuy bàmmeel, bi
la neex, suul fa néew bi; kenn ci
nun du la tere, nga suul sa néew ci
bàmmeelam.»
7 Naka la Ibraayma dégg loolu,
daldi jóg sujjóotal waa réew ma,
maanaam Etteen ña. 8 Mu ne leen:
«Gannaaw nangu ngeen, ma suul
fi sama néew, ba mu làqu ma,
dégluleen, ma wax leen li ngeen
may ñaanal Efron doomu Sowar.
9 Damaa bëgg, mu bàyyee ma xun-
tim xeer, mi ñuy wax Magpela te
muy boroom. Mu ngi ci catu toolam.
Na ma ko jaay lu mat njégam sëkk,
dinaa ko jënd, muy sama bàmmeel
ci seen biir.»
10 Booba Efron a ngi teew ci biir
Etteen ñi. Efron, miy Etteen nag,
wax ak Ibraayma ci kanam bokkam
yi séq pénc mi, ne ko: 11 «Déglul,
ma wax la, kilifa gi, fabal tool bi,
booleek xuntim xeer, mi ci nekk far.
Maa la ko jox ci sama kanami bokk;
jëlal, denc fa sa néew.»
12 Ba mu ko defee Ibraayma su-
jjóotal waa réew ma, 13 daldi wax
Efron ci seen kanam ne ko: «Ngalla
déglu ma, dama lay jox njégu tool
bi, nga jël rekk, ndax ma man faa
suul sama néew.» 14 Efron wax
Ibraayma ne ko: 15 «Déglu ma, kilifa
gi, suuf suy jar ñeenti téeméeri
dogi xaalis doŋŋ‡ du dara ci sama
diggante ak yaw; tee nga faa denc sa
néew rekk?» 16 Ibraayma dégg li ko
Efron wax, daldi wañña1 Efron limu
xaalis, bi mu wax ci kanam Etteen
ñi, maanaam ñeenti téeméeri dogi
xaalis yu dëppook nattu jaaykat ya.
17-18 Noonu la Ibraayma jënde
toolub Efron ba nekk ca Magpela
te janook Mamre, muy moomeelam.
Dafa jënd tool ba bépp, jëndaale
xuntim xeer ma ca biir, ak garab
ya ca sax yépp, ba fa tool ba yem.
Mboolem Etteen ña séqoon pénc
ma, seede nañu ne Ibraayma moo
ko moom. 19 Ibraayma daldi suul
soxnaam Saarata ca xuntim xeer
ma ca biir toolub Magpela, booba
janook Mamre, di Ebron léegi, ca
réewu Kanaan. 20 Nii la Etteen ña
dogalale Ibraayma njaayum tool ba
ak xunti ma ca nekk, mu def ko
bàmmeel.

24

Isaaxa jël na Rebeka soxna

1 Ibraayma guddoon na fan, ba
màggat lool, te Aji Sax ji barkeel ko
ci lépp.
2 Mu am bés Ibraayma wax sur-
gaam, bi gëna yàgg ci këram, tey
saytu alalam jépp, ne ko: «Dugalal
sa loxo ci sama suufu lupp*, 3 ma
giñloo la ci Aji Sax jiy Yàllay
asamaan ak suuf ne doo jëlal sama
doom soxna ci biir jigéeni waa
Kanaan, gi ma dëkk ci seen biir.
4 Waaye dinga dem sama réew, ma
ma cosaanoo, jëlal fa sama doom
Isaaxa soxna.»
5 Surga ba ne ko: «Su ndaw sa
nanguwula ànd ak man ci réew mii

* 23:3 23.3 Etteen ña: ñooñoo nga bokk ci askanu Ett. Ñoo moomoon diiwaanu Ebron ca jooja jamono. † 23:4 23.4 bàmmeel: booba nit ñi dañoo taamu di denc seeni néew ci ay xuntiy xeer, mu di ay bàmmeel yu ñu bare mana bokk. ‡ 23:15 23.15 Loolu tollu woon na ci juróomi kiloy xaalis. * 24:2 24.2 dugal loxo ci suufu lupp mooy li bànni Israyil daan dogale ngiñ.

nag? Ndax kon damaa wara yóbbu
sa doom ba ca réew ma nga jóge?»
6 Ibraayma itam ne ko: «Bu fa yóbbu
sama doom mukk. 7 Aji Sax ji, Yàllay
asamaan, moom mi ma jële sama
kër baay ak fa ma juddoo, te wax ak
man, giñal ma ne ma, dina jox sama
askan réew mii, moom ci boppam
dina yebal malaakaam, mu jiitu la.
Foofa ngay jëlale sama doom soxna.
8 Su la ndaw si buggula topp, kon
wàccoo nga ak man. Waaye rikk bul
yóbbu sama doom foofa.» 9 Surga
ba dugal loxoom ca suufu luppu
Ibraayma sangam ba, daldi giñ ca
loola.

10 Ba loolu amee surga ba jële
fukki giléem ca giléemi sangam,
dem, yóbbaale li gën ci mboolem
xeeti alalu sangam. Ma nga jëm
réewu Mesopotami, ga Naxor dëkk.
11 Ba muy jub dëkk ba, daa yésal
giléem ya fu dend akub seyaan wax-
tuw ngoon, fekk jigéen ñay génn di
rootsi. 12 Mu daldi ne: «Yaw Aji
Sax ji, sama Yàllay sang Ibraayma,
ngalla nangul ma tey jii te laaye biir
sama sang Ibraayma. 13 Maa ngi nii
taxaw ci bëtu ndox mi, janqi dëkk
bi di rootsi. 14 Janq bu ma wax ne
ko: “Doo yenniku sa njaq, may ma,
ma naan,” mu ne ma: “Naanal ba
noppi, ma wëggal la say giléem,”
na kooka di ki nga jagleel sa jaam
Isaaxa. Noonu laay xame ne laaye
nga biir sama sang.»

15 Laata muy ñaan ba noppi sax,
gis na Rebeka gàddu njaqam, di
ñëw. Rebeka moomu di doomu Be-
tuwel te di sëtu Milka ak Naxor, miy
magu Ibraayma. 16 Ndaw su taaru
la woon, di ab janq bu séyagul.
Naka la wàcc ba ca seyaan ba, duy
njaqam, yéegaat. 17 Surga ba daw,
daje ak moom ne ko: «Doo ma may
tuuti ci sa njaq li, ma naan.» 18 Mu
ne ko: «Ahakay, sang bi,» daldi
gaaw, yenniku njaq la, may ko mu
naan. 19 Ba ko ndaw si mayee, mu
naan ba noppi, da ne ko: «Xaaral,
ma wëggal la giléem yi, ñu naan ba
noppi.» 20 Mu daldi gaaw, sotti njaq
la ca mbalka ma, dawaat rootali
giléem yi ca seyaan ba. 21 Waa ja
ne ko jàkk, ne tekk, di seet, ba xam
ndax Aji Sax ji àntal na yoonam am
déet.

22 Ba giléem ya naanee ba sottal,
waa ji jël jaarob bakkan bu wurus
bu tollook juróom benni garaam,
ak ñaari lami wurus yu tollu ci
téeméeri garaam, takkal ko. 23 Mu
ne ko: «Wax ma, kan moo la jur?»
Ak itam: «Ndax man nanoo dal sa
kër baay?» 24 Mu ne ko: «Betuwel
a ma jur, doomu Naxor ak Milka,»
25 teg ca ne ko: «Waawaaw, ñax
maak ngooñ maa nga fa, ne gàññ,
te it manees na faa dal.» 26 Waa ji
nag sujjóot, sant Aji Sax ji, 27 daldi
ne: «Cant ñeel na Aji Sax ji, sama
Yàllay sang, Ibraayma, moom mi
masula noppee laaye biir sama sang,
te masu koo ñàkke worma. Man it,
Aji Sax ji wommat na ma ba sama
kër bokki sang!»

28 Janq bi nag daw dem, net-
tali waa kër yaayam la xew lépp.
29 Rebeka amoon na càmmiñ lu
tudd Laban. Laban daldi gaawtu
génn, fekki waa ja ca seyaan ba.
30 Booba gis na jaaro ba ak lam, ya ca
loxol jigéenam Rebeka, te dégg na
jigéenam di nettali la ko waa ja wax.
Loolu tax mu dem ca waa ja, fekk ko
ca giléem ya ca seyaan ba. 31 Mu ne
ko: «Yaw mi Aji Sax ji barkeel, agsil
boog! Looy toog ci àll bi; waajalal
naa la ab dal, te giléem yi am nañu
fu ñu nekk.» 32 Waa ja daldi àgg ca
kër ga, ñu sippi giléem ya, may leen
ñax ak ngooñ, may waa ja ndox, mu
jàngu, moom ak ñi mu àndal, 33 ba
noppi ñu taajal ko lu mu lekk. Mu
ne: «Déedéet, duma lekk mukk kay,
te waxuma li ma taxa jóg.» Laban
ne ko: «Kon nag waxal.»

34 Mu ne: «Man surgab Ibraayma
laa. 35 Aji Sax ji dafa barkeel
sama sang lool, ba muy boroom
daraja. May na ko jur gu gàtt
ak gu gudd, xaalis ak wurus ak
ay surga yu góor ak yu jigéen ak
ay giléem aki mbaam. 36 Sama

soxnas sang Saarata nag dem na
ba màggat, doora amal sama sang
doom ju góor. Doomam jooju la jox
li mu moom lépp. 37 Sama sang
nag giñloo ma ne: “Bul jëlal mukk
sama doom soxna ci biir jigéeni
waa réewu Kanaan, gi ma dëkk.
38 Waaye demal ca sama kër baay,
ca samay bokk, nga jëlal fa sama
doom soxna.” 39 Ma ne sama sang:
“Bu ndaw sa nanguwula ànd ak man
nag?” 40 Mu ne ma: “Aji Sax, ji ma
topp, dina yónni malaakaam, mu
ànd ak yaw, ba àntalal la sa yoon,
nga jëlal sama doom soxna ca sama
kër baay, ca sama biiri bokk. 41 Boo
demee ba ca samay bokk, wàcc nga,
ndax bu ñu la mayul soxna, wàccoo
nga ak man.” 42 Ba ma agsee tey jii
ca seyaan ba, damaa wax ne: “Aji
Sax ji, sama Yàllay sang Ibraayma,
ndegam nar ngaa àntal yoon wi may
dox, ngalla may ma lii: 43 maa ngii
taxaw ci seyaan bi; janq bay ñëw
rootsi, ma ne ko: ‘Doo ma may tuuti
ci sa njaq li, ma naan,’ 44 mu ne ma:
‘Naanal ba noppi, ma wëggal la say
giléem,’ kooku na di soxna, si Aji Sax
ji jagleel sama doomu sang.”

45 «Bala maa ñaan ba noppi, Re-
beka ne jimeet, gàddu njaqam, wàcc
ca seyaan ba, di root. Ma ne
ko: “May ma, ma naan.” 46 Mu
gaaw yenniku njaq li, daldi ne ma:
“Naanal ba noppi ma wëggal la say
giléem.” Ma naan ba noppi, mu
wëggal ma giléem yi. 47 Ma laaj ko
ne ko: “Kan moo la jur?” Mu ne:
“Betuwel, doomu Naxor ak Milka.”

«Ca laa ko takkal jaaro bi ci
bakkanam, ak lam yi ciy loxoom.
48 Ba mu ko defee ma sujjóotal Aji
Sax ji, sant Aji Sax jiy sama Yàllay
sang Ibraayma, ndax jubal na sama
yoon, ba ma jëlal doomam soxna
ciy bokkam. 49 Léegi nag ndegam
nar ngeena rafetoo ak sama sang tey
sàmm kóllëre, xamal-leen ma ko,
ba mu leer. Su ngeen ko narul it,
waxleen ma, ma xam nu may def.»

50 Laban ak Betuwel ne ko: «Mbir
moomu de ci Aji Sax ji la jóge,
te amunu ci dara lu nuy wax.
51 Rebekaa ngoogu, jëlal te dem,
muy sa soxnas doomu sang, ni la ko
Aji Sax ji tegtale.» 52 Naka la surgab
Ibraayma dégg yooyu kàddu, daldi
sujjóotal Aji Sax ji.

53 Surga ba nag génne ay gànjari
xaalis ak yu wurus booleek ay yére,
jox Rebeka. Càmmiñ la ak yaay ja
itam, mu may leen alal ju takku.
54 Ba loolu weesee mu doora lekk,
daldi naan, moom ak ñi mu àndal.
Ñu fanaan fa keroog.

Ba ñu yewwoo ca ëllëg sa, surga
ba ne: «Bàyyileen ma nag, ma
dellu ca sama sang.» 55 Càmmiñal
ndaw sa ak yaay ja daldi ne ko:
«Xanaa kay janq bi dina toogaat ak
nun ab diir boog, maanaam fii ak
sibbir, doora dem.» 56 Mu ne leen:
«Gannaaw Aji Sax ji àntal na sama
yoon, tee ngeen ma baña yeexal, te
bàyyi ma rekk, ma dellu ca sama
sang?» 57 Ñu ne ko: «Kon nag
nanu woo janq bi, laaj ko moom ci
boppam.» 58 Ci kaw loolu ñu woo
Rebeka, ne ko: «Ndax dangay ànd
ak waa ji léegi?» Mu ne: «Waaw.»
59 Ba loolu amee càmmiñ ya bàyyi
seen jigéen Rebeka, moom ak surga,
bi ko yar te daan ko nàmpal, ñu ànd
ak surgab Ibraayma ak ñi ko topp,
ñu dem. 60 Ña ngay ñaanal Rebeka,
mu barkeel, te naan:

«Éy jigéen sunu! Giiral, ba sos ay
junniy junni,
te sa askan teg ay bañam tànk.»

61 Gannaaw loolu Rebeka ànd ak
xale yu jigéen, yiy jaamam, ñu war
ay giléem, topp waa ja. Surga ba
daldi dem, yóbbu Rebeka.

62 Loolu fekk na Isaaxa dëkk ca
àllub Negew. Mu demoon nag teenu
Laxay Roy, ba ñibbsi. 63 Genn
ngoon Isaaxa génn, di doxantu ca
àll ba. Naka la ne sigget xool, séen
giléem yuy ñëw. 64 Rebeka it ne
sigget, gis Isaaxa. Mu ne cëpp nag,
wàcc giléem ga, 65 daldi ne surga
ba: «Waa jee ci àll biy ñëw, jëm
ci nun, kan a?» Surga ba ne ko:

«Sama sang la de.» Rebeka daldi
jël muuraay ba, muuroo. 66 Surga
ba nag nettali Isaaxa li mu def lépp.
67 Ba loolu wéyee Isaaxa yóbbu
Rebeka ca xaymab yaayam Saarata,
muy soxnaam, di ku mu bëgg, te di
ko muñe yaayam, ndax fekk na mu
faatu.

25

Ibraayma nelaw na

1 Ibraayma jëlaat na soxna su tudd
Ketura, 2 am ca Simran ak Yogsan ak
Medan ak Majan ak Yisbag ak Suwa.
3 Yogsan jur Saba ak Dedan. Askani
Dedan ñooy Asureen ñi, Letuseen ñi
ak Lewumeen ñi. 4 Doomi Majan
di Efa ak Efer ak Anog ak Abida
ak Elda. Ñooñu ñépp xeetu Ketura
lañu.

5 Ibraayma nag donale Isaaxa lépp
lu mu moom. 6 Doom yu góor, ya
mu am aki nekkaaleem, mu may
leen alal ca ba muy dund, ba noppi
yebal leen penku, ñu sanci ca réewu
penku, ba sore doomam Isaaxa*.

7 Ati Ibraayma téeméer la ak
juróom ñaar fukk ak juróom (175).
8 Ba loolu weesee la bakkanu
Ibraayma rot, mu nelaw, fekki ay
maamam, gannaaw ba mu guddee
fan, ba màggat lool te barkeel.
9 Isaaxa ak Ismayla, doomam yu
góor ya, rob ko ca xuntim xeer ma ca
Magpela te jàkkaarloo ak Mamre, ca
toolub Efron doomu Sowar, Etteen
ba. 10 Tool ba Ibraayma jëndoon ca
Etteen ña, foofa lañu denc Ibraayma
ak soxnaam Saarata. 11 Gannaaw
ba Ibraayma nelawee, Yàlla barkeel
na doomam Isaaxa. Isaaxaa ngi
dëkkoon ca wetu teenu Laxay Roy.

Askanu Ismayla

(Saar 25.12-18)

12 Ismayla moomee nag, doomu
Ibraayma jaak Ajaram Misra, ma
doon jaamub Saarata, askanam
mooy lii. 13 Turi doomi Ismayla
yu góor yaa di: Nebayot, taawub
Ismayla, ña ca topp di Kedar ak
Adabeel ak Mibsam 14 ak Misma ak
Duuma ak Maasa 15 ak Adàdd ak
Tema ak Yetur ak Nafis ak Kedama.
16 Ñooñu ñooy doomi Ismayla yu
góor, seeni tur a ngoog, ñuy fukki
garmi ak ñaar yu jiite seeni mbooloo
ci seeni sanc ak seeni dal. 17 Ati
Ismayla téeméer la ak fanweer ak
juróom ñaar (137). Gannaaw loolu
la nelaw, fekki ay maamam.

18 Ña nga dëkkoon diggante ba
dale Awila ba Sur ga jàkkaarlook
Misra, booy jëm Asur. Noonu la fa
askanu Ismayla sance, jàkkaarlook
doomi baayam yépp.

Askanu Isaaxa doomu Ibraayma

(Saar 25.19—35.29)

19 Isaaxa doomu Ibraayma ju góor
ja, askanam mooy lii. Ibraaymaa
jur Isaaxa. 20 Isaaxa am ñeent
fukki at, jël Rebeka doomu Betuwel,
Arameen, bi dëkke diiwaanu Padan
Aram, dib jigéenu Laban, Arameen
ba. 21 Gannaaw ga soxnas Isaaxa
amul doom, Isaaxa dagaanal ko Aji
Sax ji, mu nangul ko, soxna si daldi
ëmb. 22 Doom yi nag di buuxante ci
biiram, ba mu naan: «Ndegam nii
la kay, jaru ko woon!» Ci kaw loolu
soxna si dem, diis ko Aji Sax ji.

23 Aji Sax ji ne ko:

«Ñaari giir nga ëmb,
nara am ñaari xeet yuy xaajaloo,
wenn wi mooy ëpp doole wi ci des,
te mag ji mooy surgawu rakk ji†.»

24 Ba mu demee ba wara mucc,
amul lu moy ay seex. 25 Naka
noona ka jëkka gane àddina xonq,
yaram wi sëq lipp, mel ni mbubbum
der mu ne sàyy aki kawaram, ñu
tudde ko Esawu (mu firi Ku jëxëm).
26 Gannaaw ga ka ca des topp ca,
loxo ba jàpp ca téstënu Esawu. Ñu

* **25:6** 25.6 Ca yooya jamono, nit manoon naa am ay soxna yu am cér bu mat sëkk, ak yeneen soxna, yu gëna néewle sañ-sañ, ñoom ak seeni doom. † **25:23** 25.23 Ci bànni Israyil, seex, bi jëkka juddu, moo mag ki mujja juddu. ‡ **25:26** 25.26 Jàpp ci téstën mu ngi tekki ci waxin «suufu nit, ba am loo nangu ci moom».

tudde ko Yanqóoba (mu firi Jàpp ci
téstën)‡. Ba leen Rebeka di am, fekk
na Isaaxa am juróom benn fukki at.

Esawu sàggane na céram

27 Ba mu ko defee gone ya di
màgg, Esawu di rëbbkat bu ñaw, di
ku bëgg àll; Yanqóoba moom di nit
ku gàtteñlu§ te bëggoon toogaayu
kër. 28 Isaaxa nag am cofeel ci
Esawu ndax li muy lekk ci am
rëbbam, te Rebeka moom gëna sopp
Yanqóoba.
29 Mu am bés Yanqóoba di togg
ndambel ñebbe ju xonq, yemook
Esawu jóge ca tool ya, xiif ba ne
ñedd. 30 Mu ne Yanqóoba: «Gaawe
ma ci ndambe lee waay, ba ma duy
sama biir ci sa ndambe lu xonq
loolu, ndax xiif a ngi may rey.»
Loolu moo tax ñu tudde Esawu,
Edom (mu firi Xonqe). 31 Yanqóoba
ne ko: «Danga ma koy jëkka wecci
sa céru ndono bi nga yeyoo ndax li
ngay taaw*.» 32 Esawu ne: «Man
miy waaja dee ak xiif, ana lu ma
céru taaw di jariñ?» 33 Yanqóoba
ne ko: «Giñal ma jëkk.» Esawu
giñal ko ko, mu jaay Yanqóoba
ndono, li mu yeyoo ndax li muy
taaw. 34 Yanqóoba jox Esawu mburu
ak ndambe, mu lekk, naan, daldi
jóg dem yoonam. Noonu la Esawu
sàgganee céru taaw, bi mu yeyoo.

26

Isaaxa nëbbu na waa Gerar ngir mucc

1 Ba loolu wéyee xiif am ca réew
ma, muy xiif bu wuute ak ba woon
ca jamonoy Ibraayma; Isaaxa nag
dem Gerar ca Abimeleg, buurub waa
Filisti.
2 Foofa Aji Sax ji feeñu ko fa ne ko:
«Bul dem Misra, waaye nanga toog
ci réew mi ma lay wax. 3 Dalal ci
réew mii; dinaa ànd ak yaw, barkeel
la. Yaak sa askan laay jox suuf sii
sépp, te dinaa sàmm li ma giñaloon
sa baay Ibraayma. 4 Dinaa ful sa
askan ni biddiiwi asamaan, dinaa
jox sa askan suuf sii sépp, te it ci
saw askan la xeeti àddina sépp di
barkeele, 5 ndax Ibraayma déggal
na ma, dénkoo na sama ndénkaane,
ak samay santaane, ak sama dogali
yoon, ak samay yoon.»
6 Isaaxa nag toog Gerar. 7 Góori
foofa laaj ko ndaw si mu àndal, lu
mu doon ci moom, mu ne: «Sama
jigéen la.» Dafa bañoona wax ne
soxnaam la, ngir ragal waa foofa
rey ko ndax taaru Rebeka. 8 Ba ñu
fa toogee ba mu yàgg, mu am bés
Abimeleg, buurub waa Filisti tollu
ci palanteeram, gis leen, fekk yóo
Isaaxaa ngay raay soxnaam Rebeka.
9 Abimeleg woolu Isaaxa ne ko: «Kii
kay ndeke sa soxna la! Noo mana
waxe ne sa jigéen la?» Isaaxa ne ko:
«Damaa waxe noonu, ngir ñu bañ
maa rey ndax moom.» 10 Abimeleg
ne ko: «Li nga nu def nag? Xaw tuuti
kenn ci nit ñi tëdde sa soxna, te kon
nga yóbbe nu tooñ.» 11 Abimeleg
daldi fay doxe àrtu waa réewam
mépp ne leen: «Ku laal waa jii walla
soxnaam, dees na ko rey.»

Isaaxa fas na kóllëre ak Abimeleg

12 Gannaaw loolu Isaaxa bey ca
réew ma, góob ca at ma lu tollook
téeméeri yoon la mu ji woon, ndax
Aji Sax ji da koo barkeel. 13 Alalam
di yokku, muy gëna barele, ba mujj
am doole lool, 14 am géttu jur gu
gudd ak gu gàtt, ak ay surga yu
bare, ba tax waa Filisti iñaane ko,
15 bay sakk ak a sëkk mboolem teen,
yi surgay baayam Ibraayma gasoon
ca jamonoom. 16 Abimeleg daldi ne
Isaaxa: «Demal, ba sore nu, ndax
danga noo ëpp doole lool.» 17 Isaaxa
jóge foofa, dali ca xuru Gerar, sanc
fa.
18 Ba loolu weesee Isaaxa sikkli
teen, yi ñu gasoon ca jamonoy
baayam Ibraayma, te waa Filisti
sakkoon leen gannaaw ba Ibraayma

§ **25:27** 25.27 gàtteñlu gi ci Yanqóoba moo waraloon xamul dara ci rëbb. * **25:31** 25.31 Ci bànni Israyil, taaw mooy mujj doon kilifag kër, te mooy ëpple ay rakkam ab cér ci ndono.

nelawee. Ca la tudde teen yi tur, ya
leen baayam tudde woon. 19 Surgay
Isaaxa gasaat ca xur wa, jot ndox
mu neex. 20 Teewul sàmmi Gerar di
soowook sàmmi Isaaxa naan: «Nun
noo moom ndox mi.» Mu tudde teen
ba Eseg (mu firi Coow), ndax li ñu
soowoo ak moom. 21 Ñu gasaat ab
teen, xuloo amati ca, mu tudde ko
Sitna (mu firi Xuloo). 22 Mu jóge
foofa, gasati teen, jàmm ne ñoyy, mu
tudde ko Reyobot (mu firi Fu yaatu),
ndax da ne: «Léegi Aji Sax ji yaatal
na nu, te dinanu woomle ci réew
mi.»

23 Ba mu fa jógee, dafa dellu
Beerseba. 24 Guddi googu Aji Sax
ji feeñu ko ne ko: «Maay Yàllay
Ibraayma sa baay; bul ragal dara,
ndax maa ngi ànd ak yaw. Dinaa
la barkeel, ful sa askan ndax sama
jaam Ibraayma.» 25 Isaaxa nag sàkk
fa sarxalukaay, tudd fa Aji Sax ji,
wormaal ko, ba noppi samp fa xay-
maam. Te itam ay surgaam bënn
nañu fa ab teen.

26 Ci diggante boobu Abimeleg
dafa jóge Gerar, dem fekki ko, ànd
ak Awusat, ma doon wóllëreem, ak
Pikol, njiital xarekatam. 27 Isaaxa ne
leen: «Lu waral ngeen fekksi ma fii,
gannaaw dangeen maa bañ, ba dàq
ma?» 28 Ñu ne ko: «Gis nanu bu
baax ne Aji Sax ji ànd na ak yaw;
moo tax nu ne ayca nu waatoo ci
sunu digganteek yaw te fasanteek
yaw kóllëre. 29 Su ko defee doo nu
def dara lu bon, gannaaw defunu
la dara lu bon, xanaa lu baax rekk,
ba yebal la, nga dem ci jàmm. Kon
léegi yal na la Aji Sax ji barkeel.»

30 Isaaxa nag berndeel leen, ñu
bokk lekk, ba noppi naan. 31 Ca ëllëg
sa, ñu xëy suba teel, daldi waatoo,
Isaaxa door leena yiwi, ñu dem ci
jàmm.

32 Ca bés booba ay surgay Isaaxa
ñëw nañu, di ko wax lu jëm ci teen,
ba ñu doon gas, ne ko: «Gis nanu
ndox.» 33 Isaaxa tudde teen ba Siba
(mu firi Waatoo), moo tax turu dëkk
ba, ba fii nu tollu, di Beerseba (mu
firi Teenu waat ga).

Esawu jël na ay soxna

34 Esawu am na ñeent fukki at,
jël na soxna ku ñuy wax Yudit,
muy doomu Beeri, miy Etteen, jëlaat
Basmat doomu Elon, miy Etteen.
35 Jigéen ñooñu mu jël nag di naqar
wu réy ci Isaaxa ak Rebeka.

27

Yanqóoba jëkk na Esawu ci ñaanam

1 Ba Isaaxa màggatee, te bët yi
naqari, ba gisatul, am na bés mu
woo taawam Esawu ne ko: «Doom.»
Mu ne ko: «Naam.» 2 Isaaxa ne
ko: «Déglul, ma wax la. Màggat
naa te xawma sama bésu dee. 3 Kon
léegi jëlal say gànnaay: say fitt ak sa
xala, nga dem ca àll ba, rëbbali ma.
4 Toggal ma ko, ba mu neex, ni ma
ko bëgge, indil ma, ma lekk, ndax
ma ñaanal la lu ma tibbe ci sama
xol, bala may dëddu.» 5 Fekk na
Rebekaa ngi déglu, ba Isaaxay wax
ak doomam Esawu. Esawu daldi
dem ca àll ba, rëbbi lu mu toggsi.

6 Rebeka moom ne doomam
Yanqóoba: «Dégg naa sa baay wax
sa mag Esawu ne ko: 7 “Demal rëbbi,
indil ma, toggal ma ko lu neex, ma
lekk, ba ñaanal la, Aji Sax ji seede,
bala may dëddu.” 8 Kon nag doom,
defal lii ma lay wax. 9 Demal ca gétt
ga, nga jàpp ñaari tef yu duuf, ma
defaral ko sa baay, ba mu neex, ni
mu ko bëgge, 10 nga yóbbul ko, ngir
mu ñaanal la, bala moo dee.»

11 Yanqóoba ne yaayam: «Waaw,
waaye sama mag Esawu dafa jëxëm,
te man sama yaram rattax. 12 Xëy na
sama baay làmbatu ma de, te kon
dina ne njublaŋ laa. Su ko defee
ay móolu laay yóbbe sama bopp,
waaye du barkeb ñaan.» 13 Yaayam
ne ko: «Bu la móoloo, Yàlla na ma
topp, doom. Defal li ma la wax rekk
te dem indil ma gàtt yi.»

14 Yanqóoba dem, jël gàtt yi, indil
yaayam, mu defar ba mu neex, ni ko
baayam bëgge. 15 Rebeka daldi seet
ca dencam la gën ca yérey Esawu
taaw ba, solal Yanqóoba doomam ju

ndaw. 16 Ba mu noppee, daa sàkk
ca deri gàtt ya, sànge loxo ya ak
fi rattax ci doq gi, 17 doora boole
mburu ma ak ñam wa mu togg, jox
doomam Yanqóoba.

18 Mu dikk ci baayam, ne ko:
«Baay.» Mu ne ko: «Naam doom,
kooku?» 19 Yanqóoba ne baayam:
«Mana Esawu sa taaw. Def naa li
nga ma wax. Jógal toog te lekk ci
li ma la rëbbal, ndax nga ñaanal
ma ci sa xol.» 20 Isaaxa ne doomam:
«Moo doom! Noo def, ba gaawa
jàpp nii?» Yanqóoba ne ko: «Aji Sax
jiy sa Yàlla, moo ma ko jagleel.»

21 Isaaxa ne Yanqóoba: «Jegesil,
ma làmb la, ba mu wóor ma ne sama
doom Esawoo.» 22 Yanqóoba nag
jegesi, baayam Isaaxa làmbatu ko
ne: «Baat bi de baatu Yanqóobaa,
waaye loxo yi, loxoy Esawoo.»
23 Xàmmiwu ko, ndax li loxo yi
jëxëm ni yuy magam Esawu, ba tax
mu ñaanal ko. 24 Isaaxa laaj ko
ne ko: «Mbaa wóor na ne yaw ay
Esawu?» Mu ne ko: «Waawaaw.»
25 Isaaxa ne ko: «Jottli ma fii ma lekk
ci sam rëbb, doom, ba ñaanal la ci
sama xol.» Yanqóoba jottli Isaaxa
ndab li, mu lekk, daldi koy may biiñ,
mu naan. 26 Isaaxa ne ko: «Kaay fii,
fóon ma, doom.» 27 Yanqóoba jegesi,
fóon ko, xetu yére yi mu sol xeeñ
Isaaxa, mu door koo ñaanal ne ko:

«Sama xetu doom kay
xetug tool la,
bu Aji Sax ji barkeel.
28 Yal na la Yàlla may layub asamaan
ak ngëneeli suuf,
pepp ne gàññ, biiñ walangaan.
29 Yal na la ay giir nangul,
ay réew di la sujjóotal,
nga yilif say bokk,
te say doomi ndey di la sujjóotal.
Ku la móolooy alku,
te ku la ñaanal barkeel.»

30 Naka la Isaaxa noppee ñaanal
Yanqóoba, ba mu won baayam
Isaaxa gannaaw rekk, Esawu, mag
ji, rëbbi ba ñëw, ne jalañ. 31 Mu togg
moom it, ba mu neex, indil baayam.
Mu ne ko: «Jógal baay, lekk ci sa
rëbbum doom, ndax nga ñaanal ma
ci sa xol.» 32 Baayam Isaaxa ne ko:
«Kooku?» Mu ne ko: «Mana sa taaw
Esawu.» 33 Isaaxaa ngay lox, bay
rag-ragi, daldi ne ko: «Kan? Ana
ku rëbbi woon nag, indil ma, ba ma
lekk ba noppi? Ñaanal naa ko bala
ngaa ñëw. Te dina barkeel moos.»

34 Esawu dégg li baayam wax
rekk, yuuxu yuux gu réy ndax
naqar. Mu ne baayam: «Ngalla
baay, ñaanal ma, man itam.»
35 Isaaxa ne ko: «Sa rakk ñëw
na, nax ma, ba yóbbu sa ñaan.»
36 Esawu ne: «Moom kay moo yey
tudd Yanqóoba, ndax suufu na ma
ñaari yoon. Sama céru taaw la
jëkka nangu, tey mu nangooti sama
ñaanu baay.» Mu teg ca ne: «Ndax
desalaloo ma ag ñaan?» 37 Isaaxa
ne Esawu: «Mbaa am naa lu ma la
ñaanalati, doom? Ndax kat xas naa
koo def, muy sa kilifa, te bokkam
yépp laa def ñuy surgaam, te pepp
ak biiñ laa ko woomale it, ba mu
ne gàññ.» 38 Esawu ne baayam:
«Baay, xanaa genn ñaan rekk nga
am? Ngalla baay, ñaanal ma, man
itam!» Ca la Esawu ne yikkét jooy.
39 Baayam Isaaxa ne ko:

«Déglul, ma wax la,
dinga dëkk fu sore ngëneeli suuf,
mbaa fu la layub asamaan tiime.
40 Sa saamar ngay dunde,
sa rakk di la yilif.
Waaye bés a ngi ñëw yaay sigiñu,
ba yenniku notaangeem.»

Yanqóoba dem na ca nijaayam

41 Esawu nag bañ Yanqóoba
ndax barke ba ko baayam ñaanal.
Ma ngay wax ca xolam naan:
«Balaa yàgg ñu dëj sama baay, te
bu boobaa dinaa rey sama rakk
Yanqóoba.» 42 Naka lañu nettali
Rebeka la taawam Esawu wax, mu
woolu Yanqóoba, doomam ju ndaw
ja, ne ko: «Sa mag a ngi fexee feyu,
di la wuta rey. 43 Kon doom, defal
lii ma lay wax, demal làquji fa sama
càmmiñ Laban ca Karan, 44 nga toog
fa moom ay fan, ba kera sa meru
mag giif. 45 Bu sa meru mag giifee,

ba mu fàtte li nga ko def, dinaa
yónnee, ñu jëlsi la. Duma seetaan
mukk, ba boole leen ñàkk, yeen
ñaar ñépp, ci benn bés*!»

46 Gannaaw gi Rebeka ne Isaaxa:
«Àddina soof na ma ndax jigéeni
Etteen ñi. Yanqóoba de, bu jëlee ci
jigéeni réew mi di Etteen ñu mel ni
ñii, sama dund gi, dee a koy gën!»

28

1 Ci kaw loolu Isaaxa woo
Yanqóoba, ñaanal ko, jox ko ndigal
lii ne ko: «Bul jël ci jigéeni Kanaan,
2 waaye demal Padan Aram ca sa kër
maam-góor, ji jur sa yaay, nga jël
fa jabar ca sa doomi nijaay Laban.
3 Yal na la Yàlla Aji Man ji barkeel,
nga jaboot lool te sa giir yokku,
ba sos ay mboolooy askan. 4 Yal
na la barkeb Ibraayma dal, yaak
askan wi soqikoo ci yaw, ba nga
moom réew mii ngay doxandéem
tey, te Yàlla mayoon ko Ibraayma.»
5 Isaaxa daldi yebal Yanqóoba, mu
dem Padan Aram ca Laban doomu
Betuwel, Arameen bay càmmiñu
Rebeka, miy yaayu Yanqóoba ak
Esawu.

Esawu jël na keneen soxna

6 Esawu nag yég ne Isaaxa ñaanal
na Yanqóoba, ba noppi yebal ko
Padan Aram, ngir mu jël fa soxna.
Te it ba mu koy ñaanal, digal na ko
ne ko, bumu jël ca jigéeni Kanaa-
neen ña. 7 Mu yég ne Yanqóoba
déggal na baayam ak yaayam,
ba dem Padan Aram. 8 Loolu
won Esawu ne jigéeni Kanaan ne-
exuñu baayam. 9 Ba mu ko defee
Esawu dem ca xeetu Ismayla, jël fa
Maalat doomu Ismayla, miy doomu
Ibraayma, te di jigéenu Nebayot, mu
bokk ciy soxnaam.

Yanqóoba sàrtoo na ak Yàlla

10 Ba loolu wéyee Yanqóoba génn
Beerseba, wuti Karan. 11 Naka la
dem, ba àgg fu ko jant bi sowe, daldi
fay fanaan. Mu jël ca doj ya fa ne
woon, gegenoo.
12 Guddi googu Yanqóoba dafa
gént, gis raas bu sampu ci suuf, te
cat la sar asamaan, malaakay Yàlla
yi di ci yéeg ak a wàcc. 13 Ndeke
Aji Sax jaa nga tollu ca wetam. Mu
wax ak moom ne ko: «Maay Aji
Sax ji, di sa Yàllay maam Ibraayma
te di Yàllay Isaaxa. Suuf si nga
tëdd dinaa la ko jox, yaak sa askan.
14 Saw askan dina ne gàññ ni suuf.
Dinga law penku ak sowu, ndijoor
ak càmmoñ. Ci yaw ak saw askan la
giir yi ci kaw suuf yépp di barkeele.
15 Maa ngi nii ànd ak yaw, di la
sàmm fépp foo jëm, te itam dinaa la
délloosi ci réew mii. Duma la bàyyi
mukk, waaye dinaa def li ma la wax
lépp.»

16 Ci kaw loolu Yanqóoba yewwu
ne: «Ndekete Aji Sax ji mu ngi ci
bérab bii, te xawma ko woon.» 17 Ma
nga tiit nag te naan: «Bérab beeka
raglu! Fii kay du fenn, fu dul kër
Yàlla; te mooy buntu asamaan.»

18 Ca suba teel Yanqóoba jóg, jël
doj, wi mu gegenoo woon, samp fa,
muy xàmmikaay, ba noppi sotti ci ag
diw, sellale ko. 19 Ca la tudde bérab
ba Betel*, waaye ca njàlbéen Lus la
dëkk ba tuddoon. 20 Gannaaw loolu
Yanqóoba dogu na ne: «Su Yàlla
àndee ak man, di ma sàmm ci yoon
wi may aw, di ma jox lu ma lekk ak
lu ma sol, 21 ba kera may dellu sama
kër baay ci jàmm, su boobaa, Aji Sax
ji dina doon sama Yàlla. 22 Doj wii
ma samp, muy xàmmikaay, mooy
doon kër Yàlla, te lépp lu mu ma
wërsëgal, dinaa ko génneel fukkeel
ba moos.»

29

Yanqóoba daje na ak Rasel

1 Ba loolu xewee, Yanqóoba awaat
yoonam, ba agsi réewum waa
penku. 2 Mu yem foofa ca ab teen
ca àll ba, ñetti gétti gàtt goor ca

* **27:45** 27.45 Dañoo yaakaar ne bu Yanqóoba dawuloon, Esawu dina ko rey, te kon dees na ko feyul, daldi rey Esawu. * **28:19** 28.19 Betel mu ngi tekki «kër Yàlla».

wet ga, ndax ca booba teen lañu
doon wëgge gétt ya, waaye doj wu
réy moo uboon teen ba. 3 Bu gétt
yépp dajaloo foofa, sàmm yi doora
àndandoo béraŋ doj wa, mu moy
buntu teen ba, ñu wëgg, ba noppi
delloo doj wa, mu ubaat teen ba.

4 Yanqóoba ne leen: «Bokki fan?»
Ñu ne ko: «Karan.» 5 Mu ne leen:
«Ndax xam ngeen Laban doomu
Naxor?» Ñu ne ko: «Xam nanu ko
kay.» 6 Mu dellu laaj leen ne leen:
«Mbaa mu ngi ci jàmm?» Ñu ne ko:
«Jàmm rekk kay. Xoolal ndaw see
di ñëw, mook gàtt yi, mooy doomam
Rasel.» 7 Yanqóoba ne leen: «Jant
bi demagul fenn, ba ngeen di dajale
jur gi. Wëggleen gàtt yi, sàmmi leen
kay!» 8 Ñu ne ko: «Dunu ko man
mbete gétt yépp daje, nu béraŋ doj
wi, ubbi teen bi, doora wëgg gàtt
yi.»

9 Na muy wax ak ñoom nag, Rasel
agsi, indaale gàtti baayam, ndaxte
sàmm la woon. 10 Ba Yanqóoba
gisee Rasel, doomu nijaayam Laban,
moom ak gàtti nijaayam ya, dafa
daagu ba ca teen ba, béraŋ doj wa
ko ub, daldi wëgg gàtti Laban. 11 Ba
loolu amee Yanqóoba fóon Rasel, ne
yikkét jooy. 12 Ca la Yanqóoba wax
Rasel ne ko: «Maak sa baay a bokk,
ndax maay sa doomu bàjjan Re-
beka.» Rasel daw, yégal ko baayam.

13 Ba Laban déggee ne jarbaatam
Yanqóoba ñëw na, dafa daw
gatandu ko, taf ko ci boppam, fóon
ko, yóbbu ko kër ga. Ba Yanqóoba
nettalee Laban lépp, 14 Laban da
ne ko: «Yaw kay sama jarbaat nga
lenqe!» Yanqóoba toog na fa ak
moom lu mat weer. 15 Gannaaw
loolu Laban ne Yanqóoba: «Li ngay
sama mbokk kat, taxul nga war maa
liggéeyal ci neen. Wax ma lan mooy
sa peyoor.»

16 Laban nag amoon na ñaari
doom yu jigéen, taaw ba di Leya,
rakk ja di Rasel. 17 Leya di ku bët ya
yànjuloon, te Rasel nekkoon ku jekk
te neexa xool, 18 Yanqóoba bëgg
Rasel lool, ba ne Laban: «Dinaa la
liggéeyal juróom ñaari at ngir Rasel
sa doom ju ndaw ji.» 19 Laban ne
ko: «Ma may la ko de moo ma gënal
may ko keneen. Kon toogal ci man.»
20 Ci kaw loolu Yanqóoba liggéeyal
Laban diiru juróom ñaari at ngir
Rasel, te mu mel ni ay fan rekk ci
moom ndax mbëggeel, gi mu am ci
Rasel.

21 Loolu wéy, Yanqóoba ne Laban:
«Jox ma sama jabar, ma séetal ko,
ndax àpp bi jot na.» 22 Laban nangu,
daldi togglu ay reer, woo ca waa
gox ba bépp. 23 Timis jot Laban jël
doomam Leya, jébbal ko Yanqóoba,
mu dëkkoo ko. 24 Ci biir loolu Laban
jël jaamam bu jigéen bu ñuy wax
Silpa, may ko doomam Leya, mu dib
jaamam.

25 Ba bët setee, Yanqóoba fekk
muy Leya. Mu ne Laban: «Waaw,
li nga ma def nag? Du Rasel a
taxoon ma liggéeyal la? Lu tax nga
wor ma?» 26 Laban ne ko: «Rakk
jëkka séy taaw daal, du aada fii.
27 Séetul ak kii, ba ayu bésam mat,
ma door laa jox ki ci des, soo ma
dee liggéeyaatal diiru juróom ñaari
at.» 28 Yanqóoba nangu, daldi séetu
ak Leya ayu bés, ba noppi Laban
jébbal ko doomam Rasel. 29 Booba la
Laban may Rasel jaamam bu jigéen
bu ñuy wax Bilaa, mu dib jaamam.
30 Yanqóoba nag dëkkoo Rasel, mi
mu gënoona bëgg Leya. Ci kaw
loolu mu liggéeyaatal Laban juróom
ñaari at.

Lu jëm ci njabootu Yanqóoba

31 Ba Aji Sax ji gisee ne Leya
fonkeesu ko, mu may ko, mu taawlu,
te Rasel moom manula am doom.
32 Ba Leya ëmbee, am doom ju góor,
da koo tudde Ruben (mu firi Gisleen,
doom ju góor a ngi), ndaxte Leya
da ne: «Aji Sax ji gis na sama
toroxte. Léegi sama jëkkër dina ma
bëgg.» 33 Mu dellu ëmb, am doom
ju góor. Mu ne: «Aji Sax ji yég
na ne fonkeesu ma, looloo tax mu
mayaat ma doom jii.» Mu tudde ko
Simeyon (mu firi Kiy dégg). 34 Mu

delluwaat ëmb, am doom ju góor,
ba noppi waxaat ne: «Bii yoon sama
jëkkër dina am cofeel ci man, ndax
jural naa ko ñetti doom yu góor,»
loolu tax mu tudde ko Lewi (mu
firi Boroom cofeel). 35 Mu dellooti
ëmb, am doom ju góor daldi ne: «Bii
yoon dinaa sant Aji Sax ji,» loolu tax
mu tudde ko Yuda (mu firi Cant).
Gannaaw loolu njuram taxaw.

30

1 Ba Rasel gisee ne amalul
Yanqóoba doom, dafa ñee magam,
ba tax mu wax Yanqóoba ne ko:
«Nanu am ay doom, mbaa ma dee.»
2 Yanqóoba mere ca Rasel ne ko:
«Ndax maay Yàlla, mi la teree am
doom?» 3 Mu ne ko: «Xoolal, sama
jaam Bilaa ngii; dëkkoo ko, ndax mu
amal ma doom, ba jabootal ma.» 4 Ci
kaw loolu mu may ko jaamam Bilaa,
muy soxnaam. Yanqóoba dëkkoo
Bilaa, 5 mu ëmb, amal Yanqóoba
doom ju góor. 6 Bi loolu amee Rasel
ne: «Yàlla àtte na ma; dégg na
sama ñaan, ba may ma doom.» Mu
tudde ko nag Dan (mu firi Kiy àtte).
7 Gannaaw ga Bilaa, jaamub Rasel,
ëmbaat, dellu amal Yanqóoba doom
ju góor. 8 Rasel ne: «Bëre naa ak
sama mag bëre bu réy, ba daan,»
daldi ko tudde Neftali (mu firi Kiy
bëre).

9 Leya moom it xam ne tax-
awaayam yàgg na, mu fab jaamam
Silpa, may ko Yanqóoba. 10 Bi
loolu amee Silpa, jaamub Leya, amal
Yanqóoba doom ju góor. 11 Leya
ne: «Ndaw wërsëg wu réy!» daldi
ko tudde Gàdd (mu firi Wërsëg).
12 Silpa jaamub Leya dellu, amal
Yanqóoba doom ju góor. 13 Leya
ne: «Éey waay, maaka bég! Jeeg ji
dinañu ma wooye boroom mbégte
mi.» Mu tudde ko nag Aser (mu firi
Boroom mbégte).

14 Mu am bés ñuy góob bele,
Ruben dem tool, sàkke ca gàncax
gu ñu naan màndaragoor*, indil
ko yaayam Leya. Rasel ne Leya:
«Ngalla may ma ci màndaragoor ji
la sa doom indil.» 15 Teewul mu
ne ko: «Ndax nangu sama jëkkër
rekk doyu la, ba nga bëgg cee boole
màndaragoor ji ma sama doom in-
dil?» Rasel ne ko: «Kon jox ma ci
màndaragoor ji sa doom indi, ma
wecci la ko sama ayu tey boog.»

16 Yanqóobaa ngay jóge tool
ca ngoon, Leya génn, gatandu
ko, ne ko: «Fi man nga wara
aye tey, ndaxte jënde naa ay gi
màndaragoor ji sama doom indi.»
Yanqóoba daldi féete ca moom
guddi googu. 17 Yàlla nangul Leya,
mu ëmb, am ak Yanqóoba seen
juróomeelu doom ju góor. 18 Leya
neeti: «Yàlla da maa fey, ndax maa
may sama jëkkër sama jaam.» Mu
tudde ko Isaakar (mu firi Boroom
pey). 19 Gannaaw gi Leya ëmbaat,
am ak Yanqóoba seen juróom
benneelu doom ju góor. 20 Booba
la ne: «Yàlla defal na ma teraanga
ju réy. Bii yoon sama jëkkër dina
ma teral, ndax amal naa ko juróom
benni doom yu góor.» Moo tax mu
tudde ko Sabulon (mu firi Teraanga).
21 Gannaaw ga mu am doom ju
jigéen, tudde ko Diina.

22 Ba loolu amee Yàlla geestu
Rasel, nangul ko, may ko doom.
23 Mu ëmb, am doom ju góor, daldi
ne: «Yàlla teggil na ma gàcce.»
24 Moo tax mu tudde ko Yuusufa (mu
firi Yal na dolli), ndax dafa ne: «Yal
na ma Aji Sax ji dollil doom ju góor.»

Yanqóoba woomle na

25 Ba Rasel amee doom ci Yuusufa,
Yanqóoba da ne Laban: «Yiwi ma
boog, ma dellu sama réew ca sama
kër. 26 Su ko defee nga jox ma samay
doom ak sama jabar yi taxoon ma di
la liggéeyal, te bàyyi ma, ma dem,
ndax yaw ci sa bopp xam nga li
ma la liggéeyal.» 27 Laban ne ko:
«Ngalla waay, déglu ma, ngir sama
ngisaane won na ma ne Aji Sax ji
barkeel na ma ndax yaw. 28 Wax

* **30:14** 30.14 màndaragoor gàncax la gu ñu yaakaar ne day giiral jigéen.

ma loo may feyeeku rekk, dinaa la
ko fey.» 29 Yanqóoba ne ko: «Yaw ci
sa bopp xam nga ni ma la liggéeyale
ak ni sa gétt mujj mel ndax man;
30 ndaxte lu néew nga amoon laata
may ñëw, te yokku na, ba bare lool,
ngir Aji Sax ji da laa barkeel ndax
man. Waaye léegi nag, liggéeyal
sama waa kër bopp jot na xanaa?»
31 Laban dellu ne ko: «Dama ne,
ñaata laa lay fey?» Yanqóoba ne
ko: «Doo ma jox dara. Boo nangoo
lii ma lay wax, dinaa sàmmaat say
gàtt, wattu ko. 32 Damay seet tey
jii ci biir jur gu gàtt gépp, génne ci
xar yu ñuul yépp†, ak bëy, yi todde
ak yi tippante yépp, ñu doon sama
peyoor‡. 33 Ëllëg aki sibbir booy
seetsi sama peyoor, sama njubtee
may layool: lépp lu toddewul te
tippantewul ci biir bëy yi ak lu
ñuulul ci mburt yi, boo ko gisee ci
man, càcc la.» 34 Laban ne: «Waaw,
kon baax na.»

35 Ca bés booba Laban dafa ber
sikket, yi seereer te todde, ak bëy,
yi tippante te todde, maanaam yi
rax, ak xari menn melo yu ñuul
yi, daldi leen dénk ay doomam.
36 Gannaaw loolu mu doxale diggan-
teem ak Yanqóoba doxu ñetti fan.
Yanqóoba nag di sàmm li des ci gàtti
Laban.

37 Ci kaw loolu Yanqóoba tànn
ñetti garab yu ñuy wax pëpalyee,
gerte-tubaab ak palataan, gor ci bant
yu tooy, xànc-xàncee ko, ba mu defi
rëdd yu weex. 38 Mu yeb bant, ya
mu xànc-xàncee, ca naanukaay ya,
mu janook jur ga, ca mbalka ya jur
gay naane, ndax fa la jur ga daan
tëboo. 39 Loolu tax bëy yay tëbu ca
wetu car ya, di jur doom yu seereer,
yu tippante ak yu todde. 40 Xar ya,
Yanqóoba da leena ber, tey fexe ñuy
janook lépp lu seereer ak lu ñuul
ci biir juru Laban. Noonu la sàkke
juru boppam, bañ koo boole ak juru
Laban. 41 Saa yu jur gi ëpp doole
dee tëbu, Yanqóoba yeb car yi ci
naanukaay yi, tiimale ci jur gi, ngir
bu ñuy tëbu, ne ci jàkk. 42 Bu jur
gu xiibon gi dee tëbu, mu bañ leena
tegal dara. Muy def noonu ba jur
gi xiibon, di gu Laban, gi am doole,
di gu Yanqóoba. 43 Waa ji mujj na
barele lool, am gàtt yu ne gàññ ak
ay jaam yu góor ak yu jigéen ak ay
giléem aki mbaam-sëf.

31

Yanqóoba toxu na, jëm Kanaan

1 Ba loolu amee mu am bés
Yanqóoba dégg doomi Laban ya
naan, Yanqóoba nangu na li seen
baay amoon lépp, te ci seen alalu
baay la sàkkoo alalam jooju jépp.
2 Naka la Yanqóoba gis kanamu
Laban, daldi xam ne melatul, na
mu meloon ci moom. 3 Aji Sax ji
wax Yanqóoba ne ko: «Dellul ca sa
réewu maam ya, ca say bokk. Dinaa
ànd ak yaw.»

4 Yanqóoba woolu Rasel ak Leya
ca tool ya, fa gàttam ya nekk. 5 Mu
ne leen: «Gis naa seen kanamu
baay. Xam naa ne melatul na mu
meloon ci man. Waaye sama Yàllay
baay ay ànd ak man. 6 Yeen ci
seen bopp xam ngeen ne liggéeyal
naa seen baay sama kem kàttan.
7 Teewul seen baay wor ma, soppi
sama peyoor fukki yoon ak juróom,
waaye Yàlla seetaanu ko, mu di ma
lor. 8 Bu nee: “Yi tippanteey sa
peyoor,” jur gépp jur lu tippante;
mbaa mu ne: “Yi seereer ay sa
peyoor,” jur gépp jur lu seereer.
9 Nii la Yàlla nangoo seen juru baay,
jox ma.

10 «Ba ñu demee ba jur giy wara
tëbu, damaa jeneer sikket yiy tëb
bëy yi yépp di lu seereer ak lu
tippante mbaa ñu raxe. 11 Ca la ma
malaakam Yàlla ma wax ci biir gént
gi ne ma: “Yanqóoba,” ma ne ko:

† **30:32** 30.32 Ca yooyu jamono xar yi dañu daan faral di weex, bëy yi farala ñuul te duñu rax.

‡ **30:32** 30.32 Fii dañoo topp téereb kàddug Yàlla gi ni ñu ko tekkee ci làmmiñu gereg, te ci booba téere melow todde ak tippante bëy yi rekk a ko féetewoo.

“Naam.” 12 Mu ne ma: “Siggil, xool
sikket yiy tëb bëy yi yépp, yii dañoo
seereer, yee todde, yi ci des tippante,
ndaxte gis naa li la Laban di def
lépp. 13 Maay Yàlla, ja la feeñu
woon Betel, fa nga samp doj, sotti
ci diw, sellale ko, te dogu woon fa
ci man. Léegi nag jógal, génn réew
mii, dellu ca réew, ma nga juddoo.”»
14 Rasel ak Leya ne ko: «Ndax
amati nanu benn cér walla ndono
sunu kër baay? 15 Doonunu lu moy
ay doxandéem ci moom de! Nde da
noo jaay, lekk sunu njég, ba mu jeex
tàkk. 16 Te mboolem alal, ji Yàlla
nangoo ci sunu baay, noo ko moom,
nun ak sunuy doom. Kon nag léegi
lu la Yàlla wax rekk, def ko.»
17 Yanqóoba daldi dajale ay
doomam ak ay soxnaam, waral leen
giléem, 18 ñu ànd tegu ca yoon wa,
yóbbaale géttam gépp ak mboolem
alal ju mu liggéey. Mooy gétt, ga
mu sàkkoo Padan Aram. Ña ngay
ñibbi kër baayam Isaaxa ca réewu
Kanaan.
19 Fekk na Laban dem wati ay
xaram*. Ci biir loolu Rasel sàcc
gàllaaji kër yu baayam. 20 Noonu la
Yanqóoba nëbboo Laban, Arameen
ba, bañ koo yégal ne day dem.
21 Ba mu demee, dafa yóbbaale la
mu amoon lépp, jóge fa, jàll dexu
Efraat, wuti tundi Galàdd.

Laban dabi na Yanqóoba

22 Yanqóoba daw na, ba mu am
ñetti fan, ñu soog koo yégal Laban.
23 Mu ànd nag ak ay bokkam, topp
ko juróom ñaari fan, door koo dab
ca tundi Galàdd. 24 Ci kaw loolu
Yàlla feeñu Laban, Arameen ba, ci
géntu guddi ne ko: «Moytula wax
Yanqóoba lenn lu koy gaar.» 25 Ba
Laban dabee Yanqóoba, dafa fekk
mu samp xaymaam ca tund wa.
Laban it samp bosam ca kaw tundi
Galàdd, moom aki bokkam.
26 Laban ne Yanqóoba: «Looy
def nii, yaw, di ma nëbbuy daw,
yóbbaale sama doom yu jigéen, ñu
mel ni ñu ñu lële xare? 27 Lu waral
nga di ma nëbbuy daw te bañ maa
tàggu? Nde konoon jombul ma yiwi
la ci xol bu sedd, bu ànd aki woy,
boole ci xalam aki sabar. 28 Mayoo
ma sax, ma fóon samay sët ak samay
doom yu jigéen, tàggtook ñoom;
yëfi dof de nga def nii! 29 Manoon
naa laa def lu bon, waaye sa Yàllay
baay da maa feeñu biig ne ma:
“Moytula wax Yanqóoba lenn lu koy
gaar.” 30 Bu la neexee, nga namm sa
kër baay, ba dogu caa dem, waaye
lu tax nga sàcc sama gàllaaji kër, teg
ci?»
31 Yanqóoba tontu Laban ne ko:
«Xanaa ragaloon rekk ne jombul
dinga téye say doom yu jigéen.
32 Waaye képp koo gis mu yor sa
gàllaaji kër, boo yeboo reyal. Seetal
fii ci sunu kanami bokk lépp lu ma
fi yor, loo ci moom fabal, yóbbu.»
Booba Yanqóoba xamul woon ne
Rasel a ko jël. 33 Laban dugg ci
xaymab Yanqóoba, teg ca xaymab
Leya ak yosi ñaari jaamam yu jigéen
ya, te gisul dara. Mu génne xaymab
Leya, dugg ci bu Rasel.
34 Fekk na Rasel fab gàllaaji kër
ya, làq ca ron tegu giléem ga, toog
ca. Laban tëcc, tëcc ca biir xayma
ba, gisul dara. 35 Rasel wax baayam
ne ko: «Baay, baal ma de, damaa
manula jóg ci sa kanam, ndaxte
damaa ànd ak mbaax.» Laban seet
na fu ne, waaye gisul gàllaaji këram
ya.
36 Yanqóoba mer lool, daldi gëdd
Laban ne ko: «Ndax damaa tooñ
walla damaa moy, ba nga sambal
ma, di ma topp nii? 37 Bi nga jéexee
sama yëf yépp ba noppi, ana loo gis
lu bokk ci sa yëfi kër? Teg ko fii ci
sama kanami bokk ak say bokk, ñu
àtte nu. 38 Xanaa du ñaar fukki at a
ngii ma nekk ak yaw? Say xar ak say
bëy ëmbuñu sax, mu yàqu, te ma-
sumaa lekk sa kuuyi gétt. 39 Jur gu
rab fàdd sax ma féetewoo, waaye
masuma la koo indil. Mboolem lu
ñu sàcc guddi ak lu ñu sàcc bëccëg,

* **31:19** 31.19 Xari waa penku dañuy bare kawar gu ñuy wat ak a ëcc, di ci defar ag wëñ.

danga ma ko daa feyu. 40 Naaj wi
laa daan yendoo yenu bëccëg, di
fanaanoo sedd guddi, mu xaw maa
rey, ba duma gëmm bët. 41 Ñaar
fukki at a ngii, ma di la jaamu ci
kër gi, liggéeyal naa la fukki at ak
ñeent ngir sa ñaari doom yu jigéen
ñii, teg ci juróom benni at yu ma
la sàmmal say gàtt, nga soppi sama
peyoor fukki yoon ak juróom. 42 Su
dul woon ak sama Yàllay baay, ji
ànd ak man, di Yàllay Ibraayma,
ji Isaaxa wormaaloon, konoon nga
dàq ma tey, ma dem loxoy neen.
Waaye sama toskare ak sama àqu
ñaq la Yàlla gis, ba tax mu àtte ma
ak yaw biig.»

43 Ba mu ko waxee loolu, Laban
ne ko: «Jigéen ñii samay doom lañu,
xale yii di samay sët, te gétt gii sama
gétt a; lu fi nekk maa ko moom.
Ñii di sama doom yu jigéen, nu ma
leen di def tey, ñoom ak seeni doom?
44 Léegi ñëwal rekk, ñu fasante
kóllëre maak yaw, te seede dox sunu
diggante maak yaw.» 45 Ba loolu
amee Yanqóoba jël aw doj, samp ko,
muy doju xàmmikaay. 46 Yanqóoba
ne ay bokkam: «Forleen ay doj.» Ñu
for ay doj, def ko ab jal, daldi lekk
foofa ca wetu jal ba. 47 Laban tudde
bérab ba Yegar Saaduta; Yanqóoba
tudde ko Galet†.

48 Booba la Laban ne: «Jal bii
tey, mooy sunu seede sama diggante
ak yaw.» Moo tax ñu tudde ko
Galet (mu firi Jalub seede). 49 Ñu
di ko tudde itam Mispa (mu firi
Tatay wattukaay), ndax Laban da
ne: «Yal na Aji Sax ji wattu sunu
diggante, keroog bu ñu soree. 50 Soo
soxoree samay doom yu jigéen,
mbaa nga takk yeneen jabar, bu
fa kenn nekkul sax, moytul, ndax
Yàllaa nuy seede.» 51 Laban neeti
Yanqóoba: «Xoolal ci jal bii ak doju
xàmmikaay, wi ci sama digganteek
yaw. 52 Jal bi seede la, doj wi di
seede ne duma jéggi jal bi, jublu ci
yaw, te yaw itam doo jéggi jal bi
mbaa doj wi, jublu ci man, te nar-
aluloo ma jàmm. 53 Yàllay Ibraayma
ak Yàllay Naxor, ñoom ñooñee di
seen Yàllay baay, yal nañu àtte
sunu diggante.» Yanqóoba daldi
giñ ci Yàlla, ji baayam Isaaxa
wormaaloon. 54 Gannaaw loolu
Yanqóoba sàkk sarax ca kaw tund
wa, woo ay bokkam, ñu bokk lekk.
Ba ñu lekkee ba noppi, fanaan ca
tund wa.

32

1 Ca ëllëg sa, Laban xëy suba teel,
tàggoo aki sëtam ak doomam yu
jigéen ya, ñaanal leen, ba noppi
waññiku ñibbi.
2 Yanqóoba moom topp yoonam.
Ci kaw loolu ay malaakay Yàlla
feeñu ko. 3 Ba leen Yanqóoba gisee,
da ne dalub Yàllaa ngii, ba tax mu
tudde bérab ba Maanayim (mu firi
Ñaari dal).

Yanqóoba ragal naa daje ak Esawu

4 Ba loolu amee Yanqóoba dafa
yónni ay ndaw, ñu jiitu ko ca magam
Esawu, ca réewu Seyir, di diiwaanu
Edom. 5 Mu sant leen ne leen: «Bu
ngeen demee ca sama sang Esawu,
neleen ko: Sa surga Yanqóoba nee
na: “Maa nga woon ca kër Laban bu
yàgg ba tey, 6 ma doora ñëw, ànd
ak ay nag ak ay mbaam ak ay gàtt
ak ay jaam yu góor ak yu jigéen;
may yónnee ci yaw, di la siyaare tey
sàkku nga dalal ma jàmm.”» 7 Ndaw
ya daldi dem ba délsi ca Yanqóoba,
ne ko: «Dem nanu ca sa mag Esawu,
waaye moom ci boppam mu ngi ci
yoon wi di ñëw, fekksi la fii, te ma
nga ànd ak ñeenti téeméeri góor.»
8 Yanqóoba dégg loolu, tiit lool te
ànd ak njàqare, ba tax mu séddale
mbooloo, ma mu àndal, gàtt ya
ak jur gu gudd ga ak giléem ya
itam, mu xaaj leen ñaar. 9 Booba
mu ngi naan, bu Esawu songee

† **31:47** 31.47 Galet bokk na lu mu tekki ak Yegar Saaduta ci làkku Arameen ña.

benn dal bi, dal bi ci des mana
raw. 10 Ci kaw loolu Yanqóoba
ñaan Yàlla, ne ko: «Yaw Aji Sax
ji, sama Yàllay maam Ibraayma, di
sama Yàllay baay Isaaxa itam, yaa
ma ne woon: “Dellul réew ma nga
cosaanoo, ca say bokk; dinaa la
baaxe.” 11 Yelloowuma lu gëna tuuti
ci sa ngor ak sa worma, gi nga ma
won, man sa jaam. Aw yet doŋŋ laa
ŋàbboon, ba ma jàllee dexu Yurdan,
te yokku naa tey, ba doon ñaari
kurél. 12 Maa ngi lay ñaan, nga
musal ma ci sama loxol mag Esawu,
ndaxte ragal naa, mu ñëw bóom ma,
bóomaale jigéen ñi ak seeni doom.
13 Te yaw yaa ma ne: “Dinaa la
baaxe moos, yokk saw askan, ba mu
tollu ni suufas géej, si kenn manula
lim ndax bare.”»

14 Yanqóoba fanaan na fa gud-
dig keroog, doora sàkk ca alalam,
sédd magam Esawu, 15 lépp di ñaar
téeméeri bëy ak ñaar fukki sikket
ak ñaar téeméeri xar ak ñaar fukki
kuuy 16 ak fanweeri giléem yu seeni
doom di nàmp, ak ñeent fukki nag
ak fukki yëkk ak ñaar fukki mbaam
ak fukki mbaam yu góor.

17 Dafa ber gétt yi, gu ci nekk mu
jox ay surgaam, ne leen: «Jiituleen
ma, te na gétt yi dàndante.» 18 Ci
biir loolu mu sant ki jiitu, ne ko:
«Boo dajeek sama mag, mu laaj la ne
la: “Kuy sa njaatige?” ak “Ku moom
li nga jiital?” ak “Foo jëm?” 19 nee
ko: “Lii de sang bi, lu la Yanqóoba
may la, di la ko siyaaree, yaw Esawu,
te moom ci boppam mu ngi topp ci
sunu gannaaw.”» 20 Ndigal loolu la
joxaat ñaareelu surga ba ak ñetteel
ba ak mboolem ña topp ca gétt ya,
ku ci nekk mu wax ko ne ko loolu
lay wax Esawu, bu ko gisee, 21 tegati
ca ne ko: «Te nee ko itam: “Sa
surga Yanqóobaa ngi topp ci sunu
gannaaw.”» Booba Yanqóobaa ngi
naa ci xelam: «Bu ma jiitalee li ma
ko may, neexale ko ko, bala maa
janook moom, jombul mu dalal ma
jàmm.» 22 Neexal ba da koo jiitu,
moom mu fanaan guddig keroog ca
dal ba.

Lu jëm ci bëreb Yanqóoba ba

23 Gannaaw loolu Yanqóoba jóg
ca guddi ga, ànd ak ñaari soxnaam,
ñaari jaamam yu jigéen ak fukki
doomam yu góor ak benn, daldi jàll
dexu Yabog. 24 Yanqóoba da leena
jàllale, jàllewaale alalam jépp itam.
25 Mu des fa nag moom doŋŋ.

Kera la genn góor fanaana bëre
ak moom, ba bët set. 26 Ba nit
ka xamee ne manalu ko dara, dafa
dóor Yanqóoba ci mooco, mooco mi
summikoo ca bëre ba.

27 Nit ka ne ko: «Bàyyi ma, ma
dem, ndax bët a ngi bëgga set.»
Teewul Yanqóoba ne ko: «Duma la
bàyyi, nga dem, li feek ñaanaloo
ma.» 28 Nit ka ne ko: «Na nga tudd?»
Mu ne ko: «Yanqóoba.» 29 Nit ka ne
ko: «Tuddatuloo Yanqóoba, léegi
Israyil nga tudd, ndaxte bëre nga
ak nit, bëre ak Yàlla, ba génn ci
ak jàmm[*].» 30 Yanqóoba ne ko:
«Waaw, yaw nag noo tudd?» Mu
wax ko ne ko: «Loo may laaje sama
tur?» ba noppi barkeel ko foofa.

31 Ci kaw loolu Yanqóoba tudde
bérab ba Peniyel (mu firi Xar-
kanamu Yàlla), ndaxte da ne: «Ne
naa Yàlla jàkk, te maa ngi dund ba
tey.»

32 Ba jant bay fenk, Yanqóobaa ngi
soox tànk bi, di bàyyikoo Penuwel[†].
33 Looloo tax ba tey jii bànni Israyil
duñu lekk suux, wi jàpp ci tenqob
mooco, ndax li moocob Yanqóoba
summikoo woon ca suuxu tenqo ba.

33

Yanqóoba ak Esawu daje nañu ci jàmm

1 Gannaaw loolu Yanqóoba séen
Esawu di ñëw, ànd ak ñeenti
téeméeri góor, mu séddale xale yi,
diggante Leya, Rasel ak ñaari jaam
ya. 2 Dafa jiital jaam ya ak seeni

[*] **32:29** 32.29 Ñaari kàdduy ebrë yu taqoo ñoo sos baatu Israyil. Li jiitu ci baat bi mu ngi tekki «bëre». Li ci topp di tekki «Yàlla». [†] **32:32** 32.32 Penuwel mooy Peniyel ba tey.

doom, tofal ca Leya ak ay doomam,
Rasel ak Yuusufa féete gannaaw.
3 Moom ci boppam nag, mu jiitu
leen, wutali magam, di dox tey su-
jjóot, ba muy juróom ñaari yoon.
4 Teewul Esawu daw gatandu ko, taf
ko ci boppam, langaamu ko, di ko
fóon. Ñu daldi jooy!

5 Naka la Esawu siggi, gis jigéen
ñi ak xale yi, mu ne: «Ñii ànd ak
yaw ñooy ñan?» Yanqóoba ne ko:
«Xanaa njaboot, gi ma Yàlla baaxe,
sang bi.» 6 Jaam ya ak seeni doom
daldi jegesi, sujjóotal ko. 7 Leya it
topp ca, moom aki doomam, jegesi
ñoom itam, sujjóot. Yuusufa ak
Rasel doora jegesi sujjóot.

8 Esawu ne ko: «Waaw, dal bu
réy bii ma dajeel, loo ci namm?»
Yanqóoba ne ko: «Xanaa di sàkku
nga dalal ma jàmm rekk, sang
bi.» 9 Esawu ne ko: «Am naa ba
biibal, sama rakk, fabal sa alal.»
10 Yanqóoba ne ko: «Ngalla waay
déet, dimbali ma rekk te jël li ma
la may. Ndaxte bi ma nee jàkk ci
sa kanam, gis naa ni nga ma laaye
biir, ba mu mel ni Yàllaa ma geestoo
yërmandeem. 11 Kon jëlal lii ma la
may, ndax Yàlla baaxe na ma, ba ma
barele.» Mu tinu ko, ba Esawu mujj
nangu.

12 Gannaaw loolu Esawu ne: «Tee
noo ànd dem boog, ma jiitu la?»
13 Yanqóoba ne ko: «Sang bi, xam
nga, xale yi dañoo néew doole, te
it gàtt yi ak nag yiy nàmpal laay
xalaat. Su nu leen sëqatalee benn
bés rekk, gàtt yépp dee. 14 Jiitu ma
rekk, sang bi, man ma topp ndànk
ci wewu jur gi, jiital leen, te baña
raw xale yi, ba kera ma lay fekksi
Seyir.» 15 Esawu ne ko: «Xaaral
ma bàyyee la ñenn ci góor, ñi ma
àndal.» Yanqóoba ne ko: «Matu
ko. Boobu teraanga ëpp na, sang bi.
Jàmm ji nga ma dalal rekk doy na.»
16 Booba la Esawu dellu, jubal yoonu
Seyir.

17 Yanqóoba moom jubal gox bu
ñu naan Sukkóot, tabax fa kër,
mbaaral géttam, moo tax ñu tudde
bérab boobu Sukkóot (mu firi Ay
mbaar). 18 Gannaaw ga Yanqóoba
agsi Sikem, ga ca réewu Kanaan, ci
jàmm. Fekk na mu bàyyikoo Padan
Aram, ba dal fa jàkkaarlook dëkk
ba. 19 Booba la jënde ci doomi Amor,
baayu Sikem, pàkk, ba mu sampoon
xaymaam, ci téeméeri kesita*. 20 Mu
daldi fay sàkk sarxalukaay, tudde
ko El Elowe Israyil (mu firi Yàllay
Israyil mooy Yàlla).

34

Tooñ nañu Diina doomu Yanqóoba

1 Am na bés Diina, ku jigéen
ki Leya amal Yanqóoba, génn di
seeti moroom ya ca dëkk ba. 2 Ci
kaw loolu Sikem doomu Amor, miy
Eween te di kilifa ca dëkk ba, daldi
koy gis, jàpp ko, tëdde ko, torxal
ko. 3 Teewul Sikem xemmemoon
na Diina doomu Yanqóoba lool te
bëgg ko, ba tax mu di ko naxtaan.
4 Loolu waral mu ne baayam Amor:
«Ñaanal ma janq bi jabar.»

5 Yanqóoba nag dégg ne Sikem
torxal na Diina, doomam ju jigéen,
fekk booba doomam yu góor yaa
nga woon ca àll ba, fa jur ga nekk.
Yanqóoba ne cell, ba ñu ñibbsi.
6 Ci diggante boobu Amor, baayu
Sikem, ñëw ci Yanqóoba, ngir gise
ak moom. 7 Ca la doomi Yanqóoba
agsi, jóge ca tool ya. Ba ñu déggee
la xew, dañoo am naqar wu réy,
mer lool ndax gàcce, ga Sikem teg
waa Israyil, ba mu tëddee doomu
Yanqóoba ja, te loolu di lu defuwul.

8 Amor wax ak ñoom ne leen:
«Sama doom Sikem dafa bëgg seen
jigéen ci xolam. Dama leen di ñaan,
ngeen may ko ko jabar. 9 Tee noo
séyante, ngeen may nu seeni janq,
te jël ci sunuy janq? 10 Su ko defee
ngeen dëkk ak nun te réew mi di
seen réew. Man ngeen fee sanc, dem
fu leen neex, sàkku fi alal.» 11 Sikem

* **33:19** 33.19 kesita xaalisu réew ma la woon.

it wax ak baayu Diina ak càmmiñ
ya ne leen: «Su ngeen ma nangulee,
lépp lu ngeen ma wax dinaa ko joxe.
12 Limal-leen ma warugar yi ak nu
mu mana tollu, boole ci may gi;
dinaa joxe lu ngeen ma sas; mayleen
ma janq bi rekk.»

13 Waaye doomi Yanqóoba ya, ay
nax lañu tontoo Sikem ak baayam
Amor, ndax li Sikem torxal seen
jigéen Diina. 14 Dañu ne leen: «Ma-
nunu loolu, ndax may sunu jigéen
góor gu xaraful, loolu gàcce la ci
nun. 15 Dunu leen mana nangul
mbete ngeen melee ni nun ci kaw
seeni góor ñépp xaraf. 16 Su ko
defee dinanu leen may sunuy janq,
te dinanu jël ci seeni janq, dëkk ak
yeen, nuy ay bokk. 17 Waaye su
ngeen nu déggalul, ba xarafuleen,
danuy jël sunu jigéen, dem.»

18 Seen wax jooju neex Amor ak
Sikem doomu Amor. 19 Xale bu
góor bi daldi gaawtu def li ñu ko
sant ndax mbëggeelam ca doomu
Yanqóoba. Booba Sikem lañu
gënoona weg ca waa kër baayam
yépp. 20 Amor nag ànd ak doomam
Sikem, dem ba ca pénc ma, wax ak
waa dëkk ba ne leen: 21 «Ñii sunuy
am-di-jàmm lañu, te gannaaw réew
maa ngi ne yàmblaŋ, bàyyileen
leen, ñu sanc te dem fu leen neex.
Man nanoo jël seen doomi janq te di
leen may sunuy doom. 22 Waaye li ci
nekk mooy, seeni góor duñu nangoo
dëkk ak nun, nuy ay bokk, ndare
sunu góor ñépp xaraf ni ñoom.
23 Bu nu leen nangulee, ba ñu dëkk
ci sunu biir, kon seeni jur ak seen
alal ak seen mala yépp, ndax du
nooy doon boroom?» 24 Ba mu
ko defee mboolem góori dëkk ba
déggal Amor ak doomam Sikem, ba
ñoom ñépp xaraf.

25 Ca gannaaw ëllëg sa ñu ànd
ak metit, ñaari doomi Yanqóoba ya,
Simeyon ak Lewi, càmmiñi Diina, jël
seeni saamar, dugg ca dëkk ba, bett
leen, rey góor ñépp. 26 Ca lañu leel
ñawkay saamar Amor ak doomam
Sikem, ñu dee, ñu jële Diina kër
Sikem, ànd ak moom, dem. 27 La
ca tegu doomi Yanqóoba ya ca des
futti néew ya, lëlaale dëkk ba, ndax
li ñu torxal seen jigéen. 28 Ñu daldi
jël seen jur gu gàtt ak gu gudd, seeni
mbaam ak mboolem la ca biir dëkk
ba ak la ko wër. 29 Noonu lañu
jële seen alal jépp ak seeni doom ak
seeni jabar, boole ca lël mboolem lu
nekkoon ca biir kër ya.

30 Yanqóoba nag wax ak Simeyon
ak Lewi ne leen: «Indil ngeen ma
musiba, ndax dingeen tax waa réew
mépp sib ma, muy Kanaaneen ñi, di
Periseen ñi. Te itam awma lu dul
góor ñu néew, te bu ñu booloo dal ci
sama kaw, dañu may booleek sama
waa kër faagaagal.» 31 Ñu ne ko:
«Danuy seetaan sunu jigéen daal,
ñu di ko def ab gànc?»

35

Yanqóoba sanc na Betel

1 Ba loolu wéyee Yàlla ne
Yanqóoba: «Jógal dem Betel, toog fa
te nga sàkkal fa sarxalukaay Yàlla,
ji la feeñu, ba ngay daw sa mag
Esawu.» 2 Yanqóoba wax ak waa
këram ak ñi ànd ak moom ñépp
ne leen: «Jëleleen ci seen biir tuuri
doxandéem yi, te ngeen sangu-set
te solu. 3 Danuy dem Betel, ma
sàkkal fa sarxalukaay Yàlla, ji ma
wallu, ba ma nekkee ci njàqare,
te ànd ak man fépp fu ma jaar.»
4 Ñu daldi jox Yanqóoba mboolem
tuuri doxandéem, yi ñu yor, ak seen
jaaroy nopp, Yanqóoba boole suul
ca taatu garab* gu mag ga nekkoon
ca wetu dëkk, ba ñu naan Sikem.
5 Gannaaw loolu ñu sàqi, Yàlla nag
wàcce tiitaange lu réy ca kaw dëkk,
ya leen wër, ba taluñoo dabi doomi
Yanqóoba ya.

6 Ba mu ko defee Yanqóoba ak
ñi mu àndal ñépp agsi Lus, di Be-
tel ba tey, foofa ca réewu Kanaan.
7 Mu sàkk fa nag sarxalukaay, tudde

* **35:4** 35.4 Xeetu garab la gu ñuy wax terebent.

bérab ba El Betel, ndax foofa la ko
Yàlla feeñoo, bi muy daw magam.
8 Foofa itam la Debora, ma daa
nàmpal Rebeka, faatoo, ñu suul ko
ca taatu garab gu mag ga ca wetu
Betel. Ñu tudde garab ga Alon Bakut
(mu firi Garabu jooyoo).

9 Ba Yanqóoba jógee Padan Aram,
Yàlla feeñuwaat na ko, barkeel ko
10 ne ko:
«Yaa di Yanqóoba,
waaye deesatu la wooye Yanqóoba;
léegi yaa di Israyil.»
Mu tudde ko nag Israyil. 11 Yàlla
neeti ko: «Man maay Yàlla Aji Man
ji. Giiral te yokku, ba aw askan ak
mboolooy askan sosoo ci yaw, te ay
buur askanoo ci sa geño. 12 Réew,
mi ma sédd Ibraayma ak Isaaxa,
yaw laa koy sédd, yaak askan wi
soqikoo ci yaw.»

13 Naka la Yàlla wax ak Yanqóoba
loolu, daldi teqlikoo ak moom.
14 Yanqóoba samp doju xàmmikaay
ca bérab, ba Yàlla waxe ak moom,
tuural ko fa biiñ, sotti fa diw, sellale.
15 Yanqóoba ma nga tudde bérab, ba
Yàlla waxeek moom, Betel†.

Beñamin juddu na, Rasel faatu

16 Ba loolu wéyee ñu jóge Betel,
dem bay bëgga jub Efrata. Rasel
tollu ciw mat, te mat wi metti. 17 Ba
mu demee ba mat wa gëna metti,
rewlikat ba ne ko: «Muñal nag,
ndax góor laati de!» 18 Booba Rasel
a ngi waaja faatu. Terewul bala
bakkanam a rot tudde na xale bi
Benoni (mu firi Sama doomu coono).
Teewul baay bi tudde ko Beñamin
(mu firi Sama doomu njiglaay)‡.

19 Ci kaw loolu Rasel faatu, ñu
denc ko ca yoonu Efrata, ga ñuy
wax Betleyem ba tey. 20 Yanqóoba
nag samp aw doj ca bàmmeel ba,
te mooy xàmmikaayu bàmmeelu
Rasel ba tey jii. 21 Ba mu ko defee
Israyil jóge fa, samp xaymaam ca
gannaaw Migdal Eder.

Doomi Yanqóoba ya

22 Ba Israyil dëkkee ca réew ma,
am na bés Ruben dem tëdd ak Bilaa,
nekkaaleb baayam; Israyil yég ko.

Doomi Yanqóoba§ yu góor fukk
lañu ak ñaar. 23 Doomi Leya
ñooy: Ruben, taawub Yanqóoba,
ak Simeyon ak Lewi ak Yuda ak
Isaakar ak Sabulon. 24 Doomi Rasel
di Yuusufa ak Beñamin. 25 Doomi
Bilaa, jaamub Rasel, di Dan ak Nef-
tali. 26 Doomi Silpa, jaamub Leya,
di Gàdd ak Aser. Ñooñooy doomi
Yanqóoba, te mu am leen ca Padan
Aram.

Isaaxa nelaw na

27 Yanqóoba dellu na kër baayam
Isaaxa fa Mamre, ca Kiryaat Arba,
gay Ebron ba tey, fa Ibraayma ak
Isaaxa daloon. 28 Isaaxa dund na
téeméeri at ak juróom ñett fukk
(180). 29 Foofa la bakkanam rote, mu
faatu, fekki ay maamam, gannaaw
ba mu màggatee, ba ñor xomm. Ba
loolu amee ay doomam Esawu ak
Yanqóoba rob ko.

Askanu Esawu

36

(Saar 36.1-43)

1 Askanu Esawu, mi ñuy wax
Edom, mooy lii.

2 Esawu jël na janqi Kanaaneen
jabar. Ñooñoo di: Ada doomu Elon,
Etteen ba, ak Olibama doomu Ana,
miy doomu Sibeyon, Eween ba, 3 ak
Basmat doomu Ismayla, di jigéenub
Nebayot. 4 Ada am ak Esawu Elifas;
Basmat am ca Rewel. 5 Olibama am
ca Yewus, Yalam ak Kora. Ñooñu
ñooy doomi Esawu, te mu am leen
ca réewu Kanaan.

6 Ba loolu amee Esawu ànd aki
soxnaam, aki doomam yu góor ak
yu jigéen, ak waa këram ñépp, jiital
géttam ak juram gépp, yóbbaale
mboolem alal ju mu amoon ca
réewu Kanaan, daldi sanci meneen
réew ngir sore rakkam Yanqóoba.
7 Li ko waral mooy, seen alal dafa

† **35:15** 35.15 Seetal ci 28.19. ‡ **35:18** 35.18 Beñamin mu ngi jóge ci ben yamin, di tekki «doomu ndijoor», waaye li tur wiy wund mooy «doomu njiglaay». § **35:22** 35.22 Yanqóoba mooy Israyil.

bare woon lool, ba manuñoo dëkk
ñoom ñaar, te réew, mi ñu daloon,
àttanu leen ndax seen gétt yu bare.
8 Esawu nag dëkk ca tundu Seyir:
Esawu moomu mooy Edom.

9 Askanu Esawu, di maami
Edomeen ña ca tundi Seyir, mooy
lii.
10 Doomi Esawu yu góor ñooy:
Elifas, mi mu am ak soxnaam Ada
ak Rewel, mi mu am ak Basmat.
11 Doomi Elifas yu góor yi di: Teman
ak Omar ak Sefo ak Gatam ak Kenas.
12 Timna it nekkaaleb Elifas. Mu am
caak moom Amaleg. Ñooñoo xeetoo
ci Ada, soxnas Esawu. 13 Doomi
Rewel yu góor yi ñoo di: Naxat ak
Sera ak Saama ak Misa. Ñooñoo
xeetoo ca Basmat, soxnas Esawu.
14 Soxnas Esawu, si ñu naa Olibama,
tey doomu Ana miy doomu Sibeyon,
moo am ak Esawu doom yu góor yii:
Yewus, Yalam ak Kora.
15 Làngi doomi Esawu yu góor
nag, ñooy ñii. Ñi askanoo ci Eli-
fas taawub Esawu, ñuy Teman ak
Omar ak Sefo ak Kenas 16 ak Kora
ak Gatam ak Amaleg, ku ci nekk
ak làngam. Làngi Elifas, ya ca
réewum Edom a ngi noonu; ñooy
sëti Ada. 17 Ñi askanoo ci Rewel
doomu Esawu, ñooy Naxat ak Sera
ak Saama ak Misa, ku ci nekk
ak làngam. Làngi Rewel, ya ca
réewum Edom a ngi noonu; ñooy
sëti Basmat, soxnas Esawu. 18 Ñi
xeetoo ci Olibama soxnas Esawu,
ñooy Yewus, Yalam ak Kora, ku ci
nekk ak làngam. Ñooñooy làngi
Olibama, soxnas Esawu siy doomu
Ana. 19 Ñooñooy doomi Esawu, mi
ñuy wax Edom, ñooñooy doomam
yu góor, ñook seeni làng.

Lu jëm ci askanu Seyir

20 Doomi Seyir, ya bokk ca waa Or
te sancoon ca réew ma, ñooy Lotan
ak Sobal ak Sibeyon ak Ana 21 ak
Dison ak Eser ak Disan. Ñooñooy
làngi waa Or, di sëti Seyir ya ca
réewum Edom. 22 Doomi Lotan yu
góor ya nag ñooy Ori ak Emam.
Jigéenub Lotan di Timna. 23 Doomi
Sobal yu góor ya di Alwan ak
Manaat ak Ebal ak Sefo ak Onam.
24 Doomi Sibeyon yu góor di Aya ak
Ana. Te Ana moomu moo feeñal
bëti ndox yu tàng ya ca màndiŋ
ma, ba muy sàmm mbaami baayam
Sibeyon. 25 Doomi Ana ñooy Di-
son ak Olibama, doomam ju jigéen.
26 Doomi Dison di Emdan ak Esban
ak Yitran ak Keran. 27 Doomi Eser
di Bilan, Saawan ak Akan. 28 Doomi
Disan di Uus ak Aran.

Lu jëm ci buur ya jëkka falu ca Edom

29 Làngi waa Or ñooy ñi askanoo
ci Lotan ak Sobal ak Sibeyon ak Ana
30 ak Dison ak Eser ak Disan, ku ci
nekk ak làngam. Ñooñooy làngi
waa Or, na ñu xàjjalikoo kenn-kenn
ca réewu Seyir.

31 Buur, yi falu ca réewum Edom,
lu jiitu kenn ci waa Israyil di fa
falu, ñooy ñii. 32 Bela doomu Beyor
falu na ca Edom. Dinaba moo doon
péeyam. 33 Ba Bela faatoo, Yobab
doomu Sera, ma dëkk Boccra, wuutu
ko. 34 Ba Yobab faatoo, Usam mu di-
iwaanu waa Teman wuutu ko. 35 Ba
Usam faatoo, Adàdd, ma dàqoon
waa Majan ca réewu Mowab, tey
doomu Bedàdd, moo falu, wuutu ko.
Awit a doon péeyam. 36 Ba Adàdd
faatoo, Samla, ma dëkk Masreka,
falu, wuutu ko. 37 Ba Samla faatoo,
Sawul ma woon ca Reyobot Efraat,
falu, wuutu ko. 38 Ba Sawul faa-
too, Baal Anan doomu Agbor falu,
wuutu ko. 39 Ba Baal Anan doomu
Agbor faatoo, Adar falu, wuutu ko.
Pawu moo doon péeyam, soxnaam
di Metabeel, mi Mataredd doomu
Me Saab di yaayam.

40 Làng yi sosoo ci Esawu nag,
làng gu ci nekk ak turam ak njaboot,
ya mu ëmb, ak gox, ba mu dëkke,
ñoo di ñii: ñi askanoo ci Timna ak
Alwa ak Yetet 41 ak Olibama ak Ela
ak Pinon 42 ak Kenas ak Teman ak
Mibsar 43 ak Magdiyel ak Iram, ku ci
nekk ak làngam. Ñooñu ñooy làngi
Edom, ma ñu naa Esawu, moom ma
giir Edomeen ñi, làng gu ci nekk ak
gox, ba nga dëkke te moom ko.

Askanu Yanqóoba

37

(Saar 37.1—50.26)

Yuusufa gént na lu yéeme

1 Yanqóoba ma nga dëkkoon
réewu Kanaan, fa baayam daloon.
2 Askanu Yanqóoba mooy lii.
Yuusufa tollu na ci waxambaane,
am fukki at ak juróom ñaar, di
sàmmle jur gi doomi baayam, yi
nga xam ne soxnay baayam Bilaa ak
Silpa ñoo leen jur. Yuusufa nag di
leen boole ak seen baay. 3 Booba
Yanqóoba, Yuusufa la gëna bëgg
ci ay doomam, ndax li mu màggat
door koo am. Mu ràbblul ko mbubb
mu yànj. 4 Mag ya nag gis ne
Yuusufa la seen baay gëna bëgg ci
ay doomam. Loolu tax ñu bañ ko,
ba manuñoo séq ak moom kàddu gu
rafet.
5 Mu am bés Yuusufa gént, nettali
ko ay magam, ba tax ñu gënati koo
bañ. 6 Da ne leen: «Dégluleen li ma
gént. 7 Danoo nekk ca tool ya, di
góob. Ba nu takkee, sama takk jekki-
jekki ne sàtt, taxaw, seen takk wër
sama takk, di ko sujjóotal.» 8 Mag ya
ne ko: «Dangaa nara falu ci sunu
kaw? Danga noo nara jiite?» Ñu
gënati koo bañ nag ndax géntam ya
ak la mu leen ca wax.
9 Gannaaw gi geneen gént dikkal
ko, mu nettali ko ay magam ne leen:
«Dégluleen, géntaat naa. Gis naa
jant bi ak weer wi ak fukki biddiiw
ak benn di ma sujjóotal.» 10 Ba mu
ko nettalee ay magam, ba nettali ko
baayam, baayam da koo soow ne
ko: «Yaw, li nga gént, lu mu doon?
Xanaa du maak sa yaay ak say mag
noo lay sujjóotal?» 11 Mag ya nag
iñaane ko. Teewul baayam moom
bàyyi xel ci mbir moomu.
12 Mu am bés ay magam dem dëkk
ba ñuy wax Sikem, sàmmi seen juru
baay. 13 Israyil ne Yuusufa: «Xam
nga ne say mag sàmmi nañu Sikem.
Kaay, ma yónni la ci ñoom.» Yuus-
ufa ne ko: «Waaw.» 14 Yanqóoba
ne ko: «Demal seeti say mag, ba
xam ndax ñu ngi ci jàmm, ñoom ak
jur ga, te nga ñëw, wax ma.» Mu
yebal ko, mu jóge xuru Ebron, jubal
Sikem.
15 Naka la jenn waay dajeek moom
foofa, fekk muy wëreelu ca àll
ba. Waa ja ne ko: «Looy seet?»
16 Yuusufa ne ko: «Samay mag laay
seet. Xamoo fu ñu tollu, di sàmm?»
17 Waa ja ne ko: «Jóge nañu fii de,
ndax dégg naa ñu naan: “Nanu dem
Dotan.”» Yuusufa toppi magam ya
ba Dotan, fekk leen fa.
18 Naka la ko mag ya séen fu
sore, daldi mànkoo bala moo agsi,
ci pexem rey ko. 19 Ña nga naan:
«Boroom gént gaa ngee di ñëw!
20 Nanu ko rey gaaw, sànni ko ca
kàmb yee*, su ko defee danu naan,
rabu àll a ko fàdd. Nu seet ba xam
fu muy mujj aki géntam?»
21 Ruben nag dégg ca, di ko fexee
xettli. Mu ne leen: «Bunu ko rey.»
22 Ruben teg ca ne leen: «Buleen
tuur deret. Sànnileen ko ca kàmb
gee ca àll ba, waaye bu ko loxo
dal.» Booba ma ngay wut nu mu
xettlee Yuusufa ci ñoom, ba delloo
ko baayam.
23 Ba Yuusufa agsee ca magam ya,
dañoo futti mbubbam, mooy mbubb
mu yànj, ma mu soloon. 24 Ñu jàpp
ko, tàbbal ca biir kàmb ga, fekk mu
déy, ba wow koŋŋ. 25 Loolu wees
ñu toog, di lekk. Nes tuut ñu siggi,
séen am njëggum giléem, muy ay
Ismayleen, yu sëf cuuraayu ndàbb
ak diwu yaram ak cuuraayu xas†,
jële ko réewu Galàdd, jëme Misra.
26 Yuda ne doomi baayam ya: «Bu
nu reyee sunu rakk jii, nëbb deret
ji, lu nu ciy jële? 27 Tee nu koo jaay
Ismayleen ñi, te bañ koo sàkkal pexe
nun ci sunu bopp? Ndax kat sunu
rakk a, di sunu deret.» Doomi baay
ya déggal ko. 28 Julay Majan ya nag

* **37:20** 37.20 kàmb yooyu loxo lañu ko daan yette ca màndiŋ ma, di ca denc ndox. † **37:25** 37.25 cuuraay yooyu gom la woon ak boom ak miir.

jaare fa, ñu yóotu Yuusufa, génne
ko kàmb ga, jaay ko Ismayleen ña
ci ñaar fukki dogi xaalis. Ñu yóbbu
Yuusufa Misra.
29 Ba mu ko defee Ruben dellu ca
kàmb ga, gis ne Yuusufa nekkatul
ca biir, mu mititlu ko, ba xotti ay
yéreem. 30 Ba loolu amee mu jóge
ca, dem ca ay rakkam ne leen:
«Xale ba nekkatu fa de! Te man
xawma nu may def léegi.» 31 Ñu
jël nag mbubbu Yuusufa, rendi ab
sikket, taqal mbubb ma ca deret
ja. 32 Gannaaw loolu ñu yóti seen
baay mbubb ma, ne ko: «Lii lanu
gis de, xoolal bu baax ndax du
sa mbubbu doom?» 33 Yanqóoba
xàmmi ko, daldi ne: «Sama mbubbu
doom a moos! Éey waay, rabu àll
kay moo daggate Yuusufa, yàpp ko!»
34 Ci kaw loolu Yanqóoba mititlu
ko, ba xotti ay yéreem, taraxlaayoo
ab saaku, di jooy doomam ay fan.
35 Doomam yépp, góor ak jigéen
ñëw, di ko dëfal, te noppiwul,
xanaa naan: «Damay jooy, ba dem
njaniiw, fekki sama doom.» Baayam
di ko jooy, 36 fekk waa Majan yóbbu
nañu ko Misra, jaay ko Potifaar,
jawriñu Firawna mi jiite ay dagam.

38

Lu jëm ci Yuda ak Tamar ak seen askan

1 Ca jamono yooyu Yuda dafa teq-
likoo ak ay doomi baayam, dal ca
waa ju dëkk Adulam te tudd Ira.
2 Foofa nag Yuda gis fa senn as
ndaw, su doon doomu Kanaaneen
bu tudd Suwa, mu jël ko soxna. 3 Mu
ëmb, am doom ju góor, tudde ko Er.
4 Mu dellu ëmb, am doom ju góor,
tudde ko Onan. 5 Mu amati doom
ju góor, tudde ko Sela. Ba Sela di
juddu, ca Kesib la fekk Yuda.
6 Gannaaw gi Yuda jëlal taawam
Er jabar ju tudd Tamar. 7 Er, taawub
Yuda boobee, doonoon ku Aji Sax ji
seede coxoram; Aji Sax ji nag rey ko.
8 Yuda ne Onan: «Demal ci sa jabaru
mag, donn ko, ndax nga giiral sa
mag aw askan.» 9 Teewul Onan xam
ne du doon askan wu muy moom, ba
tax saa yuy dëkkoo jabaru magam,
bay wara àgg rekk, tuur wasal wi
ci suuf, ngir baña giiral magam*.
10 Aji Sax ji ñaawlu li muy def, ba
tax mu faat ko, moom itam. 11 Yuda
daldi wax Tamar jabaru doomam ne
ko: «Demal sa kër baay, ténjeji fa,
ba sama doom Sela màgg.» Booba
Yuda dafa ragal Sela faatu moom
itam ni ay magam. Tamar nag dem,
toog kër baayam.
12 Ba ñu demee ba mu yàgg,
doomu Suwa, soxnas Yuda faatu.
Ba dëj ba wéyee, Yuda dem fekki
watkati xaram ca Timna. Ira, xari-
tam bi dëkk Adulam a nga ànd ak
moom. 13 Ñu yégal Tamar ne ko:
«Sa goroo ngii jëm Timna, di wati ay
xaram.» 14 Ba loolu amee mu summi
yérey jëtun ya, muuru, sàngu, toog
ca selebe yoon wa jëm Enayim ca
yoonu Timna, ndax booba gis na ne
Sela màgg na te mayuñu ko ko, muy
jabaram. 15 Yuda gis ko, yaakaar ne
gànc la, ndax li mu muuru†. 16 Mu
jàdd, ñëw ba ca moom, ne ko: «May
ma, ma ànd ak yaw.» Fekk na xamul
woon ne goroom la. Mu ne ko: «Loo
may fey, ngir ànd ak man?» 17 Mu ne
ko: «Dinaa jël bëy wu ndaw ca sama
gétt, yónnee la.» Mu ne ko: «Jox
ma lenn looy tayle, ba kera ngay
yónnee.» 18 Mu ne ko: «Lu ma lay
tayle?» Ndaw si ne ko: «Xanaa sa
jaarob màndargaal, ak buum, gi mu
àndal ak yet, wi ci sa loxo.» Mu
jox ko nag, ba noppi ànd ak moom.
Fa la doxe ëmb. 19 Ndaw sa dem
yoonam, dindi muuraay ba, solaat
yérey jëtun ya.
20 Ba loolu wéyee Yuda yebal xari-
tam, ba dëkk Adulam, mu yóti ndaw
sa bëy wu ndaw wa, ba mana jotaat
la mu tayle woon ca ndaw sa. Xarit
ba nag gisu ko. 21 Mu laaj waa gox

* 38:9 38.9 Ci yooyu jamono, ku donn sa jabaru mag ci bànni Israyil, doom joo ca am, du bokk ci yaw waaye dañu koy féetele sa mag ji faatu. † 38:15 38.15 Ci yooyu jamono gànc yi daan nañu leen xàmmee seen muuraay.

ba, ne leen: «Ana gànc biy toog
Enayim ci yoon wi?» Ñu ne ko: «Fii
de ab gànc nekku fi.» 22 Mu dellu
ca Yuda ne ko: «Gisuma ko de, te
it waa gox ba nee naññu, foofa gànc
nekku fa.» 23 Yuda ne ko: «Nanu
ko ko wacce, mu jël, lu ko moy ñu
ree nu, gannaaw maa ngi nii yónnee
bëy wu ndaw wii, te yaw gisoo ko
kay.»

24 Ba ñu ca tegee lu tollook ñetti
weer, ñu xamal Yuda ne ko, Tamar
goroom ba, da doon jaay bop-
pam, ba jaare ca ëmb. Yuda ne:
«Nañu ko yóbbu, lakk ko, ba mu
dee.» 25 Naka lañu koy yóbbu,
mu yóbbante goroom ba ay kàddu.
Da koo wax ne ko: «Ki moom lii
moo ma ëmbal.» Mu teg ca ne
ko: «Xoolal bu baax te wax ma ku
moom jaarob màndargaal, bi ànd
ak buum gi, ak yet wi.» 26 Yuda
xàmmi yëf ya nag, ne: «Moo ma
gëna nekk ci dëgg de, gannaaw
mayuma ko sama doom Sela.» Gan-
naaw ba loolu wéyee, àndatul ak
moom.

27 Tamar dem, ba wara wasin,
ndekete ay seex la ëmb. 28 Ba muy
mucc, kenn ca doom ya daa tàllal
loxo ba, rewlikat ba jàpp ca, takk
ca wëñ gu xonq curr. Mu ne: «Kii
moo jëkka génn.» 29 Naka la delloo
loxoom, seexam juddu, mu ne ko:
«Yaw foo bëtte, ba génn?» Ñu daldi
ko tudde Peres (mu firi Bëtt). 30 Nes
tuut seex, bi wëñ gi takke ci loxo li,
door caa topp, ñu tudde ko Sera.

39

Jaay nañu Yuusufa jawriñu Firawna

1 Ba ñu yóbboo Yuusufa Misra,
Potifaar, jawriñu Firawna*, ma jiite
ay dagam, da koo jënd ca Ismayleen,
ña ko fa indi.

2 Ci kaw loolu Aji Sax ji ànd ak
Yuusufa, may ko ndam, mu dëkk
ca kër sangub waa Misraam ba.
3 Sang ba nag gis ne Aji Sax jaa ngi
ànd ak Yuusufa, di ko may ndam
ci lépp lu mu sabablu. 4 Sang
ba am cofeel ci Yuusufa, def ko
fara biir këram, dénk ko saytub
kër ga, ba teg ciy loxoom lépp lu
mu moom. 5 Boobee waayi Misra
ja dénkee Yuusufa këram ak lépp
lu mu moom, mu di ko saytu, ca
la Aji Sax ji dale barkeel këram,
barkeelaale mboolem lu mu moom,
kër ak tool. 6 Mu daldi bàyyi lépp ci
loxol Yuusufa, te li mu fa nekk tax ba
topptootul dara ciy mbiram, lu moy
li muy lekk rekk. Booba Yuusufa ku
jekkoon bind la te góorayiw.

Soxnas Potifaar fexeel na Yuusufa

7 Mu am bés nag soxnas san-
gub Yuusufa ba xemmem Yuusufa,
daldi ne ko: «Kaay tëdd ak man.»
8 Teewul Yuusufa bañ, ne soxnas
sang ba: «Déglul, sama sang da maa
jébbal lépp, ba topptootul dara ci
kër gi. 9 Ëpplewu ma sañ-sañ ci
biir kër gi, te aayewu ma lenn xanaa
yaw, ndax soxnaam nga. Kon léegi
nu may mana defe ñaawtéef wu réy
wu ni tollu, di moy Yàlla?» 10 Ba
loolu amee bés bu Yàlla sàkk mu
di ko wax Yuusufa, te dégluwu ko,
wéetul ak moom sax, bay tëdd ak
moom.

11 Mu am bés Yuusufa dugg ca
kër ga, di def liggéeyam, te kenn ci
surga yu góor ya nekku fa. 12 Ndaw
si jàpp ci mbubb mi, ne ko: «Kaay
tëdd ak man.» Yuusufa nag wacc
mbubb ma cay loxoom, daw génn
kër ga. 13 Ndaw si gis mbubb, mi
mu ko wacce, ba daw génn, 14 mu
woo surgay kër ga, ne leen: «Xool-
leen, Ebrë, sii sama jëkkër indi ci
kër gi, mu di nu yab. Dafa ñëw,
bëgg maa tëdde, ma yuuxu ca kaw.
15 Naka laa yuuxu ca kaw, mu wacce
ma mbubbam, daw génn.» 16 Ba mu
ko defee ndaw si denc mbubb ma,
ba sangub Yuusufa ba ñibbsi, 17 mu
nettalee ko ko noonu ne ko: «Jaamu
ebrë, bi nga indi ci kër gi de, da
maa fekksi, di ma sàkku. 18 Naka laa

* **39:1** 39.1 Firawna tur la, wu buuri Misra daan tudd. Firawna mii wuute na ak Firawna, mi bokkoon ak Musaa jamono.

yuuxu ca kaw, mu daw génn, wacce
ma mbubbam.»

Tëj nañu Yuusufa kaso

19 Sang bi dégg li ko soxnaam wax
ne moom la ko jaamam def, mu mer
lool, 20 ba jàpp Yuusufa, tëj ko kaso,
ba ñuy denc ñi buur jàpp. Yuusufa
nekk foofa ca kaso ba.
21 Teewul Aji Sax ji ànd ak Yu-
usufa, laaye ko biir, daldi xiir
wattukatu kaso ba ca moom, mu
yéwéne ko. 22 Ci kaw loolu mu may
Yuusufa, mu yilif ñi ñu tëj ñépp,
te mboolem lu ñu fay def, mu di
ko jiite. 23 Wattukat ba seetatuloon
dara lu Yuusufa jiite, ndax Aji Sax
jee ànd ak moom, te lu mu sablablu,
Aji Sax ji may ko ca ndam.

40

Yuusufa firi na ñaari gént

1 Ba loolu wéyee kiy topptoo naani
buuru Misra ak lakk-katu mbu-
room dañoo tooñ buuru Misra, seen
sang. 2 Firawna nag mere lool ñaari
jawriñ yooya, kenn ka di kilifay ñay
topptoo naani buur, ka ca des di
kilifay lakk-kati mburu ya, 3 ba tax
mu tëj leen ca kër kilifag wattukat
ba, ca kaso, ba ñu tëj Yuusufa.
4 Kilifag wattukat ya teg leen ca loxol
Yuusufa, mu di leen topptoo.
Ba ñu nekkee ab diir ca kaso ba,
5 jawriñi buuru Misra, ya ñu tëj,
muy ñaar ña féetewoo naani buur
ak mburoom, dañoo géntandoo ci
genn guddi, gént gu ci nekk ak li
muy firi. 6 Yuusufa xëy, fekk leen
ñu jaaxle. 7 Mu laaj jawriñi Firawna,
yooyee ñu tëjandoo woon ak moom
ca kër sangam, ne leen: «Lu leen tax
ne yogg tey?» 8 Ñu ne ko: «Ay gént
daal a nu dikkal, te amunu ku nu
koy firil.» Yuusufa ne leen: «Xanaa
du Yàllaa moom piri? Nettalileen
ma seeni gént rekk kay.»
9 Jawriñ bay topptoo naanu buur
daldi nettali géntam Yuusufa, ne ko:
«Ci gént gi, garabu reseñ laa gis ci
sama kanam, 10 mu def ñetti car.
Naka la focci rekk, gaawa tóor, cëgg
ya meññ reseñ ju ñor. 11 Maa ngi
téye nii kaasu Firawna ci sama loxo,
jël reseñ ji nag, nal ko ci kaasu
Firawna, ba noppi teg kaas bi ci
loxol Firawna.»
12 Yuusufa ne ko: «Piri mi mooy
lii. Ñetti car yi, ñetti fan la. 13 Fii
ak ñetti fan Firawna dina la sig-
gil, delloo la sa liggéey, ngay teg
kaasu Firawna ci loxoom, ni nga ko
daa defe naka jekk, ba nga yoree
naanam. 14 Waaye ngalla boo delloo
ca sa teraanga, nanga ma geestu te
dimbali ma, waxal ma Firawna lu
jëm ci man, ba man maa génne fii.
15 Ndax man kat dañu maa sàcce ca
réewum Ebrë ya, te fii itam, defuma
fi lu tax, ñu war maa tëj.»
16 Kilifag lakk-kati mburu ya nag
gis ne piri mi neex na, mu ne Yuus-
ufa: «Man it sama gént gi, xam nga
lu ma ci gis? Ñetti pañey mburu mu
weex laa yenu, 17 ba féete kaw a nga
yeb mboolem xeeti mburu yu ñuy
lakkal Firawna, picc yaa nga koy for
ca pañe, ba ma yenu.»
18 Yuusufa ne ko: «Piri mi mooy:
ñetti pañe yi, ñetti fan la. 19 Fii ak
ñetti fan Firawna dina la siggil, ba
noppi wékk la ci bant, picc yi ñëw,
di for sa suux.»
20 Ñu teg ca ñetti fan, Firawna
di màggal bésu juddoom, dajale
jawriñam yépp, di leen berndeel,
daldi cay seppee kilifa gay topp-
too ay naanam, ak kilifag lakk-kati
mburu ya, siggil leen. 21 Mu delloo
nag kilifa gay topptoo ay naanam ca
liggéeyam, mu teg kaas ba ca loxol
Firawna. 22 Kilifag lakk-kati mburu
ya moom, da koo wékk ci bant, na
leen ko Yuusufa firile woon.
23 Waaye kilifa, ga yore naani
Firawna, xalaatul sax Yuusufa, da
koo fàtte.

41

Firawna gént na

1 Ñaari ati lëmm wees na gan-
naaw loolu, gént dikkal Firawna, mu
jeneer taxaw ca wetu dexu Niil. 2 Mu
gis juróom ñaari nag yu rafet te suur

génne ca dex ga, di for baraxi tàkk
ga. 3 Mu dellu gis juróom ñaari
nag yu ñaaw te yooy topp ca ñoom,
génne ca dex ga, làng ak ñoom
ca tàkk ga. 4 Nag yu ñaaw ya te
yooy daldi lekk juróom ñaari nag yu
rafet ya te suur. Firawna yewwu,
5 ba noppi nelawaat, dellu gént, gis
juróom ñaari gub[*] yu nangu te baax
sax ci benn gattax. 6 Gannaaw ga
juróom ñaari gub yu gooy yu ngelaw
li lakk sax, tegu ca ya jiitu. 7 Ca la
gub yu gooy ya wonn juróom ñaari
gub yu nangu ya te baax. Gannaaw
loolu Firawna yewwu, xam ne gént
la woon.

8 Ba bët setee, Firawna jaaxle lool,
ba woolu jibar ya ak boroom xam-
xami Misra yépp, nettali leen la
mu gént, te kenn manu koo firil
Firawna.

9 Ba loolu amee kilifa gay topptoo
naani Firawna ne ko: «Man de tooñ
naa te dinaa la ko wax tey. 10 Sang
bi, ba nga nu meree, yaw Firawna,
ba tëj ma kaso ca kër njiitu dag
ya, man ak kilifag lakk-kati mburu
ya, 11 genn guddi danoo géntandoo,
man ak moom, gént gu ci nekk
ak la muy firi. 12 Fekk amoon na
waxambaanew ebrë wu fa nekkoon
ak nun, te doonoon jaamub njiital
dag ya. Nu nettali ko sunuy gént,
mu firil nu ko, wax nu ku nekk la
sa gént di tekki. 13 Te na mu nu ko
firile woon, na la ame: delloo nañu
ma sama liggéey, ka ca des ñu wékk
ko ci bant.»

Yuusufa firi na génti Firawna

14 Ba Firawna déggee loolu, dafa
woolu Yuusufa. Ñu gaaw tijji ko,
mu watu, solu, doora wuyji Firawna.
15 Firawna ne Yuusufa: «Damaa
gént, te kenn manu koo firi, te ma
dégg ñuy wax ci yaw naan, gént goo
dégg rekk, xam ko, ba man koo firi.»
16 Yuusufa ne ko: «Du ci man de,
waaye Yàlla mooy baaxe Firawna
pirim jàmm.»

17 Firawna ne Yuusufa: «Damaa
gént, taxaw ci tàkkal dexu Niil,
18 ma gis juróom ñaari nag yu suur
te rafet génne ca dex ga, di for
baraxu tàkk ga. 19 Ma dellu gis
yeneen juróom ñaari nag yu ràgg,
ñaaw te yooy génne ca dex ga, topp
ci ñoom, di yu ñaaw, ba masumaa
gis lu ni mel ci Misra. 20 Noonu yu
yooy ya te ñaaw daldi lekk juróom
ñaari nag, ya jëkkoona feeñ te suur.
21 Waaye bi ñu leen lekkee ba noppi,
itam dafa mel ni lekkuñu leen, ndax
terewuleena mel na woon. Booba
laa yewwu, 22 ba noppi dellu gént,
gis juróom ñaari gub yu fees te baax
sax ci benn gattax. 23 Gannaaw ga
ma gis juróom ñaari gub yu gooy yu
ngelaw li lakk, sax tegu ca ya jiitu.
24 Gub yu gooy ya nag wonn juróom
ñaari gub yu baax ya. Nettali naa
ko samay jibar, waaye kenn ci ñoom
manu ma koo firil.»

25 Yuusufa ne Firawna: «Sa ñaari
gént yi de, sang bi, ñoo bokk piri.
Sang bi, Yàlla da laa xamal li muy
def ëllëg. 26 Juróom ñaari nag yu
baax yi, juróom ñaari at la. Te
it juróom ñaari gub yu baax yi,
juróom ñaari at la. Muy genn gént
gi. 27 Te itam juróom ñaari nag yu
yooy, yi ci topp te ñaaw, juróom
ñaari at la. Naka noonu juróom
ñaari gub yu gooy, yi ngelaw li lakk,
juróom ñaari ati xiif lay firi. 28 Mooy
li ma la wax rekk, sang bu tedd bi: li
Yàlla di defi ëllëg la la won. 29 Nu ngi
dëgmal juróom ñaari ati naataange
yu réy ci mboolem réewum Misra.
30 Te juróom ñaari ati xiif a ciy topp,
ba ñu fàtte naataange gu réy ga
amoon réewum Misra. Xiif ba cay
topp dina yàq réew mi. 31 Xiif bi
dina tax lenn luy nirook naataange
dootu des ci réew mi, ndax dina
metti lool. 32 Te nag, sang bi, gan-
naaw gént nga ko ñaari yoon, kon
Yàlla dogal na mbir mi, te dina ko
amal balaa yàgg.»

33 Yuusufa teg ca ne Firawna:
«Kon léegi sang bi, wutal nit ku
muus te rafet xel, jiital ko ci réewum
Misra. 34 Te itam sang bi, dangay

[*] **41:5** 41.5 gub yi ñuy wax fii, bele la woon.

fal ay ndaw ci réew mi, ñuy sàkku
juróomi natt yu ne benn ci mboolem
lu ñu góobe réewum Misra di-
iru juróom ñaari ati naataange yiy
ñëw. 35 Ñoom nañu dajale mboolem
dundi at yu baax yi, te boole pepp
mi ci sa ndigalu bopp, yaw Firawna,
muy dund bu ñuy denc ci dëkk yi.
36 Dund boobooy doon sàqu réew mi
diiru juróom ñaari ati xiif yiy dal
ci réewum Misra; su ko defee waa
réew mi duñu loru ci xiif bi.»

Firawna fal na Yuusufa, mu jiite Misra gépp

37 Pexe moomu nag doon lu Fi-
rawna aki jawriñam yépp njort ne
baax na. 38 Firawna daldi ne jawriñ
ya: «Ndax masees naa gis ku mel ni
kii a waay, nit ku Yàlla sol Noowug
boppam?» 39 Firawna wax ak Yu-
usufa ne ko: «Ndegam Yàlla xamal
na la lii lépp kay, leer na ne amul
kenn ku muus te rafet xel ni yaw.
40 Kon dinaa la may, nga jiite kër
buur, te waa réew mépp ci sa waaw
lañuy wéy; jal bi ma toog doŋŋ laa
lay sute.»
41 Gannaaw loolu Firawna neeti
Yuusufa: «Bés niki tey, dénk
naa la réewum Misra gépp»
42 Ba loolu amee Firawna tekkee
jaarob màndargaal ba ca loxoom,
takkal ko Yuusufa, solal ko yérey
tànnéef, takkal ko caqu wurus,
43 ba noppi waral ko watiiru ku
sës rëkk ci moom Firawna, te fu
mu ware ñu jiitu ko, di yéene
naan: «Sujjóotleen†!» Noonu la ko
Firawna fale, mu yilif Misra gépp.
44 Ci kaw loolu Firawna ne
Yuusufa: «Man maay Firawna,
waaye gannaaw-si-tey mboolem
waa réewum Misra, kenn du ci
sañatee yékkati loxo mbaa muy
séqi jéego, te àndoo ci.» 45 Firawna
nag tudde Yuusufa Safnat Paneya,
may ko jabar Asnat doomu Potifera
ma doon sarxalkat ca dëkk ba
ñuy wax On‡. Yuusufa doxe
ca tegoo kilifteefu Misra gépp.
46 Ba Yuusufay tàmbalee liggéeyal
Firawna buuru Misra, mu ngi tollu
ci fanweeri at. Yuusufa daldi
bàyyikoo ca Firawna, wër réew ma
mépp.
47 Diiru juróom ñaari ati
naataange ya suuf sa nangu, ba
meññeef ma tuuru. 48 Mu dajale
mboolem dundub réewum Misra
diiru juróom ñaari at yooyee, dëkk
bu nekk mu denc fa dund, ba jóge
ca tool ya ko wër. 49 Fa la Yuusufa
jaare dajale pepp, mu ne gàññ, ni
suufas géej, ba tàyyeeti koo wañ,
ndax mujj na wees ab lim.
50 Laata ati xiif yay agsi, Yuusufa
am na ñaari doom yu góor ak Asnat
doomu Potifera, kilifag diine, ga
ca On. 51 Yuusufa tudde taaw ba
Manase (mu firi Ki ma taxa fàtte),
ndaxte da ne: «Li ma sonn ak li
ma sore sama kër baay lépp, Yàlla
fàtteloo na ma ko.» 52 Doomam ja
ca topp mu tudde ko Efrayim (mu
firi Giir), ndaxte da ne: «Yàllaa ma
giiral ca réew, ma ma sonne.»
53 Ci kaw loolu juróom ñaari ati
naataange ya jeex ca réewum Misra,
54 juróom ñaari ati xiif ya tàmbali,
na ko Yuusufa waxe woon. Réew
yépp nag nekk ci xiif, waaye amul
fu ñàkk dund ca Misra.
55 Ba waa Misra xiifee, dañoo dem
jooytuji dund ca Firawna. Mu wax
ak ñépp ne leen: «Demleen ca
Yuusufa; lu mu leen wax, defleen
ko.» 56 Ba ñu demee, ba metitu xiif
bi dajal réew mépp, Yuusufa dafa
ubbi denc yépp, di jaay pepp mi waa
Misra, 57 ba nit ñiy jóge fu nekk
ci àddina, di wutsi njël ci Yuusufa
ndax xiif bu mettee fépp ca àddina.

42

Magi Yuusufa ya dem nañu Misra

1 Ba Yanqóoba yégee ne pepp am
na Misra, daa wax ay doomam yu
góor, ne leen: «Lu ngeen di toog,
di xoolante rekk?» 2 Mu ne leen:

† **41:43** 41.43 Baat bi ñu tekkee sujjóotleen man naa tekki itam «moytuleen» walla «xàll-leen yoon wi». ‡ **41:45** 41.45 On moo doon péeyu diiney ñiy jaamu jant ca Misra.

«Dégg naa ne pepp am na ca Misra.
Demleen jëndali nu ca, ndax nu
mana dund, ba xiif bañ noo rey
kay!»

3 Ci kaw loolu fukki magi Yuusufa
ya dem Misra, jëndi pepp. 4 Waaye
Yanqóoba yebalul Beñamin, rakku
Yuusufa, ndax dafa ragal ne musiba
man na koo dab. 5 Doomi Israyil
ñëw nag ci biir ñiy jëndsi pepp,
ndax xiif bi lawoon na ba Kanaan.
6 Fekk booba Yuusufa mooy dogal
ca réew ma, di jaay pepp waa réew
mépp. Magi Yuusufa ya ñëw, su-
jjóotal Yuusufa.

Yuusufa xupp na magam ya

7 Naka la Yuusufa gis magam ya,
xàmmi leen, te mel ni ku leen xamul,
di wax ak ñoom kàddu yu dëgër ne
leen: «Fu ngeen jóge?» Ñu ne ko:
«Réewu Kanaan lañu jóge, di jëndsi
ab dund.» 8 Yuusufa xàmmi na ay
magam, waaye ñoom xàmmiwuñu
ko. 9 Xelum Yuusufa ne yarr ca
la mu géntoon ca ñoom, daldi ne
leen: «Yeen ay yëddukat ngeen, yuy
nemmikusi mbóoti réew mi.» 10 Ñu
ne ko: «Mukk sang bi, danu lay
siyaare, di wutsi ab dund rekk, 11 te
nun ñépp a bokk baay, di nit ñu
maandu; nun kay, sang bi, dunu ay
yëddukat.» 12 Mu ne leen: «Ahakay,
nemmikusi mbóoti réew mi moo
leen taxa jóg.» 13 Ñu ne ko: «Nun
ñii di la siyaare de, fukki góor ak
ñaar lanu woon, bokk sunu baay,
ba ca Kanaan. Ka ca gën di xalee
nga ca sunu baay, te ka ca des
nekkatul.» 14 Yuusufa ne leen: «Li
ma leen wax moo am, ay yëddukat
doŋŋ ngeen. 15 Waaye nii laa leen
di seetloo: bu seen rakk ñëwul, ak
bakkanu Firawna, dungeen fi jóge.
16 Na kenn ci yeen jëli seen rakk,
ñu tëj ñi ci des te topp seen wax,
ba xam ndax yeena ngi ci dëgg. Su
dul dëgg, giñ naa ci Firawna ne ay
yëddukat doŋŋ ngeen.» 17 Mu tëj
leen ñetti fan.

18 Ca gannaaw ëllëg sa Yuus-
ufa ne leen: «Bu ngeen defee lii
may wax, dingeen dund, ndax man
ragal naa Yàlla. 19 Ndegam ñu
maandu ngeen, na leen kenn ci
seen doomi baay wuutu fii, ñi ci
des dem yóbbul pepp seen waa kër,
yi nekk ci xiif. 20 Waaye nangeen
ma indil seen rakk, ba ma xam
ne li ngeen wax dëgg la; su ko
defee dungeen dee.» Ñu daldi ne:
«Waaw,» 21 te naa ci seen biir: «Céy
su nu yégoon, sunu àqu rakk a nu
topp nii, ndax danu koo seetaanoon,
mu nekk ci njàqarey xol, di nu tinu,
te faalewunu ko; looloo waral sunu
njàqarey tey jii.» 22 Ruben nag àddu
ne leen: «Ndax newuma leen woon:
“Buleen gàddu bakkanu xale bi,”
waaye faalewuleen ma; tey rekk la
nu Yàlla doon xaare bakkanam, bi
nu gàddu.» 23 Ba ñuy wax loolu,
foogoon nañu ne Yuusufa déggul
seen làkk, ndax làppto, ba doxoon
seen diggante, di tekki.

24 Ci biir loolu mu dummóoyu
leen, di jooy.

Doomi Yanqóoba ya dellu nañu Kanaan

Ba mu jooyee ba noppi, walbatiku,
wax ak ñoom, doora jël Simeyon,
jéng ko ci seen kanam.

25 Gannaaw loolu Yuusufa joxe
ndigal, ñu sol seeni saaku pepp, te
ku nekk ca ñoom, ñu yebal ko xaal-
isam ca saakoom, ba noppi mayaale
leen lu ñu lekk ca yoon wa. Ñu defal
leen noonu. 26 Ba mu ko defee ñu
sëf seeni mbaam pepp ma, daldi fay
bàyyikoo.

27 Fa ñu dal ca guddi, kenn ci
ñoom bëgga xont mbaamam, ubbi
saakoom rekk, ne pemm ci xaalisam.
28 Mu ne doomi baay ya: «Delloo
nañu ma sama xaalis, mu ngi nii
ci sama saaku.» Seen fit ne tërit,
ñuy rag-ragi, ku ne xool sa moroom,
naan: «Lu nu Yàlla nattoo nii?»

29 Ba ñu yeggee ca seen baay
Yanqóoba ca réewu Kanaan, daldi
koy nettali li leen dal lépp, ne ko:
30 «Waa ja yilif réew ma dafa noo
résëti, foog ne danuy yëddusi réew
ma. 31 Nu ne ko: “Nun ay nit ñu

maandu lanu, dunu ay yëddukat;
32 fukki góor ak ñaar lanu woon
yu bokk sunu baay, waaye kenn ka
nekkatul, te ka gën di xalee nga fa
sunu baay, ba ca réewu Kanaan.”
33 Waa ja yilif réew ma ne nu: “Ni
may xame ne ñu maandu ngeen,
nii la: dangeen may bàyyeek kenn
ci yeen, te dem yóbbul dund seen
waa kër, yi nekk ci xiif; 34 su ko
defee ngeen indil ma seen rakk ju
ndaw, kon dinaa xam ne dungeen
ay yëddukat waaye nit ñu maandu
ngeen, te dinaa leen delloo seen
mbokk, ngeen mana dem fu leen
neex ci réew mi.”»
35 Naka la ku nekk sotti saakoom,
ne jàkk ca mbuusu xaalisam. Ba
ñu gisee mbuusi xaalis ya, ñoom
ak seen baay, dañoo tiit. 36 Seen
baay Yanqóoba ne leen: «Xañ ngeen
ma ay doom: Yuusufa nekkatul,
Simeyon nekkatul, léegi ngeen
bëgga jël Beñamin, yóbbu. Loolu
lépp ci sama kaw; ngalla man!»
37 Ruben wax ak baayam ne ko: «Su
ma la ko délloosilul, boo yeboo reyal
sama ñaari doom yu góor yi. Tegal
Beñamin ci sama loxo rekk, man
dinaa la ko délloosil.» 38 Ci kaw
loolu Yanqóoba ne: «Sama doom
daal, du ànd ak yeen, ndax magam
faatu na, te moom rekk a des. Su
ko musiba dabee ci yoon wi ngeen
jëm, dingeen ma yóbbe naqar wu
may jàpp, ba kera may ànd ak sama
bijjaaw, tàbbi njaniiw.»

43

Magi Yuusufa ya yóbbu nañu Beñamin

1 Gannaaw loolu xiif bi metti ca
réew ma. 2 Ba ñu lekkee pepp mi ñu
jële woon Misra, ba mu jeex, seen
baay ne leen: «Delluleen, wutali
nu dund.» 3 Yuda ne ko: «Waa ja
da noo àrtu woon de, wax na nu
ne nu: “Dootuleen jàkkaarlook man
te ànduleen ak seen rakk.” 4 Boo
bàyyee sunu rakk, mu ànd ak nun
nag, dinanu dem jëndali la dund.
5 Waaye boo ko bàyyiwul kat, dunu
dem, ndax waa ja waxoon na nu ne
nu: “Dungeen jàkkaarlook man te
seen rakk àndul ak yeen.”» 6 Israyil
ne leen: «Ana lu waral ngeen di ma
lor, naan waa ja am ngeen jeneen
rakk?» 7 Ñu ne ko: «Waa ja kat da
nu doon laaj ak a laajaat ci nun ak
sunuy bokk, ba naa nu ndax sunu
baay mu ngi dund ba tey, ak ndax
am nanu rakk. Nun itam nu wax ko
li mu nu laaj. Géntunu woon moos
ne dina nu sant, nu indil ko sunu
rakk!»
8 La ca tegu Yuda ne Israyil:
«Baay, tegal ngóor si ci sama loxo,
nu daldi dem, ndax nu dund, baña
dee, nook yaw ak sunuy doom.
9 Dige naa sama bakkan; boo yeboo
laaj ma ko. Bu ma la ko délloosilul,
ba teg ko fi sa kanam, maa lay tooñ
sama giiru dund. 10 Bu nu yeexuloon
ba léegi, manoon nanoo dem ba
délsi ñaari yoon sax.»
11 Seen baay Israyil nag ne leen:
«Ndegam manula ñàkk, dangeen di
def nii: sàkkleen ci ngëneeli réew
mi, yeb ci seeni saaku, yóbbul waa
ja lu mel ni tuuti diwu yaram ak
lem ak cuuraayu xas ak cuuraayu
ndàbb ak ay xeeti saal*. 12 Te
ngeen yóbbaale ci xaalis lu tollook
ñaar-cay la ngeen jënde woon, ngir
feyaale loola, ndax jombul njuumte
la woon. 13 Su ko defee ngeen ànd
ak seen rakk, fabu dellu ca waa ja.
14 Yal na Yàlla Aji Man ji def waa
ja yërëm leen, ba bàyyi seen doomu
baay ba, moom ak Beñamin itam.
Man nag, su ma naree ñàkk ay doom
— aa! Naa leen ñàkk rekk.»

Magi Yuusufa ya dellu nañu Misra

15 Gaa ña jël nañu sarica booba,
yóbbaale nañu it ñaar-cay xaalis
ba, daldi ànd ak Beñamin, ñu dem
Misra, teewi ca kanam Yuusufa.
16 Ba Yuusufa gisee Beñamin ànd ak
ñoom, dafa wax fara biir këram, ne
ko: «Yóbbul gaa ñi ca kër ga, te nga
rey gàtt, defar ko, ndax maak ñoom

* **43:11** 43.11 ay xeeti saal lañu, yu ñuy wax pistaas ak amànd.

nooy bokk añ tey.» 17 Waa ja def
la ko Yuusufa wax, yóbbu gaa ña
kër Yuusufa. 18 Ñu am nag tiitaange
ndax li ñu leen yóbbu kër Yuusufa.
Ña ngay xalaat naan: «Boo demee,
xaalis bi ñu yeboon ci sunuy saaku
yoon wu jëkk wa, moom lañu bëgga
taafantoo, dugal nu fii, ba song nu,
jàpp nu jaam, nangu sunuy mbaam,
boole ci.»
19 Ba ñu demee ba ca buntu kër
Yuusufa, wax nañu ak fara biir
këram. 20 Ñu ne ko: «Sang bi baal
nu, nun de ñëwoon nanu fi lu jiitu
ngir jëndsi dund, 21 waaye ba nu
dalee ca yoon wa, danoo ubbi sunuy
saaku, ku nekk ci nun fekk xaal-
isam ca kaw, mu tollu na mu tollu
woon, te indiwaat nanu ko. 22 Te
it indaale nanu xaalis bu nu jënde
dund. Waaye xamunu ku delloo
xaalis ba ci sunuy saaku.» 23 Mu
ne leen: «Jàmm rekk la; buleen tiit,
seen Yàlla, jiy seen Yàllay baay, moo
leen defal alal ci seeni saaku. Seen
xaalis jot naa ci.» Ci kaw loolu mu
génne Simeyon, indil leen ko.
24 Waa ja dugal leen kër Yuusufa,
may leen ndox ñu jàngu, ba noppi
xont seeni mbaam. 25 Ba mu ko
defee ñu yebbi seeni sarica, bala Yu-
usufaa agsi ca digg bëccëg, ndaxte
dégg nañu ne foofa lañuy añe.
26 Ba Yuusufa wàccsee, ñu jébbal
ko foofa ca biir kër ga sarica, ba
ñu ko indaaleel, daldi koy sujjóotal.
27 Mu nuyoo ak ñoom, ba noppi
laaj leen ne leen: «Seen baay bu
màggat, ba ngeen doon wax, mbaa
mu ngi dund? Mbaa mu ngi ci
jàmm?» 28 Ñu ne ko: «Sunu baay
mu ngi dund, sang bi, te mu ngi
ci jàmm.» Ña nga koy sukkal tey
sujjóotati.
29 Naka la Yuusufa ne gees, gis
Beñamin rakku doomu ndeyam ja.
Mu laaj leen ne leen: «Ndax kii
mooy seen rakk, ji ngeen ma doon
wax?» La ca tegu mu ne rakkam ja:
«Sama ngóor si, yal na la Yàlla defal
yiw waay!» 30 Ci kaw loolu Yuusufa
gaaw génn ndax yaram wu daw,
te manatula téye ay rongooñam
ndax rakkam ja, mu dugg néegu
biiram, di jooy. 31 Ba mu noppee,
sëlmu, génn, doora ànd ak sagoom,
daldi joxe ndigal, ne: «Taajleen añ
bi.» 32 Loolu wees ñu may Yuus-
ufa moom rekk; ber doomi baayam
ya. Waa Misra ña fa doon lekke
it, ñu beral leen seen ndab, ngir
waa Misra daawuñu bokk ak Ebrë
yi lekk, ndax mbañ la fa woon. 33 Ña
nga toog, na mu leen ko sante, taaw
ba fegge wet, ni ko ko céru taaw
maye, ñu sësaloo, na ñu toppantee
ciy at, ba ca caat ma. Gaa ñaa nga
yéemu, di xoolante. 34 Mu sàkkal
leen ca ndabam, te Beñamin ëpple
ku ci nekk juróomi yoon. Ñu bokk
nag naana naan, ba seen xol sedd.

44

Yuusufa nattu na ay magam

1 Ba loolu wéyee mu sant fara
biir këram, ne ko: «Solal seeni
saaku pepp lu ñu mana àttan, te
nga delloo ku nekk xaalisam, tegal
ko ko ca buntu saakoom. 2 Waaye
sama kaasu xaalis boobee, yebal ko
ki gën di xale ci saakoom, boole
ko ak xaalisu peppam.» Mu def la
Yuusufa wax.
3 Ca ëllëg sa, ba jant bay fenk, yiwi
nañu gaa ña, ñu sëf seeni mbaam,
dem. 4 Naka lañu génn dëkk ba,
te soreeguñu sax, Yuusufa sant fara
biir këram, ne ko: «Gaawal dab gaa
ña, te boo leen dabee, wax leen ne
leen: “Lu tax ñu ji leen njekk, ngeen
feye ngoreedi? 5 Ndax li ngeen jël
du sama kaasu sang, bi muy naane,
rawatina di ko gisaanee? Lu ñaaw
ngeen def nii!”»
6 Mu daldi leen dab, wax leen
loolu. 7 Ñu ne ko: «Kilifa gi, looy
wax nii? Nun de, sang bi, jomb nanu
loolu! 8 Xaalis bi nu fekkoon ci sunu
bunti saaku sax, danoo àndaat ak
moom, jóge ba Kanaan, délloosil la
ko, kon nan lanu mana sàcce sa kër
sang xaalis mbaa wurus? 9 Ngalla
kilifa gi, yaay sunu sang; koo ko
fekke ci nun rekk, boo yeboo reyal,

ñi des ci nun doxe fa, di say jaam.»
10 Mu ne leen: «Li ngeen wax yoon
la sax, waaye na ki ma ko fekke doŋŋ
di sama jaam, su ko defee ñi ci des
wàcc.»
11 Ñu gaaw nag, wàcce seeni
saaku ci suuf, ku nekk ubbi
saakoom. 12 Ma ngay seet, tàmbalee
ca taaw ba, ba ca caat ma, doora
fekk kaas ba ca saaku Beñamin.
13 Ba loolu amee dañoo torox, ba
xotti seeni yére, ku nekk sëfaat
mbaamam, ñu dellu ca dëkk ba.

Yuda tinul na Beñamin ca Yuusufa

14 Yuda aki doomi baayam nag
délsi kër Yuusufa, fekk demagul. Ñu
daldi ne nërëm, dëpp seen jë fi suuf.
15 Yuusufa ne leen: «Li ngeen def
nag? Xanaa xamuleen ne nit ku
mel ni man day gisaane?» 16 Yuda
ne: «Sang bi, lu nuy waxati? Lu
nu mana lay, ba setal sunu bopp?
Yàllaa nu feeñal, sang bi. Nanu
bokk nun ñépp di say jaam, yem
ci kepp ak ki ñu fekk kaas bi ci
loxoom.» 17 Mu ne leen: «Jomb naa
loolu. Ki ñu fekk kaas bi ci loxoom
mooy doon sama jaam; ñi ci des
dellu ca seen baay ci jàmm.»
18 Yuda jegesi ne ko: «Ngalla sang
bi, ma ñeme laa diis lenn rekk, te
sa xol baña tàng ci man, doonte
yaak Firawnaa tolloo. 19 Sang bi,
danga noo laajoon ne nu: “Ndax am
ngeen baay walla rakk?” 20 Ba mu
ko defee nu ne la: “Am nanu baay
bu màggat. Sunu rakk, ji mu jur
te fekk ko di màggat nag, moo ci
gën di ndaw. Magam dafa dee, mu
des moom doŋŋ ci ndeyam, baayam
sopp ko lool.” 21 Nga waxoon nu
ne nu: “Indil-leen ma ko, ngir ma
gisal ko sama bopp.” 22 Ci kaw loolu,
sang bi, nu wax la ne: “Xale bu
góor bi manula tàggook baayam.
Bu tàggoo ak moom, kon baayam
dina dee.” 23 Nga wax nu ne nu: “Bu
seen rakk àndul ak yeen, dungeen
jàkkaarlook man.” 24 Booba lanu
dem ca sunu baay, ba lay siyaare,
daldi koy jottli say kàddu.
25 «Ba nu demee ba mu yàgg,
sunu baay ne: “Delluleen, jëndali nu
tuuti dund.” 26 Teewul nu ne: “Dunu
mana dem te sunu rakk àndul ak
nun, ndaxte bu nu àndul ak moom,
dunu gis kilifa ga.” 27 Sunu baay,
ba lay siyaare, ne nu: “Xam ngeen
ne damaa amul ak sama soxna lu
dul ñaari doom. 28 Kenn ki dem,
wacc ma, ma ne moom kay, aw rabu
àll a ko daggate! Gisaatuma ko ba
tey jii. 29 Te bu ngeen ma fi jëlalee
kii itam, ba musiba dab ko, dingeen
ma yóbbe naqar wu may jàpp, ba
kera may ànd ak sama bijjaaw, tàbbi
njaniiw.”
30 «Léegi nag, bu ma ñibbee
ca sama baay, ba lay siyaare, te
àndunook xale bii muy noyyee,
31 bu gisul xale bu góor bi ànd
ak nun ñibbsi— aa! Kon de dina
dee, te dinanu yóbbe sunu baay
naqar, wu koy topp, ba kera muy
ànd ak bijjaawam, tàbbi njaniiw.
32 Gannaaw loolu it xasoon naa dige
sama bakkan, ndax damaa waxoon
ne: “Bu ma la ko délloosilul, maa
koy gàlloo ba kera may dee.” 33 Kon
ngalla sang bi, bàyyi ma man ma
des fi di sa jaam, wuutu xale bi,
te moom mu dellu ànd aki magam
ñibbi. 34 Ndax xawma nan laay
delloo ca sama baay te ànduma ak
xale bi. Yàlla buma fekke njekkar, li
ciy dal sama baay!»

45

Yuusufa xàmmiku na ay magam

1 Ba loolu amee Yuusufa manatula
téye boppam, te surgaam yépp a nga
teew. Mu daldi àddu ne: «Xiddileen
ma, yeen ñépp!» Ñépp dem, ba
benn jaambur nekku fa, ba Yuusufa
di xàmmiku ay bokkam. 2 Mu ne
yikkét, jooy jooy yu metti, waa Misra
di ca dégg, ba ca kër Firawna sax.
3 Yuusufa nag ne magam ya:
«Man mii maay Yuusufa! Mbaa
sama baay a ngi dund?» Magam ya
nag manuñu koo tontu, ndax booba
njàqare jàpp na leen. 4 Yuusufa
dellu ne ay magam: «Jegeñsileen.»

Ñu jegeñsi. Mu ne leen: «Man
maay Yuusufa, seen rakk, ji ngeen
jaayoon, ñu indi ma Misra. 5 Waaye
buleen jaaxle tey, mbaa ngeen di
sikk seen bopp ndax li ngeen ma
jaay, ñu indi ma fi. Rawale ay
bakkan moo tax Yàlla yebal ma fi,
ma jiitusi leen. 6 Ñaari at a ngii
xiif baa ngi ci réew mi, te fii ak
juróomi at ci kanam, kenn du bey,
kenn du góob. 7 Yàlla da maa
yebal, ma jiitusi leen, ba rawale seen
bakkan, dikke leen xettal gu mag, ba
seen askan baña fey. 8 Kon nag du
yeena ma yebal fii, waaye Yàllaa. Te
moo ma jagleel, ma doon cëslaayal
Firawna, mel ni baay ci moom, jiite
këram gépp, boole ci yilif mboolem
réewum Misra.
9 «Gaawleen dellu ci sama baay
te ne ko: “Sa doom Yuusufa nee
na: Yàlla fal na ma kilifag Misra
gépp; ñëwal fi man, nu mu gëna
gaawe. 10 Su ko defee nga dëkksi
diiwaanu Gosen, nekk ci sama wet,
yaak say doom ak say sët ak say
gàtt ak say gétt ak mboolem loo
moom, 11 ndaxte des na juróomi ati
xiif. Waaye dinaa la fi yore, ba
doo ñàkk dara, yaak sa waa kër ak
mboolem lu bokk ci yaw.” 12 Yeena
gisal seen bopp, yeen ak sama
rakk Beñamin, ne man Yuusufa mii,
maay wax ak yeen. 13 Nettalileen
sama baay ndam li ma am ci Misra
ak li ngeen gis lépp, te ngeen indi
sama baay, nu mu gëna gaawe.»
14 Mu laxasu Beñamin rakkam, daldi
jooy, Beñamin it laxasu ko, jooy.
15 Magam ña itam, mu fóon leen
tey jooy. Booba la magi Yuusufa ya
doora wax ak moom.

Firawna woo na Yanqóoba Misra

16 Ba xibaar ba àggee kër Fi-
rawna, ñu naan magi Yuusufa ñëw
nañu, doonoon na lu neex Firawna,
moom aki dagam. 17 Firawna ne
Yuusufa: «Waxal say mag, ne leen:
“Ni ngeen di def mooy nii: sëfleen
seeni mbaam te dem réewu Kanaan,
18 jëli seen baay ak seeni njaboot,
ngeen ñëw fi sama wet. Dinaa leen
jox suuf si gën ci réewum Misra,
ngeen di lekk li fi gëna duuf.”»
19 Firawna dellu ne Yuusufa: «Am
nga ndigal itam ci wax leen ne leen:
“Ni ngeen koy defe nii la: dangeen
di jële ay watiir ci réew mi, dem
yeb ci seeni doom ak seeni soxna,
te ànd ak seen baay, ngeen ñëw.
20 Te buleen réccu alal, ji ngeen di
bàyyi seen gannaaw, ndax li gën ci
réewum Misra yeena koy moom.”»
21 Ba loolu amee doomi Israyil
def noona. Yuusufa jox leen ay
watiir ci ndigalu Firawna, ak lu ñu
lekk ca yoon wa, 22 mayaale leen
ku ne mbubb mu rafet. Waaye
Beñamin moom, ñetti téeméeri dogi
xaalis la ko may, tegal ko ca juróomi
mbubb yu rafet. 23 Baayam nag, mu
yóbbante ko fukki mbaam yu góor
yu sëf lay tànnéef ca Misra, ak fukki
mbaam yu jigéen yu sëf pepp ak
mburu, tegal ko ca lu mu dunde ca
yoon wa, buy ñëw. 24 Gannaaw loolu
mu yiwi ay magam ne leen: «Ngalla
buleen xuloo ci yoon wi.» Ñu daldi
dem.
25 Booba lañu bàyyikoo Misra,
dellu réewu Kanaan ca seen baay
Yanqóoba. 26 Ñu wax ko ne ko:
«Ndekete Yuusufaa ngi dund! te
sax mooy kilifag réewum Misra
gépp.» Ba Yanqóoba déggee loolu,
yaramam dafa dee goyy ca saa sa,
ndaxte gëmu leen. 27 Waaye ba
ñu nettalee seen baay Yanqóoba li
Yuusufa wax lépp, te mu gis watiir,
yi Yuusufa yónnee, ngir jëlsi ko, ca
la xelam délsi. 28 Israyil daldi ne:
«Moom kay na dund rekk! Sama
doom Yuusufaa ngi dund. Man kay
dinaa dem ba gis ko, bala ma fee
jóge.»

46

Yanqóoba dem na Misra

1 Israyil nag dem, yóbbaale
mboolem lu bokk ci moom. Ba mu
agsee Beerseba, dafa sarxal Yàllay
baayam Isaaxa. 2 Yàlla wax ak
Israyil foofa ca guddi ci biir gént ne

ko: «Yanqóoba, Yanqóoba!» Israyil
ne ko: «Naam.» 3 Yàlla ne ko: «Man
maay Yàlla, di sa Yàllay baay. Bul
ragala dem Misra, ndaxte askan wu
réy laa fay sose ci yaw. 4 Man ci
sama bopp maay ànd ak yaw Misra,
te na la wóor ne dinaa la délloosi,
te it Yuusufa moo lay doggali.»

5 Ba loolu amee Yanqóoba jóge
Beerseba; doomi Israyil boole seen
baay ak seeni doom ak seeni soxna,
yeb leen ci watiir, yi Firawna
yónnee woon, ngir yóbbu leen. 6 Ña
nga jiital seeni jur, daldi yóbbaale
seen alal, ja ñu ame réewu Kanaan.
Noonu la Yanqóoba deme Misra
ànd ak njabootam gépp, 7 yóbbaale
doomam yu góor ya ak sëtam yu
góor ya ak doomam yu jigéen ya
it, ñook sëtam yu jigéen ya, ak
mboolem ña askanoo ca moom.

Njabootu Yanqóoba, gi ñëw Misra

8 Waa kër Israyil, yi ñëw Misra te
di Yanqóoba aki doomam, seeni tur
a di:
Ruben, taawub Yanqóoba.
9 Doomi Ruben yu góor di Anog ak
Palu ak Esron ak Karmi. 10 Doomi
Simeyon yu góor di Yemuwel ak
Yamin ak Owàdd ak Yakin ak Sowar
ak Sawul, mi ndeyam di Kanaaneen.
11 Doomi Lewi yu góor di Gerson,
Keyat ak Merari. 12 Doomi Yuda
yu góor di Er ak Onan ak Sela ak
Peres ak Sera, te Er ak Onan faatu
ca réewu Kanaan. Doomi Peres yu
góor di Esron ak Amul. 13 Doomi
Isaakar yu góor di Tola ak Puwa ak
Yasub ak Simron. 14 Doomi Sabulon
yu góor di Seredd, Elon ak Yaleel.
15 Góor ñooñoo xeetoo ci Leya,
te askanoo ci Yanqóoba ca Padan
Aram, gannaaw Diina miy doomam
ju jigéen. Boo boolee doomam yépp,
góor ak jigéen, ñuy fanweer ak ñett.

16 Doomi Gàdd yu góor ñoo di
Cefon ak Agi ak Suni ak Esbon ak
Eri ak Arodi ak Areli. 17 Doomi Aser
yu góor di Imna ak Yiswa ak Iswi ak
Berya, Sera di seen jigéen. Doomi
Berya yu góor di Eber ak Malkiyel.
18 Góor ñooñoo xeetoo ci Silpa, mi
Laban may Leya, doomam ju jigéen,
te ñu askanoo ci Yanqóoba, ñuy
fukki bakkan ak juróom benn.

19 Doom yu góor yi Rasel, soxnas
Yanqóoba, am nag ñoo di Yuus-
ufa ak Beñamin. 20 Yuusufa itam
am Manase ak Efrayim ca réewum
Misra, seen yaay di Asnat doomu
Potifera, may njiitu diine ca dëkk ba
ñu naan On. 21 Doomi Beñamin yu
góor ñoo di Bela ak Beker ak Asbel
ak Gera ak Naaman ak Eyi ak Ros ak
Muppim ak Uppim ak Àrd. 22 Góor
ñooñoo xeetoo ci Rasel, te askanoo
ci Yanqóoba, ñépp di fukki bakkan
ak ñeent.

23 Doomu Dan ju góor di Usim.
24 Doomi Neftali yu góor di Yàcceel
ak Gunni ak Yeccer ak Silem. 25 Góor
ñooñoo xeetoo ci Bilaa, mi Laban
may doomam Rasel, te ñu askanoo
ci Yanqóoba, ñoom ñépp di juróom
ñaari bakkan.

26 Mboolem ñi ànd ak Yanqóoba,
ñëw Misra, muy ñi mu giir, te li-
maaleesul soxnay doomi Yanqóoba
ya, tollu nañu ci juróom benn fukki
bakkan ak juróom benn. 27 Doomi
Yuusufa yu góor, ya mu am Misra,
tollu ci ñaar. Kon mboolem ña dem
Misra te di waa kër Yanqóoba, tollu
nañu ci juróom ñaar fukk.

Yanqóoba gis na Yuusufa

28 Yanqóoba dafa yebal Yuda,
mu ànd ak Yuusufa, jiituji ko dii-
waanu Gosen, Yanqóoba fekki leen
fa. Ñu daldi agsi Gosen. 29 Yuusufa
nag waajal waruwaayam, dajeji ak
baayam Israyil ca Gosen. Ba Yu-
usufa àggee ba ca moom, da koo
laxasu, ne ñàpp ci kawam, jooy lu
yàgg. 30 Israyil ne Yuusufa: «Léegi
de, bu ma yeboo dee, gannaaw
gisaat naa la, ngay dund.»

31 Ba mu ko defee Yuusufa wax
ak doomi baayam ya ak waa kër
baayam ne leen: «Maa ngi dellu
yégali Firawna ne ko: “Samay bokk
ak sama waa kër baay, ña nekkoon
ca réewu Kanaan, ñëw nañu fi man.
32 Dafa di seeni góor ay sàmm lañu,
ag jur lañu masa yar, te indaale

nañu seen jur gu gàtt ak gu gudd
ak mboolem lu ñu moom.” 33 Kon
bu leen Firawna wooyee, ne leen:
34 “Lan mooy seen liggéey?” ngeen
ne ko: “Nun de sang bi, ag jur
lanu masa yar, ba nuy gone ba
tey, te noonu la ko sunuy maam
daan defe.” Su boobaa, ngeen mana
féetewoo diiwaanu Gosen, ndaxte
waa Misra dañuy xof sàmm.»

47

Yuusufa nuyole na ay bokkam Firawna

1 Yuusufa daa dem ca Firawna,
wax ko ne ko: «Sama baay ak
samay bokk, jóge nañu Kanaan,
ànd ak seen jur gu gàtt ak gu
gudd ak mboolem lu ñu moom.
Ña nga léegi ca diiwaanu Gosen.»
2 Fekk na Yuusufa tànn juróom ciy
doomi baayam. Mu nuyole leen
ak Firawna. 3 Firawna laaj doomi
baay ya, ne leen: «Lan mooy seen
liggéey?» Ñu ne ko: «Nun de sang
bi, ay sàmm lanu naka jekk ca sunuy
maam ba tey.» 4 Ñu teg ca ne ko:
«Danoo ñëw ngir dal ci réew mi,
ndaxte amalatunu sunu jur parlu, te
xiif bi metti na ca réewu Kanaan.
Moo tax sang bi, nu di la ñaan, nga
may nu, nu dal foofa ca diiwaanu
Gosen.» 5 Firawna wax ak Yuusufa
ne ko: «Gannaaw sa baay ak say
bokk ñëw nañu fi yaw, 6 réewum
Misra a ngii ci sa kanam. Seetal fi
gën ci réew mi, nga jox sa baay ak
say bokk, ñu sanc. Bàyyi leen, ñu
sanc Gosen, te bu ci amee ñu xareñ
ci ñoom, nga dénk leen samay gétt.»
7 Gannaaw loolu Yuusufa ànd ak
baayam ba fa Firawna, nuyole ko
ak moom. Yanqóoba nuyu Firawna.
8 Firawna laaj Yanqóoba ne ko: «Aa,
góor gi, xanaa war ngaa doon mag
de!» 9 Yanqóoba wax Firawna ne
ko: «Samay ati màngaan, ba ma
ganee àddina ba tey de, mu ngi
tollu ci téeméer ak fanweer, muy
at yu gàtt te naqari, te it demuma
bay tolloo ay at ak samay maam, ba
ñuy màngaan ci àddina.» 10 Ba mu
ko defee Yanqóoba ñaanal Firawna,
bàyyikoo fa, daldi dem.
11 Yuusufa nag dalal baayam aki
bokkam, dogal leen suuf sa gën ca
réewum Misra ca diiwaanu Ram-
ses, ni ko ko Firawna sante woon.
12 Ba loolu amee Yuusufa di dundal
baayam aki bokkam, ak mboolem
waa kër baayam, boole ca ña bootu
ca ñoom.

Lu jëm ci saytub Yuusufa ca xiif ba

13 Ab dund amuloon fenn ca
réew ma mépp, ndax xiif bu metti
lool. Waa réewum Misra ak réewu
Kanaan jeex tàkk ndax xiif ba.
14 Yuusufa nag dajalee ca pepp, ma
mu jaay waa Misra ak waa Kanaan,
mboolem xaalisu ñaari réew ya,
yóbbu nag xaalis ba kër Firawna.
15 Ba ñu demee, ba xaalis amatul
ca Misra ak ca Kanaan, waa Misra
gépp ñëw fa Yuusufa ne ko: «Jox
nu ab dund kay! Mbaa du danga
nuy seetaan, nuy dee? Ndax xaalis
amatul.» 16 Yuusufa ne leen: «In-
dileen seeni jur, ma wecci leen ko
dund, ndegam amatuleen xaalis.»
17 Gannaaw loolu ñu indil Yuusufa
seeni jur, Yuusufa jox leen ko pepp,
wecci leen ko seeni fas ak seeni gétti
jur gu gàtt ak gu gudd ak seeni
mbaam. At mooma jox na leen
ab dund, mu wecci seen gétt gépp.
18 Ba at ma jeexee, ñu ñëwaat ca
moom ca déwén sa ne ko: «Sang
bi, dunu la nëbb ne amatunu dara,
ndax xaalis bi jeex na, te jur gaa
ngi ci yaw, dara nekkatu fi lu nu
la mana jox lu moy sunuy jëmm ak
sunuy tool. 19 Mbaa du danga nuy
seetaan, nu bokk sànku ci sa kanam,
nook sunu suuf? Ngalla boole nu
jënde ab dund, nun ak sunuy suuf.
Su ko defee nuy moomeeli Firawna,
nun ak sunuy suuf. Te nga jox
nu pepp mu nu dunde, lu ko moy
kat nun dinanu dee, suuf si it dina
booy.»
20 Yuusufa nag jëndal Firawna
suufas Misra gépp, ngir waa Misra
ya jaay ku ci nekk sa tool ndax xiif,
ba leen jiital, ba Firawna mujj moom

suuf si. 21 Waa réew ma ñoom,
Yuusufa da leena def ay jaam ca
Misra, gii wet ba gaa. 22 Bàyyiwul
lu moy suufu njiiti diine ya, ndax
Firawna jotoon na leena dogal ay
cér, jagleel leen. Moo tax jaayuñu
seeni suuf.

23 Yuusufa ne waa réew ma:
«Léegi gannaaw jënd naa leen, ba
Firawna moom leen, yeen ak seeni
suuf, jiwoo ngii, demleen jiyi. 24 Bu
nu àggee ci ngóob, juróom yu
ngeen am dingeen ci jox Firawna
benn, te féetewoo ñeenti cér yi des.
Su ko defee ngeen génne ci jiwuy
tool yi, li ci des ngeen dunde, yeen
ak seen waa kër ak seeni doom.»
25 Ñu ne ko: «Sang bi, rawale nga
nu! Te gannaaw laaye nga nu biir,
nangu nanoo doon jaami Firawna.»
26 Noonu la Yuusufa tërale loola, def
ko dogalu yoon ca suufu Misra, te
loolooy wéy ba tey jii: juróomi céri
meññeef mu ne, Firawnaay moom
benn ba. Waaye suufi njiiti diine ya
ca bokkul, Firawna amu ca dara.

Lu jëm ci ati Yanqóoba yu mujj ya

27 Bànni Israyil sanc nañu
réewum Misra ca diiwaanu Gosen.
Am nañu fa alal, giir fa, ba yokku
lool.

28 Yanqóoba nag nekk na fukki at
ak juróom ñaar ca réewum Misra,
ay atam yépp tollu ci téeméer ak
ñeent fukk ak juróom ñaar (147).
29 Ba nga xamee ne àppu Israyil
a ngay bëgga mat, dafa woolu
doomam Yuusufa ne ko: «Ngalla
waay dugalal sa loxo, mu ron sama
lupp*, muy ngiñ ci yaw ne dinga
jëflanteek man ci ngor ak worma:
rikk, bu ma denc Misra. 30 Bés bu
ma fekkijee samay maam, nanga ma
jële Misra, denci ma ca seen xuntim
bàmmeel.» Yuusufa ne ko: «Dinaa
la defal li nga wax.» 31 Mu ne ko:
«Giñal ma ko.» Yuusufa giñ ko,
Israyil doora am jàmm, daldi wéeru
ca bopp lal ba.

48

Israyil ñaanal na Efrayim ak Manase

1 Ba loolu wéyee ñu ne Yuusufa
baayam dafa tawat, mu ànd ak
ñaari doomam Manase ak Efrayim,
seeti ko. 2 Ba ñu yégalee Yanqóoba
ne doomam Yuusufaa koy seetsi,
Israyil dafa dëgërlu, toog ca lal ba.

3 Yanqóoba ne Yuusufa: «Yàlla
Buur bi feeñu woon na ma ca
Lus ca réewu Kanaan, barkeel ma,
4 te wax na ma ne ma: “Dinaa
la giiral, fulandi la, def la nga sos
mbooloom xeet, te réew mii laay
may ñi askanoo ci yaw, ñu moom ko
fàww.” 5 Léegi nag sa ñaari doom, yi
nga am Misra, laata ma di la fekksi
Misra, maa leen séddoo. Maay
séddoo Efrayim ak Manase, ñuy
samay doom, ni ma jure Ruben ak
Simeyon. 6 Waaye doom, yi nga am
seen gannaaw yaa leen di féetewoo,
ñuy wuyoo seen turi mag ci wàllu
ndono. 7 Li tax ma def loolu mooy, bi
ma jógee Padan di ñibbi, Rasel dafa
faatu ca yoon wa ci sama kanam, ba
nuy tollu ca réewu Kanaan, booba
nu ngay dem, bay jub Efrata. Ma
suul ko foofa, ca yoonu Efrata.»
Efrata mooy Betleyem tey.

8 Ci kaw loolu Israyil gis doomi
Yuusufa ya. Mu ne: «Ñii ñooy
ñan?» 9 Yuusufa ne baayam: «Ñii
ñooy sama doom, yi ma Yàlla jox
fii.» Baayam ne ko: «Nañu jegesi,
ma ñaanal leen.» 10 Booba bëti
Israyil dafa lëndëm, ba gisatul ndax
li muy mag. Yuusufa jegeñal leen
seen maam, mu fóon leen, taf leen
ci boppam. 11 Israyil nag ne Yuus-
ufa: «Yaakaaruma la woona gisati,
ndeke Yàlla dina ma may lu raw gis
la, ndax gis naa say doom.»

12 Ca la leen Yuusufa wàccee fi ñu
uufu ci seen maam, daldi dëpp jëëm
ci suuf, 13 ba noppi Yuusufa taxawal
leen ñoom ñaar, ñu séq ko janook
Israyil, loxol ndijooram jàpp ci

* **47:29** 47.29 Seetal ci 24.2-3.

Efrayim, mu féete ak càmmoñu Israyil, loxol càmmoñam jàpp ci Manase, mu féete ak ndijooru Israyil. Ñu ànd jegesi,
14 Israyil nag jàllawle ay loxoom, tàllal ndijooram, teg ko ca kaw boppu Efrayim, mi gën di ndaw; càmmoñam tege ca boppu Manase, doonte mooy taaw.
15 Ma ngay ñaanal Yuusufa. Mu ne:

«Yàlla ji samay waajur Ibraayma ak Isaaxa toppoon,
moom Yàlla, ji ma sàmm, ba ma juddoo ba tey jii,
16 malaaka mi ma jot ci bépp loraange—
yal na barkeel xale yi,
ba ñu saxal sama tur
ak samay turi waajur, Ibraayma ak Isaaxa,
te giir, ba ne gàññ ci kaw suuf.»

17 Ba Yuusufa gisee ne baayam ca boppu Efrayim la teg loxol ndijooram, mu naqari ko, mu daldi jàpp loxol baayam, bëgg koo jële ca boppu Efrayim, teg ko ca boppu Manase.
18 Yuusufa ne baayam: «Déet, baay, ndax kii mooy taaw, tegal sa ndijoor ci boppam.»
19 Teewul baayam lànk, ne ko: «Xam naa ko, doom, xam naa ko. Moom itam dina doon aw xeet tey doon ku màgg, waaye rakkam a koy sut, te askanam dina law, ba di ay xeet.»
20 Gannaaw loolu mu ñaanal leen keroog ne leen: «Yal na Israyil di ñaane seeni tur naan: “Yal na la Yàlla def ni Efrayim ak Manase.”» Noonu la jiitale Efrayim, door caa teg Manase.

21 Ba mu ko defee Israyil ne Yuusufa: «Léegi man dinaa dee, waaye Yàlla dina ànd ak yeen, ba delloo leen ca seen réewu maam.
22 Man nag dinaa la may cér booy ëpple say doomi baay, muy suuf su ma nangoo sama saamar ak sama fitt ca Amoreen ña.»

49

Yanqóoba tàggoo na

1 Gannaaw loolu Yanqóoba woo ay doomam ne leen:

«Bokkleen daje, ma xamal leen li leen di dikkal ëllëg.
2 Dajeleen te déglu ma, man Yanqóoba seen baay;
teewluleen seen baay Israyil.

3 «Ruben, yaw mi ma taawloo,
nga sosoo sama digg doole, sama ndoortel kàttan,
yaa jëkke sut moos ci teraanga ak doole.
4 Yaa toogadi it ni ndox muy walwali,
doo mujje sut,
nde yaa tëdd sa lalu baay,
ba teddadi, kera ba nga ca tëddee.

5 «Simeyon ak Lewi ñoo duye yene,
ñooy nas pexey ay.
6 Yàlla bu sama xol ànd ci seeni pexe,
mbaa sama xel di nangu seeni diisoo,
ndax fu ñu mere, xal faa bóome,
te làggal ay yëkk lañuy foye.
7 Mbas ma seen xadar, gu tar,
ak seen mer, mi dul meddi.
Maa leen di wasaare ci kër Yanqóoba,
tasaare leen ci Israyil.

8 «Yaw Yuda, mi say doomi baay di taggeji,
ngay sëqi sa ndoddi noon, sëgal leen,
sa doomi baay a lay sujjóotal.
9 Yuda yaa di gaynde gu ndaw, doom,
doora jóge nii ci pàdd,
tey yuug ak a goor ni gayndeg sibi.
Yaa di gaynde gu deesul yee.
10 Nguur gi du jóge ci loxol Yuda,
te yetu buur ay wéye sampe ciy tànkam,
li feek boroom* di ñëw,
ba xeet yi déggal ko.
11 Mooy yeew mbaamam cig reseñ,
cumbur ma féeteek car, ba ca gën;
muy fóote ay yéreem biiñ,
di sumb mbubbam ci ndoxum reseñ.
12 Bët yaa ngay nes-nesi ndax biiñ,

* **49:10** 49.10 Baat bi ñu tekkee boroom fii, bare na nu ñu koy tekkee.

bëñ ya weex furr ndax um soow.

13 «Sabulon ay dëkke tefesi géej,
di teerub gaal yi,
am réewam digalook Sidon.

14 «Isaakar mbaam ngonk la,
muy goor diggante ñaari sëf.
15 Bu gisee ni mbaaram neexe,
ak ni réew mi naate,
day waaf, gàddu ngaaxam,
daldi féetewoo coonob njaam.

16 «Dan ay àtteji xeetam,
ni ko giiri Israyil baaxoo.
17 Waaye Dan ay jaan ju dog aw yoon,
mbaa céebi ciw ñall,
mooy màtt tànki fas,
gawar jullootu.

18 «Céy Aji Sax ji, maa ngi séentu sa xettal!

19 «Gàdd la gàngoor di gaw,
mu téqtal leen, ba daan.

20 «Aser ay boroom dund bu duun,
mooy maye ngëneeli ñami buur.

21 «Neftalee di kéwél gu fëx,
te mooy jur doom yu taaru.

22 «Yuusufaay bànqaasu garab,
garab guy meññ, feggook bëtu ndox,
car yaa nga law, tiim digu tool ba.
23 Ay fittkat a ko toŋal,
di ko song ak a fitt.
24 Teewul xalaam ga di wéye daŋ,
te la loxo yay dëgërloo mooy
loxoy Jàmbaar ju Yanqóoba,
kookooy Sàmm bi, Doju cëslaayal Israyil,
25 mooy sa Yàllay baay, ji lay wallu,
mooy Aji Man ji lay barkeele
ca barkey asamaan, ya fa kaw,
ak barke ya ne leww ca suuf xóote ya,
teg ca barkeb njur ak nàmpal.
26 Sa ñaani baay ya romb
xéewali tund, ya sax fàww,
rombati ngëneeli jànji cosaan ya,
yal na dal ci boppu Yuusufa,
ca kaw ndaal boppam, moom sangub doomi baayam ya.

27 «Beñamin ay till guy yeeroo,
di xëye yàpp rëbbam,
tey gonloo séddale am lëlam.»

28 Ñooñu ñoo sos mboolem giiri
Israyil, ñu tollu ci fukk ak ñaar,
te loolu la leen seen baay wax, ba
mu leen di tàggu. Ku ci nekk mu
tàggoo ko kàdduy tàggtoo, ya war
ca moom.

Yanqóoba nelaw na

29 Gannaaw loolu da leena dénk
ne leen: «Maa ngi waaja fekki
samay maam; dencleen ma fa samay
maam ca xuntim bàmmeel ba ca
toolub Efron, Etteen ba. 30 Mooy
xuntim bàmmeel ba ca biir tool,
ba ca Magpela, te jàkkaarloo ak
Mamre ca réewu Kanaan, di tool, ba
Ibraayma jëndoon ca Efron, Etteen
ba, ngir def ko bàmmeel. 31 Foofa
lañu denc Ibraayma ak soxnaam
Saarata, te foofa lañu denc Isaaxa ak
soxnaam Rebeka, te fa laa denc Leya
it. 32 Tool ba ak xuntim bàmmeel ba
ca nekk, ña nga ko jënde ca Etteen
ña.»
33 Naka la Yanqóoba dénku
doomam yu góor ya noona, daldi
delloo ay tànkam ca lal ba, bakkan
ba rot, mu fekki ay maamam.

50

Yuusufa rob na Yanqóoba réewu Kanaan

1 Ba mu ko defee Yuusufa daanu
ci kaw baayam. Ma ngay jooy te di
ko fóon. 2 Ba loolu weesee Yuusufa
jox ay fajkatam ndigal, ñu waajal
baayam. Fajkat ya waajal Israyil*.
3 Waaj ma am na ñeent fukki fan,
ndaxte loolooy waajal bu mat sëkk
cib néew. Waa Misra nag dëjal ko
juróom ñaar fukki fan.
4 Ba dëj ba weesee, Yuusufa dafa
wax ak waa kër Firawna, ñaan leen

* 50:2 50.2 Fajkati waa Misra ndàbb lañu daan waajale néew, ba du yàqu.

ñu dimbali ko, waxal ko Firawna
ne ko, 5 baayam da ne woon, mu
ngi waaja dee, waaye bàmmeel ba
mu yettaloon boppam ca xunti ma
ca réewu Kanaan, na ko giñal ne
dina ko denc foofa. Mu ne kon, na
ko Firawna may, mu robi baayam,
ni mu ko ko giñloo woon, te délsi.
6 Firawna may ko, mu robi baayam,
na mu ko ko giñloo woon.

7 Yuusufaa ngay dem robi baayam,
moom ak mboolem jawriñi Fi-
rawna ak magi këram ak mboolem
kàngami Misra. 8 Ña nga ànd
ak waa kër Yuusufa gépp ak ay
doomi baayam ak waa kër baayam,
bàyyiwuñu diiwaanu Gosen lu moy
xale ya ak gàtt ya ak jur gu gudd ga,
9 ay watiir aki gawar topp ca, ñu def
gàngoor gu réy.

10 Ba ñu agsee ca dàggay Ataat,
ja ca wàllaa dexu Yurdan, dañu koo
jooy jooy yu réy te metti. Yuusufa
dëjal fa baayam diiru juróom ñaari
fan. 11 Waa réewu Kanaan, gis dëj
ba ca dàggay Ataat, naan: «Dëju
waa Misra bii aka réy!» Moo tax ñu
tudde bérab booba ca wàllaa dexu
Yurdan, Abel Misra (mu firi Dëju
waa Misra).

12 Doomi Yanqóoba nag def la leen
seen baay dénkoon, 13 yóbbu ko
ca réewu Kanaan, daldi koy rob
ca xunti ma ca toolub Magpela,
te Ibraayma jëndoon ko ca Efron,
Etteen ba, ngir def ko bàmmeel.
Mooy tool, ba jàkkaarloo ak Mamre.
14 Ba Yuusufa dencee baayam ba
noppi, dafa dellu Misra, moom ak
doomi baayam ya ak mboolem, ña
mu àndaloon ca robu baayam.

Magi Yuusufa yaa ngi jéggalu

15 Magi Yuusufa ya xam nañu ne
seen baay nelaw na. Ña ngay wax
ca seen biir naan: «Waaw, mbaa
Yuusufa dencalu nu mer, nar noo
fey sunu bor ndax lu bon li nu
ko ji woon lépp?» 16 Boobu lañu
yóbbante Yuusufa kàddu yii, di ko
wax ne ko: «Sa baay dafa noo
dénkoon, bala moo nelaw, ne nu:
17 Waxleen Yuusufa ne ko, sa baay
nee: “Say mag def nañu la lu bon
moos, waaye ngalla baal leen seeni
tooñ ak àq, ji ñu la ameel.” Kon rikk
waay, baal nu àq, ndax nun nook
sa baay a bokk jenn Yàlla ju nuy
jaamu.» Ba ñu waxee Yuusufa loolu,
mu daldi jooy.

18 Ci kaw loolu magam ya ñëwal
seen bopp ba ca moom, sujjóotal ko
ne ko: «Sang bi, nu ngi nii, di la
siyaare.» 19 Yuusufa nag ne leen:
«Buleen am dara lu ngeen di ragal.
Xanaa maay Yàlla? 20 Dëgg la, fexeel
ngeen ma lu bon, waaye Yàllaa ko
walbati, def ko lu baax, ba dogal
li am tey jii, muy bakkan yu bare
yi mucc. 21 Kon nag buleen tiit,
dinaa leen yor, yeen ak seeni doom.»
Yooyu kàddu la dalale seen xol, ba
ñu am jàmm.

Yuusufa nelaw na

22 Yuusufa dëkk na Misra, moom
ak waa kër baayam ñépp, ba tollu ci
téeméeri atam ak fukk, 23 te gis na
doomi Efrayim, ba gis sëti Efrayim
sax; rax ca dolli doomi Makir, mi
Manase jur, fa kanamam lañu jud-
doo.

24 Mu am bés Yuusufa ne ay
bokkam: «Sama waxtu jege na,
waaye Yàlla moo leen di jëlsi moos,
ba jële leen ci réew mii, yóbbu
leen ca réew ma mu dige woon,
ba giñal ko Ibraayma, Isaaxa ak
Yanqóoba.» 25 Booba la Yuusufa
wax doomi Israyil, ne leen: «Giñal-
leen ma ne bés bu leen Yàlla jëlsee,
dingeen yóbbaale samay yax, waaye
dungeen ma fi bàyyi.»

26 Gannaaw loolu Yuusufa nelaw
ci téeméeri atam ak fukk. Ñu waajal
néew ba, ba du yàqu, daldi koy yeb
cib tàdd, denc ko foofa ca Misra.

Muccug bànni Israyil
di ñaareelu xaaju Tawreetu Musaa
Ubbite gi

Ñaareelu xaaju Tawreet bii moo wéyal jaar-jaari bànni Israyil, jële ko fa ko téere bu jëkk ba, téereb Njàlbéen ga bàyyi woon. Fi téere bi jële aw turam, Mucc gi, mooy xew-xew bi ci gëna fés, di mucc gi Yàlla musal bànni Israyil, ca mbugal mu mujj ma mu wàcce woon fa Misra, mbugal ma Yàlla doge seen buumi njaam, ba génne leen fa.

Yàlla moo jox bànni Israyil ndigali yoon wi ca tundu Sinayi, Musaa jottli ko, muy li lal kóllëre gi mu fas, moom Yàlla ak bànni Israyil. Yàlla nag musal leen, ba ñu tala séq ak moom digganteb kóllëre. Ndigali yoon wi moo xamal mbooloom bànni Israyil nan lañuy sàmme seen digganteek moom. Yàlla moo bëggoon bànni Israyil doon ñoñam, ndax ci ñoom la nammoona amal digeem baak seen maam Ibraayma. Dige ba mooy xeeti àddina sépp, ci askanu Ibraayma lañuy barkeele.

Mujug téere bi kéemaan gu réy la. Mooy gannaaw ba ñu sampee jaamookaay ba, na ko Yàlla santaanee, ba Yàlla feesale ag leeram xaymab jaamookaay ba, ngir wone ne moo fa teew.

Ci Tënk:

- Saar 1—18 Yàlla yiwi na bànni Israyil, génne leen Misra.
- Saar 19—24 Yàlla fasante na kóllëre ak bànni Israyil.
- Saar 25—40 Yàlla sant na Musaa, mu defarlu xaymab jaamookaay.

Bànni Israyil dem na réewum Misra

1 Góor ñi seen baay di Yanqóoba,
mi ñu dippee Israyil, ñu àndoon
ak moom, dem Misra, te ku nekk
yóbbaale waa këram, seeni tur a
di: 2 Ruben ak Simeyon ak Lewi
ak Yuda 3 ak Isaakar ak Sabulon,
ak itam Beñamin; 4 ak Dan ak Nef-
tali ak Gàdd ak Aser. 5 Góor ñi
soqikoo ci Yanqóoba ñépp juróom
ñaar fukk lañu (70), bu ñu ci boolee
doomam, ji ñuy wax Yuusufa, moom
ma ñu fekk Misra. 6 Gannaaw ga
Yuusufaaki doomi baayam yu góor
yépp nelaw, ñook maas googu gépp.
7 Bànni Israyil nag giir fa, law, di
fulandiwu, ba yokku lool, fees réew
ma.

Firawna not na bànni Israyil

8 Ñu dem ba jëmmi jamono, be-
neen buur bu xamul Yuusufa falu ca
Misra. 9 Mu wax ak waa réewam,
ne leen: «Giirug bànni Israyil kat
ñu ngi nuy gëna bare, ba ëpp nu
doole. 10 Nanu ci sàkk pexe, ngir
ñu bañatee yokku. Lu ko moy
bu xare amee, man nañoo far ak
sunuy noon, xeex ak nun, ba génn
réew mi.» 11 Ba loolu amee ñu
fal ay nit ñu leen di ga ca seeni
sas, di leen ca fitnaal lool. Noonu
la bànni Israyil tabaxale Firawna[*]
buuru Misra[†] dëkk, ya ñu naa Pitom
ak Ramses, mu def ko ay dencukaayi
dund. 12 Terewul lu ñu leen gëna fit-
naal, ñuy gën di fulandiwu, yokku,
ba waa Misra am njàqare ca bànni
Israyil.
13 Waa Misra dañoo mujj di jaam-
loo bànni Israyil bu metti, 14 yen
leen toskarey àddina ndax liggéey
yu metti. Ñuy móol ban, di tabax,
waa Misra teg ca sëf leen mboolem
liggéeyu tool ya. Néegoon nañu
ca ñoom lool ca mboolem liggéeyu
njaam bu ñu leen sas.
15 Firawna buuru Misra teg ca wax
ak rewlikati Ebrë ya[‡], te kenn ka
tuddoon Sifra, ka ca des di Puwa.
16 Mu ne leen: «Bu ngeen dee rewli

---

[*] **1:11** 1.11 Firawna turu pal la, ñeel bépp buuri Misra. [†] **1:11** 1.11 Misra mooy réew mi ñuy wax Esibtë ba tey. [‡] **1:15** 1.15 Ebrë tur la wu niti jamono jooja daan wooye xeet, ya bànni Israyil bokk.

jigéeni Ebrë yi, nangeen xool lu xale
bi doon. Su dee góor, reyleen, su
dee jigéen, bàyyileen, mu dund.»
17 Teewul rewlikat ya ragal Yàlla, ba
defuñu la leen buur ba sant; xanaa
ñu bàyyi liir yu góor ya, ñu dund.
18 Buuru Misra woolu rewlikat ya,
ne leen: «Ana lu tax ngeen def
lii, di bàyyi liir yu góor yi, ñu
dund?» 19 Rewlikat ya ne ko: «Li
tax kay mooy, jigéeni Ebrë yi dañoo
niroowul ak jigéeni waa Misra; ndax
dañoo njaxlaf, ba bu rewlikat yiy
laata agsi, fekk ñu mucc ba noppi.»
20 Bànni Israyil nag di fulandiwu,
gëna yokku, Yàlla defal rewlikat ya
aw yiw, 21 may leen giir ndax seenug
ragal Yàlla. 22 Gannaaw loolu Fi-
rawna sant waa réew ma yépp, ne
leen: «Mboolem doom ju juddu ci
Ebrë yi, di góor, sànnileen ca dex ga,
waaye lu ciy jigéen, bàyyileen, mu
dund.»

2

Musaa gane na àddina

1 Jenn waay ju bokk ci giirug Lewi
nag moo jëloon janq bu mu bokkal
giir. 2 Ndaw sa ëmb, ba mujj am
doom ju góor*. Ba mu gisee taar,
ba liir ba àndal, nëbb na ko lu
mat ñetti weer. 3 Mu dem nag, ba
manatu koo nëbb. Mu wut pañe bu
ñu ràbbe barax, fatte ko godoroŋ ak
ndàbb, yeb ca liir ba, daldi dem, teg
ko ca biir barax, ba ca tàkkal dex,
ga ñu naan Niil. 4 Xale bu jigéen
bay magu liir ba ma nga taxaw fu
soreyaatoo ak liir ba, di xool, ba xam
nu muy mujje.
5 Ba mu ko defee doomu Firawna
ju jigéen dikk, di sangusi ca dexu
Niil ga, surgaam yu jigéen yay dox-
antu ca tàkk ga. Ba loolu amee mu
séen pañe ba ca biir barax ba, daldi
yónni jaamam, mu yót ko ko. 6 Naka
la ko ne ubbet, yem ca xale ba, muy
liir bu góor, xale bay jooy, yaram
wa daw, mu ne: «Kii de ndeysaan,
ci doomi Ebrë yi la!» 7 Magu liir
ba daldi wax doomu Firawna ja, ne
ko: «Ndax ma dem wutali la ku
koy nàmpal ci Ebrë yi?» 8 Doomu
Firawna ne ko: «Waaw, demal.»
Xale ba dem, indil ko yaayu liir ba.
9 Doomu Firawna ne ko: «Yóbbul
xale bii te nàmpalal ma ko, maa
lay fey.» Ndaw sa jël liir ba, di ko
nàmpal. 10 Ba xale ba màggee, mu
yót ko doomu Firawna, mu def ko
muy doomam, tudde ko Musaa (mu
firi Ki ñu génne), ndax la mu ko
génnee ca ndox ma†.

Musaa gàddaayi na réewum Majan

11 Ba ñu demee ba Musaa màgg,
dafa am bés, mu seeti bokkam ya,
gis leen ca liggéey yu metti, ya ñu
leen sas. Mu gis jenn waayu Misra
di dóor kenn ca bokki Ebrë ya.
12 Musaa geestu wet gu nekk, gisul
kenn, mu rey waa Misra ja, daldi
gas, suul ko.
13 Ca ëllëg sa mu dellu génn, yem
ci ñaari Ebrë yuy xeex. Musaa wax
ak ka tooñ, ne ko: «Lu tax ngay
dóor sa moroom mii?» 14 Waa ja ne
ko: «Ku la def sunu njiit mbaa sunu
àttekat? Xanaa danga maa nara
rey, na nga reye woon waa Misra
ja?» Musaa nag tiit, naan ca xelam:
«Ndeke mbir mi kay siiw na.»
15 Ba loolu amee Firawna dégg
mbir ma, di wuta reylu Musaa.
Musaa daw, ba sore Firawna, dem
dali ca réewu Majan, fu dend ak ab
teen. 16 Yettro, sarxalkatu Majan ba
nag, amoon na juróom ñaari doom
yu jigéen. Ñu ñëw di rootsi, di duy
mbalka, ya ñuy wëgge seen juru
baay. 17 Ay sàmm agsi, dàq leen.
Musaa wallu jigéen ña, wëggal leen
seen jur.
18 Ba ñu delloo ca seen baay
Ruwel‡, mu laaj leen ne leen: «Lu
tax ngeen teela ñibbsi tey?» 19 Ñu
ne ko: «Ab waa Misra daal, moo nu
xettli ca sàmm ya; rootal na nu sax,

* **2:2** 2.2 Seetal ci *Mucc ga* 6.20. † **2:10** 2.10 Mose baatu làkku Misra la bu neexoo ak masa, di baat biy tekki «génne» ci làkku ebrë. ‡ **2:18** 2.18 Ruwel mooy Yettro ba tey.

ba wëgg jur gi.» 20 Ruwel ne leen:
«Ana waa ja? Lu tax ngeen bàyyi ko
fa? Wooyileen ko, mu añsi kay!»
21 Musaa far dal ca kër waa ja.
Mu mujj ko may doomam ju ñuy
wax Sipora. 22 Mu am doom ju
góor, Musaa tudde ko Gersom (mu
firi Doxandéem fii), ndaxte dafa ne:
«Doxandéem laa fii.»

Yàlla ñeewante na bànni Israyil

23 Ba ñu demee ba mu yàgg,
Firawna buuru Misra dee. Fekk
na bànni Israyil a ngay binni rekk
ndax seen njaam ga. Ñuy woote
wall, ba seen jooy, ya sababoo ca
seen toroxteg njaam ga, àgg fa Yàlla.
24 Booba Yàllaa ngay dégg seeni
yuux, te fàttewul kóllëre ga mu
fasoon ak Ibraayma ak Isaaxa ak
Yanqóoba. 25 Yàlla nag geesu bànni
Israyil, ñeewante leen.

3

Aji Sax ji yónni na Musaa

1 Léegi Musaa ngay sàmm gàtti
goroom Yettro, sarxalkatu Majan ba.
Mu yóbbu jur ga fu sore ca màndiŋ
ma, daldi agsi ca suufu tundu Yàlla
wa* ca Oreb. 2 Malaakam Aji Sax ja
feeñoo ko foofa, melow sawara wuy
tàkk, jafal fa ab gajj. Musaa xoolaat,
ndeke gajj ba bépp jàpp na, ba ne
jippét, waaye lakkul. 3 Musaa ne:
«Mbir mu yéeme mii daal, naa jàdd
xool ko, ba xam lu tax gajj bi lakkul.»
4 Ba Aji Sax ji Yàlla gisee Musaa
jàdd, di xoolsi, ca gajj ba la àddoo,
ne ko: «Musaa, Musaa!» Mu ne
ko: «Maa ngi.» 5 Yàlla ne ko: «Bul
jegesi, summil say dàll, ndax fii nga
taxaw suuf su sell la.» 6 Mu teg ca
ne: «Man maay sa Yàllay baay, di
Yàllay Ibraayma, di Yàllay Isaaxa te
di Yàllay Yanqóoba.» Ca la Musaa
nëbb kanam ga, ndax ragala xool
Yàlla.
7 Aji Sax ji tegaat ca ne ko: «Gis
naa bu baax fitna, ji sama ñoñ nekke
Misra. Dégg naa itam seen jooy
ndax kilifay saskat, yi leen di gétën
ci liggéey, te ñeewante naa leen
ngir seen coono. 8 Damaa wàcc,
xettlisi leen ci waa Misra; génne
leen réew moomu, ba yóbbu leen
réew mu baax te yaatu, réew mu
meew maak lem ja tuuroo, foofa ca
diiwaanu Kanaaneen ña ak Etteen
ña ak Amoreen ña ak Periseen ña ak
Eween ña ak Yebuseen ña. 9 Yuux, yi
bànni Israyil nekke nii, agsi na ba ci
man, te gis naa it ni leen waa Misra
di note. 10 Kon nag kaay, ma yónni
la ca Firawna. Demal yiwiji bànni
Israyil, sama ñoñ, ñu génn Misra.»

Musaa di leewaayu, Yàlla di ko ñaax

11 Musaa ne Yàlla: «Waaw, waaye
man tekkiwuma dara, bay dem ca
Firawna, di génne bànni Israyil
Misra.» 12 Mu ne ko: «Man déy,
maay ànd ak yaw, te boo génnee
mbooloo ma Misra, dingeen ma jaa-
musi ci tund wii. Loolooy firndeel
ne, maa la yónni.»
13 Musaa ne Yàlla: «Su ma demee
ca bànni Israyil, ne leen seen Yàllay
maam ya moo ma yónni ca ñoom
bànni Israyil de, dinañu ma laaj
nu mu tudd. Lu ma leen di wax
nag?» 14 Yàlla ne Musaa: «Maay
Ki nekk. Kon waxal bànni Israyil
ne leen: “Aji Nekk ji moo ma yónni
ci yeen.”» 15 Yàlla dellu ne Musaa:
«Dangay wax bànni Israyil, ne leen:
“Aji Sax ji, seen Yàllay maam ya, di
Yàllay Ibraayma, di Yàllay Isaaxa te
di Yàllay Yanqóoba, moo ma yónni
ci yeen.” Aji Sax jee di sama tur wu
sax dàkk, ñu di ma ko fàttlikoo ba
fàww. 16 Demal woo magi Israyil, ñu
daje, nga ne leen: “Aji Sax ji, seen
Yàllay maam ya, di Yàllay Ibraayma
ak Isaaxa ak Yanqóoba, moo ma
feeñu, ne ma: ‘Gis naa leen, te yég
naa li ñu leen di teg ci Misra. 17 Dogu
naa leena jële ci seen notaange gii
ngeen nekke ci Misra, yóbbu leen ca
réewum Kanaaneen ña ak Etteen ña
ak Amoreen ña ak Periseen ña ak

* **3:1** 3.1 tundu Yàlla wa: tund woowu, li tax ñu tudde ko tundu Yàlla, Yàlla dafa feeñoo ca kawam.

Eween ña ak Yebuseen ña, réew mu
meew maak lem ja tuuroo.’ ”
18 «Magi Israyil dinañu la déggal,
su ko defee nga ànd ak ñoom, dem
ca buuru Misra. Waxleen ko ne ko:
“Aji Sax ji Yàllay Ebrë yi moo nu
feeñu. Kon nag ngalla may nu, nu
dem topp màndiŋ mi lu mat doxub
ñetti fan, ngir rendili sunu Yàlla Aji
Sax ji ay sarax.” 19 Waaye man xam
naa ne buuru Misra du leen bàyyi,
ngeen dem, mbete mu taseek doole
ju ko tiiñ. 20 Moo tax maay xàcci
sama loxo, ba dumaa waa Misra
ay mbugali mbugal yu kéemaane
yu may def ci seen biir. Su ko
defee dina leen bàyyi, ngeen dem.
21 Maay dogal sax waa Misra yéwéne
mbooloo mii, ba keroog bu ngeen
di dem, dungeen deme loxoy neen.
22 Képp kuy jigéen ci bànni Israyil,
na laaj dëkkandoom, laajaale ku
dëkk ak dëkkandoom, ay gànjari
xaalis, ak gànjari wurus, ak yére yu
ngeen di solal seen doom yu góor ak
yu jigéen, ba waa Misra ne duŋŋ.»

4

Yàlla jox na Musaa ay firnde

1 Gannaaw loolu Musaa dellu wax
Aji Sax ji ne ko: «Waaw, su ñu ma
dégluwul te gëmuñu ma, xanaa ne
ma: “Aji Sax ji feeñuwu la” nag?»
2 Aji Sax ji ne ko: «Li ci sa loxo lu mu
doon?» Mu ne ko: «Aw yet.» 3 Aji
Sax ji ne ko: «Sànni ko ci suuf.» Mu
sànni yet wa ca suuf, mu soppliku
jaan. Musaa dellu gannaaw. 4 Aji
Sax ji ne ko: «Tàllalal sa loxo, jàpp
ci geen gi.» Musaa tàllal loxo ba,
ne nikk jaan ja, mu dellu di aw
yet ca loxoom. 5 Aji Sax ji ne ko:
«Loolu ngay def, ngir ñu gëm ne
Aji Sax ji seen Yàllay maam ya, di
Yàllay Ibraayma, di Yàllay Isaaxa te
di Yàllay Yanqóoba, moo la feeñu ci
lu wér.»
6 Aji Sax ji dellooti ne ko: «Léegi
dugalal sa loxo, teg ko ci sa dënn.»
Musaa dugal loxoom, teg ko ca
dënnam; ba mu ko génnee, mu
defi àkk, xobbiku. 7 Aji Sax ji ne
ko: «Dellool sa loxo ci sa dënn.»
Musaa delloo loxo ba ca dënn ba,
génnewaat ko, mu dellu mel ni yara-
mam. 8 Mu ne ko: «Bu ñu la gëmul
mbaa ñu baña seet ci firnde ju jëkk
ji, dinañu gëm ndax firnde ji ci
topp. 9 Waaye su lenn ci ñaari firnde
yi taxul ñu gëm, te déggaluñu la,
nanga tanqe ndox ci dexu Niil gi,
tuur ko ci suuf su wow si, su ko defee
ndox, ma nga tanqe ca dex ga, day
soppliku deret ci suuf si.»

Yàlla def na Aaróona bëkk-néegu Musaa

10 Musaa nag ne Aji Sax ji: «Da
di, Boroom bi, man naka jekk duma
nitu waxkat, du démb, du tey jii
ngay wax ak man. Dama di ku leeb,
Sang bi, te tëlee wax.» 11 Aji Sax ji
ne ko: «Ku sàkkal nit gémmiñ? Kan
mooy luuwal, di tëxal, di gisal mbaa
muy gumbaal? Xanaa du man Aji
Sax ji? 12 Demal rekk, man maay
ànd ak yaw booy wax, di la xamal li
ngay wax.» 13 Teewul Musaa ne ko:
«Ngalla waay, yónnil keneen ku la
soob rekk, sama Boroom.» 14 Aji Sax
ji nag mer ba fees ndax Musaa. Mu
ne ko: «Sa mag Aaróona, Leween
bi, da fee nekkul? Moom, xam naa
ne ku mana wax la. Mu ngi lay
gatandusi sax, te bu la gisee, bég.
15 Nanga wax ak moom, digal ko li
mu wara wax. Man maay ànd ak
yeen, yaak moom, saa yu ngeen dee
wax, te maa leen di xamal, yeen
ñaar, li ngeen wara def. 16 Na lay
waxal ak mbooloo mi; su ko defee
sa kàddu di kàddoom, te yaw nga
mel ci moom ni Yàlla. 17 Yóbbaaleel
yet wii nag, ndax ci ngay defe firnde
yi.»

Musaa dellu na Misra

18 Musaa nag dellu ca goroom
Yettro, ne ko: «May ma, ma dellu
Misra, seeti samay bokk, ba xam
nu ñu def.» Yettro ne ko: «Demal
ak jàmm.» 19 Ci biir loolu Aji Sax
ji wax ak Musaa ca Majan, ne ko:
«Dellul Misra, ndaxte ña la doon
wuta rey ñépp dee nañu.» 20 Musaa
ànd ak soxnaam ak doomam yu

góor, waral leen mbaam. Ma ngay
dellu Misra, jàpp yetu Yàlla wa* ca
loxo ba, yóbbaale. 21 Aji Sax ji
ne ko: «Keroog boo delloo Misra,
nanga taxaw temm, te def ca kanam
Firawna kéemaan, yi ma teg ci sa
loxo yépp. Man maay dëgëral bop-
pam, mu të ba du bàyyi mbooloo
mi, ñu dem. 22 Su ko defee nga
wax Firawna, ne ko: “Aji Sax ji dafa
wax ne: ‘Israyil mooy sama taaw
bu góor. 23 Te wax naa la ne la,
nga bàyyi sama doom, ndax mu man
maa jaamu, nga bañ. Kon nag dinaa
rey sa taaw bu góor.’ ”»
24 Ba ñu lalee panaan ca yoon wa,
Aji Sax ji dafa dogale Musaa, nar koo
rey. 25 Soxnaam Sipora jël paaka
bu ñu yette doj, dog mbuñukam
doomam, laalale ko ca tànkam, ne
ko: «Jëkkër ju ñuy jote deret de laa
am.» 26 Ba loolu amee Aji Sax ji
bàyyi Musaa. Ba Sipora di wax lu
jëm ci jëkkër ju ñuy jote deret, aaday
xarfal gaa taxoon.
27 Ci biir loolu Aji Sax ji wax
Aaróona ne ko: «Demal gatanduji
Musaa ca màndiŋ ma.» Aaróona
dem seeti ko ca tundu Yàlla wa, fekk
ko fa, taf ko ca kawam. 28 Musaa
xamal ko la ko Aji Sax ji dénk lépp,
ak mboolem firnde, ya mu ko sant
mu def ko.
29 Ci kaw loolu Musaa ak Aaróona
agsi Misra. Ñu woo magi bànni
Israyil yépp, ñu daje. 30 Aaróona
jottli leen kàddu ya Aji Sax ji wax
Musaa yépp, ba noppi Musaa wone
firnde ya ca kanam mbooloo ma,
31 ba mbooloo ma gëm. Ba magi
Israyil déggee ne Aji Sax ji nemmiku
na bànni Israyil te gis na notaange,
gi ñu nekke, dañoo sujjóot, màggal
Aji Sax ji.

5

Musaa ak Aaróona seeti nañu Firawna

1 Gannaaw loolu Musaa ak
Aaróona dem ca Firawna, ne ko:
«Aji Sax ji Yàllay Israyil dafa wax ne:
“Bàyyil sama ñoñ, ñu dem màggali
ma ca màndiŋ ma.”»
2 Firawna ne: «Kan mooy Aji Sax
ji, ba ma di ko déggal, di bàyyi
Israyil, ñuy dem? Xawma sax kuy
Aji Sax ji, waxumalaa may bàyyi
Israyil, ñuy dem.» 3 Ñu ne ko: «Sunu
Yàlla, nun Ebrë yi, moo nu feeñu.
Ngalla may nu, nu dem topp màndiŋ
mi lu mat doxub ñetti fan, ngir
rendili sunu Yàlla Aji Sax ji sarax, lu
ko moy mu dumaa nu jàngoro mbaa
ab xare.»
4 Buuru Misra ne leen: «Yeen
Musaa ak Aaróona, lu waral ngeen
di jële mbooloo mi ci seeni liggéey?
Laggleen ca seeni sas waay!»
5 Firawna dellu ne: «Baadoolo yi
ne xas tey ci réew mi, ngeen nar
leena dëdduloo seeni sas!»

Firawna yokk na liggéeyu bànni Israyil

6 Keroog ca bés ba la Firawna sant
saskati liggéey yaak farbay ngàllo,
ga jiite jaam ya, ne leen: 7 «Buleen
defati na woon, di jox mbooloo mi
boob mu ñuy móole. Gannaaw-si-
tey nañu dem wutal seen bopp boob.
8 Waaye sasleen leen limu móol, ya
ñu daan móol naka jekk. Buleen ko
wàññi, ndax ay yaafus lañu; moo
leen tax di dee-deeluy waxeey naan:
“May nu, nu dem rendili sunu Yàlla
sarax!” 9 Nañu leen yen liggéey bu
gëna metti, te ñu dëkke ko, ba duñu
tala déglu ay feni neen.»
10 Ba mu ko defee saskati liggéey
ya ak farbay ngàllo ga génn, wax
ak mbooloo ma, ne leen: «Firawna
nee na, du moo leen di jox boob.
11 Yeena wara wutal seen bopp boob
ak fu ngeen ko mana ame, te du
tax lenn teggiku ci seen liggéey.»
12 Fa la mbooloo ma tasaaroo ca
biir réewum Misra, di wut boob.
13 Saskati liggéey ya nag di leen
soññ, naan leen: «Matal-leen seen
sasu bëccëg bu nekk, ni ngeen ko
daan matale, ba boob amee.» 14 Ñuy

* 4:20 4.20 yetu Yàlla wa mooy yetu Musaa, wa Yàlla defe kéemaan ya.

dóor farbay ngàllo, ga bokk ca bànni
Israyil, te saskati liggéey yu Firawna
fal leen ngir ñuy jiite bànni Israyil ca
liggéey ba. Ña nga leen naan: «Lu
waral démb ak tey yépp mataluleen
limu móol, yi ñu leen sas, te ngeen
daan ko matal?»
15 Booba la farbay ngàllog Israyil,
dem jooytuji ca Firawna, ne ko:
«Sang bi, lu tax nga def nu nii?
16 Du menn boob mu ñu nu joxati, te
teewul ñu di nu sant nuy móol, di nu
ci dóor. Te kat sang bi, sa waa réew
a tooñ.» 17 Firawna ne leen: «Yaafus
yi ngeen doon! Yaafus a leen tax di
wax naan: “May nu, nu dem rendili
Aji Sax ji sarax.” 18 Neleen mott,
liggéeyi! Du menn boob mu ñu leen
di jox. Te du tee ngeen matal seen
limu móol.» 19 Farbay ngàllo, ga
bokk ca bànni Israyil nag xam ne
dal nañu aw sas, ndax la ñu leen ne
duñu wàññi lenn ca limu móol, ya
leen war bés bu nekk.
20 Ba loolu amee ñu bàyyikoo
ca Firawna, daldi yem ca Musaak
Aaróona, fa ñu leen doon xaar.
21 Farba ya ne leen: «Yal na leen Aji
Sax ji gis ba mbugal leen, ndax tax
ngeen Firawnaaki dagam jéppi nu,
te mel na ni yeena teg ci seeni loxo
saamar, bi ñu nuy reye.»
22 Musaa dégg loolu, dellu ci Aji
Sax ji, ne ko: «Éey Boroom bi,
loraange gi nga yóbbe mbooloo mii
nag? Loo ma doon yónnee? 23 Ba
ma demee ca Firawna, di wax ci sa
tur ba tey, mu ngi lor bànni Israyil,
sa ñoñ, te xettliwoo leen sax!»

6

1 Aji Sax ji wax Musaa ne ko:
«Dinga gis léegi ni may def Firawna:
loxo bu ko ëpp dooleey tax mu bàyyi
leen ñu dem. Bir na ne, loxo bu
ko ëpp doole mooy tax mu dàq leen
réewam.»

Yàlla dellu na yónni Musaa

2 Yàlla dellu wax Musaa ne ko:
«Man maay Aji Sax ji. 3 Yàlla
Aji Man ji, mooy ni ma feeñoo
woon Ibraayma, te ni laa feeñoo
Isaaxa ak Yanqóoba it, waaye sama
tur, Aji Sax ji, leeraluma leen ko
woon. 4 Te itam damaa fasoon ak
ñoom kóllëre, ngir jox leen réewum
Kanaan, réew ma ñu nekkoon ay
doxandéem. 5 Maa déggal sama
bopp yuuxi bànni Israyil, gi waa
Misra def ay jaam, te fàttewuma
sama kóllëre ga. 6 Kon nag waxal
bànni Israyil ne leen: Man maay Aji
Sax ji. Maa leen di sippil, yeen bànni
Israyil, li leen waa Misra sëf, te maa
leen di teggil njaam, gi ñu leen teg.
Maay tàllal sama loxo, dogal mbugal
yu kéemaane, ba goreel leen. 7 Maa
leen di def sama ñoñ, di seen Yàlla.
Dingeen xam ne man Aji Sax ji maay
seen Yàlla, ji leen di teggil sas, yi
leen waa Misra teg. 8 Maa leen di
yóbbu ba ngeen dugg réew ma ma
giñoon ne maa koy jox Ibraayma ak
Isaaxa ak Yanqóoba, te maa leen koy
moomale, man Aji Sax ji.»
9 Ba Musaa waxee loolu bànni
Israyil, dégluwuñu ko sax ndax xol
bu jeex ak njaam gu metti.
10 Aji Sax ji wax Musaa ne
ko: 11 «Demal wax Firawna buuru
Misra, mu bàyyi bànni Israyil, ñu
génn réewam.» 12 Musaa tinu Aji
Sax ji ne ko: «Waaw, ndegam bànni
Israyil sax nanguwuñu maa déglu,
nu ma Firawna di déggale, man mii
tëlee wax?» 13 Aji Sax ji nag wax
ak Musaa ak Aaróona, jox leen ay
ndigal ci mbirum bànni Israyil ak
Firawna buuru Misra, ngir ñu yiwi
bànni Israyil, ba ñu génn Misra.

Lu jëm ci cosaanu Musaa ak Aaróona

14 Bànni Israyil ya yilifoon seen
kër baay, ñoo di:
Góor ña Ruben, taawu Israyil, jur:
Anog ak Palu ak Esron ak Karmi.
Ñooñoo sos làngi Ruben.
15 Doomi Simeyon yu góor di
Yemuwel ak Yamin ak Owàdd ak
Yakin ak Sowar ak Sawul, mi
ndeyam dib Kanaaneen. Ñooñoo
sos làngi Simeyon.
16 Doomi Lewi yu góor ñoo di
Gerson ak Keyat ak Merari, ku nekk

ak askanam. At ya Lewi dund,
téeméer la ak fanweer ak juróom
ñaar (137).
17 Doomi Gerson yu góor ñoo di
Libni ak Simey, ñook seeni làng.
18 Doomi Keyat yu góor ñoo di
Amram ak Isar ak Ebron ak Usyel;
te at ya Keyat dund, téeméer la ak
fanweer ak ñett (133).
19 Doomi Merari yu góor ñoo di
Maali ak Musi.

Ñooñoo sos làngi Lewi ak seeni
giir.
20 Amram moo jël bàjjanam
Yokebedd soxna*, kooku am ak
moom Aaróona ak Musaa. At,
ya Amram dund, téeméer la ak
fanweer ak juróom ñaar (137).
21 Doomi Isar yu góor ñoo di Kore
ak Nefeg ak Sikkri.
22 Doomi Usyel yu góor di Mikayel
ak Elsafan ak Sitiri.
23 Aaróona moo jël Eliseba doomu
Aminadab, jigéenub Nason. Kooku
am ak moom Nadab ak Abiyu ak
Elasar ak Itamar.
24 Doomi Kore yu góor ñoo di Asir
ak Elkana ak Abiyasaf. Ñooñoo sos
làngi Kore.
25 Elasar doomu Aaróona moom,
moo jël soxna kenn ca doomi
Putiyel, kooku am ak moom Fineyas.

Ñooñoo yilif seeni kër baay ca
Leween ña, ku nekk sos làngam.
26 Aaróona moomu nag, mook
Musaa, la Aji Sax ji wax, ne leen:
«Génneleen bànni Israyil Misra,
kurél ci kaw kurél.» 27 Ñoom ñooñu
ñoo wax ak Firawna buuru Misra,
ngir génne bànni Israyil Misra; du
keneen ku dul Musaa ak Aaróona.

Yàlla feddli na digeem baak Musaa

28 Keroog ba Aji Sax ji waxee ak
Musaa ca réewum Misra, 29 da koo
wax, ne ko: «Man maay Aji Sax ji.
Nanga wax Firawna buuru Misra,
li ma lay wax lépp.» 30 Teewul
Musaa tinu Aji Sax ji, ne ko: «Waaw,
waaye man, damaa tëlee wax. Mbaa
Firawna dina ma déggal yee?»

7

1 Aji Sax ji ne Musaa: «Dama ne,
def naa nga féete Firawna fi ko Yàlla
féete, sa mag Aaróona di sa yonent.
2 Su ko defee yaw nga wax ko li
ma la sant lépp, sa mag Aaróona
wax ko Firawna, ngir mu bàyyi
bànni Israyil, ñu génn réewam.
3 Waaye man maay dëgëral boppu
Firawna, ba fulandi samay firnde
ak samay kéemaan ci biir réewum
Misra. 4 Firawna du leen déggal.
Su ko defee nag maay tàllal sama
loxo, tiimale Misra, te maay dogal
mbugal yu kéemaane, ba goreel
bànni Israyil, sama ñoñ, ñu génn
Misra, kurél ci kaw kurél. 5 Keroog
bu ma tàllalee sama loxo, tiimale
ko Misra, ba génnee bànni Israyil ca
seen biir, waa Misra dinañu xam ne
maay Aji Sax ji.»
6 La Aji Sax ji santoon Musaak
Aaróona, noonu rekk lañu ko defe.
7 Musaa nga tollu woon ci juróom
ñett fukki at (80); Aaróona moom
am juróom ñett fukki at ak ñett (83);
ca jamono, ya ñuy wax ak Firawna.

Firawna gàntu na

8 Aji Sax ji dafa wax Musaa ak
Aaróona ne leen: 9 «Bu leen Fi-
rawna waxee ne leen: "Defleen
seeni kéemaan boog!" danga naan
Aaróona: "Jëlal yet wi, sànni ci suuf
ci kanam Firawna." Su ko defee yet
wi dina soppliku jaan.»
10 Ci kaw loolu Musaa ak Aaróona
àgg ba ca Firawna. Ñu def la
leen Aji Sax ji santoon. Aaróona
jël yetam, sànni ca suuf ca kanam
Firawnaaki dagam; yet wa soppliku
jaan. 11 Ba mu ko defee Firawna
moom itam woo boroom xam-xam
yaak jibar ya. Ñeengokati Misra ya
ñoom it fexe ca seeni xargafuufa,
ba def lu mel noona. 12 Ku nekk
ca ñoom sànni yetam, mu soppliku
jaan, yetu Aaróona nag wonn seeni

* **6:20** 6.20 Séy bu ni jegee mujj nañu ko tere bànni Israyil. Waaye jamonoy waajuri Musaa, séy bu jegee noonu aada la fa woon.

yet*. 13 Terewul Firawna të, faalewu
leen, muy la Aji Sax ji waxoon.

Yar bu jëkk ba: ndox mu soppliku deret

14 Gannaaw loolu Aji Sax ji wax na
Musaa ne ko: «Firawna daa dëgër
bopp. Bañ naa bàyyi mbooloo mi,
ñu dem. 15 Dangay teela xëy ca Fi-
rawna ëllëg, buy génn jëm ca ndox
ma, nga dogale ko ca tàkkal dexu
Niil, te yóbbaale yet, wa soppliku
woon jaan. 16 Wax ko ne ko: “Aji
Sax ji Yàllay Ebrë yi, moo ma yónni
ci yaw. Mu di la wax, ne la: ‘Bàyyil
sama ñoñ, ñu jaamuji ma ca màndiŋ
ma.’ Yaw nag booba ba tey yaa ngi
tanqamlu. 17 Aji Sax ji dafa wax
ne: ‘Ni ngay xame ne man maay Aji
Sax ji nii la: Dama ne, dinaa dóor
ci ndoxum Niil mi yet, wi ci sama
loxo, ndox mi soppliku deret; 18 su
ko defee jën yi ci dex gi dee, dexu
Niil gi mujj xasaw, ba waa Misra
dootuñu mana naan ci ndoxum Niil.’
”»
19 Ci kaw loolu Aji Sax ji ne Musaa:
«Waxal Aaróona ne ko: “Jëlal saw
yet, te tàllal sa loxo tiimale ko ndoxi
Misra, muy seeni dex ak seen yooni
ndox ak seeni déeg ak fépp fu ndox
taa, mu ànd soppliku deret.” Deret
ja dina daj Misra gépp, ba ca këll
yaak njaq ya.» 20 Musaa ak Aaróona
def loolu lépp, na leen ko Aji Sax
ji sante. Naka la ne xaas yet wa,
ne ko tàrr ca ndoxum Niil ma, ca
kanam Firawnaaki dagam, ndoxum
Niil ma mépp di deret, 21 jën ya ca
dexu Niil ga dee, dexu Niil ga xasaw,
ba waa Misra manatuñoo caa naan.
Misra gépp di deret. 22 Ñeengokati
Misra itam fexe ca seeni xargafuufa,
ba def lu mel noona. Firawna të
rekk, tanqamlu Musaak Aaróona,
muy la Aji Sax ji waxoon. 23 Ba
loolu amee Firawna ne wërëñ, dellu
këram, te bàyyiwul xel ca mbir ma.
24 Waa Misra gépp di gas la wër dexu
Niil, ngir am ndoxum naan, ndax
manuñu woona naan ca dex ga.

Yarub ñaareel ba: mbott yu daj réew ma

25 Ba Aji Sax ji dalee ca kaw dexu
Niil, ba ñu teg ca juróom ñaari fan,
26 Aji Sax ji da ne Musaa: «Demal
ca Firawna, ne ko: “Aji Sax ji dafa
wax ne: Bàyyil sama ñoñ, ñu dem
jaamuji ma. 27 Soo leen bañee bàyyi,
ñu dem kat, maa leen di mbugale
ay mbott yu daj sam réew. 28 Dexu
Niil gi day ramm-rammeeki mbott,
te dinañu ñëw, duggsi sa biir kër,
ak sa néegu biir, ak sa kaw lal, ak
sa këri dag, ak sa waa réew, ba
ca lakkukaay yaak notukaayi mburu
ya. 29 Mbott yi dinañu yéeg ci sa
kaw, yéeg ci kaw waa réew mi, ak
sa dag yépp.”»

8

1 Ba loolu weesee Aji Sax ji ne
Musaa: «Waxal Aaróona, ne ko mu
ŋàbb yet wi, tàllal loxoom, tiimale
ko dex yi, ak yooni ndox yeek déeg
yi, ngir indi mbott yi ci biir réewum
Misra.» 2 Aaróona tàllal loxoom, mu
tiim ndoxi Misra, mbott ya jóg, lal
réewum Misra. 3 Ñeengokat ya it
fexe ca seeni xargafuufa, ba indi ay
mbott ca réewum Misra.
4 Ba mu ko defee Firawna
woo Musaak Aaróona, ne leen:
«Ñaanleen Aji Sax ji, ngir mu teqale
nook mbott yi, man ak sama waa
réew. Kon dinaa bàyyi mbooloo mi,
ñu dem rendili Aji Sax ji sarax.»
5 Musaa ne Firawna: «Saa yu la
neexee rekk, sang bi. Wax ma kañ
laa lay ñaanal, yaw ak say dag
ak sa waa réew, ngir jële fi mbott
yi, ñu tàggook yeen, génn seeni
kër, ca dexu Niil ga doŋŋ lañuy
des.» 6 Mu ne ko: «Nay ëllëg.»
Musaa ne ko: «Baax na, ndax nga
xam ne sunu Yàlla Aji Sax ji amul
moroom. 7 Mbott yi dinañu jóge sa
kër, teqlikook yeen, yaak say dag ak
sa waa réew, ca dexu Niil ga doŋŋ
lañuy des.» 8 Musaa ak Aaróona
nag jóge ca Firawna, Musaa tinu Aji

* 7:12 7.12 Manees naa jàpp ne jaan, ja yetu Aaróona soppliku woon, moo wonn jaan, ya seen yet soppliku.

Sax ji ca mbirum mbott ya mu yare
Firawna. 9 Aji Sax ji def la ko Musaa
ñaan, mbott ya dee, ba jeex ca kër
yaak ca ëtt yaak tool ya. 10 Ñu jal
koo jal, ba xet ga ubale ca réew ma.
11 Teewul, ba Firawna gisee ca mbir
ma tan, daa wéye të, tanqamlu leen,
muy la Aji Sax ji waxoon.

Yarub ñetteel ba: rayentaan yu daj réew ma

12 Ba loolu amee Aji Sax ji ne
Musaa: «Waxal Aaróona ne ko
mu tàllal yetam, dóor ci pëndub
suuf si, mu doon ay rayentaan* ci
réewum Misra gépp.» 13 Ñu def
loola, Aaróona tàllal loxoom, ba mu
ŋàbbe yet wa, dóor ca pënd ba,
mu doon ay rayentaan yu song nit
ak rab; pëndu suuf sépp a defi
rayentaan ca réewum Misra gépp.
14 Ñeengokat ya fexe ca seeni xar-
gafuufa, nu ñu defe ay rayentaan,
waaye manuñu. Rayentaan ya nag
song nit ñaak rab ya. 15 Ñeengokat
ya ne Firawna: «Lii de Yàlla rekk a
ko man!» Teewul Firawna wéye të
rekk, tanqamlu leen, muy la Aji Sax
ji waxoon.

Yarub ñeenteel ba: weñ yuy màtte

16 Aji Sax ji waxati Musaa, ne ko:
«Teelala xëy ëllëg ca Firawna, buy
génn jëm ca ndox ma, nga wax ko
ne ko: “Aji Sax ji dafa wax ne:
‘Bàyyil sama ñoñ, ñu dem jaamuji
ma. 17 Ndaxte soo bàyyiwul sama
ñoñ, ñu dem kat, dinaa yuri ay
ndiiraani weñ yuy màtte ci seen
kaw, yaak say dag ak sa waa réew, te
dinañu àgg ci sa biir kër. Këri waa
Misra dina fees ak weñ yuy màtte,
ba suuf, si ñu taxaw sax, weñ yee
koy muur. 18 Waaye bu keroogee
dinaa ci musal diiwaanu Gosen, ga
sama ñoñ dëkke, ba ay weñ du fa
same, ndax nga xam ne, man Aji Sax
ji maa ngi ci digg réew mii, 19 te
maay musal sama ñoñ ci musiba
moomuy dal saw askan. Ëllëg firnde
jooju dina am.’ ”» 20 Aji Sax ji def
loola, weñ yi def ndiiraan yu réy,
song kër Firawna ak kër dagam ya,
dajal réewum Misra, ba réew ma
yàqu ndax ndiiraani weñ ya.
21 Firawna daldi woolu Musaak
Aaróona, ne leen: «Demleen rendili
seen Yàlla sarax, te nay ci biir réew
mi nag.» 22 Musaa ne ko: «Loolu
du yoon, ndax li nuy rendil sunu
Yàlla Aji Sax ji, waa Misra dañu
koy xof. Te bu nu sarxalee lenn
lu waa Misra xof, ñuy gis, dinañu
nu dóor ay doj, ba nu dee. 23 Kon
kay danoo wara génn, topp màndiŋ
mi lu mat doxub ñetti fan, rendili
fa sunu Yàlla Aji Sax ji sarax, ni
mu nu ko sante.» 24 Firawna àddu
ne: «Dinaa leen may, ngeen dem
ca màndiŋ ma, rendili seen Yàlla Aji
Sax ji sarax, waaye buleen sore lool.
Ñaanal-leen ma nag.» 25 Musaa
ne ko: «Bu ma bàyyikoo ci yaw
rekk Firawna, dinaa tinu Aji Sax ji,
ngir ëllëg ndiiraani weñ yi teqlikook
yaw, ak say dag ak sa waa réew,
waaye kat Firawna, bu nu naxati, di
baña bàyyi mbooloo mi, ñu rendili
Aji Sax ji sarax.»
26 Musaa bàyyikoo fa Firawna,
daldi tinu Aji Sax ji. 27 Aji Sax ji defal
Musaa la mu ñaan, jële ndiiraani
weñ ya ca Firawnaaki dagam ak
waa réewam, ba weñ desatu fa.
28 Teewul Firawna të rekk, baña
bàyyi mbooloo ma, ñu dem.

9

Yarub juróomeel ba: Deewug jur ga

1 Ba loolu wéyee Aji Sax ji da ne
Musaa: «Demal ca Firawna, nga
ne ko: Aji Sax ji Yàllay Ebrë yi
dafa wax ne: “Bàyyil sama ñoñ, ñu
dem màggali ma. 2-3 Ndax boo leen
bañee bàyyi kat, xanaa di leen téye
ba tey, loxol Aji Sax ji dina dal ci
sa kaw jur gi ci tool yi, muy fas
ak mbaam ak giléem, jur gu gudd

* **8:12** 8.12 rayentaan: li ñuy wax rayentaan fii, kenn xamul lan la dëgg. Waaye luy naaw lu tuut la, di same aka màtte.

ak gu gàtt, te jàngoro ju aaytal lool
lay doon. 4 Waaye man Aji Sax ji
maay ràññatle juru bànni Israyil ak
juru waa Misra, ba lenn du dee ci
mboolem lu bànni Israyil moom.”»
5 Aji Sax ji nag jàpp na bés, nee na:
«Ëllëg maay def loolu ci réew mi.»
6 Ca ëllëg sa Aji Sax ji def ko: jurug
waa Misra gépp dee, te jurug bànni
Israyil, lenn deewu ca. 7 Ba Firawna
yónnee, ba nemmiku mbir ma, xam
na ne lenn deewul ca juru bànni
Israyil. Teewul mu të ticc ba tey,
baña bàyyi mbooloo ma, ñu dem.

Yarub juróom benneel ba: Taab ya

8 Ba loolu amee Aji Sax ji wax
Musaa ak Aaróona ne leen: «Tib-
bleen seeni loxo dóomu puuru ban,
ba mu fees, Musaa xalab mu jëm
asamaan, Firawna di ci gis. 9 Su ko
defee dóom bi doon pënd bu sew
ci kaw réewum Misra gépp, daldi
def ay taab yuy sotti dëtt ci réewum
Misra gépp, nit ak mala.» 10 Ñu
sàkk dóomu-taal, àgg ca kanam
Firawna, Musaa xalab dóom ba, mu
jëm asamaan, dóom ba def ay taab
yuy sotti dëtt ca nit ñaak mala
ya. 11 Ci kaw loolu ñeengokat ya
taluñoo janook Musaa ndax ay taab,
ñoom ak waa Misra gépp. 12 Teewul
Aji Sax ji dëgëral boppu Firawna,
mu të, tanqamlu leen, muy la Aji Sax
ji waxoon Musaa.

Yarub juróom ñaareel ba: Tawub yuur ba

13 Aji Sax ji waxati Musaa ne ko:
«Teelala xëy ca Firawna ëllëg, nga
wax ko ne ko: “Aji Sax ji, Yàllay Ebrë
yi, dafa wax ne: ‘Bàyyil sama ñoñ,
ñu dem màggali ma. 14 Ndax kat bii
yoon maa ngii di yebal sama mbugal
yépp ci yaw ci sa bopp, ak say dag
ak sa waa réew, ngir nga xam ne
awma moroom ci àddina wërngal
këpp. 15 Nëgëni tey doon naa xàcci
sama loxo xaat, dumaa leen mbas
mu leen di fare ci kaw suuf, yaw
yaak sa waa réew. 16 Waaye maa
la musal, te li ma ci jublu moo di
won la sama doole, ba sama riirum
tur dajal àddina. 17 Ndaxam yaa ngi
réy-réylu ci sama kaw ñoñ ba tey,
bañ leena bàyyi, ñu dem. 18 Te kat
nëgëni ëllëg dinaa taw yuur* bu réy,
bu masula am Misra, ba mu sosoo ba
tey jii. 19 Kon nag sa jur ak mboolem
loo am, te mu nekk ci biti, booleel
fat fu wóor, ndax lu nekk ci biti te
fateesu ko, su tawtee dee, muy nit
mbaa mala.’ ”» 20 Ba mu ko defee
ña ragal kàddug Aji Sax ji ca dagi
Firawna fat seeni jaam ak seeni jur
fu wóor. 21 Ña faalewul kàddug Aji
Sax ji, ñoom, wacc seeni jaam ak
seeni jur ca biti.
22 Aji Sax ji ne Musaa: «Yékkatil
sa loxo ca kaw, mu jublu asamaan,
ngir tawub yuur bi dal ci réewum
Misra mépp, nit ak mala, ba ci
lépp luy gàncax ci réewum Misra.»
23 Musaa ne yékkét yet wa, mu
jublu asamaan, Aji Sax ji yebal dënu
baak tawub yuur ba, sawara wa ne
yureet fi suuf, ànd ak tawub yuur,
ba Aji Sax ji sóob ca réewum Misra.
24 Tawub yuur ba réy lool, ànd ak
sawara, wa jaxasook yuur ba, di
xuyy-xuyyi, muy guléet ca cosaanu
réewum Misra ba bésub keroog.
25 Tawub yuur ba dal ca mboolem
réewum Misra, daaneel lépp lu ne
woon ca biti, nit ak mala, daaneel
gàncax gépp, dammat garab ya ca
àll ba yépp. 26 Diiwaanu Gosen, ga
bànni Israyil dëkkoon doŋŋ, moo
mucc ca tawub yuur ba.
27 Firawna nag yónnee, woolu
Musaak Aaróona. Mu wax leen
ne leen: «Bii yoon de, maa tooñ.
Aji Sax ji moo nekk ci dëgg, te
maak sama waa réew ñoo sikk.
28 Tinuleen Aji Sax ji, ndax dënu
yu màgg yeek tawub yuur bi dakk.
Dinaa leen bàyyi, ngeen dem. Deesu
leen fi téyeeti.» 29 Musaa ne ko:
«Bu may génn dëkk bi rekk, di tàllal
Aji Sax ji samay loxo, dënu yi dakk,
tawub yuur bi siwet, ngir nga xam

* **9:18** 9.18 tawub yuur: ndoxum taw la, mu sedd, ba defi donj.

ne àddina, Aji Sax jeey boroom.
30 Waaye xam naa ne, loolu du tax
ba tey, nga ragal Yàlla Aji Sax ji, yaw,
yaak say dag.»
31 Fekk na gàncax ga ñuy defare
wëñu lẽe yàqu na, mook peppum
lors ba, ndax lors baa nga tollu woon
ci waaja focci, gàncax ga ñuy defare
lẽe di tóor. 32 Waaye xeeti peppi bele
ya, lenn yàquwu ca, ndax yooyooy
mujja ñor.
33 Naka la Musaa bàyyikoo ca Fi-
rawna, ba génn dëkk ba rekk, daldi
tàllal Aji Sax ji ay loxoom. Dënu
yaak tawub yuur ba ne tekk, taw ba
siwet. 34 Ba mu ko defee Firawna
gis ne tawub yuur baak dënu ya
dakk na, mu tëëti ticc, mooki dagam,
dellu cig tooñam. 35 Firawna të rekk,
baña bàyyi bànni Israyil, ñu dem,
muy la Aji Sax ji waxoon, Musaa
jottli.

10

Yarub juróom ñetteel ba: Njéeréer ya

1 Ba loolu weesee Aji Sax ji dafa
wax Musaa ne ko: «Demal ca
Firawna. Maa dëgëral boppam,
mooki dagam, ngir jëfe samay firnde
fi seen biir. 2 Su ko defee ngeen
mana nettali seeni doom ak seeni sët
ni ma torxale waa Misra, ak sama
firnde, yi ma def fi seen biir, ndax
ngeen xam ne man maay Aji Sax ji.»
3 Musaa ak Aaróona nag dem ca
Firawna, wax ko ne ko: «Aji Sax ji
Yàllay Ebrë yi dafa wax ne: “Siide
nga maa nangul daal? Waaw, foo
àpp sa ngàntal ak man? Bàyyil sama
ñoñ, ñu dem màggali ma. 4 Soo
bañee bàyyi sama ñoñ, ñu dem kat,
ëllëg dinaa wàcce ay njéeréer ci
sam réew. 5 Dinañu lal déndu réew
mi, ba kenn dootu gis suuf. Dinañu
lekk lu fi tawub yuur bi ba woon,
te garab yi ci seeni tool yépp lañuy
lekk. 6 Te itam dinañu fees say
biir kër ak sa këri dag yépp ak këri
waa Misra gépp, muy mbir mu say
maam ak say mamaat masula gis, ba
ñu ganee àddina ba bésub tey jii.”»
Ba loolu amee Musaa walbatiku,
bàyyikoo ca Firawna. 7 Dagi Fi-
rawna ya wax Firawna ne ko: «Lu
nuy seetaanati, waa jii di nu yóbbe
aw ay? Bàyyil bànni Israyil ñii kay,
ñu màggali seen Yàlla Aji Sax ji!
Xanaa yéguloo ne Misra tas na?»
8 Ñu délloosi nag Musaak Aaróona
ca Firawna, mu ne leen: «Demleen
màggali seen Yàlla Aji Sax ji! Waaw,
ñiy dem sax, ñan la?» 9 Musaa ne
ko: «Nun ñépp ay dem kay, mag
ak ndaw; danuy dem, ànd ak sunuy
doom, góor ak jigéen, ak sunuy jur,
gu gudd ak gu gàtt, ndax màggalug
Aji Sax ji la ci nun.»
10 Firawna ne leen: «Ãa, yal na
leen Aji Sax ji saxoo taxawu walla,
ndegam maa leen di bàyyi moos,
ngeen dem, yóbbaale seen njaboot!
Xam ngeen ne naruleen njub de.
11 Mukk laa wax! Du dangeen di
màggal Aji Sax ji? Demleen boog,
yeen ñiy góor!»
Ba loolu amee ñu dàq leen, ñu
jóge ca Firawna, 12 Aji Sax ji ne
Musaa: «Tàllalal sa loxo, mu tiim
réewum Misra, ngir njéeréer yi
ñëw, song réewum Misra, ba lekk
gàncax gi ci réew mi, lekk lépp lu
fi tawub yuur bi bàyyi woon.»
13 Ba mu ko defee Musaa tàllal
yetam, mu tiim réewum Misra,
Aji Sax ji yékkati ngelaw ca
réew ma, mu jóge penku, yendoo
gelaw, fanaanoo ko. Bët set,
ngelawal penku la indi njéeréer ya.
14 Njéeréer ya song réewum Misra
mépp, sam déndu Misra wépp, ba
mu fatt taraj. Lu ni tollu masula am,
te dootu amati. 15 Njéeréer ya daa
muur suuf sa sépp, ba giseesu ko.
Suuf sa ñuul kukk. Njéeréer ya lekk
lépp luy gàncax mbaa meññeefi
garab gu tawub yuur ba jotuloona
yàq, ba lenn lu naat desatul, du
xobi garab, du gàncax, ca mboolem
réewum Misra.
16 Firawna nag gaaw woolu
Musaak Aaróona, ne leen: «Tooñ
naa seen Yàlla Aji Sax ji, tooñ leen.
17 Baal ma àq bii yoon rekk, te ngeen

ñaanal ma seen Yàlla Aji Sax ji,
ngir mu teggil ma rekk, wii ay wu
rey.» 18 Musaa bàyyikoo ca Firawna,
tinu Aji Sax ji. 19 Aji Sax ji walbati
ngelaw la, mu jóge sowu, am doole
lool, daldi fél njéeréer ya, sànni ca
géeju Barax ya, ba luy niru njéeréer
desatul ca déndu Misra. 20 Teewul
Aji Sax ji dëgëral boppu Firawna,
mu të rekk, baña bàyyi bànni Israyil
ñu dem.

Yarub juróom ñeenteel ba: Lëndëm gu tar ga

21 Gannaaw loolu Aji Sax ji ne
Musaa: «Tàllalal sa loxo, mu jublu
asamaan, lëndëm wàcc ci kaw
réewum Misra, lëndëm gu nit mana
daj, ndax fatt.» 22 Musaa tàllal
loxoom, mu jublu asamaan, lëndëm
gu fatt wàcc ca kaw réewum Misra
gépp, diiru ñetti fan. 23 Kenn gisul
sa moroom, kenn manula jóge fa
nga nekk, diiru ñetti fan. Teewul
këri bànni Israyil gépp di leer.

24 Firawna nag woolu Musaa, ne
ko: «Demleen màggali Aji Sax ji.
Seen jur gu gudd ak gu gàtt rekk a
fiy des, seeni doom sax man naño
ànd ak yeen.» 25 Musaa ne ko:
«Danga noo wara bàyyee lu nuy
sarxalal sunu Yàlla, Aji Sax ji, ak yu
ñu koy defal saraxu rendi-dóomal.
26 Sunuy gétt dina nu topp moos,
luy nirook we sax du des gannaaw,
ndax ci lanuy tànne lu nuy màggale
sunu Yàlla Aji Sax ji, te itam li feek
nuy àgg foofa, manunoo xam lan
lanu ciy def sarax, màggale Aji Sax
ji.» 27 Teewul Aji Sax ji dëgëral
boppu Firawna, mu të rekk, bañ
leena bàyyi ñu dem. 28 Firawna nag
ne Musaa: «Neel mott! Bul fexe
ba taxawati sama kanam! Ndax bés
boo jàkkaarlooteek man, kera ngay
dee.» 29 Musaa ne ko: «Noonu la
sax de. Duma jàkkaarlooteek yaw
moos!»

11

Yàlla waaj na yar bu mujj ba

1 Ba loolu wéyee Aji Sax ji waxati
Musaa ne ko: «Benn yarub mujjan-
tal laay dellu wàcce ci kaw Firawna
ak waa Misra. Su ko defee du
leen bàyyi ngeen dem, yem ca. Da
leen fiy far dàqe, ba fàww. 2 Te
neel mbooloo mi, góor gu nekk ak
jigéen ju nekk ci ñoom, na sàkkoo
ci dëkkandoob waa Misraam, ay
gànjari xaalis ak wurus.» 3 Ci
biir loolu Aji Sax ji def waa Misra
yéwéne leen. Musaa sax ci boppam
ku ñu naw la woon ca réewum
Misra, ca dagi Firawna ya, ba ca
baadoolo ya.

4 Musaa daldi wax Firawna ne ko:
«Aji Sax ji dafa wax ne: “Bu guddi
gi xaajee, maay wër Misra gépp, 5 te
lépp luy taaw bu góor ci réewum
Misra, dina dee, dale ko ci taaw bu
góoru Firawna, mi toog ci jal bi, ba
ci taaw bu góoru jaam bu jigéen
bu féetewoo wol, boole ci luy taaw
bu góor ci jur gépp. 6 Dees na
dégg yuux yu réy jibe Misra gépp,
lu masula am, te dootu am mukk.
7 Waaye fépp fu bànni Israyil dëkke,
dara du fa wokk nit ak mala.” Su
boobaa dingeen xam ne, Aji Sax jee
ràññatle waa Misra ak bànni Israyil.
8 Bu loolu amee mboolem sa dag
yii dinañu ma sujjóotalsi te naan
ma: “Demal, yaak mbooloo, mi la
topp yépp!” Su ko defee ma doora
dem.» Musaa nag won Firawna
gannaaw, mer ba, fees. 9 Fekk na
Aji Sax ji wax Musaa ne ko: «Li
waral Firawna du leen déglu, mooy
sama kéemaan yi wara fulandiwu
ci réewum Misra.» 10 Musaa ak
Aaróona def nañu yooyu kéemaan
yépp ca kanam Firawna, waaye fekk
na Aji Sax ji dëgëral boppu Firawna,
ba mu të, baña bàyyi bànni Israyil,
ñu génn réew ma.

12

Lu jëm ci bésub Mucc ba

1 Aji Sax ji wax na ak Musaa ak
Aaróona ca réewum Misra, ne leen:
2 «Weer wii mooy doon ci yeen wi
jiitu ci weer yi, te na doon ci yeen

weer, wi jëkk ci at mi. [3] Waxleen
ak mbooloom Israyil mépp ne leen,
bésub fukkeel ba ci weer wii, na ku
nekk jëlal njabootam ab gàtt, kër gu
nekk ak gàttam. [4] Waaye su dee
gàtt bu ëpp waa kër ga, dañu koy
bokk ak kër, gi leen gëna jege, te
nañu seet nu nit ña tollu, doora tànn
gàtt bu dëppook la ñu mana lekk.
[5] Gàtt ba bumu am sikk te na di
kuuyu menn at. Man naa doon xar
mbaa sikket. [6] Dangeen koy denc ba
fukkeelu bés ba ak ñeent ci weer
wii. Bu bés baa ci diggante ngoon
ak jant bu so, na mbooloom Israyil
mépp bokk rendi seeni gàtt. [7] Su
ko defee ñu sàkk ca deret ja, taqal
ca buntu kër, ga ñu ko nara lekke,
taqal ca ñaari jëni bunt ba ak njëël
bunt ba ca kaw. [8] Dañuy lakk yàpp
wa cib taal, lekk ko guddig keroog,
boole kook mburu mu amul lawiir
ak xob yu wex. [9] Nañu ko wàjj, mu
ne ñumm, bopp bi ak tànk yi ak
yérey biir yi. Buleen ci lekk dara lu
ñorul, mbaa lu ñu baxal. [10] Buleen
ci wacc dara mu fanaan, te lépp lu
ci des bu bët setee, lakkleen ba mu
jeex tàkk. [11] Ni ngeen koy lekke nag,
nii la: bu ngeen koy lekk, dangeen
di takku, sol seeni dàll, ŋàbb seen
yet, te ngeen lekk ko ci lu gaaw.
Loolu gàttu saraxu bésub Mucc ba
lay doon, ñeel Aji Sax ji.

[12] «Guddig keroog maay wër
réewum Misra te maay fàdd lépp
luy taaw bu góor ci réewum Misra,
nit ak mala, te itam maay mbugal
mboolem tuuri Misra. Man maay
Aji Sax ji. [13] Deret ji ci kër, yi
ngeen dëkke nag, mooy doon seen
xàmmikaay, ba tax bu ma gisee
deret ji, musal leen. Su ko defee
bu may dal ci kaw réewum Misra,
menn musiba du leen lor.

[14] «Bésub keroog bésu pàttliku lay
doon ci yeen, ngeen war koo màggal
ngir Aji Sax ji, muy dogal bu leen
war fàww, yeen ak seen askan.

Lu jëm ci ayu bésu Mburu mu amul lawiir

[15] «Diiru juróom ñaari fan ngeen
di lekk mburu mu amul lawiir; te
bés bu jëkk bi ci boppam nangeen
jële seeni kër luy lawiir, ndaxte
képp ku ci lekk mburu mu am
lawiir, li ko dale bés bu jëkk bi, ba
kera bésub juróom ñaareel ba, dees
na ko dagge ci askanu Israyil. [16] Bés
bu jëkk bi nangeen ci amal ndaje
mu sell. Juróom ñaareelu bés ba
itam nangeen ca amal ndaje mu sell;
deesul liggéey lenn ci yooyu bés, lu
moy ngeen togg ñam wu ñépp lekk.
Loolu doŋŋ lees ciy mana def.

[17] «Nangeen wormaal ayu bésu
Mburu mu amul lawiir, ndaxte ci
bés boobu tembe laa leen génnee
réewum Misra, kurél ci kaw kurél.
Kon nag nangeen wormaal bés bii,
muy dogal bu leen war fàww, yeen
ak seen askan. [18] Li ko dale ngoonu
fukki fan ak ñeent ci weer wu jëkk
wi, ba ca ngoonu ñaar fukki fan ak
benn ci weer woowu, nangeen ci
lekk mburu mu amul lawiir. [19] Diiru
juróom ñaari fan, bu dara ci lawiir
am fenn ci seeni kër, ndax képp ku
lekk lu am lawiir, dees na ko dagge
ci askanu Israyil, muy doxandéem
mbaa doomu réew mi. [20] Buleen
ci lekk lenn lu am lawiir, te fépp
fu ngeen dal, na mburu mu ngeen
mana lekk di mu amul lawiir.»

Waajal nañu bésub Mucc ba

[21] Ba loolu amee Musaa woo magi
Israyil ñépp, ne leen: «Demleen
tànnali seeni njaboot ay gàtt, te
ngeen rendi gàtt yooyu, def ko
saraxu bésub Mucc bi. [22] Dangeen di
jël ab takku cari isob*, capp ci deret
ji ci ndab li, diw ci seen njëël bunt
ak seen ñaari jëni bunt, te bu kenn
ci yeen wees buntu këram ba bët set.
[23] Su ko defee, bu Aji Sax jiy wër ci
biir réew mi, di fàdd waa Misra, ba
gis deret ji taq ci seen njëël bunt ak
seen ñaari jëni bunt, day teggi bunt
ba, te du bàyyi malaakam reykat bi,
mu dugg seeni kër, di fàdde.

* **12:22** 12.22 isob as ngarab la su car ba sëq, ba ñu man koo diwe.

24 «Nangeen sàmmonteek loolu,
muy dogal bu leen war fàww, yeen
ak seen askan. 25 Keroog bu ngeen
duggee nag ca réew ma leen Aji Sax
ji jox na mu leen ko dige woon,
nangeen sàmmonteek jooju aada.
26 Te bu leen seeni doom laajee
ne leen: “Lu aada jii di wund?”
27 waxleen leen ne leen: “Loolu
sarax la ñeel Aji Sax ji ngir bésub
Mucc ba, ndax la mu teggi woon këri
bànni Israyil ca Misra, kera ba muy
fàdd waa Misra te musal ca sunuy
kër.”»

Ba mu waxee loolu ba noppi,
mbooloo ma sujjóot, màggal Yàlla.
28 La Aji Sax ji santoon Musaa ak
Aaróona, noonu rekk la ko bànni
Israyil defe.

Yarub fukkeel ba, di deewu taaw ya

29 Ca xaaju guddi la Aji Sax ji fàdd
mboolem taawi réewum Misra yu
góor, dale ko ca taaw bu góor bu
Firawna, ma toog ca jal ba, ba ca
taaw yu góor yu nit ña ñu tëj kaso,
boole ca lépp luy taaw bu góor ca
jur ga. 30 Firawna nag jóg ca guddi
ga, moom ak dagam yépp ak waa
Misra gépp, yuux gu réy jibe ca
Misra, ndax këroo kër, du genn gu
nit deewul.
31 Ba loolu amee Firawna woolu
Musaak Aaróona ca guddi googu,
ne leen: «Ayca! Mott! Soreleen
sama waa réew, yeen ak seeni bokk!
Laggleen, jaamuji Aji Sax ji, li ngeen
bëgg. 32 Te itam yóbbaaleleen seen
juroo jur, gu gudd ak gu gàtt, li
ngeen bëgg rekk, te ne mott! Waaye
ñaanaaleleen ma seen Yàlla nag,
mu barkeel ma.»

Bànni Israyil gàddaay na

33 Ba mu ko defee waa Misra
soññ bànni Israyil, ngir ñu gaaw
génn réew ma, ndax booba ña nga
naan: «Nun ñépp ay dee!» 34 Loolu
tax mbooloom Israyil roñ seen xi-
iwi sunguf yu amagul lawiir. Ñu
ëmb seen ndabi notukaay ca seeni
malaan, gàddu. 35 Fekk na bànni
Israyil def la leen Musaa santoon ca
waa Misra. Sàkku nañu ca ñoom
ay gànjari xaalis ak wurus aki yére.
36 Aji Sax ji nag def waa Misra
nangul bànni Israyil, ba jox leen la
ñu sàkku; noonu lañu futtee waa
Misra.
37 Ci kaw loolu bànni Israyil
jóge dëkk ba ñuy wax Ramses,
jëm Sukkóot. Ña nga tollu ci
juróom benni téeméeri junniy góor
(600 000) te limaaleesul jigéen ñaak
xale ya. 38 Amoon na it mbooloom
nit ñu ànd ak ñoom, te di askan yu
raxe, ak jur gu bare, gu gudd ak gu
gàtt. 39 Ñu daldi lakk mburu mu
tàppandaar ca xiiw wu amul lawiir,
wa ñu jële Misra. La taxoon xiiw wa
ñàkk lawiir mooy dañu leena dàqe
Misra, ba taluñu woona fàggu lu ñu
lekk.
40 Diir ba bànni Israyil nekk Misra
tollu na ci ñeenti téeméeri at ak
fanweer (430). 41 Keroog ca bés, ba
ñeenti téeméeri at ya ak fanweer
matee sëkk, ca la ñoñi Aji Sax ji
génn réewum Misra, kurél ci kaw
kurél. 42 Guddig keroog guddig
teewlu la, ñeel Aji Sax ji, ngir moo
leen ca génne réewum Misra, moo
tax guddi googu di gu ñu jagleel Aji
Sax ji, bànni Israyil gépp war cee
fanaanee teewlu, ñeel Aji Sax ji, ba
fàww.

Ay dogali Aji Sax jaa ngii, ñeel bésub Mucc ba

43 Gannaaw loolu Aji Sax ji dafa
wax ak Musaa ak Aaróona, ne leen:
«Li ma dogal ci saraxu bésub Mucc
bi mooy lii: Benn doxandéem du
ci lekk. 44 Waaye bépp jaam bu
ñu jënd te mu xasa xaraf, man na
cee lekk. 45 Benn màngaan mbaa
liggéeykat bu ñu bind it du ci lekk.
46 Genn kër lees koy lekke: bu lenn
ci yàpp wi génn kër gi, te deesu ci
damm benn yax sax. 47 Mboolem ku
bokk ci bànni Israyil, na def sarax
bi. 48 Su fekkee ne ab doxandéem bu
ngeen dëkkal dafa bëgga wormaal
màggalu bésub Mucc bi ngir Aji Sax
ji, xaraf war na ko, te war na gépp
góor gu bootu ci moom; su loolu

amee, dees na ko may, mu def ko,
ndax kon day mel ni doomu réew
mi. Waaye kenn ku xaraful du ci
lekk. 49 Dogal bi benn lay doon,
doomu réew mi ak doxandéem bi
dëkk ci seen biir, bokk ci yem kepp.»

50 La Aji Sax ji santoon Musaak
Aaróona, noonu rekk la ko bànni
Israyil defe.

51 Bésub keroog boobee la Aji Sax
ji yiwi bànni Israyil, ñu def kurél ci
kaw kurél, génn réewum Misra.

13

Lu jëm ci aada, yi ñuy baaxantale

1 Aji Sax ji waxaat Musaa, ne
ko: 2 «Nanga ma sédde bépp taaw
bu góor, nit ak mala, lépp lu
jëkka juddu ci bànni Israyil, maa
moom.» 3 Musaa ne mbooloo ma:
«Fàttlikuleen bésub tey jii ngeen
génne Misra, kërug njaam gi, ak
ni leen Aji Sax ji yiwee dooley lox-
oom. Bu ci kenn lekk mburu mu
am lawiir. 4 Yeena ngii tey di dem
seen yoon ci weeru Abiib. 5 Kon
keroog bu leen Aji Sax ji yóbboo
réewum Kanaaneen ña ak Etteen
ña ak Amoreen ña ak Eween ña ak
Yebuseen ña, fa mu giñaloon seeni
maam, ne dina leen ko jox, réew mu
meew maak lem ja tuuroo, nangeen
wormaal màggal gi ci wii weer te
ngeen di ko defe nii.

6 «Diiru juróom ñaari fan ngeen
di lekk mburu mu amul lawiir, te
na bésub juróom ñaareel ba di
bésu màggalug Aji Sax ji. 7 Mburu
mu amul lawiir ngeen di lekk diiru
juróom ñaari fan; te it bu lenn lu
am lawiir mbaa lawiir sax am fenn
ci seen biir réew. 8 Bu keroogee na
ku nekk xamal doomam, ne ko: “La
ma Aji Sax ji defaloon, ba ma génnee
Misra, moo waral lii tey.”

9 «Na màggal googu di pàttliku
ci yeen. Na mel ni màndarga mu
nekk ci seen loxo ak seen jë. Su ko
defee ngeen saxoo jàngle yoonu Aji
Sax ji, ndax ci dooley loxoom la leen
Aji Sax ji génnee Misra. 10 Nangeen
sàmmonteek bii dogal ci bésam, at
mu nekk.

11 «Bu leen Aji Sax ji yóbboo nag
réewum Kanaaneen ña, noonee mu
leen ko giñale woon, yeen ak seeni
maam, ba jox leen ko, 12 nangeen
sédde Aji Sax ji lépp lu jëkka juddu,
rendil ko ko: lépp luy góor lu
seen jur taawloo, Aji Sax jeey bo-
room. 13 Waaye lépp lu mbaam-sëf
taawloo, nangeen ko jote kuuyum
xar, mu wuutu ko. Bu ngeen ko
jotul, nangeen damm loos wi. Te
itam jotleen képp kuy taaw bu góor
ci seeni doom. 14 Su ko defee, bu
leen seen doom laajee ëllëg, ne leen:
“Lii lu muy tekki?” ngeen wax ko
ne ko: “Dooley loxol Aji Sax jee
nu génne Misra, kërug njaam ga.
15 Ba Firawna tëwee, bañ noo bàyyi,
nu dem, Aji Sax jee rey mboolem
lu doon taaw bu góor ca réewum
Misra, taawu nit ba ci taawu mala.
Looloo waral nuy rendil Aji Sax ji
mépp mala mu jëkka juddu, di góor,
sunu bépp taaw bu góor it, ñu war
koo jote sarax su nu koy rendil.”
16 Na yooyu sarax mel ni màndarga
mu nekk ci seen loxo ak seen jë, di
leen fàttli ni nu Aji Sax ji génnee
Misra ci dooley loxoom.»

Aji Sax ji jiite na mbooloo ma

17 Firawna bàyyi na mbooloo ma,
ñu dem, waaye Yàlla jaaralewu
leen ca yoon, wa jëm réewu Filisti,
doonte moo gënoona gàtt. Booba
Yàlla dafa xam ne, su mbooloo ma
sóoboo ci ay xare ci woowu yoon,
dañuy yoqi, bay xalaata dëpp, dellu
Misra. 18 Moo tax Yàlla wiiriloo
mbooloo ma, ñu jaare ca màndiŋ
ma, jëm ca géeju Barax ya. Ba mu ko
defee bànni Israyil fagaru ba jekk,
daldi génn Misra.

19 Musaa nag yóbbaale yaxi Yuus-
ufa, ma giñloo woon bànni Israyil,
ne leen: «Yàlla dina leen geesu
moos, te bu keroogee nangeen fi jële
samay yax, yóbbaale.»

20 Ñu bàyyikoo Sukkóot, dal Etam
ca wetu màndiŋ ma. 21 Bu bëccëgee
nag Aji Sax ji nekk ci seen kanam

ci biir taxaaru niir, di leen jiite ca
yoon wa, te bu guddee mu nekk ci
biir taxaaru sawara, di leen leeral,
ba ñu mana dem guddi ak bëccëg.
22 Du bëccëg bu niir wa jóge ca
kanam mbooloo ma, te du guddi it
gu sawara wa masa wuute.

14

Firawna dabi na bànni Israyil

1 Aji Sax ji waxati Musaa, ne
ko: 2 «Waxal bànni Israyil, ne leen
ñu walbatiku dali fa jàkkaarlook
Pi Axirot, ca diggante Migadol ak
géeju Barax ya. Dal-leen foofa
jàkkaarlook Baal Cefon ca tefes
ga. 3 Su ko defee Firawna da
naan: “Bànni Israyil de dañoo réer
ci àll bi, ba faf keppu ci màndiŋ
mi.” 4 Gannaaw loolu maay dëgëral
boppu Firawna, mu topp leen, ba
ma jaare ca siiwal sama ndam, ndax
maay daan Firawnaaki xarekatam
yépp, te waa Misra dinañu xam ne,
man maay Aji Sax ji.» Musaa jottli
leen ko, ñu def noona.

5 Ba ñu yégalee Firawna buuru
Misra, ne mbooloo ma daw na,
mooki dagam dañoo soppi xalaat
ca mbirum bànni Israyil. Ñu ne:
«Waaw nun, li nu def nag? Ana
luy ndeyi yiwi bànni Israyil, ba
dootuñu nu surgawu?» 6 Firawna
takklu watiiru xareem, ànd aki
jàmbaaram. 7 Mboolem watiiri
xarey Misra la yóbbu, jiital juróom
benni téeméer, ya ca gën, bu ci
nekk yeb ay kilifay xarekat[*]. 8 Aji
Sax jee dëgëral boppu Firawna bu-
uru Misra, mu toppi bànni Israyil,
fekk bànni Israyil ñoom, ña ngay
génn réew ma ci seen teeyu bakkan.
9 Waa Misra topp leen, ñook fasi
Firawna yépp, ak watiiri xareem ak
dawalkatam yaak xarekatam ya, ba
dab leen fa ñu dal ca tefesu géeju
Barax ya, fa jàkkaarlook Baal Cefon
ca wetu Pi Axirot.

10 Firawnaa ngay jubsi, bànni Is-
rayil séentu, yemuñu ci ñu moy waa
Misra, ñu dikk, jubsi leen. Tiitaange
lu réy jàpp bànni Israyil. Ñu woo
Aji Sax ji wall. 11 Ci biir loolu
ñu ne Musaa: «Xanaa Misra dafa
amul ay sëg, ba nga di nu indi ci
màndiŋ mi, nu deesi fi? Loo nu
doon génnee Misra? 12 Xanaa du
lii lanu la waxoon ca Misra? Noon
nanu la, nga bàyyi nu, nu surgawu
waa Misra, ndax surgawu waa Misra
moo nu gënal nu dee ci màndiŋ mi!»
13 Musaa nag ne mbooloo ma:
«Buleen tiit, neleen tekk te xool li
Aji Sax jiy def, ba xettli leen tey jii.
Ndax kat waa Misra yii ngeen di
gis nii tey, dootuleen leen gis mukk.
14 Aji Sax ji moo leen di xeexal, yeen
kay neleen tekk rekk.»

Yàlla xàll na géej ga

15 Ci kaw loolu Aji Sax ji wax
Musaa ne ko: «Loo may wooye wall?
Waxal bànni Israyil, ne leen ñu dem
rekk, 16 te yaw nanga yékkati saw
yet, tàllal sa loxo mu tiim géej gi,
ba xàll ko, ndax bànni Israyil mana
dox ci suuf su wow, jàll géej gi.
17 Man nag maay dëgëral boppu
waa Misra, ba ñu dugg, topp leen. Su
ko defee ma siiwal sama ndam, ndax
dinaa yar Firawnaaki xarekatam
yépp, boole ci watiiri xareem aki
gawaram. 18 Bu ma dumaa Firawna,
boole kooki watiiram aki gawaram,
ba doxe fa siiwal sama ndam, waa
Misra dinañu xam ne man maay Aji
Sax ji.»

19 Ci kaw loolu malaakam Yàlla,
ma féete woon xarekati Israyil
kanam naka jekk te di leen jiite,
daldi toxu, féete leen gannaaw.
Niir, wa leen jiitu woon it walbatiku,
taxaw ca seen gannaaw, 20 dox dig-
gante dalu waa Misra ak dalu bànni
Israyil. Niir waa nga lëndëme genn
wet, wet ga ca des di leer ca guddi
ga, ba tax guddi ga gépp benn dal
manula fekki moroom ma.

[*] **14:7** 14.7 kilifay xarekat: watiiru xare yi ñaar la daan yeb, kiy dawal ak kiy fitt, waaye bii yoon Firawna da caa tofal njiitu xarekat, mu ñetteel leen.

21 Gannaaw ga Musaa tàllal lox-
oom, mu tiim géej ga, Aji Sax ji
yebal ngelawal penku lu réy guddi
ga gépp, jañaxe ko géej ga, ndox
ya xàjjalikoo, ba suuf su wow feeñ.
22 Bànni Israyil nag dugg ca biir géej
ga, di dox ci kaw suuf su wow, ndox
ya ne sàtt, ñagal leen ndijoor ak
càmmoñ.
23 Ba mu ko defee waa Misra
daw topp ca ñoom, fasi Firawna ak
watiiri xareem aki gawaram ànd,
ñoom ñépp ne yentam ca biir géej
ga. 24 Ba njël jotee Aji Sax ji dafa
tollu ci biir taxaaru sawara wu ànd
aku niir, di xool xarekati Misra, tiital
leen, ñu fëlxoo. 25 Mu boole ca téye
mbegey watiir ya, ba neexatuñoo
dawal. Waa Misra ne: «Nan daw
gaaw, ba rëcc bànni Israyil, ndax
kat Aji Sax ji moo leen di xeexal, te
moo dal ci sunu kaw!»
26 Aji Sax ji nag wax Musaa ne
ko: «Tàllalal sa loxo, mu tiim géej
gi, ndax ndox mi délsi, ba sottiku ci
kaw waa Misra, ñook seen watiiri
xare ak seeni gawar.» 27 Musaa
tàllal loxoom, mu tiim géej ga. Ba
bët di set géej ga dellu na, mel na
mu meloon. Waa Misra di daw, géej
ga wal, dogale leen, Aji Sax ji fél
leen, ñu ne ca menteñ. 28 Ndox ma
daa délsi, boole mëdd watiiri xare
yaak gawar ya, mboolem xarekati
Firawna, ya leen toppoon ca biir
géej ga rekk. Kenn rëccul. 29 Waaye
bànni Israyil ñoom, ci suuf su wow
lañu jaare ca digg géej ga, jàll, ndox
ya ne sàtt, ñagal leen ndijoor ak
càmmoñ.
30 Noona la Aji Sax ji xettlee bànni
Israyil bésub keroog ca waa Misra,
ñu gis néewi waa Misra ya ne wetar
ca tefes ga. 31 Ba Israyil gisee na
Aji Sax ji jowe loxoom bu baax ca
xareem baak waa Misra, dañu daldi
ragal Aji Sax ji, teg ca am kóolute ci
Aji Sax ji ak ci Musaa, jaamam ba.

15

Woyu Musaa waak bànni Israyil

1 Ba loolu amee nag Musaa ak
bànni Israyil woy Aji Sax ji, màggal
ko. Ña nga naan:

«Ma woy Aji Sax ji, ngir ndamam li kawee kawe.
Fas ak gawaram la fab, xalab géej.
2 Sama doole, sama kaaraange, Ki Sax a;
te mooy sama wall tey.
Mooy sama Yàlla, ji may tagge,
sama Yàllay maam, ji may joobe.

3 «Aji Sax ji jàmbaari xare ji,
Aji Sax jeey turam!
4 Watiiri Firawnaaki xarekatam la fab sànni géej;
ñeyi xareem ya labandoo ca géeju Barax ya,
5 xóote ya boole sàng,
ñu ne ca biir menteñ niw doj.

6 «Aji Sax ji, sa kàttanu ndijoor a yéeme!
Aji Sax ji, sa ndijoor a ne noon ba rajax.
7 Sa màggaay gu yéemee nërmeel say noon.
Yaa yebal sa mer, mu ne jippét,
xoyom leen ni boob.
8 Nga wal sag noo, ndox ya tegloo,
wal ma ne sàtt, jaloo jalu,
ndoxi xóotey géej way deeŋ!

9 «Noon baa nga naa: “Maay dàqe, dabe,
lël alal ja, séddale
séddu, ba xol sedd,
ne saamar boset,
teg leen loxo.”
10 Waaye sa ngelaw nga wal,
géej mëdd leen,
ñu diigandoo ni beteex biir géej mbàmbulaan!

11 «Ana kuy sa moroom ci tuur yi, yaw Aji Sax ji?
Kuy sa dend, yaak sa sellaay bu yéeme,
sa yànjaay bu raglook sa jëf yu yéeme?
12 Yaa tàllal sa ndijoor,
suuf wonn leen.

13 «Sa ngor nga jiitee mbooloo, mi nga jot,
te sa kàttan nga leen di yóbboo ca sa kër gu sell.
14 Jaambur ñay dégg, di rag-ragi,
tiitaange ne taral waa Filisti,
15 kilifay waa Edom jàq,
njiiti Mowab di kat-kati,
mboolem waa Kanaan tiit, ne yasar;
16 tiitaangeek njàqaree ne milib ca seen kaw.
Sa kàttan a tax ñu mel niw doj, ne yàcc,
ba kera sa ñoñ jàll, Aji Sax ji,
ba kera askan wa nga goreel, jàll,
17 te yaa leen di sampi ca sa tund wa nga séddoo,
fa nga waajal sa dëkkuwaay, Aji Sax ji,
bérab bu sell ba nga sàkke sa loxol bopp, Boroom bi.
18 Aji Sax jeey Buur, tey ak ëllëg ba fàww.»
19 Ci kaw loolu fasi Firawna ànd ak
watiiri xareem aki gawaram, tàbbi
géej, Aji Sax ji delloo ndoxi géej ga
ca seen kaw, bànni Israyil ñoom,
jaare joor gu wow ca digg géej ga.

Maryaama woy na

20 Yonent Yàlla Maryaama,
jigéenub Aaróona nag ŋàbb tabala,
jigéen ñépp topp ko, génn di fecc,
tabala ya jiin. 21 Maryaamaa nga
leen di dëbbeel, naa:
«Woyleen Aji Sax ji, ngir ndamam li kawee kawe.
Fas ak gawaram la fab, xalab géej.»

Lu jëm ci ndox mu wex ma

22 Gannaaw loolu Musaa jële
bànni Israyil géeju Barax ya, ñu
wéy, wuti màndiŋ, ma ñuy wax Sur.
Dox nañu ñetti fan ca màndiŋ ma,
gisuñu ndox. 23 Ñu dem, ba àgg
fu ñu naan Maara, waaye manuñoo
naan ca ndoxum Maara, ndax wex.
Looloo waral ñu tudde bérab ba
Maara (mu firi Fu wex). 24 Mbooloo
ma nag di diiŋat Musaa, naan: «Ana
ndox mu nuy naan nag?» 25 Musaa
woo Aji Sax ji wall, Aji Sax ji won ko
dammitu bant, mu sànni ko ca ndox
ma, ndox ma neex.
Foofa la Aji Sax ji dogalal bànni
Israyil ay sàrti yoon ak ndigal, te
fa la leen nattoo itam. 26 Da ne
leen: «Bu ngeen farloo ci déggal
seen Yàlla Aji Sax ji, di def li mu
rafetlu, di teewlu tey jëfe ay santaa-
neem, di sàmm bépp dogali yoonam,
su boobaa duma leen teg lenn ci
jàngoro, yi ma tegoon waa Misra,
ndax man maay Aji Sax, ji leen di
wérloo.»
27 Ci kaw loolu ñu dem ba
Elim, fekk fa fukki bëti ndox ak
ñaar, ak juróom ñaar fukki garabi
tàndarma. Ñu dal foofa ca wetu
ndox ma.

16

Aji Sax ji leel na bànni Israyil

1 Gannaaw gi mbooloom bànni
Israyil gépp bàyyikoo fa Elim,
dem, ba keroog fukki fan ak
juróom, ca weer wa topp ca wa
ñu génne réewum Misra, ñu doora
agsi màndiŋu Ciin diggante Elim
ak Sinayi*. 2 Mbooloom bànni
Israyil gépp nag di diiŋat Musaa
ak Aaróona ca màndiŋ ma. 3 Ña
nga naa leen: «Céy ngalla nun, su
nu sañoon dee, Yàlla moom nu ca
réewum Misra, fa nu daan uufe cini
yàpp, ñam wa ne gàñ̃ñ, nu suur
këll. Yeena nu indi ba ci màndiŋ
mii, ngeen nara xiifloo mbooloo mii
mépp, ba ñu dee.»
4 Ba loolu amee Aji Sax ji wax
Musaa ne ko: «Maa ngi nii di tawal
bànni Israyil ñam wu jóge asamaan,
te na mbooloo mi dem bés bu set,
fori njëlu bés ak bés. Ma nattu leen
ci, ba xam ndax dinañu doxe sama
ndigalu yoon am déet. 5 Waaye bu
ñu demee ba bésub juróom benneel
ba, ba togg la ñu ca indi, day tollook
ñaar-cay dayo ba ñuy for bés bu
set.»
6 Musaa ak Aaróona nag xamal
bànni Israyil ne leen: «Bu ngoonee
dingeen xam ne, Aji Sax ji moo leen

* **16:1** 16.1 Sinayi mooy Oreb ba tey.

génne réewum Misra, 7 te bu bët se-
tee dingeen gis manoorey Aji Sax ji,
ndaxte dégg na ngeen di diiŋat Aji
Sax ji, ndax nun kat tekkiwunu dara,
ba ngeen di nu diiŋat.» 8 Musaa teg
ca ne: «Moo tax Aji Sax ji dina leen
jox yàpp wu ngeen lekk ngoon, te bu
bët setee mu jox leen ñam wu leen
reggal, ndax Aji Sax jee dégg ngeen
di ko diiŋat. Nun lu nu ci? Du nun
ngeen di diiŋat waaye yeen ak Aji
Sax ji la.»
9 Ba loolu wéyee Musaa ne
Aaróona: «Waxal mbooloom bànni
Israyil gépp, ne leen ñu dem ba ca
kanam Aji Sax ji, ndaxte dégg na
seeni diiŋat.» 10 Naka la Aaróona di
wax ak mbooloom Israyil mépp, ñu
jekki ne gees ca màndiŋ ma, daldi
yem ci aw niir, leeru Aji Sax ji di ca
feeñ. 11 Aji Sax ji wax Musaa ne ko:
12 «Dégg naa diiŋati bànni Israyil.
Wax leen ne leen, diggante ngoon
ak jant bu so, dinañu lekk yàpp, te
bu bët setee ñu lekk aw ñam, ba
regg, ndax ñu xam ne man Aji Sax
ji, maay seen Yàlla.»

Aji Sax ji wàcce na mànn aki picc

13 Ba ngoon jotee ay picci
përëntaan† dikk, fees dal ba. Ba bët
setee lay bay wàcc ca dal ba. 14 Naka
la lay ba bàcc, ñu jekki gis lu sew
lale ca màndiŋ ma, def fepp yu sew
ca biir, te mel ni tawub yuur, tege ca
suuf. 15 Bànni Israyil gis ko, di wax
ca seen biir naan: «Lii lu mu?» ndax
xamuñu woon lu mu doon. Musaa
ne leen: «Lii mooy ñam wi leen Aji
Sax ji jox, ngeen lekk. 16 Aji Sax ji
dafa santaane ne: “Na ku nekk for
lu mat njëlam, bopp bu ne andaar‡,
te mu natt ko ci limu nit, ñi mu
bokkal xayma.”» 17 Bànni Israyil def
noona, ñii for lu bare, ñee lu néew.
18 Waaye ba ñu ko nattee ci andaar,
ña sàkkoon lu bare amuñu lu ëpp,
te ña sàkkoon lu néew yéeslewuñu.
La ñu for dafa tolloo tembe ak seen
njël. 19 Musaa ne leen: «Bu ci kenn
wacc dara, mu fanaan.» 20 Waaye
dégluwuñu Musaa, am na ñenn ca
ñoom ñu ca wàññi, fanaanal, mu
def ay sax, xasaw xunn. Musaa nag
mere leen.
21 Suba su ñu xëyaan nag, ku nekk
for ca njëlam, ndax bu naaj wa
tàngaan, mu seey.

Aji Sax ji santaane na bésub Noflaay

22 Ba bésu juróom benneel ba
jotee, dañoo for lu mat ñaari njël,
ku nekk am ñaari andaar, njiiti
mbooloo ma nag dem yeggeji ko
Musaa, 23 mu ne leen: «Loolu la
Aji Sax ji wax, te li muy tekki
mooy: ëllëg bésu dal-lu la, di bésub
Noflaay bu sell ñeel Aji Sax ji.
Lakkleen li ngeen di lakk, baxal li
ngeen di baxal, te lu ci des, ngeen
denc ba suba.» 24 Ba ñu dencee la ca
des ba ca ëllëg sa, na ko Musaa san-
taanee, xasawul, saxewul. 25 Musaa
wax leen ne leen: «Lekkleen li des
tey, ndax tey jii bésub Noflaay la,
ñeel Aji Sax ji, te dungeen ko gis
tey ci àll bi. 26 Juróom benni fan
ngeen koy for, waaye bésub juróom
ñaareel bay bésub Noflaay, kenn du
ko gis.»
27 Terewul mu am ñu fori ca bésub
juróom ñaareel ba, waaye gisuñu
dara. 28 Ca la Aji Sax ji wax Musaa
ne ko: «Waaw yeen nag, dungeen
ma noppee gàntalal samay santaa-
neek samay ndigali yoon mukk?
29 Nangeen xam xéll ne, man Aji
Sax ji, maa leen may bésub Noflaay
ngir ngeen nopplu, te looloo tax
ma may leen dundub ñaari fan ci
bésub juróom benneel bi. Kon nag
bésub juróom ñaareel ba, na ku
nekk toog fi mu nekk, bu ci kenn
génnati fi mu dëkk.» 30 Ba loolu
amee bànni Israyil di nopplu bésub
juróom ñaareel ba.

Mànn ma jar naa fàttliku

31 Waa kër Israyil nag tudde ñam
wa mànn (mu firi Lii lu mu?). Dafa

† **16:13** 16.13 picci përëntaan: xeetu picc la, muy nirook naat te gën koo tuuti. ‡ **16:16** 16.16 andaar: moom lañu tekkee omer ci ebrë, te muy natt buy tollu ci ñaari liitar.

meloon ni pepp, mi ñuy wax ko-
ryanda, te weex, di saf lu mel ni
nàkk bu ànd ak lem. 32 Ci biir loolu
Musaa ne: «Aji Sax ji dafa santaane
ne: “Sàkkleen ci andaar, denc ngir
seeni sët ak seeni sëtaat. Su ko
defee ñu gis ñam, wi ma leen daan
leel ca màndiŋ ma, gannaaw ba ma
leen génnee réewum Misra.”»
33 Musaa wax Aaróona ne ko:
«Fabal ndab, def ci andaaru mànn,
teg ko fi kanam Aji Sax ji, dencal ko
seeni sët ak seeni sëtaat.»
34 La Aji Sax ji santoon Musaa la
Aaróona def, daldi koy teg ca kanam
gaal gay def àlluway kóllëre ga[§], ñu
denc ko fa. 35 Bànni Israyil dunde
nañu mànn diiru ñeent fukki at,
ba kera ñu agsee réew mu ay nit
dëkke, gannaaw ba ñu jéggee kemu
réewum Kanaan.
36 Ñu jàpp ne andaar, boo ci amee
fukk, mooy benn efa[*].

17

Ndox balle na ciw doj

1 Gannaaw loolu mbooloom bànni
Israyil gépp bàyyikoo màndiŋu Ciin,
di dox ak a taxaw, ci ndigalal Aji
Sax ji. Ñu dem ba Refidim, dal fa.
Foofa nag mbooloo ma amuñu woon
ndox mu ñu naan. 2 Ñu jote faak
Musaa, naan ko: «Joxleen nu nag
ndox mu nu naan!» Musaa ne leen:
«Ana lu ngeen joteek man? Aji Sax ji
ngeen di seetlu nag?» 3 Mbooloo ma
mar na fa, bay xultu ci kaw Musaa,
naan: «Loo nu doon jële Misra nag,
xanaa du boole nu rey ndax mar,
nook sunuy doom ak sunuy gétt?»
4 Ba mu ko defee Musaa woo Aji
Sax ji wall, ne ko: «Nu may def ak
mbooloo mii? Des na tuuti de, ñu
dóor ma ay doj, ba ma dee.» 5 Aji Sax
ji ne Musaa «Àndal ak ñenn ci magi
Israyil, nga jaar ci kanam mbooloo
mi, yóbbaale yet, wa nga dóoroon
ca dexu Niil ga. Ŋàbb ko ci sa loxo
te dem. 6 Man dinaa taxaw ci sa
kanam ci doj woowu ca tundu Oreb.
Dóoral ci doj wi, su ko defee ndox
dina ci génne, mbooloo mi naan.»
Musaa def noona ca kanam magi
Israyil ña. 7 Bérab boobu la Musaa
wooye Maasa (mu firi Nattu). Mu
wooye ko itam Meriba (mu firi ab
Jote), ndax joteb bànni Israyil ba fa
amoon, ak na ñu fa nattoo Aji Sax ji,
naan: «Moo Aji Sax ji ndax mu ngi
ci sunu biir, am déet?»

Amalegeen ña xare nañook Israyil

8 Ba loolu weesee Amalegeen ña
dikk, xareek bànni Israyil ca Re-
fidim. 9 Musaa ne Yosuwe[*]: «Tànnal
nu ay xarekat te nga dem xeex ak
Amaleg. Ëllëg dinaa taxaw ca kaw
tund wa, ŋàbb yetu Yàlla wi ci sama
loxo.» 10 Yosuwe def la ko Musaa
wax, di xeex ak Amaleg. Musaa ak
Aaróona ak Ur nag ànd yéeg ba ca
kaw tund wa. 11 Ci kaw loolu saa
yu Musaa yékkatee loxoom, Israyil
man, saa yu wàccee loxo ba, Amaleg
man. 12 Musaa nag mujj sonn ndax
loxo yu toqi; ñu jël aw doj, tegal ko,
mu toog ca, Aaróona ak Ur séq ko,
ku ci nekk taawu benn loxo, loxoom
ya ne sàtt taxaw, ba jant so. 13 Ba
mu ko defee Yosuwe duma Amaleg
ak mbooloom, leel leen ñawkay saa-
mar.
14 Ba loolu amee Aji Sax ji wax
Musaa ne ko: «Bindal lii xew
cib téere, muy pàttli, te nga xa-
mal Yosuwe ne ko, raafal laay def
askanu Amaleg, ba ñu jeex tàkk,
ba deesatu leen fàttliku fu asamaan
tiim.» 15 Musaa nag sàkk fa sarx-
alukaay, tudde ko tur wuy tekki «Aji
Sax jeey sama raaya». 16 Booba
la wax ne, gannaaw loxoo ñemee
xàcci, jëm ci ngànguney Aji Sax
ji[†], Aji Sax ji dootu noppee xareek
Amaleg ba fàww.

18

Gorob Musaa yedd na Musaa

§ **16:34** 16.34 Seetal ci 25.10-12. * **16:36** 16.36 efa ab natt la woon, bu wara tollook ñeent fukki liitar ak juróom. * **17:9** 17.9 Yosuwe: seetal ci 33.11. † **17:16** 17.16 Manees na koo tekkee nii it: raayay Aji Sax ji,

1 Yettro sarxalkatu réewum Ma-
jan ba, baayu soxnas Musaa, dafa
dégg mboolem la Yàlla defal Musaa
ak bànni Israyil ñoñam ak ni Aji
Sax ji génnee Israyil Misra. 2 Ci
kaw loolu Yettro gorob Musaa, ànd
ak Sipora soxnas Musaa, sa Musaa
yebaloon ca kër baayam, 3 boole
kook ñaari doomi Musaa yu góor
ya, kenn ka di Gersom (mu firi
Doxandéem fii), ndaxte Musaa da ne
woon: «Doxandéem laa fii.» 4 Ka
ca des mu tudde ko Elyeser (mu
firi Yàlla dimbali na ma), ndax da
ne woon: «Sama Yàllay baay mooy
sama ndimbal te moo ma musal ci
saamaru Firawna.» 5 Yettro, gorob
Musaa nag yóbbul Musaa soxnaam
aki doomam ba ca màndiŋ ma, fa
Musaa dal ca kaw tundu Yàlla wa.
6 Mu yónnee ca Musaa, ne ko: «Man
Yettro, sa goro, maa ñëw fi yaw, ànd
ak sa soxna ak sa ñaari doom yu
góor.» 7 Musaa génn gatandu ko,
sujjóotal ko, fóon ko; ñu jàmmante
ba noppi, doora dugg ca xayma ba.

8 Musaa nag nettali goroom
mboolem li Aji Sax ji def Firawna ak
waa Misra ndax Israyil, ak jafe-jafe,
ya leen dab ca yoon wa yépp, ak na
leen ca Aji Sax ji xettlee. 9 Yettro
bég lool ca la Aji Sax ji def lépp, ba
baaxe Israyil, xettli leen ca noteelu
waa Misra. 10 Yettro nag ne: «Cant
ñeel na Aji Sax, ji leen xettli ci
notaangey waa Misra ak notaangey
Firawna, xettliwaale mbooloo mi ci
notaangey waa Misra. 11 Léegi nag
xam naa ne, Aji Sax jee sut mboolem
tuur yi, ndax la mu def, ba leen waa
Misra torxalee.» 12 Yettro, gorob
Musaa, daldi sàkk saraxu rendi-
dóomal ak yeneen sarax, jagleel
ko Yàlla. Aaróona ak magi Israyil
ñépp dikk, ñu bokk lekk ñook gorob
Musaa fa kanam Yàlla.

13 Ca ëllëg sa Musaa toog, di àtte
mbooloo ma, ñu wër Musaa suba ba
ngoon. 14 Gorob Musaa gis mboolem
la Musaa di defal mbooloo ma. Mu
ne ko: «Waaw, ni ngay jëflanteek
nit ñi nag? Lu tax ngay toog, di
àtte yaw rekk, mbooloo mépp wër
la, suba ba ngoon?» 15 Musaa ne
goroom: «Li ko waral mooy nit ñi
dañuy dikk, di laaj li dëppook àttey
Yàlla. 16 Bu ñu jotee, dañuy ñëw
diis ma ko, su ko defee ma àtte leen
ci mbir mi leen jotale, ba noppi xa-
mal leen santaaney Yàlla ak ndigali
yoonam.» 17 Goro ba ne ko: «Ni
ngay doxale gënul. 18 Dangay dàjji
sa bopp doŋŋ, dàjji mbooloo mi,
ndax yen bee diis, ba ëpp ci sa kaw;
doo ko àttan yaw rekk. 19 Déglu
ma fii, ma digal la, tey ñaan Yàlla
ànd ceek yaw. Danga fee toogal
mbooloo mi ci kanam Yàlla, di diis
Yàlla jotey nit ñi, 20 di leen xamal
ay santaane aki ndigali yoon, di leen
won fi ñu wara jaare ak li ñu wara
def. 21 Kon nag dangay tànn ci biir
mbooloo mi mépp ay góor ñu mat,
ñu ragal Yàlla te dëggu, boole ci sib
alalu ger. Su ko defee nga tabb leen,
ñu yilif ay kurél yu mat junniy nit ak
yu tollu ci téeméeri nit, ba ci juróom
fukki nit mbaa fukki nit. 22 Nga
bàyyi leen nag, ñuy àtteel mbooloo
mi bés bu nekk seeni jote. Su ko
defee, mboolem réeroo bu mag, ñu
indil la ko; mboolem réeroo bu sew
nag, ñoom ñu àtteel ko seen bopp.
Noonu ngay woyofale sab yen, ñu
jàpple la ci. 23 Boo defee noonu, te
Yàlla ànd ci, dinga ko mana dékku,
mbooloo mii mépp it mana dellook
jàmm ca seeni kër.»

24 Musaa nag topp ndigalu
goroom, daldi def mboolem la mu
ko wax. 25 Mu seet ca bànni Israyil
gépp, tànn ca góor ñu mat, fal
leen, ñu yilif mbooloo ma: ñii jiite
kuréli junniy nit; ñii, téeméer; ñii,
juróom fukk; ñii fukk. 26 Ñuy àtte
nag mbooloo ma saa su nekk. Su
dee mbir mu lëj, ñu indil Musaa;
mboolem mbir yu sew-sewaan ya,
ñoom ñu àtte ko. 27 Ba loolu weesee
Musaa tàggtook goroom, mu dellu
réewam.

19

Yàlla xamle na kóllëreem

1 Keroog benn fan ca ñetteelu
weer wa, gannaaw ba ñu génnee
Misra, ca lañu agsi màndiŋu Sinayi.
2 Fekk na ñu bàyyikoo Refidim,
doora duggsi màndiŋu Sinayi, daldi
dal ca màndiŋ ma. Israyil a nga
daloon foofa janook tund wa.

3 Ba loolu amee Musaa yéeg, jëm
ca Yàlla. Aji Sax ji jaar ci turu Musaa
foofa ca kaw, ne ko: «Nanga wax
ak waa kër Yanqóoba te nanga ma
siiwtaaneel ci bànni Israyil googu, lii
ma lay wax: 4 “Yeena gisal seen bopp
ni ma def waa Misra, te yeen, ma
boot leen, ni jaxaay di fireey laafam,
boot ay doomam, ba ngeen jegesi
ma fii. 5 Léegi nag su ngeen ma
déggalee bu baax, di sàmm sama
kóllëre ak yeen, yeenay doon sama
moomeelu bopp ci mboolem askan
yi. Dëgg la, àddina wërngal këpp
maay Boroom, 6 waaye yeenay doon
nguuru sarxalkati Yàlla, te di xeet
wu sell.” Kàddu yooyu ngay wax
bànni Israyil.»

7 Musaa dellu, woolu magi
mbooloo ma. Mu jottli leen
mboolem wax jooju ko Aji Sax ji
dénk. 8 Mbooloo ma mépp bokk
benn baat, àddu ne: «Li Aji Sax ji
wax lépp dinanu ko def.» Ci kaw
loolu Musaa dem yegge Aji Sax ji
tontal mbooloo ma.

9 Aji Sax ji wax Musaa ne ko: «Ma
ne, dinaa yiiroo niir wu fatt, dikk
ba agsi fi yaw, ngir bu may wax
ak yaw, mbooloo mi di ci dégg,
ndax ñu wóolu la ba fàww.» Ba
loolu amee Musaa baamtul Aji Sax
ji tontal mbooloo ma.

Yàlla wàcc na ca kaw tundu Sinayi

10 Gannaaw loolu Aji Sax ji wax-
aat Musaa ne ko: «Dellul ca
mbooloo ma, te nanga leen sell-
luloo tey ak ëllëg. Nañu fóot seeni
yére, 11 te waajal gannaaw-ëllëg,
ndax gannaaw-ëllëg man Aji Sax ji
maay wàcc ci kaw tundu Sinayi ci
kanam mbooloo mépp. 12 Sàkkalal
mbooloo mi ag kemu fi wër tund
wi, te nga wax leen ne leen: “Moy-
tuleena yéeg ci kaw tund wi, mbaa
ngeen di laal tund wi fenn. Képp ku
laal tund wi, dees na ko rey. 13 Bu
loxo laal kooka, waaye nañu ko dóor
ay doj ba mu dee, mbaa ñu jam
ko. Su dee nit, su dee mala, bumu
dundati.” Bu liit gi jibee doŋŋ nag
lañuy doora mana dem ba ca tund
wa.»

14 Ba loolu amee Musaa wàcc tund
wa, dellu ca mbooloo ma. Mu
sell-luloo leen, ñu fóot seeni yére,
15 ba noppi, mu wax leen ne leen:
«Waajal-leen gannaaw-ëllëg, te li
feek booba, buleen fi ànd ak jigéen.»

16 Keroog ca gannaaw-ëllëg sa,
naka la njël jot, muy dënook a
melax, ànd akaw niir wu fatt ca kaw
tund wa, ak coowal liit gu xumb.
Waa dal ba bépp a nga tiit, bay lox.
17 Musaa daldi jiite mbooloo ma, ñu
génn dal ba, ngir dajejeek Yàlla. Ñu
dem ba ca suufu tund wa, taxaw fa.
18 Fekk na tundu Sinayi wa wépp di
sël-sëleeku saxar, ndax Aji Sax ja fa
wàcc ci biir sawara. Saxar saa ngay
gilli ni saxaru puuru ban, tund wépp
di yëngook doole, 19 liit ga gëna jolli.
Musaa ngay wax, Yàlla di ko tontoo
kàddug dënu. 20 Ba mu ko defee Aji
Sax ji wàcc ca tundu Sinayi wa, ca
njobbaxtalu tund wa. Aji Sax ji nag
woo Musaa foofa, ca njobbaxtal ga,
Musaa dellu yéeg. 21 Aji Sax ji ne ko:
«Wàccal, àrtu mbooloo mi, ndax ñu
baña bëtt, di ma deñsi kumpa; lu ko
moy ñu bare ci ñoom dinañu dee.
22 Te it sarxalkat, yi may jege, man
Aji Sax ji, dañoo wara sellal, bala
may dal ci seen kaw.» 23 Musaa wax
Aji Sax ji ne ko: «Mbooloo mi kat
manuñoo yéeg tundu Sinayi, ndax
yaw ci sa bopp àrtu nga nu, ne nu,
nu sàkk ag kemu fi wër tund wi, te
nu xam ne tund wu sell la.» 24 Aji
Sax ji ne ko: «Wàccal te délsi, ànd
ak Aaróona. Waaye muy sarxalkat
yi, di mbooloo mi, bu kenn bëtt, jëm
ci man Aji Sax ji, lu ko moy ma dal ci
seen kaw.» 25 Ba loolu amee Musaa
wàcc, fekki mbooloo ma, wax ak

ñoom.

20

Kóllëre gi laaj na ay sàrt

1 Yàlla wax na bànni Israyil kàddu
yii yépp, ne leen: 2 «Man Aji Sax
ji, maa di seen Yàlla, ji leen génne
réewum Misra, kërug njaam ga.

3 «Buleen am yeneen yàlla ci
sama kanam.

4 «Buleen sàkkal seen bopp tuur
muy jëmmal lenn lu nekk ci kaw
asamaan, mbaa ci kaw suuf, mbaa
lu nekk ci ndox mu suuf tiim.
5 Buleen ci sujjóotal lenn, buleen ci
jaamu lenn, ndax man seen Yàlla
Aji Sax ji, Yàlla ju fiir laa. Maay
topp doom tooñu waajur, ba ca seen
maasi sët, ba ca maasug sëtaati nit
ñi ma bañ. 6 Waaye maay baaxe ñi
ma sopp, di sàmm samay santaane,
ba ci junniy maas ya leen di wuutuji.

7 «Buleen tudd seen turu Yàlla Aji
Sax ji ci neen, ndax Aji Sax ji du
ñàkka topp kuy tudd aw turam ci
neen.

8 «Deeleen baaxantal bésub
Noflaay, ngir sellal ko. 9 Juróom
benni fan ngeen wara liggéey, def
ci seen soxla yépp. 10 Waaye bésub
juróom ñaareel ba, Noflaay lay
doon, ñeel seen Yàlla Aji Sax ji.
Buleen ci liggéey lenn; du yeen, du
seen doom ju góor ak ju jigéen, du
seen jaam bu góor ak bu jigéen,
du seenug jur, te du seen gan gu
nekk ci seen biir dëkk. 11 Ndax
man Aji Sax ji, juróom benni fan
laa sàkk asamaan ak suuf ak géej
ak mboolem li ci biir, bésub juróom
ñaareel ba, ma dal-lu. Moo tax man
Aji Sax ji ma barkeel bésub Noflaay,
sellal ko.

12 «Teral-leen seen ndey ak seen
baay, ndax ngeen gudd fan ca suuf
sa leen seen Yàlla Aji Sax ji jox.

13 «Buleen bóome.

14 «Buleen jaaloo.

15 «Buleen sàcc.

16 «Buleen seedeel seen moroom
lu dul dëgg.

17 «Buleen xemmem seen lennu
moroom: du këram, du jabaram,
du jaamam bu góor, du jaamam bu
jigéen, du nagam, du mbaamam.»

Mbooloo ma dagaan na ab jottlikat

18 Mbooloo mépp a nga teew, ba
muy dënook a melax, ànd ak coowal
liit gaak tund way saxar. Ñu gis
loolu, di kat-kati, dànd fu sore. 19 Ci
kaw loolu ñu ne Musaa: «Yaw,
waxal ak nun, nu dégg, waaye bu
Yàlla ci boppam wax ak nun, lu ko
moy nu dee.»

20 Musaa ne mbooloo ma:
«Buleen ragal, ndax nattu leen moo
tax Yàlla ñëw, ngir ngeen ragal ko,
ba dungeen moy.»

21 Noonu la mbooloo ma taxawe,
dànd tund wa. Mennam Musaa moo
jegeji niir wu fatt, wa Yàlla nekkoon.

Téereb kóllëre gi

Ay dogal a ngi, yu jëm ci ab sarxalukaay

22 Aji Sax ji waxati Musaa ne ko:
«Li ngay wax bànni Israyil mooy
lii: “Yeena ko gisal seen bopp. Ca
asamaan sax laa àddoo, wax ak
yeen. 23 Buleen sàkkal seen bopp ay
tuuri xaalis, mbaa ay tuuri wurus,
di ma bokkaale, bumu am mukk.
24 Sarxalukaay bu ñu defare suuf
ngeen may sàkkal, di ci sarxal seeni
gàtt ak seeni nag, muy seen saraxu
rendi-dóomal, mbaa seen saraxi
cant ci biir jàmm. Sàkkleen ab sarxalukaay
ci mboolem bérab bu may
fàttlee sama tur, ma dikk fi yeen,
barkeel leen. 25 Su ngeen ma dee
sàkkal sarxalukaayu xeer, buleen
ko defare xeer yu ñu yett, ndaxte
bu ngeen ko laalalee ab jumtukaay,
teddadil ngeen ko. 26 Buleen yéeg
ci ay dëggastal, doora mana àgg ca
sama sarxalukaay, ndax loolu day
tax ngeen di fa sàgganu.”»

21

1 Aji Sax ji teg ca ne: «Àttey yoon
yii, nanga leen ko jox:

Lu jëm ci Ebrë yiy ay jaam

2 «Su ngeen jëndee jaam bu góor
bu dib Ebrë, na liggéey juróom

benni at. Juróom ñaareel ba lay
moom boppam te du ameel kenn
dara. 3 Su fekkee ne ba muy dugg
njaam, moom doŋŋ la woon, moom
doŋŋ ay moom boppam; su ko fek-
kee mu am jabar, na jabaram ànd
ak moom, ñu moom seen bopp.
4 Su fekkee ne sangam a ko may
jabar, ndaw si am ak moom ay
doom, jabar jeek doomam yu góor
mbaa yu jigéen, sang bee leen di
moom. Moom ci boppam doŋŋ ay
moom boppam. 5 Waaye su jaam bi
biralee ne: "Maa bëgg sama sang,
maak sama jabar ak samay doom, te
buggumaa moom sama bopp", 6 su
boobaa na ci sang bi sàkku seede
àttekat yi. Su ko defee mu sësal
waa ji ci lafu bunt bi mbaa jënu bunt
bi. Foofa lay bënne noppu waa ji
ab puso, mu daldi doon ab jaamam
giiru dundam.

7 «Su fekkee ne góor dafa jaay
doomam ju jigéen njaam, deesu ko
mana goreel ni bu doon góor. 8 Su
ko sangam jëndee, def ko jabar, ba
noppi bëggatu ko, na fexe ñu feyal
ndaw si ag njotam, waaye amul sañ-
sañu jaay ko ay doxandéem, ndax
loolu wor la. 9 Su fekkee ne da koo
jëndal doomam ju góor, na jëfeek
moom, na mu dëppook wareefu
doom ju jigéen. 10 Ki jënd as ndaw,
def ko jabar nag, su takkee keneen it,
warula wàññi la mu warlook jaam
ba mu def jabar ci wàllu dund ak
koddaay ak dëkkoo. 11 Su ko sang ba
matalul ñett yooyii nag, day moom
boppam, dem te du fey dara.

Lu jëm ci lor sa moroom

12 «Ku dóor nit, rey ko, dee rekk
mooy àtteem. 13 Su dul woon pexe
mu mu lal, xanaa mu fekk Yàlla
yemale nit ki ciy loxoom, dinaa leen
won bérab bu muy daw, làquji fa.

14 «Waaye nag, su nit fexeelee
moroomam, nax ko, ba rey ko, su
làqoo woon sama sarxalukaay sax,
jàppleen ko, rey.

15 «Ku dóor baayam mbaa
ndeyam, dee rekk mooy àtteem.

16 «Ku sàcc nit, dee rekk mooy
àtteem, moo xam da koo jaay, mbaa
ñu fekk ko ci ay loxoom.

17 «Ku saaga baayam mbaa
ndeyam, dee rekk mooy àtteem.

18 «Su ay nit jàppantee, kenn ki
dóor moroom ma loxoom mbaa aw
doj, su ca deewul, te ab tëraayam
sababoo ca, 19 su ci jógee mana génn
ci biti, jàpp ciw yet sax, di dox,
deesul daan ki ko dóor, waaye dina
dàmp ki mu dóor ngir li mu tëdd
liggéeyul, ak li pajam laaj.

20 «Ku dóor yet jaamam bu góor
mbaa bu jigéen, ba mu dee ciy
loxoom, dees na ko feyul moos.
21 Waaye su jaam ba dundee ba ca
ëllëg sa, mbaa gannaaw-ëllëg sa,
deesu ko feyul ndaxte moomeelu
sangam la.

22 «Su ay góor dee jàppante, ba
kenn ci ñoom dal ci jigéenu wérul,
ba liir bi génn, bu ci genn loraange
toppul, dees na feyloo moos ki dal ci
kawam, ndàmpaay li jëkkër ji laaj,
te ña leen di àtte juboo ca limu pey
ga.

23 «Waaye su ci loraange sababoo
nag, na bakkan fey bakkan, 24 bët
fey bët, bëñ fey bëñ, loxo fey loxo;
tànk fey tànk, 25 lakk-lakk fey lakk-
lakk, tëccu-tëccu fey tëccu-tëccu,
góom fey góom.

26 «Ku dóor ab jaamam bu góor
mbaa bu jigéen, ba tuur bëtam,
na ko goreel ndax bët ba. 27 Su
foqee bëñu jaamam bu góor mbaa
bu jigéen, na ko goreel ndax bëñ ba.

28 «Su aw nag dañee góor mbaa
jigéen, ba rey ko, dóorleen nag wi
ay xeer ba mu dee, te buleen lekk
yàpp wi, waaye boroom nag wi,
yoon toppu ko. 29 Su fekkee ne nag
wi da daan dañe, ñu yégaloon ko
boroom, wattuwu ko, ba nag wi rey
góor mbaa jigéen, dóorleen nag wi
ay xeer, ba mu dee, te teg ci rey
boroom nag wi. 30 Su fekkee ne dees
koo sas ndàmpaay, na fey lim bu ñu
ko mana sas, muy njot-gi-bakkanam.
31 Ba tey itam, su nag wi dañee xale,

ba mu dee, muy góor mbaa jigéen,
na àtte biy benn rekk ci boroom nag
wi. 32 Su nag wi dañee ab jaam ba
mu dee, muy góor mbaa jigéen, na
boroom nag wi fey boroom jaam bi
fanweeri dogi xaalis, te nañu dóor
nag wi ay xeer, ba mu dee.

33 «Su fekkee ne nit dafa ubbi
kàmb gu ube woon, mbaa mu gas
kàmb, wacc ko mu ne ŋàpp, ba
nag mbaa mbaam daanu ci, 34 na
boroom kàmb gi fey; day delloo
boroom mala mi njégu mala mi,
daldi féetewoo mala mi ci dee.

35 «Su nagu nit jamee nagu mo-
roomam, ba mu dee, nañu bokk jaay
nag wiy dund, séddoo njég gi, te
séddoo nag wi dee.

36 «Waaye su fekkee muy nag
wu ñu xam ne da daan dañe, te
boroomam ñàkk koo wattu, bo-
roomam day feye nag wi dee aw nag
wuy dund, daldi féetewoo wi dee.

37 «Ku sàcc aw nag mbaa ab gàtt,
rey ko mbaa mu jaay ko, na feye
wenn nag, juróomi nag; benn gàtt,
mu feye ko ñeenti gàtt.

22

Yoonu Aji Sax ji ñoŋal na alalu nit

1 «Su fekkee dañoo jàpp ab sàcc
guddi, muy toj kër jaambur, bu ñu
ko dóoree, ba mu dee, deesul topp
ki dóor, bakkanu sàcc bi, 2 waaye
su jant xasee fenk, dees na ko topp
bakkanam.

«Ab sàcc nag, bu ñu ko jàppee, na
delloo li mu sàcc rekk. Su fekkee
amu ko, dees koy jaay njaam, ndax
càcc gi.

3 «Su dee ku sàcc mala, muy nag
mbaa mbaam mbaa ab gàtt, te ñu
fekk ko ciy loxoom, muy dund, na
fey ñaaram.

4 «Ku wacc sag jur, mu ruur
toolub jaambur, ba lekk toolam
mbaa tóokëru reseñam, na tànn li
gën ci meññeefum toolu boppam
mbaa tóokëru reseñam, dàmpe ko
boroom tool bi mu lor.

5 «Su fekkee ne dañoo taal sawara,
mu jàpp cib ñag, lakkaale pepp mu
jóore, mbaa pepp mu ñor mu ñu
góobagul, mbaa mu ñoragul, ka
taal sawara wa mooy xala fey li lakk.

6 «Su nit dénkee moroomam
xaalis, mbaa alal, ñu sàcce ko ci kër
ki denc, te ñu jàpp sàcc bi, na sàcc
bi fey ñaari yoon la mu sàcc. 7 Su
ñu ko jàppul nag, na boroom kër gi
sàkku seede àttekat yi, te waat ne,
du moom ci boppam moo aakimoo
alalu moroomam. 8 Saa yu ay nit
jotee ci mbirum nag mbaa mbaam
mbaa gàtt mbaa yére, mbaa lu réer
lu mu doon, ñaar ñi solowoo alal ji,
muy mala mbaa leneen, nañu yóbbu
mbir mi fi kanam àttekat yi. Ku ci
àttekat yi teg tooñ, na fey moroom
mi ñaari yoon.

9 «Su nit dénkee moroomam
mbaam mbaa nag mbaa gàtt mbaa
mala mu mu mana doon, su jur gi
deeyee mbaa mu damm mbaa ñu
sàcce ko àll te amul seede, 10 li leen
di àtte ngiñ lay doon ci Aji Sax ji.
Na ka dencoon mala ma giñ ne jëlu
ko. Na boroom mala mi it nangu
ngiñ li. Ki dencoon du ko fey dara.
11 Waaye su ñu sàccee mala mi ci
këram, moom mi dencoon mooy
delloo boroom. 12 Su fekkee ne rabu
àll a fàdd mala mi, na indi li ci des,
muy firnde. Su boobaa du fey dara.
13 Su nit àbbee juru moroomam, jur
ga damm mbaa mu dee fu boroom
nekkul, na ki àbboon fey. 14 Waaye
su ko boroomam fekkee, du laaj muy
fey. Su fekkee ne dafa bindoon mala
mi ci boroom, di ko fey, na boroom
féetewoo njég, ga ñu binde woon
mala mi, muy peyam.

Yoonu Aji Sax ji rafetal na dundin

15 «Su góor naxee ab janq bu kenn
joxagul warugar, ba tëdde ko, na
fey warugaram, muy jabaram. 16 Su
fekkee ne baayam dafa lànk, ne du
ko ko may it, du tere mu wara fey ci
xaalis lu tollook warugaru janq.

* **22:17** 22.17 Seetal ci *Sarxalkat yi* 19.26 ak 31.

17 «Ab xërëmkat bu jigéen, buleen
ko bàyyi, mu dund*.
18 «Képp ku jaxasoo ak mala, dee
rekk mooy àtteem.
19 «Kuy sarxeel jeneen yàlla ju
dul Aji Sax ji moom rekk, dees koy
faagaagal.
20 «Ab doxandéem, buleen ko lor,
buleen ko not, ndaxte yeen itam ay
doxandéem ngeen woon fa réewum
Misra.
21 «Képp ku dib jëtun akub jirim,
buleen ko néewal. 22 Bu ngeen
leen néewalee déy, bu ñu yuuxoo,
woo ma wall, dinaa dégg seen yuux
moos. 23 Su boobaa sama mer dina
tàng, ma reye leen saamar, seeni
jabar diy jëtun, seeni doom diy
jirim.
24 «Bu ngeen dee lebal ku bokk ci
sama ñoñ, di néew-ji-doole ju ngeen
dëkkal, buleen def ni ab leblekat, di
ko sas ab tegandaay.
25 «Su ngeen nangoo mbubbam
tayle ci seen dëkkandoo, dellooleen
ko ko bala jant a so. 26 Moom doŋŋ la
am ci yére, di ko sànge yaramam; su
ko ñàkkee, lu muy sàngoo ba tëdd?
Te su ma wooyee wall kat, dinaa ci
dégg, ndax man Boroom Yërmande
laa.
27 «Man Yàlla, buleen wax lu
ñaaw ci man, te seen kilifag askan,
buleen wax lu bon ci moom.
28 «Li tuuroo ci seen sàq yu fees,
ak li wale ci seen nalukaay yu rem-
bat, sama cér la; buleen ko yeexe,
te seen taaw yu góor it, man ngeen
leen di sédde. 29 Seen jur gu gudd ak
gu gàtt itam, naka noonu. Juróom
ñaari fan lay nekk ak ndeyam,
bésub juróom ñetteel ba, ngeen jox
ma ko. 30 Te itam nit ñu sell ngeen
wara doon, ñeel ma, kon nag yàppu
mala mu ñu fàdde ci àll bi, buleen
ko lekk; sànnileen ko xaj yi.

23

Àtte laaj na njub ak yërmande

1 «Buleen siiwal ay fen; buleen
lëngoo ak tooñkat, ngir doon seedeb
naaféqam. 2 Buleen seet fi mbooloo
gëna baree, ngeen topp leen ci
jëf ju bon; te it buleen jeng, di
topp mbooloo mu gëna bare ci ab
layoo, di leen seedeel lu toxal dëgg.
3 Néew-doole bi it, buleen ko far cib
layoo.
4 «Su ngeen dajeek seen nagu
noon mbaa mbaamam mu réer, fex-
eleen ba délloosil ko ko. 5 Su ngeen
gisee seen mbaamu noon mu ab
sëf daaneel, buleen ko romb; dim-
balileen seen noon, yékkatil-leen ko
ko.
6 «Buleen jalgati àqu néew-ji-
doole cib layoom. 7 Kàddu gu
dëgguwul, soreleen ko, te ku deful
dara ak kuy def njekk, buleen ko
reylu, ndax nit ku bon, duma ko àtte
mukk àtteb kuy def njekk. 8 Alali
ger nag buleen ko nangu, ndax ger
day gumbaal njàccaar, di safaan
waxi ku nekk ci dëgg.
9 «Ab doxandéem, buleen ko not;
yeen ci seen bopp, jaar ngeen ci
ndoxandéem, ndax ay doxandéem
ngeen woon ca réewum Misra.

Lu jëm ci bési Noflaay

10 «Diiru juróom benni at ngeen di
ji seen tool, for li ci meññe; 11 waaye
atum juróom ñaareel ma, noppal-
leen tool bi, booyal ko; seen néew-
dooley askan wi man cee lekk, li ci
des, rabi àll yi for ko. Seen toolub
reseñ ak seen tóokëru oliw itam,
naka noonu.
12 «Diiru juróom benni fan ngeen
di liggéey, waaye bésub juróom
ñaareel ba, nopplu leen, ndax seen
nag ak seen mbaam mana nop-
plu, seen surga akub doxandéem it
mana astandiku.
13 «Li ma leen wax lépp sàmmleen
ko, te turi yeneen yàlla, buleen ko
tudd; bumu jibe sax seen gémmiñ.

Lu jëm ci bési màggali Israyil

14 «Ñetti yoon cim at ngeen
may jagleel màggal. 15 Màggalu
Mburu mu amul lawiir, wormaal-
leen ko. Diiru juróom ñaari fan
ngeen ciy lekk mburu mu amul
lawiir ni ma leen ko sante, saa

yu jamonoom jotee ci weeru Abiib,
ndaxte ci ngeen génn Misra. Te
itam buleen taxawe loxoy neen
ci sama kanam. 16 Wormaal-leen
màggalu bésu Ngóob mi jëkka ñore
ci tool, yi ngeen di bey, ak màggalu
bésu Farmàngu mi ci ndeetel at
mi, gannaaw bu ngeen dajalee seen
meññeef ba noppi. 17 Ñetti yoon
cim at la seen góor ñépp di teew fi
kanam Boroom bi Aji Sax ji.

18 «Buleen ma rendil benn sarax,
di boole deret jaak lu am lawiir, te
nebbonu jur gu ngeen ma sarxal ci
sama màggal, bumu fanaan ba bët
set.

19 «Ngëneeli meññeef ma jëkka
ñore ca seen suuf, moom ngeen di
yóbbu seen kër Yàlla Aji Sax ji.

«Ab tef, buleen ko togge soowum
yaayam.

Yàlla yeb na bànni Israyil

20 «Te nag man ci sama bopp,
maay yebal malaaka, mu di leen
sàmm ci yoon wi, ba yóbbu leen
bérab ba ma waajal. 21 Bàyyileen
ko xel bu baax, déggal ko te bañ koo
merloo, ndax du leen baal seen moy,
ngir sama tur la taxawe. 22 Waaye su
ngeen ko déggalee ba déggal ko, di
jëfe li ma leen wax lépp, su boobaa
ma noonoo seeni noon, bañ seeni
bañaale.

23 «Bu leen sama malaaka jiitoo,
ba yóbbu leen ca réewum Amoreen
ña ak Etteen ña ak Periseen ña
ak Kanaaneen ña ak Eween ña ak
Yebuseen ña, ba ma faagaagal leen
ñoom ñépp, 24 su boobaa buleen
sujjóotal mukk seeni tuur, di leen
jaamu, mbaa ngeen di roy seeni
aada, waaye yàqteleen seeni tuur te
toj tasar seen tuuri doj, ya fa sampe.
25 Jaamuleen ma, man seen Yàlla
Aji Sax ji, ma barkeel seen dugub
ak seen ndox, boole ci jële wopp ci
seen biir. 26 Su ko defee du kenn
ku ëmbam di yàqu, mbaa mu tëlee
am doom ci seenum réew, te maay
matal sëkk seen limu fan.

27 «Tiitaange laay yebal, mu jiitu
leen. Maay tiital mboolem xeet wu
ngeen fekki, te maay def seen noon
yépp won leen gannaaw. 28 Maay
yebal njàqare lu leen jiitu, dàqal
leen Eween ñi ak Kanaaneen ñi ak
Etteen ñi. 29 Waaye duma leen
dàqandoo ci menn at, lu ko moy
réew mi gent, rabi àll yi mujj bare
lool ci seen kaw. 30 Ndànk-ndànk laa
leen leen di dàqal, ba kera ngeen di
yokku, ba nangu réew mi.

31 «Maa leen di dogal kemug suuf
gu dale géeju Barax yi, ba géeju
waa Filisti, daleeti ca màndiŋ ma,
ba ca dexu Efraat, ndax maay teg
waa réew mi ci seeni loxo, ngeen
dàq leen. 32 Buleen wóllëranteek
ñoom, buleen wóllëranteek seeni
tuur. 33 Buñu dëkke seenum réew,
lu ko moy muy seen ndëgg-sërëx;
ndax dañu leen di xiir ci moy ma,
ba ngeen jaamu seeni tuur.»

24

Yàlla fasoo na kóllëre ak bànni Israyil

1 Mu neeti Musaa: «Yéegal ñëw fi
Aji Sax ji, yaw ak Aaróona ak Nadab
ak Abiyu ak juróom ñaar fukki magi
Israyil, te ngeen sujjóote nee, dànd
ma. 2 Su ko defee yaw rekk yaay
dikk, ba jege ma, man Aji Sax ji,
waaye ñi ci des buñu jegesi, te it
bu mbooloo mi yéegandoo ak yaw.»
3 Musaa dem, yeggeji mbooloo ma
kàdduy Aji Sax ji yépp, ak àttey
yoonam yépp. Mbooloo ma mépp
bokk benn baat, ne ko: «Li Aji Sax ji
wax lépp dinanu ko def.» 4 Ba loolu
weesee Musaa bind na mboolem
kàdduy Aji Sax ji. Mu xëy nag suba
teel, daldi sàkk ab sarxalukaay ca
suufu tund wa, sampaale fa fukki
doj ak ñaar, ñeel fukki giiri Israyil
yaak ñaar. 5 Ba mu ko defee mu
yebal ay ndawi bànni Israyil, ñooña
def ay saraxi rendi-dóomal, boole
ci rendi yëkk yu ndaw yu ñu def
saraxi cant ci biir jàmm, ñeel Aji Sax
ji. 6 Musaa jël genn-wàllu deret ja,
sotti ci ay ndab, la des ca deret ja,
mu xëpp ko ca sarxalukaay ba. 7 Ba
loolu amee mu jël téere ba ñu bind

kóllëre ga, jàngal ko mbooloo ma,
ñuy dégg. Mbooloo ma ne ko: «Li
Aji Sax ji wax lépp dinanu ko def,
ba mu mat sëkk.» 8 Musaa jël deret
ja, wis-wisal ca kaw mbooloo ma, ne
leen: «Lii nag mooy deret ji Yàlla
fase kóllëre gi mu séq ak yeen te mu
aju ci mboolem kàddoom yii.»

9 Ba loolu amee Musaa yéeg, ànd
ak Aaróona ak Nadab ak Abiyu
ak juróom ñaar fukki magi Israyil.
10 Ñu daldi gis Yàllay bànni Israyil.
Lu mel ni dëru per bu safiir a nga
lal tànkam ya, mel ni asamaan, ndax
na mu sete wecc. 11 Waaye njiiti
bànni Israyil ña, loxol Yàlla dalu
leen. Ñoo gis Yàlla, te gannaaw
loolu lekk nañu, naan nañu.

Musaa yéeg na ca tund wa

12 Aji Sax ji waxati Musaa ne
ko: «Yéegal ba ci man ci kaw
tund wi te négandiku fa, ma jox
la àlluway xeer yi ak yoon wi, ak
santaane yi ma ci bind ngir jàngle
ko.» 13 Musaa daldi jóg, mook
Yosuwe, bëkk-néegam. Musaa nag
yéeg ca tundu Yàlla wa. 14 Fekk na
mu wax mag ña ne leen: «Xaarleen
nu fii, ba nu délsi. Aaróona ak Ur a
ngi nii ak yeen; ku ci am mbir mooy
àttelu, demal ci ñoom.»

15 Ba Musaa yéegee ca kaw tund
wa, niir wa daa yiir tund wa, 16 leeru
Aji Sax ja dal ca kaw tundu Sinayi,
niir wa yiir tund wa diiru juróom
benni fan. Bésub juróom ñaareel
ba Aji Sax ji àddoo ca digg niir wa,
woo Musaa. 17 Melow leeru Aji Sax
jaa ngay nirook sawara wuy tàkk ca
njobbaxtalu tund wa, bànni Israyil
di gis. 18 Musaa yéeg ca kaw tund
wa ba tàbbi ca biir niir wa, di wéy.
Musaa nekk na ca kaw tund wa
ñeent fukki guddi ak ñeent fukki
bëccëg.

Lu jëm ci jaamookaay bi

25

1 Aji Sax ji waxati Musaa ne ko:
2 «Waxal bànni Israyil ne leen, ñu
indil ma ab jooxe. Ci képp ku
am yéeneem ngeen di nangoo sama
jooxe, indil ma ko. 3 Jooxe bi
ngeen di nangoo ci ñoom di wurus
ak xaalis ak xànjar, 4 ak wëñ gu
baxa te laal yolet ak wëñ gu xewar
ak gu xonq curr ak wëñu lẽe, ak
kawari bëy 5 ak deri kuuyu xar yu
ñu wulli, sóob ko xonqal, ak deri
piipi* ak banti séng†, 6 ak diwu
oliw gu ñuy taaloo, ak ndàbb luy
xeeñal diwu pal, di xeeñal cuuraay,
7 ak peri onigsë, ak yeneen per yu
ñuy tapp ci xar-sànnim sarxalkat bu
mag ba ak kiiraayal dënnam. 8 Na
ma bànni Israyil defaral kër gu sell,
ndax ma dëkk ci seen biir. 9 Na
lépp dëppoo ak li ma lay won. Muy
misaalu xaymab jaamookaay bi, di
misaalu mboolem ay jumtukaayam,
lépp defeleen ko noonu.

Lu jëm ci gaal giy def àlluway seede si

10 «Defarleen gaalu dénku séng,
guddaayam di ñaari xasab‡ ak genn-
wàll, yaatuwaayam di xasab ak
genn-wàll; taxawaayam di xasab ak
genn-wàll. 11 Nañu ko xoob wurusu
ngalam. Biir ak biti lañu koy xoob,
sàkkal ko kéméju wurus, gu ko wër.
12 Móolalal gaal gi ñeenti lami wu-
rus yu ñuy takk ci ñeenti tànk yi;
ñaari lam, wet gii; ñaar wet gee.
13 Yettlul ay banti njàppuy séng te
nga xoob bu ci nekk wurus. 14 Su ko
defee nga roof njàppu yi ci lam, yi
ci weti gaal gi, ngir ñu di ko yóbboo
gaal gi. 15 Ci lami gaal gi la njàppu
yiy des te bañ cee jógeeti. 16 Yebal ci
gaal gi àlluway seede si ma lay jox.

17 «Defarlul kubeer gu ñuy amale
njotlaay gu wurusu ngalam ngir gaal
gi. Na guddaayam di ñaari xasab ak
genn-wàll, yaatuwaayam di xasab
ak genn-wàll. 18 Tëgglul ñaari

---

* 25:5 25.5 piipi rabu géej la, bu der ba nooy te ndox du ko dugg. † 25:5 25.5 séng: am na ñu koy wooye kasiya. ‡ 25:10 25.10 xasab mooy guddaayu loxo, diggante catu baaraamu digg ak conc.

malaakay serub yu wurus te nga
féetale leen ak ñaari cati kubeeru
njotlaay ga. 19 Defal cat lii ab serub,
cat lee ab serub te nanga móolaale
kubeer gi ak serub yi ci ñaari cat
yi, ñu ànd di benn. 20 Na serub
yi tàllal seeni laaf, jëme kaw te
nañu yiire kubeeru njotlaay gi seeni
laaf. Nañu janoo, te na seeni kanam
jublook kubeeru njotlaay gi. 21 Tegal
kubeeru njotlaay gi ci kaw gaal
gi, gannaaw boo ci yebee àlluway
seede si ma lay jox. 22 Foofa laay
dajeek yaw; fa tiim kubeeru njotlaay
ga, ca diggante ñaari serub ya ca
kaw gaalu seede sa, fa laa lay waxe
mboolem lu ma lay sant, ñeel bànni
Israyil.

Lu jëm ci taabalu mburum sarax mi

23 «Defarlul taabalu bantu
séng, guddaayam di ñaari xasab,
yaatuwaayam di xasab, tax-
awaayam di xasab ak genn-wàll.
24 Xoob ko wurusu ngalam te defal
ko kéméju wurus gu ko wër. 25 Defal
ko pegg bu ko wër bu tollu ci ñeenti
baaraam, te sàkkal pegg ba wombu
wurus, wërale ko. 26 Defarlul ko
ñeenti lami wurus te takk lam ya
ca ñeenti wet ya, fa fareek ñeenti
tànk ya. 27 Na lam yi dendeek pegg
bi, ngir mana téye njàppu, yi ñuy
yóbboo taabal ji. 28 Yettlul ay njàppu
yu bantu séng, nga xoob njàppu yi
wurus, ñu di ko yóbboo taabal ji.
29 Sàkkal ko ay ndabam yu tell aki
mbàttoom aki njaqam, ak këllam yi
ñuy tuuroo. Te wurusu ngalam ngay
def lu ci nekk. 30 Tegal mburum
teewal mi ci kaw taabal ji, mu nekk
ci sama kanam ba fàww.

Lu jëm ci tegukaayu làmp bi

31 «Defarlul tegukaayu làmp bu
wurusu ngalam. Tegukaay ba, dees
koy tëgg. Na taatu tegukaay ba
ak per ba ànd aki kaasam aki
kàmbóotam aki mbaram, lépp di
benn. 32 Juróom benni car ñooy
soqikoo ca wet ya, ñetti car ci gii
wet, ñett ca ga ca des. 33 Benn
car day am ñetti kaas yu bindoo ni
tóor-tóoru garabu amànd§, kaas bu
ci nekk ànd ak ay kàmbóotam aki
mbaram, car ba ca topp am ñetti
kaas yu bindoo ni tóor-tóoru garabu
amànd, kaas bu ci nekk ànd aki
kàmbóotam aki mbaram, juróom
benni car, ya soqikoo ca per ba, daj.
34 Gannaaw loolu peru tegukaayu
làmp ba itam day am ñeenti kaas
yu bindoo ni tóor-tóoru garabu
amànd, ànd ak ay kàmbóotam aki
mbaram. 35 Ab kàmbóot ay ronu yii
ñaari car, jàpp ca; beneen kàmbóot
ronu ñaari car ya ca topp, jàpp
ca, ab kàmbóot ronu ñaari car ya
mujj, jàpp ca, juróom benni car,
ya soqikoo ca peru làmp ba, daj.
36 Kàmbóot ya ak car ya dañuy ànd
ak tegukaay ba, di benn, lépp doon
lu ñu tëgge wenn dogu wurusu
ngalam. 37 Defarlul juróom ñaari
làmpam. Te na làmp ya tege tegin
wuy leeral ca kanam tegukaay ba.
38 Ñiimi feyukaayu làmp yi ak andi
làmp yi na doon wurusu ngalam.
39 Fanweeri kiloy wurusu ngalam ak
juróom*, ci lees di sàkk tegukaayu
làmp bi, ak mboolem li mu àndal.
40 Nanga xool te topp misaal, yi ñu
la ciy won ci kaw tund wi.

26

Lu jëm ci sori xaymab jaamookaay bi

1 «Xaymab jaamookaay bi nag,
defare ko fukki sori rabali lẽe, mu
ànd ak wëñ gu baxa te laal yolet
ak wëñ gu xewar ak gu xonq curr,
te nga ñawaale ca nataali serub.
2 Guddaayu sor bu nekk na doon
ñaar fukki xasab ak juróom ñett,
yaatuwaay ba di ñeenti xasab, te sor
yépp ay tolloo. 3 Yii juróomi sor day
taqloo ca guddaay ba, juróomi sor
ya ca des taqloo noonu. 4 Ñawlul
ay takku yu baxa te laal yolet ca

§ **25:33** 25.33 garabu amànd xeetoo naak gerte-tubaab. * **25:39** 25.39 Mu yemook benn nattu diisaay bu ñu daan jëfandikoo, ñu di ko wax talaŋ.

catal sor, ba mujj ca benn taqalante
ba, te ñawe ko noonu itam ca catal
sor, ba jeexal taqalante ba ca des.
5 Juróom fukki takku ngay def ci
catal benn sor bi, ak juróom fukki
takku ci catal sor, bi jeexal taqalante
bi ci des, te na takku yi yemoo. 6 Su
ko defee nga defarlu juróom fukki
lonku yu wurus yu ñuy jokklee sor
yi, ba jaamookaay bi doon benn.

7 «Te itam ràbblul ay sori kawari
bëy, ngir def ko ñaareelu xayma,
muy kiiraay ci kaw jaamookaay
bi. Fukk ak benn la sor yiy doon.
8 Guddaayu sor bu nekk di fan-
weeri xasab, yaatuwaay bi di ñeenti
xasab, te fukki sor yeek benn yépp
ay tolloo dayo. 9 Taqleel yii juróomi
sor, juróom benni sor yi ci des it
noonu, te juróom benneelu sor bi,
nanga ko lem, fi féeteek kanam
xayma bi. 10 Sàkkal juróom fukki
takku ci catal sor, bi mujj ci benn
taqalante bi, ak juróom fukki takku
ci catal sor, bi jeexal taqalante bi ci
des. 11 Sàkkal juróom fukki lonku yu
xànjar te nga we lonku yi ci takku
yi, daldi jokkle ñaari taqalante yi,
muy benn xayma. 12 Liy lang te
ëppe ci sori xayma bi nag, di be-
neen genn-wàllu sor bi, na lange ci
gannaaw jaamookaay bi. 13 Waaye
benn xasab bi ëppe wet gu nekk ci
guddaayu sori xayma bi, na lange
ci ñaari weti jaamookaay bi, ngir
yiire ko ko. 14 Nanga defarlul xayma
bi malaanum deri kuuy yu ñu sóob
xonq, ak meneen malaanum deri
piipi muy tege ca kawam.

Lu jëm ci kenuy jaamookaay bi

15-17 «Sàkkalal jaamookaay bi ay
làcci bantu séng yuy sampe. Na
làcc wu nekk am ñaari kenu yu
ñu lëkklee galan yu ndaw, te nga
def làcci jaamookaay bi yépp noonu.
Na taxawaayu làcc wu nekk di
fukki xasab, yaatuwaay bi di xasab
ak genn-wàll. 18 Ci wàllu làcci
jaamookaay bi, sësaleel ñaar fukki
làcc fi féete bëj-saalum, 19 boole
kook ñeent fukki tegukaayi xaalis
yuy ronu kenuy ñaar fukki làcc
yi, ñaari tegukaay ay ronu làcc
wi jiitu ngir ñaari kenoom yi muy
àndal, ñaari tegu topp ci, ronu wépp
làcc wu ci topp, ngir ñaari kenoom
yi muy àndal. 20 Geneen wetu
jaamookaay gi féete bëj-gànnaar
itam, na doon ñaar fukki làcc 21 ak
seeni ñeent fukki teguy xaalis, ñaari
tegu ronu làcc wi jiitu, ñaari tegu
topp ci, ronu wépp làcc wu ci topp.
22 Gannaawu jaamookaay gi féete
sowu, sàkkal ko juróom benni làcc;
23 nga teg ci ñaari làcc ngir colli
jaamookaay bi ci gannaaw. 24 Nañu
àndandoo ci suuf te lëkkoo ca kaw
ci benn lam kepp. Noonu lañuy
bindoo ñoom ñaar; ñooy doon
ñaari coll yi. 25 Muy juróom ñetti
làcc ak seen teguy xaalis, di fukki
tegu ak juróom benn, ñaari tegu
ronu làcc wi jiitu, ñaari tegu topp
ci, ronu wépp làcc wu ci topp.

26 «Nanga sàkk itam ay galani
bantu séng: juróomi galan yuy ànd
ak làcc yi ci genn wetu jaamookaay
bi, 27 ak juróomi galan ngir làcci
wet gi ci des, ak juróomi galan ngir
làcc, yi ci gannaaw jaamookaay bi,
fi féete sowu. 28 Galanu digg bi, ci
digg làcc yi lay nekk, dale ko cat
ba cat. 29 Xoobal làcc yi wurus te
nga sàkkal làcc wu ci nekk ay lami
wurus yuy téye galan yi, te nga xoob
galan yi it wurus. 30 Su ko defee nga
taxawal jaamookaay bi, ni ñu la ko
wone ci kaw tund wi.

Lu jëm ci rido bi

31 «Sàkkal rido bu ñu ràbbe wëñ
gu baxa te laal yolet, ak wëñ gu
xewar ak gu xonq curr, ak wëñu
lẽe, ñu ñawaale ca nataali serub,
32 te nga wékk ko ci ñeenti jëni
séng yu ñu xoob wurus, jën yi ànd
ak seen wékkukaayi wurus, te nga
móolal jën yi ñeenti teguy xaalis.
33 Wewal rido bi ci ron lonku yi, su
ko defee nga yóbbu gaalu àlluway
seede si foofu ci gannaaw rido bi,
rido bi xàjjaleel leen bérab bu sell
bi, ak bérab bu sell bee sell. 34 Tegal

kubeer ga ñuy amale ag njotlaay ca
kaw gaal ga àlluway seede sa dence,
ca biir bérab bu sell baa sell. 35 Tegal
taabal ja ca biti, ca kanam rido ba,
te nga teg tegukaayu làmp ba ca
wetu bëj-saalumu jaamookaay ba,
mu jàkkaarlook taabal ja, taabal ja
nag, nga tege ko wetu bëj-gànnaar.

Lu jëm ci kiiraayal buntu xayma bi

36 «Sàkkalal buntu xayma bi ki-
iraay lu ñu ràbbe wëñ gu baxa
te laal yolet, ak wëñ gu xewar ak
gu xonq curr ak wëñu lẽe, muy
liggéeyu ràbb bu rafet. 37 Nga
sàkkal nag kiiraay li juróomi jëni
séng, xoob wu ci nekk wurus, seeni
wékkukaay di wurus, te nga móolal
jën yi juróomi teguy xànjar.

27

Lu jëm ci sarxalukaay bi

1 «Nanga defare sarxalukaay bi
bantu séng, guddaay bi di juróomi
xasab, yaatuwaay bi di juróomi
xasab; ab kaare la sarxalukaay biy
doon, taxawaayam di ñetti xasab.
2 Defaral ko ay béjjénam ci ñeenti
koñ yi ci kaw. Béjjén yi, dees
koy liggéeyaaleek sarxalukaay ba,
ñu ànd di benn, te nanga xoob
sarxalukaay bi xànjar. 3 Sàkkal
ay ndabi tibbukaayu dóomam, ak
ay ñiitukaayam, ak ay këllam, ak
ay cappukaayam aki andam. Defal
jumtukaayam yépp xànjar. 4 Sàkkal
ko caax bu ñu tëgge xànjar te nga
sàkkal caaxu xànjar bi ñeenti nopp
ci ñeenti collam. 5 Tegal caax bi,
mu ronu peggu sarxalukaay bi, te
dale ci suuf ba ci digg sarxalukaay
bi. 6 Sàkkalal sarxalukaay bi ay
njàppuy bantu séng, te nga xoob lu
ci nekk xànjar, 7 te nga roof njàppu
yi ci nopp yi, su ko defee njàppu
yi des ci ñaari weti sarxalukaay bi,
ngir bu ñu koy yóbbu. 8 Pax ngay
def sarxalukaay bi ci biir; nga defare
ko ay xànq yu tàppandaar. Na ñu la
ko wone ca kaw tund wa rekk lañu
koy defe.

Lu jëm ci ëttu jaamookaay bi

9 «Nanga sàkkalal jaamookaay bi
ab ëtt: guddaayu ëtt bi ci wetu bëj-
saalum, téeméeri xasabi sori rabal
yu ñu ràbbe wëñu lẽe moo koy ub, ci
genn wet googu. 10 Jëni jaamookaay
bi ñaar fukk lay doon, seen ñaar
fukki tegu di xànjar, wékkukaay
yeek galani jën yi di xaalis.
11 «Naka noonu it ci wetu bëj-
gànnaar, guddaay bi di téeméeri
xasabi sori rabal, ak seen ñaar fukki
jën yu seen ñaar fukki teguy xànjar
ronu, wékkukaay yeek galani jën yi
di xaalis.
12 «Yaatuwaayu ëtt bi, fi féete
sowu, juróom fukki xasabi sori rabal
a koy ub, seeni jën di fukk, seeni
tegu di fukk.
13 «Yaatuwaayu ëtt bi, fi féete
penku ci kanam, juróom fukki xasab
la: 14 fukki xasabi sori rabal ak
juróom moo ub ëtt bi ci googu wet,
seeni jën di ñett, seeni tegu di ñett.
15 Wet gi ci des it, fukki xasabi sori
rabal ak juróom, seeni jën di ñett,
seeni tegu di ñett. 16 Buntu ëtt bi
nag, na doon lafu ñaar fukki xasab,
wu ñu defare wëñ gu baxa te laal
yolet, ak wëñ gu xewar ak gu xonq
curr ak wëñu lẽe, muy liggéeyu
ràbb bu rafet, ay jënam di ñeent,
seeni tegu di ñeent.
17 «Jën ya wër ëtt ba yépp,
dees koy lëkklee galan yu xaalis,
wékkukaayi jën yi di xaalis, seeni
tegu di xànjar.
18 «Guddaayu ëtt bi téeméeri
xasab lay doon, yaatuwaay bi di
juróom fukk, taxawaayu wet yi di
juróomi xasab, sor yi ñu ràbbe
lépp di wëñu lẽe, tegu yi di
xànjar. 19 Mboolem jumtukaayi
yi ñuy liggéeye ci jaamookaay bi,
ba ci mboolem xeri xaymaam, ak
mboolem xeri ëtt bi, lépp xànjar lay
doon.

Lu jëm ci santaane, yi sarxalkat yi sasoo

Lu jëm ci diwu làmp bi

20 «Yaw nag, santal bànni Israyil,
ñu indil la diwu segalu oliw gu set
gu ñuy taaloo, ngir làmp yi dëkke
tàkk. 21 Ci biir xaymab ndaje mi* la
Aaróona ak doomam yu góor di teg
làmp yi, ci kanam rido bi làq gaalu
àlluway seede si, ñuy fanaanee tàkk
ngoon ba bët set, fi kanam Aji Sax
ji. Dogal a ngoogu, war bànni Israyil
fàww, ñoom ak seen askan.

28

Lu jëm ci yérey sarxalkat yi

1 «Léegi nag yaw, nanga seppee
ci bànni Israyil sa mag Aaróona, ak
doomam yu góor, nga woo leen fi
yaw, ñu di ma sarxalal: Aaróona ak
doomam yu góor, Nadab ak Abiyu
ak Elasar ak Itamar. 2 Sàkkalal
sa mag Aaróona yérey sellnga ngir
daraja, ak teraanga bu sarxalkat
wara yelloo. 3 Dangay sant mboolem
liggéeykat yu xareñ, yi ma feesal
xelum xareñte, ñu defar yérey
Aaróona, ngir fal ko, mu di ma sarx-
alal. 4 Yii yére nag lañu koy defaral:
kiiraayal dënn ak ab xar-sànni ak ab
fëxya, ak mbubb mu gudd mu ñu
ràbb, ak kaala ak laxasaay. Yérey
sellnga lañuy defal sa mag Aaróona
ak doomam yu góor, ngir ñu di ma
sarxalal. 5 Liggéeykat yooyu ñooy
jël wëñi wurus, ak wëñ gu baxa te
laal yolet, ak wëñ gu xewar, ak gu
xonq curr, ak wëñu lëe ngir liggéeye
ko.

Lu jëm ci xar-sànni mi

6 «Nañu ràbbe xar-sànni mi wëñu
wurus, ak wëñ gu baxa te laal yolet,
ak wëñ gu xewar ak gu xonq curr ak
wëñu lëe, ñu ñawaale ci ay nataal.
7 Ñaari ngàlli mbagg yu ñuy faste la
xar-sànni miy am, ñu di leen fastee
ci ñaari cat yi. 8 Ngañaay liy tege
ci kaw xar-sànni mi, ni xar-sànni mi
lañu koy liggéeye, mu ànd ak moom,
di benn, di wëñu wurus, ak wëñ gu
baxa te laal yolet, ak wëñ gu xe-
war, ak gu xonq curr, ak wëñu lëe.
9 Nanga jël ñaari peri onigsë, nga
ñaas ci turi doomi Israyil yu góor:
10 yii juróom benni tur ci benn per,
juróom benni tur yi ci des ci beneen
per bi, tur yi toppante, ni boroom
tur yi toppantee ci juddu. 11 Ni ko ab
liggéeykat bu farewoo mbindum doj
di defe, ni lañuy ñaase turi doomi
Israyil yu góor ci kaw ñaari per yi,
mu mel ni ni ñuy ñaase xàmmikaay
yi ñuy torloo, te nañu we per yi
ci ay ŋankukaayi wurus. 12 Tappal
ñaari per yi ci kaw ngàlli waggi
xar-sànni mi, per yi wuutu bànni
Israyil, Aaróona gàddu seeni tur ci
kaw ñaari ngàlli waggam, fi kanam
Aji Sax ji, ngir saxal ag pàttliku.
13 «Sàkkal ay ŋankukaayi wurus,
14 ak ñaari caqi wurusu ngalam, bu
ci nekk nga rawaase ko nig buum,
ba noppi nga we caq yu rawaasoo
yooyu ci ŋankukaay yi.

Lu jëm ci kiiraayal dënn bi

15 «Nanga sàkk kiiraayal dënn bi
ñuy jëfoo cib àtte, ñu liggéeyaale ko
ay nataal ni xar-sànni mi, te nañu ko
ràbbe wëñu wurus, ak wëñ gu baxa
te laal yolet, ak wëñ gu xewar, ak
gu xonq curr, ak wëñu lëe. 16 Ab
kaare bu ñu lem lay doon, guddaay
bi di ŋaraleb baaraamu déy ak digg,
yaatuwaay bi di ŋaraleb baaraamu
déy ak digg. 17 Nanga we ay per ci
kaw kiiraayal dënn bi, nga def ko
ñeenti làngi per. Làng gi jiitu, peru
sarduwan ak peru topaas ak peru es-
karbukal moo cay nekk; 18 ñaareelu
làng gi di peru emëródd ak peru
safiir ak peru jamaa; 19 ñetteelu
làng gi di peru yasent ak peru agaat
ak peru ametistë; 20 ñeenteelu làng
gi di peru kirsolit ak peru onigsë
ak peru jàspë, te per bu ci nekk,
ŋankukaayu wurus lees koy wewe.
21 Per yeek turi doomi Israyil ñooy
tolloo ab lim: muy fukk ak ñaar,
ni tur yi tollu. Dees ciy ñaas tur
yi ni xàmmikaayi torlu, ku nekk ak
turam, ba fukki giir yeek ñaar daj.

* **27:21** 27.21 xaymab ndaje ma: dees na ko wooye jaamookaay ba, ba tey.

22 «Nanga sàkkal kiiraayal dënn bi
ñaari caqi wurusu ngalam yu ciy
tege, te rawaasoo ni ay buum, 23 ak
ñaari jaaroy wurus yu ñuy takk ci
ñaari cati kiiraayal dënn bi ci kaw,
24 te nga nas ñaari buumi wurus yi
ci ñaari jaaro, yi ci cati kiiraay li.
25 Yeneen ñaari cati buumi wurus
yi, nga we leen ci ñaari ŋankukaay,
yi ci kaw ngàlli waggi xar-sànni mi,
ci kanam. 26 Sàkkal ko it ñaari
jaaroy wurus yu ñuy we ci ñaari
cati suufi kiiraay li, fi féete biir,
wet gi tafu ci xar-sànni mi. 27 Nga
sàkkalaat ko yeneen ñaari jaaroy
wurus yooy we ci suufu ngàlli xar-
sànni mi, fi féete kanam, dendeek
sofu ngàll yi, te tiim ngañaayu xar-
sànni mi. 28 Kiiraayal dënn bi, buum
gu sew gu baxa te laal yolet, moom
lees koy téyee, lëkklee ko jaaroy ki-
iraay leek jaaroy xar-sànni mi, su ko
defee kiiraay li dëkke tiim ngañaay
li, ba du teqlikook xar-sànni mi.
29 Aaróona nag nay tegoo turi bànni
Israyil ci kaw kiiraayal dënn bi ñuy
àttee, tur yi tafu ci xolam, saa yuy
dugg ci bérab bu sell bi, ngir saxal
pàttliku ba fàww fi kanam Aji Sax ji.
30 Nanga yeb ci biir kiiraayal dënn bi
ñuy àttee, jumtukaayi tegtal yooyu
di Urim ak Tumim[*], ngir ñu tafu
ci xolu Aaróona, saa yuy taxawi fi
kanam Aji Sax ji. Noonu la Aaróona
di dëkke yóbbaale ci kaw xolam
jumtukaayi àtte yu bànni Israyil, saa
suy taxawi fi kanam Aji Sax ji, ba
fàww.

Lu jëm ci yére yu sell, yi ci des

31 «Fëxya bi xar-sànni miy tege,
lépp, wëñ gu baxa te laal yolet nga
koy liggéeye ba mu daj. 32 Na baatu
fëxya bi nekk ci digg bi, mel ni baatu
mbubbam xare, te nañu ko ombe
omb bu dëgër ba mu daj, ngir du
xottiku. 33 Nanga takk ci ombu fëxya
bi ba mu daj, ay doomi gërënaat yu
ñu defare wëñ gu baxa te laal yolet,
ak wëñ gu xewar ak gu xonq curr, te
diggante gërënaat yi, nga doxale ci
ay jóolóoli yu wurus ba omb bi daj.
34 Ab jóolóolib wurus, ab doomu
gërënaat, ab jóolóolib wurus, ab
doomu gërënaat, ba ombu fëxya bi
daj. 35 Na ko Aaróona sol bu nekkee
ci liggéeyu sarxaleem. Su ko defee
coowal jóolóoli yi di jib, ba buy jàll
ci biir bérab bu sell bi, jëm fi kanam
Aji Sax ji, mbaa mu di ci génne, du
tax mu dee.

36 «Sàkkal dogu wurusu ngalam
wu tell, nga ñaas ci mbind mii ni
ñuy ñaase mbindum torlu: “Lu sell
a ngii, ñeel Aji Sax ji.” 37 Takke ko
buum gu baxa te laal yolet ci kaw
kaala gi, mu féete kanam. 38 Na tafu
ci jëwu Aaróona, mu gàddoo ko ay
wu tukkee ci lu bànni Israyil moy ci
wàllu yëf yu sell yi ñu wara sellal
ci seen mboolem sarax yu sell. Na
nekk fàww ci jëëm, ndax Aji Sax ji
nangul leen.

39 «Mbubb mu gudd mi nag,
nanga ko ràbbe wëñu lẽe, kaala
gi itam di wëñu lẽe. Te laxasaay
gi, liggéeyu ràbb bu rafet lay doon.
40 Doomi Aaróona yu góor yi itam,
sàkkal leen ay mbubb. Sàkkal leen
ay laxasaay, te ay kaala it, sàkkal
leen ko ngir daraja ak teraanga bu
sarxalkat wara yelloo. 41 Nanga
solal yooyii sa mag Aaróona, mook
ay doomam yu góor, te nga sotti
leen diwu pal[†] gi, dénk leen seen
sas. Noonu nga leen di sédde céru
sellnga, ñu di ma sarxalal. 42 Sàkkal
leen ay tubéyi njiitlaayi lẽe, ñu
sànge ko seeni cér, dale ko ci ndigg
li ba ci lupp yi. 43 Na Aaróona aki
doomam jiitloo loolu, bu ñuy dugg
ci xaymab ndaje mi, mbaa ñuy jegeji
sarxalukaay bi, ngir liggéey ci bérab
bu sell bi, ndax ñu baña yóbbe seen
bopp mbugal, muy seen dee. Na
Aaróona ak askanam sàrtoo loolu
fàww.

---

* **28:30** 28.30 Urim boobu ak Tumim ba, sarxalkat baa ko daan jëfandikoo, ngir xam lu Yàlla namm. Xameesul nag nan lañu ko daa jëfandikoo, waaye jombul mu nirook ab tegoo bant. † **28:41** 28.41 diwu pal: seetal ci 30.22-33.

29

Lu jëm ci sarxalkat yeek seen
xewu colu
1 «Lii nag mooy li nga leen di defal,
ngir sédd leen céru sellnga, ngir ñu
di ma sarxalal: Dangay jël yëkk wu
ndaw ak ñaari kuuy yu amul sikk,
2 ak mburu yu mag yu amul lawiir,
ak kàmp yu sew yu amul lawiir
yu ñu xiiwaale diw, ak mburu yu
tàppandaar yu amul lawiir, ñu wis
diw ca kaw, te sungufu bele su mucc
ayib ngay defare yooyu. 3 Yebal lépp
ci benn pañe te jébbale ko, mook
yëkk wu ndaw wi ak ñaari kuuy
yi. 4 Yóbbul Aaróona ak doomam yu
góor, ba ca bunt xaymab ndaje ma,
nga sang leen. 5 Nga jël yére yi nag,
solal Aaróona mbubb mu gudd mi,
ak fëxyab xar-sànni mi, teg ci xar-
sànni mi, tegaat ci kiiraayal dënn
bi, daldi koy takkal ngañaay liy tege
ci xar-sànni mi. 6 Su ko defee nga
kaala ko, takkal ko meeteel gu sell
gi, fi kanam kaala gi. 7 Te nga jël
diwu pal gi, sotti ko ci kaw boppam,
diw ko. 8 Bu loolu weesee, nga
ne doomi Aaróona ñu jegesi, nga
solal leen seeni mbubb, 9 kaala leen,
te takkal Aaróona ak doomam yu
góor ay laxasaay. Su ko defee ñu
féetewoo céru sarxalkat, muy dogal
bu sax dàkk.
«Noonu ngay sase Aaróona ak
doomam yu góor. 10 Nanga yóbbu
yëkk wu ndaw wi ba ci bunt xaymab
ndaje mi, Aaróona aki doomam teg
seeni loxo ci kaw boppu yëkk wi,
11 nga daldi rendi yëkk wi fi kanam
Aji Sax ji, fi bunt xaymab ndaje mi.
12 Sàkkal ci deretu yëkk wu ndaw
wi, nga capp ci sa baaraam, diw ci
béjjéni sarxalukaay bi, te nga tuur li
des ci deret ji ci suufu sarxalukaay
bi. 13 Jëlal mboolem nebbon bi sàng
yérey biir yi, ak bàjjo bi ci res wi,
ak ñaari dëmbéen yi ànd ak nebbon
bi ci kaw dëmbéen yi, nga boole
lépp def ko saraxu taal-saxaral ci
kaw sarxalukaay bi. 14 Seen saraxu
póotum bàkkaar a ngoogu. Li des
ci yàppu yëkk wi, boole kook der bi,
ak sébbriit mi, nga génne ko dal bi,
lakk ko.
15 «Menn kuuy mi, jël ko, Aaróona
aki doomam teg seeni loxo ci boppu
kuuy mi, 16 ba noppi, nga rendi kuuy
mi, jël deret ji, xëpp ko ci peggi sarx-
alukaay bi yépp ba mu daj. 17 Kuuy
mi, ay dog nga koy dogat, daldi raxas
yérey biir yi ak yeel yi, teg ci kaw
dog yi ak bopp bi. 18 Lakkal kuuy
mépp ci kaw sarxalukaay bi. Saraxu
rendi-dóomal la, ñeel Aji Sax ji, di
xeeñ xetug jàmm; saraxu sawara la,
ñeel Aji Sax ji.
19 «Jëlal kuuy mi ci des, Aaróona
ak doomam yu góor teg seeni loxo
ci boppu kuuy mi. 20 Su ko defee
nga rendi kuuy mi, sàkk ci deret
ji, taqal ci tabanum noppu ndijooru
Aaróona ak tabanum noppu ndi-
jooru doomam yi, te nga taqal ci
seen baaraamu déyu ndijoor, ak
seen baaraamu tànku ndijoor bu
mag. Boo noppee, nga xëpp li des
ci deret ji ci peggi sarxalukaay bi
yépp ba mu daj. 21 Sàkkal ci deret
ji ci sarxalukaay bi, ak ci diwu pal
gi, nga wis-wisal ko ci kaw yaramu
Aaróona ak ci kawi yéreem, wis-
wisal ko ci kaw yarami doomam ak
ci seen kawi yére. Su ko defee
Aaróona sell, mooki yéreem, ay
doomam it sell, ñook seeni yére.
22 «Kuuy mi, nanga ci génne li
ci duuf: calgeen bi, ak nebbon bi
sàng yérey biir yi, ak bàjjo bi ci res
wi, ak ñaari dëmbéen yeek nebbon
bi ci seen kaw, ak tànku ndijoor
bu kanam bi, ndax kuuyum colug
sarxalkat yi la. 23 Pañe biy taaje
fi kanam Aji Sax ji te def mburu
yu amul lawiir nag, nanga ci sàkke
menn mburu mu tàppandaar, ak
menn mburu mu ñu xiiwe diwu
oliw, ak menn mburu mu gëna sew.
24 Nga boole lépp, teg ko ci loxoy
Aaróona aki doomam, ñu def ko
saraxu yékkati-jébbale, ñeel Aji Sax
ji. 25 Nga daldi koy nangoo ci seeni
loxo, lakk ko ci kaw sarxalukaay bi,
boole kook saraxu rendi-dóomal bi,

muy xeeñ xetug jàmm fi kanam Aji
Sax ji. Saraxu sawaraa ngoogu, ñeel
Aji Sax ji.

26 «Nanga jël dënn bi bokk ci
kuuyum xewu colug Aaróona, nga
def ko saraxu yékkati-jébbale, ñeel
Aji Sax ji. Loolu moo cay sa wàll.
27 Nanga ber dënn bi ñu def saraxu
yékkati-jébbale, mook tànkub jooxe
bi ñu def saraxu yékkati-jébbale, te
ñu jooxee ko ci kuuyu colu gi, ñeel
Aaróona aki doomam. 28 Aaróona
aki sëtam la loolu di doon seen
cér bu bànni Israyil di warlook
ñoom ba fàww, ndax ab jooxe la;
jooxe bu bànni Israyil di génnee ci
seen saraxi cant ci biir jàmm, muy
seenub jooxe, ñeel Aji Sax ji.

29 «Yérey Aaróona yu sell yi
nag, gannaaw bu dëddoo, dees koy
féetale ay doomam, ñu fale leen ko
ci seen xewu colug carxal. 30 Diiru
juróom ñaari fan, ci la sarxalkat bi
koy wuutu ci doomam yu góor, di sol
yére yooyu, moom miy dugg ci biir
xaymab ndaje mi, ci biir bérab bu
sell bi.
31 «Nanga jël kuuyu xewu colu
gi, nga baxal yàpp wi ci bérab bu
sell. 32 Aaróona aki doomam ñooy
lekk yàppu kuuy mi ci bunt xaymab
ndaje mi, boole kook mburu mi ci
pañe bi. 33 Ñam yooyu, ña koy lekk
mooy ña muy seen saraxu njotlaay,
keroog ca seen xewu colu, ga ñu leen
tabbe ngir sellal leen. Waaye keneen
du ci lekk, ndaxte ñam wu sell la.
34 Bu lenn ci yàppu colu gi mbaa
lenn ci mburu mi fanaanee ba bët
set, nañu lakk loola ca fanaan ba mu
jeex. Deesu ko lekk, ndaxte ñam wu
sell la.
35 «Noonu ngay def ak Aaróona
aki doomam, ni ma la ko sante rekk.
Diiru juróom ñaari fan ci nga leen
di sas, 36 te aw yëkk ngay def saraxu
póotum bàkkaar bés bu nekk, muy
seen njotlaay, di njotlaay liy setal
sarxalukaay bi. Te itam nanga diw
sarxalukaay bi ag diw, sellale ko ko.
37 Diiru juróom ñaari fan ngay defal
sarxalukaay bi saraxu njotlaayam,
sellale ko ko, ba sarxalukaay bi doon
lu sella sell. Lépp lu laal sarx-
alukaay bi day séddu ci sellaayam.

Lu jëm ci sarax yi war bés bu nekk

38 «Lii mooy li ngay rendi ci
kaw sarxalukaay bi: ñaari kuuyi
menn at, bés bu nekk ba fàww.
39 Menn kuuy mi, nga rendi ko ci
suba, meneen kuuy mi, diggante
ngoon, ba jant di so. 40 Sàkkal
ñetti kilo, yemook benn fukkeelu
nattub sunguf su mucc ayib su ñu
xiiwe liitar ak genn-wàll, yemook
xaajaatub natt bi ñuy wax xiin ci
diwu segalu oliw, ak saraxu tuu-
rub benn liitaru biiñ ak genn-wàll,
yemook xaajaatub xiin. Loolu yépp
ànd ak menn kuuy mi. 41 Meneen
kuuy mi, nga rendi ko diggante
ngoon ak jant bu so, booleeti ko ak
saraxu pepp mi ak saraxu tuuru bi,
ni woon ci suba, muy xeeñ xetug
jàmm, di saraxu sawara, ñeel Aji
Sax ji. 42 Saraxu rendi-dóomal lay
doon bu sax, te war seen maasoo
maas fi bunt xaymab ndaje mi, ci
kanam Aji Sax ji. Foofu laay da-
jeek yeen, te fa laay waxe ak yaw,
43 Foofa laay dajeek bànni Israyil,
bérab ba doxe fa sell, ndax samag
leer. 44 Maay sellal xaymab ndaje
mi ak sarxalukaay bi, te Aaróona
aki doomam, maa leen di sellal, ngir
ñu doon samay sarxalkat. 45 Maay
dëkk fi digg bànni Israyil te maay
nekk seen Yàlla. 46 Su boobaa bànni
Israyil xam ne, man Aji Sax ji maay
seen Yàlla, ji leen génnee réewum
Misra, ngir dëkk fi seen biir. Man
maay seen Yàlla Aji Sax ji.

30

Lu jëm ci sarxalukaayu cuuraay bi

1 «Sàkkal ab sarxalukaay bu ñuy
taal cuuraay ci kawam. Bantu séng
nga koy defare. 2 Guddaay bi di
xasab, yaatuwaay bi di xasab; ab
kaare lay doon, taxawaay bi di ñaari
xasab, ay béjjénam ànd ak moom
di benn bant bi. 3 Xoobal wurusu

ngalam kaw gi ak wet yi ba mu
daj ak béjjén yi, te nga sàkkal ko
kéméju wurus gu ko wër. 4 Ñaari
noppi wurus nga koy sàkkal ci ron
kéméj gi. Féetaleel nopp yi ci ñaari
wetam, ñu jàkkaarloo, di téye banti
njàppu, yi ñu koy yóbboo. 5 Defal
njàppu yi bantu séng te nga xoob
njàppu yi wurus.
6 «Tegal sarxalukaayu cuuraay bi
ci kanam rido, bi làq gaalu àlluway
seede si ak kubeeru njotlaay, gi ci
kaw gaalu àlluway seede si, foofu
may dajejeek yaw. 7 Na fa Aaróona
taal cuuraay suba su nekk. Buy
topptoo làmp yi lay taal cuuraay lu
xeeñ li. 8 Bu Aaróona di taal làmp yi
diggante ngoon ak jant bu so itam,
na taal cuuraay lu xeeñ li. Cuuraay
la su ñuy taal ba fàww, ci seen gépp
maas fi kanam Aji Sax ji. 9 Deesu ci
sarxal cuuraay lu ñu diglewul, deesu
ci rendi saraxu dóomal, deesu ci
def saraxu pepp mbaa saraxu tuuru.
10 Na Aaróona di sàkk ci deretu
saraxu póotum bàkkaar bi, taqal ci
béjjéni sarxalukaay bi, ngir def ko
njotlaayal sarxalukaay bi benn yoon
cim at. Benn yoon cim at lañu koy
defal njotlaayam ci seen gépp maas.
Sarxalukaay bu sella sell la, ñeel Aji
Sax ji.»

Lu jëm ci njot-gi-bakkan

11 Aji Sax ji waxati Musaa ne ko:
12 «Boo tolloo ci taxawal limeefu
boppi bànni Israyil, na ku nekk
ci ñoom fey Aji Sax ji njot-gi-
bakkanam ba nga koy lim, ndax
menn musiba bañ leena dikkal ci
biir lim bi.
13 «Lii nag mooy li képp ku ñu
bind ci limeef yi wara fey: dogu
xaalis bu diisaay bi di genn-wàllu
siikal, bi ñuy natte ci jaamookaay bi,
dayo boobu tollook fukki gera*, mu
dib jooxe, ñeel Aji Sax ji. 14 Képp ku
bindu ci limeef bi, te am ñaar fukki
at, jëm kaw, na fey jooxe bi, ñeel Aji
Sax ji. 15 Ki woomle du fey lu ëpp,
ki néewle du fey lu yées genn-wàllu
siikal, buy fey jooxeb Aji Sax ji ngir
njot-gi-bakkanam. 16 Nanga nangoo
xaalisu njot-gi-bakkan bi ci bànni
Israyil, te nga féetale ko liggéeyu
xaymab ndaje mi. Loolu pàttliku lay
doon, ñeel bànni Israyil fi kanam Aji
Sax ji, ngir seen njot-gi-bakkan.»

Lu jëm ci mbalkam njàpp mi

17 Aji Sax ji waxati Musaa ne
ko: 18 «Sàkkal mbalkam njàpp mu
xànjar, ak tegub xànjaram ngir ñu
di ko jàppe. Teg ko ci diggante
xaymab ndaje mi ak sarxalukaay bi,
te nga duy ko ndox. 19 Aaróona
aki doomam di ci tanq, raxase seeni
loxo ak seeni tànk. 20 Bu ñuy duggsi
ci xaymab ndaje mi, nañu jàpp,
ndax ñu baña dee, nañu jàpp itam,
bu ñuy liggéeysi fi sarxalukaay bi,
di taal saraxu sawara, ñeel Aji Sax
ji. 21 Nañu raxas seeni loxo ak seeni
tànk, ndax ñu baña dee. Na loolu di
dogal bu sax dàkk, ñeel Aaróona ak
askanam ci seen gépp maas.»

Lu jëm ci diwu pal gi ñuy sellale

22 Aji Sax ji waxati Musaa ne
ko: 23 «Yaw nag, tànnal ngën-gi-
xeeñal; xeetu ndàbb li ñuy wax
miir, bu tooy bi, sàkk ci juróomi
kilo, xasum kanel mu xeeñ; ñaari
kilo ak genn-wàll, yuuru gattax gu
xeeñ; ñaari kilo ak genn-wàll, 24 ak
xasum kaas; juróomi kilo, yemook
juróomi téeméeri siikal, ci siikalu
jaamookaay bi, ak juróom benni
liitari diwu oliw, yemook benn natt
bi ñuy wax xiin. 25 Loolu ngay
def diwu pal gu sell gi, te na doon
njafaan lu njafaan-kat waajal ba mu
baax. Diwu pal gu sell lay doon.
26 «Nanga ci diw xaymab ndaje
mi, diw ci gaal gi àlluway seede si
dence, 27 ak taabal ji aki ndabam, ak
tegukaayu làmp bi, ak jumtukaayam
yépp, ak sarxalukaayu cuuraay bi.
28 Nanga ci diw itam sarxalukaayu
saraxu rendi-dóomal bi, ak ndabam
yépp, ak mbalkam njàpp mi akub
tegoom. 29 Noonu ngay sellale

* **30:13** 30.13 gera moo doon natt, ba gënoona tuut ci wàllu diisaay, yemook genn-wàllu garaam.

yooyii, mu daldi doon lu sella sell.
Lépp lu laal yooyii day doon lu sell.
30 Aaróona aki doomam itam, nanga
leen diw. Noonu nga leen di sellale,
ngir ñu doon samay sarxalkat.
31 «Nanga wax nag bànni Israyil
ne leen: “Googu diw sama diwu pal
gu sell lay doon, ci seen gépp maas.
32 Doom aadama ju ko jagoowul,
deesu ko ko diw, te buleen njafaan
lenn lu ni mel, lu ngeen yemale
dayoy xeeñal ya ak dayoy diw gu
sell gi. Deesu ko def ci yaramu kenn
ku ko jagoowul, te buleen njafaan
xeeñal yi ciy dem, ci dayo yu tollook
dayoy diw gu sell gi, ngir defar lenn
lu ni mel. Lu sell la, lu ngeen
wara wormaal sellngaam. 33 Képp
ku njafaan lu ni mel, mbaa mu taqal
ci yaramu ku ci bokkul, dees koy
dagge ci biir bànni Israyil.”»

Lu jëm ci cuuraay li

34 Aji Sax ji waxati Musaa ne
ko: «Wutal nag xeeñal yii: ndàbbu
estaagte, ak ndàbbi galbanom, ak
xori onigsë yu xeeñ, ak cuuraay-
libaŋ lu raxul, te yooyu yépp tolloo
dayo. 35 Def ko njafaan lu njafaan-
kat waajal ba mu baax, xorom ko,
mu set, sell. 36 Sàkk ci, wol ko
ba mu mokk, nga teg ko fi kanam
gaal gi àlluway seede si dence, fi
biir xaymab ndaje mi, fi may da-
jeek yaw. Loolu lu sella sell la
lu ngeen wara wormaal. 37 Waaye
cuuraay loolu ngay njafaanlu nag,
bu ci njafaanal sa bopp ci dayoy
xeeñal yu ni tollu. Lu sell la lu
ngeen wara wormaal, ñeel Aji Sax
ji. 38 Képp ku defar lenn lu ni mel,
ngir di ko xeeñoo, dees koy dagge ci
bànni Israyil.»

31

Tabb nañu ay liggéeykat yu xareñ

1 Aji Sax ji waxati Musaa ne ko:
2 «Gisal, maa woo Besalel ci turam.
Besalel, Uri mooy baayam; Uri, Ur
Yudeen bi di baayam. 3 Maa ko
feesale xelum Yàlla, ak xareñte ak
déggin ak xam-xam, ak manoorey
bépp xeetu liggéey, 4 ngir muy
nas ay liggéeyi wurus ak xaalis
ak xànjar, 5 di yett per yu muy
tapp, di yett bant, di liggéey lu
nekk. 6 Maa ngii di ko tofal Oliyab
doomu Ayisamaag Daneen bi, te
itam mboolem ñi xarala, may naa
leen xelum xarala, ngir ñu ànd def
mboolem lii ma la sant: 7 Muy
xaymab ndaje mi, ak gaalu àlluway
seede si, ak kubeeru saraxu njot-
laay gi ci kawam, ak mboolem
jumtukaayi xayma bi; 8 taabal ji,
ak ndab yi, ak tegukaayu làmpu
wurusu ngalam beek yëfam yépp,
ak sarxalukaayu cuuraay bi, 9 ak
sarxalukaayu rendi-dóomal bi, ak
ndabam yépp, ak mbalkam njàpp
mi akub tegoom, 10 ak itam yére yu
yànj yi, yére yu sell yi ñeel Aaróona
sarxalkat bi ak yérey doomam, yi
ñuy sol, di sarxale, 11 ak diwu pal
gu sell gi, ak cuuraay lu xeeñ li ñeel
bérab bu sell bi. Loolu ma la sant
lépp, nañu ko defe noonu.»

Lu jëm ci solob bésub Noflaay

12 Aji Sax ji waxati Musaa ne
ko: 13 «Waxal bànni Israyil ne
leen: “Fexeleen rekk ba sama bési
Noflaay, ngeen di ko wormaal, ndax
bésub Noflaay da di firnde sama
digganteek yeen ak seen askan, ngir
ngeen xam ne man Aji Sax ji maa
leen ber, sellal leen. 14 Wormaal-
leen bésub Noflaay ndax lu sell la,
ñeel leen. Ku ko teddadil, dee rekk
mooy àtteem: képp ku ci liggéey,
kooku dees na ko dagge ci biiri
bokkam. 15 Juróom benni fan lees
wara liggéey, waaye bésub Noflaay
bay juróom ñaareel ba, bés bu sell
la, bésub Noflaay bu mat sëkk, ñeel
Aji Sax ji. Képp ku liggéey bésub
Noflaay, dee rekk mooy àtteem.
16 Na bànni Israyil wormaal bésub
Noflaay, nañu sàmm bésub Noflaay,
ñook seen askan. Kóllëre la gu sax
dàkk. 17 Sama diggante laak bànni
Israyil, te firnde la ju sax dàkk,
ndax ci juróom benni fan la Aji
Sax ji sàkk asamaan ak suuf, bésub

juróom ñaareel ba, mu dal-lu, daldi
yeeslu.”»
18 Ba Yàlla noppee wax ak Musaa
ca kaw tundu Sinayi, da koo jox
ñaari àlluway doj yu mu binde loxol
boppam.

32

Israyil fecci na kóllëre

1 Ba mbooloo ma gisee Musaa
yàgg lool te wàccul tund wa, dañoo
songandoo Aaróona, ne ko: «Ayca,
sàkkal nu yàlla ju nu jiite, ndax
Musaa mii nu génne réewum Misra
kat, xamunu lu ko dal.» 2 Aaróona
ne leen: «Tekkileen boog, indil
ma seen jaaroy wurusi nopp, yi ci
seeni jabar ak seeni doom, góor ak
jigéen.» 3 Ba loolu amee mbooloo
mépp tekki seen jaaroy wurusi
nopp, indil Aaróona. 4 Mu nan-
goo ko ci seeni loxo, liggéey ko ba
sàkk ci sëllu wu ñu móol. Ci kaw
loolu ñu naan: «Bànni Israyiloo,
seen Yàllaa ngii, moo leen génne
réewum Misra!» 5 Aaróona gis la
xew, daldi tabax ci kanam sëllu wi
ab sarxalukaay. Mu daldi yéene, ne:
«Ëllëg màggal la, ñeel Aji Sax ji.»
6 Ca ëllëg sa mbooloo ma teela xëy,
ñu def ay saraxi rendi-dóomal, ak ay
saraxi cant ci biir jàmm. Ba mu ko
defee ñu toog, di lekk ak a naan, nes
tuut ñu jóg, di mbumbaay.

7 Aji Sax ji nag waxati Musaa
ne ko: «Gaawal wàcc, ndax sa
mbooloo, ma nga génne réewum
Misra def nañu yàqute. 8 Jàdd
nañu xaat yoon wa ma leen tegoon.
Dañoo sàkkal seen bopp sëllu wu ñu
móol, di ko sujjóotal ak a sarxalal,
naan: “Israyiloo, seen yàllaa ngii,
moo leen génne réewum Misra!”»

9 Aji Sax ji dellu ne Musaa: «Maa
gis askan wii, askan wu dëgër bopp
a ngii! 10 Léegi seetaan ma rekk,
samam sànj tàkkal leen, ba ma
faagaagal leen, te du tee ma def
la askan wu mag.» 11 Musaa nag
tinu Yàllaam Aji Sax ji ne ko: «Aji
Sax ji, ana lu waral sam sànj di
tàkkal sa ñoñ ñi nga génne réewum
Misra ci sa kàttan gu màgg ak sa
dooley loxo? 12 Ana lu jar Misra
di wax naan: “Musiba mi mu leen
naraloon, ba mu leen di yiwi de,
du lenn lu moy rey leen ba ñu jeex
ca tund ya, ba fare leen kaw suuf
sépp.” Ngalla dëddul sa sawaras
sànj te nga fomm musiba mi nga
naral sa ñoñ. 13 Bàyyil xel Ibraayma
ak Isaaxa ak Israyil, sa jaam ñi
nga giñaloon ci sa bopp, ne leen:
“Maay yokk seen askan ni biddiiwi
asamaan, te mboolem réew mii ma
waxoon, maa koy jox seen askan,
ñu moom ko fàww.”» 14 Ba loolu
amee Aji Sax ji fomm musiba ma mu
waxoon ne dina ko teg ñoñam.

Merum Musaa am na njeexital

15 Ba mu ko defee Musaa wal-
batiku, wàcce ca tund wa, mook
ñaari àlluway seede ya ca loxoom,
àlluwa yu ñu bind ñaari wet yépp,
biir ak biti. 16 Àlluwa ya, liggéeyu
Yàllaa, mbind ma di mbindum Yàlla
mu ñaase ca kaw àlluwa ya. 17 Ci
kaw loolu Yosuwe dégg coowal
mbooloo may xaacu. Mu ne Musaa:
«Coowal xaree ngoog ca dal ba!»
18 Musaa ne ko:
«Coow loolu de du bàkku yu
njàmbaar waral,
du jooytu yu jéll sabab,
woyi mbumbaay daal laa dégg.»
19 Ba Musaa jubee dal ba, ba gis
sëllu wa ak pecc ma, mer mu ne
jippét tàkk la ko def, mu sànni
àlluwa ya mu ŋàbboon, mu ne tasar
ca suufu tund wa. 20 Ci kaw loolu mu
jël sëllu, wa ñu sàkk, lakk ko, wol ko
ba mu mokk, mu suy cim ndox, daldi
koy naanloo bànni Israyil.
21 Musaa nag ne Aaróona: «Lan
la la mbooloo mii def, ba nga yóbbe
leen gii moy gu réy?» 22 Aaróona ne
ko: «Sang bi, rikk bul mer, yaw ci sa
bopp xam nga ni mbooloo mii yeboo
ci mbon. 23 Dañu ma ne: “Sàkkal nu
yàlla ju nu jiite, ndax Musaa mii nu
génne réewum Misra kat, xamunu
lu ko dal.” 24 Ma ne leen: “Ku takk
wurus, tekkil, indi!” Ñu jox ma, ma

sànni ci sawara wi, sëllu wii génne
ci!»

25 Musaa nag gis ni mbooloo mi
ràkkaajoo, ndax fekk na Aaróona
bay-bayal leen, ba ñu ràkkaaju, ba
ku leen doon fexeel man leena ree.
26 Musaa taxaw ca buntu dal ba,
ne: «Ku ànd ak Aji Sax ji, fii ci
man!» Leween ñépp dikk, yéew ko.
27 Mu ne leen: «Aji Sax ji, Yàllay
Israyil dafa wax ne: “Na ku nekk
teg saamaram ci luppam, te ngeen
wër dal bi bépp buntoo bunt, ba mu
daj. Reyleen ñépp; doomu ndey,
xarit ak jegeñaale.”» 28 Ba loolu
amee Leween ña def la leen Musaa
sant. Ñi daanu ci bànni Israyil
bésub keroog tollu na ci ñetti junniy
góor. 29 Musaa nag ne: «Bés niki
tey sasoo ngeen Aji Sax ji, gannaaw
yeena dal ci kaw doom, dal ci kaw
doomu ndey. Kon bésub tey tegoo
ngeen barkeb Aji Sax ji.»

Musaa tinu na Yàlla

30 Ca ëllëg sa Musaa ne mbooloo
ma: «Yeen de bàkkaar ngeen
bàkkaar bu réy, waaye maa ngi nii
di yéeg, jëm ci Aji Sax ji. Jombul ma
jotul leen seen bàkkaar.» 31 Ba mu
ko defee Musaa dellu ci Aji Sax ji,
ne ko: «Éey Aji Sax ji, mbooloo mii
de moy nañu la lool, ba ñu sàkkalee
seen bopp ay yàllay wurus. 32 Léegi
nag, soo leen dee baal seen bàkkaar,
aa... Lu ko moy kat, far ma rekk
ci téere bi nga bind*.» 33 Aji Sax ji
ne Musaa: «Ki ma moy, kooku doŋŋ
laay far ci sama téere. 34 Yaw daal
demal rekk, yóbbu mbooloo mi fa
ma la waxoon, te sama malaakaa
ngii di la jiituji. Waaye keroog
sama bésu mbugal, maay mbugal
mbooloo mi ndax seen bàkkaar.»

35 Gannaaw gi Aji Sax ji mbugal
na mbooloo ma ndax la ñu sàkkloo
woon Aaróona aw sëllu.

33

Yàlla yebal na Musaa

1 Aji Sax ji waxati Musaa ne ko:
«Doxal jóge fii, yaak mbooloo mi
nga génne réewum Misra, ngeen
dem ca réew ma ma giñaloon
Ibraayma ak Isaaxa ak Yanqóoba,
ne leen seen askan laa koy jox.
2 Maay yebal malaaka mu jiitu
la, te maa fay dàqe Kanaaneen
ña ak Amoreen ña ak Etteen ña
ak Periseen ña ak Eween ña ak
Yebuseen ña, 3 ba ngeen dugg ca
réew mooma meew maak lem ja
tuuroo. Waaye duma ànd ak yeen,
lu ko moy dinaa leen faagaagal ci
yoon wi, ndax askan wu dëgër bopp
ngeen.» 4 Ba mbooloo ma déggee
kàddu yu dëgër yooyu, dañoo
daldi toroxlu, ba kenn takkootul
gànjaram.

5 Fekk na Aji Sax ji wax Musaa
ne ko: «Waxal bànni Israyil ne leen,
ñoom askan wu dëgër bopp lañu.
Su ma àndoon ak ñoom ab diir rekk,
dinaa leen faagaagal. Kon nag nañu
tàggook seeni gànjar, ba ma seet nu
may def ak ñoom.» 6 Bànni Israyil
a nga dale teqlikook seeni gànjar ca
tundu Oreb.

Yàlla feeñ na cib xayma

7 Musaa da daan toxal xayma bi,
samp ko fu sorewaatook dal bi, ca
biti. Mu di ko wooye xaymab ndaje
mi*. Ku amaan lu muy diis Aji
Sax ji, da daan génn dal bi, dem
ba ca xaymab ndaje mooma ca biti.
8 Bu Musaa jëmaan ca xayma ba,
mbooloo mépp ay daldi taxaw, ku
nekk tollu ci sa bunt xayma, di
ko seetaan, ba mu dugg ca biir
xayma ba. 9 Te bu Musaa duggaan
ca xayma ba, taxaaru niir wa day
wàcc, ne tekk ca bunt xayma ba,
fekk Aji Sax jaa ngay wax ak Musaa.
10 Su ko defee bu mbooloo ma mépp
gisee taxaaru niir wa taxaw ca bunt

* **32:32** 32.32 téere bi ñuy wax fii jombul mooy lim, ya Yàlla bind turi nit ña bokk ca mbooloo ma. Nit ku ñu masa far ca yooyu lim bokkatoo ca ñoñi Yàlla. * **33:7** 33.7 Gannaaw ga mbooloo ma defar jaamookaay, di ko wooye xaymab ndaje mi ba tey.

xayma ba, ñoom ñépp ay daldi su-
jjóot, ku nekk ca sa bunt xayma.
11 Aji Sax ji da daan wax ak Musaa
ne ko jàkk, mu ne ko jàkk, ni nit
di waxe ak moroomam rekk. Bu ca
Musaa jógee, daldi dellu ca dal ba,
waaye bëkk-néegu Musaa, ngóor sa
Yosuwe doomu Nuun daawul génn
biir xayma ba.

Musaa layool na bànni Israyil

12 Musaa nag ne Aji Sax ji: «Waaw,
yaw de yaa ngi ma naa ma yóbbu
mbooloo mii, waaye xamaloo ma
kan ngay yebal, mu ànd ak man. Yaa
ma waxoon it ne ma: “Maa la xam
ci saw tur, te it daj nga sama yiw.”
13 Gannaaw daj naa saw yiw nag,
rikk xamal ma li nga namm, ba ma
xam la. Su ko defee ma man di daj
saw yiw. Te ngalla jàppal ne xeet
wii kat, ñoo di sa ñoñ.»
14 Aji Sax ji ne ko: «Man ci sama
bopp maay ànd ak yaw te maa lay
noppal.»
15 Musaa ne ko: «Soo demul yaw
ci sa bopp kay, bu nu jële fii! 16 Nees
di xame ne daj naa saw yiw, maak sa
ñoñ, te fekk ànduloo ak nun, ba nu
doon, maak sa ñoñ, ñu ràññiku ci
biir mboolem xeet yi ci kaw suuf?»
17 Aji Sax ji ne Musaa: «Loolu
nga wax, moom laa lay defal, ndax
daj nga samaw yiw, te it maa la
xam ci saw tur.» 18 Musaa teg ca
ne ko: «Ngalla may ma nag ma
niir sag leer!» 19 Aji Sax ji ne ko:
«Dinaa rombale sama gépp mbaax
fi sa kanam, tey biralaale turu Aji
Sax ji fi sa kanam. Maay baaxe ku
ma neex, te maay ñeewante ku ma
neex.» 20 Mu teg ca ne ko: «Doo
mana gis sama kanam nag, ndax
doom aadama du ma gis ba noppi
di dund.» 21 Ci kaw loolu Aji Sax
ji ne ko: «Xoolal fii ci sama wet,
taxaweel ci kaw doj wi. 22 Bu sama
leer di romb, maa lay làq fi xar-xaru
doj wi, yiiraale la sama loxo, ba jàll,
23 doora dindi sama loxo, nga gis
sama gannaaw, waaye sama kanam,
maneesu koo gis.»

34

Lu jëm ci àlluway doj yu bees yi

1 Aji Sax ji waxati Musaa ne ko:
«Yettal ñaari àlluway doj yu mel
ni yu jëkk ya, ma bind ci kàddu
ya woon ca àlluwa yu jëkk, ya nga
toj. 2 Nanga waajal ëllëg, te nga
teela yéegsi kaw tundu Sinayi wii,
ba teewsi fi man ci njobbaxtalu tund
wi. 3 Bu kenn ànd ak yaw, te bu
kenn xand fenn kaw tund wi. Jur
gi sax bumu forsi ci suufu tund wi,
du gu gudd, du gu gàtt.» 4 Musaa
nag yett ñaari àlluway doj yu mel ni
yu jëkk ya, ba noppi teela xëy, yéegi
ca tundu Sinayi, na ko ko Aji Sax ji
sante. Ma nga ŋàbb ñaari àlluway
doj ya.
5 Aji Sax ji nag wàcc ci biir aw
niir, taxaw ak Musaa foofa, daldi
biral turam, ne: «Aji Sax ji.» 6 Ci
kaw loolu Aji Sax ji romb fa kanam
Musaa, di biral naan: «Aji Sax
jee, Aji Sax ji, Yàlla jiy yërëm, di
yéwéne, mer ma diib, ngor gaak
kóllëre ga bare. 7 Keey saxal ngor
ba ci junniy maas, di bale tooñ ak
moy ak bàkkaar, te du ñàkka topp
ku tooñ, ag tooñaangeem, xanaa di
topp doom tooñu waajur, ba ca sët
yaak sëtaat ya.» 8 Ba loolu amee
Musaa ne gurub fa suuf, sujjóot,
9 ne ko: «Éey Boroom bi, ndegam
daj naa saw yiw, rikk àndal ak nun
rekk, Boroom bi, ak li mbooloo miy
dëgër bopp lépp! Jéggal nu sunu
ñaawtéef ak sunu bàkkaar rekk, te
nga séddoo nu.»

Aji Sax ji yeesal na kóllëre gi

10 Aji Sax ji ne ko: «Maa ngi nii
di fas kóllëre ak yeen. Ci sa kanam
mbooloo mépp laay def ay jaloore
yu kenn masula amal ci àddina
sépp, ak ci askan yépp, te mbooloo,
mi nga nekk ci seen biir mépp ay gis
jaloorey Aji Sax ji, jaloore ju raglu
ji ma lay defal. 11 Bàyyileen xel bu
baax li ma leen sant bésub tey jii.
Maa ngii di leen dàqal Amoreen ñi
ak Kanaaneen ñi ak Etteen ñi ak
Periseen ñi ak Eween ñi ak Yebuseen

ñi. 12 Moytuleena wóllëranteek niti
réew ma ngeen jëm, bala ñoo doon
ndëgg-sërëx ci seen biir. 13 Seeni
sarxalukaay kay ngeen di màbb,
seen tuuri doj, ngeen rajaxe, seen
xer yi ñuy jaamoo Asera tuur mi,
ngeen gor, 14 ndax waruleena jaamu
jeneen yàlla, ngir Aji Sax ji, turu
“Ku fiir ki” lay wuyoo, te Yàlla ju fiir
la. 15 Buleen wóllëranteek niti réew
ma, lu ko moy dinañu gànctook
seeni tuur, rendil seeni tuur ay
sarax, woo leen ca, ngeen lekk ca
seeni sarax. 16 Te it bu ngeen jëlalee
seeni doom jabar ca seen doom yu
jigéen, seen jigéen ñooña dinañu
gànctook seeni tuur, ba xiir seen
doom yu góor ci gànctook seen tuur
yooyu.

17 «Ay tuur yu ñu móole weñ,
buleen ko móol.

18 «Màggalug ayu bésu Mburu
mu amul lawiir, wormaal-leen ko.
Diiru juróom ñaari fan ngeen ciy
lekk mburu mu amul lawiir, ni ma
la ko sante bu àppam taxawee ci
weeru Abiib, ndaxte weeru Abiib
ngeen génne fa Misra.

19 «Bépp taaw bu góor maay
boroom, ba ci lépp lu góor lu
jur taawloo, muy nag mbaa gàtt.
20 Waaye lu góor lu mbaam taawloo,
joteleen ko ab gàtt, mu wuutu ko.
Su ngeen ko jotewul lu ko wuutu,
dammleen loos wi. Képp kuy taaw
bu góor ci seeni doom it, nangeen ko
jot. Te itam bu kenn taxawe loxoy
neen fi sama kanam.

21 «Juróom benni fan nag ngeen
di liggéey, waaye bésub juróom
ñaareel ba, dal-luleen. Bu ngeen
doon bey, bu ngeen doon góob, dal-
luleen.

22 «Màggalug ayi bési Ngóob,
nangeen ko wormaal, bu ngeen
di góob gubi bele yi jëkka ñor,
màggalu bésu Farmàngu mi ci
ndeetel at mi itam, màggal-leen ko.
23 Ñetti yoon cim at la seen góor
ñépp di teew fi kanam Boroom bi Aji
Sax ji, Yàllay Israyil. 24 Maa leen di
dàqal ay xeet, ba yaatal seen suuf,
te diiru ñetti yoon yi ngeen di teewi
cim at fi kanam Yàlla Aji Sax ji, kenn
du ci wuta nangu seenum réew.

25 «Buleen rendi sama sarax, di
boole deret jeek lu am lawiir, te
gàttu saraxu bésub Mucc, bu ci dara
fanaan ba bët set.

26 «Ngëneeli meññeef mi jëkka
ñore ci seen suuf, nangeen ko yóbbu
seen kër Yàlla Aji Sax ji.

«Buleen togge ab tef soowum
yaayam.»

27 Aji Sax ji teg ca ne ko: «Nanga
bind yii santaane, ndax ci kaw san-
taane yii laa fasook yaw kóllëre,
yaak bànni Israyil.»

28 Foofa la Musaa des ak Aji Sax
ji diiru ñeent fukki guddi ak ñeent
fukki bëccëg te lekkul, naanul. Aji
Sax ji nag bind ci àlluwa yi, fukki
santaane yi lal kóllëre gi.

Musaa dellu na dal ba

29 Ci kaw loolu Musaa wàcc tundu
Sinayi, ŋàbb ñaari àlluway seede
sa. Naka la Musaa di wàcce ca
tund wa, deru kanam ga di lerxat
te yégu ko. Booba ñaaroom baak
Yàlla moo waral loola. 30 Naka
la Aaróona ak bànni Israyil gépp
xoolaat Musaa, gisuñu lu moy deru
kanam gay lerxat, ñu daldi koy ra-
gala jege. 31 Musaa nag woo leen,
Aaróona ak njiiti mbooloo ma yépp
dikk, mu wax ak ñoom. 32 Gannaaw
loolu bànni Israyil ga ca des gépp
doora jegesi, mu dénk leen mboolem
la Aji Sax ji waxoon ak moom ca
kaw tundu Sinayi. 33 Musaa wax ak
ñoom ba noppi, daldi muuroo kaala,
làqe ko kanamam.

34 Saa yu Musaa teewiwaan fa
kanam Aji Sax ji, ngir wax ak moom,
day muri kaala gi ba ba muy génn;
bu génnee, yegge bànni Israyil la ñu
ko sant. 35 Bànni Israyil nag di gis
kanamu Musaa ak na deru kanam
gay lerxate. Su ko defee Musaa dellu
muuruwaat, làq kanamam, ba ba
muy demaat, ngir wax ak Aji Sax ji.

Bànni Israyil yékkati na jaamookaay ba

35

Bésub Noflaay du bésu liggéey

1 Musaa nag dajale mbooloom
bànni Israyil mépp. Mu wax leen ne
leen: «Lii mooy li Aji Sax ji santaane,
ngir ñu def ko: 2 Juróom benni fan
lees di liggéey, waaye bésub juróom
ñaareel ba, seen bésub Noflaay bu
sell bu mat sëkk la, ñeel Aji Sax
ji. Képp ku ci liggéey lenn, dees
koy rey. 3 Buleen jafal sax sawara
fenn ci seeni dëkkuwaay, ci bésub
Noflaay.»

Ay sarax war na ci jaamookaay bi

4 Musaa dellu wax ak mbooloom
bànni Israyil mépp ne leen: «Lii
mooy li Aji Sax ji santaane.

5 «Sàkkleen ci seen alal ab jooxe
bu ñeel Aji Sax ji. Képp ku am
yéeneb xolam, na indi jooxeb Aji
Sax ji: wurus ak xaalis ak xànjar,
6 ak wëñ gu baxa te laal yolet, ak
wëñ gu xewar, ak gu xonq curr, ak
wëñu lẽe, ak kawari bëy 7 ak deri
kuuy yu ñu suub xonq, ak deri piipi,
ak banti séng, 8 ak diwu làmp, ak ay
xeeñal ngir diwu pal geek cuuraay
lu xeeñ li, 9 ak ay peri onigsë ak
yeneen per yuy tappe ci xar-sànni
meek kiiraayal dënn bi.

10 «Mboolem ku xareñ ci yeen,
na ñëw, ngeen def li Aji Sax ji
santaane lépp: 11 jaamookaay bi
ak xaymaam ak kiiraayam aki kep-
poom aki làccam, ak galan yeek
jën yeek tegu yi, 12 ak gaal geek
ay njàppoom ak kubeer gi ñuy
amale ag njotlaay, ak rido bi ko
làq, 13 ak taabal jeeki njàppoom ak
ndabam yépp ak mburum teewal
mi, 14 ak tegukaayu làmp bi, aki
jumtukaayam aki làmpam ak diwu
làmp bi, 15 ak sarxalukaayu cuuraay
bi aki njàppoom, ak diwu pal gu
sell gi, ak cuuraay lu xeeñ li; ak
kiiraayal buntu jaamookaay bi, 16 ak
sarxalukaayu rendi-dóomal bi, ak
caaxub xànjaram aki njàppoom ak
li muy àndal lépp; mbalkam njàpp
mi akub tegoom, 17 ak sor yi yéew
jaamookaay bi aki jënam aki te-
goom, ak lafu buntu ëtt bi, 18 ak xeri
jaamookaay bi, ak jën yi yéew ëtt bi
ak seeni buum, 19 ak yére yu yànj yi
ñuy liggéeye ci bérab bu sell bi, yére
yu sell yu Aaróona, sarxalkat bi, ak
yérey doomam, yi ñuy sarxalee.»

20 Ci kaw loolu mbooloom bànni
Israyil gépp bàyyikoo fa Musaa.
21 Ba mu ko defee mboolem ña ca am
pastéefu xol ak mboolem ña ca seen
xel xiir, ñépp dikk, indi jooxeb Aji
Sax ji ngir liggéeyu xaymab ndaje
meek bépp liggéey bu mu laaj, ngir
itam yére yu sell yi. 22 Góor ak
jigéen bokk dikk, mboolem ñi am
yéeney xolam, mboolem ñi bëgga
indi wurus, defal ko Aji Sax ji saraxu
yékkati-jébbale; ñii indi ay lam, ñii
jaaroy nopp, ñii jaaroy loxo, ñii ay
caq, gànjari wurus yu nekk rekk.
23 Te it mboolem ñi dencoon wëñ
gu baxa te laal yolet, ak wëñ gu
xewar, ak gu xonq curr ak wëñu
lẽe, ak kawari bëy mbaa deri xar
yu ñu suub xonq, mbaa deri piipi,
ñoom ñépp a indi la ñu dencoon.
24 Képp ku namma jooxe xaalis
mbaa xànjar, jooxeel nga ko Aji Sax
ji, te itam képp ku dencoon bantu
séng bu jëm ci mboolem liggéeyu
sarxal bi, indi nga bant bi. 25 Ci
biir loolu jigéen ñu xareñ ñépp ëcce
seeni loxo, ngir waajal wëñ gu baxa
te laal yolet, ak wëñ gu xewar,
ak gu xonq curr ak wëñu lẽe, ñu
boole, indi. 26 Mboolem jigéen ñi
ko mane te am yéeneem itam, daldi
ëcc kawari bëy. 27 Njiit yi nag indi ay
peri onigsë ak yeneen per yiy tappe
ci xar-sànni meek kiiraayal dënn bi,
28 aki xeeñal, akug diw ngir làmp
beek diwu pal geek cuuraay lu xeeñ
li. 29 Mboolem bànni Israyil, góor
ñeek jigéen ñi am yéeney indi lu
jëm ci liggéey bi Aji Sax ji santaane,
Musaa jottli, ñoom ñépp a indil Aji
Sax ji ay saraxi yéene.

Besalel ak Oliyab tàmbali nañu liggéey bi

30 Musaa nag ne bànni Israyil:
«Gisleen, Aji Sax ji moo woo Besalel
ci turam. Besalel, Uri mooy baayam;
Uri, Ur Yudeen bi di baayam. 31 Moo
ko feesale xelum Yàlla ak xareñte
ak déggin ak xam-xam ak manoorey
bépp xeetu liggéey, 32 ngir muy
nas ay liggéeyi wurus ak xaalis ak
xànjar, 33 di yett per yu muy tapp,
di yett bant, di liggéey lu nekk.
34 Mayu jàngle itam yeb na ko cib
dënnam, moom ak Oliyab, Daneen
bi, doomu Ayisamaag. 35 Moo leen
feesal xareñte, ngir bépp liggéey,
ci wàllu yett ak nataal, ak liggéeyu
wëñ gu baxa te laal yolet, ak wëñ gu
xewar, ak gu xonq curr ak wëñu lẽe.
Mane nañu ràbb te itam dañuy sos
seen taarali bopp.

36

1 «Kon nag Besalel ak Oliyab ak
mboolem ñu xareñ ñi Aji Sax ji may
xareñte ak déggin ngir ñu mana
jëfe mboolem sas yi jëm ci liggéeyu
bérab bu sell bi, ñoom ñépp nañu
sottal lépp li Aji Sax ji santaane.»

2 Ba loolu amee Musaa woo Be-
salel ak Oliyab ak mboolem ñi xareñ
ñi Aji Sax ji xareñal, mboolem ñi
am yéeney wàllsi ci liggéey bi, ngir
sottal ko. 3 Ba mu ko defee ñu
nangoo ci Musaa mboolem jooxe
bu bànni Israyil indi, ngir sottal
liggéeyu bérab bu sell bi. Bànni
Israyil nag jàppoo suba gu jot di
indil Musaa ay saraxi yéene, 4 ba
mboolem liggéeykat yu xareñ yi
nekkoon ci mboolem liggéeyu bérab
bu sell bi, kenn ku ci nekk bàyyi la
nga jàppoon, daldi dikk. 5 Ñu ne
Musaa: «Li mbooloo mi indi wees na
dayob liggéey bi Aji Sax ji santaane.»
6 Musaa nag yéenelu ca dal ba bépp,
ñu ne, ñépp, góor ak jigéen, bu ci
kenn waajalati ab jooxe, ñeel bérab
bu sell bi. Fa la mbooloo ma noppee
indi. 7 Booba jumtukaay ya doyoon
na sëkk, ba ëpp sax la ñu cay liggéey
lépp.

Defar nañu bérab bu sell ba

8 Ba loolu amee mboolem ñu
xareñ ñi bokk ci liggéey bi daldi
defar jaamookaay bi. Ñu def ko
fukki sori rabali lẽe, yu ànd ak wëñ
gu baxa te laal yolet, ak wëñ gu
xewar ak gu xonq curr. Ñu ñawaale
ci ay nataali serub. 9 Guddaayu
sor bu nekk di ñaar fukki xasab ak
juróom ñett, yaatuwaay bi di ñeenti
xasab, sor yépp tolloo. 10 Ñu taqle yii
juróomi sor, taqle juróomi sor yi ci
des. 11 Ci kaw loolu ñu ñaw ay takku
yu baxa te laal yolet ci catal sor
bi mujj ci benn taqalante bi, sor bi
jeexal taqalante bi ci des it, ñu def ko
noonu. 12 Juróom fukki takku lañu
ñaw ci benn sor bi, ak juróom fukki
takku ci catal sor bi jeexal taqalante
bi ci des, takku yi yemoo. 13 Ñu
defar juróom fukki lonkuy wurus,
daldi jokklantee sor yi lonku yi, ba
jaamookaay bi di benn.

14 Ba loolu weesee ñu ràbb
ay sori kawari bëy, ngir def ko
ñaareelu xayma, muy kiiraay ci kaw
jaamookaay bi. Fukk ak benn lañu
def sor yi. 15 Guddaayu sor bu nekk
fanweeri xasab la, yaatuwaay bi
di ñeenti xasab, te fukki sor yeek
benn yépp a tolloo dayo. 16 Ñu
taqle yii juróomi sor, juróom benni
sor yi ci des it noonu. 17 Ñu sàkk
juróom fukki takku ci catal sor, bi
jeexal benn taqalante bi, daldi sàkk
juróom fukki takku itam ci catal
sor, bi jeexal taqalante bi ci des.
18 Ñu sàkk nag juróom fukki lonkuy
xànjar yu ñu jokklantee ñaari
taqalante yi, muy benn xayma. 19 Ñu
defaral xayma bi malaanum deri
kuuy bu ñu sóob xonq, ak meneen
malaanum deri piipi muy tege ci
kawam.

20-22 Gannaaw gi ñu sàkkal
jaamookaay bi ay làcci bantu séng
yu sampe. Làcc wu nekk am
ñaari kenu yu ñu lëkklee galan
yu ndaw, te noonu lañu def làcci
jaamookaay bi yépp. Fukki xasab
lañu def taxawaayu làcc wu nekk,
def yaatuwaay bi xasab ak genn-

wàll. 23 Ci wàllu làcci jaamookaay
bi, ñu sësale ñaar fukki làcc fi
féete bëj-saalum, 24 boole kook
ñeent fukki tegukaayi xaalis yu
ronu kenuy ñaar fukki làcc yi, ñaari
tegukaay ronu làcc wi jiitu ngir
ñaari kenoom yi mu àndal, ñaari
tegu topp ci, ronu wépp làcc wu
ci topp, ngir ñaari kenoom yi mu
àndal. 25 Geneen wetu jaamookaay
gi féete bëj-gànnaar itam, ñu def
ko ñaar fukki làcc, 26 ak seen
ñeent fukki teguy xaalis, ñaari tegu
ronu làcc wi jiitu, ñaari tegu topp
ci, ronu wépp làcc wu ci topp.
27 Gannaaw jaamookaay gi féete
sowu, ñu sàkkal ko juróom benni
làcc, 28 teg ci ñaari làcc ngir colli
jaamookaay bi ci gannaaw, 29 ñu
àndandoo di benn ci suuf te lëkkloo
ci kaw ci benn lam kepp. Noonu
lañu leen def ñoom ñaar, ñuy ñaari
coll yi. 30 Muy juróom ñetti làcc ak
seeni teguy xaalis; di fukki tegu ak
juróom benn, ñaari tegu ronu làcc
wu nekk.

31 Gannaaw loolu ñu sàkk ay
galani banti séng, juróomi galan
yiy ànd ak làcc, yi ci genn wetu
jaamookaay bi, 32 ak juróomi galan
ngir làcci wet gi ci des, ak juróomi
galan ngir làcc yi ci gannaaw
jaamookaay bi, fi féete sowu. 33 Ñu
def galanu digg bi ci digg làcc yi,
dale ko cat ba cat. 34 Ci biir loolu ñu
xoob làcc yi wurus, sàkkal leen ay
lami wurus yuy téye galan yi, daldi
xoob galan yi it wurus.

35 Ñu sàkk itam rido bi, ràbbe ko
wëñ gu baxa te laal yolet, ak wëñ
gu xewar, ak gu xonq curr ak wëñu
lẽe, ñawaale ci ay nataali serub.
36 Ñu sàkkal rido bi ñeenti jëni séng
yu ñu xoob wurus, jën yi ànd ak
wékkukaayi wurus, ñu móolal jën
yi ñeenti teguy xaalis.

37 Ñu sàkkal buntu xayma bi ki-
iraay lu ñu ràbbe wëñ gu baxa te
laal yolet, ak wëñ gu xewar, ak gu
xonq curr ak wëñu lẽe, mu doon
liggéeyu ràbb bu rafet, 38 ak juróomi
jënam yu ànd ak seeni wékkukaay.
Ñu xoob nag wurus boppi jën yi ak
seeni galan, juróomi teguy jën yi di
xànjar.

37

Defar nañu gaalu kóllëre gi

1 Besalel nag defare gaalu kóllëre
gi dénku séng, guddaay bi di ñaari
xasab ak genn-wàll, yaatuwaay bi di
xasab ak genn-wàll, taxawaay bi di
xasab ak genn-wàll. 2 Mu xoob ko
wurusu ngalam biir ak biti, sàkkal
ko kéméju wurus gu ko wër. 3 Mu
daldi koy móolal ñeenti lami wurus
ci ñeenti tànkam, ñaari lam ci genn
wet gi, ñaar, wet gi ci des. 4 Mu sàkk
nag ay njàppuy bantu séng, xoob bu
ci nekk wurus, 5 daldi roof njàppu
yi ci lami weti gaal gi, ngir ñu di ko
yóbboo gaal gi.

6 Ci kaw loolu mu sàkk kubeeru
saraxu njotlaay gu wurusu ngalam,
guddaay bi di ñaari xasab ak genn-
wàll, yaatuwaay bi di xasab ak
genn-wàll. 7 Mu sàkk itam ñaari
malaakay serub yu wurus. Liggéeyu
tëgg bu jekk la def serub yi ci ñaari
cati kubeer gi, 8 cat lii ab serub, cat
lee ab serub, mu móolaale serub
yi ak ñaari cat yi, serub yi ànd ak
kubeer gi, di benn. 9 Serub yaa
ngi tàllal seeni laaf, jëme kaw, yiire
kubeer gi seeni laaf te janoo, seeni
kanam jublook kubeer gi.

Defar nañu taabalu mburum teewal mi

10 Ci biir loolu Besalel sàkk taabalu
bantu séng, guddaay bi di ñaari
xasab, yaatuwaay bi di xasab, tax-
awaay bi di xasab ak genn-wàll.
11 Mu xoob ko wurusu ngalam, defal
ko ombu wurus bu ko wër. 12 Mu
defal ko it pegg bu ko wër bu tollu
ci yaatuwaayu ñeenti baaraam, ba
noppi sàkkal pegg bi ombu wurus,
wëralee ko ko. 13 Mu móolal taabal
ji ñeenti lami wurus, daldi we lam
yi ci ñeenti wet yi, fi fareek ñeenti
tànk yi, 14 lam yi dendeek pegg
bi, di téye njàppu, yi ñuy yóbboo
taabal ji. 15 Mu sàkk ay njàppuy

bantu séng, xoob ko wurus, ñu di ko
yóbboo taabal ji. 16 Ci kaw loolu mu
sàkk jumtukaay yiy tege ci taabal ji;
ndabam yu tell yeek mbàttu yeek
njaq yeek këll, yi ñuy tuural Yàlla,
lépp di wurusu ngalam.

Defar nañu tegukaayu làmp bi

17 Besalel sàkk itam tegukaayu
làmp bu wurusu ngalam. Liggéeyu
tëgg bu jekk la def tegukaayu
làmp bi, ak taatu tegukaay bi,
ak peru tegukaay bi, ay kaasam
aki kàmbóotam aki mbaram, lépp
ànd ak tegukaay bi, di benn.
18 Juróom benni car a soqikoo ci
weti tegukaayu làmp bi, ñetti car ci
gii wet, ñett ci gi ci des. 19 Ñetti
kaas yu bindoo ni tóor-tóori garabu
amànd ñoo nekk ci benn car bi, kaas
bu ci nekk ànd ak ay kàmbóotam
aki mbaram, ñetti kaas yu bindoo
ni tóor-tóori garabu amànd nekk
ci car bi ci topp, kaas bu ci nekk
ànd ak ay kàmbóotam aki mbaram,
ba juróom benni car, yi soqikoo
ci per bi, daj. 20 Peru tegukaayu
làmp bi itam am na ñeenti kaas yu
bindoo ni tóor-tóori garabu amànd,
ànd ak ay kàmbóotam aki mbaram.
21 Ab kàmbóot a ronu ñaari car,
jàpp ci, beneen kàmbóot ronu ñaari
car yi ci topp, jàpp ci, ab kàmbóot
ronu ñaari car yi mujj, jàpp ci,
juróom benni car, yi soqikoo ci
weti per bi, daj. 22 Kàmbóot yi
ak car yi nag ànd ak tegukaay bi,
di wenn donju wurusu ngalam wu
ñu tëgg ba mu jekk. 23 Mu sàkk
juróom ñaari làmpam ak ay ñiimi
feyukaayam ak ay andam, lépp di
wurusu ngalam. 24 Benn talaŋu
wurusu ngalam, yemook fanweeri
kilo, ci la sàkk tegukaayu làmp bi ak
mboolem ay jumtukaayam.

Defar nañu sarxalukaayu cuuraay bi

25 Ci kaw loolu Besalel sàkk ci
bantu séng sarxalukaayu cuuraay
bu kaare, guddaay bi di xasab,
yaatuwaay bi di xasab, taxawaay bi
di ñaari xasab, ay béjjénam ànd ak
moom di benn bant bi. 26 Mu xoob
ko wurusu ngalam ci kaw ak ci wet
yi, ba mu daj, ak béjjén yi, daldi
koy sàkkal wombu wurus bu ko wër.
27 Ñaari noppi wurus la ko sàkkal
ci ron kéméj gi, ci ñaari wetam, ñu
jàkkaarloo, di téye banti njàppu, yi
ñu koy yóbboo. 28 Ci biir loolu mu
sàkk ay njàppuy banti séng, xoob lu
ci nekk wurus. 29 Mu sàkk nag diwu
pal gu sell gi, sàkk cuuraay lu xeeñ li
raxul, def ko njafaan lu njafaan-kat
waajal ba mu baax.

38

Defar nañu sarxalukaay bi ak mbalkam njàpp mi

1 Ba tey Besalel sàkk ci bantu
séng sarxalukaayu rendi-dóomal bu
kaare, guddaay bi di juróomi xasab,
yaatuwaay bi di juróomi xasab, tax-
awaay bi di ñetti xasab. 2 Mu sàkkal
ko ay béjjénam ci ñeenti collam, mu
ànd aki béjjénam, di benn. Mu xoob
nag lépp xànjar. 3 Mu sàkk jum-
tukaayi sarxalukaay bi yépp: ndabi
tibbukaayu dóom yi ak ñiitukaay yi
ak këll yi, ak lonkukaayi yàpp yi, ak
and yi, jumtukaay yépp di xànjar.
4 Mu sàkkal sarxalukaay bi caax bu
ñu tëgge xànjar, mu ronu peggu
sarxalukaay bi, dale ci suuf ba ci
digg sarxalukaay bi. 5 Mu daldi koy
móolal ñeenti nopp ci ñeenti colli
caaxu xànjar bi, ñuy téye njàppu yi.
6 Mu sàkk njàppuy bantu séng, xoob
lu ci nekk xànjar, 7 daldi roof njàppu
yi ci nopp yi ci weti sarxalukaay bi,
ngir bu ñu koy yóbbu. Am pax, mu
xànq yu tàppandaar ub, moom la
def sarxalukaay bi. 8 Mu sàkk itam
mbalkam njàpp mu ànd ak tegoom,
di xànjar ju jóge ci seetuy jigéen*, ñi
doon liggéey ci bunt xaymab ndaje
mi.

Defar nañu ëttu jaamookaay bi

---

* **38:8** 38.8 seetuy jigéen ñi: booba ay dogi xànjar lañu daan def seetu.

9 Besalel nag sàkk wurmbalu
jaamookaay bi. Wetam, gi fare
bëj-saalum di téeméeri xasabi sori
rabal yu ñu ràbbe wëñu lẽe, 10 seen
ñaar fukki jën ànd ak seen ñaar
fukki tegu, di xànjar, lonku yeek
galani jën yi di xaalis.
11 Wetu bëj-gànnaar it di téeméeri
xasabi sori rabal, seen ñaar fukki
jën ànd ak seen ñaar fukki tegu, di
xànjar, lonku yeek galani jën yi di
xaalis.
12 Wetu sowu di juróom fukki
xasabi sori rabal, ak seen fukki jën
yu ànd ak seen fukki tegu, lonku
yeek galani jën yi di xaalis.
13 Wetu penku bi ci kanam di
juróom fukki xasab; 14-15 fukki xas-
abi sori rabal ak juróom fi làng ak
buntu ëtt bi ci genn wetam, ak seen
ñetti jën yu ànd ak seen ñetti tegu,
ak fukki xasabi sori rabal ak juróom,
wet gi ci des, ak seen ñetti jën yu
ànd ak seen ñetti tegu.
16 Mboolem sori wurmbalu ëtt bi
ba mu daj, wëñu lẽe la.
17 Teguy jën yi xànjar la,
wékkukaayi jën yeek ay galanam di
xaalis, ñu xoob boppi jën yi xaalis;
jëni ëtt bi yépp nag, galani xaalis
lañu leen lëkklee. 18 Lafu buntu
ëtt bi, liggéeyu ràbb bu rafet la, bu
ñu ràbbe wëñ gu baxa te laal yolet,
ak wëñ gu xewar, ak gu xonq curr
ak wëñu lẽe. Guddaayu laf bi ñaar
fukki xasab la, taxawaay bi yemook
yaatuwaay bi, di juróomi xasab,
tollook sori wurmbalu ëtt bi. 19 Jëni
lafu bunt bi ñeent la, seen ñeenti
tegu di xànjar, seeni wékkukaay di
xaalis, ñu xoob kaw jën yi xaalis,
galan yi di xaalis. 20 Mboolem xeri
jaamookaay bi ak xeri wurmbalu ëtt
bi ba mu daj, lépp xànjar la.

Lim nañu jumtukaay yi

21 Lii nag moo di tënkub dayoy
gànjar yi ñu jëfandikoo ci liggéeyu
jaamookaay bi, jaamookaay boobu
àlluway seede si dence. Tënkees
na ko ci ndigalu Musaa, Leween ñi
sasoo tënk bi ci njiital Itamar doomu
Aaróona sarxalkat bi. 22 Fekk na
Yudeen bi Besalel doomu Uri, miy
doomu Ur, sottal na mboolem li Aji
Sax ji santoon Musaa. 23 Mu àndoon
ci ak Daneen bi, doomu Ayisamaag,
Oliyab. Mu dib yettkat, dib taaralkat
te di liggéeykatu wëñ gu baxa te laal
yolet, ak wëñ gu xewar ak gu xonq
curr ak wëñu lẽe.

24 Wurus wi dem ci liggéey bi
bépp, mboolem liggéeyu bérab bu
sell bi, te muy wurus wu ñu def
saraxu yékkati-jébbal Yàlla, juróom
ñetti téeméeri kilo ak juróom ñaar
fukk ak juróom ñaar la (877),
ak ñetti téeméeri garaam (300),
yemook ñaar fukki talaŋ ak juróom
ñeent, ak juróom ñaar téeméer
ak fanweeri (730) siikal ci siikal
bi ñu yoonal ci bérab bu sell bi.
25 Xaalis bi tukkee ci limeefu askan
wi, ñetti junniy kilo ak fukk ak
juróom ñaar (3 017), ak juróom
ñaar téeméeri garaam ak juróom
fukk (750), yemook téeméeri (100)
talaŋ ak junneek juróom ñaar
téeméer ak juróom ñaar fukk ak
juróomi (1 775) siikal, ci siikal bi
ñu yoonal ci bérab bu sell bi,
26 muy juróomi garaami xaalis bopp
bu nekk, yemook genn-wàllu si-
ikal, ci siikal bi ñu yoonal ci
bérab bu sell bi, ñeel képp ku
bindu ci limeef bi, dale ko ci
ñi am ñaar fukki at jëm kaw,
ñépp di juróom benni téeméeri jun-
niy góor ak ñetti junneek juróomi
téeméer ak juróom fukk (603 550).
27 Ñetti junniy (3 000) kiloy xaalis,
di téeméeri talaŋ, ñeel móolub
teguy bérab bu sell bi, ak teguy
rido bi. Muy téeméeri tegu ci
ñetti junniy kilo, di fanweeri kilo
ci benn tegu, muy téeméeri tegu
ci téeméeri talaŋ, benn talaŋ ci
benn tegu. 28 Fukki kilook juróom
ñaar yeek juróom ñaar téeméeri
garaam yeek juróom fukk (17 kilo
750 garaam) yi ci topp, yemook
junneek juróom ñaar téeméer ak
juróom ñaar fukk ak juróomi siikali
xaalis, ay wékkukaay la ci sàkk ngir
jën yi, xoob ci boppi jën yi, sàkk ci

galan yi.
29 Xànjar bi ñu def saraxu yékkati-
jébbal Yàlla, ñaari junniy kilo ak
téeméer ak ñaar fukk ak ñeent la
(2 124), yemook juróom ñaar fukki
(70) talaŋ ak ñaari junneek ñeenti
téeméeri (2 400) siikal. 30 Mu sàkk
ci teguy buntu xaymab ndaje mi, ak
sarxalukaayu xànjar bi, ak caaxub
xànjaram, ak mboolem jumtukaayi
sarxalukaay bi, 31 ak teguy wurm-
balu ëtt bi, ak teguy buntu ëtt bi,
ak xeri jaamookaay bi yépp, ak xeri
wurmbalu ëtt bi.

39

Defar nañu yérey sarxalkat yi

1 Wëñ gu baxa gi te laal yolet nag
ak wëñ gu xewar gi ak gu xonq
gi curr, ci lañu sàkk yére yu yànj
yi ñuy liggéeye ci bérab bu sell bi.
Ñu daldi defar yére yu sell, yi ñeel
Aaróona noonee ko Aji Sax ji sante
woon Musaa.
2 Xar-sànni mi, wëñu wurus lees
ko ràbbe, ak wëñ gu baxa te laal
yolet, ak wëñ gu xewar, ak gu xonq
curr ak wëñu lẽe. 3 Ay xobi wurus
lañu tëgg ba mu jekk, ñu dagg ko ay
wëñ yu ñu ràbbaaleek wëñ gu baxa
gi te laal yolet, ak wëñ gu xewar
gi, ak gu xonq gi curr, ak wëñu lẽe
gi. Ñu daldi ciy ñawaale ay nataal.
4 Ñaari ngàlli mbagg lañu ko defal,
daldi faste wu ci nekk ci ñaari cati
xar-sànni mi. 5 Ngañaayu taaral li
tege ci kaw, ni xar-sànni mi lees ko
defare, liggéeyaale kook moom, ñu
ànd di benn. Ñu ràbbe ko wëñu
wurus, ak wëñ gu baxa te laal yolet,
ak wëñ gu xewar, ak gu xonq curr,
ak wëñu lẽe, noonee ko Aji Sax ji
sante woon Musaa.
6 Ci kaw loolu ñu we peri onigsë
yi, fege per yi ŋankukaayi wurus,
daldi ciy ñaas turi doomi Israyil yu
góor, noonu ñuy ñaase xàmmikaay
yi ñuy torloo. 7 Ñu tapp per yi
ci kaw ngàlli waggi xar-sànni mi,
per yi nag taxawe taxawaayu bànni
Israyil, noonu ko Aji Sax ji sante
woon Musaa.

Defar nañu kiiraayal dënn bi

8 Ñu sàkk kiiraayal dënn bi,
liggéeyaale ko ay nataal ni xar-
sànni mi, ràbbe ko wëñu wurus,
ak wëñ gu baxa te laal yolet, ak
wëñ gu xewar, ak gu xonq curr,
ak wëñu lẽe. 9 Ab kaare bu ñu
lem lañu ko def, guddaay bi, gan-
naaw bu ñu ko lemee, di ŋaraleb
baaraamu déy ak digg, yaatuwaay bi
di ŋaraleb baaraamu déy ak digg.
10 Ñu we nag ay per ci kaw ki-
iraayal dënn bi, def ko ñeenti làngi
per. Làng gi jiitu, peru sarduwan
ak peru topaas ak peru eskarbukal
moo ca nekk; 11 ñaareelu làng gi
di peru emëródd ak peru safiir ak
peru jamaa, 12 ñetteelu làng gi di
peru yasent ak peru agaat ak peru
ametistë, 13 ñeenteelu làng gi di
peru kirsolit ak peru onigsë ak peru
jàspë, te per bu ci nekk ŋankukaayu
wurus lees ko wewe. 14 Per yeek
turi doomi Israyil yu góor ñoo tol-
loo ab lim: muy fukk ak ñaar, ni
tur yi tollu. Ñu ñaas ci tur yi
ni xàmmikaayi torlu, ku nekk ak
turam, ba fukki giir yeek ñaar daj.
15 Ci biir loolu ñu sàkkal kiiraayal
dënn bi ñaari caqi wurusu ngalam
yu ci tege, te rawaasoo ni ay buum.
16 Ñu sàkk itam ñaari ŋankukaayi
wurus ak ñaari jaaroy wurus yu ñu
takk ci ñaari cati kiiraayal dënn bi
ci kaw 17 Ñu nas nag ñaari buumi
wurus yi ci ñaari jaaro yi ci cati
kiiraay li. 18 Yeneen ñaari cati
buumi wurus yi, ñu we leen ci
ñaari ŋankukaay, yi ci kaw ngàlli
waggi xar-sànni mi, ci kanam. 19 Ñu
sàkkal ko itam ñaari jaaroy wurus,
yu ñu we ci ñaari cati suufi kiiraay
li, fi féete biir, wet gi tafu ci xar-
sànni mi. 20 Ñu sàkkalaat kiiraay
li yeneen ñaari jaaroy wurus, yu
ñu we ci suufu ngàlli xar-sànni mi,
fi féete kanam, dendeek sofu ngàll
yi, te tiim ngañaayu xar-sànni mi.
21 Kiiraayal dënn bi, buum gu sew
gu baxa te laal yolet, moom lees ko
téyee, lëkklee ko jaaroy kiiraay leek

jaaroy xar-sànni mi, kiiraay li dëkke
tiim ngañaay li, ba du teqlikook xar-
sànni mi, noonee ko Aji Sax ji sante
woon Musaa.

Defar nañu yérey sarxal, yi ci des

22 Fëxya bi xar-sànni miy tege,
lépp, wëñ gu baxa te laal yolet lees
ko ràbbe ba mu daj. 23 Baatu fëxya
baa ngi ci digg bi, mel ni baatu
mbubbam xare, ñu ombe ko omb bu
dëgër, ba mu daj, ngir du xottiku.
24 Ci biir loolu ñu takk ci ombu fëxya
bi, ay doomi gërënaat yu ñu defare
wëñ gu baxa te laal yolet, ak wëñ
gu xewar, ak gu xonq curr, ak wëñu
lẽe. 25 Ñu def itam ay jóolóoliy
wurusu ngalam, ba takk jóolóoli
yi ci diggante doomi gërënaat yi,
wërale ko ombu fëxya bi, ba mu
daj, jóolóoli yi dox diggante doomi
gërënaat yi. 26 Ab jóolóoli, ab
gërënaat, ab jóolóoli, ab gërënaat
ba ombu fëxya, bi ñuy sol di sarxal
daj, noonee ko Aji Sax ji sante woon
Musaa.
27 Ñu sàkkal nag Aaróona aki
doomam mbubb yu gudd yu ñu
ràbbe wëñu lẽe, 28 ak kaalag lẽe,
ak mbaxanay lẽe, ak tubéyi njiitlaay
yu lẽe, 29 ak laxasaay giy liggéeyu
ràbb bu rafet, bu ñu ràbbe wëñu
lẽe bu dëgër, ak wëñ gu baxa te laal
yolet, ak wëñ gu xewar, ak gu xonq
curr, noonee ko Aji Sax ji sante woon
Musaa.
30 Ñu sàkk nag meeteel gu sell
gu wurusu ngalam, muy dogu wu-
rus wu tell, ñu ñaas ci kawam
mii mbind, ni ñuy ñaase mbindum
torlu: «Sell na, ñeel Aji Sax ji».
31 Ñu daldi koy takke buum gu baxa
te laal yolet, téyee ko ko ci kaw
kaala gi, na ko Aji Sax ji sante woon
Musaa.

Musaa memmiku na liggéey bi

32 Noonu la mboolem liggéeyu
màkkaanu xaymab ndaje mi mate.
Noonee ko Aji Sax ji sante woon
Musaa rekk, ni la ko bànni Israyil
defe.
33 Ba loolu amee ñu indil Musaa
jaamookaay bi: xayma bi ak yëfam
yépp; lonku yi ak làcc yi ak galan yi
ak jën yeek tegu yi, 34 ak kiiraayal
deri kuuy yi ñu sóob xonq, ak ki-
iraayal deri piipi yi, ak kiiraayal
xàjjatle bi, 35 ak gaal gi àlluway
seede si dence, aki njàppoom, ak
kubeeru saraxu njotlaay gi, 36 ak taa-
bal jeek ndabam yépp, ak mburum
teewal mi ciy tege, 37 ak tegukaayu
làmp bu wurusu ngalam bi aki
làmpam, làmp yi sësaloo ba jekk
ak mboolemi jumtukaayam, ak diw
gi ñuy taaloo, 38 ak sarxalukaay bu
wurus bi, ak diwu pal gi, ak cuuraay
lu xeeñ li, ak kiiraayal buntu xayma
bi, 39 ak sarxalukaayu xànjar beek
caaxub xànjaram, aki njàppoom ak
ndabam yépp, ak mbalkam njàpp
mi akub tegoom, 40 ak sori wurm-
balu ëtt bi aki jënam aki tegoom,
ak kiiraayal lafu buntu ëtt bi, aki
buumam aki xeram; mboolem jum-
tukaay, yi ñuy liggéeye ci màkkaanu
xaymab ndaje mi rekk, 41 ak yére yu
yànj yi ñuy liggéeye ci bérab bu sell
bi; yére yu sell yu Aaróona sarxalkat
bi, ak yérey doomam yi ñuy sol, di
sarxale. 42 Noonee ko Aji Sax ji sante
woon Musaa rekk, ni la bànni Israyil
sottale liggéey bi bépp. 43 Musaa
nag nemmiku mboolem liggéey bi,
ba gis ne sottal nañu ko; noonee ko
Aji Sax ji santaanee woon, ni lañu ko
defe. Musaa daldi leen ñaanal.

40

Samp jaamookaay bi jot na

1 Aji Sax ji waxati Musaa ne ko:
2 «Bu keroogee benn fanu weer wi ji-
itu, nanga samp màkkaanu xaymab
ndaje mi. 3 Nanga yeb ci biir, gaal
gi àlluway seede si dence, te nga
làqe gaal gi rido bi. 4 Dugalal taabal
ji te taaj ci li muy àndal; dugalal
tegukaayu làmp bi, nga taal ay
làmpam, 5 te nga teg sarxalukaayu
cuuraay bu wurus bi ci kanam gaal
gi àlluway seede si dence, ba noppi
nga samp lafu buntu jaamookaay bi.
6 «Tegal sarxalukaayu rendi-
dóomal bi fi kanam buntu

màkkaanu xaymab ndaje mi. 7 Tegal
mbalkam njàpp mi ci diggante
xaymab ndaje mi ak sarxalukaay bi,
te nga duy ko ndox. 8 Sampal nag
wurmbalu ëtt bi bépp, te nga we
lafu buntu wurmbal bi.

9 «Jëlal nag diwu pal gi, nga diw ci
jaamookaay bi ak li ci biiram lépp,
sellale ko ko, mook yëfam yépp,
mu daldi sell. 10 Boo noppee, di-
wal sarxalukaayu rendi-dóomal bi,
mook ndabam yépp, nga sellale ko
sarxalukaay bi, sarxalukaay bi daldi
sella sell. 11 Nanga diw mbalkam
njàpp mi akub tegoom, nga sellale
ko ko.

12 «Indil Aaróona aki doomam ba
ci bunt xaymab ndaje mi, nga sang
leen ci ndox mi. 13 Nga daldi solal
Aaróona yére yu sell yi, diw ko, sel-
lale ko ko, mu doon sama sarxalkat.
14 Su ko defee nga indi ay doomam,
solal leen ay mbubb. 15 Nga diw
leen, ni nga diwe seen baay, ñu doon
samay sarxalkat. Seen diwu googu
moo leen sédd sasu carxal bu sax
dàkk, maasoo maas.» 16 Musaa nag
def loola. Mboolem noonee ko ko Aji
Sax ji sante, na la ko defe.

Musaa samp na jaamookaay bi

17 Keroog at ma topp ca at ma ñu
génne Misra, ca benn fanu weer wa
jëkk, ca lañu samp jaamookaay ba.

18 Musaa nag samplu jaamookaay
bi: Ñu jiital tegu yi, samp làcc yi,
we galan yi, daldi samp jën yi. 19 Ci
kaw loolu, ñu firi malaan mi ci kaw
jaamookaay bi, daldi lal kiiraay li ci
kawam, na ko Aji Sax ji sante woon
Musaa.

20 Gannaaw loolu ñu jël àlluway
seede si, yeb ko ci gaal gi, ba noppi
roof njàppu yi ci gaal gi. Ñu daldi
teg kubeeru saraxu njotlaay gi ci
kaw gaal gi. 21 Ba mu ko defee ñu fat
gaal gi ci biir bérab bu sell bi, doora
firi ridob xàjjatle bi, làqe ko ko, na
ko Aji Sax ji sante woon Musaa.

22 Ba loolu amee ñu dugal taabal ji
ci biir xaymab ndaje mi, ci wetu bëj-
gànnaaru jaamookaay bi, ci kanam
rido bi. 23 Ñu daldi teg ci kaw taabal
ji, tegin wu jekk, mburu mi fi kanam
Aji Sax ji, na ko Aji Sax ji sante woon
Musaa.

24 Ñu dugal nag tegukaayu làmp
bi ci biir xaymab ndaje mi, fi janook
taabal ji, ci wetu bëj-saalumu
jaamookaay bi, 25 daldi taal làmp
yi fi kanam Aji Sax ji, na ko Aji Sax
ji sante woon Musaa.

26 Ba mu ko defee ñu dugal sarx-
alukaayu wurus bi ci biir xaymab
ndaje mi, ci kanam rido bi, 27 daldi
taal cuuraay lu xeeñ li ci kawam, na
ko Aji Sax ji sante woon Musaa.

28 Ñu samp lafu buntu jaamookaay
bi. 29 Sarxalukaayu rendi-dóomal bi
nag, ñu teg ko ci bunt màkkaanu
xaymab ndaje mi, daldi def ci
kawam saraxu rendi-dóomal bi, ak
saraxi pepp mi, na ko Aji Sax ji sante
woon Musaa.

30 Ba loolu amee ñu teg mbalkam
njàpp mi ci diggante xaymab ndaje
mi ak sarxalukaay bi, ba noppi duy
ko ndoxum njàpp. 31 Ci la Musaa ak
Aaróona aki doomam di raxas seeni
loxo ak seeni tànk, 32 ndax bu ñuy
dugg ci xaymab ndaje mi, ak bu ñuy
jegeji sarxalukaay bi, dañuy jàpp,
na ko Aji Sax ji sante woon Musaa.

33 Gannaaw loolu ñu samp wurm-
bal bi yéew jaamookaay beek sarx-
alukaay bi, daldi samp lafu buntu
ëtt bi. Noonu la Musaa sottale
liggéey bi.

Leeru Aji Sax ji gane na bérab bu sell bi

34 Ba loolu amee niir wa yiir
xaymab ndaje ma, leeru Aji Sax ji
fees jaamookaay ba, 35 ba Musaa
tëlee dugg ca xaymab ndaje ma,
ndax niir wa màkkaanoo kaw
xayma ba, ak leeru Aji Sax ji fees
jaamookaay ba.

36 Saa yu niir wa yékkatikoo,
ba tiim jaamookaay ba nag, bànni
Israyil daldi tegu ca seen yooni
tukki ya. 37 Waaye bu niir wa
yékkatikuwul, duñu dem, ba keroog
muy yékkatiku. 38 Ndax booba niiru
Aji Sax jaa nga ca kaw jaamookaay
ba, ag bëccëg, te sawara waa nga

ca biir niir wa, ag guddi, waa kër
Israyil gépp di ci gis, seen diiru
yooni tukki ya.

Sasu Sarxalkat yi di ñetteelu xaaju Tawreetu Musaa

Ubbite gi

Aaya bi jiitu ci Sasu Sarxalkat yi moo indi na Yàlla àddoo woon ca xaymab ndaje ma, woo Yonent Yàlla Musaa, ngir wax ak moom. Bare na lool fu téere bi joxe ay ndigali yoon aki sàrt yu Yàlla jox Musaa, ngir mu jottli ko bànni Israyil, te dige bi ci Yàlla boole moo di ndigal yooyu ñooy taxa dund képp ku leen jëfe.

Ci gàttal, ci téere bi la Yàlla di xamal bànni Israyil, nan lees di dindee mboolem li gàllankoor seenub neexoo ak Yàlla, ak nan lees di jëfe ba xaymab jaamookaay bi doon bérabu ndaje dëgg bu ñuy dajee ak Yàlla. Fàww ñiy jooxe ay sarax jooxe sarax yi ni mu ware. Fàww it sarxalkat yi di nit ñu ñu weg, nit ñu seen jëfin tedd, te kenn ku nekk ci askan wi moytu, kem kàttanam, mboolem luy sobeel aw yaram, te moytu di fecci kóllëre ci jëfinam ak ci ni muy jaamoo Yàlla. Yàlla miy Ku Sell, di Cofeelu neen, di Ki yor ndund, moo namm ñoñam wàllsi ci sellngay boppam, ngir ñoom itam ñu man di jottlee, ndund ak cofeel. Yéene boobu la Yàlla joxe bànni Israyil santaane bii Almasi ne mooy kenug yoonu Yàlla: “Ni ngeen soppe seen bopp nag, nangeen ko soppe seen moroom.” Aaya 19:18.

Mboolem ndigali yoon yi ci téere bi, li leen taxa jóg mooy yombal nu gëmkat ñi mana neexoo ak Yàlla, ak fépp fu ñu mana bokk, ak jant bu ñu mana yemool. Kon ndigali yoon yii tàyyiwuñu benn yoon di soññe ci mboolem xeeti kàddu, ngir gëmkat bi saxoo bàyyi xel ne neexoo ak Yàlla manula ñàkk, te ci la ag dundam aju.

Ci Tënk:

Saar 1—7 Ay dogal ci mbirum sarax yi
Saar 8—10 Fal nañu sarxalkat yi
Saar 11—15 Sàrtal nañu lu set ak lu setul
Saar 16 Lu jëm ci bésub Njotlaay
Saar 17—26 Ndigal yi jëm ci sellal
Saar 27 Lu jëm ci jagleel Aji Sax ji nit ak alal

Ay dogal ci mbirum sarax yi

(Saar 1.1—7.38)

Lu jëm ci saraxu rendi-dóomal

1 Aji Sax ji woo na Musaa, wax ak
moom ca xaymab ndaje ma ne ko:
2 «Waxal bànni Israyil ne leen: Bu
kenn ci yeen dee sàkkal Aji Sax ji
sarax, na indi ag jur, muy gu gudd
mbaa gu gàtt.
3 «Bu saraxam dee saraxu jur gu
gudd gu ñuy def rendi-dóomal, na
sarxal aw yëkk wu amul sikk. Na ko
yóbbu ci bunt xaymab ndaje mi ci
kanam Aji Sax ji, ngir mu nangul ko
ko. 4 Na teg loxoom ci kaw boppu
juru saraxu rendi-dóomal bi, ndax
ñu nangul ko ko, muy njotlaayam.
5 Na rendi yëkk wi ci kanam Aji
Sax ji, te doomi Aaróona yu góor
yiy sarxalkat yi ñooy indi deret
ji, xëpp ko ci mboolem weti sarx-
alukaay bi ci bunt xaymab ndaje
mi. 6 Juru saraxu rendi-dóomal bi,
na ko boroom sarax bi fees, daggat
ko. 7 Doomi Aaróona, sarxalkat bi,
dañuy jafal ab taal ci kaw sarx-
alukaay bi, teg matt mi ci taal bi. 8 Su
ko defee doomi Aaróona yu góor,
yiy sarxalkat yi, jël dog yi, booleek
bopp bi ak nebbon bi, teg ko ci kaw
mattum taal bi ci sarxalukaay bi.
9 Nañu raxas yérey biir yi ak yeel
yi, sarxalkat bi boole lépp lakk ci
kaw sarxalukaay bi. Saraxu rendi-
dóomal la, saraxu sawara ngir xetug
jàmm, ñeel Aji Sax ji.
10 «Bu saraxam dee ab gàtt bu ñuy
def rendi-dóomal, muy xar mbaa
bëy, na sarxal bu góor bu amul
sikk. 11 Na rendi sarax si ci kanam
Aji Sax ji, fa féete sarxalukaay bi
bëj-gànnaar. Na doomi Aaróona
yu góor yiy sarxalkat yi xëpp deret

ji ci mboolem weti sarxalukaay bi.
12 Bu ko boroom sarax bi daggatee
ba noppi, sarxalkat bi day boole
dog yeek bopp bi ak nebbon bi,
teg ko ci kaw mattum taal bi ci
kaw sarxalukaay bi. 13 Na boroom
sarax bi raxas yérey biir yi ak yeel
yi, sarxalkat bi boole lépp lakk ci
kaw sarxalukaay bi. Saraxu rendi-
dóomal la, saraxu sawara ngir xetug
jàmm, ñeel Aji Sax ji.

14 «Bu nit ki dee sarxalal Aji Sax
ji njanaaw luy doon rendi-dóomal,
na sarxe pitax mbaa xati mu ndaw.
15 Na ko sarxalkat bi yóbbu ca sarx-
alukaay ba, kutt baat bi, lakk ko ci
kaw sarxalukaay bi. Deret ji dees
koy siital ci wetu sarxalukaay bi,
ba mu jeex. 16 Na indi gag bi ak
li ci nekk te wetti ko fa ñuy def
dóomu-taal ba, fa féete sarxalukaay
bi penku. 17 Sarxalkat bi day jàpp
ci laaf yi, xotti te bañ koo teqale,
daldi koy lakk ci sarxalukaay bi, ci
kaw mattum taal bi. Saraxu rendi-
dóomal la, saraxu sawara ngir xetug
jàmm, ñeel Aji Sax ji.

2

Lu jëm ci saraxu pepp

1 «Bu nit dee indil Aji Sax ji
saraxu pepp, sunguf* su mucc ayib
la saraxam wara doon, mu sotti ci
diw, def ci cuuraay, 2 te yót ko doomi
Aaróona yu góor yiy sarxalkat yi.
Na sarxalkat bi sàkk barci-loxob
sunguf su mucc ayib soosu ànd ak
diw gi, te boole kook cuuraay li
lépp. Na sarxalkat bi def cér boobu
saraxu baaxantal, lakk ko ca kaw
sarxalukaay ba, muy saraxu sawara
ngir xetug jàmm, ñeel Aji Sax ji.
3 Li des ci saraxu pepp mi, Aaróona
aki doomam ñoo koy féetewoo, muy
cér bu sella sell, bawoo ci saraxi
sawara yi ñeel Aji Sax ji.

4 «Su dee sarxal lu ñu defare pepp,
di lu ñu lakk cib taal ba mu ñor,
na doon sunguf su mucc ayib, di
mburu yu amul lawiir yu ñu xii-
waale diw, mbaa mburu yu sew yu
amul lawiir, ñu sotti diw ca kawam.
5 Bu saraxam dee lu ñu defare pepp,
lakke ko ci saafukaayu weñ, na doon
sunguf su mucc ayib su ñu xiiwaale
diw te bumu am lawiir. 6 Na ko
dammat te sotti diw ca kaw dog ya.
Saraxu pepp la. 7 Bu saraxam dee lu
ñu defare pepp, di lu ñu saaf ci cin
ba mu ñor, na doon sunguf su mucc
ayib su ñu xiiwaale diw.

8 «Na yóbbul Aji Sax ji saraxu
pepp su ñu defar ci tegtal yooyu,
yót ko sarxalkat bi, mu yóbbu ko
ca sarxalukaay ba. 9 Su ko defee
sarxalkat bi génne ci saraxu pepp
mi, ab saraxu baaxantal, daldi koy
lakk ci kaw sarxalukaay bi, muy
saraxu sawara ngir xetug jàmm ñeel
Aji Sax ji. 10 Li des ci saraxu pepp
mi, Aaróona aki doomam ñoo koy
féetewoo, muy cér bu sella sell,
bawoo ci saraxi sawara yi ñeel Aji
Sax ji.

11 «Du benn saraxu pepp bu ñuy
defal Aji Sax ji muy am lawiir, ndax
du lenn ci lawiir mbaa lem, lu ñu
wara lakk, ngir saraxu sawara su
ñeel Aji Sax ji. 12 Saraxi ndoortel
meññeef man naa ànd ak yooyu,
waaye du bokk ci sarax su jëm
ca sarxalukaay ba, ñu di ko taal,
ngir xetug jàmm. 13 Seen mboolem
saraxu pepp nangeen ko xorom.
Bu seen saraxu pepp ñàkk mukk
xorom, ndax mooy màndargaal
seen kóllëreek seen Yàlla. Seen
sarax yépp ngeen di xorom.

14 «Bu nit dee indil Aji Sax ji
saraxu ndoortel meññeef, na ko
indil mbool† mu ñu séndal, def
ko sànqal, muy saraxu ndoortel
meññeefam. 15 Na ci sotti diw ak
cuuraay. Saraxu pepp la. 16 Na sarx-
alkat bi lakk lenn ci mbool mu mokk
mi ànd ak diw, boole kook cuuraay
li lépp, muy saraxu baaxantal, te di
saraxu sawara.

* 2:1 2.1 Sungufu bele lay doon. † 2:14 2.14 Mboolum bele lay doon mbaa mboolum lors.

3

Lu jëm ci saraxi cant ci biir jàmm

1 «Su fekkee ne li nit kiy sarxe
saraxu cant la ci biir jàmm, mu di ko
jële ci nag wu góor mbaa wu jigéen,
na indil Aji Sax ji lu amul sikk. 2 Day
teg loxoom ci kaw boppu jur gi muy
sarxal, te rendi ko ca bunt xaymab
ndaje ma. Doomi Aaróona yu góor
yiy sarxalkat yi daldi xëpp deret ji ci
mboolem weti sarxalukaay bi. 3 Li
muy génne ci saraxu cant gi ci biir
jàmm, ñu war koo taalal Aji Sax ji
mooy nebbon bi sàng yérey biir yi,
ak lépp luy nebbon te jàpp ci yérey
biir yi, 4 ak ñaari dëmbéen yi ànd ak
seen nebbon ca kaw, jàpp ca fàllare
ja, ak bàjjo bi ci res wi te mu di ko
booleek dëmbéen yi, génne ko. 5 Na
doomi Aaróona yi boole yooyu lakk
ci kaw sarxalukaay bi, mu tege ci
kaw saraxu rendi-dóomal bi ci kaw
mattum taal bi. Saraxu sawara la
ngir xetug jàmm ñeel Aji Sax ji.

6 «Su fekkee ne li nit kiy sarxalal
Aji Sax ji saraxu cant la ci biir jàmm,
te mu di ko jële ci jur gu gàtt, gu
góor mbaa gu jigéen, na sarxal lu
amul sikk. 7 Su dee sarxal xar, na
ko indil Aji Sax ji 8 te teg loxoom ci
boppu xar mi muy sarxe, ñu rendi
ko ci bunt xaymab ndaje mi, doomi
Aaróona yu góor yi xëpp deret ji
ci mboolem weti sarxalukaay bi.
9 Li muy génne ci saraxu cantu biir
jàmm bi, muy saraxu sawara ngir
xetug jàmm, ñeel Aji Sax ji, mooy
nebbon bi, ak calgeen bi yépp, ñu
doge ko fa sës ca fàllare ja, ak
nebbon bi sàng yérey biir yi, ak lépp
luy nebbon te jàpp ci yérey biir yi,
10 ak ñaari dëmbéen yi ànd ak seen
nebbon ca kaw, jàpp ca fàllare ja,
ak bàjjo bi ci res wi te mu di ko
booleek dëmbéen yi, génne ko. 11 Na
sarxalkat bi boole loolu lakk ci kaw
sarxalukaay bi, muy ñamu sawara,
ñeel Aji Sax ji.

12 «Bu saraxu nit ki dee bëy, na
ko indil Aji Sax ji 13 te teg loxoom ci
bopp bi, ñu rendi ko ci bunt xaymab
ndaje mi. Na doomi Aaróona yu
góor yi xëpp deret ji ci mboolem
weti sarxalukaay bi. 14 La mu cay
génnee muy saraxu sawara, ñeel Aji
Sax ji mooy nebbon bi sàng yérey
biir yi yépp, ak lépp luy nebbon
te jàpp ci yérey biir yi, 15 ak ñaari
dëmbéen yi ànd ak seen nebbon ca
kaw, jàpp ca fàllare ja, ak bàjjo bi ci
res wi te mu di ko booleek dëmbéen
yi, génne ko. 16 Na sarxalkat bi boole
loolu lakk ci kaw sarxalukaay bi,
muy ñamu sawara ngir xetug jàmm,
ñeel Aji Sax ji. Mboolem luy neb-
bon, Aji Sax jeey boroom. 17 Dogal a
ngii, di lu leen war fàww, ak fépp fu
ngeen dëkk: lépp luy nebbon mbaa
deret, buleen ko lekk.»

4

Lu jëm ci sarax su bàkkaar sabab

1 Aji Sax ji wax na itam Musaa ne
ko: 2 «Waxal bànni Israyil ne leen:
Su fekkee ne nit ki dafa moy lenn ci
santaaney Aji Sax ji, ba def lenn lu
warul te du teyeefam, li ci war lii la.

Li war sarxalkat bu mag bu bàkkaar

3 «Ndegam sarxalkat bi ñu diw,
fal ko, moo moy, ba yóbbe mbooloo
mi tooñ, na indil Aji Sax ji yëkk
wu ndaw wu amul sikk, muy saraxu
póotum bàkkaar ndax bàkkaar ba
mu def. 4 Day yóbbu yëkk wi ci bunt
xaymab ndaje mi, ci kanam Aji Sax
ji, daldi teg loxoom ci boppu yëkk
wi, ñu rendi yëkk wi ci kanam Aji
Sax ji. 5 Sarxalkat bi ñu diw, fal ko,
na sàkk ci deretu yëkk wi, yóbbu
ci biir xaymab ndaje mi. 6 Su ko
defee sarxalkat bi capp baaraamam
ci deret ji, wis-wisal deret ji juróom
ñaari yoon fi kanam Aji Sax ji, fa
janook ridob bérab bu sell ba. 7 Na
sarxalkat bi sàkk ci deret ji, taqal
ci béjjéni sarxalukaayu cuuraay lu
xeeñ la ca biir xaymab ndaje ma ca
kanam Aji Sax ji. Li des ci deretu
yëkk wi, na ko tuur ci taatu sarx-
alukaay bi ñuy lakk saraxu rendi-
dóomal, foofa ca bunt xaymab ndaje

ma. 8 Na génne lépp luy nebbon
ci yëkk wi ñuy sarxal muy póotum
bàkkaar: nebbon bi sàng yérey biir
yi, ak lépp luy nebbon te jàpp ci
yérey biir yi, 9 ak ñaari dëmbéen
yi ànd ak seen nebbon ca kaw, jàpp
ca fàllare ja, ak bàjjo bi ci res wi te
mu di ko booleek dëmbéen yi, génne
ko. 10 Mooy ni ñu koy génnee rekk
ci yëkku saraxu cant ci biir jàmm.
Sarxalkat bi da koy boole lakk ca
kaw sarxalukaayu rendi-dóomal ba.
11 Waaye deru yëkk wi ak yàppam
wépp dees koy booleek bopp bi ak
yeel yi ak yérey biir yi ak sébbriit
mi; 12 mboolem li des ci yëkk wi
daal lay génne dal bi, yóbbu ko ci
bérab bu mucc sobe, ca jalub dóom
ba, daldi taal matt, lakk ko ca, ba mu
dib dóom. Foofa dóom ba jale lees
koy lakk.

Lu jëm ci sarax yi war mbooloo mi

13 «Ndegam mbooloom Israyil
mépp a moy lenn ci santaaney Aji
Sax ji, ba def lenn lu warul te
du seen teyeef, muy seenug tooñ
te seetluwuñu ko, 14 bu mbooloo
mi nemmikoo moy gi rekk, war
nañoo génne ci jur gu gudd gi yëkk
wu ndaw wuy doon saraxu póotum
bàkkaar, yóbbu ko ca bunt xaymab
ndaje ma. 15 Magi mbooloo mi
dañuy teg seeni loxo ci boppu yëkk
wi, fi kanam Aji Sax ji, ba noppi
ñu rendi yëkk wi fi kanam Aji Sax
ji. 16 Gannaaw loolu na sarxalkat bi
ñu diw, fal ko, sàkk ci deretu yëkk
wi, yóbbu ci biir xaymab ndaje mi.
17 Na capp baaraamam ci deret ji,
wis-wisal deret ji juróom ñaari yoon
fi kanam Aji Sax ji, foofu ci kanam
rido bi. 18 Bu noppee na sàkk ci
deret ji, taqal ci béjjéni sarxalukaay
bi ci kanam Aji Sax ji, ci biir xaymab
ndaje mi. Li des ci deret ji, na ko
tuur ca taatu sarxalukaayu rendi-
dóomal ba, ca bunt xaymab ndaje
ma. 19 Na génne lépp li ciy nebbon,
lakk ko ci kaw sarxalukaay bi. 20 Na
def ak yëkk woowu na muy def ak
yëkku saraxu póotum bàkkaar rekk.
Noonu lay def ak moom. Ni la ko
sarxalkat biy defale seen njotlaay,
ñu am njéggal. 21 Na génne yëkk
wi dal bi, taal ko, na muy taale yëkk
wi ñu jëkka wax. Saraxu póotum
bàkkaaru mbooloo mi la.

Li war kilifa gu bàkkaar

22 «Su fekkee ne kilifa moo moy
lenn ci santaaney Yàllaam Aji Sax ji,
ba def lenn lu warul te du teyeefam,
mu dig tooñam, 23 bu nemmikoo
bàkkaar bi mu def rekk, na sarxe
sikket bu amul sikk. 24 Day teg
loxoom ci boppu sikket bi, rendi ko
fa ñuy rendi saraxu rendi-dóomal,
fa kanam Aji Sax ji. Saraxu póotum
bàkkaar la. 25 Na sarxalkat bi
capp baaraamam ci deretu sarax siy
póotum bàkkaar, taqal ko ci béjjéni
sarxalukaayu rendi-dóomal bi, ba
noppi tuur deret ji ci taatu sarx-
alukaayu rendi-dóomal bi. 26 Na
lakk nebbon bi yépp ci kaw sarx-
alukaay bi, def ko ni nebbonu
saraxu cant ci biir jàmm. Noonu
la ko sarxalkat biy defale njotlaayal
bàkkaaram, mu am njéggal.

Li war baadoolo bu bàkkaar

27 «Su dee kenn ci baadoolo yee
moy lenn ci santaaney Aji Sax ji, ba
def lenn lu warul te du teyeefam,
mu dig tooñam, 28 bu nemmikoo
bàkkaar bi mu def rekk, na sarxe
aw bëy wu jigéen wu amul sikk,
ndax bàkkaar bi mu def. 29 Day
teg loxoom ci boppu gàttu sarax
soosu di póotum bàkkaar, rendi ko
fa ñuy lakk saraxu rendi-dóomal.
30 Na sarxalkat bi capp baaraamam
ci deret ji, taqal ci béjjéni sarx-
alukaayu rendi-dóomal bi; li des ci
deret ji da koy tuur ci taatu sarx-
alukaay bi. 31 Te it na génne nebbon
bi yépp ni muy génnee nebbonu jur
gu ñu def saraxu cant ci biir jàmm.
Na ko sarxalkat bi lakkal Aji Sax ji ci
kaw sarxalukaay bi, muy xeeñ xetug
jàmm. Noonu la ko sarxalkat biy
defale njotlaayal bàkkaaram, mu
am njéggal.

32 «Su fekkee ne am xar lay sarxe,
muy saraxu póotum bàkkaaram,
na doon xar mu jigéen, mu amul
sikk. 33 Day teg loxoom ci boppu
xar moomu di saraxu póotum
bàkkaar, rendi ko fa ñuy rendee
saraxu rendi-dóomal, muy saraxu
póotum bàkkaar. 34 Na sarxalkat
bi capp baaraamam ci deretu xar
miy saraxu póotum bàkkaar, te
taqal ci béjjéni sarxalukaayu rendi-
dóomal bi; li des ci deret ji da koy
tuur ci taatu sarxalukaay bi. 35 Te
itam na génne nebbon bi yépp,
ni muy génnee nebbonu xar mu
ñuy def saraxu cant ci biir jàmm.
Na sarxalkat bi lakk loolu ci kaw
sarxalukaay bi, mu dolliku ci saraxu
sawara yi ñeel Aji Sax ji. Noonu la
sarxalkat biy defale nit ki njotlaayal
bàkkaar bi mu def, mu am njéggal.

5

Ay xeeti bàkkaar a ngi ak li ciy njotlaay

1 «Bu nit bàkkaaree ndax lu mu
dégg wooteb seede cib àtte, ba
noppi baña wax la mu gis mbaa mu
xam ko ca mbir ma, dees na ko ko
topp.

2 «Su fekkee ne nit ki dafa laal lu
sobewu, te seetluwu ko, lu mel ni
rab wu daganul te médd, muy rabu
àll mbaa ag jur, mbaa luy raam, kon
sobewu na, tooñ na. 3 Su fekkee
ne nit ki dafa laal sobey nit ak su
mu mana doon, te teyu ko, ba mu
wees, saa yu ko xamee, tooñ na.
4 Su sàgganee it ba giñ ne dina def
nàngam, muy lu baax mbaa lu bon,
muy mboolem ngiñ lu ko rëcc te ba
mu koy wax teyu ko, ba mu wees,
saa yu ko xamee tooñ na. 5 Ci tooñin
yooyu ñu lim war naa wax na mu
tooñe. 6 Na indil Aji Sax ji gàtt bu
jigéen, xar mbaa bëy, muy daanam
ndax bàkkaar bi mu def. Saraxu
póotum bàkkaar lay doon, sarxalkat
bi defal ko ko njotlaayal bàkkaar bi
mu def.

Lu jëm ci saraxi aji ñàkk

7 «Nit ki amul lu mat njégu gàtt,
na indil Aji Sax ji ñaari pitax mbaa
ñaari xati yu ndaw, muy daanam
ndax bàkkaar bi mu def; benn bi
di saraxu póotum bàkkaar, bi ci des
di sarax rendi-dóomal. 8 Da koy yót
sarxalkat bi, kooku jëkka rey benn
bi, muy saraxu póotum bàkkaar; na
kutt baat bi te bumu teqale bopp
beek baat bi. 9 Day xëpp ci wetu
sarxalukaay bi deretu njanaaw liy
saraxu póotum bàkkaar. Li des ci
deret ji dees koy tuur ci taatu sarx-
alukaay bi. Saraxu póotum bàkkaar
la. 10 Ñaareel bi na ko def saraxu
rendi-dóomal, muy li ñu santaane.
Noonu la ko sarxalkat biy defale
njotlaayal bàkkaar bi mu def, mu
am njéggal.

11 «Su amul lu mat njégu ñaari
pitax mbaa ñaari xati yu ndaw, li
muy indi, sarxal ko ngir bàkkaar
bi mu def, ñetti kiloy sunguf su
mucc ayib lay doon, muy saraxu
póotum bàkkaar. Du ci def diw,
te du ci sotti cuuraay, ndax li mu
di saraxu póotum bàkkaar. 12 Da
koy yót sarxalkat bi, sarxalkat bi
sàkk ci barci-loxo, muy saraxu baax-
antal, mu daldi koy lakk ca kaw
sarxalukaay bi, mu dolliku ci saraxi
sawara yi. Saraxu póotum bàkkaar
la. 13 Noonu la ko sarxalkat biy
defale njotlaayal bàkkaar, bi mu def
te mu bokk ci xeeti bàkkaar yooyu
ñu lim. Su ko defee mu am njéggal.
Li des ci sarax bi sarxalkat bee koy
moom, mu mel ni bu doon saraxu
pepp rekk.»

Lu jëm ci saraxu peyug tooñ

14 Bu loolu weesee, Aji Sax ji wax
na Musaa ne ko: 15 «Ku ñàkka
wormaal lenn lu ñu sellalal Aji Sax
ji te du teyeefam, daan ba ko war,
mu di ko indil Aji Sax ji, am kuuy
mu amul sikk lay doon, ñuy xayma
njégam, dëppale dayob xaalis baak
natt ba ñu yoonal ca bérab bu sell
ba. Saraxu peyug tooñ la. 16 La mu
sàggane woon ca yooyu ñu sellalal
Aji Sax ji da koy fey, ba dolli ci

juróomeelu céru njég ga mu fey,
jox ko sarxalkat bi. Sarxalkat bi
da koy defal kuuy mi njotlaayam,
muy saraxu peyug tooñ, ngir mu am
njéggal.
17 «Su fekkee ne nit ki dafa moy
lenn ci santaaney Aji Sax ji ci lu
warul lu mu def, su ko xamul it,
tooñ na, te dees na ko ko topp.
18 Na indi kuuy mu amul sikk, ñu
xayma njégam, yót ko sarxalkat
bi, muy saraxu peyug tooñ. Na
ko ko sarxalkat bi defal njotlaayal
bàkkaar bi mu def te xamu ko woon.
Su ko defee mu am njéggal. 19 Loolu
saraxu peyug tooñ la, ndax kooka
kat tooñ na Aji Sax ji.»
20 Aji Sax ji wax na Musaa ba tey
ne ko: 21 «Su nit ñàkkee wormaal
Aji Sax ji ci waxi fen yu mu wax
moroomam, ci alal ju ñu ko tayle
mbaa ñu abal ko ko, mbaa muy
lu mu jële ci càcc mbaa àq ju mu
lekke ci moroomam, 22 mbaa muy
lu réer boroom, mu for ko, di ko
miim, mbaa mu giñ te du dëgg
ci mbir mu mu mana doon, 23 ku
bàkkaare noonu ñu ko waxe, tooñ
na, te na delloo alal ji mu ame
ci càcc, mbaa njublaŋ mbaa tayle
bu ñu ko dénkoon, mbaa muy lu
réer, mu for ko. 24 Su dee leneen
lu ko taxoona giñ te du dëgg itam
naka noonu, na ko delloo ba mu
mat sëkk, te saa yu ci nekk da cay
dolli juróomeelu céru njég ga, jox
ko boroom alal ja, keroog ba muy
génne saraxu peyug tooñam. 25 Na
yóbbul Aji Sax ji li ñu koy daan, muy
am kuuy mu amul sikk, ñu xayma
njégam, muy saraxas peyug tooñ su
muy yót sarxalkat bi. 26 Noonu la
ko sarxalkat biy defale njotlaayam
fa kanam Aji Sax ji, mu am njéggal
ci mboolem lu mu defoon te mu dig
tooñam.»

6

Mbirum santaane yu sarxalkat yi sasoo

(Saar 6.1—7.21)

Lu jëm ci saraxi rendi-dóomal

1 Aji Sax ji waxaat Musaa ne ko:
2 «Santal Aaróona ak doomam yu
góor, ne leen li ñu dogal ci saraxu
rendi-dóomal mooy lii: Ab saraxu
rendi-dóomal day fanaan fi ñu koy
lakke ci kaw sarxalukaay bi, ba bët
set, sawara way wéye tàkk ca kaw
sarxalukaay ba. 3 Sarxalkat bi day
sol mbubbam mi ñu ràbbe wëñ gu
ëccu* ba sew ak tubéyi njiitlaayam
ji ñu ràbbe wëñ gu ëccu ba sew.
Na tonnee ca sarxalukaay ba dóomu
saraxu rendi-dóomal bi, daldi teg
dóom bi ci wetu sarxalukaay bi. 4 Su
ko defee mu summi yéreem yooyu,
sol yeneen te génne dóom bi dal
bi, yóbbu ko fu mucc sobe. 5 Na
sawaras sarxalukaay bi wéye tàkk
te du fey. Suba su nekk na ko
sarxalkat bi xamb, ba noppi teg ci
saraxu rendi-dóomal bi, te na lakk
nebboni saraxi cant gi ci biir jàmm.
6 Na sawara wéye tàkk fàww ci kaw
sarxalukaay bi, te bumu fey.

Lu jëm ci saraxi pepp

7 «Li ñu dogal ci saraxi pepp mooy
lii: Na ko doomi Aaróona yu góor
joxe fa kanam Aji Sax ji ca sarx-
alukaay ba. 8 Barci-loxob sunguf su
mucc ayib ànd ak diwam lees ciy
tibbe, boole kook mboolem cuuraay
la ca kaw saraxu pepp ma, daldi koy
lakkal Aji Sax ji ci kaw sarxalukaay
bi, muy xeeñ xetug jàmm, di saraxu
baaxantal. 9 La ca des Aaróona aki
doomam yu góor ñoo koy lekk, te
buñu ci boole lawiir. Nañu ko lekke
ci bérab bu sell. Ci biir ëttu xaymab
ndaje mi lañu koy lekke. 10 Deesu
ko lakkaaleek lawiir. Seen cér la
bu leen Aji Sax ji sédd ci saraxi
sawaraam. Lu sella sell la, mel ni
saraxu póotum bàkkaar ak saraxu
peyug tooñ. 11 Képp kuy góor ci
doomi Aaróona yi man na cee lekk.
Seen cér la bu ñu leen sédde ci
saraxi sawara yi ñeel Aji Sax ji, te
dogalal leen ko fàww. Lépp lu ci laal
day doon lu sella sell.»

* **6:3** 6.3 wëñ gu ëccu googu, gàncax gu tudd lẽe lañu koy defare.

12 Aji Sax ji wax na Musaa ba tey
ne ko: 13 «Li Aaróona aki doomam
yu góor di sarxalal Aji Sax ji, keroog
bu ñu koy diw, fal ko, mooy lii: ñetti
kiloy sunguf su mucc ayib, tollook
saraxu pepp bi ñu saxoo bés bu
nekk, te genn-wàll gi di suba, genn-
wàll gi ngoon. 14 Saafukaayu weñ
lañu koy lakke, xiiwaale ko diw, indi
xiiw ba, muy saraxu pepp. Nañu ko
def ay dog yu ñuy lakkal Aji Sax ji,
muy xeeñ xetug jàmm. 15 Sarxalkat
bi ñuy fal ci doomi Aaróona yu góor
yi, mu war koo wuutu, da koy def
moom itam. Aji Sax ji moo jagoo
sarax boobu fàww, te dañu koy lakk
ba mu jeex. 16 Te it mboolem saraxu
pepp bu sarxalkat di defal boppam,
dees koy lakk ba mu jeex. Deesu ci
lekk.»

Lu jëm ci sarax su bàkkaar waral

17 Aji Sax ji waxati Musaa ne ko:
18 «Waxal Aaróona ak doomam yu
góor ne leen: Dogal bi ci saraxu
póotum bàkkaar mooy lii: Juru
saraxas póotum bàkkaar dañu koy
rendi fa ñu wara rendi juru saraxu
dóomal, fi kanam Aji Sax ji. Lu
sella sell la. 19 Sarxalkat bi koy
rendi, muy saraxu póotum bàkkaar
da ciy lekk, te fu sell lañu koy
lekke, ci biir ëttu xaymab ndaje
mi. 20 Lépp lu laal ci yàpp wi, day
doon lu sell, te bu lenn ci deretu
sarax si tisee ci kawi yére, dees
koy xaj fa mu tis, ci bérab bu sell.
21 Su fekkee ne ndabal xandeer lañu
togge woon yàppu sarax sa, nañu ko
toj. Bu doon ndabal xànjar, ñu jonj
ko, raxas ko. 22 Képp kuy góor ci
askanu sarxalkat sañ na cee lekk. Lu
sella sell la. 23 Waaye juru saraxas
póotum bàkkaar deesu ci lekk lenn
te fekk deretam dugg ca biir xaymab
ndaje ma, ñu di ca amal ag njotlaay
ca biir bérab bu sell ba. Loolu du lu
ñuy lekk. Dees koy lakk, ba mu dib
dóom.

7

Lu jëm ci saraxi peyug tooñ

1 «Liy dogal bi ci saraxas peyug
tooñ mooy lii: Lu sella sell la. 2 Fa
ñuy rendee juru saraxu dóomal,
fa lañu wara rendee juru saraxas
peyug tooñ. Deret ji dees koy
xëpp ci mboolem weti sarxalukaay
bi. 3 Nebbon ji jépp lañuy sarxal:
calgeen bi, nebbon bi sàng yérey
biir yi, 4 ak ñaari dëmbéen yi ànd
ak seen nebbon ca kaw, jàpp ca
fàllare ja, ak bàjjo bi ci res wi te
ñu di ko booleek dëmbéen yi, génne
ko. 5 Sarxalkat bi da koy boole lakk
ci kaw sarxalukaay bi, muy saraxu
sawara, ñeel Aji Sax ji, te di saraxu
peyug tooñ. 6 Képp kuy góor te bokk
ci askanu sarxalkat yi sañ na cee
lekk. Bérab bu sell lees koy lekke.
Lu sella sell la.
7 «Li ci saraxu póotum bàkkaar
moo nekk ci saraxu peyug tooñ,
dogal bi di benn ci yooyu yaar:
sarxalkat bi def gàtt bi njotlaay moo
koy moom. 8 Su nit joxee ab saraxu
rendi-dóomal, sarxalkat bi mooy
féetewoo deru jur gi mu sarxal. 9 Ci
biir loolu bépp saraxu pepp mu ñu
lakk cib taal, mbaa ñu saaf ko ci cin
mbaa ci saafukaayu weñ, sarxalkat
bi koy joxe moo koy moom. 10 Waaye
weneen xeetu saraxu pepp mu mu
mana doon, su dee saraxu pepp mu
ñuy xiiwaale diw mbaa muy mu
wow, doomi Aaróona yu góor yépp
a koy moom, ku nekk tollook sa
moroom cér.

Lu jëm ci saraxi cant ci biir jàmm

11 «Li yoon dogal ci saraxu cant ci
biir jàmm, te nit sañ koo sarxalal
Aji Sax ji mooy lii: 12 Bu ci nit ki
jubloo ag njukkal gu muy delloo Aji
Sax ji, day boole ci saraxu cant gi
ay mburu yu ndaw yu amul lawiir
yu ñu xiiwaale diw ak ay mburu
yu tàppandaar yu amul lawiir, ñu
wis diw ca kaw, ak ay mburu yu
ñu lakke sunguf su mucc ayib, xi-
iwaale ko diw, not ko bu baax.
13 Sarax boobu da ciy dolli mburu yu
am lawiir, boole kook saraxu cant
googu ci biir jàmm te mu jublu ci
njukkal. 14 Nañu jooxeel Aji Sax ji

ab cér ci sarax yooyu yépp, muy
moomeelu sarxalkat bi xëpp deretu
juru saraxas cant gi ci biir jàmm
ci mboolem weti sarxalukaay bi.
15 Yàppu saraxas cant googu ci biir
jàmm te ñu jublu ci njukkal Aji Sax
ji, dees koy lekk bés bi ñu ko rendee.
Du lenn lees ciy wacc, mu fanaan.

16 «Su sarax si nit kiy génne dee
sarax su ñuy wàccoo ngiñ mbaa
saraxu yéene, dees na ko lekk bés
bi ko nit ki joxee, te lu ca des ba
ca ëllëg sa, ñu man koo lekk. 17 Lu
des ci yàppu sarax si ba ca gannaaw
ëllëg sa dees koy lakk, ba mu dib
dóom. 18 Waaye kat bu nit lekkee
lenn ci yàpp wu ñu def saraxu cant
ci biir jàmm te fekk mu am ñetti
fan, deesul nangul boroom sarax si
te du ko jariñ dara. Lu ñu sib la te
ku ca lekk mooy gàddu bàkkaaram.
19 Yàpp wu ci laal lenn lu sobewu it
deesu ko lekk. Dees koy lakk. Ci biir
loolu yàppu sarax, képp ku set sañ
nga cee lekk. 20 Waaye ku sobewu ku
lekk ci yàppu jur gu ñu defal Aji Sax
ji saraxu cant ci biir jàmm, kooku
nañu ko dagge ci biir bànni Israyil.
21 Sobe su mu mana doon, muy lu
jóge ci nit mbaa mala mu daganul
mbaa mboolem lu daganul te mata
sib, ku ci laal ba noppi, lekk ci lu
ñu defal Aji Sax ji saraxu cant ci biir
jàmm, kooku dees koo wara dagge
ci bànni Israyil.»

Lu jëm ci santaane yi war mbooloo mi

(7.22-38)

22 Aji Sax ji dellu wax Musaa ne
ko: 23 «Waxal bànni Israyil ne leen:
Buleen lekk lenn luy nebbonu nag
mbaa xar mbaa bëy. 24 Nebbonu jur
gu dee mbaa lu rabu àll fàdd, ma-
nees na koo jëfandikoo neneen nu
mu mana doon, waaye deesu ko lekk
mukk. 25 Képp ku lekk ci nebbonu
jur gu ñu def saraxu sawara, ñeel Aji
Sax ji, kooku ko lekk, dees koy dagge
ca biir bànni Israyil. 26 Te itam du
lenn luy deret lu ngeen di lekke fenn
fu ngeen dëkk, mu jóge ci njanaaw
mbaa ag jur. 27 Képp ku lekk lenn
luy deret, dees na ko dagge ci biir
bànni Israyil.»

28 Aji Sax ji dellooti wax Musaa
ne ko: 29 «Waxal bànni Israyil ne
leen: Képp kuy jox Aji Sax ji saraxu
cantam ci biir jàmm na indi cér
bi Aji Sax ji séddoo ci saraxu cant
googu ci biir jàmm. 30 Ci loxol
boppam lay dindee sarax bi ñuy def
saraxu sawara, ñeel Aji Sax ji. Day
indi nebbon bi, boole kook dënn bi,
dënn bi di sarax bu ñuy yékkati,
jébbal Aji Sax ji. 31 Sarxalkat bi day
lakk nebbon bi ci kaw sarxalukaay
bi, waaye dënn bi, Aaróona aki
doomam yu góor ñoo ko moom.
32 Tànkub ndijoor bi jóge ci seen
saraxi cant ci biir jàmm, dees koy
jooxeel sarxalkat bi. 33 Doomu
Aaróona ji joxe deretu sarax beek
nebbon bi jóge ci saraxu cant gi ci
biir jàmm, kookoo jagoo tànkub ndi-
joor bi, muy céram. 34 Li ko waral
mooy, man Aji Sax ji damaa jële ci
seen saraxi cant ci biir jàmm, dënn
bi ñuy def saraxu yékkati-jébbale,
ak tànkub jooxe bi, jox ko Aaróona,
sarxalkat bi mook doomam yu góor.
Seen cér la ba fàww ci biir bànni
Israyil.»

35 Loolooy céri pal yi Aaróona ak
askanam di am ci saraxi sawara yi
ñeel Aji Sax ji, dale ko keroog bu ñu
leen teewalee fi kanam Aji Sax ji, ñu
doon ay sarxalkat. 36 Loolu la Aji Sax
ji santaane ñu jox leen ko. Bés bu
ñu leen xasee diw, fal leen, mu daldi
doon seen cér ci biir bànni Israyil ak
seen askan ba fàww.

37 Loolu la yoon digle ci wàllu
saraxu rendi-dóomal, ak saraxu
pepp ak saraxu póotum bàkkaar ak
saraxu peyug tooñ ak saraxu xewu
colu ak saraxu cant ci biir jàmm.
38 Loolu it la Aji Sax ji dénkoon
Musaa ca kaw tundu Sinayi, bés ba
mu santee bànni Israyil ca màndiŋu
Sinayi ñu di ko génneel ay sarax.

Fal nañu sarxalkat yi

8

(Saar 8—10)

Lu jëm ci xewu colug sarxalkat ya

1 Aji Sax ji waxati Musaa ne ko:
2 «Indil Aaróona aki doomam yu
góor te indaale yére yi ak diw gi
ñuy fale ak yëkk wiy saraxu póotum
bàkkaar ak ñaari kuuy yi, boole ca
pañeb mburu ya amul lawiir, 3 te
nga woo mbooloo mi mépp, ñu daje
ci bunt xaymab ndaje mi.»
4 Musaa def la ko Aji Sax ji sant,
mbooloo ma daje ca bunt xaymab
ndaje ma. 5 Musaa wax mbooloo ma
ne leen: «Lii may waaj la Aji Sax ji
santaane woon ñu def ko.»
6 Ci kaw loolu Musaa indi Aaróona
aki doomam yu góor, ñu sangu,
7 solal Aaróona mbubb mu gudd ma,
takkal ko laxasaay ga, solal ko fëxya
ba, tegal ko ca xar-sànni ma, takkal
ko ngañaay la ca kawam, jàppe ko
ko, mu tafu ca kawam. 8 Mu solal
ko nag kiiraayal dënn ba, daldi yeb
ca biir kiiraay la jumtukaayi tegtal
ya, di Urim ba ak Tumim ba*, 9 la ca
tegu mu tegal ko kaala ga ca bopp
ba, takkal ko dogu wurus wu tell wa,
mooy meeteel gu sell ga, mu nekk ca
kaw kaala ga, féete kanam, muy la
Aji Sax ji santoon Musaa.
10 Ba loolu wéyee Musaa jël diwu
pal ga, diw ca jaamookaay baak ya
ca biir yépp, sellale ko yooya, 11 ba
noppi wis-wisal ca juróom ñaari
yoon ca kaw sarxalukaay ba, diwe
ko sarxalukaay ba ak mboolem ay
ndabam, boole ca mbalkam njàpp
ma, mook ub tegoom ngir yooyu it
sell. 12 Mu sotti nag tuuti ci diw
gi ñuy fale ci boppu Aaróona, diw
ko, sellale ko ko. 13 Ba mu ko
defee Musaa indi doomi Aaróona yu
góor ya, solal leen mbubb yu gudd,
takkal leen ay laxasaay, solal leen
mbaxana, muy la Aji Sax ji santoon
Musaa.
14 Musaa teg ca indi yëkku sarax
siy póotum bàkkaar, Aaróona aki
doomam teg seeni loxo ci kaw boppu
yëkku sarax siy póotum bàkkaar,
15 Musaa rendi ko, sàkk ci deret ji,
capp ci baaraamam, diw ci ñeenti
béjjéni sarxalukaay bi yépp, setale
ko sarxalukaay bi. Mu daldi tuur li
des ci deret ji ci taatu sarxalukaay
bi, sellale ko noonu, muy njotlaayal
sarxalukaay bi.
16 Ba loolu amee mu jël nebbon bi
sàng yérey biir yi, ak bàjjo bi ci res
wi ak ñaari dëmbéen yi ànd ak seen
nebbon, lakk ko ci kaw sarxalukaay
bi. 17 Li des ci yëkk wi, di der beek
yàpp week sébbriit mi, mu génne ko
dal bi, lakk ko ca biti, muy la Aji Sax
ji santoon Musaa.
18 La ca tegu mu indi kuuyu
saraxu rendi-dóomal bi, Aaróona ak
doomam yu góor teg seeni loxo ca
boppu kuuy ma. 19 Musaa rendi
ko, xëpp deret ji ci mboolem weti
sarxalukaay bi, 20 daldi daggat kuuy
mi, def ko ay dog, boole bopp beek
dog yeek nebbon bi, lakk ko, ba
mu dib dóom. 21 Ba loolu weesee
Musaa boole yérey biir yi, ak yeel yi,
raxas, ba noppi lakk kuuy mi yépp
ca sarxalukaay ba. Loolu saraxu
rendi-dóomal la, ngir xetug jàmm.
Saraxu sawara la, ñeel Aji Sax ji, na
ko Aji Sax ji sante woon Musaa.
22 Gannaaw loolu Musaa indi kuuy
ma ca des, di kuuyu xewu colu.
Aaróona aki doomam teg seeni
loxo ci boppu kuuy mi, 23 Musaa
rendi ko, sàkk ca deret ja, taqal
ca tabanu noppu ndijooru Aaróona,
taqal ca baaraamu déyu ndijooram
ak baaraamu déyu tànku ndijooram.
24 Musaa doora indi doomi Aaróona
yu góor ya, sàkk ca deret ja, taqal
ca seen tabani noppi ndijoor ak
seen baaraamu déyu ndijoor ak seen
baaraamu déyu tànki ndijoor. La
des ca deret ja, Musaa xëpp ko ca
mboolem weti sarxalukaay bi. 25 Ba
mu ko defee mu génne nebbon bi,
muy calgeen bi ak nebbon bi sàng
yérey biir yépp ak bàjjo bi ci res
wi ak ñaari dëmbéen yi ànd ak
seen nebbon, ak tànkub ndijoor bi.

* **8:8** 8.8 Seetal ci *Mucc ga* 28.30.

26 Layu bi def mburu yi amul lawiir,
taaje fi kanam Aji Sax ji, mu jële
ca menn mburu kese mu ndaw ak
menn mburu mu ndaw te am diw
ak menn mburu mu tàppandaar,
boole ko teg ca kaw nebbon ba
ak tànku ndijoor ba. 27 Mu boole
yooyu yépp teg ci loxol Aaróona
ak loxoy doomam yu góor, ngir
ñu def ko sarax bu ñuy yékkati,
jébbal Aji Sax ji. 28 Ba loolu amee
Musaa nangoo ko ca seeni loxo, teg
ko ca kaw saraxu rendi-dóomal ba,
lakk ko ca sarxalukaay ba. Loolu
saraxas xewu colu la woon, ngir
xetug jàmm. Saraxu sawara la, ñeel
Aji Sax ji. 29 Musaa daldi jël dënn
biy céram ci kuuyu xewu colu gi,
yékkati ko, jébbal Aji Sax ji, muy
saraxu yékkati-jébbale, di la Aji Sax
ji santoon Musaa.

30 Musaa teg ca sàkk ca diwu pal
ga, ak deret ji ci sarxalukaay bi, wis-
wisal ko ci kaw yaramu Aaróona ak
ca kawi yéreem, wis-wisaale ko ca
kaw yarami doomam yu góor ak ca
kaw yérey doomam.

31 Musaa wax ak Aaróona aki
doomam yu góor ne leen: «Tog-
gleen yàpp wi ci bunt xaymab ndaje
mi te lekk ko foofa, boole kook
mburu mi ci layub saraxi xewu colu
gi, muy la ma santaane woon ne yaw
Aaróona yaak say doom yu góor
yeena koy lekk. 32 Li des ci yàpp wi
ak mburu mi, lakkleen ko, ba mu dib
dóom. 33 Waaye bunt xaymab ndaje
mi buleen ko wees diiru juróom
ñaari fan, ba bésub keroog ba seen
xewu colu di mat, ndax juróom
ñaari fan lay mat. 34 Lépp lu ñu
def tey, Aji Sax ji daa santaane ñu
def ko, mu daldi matal seen njot-
laay. 35 Ci bunt xaymab ndaje mi
ngeen di yem guddeek bëccëg diiru
juróom ñaari fan, boole ci di dénkoo
dénkaaney Aji Sax ji, ndax ngeen
baña dee, ndaxte loolu moo di li ñu
ma santoon.»

36 Aaróona ak doomam yu góor
nag def lépp lu Aji Sax ji santaane
woon, Musaa jottli.

9

Liggéeyu sarxalkat yi tàmbali na

1 Keroog bésub juróom ñetteel
ba, Musaa woolu na Aaróona ak
doomam yu góor, ñook magi Israyil
ña. 2 Mu ne Aaróona: «Sàkkal aw
sëllu, muy saraxas póotum bàkkaar
akum kuuy, muy saraxu rendi-
dóomal, te bu ci lenn am sikk, nga
boole indil Aji Sax ji. 3 Te nga wax
bànni Israyil ne leen ñu jël ab sikket,
mu doon saraxu póotum bàkkaar,
akaw sëllu akam xar, lu ci nekk am
at te mucc sikk, ngir saraxu rendi-
dóomal, 4 ak itam aw nag akam
kuuy, muy saraxu cant ci biir jàmm,
di lu ñuy rendi fi kanam Aji Sax ji.
Nañu defaale saraxu pepp mu am
diw, ndax tey jii Aji Sax ji dina leen
feeñu.»
5 Ba mu ko defee ñu yóbbu ca
bunt xaymab ndaje ma la Musaa
santaane woon, mbooloo ma mépp
ñëw, taxaw fa kanam Aji Sax ji.
6 Musaa ne: «Lii mooy li Aji Sax ji
santaane ne, moom ngeen wara def
ngir leeram feeñu leen.» 7 Musaa
wax ak Aaróona ne ko: «Dikkal fii
ci sarxalukaay bi te joxe sa saraxu
póotum bàkkaar ak sa saraxu rendi-
dóomal, nga jotoo ko, yaw yaak
mbooloo mi, boo noppee joxe saraxu
mbooloo mi, jote leen ko, muy li Aji
Sax ji santaane.»
8 Aaróona dikk ba ci sarxalukaay
bi, rendi sëllu wi, muy saraxu
póotum bàkkaaram. 9 Gannaaw
loolu doomi Aaróona yu góor ya
indil ko deret ja, mu capp ca baaraa-
mam, taqal ca béjjéni sarxalukaay
ba; la des ca deret ja mu tuur ko ca
taatu sarxalukaay ba. 10 Aaróona jël
nebbon bi jóge ci sarax biy póotum
bàkkaar, aki dëmbéenam ak bàjjo
bi ci res wi, mu boole ko lakk ci
kaw sarxalukaay bi, muy la Aji Sax
ji santoon Musaa. 11 Yàpp wi ak der
bi, mu génne ko dal ba, lakk ko, ba
mu dib dóom. 12 La ca tegu Aaróona
rendi juru rendi-dóomal bi. Ba loolu
amee doomam yu góor ya jox ko
deret ja, mu xëpp ko ci mboolem

weti sarxalukaay bi. 13 Ñu jox ko
saraxu rendi-dóomal bi ñu def dog
yu ànd ak bopp ba, mu boole lakk
ca sarxalukaay ba. 14 Loolu wéy, mu
raxas yérey biir yi, ak yeel yi, teg
ko ca kaw saraxu rendi-dóomal ba,
lakkaale ko ca.
15 Gannaaw gi Aaróona indi saraxi
mbooloo mi, jël sikketu mbooloo
miy doon seen saraxu póotum
bàkkaar, rendi ko, sarxal ko, na mu
sarxale la jiitu. 16 Ci kaw loolu mu
indi saraxu rendi-dóomal ba, sarxal
ko, na ñu ko diglee. 17 Mu doora
indi saraxu pepp mi, sàkk ci ab
tib, lakk ko ca kaw sarxalukaay ba,
dolli ko ca dóomalu suba sa. 18 Mu
sooga rendi nag wi ak kuuy mi, defal
ko mbooloo mi saraxu cant ci biir
jàmm. Doomam yu góor ya jox ko
deret ja, mu xëpp ko ca mboolem
weti sarxalukaay ba. 19 Waaye lay
nebbon ca nag wa ak kuuy ma, di
calgeen ba ak nebbon bi sàng yérey
biir yi, ak dëmbéen yi ak bàjjo bi
ci res wi, 20 nebbon yooyu lañu teg
ca kaw dënni nag wa ak kuuy ma,
Aaróona lakk ko ca kaw sarxalukaay
ba. 21 Ba mu ko defee Aaróona
yékkati dënn yaak tànku ndijoor ba,
defal ko Aji Sax ji saraxu yékkati-
jébbale, muy la Musaa santaane
woon.
22 Ba Aaróona noppee, yékkati
na mbooloo ma ay loxoom, ñaanal
leen, doora wàcc. Fekk na mu
joxe saraxu póotum bàkkaar ba, ak
saraxu rendi-dóomal ba, ak saraxu
cant ga ci biir jàmm. 23 Musaa ak
Aaróona ànd dugg ca biir xaymab
ndaje ma; ba ñu génnee, ñaanal
mbooloo ma, leeru Aji Sax ji feeñu
mbooloo ma mépp. 24 Ci kaw
loolu sawara bawoo fi Aji Sax ji,
tàkk ca kaw sarxalukaay ba, xoyom
saraxu rendi-dóomal ba ak nebbon
ba. Naka la mbooloo ma mépp gis
loola, daldi sarxolle, ba noppi dëpp
seen jë fa suuf.

10

Musiba dal na Nadab ak Abiyu

1 Ci kaw loolu doomi Aaróona yu
góor yi tudd Nadab ak Abiyu jël ku
ci nekk ab andam, def cay xal, def
ca cuuraay, indil ko Aji Sax ji, muy
taal bu dul ndigal te santu leen ko
woon. 2 Sawara ne jippét, bawoo
fi Aji Sax ji, lakk leen ba ñu dee
fa kanam Aji Sax ji. 3 Musaa ne
Aaróona: «Lii la Aji Sax ji doon wax
ba mu nee: “Ci biir ñi may jegeñ laay
feeñal samag sellaay, te ci kanam
mbooloo mi mépp lees may terale.”»
Aaróonaa nga ne cell.
4 Ba mu ko defee Musaa woolu
Mikayel ak Elsafan, góor ñiy doomi
Usyel, baayu Aaróona bu ndaw. Mu
ne leen: «Kaayleen jële fi seen
bokk yii ci bérab bu sell bi, te
ngeen génne leen dal bi.» 5 Ñu
jàpp ca seeni mbubb, génne leen dal
ba, muy la Musaa santaane woon.
6 Musaa wax Aaróona ak doomam
yu góor yi tudd Elasar ak Itamar
ne leen: «Buleen njañu te buleen
ñaawlu di xotti seeni yére, lu ko
moy dingeen dee, te merum Yàlla
dina dal ci kaw mbooloo mi mépp.
Waaye seen bokki bànni Israyil gépp
sañ nañoo jooy ñi Aji Sax ji lakk.
7 Bunt xaymab ndaje mi, buleen ko
wees, lu ko moy dingeen dee, ndax
diwu palu Aji Sax jaa ngi ci seen
kaw.» Ñu def la leen Musaa sant.

Li war ci sarxalkat

8 Aji Sax ji wax Aaróona itam
ne ko: 9 «Biiñ mbaa naan guy
màndal bu ko kenn ci yeen naan
buy duggsi ci biir xaymab ndaje
mi, du yaw, du say doom yu góor,
lu ko moy dingeen dee. Dogal a
ngoogu, di lu leen war fàww, yeen
ak seen askan. 10 Dangeen wara
mana ràññee lu sell ak lu ñu sellalul,
dangeen wara ràññee itam lu set ak
lu setul. 11 Nangeen jàngal bànni
Israyil mboolem dogal yi leen Aji Sax
ji dénk, te Musaa jottli leen ko.»
12 Ci kaw loolu Musaa wax ak
Aaróona ak doomam yu góor yi des,
di Elasar ak Itamar, ne leen: «Jël-
leen saraxu pepp mi des ci saraxi
sawara yi ñeel Aji Sax ji, ngeen lekk

ko, bañ cee boole lawiir, ci wetu
sarxalukaay bi, ndax lu sella sell la.
13 Lekkleen ko ci bérab bu sell. Sa
cér la, yaw ak say doom yu góor,
ci saraxi sawara yi ñeel Aji Sax ji.
Loolu lañu ma sant. 14 Waaye dënnu
saraxu yékkati-jébbale bi ak tànkub
jooxe bi, lekkleen ko ci bérab bu
mucc sobe, yaak say doom yu góor
ak say doom yu jigéen, ndax seen
cér la, ci saraxi canti bànni Israyil
ci biir jàmm, nga moom ko yaak
say doom. 15 Tànkub jooxe bi ak
dënnu saraxu yékkati-jébbale bi,
mook nebbon bi ñuy def saraxu
sawara, dees koy boole indi yékkati
ko, def ko sarax bu ñuy yékkati,
jébbal Aji Sax ji. Yeena moom
yooyu, yaak say doom, muy seen cér
bu ñu leen dogalal fàww, te di la Aji
Sax ji santaane woon.»

16 Gannaaw loolu Musaa laajte,
ba am lu leer ci mbirum sikketu
saraxas póotum bàkkaar bi, ndekete
lakk nañu ko, ba mu dib dóom.
Mu mere ca doomi Aaróona yu
góor ya des, di Elasar ak Itamar,
ne leen: 17 «Lu waral lekkuleen
sarax biy póotum bàkkaar ci bérab
bu sell? Lu sella sell la, ñu jox
leen ko, ngeen war koo yenniku
bàkkaaru mbooloo mi, ba defal leen
seen njotlaay fi kanam Aji Sax ji.
18 Gannaaw dugaleesul deret ji ca
biir bérab bu sell ba, waroon ngeena
lekk sikket bi ci bérab bu sell, muy
li ma santaane woon.» 19 Aaróona
ne Musaa: «Xoolal rekk tey ni bànni
Israyil indile Aji Sax ji seen saraxu
póotum bàkkaar ak seen saraxu
rendi-dóomal, te teewul lii dal ci
sama kaw! Bu ma lekkoon tey ci
yàppu saraxas póotum bàkkaar bi,
ndax dina neex Aji Sax ji?» 20 Musaa
dégg kàddu yooyu, rafetlu ko.

Sàrtal nañu lu set ak lu setul

11

(Saar 11—15)

Lu jëm ci mala mu set ak mu setul

1 Aji Sax ji wax na Musaa ak
Aaróona ne leen: 2 «Waxleen bànni
Israyil ne leen: Boroom bakkan
yi ngeen di lekk seen yàpp, ci
mboolem mala yiy dox ci suuf moo
di yii: 3 Mboolem mala mu we wa
xar, séddlikoo ñaar, te muy duññ,
moom ngeen di lekk aw yàppam.
4 Yii ñuy lim, buleen ko lekk: mala
muy duññ te we wi xarul, mbaa
we wi xar te du duññ. Lu mel
ni giléem, buleen ko lekk ndax day
duññ, waaye we wi xarul. Daganul
ci yeen. 5 Daman* day duññ waaye
we wi xarul, kon daganul ci yeen.
6 Lëg day duññ waaye we wi xarul,
kon daganul ci yeen. 7 Mbaam-xuux,
we wi xar na waaye du duññ, kon
daganul ci yeen. 8 Buleen ci lekk
lenn te buleen laal méddam ndax
lenn daganu ci, ci yeen.

9 «Li ngeen mana lekk ci mboolem
luy nekk ci ndox mooy lii: Mboolem
lu am ay ciiriir aki waasintóor tey
nekk ci ndoxum géej mbaa dex,
man ngeen koo lekk. 10 Waaye
mboolem luy nekk ci géej mbaa dex,
di lépp luy ramm-rammi cim ndox
mbaa mboolem yeneen bindeef yuy
nekk ci ndox, su amul ciiriir aki
waasintóor, sibleen ko. 11 Lu ngeen
sib lay doon, kon buleen ci lekk
yàppu lenn te sibleen méddam.
12 Mboolem luy nekk ci ndox te amul
ciiriir ak waasintóor, sibleen ko.

13-18 «Li ngeen wara sib ci njanaaw
yi te deesu ko lekk moo di: jaxaay
ak mboolem xeeti tan; ak céeli, bu
xonq baak bu ñuul ba, bu mu mana
doon, ak mboolem xeeti baaxoñ, ak
mboolem xeeti looy, muy looy mu
ndaw ak looy muy napp ak looyu
gudd nopp ak looyu màndiŋ, ba ci
xar-jéjj ak tiiwi. Nangeen sib maf
itam, ak kirigéej ak mboolem xeeti
liccin; 19 ak yébb ak lu xeetook xodd,
ak musejubru ak njugub.

20 «Mboolem gunóor guy naaw
tey doxe ñeenti tànk sibleen ko. 21 Li
ngeen mana lekk daal ci mboolem
gunóor guy naaw tey doxe ñeenti

* **11:5** 11.5 daman xaw naa nirook njomboor.

tànk moo di: lépp lu tànk yi ànd
aki yeel, mu man caa tëb-tëbe ci
suuf. 22 Li ngeen mana lekk ci yooyu
moo di: mboolem xeetu njéeréer ak
mboolem xeetu salleer ak mboolem
xeetu soccet ak yeneen yu ñu xee-
tool yépp. 23 Waaye mboolem ye-
neen gunóor yuy naaw tey doxe
ñeenti tànk sibleen ko.

24 «Yii nag da leen di sobeel te
képp ku laal lu ci dee dina yendoo
sobe ba jant so. 25 Te itam képp
ku for lenn lu dee ci yii, na fóot
ay yéreem, waaye dina yendoo sobe
ba jant so. 26 Mboolem mala mu
we wa xar te séddlikoowul ñaar
mbaa du duññ daganul ci yeen, ku
ci laal lenn it sobewu na. 27 Ba
tey lépp luy doxe ndëgguy tànkam
ci mboolem boroom ñeenti tànk,
daganul ci yeen te ku laal méddam
dina yendoo sobe ba jant so. 28 Ku
for méddam, na fóot ay yéreem te
dina yendoo sobe ba jant so. Yooyu
daganul ci yeen.

29 «Bu loolu weesee, leneen lu
daganul ci yeen ci rab yu sew-
sewaan yiy dox ne ñàpp ci suuf,
mooy kaña ak janax ak xeeti mbëtt
yépp; 30 ak unk ak bar ak sindax buy
yéeg, ak sindax buy dox ci suuf, ak
kàkkatar. 31 Yooyoo daganul ci yeen
ci mboolem rab yu sew-sewaan yiy
dox ne ñàpp ci suuf. Képp ku laal
lenn lu ci dee dina yendoo sobe ba
jant so. 32 Te it lu ci dee ba wadd
ci kaw lenn, loola day sobewu, nay
ndabal bant, mbaa ndimo, der mbaa
ab saaku, mbaa jumtukaay bu mu
mana doon. Nañu sóob loola ci ndox
te du tee mu yendoo sobe ba jant so,
mu doora set. 33 Su fekkee ne lenn
a dee ci yooyu, wadd ci biir ndabal
xandeer, lu woon ca biir sobewu na,
te nañu toj ndab la. 34 Ndox mu jóge
ci ndab loolu, bu dalee ci ñam wu
dagan, ñam woowu dal nay sobewu
moom itam; bu doon ag naan gu
dagan moo ca nekk it, sobewu na, ak
ndab lu naan ga mana nekk. 35 Lépp
lu lenn ci yooyu dee, ba dal ca, la mu
dal sobewu na. Su dee ab puuru ban
mbaa cin, dees koy toj ndax sobewu
na te lu setul la ci yeen. 36 Su fekkee
ne loola dee daa wadd ci biir bëtu
ndox mbaa kàmb gu def ndox, du
tee ndox ma laab, waaye ku laal la
dee ca biir sobewu nga. 37 Su la
dee waddee ci peppum jiwu, du tee
peppum jiwu ma set; 38 waaye su
fekkee ñu kaas pepp ma te lenn lu
dee lu bokk ci yooyu dal ca, pepp ma
daganul ci yeen.

39 «Su mala mu dagan méddee, ku
laal médd ma dina yendoo sobe ba
jant so. 40 Képp ku lekk ca médd
ma, na fóot ay yéreem, te du tee mu
yendoo sobe ba jant so. Képp ku for
médd ma, na fóot ay yéreem te du
tee mu yendoo sobe ba jant so.

41 «Mboolem bindeef yu sew-
sewaan yiy dox ne ñàpp ci suuf,
sibleen ko. Deesu ko lekk. 42 Lépp
luy watatu, mbaa lu sew di bo-
room ñeenti tànk, mbaa mu bare
ay tànk ci mboolem bindeef yu sew-
sewaan yiy dox ne ñàpp ci suuf,
waruleen koo lekk, ndax lu ñu wara
sib la. 43 Buleen araamal seen bopp
ci lenn ci yu sew-sewaan yooyu;
buleen ci taq, di ci sobeel seen bopp,
44 ndaxte man Aji Sax ji maay seen
Yàlla. Kon nag sell-luleen te sell
ndax man ku Sell laa. Kon buleen
sobeel mukk seen bopp ci mboolem
bindeef yu sew-sewaan yiy dox ci
suuf. 45 Ndaxte kat man Aji Sax ji
maay ki leen génne woon réewum
Misra, di seen Yàlla. Sell-leen boog,
ndax man ku Sell laa.»

46 Loolu la yoon digle ci wàllu
mala ak njanaaw ak bindeef yi nekk
ci ndox, ak mboolem bindeef yu
sew-sewaan yiy dox ne ñàpp ci suuf.
47 Dina taxa ràññatle lu set ak lu
setul. Dina taxa ràññatle boroom
bakkan yi dagana lekk ñook boroom
bakkan yi daganula lekk.

12

Li war ci ku wasin

1 Bu loolu wéyee Aji Sax ji wax
na Musaa ne ko: 2 «Waxal bànni
Israyil ne leen: Ku ëmb ba wasin,
am doom ju góor, dina sobewu diiru

juróom ñaari fan. Day sobewu ni
bu tolloo ci fan yi muy gis baax.
3 Bu bés ba délsee, nañu xarfal xale
bi. 4 Dina ca teg fanweeri fan ak
ñett, ngir setlu ca meret ma. Ci diir
booba warula laal lenn lu ñu sellal,
mbaa muy dugg fu sell li feek àppu
setloom matul. 5 Su amee doom ju
jigéen, dina sobewu diiru ñaari ayi
bés, mu mel ni ku gis baax. Dina
ca teg juróom benn fukki fan ak
juróom benn, doora tàggook sobey
meret ma.

6 «Keroog bu àppu setloom matee,
bu doom ja dee góor, bu dee jigéen,
na dem ca bunt xaymab ndaje ma
te yóbbul sarxalkat bi am xar mu
am at, muy saraxu rendi-dóomal, ak
xati mu ndaw mbaa pitax, mu doon
saraxu póotum bàkkaar. 7 Na ko
sarxalkat bi sarxal fi kanam Aji Sax
ji, def ko njotlaayal wasin-bees wi,
mu doora tàggook sobey meret ma.»

Loolu la yoon digle ci wasin-bees,
mu am doom ju góor mbaa ju jigéen.
8 «Su fekkee ne wasin-bees wi amul
njégu xar, na indi ñaari pitax mbaa
ñaari xati yu ndaw, benn bi di
saraxu rendi-dóomal, bi ci des di
saraxu póotum bàkkaar. Sarxalkat
bi defal ko ku jigéen ki njotlaayam,
mu daldi set.»

13

Li war ci jàngoroy der

1 Aji Sax ji wax na Musaa ak
Aaróona ne leen: 2 «Su nit amee
ab tërgën ci yaramam mbaa ab ër,
mbaa ab gàkk bu weex bu mana
doon jàngoroy der juy law ci yara-
mam, nañu ko yóbbu ci Aaróona
sarxalkat bi mbaa kenn ciy doomam
yu góor yiy sarxalkat yi. 3 Na sarx-
alkat bi seet gàkk bi ci yaramu nit ki;
su fekkee ne kawar gi ci gàkk bi dafa
soppiku weex, te mu mel ni lu def
pax ci der bi, jàngoroy der juy law
la. Bu sarxalkat bi gisee loolu, na
biral ne nit ki sobewu na. 4 Waaye
su dee ab gàkk bu weex ci yaram
wi te melul ni lu def pax ci der bi,
taxul itam kawar gi ci nekk soppiku
weex, na sarxalkat bi ber nit ki
ame gàkk bi diiru juróom ñaari fan.
5 Na ko sarxalkat bi xoolaat bésub
juróom ñaareel ba. Bu sarxalkat bi
seetloo ne gàkk bi soppikuwul mbaa
mu law ci yaramam, na ko beraat
juróom ñaari fan. 6 Na ko sarxalkat
bi xoolaat ca bésub juróom ñaareel
ba. Su fekkee gàkk bi di raaf te lawul
ci kaw deru yaram wi, na sarxalkat
bi biral ne nit ki set na; ab ër doŋŋ
la. Day fóot ay yéreem rekk daldi
set. 7 Su fekkee ne wóor na ne ër
bi law na ci deru yaramu nit ki,
gannaaw ba mu ko wonee sarxalkat
bi, ba mu biral ne set na, day dellu
ca sarxalkat ba. 8 Su boobaa na ko
sarxalkat bi xoolaat ba gis ër bi law
ci deru yaram wi, mu doora biral ne
nit ki sobewu na te jàngoroy der juy
law la.

9 «Képp ku ame jàngoroy der juy
law, nañu ko yóbbu ca sarxalkat ba.
10 Na ko sarxalkat bi seet. Su dee ab
tërgën bu weex te kawar gi ci nekk
soppiku weex, boole ci def góom ca
biir, 11 kon jàngoroy der juy law la
te xas naa law ci yaram wi. Na
sarxalkat bi biral ne nit ki sobewu
na. Du jar mu di ko ber ndax taq na
sobe ba noppi. 12 Su fekkee ne nag
jàngoro ji génn naa génn ci yaramu
nit ki, sarxalkat bi gis ko fépp, li ko
dale ci bopp bi ba ci tànk yi, 13 na
ko sarxalkat bi seet bu baax. Bu
gisee ne li génn ci yaramam daj na
yaram wi yépp, na biral ne nit ki
mu dal set na; gannaaw léppam a
soppiku weex, set na. 14 Ba tey bés
bu ay góom génnaatee ci yaram wi,
nit ki sobewu na. 15 Su sarxalkat bi
gisee yaramu nit ki def góom rekk,
na biral ne sobewu na. Góom boobu
génn ci yaram wi sobe la. Jàngoroy
der juy law la. 16 Te it bu góom bi
soppikoo weex, na dem ca sarxalkat
ba. 17 Na ko sarxalkat bi seet, ba
gis ne weexaat na, mu biral ne ki
jàngoro ji dal set na te kon it set na.

18 «Su nit taabee ba wér, 19 ab
tërgën bu weex mbaa gàkk bu
weex bu rax xonq feeñ fa taab ba
nekkoon, na dem ca sarxalkat ba.

20 Su ko sarxalkat bi seetee ba gis
fa taab ba nekkoon mel ni lu def
pax, te kawar gi ci nekk soppiku
weex, na sarxalkat bi biral ne nit ki
sobewu na. Jàngoroy der juy law
la, ju juddoo ca taab ba. 21 Waaye
su ko sarxalkat bi seetee te gisu ca
kawar gu weex, deful pax it te raaf
na, na ber nit ki juróom ñaari fan.
22 Su wéree ne jàngoro ji law na ci
yaram wi, na sarxalkat bi biral ne
nit ki sobewu na. Jàngoroy der juy
law la. 23 Su gàkk bi yemee foofu,
baña law, légétub taab ba la, te na
sarxalkat bi biral ne nit ki set na.

24 «Su nit lakkee, ab gàkk bu weex
mbaa bu weex te rax xonq feeñ ca
kaw suux wu xonq wa lakk, 25 na
ko sarxalkat bi seet. Su kawar gi ci
nekk soppikoo weex te gàkk bi mel
ni lu def pax, kon jàngoroy der juy
law la, ju juddoo ca lakk-lakk ba. Na
sarxalkat bi biral ne nit ki sobewu
na, ndax jàngoroy der juy law la.
26 Waaye su ko sarxalkat bi seetee,
gisul kawar gu weex ci gàkk bi, deful
pax it te raaf na, na ber nit ki juróom
ñaari fan. 27 Sarxalkat bi da koy
seet ca bésub juróom ñaareel ba. Su
wéree ne jàngoro ji law na ci yaram
wi, na biral ne nit ki sobewu na.
Jàngoroy der juy law la. 28 Su gàkk
bi yemee foofu te lawul ci yaram wi,
ab tut la bu juddoo ci lakk-lakk bi.
Na sarxalkat bi biral ne nit ki set na,
ndax légétub lakk-lakk ba la.

29 «Su fekkee ne góor mbaa jigéen
dafa ame jàngoro ci bopp mbaa ci
sikkim, 30 na sarxalkat bi seet fi
jàngoro ji nekk. Su melee ni lu def
pax ci der bi, kawar gu xall te sew
nekk ca, na sarxalkat bi biral ne nit
ki sobewu na. Loolu wat-wataan la,
di ër yuy génn ci bopp mbaa sikkim.
31 Ndegam sarxalkat bi seet na ër
wi te niruwul lu def pax, amul it
kawar gu ñuul ca biir, day ber nit
ki ame ër wi diiru juróom ñaari
fan. 32 Sarxalkat bi day seetaat ër
wi ca bésub juróom ñaareel ba. Su
wat-wataan ji lawul, kawar gu xall
nekku ca, te melul ni lu def pax, 33 na
nit ki watu waaye du wataale wat-
wataan ji. Sarxalkat bi da koy beraat
juróom ñaari fan. 34 Na sarxalkat
bi seetaat wat-wataan ji ca bésub
juróom ñaareel ba. Su wat-wataan
ji lawul ci yaram wi te niruwul lu
def pax, sarxalkat bi day biral ne
nit ki sobewuwul. Nit ki day fóot
ay yéreem daldi set. 35 Waaye su
wéree ne wat-wataan ji law na ci
yaram wi gannaaw ba ñu biralee ne
set na, 36 na ko sarxalkat bi dellu
seet ba gis ne wat-wataan ji law na ci
yaram wi. Su boobaa soxlaatul mu
di ca seet kawar gu xall, ndax nit ki
sobewu na. 37 Waaye su seetloo ne
wat-wataan ji soppikuwul te kawar
gu ñuul sax ca, wat-wataan ja wér
na, nit ki it set na. Na sarxalkat bi
biral ne nit ki set na.

38 «Su góor mbaa jigéen amee ay
gàkk-gàkk yu weex ci yaram wi,
39 sarxalkat bi seet ko, gàkk yooyu ci
yaram wi di lu weex, xawa xall, xam
rekk la, ju feeñ ci yaram wi waaye
nit ki set na.

40 «Góor gu bopp ba amatul kawar
dafa leel waaye set na. 41 Bu bopp bi
ñàkkee kawar fi féeteek kanam gi,
jë baa leel waaye set na. 42 Waaye
su amee gàkk bu weex bu feeñ te
rax xonq ci leelub ndaal bopp mbaa
jë, jàngoroy der la juy màgg tey
génn ci leelub ndaal bopp mbaa jë.
43 Sarxalkat bi da koy seet. Ndegam
ay tërgën yu weex te rax xonq a ngi
ci leelub ndaal bopp bi mbaa jë bi,
mu mel ni jàngoroy der juy law ci
yaram wi, 44 nit ki ànd naak jàngoro
te taq na sobe. Na sarxalkat bi biral
ci lu leer ne nit ki sobewu na ndax
jàngoro ji ci bopp bi.

45 «Ku ànd ak jàngoroy der juy
law nag yére yu xottiku lay sol te
day njañu*. Na muur li ko dale ci
tuñum kaw mi ba ci sikkim bi, te nay
jàppoo àddu ca kaw naan: “Setuma
de, setuma!” 46 Li feek jàngoro jaa

---

* **13:45** 13.45 Dafa wara ñaawlu ni bu nekkoon ci dëj, ngir àrtu nit ñi ba ñu sore ko, ndax setul.

ngi ci moom, day sobewu te gan-
naaw daa sobewu, na dëkk moom
doŋŋ te na dëkkuwaayam génn dal
bi.

Li war ci këf ku teg liir

47 «Su ndimo xuuree, teg aw liir,
muy ndimol kawaru gàtt gu ñu ëcc
mbaa yu wëñ gu ëccu†, 48 mu tegu
ci bàgg mbaa ci poqe, su dee kawar
gu ëccu, su dee wëñ gu ëccu walla
der bu ñu wulli walla mboolem lu
ñu defare der, 49 su liir wi nëtëxee
mbaa mu xonq, tege ci yére mbaa
der mbaa bàgg mbaa poqe mbaa
lu ñu defare der, liir wuy law la.
Dees koy won sarxalkat bi. 50 Na
sarxalkat bi nemmiku liir wi, ba
noppi ber këf ki teg liir wi diiru
juróom ñaari fan. 51 Bésub juróom
ñaareel ba na seet liir wa. Su liir
wa lawee ca kaw këf ka, muy ndimo
mbaa bàgg mbaa poqe mbaa der
mbaa jumtukaayu der, kon liir wu
aaytal la te këf ka sobewu na. 52 Da
koy lakk, ndax liir wu aaytal la, muy
ndimo mbaa bàgg mbaa poqe mbaa
kawaru gàtt gu ñu ëcc mbaa wëñ gu
ëccu mbaa lu ñu defare der te liir
wa tegu ca. Dees koy lakk, ba mu dib
dóom. 53 Waaye kat bu sarxalkat bi
seetloo ne liir wi lawul ci këf ki, muy
ndimo mbaa bàgg mbaa poqe mbaa
jumtukaayu der, 54 na santaane ñu
fóot ko, mu daldi koy beraat juróom
ñaari fan. 55 Ndegam nag gannaaw
ba ñu fóotee këf ka teg liir, sarxalkat
bi seet na ko, te liir wi soppiwul
melo, bu lawul it setul. Dees koy
lakk, ba mu dib dóom, su yàqoo
biir ak su yàqoo biti yépp. 56 Su
sarxalkat bi gisee gannaaw ba ñu
fóotee këf ka ne, liir wi raaf na, na
dagg sànni fa tegoon liir ca këf ka,
muy ndimo mbaa der mbaa bàgg
mbaa poqe. 57 Su liir wa génnaatee
ca këf ka, muy ndimo mbaa bàgg
mbaa poqe mbaa lu ñu defare der,
kon liir wuy màgg la. Këf ka teg
liir dees koy lakk, ba mu dib dóom.
58 Ndegam liir wa deñ na, gannaaw
ba ñu fóotee këf ka, muy ndimo
mbaa bàgg mbaa poqe mbaa lu ñu
defare der, dees koy fóotaat, mu
doora set.»
59 Loolu la yoon digle ci liir wuy
law wu tegu ci ndimol kawar gu
ëccu mbaa lu wëñ gu ëccu mbaa
bàgg mbaa poqe mbaa lu ñu defare
der. Ci digle yooyu lañuy tegu, ba
mana biral ne këf ka set na am setul.

14

Li war ci laabal boroom jàngoroy der

1 Aji Sax ji teg na ca ne Musaa:
2 «Li yoon digle ci mbirum nit ku
ame jàngoroy der juy law, keroog
bés ba ñuy laabal nit ki, mooy
lii: Nañu ko yegge sarxalkat bi.
3 Sarxalkat bi day génn dal bi, bu koy
seet. Su nit ki demee ba jàngoroy
der ji ko daloon wér, 4 sarxalkat
bi day santaane, ñu indil nit kooku
ñuy laabal ñaari picc yu dagan tey
dund, ak bantu garabu seedar, ak
wëñ gu xonq curr, ak caru garabu
isob*. 5 Na sarxalkat bi santaane,
ñu rendi menn picc mi, tiimale ko
ndabal xandeer lu def ndox mu balle
ci bëtu ndox. 6 Picc miy dund da
koy booleek bantu seedar bi ak wëñ
gu xonq curr gi ak caru isob bi,
boole lépp sóob ci deretu picc ma
ñu rendi woon tiimale ko ndox mi
balle ci bëtu ndox. 7 Bu loolu amee
sarxalkat bi wis-wisal juróom ñaari
yoon ci kaw ki ñuy laabal, ngir
mu tàggook sobey jàngoro ji. Su
ko defee sarxalkat bi biral ne set
na. Bu noppee na bàyyi picc miy
dund mu naaw ca àll ba. 8 Ku ñuy
laabal day fóot ay yéreem, watu ba
set te sangu, doora set. Gannaaw
loolu man naa dugg ci dal bi, waaye
na yem ca bunt xaymaam ca biti
diiru juróom ñaari fan. 9 Bésub
juróom ñaareel ba na watu ba set,
bopp beek sikkim beek yeen yi ak
kawar gi ci des yépp lay wat, fóot ay
yéreem, sangu, daldi set. 10 Bésub
juróom ñetteel ba na indi ñaari

† **13:47** 13.47 wëñ gu ëccu: seetal ci 6.3. * **14:4** 14.4 isob: seetal ci *Mucc ga* 12.22.

kuuy yu amul sikk, ak menn xar mu
jigéen mu am at te amul sikk ak
juróom ñeenti kiloy sunguf su mucc
ayib su ñu xiiwe diw, muy saraxu
pepp. Mu indaale genn-wàllu liitaru
diw. 11 Sarxalkat biy laabal nit ki
day indi nit ki, mu ànd ak loolu lépp,
taxaw fi kanam Aji Sax ji, ci bunt
xaymab ndaje mi.

12 «Sarxalkat bi teg ca jël menn
kuuy mi, rendi ko, muy saraxu
peyug tooñ, boole kook genn-wàll
liitaru diw ga, def ko sarax bu
ñuy yékkati, jébbal Aji Sax ji.
13 Nañu rendi kuuy mi ci bérab bu
sell bi, fi ñuy rendee juru saraxu
póotum bàkkaar ak saraxu rendi-
dóomal, ndax li nekk ci saraxu
peyug tooñ moo nekk ci saraxu
póotum bàkkaar: sarxalkat bee ko
moom; lu sella sell la. 14 Na
sarxalkat bi sàkk ci deretu jur giy
saraxu peyug tooñ, taqal ko ci ta-
banu noppu ndijooru nit ki ñuy
laabal ak baaraamu déyu ndijooram
ak baaraamu déyu tànku ndijooram.
15 Bu sarxalkat bi noppee, na sàkk
ci genn-wàll liitaru diw gi, sotti
ko ci biir loxol càmmoñu boppam.
16 Na sarxalkat bi capp baaraamu
joxoñu ndijooram ci diw gi ci loxol
càmmoñam, daldi wis-wisale diw
gi baaraamam, ba mu mat juróom
ñaari yoon fi kanam Aji Sax ji. 17 Na
sarxalkat bi sàkk ci diw gi des ci
loxoom, tooyal ci tabanu noppu ndi-
jooru nit ki ñuy laabal ak baaraamu
déyu ndijooram ak baaraamu déyu
tànku ndijooram; nañu ko laalal ci
diw gi fa ñu ko jëkkoona taqal ci
deretu sarax siy peyug tooñ. 18 Li
des ci diw gi ci loxol sarxalkat bi,
na ko diw ci boppu nit ki ñuy
laabal. Noonu la ko sarxalkat bi
defale njotlaayam fi kanam Aji Sax
ji. Ba loolu amee sarxalkat bi rendi
sarax biy póotum bàkkaar, 19 defal
ko ki ñuy laabal njotlaayam ngir
mu tàggook sobeem. Te itam na
sarxalkat bi rendi saraxu dóomal bi,
20 boole kook saraxu pepp mi, joxe
lépp ci kaw sarxalukaay bi, defal ko
nit ki njotlaayam, mu set.

21 «Su fekkee ne nit ki dafa ñàkk
ba dooleem matewu ko, na wut
menn kuuy, muy saraxu peyug tooñ,
di saraxu yékkati-jébbale, ngir njot-
laayam, boole kook ñetti kiloy sun-
guf su mucc ayib, xiiwe ko diw,
muy saraxu pepp. Na indaale genn-
wàll liitaru diw, 22 ak ñaari pitax
mbaa ñaari xati yu ndaw, lu mu
ci gëna jekku rekk. Menn mi
saraxu póotum bàkkaar la, mi ci
des di saraxu rendi-dóomal. 23 Da
koy indil sarxalkat bi, ngir mu laa-
bal ko bu bés ba délsee, ca bunt
xaymab ndaje ma, fi kanam Aji
Sax ji. 24 Sarxalkat bi day jël ku-
uyu sarax siy peyug tooñ ak genn-
wàll liitaru diw gi, boole ko, muy
sarax bu ñuy yékkati, jébbal Aji Sax
ji. 25 Gannaaw gi ñu rendi kuuy
miy saraxu peyug tooñ, sarxalkat
bi sàkk ci deret ji, taqal ci tabanu
noppu ndijooru nit ki ñuy laabal
ak baaraamu déyu ndijooram ak
baaraamu déyu tànku ndijooram.
26 Bu sarxalkat bi noppee, na sotti
tuuti ci diw gi ci loxol càmmoñu
boppam, 27 Baaraamu joxoñu ndi-
jooram lay wis-wisale diw gi ci loxol
càmmoñam ba muy juróom ñaari
yoon fi kanam Aji Sax ji. 28 Loolu
wéy sarxalkat bi wara sàkk ci diw gi
ci loxoom, tooyal ca tabanu noppu
ndijooru ki ñuy laabal ak baaraamu
déyu ndijooram ak baaraamu déyu
tànku ndijooram; na ko def ca bérab
boobu mu taaj deretu sarax siy
peyug tooñ. 29 Li des ci diw gi
ci loxol sarxalkat bi na ko diw ci
boppu ki ñuy laabal, defal ko ko
njotlaay fi kanam Aji Sax ji. 30 Bu
noppee na rendi menn pitax mi
mbaa menn xati mu ndaw mi, lu
mu ci gëna jekku rekk, 31 menn mi
di saraxas peyug tooñ, mi ci des di
saraxu rendi-dóomal, te mu boole
kook saraxu pepp mi. Noonu la
sarxalkat biy defale ki ñuy laabal
njotlaayam fi kanam Aji Sax ji.»

32 Loolu la yoon digle ci mbirum
nit ku ànd ak jàngoroy der juy law

te dooleem matewul sarax yi ñu koy
laabale.

Li war ci néeg bu teg liir

33 Aji Sax ji wax na Musaa ak
Aaróona ne leen: 34 «Bu ngeen
demee ca réewu Kanaan ga ma leen
jox muy seen moomeel, bu ma tegee
liir wuy law ba xuural ab néeg foofa
ca seen réewum bopp, 35 boroom
néeg bi dafa wara dem ca sarxalkat
ba ne ko: “Lu mel ni aw liir laa
gis sama néeg.” 36 Su boobaa na
sarxalkat bi santaane, ñu génne
lépp lu nekk ca néeg ba, bala muy
dugg di seet liir wi. Su ko defee
du am lenn lu nekk ca néeg ba,
lu muy biral ne sobe topp na ko.
Gannaaw loolu sarxalkat bi dugg,
seet néeg bi. 37 Bu sarxalkat bi
seetee liir wi ci miiri néeg bi ca biir,
muy ay xóot-xóot yu xawa nëtëx,
mbaa mu xawa xonq, mel ni lu def
pax ci miir bi, 38 na génn néeg bi
te tëj néeg bi diiru juróom ñaari
fan. 39 Bésub juróom ñaareel ba na
sarxalkat bi délsi seet néeg bi. Bu
liir wi lawee ci miiri néeg bi, 40 na
sarxalkat bi santaane, ñu teggi doj yi
liir wi xuural, boole ko génne dëkk
bi, sànni ko fu setul. 41 Na xeetlu biir
néeg bi ba mu daj, te pënd ba ñu ca
xeete dees koy génne dëkk ba, tuur
ko fu setul. 42 Dañoo wara sàkkaat
ay doj, wuutale ko doj yooyu te sàkk
ban bu bees, raaxe ko néeg bi.

43 «Su liir wi delloo tegu ci biir
néeg bi gannaaw bu ñu teggee doj
yi, xeet biir néeg bi, ba raax ko,
44 sarxalkat bi day dikk seet ko. Su
liir wi lawee ci néeg bi, liir wu
aaytal la wu xuural biir néeg bi, di
sobe. 45 Néeg ba dees koy daane,
boole doj yaak bant yaak banu raax
ba bépp, génne ko dëkk bi, tuur ko
fu setul.

46 «Ku dugg biir néeg bi diiru fan
yi mu tëje dina yendoo sobe ba jant
so. 47 Ku tëdd ca biir néeg ba war
naa fóot ay yéreem te ku fa lekke it
war naa fóot ay yéreem.

48 «Su sarxalkat ba delloo ca néeg
ba, seet ko, fekk liir wa lawul ca
néeg ba, gannaaw ba ñu ko raaxee,
na biral ne néeg bi set na, ndax kon
liir wa raaf na. 49 Liy laabal néeg bi
moo di mu sàkk ñaari picc ak bantu
garabu seedar ak wëñ gu xonq curr
ak caru isob†. 50 Day rendi menn
picc mi, tiimale ko ndabal xandeer
mu def ndox mu balle ci bëtu ndox.
51 Bu noppee na jaxase deretu picc
mi ñu rendi ak ndox mu balle ci
bëtu ndox, daldi jël bantu seedar
bi ak caru isob bi ak wëñ gi xonq
curr ak picc miy dund, boole lépp
sóob ca. Su ko defee mu wis-wisal
ca juróom ñaari yoon ci néeg bi.
52 Kon li muy laabale néeg bi moo
di deretu picc mi ak ndox moomu
ak picc miy dund ak bantu seedar bi
ak caru isob bi ak wëñ gi xonq curr.
53 Na bàyyi picc miy dund fu génn
dëkk ba, mu naaw ca àll ba. Noonu
lay defe njotlaayal néeg bi, mu set.»

54 Loolu la yoon digle ci lépp
luy jàngoroy der juy law ak wat-
wataan, 55 mbaa liir wu tegu ci
ndimo mbaa ci néeg, 56 ak ci wàllu
tërgën itam mbaa mu diy ër mbaa
gàkk bu weex; 57 mooy tegtal biy
xamle lu set ak lu setul. Loolu la
yoon digle ci jàngoroy der juy law
mbaa liir.

15

Lu jëm ci sobey góor

1 Aji Sax ji wax na it Musaa ak
Aaróona ne leen: 2 «Waxleen ak
bànni Israyil ne leen: Góor gu ànd
ak jàngoro ju sabab ngóoraam di
xelli mbér, kooku sobewu na. 3 Mbér
mi muy xelli moo ko sobeel; su
ngóora liy xelli mbér mbaa su ko
mbér mi fattee, waa ji sobewu na.
4 Lal ba mu tëdd sobewu na, te lépp
lu mu toog loola sobewu na. 5 Képp
ku laal lalam, na fóot ay yéreem,
sangu, te du tee mu yendoo sobe
ba jant so. 6 Ku toog ci lenn lu
boroom jàngoroy xelli toogoon, na
fóot ay yéreem, sangu, te du tee

† **14:49** 14.49 isob: seetal ci *Mucc ga* 12.22.

mu yendoo sobe ba jant so. 7 Ku
laal boroom jàngoroy xelli war naa
fóot ay yéreem, sangu, te du tee mu
ànd ak sobe ba jant so. 8 Su ku
ànd ak jàngoroy xelli tiflee ku taqul
sobe, na kooku fóot ay yéreem,
sangu, te du tere mu yendoo sobe
ba jant so. 9 Gépp tegu daamar
gu boroom jàngoroy xelli waroon,
sobewu na. 10 Ku laal lenn lu mu
toogoon lu ko féete woon suuf dina
yendoo sobe ba jant so, te képp ku
yékkati loola na fóot ay yéreem,
sangu, te du tere mu yendoo sobe
ba jant so. 11 Boroom jàngoroy xelli
bu raxasul ay loxoom, ku mu laal,
kooku, na fóot ay yéreem, sangu,
te du tere mu yendoo sobe ba jant
so. 12 Ndabal xandeer lu boroom
jàngoroy xelli laal, dees koo wara
toj. Su dee mboolem ndabal bant,
dees koy raxas.

13 «Gannaaw loolu bu boroom
jàngoroy xelli ji tàggook sobey
jàngoro ja, dafa wara wañ̃ juróom
ñaari fan ngir setlu, ba noppi fóot
ay yéreem, sangoo ndox mu balle
ci bëtu ndox, doora set. 14 Bésub
juróom ñetteel ba, na wut ñaari
pitax mbaa ñaari xati yu ndaw te
teewi fi kanam Aji Sax ji ca bunt
xaymab ndaje ma, daldi koy jox
sarxalkat bi. 15 Sarxalkat bi day
rendi yooyu, menn mi di saraxu
póotum bàkkaar, mi ci des di saraxu
rendi-dóomal. Noonu la ko sarx-
alkat biy defale njotlaayam fi kanam
Aji Sax ji ndax jàngoroy xelleem
jooju.

16 «Su góor génnee wasal, war
naa ragg yaramam wépp, te du tere
mu yendoo sobe ba jant so. 17 Lépp
luy yére mbaa der bu wasal taq,
dees koy fóot te du tere mu yendoo
sobe ba jant so. 18 Su dee jigéen
ju góor àndal, te wasal génn, nañu
sangu, te du tere ñu yendoo sobe ba
jant so.

Lu jëm ci sobey jigéen

19 «Su jigéen gisee mbëräg, sobey
mbëräg ma day ànd ak moom
juróom ñaari fan te képp ku laal ku
jigéen ka dina yendoo sobe ba jant
so. 20 Lépp lu mu tëdd te fekk mu
gis baax, loola sobewu na te lépp
lu mu toog, loola sobewu na. 21 Te
it képp ku laal ab lalam, war naa
fóot ay yéreem, sangu, te du tere
mu yendoo sobe ba jant so. 22 Képp
ku laal lenn lu mu toogoon war naa
fóot ay yéreem, sangu, te du tee
mu yendoo sobe ba jant so. 23 Su
toogoon ci lal mbaa leneen lu mu
toogoon, ku laal loola dina yendoo
sobe ba jant so, 24 te ku ko dëkkoo,
ba mbëräg taq ko, kooka sobewu
na diiru juróom ñaari fan, te ka ko
dëkkoo, lal bu mu tëdd sobewu na.

25 «Kuy xëpp deret ay fan yu bare
te du jamonoy baaxam, mbaa mu
gis mbëräg mu wees àpp bi mu ko
baaxoo gis, kooka sobewu na diiru
fan yi muy xëpp. Day mel ni bu
nekkee ci jamonoy baaxam. 26 Lal
bu mu tëdd ci diir bi muy xëpp
yépp, day mel ni lalam bu ko fekk ci
jamonoy baax te lépp lu mu toog day
sobewu, ni bu nekkoon ci jamonoy
baaxam. 27 Ku laal lenn ci yooyu
yëf, kooka sobewu na. War naa fóot
ay yéreem, sangu, te du tere mu
yendoo sobe ba jant so.

28 «Bu xëppee ba jeexal, dina
wañ̃ juróom ñaari fan, doora
tàggook sobe sa. 29 Bésub juróom
ñetteel ba na wut ñaari pitax mbaa
ñaari xati yu ndaw, yóbbu ca sarx-
alkat ba, ca bunt xaymab ndaje ma.
30 Sarxalkat bi day rendi menn mi
muy saraxu póotum bàkkaar, mi ci
des doon saraxu rendi-dóomal. Su
ko defee sarxalkat bi defal ko ko
njotlaay fi kanam Aji Sax ji ndax
sobey xëpp ja.

31 «Fexeleen ba bànni Israyil di
tàggook seeni sobe, lu ko moy
dinañu dee ndax seen sobe, ngir
dañuy taqal sama màkkaan mi ci
seen biir.»

32 Loolu la yoon digle ci mbiri
góor gu ànd ak jàngoroy xelli mbaa
mu génne wasal, ba sobewu; 33 ak
jigéen ju nekk ci jamonoy baaxam;
ci gàttal képp ku taq sobe suy génne

ci moom, muy góor mbaa jigéen,
ak itam góor gu dëkkoo jigéen ju
sobewu.

Lu jëm ci bésub Njotlaay

16

[1] Bu loolu weesee Aji Sax ji
wax naak Musaa gannaaw ba ñaari
doomi Aaróona yu góor ya deeyee,
ba ñu taxawsee fa kanam Aji Sax ji.
[2] Aji Sax ji dafa wax Musaa ne ko:
«Waxal sa mag Aaróona ne ko du
saa yu nekk lay àgg ci biir bérab
bu sell bee sell, ci gannaaw rido bi,
di janook kubeeru saraxu njotlaay gi
ub gaal gi àlluway kóllëre gi dence,
lu ko moy dina dee, ndax ci niir wi
tiim kubeeru gaal gi laay feeñe*.

[3] «Ni Aaróona di dugge ci biir
bérab bu sell bee sell nii la: day
indaale aw yëkk wu ndaw ngir
ab saraxu póotum bàkkaar, akum
kuuy ngir ab saraxu rendi-dóomal.
[4] Mbubb mu sell lay sol, mu ñu
ràbbe wëñ gu ëccu† ba sew ak
tubéyi njiitlaay ju ñu ràbbe wëñ
gu ëccu ba sew. Na takkoo laxas-
aay gu ñu ràbbe wëñ gu ëccu ba
sew, te kaalag wëñ gu ëccu ba sew
lay takk. Yére yu sell a ngoogu;
kon nag na sangu bala mu koy sol.
[5] Na jële ci mbooloom bànni Israyil
ñaari sikket, sikket yuy doon saraxu
póotum bàkkaar ak menn kuuyum
rendi-dóomal.

[6] «Aaróona day sarxal yëkk wi,
muy saraxu póotum bàkkaaram,
di njotlaayal boppam, mook waa
këram. [7] Gannaaw loolu na
Aaróona indi ñaari sikket yi,
taxawal fi kanam Aji Sax ji, ci bunt
xaymab ndaje mi. [8] Na Aaróona
tegal ñaari sikket yi bant, ngir xam
bu ñuy rendil Aji Sax ji ak biy doon
ngir Asasel‡. [9] Su ko defee Aaróona
indi sikket, bi muurloo, ñu sarxalal
ko Aji Sax ji, rendi ko, muy saraxu
póotum bàkkaar. [10] Waaye sikket bi
muurloo doon sikketu Asasel, dees
koy taxawal muy dund fi kanam Aji
Sax ji, te ni ñu koy jotoo, mooy dees
koy dàq mu dem ca màndiŋ ma, ngir
Asasel.

[11] «Bu Aaróona noppee, na indi
yëkku saraxas póotum bàkkaaram,
def ko njotlaayam mook waa këram.
Na rendi yëkku saraxas póotum
bàkkaaram, [12] te na sàkk andu xal
bu fees, tibbe ko ca sarxalukaay ba,
fi kanam Aji Sax ji, ak ñaari barci-
loxoy cuuraay lu mokk te xeeñ,
boole ko yóbbu ca gannaaw rido ba.
[13] Na def cuuraay li ci taal bi, foofa
ca kanam Aji Sax ji, saxaru cuuraay
si di làq kubeeru saraxu njotlaay gi
ub gaalu àlluway seede si, ndax mu
baña dee. [14] Na sàkk ci deretu yëkk
wi, wis-wisale ko baaraamam ci kaw
kubeeru gaal gi, ci wetam gi féete
penku, te it na wis-wisale baaraa-
mam deret ji lu mat juróom ñaari
yoon ci kanam kubeeru gaal gi. [15] Bu
noppee na rendi sikket biy saraxas
póotum bàkkaaru mbooloo mi, te
yóbbu deret ji ca gannaaw rido ba.
Na def deret ji na mu defoon ak
deretu yëkk wa, wis-wisal ko ca
kaw kubeeru gaal gi ak ci kanam
kubeer gi. [16] Mu daldi matale loolu
njotlaayal bérab bu sell bee sell,
tàggale kook sobey bànni Israyil ak
seeni tooñ, ak lu seen bàkkaar mana
doon. Noonu lay defal mboolem
xaymab ndaje, mi dëkk ci seen biir
ci seen biiri sobe. [17] Du kenn ku
saña nekk ci biir xaymab ndaje mi,
bu Aaróona duggee ci biir bérab bu
sell bee sell, di matal ag njotlaay, ba
keroog muy génn, gannaaw bu jotoo
moom ci boppam, mook waa këram,
ba jotaale mbooloom bànni Israyil
mépp.

[18] «Bu sottalee, na génn jëm ca
sarxalukaay ba ca kanam Aji Sax ji,
ba noppi defal sarxalukaay bi njot-
laayal boppam. Day sàkk ci deretu
yëkk wi ak ju sikket bi, taqal béjjéni

* **16:2** 16.2 Seetal ci *Mucc ga* 25.17. † **16:4** 16.4 wëñ gu ëccu: seetal ci 6.3. ‡ **16:8** 16.8 Asasel: am na ñu ne mi ngi tekki «kasara». Am na ba tey ñu naan rab wu bon la, wu dëkk ci màndiŋ mi.

sarxalukaay bi yépp. 19 Te itam
day wis-wisale baaraamam deret ji
lu mat juróom ñaari yoon ci kaw
sarxalukaay bi, setal ko, sellal ko,
mu tàggook sobey bànni Israyil.

20 «Bu Aaróona matalee njotlaayal
bérab bu sell bee sell ak xaymab
ndaje ma ak sarxalukaay ba, na indi
sikket biy dund. 21 Aaróona day teg
ay loxoom ci kaw boppu sikket biy
dund te tudd ci kawam mboolem
ñaawtéefi bànni Israyil ak seeni
tooñ, ak seeni bàkkaar yépp, boole
ko yen sikket bi, teg ko ci loxol nit ku
ñu yónni, mu dàq ko ca màndiŋ ma.
22 Sikket bi day yenu seeni ñaawtéef
yépp, yóbbaale ca ndànd-foyfoy ga,
ñu wacc ko ca màndiŋ ma.

23 «Na Aaróona dellu ca xaymab
ndaje ma, summi yére ya ñu ràbbe
wëñ gu ëccu ba sew, di ya mu soloon
bala moo dugg ca bérab bu sell baa
sell, te na fa wacc yére ya. 24 Bu
loolu weesee mu sangoo fu sell, sol
yérey boppam, génn, joxeel bop-
pam ab saraxu rendi-dóomal, jox-
eel mbooloo mi seen saraxu rendi-
dóomal ngir njotlaayal boppam ak
njotlaayal mbooloo mi. 25 Nebbonu
jur giy saraxu póotum bàkkaar, na
ko lakk ci kaw sarxalukaay bi.

26 «Ka wacci woon sikketu Asasel,
na fóot ay yéreem, sangu, doora
mana duggaat ci dal bi. 27 Muy yëkk
wiy saraxu póotum bàkkaar, muy
sikket biy saraxu póotum bàkkaar
te ñu yóbbu woon seen deret ca
biir bérab bu sell baa sell ngir defe
ko njotlaay, lépp lañuy génne dal
bi. Der yaak yàpp waak sébbriit
ma dees koy boole lakk, ba mu dib
dóom. 28 Ki ko lakk bu noppee, na
fóot ay yéreem, sangu, doora mana
duggaat ci dal bi.

29 «Te itam dogal a ngii, di lu
leen war fàww. Bésub fukki fan
ci juróom ñaareelu weeru at mi
nangeen ci toroxlu te du lenn lu
ngeen ci mana liggéey, du njuddu-
ji-réew du doxandéem bi ci seen
biir; 30 ndaxte ci bés boobu lañu
leen di joxeel njotlaay ngir fóot seen
mboolem bàkkaar, ba ngeen set fi
kanam Aji Sax ji. 31 Na doon seen
bés bu ngeen di nopplu doŋŋ, ngeen
war cee toroxlu. Dogal la bu sax
dàkk.

32 «Sarxalkat bi ñu fal nag, solal
ko, jox ko sañ-sañu sarxalkat bu
mag, mu wuutu baayam, na def
saraxu njotlaay gi. Na sol yére yu
sell yooyu di yi ñu ràbbe wëñ gu
ëccu ba sew, 33 te it na def njotlaayal
bérab bu sell bee sell ak xaymab
ndaje mi ak sarxalukaay bi, boole
ci defal sarxalkat yi seen njotlaay,
ñook mbooloom Israyil mépp.

34 «Dogal a ngoogu, di lu leen
war fàww, te mooy ñuy joxeel bànni
Israyil seen njotlaay benn yoon cim
at ngir seen bàkkaar yépp.»

Ñu daldi def li Aji Sax ji santoon
Musaa.

Ndigal yi jëm ci sellal

17

(Saar 17—26)

Li war ci jaamu ak sarxal

1 Bu loolu wéyee Aji Sax ji wax
na Musaa ne ko: 2 «Waxal Aaróona
aki doomam yu góor ak bànni Israyil
gépp ne leen li Aji Sax ji santaane
mooy lii: 3 Képp kuy góor ci waa
kër Israyil, bu rendee aw nag mbaa
xar mbaa bëy ci biir dal bi, ak
fu génn dal bi, 4 te indiwu ko ci
bunt xaymab ndaje mi, teewalal
ko Aji Sax ji, muy sarax ca bunt
jaamookaayu Aji Sax ji, kooku dees
na ko topp àqu deret. Dafa tuur
deret. Kon dees na ko dagge ci biir
bànni Israyil. 5 Su ko defee bànni
Israyil dinañu indil Aji Sax ji juri
sarax yi ñuy rendi ci àll bi. Dañu
koo wara yóbbu ca sarxalkat ba, fi
Aji Sax ji, ca bunt xaymab ndaje
ma, defal ko Aji Sax ji saraxi cant ci
biir jàmm. 6 Sarxalkat bi day xëpp
deret ji ci sarxalukaayu Aji Sax ji,
ci bunt xaymab ndaje mi, ba noppi,
lakkal Aji Sax ji nebbon bi, muy xeeñ
xetug jàmm. 7 Buñu di sarxalatil
tuur, yi ñuy jëmmale sikket, di ko

bokkaalee. Na loolu di dogal bu
leen war fàww, ñoom ak seen askan.
8 Wax leen boog ne leen: Képp kuy
góor, ku bokk ci waa kër Israyil,
mbaa mu bokk ci doxandéem yi
ci seen biir, buy génne ab saraxu
rendi-dóomal mbaa beneen sarax,
9 te indiwu ko ci bunt xaymab ndaje
mi, sarxalal ko Aji Sax ji, kooku dees
koo wara dagge ci biir bànni Israyil.

10 «Te it képp ku bokk ci waa
kër Israyil mbaa doxandéem yi ci
seen biir, bu lekkee lenn luy deret,
kooku lekk deret, man Aji Sax ji,
dinaa ko noonoo te dinaa ko dagge
ci biir bànni Israyil. 11 Ndaxte
dundu mbindeef ci deret la nekk, te
man maa leen sédde deret, ngeen
di ko jotoo seen bakkan ci kaw
sarxalukaay bi. Ndax kat bakkanu
mbindeef deretam la taxawe. Moo
tax deret mana defal nit njotlaayam.
12 Looloo waral ma ne bànni Israyil,
bu kenn ci ñoom lekk deret, te
doxandéem bi ci seen biir it bumu
lekk deret.

13 «Képp ku bokk ci bànni Is-
rayil mbaa ci doxandéem yi ci
seen biir, bu rëbbee ba jàpp mala
mbaa njanaaw, mu di lu dagana
lekk, na tuur deret ji, suul, 14 ndax
dundu mboolem mbindeef mooy
deretam. Moo waral, man Aji Sax
ji, ma ne bànni Israyil buñu lekk
deretu menn mbindeef ngir dundu
mboolem mbindeef mooy deretam.
Képp ku lekk deret, dees koy dagge
ci askan wi.

15 «Te itam képp ku lekk médd
mbaa lu rab fàdd, muy njuddu-
ji-réew mbaa doxandéem, na fóot
ay yéreem, sangu, te du tere mu
yendoo sobe ba jant so, mu doora
set. 16 Waaye su fóotul, sanguwul,
mooy gàddu bàkkaaram.»

18

Li warul ci mbirum séy

1 Aji Sax ji wax na Musaa ba tey
ne ko: 2 «Waxal bànni Israyil ne
leen: Man Aji Sax ji maay seen Yàlla.
3 Defini waa réewam Misra ga ngeen
dëkkoon, buleen ko roy, te defini
waa réewu Kanaan ga ma leen
jëme, buleen ko roy te it buleen leen
topp ci seeni aada. 4 Samay santaane
ngeen wara dégg tey topp samay
dogal. Man Aji Sax ji maay seen
Yàlla. 5 Nangeen sàmm samay dogal
ak samay santaane, ndax ngeen jëfe
yooyu moo leen di taxa dund. Man
maay Aji Sax ji.

6 «Bu kenn ci yeen dëkkoo ku mu
jegewool lool cig bokk. Maay Aji Sax
ji. 7 Bul torxal sa baay, di dëkkoo sa
yaay. Sa yaay la, kon bu ko torxal
moom it.

8 «Bul dëkkoo sa soxnas baay, di
torxal sa baay.

9 «Bul dëkkoo sab jigéen, te muy
koo bokkal benn baay mbaa koo
bokkal jenn ndey, muy ku juddoo ci
kër gi mbaa feneen.

10 «Bul dëkkoo sab sët bu jigéen
bu sa doom ju góor jur mbaa sa
doom ju jigéen, ndax kon torxal nga
sa bopp.

11 «Bul dëkkoo ku sa soxnas baay
am ak sa baay, ndax sab jigéen la.

12 «Bul dëkkoo sa bàjjan, ndax
daa jegewook sa baay lool cig bokk.

13 «Bul dëkkoo sa ndey ju ndaw,
ndax daa jegewook sa yaay lool cig
bokk.

14 «Bul torxal sa baay bu ndaw di
dëkkoo soxnaam. Sa ndey la.

15 «Bul dëkkoo sa soxnas doom.
Sa soxnas doom la. Bu ko dëkkoo
mukk.

16 «Bul dëkkoo soxnas koo bokkal
benn baay mbaa jenn ndey, nde kon
nga torxal sa doomu baay mbaa sa
doomu ndey.

17 «Bul boole dëkkoo jigéen,
dëkkoo doom ja mbaa sëtam bu
doomam ju góor jur mbaa doomam
ju jigéen jur ko, ndax dañoo jegewoo
lool cig bokk. Loolu ñaawtéef la.

18 «Bul jël jigéen di séq ak moom
séy, muy wujjeek doomu ndeyam
mbaa doomu baayam joo jëkka jël,
li feek kookoo ngi dund.

19 «Bul dëkkoo jigéen ju gis baax,
ndax daa sobewu.

20 «Bul ànd ak jabaru jaambur, di
sobeel sa bopp.
21 «Bul jébbal kenn ci say doom
tuur mi ñuy wax Moleg, ndax waru-
loo teddadil sa turu Yàlla. Man
maay Aji Sax ji.
22 «Bu góor tëdde góor, ni bu doon
jigéen. Lu ñaawa ñaaw la.
23 «Bu góor tëdde menn mala,
di sobeel boppam, te bu jigéen jox
boppam mala, di ànd ak moom.
Loolu yàqute la.
24 «Buleen sobeel seen bopp ci
mboolem defin yooyu, ndax xeet yi
ma leen dàqal, noonu lañu daan
jëfe, ba sobeel seen bopp. 25 Réew
ma sax mujj na daj ak sobe, ma
wàcce mbugal ca kaw réew ma, ba
mu gëq ay nitam.
26 «Yeen nag sàmmleen samay
dogal ak samay santaane te bu kenn
def lenn ci yooyu ñaawtéef, du
njuddu-ji-réew, du doxandéem bi
ci seen biir, 27 ndax kat mboolem
ñaawtéef yooyu la waa réew ma
leen fa jiitu daan def, ba réew ma
mujj daj ak sobe. 28 Su ngeen
sobeelee réew ma, dinaa leen gëq,
na ma gëqe woon xeet ya leen
fa jiitu woon. 29 Képp ku def
lenn ci yooyu ñaawtéef déy, kooku
dees koy dagge ci biir bànni Israyil.
30 Dénkooleen sama ndénkaane
ngir baña roy lenn ci aada yu ñaaw
yi ñu fi doon topp lu leen jiitu, te
buleen sobeel seen bopp ci yooyu.
Man Aji Sax ji maay seen Yàlla.»

19

Lu jëm ci dundin wu sell te jub

1 Bu loolu wéyee Aji Sax ji wax na
Musaa ne ko: 2 «Waxal mbooloom
bànni Israyil gépp ne leen: Ñu sell
ngeen wara doon, ngir ku Sell laa,
man seen Yàlla Aji Sax ji.
3 «Na ku nekk weg ndeyam
ak baayam te wormaal sama bési
Noflaay. Man Aji Sax ji, maay seen
Yàlla.
4 «Buleen walbatiku di jaamu ay
yàllantu mbaa ngeen di sàkkal seen
bopp ay tuur yu ñu móole weñ. Man
Aji Sax ji maay seen Yàlla.
5 «Bu ngeen dee rendil Aji Sax ji
saraxas cant ci biir jàmm, sarxal-
leen ko ni mu ware, ndax ñu nangul
leen. 6 Ca bés ba ñu ko sarxale
lees koy lekk, mbaa ca ëllëg sa; lu
ca des ba ca gannaaw ëllëg sa dees
koy lakk, ba mu dib dóom. 7 Bu ñu
ci lekkee déy te fekk mu am ñetti
fan, day doon lu ñu sib, te deesu
ko nangu. 8 Ku ci lekk mooy gàddu
bàkkaar bi, ndaxte lu ñu sellalal Aji
Sax ji la teddadil, te kooku dees na
ko dagge ci biir bànni Israyil.
9 «Bu ngeen dee góob seen tool,
buleen góob ba fa tool ba yem
te buleen ca toppaat, di foraatu.
10 Seen tóokëri reseñ it buleen ko
witt ñaari yoon te buleen foraatu
doom yu wadde ca witt ma. Aji ñàkk
akub doxandéem ngeen koy bàyyee.
Maay seen Yàlla, man Aji Sax ji.
11 «Buleen sàcc, buleen fen te
buleen di worante.
12 «Buleen giñe sama tur lu dul
dëgg, di teddadil seen turu Yàlla.
Maay Aji Sax ji.
13 «Buleen lekk seen àqu moroom,
buleen sàcc. Buleen wacc peyu
liggéeykat, muy fanaan ci seeni
loxo.
14 «Buleen saaga ab tëx te buleen
fakktal silmaxa. Ragal-leen seen
Yàlla. Maay Aji Sax ji.
15 «Buleen safaan dëgg cib àtte.
Buleen far néew-ji-doole te buleen
far boroom doole. Àtteleen seen
moroom ci dëgg. 16 Buleen wër di
yàq deru nit ci seen bokki waa réew.
Buleen def dara lu mana reylu seen
moroom. Maay Aji Sax ji.
17 «Buleen tong seen mbokk, te
àrtuleen seen moroom bu baax
bala ngeena bokk ak moom gàddu
bàkkaar. 18 Buleen di feyantook
seen mbokkum waa réew te buleen
ko dencal mer. Ni ngeen soppe seen
bopp nag, nangeen ko soppe seen
moroom. Maay Aji Sax ji.
19 «Te it sama dogali yoon yii
nangeen ko sàmm: buleen boole
ñaar yu bokkul wirgo ci seenug jur,

ñuy jaxasoo; seen tool it buleen ci
ji ñaari wirgoy jiwu te buleen sol
yére yu ñu ràbbe ñaari xeeti wëñ
yu bokkul.

20 «Ku tëdde ab jaam bu wara
séy ak keneen te fekk joteesu ko,
goreeleesu ko, ndàmpaay war na ca,
waaye deesu leen boole rey, ndax li
ndaw si dib jaam ba tey. 21 Waa ji
day yóbbu am kuuyu peyug tooñ ca
bunt xaymab ndaje ma, muy peyug
tooñ, gi muy sarxalal Aji Sax ji.
22 Na ko sarxalkat bi defal kuuy miy
saraxas peyug tooñ muy njotlaayam
fi kanam Aji Sax ji, ndax bàkkaar
bi mu def. Kon dees na ko jéggal
bàkkaar bi mu def.

23 «Bu ngeen duggee ca réew ma,
ba jëmbat fa mboolem xeetu garab
guy meññ ay doom, nangeen aayal
doom ya. Diiru ñetti at ngeen di
aayal doom ya. Dungeen ko lekk
ci diir boobu. 24 Atum ñeenteel
ba doom ya yépp lañuy sellalal Aji
Sax ji, te di ko bége ci biir cant.
25 Juróomeelu at ma doŋŋ ngeen di
saña lekk doom ya. Su ko defee
meññeef ma barkeelal leen. Man Aji
Sax ji maay seen Yàlla.

26 «Buleen lekk lu am deret.
Buleen di gisaane mbaa ngeen di
jibar. 27 Buleen wat seen peggu
kawaru bopp te buleen dagg seen
peggu sikkim, 28 mbaa ngeen di dagg
seen yaram, di ko mititloo ku dee,
te buleen ñaasu fenn ci seen yaram.
Maay Aji Sax ji.

29 «Buleen torxal seen doom ju
jigéen, di ko def ab gànc; lu ko moy
réew mi sóobu ci gànctu ba ne lijj ci
ñaawtéef.

30 «Samay bési Noflaay nag
wormaal-leen ko te sama bérab bu
sell teral-leen ko. Maay Aji Sax ji.

31 «Buleen jublu ci ñiy gisaane nit
ñu dee te buleen jublu ci boroom
rawaan yiy seet, ndax kon ñu sobeel
leen. Man maay seen Yàlla Aji Sax
ji.

32 «Bu boroom bijjaaw teewee,
jógleen wormaal ko. Deeleen rus
mag te ragal-leen seen Yàlla. Maay
Aji Sax ji.

33 «Bu ab doxandéem daleek
yeen ci seenum réew, buleen ko
lor. 34 Njuddu-ji-réew ji nangeen
ko yemaleek doxandéem bi ngeen
dëkkal. Soppleen ko ni ngeen soppe
seen bopp, ndaxte ay doxandéem
ngeen woon ca réewum Misra. Man
Aji Sax ji maay seen Yàlla.

35 «Buleen def njubadi ci lu ñuy
natte guddaay mbaa diisaay mbaa lu
ñuy sol, sotti. 36 Na seen nattukaayu
diisaay jub, doom ya ngeen cay natte
jub, te na nattukaayi sol-sotti yi jub.
Maay seen Yàlla Aji Sax, ji leen
génne réewum Misra.

37 «Nangeen sàmm sama dogali
yoon yépp ak sama santaane yépp
te di ko jëfe. Maay Aji Sax ji.»

20

Lu jëm ci peyug bàkkaar

1 Aji Sax ji wax na Musaa ba tey ne
ko: 2 «Waxal bànni Israyil ne leen:
Muy bànni Israyil muy doxandéem
ci Israyil, képp ku ci jël ciy doomam,
jébbal tuur mi ñuy wax Moleg, dee
rekk mooy àtteem. Na ko waa
réew mi dóor ay doj, ba mu dee.
3 Man ci sama bopp dinaa noonoo
nit kooku te dinaa ko dagge ci biir
bànni Israyil, ndax li mu jël ciy
doomam jox Moleg, di sobeel sama
bérab bu sell tey teddadil sama tur
wu sell. 4 Su fekkee ne waa réew
mi dañu koo seetaan ba seetaan ko,
muy jox Moleg ku bokk ciy doomam
te taxul ñu rey ko, 5 man ci sama
bopp maay noonoo nit kooku mook
ay bokkam; dinaa dagge nit kooku
ci biir bànni Israyil, génne ko, mook
mboolem ñi mu àndal topp Moleg di
bokkaale. 6 Ku jublu ci ñiy gisaane
nit ñu dee mbaa mu jublu ci boroom
rawaan yiy seet, topp leen, di ma
leen bokkaalee, dinaa ko noonoo
moom itam te dinaa ko dagge ci biir
bànni Israyil. 7 Sell-luleen te sell,
ngir man Aji Sax ji maay seen Yàlla.
8 Nangeen sàmm samay dogali yoon

te di ko jëfe. Man Aji Sax ji maay ki
leen sellal.
9 «Képp ku saaga baayam mbaa
ndeyam, dee rekk mooy àtteem.
Gannaaw baayam la saaga mbaa
ndeyam, mooy gàddu bakkanu bop-
pam.
10 «Góor gu njaaloo, mook jabaru
moroomam ji muy njaalool, dee
rekk mooy seen àtte.
11 «Ku dëkkoo sa soxnas baay, sa
baay nga torxal. Ñoom ñaar ñépp
dee rekk mooy seen àtte, te ñooy
gàddu seen bakkanu bopp. 12 Ku
dëkkoo sa soxnas doom, mook sox-
nas doomam ñoom ñaar ñépp dee
mooy seen àtte. Jëfu yàqute lañu
def, kon ñooy gàddu seen bakkanu
bopp.
13 «Su góor tëddee góor ni ñuy
tëddee jigéen, ñaawtéef lañu def
ñoom ñaar. Dee rekk mooy seen
àtte, te ñooy gàddu seen bakkanu
bopp. 14 Ku boole nit ak ndeyam jël
leen jabar, def na lu bona bon. Dees
leen di boole taal, lakk leen, moom
ak jigéen ña, ndax mbon gu ni mel
baña am ci seen biir. 15 Góor gu
tëdde mala dee rekk mooy àtteem,
te mala ma it dees koy rey. 16 Su
jigéen jëmee ci mala mu mu doon,
ba jaxasook moom, booleleen ku
jigéen kaak mala ma, rey. Dee rekk
mooy seen àtte, te ñooy gàddu seen
bakkanu bopp.
17 «Su nit jëlee jabar ab jigéenam
bu mu bokkal jenn ndey mbaa benn
baay, ñu séq lalu séy, loolu gàcce
la. Nañu leen dagge ci biir bànni
Israyil, ñooñuy gis. Gannaaw moo
tëdde ab jigéenam, na wéetoo añu
ñaawtéefam.
18 «Ku tëdde jigéen ju gis baax,
torxal na ko, xàwwi na suturaam
ci biir póotam te ku jigéen ki itam
xàwwi na suturas boppam. Dees
leen wara dagge ñoom ñaar ñépp ci
biir bànni Israyil.
19 «Buleen dëkkoo seen yaay ju
ndaw mbaa seen bàjjan, ndax kon
torxal ngeen ku ngeen jegewool lool
cig bokk, te yeen ñaar ñépp ay
wéetoo seen añu ñaawtéef.
20 «Ku dëkkoo soxnas baayam bu
ndaw, baayam bu ndaw la torxal.
Ñooy wéetoo seen añu ñaawtéef.
Duñu am takkndeer ba keroog ñuy
dee.
21 «Bu nit nangoo jabaru ku
mu bokkal waajur, loolu gàcce la.
Torxal na ka mu bokkal waajur te
duñu am takkndeer.
22 «Sàmmleen sama dogali yoon
yépp ak sama santaane yépp te
jëfe ko, ngir réew ma ma leen
jëme, ngeen dëkki fa, bañ leena
gëq. 23 Buleen roy defini xeet wi ma
leen di dàqal, ndax yooyu yépp lañu
doon def, ba ma sib leen. 24 Yeen
nag ma ne leen yeenay nangu seen
réew ñoom, ndax maa leen ko jox,
ngeen moom ko, muy réew mu
meew maak lem ja tuuroo. Man
maay seen Yàlla Aji Sax, ji leen
ràññatleek yeneen xeet yi. 25 Kon
nangeen ràññee mala mu dagan
ak mu daganul, ak itam njanaaw
lu dagan ak lu daganul, te baña
sobeel seen bopp ndax mala mbaa
njanaaw mbaa mboolem bindeef yu
sew-sewaan yiy dox ci suuf te ma
limal leen ne setul.
26 «Nangeen ma nekkal ñu sell,
ndaxte ku Sell laa, man Aji Sax ji, te
dama leena ràññatleek yeneen xeet
yi, ngeen di sama ñoñ.
27 «Góor gu bokk ci yeen mbaa
jigéen, di seete nit ñu dee mbaa
muy boroom rawaan buy gisaane,
dee rekk mooy àtteem. Dees koy
dóor ay doj, mu dee, gàddu bakkanu
boppam.»

21

Lu jëm ci sañ-sañi sarxalkat yi

1 Gannaaw loolu Aji Sax ji wax na
Musaa ne ko: «Waxal sarxalkat yiy
doomi Aaróona ne leen: Bu ci kenn
sobeel boppam, di laal mbokkam
mu dee, 2 su dul ñi ko gëna jege
ci wàllu mbokk, muy ndeyam mbaa
baayam mbaa doomam ju góor ak
doomam ju jigéen, mbaa ku góor

ku mu bokkal waajur, 3 mbaa ab
jigéenam bu séyagul te bootu ci
moom ndax amul jëkkër— ku mu
bokkal noonu, sañ naa sobewu ndax
moom. 4 Warula sobeel boppam, di
teddadil boppam, ndax kilifa la ciw
xeetam.

5 «Buñu wat fenn ci seen bopp te
buñu wat seen peggi sikkim, buñu
dagg seen yaram it, di ko mititloo ku
dee. 6 Nañu nekkal seen Yàlla ay nit
ñu sell, te baña teddadil seen turu
Yàlla, ndax saraxi sawar yi ñeel Aji
Sax ji, te di seen ñamu Yàlla, ñoo
koy joxe. Kon nag dañoo wara sell.

7 «Ab gànc mbaa ku ñu torxal,
tëdde ko, ñoom duñu ko jël soxna.
Ku jëkkëram baal it duñu ko jël
soxna, ndax dañoo sellalal seen
bopp seen Yàlla. 8 Te itam nangeen
ràññee ne ñu sell lañu, ndax seen
ñamu Yàlla, ñoo koy joxe. Nangeen
leen jox céru nit ñu sell, ndax ku Sell
laa, man Aji Sax ji leen sellal, yeen.

9 «Su fekkee ne doomu sarxalkat
da di jigéen juy teddadil boppam,
di gànctu, kooku baayam lay torxal.
Dees koy taal, lakk ko.

10 «Sarxalkat, bi gëna màgg ci
bokkam yiy sarxalkat, te ñu sotti
diw gi ñuy fale ci boppam, sellal
ko, muy sol yére yu sell yi, kooku
du njañu te du xotti ay yéreem, di
ko ñaawloo ku dee. 11 Fu ab néew
nekk du fa dem, bu doon ndeyam
mbaa baayam sax, du ko taxa sobeel
boppam. 12 Du génn ëttu bérab bu
sell bi, mbaa muy teddadil bérabu
Yàllaam bu sell bi, ndax diwu pal gu
sell gi ko Yàllaam fale. Maay Aji Sax
ji. 13 Sarxalkat bu mag bi, ku xamul
góor lay jël soxna. 14 Ku jëkkëram
faatu mbaa ku ñu baal mbaa ku ñu
torxal, tëdde ko, mbaa ab gànc, du
ko mana jël soxna. Ab janq bu mu
bokkal doŋŋ la mana jël soxna. 15 Su
ko defee du teddadil aw askanam ci
biir bànni Israyil, ndax man Aji Sax
ji maa ko sellal.»

Liy ngànt ci sarxalkat

16 Bu loolu wéyee Aji Sax ji wax
na Musaa ne ko: 17 «Waxal Aaróona
ne ko: Muy tey muy ëllëg ba fàww,
góor gu askanoo ci yaw ak maas
gu mu mana bokk, su amee sikk
du mana agsi ba ci sarxalukaay bi,
di joxe ñamu Yàllaam. 18 Du kenn
sax ku am sikk kuy agsi ba fii, du
gumba, du kuy soox, du ku xar-
kanamam am sikk mbaa ku cér yi
sutaate. 19 Du it ku tànk bi làggi
mbaa loxo bi, 20 mbaa ab xuuge
mbaa ab tungune; du it ku bëtam
am sikk mbaa ku ràmm mbaa ku
am góom yu sol dëtt, mbaa ku ñu
tàpp. 21 Askanu Aaróona sarxalkat
bi, du kenn ku ci am sikk kuy agsi
ba fii, di joxe saraxi sawara yi ñeel
Aji Sax ji. Sikk si ci moom a tax
du mana agsi ba fii, di joxe ñamu
Yàllaam. 22 Du tere mu saña lekk
ci ñamu Yàllaam, muy ñam wu sell
ak wu sella sell. 23 Waaye warula
jege rido bi, mbaa muy dem ba
ca sarxalukaay ba, ndax sikk si ci
moom. Bumu teddadil sama bérab
yu sell, ngir man Aji Sax ji maa sellal
bérab yooyu.»

24 Musaa jottli na Aaróona aki
doomam kàddu yooyu, ñoom ak
mboolem bànni Israyil.

22

Liy tax ñu nangu sarax

1 Aji Sax ji dellu wax Musaa ne ko:
2 «Waxal Aaróona aki doomam yu
góor ne leen lii mooy li mana tax ñu
sore yu sell, yi ma bànni Israyil sell-
alal, ngir baña teddadil sama tur wu
sell. Maay Aji Sax ji. 3 Wax leen ne
leen: Muy tey, muy ëllëg, ba fàww,
képp ku sobewu, di góor gu bokk ci
seen askan, bu jegee lenn luy sarax
su sell su ma bànni Israyil jagleel,
kooku dootu ma liggéeyal. Maay
Aji Sax ji. 4 Askanu Aaróona, genn
góor gu ci bokk du lekk ci sarax yu
sell yi, li feek muy ànd ak jàngoroy
der juy law mbaa jàngoroy xelli, ba
keroog muy set. Ku ci laal lenn
lu laal ab néew ba sobewu, mbaa
mu tuur wasal moom ci boppam,
5 mbaa mu laal yu sew-sewaan yiy
dox ci suuf te di ko sobeel, mbaa mu

laal nit ku ko sobeel ak lu sobe sa
mana doon, 6 dina yendoo sobe sa
ba jant so, te du lekk ci sarax yu sell
yi ndare du dafa sangu. 7 Bu jant
sowee nag set na, te man naa lekk
ci sarax yu sell yi, ndax ñamam la.
8 Lu médd mbaa lu rab fàdd waru
koo lekk, mu di ko sobeel. Maay Aji
Sax ji. 9 Sarxalkat yi dañoo wara
dénkoo samay dénkaane bala ñoo
gàddu bàkkaar, di dee ndax seenug
néewal ci yooyu. Maay Aji Sax ji
leen sellal.

10 «Kenn ku bokkul ci waa kër
sarxalkat yi du lekk ci sarax yu sell
yi. Muy ku dal ak ab sarxalkat,
muy ku koy liggéeyal di feyeeku,
kenn du ci lekk ci sarax yu sell
yi. 11 Waaye su sarxalkat bi jëndee
ab jaam ci xaalisam, jaam ba man
na caa lekk. Jaam bu juddoo ci
kër sarxalkat bi it man naa lekk
ci ñamam woowu. 12 Doomu sarx-
alkat, bu séyeek góor gu bokkul ci
waa kër sarxalkat yi, jooxe yu sell yi,
dootu ci saña lekk. 13 Waaye doomu
sarxalkat bu boroom këram faatoo
mbaa mu tàggook moom te amu ca
doom, bu delloo kër baayam na mu
fa nekke woon ba muy gone, sañ
naa lekk ci ñamu baayam. Waaye
kenn ku ci bokkul sañu cee lekk.
14 Gannaaw loolu képp ku bokkul ci
waa kër sarxalkat yi, bu lekkee ci
sarax su sell te du teyeefam, na dolli
ca njégu sarax sa juróomeelu céru
njég ga, delloo ko sarxalkat bi. 15 Te
itam bu sarxalkat yi bàyyi bànni
Israyil di teddadil sarax yu sell yi
ñu jagleel Aji Sax ji. 16 Buñu leen di
bàyyi it ñuy gàddu bàkkaar buy laaj
peyug tooñ, ngir lenn lu ñu lekk ci
sarax yu sell yooyu. Man Aji Sax ji
maa sellal yooyu sarax.»

17 Aji Sax ji waxati Musaa ne ko:
18 «Waxal Aaróona aki doomam yu
góor ak bànni Israyil gépp ne leen:
Képp ku bokk ci waa kër Israyil,
mbaa ci doxandéem yi ci Israyil, di
joxeel Aji Sax ji ab saraxu rendi-
dóomal, muy sarax su ñuy wàccoo
ngiñ mbaa saraxu yéene, 19 liy tax
ñu nangul ko mooy muy jur gu amul
sikk, di góor; man naa doon aw yëkk
mbaa kuuy mbaa sikket. 20 Lenn lu
ci am sikk buleen ko sarxal, ndax
deesu leen ko nangul.

21 «Su nit dee joxsi Aji Sax ji aw
nag mbaa gàtt, muy saraxu cant ci
biir jàmm, mu di ko wàccoo ngiñ
mbaa muy saraxu yéene, na doon lu
amul sikk, ndax ñu nangul ko. Lenn
luy sikk du nekk ci jur gi. 22 Du
doon lu gumba, du doon lu làggi,
du doon lu kuuñ, du doon lu ami
góom, mbaa lu ràmm, mbaa lu xas.
Buleen sarxalal Aji Sax ji yu mel
noonu. Ab saraxu sawara, buleen
ko jële ci lu mel noonu, di ko joxe ci
kaw sarxalukaay bi, ñeel Aji Sax ji.
23 Waaye su dee nag mbaa gàtt bu ab
céram ëpp mbaa mu yées, saraxu
yéene la mana doon; su dee sarax su
ñuy wàccoo ngiñ, deesu ko nangu.
24 Te it jur gu ñu motoxal ngóoraam
mbaa ñu toj ko mbaa ñu xuuf ko
mbaa ñu dog ko, deesu ko sarxalal
Aji Sax ji. Buleen def loolu mukk
ci seenum réew. 25 Buleen nangoo
lenn lu ni mel ci loxol doxandéem it,
di ko jébbal seen Yàlla, muy saraxu
ñamam. Deesu leen ko nangul,
ndax la matadi ca moom mooy sikk
sa.»

26 Aji Sax ji wax na Musaa itam
ne ko: 27 «Barmol mbaa mbote
mbaa tef wu doora juddu, na toog ci
yaayam juróom ñaari fan; bu xasee
am juróom ñetti fan, manees naa
nangu mu doon saraxu sawara, ñeel
Aji Sax ji. 28 Waaye su dee aw
nag mbaa ab gàtt, deesu ko booleek
doom ji rendi ci benn bés.

29 «Bu ngeen dee defal Aji Sax ji
saraxu cant, sarxal-leen ko na ñu
leen koy nangule. 30 Ci bés bi lees
koy lekk, buleen ci fanaanal dara.
Maay Aji Sax ji.

31 «Kon sàmmleen samay san-
taane te di ko jëfe. Maay Aji Sax ji.
32 Te buleen teddadil sama tur wu
sell. Na bànni Israyil wormaal sama
sellaay. Maay Aji Sax ji leen sellal,
33 génne leen réewum Misra, di seen
Yàlla. Maay Aji Sax ji.»

23

Lu jëm ci bési màggal yi

1 Aji Sax ji dellooti wax Musaa ne
ko: 2 «Samay màggal, man Aji Sax
ji, dangeen koo wara siiwal, muy
ndaje yu sell. Samay màggal yii la.
3 «Juróom benni fan lees di
liggéey, bésub juróom ñaareel ba
bésub Noflaay doŋŋ lay doon, di
bésub ndaje mu sell. Du lenn lu
ngeen ciy liggéey. Bésub Noflaay la
bu ñuy jagleel Aji Sax ji, ak fépp fu
ngeen dëkk.
4 «Aji Sax ji, deeleen yégle ay
màggalam, muy ay ndaje yu sell
yu ngeen di wormaal saa yu jotee.
Màggal yii la.

Lu jëm ci bésub Mucc ak bési Mburu mu amul lawiir

5 «Fukki fan ak ñeent ci weer wi
jëkk, diggante ngoon ak jant bu so,
mooy màggalu bésub Mucc ba, ñeel
Aji Sax ji.
6 «Fukki fan ak juróom ci weer
woowu la ayu bésu Mburu mu
amul lawiir di tàmbali, ñeel Aji
Sax ji. Diiru juróom ñaari fan
mburu mu amul lawiir ngeen wara
lekk. 7 Bés bu jëkk bi ndaje mu sell
ngeen ciy amal. Mboolem lu ngeen
faral di liggéey buleen ko ci liggéey.
8 Defleen ci saraxu sawara, ñeel Aji
Sax ji diiru juróom ñaari fan. Bésub
juróom ñaareel ba di bésub ndaje
mu sell. Mboolem lu ngeen faral di
liggéey buleen ko ci liggéey.»

Lu jëm ci màggalu Ndoortel meññeef

9 Su loolu wéyee Aji Sax ji wax na
Musaa ne ko: 10 «Waxal bànni Israyil
ne leen: Bu ngeen duggee ca réew
ma ma leen jox, ba dajale la ngeen
jële ca suufam, yóbbuleen ci sarx-
alkat bi takku peppum lors bi ngeen
jëkka góob. 11 Sarxalkat bi day
yékkati takk bi, jébbal ko Aji Sax ji,
ngir mu nangul leen. Bés bi topp ci
bésub Noflaay bi lay yékkati takk bi,
jébbal ko ko. 12 Bés bi ñuy yékkati
takk bi, jébbale, nangeen ci sarxal
kuuy mu amul sikk, tollu ci menn at,
ñu defal ko Aji Sax ji saraxu rendi-
dóomal. 13 Saraxu pepp mi muy
àndal juróom benni kiloy sunguf su
mucc ayib lay doon, ñu xiiwe ko
diw, muy saraxu sawara, ñeel Aji
Sax ji, ngir xetug jàmm. Sarax si
ñuy tuural Aji Sax ji, liitaru biiñ
laak genn-wàll. 14 Du mburu, du
pepp mu ñu séndal, du pepp mu
bees mu ngeen wara lekk, ba keroog
bés boobu ngeen di indi seen saraxu
Yàlla. Dogal a ngoogu, di lu leen war
fàww, yeen ak seen askan, ak fépp
fu ngeen dëkk.

Lu jëm ci màggalu bésu Ngóob

15 «Bésub Noflaay ba ngeen di
indi takku bele biy saraxu yékkati-
jébbale, bés ba ca topp ngeen di
dale waññ juróom ñaari ayi bés yu
mat sëkk. 16 Waññleen ba ca bés
ba topp ci juróom ñaareelu bésub
Noflaay ba, muy juróom fukki fan,
ngeen indil ca Aji Sax ji saraxu pepp
mu bees. 17 Seeni kër ngeen di
jële ñaari mburu yuy doon saraxu
yékkati-jébbale, mu ci nekk di lu
ñu lakke juróom benni kiloy sun-
guf su mucc ayib; dees ciy def
lawiir, lakkaale ko ko, muy saraxu
ndoortel meññeef, ñeel Aji Sax ji.
18 Na mbooloo mi booleek mburu
mi juróom ñaari kuuy yu amul sikk
te tollu ci menn at, ak yëkk ak
ñaari kuuy, mu doon saraxu rendi-
dóomal, ñeel Aji Sax ji. Na ànd
ak saraxu pepp ak sarax si ñuy
tuur. Loolu sarax la ngir xetug
jàmm, ñeel Aji Sax ji. 19 Te itam
ngeen sarxal ab sikket buy doon
saraxu póotum bàkkaar ak ñaari
xari menn at, muy saraxu cant ci
biir jàmm. 20 Sarxalkat bi day
yékkati ñaari xar yooyu, boole kook
mburum ndoortel meññeef mi, def
ko sarax bu ñuy yékkati, jébbal Aji
Sax ji. Yooyu sarax di lu sell ñeel
Aji Sax ji, sarxalkat bee ko moom.
21 Wooteleen ci bés boobu ndaje mu
sell, te lu ngeen faral di liggéey
buleen ko ci liggéey. Dogal a ngoogu,

di lu leen war fàww, yeen ak seen
askan, ak fépp fu ngeen dëkk.
22 «Bu ngeen dee góob seen tool,
buleen góob ba fa tool ba yem te
buleen ci toppaat, di foraatu. Aji
ñàkk akub doxandéem ngeen koy
bàyyee. Maay seen Yàlla Aji Sax ji.»

Li ci màggalu bésu Liit ya

23 Gannaaw loolu Aji Sax ji wax
na Musaa ne ko: 24 «Waxal bànni
Israyil ne leen: Bu juróom ñaareelu
weer taxawee, bés bi jëkk ci weer
wi, na doon seen bésub Noflaay
bu ngeen di amal ndaje mu sell.
Deeleen fàttlee bés bi liit yu xumb.
25 Mboolem lu ngeen faral di liggéey
buleen ko ci liggéey, waaye nangeen
ci indi saraxu sawara, ñeel Aji Sax
ji.»

Li ci bésub Njotlaay ba

26 Aji Sax ji teg ca wax Musaa ne
ko: 27 «Te itam fukki fan ci juróom
ñaareelu weer woowu, bésub Njot-
laay ba lay doon. Ndaje mu sell
ngeen ciy amal. Nangeen ci toroxlu
te indi saraxu sawara, ñeel Aji Sax
ji. 28 Du lenn lu ngeen di liggéey
ci boobu bés, ndax bésub Njotlaay
la bu ngeen di jotoo fi seen kanam
Yàlla, Aji Sax ji. 29 Te kat, képp
ku toroxluwul boobu bés, dees koy
dagge ci biir bànni Israyil. 30 Képp
ku liggéey lenn ci boobu bés, su
boobaa dinaa far kooku ci biir bànni
Israyil, sànk ko. 31 Buleen ci liggéey
dara. Dogal a ngoogu, di lu leen war
fàww, yeen ak seen askan ak fépp fu
ngeen dëkk. 32 Seen bésub Noflaay
la bu ngeen di nopplu doŋŋ te war
cee toroxlu. Li ko dale ci ngoonug
juróom ñeenti fan ci weer wi ba
ca ëllëg sa, ba jant so, ci ngeen di
wormaal seen bésub Noflaay.»

Li ci màggalu bési Mbaar yi

33 Su loolu wéyee Aji Sax ji wax
na Musaa ne ko: 34 «Waxal bànni
Israyil ne leen: Ñu waññ dale ko
ci fukki fan ak juróom ci weeru
juróom ñaareel woowu ba mu am
juróom ñaari fan. Diir boobu mooy
màggalu bési Mbaar yi, ñeel Aji
Sax ji. 35 Bés bu jëkk bi bésub
ndaje mu sell la. Mboolem lu ngeen
faral di liggéey buleen ko ci liggéey.
36 Diiru juróom ñaari fan ngeen di
indi saraxu sawara, ñeel Aji Sax
ji. Bésub juróom ñetteel, ba wara
doon seen ndaje mu sell, nangeen ci
indi saraxu sawara, ñeel Aji Sax ji.
Ndajem mujjantal ba la. Mboolem
lu ngeen faral di liggéey buleen ko
ci liggéey.
37 «Yooyoo di màggali Aji Sax ji,
yi ñu wara yégle, di ndaje yu sell
yu ñuy indi ay saraxi sawara, ñeel
Aji Sax ji, muy saraxu rendi-dóomal,
ak saraxu pepp, ak yeneen saraxi
jur gu ñuy rendi, ak sarax yi ñuy
tuural Aji Sax ji, bés bu nekk ak la
ca war. 38 Yooyu sarax jotewul dara
ak saraxi bési Noflaay yu Aji Sax ji.
Jotewul dara it ak yi ngeen di joxeel
Aji Sax ji mbaa mboolem sarax yi
ngeen di wàccoo ngiñ, ak mboolem
saraxi yéene yi ngeen di defal Aji
Sax ji.
39 «Ci biir loolu, fukki fan ak
juróom ci juróom ñaareelu weer
wi, gannaaw bu ngeen dajalee
meññeefum réew mi, amal-leen
màggalug Aji Sax ji diiru juróom
ñaari fan. Na bés bu jëkk ba
di bésub Noflaay, bésub juróom
ñetteel ba di bésub Noflaay. 40 Bés
bu jëkk ba wittleen doomi garab yu
rafet ak cari tiir ak cari garab yu sëq
ak cari garab yu ñuy wax sóol, tey
saxe tàkkal dex. Nangeen bànneexu
fi seen kanam Yàlla Aji Sax ji diiru
juróom ñaari fan. 41 Wormaal-leen
màggalug Aji Sax jooju, di juróom
ñaari fan cim at, te wormaal-leen ko
ci juróom ñaareelu weer wi. Dogal
a ngoogu, di lu leen war fàww, yeen
ak seen askan. 42 Ci ay mbaar
ngeen di dëkk diiru juróom ñaari
fan yooyu. Mboolem njuddu-ji-réew
ci Israyil na ci dëkke mbaar, 43 su ko
defee seeni sët xam ne ciy mbaar laa
dëkkaloon bànni Israyil, ba ma leen
génnee réewum Misra. Maay seen
Yàlla Aji Sax ji.»

44 Noonu la Musaa xamale bànni
Israyil bési màggalug Aji Sax ji.

24

Lu jëm ci tegukaayu làmp bi ak mburu yi

1 Ba loolu amee Aji Sax ji wax
na Musaa ne ko: 2 «Santal bànni
Israyil, ñu indil la diwu segalu oliw
gu set, ngir leerlu, ñu di ko taale
làmp yi guddi gu nekk. 3 Ci kanam
rido bi làq gaalu àlluway seede si, ci
biir xaymab ndaje mi la Aaróona di
teg làmp yi, muy fanaanee tàkk ba
bët set, fi kanam Aji Sax ji. Dogal a
ngoogu, di lu leen war fàww, yeen
ak seen askan. 4 Na teg làmp yi ci
kaw tegukaayu làmp ba ñuy tëgge
wurusu ngalam, muy fanaanee tàkk
fi kanam Aji Sax ji.

5 «Sàkkal sunguf su mucc ayib,
lakk ci fukki mburu ak ñaar, mburu
mu nekk di juróom benni kiloy sun-
guf. 6 Tegal mburu yi ci kaw taabalu
wurusu ngalam bi, fi kanam Aji Sax
ji, te def ko ñaari jal, jal bu ne
juróom benni mburu. 7 Jal bu nekk
teg ca cuuraay lu raxul, mu wuutu
mburu mi, di saraxu baaxantal, te
di saraxu sawara, ñeel Aji Sax ji.
8 Bésub Noflaay bu nekk nañu saxoo
taaj mburu yooyu fi kanam Aji Sax ji.
Loolu sas la bu bànni Israyil di tegoo
fàww. 9 Mburu yooyu Aaróona aki
doomam yu góor ñoo koy féetewoo,
te nañu ko lekke fu sell, ndaxte lu
sella sell la, di lu ñu séddoo fàww ci
saraxi sawara yi ñeel Aji Sax ji.»

Li war ci yenn xeeti tooñaange

10-11 Ba loolu wéyee amoon na
ci biir bànni Israyil jenn waay ju
yaayam di doomu Israyil te tuddoon
Selomit doomu Dibbri, Daneen ba.
Baayam di waa Misra. Mu am bés
xeex jib ci biir dal bi, ci diggante waa
jooju ak jenn waayi Israyil ju raxul.
Ci biir loolu waa ji yaayam di doomu
Israyil wax Yàlla lu ñaaw, tudd ko
jaar fu bon. Ñu yóbbu ko ca Musaa.
12 Ñu tëj waa ja, ba xam lu Aji Sax ji
namm ci moom.

13 Ci kaw loolu Aji Sax ji wax
Musaa ne ko: 14 «Génneel dal bi
ki may wax lu ñaaw, man Yàlla, te
na mboolem ku ci dégg teg loxoom
ci kaw boppam, ba noppi mbooloo
mépp dóor koy doj, ba mu dee.
15 Bànni Israyil nag nangeen leen
wax ne leen: Képp ku wax Yàllaam
lu ñaaw, jaar fu bon, na wéetoo
añam. 16 Ku ñàkke kersa turu
Aji Sax ji, dee rekk mooy àtteem.
Mbooloo mi mépp a ko wara dóor
ay doj, ba mu dee. Muy doxandéem
muy njuddu-ji-réew, ku ci ñàkke
kersa turu Aji Sax ji, dee mooy
àtteem.

17 «Bu loolu weesee képp ku faat
bakkanu nit, dee rekk mooy àtteem.
18 Ku faat bakkanu mala, na fey
boroom. Bakkan, bakkan a koy fey.
19 Képp ku gaañ moroomam, la mu
ko def rekk lañu koy def. 20 Damm-
damm, damm-damm a koy fey; bët,
bët a koy fey; bëñ it bëñ a koy fey. Ni
mu gaañe moroomam rekk, ni lañu
koy gaañe.

21 «Ku rey ag jur na fey boroom,
waaye ku rey nit dee mooy àtteem.
22 Na àtte bi di benn ci doxandéem
ak njuddu-ji-réew, ndax man Aji Sax
ji maay seen Yàlla.»

23 Ci kaw loolu Musaa wax ko
bànni Israyil, ñu génne dal ba waa
ja ñàkke Yàlla kersa, dóor ko ay doj,
ba mu dee. Kon li bànni Israyil def
mooy li Aji Sax ji santoon Musaa
rekk.

25

Lu jëm ci atum Noflaay

1 Gannaaw loolu Aji Sax ji wax
na Musaa ca tundu Sinayi ne ko:
2 «Waxal bànni Israyil ne leen: Bu
ngeen duggee ca réew ma ma leen
jox, suuf sa ca boppam war naa
am àppu noflaayam ngir Aji Sax
ji. 3 Diiru juróom benni at ngeen
di ji seen tool; juróom benni at
yooyu itam ngeen di wolli seen
tóokëru reseñ, dajale meññeef ma.
4 Waaye atum juróom ñaareel ba
atum Noflaay la wara doon: suuf

sa ca boppam day nopplu doŋŋ ngir
Aji Sax ji. Buleen ci ji seen tool,
buleen ci wolli seen tóokëru reseñ.
5 La saxe ca seenum ngóob sax,
buleen ko góobaat te it reseñ gu
ñu wolliwuloon buleen ko raasaatu.
Atum Noflaay la wara doon: suuf sa
ca boppam na nopplu atum lëmm.
6 Waaye lépp luy saxayaay ci atum
Noflaay sañ ngeen koo lekk, yeen ak
seen jaam yu góor ak yu jigéen, ak
seeni surga ak doxandéem bu dal ak
yeen. 7 Seen jur it ca la, ba ca rabi àll
ya ca seen réew. Mboolem lu suuf sa
meññ, manees na koo lekk.

8 «Gannaaw loolu nangeen waññ
ba ci juróom ñaari ati Noflaay,
loolu di juróom ñaari at ba muy
juróom ñaari yoon. Mu doon seen
juróom ñaari ati Noflaay, tollu ci
ñeent fukki at ak juróom ñeent.
9 Su boobaa ci fukki fan ca juróom
ñaareelu weer wa nangeen wal-lu
ag liit fépp. Bésub Njotlaay boobu
nangeen wal ag liit ci seenum réew
ba mu daj. 10 Te nangeen sellal at
ma ca topp di juróom fukkeelu at
ma, ngeen yéene ca mboolem waa
réew ma ba mu daj, ne ngoreel
taxaw na. Seen atum Yiwiku la, ku
nekk war cee dellu ca suufu waa
këram, ku nekk it wara dellu ca làng
ga mu bokk. 11 Seen atum Yiwiku
la atum juróom fukkeel boobu di
doon. Dungeen ci ji, dungeen ci
góobaat lu saxe ca seenum ngóob te
dungeen ci wolli ag reseñ, di ko witt.
12 Gannaaw atum Yiwiku la, na doon
at mu ngeen sellal. Saxayaayub tool
ngeen saña lekk.

13 «Atum Yiwiku moomu ci ngeen
di delloo ku nekk suufam. 14 Bu
ngeen di jaay seen waa réew suuf
nag mbaa ngeen di jënde suuf ci
seen waa réew, buleen di naxante.
15 Limu at yi dox seen digganteek
atum Yiwiku ma mujj, na dëppook
njég gi ngeen di jënde suuf ci seen
waa réew. Limu ati mbey yi dox
seen digganteek atum Yiwiku ma ca
toppaat it, war naa dëppook njég ga
ñu leen jaaye. 16 Lu at yooya gëna
bare, njég ga gëna jafe; lu at ya gëna
néew, njég ga gëna yomb, ndaxte
limu meññeefum suuf sa lees leen
koy jaaye. 17 Buleen di naxante,
waaye ragal-leen seen Yàlla, ndax
man Aji Sax ji maay seen Yàlla.

18 «Saxleen ci samay dogal, sàmm
samay ndigali yoon, di ko jëfe,
ndax ngeen dëkk ak jàmm ci réew
mi. 19 Kon suuf si dina nangu,
ngeen di lekk ba suur te dëkk fa ci
jàmm. 20 Jombul ngeen di wax naan:
“Lu nuy lekk nag ci atum juróom
ñaareel ba, gannaaw dunu ci ji
te dunu ci dajale sunu meññeef?”
21 Waaye dinaa leen yónnee sama
barke ca atum juróom benneel ba,
suuf si nangul leen meññeefum
ñetti at. 22 Bu ngeen tolloo ci ji
ci atum juróom ñetteel ba, dina
leen fekk ngeen di lekk meññeefum
daaw-jéeg, te meññeefum atum
juróom ñeenteel ba dina agsi, fekk
ngeen di lekk ca mu daaw-jéeg ma.

Liy sañ-sañ ci mbirum suuf su ñuy jotaat

23 «Suuf si deesu ko jaay, mu wel
fàww, ndax maay Boroom suuf si,
yeen ay doxandéem ngeen fi, yu ma
fi dëkkal. 24 Fépp fu bokk ci seenum
réew, nangeen fa yoonal sañ-sañu
jotaat ca suuf sa.
25 «Bu sa mbokk demee ba ñàkk
tax koo jaay ci suufam, mbokkam
mi ko gëna jege te am sañ-sañu
jotaat suufam, na jëndaat la mbokk
ma jaayoon. 26 Ku amul ku ko ko
jotaatal te moom ci boppam mu mujj
woomle, ba am lu mu ko jotaate,
27 day waññ at ya njaay ma am,
delloo ki mu jaayoon ati mbey ya
ca kooka dese, daldi mana jotaat ci
suufam. 28 Waaye su amul lu mu
jëndaate suufam, suuf sa day des
ca loxol ka mu jaayoon, ba keroog
atum Yiwiku ma délsi. Bu atum
Yiwiku ma délsee, sañ naa dellu ca
suufam.
29 «Su dee waa ju jaay ab
dëkkuwaay bu nekk ci dëkk bu mag
bu ñu tabax tata wëralee ko ko, dina
ko saña jotaat li feek njaay mi amul

at. Ci diir boobu la ko saña jotaate.
30 Su ñu ko jotaatul ba njaay ma am
atum lëmm, dëkkuwaay boobu ci
biir dëkk bu mag ba ñu wëralee
tata day wel fàww, ñeel ka ko jënd,
mook ku askanoo ci moom. Du lees
di delloo ci atum Yiwiku. 31 Su dee
ay dëkkuwaay ci dëkk yu ndaw yu
ñu tabaxul tata, wëralee ko ko, dees
koy yemaleek alali suuf. Sañees na
koo jotaat te dees koy delloo ci atum
Yiwiku.

32 «Su dee dëkki Leween ñi ak
seen dëkkuwaay ya ca biir nag,
Leween ñi sañ nañu cee jotaat fàww.
33 Kon alalu Leween manees na koo
jotaat —dëkkuwaay lay doon bu ñu
jaay ci dëkki Leween ñi— dees koy
delloo bu atum Yiwiku dikkee, ndax
dëkkuwaay yi ci dëkki Leween ñi,
seen alal la ju leen lew fàww ci seen
biir bokki bànni Israyil. 34 Waaye
suufas parlu yi bokk ci dëkki Le-
ween ñi, deesu ko jaay, ndax ñoo
koy moom fàww.

Baaxeleen aji ñàkk

35 «Bu seen mbokkum bànni Is-
rayil ñàkkee ba manatula fey lu
mu leen ameel, nangeen ko dim-
bali, ni bu doon doxandéem mbaa
màngaan, ndax mu mana dund ci
seen biir. 36 Buleen teg lenn lu
mu mana doon ci bor bu leen seen
mbokk moomu ameel, waaye ragal-
leen ci seen Yàlla, ndax mu mana
dund ci seen biir. 37 Buleen ko
lebal seen xaalis, di ca teg lenn,
te buleen ko jox dund, di sàkku
lu mu ca yokk ngir delloo leen ko.
38 Man Aji Sax ji maay seen Yàlla ji
leen génne réewum Misra, jox leen
réewu Kanaan, te di seen Yàlla.

Liy sañ-sañ ci jotaat nit

39 «Bu seen mbokk ñàkkee ci seen
biir, ba jaay leen boppam, buleen ko
jaamloo. 40 Defleen ko ni liggéeykat
buy feyeeku mbaa màngaan bu
ngeen dëkkal. Na leen liggéeyal ba
keroog atum Yiwiku ma, 41 mu génn
ci seeni loxo, mook ay doomam,
daldi dellu ci làngu boppam, fa ay
maamam séddoo. 42 Li waral loolu
moo di bànni Israyil dañu di sama
jaam yi ma génne réewum Misra.
Deesu leen jaay njaam. 43 Buleen
leen soxore ci biir kilifteef, waaye
ragal-leen ci seen Yàlla. 44 Seen jaam
yu góor ak seen jaam yu jigéen,
nangeen leen jële ci xeet yi leen wër.
Ci ñooñu ngeen di jënde ay jaam,
góor ak jigéen. 45 Walla ngeen jënde
ba tey ci doxandéem yi ci seen biir,
mbaa ci njaboot yi doxandéem yi
am ci réew mi te ñu nekk ci seen
biir. Su ko defee ñu doon seen
ngàllo. 46 Sañ ngeen leena donale
seen doom yi leen di wuutu, ñu doon
seen ngàllo seen giiru dund. Ñooñu
sañ ngeen leena def ay jaam, waaye
su dee ci seen diggante, yeen bànni
Israyil, buleen di soxorante ci biir
kilifteef.

47 «Su fekkee ne ab doxandéem
bu ngeen dëkkal mbaa ab màngaan
dafa woomle te kenn ci seeni bokk
ñàkk, ba jaay boppam doxandéem
bi ngeen dëkkal mbaa kenn ku bokk
ak doxandéem bi, 48 gannaaw bu
jaayee boppam, manees na koo jo-
taat ba tey. Kenn ciy bokkam sañ
na koo jotaat, 49 yaar muy baayam
bu ndaw mbaa doomu baayam bu
ndaw. Ku mu bokkal làng di
mbokkam lenqe sax man na koo
jotaat, te moom ci boppam man naa
woomle ba jotaat boppam. 50 Na
bokk ak ka ko jënd waññ, la dale
ca at ma mu jaaye boppam, ba ca
atum Yiwiku may ñëw, muy njégu
goreelam, dëppook at yooya. Te it
nañu ci seet àqu ñaqu liggéeykat.
51 Su desee ay at, lu at ya gëna
baree, njég ga muy jotaate boppam
gëna sore ci njég, ga ñu ko jënde
woon. 52 Te su at yu néew doxee
seen digganteek atum Yiwiku ma, na
ko waññ te fey lu ni néewe, ngir
jotaat boppam. 53 Ab surga lay doon
ci njaatigeem at mu nekk, waaye
waru koo soxore ci biir kilifteef,
ngeen di seetaan. 54 Su fekkee ne
jotaatuñu ko ci jotin yooyu sax, war
naa moom boppam mooki doomam
ca atum Yiwiku ma. 55 Ndax kat man

la bànni Israyil di samay jaam. Ñoo
di sama jaam ya ma génne réewum
Misra; yeen, maay seen Yàlla Aji Sax
ji.

26

Yool yi ci déggal Yàlla

1 «Buleen sàkkal seen bopp ay
yàllantu, du lenn luy jëmmu tuur
mbaa tuuru doj wu ngeen sampal
seen bopp, te doj wu ñu ñaas ay
nataal it, buleen ko sàkkal bérab ci
seen réew, di ko sujjóotal, ndax man
Aji Sax ji maay seen Yàlla. 2 Sama
bési Noflaay, wormaal-leen ko, te
sama bérab bu sell ngeen teral ko.
Maay Aji Sax ji.

3 «Su ngeen dee topp samay dogal,
fonk samay santaane te di ko jëfe,
4 kon maa leen di tawal ci wax-
toom, suuf si nangu, garab yi meññ.
5 Dingeen bàcc ba keroog wittum
reseñ jot te dingeen witt reseñ ba
keroog ji jot. Dingeen lekk seenum
pepp ba suur këll te dingeen dëkk
ak jàmm ci seenum réew.

6 «Maay baaxee réew mi jàmm
it, ba bu ngeen tëddee kenn du
leen tiital. Maay jële rab wu aay
ci réew mi, te saamar du jóg, dal
ci seenum réew. 7 Kon dingeen dàq
seeni noon, saamar ba dal, ñu daanu
fi seen kanam. 8 Seen juróomi nit ay
dàq téeméer, seen téeméeri nit dàq
fukki junni. Seeni noon la saamar di
dal, ñu daanu fi seen kanam.

9 «Te itam maa leen di baaxe,
giiral leen, yokk leen. Dinaa sàmm
sama kóllëreek yeen. 10 Dingeen
lekk ngóob mu yàgg, dence lu yàgg,
ba far génne mu yàgg ma, wuutal fa
mu bees.

11 «Maay samp sama kër ci seen
biir te duma leen sib. 12 Maay ànd ak
yeen, di seen Yàlla, ngeen di sama
ñoñ. 13 Man Aji Sax ji maay seen
Yàlla ji leen génne réewum Misra,
ngeen noppee doon seeni jaam; maa
dog seen buumi njaam, siggil leen.

Mbugal yi ci déggadil Yàlla

14 «Waaye bu ngeen ma déggalul
te baña jëfe sama santaane yooyu
yépp, 15 su ngeen teddadilee samay
dogal, dëddu samay ndigal, ba
jëfewuleen sama santaane yépp,
xanaa di fecci sama kóllëreek yeen,
16 su boobaa li may def ak yeen
mooy lii: maay jekki wàcce njàqare
ci seen kaw, mu ànd ak woppi
ràgg, yaram wu tàng jérr ak bët
yu lëndëm, ngeen gën di wopp.
Dingeen ji seenum pepp ci neen,
ndax seeni noon a koy lekk. 17 Maa
leen di noonoo ba seeni noon duma
leen, seeni bañ yilif leen. Dingeen
daw te kenn dàqu leen.

18 «Bu loolu taxul ngeen déggal
ma, maa leen di mbugal lu ko ëpp
juróom ñaari yoon, feye leen ko
seeni bàkkaar. 19 Maay sàggi seen
sag bu réy. Maay def asamaan si
leen tiim ne sereŋ nig weñ, suuf si
wow koŋŋ ni xànjar. 20 Seen doole
dina kasara, ndax suuf si ngeen di
bey du leen nangul te garabi réew
mi du meññ.

21 «Su ngeen saxee ci noonoo ma,
bañ maa déggal, maay fulaat seen
mbugal fukki yoon ak juróom, feye
leen ko seeni bàkkaar. 22 Maay
xabtal rabi àll yi ci seen kaw, ñu xañ
leen seeni doom, seeni gétt ñu tas,
seeni nit ñu néewal, ba seeni mbedd
ne wëyëŋ.

23 «Su ma leen loolu yaralul ba
tey, xanaa ngeen sax ci noonoo ma,
24 su boobaa man itam maa leen di
noonoo, te it man ci sama bopp maa
leen di mbugalaat lu ko ëpp fukki
yoon ak juróom, feye leen ko seeni
bàkkaar. 25 Maay dalal saamar ci
seen kaw, feye leen ko kóllëre gi
ngeen fecci. Bu ngeen làqoo ci seeni
biir dëkk yu mag sax, maay wàcce
mbas ci seen biir, seeni noon jekku
leen. 26 Bu ma téyee loxo bi ma
leen di leele, fukki jigéen dinañu
bokk lakk seen mburum njël ci benn
taal doŋŋ, natt ko ay somp, séddale,
ngeen lekk, te dungeen suur.

27 «Waaye bu loolu weesee te
déggaluleen ma, xanaa di ma

noonoo ba tey, 28 su boobaa ma gën
leena mereeti, noonoo leen, te man
ci sama bopp maa leen di mbugalati
lu ko ëpp fukki yoon ak juróom, feye
leen ko seen bàkkaar. 29 Dingeen
yàpp seeni doom yu góor, yàpp seen
doom yu jigéen ndax xiif. 30 Dinaa
tas seen bérabi jaamookaay*, toj
seeni suurukaay. Seen kasaray tuur
yi ne làcc, ma jal ca seeni néew.
Maa leen di sib, 31 gental seen dëkk
yu mag, tas seen bérab yu sell, te
dootuma faale xetug jàmm ca seeni
sarax. 32 Maay tas seenum réew,
ba seen noon ya ko nangu yéemu
ca. 33 Yeen nag maa leen di tasaare
ci biir xeet yi, ndax maay génne
saamar mbaram, mu dal ci seen
kaw. Seenum réew dina wéet, seen
dëkk yu mag gent.

34 «Su boobaa mboolem diir ba
suuf di wéet moom lay daboo ati
Noflaayam, fekk yeen ngeen nekk ca
seen réewu noon ya. Su ko defee
suuf si dina nopplu moos, ba daboo
ko ati Noflaayam. 35 Mboolem diir
bi suuf siy wéet, moom lay nopploo
la mu noppluwuloon, ba leen ay ati
Noflaay fekkee ngeen dëkk fa.

36 «Ñi des ci yeen, dinaa indi
njàqare ci seen xol, foofa ngeen
nekk ca seen réewu noon ya, ba
xob wu ne foy-foy ngeen daw.
Dingeen xélu ni ku ñuy dàqe saa-
mar, bay daanu, te dàqeesu leen.
37 Dingeen fakkastalante di daw, ni
ñu ñuy dàqe saamar, te dàqeesu
leen, ba dungeen mana taxaw ci
seen kanami noon. 38 Dingeen deeye
àll, te seen suufu noon yaa leen
di lekk. 39 Ñi des ci yeen dinañu
ràgg ca seen réewi noon ndax seeni
bàkkaar ak seen bàkkaari maam.

Aji Sax ji du fecci kóllëreem

40 «Su ko defee ñoom dinañu tudd
seen bàkkaar ak seen bàkkaaru
maam ya, ndax dañu maa wor te
dëkke maa noonoo, 41 ba man itam
ma noonoo leen, toxal leen seen
réewu noon. Bu ñu tuubee seen xol
bu dëgër nag, ba matal seen mbu-
gal yi sababoo ci seeni ñaawtéef,
42 su boobaa maay bàyyi xel ci sama
kóllëre gaak Yanqóoba ak sama
kóllëre gaak Isaaxa ak sama kóllëre
gaak Ibraayma, te duma fàtte li ma
dige ci wàllu réew mi.

43 «Waaye réew mi dinañu ko
gental, mu daboo ati Noflaayam diir
ba ñu ko dëddoo, wéetal ko, te fekk
ñoom ñuy fey seen boru tooñ; ndax
kat dañoo sofental samay santaane,
xalab samay dogal. 44 Ndaxam du
tax ma sofental leen ca seen réewu
noon, mbaa ma di leen xalab, di leen
faagaagal, nde kon ma fecci sama
kóllëreek ñoom. Ndax man Aji Sax
ji maay seen Yàlla. 45 Maa leen di
bàyyil xel ci sama kóllëre gaak seen
maam ya ma génne réewum Misra,
jaambur ñi seede, ngir doon seen
Yàlla. Maay Aji Sax ji.»

46 Looloo di dogal yaak santaane
yaak ndigali yoon ya Aji Sax ji tëral
ca digganteem ak bànni Israyil ca
kaw tundu Sinayi, Musaa jottli leen
ko.

27

Lu jëm ci jagleel Aji Sax ji nit ak alal

1 Bu loolu weesee Aji Sax ji wax na
Musaa ne ko: 2 «Waxal bànni Israyil
ne leen: Képp ku dogoo jagleel
Aji Sax ji nit*, man naa wàccook
kàddoom ci kaw nii ñu ko xaymaa.
3 Su dee góor gu am ñaar fukki at
ba juróom benn fukki at, nanga ko
xayma ci juróom fukki dogi xaalis,
ci xaalisu bérab bu sell bi. 4 Su dee
jigéen, nanga ko xayma ci fanweeri
dogi xaalis. 5 Su amee juróomi at
ba ñaar fukki at, danga koy xayma

* **26:30** 26.30 bérabi jaamookaay: ay tund la daan doon mbaa ay bérab yu ñu tànn. Waa Kanaan daan ci jaamu seeni yàllantu, di ca def xeeti jaamu yu jëm ci luy taxa giir; ak lu jëm ci rawaani ñu dee mbaa ñu di ca gànctu, topp seeni tuur ya leen ca doon xiir. * **27:2** 27.2 Nit man naa jagleel moroomam Yàlla, muy liggéey ca kër Yàlla ga. Aaya yii wone na ne nit ku ñu jagleel moroomam Yàlla, manees na koo yiwi ci kaw ñu feyal ko ab limu xaalis.

ci ñaar fukki dogi xaalis, su dee
góor, mbaa fukki dogi xaalis, su
dee jigéen. 6 Su dee ku am weer
jàpp juróomi at, nanga ko xayma
ci juróomi dogi xaalis su dee góor;
mbaa ñetti dogi xaalis su dee jigéen.
7 Su dee ku am juróom benn fukki
at ak lu ko ëpp, nanga ko xayma
ci fukki dogi xaalis ak juróom su
dee góor; mbaa fukki dogi xaalis su
dee jigéen. 8 Su fekkee ne ki dogu
woona jagleel nit ki Aji Sax ji da
di ku am-amam yées sa xayma, na
kooku yóbbu nit ki ba ca sarxalkat
ba, sarxalkat bi xaymaal ko nit ki
ci lu dëppook am-amam, moom mi
dogu woon.

9 «Su fekkee ne la ñu dogu woona
joxe ag jur la gu dagana sarxalal Aji
Sax ji, day daldi sell. 10 Deesu ko
weccee. Du jur gu baax gu ñu ko
mana wuutoo, doonte jur gu bon la,
te du jur gu bon gu ñu ko mana
wuutoo, te fekk muy gu baax. Ci
biir jagleel googu ku xasa wuutoo
ag jur moroom ma, jur gu jëkk gaak
kuutaay la dañuy bokk doon lu sell.
11 Su fekkee ne la ñu dogu woona
joxe mala mu daganul la te daganula
sarxalal Aji Sax ji, na nit ki yóbbu jur
ga ba ca sarxalkat ba, 12 sarxalkat
ba xayma ko. Su baaxee su bonee,
lu mu ci dogal mooy wéy. 13 Su ko
boroom bëggee jotaat, day fey njég
ga, yokk ca xaajub juróomeelu njég
ga.

14 «Su nit jagleelee Aji Sax ji
dëkkuwaayam, sellalal ko ko, na
sarxalkat bi xayma dëkkuwaay bi.
Su baaxee su bonee, lu mu ci do-
gal mooy wéy. 15 Su fekkee ne
ki dogu woona joxe dëkkuwaayam
da koo bëgga jotaat, day fey njég
ga ñu ko xaymaa, yokk ca xaajub
juróomeelam, mu doonaat alalam.

16 «Su nit jagleelee Aji Sax ji suuf
su mu moom ci suufas ndonoom, na
ñuy xaymaa suuf sa, na dëppook
dayob pepp bay mat jiwum suuf
sa. Ñetti barigoy peppum lors yu
ne juróom fukki dogi xaalis† a koy
wecci. 17 Su fekkee ne ci atum
Yiwiku la joxe suuf si, xaymab suuf
si day mat sëkk ànd ak moom.
18 Waaye su fekkee ne gannaaw
atum Yiwiku la joxe suuf si, sarx-
alkat bi da koy nattal njég gi ci at
yi dox seen digganteek atum Yiwiku
ma ca topp, génne ca at ya wees.
19 Su fekkee ne ki dogu woona joxe
tool bi da koo bëgga jotaat, day
fey njég ga ñu ko xaymaa, yokk ca
xaajub juróomeelam, mu doonaat
alalam. 20 Su jotaatul tool bi, ba ñu
jaay tool bi keneen, deesu ko mana
jotaat. 21 Bu tool bi yiwikoo ci atum
Yiwiku nag, day daldi doon lu ñu
sellalal Aji Sax ji, mel ni tool bu ñu
aaye, mu doon alalu sarxalkat.

22 «Su fekkee ne nit ki dafa jagleel
Aji Sax ji tool bu mu jënd, te donnu
ko, 23 sarxalkat bi da koy xaymaal
njég gi, méngale kook at yi dox seen
digganteek atum Yiwiku may ñëw.
Na nit ki fey la ñu xayma ca bés ba,
xaalis ba di lu ñuy sellalal Aji Sax
ji. 24 Bu atum Yiwiku dikkee, tool bi
day dellu ca ka ñu ko jënde woon te
mu di alalu ndonoom. 25 Mboolem
lu ngeen xayma, na dëppook natt
ba ñu yoonal ci bérab bu sell bi,
maanaam li ñuy wax siikal te mu
tollu ci fukki garaam.

26 «Waaye kat luy taaw cig jur, Aji
Sax jee ko moom jeeg. Du lu kenn di
dogoo jagleel Aji Sax ji. Muy barmol,
muy mbote, muy tef, Aji Sax jeey bo-
room. 27 Su dee lu mala mu daganul
taawloo, ka ko moomoon man na
koo jotaat ndegam fey na njégam,
ba dolli ca xaajub juróomeelu njég
ga. Bu ñu ko jotaatul, dees koy jaay
ci njég gi ñu ko xaymaa. 28 Mboolem
lu ñu aayalal Aji Sax ji, lu sella sell
la ñeel Aji Sax ji. Lépp lu nit moom,
su dee nit mbaa jur mbaa suuf su
mu donn, amu ci lenn lu mu aayalal
Aji Sax ji te ñu sañ koo jaay mbaa
mu di ko jotaat. 29 Ba tey du kenn
nit ku ñu aayalal bakkanam Aji Sax

† **27:16** 27.16 Benn dogu xaalis boobu mu ngi tollu woon ci benn siikal, diisaayam di fukki garaam.

ji, mu wara sànku, ba noppi ñu di
ko jotaat. Dees koy rey rekk.
30 «Bu loolu weesee mboolem
lu jóge ci suuf, muy pepp mbaa
doomi garab, cérub fukkeel ba Aji
Sax jeey boroom. Dees koy sell-
alal Aji Sax ji. 31 Su fekkee ne
nit ki dafa namma jotaat lenn ca
céru fukkeelu meññeefam ma muy
génne, day yokk ca njég ga xaajub
juróomeelam. 32 Mboolem céru fuk-
keel bu ñu génnee cig jur, gu gudd
gaak gu gàtt ga, muy lépp lu sàmm
waññe bantam, cérub fukkeel la bu
ñuy sellalal Aji Sax ji. 33 Deesu ci seet
jur gu baax ak gu bon te deesu ci
wuutal lenn. Bu ci nit xasee wuutal
lenn, la jëkk ak la ko wuutu lépp day
daldi doon lu sell. Deesu ko mana
jotaat.»
34 Yooyu santaane la Aji Sax ji
dénkoon Musaa ca tundu Sinayi,
ngir mu jottli ko bànni Israyil.

Màndiŋ ma
fa bànni Israyil jaare woon di ñeenteelu xaaju Tawreetu Musaa

Ubbite gi

Téere bii moo tàmbalee ca bés ba bànni Israyil dalee ca taatu tundu Sinayi. Foofu la bànni Israyil jóge jëm màndiŋu Paran, ca bëj-gànnaaru réewum dige ba. Fa lañu yebale ay ndaw yu yërnduji réew ma, te délsi wax seen gis-gis ca ña fa dëkke. Ba ñu demee ba délsi, lañu ne ñoom la ñu gis neexul. Loolu nag tax bànni Israyil di nàttable ndax Yàlla man na leena jox suuf sa mu leen sédd. Ci kaw loolu ñuy jàmbat ci kaw Yàlla. Seen ñàkk kóllëre googu tax na Yàlla teg leen ab daan, ñuy wëndeelu ca màndiŋ ma, ba maas ga doon jàmbat dee, ba geneen maas wuutu leen. Ñeent fukki at lañu wëndeelu, doora walbatiku dox ndànk, jëm Kanaan. Boobu yoon lañu doora nangoo déggal Yàlla. Gannaaw gi lañu sumb ay xare yu am solo, ba daan, ca penkub dexu Yurdan, doora waaj, ngir jàll ca biir réewum dige, ba ñu nammoona gis bu yàgg. Téere bi wone na ne, ni xolu doom Aadama mel rekk moom la ñoñi Yàlla feeñal ci seen jikko ju toogadi. Saxoowuñu lenn, xanaa ŋarale diggante ngëm ak nàttable, cawarte ak xàddi, jëfi ngor ak jëf ju sew. Seen jikko jooju la téere bi wone ne moo leen worale ak Yàlla mi dul soppiku ci kóllëreem, digganteem ak ñoñam, doonte kóllëre gi nag, teewu koo yor ab yaram, te ànd ak njubteem. Musaa nag diggante bu xat lañu ko gisal ci téere bi, Aji Sax ji ak ay bokkam séq ko: Musaa moo doon ndawal Yàlla liy jottli ay ndigalam, te amul woon ab dend ci na mu xejjoo woon ak Yàlla, waaye moo taxawoon itam fa kanam Yàlla, taxawal fa askan wu ñàkk kóllëre, di ko layal te tàyyiwul.

Ci Tënk:

Saar 1—21 Israyil jànge na ca maam ya jóge woon Misra
Saar 22—25 Céru barke bu sax ñeel na Israyil
Saar 26—36 Israyil dégg na ab artoom balaa dugg Kanaan

Israyil jànge na ca maam ya jóge woon Misra

(Saar 1—21)

Takk nañu limu bànni Israyil

1 Aji Sax ji moo wax ak Musaa ca màndiŋu Sinayi ca biir xaymab ndaje ma, keroog benn fanu ñaareelu weer wu ñaareelu at, ma topp ca gàddaay ga bawoo Misra. Mu ne ko:
2 «Limleen mbooloom bànni Israyil gépp, na ñu bokke seeni làng ak seen këri maam. Waññleen góor ñépp, bopp ak bopp, ku nekk ak turam. 3 Li ko dale ñaar fukki at, jëm kaw, mboolem ñi xare war ci Israyil daal, nangeen leen lim, gàngoor ak gàngoor, yaw ak Aaróona. 4 Giir gu ci nekk, àndleen ceek kilifa yi jiite seen këri maam, ñu jàpple leen ci.
5 Ñiy wuyoo tur yii nag, ñoo leen ciy taxawu:
Ci wàllu Rubeneen ñi, Elisur doomu Sedeyur.
6 Wàllu Cimyoneen ñi, Selumyel doomu Surisadaay.
7 Wàllu Yudeen ñi, Nason doomu Aminadab.
8 Wàllu Isakareen ñi, Netanel doomu Suwar.
9 Wàllu Sabuloneen ñi, Elyab doomu Elon.
10 Ñi ciy askanu Yuusufa ñii la:
Ci wàllu Efraymeen ñi, Elisama doomu Amiyut.
Wàllu Manaseen ñi, Gamalyel doomu Pedasur.
11 Wàllu Beñamineen ñi, Abidan doomu Gidoni.
12 Wàllu Daneen ñi, Ayeser doomu Amisadaay.
13 Wàllu Asereen ñi, Pagyel doomu Okkran.

14 Wàllu Gàddeen ñi, Elyasaf
doomu Dewel.
15 Wàllu Neftaleen ñi, Ayra doomu
Enan.»
16 Ñooñu lañu woo ci mbooloo mi,
muy ñi jiite seen giiri maam. Ñooy
njiiti gàngoori Israyil.
17 Ba loolu amee Musaa ak
Aaróona tofloo ñooñu ñu tudd seeni
tur, 18 ñu dajale mbooloo ma mépp,
keroog ca benn fanu ñaareelu weer
wa. La ko dale ca ña am ñaar fukki
at, jëm kaw, ñoom ñépp daldi bindu
ca limeefu tur ya, ku nekk ak kër
maamam, giir ak giir, làng ak làng,
bopp ak bopp. 19 Noonee ko Aji Sax
ji sante woon Musaa, na la Musaa
takke seen lim ca màndiŋu Sinayi.

20 Ñu lim bopp ak bopp, turi sëti
Ruben taawub Israyil seen maam*,
ku nekk ak làngu cosaanam ak kër
maamam, mboolem góor ñi xare
war, te ñu am ñaar fukki at, jëm
kaw. 21 Limub Rubeneen ñi di
ñeent fukki junni ak juróom benn
ak juróomi téeméer (46 500).

22 Ñu lim bopp ak bopp,
turi sëti Simeyon, ku nekk ak
làngu cosaanam ak kër maamam,
mboolem góor ñi xare war, te
ñu am ñaar fukki at, jëm kaw.
23 Limub Cimyoneen ñi di juróom
fukki junneek juróom ñeent ak
ñetti téeméer (59 300).

24 Ñu lim turi sëti Gàdd, ku nekk
ak làngu cosaanam ak kër maamam,
mboolem góor ñi xare war, te ñu am
ñaar fukki at, jëm kaw. 25 Limub
Gàddeen ñi di ñeent fukki junneek
juróom ak juróom benni téeméer ak
juróom fukk (45 650).

26 Ñu lim turi sëti Yuda, ku nekk
ak làngu cosaanam ak kër maamam,
mboolem góor ñi xare war, te ñu am
ñaar fukki at, jëm kaw. 27 Limub
Yudeen ñi di juróom ñaar fukki
junneek ñeent, ak juróom benni
téeméer (74 600).

28 Ñu lim turi sëti Isaakar, ku
nekk ak làngu cosaanam ak kër
maamam, mboolem góor ñi xare
war, te ñu am ñaar fukki at, jëm
kaw. 29 Limub Isakareen ñi di
juróom fukki junneek ñeent ak
ñeenti téeméer (54 400).

30 Ñu lim turi sëti Sabulon, ku
nekk ak làngu cosaanam ak kër
maamam, mboolem góor ñi xare
war, te ñu am ñaar fukki at, jëm
kaw. 31 Limub Sabuloneen ñi di
juróom fukki junneek juróom ñaar
ak ñeenti téeméer (57 400).

32 Ñu lim turi sëti Yuusufa yi
askanoo ci doomam Efrayim, ku
nekk ak làngu cosaanam ak kër
maamam, mboolem góor ñi xare
war, te ñu am ñaar fukki at,
jëm kaw. 33 Limub Efraymeen ñi
di ñeent fukki junni ak juróomi
téeméer (40 500).

34 Ñu lim turi sëti Yuusufa yi
askanoo ci doomam Manase, ku
nekk ak làngu cosaanam ak kër
maamam, mboolem góor ñi xare
war, te ñu am ñaar fukki at, jëm
kaw. 35 Limub Manaseen ñi di
fanweeri junneek ñaar ak ñaar
téeméer (32 200).

36 Ñu lim turi sëti Beñamin, ku
nekk ak làngu cosaanam ak kër
maamam, mboolem góor ñi xare
war, te ñu am ñaar fukki at, jëm
kaw. 37 Limub Beñamineen ñi di
fanweeri junneek juróom ak ñeenti
téeméer (35 400). 38 Ñu lim turi sëti
Dan, ku nekk ak làngu cosaanam ak
kër maamam, mboolem góor ñi xare
war, te ñu am ñaar fukki at, jëm
kaw. 39 Limub Daneen ñi di juróom
benn fukki junneek ñaar ak juróom
ñaar téeméer (62 700).

40 Ñu lim turi sëti Aser, ku nekk ak
làngam ak kër maamam, mboolem
góor ñi xare war, te ñu am ñaar
fukki at, jëm kaw. 41 Limub Asereen
ñi di ñeent fukki junneek benn ak
juróomi téeméer (41 500).

42 Ñu lim turi sëti Neftali, ku nekk
ak làngu cosaanam ak kër maamam,
mboolem ñi xare war, te ñu am ñaar

* **1:20** 1.20 Israyil mooy Yanqóoba.

fukki at, jëm kaw. 43 Limub Nef-
taleen ñi di juróom fukki junneek
ñett ak ñeenti téeméer (53 400).
44 Yooyu limeef la Musaa ak
Aaróona tënk, ña leen ca jàpple
di fukki kilifay Israyil ak ñaar,
ku ci nekk taxawal kër maamam.
45 Mboolem bànni Israyil yi xare
war, te ñu am ñaar fukki at, jëm
kaw, limees na leen, ku ci nekk ak
kër maamam. 46 Ña ñu lim ñépp di
juróom benn téeméeri junneek ñett
ak juróomi téeméer ak juróom fukk
(603 550).

Limaaleesul Leween ñi

47 Giirug Leween ñi nag ci bànni
Israyil lañu bokk, waaye limaaleesu
leen ak ñoom. 48 Aji Sax ji moo
waxoon Musaa, ne ko: 49 «Giirug
Lewi ñoom, bu leen lim, bu leen
waññaaleek bànni Israyil. 50 Waaye
yaw ci sa bopp nanga sas Leween
ñi jaamookaay bi seedes kóllëre gi
dence, mook la muy àndal lépp, ak
mboolem lu ca bokk. Ñooy gàddu
jaamookaay bi, ak la muy àndal
lépp, di ko topptoo, te it fi wër
jaamookaay bi lañuy dal. 51 Bu
jaamookaay bi dee dem, Leween
ñee koy wékki, bu jaamookaay bi
dee dale bérab, Leween ñee koy
we. Ku ci bokkul ba laal ci nag,
dees koy rey. 52 Bànni Israyil gi ci
des, na ku ci nekk topp dalam, ak
raayaam ak kurélam. 53 Leween ñi
nag nañu dal fi wër jaamookaay bi
seedes kóllëre gi dence. Su ko defee
am sànj du dal ci kaw mbooloom
bànni Israyil. Te itam na Leween
ñi dénkoo dénkaaney jaamookaay
bi seedes kóllëre gi dence.»
54 Bànni Israyil daldi def noonu.
Mboolem lu Aji Sax ji santoon
Musaa, noonee lañu ko defe.

2

Lu jëm ci dalinu giir yi

1 Ba loolu wéyee Aji Sax ji wax
Musaa ak Aaróona, ne leen: 2 «Na
bànni Israyil di dal, ku nekk ak
raayaam ak xàmmikaayu kër maa-
mam. Fi wër xaymab ndaje mi te
dànd ko as lëf, fi lañuy dale:

3 «Ñay dale ca kanam, fa féete
penku, ñooy waa raayab Yuda ak
seeni gàngoor, kilifag Yudeen ñi
di Nason doomu Aminadab. 4 Ña
ñu lim ci gàngooram di juróom
ñaar fukki junneek ñeent ak juróom
benni téeméer (74 600).
5 «Ñay dale fa feggook ñoom
ñooy giirug Isakareen ñi, kilifag
askanu Isaakar di Netanel doomu
Suwar. 6 Ña ñu lim ci gàngooram
di juróom fukki junneek ñeent ak
ñeenti téeméer (54 400).
7 «Giirug Sabuloneen ñeey feg-
gook ñoom, kilifag askanu Sabulon
di Elyab doomu Elon. 8 Ña ñu limal
gàngooram di juróom fukki junneek
juróom ñaar ak ñeenti téeméer
(57 400).
9 «Mboolem ña ñu limal dalub
Yuda aki gàngooram daldi doon
téeméeri junneek juróom ñett fukk
ak juróom benn ak ñeenti téeméer
(186 400). Bu ñuy dem, ñooñooy
dox, jiitu.

10 «Waa raayab Ruben ñooy dale
bëj-saalum, ñook seeni gàngoor,
kilifag askanu Ruben di Elisur
doomu Sedeyur. 11 Ña ñu limal
gàngooram di ñeent fukki junneek
juróom benn ak juróomi téeméer
(46 500).
12 «Ñay dale fa feggook ñoom
ñooy giirug Cimyoneen ñi, kil-
ifag askanu Simeyon di Selumyel
doomu Surisadaay. 13 Ña ñu limal
gàngooram di juróom fukki jun-
neek juróom ñeent ak ñetti téeméer
(59 300).
14 «Giiru Gàddeen ñeey feggook
ñoom, kilifag askanu Gàdd di
Elyasaf doomu Rewel. 15 Ña ñu limal
gàngooram di ñeent fukki junneek
juróom ak juróom benni téeméer ak
juróom fukk (45 650).
16 «Mboolem ña ñu limal
dalub Ruben aki gàngooram doon

téeméeri junneek juróom fukk ak
benn, ak ñeenti téeméer ak juróom
fukk (151 450). Bu ñuy dem,
ñooñooy doon ñaareelu kurél, dox,
topp ca.

17 «Su ko defee xaymab ndaje mi
jóg topp ca, ànd ak Leween ñi koy
gàddu, te seen dal nekk ci digg dal
yi. Noonee kurél yiy dale daal, ni
lañuy jóge dem, ku nekk topp ayam
ak raayaam.

18 «Waa raayab Efrayim ñooy dale
wetu sowu, ñook seeni gàngoor,
kilifag askanu Efrayim di Elisama
doomu Amiyut. 19 Ña ñu limal
gàngooram di ñeent fukki junni ak
juróomi téeméer (40 500).
20 «Ñay dale fa feggook ñoom
ñooy giirug Manaseen ñi, kilifag
askanu Manase di Gamalyel doomu
Pedasur. 21 Ña ñu limal gàngooram
di fanweeri junneek ñaar ak ñaar
téeméer (32 200).
22 «Giirug Beñamineen ñeey feg-
gook ñoom, kilifag askanu Beñamin
di Abidan doomu Gidoni. 23 Ña
ñu limal gàngooram di fanweeri
junneek juróom ak ñeenti téeméer
(35 400).
24 «Mboolem ña ñu limal dalub
Efrayim aki gàngooram daldi doon
téeméeri junneek juróom ñett ak
téeméer (108 100). Bu ñuy dem,
ñooñoo di ñetteelu kurél, dox topp
ca.

25 «Waa raayab Dan ñooy dale
bëj-gànnaar, ñook seeni gàngoor,
kilifag askanu Dan di Ayeser
doomu Amisadaay. 26 Ña ñu limal
gàngooram di juróom benn fukki
junneek ñaar ak juróom ñaar
téeméer (62 700).
27 «Ñay dale fa feggook ñoom
ñooy giirug Asereen ñi, kilifag
askanu Aser di Pagyel doomu
Okkran. 28 Ña ñu limal gàngooram
di ñeent fukki junneek benn ak
juróomi téeméer (41 500).
29 «Giirug Neftaleen ñeey feg-
gook ñoom, kilifag askanu Neftali di
Ayra doomu Enan. 30 Ña ñu limal
gàngooram di juróom fukki junneek
ñett ak ñeenti téeméer (53 400).
31 «Mboolem ña ñu limal dalub
Dan daldi doon téeméer ak juróom
fukki junneek juróom ñaar ak
juróom benni téeméer (157 600).
Ñooñooy mujja jóg, topp seeni
raaya.»

32 Ñooñu lañu limal bànni Is-
rayil na ñu bokke seen këri maam.
Mboolem ña ñu limal dal ya ak
seeni gàngoor doon juróom benni
téeméeri junneek ñett ak juróomi
téeméer ak juróom fukk (603 550).
33 Leween ñi nag limaaleesu leen ci
bànni Israyil, te noonu la ko Aji Sax
ji sante woon Musaa.
34 Bànni Israyil daldi def noonu.
Mboolem noonee ko Aji Sax ji sante
woon Musaa, na lañu daan dale,
topp seeni raaya, na lañu daan jóge,
ku nekk ak làngam ak kër maamam.

3

Lu jëm ci sasi Leween ñi

1 Ñii ñoo di askani Aaróona ak
Musaa, jant ba Aji Sax jiy wax,
mook Musaa ca kaw tundu Sinayi.
2 Doomi Aaróona yu góor ñoo di
Nadab, taaw ba, ak Abiyu ak Elasar
ak Itamar. 3 Turi doomi Aaróona yu
góor, sarxalkat yaa ngi noonu; ñu
faloon leen, sédd leen céru carxal.
4 Nadab ak Abiyu nag mujj dee fi
kanam Aji Sax ji, ba ñu taalalee Aji
Sax ji cuuraay lu warul ca màndiŋu
Sinayi. Gannaaw amuñu woon
doom yu góor, Elasar ak Itamar
daldi féetewoo liggéeyu carxal ba,
ca seen kanamu baay Aaróona.
5 Ci kaw loolu Aji Sax ji ne
Musaa: 6 «Indil Leween ñi, tegleen
ci kilifteefu Aaróona sarxalkat bi,
ngir ñu di ko jàpple; 7 ñooy
dénkoo ndénkaaneem, di dénkoo
dénkaaney mbooloo mépp fi kanam
xaymab ndaje mi, ndax ñooy sasoo
liggéeyu jaamookaay bi. 8 Ñooy

sàmm mboolem jumtukaayi xaymab
ndaje mi, ñooy dénkoo dénkaaney
bànni Israyil, ndax ñooy sasoo
liggéeyu jaamookaay bi. 9 Noonu
ngay jële Leween ñi, sédd leen
Aaróona ak doomam yu góor. Ñoom
ñoo di cér bu mat sëkk bu ñu koy
sédde ci bànni Israyil. 10 Aaróona
ak doomam yu góor nag ngay tabb
ngir ñu sasoo seenug carxal, waaye
képp ku ci laal te bokku ci, dees koy
rey.» 11 Aji Sax ji waxati Musaa, ne
ko: 12 «Man mii nag, maa seppee
Leween ñi ci bànni Israyil, maa
leen weccoo mboolem taaw bu góor
bu jëkka juddoo ci ndeyam, ci biir
bànni Israyil. Kon nag Leween
ñi, sama cér lañuy doon. 13 Ndax
lépp luy taaw bu góor, sama cér la.
Keroog ba ma fàddee lépp luy taaw
bu góor ca réewum Misra, ca laa
sellalal sama bopp lépp luy taaw ci
Israyil, dale ci nit ba ci jur. Maa leen
séddoo. Maay Aji Sax ji.»

Lim nañu Leween ñi ak seeni maam

14 Aji Sax ji waxati Musaa ca
màndiŋu Sinayi, ne ko: 15 «Limal
askanu Leween ñi, ni ñu bokke seen
këri maam ak seeni làng. Mboolem
góor ñi am weer, jëm kaw, ngay
lim.» 16 Musaa daldi leen lim ci
ndigalal Aji Sax ji, na ñu ko ko sante.

17 Gerson ak Keyat ak Merari ñoo
soqikoo ci Lewi.* 18 Doomi Gerson
yu góor ñoo di Libni ak Simey,
ku ci nekk ak làngam. 19 Doomi
Keyat yu góor ñoo di Amram ak Isar
ak Ebron ak Usyel, ku ci nekk ak
làngam. 20 Doomi Merari yu góor
ñoo di Maali ak Musi, ku ci nekk ak
làngam. Làngi Leween ñaa ngoogu,
na ñu bokke seen këri maam.

21 Ci Gerson la làngu Libneen
ñi, ak làngu Simeyeen ñi soqikoo.
Làngi Gersoneen ñaa ngoogu. 22 Ña
ñu leen limal, ba ñu waññee
mboolem góor ña am weer, jëm
kaw, juróom ñaari junni ak juróomi
téeméer (7 500) lañu. 23 Làngi Ger-
soneen ña, ca gannaaw jaamookaay
ba lañu daan dale, fa féete sowu.
24 Gersoneen ñi, seen kilifag kër
maam moo doon Elyasaf doomu
Layel.

25 Askanu Gerson nag, seen
sas ci wàllu xaymab ndaje mi,
jaamookaay bi la woon ak xayma
bi, ak malaan mi koy ub, ak ridob
bunt xaymab ndaje mi, 26 ak kiiraayi
ëtt beek ridob bunt ëtt bi wër
jaamookaay beek sarxalukaay bi, ak
buum yeek mboolem liggéey bu ci
war.

27 Keyat nag, ci moom la làngu
Amrameen ñi soqikoo, ak làngu Is-
areen ñi, ak làngu Ebroneen ñi, ak
làngu Usiyleen ñi. Làngi Keyateen
ñaa ngoogu. 28 Ba ñu waññee
mboolem góor ña ca am weer, jëm
kaw, juróom ñetti junni ak juróom
benni téeméer (8 600) lañu. Ñoo
dénkoo woon dénkaaney bérab bu
sell bi. 29 Làngi Keyateen ñi, wet ga
féete jaamookaay ba bëj-saalum, fa
lañu daan dale. 30 Keyateen ñi, seen
kilifag kër maam moo doon Elisafan
doomu Usyel.

31 Seen sas nag moo doon gaal
gi, ak taabal ji, ak tegukaayu làmp
bi, ak sarxalukaay yi, ak ndabi
sarxal ya ñu ca daa jëfandikoo, ak
ridob biir bi, ak mboolem liggéey
bu ci war. 32 Njiiti Leween ñi
nag, seen kilifa gu mag moo doon
Elasar doomu Aaróona sarxalkat ba.
Moo doon saytu ña dénkoo woon
dénkaaney bérab bu sell ba.

33 Ci Merari la làngu Maaleen ñi
ak làngi Museen ñi soqikoo. Làngi
Merareen ñaa ngoogu. 34 Ña ñu
leen limal, ba ñu waññee mboolem
góor ña am weer, jëm kaw, juróom
benni junni ak ñaar téeméer (6 200)
lañu. 35 Merareen ñi, seen kil-
ifag kër maam moo doon Suryel
doomu Abixayil. Ca wet ga féete
jaamookaay ba bëj-gànnaar, fa lañu
daan dale.

* **3:17** 3.17 Seetal ci *Njàlbéen ga* 46.11.

36 Askanu Merari, seen sas moo
doon xànqi jaamookaay bi aki
galanam ak jën yi ak tegu yi, ak
mboolem jumtukaay ya muy àndal,
ak liggéey bu ca war, 37 ak jën yi wër
ëtt bi, ak seeni tegu, ak seen xeri
sampukaay, ak seeni buum.

38 Ña daan dale nag fa
jàkkaarlook jaamookaay bi, ca
kanam, janlook xaymab ndaje mi,
ca wetu penku, ñoo doon Musaa ak
Aaróona ak doomam yu góor. Ñoo
dénkoo woon dénkaaney bérab bu
sell bi, sasool ko bànni Israyil, te
ku ci laal te bokku ci, dees koy rey.
39 Mboolem ña ñu limal Leween ñi,
te Musaa ak Aaróona lim leen na ñu
bokke seeni làng ci ndigalal Aji Sax
ji, ñuy mboolem góor ñi am weer,
jëm kaw, ñaar fukki junneek ñaar
(22 000) lañu.

Lim nañu taaw yi ngir seen njotlaay

40 Aji Sax ji waxaat Musaa, ne
ko: «Limal taawi bànni Israyil yu
góor yépp, dale ko ci ñi am weer,
jëm kaw, nga wañña te bind seeni
tur. 41 Su ko defee nga beral ma
Leween ñi, man Aji Sax ji, ñu
wecci mboolem taawi bànni Israyil
gi ci des, juri Leween ñi itam wecci
mboolem luy taaw ci juri bànni
Israyil gi ci des.» 42 Ci kaw loolu
Musaa lim taawi bànni Israyil yépp,
na ko ko Aji Sax ji sante. 43 Ba
ñu wañña mboolem taaw yu góor
ya, bind seeni tur, dale ci ñi am
weer, jëm kaw, seenub lim nekk na
ñaar fukki junneek ñaar ak ñaar
téeméer ak juróom ñaar fukk ak
ñett (22 273).

44 Aji Sax ji waxati Musaa, ne
ko: 45 «Beral Leween ñi, ñu wecci
mboolem taawi bànni Israyil, juri
Leween ñi it wecci seenug jur, ma
daldi séddoo Leween ñi, man Aji
Sax ji. 46 Njotlaay nag dina war
ci ñaar téeméer ak juróom ñaar
fukk ak ñetti (273) bopp, yi taawi
bànni Israyil ëppe Leween ñi. 47 Su
ko defee nga sàkku bopp bu ci
nekk juróomi siikal; ci siikalu bérab
bu sell bi nga koy sàkkoo, siikal
bu ci nekk wecci ñaar fukki gera†.
48 Nanga jox xaalis boobu Aaróona
ak doomam yu góor, muy njotlaayal
taaw yi ci tegu.» 49 Ba loolu amee
Musaa feyeeku xaalisu njotlaayal
taaw yooyu tegu ca taaw, ya jotoo
Leween ña. 50 Xaalis ba mu nan-
goo ca taawi bànni Israyil di junniy
siikal ak ñetti téeméer ak juróom
benn fukk ak juróom (1 365), ci
siikalu bérab bu sell bi, xawa tollu
ci fukki kilo ak ñett. 51 Ci kaw
loolu Musaa jox xaalisu njotlaay ba,
Aaróona ak doomam yu góor, ci
ndigalal Aji Sax ji, na ko ko Aji Sax
ji sante.

4

Yeneen kuréli Leween a ngi ak seeni sas

1 Aji Sax ji waxati Musaa ak
Aaróona, ne:

2 «Leween ñi askanoo ci Keyat,
waññleen leen bopp ak bopp, na
ñu bokke seeni làng, ak seen këri
maam. 3 Daleleen ci góor ñi am
fanweeri at, ba juróom fukki at, muy
mboolem ñi yelloo bokk ci kurél,
gi liggéeyu biir xaymab ndaje mi
war. 4 Liggéeyu Keyateen ñi ci
biir xaymab ndaje mi moo di wàllu
jumtukaay yu sell yee sell.

5 «Bu dal bi dee jóg, na Aaróona
ak doomam yu góor dugg, wékki
kiiraay li, di ridob biir bi, te ñu
muure ko gaalu seedes kóllëre gi.
6 Nañu lalaat ca kaw kiiraayal deru
piipi, te ñu lalati ca kaw, ndimo lu
lépp baxa, doora roof njàppuy gaal
gi.

7 «Taabalu mburum teewal mi,
nañu ci lal ndimo lu baxa, teg ci
ndab yeek bàttu yeek njaq yeek
tax yi ñuy sottee saraxi tuuru, door
cee teg mburu moomu dul wuute.
8 Nañu muure yooyu ndimo lu xonq
curr, te ñu lalaat ca kaw malaanum

† **3:47** 3.47 Ñaar fukki gera tollu na ci juróom fukki garaam.

deru piipi, doora roof njàppuy taa-
bal ji.

9 «Su ko defee ñu jël ndimo lu
baxa, muure ko tegukaayu làmp bi,
aki làmpam aki ñiimam aki andam,
ak mboolem ndabi diwam ya ñu
cay jëfoo. 10 Nañu boole tegukaayu
làmp beek mboolem la muy àndal,
ñu ëmbe lépp malaanum deru pi-
ipi, te teg ko ci kaw tagar bi ñu
koy gàddoo. 11 Sarxalukaayu wu-
rus bi*, nañu lal ci kawam ndimo
lu baxa, lalaat ca kaw malaanum
deru piipi, doora roof njàppuy sarx-
alukaay bi. 12 Nañu jël mboolem
jumtukaay yi ñuy liggéeye ci biir
bérab bu sell bi, ñu ëmbe ko ndimo
lu baxa, muure ko malaanum deru
piipi, door koo teg ci kaw tagar
bi ñu koy gàddoo. 13 Nañu dindi
niiniti sarxalukaayu xànjar bi, te ñu
lal ci kaw sarxalukaay bi, ndimo
lu xonq curr. 14 Nañu teg ca
kaw ndimo la mboolem ndab, ya
ñuy liggéeye ca sarxalukaay ba:
and yeek cappukaayi yàpp yeek
ñiitukaay yeek këll yi; jumtukaayi
sarxalukaay bi yépp daal, te ñu lal
ca kaw, malaanum deru piipi, doora
roof njàppuy sarxalukaay bi.

15 «Bu dal bi waree jóg, na
Aaróona ak doomam yu góor muur
yëf yu sell yi, ak mboolem jum-
tukaayi bérab bu sell bi ba noppi.
Gannaaw loolu la askanu Keyat di
dikk, ngir gàddu ko. Su ko defee
duñu laal dara lu sell, bay dee.
Loolu la Keyateen ñi di gàddu ci
wàllu xaymab ndaje mi.

16 «Elasar doomu Aaróona sarx-
alkat bi nag, ab saytoom moo di
diwu làmp bi, ak cuuraay li, ak
saraxu pepp bi dul jaas, ak diwu pal
gi. Mooy féetewoo jaamookaay bi
bépp, ak mboolem li ci biiram, ba ci
yëf yu sell yi, aki jumtukaayam.»

17 Aji Sax ji waxati ba tey ak Musaa
ak Aaróona, ne leen: 18 «Buleen
yóbbe Keyateen ñeek seeni làng,
lu ñu leen di dagge ci biir Leween
ñi. 19 Nii ngeen di def ak ñoom, ba
bu ñu jegee yëf yu sell yee sell, di
dund te duñu ca dee: Aaróona aki
doomam ñooy dugg, daldi sédd ku
nekk ci ñoom liggéeyam ak la muy
gàddu. 20 Bu Keyateen ñi dugg, di
xool lu mu gàtt gàtt, yëf yu sell yi.
Lu ko moy ñu dee.»

21 Gannaaw loolu Aji Sax ji wax
Musaa, ne ko: 22 «Ñi askanoo
ci Gerson itam, nanga leen wañña
bopp ak bopp, na ñu bokke seen
këri maam ak seeni làng. 23 Li
dale ci góor ñi am fanweeri at,
ba juróom fukki at ngay lim, ñuy
mboolem ñi liggéeyu xaymab ndaje
mi war. 24 Gersoneen ñi nag, lii
moo di seen cér ci wàllu liggéey
bi, ak li ñu wara gàddu: 25 ñooy
gàddu kiiraayi jaamookaay bi, ak
xaymab ndaje meek malaanam, ak
malaanum deru piipi bi ci kaw, ak
ridob bunt xaymab ndaje mi; 26 ak
sori ëtt bi, ak kiiraayal bunt ëtt bi
wër jaamookaay beek sarxalukaay
bi, ak seeni buum ak mboolem
jumtukaay ya ñu cay liggéeye.
Mboolem lees cay def, ñoo koy
liggéey. 27 Mboolem sasu Gersoneen
ñi ci mboolem lu ñuy gàddu ak
mboolem lu ñuy liggéey, ci ndigalal
Aaróona aki doomam lay doon. Ñoo
leen di sas mboolem lu ñu wara
gàddu. 28 Loolooy céru Gersoneen
ñi, ci wàllu xaymab ndaje mi, te
loolu lañu leen dénk, Itamar doomu
Aaróona sarxalkat bi di leen ca
saytu.

29 «Ñi askanoo ci Merari itam,
na ñu bokke seeni làng ak seen
këri maam, noonu nga leen di lime,
30 dale ko ci ñi am fanweeri at,
ba juróom fukki at, ñuy mboolem
ñi yelloo bokk ci kurél, gi liggéeyu
xaymab ndaje mi war. 31 Lii mooy
li ñu sasoo gàddu ci seen mboolem
liggéey ci xaymab ndaje mi: xànqi
jaamookaay bi aki galanam aki
jënam aki tegoom; 32 muy jën yi wër
ëtt bi, ak seeni tegu ak seeni buum,

* **4:11** 4.11sarxalukaayu wurus bi mooy sarxalukaayu cuuraay bi. Seetal ci *Mucc ga* 30.1-10.

mboolem seen jumtukaay yu ñu
cay liggéeye. Limal-leen leen jum-
tukaay yi ñu wara gàddu. 33 Loolooy
céru Merareen ñi, ci wàllu xaymab
ndaje mi ci njiital sarxalkat bi Ita-
mar doomu Aaróona.»

Lim nañu Leween ñi liggéey war

34 Ci kaw loolu Musaa ak Aaróona
ak kilifag mbooloo ma lim Keyateen
ña, na ñu bokke seeni làng ak seen
këri maam. 35 Ñu dale ko ci ñi am
fanweeri at, ba juróom fukki at, ñuy
mboolem ñi yelloo bokk ci kurél,
gi liggéeyu xaymab ndaje mi war.
36 Ña ñu limal seeni làng di ñaari
junni ak juróom ñaar téeméer ak
juróom fukki góor (2 750). 37 Ñooñu
lañu limal làngi Keyateen ñi, ñoom
ñépp la liggéeyu xaymab ndaje mi
war. Musaa ak Aaróona ñoo leen
limoon, na ko Aji Sax ji santaanee,
Musaa jottli.

38 Ña ñu limal Gersoneen ñi,
na ñu bokke seeni làng ak seen
këri maam, 39 dale ko ci ñi am
fanweeri at, ba juróom fukki at,
mboolem ña yelloo bokk ci kurél,
gi liggéeyu xaymab ndaje mi war,
40 te ñu limal leen seeni làng ak seen
këri maam, ñaari junneek juróom
benni téeméer ak fanweeri góor
lañu (2 630). 41 Ñooñu lañu limal
làngi Gersoneen ñi, te ñoom ñépp
la liggéeyu xaymab ndaje mi war.
Musaa ak Aaróona ñoo leen limoon
ci ndigalal Aji Sax ji.

42 Ña ñu limal làngi Merareen ñi,
na ñu bokke seeni làng, ak seen
këri maam, 43 dale ko ci ñi am
fanweeri at, ba juróom fukki at,
mboolem ña yelloo bokk ci kurél,
gi liggéeyu xaymab ndaje mi war,
44 te ñu limal leen seeni làng, ñetti
junni ak ñaar téeméeri góor (3 200)
lañu. 45 Ñooñu lañu limal làngi
Merareen ñi, Musaa ak Aaróona
ñoo leen limoon, na ko Aji Sax ji
santaanee, Musaa jottli.

46 Mboolem Leween ña Musaa ak
Aaróona, ak kilifay Israyil limoon,
na ñu bokke seeni làng, ak seen këri
maam, 47 dale ko ci ñi am fanweeri
at, ba juróom fukki at, ñuy mboolem
ña yelloo bokk ci kurél, gi liggéeyu
xaymab ndaje mi war, 48 seenub
lim nekk na juróom ñetti junni ak
juróomi téeméer ak juróom ñett
fukki góor (8 580). 49 Ci ndigalal Aji
Sax ji Musaa jottli, lañu leen lim, ba
sas ku ci nekk ab liggéeyam ak la
muy gàddu. Na ko Aji Sax ji sante
Musaa, na lañu leen lime.

5

Sàrtal nañu doxalin yiy setal dal bi

1 Aji Sax ji waxati Musaa, ne ko:
2 «Santal bànni Israyil ñu génne dal
bi képp ku ànd ak jàngoroy der juy
law, mbaa jàngoroy xelli, ak képp
ku sobeb néew bu mu laal, topp.
3 Muy góor, di jigéen, génneleen
leen. Bitib dal bi ngeen leen di
génne. Buñu sobeel dali bànni
Israyil yi ma màkkaanoo ci seen
biir.»

4 Bànni Israyil def noonu, daldi
leen génne dal bi, dàq leen ca biti.
Ni ko Aji Sax ji waxe Musaa, noonu
lañu ko defe.

5 Aji Sax ji waxati Musaa, 6 ne
ko mu wax bànni Israyil, ne leen:
«Muy góor, di jigéen, bu tooñee
moroomam, ba fecci wormay Aji
Sax ji, nit kooku tooñ na. 7 Day
tuub bàkkaaram, ba noppi fey dayo
ba mu ameel ka mu tooñ. Te
juróomeelu xaajam la cay teg, jox
ko ko. 8 Bu ki ñu tooñ wuutee,
te amul mbokk mu koy jotaat, pey
ga ñeel na Aji Sax ji, sarxalkat bee
koy jagoo, te bokkul ak kuuyum
njotlaay, mi sarxalkat biy defale ki
tooñ, njotlaayam. 9 Te itam bépp
jooxe bu bokk ci mboolem sarax yu
sell, yi bànni Israyil indil sarxalkat
bi, sarxalkat bee koy moom. 10 Ku
nekk ci sarxalkat yi, sa sarax yu sell,
yaa ko moom. Ku ci nekk, li ñu la
jox, yaay boroom.»

Lu jëm ci jigéen ju moy

11 Aji Sax ji waxati Musaa, 12 ne mu
wax bànni Israyil, ne leen: «Képp

ku jabaram moy, fecci ko worma,
13 bu ñu àndee ak ndaw si, te
moom miy jëkkëram yégu ko; te ba
ndaw say sobeel boppam, fekkeesu
ko fa ba di ko seede; 14 ndegam
xelum fiiraangee dikkal waa ji, ba
mu fiire jabaram, te fekk jabar jaa
sobeel boppam ci njaaloo, mbaa
muy fiiraange gu dikkal waa ji rekk,
mu fiire jabaram, te fekk ndaw si
sobeelul boppam ci njaaloo; 15 na
waa ji yóbbu jabaram ca sarxalkat
ba, te yóbbaleel ko saraxu ñetti
kiloy sungufu lors. Du ci sotti
diw, du ci def cuuraay, ndax saraxu
pepp boobu saraxu fiiraange la,
saraxu toppukaay la bu ñuy toppe
ñaawtéef.

16 «Na sarxalkat bi indi ndaw si,
taxawal ko fi kanam Aji Sax ji. 17 Su
ko defee sarxalkat bi day fab ndabal
xandeer, duy ko ndox mu sell mi
ñuy setloo, te na sàkk ci suufas
jaamookaay bi, def ko ci ndox mi.
18 Bu taxawloo ndaw si fi kanam Aji
Sax ji, na muri boppu ndaw si, te teg
ciy loxoom, saraxu pepp boobu di
toppukaayu ñaawtéef te di saraxu
fiiraange. Na fekk sarxalkat bi yore
ciy loxoom ndoxum wextan, miy
alage. 19 Su ko defee sarxalkat bi
waatloo ndaw si, ne ko: “Ndegam
góor àndul ak yaw, moyuloo, sobeel
sa bopp te fekk la ci buum, muccal
ci loraangey ndoxum wextan mii, di
alage. 20 Waaye su dee yaa moy te
fekk la ci sa buumu jëkkër, su dee
yaa sobeel sa bopp ak geneen góor
gu ànd ak yaw te du sa jëkkër nag...”
21 Fii la sarxalkat biy waatloo ndaw
si waatu alkànde gi, wax ko ne ko:
“...yal na la Aji Sax ji def ku alku
ku ñuy móoloo ci sa biir askan. Yal
na laxal sa njurukaay, wal sab koll.
22 Yal na ndoxum alkànde mii tàbbi
ci say butit, laxal sa njurukaay, wal
sab koll.” Su ko defee ndaw si ne:
“Amiin, Amiin.”

23 «Na sarxalkat bi bind
kàdduy alkànde yooyu cib taxañu
bindukaay, te na raxas mbind mi
ci ndoxum wextan mi. 24 Sarxalkat
bi day naanloo ndaw si ndoxum
wextan, miy alage, ndox miy alage
tàbbi ci biiram, man koo wex xàtt.
25 Waaye na jëkka nangoo ci loxol
ndaw si, peppum saraxu fiiraange
bi, daldi yékkati saraxas pepp mi,
jébbale ko fi kanam Aji Sax ji, doora
indi sarax bi ci sarxalukaay bi. 26 Na
sarxalkat bi sàkk ci saraxu pepp bi,
ab ŋëb buy fàttlee, daldi koy lakk ci
kaw sarxalukaay bi. Gannaaw loolu
mu naanloo ndaw si ndox mi.
27 «Bu ko xasee naanloo ndox mi,
ndegam ndaw see sobeel boppam,
wor jëkkëram, ndoxum alkànde mi
day tàbbi ci biiram, jural ko wextan,
koll bi newi, njurukaayam lax, mu
mujj doon ku ñuy móoloo ci biir
askanam. 28 Waaye su ndaw si
sobeelul boppam, xanaa di ku set,
dina mucc, te dina mana am doom.
29 «Loolooy dogalu yoon ci
mbirum fiiraange, bu jigéen moyee,
sobeel boppam te fekk buum ci
baatam, 30 mbaa jëkkër ju xelum
fiiraange dikkal, mu fiire jabaram.
Jabar ji lay taxawloo fi kanam Aji
Sax ji, sarxalkat bi defal ko mboolem
dogalu yoon boobu. 31 Deesul topp
jëkkër ji genn tooñ, waaye jabar jeey
gàddu ñaawtéefu boppam.»

6

Lii moo war ku séddoo Aji Sax ji

1 Aji Sax ji waxati Musaa, 2 ne ko
mu wax bànni Israyil ne leen: «Góor
ak jigéen, képp ku ci dogu ba xas
xasu doon ab nasireen*, ngir sédd
boppam Aji Sax ji, 3 muy biiñ, di ñoll
wu mu mana doon, na séddoo di ko
moyu. Bineegaru biiñ ak bineegaru
ñoll wu mu mana doon it, du ko
naan. Mboolem luy ndoxum reseñ,
du ko naan, te reseñ ju tooy ak ju
wow it, du ko lekk. 4 Mboolem diiru
fani céddoom, mboolem lu jóge ci
doomu garabu reseñ, dale ci xoox ba
ci der, du ci lekk lenn.

* **6:2** 6.2 nasireen: Baat bii jotewul dara ak nasaraan, tur wi ñuy wooye waa sowub jant.

5 «Kemu fani céddoo yi mu xas ne
dina ko nasireenal, saatus watukaay
du laal boppam ba keroog fani
nasireenal, yi mu séddoo Aji Sax
ji matee. Ku sell lay doon te day
jañu. 6 Kemu fan yi muy nasireenal,
séddoo Aji Sax ji, ab néew, bumu ko
jege. 7 Baayam ak ndeyam, mbaa
góor mbaa jigéen ju mu bokkal
waajur sax, bu deeyee, du sobeel
boppam ngir ñoom, ndax moo yenu
ci kaw boppam, njañu nasireen gi
mu séddoo Yàllaam. 8 Kemu fani
céddoom, ku sell lay doon, ñeel Aji
Sax ji.

9 «Su nit jekkee dee ci wetam, ba
sobeel njañu céddoom, keroog bés
buy setlu ca lay watu, te keroog
bésub juróom ñaareel ba lay watu.
10 Bés ba ca topp, di juróom ñetteel
ba, na yóbbu ca sarxalkat ba, ñaari
pitax mbaa ñaari xati yu ndaw, ca
bunt xaymab ndaje ma. 11 Sarxalkat
bi day def menn mi saraxu póotum
bàkkaar, mi ci des saraxu rendi-
dóomal, mu jote ko boroom céddoo
gi, bàkkaaram ba ko néew ba
yóbbe. Bésub keroog lay sellalaat
boppam ba yenu woon njañam.
12 Day yeesalal Aji Sax ji nasireenam
ga mu ko séddoo woon, kemu fan
ya mu xasoona nasireenal. Su ko
defee day indi xarum menn at, def
ko saraxas peyug tooñ. Fan yi mu
jëkkoona nasireenal day neen, ndax
nasireen googa moo sobewu.

13 «Dogalu yoon wi ci ab nasireen
nag mooy lii: Bés bi ag céddoom ma-
tee, dees koy yóbbu ca bunt xaymab
ndaje ma. 14 Sarax si muy sarxalsi
Aji Sax ji di menn xarum menn at
mu amul sikk, ngir rendi-dóomal, ak
menn xarum menn at mu jigéen mu
amul sikk, ngir póotum bàkkaar,
ak menn kuuy mu amul sikk, ngir
saraxas cant ci biir jàmm, 15 ak
pañeb mburu yu amul lawiir, yu ñu
lakke sunguf su mucc ayib su ñu
xiiwaale ag diw, ak mburu yu sew
yu amul lawiir yu ñu wis ag diw, ak
saraxi peppam ak saraxi tuuroom ya
muy àndal.

16 «Su ko defee sarxalkat bi boole
ko indi fi kanam Aji Sax ji, daldi
joxe póotum bàkkaar bi, ak rendi-
dóomal bi. 17 Kuuy mi, na ko
sarxalkat bi def saraxas cant ci biir
jàmm, ñeel Aji Sax ji, boole kook
pañeb mburu mi amul lawiir, doora
joxe saraxi pepp yeek, saraxi tuuru
yi. 18 Su ko defee nasireen bi watu ci
bunt xaymab ndaje mi te for kawari
céddoom googu, def ko ci taal, bi ci
suufu saraxas cantu biir jàmm bi.

19 «Na sarxalkat bi jël tànku
kanamu kuuy mi, gannaaw bu
ñoree, te sàkk ci pañe bi menn
mburu mu amul lawiir, ak menn
mburu mu ndaw, daldi boole loola
teg ci loxol nasireen bi, gannaaw bu
watoo ba noppi.

20 «Na sarxalkat bi jébbale loola,
defal ko Aji Sax ji saraxu yékkati-
jébbal. Cér yu sell a ngoogu ñeel
sarxalkat bi, mu boole kook dënn
biy saraxu yékkati-jébbal, ak jooxeb
tànkub kanam bi. Gannaaw loolu
nasireen bi sañ naa naan biiñ.

21 «Loolooy wartéef ci ab nasireen
bu xas. Loolooy saraxam bi mu
warlook Aji Sax ji cig céddoom, te
bokkewul ak leneen lu mu ci àttan;
waaye kàdduy xas wa mu xasoon
daal, na sàmmonteek moom ni ko
yoon diglee ci céddoom googu.»

Gii ñaan moo war ci askan wi

22 Gannaaw loolu Aji Sax ji waxati
Musaa, ne: 23 «Waxal Aaróona aki
doomam ne leen ni ñuy ñaanale
bànni Israyil, nii la; nañu leen wax
ne leen:

24 «“Yal na la Aji Sax ji barkeel,
sàmm la.

25 «“Yal na la Aji Sax ji geesoo
leeram, baaxe la.

26 «“Yal na la Aji Sax ji siggil,
jàmmal la.”

27 Bu ñu tuddalee noonu bànni Is-
rayil sama tur, man, maa leen di
barkeel.»

7

Daloob jaamookaay bi laaj nay sarax

1 Keroog ba Musaa sampee
jaamookaay bi ba noppi, diw na
ko ngir sellal ko, mook mboolem
ay jumtukaayam, sarxalukaay beek
mboolem ndabam it, mu boole diw,
sellale ko. 2 Ba loolu amee kilifay
Israyil yi jiite seeni kër maam dikk.
Ñooñoo doon njiiti giir yi te ñoo
doon saytu limeefu nit ñi. 3 Ñu indil
Aji Sax ji seen sarax, muy juróom
benni watiir ak fukki nag ak ñaar;
ñaari kilifa yu nekk, benn watiir;
kilifa gu nekk, wenn nag, ñu yóbbu
lépp fa kanam jaamookaay ba. 4 Aji
Sax ji wax Musaa, 5 ne ko: «Nangul
lii, mu jëm ci liggéeyu xaymab ndaje
mi, te nga jox ko Leween ñi, ku ci
nekk ak li liggéeyam laaj.»

6 Musaa nangu watiir yaak nag ya,
jox Leween ñi. 7 Yii ñaari watiir ak
ñeenti nag, mu jox Gersoneen ña,
na ko seen liggéey laaje, 8 yee ñeent,
mu booleek juróom ñetti nag, jox
Merareen ña, na ko seen liggéey
laaje, ci njiital sarxalkat ba Itamar
doomu Aaróona. 9 Keyateen ña nag,
joxu leen, ndax yu sell ya lañu sasoo
woona gàddu.

10 Ci biir loolu kilifa yi indi
itam saraxu daloob sarxalukaay bi,
keroog bés ba ñu koy diw. Ñu
daldi joxe seeni sarax fi kanam sarx-
alukaay bi. 11 Teewul Aji Sax ji wax
Musaa, ne ko: «Kilifa yiy joxesi seen
sarax, yi jëm ci daloob sarxalukaay
bi, nañu ko def bés bu nekk, kenn.»

12 Ki joxe saraxam ci bés bu jëkk
bi, ñeel giirug Yuda, mooy Nason
doomu Aminadab. 13 Ab saraxam di
benn ndabu xaalis bu diise téeméeri
siikal ak fanweer, muy kilook liibar,
ak benn këllu xaalis bu diise juróom
ñaar fukki siikali bérab bu sell bi,
muy juróom ñetti téeméeri garaam,
lu ci nekk fees ak sunguf su mucc
ayib su ñu xiiwaale ag diw, ngir
saraxu pepp bi, 14 ak senn mbàttus
wurus su fees ak cuuraay te diise
fukki siikal, di téeméeri garaam ak
fukk, 15 ak wenn yëkk wu ndaw, ak
menn kuuy, ak menn xarum menn
at, ngir saraxu rendi-dóomal, 16 ak
wenn sikket ngir saraxu póotum
bàkkaar, 17 ak saraxas cant gi ci
biir jàmm, di ñaari yëkk ak juróomi
kuuy ak juróomi sikket, ak juróomi
xari menn at. Looloo doon saraxu
Nason doomu Aminadab.

18 Bésub ñaareel ba, kilifag Isaka-
reen ña, Netanel doomu Suwar moo
indi saraxam, 19 sarax ba mu indi di
benn ndabu xaalis bu diise téeméeri
siikal ak fanweer, di kilook liibar,
ak benn këllu xaalis bu diise juróom
ñaar fukki siikali bérab bu sell bi,
muy juróom ñetti téeméeri garaam,
lu ci nekk fees ak sunguf su mucc
ayib su ñu xiiwaale ag diw, ngir
saraxu pepp, 20 ak senn mbàttus
wurus su fees ak cuuraay te diise
fukki siikal, di téeméeri garaam ak
fukk, 21 ak wenn yëkk wu ndaw, ak
menn kuuy, ak menn xarum menn
at, ngir saraxu rendi-dóomal, 22 ak
wenn sikket ngir saraxu póotum
bàkkaar, 23 ak saraxas cant gi ci
biir jàmm, di ñaari yëkk ak juróomi
kuuy ak juróomi sikket, ak juróomi
xari menn at. Looloo doon saraxu
Netanel doomu Suwar.

24 Bésub ñetteel ba, kilifag Sabu-
loneen ña, Elyab doomu Elon moo
aye, 25 ab saraxam di benn ndabu
xaalis bu diise téeméeri siikal ak
fanweer, muy kilook liibar, ak benn
këllu xaalis bu diise juróom ñaar
fukki siikali bérab bu sell bi, di
juróom ñetti téeméeri garaam, lu ci
nekk fees ak sunguf su mucc ayib
su ñu xiiwaale ag diw, ngir saraxu
pepp, 26 ak senn mbàttus wurus
su fees ak cuuraay te diise fukki
siikal, muy téeméeri garaam ak
fukk, 27 ak wenn yëkk wu ndaw, ak
menn kuuy, ak menn xarum menn
at, ngir saraxu rendi-dóomal, 28 ak
wenn sikket ngir saraxu póotum
bàkkaar, 29 ak saraxas cant ci biir
jàmm, di ñaari yëkk ak juróomi
kuuy ak juróomi sikket, ak juróomi
xari menn at. Looloo doon saraxu
Elyab doomu Elon.

30 Bésub ñeenteel ba kilifag Rube-
neen ña, Elisur doomu Sedeyur moo

aye, 31 ab saraxam di benn ndabu
xaalis bu diise téeméeri siikal ak
fanweer, di kilook liibar, ak benn
këllu xaalis bu diise juróom ñaar
fukki siikali bérab bu sell bi, di
juróom ñetti téeméeri garaam, lu ci
nekk fees ak sunguf su mucc ayib
su ñu xiiwaale ag diw, ngir saraxu
pepp, 32 ak senn mbàttus wurus
su fees ak cuuraay te diise fukki
siikal, muy téeméeri garaam ak
fukk, 33 ak wenn yëkk wu ndaw, ak
menn kuuy, ak menn xarum menn
at, ngir saraxu rendi-dóomal, 34 ak
wenn sikket ngir saraxu póotum
bàkkaar, 35 ak saraxas cant gi ci
biir jàmm, di ñaari yëkk ak juróomi
kuuy ak juróomi sikket, ak juróomi
xari menn at. Looloo doon saraxu
Elisur doomu Sedeyur.

36 Bésub juróomeel ba kilifag
Cimyoneen ña, Selumyel doomu
Surisadaay moo aye, 37 ab saraxam
di benn ndabu xaalis bu diise
téeméeri siikal ak fanweer, di kilook
liibar, ak benn këllu xaalis bu diise
juróom ñaar fukki siikali bérab bu
sell bi, muy juróom ñetti téeméeri
garaam, lu ci nekk fees ak sun-
guf su mucc ayib su ñu xiiwaale
ag diw, ngir saraxu pepp, 38 ak
senn mbàttus wurus su fees ak
cuuraay te diise fukki siikal, muy
téeméeri garaam ak fukk, 39 ak
wenn yëkk wu ndaw, ak menn
kuuy, ak menn xarum menn at,
ngir saraxu rendi-dóomal, 40 ak
wenn sikket ngir saraxu póotum
bàkkaar, 41 ak saraxas cant gi ci
biir jàmm, di ñaari yëkk ak juróomi
kuuy ak juróomi sikket, ak juróomi
xari menn at. Looloo doon saraxu
Selumyel doomu Surisadaay.

42 Bésub juróom benneel ba kil-
ifag Gàddeen ña, Elyasaf doomu
Dewel moo aye, 43 ab saraxam di
benn ndabu xaalis bu diise téeméeri
siikal ak fanweer, muy kilook liibar,
ak benn këllu xaalis bu diise juróom
ñaar fukki siikali bérab bu sell bi,
muy juróom ñetti téeméeri garaam,
lu ci nekk fees ak sunguf su mucc
ayib su ñu xiiwaale ag diw, ngir
saraxu pepp, 44 ak senn mbàttus wu-
rus su fees ak cuuraay te diise fukki
siikal, muy téeméeri garaam ak
fukk, 45 ak wenn yëkk wu ndaw, ak
menn kuuy, ak menn xarum menn
at, ngir saraxu rendi-dóomal, 46 ak
wenn sikket ngir saraxu póotum
bàkkaar, 47 ak saraxas cant gi ci
biir jàmm, di ñaari yëkk ak juróomi
kuuy ak juróomi sikket, ak juróomi
xari menn at. Looloo doon saraxu
Elyasaf doomu Dewel.

48 Bésub juróom ñaareel ba kil-
ifag Efraymeen ña, Elisama doomu
Amiyut moo aye, 49 ab saraxam di
benn ndabu xaalis bu diise téeméeri
siikal ak fanweer, muy kilook liibar,
ak benn këllu xaalis bu diise juróom
ñaar fukki siikali bérab bu sell bi,
muy juróom ñetti téeméeri garaam,
lu ci nekk fees ak sunguf su mucc
ayib su ñu xiiwaale ag diw, ngir
saraxu pepp, 50 ak senn mbàttus wu-
rus su fees ak cuuraay te diise fukki
siikal, muy téeméeri garaam ak
fukk, 51 ak wenn yëkk wu ndaw, ak
menn kuuy, ak menn xarum menn
at, ngir saraxu rendi-dóomal, 52 ak
wenn sikket ngir saraxu póotum
bàkkaar, 53 ak saraxas cant gi ci
biir jàmm, di ñaari yëkk ak juróomi
kuuy ak juróomi sikket, ak juróomi
xari menn at. Looloo doon saraxu
Elisama doomu Amiyut.

54 Bésub juróom ñetteel ba kil-
ifag Manaseen ña, Gamalyel doomu
Pedasur moo aye, 55 ab saraxam di
benn ndabu xaalis bu diise téeméeri
siikal ak fanweer, muy kilook liibar,
ak benn këllu xaalis bu diise juróom
ñaar fukki siikali bérab bu sell bi,
muy juróom ñetti téeméeri garaam,
lu ci nekk fees ak sunguf su mucc
ayib su ñu xiiwaale ag diw, ngir
saraxu pepp, 56 ak senn mbàttus
wurus su fees ak cuuraay te diise
fukki siikal, di téeméeri garaam ak
fukk, 57 ak wenn yëkk wu ndaw, ak
menn kuuy, ak menn xarum menn
at, ngir saraxu rendi-dóomal, 58 ak
wenn sikket ngir saraxu póotum
bàkkaar, 59 ak saraxu cant gi ci biir

jàmm, di ñaari yëkk ak juróomi
kuuy ak juróomi sikket, ak juróomi
xari menn at. Looloo doon saraxu
Gamalyel doomu Pedasur.

60 Bésub juróom ñeenteel ba kil-
ifag Beñamineen ña, Abidan doomu
Gidoni moo aye, 61 ab saraxam di
benn ndabu xaalis bu diise téeméeri
siikal ak fanweer, muy kilook liibar,
ak benn këllu xaalis bu diise juróom
ñaar fukki siikali bérab bu sell bi,
muy juróom ñetti téeméeri garaam,
lu ci nekk fees ak sunguf su mucc
ayib su ñu xiiwaale ag diw, ngir
saraxu pepp, 62 ak senn mbàttus
wurus su fees ak cuuraay te diise
fukki siikal, di téeméeri garaam ak
fukk, 63 ak wenn yëkk wu ndaw, ak
menn kuuy, ak menn xarum menn
at, ngir saraxu rendi-dóomal, 64 ak
wenn sikket ngir saraxu póotum
bàkkaar, 65 ak saraxu cant gi ci biir
jàmm, di ñaari yëkk ak juróomi
kuuy ak juróomi sikket, ak juróomi
xari menn at. Looloo doon saraxu
Abidan doomu Gidoni.

66 Bésub fukkeel ba kilifag Daneen
ña, Ayeser doomu Amisadaay moo
aye, 67 ab saraxam di benn ndabu
xaalis bu diise téeméeri siikal ak
fanweer, muy kilook liibar, ak benn
këllu xaalis bu diise juróom ñaar
fukki siikali bérab bu sell bi, muy
juróom ñetti téeméeri garaam, lu
ci nekk fees ak sunguf su mucc
ayib su ñu xiiwaale ag diw, ngir
saraxu pepp, 68 ak senn mbàttus
wurus su fees ak cuuraay te diise
fukki siikal, di téeméeri garaam ak
fukk, 69 ak wenn yëkk wu ndaw, ak
menn kuuy, ak menn xarum menn
at, ngir saraxu rendi-dóomal, 70 ak
wenn sikket ngir saraxu póotum
bàkkaar, 71 ak saraxu cant gi ci biir
jàmm, di ñaari yëkk ak juróomi
kuuy ak juróomi sikket, ak juróomi
xari menn at. Looloo doon saraxu
Ayeser doomu Amisadaay.

72 Bésub fukkeel baak benn, kil-
ifag Asereen ña, Pagyel doomu
Okkran moo aye, 73 ab saraxam di
benn ndabu xaalis bu diise téeméeri
siikal ak fanweer, muy kilook liibar,
ak benn këllu xaalis bu juróom ñaar
fukki siikali bérab bu sell bi, muy
juróom ñetti téeméeri garaam, lu
ci nekk fees ak sunguf su mucc
ayib su ñu xiiwaale ag diw, ngir
saraxu pepp, 74 ak senn mbàttus
wurus su fees ak cuuraay te diise
fukki siikal, di téeméeri garaam ak
fukk, 75 ak wenn yëkk wu ndaw, ak
menn kuuy, ak menn xarum menn
at, ngir saraxu rendi-dóomal, 76 ak
wenn sikket ngir saraxu póotum
bàkkaar, 77 ak saraxu cant gi ci biir
jàmm, di ñaari yëkk ak juróomi
kuuy ak juróomi sikket, ak juróomi
xari menn at. Looloo doon saraxu
Pagyel doomu Okkran.

78 Bésub fukkeel baak ñaar kilifag
Neftaleen ña, Ayra doomu Enan
moo aye, 79 ab saraxam di benn
ndabu xaalis bu diise téeméeri siikal
ak fanweer, muy kilook liibar, ak
benn këllu xaalis bu diise juróom
ñaar fukki siikali bérab bu sell bi,
muy juróom ñetti téeméeri garaam,
lu ci nekk fees ak sunguf su mucc
ayib su ñu xiiwaale ag diw, ngir
saraxu pepp, 80 ak senn mbàttus
wurus su fees ak cuuraay te diise
fukki siikal, di téeméeri garaam ak
fukk, 81 ak wenn yëkk wu ndaw, ak
menn kuuy, ak menn xarum menn
at, ngir saraxu rendi-dóomal, 82 ak
wenn sikket ngir saraxu póotum
bàkkaar, 83 ak saraxu cant gi ci biir
jàmm, di ñaari yëkk ak juróomi
kuuy ak juróomi sikket, ak juróomi
xari menn at. Looloo doon saraxu
Ayra doomu Enan.

84 Loolooy saraxi daloob sarx-
alukaay ba, ca bés ba ñu koy
diw, sellal ko, lépp bawoo ca kil-
ifay Israyil. Ndabi xaalis ya fukk
laak ñaar, këlli xaalis ya di fukk
ak ñaar, bàttuy wurus ya di fukk
ak ñaar, 85 ndabal xaalis lu nekk
di téeméeri siikal ak fanweer, di
kilook liibar, këll bu nekk di juróom
ñaar fukki siikal, di juróom ñetti
téeméeri garaam, mboolem xaalisu
jumtukaay yi di ñaari junniy siikali
bérab bu sell bi ak ñeenti téeméer

(2 400), di ñaar fukki kilook juróom
ñaar ak juróomi téeméeri garaam
(27 500). 86 Fukki bàttuy wurus
yi feese cuuraay, mbàttu su ci
nekk fukki siikali bérab bu sell bi
la, di téeméeri garaam ak fukk
(110), mboolem wurusu bàttu yi
di téeméeri siikal ak ñaar fukk
(120), muy kilo ak ñetti téeméeri
garaam (1 300). 87 Mboolem nagi
saraxu rendi-dóomal yi, fukki yëkk
yu ndaw ak ñaar la, kuuy yi di fukk
ak ñaar, xari menn at yi di fukk
ak ñaar, ànd ak seen saraxi pepp,
sikketi saraxu póotum bàkkaar bi
di fukk ak ñaar. 88 Mboolem nagi
saraxu cantu biir jàmm yi, ñaar
fukki yëkk yu ndaw ak ñeent la,
kuuy yi di juróom benn fukk, sikket
yi di juróom benn fukk, xari menn
at yi di juróom benn fukk. Loolooy
saraxi daloob sarxalukaay ba, gan-
naaw ba ñu ko diwee, sellal ko.

89 Bu Musaa duggaan ca biir
xaymab ndaje ma, ngir wax ak Aji
Sax ji, day dégg baat ba di wax ak
moom, bawoo fa tiim kubeeru gaalu
seedes kóllëre ga, ca diggante ñaari
serub ya. Noonu la daan waxeek
moom.

8

Lu jëm ci teginu làmp ya

1 Aji Sax ji waxati Musaa ne ko,
2 mu wax Aaróona, ne ko: «Buy teg
làmp yi, fa féete tegukaayu làmp ba
kanam, fa la juróom ñaari làmp ya
wara niite.» 3 Noonu la Aaróona
def. Fa féete tegukaay ba kanam,
fa la féetale ay làmpam, muy la Aji
Sax ji santoon Musaa. 4 Tegukaayu
làmp bi nag, ni ñu ko liggéeye nii
la. Wurus lañu ko tëgge ba mu
jekk, dale ko ci tànk bi, ba ci mbar
mi. Noonee ko Aji Sax ji wone woon
Musaa, na lañu liggéeye tegukaayu
làmp ba.

Lu jëm ci cetlug Leween ñi

5 Aji Sax ji waxati Musaa ne ko,
6 «Nanga jële Leween ñi ci biir
bànni Israyil te nga setluloo leen.
7 Ni ngay def ngir setluloo leen nii
la: Danga leen di wis ndoxum setlu,
ba noppi ñu wat seen yaram wépp,
fóot seeni yére, daldi set. 8 Su
ko defee ñu jël aw yëkk wu ndaw,
booleek saraxu peppam, di sunguf
su mucc ayib su ñu xiiwaale ag diw,
ak weneen yëkk wu ndaw wooy jël
ngir saraxu póotum bàkkaar. 9 Indil
Leween ñi ci kanam xaymab ndaje
mi, te nga dajale mbooloom bànni
Israyil mépp. 10 Boo indee Leween
ñi fi kanam Aji Sax ji, bànni Israyil
daldi teg seeni loxo ci kaw Leween
ñi. 11 Su ko defee Aaróona tax-
awal Leween ñi taxawaayu saraxu
yékkati-jébbal fi kanam Aji Sax ji,
muy sarax bu bawoo ci bànni Israyil,
Leween ñi daldi sasoo di liggéey
liggéeyu Aji Sax ji. 12 Leween
ñi ñoom, nañu teg seeni loxo ci
kaw boppi yëkk yi, ñu def wenn
wi saraxu póotum bàkkaar, te def
wi ci des ab rendi-dóomal, ñeel
Aji Sax ji, ngir njotlaayal Leween
ñi. 13 Gannaaw loolu ngay taxawal
Leween ñi fi kanam Aaróona ak
doomam yu góor, daldi leen def
saraxu yékkati-jébbal, ñeel Aji Sax
ji. 14 Noonu ngay seppee Leween
ñi ci biir bànni Israyil, Leween ñi
doon sama cér. 15 Gannaaw loolu la
Leween ñiy doora dugg ci liggéeyu
xaymab ndaje mi. Danga leen di
jëkka setluloo, ba noppi def leen
saraxu yékkati-jébbal. 16 Ñoom
dëy lañu ma sédda sédd ci biir
bànni Israyil, ñu wuutu mboolem
luy ubbiteg njur, di taawi mboolem
bànni Israyil. Maa leen sédd sama
bopp. 17 Ndax man maa séddoo
mboolem taaw ci biir bànni Israyil,
nit ak mala. Keroog ba ma fàddee
mboolem taaw ca réewum Misra, ca
laa leen sellalal sama bopp.

18 «Maa jël Leween ñi, weccikoo
leen bépp taaw ci biir bànni Israyil,
19 te itam maa jukkee Leween ñi
ci bànni Israyil, maa leen yékkati,
jox leen Aaróona aki doomam, ngir
ñu liggéey liggéeyu bànni Israyil ci
wàllu xaymab ndaje mi, di defal

bànni Israyil seenug njotlaay, ngir
bu bànni Israyil jegee bérab bu sell
bi it, du tax menn mbas am ci seen
biir.»
20 Ba loolu amee Musaa ak
Aaróona ak mbooloom bànni Israyil
mépp daldi defal Leween ñi noonu.
Mboolem lu Aji Sax ji santoon Musaa
ci Leween ñi, noona la ko bànni
Israyil defe ak ñoom. 21 Leween ñi
setlu, fóot seeni yére, Aaróona def
leen ni saraxu yékkati-jébbal, ñeel
Aji Sax ji. Mu defal leen nag seen
njotlaay ngir setal leen. 22 Gannaaw
loolu Leween ñi doora liggéeyi seen
liggéey ci wàllu xaymab ndaje mi,
ci kilifteefu Aaróona aki doomam.
Noonee ko Aji Sax ji sante woon
Musaa ci Leween ñi, na lañu def
ak ñoom.
23 Aji Sax ji waxati Musaa, ne:
24 «Lii nag moo war ci Leween
ñi: ku ci am ñaar fukki at ak
juróom, jëm kaw, yelloo naa bokk ci
kurél, gi liggéeyu xaymab ndaje mi
war. 25 Waaye ku xasa am juróom
fukki at, na génn kurél gi boobu
liggéey war, te bumu ca liggéeyati.
26 Sañ naa jàpple bokki Leweenam
ñi dénkoo dénkaaney xaymab ndaje
mi, waaye dootu ci liggéey lenn.
Noonu ngay def ak Leween ñi, ci
seen wàlli dénkaane.»

9

Lu jëm ci màggalu bésub Mucc

1 Aji Sax ji wax na Musaa ca
màndiŋu Sinayi, ca seen atum
ñaareel, gannaaw ba ñu génnee
réewum Misra ca weer wa jëkk. Mu
ne ko: 2 «Na bànni Israyil di màggal
bésub Mucc ba, saa yu jotee.
3 «Fukki fan ak ñeent ci weer
wii, diggante ngoon ak jant bu so,
ci ngeen koy màggal, saa yu jotee.
Na mu dëppook mboolem dogali
yoonam ak àttey yoonam, nangeen
ko màggale noonu.»
4 Musaa nag sant bànni Israyil
ne leen ñu màggal bésub Mucc bi.
5 Ñu daldi màggal bésub Mucc bi ci
weer wi jëkk, fukki fanam ak ñeent,
diggante ngoon ak jant bu so, ca
màndiŋu Sinayi. Noonee ko Aji Sax
ji sante woon Musaa, na la ko bànni
Israyil defe.
6 Ci biir loolu mu am ay nit
ñu ab néew tax ñu sobewu, ba
manuñoo màggal bésub Mucc bi
bésub keroog. Ñu dikk ba ci Musaa
ak Aaróona ca bés ba. 7 Ñooñu nag
ne Musaa: «Nun de, danoo sobewu
ndax ab néew, waaye lu nu teree
joxesi saraxu Aji Sax ji ci waxtoom,
ci digg bànni Israyil?» 8 Musaa ne
leen: «Taxawleen, ba ma dégg lu
Aji Sax ji di santaane ci seen mbir.»
9 Aji Sax ji ne Musaa: 10 «Waxal
bànni Israyil ne leen, képp ku bokk
ci yeen tey, mbaa mu bokk ci seen
kuutaay ëllëg, su sobewoo ndax ab
néew, mbaa mu nekk ci yoon wu
sore, du tere mu màggal bésub
Mucc bi ngir Aji Sax ji. 11 Waaye
ñaareelu weer wa, ca fukki fanam
ak ñeent, diggante ngoon ak jant
bu so, ca la koy màggal. Mburu
mu amul lawiir ak xob yu wex
lay booleek gàttu sarax bi, lekk ko.
12 Bumu ci wacc dara mu fanaan,
te benn yax, bumu ko ci damm.
Na mu dëppook mboolem dogali
yooni bésub Mucc, na ko màggale
noonu. 13 Ku set nag te nekkul
ciw yoon, su ñàkkee màggal bésub
Mucc bi, kooku dees koy dagge ciw
askanam, ndax saraxu Aji Sax ji
mu joxewul ci bésam. Kooku moo
gàddu bàkkaaru boppam.
14 «Su dee ab doxandéem bu
ngeen dëkkal, sañ naa màggal
bésub Mucc bi ñeel Aji Sax ji. Na
mu dëppook mboolem dogali yooni
bésub Mucc, ak àttey yoonam, ni
la koy màggale; benn dogal bi lay
doon ci yeen, muy doxandéem bi, di
njuddu-ji-réew.»

Aji Sax ji yiir na xaymab ndaje ma

15 Keroog bés ba ñu sampee
màkkaan ma, niir wa daa muur
màkkaanu xaymab seede sa. Ca
ngoon sa lu mel ni sawara tiim
màkkaan ma, ba ca ëllëg sa.

16 Noonu la ko niir wa jàppoo
muure, bu guddee mu mel ni
sawara. 17 Fu niir wa masa bàyyikoo
fa tiim xayma ba, bànni Israyil day
fabu topp ko, te fépp fu niir wa masa
dale, fa la bànni Israyil di fàkk ab
dal. 18 Ci kàddug Aji Sax ji la bànni
Israyil daan faboo, ci kàddug Aji
Sax ji lañu daan dale, te mboolem
fan ya niir way dal, tiim màkkaan
ma, ñoom it dañuy dal. 19 Su niir
wa yàggee ca kaw màkkaan ma
it, ak lu fan ya bare bare, bànni
Israyil a ngay dénkoo dénkaaney Aji
Sax ji, waaye duñu dem. 20 Leeg-
leegaa fan yu néew la niir way dal-
lu fa tiim màkkaan ma. Waaye ci
kàddug Aji Sax ji daal, lañuy dale
te ci kàddug Aji Sax ji lañuy faboo.
21 Leeg-leegaa it niir wa dal-lu ag
ngoon, fanaan, ba bët set, mu sàqi,
ñu fabu ànd ak moom. Muy guddi,
di bëccëg, bu niir wa jógaa, rekk,
ñu fabu. 22 Su doon ñaari fan, su
doon weer, mbaa ay fani fan la niir
wa taxaw tiim màkkaan ma, des fa
it, bànni Israyil dañuy dal, waaye
duñu dem. Bu jógee rekk lañuy
fabu. 23 Ci kàddug Aji Sax ji lañu
daa dale, ci kàddug Aji Sax ji lañu
daa faboo. Dénkaaney Aji Sax ji daal
lañuy dénkoo, ci kàddug Aji Sax, ji
Musaa di jottli.

10

Lu jëm ci liiti xaalis ya

1 Aji Sax ji waxati Musaa, ne:
2 «Sàkklul ñaari liiti xaalis. Lu
ñu tëgglu ba mu jekk nga koy def.
Liit yi ngay wootee am ndaje, di
ko yékkatee dal yi. 3 Bu ñu liitee
ñaar yépp, mbooloo mépp ay dajesi
fi yaw, ci bunt xaymab ndaje mi.
4 Bu ñu liitee benn nag kilifa yi jiite
gàngoori Israyil ñooy dajesi fi yaw.
5 Su ñu liitee menn riirum liit mu
xumb, dal yi dale penku ñooy fabu.
6 Su ñu liitee riirum liit mu xumb,
ñaareel bi yoon, dal yi dale bëj-
saalum ñooy fabu. Riirum liit mu
xumb mooy tegtale seeni fabu. 7 Bu
dee wooteb ndaje nag, dees koy liit
waaye du doon riir mu xumb. 8 Na
doomi Aaróona sarxalkat yi di wal
liit yi, te mu doon dogal bu leen
saxal dàkk, ci seen maasoo maas.

9 «Bu loolu wéyee, bu ngeen dee
xare ci seenum réew, ak noon bu
leen songsi, nangeen riiral liit yi
riir mu xumb, su boobaa dees na
leen bàyyi xel fa seen kanam Yàlla
Aji Sax ji, ba wallu leen ak seeni
noon. 10 Seen bési mbég itam, muy
seen bési màggal, di seen ndoortel
weer, nangeen ciy riiral liit yi riir
mu xumb, yéenee ko seen saraxi
rendi-dóomal, ak seen saraxi cant ci
biir jàmm. Riirum liit yooyu mooy
doon seen baaxantal fa seen kanam
Yàlla. Maay seen Yàlla, Aji Sax ji.»

Bànni Israyil sàqee nañu tundu Sinayi

11 Ca ñaareelu at ma, gannaaw
ba bànni Israyil génnee Misra, ca
ñaareelu weer wa, keroog ñaar fuk-
keelu fanam, ca la niir wa bàyyikoo
fa tiim màkkaanu seedes kóllëre
ga. 12 Bànni Israyil daldi sumb seen
yooni tukki ya, bàyyikoo màndiŋu
Sinayi. Ci kaw loolu niir wa daleji
ca màndiŋu Paran.

13 Booba lañu jëkka fabu ci
kàddug Aji Sax ji, Musaa jottli.
14 Raayab dalu Yudeen ña moo jëkka
jóg, ànd aki gàngooram, njiital
gàngooru Yuda di Nason doomu
Aminadab, 15 njiital gàngooru Isaka-
reen ña di Netanel doomu Suwar,
16 njiital gàngooru Sabuloneen ña di
Elyab doomu Elon.

17 Ci biir loolu ñu wékki
jaamookaay ba, Gersoneen ñaak
Merareen ñay gàddu jaamookaay
ba daldi dem.

18 Raayab dalu Rubeneen ña jóg
ànd aki gàngooram, topp ca, njiital
gàngooru Rubeneen ña di Elisur
doomu Sedeyur, 19 njiital gàngooru
Cimyoneen ña di Selumyel doomu
Surisadaay, 20 njiital gàngooru
Gàddeen ña di Elyasaf doomu
Dewel.

21 Gannaaw loolu Keyateen ñay
gàddu yëf yu sell ya, ñoo fabu, topp
ca. Bala ñoo àgg fa ñuy dalewaat
nag, day fekk jaamookaay ba sam-
pewaat.
22 Ci kaw loolu raayab dalu
Efraymeen ña jóg, ànd ak seeni
gàngoor, topp ca, njiital gàngooru
Efraymeen ña di Elisama doomu
Amiyut, 23 njiital gàngooru Man-
aseen ña di Gamalyel doomu Peda-
sur, 24 njiital gàngooru Beñamineen
ña di Abidan doomu Gidoni.
25 Ba mu ko defee raayab dalu Da-
neen ña doora jóg, topp ca gannaaw
kurél yépp, ànd aki gàngooram,
njiital gàngooru Daneen ña di
Ayeser doomu Amisadaay, 26 njiital
gàngooru Asereen ña di Pagyel
doomu Okkran, 27 njiital gàngooru
Neftaleen ña di Ayra doomu Enan.
28 Noonu la bànni Israyil top-
plantee, ànd ak seeni gàngoor, tegu
ca yoon wa.

Bànni Israyil jóge nañu Sinayi

29 Ba loolu amee Musaa wax ak
Obab doomu Ruwel waa Majan ba,
baayu soxnaam, ne ko: «Nu ngi nii
jëm fa nu Aji Sax ji wax ne moom
lanuy jox. Kaay nu ànd, dem, nu
baaxe la, ndax Aji Sax ji moo digee
baaxe Israyil.»
30 Mu ne ko: «Déedéet, duma
dem, samam réew kay laa jëm, ca
saay bokk.» 31 Mu ne ko: «Bu nu
wacc kay, ndax gannaaw yaa xam fu
nu wara dal ci màndiŋ mi, yaa nu
wara jiite. 32 Soo àndeek nun déy,
xéewal googa nu Aji Sax jiy baaxeji,
dinanu la ci baaxe.»
33 Ci kaw loolu ñu bàyyikoo ca
tundu Aji Sax ja, doxe fa doxub ñetti
fan. Gaalu kóllërey Aji Sax jaa nga
leen jiitu diiru ñetti fan ña, di leen
wutal dal-lukaay. 34 Niiru Aji Sax ji
nag di leen yiir bëccëg bu nekk, saa
yu ñu bàyyikoo ab dal.
35 Bu gaal ga jógaan, Musaa da
naan:
«Jógaloo, Aji Sax ji, say noon fëlxoo,
say bañ daw la.»
36 Bu gaal ga dalee, Musaa ne:
«Dikkaloo Aji Sax ji boroom ndi-
iraani junniy Israyil.»

11

Bànni Israyil ñaxtu nañu

1 Mbooloo ma nag mujj di tawat
ab coono fi kanam Aji Sax ji. Aji
Sax ji dégg ci, am sànjam tàkk,
sawaras Aji Sax ji tàkkal leen, ba
xoyom la wër dal ba. 2 Mbooloo
ma jooy ko Musaa, Musaa tinu Aji
Sax ji, sawara wa fey. 3 Ñu tudde
bérab boobu Tabera (mu neexook
Tàkkaan), ndax sawaras Aji Sax ji
leen fa tàkkal.
4 Ci biir loolu genn gàngooru njax-
asaan mu nekkoon ca seen biir jiital
seen bakkan, di ŋaf-ŋafi, ba tax
bànni Israyil itam dellu di jàmbat.
Ña nga naan: «Éy ku nuy leelatiw
yàpp! 5 Namm nan jën ya nu daa
ndawaloo ca Misra, te dikkewu nu
tus! Ak yomb jaak xaal jaak pooro
baak soble saak laaj ja! 6 Tey jii sunu
put yaa ngi wow koŋŋ, gisunu lenn
lu moy mànn*!»
7 Mànn ma nag daa meloon ni
pepp mi ñuy wax koryanda, te
nirook ndàbbu garab gi ñuy wax
bedola. 8 Mbooloo ma da daan wër,
di ko for, di ko wole doji wolukaay,
mbaa ñu di ko dëbb ciy gënn, ba
noppi baxal ko ci cin, def ko ay
mburu yu cafkaam mel ni cafkay
nàkk yu am niw. 9 Bu layaa ca dal
ba ag guddi, mànn ma day wàccaale
ak moom.
10 Ci biir loolu Musaa dégg
mbooloo miy ñaxtu, làng ak làng,
ku nekk ci sa bunt xayma. Ba loolu
amee sànjum Aji Sax ji tàkk jippét,
Musaa nag ñaawlu ko. 11 Ba mu ko
defee Musaa ne Aji Sax ji: «Aji Sax
ji, loo may mititale, Sang bi? Lu tee
nga baaxe ma, xanaa ngay teg sëfub
mii mbooloo mépp ci sama kaw?
12 Xanaa maa ëmb mii mbooloo
mépp, am maa leen jur, ba nga di
ma leen bootloo fàpp, ni jaboot di

* **11:6** 11.6 Seetal ci *Mucc ga* 16.12-21.

boote luy nàmp, jëme leen réew, ma
nga giñaloon seeni maam? 13 Ana
fu may jële yàpp wu ma jox mii
mbooloo mépp, ba ñuy jooy nii ci
sama kaw, naa ma: “Jox nu yàpp
wu nu lekk.”? 14 Manumaa boot mii
mbooloo mépp, man doŋŋ, ndax
àttanuma ko. 15 Su dee nii ngay def
ak man nag, dimbali ma rekk, rey
ma ba ma dee, ndax ma baña gis
sama toskare.»

Aji Sax ji dig na Musaa ñu ko jàpple

16 Ba mu ko defee Aji Sax ji
dafa wax Musaa, ne ko: «Dajaleel
ma juróom ñaar fukki magi Israyil,
ñoo xamal sa bopp ne ñooy magi
mbooloo mi, di seeni njiit, nga indi
leen ci xaymab ndaje mi, ñu teew
faak yaw. 17 Maay wàcc wax ak yaw
foofa te maay sàkk ci leer gi ci yaw,
def ko ci ñoom, ñu yenule la yenu
mbooloo mi, ba dootuloo ko yenu
yaw doŋŋ.

18 «Mbooloo mi nag, ne leen ñu
sell-lu ngir ëllëg, te ne leen dinañu
yàpp moos, gannaaw ñooy jooy ci
kaw Aji Sax ji, naan “Éy ku nuy
leelatiw yàpp, nooka neexle woon
ca Misra!” Kon nag Aji Sax jee leen
di jox yàpp wu ñu lekk. 19 Du benn
fan lañuy yàpp, du ñaar, du juróomi
fan, du fukk, te du ñaar fukki fan.
20 Weeru lëmm kay lañuy yàpp, ba
yàpp wiy génne ci seen paxi bakkan,
ba mujj génnliku leen, gannaaw ñoo
xarab Aji Sax ji ci seen biir, di jooy ci
kawam, naan: “Moo lu nu taxoona
jóge Misra!”»

21 Ci kaw loolu Musaa ne: «Ãa!
Juróom benni téeméeri junniy
(600 000) góor a ngi ci mbooloo mii
ma ne ci seen biir. Yaw nga ne aw
yàpp nga leen di jox, ñu yàpp weeru
lëmm! 22 Diggante jur gu gudd ak gu
gàtt, manees na leen cee rendil lu
leen doy a? Am mboolem jëni géej
lees leen di dajaleel, mu doy leen?»

23 Aji Sax ji ne Musaa: «Loxol Aji
Sax ji da koo jotewul? Léegi nag
dinga gis ndax sama kàddu dina la
sottil, am déet!»

Yàlla sol na mag ña ag leeram

24 Ci kaw loolu Musaa génn, jottli
mbooloo ma kàdduy Aji Sax ji, daldi
dajale juróom ñaar fukki góor ñu
bokk ca magi mbooloo ma, taxawal
leen, ñu wër xayma ba. 25 Aji Sax
ji nag wàcc ca biir niir wa, wax
ak moom, daldi sàkk ca leer ga ca
Musaa, sédd ca juróom ñaar fukki
mag ña. Naka la leer ga dal ca seen
kaw, ñu tàmbali di wax ay waxyu,
benn yoon bu ñu tóllantiwul.

26 Fekk na ñaari góor a nga desoon
ca dal ba, kenn ka di Eldàdd, ka
ca des di Medàdd, te teewul leer ga
dal ca seen kaw, ndax dees leena
limaale woon ca mag ña, doonte
demuñu ca xayma ba. Ñoom it ñuy
wax ay waxyu ca dal ba. 27 Ab
xale dawe ca, àgge ko Musaa, ne
ko: «Eldàdd ak Medàdd déy a ngay
wax ay waxyu ca dal ba!» 28 Yosuwe
doomu Nuun, ja dale doon bëkk-
néegu Musaa cag ndawam, daldi
cay àddu, ne: «Sang Musaa, aaye
leen!» 29 Musaa ne ko: «Fiiraangee
la jàpp ndax man, am? Éy bu niti
mbooloom Aji Sax ji mépp doon
ay yonent, Aji Sax ji sol leen ag
leeram!» 30 Ba loolu amee Musaa
dellu ca dal ba, moom ak magi
Israyil ña.

Mbas wàcc na ca Kibbrot Taawa

31 Ba loolu amee ngelaw wale ci
Aji Sax ji, daldi bàbbee ca géej ga
ay picci përëntaan, wàcce leen ca
dal ba lu tollook doxub benn fan
ci gii wet, ak doxub benn fan ca
gee, ñu dajal dal ba bépp, jale ci
suuf ba xawa mat ñaari xasab. 32 Ci
kaw loolu mbooloo ma taxaw di for,
bëccëgub keroog bépp, ak guddi ga
gépp, ak bëccëgub ëllëg sa sépp, ba
ka gëna néewle, for lu mat fukki
barigo. Ñu weer përëntaan ya fa
wër dal ba. 33 Suux waa nga ca seeni
gëñ, sàqameeguñu sax, sànjum Aji
Sax ji tàkkal mbooloo ma. Aji Sax
ji dumaa mbooloo ma mbas mu

metti lool. 34 Moo tax ñu tudde
bérab booba Kibbrot Taawa (mu firi
Bàmmeeli ŋaf-ŋaf), ndax fa lañu
denc néewi mbooloo ma doon ŋaf-
ŋafi. 35 Kibbrot Taawa la mbooloo
ma bàyyikoo, jëm Aserot. Ñu dal
nag ca Aserot.

12

Maryaama ak Aaróona jote nañook Musaa

1 Maryaama ak Aaróona ñoo doon
ŋàññ Musaa, ci ndawas Kuuseen su
mu takkoon, te ab Kuuseen it la
takkoon.
2 Ñu ne: «Ndax mennum Musaa
doŋŋ la Aji Sax jiy waxe ci moom?
Xanaa daa waxewul ci nun itam?»
Aji Sax ji dégg ca. 3 Góor ga
Musaa nag defoon ku woyof lool,
ba raw mboolem doom aadama ci
kaw suuf. 4 Ci kaw loolu Aji Sax
ji jekki wax ak Musaa ak Aaróona
ak Maryaama, ne leen: «Dikkleen,
yeen ñett, ci xaymab ndaje mi!» Ñu
dem, ñoom ñett. 5 Aji Sax ji wàcc
ci biir niir wu def aw taxaar. Mu
taxaw ca bunt xayma ba, daldi woo
Aaróona ak Maryaama, ñu bokk
dikk. 6 Mu ne leen: «Dégluleen
bu baax samay kàddu: su ngeen
feeñlee ab yonentu Aji Sax ji, ci am
peeñu laa koy xamale maay kan, te
ci gént laay waxeek moom, 7 waaye
du Musaa sama jaam bii. Moom
mooy ki wóor ci mboolem sama
kër gii. 8 Gémmiñ ak gémmiñ laay
waxeek moom wax ju leer nàññ ju
ñu léebul, te jëmmu Aji Sax ji lay gis.
Kon lu leen may fitu ŋàññ Musaa
sama jaam bi?» 9 Sànjum Aji Sax ji
nag tàkkal leen. Ci kaw loolu mu
dem.
10 Naka la niir wa jóge ca
xayma ba, Maryaama jekki ne fureet
ak jàngoroy ngaana, weex furr!
Aaróona ne Maryaama gees, yem
ca ngaana ga. 11 Aaróona ne
Musaa: «Ngalla sang bi, bu nu topp
bàkkaar bi nu bàkkaar ndax ñàkk
xel! 12 Ngalla bul seetaan kii mel ni
ku dee te indaalewul bakkan ba mu
juddoo ca ndeyam, xaaju yaram wi
lekku!» 13 Musaa nag jooy Aji Sax ji,
ne ko: «Yàlla, ngalla wéral ko!»
14 Aji Sax ji ne Musaa: «Xanaa
baayam sax su ko jéppi woon, ba
tifli ko ci kanam, muy gàcceem
diiru juróom ñaari fan? Nañu ko
génne dal bi diiru juróom ñaari fan,
door koo délloosi ci biir.» 15 Ba
loolu amee ñu génne Maryaama
dal ba diiru juróom ñaari fan.
Mbooloo ma demul, ba keroog ba
ñu délloosee Maryaama ca biir dal
ba. 16 Gannaaw loolu mbooloo
ma bàyyikoo Aserot, ñu dali ca
màndiŋu Paran.

13

Musaa yeble na Kanaan

1 Aji Sax ji waxati Musaa, ne:
2 «Yebalal ay ndaw, ñu dem yëri
réewum Kanaan, gi may jox bànni
Israyil. Kenn ngay yebal ci seen
giiri maam yi, giir gu ci nekk, kenn,
te ku ci nekk di kilifa ci ñoom.»
3 Ci kaw loolu Musaa yebal ndaw ña
ci ndigalal Aji Sax ji, ñu bàyyikoo
ca màndiŋu Paran. Ñoom ñépp
ay njiiti bànni Israyil lañu woon.
4 Ñooñu ñoo di:

Samwa doomu Sakuur, ci giirug Rubeneen ñi,
5 ak Safat doomu Ori, ci giirug Cimyoneen ñi,
6 ak Kaleb doomu Yefune, ci giirug Yudeen ñi,
7 ak Igal doomu Yuusufa, ci giirug Isakareen ñi,
8 ak Oseya doomu Nuun, ci giirug Efraymeen ñi,
9 ak Palti doomu Rafu, ci giirug Beñamineen ñi,
10 ak Gadyel doomu Sodi, ci giirug Sabuloneen ñi,
11 ak Gadi doomu Susi, mi taxawal làngu Manase ci biir giirug Yuusufeen ñi,
12 ak Amyel doomu Gemali, ci giirug Daneen ñi,
13 ak Setur doomu Mikayel, ci giirug Asereen ñi,
14 ak Nabi doomu Wofsi, ci giirug Neftaleen ñi,

15 ak Gewuyel doomu Maki, ci
giiru Gàddeen ñi.
16 Ñooñu la Musaa yónni woon,
ngir ñu yëri réew ma. Oseya doomu
Nuun nag, Musaa tudde ko Yosuwe.
17 Ba leen Musaa yebalee ngir ñu
yëri réewum Kanaan, da ne leen:
«Negew gii ci bëj-saalum ngeen di
jaare, yéegi ca diiwaanu tund ya,
18 ba gis nu réew ma mel: ndax
waa réew ma, ñu am doole lañu,
am ñu néew doole; ñu néew lañu,
am ñu bare; 19 ak ndax réew ma
baax na, am baaxul; ak nu seeni
dëkk mel: ndax ay dal rekk la, am ay
dëkk yu ñu dàbbli la; 20 ak suuf sa:
ndax nangu na, am nanguwul; ak
itam ndax am nay garab, am déet.
Te ngeen góor-góorlu ba sàkkaale
ca meññeefi réew ma.» Fan yooyu
nag yemook reseñ di meññ ndoortel
meññeef.
21 Ci kaw loolu ndaw ya dem
yëri réew ma, dale ko ca màndiŋu
Ciin, ba àgg Reyob, ga ca wetu
Amat. 22 Ña nga jaare Negew ca bëj-
saalum, dem ba Ebron, fa Anageen
ña, Ayman ak Sesay ak Talmay,
dëkkoon. Ebron googee, tabaxees
na ko juróom ñaari at lu jiitu Cowan
ga ca Misra. 23 Ñu dem ba ca xuru
Eskol, daldi fay dagge ab car bu
def benn cëggub reseñ, ñaar ca
ñoom gàddoo ko bant, ñu sàkkaale
fa gërënaat ak figg. 24 Bérab boobu
lañu dippee xuru Eskol, (mu firi
xuru Cëgg) ndax cëgg ba fa bànni
Israyil dagge woon.

Ndaw ya délsi nañu

25 Ndaw ya nag ñibbsi, gannaaw
ba ñu nemmikoo réew ma lu mat
ñeent fukki fan. 26 Ñu dikk ba ci
Musaa ak Aaróona, ak mbooloom
bànni Israyil gépp, ca màndiŋu
Paran, ca Kades. Ñu àgge leen
xibaar, ñoom ak mbooloo ma mépp,
ba noppi won leen meññeefum
réew ma. 27 Ci kaw loolu ñu net-
tali Musaa, ne: «Dem nanu réew,
ma nga nu yebaloon, te it foofa la
meew maak lem ja tuuroo! Lii ca
meññeef maa. 28 Xanaa kay, kàttan
gu askanu réew ma am, péey ya
dàbbliku te yaa lool. Te it ponkal
yooyu cosaanoo ci Anageen ñi lanu
fa gis. 29 Amalegeen ñaa dëkke
bëj-saalumu réew ma, Etteen ñaak
Yebuseen ñaak Amoreen ña dëkke
diiwaanu tund ya, Kanaaneen ña
dëkke wetu géej, feggook dexu Yur-
dan.»
30 Ci kaw loolu Kaleb noppiloo
mbooloo ma, fekk leen tàmbalee
diiŋat Musaa. Mu ne leen: «Nooy
dem ba demaatoo, nanguji réew
ma, ndax bir na ne noo leen mana
duma.»
31 Ndaw ya àndoon ak moom daldi
ne: «Manunoo songi waa réew ma,
ndax ñoo nu ëpp doole.» 32 Ci biir
loolu ñuy baatal ca kanam bànni Is-
rayil, réew ma ñu nemmikuji woon.
Ñu naan: «Réew moomee ñu wëri
woon ngir nemmiku ko déy, réew
la muy faagaagal ay sancaanam, te
mboolem askan wa nu fa gis, ay
boroom jëmm lañu. 33 Fa lanu gis
xeetu Nefilim ya, ponkali Anageen
ña bokk ca xeetu Nefilim ya, nuy
niru sunu bopp ay soccet fi seen
kanam, di leen ko niru, ñoom it.»

14

Mbooloo ma bañ naa duggi Kanaan

1 Ba loolu amee mbooloo mépp
tàmbalee yuuxu. Askan wa
daa fanaanee jooy guddig keroog.
2 Bànni Israyil gépp nag di ñaxtu ci
kaw Musaa ak Aaróona, mbooloo
ma mépp naa leen: «Waay lu nu tee
woona dee ca réewum Misra, mbaa
sax nu dee ci màndiŋ mii! 3 Ana lu
nu Aji Sax jiy indee ci réew mii ñu
nara fàddoo saamar, sunuy jabar ak
sunuy tuut-tànk doon alalu sëxëtoo!
Tee noo dellu Misra yee?» 4 Ci kaw
loolu ñu naan ca seen biir: «Nan fal
njiit te dellu Misra.»
5 Ba loolu amee Musaa ne gurub,
moom ak Aaróona, ñu dëpp seen
jë fa suuf, fa kanam mbooloom
bànni Israyil ma fa daje mépp.
6 Yosuwe doomu Nuun, ak Kaleb
doomu Yefune, ñoom ña bokk ca

ña seeti woon réew ma, daldi xotti
seeni yére ndaxu tiis. 7 Ñu wax nag
mbooloom bànni Israyil mépp, ne
leen: «Réew ma nu wëri woon, ba
nemmiku ko, réew mu baaxa baax
la. 8 Bu nu Aji Sax ji nangulee,
moo nuy dugal réew moomu, moo
nuy jox réew ma meew maak lem
ja tuuroo. 9 Fexeleen rekk ba Aji
Sax ji, buleen ko gàntal, te yeen
nag ngeen baña ragal waa réew ma,
ndax ab lanc doŋŋ lañu nuy mat.
Seen kiiraay dëddu na leen, te Aji
Sax jaa ngeek nun. Buleen leen
ragal.»

Gàntal Aji Sax ji sabab na mbugal

10 Ba mu ko defee mbooloo ma
mépp ne dañu leen di dóori xeer ba
ñu dee. Leeru Aji Sax ji nag feeñ ca
xaymab ndaje ma, ci kanam bànni
Israyil gépp.
11 Ba loolu amee Aji Sax ji ne
Musaa: «Ba kañ la ma askan wii
nara xarab? Ba kañ lañu may
gëmadi, ak firnde yi ma def ci seen
biir yépp? 12 Maa leen di fàdde
mbas, nangu seen cér, ba noppi
sose ci yaw askan wu leen ëpp, ëpp
leen doole.» 13 Musaa ne Aji Sax
ji: «Kon de, waa Misra ga nga jële
mbooloo mii, génnee leen sa doole
ca seen biir, dinañu ko dégg, 14 te
dinañu ko nettali waa réew mii.
Waa réew mii dégg nañu ne yaw Aji
Sax ji ci sa bopp yaa nekk ci digg
mbooloo mii ngay feeñu bët ak bët,
yaw Aji Sax ji, saw niir taxaw, tiim
leen, te aw taxaaru niir nga leen di
jiitoo bëccëg, jiitoo leen aw taxaaru
sawara, guddi. 15 Nga nara boole
mbooloo mii mépp, bóom benn
yoon? Kon de xeet yi dégg sa jaloore
dinañu wax ne: 16 “Ñàkka mana
yóbbu mbooloo mii ca réew ma mu
leen giñaloon, moo waral Aji Sax ji
faagaagal leen ci màndiŋ mi!” 17 Kon
nag ngalla Boroom bi, na sa doole
màgg rekk, noonee nga noon: 18 “Aji
Sax ji! Kiy muñ mer, te bare ngor,
di bale tooñ aki moy te du ñàkka
topp mukk doom, tooñu waajuram,
ba ca sët yaak sëtaat ya.” 19 Ngalla
jéggalal mbooloo mii seenug tooñ ci
sag bare ngor, noonee nga leen masa
bale, ca Misra ba tey jii.»
20 Ba loolu amee Aji Sax ji ne:
«Jéggal naa leen noonu nga ko
waxe. 21 Waaye ndegam maay Kiy
Dund, te leeru Aji Sax ji mooy fees
àddina sépp, 22 gannaaw mboolem
nit ñi gis samag leer, gis firnde yi
ma def ci digg Misra ak ci màndiŋ
mi, ñoo ma nattu nii fukki yoon, bañ
maa déggal, 23 kenn ci ñoom déy
du gis réew, mi ma giñaloon seeni
maam. Mboolem ñi ma xarab, kenn
du ko ci gis. 24 Sama jaam Kaleb nag,
gannaaw meneen xel lay wéye, te
moo topp sama gannaaw, ba mu mat
sëkk, maa koy yóbbu ba ca réew,
ma mu demoon, te aw askanam a
koy moom. 25 Gannaaw Amalegeen
ñaak Kanaaneen ñaa nga dëkke xur
wi nag, bu ëllëgee walbatikuleen,
toppaat màndiŋ mi, te jaareji ko
géeju Barax ya.»
26 Aji Sax ji waxati Musaak
Aaróona, ne: 27 «Ba kañ la mbooloo
mu bon mii di ñaxtu ci sama kaw?
Ñaxtu yi bànni Israyil di ñaxtu
ci sama kaw, dégg naa ci. 28 Ne
leen: Ndegam maay Kiy Dund déy,
Kàddug Aji Sax jee, noonu ngeen
waxe, may dégg, ni laa leen di
def. 29 Ci màndiŋ mii kay la seeni
néew di tëdd. Mboolem ñi ñu
leen limal, mboolem ñi ñu leen
waññal, ñu dale ci ñaar fukki at,
jëm kaw te doon ñaxtu ci sama kaw,
30 kenn ku moy Kaleb doomu Yefune
ak Yosuwe doomu Nuun, du kenn
ku ciy dugg ca réew, ma ma leen
giñoona dëël. 31 Seen tuut-tànk, yi
ngeen ne alalu sëxëtoo lañuy doon,
ñoom laay yóbbu, ba ñu xam réew
ma ngeen xarab. 32 Waaye yeen,
seeni néew ci màndiŋ mii lay tëdd,
33 seeni doom di màngaan ñeent
fukki at ci màndiŋ mi, gàddoo ko
seen ñàkk worma, yeen ñi leen jur,
ba keroog seeni néew tëdd ba jeex
ci màndiŋ mi. 34 Limu fan yi ngeen
nemmikuji woon réew ma, ñeent
fukki fan, benn fan bu ci nekk day

wecci menn at, ngeen gàddoo ko
seen mbugali bàkkaar, ñeent fukki
at, ba ngeen xam li jànkoonteek
man di jur. 35 Man Aji Sax ji, maa ko
wax. Noonu déy laay def mboolem
mbooloo mu bon mii booloo ci sama
kaw. Ci màndiŋ mii lañuy raafe, fii
lañuy deeye.»
36 Ndaw ya Musaa yebaloon, ñu
nemmikuji réew ma nag, te ñu
délsi, di baatal réew ma, ba tax
mbooloo mépp di ñaxtu ci kawam,
37 ñooña doon baatal réew ma, am
mbas a leen rey fi kanam Aji Sax ji.
38 Mennum Yosuwe doomu Nuun ak
mennum Kaleb doomu Yefune doŋŋ,
ñoo mucc ca ndaw yooya nemmikuji
woon réew ma.

Mbooloo ma gàntalati na

39 Ba Musaa jottlee bànni Israyil
gépp kàddu yooyu, mbooloo ma
mititlu nañu ko lool. 40 Ca ëllëg sa
ñu teela xëy, yéegi kaw tund ya, te
naan: «Nu ngi nii di yéeg, jëm fa
nu Aji Sax ji wax, ndax noo tooñ.»
41 Musaa ne leen: «Lii nag? Yeena
ngi tebbi waxi Aji Sax ji, waaye loolu
de du sotti! 42 Buleen dem, te Aji Sax
ji àndul ak yeen. Lu ko moy dingeen
daanu ci seen kanami noon. 43 Te
kat Amalegeen ñi ak Kanaaneen ñaa
ngi fuu ci seen kanam. Yeenay
fàddoo saamar doŋŋ. Gannaaw
yeena dëddu Aji Sax ji nag, Aji Sax ji
du ànd ak yeen.»
44 Teewul ñu të ticc, ne dañuy
yéegi kaw tund ya, te gaalu kóllërey
Aji Sax ji ak Musaa génnuñu dal ba.
45 Ba mu ko defee Amalegeen ña
ak Kanaaneen ña dëkke woon dii-
waanu tund woowa wàccsi, duma
leen, tasaare leen ba ca gox ba ñuy
wax Xorma.

15

Lu jëm ci saraxi pepp ak diw ak biiñ

1 Aji Sax ji waxati Musaa, ne:
2 «Waxal bànni Israyil ne leen: Bu
ngeen demee ca réew ma ngeen di
sanci, réew ma ma leen jox, 3 bu
ngeen di defal Aji Sax ji saraxu
sawara, muy saraxu rendi-dóomal,
mbaa sarax su nit di wàccoo aw
xas, mbaa saraxu yéene, mbaa seen
saraxi màggal, ngir xeeñal xetug
jàmm ñeel Aji Sax ji, te muy lu jóge
ci jur gu gudd mbaa gu gàtt, defe
leen ko nii:
4 «Kiy sarxal Aji Sax ji ab saraxam,
na sarxewaale saraxu pepp bu benn
fukkeelu efab sunguf su mucc ayib,
di ñetti kilo, su ñu xiiwe ñeenteelu
xaajub xiinu diw, di liitar ak genn-
wàll, 5 ak biiñ ngir saraxu tuuru,
ñeenteelu xaajub xiin, di liitar ak
genn-wàll, mu ànd ak saraxu rendi-
dóomal mbaa beneen sarax, su dee
xar mu ndaw.
6 «Su dee am kuuy, saraxu pepp bi
muy àndal, ñaari fukkeeli efay sun-
guf su mucc ayib lay doon, di juróom
benni kilo, ñu xiiwe ko ñetteelu
xaajub xiinu diw, di ñaari liitari
diw, 7 ak biiñ ngir saraxu tuuru,
ñetteelu xaajub xiin, di ñaari liitar.
Na joxe loolu, def ko xetug jàmm,
ñeel Aji Sax ji.
8 «Su dee sarxe jur gu gudd, muy
saraxu rendi-dóomal, mbaa sarax
bu muy wàccoo aw xas, mbaa
saraxu cant ci biir jàmm, ñeel Aji
Sax ji, 9 na sarxewaaleek jur gu gudd
gi, ab saraxu pepp bu ñetti fukkeeli
efay sunguf su mucc ayib, di juróom
ñeenti kilo, ñu xiiwe ko genn-wàllu
xiinu diw, di ñetti liitar, 10 ak biiñ bu
muy joxewaale, ngir saraxu tuuru,
di genn-wàllu xiin, muy ñetti liitar.
Loolu saraxu sawara la, di xetug
jàmm, ñeel Aji Sax ji.
11 «Noonu lees di def bu dee
saraxu yëkk, mbaa am kuuy, mbaa
am xar mu ndaw, mbaa bëy. 12 Nu
limu juri sarax yi tollu rekk, ngeen
def mu ci nekk noonu, ànd ak
lim ba. 13 Mboolem njuddu-ji-réew,
noonu lay defe sarax yooyii, buy indi
saraxu sawara ngir xetug jàmm,
ñeel Aji Sax ji.
14 «Su dee ab doxandéem bu dal
ak yeen, mbaa ku nekk ak yeen ci
seen maas yiy ñëw, te muy joxe
saraxu sawara ngir xetug jàmm,
ñeel Aji Sax ji, ni ngeen koy defe

rekk la koy defe. 15 Mbooloo mi
mépp, dogalu yoon boobu benn la
ciy doon, muy yeen, di doxandéem
bi. Dogal la buy sax fàww, ñeel seen
maasoo maas, te di benn ci yeen ak
ci doxandéem bi, fi kanam Aji Sax ji.
16 Wenn yoon wee, di benn àtte bi,
ñeel leen, ñeel doxandéem bi dal ak
yeen.»

Ab jooxe war na ci pepp mu jëkk

17 Aji Sax ji waxati Musaa, ne
18 «Waxal bànni Israyil, ne leen, bu
ngeen demee ca réew, ma ma leen
jëme, 19 bay lekk ca ñamu réew ma,
nangeen ci jooxe ab jooxe, ñeel Aji
Sax ji; 20 seen notu sunguf bu jëkk,
ci ngeen di jooxe menn mburum
jooxe. Ni ngeen di sàkke jooxe bu
jóge ca dàgga ja rekk, ni ngeen koy
jooxee. 21 Seen notu sunguf bu jëkk,
ci ngeen di sàkke ab jooxe, ñeel Aji
Sax ji, yeen ak seen askan.»

Sarax war na ci moy gu dul teyeef

22 Su dul ci teyeef ngeen ñàkka
jëfe lenn ci mboolem santaane yii
Aji Sax ji dénk Musaa, 23 ci mboolem
lu leen Aji Sax ji sant, Musaa jottli,
dale ko keroog ba Aji Sax ji santaa-
nee loola, ak gannaaw gi, ba ca seen
maasoo maas, 24 su dee moy gu dul
teyeef, te mbooloo mi yégu ko woon,
su boobaa mbooloo mépp ay sarxal
aw yëkk wu ndaw wuy doon rendi-
dóomal, ngir xetug jàmm, ñeel Aji
Sax ji, ak saraxu peppam, ak saraxu
tuuroom, ni ko yoon àttee, ak benn
sikket ngir saraxu póotum bàkkaar.
25 Sarxalkat bi day def loolu njot-
laayal mbooloom bànni Israyil gépp,
njéggal daldi leen ñeel, gannaaw
moy ga dug teyeef, te ñoom it indi
nañu seen saraxu sawara, ñeel Aji
Sax ji, booleek seen saraxu póotum
bàkkaar fi kanam Aji Sax ji, ndax
seen moy ga dul teyeef. 26 Njéggal
day daldi ñeel mbooloom bànni Is-
rayil gépp, ak bépp doxandéem bu
dal ak ñoom, ndax mbooloo mépp
lay seen moy gu dul teyeef.
27 Su dee kenn nit a bàkkaar te
du teyeefam, na sarxal aw bëy wu
jigéen wu menn at, ngir saraxu
póotum bàkkaar. 28 Sarxalkat bi
daldi koy def fi kanam Aji Sax
ji, njotlaayal ki moy ci ag ñàkka
tey, ca bàkkaaram ba dul teyeef.
Loolu la koy jote, njéggal ñeel ko.
29 Muy njuddu-ji-réew ju bokk ci
bànni Israyil, di doxandéem bu dal
ak ñoom, yoon wi wenn lay doon,
ñeel ki moy te du teyeefam.
30 Nit ki tooñ cig teyeefam nag,
muy njuddu-ji-réew, di doxandéem,
kooku Aji Sax ji la ñàkke kersa.
Nit kooku, dees koy dagge ci biiri
bokkam: 31 Gannaaw kàddug Aji
Sax ji la teddadil te ndigalam la xëtt,
nit kooku dees koy dagg rekk, mu
gàddu bàkkaaram.

Bésub Noflaay wormaal la laaj

32 Ba bànni Israyil nekkee ca
màndiŋ ma, dañoo fekk jenn waay,
muy taxan bésub Noflaay. 33 Ña
ko fekk muy taxan, yóbbu ko ba ca
Musaa ak Aaróona, ak mbooloo ma
mépp. 34 Ba loolu amee ñu teg ko ciy
loxo, ndax dogaleesagul woon nees
di def ak moom. 35 Ci kaw loolu Aji
Sax ji ne Musaa: «Dee rekk mooy
àtteb waa ji: dees koy génne dal bi,
mbooloo mépp dóor koy xeer, ba mu
dee.»
36 Mbooloo ma mépp daldi koy
génne dal bi, dóor koy xeer ba mu
dee, na ko Aji Sax ji sante Musaa.

Yoon sàrtal na wàllu col

37 Aji Sax ji waxati Musaa, ne
ko: 38 «Waxal bànni Israyil, ne leen,
ci seen maasoo maas, nañu def ay
langat ci seen cati mbubb, langat wu
ci nekk ñu nas ci buum gu baxa.
39 Mu doon seen langat yu ngeen
di xool, di ko fàttlikoo mboolem
santaaney Aji Sax ji, ngir di ko jëfe,
te baña topp seen bànneexu bakkan
ak seeni gët, bay moy. 40 Su ko defee
ngeen di bàyyi xel tey jëfe sama
santaane yépp, daldi doon ñu sell,
ñeel seen Yàlla. 41 Man maay Aji Sax
ji, seen Yàlla, ji leen génnee réewum
Misra ngir doon seen Yàlla. Maay
seen Yàlla Aji Sax ji.»

16

Kore fippu na

1 Ku ñuy wax Kore doomu Isar,
mi askanoo ci Keyat doomu Lewi,
moo àndoon ak ay Rubeneen, ñuy
Datan ak Abiram, doomi Elyab, ak
Onn doomu Pelet, 2 ñu jógal Musaa,
ñook ñaar téeméer ak juróom fukk
(250) ci bànni Israyil, diy kilifa ci
mbooloo mi, am baat ca pénc ma,
te di ñu amu tur. 3 Ci kaw loolu ñu
bokk daje fi kaw Musaa ak Aaróona,
ne leen: «Doy na sëkk! Mbooloo mi
ba mu daj, ñépp a sell, te ci sunu biir
la Aji Sax ji nekk. Ana lu ngeen di
xoggliku ci kaw mbooloom Aji Sax
ji?»

4 Ba Musaa déggee loolu, da ne
gurub, dëpp jë bi fi suuf. 5 Mu
wax Kore ak gàngooram gépp, ne:
«Bu ëllëgee, Aji Sax ji mooy xamle
kan la séddoo ak kan mooy ki sell,
mu jegeñal ko boppam. Ki mu
taamu nag, dina ko jegeñal boppam.
6 Dangeen di def nii: jël-leeni and,
yaw Kore, yaak sa gàngoor gépp,
7 te ngeen def ciy xal, def ci cu-
uraay fi kanam Aji Sax ji, ëllëg.
Su ko defee ku Aji Sax ji taamu,
kookooy ki sell. Doy na sëkk, yeen
Leween ñi!» 8 Musaa teg ca ne
Kore: «Yeen Leween ñi, dégluleen
nag! 9 Xeeb ngeen daal ber gi
leen Yàllay Israyil ber ci mbooloom
Israyil, jegeñal leen boppam, ngeen
di liggéey liggéeyu màkkaanu Aji
Sax ji, di taxaw fi kanam mbooloo
mi, di leen jaamul Yàlla? 10 Yaw
mu jegeñal la, yaak sa bokki Leween
ñépp, ngeen di xëccu céru carxal,
boole ci! 11 Kon kay yaw yaak sa
gàngoor gépp, ci kaw Aji Sax ji
ngeen bokk daje! Ana kuy Aaróona,
ba ngeen di ñaxtu ci kawam?»

12 Musaa nag woolu Datan ak Abi-
ram, doomi Elyab, ñu ne ko: «Danoo
ñëwul! 13 Dangaa xeeb li nga nu jële
réew mu meew maak lem ja tuuroo,
ngir reylu nu ci màndiŋ mi, ba tax
ngay buur-buurlu ci sunu kaw teg
ci? 14 Du réew mu meew maak
lem ja tuuroo nga nu yóbbu de, te
séddoo nu céri tool mbaa tóokëri
reseñ. Mbooloo mii mépp, man nga
leena tuur lëndëm? Danoo ñëwul!»
15 Ba loolu amee Musaa mer lool.
Mu ne Aji Sax ji: «Bul geesu sax seen
sarax. Menn mbaam sax, masuma
leen koo jëlal te masuma cee tooñ
kenn.»

Way-fippu ya jot nañu seen añ

16 Musaa nag ne Kore: «Yaw, yaak
sa gàngoor gépp, ca kanam Aji Sax
ji, yaak ñoom ak Aaróona, ëllëg.
17 Na ku nekk jël ub andam, def
ci cuuraay, te na ku ci nekk indib
andam fi kanam Aji Sax ji, muy ñaar
téeméeri and ak juróom fukk, yaak
Aaróona it, ku nekk akub andam.»

18 Ba mu ko defee ku nekk jël ub
andam, def cay xal, teg ca cuuraay.
Ñu taxaw ca bunt xaymab ndaje ma,
ñook Musaa ak Aaróona. 19 Kore
nag dajale gàngoor gépp fa ñoom,
ca bunt xaymab ndaje ma. Ci kaw
loolu leeru Aji Sax ji feeñu mbooloo
ma mépp!

20 Aji Sax ji wax Musaa ak
Aaróona, ne: 21 «Xiddileen mbooloo
mii, ma xoyom leen léegi!» 22 Musaa
ak Aaróona ne gurub, dëpp seen
jë fa suuf, daldi ne: «Éy Yàlla,
yaw Yàllay bépp boroom bakkan
bu bindoo aw suux, xanaa du kenn
ay bàkkaar, nga far sànju ci kaw
mbooloom lëmm?»

23 Ci kaw loolu Aji Sax ji ne Musaa:
24 «Waxal mbooloo mi, ne leen ñu
jóge fi wër màkkaani Kore ak Datan
ak Abiram.»

25 Musaa daldi jubal ca Datan ak
Abiram, magi Israyil topp ca. 26 Ci
biir loolu mu wax ak mbooloo ma,
ne leen: «Ngalla dàndleen xaymay
nit ñu bon ñii, te buleen laal seen
lenn, bala ngeen di buuboondook
mboolem bàkkaari ñii.» 27 Ñu daldi
jóge mboolem fa wër màkkaani
Kore ak Datan ak Abiram. Datan ak
Abiram ñoom, ña nga génn, taxaw
ca seen bunti xayma, ñook seeni
jabar ak seeni doom, ak seeni tuut-
tànk.

28 Musaa nag ne: «Lii nag moo
leen di xamal ne Aji Sax ji moo ma
yebal ngir ma def jëf jii jépp, waaye
du sama coobarey bopp: 29 Ndegam
ni mboolem doom aadama di de-
eye, ni la ñii deeye, seen demin di
deminu mboolem doom aadama, su
boobaa du Aji Sax jee ma yebal.
30 Waaye ndegam Aji Sax ji moo
sàkk ba sàkk tey lu masula am, ba
suuf ŋa, mëdd leen, ñook lu bokk
ci ñoom, ñu tàbbiwaale bakkan biir
njaniiw, su boobaa dingeen xam
ne ñoom ñii ñoo xarab Aji Sax
ji.» 31 Naka la Musaa di daaneel
kàddu yooyu yépp, fa ñu taxaw
jekki xar, 32 suuf ŋa, mëdd leen,
ñook seen waa kër, ak mboolem
ku bokk ci Kore, ak mboolem alal
ja. 33 Ñu daldi tàbbiwaale bakkan
biir njaniiw, ñook mboolem lu ñu
moom, suuf sàng leen, ñu réer
mbooloo ma mërr. 34 Mboolem Is-
rayil dégg seen yuux ya, daldi daw,
te naan: «Nan daw bala noo suuf a
mëdd!»
35 Ci kaw loolu sawara moo bawoo
fa Aji Sax ji, xoyom ñaar téeméeri
nit ak juróom fukk ña indi woon
saraxu cuuraay ba.

17

Andi way-fippu ya firnde la

1 Aji Sax ji waxati Musaa, ne:
2 «Waxal Elasar doomu Aaróona,
sarxalkat bi, ne ko mu seppee and yi
ci lakk gi, ndax lu sell la, te xal yi, na
ko tuur fu sore. 3 And yooyii seeni
boroom feye seen bakkan seeni
bàkkaar, dees koy tëgg, ba mu tàlli,
xoobe ko sarxalukaay bi. Gannaaw
fi kanam Aji Sax ji lañu indi and
yi, ba tax mu doon lu sell, na and
yi doon firnde, ñeel bànni Israyil.»
4 Ci kaw loolu Elasar sarxalkat bi
jël andi xànjar, ya ña dee ca lakk
ga indi woon, ñu tëgg ko ba mu
tàlli, ngir sarxalukaay ba, 5 na ko
Aji Sax ji santaanee woon, Musaa
jottli. Loolu di fàttli bànni Israyil ne
benn jaambur bu bokkul ci askanu
Aaróona sañula dikk di taal cuuraay
fi kanam Aji Sax ji, lu ko moy lu mel
ni li dal Kore ak gàngooram moo
koy dal.

Ñaxtu sabab na mbugal

6 Ca ëllëg sa mbooloom bànni
Israyil gépp a doon ñaxtu ci kaw
Musaa ak Aaróona, naan: «Yeen
yeena reylu ñoñi Aji Sax ji!»
7 Mbooloo maa nga sam Aaróona
ak Musaa. Ci biir loolu, ñu ne gees
xaymab ndaje ma, gisuñu lu moy
niir wa muur ko, leerug Aji Sax ji
feeñ.
8 Ba loolu amee Musaa ak Aaróona
dem ba ca kanam xaymab ndaje
ma, 9 Aji Sax ji wax Musaa ne:
10 «Jógeleen biir mbooloo mii, ma
faagaagal leen léegi!» Ñu ne gurub,
dëpp seen jë fa suuf. 11 Musaa
ne Aaróona: «Jëlal and bi, nga
sàkke ci sarxalukaay bi ay xal, teg
ci cuuraay, yóbbu gaaw ca mbooloo
ma, ba defal leen ag njotlaay, ndax
sànj mi tàkke na ci Aji Sax ji, mbas
mi tàmbali na!» 12 Aaróona këf
and ba Musaa wax, daw dugg ca
biir mbooloo ma. Ndeke mbas ma
tàmbali na ca biir mbooloo ma. Mu
def ca and ba cuuraay, daldi defal
mbooloo ma njotlaay. 13 Naka la
taxaw ci diggante ñi dee ak ñiy
dund, mbas ma dal. 14 Ña dee
ca mbas ma nag doon fukki jun-
neek ñeent ak juróom ñaar téeméer
(14 700), te bokkul ak ña dee woon
ca mbirum Kore ma. 15 Ba mu ko
defee Aaróona dellu ca Musaa, ca
bunt xaymab ndaje ma, fekk mbas
ma dal.

Bant bu wow jebbi na

16 Ba loolu amee Aji Sax ji ne
Musaa: 17 «Waxal ak bànni Israyil,
nga nangoo ci mboolem seen kilifay
kër maam, aw yet, na wenn yet
bawoo ci kër gu ci nekk, muy fukki
yet ak ñaar, yet wu ci nekk, nga bind
ci turu boroom. 18 Turu Aaróona
itam, nga bind ko ci yetu giirug
Lewi, ndax wenn yet lay doon, ñeel
kilifag kër gu ci nekk. 19 Nga denc
yet yi ca biir xaymab ndaje ma, fa
kanam gaalu seedes kóllëre ga, fa
may dajeek yeen. 20 Su ko defee ki

ma taamu, aw yetam dina jebbi, ba
ma teqlikoo ak xultuy bànni Israyil,
yi ñuy xultu ci seen kaw.»
21 Musaa àgge ko bànni Israyil,
mboolem seen kilifay kër maam jox
Musaa aw yet, kilifa gu ci nekk wenn
yet, ñeel kër maamam, muy fukki
yet ak ñaar, yetu Aaróona bokk ca.
22 Musaa teg yet ya fa kanam Aji Sax
ji, ca biir xaymab seede sa. 23 Ca
ëllëg sa, naka la Musaa dugg ca
xaymab seede sa rekk, daldi fekk
yetu Aaróona wu kër Lewi, jebbi;
fekk na mu jebbi, ba tóor, ba meññ
ay doomi amànd*. 24 Ba loolu amee
Musaa jële yet yépp ci Aji Sax ji, dem
ba ca bànni Israyil gépp, ñépp gis,
ku nekk jël yetam.
25 Aji Sax ji waxati Musaa, ne:
«Dellool yetu Aaróona fa kanam
gaalu seede sa, mu dence fa, di
firnde ñeel xeetu fippukat wi, ndax
nga dakkal seeni xultu ci sama kaw,
ba duñu dee.» 26 Musaa def noonu.
Na ko ko Aji Sax ji sante, na la ko
defe.
27 Bànni Israyil nag naan Musaa:
«Jeexal nan nag, sànku nan, nun
ñépp ay sànku! 28 Gannaaw képp
ku jege màkkaanu Aji Sax ji doŋŋ,
dangay dee kay, mbaa dunu far jeex
tàkk?»

18

Lu jëm ci sarxalkat yi ak Leween ñi

1 Aji Sax ji ne Aaróona: «Yaw,
yaak say doom ak sa waa kër maam,
yeenay gàddu peyug tooñ ci wàllu
bérab bu sell bi, te itam yaw, yaak
say doom, yeenay gàddu peyug tooñ
ci seen wàllu carxal. 2 Te itam sa
bokki Leween ñi, sa giirug baay,
jegeñal leen sa bopp, ñu jokku ci
yaw, di la jàpple, te yaw yaak
say doom, ngeen féete fi kanam
xayma ba seedes kóllëre ga dence.
3 Ñooy dénkoo sa ndénkaane, ak
dénkaaney mboolem xayma bi,
waaye jumtukaayi bérab bu sell bi,
ak sarxalukaay bi, buñu ko jege, lu
ko moy dañuy dee, ñoom ak yeen
itam. 4 Nañu jokku ci yaw, te ñu
dénkoo ndénkaanel xaymab ndaje
mi, ci mboolem liggéeyu xayma
bi. Kenn ku ci bokkul nag du
leen jege, yeen. 5 Nangeen dénkoo
ndénkaanel bérab bu sell bi, ak
ndénkaanel sarxalukaay bi, ngir am
sànj baña dalati ci kaw bànni Israyil.
6 «Man mii nag maa seppee seen
bokki Leween ñi ci biir bànni Is-
rayil. Yeen lañu leen jagleela ja-
gleel, ñeel Aji Sax ji, ngir ñu liggéey
liggéeyu xaymab ndaje mi. 7 Yaw
nag yaak say doom, dénkooleen
seenug carxal ci mboolem mbiru
sarxalukaay bi, ak ca wàllaa ridob
biir bi, ngeen di ca liggéey. Seen
liggéeyu carxal bi, ab sasu teraanga
la, maa leen ko terale. Waaye ku
bokkul ci yeen, bu ci laalee, dees koy
rey.»

Lu jëm ci peyu sarxalkat yi

8 Aji Sax ji neeti Aaróona: «Man
mii maa la sédd ndénkaaneb samay
jooxe; mboolem jooxe yu sell yi
bànni Israyil indi, yaw laa ko jagleel,
nga jagoo, yaak say doom, ci kaw
dogal bu sax dàkk. 9 Lii nag, yaa
ko moom, ci mboolem sarax yu sell
yee sell, yi mucc sawara: seen bépp
sarax, seen bépp saraxu pepp ak
seen bépp saraxu póotum bàkkaar,
ak seen bépp saraxu peyug tooñ bu
ñu ma indil, lu sella sell la, ñeel la,
yaak sa doom yu góor. 10 Fu sella
sell ngeen koy lekke; képp kuy góor
ci yeen, sañ na cee lekk. Lu sell lay
doon ci yaw.
11 «Leneen lu la ñeel moo di jooxe
bu jóge ci saraxi nit ñi, di bépp
saraxu yékkati-jébbal bu bànni Is-
rayil. Yaw laa ko sédd, yaak sa doom
yu góor, ak sa doom yu jigéen, ci
kaw dogalu yoon bu sax dàkk. Képp
ku set ci sa waa kër, sañ na cee lekk.
12 «Lépp luy ngëneelu diw gu
bees, ak ngëneelu biiñ bu bees, ak
pepp mu jëkka ñor, mu ñu jox Aji

* **17:23** 17.23 amànd: xeetoo naak gerte-tubaab.

Sax ji, yaw laa ko jox. [13] Njàlbéenu
meññeef mi ñuy indil Aji Sax ji, ci
mboolem lu meññee ci seen suuf,
yaa koy moom, te képp ku set
ci sa waa kër, sañ na cee lekk.
[14] Mboolem lees aayalal Aji Sax ji ci
Israyil, yaa koy moom. [15] Lépp luy
ubbitey njur bu ñu jagleel Aji Sax
ji, ci lépp lu bindoo aw suux, nit ak
mala, yaa koy moom. Fexeel rekk
ba jotlu taawub nit ki, te taawub
mala mu setul it, nanga ko jotlu.
[16] Njotu xale bu am lu dale ci weer,
àpp ko ci juróomi siikali xaalis yu
bérab bu sell bi, benn siikal yemook
ñaar fukki gera mbaa fukki garaam.
[17] Waaye lu nag taawloo, ak lu xar
taawloo, ak lu bëy taawloo, deesu
ko jot. Yooyii yu sell la. Deretam
ngay xëpp ci sarxalukaay bi, nebbon
bi, nga def ko saxar, muy saraxu
sawara ngir xetug jàmm, ñeel Aji
Sax ji. [18] Aw yàppam, yaa koy
moom, ni nga moome dënnu saraxu
yékkati-jébbal, ak tànkub kanam
bu ndijoor ba. [19] Mboolem jooxe yu
sell yi bànni Israyil di jooxeel Aji Sax
ji, sédd naa la ko, yaak sa doom yu
góor, ak sa doom yu jigéen, ci kaw
dogalu yoon bu sax dàkk. Kóllërey
xorom* a ngoogu, du fecciku, xanaa
sax dàkk fi kanam Aji Sax ji, ñeel la
yaw, yaak saw askan.» [20] Aji Sax ji
neeti Aaróona: «Seenum réew nag
doo ci am cér, te wàllu suuf, doo ko
am ci seen biir. Man maay sa wàll,
di sab cér ci biir bànni Israyil.»

Lu jëm ci peyug Leween ñi

[21] Leween ñi ñoom, maa leen
jox bépp céru fukkeel bu génne ci
Israyil, muy seen cér, ñu yooloo
ko seen liggéey bi ñuy liggéey ci
xaymab ndaje mi.
[22] Bu bànni Israyil juuxati ci
xaymab ndaje mi, di gàddu bàkkaar
bu dee di àtteem. [23] Leween ñi ñooy
ñiy liggéey liggéeyi xaymab ndaje
mi, te lu ñu ca tooñ, ñooy gàddu
pey ga, ci kaw dogal bu sax dàkk,
ñeel leen, ñook seen askan. Waaye
biir bànni Israyil, Leween ñi duñu ci
séddu céru suuf, [24] ndax céri fukkeel
yi bànni Israyil yékkati, jooxeel ko
Aji Sax ji, jox naa ko Leween ñi, muy
seen cér. Moo tax ma ne leen, biir
bànni Israyil, duñu ci séddu céru
suuf.

Ab jooxe ñeel na Leween ñi

[25] Aji Sax waxati Musaa ne:
[26] «Leween ñi, wax leen, ne leen
bu ñu jëlee ci bànni Israyil seen
céri fukkeel yi ma leen jagleel yeen,
muy seen cér, nañu ci jooxeel Aji
Sax ji, fukkeelub céru fukkeel yooyu.
[27] Nañu leen jàppal loolu, yeen Le-
ween ñi, muy seen jooxeb bopp,
ni bu doon pepp mu jóge ci seen
dàggay bopp, ak biiñ bu bees bu
jóge ci seen nalukaay. [28] Su ko defee
ngeen jooxe yeen itam, jooxeb Aji
Sax ji, ci mboolem seen céri fukkeel
yi ngeen jële ci bànni Israyil. Kon
nangeen jële coocu, jooxeb Aji Sax ji,
jox ko Aaróona sarxalkat bi. [29] Lépp
lu ñu leen sédd, nangeen ci jooxe
jooxeb Aji Sax ji. Mboolem céri
ngëneel yooyu, ci ngeen di génne
cér bu sell boobu.
[30] «Waxal Leween ñi ne leen gan-
naaw bu ñu ca génnee céru ngëneel
li, li ci des lew na leen, ni bu doon
pepp mu jóge ci seen dàggay bopp,
ak biiñ bu jóge ci seen nalukaay.
[31] Sañ nañu koo lekke fépp, ñoom
ak seen waa kër, ndax loolu seen
pey la, ñu yooloo ko seen liggéeyu
xaymab ndaje mi. [32] Duñu ci gàddu
benn bàkkaar, gannaaw bu ñu ci
jooxee céru ngëneel li. Waaye jooxe
yu sell yu bànni Israyil yooyu, buñu
ci teddadil lenn, ba di ci dee.»

19

Lu jëm ci ndoxum setlu ak setlu gi war

[1] Aji Sax ji waxati Musaa ak
Aaróona, ne: [2] «Lii mooy dogalu
yoon bi Aji Sax ji santaane: Neleen

* **18:19** 18.19 kóllërey xoromwaxin la, day tegtale kóllëre gu yàgg, ba sax dàkk, ndax lu bare luy yàqu, xorom lees ko baaxoo woona dence, ngir mu yàgg.

bànni Israyil ñu indil leen nag wu
jigéen wu xonq, wu mat, mucc sikk,
te kenn masu koo takk, 3 ngeen jox
ko Elasar sarxalkat bi, ñu génne
ko dal bi, te ñu rendi ko fi kana-
mam. 4 Na Elasar sarxalkat bi capp
baaraamam ci deret ji, wis-wisal ko
juróom ñaari yoon fi féeteek bunt
xaymab ndaje mi. 5 Nañu lakk nag
wi ci kanamam. Der bi ak yàpp
wi ak deret ji ak sébbriit mi, lépp
lañuy lakk. 6 Su ko defee sarxalkat
bi sàkk bantu seedar ak caru isob
ak ndimo lu xonq curr, boole ko
sànni ca sawara wa ñuy lakk nag
wa. 7 Gannaaw loolu na sarxalkat bi
fóot ay yéreem, sangu, doora mana
duggaat ci dal bi, te du ko tee yendoo
sobe ba ca ngoon. 8 Kiy lakk nag wi
itam, na fóot ay yéreem, sangu, te
du ko tee yendoo sobe ba ca ngoon.
9 Na ku set tonni dóomu nag wa, te
sotti ko bérab bu set, foofa ca biti.
Dóom ba dencub mbooloom bànni
Israyil lay doon, ñu di ko waajale
ndoxum setlu, ngir saraxu póotum
bàkkaar. 10 Ku góor kiy tonni dóomi
nag wi itam day fóot ay yéreem,
te du tee mu yendoo sobe ba ca
ngoon. Na loolu di dogalu yoon
bu sax fàww, ñeel bànni Israyil, ak
doxandéem bu dëkk ci seen biir.

11 «Bu loolu weesee ku laal nit ku
dee, ak néew bu mu mana doon,
dina sobewu diiru juróom ñaari
fan. 12 Na setlu ca ndox moomee
ca bésub ñetteel ba, gannaaw ba
mu ko laalee, te na setluwaat ca
bésub juróom ñaareel ba. Su ko
defee mu set. Waaye su setluwul ca
bésub ñetteel ba, ak bésub juróom
ñaareel ba, du set. 13 Képp ku laal
nit ku dee, ak néew bu mu mana
doon, bu setluwul, màkkaanu Aji
Sax ji la sobeel. Kooku dees koy
dagge ci bànni Israyil. Gannaaw
ndoxum setlu ma, wiseesu ko ko,
sobewu lay wéye.

14 «Lii la yoon wi tëral: Bu nit
deeyee ci biir xayma, képp ku dugg
ci biir xayma bi, ak képp ku mu
fekk ci xayma bi, day sobewu diiru
juróom ñaari fan. 15 te mboolem
ndab lu fa ubbiku woon, kubeer
it ubu ko woon ràpp, loola ndab
sobewu na. 16 Képp ku laal ca àll
ba, nit ku ñu bóome saamar, mbaa
ku Yàlla moomal boppam, mbaa mu
laal yaxi nit ku dee, mbaa mu laal
bàmmeel, kooka day sobewu diiru
juróom ñaari fan. 17 Nañu sàkkal
ki sobewu ca dóomu saraxu póotum
bàkkaar ba ñu lakkoon, te ñu sotti
ndox muy dund ci ndab, ca kaw
dóom ba. 18 Bu loolu wéyee, na ku
set jël caru isob, capp ko ca ndox
ma, wis-wisal ko ca kaw xayma ba
nit deeye, wis ko ca kaw ndab yépp,
ak ca kaw nit ña fa nekkoon. Na ko
wis itam ci kaw nit ku laal yaxi ku
dee, mbaa mu laal ku ñu bóome saa-
mar, mbaa mu laal ku Yàlla moomal
boppam, mbaa mu laal bàmmeel.
19 Bésub ñetteel ba nag, ak bésub
juróom ñaareel ba, ci la nit ku
set di wis-wisal ndox mi ci kaw ki
sobewu. Bésub juróom ñaareel ba
ca la koy settli. Su ko defee ka
sobewu fóot ay yéreem, sangu, bu
jant sowee mu daldi set. 20 Képp ku
sobewu te setluwul, kooku dees koy
dagge ci mbooloo mi, ndax bérabu
sellngay Aji Sax ji la sobeel. Gan-
naaw wiseesu ko ndoxum setlu mi,
sobewu na.

21 «Na leen loolu ñeel ci kaw
dogalu yoon bu sax dàkk. Ka doon
wis-wisal ndoxum setlu mi nag, na
fóot ay yéreem, te ku laal ci ndoxum
setlu mi day yendoo sobe ba ca
ngoon. 22 Nit ki sobewu, mboolem
lu mu laal day sobewu, te ku laal
ca loola it day yendoo sobe ba ca
ngoon.»

20

Diiŋat nañu Musaa ak Aaróona fa Meriba

1 Mbooloom bànni Israyil gépp
nag àgg ca màndiŋu Ciin, ci biir
weer wi jëkk ci at mi*. Ñu daldi dal

* **20:1** 20.1 Jombul muy seen ñeent fukkeelu at, gannaaw seen wëreelu ba. Seetal ci saar 22-29 ak 33.38.

ca Kades. Fa la Maryaama faatoo,
ñu denc ko foofa.
2 Ci kaw loolu mbooloo ma dem ba
ñàkk ndox. Ñu daje ci kaw Musaa ak
Aaróona. 3 Mbooloo ma di xulook
Musaa, naa ko: «Moo lu nu tee
woona dee keroog ba sunu bokk ya
deeyee fa kanam Aji Sax ji? 4 Ana loo
indee mbooloom Aji Sax ji ci màndiŋ
mii, nu di fi deesi doŋŋ, nook sunug
jur? 5 Ana loo nu jële woon Misra,
di nu indi fu bon fii? Du bérab bu
nangu menn jiwu: du figg, du reseñ,
du gërënaat, te du siitum ndox mu
ñu naan!»
6 Ba loolu amee Musaa ak Aaróona
bàyyikoo ca mbooloo ma, dem ba
ca bunt xaymab ndaje ma. Ñu ne
gurub, dëpp seen jë fa suuf. Leeru
Aji Sax ji nag feeñu leen. 7 Aji Sax
ji wax ak Musaa, ne: 8 «Jëlal saw
yet, nga dajale mbooloo mi, yaak
sa mag Aaróona, ngeen wax ak doj
woowu, ñuy gis, mu xelli am ndox.
Te nga sottil leen ndox mu jóge
ci doj wi, nàndale ko mbooloo mi,
ñook seenug jur.»
9 Ba mu ko defee Musaa jële yet
wa fa kanam Aji Sax ji, na mu ko
ko sante. 10 Musaa ak Aaróona
nag dajale mbooloo ma fa janook
doj wa, Musaa ne leen: «Yeen
diiŋatkat yi, dégluleen ma fii! Doj
wii, tee nu leen cee génneel am
ndox boog?» 11 Ci kaw loolu Musaa
yékkati loxoom, dóor yetam ca doj
wa ñaari yoon, ndox mu bare wale
ca, mbooloo ma daldi naan, ñook
seenug jur.
12 Aji Sax ji nag ne Musaa ak
Aaróona: «Gannaaw gëmuleen ma,
ngir wormaal sama sellnga fi kanam
bànni Israyil, loolu tax na dungeen
yóbbu mukk mbooloo mii ca réew
ma ma leen jox.» 13 Loolooy walum
Meriba, (mu firi Jote ba). Fa la bànni
Israyil jote woon ak Aji Sax ji, ba mu
biral sellngaam fa seen biir.

Edom bañ na

14 Gannaaw gi, Musaa moo yebale
ay ndaw fa dëkk ba ñuy wax Kades,
ñu dem ca buurub Edom, ne ko:
«Israyil say bokk dañoo wax ne:
Umplewoo mboolem coono bi nu
daj. 15 Sunuy maam a demoon
Misra; dëkk nanu Misra lu yàgg,
waa Misra di nu mitital, na woon
ca sunuy maam. 16 Ci biir loolu
nu woo Aji Sax ji wall, mu dégg
sunu yuux, daldi yebal malaaka, mu
génne nu Misra. Léegi nu ngi nii fi
Kades, dëkk bi digalook sam réew.
17 Ngalla nag may nu, nu jaare sam
réew. Dunu fi jaare benn tool, mbaa
ab tóokëru reseñ, dunu fi naane
ndoxum benn teen. Mbeddum buur
daal lanuy topp, dunu jàdd ndijoor
ak càmmoñ, ba keroog nuy génn
sam réew.»
18 Buurub Edom nag ne leen:
«Dungeen jaare fi man de, lu ko
moy saamar laay génne, dajeek
yeen.» 19 Ndawi bànni Israyil ne
ko: «Sél wi rekk lanuy topp, te ndox
mu nu naan, nook sunug jur, noo la
koy fey. Ñaanunu lenn lu moy doxe
sunuy tànk, ba jàll.» 20 Mu ne leen:
«Dungeen fi jaare mukk!» Ci kaw
loolu Edom génn ngir dajeek ñoom,
ànd ak gàngoor gu réy, gànnaayu ba
diis. 21 Noonu la Edom lànke, mayul
Israyil mu jaare réewam, ba Israyil
mujj teggi.

Aaróona nelaw na

22 Ci kaw loolu mbooloom bànni
Israyil gépp bàyyikoo Kades, ba ca
tundu Or. 23 Aji Sax ji wax ak
Musaa ak Aaróona, ca Or, tund wa
ca kemu réewum Edom. Mu ne:
24 «Dees na tërali Aaróona fa ay
bokkam. Du dugg déy ca réew ma
ma jox bànni Israyil, gannaaw yeena
gàntaloon sama ndigal ca walum
Meriba. 25 Àndal ak Aaróona ak
doomam Elasar, nga yéege leen ca
kaw tundu Or. 26 Te nga summi
yérey carxal yu Aaróona, solal ko
doomam Elasar. Aaróona moom,
dees koy tërali ca ay bokkam. Foofa
lay deeye.»
27 Ba loolu amee Musaa def la ko
Aji Sax ji sant, ñu ànd yéeg kaw
tundu Or, mbooloo ma mépp di
gis. 28 Musaa summi yérey Aaróona,

solal ko doomam Elasar, Aaróona
dee foofa ca kaw tund wa, Musaa
ak Elasar wàcc tund wa. 29 Mbooloo
ma mépp nag xam ne Aaróona
dëddu na. Waa kër Israyil gépp a
ko jooy diiru fanweeri fan.

21

Bànni Israyil am na ndam

1 Kanaaneen ba, buurub Arat ba
dëkke woon Negew, moo dégg ne
Israyil a ngay jaare yoonu Atarim, di
dikk. Mu xareek Israyil, jàpp ñenn
ca ñoom. 2 Ci kaw loolu Israyil xasal
Aji Sax ji aw xas, ne ko: «Soo tegee
ba teg mbooloo mii ci sunuy loxo
déy, dinanu faagaagal seeni dëkk.»
3 Aji Sax ji nangul Israyil, jébbal
leen Kanaaneen ña, ñu faagaagal
leen, ñook seeni dëkk. Ñu daldi
wooye gox ba Xorma (mu firi Lu ñu
faagaagal).

Lu jëm ci nattub jaan ya

4 Ñu bàyyikoo tundu Or, jubal
yoonu géeju Barax ya, ngir teggi
réewum Edom. Mbooloo ma nag
mujj xàddi ca yoon wa. 5 Ña ngay
xultu ca kaw Yàlla ak Musaa, naa:
«Lu ngeen nu doon jële Misra, ngir
nu dee ci màndiŋ mi? Duw ñam,
dum ndox, te wii ñamu toskare
génnliku nan!» 6 Ba loolu amee Aji
Sax ji yebal ay jaani daŋar ca biir
mbooloo ma, ñu màtt leen, ba ñu
bare ci bànni Israyil dee. 7 Mbooloo
ma dikk ba ci Musaa, ne ko: «Noo
tooñ, ndax noo xultu ci kaw Aji Sax
ji, ak ci sa kaw. Tinul nu Aji Sax
ji, mu teggil nu jaan yi!» Musaa
daldi tinul mbooloo ma. 8 Aji Sax
ji ne Musaa: «Defarlul jëmmu jaan
ju am daŋar, nga wékk ko ci bant.
Su ko defee képp ku ñu màtt, boo
ca xoolee, mucc.» 9 Ci kaw loolu
Musaa defarlu jaanu xànjar, wékk
ko ci bant, ba képp ku jaan màtt, bu
xoolee jaanu xànjar ja, daldi mucc.

Israyil daan na Siwon ak Og

10 Bànni Israyil fabooti, dem ba
dali fa ñuy wax Obot, 11 jóge
Obot, dali Yee Abarim, ca màndiŋ
ma janook Mowab, ca penku ba.
12 Foofa lañu faboo, dem ba dali ca
walum Seredd, 13 bàyyikooti foofa,
dem ba dali ca wàllaa dexu Arnon,
ga wale ca réewum Amoreen ña te
jaare ca màndiŋ ma. Dexu Arnon
googa, fa la réewum Mowab diga-
look Amoreen ñi. 14 Moo tax téereb
Xarey Aji Sax ji indi ko, ne:

«Waxeb ga ca Sufa,
xuri Arnon yaak
15 xur ya bartalu,
jëm néegi Ar, leruji suufas Mowab.»

16 Fa lañu bàyyikoo, dem Beer,
(mu firi ab Teen); teen boobu, fa la
Aji Sax ji noon Musaa: «Dajaleel
mbooloo mi, ma may leen ndox.»
17 Ca la Israyil woy woy wii:

«Teen bile walal, nu woy.
18 Ay garmee la bënn,
kàngami askan wi gase la yeti buur,
ak seen banti bopp.»

Ñu jóge màndiŋ ma, dem ba
Matana, 19 jóge Matana dem Nax-
aliyel, jóge Naxaliyel, dem Bamot,
20 jóge Bamot ba ca xur, wa ca àllub
Mowab, àkki nag njobbaxtalu tundu
Pisga, wa tiim ndànd-foyfoy ga.

21 Ba loolu amee Israyil yebal ay
ndaw ca Siwon buurub Amoreen ña,
ne ko: 22 «May nu, nu jaare sam
réew. Dunu fi jàdde benn tool mbaa
ab tóokëru reseñ, dunu fi naan
ndoxum teen. Mbeddum buur lanuy
topp, ba keroog nuy jàll sam réew.»
23 Siwon nag mayul Israyil, ñu
jaarem réewam, xanaa mu dajale
gàngooram gépp, sàqi, ngir daje-
jeek Israyil ca màndiŋ ma. Mu dikk
ba Yaxacc, song Israyil, 24 Israyil leel
ko ñawkay saamar, nangu seenum
réew, dale ko Arnon ba Yabog, ba
àgg ca Amoneen ña, ndax kemu
réewum Amoneen ñaa fegu woon
ba jotuwul. 25 Israyil nangu dëkki
Amoreen yooyu yépp, daldi sance
mboolem seeni dëkk, boole ca Es-
bon aki dëkk-dëkkaanam.
26 Esbon moo doon péeyub Siwon
buurub Amoreen ña. Kookoo xare
woon ak buuru Mowab ba woon,
moo nangu ciy loxoom réewam

mépp, ba Arnon. 27 Moo tax woykat ya ne:

Ayca ca Esbon, ba tabaxees kooti;
na dëkkub Siwon jógati.
28 Lakk gaa nga jóge Esbon,
sawaraa bawoo dëkkub Siwon ba,
xoyomi Ar ga ca Mowab,
gor ñooña tiim dexu Arnon.
29 Mowabee ngalla yaw!
Sànku ngeenee, yeen askanu Kemos*,
mi wacc doomam yu góor, ñu daw,
doomam yu jigéen doon jaami Siwon buurub Amor.
30 Noo leen fitt,
Esbon ba Dibon rajaxoo,
nu rajaxeeti ba Nofa, ba àkki Medeba.

31 Israyil nag dëkke réewum
Amoreen ña. 32 Ba loolu amee
Musaa yebal ay ndaw, ñu yëri dëkk ba ñuy wax Yaser. Gannaaw gi bànni Israyil nangu dëkk-dëkkaan ya, daldi fay dàqe Amoreen ña.

33 Ba mu ko defee ñu walbatiku, awe yoonu Basan, Og buuru Basan ànd ak gàngooram gépp, dajejeek ñoom, song leen xare ca Eddrey.
34 Aji Sax ji ne Musaa: «Bu ko ragal, ndax ci say loxo laa ko teg, mook gàngooram gépp akum réewam, nga def ko na nga defoon Siwon buurub Amoreen ba woon fa Esbon.»
35 Ci kaw loolu ñu jam Og, mooki doomam ak gàngooram gépp, ba desewul kuy dund, ñu daldi nangu réewam.

Balaam gis na céru barke bi ñeel Israyil

22

(Saar 22—25)

Buur Balag woo na Balaam wall

1 Bànni Israyil demati ba dali ca joori Mowab ca wàllaa dexu Yurdan, janook Yeriko. 2 Fekk na Balag doomu Sippor gis mboolem la bànni Israyil def Amoreen ña. 3 Mowab nag am tiitaange ju réy ca gàngooru bànni Israyil, ndax bare. Mowab jàq na ba mu gisee bànni Israyil.
4 Ci kaw loolu Mowab giseek magi Majan, ne leen: «Ndiiraan wii kat, ni nag di forem parlu ba mu set, ni lañu nara ñédde li nu wër lépp, ba mu set.»

Jant yooyu Balag doomu Sippor moo doon buuru Mowab. 5 Mu yebal ay ndaw ca Balaam doomu Bewor ngir wooyi ko, ca Petor ga Balaam cosaanoo, ca tàkkal dex ga* ngir ne ko: «Balaam! Gàngoor a ngii jóge Misra. Ñu ngii lal suuf si ba mu daj, te ñoo sanc, janook man màkk.
6 Kon nag dikkal gaaw ñaanal ma yàlla gàngoor gii, ngir ñoo ma ëpp doole. Jombul ma duma leen, ba dàq leen réew mi, ndax xam naa ne koo ñaanal, mu barkeel, te koo ñaanyàlla, mu alku.»

7 Ci kaw loolu magi Mowab ànd ak magi Majan, dem, yóbbaale ay weexal. Ba ñu agsee ca Balaam, daldi koy àgge kàdduy Balag. 8 Mu ne leen: «Fanaanleen fii guddig tey. Tont lu ma ci Aji Sax ji sant rekk, dinaa leen ko àgge.» Kàngami Mowab dal ak Balaam.

9 Yàlla nag dikkal Balaam, ne ko: «Nit ñii fi yaw, ñu mu doon?»
10 Balaam ne Yàlla: «Buuru Mowab Balag doomu Sippor moo yónnee ci man, ne ma: 11 “Balaam, gàngoor a ngii jóge Misra, lal suuf si ba mu daj. Dikkal gaaw móolul ma leen. Jombul ma mana xareek ñoom, ba dàq leen.”» 12 Yàlla ne Balaam: «Bul ànd ak ñoom, te bul ñaanyàlla mbooloo ma, ndax ñooñu ñu barkeel lañu.»

13 Ba Balaam jógee ca suba sa, da ne kàngami Balag ya: «Delluleen seenum réew, ndax Aji Sax ji bañ na; mayu ma ma ànd ak yeen.»
14 Kàngami Mowab daldi dellu ca Balag, ne ko: «Balaam de bañ naa ànd ak nun.»

15 Balag dellu yebal kàngam yu gëna bare, te gëna kawe. 16 Ñooña dem ba ca Balaam, ne ko: «Balag doomu Sippor dafa wax ne: “Ngalla,

---

* **21:29** 21.29 Kemos: tuurum Mowabeen ñi la woon. * **22:5** 22.5 Mooy dexu Efraat.

bu la dara teree dikk, wuysi ma.
17 Maa lay teral teraanga ju réya réy.
Loo ma wax, ma def. Dikkal rekk,
móolul ma gàngoor gii.”» 18 Balaam
tontu surgay Balag, ne leen: «Bu
ma Balag doon jox këram ba mu
fees ak xaalis ak wurus sax, duma
mana def lenn lu tuut mbaa lu réy,
lu tebbi sama ndigalu Yàlla Aji Sax
ji. 19 Waaye yeen it dal-leen fii
guddig tey, ba ma xam lu ma Aji Sax
jiy waxaat.» 20 Ci kaw loolu Yàlla
dikkal Balaam ca guddi ga, ne ko:
«Gannaaw woosi la mooy tànki ñii,
àndal ak ñoom. Waaye nag lu ma la
wax rekk, def ko.»

Mbaam yedd na boroom

21 Ca ëllëg sa Balaam takk mbaa-
mam, ànd ak kàngami Mowab, dem.
22 Ba loolu amee sànjum Yàlla tàkk
ndax yoon wa mu sumb. Malaakam
Aji Sax ji nag taxaw ca yoon wa,
nara jànkoonte ak moom, moom mu
war mbaamam, ànd ak ñaari sur-
gaam. 23 Ci kaw loolu mbaam ma gis
malaakam Aji Sax ji taxaw ca digg
yoon wa, xàccib saamaram. Mbaam
ma ne walbit, wàcc yoon wa, topp
àll ba. Balaam dóor mbaam ma,
waññi ko ba ca yoon wa. 24 Ba mu
ko defee malaakam Aji Sax ji taxawi
fu yoon wa def ñall wu sew wu
jaare digg tóokëri reseñ, ñaari miir
séq ko. 25 Mbaam ma gis malaakam
Aji Sax ji, daldi tafu ca miir ba, ba
tancaale ca tànkub Balaam. Balaam
dellu ko dóor. 26 Malaakam Aji
Sax ja dellu jiitu, ba taxawi fu xat,
ba maneesula weesalook moom, du
ndijoor, du càmmoñ. 27 Mbaam ma
gis malaakam Aji Sax ja, daldi ne
wàpp goor ca suufu Balaam, xol ba
fuddu, mu dóorati mbaam ma yet
wa.
28 Ba loolu amee Aji Sax ji ti-
jji gémmiñu mbaam mi, mu ne
Balaam: «Ana lu ma la def, ba
ñetti yoon a ngii nga di ma dóor?»
29 Balaam ne mbaam mi: «Yaa may
foontoo, su ma yoroon saamar, léegi
laa lay rey!» 30 Mu ne ko: «Xanaa
du maay sa mbaam mi ngay war bu
yàgg ba nga ma moomee, ba tey jii?
Dama laa masa def nii?» Mu ne ko:
«Déedéet.»
31 Aji Sax ji nag ubbi bëti Balaam,
mu gis malaakam Aji Sax ja, mu
taxaw ca yoon wa, xàccib saama-
ram. Mu ne gurub sukk, dëpp jëëm
fa suuf. 32 Malaakam Aji Sax ji ne
ko: «Lu tax ngay dóor sa mbaam
mi ñetti yoon nii? Man mii maa
dikk, jànkoonteek yaw, ndax yoonu
sànkute laa gis. 33 Mbaam mi moo
ma gis, teggi ma ba muy ñetti yoon
nii. Bu ma teggiwuloon déy, yaw
laay rey; moom, ma ba ko, mu
dund.» 34 Balaam ne malaakam Aji
Sax ji: «Maa tooñ, ndax xawma
woon ne yaa taxaw, dogale ma ci
yoon wi. Léegi nag su la yoon wi ne-
exul, ma daldi dëpp.» 35 Malaakam
Aji Sax ji ne Balaam: «Àndal ak
nit ñi, waaye daal lu ma la waxloo
rekk, wax ko.» Balaam nag ànd ak
kàngami Balag, dem.

Balaam tase na ak Balag

36 Ba loolu amee Balag dégg ne
Balaam a ngay ñëw, mu gatanduji ko
ca dëkku Mowab, ba digalook dexu
Arnon, ca catu réew ma. 37 Balag ne
Balaam: «Xanaa yeblewuma woon,
ba yebleeti, di la woolu? Lu la tee
woona ñëw? Am dama laa manula
teral?» 38 Balaam ne Balag: «Maa
ngii, wuysi la, waaye mbaa sañ naa
waxal sama bopp lenn? Kàddu gu
ma Yàlla waxloo de, moom laay
wax.»
39 Ci kaw loolu Balaam ànd ak
Balag ba Kiryaat Xusot. 40 Balag
daldi sarxe ay nag aki xar, sédd ca
Balaam ak kàngam ya ko dar. 41 Ca
suba sa Balag ànd ak Balaam, yéege
ko ba ca kaw jaamookaay ba ñu
dippee Baal, tuur ma, mu tollu fa di
séen lenni catu mbooloo ma.

23

Balaam ñaanal na Israyil

1 Ba loolu amee Balaam ne Balag:
«Tabaxal ma fii juróom ñaari sarx-
alukaay, te waajalal ma fi juróom
ñaari yëkk yu ndaw, ak juróom

ñaari kuuy.» 2 Balag def na
ko Balaam wax, Balag ak Balaam
ku ci nekk sarxal wenn yëkk ak
menn kuuy ci sarxalukaay bu nekk.
3 Balaam ne Balag: «Taxawal fii ci
sa saraxu rendi-dóomal, ma dem ba
nee. Jombul Aji Sax ji dikk, dajeek
man. Mbir mu mu ma won, dinaa la
ko àgge.» Mu daldi dem ba ca kaw
tund wu ndaw wu dara saxul.

4 Ba loolu amee Yàlla dikk, da-
jeek Balaam, Balaam ne ko: «Ñaari
sarxalukaay yi, yékkati naa leen te
sarxalukaay bu ci nekk, sarxal naa
ci wenn yëkk ak menn kuuy.» 5 Aji
Sax ji nag yeb kàddu ci gémmiñu
Balaam, daldi ne ko: «Dellul ca
Balag, te nga waxe noonu.»

6 Balaam dellu ca moom, fekkul
lu moy mu taxaw ca saraxu
dóomalam, moom ak kàngami
Mowab yépp. 7 Balaam yékkati
kàddug ñaanam, ne:

«Fa Aram la ma Balag buuru Mowab jële,
foofa ca tundi penku ya, ne ma:
“Kaay ñaanal ma yàlla Yanqóoba,
Dikkal rëbbal ma Israyil mii.”
8 Moo nu may móoloo ku Yàlla móoluwul?
Ana nu may rëbbe ku Aji Sax ji rëbbul?
9 Kaw doj yii laa tollu di leen séen,
fi kawte yii laa leen jéere.
Aw askan a ngii, dëkke fu beru,
te bokkuñu ak xeet yi.
10 Ana kuy lim feppi suuf, ba lim askanu Yanqóoba?
Ku mana waññ xaajaatub Israyil gii?
Man de, yal naa dee deewinu aji jub ñii,
yal na sama muj mel ni gu askan wii!»

Balaam baamu na ñaanam

11 Ba loolu amee Balag ne Bal-
aam: «Yaw, li nga ma def nag?
Móolu samay noon laa la jële, yaw
defoo lenn lu moy ñaanal leen?»
12 Mu ne ko: «Xanaa du kàddu
gu Aji Sax ji yeb sama gémmiñ,
moom laa wara sàmm, ngir wax
ko?» 13 Balag ne ko: «Kaay rekk,
topp ma, ba feneen fooy tollu di
leen gis. Seen cat doŋŋ ngay gis
nag, waaye doo leen gis ñoom ñépp.
Su ko defee nga móolul ma leen
foofu.» 14 Mu daldi koy yóbbu ba ca
toolub Sofim, ca collu tundu Pisga.
Ci kaw loolu mu tabax fa juróom
ñaari sarxalukaay, sarxalukaay bu
nekk, mu sarxalati fa yëkk wu ndaw
akam kuuy. 15 Balaam ne Balag:
«Taxaweel nii ci sa saraxu rendi-
dóomal, man ma séentuji nee.»

16 Ba loolu amee Aji Sax ji da-
jeek Balaam, daldi yeb kàddu ci
gémmiñam, ne ko: «Dellul ca Balag,
te nga waxe noonu.» 17 Mu dem ba
ca moom, fekku ko lu moy mu taxaw
ca wetu saraxu rendi-dóomalam,
mook kàngami Mowab. Balag ne ko:
«Lu Aji Sax ji wax?» 18 Balaam daldi
yékkati kàddug ñaanam, ne:

«Jógal dégloo, Balag,
teewlu maa, doomi Sippor.
19 Yàlla du nit, bay fen,
du doom aadama bay tuub.
Moom wax na lu mu deful a?
Am àddu na lu mu sottalul?
20 Kàddug barkeel gii laa jot ndigalam,
Yàllaa barkeel, duma ko tebbi.
21 Séeneesul aw ay ci askanu Yanqóoba,
giseesul aw naqar ci xeetu Israyil wii.
Seen Yàlla Aji Sax jee ànd ak ñoom,
njiinum buur a jibe fa seen biir.
22 Yàllaa leen jële Misra,
féete leen fa ay béjjén féete nagu àll.
23 Ñeengo jàppul Yanqóoba,
gisaane gisul Israyil gii.
Lu jot rekk, àggees ko Yanqóoba:
ne ko: “Israyiloo, lii la Yàlla def.”
24 Wii askan ni gaynde lay jóge,
ni gayndeg sibi lay faboo,
du goor te yàppul am pàdd,
deret ja tuuru, mu xab.»

25 Ba loolu amee Balag ne Balaam:
«Boo leen móoluwul benn yoon kay,
bu leen ñaanal ba doyal boog!»
26 Balaam ne ko: «Xanaa waxuma
la woon ne la lépp lu Aji Sax ji
wax, loolu laay def?» 27 Balag ne

ko: «Kaay rekk, ma yóbbu la feneen.
Jombul Yàlla nangu nga móolool
ma leen foofu.» 28 Balag yóbbu
Balaam ba ca collu tundu Pewor,
wa tiim ndànd-foyfoy ga. 29 Balaam
ne Balag: «Tabaxal ma fii juróom
ñaari sarxalukaay, te nga waajalal
ma fi juróom ñaari yëkk yu ndaw,
ak juróom ñaari kuuy.» 30 Balag def
na Balaam wax, ba noppi sarxal aw
yëkk wu ndaw akam kuuy ci kaw
sarxalukaay bu nekk.

24

Balaam ñaanalati na Israyil

1 Balaam nag gis ne Aji Sax ji
la neex mu barkeel Israyil, ba tax
sàkkootul ay takk na woon, xanaa
mu walbatiku, janook màndiŋ ma.
2 Ci kaw loolu Balaam dawal bëtam,
daldi séen Israyil, na ñu dale topp
seeni giir, Noowug Yàlla daldi wàcc
ca moom. 3 Ba mu ko defee mu
yékkati kàddug ñaanam, ne:

«Kàddug Balaam a ngi, doomu Bewor,
kàddug waa jiy boroom ngis,
4 kàddug kiy dégg waxi Yàlla,
Aji Man ji wonem peeñu, mu gis,
kiy daanu leer, te ay gëtam muriku.
5 Yanqóobaa, yaaka yànji xayma!
Israyil, laa ne, yaaka taaruy màkkaan!
6 Ña nga ne màww ni tooli tàndarma,
nirooteek tóokëri tàkkal dex,
mbaa garabu alowes gu xeeñ gu Aji Sax ji jëmbat,
mbaa garabi seedar yu saxe wali ndox.
7 Ndox maay wale cay bagaanam,
am jiwoom màndim ndox,
buuram nara sut Buur Agag,
nguuram jóg ba kawe.
8 Yàllaay ki ko jële Misra,
féete ko fa ay béjjén féete nagu àll.
Mooy warax xeet yi ko jógal,
dammat leen, jamat leeni fittam.
9 Israyil a ngi yuug ak a goor ni gaynde,
mbete gayndeg sibi, ana ku koy yee?
Ku ko ñaanal barke, yaay barkeel;
ku ko ñaanal alkànde, yaay alku.»

Balaam gis na ëllëgu Israyil

10 Ba loolu amee Balag sànju ci
kaw Balaam, daldi fenqey loxoom.
Ci kaw loolu Balag ne Balaam:
«Móolu samay noon laa la wooye
woon, yaw defoo lu moy ñaanal
leena ñaanal, ba muy ñetti yoon nii!
11 Léegi nag, laggal ñibbi. Noon naa
la dinaa la teral bu baax, waaye mu
ngoog, Aji Sax jee la xañ teraanga.»
12 Balaam ne Balag: «Xanaa du sa
ndaw yi nga yebaloon ci man sax,
waxoon naa leen ne leen, 13 su ma
Balag joxoon këram ba mu fees ak
xaalis ak wurus sax, duma mana def
ci sama coobarey bopp, lenn lu baax
mbaa lu bon, lu tebbi ndigalu Yàlla
Aji Sax ji? Li Aji Sax ji wax rekk,
moom laay wax. 14 Léegi nag maa
ngi dellu ca saay bokk, waaye kaay,
ma xamal la li xeet wii di def saw
xeet, fan yu mujj ya.» 15 Ci kaw loolu
mu yékkati kàddug ñaanam, ne:

«Kàddug Balaam a ngi, doomu Bewor,
kàddug waa jiy boroom ngis,
16 kàddug kiy dégg waxi Yàlla,
kiy xame ca xam-xamu Aji Kawe ji,
Aji Man ji wonem peeñu, mu gis,
kiy daanu leer, te ay gëtam muriku.
17 Maa ngi koy gis, te du tey,
Maa ngi koy niir, te jubseegul;
biddiiw a feqe fa Yanqóoba,
yetu nguur a yékkatikoo fa Israyil,
daldi toj boppi Mowab,
toj kaaŋi mboolem askanu Set.
18 Edom, mu moom; Seyir, noonam, muy boroom;
Israyil def jaloore.
19 Fa Yanqóoba la buur di bawoo,
dem ñéddi ndesu dëkk ba.»

Balaam gis na mujug nooni Israyil

20 Ci kaw loolu Balaam geesu
réewum Amaleg, dellu yékki
kàddug ñaanam, ne:

«Amaleg moo sutu xeet, te sànku lay mujje.»

21 Mu teg ca geesu réewum Ke-
neen ña, yékkeeti kàddug ñaanam,
ne:
«Keneen ñee wér ab dëkkuwaay,
seenub tàgg a làqoo biir doj.
22 Waaye réewum Keneen gépp ay
xoyomu,
ba leen Asur di yóbbuji njaam.»
23 Mu dellooti yékki kàddug
ñaanam, ne:
«Wóoy kuy dund, keroog bu Yàlla
dogalee lii?
24 Ay gaal ay jóge tefesu Kitim,
néewalsi doole Asur, néewalsi
doole Eber.
Waaye ñoom it dañuy mujj sànku.»
25 Ci kaw loolu Balaam ñibbi am
réewam, Balag it demu yoonam.

25

Bànni Israyil bokkaale na ca réewum Mowab

1 Ci kaw loolu Israyil dale fa Sitim.
Mbooloo ma nag tàmbali di moy ak
jigéeni Mowab. 2 Jigéen ña di woo
mbooloo ma ca seen saraxi tuur ya,
mbooloo ma di lekk ak a sujjóotal
seeni tuur. 3 Israyil nag taqook
tuur ma ñuy wax Baal Pewor, ba
sànjum Aji Sax ji tàkkal Israyil.
4 Aji Sax ji ne Musaa: «Jàppal njiiti
mbooloo mi yépp, nga wékk leen
ci bant fi kanam Aji Sax ji, bëccëg
ndarakàmm, ngir sànjum Aji Sax ji
dëddu Israyil.» 5 Musaa ne àttekati
Israyil: «Na ku nekk ci yeen rey
nitam ñi taqook Baal Pewor.»
6 Ci biir loolu rekk, jenn waayu
bànni Israyil dikk, indaale senn
ndawas waa Majan ci biiri bokkam,
Musaa ak mbooloom Israyil mépp
di gis, fekk ñoom ñuy jooyoo fa
bunt xaymab ndaje ma. 7 Fineyas,
doomu Elasar, doomu sarxalkat ba
Aaróona, gis loolu, daldi jóge ca
mbooloo ma, jël ab xeej. 8 Mu
topp waayi Israyil ja ba ca biir néeg
ba, daldi leen boole bennub xeej,
ñoom ñaar, jam waayi Israyil ji, ba
jamaale ndaw si ci biir. Ba mu ko
defee mbas ma jotoona dal ca kaw
bànni Israyil daldi dakk. 9 Ña dee ca
mbas ma nag di ñaar fukki junneek
ñeent (24 000).
10 Ba loolu weesee Aji Sax ji wax
Musaa, ne ko: 11 «Fineyas, doomu
Elasar, doomu sarxalkat bi Aaróona,
moo moyale Israyil samam sànj,
ndax sama fiiraange gi mu ma fi-
irlee ci seen biir, ba faagaagaluma
bànni Israyil ci sama biir fiiraange.
12 Kon nag nee ko: Maa ngii di ko
baaxe sama kóllëreg jàmm, 13 mu
ñeel ko, mook askan wi koy wuutu,
te di kóllëreg carxal gu sax dàkk,
ndax moo fiire Yàllaam, ba jot bànni
Israyil.»
14 Waayi bànni Israyil ja ñu
jamoon, te boole kook ndawas Ma-
jan sa jam, mooy Simri doomu Salu.
Kilifag kër maamam la woon ca
Cimyoneen ña. 15 Ndawas Majan
sa ñu jam di Kosbi. Baayam Sur
doonoon kilifag kër maamam ca
giirug Majan ga mu bokk.
16 Ci kaw loolu Aji Sax ji wax
Musaa, ne ko: 17 «Noonooleen waa
Majan yii, te rey leen, 18 ndax ñoom
ñoo leen noonoo woon ba ñu leen
woree ca mbirum Pewor ma, ak
itam ca mbirum ndaw sa Kosbi, seen
mbokk may doomu kilifag Majan ja,
te ñu jam ko keroog bésu mbas,
ma sababoo ca mbirum Baal Pewor,
tuur ma.»

Israyil dégg na ab artoom balaa dugg Kanaan

(Saar 26—36)

Ñaareelu limeefu bànni Israyil taxaw na

19 Gannaaw ba mbas ma wéyee,

26

1 Aji Sax ji dafa wax Musaa, ak
Elasar doomu Aaróona sarxalkat ba,
ne leen: 2 «Waññleen mbooloom
bànni Israyil gépp, ngeen lim turi
góor ñépp, na ñu bokke seen këri
maam, dale ko ci ñi am ñaar fukki
at, jëm kaw, mboolem ñi xare war
ci bànni Israyil.» 3 Musaa ak Elasar
sarxalkat ba wax ak ñoom ca joori
Mowab, fa janook Yeriko ca wetu

dexu Yurdan; ñu ne leen 4 ñi dale
ci ñaar fukki at, jëm kaw lees di lim,
na ko Aji Sax ji sante Musaa. Lii moo
di limeefu nit ña soqikoo ci bànni
Israyil, ña génne woon Misra:

5 Ruben moo doon taawub Israyil.
Ñi askanoo ci Ruben ñoo di Anog
mi sos làngu Anogeen ñi, ak ñoom
Palu mi sos làngu Paluween ñi, 6 ak
ñoom Esron mi sos làngu Esroneen
ñi, ak ñoom Karmi mi sos làngu
Karmeen ñi. 7 Làngi Rubeneen ñaa
ngoogu, ña ñu leen limal di ñeent
fukki junneek ñett ak juróom ñaar
téeméer ak fanweer (43 730).

8 Palu moo meññ Elyab, 9 Elyab
meññ Nemwel ak Datan ak Abiram.
Datan ak Abiram ñooñii doonooni
njiit ca mbooloo ma, ñoo doon
diiŋat Musaa ak Aaróona. Ña nga
bokkoon ca gàngooru Kore, ba ñuy
diiŋat Aji Sax ji, 10 ba suuf sa xar,
boole leen ak Kore, wonn, keroog ba
gàngoor ga sànkoo, te sawara wa
lakk ñaar téeméeri nit ak juróom
fukk, ñu daldi doon firnde luy artoo.
11 Doomi Kore ya nag deewuñu ca.

12 Ñi askanoo ci Simeyon, ñook
seeni làng ñoo di ñoom Nemwel
mi sos làngu Nemweleen ñi, ak
ñoom Yamin mi sos làngu Yamineen
ñi, ak ñoom Yakin mi sos làngu
Yakineen ñi, 13 ak ñoom Sera mi
sos làngu Cerayeen ñi, ak ñoom
Sawul mi sos làngu Cawuleen ñi.
14 Làngi Cimyoneen ñaa ngoogu, di
ñaar fukki junneek ñaar ak ñaar
téeméer (22 200).

15 Ñi askanoo ci Gàdd, ñook seeni
làng ñoo di ñoom Cefon mi sos
làngu Cefoneen ñi, ak ñoom Agi
mi sos làngu Ageen ñi, ak ñoom
Suni mi sos làngu Cuneen ñi, 16 ak
ñoom Osni mi sos làngu Osneen ñi,
ak ñoom Eri mi sos làngu Ereen
ñi, 17 ak ñoom Arodd mi sos làngu
Aroddeen ñi, ak ñoom Areli mi
sos làngu Areleen ñi. 18 Làngi
Gàddeen ñaa ngoogu, ña ñu leen li-
mal di ñeent fukki junneek juróomi
téeméer (40 500).

19 Am na nag doomi Yuda yu ñuy
wax Er ak Onan. Waaye Er ak Onan
ña ca réewum Kanaan lañu faatoo.
20 Ñi askanoo ci Yuda, ñook seeni
làng ñoo di ñoom Sela mi sos làngu
Celaneen ñi, ak ñoom Peres mi sos
làngu Pereseen ñi, ak ñoom Sera mi
sos làngu Cerayeen ñi. 21 Ñi askanoo
ci Peres ñoo di ñoom Esron mi sos
làngu Esroneen ñi, ak ñoom Amul
mi sos làngu Amuleen ñi. 22 Làngi
Yudeen ñaa ngoogu, ña ñu leen
limal di juróom ñaar fukki junneek
juróom benn ak juróomi téeméer
(76 500).

23 Ñi askanoo ci Isaakar, ñook
seeni làng ñoo di Tola mi sos làngu
Toleen ñi, ak ñoom Puwa mi sos
làngu Puween ñi, 24 ak ñoom Yasub
mi sos làngu Yasubeen ñi, ak ñoom
Simron mi sos làngu Simroneen ñi.
25 Làngi Isaakar a ngoogu. Ña ñu
leen limal di juróom benn fukki
junneek ñeent ak ñetti téeméer
(64 300).

26 Ñi askanoo ci Sabulon, ñook
seeni làng ñoo di ñoom Seredd mi
sos làngu Sereddeen ñi, ak ñoom
Elon mi sos làngu Eloneen ñi, ak
ñoom Yaleel, mi sos làngu Yaleleen
ñi. 27 Làngi Sabuloneen ñaa ngoogu,
ña ñu leen limal di juróom benn
fukki junni ak juróomi téeméer
(60 500).

28 Ñi askanoo ci Yuusufa nag, ñook
seeni làng, ñoo soqikoo ci Manase
ak Efrayim. 29 Ñi soqikoo ci Manase
ñoo di ñoom Makir mi sos làngu
Makireen ñi. Makir moo jur Galàdd.
Ci Galàdd la làngu Galàddeen ñi so-
qikoo. 30 Ñii ñoo askanoo ci Galàdd:
Yeser mi sos làngu Yesereen ñi, ak
ñoom Eleg mi sos làngu Elegeen ñi,
31 ak Asriyel mi sos làngu Asriyeleen
ñi, ak Sikem mi sos làngu Sike-
meen ñi, 32 ak Semida mi sos làngu
Semideen ñi, ak Efer mi sos làngu
Efereen ñi. 33 Selofat doomu Efer
nag amuloon doom ju góor, xanaa
aw jigéen doŋŋ. Doomi Selofat yu
jigéen di Maala ak Nowa ak Ogla ak
Milka ak Tirca. 34 Làngi Manasee

ngoogu, ña ñu leen limal di juróom fukki junneek ñaar ak juróom ñaar téeméer (52 700).

35 Ñii nag ñoo askanoo ci Efrayim, ñook seeni làng: ñoom Sutela mi sos làngu Cuteleen ñi, ak ñoom Beker mi sos làngu Bekereen ñi, ak ñoom Taxan mi sos làngu Taxaneen ñi. 36 Ñii nag, askanu Sutela lañu: ñoom Eran, ak làngu Eraneen ñi mu sos. 37 Làngi Efrayim a ngoogu, ña ñu leen limal di fanweeri junneek ñaar ak juróomi téeméer (32 500).

Ñooñoo askanoo ci Yuusufa, ñook seeni làng.

38 Ñi askanoo ci Beñamin, ñook seeni làng ñoo di ñoom Bela mi sos làngu Belayeen ñi, ak ñoom Asbel mi sos làngu Asbeleen ñi, ak ñoom Ayram mi sos làngu Ayrameen ñi, 39 ak ñoom Sufam mi sos làngu Sufameen ñi, ak ñoom Ufam mi sos làngu Ufameen ñi. 40 Askanu Bela wi sosoo ci Àrd ak Naaman ñoo di làngu Àrdeen ñi, ak làngu Naameen ñi sëtoo ci Naaman. 41 Ñooñoo askanoo ci Beñamin, ñook seeni làng, ña ñu leen limal di ñeent fukki junneek juróom ak juróom benni téeméer (45 600).

42 Ñii nag ñoo askanoo ci Dan, ñook seeni làng: ñoom Suwam ak làngu Cuwameen ñi. Daneen ñaa ngoogu, na ñu lime seeni làng. 43 Mboolem làngi Cuwameen, ña ñu leen limal juróom benn fukki junneek ñeent la, ak ñeenti téeméer (64 400).

44 Ñi askanoo ci Aser, ñook seeni làng ñoo di ñoom Imna mi sos làngu Imneen ñi, ak ñoom Iswi mi sos làngu Isween ñi, ak ñoom Berya mi sos làngu Beryeen ñi. 45 Waa askanu Berya ñoo di ñoom Eber mi sos làngu Ebereen ñi, ak ñoom Malkiyel mi sos làngu Malkiyeleen ñi. 46 Doomu Aser ju jigéen nag moo di Sera. 47 Làngi Asereen ñaa ngoogu, ña ñu leen limal di juróom fukki junneek ñett ak ñeenti téeméer (53 400).

48 Ñi askanoo ci Neftali ñook seeni làng ñoo di ñoom Yàcceel, mi sos làngu Yaceleen ñi, ak ñoom Gunni mi sos làngu Guneen ñi, 49 ak ñoom Yeccer mi sos làngu Yeccereen ñi, ak ñoom Silem mi sos làngu Cilmeen ñi. 50 Neftaleen ñaa ngoogu, ñook seeni làng, ña ñu leen limal di ñeent fukki junneek juróom ak ñeenti téeméer (45 400).

51 Limeefu bànni Israyil a ngoogu, di juróom benni téeméeri junneek benn ak juróom ñaar téeméer ak fanweer (601 730).

Lu jëm ci séddaleb réew ma

52 Aji Sax ji nag wax Musaa, ne ko: 53 «Ñii lees di séddale réew mi, te na cér yi dëppook limu nit ñi: 54 làng gu gëna mag, na am cér bu gëna mag, làng gu gëna tuut, am cér bu gëna tuut, làng gu ci nekk, cér bi dëppook ab limam lees koy jox. 55 Ab tegoo bant doŋŋ lees di séddalee réew mi, te seen limu giiri maam ya ñu bokk, na dëppook seenub cér. 56 Ci kaw tegoo bant lees di dogale céru giir gu ñu bare séq, ak gu ñu néew séq.»

Ñaareelu limeefu Leween ñi taxaw na

57 Ñii nag lañu limal Leween ñi ak seeni làng: ñoom Gerson mi sos làngu Gersoneen ñi, ak ñoom Keyat mi sos làngu Keyateen ñi, ak ñoom Merari mi sos làngu Merareen ñi. 58 Ñii itam ci làngi Leween lañu: làngu Libneen ñi, ak làngu Ebroneen ñi, ak làngu Maaleen ñi, ak làngu Museen ñi, ak làngu Korayeen ñi. Keyat nag mooy maamu Amram; 59 soxnas Amram di Yokebedd doomu Lewi, ja juddoo Misra. Yokebedd am ak Amram Aaróona ak Musaa ak Maryaama, seenub jigéen. 60 Aaróona moo jur Nadab ak Abiyu ak Elasar ak Itamar. 61 Nadab ak Abiyu ña nga dee keroog ba ñu taalalee Aji Sax ji cuuraay lu warul. 62 Ña ñu limal Leween ñi nag ñaar fukki junneek ñett lañu (23 000), di mboolem góor ña am

weer, jëm kaw, te limaaleesu leen ak
bànni Israyil ga ca des, ndax joxeesu
leen ab cér ci biir bànni Israyil.

Tëj nañu limeef ya

63 Ñooñu lañu lim ci njiital Musaa
ak Elasar sarxalkat ba, ba ñu
tënkee limeefu bànni Israyil ca joori
Mowab, ga janook Yeriko, ca tàkkal
dexu Yurdan. 64 Ñooñu, kenn desul
ca seen biir, te bokkoon ca limeefu
bànni Israyil, ba Musaak Aaróona
sarxalkat ba jëkkoona tënke ca
màndiŋu Sinayi. 65 Ndax ci ñoom la
Aji Sax ji noon dee rekk lañuy def
ba jeex ca màndiŋ ma. Kenn desu
ca, ku dul Kaleb doomu Yefune, ak
Yosuwe doomu Nuun.

27

Lu jëm ci jigéen ñi ak seen céri suuf

1 Ci kaw loolu ay doomi Selofat yu
jigéen jóg. Seen baay Selofat, Efer
ay baayam, Efer, Galàdd ay baayam,
Galàdd, Makir ay baayam, Makir,
Manaseey baayam, Manase, Yuusu-
faay baayam. Jigéen ñooñu ñoo di
Maala ak Nowa ak Ogla ak Milka
ak Tirca. 2 Ñoo taxaw fa kanam
Musaa, ak Elasar sarxalkat ba, ak
njiit ya, ak mbooloo ma mépp, ca
bunt xaymab ndaje ma. Ñu ne:
3 «Sunu baay daa dee ca màndiŋ ma.
Moom nag bokkuloon ca gàngooru
Kore, ga daje woon ci kaw Aji Sax ji,
waaye bàkkaaru boppam a ko rey.
Bàyyiwul nag doom ju góor. 4 Waaye
lu tax ñu génne sunu turu baay
ci làngam gi mu bokk, ndax ñàkk
doom ju góor? Joxleen nu sunub cér
ci biir wàll wi sunu bokki baay yu
góor bokk ak sunu baay kay!»
5 Ci kaw loolu Musaa jébbal Aji
Sax ji, àtteb jigéen ña. 6 Aji Sax
ji wax Musaa ne ko: 7 «Li doomi
Selofat yi wax dëgg la. Danga leen
di jox kay, ab cér ci biir wàll, wi seen
baay bokk ak bokkam yu góor. Su
ko defee nga féetale leen seen céru
suufu baay.
8 «Te nga wax bànni Israyil,
ne leen: “Bu ku góor deeyee te
bàyyiwul doom ju góor, doomam
ju jigéen ngeen di jox céru suu-
fam. 9 Su amul doom ju jigéen nag,
góor ñi mu bokkal waajur ngeen
di jox céru suufam. 10 Su amul
góor gu mu bokkal waajur, góor ña
baayam bokkal waajur, ñoom ngeen
di jox céru suufam. 11 Su baayam
amul góor gu mu bokkal waajur,
mbokkam mu ko gëna jege ci biir
làngam, moom ngeen di jox céru
suufam. Kookooy donn cér ba. Na
loolu di dogalu yoon, ñeel bànni
Israyil, noonu ko Aji Sax ji sante
Musaa.”»

Yosuwe wuutu na Musaa

12 Gannaaw loolu Aji Sax ji ne
Musaa: «Yéegil ca kaw tundu
Abarim wee, nga séentu réew mi
ma jox bànni Israyil. 13 Boo ko
séentoo ba noppi, yaw itam dees
na la tërali ca say bokk, ni sa mag
Aaróona, 14 gannaaw yeena diiŋat
sama ndigal ca màndiŋu Ciin, fa
mbooloo ma jote woon ak man.
Yeena wormaalul sama sellnga ca
kanam mbooloo ma, ca ndox ma.
Mooy walum Meriba, (mu firi Jote
ba), ma woon ca Kades, ca màndiŋu
Ciin.»
15 Musaa nag wax Aji Sax ji, ne
ko: 16 «Aji Sax ji, yaw Yàlla mi
moom noowi bépp boroomu suux,
ngalla tabbal nit ku jiite mbooloo mi,
17 kuy xareji, jiite leen, délsi, jiite
leen, di leen yóbbu, di leen délloosi,
ba mbooloom Aji Sax ji baña mel
ni xar yu amul sàmm.» 18 Aji Sax
ji ne Musaa: «Jëlal Yosuwe doomu
Nuun. Nit la ku noowal biir nekk
ci moom. Nanga ko teg sa loxo,
sase ko noonu. 19 Taxawal ko fi
kanam Elasar sarxalkat bi, ci kanam
mbooloo mépp, te nga sas ko ci
seen kanam, 20 daldi koy sédd lenn
ci sa daraja, ngir mbooloom bànni
Israyil mépp déggal ko. 21 Ca Elasar
sarxalkat bi nag la war di dem, ngir
mu di ko seetal fi kanam Aji Sax ji, lu
Urim, jumtukaayu tegtal bi, feeñal.

Ci ndigalal Elasar nag lañuy génne,
te ci ndigalam it lañuy dellusee,
moom Yosuwe, ak mboolem bànni
Israyil giy ànd ak moom, mbooloo
mépp.»
22 Ba mu ko defee Musaa def na
ko Aji Sax ji sant. Mu ànd ak
Yosuwe, taxawal ko fa kanam Elasar
sarxalkat bi, ak mbooloo mépp.
23 Musaa nag teg Yosuwe ay loxoom,
daldi koy sas, na ko Aji Sax ji santaa-
nee, mu jottli.

28

Bés bu nekk laaj na ab sarax

1 Aji Sax ji waxati Musaa, ne ko:
2 «Santal bànni Israyil ne leen sama
sarax, sama ñam wi jëm ci sama
saraxi sawara ngir xetug jàmm, ñeel
ma, nañu farlu ci di ma ko indil
saa yu àppam jotee. 3 Nga waxleen
ne leen, lii moo di saraxu sawara
bi ñuy indil Aji Sax ji: xar yu góor
yu menn at yu mucc sikk, ñaar ci
bés bi, muy saraxu rendi-dóomal bi
war bés bu nekk. 4 Menn xar mi,
ngeen sarxal ko ci suba, ñaareel bi,
ngeen sarxal ko diggante ngoon ak
jant bu so. 5 Benn fukkeelu efab
sunguf su mucc ayib, di ñetti kilo,
mooy saraxu pepp bi xar mu nekk di
àndal, ñu tooyale ko walaatu xiinu
diwu segalu oliw, di liitar ak genn-
wàll. 6 Looloo di rendi-dóomal bi
war bés bu nekk, na ñu ko dogale
woon ca tundu Sinayi, ngir xetug
jàmm, muy saraxu sawara, ñeel Aji
Sax ji.
7 «Saraxu tuuram walaatu xiin
lay doon, di liitar ak genn-wàll ngir
xar mu ci nekk. Ci ëtt bu sell
bi lees di sotti saraxu tuuru bi,
naan gu diis googu, ñeel Aji Sax ji.
8 Ñaareelu xar mi, sarxal-leen ko
diggante ngoon ak jant bu so, mu
ànd ak saraxu peppam ak saraxu
tuuram niki ci suba, ngeen def ko
saraxu sawara ngir xetug jàmm,
ñeel Aji Sax ji.

Bésub Noflaay am na saraxam

9 «Bésub Noflaay nag ñaari xari
menn at yu mucc sikk lay doon,
ak saraxu peppam, biy ñaari fuk-
keeli efay sunguf su mucc ayib,
di juróom benni kilo, ñu tooyale
ko ag diw, te mu ànd ak saraxu
tuuram. 10 Loolooy saraxu rendi-
dóomalu bésub Noflaay, ci bésub
Noflaay bu nekk, te bokkewul ak
dóomal bi war bés bu nekk, te ànd
ak saraxu tuuram.

Terutel weer am na saraxam

11 «Te itam seen bési Terutel weer,
nangeen sarxe ab rendi-dóomal,
ñeel Aji Sax ji. Ñaari yëkk yu ndaw,
ak menn kuuy, ak juróom ñaari
xar yu góor yu menn at, te lu ci
nekk mucc sikk, 12 ak ñetti fukkeeli
efay sunguf su mucc ayib, di juróom
ñeenti kilo, muy saraxu pepp, ñu
tooyale ko ag diw, booleek yëkk wu
nekk, ak ñaari fukkeeli efay sunguf
su mucc ayib, di juróom benni kilo,
muy saraxu pepp, ñu tooyale ko ag
diw, booleek kuuy mi, 13 ak benn
fukkeelu efab sunguf su mucc ayib,
di ñetti kilo, muy saraxu pepp, ñu
tooyale ko ag diw, booleek xar mu ci
nekk. Saraxu rendi-dóomal la, ngir
xetug jàmm, di saraxu sawara, ñeel
Aji Sax ji.
14 «Ay saraxi tuuram genn-wàllu
xiinu biiñ la, di ñetti liitar ci yëkk
wu nekk, ak benn ñetteelub xiin, di
ñaari liitar ci kuuy mi, ak walaatu
xiin, di liitar ak genn-wàllu biiñ ci
xar mu ci nekk. Loolooy dóomalu
weer wi, weer wu ci nekk, ba weeri
at mi daj. 15 Ak itam bennub sikket,
mook saraxu tuuroom ngir saraxu
póotum bàkkaar, ñeel Aji Sax ji ci
bésub Terutel weer wi, te bokkewul
ak rendi-dóomal bi ñuy sarxe bés bu
nekk.

Bésub Mucc am na saraxam

16 «Weer wi jëkk ci at mi nag,
fukki fanam ak ñeent mooy bésub
Mucc bi, ñeel Aji Sax ji. 17 Ëllëg sa,
fukki fani weer woowu ak juróom,
di màggal; diiru juróom ñaari fan,
mburu mu amul lawiir lees cay lekk.
18 Bés bu jëkk boobu, woote bu
sell lees cay amal. Mboolem lees

baaxoo liggéey, deesu ko ci liggéey.
19 Nangeen ci def saraxu sawara,
mu dib rendi-dóomal, ñeel Aji Sax
ji: ñaari yëkk yu ndaw, ak menn
kuuy, ak juróom ñaari xari menn
at, te ngeen def lépp di lu mucc
sikk. 20 Yooyii ànd ak saraxu pep-
pam, di sunguf su mucc ayib, su ñu
tooyale ag diw, ñetti fukkeeli efay
sunguf, di juróom ñeenti kilo, ciw
yëkk, ñaari fukkeeli efay sunguf,
di juróom benni kilo, cim kuuy,
21 ak benn fukkeelu efab sunguf, di
ñetti kilo, ci mii xar, benn fukkeelu
efa, ca mee, ba juróom ñaari xar
yi daj, 22 ak benn sikketu póotum
bàkkaar ngir seen njotlaay. 23 Te
bokkewul ak rendi-dóomalu suba
si, rendi-dóomal boobu war bés
bu nekk. 24 Sarax yu mel noonu
ngeen di sarxal ci bés bi, ak seen
saraxu tuuru, diiru juróom ñaari
fan, muy ñamu saraxu sawara ngir
xetug jàmm, ñeel Aji Sax ji. Ci kaw
rendi-dóomal bi war bés bu nekk,
ci lees koy dolli. 25 Bésub juróom
ñaareel ba, seen bésub woote bu
sell lay doon. Mboolem lees baaxoo
liggéey, deesu ko ci liggéey.

Ngóob am na saraxam

26 «Bésub ndoortel meññeef ba
ngeen di sarxesi saraxu pepp mu
bees, ñeel Aji Sax ji, ci seen biir
màggalug Ayi bés nag, seen bésub
woote bu sell lay doon. Mboolem
lees baaxoo liggéey, deesu ko ci
liggéey. 27 Nangeen ci sarxal ab
rendi-dóomal, ngir xetug jàmm,
ñeel Aji Sax ji: ñaari yëkk yu ndaw,
ak menn kuuy, ak juróom ñaari
xari menn at. 28 Saraxu peppam
di sunguf su mucc ayib, su ñu
tooyale ag diw. Ñetti fukkeeli efay
sunguf, di juróom ñeenti kilo ci
yëkk wu nekk, ak ñaari fukkeeli efa,
di juróom benni kilo ci kuuy mi,
29 ak fukkeelub efa, di ñetti kilo,
ci mii xar, fukkeelub efa ca mee,
ba juróom ñaari xar yi daj, 30 ak
bennub sikket ngir seen njotlaay.
31 Sarxeleen loolu, te bumu bokke
ak rendi-dóomal bi war bés bu nekk
tey ànd ak saraxu peppam. Lu mucc
sikk nag ngeen di def sarax yooyii,
te ngeen defaale saraxi tuuram yi ci
war.

29

Bési liit yi laaj na sarax

1 «Bu loolu weesee, benn fanu
weeru juróom ñaareel, seen bésu
woote bu sell lay doon. Mboolem
lees baaxoo liggéey, deesu ko ci
liggéey. Bés la bu ngeen di yéenee
ag liit. 2 Sarxal-leen ci ab rendi-
dóomal ngir xetug jàmm, ñeel Aji
Sax ji: wenn yëkk wu ndaw, ak
menn kuuy, ak juróom ñaari xari
menn at, te lu ci nekk mucc sikk.
3 Saraxu peppam lay àndal, di sun-
guf su mucc ayib, su ñu tooyale
ag diw; ñetti fukkeeli efay sunguf,
di juróom ñeenti kilo ci yëkk wi,
ñaari fukkeeli efa, di juróom benni
kilo ci kuuy mi, 4 ak benn fuk-
keelu efab sunguf, di ñetti kilo ci
mii xar, benn fukkeelu efa ca mee,
ba juróom ñaari xar yi daj, 5 ak
benn sikketu póotum bàkkaar, ngir
seen njotlaay. 6 Bokkewul ak rendi-
dóomalu Terutel weer wu nekk,
mook saraxu peppam, bokkewul it
ak rendi-dóomal bi war bés bu nekk,
ak saraxu peppam, ak seen saraxi
tuur, ni ko yoon tërale. Dees koy
def ngir xetug jàmm, muy saraxu
sawara, ñeel Aji Sax ji.

Bésub Njotlaay laaj na sarax

7 «Fukki fanu juróom ñaareelu
weer woowu it, seen bésub woote
bu sell lay doon, te ngeen toroxlu
ci. Mboolem lees baaxoo liggéey,
deesu ko ci liggéey. 8 Sarxal-leen
ci ab rendi-dóomal, ñeel Aji Sax ji,
ngir xetug jàmm: wenn yëkk wu
ndaw, ak menn kuuy, ak juróom
ñaari xari menn at, te lu mucc sikk
ngeen di def lépp. 9 Saraxu peppam
lay àndal, di sunguf su mucc ayib
su ñu tooyale ag diw; ñetti fukkeeli
efay sunguf, di juróom ñeenti kilo
ci yëkk wi, ñaari fukkeeli efa, di
juróom benni kilo ci kuuy mi, 10 ak

benn fukkeelu efab sunguf, di ñetti
kilo ci mii xar, benn fukkeelu efa
ca mee, ba juróom ñaari xar yi daj,
11 ak benn sikketu póotum bàkkaar,
te du bokke ak póotum bàkkaaru
njotlaay gi, ak saraxu dóomal bi war
bés bu nekk, mook saraxu peppam,
ak seen saraxi tuur yi ci war.

Màggalu Mbaar yi laaj na sarax

12 «Fukki fan yaak juróom ci
juróom ñaareelu weer woowu itam,
seen bésu woote bu sell lay doon.
Mboolem lees baaxoo liggéey, deesu
ko ci liggéey. Amal-leen ci ag
màggal, ñeel Aji Sax ji, diiru juróom
ñaari fan, doore ko ca bés ba.
13 Nangeen ca sarxal ab rendi-
dóomal, muy saraxu sawara ngir
xetug jàmm, ñeel Aji Sax ji: fukki
yëkk yu ndaw ak ñett, ak ñaari
kuuy, ak fukk ak ñeenti xari menn
at, te lépp mucc sikk. 14 Seen saraxi
pepp di sunguf su mucc sikk su
ñu tooyale ag diw, ñetti fukkeeli
efay sunguf, di juróom ñeenti kilo
ci wenn yëkk wu nekk, ba fukki
yëkk yeek ñett daj; ñaari kuuy yi,
kuuy mu ci nekk, ñaari fukkeeli efay
sunguf, di juróom benni kilo, 15 ak
benn fukkeelu efab sunguf, di ñetti
kilo ci mii xar, benn fukkeelu efa ca
mee, ba fukki xar yeek ñeent daj,
16 ak benn sikketu póotum bàkkaar.
Bokkewul ak saraxu dóomal bi war
bés bu nekk, ak saraxu peppam si
muy àndal, ak saraxu tuuram.

17 «Bésub ñaareel ba: fukki yëkk
yu ndaw ak ñaar; ak ñaari kuuy,
ak fukk ak ñeenti xari menn at, te
lépp mucc sikk. 18 Te seen saraxi
pepp, ak seen saraxi tuur yay ànd ak
yëkk ya, mbaa kuuy ya, mbaa xar
ya, na dayo ya dëppoo ak li yoon
tëral. 19 Dees na ca teg benn sikketu
póotum bàkkaar, te du bokke ak
saraxu dóomal bi war bés bu nekk,
mook saraxu peppam ak seen saraxi
tuur.

20 «Bésub ñetteel ba: fukki yëkk
yu ndaw ak benn, ak ñaari kuuy,
ak fukk ak ñeenti xari menn at, te
lépp mucc sikk. 21 Te seen saraxi
pepp, ak seen saraxi tuur yay ànd ak
yëkk ya, mbaa kuuy ya, mbaa xar
ya, na dayo ya dëppoo ak li yoon
tëral. 22 Dees na ca teg benn sikketu
póotum bàkkaar, te du bokke ak
saraxu dóomal bi war bés bu nekk,
mook saraxu peppam ak saraxu tu-
uram.

23 «Bésub ñeenteel ba: fukki
yëkk, ak ñaari kuuy, ak fukk ak
ñeenti xari menn at, te lépp mucc
sikk. 24 Te seen saraxi pepp, ak
seen saraxi tuur yay ànd ak yëkk ya,
mbaa kuuy ya, mbaa xar ya, na dayo
ya dëppoo ak li yoon tëral. 25 Dees
na ca teg benn sikketu póotum
bàkkaar, te du bokke ak saraxu
dóomal bi war bés bu nekk, mook
saraxu peppam ak saraxu tuuram.

26 «Bésub juróomeel ba: juróom
ñeenti yëkk, ak ñaari kuuy, ak fukk
ak ñeenti xari menn at, te lépp
mucc sikk. 27 Te seen saraxi pepp,
ak seen saraxi tuur yay ànd ak
yëkk ya, mbaa kuuy ya, mbaa xar
ya, na dayo ya dëppoo ak li yoon
tëral. 28 Dees na ca teg benn sikketu
póotum bàkkaar, te du bokke ak
saraxu dóomal bi war bés bu nekk,
mook saraxu peppam ak saraxu tu-
uram.

29 «Bésub juróom benneel ba:
juróom ñetti yëkk, ak ñaari kuuy,
ak fukki ak ñeenti xari menn at, te
lépp mucc sikk. 30 Te seen saraxi
pepp, ak seen saraxi tuur yay ànd ak
yëkk ya, mbaa kuuy ya, mbaa xar
ya, na dayo ya dëppoo ak li yoon
tëral. 31 Dees na ca teg benn sikketu
póotum bàkkaar, te du bokke ak
saraxu dóomal bi war bés bu nekk,
mook saraxu peppam ak saraxu tu-
uram.

32 «Bésub juróom ñaareel ba:
juróom ñaari yëkk, ak ñaari kuuy,
ak fukk ak ñeenti xari menn at, te
lépp mucc sikk. 33 Te seen saraxi
pepp, ak seen saraxi tuur yay ànd ak
yëkk ya, mbaa kuuy ya, mbaa xar
ya, na dayo ya dëppoo ak li yoon
tëral. 34 Dees na ca teg benn sikketu
póotum bàkkaar, te du bokke ak
saraxu dóomal bi war bés bu nekk,

mook saraxu peppam, ak saraxu
tuuram.
35 «Bésub juróom ñetteel ba seen
bésub ndaje lay doon. Mboolem
lees baaxoo liggéey, deesu ko ci
liggéey. 36 Nangeen ci sarxal ab
rendi-dóomal, muy saraxu sawara
ngir xetug jàmm, ñeel Aji Sax ji:
wenn yëkk, ak menn kuuy, ak
juróom ñaari xari menn at, te lépp
mucc sikk. 37 Te seen saraxi pepp,
ak seen saraxi tuur yay ànd ak
yëkk ya, mbaa kuuy ya, mbaa xar
ya, na dayo ya dëppoo ak li yoon
tëral. 38 Dees na ca teg benn sikketu
póotum bàkkaar, te du bokke ak
saraxu dóomal bi war bés bu nekk,
mook saraxu peppam, ak saraxu
tuuram.
39 «Yooyu sarax ngeen di def, ñeel
Aji Sax ji, ci seen bési màggal, te du
bokke ak seen sarax yi ngeen xasal
seen bopp, ak seen saraxi yéene, ak
seen saraxi dóomali bés bu nekk, ak
seen saraxi pepp ak seen saraxi tuur,
ak seen saraxi canti biir jàmm.»

30

1 Ba mu ko defee Musaa àgge
bànni Israyil mboolem la ko Aji Sax
ji sant.

Yoon wi sàrtal na lu nit ki xasal boppam

2 Ci kaw loolu Musaa wax ak kili-
fay giiri bànni Israyil, ne leen: «Lii
moo di ndigal li Aji Sax ji dénkaane:
3 «Góor gu xasal Aji Sax ji aw xas,
mbaa mu giñ ngir dogu gu mu te-
gool boppam, bumu tebbi kàddoom.
Noonee ko làmmiñam tudde, na ko
ni defe ba mu mat sëkk.
4 «Te jigéen ju xasal Aji Sax ji
aw xas, ngir dogu gu mu dogu, te
fekk ko di ndaw ca biir kër baayam
ba tey, 5 su baay ba déggee xasu
ndaw sa, ak dogu ga mu tegool
boppam, te waxu ca doomam dara,
su boobaa mboolem xasi ndaw sa
day sax, te mboolem dogu gu mu
doguloon boppam day sax. 6 Waaye
su ko baayam aayee, ca bés ba mu
ca déggee, su boobaa mboolem xasi
ndaw si, ak mboolem dogu ya mu
doguloon boppam, du sax, te Aji Sax
jee koy jéggal, ndax baayam aaye
woon na ko.

7 «Su fekkee ne ndaw si dafa am
jëkkër gannaaw kàdduy xas yu ko
topp, mbaa kàddug rëccle, gu mu
tegool boppam, 8 su ko jëkkër ja
déggee, te bés ba mu ko déggee,
waxu ko ca dara, su boobaa xasi
ndaw si day sax, te kàdduy dogu
ya mu tegooloon boppam day sax.
9 Waaye su fekkee ne ca bés ba ko
jëkkër ja déggee, ca la ko aaye,
su boobaa jëkkër ja neenal na xas
wa toppoon ndaw si, mbaa kàddug
rëccle ga mu tegooloon boppam, te
Aji Sax jee koy jéggal.

10 «Su dee kàddug xas gu jibe ci ku
jëkkëram faatu, mbaa ku ñu baal,
mboolem lu mu tegooloon boppam
day sax.

11 «Su fekkee ne ci biir kër
jëkkëram la nit ki xase, mbaa mu
dogul fa boppam ab dogu, ci kaw
ngiñ, 12 jëkkër ji dégg ci, te waxu
ko dara, aayewu ko, su boobaa
mboolem xasi ndaw si day sax,
te mboolem dogu bu ndaw si te-
gooloon boppam, day sax. 13 Su
wéree nag ne jëkkër ji neenal na
kàdduy jabaram yooyu, ca bés ba
mu ko déggee, su boobaa lépp lu
làmmiñu ndaw si tuddoon, jëme
ci kàdduy xasam, mbaa kàddu gu
mu tegooloon boppam, lenn du ci
sax. Jëkkëram a ko neenal, te Aji
Sax jee koy jéggal. 14 Mboolem
aw xas nag, ak mboolem ngiñ lu
ku jigéen ki dogoo, te jublu ci ag
toroxlu, jëkkëram moo koy saxal,
jëkkëram moo koy neenal. 15 Su
jëkkër ji noppee ba noppi, waxu
ko dara ca bés ba, ba ca ëllëg sa,
su boobaa mboolem kàdduy xasi
jabaram, mbaa mboolem kàdduy
dogu yu toppoon jabaram, jëkkër jee
ko saxal, ndax moo ko waxul dara
ca bés ba mu ko déggee. 16 Ndegam
nag jëkkër ji, beneen bés, gannaaw
ba mu déggee kàdduy jabaram, la
doora àddu ngir neenal wax ja,

su boobaa mooy gàddu bàkkaaru
jabaram.»
17 Yooyu dogali yoon la Aji Sax
ji dénk Musaa, ci diggante nit ak
jabaram, ak diggante baay ak doom
ju jigéen, ba muy ndaw te nekk kër
baayam.

31

Israyil duma na Majan

1 Aji Sax ji waxati Musaa, ne ko:
2 «Fexeel ba feyul bànni Israyil ci
waa Majan*. Gannaaw loolu dees na
la yóbbu, tëral la fa say bokk.»
3 Musaa daldi wax ak mbooloo
ma, ne leen: «Na ñenn ci yeen
gànnaayu, waajal xare, te dal ci kaw
waa Majan, ba feyul Aji Sax ji. 4 Gii
giir, junni, gee giir junni, ba giiri
Israyil yépp daj, ngeen yebal leen ñu
xareji.»
5 Ba mu ko defee ñu tànne ca
gàngoori Israyil, junniy góor jóge
ci giir gu nekk, ñuy fukki jun-
neek ñaari (12 000) xarekat yu
gànnaayu. 6 Musaa nag yebal
leen, junni jóge ci giir gu nekk,
ñu xareji. Ñoom ak sarxalkat bi
Fineyas doomu Elasar, ñoo xareji,
yóbbaale jumtukaay yu sell yaak
liiti xare ya. 7 Ñu xareek Majan, na
ko Aji Sax ji sante Musaa, ba rey
góor ñépp, 8 reyaale buuri Majan,
Ewi ak Rekem ak Sur ak Ur ak Reba,
juróomi buuri Majan ya. Balaam
doomu Bewor it, ñu reye ko saamar.
9 Ba loolu amee bànni Israyil jàpp
jigéeni Majan, ak seeni tuut-tànk,
ak seen jur gépp, gu gudd ak gu
gàtt, seen alal jépp, ñu sëxëtoo
ko. 10 Seen dëkk yépp ak seeni
dëkkuwaay, ak seen dal yépp, ñu
lakk. 11 Ba mu ko defee ñu jël
mboolem la ñu sëxëtoo, mboolem la
ñu ca jàppe, nit ñaak jur ga. 12 Ñu
daldi yóbbu ca Musaa ak Elasar
sarxalkat ba, ak mbooloom bànni
Israyil, ña ñu jàppe ca xare ba, ak
la ñu ca jàppe, ak la ñu sëxëtoo.
Ñu indi lépp ca seen dal ba ca joori
Mowab, fa janook Yeriko, te dendeek
dexu Yurdan.
13 Ci kaw loolu Musaa ak Elasar
sarxalkat ba ànd ak mboolem nji-
iti mbooloo ma, ñu génn dal ba,
gatandu leen ca biti. 14 Musaa
nag sànju ca kaw kilifay xare ya,
muy kilifay kuréli junni yaak kil-
ifay kuréli téeméer, ya jóge xare.
15 Musaa ne leen: «Kon jigéeni
Majan ñépp ngeen bàyyi, ñu dund!
16 Xanaa du ñoom ñoo dëdduloo
woon bànni Israyil Aji Sax ji, ci
ndigalal Balaam, ca mbir ma woon
ca Pewor, ba tax mbas ma dikkal
mbooloom Aji Sax ji? 17 Kon nag
reyleen lépp luy góor ci tuut-tànk yi,
mboolem lu ciy jigéen ju xam lalu
góor it, rey leen, 18 mboolem lu ciy
jigéen ju ndaw, te xamul lalu góor,
ngeen bàyyi mu dund, ñeel leen.
19 «Te yeen nag, dal-leen ci biti,
buleen dugg ci biir dal bi diiru
juróom ñaari fan, mboolem ñi rey
ak mboolem ñi laal ku ñu rey.
Nangeen setlu bésub ñetteel ba, ak
bésub juróom ñaareel ba, yeen ak
ñi ngeen jàpp. 20 Te itam lépp luy
yére, ak bépp jumtukaayu der, ak
lépp lees defare kawari bëy, ak bépp
jumtukaayu bant, nangeen ko setal.»
21 Ba mu ko defee Elasar sarx-
alkat ba wax ak ña xareji woon,
ne leen: «Lii moo di dogalu yoon,
bi Aji Sax ji dénk Musaa: 22 Luy
wurus ak xaalis ak xànjar, ak weñ
gu ñuul, ak weñ gu weex, ak be-
teex, 23 mboolem lu dul lakk, rekk,
nangeen ko laalale sawara, mu set.
Ndoxum setlu mi it, warees na koo
dellu setale yooyii. Waaye mboolem
luy lakk, ci ndoxum setal mi doŋŋ
lees koy dugal, ngir mu set. 24 Bésub
juróom ñaareel ba, fóotleen seeni
yére, daldi set. Gannaaw loolu man
ngeena duggsi ci dal bi.»

Lu jëm ci séddaleb alalu waa Majan

25 Aji Sax ji waxati Musaa ne ko:
26 «Yaw ak Elasar sarxalkat bi, ak
ñi jiite seeni kër maam ci mbooloo

* **31:2** 31.2 Seetal ci 25.16-19.

mi, waññleen alal ji ñu nangoo xare,
nit aku jur. 27 Xaajleen sëxëtoo mi
ñaar, te ngeen séddale ko diggante
xarekat ya xareji woon, ak mbooloo
mi ci des yépp. 28 Te ngeen sàkkal
Aji Sax ji, ci céru xarekat ya xareji
woon, ab galag bu yemook benn
bopp ci juróomi téeméer (500) yu
nekk, ci aw nit, mbaa ay nag, mbaa
ay mbaam, mbaa ay gàtt. 29 Ci céru
xarekat yi ngeen koy sàkke, jox ko
Elasar sarxalkat bi, muy jooxeb Aji
Sax ji. 30 Céru bànni Israyil bi ci
des, nangeen ci sàkk benn ci juróom
fukk yu nekk (50), ci aw nit, mbaa
ay nag, mbaa ay mbaam, mbaa ay
gàtt, mbaa gépp jur, te ngeen jox
ko Leween ñi dénkoo dénkaaney
màkkaanu Aji Sax ji.»

31 Ba loolu amee Musaa ak Elasar
sarxalkat bi defe ko noonee ko Aji
Sax ji sante Musaa. 32 La des ca alalu
sëxëtoo, ja ña xareji woon indaale,
gannaaw ba ñu ca génnee yooyu,
nii la tollu: gàtt yi, juróom benni
téeméeri junneek juróom ñaar fukk
ak juróom (675 000); 33 nag yi,
juróom ñaar fukki junneek ñaar
(72 000); 34 mbaam yi, juróom benn
fukki junneek benn (61 000), 35 aw
nit, fanweeri junniy jigéen ñu xamul
lalu góor (30 000).

36 Genn-wàll giy céru nit ña
xareji woon, nii la tëdde: gàtt yi,
ñetti téeméeri junneek fanweer ak
juróom ñaar ak juróomi téeméer
(337 500), 37 galagu Aji Sax ji génne
ci gàtt yi, di juróom benni téeméer
ak juróom ñaar fukk ak juróom
(675); 38 nag yi, fanweeri junneek
juróom benn (36 000), galagu Aji
Sax ji génne ci, di juróom ñaar
fukk ak ñaar (72); 39 mbaam yi,
fanweeri junneek juróomi téeméer
(30 500), galagu Aji Sax ji génne
ci, di juróom benn fukk ak benn
(61); 40 aw nit, fukki junneek juróom
benn (16 000), galagu Aji Sax ji
génne ci, di fanweeri bopp ak ñaar
(32). 41 Ba mu ko defee Musaa jox
galag ba Elasar sarxalkat ba, muy
jooxeb Aji Sax ji, na ko Aji Sax ji
sante Musaa.

42 Genn-wàll giy céru bànni Is-
rayil, ba Musaa teqale ak cérub ña
xareji woon, 43 te muy céru mbooloo
ma, ci wàllu gàtt yi, ñetti téeméeri
junneek fanweer ak juróom ñaar ak
juróomi téeméer (337 500) la; 44 nag
yi di fanweeri junneek juróom benn
(36 000); 45 mbaam yi, fanweeri
junneek juróomi téeméer (30 500);
46 aw nit, fukki junneek juróom
benn (16 000). 47 Musaa daldi sàkk
ci céru bànni Israyil boobu, benn ci
juróom fukk yu nekk. Musaa jox
loola Leween ñi dénkoo dénkaaney
màkkaanu Aji Sax ji, noonee ko ko
Aji Sax ji sante woon.

Kilifay xare ya jëfe nañu ngor

48 Ba loolu amee njiiti gàngooru
xarekat ya, kilifay kuréli junni yaak
kilifay kuréli téeméer ya, ñoom
ñépp dem ca Musaa. 49 Ñu ne
Musaa: «Sang bi, nun de, waññ
nanu xarekat yi ci sunu kilifteef,
waaye kenn wuutewu ci. 50 Moo
tax nu indi jooxeb Aji Sax ji, ku
nekk ak la nga muurloo, ci gànjari
wurus; lami përëg, ak takkub jara,
ak jaaroy torlukaay, ak jaaroy nopp,
aki caq. Noo ko def sunu njotlaayal
bakkan, fi kanam Aji Sax ji.»

51 Musaa ak Elasar sarxalkat ba
nangoo wurus wa ca ñoom, lépp di
takkaay yu ñu tëgg. 52 Mboolem
wurusu jooxe, wi ñu jooxeel Aji Sax
ji, di fukk ak juróom benni jun-
niy siikal ak juróom ñaar téeméer
ak juróom fukk (16 750), yemook
barigo ak juróom ñaar fukki kilo
(170), te bawoo ci kilifay kuréli
junni yaak kilifay kuréli téeméer ya.
53 Xarekati gàngoor ga ñoom, dañoo
féetewoo la ñu sëxëtoo. 54 Musaa
ak Elasar sarxalkat ba nag jële wu-
rus wa ca kilifay kuréli junni yaak
kuréli téeméer ya. Ñu yóbbu ko ca
biir xaymab ndaje ma, muy seedeel
bànni Israyil fi kanam Aji Sax ji.

32

Ay giir des na penkub Yurdan

1 Jur gu ne gàññ, bare lool, la
Rubeneen ñi ak Gàddeen ñi amoon.
Ñu xoolaat diiwaanu Yaser ak dii-
waanu Galàdd, gisuñu lu moy àll bu
neexa yareg jur.
2 Ba mu ko defee Gàddeen ñaak
Rubeneen ña dikk, wax ak Musaa
ak Elasar sarxalkat ba, ak kilifay
mbooloo ma. Ñu ne leen: 3 «Gox
yii di Atarot, ak Dibon, ak Yaser, ak
Nimra, ak Esbon, ak Elale, ak Se-
bam, ak Nebo, ak Bewon, 4 mboolem
réew mii Aji Sax ji daan fi kanam
mbooloom Israyil de, réew mu ne-
exa yareg jur la, te nun, sang bi,
boroomi jur lanu.» 5 Ñu teg ca ne:
«Kon nag ngalla sang bi, baaxe nu
réew mii, muy sunub cér, te nga bañ
noo jàlle dexu Yurdan.»
6 Musaa ne Gàddeen ñaak
Rubeneen ña: «Xanaa seeni bokk
duñu xareji, yeen ngeen toog fii?
7 Dangeena nara yoqiloo bànni
Israyil, ba tere leena jàlli ca réew,
ma leen Aji Sax ji jox? 8 Lu mel nii
de, la seeni baay defoon ba ma leen
yebalee, ñu jóge Kades Barneya,
ngir yëri réew ma. 9 Dañoo dem
ba àgg xuru Eskol, ba gis réew ma,
doora délsi, di yoqiloo bànni Israyil,
ngir ñu baña duggi ca réew, ma
leen Aji Sax ji joxoon. 10 Sànjum
Aji Sax ji tàng na bésub keroog, ba
mu giñ, ne: 11 “Kenn du gis mukk
réew ma ma giñaloon Ibraayma
ak Isaaxa ak Yanqóoba, ci góor ñi
jóge Misra te am ñaar fukki at, jëm
kaw, gannaaw mataluñu kóolute ci
man. 12 Xanaa Kaleb doomu Yefune,
Keneseen bi, ak Yosuwe doomu
Nuun, ndax ñoo matal kóolute ci
Aji Sax ji.” 13 Ba loolu amee sànjum
Aji Sax ji tàkkal Israyil, mu wërloo
leen ca màndiŋ ma diiru ñeent
fukki at, ba mboolem maas googa
defoon lu Aji Sax ji ñaawlu, ñépp
jeex tàkk. 14 Yeen nag defuleen lu
moy jóg wuutu seeni baay, njurum
bàkkaarkat yi ngeen doon, di xamb
sànjum Aji Sax, ji tàkkal bànni
Israyil? 15 Su ngeen ko dëddoo
it, day dellu wacc bànni Israyil ci
màndiŋ mi rekk, ngeen daldi sànklu
mii mbooloo mépp.»
16 Ba loolu weesee, ñu dikkaat, ne
ko: «Ay gétt lanu bëgga sàkk fii
ngir sunuy gàtt, aki dëkk ngir sunuy
njaboot. 17 Waaye nun kay danuy
daldi gànnaayu, jiitu bànni Israyil,
ba keroog ñu leen yóbboo ca seen
suuf. Sunu njaboot a nuy xaare fii,
biir dëkk yu tata wër, ngir ñu mucc
ci waa réew mi. 18 Dunu dellu mukk
sunuy kër, ba keroog bànni Israyil di
séddu, ku ci nekk jot céru suufam.
19 Waaye nun dunu bokk ak ñoom
ab céru suuf ca wàllaa dexu Yurdan,
ak la ca topp, ndax day fekk nu jot
sunu céru suuf, ci wet gii féete dexu
Yurdan penku.»
20 Musaa ne leen: «Su ngeen ko
defee noonu, gànnaayu fi kanam
Aji Sax ji ngir xareji, 21 su seen
mboolem boroomi gànnaay jàllee
dexu Yurdan fi kanam Aji Sax ji,
ba keroog mu dàqee ay noonam,
22 ba réew ma nangul Aji Sax ji,
su boobaa déy, sañ ngeena délsi, te
wàccoo ngeen ak Aji Sax ji, wàccoo
ak bànni Israyil, te su boobaa it réew
mii ñeel leen, di seen moomeel fi
kanam Aji Sax ji. 23 Waaye su ngeen
jëfewul noonu kat, yeena moy Aji
Sax ji, te xamleen ne seenug moy
dina leen dab. 24 Kon nag sàkkleen
ay dëkk ngir seeni njaboot, aki gétt
ngir seeni gàtt, waaye li ngeen dige
daal, defleen ko.»
25 Ba loolu amee Gàddeen ñaak
Rubeneen ña ne Musaa: «Sang bi,
noonu nga ko santaanee, ni lanu koy
defe. 26 Sunuy goneek sunuy jabar,
ak sunuy gàtt, ak sunu jur gépp fii ci
dëkki Galàdd lay des. 27 Waaye nun,
mboolem ñi yor ngànnaay danuy
jàll dex gi fi kanam Aji Sax ji, ngir
xareji ni nga ko waxe, sang bi.»
28 Musaa nag santaane ci seen
mbir ca Elasar sarxalkat ba, ak
Yosuwe doomu Nuun, ak kilifay
bànni Israyil, ya jiite seeni kër
maam. 29 Musaa ne leen: «Su

Rubeneen ñeek Gàddeen ñi àndeek
yeen, ñoom ñépp gànnaayu ngir
xareji fi kanam Aji Sax ji, ba
réew ma nangul leen, nangeen
leen jox réewum Galàdd, muy seen
moomeel. 30 Waaye su ñu àndul
ak yeen, gànnaayu jàll, ci seen biir
lañuy séddu suuf, ca biir réewum
Kanaan.»
31 Ba loolu amee Gàddeen ña ak
Rubeneen ña dellu ne: «Sang bi,
li nu Aji Sax ji wax rekk lanuy
def. 32 Nooy gànnaayu jàlli réewum
Kanaan fi kanam Aji Sax ji, waaye
nun, cér bi nuy moom, wàllu dexu
Yurdan wii lay doon.»
33 Musaa nag tudde cér yii, askanu
Gàdd, ak askanu Ruben, ak genn-
wàllu giirug Manase doomu Yu-
usufa: nguurug Siwon buurub
Amoreen ñi la leen jox, ak nguurug
Og buuru Basan, réew ma mépp,
boole ca dëkk yu mag ya, ak àll
ya ko wër. 34 Ba mu ko defee
Gàddeen ña tabax Dibon ak Atarot
ak Arower, 35 ak Aterot Sofan, ak
Yaser ak Yogbowa, 36 ak Bet Nimra,
ak Bet Aran, lépp di dëkk yu tata
wër. Ñu sàkkaale ay wurmbal ngir
seeni gàtt. 37 Rubeneen ña it tabax
Esbon ak Elale ak Kiryaatayim, 38 ak
Nebo, ak Baal Mewon, lenn ca turi
dëkk ya soppiku, ak Sibma. Ñu
tudde dëkk yooyu ñu tabaxaat, seen
turi bopp.
39 Ci kaw loolu ñi askanoo ci Makir
doomu Manase, songi bëj-gànnaaru
Galàdd, nangu ko, dàqe fa Amoreen
ña. 40 Ba mu ko defee Musaa jox
Galàdd, askanu Makir, ñu dëkke.
41 Ci biir loolu askanu Yayir, mi
askanoo ci Manase, dem nanguji
yeneen dëkki Galàdd yu ndaw. Ñu
tudde leen Awot Yayir. 42 Noba it
nanguji Kenat ak dëkk ya ko wër,
daldi tudde gox ba boppam, muy
Noba.

33

Limees na yooni tukkiy Israyil

1 Lii moo di doxi bànni Israyil,
ba ñu génnee réewum Misra, def
seeni gàngoor, ca njiital Musaa ak
Aaróona. 2 Musaa moo bind seeni
dalukaay ak seen yoon ya ñu jaare,
ci ndigalal Aji Sax ji. Lii moo di seeni
jaar-jaar, ak seeni dalukaay:
3 Fa Ramses lañu bàyyikoo, fukki
fan ak juróomu weer wi jëkk ci at
mi. Keroog bés ba topp ca bésub
Mucc ba, ca la bànni Israyil daagu,
génn, waa Misra gépp di gis. 4 Booba
waa Misraa ngay rob ña Aji Sax ji
fàdd ca ñoom, néewi mboolem seen
taaw ya. Aji Sax jee mbugale noonu
seen yàlla ya.
5 Bànni Israyil nag jóge Ramses,
dali Sukkóot. 6 Ñu jóge Sukkóot,
dali Etam ga ca catu màndiŋ ma.
7 Ba ñu bàyyikoo Etam, dañoo wal-
batiku ba Pi Axirot ga janook Baal
Cefon, daldi dal fa kanam Migadol.
8 Ñu jóge Pi Axirot, jàll géej ga, wuti
màndiŋ ma. Dox nañu yoonu ñetti
fan ca biir màndiŋu Etam, doora
dal Maara. 9 Ñu jóge Maara, dem
ba Elim, Elim ga ca fukki bëti ndox
yaak ñaar, ak juróom ñaar fukki
garabi tàndarma ya. Ñu dal foofa.
10 Ba ñu jógee Elim, fa feggook géeju
Barax ya la ñu dali. 11 Ñu bawoo
géeju Barax ya, dali ca màndiŋu
Ciin, 12 bawooti màndiŋu Ciin, dali
Dofka, 13 bawooti Dofka, dali Alus.
14 Ba ñu bàyyikoo Alus, Refidim
lañu dali. Foofa nag mbooloo ma
amuñu fa ndox mu ñu naan. 15 Ñu
bàyyikoo Refidim, dali ca màndiŋu
Sinayi, 16 bàyyikoo màndiŋu Sinayi,
dali Kibbrot Taawa, 17 bàyyikooti
Kibbrot Taawa, dali Aserot. 18 Ba ñu
jógee Aserot, Ritma lañu dali. 19 Ñu
jóge Ritma, dali Rimon Peres, 20 jóge
Rimon Peres, dali Libna, 21 jógeeti
Libna, dali Risa. 22 Ba ñu bawoo
Risa, Keyelata lañu dali. 23 Ñu
bawoo Keyelata, dali tundu Sefer,
24 bawoo tundu Sefer, dali Arada,
25 bawooti Arada, dali Makeyelot.
26 Naka lañu bàyyikoo Makeyelot,
dali Tayat, 27 bàyyikoo Tayat, dali
Tera, 28 bàyyikooti Tera, dali Mitka.
29 Ba ñu jógee Mitka, Asmona lañu

dali. 30 Ñu jóge Asmona, dali
Moserot; 31 jóge Moserot, dali Bene
Yaakan, 32 jógeeti Bene Yaakan,
dali Xor Gitgaat. 33 Ba ñu ba-
woo Xor Gitgaat, Yotbata lañu dali.
34 Ñu bawoo Yotbata, dali Abrona,
35 bawoo Abrona, dali Esiyon Geber,
36 bawooti Esiyon Geber, dali Kades
ca màndiŋu Ciin. 37 Ba ñu bàyyikoo
Kades, ca tundu Or wa digalook
réewum Edom lañu dali.

38 Ba mu ko defee Aaróona sarx-
alkat ba yéeg ca kaw tundu Or,
ci ndigalal Aji Sax ji. Mu daldi
faatu foofa, ca ñeent fukkeelu
at ma, gannaaw ba bànni Israyil
génnee réewum Misra, yemook
benn fanu juróomeelu weeru at ma.
39 Aaróona mu ngi woon ci téeméeri
atam, ak ñaar fukk at ñett (123) ba
mu faatoo ca kaw tundu Or. 40 Ci
kaw loolu Kanaaneen ba, buurub
Arat, ba dëkke woon bëj-saalumu
réewum Kanaan, daldi yég ne bànni
Israyil a ngay dikk.

41 Ba ñu jógee tundu Or, Calmona
lañu dali. 42 Ñu jóge Calmona, dali
Punon, 43 jóge Punon, dali Obot,
44 jógeeti Obot, dali Yee Abarim, ga
digalook réewum Mowab. 45 Ba ñu
jógee Yee Abarim, Dibon Gàdd lañu
dali. 46 Ñu jóge Dibon Gàdd, dali
Almon Diblatayim, 47 jógeeti Almon
Diblatayim, dali ca tundi Abarim,
janook tundu Nebo. 48 Ba ñu bawoo
tundi Abarim, ca joori Mowab lañu
dali, ca wetu dexu Yurdan, janook
Yeriko. 49 Wetu dexu Yurdan, ga ca
diggante Bet Yesimot ak Abel Sitim,
ca joori Mowab, fa lañu dale.

Ndigali xare jib na

50 Ba loolu amee Aji Sax ji waxati
ak Musaa ca joori Mowab, ca wetu
dexu Yurdan, ga janook Yeriko. Mu
ne ko: 51 «Waxal bànni Israyil
ne leen: Bu ngeen jàllee dexu
Yurdan, ba dugg réewum Kanaan,
52 nangeen dàq waa réew mépp,
nangeen yàqte seen mboolem tuur
yu ñu yett, te seen mboolem jëmm
yu ñu móol, yàqteleen ko, seen
mboolem bérabi jaamookaay it,
tasleen ko. 53 Defleen réew mi
moomeel, ngeen dëkke ko, ndax
yeen laa jox réew mi, ngir ngeen
moom ko. 54 Tegooleen bant réew
mi, séddoo ko ci seeni làng. Làng gu
gëna mag, na am cér bu gëna mag,
làng gu gëna tuut, am cér bu gëna
tuut. Fépp fu tegoo bant génneel
ag làng, ñooy doon boroom. Ci
seen biir giiri maam ngeen di séddu.
55 Waaye su ngeen dàqul waa réew
mi, ña ngeen fa bàyyi ñooy mujj diy
dég yu leen di luqi, aki dagg yuy
cuut seeni wet. Ñoo leen di lëjal witt
ca biir réew mooma ngeen sance.
56 Su boobaa nag na ma naroona def
seen noon yooyu, yeen laa koy def.»

34

Aji Sax ji rëddlu na digu réew mi

1 Aji Sax ji waxati Musaa, ne
ko: 2 «Santal bànni Israyil, nga
ne leen bu ngeen duggee réewum
Kanaan, lii moo di réew ma ngeen di
muurloo, muy seenub cér. Réewum
Kanaan a ngi, ak kemi suufam:

3 «Seen kemu bëj-saalum a ngay
dale màndiŋu Ciin, leru réewum
Edom, daleeti ca catal géeju Xorom
ga ca penku. 4 Seen kemu daa
dënglu, jaare fa féete yéegub Ak-
erabim bëj-saalum, jaare Ciin nag,
dem ba bëj-saalumu Kades Barneya,
jëm Àccar Adar ba àgg Asmon.
5 Asmon la kem gay jàddaate jubal
xuru Misra, doora àkki géej.

6 «Géej gu mag gi mooy doon seen
kemu sowu. Loolooy seen kemu
sowu.

7 «Lii nag mooy seen kemu bëj-
gànnaar. Ca géej gu mag ga ngeen
di rëdde, ba ca tundu Or, 8 rëdde
ko fa tundu Or, mu jëm Lebo Amat,
jàll ba Cedàdd, 9 wéyeeti fa, jaare
Sifron, jëm Àccar Enan. Loolooy
seen kemu bëj-gànnaar.

10 «Rëddleen seen kemu penku,
mu dale Àccar Enan ba Sefam,
11 kemu ga wàcce Sefam, jëm Ribla,
fa féete Ayin penku, wàccati ba

leruji dexu Kineret, ca wet ga ko
féete penku, 12 kemu ga dellu wàcc
ba ca dexu Yurdan, doora àkki géeju
Xorom ga. Loolooy doon seenum
réew ak kemoom yi ko wër.»
13 Ba mu ko defee Musaa sant
bànni Israyil, ne leen: «Réew
moomu ngeen di tegoo bant, séddoo
ko, te moom la Aji Sax ji santaane
ñu jox ko juróom ñeenti giir yeek
genn-wàll, 14 gannaaw giirug Ruben,
ak seeni kër maam, ak giiru Gàdd
ak seeni kër maam séddu nañu, te
genn-wàllu giirug Manase itam jot
nañu seen cér ba noppi. 15 Ñaari
giir ya, ak genn-wàllu giir googu ñoo
séddu suuf ca penkub dexu Yurdan,
fa janook Yeriko.»

Lim nañu saytukati séddale ba

16 Aji Sax ji waxati Musaa, ne
ko: 17 «Ñii nag ñoo leen di séddale
réew mi: Elasar sarxalkat bi, ak
Yosuwe doomu Nuun. 18 Ay njiit
ngay jële kenn-kenn, ci giir gu nekk,
ngir ñu jàpp ci séddaleb réew mi.
19 Ñooñoo di: Ci wàllu giirug Yuda,
Kaleb doomu Yefune, 20 wàllu gi-
irug Cimyoneen ñi, Samiyel doomu
Amiyut, 21 wàllu giirug Beñamin,
Elidat doomu Kislon, 22 wàllu gi-
irug Daneen ñi, lenn njiit, di Bukki
doomu Yogli, 23 wàllu Yuusufeen
ñi; li féete ak giirug Manaseen ñi,
lenn njiit, di Aniyel doomu Efot,
24 li féete ak giirug Efraymeen ñi,
lenn njiit, di Kemwel doomu Siftan,
25 ci wàllu giirug Sabuloneen ñi,
lenn njiit, di Elisafan doomu Par-
nag, 26 wàllu giirug Isakareen ñi,
lenn njiit, di Paltiyel doomu Asan,
27 wàllu giirug Asereen ñi, lenn njiit,
di Awiyut doomu Selomi, 28 wàllu
giirug Neftaleen ñi, lenn njiit, di
Pedayel doomu Amiyut.» 29 Ñooñu
la Aji Sax ji sant ñu séddale bànni
Israyil, réewum Kanaan.

35

Lu jëm ci céri suufi Leween ñi

1 Aji Sax ji waxati ak Musaa ca
joori Mowab, ca wetu dexu Yurdan,
fa jàkkaarlook Yeriko. Mu ne ko:
2 «Santal bànni Israyil ñu sàkkal
Leween ñi ci seen céru suuf, ay
dëkk yu Leween ñi dëkke. Àllu
parlu ya wër dëkk ya it, joxleen
ko Leween ñi. 3 Su ko defee dëkk
yooyu ñeel leen, ñu dëkke. Seen
àlli parlu it ñeel seenug jur, ak
seen alal, ak seen mboolem mala.
4 Parluy dëkk yi ngeen di jox Le-
ween ñi, ci miiru dëkk ya lay dale,
jëm biti lu day ni junniy xasab,
yemook juróomi téeméeri meetar,
ci wet gu nekk. 5 Su ko defee
ngeen natte ca biti dig-digal bu
gudde ñaari junniy xasab, yemook
junniy meetar ci wetu penku; ñaari
junniy xasab, yemook junniy mee-
tar, wetu bëj-saalum; ñaari junniy
xasab, yemook junniy meetar, wetu
sowu; ñaari junniy xasab, yemook
junniy meetar, wetu bëj-gànnaar,
dëkk bi nekk ci digg bi. Dig-digal
boobu day ñeel Leween ñi, di seen
parluy dëkk. 6 Dëkk yi ngeen di
jox Leween ñi, ñoo di juróom benni
dëkki rawtu, yi ku rey nit mana
raweji, ak yeneen ñeent fukki dëkk
ak ñaar yu ngeen leen ciy dollil.
7 Kon mboolem dëkk yi ngeen di jox
Leween ñi, ñeent fukk ak juróom
ñett la, ak seen àlli parlu. 8 Dëkk yi
ngeen leen di génneel ci céri suufi
bànni Israyil nag, la cay génne ca
ña ëpple suuf, réyal leen ko, te la
cay génne ca ña néewle suuf, ngeen
néewal ko. Giir gu nekk daal, dayob
céru suufam si mu séddu, moom lay
topp, ngir sàkke ci ay dëkkam, jox
Leween ñi.»

Lu jëm ci dëkki rawtu yi

9 Aji Sax ji waxati Musaa, ne
ko: 10 «Waxal bànni Israyil, ne leen
bu ñu jàllee dexu Yurdan ba dugg
réewum Kanaan, 11 nañu sàkk ay
dëkk yuy doon seen dëkki rawtu,
ba ku rey nit te du teyeefam, man
faa raweji. 12 Mooy doon seen dëkki

* **35:12** 35.12 Seetal ci *Sarxalkat yi* 24.17-21.

rawtu yees di mucce ci mbokkum
jotkat buy toppe*, ba ki rey nit du
dee, te taxawagul fa kanam mbooloo
mi, ngir ñu àtte ko.

13 «Kon dëkk yi ngeen di jox Le-
ween ñi, juróom benn a ciy doon
seen dëkki rawtu. 14 Ñetti dëkk yu
ngeen di joxe ci wàllu dexu Yurdan
wii, ak ñetti dëkk yu ngeen di joxe
ca réewum Kanaan, lépp di ay dëkki
rawtu. 15 Waaye muy bànni Israyil,
muy doxandéem, muy gan gu nekk
ci seen biir, na juróom benni dëkk
yooyu doon seen rawtu yeen ñépp,
ba képp ku rey nit te du teyeefam,
man faa raweji.

16 «Su dee ag weñ la ko dóor, mu
dee, moo ko rey, te dee rekk mooy
àtteb ki rey. 17 Su dee aw doj wu
mana rey la jël, dóor ko ko, mu dee,
moo ko rey, te dee rekk mooy àtteb
ki rey. 18 Su dee bant bu mana rey
la jël, dóor ko ko, mu dee it, moo
ko rey, te dee rekk mooy àtteb ki
rey. 19 Jotkat biy toppe bakkan ba
nag, mooy rey ka rey; fu mu dajeek
moom, moo koy rey. 20 Su dee ci biir
mbañeel la dale ci kawam, mbaa
mu sànni ko aw saan wu mu ko
waajal, ba mu dee, 21 mbaa ci biir
mbañeel la ko dóore loxoom ba mu
dee, su boobaa dee rekk mooy àtteb
ka dóore. Moo ko bóom. Jotkat bay
toppe bakkan ba nag, bu dajeek ka
rey, da koy rey.

22 «Ndegam nag du caageenu
mbañeel, xanaa mu jekki dal ci
kawam, mbaa mu sànni ko këf ku
mu mana doon, te du lu mu waa-
joon, 23 mbaa muy doj wu mana
rey wu mu waddal ci kaw nit ki,
ba nit ki dee, te gisul woon nit ki,
te nit ka du woon ab noonam, te
fekkul itam muy sàkku loraangey
nit ka, 24 su boobaa la mbooloo
may wéyal diggante ki rey, ak jotkat
bay toppe, moo di àtte yii ci yoon
tëral: 25 Mbooloo mi day musal
ki rey ci loxol jotkatu bakkanu ka
dee, te mbooloo ma da koy del-
loo ca dëkkub rawtoom ba mu
làquji woon. Fa lay toog, ba kera
deewug sarxalkat bu mag ba ñu
baaxoo fale diw gu sell. 26 Ndegam
nag ka rey moo génna génn, ba
wees kemu dëkkub rawtoom ba
mu làquji woon, 27 ba jotkat bay
toppe bakkan fekk ko fu wees kemu
dëkkub rawtoom, su boobaa su ko
jotkatu bakkan ba reyee, du tax mu
gàddu bakkan. 28 Ndax kat ci biir
dëkkub rawtoom la wara toog, ba
kera deewug sarxalkat bu mag bi.
Gannaaw bu sarxalkat bu mag bi
deeyee nag, ki rey sañ naa dellu fa
mu bokk.

29 «Loolu mooy dogalu yoon bi
leen ñeel, yeen ak seen askan, ci
seen mboolemi dëkkuwaay.

30 «Képp ku faat bakkan nag, ci
kaw kàddu gu tukkee ci ay seede
doŋŋ lees ko saña reye, moom ma
rey, waaye bennub seede du seedeel
nit, ngir ñu teg ko àtteb dee.

31 «Te it buleen jël benn xaalisu
njotug bakkanu kenn ku rey nit
ku yelloo dee. Kooku dee rekk
mooy àtteem. 32 Buleen jël it xaal-
isu njotug nit ku làquji ca dëkkub
rawtoom, ngir may ko mu dellu fa
mu dëkk, te sarxalkat bu mag bi
deewul. 33 Buleen tilimal réew mi
ngeen nekk. Deret kat mooy tilimal
réew mi, te réew mi deesu ko jote
lenn, ci deret ju ñu tuur ci biiram, lu
moy deretu ka tuur deret. 34 Buleen
sobeel réew mi ngeen dëkk, te man
ma màkkaanoo ci biiram, ndax man
Aji Sax ji maa màkkaanoo ci biir
bànni Israyil.»

36

Lu jëm ci séyu jigéenu Israyil, ak céru suufam

1 Ba loolu wéyee kilifay njaboot yi
askanoo ci Yuusufa, te bokk ci làngu
Galàdd doomu Makir mi sëtoo ci
Manase, ñoo dikk. Ñu wax fa kanam
Musaa, ak kilifay njabooti bànni Is-
rayil. 2 Ñu ne: «Sang bi, xam nga Aji
Sax ji moo digle woon ñu tegal bant
bànni Israyil, séddale leen réew mi.
Ci biir loolu, sang bi, ndigal ñeel la,
tukkee ci Aji Sax ji, ngir nga jël sunu

céru doomu baay Selofat, jox ko ay
doomam yu jigéen. 3 Waaye bu ñu
séyee ci yeneen giiri bànni Israyil
de, seen céru suuf mooy wàññikoo
ci sunu céru maam, dolliku ca céru
giir ga ñu séyi ca seen biir, te kon
cér ba nu tegoo woon bant moo cay
wàññikoo. 4 Te it bu atum Yiwiku*
mu bànni Israyil agsee, seen cér day
dolliku ca céru giir ga ñu séyi ca
seen biir. Te kon it ci sunu céru
giiru maam, la seen cér boobu di
wàññikoo.»
5 Ba loolu wéyee, Musaa jox bànni
Israyil ndigal, ci ndigalal Aji Sax ji,
ne: «Dëgg la giirug Yuusufeen ñi
wax. 6 Kàddu gii nag mooy li Aji
Sax ji santaane ci doomi Selofat yu
jigéen yooyu: Ku leen neex, nañu
séy ak moom, na fekk rekk, ka ñuy
séyal askanoo ci làng gu bokk ci
seen giirug baay. 7 Du benn céru
suuf ci biir bànni Israyil, buy jóge ci
genn giir, toxu ca geneen, waaye na
ku nekk ci bànni Israyil yem kepp
ca suufas giiram, ga mu donne cay
maamam. 8 Mboolem ku jigéen ku
donn suuf ci giiri bànni Israyil, ci
biir làng gu bokk ci giirug maamam
rekk lay séy, ngir ku nekk ci bànni
Israyil mana ñoŋal céru maamam.
9 Su ko defee du benn céru suuf buy
jóge ci genn giir, toxu ca geneen,
waaye giirug bànni Israyil gu ci nekk
day yem kepp ca céru suufam.»
10 Na ko Aji Sax ji sante Musaa
nag, na la ko doomi Selofat yu jigéen
defe. 11 Muy Maala, di Tirca, di Ogla,
di Milka, di Nowa, doomi Selofat
yooyu, ñoom ñépp seen bokki baay
lañu séyal. 12 Ca làngi askanu
Manase doomu Yuusufa lañu séy,
seen céru suuf daldi des ca giir ga
seen làngu baay bokk.
13 Loolu mooy santaane yeek àttey
yoon yi Aji Sax ji dénkoon bànni
Israyil, Musaa jottli leen ko ca joori
Mowab, fa feggook dexu Yurdan, te
janook Yeriko.

---

* **36:4** 36.4 Seetal ci *Sarxalkat yi* 25.8-55.

Baamtug Yoon wi
di juróomeelu xaaju Tawreetu Musaa

Ubbite gi

Téereb *Baamtug Yoon wi* moo tënk ci mbind, yeesalug kóllëre gi Yàlla fas ak bànni Israyil, fa tundu Sinayi, gannaaw ba ñu génnee Misra. Ñeent fukki at gannaaw gàddaay ga fekk na mboolem maasug fippukat ga jóge woon Misra, faatu ba jeex. Moo tax yeesalug kóllëre ga ngir maas ga ca topp, manul woona ñàkk. Musaa mi doon jottlikatub sàrti kóllëre gi moo demoon ba ag dundam desatul lu bare. Kon warteef la woon ci Israyil, mu dogu ne dina déggal kay wuutu Musaa. Ba bànni Israyil nangoo réew ya féete dexu Yurdan penku, dem nañu ba ca tàkkal dex ga, di waaja dugg nanguji réew ma leen Yàlla digoon.

Téere bi dafay sàrtal itam ni bànni Israyil wara dunde ca réew ma ñu leen dig. Yàlla moo leen jot, ñuy céru boppam bu mu sopp. Moo leen jële ca njaam ga ca Misra, ngir jox leen réew ma mu dige woon, ngir sottal digeem baak Ibraayma ak Isaaxa ak Yanqóoba. Cëslaayal sàrtoo gi nag mooy jeneen Yàlla amul ku moy Aji Sax, ji ñu wara déggal ci lépp, te moom doŋŋ a moom askan wi.

Ki jàng Kàddug Yàlla tey mbaa ki ko jàngoon démb, ñoom ñépp la Baamtug Yoon Wi fàttli ne mbég mi mboolem doom Aadama di sàkku, fi mu nekk dëgg du fenn fu moy ci saxoo déggal Yàlla, ak fépp fu mu doon, ndax Yàlla mooy texeel, di goreel.

Ci Tënk:

1.6—4.43 Musaa fàttli na jaar-jaari Israyil

4.44 —26.19 Musaa baamtu na yoon wi

27.1—30.20 Musaa biral na yooni barke ak alkànde

31.1—34.12 Musaa tàggoo na

1 Lii mooy kàddu yi Musaa wax
bànni Israyil gépp, ca wàllaa dexu
Yurdan, ca màndiŋ ma, fa joor ga
jàkkaarlook Suf, diggante Paran ak
Tofel ak Laban ak Aserot ak Disayab.
2 Fukki fan ak benn mooy dox diggante
tundu Oreb ba Kades Barneya,
boo ko jaaree yoonu tundu Seyir.
3 Waaye ñeent fukkeelu atam,
gannaaw ba bànni Israyil génnee
Misra, keroog benn fan ca fukkeelu
weer waak benn, ca la Musaa doora
wax bànni Israyil mboolem lu ko Aji
Sax ji santoon ca ñoom. 4 Fekk na
Musaa duma Siwon, ma toogoon Esbon,
di buurub Amoreen ña, duma
it ca Eddrey, Og buuru Basan ba
toogoon Astarot.
5 Ca wàllaa dexu Yurdan, ca
réewum Mowab la Musaa tàmbalee
leeral yoonu Yàlla wii. Mu ne:

Musaa fàttli na jaar-jaari Israyil

(Saar 1.6—4.43)

6 Sunu Yàlla Aji Sax ji da
noo waxoon ca Oreb ne nu:
«Seen toogaayub tund wii doy na.
7 Walbatikuleen dem, jàll-leen ca
biir diiwaanu tundi Amoreen ña,
ak mboolem réew ya mu feggool,
ca joor ga, ak tund wa, ak suufu
tund ya, ak Negew ca bëj-saalum, ba
ca tefes ga, ca réewum Kanaaneen
ña, ak Libaŋ, ba ca Efraat, dex gu
mag ga. 8 Mu ngoog, maa leen jox
réew moomu. Demleen nangu réew
mi Aji Sax ji giñaloon seeni maam
Ibraayma ak Isaaxa ak Yanqóoba,
ñeel leen ñook seen askan wi leen
di wuutu.»
9 Musaa teg ca ne leen: jant yooyu
laa leen wax, ne leen: «Duma leen
àttan yeen ñépp, man doŋŋ. 10 Seen
Yàlla Aji Sax ji moo leen ful, ba
yeena ngii tey, bare ba tollu ni
biddiiwi asamaan. 11 Yal na leen
seen Yàllay maam Aji Sax ji yokkati
junniy yoon, te barkeel leen ni mu

leen ko waxe! 12 Waaye nu ma
leen di àttane man doŋŋ, ak seen
coono, ak seeni lëj-lëj, ak seeni jote?
13 Beral-leen seen bopp ay nit ñu
rafet xel, am ug dégg, te di ñu
ràññiku ci seeni giir. Su ko defee
ma tabb leen, ñuy seeni njiit.» 14 Ba
loolu amee ngeen wax ma ne ma:
«Loolu nga wax de, xel la.» 15 Ci kaw
loolu ma jël seen njiit yu rafet xel
yu ràññiku, yi ngeen jukkee ci seeni
giir, daldi leen def seeni njiit, ñii yilif
junniy nit, ñii téeméer, ñii juróom
fukk, ñii fukk, ñii diy jawriñ ci seeni
giir. 16 Jant yooyu laa sant seeni
àttekat ne leen: «Deeleen déglu
seeni bokk tey àtte dëgg, diggante
bànni Israyil ak mbokkam, akub
doxandéem. 17 Buleen far-farloo cib
àtte, dégluleen ku tuut, ni ngeen
di dégloo ku mag, te buleen ragal
kenn, ndax àtte bi Yàllaay boroom.
Bu leen mbir mi ëppee loxo nag,
ngeen indil ma ko, ma seet ko.»
18 Jant yooyu laa leen sant mboolem
lu ngeen wara def.

Ndigalu yëri Kanaan jib na

19 Gannaaw gi nu bàyyikoo tundu
Oreb, jaare mboolem màndiŋ mu
yaa, mu raglu ma ngeen gis. Nu topp
yoonu diiwaanu tundi Amoreen ñi,
na nu ko sunu Yàlla Aji Sax ji sante
woon, ba àgg Kades Barneya. 20 Ci
kaw loolu ma ne leen: «Agsi ngeen
fii ci tundu Amoreen ñi nu sunu
Yàlla Aji Sax ji di jox. 21 Mu ngoog,
seen Yàlla Aji Sax ji moo teg réew
mi fi seen kanam. Demleen nangu
ko, ni leen ko seen Yàllay maam Aji
Sax ji, waxe. Buleen ragal, buleen
yoqi.»

22 Ci kaw loolu ngeen dikk yeen
ñépp fi man, ne ma: «Nan yebal aw
nit, ñu jiitu nu, yëral nu réew ma,
te délsi wax nu yoon wu nuy jaare,
ak dëkk yu mag ya nuy duggeji.»
23 Ma rafetlu xel ma, tànn ci yeen
fukki góor ak ñaar, giir gu nekk,
genn góor. 24 Ñu walbatiku jubal
yoonu diiwaanu tund ya, ba àgg
xuru Eskol, daldi seet foofa, 25 ba
noppi sàkk ca meññeefum réew ma,
indaaleel nu. Ñu wax nu nag ne
nu: «Réew mu baax la nu sunu Yàlla
Aji Sax ji jox.» 26 Teewul bugguleen
woona dem, xanaa di gàntal seen
ndigalal Yàlla Aji Sax ji. 27 Ngeen di
ñurumtoo seen biiri xayma, naan:
«Bañ nu kay a tax Aji Sax ji jële
nu réewum Misra, teg nu ci loxoy
Amoreen ñi, ngir ñu faagaagal nu.
28 Ana fu nu jëm? Te sunu bokk ya
demoon yoqiloo nu, ne nu waa réew
maa nu ëpp, sut nu, dëkk ya réy te
dàbblikoo ay tata yu àkki asamaan.
Rax ci dolli, ay ponkal yu bokk ci
askanu Anageen ñi lanu fa gis!»

29 Ma wax leen yeen ne leen:
«Buleen yox-yoxi, buleen leen ragal.
30 Seen Yàlla Aji Sax ji leen jiitu,
moom moo leen di xeexal, noonee
mu defoon ak yeen ca Misra, ngeen
gis, 31 ca màndiŋ ma it, gis ngeen
na leen seen Yàlla Aji Sax ji fabe,
ni baay di fabe doomam, ci yoon
wi ngeen dox wépp, ba agsi bérab
bii.» 32 Loolu lépp taxul ngeen
am kóolute ci seen Yàlla Aji Sax ji,
33 ki leen daan jiitu ci yoon wi, ngir
sàkkal leen fu ngeen di dale; guddi,
mu nekk ci biir sawara, di leen niital
yoon wu ngeen jaare; bëccëg, mu
nekkal leen ci biir aw niir.

34 Ba Aji Sax ji déggee seeni
kàddu, dafa mer ba giñ ne: 35 «Du
kenn ci nit ñii, maas gu bon gii, kuy
gis réew mu baax mi ma giñaloon
seeni maam. 36 Xanaa Kaleb doomu
Yefune moo koy gis, te réew ma mu
teg tànkam, moom laa koy jox, mook
askanam, ndax moo matal kóolute
ci Aji Sax ji.» 37 Man itam Aji Sax ji
mere na ma ci ndax yeen, ba ne ma:
«Yaw itam doo ca dugg. 38 Yosuwe
doomu Nuun mi ci sa kilifteef moo
cay dugg. Nanga ko ñaax, ndax
moom mooy jox Israyil réew ma.
39 Seen tuut-tànk yi ngeen noon
dees na leen sëxëtoo, seen doom yii
xamagul lu baax ak lu bon, ñooy
duggi réew ma. Ñoom laa koy jox,
te ñoo koy nangu. 40 Yeen nag wal-
batikuleen dellu màndiŋ ma, topp

yoonu géeju Barax ya.»
41 Ci kaw loolu ngeen wax ma, ne
ma: «Noo tooñ Aji Sax ji. Waaye di-
nanu dem xareji noonee nu ko sunu
Yàlla Aji Sax ji sante woon.» Ku nekk
ci yeen daldi ràngoo ngànnaayam,
ngeen defe ne yéegi diiwaanu tund
wa dina leen yomb. 42 Aji Sax ji
ne ma: «Wax leen ne leen buñu
dem, buñu xeexi ndax man Aji Sax
ji àndumaak ñoom. Lu ko moy
dinañu daanu ci seen kanami noon.»
43 Ma wax leen ko, dégluwleen,
xanaa gàntal ndigalal Aji Sax ji,
fétteeral, ba yéegi diiwaanu tund
wa. 44 Ba loolu amee Amoreen
ña dëkke tund woowa dikk, dajeek
yeen, ne leen dann niy yamb, yitte
leen fa Seyir, ba Xorma. 45 Ngeen
walbatiku, jooy ko Aji Sax ji, Aji
Sax ji dégluwu leen, faalewu leen.
46 Gannaaw gi ngeen toog Kades, lu
yàgg la ngeen fa toog lépp.

2

1 Ba loolu amee nu walbatiku,
dellu màndiŋ ma, topp yoonu géeju
Barax ya, na ma ko Aji Sax ji waxe
woon. Wër nanu diiwaanu tundu
Seyir ay fani fan.

Bànni Israyil teggi nañu

2 Aji Sax ji wax ma, ne ma:
3 «Seen wërub tund wii doy na.
Walbatikuleen, jublu bëj-gànnaar.
4 Mbooloo mi ngay sant ne leen:
“Yeena ngi waaja jéggi seen kemu
réewum bokki Esaween, ñi dëkke
Seyir. Dinañu leen ragal, waaye
nangeen moytu bu baax. 5 Buleen
xeex ak ñoom, ndax duma leen
jox ci seen suuf fu téstën sax tege,
ngir Esaween ñi laa sédd diiwaanu
tundu Seyir. 6 Aw ñam, wec-
cikoo leen kook ñoom xaalis, door
koo lekk; am ndox it, nangeen
ko jëndeek ñoom, door koo naan.
7 Ndax yeen kat seen Yàlla Aji Sax
ji moo barkeel seen mboolemu ñaq
te moo ràññee seen doxub màndiŋ
mu yaa mii. Ñeent fukki at a ngii
seen Yàlla Aji Sax jaa ngeek yeen,
ñàkkuleen dara.”» 8 Ba mu ko defee
nu romb sunu bokki Esaween ñi
dëkke Seyir. Danoo wacc yoonu joor
ga, ak Elat ak Esiyon Geber, daldi
walbatiku jaareji màndiŋu Mowab.
9 Ba loolu amee Aji Sax ji ne ma:
«Buleen dal ci kaw Mowabeen ñi, di
leen song ub xare, ngir duma leen
jox benn cér ci seenum réew, ndax
askanu Lóot laa sédd réewum Ar.»
10 Emeen ñaa fa jëkkoona dëkk,
askan wu am kàttan lañu woon,
bare, yegg ca kaw ni Anageen
ñi. 11 Ay Refayeen lañu jàppe
woon Emeen ñooñu ak Anageen ñi,
teewul Mowabeen ñi di leen wooye
ay Emeen. 12 Seyir nag la Oreen ña
jëkkoona dëkk, waaye Esaween ñaa
leen fa dàqe, faagaagal leen, wuutu
leen, noonu Israyil def rekk ak céru
suufam bi leen Aji Sax ji jox.
13 Aji Sax ji neeti: «Jàll-leen
walum Seredd.» Nu jàll walum
Seredd. 14 Diggante ba nu bàyyikoo
Kades Barneya, di dox, ba keroog
bés ba nu jàllee walum Seredd, fan-
weeri at ak juróom ñett la. Fekk na
mboolem maasu góor ña tollu woon
ci xare, ca ndoortel yoon wa, ñoom
ñépp a wuute dal ba, dee ba jeex, na
leen ko Aji Sax ji giñale woon. 15 Aji
Sax jee leen toppe diisaayu loxoom,
wollee leen ci biir dal bi, ba ñu jeex
tàkk.
16 Ba mboolem ña tollu woon ci
xare deeyee ba jeex, ba ñoom ñépp
wuute ca mbooloo ma, 17 Aji Sax ji
wax ma, ne ma: 18 «Yaa ngi waaja
jéggi kemu réewum Mowab, ca Ar.
19 Bu ngeen àggee ca Amoneen ña
nag, buleen dal ci seen kaw, buleen
xeex ak ñoom, ndax duma leen
jox benn cér ci réewum Amoneen
ñi, ngir askanu Lóot woowu laa
ko sédd.» 20 Diiwaan boobu it
réewum Refayeen lees ko jàppe
woon, te Refayeen ñaa fa jëkkoona
dëkk. Teewul Amoneen ñi di leen
wooye ay Samsumeen, 21 askan wu
am kàttan, bare, te yegg ca kaw
ni Anageen ñi. Aji Sax jee leen
fàkkasal Amoneen ñi, Amoneen ñi
dàq leen, sanc, wuutu leen. 22 Mooy
na mu defaloon Esaween ña dëkke

Seyir rekk, ba mu leen fàkkasalee
Oreen ña, Esaween ña dàq leen,
sanc, wuutu leen, ba bésub tey jii.
23 Aween ña dëkke woon dëkk yu
ndaw ya dem, ba àkki Gasa nag,
Kaftoreen ña bàyyikoo Keret ñoo
leen faagaagal, wuutu leen.

Israyil nangu na penkub dexu Yurdan

24 Aji Sax ji neeti: «Ayca, jàll-
leen walum Arnon. Mu ngoog, maa
teg ci seen loxo, Siwon Amoreen
ba, buurub Esbon, mook réewam.
Dal-leen di nangu réew mi, song ko
xare. 25 Bés niki tey maa tàmbalee
wàcce njàqareek tiitaange ci kaw
mboolem askan yi asamaan tiim, ba
bu ñu déggee seenum riir, dañuy
jaaxle, di lox.»

26 Ci kaw loolu ma yebal ay
ndaw yu bàyyikoo màndiŋu Kede-
mot, ba ca Siwon buurub Esbon.
Ma yóbbante ko kàdduy jàmm, ne
ko: 27 «May nu, nu jaare sam réew.
Yoon wi rekk lanuy topp; dunu jàdd
ndijoor, dunu jàdd càmmoñ. 28 Aw
ñam, xaalis nga nu koy weccee,
nu lekk; am ndox sax, xaalis nga
nu koy joxe, nu naan. May nu
rekk nu dox, ba jàll. 29 Noonu nu
Esaween ña dëkke Seyir defaloon,
ñook Mowabeen ña dëkke Ar rekk.
Su ko defee nu mana jàll dexu Yur-
dan, ba àgg ca réew ma nu sunu
Yàlla Aji Sax ji jox.»

30 Siwon buurub Esbon nag nan-
guwu noo may nu jaare fa moom,
ndax booba seen Yàlla Aji Sax ji
moo dëgëral boppam, wowal xolam,
ngir teg ko ci seen loxo niki bésub
tey jii. 31 Aji Sax ji ne ma: «Gis
nga, maa ngi nii tàmbalee teg Siwon
akum réewam ci seen loxo. Dal-
leen di nangum réewam.» 32 Ba
mu ko defee Siwon dikk dajeek nun,
mook gàngooram gépp, ngir song
nu xare ca Yaxacc. 33 Sunu Yàlla
Aji Sax ji daane ko fi sunu kanam,
nu duma ko, mook ay doomam, ak
gàngooram gépp. 34 Jant yooyu
lanu nangu dëkkam yu mag yépp,
faagaagal dëkk yu mag yépp: góor
ak jigéen, ba ca tuut-tànk ya,
bàyyiwunu kuy dund. 35 Xanaa jur
ga lanu sëxëtoo, ak mboolem alali
dëkk ya nu nangu. 36 La ko dale
Arower ga tiim walum Arnon, boole
ca dëkk ba ca xur wa, ba ca Galàdd,
du benn dëkk bu nu të. Foofu fépp
la sunu Yàlla Aji Sax ji daane fi sunu
kanam. 37 Réewum Amoneen ña
doŋŋ ngeen jegewul; muy réew ma
leru dexu Yabog, ak dëkki tund ya,
mboolem daal, fu nu sunu Yàlla Aji
Sax ji aaye woon.

3

1 Ba loolu wéyee nu walbatiku,
awe yoon wa yéeg jëm Basan. Og
buuru Basan nag dikk dajeek nun,
mook gàngooram gépp, ngir song
nu xare ca Eddrey. 2 Aji Sax ji ne
ma: «Bu ko ragal, ndax ci say loxo
laa ko teg, mook gàngooram gépp,
akum réewam. Nanga ko def na
nga defoon Siwon buurub Amoreen
ba woon ca Esbon.» 3 Noonu la
sunu Yàlla Aji Sax ji tege Og buuru
Basan itam ci sunuy loxo, mook
gàngooram gépp, nu duma leen ba
desewul kuy dund. 4 Booba lanu
nangu mboolemi dëkkam. Amul
benn dëkk bu nu nanguwul ci
ñoom: juróom benn fukki dëkk,
mboolem diiwaanu Argob, ba bokk
ca nguurug Og ca Basan. 5 Yooyu
yépp di dëkk yu dàbblikoo tata yu
kawe, ak bunt yu tëje ràpp, te
limaaleesul dëkk-dëkkaan yu baree
bare, yu dara wërul. 6 Nu faagaagal
leen, na nu defoon ak Siwon buurub
Esbon. Dëkk yépp lanu faagaagal:
góor ak jigéen ba ca tuut-tànk ya.
7 Mboolem jur gaak alali dëkk ya
nag, nu sëxëtoo.

8 Jant yooyu lanu nangoo ci loxol
ñaari buuri Amoreen ñooña ca
wàllaa dexu Yurdan, réew ma dale
ca xuru Arnon, ba ca tundu Ermon.
9 Ermon googu la waa Sidon di
wooye Siryoŋ, Amoreen ñi di ko
wooye Senir. 10 Mboolem dëkki
joor ga lanu nangu, ak mboolem di-
iwaanu Galàdd, ak mboolem Basan,

ba ca Salka ak Eddrey, dëkki ngu-
urug Og mu Basan. 11 Mennum Og
buuru Basan doŋŋ moo muccoon
ca ndesu Refayeen ñu ponkale ña.
Lalam ba, lalu weñ gu ñuul la.
Ma nga noonee ca Raba, dëkkub
Amoneen ña. Guddaayu lal ba ci
xasabu góor, juróom ñeenti xasab
la, di ñeenti meetar ak genn-wàll,
yaatuwaay ba, ñeenti xasab, di
ñaari meetar.

Séddale nañu penkub Yurdan

12 Suuf soosu nu nangu ca jant
yooya, te dale ca Arower ga ca
xuru Arnon ca bëj-saalum, ak ca
bëj-gànnaar, genn-wàllu diiwaanu
tundi Galàdd, aki dëkkam, maa ko
jox Rubeneen ñi, ak Gàddeen ñi.
13 Ndesu Galàdd ak mboolem Basan
gu nguurug Og, ma jox ko genn-
wàllu giirug Manase. Diiwaanu Ar-
gob gépp ak Basan googu gépp, lañu
daan wooye réewum Refayeen ña.
14 Yayir mi askanoo ci Manase moo
nangu mboolem diiwaanu Argob, ba
ca kemu réewum Gesureen ña, ak
Maakateen ña. Moo tudde boppam
Basan googu, ba tax ñu di ko wooye
Sanci Yayir ba tey jii. 15 Askanu
Makir laa jox diiwaanu Galàdd*.
16 Rubeneen ñeek Gàddeen ñi laa
jox la dale diiwaanu Galàdd ba ca
xuru Arnon, diggu xur wa di seen
kemu suuf ci genn wet, dexu Yabog
di seen kemu ñook Amoneen ña.
17 Fa joor ga feggook dexu Yurdan
it di kemu, diggante dexu Kineret
ca bëj-gànnaar, ak ca bëj-saalumu
géeju Xorom ga, ba ba ngay àgg ca
suufu tundu Pisga, ca penku.

18 Jant yooyu laa leen sant ne
leen†: «Seen Yàlla Aji Sax ji moo
leen jox réew mii, ngir ngeen nangu
ko. Na xarekat yépp gànnaayu,
jàll, jiitu seen bokki bànni Israyil.
19 Seeni jabar doŋŋ, ak seeni doom
ak seenug jur, ndax xam naa ne jur
gu takku ngeen am, ñooy des ci seen
dëkk yi ma leen jox, 20 ba keroog
Aji Sax ji noppalee seen bokki bànni
Israyil ni yeen, fekk leen nangu,
ñoom it, réew ma leen seen Yàlla Aji
Sax ji jox, ca wàllaa dexu Yurdan.
Su ko defee ku nekk ci yeen saña
dellu ca céru suufam ba ma ko jox.»
21 Yosuwe itam, sant naa ko ci jant
yooyu ne ko: «Sa bët moo la may
mboolem ni seen Yàlla Aji Sax ji def
ak ñaari buur yii. Noonu rekk la Aji
Sax jiy def ak mboolem nguur ya nga
jëm. 22 Buleen leen ragal, ndax seen
Yàlla Aji Sax ji moo leen di xeexal.»

Musaa duggul Kanaan

23 Jant yooyu laa tinu Aji Sax ji, ne
ko: 24 «Éy Boroom bi Aji Sax ji, yaa
ma wonagum lenn ci sa màggaay ak
sa doole, Sang bi. Ana yàlla ju nekk
asamaan, mbaa ci kaw suuf ju mana
roy say jëf ak say jaloore? 25 May
ma rekk ma jàll, ba gis réew mu
baax, ma ca wàllaa dexu Yurdan,
tund wu rafet woowu ba ca Libaŋ!»
26 Waaye fekk na Aji Sax ji mere ma
lool ndax yeen, ba faalewu ma. Aji
Sax ji ne ma: «Na doy. Bu ma waxati
lu jëm ci loolu. 27 Yéegal ba ca
kaw tundu Pisga, nga dawal sa bët,
te séenu réew ma wetu sowu, ba
bëj-gànnaar, bëj-saalum, ba penku.
Xoolal bu baax, nde doo jàll dexu
Yurdan gii. 28 Waaye nanga yebal
Yosuwe, ñaax ko, jàjj ko, ndax moom
mooy jàll, jiite mbooloo mii, te moo
leen di jox réew moomu ngay séen.»
29 Ba mu ko defee nu toog ca xur wa,
janook Bet Pewor.

4

Musaa ñaax na bànni Israyil

1 Léegi nag yeen waa Israyil,
dégluleen dogali yoon yeek àttey
yoon yii ma leen di xamal, ngir
ngeen di ko jëfe, ndax ngeen dund
ba dugg, nanguji réew ma leen Aji
Sax ji seen Yàllay maam, di jox.
2 Buleen yokk dara ci kàddu gi ma
leen di dénk, te buleen ci wàññi

* **3:15** 3.15 Genn-wàllu diiwaanu Galàdd ba ca bëj-gànnaar lay wax. Seetal ci 3.12. † **3:18** 3.18 Ñi wara féetewoo penkub dexu Yurdan la Musaa di waxal fii.

dara, ndax ngeen sàmm seen san-
taaney Yàlla Aji Sax, ji ma leen di
dénk. 3 Seen bët moo leen may la Aji
Sax ji def ca Baal Pewor. Mboolem
ku toppoon tuur ma ñuy wax Baal ca
Pewor, seen Yàlla Aji Sax ji moo ko
sànke ci seen biir. 4 Waaye yeen ñi
ŋoyoon ci seen Yàlla Aji Sax ji, yeen
ñépp a ngi dund tey jii.

5 Mu ngoog, jàngal naa leen ay
dogali yoon, aki àttey yoon, na ma
ko sama Yàlla Aji Sax ji sante, ngir
ngeen war koo jëfe ca biir réew ma
ngeen di nanguji. 6 Sàmmooleen
koo jëfe, ndax mooy doon seenug
rafet xel, ak seenug ràññee fi kanam
xeet yi, ba bu ñu déggee mboolem
dogali yoon yii, dinañu ne: «Wii
askan wu mag rekk a rafet um xel
te ràññee!» 7 Ana wan xeet wu
mag wu am yàlla ju leen jege ni nu
sunu Yàlla Aji Sax jiy jegee saa yu nu
ko wooyee wall? 8 Ana xeet wu ko
màgge, ba am dogali yoon ak àttey
yoon yu jekke ni yoon wii ma joxe fi
seen kanam bésub tey?

9 Waaye wattuleen, wattuleen
seen bopp bu baax, bala ngeena
fàtte mbir yi ngeen teg seen bët,
ba du génn seenum xel seen giiru
dund gépp. Te nangeen ko xamal
seeni doom ak seeni sët. 10 Bés ba
ngeen taxawee fa seen kanam Yàlla
Aji Sax ji, fa tundu Oreb, Aji Sax jee
ma ne: «Dajaleel ma mbooloo mi,
ma dégtal leen samay kàddu, ngir
ñu tàggatu ci ragal ma li feek ñuy
dund ci kaw suuf, te seeni doom it,
ñu tàggat leen ci.» 11 Yeena dikk
taxaw ca suufu tund wa, tund wa
ne jippét, sawara wa jolli ba ca xolu
asamaan, ci biir xàmbaari guddi gu
ne këruus. 12 Aji Sax ji àddoo ca
digg sawara wa, wax ak yeen, ngeen
di dégg baat, te jëmm, gisuleen ko,
xanaa baat doŋŋ. 13 Ci kaw loolu
mu biralal leen kóllëreem gi mu
leen sant ngeen sàmm ko, muy fukki
santaane yi. Mu daldi leen bindal
santaane yi ci ñaari àlluway doj.
14 Man nag la Aji Sax ji sant ca yooya
jant, ne ma xamal leen dogali yoon
yeek àttey yoon, yi ngeen wara jëfe
ca réew ma ngeen jëm, ngir nanguji
ko.

Yoon wi aayal na bokkaale

15 Nangeen wattu seen bopp bu
baax nag ndax keroog ba Aji Sax
jiy àddoo ca digg sawara wa, wax
ak yeen ca tundu Oreb, gisuleen
jenn jëmm. 16 Kon buleen def ug
yàqute, di sàkkal seen bopp menn
tuur muy jëmmal lenn lu mel ni
góor mbaa jigéen, 17 mbaa lu mel
ni menn malam suuf, mbaa malam
kaw mu mel ni njanaaw, 18 mbaa lu
mel ni ndëgmeent, di raam, mbaa
lu mel niw jën, nekk ci ndox mu suuf
tiim. 19 Buleen séentu asamaan, gis
jant bi, mbaa weer wi, mbaa biddiiw
yi, ak mboolem leeri asamaan, ba
mu xiirtal leen ci di leen sujjóotal
ak a jaamu, te seen Yàlla Aji Sax
ji féetale yooyii, mboolem xeet yi
asamaan tiim. 20 Yeen nag Aji Sax jee
leen jël, bellee leen ca Misra, taalu
xellikaayu weñ gu ñuul ba, ngir
ngeen doon ñoñam ñi mu séddoo
niki bésub tey.

21 Waaye yeena tax Aji Sax ji mere
ma ba giñ ne duma jàll dexu Yurdan,
te duma dugg ca réew mu baax, ma
leen seen Yàlla Aji Sax ji moomale.
22 Man nag ci réew mii laay dee.
Du maay jàll dexu Yurdan. Waaye
yeen yeenay jàll, ba nanguji réew
mu baax moomu. 23 Wattuleen seen
bopp ba baña fàtte kóllëre gi seen
Yàlla Aji Sax ji fas ak yeen, di sàkkal
seen bopp tuur muy jëmmal lenn, te
seen Yàlla Aji Sax ji aaye leen ko.
24 Seen Yàlla Aji Sax ji kat, mooy
sawara wuy xoyome, Yàlla ju fiir la.

25 Bu ngeen demee ba am ay doom
aki sët, fekk leen yàgg ca réew ma,
su boobaa su ngeen defee ag yàqute,
di sàkk am tuur, ak jëmmu lu mu
mana doon, mbaa ngeen def lenn lu
seen Yàlla Aji Sax ji ñaawlu, lu koy
merloo, 26 maa ngi sàkku asamaan
ak suuf seedeel maak yeen bésub
tey jii, ne su boobaa yeenay sànkoo
sànku ci lu gaaw, ba wuute ca réew,

ma ngeen jàll dexu Yurdan, jëm fa,
ngir nanguji ko. Su boobaa dungeen
fa yàgge, ndax dees leen di raafal,
ba ngeen jeex tàkk. 27 Aji Sax ji
moo leen di tasaare ci biir xeet yi,
te lu néew la seenu ndes di doon ci
biir xeeti jaambur yi leen Aji Sax jiy
dàq jëme. 28 Foofa ngeen di jaamoo
ay yàlla yu loxoy nit sàkke bant,
mbaa doj, yàlla yu dul gis, du dégg,
du lekk, du xeeñtu. 29 Waaye su
ngeen fa sàkkoo seen Yàlla Aji Sax ji,
dingeen ko daj, ndegam seen léppi
xol, ak seen léppi bakkan ngeen ko
sàkkoo. 30 Bu leen njàqare dikkalee,
fekk mboolem mbir yooyu dab leen,
su boobaa dingeen mujj délsi ci seen
Yàlla Aji Sax ji te dingeen ko déggal.
31 Ndax seen Yàlla Aji Sax ji Yàllay
yërmande la. Du leen wacc, du leen
yàqte te du fàtte kóllëre, ga mu
fasoon ak seeni maam ci kaw ngiñ.

Ab jagle ñeel na Israyil

32 Seetleen rekk ci janti démb yi
leen jiitu, la dale bés ba Yàlla sàkke
nit fi kaw suuf, mbaa ngeen seet
asamaan, cat ba cat. Ndax lu màgge
nii mas naa am? Am masees naa
dégg lu ni mel? 33 Ana askan wu
masa dégg baatu Yàlla bu jibe ci
sawara, ni ngeen ko dégge te dese
bakkan? 34 Jan yàlla moo masa
fexee dikk foqatil boppam aw xeet,
bellee leen ci weneen xeet, ci biiri
nattu, aki firnde aki kéemaan ak
xare yu mu sottale dooley loxoom,
ak kàttanu përëgam, ak jëf ju raglu,
noonee leen ko seen Yàlla Aji Sax ji
defale ca Misra, ngeen teg ci bët?
35 Yeen déy lañu won loolu lépp ngir
ngeen xam ne Aji Sax ji doŋŋ mooy
Yàlla, te jeneen yàlla amul, ju dul
moom. 36 Fa asamaan la àddoo,
dégtal leen baatam, ngir yar leen, ci
kaw suuf it la leen wone sawaraam
su mag sa, te ay kàddoom ngeen
dégg, mu jibe ca digg sawara sa.
37 Sopp seeni maam nag moo tax
mu taamu leen, yeen askan wi leen
wuutu, génneel leen boppam Misra,
ci dooleem ju bare, 38 ngir dàqal leen
xeet yu leen sut, ëpp leen doole, ba
dugal leen seenum réew, sédd leen
ko bés niki tey.
39 Kon xamleen tey te délloosi ci
seen xel, ne Aji Sax ji mooy Yàlla fa
kaw asamaan ak fi kaw suuf. Du ke-
neen. 40 Sàmmleen dogali yoonam,
ak santaaneem yi ma leen dénk bés
niki tey, ndax ngeen baaxle yeen
ak seen doom yi leen di wuutu, te
ngeen yàgg ca réew ma leen seen
Yàlla Aji Sax ji jox ba fàww.

Amal nañu ay rawtu ca penkub Yurdan

41 Ba loolu wéyee Musaa ber na
ñetti dëkk ca penkub dexu Yurdan,
42 mu diy rawtu ci ku rey mo-
roomu nitam, te reyu ko cig teyeef,
wonu ko woon it mbañeel, lu jiitu
loola. Kooku sañ naa làquji ci dëkk
yooyu benn, ngir rawale bakkanam.
43 Dëkk yooyu ñoo doon Beccer, ga
ca màndiŋ ma, ca kaw dénd wu
tell wa ca kaw tund wa, su dee ab
Rubeneen; ak Ramot ga ca Galàdd,
su dee ab Gàddeen; ak Golan ga
ca diiwaanu Basan, su dee ab Man-
aseen.

Musaa baamtu na yoon wi

(Saar 4.44—11.32)

44 Lii moo di ndigalu yoon wi
Musaa biraloon fi kanam bànni Is-
rayil. 45 Lii moo di seedey yoon
yi, ak dogali yoon yi, ak àttey yoon
yi Musaa dénkoon bànni Israyil,
gannaaw ba ñu bàyyikoo Misra,
46 ca wàllaa dexu Yurdan, ca xur
wa janook Bet Pewor, ca réewum
Siwon buurub Amoreen ba toogoon
Esbon, te Musaa ak bànni Israyil
duma woon ko, ba ñu génnee
Misra. 47 Ñoo nangu am réewam,
ak réewum Og buuru Basan, ñaari
buuri Amoreen ña moomoon wàllaa
dexu Yurdan, ca penku, 48 fa dale ca
Arower, ga ca catal walum Arnon,
ba ca tundu Siyoŋ*, ga ñuy wax itam
Ermon, 49 boole ca mboolem joorug

* **4:48** 4.48 Gii Siyoŋ wuute na ak weneen tur wi ñuy wooye Yerusalem.

wàllaa dexu Yurdan, ca penku, ba àgg ca géeju Xorom ga, ca suufu tundu Pisga.

5

Fukki santaanee ngi

1 Musaa moo woo bànni Israyil gépp, wax leen ne leen: Yeen, bànni Israyil, dégluleen dogali yoon yi, ak àttey yoon yi may wax, ngeen dégg, tey. Jàngleen ko te farlu koo jëfe.
2 Sunu Yàlla Aji Sax ji moo fasoon
kóllëre ak nun ca tundu Oreb. 3 Du
sunuy maam rekk la Aji Sax ji fasoon kóllëre gii ak ñoom; waaye ñook nun ñi fii tey, mboolem nun ñiy
dund, ci lanu. 4 Ci biir jàkkaarloo
la Aji Sax ji waxe woon ak yeen ca kaw tund wa, àddoo ca digg
sawara wa. 5 Maa taxaw diggante
Aji Sax jeek yeen, jant yooyu, di leen jottli kàddug Aji Sax ji, ndax yeena ragaloon sawara wa, ba yéeguleen ca kaw tund wa. Mu ne:

6 «Man Aji Sax ji maay seen Yàlla, ji leen génne réewum Misra, kërug njaam ga.

7 «Buleen am yeneen yàlla ci sama kanam.

8 «Buleen sàkkal seen bopp tuur muy jëmmal lenn lu nekk ci kaw asamaan, mbaa ci kaw suuf, mbaa lu nekk ci ndox mu suuf tiim.
9 Buleen ci sujjóotal lenn, buleen ci jaamu lenn, ndax man seen Yàlla Aji Sax ji, Yàlla ju fiir laa. Maay topp doom tooñu waajur, ba ca seen maasi sët, ba ca maasug sëtaati nit
ñi ma bañ. 10 Waaye maay baaxe ñi
ma sopp, di sàmm samay santaane, ba ci junniy maas ya leen di wuutuji.

11 «Buleen tudd seen turu Yàlla Aji Sax ji ci neen, ndax Aji Sax ji du ñàkka topp kuy tudd aw turam ci neen.

12 «Sàmmleen bésub Noflaay, ngir sellal ko, ni leen ko seen Yàlla Aji Sax
ji sante. 13 Juróom benni fan ngeen
wara liggéey, def ci seen soxla yépp.
14 Waaye bésub juróom ñaareel ba, Noflaay lay doon, ñeel seen Yàlla Aji Sax ji. Buleen ci liggéey lenn; du yeen, du seen doom ju góor, ak ju jigéen, du seen jaam bu góor, ak bu jigéen, du seen nag, du seen mbaam, du mboolem seenug jur, du seen gan gu nekk ci seen biir dëkk. Su ko defee seen jaam bu góor, ak seen jaam bu jigéen mana dal-lu ni yeen.
15 Fàttlikuleen ne ay jaam ngeen woon ca réewum Misra. Seen Yàlla Aji Sax ji moo leen fa génnee dooley loxoom, ak kàttanu përëgam. Moo tax seen Yàlla Aji Sax ji sant leen ngeen wàccoo ak bésub Noflaay.

16 «Teral-leen seen baay, ak seen ndey, ni leen ko seen Yàlla Aji Sax ji sante, ndax ngeen gudd fan, ndax it ngeen baaxle ca réew ma leen seen Yàlla Aji Sax ji jox.

17 «Buleen bóom.

18 «Buleen jaaloo.

19 «Buleen sàcc.

20 «Buleen seedeel seen moroom lu dul dëgg.

21 «Buleen xédd seen jabaru dëkkandoo, buleen xemmem këram, mbaa toolam, mbaa jaamam bu góor, mbaa jaamam bu jigéen, mbaa aw nagam, mbaa mbaamam, mbaa mboolem seen alalu dëkkandoo.»

22 Kàddu yii la Aji Sax ji wax seen ndaje ma mépp, ca tund wa, ba mu àddoo ca digg sawara wa, kàddu gu xumb, ci biir xàmbaar gu lëndëm këruus. Tegaatu ca dara. Mu daldi bind kàddu yi ci ñaari
àlluway doj, jox ma. 23 Ba ngeen
déggee kàddu gay jibe ca lëndëm ga, tund wa jàpp, di tàkk, yeena dikk, seen mboolem kilifay giir ak
seeni mag, ba ci man. 24 Ngeen ne
ma: «Sunu Yàlla Aji Sax ji kat, moo nu won darajaam ak màggaayam. Kàddoom lanu dégg, mu jibe ca digg sawara wa. Bésub tey noo gis Yàlla wax ak doom aadama, ba noppi,
muy wéye bakkanam! 25 Waaye lu
nuy jaayati nag sunu bakkan, doye? Ndax kat, sawara wu réy wii, su nu déggatee sunu kàddug Yàlla Aji
Sax ji, da nuy xoyom. 26 Ana ci
mboolem boroomu suux, ku ci masa dégg kàddug Yàlla jiy dund, mu jibe

ci sawara, nii nu ko dégge, ba noppi
di dund? 27 Jegejil yaw te déglu
mboolem li sunu Yàlla Aji Sax ji wax.
Yaw yaa nuy àgge mboolem li la
sunu Yàlla Aji Sax ji wax, nu dégg,
jëfe.»

28 Ci biir loolu Aji Sax ji dégg
la ngeen ma wax. Mu ne ma:
«Dégg naa li la mbooloo mii wax.
Ñoo yey wax yooyu kàddu yépp.
29 Waaye céy bu ñu amoon boobu
xol ngir ragal ma, di sàmm sama
santaane yépp bés bu nekk, ba tax
ñu baaxle, ñoom ak seen askan,
ba fàww! 30 Demal, nga ne leen
ñu dellu ca seeni xayma. 31 Yaw
nag, taxawal fi man, ba ma jox la
mboolem santaane bi, dogali yoon
yi, ak àttey yoon yi nga leen di
jàngal, te ñu war koo jëfe ca réew
ma ma leen jox, ngir ñu nangu ko.»

32 Kon nag sàmmooleen koo jëfe
ni leen ko seen Yàlla Aji Sax ji
sante. Buleen lajjee ndijoor mbaa
càmmoñ. 33 Mboolem yoon wi leen
seen Yàlla Aji Sax ji teg, toppleen
ko, ndax ngeen dund, baaxle te gudd
fan ca réew ma ngeen di moom.

6

Aji Sax ji kenn la

1 Lii mooy santaane bi, ak dogali
yoon yeek àttey yoon yi seen Yàlla
Aji Sax ji santaane ma jàngal leen
ko, ngir ngeen di ko jëfe ca réew
ma ngeen jàll jëm, ngir nanguji ko,
2 ndax ngeen ragal seen Yàlla Aji
Sax ji, di sàmm mboolem dogali
yoonam, ak santaaneem, yi ma leen
di dénk, yeen ak seeni doom, ak
seeni sët, seen giiru dund, su ko
defee ngeen gudd fan. 3 Kon yeen
Israyil, dégluleen te sàmmoo jëfe,
ndax ngeen baaxle te yokku bu
baax, ni leen ko Aji Sax ji seen Yàllay
maam waxe, ca réew ma meew
maak lem ja tuuroo.

4 Dégluleen, bànni Israyil, Aji Sax
ji sunu Yàlla, Aji Sax ji kenn la.
5 Seen Yàlla Aji Sax ji, soppeleen ko
seen léppi xol, ak seen léppi bakkan,
ak seen léppi doole. 6 Kàddu yii ma
leen di dénk bésub tey, na dëkk ci
seen xol. 7 Nangeen ko xamal seeni
doom, di ko waxe bu ngeen toogee
seen biir néeg, ak bu ngeen di dox
ciw yoon, ak bu ngeen tëddee, ak
bu ngeen jógee. 8 Takkleen ko, muy
firnde ci seen loxo, te na doon am
mbandal ci seen diggantey gët. 9 Te
itam bindleen ko ci seen kaw jëni
buntu néeg, ak ci seen bunti dëkk.

10 Bu ngeen demee ba seen Yàlla
Aji Sax ji yóbbu leen ca réew ma
mu giñaloon seeni maam Ibraayma
ak Isaaxa ak Yanqóoba, ne yeen
la koy jox, muy dëkk yu mag yu
baax yu ngeen tabaxul, 11 kër ya
feese mboolem lu baax lu ngeen ko
feesaluloon, ak teen yu ngeen gasul,
ak garabi reseñ ak oliw yu ngeen
jëmbatul; bu ngeen ca lekkee ba
regg, 12 wattuleen seen bopp bala
ngeena fàtte Aji Sax ji leen génnee
réewum Misra, kërug njaam ga.
13 Seen Yàlla Aji Sax ji, ragal-leen
ko. Moom ngeen di jaamu, te aw
turam ngeen di giñe. 14 Buleen
topp yeneen yàlla, ci yàllay xeet
yi leen séq. 15 Ndax kat seen
Yàlla Aji Sax ji ci seen biir, ku fiir
la. Lu ko moy sànjum Aji Sax ji
dina tàkk ci seen kaw, te dina leen
sànk, ba raafal leen ci kaw suuf.
16 Buleen seetlu seen Yàlla Aji Sax
ji, na ngeen ko seetloo woon ca
Maasa. 17 Sàmmleena sàmm seen
santaaney Yàlla Aji Sax ji, ak seedey
yoonam, ak dogali yoonam, yi mu
leen dénk. 18 Jëfeleen njub, ak
mbaax gi Aji Sax ji rafetlu. Su
ko defee dingeen baaxle, ba dem,
nanguji réew mu baax mi Aji Sax ji
giñaloon seeni maam, 19 te dingeen
fa dàqe seen noon yépp, na ko Aji
Sax ji waxe woon.

20 Bu leen seen doom laajee ëllëg,
ne leen: «Ana lu waral seedey yoon
yi, ak dogali yoon yeek àttey yoon
yi leen sunu Yàlla Aji Sax ji dénk?»
21 Su boobaa waxleen seen doom, ne
ko: «Ay jaami Firawna lanu woon ca
Misra, waaye Aji Sax jee nu génnee

Misra ci dooley loxoom. 22 Aji Sax
jee nu defal ay firnde, ak kéemaan
yu mag te metti ci kaw Misra ak ci
kaw Firawna ak ci kaw waa këram
gépp, nu teg ci sunuy gët. 23 Nun
nag, moo nu fa jële, ngir indi nu ci
réew mi mu giñaloon sunuy maam,
ne nun la koy jox. 24 Aji Sax jee
nu sant nuy jëfe mboolem dogali
yoon yii, te ragal sunu Yàlla Aji
Sax ji, ngir nu baaxle bés bu nekk,
ngir itam mu sàmm sunu bakkan
ni bésub tey jii. 25 Sunu njekk lay
doon nag, ndegam sàmmoo nanoo
jëfe mboolem santaane bii, fi sunu
kanam Yàlla Aji Sax ji, ni mu ko
santaanee.»

7

Dogook yenn xeet yi war na Israyil

1 Bu leen seen Yàlla Aji Sax ji
yóbboo réew ma ngeen jëm, ngir
nanguji ko, moo fay dàqe xeet yu
bare fi seen kanam: Etteen ñi ak
Girgaseen ñi ak Amoreen ñi ak
Kanaaneen ñi ak Periseen ñi ak
Eween ñeek Yebuseen ñi; juróom
ñaari xeet yu leen ëpp, ëpp leen
doole. 2 Bu leen leen seen Yàlla Aji
Sax ji jébbalee, ba ngeen duma leen,
nangeen leen faagaagal ba ñu jeex
tàkk. Buleen fasook ñoom kóllëre,
te buleen leen yërëm. 3 Buleen
séyanteek ñoom: seen doom ju
jigéen, buleen ko may doomu xeet
yooyu, jigéenu xeet yooyu it, buleen
ko jëlal seen doom ju góor. 4 Ndax
dañu may dëddale ak seen doom
yu góor, ñu mujj di jaamu yeneen
yàlla, ba sànjum Aji Sax ji tàkk ci
seen kaw yeen, fàkkas leen ci lu
gaaw. 5 Ni ngeen di def ak ñoom
kay mooy nii: seeni sarxalukaay,
ngeen màbb; seen tuuri doj, ngeen
rajaxe; seen xer yi ñuy jaamoo Asera
tuur mi, ngeen gor; seen jëmmi tuur,
ngeen lakk. 6 Ndax kat askan wu
sell ngeen, ñeel seen Yàlla Aji Sax
ji. Yeen la seen Yàlla Aji Sax ji
taamu, ngir ngeen doon askan wi
mu séddool boppam, ci mboolem
askani kaw suuf.

7 Du seen barewaay bu ngeen
ëpplee xeet yépp moo tax Aji Sax ji
naw leen, ba taamu leen, nde yeena
gëna néew ci xeet yépp. 8 Waaye
cofeel gu leen Aji Sax ji sopp, ak
sàmm gu mu sàmm ngiñam la mu
giñaloon seeni maam, moo tax mu
génnee leen dooley loxoom, jote
leen ca kërug njaam ga, ak ca loxol
Firawna buuru Misra. 9 Xamleen
boog ne seen Yàlla Aji Sax ji moom
mooy Yàlla; mooy Yàlla ju dëggu jiy
sàmm kóllëre ak ngor ñeel soppeem
ñiy sàmm ay santaaneem, sët ba
sëtaat, ba ci junniy maas. 10 Waaye
mooy fey ci saa si ay bañam, ngir
sànk leen. Du yeexe bañam, ci saa
si la koy fey.

11 Kon nag sàmmleen santaane bi,
muy dogali yoon yi, ak àttey yoon
yi ma leen dénk tey, ngir di ko jëfe.
12 Bu ngeen déggalee àttey yoon
yii, te sàmmoo koo jëfe, su boobaa
seen Yàlla Aji Sax ji dina sàmm
diggam ak yeen, kóllëre ak ngor, ga
mu giñaloon seeni maam. 13 Moo
leen di sopp, barkeel leen, yokk
leen, barkeel seen meññeefum nju-
rukaay, ak seen meññeefum suuf;
seen pepp ak seen biiñ, ak seenug
diw, ak seen doomi jur gu gudd, ak
gu gàtt, ca réew ma mu giñaloon
seeni maam, ne yeen la koy jox.
14 Su boobaa yeenay gëna barkeel
mboolem xeet yi, te du lenn, góor
ak jigéen, luy jaasir ci seen biir, ak
seen biirug jur. 15 Su boobaa Aji Sax
jee leen di xàjjil mboolem wéradi.
Mboolem jàngoroy Misra yu bon
yu ngeen xamoon, du leen ci teg
lenn, te mboolem seeni bañ la koy
teg. 16 Fàkkasleen mboolem xeet yi
leen seen Yàlla Aji Sax ji jébbal nag.
Buleen leen xool bëtu yërmande,
buleen jaamu seeni tuur: Lu ko moy
muy seenug fiir.

17 Jombul ngeen di wax ci seen xel
naan: «Xeet yii gën noo bare, ana
nu nu leen mana dàqe?» 18 Buleen
leen ragal. Fàttlikuleen bu baax
ni seen Yàlla Aji Sax ji def Firawna

ak Misra gépp, 19 ak mitit yu réy
ya ngeen gisal seen bopp, ak firnde
yaak kéemaan ya, ak seen dooley
loxol Yàlla Aji Sax jeek kàttanam gu
réy, ga mu leen génnee. Noonu la
seen Yàlla Aji Sax ji di def mboolem
xeet yi ngeen ragal. 20 Te itam seen
Yàlla Aji Sax ji, am mbas lay yebal
ci seen kaw, ba seenu ndes wu leen
làqu woon sànku. 21 Buleen am
tiitaange ci ñoom, ndax seen Yàlla
Aji Sax ji ci seen biir, Yàlla ju màgg
la te raglu. 22 Seen Yàlla Aji Sax jee
leen di dàqe fi seen kanam, ndànk-
ndànk; dungeen leen mana gaawa
jeexal, lu ko moy rabi àll yi mujj ne
gàññ ci seen kaw. 23 Seen Yàlla Aji
Sax ji moo leen di jébbal xeet yooyu,
moo leen di salfaañe salfaañoo gu
réy, ba ñu sànku. 24 Mooy teg
seeni buur ci seeni loxo, ngeen far
seenu tur fi asamaan tiim. Kenn ci
ñoom du leen të, ba kera ngeen leen
sànkee. 25 Seen jëmmi tuur yooyu
nag, lakkleen leen. Buleen xem-
mem lenn luy xaalis mbaa wurus ci
kaw tuur yi. Buleen ko aakimoo,
lu ko moy muy seenug fiir, ndax
lu seexluwoo ngoogu ci seen Yàlla
Aji Sax ji. 26 Buleen dugal yëf yu
seexluwu seen biir néeg, lu ko moy
àtteb faagaagal bi war ci yëf yooyu,
moo leen di dab, yeen itam. Xofleen
koo xof, seexlu koo seexlu, ndax yëf
yooyu, faagaagal moo ci war.

8

Xéewlu, fàtte aay na

1 Mboolem santaane bi ma leen
dénk bésub tey nag, sàmmooleen
koo jëfe, ndax ngeen dund, yokku,
ba dugg nanguji réew ma Aji
Sax ji giñaloon seeni maam.
2 Fàttlikuleen mboolem yoon wi
leen seen Yàlla Aji Sax ji awale diiru
ñeent fukki at yii ci màndiŋ mi, teg
leen coono, nattu leen ngir xam li
ci seen biir xol, xam ndax dingeen
wormaal ay santaaneem, am déet.
3 Moo leen teg coono, xiifal leen,
leel leen mànn mu ngeen xamul, te
seeni maam xamuñu ko woon, ngir
xamal leen ne du aw ñam doŋŋ la
doom aadama di dunde, waaye gépp
kàddu gu tukkee ci gémmiñu Aji Sax
ji, dees na ko dunde. 4 Seeni yére
ràppul, seeni tànk newiwul diiru
ñeent fukki at yii. 5 Xamleen xéll
ne ni baay di yare doomam, ni la
leen seen Yàlla Aji Sax ji yare. 6 Kon
sàmmleen seen santaaney Yàlla Aji
Sax ji, di topp ay yoonam te ragal
ko. 7 Ndax seen Yàlla Aji Sax jaa
ngi leen di yóbbu réew mu baax;
réew mu ami wal, ak bëti ndox,
ak ndoxi xóote yu waley xur aki
tund, 8 réewum bele ak lors ak reseñ
ak figg ak gërënaat, ak diwu oliw,
ak lem. 9 Réew ma dungeen fa
néewe njël, te dungeen fa ñàkke
dara. Réew ma, ay dojam, weñ gu
ñuul la, ay tundam, xànjar ngeen
cay gase. 10 Dingeen lekk ba regg, di
sante seen Yàlla Aji Sax ji, réew mu
baax ma mu leen jox.

11 Wattuleen seen bopp nag, bala
ngeena fàtte seen Yàlla Aji Sax ji,
baña sàmm ay santaaneem, ak àttey
yoonam, ak dogali yoonam yi ma
leen di dénk tey. 12 Su ngeen
lekkee ba regg, am kër yu baax
yu ngeen tabax dëkke, 13 seen jur
gu gudd ak gu gàtt yokku, xaalis
ak wurus yokkul leen, seen jépp
alal yokku, 14 su boobaa moytuleen
daldi xoggliku, fàtte seen Yàlla Aji
Sax, ji leen génnee réewum Misra,
kërug njaam ga, 15 ki leen wommate
biir màndiŋ mu yaa mu raglu ma,
ak jaani daŋar yaaki jiitam, ci biir
maral ak ñàkk um ndox. Moo
leen xellil ndox mu balle doj wu
ne sereŋ. 16 Moo leen leele mànnu
màndiŋ, ma seeni maam xamuloon,
ngir teg leen coono, nattu leen, te
mujje baaxe leen. 17 Dingeen wax ci
seen xel ne: «Sunu doole ak sunu
njàmbaaru bopp moo nu may jii
alal.» 18 Waaye fàttlikuleen ne seen
Yàlla Aji Sax ji mooy ki leen may
dooley liggéey alal ji, ngir feddli ni
mu ko defe tey, kóllëreem ga mu
giñaloon seeni maam.

19 Bu ngeen demee ba fàtte lu
jëm ci seen Yàlla Aji Sax ji, di topp
yeneen yàlla, di leen jaamook a su-
jjóotal, seedeel naa leen bés niki tey,
ne su boobaa déy, dingeen sànku
cànkute gu mat sëkk. 20 Ni xeet yi
Aji Sax ji nara sànk fi seen kanam,
noonu ngeen di sànkoo ndax ñàkka
déggal seen Yàlla Aji Sax ji.

9

Israyil gënul ci xeet yi

1 Israyil dégluleen! Yeena ngii tey,
di jàll dexu Yurdan ngir dàqi xeet
yu leen ëpp, ëpp leen doole, ngir
nangu seen dëkk yu réy, dàbblikoo
tata yu àkki asamaan. 2 Askan wu
am kàttan, yegg ca kaw, soqikoo
ci Anageen, ñi ngeen xam, te dégg
ñuy wax ci ñoom, naan: «Ku mana
të Anageen ñi?» 3 Waaye xamleen
bés niki tey ne seen Yàlla Aji Sax
ji mooy kiy jàll jiite leen, di sawara
wuy xoyome. Moo leen di fàkkas,
mooy ki leen leen di notal, ngeen
dàq leen, sànk leen ci lu gaaw, ni
leen ko Aji Sax ji waxe woon.
4 Gannaaw bu leen leen seen Yàlla
Aji Sax ji dàqalee nag, buleen wax
ci seen xel ne: «Sunu njekk a nu
may Aji Sax ji indi nu, ngir nu moom
réew mii.» Mbonug xeet yii kay moo
waral Aji Sax ji dàqal leen leen. 5 Du
seen genn njekk, akug njub gu leen
may ngeen nanguji seenum réew.
Waaye mbonug xeet yii moo waral
seen Yàlla Aji Sax ji dàqal leen leen,
ngir sottal kàddu ga mu giñaloon
seeni maam Ibraayma ak Isaaxa ak
Yanqóoba. 6 Kon na leen bir ne du
seenug njekk moos la leen seen Yàlla
Aji Sax ji joxe mii réew mu baax,
ngir ngeen moom ko ndax, askan wu
daŋŋiiral ngeen.

Israyil jaamu na sëlluw wurus

7 Fàttlikuleen! Buleen fàtte na
ngeen merloo woon seen Yàlla Aji
Sax ji ca màndiŋ ma. La dale bés
ba ngeen bàyyikoo réewum Misra,
ba ba ngeen agsee bérab bii, fippu
ci kaw Aji Sax ji ngeen masa nekke.
8 Ca tundu Oreb ngeen merloo Aji
Sax ji, Aji Sax ji mere leen, ba nar
leena faagaagal. 9 Ba ma yéegee
ca tund wa, di jëli àlluway doj ya,
àlluway kóllëre, gi Aji Sax ji fas
ak yeen; toog naa ca kaw tund wa
ñeent fukki bëccëg ak ñeent fukki
guddi. Du ñam wu ma lekk, du
ndox mu ma naan. 10 Aji Sax ji jox
ma ñaari àlluway doj yu loxol Yàlla
bind mboolem kàddu ya leen Aji Sax
ji waxoon ca kaw tund wa, ba mu
àddoo fa digg sawara wa, keroog
bésub ndaje ma.
11 Ba ñeent fukki guddi ak ñeent
fukki bëccëg matee, Aji Sax ji jox
ma ñaari àlluway doj ya, àlluway
kóllëre ga. 12 Aji Sax ji ne ma: «Jógal
wàcce fii gaaw, ndax sa bokk ya
nga génnee Misra def nañu yàqute.
Teggi nañu xaat yoon wa ma leen
santoon. Móolal nañu seen bopp
jëmmu tuur.»
13 Aji Sax ji waxati ma, ne ma:
«Gis naa ne mbooloo mii kat, ñu
dëgër bopp lañu. 14 Bàyyi ma rekk
ma faagaagal leen, ba far seen tur fu
asamaan tiim, te def la ngay xeet wu
ëpp wii, ëpp ko doole.»
15 Ba loolu amee ma walbatiku,
wàcce ca tund wa, maak yaari
àlluway kóllëre ga ca sama yaari
loxo, tund wépp di tàkk. 16 Ma gis ne
ndeke moy ngeen seen Yàlla Aji Sax
ji, daldi sàkkal seen bopp wëllu wu
ñu móol, dëddu xaat yoon wa leen
Aji Sax ji santoon. 17 Ci kaw loolu ma
ne cas yaari àlluwa ya ca sama yaari
loxo, sànni, rajaxe ko, ngeen di gis.

Musaa tinul na bànni Israyil

18 Ba loolu amee ma daanu tëdd
fa kanam Aji Sax ji, na woon, di-
iru ñeent fukki bëccëg ak ñeent
fukki guddi. Du ñam wu ma lekk,
du ndox mu ma naan ndax seen
gépp moy gu ngeen moy, di def
lu Aji Sax ji ñaawlu, ba merloo
ko. 19 Booba am naa tiitaange ci
merum Aji Sax ji, ak sànjam mi
mu nara sànju ci seen kaw, ngir
sànk leen. Teewul Aji Sax ji nangul

ma boobu yoon itam. 20 Aaróona
nag, Aji Sax ji mere ko lool, nar
koo sànk. Ma daldi ñaanalaale
Aaróona. 21 Seen bàkkaarukaay
boobu ngeen sàkkoon nag, jëmmu
wëllu wa, ma jël ko, lakk ko, tojat,
wol ba mu mokk, ba doon pënd. Ma
daldi sotti pënd ba ca biir yol ga
wale kaw tund wa.
22 Ca Tabera itam, ak ca Maasa, ak
ca Kibbrot Taawa, ngeen merlooti fa
Aji Sax ji. 23 Ak ba leen Aji Sax ji
yebalee fa Kades Barneya, ne leen:
«Demleen nanguji réew ma ma leen
jox.» Yeena gàntal seen kàddug
Yàlla Aji Sax ji, gëmuleen ko,
déggaluleen kàddoom. 24 Gàntal
Aji Sax ji ngeen nekke naka jekk,
dale ko ca bés ba ma leen xamee.
25 Maa daanu tëdd fa kanam Aji
Sax ji diiru ñeent fukki bëccëg
yooyu, ak ñeent fukki guddi ya ma
tëdd fa kanamam ndax la Aji Sax ji
noon da leen di sànk. 26 Ma ñaan Aji
Sax ji, ne ko: «Éy Boroom bi Aji Sax
ji, bul sànk sa ñoñ ñi nga séddoo,
ñi nga jote sa màggaay, génnee leen
Misra ci sa dooley loxo. 27 Ngalla
bàyyil xel sa jaam ña, Ibraayma ak
Isaaxa ak Yanqóoba. Bul xool ci
tëwug mbooloo mii ak seen mbon,
ak seenug moy. 28 Lu ko moy kat
waa réew ma nga nu jële dinañu
ne: “Tële leena yóbbu réew ma mu
leen digoon, ak jéppi leen moo tax
Aji Sax ji génne leen, ngir rey leen
ca màndiŋ ma.” 29 Ñii de ñooy sa
ñoñ ñi nga séddoo, ñi nga génnee sa
doole ju bare, ci sa kàttanu loxo.»

10

1 Jant yooyu la ma Aji Sax ji wax
ne ma: «Yettal ñaari àlluway doj
yu mel ni yu jëkk ya, nga yéegsi
fi man, ci kaw tund wi. Te nanga
sàkk itam gaalu bant. 2 Dinaa bind ci
àlluwa yi, kàddu ya woon ca àlluwa
yu jëkk, ya nga toj. Su ko defee nga
yeb àlluwa yi ci gaal gi.» 3 Ma sàkk
gaalu bantu séng, daldi yett ñaari
àlluway doj yu mel ni yu jëkk ya.
Ci kaw loolu ma yéeg ca kaw tund
wa, maak ñaari àlluwa yi ci sama
loxo. 4 Aji Sax ji nag bind ca àlluwa
ya, la mu jëkkoona bind, muy fukki
santaane ya mu leen waxoon ca
kaw tund wa, ba mu àddoo fa digg
sawara wa, keroog bésub ndaje ma.
Ba loolu amee Aji Sax ji jox ma
àlluwa yi. 5 Ma walbatiku, wàcc
tund wa, yeb àlluwa ya ca gaal ga
ma sàkk, àlluwa ya des ca biir, na
ma ko Aji Sax ji waxe woon.
6 Gannaaw gi bànni Israyil
bàyyikoo ca teeni Bene Yaakan, dem
ba Mosera. Foofa la Aaróona faatoo,
ñu denc ko fa, doomam Elasar doon
sarxalkat, wuutu ko. 7 Foofa lañu
bàyyikoo dem Gutgoda, bawooti
Gutgoda, jàll ba Yotbata, réewum
wali ndox ya.
8 Jant yooyu la Aji Sax ji ber giirug
Lewi, ngir ñuy gàddu gaalu kóllëreg
Aji Sax ji, di taxaw fi kanam Aji Sax
ji, di ko liggéeyal, di taase barke ciw
turam, te mooy seen péete ba tey
jii. 9 Looloo waral Leween ñi amuñu
wàll ci céru suuf su ñuy séddoo ak
seeni bokk. Aji Sax ji mooy seenub
cér, ni leen ko seen Yàlla Aji Sax ji
waxe woon.
10 Man nag maa am ca kaw tund
wa fan ya ma fa jëkkoona am, muy
ñeent fukki bëccëg, ak ñeent fukki
guddi. Aji Sax ji dellu ma nangul,
boobu yoon itam, ba bëggatu leena
sànk. 11 Aji Sax ji ne ma: «Doxal jiite
yoonu mbooloo mi, ñu dem nanguji
réew, ma ma giñaloon seeni maam,
ne ñoom laa koy jox.»

Musaa ngi woote déggal Aji Sax ji

12 Léegi nag yeen Israyil, ana lu
leen seen Yàlla Aji Sax ji laaj, lu
moy ngeen ragal seen Yàlla Aji Sax
ji, di doxe mboolemi yoonam, sopp
ko, di jaamoo seen Yàlla Aji Sax
ji seen léppi xol, ak seen léppi
bakkan, 13 ngir di sàmm santaaney
Aji Sax ji, ak dogali yoonam, yi
ma leen dénk bésub tey ngir seen
njariñal bopp? 14 Seen Yàlla Aji
Sax ji dëy mooy boroom asamaan,
ak asamaani asamaan, ak suuf, ak
mboolem li ci biiram. 15 Terewul

seeni maam doŋŋ la Aji Sax ji taqool,
ngir sopp leen, te yeen, ñi askanoo
ci ñoom la taamu ci biir xeetoo
xeet, niki bésub tey jii. 16 Kon nag
nangeen dogoo seen xol te bañatee
sajju loos. 17 Ndax kat seen Yàlla Aji
Sax ji mooy Yàllay yàlla yi, te mooy
Sangu sang yi. Mooy Yàlla ju màgg
ji, jàmbaare te raglu. Ki gënalewul,
jëlul ub ger. 18 Kiy aar jirim akub
jëtun, sopp doxandéem, ngir leel
ko, wodd ko. 19 Kon soppleen
doxandéem, ndax ay doxandéem
ngeen woon ca réewum Misra.

20 Seen Yàlla Aji Sax ji moom
ngeen di ragal, te moom ngeen di
jaamu. Moom ngeen di ŋoyu, te aw
turam ngeen di giñe. 21 Moo yelloo
seeni kañ te mooy seen Yàlla, ji leen
defal jaloore yeek kawtéef yooyu
ngeen gisal seen bopp. 22 Juróom
ñaar fukki bakkan la seeni maam
doonoon ba ñuy wàccsi Misra. Tey
seen Yàlla Aji Sax ji def leen ngeen
day ni biddiiwi asamaan.

11

1 Soppleen seen Yàlla Aji Sax ji,
te ngeen dénkoo ndénkaaneem, ak
dogali yoonam, ak àttey yoonam,
aki santaaneem, bés bu nekk.
2 Xamleen bésub tey ne seeni
doom taxul may wax, ndax ñoom
xamuñu, gisuñu seen njànglem
Yàlla Aji Sax ji: màggaayam, ak
dooley loxoom, ak kàttanam gu réy,
3 aki firndeem, ak jalooreem ja mu
jëf ca digg Misra, ci kaw Firawna
buuru Misra ak ci biir réewam
mépp, 4 jëfe kook gàngooru Misra,
ak seeni fas ak seen watiiri xare,
ba mu leen mëddee ca géeju Barax
ya, fekk ñu ne leen dann. Aji Sax
jee leen sànk ba bésub tey jii, 5 ak la
mu leen def ca màndiŋ ma, ba ngeen
agsi bérab bii, 6 ak la mu def Datan
ak Abiram, doomi Elyab Rubeneen
ba, ba suuf ŋayee, wonn leen, ñook
seen waa kër, ak seeni xayma, ak
mboolem luy dund lu leen topp, ci
digg Israyil gépp. 7 Seeni gët déy
ngeen teg ci mboolem jaloore ju
màgg jooju Aji Sax ji def.

8 Kon nag sàmmleen mboolem
santaane bi ma leen di dénk tey,
ndax ngeen am doole ba nanguji
réew ma ngeen jàll jëm, ngir nan-
guji ko, 9 ndax itam ngeen gudd
fan ca réew ma Aji Sax ji giñoona
jox seeni maam, ñook seen askan;
réew mu meew maak lem ja tuuroo.
10 Réew mooma ngeen jëm, di ko
nanguji, déy, niroowul ak réewum
Misra ga ngeen jóge, fa ngeen daan
jiwe, ba noppi topp seenum jiwu, di
ko suuxate dooley tànk ni mbeyum
dër. 11 Réew mooma ngeen jàll jëm,
ngir nanguji ko, réewum tund aki
xur la, te ndoxum taw lay naan.
12 Réew la mu seen Yàlla Aji Sax ji
yég, fu mu tollu seen gëti Yàlla Aji
Sax jaa ngi ne ko jàkk, terutel at ba
ndeetelam.

13 Su fekkee ne nag sàmm ngeen
ba sàmm sama santaane yi ma leen
dénk tey jii, ngir sopp seen Yàlla Aji
Sax ji, di ko jaamoo seen léppi xol,
ak seen léppi bakkan, 14 su boobaa,
Yàlla nee: «Maa leen di may seen
tawub réew, saa yu jotee: lollib
réew ma day taw*, cooroonam taw,
ngeen dajale seenum pepp, ak seen
biiñ bu bees, ak seen diw gu yees.
15 Su boobaa maay mayem ñax ci
seenub àll ngir seenug jur, yeen it
ngeen di lekk ba regg.»

16 Wattuleen seen bopp nag, bala
leen seen xel a nax, ngeen lajj,
di jaamu yeneen yàlla, di leen su-
jjóotal, 17 ba sànjum Aji Sax ji
tàkkal leen, mu ne ràpp asamaan,
taw taxaw, suuf noppee meññal, ba
ngeen gaawa sànkoo ca réew mu
baax ma leen Aji Sax jiy jox.

18 Defleen sama kàddu yii ci
seenum xel ak ci seen xol. Takkleen
ko, muy firnde ci seen loxo, te na
doon am mbandal ci seen diggantey
gët. 19 Nangeen ko jàngal seeni
doom, di ko waxe bu ngeen toogee

* **11:14** 11.14 Tawub lolli lu jaadu la ca réewum Israyil, bokkul ak jamonoy lolli ji topp ci nawet fii.

seen biir néeg, ak bu ngeen di dox
ciw yoon, ak bu ngeen tëddee, ak bu
ngeen jógee. 20 Te itam bindleen ko
ci seen kaw jëni buntu néeg, ak ci
seen bunti dëkk, 21 ndax seeni fan,
ak seen fani doom, baree ca réew
ma Aji Sax ji giñaloon seeni maam,
ni kemu fan yi asamaan tiim suuf.
22 Ndegam déy sàmm ngeen ba
sàmm mboolem santaane bii ma
leen dénk ngir di ko jëfe, ba
sopp seen Yàlla Aji Sax ji, di doxe
mboolem ay yoonam te ŋoy ci
moom, 23 su boobaa Aji Sax jee leen
di dàqal mboolem xeet yooyu, te
yeenay nangu réewi xeet yu leen
ëpp, ëpp leen doole. 24 Fépp fu
ngeen teg seen tànk, yeena koy
moom. La ko dale ca màndiŋ ma
ba ca Libaŋ, daleeti dexu Efraat ba
ca géej ga ca sowu, lépp seen suuf
lay doon. 25 Du kenn kuy taxaw fi
seen kanam. Seen Yàlla Aji Sax ji
mooy def na mu leen ko waxe woon,
ba waa déndu réew mu ngeen teg
seen tànk, ñoom ñépp, yeen lañuy
tiit, yeen lañuy ragal.

Barke ak alkànde dëgmal na

26 Maa ngii nag di leen tegal bésub
tey barke ak alkànde. 27 Barkee
ngi, ndegam déggal ngeen seen san-
taaney Yàlla Aji Sax, ji ma leen di
dénk tey. 28 Alkàndee ngi, ndegam
déggaluleen seen santaaney Yàlla
Aji Sax ji, xanaa wacc yoon wi ma
leen di dénk bésub tey, ngir topp
yeneen yàlla yu ngeen xamuloon.
29 Bu leen seen Yàlla Aji Sax ji
yóbboo ca réew ma ngeen jëm, ngir
nanguji ko, nangeen tudd barke bi
ca kaw tundu Garisim, te ngeen
tudd alkànde ji ca kaw tundu Ebal.
30 Ñaari tund yooyu, ña nga moos
ca wàllaa dexu Yurdan, ca wàllaa
yoonu sowu ba, ca réewum Kanaa-
neen, ña dëkke joor ga jàkkaarlook
Gilgal, ca weti garabi More yu mag
ya. 31 Léegi nag yeena ngi jàlli
dexu Yurdan, ngir nanguji réew mi
leen seen Yàlla Aji Sax ji jox. Bu
ngeen ko nangoo ba dëkk fa nag,
32 sàmmooleena jëfe mboolem do-
gal yeek àttey yoon yi ma teg fi seen
kanam, bésub tey jii.

12

Lu jëm ci sàrti dundin ca réewum dige ba

(Saar 12—26)

Aji Sax ji mooy taamu bérabam

1 Dogal yeek àttey yoon, yi ngeen
di sàmmoo jëfe seen giiru dund ca
suufas réew, ma leen seen Yàllay
maam Aji Sax ji moomale, moo di
yii: 2 tasleen tasar mboolem bérab,
ya xeet ya ngeen di dàq, di jaamoo
seeni tuur; muy kaw tund yu mag
ya, di kaw tund yu ndaw ya, di
ker garab yu naat ya. 3 Tojleen
seeni sarxalukaay, rajaxe seen tuuri
doj; seen xer yi ñuy jaamoo Asera
tuur mi, ngeen lakk; seen jëmmi
tuur, ngeen gor, ba far tukkal turi
tuur yi ci yooyu bérab. 4 Buleen
jaamoo noonu seen Yàlla Aji Sax ji
nag. 5 Waaye seetleen bérab bu
seen Yàlla Aji Sax ji di taamuji,
ci mboolem seeni giir, ngir teg fa
turam, dëël ko fa, te ngeen dem
foofa. 6 Foofa ngeen di yóbbu seen
saraxi dóomal, ak yeneen sarax, ak
seen céri fukkeel, ak seenub jooxe,
ak seen sarax yu ngeen xas, ak seen
saraxi yéene, ak seen saraxi taawug
jur gu gudd ak gu gàtt. 7 Foofa ngeen
di lekke, yeen ak seeni njaboot fa
seen kanam Yàlla Aji Sax ji, ngeen
bége fa seen wépp ñaq wu leen seen
Yàlla Aji Sax ji barkeelal.
8 Buleen jëfe mboolem nii nuy
jëfe fii tey, lu neex waay rekk, def.
9 Ndax kat àggaguleen ba tey ca dal-
lukaay ba, fa leen seen Yàlla Aji Sax
ji sédde. 10 Waaye bu ngeen jàllee
dexu Yurdan, ba dëkki ca réew ma
leen seen Yàlla Aji Sax ji sédde, ba
mu noppal leen ci mboolem noon yi
leen séq, ngeen dëkke xel mu dal,
11 su boobaa bérab bu seen Yàlla
Aji Sax ji taamu ngir dëël fa turam,
foofa ngeen di yóbbu mboolem lu
ma leen sant: seen saraxi dóomal,

ak yeneen sarax, ak seen céri fuk-
keel, ak seenub jooxe, ak mboolem
ngëneel yu ngeen di def saraxi xas
yu ngeen xasoo ak Aji Sax ji. 12 Su
ko defee ngeen bége fi seen kanam
Yàlla Aji Sax ji, yeen ak seen doom
yu góor ak yu jigéen, ak seen jaam
yu góor ak yu jigéen, ak Leween ñi
ci seen biiri dëkk te amuñu wàll,
amuñu céru suuf ci seen biir.

13 Wattuleen seen bopp bala
ngeena joxe seen saraxi dóomal
fépp fu ngeen gis, 14 ndax bérab bu
Aji Sax ji taamu ci genn ci seen giir
yi, foofa ngeen di joxe seen saraxi
dóomal, te foofa ngeen di def lépp
lu ma leen sant. 15 Teewul saa yu
leen soobee, sañ ngeena rendi, lekk
ci lépp lu leen seen Yàlla Aji Sax ji
barkeele, ak fépp fu ngeen dëkk. Ku
sobewu ak ku set yépp sañ na caa
lekk, mel ni bu doon kéwél mbaa
kooba. 16 Waaye deret ja, buleen ko
lekk. Ci suuf ngeen koy tuur nim
ndox. 17 Seen céru fukkeelu pepp
nag, ak bu biiñ bu bees, ak bu diw gu
bees, ak seen taawug jur gu gudd ak
gu gàtt, ak seen mboolem saraxi xas
yu ngeen xasoo woon, ak seen saraxi
yéene, ak ab jooxe bu ngeen sàkke
ci seenu ñaq, sañuleen cee lekk lenn
ci seen biiri dëkk, 18 ndare ngeen
lekke ko fa seen kanam Yàlla Aji Sax
ji. Lekkeleen ko fa seen Yàlla Aji
Sax ji di taamuji, yeen ak seen doom
yu góor, ak yu jigéen, ak seen jaam
yu góor ak yu jigéen, ak Leween
ñi ci seen biir dëkk. Su ko defee
ngeen bége seen wépp ñaq, fi seen
kanam Yàlla Aji Sax ji. 19 Wattuleen
seen bopp nag, ngir baña sàggane
Leween ñi, seen giiru dund ca seen
suuf.

20 Bu seen Yàlla Aji Sax ji yokkee
seen suuf noonee mu leen ko waxe
woon, te ngeen namma lekk yàpp,
saa yu leen neexee sañ ngeena lekk
yàpp. 21 Bu fekkee ne fi seen Yàlla
Aji Sax ji taamoo dëël turam dafa
soreek yeen, man ngeena rendi ci
seen jur gu gudd mbaa gu gàtt,
ga leen Aji Sax ji jox, na ma leen
ko waxe woon. Sañ ngeen caa
lekke seen biir dëkk lu leen neex.
22 Ni ñuy lekke yàppu kéwél mbaa
kooba rekk ngeen koy lekke. Ku
sobewu ak ku set yépp sañ na caa
lekk. 23 Moyuleen bu baax rekk
ba baña lekk deret ji, ndax deret
mooy bakkan te waruleen boole
lekk bakkanu jur gi, aku suuxam.
24 Buleen lekk deret ji. Ci suuf ngeen
koy tuur nim ndox. 25 Buleen ko lekk
mukk, su boobaa dingeen baaxle,
yeen ak seen doom yi leen di wuutu;
ngir su boobaa yeena ngi jëfe li Aji
Sax ji rafetlu.

26 Waaye seen yëf yu ñu sellal,
ak seen sarax yi ngeen xasoo, jël-
leen ko, yóbbu ca bérab ba Aji Sax
ji di taamuji. 27 Te nangeen sarxe
seen saraxi rendi-dóomal, yàpp wi
ak deret ji, ci seen kaw sarxalukaayu
Yàlla Aji Sax ji. Seen deretu yeneen
sarax, tuurleen ko ca seen kaw sarx-
alukaayu Yàlla Aji Sax ji, yàpp wi
ngeen lekk ko.

28 Sàmmooleena déggal mboolem
kàddu yii ma leen di dénk, ngir
ngeen baaxle ba fàww, yeen ak seen
doom, yi leen di wuutu, ndax kon
yeena ngi jëfe lu baax li seen Yàlla
Aji Sax ji rafetlu.

29 Bu leen seen Yàlla Aji Sax
ji sànkalee xeet yi ngeen jëm,
ngir dàq leen, gannaaw bu ngeen
leen dàqee ba dëkke seenum réew,
30 nangeen wattu seen bopp, ba
gannaaw bu xeet yooyu sànkoo ci
seen kanam, dungeen tàbbi cig fiir,
di leen roy, naan: «Ana nu xeet yii di
jaamoo seeni tuur, ngir nun it nu def
ni ñoom?» 31 Buleen defe noonu ak
seen Yàlla Aji Sax ji, ndax mboolem
lu seexluwu lu Aji Sax ji bañ, defal
nañu ko seeni tuur. Seen doom yu
góor ak yu jigéen sax, lakk nañu
leen, defal leen seeni tuur sarax.

13

Dee mooy àtteb kuy xiirtale ci bokkaale

1 Mboolem kàddu gi ma leen
dénk nag, sàmmooleen koo jëfe.

Buleen ci yokk lenn, buleen ci wàññi
lenn. 2 Gannaaw loolu su ab yonent
feeñee ci seen biir, mbaa boroom
gént, bu leen digee firnde mbaa
kiraama, 3 ba firnde la mbaa ki-
raama ga mu leen waxoon dikk,
su leen nee: «Nanu topp yeneen
yàlla, jaamu leen,» yàlla yu ngeen
xamul, 4 buleen déglu waxu yonent
boobu, mbaa boroom gént boobu,
ndax seen Yàlla Aji Sax ji moo leen
di nattu ngir xam ndax yeena ngi
koy soppe seen léppi xol ak seen
léppi bakkan. 5 Seen Yàlla Aji Sax ji
moom ngeen di topp, moom ngeen
di ragal. Ay santaaneem ngeen
di sàmm, baatam ngeen di déglu,
moom ngeen di jaamu, te ci moom
ngeen wara ŋoy. 6 Yonent boobu
nag mbaa boroom gént boobu, dee
mooy àtteem, ndax moo woote ag
fippu ci seen kaw Yàlla Aji Sax, ji
leen jële ca réewum Misra, jote leen
kërug njaam ga. Mu nar leena féle
ci yoon wi leen seen Yàlla Aji Sax ji
sant ngeen doxe ko. Noonu ngeen di
tenqee lu bon ci seen biir.

7 Seen mbokk mu ngeen bokkal
jenn ndey, mbaa seen doom ju góor,
mbaa ju jigéen, mbaa seen jabar ju
ngeen xejjoo, mbaa seen xaritu benn
bakkan, su leen dee xiirtal, naan
leen ci kumpa: «Nanu jaamuji ye-
neen yàlla,» yàlla yu ngeen xamul,
du yeen du seeni maam, 8 ci yàllay
xeet yi leen séq, ñi leen jege, ak
ñi leen sore, ci àddina sépp, cat ba
cat, 9 su boobaa buleen ko nangul,
buleen ko déglu, buleen ko xool bëti
yërmande, buleen ko baal, buleen
ko nëbbal. 10 Reyleen ko rekk. Yeen
ñi mu doon jéema yóbbaale, na ko
seen loxo jëkka dal, ngir rey ko,
bala cee loxol mbooloo mépp topp.
11 Dóorleen koy doj ba mu dee, ndax
moo leen doon fexee soreleek seen
Yàlla Aji Sax, ji leen jële réewum
Misra, kërug njaam ga. 12 Israyil
gépp a koy dégg, daldi ragal ba
deesatul def mbon gu ni mel ci seen
biir.

13 Bu ngeen déggee, ci benn dëkk,
ci dëkk yi leen seen Yàlla Aji Sax ji
jox, ngir ngeen dëkke, ñu ne 14 ay nit
ñu tekkiwul dara, te bokk ci yeen,
ñoo jóg di wañños seen waa dëkk,
naan leen: «Nanu jaamuji yeneen
yàlla,» yàlla yu ngeen xamul, 15 su
boobaa nangeen gëstu, seet te laajte
bu baax, ba dëgg gu wér feeñe ca
mbir ma, ne defees na moomu mbir
mu jomblu ci seen biir, 16 ngeen
daldi jam rekk waa dëkk boobu,
leel leen ñawkay saamar, faagaagal
dëkk ba, ak mboolem la ca biiram,
jur ga it, ngeen leel leen ñawkay
saamar. 17 Mboolem alalu sëxëtoo
ju jóge ca dëkk ba, dajaleleen ko ca
digg pénc ma, te ngeen lakk dëkk ba,
booleek cëxëtoo ma, def ko dóomal
bu mat sëkk, ñeel seen Yàlla Aji
Sax ji. Day doon ab gent ba fàww,
deesu ko tabaxaat. 18 Bu dara des
ci seen loxo, lu bokk ci alal jooju
ñu wara faagaagal. Su ko defee
Aji Sax ji dëddu sànjam mu tàng,
yërëm leen, ñeewante leen, yokk
leen na mu ko giñale woon seeni
maam, 19 ndegam yeena ngi dégg
seen kàddug Yàlla Aji Sax ji, ngir
sàmm mboolem santaaneem yi ma
leen di dénk bésub tey, ngir di jëfe
li seen Yàlla Aji Sax ji rafetlu.

14

Yoon wi sàrtal na jëfin yu set

1 Ay doom ngeen, ñeel seen Yàlla
Aji Sax ji. Buleen ñaasu, buleen
wat seen kawaru bopp fi féeteek
jë bi, ngir di ko mititloo ku dee,
2 ndax askan wu sell ngeen, ñeel
seen Yàlla Aji Sax ji. Yeen la Aji
Sax ji taamu, ngir ngeen doon askan
wi mu séddool boppam, ci mboolem
askani kaw suuf.

3 Buleen lekk lenn lu seexluwu.
4 Lii moo di mala yi ngeen di lekk
seen suux: nag ak xar ak bëy;
5 ak kooba ak kéwél, ak lu xeetook
kooba, ak lu xeetook kéwél, ak bëyu
àll, ak bëyu kaw tund. 6 Mboolem
mala mu ci we wi xar, séddlikoo
yaar, te muy duññ, moom ngeen
di lekk aw suuxam. 7 Waaye yii,

buleen lekk seen suux: lu ciy duññ
doŋŋ, te we wi xarul, mbaa lu we
wi xar, te duññul. Lu mel ni giléem
ak njomboor ak daman, ndax dañuy
duññ waaye seen we xarul. Yooyu
daganul ci yeen. [8] Mbaam-xuux,
moom, we wi xar na waaye du
duññ. Kon daganul ci yeen. Aw su-
uxam, buleen ko lekk, te méddam,
buleen ko laal.

[9] Lii nag, sañ ngeen koo lekk, ci
mboolem lu dëkke ndox: mboolem
lu ci am ciiriir aki waasintóor, sañ
ngeen koo lekk. [10] Waaye lu ci
amul ciiriir aki waasintóor, buleen
ko lekk, ndax daganul ci yeen.

[11] Mboolem njanaaw lu set, sañ
ngeen koo lekk. [12] Waaye lii ngeen
dul lekk ci njanaaw yi: jaxaay ak
tan, ba ca mu ñuul ma, [13] ak céeli bu
xonq, ak céeli bu ñuul, ak maf, ak
lu mu xeetool, [14] ak lépp luy baaxoñ
ak lu mu xeetool, [15-18] ak bànjóoli ak
looy, ak lu mu xeetool, ak kirigéej,
ak mboolem xeeti liccin, ak yébb, ak
lu xeetook xodd, ak musejubru ak
njugub. [19] Mboolem boroomi laaf yu
sew-sewaan, daganul ci yeen. Deesu
ci lekk lenn, [20] xanaa boroomi laaf yi
ci set. Yooyu, sañ ngeen koo lekk.

[21] Buleen lekk lenn lu médd.
Jaambur bu dal ak yeen, sañ
ngeen koo jox lu médd, mu lekk,
mbaa ngeen jaay ko ab doxandéem.
Waaye yeen askan wu sell ngeen,
ñeel seen Yàlla Aji Sax ji.

Te buleen togg ab tef ci meewum
yaayam.

Lu jëm ci céri fukkeel

[22] Fexeleen bay génne benn céru
fukkeel ci mboolem lu seeni tool
meññ at mu nekk. [23] Seen cérub fuk-
keelu pepp, ak biiñ bu bees, ak diw
gu bees, ak lu seen jur taawloo, muy
nag, di gàtt, nangeen ko xéewloo fi
seen kanam Yàlla Aji Sax ji, fi bérab
bi mu taamoo dëël turam ëllëg. Su
ko defee ngeen tàggatu ci ragal seen
Yàlla Aji Sax ji fu ngeen tollu. [24] Su
ngeen manula dox yoon wi, ndax
seen Yàlla Aji Sax jee leen barkeele
meññeef mu bare mu ngeen dul
àttan, ci diggante bu sorewaatoo
lool ak bérab bi seen Yàlla Aji Sax
ji taamoo dëël turam, [25] su boobaa
dangeen di wecci cérub fukkeel ba
xaalis, jël xaalis ba te dem ba fa
seen Yàlla Aji Sax ji taamu. [26] Su
ko defee ngeen weccikoo fa xaalis bi
lu leen neex, muy nag mbaa gàtt,
mbaa biiñ, mbaa geneen naan gu
diis, ak lu leen seen bakkan xiir,
ngeen xéewloo fa seen kanam Yàlla
Aji Sax ji, bànneexoo ko, yeen ak
seen njaboot. [27] Leween gi ci seen
biir dëkk nag, buleen leen fàtte,
ndax amuñu wàll ci seen céru suuf.

[28] Ñetti at yu mat yu nekk,
nangeen génne mboolem seen céri
fukkeeli meññeef ca at mooma, te
ngeen denc ko ca seen biir dëkk,
[29] ndax Leween, ñi amul wàll ci seen
céru suuf, dikk, ñook doxandéem
yi ak jirim yi ak jëtun, yi ngeen
dëkkal, ngir ñu lekk ba regg. Su ko
defee seen Yàlla Aji Sax ji barkeel
mboolem seenu ñaq.

15

Lu jëm ci njéggalug bor

[1] Juróom ñaari at yu mat yu
nekk, nangeen amal njéggalug bor.
[2] Mbirum njéggaleg bor gi, nii
lay deme: mboolem ku lebaloon
dëkkandoom, bumu ko ca fey-
eekooti. Na jéggale la mu lebaloon
dëkkandoom, mbokkum bànni Is-
rayilam, gannaaw bu ñu biralee
njéggaleg bor, ñeel Aji Sax ji.
[3] Jaambur bi bokkul ci bànni Israyil,
sañ ngeen koo feyeeku, waaye la
leen seen mbokkum bànni Israyil
ameel, jéggaleleen ko.

[4] Waaye ab ndóol du am ci seen
biir, ndax seen Yàlla Aji Sax ji moo
leen di barkeel bu baax ca réew ma
mu leen di jox, muy seen cér, ngeen
jagoo, [5] ndegam déggal ngeen bu
baax seen Yàlla Aji Sax ji, di sàmmoo
jëfe mboolem santaane bii ma leen
di dénk tey. [6] Bu leen seen Yàlla Aji
Sax ji barkeelee ni mu ko waxe déy,
yeenay lebal xeet yu bare, waaye
yeen dungeen leb. Te it yeenay yilif

xeet yu bare, waaye yeen, deesu
leen yilif.
7 Su amee ci seen biir ab ndóol,
di kenn ci seen bokki bànni Israyil,
ci benn ci seen dëkki réew, mi leen
seen Yàlla Aji Sax ji di jox, buleen
dëgër xol, di tëjal seen loxo, seen
mbokkum ndóol moomu. 8 Nàddil-
leen koo nàddil, abal koo abal
dayob soxlaam. 9 Wattuleen seen
bopp, bala leena jikko ju sew yóbbe
ngeen naan ci seen xel: «Atum
juróom ñaareel mi, atum njéggalug
bor dëgmal na,» ba tax ngeen sajje
xef, seen mbokkum ndóol, joxuleen
ko dara. Da leen di booleek Aji Sax ji,
ngeen gàddu bàkkaar. 10 Nangeen
ko joxa jox te bu ngeen koy jox it,
bu ci seen xol bon, ndax loolu mooy
tax seen Yàlla Aji Sax ji barkeel
mboolem seen liggéey, ak mboolem
seenu ñaq. 11 Du ñàkk nag ab ndóol
ci réew mi. Moo tax ma sant leen
ne leen ngeen nàddila nàddil seen
mbokkum ndóol, ak seen néew-ji-
doole ji ci seenum réew.

Sang am na lu ko war ci jaamam

12 Su fekkee ne seen mbokkum
bànni Israyil, góor mbaa jigéen
da leena jaay boppam*, bu leen
liggéeyalee juróom benni at, atum
juróom ñaareel ma, yiwileen ko, mu
moom boppam. 13 Te bu ngeen ko
yiwee, mu moom boppam it, buleen
ko yiwee loxoy neen. 14 Sàkkal-leen
koo sàkkal ci seeni gàtt, ak seenum
pepp, ak seen biiñ. Kemu alal ja leen
seen Yàlla Aji Sax ji barkeele, moom
ngeen koy jox. 15 Fàttlikuleen ne ay
jaam ngeen woon ca réewum Misra,
seen Yàlla Aji Sax ji moo leen jot.
Moo tax ma sant leen lii tey.
16 Ndegam nag seen jaam a leen
ne: «Duma dem, ba la,» ndax cofeel
gu mu am ci yeen ak seen waa kër,
te bànneexam di nekk ak yeen, 17 su
boobaa fableen puso, ngeen sësale
noppu jaam bi seen lafu bunt, te
ngeen bënne puso bi noppam, ba
mu jam ci lafu bunt bi, mu daldi
doon seen jaam ba fàww. Seen jaam
bu jigéen it, noonu ngeen di def ak
moom.
18 Buleen mititlu lu ngeen yiwi
seenub jaam, mu moom boppam,
ndax jariñ na leen lu fey ñaari yoon
surga buy feyeeku, ci juróom benni
at yi mu leen liggéeyal. Te seen
Yàlla Aji Sax ji dina leen barkeel ci
mboolem lu ngeen def.

Li war ci taawug jur

19 Mboolem luy taaw ci seen jur
gu gudd, ak gu gàtt, te di góor,
defal leen ko seen Yàlla Aji Sax ji
cér bu sell. Buleen liggéeyloo mukk
seen yëkk wu dib taaw, te buleen
wat seen gàtt bu dib taaw. 20 Fi
seen kanam Yàlla Aji Sax ji ngeen
ko wara xéewloo at mu jot, yeen ak
seen njaboot, fi bérab bi Aji Sax ji
taamu. 21 Jur gu ci am sikk nag, muy
soox, mbaa mu gumba, mbaa mu
am sikk su réy su mu mana doon,
buleen ko sarxalal seen Yàlla Aji Sax
ji. 22 Ci seen biir dëkk ngeen ko
wara xéewloo, te ku sobewu ak ku
set yépp man na caa lekk, mel ni bu
doon kéwél mbaa kooba. 23 Waaye
deretam, buleen ko lekk. Ci suuf
ngeen koy sotti nim ndox.

16

Ñetti yoon lees di màggalsi ci bérab bu sell bi

1 Wormaal-leen weeru Abiib, te
ngeen amal ci màggalu bésub Mucc,
ñeel seen Yàlla Aji Sax ji, ndax
ci weeru Abiib la leen seen Yàlla
Aji Sax ji génnee Misra, ag guddi.
2 Nangeen ci sarxalal seen Yàlla Aji
Sax ji, ab gàtt mbaa aw nag, ci bérab
bi Aji Sax ji taamoo dëël turam
ëllëg. 3 Buleen ko lekkaale lenn lu
am lawiir. Daleleen caa lekk, ba
diiru juróom ñaari fan, mburu mu
amul lawiir, mburum njàqare, ndax
ci biir gaawtu ngeen génne woon
réewum Misra. Su ko defee ngeen
baaxantal seen giiru dund, bés ba
ngeen génnee réewum Misra. 4 Bu

* 15:12 15.12 Mbaa: su fekkee ne dees leena jaay seen mbokkum bànni Israyil.

leen kenn gisal lawiir ci seen tund
wépp, diiru juróom ñaari fan, te bu
lenn fanaan ci yàppu jur gi ngeen
sarxal, diggante ngoonu bés bu jëkk
ba, ba ca suba sa.

5 Juru bésub Mucc bi, dungeen
ko mana rendi fenn ci dëkk yi leen
seen Yàlla Aji Sax ji jox, 6 fu moy
bérab ba seen Yàlla Aji Sax ji taamoo
dëël turam. Foofa ngeen di rendi
juru bésub Mucc bi ci ngoon bu
jant biy so, yemook waxtu wa ngeen
bàyyikoo woon Misra. 7 Toggleen ko,
te lekk ko ci bérab bi seen Yàlla Aji
Sax ji di taamuji, ca suba sa ngeen
xëy, dellu ca seeni xayma. 8 Juróom
benni fan ngeen di lekk mburu mu
amul lawiir, bésub juróom ñaareel
di am ndaje, ñeel seen Yàlla Aji Sax
ji. Buleen ci liggéey dara.

9 Juróom ñaari ayi bés nag, ngeen
di waññ, te ci ndoortel ngóob ngeen
di tàmbalee waññ juróom ñaari
ayi bés yi, 10 ngeen doora amal
màggalug Ayi bés, ñeel seen Yàlla
Aji Sax ji, te saraxu yéene ba ngeen
cay joxe di kemu koom ga leen
seen Yàlla barkeele. 11 Ngeen daldi
bànneexu fa seen kanam Yàlla Aji
Sax ji, yeen ak seeni doom, góor
ak jigéen ak seeni jaam, góor ak
jigéen, ak Leween ñi ci seen dëkk,
ak doxandéem yeek jirim yeek jëtun
ñi ci seen biir, ci bérab bi seen Yàlla
Aji Sax ji taamoo dëël turam ëllëg.
12 Fàttlikuleen ne ay jaam ngeen
woon ca Misra te ngeen sàmmoo
jëfe dogali yoon yii.

13 Màggalu Mbaar yi it nangeen
ko wormaal diiru juróom ñaari
fan, gannaaw bu ngeen dajalee
seenum pepp, ak seen ndoxum re-
señ. 14 Ngeen daldi bànneexoo
seenug màggal, yeen ak seeni doom,
góor ak jigéen, ak seeni jaam,
góor ak jigéen, ak Leween ñeek
doxandéem yeek jirim yeek jëtun,
ñi ci seen biir dëkk. 15 Juróom ñaari
fan ngeen koy màggal ñeel seen
Yàlla Aji Sax ji ci bérab bi Aji Sax ji
di taamuji, ndax seen Yàlla Aji Sax ji
moo leen di barkeelal seen meññat
mépp, ak seen mboolem ñaq, seen
mbégte mat sëkk.

16 Kon ñetti yoon cim at la
mboolem seeni góor di teew fi seen
kanam Yàlla Aji Sax ji, ci bérab bi
muy taamuji: fani màggalu Mburu
mu amul lawiir, ak fani màggalug
Ayi bés, ak fani màggalu Mbaar yi.
Waaye deesul teewe loxoy neen fi
kanam Aji Sax ji. 17 Ku nekk, na
sarax ba muy indi, di kemu barke
ba ko Yàlla jagleel.

Yoon wi sàrtal na mbirum àtte

18 Te itam ay àttekat aki kilifa
ngeen di tabb ngir seeni giir, ci
mboolem dëkk yi leen seen Yàlla
Aji Sax jiy jox, ñuy àtte mbooloo
mi àtteb dëgg. 19 Buleen jalgati
yoon cib àtte, buleen jeng te buleen
nangu alalu ger, ndax ab ger day
muur bëti boroom xel, di xañ aji
jub dëgg. 20 Dëgg doŋŋ ngeen wara
topp, ndax ngeen dund, jagoo réew
mi leen seen Yàlla Aji Sax ji di jox.

21 Buleen samp benn xeru bant,
bu jóge ci genn garab, ngir di
ko jaamoo Asera tuur mi, ci seen
wetu sarxalukaay bi ngeen sàkk ngir
seen Yàlla Aji Sax ji. 22 Te itam
buleen yékkati lenn lu bokk ci doji
jaamookaay yooyu seen Yàlla Aji Sax
ji bañ.

17

1 Buleen sarxalal seen Yàlla Aji Sax
ji, aw nag mbaa ab gàtt bu am sikk,
mbaa jenn laago, ndax seen Yàlla Aji
Sax ji seexlu na loolu.

2 Bu nit feeñee ci seen biir, ci benn
ci dëkk yi leen seen Yàlla Aji Sax
jiy jox, muy góor mbaa jigéen juy
def lu seen Yàlla Aji Sax ji ñaawlu,
di fecci kóllëreem, 3 bay jaamuji ye-
neen yàlla, di leen sujjóotal, mbaa
muy sujjóotal jant bi, mbaa weer wi,
mbaa mboolem gàngooru asamaan,
te santaanewuma ci lenn, 4 buñu
leen ko yeggee ba ngeen dégg ko,
seetleen mbir ma bu baax. Su dee
dëgg gu wér, ne defees na lu jomblu
loolu ci biir Israyil, 5 nangeen génne

ba ca buntu dëkk ba, waa ji, mbaa
ndaw si def jooju jëf ju bon, te ngeen
dóor ay doj, waa jooju mbaa ndaw
si, ba mu dee. 6 Kàddug ñaari seede
ba ñett nag, ci lees di reye ki ñu
wara rey, waaye deesu ko rey ci
kàddug benn seede. 7 Loxoy seede
yee koy jëkka dóor doj ngir rey ko,
loxoy mbooloo mépp door koo dóor.
Noonu ngeen di tenqee lu bon ci
seen biir.

8 Su leen mbir jafee ba wees leen
ci àtteb bakkan bu ñu faat, ak ay
jote, ak loraangey yaram yu ñu teg
nit, ak mboolem dëngoo bu laaj àtte
ci seen biir dëkk, dangeen di dem
ba ca bérab ba seen Yàlla Aji Sax
ji di taamuji, 9 ngeen àgg ca sarx-
alkat ya, Leween ña, ak àttekat, ba
mbir ma yemool jamono, te ngeen
sàkku ñu biral leen àtteb mbir ma.
10 Nangeen jëfe nag kàddu ga ñu
leen ca wax, ca bérab booba Aji
Sax ji taamu, te ngeen sàmmoo koo
jëfe mboolem noonee ñu leen ko
digale. 11 Kàddug ndigal la ñu leen
digal, ak àtte ba ñu leen ci wax,
jëfeleen ko. Buleen lajje fenn kàddu
ga ñu leen ca wax; du ndijoor, du
càmmoñ. 12 Képp ku ci daŋŋiiral,
baña déggal sarxalkat ba fa ayee
liggéeyal seen Yàlla Aji Sax ji, baña
déggal àttekat ba, kooku dees koy
rey. Noonu ngeen di tenqee lu bon
ci Israyil. 13 Askan wépp a koy dégg,
tiit, ba duñu daŋŋiiralati.

Ay ndigal ñeel na buur

14 Bu ngeen demee nag ca réew
ma leen seen Yàlla Aji Sax ji di
jox, bu ngeen ko nangoo, dëkke,
ba ne: «Nanu fal buur bu nu jiite
ni mboolem xeet yi nu séq,» 15 su
boobaa fexeleen ba ka ngeen di fal
buur, di ka seen Yàlla Aji Sax ji
taamu. Ci seen biiri bokk nag ngeen
di fal seen buur. Dungeen mana
fal buur ab jaambur bu dul seen
mbokkum bànni Israyil. 16 Waaye
bu buur bi barey fas, te bumu
delloo askan wi Misra, ngir sàkku
fas yu bare, te Aji Sax ji waxoon
leen ne buleen dellooti woowu yoon.
17 Bumu barey jabar, balaa am xe-
lam di lajj. Xaalis ak wurus it, bumu
ko barele lool.

18 Bu buur bi toogee ci jalub
nguuram, na bindlu ngir moom ci
boppam, ab sottib téereb yoon wii
cib taxañ, ci dégtalub sarxalkat yi,
Leween ñi. 19 Na téere boobu
ànd ak moom, mu di ci jàng giiru
dundam, ndax mu tàggatu ci ragal
Yàllaam Aji Sax ji, ngir di sàmm
mboolem kàdduy yoon wii, ak do-
gali yoon yii, ngir di ko jëfe, 20 ba
du xoggliku ci kawi bokkam, te du
moye santaane bi fenn; du ndijoor,
du càmmoñ, ndax mu gudd fan
ci nguuram, moom ak askanam, ci
digg Israyil.

18

Ay yelleef ñeel na Leween ñi ak sarxalkat yi

1 Leween ñiy ay sarxalkat, ba ci
giirug Leween gépp nag, wenn wàll
mbaa céru suuf ñeelu leen ci seen
bokki Israyil. Saraxi sawara yu Aji
Sax ji, akub céram, moom lañuy
dunde. 2 Ab cér du leen ñeel ci seen
biiri bokk. Aji Sax ji mooy seenub
cér, na mu leen ko waxe woon. 3 Lii
mooy li lew sarxalkat yi, te bàyyikoo
ci askan wi, ci ñiy rendi ay sarax,
muy aw nag, di ab gàtt: nañu jox
sarxalkat bi, mbagg mi ak lex yi,
ak mbàq gi. 4 Te seen pepp mu
jëkka ñor, ak seen biiñ bu bees, ak
seen diw gu bees, ak kawar gi ngeen
jëkka wate ca seeni xar, joxleen ko
ko, 5 ndax seen Yàlla Aji Sax ji moo
ko taamu, ci seen mboolemi giir,
ngir mu taxaw, di liggéey ci turu Aji
Sax ji, moom ak askanam, ba fàww.

6 Ab Leween bu dëkke benn ci
seeni dëkk, ak fu mu mana doon ci
Israyil, su fa jógee dem ci coobarey
boppam, bérab bu Aji Sax ji taamu,
7 da fay liggéey ci turu Yàllaam Aji
Sax ji ni mboolem bokki Leweenam,
ña fa taxawe fa kanam Aji Sax ji,
8 njël lu yemook njëlal ña mu fa fekk

it lew na ko, te limaaleesul lu ko
dikke ci njaayum alalu baayam.

Kàddug waxyu day sotti

9 Bu ngeen demee ca réew ma
leen seen Yàlla Aji Sax ji di jox,
buleen roy jëf ju jomblu ju xeet
yooyu. 10 Bu kenn fekk ci seen biir
kuy sarxe doomam ju góor, ak ju
jigéen, lakk ko; ak kuy luxus, ak kuy
seet, ak kuy gisaane, ak kuy xërëm,
11 ak kuy liggéeyaate, ak kuy seete
ab rawaan, ak kuy seete aw rab,
mbaa kuy seete nit ñu dee, 12 ndax
mboolem ñiy def yooyu, Aji Sax ji
seexlu na leen. Jëf ju seexluwu jooju
moo waral seen Yàlla Aji Sax ji di
leen dàqal seeni boroom.

13 Muccleen sikk seen digganteek
seen Yàlla Aji Sax ji, 14 ndax xeet
yooyii ngeen di dàqi kat, ay luxuskat
aki seetkat lañuy déggal, waaye
yeen seen Yàlla Aji Sax ji mayu leen
loolu. 15 Ab yonent bu soqikoo ci
yeen kay, di seen mbokk ni man,
moom la leen seen Yàlla Aji Sax ji
di feeñalal. Moom ngeen di déggal.
16 Mooy noonee ngeen ko sàkkoo
woon rekk, ci seen Yàlla Aji Sax
ji ca tundu Oreb, ca bésub ndaje
ma, ngeen ne: «Rikk bunu déggati
sunu baatu Yàlla Aji Sax ji. Sawara
wu réy wii it, bunu ko gisati, lu
ko moy nu dee,» 17 te Aji Sax ji ne
ma: «Ñoo yey wax loolu. 18 Ab
yonent laa leen di feeñalal ci seen
biiri bokk, ni yaw. Maay yeb samay
kàddu ci gémmiñam, mu àgge leen
mboolem lu ma ko sant. 19 Su
boobaa ku déggalul sama kàddu yi
muy wax ci sama tur, man maa ko
koy topp. 20 Waaye déy yonent bu
am fitu àddu genn kàddu ci sama
tur, te santuma ko mu wax ko, mbaa
mu wax ci turi yeneen yàlla, boobu
yonent, dee mooy àtteem.»

21 Dingeen wax ci seen xel, ne:
«Ana nu nuy ràññee kàddu gu Aji
Sax ji waxul?» 22 La yonent bi wax
ci turu Aji Sax ji, su sottiwul, dikkul
rekk, loola du kàddu gu Aji Sax ji
wax. Ñeme Yàlla la ko yonent ba
waxe, buleen ko ragal.

19

Ber dëkki rawtu ndigal la

1 Gannaaw bu leen seen Yàlla Aji
Sax ji wollilee xeet yi mu leen di
jox seenum réew, ngeen dàq leen,
ba dëkke seeni dëkk ak seeni kër,
2 ñetti dëkk yu mag ngeen di ber
ca biir réew mooma leen seen Yàlla
Aji Sax ji jox, ngir ngeen jagoo ko.
3 Ngeen waajal nag yoon wu jëm ci
dëkk bu ci nekk, te ngeen séddale
ñetti pàcc réew mooma leen seen
Yàlla Aji Sax ji sédd, ngir képp ku
rey nit, man caa làquji.

4 Mbirum ki rey nit te di fa làquji
ba mucc, nii lay tëdde: day fekk
mu rey moroomam te du teyeefam,
waaye bañu ko woon démb ak bëkk-
démb. 5 Mu mel ni ku ànd ak
moroomam ca gott ba, di gor matt.
Mu doon xàcci sémmiñam di gor,
weñ ga fettaxe ca njàppu la, dal ca
moroom ma, mu dee. Kooku day
làquji ci dëkk yooyu benn, ba mucc.
6 Toppkatu bakkan ba nag warul
mana dabi ci biir xolam bu tàng,
ki rey, ba rey ko ngir sorewaayu
yoon wa jëm ca dëkkub rawtu ba,
te àtteb yoon reyluwu ko, gannaaw
fekkul woon mu bañ ka mu rey,
démb ak bëkk-démb. 7 Looloo waral
ma sant leen, ne leen ñetti dëkki
rawtu ngeen di ber.

8 Bu seen Yàlla Aji Sax ji yaatalee
seen suuf, na mu ko giñale woon
seeni maam nag, ba jox leen
mboolem réew ma mu dige woon ne
dina ko jox seeni maam, 9 ndegam
sàmm ngeen mboolem santaane bii
ma leen dénk tey, ngir di ko jëfe,
ngir sopp seen Yàlla Aji Sax ji, di awe
ay yoonam bés bu nekk, su boobaa
nangeen yokkaat ñetti dëkk yu mag,
mu dolliku ci ñetti dëkk yi ngeen
jëkka ber. 10 Su ko defee deesul
tuur deretu jaambur bu deful dara
ci suufas réew, mi leen seen Yàlla
Aji Sax ji sédd, ba àqu deret di leen
topp.

11 Su fekkee ne nit ki dafa bañ mo-
roomam, su ko tëroo, dal ci kawam,
ba fàdd ko, mu dee, su làqujee ci
dëkk yooyu benn, 12 su boobaa na
magi dëkkam yeble, ñu jële ko foofa,
teg ko ci loxol toppkatu bakkan ba,
ngir mu dee. 13 Buleen ko xool bëtu
yërmande. Noonu ngeen di dindee
ci Israyil, àqu deretu jaambur bu
deful dara, ndax ngeen baaxle.

Lu jëm ci kemu suuf ak limu seede cib àtte

14 Te it buleen toxal seen
yemukaayu suufas moroom yu
maam ya yemalee woon ci seen
biir céru suuf ba ngeen jagoo, ca
réew ma leen seen Yàlla Aji Sax ji di
moomale.
15 Bennub seede nag du taxaw, di
tuumaal kenn, ci genn tooñ mbaa
bàkkaar, ak bépp bàkkaar bu mu
mana bàkkaar. Ci kaw kàddug
ñaari seede mbaa ñett la mbir ma
di wére.
16 Su ab seedeb safaan taxawee,
tuumaal kenn, ne moo lajj yoon,
17 na ñaari nit, ña séq mbir ma
taxawi fa kanam Aji Sax ji, fa kanam
sarxalkat ya, ak àttekat ya ca yooyu
jant. 18 Su ko defee àttekat yi seet
bu baax, ba mu wér ne seede ba
kat, seedeb soskat la buy seedeel
mbokkam aw sos, 19 te ngeen def
ak moom, la mu naroona yóbbe ka
mu sosal. Noonu ngeen di tenqee lu
bon ci seen biir. 20 Ñi ci des dinañu
ko dégg, te dinañu ragal ba duñu
defati lu bon lu ni mel ci seen biir.
21 Buleen ci xool bëtu yërmande.
Bakkan, bakkan a koy fey; bët, bët;
bëñ, bëñ; loxo, loxo; tànk, tànk.

20

Yoon wi sàrtal na mbirum xare

1 Bu ngeen demee ngir xarejeek
seeni noon ba gis ay fas, aki watiir,
ak gàngoor gu leen ëpp, buleen
leen ragal, ndax seen Yàlla Aji Sax
jaa ngeek yeen, ki leen jële woon
réewum Misra. 2 Bu ngeen di waaja
xare, na sarxalkat bi dikk, wax ak
mbooloo mi, 3 ne leen: «Éey Israyil,
dégluleen, yeena ngi waaja xareek
seeni noon tey jii. Buleen yox-yoxi,
buleen ragal, buleen tiit, buleen
teqlikook seen sago ci seen kanam!
4 Ndaxte seen Yàlla Aji Sax ji mooy
kiy dox ànd ak yeen, xeexal leen ak
seeni noon, ngir may leen ndam.»

5 Su ko defee kilifay xarekat yi
wax ak gàngoor gi, ne leen: «Ana
góor gu ci tabaxoon néeg bu bees
te daloogu ko? Na daldi dellu cab
néegam bala moo dee ci xare bi,
geneen góor daloo ko. 6 Ana góor
gu ci jëmbatoon tóokëru reseñ te
jariñoogu ko? Na daldi ñibbi bala
moo dee ci xare bi, geneen góor
jariñoo ko. 7 Ana ku ci ngoroom
dëgëroon te jëlagul? Na daldi ñibbi
bala moo dee ci xare bi, geneen
góor jël ko.» 8 Gannaaw loolu, na
kilifa yi dellu wax ak gàngoor gi,
ne leen: «Ana ku ci ragal, ana ku
ciy yox-yoxi? Na daldi ñibbi kat,
bala moo yoqiloo ay moroomam, ni
moom.» 9 Bu kilifay xare ya waxeek
gàngoor gi ba noppi, nañu tabb ay
njiiti kurél, ñu jiite gàngoor gi.

10 Bu ngeen dikkee ba jub ab dëkk,
ngir xareek ñoom, jëkkleen leena
woo ci jàmm. 11 Ndegam jàmm lañu
leen wuyoo, ba ubbil leen, mboolem
askan wa mu fekk ca biir dëkk
ba dañuy tegoo liggéeyu sañul-bañ,
ñeel leen, di leen jaamu. 12 Waaye
bu ñu jàmmoowul ak yeen, xanaa
di xareek yeen, gawleen dëkk ba.
13 Seen Yàlla Aji Sax ji moo leen
di teg ci seen loxo, ngeen daldi
leel ñawkay saamar mboolem seeni
góor. 14 Waaye jigéen ñi ak tuut-
tànk yi, ak jur gi, ak mboolem lu
ne ca biir dëkk ba, mboolem alal ja,
sëxëtooleen, jagoo. Lekkleen alal ji
ngeen foqatee ci seen noon, yi leen
seen Yàlla Aji Sax ji jébbal.

15 Noonu ngeen di def ak dëkk yi
soreek yeen lool te bokkuñu ci dëkki
xeet yii ngeen jëm. 16 Dëkki xeet yii
leen seen Yàlla Aji Sax ji sédd nag,
buleen ci bàyyi lenn luy noyyi, mu
dund. 17 Nangeen faagaagal Etteen

ñi ak Amoreen ñi ak Kanaaneen
ñi ak Periseen ñi ak Eween ñi ak
Yebuseen ñi, na leen ko seen Yàlla
Aji Sax ji sante woon, 18 ndax ñu bañ
leena royloo, ngir ngeen di jëfe seen
mboolem yu jomblu yi ñuy defal
seeni tuur, ba ngeen moy seen Yàlla
Aji Sax ji.
19 Bu ngeen gawee lu yàgg ab
dëkk, ngir song leen xare, ba nangu
ko, buleen fóom ay garabam, di ca
gor lenn te mana lekk ca doom ya.
Kon nag garab, buleen ko gor. Garab
du nit ba ñu di ko def ni ku ñu
gaw. 20 Terewul garab gu ngeen xam
ne deesul lekk doom ya, gorleen
ko, daaneel, te ngeen sàkke ko ab
gawukaay bu wër dëkk biy xareek
yeen, ba keroog dëkk bay daanu.

21

Njotlaay war na ci bóomkat bu umpe

1 Su dee dañoo fekk ku ñu bóom
ci biir réew mi leen seen Yàlla Aji
Sax ji moomale, mu tëdd ci àll bi, te
xameesul ku ko rey, 2 na seeni mag
ak seeni àttekat dem, natti diggante
fa néew ba tëdd, ak dëkk ya ko séq.
3 Su ko defee dëkk ba gëna jegewook
néew ba, magi dëkk booba tànne
ca nag wu jigéen wu ñu masula
liggéeyloo, te maseesu koo ràng.
4 Na magi dëkk boobu wommat nag
wi ba ci xur wu wal ma dul ŋiise, te
maseesu cee bey, maseesu cee ji. Ñu
daldi damm loosu nag wu jigéen wi
foofa ca wal ma.
5 Su ko defee sarxalkat yi, Leween
ñi dikk, ndax ñoom la seen Yàlla
Aji Sax ji taamu, ngir ñu di ko
liggéeyal, di barkeele ciw turam, te
ci seen kaw kàddu lees di àttee
bépp jote, ak gépp loraange ci wàllu
yaram. 6 Dëkk boobu gëna jegewook
fa néew ba tëdd, na mboolem seeni
mag raxas seeni loxo, tiimale ca nag
wu jigéen wa ñu damm loos wa, ca
wal ma. 7 Ñu biral ne: «Nun déy
sunuy loxo tuurul deretu nit kii, te
sunuy gët it gisul ba ñu koy tuur.
8 Ngalla Aji Sax ji, jéggalal Israyil,
sa ñoñ ñi nga jot, te baña toppe
àqu deretu jaambur bu deful dara,
fi digg Israyil sa ñoñ.» Su ko defee
njéggal ñeel leen, ca deretu nit ka.
9 Yeen nag, noonu ngeen di tenqee ci
seen biir, àqu deretu jaambur ju ñu
tuur, ndax kon def ngeen li Aji Sax
ji rafetlu.

Ay sàrt a ngi ci wàllu njaboot

10 Bu ngeen xarejeek seeni noon,
te seen Yàlla Aji Sax ji teg leen
ci seeni loxo, ba ngeen jàpp leen
njaam, 11 su ngeen gisee ca jaam yu
jigéen ya, ku rafet ku ngeen xédd, te
bëgg koo jël jabar, 12 yóbbuleen ko
seen biir néeg, mu watu nel, dagg
ay wewam, 13 summi yére ya ñu ko
jàppe njaam, te toog seen biir néeg.
Day tiislu nag ndeyam ak baayam lu
mat weeru lëmm. Gannaaw loolu
ngeen dëkkoo ko, di jëkkëram, muy
seen jabar. 14 Bu loolu amee ba
neexatu leen, bàyyileen ko, mu dem
fu ko neex, waaye buleen ko jaay
mukk, di ko weccikoo xaalis. Buleen
ko jaamloo it, gannaaw bu ngeen ko
jabaroo ba noppi.
15 Ku am ñaari jabar, su xejjoo
kenn ki, foñ ki ci des, te ki mu xejjoo,
ak ki mu foñ jural koy doom yu góor,
te taaw bu góor bi di doomu ki mu
foñ, 16 bés buy séddale doomam yu
góor alalam, du saña jox doomu xejj
bi, cér bi taaw yelloo, wacc doomu
ka mu foñ, te muy taaw. 17 Taaw
bay doomu ka mu foñ, na ko nangul
ab céram, jox ko ñaar-cay céru rakk
ja, ci mboolem alalam, ndax kooka
soqikoo ci digg dooleem, mooy ka
yelloo céru taaw.
18 Ku am doom ju góor ju dëgër
bopp te të; déggalul baay, déggalul
ndey, su ñu ko yaree, te taxul mu
déggal leen, 19 na ko baayam ak
ndeyam jàpp, yóbbu ba ca seen
magi dëkk ba, ca seen bunt dëkk.
20 Ñu wax seen magi dëkk ba, ne
leen: «Sunu doom jii ku dëgër bopp
la te të. Déggalu nu, xanaa di
xawaareek a màndi rekk.» 21 Na ko
góori dëkk bépp dóori doj ba mu

dee. Noonu ngeen di tenqee lu bon
ci seen biir. Israyil gépp a koy dégg,
daldi ragal.

Deesul wékk nit, fanaanal ko

22 Su nit moyee ba dee di àtteem,
ñu rey ko, wékk ko ci garab, 23 bu
néewam fanaan ca garab ga, nañu
ko daldi rob ca bés ba, ndax ki
wékke alkàndey Yàlla la. Buleen
sobeel réew mi leen seen Yàlla Aji
Sax sédd.

22

Yoon wi sàrtal na dundin wu jekk

1 Buleen gis seen nagu mbokk
mbaa gàttam bu réer, ba jàpp
ci seen njaambur. Fexeleen koo
waññi, ba delloo ko seen mbokk ma.
2 Su mbokk mi jegewoowul ak yeen,
mbaa xamuleen ko, yóbbuleen jur
gi seen kër, mu des fa, ba mbokk
mi dikk, di ko seet, ngeen delloo ko
ko. 3 Noonu ngeen di def, su dee
mbaam, noonu ngeen di def su dee
mbubb, noonu it ngeen di def, ak
mboolem lu seen mbokk réerle, ba
ngeen gis ko. Dungeen ci mana jàpp
seen njaambur.

4 Buleen gis seen mbaamu mbokk,
mbaa nagam wu daanu ciw yoon,
ba ngeen jàpp ci seen njaambur.
Fexeleen ba yékkatile ko ko.

5 Bu lenn ci mboolem yëfi góor,
tegu ci kaw ku jigéen, te bu góor
sol yérey jigéen, ndax Aji Sax ji seen
Yàlla seexlu na képp kuy def yooyu.

6 Bu ngeen doxee ba yem ci
tàggum picc ci seenu yoon, mu nekk
ci garab gu mu mana doon, mbaa ci
suuf, cuuj ya mbaa nen ya nekk ca,
te yaay ja bóof ca kaw cuuj ya, mbaa
nen ya, buleen boole jël yaay ja ak
cuuj ya. 7 Fexeleen ba bàyyi yaay ja,
te jël cuuj ya, ndax ngeen baaxle te
gudd fan.

8 Su ngeen dee tabax kër gu bees,
sàkkal-leen seen kawum taax, ab
feguwaay, bala caa nit a daanoo,
àqu deret topp seen kër.

9 Buleen ji ci seen tóokëru reseñ,
weneen wirgo, lu ko moy lépp ay
doon céru sellnga bu ngeen dul saña
jariñoo: li jóge ci jiwu mi rax reseñ
ji, ak itam meññeefum reseñ ji.
10 Buleen ràngandoo nag ak mbaam,
di leen rijjiloo.

11 Buleen sol ndimol njaxas lu ñu
raxe kawaru gàtt ak wëñu lẽe.

12 Ay cimbir-cimbir nag ngeen
di def ci ñeenti weti malaanum
sàngukaay mu ngeen di sàngoo.

Sàmmonteleen ak àqu jigéen

13 Ku jël jabar, dëkkoo ko, ba
noppi jéppi ko, 14 di ko tuumaal, di
teg lu ñaaw ci deram, naan: «Ndaw
sii ma jël, ba ma àggee ci moom,
fekkuma ko janq,» 15 su boobaa
na baayu ndaw si ak ndeyam, jël
firndey ndaw la, yóbbu ko ba ca
kanam magi dëkk ba, ca bunt dëkk
ba. 16 Su ko defee baayu ndaw si ne
mag ñi: «Sama doom laa mayoon
waa jii jabar; mu walbatiku jéppi
ko. 17 Mu ngii di ko tuumaal, naan:
“Fekkuma sa doom ji janq.” Te sama
ndawal doom a ngii!» Nañu tàllal
malaan ma ca kanam magi dëkk
ba. 18 Su loolu amee, na magi dëkk
booba jàpp waa ji, yar ko. 19 Nañu
ko daan téeméeri donji xaalis, jox
ko baayu ndaw si, ndax moo yàq
deru janqub Israyil. Jabaram lay
doon ba tey, te du ko saña wacc giiru
dundam.

20 Waaye su tuuma ji dee dëgg,
te giseesul lenn ndaw ca ndaw sa,
21 nañu yóbbu ndaw sa ba ca bunt
kër baayam, te góori dëkk bi dóor
koy doj ba mu dee, ndax moo def jëf
ju gàccelu ci digg Israyil, di gànctoo
kër baayam. Noonu ngeen di tenqee
lu bon ci seen biir.

22 Bu ñu fekkee kuy tëdde ku am
jëkkër; ka ko tëdde ak ka ñu tëdde,
dee mooy seen àtte, ñoom ñaar
ñépp, ngeen tenqee ko lu bon ci
Israyil.

23 Su ab janq digoo ak waayam
ab séy, gannaaw gi keneen dajeek
moom ci biir dëkk bi, tëdde ko,
24 génneleen leen ñoom ñaar, ba ca
bunt dëkk booba, ngeen dóor leen

ay doj ba ñu dee, ndax ndaw si moo
yuuxuwul woon wall, te muy ca biir
dëkk ba, te waa ji it moo jabaroo
jabaru moroomu góoram. Noonu
ngeen di tenqee lu bon ci seen biir.
25 Su fekkee ne ci àll bi la waa ji
dajeek ndaw, si digook keneen ab
séy, mu jàpp ko, tëdde ko, nag, waa
ji ko tëdde doŋŋ la dee di àtteem.
26 Waaye ndaw si deesu ko def dara.
Bàkkaar bu dee di àtteem toppu
ko ca, ndax ni ku song moroomam,
bóom ko rekk, ni la mbir moomu
deme, 27 nde biir àll ba mu dajeek
ndaw sa, bu ndaw sa yuuxu woon
it, du am ku ko wallu.
28 Ku dajeek as ndaw, te mu dib
janq bu digoowul ak keneen ab séy,
su ko jàppee, tëdde ko, ba ñu gis
leen, 29 kooka tëdde ndaw sa, day
jox baayu ndaw sa juróom fukki
donji xaalis. Jabaram lay doon it,
gannaaw moo ko jabaroo, te du ko
saña fase, giiru dundam.

23

1 Bu kenn jël jabaru baayam, di
teddadil lalu baayam.

Am na ñu dul bokk ci ndajem Aji Sax ji

2 Ku ñu mor mbaa ñu dagg
ngóoraam, du bokk ci ndajem
gëmkati Aji Sax ji. 3 Ku dul doomu
yoon du bokk ci ndajem gëmkati
Aji Sax ji. Ku askanoo ci moom it,
ba ca fukkeelu maas ga, du bokk
ci ndajem gëmkati Aji Sax ji. 4 Ab
Amoneen mbaa ab Mowabeen du
bokk ci ndajem gëmkati Aji Sax ji.
Ku askanoo ci ñoom it, ba ca fuk-
keelu maas ga, du bokk ci ndajem
gëmkati Aji Sax ji mukk, 5 ndax la ñu
leen dabewul woon aw ñam, mbaa
am ndox, ca yoon wa, ba ngeen
génnee Misra, xanaa di fey Balaam
doomu Bewor ma bokk Petor ca
Aram Naarim, ngir mu sàbbi leen.
6 Waaye seen Yàlla Aji Sax ji moo
nanguwula déglu Balaam; kàddug
yàqe ga la leen seen Yàlla Aji Sax
ji soppil barke, ndax seen Yàlla Aji
Sax ji da leena sopp. 7 Buleen
sàkku mukk jàmmu ñooñu mbaa
seen njariñ, seen giiru dund, ba
fàww.
8 Buleen bañ ab Edomeen, ndax
seen mbokk la. Buleen bañ nitu
Misra, ndax ay doxandéem ngeen
woon ca seenum réew. 9 Ñi soqikoo
ci ñaari xeet yooyii, ca ñetteelu
maas ga, te di seeni sëtaat* nag, sañ
nañoo bokk ci ndajem gëmkati Aji
Sax ji.
10 Bu ngeen génnee ba fàkk ab
dal, ngir jànkoonte ak seeni noon,
nangeen sàmmu ci lépp lu aay. 11 Su
amee ci seen biir ku setul, ndax
géntu guddi gu ko dikkal, na génn
dal bi, ca biti, te bumu duggaat ci
biir dal bi. 12 Bu ngoon di jubsi
na sangu, ba jant bi so, mu doora
délsi ci biir dal bi. 13 Te sàkkleen
bérab bu génn dal bi, ngeen di fa
dem, di suturluji. 14 Na ngaska bokk
ci seeni fàgguwaay, ndax su ngeen
suturlujee ca biti ba noppi, moom
ngeen di gase, ba suul seeni jonkan.
15 Ndax seen Yàlla Aji Sax ji mooy
dem ak a dikk ci seen biir dal bi,
ngir xettli leen, ba jébbal leen seeni
noon. Kon nag seenub dal daa wara
sell, ngir Aji Sax ji ñàkka gis fi seen
biir, lenn lu tegginewul, ba dëddu
leen.
16 Gannaaw loolu buleen delloo ab
jaam bu làqu ci yeen, te rëcce ci ab
sangam. 17 Ci yeen lay toog, ci seen
biir, bérab ba mu taamu, ci benn bi
ko gënal ci seeni dëkk, te buleen ko
néewal doole.
18 Gànc bu jigéen buy gànctul
ay tuur, bumu am ci biir jigéeni
Israyil, te gànc bu góor buy gànctul
ay tuur†, bumu am ci góori Israyil.
19 Buleen indi mukk ci seen biir kër
Yàlla Aji Sax ji, peyooru gànc bu
jigéen, mbaa bu góor, ngir wépp
xas wu ngeen namma wàccoo googu

* **23:9** 23.9 Mooy ñetteelu maasug xeet yooyu taamoo dëkke réewum Israyil. Seetal ci *Màndiŋ ma* 12.1-15. † **23:18** 23.18 Googu gànctu, jaamukati tuur ya ca Kanaan daan nañu ko jëfe, ngir yaakaar ne dina tax seenum njur, ak seeni tool nangu.

peyoor, ndax yooyu yaar yépp, seen
Yàlla Aji Sax ji seexlu na ko.

Deesul topp bànni Israyil ab tegandaay

20 Buleen teg seen mbokkum
bànni Israyil tegandaayal xaalis,
mbaa tegandaayal ñam, mbaa
tegandaayal mboolem bor bu tegan-
daay tege. 21 Ab doxandéem, sañ
ngeen koo sàkku tegandaay, waaye
seen mbokkum bànni Israyil, buleen
ko sàkku tegandaay. Su ko defee
seen Yàlla Aji Sax ji mooy barkeel
mboolem seenu ñaq, ca réew ma
ngeen jëm, ngir nanguji ko.

Wàccook aw xas wartéef la

22 Su ngeen xasalee seen Yàlla Aji
Sax ji, aw xas, buleen ko yeexa
wàccool, ndax kon seen Yàlla Aji
Sax ji du leen ko ñàkka topp, te
kon muy seen bàkkaar. 23 Waaye
baña xas, amul bàkkaar. 24 Li seen
làmmiñ tudd, sàmmooleen koo jëfe
na ngeen ko xasale woon seen Yàlla
Aji Sax ji, ci seen sagoy bopp, ak seen
kàddug bopp.

Raasaatu mu suur boroom lew na

25 Bu ngeen duggee ci seen
tóokëru reseñu moroom, lekkleen
ca reseñ ja lu leen neex ba suur,
waaye seen ndab, buleen ko ca
yeb. 26 Bu ngeen duggee ci seen
toolu peppu moroom, fekk mu ñor,
sàkkeleen seen loxo ca gub ya,
waaye ab sàrt, buleen ko xàccil seen
peppu moroom.

24

Yoon wi sàrtal na pase ak séyaat

1 Ku jël jabar, ba gannaaw gi
xoolatu ko bëtu yiw, ndax lu
tegginewul lu mu ko gisal, su ko
bindalee kayitu pase, teg ko ci lox-
oom, ba yiwi ko, mu jóge këram,
2 su jógee ca kër ga, dem ba
mujj doon jabaru keneen, 3 su
ko jëkkëram ju mujj jooju jéppee,
bindal ko kayitu pase, teg ko ci
loxoom, ba yiwi ko, mu jóge këram,
mbaa su jëkkëram jooju ko mujja jël
faatoo, 4 su boobaa jëkkëram ju jëkk
ja ko yiwi woon du ko saña jëlaat
jabar, gannaaw ba ndaw sa sobewoo
noonu, ndax loolu lu jomblu la fi
kanam Aji Sax ji, te waruleena indi
bàkkaar ci biir réew mi leen seen
Yàlla Aji Sax ji di moomale.
5 Ku jël ab séet du bokk ci gàngoor
gu jëm xare, te deesu ko sas lenn.
Day moom boppam atum lëmm,
ngir toog këram, di bégal jabaram
ji mu jël.

Yoon wi aar na néew-ji-doole

6 Buleen tayleloo kenn ñaari doji
wolukaayam, ci bor bu mu leen
ameel. Buleen ko tayleloo wenn
doj wa féete kaw sax, ndax kon
bakkanam ngeen def ub tayle.
7 Su amee nit ku ñu fekke kenn
ciy bokkam, ku mu sàcce ci bànni
Israyil, mu di ko jaamloo, mbaa mu
jaay ko, su boobaa dee mooy àtteb
kooka ko sàcc. Noonu ngeen di
tenqee lu bon ci seen biir.
8 Fexeleen ba ci biir mbasum
jàngoroy der juy màgg, ngeen di
sàmmoo jëfe bu baax, mboolem lu
leen sarxalkat yi, Leween ñi tegtal.
Ni ma ko sante sarxalkat yi, Leween
ñi, sàmmooleen koo jëfe noonu.
9 Fàttlikuleen la seen Yàlla Aji Sax
ji defoon Maryaama ca yoon wa, ba
ngeen génnee Misra*.
10 Bu ngeen lebalee seen moroom,
ak lu bor ba mana doon, buleen
dugg biir néegam, di fa jël ab
tayleem. 11 Ca biti ngeen di taxaw,
ka ngeen di lebal yótsi leen ab
tayleem ca biti. 12 Su dee ku néew
doole, buleen tëraale ab tayleem.
13 Fexeleen ba delloo ko tayle ba bu
jant biy so, ba mu tëraale mbubbum
tayle ma, sante leen ko, mu dig
njekk, fa seen kanam Yàlla Aji Sax
ji.
14 Buleen gàddu àqu liggéeykat,
baadoolo bu néew doole ci seen biiri
bokk, mbaa ci seen dëkkandoo yiy
doxandéem ci seen dëkk yi ci réew

---

* **24:9** 24.9 Seetal ci *Màndiŋ ma* 12.10.

mi. 15 Ci bés bi ngeen koy fey
peyooram. Bu ko jant sowe, ndax
néew doole la te moom la yaakaara
dunde. Lu ko moy mu boole leen ak
Aji Sax ji, ngeen gàddu bàkkaar.
16 Deesul teg waajur àtteb dee,
ngir weccikoo ko doom ja, te doom it
deesu ko teg àtteb dee, weccikoo ko
waajur wa. Nit ku nekk, bàkkaaru
boppam lees koy tege àtteb dee.
17 Buleen xañ dëgg ab doxandéem
akub jirim, te buleen taylelu mbub-
bum jëtun. 18 Fàttlikuleen ne ay
jaam ngeen woon ca Misra, seen
Yàlla Aji Sax ji moo leen fa jote.
Looloo waral man, ma sant leen
ngeen jëfe ndigal loolu.
19 Bu ngeen di góob seenub tool,
ba fàtte ab sëq ca tool ba, buleen
dellu di ko jëli. Ab doxandéem akub
jirim akub jëtun, ñoom la poraat
may ñeel, su ko defee seen Yàlla
Aji Sax ji barkeel leen ci mboolem
seenu ñaq. 20 Bu ngeen bàccee
seen garabu oliw ba noppi, buleen
toppaat car ya, di witt lu ca des.
Ab doxandéem akub jirim akub
jëtun, ñoom la ndesit way ñeel.
21 Bu ngeen wittee seen tóokëru
reseñ, buleen dellu, di ko wittaat.
Ab doxandéem akub jirim akub
jëtun ñoom la wittaat may ñeel.
22 Fàttlikuleen ne ay jaam ngeen
woon ca réewum Misra. Looloo
waral man, ma sant leen ngeen jëfe
ndigal loolu.

25

Njub ak yërmande wartéef la

1 Su ab jote amee diggante ay nit,
nañu dem ca ëttub àttekaay ba, ñu
àtte leen, ba ki am dëgg, ñu jox
ko dëgg, ki tooñ, ñu teg ko tooñ.
2 Su dee ay dóor la ki tooñ yelloo,
na ko àttekat bi tëral, ñu dóor ko
ci kanamam, limu yar ba yemook
tooñam. 3 Waaye ñeent fukki yar,
bu ñu ko dóor lu ko ëpp, ndax dóor
ko lu ëpp loolu, torxal seen mbokk
ci seen kanam lay doon.
4 Buleen sunjuñ gémmiñu nag, te
fekk koy bojj am pepp.

Donn sa jabaru mbokk wartéef la

5 Bu ay góor yu bokk waajur
dëkkee, kenn ci ñoom dee te
bàyyiwul doom ju góor, jabaru ki
dee du génn, di séy akub jaam-
bur. Jëkkëru donaleem ju bokk ak
jëkkëram moo ko wara jël, donloo
ko. 6 Su ko defee bu ca ndaw sa
taawloo góor, taaw ba saxal turu
mbokkam ma dee, ba turam du fey
ci biir Israyil. 7 Su waa ji buggula
jël jabaru donaleem jooju, na ndaw
sa dem ba ca mag ña ca bunt dëkk
ba, ne leen: «Sama jëkkëru donale
jii moo baña saxal turu mbokkam
ci Israyil. Moo ma buggula donloo.»
8 Bu loolu amee na ko magi dëkkam
woolu, wax ak moom. Su waa ji
dëgëree, ne buggu koo jël, 9 na ko
jabaru donaleem ja fekki ca kanam
mag ña, daldi summi benn caraxu
waa ji ba noppi, tifli waa ji ci kanam,
ne ko: «Nii lees di def ku dul sampal
mbokkam kër.» 10 Su boobaa tur wa
ñuy dippee waa kër waa ja ci digg
Israyil, di «Kërug summi carax.»

Am na jëf ju aay ci sot

11 Su ay góor dee jàppante,
ba jabaru kenn ki dikk, di sotle
jëkkëram; bu jàppee ca ngóoray
kay jàppanteek jëkkër ja, 12 dogleen
loxol ndaw sa te buleen ko ñéeblu.

Ab nattukaay day mat

13 Buleen denc ci seen mbuus doju
màndaxekaay ak moroom ma, te
bii diis, bi ci des woyof. 14 Buleen
denc seen kër nattukaayu sol-sotti
ak moroom ma, bii réy, bi ci des
tuut. 15 Doju màndaxekaay bu mat
te dëggu ngeen wara am, te nat-
tukaayu sol-sotti bu mat te dëggu
ngeen wara am, ndax ngeen gudd
fan ca réew ma leen seen Yàlla Aji
Sax ji di jox. 16 Seen Yàlla Aji Sax
ji kat seexlu na képp kuy def yooyii,
képp kuy def ug njublaŋ.

Mbugal Amaleg ndigal la

17 Fàttlikuleen la leen Amalegeen
ña defoon ca yoon wa, ba ngeen
génnee Misra: 18 ñoo leen dab
ci yoon wi, songe leen gannaaw,

fàdd mboolem ña mujje woon, fekk
ngeen sonn, loof, te ragaluñu ci
sax Yàlla. 19 Bu ngeen demee ba
seen Yàlla Aji Sax ji noppal leen ci
mboolem seen noon yi séq réew, mi
mu leen sédd, ngir ngeen nangu ko,
nangeen far mboolem lu ñu doon
fàttlikoo Amalegeen ñi fu asamaan
tiim. Buleen ko fàtte.

26

Njotlaayal Aji Sax ji laaj na ab galag

1 Gannaaw loolu, bu ngeen demee
ca réew ma leen seen Yàlla Aji Sax
ji sédd, ba ngeen nangu ko, dëkke,
2 na ku nekk ci yeen sàkk ca ndoortel
mboolem meññeefum suuf mu mu
jële ca seen réew, ma leen seen Yàlla
Aji Sax ji di jox, mu def ko ci pañe,
yóbbu ca bérab ba seen Yàlla Aji Sax
ji taamoo dëël turam ëllëg. 3 Na àgg
ca sarxalkat ba fa nekk ci yooyu jant,
ne ko: «Maa biral tey jii fi sa kanam
Yàlla Aji Sax ji, ne agsi naa ci réew
mi Aji Sax ji giñaloon samay maam,
ne moom la may jox.» 4 Na sarxalkat
bi nangoo pañe bi ci loxoom, taaj
ko fi seen kanam sarxalukaayu Yàlla
Aji Sax ji. 5 Mu dellu nag wax fi seen
kanam Yàlla Aji Sax ji, ne: «Sama
maam ab Arameen buy màngaan
la woon. Mu dem Misra, sance fa
mbooloo su néew, te mujj di askan
wu réy, am doole te bare. 6 Waa
Misra nag soxore nu, mitital nu, yen
nu liggéey bu diis. 7 Ba loolu amee
nu yuuxu, woo sunu Yàllay maam
Aji Sax ji wall, Aji Sax ji dégg nu,
gis sunu mitit, ak sunu coono, ak
sunu notaange. 8 Aji Sax ji nag
génne nu Misra ci dooley loxoom
ak kàttanam, ci biir musiba mu réy,
aki firnde, aki kéemaan. 9 Ba loolu
wéyee mu indi nu fi bérab bii, jox
nu réew mii, réew mu meew meek
lem ji tuuroo. 10 Moo ma taxa indi
nii ndoortel meññeefum suuf, si nga
ma jox, Aji Sax ji.» Su ko defee mu
taaj pañe bi fi seen kanam Yàlla Aji
Sax ji, daldi sujjóot fi seen kanam
Yàlla Aji Sax ji. 11 Mu bége nag,
moom ak Leween ñeek doxandéem
yi dëkk ci seen biir, mboolem lu
baax li ko seen Yàlla Aji Sax ji jox,
moom ak waa këram.
12 Gannaaw bu ngeen génnee
mboolem céru fukkeelub meññeef,
ci atum ñetteel, yemook atum
génne cérub fukkeel, gannaaw
ñaari at yu nekk, nangeen ko jox
Leween ñi ak doxandéem yi ak jirim
yi ak jëtun ñi, ngir ñu lekk ba regg,
fa ñu féete ca seeni dëkk, 13 te na
ku nekk ci yeen wax fi seen kanam
Yàlla Aji Sax ji, ne: «Jële naa sama
kër céru sellnga bi, ba jox ko Leween
ñeek doxandéem yeek jirim yeek
jëtun yi, noonee mu dëppook sa
santaane bi nga nu dénk. Moyuma
lenn ci say santaane, te fàttewuma
ci lenn. 14 Lekkuma ci dara ci biir
ab dëj, jëlewuma ci dara te fekk
ma sobewu, te it sarxaluma ci dara
ku dee. Sama kàddug Yàlla Aji
Sax ji laa topp, noonee nga ma ko
sante woon. 15 Ngalla geesool fa sa
dëkkuwaayu sellnga, fa asamaan, te
nga barkeel Israyil, sa ñoñ, barkeel
suuf si nga nu jox, noonee nga ko
giñale woon sunuy maam, réew mu
meew meek lem ji tuuroo.»

Kóllëre feddliku na

16 Bésub tey jii seen Yàlla Aji Sax
ji moo leen sant ngeen jëfe dogal
yii, ak àttey yoon yi. Sàmmooleen
koo jëfe seen léppi xol, ak seen
léppi bakkan. 17 Aji Sax ji ngeen
biral bésub tey, ne mooy doon seen
Yàlla, te dingeen doxe ay yoonam,
di sàmm dogali yoonam, aki santaa-
neem, ak àttey yoonam, tey dégg
waxam. 18 Aji Sax ji it biral na
bésub tey, ne yeenay doon ñoñam
ñi mu séddoo, noonee mu leen
ko dige woon, te ngeen di sàmm
mboolemi santaaneem. 19 Moo leen
di aj ba ngeen tiim mboolem xeet yi
mu sàkk, ci wàllu bayre, ak tur ak
teddnga, te moo leen di def askan
wu sell, ñeel seen Yàlla Aji Sax ji,
noonee mu ko digee woon.

Musaa biral na yooni barke ak alkànde

27

(Saar 27—30)

1 Ba loolu wéyee Musaa ak magi
Israyil sant mbooloo ma, ne leen:
«Sàmmleen mboolem santaane yi
ma leen dénk bésub tey. 2 Bés bu
ngeen jàllee dexu Yurdan, ba ca
réew ma leen seen Yàlla Aji Sax
ji jox, sampleen ay doj yu mag,
ngeen diw doj ya weexal, 3 te ngeen
bind ca mboolem kàdduy yoon wii,
gannaaw bu ngeen jàllee. Su ko
defee ngeen mana dugg ca réew,
ma leen Aji Sax jiy jox, réew mu
meew maak lem ja tuuroo, noonee
leen ko seen Yàllay maam Aji Sax ji
waxe woon. 4 Gannaaw bu ngeen
jàllee dexu Yurdan, sampleen doj
yooyu ca kaw tundu Ebal, ni ma leen
ko sante tey jii, te ngeen diw doj
yi weexal. 5 Nangeen fa tabax ab
sarxalukaay, ñeel seen Yàlla Aji Sax
ji, ab sarxalukaay bu ñu defare doj
yu jumtukaayu weñ laalul. 6 Doj yu
mat yu ñu soppiwul lenn ca na ñu
bindoo ngeen di tabaxale ab sarx-
alukaay, seen Yàlla Aji Sax ji, ngeen
def ca ay saraxi rendi-dóomal, ñeel
seen Yàlla Aji Sax ji. 7 Defleen ca
itam ay saraxi cant ci biir jàmm yu
ngeen di lekk foofa. Ngeen daldi
bége fa seen kanam Yàlla Aji Sax
ji. 8 Nangeen bind ca kaw doj ya,
mboolem kàdduy yoon wii, ba mu
leer nàññ.»

9 Ba mu ko defee Musaa ak sarx-
alkat yi, Leween ñi wax ak Israyil
gépp, ne leen: «Yeen Israyil, neleen
cell te déglu. Bés niki tey doon
ngeen askan wu ñeel seen Yàlla Aji
Sax ji. 10 Kon nag déggal-leen seen
Yàlla Aji Sax ji, te ngeen jëfe ay
santaaneem, ak dogali yoonam, yi
ma leen di dénk tey.» 11 Musaa nag
sant mbooloo ma bésub keroog, ne
leen:

12 «Giir yii may lim, ñooy taxawe
kaw tundu Garisim, ngir ñaanal
mbooloo mi, gannaaw bu ngeen
jàllee dexu Yurdan: Cimyoneen ñi
ak Leween ñi ak Yudeen ñi ak
Isakareen ñi ak Yuusufeen ñi ak
Beñamineen ñi. 13 Giir yii nag
ñooy taxaw di rëbbe, fa kaw tundu
Ebal: Rubeneen ñi ak Gàddeen ñi
ak Asereen ñi ak Sabuloneen ñi ak
Daneen ñi ak Neftaleen ñi.»

Lu jëm ci alkànde yi

14 Leween ñi ñooy wax ak waa
Israyil gépp, di àddu ca kaw, ne:

15 «Alku ñeel na képp ku sàkk,
bay teg ci bérab bu làqu, li Aji Sax
ji seexlu, te ab liggéeykat sàkke ko
ay loxoom, muy jëmmu tuur mu ñu
yett, mbaa mu ñu móol.» Su ko
defee mbooloo mépp àddoondoo,
ne: «Amiin!»

16 Ñu neeti: «Alku ñeel na
ku torxal baayam mbaa ndeyam.»
Mbooloo mépp ne: «Amiin!»

17 Ñu neeti: «Alku ñeel na ku
toxal màndargam kemu suufas mo-
roomam.» Mbooloo mépp ne:
«Amiin!»

18 Ñu neeti: «Alku ñeel na ku sànk
silmaxa ci aw yoon.» Mbooloo mépp
ne: «Amiin!»

19 Ñu neeti «Alku ñeel na ku jen-
gal àtteb doxandéem ak jirim akub
jëtun.» Mbooloo mépp ne: «Amiin!»

20 Ñu neeti: «Alku ñeel na ku
tëdde jabaru baayam, ndax suturas
baayam la xàwwi.» Mbooloo mépp
ne: «Amiin!»

21 Ñu neeti: «Alku ñeel na ku
tëdde mboolem luy mala.» Mbooloo
mépp ne: «Amiin!»

22 Ñu neeti: «Alku ñeel na ku
tëdde ab jigéenam, muy doomu
baayam, mbaa doomu ndeyam.»
Mbooloo mépp ne: «Amiin!»

23 Ñu neeti: «Alku ñeel na ku
tëdde yaayu jabaram.» Mbooloo
mépp ne: «Amiin!»

24 Ñu neeti: «Alku ñeel na ku
rey moroomam ci kumpa.» Mbooloo
mépp ne: «Amiin!»

25 Ñu neeti: «Alku ñeel na ku
nangub ger, ngir rotal bakkanu nit
ku deful dara.» Mbooloo mépp ne:
«Amiin!»

26 Ñu neeti: «Alku ñeel na ku
saxoowul kàdduy yoon wii, di ko
jëfe.» Mbooloo mépp ne: «Amiin!»

28

Lu jëm ci barke yi

1 Su ngeen déggalee ba déggal
seen Yàlla Aji Sax ji, ngir di sàmmoo
jëfe mboolem santaaneem, yi ma
leen di dénk tey, kon Aji Sax ji seen
Yàlla, Aji Kawe ji moo leen di aj ci
kaw mboolem xeeti àddina. 2 Barke
yii yépp a leen di dab, sottiku ci seen
kaw, bu ngeen déggalee seen Yàlla
Aji Sax ji:

3 Barkeel a leen di ñeel ci biir
dëkk, barkeel a leen di ñeel cib àll.

4 Barkeel ay ñeel seen meññeefum
njurukaay, ak seen meññeefum
suuf, ak seenug jur, seen jur gu
gudd, ak seen jur gu gàtt.

5 Barkeel ay ñeel seenum witt, ak
seenum xiiw.

6 Barkeel ay ñeel seen yoonu dem,
barkeel ay ñeel seen yoonu dikk.

7 Aji Sax jeey def, noon yi leen di
jógal, ñooy daanu fi seen kanam.
Wenn yoon lañuy dikke, dal ci
seen kaw, waaye juróom ñaari yoon
lañuy awe, daw, jiitu leen.

8 Aji Sax jee leen di booleek barke
bu wàccal seenum sàq, ak seen
mboolem ñaq, te moo leen di bar-
keel ca réew ma leen seen Yàlla
Aji Sax ji jox. 9 Moo leen di defal
boppam askan wu sell, noonee mu
leen ko giñale woon, ndegam sàmm
ngeen seen santaaney Yàlla Aji Sax
ji, di doxey yoonam. 10 Su boobaa
mboolem xeeti kaw suuf dinañu gis
ne turu Aji Sax ji lees leen di wooye,
te dinañu leen ragal. 11 Aji Sax jee
leen di xéewale, ngir baaxe seen
meññeefum njurukaay, ak seenug
jur, ak seen meññeefum suuf, ca
réew ma mu giñaloon seeni maam,
ne moom la leen di jox. 12 Aji Sax jee
leen di ubbil mbàndam mu baax ma
fa asamaan, ba bu jotee mu tawal
seenum réew, boole ci barkeel seen
mboolem ñaq.

Yeenay lebal xeet yu bare, waaye
yeen dungeen leb. 13 Aji Sax jee leen
di def bopp, te du leen def ub geen,
te kaw rekk ngeen di jëm, waaye
dungeen jëm suuf, ndegam yeena
ngi topp seen santaaney Yàlla Aji
Sax ji ma leen di dénkal sama bopp
bésub tey, di ko sàmmoo jëfe, 14 te
mboolem kàddu yii ma leen di dénk
tey, ngeen bañ koo moye ndijoor,
mbaa càmmoñ, di topp yeneen yàlla
yu ngeen di jaamu.

Déggadi, alku

15 Waaye nag su ngeen déggalul
seen Yàlla Aji Sax ji, te baña
sàmmoo jëfe mboolemi santaa-
neem, ak dogali yoonam, yi ma leen
di jox tey, mboolem alkànde yii dina
leen dab, sottiku ci seen kaw:

16 Dingeen alkoo biirub dëkk,
alkoo àll.

17 Dingeen alkule am witt, akam
xiiw.

18 Dingeen alkule meññeefum nju-
rukaay, ak meññeefum suuf, ak jur
gu gudd ak gu gàtt.

19 Dingeen alkoo seen yoonu dem,
alkoo seen yoonu dikk.

20 Aji Sax jeey yebal fi seen biir,
kumte ak tiitaange, ak mbetteel ci
mboolem lu ngeen ñaq, ba ngeen
yàqu, ba jekki sànku ndax seen jëf
ju ñaaw ju ngeen ko dëddoo.

21 Aji Sax jee leen di langalal mbas,
ba raafal leen ca réew ma ngeen
jëm, ngir nanguji ko. 22 Aji Sax
jee leen di dumaa woppi ràgg, ak
yaram wu tàng, ak lakk-lakk, ak jant
bu tàng jérr, ak maral, ak gàncax
gu xuur, tegi liir, lépp topp leen ba
ngeen sànku.

23 Asamaan si tiim seen bopp nag
da naan sereŋ ni xànjar, suuf si
ngeen teg seeni tànk, wow koŋŋ ni
weñ gu ñuul. 24 Aji Sax jeey def
seen tawub réew di suuf ak pënd bu
bawoo asamaan, di yuriku ci seen
kaw, ba ngeen sànku.

25 Aji Sax jeey def ngeen daanu
fi seen kanami noon. Wenn yoon
ngeen di dikke, song leen, waaye
juróom ñaari yoon ngeen di awe,
daw, te dees na leen seexlu ci
mboolem nguuri kaw suuf. 26 Su
ko defee seeni néew di poraatum

mboolem njanaaw ak rabu àll, te
kenn du leen dàq.

27 Aji Sax jee leen di dumaa taabi
Misra, ak neewoy kërug suuf, ak
yaram wu xas, ak ër yuy xasan te
dungeen mana am pajam. 28 Aji
Sax jee leen di dumaa ag ndof akug
cilmaxa ak ngëlëmte, 29 ba ngeen
di làmbatoo digg bëccëg ni silmaxa
di làmbatoo cig lëndëm. Dungeen
sottal seeni mébét. Dees leen di
néewal doole, di foqati seen alal
rekk, bés bu nekk, te kenn du leen
wallu.

30 As ndaw, ngeen digool ab séy,
keneen tëdde ko; ag kër, ngeen
tabax, te dungeen ko dëkke; ab
tóokëru reseñ, ngeen jëmbat, te
dungeen ko jariñoo. 31 Seenu yëkk,
ñu rendi, ngeen gis, te dungeen ci
lekk; seen mbaam, ñu nangu ko
ci seeni loxo, te du délsi ci yeen;
seeni gàtt, ñu jébbal seeni noon,
te kenn du leen wallu; 32 Seen
doom yu góor ak yu jigéen, ñu
jébbal weneen xeet ci seen kanam,
ngeen di leen séentu ci neen bés
bu Yàlla sàkk, te dungeen ci man
dara. 33 Seen meññeefum suuf, ak
mboolem seenu ñaq, xeet wu ngeen
xamuloon a koy lekk, te dees leen
di not ak a dëggaate rekk, bés bu
nekk. 34 Dingeen mujj dof ndax lu
buur seeni bët ngeen di gis.

35 Aji Sax jee leen di dumaa taabi
óom, ak taabi yeel yu bon. Dungeen
mana am pajam, te ci seen wewu
tànk lay lawe, ba ci seen kaw bopp.

36 Aji Sax jee leen di diri, yeen
ak seen buur bi ngeen fal, ba ca
biir xeet wu ngeen xamuloon, yeen
ak seeni maam, ngeen di fa jaamu
yeneen yàllay bant ak doj. 37 Dees
na leen mujj seexlu, di leen léebook
a kókkalee foofa ca biir mboolem
xeet, ya mu leen dàq jëme.

38 Jiwu mu bare ngeen di yóbbu
tool, te lu néew ngeen cay ame, ndax
njéeréer yee koy wat. 39 Ay tóokëri
reseñ, ngeen jëmbat, sonn ca, te
biiñ, dungeen ko naan, dungeen witt
doom ya it, ndax sax yee koy lekk.
40 Ay garabi oliw ngeen di am ci seen
réew mépp, waaye ag diw, dungeen
ko diwoo, ndax seen doomi oliw
ya day yolax. 41 Ay doom yu góor
ak yu jigéen ngeen di jur, waaye
duñu leen nekkal, ndax njaam lañuy
duggi. 42 Seen gépp garab ak seen
meññeefum suuf, soccet yee koy
nangu.

43 Doxandéem bu nekk ci seen biir
mooy yéeg tiim leen, ba ca kawa
kaw, yeen nag ngeen di wàcc, ba
suufee suufe. 44 Moom moo leen
di lebal, waaye dungeen ko lebal.
Moom mooy doon bopp, yeen, ngeen
di geen.

45 Mboolem alkànde yii ñoo leen
di dab, dal ci seen kaw, topp leen, ba
ngeen sànku, ndax yeena déggalul
seen Yàlla Aji Sax ji, ngir wormaal
ay santaaneem, ak dogali yoonam,
yi mu leen dénk. 46 Loolu mooy
doon, ci seen biir ak seen biir askan,
ba fàww, ay firnde aki kéemaan yu
leen di àrtu.

47 Gannaaw yeena jaamuwul seen
Yàlla Aji Sax ji ci mbégte ak xol
bu sedd, keroog ba ngeen barelee
lépp, 48 seen noon yi Aji Sax jiy
yebal ci seen biir, ñoom ngeen di
jaamuji ci biir xiif, ak mar ak rafle,
ak gépp ñàkk. Aji Sax jeey teg
yetu weñ ci seen ndodd, ba sànk
leen. 49 Aji Sax jeey jógloo ci seen
kaw, xeet wu sore, ñu bàyyikoo
ca cati àddina, dikk ne milib nig
jaxaay, te dégguleen aw làkkam,
50 xeet wu ñàng kanam te rusuñu
mag, yërëmuñu gone. 51 Ñooy yàpp
seenug jur, lekk seen gàncax, ba
ngeen raaf. Duñu leen wacce dara;
du pepp, du biiñ, dug diw, du doomu
jur gu gudd ak gu gàtt, ba ngeen far
sànku. 52 Dees na leen gawe ci seen
dëkk yépp, ba seen tata yu kawe
te dàbbliku, ya ngeen yaakaaroon
ci seen réew mépp, màbb. Dees
na leen gawe seen dëkk yépp, ci
mboolem réew, mi leen seen Yàlla
Aji Sax ji jox. 53 Dingeen mujj lekk
seen meññeefum njurukaay, seen
suuxu doom yu góor ak yu jigéen, yi

leen seen Yàlla Aji Sax ji may, ndax
gaw ba, ak tanc bu leen seeni noon
tanc. 54 Góor gi gëna lewet ci yeen
te xay lool dina xeelu mbokkam,
xeelu jabar ju muy noyyee, ak
ndesu doomam ju mu dese, 55 ngir
baña sédd kenn ci ñoom ci yàppu
doomam ya muy lekk, ndax du dese
dara ca biir gaw ba, ak tanc ba
leen seeni noon tanc, ci seen dëkk
yépp. 56 Jigéen ju gëna lewet te
xay ci yeen, ba néegula teg ndëggul
tànkam ci suuf ndax xayteem ak
lewetaayam, dina xeelu jëkkëram ju
muy noyyee, ak doomam ju góor ak
ju jigéen. 57 Day fekk mu namma
lekk ci kumpa doom ju mu doora
wasin, boole kook ànd ba, ndax lépp
ay ñàkk ca biir gaw ba ak tanc, ba
leen seeni noon tanc ca seeni dëkk.

58 Su ngeen sàmmoowula jëfe
mboolem kàdduy yoon wii binde ci
téere bii, ngir wormaal boroom tur
wu màgg wii te raglu, seen Yàlla Aji
Sax ji, 59 su boobaa Aji Sax ji dina
réyal seeni duma, ak seen dumay
askan, duma yu mag te yàgg, ak
wopp yu aay te ës. 60 Mooy délloosi
fi seen kaw, mboolem jàngoroy
Misra yu ngeen ragaloon, ñu taq
leen. 61 Te it mboolem wopp ak
mboolem mbugal mu bindewul ci
téereb yoon wii, Aji Sax jee leen
koy yen, ba ngeen sànku. 62 Nit ñu
néew ngeen di dese, te bare woon
ni biddiiwi asamaan, ndax ñàkka
déggal seen Yàlla Aji Sax ji. 63 Su ko
defee noonee Aji Sax ji daan bége
di leen baaxe ak a yokk, noonu la
Aji Sax jiy bége di leen sànk ak a
fàkkas, te dees na leen déjjatee ca
réew ma ngeen jëm, ngir nanguji
ko. 64 Aji Sax jee leen di wasaare
ci biir mboolem xeeti àddina, cat
ba cat, ngeen di fa jaamu yeneen
yàlla yu ngeen xamuloon, du yeen
du seeni maam, yàllay bant ak doj.
65 Ca biir xeet yooyu nag, dungeen
fa astandikoo, dungeen fa am sax
fu ngeen noppale seen téstën. Aji
Sax jee leen fay teg fit wu rëcc, ak
gët yu giim, ak xol bu jeex. 66 Seen
bakkan ay nekk ci xott, ngeen dëkke
tiitaangey guddi ak bëccëg, te seen
ëllëg dootu leen wóor. 67 Ag suba
ngeen ne: «Éy waay, bu doon
ngoonati.» Bu ngoonee ngeen ne:
«Éy waay, bu doon subaati!», ndax
tiitaange lu ngeen di tiit, ak li ngeen
di teg seeni gët. 68 Aji Sax jee leen
di yeb ciy gaal, delloo leen Misra,
yoon wu ma leen noon dungeen ko
gisati, ngeen di fa jaay seen bopp
seeni noon, ngir doon seen jaam yu
góor ak yu jigéen, te kenn du leen
jënd.

Kóllëre gi yeeslu na

69 Lii mooy sàrti kóllëre, gi Aji Sax
ji santoon Musaa ngir mu fasoo ko
ak bànni Israyil, ca réewum Mowab,
te bokkewul ak kóllëre ga mu fasoo
woon ak ñoom ca tundu Oreb.

29

1 Ba mu ko defee Musaa woolu
Israyil gépp. Mu ne leen:

Yeena gis mboolem la Aji Sax
ji def, ngeen teg ci seen bët, ca
réewum Misra, ci kaw Firawna ak
dagam ñépp, ak réewam mépp.
2 Nattu yu mag yooyu, ak firnde
yeek kéemaan yu réy yooyu, yeena
ci teg seen bët, 3 te taxul Aji Sax
ji may leen xel mu ngeen ràññee,
ak gët yu ngeen gise, ak nopp yu
ngeen dégge, booba ba sunu jonni
yàllay tey! 4 Aji Sax ji nee: «Maa
leen jiite ñeent fukki at ca màndiŋ
ma, seeni yére ràppul, seenu dàll
ràppul. 5 Mburu, lekkuleen ko, biiñ
mbaa geneen naan gu diis, naan-
uleen ko. Maa leen leel, ngir ngeen
xam ne man maay seen Yàlla Aji
Sax ji.» 6 Ba ngeen agsee ci bérab
bii, Siwon buurub Esbon dikk, ànd
ak Og buuru Basan, dikk dajeek
nun, ngir song nu xare, nu duma
leen. 7 Nu nangu seenum réew,
sédd ko Rubeneen ñi, ak Gàddeen
ñi, ak genn-wàllu giirug Manaseen
ñi. 8 Sàmmleen nag sàrti kóllëre gii,
di ko jëfe ndax yàlla ngeen baaxle ci
mboolem lu ngeen def.

Buleen caaxaane kóllëreg Aji Sax ji

[9] Yeena ngii tey, taxaw jonn, yeen
ñépp fi seen kanam Yàlla Aji Sax
ji, seen njiiti giir, ak seeni mag
ak seeni kàngam; mboolem góori
Israyil, [10] ak seeni tuut-tànk, ak
seeni jabar, akub doxandéem ci
seenub dal, seen gorkatub matt, ba
ci seenub rootkat. [11] Yeena ngi tàbbi
ci seen biir kóllëreg Yàlla Aji Sax ji,
ak ci ngiñam, kóllëre gi seen Yàlla
Aji Sax ji fasoo ak yeen bésub tey,
[12] ngir def leen bésub tey, askan
wi mu ñoñoo; moom ci boppam
mu doon seen Yàlla, na mu leen ko
waxe woon, na mu ko giñale woon
seeni maam, Ibraayma ak Isaaxa ak
Yanqóoba. [13] Aji Sax ji nee: «Du
yeen doŋŋ laay fasool kóllëre gii, ak
ngiñ lii.» [14] Yeen ñi taxaw ci sunu
biir tey, fi sunu kanam Yàlla Aji Sax
ji, ci ngeen bokk, waaye ñi dikkagul
bay bokk ak nun taxaw fii it, ci lañu.

[15] Yeen ci seen bopp, xam ngeen
na nu nekke woon réewum Misra
ak na nu jaare ca biir xeet ya ngeen
jaare seeni réew. [16] Gis ngeen
seen jëf ju jomblu, seen kasaray
tuur ya: yëfi bant yeek yëfi doj
yeek yëfi xaalis yeek yëfi wurus yi
ñu àndal. [17] Kon nag, muy góor,
di jigéen, ak làng gu mu mana
bokk, mbaa giir, fexeleen ba kenn
ci yeen du walbatiku, dëddu bésub
tey, sunu Yàlla Aji Sax ji, di jaamuji
yàllay xeet yooyu. Lu ko moy ab
reen dina fëlle fi seen biir, meññal
leen tooke ak wextan. [18] Jombul
mu am ku dégg kàdduy ngiñ lii,
tey nax boppam cim xelam, naan:
«Jàmm rekk laay am, maa tey të,»
ba tax ñax mu wow lakkaale mu
tooy. [19] Aji Sax ji du nangoo baal
kooku, nde su boobaa, sànjum Aji
Sax jeey ànd ak fiiraangeem, tàkk
ci kawam, te mboolem alkànde gi
ñu bind ci téere bii day këppu ci
kawam, te Aji Sax jeey far aw turam
fu asamaan tiim. [20] Aji Sax jee koy
seppee ci mboolem giiri Israyil, ngir
sédd ko njekkar, na mu dëppook
mboolem alkàndey kóllëre gi ñu
bind ci téereb yoon wii.

Mbugal du jaas

[21] Maas giy ñëw, seen doom yi leen
di wuutuji yeen, ñook doxandéem
yi jóge fu sore, bu ñu gisee mbugal
yi ci réew mii, ak wopp yi fi Aji
Sax ji woppale, [22] tamarax ak xorom,
ak lakk gi ci seen réew mépp, ba
du lenn lees fay ji, mbaa lu fay
jebbi, mbaa genn gàncax gu fay
saxe, mbete tastey Sodom, ak Gomor
ak Atma ak Ceboyim, dëkk ya Aji Sax
ji tas, ca meram ma ak sànjam ma,
[23] su boobaa yéefar yépp a naan:
«Ana lu waral Aji Sax ji def nii réew
mi? Lu waral mii sànj mu tàng te
réy?» [24] Ñu ne leen: «Li ko waral
mooy, dañoo fecci kóllërey Aji Sax ji,
seen Yàllay maam, te mu fasoon ko
ak ñoom ba mu leen jëlee réewum
Misra. [25] Ñu dem nag, di jaamu
yeneen yàlla, di leen sujjóotal, yàlla
yu ñu xamuloon, te du lu leen Aji
Sax ji féetale. [26] Moo tax sànjum Aji
Sax ji tàkkal réew mii, ngir wàcceel
leen mboolem alkànde yi ñu bind ci
téere bii. [27] Aji Sax ji nag moo leen
déjjatee seenum réew ci biir mer,
ak xadar, ak sànj mu réy, ba sànni
leen meneen réew, niki bésub tey
jii.»

[28] Mbir yi làqu daal, ñeel na sunu
Yàlla Aji Sax ji, mbir yi feeñ nag,
ñeel nu, nook sunuy doom ba fàww,
te nu wara jëfe mboolem kàdduy
yoon wii.

30

Dellusi ci Aji Sax ji, barkeel

[1] Ëllëg nag, su mboolem mbir
yooyu dikkee fi seen kaw, muy
barke yi, di alkànde yi ma teg fi
seen kanam, su boobaa bu ngeen
délloosee seen xel foofa mu leen
fekk, ca biir mboolem xeet ya leen
seen Yàlla Aji Sax ji dàq jëme, [2] ba
ngeen dellusi ci seen Yàlla Aji Sax
ji, di ko déggal ci mboolem ni ma
leen ko sante bésub tey, yeen ak

seeni doom, te ngeen defe ko seen
léppi xol ak seen léppi bakkan,
3 su boobaa Aji Sax jeey tijji seen
wërsëg, yërëm leen. Seen Yàlla
Aji Sax ji moo leen di dellu dajalee
foofa, ci biir mboolem xeet ya mu
leen tasaare woon ca seen biir. 4 Su
ñu leen toxaloon ba ca cati asamaan
sax, foofa la leen seen Yàlla Aji
Sax ji di dajalee, te fa la leen di
jële. 5 Seen Yàlla Aji Sax jee leen
di delloo ca réew ma seen maam
moomoon, ngeen moom ko, te moo
leen di baaxe, yokk leen ba ngeen
gëna bare seeni maam. 6 Su boobaa
seen Yàlla Aji Sax jee leen di xarfal
xarafu xol, te mooy xarfal xarafu
xol, seen askan, ngir ngeen soppe
seen Yàlla Aji Sax ji seen léppi xol,
ak seen léppi bakkan, ndax ngeen
dund. 7 Su loolu amee seen Yàlla
Aji Sax jeey teg mboolem alkànde
yii ma leen limal, ci kaw seeni
noon ak seen bañ yi leen toŋal.
8 Yeen nag dingeen walbatiku, di
déggal Aji Sax ji, tey jëfe mboolem
santaane yi ma leen di dénk bésub
tey jii. 9 Ci kaw loolu seen Yàlla
Aji Sax ji mooy baaxal mboolem
seenu ñaq, ak seen meññeefum
njurukaay, ak seen meññeefum jur,
ak seen meññeefum suuf, ngir lu
baax. Aji Sax ji mooy bégewaat di
leen baaxe na mu daan bégee baaxe
seeni maam. 10 Ndegam déggal
ngeen seen Yàlla Aji Sax ji, di topp ay
santaaneem, ak dogali yoonam, yi
ñu bind ci téereb yoon wii; ndegam
yeena walbatikoo seen léppi xol ak
seen léppi bakkan, ba dellu ci seen
Yàlla Aji Sax ji.

Musaa nee déggal Yàlla yomb na

11 Santaane bii ma leen di dénk tey
nag, jafewul te sorewul ba të leen,
12 Ajewul kaw asamaan ba ngeen
naan: «Ana ku nuy yéegali kaw
asamaan, àjjil nu ko, dégtal nu ko,
ba nu jëfe ko?» 13 Nekkul it wàllaa
géej ba ngeen naan: «Ana ku nuy
jàllil wàllaa géej, jëlil nu ko, dégtal
nu ko, ba nu jëfe ko?» 14 Kàddu
gi kay jege na leen lool; ci seen
gémmiñ ak ci seen biir xol la nekk,
ngir ngeen di ko jëfe.
15 Kon nag gis ngeen ko: Teg
naa fi seen kanam, bés niki tey,
dund ak mbaax, teg naa fi seen
kanam, ndee ak loraange. 16 Li ma
leen sant, man, bésub tey, mooy
ngeen sopp seen Yàlla Aji Sax ji,
di topp ay yoonam, di sàmm ay
santaaneem, ak dogali yoonam, aki
àtteem, ngir ngeen dund te yokku,
seen Yàlla Aji Sax ji barkeel leen ca
réew ma ngeen jëm, ngir nanguji
ko. 17 Waaye su ngeen walbatee
seen xol, dégluwuleen, xanaa ngeen
lajj, di sujjóotal yeneen yàlla, di
leen jaamu, 18 ma wax leen ko bés
niki tey, su boobaa yeenay sànkoo
sànku, te dungeen gudd fan ca réew
ma ngeen di jàll dexu Yurdan, jëm
fa, ngir nanguji ko.
19 Woo naa seede asamaan ak
suuf ci yeen, bésub tey: dund ak
ndee laa teg fi seen kanam, ak
barke ak alkànde. Taamuleen dund
ndax ngeen dund, yeen ak seen
askan. 20 Soppleen seen Yàlla Aji
Sax ji, déggal ko te taq ci moom,
ndax moom mooy seenug dund, di
seen gudd-gi-fan ca réew ma mu
giñaloon seeni maam Ibraayma ak
Isaaxa ak Yanqóoba, ne ñoom la koy
jox.

Musaa tàggoo na

31

(Saar 31—34)

1 Gannaaw loolu Musaa dellu na
àddu kàddu yii, wax ak bànni Israyil
gépp. 2 Mu ne leen: «Maa ngi
ci sama téeméeri at ak ñaar fukk,
tey. Manatumaa jiite, te it Aji Sax
ji moo ma wax ne ma: “Doo jàll
dexu Yurdan gii.” 3 Seen Yàlla Aji
Sax ji ci boppam moo leen di jiite
jàll. Mooy fàkkas xeet yooyu fi seen
kanam, ngeen nangu seenum réew.
Yosuwe moo leen di jiite jàll, na ko
Aji Sax ji waxe woon. 4 Aji Sax
ji moo leen di def na mu defoon
Siwon ak Og, buuri Amoreen ña,
ak seenum réew, fàkkas leen. 5 Aji

Sax jee leen di joxe fi seen kanam,
ngeen def leen mboolem li ma leen
santoon. 6 Dëgërluleen nag te am
fit. Buleen tiit, buleen yox-yoxi ndax
ñoom, ngir seen Yàlla Aji Sax ji
mooy ànd ak yeen. Du leen ba, du
leen wacc mukk.»

7 Ba loolu amee Musaa woolu
Yosuwe, wax ak moom, Israyil gépp
teg ci seen bët. Mu ne ko: «Dëgërlul
te am fit, ndax yaw yaay ànd ak
mbooloo mii ca réew ma Aji Sax ji
giñaloon seeni maam, ne ñoom la
koy jox. Yaw it yaa leen koy sédde.
8 Aji Sax ji nag mooy dox, jiitu la.
Moom mooy nekk ak yaw. Du la ba,
du la wacc mukk. Bul tiit, bul yoqi.»

9 Musaa moo bind kàddug yoon
wii, dénk ko doomi Lewi yu góor,
sarxalkat yay gàddu gaalu kóllërey
Aji Sax ji, ñook magi Israyil ñépp.
10 Musaa sant leen, ne leen: «Nje-
exital juróom ñaareelu at mu nekk,
àppook atum njéggalug bor, ci diiru
màggalu Mbaar yi, 11 bu Israyil
gépp teewsee fa seen kanam Yàlla
Aji Sax ji, fa bérab ba muy taa-
muji, nangeen jàng kàdduy yoon wii
fi kanam Israyil gépp, ñuy dégg.
12 Dangeen di dajale mbooloo mi,
góor ñi ak jigéen ñi ak tuut-tànk
yi, ba ci doxandéem bu nekk ci
seen biir dëkk, ndax ñu déglu, ba
tàggatu ci ragal seen Yàlla Aji Sax
ji, di sàmmoo jëfe mboolem kàdduy
yoon wii. 13 Su ko defee seen
doom yi xamul dinañu ci dégg, ba
tàggatu ci ragal seen Yàlla Aji Sax
ji, mboolem fan ya ngeen di dund
ca réew, ma ngeen jàll dexu Yurdan,
jëm fa, ngir nanguji ko.»

14 Ba loolu wéyee Aji Sax ji ne
Musaa: «Ma ne, sa bésub dee ngi je-
gesi. Wool Yosuwe, te ngeen teewsi
fi xaymab ndaje mi, ma yeb ko.»
Musaa dem, ànd ak Yosuwe, ñu
teewi fa xaymab ndaje ma. 15 Aji
Sax ji nag feeñ ca xayma ba, ci biir
taxaaru niir, taxaaru niir wa taxaw
fa bunt xayma ba. 16 Aji Sax ji ne
Musaa: «Yaa ngi nii di tëddi fa say
maam. Mbooloo mii nag dinañu
tàmbali di gànctuy topp yeneen
yàllay doxandéem yu waa réew,
ma ñu jëm ca seen biir. Dinañu
ma wacc, fecci sama kóllëre gi ma
fasoon ak ñoom, 17 te samam sànj
dina tàkk ci seen kaw bésub keroog.
Maa leen di wacc, làq leen sama
kanam, te kon dees na leen lekk.
Musiba yu bare aki njàqare dina
leen dikkal. Bésub keroog ñoo naan:
“Xanaa sunu Yàllaa nekkul ci sunu
biir kay, ba tax musiba yii dikkal
nu!” 18 Man nag maa leen di làqa
làq sama kanam, bésub keroog ndax
mboolem mbon gi ñu def, ndax ñoo
walbatiku ci yeneen yàlla. 19 Léegi
nag bindleen woy wii ma leen di
dégtal, te yaw Musaa nga jàngal ko
bànni Israyil. Woyloo leen ko, ndax
woy wii di sama seede ak bànni
Israyil. 20 Maa leen di yóbbu déy ca
réew ma ma giñaloon seeni maam,
fa meew maak lem ja tuuroo, ñu
lekk ba regg, yaflu, daldi walbatiku
ci yeneen yàlla, di leen jaamu, xarab
ma, fecci sama kóllëreek ñoom.
21 Su ko defee bu leen musiba yu
bare dikkalee aki njàqare, woy wii
mooy biral kàddug seede fi seen
kanam, ndax su boobaa xel du ko
faaye, ba mu réer seenu askan.
Ndax kat xam naa seen mébét mi
ñuy rabat, te yóbbooguma leen sax
ca réew ma ma leen giñaloon.»
22 Ba loolu amee Musaa bind woy
woowu bésub keroog, daldi koy
jàngal bànni Israyil.

23 Aji Sax ji nag yeb Yosuwe doomu
Nuun ne ko: «Dëgërlul te am fit,
ndax yaw yaay yóbbu bànni Israyil
ca réew ma ma giñoon, te man ci
sama bopp maay nekk ak yaw.»

24 Ba Musaa bindee kàdduy yoon
woowu cib téere ba mu mat, 25 dafa
yeb Leween ñiy gàddu gaal gi
àlluway kóllërey Aji Sax ji dence,
ne leen: 26 «Jël-leen téereb yoon
wii, ngeen teg ko ci seen wetu
gaalu kóllërey Yàlla Aji Sax ji, mu
doon fa ab seede, ngir àtte leen.
27 Ndax maa xam seen jikkoy fippu,
ak seenug dëgër bopp. Seetleen,

ndegam bi may dundagum tey ci
seen biir ngeen di fippu ci kaw Aji
Sax ji, astamaak gannaaw bu ma
deeyee. 28 Wool-leen ma seen magi
giir yépp, ak seeni kàngam, ma
wax kàddu yii, ñuy dégg, ba ma
seedeloo asamaan ak suuf, ci seen
kaw, ñoom. 29 Xam naa ne gannaaw
bu ma deeyee, dingeen defa def ag
yàqute, dingeen teggi yoon wi ma
leen jaarloo woon, te musibaa leen
di mujj dikkal, ndax yeenay def jëf ju
bon ju Aji Sax ji ñaawlu, ba merloo
ko ndax seeni jëf.» 30 Ba mu ko
defee Musaa jàng kàdduy woy wii
ba mu mat, ndajem Israyil ma mépp
di dégg.

32

Musaa woy na kóllëreg Aji Sax ji

1 Yeen asamaan, teewluleen, ma wax,
Yaw suuf, déglul sama kàddu yii.
2 Na samam njàngle sóob nib taw,
samay kàddu rogalaat nib lay,
ba tuurul am ñax,
baawaanal gàncax.
3 Turu Aji Sax ji déy laay tudd,
seedeleen sunu màggaayu Yàlla.

4 Kee di cëslaay, te mati jëf,
wépp yoonam di njub.
Yàlla ju am kóllëre, mucc njubadi,
te njekk ak njub mooy boroom.
5 Njabootam ñoo def ug yàqute ci kawam,
ba dootuñuy doomam ndax seeni sikk.
Ndaw maas gu dëng te njublaŋ!
6 Aji Sax ji lañuy feye lii?
Ndaw xeet wu dofe te ñàkk xel!
Mooy seen baay, bind leen,
sàkk leen, samp leen.

7 Fàttlikuleen jant ya jëkkoon,
baleen xel maasi maas ya woon.
Laajleen seeni baay, ñu xamal leen;
ak seen mag ñi, ñu wax leen.
8 Ba Aji Kawe ji séddee xeet yi seeni suuf,
tasaare doom aadama yi ci àddina,
moo àppal xeet yi seen kemi réew,
na mu dëppook limeefu goney* Yàlla yi.
9 Céru Aji Sax ji moo di ñoñam,
askanu Yanqóoba woowooy wàllam.
10 Moo leen fekk réewum màndiŋ,
fu ne wëyëŋ, ubaleeki sab,
mu feg leen, topptoo leen, sàmm leen,
ni bu ñu doon peru bëtu boppam.
11 Moo mel ni jaxaay juy naawtal am tostanam,
daayaarlu, tiim leen,
tàllali laafam, aw leen,
teg ciw dunqam, boot leen.
12 Aji Sax ji doŋŋ a leen wommat,
du yàllay jaambur ju ko ci fekk.
13 Moo leen waral kawtey réew ma,
ñuy xontoo meññeefum àll bi,
mu di leen nàmpale lem ju walew doj,
ak diw gu balle xeer wu ne sereŋ,
14 boole ca soowum nag ak meewum xar,
nebbonu mbote, kuuyi diiwaanu Basan aki bëy,
teg ca ngëneeli pepp,
may leen biiñu reseñ ju xonq curr, ngeen naan.

15 Yeen Yesurun†, yeena yaflu, waŋŋeetu,
solu yaram, ne faaj, ne fuux,
fàtte Yàlla mi leen sàkk,
faaleedi seen cëslaay li leen musal.
16 Ñoo yee fiiraangeem, ndax ay yàllay doxandéem,
ñoo ko merloo ak seen tuur yu jomblu.
17 Ñoo sarxalal ay rab yu dul Yàlla;
ay yàlla yu ñu masula xam,
yu bees yu doora xew,
yu seeni maam ràññeewuloon.
18 Cëslaay li leen meññ ngeen foñ,
Yàlla ji leen jur ngeen fàtte.

19 Aji Sax jee gis loolu, gedd,

* 32:8 32.8 Mooy ndaw yi bokk ci péncum Yàlla.
† 32:15 32.15Yesurun: tur wii ak Yanqóoba itam dees na ko wooye Israyil.

ndax mere doomam yooyu, góor ak jigéen.
20 Mu ne: «Maa leen di xañ sama kanam,
ba gis nu ñuy mujje,
ndax maasug defkati njekkar lañu,
doom yu ñàkk kóllëre.
21 Ñoo ma fiirloo ak yàlla yu dul tus,
merloo maak seen tuuri neen,
man it maa leen di fiireloo xeet wu tekkiwul dara,
ci waasow naataxuuna laa leen di merloo.
22 Sawaraa ngay tàkke ca samam sànj,
di lakke ba ca xóotey njaniiw,
ba xoyom suuf ak meññeefam,
ba jafal reeni tund ya.
23 Maay jal ci seen kaw ay musiba,
maa leen di soqil, ba jeexal samay fitt.
24 Ñooy loof cib xiif, jeex tàkk ndaxi jàngoro,
ak mbas yu metti.
Ay selli rabi àll laay yebal ci seen kaw,
boole ca daŋaru ndox-suuf.
25 Fa biti la leen saamar di xañey doom,
biir néeg ya, tiitaange luy reye feelu ko,
buubaale waxambaane akub janq,
luy nàmp, ak boroom bijjaaw.

26 «Maa noon maa leen di fàkkas,
ba far dakkal lu leen nit doon fàttlikoo.
27 Waaye reetaani noon laa ci ragal,
lu ko moy seeni bañ juume ko,
ba naan: “Sunu njàmbaar a!”
te waroon ne: “Aji Sax jee def lii lépp!”»

28 Wii xeet wu gàtt xel
te ñàkk xam-xam!
29 Su ñu muusoon, xalaat ci lii,
ba xam nu ñuy mujje.
30 Ana nu kenn di dàqe seen junni,
ñaar di fëxal seen fukki junni,
te ka ñu yaakaar jaayu leen,
te Aji Sax ji, laa ne, waccu leen?
31 Yaakaaru noon yi de melul ni sunu yaakaar,
te loolu la noon ya àtte.
32 Seen reseñ a nga cosaanoo Sodom,
ak tóokëri Gomor,
doom ya di tooke, cëgg ya wex xàtt!
33 Seen biiñ daŋaru ninki-nànka la,
ak tookey ñàngóor bu aay.
34 «Xanaa du loolu laa làq fi sama wet,
ne ko ràpp fi samay denc?
35 Maay kiy feye, di añale,
te bu jotee ñu fakkastalu,
ndax seen bésub toskaree dëgmal,
dogal ba buur, wutsi leen!»
36 Aji Sax jeey dëggal ñoñam,
mooy ñeewante ay jaamam,
bu gisee doole dëddu,
ba kenn desul, dub jaam, dus gor.
37 Su boobaa da naan: «Ana seen yàlla ya,
seen kiirlaay lañu daa làqoo?
38 Ñi lekk seen nebboni sarax,
naan biiñ bi ñu leen di tuural kay,
nañu jóg, boog, xettli leen, di seen kiiraay!
39 Kon gisleen ne man la, man doŋŋ,
kenn du Yàlla ku dul man!
Man maay rey, di dundal;
di gaañe, di wéral;
maay jàpp, te kenn du xettli.
40 Maay yékkati sama loxo jëme asamaan,
giñ ne: “Ndegam maay dund ba fàww,
41 bu ma daasee sama saamar buy melax,
ba ŋàbb ko ci saab loxo, di àtte,
maay fey samay digaale,
añale samay bañ.
42 Maay nàndal samay fitt deret,
sama saamar di yàppe,
deret di nàcce ci ku ñu jam, ak ku ñu jàpp,
tey tuuroo ci boppi kilifay noon yi.”»
43 Yeen, xeet yi, tàcculeen ñoñam,
deretu jaamam ñi lay feyul,
pey gu muy fey ay bañam,
ba jot suufam ak ñoñam.

Déggal Aji Sax ji, dund

44 Noonu la Musaa dikke, mook
Yosuwe doomu Nuun, ba jaar ci
mbooolem kàdduy woy wii, mbooloo
mi di dégg. 45 Gannaaw ba

Musaa noppee ci jottli Israyil gépp
mboolem kàddu yooyu, 46 da ne
leen: «Defleen seen xel ci mboolem
kàddu yi ma leen di artoo man,
bésub tey, te ngeen sant seeni doom
ñu sàmmoo jëfe mboolem kàdduy
yoon wii. 47 Ndax kat du kàddug
neen ci yeen. Mooy seenug dund!
Ci gii kàddu ngeen di gudde fan, ca
réew ma ngeen di jàll dexu Yurdan
jëm fa, ngir nanguji ko.»

Aji Sax ji woo na Musaa

48 Ci kaw loolu Aji Sax ji wax
Musaa bésub keroog boobee, ne ko:
49 «Doxal yéegi ca tundi Abarim
gii, nga jàll ba ca tundu Nebo
ca diiwaanu Mowabeen, ba janook
Yeriko. Nga séentu nag réewum
Kanaan mi may jox bànni Israyil,
ñu jagoo. 50 Boo noppee, deel ca
kaw tund woowu nga yéeg jëm, ba
ñu tërali la ca say bokk, noonee
sa mag Aaróona deeye woon ca
kaw tundu Or, ba ñu tërali ko cay
bokkam. 51 Li ko waral mooy yeena
ma fecci worma ci digg bànni Israyil,
ca ndoxi Meriba Kades, ca màndiŋu
Ciin, ndax yeena wormaalul sama
sellnga ci digg bànni Israyil. 52 Kon
nag ci biti ngay séentoo réew ma,
waaye foofa, doo fa dem. Doo dugg
ca réew, ma may jox bànni Israyil.»

33

Musaa ñaanal na bànni Israyil

1 Ñaan gii nag la Musaa, góoru
Yàlla ga ñaanaloon bànni Israyil,
bala moo nelaw.
2 Da ne:
Aji Sax ji Sinayi la bawoo,
fenkale leen fa Seyir,
naajali leen fa tundu Paran,
ànd ak ndiiraani ñu sell ña,
ndijooram ba indil leen melax.
3 Yaw kay yaa sopp xeet yi,
sa ñu sell ñépp nga téyee say loxo,
te ñoo topp say tànk,
di taataan say tegtal.
4 Aw yoon la nu Musaa dénk,
muy jagleb péncum Yanqóoba.
5 Yesurun am na buur,
kera ba njiiti askan wa dajee,
ba giiri Israyil bokk teew.

6 Yal na Ruben dund, baña raaf,
yàlla buy nitam néew.

7 Lii nag moo ñeel Yuda. Mu ne:
Éy Aji Sax ji déggal yuuxi Yuda
te yóbbu ko ciy bokkam.
Mooy jànkoontee dooley boppam,
waaye yaa koy wallu ciy noonam.

8 Lewi la wax ne ko:
Sa Tumim ak sa Urim, jumtukaayi tegtal ya,
ñeel na góor gay sa wóllëre,
yaa ko nattoo ca Maasa,
joteek moom ca ndoxum Meriba.
9 Kee ne ndey ak baay:
«Gisuma leen,»
ay doomi ndeyam, ràññeewu leen,
te doomam, xamu ko.
Xanaa di sàmm say wax,
di sàmm sa kóllëre.
10 Leween ñeey xamal askanu Yanqóoba say àtte,
di won Israyil gii saw yoon.
Ñooy taal cuuraay fi sa kanam,
di teg saraxi dóomal ci sab sarxalukaay.
11 Éy Aji Sax ji barkeelal dooley gii giir,
te bége aw ñaqam.
Dammal ndiggal ña koy jógal,
ba ay bañam duñu jógati.

12 Beñamin la wax, ne ko:
Soppeb Aji Sax jaa ngi,
keey dëkke xel mu dal fi wetam,
mu di ko yiir bésoo bés,
te diggantey waggam la dëkke.

13 Yuusufa la wax, ne ko:
Yal na barkeb Aji Sax ji ñeel suufam,
bawoo ca xéewali asamaan, dib lay,
ak ndox mu lal xóotey suuf,
14 ak xéewali meññeef mu jant ñoral,
ak tànnéefi gàncax yiy sax ci weeram.
15 Na barke bawoo fa kawtey tundi cosaan yu mag ya,

ak xéewali tundi cosaan yu ndaw ya,
16 ak xéewali suuf ak la ko fees,
ànd ak yiwu ka màkkaanoo ngarab sa doon tàkk,
te wàccandoo ci kaw boppu Yuusufa;
ak kaaŋi bokkam yay séddooy Aji Sax ji.
17 Taawub yëkk la, daraja mooy boroom,
béjjén ya, béjjéni nagu àll la,
ca lay butteendoo xeet yépp,
ba ca cati àddina.
Ñooñooy junniy junniy nit ca giirug Efrayim,
ak junni ca giirug Manase.

18 Sabulon la wax ne ko:
Yaw, Sabulon, bégeel say dem,
Isaakar yaw, bégeel sa biir xayma.
19 Xeet yi la ñooñu di woo ca tund wa,
te fa lañuy sarxee sarax yi war,
koomu géej, ca lañuy nàmpe,
booleek kumpay mbell yu làqu biir suuf.

20 Gàdd la wax ne ko:
Barke ñeel na ku yaatal Gàdd.
Ni gaynde la goore,
te mooy xotat përëg akum kaaŋ.
21 Moo xool cér ba jëkka lew, jagoo ko,
nde fa la wàllu njiit di xaar boroom.
Moo fekksi njiiti askan wi,
moo jëfe njekku Aji Sax ji,
aki dogalam fi Israyil.

22 Dan la wax ne ko:
Dan gaynde gu ndaw la,
mooy tëbe fa diiwaanu Basan.

23 Neftali la wax ne ko:
Neftalee ne xéew aku yiw,
biibal barkey Aji Sax ji,
te sowu ba bëj-saalum lay nangu.

24 Aser la wax ne ko:
Yal na Aser gëna barkeel ci doom yi,
ay bokkam baaxe ko,
tànk yay xuuse ag diw.
25 Weñ ak xànjar la say xomb di doon,
sa kàttan ànd ak saw fan.

26 Kenn du Yàllay Yesurun!
Keey war asamaan, wallusi leen,
war ay niir, ànd ak darajaam.
27 Yàlla ji sax fàww moo dib rawtu,
përëgam bi sax dàkk di cëslaay,
moo la dàqal ab noon
ne la: «Jekklil!»
28 Israyil a ngi dëkke xel mu dal,
walu Yanqóoba mee fegu,
di wale réewum pepp ak biiñ bu bees,
asamaan it di ko wàcceel ab layam.
29 Ndokklee, Israyil, ana ku mel ni yeen,
askan wu Aji Sax jiy wallu,
di seen kiiraay, di seen ndimbal,
di saamar bi leen di sagal?
Seeni noon a leen di loxal,
te yeen, fa seen gannaaw ya ngeen di daagoo.

34

Musaa wuyji na

1 Ba loolu amee Musaa bàyyikoo
jooru Mowab, yéegi tundu Nebo,
ba ca collu tundu Pisga, wa
jàkkaarlook Yeriko. Aji Sax ji
nag won ko mboolem réew ma,
diiwaanu Galàdd ba diiwaanu
Dan, 2 mboolem diiwaanu Neftali,
ak diiwaanu Efrayim ak Manase,
mboolem diiwaanu Yuda, ba ca géej
ga ca sowu, 3 ak wetu bëj-saalum,
ak xuru Yeriko, dëkku tiir ya, ba ca
Sowar. 4 Aji Sax ji ne ko: «Réew mii
laa giñaloon Ibraayma ak Isaaxa ak
Yanqóoba, ne leen seen askan laa
koy jox. Won naa la ko, ba nga teg
ci sa bët, waaye foofa, doo fa teg sa
tànk.» 5 Musaa, jaamub Aji Sax ji
nag dee foofa ca réewum Mowab,
na ko Aji Sax ji tudde. 6 Mu rob ko
ca xur wa ca réewum Mowab, fa
janook Bet Pewor. Kenn xamul nag
fu bàmmeelam nekk ba tey jii.
7 Musaa amoon na téeméeri at
ak ñaar fukk, ba muy faatu, te ay
bëtam naqariwul, dooleem jeexul.
8 Bànni Israyil jooy nañu Musaa ca
jooru Mowab diiru fanweeri fan,

fani dëj ba doora mat. 9 Fekk na
Yosuwe doomu Nuun feese xel mu
rafet, ndax Musaa moo tegoon ay
loxoom ci kawam, bànni Israyil nag
déggal ko, di jëfe na ko Aji Sax ji
sante woon Musaa.
10 Ab yonent lukkeekootul ci Is-
rayil, mel ni Musaa, ma Aji Sax
ji xejjoo woon ba naan ko jàkk,
mu ne ko jàkk, 11 ba ca mboolem
firnde yaak kéemaan ya ko Aji Sax
ji yebale woon, ngir mu def ko ca
biir réewum Misra, ca Firawna ak
jawriñam ñépp, ak ca biir réewam
mépp, 12 ak itam mboolem doole ju
màgg ja Musaa wone, ak jëf ju réy
te raglu ja mu def, bànni Israyil gépp
teg ci bët.

Ruut

Musiba dikkal na kër Elimeleg

1 Ba njiit ya daan àtte faloo ca Is-
rayil*, jamono jooju dafa amoon xiif
ca réew ma. Jenn waay bàyyikoo
Betleyem ca diiwaanu Yuda, ànd ak
soxnaam ak ñaari doomam yu góor,
ñu toxuji ca réewum Mowab†. 2 Waa
ja Elimeleg la tuddoon, soxnaam di
Nawmi, ñaari doomam yu góor ya di
Malon ak Kilyon. Ay Efrateen lañu,
cosaanoo Betleyem ca Yuda. Ñu agsi
ca réewum Mowab, daldi sanc foofa.
3 Gannaaw gi Elimeleg jëkkëri
Nawmi faatu, Nawmi des ak ñaari
doomam yu góor. 4 Ñooñu mujj
jël ay jigéeni Mowab soxna; kenn
ka di Orpa, ka ca des di Ruut. Ba
ñu nekkee foofa lu tollu ci fukki at,
5 ñoom ñaar ñooñu di Malon ak
Kilyon faatu ñoom it, jigéen ja ñàkk
noonu ñaari doomam ak jëkkëram.
Mu des moom kenn.

Ruut topp na Nawmi

6 Ba loolu amee Nawmi fabu,
mook goroom ya, ngir jóge réew
ma. Booba fekk na mu dégge ca
Mowab ne Aji Sax ji xettli na ñoñam,
ba may leen ab dund. 7 Ma ngay
jóge fa mu dëkkoon, ànd ak ñaari
goroom ya, ñu tegu ca yoon wa, jëm
Yuda.
8 Ci biir loolu mu wax ak ñaari
goroom, ne leen: «Demleen kay,
ñibbileen, ku nekk sa kër yaay. Yal
na leen Aji Sax ji baaxe, na ngeen
baaxe woon ñi wuutu, te baaxe ma,
man itam. 9 Yal na Aji Sax ji may ku
nekk ci yeen jàmm ca kër jëkkër ja
muy amaat.» Ci kaw loolu mu fóon
leen, ñu ne yikkét jooyoo. 10 Ñu ne
ko: «Déet, yaw kay lanuy àndal dem
ca say bokk.»
11 Mu ne leen: «Ñibbileen ngalla,
doom, lu ngeen di ànd ak man
doye? Ndax dama leena manatee
jural ay jëkkër ci sama biir bii?
12 Ñibbileen rikk doom, demleen,
ngir man damay mag, ba wees séy;
te su ma ci dese woon yaakaar it,
guddig tey jii sax su ma ci séyoon,
jur ciy doom, 13 mbaa dingeen leen
mana xaar, ba ñu màgg? Xanaa
dungeen toog, baña séy ndax ñoom?
Déedéet, doom. Maa leen ëpp
naqar, man mi Aji Sax ji nattoo nii.»
14 Ñu dellu ne yikkét, di jooyoo.
Orpa fóon goroom, tàggtook moom,
Ruut nag moom langaamu ko rekk.
15 Mu ne ko: «Gis nga sa wujju pec-
corgo waa ngay ñibbi cay bokkam
aki yàllaam. Àndal ak moom ñibbi
kay!» 16 Mu ne ko: «Bu ma soññ
mukk ci loolu, duma la wacc, duma
la dëddu. Foo jëm, fa laa jëm; foo
dal, fa laay dal; say bokk di saay
bokk; sa Yàlla di sama Yàlla. 17 Foo
deeye it, ma deeye fa, ñu denc ma fa.
Yal na ma Aji Sax ji teg mbugal mu
gëna tar, ndegam lenn lu moy dee
tàggale na maak yaw.» 18 Nawmi
nag gis ni Ruut dogoo ci ànd ak
moom, ba tax soññatu ko. 19 Ba mu
ko defee ñu ànd ñoom ñaar, ba àgg
Betleyem.
Naka lañu àgg Betleyem, dëkk
ba bépp ne kër-kër, ne këpp ndax
ñoom. Jigéen ña naa: «Xanaa kii
kay du Nawmi?» 20 Mu ne leen:
«Buleen ma ne Nawmi (mu firi Bo-
room mbégte mi), neleen ma Mara
(mu firi Boroom naqar wi), ndax Aji
Man ji da maa teg naqar wu réya
réy. 21 Maa demoon ak loxo yu ne
gadd, Aji Sax ji délloosi maak loxoy
neen. Kon lu ngeen may wooye
Nawmi doye, te Aji Sax ji àtte ma
ñàkkal? Ndax kat Aji Man ji ci
njàqare la ma tàbbal!»
22 Noonu la Nawmi jógee Mowab,
ñibbsi, ànd ak Ruut, gorob
Mowabeenam ba. Ñu agsi Betleyem,
fekk ngóobum lors ma di tàmbali.

2

* **1:1** 1.1 Booba buur amagul woon ca Israyil. † **1:1** 1.1 réewum Mowab ak réewum Israyil ñoo feggoo woon, waaye seen diggante neexul woon.

Ruut gis na ku ko baaxe

1 Nawmi nag amoon na wóllërey
jëkkëram, di góor gu ñuy wax
Bowas, bokk ci làngu Elimeleg, di ku
am daraja.
2 Mu am bés Ruut, ndawas Mowab
sa, ne Nawmi: «Tee maa dem
tool, ndax ma gis boog ku ma
laaye biir, ma mana foraatu gub yu
des ca gannaawam?» Mu ne ko:
«Waaw, demal, doom.» 3 Mu dem
ca tool ya, topp ñay góob, di foraatu.
Yàlla-woo-yàlla, tool booba di toolu
Bowas ma bokk ak Elimeleg.
4 Nes tuut Bowas ne jalañ, jóge
Betleyem. Mu nuyook ñay góob ne
leen: «Jaagéenjëf waay, yal na Aji
Sax ji ànd ak yeen.» Ñu fey ko ne
ko: «Jaajëf sa wàll, yal na la Aji Sax
ji barkeel.» 5 Mu laaj ka jiite ngóob
ma, ne ko: «Ndaw sii fu mu bokk?»
6 Mu ne ko: «Mooy waa Mowab, ba
Nawmi àndal, jóge Mowab, ñibbsi.
7 Dafa ñaan ñu may ko, mu topp
ci ñiy góob, ba saatu ci gub yi ñu
rotle. Ci suba la ñëw di liggéey ba
nëgëni; noppluwul lu moy diir bu
gàtt ci mbaar mi.»
8 Bowas nag ne Ruut: «Doom, ma
ne, bul saatuji ci beneen tool bu dul
bii. Bul wees fii. Toogal fii ci samay
surga yu jigéen. 9 Xoolal bu baax fi
xale yu góor yiy góob, te nga topp fa
jigéen ñi. Dinaa wax xale yu góor yi
ne leen buñu la sonal. Soo maree,
demal naan ca njaq ya góor ñi duy.»
10 Naka la wax loolu, mu sujjóot,
dëpp jëëm fa suuf, ne ko: «Xanaa
su la neexoon de, doo ma nemmiku
sax, ndax ab doxandéem laa, wax-
atuma nga di ma laaye nii biir!»
11 Mu ne ko: «Dégg naa bu baax
li nga defal sa goro lépp, te fekk
sa jëkkër faatu, ak ni nga wone
gannaaw sa ndey ak sa baay ak sa
réewum cosaan, ba ñëw dëkksi ci
biir xeet woo xamuloon démb ak
bëkk-démb. 12 Yal na la Aji Sax ji fey
sa jëf. Aji Sax ji Yàllay Israyil, ji nga
làqusi ci kiiraayam, yal na la yool,
ba mu mat sëkk.»
13 Ruut ne ko: «Teral nga ma de,
sang bi. Yaa ngi may laaye biir,
ndaxte dëfal nga ma, wax ma lu
seral sama xol, te moona say surga
yu jigéen yi sax a ma gën.»
14 Ba añ jotee, Bowas ne Ruut:
«Kaay, sàkk ci mburu mi ak ñeex
mi.» Mu daldi toog, feggook ñay
góob; Bowas may ko mbool, mu lekk
ba suur, ba desal.
15 Naka la jóg, di saatuji, mu sant
ay surgaam, ne leen: «Bu doon for ci
biir sabaar yi sax, buleen ko ñàkke
kersa. 16 Roccil-leen koo roccil ci
takk yi, bàyyi ko mu for, te buleen
ko gëdd.»
17 Ba loolu amee, Ruut di for ba
ngoon jot, mu bàcc la mu for ci
peppum lors, mu fees saaku bu
ndaw. 18 Mu yóbbu ko ba ca dëkk
ba, goroom gis la mu for, mu daldi
yebbi la desoon ca añam, jox ko.
19 Goro ba ne ko: «Foo fore lii lépp
tey? Ban tool nga doon liggéeye
sax? Ki la nemmikoo nii de, yal
na barkeel!» Ruut nag wax goroom
ka mu doon liggéeye toolam, ne ko:
«Ka ma doon liggéeye toolam de,
Bowas lañu koy wax.»
20 Nawmi ne Ruut: «Yal na Aji Sax
ji barkeel Bowas, moom mi saxoo
sàmm ngoram digganteem ak nit,
muy dund ak mu dee!» Mu teg ca ne
ko: «Kooku ku nu jege la; bokk na ci
ñi am sañ-sañu jotaat* nu.» 21 Ruut
ndawas Mowab sa ne: «Moom de da
ma ne sax, ma topp ciy surgaam, ba
ngóobam mépp daj.» 22 Mu ne ko:
«Waaw kay, doom, toppal ci surgay
Bowas yu jigéen rekk, bala ñu laa
soxore ci beneen tool.» 23 Noonu
la Ruut ànde ak surgay Bowas yu
jigéen, topp ci ñoom di for, ba
keroog ngóobum lors baak bele ba,
lépp jeex. Mu toog nag ak goroom.

* **2:20** 2.20 jotaat: bu góor masaana dee te amul doom, mbokkam mi ko gëna jege mooy jël jabaram, ngir jural ko ku ko donn. Kooku mooy jotaat suufi mbokkam mi dee, jënd ko, ngir alal ji des ci biiri bokkam.

3

Ruut gise na ak Bowas

1 Gannaaw gi Nawmi, gorob Ruut ba, dafa wax Ruut ne ko: «Doom, tee ma laa sàkkal fooy ame jàmm, nga féete fa? 2 Bowas mii nga nekkoon aki surgaam yu jigéen, du mbokk lenqe la? Guddig tey jii kat Bowas dina jériji peppum lors ca dàgga ja. 3 Kon nag sangul, solu ba jekk, xeeñu, dem ca dàgga ja. Bu ko feeñu nag te lekkul, ba naan ba noppi. 4 Bu demee ba tëdd, nanga nemmiku fa mu tëdd. Su ko defee nga àgg ba foofa, muri fa féeteek tànk ya, tëdd. Moom dina la xamal li nga wara def.» 5 Mu ne ko: «Baax na, loolu rekk laay def.»

6 Ba mu ko defee mu dem ca dàgga ja, daldi def la ko goroom wax lépp. 7 Bowas lekk, naan ba xolam sedd, doora dem tëdd ca peggub jalu pepp ba. Ruut jegesi ndànk, muri fa féeteek tànk yi, tëdd.

8 Ñu dem ba xaaju guddi, góor gi jekki ne bërét, toog, yem ci ndaw si tëdd fi féeteeki tànkam. 9 Mu ne: «Kii ku mu?» Mu ne: «Man a Ruut, sang bi. Yiire ma sa mbubb, ndax mbokk nga, te sañ nga maa jotaat.»

10 Mu ne ko: «Yal na la Aji Sax ji barkeel, doom! Jiwati nga bokk gi ngor lu gënatee rafet. Ndax su la neexoon, nga topp ci xale yu góor yi, ñu am ak ñu ñàkk. 11 Léegi nag neel tekk rekk, doom. Loolu nga ñaan lépp, dinaa la ko defal, ndax waa dëkk bi bépp xam nañu ne jigéen ju jàmbaare nga. 12 Da di nag, dëgg la sax, mbokk laa mu la mana jotaat, waaye meneen mbokk mu la mana jotaat a ngi fi, te moo ma ci gëna yey. 13 Dangay fanaan fii. Bu ëllëgee, su fekkee ne nangu naa def warugaram ci yaw, na ko def, baax na. Su nanguwul nag, dogu naa ci Aji Sax ji, Kiy Dund, man dinaa ko def. Tëddal fii rekk, ba ëllëg.»

14 Ba loolu amee mu tëdd fa féeteek tànki Bowas, ba njël jot, mu jóg balaa waxtu wu nit mana xàmmi moroomam. Booba Bowas bugguloon ñu xam ne ndaw si ñëw na ci dàgga ji. 15 Mu ne ko: «Tàllalal malaan mi nga sàngoo, te téye ko bu baax.» Mu tàllal malaan ma, mu sotti ca juróom benni natti peppum lors, yen ko ko, doora dem ca dëkk ba*.

16 Naka la àgg ca goroom Nawmi, mu ne ko: «Doom, koo doon nag?!» Ruut nettali ko na góor gi def ak moom yépp, 17 daldi cay teg ne ko: «Juróom benni natti lors yii, moo ma ko may, ne ma duma dellu loxoy neen ca sama goro.» 18 Mu ne ko: «Yaw kay neel tekk fii rekk, doom, ba xam nu mbir miy mujje. Waa jii du toog te topptoowul mbir mii tey, ba mu leer.»

4

Bowas lal na pexe

1 Ci biir loolu Bowas dem ba ca bunt dëkk ba*, toog fa. Noonu rekk mbokk ma mu waxoon ne su dee jotaat, moo ko ci gëna yey, daldi fay jaare. Mu woo ko ne ko: «Diwoo, kaay fii, toog tuuti.» Mu dikk, toog. 2 Bowas woo fukki magi dëkk ba, ne leen: «Toogleen.» Ñu toog.

3 Mu wax ak mbokk ma yeyoo sañ-sañu jotaat ba, ne ko: «Ab làccu suuf bu sunu mbokk Elimeleg moomoon la, Nawmi di ko jaay. Mooy ka jóge réewum Mowab, ñibbsi. 4 Man nag dama noon war naa la koo yegge, te laaj la ndax danga koy jënd ci kanam magi dëkk bi ak ñi fi toog. Soo bëggee def sa warugaru jotaat, jëndal. Soo buggul, wax ma, ma xam. Ndax kat kenn gënu la cee yey, te maa topp ci yaw.» Mu ne ko: «Damay jënd kay!» 5 Mu ne ko: «Ãa bés boo jëndee suuf si ci Nawmi nag, yaay denc Ruut ndawas Mowabeen, sa doon soxnas ndem-si-yàlla si, ndax nga mana lawal

* **3:15** 3.15 Manees naa dégge nii itam: yen ko ko, mu ñibbi ca dëkk ba. * **4:1** 4.1 ca bunt dëkk ba booy duggsi, fa la pénc ma nekkoon.

askanam, ba du fey, boole ci sàmmal
leen seen alal.» 6 Mu ne: «Kon
de duma mana def sama warugar,
ndax sama alal a ciy yàqoo†. Fabal
boog sama sañ-sañu jotaat, ndax
duma ko mana jariñoo.»
7 Booba Israyil, jamono yu jëkk
yooya, mbirum njëndum jotaat
mbaa ag weccoo, la ñu ko baaxoo
dogale ci diggante nit ak moroom
ma, nii la: kii day summi dàllam,
jox kee. Noonu lees daan yoonale
ag jëflante ca Israyil. 8 Moo tax ba
boroom sañ-sañu jotaat ba waxee
Bowas, ne ko: «Jënd ko yaw,» dafa
daldi summi dàllam, dogale ko mbir
ma.
9 Ba mu ko defee Bowas wax ak
mag ña ak ñeneen ña ñépp, ne leen:
«Seedeleen bésub tey ne jënd naa
ci Nawmi mboolem alalu Elimeleg
ak mboolem alalu Kilyon ak Malon,
10 boole ci Ruut, ndawas Mowab,
sa doon soxnas Malon, muy sama
soxna. Su ko defee ma mana lawal
askanam, ba du fey, boole ci sàmmal
leen seen alal, ba turu Elimeleg du
réer ci biiri bokkam te du raaf ci
limeefu dëkk bi. Yeena ko seede
bésub tey jii.»
11 Waa pénc ma mépp ak mag ña
nag ne ko: «Noo ko seede. Yal na
Aji Sax ji def ndaw siy séysi sa kër,
mel ni Rasel ak Leya‡, ñoom ñaar ñi
giir waa kër Israyil gépp. Yal nanga
tekki ci digg Efrata te amu tur ci
Betleyem. 12 Njaboot gu la Aji Sax jiy
may ci ndaw sii, yal na ñu lawal saw
askan, ba mu mel ni askanu Peres,
ma Tamar am ak Yuda.»

Yàlla barkeel na séy ba

13 Ba mu ko defee Bowas jël Ruut.
Gannaaw gi mu dëkkoo ko; Aji Sax ji
may ko mu ëmb, ba mujj am doom
ju góor. 14 Jigéen ña ne Nawmi:
«Sant Aji Sax ji, moom mi la xañul
mbokk mu la jotaat nii tey! Yal na
xale bi di ku amu tur ci Israyil gépp.
15 Dina la leqli, dimbali la keroog ba
ngay mag, ndax sa goro bi la bëgg
te dàqal la juróom ñaari doom yu
góor, moo ko jur.»
16 Nawmi nag fab xale bi, taf ko
ci dënnam. Gannaaw loolu moo ko
doon topptoo. 17 Jigéeni gox ba nag
naa: «Waay waay Nawmi am na
doom ju góor!» Ñu tudde xale bi
Obedd. Obedd moo jur Yese, miy
baayu Daawuda.
18 Kon lii mooy askanu Peres§ ci
wàllu geño: Peres moo jur Esron,
19 Esron, Ram; Ram, Aminadab;
20 Aminadab, Nason; Nason, Salma;
21 Salma, Bowas; Bowas, Obedd;
22 Obedd, Yese; Yese, Daawuda.

---

† **4:6** 4.6 Su waa ji defoon warugaru jotaatam, ba denc Ruut, kon moom mooy yor Nawmi ak Ruut ak doom ju ñu am ci séy bi, te it ay doomi boppam duñu donn suufas Elimeleg. Doom ji muy am ak Ruut moo koy donn. Loolu moo doon aaday bànni Israyil. ‡ **4:11** 4.11 Rasel ak Leya ñooy doon soxnay Yanqóoba. § **4:18** 4.18 Peres taawu Yuda la, di sëtu Yanqóoba.

Samiyel di téere bu jëkk bi
Lii mooy jaar-jaari Samiyel

Aana ñaan na doom

1 Amoon na genn góoru Cuufeen
gu dëkkoon Raama*, ga ca tundi
Efrayim. Ñu di ko wax Elkana,
baayam di Yerowam. Yerowam,
Eliyu mooy baayam; Eliyu, Towu
mooy baayam; Towu, Cuuf mu
Efrayim mooy baayam. 2 Elkana
amoon na ñaari soxna. Kenn ka
di Aana, ka ca des di Penina. Pen-
ina amoon na ay doom, waaye
Aana amul woon doom. 3 At mu
nekkaan Elkana day jóge dëkkam,
dem Silo, màggali fa Aji Sax ji Bo-
room gàngoori xare yi, sarxalal ko
ca Silo. Foofa la Ofni ak Fineyas,
ñaari doomi Eli yu góor ya doonoon
sarxalkati Aji Sax ji. 4 Bés bu Elkana
daan sarxal, day jox soxnaam Pen-
ina, mook doomam yépp, góor ak
jigéen, ci yàppu sarax si. 5 Waaye
Aana la daan beral loxo ca sarax sa,
ndax cofeelam ci moom, doonte Aji
Sax ji mayul Aana doom. 6 Wujjam
nag dëkke koo ñaawal, ngir naqaral
ko ndax la ko Aji Sax ji mayul doom.
7 At mu nekkaan noonu la. Saa yu
Aana demee kër Aji Sax ji, noonu
la koy ñaawale, ba muy jooy, du
nangoo lekk. 8 Elkana jëkkër ja di
ko wax ne ko: «Aana, looy jooy, ak
lu la tee lekk? Ñàkk doom a la tax
ne yogg nii? Maa ngii! Dama laa
gënalul fukki doom yu góor?»

9 Mu am bés, gannaaw ba ñu
lekkee ba naan ca seen saraxu cant,
foofa ca Silo, Aana jóg. Booba
Eli sarxalkat baa nga ca toogu ba,
feggook jënu buntu jaamookaayu Aji
Sax ji. 10 Aana dem ba foofa, ànd
ak naqaru xolam, di ñaan ci Aji
Sax ji, tey jooy jooy yu metti. 11 Ci
biir loolu mu xas aw xas, daldi
ne: «Éy Aji Sax ji Boroom gàngoori
xare yi, Sang bi, soo nemmiku woon
ba nemmiku njàqare jii ma nekke,
bàyyi ma xel, bañ maa fàtte, ba may
ma doom ju góor! Kon déy, maa ko
sédde Aji Sax ji, giiru dundam gépp,
saatus watukaay du jaar ci boppam
mukk!†.»

12 Ñaanu Aana ca Aji Sax ji nag
yàgg, Eli di ko seetlu. 13 Booba
Aanaa ngay ñaan ca xelam, gémmiñ
ga rekk ay yëngu, waaye déggeesul
baatam. Eli foog ne dafa màndi,
14 ne ko: «Foo àppal sa màndite mi?
Doxal, giifali sa ñoll wi!»

15 Aana ne ko: «Du loolu de, sang
bi. Dama di jigéen ju ànd ak naqaru
xol, waaye du biiñ, du leneen luy
màndee lu ma naan. Dama doon
diis Aji Sax ji sama tiisu xol. 16 Bu ma
jàppe jigéen ju bon, sang bi. Bare
naqar aku tiis a ma tax di ñaan
nii, booba ba léegi.» 17 Eli ne ko:
«Kon nag demal ak jàmm, yal na
la Yàllay Israyil nangul li nga koy
ñaan.» 18 Aana ne ko: «Amiin, sang
bi, yal nanga ma yàgga yéwéne.»
Ba mu ko defee Aana dem yoonam,
doora mana lekk, kanam ga leer.

19 Ba loolu amee Elkana ak nja-
bootam teela xëy ca ëllëg sa. Ñu
màggal Aji Sax ji, ba noppi bàyyikoo
fa, ñibbi seen kër ca Raama.

Lu jëm ci juddub Samiyel ak ngoneem

Gannaaw gi Elkana dëkkoo sox-
naam Aana, Aji Sax ji nag bàyyi
Aana xel. 20 Aana mujj ëmb ca
ndeetel at ma. Gannaaw gi mu
am doom ju góor, tudde ko Samiyel
(mu firi Yàlla dégg na), ndax da ne:
«Maa ko ñaan Aji Sax ji.»

21 Gannaaw gi Elkana ànd ak nja-
bootam gépp dellu Silo, ngir defali
Aji Sax ji saraxu at ma, boole ca
sarax bu mu xasoon ne dina ko def.
22 Waaye Aana demul, ndax dafa

* 1:1 1.1 Raama mooy Raamatayim ba tey.
† 1:11 1.11 Njañ lu ñu dul wat, moom lañu daan màndargaale nit ku ñu sédde Aji Sax ji.

wax jëkkëram ne ko: «Gannaaw
bu xale bi feree laa koy yóbbu,
sédde ko Aji Sax ji, mu des foofa
benn yoon.» 23 Elkana, jëkkër ja, ne
ko: «Kon baax na, defal noonu nga
bëgg. Toogal fii yaak moom, ba feral
ko ba noppi. Yal na Aji Sax ji sottal
la mu waxoon rekk.» Ndaw sa nag
des ca Raama, di nàmpal doomam,
ba feral ko.
24 Naka la feral xale bi, ànd ak
moom, muy lu tuut, mu yóbbu ko ca
kër Aji Sax ji ca Silo. Mu yóbbaale
ñetti yëkk‡, ak benn efab sunguf,
yemook fukki kilo, ak mbuusu biiñ.
25 Ba mu ko defee ñu rendi yëkk wi,
ba noppi indi xale bi ci Eli. 26 Aana
ne ko: «Sang bi, baal ma de waaye
giñ naa, nga fekke, maay ndaw si
taxawoon fii ci sa wet, di ñaan ci Aji
Sax ji. 27 Xale bii moo ma taxoon di
ñaan, te Aji Sax ji defal na ma sama
dagaan. 28 Léegi nag man maa ko
sédd Aji Sax ji: giiru dundam lees
ko sédd Aji Sax ji.» Ba loolu amee
ñu sujjóotal Aji Sax ji foofa.

2

Aana sant na

1 Ci kaw loolu Aana ñaan ne:
«Sama xol a ngi bége Aji Sax ji,
ci Aji Sax ji laa ame doole.
Maa am tontal noon yi,
nde maa bànneexoo sag wall.

2 «Kenn sellul ni Aji Sax ji,
amuloo dend moos,
cëslaay melul ni sunu Yàlla!

3 «Buleen ŋalŋaleeti, di damook a damooti,
bu reewande génne seen gémmiñ,
Aji Sax jeey Yàlla ji xam lépp,
te mooy natt jëfi nit.
4 Fittu jàmbaar damm,
néew-doole yi sol kàttan.
5 Ña reggoon, bindu, di dunde,
ña xiifoon, noppee liggéey.
Jigéen ju njur të woon jur juróom yaar,
ku jur góori góor jeex tàkk.

6 «Aji Sax jeey rey, di dundal,
mooy wàcce jaam njaniiw, génnee ko ca.
7 Aji Sax jeey xañe, di maye,
di detteel, di kaweel.
8 Mooy yékkatee ku ndóol ci suuf,
jële ku ñàkk ci mbuubit,
boole leen dëj ca garmi ya,
sédde leen jataayu teraanga.

«Aji Sax jee moom kenuy suuf,
samp ci àddina.
9 Mooy sàmm jéegoy wóllëreem,
ku bon sànkoo biir lëndëm,
nde doole mayewul ndam.
10 Aji Sax ji, ñi koy xeex ay rajaxoo,
kaw asamaan lay dënoo ci seen kaw.
Mooy mbugal àddina, ba mu daj,
di kàttanal buuru ñoñam,
di dooleel ki mu fal.»
11 Gannaaw ba loolu wéyee
Elkana ñibbi këram ca Raama.
Ngóor sa moom, des ca Silo, di
liggéeyal Aji Sax ji, fa kanam Eli
sarxalkat ba.

Lu jëm ci doomi Eli

12 Doomi Eli yu góor ya nag def nit
ñu bon ñu faalewul Aji Sax ji.
13 Lii moo di li sarxalkat yooyu
tàmmoona def ak askan wi. Saa
yu nit indi waan juru sarax, bu
ñuy togg yàpp wi, surgab sarxalkat
bi day ŋàbb roqub ñetti càq, dikk,
14 capp ko ci biir, muy ndab lu
tell, mbaa kawdir, mbaa cin, mbaa
mbana— lu roq ba génne rekk, mu
jël, sarxalkat bi féetewoo. Noonu
lañu daan def ak mboolem niti
bànni Israyil, ña daan ñëw foofa ca
Silo. 15 Rax ci dolli bala ñoo lakk
nebbon bi* sax, surgab sarxalkat bi
day dikk, ne nit kiy sarxal: «Joxal
sarxalkat bi ci yàpp wi, mu saaf. Du
nangu nga jox ko yàpp wu ñor, yàpp
wu xonq rekk.» 16 Su ko nit ki nee:
«Xanaa dees na jëkka lakk nebbon

‡ **1:24** 1.24 ñetti yëkk: am na ñu naan yëkku ñetti at. * **2:15** 2.15 nebbon: nebbon ak deret, yoon mayewul woon ñu lekk ko. Seetal ci *Sarxalkat yi* 3.16-17.

bi ba mu jeex, nga doora sàkk lu la
neex?» Mu ne ko: «Mukk! Léegi
nga ma ciy jox, lu ko moy doole laa
koy jële.» 17 Bàkkaaru doomi Eli yi
réyoon na lool fi kanam Aji Sax ji,
ndax dañu daan teddadil saraxu Aji
Sax ji.
18 Ci biir loolu ngóor sa Samiyel
moom, ma ngay liggéeyal Aji Sax ji,
sol xar-sànnim lĩewam.

Lu jëm ci waa kër Samiyel

19 Mbubb mu ndaw nag la ko
yaayam daan ràbbal, yóbbul ko
at mu jotaan, buy ànd ak boroom
këram sarxali saraxu at ma. 20 Ci
biir loolu Eli daan na ñaanal Elkana
ak soxnaam, bala ñoo ñibbi, ne:
«Yal na la Aji Sax ji may kuutaay ak
sa soxna sii, ñu wuutu ki mu sédd
Aji Sax ji.» 21 Aji Sax ji nag dikke
Aana aw yiw, mu amaat ñetti doom
yu góor ak ñaar ñu jigéen.
Ci biir loolu Samiyel moom, ma
ngay màgg fa wetu Aji Sax ji.

Eli àrtu na ay doomam

22 Eli nag mujj na di mag lool.
Ba mu yégee mboolem li doomam
yu góor yi def ak Israyil gépp, bay
tëdde sax jigéen ñiy liggéey ci bunt
xaymab ndaje mi, 23 da leena wax,
ne leen: «Ana lu waral ngeen di def
jëf jii? Maa dégge ci askan wépp jëf
ju bon jii ngeen nekke. 24 Aa! Xale
yi, coow li ma dégg, muy law ci biir
ñoñi Aji Sax ji, rafetul de! 25 Su nit
ki tooñee moroomu nitam, Yàllaay
àtte; waaye su dee Aji Sax ji la nit
ki tooñ, ana ku koy àtte?» Wax
jooju nag taxul ba tey ñu déggal
seen baay. Booba fekk na Aji Sax ji
namm leena rey.
26 Ci biir loolu yépp, ngóor sa
Samiyel di màgg, neex Aji Sax ji,
neex nit ñi.

Nitu Yàlla rëbb na Eli

27 Mu am bés genn góoru Yàlla
dikk ci Eli, ne ko: «Aji Sax ji dafa
wax ne: “Maa feeñu woon ci lu leer
sa waa kër baay ba ñu nekkee Misra,
di moomeelu kër Firawna. 28 Maa
tànne sa baay ci digg giiri Israyil
yépp, ngir mu doon sama sarxalkat,
di yéeg ci sama sarxalukaay, di taal
cuuraay, sol xar-sànni mi, janook
man. Maa sédd it sa waa kër baay
mboolem saraxi sawara yu bànni
Israyil. 29 Lu tax ngeen di teddadil
sama saraxi rendi ak yeneen sarax
yi ma santaane ci màkkaan mi?
Lu waral ngay teral sa doom yi
teraanga joo ma joxul, ba ngeen di
yafloo li gën ci mboolem saraxi Is-
rayil sama ñoñ?” 30 Kon nag kàddug
Aji Sax jee, Yàllay Israyil: “Maa wax-
oon déy ne, sa waa kër ak sa waa kër
baay ñooy doxe fi sama kanam, di
ma liggéeyal ba fàww.” Léegi nag,
kàddug Aji Sax jee: “Loolu jomb
naa ko tey. Ñi ma teral laay teral;
waaye ñi ma teddadil, dees na leen
tuutal. 31 Te kat ay bés a ngi ñëw,
maay dagg sa doole, dagg sa dooley
waa kër baay, ba deesatul màggate
ci sa kër. 32 Njàqare ngay saxoo
ci sama dëkkuwaay. Israyil dina
baaxle moos, waaye du tax kenn
màggate sa kër mukk. 33 Dina am
ku bokk ci yaw ku ma dul dagge ci
liggéey bu jëm ci sama sarxalukaay,
waaye maa lay jooyloo, ba nga ñàkki
bët, teg la njàqarey xol, te mboolem
ñu yokku ci sa kër, seen digg doole
lañuy deeye. 34 Li nga ciy def ab takk
mooy liy dikkal Ofni ak Fineyas, sa
ñaari doom yu góor yii: Benn bés
lañuy bokk dee ñoom ñaar ñépp.
35 Te it maay tabbal sama bopp
sarxalkat bu wóor boo xam ne sama
nammeelu xol ak sama bëgg-bëggu
bakkan lay jëfe. Maa koy sampal
kër gu wóor, muy doxe fi kanam
ki ma fal ba fàww. 36 Su ko defee
mboolem ku des ci sa waa kër dina
ko sujjóotalsi, ngir as xaalis mbaa as
dogu mburu, naan ko ‘Ngalla sas ma
lenn ci liggéeyu carxal gi, ndax ma
am as dogu mburu su ma lekk’.”»

3

1 Ngóor sa Samiyel nag moom, di
liggéeyal Aji Sax ji fi kanam Eli.

Yàlla def na Samiyel yonent

Kàddug Aji Sax ji néewoon na ca yooya jamono, peeñu mu leer it tumurànke woon na.

2 Mu am bés Eli tëdd fa muy tëdd naka jekk, fekk bët ya naqari, ba daanaka gisatul. 3 Booba làmpu jaamookaayu Yàlla bi feyagul, te Samiyel a ngi tëdd ci biir jaamookaayu Aji Sax ji, fi gaalu Yàlla gi nekk. 4 Aji Sax ji woo Samiyel, mu ne: «Maa ngi», 5 daldi daw ba ca Eli, ne ko: «Maa ngi, du yaa ma woo?» Eli ne ko: «Wootewuma de, dellul tëri.» Mu dellu tëdd.

6 Aji Sax ji dellu woo Samiyel, Samiyel jóg, dem ba ca Eli ne ko: «Maa ngi, du yaa ma woo?» Eli ne ko: «Wootewuma de doom, dellul tëri.» 7 Booba Samiyel xamagul woon Aji Sax ji, te kàddug Aji Sax ji dikkalagu ko woon.

8 Aji Sax ji wooti Samiyel ñetteel bi yoon, Samiyel jógati, dem ba ca Eli ne ko: «Maa ngi, du yaa ma woo?» Eli nag xam ne Aji Sax jeey woo xale bi. 9 Mu ne Samiyel: «Demal tëri, bu la wootee, nee ko: “Aji Sax ji, maa ngi lay déglu, Sang bi, waxal.”» Samiyel dellu tëdd fa muy tëdd.

10 Ba mu ko defee Aji Sax ji dikk taxaw, wooti ko na woon, ne ko: «Samiyel, Samiyel.» Samiyel ne: «Maa ngi lay déglu, Sang bi, waxal.» 11 Aji Sax ji ne Samiyel: «Maa ngii déy, di waaja def ci digg bànni Israyil, mbir muy buur noppi mboolem ku ko dégg. 12 Bésub keroog ma matal ci Eli mboolem lu ma waxoon ne mooy dal waa këram, ndoorte la ba ca muj ga. 13 Waxoon naa ko ne ko dinaa teg waa këram mbugal mu sax dàkk, ndax ñaawtéef gu ay doomam nekke, di ñàkke Yàlla teggin, mu yég ko te jubbantiwu leen. 14 Looloo waral ma giñal waa kër Eli, ne du am mukk benn saraxu jur mbaa beneen sarax bu leen mana jot ci seen ñaawtéef.»

15 Ci kaw loolu Samiyel tëdd ba ca suba sa, mu tijji bunti kër Aji Sax ji, waaye ñemewula nettali Eli peeñu ma. 16 Eli nag woo ko ne ko: «Samiyel doom, ana nga?» Samiyel ne ko: «Maa ngi.» 17 Eli ne ko: «Kàddu gi mu la wax, lu mu doon? Bu ma nëbbu kay. Soo ma nëbbee lenn ci li mu la wax, yal na la Yàlla teg naqar wu gëna tar.» 18 Samiyel wax ko lépp, nëbbu ko ca dara. Eli ne: «Mooy Aji Sax ji. Li ko soob, na ko def.»

19 Ci kaw loolu Samiyel di màgg, Aji Sax ji ànd ak moom, waccul genn kàddug Samiyel, mu fanaan àll. 20 Noonu la Israyil gépp ràññee, la dale Dan ca bëj-gànnaar ba ca Beerseba ca bëj-saalum, ne Samiyel taxaw na taxawaayu yonentu Aji Sax ji. 21 Aji Sax ji nag wéye koo feeñu ca Silo. Ci kàddug Aji Sax ji la ko Aji Sax ji daan feeñoo ca Silo.

4

Nangu nañu gaalu Yàlla ga

1 Kàddug Samiyel nag di dikkal Israyil gépp.

Ci biir loolu bànni Israyil dem, dajeek waa Filisti ngir xare. Ña nga dal fa feggook Eben Eser, waa Filisti dal ca Afeg. 2 Waa Filisti làng-déral Israyil, xare ba jib. Israyil daanu fa kanam waa Filisti, waa Filisti rey ca seeni làng lu jege ñeenti junni ca toolub xare ba. 3 Ba mbooloo ma ñibbee ca dal ba, magi Israyil ña ne: «Lu waral Aji Sax ji dumalu nu tey fi kanam waa Filisti? Nan jëleji gaalu kóllërey Aji Sax ji fa Silo; na dikk ci sunu biir, ba musal nu ci sunuy noon.»

4 Ci kaw loolu mbooloo ma yónnee ca Silo, ñu jëli gaalu kóllërey Aji Sax ji Boroom gàngoori xare yi, Ki

* **4:4** 4.4 serub ya: baatu ebrë la. Ay malaaka lañu yu bokk ak Yàlla jataay. Gaalu kóllëre gu sell ga, ñaari serub yu ñu tëgge wurus lañu teg ca kawam, ñu tiim ko, seeni laaf tàllalu, di saamandaay ngàngunem buur. Loolu di wone ne Yàlla Aji Sax jaa nga fa teew, na mu teewe ca kaw asamaan, serub ya yéew ko. Yàlla ci boppam nag kenn jëmmalu ko fa, na ñu jëmmale serub ya ñu tëgg.

toog fi tiim ñaari malaakay serub
yi*. Foofa ca Silo la Ofni ak Fineyas,
ñaari doomi Eli yu góor ya, nekkoon
ak gaalu kóllërey Aji Sax ja.
5 Ba gaalu kóllërey Aji Sax ji
duggsee ca dal ba, Israyil gépp a
xaacoondoo, ba suuf say riir. 6 Waa
Filisti dégg coow la, ne: «Waaw,
coow lu réy loolu ca dalub Ebrë ya,
lu mu doon?»
Ba waa Filisti yégee ne gaalu
kóllërey Aji Sax ja dugg na ca biir
dal ba, 7 tiitaangee leen jàpp, ñu ne:
«Am na yàlla ju dugg ca biir dal ba!
Wóoy, ngalla nun! Nde guléet tey
lu mel nii am! 8 Wóoy ngalla nun!
Ku nuy musal ci jii yàlla ju bare
doole. Yàlla jii moo dumaa woon
waa Misra xeeti mbugal yu nekk, ca
màndiŋ ma. 9 Dëgërluleen déy te
diy góor, yeen waa Filisti, nde lu ko
moy ngeen doon jaami Ebrë yi, na
ñu nekke woon sunuy jaam. Góor-
góorluleen boog te xeex.»
10 Waa Filisti nag di xare, ba
bànni Israyil daanu: ku nekk daw
jëm xaymaam. Jéll ba réy na lool;
fanweeri junniy xarekat yuy deme
tànk. 11 Gaalu Yàlla ga, ñu jël; Ofni
ak Fineyas, ñaari doomi Eli yu góor
ya, dee.

Mbugal ma topp na waa kër Eli

12 Ba mu ko defee jenn waay ju
bokk ci giirug Beñamin, dawe ca
làngu xare ba ca Silo ci benn bés
bi. Mu agsee yére yu xottiku ak
bopp bu fees ak suuf, di ko tiisloo.
13 Naka la agsi, yem ca Eli, mu toog
ca toogoom ca peggu yoon wa, di
séentu, ndax booba naw gaa ngay
rëcc, ngir tiitaange ca gaalu Yàlla
ga. Naka la waa ja duggsi ca dëkk
ba, ba wax la xew, dëkk ba bépp
yuuxoondoo.
14 Eli dégg coow la, ne: «Riir
moomu lu mu?» Waa ja gaaw dikk,
wax ko Eli. 15 Booba Elee ngi ci
juróom ñeent fukki at ak juróom
ñett (98), bët yi ne xóll te gisatul
dara. 16 Waa ja ne ko: «Man mii maa
jóge ca toolub xare ba. Maa dawe
làng ga tey jii.» Eli ne ko: «Doom,
lu xew?» 17 Ndaw la ne ko: «Bànni
Israyil a daw, won waa Filisti gan-
naaw. Jéll bu réy la sunu mbooloo
ma daanu, sa ñaari doom ya, Ofni ak
Fineyas dee nañu, te it gaalu Yàlla
ga, jël nañu ko.» 18 Naka la tudd
gaalu Yàlla ga rekk, Eli xàwwikoo ca
toogu ba, daanoo njaaxaanaay, dal
ca bunt dëkk ba, loos wa damm, mu
dee, ndax booba day mag mu ànd ak
yaramam. Eli jiite na Israyil ñeent
fukki at.
19 Goroom, jabaru Fineyas nag
jigéenu wérul la woon te booba mu
ngi waaja wasin. Naka la dégg ne
jël nañu gaalu Yàlla ga, te baayu
jëkkëram ak jëkkëram dee nañu,
mu daldi sukk wasin. Waaye fekk na
mititu matam jeexal dooleem. 20 Ba
loolu amee muy waaja dee, jigéen
ña ko doon taxawu ne ko: «Na
sa xel dal, ndax doom ju góor nga
am.» Waaye àdduwul, teewluwul.
21 Ndaw sa nag tudde gone gi Ikabot
(mu firi Ana leer ga?) te naan: «Leer
ga dëddu na Israyil, dem ngàllo.»
Ndax la ñu nangu gaalu Yàlla ga ak
la goroom ak jëkkëram dee. 22 Mu
ne: «Leer ga kay dëddu na Israyil,
dem ngàllo, ndegam jëlees na gaalu
Yàlla ga kay!»

5

Gaalu Yàlla ga jaaxal na Filisti

1 Ba waa Filisti nangoo gaalu Yàlla
ga, Eben Eser lañu ko jële, yóbbu
ko seen dëkk Asdodd. 2 Ñu dugal
gaal ga ca seen biir kër tuur ma ñu
naan Dagon, teg ko ca wetu jëmmu
Dagon ja. 3 Waa Asdodd teela xëy
ca ëllëg sa, fekkuñu lu moy jëmmu
Dagon ja, mu daanu ba dëféenu fa
suuf, fa kanam gaalu Aji Sax ji. Ñu
yékkati jëmmu Dagon ja, delloo ko
fa mu taxawoon. 4 Ca ëllëg sa,
ñu teela xëyati, fekkuñu lu moy
jëmmu Dagon ja daanu ba dëféenu
fa suuf, fa kanam gaalu Aji Sax ji.
Bopp baak cati loxo ya damm, ne
wesar ca dëwu bunt ba, desul lu moy

yaram wa. 5 Looloo waral ba tey jii,
sarxalkati Dagon yeek mboolem ñiy
dugg kër tuur ma ñu wax Dagon ca
Asdodd, kenn du ci joggi ca dëwu
bunt ba.
6 Ba mu ko defee loxol Aji Sax ji
mujj diis ca kaw waa Asdodd. Mu
wàcce njàqare ca seen kaw, daldi
teg waa Asdodd ak la ko wër ay
taab. 7 Waa Asdodd gis la leen dal,
daldi ne: «Bu gaalu Yàllay bànni
Israyil gii des ci sunu biir kat, ndax
loxoom dëgër na ci sunu kaw, nook
Dagon sunu tuur mi.» 8 Ba loolu
amee ñu yónnee, woolu mboolem
kàngami waa Filisti. Ñu laaj leen ne
leen: «Nan lanuy def ak gaalu Yàllay
Israyil gii?» Ñu ne leen: «Toxal-
leen gaalu Yàllay Israyil gi ca Gaat.»
Ñu toxal gaalu Yàllay Israyil ca seen
dëkk ba ñuy wax Gaat. 9 Naka lañu
fa toxal gaal ga nag, loxol Aji Sax ji
dal dëkk ba, mu jur tiitaange lu réy
lool. Daa dal ca kaw dëkk ba, mag ak
ndaw, ay taab ne fureet ca seen kaw.
10 Ñu yóbbu gaalu Yàlla ga beneen
dëkk bu ñuy wax Ekkron. Gaal
gaa ngay jubsi Ekkron, waa dëkk ba
gaaw yuuxoondoo ne: «Indil nañu
nu fi gaalu Yàllay Israyil, bëgg noo
rey, nook sunu waa réew mépp!»
11 Ci kaw loolu ñu yónnee, woolu
mboolem kàngami waa Filisti, ne
leen: «Jëleleen fi gaalu Yàllay Israyil
gii, mu dellu këram, lu ko moy dina
nu rey, nook sunu askan wépp.»
Booba tiitaangey ndee dajal na dëkk
ba bépp, ndax loxol Yàlla bu diis lool
ca seen kaw. 12 Ña ca deewul nag,
seen yaram yàqooki taab, yuux ya
jollee ca dëkk ba, wuti asamaan.

6

Waa Filisti delloo nañu gaalu Yàlla ga

1 Gaalu Aji Sax ja nekk na réewum
Filisti juróom ñaari weer. 2 Waa
Filisti doora woolu seeni sarxalkat
ak seeni gisaanekat, ne leen: «Nan
lanuy def ak gaalu Aji Sax ji? Xamal-
leen nu nan lanu koy delloo këram!»
3 Ñu ne leen: «Su ngeen dee delloo
gaalu Yàllay Israyil, buleen ko delloo
loxoy neen, waaye fexeleen ba boole
kook saraxu peyug tooñ, yónnee ko.
Kon dingeen wér, te dingeen xam
lu tax loxol Yàlla ji teggikuwu leen.»
4 Waa Filisti ne leen: «Ban saraxu
peyug tooñ lanu koy yónnee?» Ñu
ne leen: «Limu kàngami Filisti
ngeen di topp, daldi defarlu juróomi
taabi wurus ak juróomi janaxi wu-
rus, mu dëppook limu kàngami
waa Filisti, ndax benn balaa bi leen
dal moo dal seeni kàngam itam.
5 Noonu ngeen di sàkke ay jëmm
yuy jëmmal seeni taab ak jëmm yuy
jëmmal seen janax yiy yàq réew
mi. Su ko defee ngeen defale ko
Yàllay Israyil teraanga. Jombul mu
woyofal loxoom ci seen kaw ak seeni
tuur ak seenum réew. 6 Ana lu jar
ngeen di jaay dëgër bopp ni waa
Misraak Firawna? Ba leen Yàllay
Israyil torxalee, bàyyiwuñu bànni
Israyil, ñu dem seen yoon? 7 Kon
waajal-leen watiir bu bees te ngeen
jël ñaari nag yuy nàmpal yu ñu
masula takkal. Ngeen takkal nag
yi watiir bi te yóbbu doomi nag yi,
fat. 8 Ngeen daldi jël gaalu Aji Sax
ji, teg ko ci kaw watiir bi. Liggéeyi
wurus yu peyug tooñ yooyu ngeen di
yónnee nag, ci waxande wu ndaw
ngeen koy yeb, te teg waxande wi
ci wetu gaal gi. Su ko defee ngeen
yebal watiir bi, mu dem. 9 Nangeen
ko xool. Su jubalee réewam, wuti
dëkk bi ñuy wax Bet Semes, kon Aji
Sax jee nu teg musiba mu réy mii, lu
ko moy nu xam ne du loxoom a nu
dal, waaye ndogal lu nu dikkal la.»

10 Waa Filisti def noona, daldi tànn
ñaari nag yuy nàmpal, takkal nag
yi watiir, doomi nag ya, ñu fat leen.
11 Ñu daldi teg gaalu Aji Sax ja
ca kaw watiir ba, ak waxande wu
ndaw, wa def janaxi wurus yaak
seen jëmmi taab ya. 12 Ba mu ko
defee, nag ya jubal xocc yoonu Bet
Semes, topp wenn yoon wi rekk,
di nàññiy dem. Jàdduñu ndijoor,

jàdduñu càmmoñ. Kàngami Fil-
isti ya topp ca, ba fa Bet Semes
tàmbalee.
13 Booba waa Bet Semes a ngay
góob bele ca xur wa. Naka lañu
dawal seen bët, séen gaal ga, daldi
bég. 14 Watiir ba dikk ba ci toolu
jenn waayu Bet Semes ju ñuy wax
Yosuwe, mu taxaw fa. Aw doj wu
mag a nga fa woon. Ci kaw loolu
ñu xar mattum watiir ba, nag ya,
ñu defal ko Aji Sax ji saraxu rendi-
dóomal. 15 Fekk na Leween ña*
wàcce gaalu Aji Sax ja, ak waxande
wu ndaw wa def liggéeyi wurus ya.
Ñu teg lépp ca kaw doj wu mag
wa. Bésub keroog waa Bet Semes
def nañu ay saraxi rendi-dóomal
ak yeneen sarax, ñeel Aji Sax ji.
16 Juróomi kàngami Filisti ya gis
nañu loolu lépp, doora dellu Ekkron
ca bés ba.
17 Jëmmi taabi wurus yooyu waa
Filisti yónnee ngir saraxu peyug
tooñ, ñeel Aji Sax ji, ay teraanga la
yu bawoo ci kilifay dëkk yii: Asdodd,
benn; Gasa, benn; Askalon, benn;
Gaat, benn; Ekkron, benn. 18 Limu
janaxi wurus yi it dëppook limu
dëkki waa Filisti, yi seen juróomi
kàngam jiite, dale ko ci dëkk yi tata
wër, ba ci dëkk-dëkkaan yi dara
wërul, ba fi doj wu mag wi ñu
tegoon gaalu Aji Sax ji. Doj waa nga
ca toolub Yosuwe waa Bet Semes ba,
ba tey jii.
19 Terewul Yàlla mbugal ñenn ca
waa Bet Semes, ndax dañoo yërndu
woon ca biir gaalu Aji Sax ja.
Juróom ñaar fukki nit† la fàdd ca
ñoom. Waa dëkk ba nag di tiislu
ndax mbugal mu réy moomu leen
Aji Sax ji teg. 20 Ci kaw loolu waa
Bet Semes ne: «Ana ku mana taxaw
fi kanam Aji Sax ji, jii Yàlla ju sell?
Ci kan lanuy yóbbu gaal gi, ba mu
sore nu?» 21 Gannaaw gi ñu yebal ay
ndaw ca waa Kiryaat Yarim, ne leen:
«Waa Filisti de délloosi nañu gaalu
Aji Sax ji. Tee ngeena dikk, yóbbu
ko seen dëkk?»

7

1 Waa Kiryaat Yarim nag dikk,
jëlsi gaalu Aji Sax ji, yóbbu ko kër
Abinadab ca kaw tund wa. Ñu sellal
Elasar, doomam ju góor ngir muy
wattu gaalu Aji Sax ja.

Samiyel jiite na Israyil

2 Gannaaw bés ba ñu yóbboo gaal
ga Kiryaat Yarim, nekk na fa lu
yàgg, ba am fa ñaar fukki at. Waa
kër Israyil gépp nag namma dellu
ci Aji Sax ji. 3 Samiyel wax ak waa
kër Israyil gépp, ne leen: «Ndegam
seen léppi xol ngeen namma delloo
ci Aji Sax ji, jëleleen fi seen biir
tuuri doxandéem yi, ak tuur yi ñu
dippee Astàrt, te ngeen saxal seen
xol ci Aji Sax ji, jaamu ko moom
doŋŋ. Su ko defee mu xettli leen ci
waa Filisti.» 4 Ba mu ko defee bànni
Israyil génne seen tuur yi ñu dippee
Baal ak Astàrt. Ñuy jaamu nag Aji
Sax ji moom doŋŋ.
5 Gannaaw loolu Samiyel ne leen:
«Wooleen Israyil gépp, ñu daje ca
Mispa, ma tinul leen Aji Sax ji.» 6 Ñu
daje ca Mispa, tanq ndox, sotti fa
suuf, fa kanam Aji Sax ji. Ñu woor
nag bésub keroog, daldi wax foofa
ne: «Noo tooñ Aji Sax ji.» Ca Mispa
la Samiyel doone njiitu Israyil.
7 Ba waa Filisti yégee ne bànni Is-
rayil daje na ca Mispa, kàngami waa
Filisti ya jóg, ngir songi leen. Bànni
Israyil yég ko, am tiitaange ca waa
Filisti. 8 Bànni Israyil ne Samiyel:
«Ngalla bu nu noppee jooytul ci
sunu Yàlla Aji Sax ji, ndax mu wallu
nook waa Filisti!» 9 Samiyel jël
menn xar mu feragul, defal ko lépp
Aji Sax ji saraxu rendi-dóomal. Mu
jooytul Israyil ci Aji Sax ji, Aji Sax
ji nangul ko. 10 Naka la Samiyel di
joxe saraxu rendi-dóomal ba, waa
Filisti di jegesi ngir xareek bànni

* **6:15** 6.15 Leween ña: Yàlla tànn na ñi bokk ci giirug Lewi doomu Yanqóoba, ñuy jàpple sarxalkat ya ca liggéeyu kër Yàlla ga. † **6:19** 6.19 Ni ñu ko binde ci ebrë manees na koo dégge nii: juróom ñaar fukki nit a dee ci juróom fukki junniy nit.

Israyil. Aji Sax ji dënoo kàddu gu
réy, ca kaw waa Filisti bésub keroog,
fëlxe leen, ñu daanu fa kanam bànni
Israyil. 11 Bànni Israyil génne Mispa,
dàqi waa Filisti, duma leen, bay
waaja àgg Bet Kar.
12 Gannaaw loolu Samiyel jël aw
doj, teg ko ci diggante Mispa ak fu
ñuy wax Sen; mu dippee doj wi Eben
Eser (mu firi doju Wall). Mu ne: «Ba
fii la nu Aji Sax ji wallu.» 13 Waa
Filisti nag detteelu, dikkatuñu biir
suufas Israyil. Giiru dundu Samiyel
gépp loxol Aji Sax jaa ngi ci kaw waa
Filisti. 14 Dëkk ya Filisti nangu woon
ci Israyil daldi délsi ci seeni loxo;
dale ko ca Ekkron ba Gaat. Israyil
nangoo ci waa Filisti suufam sépp.
Diggante Israyil ak Amoreen ñi itam
di jàmm.
15 Samiyel jiite na Israyil giiru
dundam gépp. 16 At mu jotaan
day wër diggante Betel ak Gilgal
ak Mispa, di àtte mbiri bànni Is-
rayil, foofu fépp. 17 Gannaaw loolu
mu dellu Raama ndax fa la këram
nekkoon, fa la daan àttee Israyil, te
fa la tabax sarxalukaay, ñeel Aji Sax
ji.

Israyil sàkku na buur

8

Bànni Israyil ñaan na Samiyel buur

1 Ba Samiyel màggatee, ay
doomam yu góor la fal njiiti Israyil.
2 Taaw ba Yowel la tuddoon, ka ca
topp di Abya. Ñoo doon njiit ya
ca Beerseba. 3 Doomi Samiyel yu
góor ya nag jaaruñu ci seen tànki
baay. Dañoo lajj, topp alal ju lewul,
di nangu ay ger, di jalgati dëgg.
4 Ci kaw loolu magi Israyil ñépp
daje, dem ca Samiyel ca Raama. 5 Ñu
ne ko: «Góor gi, léegi danga di
mag, te say doom jaaruñu ci say
tànk. Kon danga nuy falal buur bu
nu jiite, ni ko xeet yépp baaxoo.»
6 Samiyel ñaawlu la ñu ko ne mu
falal leen buur bu leen jiite. Mu
diis ko Aji Sax ji. 7 Aji Sax ji ne ko:
«Déggalal mbooloo mi te def li ñu la
wax lépp. Du yaw lañu bañ, waaye
man mii lañu bañ ma doonati seen
buur. 8 Na ñu daan def naka jekk,
ba ma leen génnee Misra ba tey jii,
di ma dëddu, di jaamu yeneen yàlla,
noonu rekk lañuy def ak yaw. 9 Kon
déggal leen rekk, waaye àrtu leen
bu baax, xamal leen luy doon sañ-
sañu buur bu leen di jiiteji.»

Lu jëm ci sañ-sañu buur

10 Ba loolu amee Samiyel jottli
mbooloo, ma doon sàkku mu falal
leen buur, mboolem àrtub Aji Sax ji.
11 Mu ne: «Buur bi leen di jiiteji nag
sañ-sañam moo di: Seeni doom yu
góor lay jël, ngir tabb leen dawalkati
watiiram aki fasam, ñuy daw jiitu
watiiram. 12 Ñoom lay tabb ngir ñu
doon njiiti kuréli junniy dag, mbaa
njiiti kuréli juróom fukk. Ñoom it
lay beyloo toolam, di leen góobloo,
di leen sàkkloo ay gànnaayi xareem
ak jumtukaayi watiiram. 13 Seen
doom yu jigéen lay jël, def leen ay
njafaan-kati cuuraay, aki toggkat ak
lakk-kati mburu. 14 Seen ngëneeli
tool ak tóokëri reseñ ak tooli oliw,
mu jël, jox ay surgaam. 15 Seen pepp
ak seen reseñ, fukkeel ba lay jël, jox
ay jawriñam aki surgaam. 16 Seen
jaam yu góor it, ak seen jaam yu
jigéen, ak ñi ëpp doole ci seeni wax-
ambaane ak seeni mbaam, mu jël,
jëfandikoo ci liggéeyam. 17 Seeni
gàtt, fukkeel ba lay jël, te yeen ci
seen bopp, ay surgaam ngeen di
doon. 18 Bu keroogee dingeen ne
wóoy ndax buur bi ngeen falal seen
bopp, te bu keroogee Aji Sax ji du
leen wallu.»
19 Mbooloo ma nag lànk,
déggaluñu Samiyel, xanaa ne ko:
«Ndokk! Buur daal lanuy am,
20 nun itam, ba mel ni xeet yépp.
Sunu buur a nuy yilif, dox, jiite nu,
di nu xareel sunuy xare.» 21 Samiyel
déglu la mbooloo ma wax lépp, ba
noppi yegge ko Aji Sax ji. 22 Aji Sax
ji ne ko: «Déggal leen rekk, te falal
leen buur.» Samiyel nag ne bànni

Israyil: «Baax na, demleen ñibbi,
ku nekk ca dëkkam.»

Lii mooy jaar-jaari Sóol

9

Sóol doxi na yónnent

1 Jenn waay la woon ju bokk ci
giirug Beñamin, ñu di ko wax Kis.
Abyel ay baayam; Abyel, Seror ay
baayam; Seror, Bekorat ay baayam;
Bekorat, Afiya Beñamineen ba di
baayam. Kis ku am daraja la woon.
2 Mu am doom ju ñuy wax Sóol*;
xalelu góor bu góorayiw, ba kenn
dàqu ko ci bànni Israyil, sut ñépp
taxawaay.

3 Mu am bés mbaam yu jigéen
yu Kis, baayu Sóol, réer. Kis ne
Sóol: «Àndal ak kenn ci surga yi,
nga seetali ma mbaam yi.» 4 Ba loolu
amee Sóol ak surgaam jaare tundi
Efrayim, teg ca diiwaanu Salisa,
gisuñu leen. Ñu jàll ba ca diiwaanu
Saalim, dara. Ñu walbatiku jaaraat
diiwaanu Beñamin, gisuñu leen.

5 Ba ñu àggee diiwaanu Cuuf, Sóol
ne surgaam ba mu àndal: «Ayca nu
ñibbi, lu ko moy nun la sama baay
di xalaat, fàtte mbaam yi.» 6 Surga
ba ne ko: «Xanaa lenn; genn góoru
Yàllaa ngi ci dëkk bii, ku ñu naw
la. Lépp lu mu wax, dara du ci
fanaan àll. Nan fa dem kay, jombul
mu xamal nu dara ci sunu yoon
wi.» 7 Sóol ne surgaam: «Waaw,
bu nu demee, lu nuy jox góor gi?
Mburu mi woon ci sunuy mbuus
jeex na, amunu dara lu nu yóbbul
góoru Yàlla gi. Leneen lu nu am?»
8 Surga bi dellu ne Sóol: «Xanaa
donju xaalis sii ma yor. Naa ko ko
jox boog, mu won nu sunuw yoon!»

9 Bu jëkkoon nag ci Israyil ku daan
leerluji ci Yàlla da naan: «Nan dem
ca giskat ba,» ndax ku ñuy wooye
yonent tey, booba, ab giskat lañu ko
daan wooye.

10 Ci kaw loolu Sóol ne surgaam:
«Wax nga dëgg. Kon nan dem.»
Ñu jubal ca dëkk ba góoru Yàlla ga
nekk. 11 Naka lañu yéeg tund wa,
jëm ca dëkk ba, daldi taseek janq ju
ca jóge, di rooti. Ñu laaj leen ne
leen: «Góorug giskat bi fii la féete?»

12 Ñu ne leen: «Waaw, mu ngi
fii ngeen jublu, waaye gaawleen de;
ndax tey jii la dikk ci dëkk bi, ngir
sarax su waa dëkk bi xewle tey ca
bérabu jaamookaay ba. 13 Bu ngeen
di àgg biir dëkk bi rekk, dal ko fay
fekk, bala moo dem jaamookaay ba,
ca sarax sa. Waa dëkk bi duñu lekk
mukk te dikkul, ndax mooy ñaan
ci sarax si. Bu noppee, ñi ñu woo
doora lekk. Kon demleen gaaw,
ndax nëgëni fa ngeen koy fekk.»

Sóol gis na Samiyel

14 Ba loolu amee ñu dem bay dugg
ca biir dëkk ba, yem ca Samiyel,
muy dikk, dajeek ñoom, jëm ca
jaamookaay ba.

15 Fekk na balaa Sóol di ñëw, Aji
Sax ji déey na Samiyel bés ba jiitu,
ne ko: 16 «Nëgëni ëllëg maa ngi
lay yónnee waa ju dëkk diiwaanu
Beñamin. Nanga ko diw, fal ko, ngir
mu yilif Israyil, sama ñoñ, ba xettli
sama ñoñ ci waa Filisti. Maa geesu
sama ñoñ, ndax seeni yuux àgg na
fi man.»
17 Naka la Samiyel séen Sóol, Aji
Sax ji wax ko, ne ko: «Waa jii laa la
wax. Kii mooy yor sama ñoñ.»

18 Sóol dikk ba ca Samiyel, fa
tollook bunt dëkk ba, ne ko: «Góor
gi, baal ma tegtal ma kër giskat
bi.» 19 Samiyel ne Sóol: «Man
maay giskat bi. Doxal jiitu, nu
dem ca jaamookaay ba. Yeen ak
man ay bokk lekk tey. Bu subaa
mboolem li ub sa bopp, dinaa la
ko wax, door laa yiwi. 20 Mbaam
yi nga réerle bëkk-démb, bu ci am
benn xalaat, ndax feeñ nañu. Te
sax, mboolem lu bakkane ci Israyil,
xanaa du yaay boroom, yaak sa
waa kër baay?» 21 Sóol ne ko:
«Xanaa du man Beñamineen bi
gëna néewle giir ci Israyil, sama

* **9:2** 9.2 Sóol: am na ñu ko gëna xam ci turu Talut.

làng gëna néew ci mboolem làng yi
séq giirug Beñamin? Lii nga may
wax, lu mu doon?»
22 Samiyel daldi ànd ak Sóol ak
surgaam, yóbbu leen ba ca biir
néegu bernde ja. Mu beral leen nag
jataay ca kanam mbooloo, ma ñu
woo, te ñu wara tollu ci fanweer.
23 Samiyel ne toggkat ba: «Indil ma
ndawal li ma la joxoon, te noon la,
nga ber ko.» 24 Toggkat bi yékkati
tànk baak la mu àndal, teg ko ca
kanam Sóol. Samiyel ne ko: «Lii,
lañu beroon, tegal sa kanam, te lekk.
Moom lañu la dencal ci ndaje mii ma
woo askan wi.» Noonu la Sóol bokke
ak Samiyel lekk bésub keroog.
25 Gannaaw loolu ñu jóge ca
jaamookaay ba, dellu ca dëkk ba. Ba
ñu demee kër ga, Samiyel diisook
Sóol ca kaw taax ma.

Samiyel diw na Sóol, fal ko

26 Ba ñu jógee ca ëllëg sa, bët a
ngay waaja set. Samiyel woo Sóol
ca kaw taax ma, ne ko: «Fabul, ma
yiwi la.» Sóol fabu, ànd ak Samiyel,
ñu génn ñoom ñaar. 27 Naka
lañu dem bay bëgga génn dëkk ba,
Samiyel ne Sóol: «Neel surga bi,
mu jiitu nu.» Mu wax ko surga ba,
mu jiitu leen. Samiyel neeti Sóol:
«Yaw, taxawal fii tuuti, ma dégtal la
kàddug Yàlla.»

10

1 Ba loolu amee Samiyel jël njaqal
diwu oliw lu ndaw, sotti ko ci kaw
boppu Sóol, fóon ko, ne ko: «Aji Sax
ji diw na la déy, ngir fal la njiitu
ñoñam. 2 Gannaaw boo teqlikook
man, dinga dajeek ñaari góor ca
wetu bàmmeelu Rasel ca Celca ca
diiwaanu Beñamin. Dinañu la wax
ne la mbaam ya nga seeti woon feeñ
nañu. Te sax sa baay xalaatatul
mbaam yi, yeena ko jaaxal. Ma nga
naan: “Ana nu may def ak sama
doom ji?” 3 Boo fa jógee, jubalal
ba jot garab gu mag ga ca Tabor.
Ñetti góor dinañu fa dajeek yaw,
di màggali Yàlla ca Betel; kenn ka
gàddu ñetti tef, keneen ka ŋàbb
ñetti kàmpi mburu, ka ca des yor
mbuusum biiñ. 4 Dinañu la nuyu,
may la ñaari mburu; nga nangoo
ko ca seeni loxo. 5 Bu loolu weesee
nanga dem ba ca Gibeya Eloyim,
fa dalub xarekati Filisti ya nekk.
Booy jub dëkk ba, dinga dajeek
kurélu yonent yu jóge ca bérabu
jaamookaay ba, aw nit jiitoo leen
powum tabalaaki toxoro, ak ñaari
xeeti xalam, yonent ya di waxe ni
yonent*. 6 Su ko defee Noowug Aji
Sax jee naa milib ci sa kaw, ngay
waxandoo ak ñoom, soppiku, doon
keneen nit. 7 Bu la firnde yooyu
dikkalee rekk, xamal ne Yàllaa ngi
ànd ak yaw. Su boobaa, lu bés
bi laaj, def ko. 8 Léegi doxal jiitu
ma Gilgal. Maa ngi noonu di la
fekksi, ngir rendi fa saraxi rendi-
dóomal, sarxe fa saraxi cant ci biir
jàmm. Juróom ñaari fan nag ngay
négandiku, ba ma fekksi la fa, xa-
mal la looy def.»

Noowug Yàlla gane na Sóol

9 Naka la Sóol bàyyikoo ca
Samiyel, walbatiku, Yàlla daldi
soppi xelam. Firnde yooyu yépp
nag matandoo ca bés ba. 10 Ba Sóol
ak surgaam àggee Gibeya, kurélu
yonent yaa ne pemm, dajeek moom.
Noowug Yàlla ne milib ca kaw Sóol,
muy waxandoo ak ñoom ay waxyu.
11 Ci kaw loolu mboolem ña xamoon
Sóol démb ak bëkk-démb, daldi yem
ci moom, mu ànd ak yonent ya di
wax ay waxyu. Nit ña naan ca seen
biir: «Waaw, Sóol doomu Kis jii,
lu ko jot nii? Sóol it ci yonent yi
laa?» 12 Jenn waay ju fa dëkk ne:
«Yii yonent sax, ci ngéru kan lañu
bokk?» Ca lañu jóge, def ko waxin
naan: «Sóol it ci yonent yi laa?»
13 Sóol biral ay waxyu ba noppi daldi
dem ca bérabu jaamookaay ba.
14 Ci kaw loolu baayu Sóol bu
ndaw laaj Sóol ak surgaam, ne

* **10:5** 10.5 waxyu: wax lay doon, ju Yàlla déey ab yonent, mu di ko biral ci ndigalal Yàlla. Leeleeg bu ab yonent tolloo ci biral waxyu, day mel ni ku daanu leer.

leen: «Fu ngeen demoon?» Sóol
ne ko: «Mbaam yi lanu seeti woon,
gisunu dara, nu dem ca Samiyel.»
15 Baayam bu ndaw ne ko: «Wax ma
boog lu leen Samiyel wax.» 16 Sóol
ne ko: «Samiyel da noo biralal ne
mbaam ya feeñ na.» Mbirum nguur
ma ko Samiyel wax nag, Sóol waxu
ko baayam bu ndaw.

Yàlla feddli na palug Sóol

17 Gannaaw loolu Samiyel woolu
askanu Israyil ca Aji Sax ji ca Mispa.
18 Mu wax bànni Israyil, ne leen:
«Aji Sax ji Yàllay Israyil dafa wax ne:
“Man maa génne Israyil Misra. Maa
leen xettli ca waa Misra ak mboolem
buur ya leen notoon. 19 Waaye
tey yeena dëddu seen Yàlla, ji leen
musal ci mboolem seeni loraange ak
seeni njàqare. Yeena ko ne: ‘Falal
buur ci sunu kaw daal!’ Léegi nag
taxawleen fi kanam Aji Sax ji, giir
ak giir, làng ak làng.”»
20 Ba Samiyel wooyee giiri Israyil
yépp, ñu dikk, giirug Beñamin moo
génn. 21 Mu woo giirug Beñamin,
làng ak làng, làngu Matiri génn,
Sóol doomu Kis génne ca. Ñu seet
Sóol, gisuñu ko. 22 Ñu laajaat Aji
Sax ji, ne ko: «Ndax keneen da fee
ñëw?» Aji Sax ji ne: «Mu ngi nii,
mu ngi làqu ci biir denc bi.» 23 Ñu
daw jële Sóol foofa, mu taxaw ca biir
mbooloo ma, sut ñépp. 24 Samiyel
wax ak mbooloo mépp, ne leen:
«Yeena gis ki Aji Sax ji taamu?
Kenn melul ni moom ci mbooloo mi
mépp.» Mbooloo ma mépp àddu
ca kaw ne: «Buur, guddalu fan!»
25 Samiyel nag xamal mbooloo ma
sañ-sañu buur. Mu bind ko cib
téere, teg ca kanam Aji Sax ji. Ba
mu ko defee Samiyel yiwi mbooloo
mépp, ku nekk ñibbi këram.
26 Sóol itam ñibbi këram ca
Gibeya, jàmbaari góor yi ci Yàlla
xiir, ànd ak moom. 27 Terewul mu
am ay nit ñu tekkiwul dara di wax,
naan: «Ana nan lanu waa jii di
xettlee?» Ñooñu sewal ko, yótuñu
ko jenn teraanga. Sóol nag ne cell.

11

Sóol jéngu na

1 Nayas Amoneen ba moo dikkoon,
gaw dëkk ba ñu naan Yabes ca
Galàdd. Waa Yabes gépp wax ak
moom, ne ko: «Ngalla digool ak nun
jàmm, te nu nangul la.»
2 Nayas Amoneen ba ne leen: «Ni
may digook yeen daal, mooy nii:
luqi seen bëtu ndijoor yeen ñépp,
ba Israyil gépp torox.» 3 Magi Yabes
ne ko: «May nu juróom ñaari fan,
nu yebal ay ndaw ci Israyil gépp.
Su amul kenn ku nu wallu, nu dikk,
fekksi leen.»
4 Ba ndaw ya dikkee Gibeya, ga
Sóol dëkk, ba xamle mbir ma, waa
dëkk ba di dégg, ñoom ñépp a
yuuxu, di jooy. 5 Ci biir loolu Sóol ne
tëll, jiital ay nagam, jóge tool ya. Mu
ne: «Lu nit ñi xewle bay jooy nii?»
Ñu nettali ko kàdduy waa Yabes.
6 Naka la Sóol dégg kàddu yooyu,
Noowug Yàlla ne milib ca kawam,
mer ma ne jippét tàkk. 7 Mu rey
ñaari nag, dog ko, yóbbante ko ay
ndaw, yónnee ko Israyil gépp. Mu
ne leen: «Képp ku toppul Sóol ak
Samiyel, nii lees di def ay nagam.»
Ba loolu amee tiitaange ju sababoo
ci Aji Sax ji dal ca kaw askan wa,
ñu sàqeendoo, di benn bopp. 8 Ba
Sóol nemmikoo limu góori Israyil
ca Beseg, ñetti téeméeri junni lañu
(300 000), waa Yuda di fanweeri
junni (30 000).
9 Ñu wax nag ndaw ya jóge Yabes
Galàdd, ñu jottli seen waa dëkk
ba ne leen, ca ëllëg sa bu jant bi
tàngee, dees na leen wallu. Ndaw
ya dem, àgge ko waa Yabes, waa
Yabes bég. 10 Ñu wax Amoneen ña,
ne leen: «Ëllëg dinanu dikk, fekksi
leen.»
11 Ca ëllëg sa Sóol séddale
mbooloom xareem ñetti kurél. Ba
ñu tolloo ci wattub njël, ñu dugg
biir dalu Amoneen ña, di leen duma
ba jant bi tàng. Ña ca rëcce daldi
tasaaroo ba ñaar sax àndatuñu.
12 Mbooloo ma ne Samiyel: «Ana

ku noon: “Ndax Sóol ay falu ci sunu
kaw?” Indileen ñooñu, nu rey leen!»
13 Sóol ne leen: «Deesul rey kenn
kay bésub tey jii, ndax bésub tey Aji
Sax jee indi wall fi Israyil.»

14 Ci kaw loolu Samiyel ne
mbooloo ma: «Ñëwleen nu dem
Gilgal, ba feddli pal gi.» 15 Mbooloo
ma mépp dem Gilgal, ñu fal Sóol
buur foofa, fa kanam Aji Sax ji ca
Gilgal*. Ñu sarxe fa saraxi cant ci
biir jàmm fa kanam Aji Sax ji, Sóol
ak bànni Israyil gépp bànneexoo fa
bànneex bu réy.

12

Samiyel wàcc na

1 Ba loolu weesee Samiyel wax
Israyil gépp ne leen: «Mu ngoog,
nangul naa leen li ngeen ma wax
lépp, ba falal leen buur. 2 Léegi
Buur a ngii jiite leen. Man nag
màggat naa ba weex tàll, te samay
doom a ngii ci seen biir. Maa leen
jiite, ba may ndaw ba tey jii. 3 Maa
ngii! Seedeleen sama jépp tuuma fi
kanam Aji Sax ji ak ki mu fal. Ana
ku ma masa jël nagam, mbaa ma jël
mbaamam? Ana ku ma masa lekk
àqam, mbaa ma néewal ko doole?
Ana ci kan laa masa nangoo alalu
ger, ba nëpp-nëppal lu mu def. Lu ci
am rekk, waxleen, ma fey ko.» 4 Ñu
ne ko: «Lekkoo sunu àq, néewaloo
nu doole. Masoo nangu lenn itam ci
loxol kenn.» 5 Samiyel ne leen: «Kon
Aji Sax ji seede na ci seen biir, ki mu
fal it seede tey jii, ne gisuleen lenn
ci sama loxo.» Ñu ne ko: «Seede na
ko!»

6 Samiyel ne mbooloo ma: «Aji Sax
ji moo jëfoo Musaa ak Aaróona, ba
génne seeni maam réewum Misra.
7 Kon nag taxawleen, ma layook
yeen fi kanam Aji Sax ji, ci mboolem
njekk gu leen Aji Sax ji defal, yeen
ak seeni maam.

8 «Gannaaw jamono ja Yanqóoba
demee Misra, seeni maam a yuuxu,
woo Aji Sax ji wall, Aji Sax ji yebal
Musaak Aaróona, ñu génne seeni
maam Misra, dëël leen bérab bii.
9 Seeni maam nag ñoo fàtte seen
Yàlla Aji Sax ji, ba tax mu teg leen ca
loxol Sisera njiitu xareb dëkk ba ñuy
wax Àccor, ak ca loxol waa Filisti, ak
ca loxol buuru Mowab, ñooña doon
xareek ñoom 10 Seeni maam jooy ko
Aji Sax ji, ne: “Bàkkaar nanu de, nde
noo wacc Aji Sax ji, di jaamu tuur yi
ñu naan Baal ak Astàrt. Waaye rikk
xettli nook sunuy noon, nu jaamu
la.” 11 Aji Sax ji yebal Yërubaal*,
teg ca Bedan†, teg ca Yefte, teg ma
ca, man Samiyel, daldi leen xettli
ci seen noon yi leen séq, ba ngeen
dëkke jàmm. 12 Waaye ba ngeen
gisee Nayas, buurub Amoneen ña
jëm ca seen kaw, yeena ma ne:
“Buur bu nu jiite daal lanu bëgg.”
Te Aji Sax ji seen Yàlla di seen buur.
13 Léegi nag buur bi ngeen taamu, di
ko sàkku, mu ngi nii. Mu ngoog, Aji
Sax ji fal na buur bu leen jiite. 14 Su
ngeen ragalee Aji Sax ji, jaamu ko,
déggal ko, baña gàntal ndigalu Aji
Sax ji, yeen ak seen buur yépp ay
topp seen Yàlla Aji Sax ji. 15 Waaye
kat, su ngeen bañee déggal Aji Sax
ji, di gàntal ndigalal Aji Sax ji, loxol
Aji Sax jaa ngi ci seen kaw na mu
nekke woon ca seen kaw maam ya.

16 «Léegi nag taxawleen ba gis
jaloore ju réy jii Aji Sax jiy def,
ngeen teg ci bët. 17 Du nu ngi
ci ngóobum bele tey? Dinaa ñaan
ci Aji Sax ji, mu dënu, taw. Su
boobaa dingeen xam xéll ne ba
ngeen sàkkoo buur, lu bona bon
ngeen def, Aji Sax ji seede.»

18 Ci kaw loolu Samiyel ñaan ci Aji
Sax ji, Aji Sax ji dënu, taw ca bés ba.
Mbooloo ma mépp nag ragal lool Aji
Sax ji ak Samiyel.

19 Ba loolu wéyee mbooloo ma

* **11:15** 11.15 Li tax ñu ne fa kanam Aji Sax ji mooy Gilgal dafa amoon bérabu jaamookaayu Aji Sax ji. * **12:11** 12.11 Yërubaal mooy Sedeyoŋ ba tey. Seetal *Njiit ya* 6—8. † **12:11** 12.11 Bedan: am na ñu jàpp ne mooy Barag. Seetal *Njiit ya* 4.

mépp ne Samiyel: «Ngalla sang bi,
ñaanal nu ci sa Yàlla Aji Sax ji, nu
baña dee, ndax la nu bàkkaaroon
lépp, yokkati nanu ci mbon gu tollu
ni di sàkku buur.» 20 Samiyel ne
mbooloo ma: «Buleen tiit; dëgg la,
yeena def googu mbon gépp, waaye
fexeleen rekk ba baña dëddu Aji Sax
ji, te ngeen jaamoo Aji Sax ji seen
léppi xol. 21 Buleen dëddu mukk,
ndax su boobaa topp ag neen lay
doon; lu dul jariñe, du xettlee, ndax
tuur yi kat, neenug neen la. 22 Aji
Sax ji moom turam wu màgg wi
tax na du wacc ñoñam, ndax Aji
Sax ji la soob, mu def leen ñoñam.
23 Man nag, yàlla tere may tooñ Aji
Sax ji, di leen noppee ñaanal. Te
it dinaa leen won yoon wi baax te
jub: 24 ngalla fexeleen rekk ba ragal
Aji Sax ji, te ngeen dëggu ci jaamoo
ko seen léppi xol, ndax dangeen di
xool ci jaloore yu yéeme yi mu leen
defal. 25 Waaye su ngeen saxee ci def
lu bon, yeen ak seeni buur ay bokk
sànku.»

13

Sóol tooñ na

1 Sóol ci boppam làqoon na ay
at, ba muy falu buur; mu falu jiite
Israyil ñaari at*. 2 Ci kaw loolu mu
tànn ñetti junniy nit ci Israyil; ñaari
junniy nit ñuy nekk ak moom ca
Migmas ak ca tundi Betel, ak junniy
nit ñu nekk ak Yonatan doomu Sóol
ca Gibeya gu Beñamin. Ña ca des
mu yiwi leen, ñu ñibbi seeni xayma.
3 Yonatan nag song dalub waa Filisti
ca Geba. Waa Filisti yég ko. Ba
mu ko defee Sóol wal-lu liit ga ca
réew ma mépp, ne: «Na ko Ebrë yi
dégg!» 4 Ñu yégal Israyil gépp la
xew ne leen: «Sóol song na dalub
waa Filisti, ba tax waa Filisti jéppi
bànni Israyil.» Gàngoor ga daldi
daje, topp ca gannaaw Sóol ca Gilgal.
5 Ci biir loolu waa Filisti daje ngir xa-
reek Israyil. Ña ngaak ñetti junniy†
watiiri xare ak juróom benni junniy
gawar, xarekat ya bare, mel ni feppi
suufas géej. Ñu dem dali ca Migmas,
ca penkub Bet Awen.

6 Niti Israyil nag gis diggante bu
metti bi ñu tollu ndax na ñu tance
seen gàngoor ga. Ñu dem làquji
ci ay xunteek ay dédd ak ay doj,
aki seyaan aki kàmb. 7 Am na sax
ay Ebrë yu jàll dexu Yurdan, wuti
réewum Gàdd ak Galàdd. Fekk
na Sóol a nga ca Gilgal ba tey.
Mbooloom xareem ma mépp nekk
faak moom, di pat-pati ndax ti-
itaange.

8 Mu négandiku juróom ñaari fan,
diir ba ko Samiyel àppaloon. Waaye
taxul Samiyel agsi Gilgal. Mbooloo
ma tàmbalee dëddu Sóol, di tasaa-
roo. 9 Ba loolu amee Sóol ne:
«Indil-leen ma saraxu rendi-dóomal
bi, ak saraxu cantu biir jàmm bi.»
Ñu indil ko, mu daldi def saraxu
rendi-dóomal bi. 10 Naka la def
saraxu rendi-dóomal bi ba sottal
rekk, Samiyel ne jaas. Sóol génn
gatandu ko, ngir nuyu ko. 11 Samiyel
ne ko: «Loo def nii?» Sóol ne ko:
«Man kat damaa gis mbooloo mi
dëddu ma, di tasaaroo, te yaw it
dikkoo bésu àpp bi. Rax ci dolli waa
Filistee nga daje ca Migmas. 12 Ma
noon, waa Filisti dinañu ma songsi
Gilgal, te sàkkooguma ndimbalu Aji
Sax ji. Looloo ma taxa sàcc sama
bopp rekk, ba def saraxu rendi-
dóomal bi.» 13 Samiyel ne Sóol:
«Ag ndof nga def, ndax jëfewuloo
santaane bi la sa Yàlla Aji Sax ji
santoon. Soo ko defoon, Aji Sax ji
dina saxal sa nguur ci kaw Israyil
ba fàww. 14 Léegi nag sa nguur du
wéy; Aji Sax ji sàkkul na boppam
ki xolam jubool, te fal na ko njiitu
ñoñam, ndax yaa sàmmul li Aji Sax
ji santaane.»

15 Ba mu ko defee Samiyel
bàyyikoo Gilgal, dem Gibeya gu
Beñamin. Sóol nag waññ ñi mu

* **13:1** 13.1 Sóol falu na ñaari at bala ñoo tànn Daawuda, mi koy wuutu. Seetal ci 16.13 ak *Jëf ya* 13.21. † **13:5** 13.5 3 000: mooy lim bi ñu siiwal ni ñu ko tekkee ci làkku gereg ak yeneen làkk.

àndal, ñu tollu ci juróom benni
téeméeri góor.

Yonatan def na njàmbaar

16 Sóol ak doomam Yonatan, ak
gàngoor ga ànd ak ñoom ña nga dal
ca Geba ‡ gu Beñamin, waa Filisti
dal ca Migmas. 17 Ci biir loolu genn
gàngooru yàqkat def ñetti kurél,
jóge ca dalub waa Filisti. Genn ga
jubal bëj-gànnaar, aw yoonu Ofra
ca diiwaanu Suwal, 18 ñaareel ga
jubal sowu ca Bet Oron, ñetteel ga
jëm penku ca tund ya tiim xuru
Ceboyim, fa féeteek màndiŋ ma.
19 Booba nag benn tëgg amul
woon ca réewum Israyil ba mu daj,
ndax waa Filisti dañu noon: Bu
Ebrë yi sàkk ay saamar aki xeej.
20 Moo tax bànni Israyil gépp, ku ci
bëggoona nàmmlu sa ngajju mbaa
sa daba, mbaa sa sémmiñ, mbaa sa
sawta, doo man lu moy dem ca tëggi
waa Filisti. 21 Ku ci nekk, saa yu sa
ngajju dayee, mbaa sa daba, ñaari
ñetteelu siikal nga koy daasloo, njég
gu jafe, tollook ñaari ñetteelu dogu
xaalis. Boo dee daaslu ab roqub
ñetti càq, mbaa sémmiñ, mbaa
ngay jubbantilu catal ràbbu, genn-
wàllam ngay fey. 22 Looloo tax
keroog bésub xare ba, du benn
xarekat bu ànd ak Sóol ak Yonatan,
te yor saamar mbaa xeej ci loxoom.
Mennum Sóol rekk a ci amoon,
mook doomam Yonatan.
23 Ci biir loolu ab kurélu
xarekati waa Filisti dem, taxawi ca
jàllukaayu Migmas ba.

14

Yonatan song na waa Filisti

1 Ci fan yooyu Yonatan doomu
Sóol wax surga ba koy gàddul
ngànnaayam, ne ko: «Kaay nu dem
ba ca gàngooru Filisti ga ca wàlla.»
Baayam nag, waxu ko ci dara. 2 Fekk
na baayam a nga dal fa Gibeya
yem, ca ker garabu gërënaat ga ca
Migron. Mbooloo ma ànd ak moom
tollu ci juróom benni téeméeri góor.
3 Axiya ma nga fa woon, sol xar-
sànnim sarxalkat. Axiya mooy
doomu Ayitub, mi bokk ak Ikabot
seen baay Fineyas; Fineyas moomu,
Eli, sarxalkatu Aji Sax ja ca Silo,
mooy baayam. Mbooloo ma nag
yéguñu ne Yonatan dem na. 4 Poot
ba Yonatan jaare, wuti dalub waa
Filisti, ñaari doj yu mag a sampe
woon, séq ko. Ñu dippee wenn
doj wa Boses, weneen wa di Sene.
5 Wenn doj waa nga sampe wetu
bëj-gànnaar, janook Migmas, wa ca
des sampe wetu bëj-saalum, janook
Geba*.
6 Yonatan ne gàddukatu
gànnaayam: «Ayca nu dem ba ca
dalub yéefar yee. Jombul Aji Sax
ji defal nu yiw, ndax dara du tee
Aji Sax ji maye ndam, nu bareek nu
néew.» 7 Ba loolu amee gàddukatu
gànnaayam ne ko: «Ayca, loo
namm rekk, sang bi, yaw laa àndal
ba jeex tàkk.» 8 Yonatan ne ko:
«Ayca nu dem ba ca ñoom, feeñu
leen. 9 Bu ñu nu nee: “Taxawleen
foofu, ba nu fekksi leen,” nu yem
fa, bañ leena fekki. 10 Waaye bu ñu
nee: “Ayca, dikkleen,” nu daldi dem
te xam ne Aji Sax jee leen teg ci sunu
loxo. Nan def loolu ab takk.»
11 Ba loolu amee ñu feeñuji dalub
waa Filisti, ñoom ñaar ñépp. Waa
Filistee nga naan: «Xool-leen! Ay
Ebraa ngay génne pax ya ñu làqu
woon.» 12 Ci kaw loolu waa dal ba ne
Yonatan ak gàddukatu gànnaayam:
«Ée, dikkleen rekk, nu xamal leen
lu tuut.» Yonatan ne gàddukatu
gànnaayam: «Dikkal, topp ci man.
Aji Sax ji teg na leen ci loxol Is-
rayil.» 13 Yonatan ñalgu ca kaw tund
wa, gàddukatu gànnaayam topp ko.
Yonatan a ngay jam, waa Filisti
di daanu, gàddukatu gànnaayam
ba di leen jekkli ca gannaawam.
14 Cong mu jëkk mooma Yonatan
song, mook gàddukatu gànnaayam,
lu tollook ñaar fukki góor lañu
ca tëral ci dénd bu wara tollook

‡ **13:16** 13.16 Geba: seetal ci 13.3. * **14:5** 14.5 Geba: seetal ci 13.3.

xëyu nag. 15 Ci kaw loolu tiitaange
dajal dal baak àll ba ko wër, ak
mbooloo ma mépp; muy dal ba, di
kuréli yàqkat ya. Rax ca dolli suuf
sa yëngu, muy tiitaange lu Yàlla
wàcce.
16 Fekk na ay jongrukati Sóol a
nga tollu ca Gibeya gu Beñamin. Ñu
jekki séen gàngooru Filisti gay raj-
rajloo, fu ne ñu jëm fa. 17 Sóol ne
ña ànd ak moom: «Wooteleen, ba
xam ku jóge ci nun.» Ñu woote,
Yonatan ak gàddukatu gànnaayam
wuute. 18 Sóol ne Axiya sarxalkat
ba: «Indil gaalu Yàlla gi.» Bésub
keroog gaalu Yàlla gaa ngaak bànni
Israyil. 19 Naka la Sóol di wax ak
sarxalkat bi, coow la ca dalub waa
Filisti gëna jolli. Sóol ne sarxalkat
bi: «Ah, bàyyi ko sax.» 20 Ba mu
ko defee Sóol ak gàngoor ga ànd ak
moom gépp daje, dem ca xare ba.
Gisuñu lu moy waa Filisti ne kër-kër,
ne këpp, di jamante seeni saamar.
21 Ci biir loolu Ebrë yi nangul woon
waa Filisti démb ak bëkk-démb te
nekkandook ñoom ca dal baak fa
ko wër fépp sax, ne waññet, faraat
ak seen bokki bànni Israyil ya ànd
ak Sóol ak Yonatan. 22 Mboolem
bànni Israyil ya làqu woon ca tundi
Efrayim dégg ne waa Filisti daw
nañu. Ñoom it ne leen dann ca
xare ba. 23 Noonu la Aji Sax ji maye
Israyil ndam bésub keroog, xare bay
law, ba ca wàlla Bet Awen.

Sóol wax na lu ëpp

24 Bésub keroog mbooloom Israyil
jàq nañu, ndax ngiñ lu Sóol teg ci
seen kaw, ne: «Képp ku lekk fii
ba ngoon te feyooguma ci samay
noon, yal na alku.» Mbooloo ma
mépp, kenn sexu ca dugub. 25 Ci
kaw loolu waa réew ma mépp dem
ba ca gott ba. Fekk na ag lem a
nga fa ca suuf. 26 Ba mbooloo ma
duggee ca biir gott ba, yemuñu ca lu
moy lem jay xelli, waaye kenn sàkku
ci, jëme ci gémmiñam, ndax ragal
ngiñ la. 27 Yonatan nag yégul woon
ngiñal baayam la mu teg mbooloo
ma. Mu tàllal yet wa ca loxoom,
capp cat la ca lem ja, sex, bët ya
daldi leer. 28 Kenn ca mbooloo ma
ne ko: «Aa! Ngiñ lii de, sa baay
giñoon na ko ci kaw mbooloo mi,
ne: “Képp ku lekk tey, yal na alku,”
moo tax mbooloo mi néew doole.»
29 Yonatan ne: «Sama baay de yàqal
na mbooloo mi. Xool-leen rekk ni
samay bët leere ndax lem sii ma
ñam! 30 Astamaak bu mbooloo mi
lekkoon tey ci lël ja ñu nangoo ci
noon yi! Du ci la jéllu waa Filisti
doon gëna réy a waay?»
31 Bésub keroog bànni Israyil a
dumaa waa Filisti ca Migmas ba ca
Ayalon. Bànni Israyil sonn lool nag.
32 Ba loolu amee ñu sëxëtoo lël ja, jël
ca gàtt yaak nag ya ba ca wëllu ya,
tër ca suuf, boole yàpp waak deret
ja, lekk. 33 Ñu yegge ko Sóol, ne
ko: «Mbooloo ma kat a nga nee, di
moy Aji Sax ji, di lekk yàpp wu ànd
ak deretam.» Sóol ne: «Yeenaka
fecci kóllëre! Bérapal-leen ma fii
aw doj wu mag léegi.» 34 Gannaaw
loolu mu joxe leneen ndigal, ne:
«Tasaarooleen ci biir mbooloo mi,
ne leen ñu indi fii ñoom ñépp seeni
nag ak seeni gàtt. Fii lañuy rendee
jur gi, door koo lekk. Su ko defee
duñu moy Aji Sax ji, di lekk yàpp wu
ànd ak deretam.» Mbooloo mépp
daldi dikk guddig keroog, ku nekk
akaw nagam. Ñu rendi foofa. 35 Sóol
daldi fay tabax ab sarxalukaay, ñeel
Aji Sax ji. Boobu sarxalukaay la
jëkka tabax ñeel Aji Sax ji.

Bànni Israyil jot na Yonatan

36 Ba loolu amee Sóol ne: «Nan
toppi waa Filisti ci guddi gi, nu
sëxëtoo seen alal ba bët set, te bunu
ci bàyyi kenn, mu dund.» Mbooloo
ma ne ko: «Loo bëgg rekk, defal!»
Sarxalkat ba nag ne ko: «Nanu ko
jëkka diis Yàlla fii.» 37 Sóol laaj Yàlla
ne ko: «Ndax ma topp waa Filisti?
Ndax dinga leen teg ci loxol Israyil?»
Bésub keroog nag Yàlla tontuwul.
38 Sóol ne: «Yeen njiiti mbooloo
mi yépp, dikkleen fii, nu seet ba
gis bàkkaarub tey jii, lu mu doon.
39 Ndax giñ naa ci Aji Sax jiy dund,

wallukatub Israyil, bu doon sax lu
sama doom Yonatan ci boppam def,
dee rekk ay àtteem.» Mbooloo
mépp, kenn tontuwu ko. 40 Mu ne
bànni Israyil gépp: «Taxaweleen
nee, maak sama doom Yonatan, nu
taxawe nii.» Mbooloo ma ne Sóol:
«Loo bëgg rekk, defal.» 41 Sóol ñaan
ci Aji Sax ji, ne ko: «Yaw Yàllay
Israyil, ngalla xamleel liy dëgg.» Ñu
daldi tegoo bant, mu dal ci kaw
Yonatan ak Sóol, mbooloo ma wàcc.
42 Sóol ne: «Tegal-leen nu bant
sama digganteek Yonatan.» Ñu tegal
leen, mu dal ca doomam Yonatan.
43 Sóol ne Yonatan: «Wax ma loo
def.» Yonatan ne ko: «Aylayéwén
maa ñam tuuti ca lem, ja ma cappe
sama catu yet wi ma yoroon ci sama
loxo. Maa ngi, naa dee!» 44 Sóol
ne ko: «Na ma Yàlla teg mbugal
mu gëna tar, waaye yaw Yonatan
dinga dee déy!» 45 Mbooloo ma
nag ne Sóol: «Lan? Yonatan dee,
moom mi may Israyil ndam lu réy
lii? Xalaateesu ko moos! Giñ nanu
ci Aji Sax jiy dund, du lenn luy rote
ci kawaru boppu Yonatan sax, dal fi
suuf, ndax Yàlla la àndal def lii tey.»
Noonu la mbooloo ma jote Yonatan,
ba deewul. 46 Ba loolu wéyee Sóol
noppee dàq waa Filisti, waa Filisti
dellu ca seenum réew.

Sóol am na ndam

47 Gannaaw ba Sóol feddlee ngu-
uram ca Israyil, xare naak seen
noon ya leen wër yépp: Mowabeen
ñaak Amoneen ñaak Edomeen ñaak
buuri waa Soba, ak waa Filisti.
Mboolem fu mu walbatiku rekk,
moo daan. 48 Njàmbaar la xaree,
duma Amalegeen ña, ba musal Is-
rayil ca ña doon sëxëtoo seen alal.
49 Doomi Sóol yu góor nag ñoo
doon: Yonatan, ak Iswi ak Malk-
isuwa; ñaari doomam yu jigéen, di
Merab mi ci gën di mag, ak Mikal
mi gën di ndaw. 50 Soxnas Sóol moo
doon Ayinowam, Ayimaas di baayu
Ayinowam. Njiitu xareem moo doon
Abner doomu Ner baayu Sóol bu
ndaw, 51 Kis miy baayu Sóol, ak Ner,
baayu Abner, Abyel ay seen baay.
52 Xare bu metti la woon seen
digg ak waa Filisti, giiru dundu
Sóol gépp. Moo tax fu Sóol gisaan
boroom kàttan mbaa boroomu fit,
da koy dollikoo.

15

Sóol tooñati na

1 Samiyel daa waxoon Sóol, ne ko:
«Man la Aji Sax ji yebal, ngir ma
fal la buurub Israyil, aw ñoñam.
Kon déglul kàddu yii Aji Sax ji wax.
2 Aji Sax ju gàngoor yi dafa wax
ne: “Maay dikke mbugal mu faj la
Amalegeen ña defoon Israyil, tëru
leen ca yoon wa, ba ñuy génn Misra.
3 Demleen léegi, songi Amalegeen
ñi. Faagaagal-leen* seen lépp, te
buleen leen ñeewante; reyleen góor
ak jigéen, gone yi ba ci ñiy nàmp, ak
nag ak gàtt, ak giléem ak mbaam.”»
4 Ba loolu amee Sóol woo gàngoor
ga, lim leen ca Telem, ñuy ñaar
téeméeri junniy xarekat yuy deme
tànk, ak fukki junniy góori Yudeen.
5 Sóol dem ba jot dëkkub Amalegeen
ña, daldi waajal am tëru ca xur
wa. 6 Mu yónnee ca Keneen ña,
ne leen: «Demleen, dawleen jóge ci
biir Amalegeen ñi, bala ma leena bu-
ubaaleek ñoom, te ba bànni Israyil
di génn Misra, yeena leen jiwoon
ngor ñoom ñépp.» Keneen ña daw,
jóge ca biir Amalegeen ña.
7 Ba mu ko defee Sóol song
Amalegeen ña, dale ko Awila ba
dëkk ba ñuy wax Sur ca penkub
Misra. 8 Mu jàpp Agag buurub
Amalegeen ña, gàngoor ga gépp,
mu faagaagal, leel leen ñawkay saa-
mar. 9 Sóol ak gàngooram nag bàyyi
Agag, muy dund, mook la gëna baax
ca nag yaak gàtt ya: jurug yafal gaak
kuuy yu ndaw ya, mboolem lu baax
daal. Néeguñu caa faagaagal dara,
waaye mboolem lu ca ñàkk solo
mbaa mu yooy, loola lañu faagaagal.

* **15:3** 15.3 Lu Aji Sax ji aayal lañu koy def, yàq ko yaxeet; muy nit, mbaa ag jur mbaa alal.

Sóol ñàkk na

10 Gannaaw loolu kàddug Aji Sax
ji dikkal Samiyel ne ko: 11 «Réccu
naa li ma fale Sóol buur, ndax dëddu
na ma, te samay ndigal, jëfewu
ko.» Samiyel am ca njàqare lool, ba
fanaanee tinu Aji Sax ji guddi gépp.
12 Ba bët setee Samiyel teela jóg dem
ngir dajeek Sóol. Ñu ne ko Sóol dem
na dëkk ba ñuy wax Karmel, te defu
fa lu moy yékkati am taax, terale ko
boppam. Jóge na fa it, jàll ba Gilgal.
13 Ba Samiyel demee ba gis Sóol,
Sóol ne ko: «Yal na la Aji Sax ji bar-
keel. Def naa la Aji Sax ji santaane!»
14 Samiyel ne ko: «Ana meem joojuy
tàbbi sama nopp bii, lu mu doon?
Ak looluy nàññi, may dégg?» 15 Sóol
ne ko: «Ca Amalegeen ña de lañu ko
jële. Xarekat yee bàyyi li gën ci gàtt
yeek nag yi, ngir sarxal ko sa Yàlla
Aji Sax ji. Waaye la ca des moom,
faagaagal nañu ko.» 16 Samiyel ne
Sóol: «Defal ndànk! Dinaa la xamal
li ma Aji Sax ji wax biig.» Mu ne ko:
«Waxal!» 17 Samiyel ne ko: «Xanaa
du yaa gisaloon sa bopp ne lu tuut
nga woon, te yaay njiital giiri Israyil
tey; Aji Sax ji fal la, ngay buurub
Israyil. 18 Aji Sax ji teg la ci yoon
wi, ne la: “Demal faagaagal moykati
Amalegeen ñi. Xareel ak ñoom,
ba jeexal leen tàkk.” 19 Lu la tere
woona déggal Aji Sax ji, xanaa di
saax-saaxee alal ji, di def li Aji Sax
ji ñaawlu?»
20 Sóol ne Samiyel: «Ndaxam
déggal naa Aji Sax ji. Dox naa yoon
wi ma Aji Sax ji yebal; indi naa
Agag buurub Amaleg te Amalegeen
ñi, faagaagal naa leen. 21 Xarekat
yi daal a tànne ci lël ji li gën ci
gàtt yeek nag yi ñu wara faagaagal,
ngir sarxal ko sa Yàlla Aji Sax ji ca
Gilgal.»
22 Samiyel ne ko:

«Bànneexu Aji Sax ji ci saraxi rendi-
dóomal ak yeneen sarax,
mbaa tolloo naak bànneex ba muy
am ci dégg ndigalal Aji Sax ji?
Ma ne, dégg ndigal a gën ab sarax;
xol bu nangoo gën nebbonu kuuy.
23 Bàkkaaru ngisaane la déggadi
yemool,
ñaawtéefu bokkaale tollook
reewande.
Yaa gàntal ndigalu Aji Sax ji,
Moom mu gàntal sa nguur.»

24 Sóol ne Samiyel: «Bàkkaar naa!
Ndax maa wàcc kàddug Aji Sax ji
ak say digal, ndax ragal mbooloo mi,
ba topp seen coobare. 25 Léegi nag
ngalla waay, baal ma sama bàkkaar
bii te walbatiku, ànd ak man, ma
sujjóotali Aji Sax ji.» 26 Samiyel ne
Sóol: «Duma walbatiku ànd ak yaw,
ndax yaa gàntal kàddug Aji Sax ji,
Aji Sax ji gàntal sa nguur ci Israyil.»
27 Naka la Samiyel ne wërëñ, di
dem, Sóol jàpp ca catal mbubb ma,
mu dagg. 28 Samiyel ne ko: «Nii la
Aji Sax ji dagge nguurug Israyil ci
yaw bés niki tey, jox ko keneen ku la
gën. 29 Te Aji Nekk-Fàww ju Israyil
ji du fen, du réccu, ndax du nit bay
réccu.»
30 Sóol dellu ne: «Bàkkaar naa!
Waaye ngalla waay sagal ma ci
sama kanam magi askan wi ak ci
kanam Israyil. Walbatikul, ànd ak
man rekk, ma sujjóotali sa Yàlla Aji
Sax ji.» 31 Ba loolu amee Samiyel
walbatiku topp Sóol. Sóol dem
sujjóotali Aji Sax ji.
32 Gannaaw loolu Samiyel ne:
«Indil-leen ma Agag buurub
Amalegeen ñi.» Agag nag dikk,
wutsi ko, ne finaax. Booba Agag a
nga naan ca xelam: «Dee moom,
tiitatuma ko, wees na!» 33 Samiyel
nag ne ko: «Ni aw jigéen ñàkke ay
doom yu leen sa saamar xañ, ni la sa
ndey di bokke tey ci jigéen ñi ñàkk
doom.» Ci kaw loolu Samiyel rey
Agag fa kanam Aji Sax ji ca Gilgal.
34 Ba mu ko defee Samiyel dellu
Raama, Sóol moom ñibbi këram ca
Gibeya gu Sóol. 35 Ba ni Samiyel
faatoo, seeteetul Sóol. Teewul mu
jooy Sóol, waaye fekk na Aji Sax ji
réccu la mu fal Sóol buurub Israyil.

Lii moo dox diggante Sóol ak Daawuda

16

Yàlla fal na Daawuda

1 Gannaaw ba loolu wéyee Aji
Sax ji ne Samiyel: «Yaw foo àpp
sa jooy yi ngay jooy Sóol te man
maa ko dàq, ba doonatul buur ci
Israyil? Gannaaw maa foq nguuram
ci Israyil kay, duyal sa béjjén diwu
oliw ba mu fees te nga dox, ma
yebal la ci Yese waa Betleyem bi. Gis
naa ciy doomam ki may fal buur.»
2 Samiyel ne ko: «Ana nu ma fay
deme? Sóol da koy dégg, rey ma!»
Aji Sax ji ne ko: «Aw nag wu jigéen
ngay jël, yóbbu, ne ko sarxalsi Aji
Sax ji moo la indi. 3 Su ko defee nga
woo Yese ca sarax sa. Man maa lay
xamal nooy def, ba nga diwal ma ki
ma la wax, fal ko.»
4 Samiyel def la Aji Sax ji wax. Ba
mu agsee Betleyem, magi dëkk ba
gatandoo ko tiitaange, ne ko: «Mbaa
tànki jàmm?» 5 Samiyel ne leen:
«Jàmm rekk. Sarxalsi Aji Sax ji moo
ma indi. Sell-luleen te dikk ànd ak
man ca sarax sa.» Ci kaw loolu mu
sellal Yese ak doomam yu góor, woo
leen ca sarax sa.
6 Naka lañu agsi, Samiyel gis
Elyab, daldi ne ca xelam: «Xam naa
kii fi kanam Aji Sax ji rekk mooy
tànnéefam!» 7 Aji Sax ji nag ne
Samiyel: «Bul xool ci melokaanu
kii, mbaa jëmmu taxawaayam, ndax
gàntal naa ko. Lii du ci gis-gisu nit.
Nit, li fees bëtam lay gis, waaye Aji
Sax ji ci xol lay xool.» 8 Yese daldi
woo Abinadab, indi ko fi kanam
Samiyel. Mu ne: «Aji Sax ji tànnul
kii ba tey de!» 9 Yese indi Simeya,
Samiyel ne: «Aji Sax ji tànnul kii it.»
10 Yese indi juróom ñaari doomam
yu góor fa kanam Samiyel, Samiyel
ne ko: «Aji Sax ji tànnul kenn ci ñii.»
11 Samiyel nag ne Yese: «Xale
yu góor yi yemb nañu?» Yese ne
ko: «Xanaa ki gën di ndaw. Ma
ngay sàmm gàtt ya.» Mu ne ko:
«Yónneel, woolu ko, dunu jekki te
dikkul fii.» 12 Yese yónnee, ñu indi
ko. Ma nga def ku xees, neexa xool,
bët ya leer nàññ. Aji Sax ji ne
Samiyel: «Diw ko, kii la.» 13 Samiyel
fab béjjénu diw ba, diw ko fa kanam
magam ña. Ba mu ko defee Noowug
Aji Sax ji ne milib ca kaw Daawuda,
dale fa ànd ak moom bésub keroog.
Ba loolu wéyee Samiyel moom, dem
dëkk ba ñu naan Raama.

Daawuda dugg na ca liggéeyu Sóol

14 Ci kaw loolu Noowug Aji Sax ji
dëddu Sóol, ngelaw lu aay bàyyikoo
ci Aji Sax ji, ub boppam. 15 Ay
dagi Sóol wax Sóol ne ko: «Lii kat
ngelawal Yàlla lu aay la. Moo ub sa
bopp. 16 Nu ngii nag fi sa kanam,
joxeel ndigal rekk sang bi, nu wutali
la ku mana xalam. Su ko defee bu
la ngelawal Yàlla lu aay songee, mu
xalamal la, nga am jàmm.»
17 Sóol ne dagam ya: «Ayca,
seetal-leen ma ku mane xalam bu
baax, indil ma ko.» 18 Kenn ca dag
ya ne ko: «Man de, gis naa jenn
doomu Yese waa Betleyem bi. Ku
mana xalam la te jàmbaare. Ñeyi
xare la. Ku déggi wax, ku góorayiw,
te Aji Sax ji ànd ak moom.»
19 Ba loolu amee Sóol yebal ay
ndaw ca Yese ne ko: «Yónnee ma
sa doom Daawuda, ma ca gàtt ya.»
20 Yese yebal doomam Daawuda,
daldi takk mbaam, sëf ko mburu
ak mbuusu biiñ ak ab tef, ngir mu
joxal ko Sóol yóbbal. 21 Daawuda
dem ca Sóol, daldi tàmbali di
ko liggéeyal. Sóol sopp ko lool.
Daawuda nag mujj di gàddukatu
gànnaayam. 22 Ci kaw loolu Sóol
yónnee ca Yese, ne ko: «Bàyyil
Daawuda, mu di ma liggéeyal far,
ndax bég naa ci moom.» 23 Ci
kaw loolu, saa yu ngelawal Yàlla
songee Sóol, Daawuda fab xalam ga,
xalamal ko, Sóol féex, am jàmm,
ngelaw lu aay la dëddu ko.

17

Golyaat dëkk na bànni Israyil

1 Waa Filistee boole woon seeni
gàngoor ngir xare. Ñu daje ca dëkk
ba ñu naan Soko ca diiwaanu Yuda,
daldi dale ca Efes Damim diggante

Soko ak Aseka. 2 Sóol ak waa Israyil
nag daje, dale ca xuru Ela, làng-dér
ngir jànkoonteek waa Filisti. 3 Waa
Filistee nga taxawe tund wii, bànni
Israyil taxawe tund wee, xur wa dox
seen diggante.

4 Ci biir loolu jenn jàmbaar génne
ca làngu waa Filisti. Ku ñuy wax
Golyaat*, dëkke Gaat, taxawaayam
di juróom benni xasab yu teg dig-
gante baaraamu déy ak digg, xawa
tollu ci ñetti meetar. 5 Mbaxanam
xànjar la sol ak kiiraayal dënnub
juróom benn fukki kilo, ñu liggéeye
ko waasintóori xànjar. 6 Ma nga
takk kiiraayi yeel yu xànjar, gàlloo
xeeju xànjar bu ndaw ca wagg ya.
7 Bantu xeejam bu mag baa nga saf
mbaamum ràbb, ñawkay xeej ba
di weñ gu ëpp juróom ñaari kilo.
Gàddukatu pakkam baa ngay dox,
jiitu ko.

8 Golyaat taxaw, janook làngi Is-
rayil, àddu ca kaw, ne leen: «Ana lu
ngeen di génn, làng-déral xare nii?
Xanaa du maay waa Filisti ji, yeen
ngeen di surgay Sóol? Tabbleen
genn góor, mu wàcc, dajeek man.
9 Su ma manee ba rey ma, nuy seeni
jaam; waaye su ma ko manee ba
rey ko, ngeen di sunuy jaam, di
nu jaamu.» 10 Waa Filisti ba neeti:
«Maa dëkk làngi Israyil bés niki tey.
Booleleen maak genn góor rekk, nu
xeex.» 11 Ba Sóol ak bànni Israyil
yépp déggee waxi waa Filisti jooju,
jàq nañu, tiit nañu lool.

Daawuda def na jaloore

12 Daawuda nag moo doon doomu
góor googu dëkk Efrata ca Betleyem
ga ca diiwaanu Yuda, ñu di ko wax
Yese. Yese amoon na juróom ñetti
doom yu góor. Góor ga, ca jamonoy
Sóol, mag mu ñu nawloo la woon.
13 Ñetti doomi Yese yu góor yu mag
ñoo ràngu woon, topp Sóol ca xare
ba. Ñetti doom ya dem xare, taaw
ba Elyab lañu koy wax, ka ca topp
di Abinadab, ñetteel ba di Simeya.
14 Daawudaa ca gënoon di ndaw.
Ñetti magam yooyu ñoo toppoon
Sóol, 15 waaye Daawuda da daan
jaabantee fa Sóol ak Betleyem ga
muy sàmme gàtti baayam.

16 Subaak ngoon nag waayu Filisti
ja ne jaas taxaw, ba mu am ñeent
fukki fan. 17 Ci biir loolu Yese ne
doomam Daawuda: «Ayca, jëlal nat-
tub mbool mii ak fukki mburu yii te
nga daw, yóbbul ko sa mag ya ca dal
ba. 18 Fukki dogi formaas yii, yóbbul
ko seen njiitu kurél. Nemmikul seen
jàmmu yaram te nga sàkku ci seen
firnde, indil ma. 19 Sóol a ngaak
ñoom ak waa Israyil gépp ca xuru
Ela, di xareek waa Filisti.»

20 Daawuda teela jóg ca ëllëg
sa, wacce gàtt ya ab wattukat,
daldi jël yóbbal ga, dem na ko
ko baayam sante. Naka la àgg
ca dal ba, yemook gàngoor gay
génnaale seen xaacuy xare, ngir
làng-déri. 21 Bànni Israyil ak waa
Filisti daldi dér, gàngoor janook
gàngoor. 22 Ci biir loolu Daawuda
wàcce yóbbal ga, wacce ko wat-
tukatub cummikaay ba, daldi daw
ba ca làngu xare ba. Mu agsi, nuy-
ook ay magam. 23 Na muy wax ak
ñoom, jàmbaar ja ñuy wax Golyaat
waa Filisti ba dëkke Gaat, ne tëll
génne ca làngi waa Filisti. Mu dellu
ca wax jooju mu waxoon, Daawuda
dégg ca.

24 Ba bànni Israyil gépp gisee waa
ja, dañoo dellu gannaaw, tiit lool.
25 Ña nga naan ca seen biir: «Gis
ngeen waa jee di ñëw, dëkksi Israyil
a ko yékkati. Képp ku ko rey
de, Buur dina ko jox alal ju bare.
Doomam la koy may jabar, te waa
kër baayam, dina leen jagleel ab cér
ci digg Israyil.» 26 Daawuda ne ña
mu dendal: «Ngeen ne, lees di defal
ku rey waa Filisti bii, ba faj gàcceg
Israyil? Ak kuy yéefaru waa Filisti
bii sax, bay dëkk gàngoori Yàlla jiy
dund?» 27 Nit ña dellu ca loola ñu

* **17:4** 17.4 Golyaat: am na ñu ko gëna xam ci turu Jalut.

waxoon, ne moom lañuy defal ku
rey waa ja.
28 Elyab, magu Daawuda, dégg
Daawuda di wax ak ñooña. Mu mer,
ne ko: «Yaw sax lu la fi indi? Ak
koo wacce la fay gàtt ak as néew
ca àll ba? Xam naa bu baax sag
réy ngise, ak njubadi gi nga mébét.
Seetaansi xare bi doŋŋ a la fi indi!»
29 Daawuda ne ko: «Waaw, man
lu ma def? Xanaa du wax doŋŋ?»
30 Daawuda jóge ca mag ja, dem ca
keneen, laaj ko mbir mooma, tont la
di lenn.
31 Ci kaw loolu ñu dégg kàddu
ya ca Daawuda wax, yegge ko Sóol.
Sóol woolu ko. 32 Daawuda dikk ne
Sóol: «Bu kenn yoqil waa jii, sang bi.
Man maay dem xeex ak waa Filisti
bii.» 33 Sóol ne Daawuda: «Déedéet,
yaw manoo songi waa Filisti bii, di
xeex ak moom. Gone doŋŋ nga, te
moom cag ndawam la dale di nitu
xare.» 34 Daawuda ne Sóol: «Sang
bi, bu may sàmm sama gàtti baay,
ba gaynde mbaa rab wu aay dikk,
jël ci ab gàtt, 35 maa koy topp, dóor
ko, nangoo gàtt bi ci gémmiñam. Te
bu ma songee, sikkim bi laay sëq,
fàdd, mu dee. 36 Rey naa gaynde, rey
naa weneen rabu àll wu aay, sang bi.
Kon nag yéefaru Filisti bii it ni wenn
ci yooyu rab rekk, ndax moo tëkku
gàngoori Yàlla jiy dund. 37 Daawuda
neeti: Aji Sax ji ma musal ci pàddum
gaynde ak weneen rabu àll wu aay,
moo may musal ci loxol waa Filisti
bii.» Sóol ne Daawuda: «Demal
boog, yal na Aji Sax ji ànd ak yaw.»
38 Ba mu ko defee Sóol solal
Daawuda yérey boppam, solal ko
mbaxanam xànjar, solal ko kiiraayal
dënn. 39 Daawuda ràngoo saa-
marub Sóol, ca kaw yére ya, daldi
jéema dox, mu të, ndax ñàkk koo
miin. Daawuda ne Sóol: «Manu-
maa doxaale lii ndax miinuma ko»,
daldi koy summi. 40 Ba loolu amee
Daawuda jël yetam, tànn ca dex
ga juróomi doj yu rattax, yeb ca
gafakag mbuusum sàmmam, daldi
ŋàbb mbaqam, wuti waa Filisti ba.
41 Ci biir loolu waa Filisti ba, dox,
dikk ba jege Daawuda, gàddukatu
pakkam jiitu ko. 42 Waa Filisti ba
séentu, séen Daawuda; muy xale su
góor su ndaw, xees te góorayiw, mu
daldi koy xeeb. 43 Mu ne Daawuda:
«Xanaa ab xaj laa, ba nga di ma
jëlalu yet?» La ca tegu waa Filisti
ba móolu ko ca turi tuuram, 44 ne
ko: «Dikkal fii rekk, ba ma leele saw
suux njanaaw yeek rabi àll yi.»

45 Daawuda ne waa Filisti ba:
«Yaw de yaa may jëlal ab saamar
ak xeej bu mag ak bu ndaw, waaye
man turu Aji Sax ju gàngoor yi laa
lay dikke, Yàllay làngi xarey Israyil,
ji nga tëkku. 46 Bésub tey jii Aji
Sax jee lay teg ci sama loxo, ma rey
la, dog sa bopp. Tey jii sax laay
leele njanaaw yeek rabi àll yi, néewi
xarekati Filisti, ba àddina sépp xam
ne Israyil am na Yàlla. 47 Mboolem
ñii fi daje dinañu xam ne du saamar
te du xeej la Aji Sax jiy walloo, ndax
Aji Sax jeey boroom xare bi, te moo
leen teg ci sunuy loxo.»

48 Ci kaw loolu waa Filisti ba daldi
dikk, ba gënatee jege Daawuda,
Daawuda riir, wuti làng ga, ngir
dajeek waa Filisti ba. 49 Mu yoor
loxoom ca mbuusam, jël ca aw doj,
mbaq, jam waa Filisti ba ci jë, doj
wa tàbbi ca biir jë ba. Mu ne jànjaŋ,
dëpp kanam ga fa suuf. 50 Ag mbaq
aku doj la Daawuda mane waa Filisti
ba, jam ko, rey ko, te yorul saamar.

51 Daawuda nag daw ba taxaw,
tiim waa Filisti ba, jàpp saamaram,
boccee ko ca mbar ma, jekkli ko,
dog bopp ba. Waa Filisti gis ne
seen ñeyu xare dee na, ñu daw.
52 Ba loolu amee mbooloom Israyil
ak Yuda àddu xaacoondoo, daldi
dàqi waa Filisti, ba jub xur wa, ba
ca bunti Ekkron. Waa Filisti ya ñu
rey ne wetar ca yoonu Saarayim ba
Gaat, ba ca Ekkron. 53 Bànni Israyil
nag waññikoo ca ndàqum Filisti mu
metti ma, daldi sëxëtoo seen dal ba.
54 Daawuda jël boppu waa Filisti ba,
yóbbu Yerusalem, gànnaayi waa ja,
mu fat ca xaymab boppam.

55 Lu jiitu loolu, ba Sóol gisee
Daawuda, mu wuti waa Filisti ba, da
ne Abner njiital mbooloom xareem:
«Waaw, Abner, xale bii doomu kan
a?» Abner ne ko: «Buur, giñ naa,
nga fekke tey, xawma ko.» 56 Buur
Sóol ne ko: «Nanga laajte, xale
bii, doomu kan la.» 57 Naka la
Daawuda rey waa Filisti ba, ba dikk,
Abner jàpp ko, indi ko ca kanam
Sóol. Daawudaa nga ŋàbb boppu
waa Filisti ba, ba tey. 58 Sóol ne ko:
«Yaw, gone gii, yaay doomu kan?»
Daawuda ne ko: «Maay doomu Yese,
sa surga ba dëkk Betleyem.»

18

Yonatan fas na kóllëreek Daawuda

1 Ba Daawuda di wax ak Sóol
ba noppi, fekk na Yonatan yég ci
xolam na mu taqook Daawuda ci
biir cofeelu benn bakkan. Yonatan
dafa soppoon Daawuda ni bop-
pam. 2 Bésub keroog la Sóol téye
Daawuda, mayatu ko mu ñibbi kër
baayam. 3 Ba loolu amee Yonatan
fasook Daawuda kóllëre, ndax sopp
ko ni boppam. 4 Ci biir loolu Yonatan
summi turkeem, jox ko Daawuda,
boole ca ay yérey xareem, ba ca
saamaram ak fittam ak ngañaayam
sax. 5 Daawuda nag di dem ci bépp
yoonu xare bu ko Sóol yebal, di
ca am ndam. Sóol fal ko njiitu
xarekat ya, gàngoor gépp rafetlu
loolu, jawriñi Sóol itam rafetlu ko.

Sóol a ngay fexeel Daawuda

6 Ba ñu demee ba xarekat yay
ñibbi, gannaaw ba Daawuda reyee
waa Filisti ba, jigéeni mboolem
dëkki bànni Israyil a génn gatanduji
Buur Sóol, di fecc ak a woy, tabala
ya ànd ak sarxolle ya ak xalam ya.
7 Ña ngay fo, di awoonte, naan:

Sóol jam junneem,

Daawuda jam fukki junneem.

8 Sóol ñaawlu kàddu ga, mer lool.
Mu ne ca xelam: «Daawuda lañu
moomale fukki junni; man, junni!
Lu ko deseeti lu moy jal bi?» 9 Bésub
keroog la Sóol dale ronni Daawuda.
10 Ca ëllëg sa ngelawal Yàlla lu aay
ne milib ca kaw Sóol, muy waxtu
ca digg këram. Daawuda nag di
ko xalamal, na mu daan def naka
jekk, fekk Sóol ŋàbb ab xeejam.
11 Mu jekki sànni xeej ba, te naan ca
xelam: «Naa daaj Daawuda ci tabax
bi!» Daawuda nag mbas ko ñaari
yoon.
12 Sóol daldi ragal Daawuda, ndax
booba xam na ne Aji Sax jee ko
dëddu, ànd ak Daawuda. 13 Ba
loolu amee mu jële ko fi wetam,
fal ko njiitu kurélu junniy xarekat,
muy xareji, di délsi, jiite gàngoor
ga. 14 Daawuda baaxle ca yoonam
yépp, Aji Sax ji ànd ak moom. 15 Ba
Sóol gisee Daawuda àntule lool, mu
gën koo ragal. 16 Teewul mboolem
Israyil ak Yuda sopp Daawuda, ngir
moo leen jiite woon, di xareji, di
dikk.

Daawuda jël na doomu Sóol soxna

17 Ci kaw loolu Sóol ne Daawuda:
«Sama taaw bu jigéen, Merab a ngii.
Moom laa lay may. Nekkal ma sama
jàmbaaru xare rekk, te xareel Aji
Sax ji ay xareem.» Booba Sóol a nga
naan ca xelam: «Bu ko sama loxo
laal, nay loxol waa Filisti.»
18 Daawuda ne Sóol: «Waaw, ana
lu ma tekki, man maak samay bokk,
sama askanu baay ci Israyil, ba
wara mana goromlook Buur?» 19 Ba
ñu demee ba wara jox Daawuda,
Merab doomu Sóol ja, Àddiryel ma
cosaanoo Mewola lañu ko may.
20 Ci kaw loolu Mikal doomu Sóol
bëgg Daawuda, ñu àgge ko Sóol,
mu am ca mbégte. 21 Booba Sóol
a nga naan: «Naa ko ko may,
ngir mu doon ndëgg-sërëxam, ba
waa Filisti teg ko loxo.» Sóol nag
wax Daawuda, ñaareel bi yoon, ne
ko: «Tey ngay samab goro.» 22 Ci
biir loolu Sóol sant ay dagam, ne
leen: «Diisool-leen maak Daawuda,
ngeen wax ko ne ko: “Yaw kat,
Buur am na bànneex ci yaw, te it
dagam yépp a la sopp. Kon nag

nangula doon gorob Buur.”» 23 Dagi
Sóol ya déey Daawuda kàddu yooyu.
Daawuda ne leen: «Ngeen defe ne
goromlook buur daal, du dara? Man
mii taqul dara, tekkiwuma dara!»
24 Dag ya yegge Sóol kàddu yooyu
Daawuda wax.
25 Sóol ne leen: «Waxleen
Daawuda ne ko, Buur de sàkkuwul
ub can: xanaa téeméeri mbuñukay
waa Filisti yu mu feyoo ci noonam
yooyu.» Booba la Sóol laloon
mooy pexe mu tàbbal Daawuda
ca loxol waa Filisti. 26 Dag ya
yegge Daawuda kàddu yooya, doon
gorob buur daldi koy jaral loola.
Balaa àpp baa mat, 27 Daawuda
dem na, mooki nitam ba rey ñaar
téeméeri waa Filisti. Daawuda indi
seeni mbuñuka, ñu waññal ko Buur
ba mu mat sëkk, mu daldi yeyoo
goromlook Buur. Ba loolu amee
Sóol may Daawuda doomam Mikal.
28 Sóol nag xam xéll ne Aji Sax jee
ànd ak Daawuda, te it doomam
Mikal bëgg na ko, 29 mu gën koo
ragalati. Fa la Sóol doxe doon
noonub Daawuda ba fàww.
30 Ci kaw loolu njiiti xarey Fil-
isti di amal ay cong, noppiwuñoo
xareek Israyil. Teewul saa yu
ñu songaan, Daawudaay gëna am
ndam mboolem jawriñi Sóol, ba
mujj Daawuda amu tur lool.

19

Yonatan taxawu na Daawuda

1 Ba mu ko defee Sóol xamal
doomam Yonatan ak dagam yépp ne
reylu Daawuda mooy li mu nar. Te
Yonatan doomu Sóol sopp Daawuda
lool. 2 Yonatan yegge ko Daawuda,
ne ko: «Sama baay a ngi lay wuta
rey. Yaw nag fagarul kat te teela
xëy ëllëg, seet foo làquji te baña
génn. 3 Man dinaa dem, taxaw ci
sama wetu baay fi nga nekk ci àll bi.
Dinaa wax ak sama baay ci yaw, nu
bokk taxaw ca tool ba ngay làquji,
man ci sama bopp dinaa wax ak
sama baay ci yaw ba gis nu mbir
mi tëdde, yegge la ko.» 4 Ci kaw
loolu Yonatan wax baayam lu baax
ci Daawuda, ne ko: «Buur, ngalla
bul tooñ Daawuda, sa jaam bii, ndax
moom kat tooñu la, lu baax rekk la
la masa defal. 5 Jaay na bakkanam,
ba rey waa Filisti ba. Aji Sax ji maye
ca ndam lu réy, ñeel Israyil gépp,
nga teg ci bët, am ca mbégte. Ana
lu waral ngay tooñ, di tuur deretu
jaamburu Yàlla bu mel ni Daawuda,
reylu ko ci dara?» 6 Sóol nag déggal
Yonatan, daldi ne: «Giñ naa ko ci Aji
Sax jiy dund, deesul rey Daawuda.»
7 Yonatan woo Daawuda, nettali ko
waxtaan wa wépp, door koo yóbbu
ca Sóol, mu dellu di ko liggéeyal, na
woon.

Mikal xettli na Daawuda

8 Ci kaw loolu xare jibaat,
Daawuda dem xeexi ak waa Filisti,
daan leen jéll bu réy, ñu daw. 9 Ci
kaw loolu ngelaw lu aay lu Aji
Sax ji dikkal Sóol, fekk ko toog
ci biir këram, ŋàbb ab xeejam,
Daawudaa di xalam. 10 Sóol di wuta
jam Daawuda xeej bi, ngir daaj ko
ca tabax ba. Daawuda nag mbas
ko, mu jam xeej ba ca tabax ba.
Daawuda daldi daw, ba raw guddig
keroog.
11 Sóol yebal ay ndaw ca kër
Daawuda ngir ñu xoolal ko ko, ba
bët set, ñu rey ko. Mikal, soxnas
Daawuda, yégal ko Daawuda, ne ko:
«Soo rawalewul sa bakkan ci guddi
gi de, bu ëllëgee dees na la rey.»
12 Ba loolu amee Mikal jaarale ko
ca palanteer ba, mu wàcc, daw, ba
raw. 13 Mikal jël gàllaaju kër ga,
teg ca lal ba, fab deru bëy, teg fa
féeteek bopp ba, daldi koy sànge
malaan. 14 Sóol yebal ay ndaw yu
jàppsi Daawuda, Mikal ne: «Moom
de daa wopp.» 15 Ci kaw loolu Sóol
dellu yebal ndaw ya, ngir ñu dem
ba gis ko. Mu ne leen: «Indil leen
ma ko, booleek lal bi, ba ma rey
ko!» 16 Naka la ndaw ya délsi, xool,
gisuñu lu moy gàllaaju kër ga ca
kaw lal ba, ak deru bëy ba féeteek
bopp ba. 17 Ba loolu amee Sóol ne
Mikal: «Ana lu waral nga wor ma

nii, bàyyi sama noon, mu rëcc?»
Mikal ne ko: «Moom kay moo ma
ne: “Bàyyi ma, ma daw, lu ko moy
ma rey la!”»

Sóol toppi na Daawuda ca Nayot

18 Noonu la Daawuda dawee ba
raw. Mu fekki Samiyel ca Raama,
wax ko la ko Sóol def lépp. Ñu
ànd, mook Samiyel, dali ca Nayot.
19 Ñu yegge ko Sóol ne ko: «Ndeke
Daawudaa nga Nayot ca dëkk ba
ñuy wax Raama.» 20 Sóol yebal ay
ndaw, ngir ñu jàpp Daawuda. Nit
ña dikk, gis kurélu yonent yuy wax
ay waxyu, Samiyel jiite leen. Ba
loolu amee, ca kaw ndawi Sóol ya
la Noowug Yàlla wàcc, ñuy wax ay
waxyu, ñoom itam. 21 Ñu yegge ko
Sóol, mu yebal yeneen ndaw, ñu
dikk, di wax ay waxyu, ñoom it. Sóol
dellooti yebal ay ndaw, ñetteel bi
yoon, ñu dikk, di wax ay waxyu,
ñoom itam. 22 Mu jóg moom ci
boppam, jëm Raama. Mu dikk ba ca
teen bu mag ba ca Seeku, daldi laajte
ne: «Ana fu Samiyel ak Daawuda
nekk?» Ñu ne ko: «Ña nga ca Nayot
ca Raama.»
23 Sóol jubal yoonu Nayot ca
Raama. Ba loolu amee, ca kawam,
moom it, la Noowug Yàlla wàcc,
muy wéy di wax ay waxyuy dem,
ba àgg Nayot ca Raama. 24 Ci
kaw loolu mu summiy yéreem, di
wax ay waxyu moom it fa kanam
Samiyel, daldi ne làndaŋ, ne duŋŋ,
bëccëg keroog gépp ak guddi ga
gépp. Looloo waral ñu naan: «Moo
Sóol it ci yonent yi laa?»

20

Yonatan wallu na Daawuda

1 Daawuda nag dawe Nayot, ca
wetu dëkk ba ñuy wax Raama. Mu
dikk ca Yonatan, ne ko: «Ana lu ma
def? Ana ñaawtéef gu ma def, ak
fu ma tooñe sa baay, ba muy wut
sama bakkan?» 2 Yonatan ne ko:
«Yàlla tere kay, doo dee mukk! Ma
ne, sama baay du def dara lu réy ak
lu tuut te yégalu ma ko. Su amoon
moomu mébét, lu mu ma ciy nëbb?
Loolu kay amul!» 3 Daawuda daldi
giñ, neeti ko: «Dinaa la ko giñal, sa
baay xam na xéll cér bi ma am ci
yaw. Moo tax mu ne: “Bu Yonatan
yég sama mébét mukk, lu ko moy
dina ko naqarlu.” Waaye giñ naa
ko, nga fekke ci Aji Sax jiy dund,
ab jéego sax doxul sama digganteek
dee.» 4 Yonatan ne Daawuda: «Wax
ma loo bëgg rekk, ma defal la ko.»
5 Daawuda ne Yonatan: «Xanaa
lenn. Ëllëg la màggalu Terutel weer
wi, te man, manumaa ñàkka toog
ak Buur, ngir lekk. Waaye may
ma, ma làquji àll ba, ba gannaaw
ëllëg ca ngoon. 6 Su sa baay seetloo
ba seetlu ne nekkuma fa, nee ko:
“Daawuda déy da maa tinoo tinu,
ne ma yiwi ko, mu ne coww ba
Betleyem, dëkkam, ngir saraxu at ba
at bu fa bokkam yépp amal.” 7 Su
nee baax na de, sang bi, sama jàmm
la, waaye su sànjoo ba sànju nag,
xamal ne musiba la nar. 8 Su boobaa
nag sang bi, yéwéne ma rekk sang
bi, ngir kóllëreg Aji Sax ji nga fasook
man. Waaye ndegam am na genn
ñaawtéef gu ma gàkkal, ngalla rey
ma yaw ci sa bopp, jarul nga di ma
yóbbu ci sa baay.» 9 Yonatan ne ko:
«Yàlla tere. Te su ma yégoon ba
yég musiba mu sama baay nara indi
fi sa kaw, na la wóor ne dinaa la
ko xamal.» 10 Daawuda ne Yonatan:
«Su la sa baay tontoo kàddu yu
ñagas nag, ana ku ma koy xamal?»
11 Yonatan ne Daawuda: «Kaay nu
dem ba ca àll ba.» Ñu ànd ñoom
ñaar ba ca àll ba.
12 Yonatan ne Daawuda: «Giñ naa
ci Aji Sax ji, Yàllay Israyil, dinaa
seetlu sama baay nëgëni sii gan-
naaw ëllëg. Su la naralee jàmm,
yaw Daawuda, dinaa yónnee ci yaw
ku la ko déey. 13 Waaye su la
sama baay nammee indil musiba,
yal na ma Aji Sax ji def lu ko raw,
ndegam déeyuma la ko, ba rawale
la ci jàmm. Yal na Aji Sax ji ànd
ak yaw, na mu ànde woon ak saa
baay. 14 Xanaa moos su may dund,
ci ngorug Aji Sax ji ngay jëfeek man.

Su ma deeyee nag, 15 bul noppee
jëfe ngor sa digg ak sama waa kër
mukk, ba sax keroog bu Aji Sax ji
faree fi kaw suuf képp kuy noonu
Daawuda.» 16 Noonu la Yonatan
fasook waa kër Daawuda, ne: «Yal
na Aji Sax ji fey nooni Daawuda.»

17 Ba mu ko defee Yonatan dellu
giñloo Daawuda ci cofeelam gi
mu am ci Daawuda ndax ni mu
soppe boppam la ko soppe woon.
18 Yonatan dellu ne ko: «Ëllëg ci
màggalu Terutel weer wi, sag wuute
dina fés, ndax sa toogu ba mooy
wéet. 19 Kon bu gannaaw ëllëgee
gaawal dem, ba fa nga làqu woon
keroog ba mbir mi amee, te nga
négandiku ca wetu doju Gindikaay
wa. 20 Man nag dinaa sànni ñetti
fitt ca wet ga, mu mel ni daa am
lu ma fay diir. 21 Su ko defee rekk,
ma yebal ndaw, ne ko mu jëli fitt
yi. Su ma nee ndaw li: “Ée! Xoolal
fitt yaa ngii nga romb, foral!” Su
boobaa, ñëwal, jàmm ñeel na la, te
dara amul, giñ naa ko ci Aji Sax jiy
dund. 22 Waaye su ma nee ndaw
li: “Fitt yaa nga nale ca sa kanam!”
Su booba, demal, ndax Aji Sax jee
la yebal. 23 Mbir moomu nu digoo,
maak yaw nag, Aji Sax jaa ngii, di
ci seede sama digganteek yaw ba
fàww.»

24 Daawuda làquji ca àll ba. Ba
màggalu Terutel weer wa jotee,
Buur toog di waaja lekk. 25 Buur
a nga toog ca toogoom naka jekk,
fa sës ca miir ba. Yonatan taxaw,
Abner toog, feggook Sóol, toogub
Daawuda ba nag wéet. 26 Sóol
waxul dara bésub keroog, ndax
booba ma nga naan ci xelam: «Ndo-
gal la, boo demee daa setul, xam
naa daa setul rekk.» 27 Ca ëllëg
sa, di ñaareelu bésu Terutel weer
wa, toogub Daawuda bay wéet ba
tey. Sóol nag ne doomam Yonatan:
«Waaw, lu waral doomu Yese ji
lekksiwul démb ak tey?» 28 Yonatan
ne Sóol: «Daawuda de da maa
tinoo tinu ngir ma yiwi ko, mu dem
Betleyem. 29 Daf ma ne: “Ngalla yiwi
ma, ndax saraxu biiri bokk lanu am
ca dëkk ba, sama mag a ma sant, ma
teeweji ko. Kon nag su la neexee,
may ma rekk ma rëcc, seeti saay
bokk.” Looloo waral dikkul ci sa
ndab li, Buur.»

30 Ba loolu amee Sóol xadaru ci
kaw Yonatan. Mu ne ko: «Doomu
caga bi, yaa të ndey! Xanaa
xawma ne yaw, doomu Yese ji
nga faral, muy sa gàcce, di sa
gàcceg kanamu ndey? 31 Ngir li
feek doomu Yese jiy dund fi kaw
suuf, yaw doo taxaw, sa nguur du
taxaw. Léegi nag, yónneel, ñu
indil ma ko, ndax moom aji dee
la!» 32 Yonatan ne baayam: «Lu tax
muy dee? Ana lu mu def?» 33 Sóol
ne ko xërr xeej ba, nar koo rey.
Yonatan nag xam ne rey Daawuda
la baayam dogu. 34 Yonatan jóge
ca ndab la ak tàngooru meram.
Lekkul dara keroog ñaareelu bésu
màggalu Terutel weer wa, ndax
naqar wu mu am ca na baayam
torxale Daawuda.

35 Ca ëllëg sa Yonatan xëy, xalelu
góor bu ndaw ànd ak moom, mu
dem ca àll ba, ca digoom baak
Daawuda. 36 Mu ne xaleem ba:
«Dawal seeti fitt yi may sànni.» Xale
ba daw, mu soqi fitt ga, mu jiitu
ko. 37 Xalelu góor ba dem ba fa
fittu Yonatan ga dal, Yonatan woo
xale bi, ne ko: «Ée! Xanaa du
fitt gaa nga nale ca sa kanam?»
38 Mu wooti ko, ne ko: «Ée, doxal
gaaw, bul taxaw!» Xale ba for
fitt ga, dellu ca njaatigeem Yonatan.
39 Xale bu góor ba nag xamu ca
dara, Yonatan ak Daawuda rekk a
xam mbir ma. 40 Yonatan daldi
jox xaleem ba ay gànnaayam, ne
ko: «Doxal, yóbbu ca dëkk ba.»
41 Xale ba dem, Daawuda jóg, génne
ca làquwaayam ba fare bëj-saalum.
Mu ne gurub, dëpp jëëm fa suuf,
sujjóot ñetti yoon, ku nekk fóon
sa moroom, ñoom ñaar ñépp jooy,
te Daawuda rawati. 42 Yonatan ne
Daawuda: «Demal ak jàmm, gan-
naaw noo giñoo nun ñaar ci turu Aji
Sax ji ne “Aji Sax jeey seede sama

digganteek yaw, ak diggante sama
askan ak saw askan, ba fàww.”»

21

1 Ba mu ko defee Daawuda dem,
Yonatan dellu ca dëkk ba.

Daawuda dem na ca Ayimeleg

2 Gannaaw ba loolu wéyee
Daawuda dem dëkk ba ñuy wax
Noob ca Ayimeleg sarxalkat ba.
Ayimeleg gatandu ko, di lox, ne
ko: «Lu la taxa wéet, kenn àndul
ak yaw?» 3 Daawuda ne Ayimeleg
sarxalkat ba: «Buur a ma sant
ne ma: “Bu kenn xam lenn ci li
ma la yónni, ak li ma la sant.”
Samay ndaw nag, xamal naa
leen ne bérab sàngam lañu wara
xaar. 4 Loo fi denc nag? Su dee
juróomi mburu mbaa lu beggandi
rekk, jox ma!» 5 Sarxalkat ba
ne Daawuda: «Dencuma mburum
neen de, mburu mu sell a fi ne. Jëlal,
jox say nit, ndegam fekk na leen ñu
fegu ci aw jigéen.» 6 Daawuda ne
sarxalkat ba: «Aw jigéen kay mbañ
la ci nun naka jekk, su ma nekkee
ci yoonu xare, te sellal la sama nit
ñi nekke nii. Doonte yoon wii laajul
sellal, tey fekk na leen sellal moos
ci moomu mbir.» 7 Ci kaw loolu
sarxalkat ba jox ko loola ñu sellal,
ndax mburu amu fa woon, lu moy
mburum teewal, ma ñu jële woon
fa Aji Sax ji, ba wuutal fa mburu mu
tàng ca saa sa ñu ko fa jëlee.

8 Fa la fekk keroog ab jawriñu
Sóol bu yitte téye woon fa Aji Sax ji.
Mooy Edomeen ba ñuy wax Doweg;
njiital sàmmi Sóol la woon.

9 Daawuda ne Ayimeleg: «Den-
coo fi ab xeej mbaa saamar bu
jàppandee? Ndax du saamar, du
lenn ci samay gànnaay lu ma in-
daale, ngir yónnentu Buur a jam-
poon lool.» 10 Sarxalkat ba ne
ko: «Xanaa saamarub Golyaat waa
Filisti ba nga reyoon ca xuru Ela.
Ma nga nee laxase ca turki ba, ca
gannaaw xar-sànni ma. Soo ko
bëggee, jëlal, boobu rekk a fi ne.»
Daawuda ne ko: «Aa! Boobu kay
amul moroom, jox ma ko.»

Daawuda nax na leen

11 Bésub keroog Daawuda daw na
Sóol ba àgg ca Akis buurub Gaat.
12 Jawriñi Akis ya wax Akis ne ko:
«Xanaa kii du Daawuda, boroom
réew mi? Du kii lañuy woyal, di
fecc, naan:
“Sóol jam junneem,
Daawuda jam fukki junneem”?»
13 Daawuda am lu mu foog ci
kàddu yooyu, ba tax mu ragal lool
Akis buurub Gaat. 14 Mu daldi
soppliku ba mel ni ku teqlikook
sagoom ca seen kanam, di dof-doflu
ca seen kaw, di bindantu ca bunt
yaaka rogalaatal ay yuut ca kawaru
sikkim ba. 15 Akis ne jawriñam ya:
«Xam ngeen ne kii ab dof la; ana
lu ngeen ma koy indile? 16 Damaa
ñàkk ay dof ba ngeen di ma yokkal
lii, muy def yëfi dof fi sama kaw? Lu
lii di wut sama biir kër?»

22

Daawuda jiite na gàngoor

1 Ba loolu amee Daawuda jóge
Gaat, daw làquji ca biir xuntim
Adulam. Magam yaak waa kër
baayam gépp yég ko, dikk, fekksi
ko fa. 2 Ci biir loolu mboolem
boroom njàqare ya, ak ña bor jiital,
ak tàng-xol ya, ñoom ñépp dajeji fa
Daawuda, mu doon seen njiit. Ñu
wara tollook ñeenti téeméeri nit,
ànd ak moom. 3 Daawuda bàyyikoo
fa dem Mispe, ca diiwaanu Mowab.
Mu wax buuru Mowab ne ko: «Rikk
may ma, sama baay ak sama ndey
dikk toog ak yaw, ba ma xam nu
Yàlla di def ak man.» 4 Noonu
la Daawuda yóbboo ay waajuram
Mispe ca buuru Mowab, ñu toog fa
mboolem diir ba mu làqu ca raw-
toom ba. 5 Ci kaw loolu Yonent Yàlla
Gàdd ne Daawuda: «Bul toog ci
rawtu bi, fabul dem réewum Yuda.»
Daawuda bàyyikoo ca, dem ba ca
gottub Eret.

Sóol rey na sarxalkati waa Noob

[6] Ci biir loolu Sóol dégg ne gis
nañu Daawuda ak ña ànd moom.
Booba Sóol a nga toog ca ker garabu
tamaris, ga ca Gibeya ca kaw tund
wa. Ma nga ŋàbb xeejam, jawriñam
yépp taxaw ci wetam. [7] Sóol
wax ak jawriñam yi taxaw ci we-
tam, ne leen: «Yeen Beñamineen
ñi, dégluleen! Mbaa yeen ñépp,
doomu Yese jee leen di jox ay tool
aki tóokëri reseñ, am yeen ñépp lay
fal njiiti kuréli junni ak njiiti kuréli
téeméer, [8] ba ngeen di ma fexeel
yeen ñépp? Du kenn ku ma yégal
ne sama doom fasoo naak doomu
Yese ji. Du kenn ku ma tiisoo, yégal
ma ne sama doom a ngi xabtal sama
surga ci sama kaw, ngir mu waajal
ma am tëru ni tey jii!»

[9] Doweg, Edomeen ba taxawan-
dook jawriñi Sóol, daldi àddu, ne:
«Man de, gis naa doomu Yese ji, mu
dikk dëkk ba ñuy wax Noob, ca Ay-
imeleg doomu Ayitub. [10] Ayimeleg
seetal na ko ci Aji Sax ji, ab dund it
may na ko ko, te it saamaru Golyaat
waa Filisti ba, jox na ko ko.» [11] Buur
Sóol woolu sarxalkat ba Ayimeleg
doomu Ayitub, ak mboolem bokki
baayu Ayimeleg ya doon ay sarx-
alkat ca Noob; ñu wuysi Buur Sóol,
ñoom ñépp. [12] Buur ne: «Yaw
doomu Ayitub, déglu ma fii!» Mu
ne ko: «Maa ngi lay dégg, sang bi.»
[13] Sóol ne ko: «Li nga ma def nag,
di ma fexeel, yaak doomu Yese ji?
Yaa ko may ab dund, yaa ko jox ab
saamar, seetal ko ci Yàlla, ba mu
jógal ma, di ma tëru nii tey!»

[14] Ayimeleg ne Buur: «Buur, ana
sa surga yii ba ñu daj, ku la nangule
ni Daawuda mii, di sa goro, jiite
say dag, te di ku ñu nawloo ci sa
biir ëtt bii? [15] Du keroog laa ko
jëkka seetal ci Yàlla de! Te it Yàlla
buma la lalal pexe! Dëgg waay,
Buur sama sang, bu ma topp lenn
maak kenn ci sama waa kër baay,
ndax kat sang bi, xawma dara ba
dara booloo jeex ci menn pexe.»
[16] Buur Sóol ne ko: «Yaw Ayimeleg
kay, dee rekk mooy sab àtte, yaak
sa waa kër baay yépp.» [17] Ba mu
ko defee Buur ne dagam ya ko dar:
«Ayca, reyleen sarxalkati Aji Sax yii,
gannaaw ñoom it ñook Daawudaa
far. Yégoon nañu ba muy daw te
xamaluñu ma ko.» Dagi buur ya nag
baña xàcci seen loxo ci kaw sarx-
alkati Aji Sax ya. [18] Buur ne Doweg:
«Ayca yaw, fàddal sarxalkat yii!»
Doweg Edomeen ba fàdd sarxalkat
ya. Rey na bésub keroog juróom
ñett fukki nit ak juróom (85) ñuy
sol xar-sànnim lẽe. [19] Waa Noob
dëkkub sarxalkat ya it, mu jam
leen, leele ñawkay saamar; góor ak
jigéen, gone ya, ba ca ñay nàmp, ak
nag yaak mbaam yaak gàtt ya, lépp
la leele ñawkay saamar.

[20] Jenn doomu Ayimeleg miy
doomu Ayitub doŋŋ a rëcc, te
mooy Abiyatar. Mu daw, fekki
Daawuda. [21] Mu yégal Daawuda ne
ko Sóol reylu na sarxalkati Aji Sax
yi. [22] Daawuda ne Abiyatar: «Xam-
oon naa bésub keroog ne gannaaw
Doweg Edomeen baa nga fa woon,
du ñàkk moos mu nettali ko Sóol.
Man mii maa gàddu sa bakkani waa
kër baay gépp. [23] Waaye toogal fii ci
man, te bul ragal dara. Ki lay wuta
rey moo may wuta rey man itam.
Soo nekkee ci sama wet nag, yiiru
nga.»

23

Daawuda xettli na waa Keyla

[1] Mu am bés nag, ñu yégal
Daawuda, ne ko: «Waa Filisti de
ña ngay song waa Keyla xare. Ña
ngay sëxëtoo dàgga ya.» [2] Daawuda
seet ci Aji Sax ji, ne ko: «Ndax ma
dem xarejeek waa Filisti?» Aji Sax
ji ne Daawuda: «Demal kay xareek
waa Filisti, xettli waa Keyla.» [3] Niti
Daawuda ne Daawuda: «Waaw,
ndegam fii ci Yuda lanu tiite, asta-
maak bu nu demee Keyla, ba janook
làngi waa Filisti!» [4] Daawuda dellu
seet ci Aji Sax ji, Aji Sax ji ne ko:
«Doxal dem Keyla, man, maay teg
waa Filisti ci say loxo.» [5] Ba mu
ko defee Daawuda ànd aki nitam

dem Keyla, xareek waa Filisti, duma
leen duma yu réy, yóbbu seenug
jur. Noonu la Daawuda xettlee waa
Keyla.

6 Ba Abiyatar doomu Ayimeleg
dawee fekki Daawuda ca Keyla, xar-
sànni ma[*] la indaale.

7 Ci kaw loolu ñu yegge Sóol ne
ko Daawuda dem na Keyla. Sóol
ne: «Kon de Yàllaa ko teg ci samay
loxo, ndax ba mu duggee biir dëkk
bu tëje ràpp la tëj boppam.» 8 Ba
loolu amee Sóol woo gàngooram
gépp xare, ngir ñu dem Keyla, gawi
Daawudaaki nitam. 9 Daawuda nag
yég ne moom la Sóol di fexeel
njekkar. Mu ne Abiyatar sarxalkat
ba: «Indil xar-sànni mi.» 10 Mu
indi ko, Daawuda ne: «Éy Aji Sax
ji, Yàllay Israyil sama Boroom, dégg
naa déy ne Sóol a ngi waaja dikk
Keyla gii, tas-si dëkk bi ndax man.
11 Mbaa kilifay Keyla duñu ma teg
ci loxoom? Boroom bi, ndax li ma
dégg ñu naan Sóol a ngi ñëw, dëgg
la? Éy Aji Sax ji, Yàllay Israyil, sama
Boroom, ngalla wax ma!» Aji Sax
ji ne: «Dina ñëw.» 12 Daawuda ne:
«Mbaa kilifay Keyla duñu ma teg,
maak samay nit ci loxol Sóol?» Aji
Sax ji ne ko: «Ahakay.» 13 Daawuda
fabu mooki nitam, ñu wara tollu
ci juróom benni téeméer, daldi
bàyyikoo Keyla, di taxawaaloo fépp
fu ñu ñeme. Ba ñu yeggee Sóol ne
ko Daawuda rëcce na Keyla, Sóol
yebbi.

14 Daawuda nag nekk ca xunti yu
kawe ya ca màndiŋ ma, toog foofa ca
tund, wa ca màndiŋu Sif. Sóol di ko
seet bés bu nekk, waaye Yàlla tegul
Daawuda cay loxoom. 15 Gannaaw
gi Daawuda yég ne Sóol waajal na
aw yoon ngir jël bakkanam. Booba
Daawudaa nga ca màndiŋu Sif ca
Orsa. 16 Ci biir loolu Yonatan doomu
Sóol ja dem Orsa ca Daawuda, di ko
ñaax ngir mu gëna dëgërloo Yàlla.
17 Mu ne ko: «Bul tiit. Loxol Sóol
sama baay du la jot. Yaw yaay falu
Buur ci Israyil, te maay doon sa
bummi. Sama baay ci boppam xam
na loolu bu baax.» 18 Ci biir loolu
ñu feddli seen kóllëre ñoom ñaar fa
kanam Aji Sax ji. Daawuda des Orsa,
Yonatan ñibbi këram.

Sóol topp na Daawuda

19 Ba loolu amee waa Sif dem
Gibeya ca Sóol, ne ko: «Daawuda
de, ma nga làqu fa nun. Ma nga
ca xunti yu kawe ya ca Orsa, ca
kaw tundu Akila, fa féete màndiŋ
ma bëj-saalum. 20 Buur, saa yoo
bëggee ñëw rekk, ñëwal. Kon,
Buur, nun noo koy teg ci say loxo.»
21 Sóol ne leen: «Yal na leen Aji
Sax ji barkeel ndax yég ngeen ma.
22 Léegi demleen, xoolaat bu baax;
seetleen ba gis fu mu jaare, ak ku
ko fa gis, ndax xamal nañu ma ne
ku ñora ñor la. 23 Seetleen ba gis
fépp fu mu mana làqu, doora délsi
fii ci man, indil ma lu leer. Su ko
defee ma ànd ak yeen. Su Daawuda
nekkee ci gox bi, dinaa topp tànkam
ci biir mboolem làngi Yudeen ñi.»

24 Ba loolu amee waa Sif jiituji
Sóol ca Sif. Fekk na Daawudaaki
nitam ña nga woon ca joor ga ca
màndiŋu Mawon, fa féete màndiŋ
ma bëj-saalum. 25 Sóol aki nitam
dem, di wër Daawuda, ñu yegge ko
Daawuda, mu dem ba ca doj wa,
làqu foofa ca màndiŋu Mawon. Sóol
yég ko, dàqi ko ca biir màndiŋu
Mawon. 26 Sóol a ngay demee gii
wetu tund wi, Daawudaaki nitam
bartaloo wet ga ca des, gaawtu
di wéy, ngir rëcc Sóol. Naka la
Sóol ak mbooloom dem bay wër-
ndombo Daawuda aki nitam, ngir
jàpp leen, 27 ndaw dikk ca Sóol
ne ko: «Dikkal gaaw, waa Filisti
song nañu réew ma.» 28 Sóol nag
fomm ndàqum Daawuda, ngir daje-
jeek waa Filisti. Looloo waral turu
bérab boobu di Sela Amalekot (mu
firi doju Rawukaay).

[*] **23:6** 23.6 xar-sànni ma: dañu ko daan seete ci Aji Sax ji.

24

Daawuda gën na Sóol

1 Foofa la Daawuda bàyyikoo, dali
ca xunti yu kawe ya ca Engedi.
2 Naka la Sóol délsi, jóge ca ndàqum
waa Filisti, ñu ne ko: «Ndeke
Daawudaa nga ca màndiŋu Engedi!»
3 Ci kaw loolu Sóol jël ñetti junniy
xarekat yu mu tànne ci bànni Israyil
gépp, ngir wëri Daawuda aki nitam,
ba fa dendeek tundi Sikket ya. 4 Mu
dem ba tollook ay ngéddi xar ca
yoon wa; foofa am xuntee nga fa
woon. Mu dugg ca biir, di suturlu.
Fekk na Daawudaaki nitam a nga ca
biir-a-biir xunti ma, toog.
5 Ba mu ko defee niti Daawuda
ya déey Daawuda, ne ko: «Xoolal
bésub tey jii la la sa yàlla Aji Sax
ji noon: “Maa ngii, di teg sab noon
ci say loxo, nga def ko lu la neex.”»
Daawuda yoot ndànk, ba dagg ca
lafu mbubbum Sóol. 6 Ba loolu amee
fitu Daawuda ne tërit ndax la mu
dagg ca lafu mbubbum Sóol. 7 Mu
ne nitam ña: «Yal na ma Aji Sax ji
musal ba duma def sama sang, kii
Aji Sax ji fal, jëf ju tollu ni xàccil
ko sama loxo, ndax moom mooy
ki Aji Sax ji fal.» 8 Kàddu yooyu
la Daawuda dànkaafoo nitam ña;
mayu leen ñu dal ci kaw Sóol, ba
Sóol jóge ca xunti ma, dem yoonam.
9 Daawuda nag génn xunti ma,
woo Sóol, ne ko: «Éey, Buur sama
sang!» Sóol geesu; Daawuda sukk,
sujjóot, dëpp jëëm fa suuf, 10 daldi
wax Sóol ne ko: «Lu waral ngay
déglu ku la naan: “Daawuda mii sa
musiba lay wut.” 11 Bés a ngii tey,
nga gisal sa bopp ni la Aji Sax ji
tege tey ci samay loxo ci biir xunti
mi. Nee ñu ma, ma rey la, waaye
dama laa xool bëtu ñeewante. Maa
ne duma xàccil mukk sama loxo
sama sang, ndax mooy ki Aji Sax ji
fal. 12 Te xoolal, Baay, xoolal rekk
sa daggitu mbubb wii ci sama loxo.
Gannaaw maa ko dagge ci sa mbubb
te reyuma la, war ngaa xam, nag
xéll ne naruma genn mbon mbaa
pexem fippu, te tooñuma la. Yaw
kay yaa may rëbb, ngir jël sama
bakkan. 13 Yal na Aji Sax ji àtte sama
digganteek yaw. Yal na ma Aji Sax ji
feyul ci yaw, waaye du sama loxoo
lay dal mukk. 14 Mooy la ñu léeb bu
yàgg rekk ne: “Ku bon, mbon rekk.”
Man nag sama loxo du la dal mukk.
15 Ana sax ku buurub Israyil jóg, di
dàqi? Ab xaj bu dee, aw fel doŋŋ
lay dàq! 16 Aji Sax jeey àttekat bi,
te mooy àtte sama digganteek yaw.
Yal na ma geesu te sàmm sama àq.
Yal na ma jox dëgg, ba génne ma ci
say loxo.»
17 Ba Daawuda waxee Sóol kàddu
yooyu ba daaneel, Sóol da ne: «Éy
Daawuda, doom, loolu sa baat la
moos?», daldi ne yikkét jooy. 18 Mu
ne Daawuda: «Dëgg déy nga am
ci sama kaw, ndax yaa ma defal lu
baax, ma fey la lu bon! 19 Yaa ma
wax lu baax li nga ma defal tey; Aji
Sax ji teg ma ci say loxo, te reyuloo
ma. 20 Ana kuy jekku noonam, wacc
ko mu dem ak jàmm? Yal na la Aji
Sax ji fey lu baax li nga ma defal
bésub tey jii. 21 Léegi nag dama
ne, xam naa ne dinga doon buur
moos, te nguurug Israyil dina sax ci
say loxo. 22 Kon nag giñal ma ci Aji
Sax ji ne doo dagg sama askan wi
may wuutu, te doo raafal sama tur
ci sama waa kër baay.» 23 Ba mu
ko defee Daawuda giñal Sóol loolu,
Sóol ñibbi këram, Daawuda ànd aki
nitam, dellu ca xunti mu kawe ma.

25

Samiyel saay na

1 Gannaaw ba loolu wéyee
Samiyel faatu, Israyil gépp daje,
dëj ko, daldi koy denc ca këram ca
Raama. Daawuda nag fabu, wuti
màndiŋu Paran.

Nabal gàntal na Daawuda

2 Jenn waay a nga woon ca dëkk
ba ñuy wax Mawon. Amoon na
alal foofa ca dëkk ba ñuy wax
Karmel; ku barele woon lool la,
amoon na ñetti junniy xar ak junniy
bëy. Mu nekkoon Karmel, di watlu

ay xaram.* 3 Nabal la waa ji tud-
doon, soxnaam di Abigayil. Ndaw su
yewwu la woon te taaru, jëkkëram
nag bokk ci giiru Kaleb, di ku ñàng
te soxor. 4 Ci biir loolu Daawuda
dégge ca màndiŋ ma ne Nabal a
ngay watlu ay xaram. 5 Mu yebal
fukki ndaw, ne leen: «Demleen
Karmel, ngeen àgg ba ca Nabal.
Nuyul-leen ma ko. 6 Ngeen ne ko
Daawuda nee: “Fekkeel déwén, yal
nanga am jàmm, sa kër, jàmm, lépp
lu bokk ci yaw it, jàmm. 7 Dégg
naa ne watkati jur yaa ngi wate
ci yaw. Say sàmm nag nekkoon
nañook nun, te soxorewunu leen,
lenn lu bokk ci ñoom it réerul,
mboolem diir ba ñuy sàmm ca
Karmel. 8 Laajal rekk say surga,
dinañu la ko wax. Daawuda sa
doom nag, sang bi, moo lay ñaan
nga yéwéne nu ci bésu tey bu rafet
bii nu dikke, te may nu loo am rekk,
nu bokk kook moom.”»

9 Ndawi Daawuda ya nag dikk,
jottli Nabal kàddu yooyu yépp ci
turu Daawuda, ba daaneel, ne tekk.
10 Nabal ne ndawi Daawuda: «Ana
kuy Daawuda? Kuy doomu Yese
sax? Jamonoy tey jaam yu baree ngi
fàqe ci seeni sang. 11 Ana luy ndeyi
may jël saab dund ak samam ndox,
ak yàppu jur, gi ma rendil sama
watkati jur, di ko jox ñu ma xamul
fu ñu jóge?» 12 Ba loolu amee ndawi
Daawuda walbatiku ñibbi. Ba ñu
dikkee, daldi koy yegge kàddu yooyu
yépp. 13 Daawuda ne ndawam
ya: «Ràngooleen seeni saamar,
yeen ñépp.» Ñu ràngoo seeni
saamar ñoom ñépp, Daawuda it
ràngoo saamaram, lu tollook ñeenti
téeméeri góor ànd ak Daawuda,
ñaar téeméer des ca seen cum-
mikaay.

Jabaru Nabal def nag muus

14 Ci biir loolu kenn ca surga ya
wax Abigayil jabaru Nabal, ne ko:
«Ãa, Daawuda de moo yebal ay
ndaw yu jóge ca màndiŋ ma, ngir
nuysi sunu sang, waaye moom, da
leena jànni. 15 Ndaxam nit ñooñu
de, ñu baaxoon lool lañu ci nun.
Soxorewuñu nu, te réerlewunu lenn
it mboolem diir ba nu bokkee ak
ñoom aw yoon, ca àll ba. 16 Sunu
kiiraay la nu woon guddi ak bëccëg,
la nu nekkoon ak ñoom lépp, di
sàmm gàtt yi. 17 Léegi nag seetal, ba
xam loo ci wara def, ndax musiba
kat dëgmal na sunu sang, ak waa
këram gépp. Moom nag dafa naqari
deret, ba maneesula wax ak moom.»

18 Ba mu ko defee Abigayil gaaw
sàkk ñaar téeméeri mburu, ak ñaari
mbuusi biiñ, ak juróomi gàtt yu
ñu defar, ak juróomi natti peppum
mbool, ak téeméeri cabbi reseñ, ak
ñaar téeméeri danki figg, boole ko
sëf ci ay mbaam. 19 Mu ne ay
surgaam: «Jiituleen, maa ngi topp ci
yeen.» Nabal jëkkër ja nag, ndaw sa
waxu ko ci dara. 20 Naka la ndaw sa
dawal mbaamam, làqoo mbartalu
tund wa, di wàcc ca xur wa, ndeke
Daawudaa nga ànd aki nitam, di
dajeek moom; ndaw sa ne pemm ca
ñoom. 21 Fekk na Daawuda doon
wax naan: «Ndeke kay neen laa
doon wattoo mboolem lu bokk ci kii
ca màndiŋ ma, ba lennam réerul; lu
bon la ma feye lu baax. 22 Yal na
ma Yàlla teg mbugal mu gëna tar,
ndegam maa wacc bët di sete kenn
ku bokk ci waa jii, kuy taxaw, colal.»

23 Abigayil séen Daawuda, daldi
gaaw wàcc mbaam ma, ne gurub
fa kanamam, dëpp jëëm fa suuf,
sujjóot. 24 Naka la ne fëlëñ ca tànki
Daawuda, ne ko: «Sang bi, naa
tegoo tooñ gi, may ma rekk, ma wax
la. Ngalla sama sang, déglul sama
kàddu. 25 Sang bi, bul déglu mukk
nit ku bon kii, Nabal mii. Moom
turam doŋŋ la wuyu, nde Nabal (Dof
bi) la tudd, te ndof la nekke. Man
nag sang bi, gisuma woon ndaw yi
nga yebal. 26 Léegi nag sang bi, giñ
naa ko ci Aji Sax jiy dund, nga fekke
tey, Aji Sax jee la teree tuur deret
tey, di feyul sa bopp. Muy say noon,

* **25:2** 25.2 Xari waa penku dañuy bare kawar gu ñuy wat ak a ëcc, di ci defar ag wëñ.

di ñi lay fexeel lu bon, yal naññu
bokk ak Nabal mii demin. 27 Sarica
bii ma la indil nag, sang bi, naññu
ko jox xale yu góor yi topp ci yaw.
28 Sang bi, jéggal ma rekk ndax Aji
Sax jee lay defal moos kër gu yàgg.
Kon nag, Yàlla bu nit gis mukk lu
bon ci yaw, sa giiru dund. 29 Bu ñu
la doon dàq, di wut sa bakkan, yal
na fekk sa bakkan dence ca ëmbu
aji dund ña, ca sa wetu Yàlla Aji
Sax ji, sang bi. Waaye sa bakkan
ub noon, yal na ko mbaq, sànni fu
sore. 30 Keroog, sang bi, bu la Aji
Sax ji defalee mboolem lu baax la
mu la dig, ba fal la, nga jiite Israyil
déy, 31 su boobaa doo réccu, doo am
yaraange ci loo doon tuure deret ci
neen, mbaa loo doon feyul sa bopp.
Te ngalla sang bi, keroog bu la Aji
Sax ji baaxee, fàttlikul sab jaam.»

32 Daawuda ne Abigayil: «Cant
ñeel na Aji Sax ji Yàllay Israyil, mi la
yebal bésub tey jii, ngir nga dogale
ma. 33 Maa ngi lay gërëme sa njort,
di la gërëme sa jëmmu bopp jii ma
teree tuur deret, ngir feyul sama
bopp. 34 Lu ko moy de, giñ naa ci
Kiy Dund, Aji Sax ji Yàllay Israyil, ji
ma téye ba loruma la, soo gaawul
woon, dogalesi ma, du kenn moos ku
ñuy wacc, bët di ko sete ci mboolem
kuy taxaw colal te bokk ci Nabal.»
35 Ba loolu amee Daawuda nangoo
ca loxol ndaw sa la mu ko indil, daldi
ne ko: «Ñibbil ak jàmm. Dégg naa
sa kàddu te nangul naa la.»

Nabal dee, Daawuda dikk

36 Ba mu ko defee Abigayil dellu
ca Nabal, fekku ko lu moy mu amal
biir këram bernde ju mel ni berndey
buur. Xol baa nga sedd, mu màndi
lool, ba tax Abigayil waxu ko dara
ba bët set. 37 Ca suba sa ba biiñub
Nabal giifee, jabaram wax ko la xew,
fit wa jekki dee goyy ca biir dënn ba,
yaram wa daldi mel niw doj. 38 Ñu
teg ca lu tollook fukki fan, Aji Sax
ji fàdd Nabal, mu dee. 39 Ci kaw
loolu Daawuda dégg ne Nabal dee
na, mu ne: «Cant ñeel na Aji Sax ji
sama boroom, mi àtte gàcce gi ma
ame ci Nabal, te tere maa def lu bon.
Mbonug Nabal la Aji Sax ji walbati,
këpp ci kaw boppam.» Daawuda
nag yónnee kàddoom ca Abigayil,
ngir jël ko jabar. 40 Surgay Daawuda
ya dem ca Abigayil ca Karmel, wax
ko ne ko: «Daawudaa nu yónni fi
yaw, ngir bëgg laa jël soxna.»

41 Abigayil daldi sujjóot, dëpp
jëëm fa suuf, ne leen: «Maa ngii dib
jaamam, ba ci raxas tànki surgaam
yi.» 42 Ci kaw loolu Abigayil ne
ñokket, war mbaamam, juróomi
surgaam yu jigéen ànd ak moom,
mu topp ca ndawi Daawuda ya.
Noonu la Abigayil doone soxnaam.

43 Ayinowam ma cosaanoo Yisreel
itam, Daawuda jëloon na ko soxna,
ñuy wujje ñoom ñaar. 44 Fekk na
Sóol nangu doomam Mikal, soxnas
Daawuda, may ko waa Galim ba ñuy
wax Palti doomu Layis.

26

Daawuda gënati na Sóol

1 Waa Sif ñoo demoon ca Sóol
ca Gibeya, ne ko: «Yéguloo ne
Daawudaa nga làqu ca tundu Akila,
fa janook màndiŋ ma?» 2 Sóol dem
ba ca màndiŋu Sif, ànd ak ñetti
junniy ñeyi xarey Israyil, ngir rëbb
Daawuda ca màndiŋu Sif. 3 Ba mu
ko defee Sóol dale ca wetu yoon wa,
ca kaw tundu Akila, janook màndiŋ
ma. Daawuda ma ca màndiŋ ma nag
yég ne Sóol toppsi na ko foofa. 4 Mu
yebal ay ndaw yu ko nemmikujil, ba
mu wóor ko ne Sóol agsi na. 5 Ci kaw
loolu Daawuda dem ba fa Sóol dal.
Mu gis fa Sóol tëdd, mook Abner
doomu Ner njiital gàngooram. Sóol
a nga tëdd ca digg dal ba, gàngoor
ga tëdd, yéew ko.

6 Daawuda daldi laaj Ayimeleg
Etteen ba, ak Abisay ma Seruya di
yaayam, te mu bokk ak Yowab. Mu
ne leen: «Kuy ànd ak man dem
ca biir dal ba, fa Sóol?» Abisay
ne ko: «Man maay ànd ak yaw.»
7 Daawuda ànd ak Abisay ci guddi,

ba fa dalu gàngoor ga. Ndeke Sóol
a nga tëdd di nelaw ca digg dal
ba, xeejam baa nga sampe fa suuf,
féeteek bopp ba, Abner ak gàngoor
gaa nga tëdd, yéew ko. 8 Abisay ne
Daawuda: «Yàlla de teg na sab noon
ci say loxo guddig tey jii. Bàyyil
rekk ma daaj ko xeej bi fi suuf benn
yoon rekk, du ñaar!» 9 Daawuda ne
Abisay: «Bu ko rey. Ana kuy yékkati
loxoom ci kaw ki Aji Sax ji fal, te
yoon dabu ko?» 10 Daawuda teg ca
ne ko: «Giñ naa ci Aji Sax jiy dund,
Aji Sax ji ci boppam moo koy fàdd.
Yaar àppam jot, mu dee, mbaa mu
dem xare, des ca. 11 Waaye yal na
ma Aji Sax ji musal ci yékkati sama
loxo ci kaw ki Aji Sax ji fal. Xanaa
nga jël rekk xeej bi féeteek bopp
bi, ak njaqal ndox li, te nu dem.»
12 Daawuda nag jël xeej baak njaqal
ndox la féeteek boppu Sóol. Ñu
daldi dem te kenn gisul, kenn yégul,
kenn yewwuwul, ndax ñépp a ngay
nelaw nelaw yu xóot yu bawoo ci Aji
Sax ji, daanu ci seen kaw.

13 Ba loolu amee Daawuda jàll ba
ca wàlla, daldi taxawe fu sore ca
kaw tund wa, digganteem ak dalub
Sóol ne yàmblaŋ. 14 Mu àddu ca
kaw, wax ak gàngoor ga, daldi ne
Abner doomu Ner: «Éey Abner, doo
ma wuyu?» Abner ne ko: «Yaw yaa
di kan bay joor Buur?» 15 Daawuda
ne Abner: «Xanaa doo jàmbaaru
góor? Ku fiy sa moroom ci Israyil?
Ana lu la tee wattu Buur, sab sang?
Am na ci xarekat yi ku bóomsi woon
Buur, sab sang. 16 Xam nga ne li
nga def baaxul de! Giñ naa ko ci Aji
Sax jiy dund, dee rekk ngeen yelloo,
yeen ñi wattuwul seen sang, ki Aji
Sax ji fal! Xoolal bu baax, ana xeeju
Buur ak njaqal ndox li féete woon
ak boppam?»

17 Ci kaw loolu Sóol xàmmi baatu
Daawuda, ne ko: «Daawuda doom,
loolu sa baat a?» Daawuda ne ko:
«Sama baat a kay, Buur, samab
sang,» 18 daldi cay teg ne ko: «Sang
bi, looy toppe nii sab jaam? Ana
lu ma def? Lan laa def ci lu bon?
19 Ngalla Buur, sama sang, déglul
lii ma lay wax: su fekkee ne Aji
Sax ji moo la xiir ci sama kaw, yal
na ko cib sarax giifal. Waaye su
dee ay doom aadama de, yal nañu
alku ci kanam Aji Sax ji, ndax dàq
nañu ma tey, ba xañ ma ab cér ci
Aji Sax ji, mbete ku ñu ne: "Demal
jaamuji yeneen yàlla." 20 Man de
yàlla bu sama bakkan rote àll, fu
soreek Aji Sax ji. Te sax, lu tollu ni
buurub Israyil ci boppam wutul lu
moy wenn fel doŋŋ wu mel ni man?
Mbete kuy rëbb cokkeer ci tund yi!»

21 Sóol nag ne: «Bàkkaar naa
de! Daawuda doom, ñibbsil, ndax
dootuma la fexeel mukk, gannaaw
yaa wormaal sama bakkan tey jii!
Lii ma def kay, yëfi dof la, juum
naa lool sax.» 22 Daawuda ne ko:
«Buur, sa xeej a ngii, na kenn ci sa
xale yu góor yi jàllsi, jëlsi ko. 23 Yal
na Aji Sax ji yool ku nekk njekkam
ak kóllëreem, ndax Aji Sax jee la
teg tey jii ci sama loxo, waaye maa
buggula yékkati sama loxo ci kaw ki
Aji Sax ji fal. 24 Ni ma yéemloo sa
bakkan tey jii nag, yal na ni Aji Sax
ji yéemloo sama bakkan, te xettlee
ma ni ci gépp njàqare.» 25 Sóol
ne Daawuda: «Daawuda doom, yal
nanga barkeel. Dinga def ay jaloore
dey, te dinga am ndam moos!» Ba
mu ko defee Daawuda dem yoonam,
Sóol walbatiku, ñibbi.

27

Daawuda làquji na ca waa Filisti

1 Daawuda nag ma nga naan ca
xelam: «Bés a ngi ñëw bu ma nara
sànku ci loxol Sóol. Li gën ci man
daal, du lenn lu moy dawa daw
ba ca réewu waa Filisti, ba Sóol
tàyyi maa rëbbati ci Israyil gépp,
ma daldi mucc.» 2 Ba loolu amee
Daawuda ak juróom benni téeméeri
nit ña ànd ak moom, daldi jàll ba
ca buurub Gaat, Akis doomu Ma-
wog. 3 Daawuda dal ca Akis ca
Gaat, mook ay nitam, ku ci nekk
ak njabootam; Daawuda ak ñaari
soxnaam, Ayinowam waa Yisreel ba,

ak waa Karmel ba, Abigayil, soxnas
Nabal woon. 4 Ba ñu waxee Sóol ne
ko Daawuda daw na, dem Gaat, Sóol
rëbbatu ko.

5 Daawuda nag ne Akis: «Ngalla
baaxe ma, may ma fi ab gox ci dëkki
àll bii, ma man faa dëkke; ndax man
sab surga laa, warumaa bokk dëkk
ak yaw ci péeyu buur.» 6 Bésub
keroog la ko Akis jox dëkk ba ñuy
wax Ciglaag. Moo tax Ciglaag ñeel
buuri Yuda ba tey jii. 7 Diir ba
Daawuda dal ca àllub Filisti, at la ak
ñeenti weer.

8 Ci biir loolu Daawuda aki nitam
daan nañu song-songee Gesureen
ñi ak Giraseen ñi ak Amalegeen
ñi. Mooy ña dëkke woon naka
jekk réew mooma, ba ca Sur, jàpp
réewum Misra. 9 Saa yu Daawuda
songaan gox ba, du ca wacc kuy
dund; du góor, du jigéen, te it day
lël jur gu gudd ak gu gàtt, mbaam
ak giléem, aki yére. Su ko defee
mu walbatiku, dellu ca Akis. 10 Bu
ko Akis laajee ne ko: «Fu ngeen
lële woon tey?» Daawuda ne ko:
«Xanaa wetu Negew ca Yuda,» mbaa
«Xanaa wetu Negew ca Yerameleen
ña,» mbaa mu ne ko: «Xanaa wetu
Negew ca Keneen ña.» 11 Moo tax du
genn góor mbaa jigéen ju Daawuda
masa bàyyi mu dund, di ko indi
Gaat, ndax ragal ñu nettali lu jëm
ci ñoom, naan nàngam ak nàngam
la ñoom Daawuda def. Noonu la
jàppoo woon mboolem diir ba mu
dal ca àllub Filisti. 12 Akis nag
amoon na kóolute ci Daawuda, ndax
da doon wax ci xelam naan: «Kii
de yóbbe na boppam mbañeel gu
ko bokki bànni Israyilam bañ lool.
Moo tax sama surga rekk lay doon
ba fàww.»

28

1 Jamono yooyu nag waa Filistee
dajale woon seeni gàngoori xare,
ngir xeex ak Israyil. Akis ne
Daawuda: «Xanaa moos xam nga ne
man ngay àndal ci xare bi de, yaak
say nit?» 2 Daawuda ne Akis: «Kon
nag, sang bi, yaay gisal sa bopp li
may def.» Akis ne ko: «Kon nag, def
naa la sama dagu bopp ba fàww.»

Sóol seetluji na ca Endor

3 Samiyel nag faatu woon na, ba Is-
rayil gépp dëj ko, denc ko ca Raama,
dëkkam ba. Te itam Sóol mujjoon
naa génne réew ma ñiy seete nit ñu
dee, ak boroom rawaan yiy gisaane.

4 Ci kaw loolu waa Filisti daje, dali
ca dëkk ba ñuy wax Sunem; Sóol
ànd ak bànni Israyil gépp, ñu dali
ca Gilbowa. 5 Sóol gis gàngooru
waa Filisti, daldi tiit lool ba fit wa
rëcc. 6 Mu seetlu ci Aji Sax ji, Aji
Sax ji wuyuwu ko; du ci gént, du ci
jumtukaayu tegtal bi ñuy wax Urim,
du ci kàddug yonent. 7 Sóol wax
ay jawriñam, ne leen: «Seetal-leen
ma jigéen juy seete nit ñu dee, ma
seetluji ci moom.» Jawriñ ya ne
ko: «Xanaa jigéenu gisaanekat ba ca
Endor.»

8 Ba mu ko defee Sóol soppiw
melo, sol yeneen yére, daldi ànd ak
ñaari nit ag guddi, ba ca jigéen ja.
Mu ne ko: «Ngalla gisaaneel ma ci
ab rawaan, te nga wool ma ku dee
ki ma lay tudd!» 9 Jigéen ji ne ko:
«Ma ne, yaw ci sa bopp xam nga
li Sóol def; moo génne réew mi ñiy
seete nit ñu dee, ak boroom rawaan
yiy gisaane. Kon loo may fiire, nar
maa reylu?» 10 Sóol giñal ko ci Aji
Sax ji, ne ko: «Giñ naa ci Aji Sax
ji, Kiy Dund, mbugal du la ci fekk.»
11 Jigéen ji ne ko: «Ku ma lay wool?»
Mu ne ko: «Samiyel nga may wool.»

12 Naka la jigéen ja gis Samiyel,
daldi yuuxu ca kaw ne Sóol: «Lu tax
nga nax ma? Yaw kay ndeke yaa di
Sóol!» 13 Buur Sóol ne ko: «Bul tiit,
loo gis?» Mu ne ko: «Ab rawaan laa
gis, muy yéege fa suuf.» 14 Mu ne
ko: «Nu mu mel?» Mu ne ko: «Góor
gu mag ay yéegsi. Mu ngi sàngoo
mbubb.» Sóol xam ne Samiyel la,
daldi sukk, sujjóot, dëpp jëëm fa
suuf. 15 Samiyel ne Sóol: «Ana loo
may wooye, di ma yékkati nii?» Sóol
ne ko: «Damaa nekk ci njàqare lu
réy. Waa Filistee ngi xareek man, te

Yàlla dëddu na ma. Wuyootu ma,
du ci kàddug yonent, du ci gént.
Moo tax ma woo la, ngir nga xamal
ma lu may def.» 16 Samiyel ne ko:
«Loo may laaj, gannaaw Aji Sax jee
la dëddu, def la ab noon? 17 Aji Sax
jee sottal la mu waxoon, ma jottli
ko, te Aji Sax jee foqati nguur gi ci
say loxo, jox ko sa jegeñaale, muy
Daawuda; 18 Yaa déggalul Aji Sax
ji, jëfewuloo tàngooru meram ngir
mbugal Amalegeen ñi. Loolu moo
waral lii la Aji Sax ji teg tey jii. 19 Te
itam Aji Sax jee lay booleek Israyil,
teg ci loxol waa Filisti. Nëgëni ëllëg,
yaw yaak say doom, dingeen ma
fekksi. Te it dalub Israyil, Aji Sax jee
koy teg ci loxol waa Filisti.»

20 Sóol nag jekki ne dàll fa suuf,
tàlli ñareet, tiitaange lu réy jàpp ko
ndax kàdduy Samiyel. Rax ci dolli
amul woon genn kàttan, ngir lekkul
woon dara bëccëg baak guddi ga
gépp. 21 Jigéen ja dikk, gis Sóol mu
jàq lool. Mu ne ko: «Aa, sang bi,
man de déggal naa la. Jaay naa
sama bakkan, def li nga ma sant.
22 Léegi nag, déggal ma rekk sang
bi, ma may la tuuti loo lekk, ba am
doole, doora topp yoon wi.» 23 Sóol
lànk, ne ko: «Déedéet, lekkuma!»
Jawriñam ña nag soññ ko, ñook
jigéen ja, ba mu déggal leen. Mu
jóge ca suuf, toog ca kaw lal ba.
24 Jigéen ja amoon na sëlluw yar ca
kër ga. Mu gaaw rey ko, daldi sàkk
sunguf, not ko, lakk ca mburu mu
amul lawiir. 25 Ba mu ko defee mu
taajal ko Sóol, mooki nitam. Ñu
lekk ba noppi, bàyyikoo fa guddig
keroog.

29

Waa Filisti dàq nañu Daawuda

1 Gàngoori waa Filisti yépp a daje
woon ca Afeg. Israyil a nga dale
woon ca wetu bëtu ndox ba ca
Yisreel. 2 Kàngami waa Filisti yaa
ngay jaab jiitu, ànd ak seen kuréli
téeméeri xarekat ak kuréli junni.
Daawudaaki nitam ànd ak Akis, jaab
topp seen gannaaw. 3 Kilifay waa
Filisti ne: «Ebrë yii, nag?» Akis
wax ak kilifay waa Filisti, ne leen:
«Xanaa du Daawuda, surgab Sóol
buurub Israyil? Lu ëpp at a ngii mu
nekk ak man, te gisuma ci moom
sikk, ba mu teqlikook Sóol, ba bésub
tey jii.» 4 Kilifay waa Filisti nag ñéññ
ca daldi ne ko: «Waññal waa jii, mu
dellu ca gox ba nga ko teg. Bumu
ànd ak nun ci xare bi, bay walbatiku
di sunub noon ci biir xare bi. Ana lu
koy jubaleeteek sangam, lu moy mu
dog boppi nit ñii, jox ko? 5 Xanaa du
Daawuda mii lañuy woyal, di fecc,
naan:
“Sóol jam junneem,
Daawuda jam fukki junneem”?»

6 Ci kaw loolu Akis woo Daawuda,
ne ko: «Giñ naa ci Aji Sax ji, Kiy
Dund, ku jub nga, te doon naa
rafetlu sa ànd ak man, di xarejeek
a dikk, ndax bés ba nga dikkee fi
man ba tey jii, gisuma ci yaw lu
bon. Waaye nag kàngami Filisti
ñoo rafetluwul sa teewaay. 7 Kon
nag waññikul, te dem ak jàmm bala
ngaa def lenn lu kàngami Filisti
rafetluwul.»
8 Daawuda ne Akis: «Ana lu ma
def, ak loo ma gisal, bés ba ma
dikkee fi yaw, ba bésub tey jii, ba
tax duma xarejeek nooni Buur sang
bi?» 9 Akis ne Daawuda: «Dara!
Xam naa loolu. Bége naa la it ni
ndawal Yàlla. Kilifay Filisti kay a
ma ne: Bumu ànd ak nun ca xare
ba. 10 Kon teelala fabu ëllëg, yaak sa
surgay sang yi nga àndal; Dangeen
di teela jóg rekk, bu bët setee ngeen
dem.» 11 Ca ëllëg sa nag Daawuda
teela fabu, mooki nitam, ngir dellu
réewum Filisti, waa Filisti ñoom
jubal Yisreel.

30

Daawuda toppi na Amalegeen ña

1 Ba Daawuda aki nitam àggee
Ciglaag, ca gannaaw ëllëg sa la.
Fekk na Amalegeen ña song bëj-
saalumu Yuda ak Ciglaag; ñu yàqte
Ciglaag, lakk ko, 2 jàpp jigéen ña

mu fa fekk, mag ak ndaw. Reyuñu
ca kenn nag, dañu leena yóbbaale,
dem seen yoon. 3 Ba Daawudaaki
nitam agsee Ciglaag, fekk nañu mu
lakk ba jeex; seeni jabar ak seeni
doom, góor ak jigéen, ñépp duggi
njaam. 4 Daawudaak mbooloo ma
mu àndal nag di yuuxook a jooyoo,
ba amatuñu dooley jooy.

5 Ñaari soxnay Daawuda lañu
jàpp; Ayinowam mu Yisreel ak Abi-
gayil waa Karmel ba, soxnas Nabal
woon. 6 Ba loolu amee Daawuda
jàq lool, ndax mbooloo maa nga
doon wax naan dañu koy dóori
doj. Booba mbooloo ma ba mu
daj, ku nekk a ngaak naqaru xol,
di xalaat doomam yu góor ak yu
jigéen. Daawuda nag dëgërloo
Yàllaam Aji Sax ji rekk. 7 Ci biir
loolu Daawuda wax ak sarxalkat ba
Abiyatar doomu Ayimeleg, ne ko mu
indil ko xar-sànni mi. Abiyatar indil
Daawuda xar-sànni ma. 8 Daawuda
laaj Aji Sax ji, ne ko: «Ndax ma topp
gàngooru yàqkat yii? Ndax dinaa
leen dab?» Mu ne ko: «Demal, yaay
dabe déy, te yaay xettlee déy.»

9 Ba mu ko defee Daawuda dem,
mook juróom benni téeméeri nit
ña ànd ak moom. Ñu dem ba
ca xuru Besor, ñenn ña yem fa.
10 Daawudaa ñoqli, mook ñeenti
téeméeri nit, ñaar téeméeri nit yem
foofa, ndax loof, ba manuñoo jàll
xuru Besor. 11 Ci kaw loolu ña jàll
yem ci jenn waayu Misra ci àll bi.
Ñu indi waa ji ba ci Daawuda, daldi
may waa ji mburu mu lekk, may
ko ndox, mu naan. 12 Ab danku
figg ju wow ak ñaari danki reseñ
lañu ko leel, mu doora leqliku, ndax
dafa fekk lekkul, naanul diiru ñetti
guddi ak ñetti bëccëg. 13 Daawuda
ne ko: «Yaw, kuy sab sang ak
foo bokk?» Xalelu góor ba ne ko:
«Man waa Misra laa, di jaamub jenn
waayu Amalegeen. Sama sang a
ma wacc, ba ma woppee bëkkaati-
démb. 14 Noo song wetu Negew
ca diiwaanu waa Keret ña, ak di-
iwaanu Yuda, ak wetu Negew ca
diiwaanu Kaleb, te Ciglaag, noo ko
lakk.» 15 Daawuda ne ko: «Ndax
man nga maa yóbbu ba ci gàngooru
yàqkat yooyu?» Mu ne ko: «Giñal
ma ci Yàlla ne, doo ma rey, te doo
ma delloo ca sama sang; kon dinaa
la yóbbu ba ci gàngooru yàqkat yi.»

16 Ci kaw loolu waa ja yóbbu
Daawuda, ndeke nit ñaa nga ne we-
sar ca àll ba bépp, di lekk ak a naan,
di mbumbaaye mboolem alal ju bare
ja ñu nangoo ca réewum Filisti ak
réewum Yuda. 17 Daawuda nag di
leen fàdd, njël ba ca ngoon. Kenn
rëccul, lu moy ñeenti téeméeri
xale yu góor yu war ay giléem,
daw. 18 Daawuda nangu mboolem lu
Amalegeen ña jëloon, nangu ñaari
soxnaam. 19 Dara lu bokk ci ñoom
rawul. Mag ñaak ndaw ñaak seen
doom yu góor ak seen doom yu
jigéen ak alal jaak mboolem lu ñu
leen jëlaloon. Lépp la Daawuda
délloosi. 20 Mu nangu mboolem jur
gu gudd ak gu gàtt, nitam ña dàq,
tofal ca juru Amalegeen ña, te naan:
«Lëlub Daawudaa ngi!»

Daawuda gore na

21 Daawuda nag dikk ba ca ñaar
téeméer ña loofoon ba manuñu koo
topp, te ñu bàyyi woon leen ca xuru
Besor. Naka lañu gatandu Daawuda
ak ña mu àndal, Daawuda dikk,
dajeek ñoom, jàmmanteek ñoom.
22 Mboolem ñu bon ñaak ñu sew ña
jàllandoo woon ak Daawuda nag ne
leen: «Gannaaw ñii ànduñu woon
ak nun, dunu leen jox dara ci alal
ji nu nangu. Xanaa ku nekk jël
jabaram aki doomam rekk, yóbbu te
dem.» 23 Daawuda ne leen: «Déet
bokk yi, buleen def noonu, ak li
nu Aji Sax ji defal, aar nu, teg
gàngooru yàqkat yi nu songoon ci
sunuy loxo. 24 Ana nu xel mana
nangoo loolu? Na ku xarejeek ku
desoon ca cummikaay la, yem ak
sa moroom cér; ñépp ay séddu.»
25 Bésub keroog la Daawuda dale def
loolu mu dib dogal, di àtteb yoon bu
ñeel Israyil ba tey jii.

Daawuda sédd na njiiti Yudeen ña

26 Ba Daawuda delloo Ciglaag,
sédd na ca lël ja, magi Yuda, xari-
tam ya. Mu yónnee leen ko, ne
leen: «Lii, yeenay boroom; xéewal
la gu jóge ca alalu nooni Aji Sax ji.»
27 Noonu la ca sédde waa Betel ak
waa Ramot Negew ak waa Yatir 28 ak
waa Arower ak waa Sifmot ak waa
Estemowa 29 ak waa Rakal, ak waa
dëkki Yerameleen ña ak waa dëkki
Keneen ña, 30 ak ña ca Xorma ak ña
ca Bor Asan ak ña ca Atag 31 ak ña ca
Ebron ak mboolem waa gox ya mu
jaare woon, mooki nitam.

31

Lu jëm ci mujug Sóol

1 Ci biir loolu waa Filisti jaamarloo
ak Israyil, ba bànni Israyil won leen
gannaaw, daw, ñu bare daanu ca
kaw tundu Gilbowa. 2 Waa Filisti
nag ne dann Sóol aki doomam, ba
rey ca ñett; Yonatan ak Abinadab
ak Malkisuwa. 3 Xare ba nag gëna
mettee fa Sóol féete, fittkat ya jekku
ko, mu jàq.

4 Ba loolu amee Sóol ne
gàddukatu gànnaayam: «Boccil
sa saamar, jam ma bala yéefar
yee dikk, jam ma, torxal ma.»
Gàddukatu gànnaayam nag buggu
koo jam ndax tiitaange lu réy.
Sóol jël saamaru boppam, daldi
daaneel boppam ca kaw ñawka ga.
5 Gàddukatu ngànnaay ba gis ne
Sóol dee na, moom it mu daaneel
boppam ca kaw saamaram, dee topp
Sóol. 6 Muy Sóol, di ñetti doomam,
di gàddukatu gànnaayam itam, di
mboolem ay nitam, ñoom ñépp a
bokk dee bésub keroog.

7 Ci kaw loolu bànni Israyil, ya
ca wàllaa xur wa, ak ña ca wàllaa
dexu Yurdan gis ne xarekati Israyil
daw nañu, te Sóol aki doomam dee
nañu. Ñu daldi daw, gental seeni
dëkk, waa Filisti dikk, dëkke.

8 Ca ëllëg sa, ba waa Filisti dikkee,
di futtisi ña dee, ca tundu Gilbowa
lañu fekk Sóol ak ñetti doomam,
ñu tëdd. 9 Ñu dog boppu Sóol, jël
ay gànnaayam, ba noppi yeble ca
réewum Filisti ba mu daj, ngir yégle
ko ca seen këri tuur ya ak ca askan
wa. 10 Ba mu ko defee ñu denc
gànnaayi Sóol ca seen biir kër tuur
ma ñuy wax Astàrt, néewub Sóol,
ñu wékk ca miiru dëkk ba ñuy wax
Bet San.

11 Ba waa Yabes ga ca Galàdd
déggee la waa Filisti def Sóol,
12 seen jàmbaar yépp a fabu, topp
guddi ga gépp ba Bet San. Ñu
wékkee ca miiru Bet San néewu
Sóol ak néewi doomam yu góor,
doora ñibbi Yabes, boole fa néew ya,
lakk. 13 Ñu for nag seeni yax, suul
ca ron garabu tamaris ga ca Yabes.
Ba loolu amee ñu woor diiru juróom
ñaari fan.

Samiyel
di téereb ñaareel bi
Lii mooy jaar-jaari Buur Daawuda

Lu jëm ci tàggeb Sóol

1 Gannaaw ba Sóol faatoo, fekk
na Daawuda walbatikoo ca dumay
Amalegeen ña, dellu Ciglaag, ba
toog fa ñaari fan. 2 Ca gannaaw
ëllëg sa, jenn waay ne jimeet, jóge
ca dalub Sóol, dikk. Yére yaa
nga xottiku, bopp ba taq suuf, ngir
naqarlu. Naka la agsi ci Daawuda,
daldi daanu fi suuf, sujjóot.
3 Daawuda ne ko: «Foo jóge nii?»
Mu ne ko: «Ca dalub Israyil laa
rëcce.» 4 Daawuda ne ko: «Lu xew,
gaawe ma!» Mu ne ko: «Mbooloom
Israyil a dawe ca xare ba. Ñu bare
ca ñoom daanu nañu, dee. Sóol
ak doomam Yonatan it dee nañu.»
5 Daawuda ne ndaw la: «Lu la xamal
ne Sóol ak doomam Yonatan dee
nañu?» 6 Ndaw la ne ko: «Dafa
yemook ma tollu tembe ca kaw
tundu Gilbowa. Ndeke Sóol a nga fa,
sukkandikoo xeejam. Watiiri xare
yaak gawar ya defuñu lu moy ne
ko dann. 7 Naka la ne gees, yem ci
man, woo ma, ma wuyu. 8 Mu ne
ma: "Yaa di kan?" Ma ne ko: "Ab
Amalegeen laa." 9 Mu ne ma: "Kaay
fii, jekkli ma. Maa ngi ci miirum
ndee, doonte dese naa tuuti." 10 Ma
dikk, daldi koy jekkli, ndax xamoon
naa ne du dundati gannaaw jéllam
ba. Ma summi nag mbaxanam buur
ma mu soloon, tekki lam ba woon
ca përëg ma. Yooyu laa la yótsi nii,
sang bi.»
11 Ba loolu amee Daawuda sëq
yéreem, xotti, ña ànd ak moom
ñépp itam, noonu, ndax aw naqar.
12 Ñaawlu nañu, di jooy, lekkuñu
ba ca ngoon ndax Sóol ak doomam
Yonatan ak gàngooru Aji Sax ji, waa
kër Israyil, ña fàddoo saamar.
13 Daawuda ne ndaw la: «Ana
foo bokk?» Mu ne ko: «Man
doomu doxandéemub Amalegeen
laa.» 14 Daawuda ne ko: «Noo saña
xàccee sa loxo, di bóom ki Aji Sax ji
fal?» 15 Daawuda nag woo kenn cay
surgaam, ne ko: «Dikkal dóor, mu
dee!» 16 Daawuda ne Amalegeen ba:
«Yaa gàddu sa bakkanu bopp, ndax
yaa seedee sa gémmiñu bopp ne yaa
rey ki Aji Sax ji fal.» Surga ba dóor
Amalegeen ba, mu dee.

Daawuda jooy na Sóol ak Yonatan

17 Kàddu yii la Daawuda jooye
Sóol ak doomam Yonatan. 18 Moo
santaane ñu jàngal ko askanu Yuda.
«Fittkat» lañu dippee woy wi. Nii
lañu ko binde ci «Téereb aji jub ji.»
Mu ne:

19 Wóoy Israyil, ña ngay sagoo lañu jam,
ñu ne lareet ca sa tund ya!
Jàmbaar ñaa daanu!

20 Buleen ko siiwal fa Gaat,
buleen ko yéene fa mbeddi Askalon,
lu ko moy janqi Filisti bég,
janqi yéefar yiy textexi.

21 Wóoy tundi Gilbowa!
Yàlla bu ngeen lay, bu ngeen tawlu,
Yàlla bu seeni tool nangooti,
ba duunal jooxeb pepp,
nde foofa lees torxale pakkub jàmbaar.
Wóoy pakkub Sóol ba deesul diwati!
22 Du deret mbaa nebbonu jàmbaar
bu fittug Yonatan xof,
te saamaru Sóol ba du sooy!

23 Wóoy Sóol ak Yonatan,
ñoo yiw, sopplu ba ñuy dund,
te ba ñu deeyee, teqlikoowuñu.
Ag jaxaay, ñoo ko gëna gaaw,
te gaynde, ñoo ko gëna jàmbaare.

24 Yeen jigéeni Israyil,
jooyleen Sóol, ma leen wodde ndimol tànnéef
lu xonq curr,
takkal leen gànjari wurus ca seen kawi yére.

25 Jàmbaar ñaa daanoo biir xare ba,
Yonatan lañu jam ca kaw tund ya!
26 Yonatan, doom yaay, tiisoo naa la,
dama laa soppoon lool,
te sa mbëggeel ci man yéeme,
ba raw mbëggeelu jigéen.

27 Jàmbaar ñaa daanu,
ngànnaayi xare ya sànku!

2

Daawuda falu na buur ca Yuda

1 Gannaaw ba loolu weesee
Daawuda daa laaj Aji Sax ji, ne
ko: «Ndax ma dellu ci dëkki
Yuda yi benn?» Aji Sax ji ne ko:
«Demal.» Daawuda ne ko: «Bu ma
ciy dem?» Aji Sax ji ne ko: «Ebron.»
2 Daawuda dem ca, ànd ak ñaari
soxnaam, Ayinowam ma cosaanoo
Yisreel, ak Abigayil ma doon jabaru
Nabal waa Karmel ba. 3 Daawuda
nag yóbbaale nit ña ànd ak moom,
kenn ku ci nekk ak njabootam, ñu
dem sanci ca dëkk ya wër Ebron.
4 Ba mu ko defee waa Yuda dikk,
diw fa Daawuda, fal ko buurub waa
kër Yuda.
Gannaaw gi ñu wax Daawuda
ne ko waa Yabes Galàdd ñoo rob
Sóol. 5 Daawuda yónnee ay ndaw
ca waa Yabes Galàdd, wax leen ne
leen: «Yal na leen Aji Sax ji barkeel
ndegam yeena jëfe ngor seen dig-
ganteek seen sang Sóol, ba rob ko.
6 Kon nag yal na Aji Sax ji jëfeek
yeen ngor ak kóllëre. Man itam
dinaa leen yéwéne ndax nii ngeen
jëfe. 7 Léegi nag dëgërluleen te
góor-góorlu. Dëgg la seen sang Sóol
faatu na, waaye man mii la giirug
Yuda fal, may seen buur.»

Isboset falu na buur ca Israyil

8 Doomu Ner, Abner njiital
mbooloom xarem Sóol nag, fekk
na mu yóbbu Isboset* doomu Sóol
ju góor, jàllale ko ba Maanayim.
9 Mu tabb ko nag buuru diiwaani
Galàdd ak Asur ak Yisreel ak
Efrayim ak Beñamin, Israyil gépp
daal. 10 Ñeent fukki at la Isboset
doomu Sóol amoon ba muy falu
buurub Israyil, te ñaari at la nguuru.
Waa kër Yuda doŋŋ ñoo toppoon
Daawuda. 11 Diir ba Daawuda falu
buurub Ebron gu waa kër Yuda,
juróom ñaari at la ak juróom benni
weer.

Yuda ak Israyil xare nañu

12 Mu am bés, Abner doomu Ner
ànd ak niti Isboset doomu Sóol,
ñu jóge Maanayim, jëm diiwaanu
Gabawon. 13 Yowab, mi Seruya di
yaayam, daldi ànd ak niti Daawuda,
ñu dem dajejeek ñoom ca wetu
déegub Gabawon. Ñii taxawe gii
wet, ñee taxawe ca wàlla, ñu séq
déeg ba. 14 Abner ne Yowab: «Ayca
na xale yu góor yi jóg, daje fi sunu
kanam.» Yowab ne ko: «Ayca!»
15 Ñu daldi limoo, fukki góor ak ñaar
taxawal giirug Beñamin ak Isboset
doomu Sóol; fukki góor ak ñaar
taxawal Daawuda. 16 Ku nekk ne sa
boppu moroom ŋëjj, rekk bojj sab
saamar ca wet ga, ñu ànd daanu.
Moo tax ñu wooye bérab booba ca
Gabawon «Toolub ñawka yi.»
17 Bésub keroog xeex ba metti na
lool, waaye Abner ak waa Israyil
ñoo féete suuf niti Daawuda.
18 Ñetti doomi Seruya ña nga
fa woon: Yowab ak Abisay ak
Asayel. Asayel nag daa manoona
daw lool ni kéwél. 19 Asayel ne
dann Abner rekk, jàddul ndijoor,
jàddul càmmoñ. 20 Abner geesu
ne ko: «Kii Asayel?» Mu ne ko:
«Man a.» 21 Abner ne ko: «Tee
ngaa jàdd ndijoor mbaa càmmoñ,
te jàpp kenn ci xale yu góor yi,
futti ko!» Asayel nag buggu koo
bàyyi, xanaa topp ko rekk. 22 Abner
dellu ne Asayel: «Xiddi ma! Bul
tax ma jam la, nga daanu! Te kon
xawma nu may jàkkaarlooteek sa

* **2:8** 2.8 Isboset: mbind mi ci ebrë, làkku bànni Israyil, Isboset la indi, mu firi Nitu gàcce. Turam wu jëkk nag, Isbaal la woon, mu firi Nitu Baal. Bu jëkkoon Baal «kilifa gi» la doon tekki. Waaye gannaaw gi Baal turu tuur mu waa Kanaan la woon. Du woon teggin ñuy wooye buurub Israyil turu tuur moomu. Moo tax ñu soppi turam wu jëkk wa, tudde ko Isboset.

mag Yowab!» 23 Asayel të ticc, topp
ko. Abner jam ko catal xeejam ca
biir ba, ba xeej ba fëll ca gannaaw
ga, mu daanu dee ca saa sa. Ba loolu
amee, ku dikk, ba tollook bérab ba
Asayel daanu dee, daldi fay taxaw.

24 Yowab ak Abisay nag dàqi Ab-
ner. Ba jant bay lang, ña nga tollu
ca tundu Ama, wa janook Giya, ca
yoon wa jëm màndiŋu Gabawon.
25 Beñamineen ñi daldi mànkoo,
topp ca gannaaw Abner, ñu def
menn mbooloo, bokk taxaw ci kaw
wenn tund. 26 Abner àddu ca
kaw, ne Yowab: «Xanaa saamar day
lekku suux ba fàww? Xamuloo ne lii
aw naqar doŋŋ lay mujje? Ana looy
xaarati ci ne mbooloo mi ñu noppee
topp seeni bokk?» 27 Yowab ne ko:
«Giñ naa ci Yàlla jiy dund, boo wax-
uloon, nit ñi duñu noppee dàq seeni
bokk te bët setul.» 28 Ba loola amee
Yowab wal liit ga, gaa ña ñépp nag
taxaw, noppee topp Israyil, daldi
dakkal xare ba. 29 Abner aki nitam
dañoo fanaanee topp xuru Yurdan
guddig keroog, ba jàll dexu Yurdan.
Ñu daldi jaare Bittron gépp, door a
agsi Maanayim.

30 Gannaaw ba Yowab walbatikoo
ca ndàqum Abner, daa woo
gàngooram gépp, fukk ak juróom
ñeent wuute ci niti Daawuda, te
limaalewuñu Asayel. 31 Waaye
fekk na niti Daawuda rey ñetti
téeméer ak juróom benn fukk (360)
ca Beñamineen ñaak niti Abner.
32 Ñu yóbbu Asayel, rob ko ca wetu
baayam ca Betleyem, Yowab aki
nitam nag fanaanee dox, ba jant
fenke leen Ebron.

3

1 Xare ba nag yàggoon na dig-
gante waa kër Sóol ak waa kër
Daawuda. Daawuda di gëna am
doole, waa kër Sóol di gëna néew
doole.

Daawuda am nay doom ca Ebron

2 Doomi Daawuda yu góor yi
juddoo Ebron ñoo di: taawam
Amnon, mi Ayinowam waa Yisreel
ba di ndeyam; 3 ñaareelu doomam
di Kilab, ndeyam di Abigayil, ma
doon jabaru Nabal waa Karmel
ba; ñetteelu doomam di Absalom,
mi Maaka di ndeyam. Maaka,
Talmay buurub Gesur ay baayam;
4 ñeenteelu doomam di Adoña,
mi Agit di ndeyam; juróomeelu
doomam di Sefatiya mi Abital
di ndeyam; 5 juróom benneelu
doomam di Ittireyam, mi soxnaam
si ñuy wax Egla di ndeyam. Ñooñu
ñooy doomi Daawuda ya juddoo
Ebron.

Abner jote naak Isboset

6 Diir ba waa kër Sóol di xareek
waa kër Daawuda, Abner a ngay
gëna dëgëral taxawaayam ca waa
kër Sóol. 7 Sóol nag amoon na
nekkaale bu ñuy wax Rispa doomu
Aya. Mu am bés Isboset ne Abner:
«Ana lu waral nga dëkkoo sama
nekkaaleb baay?» 8 Abner mer lool
ca la ko Isboset wax. Mu ne ko:
«Ndax dama di xajub workat bu
Yudeen ñi? Ba tey jii ngor laay
jëfe ak sa waa kër baay Sóol, aki
bokkam aki soppeem. Te it teguma
la ci loxol Daawuda; yaw nga di ma
tuumaal ci ndaw sii tey? 9 Yal na ma
Aji Sax ji teg mbugal mu gëna tar
ndegam defaluma Daawuda la ko Aji
Sax ji giñaloon, 10 ne ko dina jële
nguur gi ci waa kër Sóol, samp jalub
Daawuda ci kaw Israyil ak Yuda,
dale ko Dan ca bëj-gànnaar, ba
Beerseba ca bëj-saalum.» 11 Isboset
nag ñemewula teg baat ca la Abner
wax, ndax ragal ko.

Abner fekki na Daawuda

12 Ba loolu amee Abner yebal ca
saa sa ay ndaw ca Daawuda, ne
ko: «Ana ku moom réew mii?» Mu
neeti ko: «Fasool ak man kóllëre.
Maa lay jàpple, ba walbatil la Israyil
gépp, ñu nangul la.» 13 Daawuda
ne ko: «Baax na. Dinaa fasook
yaw kóllëre, waaye lenn rekk laa lay
ñaan. Bul dikk fi sama kanam te
indiloo ma sama jabar Mikal doomu
Sóol.» 14 Gannaaw loolu Daawuda
yebal ay ndaw ca Isboset doomu
Sóol, ne ko: «Jox ma Mikal, sama

jabar ja ma cane woon téeméeri
mbuñukay waa Filisti.» 15 Isboset
yónnee, jëli Mikal ca jëkkëram
Paltiyel* doomu Layis. 16 Paltiyel
topp ca gannaaw ndaw sa, di jooy,
ba ñu àgg Baxurim. Abner ne ko:
«Ayca, doxal ñibbi.» Waa ja ñibbi.
17 Ba mu ko defee Abner gise
ak magi Israyil, ne leen: «Yàgg
ngeena bëgga fal Daawuda, muy
seen buur. 18 Kon ayca boog! Ndax
Aji Sax jee ko digoon Daawuda, ba
mu nee: "Ci sama jaam Daawuda
laay walloo Israyil sama ñoñ, ci waa
Filisti ak mboolem seeni noon."»
19 Abner wax ak giirug Beñamin
itam déeyook ñoom ba noppi dem
Ebron ca Daawuda, déey ko la
waa Israyil ak giirug Beñamin gépp
namma def. 20 Ba Abner agsee
Ebron ca Daawuda, ñaar fukki nit
la àndal. Daawuda berndeel Ab-
ner, mook nit ña ànd ak moom.
21 Ba loolu amee Abner ne Daawuda:
«Buur sang bi, dama lay wool Israyil
gépp, ñu wuysi la. Su ko defee
ñu fasook yaw kóllëre, nga mana
nguuru fu la neex.» Ba loolu amee
Daawuda yiwi Abner, mu dem ci
jàmm.

Yowab fey na Abner

22 Ci kaw loolu rekk niti Daawuda
ànd ak Yowab, jóge xare, indaale
lël ju bare. Waaye fekkul Ab-
ner Ebron ca Daawuda, ndax fekk
na Daawuda yiwi ko, ba mu dem
ci jàmm. 23 Yowab agsi mook
mboolem gàngoor ga ànd ak moom.
Ñu ne ko Abner doomu Ner ñëwoon
na ca Buur, ba mu yiwi ko, mu dem
ci jàmm. 24 Yowab dem ca Buur ne
ko: «Waaw, li nga def nag? Abner
mii dikk, nga bàyyi ko mu dem nii
rekk! 25 Xam nga Abner doomu Ner!
Wor la moo ko fi indi, ngir xam say
dugg ak say génn, ak lépp looy def.»
26 Ci kaw loolu Yowab bàyyikoo ca
Daawuda, yebal ay ndaw yu toppi
Abner, dab ko, waññee ko ca teenub
Sira. Waaye Daawuda yégu ca dara.
27 Naka la Abner délsi ba Ebron,
Yowab berook moom ca buntu dëkk
ba, mel ni kuy déeyook moom, daldi
koy jam ci biir, rey ko, feyul Asayel,
rakkam ja Abner bóomoon.
28 Gannaaw ga, ba ko Daawuda
yégee, da ne: «Man de set naa wecc,
maak sama waa réew ba fàww fi
kanam Aji Sax ji ci bakkanu Abner
doomu Ner bi rot. 29 Yal na deewug
Abner këppu ci kaw boppu Yowab,
mook waa kër baayam gépp. Yàlla
bu waa kër Yowab ñàkk ku ànd ak
jàngoroy xelli, mbaa jàngoroy der
juy law†, mbaa lafañ buy doxe yet,
mbaa ku deeye xare, mbaa ku amul
lu mu lekk.»
30 Noonu la Yowab ak rakkam
Abisay bóome Abner, ndax la mu
reyoon seen doomu ndey Asayel ca
xareb Gabawon ba.

Jooy nañu Abner

31 Ba loolu wéyee Daawuda
wax ak Yowab, mook mboolem
gàngoor ga ànd ak moom, ne leen:
«Xottileen seeni yére, soli saaku,
ñaawloo ko deewug Abner.» Buur
Daawuda ci boppam dox na, topp
ca jaat ja. 32 Ñu denc Abner ca
Ebron. Buur Daawuda ne yikkét
jooy ca bàmmeelu Abner, mbooloo
ma mépp jooy. 33 Woy wii la Buur
fent, jooye ko Abner. Mu ne:

«Moo Abner, jombuloo dee ni
sagaru nit a?
34 Jéngeesu la,
yeeweesu laak càllala.
Danga ne dàll daanu,
ni ñuy daanoo fi kanam ku
bon.»

Mbooloo ma mépp dellu jooyati.
35 Gannaaw gi mbooloo mépp di
soññ Daawuda, ngir mu lekk, balaa
jant a so. Daawuda daldi giñ ne:
«Yal na ma Yàlla teg mbugal mu
gëna tar ndegam maa sex dugub
mbaa ñam wu mu doon, te jant
sowul.» 36 Mbooloo ma mépp a
seede loolu, rafetlu ko, na ñu rafet-
loo mboolem lu Buur Daawuda def.

* **3:15** 3.15 Paltiyel mooy Palti ba tey. Seetal ci *1.Samiyel* 25.44. † **3:29** 3.29 jàngoro yi: seetal ci *Sarxalkat yi* 13.2 ak 15.2.

37 Mbooloo mépp ak Israyil gépp
a xam bésub keroog ne pexe ma
rey Abner doomu Ner jógewul ca
Buur. 38 Ba loolu amee Buur wax aki
nitam ne leen: «Xanaa xamuleen ne
ab garmi, nit ku màgg moo daanu
bésub tey fi digg Israyil? 39 Bésub
tey jii li ma falu buur lépp, néew naa
doole, ndax doomi Seruya yii ñoo
ma gëna dëgër xol, ba jaaxal ma.
Waaye yal na Aji Sax ji fey ku bon
jëfam.»

4

Isboset faatu na

1 Ba Isboset doomu Sóol déggee
ne Abner dee na ca Ebron, xolam
jeex na, Israyil gépp jàq. 2 Isboset
amoon na ñaari njiiti gàngooru
yàqkat: kenn ka di Baana, ka ca des
di Rekab, ñuy doomi góor gu ñuy
wax Rimon, giiroo ci giirug Beñamin
te dëkke Berot ga ñu boole woon ca
suufas Beñamin; 3 ndax waa Berot a
dawoon, làquji Gitayim, doon fa ay
doxandéem ba tey jii.

4 Fekk na Yonatan doomu Sóol ju
góor am na doom ju góor ju tànk
ya baaxul. Ndaxte ba ñu déggee
tàgge bu jóge Yisreel, ñu ne Sóol
ak Yonatan faatu nañu, fekk na xale
ba am juróomi at. Ndaw sa ko
daan topptoo, fab ko di gaawtuy
daw, waaye na muy gaawtu di dem,
xale ba daanu, daldi lafañ. Ma nga
tuddoon Mefiboset*.

5 Rekab ak Baana, doomi Rimon
ma dëkk Berot nag ñoo demoon
kër Isboset, àgg fa ci biir tàngooru
njolloor, fekk Isboset di for bët. 6 Ñu
jàll ba ca biir-a-biir kër ga, mel ni
ñuy sàkk peppum bele, daldi ko jam
ci biir, ba noppi yoxoosu daw. 7 Ba
ñuy dugg këram, ma nga tëddoon ca
lalam, ca néegu biiram. Ñu jam ko
ba rey ko, dog bopp ba, yóbbu. Ñu
jaare xuru Yurdan, fanaanee dox.†

8 Ci kaw loolu ñu yóbbul boppu
Isboset Daawuda ca Ebron, ne ko:
«Buur, Sóol, sa noon ba doon wut
sa bakkan, boppu doomam Isboset
a ngii. Bésub tey jii de sang bi, Aji
Sax jee la feyul ci Sóol ak askanam.»

9 Daawuda nag ne Rekab ak
Baana, doomi Rimon waa Berot
ba: «Giñ naa ci Aji Sax ji, Kiy
Dund te musal sama bakkan ci
gépp njàqare, 10 ka ma tàggesi
woon Sóol, foog ne xibaaru jàmm
la ma indil, dama koo jàpp, rey ko
ca Ciglaag, yoole ko ko xibaaram.
11 Rawatina nag nit ñu bon ñu rey
jaamburu Yàlla ci biir këram, ci
kaw lalam sax. Kon duma def lu
moy topp leen bakkanam, jële leen
ci kaw suuf!» 12 Daawuda nag jox
ay nitam ndigal, ñu rey leen. Ñu
dog seeni loxook seeni tànk ca tenqo
ya, wékk néew ya ca wetu déegub
Ebron, daldi jël boppu Isboset, suul
ca bàmmeelu Abner ca Ebron.

5

Daawuda falu na buur ca Israyil

1 Ci kaw loolu giiri Israyil yépp
dikk fa Daawuda ca Ebron, ne ko:
«Noo ngii di say bokk lenqe. 2 Te
it démb ak bëkk-démb, ba Sóol dee
sunu buur, yaw yaa doon jiite Israyil
ciy xareem. Aji Sax ji ne la: “Yaay
sàmm Israyil sama ñoñ te yaay doon
kilifag Israyil.”» 3 Noonu la magi
Israyil ñépp dikke ca Buur Daawuda
ca Ebron, mu fasook ñoom kóllëre
fa kanam Aji Sax ji. Ñu sotti
Daawuda diwu pal ga, muy buurub
Israyil.

4 Daawuda amoon na fanweeri
at, ba muy falu buur, te ñeent
fukki at la nguuru. 5 Ca Ebron la
yore nguurug Yuda juróom ñaari at
ak juróom benni weer, waaye ca
Yerusalem la yore diiru fanweeri at
ak ñett, mboolem Israyil ak Yuda.

* **4:4** 4.4 Mefiboset dees na ko wooye Mefibaal ba tey. Seetal lu mel noonu ci 2.8. † **4:7** 4.6-7 Am na ci bind yu yàgg yi, yu ci indi: Am na ku jigéen ku doon wattu bunt ba, di bàcc pepp. Ay nelaw dab ko. Rekab ak Baana yoxoosu dugg. Ñu jàll ca néegu biiru Isboset, fekk ko mu tëdd ca lalam. Ñu jam ko, rey ko, dog bopp ba, yóbbu, jaareji xuru Yurdan, fanaanee dox.

Daawuda nangu na Yerusalem

6 Gannaaw loolu Buur Daawuda
ànd aki xarekatam, jëm Yerusalem,
songi Yebuseen ña dëkkoon ca réew
ma. Yebuseen ña ne Daawuda:
«Doo fi dugg de, nde gumba yeek
lafañ yi rekk ñoo lay waññi.» Booba
foog nañu ne Daawuda manu faa
dugg. 7 Terewul Daawuda nangu
tatay Siyoŋ, ga ñu dippee Kër
Daawuda. 8 Daawudaa noon bésub
keroog: «Ku bëgga jam Yebuseen
ñi, ca xuntim yoonu ndox ma ngay
mana dabe seeni gumbaak seeni
lafañ, xuloowaaley Daawuda yi.»
Looloo waral waxin wi ñu naan:
«Gumba akub lafañ du dugg kër
Buur.» 9 Ba mu ko defee Daawuda
dëkk ca biir tata ja, wooye ko Kër
Daawuda, ba noppi tabax fa ko wër
fépp, dale ko ca sëkkub Milo[*], ba
ca biir. 10 Daawuda nag di gëna
am doole, Aji Sax ji Yàlla, Boroom
gàngoori xare yi ànd ak moom.

11 Ci biir loolu Iram buurub Tir,
yebal ay ndaw ca Daawuda, ñu
yóbbul ko ay banti garabu seedar,
ak ay liggéeykati bant ak yettkati
xeer, ngir ñu tabaxal Daawuda kër.
12 Daawuda xam ne Aji Sax jee ko
tabb buurub Israyil te moo kaweel
nguuram ngir Israyil, aw ñoñam.

13 Gannaaw ba Daawuda jógee
Ebron, dellu na jël ay nekkaale
aki soxna ca Yerusalem. Mu am
ca yeneen doom yu góor ak yu
jigéen. 14 Doomam yu góor yi jud-
doo Yerusalem ñoo di Samwa ak
Sobab ak Natan ak Suleymaan; 15 ak
Ibaar ak Elisuwa ak Nefeg ak Yafiya;
16 ak Elisama ak Elyada ak Elifelet.

Buur Daawuda duma na waa Fil-isti

17 Ba waa Filisti déggee ne fal
nañu Daawuda buurub Israyil,
ñoom ñépp a jóg, di ko wër.
Daawuda nag dégg ko, dem làquji
ca biir tata ja. 18 Waa Filisti dikk,
tasaaroo ca xuru Refayeen ña.
19 Daawuda laaj Aji Sax ji, ne ko:
«Ndax ma songi waa Filisti? Dinga
leen teg ci sama loxo?» Aji Sax ji ne
ko: «Demal, maay teg waa Filisti ci
say loxo déy!» 20 Daawuda dem ba
ca Baal Perasim, duma leen foofa.
Mu ne: «Aji Sax jee ma bëttal noon
yi, ni walum ndox di bëtte, wéy.»
Moo tax ñu wooye bérab boobu Baal
Perasim (mu firi Boroom bëtt-bëtt
yi). 21 Waa Filistee fa wacc seeni
gàllaaj, Daawudaaki nitam boole
yóbbu.

22 Ba mu ko defee waa Filisti
dikkaat, tasaaroo ca xuru Refayeen
ña. 23 Daawuda dellu laaj Aji Sax
ji. Mu ne ko: «Bul jubal, doxeleen
gannaaw, dal ca seen kaw fa janook
garabi sànd ya. 24 Booy dégg tànk
yuy jaab ca kaw njobbaxtali sànd
ya rekk, gaawtul, ndax booba Aji
Sax jee la jiitu, di dumaji waa dalub
Filisti.» 25 Daawuda nag def noonee
ko Aji Sax ji sant, ba duma waa
Filisti diggante Geba, ba ca buntu
Geser.

6

Gaalu Yàlla ga dem na Yerusalem

1 Ba loolu wéyee Daawuda dellu
woo mboolem ñeyi xarey Israyil,
ñuy fanweeri junni. 2 Mu fabu,
mook mboolem gàngoor ga ànd ak
moom, dem Baala, ca Yuda, ngir
jëleji fa gaalu Yàlla gi ñu tudde Tur
wi, turu Aji Sax ji Boroom gàngoori
xare yi, ki tooge diggante malaakay
serub, yi tiim gaal gi. 3 Ñu teg ko
ci kaw watiir wu bees, jële ko kër
Abinadab ga woon ca kaw tund wa.
Usa ak Axyo, doomi Abinadab yu
góor ya dox, jiite watiir wu bees wa.
4 Noonu lañu dawale watiir wa yeb
gaalu Yàlla ga, jële ko kër Abinadab,
ga ca kaw tund wa, Axyo dox jiitu
ko. 5 Daawudaak waa kër Israyil
gépp a ngay bànneexoo mboolem
jumtukaayi xumbéen fi kanam Aji
Sax ji; muy lu ñu defare bantu
garabu sippar, ak ay keseŋ-keseŋ
aki tabala ak xeeti xalam.

[*] **5:9** 5.9 Milo xur la wu doxoon diggante kër Yàlla ga ak gox ba ñu naan Kër Daawuda. Suleymaan sëkklu ko.

6 Naka lañu dem ba tollu ca
dàggay Nakon, nag ya tërëf, Usa
tàllal loxoom, jàpp ca gaalu Yàlla ga.
7 Sànjum Aji Sax ji nag tàkk ci kaw
Usa. Yàllaa ko fàdd foofa, ndax ug
teeyadeem, mu dee foofa ca wetu
gaalu Yàlla ga*. 8 Ba loolu amee
Daawuda mer ca mbugal mu metti
ma Aji Sax ji teg Usa. Moo tax mu
tudde bérab booba Peres Usa (mu
firi Mbugalum Usa), muy turam ba
tey jii.

9 Daawuda am na tiitaange lool
bésub keroog ci Aji Sax ji. Ma nga
naan: «Ana nu gaalu Aji Sax ji mana
dale ak man?» 10 Loolu nag tax
Daawuda nanguwula yóbbu gaalu
Aji Sax ji fa moom, ca gox ba ñu
naan Kër Daawuda. Mu waññi gaal
gi, yóbbu ko ca kër Obedd Edom waa
Gaat ba. 11 Gaalu Aji Sax ji nekk
na kër Obedd Edom waa Gaat ba
ñetti weer. Aji Sax ji barkeel Obedd
Edom, mook këram gépp.

Gaal ga dikk na Yerusalem

12 Ba loolu amee ñu xamal Buur
Daawuda ne ko: «Aji Sax ji de bar-
keel na Obedd Edom ak mboolem
lu bokk ci moom ndax gaalu Yàlla
gi.» Daawuda jëleji gaalu Yàlla ga
kër Obedd Edom, daldi koy yóbbu ci
biir mbégte mu réy ba këram, fa ñu
naan Kër Daawuda. 13 Ba ña gàddu
gaalu Aji Sax ja séqee juróom benni
jéego, aw yëkk ak wëllu wu duuf
la Daawuda sarxal. 14 Daawudaa
ngay fecc ak doole fa kanam Aji Sax
ji. Daawudaa nga gañoo am xar-
sànnim lẽe. 15 Naka la Daawuda ak
waa kër Israyil gépp di yóbbu gaalu
Aji Sax ji, sarxolle yaak liit ya jolli.

16 Ba gaalu Aji Sax jay duggsi ca
biir gox ba ñu naan Kër Daawuda,
soxnas Daawuda, Mikal doomu Sóol
a nga sëppu ca palanteeram. Mu gis
Buur Daawuda di tëb ak a fecc ca
kanam Aji Sax ji. Mu jéppi ko lool.

17 Ba mu ko defee ñu indi gaalu
Aji Sax ji, yeb ko ca bérabam,
ca biir xayma ba ko Daawuda
sampal. Daawuda daldi joxe fa
kanam Aji Sax ji ay saraxi rendi-
dóomal, ak saraxi cant ci biir
jàmm. 18 Daawuda joxe saraxi
rendi-dóomal ak saraxi cant ci
biir jàmm, ba noppi daldi ñaanal
askan wi ci turu Aji Sax ji Boroom
gàngoori xare yi. 19 Mu séddale aw
ñam askan wépp, mbooloom Israyil
mépp, góor ak jigéen; ku ci nekk
mu jox la menn mburu ak yàpp
wu ñu saaf† ak benn nàkku reseñ.
Mbooloo ma doora dem, ku nekk
ñibbi këram.

20 Ba loolu amee Daawuda wal-
batiku, dugg biir këram, ngir ñaanal
waa këram. Soxnaam Mikal doomu
Sóol génn dajeek moom, ne ko: «Bu-
uru Israyiloo, yaaka teral sa bopp
bésub tey jii! Nga futteeku tey jii
fi kanam jigéen ñiy sa jaami jawriñ
yi, mbete nit ku tekkiwul dara!»
21 Daawuda ne Mikal: «Fi kanam Aji
Sax ji ma taamu, wacc sa baay ak
waa këram gépp, ngir fal ma kilifag
Israyil, ñoñi Aji Sax ji, fi kanam
Aji Sax ji laay bànneexu. 22 Dinaa
gëna teddadil sama bopp sax, gëna
toroxlu, ba gisal ko sama bopp, te du
tere jaam yu jigéen yi ngay wax teral
ma.» 23 Mikal doomu Sóol jooju nag
amul doom, ba ni mu deeye.

7

Lu jëm ci kër Yàlla ak kër Daawuda

1 Gannaaw loolu Buur Daawuda
sanc na këram, Aji Sax ji noppal
ko ci noonam yi ko wër yépp.
2 Ci biir loolu mu ne Yonent Yàlla
Natan: «Xoolal rekk, maa ngi dëkke
këru banti seedar, gaalu Yàlla gi
dëkke ab xayma.» 3 Natan ne Buur:
«Mboolem loo ci namma def rekk,
defal, ndax Aji Sax ji yaw la àndal.»

4 Guddig keroog nag kàddug Aji
Sax ji dikkal Natan, ne ko: 5 «Demal
wax sama jaam Daawuda, ne ko:
“Aji Sax ji dafa wax ne: Ndax yaw
yaa may tabaxal kër gu ma dëkke?

* **6:7** 6.7 Sarxalkat yi rekk ñoo amoon sañ-sañu laal gaalu Yàlla ga, te Leween ñi rekk ñoo amoon sañ-sañu gàddu ko. † **6:19** 6.19 yàpp wu ñu saaf walla benn nàkku tàndarma.

6 Bés ba ma génnee bànni Israyil
Misra ba tey jii, masumaa dëkke
ci kër. Ci biir xaymab jaamookaay
laa masa mànge. 7 Mboolem fu ma
masa màngeji ak bànni Israyil gépp,
ndax mas naa wax benn baat, jëme
ci genn giirug Israyil gu ma sant ñu
sàmm Israyil sama ñoñ, ne leen ñu
tabaxal ma kërug bantu seedar?”

8 «Kon nag waxal sama jaam
Daawuda, ne ko: “Aji Sax ji Bo-
room gàngoori xare yi dafa wax
ne: Maa la jële ca parlu, ga nga
toppe woon gàtt ya, ngir nga doon
kilifag Israyil, sama ñoñ. 9 Maa
ànd ak yaw fépp foo dem, maa
tenqee fi sa kanam mboolem say
noon, te maa lay may tur wu màgge
ni turi boroom daraja yi ci àddina.
10 Maay sàkkal dëkkuwaay Israyil
sama mos, jëmbat ko, mu dëkke ko,
ba deesu ko lëjalati, te ñu bon ñi
duñu ko sonalati na woon, 11 ba ma
falee ay njiit ci kaw Israyil sama
ñoñ. Maa lay noppal ci sa noon
yépp. Te it Aji Sax jaa ngi lay yégal
ne la Aji Sax ji moo lay sosal kër.
12 Te bu say fan matee ba nga tëddi,
fekki say maam, maay yékkati kenn
ci saw askan, sa deretu bopp, mu
wuutu la, te maay saxal nguuram.
13 Kookooy tabax kër, ñeel sama tur,
te maay saxal ab jalam ba fàww.
14 Man maay doon baay ci moom,
moom, muy doom ci man. Su defee
naka su dul noonu, maa koy yare
bantu nit, ak dumay doom aadama.
15 Waaye duma ko noppee laaye biir,
ni ma noppee laaye biir Sóol ma ma
la randalal. 16 Sa kër ak sa nguur
day sax dàkk fi sa kanam, te sab jal
day dëju ba fàww.”»

17 Noonee Natan jote mboolem
kàddu yooyu ak peeñu moomu, na
la ko yegge Daawuda.

Daawuda delloo na Yàlla njukkal

18 Ba loolu amee Buur Daawuda
dikk ba fa kanam Aji Sax ji, toog ne
ko:

«Boroom bi Aji Sax ji! Ana lu ma
doon, ak lu sama waa kër doon, ba
tax nga indi ma ba fii? 19 Boroom
bi Aji Sax ji, loolu doyatu la, nga
waxaale ci sama askan, wi xaajagula
ñëw, Sang bi. Boroom bi, Aji Sax ji,
ndax nii ngay jëfeek doom aadama?

20 «Boroom bi Aji Sax ji, ana lu ma
lay waxati? Yaw de, Sang bi, yaa ma
ràññee. 21 Sa kàddoo waral nga def
mboolem jii jëf ju réy ci sa yéeney
xol, ba noppi yégal ma ko, Sang bi.

22 «Boroom bi, Aji Sax ji, Moo la
tax di ku màgg! Kenn du yaw,
kenn du Yàlla ku dul yaw doŋŋ, te
mboolem lu nu nopp may, dëggal
na loolu. 23 Ana askan wu mel ni
Israyil sa ñoñ ci kaw suuf, wenn
askan wu Yàlla dikk, goreel leen ngir
def leen ñoñam, ba turam siiw? Yaa
leen defal ay jaloore, yaa defal sam
réew ay kéemaan ci sa kanam ñoñ
ñi nga goreele fa Misra aki askanam
aki yàllaam. 24 Yaa dëgëral Israyil
sa ñoñ, ngir ñoñoo leen ba fàww, te
yaw Aji Sax ji, yaa doon seen Yàlla.

25 «Léegi nag, Aji Sax ji Yàlla, Sang
bi, wax ji nga wax ci man, ak sama
waa kër, saxal ko ba fàww rekk, te
defe ko noonu nga ko waxe, 26 ngir
saw tur di gëna màgg ba fàww, ñu
naan: “Aji Sax ji Boroom gàngoori
xare yi mooy Yàllay Israyil,” te waa
kër Daawuda sax fi sa kanam, Sang
bi.

27 «Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
Yàllay Israyil, yaw déy yaa ma déey,
Sang bi, ne kër nga may sosal. Moo
tax ma ñeme laa ñaan lii, Sang bi.
28 Léegi nag, Boroom bi Aji Sax ji,
yaw yaay Yàlla, say kàddu mooy
dëgg, te yaa ma wax lu baax lii,
Sang bi. 29 Kon nag Sang bi, nangula
barkeel sama kër, ngir mu sax ba
fàww fi sa kanam. Ndax kat yaw
Boroom bi Aji Sax ji yaa wax, te ci
sa barke la sama kër di barkeele ba
fàww, Sang bi.»

8

Daawuda duma na xeet ya ko wër

1 Gannaaw gi, Daawuda duma
na Filisteen ña, néewal leen doole,
jële kilifteefu waa Filisti ca réew

ma. 2 Daawuda duma Mowabeen ña
itam, tëral leen ca suuf, sësale leen,
natte leen ag buum. Ñaari buum yu
mu natt, yemook ña ñu wara rey,
buum gu mat ga ca topp yemook
ñi wara dund. Mowabeen ña daldi
nangul Daawuda, di ko indil galag.

3 Daawuda duma na itam buu-
rub Soba[*], Adadeser doomu Reyob,
fekk Adadeser di fexee nanguwaat
diiwaan ba feggook dexu Efraat.
4 Daawuda jàpp junniy gawaram
ak juróom ñaar téeméer (1 700) ak
ñaar fukki junniy xarekat (20 000)
yuy deme tànk, ba noppi dog sidditi
tànki mboolem fas ya doon dawal
watiir, bàyyiwu ca lu moy téeméeri
fas. 5 Waa Siri ña dëkke réewum
Damaas dikk wallusi Adadeser bu-
urub Soba. Daawuda rey ca ñoom
ñaar fukki junneek ñaar (22 000).
6 Ba mu ko defee Daawuda tabb ay
jawriñam ca Damaas ca Siri, waa
Siri nekk ci curgag Daawuda, di ko
fey galag. Aji Sax ji may Daawuda
ndam fépp fu mu dem. 7 Daawuda
nag nangu pakki wurus ya kilifay
xarekati Adadeser daan aare seen
bopp. Mu boole, yóbbu Yerusalem.
8 Dëkki Adadeser ya ñuy wax Beta
ak Berotay it, xànjar ju bare lool la
fa Buur Daawuda nangoo.

9 Ci kaw loolu Toyi buurub
Amat dégg ne Daawuda duma na
gàngooru Adadeser gépp. 10 Toyi
yebal doomam Yoram ca Buur
Daawuda, ngir mu nuyu ko, sargal
ko ca la mu xareek Adadeser ba
duma ko, ngir Toyi ci boppam
xare woon naak Adadeser. Yoram
indaaleel ko jumtukaayi xaalis ak
wurus ak xànjar. 11 Buur Daawuda
boole loolu, jagleel ko Aji Sax ji, na
mu ko jagleele woon xaalis baak
wurus, wa mu lële ca mboolem
xeet ya mu tegoon loxo; 12 la
jóge ca Edomeen ñaak Mowabeen
ñaak Amoneen ñaak waa Filisteek
Amalegeen ña ak la mu lële ca
buurub Soba, Adadeser doomu
Reyob.
13 Daawudaa nga gënatee siiw
ba mu dumaa waa Siri, teg ca
duma fukk ak juróom ñetti junniy
(18 000) Edomeen ca xuru Xorom
wa. 14 Mu daldi tabb ay jawriñam
ca réewum Edom. Réewum Edom
gépp la tabb ay jawriñ, Edomeen
ñépp nekk ci curgag Daawuda. Aji
Sax ji nag may Daawuda ndam fépp
fu mu dem.

Lu jëm ci jawriñi Daawuda

15 Buur Daawuda ci kaw Israyil
gépp la nguuru woon; muy jëfe
njub ak njekk ñeel réewam mépp.
16 Yowab, mi Seruya di ndeyam,
moo jiite woon mbooloom xare ma;
Yosafat doomu Ayilut yor kàddug
buur; 17 Cadog doomu Ayitub ak
Ayimeleg doomu Abiyatar ñoo doon
sarxalkat ya; Seraya di bindkat ba;
18 Benaya doomu Yoyada moo jiite
woon waa Keret ak waa Pelet, dagi
buur ya; doomi Daawuda yu góor
nag ay sarxalkat lañu woon[†].

9

Daawuda baaxe na Mefiboset

1 Daawuda moo noon: «Ndax
kenn desul ba tey ci waa kër Sóol,
ba ma jëfeek moom ngor ngir
Yonatan?» 2 Fekk na ab surgaa nga
woon ca kër Sóol, di ku ñuy wax
Ciba. Ñu indi ko ca Daawuda, Buur
Daawuda ne ko: «Yaa di Ciba?» Mu
ne ko: «waaw, sang bi.» 3 Mu ne ko:
«Ndax kenn desul ba tey ci waa kër
Sóol, ba ma jëfeek moom ngor gu
Yàlla gërëm?» Ciba ne ko: «Doomu
Yonatan ju tànk yi baaxul a nga fa ba
tey kay.» 4 Buur ne ko: «Ana mu?»
Mu ne ko: «Moom de, ma nga ca
kër Makir doomu Amiyel, ca dëkk ba
ñuy wax Lodebar.»
5 Buur Daawuda nag yeble, ñu
jëleji ko ca Lodebar, ca kër Makir
doomu Amiyel. 6 Ba loolu amee

---

[*] **8:3** 8.3 Soba turu dëkk la bu amoon buuru boppam. Waaye ci Siri la bokkoon. [†] **8:18** 8.18 Am na ñu jàpp ne sarxalkat yi ñuy wax fii, ay saytukat lañu woon. [*] **9:6** 9.6 Mefiboset dees na ko wooye Mefibaal ba tey. Seetal lu mel noonu ci 2.8.

Mefiboset* doomu Yonatan doomu
Sóol, dikk ca Daawuda, ne gu-
rub, dëpp jëëm fa suuf, sujjóot.
Daawuda ne ko: «Mefiboset!» Mu
ne ko: «Naam, sang bi.» 7 Daawuda
ne ko: «Bul tiit, dinaa jëfeek yaw
ngor déy ngir sa baay Yonatan. Di-
naa la delloo mboolem sa suufas
maam Sóol, te yaay bokk ak man
ndab ba fàww.» 8 Mefiboset sujjóot,
ne ko: «Moo sang bi, maay kan ba
nga di ma geesu, man mi tekkiwul
dara, ba dara booloo jeex?»

9 Ci kaw loolu Buur woolu Ciba,
surgab Sóol ba, ne ko: «Mboolem
lu bokk ci alalu Sóol ak alalu waa
këram jox naa ko Mefiboset, sa
sëtub sang. 10 Dee ko beyal tool yi,
di ko góobal, yaw yaak say doom
ak say surga, ndax waa këram am
ab dund. Mefiboset nag, mook man
ay bokk ndab.» Ciba amoon na
fukki doom yu góor ak juróom, ak
ñaar fukki surga. 11 Ciba ne ko:
«Buur, sang bi, noonu nga ma ko
sante rekk, ni laa koy defe.» Ci kaw
loolu Mefiboset di lekk ca ndabal
Daawuda, mel ni ku bokk ci doomi
Buur.

12 Mefiboset amoon na doom ju
ndaw ju góor, ju ñuy wax Mika.
Waa kër Ciba ñépp nag daldi nekk
ci liggéeyu Mefiboset.

13 Ci kaw loolu Mefiboset far féete
Yerusalem gannaaw ñaari tànkam
a làggi, ndax mu mana lekke ca
ndabal Buur, bés bu nekk.

10

Daawuda jote naak Amoneen ña

1 Gannaaw loolu Nayas buurub
Amoneen ña dee, Anun doomam
ju góor falu buur, wuutu ko.
2 Daawuda ne: «Dinaa jëfe ngor
sama digganteek Anun doomu
Nayas, na ma baayam jiye woon
ngor.» Daawuda nag yebal ay
ndawam ca Anun, di ko jaal
baayam. Ba ndawi Daawuda ya
agsee ca réewum Amoneen ña,
3 njiiti Amoneen ña wax ak seen
sang Anun, ne ko: «Defe nga ne
moos wormaal sa baay la Daawuda
namm, ba yónnee la ay nit ñu la
jaal? Foogoo ne seetsi dëkk bi ak
nemmikusi ko, ba song ko moo tax
Daawuda yebal ay nitam ci yaw?»
4 Anun daldi jàpp niti Daawuda ña,
wat seen genn-wàllu sikkim, dagg
seeni mbubb fa tollook toogukaay
ba, daldi leen dàq. 5 Ñu yegge
Daawuda mbir ma, mu yeble ngir
ñu gatanduji leen ndax na ñu leen
torxale. Mu ne leen ñu toog Yeriko,
ba seeni sikkim sëqaat, ñu doora
ñibbsi.

6 Amoneen ña xam ne Daawuda
jéppi na leen lool. Ñu dem bindi
ñaar fukki junniy (20 000) xarekat
ca waa Siri ña dëkke Bet Reyob
ak waa Siri ña dëkke Soba, teg
ca junniy nit ñu bàyyikoo ca bu-
uru Maaka, ak fukki junneek ñaar
(12 000) ñu waa Tob. 7 Daawuda
dégg ko, yebal Yowab ak mboolem
gàngooru jàmbaar ña. 8 Ba mu ko
defee Amoneen ña génn, làng-dér
ca seen buntu péey ba, fekk waa
Siri ña dëkke Soba ak Reyob ak waa
Tob ak waa Maaka, ñoom ñépp a
nga taxawe nee ca àll ba, seen wetu
bopp. 9 Yowab gis làngi xare yi
ñu wara jànkoonteel, ga ko féete
kanam, ak ga ca gannaaw. Mu tànne
ca jàmbaari Israyil yépp jàmbaari
xare yu mag, ñu làng-déral waa
Siri. 10 La des ca gàngoor ga, mu
teg ca loxol rakkam Abisay, làng-
dérloo leen, ñu janook Amoneen ña.
11 Yowab ne Abisay: «Bu ma waa
Siri ëppee doole, nga wallusi ma;
su la Amoneen ñi ëppee doole, ma
wallusi la. 12 Góor-góorlul nag, te nu
bokk góor-góorlu ngir sunuw xeet
ak sunu dëkki Yàlla yi. Aji Sax ji nag
mooy def li ko soob.»

13 Ba loolu amee Yowab ak
gàngoor ga ànd ak moom sàqi ngir
xareek waa Siri, waa Siri daw, won
leen gannaaw. 14 Amoneen ña gis
waa Siri di daw, ñoom it ñu daw,
won Abisay gannaaw ba dellu ca biir
dëkk ba. Yowab nag bàyyikoo ca
xare baak Amoneen ña, daldi dellu
Yerusalem.

Daawuda xare naak Siri

15 Gannaaw loolu waa Siri gis
na ñu daanoo fa kanam Israyil.
Ñu bokk daje ñoom ñépp. 16 Ci
kaw loolu Buur Adadeser yónnee,
jëli waa Siri ña ca wàllaa dexu
Efraat. Waa wàllaa dex dikk ba
dëkk ba ñuy wax Elam; Sobag, nji-
ital gàngooru Adadeser jiite leen.
17 Naka lañu ko wax Daawuda, mu
woo Israyil gépp, daldi jàll dexu
Yurdan, ba àgg Elam. Waa Siri
nag làng-déral Daawuda, song leen.
18 Waaye waa Siree daw, won Israyil
gannaaw. Daawuda rey ca ñoom
juróom ñaar téeméeri dawalkati
watiiri xare (700), ak ñeent fukki
junniy gawar (40 000). Sobag, seen
njiital gàngoor, mu jam ko, mu dee
foofa. 19 Ba mu ko defee mboolem
buur yay jawriñi Adadeser gis na ñu
daanoo fa kanam Israyil, ñu daldi
jàmmook bànni Israyil, nangul leen.
Ba loolu amee waa Siri ñemeetuñoo
sotle Amoneen ña.

11

Daawuda topp na bakkanam

1 Gannaaw loolu, ca déwén sa,
jamono ja buur ya daan xareji,
Daawuda daa yebal Yowab, mu ànd
aki nitam ak gàngooru Israyil gépp.
Ñu faagaagal Amoneen ña, gaw
péey ba ñu naan Raba. Fekk na
Daawudaa nga des Yerusalem.

2 Genn ngoon, Buur Daawuda jóge
ca kaw laltoom, di doxantu ca kaw
taaxum këram. Mu tollu ca kaw
taax ma, séen as ndaw suy sangu.
Ndaw sa neexa xool lool. 3 Daawuda
yónnee, gëstu mbiram, ñu ne ko:
«Xanaa du Batseba doomu Eliyam,
jabaru Uri, Etteen bi?»

4 Ci kaw loolu Daawuda yebal ay
ndaw yu jëli ndaw si, mu dikk, mu
tëdde ko. Fekk na ndaw sa gisoon
baax bay doora sangu-set. Ndaw sa
daldi ñibbi. 5 Ndaw si nag ëmb. Ba
loolu amee mu yónnee ca Daawuda
ne ko: «Man de, damaa ëmb.»

6 Ba mu ko defee Daawuda yónnee
ca Yowab, ne ko mu wool ko Uri,
Etteen ba. Yowab wool ko Uri. 7 Ba
Uri dikkee, Daawuda nuyook moom
ne ko: «Mbaa Yowab jàmm? Mbaa
mbooloo ma jàmm? Mbaa xare ba
jàmm?» 8 Ba loolu wéyee Daawuda
ne Uri: «Àggal sa kër nag te jàngu.»
Uri bàyyikoo kër Buur, ab yóbbalu
Buur topp ca gannaawam. 9 Ndeke
Uri ñibbiwul këram. Ca bunt kër
Buur la tëdd, mook mboolem surgay
Buur.

10 Ñu yégal Daawuda, ne ko: «Uri
de ñibbiwul këram,» mu ne Uri:
«Xanaa du ciw yoon nga jóge? Lu
la tee àgg sa kër?»

11 Uri ne Daawuda: «Sang bi,
gaalu Yàlla ga ak Israyil ak Yuda
dëkke ay mbaar, sama njaatige
Yowab ak surgay sang bi bokk dale
ci digg àll bi, man may dem sama
kër, di lekk ak a naan, di dëkkoo
sama soxna? Mukk! Giñ naa, nga
fekke, duma def loolu!»

12 Daawuda ne Uri: «Kon
toogaatal fii tey ba ëllëg, ma yiwi
la.» Uri toog Yerusalem bésub
keroog ak ca ëllëg sa. 13 Ci biir
loolu Daawuda woo Uri, mu bokk ak
moom lekk, daldi naan. Mu nàndal
ko ba mu màndi. Ba ngoon jotee
Uri daa génn, tëdd ca laltoom ca
biir surgay sangam, waaye këram,
àggu fa ba tey.

14 Ba bët setee Daawuda bind
Yowab bataaxal, yóbbante ko Uri.
15 Mu bind ci bataaxal bi, ne Yowab:
«Jiitalal Uri mii ca làngu kanam, ga
xare ba gëna tànge, te ngeen dànd
ko, ndax ñu jam ko, mu dee.»

16 Ci kaw loolu Yowab a nga bàyyi
xel ca dëkk ba ñu gaw. Mu daldi
teg Uri fu ko wóor ne ay ñeyi xarey
dëkk baa fa féete. 17 Ba loolu amee
waa dëkk ba génn, xeex ak ñoom
Yowab, mu am ñu daanu ca gàngoor
ga, ca niti Daawuda ña, Uri Etteen
ba bokk ca ña dee.

18 Ba mu ko defee Yowab yónnee
àgge Daawuda mboolem xew-xewi
xare ba. 19 Yowab sant ndaw la,
ne ko: «Boo nettalee buur li xew ci
xare bi lépp, ba noppi, 20 su Buur
meree, ne la: “Ana lu waral ngeen
jegee noonu dëkk ba ci xeex? Xanaa

xamuleen ne ca kaw tata ja lañu
leen di fitte? 21 Ana ku reyoon
Abimeleg doomu Yerubeset? Xanaa
du ca kaw tata ja la ko aw jigéen
sànnee doju wolukaay, ba mu dee ca
Tebes? Lu waral ngeen jegee noonu
tata ja?” Su boobaa nee ko: “Sa
surga ba, Uri Etteen ba it dee na.”»

22 Ndaw la dem ba àgg, daldi
àgge Daawuda la ko Yowab waxloo
lépp. 23 Ndaw la da ko ne: «Nit
ñaa nu jëkkoona man. Dañoo génn,
song nu ca àll ba. Waaye noo leen
delloo gannaaw ba ca bunt dëkk ba.
24 Fittkat ya nag fitte nu ca kaw tata
ja, ba mu am ñu dee ci say nit. Sa
surga ba, Uri Etteen ba it dee na.»
25 Daawuda ne ndaw la: «Waxal
Yowab ne ko, bumu tiislu moomu
mbir; xare bu yóbbuwul kii, yóbbu
kee. Na gëna song dëkk ba rekk, ba
daane ko. Nga ñaaxe ko noonu.»

26 Ba loolu amee jabaru Uri dégg
ne jëkkëram dee na. Mu daldi koy
ténj.

27 Ba àppu ténj ba weesee*,
Daawuda yónnee, indi ko këram,
mu doon soxnaam. Gannaaw gi mu
am doom ju góor.

Aji Sax ji nag ñaawlu la Daawuda
def.

12

Yonent Yàlla Natan yedd na Daawuda

1 Aji Sax ji moo yónni Natan ca
Daawuda. Mu dikk, ne ko: «Ñaari
góor la woon ci ab dëkk. Kenn ka
barele, ka ca des néewle. 2 Ki barele
am na jur gu bare lool, gu gudd ak
gu gàtt. 3 Waaye ka néewle amul
lu dul mbote mu ndaw mu jigéen
mu mu jëndoon, yar ko biir këram,
muy màggandook ay doomam. Ca
njëlam sa la mbote ma daan lekk,
ca kaasam la daan naane, te ca kaw
dënnam la daan tëdd. Mbote mi daa
meloon ni doomam. 4 Ci biir loolu
ku nekk ciw yoon dikk, dal ak ka
barele. Waaye moom néegula sàkk
ciy gàttam mbaa nagi boppam, ngir
toggal ko gan gi dal ak moom. Ka
néewle la nangu mboteem, toggal ko
gan gi dal ak moom.»

5 Daawuda nag mer lool ca jëfi nit
kooku. Mu ne Natan: «Giñ naa ci Aji
Sax jiy dund, dee rekk mooy àtteb
waa ji def loolu! 6 Te it menn mbote
mi, ñeentam la koy feye, gannaaw
moo def jooju jëf, te amu ci jenn
yërmande!» 7 Natan ne Daawuda:
«Yaw, yaay waa ji! Aji Sax ji Yàllay
Israyil dafa wax ne: “Man maa la
fal buurub Israyil, maa la xettli ci
Sóol. 8 Maa la jox sa kër sang, maa
teg ci say loxo, sa jabari sang, jox
la nguurug Israyil ak Yuda. Te bu
doyuloon it, ma dolli. 9 Ana lu waral
nga ñàkke worma kàddug Aji Sax ji,
di def lu mu ñaawlu? Uri Etteen bi,
yaa ko fàdde saamar; jabaram nga
jël, def ko sa jabar, moom nga fàdde
ko saamaru Amoneen ñi. 10 Kon
nag saamar dootu jóge sa kër mukk,
ndax yaa ma ñàkke worma, ba jël
jabaru Uri Etteen bi, def ko sa jabar.”
11 Aji Sax ji dafa wax ne: “Maa
ngii di yékkati fi sa kaw musiba mu
jóge ci sa kër. Maay jël say jabar,
ngay gis, jox leen góor ni yaw, mu
tëdde say jabar bëccëg ndarakàmm.
12 Yaw déy ci sutura nga ko defe.
Waaye man, ci kanam Israyil gépp
laay sabab mbir moomu, bëccëg
ndarakàmm.”»

13 Daawuda nag ne Natan: «Maa
tooñ Aji Sax ji.» Natan ne ko: «Aji
Sax ji it jéllale na sa bàkkaar; doo ci
dee. 14 Du tere nag, gannaaw dangaa
teddadil lool Aji Sax ji ci mbir mii,
doom ji nga ci am, moom, day dee
rekk.» 15 Ba loolu amee Natan dellu
këram.

Doomu Daawuda faatu na

Ba mu ko defee Aji Sax ji daane
xale ba jabaru Uri am ak Daawuda.
Xale ba wopp. 16 Daawuda nag
tinu Yàlla ci xale bi: muy woor,
fatu, fanaanee tëdd ci suuf. 17 Magi
këram soññ ko ngir yékkatee ko fa

* **11:27** 11.27 Jamono yooyu bànni Israyil juróom ñaari fan lañu aadawoo woon di ténj.

suuf, nanguwul, te bokkul ak ñoom
lekk dara. [18] Ñu teg ca juróom
ñaari fan, xale ba dee. Surgay
Daawuda ya ragala wax Daawuda
ne ko xale ba dee na. Booba ña ngay
xalaat naan: «Ndegam ba xale bay
dund lanuy wax ak moom, dégluwu
nu kay, ana nu nu koy waxe ne
xale bi dee na, muy def njaaxum?»
[19] Daawuda nag gis surgaam ya ñuy
déeyoo, mu xam ne xale bi dee na.
Mu ne leen: «Xale bi daa dee?» Ñu
ne ko: «Dee na.»
[20] Ba mu ko defee Daawuda jóge
ca suuf, sangu, diwu, soluwaat. Ci
kaw loolu mu dugg ca kër Aji Sax
ji, sujjóot, daldi dem këram, san-
taane, ñu taajal ko ag lekk, mu lekk.
[21] Surga ya ne ko: «Li ngay def lu
mu doon? Bi xale biy dund, danga
doon woor ak a jooy, léegi bi xale
bi deeyee, nga jóg, di lekk?» [22] Mu
ne leen: «Ba xale biy dese bakkan
laa doon woor ak a jooy, ndax dama
noon: “Ana ku xam ndax Aji Sax ji
dina ma defalu yiw, ba xale bi dund
am déet?” [23] Waaye gannaaw léegi
dee na, ana lu may woorati? Dama
koo mana dekkal? Man kay maa koy
fekki, waaye moom du délsi ci man
mukk.»

Suleymaan gane na àddina

[24] Ba loolu amee Daawuda dëfal
soxnaam Batseba. Mu dem ca
moom, daldi ànd ak moom. Gan-
naaw gi ndaw si am ca doom ju góor,
tudde ko Suleymaan. Aji Sax ji nag
sopp xale bi, [25] ba xamle ko, Yonent
Yàlla Natan jottli, daldi koy tudde
Yedija (mu firi Soppey Aji Sax ji).

Daawuda nangu na péeyub Amoneen ña

[26] Ci biir loolu Yowab xareek
waa Raba, péeyub Amoneen ña,
ba nangu tatay buur ba. [27] Ba
loolu amee Yowab yebal ay ndaw
ca Daawuda, ne ko: «Xare namaak
waa Raba, nangu naa sax seen gox,
ba ñuy jële am ndox. [28] Kon booleel
ndesu gàngoor gi, te nga gaw dëkk
bi, ba nangu ko. Lu ko moy
maay nangu dëkk bi, ñu tudde ma
ko.» [29] Daawuda nag dajale gàngoor
gépp, daldi dem Raba, xareek ñoom,
ba nangu ko. [30] Ba mu ko defee
mu jële mbaxanam buur ma ñu
solal seen jëmmu tuur ma ñuy wax
Milkom.* Diisaayu mbaxana maa
nga tollu ci fanweeri kiloy wurus,
ab per bu gànjare tappe ca. Ñu
tappal ko Daawuda ca kaw boppam.
Alal ju baree bare la Daawuda nan-
goo ca dëkk ba. [31] Nit ña ca biir
nag, mu génne leen, féetale leen
ay xeetukaay ak ngaskay weñ ak
sémmiñi weñ, boole ci di leen móol-
loo. Noonu la def ak mboolem
dëkki Amoneen ñi. Gannaaw loolu
Daawuda ànd ak mbooloom xareem
mépp, dellu Yerusalem.

13

Amnon tooñ na Tamar

[1] Gannaaw loolu Absalom doomu
Daawuda moo amoon jigéen bu
rafet bu ñuy wax Tamar. Jeneen
doomu Daawuda ju ñuy wax Am-
non nag xemmem Tamar. [2] Jaaxle
daldi dikkal Amnon, ba mu mujj
wopp ngir Tamar, ab jigéenam,
ndax ab janq la woon. Amnon daldi
gis ne pexe mu muy jaare ba def
Tamar lenn dina jafe. [3] Amnon nag
amoon na xarit bu ñuy wax Yonadab
doomu Simeya, miy doomu baayu
Daawuda. Yonadab, ku ñawoona
ñaw la. [4] Mu ne Amnon: «Waaw,
yaw doomu buur nga, lu la tax ne
yogg nii bés bu set? Doo ma ko
wax?» Amnon ne ko: «Tamar, mi
bokk ak sama doomu baay Absalom
ndey ak baay, moom laa bëgg.»
[5] Yonadab ne ko: «Dangay tëdd ci sa
lal, wopp-wopplu, ba sa baay dikk,
seetsi la, nga ne ko: “Na sama jigéen
Tamar ñëw, may ma, ma lekk. Na
ma toggal ci sama kanam, may gis,
te mu sexal ma ci loxol boppam.”»
[6] Ba loolu amee Amnon tëdd,
wopp-wopplu, ba Buur ñëw di ko
seet. Amnon ne ko: «Na sama jigéen

* **12:30** 12.30 Am na mbind yu yàgg yu ñu indi ne seen buur lañu daan solal mbaxana mi.

Tamar ñëw defaral ma ñaari mburu
yu ndaw, may gis, te sexal ma ci
loxol boppam, ma lekk.» 7 Daawuda
yónnee kër ga ca Tamar, ne ko
mu dem kër càmmiñam Amnon,
toggal ko lu mu lekk. 8 Tamar dem
kër càmmiñam Amnon, fekk ko mu
tëdd. Mu sàkk sunguf, not ko, defal
ko ko ay mburu yu ndaw, lakkal
ko ko, muy gis. 9 Mu noppi, jël
ndab la, taajal ko Amnon, Amon
nag baña lekk. Mu daldi ne: «Na
ñépp génn, wacc ma fi!» Ñépp
génn, wacc ko fa. 10 Mu ne Tamar:
«Indil ma lekk gi ci sama biir néeg,
te sexal ma ci sa loxol bopp, ma
lekk.» Tamar jël mburu ya mu lakk,
dugalal càmmiñam Amnon ca biir
néegam. 11 Naka la Tamar dikk,
taajal Amnon mburu ya, ngir mu
lekk, mu ne ko katam, ne ko: «Kaay,
tëdd ak man, sama jigéen.» 12 Mu
ne ko: «Déedéet sama góor, bu ma
néewal doole, ndax deesul defe nii
ci Israyil! Bul def mukk jooju jëf ju
sew! 13 Fu ma jëm ak googu gàcce,
man? Te yaw it dootuloo jar dara ci
digg Israyil. Tee ngaa wax ak Buur?
Du ma la baña may.» 14 Amnon nag
dégluwu ko, xanaa néewal ko doole,
ba tëdde ko.

15 Gannaaw loolu Amnon jéppi ko
njéefo lu raw mbëggeel ga mu ko
bëggoon. Mu ne ko: «Jógal, dem!»
16 Tamar ne ko: «Déet, soo ma
dàqee def ma lu yées li nga ma def
ba noppi!» Taxul Amon nangu koo
déglu. 17 Dafa woo bëkk-néegam,
ne ko: «Génneel ma kii te tëj bunt
beek caabi.» 18 Surga ba génne ko,
tëj bunt baak caabi.

Tamar a nga sol mbubb mu yànj,
ndax booba janqi buur bu séyagul
noonu la daan soloo. 19 Ba loolu
amee Tamar sottikoo dóom ca bopp
ba, xotti mbubb mu yànj ma mu
sol, yenu loxo ya, di yuuxuy dem.
20 Càmmiñam Absalom gis ko, ne
ko: «Xanaa Amnon sa càmmiñ see
nekkoon ak yaw? Neel cell rekk,
sama jigéen, sa càmmiñ la. Bul
yenu lii mu la def.» Tamar nag
ne cundum, tooge wéetaayam kër
càmmiñam Absalom.
21 Ba Buur Daawuda déggee
mbir moomu mépp, mer na lool.
22 Absalom nag jéppi Amnon, ba
séqatul ak moom jenn wax, ndax na
mu torxale jigéenam Tamar.

Absalom feyu na

23 Ba ñu ca tegee ñaari ati lëmm,
Absalom dem di watlu ay xaram*
ca Baal Àccor, fa feggook diiwaanu
Efrayim. Absalom daldi fay woo
doomi buur yu góor yépp. 24 Mu
dem ca Buur ne ko: «Buur Sang bi,
man de, damay watlu samay xar.
Tee ngaa ànd ak say jawriñ rekk,
nu dem ca?» 25 Buur ne Absalom:
«Déet, doom. Bunu dem nun ñépp.
Day diis ci yaw.» Absalom soññ ko,
soññ, Buur nanguwula dem. Teewul
mu ñaanal ko. 26 Absalom nag ne
ko: «Bàyyil boog sama mag Amnon,
mu ànd ak nun.» Mu ne ko: «Lu
muy ànd ak yaw doye?» 27 Absalom
soññati ko, ba Buur yebal Amnon,
mu ànd ak moom, ak yeneen doomi
buur yu góor yépp.
28 Ba mu ko defee Absalom sant ay
nitam, ne leen: «Ma ne, bu Amnon
naanee biiñ, ba xolam sedd, bu ma
leen nee ngeen jam ko rekk, reyleen
ko. Buleen ragal; man maa leen
ko sant. Góor-góorluleen nag te
ñeme.» 29 Niti Absalom ña def ak
Amnon la leen Absalom sant, daldi
rey Amnon. Ba loolu amee yeneen
doomi buur yépp daldi war seeni
berkelle, daw.
30 Naka lañu topp yoon wa, xibaar
dikkal Daawuda, ne ko: «Buur,
Absalom jam na sa doom yu góor
yépp, ba kenn desu ca.» 31 Buur
daldi xotti ay yéreem, daanu ca suuf
ndax naqar, surgaam yépp taxaw ak
seen yére yu xottiku.
32 Ci kaw loolu Yonadab doomu
magu Daawuda Simeya, daldi wax
ak baayam Daawuda. Mu ne: «Buur

* **13:23** 13.23 Xari waa penku dañuy bare kawar gu ñuy wat ak a ëcc, di ci defar ag wëñ. Bu ñu daan watlu seeni xar, xew mu réy la woon.

sang bi, bul defe ne sa doom yépp
lañu rey de. Amnon rekk a dee, te
mooy la Absalom dogu woon keroog
ba Amnon torxalee rakkam Tamar.
33 Kon kat Buur sang bi, bul def ci sa
xel ne sa doom yépp a dee. Amnon
rekk a dee.» 34 Fekk na Absalom
daw.

Ci kaw loolu ngóor sa aye jongru
daldi séentu, gisul lu moy nit ñu
bare ñuy dikk, awe yoonu Oron-
ayim, bartaloo tund wa. 35 Ba loolu
amee Yonadab ne Buur: «Mu ngoog,
Buur sang bi, sa doom yaay dikk. La
ma waxoon a am.» 36 Naka la daane
kàddoom rekk, doomi Buur ya agsi,
ne yikkét di jooy. Buur ak surgaam
yépp it, di jooy jooy yu metti.

37 Fekk na Absalom daw, dem
ca buurub Gesur, Talmay doomu
Amiyut. Buur Daawuda nag di
jooy doomam bés bu nekk. 38 Ba
Absalom dawee, dem Gesur, toog
na fa ñetti at. 39 Gannaaw gi Buur
Daawuda toppatul Absalom, ndax
mujj na miis deewug Amnon.

14

Absalom délsi na

1 Ci biir loolu Yowab, mi Seruya di
yaayam, xam ne xelu Buur Daawu-
daa ngi ci Absalom. 2 Yowab nag
yónnee ca dëkk ba ñuy wax Tekowa,
ñu jëleji fa jigéen ju rafet xel, in-
dil ko ko. Yowab ne ko: «Dan-
gay ñaawlu-ñaawlulu. Solal yérey
ñaawlu, te bul xeeñu. Melal daal ni
jigéen ju jota ñaawlu lu yàgg, ngir
ku mu deele. 3 Su ko defee nga àgg
ca Buur, wax ko lii ma lay wax.»
Yowab wax ko kàddu ya mu wara
wax.

4 Jigéen ja dëkk Tekowa àgg ca
Buur, daanu ci suuf, sujjóotal ko, ne
ko: «Buur, wallu ma!» 5 Buur ne ko:
«Lu la dal?» Mu ne ko: «Man de
gore, dama dib jëtun; sama jëkkër a
dee. 6 Sang bi, ñaari doom yu góor
laa amoon. Dañu doon xeex ñoom
ñaar ca àll ba te ku leen àtte nekku
fa. Kenn ki dóor moroom mi, rey
ko. 7 Bokk yépp daldi jóg dal ci sama
kaw, sang bi. Ñu ne ma: “Jox nu sa
doom ji rey doomu ndeyam, nu rey
ko, feyul doomu ndeyam ji mu rey.
Moo dese ndono li, kon danu koy
sàkkal pexe, moom itam.” Dañoo
nara fey wenn xal wi ma dese, ba
xañ sama jëkkër aw tur, xañ ko aw
askan ci kaw suuf.» 8 Buur ne ko:
«Demal ñibbi. Man ci sama bopp
maay joxe ndigal ci yaw.» 9 Jigéen
ja ne ko: «Buur sang bi, àq ju ci
am, yal na ma topp, maak sama waa
kër baay, te nga bañ cee gàddu dara,
yaak sa waa kër.» 10 Buur ne ko: «Ku
la tudd, indil ma ko, dootu la sonal.»
11 Mu ne ko: «Kon ngalla Buur, woo
ci seede sa turu Yàlla Aji Sax ji, ngir
kiy toppe bakkanu ka dee baña yokk
yàqute, ba ñu rey sama doom ji.»
Mu ne ko: «Giñ naa ko ci turu Aji
Sax ji, Kiy Dund, kawar gu gëna tuut
du jóge ci sa boppu doom, wadd ci
suuf.»

12 Jigéen ja ne ko: «Buur, sang
bi, ma ñeme laa waxati benn baat
boog!» Mu ne ko: «Waxal.» 13 Mu
ne: «Lu waral kon nga naral lu
ni mel ñoñi Yàlla ñi? Buur, boo
waxee loolu kay, mel na ni tooñ nga,
ndax jëliwoo sa doom ja gàddaay.
14 Su dee dee moom, nun ñépp ay
dee ni ndox di tuuroo ba deesu ko
tanqati. Yàlla nag musalul kenn ci
dee, waaye moo lal pexe ngir ki
gàddaay du saxoo gàddaay bérab
bu ko sore. 15 Buur sang bi, maa
ñëw wax la kàddu yii, ndax mbooloo
mee ma tiital. Ma noon nag sang
bi, naa wax ak Buur, jombul mu
defal ma li may ñaan. 16 Jombul
Buur sang bi nangu maa xettli ci ki
nuy fexee boole ak sama doom sànk,
beddee nu ci céru Yàlla. 17 Léegi nag
sang bi, yal na sa kàddu gii di sama
noflaay. Ndax yaw Buur, sama sang,
dangaa mel ni malaakam Yàlla, am
ug dégg, di teqale liy yoon ak li dul
yoon. Yal na sa Yàlla Aji Sax ji ànd
ak yaw.»

18 Buur ne jigéen ja: «Léegi nag,
bu ma nëbbu, tontu ma ci lii ma
lay laaj.» Mu ne ko: «Waxal, Buur,
sang bi.» 19 Mu ne ko: «Ndax du

Yowab a nas pexe mii mépp, yaak
moom?» Mu ne ko: «Buur, sang bi,
ak sa barke, li nga wax rekk la, du
leneen moos! Yowab, sa jawriñ bee
ma ko sant. Moo ma waxloo lii lépp,
sang bi. 20 Jubbanti mbir mii de moo
tax Yowab def lii. Waaye yaw sang
bi, danga di boroom xel mu rafet ni
malaakam Yàlla. Xam nga mboolem
lu xew ci réew mi.»
21 Gannaaw gi Buur ne Yowab:
«Waaw, baax na, nangu naa. Demal
jëli ngóor sa, Absalom.» 22 Yowab
nag daanu ca suuf, sujjóot, ne Buur:
«Buur, sang bi, yal nanga barkeel,
sang bi. Xam naa ne may nga ma
cér, gannaaw yaa ma may lii may
dagaan.» 23 Ba loolu amee Yowab
dem Gesur, daldi délloosi Absalom
Yerusalem. 24 Buur Daawuda nag
ne, na Absalom yem këram. Mu
ne bumu taxaw ci kanamam. Ba
mu ko defee Absalom yem këram, te
taxawul fa kanam Buur Daawuda.
25 Absalom nag amul woon góor
gu siiwe ni moom ci Israyil gépp
ndax góorayiw. La ko dale ca wewu
tànkam ba ca digg bopp ba, du lenn
lu ca sikk. 26 At mu jotaan mu
watu ndax njañ lu diis, te bu watoo,
natt kawar ga ci doomi nattukaayu
buur, mu jege ñaari kilook genn-
wàll. 27 Absalom amoon na ñetti
doom yu góor ak doom ju jigéen.
Tamar, doom ju jigéen ja, doon
ndaw su taaru.
28 Absalom nekk na Yerusalem
ñaari ati lëmm yu mu sañula
taxaw fa kanam Buur baayam.
29 Gannaaw gi Absalom yónnee, ñu
wool ko Yowab ngir mu yónni ko
ca Buur. Yowab lànk, ñëwul. Mu
yónneewaat, mu lànk. 30 Absalom
ne ay surgaam: «Gis ngeen, toolub
Yowab mook sama tool a sësoo, te
peppum lors a nga ca. Demleen
taal ko.» Surgay Absalom dem, taal
tool ba. 31 Ba loolu amee Yowab
waaxu ba ca kër Absalom, ne ko:
«Ana lu waral say surga taal sama
tool?» 32 Absalom ne Yowab: «Xam
nga damaa yónnee ci yaw, ne la
ñëwal, ma yónni la ca Buur, nga
laajal ma ko lu ma taxa jóge Gesur.
Li gënoon ci man kay mooy ma toog
foofa! Léegi daal damay gis Buur.
Su fekkee ne damaa tooñ, na ma
rey!»
33 Yowab dem ca Buur, wax ko ko.
Buur woolu Absalom. Mu dikk sukk,
sujjóotal ko. Buur taf ko ca kawam.

15

Absalom lal na pexe

1 Gannaaw ba loolu wéyee Absa-
lom daa jël watiir aki fas ak juróom
fukki nit ñuy daw di ko jiitu. 2 Muy
teela jóg nag, taxaw ca peggu yoon,
wa jëm ca buntu dëkk ba. Saa yu nit
dikkee, am lu muy tawat, di ko diis-
si Buur, ngir mu àtte ko, Absalom
woo ko, laaj ko ne ko: «Ci ban dëkk
nga bokk?» Kooku ne ko ci giirug Is-
rayil sàngam la bokk. 3 Absalom ne
ko: «Gisal, sa tawat yoon la, jaadu
na. Waaye kenn ku bokk ci Buur du
la déglu.» 4 Su ko defee Absalom
da cay teg ne ko: «Maa bëggoon
ñu fal ma njiit, may àtte ci réew
mi! Kon képp ku am lu muy tawat
mbaa muy layoo, ci man lay ñëw,
ma taxaw ci, ba jox ko li ko yoon
may.» 5 Képp ku ñëwaan it di sukkal
Absalom, Absalom da koy yóotu,
jàpp ci moom, fóon ko. 6 Absalom
jàppoo ko noonu ak mboolem bànni
Israyil yay ñëw ca buur ba, di sàkku
yoon. Ni la fàbbee xoli bànni Israyil.
7 Ba ñu demee ba ñeenti at* jàll,
Absalom ne Buur: «May ma, ma
dem Ebron defali Aji Sax ji la ma
ko xasaloon, 8 ndax kat, sang bi, ba
ma nekkee Gesur ca Siri, damaa dige
woon ne: “Su ma Aji Sax ji delloo,
ba ma dellu Yerusalem, dinaa dem
màggali ko.”» 9 Buur ne ko: «Demal
ak jàmm.» Mu daldi dem Ebron.
10 Absalom nag yónnee ndéey. Ay
ndaw yegge ko giiri Israyil gépp. Mu
ne leen: «Bu ngeen di dégg liit gu
jib rekk, ne leen: “Absalom falu na
buur ca Ebron!”» 11 Ñaar téeméeri

* **15:7** 15.7 ñeenti at yi ñuy wax fi am na ñu ne man naa doon ñeent fukki at.

góor a jóge Yerusalem, Absalom
woo woon leen, ñu ànd ak moom,
yéguñu, tinuñu, xamuñu it dara ca
mébétam. 12 Ci biir loolu Absalom
di def ay sarax, daldi yónnee, ñu
jëli Ayitofel ma topp ca Daawuda, di
ko xelal. Ayitofel bàyyikoo ca Gilo.
Pexe ma nag mujj na réy, ña topp
Absalom di yokku ba bare.

Daawudaa ngi wuta rëcc

13 Ba mu ko defee ñu yebal ndaw,
mu dikk ne Daawuda: «Bànni Is-
rayil de jàmbu nañu, ba far ak
Absalom.» 14 Daawuda wax ak
mboolem jawriñam ya mu nekkal
ca Yerusalem, ne leen: «Nan daw!
Lu ko moy kenn ci nun du rëcc
Absalom. Nan dem léegi bala moo
gaawtu, ba dab nu, def nu musiba,
leel waa dëkk bi ñawkay saamar.»
15 Jawriñ ya ne Buur: «Buur, sang
bi, lépp loo namm rekk, nu ngi nii
taxaw.» 16 Ba loolu amee Buur tegu
ca yoon wa, waa këram yépp topp
ciy tànkam. Bàyyiwul gannaaw
lu moy fukki nekkaaleem, ñu wara
topptoo kër ga.

17 Buur dem, mbooloo mépp topp
ko, ba ca kër gu mujj ga, ñu taxaw.
18 Nitam ñépp a dox romb ko, ñook
dag ya ko dar yépp, di waa Keret
ñaak waa Pelet ña, ak mboolem
waa Gaat ya tollu ci juróom benni
téeméeri nit te toppe woon ko ca
Gaat. Ña ngay dox jiitu ko.

19 Buur ne Itay waa Gaat ba:
«Dangay ànd ak nun? Tee ngaa
dellu Yerusalem, toog ca Buur Ab-
salom? Gannaaw yaw doxandéem
nga bu gàddaaye fa nga fekk baax.
20 Bëkk-démb doŋŋ nga fi ñëw, tey
ma di la bàyyi ngay ànd ak nun di
wëreelu, te xawma sax fu ma jëm.
Dellul, kay, ànd ak sa waa réew. Yal
na la Aji Sax ji won ngor ak worma.»

21 Itay ne Buur: «Sang bi, giñ naa
ci Aji Sax ji, Kiy Dund, nga fekke tey,
fépp foo jëm yaw Buur, sama sang,
dinaa fa ànd ak yaw, su may dund
ak su may dee.» 22 Daawuda ne Itay:
«Kon doxal jiitu.» Itay jiitu, mook
nitam ñépp ak mboolem njabootam.

23 Mbooloom Daawuda mépp a
ngay dem, waa réew ma mépp
taxaw di yuuxook a jooyoo. Buur
ba jàll xuru Sedoron, mbooloo ma
mépp ànd wuti màndiŋ ma.

24 Cadog ak Abiyatar, sarxalkat
yaa nga fa woon, ñoom itam.
Ñenn ca góori Leween ña bokkoon
nañu ca, di gàddu gaal ga àlluway
kóllërey Yàlla ga dence. Ba ñu tegee
gaal ga, Abiyatar di rendi ay sarax,
ba mbooloo ma mépp génn dëkk ba.
25 Buur ne Cadog: «Dellool gaalu
Yàlla gi ca dëkk ba. Bu ma Aji Sax ji
baaxee, dina ma délloosi, ma gisaat
gaal gi, gisaat fi mu dëkk. 26 Waaye
bu ma waxee ne ma bégul ci man,
su boobaa ba tey maa ngi. Na def
li ko soob ci man.» 27 Buur dellu
wax ak Cadog sarxalkat ba, ne ko:
«Dégg nga déy? Dellul ak jàmm ca
dëkk ba, ànd ak Ayimaas, sa doom
ju góor, ak Yonatan doomu Abiy-
atar. Yaak Abiyatar àndleen ak seen
ñaari doom yu góor. 28 Xoolal, dinaa
leen xaar ca jàllukaayu dex ba ca
yoonu màndiŋ ma, ba keroog may
dégg kàddu gu bawoo ci yaw.» 29 Ba
loolu amee Cadog ak Abiyatar delloo
gaalu Yàlla ga Yerusalem, daldi fay
toog.

30 Daawudaa ngay wéy, di yéeg
tundu Oliw ya, tey jooy. Ma nga
muuru, def tànki neen ndaxu naqar.
Nit ña mu àndal ñépp muur seen
bopp ñoom it, di yéeg tey jooyoo.
31 Fekk na ñu wax Daawuda ne
ko Ayitofel bokk na ca ña lëngook
Absalom. Daawuda nag ñaan ne:
«Yaw, Aji Sax ji, ngalla yàqal pexem
Ayitofel.»

32 Ba Daawuda àggee ca collu
tund wa, fa ñu daan jaamoo Yàlla,
fekku fa ku moy Usay, Arkeen ba.
Mu gatandu ko. Ma ngay tiislu,
mbubb ma xottiku, bopp ba pënd.
33 Daawuda ne ko: «Soo àndee
ak man, danga may diisal rekk.
34 Dangay dellu kay ca dëkk ba, ne
Absalom: “Buur, sab jaam laa. Sa
jaamu baay laa woon, waaye léegi
sab jaam laa.” Noonu nga may

yàqale pexem Ayitofel. 35 Te sax
Cadog ak Abiyatar, sarxalkat ya, nga
fay bokk nekkal. Loo dégg kër Buur,
wax leen ko. 36 Te sax seen ñaari
doom yu góor a nga faak ñoom:
Ayimaas doomu Cadog, ak Yonatan
doomu Abiyatar. Yónnee ma leen,
ñu yegge ma loo dégg.» 37 Ci kaw
loolu Usay, nitu Daawuda, yoxoosu,
duggsi Yerusalem, yemook Absalom
itam di agsi.

16

Daawuda tase naak surgab Mefiboset

1 Naka la Daawuda dox ba wees
tuuti collu tund wa rekk, yem ca
Ciba, surgab Mefiboset. Ma nga
làng ak ñaari mbaam yu ñu laltaay,
sëf leen ñaar téeméeri mburu ak
téeméeri danki reseñ ak téeméeri
danki figg ak mbuusum biiñ. 2 Buur
ne Ciba: «Lii nga indi nag?» Mu ne
ko: «Buur, mbaam yi sa waa kër
laa ko indil, ñu war; mburu meek
meññeef mi, gaa ñi lekk; biiñ bi, ñi
loof ci màndiŋ mi naan ko.» 3 Mu ne
ko: «Waaw, ana Mefiboset, sa sëtu
sang ba?» Ciba ne Buur: «Moom
de ma nga des Yerusalem, ndax defe
na ne tey bànni Israyil delloo ko
nguurug maamam.» 4 Buur ne ko:
«Kon boog, may naa la mboolem
alalu Mefiboset.» Mu ne ko: «Jaajëf
Buur sang bi, gis naa ni nga ma
baaxee.»

Daawuda tase naak mbokkum Sóol

5 Gannaaw loolu Buur Daawuda
dem bay jub dëkk ba ñuy wax
Baxurim rekk, yemook jenn waay
ju bokk ci waa kër Sóol. Ma
nga tuddoon Simey doomu Gera.
Naka la waa ja ne tëll, jubsi, di
tifaar Daawuda ay saaga, 6 di ko
sànni ay xeer, mooki jawriñam
yépp. Faalewul kenn ci mbooloom
Daawuda ma mépp ak jàmbaar ya
ko dar yépp. 7 Simey a ngay
saaga Daawuda naan: «Ayca, mott!
Bóomkat bee, nit ku sew ki! 8 Aji Sax
ji fey na la dereti waa kër Sóol ja nga
tuur yépp, ba noppi falu, wuutu ko.
Aji Sax ji teg na nguur gi ci sa loxol
doom Absalom. Yaa ngi nii torox
ndax bóomkat nga.»

9 Ci kaw loolu Abisay, waa ja
Seruya di yaayam, ne Daawuda:
«Buur, sang bi, luy ndeyi xaj bu dee
bii di la saaga? Bàyyil rekk ma jàll,
teqale boppam ak baatam!» 10 Buur
ne ko: «Yeen doomi Seruya yi, lu
ciy seen yoon? Sañ na maa saaga.
Su ko Aji Sax ji santee mu saaga
ma, ana ku ko saña laaj lu tax?»
11 Ba loolu amee Daawuda wax ak
Abisay ak jawriñam yépp, ne leen:
«Du gis ngeen sama doom ji ma jur
ci sama geño, muy wuta faat sama
bakkan? Kon kay kii bokk ci giirug
Beñamin matula wax. Bàyyileen ko,
mu saaga ma, ndax Aji Sax jee ko ko
sant. 12 Jombul Aji Sax ji gis sama
naqar, ba feye ma aw yiw saagay kii
tey.»

13 Ba mu ko defee Daawuda ànd
aki nitam topp yoon wa, Simey làng
ak moom ca mbartalu tund wa, di
dem, di ko saagaak a sànni xeer, di
ko sëllax suuf. 14 Gannaaw gi Buur
ak mbooloo ma mu àndal mépp
agsi, sonn lool. Ñu daldi nopplu
foofa.

Absalom dugg na Yerusalem

15 Fekk na Absalom agsi
Yerusalem, ànd ak mboolem niti
Israyil ñi far ak moom. Ayitofel a
nga ànd ak moom. 16 Usay, Arkeen
ba doon nitu Daawuda, dem ca
moom, ne ko: «Yal na Buur gudd
fan waay, yal na Buur gudd fan!»
17 Absalom ne Usay: «Loolooy sa
kóllëre ak sab xarit a? Lu la teree
ànd ak sab xarit?» 18 Usay ne
Absalom: «Déedéet, ki Aji Sax ji
tànn, mbooloo mii tànn ko, ñook
mboolem bànni Israyil, kookoo may
moom, te ci moom laay toog. 19 Te
sax ku may topp ku dul yaw, doomu
buur? Ni ma toppe woon sa baay
rekk laa lay toppe tey.»

20 Ci kaw loolu Absalom ne Ay-
itofel: «Xelal-leen nu boog, lu nu

wara def?» 21 Ayitofel ne ko: «De-
mal dëkkoo sa nekkaaley baay, yi
mu wacce këram, ñu di ko topptoo.
Su ko defee bànni Israyil yépp di-
nañu xam ne def nga lu tax sa baay
sib la. Dina tax say farandoo gëna
am fit.» 22 Ba loolu amee ñu sampal
Absalom xayma ca kaw taaxum kër
Buur, Absalom di dëkkoo nekkaaley
baayam, Israyil gépp seede ko.

23 Booba lu Ayitofel masaana digle
day mel ni kàddu gu bawoo ca
Yàlla. Daawudaak Absalom, ñoom
ñaar ñépp noonu lañu fonke woon
ndigalu Ayitofel.

17

Usay nax na Absalom

1 Gannaaw loolu Ayitofel ne
Absalom: «Ngalla may ma, ma
tànn fukki junniy xarekat ak ñaar
(12 000) te dàqi Daawuda ci guddi
gi. 2 Bu may dal ci kawam, da koy
fekk mu sonn, jàq. Su ko defee
ma xoqtal ko, ba mbooloo mi mu
àndal mépp daw, ma rey ko, moom
kenn. 3 Dinaa la délloosil mbooloo
mépp. Bu ki ngay fexeel deeyee
rekk, mbooloo mi mépp délsi, jàmm
ne ñoyy.» 4 Pexe moomu nag jub ci
Absalom, mook magi Israyil ñépp.
5 Teewul Absalom ne: «Wooleen
Usay, Arkeen bi itam, nu déglu
lu mu ciy wax.» 6 Usay dikk ca
Absalom, mu wax ko la Ayitofel
digle, ne ko: «Ndax loolu Ayitofel
wax lanu wara def am déet? Wax
nu lu ciy sa xalaat, yaw.»

7 Usay ne Absalom: «Li Ayitofel
digle bii yoon de baaxul. 8 Xam nga
sa baay ak ay nitam. Ay xarekat
yu jàmbaare lañu te wex ni gaynde
gu ñu nangu doom ya, te it, sa
baay ku xam xeex la, du fanaan ak
xarekat ya. 9 Xam naa ne ma nga
làqu ci xuntim xeer, mbaa bérab
rekk. Te bu aw nit jëkkee daanu
ci seen biir yeen, ku ko dégg dina
ne: "Jéll bu réy am na ca mbooloom
Absalom." 10 Su boobaa, ku ñeme,
ba dëgëru fit ni gaynde sax, dinga
tiit lool, ba ne yàcc, ngir Israyil
gépp xam nañu ne sa baay ñeyi xare
la, te it ñi ànd ak moom jàmbaar
lañu. 11 Kon sama xalaat mooy nga
boole ñi ànd ak yaw ba ñu daj,
muy Israyil gépp, dale ko diiwaanu
Dan ca bëj-gànnaar ba ca Beerseba
ca bëj-saalum. Muy mbooloo mu
bare, tollu ni suufas géej; te yaw
ci sa bopp, nga jiite leen ci xare
bi. 12 Nu song ko nag fu nu ko
mana fekk, dal ci kawam, ni ab lay
ci kaw suuf. Deesu ci bàyyi kenn
muy dund, du moom, du kenn ciy
nitam. 13 Su làqoo ci ab dëkk bu
mag, na Israyil gépp yóbbaale ay
buum ca tata ja, nu laaw ko, wat
ba ca xur wa, ba kenn dootu gis
aw doj wu ca bokkoon.» 14 Absalom
ak waa Israyil gépp daldi ne: «Ndi-
galal Usay, Arkeen bii kat, moo gën
ndigalu Ayitofel.» Booba Aji Sax jee
nara indil Absalom musiba. Moo tax
mu neenal pexem Ayitofel mu jub
ma mu laloon.

15 Ci kaw loolu Usay wax ak Cadog
ak Abiyatar sarxalkat ya, nettali leen
la Ayitofel digal Absalom ak magi Is-
rayil ña, ak la mu leen digal, moom
Usay. 16 Mu ne leen: «Gaawleen
yónnee léegi ca Buur Daawuda te
wax ko ne ko bumu fanaan fa ñuy
jàlle dex ga, jëm ca màndiŋ ma. Na
jàlla jàll dex ga, lu ko moy dees na ko
bóom, mook mbooloo ma mu àndal
mépp.»

17 Ma nga fekk Yonatan ak Ayi-
maas ca En Rogel. Manuñu woona
dugg ca biir dëkk ba, ndax ragal ñu
gis leen. Ab jaam bu jigéen nag di
dem ca Yonatan ak Ayimaas, di leen
wax la xew, ngir ñu dem ca Buur
Daawuda, yegge ko ko. 18 Teewul
ab xale bu góor gis leen, wax ko
Absalom. Ba mu ko defee ñu ànd
ñoom ñaar, gaaw dem ca kër jenn
waay ju dëkk Baxurim. Waa ja am
ab teen ca ëttam, ñu dugg ca biir.
19 Ci kaw loolu soxna sa jël basaŋ,
lal ko ca pindu teen ba, ba noppi
wasaare pepp ca kaw, ba kenn du ca
foog dara. 20 Jawriñi Absalom dikk
ca kër ga, fekk fa ndaw sa, ne ko:

«Ana Ayimaas ak Yonatan?» Ndaw
sa ne leen: «Jéggi nañu dex gi.»
Ñu seet, gisuñu kenn, daldi dellu
Yerusalem.
21 Gannaaw ba ñu demee, Ayi-
maas ak Yonatan yéeg, génn teen
ba, dem nag àrtuji Buur Daawuda.
Ñu ne ko Ayitofel digle na nàngam
ak nàngam ci moom, neeti ko:
«Gaawleen jàll dex gi léegi.» 22 Ca
saa sa Daawudaaki nitam ñépp jàll
dexu Yurdan ga. Ba jant bay fenk,
kenn sax desul ku jàllul dex ga.
23 Ci biir loolu Ayitofel gis ne
déggeesul ndigalam, mu takk
mbaamam, ñibbi ca dëkk ba mu
fekk baax. Mu daldi topptoo mbiri
këram ba mu jekk, ba noppi wékk
boppam. Mu dee, ñu denc ko ca sëgi
baayam.
24 Ba mu ko defee Daawuda àgg
Maanayim, fekk Absalom di jàll
dexu Yurdan, ànd ak xarekati Israyil
yépp. 25 Amasa nag la Absalom
faloon, mu jiite mbooloom xare ma,
wuutu Yowab. Amasa moo doon
doomu góor gu ñuy wax Yittra,
di bànni Israyil bu jëloon Abigayil,
mi Nayas di baayam. Abigayil ak
Seruya, yaayu Yowab, ñoo bokk
ndey. 26 Bànni Israyil daldi ànd ak
Absalom dal ca diiwaanu Galàdd.
27 Ba Daawuda àggee Maanayim,
Sobi doomu Nayas mu Raba, ga
ca dëkkub Amoneen ña, moo ko
teertu, mook Makir doomu Amiyel
ma dëkk Lodebar; ak Barsilay waa
Galàdd ba dëkk Rogelim. 28 Ñu daldi
indi ay laltu aki ndab aki njaq, ak
peppum bele ak peppum lors ak
sunguf ak mbool ak xeeti ñebbe,
29 ak lem akum soow, aki gàtt,
ak formaasu nag ngir Daawudaak
mbooloom lekk. Ndaxte booba dañu
ne: «Mbooloo mi de, xiif ak mar
lañu boole, ak coonob màndiŋ ma.»

18

Daawuda xare naak Absalom

1 Ba loolu weesee Daawuda xayma
na mbooloo ma mu àndal, fal ca
seen biir njiiti kuréli junniy xarekat,
kurél gu ci nekk ak njiiti kuréli
téeméer ya ko sos. 2 Daawuda def
mbooloo ma ñetti xaaj, yebal leen.
Benn xaaju mbooloo ma, Yowab
jiite leen; beneen xaaj ba, Abisay
doomu baayu Yowab, mi Seruya di
yaayam, jiite leen; xaaj ba ca des
Itay waa Gaat ba jiite leen. Buur ne
mbooloom xare ma: «Damay ànd ak
yeen, man itam.» 3 Teewul mbooloo
ma ne ko: «Déedéet, yaw doo ànd
ak nun! Ndax nun su ñu nu dàqee,
du am boobu solo. Bu sunu genn-
wàll deeyee it, du am benn solo.
Waaye sa jenn jëmm jii mooy fukki
junni ci nun. Kon nag desal nu
ci dëkk bi, di nu fi yónnee wall,
moo gën.» 4 Buur ne leen: «Baax
na, kon ma def noonu.» Ba loolu
amee Buur taxaw ca bunt dëkk ba,
xarekat ya def ay kuréli téeméer ak
kuréli junni, daldi génn dem. 5 Buur
nag joor Yowab ak Abisay ak Itay, ne
leen: «Seetleen ci man te def ndànk
ak ngóor si Absalom.» Xarekat yépp
a dégg kàddu googu Buur dénk njiit
ya ca mbirum Absalom.

6 Mbooloo maa nga jëm ca toolub
xare ba, di xarejeek Israyil. Xare baa
nga ame ca gott ba ñuy wax Efrayim,
7 mbooloom Israyil nag daanu foofa
ca kanam xarekati Daawuda. Bésub
keroog ñu baree dee: ñaar fukki
junnee (20 000) daanu. 8 Xare ba
daa law foofa ba daj diiwaan ba
bépp; te ña dee ca gott ba bésub
keroog ñoo ëpp ña saamar rey.

9 Ci biir loolu Absalom ne pemm
taseek xarekati Daawuda. Ma nga
war berkelle. Berkelle ba fëx wuti
garab gu réy, te bànqaas ya fatt.
Boppu Absalom tance ca garab ga,
berkelle ba mu war topp xélam, mu
des fa di sandaamtalu. 10 Ba mu ko
defee jenn waay gis ko, dem, wax ko
Yowab, ne ko: «Ki ma gis de, Absa-
lom a, ma nga wékku ci genn garab.»
11 Yowab ne ko: «Nga ne? Gis nga ko
te jamoo ko foofa, mu daanu? Kon
de doon naa la jox fukki dogi xaalis,
takkal la ngañaayal xarekat tegal la
ca.» 12 Waa ja ne Yowab: «Ku tegoon

ci sama loxo junniy dogi xaalis sax,
duma xàcci sama loxo jëm ci doomu
buur. Noo déggal sunu bopp Buur
sant la, yaak Abisay ak Itay, ne leen:
“Na ma ku nekk ci yeen dimbali,
te def ndànk ak ngóor si Absalom.”
13 Su ma jaayoon sama bakkan, ba
def njekkar it, amul dara lu ump
Buur, te kon it yaw danga ciy raxas
say loxo.» 14 Yowab ne ko: «Duma
la déglu sax, nga di ma yàggal!»

Ci kaw loolu Yowab jël ñetti bant
yu ñaw, jam ko Absalom ci xol, fekk
ko muy dund ba tey ca xolu garab ga
mu tancu. 15 La ca tegu fukki nit ña
doon gàddul Yowab ngànnaayam,
dikk wër Absalom, jam ko, mu dee.
16 Yowab wal liit ga, dakkal xare ba,
xarekat ya noppee dàq waa Israyil.
17 Ñu jël néewu Absalom, sànni ci
kàmb gu réy ca àll ba, daldi jóor
ca kawam jalu xeer bu maga mag.
Bànni Israyil yépp nag daw ñibbi
seeni kër.

18 Absalom moo samplu woon cig
dundam, doj wu mag wa ca xuru
Buur, ndax da noon: «Bàyyiwuma
doom ju góor ju ñu may fàttlikoo.»
Moo tax mu tudde doj wa boppam,
te doju Absalom lañu koy wooye ba
tey jii.

Lu jëm ci tàggeb Absalom

19 Ba loolu wéyee Ayimaas doomu
Cadog ne: «May ma rekk ma daw
yégali Buur xibaar bii, ne ko Aji
Sax ji musal na ko ciy noonam.»
20 Yowab ne ko: «Du yaw yaay
yégle xibaar tey jii. Man ngaa
yégle xibaar beneen yoon, waaye du
yaay yégleji tey, ndax doomu buur
a dee.» 21 Yowab nag wax ab waa
Kuus, ne ko: «Demal wax Buur li
xew.» Waa Kuus ba sujjóotal Yowab,
daldi dem. 22 Ayimaas doomu Cadog
dellu ne Yowab: «Lu ci mana xew,
may ma rekk, man itam ma daw
topp ci gannaaw waa Kuus bi.»
Yowab ne ko: «Doom, lu la taxa
bëgga dem, lii du xibaar bu ko
jar.» 23 Mu ne ko: «Lu ci mana am,
bëgg namaa dem.» Yowab ne ko:
«Demal!» Ayimaas daw, jaare ca
joor ga, ba jëkk waa Kuus ba.

24 Daawudaa nga toog ca diggante
buntu dëkk, ba féete biir ak bunt
ba féete biti. Fekk na wattukat ba
yéeg ca kaw taax ma tiim buntu
dëkk ba, ca kaw tata ja. Naka
la dawal bëtam, séentu, gis jenn
waay juy daw moom kenn, di ñëw.
25 Wattukat ba àddu ca kaw, yégal
ko Buur. Buur ne: «Gannaaw kenn
nit la de, xibaaru jàmm lay indi.»
Waa ja di gëna jegesi, 26 wattukat
ba gis jeneen waay juy daw di ñëw,
mu wax ko farbay bunt ba, ne ko:
«Xoolal, keneen a ngi, di ñëw, moom
kenn.» Buur ne: «Kooku it de
xibaaru jàmm lay indi.» 27 Wattukat
ba ne: «Ni ma gise ki jiitu de,
dawinu Ayimaas doomu Cadog la
ma jox.» Buur ne: «Kooku ku baax
la, jàmm rekk lay waxsi.» 28 Ci
kaw loolu Ayimaas àddu ca kaw, ne
Buur: «Jàmm la!» daldi sujjóotal
Buur, dëpp jëëm fa suuf, ne ko:
«Buur, sang bi, cant ñeel na sa
Yàlla Aji Sax ji, moom mi teg ci sa
loxo ña la doon fexeel.» 29 Buur
ne ko: «Ngóor sa Absalom nag,
mbaa jàmm la am?» Ayimaas ne
ko: «Sang bi, ba Yowab di yónni sa
bëkk-néeg ak man, booba gis naa
kër-kër ju réy, waaye xawma lu mu
doon.» 30 Buur ne: «Randul, taxawe
nii.» Ayimaas randu, taxaw ca wet
ga.

31 Ci kaw loolu waa Kuus ba ne
jimeet. Mu ne: «Buur, sang bi,
déglul, xibaaru jàmm a ngi. Aji Sax
ji musal na la bésub tey ci ña la doon
fexeel ñépp.» 32 Buur ne waa Kuus
ba: «Ngóor si Absalom mbaa jàmm
la am?» Waa Kuus ba ne ko: «Buur
sama sang, say noon ak mboolem ñi
lay fexeel, yal nañu bokk ak ngóor
soosu demin.»

19

1 Naka la Buur dégg loolu, naqar
wu réy jàpp ko. Mu dem ca biir
néeg ba, ca taax ma tiim bunt dëkk
ba, di jooy. Ma ngay dem te naan:
«Wóoy Absalom sama doom ja! Éey

sama doom ja, céy Absalom sama
doom ja! Éey waay su ma sañoon
dee sax wuutu la, Absalom, doom.
Éey waay sama doom ja!»

Yowab sikk na Daawuda

2 Ci biir loolu ñu wax Yowab
ne ko: «Buur Daawuda kat ma
ngay jooy, di mititlu deewu doomam
Absalom.» 3 Moo tax ndam la
bésub keroog walbatiku diw tiis ca
gàngooru xarekat ya yépp, ndax
lañu dégg ne Buur a ngay mititlu
deewu doomam. 4 Xarekat ya nag
di yoxoosuy dugg bésub keroog ca
Maanayim, mel ni nit ñu dawe xare,
di yoxoosuy ñibbsi, ndax gàcce.
5 Buur a nga dar kanamam, di jooy,
baat bay jib ca kaw. Ma nga naan:
«Wóoy Absalom, sama doom ja! Céy
waay Absalom, sama doom ja! Éey
waay sama doom ja!»
6 Ba loolu amee Yowab fekk Buur
ca kër ga, ne ko: «Bésub tey jii
torxal nga mboolem ñi la topp, ba
musal sa bakkan bésub tey, musal
sa bakkani doom, góor ak jigéen ak
sa bakkani soxnaak say nekkaale.
7 Ndax yaw dangaa bëgg ñi la bañ,
bañ ñi la bëgg. Biral nga tey ne
kilifay xarekat yeek xarekat yépp,
tekkiwuñu dara ci yaw. Bir na ma
ne bu Absalom doon dund tey te nun
ñépp nu bokk dee, moo lay gënal.
8 Léegi nag, jógal kat génn wax ak
say nit, ruccanti leen. Ndax giñ naa
ci Aji Sax ji, soo génnul, du kenn
ku fiy bokk fanaan ak yaw tey. Te
loolu de musiba lay doon ci yaw, mu
gëna réy musiba mu la masa dal,
ba ngay ndaw ba tey.» 9 Buur daldi
jóg, génn, toog ca buntu dëkk ba.
Ñu wax mbooloo ma mépp ne leen:
«Gisleen Buur a ngee toog ca bunt
ba.» Mbooloo mépp dikk taxaw ci
wetam.
Fekk na bànni Israyil ya faroon ak
Absalom daw ñibbi ca seeni kër.

Daawudaa ngi dellu Yerusalem

10 Ba loolu amee giiri bànni Israyil
yépp diisoo ci seen biir. Ña nga
naan: «Buur Daawudaa nu xettli
woon ci sunuy noon, rawatina Fil-
isteen ñi. Bu dawee génn réew mi,
Absalom a ko waral. 11 Gannaaw
Absalom ma nu faloon mu jiite nu,
dee na ca xare ba, lu nu tee wax lu
jëm ci délloosi Buur Daawuda?»
12 Ci kaw loolu Buur Daawuda
ci wàllu boppam yónnee ca Cadog
ak Abiyatar, sarxalkat ya, ne leen:
«Waxleen ak magi Yuda, te laaj leen,
ne leen: “Xanaa ñépp duñu jéem
lu délloosi Buur këram, yeen ngeen
des gannaaw, te moom ci boppam
dégg na kàddug bànni Israyil gépp.
13 Yeen de yeenay bokki buur lenqe,
ngeen bokk ak moom jenn deret;
kon xanaa ñépp duñu délloosi Buur,
ngeen des gannaaw?” 14 Te ngeen
waxal ma Amasa ne ko: “Buur
nee, xanaa doo mbokkam lenqe, di
deretam? Nee yal na ko Yàlla teg
mbugal mu gëna tar ndegam du la
fal, nga jiite mbooloom xare mi ba
fàww, wuutu Yowab.”» 15 Kàddu
yooyu nag waññi xolu Yudeen ñépp,
ñu bokk genn kàddu, daldi yónnee
ca Buur ne ko mu délsi, mook nitam
ñépp.

Simey tuubal na Daawuda

16 Gannaaw loolu Buur Daawuda
walbatiku, dikk ba àgg dexu Yur-
dan, Yudeen ña dikk, teertusi ko
ca Gilgal, ngir jàllale ko dexu Yur-
dan. 17 Simey doomu Geraa ngay
gaawtu. Mooy waa Baxurim ba
askanoo ci Beñamin. Ma nga ànd ak
Yudeen ña, di teertu Buur Daawuda.
18 Junniy nit ñu askanoo ci Beñamin
a ko topp, ñook Ciba, surgab waa kër
Sóol, ak fukki doomam yu góor ak
juróom, ak ñaar fukki surgaam. Ñu
riirandoo ca dex ga, di gatandu Buur
Daawuda. 19 Ci kaw loolu ñu jàll dex
ga, ngir jàlle waa kër Buur, defal
ko coobareem. Ba Buur Daawuda
di waaja jàll dex ga, Simey doomu
Gera da ne gurub sukk, sujjóotal ko,
20 ne ko: «Buur, sang bi, ngalla bu
ma topp lu ñaaw li ma def. Bu
ma jàppal mer ndax li ma la tooñ,
keroog ba ngay jóge Yerusalem.
Ngalla bu ma ko dencal ci sa xol,

21 ndaxte xam naa ne bàkkaar naa,
sang bi. Waaye xoolal tey, Buur,
sang bi, waa giirug Yuusufa gépp,
maa ci jëkka ñëw gatandusi la.»
22 Abisay ma yaayam di Seruya
ne Buur: «Simey mii, lu muy wax
nii? Kii deesu ko rey? Du moo
la doon saaga, yaw mi Aji Sax ji
fal?» 23 Daawuda ne Abisay: «Yeen,
doomi Seruya, lu ciy seen yoon, ba
ngeen di ma ŋàññ nii tey? Xam naa
xéll tey ne maay buurub Israyil. Kon
ana ku wara rey kenn tey ci Israyil?»
24 Buur nag wax Simey ne ko deesu
ko rey, daldi ko koy giñal.

Daawuda baaxe na Mefiboset

25 Ci kaw loolu Mefiboset, sëtub
Sóol, dikk moom it, di teertusi
Buur. Diggante bés ba Buur
gàddaayee nag, ba bésub keroog
ba mu délseek jàmm ca Yerusalem,
Mefiboset jànguwul, watul sikki-
mam, te fóotul ay yéreem. 26 Naka
la Mefiboset dikk ca Buur, di ko
teertu, Buur ne ko: «Mefiboset, lu
la tee woona ànd ak man?» 27 Mu
ne ko: «Éy Buur, sang bi, sama
surga Ciba moo ma nax de, sang
bi, ndax man, dama noon damay
takklu sama mbaam war, gannaaw
ab lafañ laa. Su ko defee ma ànd
ak yaw. Yaay sama sang. 28 Waaye
sama surgaa yàq sama der ci yaw.
Yaw nag Buur, sang bi, ndokk ba nga
matee ba mel ni malaakam Yàlla.
Kon sang bi, defal li la soob. 29 Ndax
kat sang bi, du kenn ci sama askanu
maam ku yelloowul lu moy nga rey
ko. Terewul danga maa xajal, sang
bi, boole ma ci ñiy bokk ak yaw
ndab. Kon Buur, ana lu ma la
sañatee ñaan?» 30 Buur ne ko: «Ana
looy waxati lii lépp? Dogal naa yaak
Ciba, ngeen séddoo suuf si.» 31 Mu
ne Buur: «Amul solo, Buur, sang bi;
na jël lépp sax, ndegam yaw ñibbsi
ngaak jàmm sa biir kër kay!»

Daawuda tàggtoo na ak Barsilay

32 Fekk na Barsilay ma bokk ca
Galàdd jóge woon Rogelim, ngir
gunge Buur Daawuda, ba mu jàll
dexu Yurdan, bala moo tàggtoo ak
moom ca wàllaa dex. 33 Barsilay
mag la woon. Amoon na juróom
ñett fukki at. Moom moo daan
topptoo Buur diir ba mu nekk
Maanayim, ndax nit ku bare alal la
woon. 34 Buur ne Barsilay: «Jàllal
nu dem, nga toog ci man, ma yor
la ca Yerusalem.» 35 Mu ne Buur:
«Moo, man, Buur, lu ma deseeti ciy
fan, bay ànd ak yaw dem Yerusalem!
36 Maa ngi ci juróom ñett fukki at
tey, te xamatuma lu neex ak lu
naqari. Sang bi, man xamatuma
sax lu ma lekk di saf mbaa naan,
te baatu woykat sax safatu ma dara,
muy góor, di jigéen. Kon ana lu ma
lay diisalati doye? 37 Naa jàll dex gi,
gunge la tuuti rekk, Buur. Te sax
gisuma lu jar nga di ma defal boobu
yool! 38 Bàyyil rekk sang bi, ma
ñibbi, ndax ma deeyi sama dëkk, ñu
denc ma ca sama wetu ndey ak sama
baay. Waaye ma ne, Buur, sang bi,
Kimyam a ngoogu di sa surga. Na
ànd ak yaw jàll. Defal ko lu la soob.»
39 Buur ne ko: «Baax na, na Kimyam
ànd ak man, nu jàll. Dinaa ko defal
li nga bëgg, te loo bëgg ma defal la
ko rekk, dinaa la ko defal.»

40 Noonu la mbooloo ma mépp
jàlle dexu Yurdan, Buur it jàll. Buur
nag taf Barsilay ca kawam, ñaanal
ko, Barsilay doora ñibbi këram.
41 Ba mu ko defee Buur jàll ba Gilgal,
Kimyam ànd ak moom. Mbooloom
Yuda gépp ak ñenn ci mbooloom
Israyil itam ànd ak Buur dem.

42 Naka la loolu am rekk waa
Israyil yépp dikk ca Buur, ne ko:
«Buur Daawuda, ana lu waral sunu
bokki Yuda yi aakimoo la, jàlle la
dexu Yurdan, yaak sa waa kër ak
sa nit ñi nga àndal ñépp?» 43 Waa
giirug Yuda gépp nag mànkoo ne
waa Israyil: «Li ko waral mooy Buur
da di sunu mbokk lenqe. Ana lu
ngeen di mer ci loolu? Danoo lekkal
Buur dara mbaa nu sàkkal sunu
bopp lenn ci alalam?» 44 Waa Israyil
ne waa Yuda: «Noo leen ëpple ci
Buur fukki yoon, noo leen ëpp sañ-

sañ fopp ci Daawuda. Lu ngeen nuy
xeebe? Xanaa du noo jëkka wax
lu jëm ci délloosi sunu buur?» Ci
kaw loolu waa Yuda dellu tontu waa
Israyil kàddu yu gënatee ñagas.

20

Seba jàmbu na

1 Booba nit ku bon a nga woon
ca mbooloo ma, ku ñuy wax Seba,
di doomu Bikkri, ma bokk ca giirug
Beñamin. Seba wal liit ga, daldi
yéene ne:

«Sunu yoon nekkul ci Daawuda
doomu Yese jii,
du benn cér bu nu am ci moom.
Yeen waa Israyil, ku nekk ca sa
xayma!»

2 Ba mu ko defee waa Israyil yépp
jàmbu Daawuda, topp Seba doomu
Bikkri. Teewul waa giirug Yuda
ñoom taq ci seen buur, toppe ko
dexu Yurdan ba Yerusalem.
3 Buur Daawuda nag ñibbi këram
ga ca Yerusalem. Teewul fukki
nekkaaleem ña mu waccoon ñuy
topptoo kër ga, da leena boole denc
ci genn kër, ñu di leen fa wattu. Mu
yor leen fa, te dëkkootu leen. Dees
leen faa denc ba keroog ñuy dee, ñu
mel ni ay jëtun.
4 Gannaaw loolu Buur ne Amasa,
ma jiite mbooloom xareem: «Danga
may wool góori Yuda, ñu dajesi ci
man fii ak ñetti fan, te yaw itam nga
dikk taxaw fii.» 5 Amasa dem wooyi
Yudeen ña, yàgg ca ba wees diir
ba ko Buur àppaloon. 6 Daawuda
nag ne Abisay: «Seba doomu Bikkri
jii de dina nu lor lu raw la nu
Absalom loroon. Àndal ak ñenn ci
samay dag te dàqi ko, lu ko moy
dina gis fu mu làqu ci ay dëkk yu
ñu wërale ay tata, ba raw nu.» 7 Ba
loolu amee niti Yowab ña ànd ak
waa Keret ñaak waa Pelet ñay dar
Daawuda, ak xarekat yépp. Ñu jóge
Yerusalem dàqi Seba doomu Bikkri.
8 Dem nañu ba tollu ca doj wu mag
wa ca Gabawon, doora gis Amasa,
muy dox di dajeek ñoom. Yowab
a nga sol yérey xareem, laxasaay
ga ca ndigg la ànd ak saamar bu
roofe ca mbaram. Naka la séqi
jéego jëm kanam, saamar ba rot.
9 Yowab ne Amasa: «Mbokk mi,
mbaa jàmm nga am?» Yowab jàpp
sikkimu Amasa ca loxol ndijooram,
mel ni ku koy fóon. 10 Amasa foogul
dara ci saamar ba ca loxol càmmoñu
Yowab. Yowab bojj ko ko ci biir,
wàlli ay butitam ci suuf. Tóllantiwul
sax, Amasa dee.

Ci kaw loolu Yowab ànd ak
rakkam Abisay, dàqi Seba doomu
Bikkri. 11 Ci biir loolu kenn ci niti
Yowab ña taxaw fa Amasa tëdd,
daldi ne: «Ku sopp Yowab ak képp
ku ànd ak Daawuda na topp Yowab.»
12 Néewub Amasaa nga ca digg yoon
wa, sangoo deretam. Waa ja gis
ne képp ku dox ba tollook moom,
taxaw nga fa. Naka la waa ja gis
ñépp di taxaw foofa, mu diri néew
ba, jële ko ca yoon wa, ba ca àll ba.
Mu sànni malaan ca kawam. 13 Ba
ñu fa jëlee néewu Amasa, ñépp ànd
ak Yowab toppi Seba doomu Bikkri.

14 Yowab jaar ca giiri Israyil gépp
ba ca Abel Bet Maaka. Waa Ber gépp
daje topp ko. 15 Ñu dikk gaw dëkk
ba ñuy wax Abel Bet Maaka, fa Seba
làqu. Ci kaw loolu ñu jal suuf fa
sës ca buntu dëkk ba, mu kawe ba
tollook tatay dëkk ba. La ca tegu
xarekati Yowab yépp di jéema màbb
tata, ja wër dëkk ba.

16 Ci biir loolu senn as ndaw
su am xel ca dëkk ba, woote
ne leen: «Dama ne, dégluleen!
Neleen Yowab mu ñëw, ma wax
ko.» 17 Yowab dem ba ca moom,
ndaw sa ne ko: «Yaa di Yowab?»
Mu ne ko «Waaw.» Mu ne ko
«Sang bi, dama ne...» Mu ne ko:
«Ãa.» 18 Mu ne ko: «Daa nañu
wax bu jëkk naan: “Lu waay di
laaj, na dem Abel, tont laa nga fa.”
Su ko defee, wax ja jeex. 19 Nun
danu di niti jàmm ñu am kóllëre ci
digg Israyil. Yaw nag yaa ngi wuta
faagaagal dëkk bu mag bu jaboote
ñi ko wër ñépp ci digg Israyil. Ana
lu waral nga namma tas dëkk bu
Aji Sax ji séddoo?» 20 Yowab ne

ko «Yàlla tere, tereeti ko, may tas
ak a faagaagal kenn! 21 Du loolu!
Jenn waay ju ñuy wax Seba doomu
Bikkri te bokk ca waa tundi Efrayim,
moo jógal Buur Daawuda. Joxleen
ma ko moom doŋŋ, ma bàyyi dëkk
bi te dem.» Ndaw sa ne Yowab:
«Xoolal, boppam lañuy tollu ci kaw
taax mi, sànni la ko.» 22 Ndaw sa
nag dem ca mbooloo ma mépp, xelal
leen pexeem mu jub moomu. Ñu
dog boppu Seba doomu Bikkri, sànni
ko Yowab. Yowab wal liit ga, nitam
ña tasaaroo, bàyyi dëkk ba, ku nekk
ñibbi këram. Yowab daldi dellu
Yerusalem ca Buur.

Lu jëm ci jawriñi Daawuda

23 Yowab moo jiite woon
mbooloom xarem Israyil gépp;
Benaya doomu Yoyada yilif dag ya
dar Buur, te di waa Keret ak waa
Pelet; 24 Adoram di saytu liggéey ya
ñuy sase; Yosafat doomu Ayilut yor
kàddug Buur; 25 Sewa di bindkat;
Cadog ak Abiyatar di ay sarxalkat;
26 Ira ma fekk baax Yayir itam di
sarxalkatu Daawuda.

Yenn xew-xew a ngi

21

Waa Gabawon feyu nañu

1 Jamono ya Daawuda nekkee ci
jal bi, amoon na xiifub ñetti at yu
tegloo. Daawuda diis ko Aji Sax ji.
Aji Sax ji ne ko: «Li waral xiif bi
moo di àqu deret ji topp Sóol ak
waa këram ndax waa Gabawon ña
mu rey.» 2 Buur woo waa Gaba-
won, wax ak ñoom. Waa Gaba-
won bokkuñu woon ci bànni Israyil,
waaye ñoo desoon ca Amoreen ña
bànni Israyil giñaloon ne duñu leen
rey. Teewul Sóol xéroon lool ci
bànni Israyil ak Yuda, bay fexee
faagaagal waa Gabawon. 3 Daawuda
laaj waa Gabawon, ne leen: «Lan
ngeen bëgg ma defal leen ko? Ana
lu may def ba jotoo ko àq, ji ñu leen
ameel, ba ngeen ñaanal ñoñi Aji Sax
ji?» 4 Waa Gabawon ne ko: «Du
xaalis, du wurus wu nuy laaj Sóol
mbaa waa këram; te it du kenn ci
Israyil ku nu saña reylu.» Mu ne
leen: «Waxleen boog lu ngeen di
laaj, ma defal leen ko.» 5 Ñu ne ko:
«Sóol da noo naroona fexeel, sànk
nu, faagaagal nu ci réewum Israyil.
6 Kon dees nuy jox juróom ñaari
góor ñu askanoo ci Sóol, nu jam leen
ba mu sar fa kanam Aji Sax ji ca
Gibeya, dëkkub Sóol, ma Aji Sax ji
faloon.» Buur ne leen: «Dinaa leen
leen jox.»
7 Teewul Daawuda déeg Mefi-
boset, ma Yonatan doomu Sóol di
baayam, ndax la ñu giñoo woon
ci Aji Sax ji, mook Yonatan doomu
Sóol. 8 Buur nag jàpp Armoni ak
meneen Mefiboset, te Rispa doomu
Aya di seen yaay, Sóol di seen
baay. Buur boole ca juróomi góor
ña Mikal* doomu Sóol di seen yaay,
te Àddiryel doomu Barsilay ma dëkk
Mewola di seen baay. 9 Daawuda
jébbal leen waa Gabawon, ñu jam
leen ba mu sar, foofa ca kaw tund
wa, fa kanam Aji Sax ji. Juróom
ñaar ñooñu ñépp a bokk tëdd. Ña
nga leen rey ca fan ya ñu tàmbalee
góob, ca ndoortel ngóobum lors ba.
10 Ba mu ko defee Rispa doomu
Aya ju jigéen ja, jël ab saaku, tàllalal
ko boppam ca doj wa. La ko dale
ca ndoortel ngóob ma, ba keroog
asamaan di sóob ca kaw néew ya,
Rispa bàyyiwul dara mu laal leen
bëccëg mbaa guddi, du picc, du
rabu àll.
11 Ba loolu amee ñu àgge
Daawuda jëfi Rispa doomu Aya,
nekkaaleb Sóol ba. 12 Daawuda
dem jëleji yaxi Sóol ak doomam
Yonatan ca waa Yabes Galàdd.
Ndax gannaaw ba ñu daanee Sóol
ca Gilbowa, Filisteen ña dañoo
wékkoon néewu Sóol ak Yonatan
ca péncum Bet San. Waa Yabes
Galàdd dikk sàcce leen fa. 13 Ci
kaw loolu Daawuda jële fa yaxi Sóol

* **21:8** 21.8 Mikal mii du Mikal mi ñuy wax ci 6.23, ne amul doom, ba keroog muy dee. Mikal mii mook Merab ñuy wax ci *1.Samiyel* 18.19 kenn nit ki la. Jëkkëram mooy Àddiryel.

ak doomam Yonatan, ak yaxi nit
ña ñu jamoon ba mu sar te wékk
leen. 14 Ñu boole kook yaxi Sóol
ak doomam Yonatan, denc lépp ca
sëgu Kis, baayu Sóol, ca diiwaanu
Beñamin ca Sela. Ñu def la Buur
santaane lépp. Gannaaw loolu Yàlla
nangul réew ma.

Daawuda daje naak ponkali waa Filisti

15 Bu loolu wéyee, xare amaat
na diggante Filisteen ñi ak bànni
Israyil. Daawuda ànd aki nitam
xarejeek Filisteen ña. Daawuda
nag sonn ci biir xare bi. 16 Ci
kaw loolu Isbi Bënob ne dina rey
Daawuda — kooku askanu ponkal
ya ñu daan wooye Rafayeen, ca la
bokkoon. Ñawkay xeejam xànjar
la, diise ñetti kilo. Mu yore
itam saamar bu bees. 17 Teewul
Abisay doomu Seruya dikk, wal-
lusi Daawuda, jam Filisteen ba, rey
ko. Niti Daawuda daldi cay giñal
Daawuda, ne: «Dootuloo ànd ak
nun mukk cib xare. Lu ko moy dinga
ci dee, askanu buur fey ci Israyil.»

18 Gannaaw gi xare dellu am seen
digganteek Filisteen ña ca dëkk ba
ñuy wax Gob. Ca la Sibeka, ma
askanoo ci Usa, rey Saf ma bokk ca
askanu ponkal ya. 19 Xare amati
ca Gob seen digganteek Filisteen
ña. Elxanan doomu Yare Oregim
ma dëkk Betleyem, jam Golyaat ma
dëkk Gaat. Kookoo di waa ja bantub
xeejam réyoon, ba tollu ni mbaam
mu ñuy ràbbe.

20 Xare dellu amati ca Gaat. Jenn
waay ju réya réy a nga ca woon,
ku am juróom benni baaraam, loxo
bu nekk, ak juróom benni baaraam,
tànk bu nekk, lépp di ñaar fukki
baaraam ak ñeent. Moom it
ponkalum Rafayeen la woon. 21 Ba
mu tëkkoo Israyil, Yonatan a ko rey.
Yonatan, Simeya magi Daawuda
mooy baayam. 22 Ñeent ñooñu
ay ponkali Rafayeen lañu woon ca
Gaat. Daawudaaki nitam ñoo leen
jam, ñu daanu.

22

Daawuda sant na

1 Daawuda woy na Aji Sax ji gan-
naaw ba ko Aji Sax ji xettlee ci
mboolemi noonam, xettli ko it ci
Sóol. Kàdduy woy wa lii la. 2 Mu
ne:
Aji Sax ji laay sës,
mu di ma aar,
di ma wallu.
3 Mooy sama Yàlla, ji ma sës, yiiru,
fegu, mucc,
làqu, raw,
mucc fitna.
4 Ki yelloo cant, Aji Sax ji,
moom laa woo, mucc ci samay noon.

5 Gannaxi ndee mëdd ma,
walum kasara naq ma.
6 Buumi njaniiw laaw ma,
dee ne jaas, di ma fiir.
7 Ma jàq, woo Aji Sax ji,
ne sama Yàlla wallóoy, mu dégge këram.
Ma yuuxu, muy dégg.

8 Mu mer, suuf yëngu, di ker-keri,
kenuy asamaan jaayu, di reg-regi.
9 Saxar di sël-sëlee ca wakkan ya,
sawara boye ca gémmiñ ga,
xal yu yànj tàkke ca.
10 Mu firi asamaan, wàcc,
niir yu fatt lal tànk ya.
11 Ma nga war malaakam serub, di naaw,
daayaarloo laafi ngelaw.
12 Ma nga bàddoo lëndëm,
làmboo jali ndox aki xàmbaar.
13 Leer a ko jiitu,
ay xali sawara topp ca.
14 Aji Sax jee dënoo asamaan.
Aji Kawe jee àddu,
15 soqiy fitt ak jumi melax,
tasaare leen, fëlxe.
16 Aji Sax ji gëdd,
nokki, mu riir;
xuri géej ne fàŋŋ,
kenuy suuf ne duŋŋ.

17 Moo yóotoo fa kaw, jàpp ma,
seppee ma ca xóotey ndox ma,
18 musal ma ca noon yu mag,
ya ma bañ te man ma.

19 Ñu dajeek man, bés ba ma jàqee,
Aji Sax ji taxawu ma,
20 yaatal ma,
bége ma, ba xettli ma.

21 Aji Sax jee ma yool sama njekk,
samay loxoo set, mu fey ma.
22 Sàmm naa yooni Aji Sax ji,
bonuma, di moy sama Yàlla.
23 Dama ne jàkk ndigalam yépp,
dëdduwma dogali yoonam.
24 Seede na, may jëfeg mat,
di moyoo tooñ.
25 Aji Sax jee ma yool sama njekk,
rafetlu sama mucc ayib.

26 Yaw Aji Sax ji, ku gore, fekk la gore;
ku matale, fekk la matale;
27 ku sellal, fekk la sell;
ku dëng, fekk laak say feem.
28 Yaw yaay musal xeet wu néew doole,
kuy daŋŋiiral, nga detteel.
29 Yaw Aji Sax ji, kay, laay niitoo,
Aji Sax jeey leeral sama lëndëm.
30 Maak yaw kay, ma song gàngoor.
Maak sama Yàlla, ma tëb um tata.

31 Yàllaa mat,
kàddug Aji Sax jee wér te wóor.
Mooy feg képp ku ko làqoo.
32 Ana kuy Yàlla ku moy Aji Sax ji?
Ku jara sës ku dul sunu Yàlla?

33 Yàllaa may làqe dooleem,
xàllal ma, yoon mat.
34 Moo ma gaawal ni kéwél,
taxawal ma fu kawe.
35 Moo may tàggat ngir xare,
may bank xalag xànjar.
36 Aji Sax ji, yaa may feg, musal ma,
yaa may nangul, darajaal ma.
37 Yaa ma xàllalu yoon,
duma tërëf.
38 Maay dàq noon yi, falaxe,
jekkli, doora dëpp.
39 Ma rajaxe, nemmali, jógatuñu,
xanaa fëlëñu, ma joggi.
40 Sol nga ma dooley xare,
sukkal ñi ma jógal, ñu féete ma suuf.
41 Yaa ma won ndoddi noon,
ma boole bañ yi, bóom.
42 Ñu ne wallóoy, wall amul,
ñu woo Aji Sax ji, faalewu leen.
43 Ma wol, ba ñu doon pënd,
dër, note ni banu mbedd.
44 Yaa ma xettli ci bokk yiy fippu,
def ma, ma jiite ay xeet;
waaso wu ma xamul sax nangul ma,
45 ku ma ci dégg, déggal ma,
ay doomi doxandéem di ma raamal,
46 ne yàcc,
génne seeni tata, di lox.

47 Aji Sax jeey Kiy dund.
Kii ma sës moo jara sant.
Yàlla sama cëslaay ji may musal moo màgg!
48 Mooy Yàlla ji may feyul,
di ma suufeelal xeet yi.
49 Xettli nga maak ku ma bañ ak ku ma jógal,
kaweel ma, ma tiim leen,
xettleeti ma cib soxor.

50 Kon Aji Sax ji, ma sant la ci biir xeet yi,
kañ la!
51 Yaay may sa buuru ñoñ ndam lu réy,
yaay ji ngor ki nga fal,
muy man Daawuda, di sama askan ba fàww.

23

Daawuda biral na waxyu

1 Kàddu yii la Daawuda tàggtoo.
Da ne:
Kàddug Daawudaa ngi, doomu Yese,
kàddug góor gu ñu kaweel,
góor gi Yàllay Yanqóoba fal,
muy woykatu Israyil, bi ñu ñal.
2 Noowug Aji Sax jee may waxe,
sol ma kàddoom.
3 Yàllay Israyil a wax,
moom mi Israyil sës, moo ne:
Ku jiite ay nit cig njub,
bu jiitee cig ragal Yàlla,
4 day mel ni leeru jant bu fenk,
kaw asamaanu suba su niir newul,
leeru asamaan su set, taw ba siwet,
ba ñax jebbi.

5 Du nii la sama waa kër def ak Yàlla?
Moo fas ak man kóllëre gu sax dàkk,
lépp jekk, mat sëkk.
Moo may may ndam saa su ne,
di ma defal lu ma namm.
6 Waaye ku bon, ñu buub nig taxas, sànni.
Deesu ko fore loxo,
7 xanaa fore ko weñ mbaa bantub xeej,
jafal mu lakk fa mu ne.

Jàmbaari Daawuda def nañuy jaloore

8 Ñeyi xarey Daawuda ya, ñoo di:
Yosebasebet waa Agmon ba bokk ca mbëri xare ya.
Moo xàcci xeejam, dal ci juróom ñetti téeméeri nit,
rey leen ci menn cong.

9 Ka ca topp di Elasar,
Elasar, Dodo.
Dodo, Awoya.
Elasar bokkoon na ci ñetti jàmbaari xare ya àndoon ak Daawuda,
di dëkk Filisteen ña fa daje woon ngir xare.
Fekk bànni Israyil di dellu gannaaw.
10 Elasar a taxaw, di cor Filisteen ña,
ba loxo ba banku, taq ca njàppul saamaram.
Aji Sax jee maye ndam lu réy bésub keroog!
Ba ko mbooloom bànni Israyil fekksee,
defuñu lu moy futti néew ya.

11 Ka topp ca Elasar di Saama.
Saama, Age ma dëkk Arar ay baayam.
Ba Filisteen ña dajee ca Léyi,
wetu toolub ñebbe ba meññoon, ba fees dell,
bànni Israyil dañoo daw.
12 Saamaa taxaw ca digg tool ba,
aar tool ba, duma Filisteen ña.
Aji Sax jee ca maye ndam lu réy!

13 Mu am bés, jamonoy ngóob,
ñett ca mbëri xare ya fekki Daawuda ca xunti ma ca Adulam.
Mbooloom Filisteen ñaa nga dal ca xuru Refayeen.
14 Daawudaa nga ca biir rawtoom.
Mu am kurélu xareb Filisteen ñu dal Betleyem.
15 Daawuda jekki-jekki xel ma sore.
Mu ne: «Éy ku ma wutali woon ndox mu ma naan ca teenu Betleyem ba ca buntu dëkk ba!»
16 Ci kaw loolu ñetti jàmbaari xare ya bëtt dalub Filisteen ña.
Ñu dem duyi ndox ca teenu Betleyem ba ca wetu buntu dëkk ba,
dikk yót Daawuda ndox ma.
Daawuda nag néegu koo naan;
da koo tuur, te Aji Sax ji tax.
17 Mu ne: «Yàlla tere, Aji Sax ji, may naan miim ndox,
nde kon deretu ñii dem jaayi seen bakkan laa naan.»
Daawuda naanul ndox ma.

Jooju jëf la ñetti jàmbaari xare ya def.

18 Abisay bokkoon na ca mbëri xare ya.
Abisay ak Yowab, Seruyaa di seen yaay.
Abisay a xàcci woon xeejam, dal ci kaw ñetti téeméeri nit, rey leen.
Mu doxe fa siiw ni ñett ñooña.
19 Abisay bokk na ca ña gënoona siiw ca Fanweeri jàmbaar ya;
mujj na sax di seen njiit,
waaye bokkuloon ca Ñett ña.

20 Benaya nag, Yoyadaay baayam,
xarekat bu mag la woon, dëkkoon Kabsel.
Def na jaloore yu réy!
Moo rey ñaari Mowabeen ña gënoona jàmbaare.
Moo wàccoon ci kàmb, bésu tawu yuur, rey fa gaynde.
21 Moo reyoon it waa Misra bu jekk ba taxawaay.
Waa Misra baa nga yor ab xeej,
Benaya songewu ko lu moy aw yet.
Mu bif xeeju waa Misra ba,

nangoo ko ciy loxoom, reye ko ko.
22 Jooju jëf la Benaya doomu Yoyada def.
Moom it siiwoon na ni ñetti mbëri xare ya,
23 ñu gënoon koo naw ca Fanweeri jàmbaar ya,
waaye bokkuloon ca Ñett ña.
Daawuda nag def ko njiitu dag ya ko dar.

24 Ñii bokkoon nañu ca Fanweeri jàmbaar ya:
Asayel, rakki Yowab,
Elxanan, Dodo di baayam, dëkk Betleyem,
25 Saama ma doon waa Arot,
Elika, di waa Arot,
26 Eles ma dëkk Pelet,
Ira, Ikes di baayam, dëkk Tekowa,
27 Abiyeser ma dëkk Anatot,
Mebunay dëkk Usa,
28 Salmon dëkk Awoya,
Maaray dëkk Netofa,
29 Eleb, Baana di baayam, dëkk Netofa,
Itay, Ribayi di baayam, dëkk Gibeya ca giirug Beñamin.
30 Benaya ma dëkk Piraton,
Iday ma dëkk walum Gaas,
31 Abi Albon dëkk Bet Araba,
Asmawet dëkk Barum,
32 Elyaba dëkk Saalbon,
ak góor ñi Yasen di seen baay,
ak Yonatan, 33 Saama di baayam, dëkk Arar,
Akiyam, Sarar di baayam, dëkk Arar,
34 ak Elifelet, Axasbay di baayam,
Axasbay, baayam dëkk Maaka,
ak Eliyam, Ayitofel di baayam, dëkk Gilo,
35 ak Esray ma dëkk Karmel,
ak Paray dëkk Arab,
36 ak Igal, Natan di baayam, dëkk Soba,
ak Bani ma dëkk Gàdd,
37 ak Seleg, Amoneen ba,
ak Naray ma dëkk Berot.
Kookoo yoroon ngànnaayi Yowab ma Seruya di yaayam.
38 Ira ma dëkk Yeter ca la,
ak Gareb dëkk Yeter,
39 ak Uri, Etteen ba.
Ñoom ñépp tollu ci fanweeri jàmbaar ak juróom yaar.

24

Daawuda wañň na bànni Israyil

1 Gannaaw ba loolu wéyee Aji Sax
ji mereeti* bànni Israyil, ba tax mu xiir Daawuda ci def lu leen di lor. Mu def ci xelam ne ko mu dem lim waa Israyil ak Yuda.
2 Buur wax ak Yowab ma ca we-
tam, di njiital xarekat ya. Mu ne ko: «Wëral ci biir giiri Israyil gépp ba ñu daj, li ko dale diiwaanu Dan ca bëj-gànnaar ba Beerseba ca bëj-saalum. Nañu bind askan wi, ndax ma xam seenub lim.» 3 Yowab ne
ko: «Buur, yal na Aji Sax ji ful askan wi téeméeri yoon, nga fekke. Waaye sang bi, lu la xiir ci loolu?»
4 Teewul kàddug Buur ëpp doole Yowab ak njiiti xarekat ya. Ñu bàyyikoo ca Buur, dem bindi askanu
Israyil. 5 Ñu jàll dexu Yurdan, dem dali Arower ca bëj-saalumu dëkk ba, ca biir xur wa, daldi dem Gàdd,
jaare fa jëm Yaser. 6 Ci kaw loolu ñu
dem diiwaanu Galàdd, jàll ba Kades ca diiwaanu Etteen ña, dem Dan Yaan ak la ko wër, teg ca Sidon. 7 Ba
mu ko defee ñu dem ba Tir, dëkk ba ñu wëralee ab tata, jóge fa dem ca mboolem dëkk-dëkkaani Eween ñaak Kanaaneen ña. Ñu àkkeji Beerseba ca bëj-saalumu màndiŋu
Yuda. 8 Wër nañu réew ma mépp ci juróom ñeenti weer ak ñaar fukki fan, doora ñibbsi Yerusalem.
9 Yowab nag indil Buur limu askan wa: Israyil di juróom ñetti téeméeri junniy góor (800 000) ñu tollu ci xare; Yuda di juróomi téeméeri junniy góor (500 000).
10 Daawuda wañň askan wa ba noppi, fit wa ne rës, mu yedd boppam, daldi ne Aji Sax ji: «Aji Sax ji, bàkkaar naa lool. Léegi nag ngalla jéggal ma sama ñaawtéef, ndax def
naa jëfi dof ju réy lool.» 11 Ba

* 24:1 24.1 Seetal ci 21.1-14.

Daawuda jógee ca ëllëg sa, kàddug
Aji Sax ji dikkal Gàdd, yonent Yàlla
ba féetewoo kër Buur Daawuda. Mu
ne ko: 12 «Demal ne Daawuda: “Aji
Sax ji dafa wax ne: Ñett laa lay jox,
nga tànn ci lenn lu ma lay def.”»
13 Gàdd dem ca Daawuda, jottli ko
ko, ne ko: «Ana yii yett loo ci taamu,
mu dal ci sa kaw: juróom yaari ati
xiif ci sam réew, am ñetti weer yooy
daw say noon, am ñetti fani mbas
ci sam réew? Xalaatal léegi te wax
ci lenn, ma xam lu may jottli ki ma
yónni.» 14 Daawuda ne Gàdd: «Am
naa njàqare lool; waaye naa tàbbi ci
loxol Aji Sax ji, ndax yërmandeem
réy na, waaye yàlla buma daanu ci
loxol nit!»

15 Ba loolu amee Aji Sax ji wàcce
mbas ci kaw Israyil, dale ko ca suba
soosa ba keroog ba àpp ba matee.
Ña dee ca askan wa di juróom
ñaar fukki junni (70 000) diggante
Dan ca bëj-gànnaar ba Beerseba ca
bëj-saalum. 16 Naka la malaaka
ma tàllal loxoom, ngir faagaagal
Yerusalem, Aji Sax ji fomm, daldi
wax ak Malaakam bóomkat may
fàdd askan wa. Mu ne ko: «Doy na!
Teggil sa loxo.» Booba malaakam Aji
Sax jaa nga ca wetu dàggay Arawna,
Yebuseen ba.

17 Daawuda nag gis malaaka may
fàdd askan wa. Mu ne Aji Sax
ji: «Man miy sàmm bi† déy, maa
bàkkaar, maa def lu bon. Ñii diy xar
doŋŋ yu topp ci man, lu ñu def? Na
sa loxo dal ci sama kaw man kay,
maak sama waa kër baay!» 18 Ba
loolu amee Gàdd dem ca Daawuda
keroog ca bés ba, ne ko: «Demal,
nga tabaxal Aji Sax ji sarxalukaay
ca dàggay Arawna, Yebuseen ba.»
19 Daawuda dem ca, na ko ko Aji Sax
ji sante, Gàdd jottli.

20 Ba mu ko defee Arawna séen
Buur, mu ànd aki jawriñam, jëm ca
moom. Mu génn sujjóotal ko, dëpp
jëëm ca suuf, 21 ne ko: «Buur, sang
bi, lu doon say tànk?» Daawuda
ne ko: «Xanaa jëndsi sa dàgga jii,
ba tabaxal fi Aji Sax ji sarxalukaay,
ndax mbas mi dal ci kaw askan wi
yem fi.» 22 Arawna ne Daawuda:
«Buur, sang bi, jëlal lu la neex, def
ko sarax. Nag yaa ngi, jëlal def
saraxu rendi-dóomal, watiiri bojju
yeek bant, yi nag yiy lëkkloo, nga
def ko matt. 23 Man Arawna, maa la
jox lii lépp, Buur. Yal na la sa Yàlla
Aji Sax ji nangul.»

24 Teewul Buur ne Arawna:
«Déedéet, dama koy jënd ci yaw
kay. Ab saraxu rendi-dóomal bu
ma dikkewul dara, duma ko defal
sama Yàlla Aji Sax ji.» Ci kaw
loolu Daawuda jënd dàgga ja ak
nag ya ci juróom fukki dogi xaalis.
25 Gannaaw loolu Daawuda tabaxal
fa Aji Sax ji ab sarxalukaay, rendi fa
ay saraxi dóomal, ak ay saraxi cant
ci biir jàmm. Ba mu ko defee Aji Sax
ji nangul réew ma, mbas ma bàyyi
Israyil.

† **24:17** 24.17 sàmm bi: am na ci bind yu yàgg yi, yu ci indiwul baatub sàmm bi ci aaya bii.

Buur ya
di téere bu jëkk bi
Lu jëm ci nguurug Suleymaan

(Saar 1.1—11.43)

Daawuda néew na doole

1 Gannaaw gi Buur Daawuda mujj
naa màggat, ba làq at yu bare, ñu
di ko sàng ay sér te du ko taxa tàng.
2 Ay dagam ne ko: «Buur, sang bi,
nañu la wutal ab janq, mu di la
taxawu, di la topptoo. Man naa tëdd
it ci sa wet, Buur, ndax nga liwwi,
sang bi.» 3 Ñu daldi seet ci tundu
Israyil wépp, ba gis janq bu rafet bu
ñuy wax Abisag, di waa Sunem. Ñu
indil ko Buur. 4 Janq baa nga taaru
lool. Muy topptoo nag Buur, di ko
taxawu, waaye Buur dëkkoowu ko.

Adoñaa ngi sàkku jal bi

5 Ci biir loolu Adoña doomu
Daawudaak Agit, di tëggu naan:
«Man mii maay doon buur.» Mu
waajalal boppam watiiru xare aki
fas ak juróom fukki nit ñuy daw
di ko jiitu. 6 Baayam Daawuda
nag masu koo wax dara, ak lu mu
mana def. Adoña moo toppoon ci
Absalom. Mu doonoon ku góorayiw
lool.
7 Ci kaw loolu Adoña diisook
Yowab, mi Seruya di ndeyam, ak
Abiyatar sarxalkat ba, ñooñu jàpple
ko. 8 Waaye Cadog sarxalkat ba ak
Benaya doomu Yoyada, ak Yonent
Yàlla Natan, ak Simey ak Reyi,
ñook jàmbaari Daawuda ya koy dar,
ñooñu ànduñu woon ak Adoña. 9 Ba
mu ko defee Adoña sarxe ay xar
aki nag aki wëllu yu duuf ca wetu
doju Soyelet, fa feggook En Rogel.
Mu woo ca mboolem doomi Buur yu
góor ya mu bokkal baay, ak jawriñi
Buur yu diiwaanu Yuda. 10 Waaye
woowul Yonent Yàlla Natan ak Be-
naya, woowul jàmbaar yay dar
Daawuda, woowul rakkam Suley-
maan.
11 Ba loolu amee Natan laaj Bat-
seba, ndeyu Suleymaan, ne ko:
«Waaw, xanaa déggoo ne Adoña
doomu Agit falu na buur te sunu
sang Daawuda yégu ko? 12 Kaay
gaaw, ma digal la nooy def, ba musal
sa bakkan ak sa bakkanu doom
Suleymaan. 13 Gaawal dem ca Buur
Daawuda, ne ko: “Buur, sang bi,
du yaa ma giñaloon, yaw sang bi,
ne ma sama doom Suleymaan mooy
falu buur, wuutu la, te mooy toog ci
sa jal bi? Kon nag lu tax Adoña falu
buur?” 14 Gisal, diir bi ngay wax ak
Buur foofa, man dinaa duggsi, topp
ci yaw te dinaa dëggal sa kàddu.»

15 Batseba dem ba ca Buur, ca
biir néegam. Buur a nga màggat
lool, Abisag mu Sunem di ko taxawu.
16 Batseba agsi sujjóotal Buur, sukk
fi kanamam. Buur ne ko: «Lu doon
say tànk?» 17 Mu ne ko: «Sama
sang, yaw yaa ma giñal ci sa Yàlla
Aji Sax ji, sang bi, nga ne ma sama
doom Suleymaan de dina falu buur
moos, wuutu la, te moom mooy toog
ci sa kaw jal bi. 18 Waaye xoolal
léegi Adoñaa ngii falu buur, te yaw
Buur sang bi, yéguloo ko. 19 Sarxe
na ay nag ak wëllu yu duuf ak xar yu
bare. Woo na ca doomi Buur yu góor
yépp, woo ca Abiyatar sarxalkat
ba, woo ca Yowab, njiitu mbooloom
xare mi. Waaye Suleymaan sa surga
ba, woowu ko. 20 Yaw nag Buur,
sang bi, Israyil gépp a ngi ne jàkk ci
yaw, ngir nga xamal leen kan ngay
dëj ci sab jal, mu wuutu la, sang
bi. 21 Lu ko moy de Buur, sang bi,
bés boo nopplujee fekki say maam,
su boobaa man, maak sama doom
Suleymaan dinañu nu tuumaal.»

22 Na Batseba di wax ak Buur,
Yonent Yàlla Natan jekki ne jalañ.
23 Ñu wax ko ne ko: «Buur, Yonent
Yàlla Natan a ngoog.» Mu agsi ba
ci kanam Buur, sujjóotal ko, dëpp
kanamam fa suuf. 24 Natan ne
ko: «Buur, sang bi, ndax yaa wax
ne Adoña mooy falu buur, wuutu
la, te moom mooy toog ci kaw jal
bi? 25 Ndax kat, Adoña dem na

tey jii, sarxeji lu bare ciy nag ak
wëllu yu duuf aki xar. Woo na
ca doomi Buur yu góor yépp, ñook
njiiti xare yeek Abiyatar sarxalkat
bi. Ña nga noonee di lekk ak a
naan ñook moom te naa: “Buur
Adoña, guddalu fan!” 26 Man sa
surga bii nag, maak Cadog sarxalkat
bi ak Benaya doomu Yoyada ak sa
surga ba Suleymaan, woowu nu ca.
27 Buur, sang bi, ndax wér na ne
loolu ndigal la lu bàyyikoo fi yaw,
te xamaloo nu kan mooy toog ci sa
kaw jal bi, wuutu la, yaw Buur, sang
bi?»
28 Buur Daawuda ne ko: «Wool
ma Batseba!» Ci kaw loolu Bat-
seba dikk taxaw fa kanam Buur.
29 Buur daldi giñ ne: «Giñ naa ci
Aji Sax ji, Kiy Dund te musal sama
bakkan bii ci jépp njàqare, 30 bir
na ne loolu ma la giñaloon ci Aji
Sax ji, Yàllay Israyil, ne la bir na
ne Suleymaan sa doom mooy doon
buur wuutu ma te mooy toog ci kaw
jal bii ma toog— loolu déy dinaa
ko sottal bés niki tey.» 31 Ba mu
ko defee Batseba dëpp kanamam fa
suuf, sukk fa kanam Buur, ne ko:
«Buur Daawuda, sang bi, yal nanga
fi yàgg.»

Suleymaan falu na

32 Buur Daawuda daldi ne: «Wool-
leen ma Cadog sarxalkat bi, ak
Yonent Yàlla Natan ak Benaya
doomu Yoyada.» Ba ñu dikkee
fa kanam Buur, 33 Buur ne leen:
«Àndleen ak samay dag, ngeen
waral sama doom Suleymaan ca
sama kaw berkelle bu jigéen ba,
te yóbbu ko Giyon, bëtu ndox ba.
34 Cadog sarxalkat bi ak Yonent
Yàlla Natan, nañu ko diw foofa,
fal ko mu jiite Israyil. Su ko defee
ngeen wal liit gi te yéene ne: “Buur
Suleymaan, guddalu fan!” 35 Ngeen
topp nag ci moom, délsi, mu dikk
toog ci kaw jal bi. Moom mooy
nguuru, wuutu ma. Moom laa fal,
mu yilif Israyil ak Yuda.» 36 Ba
loolu amee Benaya doomu Yoyada
ne Buur: «Buur, sang bi, yal na
ko Aji Sax ji sa Yàlla dogal. Amiin!
37 Na Aji Sax ji ànde woon ak yaw
Buur, sang bi, yal na ni àndeek
Suleymaan, te yal na kaweel ab
jalam, ba mu sut sab jal, yaw Buur
Daawuda, sang bi.» 38 Gannaaw
loolu Cadog sarxalkat ba daldi ànd
ak Yonent Yàlla Natan ak Benaya
doomu Yoyada, ak waa Keret ak
waa Pelet yay dar Daawuda. Ñu
waral Suleymaan berkelleb Buur
Daawuda. Ñu dar ko ba Giyon, bëtu
ndox ba. 39 Ci kaw loolu Cadog
sarxalkat ba dem ca xaymab Aji
Sax ji, jële fa béjjén ba def diwu
pal ga, diw ca Suleymaan. Ñu wal
liit ga, mbooloo ma mépp àddu ca
kaw ne: «Buur Suleymaan, guddalu
fan!» 40 Ba loolu amee mbooloo ma
mépp topp ca, bég lool, di toxoro,
coow la jolli, ba suuf sa di riir.

41 Ba mu ko defee Adoña dégg ca,
mook mboolem ña mu woo woon,
ñu nekk faak moom. Fekk ñu lekk
ba noppi. Ba Yowab déggee liit ga,
da ne: «Waaw, riir mi ci dëkk bi, lu
mu doon?» 42 Daaneelagul kàddoom
sax, Yonatan doomu Abiyatar sarx-
alkat ba ne jaas, agsi. Adoña
ne ko: «Dikkal, yaw nit ku baax
nga, te xibaaru jàmm ngay indi.»
43 Yonatan ne Adoña: «Déedéet kay,
sunu sang Buur Daawuda fal na
Suleymaan buur. 44 Buur boole na
kook Cadog sarxalkat bi ak Yonent
Yàlla Natan ak Benaya doomu Yoy-
ada ak waa Keret ak waa Pelet
yay dar Buur. Yebal na leen, ñu
waral ko berkelleb Buur. 45 Cadog
sarxalkat baak Yonent Yàlla Natan
diw nañu ko, fal ko ca Giyon, ba
bàyyikoo ca, di ko bége, mu dim
riir ci dëkk bi. Mooy coow, li ngeen
dégg. 46 Suleymaan sax toog na
ca jalu buur; 47 te it jawriñi Buur
ñëw nañu, di sargalsi sunu sang
Buur Daawuda, ne ko: “Yal na sa
Yàlla siiwal turu Suleymaan, ba mu
gën laa amu tur. Yal na kaweel ab
jalam, ba mu gëna kawe sab jal.”
Buur sujjóot ca kaw lalam, 48 teg
ca ne: “Cant ñeel na Aji Sax ji,

Yàllay Israyil, ji ma jox bésub tey
ku ma wuutu ci samab jal, may
gis.”» 49 Ba loolu amee tiitaange
jàpp mboolem ña ñu woo woon ca
jataayu Adoña. Ñu jóg, tasaaroo, ku
nekk dem yoonam.

50 Adoña nag ragal Suleymaan,
daldi dem jàpp ca béjjén ya ca
cati sarxalukaay ba, ngir rawale
bakkanam*. 51 Ñu wax ko Suley-
maan, ne ko: «Buur Suleymaan,
Adoña de, ragal na la. Deful lu moy
jàpp ca béjjéni sarxalukaay ba te
naa: “Na ma Buur Suleymaan sang
bi giñal tey jii ne du ma jam saamar,
ma dee.”» 52 Suleymaan daldi ne:
«Su dee nit ku jara wóolu de, genn
kawaram du wadd ci suuf. Waaye
su lalee pexem wor de, dina dee.»
53 Ba loolu amee Buur Suleymaan
yónnee, ñu jëleji Adoña ca sarx-
alukaay ba, mu dikk, sujjóotal Buur
Suleymaan. Mu ne ko: «Man ngaa
ñibbi sa kër.»

2

Daawuda dénku na Suleymaan

1 Ba ñu demee ba bésu àppu
Daawuda di jegesi, Daawuda dafa
dénk doomam Suleymaan, ne ko:
2 «Maa ngi ci yoon wu dul jaas ci
mboolem àddina. Nanga dëgërlu
te góor-góorlu, 3 di dénkoo sa
ndénkaanel Yàlla Aji Sax ji, di topp
ay yoonam, sàmmonteek ay dogali
yoonam aki santaaneem aki àttey
yoonam aki seedeem, ni ñu ko binde
ci yoonu Musaa. Su ko defee dinga
am ndam ci lépp loo def ak fépp
foo jëm, 4 ba keroog Aji Sax ji sottal
kàddoom ga mu ma waxoon ne ma:
“Su say sët sàmmee seen dundin,
saxoo ngëm gu ma wéetal, te gar ci
seen bakkan, kon doo ñàkk mukk ku
lay wuutu ci jalub Israyil.”

5 «Yaw ci sa bopp xam nga li
ma Yowab doomu ndaw sa Seruya
def, te def na ko ñaari njiiti xarey
Israyil, di Abner doomu Ner ak
Amasa doomu Yeter: rey na leen,
tuur seen deret ni bu doon xare, ba
taqal boppam ripp. Moo rendi ci
biir jamonoy jàmm. 6 Jëflanteel ak
moom ci kaw xel, bu ko bàyyi mu
duggaale bàmmeel bijjaaw.

7 «Góor ñiy doomi Barsilay mu
Galàdd nag, nanga leen baaxe, te
ñuy bokk ak yaw ndab, ndax kat
taxawu woon nañu ma, ba may daw
Absalom sa doomu baay.

8 «Gannaaw loolu bàyyil xel ci
Simey mi nga feggool, muy doomu
Gera mu Baxurim, mi bokk ci gi-
irug Beñamin. Moom moo ma
doon tifaari saaga, bés ba ma jëmee
Maanayim, moom mu dikk dajeek
man ca dexu Yurdan. Ma giñal ko ci
Aji Sax ji ne ko: “Duma la rey, sama
saamar du la dal!” 9 Waaye yaw de,
bu ko ñàkka topp, ndax boroom xel
nga, te dinga xam ni ngay defeek
moom, ba mu sangoo deretam, ànd
ak bijjaawam, dugg bàmmeel.»

10 Gannaaw loolu Daawuda nelaw,
fekki ay maamam, ñu denc ko
ca gox ba ñu naan Kër Daawuda.
11 Nguurug Daawuda ci Israyil tollu
na ci ñeent fukki at, di juróom ñaari
at ya mu péeyoo Ebron, ak fanweeri
at ak ñett ya mu péeyoo Yerusalem.

12 Suleymaan nag toog ca jalub
baayam Daawuda; nguuram dëgër,
ne kekk.

Nii la Adoña mujje

13 Ci biir loolu Adoña ma Agit
di ndeyam, dem ca Batseba, ndeyu
Suleymaan. Mu ne ko: «Mbaa jàmm
a la indi?» Mu ne ko: «Jàmm la.»
14 Mu neeti ko: «Mbir la mu ma lay
wax.» Mu ne ko: «Waxal.» 15 Mu
ne ko: «Xam nga ne maa moomoon
nguur gi, te man la Israyil gépp
séentu woon, ma falu buur. Waaye
tey nguur gi walbatiku na, tegu ci
sama loxol doomu baay, ndax Aji
Sax jee ko ko jox. 16 Léegi nag lenn
rekk laa lay ñaan, te nga bañ maa
gàntu.» Mu ne ko: «Waxal rekk.»

* **1:50** 1.50 Jàpp ca sarxalukaay ba ca kër Yàlla ga, nit daan na ko def, di ko sàkkoo rawale bakkanam. Seetal ci *Mucc ga* 21.14.

17 Mu ne ko: «Buur Suleymaan du
la gàntu, rikk ñaanal ma ko, mu
may ma Abisag mu Sunem soxna.»
18 Batseba ne ko: «Baax na, man kay
maa la koy waxal Buur.» 19 Batseba
dem ca Buur Suleymaan, ngir wax
ko mbirum Adoña ma. Buur jóg
gatandu ko, sukkal ko, daldi toogaat
ci ngànguneem. Mu tegal ndeyam
ngàngune, mu toog ci ndijooram.
20 Mu ne ko: «Man de, lenn lu tuut
rekk laa lay ñaan, te bu ma gàntu.»
Mu ne ko: «Waxal, saa ndey, duma
la gàntu.» 21 Mu ne ko: «Abisag
mu Sunem, may ko sa doomu baay
Adoña soxna.» 22 Buur Suleymaan
ne ndeyam: «Nga ne! Adoña ngay
ñaanal Abisag mu Sunem soxna?
Tee nga koo ñaanal nguur gi far,
nde mooy sama mag, ñaanalaale ko
Abiyatar sarxalkat bi, mook Yowab
doomu Seruya?»
23 Buur Suleymaan nag giñ ci Aji
Sax ji ne: «Yal na ma Yàlla teg
mbugal mu gëna tar, ndegam Adoña
du feye bakkanam lii muy sàkku!
24 Léegi nag giñ naa ci Aji Sax ji,
Kiy Dund, te teg ma fi, dëj ma
ci jalub Daawuda sama baay, sam-
pal ma askanu nguur, wa mu dige
woon, bésub tey jii Adoña dina dee.»
25 Buur Suleymaan daldi jox ndigal
Benaya doomu Yoyada. Benaya jam
Adoña, mu dee.

Nii la Abiyatar mujje

26 Abiyatar sarxalkat bi nag, Buur
ne ko: «Dellul Anatot ca say tool.
Dee rekk a war ci yaw, waaye
bésub tey jii duma la rey, ndax
li nga gàddu woon gaalu Aji Sax
ji Boroom bi, dox jiitu sama baay
Daawuda. Nga teg ci bokk ak sama
baay mboolem coono bu mu daj.»
27 Suleymaan nag jële Abiyatar ci
liggéeyu saraxi Aji Sax ji, daldi matal
li Aji Sax ji waxoon ci waa kër Eli ca
Silo.

Nii la Yowab mujje

28 Yowab àndul woon ak Absalom
ci pexeem, waaye Adoña la mujj
àndal. Ba Yowab yégee la xew,
daa daw ba ca xaymab Aji Sax ji,
jàpp ca béjjén ya ca cati sarxalukaay
ba, ngir rawale bakkanam. 29 Ñu
wax Buur Suleymaan ne ko: «Yowab
daw na, làquji ca xaymab Aji Sax
ji, te kat ma nga ca sarxalukaay
ba.» Suleymaan sant Benaya doomu
Yoyada, ne ko mu dem, jam ko.
30 Benaya dugg ca biir xaymab Aji
Sax ja, ne ko: «Buur nee nanga
génn!» Yowab ne ko: «Génnuma,
fii laay deeye!» Benaya yegge Buur
waxi Yowab ak la mu ko tontu.
31 Buur ne ko: «Defal li mu wax, jam
ko mu dee, nga suul ko, ndax ma set,
maak sama waa kër baay, ci deretu
jaamburi Yàlla ji Yowab tuuroon.
32 Su ko defee Aji Sax ji dina ko
gàdduloo bakkanu boppam, feye ko
ko bakkanu ñaar ña mu songoon,
di Abner doomu Ner, njiital xarey
Israyil, ak Amasa doomu Yeter, nji-
ital xarey Yuda; muy ñu jub, ñu ko
gën, teewul mu jam leen saamar,
ñu dee te sama baay Daawuda yégu
ko. 33 Yal na Yowab ak askanam
gàddu seen bakkan ba fàww. Waaye
Daawudaak askanam ak waa këram
akub jalam, yal na leen Aji Sax
ji jàmmal ba fàww.» 34 Ba loolu
amee Benaya doomu Yoyada daldi
dem jam Yowab, rey ko. Ñu suul
ko ca këram ga ca màndiŋ ma.
35 Gannaaw loolu Buur tabb Benaya
doomu Yoyada ca boppu mbooloom
xare ma, mu wuutu Yowab. Cadog
sarxalkat ba, Buur tabb ko, mu
wuutu Abiyatar.

Nii la Simey mujje

36 Ba mu ko defee Buur yónnee
woolu Simey, wax ko ne ko: «Tabax-
alal sa bopp kër fii ci Yerusalem,
dëkk ca waaye bul dem fenn.
37 Ndaxte bés boo fi jógee, ba jéggi
xuru Sedoron, xamal xéll ne dee
rekk mooy sab àtte, te yaay gàddu
sa bakkanu bopp.» 38 Simey ne
Buur: «Baax na, Buur, sang bi.
Li nga ma wax rekk de laay def,
sang bi.» Ba loolu amee Simey toog
Yerusalem lu yàgg.

39 Ba ñu ca tegee ñetti at, ñaari
jaami Simey daw dem ca Akis bu-
urub Gaat doomu Maaka. Ñu wax
Simey, ne ko: «Ndeke sa jaam yaa
nga Gaat!» 40 Simey daldi takk
mbaamam, dem Gaat ca Akis, ngir
jëli ay jaamam. Mu jëleji Gaat
ay jaamam, délloosi leen. 41 Ba
ñu waxee Buur Suleymaan, ne ko
Simey jóge na Yerusalem dem Gaat,
ba délsi, 42 Buur yónnee, woolu
Simey, ne ko: «Xanaa giñloowuma
la woon ci Aji Sax ji, àrtu la ne la:
“Bés boo fi jógee dem fenn, xamal
xéll ne dee rekk mooy sa àtte”? Nga
ne ma: “Baax na, dinaa la déggal.”
43 Ana lu waral nag sàmmoo la nga
giñoon ci Aji Sax ji te ma santoon la
ko?» 44 Buur dellu ne Simey: «Yaw
ci sa bopp xam nga xéll mboolem li
nga lor sama baay Daawuda. Léegi
Aji Sax ji dina la fey sa jëf ju bon,
mu këppu ci sa kaw bopp. 45 Waaye
man Buur Suleymaan du ma teree
barkeel; jalub Daawuda it day sax
fàww fi kanam Aji Sax ji.» 46 Buur
nag sant Benaya doomu Yoyada, mu
génne Simey, jam ko, mu dee. Ba
loolu amee nguur ga gëna dëgër ca
loxol Suleymaan.

3

Buur Suleymaan ñaan na Yàlla xel

1 Gannaaw ba loolu wéyee Suley-
maan goromloo naak Firawna bu-
uru Misra, jël doomu Firawna, indi
ko gox ba ñu naan Kër Daawuda,
ba keroog muy noppee tabax këram
ak kër Aji Sax ji ak tata ja wër
Yerusalem. 2 Terewul mbooloo
ma di rendi ay sarax ca bérabi
jaamookaay ya, ndax ca yooya ja-
mono tabaxaguñu woon kër gu ñu
tudde Aji Sax ji. 3 Suleymaan nag
wone na cofeelam ci Aji Sax ji,
di wéy ci sàrti baayam Daawuda,
xanaa lu moy bérabi jaamookaay ya
rekk. Moom daan na fa rendi sarax,
di fa taal cuuraay.
4 Ci biir loolu Buur dem Gabawon,
sarxali fa, ndax foofaa doon bérabu
jaamookaay ba gënoona mag: jun-
niy saraxi rendi-dóomal, Suleymaan
joxe na ko fa ca kaw sarxalukaay
booba. 5 Foofa ca Gabawon la
Aji Sax ji feeñu woon Suleymaan
ci géntug guddi. Yàlla ne ko:
«Ñaanal loo bëgg, ma may la ko.»
6 Suleymaan ne ko: «Yaw de yaa
baaxe lool sab jaam Daawuda, saa
baay, ngir na mu daan doxale fi sa
kanam ci dëgg ak njekk ak njubteg
xol. Yaa ko baaxe lool, may ko doom
ju góor ju toog cib jalam, bésub tey
jii. 7 Léegi nag Aji Sax ji, sama
Yàlla, fal nga ma buur, ma wuutu
saa baay Daawuda. Waaye Sang bi,
man ndaw lu tuut laa, xawma sax
nu may doxale. 8 Rax ci dolli, Sang
bi, ma nekk ci digg askan wi nga
taamu, askan wu yaa, ba maneesu
koo waññ mbaa di ko lim. 9 Kon
nag Sang bi, may ma xel mu am ug
dégg mu ma àttee sa ñoñ, ngir may
ràññee lu baax ak lu bon. Ndax kat,
ana kan moo mana àtte sa ñoñ, wii
askan wu réy?»
10 Kàddug Suleymaan ga nag neex
Aji Sax ji, ndax loolu mu ñaan.
11 Mu ne ko: «Gannaaw loolu nga
ñaan, te ñaanuloo fan wu gudd,
ñaanuloo alal, ñaanuloo itam say
noon dee, xanaa di ñaan xel mu
rafet moo àttee dëgg, 12 dama ne,
dinaa la defal li nga ñaan, te sax
dinaa la may xel mu rafet, nga am
ug dégg, ba raw ku la jiitu ak ku
la wuutu. 13 Te itam li nga ñaanul
dinaa la ko may, booleel la alal ak
teraanga, ba doo am moroom ci
buur yi, sa giiru dund. 14 Te soo
jaaree ci samay yoon, jëfe samay
sàrt ak samay santaane, muy fi sa
baay Daawuda jaaroon, kon dinaa
guddal saw fan.»
15 Ba loolu amee Suleymaan
yewwu, ndeke gént la woon. Mu
dellu Yerusalem, taxaw fa kanam
gaalu kóllërey Aji Sax ji, def fa
ay saraxi rendi-dóomal, ak saraxi
cant ci biir jàmm, daldi berndeel
jawriñam yépp.

Suleymaan wone na xelam

16 Ba loolu wéyee mu am ñaari
gànc yu dikk ca Buur, agsi ca kana-
mam. 17 Senn ndaw sa ne: «Éy sang
bi, maak ndaw sii de, danoo bokk
genn kër, bokk fa wasin nun ñaar.
18 Ba ma amee doom ba mu am ñetti
fan, moom mii itam mu am doom,
te nun rekk a dëkk, keneen nekkul
ak nun ca biir kër ga, xanaa nun
ñaar. 19 Doomu ndaw sii nag dee ci
guddi, ndax daa tëddoon ci kawam.
20 Mu jóg ci xaaju guddi, jële sama
doom fi sama wet, tëral ci wetam.
Fekk man, sang bi, maa ngi nelaw.
Doomam ji dee nag, mu tëral ko ci
sama wet. 21 Naka laa jóg ci suba,
di nàmpal sama doom, gisuma lu
moy mu dee. Ba bët setee nag ma
xool ko bu baax, ndeke du sama
doom ji ma jur.» 22 Seneen ndaw
sa ne: «Déedéet, sama doom mooy
dund, sa doom a dee.» Ku jëkk ka
ne: «Déedéet, sa doom a dee, sama
doom a ngi dund.» Ñu di ko werante
fi kanam Buur.
23 Buur ne: «Kii a ngi naan: “Sama
doom jii mooy dund, sa doom a dee.”
Kee naan: “Déedéet, sa doom a dee,
sama doom mooy dund.”» 24 Buur
teg ca ne: «Indil-leen ma saamar!»
Ñu indil Buur saamar. 25 Buur ne:
«Dogleen xale biy dund ñaar, te jox
kii genn-wàll, jox kee genn-wàll.»
26 Ci kaw loolu ndaw si doomam
di dund daldi ñeewante doomam.
Mu ne: «Déet, sang bi, jox ko xale
bi. Bu ko rey mukk!» Ndaw sa ca
des, moom, ne: «Deesu ma ko jox,
deesu la ko jox; dogleen ko ñaar!»
27 Ba loolu amee Buur daldi àtte ne:
«Joxleen ndaw sii liir biy dund, te
buleen ko rey. Mooy ndeyam.»

28 Israyil gépp nag dégg àtteb
Buur, daldi yéemu ci moom, ndax
dañoo gis ne xelum Yàlla mu rafet a
ngi ci moom, di ko jiite ci àtte dëgg.

4

Suleymaan fal na ay njiit

1 Ci kaw loolu Buur Suleymaan
di boroom Israyil gépp. 2 Ay
jawriñam ñii la woon: Asaryaa
sëtu Cadog moo doon sarxalkat bi;
3 Eliyoref ak Awiya doomi Sisa di
bindkat yi; Yosafat doomu Ayilut
yore kàddug Buur; 4 Benaya doomu
Yoyada jiite mbooloom xare ma;
Cadog ak Abiyatar di ay sarxalkat.
5 Asaryaa doomu Natan moo ji-
ite woon ndawi Buur ya, Sabudd
doomu Natan di sarxalkat te di
diglekatu buur. 6 Ayisar moo doon
saytu kër Buur, Adoniram doomu
Abda di sase liggéeyi sañul-bañ ya.

7 Buur Suleymaan amoon na fukki
jawriñ ak ñaar ci Israyil gépp.
Ñuy topptoo dundub Buur ak waa
këram, weer wu nekk kenn ci ñoom
yor dund ba, ba at mi mat. 8 Ñooñoo
di:

Ben Ur ma sasoo woon diiwaanu tundi Efrayim.

9 Ben Deker sasoo Makas ak Saalbim ak Bet Semes ak Elon Bet Anan.

10 Ben Keset sasoo Arubot, boole kook Soko ak mboolem diiwaanu Efer.

11 Ben Abinadab sasoo diiwaanu Dor bépp; Tafat doomu Suleymaan di soxnaam.

12 Baana doomu Ayilut sasoo Taanag ak Megido ak diiwaanu Bet San gépp, feggook Sartan, fa féete Yisreel suuf, muy diggante Bet San ba Abel Mewola, ba ca wàllaa Yogmeyam.

13 Ben Geber a sasoo woon Ramot ca Galàdd, booleek dëkk-dëkkaan ya làngu Yayir doomu Manase féetewoo woon, foofa ca Galàdd ak diiwaanu Argob ca Basan. Muy juróom benn fukki dëkk yu mag yu ñu wërale ay tata ak seeni bunt ak yeti xànjar yu koy tëj.

14 Ayinadab doomu Ido sasoo Maanayim.

15 Ayimaas ma sasoo Neftali; moom it jël na doomu Suleymaan ju ñuy wax Basmat soxna.

16 Baana doomu Usay boole diiwaanu Aser ak Beyalot.

17 Yosafat doomu Paruwa sasoo diiwaanu Isaakar.

18 Simey doomu Ela sasoo dii-
waanu Beñamin.
19 Geber doomu Uri sasoo dii-
waanu Galàdd, di réewum Si-
won buurub Amoreen ña ak
réewum Og buuru Basan. Muy
benn ndawal buur bu yilif réew
mooma.
20 Waa Yuda ak Israyil dañoo bare
woon, ba mel ni feppi suufas géej,
di lekk, di naan, nekke mbégte.

5

1 Ci kaw loolu Suleymaan moo
yilifoon mboolem réew ya dale dexu
Efraat, ba ca dëkki Filisteen ña, dem
ba ca digu réewum Misra. Ñooña
di indil Suleymaan galag, nangul ko
giiru dundam.
2 Suleymaan daan na njëloo bés
bu nekk ñeent fukki barigoy sunguf
ak juróom (45), ak juróom ñeent
fukki (90) barigo ci sunguf su ñagas;
3 ak fukki nag yu ñu yafal, ak ñaar
fukki nagi parlu, ak téeméeri gàtt,
te limaaleesul xeeti kéwél yaak bo-
room dunq yu duuf ya. 4 Suleymaan
moo yilifoon mboolem réew ma
féete dexu Efraat sowu, dale ko ca
Tifsa ba ca Gasa, muy mboolem
réew ya féete dexu Efraat sowu.
Jàmm ne ñoyy, féete ko wet gu nekk.
5 Diirub ayu Suleymaan gépp nag,
waa Yudak Israyil ànd ak xel mu dal;
ku ci nekk ak sa ker garabu reseñ ak
sa ker garabu figg, fa dale diiwaanu
Dan ba ca Beerseba. 6 Suleymaan
amoon na ñeenti junniy (4 000)
wuddi fasi watiir ak fukki junniy
fas ak ñaar (12 000). 7 Jawriñ ya
dañu daa ay-ayloo, ku nekk ak sa
weer wi ngay topptoo dundub Buur
Suleymaan, mook mboolem ñi mu
bokkaloon njël, ba dara daawu ca
ñàkk. 8 Peppum lors ji ànd ak
ñax mi jëm ci fasi watiir yeek fasi
dawkat yi itam, ku nekk ci ñoom da
daan indi la ñu ko ca sas, teg ko fa
mu wara nekk.

Suleymaan kenn la woon

9 Ci biir loolu Yàlla jagleel Suley-
maan mu ñaw lool, am xel mu rafet
ak xam-xamam bu yaa, bu solowoo
fànn yu bare ni feppi suufas géej.
10 Suleymaan rafetoon nam xel, ba
sut mboolem doomi réewum penku
ak mboolem waa Misra. 11 Rafetoon
nam xel ba raw ñépp: muy Etan
Esraseen ba, di Eman, di Kalkol, di
Darda, doomi Maxol yu góor ya.
Turam nag siiw ca mboolem xeet
ya ko wër. 12 Léeb na ñetti junniy
kàddu, woy yi mu fent ëpp junni.
13 Faramfàcce na it mbirum gàncax,
dale ko ci garabu seedar gu Libaŋ
ba ci isob giy sax cib tabax. Jàngle
na mbirum mala ak njanaaw ak luy
raam, ba ci jën. 14 Nit ñi dañu daan
jóge ci xeet yépp, di sàkkusi xelam
Suleymaan mu rafet; te dañu daan
bàyyikoo ci mboolem buuri àddina
yi déggoon xelam mu rafet.

Suleymaan waajal na tabaxu kër Yàlla ga

15 Ba Iram buurub Tir déggee
ne Suleymaan lañu fal buur, mu
wuutu baayam Daawuda, ak na
mu xaritoo woon ak Daawuda naka
jekk, Iram daa yónnee ay ndawam
ca Suleymaan. 16 Suleymaan it
yónnee ca Iram, ne ko: 17 «Xam nga
sama baay Daawuda manul woona
tabaxal Yàllaam Aji Sax ji kër gu mu
ko tudde, ndax xare yi mu séqoon
ak noonam yi ko wër, ba ni leen Aji
Sax ji daaneele, mu teg leen tànk.
18 Léegi nag sama Yàlla Aji Sax ji
may na ma jàmm ne ñoyy, féete ma
wet gu nekk, ba awma benn noon,
te musiba dabu ma. 19 Fii ma nekk
damaa fas yéene tabax kër, tudde
sama Yàlla Aji Sax ji. Muy la Aji
Sax ji waxoon sama baay Daawuda,
ne ko: “Sa doom ji may def sa
kuutaay ci sab jal moo may tabaxal
kër, tudde ma ko.” 20 Ci biir loolu ma
di la ñaan, nga santaane, ñu goral
ma banti seedar yu Libaŋ, te samay
surga ànd ak say surga ci liggéey bi.
Sa peyooru nit ñi dinaa la ko fey ak
loo mana feyeeku, ndax yaw xam
nga ne amunu ci sunu biir ñu mane
yett bant ni waa Sidon.»

21 Ba Iram déggee li Suleymaan
wax, am na ca mbégte mu réy. Mu
ne: «Cant ñeel na Aji Sax ji tey
jii, bi mu mayee Daawuda doom
ju rafet xel, mu jiite xeet wu réy
wii.» 22 Ci kaw loolu Iram yónnee
ca Suleymaan, ne ko: «Dégg naa
kàddu yi nga ma yóbbante. Man ci
sama bopp dinaa la defal li nga bëgg
lépp ci wàllu banti garabi seedar ak
sippar*. 23 Samay surgaa koy diree
Libaŋ ba ca géej ga, rabat ko, ma
jaarale ko ci géej gi ba foo ma wax.
Su ko defee ma tas ko foofa, nga
yóbbu. Yaw nag nangul ma rekk li
may sàkku, muy nga joxal ma sama
waa kër ab dund.»

24 Ba loolu amee Iram jox Suley-
maan la mu bëgg ci banti garabi
seedar ak sippar. 25 Suleymaan
ci wàllu boppam jox Iram ñaar
fukki junni ak juróom ñetti (28 000)
barigoy peppu bele, ak ñaar fukki
barigo ak ñaar (22) ci diwu oliw gu
ñu segal. Suleymaan di defal Iram
noonu at mu ne. 26 Bu loolu weesee
Aji Sax ji mayoon na Suleymaan xel
mu rafet, na mu ko ko dige woon.
Jàmm it doxoon na diggante Iram
ak Suleymaan, ba ñu fasante kóllëre
ñoom ñaar.

27 Buur Suleymaan nag sas fan-
weeri junniy nit (30 000) ci Is-
rayil gépp ay liggéeyi sañul-bañ.
28 Mu di leen yebal Libaŋ, weer
wu nekk fukki junni (10 000) dem.
Bu ñu amee Libaŋ weer, am seeni
kër ñaari weer. Adoniram a jiite
woon sas ya. 29 Suleymaan sàkk
juróom ñaar fukki junniy (70 000)
yenukat, ak juróom ñett fukki jun-
niy (80 000) yettkati doj ca tund ya,
30 te bokkul ak ñetti junni ak ñetti
téeméeri nit (3 300) ñi Suleymaan
tabb, ñuy jiite liggéey bi, di saytu
liggéeykat yi. 31 Buur santaane ñu
jële fa doji tànnéef yu réy yu ñuy
yett, muy kenug kër Yàlla ga. 32 Ba
mu ko defee tabaxkati Suleymaan ak
tabaxkati Iram ak waa Gebal di yett
ak a waajal bant yaak doj, ya ñuy
tabaxe kër ga.

6

Suleymaan tabax na kër Yàlla ga

1 Ca ñeenti téeméereelu at maak
juróom ñett fukk (480), gannaaw ba
bànni Israyil génnee réewum Misra,
ca ñeenteelu atu nguurug Suley-
maan, ci weeru Siw, di ñaareelu
weeru at ma*, ca la Suleymaan
tàmbalee tabax kër Aji Sax ji.

2 Kër gi Buur Suleymaan tabaxal
Aji Sax ji, juróom benn fukki xasab†
la guddaay bi am, yaatuwaay bi di
ñaar fukki xasab, taxawaay bi di
fanweeri xasab. 3 Buntu néeg bu
mag bi ab dëru biti la jàkkaarlool,
yaatuwaayu dër bi di ñaar fukki
xasab, tollook yaatuwaayu kër gi.
Guddaayam féete ci kanam kër gi,
yokke guddaayu kër gi fukki xasab.
4 Mu defal miiri kër gi ay palanteer
yu am feguwaay yu ñu we ay caax.
5 Mu tabax ay taax yu sës ca ñetti
miiri kër gi. Taax yi dar ñaari miiri
néeg bu mag bi ak miiru néegu
biir bu sell bi ci gannaaw. Taax
yi def ay néeg yu ndaw. 6 Taax
mi féete suuf juróomi xasab mooy
yaatuwaayam, taax mi ci tegu di
juróom benni xasab. Taaxum kaw
mi am yaatuwaayu juróom ñaari
xasab; ndax dañoo bàyyi ay teguy
làcc ci miiri kër gi, ngir xaddi taax
yi baña jàpp ci miiri kër gi.

7 Kër ga, ba ñu koy tabax ay doj
lañu ko tabaxe, muy doj yu ñu yett
fa ñu ko jële ba noppi, moo tax du
saddu, du sémmiñ mbaa lenn luy
jumtukaayu weñ bu ñu dégg mu
dal, diir ba ñuy tabax kër ga.

8 Buntu taax mi ci suuf ma nga
féete woon ndijoor, nit mana jaare
ci ay dëggastal, yéeg jàll ci taaxum
digg mi, jóge ci taaxum digg mi, jàll
ci taax mi ci kaw.

* **5:22** 5.22 sippar garab la gu xeetook filaawo. * **6:1** 6.1 weeru Siw moo yemook awril, jàpp me. † **6:2** 6.2 xasab mooy guddaayu loxo, diggante catu baaraamu digg ak conc.

9 Suleymaan tabax kër gi ba noppi,
xadde ko dénki garabi seedar ak
gàlluy seedar. 10 Taaxi kaw yi wër
kër gépp, bu ci nekk juróomi xasab
la def taxawaayam, lëkklee ko peeri
garabu seedar, ba mu sës ca kër ga.

11 Ci biir loolu kàddug Aji Sax
ji dikkal Suleymaan. Mu ne ko:
12 «Kër gii de yaa ngi koy tabax.
Waaye soo sàmmee samay dogal ak
samay ndigal, di jëfe sama santaane
yépp, di ci topp, su boobaa dinaa
sottal li ma digoon sa baay Daawuda
ci sa mbir. 13 Dinaa dëkk ci digg
bànni Israyil, te duma dëddu Israyil,
sama ñoñ.» 14 Ba mu ko defee
Suleymaan tabax kër gi, ba sottal ko.

Liggéey nañu biir kër gi

15 Fa féete biir nag, mu lale miir
yi xànqi seedar, dale ko ci suuf ba
ci xadd bi. Dafa lal biir kër gi bant,
lal dër bi xànqi sippar. 16 Bàyyi na
itam ñaar fukki xasab ci biir kër gi
ci gannaaw, muy néeg bu mu lale
banti seedar ci suuf ba ci xadd bi ci
kaw. Mu sàkk ko ci biir kër gi, mu
dib néegu biir bu sell, di bérab bu
sell baa sell. 17 Ñeent fukki xasab
yi ko féete kanam di néeg Yàlla bu
mag bi. 18 Banti seedar yi lale ci biir
kër gi, dees cee yett ay nataali koog
ak tóor-tóor yu focci; lépp di bantu
seedar, ba xeer feeñul.

19 Néeg bu sell baa sell ca biir
kër ga ca biir-a-biir la waajal, ngir
yeb fa gaal gay def àlluway kóllërey
Aji Sax ji. 20 Néeg bu sell baa
sell amoon na guddaayu ñaar fukki
xasab, yaatuwaay ba di ñaar fukki
xasab, taxawaay ba di ñaar fukki
xasab; Suleymaan xoob ko wurusu
ngalam. Sarxalukaayu seedar ba
jàkkaarlook néeg ba, moom it xoob
na ko wurusu ngalam. 21 Ci biir
loolu Suleymaan xoob biir néeg
Yàlla ba wurusu ngalam. Mu tàllal
ay càllalay wurus fi kanam néeg bu
sell baa sell, 22 daldi xoob ci biir
wurus ba mu daj.

Sarxalukaayu néeg bu sell baa
sell, lépp la xoob wurus.

23 Ci kaw loolu mu sàkk ca biir
néeg bu sell baa sell ñaari malaakay
serub yu ñu yette bantu oliw, jëmm
ju ci nekk am taxawaayu fukki
xasab. 24 Benn serub bi laaf mu ci
nekk juróomi xasab la, muy fukki
xasab ci catal menn laaf mi ba ca
catal laaf ma ca des. 25 Fukki xasab
it mooy taxawaayu ñaareelu serub
bi, ndax ñaari serub yee tolloo dayo,
bokk bind; 26 taxawaayub serub bu
ci nekk fukki xasab la.

27 Suleymaan teg serub ya ca digg
néeg bu sell baa sell, seeni laaf
fireeku, catal laafu benn serub bi di
laal genn wetu tabax bi, catal laafu
serub ba ca des di laal geneen wetu
tabax bi. Seen ñaari cati laaf yi ci
des it di laale fa tollook digg néeg ba.
28 Mu teg ca xoob serub yi wurus.

29 Mu yettlu nag ay serub ci kaw
miiri ñaari néegi kër gi, yettaale
garabi ron aki tóor-tóor yu focci,
wërale. 30 Xoob na itam dëru tabax
bi wurus, ci néegu biir bi ak ci biti.

31 Buntu néeg bu sell baa sell,
kubeeri banti oliw la ko def, njëël
bunt bi aki jënam bant lañu yu
bindoo juróomi wet. 32 Ñaari
kubeer yi banti oliw la; mu yettlu
ca kawam ay malaakay serub aki
ron aki tóor-tóor yu focci, ba noppi
xoob lépp wurus, xoobaale serub yi
wurus ak ron yi itam. 33 Noonu it la
def buntu néeg bu mag bi, ay jënam
di bantu oliw, waaye bunt bi, jëwam
aki jënam, bant lañu yu bindoo
ñeenti wet. 34 Ñaari kubeeram di
bantu sippar, bu ci nekk di ñaari
xànq yuy warangiku. 35 Mu yettlu
ci kaw kubeeri bunt yi jëmmi serub
aki ron aki tóor-tóor yu focci, daldi
xoob lépp wurus.

36 Suleymaan tabaxe miiru ëttu
biir bi ay xeeri yett ak xànqi
seedar, ba ñetti sësalantey xeer yu
tegloo yu ne, benn sësalanteb xànqi
seedar tege ca.

37 Ca ñeenteelu atu nguurug Su-
leymaan, yemook ñaareelu weer
wa, di weeru Siw, ca lañu teg

kenug kër Aji Sax ji. 38 Ca fuk-
keelu at maak benn, yemook juróom
ñetteelu weer wa, di weeru Bul‡,
ca la kër ga sotti, mook mboolem
la ca bokk ak na mu wara bindoo
lépp. Suleymaan tabax na kër ga ci
juróom ñaari at.

7

Suleymaan tabax na këram

1 Kërug boppam nag, Suleymaan
tabax na ko ci fukki at ak ñett,
doora sottal këram gépp. 2 Ma nga
jëkka tabax kër ga ñuy wooye Got-
tub Libaŋ. Guddaay bi di téeméeri
xasab, yaatuwaay bi di juróom fukki
xasab, taxawaay bi di fanweeri
xasab, def ñeenti sàppey jëni seedar
yu yenu ay gàlluy seedar yu ñu yett.
3 Ñu teg ay banti seedar ci kaw
gàllu, yi jën yi yenu: muy ñeent
fukki gàllu ak juróom, sàppe bu
nekk fukki gàllu ak juróom. 4 Mu
am ñetti sësalantey palanteer yu ñu
fege ay laat te ñu dékkarloo ñett-
ñett. 5 Bunt yépp ànd ak seen
banti feguwaay, bunt bu ci nekk def
ñeenti wet yu janoo màkk ñaar-
ñaar; bunt yi sësaloo te dékkarloo
ñett-ñett.
6 Ci biir loolu mu defar néeg ba
ñuy wooye Néegu jëni kenu ya.
Guddaay bi di juróom fukki xasab,
yaatuwaay bi di fanweeri xasab, ak
beneen néeg ci kanamam, mu ànd
ak ay jëni kenoom ak xaddam bu
mbaar ci kanam. 7 Mu tabax néeg
ba ñuy wooye Néegu ngàngune ma
walla Àttekaay ba, mu di fa àttee.
Mu dare néeg bi banti seedar ci suuf
ba ci kaw.
8 Këram ga mu dëkk it, ñu
tabaxe ko noonu ci gannaaw Néegu
ngàngune ma. Suleymaan teg ca
tabaxal soxnaam doomu Firawna ja
geneen kër gu nirook këram.
9 Tabax yooyu yépp biir ak biti
xeeri tànnéef yu ñu yett la, natt
ko, xacc ko, rattaxal, dale ko ci
kenu gi, ba ci cati xadd bi ci kaw,
daleeti ci biti ba ci ëtt bu mag bi.
10 Ñu defare kenu yi xeeri tànnéef
yu mag: yii di fukki xasab, yii di
juróom ñetti xasab. 11 Xeer yi tege
ci kenu gi, xeeri tànnéef la yu ñu
yett, natt ko, yemale, booleek banti
seedar. 12 Miiru ëtt bu mag bi dees
koo wëralee ay xeeri yett aki xànqi
seedar: ñetti sësalantey xeer yu
tegloo yu ne, benn sësalanteb xànqi
seedar tege ca. Mu mel ni na ñu def
ëttu biir bu kër Aji Sax ja ak dëru
buntu kër ga.

Tëgg ba def na wàllam

13 Ci kaw loolu Buur Suleymaan
yónnee, jëli ca Tir ku ñuy wax
Uram*. 14 Doomu jëtun la woon,
bokk ci giirug Neftali. Baayam
dëkkoon Tir†, di tëggub xànjar.
Uram di ku xareñ lool, rafet xel te
mane mboolem liggéeyu xànjar. Mu
dikk ca Buur Suleymaan, liggéeyal
ko la ñu ko sant lépp.
15 Mu móol ñaari xeri xànjar, wu
ci nekk am taxawaayu fukki xasab
ak juróom ñett, te wu ci nekk bu-
umu fukki xasab ak ñaar a koy ub.
16 Ci biir loolu mu defar ñaari boppi
xànjar yu mu xelli, teg ko ci kaw xer
yi, bopp bu ci nekk am taxawaayu
juróomi xasab. 17 Bopp yi ci kaw
xer yi, bu ci nekk da koo rafetale
ab caaxu càllala, bopp bu ci nekk
am ci juróom ñaar. 18 Mu defar
ñaari jaray gërënaat, solal ko caax
yi, wëralee ko bopp yi, ci xer wu
ci nekk. 19 Bopp yi nekkoon ci kaw
xer yi ci kanam nag bindoo ni lëppi
tóor-tóor te bu ci nekk di ñeenti
xasab. 20 Bopp yi ci kaw ñaari xer yi,
bu ci nekk ñaar téeméeri gërënaat
a ko wër ci kaw, feggook gamb bi ci
wàllaa caax bi.
21 Mu samp jën yi ci kanam bunt
néeg Yàlla bu mag bi; samp jënu
ndijoor wi, tudde ko Yakin (Kiy tax-
awal), samp jënu càmmoñ wi, tudde

‡ **6:38** 6.38 weeru Bul moo yemook oktoobar, jàpp nowàmbar. * **7:13** 7.13 Uram mooy Iram ba tey. Seetal it aaya 40 ak 45. † **7:14** 7.14 Tir ab dëkk la bu bokkul ci Israyil.

ko Bowas (Kiy dooleel). 22 Kaw xer
yi ay lëppi tóor-tóor yu ñu xellee ci
tege. Liggéeyu xer ya daldi sotti.

23 Ba mu ko defee Uram móol
mbalkam njàpp mu weñ, ñu di
ko wax Géej ga. Mbalka ma daa
mërgalu, yaatoo fukki xasab, catu
omb ba catu omb, taxawaay ba di
juróomi xasab, ag buumu fanweeri
xasab di ko ub. 24 Ay gamb la
ko sàkkal ci suufu kéméj gi, fukki
gamb tollook xasab. Mu def gamb
yi ñaari caq yu wër mbalka mi ba
mu daj te ànd ak mbalka mi ci benn
xelli. 25 Mbalkam njàpp mi tege ci
kaw fukki jëmmi nag ak yaar, ñett
jublu bëj-gànnaar, ñett jublu sowu,
ñett jublu bëj-saalum, ñett jublu
penku. Mbalka mi war nag yi, seeni
gannaaw féete biir, ñoom ñépp.
26 Dëllaayu mbalka mi yaatuwaayu
loxo la, kéméj gi mel ni gémmiñu
kaas, di nirook lëppi tóor-tóor. Ñaar
téeméeri barigo la mbalka miy def.
(200).

27 Mu daldi sàkk fukki wati-
iri rootukaayi xànjar, wu ci
nekk am guddaayu ñeenti xasab,
yaatuwaayam di ñeenti xasab,
taxawaayam di ñetti xasab. 28 Ni
ñu defare rootukaay yi nii la: ay
wetam lañu defare làcci xànjar,
lëkklee làcc yi ay laat. 29 Muy
làcc yu Uram yett ci kawam ay
gaynde, ay nag ak malaakay serub.
Kaw laat yi itam am na ci nataal
yi. Mu yett ay caqi tóor-tóor yuy
lang ci suufu gaynde yeek nag yi.
30 Rootukaay bu nekk am na ñeenti
mbegey xànjar yu ñu lëkklee yeti
xànjar. Mu am ay kenu yu ñu
xellil rootukaay bi ci ñeenti koñam,
kenu yi yenu benn bagaan te am
ay nataali tóor-tóor. 31 Gémmiñu
rootukaay bu nekk amoon na omb
bu mërgalu bu bagaanu ndox biy
tege. Xóotaayu gémmiñ gi di xasab,
yaatuwaay bi di xasab ak genn-wàll.
Ñu yett ci kaw gémmiñ gi ay nataal
ba tey. Rootukaay bi mërgaluwul,
waaye daa bindoo ñeenti wet yu
janoo màkk ñaar-ñaar te yem
kepp. 32 Ñeenti mbege yi ronu
làcc yi, tóori weñ yi ci wewe sax
ci rootukaay bi. Mbege mu ci nekk
am na taxawaayu xasab ak genn-
wàll. 33 Mbege yi bindoo ni mbegey
watiiri xare. Tóor yeek mbege yi
ak sidditi mbege yi ak ŋanku yi,
xànjar lañu ko xellee. 34 Ñeenti
kenu yi ci ñeenti koñi rootukaay
bi, bu ci nekk dees koo xelleendook
weti rootukaay yi, ba lépp di benn.
35 Kaw boppu rootukaay bu nekk,
kéméj gu mërgaloo féete ci kaw,
taxawaayam di genn-wàllu xasab,
njàppu yeek làcc yi sax ci, lépp
di benn. 36 Fi amul dara ci kaw
njàppu yeek làcc yi, mu ñaas ci ay
nataali serub aki gaynde aki garabi
ron yu ñu wërale ay caqi tóor-
tóor. 37 Noonu la Uram defare fukki
rootukaay yi. Lépp bokk móol, yem
dayo te bokk bind.

38 Mu defar itam fukki bagaani
xànjar; bagaan bu ci nekk tollook
ñeenti xasab, di def lu xawa tol-
look juróomi barigo; bagaan bu ci
nekk tegu cib rootukaay, ba fukki
rootukaay yi daj.

39 Ba mu ko defee mu taaj juróomi
rootukaay fa féete kër Yàlla ga ndi-
joor ak juróomi rootukaay fa féete
kër ga càmmoñ. Mu teg mbalkam
jàpp mi fa féete kër ga ndijoor, ca
wetu bëj-saalum, jàpp penku.

40 Iram sàkk itam ndab yu ndaw
yi ak ñiitukaay yi ak këlli tuurukaay
yi.

Ci kaw loolu Iram sottal mboolem
liggéey ba mu liggéeyal Buur Suley-
maan ca kër Aji Sax ji: 41 muy ñaari
jën yi, ak ñaari gamb yiy boppi
jën yi, ak ñaari caaxi càllala yiy
muur ñaari gamb yi, 42 ak ñeenti
téeméeri gërënaat yiy ànd ak ñaari
caax yi; caax bu nekk, ñaari caqi
gërënaat, ñu dar ñaari gamb yiy
boppi xer yi; 43 ak fukki rootukaay yi
ak fukki bagaan yi ci kaw rootukaay
yi. 44 Mbalkam jàpp mi it ci la, ak
fukki nag ak yaar yi ronu mbalkam
jàpp mi. 45 Bagaan yu ndaw yi bokk
na ci, ak ñiitukaay yi ak këll yi.

Mboolem yooyu jumtukaayi kër Aji
Sax ji, xànjar bu ñu jonj la Buur
Suleymaan sant Uram, mu defare
ko. 46 Ca joorug Yurdan la ko
Buur xellilu, ci móoli ban, diggante
Sukkóot ak Sartan. 47 Suleymaan
daldi bàyyi jumtukaay yépp noonu,
ndax na mu baree lool, ba natteesul
diisaayu xànjar ba ca dem.
48 Gannaaw loolu Suleymaan de-
farlu na mboolem yeneen jum-
tukaayi kër Aji Sax ji: muy sarx-
alukaayu wurus ba, ak taabal ja
ñuy teg mburum teewal ma‡ 49 ak
tegukaayi làmpi wurusu ngalam yi,
juróom ci wetu ndijoor, juróom ci
wetu càmmoñ, fi kanam néeg bu
sell baa sell; tóor-tóor yi ak làmp yi
ak ñiim yi, lépp di wurus; 50 ndab
yi itam, ak feyukaay yi ak këll yi ak
kopp yi ak andi cuuraayu yi, lépp di
wurusu ngalam. Te it ngoosi wurus
yi bunti néeg bi wewe, ñu di fa jaare
dugg ca bérab bu sell baa sell, ak
ngoosi wurus yi beneen buntu néeg
bi wewe, ñu di fa jaare dugg ci néeg
Yàlla bu mag bi, lépp wurus la.
51 Ba loolu amee, mboolem lu
Buur Suleymaan liggéeyal kër Aji
Sax ji daldi sotti. Mu boole xaalis
baak wurus waak jumtukaay ya
baayam Daawuda sellalaloon Aji
Sax ji, yeb ko ca denc ya def alali kër
Aji Sax ji.

8

Sancal nañu gaalu Yàlla ga

1 Ba mu ko defee Suleymaan
woolu magi Israyil. Mboolem kilifay
giiri Israyil ak seen njiiti kër maam
ya daje Yerusalem ca moom, ngir
ñu àgg Siyoŋ, gox ba ñu naan Kër
Daawuda, ba yékkatee fa gaal ga
kóllërey Aji Sax ji dence.
2 Waa Israyil gépp nag daje ca
Buur Suleymaan, ca weeru Etanim*,
ca màggalu juróom ñaareelu weer
woowu. 3 Ba magi Israyil ñépp
dikkee, sarxalkat ya yékkati gaal
ga. 4 Ñu boole gaalu Aji Sax ja,
ak xaymab ndaje ma, ak mboolem
jumtukaay yu sell ya ca biir xayma
ba. Sarxalkat ya ak Leween ña
daldi gàddu lépp. 5 Buur Suleymaan
ak mbooloom Israyil ma daje fa
moom, ñoom ñépp a nga bokk ak
moom, teew. Ñu jàkkaarlook gaal
ga, di rendi ay gàtt aki nag yu kenn
manula lim mbaa di ko waññ, ndax
bare.
6 Gannaaw loolu sarxalkat ya
yóbbu gaalu Aji Sax ja ca bérabam,
ca biir néeg bu sell baa sell, ca ron
laafi malaakay serub ya. 7 Ndaxte
jëmmi serub ya, seeni laaf daa
tàllalu, tiim bérabu gaal ga, laaf
ya yiir kaw gaal ga aki njàppoom.
8 Njàppu ya daa guddoon, ba nit
mana séen cat ya te fekk ko tollu
ca bérab bu sell ba, ca kanam néeg
bu sell baa sell. Waaye maneesula
tollu ca biti di séen cat ya. Njàppu
yaa nga fa ba tey jii. 9 Dara nekku-
loon ca biir gaal ga, lu moy ñaari
àlluway doj ya ca Musaa yeboon
ca tundu Oreb†, fa Aji Sax ji fase
woon kóllëre ak bànni Israyil, ba ñu
génnee réewum Misra.
10 Ba sarxalkat ya génnee bérab
bu sell ba, niir wa daa fees kër
Aji Sax ja, 11 ba sarxalkat ya ta-
latuñoo liggéey, ndax leeru Aji Sax
jaa nekkoon ca niir wa, niir wa
feesal kër ga.

Suleymaan àddu na

12 Ba mu ko defee Suleymaan ne:
«Aji Sax ji moo noon lëndëm gu fatt
lay màkkaanoo.» 13 Mu ne Aji Sax
ji: «Tabaxal naa la kër gu màgg,
màkkaan mooy dëkke ba fàww.»
14 Ci kaw loolu Buur Suleymaan
walbatiku, ñaanal mbooloom Israyil
mépp, fekk mbooloom Israyil mépp
a nga taxaw. 15 Mu ne: «Cant ñeel
na Aji Sax ji, Yàllay Israyil, moom mi
sottale loxol boppam, la mu waxoon

‡ **7:48** 7.48 mburum teewal mi mooy mburu mi ñuy teewal fi kanam Aji Sax ji. * **8:2** 8.2 weeru Etanim moo yemook sàttumbar, jàpp oktoobar, ñu daan ca amal màggalu Mbaar ya. † **8:9** 8.9 Oreb mooy Sinayi ba tey.

Daawuda sama baay ci gémmiñam, ne ko: 16 “La dale bés ba ma génnee bànni Israyil, sama ñoñ ca Misra ba tey, taamuwuma benn dëkk, ci mboolem giiri Israyil, bu ñuy tabax kër, gu sama tur di nekk. Waaye maa taamu Daawuda, ngir mu falu ci kaw Israyil sama ñoñ.” 17 La doon yéeney Daawuda sama baay nag moo doon tabax kër gu mu tudde Aji Sax ji, Yàllay Israyil. 18 Teewul Aji Sax ji wax Daawuda sama baay, ne ko: “Gannaaw yaa fasoon ci sa xol, yéeney tabax kër, tudde ma ko, def nga lu rafet, ngir sa yéeney xol la woon. 19 Waaye du yaw yaay tabax kër gi; sa doom ju góor ju soqikoo ci sa geño, moom mooy tabax kër gi, tudde ma ko.”

20 «Aji Sax ji moo sottal waxam ja mu waxoon. Wuutu naa sama baay Daawuda, toog naa ci jalub Israyil, noonee ko Aji Sax ji waxe woon. Tabax naa kër gi, tudde ko Aji Sax ji, Yàllay Israyil. 21 Te it sàkk naa fa bérab bu ñeel gaal gi def àlluway kóllërey Aji Sax, ji mu fasoon ak sunuy maam, ba mu leen génnee réewum Misra.»

Suleymaan yékkati na kàddug ñaan

22 Gannaaw loolu Suleymaan taxaw jàkkaarlook sarxalukaayu Aji Sax ji, fa kanam mbooloom Israyil mépp. Mu daldi tàllal ay loxoom asamaan, 23 daldi ne: «Yaw Aji Sax ji Yàllay Israyil, amul jenn yàlla ju mel ni yaw fa kaw asamaan mbaa ci kaw suuf si mu tiim, yaw miy sàmm kóllëre ak ngor, ñeel sa jaam ñiy doxe seen léppi xol, fi sa kanam. 24 Yaa sàmm kàddu ga nga waxoon sa jaam ba, Daawuda sama baay, ci sa gémmiñu bopp, te yaa sottale sab loxo, sa kàddu bés niki tey.

25 «Léegi nag Aji Sax ji, Yàllay Israyil, ngalla sàmmal li nga waxoon sa jaam ba, Daawuda sama baay, ne ko: “Deesu la xañ mukk ci saw askan ku góor kuy tooge jalub Israyil fi sama kanam, ndegam saw askan a ngi moytu seenu yoon, tey doxe fi sama kanam noonee nga daan doxe fi sama kanam.” 26 Kon nag yaw Yàllay Israyil, ngalla saxalal wax jooju nga waxoon Daawuda, sa jaam ba.

27 «Waaye yaw Yàlla! Ndax yaay dëkk ci kaw suuf sax? Seetal rekk, asamaan yi ba ca asamaani asamaan ya manu laa fat, waxumalaa kër sii ma tabax. 28 Waaye Aji Sax ji, sama Yàlla, rikk, teewlul li ma lay ñaan, man sab jaam, di la ko dagaan; ngalla déggal sama yuux, te nangu ñaan gi ma lay ñaan bés niki tey. 29 Yal nanga ne jàkk guddeek bëccëg ci kër gii, bérab bi nga noon: “Fi la sama tur di nekk,” te yal nanga dégg ñaan gi ma jublu bérab bii, di ko ñaan, man sab jaam. 30 Yal nanga may nangul sama dagaan, nangul Israyil sa ñoñ. Bu ñu jubloo bérab bii, ñaan la, yal nanga ko dégge bérab ba nga dëkke ca asamaan, ba nangul leen, jéggal leen.

31 «Ku ñu tuumaal ne moo tooñ moroomam, te yoon waatloo ko ba waat war ko, bu dikkee di waatsi fi sa kanam sarxalukaay bi ci biir kër gii, 32 Su boobaa, yaw rikk dégge ko asamaan, àtte say jaam, ngir teg ki tooñ, daanub tooñ, këpp añu jëfam ci kaw boppam, te nga dëggal ki am dëgg, jox ko dëggam gi mu yelloo.

33 «Bu Israyil sa ñoñ daanoo fi kanam ab noon, ndax tooñ gu ñu la tooñ, bu ñu waññikoo ci yaw, sàbbaal saw tur, ñaan, sàkku saw yiw ci biir kër gii, 34 su boobaa yaw, yal nanga dégge asamaan, ba jéggale bàkkaarub Israyil sa ñoñ, te nga delloo leen ca réew ma nga joxoon seeni maam.

35 «Bu asamaan tëjoo, taw amul ndax tooñ gu ñu la tooñ, bu ñu jubloo bérab bii, ñaan la, sàbbaal saw tur te dëddu seen bàkkaar ndax sa mbugal, 36 su boobaa yaw ngalla nangool fa asamaan, te nga jéggale sa bàkkaaru jaam ñi, Israyil sa ñoñ. Ngalla xamal leen yoon wu baax wi ñu wara doxe te nga tawal sa suuf, si nga joxoon sa ñoñ, muy seen cér.

37 «Bu xiif amee ci réew mi, mbaa
mbas, mbaa gàncax gi lakk, mbaa
benaat xuural ko, mbaa mu diy
njéeréer mbaa soccet, mbaa su dee
congum seen noon ci seen dëkki
réew mi, mbaa muy mboolem luy
musiba ak mboolem jàngoro, su
boobaa, 38 lépp lu ciy ñaan akug tinu
gu bawoo ci képp ku mu doon mbaa
ci mboolem Israyil sa ñoñ, te fekk
ku ci nekk ràññee mititu xolam,
ba tàllal ay loxoom jublook kër gii,
39 su boobaa, yaw, ngalla nangoo ko
asamaan, màkkaan ma nga dëkke,
ba jéggale, te nga jëf ba yool ku
nekk kemu mboolem ay jëfam, yaw
mi xam xolam, ndax yaw doŋŋ yaa
xam xolu mboolem doom aadama.
40 Su ko defee dinañu la ragal seen
giiru dund ci kaw suuf si nga joxoon
sunuy maam.

41 «Te itam doxandéem bu bokkul
ci Israyil sa ñoñ bu jógee réew
mu sore ngir sa tur, 42 ndax kat
dees na dégg sa tur wu réy, ak sa
dooley loxo ak sa kàttanu përëg, bu
dikkee ba jublu ci kër gii, ñaan, 43 su
boobaa ngalla nangool asamaan,
màkkaan ma nga dëkke, te nga
defal doxandéem boobu mboolem
lu mu la ñaan, ndax xeeti àddina
yépp xam sa tur, ngir ragal la ni
Israyil sa ñoñ, te xam ne saw tur
lañu tudd ci kër gii ma tabax.

44 «Bu sa ñoñ di xarejeek seen
noon, ci yoon woo leen yebal, su ñu
ñaanee ci Aji Sax ji, jublook dëkk
bii nga taamu, ak kër gii ma tabax
ngir saw tur, 45 su boobaa ngalla
nangool asamaan, seenug ñaan ak
seen dagaan te nga may leen ndam.
46 Bu ñu la moyee, nde amul nit ku
dul moy, ba nga mere leen, teg leen
ci loxob noon, noon ba jàpp leen,
yóbbu am réewam, mu sore mbaa
mu jege, 47 bu ñu demee ba seenum
xel dellusee fa réew ma ñu leen
yóbbu ngàllo, ñu tuub tey sàkku
aw yiw fi yaw foofa ca réewum
ña leen jàpp, ne la noo moy, noo
ñaaw, noo def lu bon, 48 bu ñu
waññikoo seen léppi xol, ak seen
léppi jëmm ci yaw, foofa ca seen
réewu noon ya leen jàpp, ba ñaan
la, jublook seen réew ma nga joxoon
seeni maam, jublook dëkk bi nga
taamu, ak kër gii ma tabax ngir saw
tur, 49 ngalla su boobaa, nangool
ca asamaan, bérab ba nga dëkke,
seen ñaan ak seen dagaan, te nga
sàmm seen àq, 50 te it nga jéggal
sa ñoñ ñi la moy, jéggal leen seen
mboolem tooñ yu ñu la tooñ, te may
leen yërmandey ña leen jàpp, ba ñu
yërëm leen. 51 Ndax kat ñooy sa ñoñ
ñi nga séddoo, génnee leen Misra,
taalu xellikaayu weñ gu ñuul ga.

52 «Sang bi, teewlul bu baax
samay tinu ak sa tinuy mbooloom Is-
rayil mii, ba nangul leen mboolem lu
ñu la jooy, 53 ndaxte danga leena ber
ci biir xeeti àddina yépp, séddoo
leen, te waxoon nga ko, Musaa sa
jaam ba jottli ko, ba ngay génne
sunuy maam Misra, yaw Boroom biy
Aji Sax ji.»

Suleymaan ñaanal na bànni Israyil

54 Ba Suleymaan noppee ñaan Aji
Sax ji mboolem ñaanam ya ak da-
gaanam yooyu, daa siggee ca sarx-
alukaayu Aji Sax, ja mu sukkoon
tàllal loxo ya, jublu asamaan. 55 Mu
taxaw, di ñaanal mbooloom Is-
rayil mépp, daldi àddu ca kaw ne:
56 «Cant ñeel na Aji Sax, ji may Is-
rayil mbooloom ab dal-lukaay, muy
la mu waxoon lépp, ngir benn baat
fanaanul àll ci digey jàmm yi mu
dige woon yépp, Musaa jaamam ba
jottli. 57 Yal na sunu Yàlla Aji Sax
ji ànd ak nun, na mu ànde woon
ak sunuy maam. Yàlla bu nu wacc
mukk mbaa mu di nu dëddu. 58 Yal
na nu xiir ci boppam, nuy tegu ci
yoonam yépp, di jëfe ay santaaneem
aki dogalam ak àttey yoonam yi
mu dénkoon sunuy maam. 59 Sama
kàddu yii ma ñaan fi kanam Aji Sax
ji, yal na doon lu sunu Yàlla Aji
Sax ji def yitteem guddeek bëccëg.
Mu di ma dëggal, man jaamam, di
dëggal Israyil ñoñam, saa yu nu ko
soxlaa. 60 Su ko defee xeeti àddina

yépp dinañu xam ne Aji Sax ji mooy
Yàlla, te amul moroom. 61 Waaye
nag joxleen Aji Sax ji sunu Yàlla seen
léppi xol, ngir ngeen mana tënku ciy
dogalam tey jëfe ay santaaneem ni
bésub tey.»

Suleymaan daloo na kër Yàlla ga

62 Ba mu ko defee Buur Suleymaan
ànd ak Israyil gépp, sarxe ab sarax
fi kanam Aji Sax ji. 63 Mu defal Aji
Sax ji saraxi cant ci biir jàmm, lépp
di ñaar fukki junniy nag ak ñaar
(22 000) ak téeméeri junniy gàtt ak
ñaar fukk (120 000). Noonu la Buur
ak bànni Israyil gépp amale xewu
jagleb kër Aji Sax ji. 64 Bésub keroog
Buur sellal na digg ëtt ba janook
néeg Aji Sax ji, ndax fa la joxe
saraxu rendi-dóomal ba, ak saraxu
pepp ba, ak nebbonu saraxu cant
ci biir jàmm, ndax sarxalukaayu
xànjar ba fa kanam Aji Sax ji moo
tuutoon ci defandoo saraxu rendi-
dóomal ba, ak saraxu pepp ba,
ak nebbonu saraxu cant ga ci biir
jàmm.
65 Suleymaan nag amal màggal ga
jant yooyu, ànd caak Israyil gépp,
muy ndaje mu réy mu jóge Lebo
Amat ca bëj-gànnaar ba ca xuru
Misra ca bëj-saalum, di màggalsi
fi sunu Yàlla Aji Sax ji, ba mu am
juróom ñaari fan, tegaat ca juróom
ñaari fan, muy fukki fan ak ñeent.
66 Bésub juróom ñetteel ba nag
Buur yiwi mbooloo ma, ñu ñaanal
ko, daldi dellu seeni xayma, ci biir
mbégte ak xol bu sedd ci mboolem
lu baax la Aji Sax ji defal Daawuda
jaamam ba, ak Israyil, ñoñam.

9

Aji Sax ji feeñu na Suleymaan

1 Ba Suleymaan noppee ci tabax
kër Aji Sax ji ak kër Buur, ak
mboolem nammeelam gu mu
bëggoona sottal, 2 la ko Aji Sax ji
feeñu ñaareel bi yoon, na mu ko
feeñoo woon fa Gabawon. 3 Aji Sax
ji ne ko: «Dégg naa sag ñaan, ak
sab dagaan. Sellal naa kër gii nga
tabax, ngir teg fi sama tur ba fàww.
Samay gët ak sama xol it fi lay nekk
bés bu nekk.
4 «Yaw nag, soo doxee fi sama
kanam ni Daawuda sa baay daan
doxe cig mat akug njub, di def lépp
lu ma la sant, di sàmm sama dogali
yoon, ak sama àttey yoon, nga di
ko sàmm, 5 kon dinaa saxal sab jal
ci kaw Israyil ba fàww, na ma ko
waxe woon Daawuda sa baay, ne
ko: “Doo ñàkk ku góor kuy toog ci
jalub Israyil.” 6 Waaye su ngeen ma
dëddoo ba dëddu ma, yeen ak seeni
sët, ba jëfewuleen samay santaane,
sama dogali yoon yi ma leen tëralal,
xanaa di topp aka jaamu yeneen
yàlla, di leen sujjóotal, 7 su boobaa
maay dagge bànni Israyil fi déndu
suuf si ma leen jox, te kër gi ma
sellal ngir sama tur, maa koy xalab,
mu sore ma, te kon Israyil mujj di
tur wu ñuy léeboo ak di ko kókklee
ci biir xeet yépp.
8 «Su boobaa kër gii dina gent te
képp ku ko romb dina yéemu tey
muslu ci lu ni mel. Dinañu ne:
“Lu tax Aji Sax ji def nii réew mii
ak kër gii?” 9 Ñu ne: “Xanaa li
ñu dëddu seen Yàlla Aji Sax, ji jële
seeni maam réewum Misra, di topp
yeneen yàlla, di leen sujjóotal ak a
jaamu. Moo tax Aji Sax ji teg leen
musiba mii mépp.”»

Buur Suleymaan jëflante naak Buur Iram

10 Ñaar fukki at yi Suleymaan
tabax ñaari kër yi, kër Aji Sax ji
ak kër Buur, ba mu matee 11 fekk
na Iram buurub Tir jox Suleymaan
ay banti garabi seedar ak sippar*,
ak mboolem lu mu soxla ci wurus.
Buur Suleymaan nag jox Iram ñaar
fukki dëkk ci diiwaanu Galile. 12 Ci
kaw loolu Iram bàyyikoo Tir, seeti
dëkk ya ko Suleymaan jox, waaye
dëkk ya neexu ko. 13 Mu ne ko:
«Sama waay, dëkk yi nga ma jox

* **9:11** 9.11 sippar: seetal ci 5.22. † **9:13** 9.13 Kabul man naa firi Jarul dara.

nag?» Mu daldi tudde dëkk ya
réewum Kabul†, mooy turam ba tey
jii. 14 Iram yónnee woon na Buur
fanweeri barigoy wurus ak juróom.
15 Buur Suleymaan dafa dogaloon
liggéeyu sañul-bañ bu mu sas ay
nit. Ñu tabax kër Aji Sax ji ak
këru boppam ak sëkkub Milo‡ ak
tatay Yerusalem ya ak dëkk yii di
Àccor, Megido ak Geser. Ni mu
deme nii la: 16 Firawna buuru Misra
moo daloon ci kaw Geser, nangu
dëkk ba, lakk ko, rey Kanaaneen
ña ca dëkkoon, daldi may dëkk
ba doomam jay soxnas Suleymaan,
muy yebam. 17 Suleymaan tabaxaat
Geser ak Bet Oron Suuf, 18 ak Baalat
ak Tamar§ ca màndiŋu réew ma,
19 ak mboolem dëkki dencukaayam,
ak dëkk ya watiiri xare ya dence, ak
dëkki gawar ya. Lu Suleymaan nam-
moona tabax daal, tabax na ko ca
Yerusalem ak ca Libaŋ ak mboolem
réewum kilifteefam.
20 Mboolem nit ña desoon ca
Amoreen ñaak Etteen ñaak Periseen
ñaak Eween ñaak Yebuseen ña,
ñooñu bokkul ci bànni Israyil.
21 Seen sët ya leen wuutu ca réew
ma, te bànni Israyil manuñu leen
woona faagaagal, Suleymaan moo
leen dugal ci liggéeyu njaam ak
sañul-bañ, ñu nekke ko ba tey jii.
22 Waaye ñi bokk ci bànni Israyil,
Suleymaan defu leeni jaam, ndax
ñoom ñoo doon ay xarekatam, aki
dagam aki jawriñam, ak njiiti xa-
reem ak boroom watiiri xareem, ak
dawalkati watiiram. 23 Ñoo doon
itam saytukat yi yore liggéeyi Suley-
maan. Amoon na juróomi téeméeri
jawriñam ak juróom fukk (550) yu
daan jiite nit ñiy def liggéey bi.
24 Doomu Firawna ju jigéen ja nag
jóge gox ba ñu naan Kër Daawuda,
séyi kërug boppam ga ko Suleymaan
tabaxal. Gannaaw gi la Suleymaan
tabax sëkkub Milo.
25 Suleymaan di def ñetti yoon cim
at ay saraxi rendi-dóomal, ak saraxi
cant ci biir jàmm, di ko sarxal ci kaw
sarxalukaay bi mu tabaxal Aji Sax
ji, boole ci di taal cuuraay ci kaw
sarxalukaay bi, fi kanam Aji Sax ji.
Mu daldi matal la war ca kër Yàlla
ga.
26 Ay gaal yu mag itam Buur Su-
leymaan defarlu na ko ca Esiyon
Geber ga ca wetu Elat, ca tefesu
géeju Barax ya, ca réewum Edom.
27 Iram yebal ay nitam, ñuy mool
yu xam géej. Ñuy liggéeyandook
niti Suleymaan ca gaal ya. 28 Ñu
daldi ànd dem Ofir, jële fa téeméeri
barigoy wurus ak ñaar fukk, indil
Buur Suleymaan.

10

Lingeer buurub Saba seetsi na Suleymaan

1 Ci kaw loolu Lingeeru Saba dégg
riirum Suleymaan ma turu Aji Sax ji
waral. Mu dikk di nattusi am xelam,
di ko cax cax yu jafe. 2 Mu agsi
Yerusalem, ànd ak topp mu takku
lool ak giléem yu sëf ay ndàbb yu
xeeñ ak wurus wu baree bare ak per
yu gànjare. Ba mu dikkee ba ca Su-
leymaan, mboolem la mu jàppoon
ca xelam la ko wax. 3 Suleymaan
tontu ko ca mbir ya mu laaj yépp;
amul menn mbir mu tiiñ Buur ba
leeralalu ko ko. 4 Lingeer buurub
Saba gis mboolem xelam Suleymaan
mu rafet, ak kër ga mu tabax, 5 ak
njëlu këram, ak jataayu dagam ya,
ak taxawaayu surgaam ña, ak seen
col ga, ak ña yor ay naanam, ak
saraxi rendi-dóomal ya muy joxe ca
kër Aji Sax ji. Mu daldi yéemu, ba
ag noowam réer ko.
6 Mu ne Buur: «jëw ba ma
déggoon ca sama réew ci say mbir
ak sa xel mu rafet kay, dëgg la!
7 Gëwma ko woon ba bi ma dikkee,
ba teg ci samay bët. Ndeke genn-
wàll gi sax waxeesu ma ko woon.
Wees nga riir ma ma déggoon
ci yaw, ci xel mu rafet ak alal.

‡ **9:15** 9.15 Milo xur la wu doxoon diggante kër Yàlla ga ak gox ba ñu naan Kër Daawuda. Suleymaan sëkklu ko. § **9:18** 9.18 Tamar dees na ko wax Tadmor ba tey.

[8] Ndokklee say nit! Ndokklee sa
jawriñ ñii dëkke taxaw ci sa kanam,
di dégg sam xel! [9] Cant ñeel na sa
Yàlla Aji Sax ji, moom mi la bége, ba
teg la ci jalub Israyil. Aji Sax ji daa
sopp Israyil cofeel gu dul jeex, moo
tax mu fal la buur, ndax nga saxal fi
dëgg ak njekk.»

[10] Ba mu ko defee Lingeer buurub Saba may Suleymaan fanweeri barigoy wurus ak juróom, ak cuuraayu ndàbb lu ne gàññ, ak per yu jafe. Cuuraayu ndàbb loola Lingeer buurub Saba mayoon Buur Suleymaan, lu ni mel dikkatu fa ndax bare.

[11] Ci kaw loolu itam gaali Buur
Iram ya daan jële wurus ca réewum
Ofir, jële Ofir lu takkoo takku ci
banti sàntaal ak per yu gànjare.
[12] Buur sàkke ca banti sàntaal ya,
ay sëppukaayi kaw taax ngir kër Aji
Sax ji, ak kër Buur ak xeeti xalam
ngir woykat yi. Banti sàntaal bu ni
mel masu faa dikk, te giseesu ko fi
ba tey jii.

[13] Buur Suleymaan itam may Lingeer buurub Saba mboolem lu mu sàkku, te bokkewul ak la ko Suleymaan joxal boppam ca loxoom bu tàlli ba buur yelloo. Ba loolu amee Lingeer buurub Saba walbatiku, ñibbim réewam, mooki surgaam.

Suleymaan bare woon na alal

[14] Wurus wa daan dikkal Su-
leymaan cim at, diisaay ba ñaar
téeméeri barigoy wurus la, [15] te
limaaleesul galag ya jóge ca jaaykat
ya ak jula yaak mboolem buuri
Arabi, ak jaraafi réew ma.

[16] Buur Suleymaan nag sàkklu
ñaar téeméeri pakk yu mag yu wu-
rus wu ñu tëgg ba mu jekk, benn
bu ci nekk jël juróom benni kiloy
wurus, [17] ak ñetti téeméeri pakk
yu ndaw yu wurus wu ñu tëgg ba
mu jekk, pakk bu ci nekk di kilo ak
liibaru wurus. Buur boole ko denc
ca këram ga ñuy wax Gottub Libaŋ.

[18] Buur teg ca sàkk ngàngune mu
mag mu bëñi ñay, daldi koy xoob
wurus wu set wecc. [19] Juróom
benni dëggastal la ngàngune ma
am, wéeruwaay ba ca kaw mërgalu.
Mu am loxo wet gu nekk. Loxo yaa
nga feggook ñaari jëmmi gaynde yu
taxaw, wet gu nekk benn. [20] Mu
am it fukki jëmmi gayndeek ñaar
yu taxaw ca ñaari weti juróom
benni dëggastal ya, ñaari gaynde
séq ndëggastal lu nekk. Sàkkeesul
lu ni mel ci mboolem nguur yi!

[21] Mboolem lu Buur Suleymaan
daan naane wurus la, te mboolem
ndabi këram ga ñuy wax Gottub
Libaŋ wurusu ngalam la. Dara du
ca xaalis, ndax xaalis jàppeesu ko
woon muy dara ca janti Suleymaan.
[22] Te sax ay gaal yu mag la Buur
amoon, ñuy ànd ak gaali Iram, benn
yoon ci ñetti at yu nekk gaal ya yeb
wurus ak xaalis ak bëñi ñay, aki golo
ba ciy dàngin.

[23] Buur Suleymaan dem na ba
sut mboolem buuri kaw suuf ci
wàllu alal, ak ci wàllu xel mu rafet.
[24] Mboolem àddinaa daan wuta
giseek Suleymaan, ngir taataansi xe-
lam mu rafet mi Yàlla def cib xolam.
[25] Ñooñu ñoo ko daan indil at ci kaw
at, ku nekk ak sab teraanga, muy ay
jumtukaayi wurus ak yu xaalis aki
mbubb aki gànnaay aki cuuraay aki
fas aki berkelle.

[26] Ba mu ko defee Suleymaan da-
jale watiir yaak fas ya, muy junni
ak ñeenti téeméeri watiir (1 400),
ak fukki junniy fas ak ñaar (12 000)
yu mu yebal ca dëkk ya watiir ya
féete, ak ca Yerusalem ga mu nekk.
[27] Buur Suleymaan a def xaalis late
biir Yerusalem bay safi doj, garabi
seedar di fa saf garabi sikomoor yi
ne xas ci suufu tund yi. [28] Fasi
Suleymaan, Misra lañu leen daan
jëggaanee ak Silisi*, baana-baanay
buur, ca Silisi lañu leen daan jënde.
[29] Ab watiir bu ñu jëggaanee Misra,
indi, juróom benni téeméeri dogi
xaalis (600) la leen daan dikke, aw

* **10:28** 10.28 Silisi mooy Kewe ba tey.

fas di téeméer ak juróom fukki dogi
xaalis (150), te noonu lañu ca daan
jëndaaleel mboolem buuri Etteen
ña ak buuri Siri, indil leen.

11

Suleymaan moy na

1 Ci biir loolu Buur Suleymaan
bëggoon na jigéeni yeneen xeet
yu bare te bokkul ak doomu Fi-
rawna ji mu jëloon: ñuy ay jigéeni
Mowabeen ak jigéeni Amoneen ak
jigéeni Edomeen ak jigéeni waa
Sidon ak jigéeni Etteen. 2 Ñooñu
bokk ci xeet, yi Aji Sax ji waxoon
bànni Israyil ne leen: «Buleen jëli
jabar ci ñoom, ñoom it buñu takksi
ci yeen, ndax kon dinañu leen dëpp,
ngeen topp seeni tuur.» Teewul
Suleymaan bëgg leen, taq leen.
3 Mu denc ca juróom ñaar téeméeri
lingeer (700) ak ñetti téeméeri (300)
nekkaale. Soxnaam ya nag dëpp ko.
4 Ba Suleymaan demee ba
màggat, ay soxnaam xiir ko ci topp
yeneen yàlla, ba wéetalul Yàllaam
Aji Sax ji, na ko Daawuda, baayam
wéetale woon. 5 Ba loolu amee
Suleymaan di topp tuur ya ñuy
wax Astàrt* di tuuri waa Sidon, ak
Milkom, tuuru Amoneen mu siblu
ma. 6 Mu def lu ñaaw fi kanam
Aji Sax ji. Suleymaan jeexul woon
ci Aji Sax ji, na baayam Daawuda
jeexe woon ci moom. 7 Ci biir
loolu Suleymaan tabaxal Kemos,
tuuru Mowab mu siblu ma, ab
bérabu jaamookaay ca kaw tund
wa féete Yerusalem penku. Mu
tabaxaaleel ca Moleg†, tuur mu siblu
ma Amoneen ñay jaamu. 8 Mu
defal noonu mboolem soxnaam ya
xeetoo feneen, ñuy taalal seeni tuur
cuuraay, di leen rendil ay sarax.
9 Aji Sax ji nag mere Suleymaan
ndax la mu ko dëddu, moom Aji
Sax ji, Yàllay Israyil ji ko feeñu
woon ñaari yoon. 10 Dafa santoon
Suleymaan ci mbir moomu, ne ko
bumu topp tuuri yeneen xeet yi.
Waaye deful li ko Aji Sax ji san-
toon. 11 Aji Sax ji ne Suleymaan:
«Gannaaw nii nga defe, sàmmoo
sama kóllëre, sàmmoo sama dogal
yi ma la tegoon, dinaa foqatee nguur
gi ci say loxo, jox ko sab surga.
12 Waaye duma ko def ci sag dund
ngir sa baay Daawuda. Ci sa loxol
doom ju góor laa koy foqatee. 13 Te
ba tey du nguur gépp laay foqati.
Dinaa bàyyee sa doom genn giir
ngir Daawuda sama jaam ba ak
Yerusalem gi ma tànn.»

Ay noon jógal nañu Suleymaan

14 Ba mu ko defee Aji Sax ji
gemb ab noon bu jógal Suley-
maan. Muy Adàdd, Edomeen ba
askanoo ca buurub Edom. 15 Ba
Daawuda di xareek waa Edom te
Yowab njiital xareem demoon di
suuli néew ya, Daawuda daa reyoon
góori Edomeen ña ñépp. 16 Yowab
ak Israyil gépp toog fa juróom
benni weer, ba keroog ñu rey góori
Edomeen ñépp. 17 Ci biir loolu
Adàdd ànd ak ay Edomeen ñu
bokkoon ci dagi baayam, daldi daw
jëm Misra. Booba Adàdd xale bu
góor bu ndaw la woon. 18 Ñu jóge
Majan, dem Paran, ànd ak ay waa
Paran dem Misra, ca Firawna buuru
Misra. Firawna jox Adàdd suuf,
may ko kër akub dund. 19 Firawna
dafa bëggoon Adàdd lool, ba may ko
jabar rakki Lingeer Tapenes, jabari
boppam. 20 Rakki Tapenes ja am ak
Adàdd doom ju góor, di Genubat;
Tapenes yor ko ca biir kër Firawna,
Genubat nekk ak doomi Firawna,
ca biir kër Firawna. 21 Ci kaw
loolu Adàdd dégge fa mu nekk ca
Misra ne Daawuda nelaw na, fekki
ay maamam, te Yowab njiital xare
la it dee na. Adàdd ne Firawna:
«Yiwi ma, ma dellu sama réew.»
22 Firawna ne ko: «Ana loo ñàkk

* 11:5 11.5 Astàrt tuur mu jigéen la woon bu ay xeeti penku daan jaamu. Ñu yaakaaroon ne dina leen may, ñu jur doom yu bare, seeni jur ak seeni tool it, lépp nangu ba bare. Ñu jàppoon ne Astàrt mooy jabaru tuur ma ñu naan Baal. † 11:7 11.7 Moleg ak Milkom jàpp nañu ne benn la.

fii ci man, ba bëgga dellu nii sam réew?» Adàdd ne ko: «Du dara sax de, xanaa bëgg rekk, nga yiwi ma, ma dem.»

23 Yàlla dellu gemb ab noon
bu jógal Suleymaan. Muy Re-
son doomu Eliyada ma dawe woon
ca Adadeser buurub Soba, sangam
ba. 24 Mu boole ay farandoom,
ànd ak ñoom, jiite leen gannaaw
ba Daawuda faagaagalee xarekati
sangam. Ñu dem sanc Damaas,
moom ko. 25 Reson nag moo noonoo
woon Israyil diir ba Suleymaan di dund, dolli ca la leen Adàdd lëjal. Ci kaw loolu Reson falu ca Siri, di bañaaleb Israyil.

26 Keneen ku jógal Buur Suley-
maan di Yerbowam doomu Nebat, Efraymeen bu dëkk Cereda, ndeyam tudd Ceruya, dib jëtun. Ma nga bokkoon ca jawriñi Suleymaan.
27 Ni mu jógale Buur nii la: Su-
leymaan da doon yékkati sëkkub Milo ba‡, di fatt tatay gox ba ñu naan Kër Daawuda miy baayam.
28 Booba Yerbowam xalelu góor bu jàmbaare la woon. Suleymaan jot koo nemmiku ci biir liggéeyam, ba tax mu tabb ko ca kaw mboolem liggéeykati sañul-bañ, ya askanoo ca Yuusufa.

29 Mu am bés Yerbowam doon
génne Yerusalem. Axiya, yonent bu dëkk Silo ba, dajeek moom ca yoon wa. Ma nga sol mbubb mu bees.
Ñoom ñaar rekk ci àll bi. 30 Axiya
daldi jàpp ci mbubb mu bees mi mu sol, ne ko tareet, dagg ko fukki
dog ak ñaar. 31 Mu ne Yerbowam:
«Jëlalal fii sa bopp fukki dog, ndax Aji Sax ji Yàllay Israyil da ne: “Gisal, maa ngi dagge nguur gi ci loxol Suleymaan, te dinaa la ci jox fukki giir.
32 Waaye genn giir gi Suleymaan a
koy moom ngir Daawuda sama jaam ba, ak Yerusalem, dëkk ba ma tànne
ci mboolem giiri Israyil. 33 Li ko
waral mooy dañu maa dëddu, di jaamu Astàrt, tuur mu jigéen mu waa Sidon di jaamu, ak Kemos, tuuru Mowabeen ñi, ak Milkom, tuuru Amoneen ñi. Dañoo baña topp samay yoon, baña def li ma rafetlu, di sàmm samay dogal ak sama àttey yoon, na ko Daawuda baayu Suley-
maan daa defe. 34 Waaye duma
jële nguur gépp ci loxoom, ndaxte dama koo def njiit giiru dundam gépp ngir Daawuda sama jaam ba ma tànnal sama bopp, te mu doon jëfe samay santaane ak samay dogal.
35 Du tee ma nangoo nguur gi ci loxol
doomam ju góor, jox la ci fukki giir.
36 Doomam nag dinaa ko jox genn
giir gi ci des, ngir askanu Daawuda, sama jaam ba, baña fey mukk sama kanam ci biir Yerusalem, dëkk bi ma tànnal sama bopp, dëël fa sama
tur. 37 Yaw dinaa la jël, def la
nga jiite fépp foo bëgg, di buurub
Israyil. 38 Te soo defee mboolem li
ma la sant, topp samay yoon, di def li ma rafetlu tey jëfe samay dogal ak samay santaane, na ko Daawuda sama jaam ba daa defe, su boobaa dinaa ànd ak yaw te dinaa la sampal kër gu sax, ni ma ko sampale woon Daawuda, te dinaa la jox Israyil.
39 Kon dinaa torxal askanu Daawuda
waaye du doon ba fàww.”»

40 Ba mu ko defee Suleymaan
di fexee rey Yerbowam; Yerbowam daw ba Misra, fa Sisag buuru Misra. Mu toog foofa ca Misra, ba Suleymaan nelaw.

Suleymaan nelaw na

41 Li des ci mbiri Suleymaan ak
mboolem lu mu def ak lu jëm ci xelam mu rafet, bindees na lépp moos ca téere ba ñu dippee Jaloorey
Suleymaan. 42 Àpp bi Suleymaan
nguuru fa Yerusalem, ci kaw Israyil
gépp, ñeent fukki at la. 43 Gannaaw
loolu Suleymaan tëdd, fekki ay maamam. Gox ba ñuy wax kër Daawuda baayam, fa lañu ko denc, doomam Robowam falu buur, wuutu ko.

Réew ma xàjjalikoo na

‡ **11:27** 11.27 Milo xur la wu doxoon diggante kër Yàlla ga ak gox ba ñu naan Kër Daawuda. Suleymaan sëkklu ko.

(Saar 12.1—22.54)

12

Israyil jàmbu na Robowam

1 Ba loolu amee Robowam dem
dëkk ba ñuy wax Sikem, ndax fa
la Israyil gépp daje woon, ngir fal
ko buur. 2 Yerbowam doomu Nebat
dégge ko ca Misra ga mu dawoon
dem, di fa làqu Buur Suleymaan, te
toogoon foofa ca Misra ba booba.
3 Waa giiri bëj-gànnaar woolu ko,
ñu daldi ànd mook mbooloo mépp
ca Robowam. Ñu ne ko: 4 «Sa baay
da noo tegoon njaam gu metti. Léegi
yaw dangay woyofal sunu liggéey
bu metti bi nu sa baay sëf, te yolo-
mal buumu njaam gu teeŋ gi mu nu
gàll, kon nu jaamu la.» 5 Mu ne
leen: «Demleen ba mu am ñetti fan,
ngeen délsi.» Mbooloo ma dem.
6 Buur Robowam giseek mag ña
daa taxawu Suleymaan baayam ba
muy dund. Mu ne leen: «Lu ngeen
may digal, ma wax ko mbooloo
mii?» 7 Ñu ne ko: «Soo nangulee tey
mbooloo mii, déggal leen, wax leen
kàddu yu rafet, say jaam lañuy doon
ba fàww.»
8 Robowam nag dégluwul waxi
mag ña, xanaa dem giseek xale yu
góor, ya màggandoo ak moom te di
ko taxawu. 9 Mu ne leen: «Lu ngeen
may digal ma wax ko mbooloo mii
ne ma, ma yolomal buumu njaam gi
leen sama baay gàlloon?»
10 Xale yu góor ya mu
màggandool ne ko: «Mbooloo mii
ne la sa baay da leena gàlloon
buumu njaam gu teeŋ, waaye yaw
yolomalal leen ko; li nga leen di wax
mooy lii: “Sama baaraamu sanqleeñ
moo gëna diis sama tànku baay.
11 Sama baay a leena tegoon njaam
gu metti, waaye man maay yokk
seen njaam, ba mu gëna metti. Te
sama baay ay yar la leen daan cawe,
waaye man ay leraw yu ñu kor weñ
laa leen di cawe.”»
12 Ñetteelu bés ba Yerbowam ànd
ak mbooloo ma mépp, dellu ca
Robowam, noonee leen ko Buur
waxe woon ne leen ñu dem ba mu
am ñetti fan, ñu délsi. 13 Buur tontu
mbooloo ma kàddu gu ñagas, bàyyi
la ko mag ña digaloon. 14 Na ko
xale yu góor ya digale la waxeek
ñoom, ne leen: «Sama baay a leen
tegoon njaam gu metti, waaye man
maa koy yokk, mu gëna metti. Te
sama baay ay yar la leen daa cawe,
waaye man ay leraw yu ñu kor weñ
laa leen di cawe.» 15 Noonu la Buur
tanqamloo mbooloo ma, te Aji Sax ji
moo walbatee noonu mbir ma, ngir
amal wax, ja mu waxoon Yerbowam
doomu Nebat, Axiya waa Silo ba
jottli.
16 Ba Israyil gépp gisee na leen
Buur tanqamloo, dañu koo tontu ne
ko:

«Ana lu nu bokk ak Daawuda,
lu nu séq ak doomu Yese?
Bànni Israyiloo, ca seeni xayma!
Yaw askanu Daawuda, xoolalal sa
bopp sa kër.»

Ba mu ko defee bànni Israyil dellu
ca seeni xayma; 17 Teewul bànni
Israyil ya dëkkoon ca dëkki Yuda,
Robowam wéy di seen buur. 18 Ci
kaw loolu Buur Robowam yónni
Adoram may sase liggéeyi sañul-bañ
ya. Teewul Israyil gépp bokk dóor
ko ay doj ba mu dee. Buur Robowam
daldi gaaw war watiir, daw làquji
Yerusalem. 19 Noonu la Israyil fip-
poo ci kaw waa kër Daawuda ba
sunu jonni yàllay tey.
20 Ci biir loolu Israyil gépp dégg
ne Yerbowam délsi na; ñu woote
ndaje, woo ko ca, fal ko buurub
Israyil gépp. Kenn farul ak waa kër
Daawuda, lu moy waa giirug Yuda
doŋŋ.
21 Ci kaw loolu Robowam agsi
Yerusalem, daldi woo waa kër Yuda
gépp, ñook giirug Beñamin, ñu daje
di téeméer ak juróom ñett fukki
junniy nit (180 000), diy ñeyi xare.
Ñu nara xareek waa kër Israyil, ngir
delloo nguur ga ca loxol Robowam
doomu Suleymaan.
22 Ci biir loolu kàddug Yàlla dikkal
góoru Yàlla gu ñuy wax Semaya. Mu

ne ko: 23 «Waxal Robowam doomu
Suleymaan buurub Yuda, ak waa
kër Yudak Beñamin ak mbooloo ma
ca des, ne leen: 24 “Aji Sax ji dafa
wax ne: Buleen jóg di xeex ak seen
bokki bànni Israyil. Na ku nekk
ñibbi këram, ndax ci man la mbir
mii sababoo.”» Ñu dégg kàddug Aji
Sax ji, walbatiku dem, noonee ko Aji
Sax ji waxe.

Buurub Israyil bokkaale na

25 Gannaaw loolu Yerbowam
tabaxaat Sikem, dëkk ba ca dii-
waanu tundi Efrayim, daldi fay
dëkk. Mu jóge foofa tabaxaat dëkk
ba ñuy wax Penuwel. 26 Yerbowam
nag di wax ca xelam naa: «Léegi
nguur gi dellu ci loxol waa kër
Daawuda. 27 Bu mbooloo mii demee
di sarxali ca kër Aji Sax ji ca
Yerusalem, seen xol dina walbatiku
ne napp ca seen sang, Robowam
buurub Yuda. Su ko defee ñu
rey ma, dellu ca Robowam buurub
Yuda.»
28 Ci kaw loolu Buur seetluwaat
mbir ma, daldi sàkklu ñaari wëlluy
wurus. Mu ne mbooloo ma: «Yeen
waa Israyil, bare ngeen lu ngeen di
jaabante yoonu Yerusalem. Xool-
leen fii kay! Seen yàlla ya leen
génne woon réewum Misraa ngi.»
29 Ba loolu amee mu teg wenn wëllu
wa ca dëkk ba ñuy wax Betel, wa
ca des mu tegi ko ca Dan. 30 Mbir
moomu doon bàkkaar. Mbooloo ma
dox jiitu wenn wëllu wa, ba àgg
Dan. 31 Ci kaw loolu Yerbowam
tabax ay bérabi jaamookaay, ba
noppi tabb ay sarxalkat ci baadoolo
yu bokkul ci askanu Lewi.
32 Ba mu ko defee Yerbowam dogal
màggalug fukki fan ak juróom ca
weeru juróom ñetteel wa. Mu mel
ni màggal gay am Yuda. Yerbowam
rendi ay sarax ca sarxalukaay ba.
Noonu la def Betel, rendil fa ay sarax
wëllu ya mu defarlu woon, defal ko
wëllu ya sarax. Ci biir loolu mu tabb
ca Betel ay sarxalkat ngir bérabi
jaamookaay yooyu mu sos. 33 Nii la
rendee ay sarax ca kaw sarxalukaay
ba mu sàkklu ca Betel, ca fukki
fan ak juróom ca weeru juróom
ñetteel wa, muy weer wu mu tànnal
boppam. Ba mu ko defee mu dogalal
waa Israyil màggal googu, daldi
yéeg ca kaw sarxalukaay ba, ngir
taal fa sarax su ñuy lakk.

13

Nitu Yàlla àddu na ca Betel

1 Yàlla-woo-yàlla, genn góoru
Yàlla jóge Yuda, dikk ba Betel ci
ndigalal Aji Sax ji, fekk Yerbowam
taxaw ca sarxalukaay ba, nara taal
saraxu cuuraay. 2 Góor ga xaacu,
gëdd sarxalukaay ba ci ndigalal Aji
Sax ji, daldi ne: «Yaw sarxalukaay
bi, éey sarxalukaay bii! Aji Sax
ji dafa wax ne: “Xamal ne doom
ju góor dina juddoo kër Daawuda,
Yosya lay tudd. Sarxalkati bérabi
jaamookaay yiy taal saraxu cuuraay
ci sa kaw, ñoom lees di rendi ci
sa kaw. Yaxi nit lees di lakk ci sa
kaw.”» 3 Góor ga joxe na ca bésub
keroog ab takk; mu ne: «Takk bii
la ci Aji Sax ji biral: “Seetluleen,
sarxalukaay bi dina xar ñaar, dóom
bi ci kaw sottiku.”»
4 Naka la Buur Yerbowam dégg
na góoru Yàlla ga xaacoo, gëdd
sarxalukaayu Betel ba, mu daldi koy
tàllal loxoom, foofa ca sarxalukaay
ba. Mu ne: «Jàppleen ko!» Loxo
ba mu ko tàllal nag ne kàdd, man-
atu koo bank. 5 Sarxalukaay ba
xar ñaar, dóom ba tuuroo ca sarx-
alukaay ba, ne wàww. Muy takk ba
góoru Yàlla ga joxe woon ci ndigalal
Aji Sax ji. 6 Buur ne góoru Yàlla ga:
«Rikk tinul ma sa Yàlla Aji Sax ji te
ñaanal ma, sama loxo mana banku.»
Góoru Yàlla ga tinul Buur Aji Sax
ji, loxoom bankuwaat, mel na mu
meloon.
7 Ci kaw loolu Buur wax góoru
Yàlla ga ne ko: «Ñëwal nu dem kër
ga, nga xéewlu, ba noppi ma am lu
ma la may.» 8 Góoru Yàlla ga nag
ne Buur: «Soo ma joxoon sa genn-
wàllu kër sax, duma ànd ak yaw te
duma sex dugub it mbaa may naan
um ndox ci bii bérab, 9 ndax loolu

lañu ma sant ci ndigalal Aji Sax ji,
ne ma: “Bul sex dugub, bul naan
um ndox te bul walbatiku jaare yoon
wa nga jaare woon bi ngay ñëw.”»
10 Góor ga nag awe feneen, baña
walbatiku awe fa mu awoon ba muy
dikk Betel.

Ab yonent nattu na moroomam

11 Booba ab yonent bu màggat a
nga woon ca Betel. Ay doomam
yu góor dikk. Kenn ci ñoom net-
tali ko mboolem la góoru Yàlla ga
def bésub keroog ca Betel ak la
mu wax Buur. Ñu yegge ko seen
baay. 12 Seen baay laaj leen ne
leen: «Ana yoon wu mu jaare?»
Fekk na doomam yu góor ya gisoon
nañu fa góoru Yàlla ga jaare woon,
bàyyikoo Yuda. Ñu wax ko. 13 Mu
ne leen: «Takkal-leen ma mbaam
mi.» Ñu takkal ko mbaam ma, mu
war, 14 toppi góoru Yàlla ga, fekk
ko ci genn ker garabu terebent. Mu
ne ko: «Yaa di góoru Yàlla gi jóge
Yuda?» Mu ne ko: «Waaw.» 15 Mu
ne ko: «Kaay, nu dem kër ga, nga
sex dugub, boog.» 16 Mu ne ko:
«Duma mana walbatiku ànd ak yaw,
manumaa sex dugub it mbaa may
bokk ak yaw ndoxum naan ci bii
bérab. 17 Ndaxte dañu maa wax ci
ndigalal Aji Sax ji ne ma: “Bu fa sex
dugub, bu fa naan um ndox te bul
walbatiku jaare yoon wa nga jaare
woon bi ngay ñëw.”» 18 Mu dellu ne
ko: «Man itam yonent laa ni yaw.
Malaaka wax na ma ci ndigalal Aji
Sax ji ne ma: “Waññi ko, mu ànd ak
yaw sa kër, sex dugub, naan ndox.”»
Fekk na la muy wax amul. 19 Mu
walbatiku ànd ak moom ca kër ga,
sex fa dugub, naan fa ndox.

20 Ba ñu toogee ca ndab la, kàddug
Aji Sax ji dikkal yonent ba waññi
góoru Yàlla ga. 21 Mu àddu ca kaw
ne góoru Yàlla ga jóge Yuda: «Aji
Sax ji dafa wax ne: Gannaaw tebbi
nga waxi Aji Sax ji te defoo li la
sa Yàlla Aji Sax ji sant, 22 xanaa
walbatiku di sex dugub, di naan
ndox ci bérab bi mu la waxoon
ne la bu fi sex dugub, bu fi naan
ndox, sab néew du fekki say maam
ca seen bàmmeel.» 23 Ba góoru
Yàlla ga sexee dugub ba naan ndox,
yonent ba ko waññi woon takkal
ko mbaam ma. 24 Mu dem, gaynde
dogale ko, rey ko, néewam ne lareet
ca yoon wa, mbaam maak gaynde ga
taxaw ca wet ga. 25 Naka la ay nit
jaare foofa, séenuñu lu moy néew
ba ne lareet ca yoon wa, gaynde ga
taxaw ca wet ga. Ñu dem yegge ko
waa dëkk, ba yonent bu màggat ba
dëkkoon.

26 Yonent booba ko waññi woon ca
yoon wa nag dégg ko ne: «Góoru
Yàlla gaa! Ka tebbi woon waxi Aji
Sax ji, Aji Sax ji boole kook gaynde
gi, mu fàdd ko, rey ko. Moom
la ko kàddug Aji Sax ji waxoon.»
27 Mu ne doom ya: «Takkal-leen
ma mbaam mi.» Ñu takkal ko.
28 Mu dem fekk néew ba ne lareet
ca yoon wa, mbaam maak gaynde
ga taxaw ca wet ga. Gaynde ga
lekkul néew ba, fàddul mbaam ma.
29 Yonent ba yékkati néewu góoru
Yàlla ga, teg ko ca kaw mbaam
ma, délloosi ko. Noonu la yonent
bu màggat ba ñibbee dëkkam ngir
rob ko, jooy ko. 30 Mu denc néew
ba ca bàmmeelu boppam. Ñu di
ko jooy, naan: «Wóoy sunu mbokk
ma!» 31 Gannaaw ba ñu ko robee,
mu wax doomam yu góor ya ne leen:
«Bu ma faatoo, nangeen ma rob ci
bàmmeel bii ñu denc góoru Yàlla gi.
Fi weti yaxam ngeen di tëral samay
yax. 32 Ndaxte li wér te wóor déy,
wax ji mu jottli ci ndigalal Aji Sax
ji, ba muy gëdd sarxalukaayu Betel
bi ak mboolem bérabi jaamookaay
yi ci dëkki Samari, wax jooju dina
am.»

33 Gannaaw loolu Yerbowam
dëppul yoonam wu bon wa mu topp.
Dafa dellu tabb ci biir baadoolo yi ay
sarxalkat ngir bérabi jaamookaay
ya. Ku bëgg rekk mu tabb la, ngay
sarxalkat ca bérabi jaamookaay ya.
34 Loolu nag di bàkkaar bu réy ci
biir kër Yerbowam, ba tax askanam

daanu, ba raaf fi kaw suuf.

14

Aw tiis dikkal na Yerbowam

1 Ca yooyu jamono Abya
doomu Yerbowam ju góor wopp.
2 Yerbowam wax soxnaam, ne ko:
«Ayca, doxal soppiji col, ba kenn
du xam ne sama soxna nga, te nga
dem Silo. Dama ne, Axiya yonent
baa nga fa. Moo ma waxoon ne ma
dinaa falu buur, jiite mbooloo mii.
3 Yóbbaaleel fukki mburu ak nàkk
yu ndaw ak taxub lem te nga dem
ca moom. Moom dina la wax nan la
mbiri gone gii di deme.» 4 Soxnas
Yerbowam def noona, daldi dem
Silo, agsi kër Axiya.

Booba Axiya gisatul. Bët ya daa
muuru ndax màggat. 5 Waaye fekk
na Aji Sax ji wax Axiya, ne ko:
«Dama ne, soxnas Yerbowam a ngi
ñëw di leerlusi mbirum doomam ju
góor ci yaw, ndax dafa wopp. Bu
dikkee keneen lay mbubboo.» Aji
Sax ji ne Axiya, mu wax ko nàngam
ak nàngam.

6 Ba loolu amee Axiya dégg tànki
ndaw sa ca bunt ba. Mu ne ko:
«Soxnas Yerbowam, agsil! Ana
looy mbubboo keneen nii? Man de
yóbbante nañu ma ci yaw xibaar
bu tiis. 7 Demal ne Yerbowam: “Aji
Sax ji, Yàllay Israyil dafa wax ne:
Dama laa yékkati ci biir mbooloo
mi, fal la nga jiite Israyil sama ñoñ.
8 Damaa foqatee nguur gi ci loxol
waa kër Daawuda, jox la ko. Waaye
meloo ni Daawuda, sama jaam ba
daan jëfe samay santaane, toppe ma
léppi xolam, du def lu moy lu ma
rafetlu. 9 Def nga musiba, ba raw
mboolem ñu la jiitu, dem di sàkkal
sa bopp yeneen yàlla ak tuur yu ñu
móole weñ, ba sama xol fees. Man
mii nga xarab, dëddu ma. 10 Moo tax
duma def lu moy wàcce musiba ci
kër Yerbowam.

Dinaa faagaagal ku mana taxaw,
colol, te bokk ci Yerbowam,
ba ci ku gëna néew doole te tumurànke fi digg Israyil.
Dinaa buub kër Yerbowam, sànni,
ni ñuy buubee neefare, ba mu jeex tàkk.
11 Ku Yerbowam deele ci dëkk bi, xaj yi lekk;
ku ca médd ca àll ba, njanaaw ya for.
Aji Sax ji wax na ko.”

12 «Yaw nag jógal ñibbi sa kër.
Booy teg sa tànk ca biir dëkk ba
rekk, gone gi dee. 13 Israyil gépp
dinañu ko jooy. Kooku rekk déy lees
di denc ci bàmmeel, ci ku bokk ci
Yerbowam, ngir ci moom doŋŋ la Aji
Sax ji Yàllay Israyil gis lu baax, ci
waa kër Yerbowam. 14 Aji Sax ji dina
falal boppam buur bu jiite Israyil,
te kooku dina faagaagal waa kër
Yerbowam. Bés bi taxaw na jeeg!
Ana lu ciy topp? 15 Aji Sax ji dina
fàdd Israyil. Dinañu mel ni gattax
guy foy-foyi cim ndox. Dina déjjatee
Israyil ci suuf su baax sii mu joxoon
seeni maam, tasaare leen ca wàllaa
dexu Efraat, ndax dañoo samp ay
xer yu ñuy jaamoo Asera, di merloo
Aji Sax ji. 16 Aji Sax ji dina wacc
Israyil ndax bàkkaari Yerbowam yi
mu bàkkaar te di ko bàkkaarloo
Israyil.»

17 Ba loolu amee soxnas Yerbowam jóg, bàyyikoo fa, ba àgg
Tirsa. Naka la agsi ca bunt kër ba,
xale ba dee. 18 Ñu rob ko, Israyil
gépp jooy ko, muy la Aji Sax ji
waxoon, Yonent Yàlla Axiya jaamam
ba jottli.

19 Li des ci mbiri Yerbowam, ay
xareem ak na nguuram deme woon,
bindees na lépp moos ca téere ba
ñu dippee Jaloorey buuri Israyil ca
seeni jant. 20 At ya Yerbowam
falu buur ñaar fukki at la ak ñaar.
Gannaaw loolu mu saay, fekki ay
maamam. Nadab doomam falu,
wuutu ko.

Robowam falu na ca Yuda

21 Robowam doomu Suleymaan
moo doon buurub Yuda. Amoon na
ñeent fukki at ak benn ba muy falu.
Fukki at ak juróom ñaar la péeyoo
Yerusalem, dëkk ba Aji Sax ji tànn ci

mboolem giiri Israyil, dëël fa turam.
Ndeyam di Naama, dib Amoneen.
22 Waa Yuda nag di def li Aji Sax
ji ñaawlu, ba di ko fiirloo fiiraange
gu raw ga ko seen maam daa fiirloo
ndax seen bàkkaar. 23 Dañoo sàkkal
seen bopp ay bérabi jaamookaay,
samp ay tuuri doj aki xer yu ñuy
jaamoo Asera ca kaw mboolem tund
wu kawe mbaa ker garab gu naat.
24 Réew ma amoon na sax ñuy jaay
seen bopp fa ñuy màggale tuur ya.
Ñuy def mboolem ñaawtéefi xeet ya
Aji Sax ji dàqoon ngir bànni Israyil.
25 Ba Buur Robowam faloo, ba
dugg ci juróomeelu atu nguuram,
Sisag buuru Misra song Yerusalem.
26 Ci kaw loolu Sisag jël alali kër Aji
Sax ji, ak alali kër Buur. Lépp la
jël ba ca mboolem pakki wurus ya
Suleymaan defarlu woon. 27 Ba mu
ko defee Buur Robowam defarlu ay
pakku xànjar yu wuutu yu wurus
ya. Mu teg ko ca loxoy njiiti dag
yay wattu buntu kër Buur. 28 Saa
yu Buur dee duggsi ca kër Aji Sax ji,
dag ya ŋàbb pakk ya, bu ñu noppee
delloo ko ca néegu dag ya.
29 Li des ci mbiri Robowam ak
mboolem la mu def, bindees na ko
moos ca téere ba ñu dippee Jaloorey
buuri Yuda ca seeni jant. 30 Xare
masula dakk diggante Robowam ak
Yerbowam. 31 Gannaaw gi Buur
Robowam tëdd, fekki ay maamam,
ñu denc ko fa ay maamam ca gox
ba ñu naan Kër Daawuda. Ndeyam
a doon Naama, Amoneen ba. Ci
kaw lool doomam Abiyam falu buur,
wuutu ko.

15

Abiyam falu na ca Yuda

1 Ca fukki at ak juróom ñetteelu
nguurug Yerbowam, ca la Abiyam
doomu Nebat falu buur ca kaw
Yuda. 2 Ñetti at la nguuru fa
Yerusalem te yaayam moo doon
Maaka doomu Abisalom[*]. 3 Muy roy
nag baayam ca mboolem bàkkaar
ya mu daan def. Te it wéetalul
woon Yàllaam Aji Sax ji ni maamam
Daawuda. 4 Terewul Daawuda tax
Aji Sax ji Yàllaam may ko doom ju
góor ju koy wuutu ca Yerusalem,
ndax askanu Daawuda baña fey,
Yerusalem it mana ñoŋ. 5 Li ko
waral mooy Daawuda da daan jëfe
njub lu Aji Sax ji rafetlu, te giiru
dundam gépp teggiwul lenn lu ko
Aji Sax ji sant lu moy ci mbirum
Uri Etteen ba.[†] 6 Xare masula dakk
diggante waa kër Robowam ak Yer-
bowam giiru dundu Abiyam gépp.
7 Li des ci mbiri Abiyam ak
mboolem lu mu def, bindees na ko
moos ca téere ba ñu dippee Jaloorey
buuri Yuda ca seeni jant. Xare it
jiboon na diggante Abiyam ak Yer-
bowam. 8 Gannaaw gi Buur Abiyam
tëdd, fekki ay maamam, ñu denc ko
ca gox ba ñu naan Kër Daawuda, Asa
doomam falu buur, wuutu ko.

Asa falu na ca Yuda

9 Ba Buur Yerbowam faloo Is-
rayil, ba dugg ñaar fukkeelu atu
nguuram, ca la Asa falu buur, ji-
ite Yuda. 10 Ñeent fukki at ak
benn la Buur Asa péeyoo Yerusalem.
Maaka doomu Abisalom ju jigéen
moo doon maamam. 11 Asa nag
di def njub gi Aji Sax ji rafetlu,
Daawuda maamam. 12 Dàqe na ca
réew ma ñu daan jaay seen bopp
fa ñuy màggale tuur ya. Mu jële
ca réew ma kasaray tuur ya fa ay
maamam defoon yépp. 13 Maaka
maamam ju jigéen sax, Asa xañ na
ko céru lingeer yaayu buur ba mu
amoon, ndax Maaka moo sàkkaloon
Asera tuur ma, ab xer bu seexluwu
bu ñu koy màggale. Asa gor xeru
maamam ja, lakk ko ca xuru Se-
doron. 14 Waaye bérabi jaamookaay
ya, jëleesu ko fa, doonte Asa, Aji
Sax ji la wéetaloon cib xolam, giiru
dundam gépp. 15 Moo indi ca kër Aji
Sax ji, jumtukaay yu sell yu baayam
ya, ak jumtukaay yu sell yu boppam,
muy xaalis ak wurus aki ndab.

[*] **15:2** 15.2 Abisalom ak Absalom jàpp nañu ne kenn ki la. [†] **15:5** 15.5 Seetal ci *2.Samiyel* 11.

16 Xare nag masula dakk diggante
Asa ak Basa buurub Israyil seen
giiru dund gépp. 17 Ci biir loolu
Basa buurub Israyil song Yuda, daldi
dàbbli dëkk ba ñuy wax Raama‡, ba
kenn du dugg jëm ca Asa buurub
Yuda mbaa muy génn. 18 Asa dajale
mboolem luy xaalis ak wurus wu
desoon ca denci kër Aji Sax ji, ak
denci kër Buur. Mu teg ko ci loxoy
jawriñam ña. Ba mu ko defee Buur
Asa yebal leen ca buurub Siri ba
ca Damaas, di Ben Addàd doomu
Tabrimon doomu Esiyon.

Asa nag ne Ben Addàd:
19 «Kóllëree dox sama digganteek
yaw, na mu doxe woon sama
diggante baay ak sa baay. Lii nag
maa la ko may, xaalis la ak wurus.
Te nga dogoo rekk ak Basa buurub
Israyil, ndax mu jóge samam réew.»
20 Ben Addàd déggal Buur Asa, daldi
yebal njiiti xarey gàngooram ca
dëkki Israyil. Ni la nangoo dëkk ya
ñuy wax Yon ak Dan ak Abel Bet
Maaka ak diiwaanu Kineret gépp,
boole ca diiwaanu Neftali gépp.
21 Ba ko Basa déggee, Raama ga
mu doon dàbbli la ba, ba dem toogi
Tirsa.

22 Ba loolu amee Buur Asa joxe
ndigal, woolu waa Yuda gépp, kenn
desul. Ñu ànd jëleji ca Raama
doj yaak bant ya Basa doon tabaxe.
Buur Asa tabax ca dëkk ba ñuy wax
Geba gu giirug Beñamin, tabax ca
Mispa.

23 Li des ci mbiri Asa ak mboolem
njàmbaaram ak la mu def yépp ak
dëkk ya mu tabax, bindees na lépp
moos ca téere ba ñu dippee Jaloorey
buuri Yuda ca seeni jant. Ba Asa
demee ba màggat nag, jàngoroy
tànk la ame woon. 24 Gannaaw gi
mu tëdd, fekki ay maamam, ñu denc
ko ca gox ba ñu naan Kër Daawuda
maamam. Yosafat doomam falu
buur, wuutu ko.

Nadab falu na ca Israyil

25 Ba Asa buurub Yuda duggee
ñaareelu atu nguuram, ca la Nadab
doomu Yerbowam falu buur, jiite
Israyil. Nadab jiite na Israyil ñaari
at, 26 di jëfe lu Aji Sax ji ñaawlu,
aw ci tànki baayam, di bàkkaarloo
Israyil. 27 Ci biir loolu doomu Axiya,
ji giiroo ci Isaakar te ñu di ko wax
Basa, daldi fexeel Nadab, jam ko
ca Gibeton gu Filisteen ña. Fekk
Nadab ànd ak Israyil gépp, gaw
Gibeton. 28 Basa daldi rey Nadab,
yemook ba Asa buurub Yuda di dugg
ñetteelu atu nguuram. Basa falu
buur, wuutu Nadab. 29 Naka la falu,
daldi rey waa kër Yerbowam gépp.
Bàyyiwul kenn kuy noyyi te bokk
ci Yerbowam. Mu faagaagal leen,
muy la Aji Sax ji waxoon, Axiya
jaamam ba ca Silo jottli. 30 Li ko
waral mooy bàkkaari Yerbowam yi
mu bàkkaar te bàkkaarloo ko waa
Israyil, di merloo Aji Sax ji, Yàllay
Israyil, ba feesal xolam.

31 Li des ci mbiri Nadab ak
mboolem lu mu def, bindees na ko
moos ca téere ba ñu dippee Jaloorey
buuri Israyil ca seeni jant.

32 Xare masula dakk diggante Asa
ak Basa buurub Israyil, seen giiru
dund gépp.

Basa falu na ca Israyil

33 Ba Asa buurub Yuda duggee
ñetteelu atu nguuram, ca la Basa
doomu Axiya falu buur ca Israyil
gépp, péeyoo Tirsa. Nguuru na ñaar
fukki at ak ñeent. 34 Da daan def
li Aji Sax ji ñaawlu, aw ci tànki
Yerbowam ak bàkkaaram ya mu
daan bàkkaarloo Israyil.

16

1 Gannaaw loolu kàddug Aji Sax ji
dikkal Yewu doomu Anani, di rëbb
Basa. Mu ne ko: 2 «Damaa fekk nga
maaseek pëndub suuf, ma yékkati
la, jiital la, nga yilif Israyil sama ñoñ.
Nga aw nag ci yoonu Yerbowam,
di bàkkaarloo Israyil sama ñoñ, ba

‡ **15:17** 15.17 Raama ma nga féete woon Yerusalem bëj-gànnaar, tollu diggante ñaari réew yi. Mu nekkoon ci kaw tund wu aw yoon jaar, jóge péeyu Israyil, jëm Yerusalem.

ma mer ndax seeni bàkkaar. 3 Kon
dama ne, dinaa la far, yaw Basa,
yaak sa waa kër. Dinaa def sa kër
mel ni kër Yerbowam doomu Nebat.
4 Ku Basa deele ci dëkk bi, xaj yi
lekk;
ku médd ca àll ba, njanaaw ya for.»
5 Li des ci mbiri Basa ak la mu
def ak njàmbaaram, bindees na
lépp moos ca téere ba ñu dippee
Jaloorey buuri Israyil ca seeni jant.
6 Gannaaw loolu Buur Basa saay,
fekki ay maamam, ñu denc ko Tirsa.
Ela doomam falu buur, wuutu ko.
7 Te itam ba kàddug Aji Sax ji
dikkalee Yonent Yàlla Yewu doomu
Anani ci mbirum Basa ak waa
këram, li ko waral mooy la Basa def
lépp, di roy waa kër Yerbowam, Aji
Sax ji ñaawlu ko ba xolam fees. Rax
ci dolli Basa rey waa kër Yerbowam.

Ela falu na ca Israyil

8 Ba Asa buurub Yuda duggee
ñaar fukkeelu atu nguuram ak
juróom benn, ca la Ela doomu Basa
falu buur, jiite Israyil. Péeyoo
na Tirsa diiru ñaari at. 9 Simri,
jawriñam ba yilifoon genn-wàllu
watiiri xareem, moo ko fexeel.
Booba Elaa ngay naan ba màndi ca
kër Arsa, ka yor mbiri këram ca
Tirsa. 10 Simri duggsi, jam ko, mu
dee. Loolu yemook ba Asa buurub
Yuda di dugg ñaar fukkeelu atu
nguuram ak juróom ñaar. Simri
falu, wuutu ko. 11 Simri falu ba toog
ci jal bi, daldi rey mboolem waa
kër Basa. Bàyyiwu ca kuy taxaw,
colol; du mbokk, du xarit. 12 Simri
faagaagal waa kër Basa gépp, muy
la Aji Sax ji waxoon, ba mu rëbbee
Basa, Yonent Yàlla Yewu jottli. 13 Li
ko waral di mboolem bàkkaar yi
Basa ak doomam Ela bàkkaar te
bàkkaarloo ko Israyil, ba feesal xolu
Aji Sax ji Yàllay Israyil ndax seen
tuuri neen.
14 Li des ci mbiri Ela ak mboolem
lu mu def, bindees na ko moos ca
téere ba ñu dippee Jaloorey buuri
Israyil ca seeni jant.

Simri falu na ca Israyil

15 Ba Asa buurub Yuda duggee
ñaar fukkeelu atu nguuram ak
juróom ñaar, ca la Simri falu. Mu
nguuru diiru juróom ñaari fan ca
Tirsa. Booba mbooloom xareem
Israyil a nga jógal dëkkub Filisteen
ba ñuy wax Gibeton. 16 Mbooloo
ma ca dal ba dégg ñu naan: «Simri
de lalal na Buur pexe, ba rey ko.»
Israyil gépp daldi fal buur Omri, ma
jiite woon mbooloom xarem Israyil.
Mu moom Israyil bésub keroog ca
dal ba. 17 Omri ak Israyil gépp
bàyyikoo Gibeton, ànd gawi dëkk ba
ñuy wax Tirsa. 18 Ba Simri gisee ne
nangu nañu dëkk ba, daa dugg kër
Buur, jàll ca biir-a-biir, daldi taal kër
ga ca kawam, dee. 19 Li ko waral
mooy bàkkaar yi mu bàkkaar, di
def lu bon lu Aji Sax ji ñaawlu, aw
ci tànki Yerbowam, di bàkkaarloo
Israyil.
20 Li des ci mbiri Simri ak pexe ma
mu laloon, bindees na lépp moos ca
téere ba ñu dippee Jaloorey buuri
Israyil ca seeni jant.
21 Ba mu ko defee mbooloom
Israyil séddlikoo, def ñaari xaaj.
Genn-wàllu mbooloo ma topp ca
gannaaw Tibni, nar koo fal buur.
Tibni nag, Ginat ay baayam. Genn-
wàll ga ca des ànd ak Omri.
22 Mbooloom Omri ëpp doole
mbooloom Tibni doomu Ginat.
Tibni daldi dee, Omri di buur.

Omri falu na ca Israyil

23 Ba Asa buurub Yuda duggee fan-
weereelu atu nguuram ak benn, ca
la Omri falu buur, jiite Israyil. Omri
nguuru na diiru fukki at ak ñaar.
Mu péeyoo Tirsa juróom benni at.
24 Omri nag dem ca Semer, jënde ca
moom tundu Samari ci juróom ñaar
fukki kiloy xaalis. Omri tabax ca
kaw tund wa, dippee dëkk ba mu
tabax Samari, mu dëppook Semer,
turu boroom tund wa.
25 Teewul Omri di def lu bon lu
Aji Sax ji ñaawlu, ba gëna bàkkaar
mboolem ña ko jiitu. 26 Daa aw
ci tànki Yerbowam doomu Nebat
ci mboolem lu mu daan def ba ci

bàkkaaram bi mu daan bàkkaarloo
Israyil, di jógal xolu Aji Sax ji Yàllay
Israyil ci seen tuuri neen.
27 Li des ci mbiri Omri aki jëfam
ak njàmbaaram, bindees na lépp
moos ca téere ba ñu dippee Jaloorey
buuri Israyil ca seeni jant. 28 Buur
Omri saay, fekki ay maamam, ñu
denc ko ca Samari. Axab doom ja
falu buur, wuutu ko.

Axab falu na Israyil

29 Ba Asa buurub Yuda duggee fan-
weereelu atu nguuram ak juróom
ñett, ca la Axab doomu Omri falu,
jiite Israyil. Axab doomu Omri
nguuru na Israyil ñaar fukki at ak
ñaar, péeyoo Samari.
30 Axab doomu Omri di def li Aji
Sax ji ñaawlu, ba raw mboolem ña
ko jiitu. 31 Mu sàlloo bàkkaari Yer-
bowam doomu Nebat. Loolu doyatu
ko, mu jël jabar Yesabel doomu Et-
bal, buurub waa Sidon ña. Mu dem
bay jaamu seen tuur mi ñuy wax
Baal, di ko sujjóotal. 32 Mu yékkatil
Baal ab sarxalukaay ca kër Baal, ga
mu tabax ca Samari. 33 Axab teg ca
samplu xer wu ñuy jaamoo Asera.
Axab def na lu rawati la mboolem
buuri Israyil ya ko jiitu defoon, ba
feesal xolu Aji Sax ji, Yàllay Israyil.
34 Ca jamonoy Axab la Iyel ma
dëkk Betel tabaxaat Yeriko. Abiram
taawam la Iyel ñàkk ba muy tëral
kenug tabax ba, teg ca ñàkk Segub,
am caatam ba muy taxawal bunti
dëkk ba. Mu dëppook kàddug Aji
Sax, ja Yosuwe doomu Nuun jottli
woon.*

17

Yonent Yàlla Ilyaas yégle na bekkoor

1 Ci kaw loolu Yonent Yàlla Ilyaas,
ma dëkk Tisbi ga ca Galàdd, wax
Axab, ne ko: «Giñ naa ci Aji Sax
ji, Kiy Dund, di Yàllay Israyil ji may
jaamu: at yii nu nekk, du taw te du
lay, lu moy dama koo wax ci sama
làmmiñ.»
2 Kàddug Aji Sax ji dikkal Ilyaas
ne ko: 3 «Jógeel fii, walbatiku jëm
penku, te làquji ca xuru Kerit ca
penkub dexu Yurdan. 4 Su ko defee,
ca ndoxum xur wa ngay naane. Jox
naa itam ndigal baaxoñ yi, ñu di la
leel foofa.»
5 Ilyaas dem, def la Aji Sax ji wax,
toogi ca xuru Kerit ca penkub dexu
Yurdan. 6 Baaxoñ ya di ko indil
mburu ak ndawal bëccëg, mburu ak
ndawal ngoon, ndox may wal, mu di
ca naan.

Ilyaas waar na jëtun ba

7 Mu am ay fan, xur wa ŋiis, ndax
réew ma tawluwul. 8 Kàddug Aji
Sax ji dikkal ko ne ko: 9 «Demal
Sarebta ga ca Sidon te toog foofa. Ma
ne, sant naa fa ab jëtun, mu may la
loo lekk.» 10 Ilyaas dem Sarebta. Ba
mu agsee ca buntu dëkk ba, gisul lu
moy ab jëtun buy taxan. Mu woo ko
ne ko: «Ngalla may ma tuuti ndox
ci njaq li, ma naan.» 11 Mu dem
di wuti ndox, Ilyaas dellu ko woo,
ne ko: «Rikk sàkkal dogu mburu,
yótaale ma.» 12 Jëtun ba nag ne
ko: «Giñ naa ci Aji Sax ji sa Yàlla
jiy dund, awma mburu. Awma lu
moy barci-loxob sunguf ca njaq la
ak as diw ca tax ba. Gis nga, may
for nii ñetti bant, ba toggi ko, nu
lekk, maak sama doom, doora dee
ak xiif.» 13 Ilyaas ne ko: «Bul ragal
dara, demal rekk, def ni nga wax.
Waaye jëkk ma cee defaral mburu
mu ndaw, indil ma, doora defaral
sa bopp, yaak sa doom; 14 ndax Aji
Sax ji Yàllay Israyil dafa wax ne:
“Njaqub sunguf bi du jeex; taxub
diw bi it du jeex, ba keroog Aji Sax
ji di taw ci réew mi.”»
15 Jigéen ja dem, def la ko Ilyaas
wax, mook waa këram ñu bokk ak
Ilyaas lekk ay fan. 16 Njaqu sunguf
ba jeexul, taxub diw ba jeexul. Muy
la Aji Sax ji waxoon, Ilyaas jottli.

Ilyaas ñaanal na doomu jëtun ba

17 Ba loolu weesee jigéen, ja dese
kër ga, doomam ju góor wopp.

* **16:34** 16.34 Seetal ci *Yosuwe* 6.26.

Mu mujj metti lool, ba noyyee-
tul. 18 Jigéen ja ne Ilyaas: «Éy
góoru Yàlla gii! Ana lu ma séq
ak yaw? Xanaa dangaa ñëw sullisi
sama bàkkaar, ba tax nga rey sama
doom ju góor jii?»
19 Ilyaas ne ko: «Jox ma sa doom!»
Mu jële ko ca loxoy jigéen ja, yóbbu
ko ca néeg ba mu dal ca kaw taax
ma, tëral ko ca kaw lalam. 20 Ba mu
ko defee Ilyaas ñaan ci Aji Sax ji, ne
ko: «Éy Aji Sax ji, sama Yàlla, xanaa
doo teg jëtun bii ma dalal, naqar
wu tollu ni, di seetaan doomam ju
góor muy dee?» 21 Ci kaw loolu mu
tëdd, tàlli ñetti yoon ca kaw xale
bu góor ba, tey ñaan ci Aji Sax ji
naan: «Éy Aji Sax ji sama Yàlla, rikk
bàyyil bakkanu xale bii, mu délsi ci
moom!»
22 Aji Sax ji nangul Ilyaas kàddug
ñaanam, bakkanu xale bu góor ba
délsi ca moom, mu dund. 23 Ilyaas
fab xale ba, jële ko ca néeg ba
ca kaw taax ma, wàcce ko ca biir
kër ga, jox ko ndeyam. Mu ne
ko: «Xoolal, sa doom a ngi dund!»
24 Jigéen ja ne Ilyaas: «Léegi nag
xam naa ne nitu Yàlla nga, te
kàddug Aji Sax ji ngay waxe moos.»

18

Ilyaas daje naak surgab Buur Axab

1 Ba ñu demee ba mu yàgg,
kàddug Aji Sax ji dikkal Ilyaas, ca
ñetteelu atu maral wa. Mu ne ko:
«Demal jàkkaarlook Axab, ma daldi
taw ci kaw réew mi.» 2 Ilyaas tegu ca
yoon wa ngir jàkkaarloojeek Axab.
Booba xiif ba metti na ca Samari.
3 Ci biir loolu Axab woolu Abdiyas
ma yor këram. Abdiyas doonoon
ku ragal Aji Sax ji lool. 4 Ndax ba
Yesabel jabari Axab di rey yonenti
Aji Sax ji, Abdiyas a boole woon
téeméeri yonent, làq leen ci ñaari
xuntiy xeer, xunti mu nekk juróom
fukk. Mu di leen fa may lekk ak
naan.
5 Axab nag ne Abdiyas: «Duggal
ci biir réew mi te seet ci bëti ndox
yeek xur yépp. Jombul nu gis ñax,
ba mana rawale bakkani fas yeek
berkelle yi, ba du jar nu di leen
jekkli.» 6 Ba loolu amee ñu séddoo
réew ma, ba mu daj, Axab fii, Ab-
diyas fee. 7 Abdiyas di dem, Ilyaas
ne pemm dajeek moom ca yoon
wa. Abdiyas xàmmi ko, sujjóotal ko,
dëpp jë ba fa suuf, ne ko: «Kii Ilyaas
a, sama sang?» 8 Mu ne ko: «Man a
kay! Demal boog wax sa sang Axab,
ne ko Ilyaas a ngoog de!»
9 Abdiyas ne ko: «Ana lu ma def lu
bon, sang bi, ba nga di ma booleek
Axab, mu di ma rey? 10 Giñ naa ci Aji
Sax ji, sa Yàlla jiy dund, amul wenn
xeet mbaa réew mu sama sang Axab
yónneewul, di la seet. Te bu ñu
nee nekkoo fa, mu giñloo waa réew
maak xeet wa ne gisuñu la. 11 Léegi
nag nga naan ma: “Demal wax sa
sang ne ko Ilyaas a ngoog.” 12 Su ko
defee su ma teqlikook yaw, ngelawal
Aji Sax ji yóbbu la fu ma xamul,
fekk ma dem wax ko Axab, te du la
gis. Kon da may rey! Moona sang
bi, man de, damaa masa ragal Aji
Sax ji ba may ndaw ba tey. 13 Moo
sang bi! Xanaa waxuñu la li ma def,
ba Yesabel di rey yonenti Aji Sax ji?
Maa làq téeméeri yonenti Aji Sax
ji ci ay xuntiy xeer, xunti mu nekk
juróom fukk, di leen may lekk ak
naan. 14 Léegi nga naa ma: “Demal
wax sa sang ne ko Ilyaas a ngoog!”
Mu di ma rey?» 15 Ilyaas ne ko: «Giñ
naa ci Aji Sax ji Boroom gàngoori
xare yi, moom mi may jaamu, tey
dinaa jàkkaarloojeek Axab moos.»

Ilyaas jànkoonte naak Axab

16 Abdiyas dem ca Axab, yegge ko
ko. Axab dikk taseek Ilyaas. 17 Naka
la Axab gis Ilyaas, ne ko: «Kii yaw
a, di lëmbe Israyil nii?» 18 Ilyaas ne
ko: «Du maa lëmbe Israyil de. Yaw
kay la, yaak sa kër baay, ndax yeena
dëddu santaaney Aji Sax ji, di topp
tuur yi nuy wax Baal. 19 Léegi nag
wooteel, Israyil gépp daje, fekksi ma
ca tundu Karmel, ñu ànd ak ñeenti
téeméeri yonenti Baal ak juróom

fukk (450) ak ñeenti téeméeri nit (400) ñuy lekk njëlal Yesabel, te di yonenti Asera tuur ma.»

Ilyaas fenqoo naak waa kër Baal

20 Ba loolu amee Axab yónnee ca
waa Israyil gépp, woo yonent ya, ñu
daje ca tundu Karmel. 21 Ilyaas dikk
jàkkaarlook mbooloo ma mépp. Mu ne: «Yeen nag dungeen dakkal seen ciŋiñ-caŋañ ji ngeen nekke, wet gu nekk ngeen féete fa? Su Aji Sax ji dee Yàlla, toppleen ko; su dee Baal, ngeen topp ko.» Mbooloo ma
ne patt. 22 Ilyaas ne mbooloo ma:
«Man de maa fi des ci yonenti Aji Sax ji, man doŋŋ, te yonenti Baal yi ñeenti téeméer lañook juróom fukk
(450). 23 Léegi nag, indil-leen nu
ñaari yëkk. Bàyyileen yonenti Baal, ñu tànn wenn yëkk wi, def ko ay dog, teg ci kaw matt mi, bañ koo taal. Man it dinaa defar weneen yëkk wi, teg ci kaw matt mi, bañ koo taal.
24 Su ko defee ngeen ñaan ci seeni
tuur, man it ma ñaan ci Aji Sax ji. Su boobaa, Yàlla ju ci wuyoo sawara, kookoo di Yàlla.» Mbooloo ma mépp ne: «Waaw, baax na!»
25 Ci kaw loolu Ilyaas wax yonenti
Baal ya ne leen: «Tànnleen wenn yëkk te jëkka defar, ndax yeena gëna bare. Bu ngeen noppee, ñaanleen ci seeni tuur, waaye
buleen taal.» 26 Ñu jël yëkk wa mu
leen jox, defar ko. Ñuy yuuxu, di woo Baal suba ba digg bëccëg, naan: «Baal, wuyu nu!» Waaye kenn àdduwul, kenn wuyuwul. Ña ngay ciŋiñ-caŋañi, di wër sarxalukaay
ba ñu defar. 27 Digg bëccëg jot,
Ilyaas di leen ñaawal, naan leen: «Yuuxuleen ca kaw, waay! Mooy Yàlla moos; jombul daa am lu muy xalaat, mbaa mu jàpp, mbaa mu tukki, mbaa xanaa muy nelaw, ñu war koo yee.»
28 Ba mu ko defee ñu gënatee yu-
uxu, di dagg seen yaram aki saamar aki xeej, ni ñu ko baaxoo, ba deret
ja sang leen. 29 Digg bëccëg wees,
ñu gëna ràkkaaju di wax ay waxyu, ba saraxu ngoon jot. Waaye du lenn lu àddu mbaa lenn lu wuyu mbaa lu leen faale.
30 Ba mu ko defee Ilyaas wax ak
mbooloo ma mépp, ne leen: «Jegesileen fii!» Ñépp jegesi. Mu defaraat sarxalukaayu Aji Sax ja
tasaaroo woon, 31 daldi jël fukki doj
ak ñaar, mu tollook limu giiri doomi Yanqóoba. Yanqóoba la kàddug Aji Sax ja dikkaloon ne ko Israyil
ay doon turam. 32 Ilyaas jël doj
ya, defare ab sarxalukaay ngir Aji Sax ji, ba noppi gas kàmb gu mana def fanweeri liitar, kàmb ga wër
sarxalukaay ba. 33 Mu teg matt ma
ba mu jekk, daggat yëkk wa, teg
ca kaw. 34 Mu ne leen: «Duyleen
ñeenti njaqi ndox, tuur ci kaw yàpp week matt mi.» Ñu def ko. Mu ne: «Defaatleen!» Ñu defaat. Mu ne: «Defatileen, muy ñetti yoon!» Ñu
def ko, ba muy ñetti yoon. 35 Ndox
ma wal, wër sarxalukaay ba, ba kàmb ga sax fees ak ndox.
36 Ba saraxu ngoon jotee, Yonent
Yàlla Ilyaas jegesi, ñaan ne: «Aji Sax ji, yaw Yàllay Ibraayma ak Isaaxa ak Yanqóoba, xamleel bésub tey jii ne yaw yaa di Yàlla ci Israyil, ma di sab jaam bi def lii lépp ci sa ndigal.
37 Nangul ma, Aji Sax ji, rikk nangul
ma, ba mbooloo mii xam ne yaw Aji Sax ji yaa di Yàlla te yaay délloosi seen xol ci yaw.»
38 Ba loolu amee sawaras Aji Sax
ji ne milib boole xoyom yàpp waak matt maak doj yaak suuf sa, ba far manq ndox ma ca kàmb ga.
39 Ba mbooloo mépp gisee loolu,
dañu ne gurub, dëpp seen jë fa suuf, daldi ne: «Aji Sax jeey Yàlla! Aji Sax
ji kay mooy Yàlla!» 40 Ilyaas ne leen:
«Jàppleen yonenti Baal yii. Bu kenn ci ñoom rëcc.» Ñu jàpp leen, Ilyaas yóbbu leen ba ca xuru Kison, rendi leen foofa.
41 Gannaaw loolu Ilyaas ne Axab:
«Doxal lekki te naan, ndax taw bu
réy a ngi riir di ñëw.» 42 Axab dem,
lekk, daldi naan. Ilyaas moom yéegi ba ca kaw tundu Karmel, sukk, dëpp

jëëm ca diggante bëti óomam. 43 Mu
ne surgaam: «Laggal séentuji wetu
géej.» Surga ba séentuji, dikk, ne
ko: «Dara newu fa.» Ilyaas ne ko
mu dellu xool ba muy juróom ñaari
yoon.

44 Juróom ñaareelu yoon ba,
surga ba ne: «Lee de niir la wu tuut,
tollu ni loxol nit, jóge géej.» Ilyaas
ne ko: «Demal ne Axab, mu takk
watiiram te dem, bala koo taw bee
ub.» 45 Nes tuut asamaan ñuul kukk
aki xàmbaar, ngelaw la jóg, taw ba
sóob ak doole. Ci biir loolu Axab
dawal watiiram, jëm Yisreel. 46 Aji
Sax ji nag dooleel Ilyaas. Mu takk
ndigg la, daw jiitu Axab ba ca buntu
Yisreel.

19

Ilyaas gedd na

1 Gannaaw gi Axab nettali Yesabel
la Ilyaas def lépp ak na mu
rendee saamar mboolem yonent ya.
2 Yesabel yónnee Ilyaas ndaw, ne
ko: «Yal na ma tuur yi teg mbugal
mu gëna réy, ndegam nëgëni ëllëg
jëluma sa bakkan, ni nga jële
bakkani yonent yii.»

3 Ilyaas gis na mu deme, daldi
daw, ngir rawale bakkanam. Mu
dem ba Beerseba ca réewum Yuda,
bàyyi fa surgaam. 4 Moom ci bop-
pam mu topp màndiŋ ma lu tollook
doxub benn bés, doora toog ci taatu
benn gajj. Ma ngay ñaan dee, naan:
«Doy na sëkk, Aji Sax ji, jëlal sama
bakkan rekk, ndax man kat gënuma
samay maam.»

5 Mu tëdd, ay nelaw jàpp ko ca
taatu gajj ba. Yégul lu moy am
malaaka mu ko laal, ne ko: «Jógal
lekk!» 6 Ilyaas ne xiféet, yem ci
mburu mu ñu lakke doj yu tàng, ak
njaqub ndox. Mu lekk, daldi naan,
ba noppi tëddaat. 7 Malaakam Aji
Sax ja dellu ñëw, laal ko, ne ko:
«Jógal lekk, lu ko moy doo àttan
yoon wi.» 8 Ilyaas jóg lekk, daldi
naan, leqliku, ba dox ñeent fukki
guddi ak ñeent fukki bëccëg, ba ca
Oreb, tundu Yàlla wa. 9 Mu dugg
foofa ca biir xunti ma, fanaan fa.

Aji Sax ji yónniwaat na Ilyaas

Ci biir loolu kàddug Aji Sax ji
dikkal Ilyaas, ne ko: «Ana looy def
fii, Ilyaas?» 10 Ilyaas ne: «Man
kat damaa xéroona xér ci yaw Aji
Sax ji Boroom gàngoori xare yi.
Waaw, bànni Israyil dañoo fecci sa
kóllëreek ñoom; say sarxalukaay,
ñu màbb; say yonent, ñu jam saa-
mar. Ma des man doŋŋ, ñuy wuta
jël sama bakkan nii!» 11 Aji Sax ji ne
ko: «Génnal taxaw ci kaw tund wi, fi
sama kanam, ndax kat man Aji Sax ji
maa ngi waaja romb.» Ci kaw loolu
ngelaw lu réy te bare doole jiitu Aji
Sax ji, xar tund ya, rajaxe doj ya,
waaye Aji Sax ji nekkul ca ngelaw la.
Ngelaw la dal, suuf sa yëngu, waaye
Aji Sax ji nekkul ca yëngu-yëngu
suuf ba. 12 Suuf sa dal, sawara dikk,
waaye Aji Sax ja nekkul ca sawara
wa. Sawara wa dal, ndéey lu suufe
topp ca. 13 Ilyaas dégg ca, muuroo
mbubbam, génn taxaw ca buntu
xunti ma; déggul lu moy baat bu ko
ne: «Ana looy def fii, Ilyaas?» 14 Mu
ne: «Man kat damaa xéroona xér ci
yaw Aji Sax ji Boroom gàngoori xare
yi. Waaw, bànni Israyil dañoo fecci
sa kóllëreek ñoom; say sarxalukaay,
ñu màbb; say yonent, ñu jam saa-
mar. Ma des man doŋŋ, ñuy wuta
jël sama bakkan nii!»

15 Aji Sax ji ne ko: «Dellul topp
say tànk te jaare ci màndiŋ mi
ba Damaas. Boo àggee, nanga
diw Asayel, fale ko ko buurub Siri.
16 Yewu ma baayam di Nimsi it, diw
ko, fal ko buurub Israyil; te Alyaasa,
ma baayam di Safat, dëkk diiwaanu
Abel Mewola, nanga ko diw, fal ko,
muy yonent, wuutu la. 17 Su ko
defee ku Asayel reyul ba nga raw,
Yewu rey la; ku Yewu reyul ba nga
raw, Alyaasa rey la. 18 Waaye dinaa
déeg ci biir Israyil juróom ñaari
junniy (7 000) nit, di mboolem ñi
sujjóotaluloon Baal te seen gémmiñ
masu koo fóon.»

Ilyaas am na bëkk-néeg

19 Ilyaas bàyyikoo fa, fekk Alyaasa
doomu Safat, Alyaasa di gàbb ak
ñaar fukki nag ak ñeent yu ko
jiitu, ñu likke leen ñaar-ñaar, moom
ci boppam mu jiital fukkeelu likke
baak ñaar. Ilyaas dikk ba ca moom,
sànni mbubbam ca kaw Alyaasa.
20 Alyaasa bàyyikoo ca nagam ya,
daw topp ca Ilyaas, ne ko: «Ngalla
may ma, ma tàgguji sama ndey ak
sama baay te topp la.» Ilyaas ne ko:
«Doxal dellu; lu ma la def?»
21 Alyaasa bàyyi fa Ilyaas, dellu
jël ñaari nag, rendi ko sarax, jël
banti ràngaay ya, togge yàpp wa, jox
ko mbooloo ma, ñu lekk, ba noppi
Alyaasa topp ci gannaaw Ilyaas, di
bëkk-néegam.

20

Siri song na Samari

1 Fekk na Ben Addàd buurub Siri
woo mbooloom xareem mépp, ñu
daje, ànd ak fanweeri buur ak ñaar
yu mu faral, ñook seeni fas ak seeni
watiir. Ñu dem song Samari, gaw
ko. 2 Ci kaw loolu Ben Addàd yónni
ay ndaw ca biir dëkk ba ca Axab
buurub Israyil. 3 Ñu ne ko: «Ben
Addàd dafa wax ne: “Sa xaalis ak
sa wurus, maay boroom. Say jabar
it, ak ñi gëna dëgër ci say doom,
maay boroom.”» 4 Buurub Israyil
ne ko: «Loo wax rekk, Buur sang
bi, maak lépp lu ma moom yaay
boroom.» 5 Ndaw ya dikkaat ne
ko: «Ben Addàd dafa wax ne: “Maa
yónnee woon ci yaw, di sàkku nga
jox ma sa xaalis ak sa wurus ak say
jabar ak say doom yu góor. 6 Waaye
nëgëni ëllëg sax dinaa yónni samay
jawriñ ci yaw, ñu seet ci sa biir kër
ak say kër jawriñ. Mboolem luy sa
alal dinañu ci teg loxo, nangu ko,
yóbbu.”»
7 Buurub Israyil nag woolu magi
réew ma mépp, ne leen: «Boo yeboo
ngeen xam ne waa jii kat fitna lay
wut; gis ngeen mu yeble ci man,
bëgga nangu samay jabar ak sama
doom yu góor ak sama xaalis ak
sama wurus, te bañaluma ko ci
dara.» 8 Mag ñaak mbooloo ma
mépp ne ko: «Bu ko déglu te bul
nangu!» 9 Axab ne ndawi Ben Addàd
ya: «Waxleen Buur, sama sang, ne
ko: “Sa jaam ba nee mboolem la
nga jëkkoona yónnee di ko sàkku
dina ko def. Waaye lii nga mujja
laaj moom, du ko def.”» Ndaw ya
dem jottli tontam. 10 Ben Addàd
dellu yeble ca moom ne ko: «Yal
na ma tuur yi teg mbugal mu gëna
tar, ndegam duma tas Samari, ba
pëndu tabax du fi des buy fees loxoy
mboolem ñi ma topp.»
11 Buurub Israyil ne: «Waxleen ko
ne ko:
“Jóge xare, di bàkku
moo gën jëm xare, di bàkku.”»
12 Ba Ben Addàd di jot ca kàddu
googu, ma ngay naan, mook buur
ya far ak moom ca mbaar ya.
Mu jox ay nitam ndigal ne leen:
«Takkuleen!» Ñu takku, ngir songi
dëkk ba. 13 Ndeke ci biir loolu
ab yonent dem na ca Axab buurub
Israyil, ne ko: «Aji Sax ji dafa wax
ne: Gis nga mbooloom xare mii
mépp ak li ñuy bare lépp, xamal ne
teg naa leen ci sa loxo bésub tey,
ndax nga xam ne maay Aji Sax ji.»
14 Axab ne ko: «Ku may defal loolu?»
Mu ne ko: «Aji Sax ji nee: Dag yi
kilifay diiwaan yi yebal lay doon.»
Axab ne ko: «Kuy sooke xare bi?»
Mu ne ko: «Xanaa yaw.»

Israyil daan na Siri

15 Ba mu ko defee Axab lim dag
ya kilifay diiwaan ya yebal, ñuy
ñaar téeméer ak fanweer ak ñaar
(232). Gannaaw loolu mu lim
mbooloom Israyil gépp, ñuy juróom
ñaari junni (7 000). 16 Ñu génn
digg bëccëg, fekk Ben Addàd a ngay
màndi mook fanweeri buur ak ñaar
ya mu faral, ca mbaar ya.
17 Dag ya kilifay diiwaan ya yebal
a nga jiitu. Ci biir loolu Ben
Addàd yónnee, ñu wax ko ne ko:
«Am na ñu jóge Samari, di ñëw.»
18 Mu ne: «Su leen jàmm taxee

jóg, jàppleen leen, ñuy dund; su
leen xare taxee jóg it, jàppleen leen,
ñuy dund.» 19 Ba mu ko defee dagi
kilifay diiwaan ya génne ca dëkk
ba, mbooloom xare ma topp ca seen
gannaaw. 20 Ku nekk jam noon ba
nga janool, waa Siri daw, Israyil
topp leen. Ben Addàd buurub Siri
nag war fas, daw mooki gawaram.
21 Buurub Israyil nag song leen, rey
fas ya, yàq watiir ya, daan waa
Siri jéll bu réy. 22 Yonent ba dikk
ca buurub Israyil ne ko: «Nanga
dëgërluwaat te xam ni nga wara
def, ndax nëgëni déwén buurub Siri
dina la songaat.»

Siri songati na Israyil

23 Ba loolu amee kàngami buurub
Siri digal buurub Siri ci wàllu Israyil,
ne ko: «Ñii, seeni tuur tuuri tund
lañu; moo tax ñu ëpp nu doole,
waaye su nu xeexeek ñoom ci joor
gi déy, su boobaa noo leen di ëpp
doole. 24 Defal nii: follil buur yi ci
sa gannaaw yépp, jële leen fa ñu
jiite, teg fa jawriñ yu leen wuutu.
25 Te yaw nga sosaat mbooloom xare
mu mel ni ma nga amoon, fas ak
fas, watiir ak watiir, ndax nu mana
xareek ñoom ci joor gi. Su boobaa
déy, noo leen di ëpp doole.» Mu
déggal leen, def noona.

26 Ca déwén sa Ben Addàd lim waa
Siri, daldi dem Afeg ca xare baak
Israyil. 27 Waa Israyil daje, sàkk ab
dund, ba noppi dox wuti leen. Waa
Israyil a nga dal janook ñoom, di
saf ñaari gétti bëy. Waa Siri ñoom
fees àll ba. 28 Góoru Yàlla ga dikk
ne buurub Israyil: «Aji Sax ji dafa
wax ne: Gannaaw waa Siri dañoo
yaakaar ne man Aji Sax ji, yàllay
tund laa, duma yàllay xur, maay teg
mbooloo mu réy mii mépp ci say
loxo. Su ko defee ngeen xam ne
maay Aji Sax ji.»

29 Diiru juróom ñaari fan nag ñu
jàkkaarloo ca seeni dal. Bésub
juróom ñaareel ba xare ba jib,
waa Israyil daane téeméeri junniy
xarekat (100 000) yu warul fas ca
waa Siri ci benn bés bi; 30 ña ca des
daw ba Afeg, ca biir dëkk ba, tata ja
màbb ca kaw ñaar fukki junniy nit
ak juróom ñaar (27 000) ca ñoom.
Fekk na Ben Addàd daw dugg ca
biir dëkk ba, jàll ci biir néeg bu
làqoo làqu. 31 Ay jawriñam ne ko:
«Waaw, nun de dégg nanu ñu naa
buuri Israyil buur yu baax lañu. Tee
noo sol ay saaku, tañlaayoo buum,
toroxloo ko, te dem ca buurub Is-
rayil? Jombul mu bàyyi la, nga
dund.» 32 Ñu teraxlaayoo ay saaku,
tañlaayoo ay buum, dem ca buurub
Israyil, ne ko: «Ben Addàd sa jaam
ba nee, nga baal ko ngalla te bàyyi
ko mu dund.» Mu ne: «Ndeke
mu ngi dund ba tey? Moom sama
mbokk a!» 33 Ndaw ya am njort
lu rafet nag. Ñu gaaw naa: «Ben
Addàd kay sa mbokk a!» Mu ne
leen ñu dem indi ko. Ba Ben Addàd
dikkee ba ca moom, mu waral ko ca
watiiram.

34 Ben Addàd ne Axab: «Dëkk
yi sama baay nangoo woon ci sa
baay dinaa la ko delloo, te boo
yeboo sàkkal sa bopp ay bérabi
njaay ca Damaas, na sama baay def
ca Samari.» Axab ne ko: «Man
nag damay fasanteek yaw kóllëre ci
loolu, bàyyi la nga dem.» Ba loolu
amee mu fasanteek moom kóllëre,
bàyyi ko mu dem.

Ab yonent sikk na Axab

35 Ci biir loolu kenn ca kurélu
yonent ya wax moroom ma ci ndi-
galal Aji Sax ji, ne ko: «Ayca, jam
ma!» Waa ja lànk, ne du ko jam.
36 Mu ne ko: «Gannaaw nanguwu-
loo déggal Aji Sax ji, dama ne, booy
teqlikook man, gaynde fàdd la.»
Naka la teqlikook moom, gaynde
dajeek moom, fàdd ko. 37 Waa
ja gisaat keneen ca ñoom ne ko:
«Ayca, jam ma!» Kooka jam ko bu
baax, ba gaañ ko. 38 Yonent ba dem,
taxaw ca yoon wa, soppi colam, fab
kaala, takke bët ya, di xaar Buur.
39 Buur romb, mu woo ko, ne ko:
«Man de sang bi, damaa gaañu ci
digg xare, nit dikk, indil ma keneen,

ne ma: “Xoolal ma kii, su rëccee,
sa bakkan ay fey bakkanam, mbaa
nga feye ko ñetti junniy (3 000) dogi
xaalis.” 40 Waaye man damaa fekk
ma jàpp wet gu nekk, waa ja nag
rëcc.» Buurub Israyil ne ko: «Sab
àttee ngoog, yaa ko waxal sa bopp.»
41 Ci kaw loolu yonent ba ne muret
kaala ga mu takkoon ca bët ya;
buurub Israyil xàmmi ko, xam ne
ci yonent yi la. 42 Mu ne ko: «Aji
Sax ji dafa wax ne: Gannaaw yaa
bàyyi ku ma aayaloon bakkanam, sa
bakkan mooy fey bakkanam te say
bokk ay fey bokkam.» 43 Ba loolu
amee buurub Israyil mer, ne fóññ,
daldi ñibbi këram, ca Samari.

21

Buur Axab tooñ na Nabot

1 Gannaaw ba loolu wéyee mu
am lu xew, di mbirum toolu reseñu
Nabot, waa ju dëkk Yisreel. Nabot
daa amoon tool ca Yisreel, ca wetu
kër Axab buurub Samari. 2 Axab
ne Nabot: «Jox ma sa toolub reseñ
bi, ma def kob tóokër, ndax jege
na sama kër. Dinaa la ko wecci
toolub reseñ bu ko gën, walla su
la gënalee ma delloo la njégam ci
xaalis.» 3 Nabot tudd Aji Sax ji, ne
Axab: «Yàlla tere ma di la jox sama
suufas maam!»

4 Axab ñibbi këram, mer, ne fóññ
ndax la ko Nabot waa Yisreel ba
wax, ne ko du ko jox suufas maa-
mam. Mu tëdd ca lalam, gedd, baña
lekk. 5 Soxnaam Yesabel dikk ne ko:
«Lu la tax ne fóññ nii? Lu la teree
lekk?» 6 Axab ne ko: «Damaa wax
ak Nabot waa Yisreel bi, ne ko mu
jaay ma toolub reseñam, ma fey ko
xaalis mbaa su ko neexee ma wecci
ko ko beneen toolub reseñ. Mu ne
ma du ma jox toolub reseñam.»

7 Yesabel ne ko: «Xanaa du yaay
buurub Israyil? Jógal lekk waay
te bégal sa xol. Man maa lay jox
toolu reseñu Nabot.» 8 Ci kaw loolu
Yesabel bind ay bataaxal ci turu
Axab, def ci màndarga torlub Axab.
Mu yónnee bataaxal ya ca mag ñaak
gor ña ca dëkkub Nabot. 9 Mu
bind ca bataaxal ya ne: «Yéeneleen
koor*, beral Nabot jataay ci kanam
mbooloo mi, 10 te teg ñaari nit ñu
tekkiwul dara, ñu janook moom. Na
ñooñu duural Nabot ne ko: “Saaga
nga Yàlla, saaga Buur.” Su ko defee
ngeen génne ko dëkk ba, dóor ko ay
doj ba mu dee.»

11 Ba mu ko defee waa dëkkub
Nabot, mag ñaak gor ña daldi def
la Yesabel santaane te bind ko ca
bataaxal ya mu leen yónnee. 12 Ñu
yéene koor, beral Nabot jataay ca
kanam mbooloo ma. 13 Ñaari nit
ñu tekkiwul dara dikk toog janook
moom. Ñu duural ko ca kanam
mbooloo ma, ne Nabot daa saaga
Yàlla, saaga Buur. Ñu génne Nabot
dëkk ba, dóor ko ay doj ba mu dee.
14 Ñu yónnee nag ca Yesabel ne ko
dóor nañu Nabot ay doj ba mu dee.

15 Yesabel dégg ca, ne Axab:
«Jógal nanguji toolu reseñu Nabot
waa Yisreel bi. Moo la ko bañoona
jaaye xaalis, waaye dundatul, dee
na.» 16 Axab dégg ca, daldi jubal
toolu reseñu Nabot waa Yisreel ba,
nangu ko.

Aji Sax ji dogal na mbugalu Axab

17 Ci biir loolu kàddug Aji Sax
ji dikkal Ilyaas ma dëkk Tisbi, ne
ko: 18 «Demal taseek Axab buurub
Israyil ba ca Samari. Ma nga nee ca
toolu reseñu Nabot ba mu nanguji.
19 Wax ko ne ko: “Aji Sax ji dafa
wax ne: Du dangaa rey nit, ba nangu
alalam?” Nga teg ca ne ko: “Aji Sax ji
dafa wax ne: Fa xaj ya xabe deretu
Nabot, ay xaj dina fa xabe sa deret,
yaw itam.”»

20 Axab ne Ilyaas: «Ãa, noon bi,
gisati nga ma?» Ilyaas ne ko: «Gis
naa la, ndax dangaa dogu ci def lu
bon lu Aji Sax ji ñaawlu. 21 Aji Sax
ji nee na: Dama ne, dinaa wàcce
lu bon ci sa kaw, fàllas say sët, ba
faagaagal ci digg Israyil kuy taxaw,
colal, te bokk ci yaw Axab, muy
gor, di jaam. 22 Dinaa def sa kër

* **21:9** 21.9 koor googu dafa mel ni tuub ak toroxlu lañu ci jublu.

mel ni kër Yerbowam doomu Nebat
mbaa kër Basa doomu Axiya, ndax
merloo nga ma te bàkkaarloo nga
Israyil. 23 Te itam Aji Sax ji wax na
ci mbirum Yesabel ne: Ay xaj dina
lekk Yesabel ca wetu tatay Yisreel.
24 Ku Axab deele ci dëkk bi, xaj yi lekk;
ku ci médde àll, njanaaw ya for.»
25 Axab dafa dogu woon ci def lu
bon lu Aji Sax ji ñaawlu, ba amu ci
moroom moos, te jabaram Yesabel
di ko ci xabtal. 26 Axab daan na def
ñaawtéef ju réy, di topp ay kasaray
tuur, di def mboolem lu doon baaxu
Amoreen ña Aji Sax ji dàqoon ngir
bànni Israyil.
27 Ba Axab déggee kàddu yooyu,
daa xotti ay yéreem, di woor, sol ay
saaku, tëddaale ko, di temp ndànk,
ngir toroxlu. 28 Ci biir loolu kàddug
Aji Sax ji dikkal Ilyaas waa Tisbi ba,
ne ko: 29 «Gis nga ni Axab toroxloo
fi sama kanam? Gannaaw toroxlu
na nii ci sama kanam, duma wàcce
lu bon cig dundam. Ci jamonoy
doomam ju góor laay wàcce lu bon
ci waa këram.»

22

Axab songati na Siri

1 Gannaaw loolu toog nañu ñetti
at yu xare amul diggante Siri ak
Israyil.
2 Ca ñetteelu at ma, Yosafat
buurub Yuda dikk ca buurub Is-
rayil. 3 Fekk buurub Israyil wax
aki jawriñam ne leen: «Xanaa xa-
muleen ne Ramot ga ca Galàdd noo
ko moom? Te jéemunoo def dara, ba
nangu ko ci loxol buurub Siri!» 4 Mu
ne Yosafat: «Xanaa dinga ànd ak
man ca xareb Ramot ga ca Galàdd?»
Yosafat ne buurub Israyil: «Maa ngi,
yaa ngi, samay nit ay say nit, te
samay fas ay say fas.» 5 Yosafat teg
ca ne buurub Israyil: «Jëkkala seet
lu ci Aji Sax jiy wax.»
6 Buurub Israyil nag woo yonent
yi, ñu daje, xawa tollook ñeenti
téeméer. Mu laaj leen ne leen:
«Ndax ma dal ci kaw Ramot ga ca
Galàdd, am ma bàyyi?» Ñu ne ko:
«Demal, ndax Boroom bi moo leen
di teg ci sa loxo.» 7 Yosafat dellu ne:
«Xanaa beneen yonentu Aji Sax ji da
fee amatul, ba ñu mana seetlujeeti fa
moom?» 8 Buurub Israyil ne Yosafat:
«Am na ba tey genn góor gu ñu
mana seetal ci Aji Sax ji. Waaye man
maa ko jéppi, ndax du wax waxyu
bu baax ci man, lu bon rekk; mooy
Mise doomu Yimla.» Yosafat ne ko:
«Buur, bul waxe noonu.» 9 Buurub
Israyil daldi woo ab jawriñam ne ko:
«Demal indil ma gaaw Mise doomu
Yimla.»
10 Buurub Israyil ak Yosafat buu-
rub Yuda nag, ña nga toog, ku ci
nekk ci ngànguneem. Ña nga solu
ba jekk ca dàgga ja ca buntu Samari.
Yonent yépp janook ñoom di biral
ay waxyu. 11 Fekk na Cedekiya
doomu Kenaana, ma woon ci seen
biir, defarlu ay béjjéni weñ. Ma
nga naan: «Aji Sax ji dafa wax ne:
“Yii ngay jame waa Siri, ba jeexal
leen.”» 12 Mboolem yonent ya ca des
nag di waxe jenn waxyu jooju, naan:
«Buur, songal Ramot ga ca Galàdd te
jël ndam li, ndax Aji Sax ji moo leen
teg ci say loxo.»

Mise yégle na jéllub Axab

13 Ci kaw loolu ndaw la wooyi
Mise, dem ne ko: «Ma ne, kàddug
yonent ya genn la: jàmmu Buur.
Kon nag, na sa kàddu ànd ak seen
kàddu di genn, te nga wax jàmm.»
14 Mise ne ko: «Giñ naa ci Aji Sax ji,
Kiy Dund, li ma Aji Sax ji wax rekk
laay wax.» 15 Ba Mise dikkee ba ca
Buur, Buur ne ko: «Mise, ndax nu
songi xare Ramot ga ca Galàdd, am
nu bàyyi?» Mu ne ko: «Buur songal,
daan, Aji Sax jee koy teg ci sa loxo!»
16 Buur nag ne ko: «Ñaata yoon laa
lay giñloo ne la bu ma wax lu moy
dëgg ci turu Aji Sax ji?» 17 Mise ne
ko:
«Israyil gépp laa gis ñu tasaaroo ca tund ya,
mbete xar yu amul sàmm.
Aji Sax ji ne: “Ñii de amuñu boroom.

Na ku nekk ci ñoom ñibbi këram ci
jàmm.”»
18 Buurub Israyil ne Yosafat:
«Waxuma la woon ne du wax waxyu
bu baax ci man, xanaa lu bon?»
19 Mise teg ca ne ko: «Kon nag déglul
kàddug Aji Sax ji. Gis naa Aji Sax ji,
mu toog ci ngànguneem, mboolem
gàngooru asamaan a nga taxaw
ndijooram ba càmmoñam. 20 Aji Sax
ji nag ne: “Ana kuy nax Axab, mu
songi Ramot ga ca Galàdd, ba daanu
ca?” Kii ne nii, kee ne nee. 21 Noo
ga dikk, taxaw fa kanam Aji Sax ji.
Mu ne: “Man maa koy nax.” Aji Sax
ji ne ko: “Nan?” 22 Mu ne: “Maay
dikk, doon xel muy safaan dëgg ci
làmmiñu yonentam yépp.” Mu ne
ko: “Yaa koy nax, te man nga ko.
Demal defe noonu.” 23 Looloo waral
lii. Aji Sax ji moo def xel muy safaan
dëgg ci sa làmmiñu yonent yii yépp,
te Aji Sax ji moo tudd musiba ci sa
kaw.»
24 Ba loolu amee Cedekiya doomu
Kenaana talaata Mise, ne ko: «Ana
fu Noowug waxyu gu Aji Sax ji jaare,
ba jóge ci man di wax ak yaw?»
25 Mise ne ko: «Yaw mii yaa koy
gisal sa bopp, keroog ba ngay dugg
néegoo néeg, di làqtu.» 26 Buurub
Israyil ne ab surgaam: «Jàppal Mise,
yóbbu ko ca Amon boroom dëkk
bi, ak ca doomu Buur*. 27 Nga
ne ko: “Buur dafa wax ne: Dugal-
leen kii ndungsiin, di ko jox lekk gu
néew ak ndox mu néew, ba keroog
may dikk ak jàmm.”» 28 Mise ne:
«Soo délseek jàmm déy, Aji Sax ji
waxul, ma jottli.» Mu dellu ne:
«Mbooloo mi, yeena ko déggandoo,
yeen ñépp.»

Axab daanu na

29 Ba mu ko defee buurub Is-
rayil ànd ak Yosafat buurub Yuda,
ñu songi Ramot ga ca Galàdd.
30 Buurub Israyil nag ne Yosafat:
«Damay soppi col, dugg ci xeex
bi, waaye yaw solal sa mbubbam
buur.» Buurub Israyil daldi sop-
pig col, dugg ca xeex ba. 31 Fekk
na buurub Siri jox ndigal fanweeri
nitam ak ñaar, ñay jiite watiiri
xare ya. Mu ne leen: «Buleen
xeex ak kenn, du ku tuut, du ku
réy, diirleen buurub Israyil, moom
rekk.» 32 Ba loolu amee, ña jiite
watiiri xare ya gis Yosafat, daldi ne:
«Kii kay mooy buurub Israyil!» Ñu
walbatiku ci kawam, ngir song ko.
Yosafat nag àddu ca kaw, 33 njiiti
watiir ya xam ne du buurub Israyil,
ñu walbatikuwaat, bàyyi ko. 34 Ci
biir loolu mu am ku soqi ag fitt
te teyu ko, mu dal buurub Israyil
ci diggante ñaari wàlli pakk bi mu
sol. Mu ne dawalkatu watiiram:
«Waññikul, génne ma ci xeex bi,
gaañu naa!» 35 Naka la xare ba
tàkkarnaase bésub keroog bépp, ñu
téye buur ba ca biir watiir wa, mu
janook waa Siri, ba ca ngoon sa, mu
doora dee. Jam-jam baa nga nàcc,
ba taa ca biir watiir ba. 36 Jant
baa ngay xalambaayu, yéene jib, ba
dajal mbooloo ma. Ña nga naan:
«Na ku nekk ñibbi sa dëkk, ca sam
réew!»
37 Buur ba nag saay, ñu yóbbu ko
Samari, denc ko foofa. 38 Ba ñuy
raxas watiir ba ca déeg ba ñuy wax
Samari, xaj ya di xab deret ja, gànc
ya di sangu ca ndoxum déeg ma,
muy la Aji Sax ji waxoon.
39 Li des ci mbiri Axab ak
mboolem lu mu def ak kër ga mu
tabax, rafetale ko bëñi ñay, ak
mboolem dëkk ya mu tabax, loolu
lépp, bindees na ko moos ca téere
ba ñu dippee Jaloorey buuri Israyil
ca seeni jant. 40 Buur Axab nag saay,
fekki ay maamam, doomam Akasiya
falu buur, wuutu ko.

Yosafat falu na Yuda

41 Axab moomu, ba mu faloo Is-
rayil, ba dugg ñeenteelu atu nguu-
ram, ca la Yosafat doomu Asa falu
buur ca kaw Yuda. 42 Yosafat amoon
na fanweeri at ak juróom, ba muy

* **22:26** 22.26 Doomu Buur daa nañu ko wooye ndawal buur lu sasoo lenn ci liggéeyu ëttu buur bi.

falu te ñaar fukki at ak juróom la
falu ca Yerusalem. Yaayam moo
doon Asuba, doomu Sili. 43 Yosafat
ci tànki baayam Asa la aw, jàddul
fenn, xanaa di def njub lu Aji Sax ji
rafetlu. 44 Teewul jëlewu fa bérabi
jaamookaay ya. Askan wa dañu fa
daa dem ba tey, di fa rendi saraxi
jur, di fa taal cuuraay. 45 Séqoon na
nag ak buurub Israyil jàmm.

46 Li des ci mbiri Yosafat ak
njàmbaaram aki xareem, bindees
na lépp moos ca téere ba ñu dippee
Jaloorey buuri Yuda ca seeni jant.
47 La desoon ca ñay jaay seen bopp
ca jaamookaayi tuur, ya fa desoon
ca jamonoy baayam Asa, ba booba,
Yosafat da leena jële ca réew ma.

48 Booba réewum Edom amuloon
buur. Ab jawriñ lañu fa daan tabb.

49 Yosafat defaroon na ay gaal yu
mag yu mu deme réewum Ofir, di
wuti wurus. Waaye sottiwul, ndax
gaal yaa nga suux ca Esiyon Geber.
50 Booba la Akasiya doomu Axab
wax Yosafat ne ko: «Tee ngaa may
samay nit, ñu ànd ak say nit ci gaal
yi?» Yosafat lànk.

51 Gannaaw gi Buur Yosafat tëdd,
fekki ay maamam, ñu denc ko fa ñu
denc ay maamam ca gox ba ñu naan
Kër Daawuda maamam. Doomam
Yoram falu buur, wuutu ko.

Akasiya falu na Israyil

52 Yosafat moomu, ba mu faloo
Yuda, ba dugg fukkeelu atu nguu-
ram ak juróom ñaar, ca la Akasiya
doomu Axab falu buur ca Israyil,
péeyoo Samari. Akasiya nguuru
na Israyil ñaari at. 53 Da daan
def lu bon, lu Aji Sax ji ñaawlu,
topp tànki ndeyam ak baayam ak
tànki Yerbowam doomu Nebat, ma
doon bàkkaarloo Israyil. 54 Akasiya
jaamu na Baal, tuur ma, di ko su-
jjóotal, ba merloo Aji Sax ji, Yàllay
Israyil, muy mboolem la baayam
daa def.

Buur ya
di téereb ñaareel bi

Yonent Yàlla Ilyaas yar na Buur Akasiya

1-2 Ba Axab buurub Israyil saayee
yàggul dara, Mowabeen ña dañoo
fippu, jógal doomam Buur Akasiya.
Mu am bés Akasiya tollu biir
néegam ca kaw taaxum këram
ga ca Samari, daldi xàwwikoo ca
palanteer ba, daanu ba gaañu lool.
Gannaaw gi mu yónni ay ndaw, ne
leen: «Demleen seetal ma ca Baal
Sebub, tuuru Ekkron, ba xam ndax
dinaa dund gannaaw jéll bii ma
daanu.» 3 Ci biir loolu malaakam Aji
Sax ji wax Ilyaas, ma cosaanoo Tisbi,
ne ko: «Demal gaaw dajeek ndawi
buurub Samari te laaj leen ne leen:
“Xanaa Yàlla daa amul ci Israyil, ba
ngeen di seeti ca Baal Sebub, tuuru
Ekkron?” 4 Loolu tax na Aji Sax ji
wax buurub Israyil ne ko: “Lal bi
nga tëdd doo ko wàcc, ndax dinga
dee moos.”» Ci kaw loolu Ilyaas
dem.
5 Ba ndaw ya waññikoo, Buur
Akasiya ne leen: «Lu leen waññi?»
6 Ñu ne ko genn góor a leen dogale,
ne leen ñu dellu ci buur bi leen
yónni, te wax ko ne ko: «Aji Sax
ji nee: Ndax Yàlla daa amul Israyil
ba ngay yónnee di seetluji ca Baal
Sebub, tuuru Ekkron? Loolu tax na
lal bi nga tëdd doo ko wàcc, ndax
dinga dee moos.» 7 Mu ne leen:
«Waaw, góor gi leen dogale, wax
leen loolu, nu mu mel?» 8 Ñu ne
ko: «Góor ga boroom kawar la te
ngembal der la gemboo.» Akasiya
ne: «Kooku Ilyaas mu Tisbi la.»
9 Ba mu ko defee Akasiya yebal
njiitu juróom fukki dag, mu ànd
ak juróom fukki nitam, dem ba ca
Ilyaas. Gisuñu lu moy mu toog
ca kaw tund wa. Njiit la ne ko:
«Ée góoru Yàlla gi, Buur nee nga
wàcc.» 10 Ilyaas wax njiital juróom
fukki dag ya, ne ko: «Ndegam góoru
Yàlla laa, yal na sawara wàcce
asamaan xoyom la, yaw yaak sa
juróom fukki dag.» Sawara daldi
bàyyikoo asamaan, ne jippét xoyom
leen, mook juróom fukki dagam
ya. 11 Buur dellu yebal keneen ku
jiite juróom fukki dag, mu ànd ak
juróom fukkam ña. Njiit la dem
ne Ilyaas: «Ée góoru Yàlla gi, Buur
nee nga wàcc gaaw!» 12 Ilyaas
wax leen ne leen: «Ndegam góoru
Yàlla laa, yal na sawara wàcce
asamaan xoyom la, yaw yaak sa
juróom fukki dag.» Sawaraw Yàlla
bàyyikoo asamaan, xoyom njiit la,
mook juróom fukki dagam ya. 13 Mu
delluwaat yebal njiital juróom fukki
dag, mu ànd ak juróom fukkam ña,
muy ñetteel bi yoon. Mu daldi dem
ba àgg ca Ilyaas, ne gurub sukk ca
kanamam; tinu ko ne ko: «Éy góoru
Yàlla gi, ngalla wormaalal sama
bakkan ak bakkani juróom fukk
ñii, sang bi. 14 Gis nga ni sawara
wàcce asamaan, xoyom ñaari njiiti
juróom fukki dag yi ma jiitu, ñook
seen juróom fukki dag, waaye rikk
wormaalal sama bakkan.»
15 Malaakam Aji Sax ji ne Ilyaas:
«Wàccal ànd ak moom, bu ko ragal.»
Mu daldi wàcc ànd ak njiit la ba
ca Buur, 16 ne ko: «Aji Sax ji nee:
Yónni nga ay ndaw, di seeti ca Baal
Sebub, tuuru Ekkron, mel ni Yàlla
amul ci Israyil, ba ñu man koo laaj
kàddoom. Loolu tax na lal bi nga
tëdd, doo ko wàcc, nde dinga dee
moos!»
17 Ba loolu amee mu dee, muy
la Aji Sax ji waxoon, Ilyaas biral
ko. Rakkam Yoram nag falu buur,
wuutu ko ca ñaareelu atu nguurug
Yoram doomu Yosafat buurub Yuda.
Fekk na Akasiya amuloon doom ju
góor. 18 Li des ci mbiri Akasiya aki
jëfam, bindees na ko moos ca téere
bi ñu dippee Jaloorey buuri Israyil
ca seeni jant.

2

Yonent Yàlla Ilyaas yéeg na

1 Bés ba Aji Sax jiy yóbbu Ilyaas
kaw asamaan ci biir callweer, ma
nga bàyyikoo woon Gilgal, ànd ak
Alyaasa.
2 Ci biir loolu Ilyaas ne Alyaasa:
«Xaaral fii rikk, ndax Aji Sax ji da
maa yebal Betel.» Alyaasa ne ko:
«Ak sama digganteek Aji Sax ji, Kiy
Dund, nga fekke tey, duma teqlikook
yaw mukk.» Ñu daldi ànd, dem
Betel.
3 Kurélu yonenti Betel nag dikk
ca Alyaasa ne ko: «Ndax xam nga
ne bésub tey jii Aji Sax ji dina la
yenni sa kilifteefu sang Ilyaas?» Mu
ne: «Man kay xam naa ko; waaye
noppileen rekk.»
4 Ba mu ko defee Ilyaas ne
Alyaasa: «Ngalla xaar ma fii nag,
ndax Aji Sax ji da maa yebal Yeriko.»
Alyaasa ne ko: «Ak sama digganteek
Aji Sax ji, Kiy Dund, nga fekke tey,
duma teqlikook yaw mukk.» Ñu
daldi ànd, dem Yeriko.
5 Kurélu yonenti Yeriko nag dikk
ba ca Alyaasa ne ko: «Ndax xam
nga ne bésub tey jii Aji Sax ji dina
la yenni sa kilifteefu sang Ilyaas?»
Mu ne leen: «Man kay xam naa ko,
waaye noppileen rekk.»
6 Gannaaw loolu Ilyaas ne
Alyaasa: «Ngalla xaaral fii, ndax Aji
Sax ji da maa yebal dexu Yurdan.»
Alyaasa ne ko: «Ak sama digganteek
Aji Sax ji, Kiy Dund, nga fekke tey,
duma teqlikook yaw mukk!» Ñu ànd
ñoom ñaar.
7 Ba loolu amee juróom fukki nit
bawoo ca kuréli yonent ya, dikk
taxaw, dànd leen, janook ñoom fa
ñu yem ñoom ñaar ca tàkkal dexu
Yurdan. 8 Ilyaas jël mbubbam,
taxañ, ne ko tàrr ca ndox ma, mu
xàjjalikoo yaar. Ñu jaar ci suuf su
wow si, jàll ca wàlla.
9 Ba ñu jàllee, Ilyaas ne Alyaasa:
«Wax ma lu ma lay defal bala ñu
maa yóbbu, may teqlikook yaw!»
Alyaasa ne ko: «Xanaa naa am lu
mat sag leer ñaari yoon.» 10 Ilyaas
ne ko: «Ñaan nga lu jafe. Waaye
soo ma gisee bu ñu may jële fi ma
nekk ak yaw, yóbbu, kon dinga ko
am. Soo ma gisul nag, doo ko am.»
11 Ci kaw loolu ñu ànd di waxtaan,
di dem. Yéguñu lu moy watiiru
sawara, wu ànd ak fasi sawara,
ne jimeet, dox seen diggante ñoom
ñaar; Ilyaas yiiroo aw callweer,
yéeg kaw asamaan. 12 Alyaasa gis
loolu, daldi yuuxu, naan: «Wuy
baayee, baay bóoy, yaay watiiru
xarey Israyil aki gawaram!» Ba
loolu amee gisatu ko. Mu ne sëq ay
yéreem, ne ko tareet, def ko ñaar
ndaxu tiis, 13 doora for mbubb ma
wadde ca Ilyaas; ne wërëñ, dem
taxawi ca tàkkal dexu Yurdan. 14 Ba
mu ko defee Alyaasa fab mbubb ma
wadde ca Ilyaas, ne ko tàrr ca ndox
ma ne: «Ana Aji Sax ji, Yàllay Ilyaas?
Ana mu?» Naka la Alyaasa dóor ca
ndox ma moom itam, mu xàjjalikoo
yaar, mu jàll.
15 Kuréli yonenti Yeriko ya doon
seetaan a nga janook moom naa:
«Leeru Ilyaas wàcc na ci kaw
Alyaasa!» Ba loolu amee ñu gatandu
ko, sujjóotal ko, dëpp seen jë ca suuf.
16 Ci kaw loolu ñu ne ko: «Xam
nga lan la, sang bi? Am na ci
nun juróom fukki nit ñu jàmbaare.
Nañu dem seetali la sa sang ba.
Jombul leeru Yàlla yóbbu ko, teg ko
ci kaw tund yii, wenn, mbaa mu teg
ko ci biir xur yii, wenn.» Mu ne leen:
«Déedéet, buleen leen yebal.» 17 Ñu
soññ ko, ba mu am ca kersa, ne leen:
«Waaw, yebal-leen leen.» Ñu daldi
yebal juróom fukki nit, ñu seet diiru
ñetti fan, gisuñu kenn. 18 Naka lañu
dellu ca moom, fekk ko ca Yeriko,
mu ne leen: «Newuma leen woon
buleen dem?»
19 Gannaaw loolu waa dëkk ba
ne Alyaasa: «Xam nga fi dëkk bi
nekk baax na, sang bi, waaye ndox
mi baaxul, te suuf si nanguwul.»
20 Alyaasa ne leen: «Indil-leen ma
ndab lu bees, te def ci xorom.» Ñu
indil ko. 21 Mu dem ba ca bëtu ndox
ba, sànni ca xorom sa, ne: «Aji Sax
ji nee: Laabal naa ndox mii. Dootu

rey te dootu tax suuf si du nangu.»
22 Ndox ma daa laab ba tey jii, muy
la Alyaasa waxoon.
23 Alyaasa bàyyikoo fa, jëm Betel.
Ma nga topp yoon wa di dem, ay
gone jóge ca dëkk ba, di ko ñaawal,
naan ko: «Boroom nel, ca kaw!
Ée boroom neleey, ayca ca kaw!»
24 Naka la ne gees, ne leen jàkk,
daldi leen móolu ci turu Aji Sax ji.
Ci kaw loolu ñaari urs* génne ca àll
ba, fàdd ca gone ya ñeent fukk ak
ñaar. 25 Mu bàyyikoo foofa jubal
tundu Karmel, jóge fa dellu Samari.

3

Israyil ak Mowab jote nañu

1 Ba Yosafat faloo Yuda, ba dugg
fukkeelu atu nguuram ak juróom
ñett, ca la Yoram doomu Axab
falu buur ca Israyil, péeyoo Samari.
Yoram nguuru na fukki at ak ñaar,
2 di def li Aji Sax ji ñaawlu. Waaye
taxul mu dab ndeyam ak baayam:
jële na fa doj wa ñuy jaamoo
Baal te baayam sampoon ko fa.
3 Terewul mu sax ci xeetu bàkkaar
ya Yerbowam doomu Nebat doon
bàkkaarloo Israyil, bañ koo dëddu.
4 Ci biir loolu, Mesa buuru Mowab
doonoon boroom jur, di fey buurub
Israyil galagu téeméeri junniy xar
(100 000) ak téeméeri junniy kuuy
(100 000) yu ñu watul. 5 Buur
Axab nag dee, buuru Mowab jógal
buurub Israyil ba ko wuutu. 6 Ba
mu ko defee Buur Yoram daldi génn
Samari ca saa sa, lim mbooloom
xarem Israyil mépp. 7 Ba loolu amee
mu yónnee ca Yosafat buurub Yuda,
ne ko: «Buuru Mowab fippu na,
jógal ma. Ndax doo ànd ak man,
nu xarejeek Mowab?» Mu ne ko:
«Ahakay! Maak yaw benn lanu.
Sama mboolooy sa mbooloo, samay
fas di say fas,» 8 teg ca ne: «Fu
nuy jaare, song leen?» Mu ne ko:
«Xanaa ca màndiŋu Edom.»
9 Ba mu ko defee buurub Israyil
ak buurub Yudak buurub Edom dem
di dox diiru juróom ñaari fan, ba
ñook jur gi ñu àndal, kenn amatu ci
ndox. 10 Buurub Israyil ne: «Musiba
am na walla! Nde Aji Sax ji da noo
woo, nun ñetti buur yii, ngir teg nu
ci loxol buuru Mowab.» 11 Yosafat
daldi ne: «Ndax yonentu Aji Sax ji
nekkul fii, ba nu seetloo ko ci Aji
Sax ji?» Kenn ca jawriñi buurub
Israyil ne: «Alyaasaa ngi fi, mooy
doomu Safat ji doonoon bëkk-néegu
Ilyaas.» 12 Yosafat ne: «Waaw,
kàddug Aji Sax jaa ngi ci moom
kay.»
Ba mu ko defee buurub Israyil ànd
ak Yosafat buurub Yuda, ak buurub
Edom, dem ca Alyaasa. 13 Mu wax
ak buurub Israyil ne ko: «Ana lu
ma séq ak yaw? Demal kay ca
sa yonenti baay yaak sa yonenti
ndey ya!» Buurub Israyil ne ko:
«Déedéet, ndaxte Aji Sax jee nu fi
woo, nun ñetti buur yii, ngir teg
nu ci loxol Mowab.» 14 Alyaasa ne
ko: «Giñ naa ci Aji Sax ji, Kiy Dund,
Boroom gàngoori xare yi, moom mi
may jaamu, bu dul woon ak Yosafat
buurub Yuda mii teew, te ma rus
ko, duma la xool sax mbaa ma di
la faale. 15 Waaye indil ma ab
xalamkat.» Mu indil ko.
Naka la xalamkat bay xalam, leeru
Aji Sax ji dikkal Alyaasa. 16 Alyaasa
ne: «Aji Sax ji nee: Gasleen ci xur
wii ay kàmbi kàmb. 17 Ndaxte Aji
Sax ji nee: Du ngelaw lu ngeen di
gis mbaa taw, te du tee xur wii
fees dell ak ndox, ngeen naan yeen
ak seen gétt ak seen jur gu gudd.
18 Loolu yomb na Aji Sax ji te dina
teg Mowab ci seen loxo it. 19 Dingeen
nangu mboolem dëkk bu mag bu
ñu wëraley tata ak mboolem péey;
garab gu baax ngeen gor, mboolem
bëti ndox ngeen fatt, tool bu nangu
ngeen yàq kooki xeer.» 20 Ca suba
sa, ba ñuy tollu ci rendi sarax rekk;
ndox ma bàyyikoo yoonu Edom,
wal, ba fépp fees ak ndox.
21 Ci biir loolu Mowabeen ñépp
dégg ne buur ya ñëw nañu xareseek

* **2:24** 2.24 urs rab wu ñàng la; man naa ëpp gaynde.

ñoom. Ñu woo képp ku àttan
ngànnaay, mag ak ndaw, ñu bokk
taxaw fa seeni réew digaloo.
22 Ba ñu fanaanee ba ca suba sa,
jant bay lerxat ca ndox ma. Waa
Mowab tollu ca wàlla, di gis ndox
ma xonq, mel ni deret. 23 Ña nga
naan: «Lee de deret la! Xam naa
buur yaa xeexa xeex, ba reyante ca
seen biir. Kon nag waa Mowab,
ayca, ca lël ja!»
24 Ba ñu dikkee ba ca dalub Is-
rayil, waa Israyil jóg dal ca seen
kaw, ba ñu won leen gannaaw, ne
wëqet. Ñu dugg réewum Mowab,
duma leen. 25 Ba loolu amee ñu
yàqte dëkk ya, mboolem tool bu
nangu, kenn ku nekk sànni ca xeer
ba mu fees, bëtu ndox bu nekk, ñu
fatt, garab gu baax gu ne, ñu gor.
Mujj na dëkk bu ñu naan Kir Eres
doŋŋ a ne ñumm ak xeer ya ñu ko
tabaxe. Teewul boroom mbaq ya
gaw ko, song ko. 26 Ba buuru Mowab
gisee xeex bi di ko ëpp doole, daa
woo juróom ñaar téeméeri boroom
saamar, ànd ak ñoom ngir bëtt,
ba àgg ca buurub Edom. Waaye
sottiwul. 27 Ba loolu amee mu jël
taawam bu góor bi nara falu buur,
wuutu ko, ne ko teqet rendi, def ko
saraxu rendi-dóomal ca kaw tata ja.
Waa Israyil ñaawlu jëf ja lool, daldi
won buuru Mowab gannaaw, ñibbi
seenum réew.

4

Alyaasa jot na jëtun ba

1 Am na bés ku jëkkëram bokkoon
ci yonent yi, di jooytu ci Alyaasa ne
ko: «Sama jëkkër de sa ndongo la
woon. Léegi nag faatu na, te yaw
ci sa bopp sang bi, xam nga ne ku
ragaloon Aji Sax ji la. Waaye ka
mu ameeloon bor moo dikk, bëgga
yóbbu sama ñaari doom yu góor,
ngir def leeni jaam.» 2 Alyaasa ne
ko: «Loo bëgg ma dimbalee la ko?
Wax ma loo am ca kër ga.» Mu ne
ko: «Dara, sang bi. Awma dara ca
kër ga lu moy taxub diw.» 3 Mu ne
ko: «Demal àbbi ay ndab yu deful
dara ci sa dëkkandoo yi la wër yépp,
te bumu néew. 4 Su ko defee nga
dellu tëjook say doom, ba noppi nga
sotti diw gi ci ndab yooyu yépp, bu
ci fees, nga ber.»
5 Mu bàyyikoo nag ca Alyaasa.
Gannaaw gi mu tëjuji, mooki
doomam; ñu di ko jox, muy sotti.
6 Mu dem ba ndab ya fees, mu ne
doom ja: «Jottli ma ndab leneen.»
Mu ne ko: «Ndab desu fi de.» Diw ga
it ne tekk, xelleetul. 7 Mu daldi dem
wax ko góoru Yàlla ga. Mu ne ko:
«Doxal jaay diw gi, fey say bor; la ca
des nga dunde, yaak say doom.»

Alyaasa am nab dal

8 Am na bés Alyaasa jaare dëkk bu
ñuy wax Sunem. As ndaw su bare
alal woo ko lekk këram, di ko soññ.
Mujj na saa yu fa jaaree, daldi fay
toog, ba xéewlu. 9 Ci biir loolu mu
ne jëkkëram: «Aa, man déy, xam
naa ne kiy fara dal ak nun góoru
Yàlla gu sell la. 10 Tee nu koo tabaxal
néeg bu ndaw ci kaw taax mi, defal
ko ca ab lal ak taabal ak toogu akub
làmp, ba bu ñëwatee dal ca?»

Alyaasa delloo na njukkal

11 Noonu la Alyaasa dikke bés,
dal ca néeg ba ñu ko tabaxal ca
kaw taax ma, tëdd fa. 12 Ci kaw
loolu mu ne surgaam Gewasi: «Wool
ma ndawas Sunem sii.» Mu wool
ko ko, mu dikk, taxaw. 13 Mu ne
surgaam: «Waxal ma ndaw sii ne
ko: “Waaw, yaw de yaa ngi sonn ci
nun coono bii bépp! Ana loo bëgg
nu defal la ko? Ndax nu waxal la
Buur lu jëm ci yaw, am nu wax ak
njiital mbooloom xare ma?”» Mu
wax ko, mu ne ko: «Jërëjëf, waaye
am naa teraanga ci sama biiri bokk.»
14 Alyaasa ne Gewasi: «Ana lu nu
koy defal nag?» Mu ne ko: «Amul
doom ju góor de, te jëkkëram mag
la.» 15 Alyaasa ne ko: «Woowaat
ko.» Mu woo ko; mu dikk, taxaw ca
bunt ba. 16 Alyaasa ne ko: «Nëgëni
déwén dinga leewu doom ju góor.»
Mu ne ko: «Déet, sang bi, góoru
Yàlla gi, bu ma nax mukk, sang bi.»

17 Ndaw sa nag mujj ëmb; ca
déwén sa mu am doom ju góor, ca
jamono jooja, muy la ko Alyaasa
waxoon.

18 Xale ba di màgg. Mu am bés
mu dem fekki baayam ca ñay góob.
19 Mu jekki ne baayam: «Wóoy
baay, sama bopp bi, sama bopp bi!»
Baay ba ne surga ba: «Yóbbu ko ca
yaayam.» 20 Surga ba fab ko, yóbbu
ca yaayam, mu uuf ko, ba ca digg
bëccëg, xale ba dee. 21 Yaay ja yéeg,
tëral ko ca kaw lalu góoru Yàlla ga,
tëj bunt ba, daldi génn. 22 Mu woo
jëkkëram, ne ko: «Rikk boole maak
kenn ci surga yi te jox ma menn
mbaam, ma daw ba ca góoru Yàlla
ga te ñëw gaaw.» 23 Mu ne ko: «Ana
loo wuti ca moom tey, te du Terutel
weer, du bésub Noflaay?» Mu ne ko:
«Jàmm la.»

24 Ba loolu amee ndaw sa takk
mbaam ma, ne surgaam: «Doxal
jiitu, bu ma taxawloo ci yoon wi te
waxuma la ko.» 25 Mu dem ba àgg
ca góoru Yàlla ga, ca tundu Karmel.

Góoru Yàlla ga séen ko fu sore, ne
surgaam Gewasi: «Xoolal, ndawas
Sunem saa ngi. 26 Dawal gaaw da-
jeek moom, laaj ko mbaa mu ngi ci
jàmm mook jëkkëram ak doomam.»
Mu laaj ko, mu ne ko: «Jàmm rekk
la.» 27 Mu agsi nag ca góoru Yàlla
ga, ca kaw tund wa, ne fëlëñ ca
suuf, jàpp ca tànk ya. Gewasi dikk,
bëgg koo bëmëx, mu ne ko: «Bàyyi
ko, xolam a naqari. Aji Sax ji nag
nëbb na ma ko, xamalu ma lan
la.» 28 Ndaw sa ne ko: «Sang bi,
ndax maa la ñaan doom ju góor?
Newuma la woon bu ma nax?»

29 Ba loolu amee Alyaasa ne
Gewasi: «Takkul, ŋàbb sama yet
ci sa loxo te daw dem. Koo mana
taseel, bu ko nuyu te bu la nuyoo,
bu ko fey. Boo àggee, tegal sama
yet wii ca kaw kanamu xale ba.»
30 Teewul yaayu xale ba ne ko:
«Ak sama digganteek Aji Sax ji, Kiy
Dund, nga fekke tey, duma la fi
bàyyi.» Mu daldi jóg topp ca moom.

31 Fekk na Gewasi jiitu leen.
Ba mu agsee, teg na yet wa ca
kaw kanamu xale ba, waaye xale
ba àdduwul, yënguwul. Gewasi
waññiku, dajeek Alyaasa ne ko:
«Xale ba de yewwuwul!» 32 Ba
Alyaasa agsee ca kër ga it, fekkul
lu moy néewu xale bi tëdd ca kaw
lal ba. 33 Naka la dugg, tëj bunt
ba, ñoom ñaar ca biir. Mu ñaan
ci Aji Sax ji, 34 ba noppi yéeg, daldi
tàlli ca kaw xale ba, tafu ca kawam,
gémmiñ ak gémmiñ, bët ak bët, biir
loxook biir loxo. Naka la bóof ca
kaw xale ba, yaram wa tàmbalee
tàngaat. 35 Alyaasa jóg di jaabante
ca biir néeg ba. Nes tuut mu
yéeg, bóofaat ca kaw xale ba; xale
ba daldi tisli ba muy juróom ñaari
yoon, ne xiféet. 36 Ba loolu amee
Alyaasa woo Gewasi ne ko: «Wool
ndawas Sunem soosu.» Mu woo
ndaw sa, mu dikk. Mu ne ko: «Jëlal
sa doom.» 37 Ndaw sa ne gurub
cay tànkam, sujjóot; ba noppi fab
doomam, génn.

Alyaasa sekki na tooke ja

38 Gannaaw loolu Alyaasa ñibbi
Gilgal, mu yemook xiif am ca réew
ma. Mu am bés kurélu yonent ya
daje fa moom. Alyaasa ne surgaam:
«Tegal cin lu mag li te toggal yonent
yii mbuum.» 39 Ci kaw loolu kenn ca
ñoom génn, dem ca àll ba, di witti
ay xob, daldi fa gis ag lawtan gu
doom ya mel ni yomb, mu witt ca
ba mbubbam fees. Mu dellu, fejat
ko, yeb ca cinu mbuum la, te kenn
xamul lu mu doon. 40 Ñu yekkal
ko nit ña, waaye manuñu koo lekk.
Naka lañu mos rekk, yuuxoo ne:
«Lekk-dee la cin li def de, góoru
Yàlla gi!» 41 Alyaasa ne: «Indil-leen
ma sunguf.» Ñu indi, mu xëpp ca cin
la, daldi ne: «Sottil-leen mbooloo
mi, ñu lekk.» Ba loolu amee dara lu
aay amatul ca cin la.

Alyaasa leel na mbooloo

42 Ba loolu wéyee jenn waay
jóge Baal Salisa, indil góoru Yàlla
ga mburum pepp ma jëkka ñor,

muy ñaar fukki mburuy lors, boole
ciy gubi bele, yeb ko ci saakoom.
Alyaasa ne ñu jox ko mbooloo mi,
ñu lekk. 43 Ka koy séddale ne ko:
«Waaw, nu may taajale lii téeméeri
nit?» Mu ne ko: «Joxal mbooloo mi
ñu lekk, ndax Aji Sax ji nee: Dinañu
lekk ba mu des.» 44 Mu taajal leen
ko, ñu lekk ba desal, muy la Aji Sax
ji waxoon.

5

Alyaasa faj na kilifa

1 Bu loolu wéyee Naaman njiital
xareb buurub Siri la woon. Sangam
buurub Siri nawloo ko lool, def ko
nitam, ndax ciy loxoom la Aji Sax
ji jaarale ndam li mu mayoon waa
Siri. Ku jàmbaare la woon, waaye
daa amoon jàngoroy ngaana*.

2 Fekk na ay xarekati waa Siri dem
songi réewum Israyil, jàppe fa ab
janq, def ko surgab jabaru Naaman.
3 Mu am bés janq ba ne njaatigeem:
«Éy su sama sang bi demoon ca
yonent ba ca Samari! Kon de dina
ko teggil jàngoroy deram ji.»

4 Naaman nag dem wax Buur,
sangam, ne ko janqub waa Israyil
ba nee na nàngam ak nàngam.
5 Buurub Siri ne ko: «Demal kay,
dinaa la yóbbante buurub Israyil
bataaxal.» Mu dem, yóbbaale ñetti
téeméeri kiloy xaalis, ak juróom
benn fukki kiloy wurus, ak fukki
mbubbi xew; 6 bataaxal ba mu yót
buurub Israyil nag, lii lañu ca bind:
«Bataaxal bii maa ko teg ci sama
loxol surga Naaman, yebal ko ci
yaw, ngir nga fajal ko ngaana gi ko
dal.»

7 Naka la buurub Israyil jàng
bataaxal ba rekk, ne mbubb ma
tareet ndax jaaxle, daldi ne: «Man
dama di Yàlla bay rey, mbaa may
dundal, ba kii di yebal nit ku may
fajal ngaana! Seetleen lii rekk: kii
da may wut!»

8 Ba Alyaasa, góoru Yàlla ga
déggee ne buurub Israyil xotti na
mbubbam, daa yónnee ca moom,
laaj ko ne ko: «Ana lu tax nga xotti
sa mbubb? Yebalal waa ji ci man
rekk. Dina xam ne yonent a ngi ci
Israyil.» 9 Ba loolu amee Naaman
yóbbaale ay fasam aki watiiram,
dikk taxaw ca bunt kër Alyaasa.
10 Alyaasa yebal ndaw ca moom ne
ko: «Demal sanguji juróom ñaari
yoon ca dexu Yurdan, sa yaram set,
dellu mel na mu meloon.»

11 Naaman nag mer. Ma ngay dem
te naan: «Xoolal rekk, man mi noon
day daldi génn taxaw ci biti, ñaan
ci Yàllaam Aji Sax ji, tiimale loxoom
ër bi, daldi teggi jàngoro ji! 12 Te
sax xanaa Abanaa ngi nii ak Parpar,
di dexi Damaas, gën fopp mboolem
ndox muy wal ci Israyil? Ndax dama
caa manuloona sangu, ba wér?» Mu
walbatiku dem, mer lool.

13 Surgaam ya nag dikk, kenn ca
ñoom ne ko: «Baay Naaman, su
doon lu jafe la la yonent bi wax
ndax danga ko dul def? Kon kay
su la nee nga sangu rekk, set wecc,
nga war koo def!» 14 Naaman nag
doora dem, sóobu ca dexu Yurdan
ga, ba muy juróom ñaari yoon, muy
la góoru Yàlla ga waxoon. Mu daldi
wér, yaram wa mel ni yaramu xale
bu góor bu ndaw, set wecc.

15 Ba loolu amee Naaman dellu
ca góoru Yàlla ga, mook mboolem
toppam ma. Mu dikk ba ca moom,
taxaw ne: «Dama ne léegi wóor na
ma ne amul jenn Yàlla ci mboolem
àddina ju moy Yàlla ji ci Israyil.
Kon nag sang bi, ngalla nangul lii,
maa la ko may.» 16 Alyaasa ne ko:
«Déedéet. Giñ naa ci Aji Sax ji, Kiy
Dund, moom mi may jaamu, duma
ko jël.» Mu soññ ko, soññ, mu bañ.
17 Naaman ne ko: «Gannaaw bañ
nga, sang bi, nañu ma may sëfub
ñaari berkelle ci suuf, ngir kat, sang
bi, dootuma jébbal ay tuur saraxu
rendi-dóomal mbaa yeneen sarax,

* **5:1** 5.1 ngaana: baat bi man naa ëmb yeneen jàngoroy der juy law te aay, yu dul ngaana kese.

xanaa Aji Sax ji doŋŋ†. 18 Waaye
sang bi, lenn rekk laay ñaan, Aji
Sax ji jéggal ma ko. Bu sama sang
ba di dugg ca kër tuur ma ñuy wax
Rimon, di ko sujjóotal, ba jàpp sama
loxo, ma ànd ak moom sujjóot ca kër
Rimon, yal na ma Aji Sax ji jéggal
la ma fay sujjóot rekk, sang bi.»
19 Alyaasa ne ko: «Demal ak jàmm.»

Gewasi lal na pexe

Ba Naaman bàyyikoo ca Alyaasa,
dem ba xawa sore, 20 Gewasi surgab
góoru Yàlla ga, Alyaasa, ne ca xelam:
«Eewaay sama sang daal! Day bàyyi
Naaman waa Siri bii mu dem noonu
rekk; jëlul dara ci li mu indi. Giñ
naa ko ci Aji Sax ji, Kiy Dund, dinaa
daw dabi ko, ba am ci moom as lëf.»
21 Gewasi daldi daw dabi Naaman.
Ba ko Naaman séenee muy daw
wutsi ko, mu cëppoo ca watiiram
dajeek moom, ne ko: «Mbaa jàmm
la?» 22 Mu ne ko: «Jàmm la kay.
Sama sang a ma yónni ne ma ma
wax la ne ñaari xale yu góori yonent
a agsi léegi, jóge diiwaanu tundi
Efrayim. Nee ndax doo ko jox fan-
weeri kiloy xaalis ak ñaari mbubbi
xew yu mu leen may?» 23 Naaman
ne ko: «Ahakay! Jëlal juróom benn
fukki kiloy xaalis kay!» Mu soññ ko
nag, ba mu ëmb juróom benn fukki
kiloy xaalis yi ci ñaari mbuus, boole
ca ñaari mbubbi xew, jox ko ñaari
surgaam, ñu gàddu, jiitu Gewasi.
24 Gewasi agsi ca tund wa, jële ko ca
seeni loxo, dem, denci ko ca biir kër
ga, ba noppi yiwi leen, ñu dem.

25 Ba loolu wéyee mu dellu ca
sangam Alyaasa. Mu ne ko: «Foo
jóge nii?» Mu ne ko: «Demuma
fenn di, sang bi.» 26 Alyaasa ne ko:
«Defe nga ne samag leer teewuloon,
ba nit kay wàcce ca watiiram, di
dajeek yaw? Ndax danoo tollu ci
jël xaalisu kenn aki mbubb mbaa ay
tooli oliw aki tooli reseñ aki gàtt aki
nag aki jaam yu góor ak yu jigéen?
27 Ngaanag Naaman dina la topp,
yaak saw askan ba fàww!» Ba mu ko
defee Gewasi bàyyikoo ca Alyaasa,
daldi gaana, yaram wa ne fureet,
weex furr.

6

Weñu sémmiñ ga tëmb na

1 Am na bés mbooloom yonent ya
wax Alyaasa ne ko: «Xoolal, fii nuy
dajeek yaw daa xat. 2 Nan dem
ngalla ba ca tàkkal dexu Yurdan, ku
nekk ci nun sàkk fa aw dénk, nu
defaral fa sunu bopp bérab bu nu
daje.» Alyaasa ne leen: «Demleen.»
3 Kenn ca ñoom ne ko: «Sang bi,
ñëwal nu dem kay!» Mu ne ko:
«Waaw, nan dem.» 4 Mu ànd ak
ñoom dem ba ca dexu Yurdan, di
fa gor ay garab. 5 Kenn ca ñoom
doon gor, weñu sémmiñam wadd ca
ndox ma. Mu jalu, ne: «Éy, sang bi,
te dama koo àbboon kat!» 6 Góoru
Yàlla ga ne ko: «Fu mu wadd?» Mu
won ko fa mu wadd, mu dog bant
sànni foofa, weñ ga tëmb. 7 Mu ne
ko: «Foral!» Mu yóotu, for ko.

Alyaasa sànk na gàngoor

8 Bu loolu wéyee buurub Siri doon
na xareek Israyil. Ci biir loolu
mu diisooki surgaam, ne leen bérab
sàngam lay def ab dalam. 9 Ci
kaw loolu góoru Yàlla ga yónnee
ca buurub Israyil, ne ko: «Nanga
moytoo jaare bérab sàngam, ndaxte
fa la waa Siri jëm.» 10 Buurub Israyil
yónnee fa ko góoru Yàlla ga wax,
ngir nemmiku foofa. Alyaasa di
artoo Buur noonu, muy fàggandiku.
Loolu am na bu dul benn yoon, du
ñaar. 11 Buurub Siri nag jàq lool
ci loolu, daldi woolu ay jawriñam
ne leen: «Ana kan ci yeen moo fi
nekkal buurub Israyil?» 12 Kenn ca
jawriñ ya ne ko: «Du kenn, Buur
sang bi; waaye Alyaasa, yonent bi
ci Israyil mooy jottli buurub Israyil
kàddu yi ngay wax ci sa biir néegu
biir.» 13 Mu ne: «Seetalileen ma

† **5:17** 5.17 Naaman dafa yaakaaroon ne Aji Sax ji, Israyil rekk lañu ko mana jaamoo. Teewul mu defe ne ku sàkk suufas Israyil, tabaxal ko ca feneen sarxalukaay, Aji Sax ji man na faa nangu sa jaamu ba tey.

ko, ma yónnee, jàpp ko.» Ñu mujj
xamal ko ne: «Moom de, ma nga ca
Dotan.» 14 Buurub Siri yebal fa ay
dag yu takku, yóbbaale ay fas aki
watiir. Mu agsi guddi, gaw dëkk ba.

15 Ci kaw loolu bëkk-néegub
góoru Yàlla ga jóg ca suba teel, génn,
gisul lu moy mbooloom xare mu
gaw dëkk ba, aki fas aki watiir. Mu
ne ko: «Éy sang bi, fu nu jëm?»
16 Alyaasa ne ko: «Bul tiit, noo leen
ëpple ñu ñu àndal.» 17 Alyaasa nag
ñaan ne: «Aji Sax ji, ngalla ubbil ay
bëtam, mu gis.» Aji Sax ji ubbi bëti
surga ba, mu xool, ndeke tund waa
nga fees aki fas aki watiiri sawara,
wër Alyaasa.

18 Ba mu ko defee waa Siri wutsi
Alyaasa, mu ñaan ci Aji Sax ji ne ko:
«Rikk muural bëti mbooloo mii.» Aji
Sax ji muur seeni bët, na mu ko ko
ñaane. 19 Alyaasa nag ne leen: «Fii
du yoon wi de, te du dëkk bi ngeen
di seet it. Toppleen ma, ma yóbbu
leen ci ki ngeen di seet.» Mu daldi
leen yóbbu ba Samari.

20 Ba ñu duggee Samari, Alyaasa
dellu ñaan ne: «Aji Sax ji, ngalla
ubbil bëti nit ñii, ñu gis.» Aji Sax
ji muri seeni bët, ñu xoole rekk, gis
ne ñu ngi biir Samari. 21 Buurub
Israyil gis leen ne: «Baay Alyaasa,
ma rey leen? Ãa, ma rey leen?»
22 Mu ne ko: «Bu leen rey mukk.
Xanaa ñoo jàpp cib xare sax doo
leen rey? May leen ñu lekk, naan,
te dellu ca seen sang.» 23 Ba loolu
wéyee Buur berndeel leen bernde ju
réy; ñu lekk, naan; mu yiwi leen, ñu
ñibbi ca seen sang. Booba la waa
Siri gëjoona def gàngoori yàqkat, di
dugg biir réewum Israyil.

Xiif ba tar na ca Samari

24 Ba ñu demee ba yeneen ja-
mono, Ben Addàd buurub Siri woo
mbooloom xareem mépp, dem gawi
Samari. 25 Xiif bu metti am ca
Samari ndax gaw ba, ba bop-
pub mbaam-sëf di jar juróom ñett
fukki dogi xaalis, genn-wàll liibaru
jonkanu pitax* di jar juróomi dogi
xaalis. 26 Mu am bés buurub Israyil
jaar ca kaw tata ja, senn as ndaw
àddu ca kaw ne ko: «Buur, sang
bi, ngalla wallu ma!» 27 Mu ne ko:
«Bu la Aji Sax ji walluwul, nu ma lay
walloo? Du pepp, du ndoxum reseñ
ju ma la mana may.» 28 Mu teg ca
ne ko: «Lan la sax?» Ndaw sa ne
ko: «Ndaw sii da ma noon: “Indil
sa doom, nu lekk ko tey, ëllëg nu
lekk sama doom.” 29 Nu togg sama
doom, bokk ko lekk. Ma ne ko: “Su
ëllëgee indil sa doom, nu bokk ko
lekk.” Moom nag mu làq doomam.»
30 Ba Buur déggee kàdduy ndaw sa,
daa xotti mbubbam ndaxu naqar.
Ma ngay dox, di wéy ca kaw tata ja,
mbooloo ma tollu ci suuf séenuñu lu
moy saaku bi mu def njiitlaay, di ko
ñaawloo.

31 Ma nga naan: «Yal na ma Yàlla
teg mbugal mu gëna tar ndegam
bésub tey jii boppub Alyaasa doomu
Safat du teqlikook baatam.» 32 Fekk
na Alyaasaa nga ca këram toog, mag
ña bokk toog ak moom. Buur yebal
ndaw ca moom. Ndaw la agseegul,
Alyaasa ne mag ña: «Xool-leen
bóomkat bii yebal kuy dogsi sama
bopp! Xam ngeen lan la, bu ndaw li
agsee rekk, tëjleen bunt bi, tere koo
dugg; ndax du tànki sangam laay
dégg, mu topp ci moom sax?»

33 Naka la Alyaasa di wax, ndaw
la ne jimeet, jëm ca moom. Ma nga
naan: «Gis nga musiba mii Aji Sax ji
wàcce. Kon ana lu may séentooti ci
Aji Sax ji?»

7

1 Ba loolu amee Alyaasa ne:
«Dégluleen kàddug Aji Sax ji. Aji
Sax ji nee: Nëgëni ëllëg benn nattub
lëmm ci sunguf su mucc ayib benn
dogu xaalis doŋŋ lay doon, ñaari
natti lors it di benn dogu xaalis ca
buntu Samari.» 2 Jaraaf ja daan
ànd ak Buur saa su ne àddu ca ne
góoru Yàlla ga: «Ma ne, su Aji Sax ji

* **6:25** 6.25 jonkanu pitax: am na ñu jàpp ne jonkanu pitax xollitu peppu saxayaay la gu ñuy wooye noonu.

ubbi woon sàqi asamaan sax, ndax
man naa tax loolu am?» Mu ne ko:
«Dinga ci teg sa bët déy, waaye doo
ci lekk.»

Aji Sax ji wallu na Samari

3 Ci biir loolu amoon na ñeenti
gaana yu nekkoon ca bunt dëkk ba.
Ña nga naan ci seen biir: «Xanaa
dunu toog fii ba dee? 4 Su nu demee
ca biir dëkk ba, danuy dee ak xiif.
Su nu toogee fii itam, dee ak xiif.
Kon kay nan dem ca dalub waa Siri,
jébbal leen sunu bopp. Su ñu nu
bàyyee, nu dund, baax na. Su ñu
nu reyee it, nu dee rekk.»
5 Ci kaw loolu ñu jóg timis, jëm
ca dalub waa Siri. Ba ñu agsee ca
peggub dalu waa Siri, gisuñu luy
nirook nit sax. 6 Booba fekk na
Boroom bi dégtal waa dalub Siri ba
riirum fas yu ànd aki watiiri xare
ak gàngoor gu réy, ba tax ñu naan
ca seen biir: «Ãa! Loolu de, buuri
Etteen ñaak buuri Misraa, Buurub
Israyil fey leen, ngir ñu songsi nu!»
7 Ba mu ko defee ñu jóge fa ca timis,
bàyyi fa seeni xaymaak seeni fas ak
seeni mbaam, wacc dal ba noonu,
daw rawaleji seen bakkan.
8 Ñeenti gaana ya nag dikk, ba
jub dal ba, daldi jegesi, dugg cib
xayma, lekk fa, naan, jële fa xaalis
ak wurus aki yére, dem nëbbi ko;
dellu duggaat cib xayma jëleeti fa,
dem nëbbi ko. 9 Ba loolu amee ñu ne
ca seen biir: «Nun kat defunu njub.
Bésub tey jii bésub jàmm la; nun, nu
ne patt yéglewunu ko. Su nu xaaree
ba jant bi leer de, àq dina nu topp.
Kon nag aycaleen nu dem yeggeji ko
waa kër Buur.» 10 Ñu daldi dem woo
wattukati bunt dëkk ba, wax leen,
ne leen: «Dem nanu ca biir dalu
waa Siri; ndeke kenn nekku fa, baat
jibu fa; dara lu moy fas yu yeeweek
mbaam yu yeeweek xayma yu ne
ñumm.»
11 Wattukati bunt ba woote, yégle
ko ca biir kër Buur. 12 Buur jóg ca
guddi, wax aki jawriñam ne leen:
«Ma wax leen nag li nu waa Siri di
fexeel. Xam nañu ne nu ngi dee ak
xiif. Moo tax ñu jóge ca seen dal,
làquji ca àll ba. Xam naa dañu ne:
“Bu ñu génnee dëkk bi rekk, nu jàpp
leen, ba noppi dugg ci biir dëkk bi.”»
13 Kenn ca jawriñ ya ne ko: «Nanu
yónni rekk ay nit ñu war juróomi fas
ci yi nu dese ci dëkk bi. Bu ñu leen
reyee de, ñook mbooloom Israyil mi
des ci dëkk bi yépp ay yem demin.
Kon nanu leen yónni rekk te seet ba
xam.»
14 Ba loolu amee ñu waajal ñaari
watiir ak seeni fas, Buur yebal ay
ndaw yu toppi mbooloom Siri, ne
leen: «Demleen seeti.» 15 Ñu dem
toppi leen ba ca dexu Yurdan, ndeke
yoon wa fees na dell aki yéreeki
jumtukaay yu waa Siri sànni, ba ñuy
daw. Ndaw ya waññiku, wax ko
Buur. 16 Mbooloo ma riir, génn wuti
dalu Siri ba, sëxëtoo ko. Ci kaw
loolu benn nattub lëmm ci sunguf su
mucc ayib di jar benn dogu xaalis
doŋŋ, ñaari natti lors it di benn
dogu xaalis, muy la Aji Sax ji wax-
oon. 17 Fekk na Buur teg jawriñam
ja mu doon àndal saa su nekk ca
buntu dëkk ba, mu di ko wattu.
Mbooloo ma nag di buuxante, ba
dëggaate ko ca bunt ba, mu dee.
Muy la góoru Yàlla ga yégle woon
ba Buur dikkee ca moom. 18 Na
ko góoru Yàlla ga waxe woon Buur,
ne ko: «Nëgëni ëllëg benn nattub
lëmm ci sunguf su mucc ayib doon
benn dogu xaalis doŋŋ, ñaari natti
lors it di benn dogu xaalis ca buntu
Samari,» noonu la ame. 19 Jaraaf ja
da caa àddu woon ne góoru Yàlla
ga: «Ma ne, su Aji Sax ji ubbi woon
sàqi asamaan sax ndax man naa
tax loolu am?» Mu ne ko: «Dinga
ko gisal sa bopp déy, waaye doo ci
lekk.» 20 Loolu ci boppam moo ko
dal itam, ndax mbooloo ma dañoo
buuxante, ba dëggaate ko ca bunt
ba, mu dee.

8

Ndawas Sunem sa jotaat na alalam

[1] Am na bés Alyaasa wax ndaw
sa mu dekkaloon doomam ju góor
ne ko: «Ayca, àndal ak sa njaboot,
ngeen dali fu ngeen mana dal, ndax
Aji Sax ji dogal na ab xiif ci réew mi,
te dina am juróom ñaari at.» [2] Ndaw
sa fabu, def la ko góoru Yàlla ga
wax, dem yoonam mook njabootam,
dali ca réewum Filisteen ña, toog fa
diiru juróom ñaari at. [3] Ba juróom
ñaari at ya matee, ndaw sa jóge ca
réewum Filisteen ña, ñibbsi. Mu
dem ca Buur, di sàkku mu delloo
ko këram ak suufam. [4] Loolu fekk
Buur di waxtaan ak Gewasi, surgab
Alyaasa góoru Yàlla ga, naan ko:
«Ayca, wax ma mboolem jaloore yi
Alyaasa def.» [5] Gewasi nag di nettali
Buur na Alyaasa dekkalee woon xale
ba, rekk ndaw sa Alyaasa dekkaloon
doomam ju góor ne jalañ, di sàkkusi
ca Buur mu jox ko këram ak suufam.
Gewasi ne ko: «Ndaw saa ngii nag,
Buur, sang bi. Doomam ju góor
jii la Alyaasa dekkaloon.» [6] Buur
laaj ndaw sa, mu wax ko lépp.
Buur boole kook bëkk-néegam ne
ko: «Fexeel ba ñu delloo ndaw sii
lépp luy alalam ak dayob lépp lu
suufam meññoon, la ko dale ca bés
ba mu fi jógee ba tey jii.»

Asayel mujj na falu ca Siri

[7] Am na it yoon wu Alyaasa de-
moon Damaas, péeyu Siri. Fekk Ben
Addàd buurub Siri wopp. Ba ñu
ko waxee ne ko: «Góoru Yàlla gi
ñëw na fi.» [8] Buur ne Asayel, ab
jawriñam: «Demal ca góoru Yàlla
ga te yóbbaale loo teg ci loxoom,
mu seetal ma ci Aji Sax ji. Laajal
ma ko ne ko: “Ndax dinaa jóg ci
sama wopp jii?”» [9] Asayel dem ca
moom, yóbbaale lu mu ko jox, muy
mboolem la gën ca Damaas, tollu ci
sëfub ñeent fukki giléem. Mu dikk
taxaw ca kanamam, ne ko: «Ben
Addàd buurub Siri moo ma yónni
fi yaw, ne ma: “Laajal ma Baay
Alyaasa ndax dinaa jóge ci sama
wopp jii.”» [10] Alyaasa ne ko: «Demal
ne ko dina jóg moos, waaye Aji Sax
ji won na ma ne dina dee déy!» [11] Ba
loolu amee góoru Yàlla ga ne dann,
ne ko jàkk, ba Asayel rus. Mu daldi
jooy.
[12] Asayel ne ko: «Sang bi, looy
jooy?» Mu ne ko: «Damaa xam lu
bon li ngay defi waa Israyil. Seeni
tata ngay taal, seeni xale yu góor
nga jam saamar ñu dee, seeni doom
nga tas ci suuf, seeni jigéeni biir nga
butti.» [13] Asayel ne ko: «Moo sang
bi, man mi ab xaj gën, nu ma mana
defe jooju jëf ju réy?» Alyaasa ne ko:
«Aji Sax ji won na ma ne yaay doon
buurub Siri.» [14] Asayel bàyyikoo ca
Alyaasa, dellu ca sangam. Mu ne
ko: «Lu la Alyaasa wax?» Mu ne
ko: «Nee na ma de dinga jóg moos.»
[15] Ca ëllëg sa nag Asayel fab malaan,
xooj ko ci ndox, dëpp ko ca kanamu
buur ba, fatt ko, mu dee. Gannaaw
loolu Asayel falu buur, wuutu ko.

Yoram falu na Yuda

[16] Ba buurub Israyil Yoram doomu
Axab duggee juróomeelu atu ngu-
uram, ca la Yoram doomu Yosafat
buurub Yuda falu buur ca Yuda.
[17] Fanweeri at ak ñaar la amoon ba
muy falu buur, te juróom ñetti at
la nguuru fa Yerusalem. [18] Tànki
buuri Israyil la topp, di roy waa kër
Axab, ndax doomu Axab la jël jabar,
di def li Aji Sax ji ñaawlu. [19] Waaye
Aji Sax ji bugguloona tas Yuda ngir
Daawuda, jaamam ba, ndax la mu
ko digoona may ci ay doomam kuy
saxal nguuram fàww, ba du fey.
[20] Ca jamonoy Yoram la Edomeen
ña fippu, bañ moomeelu Yuda, ba
fal seen buuru bopp. [21] Gannaaw
loolu Yoram jàll ba Sayir, yóbbaale
watiiri xareem yépp. Moo jóg
ag guddi, dal ca kaw Edomeen ña
leen gawoon, moom ak njiiti watiiri
xareem. Waaye gàngooru Yuda
ñoo daw, dellu ca seeni xayma.
[22] Edomeen ñaa ngi bañ moomeelu
Yuda ba tey jii. Jant yooyu la Libna
itam fippu.
[23] Li des ci mbiri Yoram ak
mboolem lu mu def, bindees na ko
moos ci téere bi ñu dippee Jaloorey
buuri Yuda ca seeni jant. [24] Yoram

nag tëdd, fekki ay maamam, ñu
denc ko ca bàmmeelu maamam
ca gox ba ñu naan Kër Daawuda.
Doomam Akasiya falu buur, wuutu
ko.

Akasiya falu na Yuda

25 Ba Yoram doomu Axab buurub
Israyil duggee ca fukkeelu atu ngu-
uram ak ñaar, ca la Akasiya doomu
Yoram falu buur ca Yuda. 26 Ñaar
fukki at ak ñaar la Akasiya amoon
ba muy falu buur, te menn at la
nguuru fa Yerusalem. Atalyaa mooy
yaayam, sëtub Omri buurub Israyil.
27 Akasiya topp ca tànki waa kër
Axab, di def li Aji Sax ji ñaawlu ni
waa kër Axab, ndax goro la woon ca
waa kër Axab. 28 Akasiya ànd naak
Yoram doomu Axab, xarejeek Asayel
buurub Siri ca Ramot Galàdd. Waa
Siri jam Yoram. 29 Buur Yoram nag
walbatiku fajuji ca Yisreel ndax jam-
jami waa Siri ya ca Raama, ba muy
xareek Asayel buurub Siri. Doomu
Yoram, Akasiya buurub Yuda nag
dem seeti Yoram doomu Axab fa
Yisreel ndax jagadeem ga.

9

Alyaasa fal na Yewu

1 Ci kaw loolu Yonent Yàlla
Alyaasa woolu kenn ca kurélu
yonent ya, ne ko: «Takkul, jël taxub
diw bii, te dem ba Ramot Galàdd.
2 Boo yeggee, seet fa Yewu doomu
Yosafat doomu Nimsi. Fekk ko ca
ña muy àndal, jële ko ca seen biir,
ànd ak moom, dugg néeg bu ngeen
mana ñaaroo. 3 Su ko defee nga jël
taxub diw bi, sotti ko ci kaw boppam
te wax ko ne ko: “Aji Sax ji nee: Diw
naa la, fal la ngay buurub Israyil.”
Boo noppee, bul yeexantu. Ubbil
bunt ba, daw.»
4 Ba loolu amee xale bu góor ba,
yonent bu ndaw ba, dem ba àgg
Ramot Galàdd. 5 Naka la agsi rekk,
fekk njiiti mbooloom xare mi bokk
toog. Mu ne: «Kilifa gi, bataaxal
laa la indil.» Yewu ne ko: «Ku ko
moom ci nun?» Mu ne ko: «Xanaa
yaw, kilifa gi.» 6 Yewu jóg, ànd
ak moom, dugg ca biir kër ga, mu
sotti diw ga ca boppam, ne ko: «Aji
Sax ji Yàllay Israyil nee: Diw naa
la, fal la buurub Israyil sama ñoñ.
7 Nanga tas sa kër sang Axab, te
noonu laay toppe soxnaam Yesabel
sama bakkani jaam ñépp: muy
yonenti Aji Sax jeek ñi dul yonent.
8 Waa kër Axab yépp ay dee. Dinaa
faagaagal képp kuy góor te bokk ci
waa kër Axab, ci digg Israyil, muy
gor di jaam. 9 Dinaa def kër Axab
tas, mel ni kër Yerbowam doomu
Nebat, mbaa kër Basa doomu Axiya.
10 Yesabel moom, ay xaj a koy lekk ca
toolub Yisreel, kenn du ko suul.» Ba
loolu amee mu ubbi bunt ba, daw.
11 Yewu génn, dellu ca moroomi
jawriñam ña. Ñu ne ko: «Mbaa
jàmm? Lu indi dof bii ci yaw?» Mu
ne leen: «Ah, xam ngeen nit kii aki
waxam rekk!» 12 Ñu ne ko: «Wax
nu waay, bu nu nax!» Mu ne leen
nee na ko nàngam ak nàngam, teg
ca ne leen: «Mu ne: “Aji Sax ji nee:
Diw naa la, fal la buurub Israyil.”»
13 Ba mu ko defee ñu gaaw, summi
seeni mbubb ñoom ñépp, lalal ko ca
kaw dëggastal ya, ba noppi wal liit
ga naa: «Yewu falu na buur!»

Yewu fexeel na buur ya

14 Ba loolu amee Yewu doomu
Yosafat doomu Nimsi fexeel Yoram.
Fekk na Yoram ak waa Israyil yépp
a ngay wattu Ramot ga ca Galàdd,
ndax Asayel buurub Siri. 15 Booba
Buur Yoram moom dem na Yisreel,
fajuji ndax jam-jam ya ca xareem
baak Asayel buurub Siri. Yewu nag
ne: «Ndegam man ngeen àndal,
bu kenn rëcce ci biir dëkk bi, di
nettaliji waa Yisreel.» 16 Mu war
watiir, jëm Yisreel, fekk Yoram a
nga fa woon tëdd ndax jam-jam ya.
Akasiya buurub Yuda dikk, di ko
seet. 17 Ci biir loolu jongrukat ba
ca kaw tatay Yisreel séen gàngoor
ga Yewu àndal. Mu ne Buur Yoram:
«Séen naa gàngoor guy ñëw de.»
Yoram ne ko: «Yebalal gawar bu
leen gatandu, laaj leen mbaa jàmm

la.» 18 Ci kaw loolu gawar ba gatan-
duji leen, ne leen: «Buur nee: Mbaa
jàmm la?» Yewu ne ko: «Ana luy
sa yoon ci jàmm laam déet? Ayca,
toppal sama gannaaw.» Jongrukat
ba daldi yégle la xew, ne: «Ndaw la
àgg na ca ñoom de, waaye dëppul.»
19 Yoram yebalaat beneen gawar.
Ba mu àggee ca ñoom, ne leen:
«Buur nee: “Mbaa jàmm?”» Yewu
ne ko: «Ana luy sa yoon ci jàmm
laam déet? Ayca, sama gannaaw.»
20 Ba loolu amee jongrukat ba dellu
yégle la xew, ne: «Ndaw la àgg
na ca ñoom de, waaye dëppul. Te
na kee di dawale mel na ni Yewu
doomu Nimsi, ndax dawalinu dof
lay dawal.»

21 Ba mu ko defee Yoram ne:
«Takkleen!» Ñu takkal Yoram buu-
rub Israyil watiiram, mu génn ànd
ak Akasiya buurub Yuda, ku nekk
ak sa watiir; ñu dawal dogaleji
Yewu, taseek moom fa doonoon
toolub Nabot mu Yisreel*. 22 Yoram
jàkkaarlook Yewu, ne ko: «Yewu,
mbaa jàmm?» Yewu ne ko: «Ana
nu jàmm di ame te sa bàkkaaru
bokkaaley ndey Yesabel jógu fi,
mook xërëmam yi ne xas?» 23 Yoram
ne wërëñ daw, àddu ca kaw, ne
Akasiya: «Akasiya, wor nañu nu!»
24 Yewu daldi sox fittam ak doole,
fitt Yoram ca diggante mbagg ya, mu
génne ca xol ba, Yoram ne lasiim ca
watiiram.

25 Ba loolu amee mu ne jaraafam
ba ñuy wax Bitkar: «Foral sànni ci
toolub Nabot mu Yisreel. Yaa ngi
fàttliku ba nu bokkee watiir maak
yaw topp ca baayam Axab te Aji Sax
ji rëbb ko ne ko: 26 “Aji Sax ji dafa
wax ne: Deretu Nabot ak deretu
doomam yi déy, gis naa mu tuuru fii
démb. Kon nag dinaa la ko topp, nga
fey ko ci tool bii. Loolu la Aji Sax ji
wax†.” Kon nag yóbbul sànni ci tool
bi, muy la Aji Sax ji waxoon.»

27 Akasiya buurub Yuda gis loolu,
daw jaare ca yoonu Bet Gan, Yewu
dàqi ko, tey yuuxu naan: «Jamleen
ko, moom itam.» Ñu jam ko ca
kaw watiiram ca yoon wa ngay yéeg
jëm Gur, ca wetu Yiblam. Mu daw
ba Megido, dee foofa. 28 Ba loolu
amee ay surgaam yeb ko ca wati-
iram, yóbbu Yerusalem, ñu denc
ko ca bàmmeelam, fa ñu denc ay
maamam, ca gox ba ñu naan Kër
Daawuda. 29 Ca fukkeelu at ak benn
ca nguurug Yoram doomu Axab la
Akasiya falu buur ca Yuda.

Yesabel dee na

30 Gannaaw loolu Yewu jubsi
Yisreel, Yesabel yaayu Buur dégg
ko, tusngalu, defaraat boppam,
taxaw ca palanteer ba, di séentu.
31 Naka la Yewu wees buntu
dëkk ba, di duggsi rekk, mu ne:
«Mbaa jàmmee, Simri mu ndaw,
bóomkatub sangam‡?» 32 Yewu
séentu palanteer ba ne: «Ana ku
far ak man fii waay?» Ñaar ba ñetti
bëkk-néeg ne pëll ca kaw palanteer
ba, séentu ko. 33 Mu ne: «Sànnileen
ko ci suuf.» Ñu jàpp Yesabel, sànni
ko fa suuf, deret ja tis ca kaw taax
maak fas ya; Yewu dëggaate néew
ba.

34 Ba loolu wéyee mu jàll ca biir
dëkk ba; lekk daldi naan ba noppi,
ne: «Jubluleen ci jigéen ju alku jee
te suul koo waay, ndaxte doomu
buur la.» 35 Ba ñu demee, di ko
suuli nag, fekkuñu dara ca moom
lu moy kaaŋ ma doŋŋ ak ndëgguy
tànk yaak cati loxo ya. 36 Ñu dellu
wax ko Yewu, mu ne: «Loolu moo
doon kàddug Aji Sax ja mu waxoon,
Ilyaas mu Tisbi jaamam ba jottli ko,
ne: “Ci toolub Yisreel la xaj yi di
lekke Yesabel§. 37 Néewub Yesabel
dina mel ni mbalit ci àll bi, ci biir
toolub Yisreel, ba kenn du man ne:
Kii Yesabel a.”»

10

Yewu bóom na waa kër Axab

* **9:21** 9.21 toolub Nabot mu Yisreel: seetal ci *1.Buur ya* 21. † **9:26** 9.26 Seetal ci *1.Buur ya* 21.19.
‡ **9:31** 9.31 Seetal ci *1.Buur ya* 16.8-20. § **9:36** 9.36 Seetal ci *1.Buur ya* 21.19.

1 Buur Axab amoon na juróom
ñaar fukki doom yu góor ca Samari.
Yewu bind ay bataaxal, yónnee ca
Samari ca kilifay Yisreel ak mag
ñaak dagi doomi Axab, ne leen:
2 «Gannaaw yeenay wattu seen
doomi sang te yeena yor watiir yeek
fas yi, dëkke dëkk bi ñu wëraley
tata, boole ci yore gànnaay yi, bu
ngeen dee jot ci bataaxal bii rekk,
3 tànnleen ki gën te gën di jàmbaar
ci seen doomi sang, ngeen teg ko
ci jalu baayam. Su ko defee ngeen
xeexal seen waa kër sang.» 4 Ñu am
tiitaange nag lool, daldi ne ca seen
biir: «Seetleen rekk ñaari buur a
ngii yu manula të Yewu; mbaa nun
dinanu ko mana të yee?» 5 Ba loolu
amee ka yilif kër buur ak ka yilif
dëkk baak mag ñaak dag ya yónnee
ca Yewu, ne ko: «Nun say surga
lanu, lépp loo nu wax dinanu ko def.
Dunu fal kenn buur. Loo def baax
na.»

6 Ba mu ko defee Yewu bind
leen ñaareelu bataaxal, ne leen:
«Ndegam man ngeen àndal te sama
kàddu ngeen di dégg, dogleen seen
boppi doomi sang yu góor te fekk ma
fii ci Yisreel nëgëni ëllëg.» Booba
doomi buur yu góor juróom ñaar
fukk lañu, nekk ak kàngami dëkk
ba leen yar. 7 Ba bataaxal ba agsee,
kàngam yooyu boole doomi buur
yu góor ya, rendi, ñuy juróom ñaar
fukki góor. Ñu yeb seeni bopp ciy
dàmba, yónnee Yewu ca Yisreel.
8 Ndaw la agsi ne ko: «Indi nañu
boppi doomi buur ya.» Yewu ne:
«Defleen ko ñaari jal ca buntu dëkk
ba, ba ëllëg.» 9 Ca ëllëg sa mu génn
taxaw ca kanam mbooloo mépp ne:
«Yeen defuleen dara. Man mii maa
fexeel samab sang, rey ko. Waaye
ana ku bóom ñii ñépp? 10 Kon
xamleen ne du lenn luy fanaan àll
ci kàddug Aji Sax ji ci li mu wax
ci waa kër Axab. Aji Sax ji sottal
na la mu waxoon, Ilyaas jaamam ba
jottli ko.» 11 Ba mu ko defee Yewu
rey mboolem ña desoon ca kër Axab
ca Yisreel ak mboolemi kàngamam
aki jegeñaaleem aki sarxalkatam,
bàyyiwu ca kenn, mu rëcc.
12 Gannaaw loolu Yewu fabu jëm
Samari. Ba mu demee ba tollook
Bet Eket, ca sàmm sa, 13 daldi dajeek
bokki Akasiya buurub Yuda. Mu ne
leen: «Yeenay ñan?» Ñu ne ko:
«Bokki Akasiya lanu. Danuy nuyuji
doomi Buur Axab, ak doomi Lingeer
yaayu Buur.» 14 Mu ne: «Jàppleen
leen!» Ñu jàpp leen, dem rendi leen
ca wetu teenu Bet Eket; ñuy ñeent
fukk ak ñaar, bàyyiwuñu ca kenn,
mu rëcc.
15 Ba loolu wéyee Yewu bàyyikoo
fa, gis Yonadab doomu Rekab, mu
dikk dajeek moom. Mu nuyook
moom, ne ko: «Mbaa ni ma fareek
yaw te muy dëgg, ni nga fareek
man te muy dëgg?» Yonadab ne
ko: «Waawaaw.» Yewu ne ko: «Kon
nag jox ma sa loxo!» Mu jox ko
loxo; mu xëcc ko, yéege ko ca watiir
ba, 16 ne ko: «Ñëwal nu dem rekk,
nga gis ni ma farloo ci mbiri Aji Sax
ji.» Mu waral ko watiiram, yóbbu
ko. 17 Ba Yewu àggee Samari, daa
rey mboolem ña desoon ca waa kër
Axab ca Samari, faagaagal leen, muy
la Aji Sax ji waxoon Ilyaas.

Yewu fiir na waa kër Baal

18 Ba mu ko defee Yewu woo
mbooloo ma mépp, ne leen: «Axab
tuuti la jaamu Baal. Man Yewu
bu baax laa koy jaamu. 19 Ayca,
wool-leen ma yonenti Baal yépp ak
sarxalkatam yépp ak jaamukatam
yépp. Bu kenn wuute, ndax sarax
bu réy laay defal Baal. Képp ku
ko wuute dina dee.» Booba Yewoo
ngi fexee nax ñiy jaamu Baal, ba
rey leen. 20 Yewu ne leen: «Beral-
leen Baal am ndaje.» Ñu yéene.
21 Yewu nag yónnee ca Israyil gépp;
mboolem ñay jaamu Baal dikk, kenn
desul. Ci kaw loolu, ñu dugg kër
Baal, ba kër ga fees dell. 22 Yewu
ne ka yor cummikaay la: «Képp kuy
jaamu Baal, indil ko mbubb.» Mu
indil leen ay mbubb. 23 Ba loolu
amee Yewu ànd ak Yonadab doomu
Rekab, duggsi biir kër Baal. Mu ne

jaamukati Baal ya: «Xool-leen bu
baax, ba gis ne yéenu neen la, te
jaamukati Aji Sax ji raxu leen, xanaa
jaamukati Baal rekk.» 24 Ña ngay
dugg, ne dañuy def ay saraxi rendi-
dóomal ak yeneen sarax. Fekk na
Yewu teg ca biti juróom ñett fukki
nit, ne leen: «Ku ci bàyyi kenn ci
ñi ma leen reyloo, ba mu rëcc, sa
bakkan ngay feye bakkanam.»

25 Ba ñu noppee ca saraxi rendi-
dóomal ya, Yewu ne dag yaak
jawriñi xarekat ya: «Duggleen,
fàdd leen. Bu kenn génn.» Ñu daldi
leen leel ñawkay saamar, ñu daanu.
Dag yaak jawriñ ya sànni néew ya
ca biti, ba noppi dugg ca néegu Baal
ba gëna biire. 26 Ñu génne tuuri doj
ya sampe woon ca kër Baal, lakk ko.
27 Dañoo daane jëmmi Baal ja, màbb
kër Baal, boole ca, def kob sën, te
moom la ba tey jii.

28 Nii la Yewu raafale lu bokk
ci Baal ci Israyil. 29 Teewul mu
baña dëddu bàkkaar ya Yerbowam
doomu Nebat daan bàkkaarloo Is-
rayil, ñuy jaamu ay sëlluy wurus la
ko dale Betel, ba ba ngay àgg Dan.

30 Aji Sax ji nag ne Yewu: «Gan-
naaw def nga lu baax, di jëfe li
ma rafetlu te def nga waa kër Axab
mboolem li ma bëggoon, saw askan
dina toog ci jalub Israyil ba ca sa sët-
sëtaat.» 31 Terewul Yewu amuloon
pastéefu toppe léppi xolam yoonu
Aji Sax ji Yàllay Israyil. Dëdduwul
ba tey bàkkaari Yerbowam ya mu
daan bàkkaarloo Israyil.

32 Ca jamono jooja nag la Aji Sax ji
tàmbalee fell suufas Israyil, Asayel
buurub Siri di leen duma ca réew
ma mépp. 33 Noonu lañu ñàkke
fa féete dexu Yurdan penku dale
ca diiwaanu Galàdd bépp, boole ca
suufas waa Gàdd ak waa Ruben ak
waa Manase. Mooy la tàmbalee
dëkk ba ñuy wax Arower ca kaw
dexu Arnon ba ca diiwaanu Galàdd
ak Basan.

34 Li des ci mbiri Yewu ak
mboolem lu mu def ak njàmbaaram
gépp, bindees na ko moos ci téere
bi ñu dippee Jaloorey buuri Israyil
ca seeni jant. 35 Noonu Buur Yewu
saay, fekki ay maamam, ñu denc ko
ca Samari. Doomam Yowakas falu
buur, wuutu ko. 36 Diir bi Yewu
nguuru ci Israyil, péeyoo Samari,
ñaar fukki at la ak juróom ñett.

11

Lingeer Atalyaa falu na Yuda

1 Ci kaw loolu Atalyaa yaayu
Akasiya xam ne doomam ju góor
dee na, mu daldi faagaagal mboolem
ku bokk ci askanu buur. 2 Teewul
jigéenub Akasiya, Yoseba doomu
Buur Yoram, jàpp Yowas doomu
Akasiya ju góor, jële ko ca biir doomi
buur ya ñuy fexee rey, ba rawale
ko. Ci biir loolu mu boole kook
nàmpalkatam, tëj cib néeg ngir làq
ko Atalyaa, ba kenn reyu ko. 3 Yowas
nekk naak Yoseba fa kër Yàlla ga,
làqu fa juróom benni at, te Atalyaa
di nguuru fa réew ma.

Yuda bañ na

4 Ca atum juróom ñaareel ma,
Yoyada moo woolu waa Keret ya
jiite kuréli téeméeri nit, ak yeneen
dag ya, ñu wuysi ko ca kër Aji Sax
ji. Mu fasook ñoom kóllëre, giñloo
leen ca kër Aji Sax ji, ba noppi
nuyole leen ak doomu Buur. 5 Ci
kaw loolu mu sant leen ne leen: «Li
ngeen di def mooy lii: Yeen ñi aye
liggéey bésub Noflaay, na seen xaa-
jub ñetteel dénkoo dénkaaney kër
Buur, 6 beneen xaajub ñetteel ba
wattu buntu Sur ba, xaajub ñetteel
ba ca des féeteek bunt ba ca gan-
naaw dawkat ya. Noonu ngeen di
ay-ayloo wattub kër Buur. 7 Seen
yeneen ñaari kurél yi ayewul bésub
Noflaay, nañu wattusi kër Aji Sax
ji, ngir aar buur bi. 8 Yeen ñiy dar
Buur, fegleen ko wet gu nekk, ku
nekk ŋàbb ngànnaayam. Képp ku
jëm ci seenug làng, dees koy rey, te
àndleen ak buur bi buy dugg ak buy
génn.» 9 Ci kaw loolu njiiti kuréli
téeméer ya def mboolem la leen
Yoyada sarxalkat ba sant. Ku nekk
ànd ak say nit, ña aye bésub Noflaay

ak ña ayewul bésub Noflaay, ñu
bokk dikk ca Yoyada, sarxalkat ba.
10 Ba loolu amee, sarxalkat ba jox
njiiti kuréli téeméer ya, xeej yaak
pakki Buur Daawuda ya nekkoon
ca biir kër Aji Sax ji. 11 Dag ya
nag dar buur ba, ku nekk ŋàbb
ay gànnaayam, ñu dare kër Yàlla
ga ak sarxalukaay ba, wetu ndijoor
ba wetu càmmoñ, ngir yéew buur
ba. 12 Yoyada génne doomu buur
ba, solal ko mbaxanam buur, jox ko
kayitu doxalinu nguur ga; ñu fal ko
nag buur, diw ko diwug pal. Ba loolu
amee ñu tàccu, ne: «Guddalu fan,
Buur!»

13 Ba Atalyaa déggee coowal dag
yaak mbooloo ma, daa àgg ca
mbooloo ma, fa kër Aji Sax ji. 14 Mu
xool, yem ci buur ba taxaw fa kenu
ga, na ñu ko baaxoo, kilifay xarekat
yaak boroom liit ya dar Buur, waa
réew ma mépp di bànneexook a wal
liit ya. Atalya ne tareet ay yéreem
ndax naqar, daldi yuuxu ne: «Wor
am naay, wor am na!» 15 Ci kaw
loolu Yoyada sarxalkat ba sant njiiti
kuréli téeméer ya, kilifay gàngoor
ga, ne leen: «Génneleen ko làng gi,
te ku ko topp, jamleen ko, mu dee.»
Fekk na Yoyada ne buñu ko rey ci
biir kër Aji Sax ji. 16 Ba mu ko defee
ñu teg ko loxo. Ba mu demee ba
àgg kër Buur, bay tollook fa fas yay
dugge, foofa lañu ko reye.

17 Ba loolu amee Yoyada digoo
kóllëre diggante Aji Sax ji, ak buur
baak askan wa, ngir ñu doon ñoñi
Aji Sax ji. Mu digoo ko itam diggante
Buur ak askan wa. 18 Ci kaw loolu
waa réew ma mépp ànd dem ca
kër Baal. Ñu màbb ko, ay sarx-
alukaayam ak jëmmi nataalam, ñu
tas tasar, Matan sarxalkatu Baal ba,
ñu rey ko ca kanam sarxalukaay
ya. Ci biir loolu Yoyada sarxalkat
ba teg ay wattukat ca kër Aji Sax ji.
19 Mu dellu nag woo njiiti téeméeri
nit yaak waa Keret ñaak yeneen dag
yaak mboolem waa réew ma, ñu jële
Buur kër Aji Sax ji, jaare ca buntu
dag ya, yóbbu ko kër Buur. Yowas
daldi toog ca ngànguney buur ya.
20 Waa réew mépp di bànneexu,
péey ba ne tekk. Atalya moom, fekk
na ñu jam ko saamar ba mu dee ca
kër Buur.

12

Yowas santaane na ñu defaraat kër Aji Sax ji

1 Juróom ñaari at la Yowas amoon
ba muy falu buur. 2 Ca juróom
ñaareelu atu nguurug Yewu buu-
rub Israyil, ca la Yowas falu ca
Yuda. Ñeent fukki at la nguuru fa
Yerusalem. Yaayam mooy Sibiya ma
cosaanoo Beerseba. 3 Yowas di def
li Aji Sax ji rafetlu mboolem diir ba
muy wéy ci ndigalal Yoyada. 4 Taxul
nag ñu jële fa bérabi jaamookaay
ya, te mbooloo ma noppiwuñu faa
rendi ay sarax, di fa taal cuuraay.
5 Mu am bés mu wax sarxalkat
ya ne leen: «Mboolem xaalis bu ñu
sellalal kër Aji Sax ji, muy xaalisu
njot-gi-bakkan*, mbaa xaalis bu ñu
wàccoo ngiñ, mbaa bépp xaalisu
saraxu yéene bu nit di indi kër Aji
Sax ji, 6 na ko sarxalkat bu nekk
nangoo ci seen loxoy xame, ngir ñu
liggéeye ko kër Yàlla gi, fépp fu fi
laaj ñu defaraat ko.»
7 Teewul Yowas dugg na ñaar
fukkeelu atu nguuram ak ñett, te
taxul sarxalkat ya defarluwaat lenn
ci kër Aji Sax ji. 8 Buur Yowas
woolu Yoyada, sarxalkat ba ak ye-
neen sarxalkat ya, ne leen: «Ana
lu waral defaruleen lenn ci kër Aji
Sax ji? Léegi nag buleen nangooti
xaalis ci seeni xame, waaye joxeleen
ko, ñu defare ko kër Aji Sax ji.»
9 Sarxalkat ya déggal ko, jëlatuñu
xaalis ci mbooloo mi, sasootuñu
liggéeyu defaraat kër Aji Sax ji.
10 Ba mu ko defee Yoyada sarx-
alkat ba wut waxande, bënn pax
ca kubeer ga, teg ko ca wetu sarx-
alukaay ba, fa féete ndijoor, booy

* **12:5** 12.5 xaalisu njot-gi-bakkan: seetal ci *Mucc ga* 30.11-16.

duggsi ci kër Aji Sax ji. Sarxalkat
yay wattu bunt ba di def ca waxande
wa mboolem xaalis bu ñu indi ca
kër Aji Sax ji. 11 Ci kaw loolu saa
yu ñu gisee ne xaalis bu takkoo
ngi ci waxande wi ci kër Aji Sax
ji, bindkatub Buur ànd ak sarxalkat
bu mag ba dikk, waññi ko, fas ko.
12 Bu ñu takkee limu xaalis ba, teg
ko ca loxoy ña ñu tabb, ñu wara
saytu liggéeyu kër Aji Sax ji. Su
ko defee ñu fey ca ñay liggéey ca
kër Aji Sax ji, muy liggéeykatu bant
yaak yeneen liggéeykat ya, 13 ak
tabaxkat yaak yettkati doj ya, jënd
ca bant ak doji yett, yi ñu soxla ci
defarub kër Aji Sax ji, ak mboolem
lu ñuy jënd ngir defar kër Aji Sax
ji. 14 Waaye xaalis bi ñuy indi ci
kër Aji Sax ji defaraluñu ci kër Aji
Sax ji ay mbalkay xaalis mbaa ay
paakaaki këllu tuuru mbaa ay liit ak
lenn luy jumtukaayu wurus mbaa
xaalis. 15 Ñi yor liggéey bi daal lañu
ko jox ngir ñu defaraat kër Aji Sax ji.
16 Soxlawuñu woona laaj dara nit ñi
ñuy teg xaalis bi ci seeni loxo ngir
ñu fey liggéeykat yi, ndax maandu
ga ñu daan jëfe.

17 Xaalisu saraxu peyug tooñ nag
ak xaalisu saraxu póotum bàkkaar
daawuñu ko indi ci kër Aji Sax ji.
Sarxalkat yaa ko moomoon.

Buur Yowas jeexal na

18 Ca jamono yooyu Asayel buurub
Siri dem na songi Gaat, nangu ko,
doora walbatiku nara dal ci kaw
Yerusalem. 19 Buur Yowas nag dajale
mboolem gànjar ga maamam ya,
Yosafat ak Yoram ak Akasiya, ja-
gleeloon Aji Sax ji, boole ca gànjar ga
mu ko jagleeloon moom ci boppam,
ak lépp luy wurus ca dencukaayi kër
Aji Sax jeek kër Buur. Mu yónnee
lépp Asayel buurub Siri, mu dëpp,
bàyyi Yerusalem.

20 Li des ci mbiri Yowas ak
mboolem lu mu def, bindees na
ko moos ci téere bi ñu dippee
Jaloorey buuri Yuda ca seeni jant.
21 Gannaaw gi ay jawriñam fexeel
ko ba bóom ko ca Bet Milo ca
yoonu Sila. 22 Jawriñam ya ñuy
wax Yosabàdd doomu Simeyat ak
Yewosabàdd doomu Somer, ñoo ko
jam, mu dee; ñu denc ko fa ay
maamam ca gox ba ñu naan Kër
Daawuda. Doomam Amaciya moo
falu buur, wuutu ko.

13

Yowakas falu na ci Israyil

1 Ba doomu Akasiya, Yowas bu-
urub Yuda duggee ñaar fukkeelu
atam ak ñett ci nguuram, ca la
Yowakas doomu Yewu falu buur ca
Israyil, péeyoo Samari. Nguuru na
fukki at ak juróom ñaar. 2 Muy def
li Aji Sax ji ñaawlu, topp ci tànki
Yerbowam doomu Nebat, di ko roy
ci bàkkaar ya mu daan bàkkaarloo
Israyil, bañ koo dëddu. 3 Merum Aji
Sax ji nag ne jippét ca kaw Israyil,
mu teg leen lu yàgg ci loxoy Asayel
buurub Siri ak Ben Addàd doomu
Asayel. 4 Yowakas nag tinu Aji Sax
ji, mu nangul ko, ndax fekk na mu
gis fitnay Israyil ji leen buurub Siri
fitnaal. 5 Aji Sax ji daldi may Israyil
ku leen xettli, ba ñu génn ca loxol
waa Siri. Ba loolu amee waa Israyil
dellu nekk ca seeni kër ci jàmm, na
woon démb ak bëkk-démb. 6 Taxul
ba tey ñu dëddu bàkkaari waa kër
Yerbowam ya ñu doon bàkkaarloo
Israyil. Dañu caa sax. Te it xer
wa ñuy jaamoo Aseraa nga sampe
woon ca Samari ba booba. 7 Mujj na
Yowakas desewuloon ca mbooloom
xareem lu moy juróom fukki gawar
ak fukki watiir ak fukki junniy
xarekat (10 000), ndax buurub Siri
moo faagaagal ña ca des ñépp,
duma leen ba ñu ne mbëtt.

8 Li des ci mbiri Yowakas
ak mboolem lu mu def aki
njàmbaaram, bindees na lépp moos
ci téere bi ñu dippee Jaloorey
buurub Israyil ca seeni jant. 9 Ba mu
ko defee Buur Yowakas saay, fekki
ay maamam, ñu denc ko ca Samari.
Doomam Yowayas falu buur, wuutu
ko.

Yowayas falu na ca Israyil

[10] Ba Yowas buurub Yuda duggee
fanweereelu atu nguuram ak
juróom ñaar, ca la Yowayas doomu
Yowakas falu buurub Israyil, péeyoo
Samari. Nguuru na fukki at ak
juróom benn.
[11] Muy def li Aji Sax ji ñaawlu
nag, dëdduwul lenn ci bàkkaar
ya Yerbowam doomu Nebat doon
bàkkaarloo Israyil. Da caa sax kay.
[12] Li des ci mbiri Yowayas ak
mboolem lu mu def ak njàmbaar ga
mu xareek Amaciya buurub Yuda,
bindees na lépp moos ci téere bi
ñu dippee Jaloorey buuri Israyil ca
seeni jant. [13] Yowayas nag saay,
fekki ay maamam, Yerbowam falu,
wuutu ko. Ñu denc Yowayas fa ñu
denc buuri Israyil ca Samari.

Yonent Yàlla Alyaasa faatu na

[14] Ba Alyaasa tëddee ca wopp ja
ko wara yóbbu, Yowayas buurub
Israyil seeti woon na ko, tiim ko,
di jooy naan: «Éy baayoo, baay
Alyaasa, yaay watiiru xarey Israyil
aki gawaram!»
[15] Alyaasa ne ko: «Indil xala aki
fitt.» Mu indi. [16] Alyaasa ne ko:
«Soxal.» Mu sox. Alyaasa teg ay
loxoom ca kaw loxoom, [17] ba noppi
ne ko: «Ubbil palanteeru penku bi.»
Mu ubbi. Alyaasa ne ko: «Soqil!»
Mu soqi. Mu ne ko: «Fittu ndamal
Aji Sax jaa ngoog, di fitt gi ngay
ame ndam ci waa Siri. Dinga daan
waa Siri ca Afeg, ba faagaagal leen.»
[18] Mu delluwaat ne ko: «Jëlal fitt yi.»
Mu jël. Mu ne ko: «Soqil fi suuf!»
Mu soqi, ba muy ñetti yoon, bàyyi.
[19] Góorug Yàlla ga nag mere ko, ne
ko: «Soo jamoon juróomi yoon ba
juróom benni yoon, dinga daan waa
Siri, ba jeexal leen tàkk; waaye léegi
nag ñetti yoon rekk ngay daan waa
Siri.» [20] Gannaaw gi Alyaasa faatu,
ñu denc ko.
Loolu fekk na ndoortel at
mu jotaan ay gàngoori yàqkati
Mowabeen dugg ca réew ma. [21] Mu
am bés ay nit doon rob, jekki-
jekki gis gàngooru yàqkat di dikk.
Ñu sànni néew ba ca bàmmeelu
Alyaasa, daldi daw. Naka la néew
ba dal ca yaxi Alyaasa, rekk dekki,
ne ñokket, taxaw.

Israyil duma na Siri

[22] Ci kaw loolu Asayel buurub
Siri di fitnaal Israyil mboolem diir
ba Yowakas di buur. [23] Aji Sax ji
nag baaxe leen, yërëm leen, geesu
leen ndax kóllëreem ak Ibraaymaak
Isaaxaak Yanqóoba. Looloo tax
buggu leena faagaagal, te ba tey jii
xalabu leen. [24] Ba Asayel buurub
Siri deeyee, doomam Ben Addàd
falu, wuutu ko. [25] Ba mu ko defee
Yowayas nangoo ci moom dëkki Is-
rayil ya Asayel jële woon ca loxol
baayam Yowakas ci xare. Ñetti yoon
Yowayas duma na ko Ben Addàd, ba
nanguwaat dëkki Israyil.

14

Buuri Israyil ak Yudaa ngi xeexoo

[1] Ba buurub Israyil Yowayas
doomu Yowakas duggee ñaareelu
atu nguuram, ca la Amaciya doomu
Yowas falu buur ca Yuda. [2] Ñaar
fukki at ak juróom la amoon ba muy
falu, te ñaar fukki at ak juróom
ñeent la nguuru fa Yerusalem.
Yaayam moo doon Yowadan ma
cosaanoo Yerusalem. [3] Def na njub
gi Aji Sax ji rafetlu, waaye dabul
Daawuda maamam. Mboolem
noonee Yowas baayam daan jëfe,
na la daan jëfe [4] Bérabi jaamookaay
ya jëleesu ko fa. Mbooloo maa
nga doon def ay sarax ca bérabi
jaamookaay ya ba tey, di fa taal cuu-
raay. [5] Ba nguur ga demee ba dëgër
ci loxoom, moo bóom jawriñam ña
bóomoon Buur baayam. [6] Waaye
doomi bóomkat ya, bóomu leen,
ngir dëppook la ñu bind ci téereb
yoonu Musaa, te Aji Sax ji santaane
ko, ne: «Deesul rey baay ndax doom
te deesul rey doom ndax baay. Nit

* **14:6** 14.6 Seetal ci *Baamtug Yoon wi* 24.16.

ku nekk, bàkkaaru boppam lees koy reye*.»
7 Moom Amaciya moo duma fukki junniy (10 000) waa Edom ca xuru Xorom wa, nangu dëkk ba ñuy wax Sela ca xare ba, tudde ko Yogtel, te noonu la tudd ba bésub tey jii.
8 Ba loolu amee Amaciya yónni ay ndaw ca buurub Israyil Yowayas doomu Yowakas doomu Yewu. Mu ne ko: «Dëkk naa la, dikkal nu
jàkkaarloo!» 9 Yowayas buurub Israyil yónnee Amaciya buurub Yuda tontam, ne ko: «Ndég ga ca Libaŋ moo yónnee woon ca garabu seedar gu mag ga ca Libaŋ, ne ko: "Sa doom jii, may ko sama doom jabar." Ci kaw loolu rabu àllu Libaŋ jaare fa,
dëggaate ndég ga. 10 Dëgg la moos, yaa duma Edom, ba tax nag sam xel jay la. Tee ngaa bàkku te toog sa kër? Te sax ana looy dugge ci jote buy indi ay wu lay daane, yaw, daanewaale Yuda?»
11 Amaciya nag faalewul wax jooju, Yowayas buurub Israyil jóg; ñu jàkkaarloo mook Amaciya buurub Yuda, ca Bet Semes ga ca Yuda.
12 Ba mu ko defee muy jéllu Yuda fa kanam Israyil. Waa Yuda tasaaroo, ku nekk ñibbi ca sab
xayma. 13 Yowayas buurub Israyil nag jàpp buurub Yuda, Amaciya doomu Yowas doomu Akasiya, ca Bet Semes. Gannaaw loolu mu dem Yerusalem màbb tata ja, la ko dale buntu Efrayim ba ca buntu ruq ba,
muy ñeenti téeméeri xasab. 14 Ci kaw loolu mu jël mboolem lu doon wurus ak xaalis aki ndab ca kër Aji Sax ja, ak ca dencukaayi kër Buur, boole ca nit ñu mu jàpp, daldi dellu Samari.

Yowayas buurub Israyil saay na

15 Li des ci mbiri Yowayas ak li mu def ba ci njàmbaaram gi mu xareek Amaciya buurub Yuda, bindees na lépp moos ci téere bi ñu dippee Jaloorey buuri Israyil ca
seeni jant. 16 Gannaaw gi Buur Yowayas saay, fekki ay maamam, ñu denc ko Samari, fa bàmmeelu buuri Israyil. Doomam Yerbowam falu buur, wuutu ko.

Amaciya buurub Yuda saay na

17 Amaciya doomu Yowas buurub Yuda dund na fukki at ak juróom gannaaw deewug buur Is-
rayil Yowayas doomu Yowakas. 18 Li des ci mbiri Amaciya, bindees na ko moos ci téere bi ñu dippee Jaloorey
buuri Yuda ca seeni jant. 19 Lalal naañu ko pexe ca Yerusalem, mu daw dem Lakis. Ñu yónnee dabi ko ca
Lakis, rey ko foofa. 20 Ba mu ko defee ay fas lañu yóbboo néew ba, denci ko Yerusalem, fa ay maamam, ca gox ba ñu naan Kër Daawuda.
21 Ba loolu wéyee waa Yuda gépp fal Asaryaa† buur, mu wuutu baayam Amaciya, fekk mu am fukki
at ak juróom benn. 22 Moom moo tabaxaat dëkk ba ñuy wax Elat, delloo ko ci biir Yuda, gannaaw ba Buur Amaciya saayee, fekki ay maamam.

Yerbowam mu ndaw falu na ca Israyil

23 Ba buurub Yuda Amaciya doomu Yowas duggee fukkeelu atu nguuram ak juróom, ca la Yerbowam doomu Yowayas falu ca Israyil, péeyoo Samari. Nguuru na
ñeent fukki at ak benn. 24 Muy def li Aji Sax ji ñaawlu, dëdduwul lenn ci bàkkaar ya Yerbowam doomu Nebat daan bàkkaarloo Israyil.
25 Moom moo delloo kemu réewum Israyil fa mu nekkoon, dale ko ca buntu dëkk ba ñuy wax Amat ba ca géeju Araba, muy la Aji Sax ji Yàllay Israyil waxoon jaamam ba, Yonent Yàlla Yunus, ma baayam Ametay cosaanoo Gaat Efer, Yunus jottli ko.
26 Fekk na Aji Sax ji gis Israyil gépp, gor ak jaam, nekke fitna ju metti
te amul kenn ku leen wallu. 27 Aji Sax ji nag nammul woona far turu Israyil, ba jant bi dootu ko tiim fenn.

---

† **14:21** 14.21 Asaryaa mooy Osiyas ba tey.

Moo tax mu may leen ku leen xettli,
muy Yerbowam doomu Yowayas.
28 Li des ci mbiri Yerbowam ak
mboolem lu mu def ak njàmbaaram
gi mu xaree te nangoo ko dëkk
yi ñuy wax Damaas ak Amat gu
Yuda, delloo ko Israyil, bindees na
lépp moos ci téere bi ñu dippee
Jaloorey buuri Israyil ci seeni jant.
29 Gannaaw gi Buur Yerbowam saay,
fekki maamam ya doon buuri Is-
rayil. Doomam Sàkkaryaa‡ falu
buur, wuutu ko.

15

Asaryaa falu na buur ca Yuda

1 Ba Yerbowam buurub Israyil
duggee ñaar fukkeelu at ak juróom
ñaar ci nguuram, ca la Asaryaa*
doomu Amaciya falu buur ca Yuda.
2 Fukki at ak juróom benn la
amoon, ba muy falu buur, te ngu-
uru na juróom fukki at ak ñaar ca
Yerusalem. Yaayam mooy Yekolyaa
ma cosaanoo Yerusalem. 3 Asaryaa
di def li Aji Sax ji rafetlu, mboolem
noonee ko Amaciya baayam daan
defe. 4 Terewul bérabi jaamookaay
ya jëleesu ko fa. Mbooloo ma dañoo
wéy di fa def ay sarax ak a taal
cuuraay. 5 Aji Sax ji nag mbugal
Asaryaa, teg ko jàngoroy ngaana ba
kera bés ba mu deeyee. Ci néeg bu
ñu ko ber la dëkk. Doomu Buur
Yotam moo jiite kër ga, yor kilifteefu
askanu réew ma.
6 Li des ci mbiri Asaryaa ak
mboolem lu mu def, bindees na ko
moos ci téere bi ñu dippee Jaloorey
buuri Yuda ca seeni jant. 7 Gannaaw
gi Asaryaa tëdd, fekki ay maamam,
ñu denc ko ca bàmmeeli maamam
ya, ca gox ba ñu naan Kër Daawuda.
Yotam doomam moo falu buur, wu-
utu ko.

Sàkkaryaa falu na buur ca Israyil

8 Ba Asaryaa buurub Yuda
duggee fanweereelu atu nguuram
ak juróom ñett, ca la Sàkkaryaa
doomu Yerbowam falu buurub
Israyil, péeyoo Samari. Juróom
benni weer la nguuru.
9 Muy def nag li Aji Sax ji
ñaawlu, na ko ay maamam daa defe.
Dëdduwul bàkkaar yu Yerbowam
doomu Nebat daan bàkkaarloo Is-
rayil. 10 Ci kaw loolu Salum doomu
Yabes fexeel ko, jam ko ca kanam
mbooloo ma, rey ko, daldi falu
buur, wuutu ko. 11 Li des ci mbiri
Sàkkaryaa bindees ko moos ci téere
bi ñu dippee Jaloorey buuri Israyil
ca seeni jant. 12 Loolu mooy kàddu
ga Aji Sax ji waxoon Yewu ne ko:
«Saw askan dinañu toog ci kaw jalu
Israyil ba ci sa sët-sëtaat.» Te noonu
la amee.

Salum falu na buur ca Israyil

13 Ba Asaryaa buurub Yuda
duggee fanweereelu atu nguuram
ak juróom ñeent, ca la Salum
doomu Yabes falu buur ca Israyil.
Wenn weer la nguuru, péeyoo
Samari. 14 Gannaaw loolu Menayem
doomu Gadi bàyyikoo Tirsa ba
Samari, daldi fa jam Salum doomu
Yabes, bóom ko, falu buur, wuutu
ko. 15 Li des ci mbiri Salum ak
pexeem ma mu laloon, bindees na
ko moos ca téere bi ñu dippee
Jaloorey buuri Israyil ca seeni jant.
16 Booba la Menayem song dëkk
ba ñuy wax Tifsa, rey ña fa nekkoon
ñépp, boole ca faagaagal diiwaan
ba dale Tirsa ba Tifsa, ndax ñoo ko
gàntal, bañ koo ubbi buntu dëkk ba.
Mu butti jigéeni wérul ña fa nekk
ñépp.

Menayem falu na buur ca Israyil

17 Ba Asaryaa buurub Yuda
duggee fanweereelu atu nguuram
ak juróom ñeent, ca la Menayem
doomu Gadi falu buurub Israyil,
péeyoo Samari. Nguuru na fukki at.
18 Muy def nag li Aji Sax ji ñaawlu;
giiru dundam dëdduwul bàkkaar
ya Yerbowam doomu Nebat daan
bàkkaarloo Israyil. 19 Ci jamonoom

‡ **14:29** 14.29 Sàkkaryaa mii wuute naak Yonent Yàlla Sàkkaryaa. * **15:1** 15.1 Asaryaa mooy Osiyas ba tey. † **15:19** 15.19 Tiglaat Pilser mbaa Pul ba tey.

la Tiglaat Pilser† buurub Asiri song
réew ma, Menayem jox ko ñetti
téeméeri barigoy xaalis ngir mu
jàpple ko, ba nguuram gëna dëgër.
20 Menayem dajale xaalis boobu ci
Israyil; jële ko ca mboolem boroom
alal ya, ku nekk ci ñoom joxe
juróom fukki dogi xaalis, ñu yót
ko buuri Asiri, mu doora jóge ca
réew ma, ñibbi. 21 Li des ci mbiri
Menayem ak mboolem lu mu def,
bindees na ko moos ci téere bi
ñu dippee Jaloorey buuri Israyil ca
seeni jant. 22 Gannaaw loolu Buur
Menayem saay, fekki ay maamam.
Doomam Pekaxiya falu buur, wuutu
ko.

Pekaxiya falu na buur ca Israyil

23 Ba Asaryaa buurub Yuda
duggee juróom fukkeelu atu ngu-
uram, ca la Pekaxiya doomu
Menayem falu buurub Israyil,
péeyoo Samari. Nguuru na ñaari
at. 24 Muy def li Aji Sax ji ñaawlu,
dëdduwul bàkkaar ya Yerbowam
doomu Nebat daan bàkkaarloo
Israyil. 25 Ba mu ko defee Peka
doomu kilifag xarekatam Remalya,
fexeel ko, ba rey ko ca Samari, ca
tatay kër buur, jamaale Argob ak
Arye. Remalyaa nga àndoon ak
juróom fukki niti Galàdd. Noonu
la ko reye, falu buur, wuutu ko.
26 Li des ci mbiri Pekaxiya ak
mboolem lu mu def, bindees na ko
moos ci téere bi ñu dippee Jaloorey
buuri Israyil ca seeni jant.

Peka falu na buur ca Israyil

27 Ba Asaryaa buurub Yuda
duggee juróom fukkeelu atu nguu-
ram ak ñaar, ca la Peka doomu Re-
malyaa falu buurub Israyil, péeyoo
Samari. Nguuru na ñaar fukki at.
28 Muy def li Aji Sax ji ñaawlu,
dëdduwul bàkkaar ya Yerbowam
doomu Nebat daan bàkkaarloo
Israyil. 29 Ci jamonoy Peka buurub
Israyil, Tiglaat Pilser buurub Asiri
dikk, nangu dëkk yi ñuy wax Yon ak
Abel Bet Maaka ak Yanowa ak Kedes
ak Àccor ak diiwaani Galàdd ak
Galile ak mboolem réewum Neftali.
Mu jàpp waa réew ma, yóbbu Asiri.
30 Ba loolu amee ku ñuy wax
Ose doomu Ela lalal Peka doomu
Remalya pexe, jam ko mu dee. Mu
daldi falu buur, wuutu ko. Loolu
yemook ñaar fukkeelu atu nguu-
rug buurub Yuda Yotam doomu
Asaryaa. 31 Li des ci mbiri Peka ak
mboolem lu mu def, bindees na ko
moos ci téere bi ñu dippee Jaloorey
buuri Israyil ca seeni jant.

Yotam falu na buur ca Yuda

32 Ba buurub Israyil Peka doomu
Remalya duggee ñaareelu atu ngu-
uram, ca la Yotam doomu Asaryaa
falu buur ca Yuda. 33 Amoon na
ñaar fukki at ak juróom ba muy falu
te nguuru na fukki at ak juróom
benn ca Yerusalem. Yaayam mooy
Yerusa doomu Cadog. 34 Muy def
li Aji Sax ji rafetlu; mboolem na
baayam Usiya daan defe la daan
defe. 35 Terewul jëleesu fa bérabi
jaamookaay ya, xanaa mbooloo ma
di def ay sarax ak a taal cuu-
raay ba tey, ca bérabi jaamookaay
yooyu. Moom nag moo tabax buntu
kër Aji Sax ja féete bëj-gànnaar.
36 Li des ci mbiri Yotam aki jëfam,
bindees na ko moos ci téere bi ñu
dippee Jaloorey buuri Yuda ca seeni
jant. 37 Ci jamonoom la Aji Sax
ji tàmbalee xabtal Reccin buurub
Siri ak Peka doomu Remalya ci kaw
Yuda.
38 Gannaaw gi Yotam tëdd, fekki
ay maamam. Ca bàmmeelu maa-
mam ya lees ko denc, ca gox ba
ñu naan dëkku Daawuda, maamam.
Doomam Axas falu buur, wuutu ko.

16

Axas falu na buur ca Yuda

1 Ba buurub Israyil Peka doomu
Remalya duggee fukkeelu atu ngu-
uram ak juróom ñaar, ca la Axas
doomu Yotam falu buur ca Yuda.
2 Ñaar fukki at la Axas amoon ba
muy falu buur. Nguuru na fukki
at ak juróom benn ca Yerusalem,
waaye deful li Aji Sax ji Yàllaam

rafetlu, na ko maamam Daawuda
baaxoo woon. 3 Ca tànki buuri
Israyil la topp. Doomam ju góor sax
def na ko sarax, lakk ko ngir tuur
ya, di roy ñaawtéefi xeet, ya Aji Sax
ji dàqoon ngir bànni Israyil. 4 Rendi
nay sarax, taal na cuuraay ca bérabi
jaamookaay yaak ca kaw tund yaak
mboolem ker garab gu naat.

5 Ci kaw loolu Reccin buurub Siri,
ak buurub Israyil Peka doomu Re-
malya, jóg song Yerusalem xare.
Ñu gaw Buur Axas, te manuñu koo
daan. 6 Jamono yooyu, fekk na Rec-
cin nangu Elat, mu tàbbi ci loxol Siri.
Mu génne waa Yuda Elat; Edomeen
ña délsi Elat, dëkk fa ba bésub tey
jii. 7 Axas nag yebal ay ndaw ca
Tiglaat Pilser buurub Asiri, ne ko:
«Man de, dama di sab jaam, te di sa
doom. Kon nag ngalla dikkal xettli
ma ci ñi ma jógal, di buurub Siri
ak buurub Israyil.» 8 Axas jël xaalis
ak wurus wa nekkoon ca kër Aji Sax
ja ak ca dencukaayi kër Buur, defal
ko buurub Asiri yóbbal. 9 Buurub
Asiri nangul ko, dal ca kaw Damaas,
nangu dëkk ba, jàpp waa dëkk ba,
yóbbu Kir, ba noppi rey Reccin.

10 Gannaaw loolu Buur Axas dem
ca Tiglaat Pilser buurub Asiri ca
Damaas, gis fa sarxalukaay ba fa
nekk. Ba mu ko defee Buur
Axas yónnee ca Uri sarxalkat ba,
nataalu sarxalukaay ba ak tabaxin
waak mboolem na mu bindoo.
11 Urya sarxalkat ba daldi tabax
sarxalukaay bu dëppook mboolem
tegtal ya bàyyikoo ca Buur Axas ca
Damaas. Uri noppi na ko bala Buur
Axas di ñibbsi. 12 Ba Buur Axas
ñibbsee, jóge Damaas, ba nemmiku
sarxalukaay ba, daa dikk ba ca sarx-
alukaay ba, joxe fa sarax. 13 Taal na
fa saraxu rendi-dóomalam, joxe ca
saraxu peppam, sotti ca saraxu tuu-
room, ba noppi xëpp deretu saraxu
cantam ci biir jàmm ca kaw sarx-
alukaay ba. 14 Sarxalukaayu xànjar
ba tege woon ca kanam Aji Sax ji,
mu jële ko ca kanam kër ga mu
nekkoon, ca diggante sarxalukaay
bu bees baak kër Aji Sax ji, teg ko
ca wetu sarxalukaay bu bees ba,
fa féete bëj-gànnaar. 15 Ci biir
loolu Buur Axas sant Uri sarxalkat
ba ne ko: «Ci kaw sarxalukaay
bu mag bi ngay joxe saraxu rendi-
dóomalu suba si, ak saraxu pepp bu
ngoon bi, ak saraxu rendi-dóomalu
buur bi, ak saraxu peppam, boole ci
saraxu rendi-dóomal bi ñuy joxeel
mboolem waa réew mi, ak seen
saraxu pepp, ak seen saraxu tuuru.
Te nga xëpp ci kawam mboolem
deretu saraxu rendi-dóomal bi, ak
deretu mboolem sarax su ñuy rendi.
Sarxalukaayu xànjar bi moom, maa
koy moom, di ko gindikoo ci Aji Sax
ji.» 16 Uri sarxalkat ba def la ko Buur
Axas sant lépp.
17 Ci kaw loolu Buur Axas toj
làcci rootukaay ya ñuy dawal*, jële
bagaan ya woon ca kaw, teggi
mbalka mu mag ma ñuy wax Géej
te tege woon ca yëkki xànjar ya ko
yenu. Mu teg ko ci kawab dëru
doj. 18 Ci kaw loolu bëgg lu neex
buurub Asiri tax mu soppi buntu
bésub Noflaay, ba mbaar tiimoon ci
biir kër Aji Sax ji, soppiwaale buntu
buur ba féete biti.
19 Li des ci mbiri Axas ak la mu
def, bindees na ko moos ci téere bi
ñu dippee Jaloorey buuri Yuda ca
seeni jant. 20 Gannaaw gi Axas tëdd,
fekki ay maamam. Ca ay maamam
lañu ko denc, ca gox ba ñu naan
dëkku Daawuda, Esekiya doomam
falu buur, wuutu ko.

17

Ose falu na buur ca Israyil

1 Ba Axas buurub Yuda duggee
fukkeelu atu nguuram ak ñaar, ca la
Ose* doomu Ela falu buurub Israyil,
péeyoo Samari. Nguuru na Israyil
juróom ñeenti at, 2 di def li Aji Sax
ji ñaawlu. Waaye dabul buurub
Israyil ya ko jiitu.

* **16:17** 16.17 làcci rootukaay: seetal ci *1.Buur ya* 7.27-29. * **17:1** 17.1 Ose mii wuute naak Yonent Yàlla Ose.

3 Moom la Salmanasar buurub
Asiri song, mu nangul ko, di ko fey
galag. 4 Gannaaw gi nag buurub
Asiri gis ne Ose lal na pexe, ndax daa
yónnee ay ndaw ca So buuru Misra,
ba noppi lànk ne du fey galag at mu
nekk. Buurub Asiri jàpp ko, tëj.

Samari, péeyu Israyil, tas na

5 Ba loolu amee Salmanasar bu-
urub Asiri dal ca kaw réew ma
mépp, dikk ba Samari, gaw ko diiru
ñetti at. 6 Ba Ose duggee juróom
ñeenteelu atu nguuram, ca la bu-
urub Asiri nangu Samari, jàpp waa
Israyil, yóbbu Asiri. Ñii mu teg leen
ca diiwaanu Ala, ñee ca Gosan ca
wetu dex ga ñuy wax Abor, ña ca
des mu dëël leen ca dëkki xeet wa
ñuy wax Medd.

7 Li waral ñu nangu Samari mooy
waa Israyil a bàkkaar, tooñ Aji Sax
ji seen Yàlla ja leen génne réewum
Misra, xettli leen ca Firawna buuru
Misra. Waa Israyil di jaamu yeneen
yàlla, 8 di topp baaxi xeet ya Aji
Sax ji dàq ngir ñoom, di topp baax
yi buuri Israyil tëralal seen bopp.
9 Waa Israyil teg ca di jéema nëbbuy
def njubadi gu seen Yàlla Aji Sax jiy
tere; di tabax ay bérabi jaamookaay
ca seen dëkk yépp, dale ko ca tatay
wattukat ya, ba ca dëkk ya ñu
wëraley tata. 10 Ñu boole ca sampal
seen bopp ay tuuri doj ak xer yu
ñuy jaamoo Asera ci kaw mboolem
tund wu kawe mbaa ker garab gu
naat. 11 Ñuy taal cuuraay foofa ca
mboolem bérabi jaamookaay ya, di
roy xeet ya Aji Sax ji dàq ngir ñoom.
Ñuy def daal ay ñaawtéef, di merloo
Aji Sax ji, 12 di jaamu ay kasaray
tuur, te Aji Sax ji waxoon leen ne
buñu leen jaamu. 13 Moonte Aji
Sax ji àrtu woon na Israyil ak Yuda,
mboolem yonentam yaak boroom
peeñu ya jottli leen ko, ne leen:
«Dëppleen seen yoon yu bon yii
ngeen topp, te sàmm samay san-
taane, wormaal samay dogal, na
mu dëppook mboolem yoon wi ma
tëralal seeni maam, yónnee leen ko,
yonent yiy samay jaam jottli leen
ko.»
14 Teewul ñu të ticc, sajju loos
ni seen maam ya gëmuloon seen
Yàlla Aji Sax ji. 15 Dañoo xalab ay
ndigalam ak kóllëre ga mu fasoon
ak seeni maam, xalab kàddu ya mu
leen artoo woon. Ñu topp ay tuuri
caaxaan ba mujj di niti caaxaan, di
roy xeet yi leen wër, te Aji Sax ji tere
woon leen ñu roy leen. 16 Ba loolu
amee ñu dëddu mboolem seen san-
taaney Yàlla Aji Sax ji; sàkkal seen
bopp ñaari wëllu yu ñu móol, samp
xer wu ñuy jaamoo Asera, di su-
jjóotal mboolem biddiiwi asamaan
tey jaamu Baal. 17 Ci biir loolu
ñuy lakk seen doom yu góor ak yu
jigéen ngir ay tuur, di gisaaneek a
xërëmtu, ba làggi ci jëfi mbon yu
Aji Sax ji ñaawlu, ba tax mu mer.
18 Moo tax Aji Sax ji mere Israyil lool,
ba jële leen fi kanamam, ba giirug
Yuda rekk des fa.
19 Waa Yuda it sàmmuñu seen
santaaney Yàlla Aji Sax ji. Dañoo
roy ci aada yi Israyil sos, di ko jëfe.
20 Moo tax Aji Sax ji xalab mboolem
bànni Israyil, fitnaal leen, teg leen
ci loxoy yàqkat yi, ba ni mu leen
wacce.
21 Ba Aji Sax ji foqatee Israyil
ca loxol waa kër Daawuda, dañoo
fal Yerbowam doomu Nebat buur;
Yerbowam dëddale Israyil ak Aji
Sax ji, yóbbe leen bàkkaar bu réy;
22 mbooloom Israyil topp Yerbowam
ci bàkkaar ya muy def yépp, bañ
koo dëddu, 23 ba Aji Sax ji dëddu
leen, muy la mu waxoon, yonent
yay jaamam jottli ko. Noonu la mujj
génne Israyil réewam, yóbbu leen
Asiri ba bésub tey jii.

Waa Asiri sancal nañuy jaambur ca Samari

24 Ci kaw loolu buurub Asiri jële
ay nit dëkk ya ñuy wax Babilon
ak Kuta ak Awa ak Amat ak Se-
farwayim, dëël leen dëkki Samari,
ñu wuutu bànni Israyil. Ñu daldi
moom diiwaanu Samari, féetewoo
dëkk ya. 25 Ba ñuy doora sanc foofa,

ragaluñu woon Aji Sax ji, ba tax
Aji Sax ji yebal ay gaynde ci seen
biir, ñu di leen rey. 26 Ñu wax
buurub Asiri ne ko: «Xeet ya nga
toxal, sancal leen ca dëkki Samari
de, xamuñu yoonu Yàllay réew ma.
Yebal na ay gaynde ci seen biir. Ña
nga leen di rey, ndax xamuñu yoonu
Yàllay réew ma.»

27 Ba loolu amee buurub Asiri joxe
ndigal ne: «Yebal-leen fa kenn ci
sarxalkat ya ngeen fa toxale, mu
dem toog foofa, jàngal leen yoonu
Yàllay réew ma.» 28 Kenn ca sarx-
alkat ya ñu jële woon Samari nag
dikk, dëkksi Betel, jàngal leen nu
ñuy jaamoo Aji Sax ji. 29 Terewul
xeet wu ci nekk di sàkk ba tey
seen tuuri bopp ca seen dëkk ya ñu
féete, ba dugal tuur ya ca bérabi
jaamookaay, ya waa Samari defa-
roon. 30 Ci biir loolu waa Babilon
sàkk tuur ma ñuy wax Sukkóot
Benoot, waa Kuta sàkk Nergal, waa
Amat sàkk Asima; 31 waa Awa sàkk
Nibaas ak Tartag, waa Sefarwayim
di lakk seeni doom ngir tuuri Se-
farwayim yi ñuy wax Addraameleg
ak Anameleg. 32 Ñu boole ci di
jaamu Aji Sax ji, tabb fu nekk ci
seen biir ay sarxalkat ngir bérabi
jaamookaay ya, ñu di leen sarxalal
ca bérabi jaamookaay yooyu. 33 Ñuy
wormaal Aji Sax ji, di jaamuwaale
seen tuuri bopp itam, na ñu ko
baaxoo ca seen waa réewum cosaan
ma ñu leen toxale. 34 Ba tey jii ñu ngi
topp seen aaday cosaan. Ragaluñu
Aji Sax ji dëgg te sàmmontewuñook
santaane yeek dogal yeek yoon week
ndigal li Aji Sax ji joxoon askanu
Yanqóoba mi mu tudde Israyil. 35 Aji
Sax ji daa fasoon ak ñoom kóllëre,
sant leen ne leen: «Buleen wormaal
yeneen yàlla, buleen leen sujjóotal,
buleen leen jaamu, te buleen leen
sarxalal itam. 36 Man Aji Sax ji
leen génne réewum Misra ci sama
kàttan gu màgg ak sama dooley
loxo, man ngeen wara wormaal,
di ma sujjóotal, di ma sarxalal.
37 Te santaane yeek dogal yeek yoon
week ndigal li ma leen bindaloon,
fexeleen ba di sàmmonteek moom
ba fàww. Buleen wormaal yeneen
yàlla. 38 Kóllëre gi ma fasoon ak
yeen nag, buleen ko fàtte. Buleen
wormaal it yeneen yàlla. 39 Waaye
man seen Yàlla Aji Sax ji ngeen
di wormaal, ma xettli leen ci seen
loxol mboolem noon.» 40 Taxul ñu
dégg, xanaa sax rekk ci seen aaday
cosaan. 41 Noonu la xeet yooyu
daan wormaale Aji Sax ji, boole ci di
jaamu seen jëmmi tuur. Seeni doom
it noonu, ba tey seeni sët di def na
seeni maam daan def.

18

Esekiya falu na buur ca Yuda

1 Ba Ose doomu Ela buurub Israyil
duggee ñetteelu atu nguuram, ca la
Esekiya doomu Axas falu ca Yuda.
2 Amoon na ñaar fukki at ak juróom
ba muy falu buur. Nguuru na ñaar
fukki at ak juróom ñeent, péeyoo
Yerusalem. Yaayam nag mooy Abi
doomu Sàkkaryaa. 3 Muy def li Aji
Sax ji rafetlu, mboolem noonee ko
Daawuda maamam daan defe.

4 Moom moo dindi bérabi
jaamookaay ya, toj tuuri doj ya,
gor xer wa ñuy jaamoo Asera,
rajaxe jaanu xànjar ja Musaa
defaroon. Ndax ba ca jamono
yooya waa Israyil dañu daan taalal
jaanu xànjar ja cuuraay, tudde ko
Nexustan. 5 Ni Esekiya wóoloo
woon Aji Sax ji Yàllay Israyil amu
ci moroom ci mboolem buuri Yuda
yi topp ci moom mbaa yi ko jiitu.
6 Dafa sax ci Aji Sax ji, dëdduwu ko,
xanaa di topp ndigal ya Aji Sax ji
joxoon Musaa.

7 Aji Sax ji nag ànd ak Esekiya,
mu am ndam ci mboolem lu mu
sumb. Bañ na noteelu buurub Asiri,
ba nangulatu ko. 8 Ci kaw loolu dàq
na waa Filisti, ba ca dëkk ba ñuy
wax Gasa ak diiwaanam, dale ko ca
tatay wattukat ya ba ca dëkk yu mag
ya ñu wëraley tata.

9 Ba Esekiya buurub Yuda duggee
ñeenteelu atu nguuram, yemook

ba buurub Israyil Ose doomu Ela
duggee juróom ñaareelu atu nguu-
ram, ca la Salmanasar buurub Asiri
song Samari, gaw ko. 10 Gaw nañu
Samari ba ca ñetteelu at ma, door
koo nangu, ca juróom benneelu
atu nguurug Esekiya, yemook ba
Ose buurub Israyil duggee juróom
ñeenteelu atu nguuram. 11 Ba mu
ko defee buurub Asiri jàpp Israyil,
yóbbu Asiri, dëël leen diiwaanu Ala
ak Gosan ga dexu Abor wale, ak ca
dëkki xeetu Medd ya. 12 Li waral
loolu mooy waa Israyil a déggalul
seen Yàlla Aji Sax ji. Dañoo fecci
kóllëreem ak moom, ba mboolem li
Musaa, jaamu Aji Sax ji, santaane
woon, faalewuñu ko, jëfewuñu ko.

Asiri song na Yuda

13 Ca fukk ak ñeenteelu atu ngu-
urug Esekiya buurub Yuda, ca la
Senakerib buurub Asiri dikk song
mboolem dëkki Yuda ya tata wër,
daldi leen nangu. 14 Esekiya buu-
rub Yuda yónnee ca buurub Asiri
ca Lakis ne ko: «Tooñ naa de,
waaye ngalla baal ma, te dem.
Loo ma sas dinaa ko fey.» Buu-
rub Asiri sas Esekiya buurub Yuda
juróom ñeent fukki barigoy xaalis
ak juróom ñeenti barigoy wurus.
15 Esekiya joxe mboolem xaalis ba
nekkoon ca kër Aji Sax ji ak ca
dencukaayi kër Buur. 16 Booba la
Esekiya xobbi wurus wa ñu xoobe
woon bunti kër Aji Sax ji ak kenu ya,
yónnee ko buurub Asiri.

17 Buurub Asiri nag tollu ca
Lakis, yebal bummeem ak kilifay
jawriñam ak bëkk-néegam, ñu ànd
ak mbooloom xare mu takku, dem
Yerusalem. Ba ñu agsee Yerusalem
ba tollook solomu mbàndum kaw
ma, fa feggook yoon wa jëm ca
toolub fóotukaay ba, fa lañu taxaw.
18 Ci kaw loolu ñu woolu Buur. Gan-
naaw loolu bootalub buur Elyakim
doomu Ilkiya moo ànd ak Sebna
bindkat ba, ak ka yor téere ya, Yowa
doomu Asaf, ñu dikk dajeek ñoom.

19 Ba mu ko defee Rabsake
bëkk-néegu buurub Asiri ne leen:
«Waxleen nag Esekiya ne ko: Buur
bu mag ba, buurub Asiri dafa wax
ne: “Sa yaakaar jii nga yaakaar, ana
foo ko teg? 20 Defe nga ne làmmiñ
kese doy na pexeek njàmbaar cib
xare? Ma ne: Ana kan nga yaakaar
bay fippu ci sama kaw? 21 Misra
daal, nga def sa yaakaar, bantu
barax bu tas boobu di sokk képp
ku ko wéeroo! Firawna buuru
Misra de, mooy boobu bant ci
képp ku ko yaakaar. 22 Xanaa
doo ma ne seen Yàlla Aji Sax ji
ngeen yaakaar? Xanaa du moom
nga toxal bérabi jaamookaayam
yeek sarxalukaayam, ba noppi
ne waa Yerusalem ak Yuda sarx-
alukaay boobu ci Yerusalem lañuy
sujjóotal?” 23 Léegi daal, déggool
rekk ak sama sang buurub Asiri, ma
jox la ñaari junniy fas. Ndegam am
ngay gawaram! 24 Ana noo mana
tëwe ki gëna tuut ci sama jawriñi
sang? May wax ngay yaakaare
Misra ay watiir aki fas! 25 Te sax,
xanaa du Aji Sax ji laa àndal ba dalsi
fi kaw bérab bii, ngir tas ko? Aji Sax
ji ci boppam moo ma ne: “Songal
réew mii, tas ko!”»

26 Ci kaw loolu Elyakim doomu
Ilkiya ak Sebna ak Yowa ñaan Rab-
sake, ne ko: «Ngalla, làkk nu
arameen, dégg nanu ko. Bu nu
wax ebrë, mbooloo mi ci kaw tata
ji di ci dégg.» 27 Bëkk-néeg ba ne
leen: «Ndax yeen ak seen sang doŋŋ
la ma sama sang yóbbante kàddu
yii? Ñi toog ci kaw tata ji dañu
cee bokkul? Te ñu nara ànd ak
yeen lekk seen jonkani bopp, naan
seenum saw!» 28 Ba loolu amee
bëkk-néeg ba taxaw, xaacu ca kaw
ci ebrë ne: «Dégluleen kàddug buur
bu mag bi, buurub Asiri. 29 Buur
dafa wax ne bu leen Esekiya nax,
ndax manu leena xettli ci loxoom.
30 Bu leen Esekiya yaakaarloo Aji
Sax ji it, naan leen: “Aji Sax ji moo
nuy xettli moos, te deesul teg dëkk
bii ci loxol buurub Asiri!” 31 Buleen
déglu Esekiya. Buurub Asiri kat
dafa wax ne: Jàmmooleen ak man

te ngeen génn dëkk bi, dikk nangul
ma. Su ngeen ko defee, ku nekk ci
yeen mana lekk ak jàmm ci garabu
reseñam, lekk ak jàmm ci figgam, di
naan ndoxum teenam, 32 ba keroog
may dikk, yóbbu leen réew mu mel
ni seen reew mi, réewum pepp ak
ndoxum reseñ, réewum mburu ak
tooli reseñ, réewum garabi oliw,
diw ak lem tuuru, ndax ngeen dund
te baña dee. Bu leen Esekiya sànk,
naan leen: “Aji Sax ji moo nuy
xettli.” Buleen ko déglu! 33 Ndax
tuuri xeet yi mas nañoo xettli réewu
wenn xeet ci buurub Asiri? 34 Ana
tuuri réew yii di Amat ak Arpàdd?
Ana tuuri Sefarwayim ak Ena ak
Iwa? Ndax dañoo xettli Samari ci
man? 35 Tuuri réew yépp, ana mu
ci xettli menn réew ak man, ba Aji
Sax ji wara mana xettli, Yerusalem
ak man?»

36 Mbooloo ma nag ne cell, ton-
tuwuñu ko baat, ndax Buur moo
leen santoon ne leen buñu ko tontu.
37 Ba loolu amee bootalub Buur,
Elyakim doomu Ilkiya ak Sebna,
bindkat ba, ak doomu Asaf, Yowa
ma denc téere ya, ñoo dem ak
seen yérey ñaawlu yu xottiku, ba ca
Esekiya. Ñu daldi koy àgge kàddug
bëkk-néeg ba.

19

1 Naka la ko Buur Esekiya dégg,
daldi xotti ay yéreem, sol saaku
yu muy ñaawloo. Mu dem nag
ca kër Aji Sax ji 2 Ba loolu amee
mu yebal Elyakim bootalub Buur
ak Sebna bindkat ba, ak ñay mag
ca sarxalkat ya. Ñu sol saaku yu
ñuy ñaawloo, daldi dem ca Yonent
Yàlla Esayi doomu Amocc. 3 Ñu ne
ko: «Esekiya dafa wax ne: “Bésub
tey bésub njàqare la ak mbugal ak
gàcce. Mooy li ñuy wax naa: Doom
a ngi ci buntub juddu, te dooley
wasin réer! 4 Jombul nag sa Yàlla Aji
Sax ji dégg mboolem kàdduy bëkk-
néeg bi sangam buurub Asiri yebal,
ngir mu kókkali Yàlla jiy dund. Te
kon sa Yàlla Aji Sax ji mooy dogal
mbugal mi war ci kàddu yooyu mu
dégg. Yékkatil kàddug ñaan rekk,
ngir ñi fi desagum.”»

5 Ba surgay Buur Esekiya àggee
Esayi wax jooju leen seen sang wax,
6 Esayi da ne leen: «Waxleen seen
sang ne ko: Aji Sax ji dafa wax
ne: “Bul ragal kàddu yi nga dégg
surgay buurub Asiri ñàkke ma ko
kersa. 7 Maa ngii di ko sol xel
mu ko gëmloo xibaar bu muy dégg,
ba dellu réewam, ma fàdde ko ab
saamar ca am réewam.”»

Asiri tooñati na Yuda

8 Gannaaw loolu Rabsake dégg ne
buurub Asiri bàyyikoo na Lakis, bay
xareek dëkk ba ñuy wax Libna. Mu
walbatiku fekki ko foofa. 9 Booba
buurub Asiri daa dégg ne Tiraka
buurub Kuus moo leen di songsi.
Mu dellu yebal ay ndaw ca Esekiya,
ne leen:: 10 «Waxleen Esekiya bu-
urub Yuda, ne ko: “Seen Yàlla ji
ngeen yaakaar, bumu leen nax, naa
leen deesul teg Yerusalem ci loxol
buurub Asiri. 11 Xanaa yaw ci sa
bopp dégg nga li buuri Asiri def
mboolem réew yi, faagaagal leen?
Yaw nag, yaa ciy mucc? 12 Xeet yi
samay maam sànk, seeni tuur dañu
leena musal, muy Gosan, di Karan,
di Resef, di askanu Eden wa woon
ca Telasar? 13 Ana buuri Amat ak
Arpàdd ak Layir ak Sefarwayim ak
Ena ak Iwa?”»

14 Ba Esekiya jëlee bataaxal ba ca
loxol ndaw ya, jàng ko ba noppi,
dafa dem ba ca kër Aji Sax ji. Mu
daldi tàllal bataaxal ba fa kanam Aji
Sax ji. 15 Esekiya ñaan fi kanam
Aji Sax ji, ne ko: «Éy Aji Sax ji Bo-
room gàngoori xare yi, Yàllay Israyil
mi toog fi tiim malaakay serub yi.
Yaw doŋŋ yaa di Yàllay mboolem
nguuri àddina. Yaw déy, yaa sàkk
asamaan ak suuf. 16 Ngalla Aji Sax
ji, dékkal sa nopp ba dégg; Aji Sax
ji, xippil say gët ba gis, te dégg
kàdduy Senakerib yi mu yóbbante,
ngir ñàkke la ko kersa, yaw, Yàlla jiy
dund! 17 Aylayéwén Aji Sax ji, buuri
Asiree tas xeet yeek seeni réew, 18 te

ñoo sànni seeni yàlla ci sawara it,
ndax yooyoo dul Yàlla, xanaa lu
nit sàkke loxoom, bant ak doj, ba
tax ñu sànk leen. 19 Kon nag Aji
Sax ji sunu Yàlla, ngalla wallu nook
moom, ba mboolem nguuri àddina
xam ne yaw Aji Sax ji doŋŋ yaa di
Yàlla.»

Yonent Yàlla Esayi yégle na jéllub Asiri

20 Ba mu ko defee Esayi doomu
Amocc yónnee ca Esekiya ne ko:
«Aji Sax ji Yàllay Israyil dafa wax ne
li nga ko ñaan ci Senakerib buurub
Asiri, dégg na ko. 21 Lii moo di
kàddu gi Aji Sax ji wax ci moom:

Yaw, janq Siyoŋ mu taaru da laa xeeb,
di la ñaawal.
Yerusalem, dëkk bu taaru booboo lay wëcc bopp,
di la kekku sa gannaaw.
22 Ana kooy kókkaleek a ñàkke kersa?
Moo kooy yékkatil kàddu?
Kooy xool gëti xeebeel?
Xanaa du Aji Sell ju Israyil ji?
23 Yaa yebal say ndaw, di kókkali Boroom bi,
te naa: “Sama watiir yi ne xas
laa ware kawtey tund yi, jàll ba ca xolu Libaŋ.
Maa gor seedaram ya fa sut,
ak tànnéefi garabi sipparam,
maay àkki ba ca collub dalub tundu Libaŋ,
ak gottam bu naat ba nib tóokër.
24 Maa gas ay teen, naan ndoxum réewum jaambur,
maa joggatee sama téstën, wali Misra yépp,
ŋiisal ko.”

25 «Waaye xanaa déggoo ne bu yàgg laa dogal loolu?
Ca jant ya woon laa ko nasoon,
tey ma sottal ko,
ba nga mana def genti jali tojit, dëkk yu tata wër.
26 Waa dëkk ya ne yàcc, jàq, torox,
mel ni gàncaxu àll mbaa ñax mu yees,
mbete caxum xadd,
balaa màgg lax.

27 «Waaye boo toogee, boo génnee, boo duggee,
xam naa,
boo xadaroo sama kaw it, xam naa.
28 Yaa xadaru sama kaw,
ba sag reewande tàbbi sama nopp!
Maa lay takkal ag nos akug laab,
waññi la, nga dellu yoon wa nga dikke woon.

29 «Lii, def ko ci, mu dib takk.
Dees na lekk ren peppum saxayaay,
déwén it dees na lekk lu saxal boppam.
Waaye déwén-jéeg,
ngeen ji, góob,
jëmbat tóokëri reseñ, lekk ca meññeef ma.
30 Ndes wa des ca askanu Yuda
ñooy saxaat ay reen,
ba meññaat ay doom.
31 Yerusalem kay law ndes di génne,
aw ndes ay rëcce tundu Siyoŋ,
te Aji Sax ji Boroom gàngoor yi
mooy sottal loolu ci xéraangeem.

32 «Moo tax Aji Sax ji wax ci
buurub Asiri ne:
“Du dugg ci dëkk bii,
du fi soqig fitt,
du fi taxawe ab pakk,
du fi jal jal bu muy gawe.
33 Yoon wa mu dikke lay delloo,
biib dëkk du fi dugg.
Kàddug Aji Sax jee.
34 Maay aar dëkk bii, musal ko
ngir man ci sama bopp,
ak Daawuda sama jaam bi.”»

35 Guddig keroog malaakam Aji
Sax ji moo dikk, fàdd ca dalub Asiri
téeméer ak juróom ñett fukk ak
juróomi junni (185 000). Ca ëllëg sa
ña mucc teela xëy, yemuñu ci lu moy
ñooña ñépp, diy néew.
36 Ba loolu amee Senakerib bu-
urub Asiri daldi fabu, ñibbi. Mu
toog nag ca Niniw. 37 Gannaaw gi,
ba muy sujjóot ca kër tuuram ma
ñuy wax Nisrog, Addraameleg ak
Sareser, doomam yu góor ñoo ko fa
fàdde saamar. Ñoom nag, ñu daw

làquji réew ma ñuy wax Araraat. Ci
kaw loolu doomam Asaradon falu
buur, wuutu ko.

20

Esekiya wopp na, ba jóg

1 Jant yooyu Esekiya moo wop-
poon bay waaja dee. Yonent Yàlla
Esayi doomu Amocc dikk, ne ko:
«Aji Sax ji dafa wax ne: Dénkaaneel
sa mbiri kër, ndax dangay dee, doo
jóg!» 2 Mu walbatiku nag, jublook
miir ba, ñaan ci Aji Sax ji ne ko:
3 «Éy Aji Sax ji, ngalla bàyyil xel ni
ma àndeek yaw sama léppi xol, ci
kóllëre, te li nga rafetlu laa jëfe.»
Mu jooy nag, jooy yu metti.

4 Ba loolu amee Esayi génn,
weeseegul digg ëtt ba sax, kàddug
Aji Sax ji dikkal ko ne ko: 5 «Dellul
ba ca Esekiya, sama njiitu ñoñ, nga
ne ko: “Aji Sax ji sa Yàllay maam
Daawuda dafa wax ne: Dégg naa
sag ñaan, gis naa say rongooñ. Maa
ngii di la wéral, te bu gannaaw
ëllëgee dinga dem kër Aji Sax ji.
6 Dinaa yokk ci saw fan, fukki at ak
juróom. Buurub Asiri ak dooleem,
maa la ciy xettli, yaw ak dëkk bii,
te maay aar dëkk bii ndax man ci
sama bopp ak Daawuda sama jaam
bi.”» 7 Esayi teg ca ne: «Indileen
danku figg.» Ñu indi, teg ko ca taab
ba, Esekiya wér.

8 Fekk na Esekiya ne Esayi: «Ana
lu di takk biy firndeel ne Aji Sax
ji dina ma wéral, ba ma mana
dem gannaaw ëllëg ca kër Aji Sax
ji?» 9 Esayi ne ko: «Takk biy
bàyyikoo ci Aji Sax ji, di firndeel ne
dina def li mu wax, yaar yii loo ci
bëgg: ker gi màgg lu tollook fukki
dëggastal, mbaa mu dellu gannaaw
fukki dëggastal?» 10 Esekiya ne
ko: «Ker gi màgg lu tollook fukki
dëggastal moom, yomb na. Kon
na dellu gannaaw fukki dëggastal.»
11 Ci kaw loolu Yonent Yàlla Esayi
ñaan ci Aji Sax ji, Aji Sax ji delloo
ker ga gannaaw lu tollook fukki
dëggastal ya mu wàccoon ca kaw
iskaleb Axas ba.

Buuru Babilon yónnee na ca Esekiya

12 Jant yooyu doomu Baladan
Berodag Baladan* buuru Babilon
moo yónnee Esekiya bataaxal ak
yóbbal. Booba dafa dégg ne Es-
ekiya daa woppoon. 13 Esekiya
nag déglu ndaw ya, ba noppi won
leen mboolem kërug dencukaayam:
xaalis baak wurus waak ndàbb
jaak diwu tànnéef gaak néegub
gànnaayam ak mboolem lu nekkoon
cay dencam. Amul lenn lu leen
Esekiya wonul ci biir këram ak
mboolem fu bokk ci kilifteefam.

14 Gannaaw loolu Yonent Yàlla
Esayi dikk ne Buur Esekiya: «Lu la
nit ñii wax ak fu ñu jóge sax ba
fi yaw?» Esekiya ne: «Réew mu
sore lañu bàyyikoo, dikk, réewum
Babilon.» 15 Mu ne ko: «Ana lu
ñu gis sa biir kër?» Esekiya ne ko:
«Mboolem lu nekk sama biir kër,
gis nañu ko. Amul lenn lu ma leen
wonul ci samay denc.» 16 Esayi ne
Esekiya: «Déglul kàddug Aji Sax ji:
17 “Ay jant a ngii di ñëw, dees na
yóbbu Babilon lépp lu nekk sa biir
kër, te say maam dencoon ko, ba
tey jii. Du lenn luy des. Kàddug
Aji Sax jee. 18 Te it ñenn ci sag
njaboot, ñu soqikoo ci yaw, di ñoo
meññ ci sa geño, dinañu leen jàpp,
ñu doon jaam yu ñu tàpp ca biir
kër buuru Babilon.”» 19 Esekiya ne
Esayi: «Kàddug Aji Sax ji nga jottli
jàmm la.» Booba ma nga naan:
«Xanaa du jàmm ju ne ñoyy ay am
sama giiru dund?»

Buur Esekiya saay na

20 Li des ci mbiri Esekiya ak
mboolemi njàmbaaram ak mbànd
mi mu defar ak solomam, muy indi
ndox ca biir dëkk ba, bindees na
lépp moos ci téere bi ñu dippee
Jaloorey buuri Yuda ca seeni jant.

---

* **20:12** 20.12 Berodag Baladan mooy Merodag Baladan ba tey.

21 Esekiya nag saay, fekki ay maa-
mam. Doomam Manase falu buur,
wuutu ko.

21

Manase falu na buur ca Yuda

1 Fukki at ak ñaar la Manase
amoon ba muy falu buur. Nguuru
na juróom fukki at ak juróom fa
Yerusalem. Yaayam mooy Efsiba.
2 Manase nag di def li Aji Sax ji
ñaawlu, topp ñaawtéefi xeet ya Aji
Sax ji dàqoon ngir bànni Israyil.
3 Moo tabaxaat bérabi jaamookaay
ya Esekiya baayam tasoon, yékkatil
tuur mi ñu naan Baal ay sarx-
alukaay, samp xer wu ñuy jaamoo
Asera, noonee ko Axab buurub Is-
rayil defe woon, boole ca di sujjóotal
mboolem biddiiwi asamaan, di leen
jaamu. 4 Moo yékkati yeneen sarx-
alukaayi tuur ca biir kër Aji Sax
ji, fa Aji Sax ji waxoon ne: «Fii ci
Yerusalem laay dëj sama tur.» 5 Ay
sarxalukaay it la tabaxal biddiiwi
asamaan yépp ca biir ñaari ëtti
kër Aji Sax ji. 6 Te itam sarxal
na doomam, lakk ko ngir ay tuur.
Ci biir loolu jabar na, ñeengo na,
jëflante naak boroom rawaan aki
gisaanekat. Bare na lu mu def lu Aji
Sax ji ñaawlu, ba merloo ko.

7 Moo dugal ba tey jëmm ja mu
sàkkoon ngir tuur ma ñuy wax
Asera, ca biir kër ga Aji Sax ji
waxoon Daawudaak doomam Suley-
maan ne leen: «Ci biir kër gii ci
Yerusalem, gi ma tànne ci mboolem
giiri Israyil, laay dëj sama tur ba
fàww. 8 Ndegam bànni Israyil saxoo
nañoo sàmm mboolem lu ma leen
santoon, te mu dëppook mboolem
yoon wi leen Musaa sama jaam
ba sant ñu topp ko, dootuma leen
wërloo, ñu wacc réew mi ma joxoon
seeni maam.» 9 Waaye bànni Israyil
ñoo dégluwul, ba Manase wañği
leen, ñuy def ay ñaawtéef, ba raw
xeet ya Aji Sax ji sànkoon fi kanam
bànni Israyil.

10 Ba loolu amee Aji Sax ji wax,
yonent yay jaamam jottli. Mu ne:
11 «Manase buurub Yuda moo def
yii ñaawtéef, ba jëfam ju bon raw
mboolem lu Amoreen ña ko jiitu de-
foon, ba yóbbe waa Yuda ñuy moye
ay kasaray tuur. 12 Moo tax man
Aji Sax ji Yàllay Israyil damaa wax
ne: “Maa ngii di wàcce ci Yerusalem
ak Yuda musiba muy buur noppi
képp ku ci dégg. 13 Dinaa nattoo
Yerusalem buumu beteex ba ma
nattoo Samari ak nattukaay ba ma
nattoo waa kër Axab. Dinaa ñédd
Yerusalem, ba mu mel ni ndab lu ñu
ñiit ba mu set, dëpp ko. 14 Dinaa
suur sama ndesu ñoñ te dinaa leen
teg ci seen loxol noon yi, seen
bañ yépp di leen futteek a sëxëtoo,
15 ndegam li ma ñaawlu lañu masa
def, di ma merloo, ba seeni maam
génnee Misra ba tey jii.”»

16 Te it deretu nit ñu deful dara la
Manase tuur, ba mu fees Yerusalem
dell, cat ba cat, te bokkul ak bàkkaar
bi mu bàkkaarloo waa Yuda, ba ñuy
def li Aji Sax ji ñaawlu.

17 Li des ci mbiri Manase ak
mboolem lu mu def ak bàkkaaram
ba mu def, bindees na lépp moos
ci téere bi ñu dippee Jaloorey buuri
Yuda ca seeni jant. 18 Gannaaw gi
Manase saay, fekki ay maamam, ñu
denc ko ci toolub këram, di toolub
Usa. Doomam Amon falu buur,
wuutu ko.

Amon falu na buur ca Yuda

19 Ñaar fukki at ak ñaar la Amon
amoon ba muy falu buur. Ñaari at la
nguuru fa Yerusalem. Yaayam moo
doon Mesulemet doomu Arus ma
cosaanoo Yotba. 20 Amon di def nag
li Aji Sax ji ñaawlu, la baayam Man-
ase daan def. 21 Topp na baayam
ci mboolem tànk ya mu jaaroon, di
jaamu kasaray tuur yi baayam daan
jaamu, di leen sujjóotal. 22 Daa
dëddu Aji Sax ji, Yàllay maamam,
baña jaar ci yoonu Aji Sax ji.

23 Ci kaw loolu surgay Amoon
lalal Amon pexe, bóom ko ca biir
këram. 24 Waa réew ma nag rey
mboolem ña fexeeloon Buur Amon.
Ba loolu amee waa réew ma fal buur
doomam Yosya, mu wuutu ko. 25 Li

des ci mbiri Amon ak li mu def,
bindees na ko moos ci téere bi ñu
dippee Jaloorey buuri Yuda ca seeni
jant. 26 Ba loolu amee ñu denc ko
ca bàmmeelam ca toolub Usa, Yosya
doomam falu buur, wuutu ko.

22

Yosya falu na buur ca Yuda

1 Juróom yetti at la Yosya amoon
ba muy falu buur, te fanweeri at
ak benn la nguuru fa Yerusalem.
Yaayam mooy Yedida doomu Adaya
ma cosaanoo Boskat. 2 Yosya di def
li Aji Sax ji rafetlu, topp ci mboolem
tànk yi maamam Daawuda jaa-
roon, jàddul fenn, du ndijoor, du
càmmoñ.

3 Buur Yosya nag, ca fukk ak
juróom ñetteelu atu nguuram, dafa
yebal bindkat ba, Safan doomu
Asalyaa doomu Mesulam, ca kër Aji
Sax ji. Mu ne ko: 4 «Demal ca
Ilkiya sarxalkat bu mag ba, ne ko mu
yembal saraxi xaalis, yi wattukati
bunti kër Aji Sax ji nangoo ci nit ñi.
5 Nañu ko teg ci loxoy liggéeykat yiy
saytu liggéeyu kër Aji Sax ji. Ñooñu
jox ko liggéeykat ya ca kër Aji Sax ji,
di defaraat kër ga, 6 muy liggéeykati
bant yi ak tabaxkat yi ak yeneen
liggéeykat. Nañu ci jënd bant ak
doji yett, defare ko kër gi. 7 Waaye
buñu leen laaj nu ñu def xaalis bi
ñu leen jox, ndax ñu maandu lañu
ci seen liggéey.»

Téereb yoon wi feeñ na

8 Ilkiya sarxalkat bu mag ba nag
ne Safan bindkat ba: «Téereb yoon
wi de laa gis ci kër Aji Sax ji!» Ci
kaw loolu Ilkiya jox Safan téere ba,
mu jàng ko. 9 Ba loolu amee Safan
bindkat ba dellu ca Buur, àgge ko
gii kàddu: «Sa surga ya sotti nañu
xaalis ba nekkoon ca kër Aji Sax ji,
ba teg ko ca loxol ñi yor liggéey bi te
di saytukati kër Aji Sax ji.» 10 Safan
bindkat ba teg ca xamal Buur ne ko:
«Ab téere nag la ma Ilkiya sarxalkat
bi jox.» Safan jàngal ko Buur.

11 Ba Buur déggee kàdduy téereb
yoon wa, daa xotti ay yéreem ndax
tiitaange. 12 Mu wax Ilkiya sarxalkat
ba, mook Ayikam doomu Safan,
ak Agbor doomu Mikaya, ak Safan
bindkat ba, ak Asaya bëkk-néegu
buur, ne leen: 13 «Demleen seetal
ma ci Aji Sax ji, seetaaleel mbooloo
meek Yuda gépp ci mbirum kàdduy
téere bii feeñ. Sànjum Aji Sax
ji tàkk ci sunu kaw kat réy na,
ndax sunuy maam a déggul kàdduy
téere bii, ngir jëfe mboolem li ñu
nu ci bindal.» 14 Ilkiya sarxalkat
ba daldi dem ànd ak Ayikam ak
Agbor ak Safan ak Asaya, ba ca
Ulda yonent bu jigéen bay soxnas
wattukatub yére ya, Salum doomu
Tigwa doomu Aras. Ulda ma nga
dëkkoon Yerusalem ca sanc ba. Ñu
wax ak moom.

15 Jigéen ja ne leen: «Aji Sax ji
Yàllay Israyil nee: Xamal-leen ki
leen yebal ci man ne ko: 16 “Aji
Sax ji nee: Maa ngii di wàcce
musiba ci bérabi bii ak ñi ko
dëkke, muy mboolem kàdduy téere
bi buurub Yuda jàng. 17 Gannaaw
ñoo ma dëddu, di taalal yeneen
yàlla cuuraay, ngir merloo ma ci
mboolem liggéey bu ñu defe seeni
loxo, samam sànj mooy tàkk fi bérab
bii te du fey.” 18 Buuru Yuda mi leen
yónni, ngir ngeen seetlusi ci Aji Sax
ji nag, waxleen ko ne ko: “Li Aji
Sax ji Yàllay Israyil wax ci kàddu yi
ngeen dégg moo di: 19 Gannaaw yaa
réccu ci sa xol, ba toroxlu ci kanam
Aji Sax ji, ba nga déggee ni ma
rëbbe bérab bii mook ñi ko dëkke,
muy seen toroxteek seen alkànde,
te yaa xotti say yére, jooy fi sama
kanam, man it dégg naa la. Kàddug
Aji Sax jee. 20 Moo tax maa ngii di la
yóbbu nga fekki say maam, dees na
la yóbbu ak jàmm ca sa bàmmeel, te
say bët du tegu ci mboolem musiba
mi may wàcce ci bii bérab.”» Ba
loolu amee ñu dellu, yegge Buur
kàddu ga.

23

Yosya sellal na réew mi

1 Ci kaw loolu Buur yónnee,
ñu woo mboolem magi Yuda ak
Yerusalem, ñu dikk. 2 Buur dem
ca kër Aji Sax ji, ànd ak waa Yuda
gépp, Yerusalem gépp; sarxalkat
yaak yonent yaak askan wépp, ka
gën a tuut ba ca gën a mag. Mu
jàngal leen, ñuy dégg, mboolem
kàdduy téereb kóllëre* ba feeñ ca
kër Aji Sax ji. 3 Buur nag taxaw
fa kenu ga, feddli kóllëre ga fa
kanam Aji Sax ji, ngir topp Aji Sax
ji, di sàmme léppi xol ak léppi
bakkan, ay santaaneem ak seedey
yoonam, ak dogali yoonam, ngir
saxal kàdduy kóllëre googu ñu bind
ci téere boobu. Askan wépp yebu ca
kóllëre ga.

4 Ba loolu amee Buur sant Ilkiya
sarxalkat bu mag ba, mook sarx-
alkat ya ca topp, ak wattukati buntu
kër Aji Sax ji, ne leen ñu génnee
kër Aji Sax ji mboolem ndab ya ñu
defaraloon Baal ak Aseraak biddiiwi
asamaan yépp. Mu génne lépp
Yerusalem, lakk ko ca tooli Sedoron,
ba noppi yóbbu dóom ba Betel.
5 Gannaaw loolu mu dàq sarxalkati
tuur ya buuri Yuda faloon ñuy taal
cuuraay ca bérabi jaamookaay ya
ca dëkki Yuda ak la wër Yerusalem,
dàqaale ñay taalal cuuraay Baal, ak
jant beek weer week xeeti dëllooñ
yeek mboolem biddiiwi asamaan
yépp. 6 Bu loolu weesee jële na kër
Aji Sax ji tuur ma tudd Asera, génne
ko Yerusalem ba ca xuru Sedoron,
lakk ko foofa ca xuru Sedoron, wol
ko ba muy sunguf, mu xëpp ko ca
sëgi baadoola ya. 7 Màbb na it këri
nit ña doon jaay seen bopp fa ñuy
màggale tuur ya ca biir kër Aji Sax
ji, te jigéen ña daan fa ràbbal tuur
ma ñuy wax Asera ay xayma.

8 Ba loolu wéyee Yosya indi
Yerusalem mboolem sarxalkat ya
doon sarxal ca dëkki Yuda, dig-
gante Geba ba Beerseba, daldi
sobeel bérabi jaamookaay ya ñu
daan taal cuuraay, daaneel bérabi
jaamookaay ya ca bunt ya, boole
ca ba nekkoon ca buntu Yosuwe,
boroom dëkk ba, te féete càmmoñ
booy jaare ci buntu dëkk ba di
duggsi. 9 Mayuñu woon nag sarx-
alkati bérabi jaamookaay ya ñuy
dikk ba ca sarxalukaayu Aji Sax ji
ci Yerusalem. Sañuñu woon lu moy
bokk lekk mburu mu amul lawiir
ñook sarxalkat yi ci des. 10 Ci kaw
loolu Yosya sobeel na fa ñuy wax
Tofet ca xuru Ben Inom, ba kenn
dootu fa lakk sa doom ju góor mbaa
ju jigéen ngir tuur wi ñuy wax
Moleg. 11 Jële na ca bunti kër Aji Sax
ji fas ya ay buuri Yuda jagleeloon
jant bi. Ña nga woon ca ëtt ba,
ca wetu néegu jawriñ bu ñuy wax
Netan Meleg. La ca tegu Yosya lakk
watiir ya ñu jagleel jant bi. 12 Ci
biir loolu Buur daane sarxalukaay
ya ay buuri Yuda yékkati woon ca
kaw xaddub néegub kaw bu Axas,
ak sarxalukaay ya Manase tabaxoon
ca ñaari ëtti kër Aji Sax ji. Mu jële
fa lépp, def ko pënd, sànni ca xuru
Sedoron. 13 Bérabi jaamookaay ya
féete woon Yerusalem penku ca bëj-
saalumu tundu Alkànde, Buur Su-
leymaan tabaxaloon ko tuur ma ñuy
wax Astàrt, kasaray waa Sidon ya,
ak tuur ma ñuy wax Kemos, kasaray
Mowabeen ña, ak tuuru Amoneen
mu siblu ma ñuy wax Milkom, Buur
Yosya daa boole lépp sobeel ko.
14 Rajaxe na tuuri doj ya, daane xer
ya ñuy jaamoo Asera, wuutal fa ay
jali yaxi nit, ba mu daj.

15 Naka noona mu boole ca sarx-
alukaay ba ca Betel ak bérabu
jaamookaay ba fa doomu Nebat Yer-
bowam ma bàkkaarloo woon Is-
rayil, yékkati woon. Sarxalukaay
boobaak bérabu jaamookaay booba
sax yàq na ko. Dafa lakk bérabu
jaamookaay ba, wol ko ba mu
mokk, lakk xer wa ñuy jaamoo
Asera. 16 Ba mu ko defee Yosya
ne gees, gis bàmmeel ya nekk foofa
ca tund wa. Mu yeble, ñu sullil

* **23:2** 23.2 téereb kóllëre gi mooy Tawreetu Yonent Yàlla Musaa.

ko yax ya, mu lakk ko ca kaw
sarxalukaay ba, sobeel ko noonu,
muy kàddug Aji Sax ji góoru Yàlla
ga waxoon†, keroog ba Yerbowam
taxawee ca sarxalukaay ba, bésub
màggal. Buur Yosya neeti gees,
yem ci bàmmeelu góoru Yàlla ga
biraloon waxyu ba. 17 Mu ne:
«Doj wee may séen bàmmeelu kan
a?» Waa dëkk ba ne ko: «Xanaa
bàmmeelu góoru Yàlla ga bàyyikoo
woon Yuda. Moo waxoon bu yàgg
jëf jii nga def sarxalukaayu Betel
bii tey.» 18 Mu ne: «Bàyyileen ko
noonu! Bu kenn laal ay yaxam!» Ñu
wacc fa ay yaxam ak yaxi yonent ba
jóge woon Samari.
19 Mboolem bérabi jaamookaay ya
nekkoon ca dëkki Samari yu mag
ya te buuri Israyil tabaxoon ko, ba
merloo Aji Sax ji, Yosya jële na ko
fa, def ko na mu defoon ca Betel
rekk. 20 Gannaaw loolu mu rendi ca
sarxalukaay ya mboolem ña fa doon
sarxalkati bérabi jaamookaay ya, ba
noppi lakk yaxi nit ca kaw, ngir
sobeel lépp, doora dellu Yerusalem.

Màggalu bésub Mucc délsi na

21 Buur Yosya nag jox mbooloo
mépp ndigal ne leen: «Màggal-
leen bésub Mucc ga, ñeel seen
Yàlla Aji Sax ji, ni ñu ko binde
ci téereb kóllëre gii.» 22 Bésub
Mucc booba, na ñu ko màggale
atam, maseesu ko nee màggale ca
jamonoy njiit ya yilifoon Israyil, ba
ci jamonoy buuri Israyil ak Yuda.
23 Ca fukk ak juróom ñetteelu atu
Yosya doŋŋ lañu dellu màggal bésu
Mucc boobu ca Yerusalem, ñeel Aji
Sax ji. 24 Rax ci dolli boroom rawaan
yeek gisaanekat yeek gàllaaji kër
yeek kasaray tuur yeek mboolem
kasara yu ni mel te ñu daan ko gis
ca réewum Yudak Yerusalem, Yosya
jële na ko fa ngir mana saxal kàdduy
yoon wa ñu bind ca téere ba Ilkiya
sarxalkat ba gisoon ca biir kër Aji
Sax ji. 25 Mboolem buur yi jiitu
Yosya, kenn jubloowu ci Aji Sax ji
léppi xolam ak léppi jëmmam ak
kem kàttanam, bay sàmm yoonu
Musaa wépp. Mboolem ñi ko wuutu
it, kenn dabu ko ci.
26 Teewul Aji Sax ji dëppul ci
meram mu réy mi mu dale ci kaw
Yuda ndax mboolem li Manase def,
ba merloo ko. 27 Aji Sax ji nag
ne: «Yuda itam dinaa ko jële fi
sama kanam, ni ma fi jëlee Israyil.
Dinaa xalab dëkk bii ma tànn, di
Yerusalem ak kër gii ma wax ne
sama tur dina fi nekk.»

Buur Yosya saay na

28 Li des ci mbiri Yosya ak
mboolem lu mu def, bindees na ko
moos ci téere bi ñu dippee Jaloorey
buuri Yuda ca seeni jant. 29 Ca
ay jantam la Firawna Neko buuru
Misra jóg jàppleji buurub Asiri ca
wetu dexu Efraat, Buur Yosya do-
galeji ko. Teewul ba ko Neko gisee
la ko rey ca Megido. 30 Ba loolu
amee surgay Yosya yeb néew ba
ci watiir, jële ko Megido, indi ko
Yerusalem, denc ko ci bàmmeelu
boppam. Askanu réew ma nag
jël Yowakas doomu Yosya, diw ko
diwug pal, fal ko buur, mu wuutu
baayam.

Yowakas falu na buur ca Yuda

31 Ñaar fukki at ak ñett la
Yowakas amoon ba muy falu
buur. Ñetti weer la nguuru fa
Yerusalem. Yaayam mooy Amutal
doomu Yeremi ma cosaanoo Libna.
32 Muy def li Aji Sax ji ñaawlu,
na ko ay maamam daan defe rekk.
33 Firawna Neko moo làqoon jant bi
Yowakas ca dëkk ba ñuy wax Ribla
ca réewum Amat, ba nguurootul ca
Yerusalem. Mu teg réew ma galagu
fanweeri barigoy xaalis, ak fanweeri
kiloy wurus. 34 Ci kaw loolu Firawna
Neko fal Elyakim doomu Yosya buur,
mu wuutu baayam Yosya, soppi
turam, tudde ko Yowakim‡; Yowakas

† **23:16** 23.16 Seetal ci *1.Buur ya* 13.2. ‡ **23:34** 23.34 Ci seen aada, ku jox nit aw tur, fekk na nga am kilifteef ci kawam.

moom mu jàpp ko, yóbbaale Misra.
Foofa la deeye.

Buur Yowakim fey na Misra galag

35 Yowakim jox na Firawna Neko
xaalis baak wurus wa mu laaj.
Waaye waa réew ma la ko sas, ba
jële ca ñoom xaalis baak wurus wa,
ku nekk ak sab sas, daldi koy dajale,
jox ko Firawna Neko.

36 Ñaar fukki at ak juróom la
Yowakim amoon ba muy falu buur,
te fukki at ak benn la nguuru fa
Yerusalem. Yaayam mooy Sebuda
doomu Pedaya ma cosaanoo Ruma.
37 Muy def li Aji Sax ji ñaawlu,
mboolem noonee ko ay maamam
defe woon.

24

1 Ca ay jantam la Nabukodonosor
buuru Babilon song réew ma.
Yowakim nangul ko diiru ñetti at,
doora walbatiku fippu. 2 Ci kaw
loolu Aji Sax ji yebal ci kawam ay
yàqkati waa Babilon ak yàqkati
Siri ak yàqkati Mowab ak yàqkati
Amoneen ña. Aji Sax ji yebal leen
Yuda ngir ñu yàqte ko, mu dëppook
kàddu ga mu waxoon, yonent yiy
surgaam jottli ko. 3 Ci ndigalal Aji
Sax ji moos la loolu xew ca Yuda, ba
mu mujj leen xarab ndax bàkkaari
Manaseek li mu def lépp, 4 ak deretu
nit ñi mu tuur te defuñu dara; ndax
Manase daa feesal Yerusalem ak
deretu jaamburi Yàlla, ba Aji Sax
ji nanguwu koo baal.

5 Li des ci mbiri Yowakim ak
mboolem lu mu def, bindees na ko
moos ci téere bi ñu dippee Jaloorey
buuri Yuda ca seeni jant. 6 Gannaaw
gi Buur Yowakim tëdd, fekki ay maa-
mam. Doomam Yowakin nag falu
buur, wuutu ko. 7 Jamono yooyu
buuru Misra génnatul réewam di
xareji, ndax fekk na buuru Babilon
nangu suufam sépp la ko dale ca
xuru Misra ba ca dexu Efraat.

Yowakin falu na buur ca Yuda

8 Fukki at ak juróom ñett la
Yowakin amoon ba muy falu buur.
Ñetti weer la nguuru, péeyoo
Yerusalem. Yaayam mooy Newusta
doomu Elnatan ma cosaanoo
Yerusalem. 9 Muy def li Aji Sax
ji ñaawlu, mboolem noonee ko
baayam defe woon.

10 Jamono jooja la jaraafi
Nabukodonosor buuru Babilon,
song Yerusalem, gaw dëkk ba.
11 Nabukodonosor dikk ca dëkk
ba, fekk ay jaraafam gaw ko.
12 Yowakin buurub Yuda génn
fekki buuru Babilon, jébbal ko
boppam, mook ndeyam aki surgaam
aki jaraafam ak jawriñi këram.
Buuru Babilon nag jàpp ko. Looloo
nga yemook juróom ñetteelu atu
nguurug Nabukodonosor buuru
Babilon. 13 Nabukodonosor jële fa
mboolem alali kër Aji Sax ji ak alali
kër Buur, daldi buub lépp luy ndabu
wurus lu Suleymaan buurub Israyil
defarlu woon ci kër Aji Sax ji, muy
la Aji Sax ji waxoon.

14 Ci biir loolu buuru Babilon
yóbbu Yerusalem gépp, muy
mboolem jaraaf yeek jàmbaari góor
ñi, ñuy fukki junni, ñook mboolem
liggéeykat yaak tëgg ya. Kenn
desul, lu moy baadoola ya gëna
néew doole.

15 Mu yóbbu Yowakin Babilon
mook ndeyam aki soxnaam aki
jawriñam ak kilifay réew ma.
16 Buuru Babilon boole ca jàppaale
juróom ñaari junniy jàmbaari góor
(7 000), ak junniy liggéeykat aki
tëgg, ñoom ñépp di boroom kàttan
te tollu ci xare; mu boole leen jàpp
jaam, yóbbu Babilon. 17 Buuru
Babilon moo fal Mataña, baayu
Yowakin bu ndaw, mu wuutu
Yowakin, daldi soppi turu Mataña,
tudde ko Cedekiya.

Cedekiya falu na buur ca Yuda

18 Ñaar fukki at ak benn la
Cedekiya amoon ba muy falu buur,
te fukki at ak benn la nguuru fa
Yerusalem. Yaayam mooy Amutal
doomu Yeremi ma cosaanoo Libna.
19 Muy def li Aji Sax ji ñaawlu,
mboolem noonee ko Yowakim defe

woon. 20 Merum Aji Sax ji nag
dikkal Yerusalem ak Yuda, ba mu
mujj xarab leen.

Gannaaw gi Cedekiya fippu buuru
Babilon.

25

Nangooti nañu Yerusalem

1 Ba Cedekiya tolloo ci juróom
ñeenteelu atu nguuram, fukki
fan ca fukkeelu weeram, ca la
Nabukodonosor buuru Babilon ànd
ak mbooloom xareem mépp ci kaw
Yerusalem. Ñu dal fa janook ñoom,
yékkati gawukaay, wërale ko.
2 Dëkk ba gawe, ba keroog Cedekiya
tollu ci fukkeelu atu nguuram ak
benn. 3 Keroog juróom ñeenti fan
ca weer wa, xiif ba tar lool ca biir
dëkk ba, ba waa réew ma amatuñu
ab dund. 4 Xarekati Yuda ya génn
guddi daw. Fekk na waa Babilon
gaw dëkk ba. Teewul ñu rëcc, jaare
ca bunt ba ca diggante ñaari tata
ya, ca wetu toolu buur. Cedekiya
daldi wuti xuru Yurdan. 5 Waa
Babilon nag topp Buur Cedekiya,
ba dab ko ca jooru Yeriko, fekk
mbooloom xareem mépp tasaaroo,
wacc ko. 6 Ñu jàpp ko, yóbbu ko ca
buuru Babilon ca dëkk ba ñuy wax
Ribla. Ñu dogal fa àtteem. 7 Doomi
Cedekiya yu góor lañu rendi, muy
gis, ba noppi ñu tuur ay bëtam,
jénge ko jéngi xànjar, yóbbu ko
Babilon.

Yàq nañu kër Aji Sax ji

8 Ba Nabukodonosor buuru Ba-
bilon tolloo ci fukkeelu atu nguuram
ak juróom ñeent, ba am juróom
ñaari fan ca juróomeelu weeru at
ma, ca la bëkk-néegu buuru Ba-
bilon, Nebusaradan njiitu dag ya,
dugg Yerusalem. 9 Mu taal kër
Aji Sax ji, taal kër Buur, ak këri
Yerusalem gépp, boole ca këri bo-
room barke ya. 10 Gàngooru Babilon
gépp daldi ànd ak njiital dagi buur,
ñu màbb tata ya wër Yerusalem.
11 Gannaaw gi ña nekkoon ca dëkk
ba ba booba, ak ña jébbaloon seen
bopp buuru Babilon ak la desoon ca
waa réew ma, Nebusaradan njiital
dagi buur, boole leen yóbbu ngàllo.
12 Teewul ñenn ca baadooloy réew
ma, njiital dag ya bàyyi leen fa, ñuy
liggéey tóokëri reseñ yaak tool ya.

13 Ci biir loolu kenuy xànjar
ya woon ca kër Aji Sax ji ak
rootukaay yaak mbalkam xànjar
ma, waa Babilon toj lépp, boole
xànjar ja, yóbbu Babilon. 14 Ñu
yóbbaale mboolem ndabi xànjar
yi ñuy liggéeye ci kër Aji Sax ji;
ndab yiy def dóom, ak ñiitukaay
yi, ak ñiimi feyukaayi làmp yi, ak
ndab yiy def deretu sarax yi, ak
mboolem jumtukaayi xànjar yu ñuy
sarxalee. 15 Njiital dag ya yóbbaale
and yaak ndab yiy def deret. Lu
ciy wurus, mu ber, lu ciy xaalis,
mu ber. 16 Ñaari kenu yooyu ak
mbalka maak rootukaay ya, lépp
di xànjar bu Suleymaan defaraloon
kër Aji Sax ji, maneesula takk di-
isaay ba. 17 Taxawaayu kenu gu
ci nekk fukki xasab* laak juróom
ñett. Ab ponkub xànjar a ci tege,
bu taxawaay ba di ñetti xasab. Ab
caax wodd ponk bi, ànd ak doomi
gërënaati xànjar. Ñaari kenu yépp
noonu, ànd ak seeni caax.

Jàpp nañu Yudeen ñi njaam

18 Ci kaw loolu njiital dag ya jàpp
Seraya sarxalkat bu mag ba, ak
Cefaña sarxalkat ba ca topp, ak ñetti
dagi bunt kër Aji Sax ja. 19 Biir dëkk
ba nag mu jële fa jenn jawriñ ju jiite
ay xarekat, ak juróomi niti dëkk ba
ñu sës ci Buur, ak bindkatub njiital
xare ba sasoo bind xarekat yi, ak
juróom benn fukki Yudeen ñu mu
fekk ca biir dëkk ba. 20 Ba mu
ko defee Nebusaradan, njiital dagi
buur, boole leen yóbbu ca buuru
Babilon ca Ribla. 21 Buuru Babilon
nag jam leen, ñu dee, foofa ca Ribla,
ca réewum Amat. Noonu la Yuda
génne réewam, dem ngàllo.

---

* 25:17 25.17 xasab mooy guddaayu loxo, diggante catu baaraamu digg ak conc.

Nabukodonosor tabb na Gedalya ca Yuda

22 Mbooloo ma des ca réewum
Yuda te Nabukodonosor buuru Ba-
bilon bàyyi leen fa nag, Gedalya
doomu Ayikam doomu Safan la tabb
mu jiite leen. 23 Ba mboolem kili-
fay xare ya déggee ñook seeni nit
ne buuru Babilon fal na Gedalya,
dañoo ànd dikk ca Gedalya ca
Mispa. Kilifa yooyu Ismayil doomu
Netaña la woon, ak Yowanan doomu
Kareya, ak Seraya doomu Tanu-
met ma dëkk Netofa, ak Yaasaña
doomu waa Maaka ba, ñook seeni
nit. 24 Gedalya giñal leen ne leen:
«Buleen ragala bokk ci surgay waa
Babilon. Toogleen ci réew mi te
nangul buuru Babilon, muy seen
jàmm.»
25 Gannaaw gi, ca juróom
ñaareelu weeru at ma, Ismayil
doomu Netaña doomu Elisama,
bokk ci askanu buur, ànd ak fukki
nit, dikk bóom Gedalya, bóomaale
waa Yudak waa Babilon ya nekkoon
ak moom ca Mispa. 26 Ci kaw loolu
mbooloo mépp fabu, baadoolook
boroom barke, ñook kilifay xarekat
ya, ñu daldi daw dem Misra ndax
ragal waa Babilon.

Tijji nañu Yowakin buurub Yuda

27 Yóbbu nañu Yowakin buurub
Yuda ngàllo ba mu am fanweeri
at ak juróom ñaar, Ewil Merodag
doora falu buur ca Babilon. At
mooma, fukkeelu weer waak ñaar,
ñaar fukki fan ak juróom ñaar ca
weer wa, ca la Ewil Merodag siggil
Yowakin buurub Yuda, daldi koy
tijji. 28 Ci biir loolu mu rafetook
moom, jox ko cér bu sut cér ba mu
jox yeneen buur ya mu bokkal curga
ca Babilon. 29 Yowakin nag teqlikook
yérey kaso ya, ba noppi ñu may
ko muy bokk ak Buur ndab giiru
dundam. 30 Ci biir loolu ñu dogal
ko njëlam lu sax dàkk, bàyyikoo ci
Buur bés bu jot, giiru dundam.

Esra

Lu jëm ci dogalu Sirus

1 At ma jëkk ca nguurug Sirus
buuru Pers, Aji Sax ji moo nam-
moona sottal kàddu ga mu waxe ca
gémmiñug Yeremi, ba tax mu xiir
Sirus buuru Pers, mu siiwtaane ab
dogal ci mboolem réewam, boole ci
bind ko ne:

2 Sirus buuru Pers dafa wax
ne: Mboolem réewi àddina, Yàlla
Boroom asamaan* moo ma leen
dénk, te moom moo ma tabb, ngir
ma tabaxal ko kër ca Yerusalem
ga ca Yuda. 3 Képp ku bokk ci
mboolem ñoñam, yal na Yàllaam
ànd ak moom, mu dem ba
Yerusalem ga ca Yuda, tabax fa kër
Aji Sax ji, Yàllay Israyil, Yàlla ja
ca Yerusalem. 4 Mboolem bànni
Israyil, ak fu ci nit mana féete,
na ko waa foofa indil ndimbal ci
wàllu xaalis ak wurus, alal aku
jur ak saraxi yéene yu jëm ca kër
Yàlla ga ca Yerusalem.

5 Ba mu ko defee ña jiite waa kër
Yuda ak Beñamin ak sarxalkat yaak
Leween ña, képp ku ci Yàlla xiir
rekk, mu daldi dem tabaxi kër Aji
Sax ja ca Yerusalem. 6 Mboolem
seeni dëkkandoo daldi def ci seen
loxo jumtukaayi xaalis ak wurus,
alal akug jur ak gànjar, te bokkul
ak mboolem seen saraxi yéene. 7 Ci
biir loolu Buur Sirus génne ndabi
kër Aji Sax, ja Nabukodonosor jële
woon Yerusalem te yeboon ko ca
kër tuuram ya. 8 Sirus buuru Pers
nag sant Mittredat farbay alalam,
mu génne ko, daldi koy waññal
Sesbasar, boroom Yuda.

9 Lenn ci lim bi tëdde nii: fan-
weeri ndabi wurus (30), ak junniy
ndabi xaalis (1 000), ak ñaar fukki
paaka ak juróom ñeent (29), 10 ak
fanweeri këlli wurus yu ndaw (30)
yu ànd ak ñeenti téeméeri këll ak
fukk yu ndaw yu xaalis (410) ak
junniy jumtukaay yeneen (1 000).
11 Mboolem ndabi wurus yeek yu
xaalis yi juróomi junni la ak ñeenti
téeméer (5 400). Sesbasar jële lépp
Babilon, yóbbu Yerusalem, ba ngàllo
gay ñibbi.

2

Limeefu ngàllo ga ñibbsi nii la

1 Ñii nag ñoo di niti diiwaanu
Yuda, ña jóge njaam ca ngàllo ga
leen Nabukodonosor buuru Babilon
yóbbu woon, te ñu jóge ca ñibbsi
Yerusalem ak Yuda, ku nekk ak fa
mu dëkk. 2 Ña nga ñibbi ca njiital
Sorobabel ak Yosuwe* ak Neyemi
ak Seraya ak Relaya ak Mardose
ak Bilsan ak Mispar ak Bigway ak
Reyum ak Baana.

Limeefu góori bànni Israyil nii la
tëdde: 3 Askanu Paros, ñaari junni
ak téeméer ak juróom ñaar fukk
ak ñaar lañu (2 172). 4 Askanu
Sefatiya, ñetti téeméer ak juróom
ñaar fukk ak ñaar lañu (372).
5 Askanu Ara, juróom ñaar téeméer
ak juróom ñaar fukk ak juróom
lañu (775). 6 Askanu Payat Mowab,
soqikoo ci Yeswa ak Yowab, di ñaari
junni ak juróom ñetti téeméer ak
fukk ak ñaar (2 812). 7 Askanu
Elam, junni ak ñaar téeméer ak
juróom fukk ak ñeent lañu (1 254).
8 Askanu Sàttu, juróom ñeenti
téeméer ak ñeent fukk ak juróom
lañu (945). 9 Askanu Sakay, juróom
ñaar téeméer ak juróom benn fukk
lañu (760). 10 Askanu Baani, juróom
benni téeméer ak ñeent fukk ak
ñaar lañu (642). 11 Askanu Be-
bay, juróom benni téeméer ak ñaar
fukk ak ñett lañu (623). 12 Askanu
Asgàdd, junni ak ñaar téeméer ak

* **1:2** 1.2 Yàlla Boroom asamaan turu darajaal la bu ñuy waxe ci gàttal ne mooy Yàllay asamaan ak suuf, muy wund ne du Israyil rekk lay seen Yàlla, waaye mooy Yàllay àddina sépp. * **2:2** 2.2 **Yosuwe:** Yeswa ci làkku ebrë. Yosuwe lanu bind ci tekki bii, muy doomu Yoccadag te doon sarxalkat bu mag bi mujj lu jiitu ngàllo ga ca Babilon. Yosuwe mii lu gëna bare dees na ko tuddaaleek Sorobabel. Feneen fu ñu ne Yeswa ci téere bi, keneen a tax ñuy wax.

ñaar fukk ak ñaar lañu (1 222).
13 Askanu Adonikam, juróom benni
téeméer ak juróom benn fukk ak
juróom benn lañu (666). 14 Askanu
Bigway, ñaari junni ak juróom
fukk ak juróom benn lañu (2 056).
15 Askanu Adin, ñeenti téeméer ak
juróom fukk ak ñeent lañu (454).
16 Askanu Ater, soqikoo ci Esekiya, di
juróom ñeent fukk ak juróom ñett
(98). 17 Askanu Besay, ñetti téeméer
ak ñaar fukk ak ñett lañu (323).
18 Askanu Yora, téeméer ak fukk ak
ñaar lañu (112). 19 Askanu Asum,
ñaar téeméer ak ñaar fukk ak ñett
lañu (223). 20 Askanu Gibar, juróom
ñeent fukk ak juróom lañu (95).

21 Waa Betleyem, téeméer ak ñaar
fukk ak ñett lañu (123). 22 Waa
Netofa, juróom fukk ak juróom benn
lañu (56). 23 Waa Anatot, téeméer
ak ñaar fukk ak juróom ñett lañu
(128). 24 Waa Asmawet, ñeent fukk
ak ñaar lañu (42). 25 Waa Kiryaat
Yarim ak Kefira ak Berot, juróom
ñaar téeméer ak ñeent fukk ak
ñett lañu (743). 26 Waa Raama
ak Geba, juróom benni téeméer
ak ñaar fukk ak benn lañu (621).
27 Waa Migmas, téeméer ak ñaar
fukk ak ñaar lañu (122). 28 Waa
Betel ak Ayi, ñaar téeméer ak ñaar
fukk ak ñett lañu (223). 29 Waa
Nebo, juróom fukk ak ñaar lañu
(52). 30 Waa Magbis téeméer ak
juróom fukk ak juróom benn lañu
(156). 31 Waa Elam gu ndaw, junni
ak ñaar téeméer ak juróom fukk ak
ñeent lañu (1 254). 32 Waa Arim,
ñetti téeméer ak ñaar fukk lañu
(320). 33 Waa Lodd ak Adidd ak
Ono, juróom ñaar téeméer ak ñaar
fukk ak juróom lañu (725). 34 Waa
Yeriko, ñetti téeméer ak ñeent fukk
ak juróom lañu (345). 35 Waa Sena,
ñetti junni ak juróom benn téeméer
ak fanweer lañu (3 630).

36 Sarxalkat yi ñii la:
Askanu Yedaya, soqikoo ci waa kër
Yosuwe, di juróom ñeenti téeméer
ak juróom ñaar fukk ak ñett
(973). 37 Askanu Imer, junni ak
juróom fukk ak ñaar lañu (1 052).
38 Askanu Pasur, junni ak ñaar
téeméer ak ñeent fukk ak juróom
ñaar lañu (1 247). 39 Askanu Arim,
junni ak fukk ak juróom ñaar lañu
(1 017).

40 Leween ñi ñii la: Askanu Yeswa
ak Kadmiyel. Mooy ñi bànqaasoo ci
Odawya, tollu ci juróom ñaar fukk
ak ñeent (74).

41 Jàngkat yi ñoo di: Askanu Asaf,
di téeméer ak ñaar fukk ak juróom
ñett (128).

42 Askanu fara bunt yi ñoo di:
Askanu Salum, ak askanu Ater, ak
askanu Talmon, ak askanu Akub, ak
askanu Atita, ak askanu Sobay, ñépp
di téeméer ak fanweer ak juróom
ñeent (139).

43 Liggéeykati kër Yàlla gi ñoo
di: Askanu Ciya, ak askanu Asufa,
ak askanu Tabawot, 44 ak askanu
Keros, ak askanu Siya, ak askanu
Padon, 45 ak askanu Lebana, ak
askanu Agaba, ak askanu Akub, 46 ak
askanu Agab, ak askanu Samlay, ak
askanu Xanan, 47 ak askanu Gidel,
ak askanu Gayar, ak askanu Raaya,
48 ak askanu Reccin, ak askanu
Nekoda, ak askanu Gasam, 49 ak
askanu Usa, ak askanu Paseya, ak
askanu Besay, 50 ak askanu Asna,
ak askanu Meyunim, ak askanu
Nefusim, 51 ak askanu Bagbug, ak
askanu Akufa, ak askanu Arur, 52 ak
askanu Baslut, ak askanu Meyida, ak
askanu Arsa, 53 ak askanu Barkos, ak
askanu Sisera, ak askanu Tema, 54 ak
askanu Necciya, ak askanu Atifa.

55 Askanu jaami Suleymaan ñii la:
Askanu Sotay, ak askanu Asoferet,
ak askanu Peruda, 56 ak askanu
Yaala, ak askanu Darkon, ak askanu
Gidel, 57 ak askanu Sefatiya, ak
askanu Atil, ak askanu Pokeret As-
bayim, ak askanu Aami.

58 Mboolem liggéeykati kër Yàlla
gi ak askanu jaami Suleymaan yi,
ñetti téeméer ak juróom ñeent fukk
ak ñaar (392).

59 Ña bàyyikoo Tel Mela ak Tel
Arsa ak Kerub Adon ak Imer te
manuñoo firndeel ne seen waa kër
maam ak seen askan ci Israyil lañu

bokk, ñii la: 60 Askanu Delaya, ak
askanu Tobya, ak askanu Nekoda,
di juróom benn téeméer ak juróom
fukk ak ñaar (652).

61 Am na it ñu loolu daloon ci
askanu sarxalkat yi, muy askanu
Abaya, ak askanu Akocc, ak askanu
Barsilay, ma doon denc doomu Bar-
silay waa Galàdd ba, ba tax ñu
santale ko seen sant. 62 Ñooñu, seet
nañu seen limeefu kër maam, waaye
gisuñu ko. Ñu daldi leen doyadal,
génne leen ci carxal gi. 63 Boroom
dëkk ba nag aaye leen ñu lekk ci
ñam yu sell yaa sell, ba keroog ab
sarxalkat di am lu leer ci ñoom ci
jumtukaayi tegtal yi ñuy wax Urim
ak Tumim.

64 Limu mbooloo ma mépp ba mu
daj, ñeent fukki junneek ñaar ak
ñetti téeméer ak juróom benn fukk
lañu (42 360), 65 te limaaleesul seen
jaam yu góor ak yu jigéen, yi tollu ci
juróom ñaari junni ak ñetti téeméer
ak fanweer ak juróom ñaar (7 337).
Amoon nañu itam ay jàngkat yu
góor ak yu jigéen, yu tollu ci ñaar
téeméer (200). 66 Amoon nañu
juróom ñaar téeméeri fas ak fan-
weer ak juróom benn (736), ak ñaar
téeméeri berkelle ak ñeent fukk ak
juróom (245), 67 ak ñeenti téeméeri
giléem ak fanweer ak juróom (435),
ak juróom benni junniy mbaam ak
juróom ñaar téeméer ak ñaar fukk
(6 720).

68 Ba ñu àggee ca kër Aji Sax
ja ca Yerusalem, am na ñenn ca
kilifa ya jiite seen kër baay, ñu joxe
ay saraxi yéene ngir tabaxaat kër
Yàlla ga ca gentam. 69 Joxe nañu
ku nekk la mu man, jëme ca alal ja
ñuy liggéeye, muy juróomi barigoy
wurus ak fanweeri barigoy xaalis,
ak téeméeri mbubbi sarxalkat.

70 Ba loolu amee bànni Israyil
gépp sancaat ca seen dëkki cosaan,
sarxalkat yaak Leween ñaak ñenn
ca baadoolo yaak jàngkat yaak fara
bunt yaak liggéeykati kër Yàlla ga.

3

Njaamug Aji Sax ji feddliku na

1 Ba juróom ñaareelu weer wa
agsee, fekk na bànni Israyil sancaat
ca seeni dëkk, mbooloo ma daje
doon benn bopp ca Yerusalem. 2 Ba
mu ko defee Yosuwe doomu Yoc-
cadag, mook moroomi sarxalkatam,
ak Sorobabel doomu Selcel aki
bokkam daldi tabax sarxalukaayu
Yàllay Israyil, ngir sarxal ca saraxu
dóomal ba, mu dëppook li ñu bind
ci téereb yoonu Musaa, góorug Yàlla
ga. 3 Ci kaw loolu ñu yékkatiwaat
sarxalukaay ba, ca kenoom gu jëkk
ga, doonte ragaloon nañu waasoy
réew ma. Ba ñu noppee, defal ca
Aji Sax ji ay saraxi dóomal subaak
ngoon. 4 Ñu teg ca amal màggalu
Mbaar ya, mu dëppook la ñu bind,
boole kook saraxu dóomal yi war
bés bu nekk. 5 Gannaaw loolu ñu
joxe saraxu dóomal bi sax fàww,
ak saraxi Terutel weer ya, ak sarax
yu sell yi war ci mboolem màggali
Aji Sax ji, ak mboolem saraxi yéene
yi ñuy indil Aji Sax ji. 6 Benn fan
ca juróom ñaareelu weer wa lañu
tàmbalee defal Aji Sax ji ay saraxi
dóomal, te fekkul ñu yékkatiwaat
kenug kër Aji Sax ji. 7 Ci biir loolu ñu
jox xaalis yettkati doj yeek xaddkat
yi, jox waa Sidon ak waa Tir ab
dund, aki naan akug diw, ngir ñu
jëleji Libaŋ ay banti seedar, jaarale
ko ci géej gi ba Yafa, ci ndigalal Sirus
buuru Pers.
8 Ba ñu dikkee ca kër Yàlla ga
ca Yerusalem, ba ca déwén sa, ca
ñaareelu weeru at ma, Sorobabel
doomu Selcel, ak Yosuwe doomu
Yoccadag ànd nañook ña des ca
seeni bokk, sarxalkat yaak Leween
ñaak mboolem ña jóge ca njaam ga
délsi Yerusalem. Ñu daldi tàmbali
liggéey bi. Ci biir loolu ñu tabb
ay Leween ñu am ñaar fukki at,
jëm kaw, ñuy saytu liggéeyu kër Aji
Sax ja. 9 Yeswa nag jàpp ca, mook
doomam yu góor aki bokkam, ak
Kadmiyel ak doomam yu góor, ñuy
askanu Odawya. Ñu mànkoo di jiite

liggéeykat yiy tabaxaat kër Yàlla ga.
Waa askanu Enadàdd jàpple nañu
leen ci, ñook seen doom yu góor ak
seen bokki Leween ña.
10 Ba tabaxkat ya lalee kenug kër
Aji Sax ji, ñu tabb ay sarxalkat. Ñu
solu ba jekk, yor ay liit, feggook
Leween ña askanoo ca Asaf, ànd
ak tëggum weñ, di màggal Aji Sax
ji, muy la Daawuda buurub Israyil
digle woon. 11 Ña ngay jàng, di
màggal ak a sant Aji Sax ji, naan:
«Kee baax.
Kee gore ba fàww ci Israyil.»
Ci kaw loolu mbooloo ma mépp
xaacu, di ko màggale Aji Sax ji ngir
kenug kër Aji Sax ja lale. 12 Teewul
ñu bare ca ña féete mag, diy sarx-
alkat aki Leween aki boroom kër,
gisoon nañu kër gu jëkk ga. Ba
ñu gisee kenug kër gu bees ga,
dañoo yékkati seen kàddu ca kaw
di jooy, ñu bare it di xaacu ndax
mbégte. 13 Kenn manuloona ràññee
coowal mbégte laak jooy ya ndax
riiru mbooloo mu réy, di àkki fu
sore.

4

Liggéey baa ngi sooxe

1 Ba nooni Yudak Beñamin
déggee ne waa ngàllo, ga ñibbsee
ngay tabaxal Aji Sax ji Yàllay Israyil
kër, 2 ñëw nañu ca Sorobabel ak ca
kilifay kër ya, wax leen ne leen:
«Danuy ànd ak yeen tabax ndax
danuy topp seen Yàlla, ni yeen, te
ca jamonoy Asaradon buurub Asiri,
mi nu fi indi ba tey, Aji Sax ji lanuy
defal sarax.» 3 Sorobabel nag ànd
ak Yosuwe ak yeneen kilifay kër
Israyil ya ne leen: «Dungeen bokk
ak nun tabax sunu kër Yàlla gi. Nun
doŋŋ ay tabaxal Aji Sax ji Yàllay
Israyil, te loolu la Sirus buuru Pers
santaane.» 4 Ci biir loolu waa réew
ma di yoqiloo waa Yuda, di leen
xoqtal, ba ñu ragala tabax. 5 Diirub
nguurug Sirus buuru Pers, ba ca
nguurug Daryus, waa réew ma dañu
daan fey ay xelalkati buur ngir ñuy
nasaxal pexey bànni Israyil.
6 Ca ndoortel nguurug Aserus nag,
ñu bind Aserus bataaxal buy duural
waa Yudak Yerusalem.
7 Ba tey ci janti Artaserses ku
ñuy wax Bislam ak ku ñuy wax
Mittredat ak Tabel aki nàttongoom,
bind nañu Artaserses buuru Pers
bataaxal bu ñu doore nii ci làkku
arameen bala ñu koo tekki:
8 Reyum boroom dëkk ba, ak
Simsay bindkatam, ñoo bind Buur
Artaserses bataaxal bii jëm ci
Yerusalem, di ko wax ne ko:
9 Bataaxal bii mu ngi bawoo ci
Reyum, boroom dëkk bi, ak Sim-
say bindkatam, ak seen nàttongoy
àttekat yeek kàngam yeek say-
tukat yeek boroom téere yi*, ak
waa Urug ak waa Babilon ak waa
Sus, Elameen ña, 10 bawoo it ci
yeneen mbooloo ya Asnapar† mu
mag mu tedd ma toxaloon, sancal
leen ca dëkki Samari ak li des ca
Wàllaa Dex, ak ñoom seen.
11 Li ñu bind ci bataaxal ba jëm ca
Buur Artaserses mooy lii:
Nun sa surga yii ci Wàllaa Dex
ak li ci topp, 12 nu ngi lay xamal
yaw Buur, ne Yawut ñi bàyyikoo
fi yaw, ñëw fii ci nun, agsi nañu
Yerusalem, dëkku fippukat bu bon
bi, te ñu ngi koy tabaxaat. Ña
ngay yékkati tata ya, gannaaw ba
ñu lalaatee kenu ya. 13 Léegi nag
Buur, xamal ne bu ñu tabaxaa-
tee dëkk boobu, ba yékkatiwaat
tata ya, galag mbaa njoti bopp
mbaa juuti dootuñu ko fey, te
kon koomu nguur gi dina ko yég.
14 Gannaaw nag sunu njël Buur
la, jekkul ci nun nuy seetaan mbir
mii. Looloo waral, Buur, nu
yónnee, di la ko xamal, 15 ngir ñu
seet ci sa téereb xew-xewi maam.
Kon dinga ko ci gis ba xam ne
dëkk boobu dëkku fippukat la,

* **4:9** 4.9 Ñeenti xeeti ndomboy tànk yi ñu lim fii am na tekki yu fi wuutal ñeenti turi dëkk. Su doon noonu dañu naan: ak seen nàttongo ya ca Din ak Arfasatag ak Tarpel ak Afaras. † **4:10** 4.10 Asnapar: jombul mooy Asurbanipal, mi wuutu Àccar Adon ci jalu Asiri.

te sonal na ay buur aki boroom
dëkk, te naka jekk dañu daan
fippu ci seen biir. Looloo tasoon
dëkk boobu. 16 Buur, nu ngi lay
xamal ne bu ñu tabaxaatee dëkk
boobu, ba yékkatiwaat tata ya,
wetu Wàllaa Dex gii dootu doon
sag moomeel.

17 Ci kaw loolu Buur yónnee tont
la Reyum boroom dëkk ba, mook
Simsay bindkat ba, ak nàttongoom
ya ca des te dëkk Samari ak la des
ca Wàllaa Dex. Mu nuyu leen, ne
leen:

18 Bataaxal bi ngeen ma yónnee,
tekkees na ko, jàngal ma ko bu
leer. 19 Ndigal tukkee na ci
man, ngir ñu seet te gis nañu
ne dëkk boobu kay yàgg nañoo
fexeel buur yi, loolu indi fa ay
fippooki pexey bañ. 20 Yerusalem
nag amoon na buur yu am doole
yu moom mboolem wet ga ca
Wàllaa Dex, ñu di leen fey galag
ak njoti bopp ak juuti. 21 Nangeen
daldi joxe ndigal lu bàyyiloo nit
ñooñu liggéey bi, ñu baña tabax
dëkk boobu, ba keroog ma di ci
joxe ndigal. 22 Fexeleen ba baña
néewal mbir moomu bala muy
law, ba doon loraange ci nguur gi.

23 Naka lañu jàng bataaxalu Buur
Artaserses fa kanam Reyum boroom
dëkk ba, ak Simsay bindkat ba
aki nàttongoom, ñu ne coww ba
Yerusalem, ca Yawut ña, jaay leen
doole, gétën leen, ñu bàyyi liggéey
ba. 24 Ci kaw loolu liggéeyu kër Yàlla
ga ca Yerusalem taxaw. Taxaw na
ba ca ñaareelu atu nguurug Daryus
buuru Pers.

5

Liggéey bi dooraat na

1 Gannaaw loolu Yonent Yàlla Ase
ak Yonent Yàlla Sàkkaryaa sëtub
Ido, wax nañu ci turu Yàllay Is-
rayil jiy seen Yàlla, ñeel Yawuti
Yuda ak Yerusalem. 2 Booba la
Sorobabel doomu Selcel, ak Yosuwe
doomu Yoccadag tàmbalee tabaxaat
kër Yàlla ga ca Yerusalem. Yonenti
Yàlla ya nag ànd ak ñoom, di leen
jàpple.

3 Booba la Tatnay, boroom Wàllaa
Dex, ànd ak Setar Bosnay ak seeni
nàttongo, dikk ne leen: «Ana ku
leen may sañ-sañu tabaxaat kër gii,
bay yékkati miir bi?» 4 Ñu dellu ne
leen: «Ana ñan sax ñooy tabax taax
mii?»

5 Fekk na seen Yàllaa ngi ne jàkk
ci magi Yawut ñi, ba kenn bàyyiwul
liggéey ba, ba keroog ñuy yónnee
xibaar ba Buur Daryus, ba jot ci
bataaxalu tontam ca mbir ma.

6 Bataaxal ba ñu bind Buur
Daryus, te Tatnay boroom Wàllaa
Dex yónnee ko ko, mook Setar
Bosnay, ak jawriñi Tatnay ca Wàllaa
Dex, lii moo ca nekk. 7 Kàddu ga nii
la tëdde:

Buur Daryus, nu ngi lay bind,
di la dikke sunu nuyoob jàmm ju
sax. 8 Buur, nu ngi lay xamal ne
dem nanu ca diiwaanu Yuda, ca
kër Yàlla ju màgg ja. Ña nga koy
tabaxe doj yu mag, di teg ay dénk
ca miir ya. Liggéey baa ngay dox
bu baax, di jëm kanam.

9 Ci biir loolu laaj nanu seen
mag ñooñu, ne leen: «Ana kan
moo leen may sañ-sañu tabaxaat
kër Yàlla gii, bay yékkati miiram
bii?» 10 Nu laaj leen itam ñan ñoo
koy tabax, ndax nu mana bind
seen turi njiit, ba xamal la ñan la.

11 Li ñu nu tontu mooy lii:

«Nun ay jaami Yàlla Boroom
asamaan ak suuf lanu. Danuy
tabaxaat kër Yàlla gi ñu tabaxoon
lu jiitu ay at yu bare. Buurub Is-
rayil bu mag moo ko tabaxoon ba
sottal ko. 12 Sunuy maam nag ñoo
merloo Yàllay asamaan, ba tax mu
teg leen ci loxoy Nabukodonosor
buuru Babilon, ma askanoo ci waa
Kalde. Mu toj kër gii, yóbbu xeet
wi ngàllo ca Babilon. 13 Terewul
ca at ma jëkk ca nguurug Sirus

* **5:13** 5.13 Sirus buuru Babilon bi ñuy wax fii mooy Buuru Pers rekk, ndax fekk na Pers moom nguurug Babilon.

buuru Babilon*, Buur Sirus joxe
ndigal ngir ñu tabaxaat kër Yàlla
gii. 14 Te sax ndabi wurus ak xaalis
yu kër Yàlla ya Nabukodonosor
jële woon ca Yerusalem, te yóbbu
ko ca kër tuuram ga ca Babilon,
Buur Sirus jële na ko ca kër tuu-
ram ga ca Babilon, teg ko ca loxol
ku mu fal boroom dëkk, ñu di
ko wax Sesbasar. 15 Mu ne ko:
“Ndab yii, jël ko yóbbu ca kër Yàlla
ga ca Yerusalem, te nañu tabax-
aat kër Yàlla ga fa mu nekkoon.”
16 Sesbasar moomu nag ñëw lal
kenug kër Yàlla gi ci Yerusalem.
Booba ba léegi, ñu ngi koy tabax
waaye noppeegul.»

17 Léegi nag Buur, su la soobee,
nañu seet ca denci buur, foofu ci
Babilon, ngir wóorlu ndax Buur
Sirus joxe woon na ndigal ne ñu
tabaxaat kër Yàlla gi ci Yerusalem.
Gannaaw loolu loo dogal ci mbir
mi rekk, Buur, yónneel, jottli nu
ko.

6

Buur Daryus joxe na ndigal

1 Ba loolu amee Buur Daryus joxe
ndigal, ñu seet ca kërug dencukaayi
téere ya, fa ñu denc alali Babilon.
2 Ñu gis ca Egbatan, péeyu diiwaanu
Medd, taxañ bu ñu bind seede bii:

3 At ma jëkk ca nguurug Buur
Sirus, Buur Sirus joxe na ndi-
gal ci mbirum kër Yàlla ga ca
Yerusalem. Mu ne:

Nañu tabaxaat kër Yàlla gi,
muy bérab bu ñuy sarxee ay
sarax. Nañu dëgëral kenu ya.
Na taxawaayam di juróom benn
fukki xasab*, yaatuwaayam di
juróom benn fukki xasab, 4 te
ñetti sësalantey doj yu mag yu
tegloo yu ne, ab sësalanteb dénk
tege ca kawam. Nañu génnee njég
ga ca alali Buur, joxe ko. 5 Bu
loolu weesee, ndabi wurus yaak
yu xaalis ya woon ca kër Yàlla
ga, te Nabukodonosor jële woon
ko ca kër Yàlla ga ca Yerusalem,
indi ko Babilon, nañu ko delloo
fa mu nekkoon ca kër Yàlla ga ca
Yerusalem te fat ko fa.

6 Kon nag ñooñu di Tatnay bo-
room Wàllaa Dex ak Setar Bosnay
ak seen nàttongo yay jawriñ ca
Wàllaa Dex, nañu sore foofa.
7 Buleen tere liggéeyu kër Yàlla
gee dox. Na boroom dëkki Yawut
ñi ànd ak magi Yawut ñi, ñu
tabaxaat kër Yàlla googu fa mu
nekkoon.

8 Rax ci dolli ndigal a ngii tukkee
ci man, jëm ci li ngeen wara defal
magi Yawut yooyu ci biir liggéeyu
kër Yàlla googu: Njég ga mu leen
dikke, nañu leen ko fey ba mu
mat, jële ko ca alali buur, ca
galagi diiwaan ba ca Wàllaa Dex.
Nañu ko fey ñooñu, ba liggéey
ba baña taxaw. 9 Mboolem lu ci
war, muy yëkk yu ndaw mbaa ay
kuuy mbaa ay xar yu ndaw yu
ñuy defal Yàlla Boroom asamaan
saraxu dóomal, muy bele it mbaa
xorom mbaa biiñ mbaa diw, lu
ci sarxalkati Yerusalem laaj, nañu
leen ko jox bés ak bés, te bañ koo
sàggane. 10 Su ko defee ñu mana
sarxalal Yàlla Boroom asamaan
lu ko neex tey ñaanal Buur aki
doomam gudd fan.

11 Gannaaw loolu ndigal a ngii
tukkee ci man ñeel képp ku tebbi
bii dogal: Dees na roccee ca
néegam ab xànq, yékkati ko,
wékk ko ca, ba noppi def këram
ab sën ndax jëfam jooju. 12 Yàlla
ji dëël turam boobu bérab nag, yal
na daaneel bépp buur mbaa xeet
wuy fexee tebbi bii dogal, ba nara
yàq kër Yàlla gii ci Yerusalem.

Man Daryus maa joxe ndigal lii.
Nañu ci farlu.

13 Ba mu ko defee Tatnay boroom
Wàllaa Dex, ak Setar Bosnay ak
seeni nàttongo daldi xar seen tànku
tubéy ci jëfe ndigal la Buur Daryus
joxe. 14 Magi Yawut ña nag tabax
ba mu baax, mu dëppook kàdduy

* **6:3** 6.3 xasab mooy guddaayu loxo bu digg-dóomu diggante catu baaraamu digg ak conc.

Yonent Yàlla Ase ak Sàkkaryaa,
sëtub Ido. Ñu tabax ba sottal, muy
la Aji Sax ji Yàllay Israyil santaane
woon, te dëppook ndigalul Sirus ak
Daryus ak Artaserses buuru Pers.
15 Kër gaa nga sotti ci ñetti fanu
weeru Adar, juróom benneelu atu
nguurug Daryus. 16 Ci kaw loolu
mbooloom Israyil ànd ak sarxalkat
yaak Leween ñaak mboolem ña
ñibbsee ca ngàllo ga, ñu daloo tabax
ba ci biir mbégte. 17 Sarxe nañu
ca daloog kër Yàlla googu téeméeri
yëkk, ak ñaar téeméeri kuuy ak
ñeenti téeméeri xar yu ndaw, ak
fukki sikket ak ñaar, dëppook limu
giiri Israyil, def ko saraxu póotum
bàkkaar, ñeel Israyil gépp. 18 Ci biir
loolu ñu tabb sarxalkat ya, ca wàll
ya ñu bokk ak Leween ña ca seeni
kurél, ñu sasoo liggéeyu Yàlla ji ci
Yerusalem, muy la ñu bind ci téereb
Musaa.
19 Fukki fan ak ñeent ca weer
wu jëkk wa nag, ña ñibbsee woon
ngàllo ga daldi màggal bésub Mucc
ba. 20 Fekk na sarxalkat yaak Le-
ween ña laabal seen bopp, ba ñoom
ñépp bokk laab. Ba loolu amee
ñu rendi xarum bésub Mucc ba,
ñeel mboolem ña ñibbsee ngàllo,
ak ñoom sarxalkat yi ci seen bopp,
ñook seeni bokk. 21 Ba mu ko de-
fee, bànni Israyil ga ñibbsee ngàllo
ga daldi bokk reerub bésub Mucc
ba, ñook mboolem ña dogoo woon
ak sobey yéefar yi ci réew mi,
ngir sàkku Aji Sax ji, Yàllay Israyil.
22 Wormaal nañu it màggalu Mburu
mu amul lawiir, diiru juróom ñaari
fan, ci biir mbégte, ndax fekk na Aji
Sax ji bégal leen lool ca na mu xiire
buurub Asiri†, mu yéwéne leen ba
dimbali leen ci tabaxu kër Yàlla ga,
Yàllay Israyil.

7

Buur Artaserses yéwéne na Esra

1 Ba loolu weesee, ca jamonoy
nguurug Artaserses buuru Pers, am
na góor gu ñuy wax Esra, Seraya di
baayam. Seraya, Asaryaa; Asaryaa,
Ilkiya; Ilkiya, 2 Salum; Salum, Cadog;
Cadog, Ayitub; 3 Ayitub, Amarya;
Amarya, Asaryaa; Asaryaa, Mer-
ayot; 4 Merayot, Seraya; Seraya,
Usi; Usi, Bukki; 5 Bukki, Abiswa;
Abiswa, Fineyas; Fineyas, Elasar;
Elasar, Aaróona, sarxalkat bu mag
ba. 6 Esra moomu jóge Babilon,
nekkoon jànglekat bu xareñ, bu
géeju ci yoonu Musaa, wi Aji Sax ji
Yàllay Israyil joxoon ñoñam. Aji Sax
ji Yàllaam nag toppe ko yiwam, ba
Buur defal ko mboolem lu mu ñaan.
7 Ca juróom ñaareelu atu nguurug
Buur Artaserses, mu am ñenn ci
bànni Israyil ñu ànd, di ay sarxalkat
aki Leween aki jàngkat aki fara
bunt, ak liggéeykati kër Yàlla ga.
Ñu daldi dem Yerusalem. 8 Esra
nag bokkoon ca. Mu agsi Yerusalem
ca juróomeelu weeru at mooma,
di juróom ñaareelu atu buur ba.
9 Ca benn fanu weer wa jëkk la
dooroon yoon woowu mu bàyyikoo
Babilon. Mu agsi Yerusalem ca
benn fanu juróomeelu weer wa, ci
mbaaxu Yàllaam ji ko toppe yiwam.
10 Esra nag doonoon ku pastéefu ci
jàng yoonu Aji Sax ji, di ko sàmm
tey jàngle ci Israyil ay dogalam ak
ndigali yoonam.

Buur Artaserses bind na Esra

11 Lii mooy li ñu bind ci bataaxal
ba Buur Artaserses jox Esra, sarx-
alkat ba, jànglekat ba géeju ci mbiri
santaaney Aji Sax ji ak dogalam yi
ñeel Israyil.

12 Bataaxal bii mu ngi bàyyikoo
ci Artaserses, buuru buur yi,
jëm ca Esra, sarxalkat biy jàngle
yoonu Yàlla Boroom asamaan.
Maa ngi lay nuyu.

Gannaaw loolu nag, 13 ndigal
tukkee na ci man ne mboolem kuy
bànni Israyil ci samam réew, ba
ci sarxalkat yeek Leween ñi, ku
ci bëgga ànd ak yaw Yerusalem,
man naa dem. 14 Man Buur, maa

† **6:22** 6.22 Asiri gi ñuy wax fii, booba mu ngi ci loxol buuru Pers.

la yebal, maak sama juróom ñaari
wóllëre; noo la yebal Yerusalem
ak Yuda, ngir nga gëstujil ma nu
ñu fay toppe sa yoonu Yàlla, wi
nga yor téereem ci say loxo. 15 Te
nga yóbbaale xaalis beek wurus,
wi ma joxe ci xol bu tàlli, jagleel
ko Yàllay Israyil ji ci Yerusalem,
man Buur, maak samay wóllëre,
16 boole ci mboolem xaalis mbaa
wurus woo mana jële ci dii-
waanu Babilon bépp, ak itam
saraxi yéene yi baadoolo yeek
sarxalkat yi joxe ci xol bu tàlli,
lépp ñeel seen kër Yàlla ga ca
Yerusalem. 17 Ci biir loolu, xaalis
boobu nanga ko daldi jënde ay
yëkk aki kuuy ak xar yu ndaw
ak saraxi pepp ak saraxi tuuru yi
muy àndal te nga boole ko, jooxe
ca seen sarxalukaayu kër Yàlla ga
ca Yerusalem. 18 Li des ci xaalis
beek wurus wi nag, defleen ko
lu ngeen namm, yaak say bokk,
na mu dëppook seen coobarey
Yàlla. 19 Bu loolu weesee ndab
yi ñu la jox, ñu di ko jaamoo ca
seen kër Yàlla ga, nanga ko boole
teg fa kanam Yàllay Yerusalem.
20 Leneen lu des it, loo wara def ci
sa kër Yàlla gi, sañ nga koo génnee
ci alalu buur.

21 Man Buur Artaserses, jox
naa ndigal mboolem denckati alali
buur ya ca Wàllaa Dex, ne leen:
Lépp lu Esra, sarxalkat biy jàngle
yoonu Yàlla Boroom asamaan,
sàkku ci yeen, nangeen ko daldi
def; 22 ba ci fanweeri barigoy
xaalis, ñetti téeméeri barigoy
bele, ñaar fukki barigoy biiñ, ak
ñaar fukki barigoy diw, ak lu mu
soxla ci xorom. 23 Lépp lu Yàlla
Boroom asamaan digle, nañu ko
defe noonee ca kër Yàlla Boroom
asamaan, ndax meram baña dal
ci sama kaw nguur gii ak ci sama
kaw askan. 24 Nu ngi leen di
xamal itam ne képp kuy sarxalkat
mbaa ab Leween, mbaa mu dib
jàngkat mbaa fara bunt, mbaa
mu di liggéeykatu kër Yàlla gi,
mbaa surga buy liggéey ci kër
Yàlla googu, du galag bu ñu ko
sañа teg mbaa njotu bopp mbaa
ab juuti.
25 Yaw Esra nag, seetal ci xel mu
rafet mi sa Yàlla digle ci yoonam
wi nga yor, nga tabb ay njiit aki
xaali, ngir ñuy àtte mboolem ñi
xam sa yooni Yàlla ci diiwaani
Wàllaa Dex. Te ñi ko xamul, nga
xamal leen ko. 26 Képp ku ci
sàmmul sa yoonu Yàlla ak yoonu
buur, nañu ko daldi teg mbugal
mi war ci moom. Dee mooy doon
àtteem, mbaa ñu génne ko réew
mi, mbaa ñu nangu alalam, mbaa
ñu tëj ko.

Esra sant na

27 Cant ñeel na Aji Sax ji, sunu
Yàllay maam, moom mi def nii ci
xolub Buur yéeney teral kër Aji
Sax ji ci Yerusalem, 28 te dawal
ngor sama digganteek Buur aki
wóllëreem ak mboolem kàngami
buur yu mag yi! Man nag, nii la ma
sama Yàlla Aji Sax ji toppe yiwam,
ba ma dëgërlu, boole njiiti Israyil,
ñu daje, ànd ak man dem.

8

Lu jëm ci ñi ànd ak Esra

1 Ñi jiite seen làngi kër maam ak
ñi ñu bindaaleek ñoom ci limeef yi,
te ñu ànd ak man Esra, jóge Ba-
bilon ca jamonoy Buur Artaserses,
ñii la: 2 Ci askanu Fineyas, Ger-
som la. Ci askanu Itamar, Dañeel
la. Ci askanu Daawuda, Atus, 3 mi
askanoo ci Sekaña la. Askanu
Paros, Sàkkaryaa bawoo ca, ànd ak
téeméeri góor ak juróom fukk (150).
4 Ci askanu Payat Mowab, Elyowe-
nay doomu Seraya la, mook ñaar
téeméeri góor (200). 5 Ci askanu
Sàttu*, Sekaña doomu Yasyel la,
mook ñetti téeméeri góor (300). 6 Ci
askanu Adin, Ebedd doomu Yonatan
la, mook juróom fukki góor (50). 7 Ci
askanu Elam, Esayi doomu Atalyaa

* 8:5 8.5 Sàttu: tekki bu jëkk ba ci làkku gereg moo indi turu Sàttu.

la, mook juróom ñaar fukki góor
(70). 8 Ci askanu Sefatiya, Sebadiya
doomu Mikayel la, mook juróom
ñett fukki góor (80). 9 Ci askanu
Yowab, Obadiya doomu Yeyel la,
mook ñaar téeméeri góor ak fukk
ak juróom ñett (218). 10 Ci askanu
Baani†, Selomit doomu Yosifya la,
mook téeméeri góor ak juróom
benn fukk (160). 11 Ci askanu Bebay,
Sàkkaryaa doomu Bebay la, mook
ñaar fukki góor ak juróom ñett
(28). 12 Ci askanu Asgàdd, Yowanan
doomu Àkkatan la, mook téeméeri
góor ak fukk (110). 13 Askanu
Adonikam ñoo mujje, ñu di leen
wax Elifelet ak Iyel ak Semaya, ñook
juróom benn fukki góor (60). 14 Ci
askanu Bigway, Utay la ak Sabudd,
ñook juróom ñaar fukki góor (70).

15 Ci kaw loolu ma boole leen,
ñu daje ca wetu dex, ga jëm Aawa,
dal fa ñetti fan. Ma seetlu fa
baadoolo ya, seet ca biir sarxalkat
ya, gisuma kenn ku bokk ci Leween
ñi. 16 Ma woolu njiit ya: Elyeser
ak Aryel ak Semaya ak Elnatan ak
Yarib ak Elnatan meneen ma, ak
Natan ak Sàkkaryaa ak Mesulam, ak
Yowarib ak Elnatan ma ca des, ñaari
jànglekati yoon ya. 17 Ba mu ko
defee ma yebal leen ca Ido, njiit la
ca gox ba ñuy wax Kasifya, daldi
leen wax kàddu ya ñuy jottli Ido ak
bokkam yay liggéeykati kër Yàlla,
ya dëkk Kasifya, ndax ñu yónnee
nu ay surga ci sunu liggéeyu kër
Yàlla gi. 18 Sunu Yàlla nag toppe
nu mbaaxu yiwam, ba ñu indil nu
waa ju am xel, askanoo ci Maali
sëtub Lewi doomu Israyil. Ñu di ko
wax Serebya. Mu ànd ak doomam
yu góor aki bokkam, ñuy fukk ak
juróom ñett (18), 19 ñook Asabya ak
Esayi sëtu Merari. Ñu ànd ak seeni
bokk ak seen doom yu góor, di ñaar
fukki góor (20). 20 Indaale nañu
ñaar téeméeri liggéeykati kër Yàlla
ak ñaar fukk (220), di ñu askanoo ca
ña Daawudaaki jawriñam tànnoon,
bind seeni tur, ngir ñuy jàpple Le-
ween ñi.

21 Ba loolu amee ma digle foofa
koor ca tàkkal dexu Aawa, torox-
loo ko fa sunu kanam Yàlla, ngir
ñaan ko mu may nu yoonu jàmm,
nook sunuy doom ak mboolem lu
bokk ci nun. 22 Ndaxte rusoon naa
ñaan Buur mu boole nook ay dag
ak gawar yu nu aar ci noon yi ci
yoon wi. Li ko waral mooy fekkoon
na nu wax Buur ne ko: «Sunu
Yàlla mooy toppe yiwam mboolem
ku ko yaakaar, di ko defal jàmm,
waaye meram dina dal ak doole
ci kaw mboolem ku ko dëddu.»
23 Nu woor, daldi dagaan sunu Yàlla
mbir moomu, mu nangul nu. 24 Ba
loolu amee, ma tànn fukki sarx-
alkat ak ñaar yu mag, ñuy Sere-
bya ak Asabya ak seen fukki bokk.
25 Gannaaw loolu ma nattal leen
xaalis baak wurus waak ndab, ya
Buur aki wóllëreem aki jawriñam
jooxe woon, ñook mbooloom Israyil
ma fa teewoon, te lépp jëm ca sunu
kër Yàlla ga. 26 Natt naa ba teg
ci seeni loxo ñaar téeméeri barigoy
xaalis ak fanweeri barigo ci jum-
tukaayi xaalis ak fanweeri barigoy
wurus, 27 ak ñaar fukki koppi wurus
yu wecci junniy poseti wurus, ak
ñaari ndab yu jafe, yu xànjar bu ñu
raxas ba muy melax, mel ni wurus.
28 Ma ne leen: «Yeen, dees leena
sellalal Aji Sax ji, ni ñu sellale ndab
yi, te xaalis beek wurus wi di saraxu
yéene ñeel Aji Sax ji, seen Yàllay
maam. 29 Xool-leen ko te sàmm ko
bu baax, ba kera ngeen koy natt ca
denci kër Aji Sax ji ca Yerusalem,
fa kanam kilifay sarxalkat yaak Le-
ween ñaak ña jiite seen làngi kër
maam ci bànni Israyil.»

30 Ci kaw loolu nu nattal sarx-
alkat yeek Leween ñi xaalis baak
wurus waak ndab yu sell ya, ngir
ñu yóbbu ko ca sunu kër Yàlla ga
ca Yerusalem. 31 Fukki fan ak ñaar
ca weer wa jëkk lanu bàyyikoo dexu
Aawa, daldi jëm Yerusalem. Sunu

† 8:10 8.10 Baani: tekki bu jëkk ba ci làkku gereg moo indi turu Baani.

Yàlla nag toppe nu yiwam, ba musal
nu ci noon akub saaysaay ci yoon wi.
32 Gannaaw loolu nu agsi
Yerusalem, nopplu fa ñetti fan.
33 Bésub ñeenteel ba nu natt
diisaayu xaalis baak wurus waak
ndab ya ca sunu biir kër Yàlla ga,
teg ko ca loxol Meremot doomu Uri,
sarxalkat ba, mook Elasar doomu
Fineyas, ak Leween ña, di Yosabàdd
doomu Yeswa, ak Nowadiya doomu
Binuy. 34 Ñu limaat lépp, nattaat
diisaay ba, daldi bind ca saa sa dayo
ba bépp.
35 Ba mu ko defee ña jóge njaam,
ñibbsee ca ngàllo ga, daldi defal
Yàllay Israyil ay saraxi dóomal. Muy
fukki yëkk ak ñaar, ñeel Israyil
gépp ak juróom ñeent fukki kuuy ak
juróom benn (96), ak juróom ñaar
fukki xar yu ndaw ak juróom ñaar
(77), ak fukki sikket ak ñaar yu ñu
def saraxu póotum bàkkaar; ñu def
lépp saraxu dóomal, ñeel Aji Sax
ji. 36 Ci biir loolu ñu jottli ndigali
buur, ya jëm ca ay jawriñam ak
njiiti Wàllaa Dex. Ñooñu it jàpple
mbooloo ma ca liggéeyu kër Yàlla
ga.

9

Askan wi rax na

1 Gannaaw ba loolu wéyee njiit
ya dikk, ne ma: «Du bànni Is-
rayil, du sarxalkat yi, du Leween
ñi, kenn ci ñoom teqlikoowul ak
xeeti réew meek seen aada yu siblu.
Dañuy jëfe ni Kanaaneen ñeek Et-
teen ñeek Periseen ñeek Yebuseen
ñeek Amoneen ñeek Mowabeen
ñeek waa Misraak Amoreen ñi. 2 Jël
nañu jabar ci ñoom, jëlal ci jabar
seeni doom, ba jaxase jiwu mu sell
mi ak waasoy réew yi. Njiit yeek
mag ñi sax ñoo jiitu ci googu fecci
kóllëre.»
3 Ba ma déggee loolu damaa xotti
sama turki ak sama mbubb, xuuf
sama kawaru bopp ak sama sikkim,
daldi toog, ne tott. 4 Ba loolu amee
mboolem ñi wormaal kàddug Yàllay
Israyil daje, wër ma ndax ñàkk
kóllëreg ña ñibbsee ca ngàllo ga.
Ma toog, ne tott ba waxtuw saraxu
ngoon. 5 Saraxu ngoon jot, ma jóge
ca sama jataayu toroxtaange, ba ma
xottee sama turki baak sama mbubb
ma. Ma ne gurub sukk, tàllal sama
Yàlla Aji Sax ji loxo, 6 daldi ñaan, ne:

Éy sama Yàlla maa rus, maa
torox, ba manumaa siggi fi sa
kanam, ndaxte sunuy bàkkaar
bare na, ba mëdd nu, sunuy moy
tegloo ba àgg asamaan. 7 La ko
dale ca sunu janti maam ba bésub
tey jii, nu ngi ci moy gu réy. Sunuy
bàkkaar tax na buuri réew yi
teg nu loxo, nook sunuy buur ak
sunuy sarxalkat, ñu di nu rey, di
nu jàpp njaam, di lël sunu alal, di
nu torxal ba sunu jonni yàllay tey.
8 Waaye yaw Aji Sax ji sunu
Yàlla, yàggul dara aw yiw
bàyyikoo na ci yaw, musal ñenn
ci nun, may nu ndëgërlaay ca
sa bérab bu sell ba. Yaw sunu
Yàlla, yaa nu taxa leqliku, yaa
nu dundalaat ci sunu biir njaam
gi. 9 Ndax ay jaam lanu, waaye
yaw sunu Yàlla, waccewoo nu
sunug njaam. Yaa dawal ngor
sunu digganteek buuri Pers, ngir
mayaat nu dooley tabax sunu kër
Yàlla, yékkatee ko ca gentam ba,
may nu kiiraay ci Yerusalem ak ci
Yuda.
10 Yaw sunu Yàlla, ana lu nuy
waxati nag gannaaw lii? Ndax kat
noo dëddu sa santaane, 11 yi nga
nu dénk, yonent yiy say jaam jottli
ko, ne nu: «Réew mi ngeen di
nanguji, réew mu sobewu la ndax
sobey waasoy réew ma. Feesal
nañu kook seeni jëf ju siblu ak
seen tilim, ba fépp daj. 12 Kon
nag seen doom yu jigéen buleen
leen may seen doom yu góor, te
seen doom yu jigéen buleen leen
jëlal seen doom yu góor. Buleen
seet mukk seen jàmm mbaa seen
njariñ. Looloo leen di taxa am
doole, bay xéewlu ci ngëneeli
réew mi, ba wacce ko seen askan
fàww.» 13 Loolu nu dal lépp,

sunu jëf ju bon a tax, ak sunu
tooñ gu réy. Terewul yaw sunu
Yàlla, tegoo nu lu dul mbugal mu
yées mi sunuy bàkkaar yellool.
Terewul yaw sunu Yàlla, li nu
bàkkaar mbugaloo nu ko, te moo
nu fi taxa des di dund nii. 14 Nan
lanu mana dellooti di xëtt say
santaane, di séyanteek xeet yii ak
seen jëf ju siblu? Kon doo nu
mere, faagaagal nu, ba kenn du
desati mbaa muy rëcc? 15 Yaw Aji
Sax ji Yàllay Israyil, yaay boroom
njekk. May nga nu bésub tey jii
nu dese bakkan. Nu ngi nii fi sa
kanam ci biir tooñange, ba tax du
kenn ci nun ku am lay fi sa kanam.

10

Fase nañu jaambur ñi

1 Naka la Esra di ñaan ak a tuub,
di jooy, ak a daanu fa suuf ca buntu
kër Yàlla ga, bànni Israyil yéew ko,
bare lool, góor ak jigéen, ba ca xale
ya. Mbooloo ma it di jooy jooy yu
metti. 2 Ci biir loolu Sekaña doomu
Yeyel ma askanoo ci Elam, daldi wax
Esra ne ko: «Noo tooñ sunu Yàlla,
di jël ay jaambur jabar ci xeeti réew
mi. Waaye loolu terewul Israyil am
yaakaar ba tey. 3 Léegi kay nanu
fasanteek sunu Yàlla kóllëre, daldi
fase jigéen ñooñu ñépp, ñu ànd ak
seeni doom, muy ni nga ko diglee
rekk, sang bi, yaak ñi wormaal sunu
santaaney Yàlla. Li yoon wi digle
daal, na am. 4 Jógal nag, mbir maa
ngi ci say loxo, te noo ngi ànd ak
yaw. Kon dëgërlul te def ko.»
5 Ci kaw loolu Esra jóg, wax kilifay
sarxalkat yaak Leween ñaak Israyil
gépp, ne leen ñu giñ ne noonu lañu
koy defe. Ñu giñ ko. 6 Ba loolu amee
Esra bàyyikoo kër Yàlla ga, fatuji
néegu Yowanan doomu Elyasib. La
mu fa nekk nag lekkul, naanul,
xanaa di ñaawlu na ngàllo, ga
ñibbsi feccee worma. 7 Ba mu ko de-
fee ñu yéene ci Yerusalem ak Yuda,
yégal mboolem ngàllo ga ñibbsi, ne
leen ñu daje ca Yerusalem. 8 Ñu ne
képp ku teewul ci diiru ñetti fan,
ni ko kilifa yeek mag ñi diglee, dees
na teg alalam jépp loxo, te moom ci
boppam dees na ko dagge ca ngàllo,
ga ñibbsi.
9 Ba ñu ca tegee ñetti fan
mboolem góori Yudak Beñamin daje
nañu Yerusalem, mu yemook ñaar
fukki fan ca juróom ñeenteelu weer
wa. Ña nga toog ñoom ñépp ca
ëttu kër Yàlla ga, di lox ndax solob
ndaje ma, ak itam taw bu bare
ba mu yemool. 10 Ci kaw loolu
Esra sarxalkat ba jóg taxaw, ne
leen: «Yeena fecci kóllëre ndax
yeena jël ay jaambur jabar, di
yokk tooñaangey Israyil. 11 Léegi
nag tuubleen ci Aji Sax ji seen
Yàllay maam te def coobareem.
Teqlikooleen ak xeeti réew mi,
teqlikook jigéen ñii diy jaambur.»
12 Ci kaw loolu mbooloo mépp
bokk àddu ca kaw ne ko: «Tigi,
li nga wax rekk lanu wara def.
13 Waaye danoo bare, te muy ja-
monoy taw. Manunoo toog fii ci biti.
Te it mbir mi maneesu koo lijjanti
ci benn bés mbaa ñaar, ndax sunu
tooñ ci mbir mii daa yaatu. 14 Kon
daal na sunuy kilifa taxawal askan
wi. Su ko defee mboolem ku nekk ci
sunuy dëkk te jël ci jaambur ñi jabar
day dikk, ku ci nekk ca bés ba ñu
ko àppal, te mu ànd ak kilifa yaak
àttekati dëkkam. Ñu topptoo mbir
mi nag, ba keroog sunu merum Yàlla
mu réy mi sababoo ci lii, dëddu nu.»
15 Mennum Yonatan doomu
Asayel, ak Yaasya doomu Tigwa,
ñoom doŋŋ, ñook Mesulam ak
Sabtay, Leween ba, ñoo àndul ca
loola. 16 Ci kaw loolu ngàllo, ga
ñibbsi daldi def la ñu wax. Esra
sarxalkat ba tànn nit ña jiite seen
kër baay, ku nekk ak làngam, ñoom
ñépp ñu tudd seeni tur. Keroog
benn fan ca fukkeelu weer wa nag,
ñu toog ngir seet mbir ma. 17 Ca
benn fanu weer wa jëkk ca déwén
sa lañu lijjanti mbiru mboolem ña
jëloon jabar ay jaambur.

Ñii ñoo jëggaani ay soxna

18 Ñu gis ne ñenn ci askanu sarx-
alkat yi jëloon nañu ay jaambur
soxna:
Ci askanu Yosuwe doomu Yoc-
cadag aki bokkam, Maaseya ak
Elyeser ak Yarib ak Gedalya
bokk nañu ca. 19 Ñu xas ne
dinañu fase seeni soxna, daldi
nangu ne tooñ nañu, ba noppi
ku nekk ci ñoom sarxe am kuuy,
muy peyug tooñam.
20 Ci askanu Imer, Anani la ak
Sebadiya.
21 Ci askanu Arim, Maaseya laak
Ilyaas ak Semaya ak Yeyel ak
Osiyas.
22 Ci askanu Pasur, Elyonay laak
Maaseya ak Ismayla ak Netanel
ak Yosabàdd ak Elasa.

23 Ci Leween ñi: Yosabàdd laak
Simey ak Kelaya, mooy Kelita
ba tey, ak Petaya ak Yuda ak
Elyeser.
24 Ci jàngkat yi: Elyasib la.
Ci fara bunt yi: Salum laak Telem
ak Uri.

25 Bànni Israyil yi ci des:
Ci askanu Paros, Ramya laak
Isya ak Malkiya ak Miyamin ak
Elasar ak Malkiya ak Benaya.
26 Ci askanu Elam, Mataña laak
Sàkkaryaa ak Yeyel ak Abdi ak
Yeremot ak Ilyaas.
27 Ci askanu Sàttu, Elyonay laak
Elyasib ak Mataña ak Yeremot
ak Sabàdd ak Asisa.
28 Ci askanu Bebay, Yowanan laak
Anaña ak Sabay ak Atlay.
29 Ci askanu Baani, Mesulam laak
Malug ak Adaya ak Yasub ak
Seyal ak Yeremot.
30 Ci askanu Payat Mowab,
Adna laak Kelal ak Benaya ak
Maaseya ak Mataña ak Besalel
ak Binuy ak Manase.
31 Ci askanu Arim, Elyeser laak
Isija ak Malkiya ak Semaya
ak Simeyon, 32 ak Beñamin ak
Malug ak Semarya.
33 Ci askanu Asum, Matenay laak
Matata ak Sabàdd ak Elifelet ak
Yeremay ak Manase ak Simey.
34 Ci askanu Baani, Madaay laak
Amram ak Uyel 35 ak Benaya ak
Bedeya ak Keluyi 36 ak Waña
ak Meremot ak Elyasib 37 ak
Mataña ak Matenay ak Yasaaw
38 ak Baani ak Binuy ak Simey
39 ak Selemya ak Natan ak
Adaya 40 ak Magnadebay ak
Sasay ak Saray 41 ak Asarel ak
Selemya ak Semarya 42 ak Salum
ak Amarya ak Yuusufa.
43 Ci askanu Nebo, Iyel la, ak
Matitiya ak Sabàdd ak Sebina ak
Yaday ak Yowel ak Benaya.

44 Ñooñu ñépp jël nañu ay jaam-
bur jabar, ba ñenn ci ñoom ami
doom.

Neyemi

Neyemi am naw tiis

1 Mbiri Neyemee ngi, góor gay
doomu Akalya: Ca ñaar fukkeelu
atu nguurug Artaserses, ci weeru
Kislew[*], man Neyemi maa nga woon
ca Sus, péey ba. 2 Ci kaw loolu
Anani, kenn ci saay bokk bàyyikoo
Yuda, ànd aki nit. Ma laaj leen
ndesu Yawut ya rëcce ca njaam ga,
laaj leen it mbirum Yerusalem. 3 Ñu
wax ma, ne ma: «Ña rawe ca njaam
ga de, ña nga diiwaanu Yuda, ci
njàqare ju réy akug toroxte. Tatay
Yerusalem jaa nga tojatoo, bunt ya
lakk.»

4 Ba ma déggee kàddu yooyu,
damaa toog di jooy, ñaawlu ko ay
fan, di woor ak a ñaan ci Yàlla
Boroom asamaan. 5 Ma ne: «Éy Aji
Sax ji, yaw Yàlla Boroom asamaan,
Yàlla ju màgg ji te raglu, di sàmm
kóllëreek ngor, ñeel ñi la sopp tey
topp say santaane. 6 Ngalla Sang bi,
teewlu ma, xippi say gët, te déglu
sama ñaan, yi may ñaanal guddeek
bëccëg bànni Israyil, say jaam. Te-
goo naa moy yi la bànni Israyil moy,
te man sax maak sama waa kër
baay, moy nanu la. 7 Lu ñaawa
ñaaw lanu la def, te sàmmunu say
santaaneek say dogal ak sa ndigali
yoon ya nga dénkoon Musaa, sa
jaam ba. 8 Rikk bàyyil xel kàddu
ya nga dénkoon Musaa, sa jaam ba,
ne ko: “Bu ngeen feccee kóllëre,
maa leen di tasaare ci biir xeet
yi. 9 Waaye bu ngeen walbatikoo ci
man, sàmm samay santaane, di ko
jëfe, bu ñu yóbbu woon seeni ñoñ
ba fa suuf digalook asamaan sax, fa
laa leen di jële, boole leen yóbbu
ca bérab, ba ma taamoo dëël sama
tur.” 10 Ñooy say jaam, sa ñoñ ñi
nga jote sa kàttan gu réy ak sa doole
ju bare. 11 Éy Boroom bi, Sang bi,
rikk teewlul bu baax samag ñaan,
ak sa ñaanu jaam ñi safoo wormaal
saw tur. Ngalla Sang bi, nangul ma
tey jii, may ma waa jii yéwéne ma.»
Booba maa yore woon naani Buur.

2

Neyemi jot na ndigal

1 Mu am bés, ci weeru Nisan,
ñeenti weer gannaaw Kislew,
yemook ñaar fukkeelu atu nguurug
Artaserses, ma jël biiñ ba taaje
woon fa kanam Buur, di ko ko xellil.
Booba maa nga ànd ak tiis, ne yogg;
lu ma masula dal ca kanamam.
2 Buur laaj ma, ne ma: «Lu la tax
ne yogg te woppuloo? Mbaa du tiisu
xol?» Maa ngi tiit lool. 3 Ma daldi ne
Buur: «Guddalu fan, Buur! Nu may
def ba duma ne yogg, te dëkk ba
samay maam tëdd gental, bunt ya
lakk ba xoyomu?» 4 Buur wax ma,
ne ma: «Ana looy sàkku?» Ma ñaan
gaaw ci Yàlla Boroom asamaan,
5 door ne Buur: «Xanaa Sang bi,
su la neexee rekk, nga yéwéne ma,
yebal ma Yuda, dëkk ba ñu denc
samay maam, ba ma tabaxaat ko.»
6 Buur nag wax ak man, fekk Lingeer
soxnaam toog, feggook moom. Mu
ne ma: «Boo demee, ana loo fay
toog, doora délsi?» Ma wax ko.
Gannaaw loolu Buur nangu maa
bàyyi ma dem. 7 Ci kaw loolu ma ne
Buur: «Buur, su la soobee, ngalla
nañu ma jox ay bataaxal yu jëm
ca kilifay Wàllaa Dex ya, ngir ñu
jàllale ma, ba ma àgg Yuda; 8 akub
bataaxal bu jëm ca Asaf may wattu
toolu buur, ngir mu may ma bant yu
ma defareji bunti tatay kër Yàlla ga,
defaraale ca tatay dëkk baak kër ga
may dali.» Buur nangul ma, ndax
sama Yàlla ji ma toppe mbaaxam.
9 Ba loolu amee ma dem ba ca kilifay
Wàllaa Dex ya, jox leen bataaxali
Buur, fekk Buur boole maakay njiiti
xare aki gawar.

10 Ba mu ko defee, Sanbalat ma
dëkk Oron dégg mbir ma, mook

[*] **1:1** 1.1 weeru Kislew moo yemook juróom ñeenteelu weer wa ci seen nattin.

Tobya, Amoneen ba, ndawal Buur.
Ñu am lu leen soofa soof, te mooy
li nit ñëw, di sàkkusi njariñu bànni
Israyil.

Neyemi xool na tata ja wër Yerusalem

11 Ma àgg nag ba Yerusalem, toog
fa ñetti fan. 12 Gannaaw loolu ma
jóg guddi, maak nit ñu néew, te wax-
uma kenn li ma sama Yàlla namm-
loo ngir ma defal ko Yerusalem.
Yoruma woon jenn daamar ju moy ji
ma war. 13 Ma génne dëkk ba guddi,
jaare buntu tata ba ñuy wax Xur wa,
wutali walu ndox ma ñuy wax walu
Ninki-nànka, daldi jàll ba ca buntu
Sën ba. Ci biir loolu ma seetlu tatay
Yerusalem ji toj fu nekk, bunt yi
lakk ba xoyomu. 14 Ma jubal wutali
bunt ba ñuy wax Bëtu Ndox, jaare
ca wetu déegu Buur. Amatul nag fu
sama daamar ji ma war mana jaare.
15 Ma daldi topp xur wa ca guddi ga,
di seetlu tata ji, ba noppi waññiku,
jaare ca buntu Xur wu xóot wa,
duggsiwaat. 16 Kilifay dëkk ba nag
xamuñu fu ma demoon, mbaa lu
ma doon def. Ndax fekkul woon
ma wax kenn dara, du Yawut yi, du
sarxalkat yi, du garmi yi, du kilifa yi
te du keneen ci ñi wara sasoo liggéey
bi.

17 Ba loolu amee ma ne leen:
«Yeena gisal seen bopp toskare gi
nu nekke. Yerusalem tas na, bunt yi
lakk na. Aycaleen nu tabaxaat tatay
Yerusalem ndax sunu gàcce faju.»
18 Gannaaw loolu, ma nettali leen
ni ma sama Yàlla toppe yiwam, ak
kàddu yi ma Buur wax. Ñu ne ma:
«Nanleen tabax!» Ñu daldi gëna
pastéefu ca liggéeyu ngëneel ba.

19 Ba loolu amee Sanbalat ma dëkk
Oron dégg ko, mook Amoneen ba
Tobya, jawriñ ba, ak Gesem, Araab
ba. Ñu di nu ñaawal ak a diiju naan:
«Li ngeen di def nii lu mu doon?
Dangeen di fexeel Buur?» 20 Ma ne
leen: «Yàlla Boroom asamaan moo
nuy may ndam. Nun ñiy jaamam
nooy jóg tabaxaat dëkk bi. Yeen
nag amuleen wàll ci Yerusalem, te
baaxoowuleen fi benn sañ-sañ!»

3

Ñu ngi tabaxaat tata ja

1 Gannaaw loolu Elyasib sarxalkat
bu mag ba ànd ak bokki sarx-
alkatam, ñu tabaxaat bunt ba ñuy
wax Gàtt ya, sellalal ko Yàlla, tax-
awal laf ya, defaraat tata ja, ba
ca soorooru Meya, sellalal ko Yàlla,
jàppoo ko noonu ba ca soorooru
Ananel. 2 Waa Yerikoo nga feggook
ñoom di tabax, Sakuur doomu Imri
di tabax ca wet ga.

3 Bunt ba ñuy wooye buntu Jën
ya, góori waa Sena ñoo daaj bant
ya, taxawal laf ya, def ca tëjukaay
yaak dénki galan ya muy àndal.
4 Meremot doomu Uri doomu Akocc,
moo làng ak ñoom di defar; ka
feggook ñoom di defar, di Mesulam
doomu Berekiya doomu Mesesabel.
Ka feggook ñoom di defar, di
Cadog doomu Baana. 5 Ka feg-
gook ñoom, ba tey, di defar di
waa Tekowa. Seeni kilifa nag ñoo
bañoona liggéey ci njiital jawriñ yi
yore liggéey bi.

6 Buntu Cosaan ba, Yowada doomu
Paseya ak Mesulam doomu Besodiya
ñoo ko defaraat, daaj bant ya, tax-
awal laf ya, ak tëjukaay yaak dénki
galan ya cay ànd. 7 Ña feggook
ñoom di defar, di Melatiya ma
dëkk Gabawon ak Yadon ma dëkk
Meronot ak ñeneen waa Gabawon
ak Mispa, gox ya ca kilifteefu bo-
room Wàllaa Dex. 8 Ka feggook
ñoom di defar, di Usyel doomu
Xaraya, tëggu wurus ba. Ka feg-
gook moom di defar, di Anaña,
bokk ca defarkati cuuraay ya. Ñu
sottal seen liggéey ca Yerusalem
gannaaw ba ñu àggee fa tata ja
gëna yaatoo. 9 Ka feggook ñoom
di liggéey, Refaya doomu Ur la.
Moo yilifoon genn-wàllu diiwaanu
Yerusalem. 10 Ka ca topp di liggéey
dog ba janook këram, Yedaya la,
doomu Arumaf; Atus doomu Asab-
neya feggook moom di defaraat.

11 Am na weneen làccu tata wu
Malkiya doomu Arim di defaraat,
mook Asub doomu Payat Mowab; ñu
defaraale sooroor ba ñuy wax Taal
ya. 12 Ka feggook moom di defaraat,
di Salum doomu Aloyes, kilifag ge-
neen wàllu diiwaanu Yerusalem, ay
doomam yu jigéen di ko jàpple ca
liggéey ba.

13 Buntu Xur wa, Anun a ko
defaraat, mook ña dëkk Sanowa.
Ñoo ko tabaxaat, taxawal laf ya, ak
tëjukaay yaak dénki galan ya cay
ànd. Ñu teg ca defaraat làccub
juróomi téeméeri meetar ca tata ja,
ba àgg ca buntu Sën ba.

14 Buntu Sën ba nag, ka ko de-
faraat Malkiya doomu Rekab la, di
boroom gox ba ñuy wax Bet Kerem.
Moo ko defaraat, taxawal laf ya, ak
tëjukaay yaak dénki galan ya cay
ànd.

15 Bunt ba ñuy wax Bëtu Ndox
ba, Salun doomu Kol Ose, boroom
gox ba ñuy wax Mispa, moo ko
defaraat. Moo ko tabaxaat, xadd
ko, taxawal laf ya, ak tëjukaay yaak
dénki galan ya cay ànd, ak itam
tata ja ca déegub Silowe, bay suuxat
toolu buur, ba ca dëggastal ya ngay
wàcce, génn gox ba ñuy wax Kër
Daawuda. 16 Ka ca topp di defar,
Neyemi doomu Asbug la, boroom
genn-wàllu gox ba ñuy wax Bet Cur.
Moo féetewoo la dale fa janook sëgi
Daawuda ya, ba ca déeg ba nit ña
sàkk, dem ba ca dalu Xarekat ya.
17 Leween ñaa ca topp di defaraat,
di Reyum doomu Baani; ka dend ak
moom, taxawal goxam di defaraat,
di Asabya, may boroom genn-wàllu
gox ba ñuy wax Keyla. 18 Ka topp
ca moom di liggéey, di seen mbokk
Binuy doomu Enadàdd, boroom ge-
neen wàllu gox ba ñuy wax Keyla.
19 Ka feggook moom di liggéey, Eser
la, doomu Yeswa, boroom Mispa.
Muy defaraat làcc wa janook fa ngay
yéege jëm ca dencu gànnaay ya, ca
koñu tata ja. 20 Ka topp ca moom di
liggéey ak pastéef Barug la, doomu
Sabay. Muy defaraat weneen làccu
tata ja dale ca koñ ba ca bunt kër
Elyasib, sarxalkat bu mag ba. 21 Ka
topp ca moom Meremot la, doomu
Uri doomu Akocc. Muy defaraat
làcc wa dale ca bunt kër Elyasib,
ba fa kër ga yem. 22 Ña topp ca
moom di defaraat, di sarxalkat ya
dëkke la wër Yerusalem. 23 Ña
ca topp di liggéey, Beñamin la ak
Asub. Ñuy defaraat làcc wa janook
seen kër. Ka ca topp di liggéey,
di Asaryaa doomu Maaseya doomu
Anaña. Muy defaraat fa dendeek
këram. 24 Ka ca topp di Binuy
doomu Enadàdd. Muy defaraat làcc
wa dale ca kër Asaryaa ba ca koñ
ba, ca ruqu tata ja. 25 Palal doomu
Usay di defaraat diggante koñ ba ak
sooroor bu kawe ba tiim kër buur,
jàpp ëttu dag ya. Ka ca topp di
Pedaya doomu Paros. 26 Liggéeykati
kër Yàlla ya féete Ofel ca tund wa,
di liggéey, ba fa janook sooroocu
koñ, ba féete buntu Ndox ma penku.
27 Ña ca topp di waa Tekowa, di
defaraat làcc wa ca topp, dale fa
janook sooroocu koñ bu kawe ba, ba
ca tatay tund wa.

28 La ko dale ca buntu Fas ya,
ay sarxalkat a fa doon liggéey, ku
nekk janook këram. 29 Ka ca topp di
liggéey, Cadog doomu Imer la. Muy
defaraat fa janook këram. Ka ca
topp di defaraat, di Semaya doomu
Sekaña; moo doon wattukatu buntu
Penku ba. 30 Ña topp ca moom di
liggéey, di Anaña doomu Selemya
ak Anun, juróom benneelu doomu
Calaf. Muy defaraat làcc wa ca
topp. Ka ca topp di liggéey, Mesulam
doomu Berekiya la. Muy defaraat fa
janook dëkkuwaayam. 31 Ka ca topp
di defar, di Malkiya, bokk ca tëggi
wurus ya. Muy liggéey ba ca këri
liggéeykati kër Yàlla ga ak jaaykat
ya, fa janook buntu Ndaje ba, jàpp
ca néegu jongrukat bu kawe ba ca
ruq ba. 32 Diggante néegu jongrukat
bu kawe ba ca koñ ba, ak buntu Gàtt
ya, ña fa doon liggéey tëggi wurus
ya la ak jaaykat ya.

Liggéey bi am na gàllankoor

33 Ba Sanbalat déggee ne nu ngi
tabaxaat tata ja, am na naqar wu
réy, mer lool. Muy ñaawal Yawut yi
34 ca kanam bokkam yaak xarekati
Samari ya naan: «Ana lu Yawut yi
yaafus yii di jéema def nii? Ñu defe
ne moos seen pexe dina sotti, ba ñuy
def ay sarax? Fu ñuy noppee seen
tabax bi bésub tey? Te yékkatiwñu
lu moy ay doj yu ñu sullee ci jalub
tojit yu lakk ba noppi?» 35 Tobya
Amoneen ba mu feggool nag ne ca
tonet ne: «Tata ji ñuy tabax de, su ci
wel sax yéegoon, mu ànd aki dojam,
màbb.»

36 Ci biir loolu ma ne: «Ngalla
sunu Yàlla, déggal rekk xeebeel gi
ñu nu xeeb te walbati seeni xaste,
mu këppu ci seen kaw. Ngalla
jébbal leen nit ñu sëxëtoo seen alal
ci réew mu ñu leen jàpp njaam.
37 Bu leen jéggal seen tooñ, bul far
seen bàkkaar, ndaxte ñoo naqaral
ñiy tabax.»

38 Ci kaw loolu nu tabaxaat tata ja,
wërale ko ba mu àgg ca genn-wàllu
taxawaayam, ndax fekk na mbooloo
ma pastéefu ca liggéey ba.

4

1 Sanbalat nag ak Tobyaak Araab
yaak Amoneen ñaak Asdoddeen ña,
ñoom ñépp dégg ne liggéeyu tatay
Yerusalem a ngay jëm kanam, te xar-
xar yaa ngay tàmbalee fatt. Ñu mer
ca lool, 2 daldi mànkoo, lal pexe ngir
xareek Yerusalem, fitnaal leen. 3 Ba
mu ko defee nu ñaan ci sunu Yàlla,
ba noppi teg fa ay nit ñuy wattu
guddeek bëccëg, ngir bàyyi leen xel.

4 Fekk na waa Yudaa ngi naan:
«Dooley yenukat ŋiis,
tojit jalee jale.
Nu nuy tabaxeeti jii tata?»

5 Ci biir loolu noon ya naan: «Bala
ñu noo yég mbaa ñu di nu gis, nu ne
saraax ci seen biir, rey leen, yemale
fi liggéey bi.» 6 Yawut ya ñu dëkkal
nag dikk waxsi nu fukki yoon ak
juróom li ñu nuy fexeel, ne nu «Fu
ne lañuy jóge, songsi nu.»

Neyemi gànnaayal na ay wattukat

7 Ma teg nag ay nit ci bérab yu
ne fàŋŋ te suufe ca gannaaw tata
ja. Ma def leen ay kurél, gu ci
nekk ak làngam ak bérabam. Ña
nga gànnaayoo seeni xeej ak seeni
saamar ak seeni fitt. 8 Ba loolu amee
ma xoolaat lépp, ba noppi wax ak
kàngam yaak kilifa yaak mbooloo
ma ca des ne leen: «Buleen leen
ragal. Fàttlikuleen ne Boroom bi
moo màgg te jara ragal te ngeen
xeexal seeni bokk ak seen doom yu
góor ak yu jigéen, ak seeni jabar ak
seeni kër.»

9 Gannaaw gi noon ya xam ne
yég nanu leen, te Yàlla nasaxal na
seen pexe. Ba mu ko defee nu
walbatikuwaat nun ñépp ca tata ja,
ku nekk dellu ca liggéeyam. 10 La
ko dale bésub keroog sama xaaju
nit ña rekk a doon liggéey, xaaj ba
ca des gànnaayoo ay xeej aki pakk
aki fitt ak kiiraayal dënn. Kilifa
ya nag taxaw ca gannaaw mboolem
waa Yuda. 11 Ña doon tabax tata
jaak ñay yenook ñay yene, ñépp di
liggéeye benn loxo, loxo ba ca des
ŋàbb ngànnaay. 12 Te it ñay tabax,
ku ci nekk, sab saamar a nga takke
ci sa ndigg, ngay liggéey, boroom
liit gi feggook man. 13 Ma wax ak
garmi yaak kilifa yaak mbooloo ma
ca des, ne leen: «Liggéey bi réy na,
yaatu na, te nun danoo tasaaroo te
soreyantoo ci tata ji. 14 Fu ngeen
dégg liit gi jibe fa, fekksileen nu fa.
Sunu Yàlla dina nu xeexal.» 15 Nu
nekk nag ci liggéey bi, genn-wàllu
nit ñi yore ay xeej, dale ko ba bët
di set, ba biddiiw yiy feq.

16 Boobu it laa wax mbooloo ma
ne leen: «Na ku nekk ànd ak ka
muy liggéeyandool, fanaan ci biir
Yerusalem. Su ko defee nu man
di wattu guddi, di liggéey bëccëg.»
17 Booba kenn ci nun summiwul ay
yéreem, du man, du samay bokk,
du samay nit, te du wattukat yi
ànd ak man. Ku nekk day ŋàbb
ngànnaayam akam ndox.

5

Neyemi aar na néew-ji-doole

1 Ci biir loolu askan waak seeni
jabar di xultu lool ci seen kaw bokki
Yawut. 2 Ñii naan: «Nun danoo
jaboot, nook sunu doom yu góor ak
yu jigéen. Nañu nu jox pepp mu
nu lekk, ba mana dund.» 3 Ñee
naan: «Sunuy tool ak sunuy tóokëri
reseñ ak sunuy kër lanuy tayle ngir
am pepp ci xiif bi.» 4 Ña ca des
naan: «Danoo àbb xaalis, taylee ko
sunuy tool ak tóokëri reseñ ngir fey
galagu buur. 5 Moona nun de, nook
ñi nuy lebal benn lanu, diy bokk
lenqe, te seeni doom gënuñu sunuy
doom. Terewul nu ngi nara dugal
sunuy doom yu góor ak yu jigéen
cig njaam. Am na sax ñenn ci sunuy
doom yu jigéen, ñu nekk cig njaam
ba noppi. Manunu ci dara ndax
sunuy tool ak sunu tóokëri reseñ a
ngi ci yeneen loxo.»

6 Ba ma déggee seeni xultook seen
wax jooju, mer naa lool. 7 Ma daldi
dogu ci sama xol ne dinaa yedd
garmi yeek njiit yi. Ma ne leen:
«Yeen yeenay lebal seeni bokk, di
sàkku tegandaay.» Ci kaw loolu ma
woote ndaje mu réy ci seen mbir.
8 Ma ne leen: «Nun def nanu sunu
kem kàttan ngir jotaat sunu bokki
Yawut yi ñu jaayoon ay jaambur.
Léegi yeen ci seen bopp ngeen di
jaay seeni bokk, nun nu war leena
jotaat?» Ñu ne xerem, amuñu lu
ñu wax. 9 Ma dellu ne leen: «Li
ngeen di def de baaxul. Lu leen
tee di ragal sunu Yàlla bala noo
torox ci kanam noon yi dul Yawut?
10 Man itam, maak samay bokk ak
samay nit, nu ngi lebal askan wi
xaalis ak pepp. Waaye nanu leen
baal bor bii. 11 Dellooleen leen seeni
tool, tey jii, ak seeni tóokëri reseñ
ak seen garabi oliw ak seeni kër.
Dellooleen leen itam li ngeen leen
tegoon, muy benn ci téeméeri xaaj,
ci xaalis ak pepp ak biiñ ak diw.»
12 Ñu ne: «Li nga wax lanuy def.
Dinanu leen ko delloo te dootunu
leen laaj dara.» Ba mu ko defee
ma woo sarxalkat ya, giñloo leen
ca kanam sarxalkat ya, ne dinañu
def li ñu wax. 13 Ba loolu amee
ma yëlëb sama lafu mbubb wi may
dence, daldi ne: «Yal na Yàlla yëlëbe
nii mboolem ku sàmmul kàddu gii
ci yeen, ba xañ ko këram ak alalam.
Yal nañu ko ni yëlbe, ba mu je-
exle tàkk.» Mbooloo ma mépp ne:
«Amiin,» daldi bokk sargal Aji Sax
ji. Mbooloo ma mépp nag def loolu
ñu wax.

14 Bu loolu weesee, la ko dale bés
ba ñu ma falee boroom diiwaanu
Yuda, ca ñaar fukkeelu atu nguurug
Artaserses, ba ca fanweeru atam
ak ñaar, muy fukki at ak ñaar,
lekkunu alalu galag bu boroom di-
iwaan yelloo, du man, du samay
bokk. 15 Waaye boroom diiwaan yi
ma jiitu dañu daan not askan wi,
di leen sëf seen dund ak seen biiñ,
boole ci ñeent fukki dogi xaalis*.
Seeni surga it di néewal askan wi
doole. Man nag defuma noonu ndax
ragal Yàlla. 16 Xanaa kay damaa
saxoo jàpp ci liggéeyu tata jii. Ma-
sunoo jënd suuf, te sama nit ñépp
a daan daje ci liggéey bi. 17 Rax ci
dolli daan naa woo téeméeri kilifay
Yawut ak juróom fukk (150), di bokk
ak ñoom sama njël, te limaalewuma
ñi bàyyikoo ci jaambur yi nu séq, di
nu fekksi. 18 Bés bu nekk daan nañu
ma waajalal aw yëkk, ak juróom
benni xari yar, ak boroomi dunq,
ak lu baree bare ci mboolem xeetu
biiñ, ñu di ko indi fukki fan yu nekk.
Loolu taxul ma sàkku benn yoon
galag bu boroom diiwaan di dunde,
ndax liggéey bi diisoon na lool jeeg
ci askan wi.

19 Kon nag rikk sama Yàlla, bàyyil
xel ci man te baaxe ma, ndax
mboolem li ma defal askan wii!

6

Tata ja noppi na

---

* **5:15** 5.15 40 dogi xaalis: lim boobu mu ngi tollook liibaru xaalis.

1 Sanbalat ak Tobya nag dégg,
ñook Gesem Araab baak noon ya ca
des ne tabaxaat naa tata ja, ba xar-
xar desatu ca, doonte taxawalaguma
woon lafi bunt ya. 2 Sanbalat
ak Gesem yónnee ci man, ne ma:
«Dikkal nu dem Kefirim ca xuru
Ono, diisooji fa.» Booba ña nga
may fexeel. 3 Ma yónnee leen ay
ndaw, ne leen: «Damaa jàpp lool.
Duma mana ñëw. Xanaa duma
dakkal liggéey bi, bàyyi ko fi, di leen
fekki?» 4 Ñu yónnee ci man, wax
ma loolu ba muy ñeenti yoon, sama
tont di lenn. 5 Ba ko juróomeel
Sanbalat yóbbanteeti ab surgaam
genn kàddu gi, mu indaale bataaxal
bu tëjuwul, yor ko ci loxoom. 6 Ñu
bind ci ne:

Dégg nañu ci xeet yi dul Yawut, te Gesem* sax dëggal na ko, ne yaw yaak sa bokki Yawut dangeen di fexee fippu. Ñu ne moo tax ngay tabaxaat tata ji. Wax nañu sax ne dangaa bëgga doon seen buur,
7 te xas ngaa tànn ay yonent yu wara yéene ci Yerusalem, ne falu nga buur ci Yuda. Balaa yàgg nag buuru Pers dina jot ci wax jooju. Kon nag dikkal, nu bokk diisoo ci.

8 Ma yónnee ca Sanbalat, ne ko:
«Li nga wax amul. Yaw yaa ko fental
sa bopp.» 9 Fekk na ñoom ñépp
a nu doon jéema xoqtal, yaakaar
ne dinanu yoqi, ba liggéey bi du
sotti. Ma daldi ne: «Léegi nag Yàlla,
ngalla dooleel ma!»

10 Ci kaw loolu ma dem kër
Semaya doomu Delaya doomu
Metabel, fekk ko mu tëju cib
néegam. Mu ne ma:

«Nan ànd dem ca kër Yàlla ga, ca néeg bu mag ba,

nu tëju ca néeg bu mag ba balaa ñu lay reysi.

Guddi lañuy ñëw, reysi la.»

11 Ma ne ko: «Man duma kuy daw!
Te sax gannaaw duma sarxalkat, nu
may dugge ci biir néeg Yàlla bu
mag bi, di génnaale bakkan†? Man
kay demuma.» 12 Booba la ma leer
ne ndeke Yàlla yónniwu ko, waaye
Tobyaak Sanbalat ñoo ko fey ngir
mu birale ma noonu waxyu, di ma
fexeel. 13 Dañu koo feyoon ngir
mu tiital ma, ma def noonu, muy
bàkkaar. Su ko defee ñu yàq sama
der, torxal ma.

14 Sama Yàlla, yal nanga bàyyi xel
ci Tobyaak Sanbalat te fey leen seen
jëf jii, ñook Nowadiya, yonent bu
jigéen beek yeneen yonent yi ma
doon xoqtal.

15 Ba mu ko defee tata ji noppi
ñaar fukki fan ak juróom ci weeru
Elul‡. Ñu liggéey ko ci juróom
fukki fan ak ñaar. 16 Ba ko sunu
noon yépp yégee, ñook mboolem
jaambur ñi ñu wër, am nañ tiitaange
ak mbetteel mu réy, ndax xam nañu
ne sunu ndimbalu Yàlla rekk lanu
sottale boobu liggéey.

17 Ca yooya jamono garmiy Yuda
daan nañu bindanteek Tobya lu
bare. 18 Bare na sax ci waa Yuda ñu
faroon ak moom ci kaw ngiñ, ndax
la mu doon denc doomu Sekaña,
ma Ara di baayam, te doomam
Yowanan di denc doomu Mesulam
ma Berekiya di baayam. 19 Rax ci
dolli ñu di ma gëmloo ag mbaaxam,
te di ko jottli samay kàddu. Tobya
nag yónnee ma ay bataaxal, di ma
xoqtal.

7

1 Gannaaw ba ñu tabaxaatee tata
ja, ma taxawal lafi bunt ya, ba noppi
dénk fara bunt ya seen liggéey, ñook
jàngkat yaak Leween ña. 2 Ci kaw
loolu ma sas sama mbokk Anani,
mu jiite Yerusalem, mook Anaña
boroom tata ja, ndax la mu gëna
dëggu ñu bare, gën leena ragal
Yàlla. 3 Ma ne leen: «Bu bunti

* 6:6 6.6 Gesem ak Gasmu kenn ki la. † 6:11 6.11 néeg Yàlla bu mag bi, sarxalkat yi rekk ñoo fa sañoona dugg. Keneen ku fa dugg, ku dul sarxalkat, day dee. ‡ 6:15 6.15 weeru Elul moo yemook juróom benneelu weer ci nattinu yawut, muy ndeeteel ut, jàpp sàttumbar.

Yerusalem ubbiku li feek jant bi
tàngul. Santleen fara bunt yi ñuy
tëj bunt yi, sës ci galani tëjukaay
yi, balaa waa dëkk biy tëdd. Na ku
nekk ci waa Yerusalem di wattoo ca
bérabu wattukaayam, mbaa buntu
këram.»
4 Booba dëkk ba réy na, yaatu na;
waaye nit ña ca dëkk ñoo néew, te
kër ya tabaxewaatul woon. 5 Sama
Yàlla xiir ma ma woo garmi yeek
kilifa yeek baadoolo yi, ngir bind
leen. Ci biir loolu ma gis limeefu
làng ya jëkka jóge ngàllo ga, ba
ñibbsi. Li ma fekk ñu bind ko ci
mooy lii:

6 Ñii nag ñoo di niti diiwaanu
Yuda, ña jóge njaam ca ngàllo ga
leen Nabukodonosor buuru Babilon
yóbbu woon, te ñu jóge ca ñibbsi
Yerusalem ak Yuda, ku nekk ak fa
mu dëkk. 7 Ña nga ñibbi ca njiital
Sorobabel ak Yosuwe* ak Neyemi
ak Asaryaa ak Ramya ak Nayamani
ak Mardose ak Bilsan ak Misperet
ak Bigway ak Neyum ak Baana.
Limeefu góori bànni Israyil nii la
tëdde: 8 Askanu Paros ñaari junni
ak téeméer ak juróom ñaar fukk ak
ñaar lañu (2 172). 9 Askanu Sefatiya
ñetti téeméer ak juróom ñaar fukk
ak ñaar lañu (372). 10 Askanu Ara
di juróom benn téeméer ak juróom
fukk ak ñaar (652). 11 Askanu
Payat Mowab, soqikoo ci Yeswa ak
Yowab, di ñaari junni ak juróom
ñetti téeméer ak fukk ak juróom
ñett (2 818). 12 Askanu Elam junni
ak ñaar téeméer ak juróom fukk
ak ñeent lañu (1 254). 13 Askanu
Sàttu juróom ñetti téeméer ak
ñeent fukk ak juróom lañu (845).
14 Askanu Sakay juróom ñaar
téeméer ak juróom benn fukk lañu
(760). 15 Askanu Binuy juróom benn
téeméer ak ñeent fukk ak juróom
ñett lañu (648). 16 Askanu Bebay
juróom benn téeméer ak ñaar fukk
ak juróom ñett lañu (628). 17 Askanu
Asgàdd ñaari junni ak ñetti téeméer
ak ñaar fukk ak ñaar lañu (2 322)
18 Askanu Adonikam juróom benni
téeméer ak juróom benn fukk ak
juróom ñaar lañu (667). 19 Askanu
Bigway ñaari junni ak juróom
benn fukk ak juróom ñaar lañu
(2 067). 20 Askanu Adin juróom
benn téeméer ak juróom fukk ak
juróom lañu (655); 21 askanu Ater
soqikoo ci Esekiya, di juróom ñeent
fukk ak juróom ñett (98); 22 Askanu
Asum ñetti téeméer ak ñaar fukk ak
juróom ñett lañu (328). 23 Askanu
Besay ñetti téeméer ak ñaar fukk
ak ñeent lañu (324). 24 Askanu
Arif téeméer ak fukk ak ñaar lañu
(112). 25 Askanu Gabawon juróom
ñeent fukk ak juróom lañu (95).
26 Waa Betleyem ak Netofa téeméer
ak juróom ñett fukk ak juróom ñett
lañu (188). 27 Waa Anatot téeméer
ak ñaar fukk ak juróom ñett lañu
(128). 28 Waa Bet Asmawet ñeent
fukk ak ñaar lañu (42). 29 Waa
Kiryaat Yarim ak Kefira ak Berot
juróom ñaar téeméer ak ñeent fukk
ak ñett lañu (743). 30 Waa Raama ak
Geba juróom benni téeméer ak ñaar
fukk ak benn lañu (621). 31 Waa
Migmas téeméer ak ñaar fukk ak
ñaar lañu (122). 32 Waa Betel ak Ayi
téeméer ak ñaar fukk ak ñett lañu
(123). 33 Waa Nebo gu ndaw juróom
fukk ak ñaar lañu (52). 34 Waa Elam
gu ndaw junni ak ñaar téeméer ak
juróom fukk ak ñeent lañu (1 254).
35 Waa Arim ñetti téeméer ak ñaar
fukk lañu (320) 36 Waa Yeriko ñetti
téeméer ak ñeent fukk ak juróom
lañu (345). 37 Waa Lodd ak Adidd ak
Ono juróom ñaar téeméer ak ñaar
fukk ak benn lañu (721). 38 Waa
Sena ñetti junni ak juróom ñeenti
téeméer ak fanweer lañu (3 930).

39 Sarxalkat yi ñii la:
Askanu Yedaya, soqikoo ci waa kër
Yosuwe, di juróom ñeenti téeméer
ak juróom ñaar fukk ak ñett
(973). 40 Askanu Imer junni ak

* **7:7** 7.7 Yeswa ci làkku ebrë. Yosuwe lanu bind ci tekki bii, muy doomu Yoccadag te doon sarxalkat bu mag bi mujj lu jiitu ngàllo ga ca Babilon. Yosuwe mii lu gëna bare dees na ko tuddaaleek Sorobabel. Feneen fu ñu ne Yeswa ci téere bi, keneen a tax ñuy wax.

juróom fukk ak ñaar lañu (1 052).
41 Askanu Pasur junni ak ñaar
téeméer ak ñeent fukk ak juróom
ñaar lañu (1 247). 42 Askanu Arim
junni ak fukk ak juróom ñaar lañu
(1 017).

43 Leween ñi ñii la: Askanu Yeswa
ma soqikoo ca Kadmiyel. Mooy
ñi bànqaasoo ci Odawya, tollu ci
juróom ñaar fukk ak ñeent (74).

44 Jàngkat yi ñoo di: Askanu Asaf,
di téeméer ak ñeent fukk ak juróom
ñett (148). 45 Askanu fara bunt yi
ñoo di: Askanu Salum, ak askanu
Ater, ak askanu Talmon, ak askanu
Akub, ak askanu Atita, ak askanu
Sobay, di téeméer ak fanweer ak
juróom ñett (138).

46 Liggéeykati kër Yàlla gi ñoo
di: Askanu Ciya, ak askanu Asufa,
ak askanu Tabawot, 47 ak askanu
Keros, ak askanu Siya, ak askanu
Padon, 48 ak askanu Lebana, ak
askanu Agaba, ak askanu Salmay,
49 ak askanu Xanan, ak askanu
Gidel, ak askanu Gayar, 50 ak askanu
Raaya, ak askanu Reccin, ak askanu
Nekoda, 51 ak askanu Gasam, ak
askanu Usa, ak askanu Paseya, 52 ak
askanu Besay, ak askanu Meyunim,
ak askanu Nefusim, 53 ak askanu
Bagbug, ak askanu Akufa, ak askanu
Arur, 54 ak askanu Baslut, ak askanu
Meyida, ak askanu Arsa, 55 ak
askanu Barkos, ak askanu Sisera, ak
askanu Tema, 56 ak askanu Necciya,
ak askanu Atifa.

57 Askanu jaami Suleymaan ñii la:
Askanu Sotay, ak askanu Soferet, ak
askanu Perida, 58 ak askanu Yaala,
ak askanu Darkon, ak askanu Gidel,
59 ak askanu Sefatiya, ak askanu
Atil, ak askanu Pokeret Asbayim, ak
askanu Amon.

60 Mboolem liggéeykati kër Yàlla
gi ak askanu jaami Suleymaan yi,
ñetti téeméer ak juróom ñeent fukk
ak ñaar (392).

61 Ña bàyyikoo Tel Mela ak Tel
Arsa ak Kerub Adon ak Imer te
manuñoo firndeel ne seen waa kër
maam ak seen askan ci Israyil lañu
bokk, ñii la: 62 Askanu Delaya, ak
askanu Tobya, ak askanu Nekoda, di
juróom benn téeméer ak ñeent fukk
ak ñaar (642).

63 Am na it ñu loolu daloon ci
sarxalkat yi, muy askanu Abaya, ak
askanu Akocc, ak askanu Barsilay,
ma doon denc doomu Barsilay waa
Galàdd ba, ba tax ñu santale ko
seen sant. 64 Ñooñu seet nañu seen
limeefu kër maam, waaye gisuñu ko.
Ñu daldi leen doyadal, génne leen
ci carxal gi. 65 Boroom dëkk ba nag
aaye leen ñu lekk ci ñam yu sell yaa
sell, ba keroog sarxalkat ba di am lu
leer ci ñoom ci jumtukaayi tegtal yi
ñuy wax Urim ak Tumim.

66 Limu mbooloo ma mépp ba mu
daj, ñeent fukki junneek ñaar ak
ñetti téeméer ak juróom benn fukk
lañu (42 360), 67 te limaaleesul seen
jaam yu góor ak yu jigéen, yi tollu ci
juróom ñaari junni ak ñetti téeméer
ak fanweer ak juróom ñaar (7 337).
Amoon nañu itam ay jàngkat yu
góor ak yu jigéen, yu tollu ci ñaar
téeméer ak ñeent fukk ak juróom
(245), 68 ak ñeenti téeméeri giléem
ak fanweer ak juróom (435), ak
juróom benni junniy mbaam ak
juróom ñaar téeméer ak ñaar fukk
(6 720).

69 Am na ñu jiite seen kër baay,
ñu def seen loxo ca liggéey ba.
Boroom dëkk ba def na ca alal ja jun-
niy poseti wurus (1 000) ak juróom
fukki këll (50) ak fanweeri mbubbi
sarxalkat (30) ak juróomi téeméeri
dogi xaalis (500)†.

70 Ñenn ca ña jiite seen kër baay
def nañu seen loxo ca alal ja ñu
jagleel liggéey ba, mu tollu ci ñaar
fukki junniy poseti wurus (20 000)
ak ñaari junniy dogi xaalis ak ñaar
téeméer (2 200).

71 La des ca askan wa joxe na ñaar
fukki junniy poseti wurus (20 000)
ak ñaari junniy dogi xaalis (2 000)

† **7:69** 7.69 Fi ñu tudd fanweeri mbubbi sarxalkat yi ak juróomi téeméeri dogi xaalis, am na ñu fi boole ñaari lim yooyu, moomale ko dayob mbubbi sarxalkat yi doŋŋ.

ak mbubbi sarxalkat yu tollu ci
juróom benn fukk ak juróom ñaar
(67).
72 Ba loolu amee bànni Israyil
gépp sancaat ca seen dëkki cosaan,
sarxalkat yaak Leween ñaak fara
bunt yaak jàngkat yaak ñenn ca
baadoolo yaak liggéeykati kër Yàlla
ga.

8

Esra jàngal na mbooloo ma

Ba juróom ñaareelu weer wa
teroo, ba bànni Israyil sancaat
seeni dëkk, 1 mbooloo mépp a
daje, di benn bopp ca mbedd ma
jàkkaarlook buntu Ndox ma. Ñu
wax Esra bindkat ba, ne ko mu indi
téereb yoonu Musaa wi Aji Sax ji
dénk Israyil. 2 Esra, sarxalkat ba,
indi téereb yoon wi keroog benn
fanu juróom ñaareelu weer wa, fa
kanam mbooloo ma, góor ak jigéen,
mboolem ña seeni at may ñu dégg
ko. 3 Esra jàng na ko janook mbedd
ma jàkkaarlook buntu Ndox ma,
dale ko ba bët setee ba ca digg
bëccëg. Mbooloo maa nga teew,
góor ak jigéen, mboolem ña dégg la
ca nekk. Ñépp nag di teewlu kàdduy
téereb yoon wa.
4 Esra bindkat baa nga taxaw ca
kaw dëxu bant ba ñu defaral bés ba.
Ña feggook moom ca ndijooram di
Matitiya ak Sema ak Anaya ak Uri
ak Ilkiya ak Maaseya. Ña ko féete
càmmoñ di Pedaya ak Mikayel ak
Malkiya ak Asum ak Asbadana ak
Sàkkaryaa ak Mesulam. 5 Ba Esra di
ubbi téere ba, mbooloo mépp a ca
teg seeni bët, ndax mbooloo mépp la
tiim. Mbooloo mépp nag jóg taxaw.
6 Esra daldi sant Aji Sax ji, Yàlla ju
màgg ji. Mbooloo ma mépp ànd ne:
«Eskëy, eskëy!» yékkati seeni loxo,
sukk, sujjóotal Aji Sax ji, dëpp seeni
jë fa suuf. 7 Ci kaw loolu Yeswa ak
Baani ak Serebya ak Yamin ak Akub
ak Sabtay ak Odiya ak Maaseya ak
Kelita ak Asaryaa ak Yosabàdd ak
Xanan ak Pelaya ak Leween ña di
leeralal mbooloo ma yoonu Musaa.
Mbooloo maa nga taxaw, kenn ku
nekk benn bérab. 8 Ci biir loolu ñu
di leen jàngal téereb yoonu Yàlla wi,
njàng mu leer, di leen ko firil ba ñu
xam li ñuy jàng.
9 Gannaaw loolu Neyemi boroom
dëkk ba ànd ak Esra sarxalkat ba, di
bindkat ba ba tey, ak Leween ñay
xamal mbooloo ma, wax ak ñoom
ñépp, ne leen: «Bésub tey jii, bés
bu sell la, ñeel Aji Sax ji, seen Yàlla.
Buleen ci naqarlu, buleen ci jooy.»
Booba mbooloo ma mépp a doon
jooy ca kàdduy yoon wa ñu dégg.
10 Esra ne leen: «Ayca demleen lekk
lu gëna duuf, naan lu neexa neex
te sédd ci ñi amul lu ñu togg; ndax
bésub tey bés bu sell la ñeel sunu
Boroom. Kon buleen ci naqarlu
kat, ndax bége Aji Sax ji mooy
seen doole!» 11 Leween ña nag di
dëfal mbooloo ma mépp, naan leen:
«Noppileen waay, ndax tey bés bu
sell la. Kon buleen ci naqarlu.»
12 Ba mu ko defee mbooloo ma mépp
ñibbi, di lekk ak a naan ak a yekkle
di bànneexu bu baax. Fekk na ñu
xam kàddu ya ñu leen doon xamal.

Feddli nañu màggalu Mbaar yi

13 Keroog ñaari fan ca weer wa
nag ña yilif seen kër baay yépp ànd
ak sarxalkat yaak Leween ña, ñu
daje ca Esra bindkat ba, di gëstu
kàdduy yoon wi. 14 Ci kaw loolu
ñu gis ne bind nañu ci yoon wi
Aji Sax ji santaane, te Musaa jottli
ko, ne: «Bànni Israyil dañoo wara
dëkk ci ay mbaar diiru màggalu
weeru juróom ñaareel wa.» 15 Ñu
siiwal nag ndigal, ca mboolem seeni
dëkk ak ca Yerusalem, daldi yéene
ne: «Demleen ca tund ya, wuti
ay cari garabi oliw, ak cari garabi
pëe*, ak cari garabi mirt, ak cari
garabi tàndarma, ak cari garab yu
sëq, ndax ñu defare ko ay mbaar,
muy li ñu bind.» 16 Ba loolu amee
mbooloo ma wuti ay car, defare ko

* **8:15** 8.15 garabi pëe xeetoo naak filaawoo.

ay mbaar ca seen kaw taaxi kër
ak ca seeni biir ëtt ak ca ëtti kër
Yàlla ga ak ca mbedd ma ca buntu
Ndox ma ak ca mbedd ma ca buntu
Efrayim. 17 Ci kaw loolu mboolem
ña ñibbsee ca njaam ga defar ay
mbaar, dal ca mbaar ya. La ko dale
jamonoy Yosuwe doomu Nuun, ba
bésub keroog bànni Israyil defatuñu
woon lu ni mel. Muy mbégte mu
réya réy. 18 Ci biir loolu ñuy jàng ci
téereb yoonu Yàlla wi bés bu nekk,
tàmbalee ko ca bés bu jëkk ba, ba ca
bés bu mujj ba. Amal nañu màggal
ga diiru juróom ñaari fan. Bésub
juróom ñetteel ba nag ñu woote ca
am ndaje mu sell, muy la ñu digle.

9

Kàdduy tuub jib na

1 Keroog ñaar fukki fan ak ñeent
ca weer woowa, bànni Israyil daje
nañu, sol ay saaku, xëppoo suuf,
di ko ñaawloo ci biir koor. 2 Ci
kaw loolu askanu Israyil beddeeku
doxandéem yépp. Ñu taxaw nag,
tudd seen bàkkaari bopp ak seen
ñaawtéefi maam. 3 Ci biir loolu ñu
taxaw, di jàng ca seen téereb yoonu
Yàlla Aji Sax ji, diirub xaajaatu bés
ba. Xaajaatu bés ba ca topp ñuy
tuub ak a sujjóotal seen Yàlla Aji
Sax ji. 4 Yeswa daldi taxaw ca kaw
dëx ba ñu jagleel Leween ña, mook
Baani ak Kadmiyel ak Sebaña ak
Buuni ak Serebya ak Baani meneen
ma, ak Kenani. Ña ngay àddu ca
kaw, di wax ak seen Yàlla Aji Sax ji.
5 Yeswa nag ak Kadmiyel ak Baani
ak Asabneya ak Serebya ak Odiya
ak Sebaña ak Petaya, Leween ñooñu
ñépp àddoondoo ne: «Màggal-leen
seen Yàlla Aji Sax ji sax dàkk, ba
fàww. Nañu màggal sa tur wu tedd,
wi raw gépp cant ak ngërëm.»

6 «Yaw Aji Sax ji, yaw kenn
yaa sàkk asamaan yi, ba ca
asamaan ya gëna kawe ak seen
gàngoor yépp, ak suuf ak lépp
li ci kawam, ak géej ak li ci bi-
iram lépp. Yooyu yépp, yaay ki
leen di may bakkan, te gàngoori
asamaan, yaw lañuy sujjóotal.
7 Yaw yaa di Aji Sax ji, Yàlla ji
tànn Ibraam, jële ko Ur gu waa
Kalde, tudde ko Ibraayma. 8 Yaa
gis mu nangul la ci xolam; nga
fas ak moom kóllëre, dig askanam
réewum Kanaaneen ñaak Etteen
ñaak Amoreen ñaak Periseen
ñaak Yebuseen ñaak Girgaseen
ña. Te def nga li nga dige it, ndax
yaw boroom njekk nga. 9 Ba nga
gisee sunu toroxtey maam ya ca
Misra, dégg seeni yuux ca tefesu
géeju Barax ya, 10 yaa wàcce ay
firndeeki kéemaan ca kaw Firaw-
naaki jawriñam ñépp ak askanu
réewam mépp, ndaxte yégoon
nga reewande ga waa Misra doon
jëflanteek sunuy maam. Ca nga
siiwal saw tur ba tey jii. 11 Géej
nga leen xaral, ñu jaare suuf su
wow koŋŋ, ca digg géej ga, ña leen
doon dàq nag, nga fél leen, ca biir
xóote ya, ñu tàbbi niw doj ci ndox
mu baawaan. 12 Ci kaw loolu nga
di leen jiitee bëccëg aw taxaaru
niir, di leen jiitee guddi taxaaru
sawara, di leen niital yoon wa ñuy
jaare. 13 Ca tundu Sinayi wa nga
wàcc, àddoo asamaan, wax ak
ñoom, dénk leen ndigal yu jub,
ak yoon yu dëggu, ak dogali yoon
ak santaane yu baax. 14 Sa bésub
Noflaay bu sell it, yaa leen ko
xamal, te say santaaneeki dogali
yoon ak saw yoon, yaa leen ko
dénk. Musaa, sa jaam ba, jottli
leen ko. 15 Pepp mu tawe asamaan
nga faje seen xiif, ndox mu balle
ciw doj, nga faje seen mar, te ne
leen ñu dem nanguji réew ma nga
leen giñaloon.

16 «Sunu maam yooyu kay ñoo
mujj fuuy, sajju loos, ba sàmmuñu
say santaane. 17 Ñoo baña dégg,
baña bàyyi xel sa kéemaan yi
nga def ci seen biir, te ñoo sajju
loos, fétteeral ba fal njiit, nara
dellu ca seen njaam ga. Waaye
yaw yaay Yàlla jiy boroom njéggal
ak yiw ak yërmande, di muñ
mer, te bare ngor, ba tax waccoo

leen. 18 Dem nañu sax ba móolal seen bopp jëmmu wëllu te naan: “Yeen, seen Yàllaa ngi; moo leen génnee réewum Misra,” ñàkke la kersa lool. 19 Waaye yaw, ci sa yërmande ju réy, waccoo leen ca màndiŋ ma. Taxaaru niir wa noppiwula taxaw ci seen kanam bëccëg bu nekk, di leen jiite ca yoon wa. Taxaaru sawara wa it noppiwula taxaw guddi, di leen niital yoon wa ñuy jaar. 20 Sa xel mu rafet nga leen may ba ñu mana ràññee, sa mànn* it, noppiwuloo leen koo leel, teg ca ndox ma nga leen daan fajale mar.
21 Diiru ñeent fukki at nga leen dundal ca màndiŋ ma, ñàkkuñu dara. Seeni yére ràppul, seeni tànk newiwul.

22 «Yaa leen moomale ay réew aki xeet, séddale leen suuf. Ñu nangu réewum Siwon, réewum buurub Esbon, teg ca réewum Og buuru Basan. 23 Giiral nga leen, ba ñu tollu ni biddiiwi asamaan, ba noppi dugal leen ca réew ma nga waxoon seeni maam ñu nanguji ko. 24 Ci kaw loolu seeni doom nanguji réew ma. Yaa leen nangulal Kanaaneen ña dëkkoon ca réew ma, teg ci seeni loxo buuri réew maak baadoola ya, ñu di leen def lu leen soob. 25 Nangu nañu ay dëkk yu tata wër, ak suuf su nangu, aakimoo kër yu fees ak gépp ngëneel, aki teen, ak tóokëri reseñ, ak garabi oliw, garab yay meññ, ne xas; ñuy lekk ba suur. Ñu regg, di xéewloo sa mbaax gu réy gi.

26 «Waaye dégguñu ndigal, xanaa di la gàntal. Dañoo sànni saw yoon seen gannaaw; sa yonent ya leen doon xiirtal ci délsi ci yaw, ñu rey leen, ba ñàkke la kersa lool. 27 Nga daldi leen teg ci seen loxoy noon, ñu fitnaal leen. Teewul ñu jàq, woo la wall, nga dégge ko fa asamaan, ba jox leen ñu leen xettli, ci sa yërmande ju yaa, ñu xettli leen ci seen dooley noon. 28 Naka lañu am noflaay, daldi dellu ci def lu bon fi sa kanam. Nga wacc leen nag ca seen loxoy noon, ñu moom leen. Ba ñu delloo woo la wall, yaa leen dégge fa asamaan, ba xettli leen ay yooni yoon ci sa yërmande ju réy. 29 Artu nga leen ndax ñu dellu ci saw yoon, teewul ñu bew, ba sàmmuñu say santaane, xanaa di moy sa àttey yoon yiy taxa dund képp ku ci sàmmu. Ñuy daŋŋiiral, sajju loos, bañ laa déggal. 30 Ndaxam muñal nga leen ay at yu bare, di leen artoo sam xel, say yonent di leen ko jottli; waaye taxul ñu déglu. Nga teg leen nag ci loxoy waa réew yi.
31 Sa yërmande ju réy nga topp, ba faagaagaloo leen. Wacculoo leen it, ndax yaw Yàllay yiw ak yërmande nga!

32 «Kon rikk waay, yaw sunu Yàlla, Yàlla ju màgg, ji àttan te mata ragal, di sàmm kóllëreek ngor; ngalla bul xeeb mboolem toskare ji dikkal sa ñoñ, muy buur ak njiit, sarxalkat ak yonent, dale ca sunuy maam ba ci nun ñépp tey, ca janti buuri Asiri, ba sunu jonni yàllay tey. 33 Yaw nag yaa yelloo njekk ci mboolem li nu dal, ndax worma nga jëfe, nun noo bon. 34 Sunuy buur ak sunuy njiit nag ak sunuy sarxalkat ñoo dale ca sunuy maam, di baña topp sa yoon, baña sàmm say santaane, bàyyiwuñu xel it ci kàdduy seede yi nga leen artoo. 35 Ba ñu moomee seenum réew, nekk ci sa teraanga ju réy ja nga leen may ca suuf su yaa, su nangu sa nga leen jox, jaamuwñu la woon te dëdduwñu seen manin yu ñaaw ya. 36 Nu ngi nii tey diy jaam. Réew ma nga joxoon sunuy maam, ñuy lekk meññeefam aki ngëneelam, fi lanu doon nii ay jaam. 37 Li suuf siy jur a ngi ne

* **9:20** 9.20 mànn: seetal ci *Mucc ga* 16.

gàññ, di alalu buur yi nga teg ci
sunu kaw, ndax sunuy moy. Dañu
noo yilif, yilif sunug jur, nu mu
leen neexe, nu nekke njàqare ju
réy.»

10

Bànni Israyil dogu nañu

1 Loolu yépp tax na nuy tëral takk-
too bu dogu, bind ko, sunuy njiit ak
sunuy Leween ak sunuy sarxalkat
def ci seen màndargay torlukaay.
2 Ñi ko torlu ñoo di:
Boroom dëkk bi Neyemi doomu
Akalya, mook Cedekiya 3 ak Seraya
ak Asaryaa ak Yeremi 4 ak Pasur
ak Amarya ak Malkiya 5 ak Atus
ak Sebaña ak Malug 6 ak Arim ak
Meremot ak Obadiya 7 ak Dañeel ak
Ginton ak Barug 8 ak Mesulam ak
Abya ak Miyamin 9 ak Maasya ak
Bilgay ak Semaya. Ñooñu ñoo di
sarxalkat ya.
10 Leween ñi ñoo di:
Yeswa doomu Asaña, ak Binuy,
kenn ca doomi Enadàdd, ak Kad-
miyel. 11 Seeni bokk ca lañu, di
Sebaña ak Odiya ak Kelita ak Pelaya
ak Xanan 12 ak Mika ak Reyob ak
Asabya 13 ak Sakuur ak Serebya ak
Sebaña 14 ak Odiya ak Baani ak
Beninu.
15 Njiiti askan wi ñoo di:
Paros ak Payat Mowab ak Elam
ak Sàttu ak Baani 16 ak Buuni ak
Asgàdd ak Bebay 17 ak Adoña ak
Bigway ak Adin 18 ak Ater ak Esekiya
ak Asur 19 ak Odiya ak Asum ak
Besay 20 ak Arif ak Anatot ak Nebay
21 ak Magpiyas ak Mesulam ak Esir
22 ak Mesesabel ak Cadog ak Yaduwa
23 ak Pelaca ak Xanan ak Anaya 24 ak
Oseya ak Anaña ak Asub 25 ak Aloyes
ak Pila ak Sobeg 26 ak Reyum ak
Asabna ak Maaseya 27 ak Axiya ak
Xanan ak Anan 28 ak Malug ak Arim
ak Baana.

Solob dogu baa ngi

29 Bànni Israyil ga ca des nag
fekksi leen, muy sarxalkat yaak Le-
ween ñaak fara bunt yaak jàngkat
yaak liggéeykati kër Yàlla ga, di
mboolem nun ñi beddeeku woon
waasoy réew yi, ngir topp yoonu
Yàlla wi, nook sunuy jabar ak
sunu doom yu góor ak yu jigéen,
mboolem ñi xam te xàmmee. 30 Ci
kaw loolu nu ànd ak sunu bokki
garmi, waatook ñoom ne dinanu
topp yoonu Yàlla wi mu dénkaane,
Musaa jaamam ba jottli; di ko sàmm,
di jëfe mboolem sunu santaaney
Boroom Aji Sax ji, ak àttey yoonam
ak dogali yoonam.
31 Nu ne nag dunu may waa
réew mi sunu doom yu jigéen
te dunu jëlal sunuy doom seeni
doom yu jigéen.
32 Te itam bu waa réew mi indee
am njaay mbaa lépp luy pepp, di
ko jaay ci bésub Noflaay, dunu
ko jënd ci ñoom bésub Noflaay
mbaa bés bu sell, te atum juróom
ñaareel mu nekk dinanu bale
bépp bor.
33 Ci biir loolu nu warloo san-
taaney joxe at mu nekk ñeenti
garaami xaalis, bu jëm ca sunu
liggéeyu kër Yàlla ga, 34 jëm ca
mburum wone ba, ak saraxi pepp
yi war bés bu nekk, ak saraxi
dóomal yu bés bu nekk, ak saraxi
bési Noflaay, ak yu Terutel weer
ak yu bési màggal yi, ak yeneen
yu ñu sellalal Yàlla, ak saraxi
póotum bàkkaar yi bànni Israyil
di jotoo, ak mboolem la war ca
sunu liggéeyu kër Yàlla ga.
35 Ay bant lanu tegoo ci sunu
biir, nun sarxalkat yeek Leween
ñeek baadoolo yi, ngir dogalal
waa kër gu nekk àpp ba ñu wara
aye cim at, te ñu war caa yóbbu
seen sasu matt ca sunu kër Yàlla
ga, ngir taal ko ca sunu sarx-
alukaayu Yàlla Aji Sax ji, muy la
ñu bind ci téereb yoon wi.
36 Nu dogu ba tey ne dinanu
yóbbu ca kër Aji Sax ji, at mu
nekk, li sunu suuf jëkka meññle
ak lu garab yépp jëkka ñorle. 37 Ci
biir loolu nu dogoo def li ñu bind
ci yoon wi, di yóbbu ca sunu kër
Yàlla ga sunu taaw yu góor ak lu

sunu jur taawloo, gu gudd gaak
gu gàtt ga, di teg lépp ci loxoy
sarxalkat ya fay liggéey. 38 Ci
kaw loolu nu wara yóbbu ca sunu
néegi dencukaayi kër Yàlla ga lu
jëkk ci sunu notu sunguf, ak sunu
jooxey pepp, ak sunu meññeefi
garab yépp, ak sunu biiñ ak diw,
di teg lépp ci loxoy sarxalkat yi.
Ba tey nuy indil Leween ñi céru
fukkeelub lépp luy meññee ci
sunu suuf, ndax Leween ñeey da-
jalesi céri fukkeel yi ci gox yi nuy
bey yépp. 39 Sarxalkat bu askanoo
ci Aaróona mooy gunge Leween
ñiy jëlsi céri fukkeel yi. Su ko
defee Leween ñi yóbbu fukkeelu
céri fukkeel yi ba ca sunu kër Yàlla
ga, fat ko ca néegi dencukaayi alal
ya. 40 Ci néeg yooyu la bànni
Israyil ak askanu Leween ñi di
yóbbu jooxeb pepp ba ak biiñ
baak diw ga; fa la ndabi bérab bu
sell ba dence, te fa la sarxalkat, ya
sasoo liggéey ba nekk, ñook fara
bunt yaak jàngkat ya.

Nu dogu nag ne dunu sàggane
sunu kër Yàlla ga.

11

1 Ba mu ko defee njiiti mbooloo ma
dëkk Yerusalem. Ña des ca mbooloo
ma tegoo bant ngir fukk ñu daje
kenn génne ca, dëkk Yerusalem,
dëkk bu sell bi, juróom ñeent ñi
ci des toog ca (seeni) dëkk yu
ndaw. 2 Mbooloo ma nag gërëm
ñi nangul seen bopp ne dañuy
dëkk Yerusalem. 3 Dëkki Yuda ya
bànni Israyil yaa ca dëkkoon, ñook
sarxalkat yaak Leween ñaak, ña
féetewoo liggéey yu sew ya ca kër
Yàlla gaak ña askanoo ca jaami
Suleymaan ya, ku nekk ak sa céru
suuf, ca dëkk ba nga bokk. Ñii
ñuy lim nag ñooy njiiti diiwaan ñi
dëkke Yerusalem. 4 Amoon na it ñu
dëkkoon Yerusalem te bokk ci giirug
Yuda ak giirug Beñamin.

Ñi bokk ci askanu Yuda Ataya
la, ku góor ka Usiya di baayam;
Sàkkaryaa di baayu Usiya; Amarya
di baayi Sàkkaryaa; Sefatiya di
baayi Amarya; Mayalel di baayi
Sefatiya, Peres di baayi Mayalel;
5 ak Maaseya, ku góor ka Barug di
baayam; Kol Xose di baayu Barug;
Xasaya di baayu Kol Xose; Adaya
di baayu Xasaya; Yowarib di baayu
Adaya; Sàkkaryaa may doomu ku
dëkk Silon di baayu Yoyarib. 6 Waa
askanu Peres ya dëkk Yerusalem
ñeenti téeméeri jàmbaar lañu ak
juróom benn fukk ak juróom ñett.

7 Ñi bokk ci askanu Beñamin Salu
la, ku góor ka Mesulam di baayam;
Yowet di baayu Mesulam, Pedaya
di baayu Yowet; Kolaya di baayu
Pedaya, Maaseya di baayu Kolaya,
Itiyel di baayu Maasya, Yisaya di
baayu Itiyel; 8 Gabay ak Salay topp
ca Ñoom ñépp di juróom ñeenti
téeméer ak ñaar-fukk ak juróom
ñett. 9 Yowel doomu Sikkri moo leen
jiite woon, Yewuda doomu Asenuwa
topp ca, di ñaareelu kilifag dëkk ba.

10 Sarxalkat ya Yedaya doomu
Yoyarib Yakin bokk na ca, 11 ak
Seraya, baayam di Ilkiya, Mesulam
di baayu Ilkiya, Sadog di baayu
Mesulam, Merayot di baayu Sadog,
Ayitub, njiital kër Yàlla ga di baayu
Merayot. 12 Ñoom ak ña ñu àndal
ca liggéeyu kër Yàlla ga. Ñuy
juróom ñetti téeméer ak ñaar fukk
ak ñaar. Adaya ma Yerowam di
baayam it bokk na ca. Pelaliya
di baayu Yerowam, Amsi di baayu
Pelaliya, Sàkkaryaa, di baayu Amsi,
Pasur di baayu Sàkkaryaa, Malkiya
di baayu Pasur. 13 Maam la ak ña
mu àndal ca liggéey ba te ñu yilif
seeni kër baay, ñuy ñaar téeméer
ak ñeent-fukk ak ñaar. Amasay
ma Asarel di baayam bokk na ca;
Axsay di baayu Asarel; Mesilemot di
baayu Axsay; Imer di baayu Mesile-
mot. 14 Moom la ak seeni bokk, yu
jàmbaare te ñeme. Ñuy téeméer ak
ñaar fukk ak juróom ñett. Sabdiyel
ma Agdolim di baayam moo leen
jiite woon.

15 Leween ña Semaya ma Xasub

di baayam bokk na ca, Asrikam ay
baayu Xasub; Asabiya di baa yu
Asrikam, Buni di baayam Asabiya;
16 moom la ak Sabtay ak Yosabàdd,
di ñaari kilifay Leween yu sasoo
liggéeyu kër Yàlla ga, fa féete biti;
17 ak Mataña ma baayam di Mika.
Sabdi mooy baayu Mika; Asaf miy
baayu Sabdi moo doon kilifa gay
jiite ci cant ak ñaan; ak Bagbukiya
miy mbokkum Mataña tey njiit li
topp ci moom ak Abda mi Samuya
di baayam; Galal di baayu Samuya,
Yedutun di baayu Galal. 18 Mboolem
Leween ña dëkkoon ca dëkk bu sell
ba ñaar téeméer lañu ak juróom
ñett fukk ak ñeent. 19 Wattukati
bunt ya Akub la woon ak Talmon ak
seeni bokk. Ñoo doon wattu bunt
ya, tollu ci téeméer ak juróom ñaar
fukk ak ñaar.

20 Ña des ci bànni Israyil nag,
boole ca sarxalkat yaak Leween ña
ca des daldi dëkke mboolem dëkki
Yuda ya, ku nekk ak fa mu séddoo.

21 Ci kaw loolu ña féetewoo
liggéey yu sew ya ca kër Yàlla ga
dëkk Ofel, Siyxa ak Gispa jiite leen.

22 Kilifag Leween ña ca Yerusalem
moo doon Utsi ma Bani di baayam;
Xasabiya di baayu Bani, Mataña
di baayu Xasabiya, Mika di baayu
Mataña. Utsi bokkoon ci ñi askanoo
ci Asaf te doonoon woykat yay woy
ca kër Yàlla ga. 23 Woykat ya sax
ña nga nekkoon ca ndigalal Buur lu
leen di dogalal la leen war bés bu
nekk.

24 Petaya ma baayam di Mesesabel
mu bokk ci askanu Sera doomu
Yuda moom la Buur dénkoon
mboolem mbir yi soxal mbooloo mi.

25 Ci wàllu dëkk yu ndaw yeek
seeni àll nag am na waa kër Yuda yu
dëkke woon Kiryaat Arba ak dëkk-
dëkkaan ya ko wër, am ñu ca dëkke
Dibon ak la ko wër, am ñu dëkke
Yekabseel ak gox ya ko wër; 26 am
ñu dëkke Yeswa ak Molada ak Bet
Pelet; 27 ak Àccar Suwal ak Beerseba
ak la ko wër. 28 Mu am ñu dëkke
Ciglaag ak Mekona ak la ko wër;
29 ak En Rimon ak Sora ak Yarmut;
30 ak Sanowa ak Adulam ak gox ya
ko wër ak Lakis aki àllam ak Aseka
ak la ko wër. Noonu ñu dëkke la
dale Beer Seba ba ca xuru Inom.

31 Noonu waa giirug Beñamin
dëkke la dale Geba ak Migmas,
boole ca Aya ak Betel ak la ko wër.
32 Mu am ñu ca dëkke Anatot ak Nob
ak Anaña; 33 ak Àccor ak Raama
ak Gitayim; 34 ak Adit ak Seboyim
ak Nebalat; 35 ak Lot ak Ono ca
xuru liggéeykat ya. 36 Am na nag
ay kuréli Yudeen ñu bàyyikoo Yuda
sanci ca waa giirug Beñamin.

12

Ñii ñooy Leween ñeek sarxalkat yi jëkka ñibbsi

1 Sarxalkat yaak Leween ña
ñibbsi, ànd ak Sorobabel doomu
Selcel, ak Yosuwe sarxalkat bu mag
ba, ñii la:

Seraya ak Yeremi ak Esra 2 ak
Amarya ak Malug ak Atus 3 ak
Sekaña ak Reyum ak Meremot 4 ak
Ido ak Gintoy ak Abya 5 ak Miyamin
ak Maadiya ak Bilga 6 ak Semaya
ak Yowarib ak Yedaya 7 ak Salu ak
Amog ak Ilkiya ak Yedaya. Ñooñooy
kilifay sarxalkat yeek seeni bokk ca
jamonoy Yosuwe.

8 Leween ñi ñoo doon Yeswa ak
Binuy ak Kadmiyel ak Serebya ak
Yuda ak Mataña may jiite jàngi cant
ya, mooki bokkam. 9 Bagbukiya ak
Uni ak seeni bokk janook ñoom ca
liggéey ba.

10 Yosuwe, sarxalkat bu mag ba
mooy baayu Yowakim. Yowakim
di baayu Elyasib, Elyasib di baayu
Yowada, 11 Yowada mooy baayu
Yonatan, Yonatan di baayu Yaduwa.

12 Ca jamonoy Yowakim sarxalkat
bu mag ba, ña jiite woon kër sarx-
alkat ya ñii la: Meraya ma bawoo ca
waa kër Seraya ak Anaña bawoo ca
waa kër Yeremi, 13 Mesulam bawoo
ca waa kër Esra, Yowanan bawoo ca
waa kër Amarya, 14 Yonatan bawoo
ca waa kër Malug, Yuusufa bawoo ca
waa kër Sebaña, 15 Adna bawoo ca
waa kër Arim, Elkay bawoo ca waa

kër Merayot, 16 Sàkkaryaa bawoo ca
waa kër Ido, Mesulam bawoo ca waa
kër Ginton, 17 Sikkri bawoo ca waa
kër Abya. Mu am ñu jóge ca waa kër
Miñamin. Piltay bawoo ca waa kër
Mowadiya, 18 Samwa bawoo ca waa
kër Bilga, Yonatan bawoo ca waa kër
Semaya, 19 Matenay bawoo ca waa
kër Yowarib, Usi bawoo ca waa kër
Yedaya, 20 Kalay bawoo ca waa kër
Salu, Eber bawoo ca waa kër Amog,
21 Asabya bawoo ca waa kër Ilkiya,
Netanel bawoo ca waa kër Yedaya.

22 Ca janti sarxalkat yu mag ya,
Elyasib ak Yowada ak Yowanan ak
Yaduwa, ku nekk ak jamonoom, ña
jiite woon këri Leween ña ak sarx-
alkat ya, bindoon nañu leen ci biir
nguurug Daryus buuru Pers. 23 Ña
jiite woon seeni kër baay te askanoo
ci Lewi, ba ca jamonoy Yonanan
sëtub Elyasib daan nañu leen bind
ñoom ñépp ca téere ba ñu dippee
Xew-xew ya.

24 Njiiti Leween ñi ñoo doon:
Asabya ak Serebya ak Yeswa doomu
Kadmiyel, ñook seen bokk ña ñu
daan awanteel làng ak làng ci jàngi
cant, muy la Daawuda góoru Yàlla
ga santaane woon. 25 Matañа ak
Bagbukiya ak Obadiya ak Mesulam
ak Talmon ak Akub ñoo doon fara
bunt ya, di wattu néegi dencukaay,
ya ca bunt ya.

26 Ñooñoo fa nekkoon ca jamonoy
Yowakim doomu Yosuwe. Yosuwe,
Yoccadag mooy baayam. Ñoo fa
nekkoon itam ca jamonoy Neyemi
boroom dëkk ba, ak Esra ma doon
sarxalkat, di bindkat.

Daloo nañu tata ja

27 Gannaaw gi, ca xewu daloog
tatay Yerusalem ja, ñu wooye Le-
ween ña mboolem fa ñu dëkke,
indi leen Yerusalem, ngir ñu màggal
daloo ga ci biir mbég ak jàngi cant;
tëggum weñ ya jib, ànd ak xeeti
xalam. 28 Ci biir loolu ñu indi
jàngkat ya ñoom it, boole leen jële
ca diiwaan ba wër Yerusalem, ca
dëkk yu ndaw ya ca Netofa, 29 ak
Bet Gilgal ak diiwaani Geba ak As-
mawet. Fekk na jàngkat ya tabax ay
dëkk yu ndaw fa wër Yerusalem.

30 Ba loolu amee sarxalkat yaak
Leween ña laabal seen bopp, doora
laabal mbooloo ma, ak bunt yaak
tata ja.

31 Ci kaw loolu ma yéegloo njiiti
Yudeen ña ca kaw tata ja, daldi
sos ñaari kuréli jàngkat yu mag.
Genn ga di dox ca kaw tata ja
ci wetu ndijoor, wuti buntu Sën
ba. 32 Osaya ma nga topp ca seen
gannaaw, ànd ak genn-wàllu njiiti
Yudeen ña, 33 ak Asaryaa ak Esra ak
Mesulam, 34 ak Yuda ak Beñamin ak
Semaya ak Yeremi. 35 Lenni sarx-
alkat yaa nga ca topp aki liit, di ñi
ànd ak Sàkkaryaa doomu Yonatan.
Yonatan, Semaya mooy baayam; Se-
maya, Matañа di baayam, Matañа,
Mikaya mooy baayam; Mikaya,
Sakuur ay baayam; Sakuur, Asaf
mooy baayam. 36 Sàkkaryaa ànd
aki bokkam, ñuy Semaya ak Asarel
ak Milalay ak Gilalay ak Maay ak
Netanel ak Yuda ak Anani. Ña
nga yore ay jumtukaayi xumbéen
yu Daawuda, góorug Yàlla ga. Esra
bindkat ba moo leen jiite woon.
37 Ñu dikk ba tollook buntu Ndox
ma, janook dëggastal, ya jëm ca Kër
Daawuda, fa ñuy yéege jëm ca tata
ja tiim kër Buur Daawuda. Ñu jubal
nag ba ca buntu Ndox ma, ca penku.

38 Ci biir loolu ñaareelu kurélu
jàngkat ya doxe wetu càmmoñ;
man nag, ma topp ca seen gannaaw
ca kaw tata ja, ànd ak genn-wàllu
mbooloo ma. Nu jaare ca wetu
sooroor ba ñuy wax Taal ya, ba
fa tata ja yaatoo. 39 Nu romb nag
fa tiim buntub Efrayim ak buntu
Cosaan ba, ak buntu Jën ya ak
soorooru Ananel, wees soorooru
Meya, ba àgg ca buntu Gàtt ya. Ña
nga taxaw ca buntu Dag ya. 40 Ci
kaw loolu ñaari kuréli jàngkat ya
taxaw ca biir kër Yàlla ga, man
itam ma taxaw, maak genn-wàllu
mbooloom jawriñ ñi ma àndal, 41 ak
sarxalkat ya, di Elyakim ak Maaseya

ak Miñamin ak Mikaya ak Elyonay
ak Sàkkaryaa ak Anaña, ñook seeni
liit.
42 Maaseya it a nga ca woon ak
Semaya ak Elasar ak Usi ak Yowanan
ak Malkiya ak Elam ak Eser. Jàngkat
ya daldi samp, Israya jiite leen.
43 Sarxe nañu bésub keroog sarax
yu réy tey bànneexu, ndax Yàllaa
leen may bànneex bu réy. Jigéen
ñaak gone ya it di bànneexu,
mbégarey Yerusalem di dégtu fu
sore.
44 Ñu daldi tànn bésub keroog
ay nit, dénk leen néegi dencukaay,
ya ñuy yeb ay jooxe, ak saraxi
ndoortel meññeef, ak céri fukkeel
yu ñuy génne. Ñu war caa da-
jale nag cér ya yoon wi dogalal
sarxalkat yeek Leween ñi, te mu
jóge ci tool yi wër dëkk yi. Waa
Yuda rafetlu ca taxawaayu sarx-
alkat yaak Leween ña. 45 Leween
ñaa dénkoo woon seen dénkaaney
Yàlla, ak dénkaaney laabal ba, ak
jàngkat yaak fara bunt yay topp
la Daawuda santaane woon, mook
doomam Suleymaan. 46 Te naka jekk
ca janti Daawuda ak Asaf amoon na
ay njiiti jàngkat yuy jiite ay jàngi
màggal ak jàngi cant, ñeel Yàlla.
47 Ci biir loolu, ca janti Sorobabel
ak ca janti Neyemi, askanu Israyil
gépp daan nañu génneel jàngkat
yeek fara bunt yi seen cér, bés bu
nekk it, génneel Leween ñi seen cér,
Leween ñi génneel askanu Aaróona
seen cér.

13

Neyemi sopparñi na

1 Bésub keroog jàng nañu ci
téereb Musaa, mbooloo ma di dégg.
Ñu gis ñu bind ca ne, muy Amoneen,
muy Mowabeen, kenn du ci bokk
ci ndajem bànni Israyil mu ñuy
màggale Yàlla, ba fàww. 2 Li ko
waral moo di ñoo bañoona dabe
bànni Israyil aw ñam wu ñu lekk ak
ndox mu ñu naan, xanaa di fey Bal-
aam, jibar ba, ngir mu rëbbal leen
leen. Teewul sunu Yàlla soppi rëbb
ga barke. 3 Naka la mbooloo ma
dégg la yoon wa digle, ñu daldi dàqe
Israyil mboolem askan wu raxe.

4 Lu jiitu loolu nag tabboon nañu
Elyasib, sarxalkat ba, dénk ko sunu
néegi dencukaayi kër Yàlla ga. Mu
doonoon jegeñaaleb Tobya, 5 ba
tax Elyasib jël néegu dencukaay bu
yaatu, jox ko Tobya. Néeg booba
lañu daan denc saraxi pepp yaak
cuuraay yaak ndab yaak céri fukkeel
ya, muy bele ak biiñ ak diw, te ndi-
gal sédd ko Leween ñeek jàngkat
yeek fara bunt yi. Foofu it lañu
daan denc jooxe yi ñeel sarxalkat
yi. 6 Booba yépp nag nekkuma
woon Yerusalem, ndax fekkoon na
ma dellu ca Artaserses buuru Ba-
bilon, ca fanweereelu atu nguuram
ak ñaar. Toog naa fa lu yàgg, doora
ñaan Buur, ba mu yiwiwaat ma.
7 Ba ma àggee Yerusalem, ma yég
tojaange gi Elyasib defal Tobya, jox
ko néeg ca biir ëttu kër Yàlla ga.
8 Ma ñaawlu ko lool, daldi boole yëfi
Tobya, génnee néeg ba, sànni. 9 Ci
kaw loolu ma santaane ñu laabal
néeg ya, ba noppi ma yebaat ca
ndabi kër Yàlla ga ak saraxi pepp
yaak cuuraay la.

10 Ma dégg itam ne joxuñu Le-
ween ñi seeni cér, ba tax ku nekk
ci Leween ñaak jàngkati kër Yàlla
ga ne coww ca toolu boppam, bàyyi
liggéey bi mu sasoo. 11 Ma ŋàññ
jawriñ yi, ne leen: «Ana lu waral
ñuy sàggane kër Yàlla gi?» Ci biir
loolu ma woo Leween ñeek jàngkat
yi, ñu daje, ma delloo leen ca seeni
liggéey. 12 Ba mu ko defee waa
Yuda gépp dellu di indi ca biir néegi
dencukaay ya céri fukkeel ya ñuy
génne, di pepp ak biiñ aku diw.
13 Ba loolu amee ma tabb Selemya
sarxalkat ba, ak Cadog bindkat ba,
dénk leen dencukaay ya, ñook Pe-
daya Leween ba; ka leen ciy jàpple
di Xanan doomu Sakuur. Sakuur,
Matañа mooy baayam. Ñu doonoon
nit ñu ñu ràññee seen maandute, ba
sas leen ñuy séddale sarax yi ci seen
biir.

14 Rikk sama Yàlla, bàyyee ma lii
xel, te bul far sama jëfi ngor ji ma
jëfe ci sama biir kër Yàlla gi aki
wartéefam.
15 Ci fan yooyu ma gis ci Yuda ay
nit ñuy nal reseñ, bésub Noflaay.
Mu am ñuy indi ay sabaari pepp
yu ñuy sëf ay mbaam, boole ca
biiñ ak reseñ ak figg ak lu nekk,
di ko yóbbu Yerusalem ci bésub
Noflaay. Ma àrtu leen it ca la ñuy
jaay seen yëf yooyu ci boobu bés.
16 Amoon na itam ay waa Tir yu
féete Yerusalem, di fa indi ay jën ak
mboolem xeeti njaay, di ko jaay waa
Yudak Yerusalem ci bésub Noflaay.
17 Ma ŋàññ kàngami Yuda, ne leen:
«Lu ñaaw lii ngeen di def nag di
teddadil bésub Noflaay? 18 Xanaa
du nii la seen maam ya daan def,
ba tax sunu Yàlla wàcce ci sunu
kaw musiba mii mépp, wàcce ko
ci dëkk bii, yeen ngeen di wooti
sànjum Yàlla ci kaw Israyil, di ted-
dadil bésub Noflaay?»
19 Ci kaw loolu, balaa bésub
Noflaay biy duggsi, bu bunti
Yerusalem tàmbalee keppaaral ci
ngoon si rekk, ma santaane ñu tëj,
baña ubbeeti, ba bésub Noflaay
bi wees. Ci biir loolu ma tànn ci
samay nit, taxawal leen ca bunt ya,
ngir ñu baña dugal ay sëf bésub
Noflaay. 20 Ba mu ko defee jula
yu mag yaak ñay jaayaatu lu nekk,
fanaan benn yoon ba ñaar ca biti.
21 Ma àrtu leen, ne leen: «Ana lu
waral ngeen di fanaan ci taatu tatay
dëkk bi? Bu ngeen ko defatee, dinaa
leen teg loxo!» Booba lañu noppee
dikk bésub Noflaay. 22 Ma sant
it Leween ñi ñu laabal seen bopp
te dem wattuji bunt ya, ngir sellal
bésub Noflaay.

Ngalla sama Yàlla, bàyyee ma lii
xel itam te yërëme ma sa ngor lu
bare.

23 Ma gisati ci jamono yooyu ay
Yudeen ñu jël jabar ci waa Asdodd
ak Amon ak Mowab. 24 Seen genn-
wàlli njaboot di làkk asdodd, ña
ca des di làkk leneen ci làmmiñi
doxandéem yi, te kenn ci ñoom
manula wax yawut. 25 Ma ŋàññ
leen, móolu leen, dóor ñenn ci
ñoom, xuuf seen kawar, giñloo leen
ci Yàlla ne dootuñu may seen doom
yu jigéen ay doxandéem te dootuñu
ci jëlal jabar seeni doom mbaa seen
bopp. 26 Ma ne leen: «Xanaa
du nii la Suleymaan buurub Israyil
bàkkaare woon? Li xeet yiy bare
lépp amul benn buur bu meloon
ni moom. Ku Yàllaam soppoon la
te Yàllaa ko faloon buurub Israyil
gépp. Waaye moom sax jigéeni
doxandéem yi bàkkaarloo nañu ko.
27 Bëggatunoo dégg ngeen di def gii
ñaawtéef gu réy, bay ñàkke sunu
Yàlla kóllëre, di jël ay doxandéem
jabar.» 28 Fekk na kenn ci doomi
Yowada doomu sarxalkat bu mag ba
Elyasib sax, jël doomu Sanbalat mu
Oron. Teewul ma dàq waa ji, mu
daw ba sore ma.
29 Ngalla sama Yàlla, bàyyil
xel mbugal mu ñeel ñii teddadil
liggéeyu carxal, fecci worma sasu
carxal ak xeetu Leween.
30 Ma laabal leen nag, ñu teq-
likook lu bokk cig ndoxandéem, ba
noppi sas sarxalkat yeek Leween
ñi, ku nekk ca liggéeyam. 31 Ma
dekkal saraxu matt yi ñu wara joxe
bu àppam jotee, ak saraxi ndoortel
meññeef.
Ngalla sama Yàlla, bàyyee ma lii
xel ngir ngëneel.

Esteer

Buur Aserus a ngi xawaare

1 Lii mu ngi amoon ci jamonoy
Aserus*. Mooy Aserus ma falu
woon, jiite téeméeri diiwaan ak
ñaar fukk ak juróom ñaar, dale ko
ca End ga woon, ba ca réewum
Kuus. 2 Jamono yooyu Buur Aserus
moo toogoon ca jal ba ca Sus, péey
ba†. 3 Ci ñetteelu atu nguuram
mu maye bernde, ñeel kàngamam
yépp ak jawriñam yépp, di njiiti
xarey diiwaanu Pers ak diiwaanu
Medd, garmi yeek kàngami dëkk
yi bokk teew. 4 Ci diir bu takku,
tollook téeméeri fan ak juróom ñett
fukk (180), mu di leen won alalu
nguuram ju yéeme ak dayoom ak
darajaam ju réy. 5 Ba fan yooyu ma-
tee, buur ba maye berndey juróom
ñaari fan ci biir tóokëram, ñeel
mboolem ña nekkoon ca Sus, péey
ba, ka gëna màgg ba ca ka gëna tuut.
6 Ay ndimoy wëñ gu ëccu gu weex ak
gu baxaa nga wékke ca buumi lẽe
yu weex ak yu xonq curr, takke ci
ay jaaroy xaalis yu wewe ci ay jën yu
ñu tabaxe doju màrb. Ay lali wurus
ak xaalis a nga tege fa suuf, sa ñu
dëre doj yu gànjare: yu màrb ak yu
pere ak yu ñuul. 7 Ña ngay maye
naan ci ay kaasi wurus, bu ci nekk
wuuteek moroom ma na mu bindoo.
Biiñu buur di walangaan ni loxol
Buur. 8 Kenn gawuloon kenn nag ci
naan gi, ndax Buur joxoon na ndigal
farbay këram yépp, ne leen ñu topp
ku nekk ci coobareem. 9 Ci biir loolu
Lingeer Wasti moom it maye bernde
ñeel jigéeni kër Buur Aserus.

10 Keroog bésub juróom ñaareel
ba Buur Aserus naan biiñ, ba xolam
sedd, mu sant juróom ñaari bëkk-
néegam‡: Meyuman ak Bista ak
Arbona ak Bigta ak Abagta ak Setar
ak Karkas, ne leen 11 ñu indil ko
Lingeer Wasti, mu sol mbaxanam
lingeeram, ngir won taaram ba nit
ñaak kàngam ya, ndax jigéen ju
rafetoon la. 12 Teewul ba bëkk-néeg
ya yeggee Lingeer Wasti ndigalal
Buur, mu lànk, ne du ñëw. Buur nag
mer lool, ba xol bay bax. 13 Booba
mboolem mbirum buur, xamkati
jamono ya ci wàllu yoon ak àtteb
yoon lees koy diis. 14 Ña ca gënoona
jege Buur di Karsena ak Setar ak Ad-
mata ak Tarsis ak Meres ak Marsena
ak Memukan, ñuy juróom ñaari
kàngami diiwaani Pers ak Medd, di
bokk ak Buur jataay te gëna kawe ca
nguur ga. 15 Mu ne leen: «Ci yoon,
ana lu war ci Lingeer Wasti, gan-
naaw déggul ndigal li ma joxe, man,
Buur Aserus, samay bëkk-néeg jottli
ko ko?»

16 Memukan wax ca kanam Buur
ak kàngam ya, ne leen: «Du Buur
doŋŋ la Lingeer Wasti tooñ. Waaye
tooñ na mboolem kàngam yi ak
mboolem baadoolo yi ci mboolem
diiwaan yi. 17 Nde jëfi lingeer jii
dina yegg ci noppi jigéen ñépp, ba
tax ñuy sofental seen jëkkër. Ndax
dañu naan: “Xanaa Buur Aserus
woowul Lingeer Wasti, mu lànk, ne
du ñëw”? 18 Li ko dale bésub tey,
kuy garmi bu jigéen ci Pers ak Medd,
bu déggee jëfi lingeer jii, noonu lay
waxeek mboolem kàngami buur,
mu indi yabeel ak réeroo bu dul
jeex. 19 Kon nag Buur, ndegam
soob na la, na ab dogal tukkee fi
yaw, ñu bind ko ci ndigali yooni
Pers ak Medd, yi dul toxu, di xamle
ne Wasti dootu jàkkaarlooteek Buur
Aserus. Te Buur, dangay nangu
céru lingeeram, jox ko moroomam
mu ko gën. 20 Su ko defee bu ñu
yéenee dogalu buur bi ci mboolem
déndu buur bu yaatu bii, jigéen
ñépp dinañu weg seen jëkkër, bo-
room daraja ba ci baadoolo bi.»

21 Loola nag neex Buur ak kàngam
ya. Buur nag def la ko Memukan
wax. 22 Ba mu ko defee mu yónnee

* **1:1** 1.1 Aserus dees na ko wooye Serses itam. † **1:2** 1.2 Sus, péey ba, walla Sus dëkk ba ñu dàbbli. ‡ **1:10** 1.10 bëkk-néeg yooyu, ay jaam yu ñu tàpp lañuy doon.

ay bataaxal fépp ca réew ma, diiwaan bu nekk ak mbindum boppam, waaso wu nekk it ci làkku boppam. Mu biralal waaso wu nekk ci làkku boppam, ne leen na góor gu nekk doon kilifay këram.

2

Buur Aserus wutal na Wasti kuutaay

1 Gannaaw ba mbir yooyu amee, ba merum Buur Aserus giif, xelam dem ca Wasti ak la mu def ak la mu dogal ca moom. 2 Ba loolu amee surgay buur yi koy topptoo ne ko: «Nañu la seetal ci janq ju rafet ji. 3 Buur, dangay yónnee ay ndaw ci sa mboolem diiwaani réew mi, ñu dajaleel la mboolem janq ju rafet ji, indi leen fii ci Sus, péey bi, dugal leen ci kër jigéen ñi, ñu teg leen ci loxol Ege, sa bëkk-néeg biy wattu jigéen ñi. Ñu jox leen lu ñuy defaroo ba rafet. 4 Su ko defee nag Buur, janq bu la ci neex doon lingeer, wuutu Wasti.» Buur rafetlu la ñu wax, daldi def noona.

5 Fekk na jenn waayi Yawut a ngi ci Sus, péey ba. Ma nga tudd Mardose. Yayir di baayam. Yayir, Simey ay baayam. Simey, Kis ay baayam, bokk ci giirug Beñamin. 6 Mu askanoo ca ngàllo ga Nabukodonosor buuru Babilon jële woon Yerusalem, boole leen ak Yekoña* buurub Yuda. 7 Mardose yoroon ku ñuy wax Adasa, muy Esteer ba tey, di doomu baayam bu ndaw, ndax amuloon ndey, amuloon baay. Xale bi nag rafet, jekk bind. Ba ndeyam ak baayam deeyee, Mardosee ko jël, yar ko ni doomam.

8 Gannaaw ba ñu yéenee ndigalu Buur ak dogalam ba, ñu dajale janq ju bare ca Sus, péey ba, teg leen ca loxol Ege. Noonu lañu indaalee Esteer, ba ca kër Buur, teg ko ci loxol Ege may wattu jigéen ña. 9 Xale bi neex Ege, mu baaxe ko, gaaw indil ko lu mu defaroo, nàddil ko ag lekkam, féetale ko juróom ñaari surga yu jigéen yu ñu tànne kër Buur. Ci kaw loolu mu dalal Esteer mooki surgaam fa gën ca kër jigéen ña. 10 Fekk na Esteer waxul askan wa mu bokk ak kër ga mu fekk baax, ndax Mardose da koo santoon ne ko bumu ko wax. 11 Bés bu nekk nag Mardose doxantoo fa kanam kër jigéen ña, ngir xam lu Esteer nekke ak nu ñu def ak moom.

12 Booba bala ayu kenn ci xale yu jigéen ñiy agsi, ba muy dem ca Buur Aserus, day fekk mu matal fukki weer ak yaar yi ñu àppal jigéen ñi, ngir ñu yokk ci seen taar. Juróom benni weer yi, ñu di leen diw ndàbb lu ñuy wax miir; juróom benni weer yi ci des, ñu di leen diw ay diw yu xeeñ ak yeneen yu jigéen ñiy defaroo. 13 Ni ndaw siy deme ca Buur nag nii la. Mboolem lu mu bëgg, dees ko koy jox, mu jële ko ca kër jigéen ña, yóbbaale kër buur. 14 Bu ngoonee mu dem ca Buur, bu bët setee mu dellu kër jigéen ña, ca geneen wàlla ci njiital Sasgas, bëkk-néeg bay wattu nekkaaley buur. Su ko defee ndaw sa du dellooti ca Buur lu moy ndaw si neex ko, mu ne: «Wool-leen ma diw.»

15 Ba loolu amee muy ayu Esteer doomu Abyel, baayu Mardose bu ndaw, janq ba mu yaral boppam ni doomam. Mu wara dem ca Buur, te laajul dara lu moy la ko Ege bëkk-néegu buur bay wattu jigéen ña, sant. Mboolem ku gis Esteer nag, xool ko bëtu yiw. 16 Ñu yóbbu Esteer ca Buur Aserus, ca biir këram, ca fukkeelu weer wa ñuy wax Tebet, ca juróom ñaareelu atu nguuram. 17 Ci kaw loolu Buur gëna bëgg Esteer ci jigéen ñépp. Mu gëna baaxe Esteer, gën koo sopp janq jépp. Ba mu ko defee mu solal ko mbaxanam lingeer, fal ko lingeer, mu wuutu Wasti. 18 Buur def bernde ju réy ngir mboolemi kàngamam aki jawriñam, terale ko Esteer; daldi noppal diiwaan yi, teg ca nàddil nit ñi ni mu ware buur.

* **2:6** 2.6 Yekoña ak Yowakin kenn ki la.

[19] Ba ñu dajalewaatee janq ja
ñaareel bi yoon, fekk na Mardose
am ndombol tànk ca buntu kër
buur. [20] Booba Esteer waxul ba tey
fa mu fekk baax ak fa mu bokk, muy
la ko Mardose santoon. Esteer wéye
topp ndigali Mardose rekk, mel ni ba
mu ko yoree ca këram.

Pexe moy na

[21] Jamono yooyu Mardose amee
ndombol tànk ca buntu kër buur,
ku ñuy wax Bigtan ak ku ñuy wax
Teres, di ñaari fara buntu kër buur,
ñoo am lu ñu meree lool Buur
Aserus, bay lal pexe mu ñu ko
bóome. [22] Teewul Mardose yég
pexe ma, wax ko Lingeer Esteer,
mu yegge ko Buur, ci turu Mardose.
[23] Ba ñu seetloo mbir ma ba muy
dëgg, dañu leena wékk ñoom ñaar
ci bant†. Bindees na ko ci teewaayu
Buur ci téere ba nu dippee Xew-xew
ya.

3

Pexem sànk Yawut yi lale na

[1] Gannaaw ba xew-xew yooyu
jàllee, Buur Aserus teral ku ñuy wax
Aman doomu Amdeta mi askanoo
ci Agag*, yékkati ko, teg ko ci
kaw mboolem kàngam yi ci we-
tam. [2] Mboolem jawriñi buur yi
féete buntu kër buur nag di sukkal
Aman, di ko sujjóotal, ndax loolu
la Buur santaane woon ci moom.
Teewul Mardose lànk, sukkalu ko,
sujjóotalu ko. [3] Yeneen jawriñi buur
ya ca buntu kër buur wax Mardose
ne ko: «Ana lu waral ngay gàntal
santaane Buur?» [4] Ñu di ko ko
wax bés bu jot, mu lànk, déggalu
leen. Ñu wax ko Aman, di seet
ba xam ndax la Mardose wax dina
ca mujj. Fekk na mu wax leen
ne moom Yawut la. [5] Ba Aman
gisee ne Mardose du ko sukkal, du
ko sujjóotal, daa mer ba fees dell.
[6] Teewul mu siide fexeel Mardose
doŋŋ, ndax booba waxoon nañu ko
askan wi Mardose bokk. Ba loolu
amee Aman di wuta sànk mboolem
Yawut yi nekk ci mboolem réewum
Aserus, di bokki Mardose. [7] Ca
fukkeelu at maak ñaar ci nguurug
Buur Aserus, ca weer wa jiitu, di
weeru Nisan, ñu sànni ci kanam
Aman jumtukaayu tegtal bi ñuy wax
Pur, ngir seet bés bu baax ak weer
wa, ci pexe ya mu nas. Ñu seet,
mu yemook weeru Adar, di fukkeelu
weer waak yaar.

[8] Aman wax Buur Aserus ne ko:
«Aw xeet a ngi fi, tasaaroo ci
biir xeet yi, jaxasoo ci seen biir,
ci mboolem sa diiwaani réew mi.
Seeni aada daa wuuteek yu xeet
yépp; yoon yi Buur tëral, duñu ko
jëfe, te jaaduwul ci Buur mu di
leen seetaan. [9] Ndegam neex na
la, Buur, bindal ab dogal bu leen
sànklu. Kon ñetti junniy barigoy
xaalis laay teg ci loxoy saytukat yi,
ñu yeb ko ci dencu buur.» [10] Ba
mu ko defee Buur tekki jaarob tor-
lukaayam ci baaraamam, jox ko
Aman doomu Amdeta ma askanoo
ca Agag, noonub Yawut ya. [11] Buur
ne Aman: «Xaalis bi téye ko, te xeet
woowu nga def leen li la soob.»

[12] Gannaaw loolu ñu woolu bind-
kati buur ca weer wa jëkk ca at
ma, yemook fukki fan ak ñett. Ñu
bind ci bindinu diiwaan bu nekk,
ak ci làkku xeet wu nekk mboolem
lu Aman digle, mu jëm ca jawriñi
buur ak boroom dëkk yaak kàngami
xeetoo xeet. Ci turu Aserus lañu
bind bataaxal yi, tay ko, mu ànd ak
torlub buur. [13] Ñu daldi koy yónnee,
ay ndaw yóbbu ko ca mboolem dii-
waani buur, ngir ñu sànk mboolem
Yawut yi, rey leen, faagaagal leen,
mag ak ndaw ba ca tuut-tànk yaak
jigéen ña ci benn bés, mu yemook
fukki fan ak ñett ci weeru Adar, di
fukkeelu weer waak yaar. Seen alal
it, ñu war koo lël. [14] Ba loolu amee
ñu sotti dogal ba ñu bind, def ko
ndigalu yoon, siiwal ko ci mboolem

---

† **2:23** 2.23 Jombul dañu leen daan rey ba noppi wékk seeni néew ci bant. * **3:1** 3.1 Agag: Amalegeen ñi Buur Agag askanoo, ñook bànni Israyil, seenug noonoo cosaan la. Seetal ci *Mucc ga* 17.8-16 ak *1.Samiyel* 15.

diiwaan, xamal ko xeet yépp, ngir
ñu séentu bés booba.
15 Ndaw ya gaaw dem ci ndigalal
buur, ñu biral dogal ba ca Sus, péey
ba. Buur a nga toog ak Aman, di
naan, waa Sus nekk ci njàqare.

4

Mardose lal na pexem mucc

1 Ba Mardose yégee la ñu def lépp,
daa xottiy yéreem, sol ay saaku,
sottikoo dóom, di ko ñaawloo, dugg
ci biir dëkk bi, di yuuxu yuux gu
réy te metti. 2 Mu dem ba ca buntu
kër buur, yem fa ndax deesul dugge
kër buur yérey saaku. 3 Ci biir loolu
mboolem diiwaani réew mi, fépp fu
dogalu buur ak ndigalam àgg, muy
ñaawlu gu réy ca Yawut ya. Ñu
boole kook koor aki jooy aki yuux.
Ñu bare sol ay saaku, sottikoo dóom,
di ko toroxloo.
4 Ba surgay Esteer yu jigéen yaak
bëkk-néegam yu góor ya dikkee
wax ko Esteer, tiislu na ko lool, daldi
yónnee Mardose ay yére, ngir mu
summi saaku ya mu sol. Waaye
Mardose nanguwul. 5 Esteer woolu
Atag, ma Buur féetaleek moom, te
muy kenn ci bëkk-néegi buur. Mu
yebal ko ci Mardose, ngir xam lan
la ak lu waral loolu. 6 Atag dem
ba ca Mardose, ca pénc ma janook
buntu kër buur. 7 Mardose wax
ko mboolem la ko dal, ak dayob
xaalis ba Aman digee fey, nar koo
def ca denci buur ngir mana sànk
Yawut yi. 8 Mu jël sottib mbindum
dogal ba ñu yéene ca Sus ne dinañu
leen faagaagal, daldi ko koy jox, ngir
mu won ko Esteer, xamal ko ko, ne
ko mu gaaw dem ca Buur, ñaanal
ko ko, tinul ko aw xeetam. 9 Atag
dellu ca Esteer, yegge ko kàdduy
Mardose. 10 Esteer ne Atag mu dem
wax Mardose, ne ko: 11 «Mboolem
surgay buur ak waa diiwaani buur
xam nañu ne yoon a toppe àtteb dee
képp ku dugg kër buur, ba ci ëttu
biiram, muy góor mbaa jigéen, te
wooyeesu la. Xanaa ku buur tàllal
yetu wurus wiy màndargaal nguu-
ram. Man nag fanweeri fan a ngii
wooyeesu ma fa Buur.» 12 Ñu yegge
Mardose kàdduy Esteer; 13 Mardose
dellu yónnee ne ko: «Ãay! Yaa
ngi kër buur de! Waaye bul defe
ne man ngaa mucc, yaw doŋŋ, ci
mboolem Yawut yi. 14 Ndax soo ci
selaŋloo ba selaŋlu ci tey jii it, wall
ak xettal dina bawoo feneen ñeel
Yawut yi, waaye yaw yaak sa waa
kër baay dingeen sànku. Li nga
dugg ci nguur gi sax, nga defe ne
neen la? Jombul diggante bii nu
tollu tey moo ko waral.» 15 Esteer
dellu yónnee ca Mardose, ne ko:
16 «Demal woo mboolem Yawut yi,
ci Sus, ñu daje. Te ngeen wooral
ma: buleen lekk, buleen naan diiru
ñetti fan, du guddi, du bëccëg. Man
it maak sama surga yu jigéen, nu
woore noonu. Su ko defee ma
dem ca Buur doonte yoon nanguwu
ko. Su ma dee dee, ma dee rekk.»
17 Mardose nag dem, def la ko Esteer
sant lépp.

5

Esteer woote na bernde

1 Ba mu amee ñetti fan Esteer sol
yérey lingeer, taxaw fa janook kër
buur ca ëttu biiram, fekk Buur toog
ca ngànguneem, ca biir néegam,
janook buntu kër ga. 2 Ba mu ko
defee Buur gis Lingeer Esteer, mu
taxaw ca biir ëtt ba. Mu baaxe
ko, daldi koy tàllal yetu wurus wa
muy màndargaale nguuram. Esteer
jegesi, laal boppu yet wa, di ko ko
sante. 3 Buur ne ko: «Lingeer
Esteer, lan la, ak looy sàkku? Su
doon genn-wàllu nguur gi sax, dees
na la ko jox!» 4 Esteer ne ko:
«Ngalla Buur, bu la soobee, ñëwal
yaak Aman ci bernde ji may woote
tey.» 5 Buur ne: «Wool-leen ma
Aman léegi, nu defal Esteer li muy
ñaan.» Ba loolu amee Buur ànd
ak Aman dem ca bernde ja Esteer
woote. 6 Naka lañuy naan biiñ, Buur
ne Esteer: «Ana looy laaj, ñu jox la
ko, ana looy sàkku, ba ci genn-wàllu

réew mi, ñu defal la ko.» 7 Esteer
wax ko ne ko: «Li may ñaan, di ko
sàkku de, 8 Buur, ndegam yéwéne
nga ma, te may ma li may ñaan,
defal ma li may sàkku di sa coobare,
ngalla, Buur, àndal ak Aman, dikk
ca bernde ja ma leen di waajalal.
Kon bu subaa dinaa la wax li ngay
laaj.»

Aman jógal na Mardose

9 Aman a ngay génn di dem, bésub
keroog ànd ak mbégte, xol bay
neex. Ba mu gisee Mardose ca buntu
kër buur nag, te Mardose jógul,
amul benn tiitaange ci moom, daa
mer ba fees dell. 10 Terewul Aman
ànd ak sagoom, ñibbi këram. Ci kaw
loolu mu yónnee, woolu ay xaritam
ak Seres jabaram. 11 Ba loolu amee
Aman di leen limal alalam ju bare
ak doomam yu góor yu bare ak
mboolem ni ko Buur terale, yékkati
ko, mu gëna kawe ci kàngami buur
aki jawriñam. 12 Aman teg ca ne:
«Te kat amul ku Lingeer Esteer woo,
mu wara ànd ak Buur ca bernde ja
muy def, ku moy man. Ëllëg man la
woo maak Buur. 13 Waaye loolu lépp
doyu ma, li feek maa ngi gis benn
yoon Mardose, Yawut bi, mu toog ca
buntu kër buur.» 14 Seres jabaram
ak xaritam ya yépp ne ko: «Dangay
defarlu bant bu am taxawaayu ñaar
fukki meetar ak juróom. Bu subaa
nga ne Buur ñu wékk ci Mardose, ba
noppi nga ànd ak Buur ca bernde ja,
sa xol sedd.» Aman nag rafetlu xel
ma, ba defarlu bant ba.

6

Aman am na mbetteel

1 Guddig keroog Buur tëlee nelaw,
daldi santaane ñu indil ko téere ba
ñu dippee Xew-xew ya. Ci kaw
loolu ñu di ko jàngal Buur. 2 Ca
lañu gis ñu bind ca ne Mardose moo
boole woon Bigtan ak Teres, ñaari
fara buntu kër buur ya laloon pexe
ngir bóom Buur Aserus. 3 Buur ne:
«Ana teraangaak njukkal lu ñu defal
Mardose ci lii?» Surga ya ne ko:
«Dara.» 4 Buur ne: «Ku nekk ci ëtt
bi?» Mu yemook Aman duggsi ci
ëttu buur, ba féete biti, ngir waxsi
ko, ne ko ñu wékk Mardose ca bant
ba mu ko waajalal. 5 Surga ya ne ko:
«Aman déy a taxaw ci ëtt bi.» Buur
ne: «Na agsi!» 6 Aman duggsi, Buur
ne ko: «Ana lees di defal waa ju
buur namma teral a waay?» Booba
Aman a nga naan ca xel ma: «Ana
ku Buur namma teral ku dul man
mii?» 7 Mu ne Buur: «Waa ji Buur
namma teral déy, 8 nañu ko indil
mbubbum buur mu Buur masa sol
ak fas wu Buur masa war, ñu solal
fas wi mbaxanam nguur. 9 Nañu
jox mbubb meek fas wi kenn ci ñi
gëna màgg ci jawriñi buur. Ñu solal
waa ji Buur namma teral, waral
ko fas wi, wërale ko pénc mi, ñu
jiitu ko, di yéene naan: “Lii lees di
defal waa ju Buur namma teral!”»
10 Buur ne Aman: «Doxal jël mbubb
meek fas wi, li nga wax rekk, te nga
defal ko Mardose, Yawut biy toog ca
buntu kër buur. Bul bàyyi dara ci
mboolem li nga wax.»
11 Ci kaw loolu Aman jëli mbubb
maak fas wa, solal Mardose, waral
ko, jiitu ko, di ko wëral pénc mi, tey
yéene naan: «Lii lees di defal waa
ju Buur namma teral!» 12 Gannaaw
loolu Mardose dellu ca buntu kër
buur. Aman nag muuru, daw ñibbi
këram, ànd aku naqar. 13 Ba mu
ko defee Aman nettali Seres jabaram
ak ay xaritam la ko dal lépp. Ña
koy xelal ak jabaram bokk ne ko:
«Mardose mii nga tàmbalee torox ci
kanamam, ndegam ab Yawut la de,
du lenn loo koy manal. Dangay xala
daanu rekk ci kanamam.» 14 Naka
lañuy wax ak moom, ndawi buur ne
jalañ, daldi gaaw yóbbu Aman ca
bernde ja Esteer di waajal.

7

Yéene néeg la

1 Ba loolu amee Buur ànd ak Aman
dem ca berndey Lingeer Esteer. 2 Ñu
dem bay naan biiñ ca bésub ñaareel
booba, Buur dellu ne: «Lingeer

Esteer, ana looy ñaan, ñu may la ko.
Looy sàkku? Ba ci genn-wàllu réew
mi sax, ñu defal la ko.» 3 Lingeer
Esteer àddu ne ko: «Buur, ndegam
xool nga ma bëtu yiw te neex na
la, may ma, ma mucc maak samaw
xeet; moom laay ñaan te moom laay
sàkku. 4 Ndax dañu noo fexeel
maak samaw xeet, nar noo sànk,
bóom nu, faagaagal nu. Su doon
ay jaam yu góor ak yu jigéen sax
lañu nuy fexee def, dama naan cell,
ndax njàqare ju ni tollu sax jarul
ñuy lëjal Buur.» 5 Buur Aserus wax
ak Lingeer Esteer ne ko: «Kooku
ku mu? Ana kuy mébét loolu, nar
koo def?» 6 Esteer ne ko: «Waa
ji nuy fexeel, di bañ, dib noon de,
Aman mu bon mii la!» Aman nag
tiit lool fa kanam Buur ak Lingeer.
7 Buur ne ñokket, mer ba fees, bàyyi
fa biiñ ba, dugg ca biir tóokëram.
Aman moom, des fa, di tinu Lingeer
Esteer ngir bakkanu boppam, ndax
booba xam na ne su dee Buur rekk,
njekkaram taxaw na. 8 Ci kaw loolu
Buur bàyyikoo ca tóokër ba, délsi
ca ëttu bernde ja, fekk Aman di
sukk ca lal ba Esteer tëdd. Buur ne:
«Ãa! Ba ci yekktaan Lingeer nag, te
ma nekk ci biir kër gi?» 9 Naka la
kàddu ga jibe ca gémmiñu Buur, ñu
muur kanamu Aman, màndargaale
ko àtteb deeyam. Ci biir loolu
Arbona kenn ci bëkk-néegi buur ne:
«Te kat bant bu ëpp ñaar fukki
meetar ak nga sampe ca wetu kër
Aman, di xaar Mardose mi waxoon
jàmmi Buur.» Buur ne: «Wékkleen
ko ca!» 10 Ba mu ko defee ñu wékk
Aman ca bant ba mu waajaloon
Mardose. Merum Buur doora giif.

8

Mardose falu, Yawut ya mucc

1 Gannaaw loolu Buur Aserus jox
bésub keroog Lingeer Esteer kër
Aman, fitnaalkatu Yawut ya. Ñu
woo Mardose ca Buur, ndax fekk na
Esteer xamle ba noppi na Mardose
bokkeek moom. 2 Buur nag tekki
jaarob torlukaayam ba mu nangoo
ca Aman, jox ko Mardose. Esteer
daldi teg kër Aman ci loxol Mardose,
mu di ko saytu.

3 Esteer daldi dellu wax ak Buur,
ne gurub cay tànkam, jooy, tinu ko,
ne ko mu fanq musiba mi Aman
Agageen ba sooke ak pexe mi mu
lalaloon Yawut yi. 4 Ci kaw loolu
Buur tàllal Esteer yetu wurus wa,
Esteer jóg taxaw ca kanam Buur.
5 Mu ne: «Buur, ndegam neex
na la, te xool nga ma bëtu yiw,
ndegam jaadu na ci yaw, te ma
saf la, bindlul ndigal luy neenal
bataaxal yi sosoo ci Aman Agageen
ba, doomu Amdeta. Mu bindoon ko
ngir faagaagal Yawut yi ci mboolem
diiwaani buur. 6 Ana nu ma mana
seetaane musiba di dal samaw xeet
ak nu ma mana seetaane ñuy sànk
samay bokk?» 7 Buur Aserus wax
ak Lingeer Esteer ak Mardose Yawut
ba, ne leen: «Ma ne, kër Aman jox
naa ko Esteer; Aman, ma wékklu
ko ca bant ba, ndax li mu dal ci
kaw Yawut yi. 8 Yeen ci seen wàllu
bopp nag, bindleen ci Yawut yi lu
leen soob ci sama tur, man Buur.
Tayleen ko, torloo ko sama jaaro.
Ndax mbind mu ñu bind ci turu
buur, tay ko, torloo ko jaarob buur,
maneesu koo toxal.»

9 Ci kaw loolu ñu woo bindkati
buur ca bés ba, di ñaar fukki fan
ak ñett ca weeru Siwan, ñetteelu
weer wa. Ñu daldi bind mboolem
lu Mardose santaane, ca mbirum
Yawut yaak jawriñ yaak boroom
dëkk yaak kàngami diiwaan ya, dale
ko ca End ba ca Kuus. Muy téeméeri
diiwaan ak ñaar fukk ak juróom
ñaar (127). Ñu bind ndigal ya
ci mbindum diiwaan bu nekk ak
ci làkku xeet wu nekk, Yawut ya
it ak seen mbindu bopp ak seen
làkku bopp. 10 Mardose bind ci
turu Buur Aserus, tay bataaxal yi,
torloo ko jaarob buur, yóbbante ko
ay gawar yu war dawkati naari góor
yu ñu tànn. 11 Ñu bind ca bataaxal
ya, ne Buur may na Yawut yi ci
dëkkoo dëkk sañ-sañu taxawandoo,
aar seen bopp. Sañ nañoo tas

mbooloo mu leen mana song, ak
xeet wu ñu bokk mbaa diiwaan bu
ñu bawoo. Nañu sànk woowu xeet,
rey leen, faagaagal leen ñook seeni
jabar ak seeni doom, boole ca lël
seen alal. 12 Bés ba ñu mayee loolu
ci mboolem diiwaani Buur Aserus di
fukki fan ak ñett ci weeru Adar, fuk-
keelu weer waak ñaar. 13 Ñu wara
siiwal ab sottib bataaxal ba, muy
ndigalu yoon ci diiwaanoo diiwaan,
biralal ko mboolem xeet yi, ngir
bésub keroog Yawut yi taxaw temm,
feyoonteek seeni noon. 14 Ndaw ya
war fasi buur yu diy dawkat, ñu
sàqi, gaaw, rëpptal ci ndigalu buur.
Ñu siiwal nag dogal ba ca Sus, péey
ba.

15 Ba mu ko defee Mardose
bàyyikoo ca Buur; ma nga sol
yérey buur, baxa ak weex, ak
mbaxanam buur mu wurus mu réy,
ak mbubbum lẽe mu xonq curr.
Dëkku Sus baa ngay riire mbégteek
bànneex. 16 Kanami Yawut yaa nga
ne ràññ ci biir mbégteek bànneex
akub sag. 17 Mboolem diiwaan mbaa
dëkk bu mag bu dogalu buur ba
àgg, muy mbégteek bànneex ca
Yawut ya; ñu def ko bés bu rafet,
di xawaare. Bare na sax ñu bokk ci
xeeti réew ma, ñu walbatiku dugg ci
diiney Yawut ndax ragal Yawut ya.

9

Yawut yaa man

1 Gannaaw loolu fukki fan ak ñett
ci weeru Adar, fukkeelu weer waak
ñaar taxaw, ñu war caa amal dogalu
buur ba. Muy bés ba nooni Yawut
ya yaakaaroona jekku Yawut ya.
Mbir ya nag mujj safaanoo, Yawut
ya jekku seeni bañ. 2 Yawut ya
daje seeni biir dëkk ca mboolem di-
iwaani Buur Aserus, ngir dal ci kaw
ñi leen di wuta lor. Amul ku leen
mana të ci xeet yépp, ndax tiitaange
lu réy lu ñu am ci ñoom. 3 Ci biir
loolu mboolem kàngami diiwaan
yaak jawriñ yaak boroom dëkk yaak
saytukati buur, ñoom ñépp di dim-
bali Yawut yi ndax tiitaange lu ñu
am ci Mardose. 4 Mardose nag am
daraja lool ci biir kër buur, bayreem
dajal diiwaan yépp, muy gën di am
doole.

5 Ba loolu amee Yawut ya di fàdd
seen noon yépp, saamar yay dal, ñu
di leen bóom ak a faagaagal. Ñuy
def seeni bañ lu leen neex. 6 Ca
biir Sus, péey ba, Yawut ya bóom
nañu fa juróomi téeméeri nit (500),
sànk leen. 7 Ñu bóom Parsandeta
ak Dalfon ak Aspata, 8 ak Porata
ak Adalya ak Arideta 9 ak Parmasta
ak Arisay ak Aridey ak Wasata.
10 Ñuy fukki góor, di doomi Aman
doomu Amdeta, fitnaalkatu Yawut
ya. Bóom nañu leen, waaye seen
loxo laalul alal ja.

11 Bésub keroog ñu yegge Buur
limu nit ña ñu rey ca Sus, péey
ba. 12 Buur ne Lingeer Esteer: «Biir
Sus, péey bii, Yawut yi rey nañu ci
juróomi téeméeri nit, reyaale fukki
doomi Aman yu góor. Kon diiwaani
buur yi ci des xawma nu ñu def ak
ñoom. Ana looy ñaanati, ñu may
la ko ak looy sàkkooti, ñu defal la
ko?» 13 Esteer ne ko: «Buur, ndegam
soob na la, mayeel ëllëg itam Yawut
yi ci Sus mana wéyal dogalu tey bi.
Te fukki doomi Aman yu góor yi, ñu
wékk seeni néew ci bant.» 14 Buur
joxe ndigal ngir ñu def noona. Ba
loolu amee ñu siiwal ab dogal ca Sus,
daldi wékk fukki doomi Aman yu
góor ya. 15 Yawut ya ca Sus nag daje
ca fukki fan ak ñeent ci weeru Adar,
bóom fa ñetti téeméeri nit, te seen
loxo laalul alal ja.

16 Ci biir loolu Yawut ya ca des
te dëkke yeneen diiwaani buur ya
daldi daje ngir aar seen bopp, ba am
jàmm ca seeni noon. Ñu rey ca seeni
bañ juróom ñaar fukki junniy nit ak
juróom (75 000), te seen loxo laalul
alal ja. 17 Loolaa nga am ca fukki
fan ak ñett ci weeru Adar, ëllëg sa
di fukki fan ak ñeent. Ñu nopplu,
def ko bésub mbégteek bànneex.
18 Yawut ya nekk Sus te daje woon
ca fukki fan ak ñett ak fukki fan ak
ñeent ca weer wa nag, ña nga dal-lu

ca fukki fan ak juróom ca weer wa,
def ko bésub bernde ak bànneex.
19 Looloo waral Yawuti kaw-kaw yi
ci dëkk yu ndaw yi di wormaal fukki
fan ak ñeent ci weeru Adar, def
ko bésub bànneex ak bernde, di ci
joqlantey teraanga.

Yoonal nañu màggalu bési Purim

20 Ci kaw loolu Mardose tënk
xew-xew yooyu ci mbind, daldi
yónnee ay bataaxal yu jëm ca
mboolem Yawuti mboolem diiwaani
Buur Aserus, mu jege, mu sore,
21 ngir sas leen at mu nekk, ñu wara
wormaal fukki fan ak ñeent ak fukki
fan ak juróom ci weeru Adar, 22 di
ko baaxantale bés ya Yawut yi dal-
loo ca seeni noon, ak weer wa seen
naqar walbatikoo di mbégte, seen
tiis di bésub jàmm, ngir ñuy wor-
maal yooyu bés, muy bési bernde ak
bànneex yu ñuy joqlantey teraanga,
di ci defal néew-ji-doole. 23 Ba
mu ko defee Yawut ya sasoo la
ñu tàmbali woona def, di wormaal
yooyu bés, na leen ko Mardose
bindale. 24 Aman doomu Amdeta,
Agageen ba, fitnaalkatu bépp Yawut,
moo fexeeloon Yawut yi, ngir faa-
gaagal leen. Jumtukaayu tegtal bi
ñuy wax Pur lañu jëfandikoo woon,
ngir jàpp bés ba mu leen wara
faagaagal, sànk leen. 25 Waaye ba
mbir ma àggee ca Buur, Buur a joxe
ay ndigal yu ñu bind, ne pexe mu
bon ma Aman nasaloon Yawut yi, na
walbatiku këppu ci kaw boppam. Te
mook ay doomam yu góor dees leen
di wékk ci bant. 26 Moo waral ñuy
wooye yooyu bés bési Purim, mu
jóge ci baatu «Pur», di jumtukaayu
tegtal boobu. Mboolem la ñu bind
ca bataaxal boobu nag ak itam la ñu
gisal seen bopp ak la ñu daj, 27 moo
tax Yawut yi di wormaal ñaari bés
yooyu, sasoo ko, at mu nekk, bañ
koo bàyyi, ñook seen askan ak ku
ànd ak ñoom. Ñu war koo def, na
ñu leen ko bindale, saa yu jotee at
mu nekk. 28 Bés yooyu di lu ñu wara
bàyyi xel, di ko wormaal ci bépp
maas ci kër gu nekk, diiwaan bu
nekk ak dëkk bu mag bu nekk. Bési
Purim yooyu Yawut yi waruñu koo
noppee wormaal, te wareesu koo
fàtte ci seen askan.
29 Ci kaw loolu Lingeer Esteer
doomu Abyel, ànd ak Mardose
Yawut ba, ñu bind ci sañ-sañ bu mat
sëkk, di dëggal ñaareelu bataaxal
boobu jëm ci bési Purim. 30 Ñu
yónnee ay bataaxal yu jëm ca
mboolem Yawut ya ca téeméeri di-
iwaan ak ñaar fukk ak juróom ñaar
(127) ca réewum Buur Aserus. Muy
kàdduy jàmm ak kóllëre, 31 ngir
saxal bési Purim yooyu saa yu jo-
tee, na leen ko Mardose Yawut
ba dogalale, mook Lingeer Esteer.
Mu dëppoo it ak na ñu dogalale
seen bopp jamonoy koor ak ñaawlu,
ñoom ak seen askan. 32 Dogalu
Esteer ba nag wéral ndigal yooyu
jëm ci bési Purim, ñu daldi koy bind
ci téere bi.

10

Mardose daan na

1 Gannaaw loolu Buur Aserus gàll
ab galag ca réew ma mépp, ba ca
duni géej ga. 2 Mboolem jaloore
ya Buur Aserus def, ca dooleem
ak màggaayu darajaam ak na mu
yékkatee Mardose, ba mu kawe,
lépp bindees na ko moos ca téere
ba ñu dippee Jaloorey buuri Medd
ak Pers ca seeni jant. 3 Mardose
Yawut ba, moo sësoon rëkk ca
Buur Aserus, sut Yawut yépp, ay
bokki Yawutam yu bare nawloo ko.
Muy sàkku nag ngëneeli ñoñam, di
waxal jàmm mboolem askanam.

Ayóoba
Ubbite gi

Téereb *Ayóoba* moo nettali dundu nit ku baax ku musiba mu réy dal. Alalam jépp la jëkka ñàkk, teg ci ñàkk doomam yépp, boole ci jàngoro ju daw yaram. Gannaaw loolu, téere bi indi na ñetti pàcci wàqante yu taalife yu Ayóoba séq aki xaritam, te lépp di biral seeni tont ci tiis yooyu. Li gëna fés ci seen werante moo di ni Yàlla farala jëflantee ak doom aadama, waaye Yàlla ci boppam moo mujj feeñu Ayóoba.

Xariti Ayóoba yi, ni ñu jàngate tiisi Ayóoba mooy ni ko aaday cosaan gise ci wàllu diine rekk. Foog nañu ne, gannaaw Yàlla mbaax la mas di yoole jëf ju baax, di añale mbugal jëf ju bon, coono yi Ayóoba daj, añub bàkkaaram doŋŋ lay mana doon. Teewul Ayóoba xamle ne mbir mi yombewul noonu, te it yelloowul mbugal mu mettee ni li ko dal lépp, ndax moom ci boppam, mbaax geek njubte gi mu masa jàppoo, barewu ciy moroom. Xelum Ayóoba moo manula jàpp nan la Yàlla mana seetaane yooyu coono di dikkal ku mel ni moom. Moo tax mu am fitu dëkk Yàlla ci layoo bu mu bëgga séq ak moom. Taxul Ayóoba gëmadi, waaye nammeelam moo di mu am dëgg fi kanam Yàlla, ak itam firnde ju setal deram, gannaaw moom nit ku baax la.

Li Ayóoba laaj nag, Yàlla àdduwu ci, waaye ngëmu Ayóoba la tontoo kàddu gu jeexal aw lay, ci ab taalif bu mu misaale ne moo man te moo xam. Gannaaw loolu la Ayóoba nangu ne Yàlla mooy Buur te moom rekk a xam. Ci kaw loolu la tuub waxi meram ju ëpp.

Tëjteb téere bi moo nettali ni Ayóoba mujje. Xariti Ayóoba ya nag la Yàlla sikke kàddu yu dëng ya ñu firee coonoy Ayóoba. Mennum Ayóoba doŋŋ moo njort ne màggug Yàlla weesu na ni xaritam yooyu fooge Yàlla, ci seen gis-gis bi leen diiney cosaan gisloo.

Ayóobaa barkeel, ragal Yàlla

1 Amoon na ca réewum Ucc*, góor
gu ñuy wax Ayóoba. Góor googu
nekkoon ku mat te jub, ragal Yàlla
te dëddu lu bon. 2 Amoon na
juróom ñaari doom yu góor ak ñett
ñu jigéen. 3 Alalam juróom ñaari
junniy (7 000) gàtt la woon, ak ñetti
junniy (3 000) giléem, ak juróomi
téeméeri (500) lëkkey nag yuy rijji,
ak juróomi téeméeri (500) mbaam
yu jigéen, ak jaam yu bare lool.
Góor googu daal moo ëppoon daraja
ca mboolem waa penku.
4 Doomi Ayóoba yu góor ya nag
dañu daa ay-ayloo berndey biir kër,
ku nekk ak bésam. Su ko defee ñu
yónnee, woo ca seen ñetti jigéen ña,
ngir ñu bokk di lekk ak a naan. 5 Bu
ñu demaan ba ñépp fégal, Ayóoba
day yónnee ngir sell-luloo leen. Ci
biir loolu day teela xëy, daldi leen
joxeel ñoom ñépp ba ñu daj saraxu
rendi-dóomal, ku nekk benn. Booba
Ayóoba da naan: «Jombul sama
doom yii bàkkaar nañu mbaa ñu
xarab Yàlla ci seen xel.» Noonu la
Ayóoba jàppoo woon bés bu nekk.

Nattu nuyoo na

6 Mu am bés goney Yàlla dikk,
teewsi fa Aji Sax ji. Seytaane tu-
umaalkat bi itam bokk ca. 7 Aji Sax
ji ne Seytaane: «Ana foo jóge?» Mu
ne: «Ci wër-wëraan ak doxantoo
àddina laa jóge.» 8 Mu ne ko:
«Xanaa seetlu nga Ayóoba, sama
jaam bi! Amul moroom fi kaw
suuf de! Ku mat la te jub, ragal
Yàlla te dëddu lu bon.» 9 Mu ne
ko: «Ayóoba daa ragal Yàlla ci neen
a? 10 Xanaa du yaa ko ñag, ñag
këram ak mboolem alalam, ba mu
daj? Liggéeyam, nga barkeel, ba ag
juram law ci réew mi. 11 Xàccil sa

* **1:1** 1.1 Ucc: jombul ma nga woon ca penkub Israyil, fi ñuy wax tey Arabi mbaa Yordani mbaa Siri.

loxo rekk, dal ci mboolem lu bokk
ci moom. Ndegam du jàkkaarlook
yaw, xarab la.» 12 Aji Sax ji ne
Seytaane: «Ayca boog! Mboolem
lu bokk ci moom a ngi ci say loxo,
waaye moom ci boppam, bu ko sa
loxo laal.» Ba loolu amee Seytaane
bàyyikoo fa Aji Sax ji.

13 Mu am bés doomi Ayóoba yu
góor ak yu jigéen bokk toog di
lekk ak a naan biiñ ca seen kër
taaw. 14 Ci biir loolu ndaw dikk ne
Ayóoba: «Nag ya daal a doon rijji,
mbaam ya di for ca wet ga. 15 Genn
gàngooru yàqkat bàyyikoo Saba,
dikk daanu ci seen kaw, yóbbu leen;
surga ya, ñu leel ñawkay saamar.
Mennum man mii maa ca rëcce
ba àggesi la ko.» 16 Kooku daa-
neelagul kàddoom sax, keneen dikk
ne: «Sawaraw Yàlla daal a wàcce
asamaan, boole gàtt yaak surga ya,
jafal ba xoyom leen. Mennum man
doŋŋ maa ca rëcce ba àggesi la ko.»
17 Kooka daaneelagul kàddoom, ke-
neen dikk ne: «Kaldeen ñaa def
ñetti gàngoor, dikk sëxëtoo giléem
ya, yóbbu, surga ya, ñu leel leen
ñawkay saamar. Mennum man
doŋŋ maa ca rëcce ba àggesi la ko.»
18 Kooka daaneelagul kàddoom, ke-
neen dikkati ne ko: «Sa doom
yu góor ak yu jigéen a doon lekk
ak a naan biiñ ca seen kër taaw.
19 Ngelaw lu mag jekki bàyyikoo ca
wàllaa màndiŋ ma, dal ca ñeenti
weti néeg ba, mu màbb ca kaw gone
ya, ñu dee. Mennum man doŋŋ maa
ca rëcce ba àggesi la ko.»

20 Ba mu ko defee Ayóoba jóg,
ne tareet mbubbam, ba noppi watu
nel, di ko ñaawloo. Mu daanu fi
suuf, sujjóot, 21 daldi ne: «Duŋŋ laa
génne sama biiru ndey te duŋŋ laay
delloo. Aji Sax jee maye, Aji Sax jee
nangu. Cant ñeel na Aji Sax ji.» 22 Ci
biir loolu lépp Ayóoba bàkkaarul,
jiiñul Yàlla lenn lu juunu.

2

Nattu nuyooti na

1 Mu am bés goney Yàlla dikk,
teewsi fa Aji Sax ji. Seytaane itam
bokk ca, dikk teewsi fa Aji Sax ji.
2 Aji Sax ji ne Seytaane: «Ana foo
jóge nii nag?» Mu ne ko: «Ci
wër-wëraan ak doxantoo àddina laa
jóge.» 3 Mu ne ko: «Xanaa seetlu
nga Ayóoba, sama jaam bi! Amul
moroom fi kaw suuf de! Ku mat la
te jub, ragal Yàlla te dëddu lu bon.»
4 Seytaane ne Aji Sax ji: «Bakkan a
wuutu bakkan rekk. Mboolem lu nit
am, man na koo weccee bakkanam.
5 Léegi xàccil sa loxo rekk, dal ci
kaw jëmmam jépp. Ndegam du
jàkkaarlook yaw, xarab la.» 6 Aji
Sax ji ne Seytaane: «Kon mu ngoogu
say loxo. Waaye bakkanam daal,
sàmm ko.» 7 Ba mu ko defee Sey-
taane bàyyikoo fa Aji Sax ji. Ci kaw
loolu mu sànni Ayóoba ay taab yu
metti, dale ko ca téstën ma, ba ca
kaw bopp ba. 8 Mu wut tojitu njaq,
di ko xasanoo, daldi toog ci biir jalub
dóom. 9 Jabaram ne ko: «Yaa ngi
ŋoy ci sa mat gi ba tey? Xarabal
Yàlla boog te dee!» 10 Mu ne ko:
«Waxi jeeg bu dof daal ngay wax,
yaw! Du Yàlla da nuy may lu baax,
nu jël? Kon kay bu nu mayee safaan
ba it, nu wara jël.» Ci biir loolu lépp
Ayóoba bàkkaarul ciw làmmiñam.

Ayóoba am nay gan

11 Gannaaw loolu ñetti xariti
Ayóoba ñoo dégg mboolem musiba
moomu ko dikkal. Ku nekk ci ñoom
jóge këram: Elifas waa Teman ba,
ak Bildàdd waa Suwa ba, ak Cofar
waa Naama. Ñu bokk daje ngir
dikk mas-sawu Ayóoba, dëfal ko.
12 Ñu dikk ba jub ko, di ko séentoo
fu xawa sore, waaye xàmmeetuñu
ko. Ñu daldi ne yikkét jooy. Ba
ñu agsee ku ci nekk ne sa mbubb
tareet. Ñuy ñaawlu, di tibb suuf, di
sànni ca kaw, muy sottiku ci seen
kaw bopp. 13 Bokk nañu toog ak
Ayóoba fa suuf juróom yaari bëccëg
ak juróom yaari guddi, kenn waxu
ko baat, ndax dañoo gis mitit wa mu
àndal tar lool.

3

Ayóoba rëbb na bésub juddoom

1 Gannaaw loolu Ayóoba àddu,
ma ngay móolu bés ba mu juddoo.
2 Mu ne:
3 Sànkute ñeel na bés ba ma juddoo,
ba ca guddi ga noon: «Sosees na góor!»
4 Boobu bés yal na di lëndëmu neen,
di bés bu Yàlla ma fa kaw faaleedi,
te genn leer du ko leeralati.
5 Yal na lëndëmu njaniiw aakimoo boobu bés,
xàmbaar mbaaral ko,
muy guddig digg bëccëg gu raglu.
6 Googu guddi yal na ko lëndëm moom,
yàlla bumu bége fi digg bési at mi,
yàlla bees ko limaaleeti ci weer yi.
7 Googu guddi kay yàlla bu ci gone sosooti,
yàlla bu ci sarxolle jolleeti.
8 Yal na alagkati bés yi alag googu guddi,
alagkat yu mana xabtal ninki-nànka.
9 Yal na biddiiwi njëlam giim,
muy séentug leer te du am;
yàlla bumu gis fu njël di xippee,
10 gannaaw moo tëjul sama biiru ndey,
ba làq saay gët coono.

11 Moo lu ma tee woona deeye biiru yaay?
Lu ma tee ne putt, dog, boog?
12 Ana lu may óom doon uufe?
Ana lu ma doon nàmpey ween?
13 Tëdd koon naak jàmm biir bàmmeel,
di nelaw, nopploondook
14 buur yeek jawriñi àddina,
yi tabaxal seen bopp, këri buur yu gental tey.
15 Nopplu koon naak garmi yay boroom wurus,
te daan feesal seeni kër, xaalis.
16 Mbaa ma mel koon ni lumb wu làqu biir suuf,
mbaa cuux mu jotula gis ug leer.
17 Biir bàmmeel la ñu bon ñiy noppee sonle,
fa la ña jeele doole nopploo,
18 ña ñu tëjoon ne finaax,
déggatuñu coowal ku leen di sas,
19 ku tuut ak ku mag di fa benn,
jaam noppi faa jaamu sangam.
20 Boroom tiis, ana lees koy maye leeru kaw suuf?
Lu boroom naqar di doye bakkan?
21 Ku ni mel ku yàkkamti dee gu dikkul,
te gëna sàkku dee alal ju làqu,
22 ba bu gisoon bàmmeel,
di textexi ci biir mbég ak bànneex.
23 Ngóor sii aw yoonam làqu,
ana lu muy doye dund,
te Yàlla dar kepp ko?

24 Samay binni di samaw ñam,
samay yuux fettax nim ndox.
25 Tiitaange déy a ma dikkal,
li ma ragaloon kay a ma dab.
26 Du jàmm, dug dal, du noflaay bu ma am,
jallaañoo dikk na!

4

Elifas nee yaru Yàlla du ñàkk

1 Elifas waa Teman ba àddu ne:
2 Ma jéema àddu boog, soo ma talee!
Ndaxam noppeeti, maneesu ko.
3 Yaw de, ñu bare jàngal nga leen,
loxo yu toqi woon, nga dooleel,
4 ku jangoon, nga wax, mu taxaw,
kuy óomam dammoon, nga dëgëral.
5 Léegi muy yaw, nga yoqi;
mbir mi dal fi sa kaw, nga jànnaxe.
6 Xanaa du sag ragal Yàllaay sa cëslaay,
sag maandute di sa yaakaar?

7 Seetal rekk, ana jaamburu Yàlla bu masa sànku?
Ana foo gis ku jub ku mujje yàqu?
8 Li ma gis daal, ku bey ñaawtéef,
ji coono, yaa koy góob.
9 Yàllaay wal noowam, nga sànku,
sànjam gelaw, nga jeele.
10 Gaynde ŋar, segg xiiru,
selli waxambaaney gaynde tojandoo.
11 Gaynde ga ñàkk um pàdd, dee,
doomi gaynde ga tasaaroo.

12 Man la kàddu dikkal ci kumpa,
sama nopp taataan ndéey la,
13 ci géntu guddi, fa xalaat di jaxasoo,
nelaw yu xóot dikkal boroom.
14 Tiitaange ne ma taral, may lox,
cér yépp di kat-kati.
15 Ngelaw lu sew jaare sama kanam,
sama kawari yaram ne sàyysàyyaaral.
16 Mu def ku taxaw, te xàmmiwuma ko,
di jëmm ju janook man, may gis.
Mu jëkke ne cell, mujje àddu, ma dégg.
17 Mu ne: «Nit man naa am njekk fa kanam Yàlla?
Am man naa laab fi kanam ki ko sàkk?
18 Ndegam surgaam ya ca asamaan sax wóoluw leen,
ay malaakaam sax, mu sikk leen,
19 gën ñi dëkke këri ban,
cosaanoo ci pëndub neen,
gëna neexa nappaaje gunóor.
20 Diggante subaak ngoon, ñu moxoñoo,
bala ngaa yég, ñu sànku fàww,
21 seen buumi xayma foqatiku,
ñu dee ci biir ag umple.»

5

1 Rikk wooteel, ndegam am na ku lay wallu!
Ana ci ñu sell ñi, kan ngay sàkku ndimbal?
2 Am sannax déy, naqari deret a koy rey,
ab téxét, xéraangee koy faat.
3 Maa gis am sannax, mu saxi reen,
ma jekki ñaan alkàndey dëkkuwaayam.
4 Ay doomam ay sore yoonu mucc,
ñu di leen dëggaate ca pénc ma,
te kenn du leen xettli.
5 Am ngóobam, ku xiif a koy lekk,
ba lekkaale la saxe biir dég ya,
te alalam, ku mar a koy ŋaf-ŋafee.
6 Aw ay du garab, bay fëlle biir suuf,
coono du jekki, jebbi.
7 Ku juddu, coono nga juddul,
mooy ferñent, kaw rekk la jëm.
8 Man de su ma doon yaw damay sàkku Yàlla,
te kon Yàlla laay diis sama mbir.
9 Keey def jëf ju màgg ju nattuwul,
di def kiraama yu limuwul.
10 Keey taw, suuxat suuf,
yónnee ndox, nàndal ub àll.
11 Keey kaweel ku suufe,
kuy ñaawlu siggee mbégte.
12 Keey neenal pexem ku muus,
ba mébétam du sotti.
13 Keey kepp boroom xel cig muusam,
ba pexem ndëngteem teela sooy.
14 Ñu ni mel, bëccëg ñu dajeek lëndëm,
di làmbatoo digg bëccëg ni bu doon guddi.
15 Yàllaay musal néew-ji-doole ci saamaru làmmiñ
ak loxol boroom doole,
16 néew-ji-doole jagoo yaakaar,
defkatu njekkar ub gémmiñug boppam.

17 Ma ne, ndokklee ku Yàlla jubbanti,
kon bul bañ yarub Aji Kawe ji.
18 Moom kat mooy mitital, di fajtal;
mooy gaañe, di wérale loxol boppam.
19 Juróom benni njàqare teew, mu xettli la ca,
ba ko juróom yaareel sax, doo ca loru.
20 Ab xiif, moo la cay jote ba doo dee,
ab xare, nga mucc ñawkay saamar,
21 aaytéefu làmmiñ, nga fegu ca,
te yàqule guy dikk, doo ko ragal.
22 Yàquleek ub xiif, nga kekku;
rabu àll, doo ko ragal.
23 Doji àll bi sax, kóllëreg jàmm ngay séq ak ñoom,
te ndundati àll bi dañuy jàmmook yaw,
24 nga xam ne sa xayma, jàmm,
soo nemmikoo sa parlu, dara du ca wuute.
25 Dangay ràññee ni saw askan di yaatoo,
say sët di law ni gàncax.
26 Ni pepp di ñore, ñu door koo góob,

ni ngay màggataale doole, doora
dëgmal bàmmeel.
27 Lii kat lanu gis, te lii rekk la.
Dégg, jariñu.

6

Maa yey ne ba ma

1 Ayóoba daldi ne:
2 Éy su sama tiis wii doon lu ñuy natt
diisaayam?
Su sama ay wii wépp doon lees di
màndaxe?
3 Kon tey mu gëna diis suufoo suufi
géej.
Moo waral sama kàddu yi ma rëcc.
4 Da di fetti Aji Man jee ma jam,
ba tooke ji nàndal samam xel,
mbugalu Yàlla yu raglu làng-déral
ma.
5 Mbaamu àll dina ŋaax te tiim ñax
mu tooy a?
Am nag dina nàññi te tiim um
ngooñam?
6 Deesul lekk lu soof, loo deful
xorom,
rawatina lu weex li ci nen.
7 Sama xel a ko nanguwul,
ñam la wu ma seexlu.

8 Éy kuy amal sama dagaan,
ba Yàlla sottal sama yaakaar!
9 Yal na neex Yàlla mu nappaaje ma,
yal na afal loxoom, ne ma tipp.
10 Konoon sama ndàmpaay di li ma
gàntalul
kàdduy ku Sell ki,
te kon ma bég, di fecce biir mitit wu
dul dal.
11 Ana doole ju ma amati bay muñ?
Ana luy sama muj ba may dundati?
12 Dama diw doj bay àttan lu ne?
Am yaramu xànjar laa am?
13 Ndax amati naa wall,
te pexe réer ma mërr?

14 Ku ne lasiim, saña séentu xarit
baaxe la,
doonte fekkul nga ragal Aji Man ji.
15 Samay xarit a ma wor ni yol moo
fekk ŋiis.
Dañoo mel ni dex yoo fekk ndox ma
jeex,
16 te ba sedd bay tàggoo,
ndox mu wayoon ànd caakam
yuur, di seey,
mu fees dell ak ndox mu nëx.
17 Waaye bu noor biy dikk, mu wow,
tàngoor jam, mu ŋiis.
18 Jëggi giléem ay wër um ndox, ba
wacc seenu yoon,
saaraan ca ndànd-foyfoy ga, réer.
19 Waa jëgg ya bawoo Tema di wër
ay yol,
tukkikat ya bawoo Saba di séentuy
dex,
20 ba àgg fa ñu ko fooge woon,
yaakaar tas,
seen kóolute mujje mbetteel.
21 Yeen déy, yeenay yooyu wal ci
man.
Yeena gis sama njàqare, jàq.

22 Dama leena masa ñaan dara,
mbaa ma sàkkoo ci seen alal ab ger,
23 ngir ngeen xettli ma ci loxol noon,
mbaa ngeen jot ma ci boroom doole
bu néeg?
24 Xamal-leen ma, man ma ne cell!
Ana fu ma juume? Wonleen ma ko!
25 Kàddu yu jub da lay yey,
ana li ngeen may yedde, lu mu
doon?
26 Dangeen di jéema sikk samay
wax,
di jàppe ngelaw kàdduy xol bu jeex?
27 Ab jirim sax àttan ngeen koo
tegoo bant,
seen xarit sax sañ ngeen koo jaay.
28 Léegi nag, rikk walbatikuleen fi
man,
xanaa duma janook yeen di fen?
29 Deltuleen gannaaw, bu njubadi
am.
Dellootileen gannaaw, sama der set
na wecc!
30 Ana fu ma waxe njubadi?
Am damaa xamul lu njekkar di saf?

7

1 Xanaa du fani doom aadama fi kaw
suuf
àppu doñ-doñ la,
dundam di dundu liggéeykat bu ñu
bind?
2 Daa mel ni jaam bu namm keppaar

mbaa mbindaan mu yàkkamtig
peyam.
3 Noonu laa séddoo ay weeri mititu
neen,
jagoo ni ay guddiy coono.
4 Damay tëdd te naa:
«Kañ laay jóg nag?»
Waaye guddi gudda gudd,
walbatiku ba fajar xar génnliku na
ma!
5 Maa ngi sàngooy sax ak àkki ban,
sama der biy xar, di wal.
6 Kukkub ràbb sax
ni samay fan di jeexee ko gaaw,
poqe di jeex, te yaakaar amul.

7 Éy Yàlla, bul fàtte ne sama dund
gii,
ag noo doŋŋ la,
te dootuma teg bët ngëneel.
8 Bët bi may gis tey du ma gisati,
dinga ma niir, fekk nekkatuma.
9 Niir wu naaxsaay, ne mes,
mooy ku wàcci njaniiw, du yéegati!
10 Du ñibbeeti këram,
dëkkuwaayam dootu ko fat.
11 Moo tax duma téye sama làmmiñ,
xanaa di waxe biir njàqare,
di jooye biir naqar.
12 Dama di Géej menn mbaa Ninki-
nànka,
ba nga di ma booleek ku may wattu?
13 Dama naan: «Naa nopploo
tëraayub laltu,
ba yennikoo ab lal sama tawat,»
14 nga di ma tiitale ay gént,
di ma xoqtale ay jeneer,
15 ba ku ma xojoon sax, ma jël,
nde dee a ma gënal dese yii yax.
16 Doy na sëkk! Dunduma ba fàww;
ba ma, samay fan genn noo la!
17 Luy nit ba nga di ko gëddaal,
bay def sam xel ci moom,
18 di ko nemmiku saa yoo xëyee,
di ko nattu saa su ne?
19 Doo ma dummóoyu boog,
may ma sax fu ma wonaasoo?
20 Yaw miy seetlu jaam ñi,
ma bàkkaar, lu mu lay wàññi?
Ana lu tax nga di ma diiral sa bopp
nii,
ba ma mujj diis la gann?
21 Lu tee kon nga baal ma samag
moy,
jéggal ma samag tooñ?
Léegi tey ma tëri biir suuf,
nga di ma seeta seet, fekk nekka-
tuma.

8

Bildàdd nee musiba, añu boroom

1 Bildàdd ma bàyyikoo Suwa,
àddu ne:
2 Ana foo àppal sa wax jii?
Ngay mbel-mbeli ni callweer!
3 Ana Yàllaak safaan yoon?
Ana Aji Man jeek safaan dëgg?
4 Bu ko sa doom yi moyee, kay,
mu ba leen ak seen añub tooñ!
5 Yaw nag soo sàkkoo Yàlla,
dagaan Aji Man ji aw yiwam,
6 soo muccee ayib te jub,
day daldi taxaw temm ci say mbir,
delloo la sa kërug njekk,
7 nga yokkoo yokku ëllëg,
ba xeeb sa démb.

8 Laajal rekk maas gi nu jiitu,
te teewlu seen gëstuy maam ya.
9 Nun xamunu, démb rekk lanu,
sunu fani kaw suuf di takkndeer suy
wéy.
10 Ñi ñu jiitoo lay xamal, wax la,
tibbe seen xol yii kàddu, dénk la:
11 «Ndax jàqaar dina naate fu dul
ban bu tooy,
am barax dina saxe fu amul ndox?
12 Bu ndox ma ŋiisee, mooy jëkka
lax,
te du ñoragum bay mata dog.»
13 Loolooy muju képp ku fàtte Yàlla,
yaakaaru yéefar, tas rekk,
14 cëslaayam màbb,
làquwaayam di lëndu jargoñ.
15 Mu wéeroo këram, kër gay
yëngu;
mu ŋoyu ca, muy jaayu.
16 Ku gëmadee ngi mel ni garab
gu jant biy jam, mu naat;
car yay lawe tool ba mu saxe,
17 reen ya rawaasoo ci biir jalub
xeer,
muy kërug dojam gu mu ŋoy.
18 Nga buddee ko bérab ba mu sax,

bérab ba jàmbu ko, ne ko: «Masuma laa gis!»
19 Geneen garab ay jebbi, wuutu ko.
Mu ngoog, ab yéefar, nii la mujam di rafete!

20 Dama ne: Yàlla du gàntal ku maandu,
te du dooleel kuy def lu bon.
21 Moo lay may loo ree,
bay sarxolle,
22 say bañ gàccoo gàcce,
xaymab ñu bon ña gental.

9

Ayóoba nee Yàlla du ku ñuy layool

1 Ayóoba dellu ne ko:
2 Waaw, noonu la moos, xam naa ko!
Ana nu nit di ame dëgg fa kanam Yàlla?
3 Ku bëgga layook Yàlla it,
mu laaj la junni, doo tontu lenn.
4 Moo rafet xel, bare doole!
Ana ku koy jéema të, mu jig ko?

5 Keey randal tund yi te duñu ko yég;
keey mer, jàllarbi leen,
6 gësëm suuf fa mu tege,
ay kenoom jaayu.
7 Keey gëdd jant bi, aaye koo fenk,
ub ràpp biddiiwi asamaan.
8 Keey wéetoo di firi déndi asamaan,
di daagoo kawtey géej.
9 Moo sàkk dëllooñ gi féete bëjgànnaar
ak yaar yi ci digg asamaan,
ak ga ca néegi bëj-saalum.
10 Keey def jëf ju màgg ju nattuwul,
ak kiraama yu limuwul.

11 Mu ngoog, daf may romb te duma ko gis,
jàll, wéy te duma ko yég.
12 Kii, bu këfee, ana ku koy tere?
Ana ku ko naa: «Looy def nii?»
13 Yàlla du dànk meram,
ciy tànkam la farandooy Raxab,
ninki-nànkay géej, di gappru!
14 Ana nu ma koy àddoo, man?
Ana kàddu yu may layook moom?
15 Su sama der setee it, duma mana àddu,
xanaa sama àttekat bii laay tinu.
16 Su ma ko woon cib layoo, mu wuyu itam,
du tax mu wóor ma ne dina ma teewlu.
17 Moom mi may rajaxee ngelaw lu réy,
te di ma gaaña gaañ ci dara,
18 mayuma sax ma astandiku,
xanaa reggal ma aw naqar.
19 Su dee kàttan, kee bare doole!
Su dee wàllu yoon, kan moo ma cay woo?
20 Ma am dëgg, sama kàddu sikkal ma,
ma mucc ayib, sama kàddu teg ma tooñ.
21 Maa mucc ayib a? Xam!
Maa sib sama dund gii!
22 Lépp benn la rekk! Moo tax ma ne:
«Ku mucc ayib ak ku bon lay boole fàkkas.»
23 Mbas ne jaas, rey ñu deful dara,
Yàlla di leen kekkook seen njàqare.
24 Àddinaa ngi tege ci loxol ku bon,
te Yàllaa ngi muur gëti àttekat yi!
Su dul moom ana ku mu doon?

25 Ab dawkat sax ni samay fan di jeexee ko raw.
Wone nañu gannaaw te gisuñu lu baax.
26 Samay fan tarxiis nañu, wéy, woyof ni gaali barax,
mbaa jaxaay ju naan jàyy cim rëbbam.
27 Su ma nee: «Naa fàtte sama tawat,
leeral kanam te bég,»
28 du tee ma ragal mboolem samay mitit,
nde xam naa ne du tee nga topp ma.
29 Ndegam maa tooñ,
ana lu may sonn, doye?
30 Su ma raggoo woon saabu,
ba raxasoo xeme sax,
31 du tee nga tàbbal ma cim leeñ,
ba samay yére sax seexlu ma.

32 Yàlla da dul nit ni man, ba may weranteek moom,

di ànd ak moom, layooji.
33 Su amoon sax kuy dox sunu digg, jubale nu;
sañ noo boole teg loxo,
34 teggil ma yetam, mu sore ma,
ba darajaam ju raglu dootu ma tiital,
35 konoon ma wax ak moom te duma tiit.
Waaye gannaaw demewul noonu, man laak man!

10

Ayóoba nee lu mu def Yàlla?

1 Maaka sib sama dund gii!
Naa afal sama kàddug tawat,
di àddoo naqaru xol.
2 Dama naa Yàlla: Bu ma topp ug tooñ.
Xamal ma kay li nga may topp, lu mu!
3 Ana lu la note di jariñ,
ba ngay bañ li nga sàkke sa loxol bopp,
tey àntal pexem ku bon?
4 Xanaa gëti nit doŋŋ nga am,
am ni nit di gise rekk ngay gise?
5 Say fan daa tollook fani doom aadama,
am say at daa yem ak ati nit,
6 ba ngay seet fu ma ñaawe,
di liñbat fu ma moye?
7 Moona xam nga xéll ne tooñuma,
te amul kenn kuy xettli nit ci sa loxo.
8 Say loxoo ma mooñ, tabax ma ba ma mat sëkk,
léegi nga di ma yàq yaxeet!

9 Rikk fàttlikul ne yaa ma tabax,
ni bu ma doon ban,
xanaa doo ma delloo xaat ci pëndub suuf?
10 Xanaa du yaa ma xelli woon ni meew
ci sama biiru ndey,
wayal ma nim soow,
11 wodde ma der ak suux,
ràbbe ma yax aki siddit?
12 Yaa ma may bakkan, won ma ngor,
yaa sàmme sa yégeel samag noo.

13 Ndeke yoo lii nga dencoon ci sa xol,
xam naa ne lii nga naroon:
14 ne ma dann, ba su ma bàkkaaree,
doo ma baal samag tooñ.
15 Su ma defee lu bon, ngalla man,
te bi ma defee njekk it, sañumaa siggi,
gàcce laa suure, sangoo toroxte.
16 Waaye su may siggi rekk nga mel ni gaynde,
di ma rëbb,
dellu di ma lore say kiraama,
17 yónneeti ma say seede,
gën maa songati,
ay gàngoor di wuutante fi sama kaw.
18 Ana loo ma doon génnee sama biiru ndey?
Doon naa dee te bët du ma gis!
19 Doon naa mel ni ku masula am,
jóge ci biir, ñu yóbbu bàmmeel.
20 Xanaa du fan yu néew laa dese? Ba ma boog!
Xiddil, ma leqliku,
21 bala may dëddu, délseetuma,
bala may tàbbi réew mu lëndëm ga ne këruus,
22 réewum lëndëm,
mu ne këruus, salfaañoo,
ag leer sax, saf fa lëndëm!

11

Cofar nee tuub, raw

1 Cofar ma bàyyikoo Naama àddu, ne:
2 Yii kàddu yu wale, deesu ko ton-too?
Wax ju bare tax na nit a yey?
3 Sa kebetu yii wedamal na kenn a?
Am dangay ñaawle te deesu la tiiñal?
4 Nee nga sa àlluwa wér na péŋŋ,
sa jëw rafet, Yàlla seede.

5 Éy su Yàlla nammoona wax,
ba àddu, wax ak yaw,
6 àgge la kumpay xelam mu rafet,
mi wees dég-dég,
kon nga xam ne Yàlla jéllale na sa lenni tooñ!

7 Dangaa mana gëstu mbóoti Yàlla, ba gis ko?
Am yaa ñédd Aji Man ji?

8 Lu gëna kawe kaw, ana loo ci man?
Lu gëna xóot njaniiw, ana loo ci xam?
9 Màggaayu Yàllaa sut suuf,
gëna yaatu géej!
10 Su dikkee, tëj nit,
woo ko péncum àtte, ku ci man dara?
11 Moom mi xàmmee ñi dul niti dara,
mooy gis lu bon, te du laaj mu teewlu.
12 Waaye ku boppam feesul, bu muusee,
mbaamu àll a judduwaale nangu.

13 Waaye yaw soo defee sa xel ci Yàlla,
dékk ko say loxo,
14 fabal say ñaawtéef, sànni,
te baña xajal njubadi sa biir xayma,
15 kon déy, nga mucc gàkk, siggi;
dëju te doo tiit,
16 sa coonob tey ngay fàtte,
ni waltan mu wal ba wéy doŋŋ
ni nga koy fàttlikoo,
17 te yaay gëna leer jantub njolloor,
ba lëndëm di saf leeru njël.
18 Kon nga am yaakaar ak kóolute,
aaru, soo tëddee, nelaw,
19 jaaxaan, kenn du la lëjal,
ñu bare di la leewaayu;
20 ku bon jàq, ba gët ya giim,
rawtu réer ko,
yaakaaratul lu moy noowam gu mujj.

12

Ayóoba nee Yàlla lu ko neex lay def

1 Ayóoba àddu ne:
2 Yeen daal yeenay nit;
ngeen dee, xel mu rafet dee.
3 Ndaxam man it am naam xel ni yeen,
duma seen cuune fenn,
te lii ngeen wax, kenn umplewu ko.
4 Maay reetaanu xarit,
te daan woo Yàlla, muy wuyu;
tey ñuy reetaan ku jub, mucc ayib!
5 Ku neexlee ngi ñaawal ku safaan dab,
defe ne safaan, ku tarxiis lay bëmëx.
6 Jàmm a nga ca xaymay yàqkat ya,
te xel mu dal di céru tooñkati Yàlla yooyu,
ŋàbb seeni yàlla.

7 Laajal rekk rab yi, ñu xamal la;
mbaa njanaaw yi, ñu wax la;
8 mbaa nga diisook suuf, mu xamal la;
mbaa jëni géej, ñu nettali la.
9 Ana ku umple ci mboolem ñii,
ne loxol Aji Sax jee def lii lépp?
10 Moo yor ci loxoom lépp luy dund,
yor noowal képp kuy noyyi.
11 Xanaa du nopp ay natt baat bu jib,
denqleñ di mosu ñam?
12 Mag ak xel mu rafet,
fan wu gudd ak ràññee.
13 Waaye Yàllaa boole xel ak doole,
moom pexeek ràññee.

14 Mu ngoog, keey màbb te deesul tabaxaat,
di tëj nit, te deesul tijji.
15 Mu ngoog, keey aj am ndox, mu maral,
mu afal am ndox, mu salfaañe àddina.
16 Kee am doole, keey sottal,
di boroom aji réer ak ka ko réeral.
17 Keey futti kàngam,
dofloo kilifa.
18 Keey foq mbaxanam buur,
jox ko ngemb, mu gemboo.
19 Keey futti sarxalkat,
jàllarbi njiit lu riigu.
20 Keey wedamal ku ñu wóolu,
xañ mag xelum ràññee.
21 Keey torxal garmi,
yolomal ngañaayu boroom doole.
22 Keey ñori lu làqoo xóotey lëndëm,
leeral lu noon këruus.
23 Keey màggal aw xeet, teg ca fàkkas leen;
keey lawal aw xeet, teg ca toxal leen.
24 Keey xañ njiitu xeet am xelam,
wërloo ko ndànd-foyfoy lu yoon amul,
25 muy làmbatoo lëndëm gu genn leer amul,
moo koy wërloo ni màndikat.

13

Ayóoba nee su layoo, yey

1 Dama ne, lii lépp maa ko gis,
dégg ko, xam ko.
2 Li ngeen xam, man it xam naa ko;
duma seen cuune fenn.
3 Waaye man Aji Man ji laay waxal,
layook Yàlla laa namm.
4 Yeen nag yeenay rafetalkati fen,
yeen ñépp di fajkati caaxaan.
5 Céy su ngeen noon cell,
muy seen rafet xel!
6 Ngalla dégluleen sama tawat,
teewluleen sama kàddug layoo.
7 Yàlla daal ngeen di waxal njubadi,
di ko duural?
8 Yàlla ngeen faral,
am Yàlla ngeen di layool?
9 Bu leen luqatu woon dina baax a?
Am ni ñuy naxe nit ngeen koy naxe?
10 Su ngeen ko faraloon ci kumpa sax,
du tee mu sikk leen moos.
11 Xanaa màggaayu Yàlla tiitalu leen?
Am ragluwaayam ëlëmu leen?
12 Seeni tari, léebi neen,
seeni tont, kiiraayu boob.
13 Xeremluleen, ba ma wax man
ak lu ma mana dal.
14 Ana lu ma tax di yàpp sama pàllax,
di jaay sama bakkan?
15 Su ma doon rey it moom laay yaakaar,
maay janook moom, layool sama bopp.
16 Loolu it sama mucc a ngi ci,
nde ab yéefar du dikk di janook moom.
17 Dégluleena déglu sama baat,
sama kàddu ci seeni nopp.
18 Dégluleen maa, ma lañal ab layoo,
bir na ma ne maay yey.
19 Ana ku may yey cib layoo?
Kon de ma wedam te dee.

20 Xanaa nga may ma yaar rekk,
ba du jar ma di la làqu:
21 ngalla teggi ma sa loxo,
te buma dabeeti tiitaange loo sabab.
22 Wooteel, ma wuyu,
mbaa ma wax, nga àddu ma.
23 Ana luy sama ñaawtéef aki moy?
Xamal ma samag tooñ ak sama moy.
24 Ana loo may làqe sa leeru kanam?
Danga maa jàppe sab noon?
25 Xob wuy wéy ngay xoqtal?
Ana boob muy naaw, loo ciy topp?
26 Yaa ma bindal dogal yu wex,
añale ma sama ñaawtéefi ndaw!
27 Yaa ma jéng,
di sàmm fépp fu ma jaare,
topp sama tànk!

28 Sama bakkan a ngi ruus ni bant bu fënëx,
mbaa mbubb mu maxe.

14

Àddinaa gàtt, barew tiis

1 Ku jigéen jur,
yaa néewi fan, géejal coono!
2 Dangay tóor rekk, lax,
wéy ni takkndeer, doo toog.
3 Mooy kii nag nga teg bët,
mooy man mii nga nara layool!
4 Lu sobewu, ana ku ci mana am lu laab?
Du kenn!
5 Ndegam yaa dogalal nit ay fanam,
lim ay weeram,
dogal àpp ba, te du jaas,
6 teggi ko boog say gët, mu dal-lu,
ni liggéeykat bu jaanam wàcc ci bés.

7 Garab sax ñàkkul yaakaar.
Boo goree, mu jebbiwaat,
ba du ñàkk ay njebbat.
8 Reen ba man naa màggat,
ëkk ba deeye biir suuf,
9 mu yég um ndox, rekk, jebbi,
saxaat nim njëmbat.
10 Waaye nit dee, doole réer,
bakkan rot, mu ne mes.
11 Day mel ni déeg bu ŋiis,
mbaa dex gu wow ba jeex.
12 Doom aadama it tëdd, du jógati,
du yewwooti, asamaan fekke,
du jógeeti ciy nelaw.

Làq ma sa mer, ba giif

13 Éy soo ma nëbboon biir njaniiw,

làq ma, ba sa mer giif,
dogalal ma àpp, te bañ maa fàtte!
14 Ndax dees na dee, di dundati?
Konoon ma muñe ko sama fani coono yépp,
ba keroog sama kuutaay yiwisi ma.
15 Konoon nga woo ma, ma wuyu,
te kon nga namm sa càkkéefu loxo.
16 Konoon yaay lim samay jéego,
te doo ma topp samay bàkkaar.
17 Konoon samag tooñ yebe
ci mbuus mu takke,
sama ñaawtéef, nga muure ko malaan.

18 Waaye aw tund day màbb, ruus;
aw doj di toxu,
19 am ndox di jonji xeer ba mu jeex,
waame buub suuf, yóbbu,
te noonu ngay neenale yaakaaru doom aadama,
20 man ko, mu dëddu fàww,
kanam ga soppiku, nga jalax.
21 Doom ya tedd, yégul;
ñu tekkeedi, tinul.
22 Nit yégul lu moy mititu boppam
te bakkanu boppam lay tiisoo.

15

Nee ñu lu waay def, boppam

1 Elifas àddu, ne:
2 Ayóoba, ku xelu dina tontoo kàdduy ngelaw,
mbel-mbelam nib jaas bu fees dënnam a?
3 Ku xelu du layoo waxi caaxaan,
kàddu yu amul lenn njariñ.
4 Yaw de, yaa ngi neenal worma,
di yàq njàngat mi war fa Yàlla.
5 Saw làmmiñ déy, sa ndëngtee koy sa,
yaa taamu di wax njublaŋ.
6 Du man de, sa gémmiñu bopp a la teg daan,
sa làmmiñu bopp a la tuumaal.

7 Xanaa yaa jëkka juddu ci nit?
Am balaa tund yee sosu lañu la jur?
8 Ba Yàllay féncoo yaa doon déglu,
ba mana aakimoo xel mu rafet?
9 Ana loo xam lu nu xamul
ak dég-dég boo am, te nu rafle ko?
10 Boroom bijjaaw ak màggat a ngi sunu biir,
di ñu sut sa baay aw fan.
11 Kàddu yi la Yàlla di mas-sawoo da laa doyul?
Boole ci li ñu lay waxe teeyu bakkan?
12 Ana looy waxe xol,
di saxaral kanam nii?
13 Ngay sippi Yàlla sa mer,
di ko wax lu mel nii!
14 Ana nit ku mana jub xocc?
Ana ku laab ku jigéen jur?
15 Yàlla wóoluwul sax ñu sellam ña ca asamaan,
te asamaan sellul ba doy ko,
16 rawatina nit, moom mi jara se-exlu,
yàqu jikko,
di def njubadi ni ndoxum naan.

17 Déglu ma, ma wax la,
xamal la li ma gis,
18 muy lu ñu rafet xel ñi jottli,
jële ko ca seeni maam, te làquñu ko.
19 Ñoom, seeni maam doŋŋ a jagoo woon réew mi,
ba leen doxandéem raxaguloon.
20 Bésoo bés ku bon ay bittarñikoo biir njàqare,
te diirub at yi ñu àppal ku néeg,
21 coowal musiba mooy buur nopp ya,
yàqkat bette ko biir jàmm.
22 Dootu yaakaara mucc musiba,
saamar a koy yoot,
23 muy taxawaalu, tan ya mujj xon-too,
mu xam ne bésub safaan taxaw na.
24 Njàqareek tiitaangee koy ëlëm,
song ko ni buur bu jekku xare.
25 Moo xàccil Yàlla loxo,
di jaay Aji Man ji njàmbaar,
26 daŋŋiiral, buur, wuti ko,
yiiroo dëllaayu pakkam,
27 te fekk ko yaflu ba gët suulu,
pooj ya duuf bay lob-lobi.
28 Ku ni mel ay dëkke dëkk yu gental,
ci kër yu kenn dul dëkke,
kër yu nara doon jali tojit.
29 Ku bon kooku du woomle, alalam du toog,

te koomam du lawe miim réew.
30 Du mucc musiba,
mooy garab gu daay xoyom car yu yees ya,
Yàlla wal, mu ne mes.
31 Bumu yaakaar naxi neen, di nax boppam,
nde neen ay doon ab añam.
32 Balaa jantam a lang mu jot añam,
te caram dootu naat.
33 Day mel ni reseñ gu doom yay yolax,
mbaa oliw gu tóor-tóor yay ruus.
34 Waa làngu yéefar yi duñu am kuutaay,
te xaymay lekk-kati ger yi la sawara di xoyom.
35 Ñooy sos joote, wasin ñaawtéef,
ñoom la seen biir di ëmb wuruj.

16

Ayóoba gisatul yaakaar

1 Ayóoba àddu ne:
2 Kàddu yu mel nii, dégg naa ko lu bare.
Dëfalkati yokk joote yi ngeen doon, yeen ñépp!
3 Sa waxi ngelaw yii da dul jeex?
Ana lu la cuq, ba ngay wax rekk?
4 Su ngeen doon man, may yeen,
kon it ma mana wax ni yeen,
tuur leen baati tuuma,
wëcc leen bopp.
5 Waaye su doon man,
ma wax ak yeen, ba dëfal leen,
mas-sawu leen, ba ngeen giif.

6 Waaye su ma waxee, mitit du giif;
su ma noppee, du tax mu sore.
7 Yàlla kay a jeexal sama doole,
tas sama gàngoor.
8 Moo ma jàpp, semmal ma;
samab jeexaay seedeel ma tuuma.
9 Meram la ma daggatee, jéppi ma,
di yéyu ci sama kaw,
daasal ma gëti noon, ne ma jàkk.
10 Nit ñaa ngi ŋa ŋàpp fi sama kaw,
sewal ma, di ma talaata,
dajaloo, sam ma.
11 Yàlla da maa wacce ab kàccoor,
rattax ma ci loxoy ñu bon ñi.
12 Féexoon naa, mu falaxe ma;
sëq sama ndodd, rajaxe ma,
def ma diirukaayam,
13 ay fittkatam gaw ma,
mu di ma butti te yërëmul,
di tuur sama sébbriit fi suuf.
14 Mooy buur ni xarekat fi sama kaw,
di ma jamat.
15 Ab saaku laa ñaw, taqoo,
torox, ne dett fi suuf.
16 Sama kanam a ngi xonq curr aki jooy,
sama mbari bët bàddoo lëndëm.
17 Moona saay yoxo jëfewul coxor,
te samag ñaan lal na worma.

18 Suufoo, bul làq sama deret ji tuuru,
te yal na sama yuux jollee fu af.
19 Ma ne, tey fi tey, am naa ab seede kaw asamaan,
sama seede kay a nga fa kaw.
20 Ñi may kókkali, saay xarit a,
waaye Yàlla laa koy jooy.
21 Na ab seede layool nit fa Yàlla,
ni doom aadama di layool moroom ma fi kaw suuf!
22 At yu néew déy a ci des,
ma dem yoon wu ma dul délsi.

17

1 Sama xol jeex,
samay fan tàggoo,
bàmmeel di ma xaar.
2 Fu ma jublu ñu di ma ree,
di ma ñaawal, may gis.

3 Ngalla Yàlla, gàddul mab daan sama digg ak yaw,
su dul yaw, ana ku may gàddu?
4 Yaa fatt xelu ñii,
kon nag bu leen may ndam.
5 Nee ñu, ku njariñ tax nga wor xarit,
say doom a cay loru.
6 Man la nit ñi def léebukaay,
di ma tifli ci kanam.
7 Naqar tax na saay gët giim,
saa cér yépp jeex ba mel ni takkn-deer.
8 Ku jub a ngii jommi ci lii ma dal,
ku tooñul a ngi xabtalu fi kaw yéefar yi.
9 Waaye aji jub a ngi topp yoonam,

boroom loxo yu set a ngi gëna am kàttan.
10 Waaye yeen ñépp, waxaatleen, ma dégg,
boroom xel daal duma ko gis ci seen biir!
11 Samay fan wéy na,
mébét yàqu,
yaakaar yàkki.
12 Ñii guddi lañu def bëccëg,
naan leer sorewul, te lëndëm teew.
13 Ndegam kërug njaniiw laa yaakaarati,
te biir lëndëm laa nara tëri,
14 ndegam maa naa paxum yàqute ma: «Yaay sama baay!»
naa saxu bàmmeel: «Yaay bóoy!» mbaa «Jigéen sama!»
15 Kon ana sama yaakaar?
Ana ku gisati sama yaakaar?
16 Xanaa day ànd ak man tàbbi bàmmeel,
nu bokk tëraayu pënd.

18

Bildàdd buurati na

1 Bildàdd mu Suwa àddu, ne:
2 Xanaa dungeen noppi mukk?
Àndleen ak xel, nu wax.
3 Ay mala ngeen nu teg daal,
def nu ay naataxóona?
4 Yaw nag yaa topp sa mer ba loru!
Ayóobaa, àddina day gental ngir yaw a?
Am aw doj ay toxal boppam ngir yaw?

5 Ku bon kay lag leeram di fey,
te taalam du jolli.
6 Xaymaam day lëndëm,
làmpam ba ko tiim ne kamaj.
7 Bu daa waaxu démb, di temp tey,
ay mébétam di ko mbas.
8 Moo dox ba tàbbi cib caax,
wëndeeloo biir mbaal,
9 tànk ba téqtaloog fiir,
ab racctal ne ko ràtt.
10 Buum ga koy lonk a nga suulu,
am yeer di ko xaarew ñall.
11 Lu ragloo koy darey mbetteel,
ne ko dann.
12 Mooy xiif ba doole réer ko,
musiba taxaw, xejjoo ko.
13 Jàngoro di ko ŋacc,
woppi ndee di lekk cér ya.
14 Ku bon lees di ñoddee fa jàmmi xaymaam,
diri ko ba fa kanam buuru musiba yi,
15 manees naa dëkke xaymaam, moomatu ko,
tamarax lees fay suy.
16 Ku bon mooy garab gu dee kaw ak suuf,
reen wow, xob lax.
17 Turam tukkee kaw suuf,
ba deesatu ko tuddem pénc.
18 Dees koy bëmëxeg leer, tàbbal lëndëm,
dàqe ko àddina.
19 Du doom, du askan wu muy wac-cey bokkam,
te kenn du desey dalam.
20 Waa sowu jommi cig mujam,
waa penku di rasu naa:
21 «Dalub kàccoor déy, lee di mu-jam,
ku faalewul Yàlla, nii la màkkaanam!»

19

Yàllaa may jot

1 Ayóoba àddu ne:
2 Dungeen ma noppee xañ jàmmi bakkan,
di ma sëf wax ju dul jeex?
3 Fukki yoon a ngii ngeen di ma saaga,
te rusuleen maa sonal.
4 Su ma moyoon dëgg sax,
maay bokk ak sama moy fanaan.
5 Defe ngeen ne yeena ma gën,
ba di ma sikke musiba mii ma dal?
6 Waaye xamleen ne Yàllaa ma tooñ,
ab caaxam a ma dar kepp.
7 May woote wall, wuyeesu ma,
ma ñaan ndimbal, àtteesu ma.
8 Manumaa jàll, Yàllaa fatt sama yoon,
lëndëmal samay jaaruwaay,
9 sàggi sama sag,
foq sama kaala,
10 tojat ma wetoo wet ba ma tàggoo,
déjjati sama yaakaar ni garab,
11 jafalal mam sànjam,
boole ma ciy noonam,

12 ay gàngooram dikkandoo,
yékkatiy jal, gawe ma,
dal fi wër sama xayma.

13 Samay bokk, mu soreleek man,
samay xame sax ñooru ma.
14 Jegeñaale ba ma,
xame fàtte ma,
15 sama gani démb def ma ni jaambur tey,
samay mbindaan it noonu,
ñu def ma ni doxandéem.
16 Su ma doon woo sama surga, ba di ko tinu sax,
da may tanqamlu.
17 Sama xetu gémmiñ dàq na sama jabar,
sama doomi ndey sax seexlu ma.
18 Gone yi sax a ngi may sewal,
su ma jógee di dem, ñu di ma baatal.
19 Sama wóllërey démb yépp a ma sib,
ma sopp leen, tey ñu dëddu ma.
20 Der aki yax laa dese,
daanaka dee naa.

21 Yërmandee, yërmande, yeen samay xarit,
Yàllaa xàcci, fàdd ma!
22 Lu ngeen ma toŋale nii ni Yàlla?
Xanaa yàppuleen ma ba suur?
23 Éy su samay kàddu tënku woon ci mbind!
Éy su ñu manoona xacc mbind ma cib téere,
24 xacce ko xalimag weñ ak beteex
mu ñaase fàww ciw doj!

25 Waaye man xam naa ne sama jotkat a ngi dund,
te mooy mujje taxaw fi kaw suuf.
26 Bu sama der bi lekkoo sax,
du tee ma dese suux wu ma xoole Yàlla,
27 xoolal ko sama bopp,
te du doon sama gan.
Maaka namm lii ci sama xol!

28 Yeena ngi naan: «Ana nun koy toŋale,
ba am lay wu ko tiiñal?»
29 Ragal-leen saamar!
Seen xadar jii ñaawtéef la, saamar ay àtteem,
xamleen ne àtte am na.

20

Cofar nee ku musiba dab, yaa tooñ

1 Cofar mu Naama àddu ne:
2 Kon ma àddooti ndax jaaxle,
ba xol jallaañoo.
3 Dégg naa kàddug yedde gi nga may saagaa,
waaye samam xel a ma déey sa tont.

4 Xanaa xamoo lii? La dale ca cosaan,
ba nit tegoo kaw suuf ba tey,
5 xamoo ne ku bon, ag sarxolleem àggul fenn,
te bànneexu yéefar yàggul?
6 Bu màggoon ba tollook asamaan it,
ba bopp ba àkki fa kawa kaw,
7 day mujj seey fàww niy jonkanam;
ña ko daa gis naa: «Ana mu?»
8 Kenn du ko gisati, day réer ni gént,
mbaa njeneeru guddi ju dàqu, wéy.
9 Bët bu ko gisoon du ko tóllanti,
dëkkuwaayam dootu ko séen,
10 ay doomam ay dàmp néew-ji-doole yi,
ba delloo seen alal.
11 Mooy ànd ak dooley ndawam,
tëri biir bàmmeel.
12 Lu bon la daa tàqamtikoo,
log ko, làq ca suufu làmmiñ wa,
13 di ko siiramtal te du ko wacc,
xanaa taf ko ca digg denqleñ ma.
14 Waaye la muy lekk ay soppiku ca biiram,
doon daŋaru ñàngóor ca butit ya.
15 Moo dëroxoon alal, moo koy goqi,
ca biiram la ko Yàlla di yuree.
16 Ndeke tookey ñàngóor la muucu,
mu rey ko ni mat-matu saamaan.
17 Yàlla bumu niir wali dex
ak waltani lem ak soow.
18 Dina delloo lu mu amoon, du ko warax;
te alal ju mu jula woon, du ko jariñoo.
19 Moo dëggaate néew-ji-doole, dëddu ko;
aakimoo kër jaambur te tabaxu ko.
20 Biir ba du wéet,

lu mu xemmem, du rëcc.
21 Dara du rëcc ab kollam,
moo tax xéewalam du toog.
22 Fa mu regge lay jàqe,
mépp musiba këppu ci kawam.
23 Ba muy sol kollam
la ko Yàlla di yónnee tàngooru sànjam,
tawal ko ko lu fees déqam.
24 Mu daw ngànnaayu weñ,
fittu xànjar bëtt ko,
25 jam ko ba fëll,
cat la bëtt xol ba, di melax fa mu sare,
tiitaangey ndee ne ko taral.
26 Mboolem lëndëm a làqu di ko xaar,
te sawara wu loxo jafalul a koy xoyom,
lakkaale lu desoon ca xaymaam.
27 Asamaan ay weer ñaawtéefam,
suuf jóg, seedeel ko tuuma.
28 Koomum këram day tukki, ne mes,
keroog sànjum Yàlla ma.
29 Lii moo di wàllu nit ku bon, fa Yàlla,
muy cér bu ko Yàlla dogalal.

21

Ayóoba weddi na àlluway xarit ya

1 Ayóoba àddu ne:
2 Dégluleen maa, dégluleen sama baat,
te mas-sawoo ma seenug teewlu.
3 Muñal-leen ma boog, ma wax, man,
balaa nit a reeti.
4 Sama tawat lii, da di maak nit a?
Gannaaw du nit, ana lu ma tee xàddi?
5 Geesuleen ma, waaru,
ba loxo ub gémmiñ.
6 Su ma ko xalaatee, damay tiit,
di kat-kati.

7 Lu tax ku bon di dund,
bay magal sax, di ànd ak doole?
8 Doomam day toog, mu fekke,
bay xool ay sëtam,
9 këram nekke jàmm, mucc safaan,
te yetu Yàlla du ko dal.
10 Ku bon, yëkkam day tëb te du moy,
nagam di jur te du xàcc.
11 Day gis ay xaleem di bajantu,
goneem yépp di tëbantu.
12 Day xaacoondook um tëgg aki xalam,
di bége baatub toxoro,
13 Ku bon ay ñédd ay fanam ci biir teraanga,
doora jekki wàcci njaniiw.
14 Moona kee noon Yàlla: «Xiddi ma!
Xam saw yoon soxalu ma.
15 Ana kuy Aji Man ji sax ba ma di ko jaamu?
Su ma ko tinoo, ana lu mu may jariñ?»
16 Kii xanaa du teraangaam a ngi ciy loxoom?
Ndaxam taxul ma roy ko fenn!
17 Ku bon, ana fu ag xuyyam kamaje?
Fu ko musiba dikkale?
Fu Yàlla mere, ba sédd ko safaan?

18 Ana fu ku bon mele nim ñax mu ngelaw wal,
mbaa boob mu callweer yóbbu?
19 Ãa ku bon daal ay tooñ, Yàlla dencal doomam añ ba?
Ki tooñ kay, na ko fey, mu xam,
20 gisal boppam sànkuteem,
ba jolu merum Aji Man ji!
21 Ana luy yoonu ku bon ci waa këram, gannaawam,
te fekk limu fanam jeex?
22 Ana kuy jàngal Yàlla xam-xam,
moom miy àtte ñu kawe ña?
23 Kii a ngi deeyaale dooleem,
xel ma dal, tiitul dara,
24 yaram wa niin,
yax ya naat.
25 Kee deeye naqaru xol,
masula ñam bànneex,
26 te ñooy tëddandoo biir suuf,
bokk sàngooy sax.

27 Mu ngoog! Maaka xam li ngeen foog,
te di ma ko fexee fitnaale!
28 Ngeen ne: «Ana fu kër kàngam di mujje?
Ana xayma ba ku bon ka dëkke?»

29 Xanaa laajuloo tukkikat yi?
Am gëmuloo seeni seede?
30 Bésub safaan ku bon ay mucc,
bésub mbugal it, mooy raw.
31 Ana kuy janook moom, sikke ko jikkoom?
La mu def, ana ku ko koy fey?
32 Moom de bu deeyee, sëg ya lees koy robi,
te bàmmeelam, dees na ko wattu.
33 Liy topp néew ba, day bare,
liy dox jiitu ko wees ab lim,
te suufu xur wa sax da koy sedde.
34 Kon seeni mas-sawu, cóolóoli neen!
Seeni tont, jinigali kese!

22

Elifas nee tuub a war Ayóoba

1 Ba loolu amee Elifas ma cosaanoo Teman àddu ne:
2 Yàlla, ana lu ko nit mana jariñ?
Xanaa ku xelu jariñ boppam!
3 Ana lu sag njub mana yokk Aji Man ji?
Lu ko sag mucc ayib mana indil?
4 Xanaa du sag njullite la lay bantale,
bay àgg ak yaw ci layoo?
5 Du sag mbon gu réy a la ko yóbbe,
ak say tooñ yu amul kem?
6 Yaa lebal mbokk, aakimoo tayleem ci dara,
bay nangu mbubbam néew-ji-doole, mu ne duŋŋ.
7 Yaa mayul ku mar ndox mu naan,
mbaa nga xañ ku xiif lu mu lekk.
8 Boroom doole jagoo réew mi,
ku ñu beral loxo dëkke.
9 Yaa bàyyi jëtun, mu deme loxoy neen,
tey néewal doole ab jirim.
10 Moo tax ay ndëgg-sërëx di la dar kepp,
musiba jekki ne la taral,
11 mbaa lëndëm gu la teree gis,
mbàmbulaan dikk, mëdd la.
12 Xanaa Yàlla sutul asamaan?
Xoolal biddiiw ya gëna kawe!
13 Nga naa: «Ana lu Yàlla xam?
Ana nu muy àttee ci gii lëndëm gu tar?
14 Niir yee ko làq ba du nu gis,
fa muy doxantoo ca kaw taaxum asamaan!»
15 Dangaa nara topp ñallu démb,
wa nit ñu bon ña ñaloon?
16 Ñoo buube, ne mes te seen àpp jotul,
seen kenu màbb, wéy nim wal,
17 te ñoo doon naa Yàlla: «Xiddi nu!»
Ñii ana lu leen Aji Man ji di def?
18 Moona moo feesaloon seeni kër ay teraanga,
waaye ñu bon ñii, royuma leen fenn.
19 Aji jub ñeey gis sànkutey ñii, bég;
ñu mucc tuuma ñaa leen di kókkali,
20 naan: «Ña nu jógaloon sànkuwuñoom?
Seen koom ma xoyomuwul a?»

21 Jubool ak Yàlla rekk, am jàmm,
ngëneel dikkal la.
22 Nangool ndigal ci làmmiñam,
te dëxëñi kàddoom ci sa biir xol.
23 Dellul ci Aji Man ji rekk, ba taxawaat,
te nga sorele sa xayma njubadi.
24 Tegal wurus ci suuf,
wacce wurusu ngalam doji xur,
25 te Aji Man ji di sa wurus,
di sa jali xaalis.
26 Su boobaa nga bége Aji Man ji,
mana siggi, séentu Yàlla,
27 di ko ñaan, mu di la nangul,
yaw it ngay wàccook say dige,
28 loo dogu, mu sotti,
foo jaare, mu leer,
29 ba bu nit detteeloo, nga yékkati ko,
te ku toroxlu, Yàlla wallu la.
30 Ku ñàkkula tooñ sax, mu xettli la,
te sag ñàkk sikk lees koy xettlee.

23

Ayóoba nee Yàlla noppi na

1 Ba loolu amee Ayóoba àddu, ne:
2 Ba tey maa ngi jooy jooy yu metti,
di onk bay ub gémmiñ,
3 Éy bu ma xamoon fa may gise Yàlla,
ba àkki péncam,
4 diis ko sama mbir,
àgge ko lépp lu may tawat,
5 ba xam lu di tontam,

dégg li mu may wax.
6 Ndax dooleem ju bare la may yeye?
Déedéet xanaa! Dina ma teewlu moos,
7 ba ku jub layoo faak moom,
ma daldi mucc sama àttekat fàww.
8 Seet naa wetu penku, Yàlla nekku fa,
ma seet sowu, gisuma ko.
9 Bu jàppee fa wetu bëj-gànnaar, gisuma ko fa,
bu jàllee bëj-saalum séenuma ko fa.
10 Ndaxam moo xam fi ma jaare,
te bu ma nattoo, ma génn ci
ni wurus wu ñu xelli.
11 Tànkam, sama tànk,
yoonam laa tegu, moyuma ko.
12 Dëdduwma ay santaaneem,
sama biir xol laa denc ay kàddoom.
13 Yàlla de kenn la, ana ku koy waññi?
Coobarey bakkanam lay def.
14 Mooy sottal lu mu ma dogalal,
te bare na lu mu ma nasal.
15 Lee tax su ma janook moom, tiit,
te lu ma gëna xalaat, gën koo ragal.
16 Yàlla daal a rëccal samaw fit,
Aji Man jee ma tiital!
17 Du lëndëm gi ma nekke moo ma wedamal,
du lëndëm gii ma muur.

24

Ayóoba nee Yàllaa ngi tanqamlu

1 Lu tee Aji Man ji àppal nit bési mbugal,
ba ku ràññee Aji Sax ji fekke yooyu bésam?

2 Nit a ngi toxal kemu suuf,
nit a ngi sàcc ug jur, foral leen.
3 Mbaamu jirim, ñu wommat, yóbbu;
nagu jëtun, ñu jël kob tayle.
4 Néew-ji-doole, ñu buuxe ko ciw yoon,
baadoolo yi far bokk làquji.
5 Néew-ji-doole yaa ngii mel niy mbaami àll ci màndiŋ mi,
di fortaatu lu ñu lekk,
àll bu wow bi yor seen xontu njaboot.
6 Tooli jaambur lañuy góobaani,
di wittaani reseñ ca tóokëri ñu bon ña.
7 Duŋŋ lañuy fanaane ndax rafle,
sàngoo seen der ci sedd bi.
8 Ñooy tawtee tund ya,
di làqoo xunti yu ñu seeloo.

9 Xoncees na jirim ci weenu ndeyam,
jëlees na tayle alalu néew-ji-doole.

10 Duŋŋ lañuy wéye ndax rafle,
biir wéet, ñuy gàdduy sabaar,
11 di nal diwu oliw ci tooli jaambur,
di dër reseñ ju ñu dul naan.
12 Biir dëkk ba la nit ñay binnee,
ña ñu gaañ di woote wall,
te Yàlla toppul kenn tooñ.
13 Ñee noonoog leer,
faalewñu yoonu bëccëg
te duñu fa taxawaaloo.
14 Bët di set, bóomkat jóg,
bóom baadoolo bi néew doole,
guddi jot mu dib sàcc.
15 Moykat bu góor a ngi yeeru timis,
fab ndimo, kaalawoo,
naan bët du ko gis.
16 Ñu ngi lëndëmtu, di toj kër yi,
bëccëg ñu tëju,
xamuñug leer.
17 Ñoom ñépp ñuulaayu guddeey seen bëccëg,
lëndëm gu ne këruus lañu xejjool.

18 Yal nañu wéye walum ndox,
te suuf sa ñu séddoo alku,
ba kenn dootu dëgmal tóokëru reseñ.
19 Yal na maral ak tàngoor ŋiisal seen ndoxum taw,
te njaniiw mëdd ña bàkkaar.
20 Yal na leen seen ndey sax fàtte,
sax yi muucu leen,
ñu fàtte leen,
ba njubadi déjjatiku ni garab.
21 Ñu ni mel ay lekk alalu jigéen ju tëlee jur,
te duñu baaxe jëtun.
22 Waaye Yàllaa mana dàq boroom doole,
su nee tëll, mu xalaat bakkanam.
23 Moo leen di may ñu wéeroo seen cëslaay,

tey xool fa ñuy jaare.
24 Dañuy jóg, nes tuut ñu ne mes,
wadd, ñu boole for,
ñu daldi lax niy gub.

25 Su dul noonu, ana ku may fenloo?
Ana ku mana neenal samay wax?

25

Deesul am dëgg fa Yàlla

1 Bildàdd ma bàyyikoo Suwa
àddu, ne:
2 Yàllaa man te mata ragal,
di def jàmm fa kawteem ya.
3 Ay gàngooram limu naam?
Ana ku mu dul jam ceeñeeram?
4 Ana nu nit di ame dëgg fa kanam Yàlla?
Ku jigéen jur, nu mu mana laabe?
5 Xoolal, weer wi sax leerul ba doy ko,
te biddiiw yeet gisul seen sellaayu leer,
6 astamaak nit kii tanewulu sax,
doom aadama jii gënul gasax.

26

Yaa mat wall

1 Ayóoba àddu, ne:
2 Ndaw ndimbal lu réy ci ku néew doole!
Yaaka mana wallu ku amul kàttan!
3 Yaaka mana xelal ku xeluwul
ak xam-xam bu yaa bi nga fi xamle!
4 Ana ci koo jële sa kàddu yii sax?
Ak ku la xelal miim xel?

Yàlla kenn xamu ko.

5 Ndem-si-yàlla yaa ngay lox
ca ron ndoxi biir suuf, ñook ña fa dëkke.
6 Fàŋŋ la njaniiw def fa kanam Yàlla;
du genn kiiraay gu ko làq paxum sànkute.
7 Kee firi asamaan fu dara amul,
sanjamtal suuf fu dara newul.
8 Kee gëndaley ndox ciy xàmbaaram,
te taxul niir wa ñu laloo fàcc.
9 Keey firi aw niiram,
yiire ngànguneem.
10 Kee rëdd digu wërngal fi kaw géej yi,
fa cat la leer ak lëndëm digaloo,
11 kenuy asamaan jaayu,
di jommi ci kàddu yi muy gëddee.
12 Dooleem la mane géej,
manooreem la rajaxee Raxab ninkinànka ja.
13 Noowam wal, asamaan leer,
loxoom jam jaan jay balaw-balawi.
14 Lii de, mooy lenni jalooreem!
Ndaw ndéey lu tuut lu nu ci dégandeem!
Ana ku mana xam riiru dooleem?

27

Ayóoba bañ na

1 Ayóoba dellu yékkati kàddoom,
ne:
2 Yàlla miy dund seere na, moom mi ma xañ dëgg,
moom Aji Man ji ma teg naqaru xol,
3 ne li feek may ànd ak bakkan,
di noyyee noowal Yàlla,
4 sama gémmiñ gii du wax njubadi,
sama làmmiñ wii laa ne, du tudd ay fen.
5 Yàlla buma leen jox dëgg,
ba ba may dee duma weddi samag mucc sikk.
6 Sama njekk laay ŋoy, duma ko ba,
sama giiru dund sama xel du ma yedd.

Yéene néeg la

7 Yal na noon bokk ak ku bon demin,
ku may fexeel bokk ak kàccoor ag muj.
8 Ana lu yéefar biy yaakaarati bu fàddoo,
ba Yàlla moom bakkanam?
9 Bu ko njàqare di dikkal,
Yàlla day dégg yuuxam a?
10 Ndax Aji Man ji la daan bége,
am daan na tudd Yàlla fu mu tollu?

11 Ma xamal leen boog li ci dooley Yàlla,
duma leen nëbb li Aji Man ji namm.
12 Dama ne, yeen ñépp a ko gisal seen bopp sax,
kon lu leen yebuloo nii ci neenug neen?

13 Lii mooy cér bi Yàlla sédd ku bon,

mooy wàll wi Aji Man ji dencal ku néeg.
14 Njabootam ne xas, saamar jagoo,
te balaa booba duñu lekk ba suur.
15 Ña koy wuutu, mbas a leen di rey,
te ay jëtunam duñu ko jooy.
16 Su doon jal xaalis ni suuf,
yére yomb ko ni feppi suuf,
17 mooy dajale, aji jub sol;
xaalis ba, kay def njub séddoo.
18 Mooy tabax kër gu tanewul mbaarum wattukatu tool,
te lëndu jargoñ gën koo dëgër.
19 Keey tëraale alal ju mu dul gisati;
day xippi, fekk mu ne mes.
20 Musibaa koy dab nim wal,
ngëlénu guddi këf, yóbbu,
21 ngelawal penku déjjatee ko këram,
jalax, mu wéy.
22 Dees na ko diir, bañ koo ñéeblu,
mu daw, di wuta rëcc dooley saan ya.
23 Dees na ko tacc-taccali loxo,
di ko ciipoo fa këram.

28

Xel mu rafet, fa Yàlla

1 Xaalis déy am na mbellam,
wurus am bérabu seggukaayam,
2 weñ gu ñuul ci suuf lees ko jële,
te xànjar, ay doj lees di xelli, ba am ko.
3 Dees na taal, dàq ug lëndëm,
di gëstu ba fu gëna làqu doji biir lëndëm gu ne këruus.
4 Nit a ngi gas ay xunti fu soreeki dëkkuwaay,
di sandaamtalook a jaayu fu kenn newul,
te tànk jaarewu fa.
5 Kaw suuf day meññ ub dund,
xóote ya mel ni lu sawara salfaañe.
6 Doj ya ca biir la peri safiir màkkaanoo,
te pëndaxu wurus ñàkku fa.
7 Wii yoon, tan xamu ko,
bëtu jaxaay du ko gis.
8 Rabu àll du fa joggi,
te gaynde sax du fa jaare.
9 Loxol nit ay song doju kekk,
buddi reeni tund, jàllarbi.
10 Ci biir xeer yi lay yettey xunti,
ba bëtam di gis lu cay alal.
11 Nit a ngi dogale wali ndox,
ba lu làqu woon, mu leeral nàññ.

12 Waaye xel mu rafet fees koy jële,
ak fu ag dégg màkkaanoo?
13 Doom aadama xamul njégam,
te amul biir réewum aji dund ñi.
14 Xóote ya nee: «Xel mu rafet dëkku fi de!»
Géej ne: «Nekku fi de!»
15 Wurus mayewu ko,
xaalis wecciwul njégam.
16 Deesu ko weccee wurusu ngalam it,
mbaa peri onigsë ak safiir.
17 Deesu ko méngaleek wurus ak ngën-gi-per yuy tàkk,
te ngën-gi-gànjari wurus wecciwu ko,
18 waxeesuli xor ak yeneen xeeti per;
xel mu rafet a gën per yu gëna jafe,
19 du moroomu peru topaas ba ca réewum Kuus,
te wurusu ngalam daal wecciwu ko.

20 Xel mu rafet, ana fu mu jóge,
ak fu ag dégg màkkaanoo?
21 Ump na bëtu lépp luy dund;
njanaaw la fa kaw sax gisu ko.
22 Paxum sànkutee ngi àddoondook ndee naan:
«Dégmati nan ub jëwam de!»
23 Yàllaa ràññee yoon wa jëm xel mu rafet,
te moo xam màkkaanam.
24 Kii daal ay jéer ba fa cati àddina,
di gis mboolem lu asamaan tiim.
25 Ba Yàlla àppalee ngelaw di-isaayam,
nattal ndox ab dayoom,
26 ba mu sàkkalee ab taw dogalu yoonam,
sàkkal melax ak dënu aw ñallam,
27 ca la nemmiku xel mu rafet, xamle ko,
samp ko, gëstu ko,
28 daldi ne doom aadama:
«Ragal Boroom bi daal, mooy xel mu rafet,
te dëddu lu bon mooy am ug dégg.»

29

Ayóoba jooy na démbam

1 Ayóoba tàmbaleeti ne:
2 Éy ku ma doon delloo jamono ya woon,
fan ya ma Yàlla daa wattoo;
3 ba mu may tiim, di ma niital,
may doxe ag leeram, biir lëndëm!
4 Ba ma tolloo sama digg doole,
te Yàlla xejjoo sama xayma.
5 Booba Aji Man jaa ngeek man ba tey,
sama gone yu góor yéew ma,
6 may jàngoom niw,
seggukaay di ma walal ag diw.
7 Bu ma génnaa ba ca bunt dëkk ba,
digg pénc ma laay jekkasndikoo,
8 waxambaane gis ma, ñooru,
mag ña jóg, taxawal ma,
9 kàngam ne xerem,
ub gémmiñam,
10 garmi ne selaw,
làmmiñam taqoo denqleñam,
11 nopp dégg ma, ndokkeel ma,
bët gis ma, seereel ma yiw.
12 Néew-ji-doole woote, ma wallu,
boole ci jirim bu tumurànke.
13 Ñaanu ku naroona sànku di ma dal,
may tooyal xolu jëtun.
14 Njekk laa woddoo woon, njekk wodd ma,
te dëgg laa defoon mbubb ak kaala.
15 Silmaxa, maa dooni gëtam;
ab lafañ, ma diy tànkam.
16 Néew-ji-doole, maa doon baayam,
ku ma xamul sax, may seet àqam.
17 Ku jubadi, ma dammi ŋaamam,
foqatee am pàddam cay sellam.

18 Ma noon samay fan dina neexook feppi suuf,
ma doora deeye sama biir njaboot.
19 Ma noon su ma doon garab samay reen fëllem ndox,
ab lay fanaanee faam car ya.
20 Ma noon darajaa may yeesalal nganam,
may gëna daŋalati xala.

21 Man lees daa déglu, di ma xaar;
ne cell, di taataan samam xel.
22 Samay kàddoo leen di dal, genn-genn,
te su ma àddoo ba daaneel, kàddu jeex.
23 Booba lees ma daa séentu nib taw;
ŋa ŋàpp, di nég waamey waxset.
24 Samay ree gëmeesu ko woon,
xanaa ne siiwa gis sama kanam gu leer.
25 Maa jiite woon, di dogal doxalin,
toog toogaayu buur ci biir gàngooram,
te di leen dëfal ci seen naqar.

30

Ayóoba jooy na coono

1 Tey ñi may diijoo ngii, te ñoo ma féete ndaw,
seeni baay a tekkiwuloon tus,
ba ma siide leena jël,
ñuy sàmmandook samay xaj.
2 Ana njariñ lu ñu ma amaloon sax?
Yooyu kooñoor yu jeele?
3 Ñii ndóol, xiif, desey yax,
di ŋeeñaatoo biir àll,
fu lëndëm, gental, maral,
4 di witt ñax mu saxe ciy tan
ak a gasi reen, di dunde.
5 Ñooñu lees dàqe fi biir nit ñi,
di leen yuuxoo niy sàcc,
6 ñu dëkkey xur,
ci biiri pax aki doj,
7 di ŋaaxe biir gajj gi,
dankaloo ci ron dég yi.
8 Ñu sew lañu, ñu kenn yégul,
xanaa caw leen, génne réew mi.

9 Tey nag ñoo may woyantoo,
di ma léeboo.

10 Dañu maa seexlu, ñooru ma,
néeg maa serati ci kanam.
11 Yàllaa ma nasaxal, torxal ma,
ba amatuñook man yemukaay.
12 Mii njurum baadoola mu féete ndijoor, di ma téqtal,
di ma xàllal yooni sànkute.
13 Ñu ngi may dogale, nar maa musibaal,
te soxlawuñu ci ndimbal.
14 Fu yaa lañu bëtte,
buure jali tojit, ne jàyy fi sama kaw.

15 Musiba da maa ëlëm,
sama daraja naaw ni ngelaw,
sama teraanga naaxsaay niw niir.

16 Tey maa ngii sama bakkan di ŋiis,
bési njàqare ne ma taral.
17 Guddi dikk di bënn samay yax, muy rot,
mitit di ŋereñ te du selaw.
18 Kii ne nikk sama mbubb,
ne ratt sama baatu mbubb,
19 xalab ma ci biir ban bi,
may nirook pënd akub dóom.
20 Woo naa la wall, wuyuwoo ma,
ma taxaw, nga niir ma.
21 Yaa soppiku, néege ma,
di ma soxoree sa diisaayu loxo.
22 Yaa ma ne siféet, waral ma ngelaw,
pamti-pamtee ma biir ngëlén.
23 Xam naa xéll ne ci dee nga ma jëme,
te mooy kërug ndajem képp kuy dund.

24 Ku sànkule du tàllal loxoo?
Ku musiba dab du woote wall?
25 Moona sama rongooñ a daan tuurul boroom tiis,
sama xol di tiisoo aji ñàkk ji.
26 Lu baax laa yaakaar, lu bon ne jalañ,
leer laa séentu, guddi ne jaas,
27 sama xol lëmbaajoo, tëë dal,
bési naqar dogale ma.
28 Maa ngi wéye ñuulaay bu ma tàngoor tegul,
di taxawe biir ndaje, di woote wall.
29 Damaa mujj bokk ak till,
neexook looy,
30 ñuul, yaram di xub,
tàng, di bax,
31 sama xalam tiisal,
sama toxoro jooy.

31

Ayóoba waat na

1 Maa jaayanteek samay gët.
Ana nu may xooleb janq?
2 Lu ko moy ana sama cér ca Yàlla ma fa kaw?
Lu ma Aji Man jiy sédde fa kawte ya?
3 Xanaa du safaan a ñeel ku bon,
naqar ñeel ku ñaaw?
4 Du Yàllaa ngi gis fu ma jaare,
di waññ sama bépp jéego?

5 Ndegam damaa doxe ndëngte,
mbaa ma gaawtoo njublaŋ,
6 na ma Yàlla natte màndaxekaayu dëgg,
ba ràññee samag mat!
7 Ndegam samay tànk a moy yoonu njub,
mbaa sama xol topp saay gët,
mbaa sama yoxo yii gàkk fenn,
8 yal naa ji, keneen lekk,
ma jëmbat, ñu buddi.

9 Ndegam jabaru jaambur a ma xañ sago,
ba ma di ko yeeroo sama buntu kër moroomu góor,
10 yal na sama jabar bojjal keneen,
ñeneen tiim ko.
11 Su ma ko defoon, muy jëfu yàqute,
di moy gu yeyoo pénc,
12 te di sawara wu may xoyom
ba ca paxum sànkute ma,
lu ma meññle, mu buubaale.

13 Ndegam maa sofental sama àqu jaam,
bu ñu may jooytu, diy góor mbaa jigéen,
14 bu ci Yàlla jógee, ana nu may def?
Bu ma ko laajee, ana lu ma koy wax?
15 Ki ma sàkk ci sama biiru ndey,
xanaa du moo leen sàkk ñoom itam?
Du kenn kee nu sos ci njurukaay?
16 Damaa masa xañ néew-ji-doole lu muy sàkku,
mbaa ab jëtun wékk ma bët, ma tas yaakaaram?
17 Am damaa masa wéetoo ab dog,
te sédduma ca jirim?
18 Ba may ndaw laa dala yor ab jirim ni baayam;
te ba ma juddoo ci sama ndey laa dala gindi ab jëtun.

19 Ndegam maa seetaan ku rafle nara sànku,

seetaan néew-ji-doole ju amul malaan,
20 te sànguma céram, mu sante ma ko,
di nugloo ndimo lu ñu ràbbe sama kawari gàtt,
21 ndegam maa xàccil sama loxo ab jirim,
ndax yaakaar kiirlaay ca pénc ma,
22 yal na sama loxo teqlikook sama mbagg,
sama përëg fàqe ci conc li.
23 Mbugalu Yàlla kat laa ciy ragal,
te màggaayam xajul ci man.

24 Ndegam damaa def wurus sama yaakaar,
bay tudde ngën-gi-wurus sama cëslaay;
25 ndegam maa bége sama alal ju bare,
bége koom gu ma sama doole may;
26 ndegam maa masa niir jant beek leeraayam,
mbaa weer wiy daagoo yànjaayam,
27 ba namma làqu, di ci jaamu lenn,
bay fóon sama loxo, wormaale leen;
28 konoon it muy ñaawtéef gu yeyoo àtte,
nde kon ma weddi Yàlla ma fa kaw.

29 Ndegam maa bége musibay bañ,
mbaa ma bellaxndikoo loraange ju ko dab,
30 te bàkkaarewuma sama làmmiñ sax,
ba di ci ñaanal noon alkànde,
31 ndegam du samay bokk a ma seedeel ne:
«Ana ku mu leelul ndawal ba mu regg?»
32 te biti, masumaa wacc doxandéem di fa fanaan,
sama bunt laay ubbil ku nekk ciw yoon,
33 ndegam maa roy nit ñi, di nëbb samay tooñ,
di nëpp-nëppal sama sikkaange,
34 ragaluma jëwu àddina de,
tiituma mbooloo mu ma nawloodi it,
ba ne cell baña génn sama buntu kër.
35 Ma ne éy ku may may nopp?
Sama torloo ngoog, na ma Aji Man ji tontu!
Su dee téereb tuuma bu ma ku may layool bindal,
36 maa koy gàddu, kaalawoo.
37 Maay limal Yàlla jéego bu ma séqi,
di taxawi fa kanamam taxawaayu garmi.

38 Ndegam sama tool a ma tuumaale ay jooy,
rongooñi toobo yay bas-baseendoo,
39 ndegam maa lekk lu ca ñor, te dikkewuma dara,
ba xañ bakkan ña ma ko beyaloon,
40 kon yal na ay dég wuutu bele ba,
ñax mu bon wuutu lors ba.

Fii la kàdduy Ayóoba yem.

32

Ndaw nee na mooy tontu mag

1 Fa la ñetti góor ñooña noppee
tontu Ayóoba, ndax la Ayóoba gis
njekkam. 2 Ba loolu amee Eliyu
doomu Barakel ma askanoo ci Buus,
bokk ci làngu Ram daa mer ba
futt ca la Ayóoba dëggal boppam
fi kanam Yàlla, 3 ak la ñetti xariti
Ayóoba ya ñàkk lu ñu ko tontu, ba
tax ñu teg Yàlla tooñ. 4 Eliyu nag
moo mujjoona wax ak Ayóoba, ndax
moo féete ndaw ñett ña. 5 Mu gis
ne ñetti góor ña amatuñu tont, xol
ba sot, mu mer ba futt. 6 Ca la Eliyu
doomu Barakel waa Buus ba, àddu
ne:
Man de damay ndaw, ngeen diy mag,
ba tax may teeylu,
ragal leena biralal sama xam-xam.
7 Ma noon: «Na yàgga-dund wax,
na dund-jopp xamle xel mu rafet.»
8 Ndeke xel mi ci nit
mooy noowal Aji Man ji koy may dég-dég.
9 Dund-jopp taxula rafet xel,
te di mag taxula xam yoon.
10 Moo tax ma ne: «Déglu ma;
man it ma biral sama xam-xam.»
11 Dama ne, négandiku naa seeni kàddu,

teewlu seeni déggin,
ba ngeen di jeexi tont ba tey.
12 Yeen laa doon teewlu,
te kat kenn ci yeen yeyu ci Baay Ayóoba,
kenn joxu ko tontam.
13 Buleen ma ne:
«Xel mu rafet mi nu ci gis moo di:
Yàllaa ko mana tiiñal waaye du nit.»
14 Du man la Baay Ayóoba jëme kàddoom,
kon du seeni wax laa koy tontoo.

15 Ñii kat jommi nañu, waxatuñu;
ba kàddu dëddu leen!
16 Dama leen di xaar te waxuñu,
xanaa taxaw, tontootuñu?
17 Damay tontu sama wàll, man it;
damay biral sama xam-xam, man it kay!
18 Sama dënn a fees aki wax,
te samam xel xiir ma ci wax.
19 Sama xol baa ngii mel ni
lu sol biiñ, ube ràpp,
mbete mbuus mu yees mu nara fàcc.
20 Naa wax boog, ba féex,
naa àddu, ba tontu.
21 Duma ci am xejj ak seen,
te duma jay kenn.
22 Xawma sax nu ñuy jaye,
nde konoon ki ma sàkk gaaw ma fee jële.

33

1 Léegi Baay Ayóoba, ngalla déglul samay wax
te teewlu sama kàddu yépp.
2 Xaaral, ma àddu boog,
ba sama làmmiñ tudd li may bëgga wax.
3 Xel mu dëggu laay waxe,
samay kàddu di xam-xam bu wóor.
4 Ngelawal Yàllaa ma sos,
noowal Aji Man ji daal a ma may bakkan.
5 Soo manee, tontu ma;
defarul, janook man.
6 Maa ngii, yem ak yaw fa Yàlla;
ci ban lañu ma mooñe man itam.
7 Du sama ñàngaay bu lay tiital,
du sama daraja ju la diis.

Yàlla du moroom

8 Yaa wax déy, ma dégg,
te dégg naa bu baax say kàddu.
9 Nga ne: «Set laa def, tooñuma;
mucc ayib laa def, ñaawuma fenn.
10 Waaye Yàllaa ngii di ma wuta taqal,
def ma ab noonam,
11 jéng ma,
di xool fépp fu ma jaare.»
12 Foofu déy, moy nga dëgg, ma wax la ko,
Yàllaa sut doom aadama.
13 Ana loo koy sikke,
naan du layoo lenn ci mboolemi jëfam?

Yàlla dina wax ciy gént

14 Yàlla déy, dees koo teewluwul,
waaye day wax benn yoon ba yaar
15 ci biir peeñum géntu guddi,
fa nelaw dabe nit,
ba mu yàndoore kaw lalam.
16 Mu ne ko rukk ndéey,
boole kook màndarga, artoo ko ko,
17 ngir dëdduloo doom aadama ji ay jëfam,
musal jàmbaar cig réy,
18 sorale bakkanam pax,
ba ab xeej du ko bóom*.

Eliyu nee mitit ndéey la

19 Nit dina mbugaloo mitit wu ko tëral,
muy kat-kati rekk.
20 Day bañ dugub,
seexlu ñam wu ko gënoona neex,
21 jeex tàkk bay réer ak a feeñ,
yaxam ya ne fàŋŋ te sàngu woon,
22 dundam dëgmal ndee,
bakkanam di jegeji pax.

Eliyu nee njotlaay du ñàkk

23 Waaye su nit ki amee malaakam àttekat,
nay kenn sax ci junniy malaaka,
ngir xamal nit ki li ko war,
24 da koy baaxe, daldi ne Yàlla:
«Musal ko ba du wàccagum biir pax.
Maa ngeek njotlaayam.»

* **33:18** 33.18 Manees na koo jànge nii itam: ba du jàllagum dexu ndee.

25 Yaram wa jotaat tooyaayu ndaw,
mu amaat dooley ngoneem;
26 bu ñaanee Yàlla, mu nangul ko,
geesu ko, mu sarxolle,
nde Yàllaay fey nit njekkam,
27 nit ki seedeeli ko ca nit ña, ne:
«Maa bàkkaar, maa xëtt njub,
te feyeesu ma ko sax!
28 Yàllaa ma jot ba jàlluma, jëm pax,
xanaa dellu di gis ug leer.»

29 Lii lépp déy, la Yàlla di def,
mook nit ñaari yoon ba ñett,
30 ngir sorale bakkanam pax,
bàyyee ko leeraangey àddina.
31 Baay Ayóoba, teewlul, déglu ma,
neel cell, ma wax la, man.
32 Soo amee lenn loo wax, àddul;
waxal, ngir bëgg naa laa dëggal.
33 Lu ko moy nag, yaa may déglu,
ne cell, ma jàngal la xam-xam.

34

Eliyu nee Ayóoba moy na dëgg

1 Eliyu dellu ne:
2 Yeen ñi xelu, dégluleen samay wax,
yeen ñi xam, teewluleen ma.
3 Purux déy ay mosu ñam,
nopp natt kàddu.
4 Kon nan ànd seet li dëggu
te bokk rààñee li baax.
5 Baay Ayóoba kat nee moo yey,
Yàlla xañ ko dëggam.
6 Mu am dëgg, ñu ne moo fen,
tooñul, mu jam ko fittu ndee.
7 Ana ku mel ni Baay Ayóoba mii,
di ñaawle ni muy naanem ndox,
8 di àndandook ñiy def lu ñaaw,
di lëngook nit ñu bon ñi,
9 te naa: «Nit ki seet bànneexu Yàlla,
ana lu mu koy jariñ?»

Yàlla du def lu bon

10 Kon yeen niti xel ñee, dégluleen ma,
Yàlla jegewul fenn mbon!
Aji Man ji jegewul mukk njubadi!
11 Jëfu doom aadama ji daal, moom la koy fey;
na nit kiy jëfe rekk la koy yoole.
12 Li wóor mooy Yàlla du def lu bon,
Aji Man ji du jalgati yoon.
13 Ana ku ko dénk kilifteefu dun bi?
Ana ku ko yen àddina wërngal këpp?
14 Bu ci Yàlla yebu woon,
ba roccim xelam ak noowam,
15 bépp boroom bakkan ay bokk ne lasiim,
doom aadama dellu di pëndub suuf.

Yàlla amul par-parloo

16 Ndegam am ngag dégg, déggal lii,
teewlul sama kàddu gii.
17 Manees naa jiite te bañ yoon?
Am dangay sikkal ki njubam matale?
18 Kii moo naan buur: «Yaa sew!»
naa garmi: «Yaa bon!»
19 Kii du far kàngam,
du teg ku am ci kaw ku ñàkk,
nde ñoom ñaar la boole sàkk.
20 Nes tuut, dee dikke xaaju guddi,
mbooloo fippu, kàngam ya ne mes,
boroom doole sànku, te loxo laalu ko.
21 Yàlla déy a ngi ne jàkk ci jaar-jaari nit ki,
di xool bépp jéegoom.
22 Du fenn fu lëndëm mbaa fu ne këruus,
fu kuy def lu ñaaw mana làqoo.
23 Yàlla daal, soxlawula liñbat nit ki,
bala mu koy woo cib àtte.
24 Mooy rajaxe boroom doole te du laajte,
daldi fal keneen mu wuutu ko.
25 Moo rààñee moos jëfi boroom doole,
ba jàllarbi ko genn guddi, mu rajaxoo.
26 Moo koy dóore fu ne fàŋŋ,
ni ñuy dóore ku bon.
27 Li ko waral di boroom doolee dëddu Yàlla,
sofental mboolem digley yoonam,
28 ba yuuxi baadoola yi àgg fa moom,
mu dégg yuuxi néew-ji-doole ya.
29 Bu Yàlla nee cell, ana ku koy ŋàññ?
Bu làqee kanamam, ana ku koy niir?
Xeet yeek nit ñi la boole tiim,
30 ngir yéefar bi baña falu,
bay tàbbal aw xeet ciy fiir.

Eliyu nee kàdduy Ayóoba du xel

31 Su nit ki nee Yàlla:
«Jot naa samab añ, dootuma bàkkaar.
32 Won ma sama tooñ yi ma gisul.
Su ma defee lu ñaaw, dootuma ko def!»
33 Kooku, Yàlla dina ko mbugal a?
Lu ciy sa xalaat, yaw miy diiŋat,
gannaaw yaay seet te du maay seet?
Waxal boog, loo ci xam!
34 Niti xel ñi dinañu wax,
ñook ku rafet xel ku may déglu,
35 ne ma: «Ayóoba mii waxewul xam-xam,
te kàddoom yi du xel.»
36 Kon na àtteb Baay Ayóoba mii mat sëkk,
nde tontam bokk na ci tontu nit ñu bon ñi.
37 Moo bàkkaar, doyatul muy diiŋat,
di werante ci sunu biir,
di kebetu ci kaw Yàlla.

35

1 Eliyu dellu ne:
2 Defe nga ne lii yoon la?
Nga ne: «Maa am dëgg fi kanam Yàlla,»
3 te naan ko: «Ana lu ma ci soxal man,
ak lu ma ñàkka bàkkaar di jariñ?»
4 Man mii nag maa lay tontu,
yaak say xarit.
5 Séentul asamaan te xool,
niiral niir yii la tiim!
6 Soo bàkkaaree, lu muy wàññi Yàlla?
Man ngaa tooñ, tooñati ba def ko dara?
7 Ana njekk goo def ba may ko lenn,
ak lu muy jële sax ci say loxo?
8 Sag mbon, sa moroomu nit lay lor,
sag njekk it doom aadama ni yaw lay jariñ.
9 Noteel law na ba nit ñiy yuuxu,
di woote ku leen wallu ci loxol boroom doole.
10 Waaye kenn du ci ne: «Wóoy ana Yàlla mi ma sàkk,
kiy fentloo woyi cant ci biir guddi,
11 di nu xamal lu rabu àll xamul?
di nu may xel mu njanaaw amul?»
12 Bu nit ñu bon ñiy woote wall, du wuyu
ngir seenug réy.
13 Neen lañuy woote, nde Yàlla du leen déglu,
Aji Man ji du leen faale.
14 Kon ngalla yaw mi ne gisoo ko,
te ne diis nga ko sa mbir, di ko xaar.
15 Nga neeti Yàlla du mer, di mbugale,
te yoonam newul ci njubadiy nit.
16 Ayóoba mii de, cóolóolu neen lay wax,
mbel-mbel ju àndul ak xam-xam.

36

Eliyu nee coonoy àddina am njàng la

1 Eliyu dellu ne:
2 Négal tuuti, ma xamal la;
ay kàddoo ngeeti yu may waxal Yàlla.
3 Fu xóot laay jukkee sama xam-xam,
ba delloo dëgg ki ma sàkk.
4 Sikk déy, nekkul ci li ma lay wax;
ku buural xam-xam a janook yaw nii!
5 Dama ne, Yàllaa màgg te du jalaxe,
moo màgg te réy um xel.
6 Du ba ku bon, mu dund,
te mooy jox néew-ji-doole àqam.
7 Du noppee xool aji jub ñi,
xanaa di leen dëj ci jali buur yi,
saxal seen toogaay, màggal leen.
8 Bu ñu demee ba ñu jéng leen,
mbaa buumi njàqare ŋodaar leen,
9 Yàllaa leen koy artoo ci seeni jëf,
seen tooñi reewande.
10 Da leen di dégtal ndigal,
ne leen ñu dëddu ñaawtéef.
11 Su ñu ko dégloo, déggal ko,
jeexale bés yu rafet,
mujje ati bànneex.
12 Su ñu dégluwul, jàlli dexu ndee,
faatu ndax xamadi.
13 Ab yéefar day denc mer,
te mbugal du tax mu woote wall.
14 Ku ni mel ay deeye ndaw,
ay fanam jeexe biir gàcce.
15 Yàllaay wallu boroom tiis ciw tiisam,
di tege coono, ba ñu déglu ko.
16 Moom it moo lay xettli ci njàqare,

weccee la ko fu yaa fu la dara xatalul,
taajal la ñam wu duun te niin.
17 Waaye añu ku bon duunal na la,
dëgg ak yoon ne la taral.
18 Bu la kenn xiirtale alal,
te bu la ger bu réy jengloo.
19 Kon déy doo yuuxu ba mucc ci njàqare,
kër-këreek doole it du la ca génne.
20 Bul yàkkamti guddi;
ca law xeet di jekki buuboo seenum réew.
21 Moytula walbatiku di def ñaawtéef,
moo tax nattu dikkal la.

Yàlla mooy buur

22 Yàlla, kay, mooy ki dooleem kaweel!
Ana ku mana jàngle ni moom?
23 Ana ku ko masa rëddal yoonam?
Ak ku ko ne: «Def nga naka-su-dul-noonu?»
24 Bul di fàttee màggal jëfam,
yi ko nit ñiy woye.
25 Mboolem doom aadama gis na ko;
nitoo nit séene ko fu sore.
26 Yàlla, kay daa màgg ba wees xam-xam,
te ay atam, deesul xayma lim ba.
27 Keey ñoddi toqi ndox,
mu def ub lay, tawal,
28 niir yi sotti,
baawaanal doom aadama.
29 Ana ku xam ni aw xiin di firikoo,
ba dënu fettaxe xaymab Yàlla ba?
30 Keey taal melaxam, mu dajal asamaan,
sàng xóotey géej.
31 Noonu lay saytoo xeet yi,
ba maye ñam wu ne gàññ.
32 Yaari loxoom lay ŋëbe melax gi,
dalal ko fa mu ko sant,
33 kàddu yéene ab taw,
jur gi yég ne mu ngi dikk.

37

1 Lii déy a rëccal sama fit,
muy tëf-tëfee fa mu sax.
2 Dégluleena déglu dënoom gay ràndaŋ,
kàddu gay rëkke fa gémmiñam,
3 muy riiral fépp fu asamaan tiim,
di fettaxal melaxam ba cati àddina.
4 Ca lay yëmmu,
dënoo kàddoom gu màgg,
te dootu téye melax yi,
li feek baatam di jib.
5 Yàllaay dënu kéemtaan,
di def kiraama yu nu wees.
6 Kee naan tawub yuur mu sóobal suuf,
di yebal taw ba ci waame yiy sóobe doole,
7 daldi téye loxol képp ku doon liggéey,
ngir képp ku mu sàkk xam jëfam;
8 Rabu àll duggi biir xunteem,
goori biir paxam,
9 ngëlén bawoo néegam
sedd ba tukkee fa ngelawi bëj-gànnaar.
10 Yàllaay nokki, ndox way,
wali ndox rasu, ne kekk.
11 Keey sëf xàmbaar, mu guux,
keey tasaare niir yi làmboo melaxam,
12 ñu jargandalu ci ndigalam
di fexee sottal mboolem santaaneem
ci kaw àddina wërngal këpp,
13 mu mel ni yet wu muy bantale waa àddinaam,
mbaa mu firndeele leen ko ngoram.
14 Yaw Baay Ayóoba, teewlul lii,
neel tekk te jàngat kéemaani Yàlla yi.
15 Dangaa xam nu Yàlla di sosey niiram,
ba melaxal melax gi ci niiram?
16 Dangaa xam nu niir yiy ajoo ci jaww ji,
kiraamay ku buural xam-xam a ngoog!
17 Yaw mi say yére di tàng,
bu ngelawu bëj-saalum di upp, suuf ne tekk,
18 ndax yaa ko lal-le woon déndub asamaan,
mu dëgër ni weñ gu ñu xelli?
19 Xamal nu boog lu nuy wax Yàlla!
Dunu mana lay ndax ñàkka xam.
20 Ndax dees koy yégal ne maay waaja wax?
Ana nit kuy ñaan sànkutey bop-pam?

21 Kenn manula xool jant bu ne ràññ,
gannaaw bu ngelaw walee niir yi ba mu set.
22 Bëj-gànnaar la leeru wurus di dikke,
booba Yàllaa làmboo darajaam ju raglu.
23 Aji Man ji nu dul daj daa bare doole,
dëggu, bare njekk, du note.
24 Moo tax ñu ragal ko,
faalewul kenn ku naw um xelam.

38

Aji Sax ji àddu na

1 Ba loolu amee Aji Sax ji àddoo fa
ngëlén la, ne Ayóoba:
2 Ana koo doon, bay lëntal samay dogal,
di wax loo xamul dara?
3 Takkul boog te góor-góorlu,
ma laaj la, nga xamal ma.
4 Ana foo nekkoon ba may samp suuf?
Waxal su la ko sam xel mayee.
5 Ana ku dogal dayo ya, umpu la?
Ku tàllal buum, natte ko ko?
6 Ana fu kenu ya sampe?
Ak ku teg doju coll wa,
7 ba biddiiwi njël sarxolleendoo,
goney Yàlla yépp xaacoondoo?
8 Ana ku tëjoon lafi buntu géej,
ba muy buccikoo xóote ya, fettax,
9 ba ma solal ko aw niir, mbubb,
laltaaye ko lëndëm,
10 dagg aw xélam, àppal ko kemu,
dogalee ko bunt bu tëje ràpp,
11 ba ne ko: «Fii ngay yem, doo fi wees.
Fii la say gannax di noppee buure»?
12 Ana foo masa joxe suba ndigal,
ba xamal njël bérabam,
13 ngir mu jàppe cati àddina, ag leeram,
yëlëbe ca ñu bon ñi,
14 àddina mel ni ban bu ñu teg torluwaay,
tey saamandaay mbubb mu ñu suub,
15 ñu bon ñi, ñu xañ leen seenug leer,
ba loxo ba ñu xàcci woon damm?
16 Yaa àkki ba fa géej bënne?
Am yaa daagoo ruqi xóotey géej?
17 Dees laa won bunti ndee?
Am yaa gis bunt ya jëm lëndëmu njaniiw?
18 Dangaa ràññee yaatuwaayu suuf si?
Waxal, ndegam xam nga lii lépp!
19 Ana yoon wa jëm fa leer dëkke,
ak fa lëndëm màkkaanoo,
20 ba nga man leena yóbbu fa ñu digaloo,
te ràññee seen yooni kër?
21 Xam nga ko moos, fekk na la juddu;
dund nga ay fani fan!
22 Yaa àkki ba fa mbàndi tawu yuur ya?
Am yaa gis mbàndi waamey donj yu sedd,
23 ya may dencal jamonoy njàqare
ngir bésub ndajem xare?
24 Ana yoon wu jëm fa leer di tasaaroo?
Ak fu ngelawal penku di xàjjalikoo,
ba dajal suuf si?
25 Ana ku xàllal waame,
ak ku sàkkal melax ak dënu aw yoon,
26 di taw fu kenn newul,
ci màndiŋ mu nit amul,
27 di suuxat gent bu maral,
ba saxal fam ñax?
28 Ab taw daa am baay?
Ana ku geñoom sos toqi lay?
29 Ana ku wasin ndox mu way,
ak ku jur layub asamaan bu sedd ba wow,
30 ba wali ndox yi dëgër niw doj,
déndu géej fasu, ne kekk?
31 Yaay faste genn dëllooñ gu ndaw
gi ci digg asamaan?
Am yaay yiwi dëllooñ gu mag ga mu dendal?
32 Yaay def bu jotee, nga feeñal biddiiw yi?
Am yaay wommat dëllooñu bëj-gànnaar
ak njabootam gu sew?
33 Dangaa xam dogali yoon yi yor asamaan?

Am yaay saytu kilifteefam fi kaw suuf?
34 Yaay yékkatil niir yi kàddug ndigal,
rekk waame sang la?
35 Yaay yebal melax yi ñu dem,
melaxi, délsi, ne la: «Nu ngi, ak fan?»
36 Ana ku yeb xel mu rafet cib dënn,
ak ku may ab xol dég-dég?
37 Ana ku xareñ ba waññ niir yi?
Ak kuy jolal mbuusi asamaan,
38 ba suuf di bàq, dankaloo,
defi donj, taqloo?

39 Yaay rëbbal gaynde?
Am yaay reggal doomu gaynde
40 ju goore biir paxam,
mbaa mu waafem ngeer, di tëroo?
41 Ana kuy xont baaxoñ,
fa doom yay wooye Yàlla wall,
di tërëf ndax ub xiif?

39

1 Yaa xam jamono ju kéwéli tund di jur?
Am yaa gis fu kéwél di ame doom?
2 Yaa lim weer yi muy ëmb,
am yaa xam fu njuram jote,
3 ba mu sukk, jur,
tàggook mititu matam,
4 ak fa doom jay leqlikook a màgg ci àll bi,
ba dem, te du délsi?

5 Ana ku yóbbu fasu àll, afal ko?
Ana ku yiwi mbaamu àll, wacc ko?
6 Moom mi ma jox màndiŋ mi, mu dëkke,
ak jooru xorom, mu màkkaanoo?
7 Yégul riirum taax,
déggul coowal dawalkat.
8 Tund yi lay wërem poram,
di fa seete gépp gàncax gu tooy.
9 Ndax nagu àll a lay nangoo liggéeyal?
Mbaa mu di la fanaanal ci sa ngédd?
10 Man ngaa takk nagu àll cim rijji,
ba mu topp la, rijjil lab tool?
11 Yaa koy yaakaare dooleem ju bare,
ba dénk ko sab liggéey?
12 Yaay yaakaar mu fatal la jiwu,
jëlil la ko ca dàgga ja?

13 Bànjóolee ngi tëf-tëflu,
te xodd gën koy laaf.
14 Mooy wacci nenam fi suuf,
bàyyee ko tàngooru suuf.
15 Xalaatul tànk bu ci joggi
ak rabu àll wu ko dëggaate.
16 Day soxore doom yi ni lu mu jurul,
coonoom neen, yoonam.
17 Yàllaa ko xañ xam-xam,
te séddu ko xelum ràññee.
18 Waaye bu sàqee, ba sàqi,
faalewul fas ak gawaram.

19 Ndax yaa may aw fas, kàttan?
Am yaa solal ndodd ma, ciiriir?
20 Am yaa koy tëbloo nim soccet,
bu fiiroo, fit rëcc?
21 Fas a ngi bége dooleem, di curpee xur wa,
riddi, dajeek ngànnaay.
22 Yégul tiitaange, ragalul,
dawul saamar.
23 Mbarum fitt a ngay keseŋ-keseŋi fa kawam,
fa xeej ak jaasi lerxatandoo,
24 mu buure xadar, taxañ suuf si,
téyeetul boppam ndax liit ga jolli,
25 mu feeloo ko coowal wakkan ya.
Fu sore lay xañtoo xare ba,
ak kàdduy njiiti xare,
ya riirandook xaacu ya.

26 Ndax sam xel la céeliy daayaarloo,
ba firiy laafam, jëm bëj-saalum?
27 Am yaa sant jaxaay mu naaw ba fa kaw,
di tàgge kawte ya?
28 Aw doj, mu màkkaanoo,
di fanaan kaw catu doj
wu ko kenn dul jote.
29 Fa lay yeeroom rëbbam,
di ko niire fu sore.
30 Ku ñu bóom, ma nga fa teew,
doom yay xab deret ja.

40

1 Aji Sax ji dellu ne Ayóoba:
2 Yaw miy layook Aji Man ji, dangay diiŋat?
Yaw miy weranteek Yàlla, doo tontu?

3 Ayóoba àddu ne Aji Sax ji:
4 Man mi tekkiwul dara, nu ma lay tontoo?
Sama loxo laa ube sama gémmiñ.
5 Maa waxoon benn yoon, waxatuma;
maa tóllanti woon, dootu am.

Yàlla dëkk na Ayóoba

6 Aji Sax ji daldi àddoo fa ngëlén la, ne Ayóoba:
7 Takkul boog te góor-góorlu,
ma laaj la, nga xamal ma.
8 Sañ nga maa teg tooñ daal,
di ma sikkal, ba am dëgg?
9 Dangaa am dooley Yàlla,
mbaa kàddu guy dënu ni gosam?
10 Ràngool boog màggaay ak teddnga,
te làmboo dayook daraja.
11 Yuril sa mer,
te xool képp ku bew, detteel ko,
12 xoolal képp ku bew, torxal ko,
te dëggaate ku bon fa mu taxaw.
13 Boole leen làq biir suuf,
tëjleen ràpp fu làqu fa,
14 Kon déy man maa lay sargal,
muy ndam lu la sa doole may.

15 Beyemot rab wu réy* waa ngii, maa ko sàkk, sàkk la,
ñax lay lekk niw nag.
16 Doole jaa ngoogu ca ndigg la,
kàttan ga laloo suuxi biir ba,
17 geen ga ne kàdd ni garabu seedar,
sidditi lupp ya ñabaloo,
18 yax ya di ponki xànjar,
cér ya mel ni yeti weñ.
19 Moo gëna yéeme ci li Yàlla sàkk,
te ki ko sàkk doŋŋ a koy boccil saamar.
20 Xontam déy tund yee ko yor,
rabi àll yépp di foye fa wetam.
21 Keppaaru déem lay goore,
làqoo barax ak ban,
22 déem ya keral ko,
garabi tàkk ga yéew ko.
23 Dex gu fees jaaxalu ko,
gannaxi Yurdan di ko talaata, mu ne tekk.
24 Ana ku koy jàpp te muy xoole?
Ak ku koy nos, ba téye ko?

25 Ninki-nànka† nag yaa koy nappe oos?
Am yaay yeewe làmmiñ wa ag buum?
26 Yaay nase wakkan ya ag buum?
Am yaay bëtt ŋaam wa, we ca lonku?
27 Xanaa ca la lay tinoo tinu,
di la lewetali kàddoom?
28 Xanaa kon mooy digook yaw,
ngir nga def ko jaam ba fàww?
29 Am yaa koy foye ni picc,
takkal ko sa janq ji, ñu di ko seetaan?
30 Dees na ko waxaaleendoo?
Am ay julaa koy séddoo?
31 Yaa koy jamati xepp a?
Am yaa koy xaañ xeeju nappkat?
32 Teg ko loxo, seet;
dootoo fàtte boobu xeex,
te doo ko dolleeti.

41

1 Wii rab, yaakaar koo jàpp nax sa bopp la;
bu nee jaas, nga jóoru.
2 Kenn ñàngul, ba sañ koo merloo.
Kon ana kuy taxaw fi sama kanam man?
3 Ana ku ma abal lenn ba ma war koo delloo?
Lépp lu mboolem asamaan tiim, maay boroom!
4 Rab wii, duma noppee waxtaaney céram,
kiraamay dooleem ak jekkaayu bindam.
5 Ana ku mana summib turkeem?
Ana ku mana bëtt kiiraayu ñaarcaam?
6 Ana ku koy ŋaal,
ak sellam yu dajal te raglu?
7 Gannaaw gi ay sàppey pakk la,
di ab tay bu tëje ràpp,
8 dugglante, benn-benn,
ba ngelaw sax xaju ca,
9 xanaa ñu ne ñàpp, ku ne taq sa moroom,
te duñu teqlikoo.
10 Bu tislee, melax ne ràyy,

* **40:15** 40.15 rab wu réy wi am na ñu jàpp ne léebéer la. † **40:25** 40.25 ninki-nànka jii am na ñu jàpp ne jasig la.

mu xippi, nga ne fajar ay xapp-
xappal.
11 Jumi sawaraay tàkke ca gémmiñ
ga,
ferñent ya jiitu,
12 saxar di sël-sëlee ca wakkan ya,
mbete cóolóolu cin luy bax.
13 Ngelawal bakkanam jafal nay xal,
sawara ne jippét, tàkke ca
gémmiñam.
14 Ndoddam la doole daloo,
te fu mu dëgmal tëbum tiitaange fa
la.
15 Ay ndombo la der ba def,
dànkalikoo,
ne këcc, ne degg.
16 Dënn baa nga dëgër niw doj,
ne këcc ni doju wolukaay.
17 Bu jógee, jàmbaar ñi tiit,
muy rajaxe, ñu jommi.
18 Nga jam ko saamar, du dugg;
xepp akug fitt akub xeej, noonu.
19 Weñ gu ñuul di ko saf um mboob,
xànjar niru ko matt mu nëb.
20 Ndawal xala dawloowu ko,
doju mbaq di ngooñ mu koy
ñiiramtal.
21 Bolde di ko saf ñax gu wow,
ab xeej riir, def koy ree.
22 Lu mel ni tojitu xandeer a lal biir
ba,
di rijji bañ bi.
23 Mooy baxloo xóote yi, ni cin,
di fuural géej ni njaq lu garab xooje.
24 Gannaawam ay def xàll wuy
lerxat,
mbàmbulaan miy saf bijjaaw.
25 Amul niruwaale fi kaw suuf,
mii mbindeef mu dul tiit.
26 Képp ku réy, moo ko naa sutt,
xool,
képp ku bew, muy sa buur.

42

Ayóoba tuub na

1 Ba loolu amee Ayóoba àddu ne
Aji Sax ji:
2 Xam naa ne lépp nga man;
du lenn loo tële.
3 Nee nga ma: «Ana koo doon,
bay lëntal samay dogal te
xamoo?»
Maa wax moos te xawma lenn
ci kawtéef yu ma wees, ump ma.
4 Nee nga: «Déglul, maa lay wax.
Ma laaj la, nga xamal ma.»
5 Dég-dégu nopp laa amoon ci yaw,
tey bët laa la teg.
6 Moo ma tax ne: «Wàqet, tuubi-
ruubi,»
ba diwoo suuf akub dóom.

Yàlla leqli na Ayóoba

7 Gannaaw ba Aji Sax ji waxee
Ayóoba yooyu kàddu, Aji Sax ji dafa
wax Elifas ma cosaanoo Teman, ne
ko: «Sama xol tàng na ci yaw, yaak
sa ñaari xarit yi, ndax waxuleen
dëgg ci man ni sama jaam bi Ayóoba
waxe. 8 Kon nag sàkkleen juróom
ñaari yëkk, ak juróom ñaari kuuy.
Ngeen dem ba ca sama jaam ba
Ayóoba, joxe ko fa saraxu rendi-
dóomal, te Ayóoba ñaanal leen, ma
seet ci moom ba bañ leena mbugale
seenug ndof. Ndax waxuleen dëgg
ci man ni sama jaam bi Ayóoba
waxe.»
9 Ba loolu amee Elifas waa Teman
ba, ak Bildàdd waa Suwa, ak Cofar
waa Naama daldi dem, def la leen
Aji Sax ji sant. Aji Sax ji seet ci
Ayóoba. 10 Gannaaw ba Ayóoba
ñaanalee xaritam ya, Aji Sax ji tijji
wërsëgu Ayóoba. Aji Sax ji ful na
ñaari yoon mboolem alalu Ayóoba.
11 Ba loolu amee mboolemi bokkam,
góor ak jigéen, ak mboolemi xam-
eem ya woon, dikk bokk ak moom
bernde ca këram. Ñu dëfal ko, mas-
sawu ko ci bépp coono bu ko Aji
Sax ji tegoon. Ku ci nekk jox ko
dogu xaalis ak jaarob wurus. 12 Aji
Sax ji nag barkeel mujug Ayóoba lu
raw ndoorteem. Mu am fukki junniy
gàtt ak ñeent (14 000), ak juróom
benni junniy giléem (6 000), ak jun-
niy lëkkey nag (1 000) yu muy rijjee,
ak junniy mbaam yu jigéen (1 000).
13 Mu amaat juróom ñaari doom yu
góor ak ñett ñu jigéen, 14 ka mag
ca jigéen ña, mu tudde ko Yemima,
ka ca topp di Keciya, ka ca toppaat
di Keren Apug. 15 Mboolem jigéeni
réew ma, amul ku rafete woon ni
ñetti doomi Ayóoba yooyu. Seen

baay nag sédd leen ndono lu tollook
seen céri càmmiñ. 16 Gannaaw
loolu Ayóoba dundaat na téeméeri
at ak ñeent fukk (140). Gis na
ay doomam, gis ay sëtam, ba muy
ñeenti maas. 17 Ayóoba màggat na
ba ñor xomm, doora dee.

Sabóor

1

Ñaari yoon a ngii

1 Ndokklee yaw mi toppul tànki ku bon,
taxawewuloo yoonu moykat,
toogewuloo jataayu ñaawlekat.
2 Xanaa di bége yoonu Aji Sax ji,
di ko jàngat guddeek bëccëg.
3 Loo def mu àntu:
nga mel ni garab gu saxe walum ndox,
bu jotee meññ,
te xob wa du lax.

4 Loolu dalul moos ku bon,
kay mel ni xatax bu ngelaw li wal.
5 Moo tax ku bon du siggee àtte ba,
moykat du taxawe ndajem aji jub ña.

6 Aji Sax ji kay ay sàmm yoonu aji jub;
yoonu ku bon di sànk boroom.

2

Yàlla fal na buur

1 Ana lu xeeti àddina di riir,
lu giir yiy nas pexey neen?
2 Buuri àddinaa ngi dér,
boroom nguur yi daje,
di fexeel Aji Sax ji,
mook ki mu fal.
3 Ña nga naan: «Nanu dagg càllala yi,
sànni jéng yi!»

4 Ki ci jalub asamaan a ngay ree,
Boroom baa nga leen di kókkali,
5 mer, ba gëdd leen,
xadaru, tiital leen ne:
6 «Man maa tabb buur, fal ko ci Siyoŋ*,
sama tund wu sell.»
7 Buur ne: «Ma biral dogalu Aji Sax ji,
moom mi ma ne: “Yaa di sama doom,
bés niki tey, maa la jur†.
8 Ñaan ma xeeti àddina, ma sédd la ko,
nga moom ba ca cati àddina,
9 yilife leen yetu weñ,
rajaxe leen ni njaqal xandeer.”»

10 Kon yeen buur yi, muusleen,
kilifay àddina, fàgguleen.
11 Jaamuleen Aji Sax ji, ragal ko,
di ko bége, ba yaram daw.
12 Sujjóotal-leen doom ji, bala moo mer,
ngeen sànkoo seenu yoon;
meram day jekki ne jippét,
waaye ndokklee képp ku ko làqoo!

3

Aji jub a ngi woote wall

1 Muy kàddug Sabóor, ñeel Daawuda, ba muy daw Absalom doomam ju góor*.

2 Éy Aji Sax ji, noon yeeka bare!
Ñu baree may jógal,
3 ñu baree may tooge naa:
«Yàlla du ko wallu!»
Selaw

4 Waaye yaw Aji Sax ji, yaa may feg,
di ma teral, di ma siggil.
5 Maay woo Aji Sax ji wall,
mu walloo ma fa tundam wu sell wa.
Selaw.

6 Maay tëdd nelaw, yewwu;
Aji Sax ji di ma aar.
7 Ñu dul jeex a ma jógal, gaw ma,
te duma ragal.

8 Éy Aji Sax ji sama Yàlla,
jógal, wallu ma!
Yaa toj kaabaabi noon yu bon yépp,

---

* **2:6** 2.6 Siyoŋ: Siyoŋ fii mooy tund wa kër Yàlla ga nekkoon ca Yerusalem. Daan nañu ko tudde it dëkku Yerusalem mbaa réewum Israyil. † **2:7** 2.7 Jur: su Yàlla nee moo jur buur bi, waxin la rekk. Bés bi ñuy fal buur bi la Yàlla di biral ne jàppe na buur bi ni doomam. Ni doom di taxawale baayam, ni la buur biy taxawale Yàlla ci kaw suuf. Ni baay di sàmme doomam it, ni la Yàlla di sàmme buur bi, ngir mu am ndam. * **3:1** 3.1 Seetal ci *2.Samiyel* 15—16.

foq seeni sell.
9 Aji Sax ji, yaa moom wall,
sa mbooloo jagoo sa barke.
Selaw.

4

Ma gonloo ñaan

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, ànd aki xalam, di kàddug Sabóor, ñeel Daawuda.

2 Éy Yàlla, yaw mi may àtte dëgg,
maa ngi woote, wuyu ma;
maa xatoon, nga yaatal ma.
Ngalla baaxe ma, nangul ma.

3 Yeen boroom daraja yi,
buleen yàqati sama der,
buleen sopp caaxaan, di sos.
Selaw.
4 Xamleen ne Aji Sax ji day séddoo ku ko ragal,
te bu ma wooyee Aji Sax ji, mu dégg.
5 Loxleen te baña bàkkaar,
waxtaanleen ak seen ngegenaay te noppi.
6 Rendileen seen sarax yi war,
te wóolu Aji Sax ji.

7 Bare na ñu naan: «Ana ku nuy won lu baax?»
Éy Aji Sax ji, baaxe nu saw yiw!
8 May nga ma bànneexu xol
bu raw seen pepp mu tuurook biiñ bu wal.
9 Jàmm laay tëdde, nelaw,
Aji Sax ji, yaw doŋŋ yaa may dëël fu wóor.

5

Ma jëluy ñaan

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, ànd aki toxoro, di kàddug Sabóor, ñeel Daawuda.

2 Éy Aji Sax ji, maa ngi àddu, déglu ma,
maa ngi onk, teewlu ma.
3 Sama Buur, sama Yàlla, déglul, ma ne wallóoy!
Yaw laay ñaan.
4 Aji Sax ji, ag suba, ngay dégg sama baat,
suba su ne ma diis la samay dagaan,
di séentu.

5 Doo Yàlla ju safoo coxor,
yaw lu bon du la daloo.
6 Ku réy du taxaw fi sa kanam,
kuy def lu ñaaw, bañ nga ko.
7 Aji Sax ji, yaay sànk kuy fen,
sib kuy bóomeek kuy wore.

8 Man nag, sa ngor lu yaa laa saña dugge sa kër,
sujjóotal sa bérab bu sell, wormaale la.
9 Éy Aji Sax ji, wommate ma sa njekk ndaxi noon,
te xàllal ma saw yoon.

10 Ñii, lu ñu wax, wérul,
seen xol a mébét njekkar,
seenug boli di bàmmeel bu ne ŋàpp,
ñuy naxe làmmiñ wu neex.
11 Éy Yàlla, topp leen,
ñu fakktaloo seeni pexe;
xalabal ñii barey moy,
ñoo la gàntal.

12 Képp ku la làqoo, yal na bég,
di saxoo sarxolle, nga di ko yiir,
te ku la sopp di la bége.
13 Aji Sax ji yaw kat, yaay barkeel ku jub,
yiire ko saw yiw, fege ko.

6

Jarag a ngi woote wall

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, ànd ak xalamu juróom ñetti buum, di kàddug Sabóor, ñeel Daawuda.

2 Éy Aji Sax ji, bul mer, ba di ma rëbb,
bul xadaru, ba di ma mbugal.
3 Aji Sax ji, damaa néew doole, yërëm ma!
Éy Aji Sax ji, sama yaram a tas, dàmp ma!
4 Sama xol a jeex tàkk.
Aji Sax ji, loo deeti xaar nag?

5 Éy Aji Sax ji, délsil, xettli ma!
Walloo ma sa ngor.
6 Deesul dee ba fàttliku la;
ku dugg njaniiw, nu mu lay sante?

7 Onk naa ba loof, di fanaanee jooy,
sama lal di féey,
ba far seeye rongooñ.
8 Saay gët a ngi xóot ndaxu naqar,
boole ci giim ndax tooñi noonoo noon.

9 Yeen, defkati ñaawtéef yépp, xiddileen ma!
Aji Sax ji dégg na saay jooy,
10 Aji Sax ji dégg na saay dagaan,
Aji Sax jii nangu na samag ñaan.
11 Noon yépp a am gàcce, ba jàq lool,
ne wërëñ ak gàcceg mbetteel.

7

Boroom tuumaa ngi woote wall

1 Muy woyu njàmbat, ñeel Daawuda. Mu woyaloon ko Aji Sax ji ci mbirum kàddu yu tukkee woon ca Kuus, ma bokkoon ci giirug Beñamin.

2 Éy Aji Sax ji, sama Yàlla, yaw laay làqoo!
Musal ma, xettli maak ñi may dàq ñépp.
3 Lu ko moy ñu fàdd ma ni gaynde,
daggate ma te kenn du wallu.

4 Aji Sax ji sama Yàlla, ndegam maa def lii,
ndegam maa taq fenn lu ñaaw,
5 ndegam ku ma jàmmal laa feye aw ay,
mbaa ma dimbali ku ko noonoo te defu ko dara,
6 yal na ma noon rëbb,
dab ma, dëggaate ma,
sàggi saab sag, tëral ci pëndub suuf.
Selaw.

7 Aji Sax ji, meral, jóg,
dajeel maak xadaru noon yi!
Ngalla teewlu ma; yaw, yoon nga santaane.
8 Yal na xeet yi daje, wër la,
nga délsi tiim leen fu kawe.
9 Yal na Aji Sax ji àtte xeet yi;
Aji Sax ji, seetal ci sama njubteek sama maandute te dëggal ma.
10 Yal na mbonug ku bon tees,
te nga saxal kuy def njekk.
Yaw Yàlla Boroom njekk, yaay natt xel ak xol.

11 Sama kaaraange, fa Yàlla,
miy musal boroom xol bu dëggu.
12 Yàllaay àtte dëgg.
Yàllaay rëbbe bés bu ne.
13 Ku tuubul, Yàlla nàmm saamaram,
bank xalaam, diir la.
14 Moom la waajalal ngànnaayi ndee,
def ko fitt yuy boy.

15 Ku bon a ngoog, di matu doomu ñaawtéef.
Day sos njombe, wasin njublaŋ.
16 Am kan lay gas, ba mu xóot,
te pax ma mu gas, moo ca tàbbi.
17 Fitnaam, këpp ci boppam;
coxoram, xàŋŋ cim kaaŋam.

18 Naa sante Aji Sax ji njekkam,
ma woy Aji Sax jiy Aji Kawe ji.

8

Aji Sax ji teral na nit

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, ànd ak xalam gu ñuy wax gitiit*, ñeel Daawuda, di kàddug Sabóor.

2 Aji Sax ji sunu Boroom,
sa tur aka màgg ci kaw suuf sépp!
Sag leer tiim asamaan.
3 Làmmiñu tuut-tànk, ba ci luy nàmp,
feeñal nga ca sa kàttan,
bañaaleek feyukat ne xerem.

* **8:1** 8.1 gitiit tur la wu réer ci làkku ebrë. Man na doon xeetu xalam gu cosaanoo dëkk ba ñuy wax Gaat ci réewu Filisti. Man na nekk it galan bu ñu daan woye ci jamono bu ñuy witt reseñ, di ko nal.

4 Damay xool sa asamaan si nga móol,
ak weer week biddiiw yi nga fi teg.
5 Moo luy nit, ba nga di ko bàyyi xel?
Luy doom aadamaak loo koy yége?

6 Yaa def nit mu yées malaaka yi as lëf,
te yaa ko kaalaa teraangaak daraja,
7 fal ko ci kaw loo bind,
jox ko lépp, mu teg tànk:
8 jur gépp, gu gudd ak gu gàtt,
rabi àll it ca la,
9 ak njanaaw ak jën,
ak luy jaare yooni géej.

10 Aji Sax ji sunu Boroom,
sa tur aka màgg ci kaw suuf sépp!

9

Aji Sax ji dëgg lay àtte

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, dëppook galan bu ñuy wax Deewug doom ju góor, ñeel Daawuda, di kàddug Sabóor.

2 Ma sante Aji Sax ji sama xol bépp,
di siiwal mboolemi kéemaanam.
3 Yaw Yàlla, dama lay bége, bànneexoo la,
woy la, yaw Aji Kawe ji.
4 Noon yeey dellu gannaaw,
tërëf, sànku fi sa kanam.

5 Yaa ma àtte yoon, dëggal ma,
toog ci sab jal, di àtte njub.
6 Rëbb nga xeet yi, sànk ñu bon ñi,
far seeni tur ba fàww.
7 Noon ya raaf, gental ba fàww.
Yaa déjjati seeni dëkk, seenu askan fey.
8 Aji Sax jee sax dàkk,
samp jalam ngir àtte.
9 Moom mooy àtte àddina cig njub,
di dogalal xeet yi dëgg.
10 Aji Sax jeey làq néew-ji-doole,
mooy làqe bésub njàqare.
11 Aji Sax ji, yaw, ku la xam, wóolu la.
Aji Sax ji, yaw, ku lay sàkku, doo ko wacc.

12 Woyleen Aji Sax ji dëkke Siyoŋ,
siiwal-leen ay jalooreem ci xeet yi!
13 Mooy topp nit bakkanu mo-roomam, di ko ba xel,
te du fàtte yuuxi néew-ji-doole.

14 Éy Aji Sax ji, baaxe ma,
gisal naqar wi ma bañ yi teg.
Yaa may yékkatee fa bunti ndee,
15 ba ma siiwali sa woy yépp,
fa buntu Siyoŋ, dëkk bu taaru ba,
di bànneexoo sa wall gii!

16 Xeet yee tàbbi pax ma ñu gasoon,
fakktaloo fiir ga ñu làqoon.
17 Aji Sax jaa ngi feeñoo, di àtte yoon;
ku bon teg ug fiir, tàbbi ca.
Na jib ndànk. Selaw.

18 Ñu bon ñee dëddu, dem njaniiw,
ànd ak xeet yi fàtte Yàlla yépp.
19 Yàlla du tanqamlu ab ndóol ba fàww,
yaakaaru néew-ji-doole du tas mukk.

20 Aji Sax ji, jógal, bu la nit yab;
na xeet yi dikk fi sa kanam, nga àtte leen.
21 Rikk Aji Sax ji, yónnee leen ti-itaange,
xamal leen ne nit doŋŋ lañu.
Selaw.

10

Néew-ji-doole sàkku na yoon

1 Éy Aji Sax ji, lu la taxa sore?
Xanaa dangay làqu, bésub njàqare?

2 Ku bon naagu na, ne dann néew-ji-doole,
lal ay pexeem, ba jàpp ko.
3 Ku bon déy a ngi tëggoo bànneexu bakkanam,
ku bëgge di ñàkke wormaak a ted-dadil Aji Sax ji.
4 Ku bon daŋŋiiral, seetul dara,
xalaatam yépp mooy Yàlla amul.
5 Saa yu fexee, juble,
te gisul sa ndigali yoon yi ko tiim.
Ma ngay ciipu bañam yépp.

6 Ma nga naan ca xelam: «Duma tërëf,
safaan du ma dab tey ak ëllëg.»
7 Ay móolu la gémmiñ ga fees, ak fen ak njublaŋ,
njekkar ak ñaawtéef lal làmmiñ wa.
8 Day tëroo ciy dëkk-dëkkaan,
làqu di bóom ku deful dara,
nëbbu di wootal néew-ji-doole.
9 Day làqu bérab, di yeeroo ni gaynde cim xunteem,
di yeeru aji ñàkk, ba jàpp ko,
laaw ko, ñoddi, yóbbu.
10 Ma ngay sëgg ak a waaf,
ba aji ñàkk daanu ci loxoom.
11 Mu naa ca xelam: «Yàlla fàtte na,
dummóoyu na, du xoolati.»

12 Aji Sax ji, jógal!
Éy Yàlla, xàccil sa loxo.
Bul fàtte néew-ji-doole.
13 Bul may ku bon mu sofental la,
te naan ci xelam: «Yàlla du ma ko topp.»
14 Yaw de yaay ki nemmiku,
di gis njekkar ak naqar,
ku mu dal, nga sàmm àqam.
Néew-ji-doole wéeroo la,
ab jirim, nga dimbali.
15 Ngalla dammal loxol ku soxor ak ku bon,
topp leen seen coxor,
gi ñu yaakaaroon ne du feeñ.
16 Aji Sax jee di Buur ba fàww!
Xeet yeey sànku, jeex cim réewam.
17 Néew-ji-doole dagaan, Aji Sax ji dégg,
dalal xelam, teewlu ko,
18 ngir sàmm àqu jirim ak néew-ji-doole,
ba nit kiy suufu kese dootu xëble.

11

Ma làqoo Aji Sax ji

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, ñeel Daawuda.

Aji Sax ji laa làqoo.
Ana lu ngeen ma naa: «Neel fëyy ni picc, toŋi sa kaw tund.
2 Xanaa du ñu soxor ñaa ngii, bank seen xala,
nas seenu fitt,
nara lëndëmtu, jam ku jub?
3 Bu ponki njub màbbee,
nu aji jub di def?»

4 Aji Sax jaa nga këram gu sell.
Aji Sax jaa nga asamaan, kaw jalam,
ne jàkk doom aadama, di ko seetlu.
5 Aji Sax ji day seetlu ku jub;
ku soxor, bëgg fitna, mu bañ.
6 Day tawal ku bon ay mbugal;
sawaraak tamarax akub jaas dib añam.
7 Aji Sax jee jub, sopp njub;
kuy jubal, gis yiwam.

12

Kàddug Yàllaa wóor

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, ànd ak xalamu juróom ñetti buum, di kàddug Sabóor, ñeel Daawuda.

2 Wallóoy, Aji Sax ji, ngor jee na!
Kóolute réer na doom aadama.
3 Dañuy fenante,
làmmiñ dig lem, xol ba njuuy la.
4 Yal na Aji Sax ji tëj gémmiñu kuy naxe,
ak kuy làmmiñuy tëggu.
5 Ñu ngi naa: «Sunu làmmiñ lanuy daane,
nook sunu kàddu; ku nu manal dara?»

6 Ku ñàkk a ngi, ñu futti,
mu ngi binni, di néew-ji-doole.
Aji Sax ji nee: «Maa ngii, di ci jóg,
teg leen fi rawtu gu ñu ne siiw.»

7 Kàddug Aji Sax ji, kàddu gu sell la,
ni xaalis bu ñu xelli ci taalu ban,
settli ko juróom ñaari yoon.
8 Ngalla Aji Sax ji, sàmmal ku néewle,
aar ko saa su ne ci nitu tey.
9 Ñu bon ñaa ngi taxawaalu fu ne,
jikko ju sew falu ci biir doom aadama yi.

13

Aji Sax ji, loo deeti xaar?

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, di kàddug Sabóor, ñeel Daawuda.

2 Céy Aji Sax ji, loo deeti xaar?
Xanaa doo ma tanqamlu ba fàww?
Loo deeti xaar, bañ maa geesu,
3 ba ma tàggook bopp bu ubu
ak njàqarey xol bu sax,
ba noon dootu ma man?

4 Céy Aji Sax ji sama Yàlla, geesu ma, wuyu ma,
leqli ma, bala ma ne sërëx ci nelawi ndee,
5 noon ba naan: «Daan naa ko,»
bañ yay bége saab jéll.

6 Man de maa ngi dénkoo sa ngor,
di bànneexoo sag wall.
Naa woy Aji Sax ji,
ki may baaxe xéewalam.

14

Yàqute maase na

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, ñeel Daawuda.

Ab dof a ngi naa ci xelam: «Yàlla amul!»
Ñu ni mel ay def njekkar, seeni jëf siblu,
kenn defu ci lu baax.
2 Aji Sax jee tollu asamaan, jéer doom aadama,
di seet ku ci xelu, tey sàkku Yàlla.
3 Ñépp lajj,
bokk yàqu yaxeet.
Kenn deful lu baax,
du kenn sax.
4 Aji Sax ji nee: «Xanaa ñiy def lu bon ñépp xamuñu dara?
Ñuy lekk sama ñoñ niw ñam,
te sàkkuwuñu Aji Sax ji.»
5 Foofu lañuy tiite tiitaange lu réy!
Du Yàllaa ngi ànd ak kuréli ñu jub ñi?
6 Ku néewlee yaakaar, ngeen tas ko,
waaye Aji Sax ji la làqoo.

7 Ana kuy xettlee Israyil fa Siyoŋ?
Éy bés bu Aji Sax ji delloo ñoñam ndam,
ndaw mbégte ci giirug Yanqóoba!
Ndaw bànneex laa ne, ci Israyil gii!

15

Kuy aji jub?

1 Muy kàddug Sabóor, ñeel Daawuda.

Aji Sax ji, kuy ganeji sa xayma?
Ana kuy dëkki sa tund wu sell?

2 Xanaa ki wéye maandu,
di def njekk,
di wax dëggu xolam.
3 Du sos,
du tooñ dëkkandoo,
du baatal moroomam.
4 Ku siblu, mu sib,
ku ragal Yàlla, mu teral.
Mooy sàmm ngiñam,
su ko dee lor it.
5 Du leble, ba teg ca;
du nangu ger, ngir fexeel jaambur.

Lii ku koy jëfe doo jang.

16

Aji Sax ji laa séddoo, dund ak dee

1 Muy taalifu Daawuda, ngir jàngle.

2 Éy Yàlla, sàmm ma, maa ngi làqu fi yaw!
Maa ne Aji Sax ji: «Yaay sama Boroom,
awma alal ju la moy.»
3 Ñu sell ñi ci réew mi ñooy garmi yi,
sama mbégte mépp ñoom a.
4 Kuy sàkkuy tuur barew tiis,
man de duma leen tuural deret,
sama làmmiñ du leen tudd.

5 Aji Sax ji, yaay wàll wi ma séddoo,
di sama ndabal xéewal.
Yaa yor sama wërsëg.
6 Maa muurloo bérab bu neex,
ndaw cér bu rafet!
7 Ma sant Aji Sax ji may xelal,
ba guddi sax sama xel di ma yedd.
8 Damaa saxoo ne jàkk ci Aji Sax ji

ndijoor la ma fare, ba duma tërëf,
9 xanaa di bànneexu, sama xol bég,
sama yaram finaax.
10 Doo ma wacc njaniiw moos,
sa wóllëre wa, doo ko won yàqutey bàmmeel*.
11 Yaa may xamal yoonu ndund.
Fu bànneex mate, yaa teew,
xéewal sa ndijoor la saxe.

17

Aji Sax ji, jox ma dëgg

1 Muy ñaanu Daawuda.

Éy Aji Sax ji, déglul liy dëgg,
déglul, ma woote!
Teewlul, ma dagaane la
làmmiñ wu mucc fen.
2 Yal na sama àtte bawoo fi yaw,
nga gis sama njubte.
3 Natt nga saab xol, niir ma guddi,
settantal ma, gisoo dara.
Dogu naa ne duma moye wax.
4 Su may jëf it, di sàmm sa kàddu.
Maay moyu yoonu ku bon.
5 Sa tànk, sama tànk,
jàdduma fenn.

6 Éy Yàlla, maa lay woo, nga di ma wuyu;
teewlu ma te déglu ma!
7 Na sa ngor feeñ,
yaw miy walloo sa doole
ku la làqooy noonam.
8 Sàmm ma ni peru bët;
làqe ma sa ker,
9 ma rëcc ñu bon ñi ma song,
noon ñii ma gaw, nar maa bóom.
10 Seen xol dàq yërmande,
seeni wax di reewande.
11 Tanc nañu nu fépp,
ne nu jàkk, nar noo tëral.
12 Mbete gaynde gu namma fàdde,
gaynde gu mat guy tëroo!

13 Éy Aji Sax ji, jógal dajeek moom, detteel ko.
Xettlee ma sa saamar, ma rëcc ku bon.
14 Éy Aji Sax ji, walloo ma sa doole,
ma rëcc ñi séddoo dundu àddina.
Say soppe, nga reggal,
seeni doom regg,
desalal seeni doom.

15 Man nag ma am dëgg, ne la jàkk,
yewwu, regge sa jëmm.

18

Buur daan, sant Aji Sax ji

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, ñeel
Daawuda jaamub Aji Sax ji. Mu
jagleel Aji Sax ji woy wii, bés ba
mu ko xettlee ci mboolem noonam,
xettli ko it ci Buur Sóol. Kàdduy woy
yaa ngii.

2 Mu ne:
Aji Sax ji, maa la sopp, yaw mi may dooleel.
3 Aji Sax ji laay sës,
mu di ma aar,
di ma wallu.
Mooy sama Yàlla, ji may sës, yiiru, fegu;
mooy Boroom doole ji may musal, di ma làq.
4 Ki yelloo cant, Aji Sax ji,
moom laa woo, mucc ci samay noon.

5 Buumi ndee tanc ma,
walum kasara naq ma,
6 buumi njaniiw laaw ma,
dee ne jaas, di ma fiir.
7 Ma jàq, woo Aji Sax ji,
ne sama Yàlla wallóoy,
mu dégge këram.
Ma yuuxu, muy dégg.

8 Mu mer, suuf yëngu, di ker-keri;
kenuy tund ya jaayu, di reg-regi.
9 Saxar di sël-sëlee ca wakkan ya,
sawara boye ca gémmiñ ga,
xal yu yànj tàkke ca.
10 Mu firi asamaan, wàcc,
niir yu fatt lal tànk ya.
11 Ma nga war malaakam serub, di naaw,
daayaarloo laafi ngelaw.

* **16:10** 16.10 Woykat bi di wone fii kóoluteem ne Aji Sax ji du ko seetaan muy dee ci saa si, waaye dina ko musal ci dee gi ko doon yoot ca fan yooya. Seetal ci *Jëf ya* 13.34-37.

12 Ma nga bàddoo lëndëm, làqoo,
làmboo ndox mu lëndëm aki xàmbaar,
13 leer a ko jiitu, xàmbaar ya topp ca,
ak tawub yuur ak xali sawara.
14 Aji Sax jee dënoo asamaan.
Aji Kawe jee àddu,
muy tawub yuur ak xali sawara,
15 mu soqiy fitt ak jumi melax,
tasaare leen, fëlxe.
16 Aji Sax ji, dangaa gëdd,
nokki, mu riir,
xuri géej ne fàŋŋ,
kenuy suuf ne duŋŋ.

17 Aji Sax jee yóotoo fa kaw, jàpp ma,
seppee ma ca xóotey ndox ma,
18 musal ma ca noon yu mag,
ya ma bañ te man ma.
19 Ñu dajeek man, bés ba ma jàqee,
Aji Sax ji taxawu ma,
20 yaatal ma,
bége ma, ba xettli ma.

21 Aji Sax jee ma yool sama njekk,
samay loxoo set, mu fey ma.
22 Sàmm naa yooni Aji Sax ji,
bonuma, di moy sama Yàlla.
23 Dama ne jàkk ndigalam yépp,
xalabuma dogali yoonam.
24 May ànd ak moom, di jëfeg mat,
di moyoo tooñ.
25 Aji Sax jee ma yool sama njekk,
rafetlu sama mucc ayib.

26 Yaw Aji Sax ji, ku gore, fekk la gore;
ku matale, fekk la matale;
27 ku sellal, fekk la sell;
ku dëng, fekk laak say feem.
28 Yaw yaay musal xeet wu néew doole,
kuy daŋŋiiral, nga detteel.
29 Yaw kay yaa may niital.
Aji Sax ji sama Yàllaay leeral sama lëndëm.
30 Maak yaw kay, ma song gàngoor.
Maak sama Yàlla, ma tëb um tata.

31 Yàllaa mat.
Kàddug Aji Sax jee wér te wóor.
Mooy feg képp ku ko làqoo.
32 Ana kuy Yàlla ku moy Aji Sax ji?
Ku jara sës ku dul sunu Yàlla?

33 Yàllaa may dooleel,
di ma xàllal, yoon mat.
34 Moo ma gaawal ni kéwél,
taxawal ma fu kawe.
35 Moo may tàggat ngir xare,
may bank xalag xànjar.
36 Aji Sax ji yaa may feg, musal ma,
dooleel ma sa loxo,
nangul ma, darajaal ma.
37 Yaa ma xàllalu yoon,
ba duma tërëf.
38 Ma dàq noon yi, dab leen,
jekkli, doora dëpp.
39 Ma jam leen, jógatuñu,
xanaa fëlëñu, ma joggi.
40 Sol nga ma dooley xare,
sukkal ñi ma jógal, ñu féete ma suuf.
41 Won nga ma ndoddi noon,
ma boole bóom bañ yi.
42 Ñu ne wallóoy, wall amul;
ñu woo Aji Sax ji, faalewu leen.
43 Ma wol, ba ñu doon pënd, ngelaw wal,
ma wetti ni banu mbedd.
44 Xettli nga ma ci bokk yiy fippu,
def ma, ma jiite ay xeet;
waaso wu ma xamul sax nangul ma,
45 ku ma ci dégg, déggal ma,
ay doomi doxandéem di ma raamal,
46 ne yàcc,
génne seeni tata, di lox.

47 Aji Sax jeey kiy dund.
Kii ma sës a jara sant.
Yàlla mi may musal moo màgg!
48 Mooy Yàlla ji ma feyul,
nangulal ma xeet yi.
49 Xettli nga maak noon,
kaweel ma, ma tiim ku ma jógal,
xettleeti ma cib soxor.

50 Kon Aji Sax ji, ma sant la ci biir xeet yi,
kañ la!
51 Yaay may sa buuru ñoñ ndam lu réy,
yaay ji ngor ki nga fal,

muy man Daawuda, di sama askan
ba fàww.

19

Aji Sax ji màgg na

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, di kàddug Sabóor, ñeel Daawuda.

2 Asamaan nee Yàlla màgg na,
kaw ne màww, biral liggéeyu lox-oom!
3 Bésoo bés kàddu seere ko,
guddee guddi xamle ca mbir.
4 Du làkk, duy wax,
du baat bu dégtu,
5 suuf sépp la seen ndéey jibal,
seen kàddoo àkki cati àddina.

Kaw la Yàlla sampal jant xayma,
6 mu mel ni boroom séet, génne néegam,
di mbër mu doŋali, xéluw yoonam.
7 Asamaan lay fenke cat lii,
wëndeelu, sowi cat lee;
amul lu rëcc tàngooram.

8 Yoonu Aji Sax jee mat,
di leqli bakkan.
Lu Aji Sax ji seede dëgg la,
day xelal ku xeluwul.
9 Lu Aji Sax ji tegtale, njub la,
di bégal xol.
Lu Aji Sax ji santaane, leeraange la,
di leeral gis-gis.
10 Santaaneb ragal Aji Sax ji mooy li sell
te sax ba fàww.
Lu Aji Sax ji digle, dëgg la,
ak njekk gu sotti.
11 Moo dàq wurus,
raw wurusu ngalam wu ne xas;
dàqati lem,
ëpp tem-tem.
12 Man, Sang bi, ci laay leerloo,
ku ko sàmm yokku yool.

13 Nit juum na, umple ko,
baal ma tooñ gu ma umple.
14 Te Sang bi, musal ma ci bàkkaaru teyeef,
mu bañ maa jiital,
ma mana maandu,
mucc moy gu réy.
15 Éy Aji Sax ji, lu saaw làmmiñ tudd
mbaa sama xol déey ma ko,
yal nay loo gërëm,
yaa may aar, yaa ma jot.

20

Yal na Buur daan

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, di kàddug Sabóor, ñeel Daawuda.

2 Buur, yal na la Aji Sax ji nangul bésu njàqare,
yal na la turu Yàllay Yanqóoba aj fu kawe,
3 yal na la yónnee wallam fa këram,
jàpplee la fa, ca Siyoŋ.
4 Yal na xool loo ko jébbal,
di rafetlu sarax soo ko lakkal.
Selaw.
5 Yal na la may li nga namm,
di sottal loo mébét,
6 ngay daan, nuy ree,
yéege sunu raaya, màggal sunu Yàlla.
Yal na Aji Sax ji nangu loo dagaan.

7 Aji Sax jeey musal ki mu fal, bir na ma tey.
Moo koy nangule fa asamaan su sell sa,
ci dooley ndijooram biy musle.
8 Ñiiki watiir,
ñeeki fas,
nun sunu turu Yàlla Aji Sax ji lanuy tudd.
9 Ñoom ñooy jeng ak a jóoru,
nun, nu jóg, taxaw jonn.

10 Éy Aji Sax ji, mayal Buur mu daan,
te bés bu nu ko ñaane, mu nangul nu.

21

Aji Sax ji baaxe na Buur

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, di kàddug Sabóor, ñeel Daawuda.

2 Céy Aji Sax ji, Buur a ngi bége sa doole,
di bànneexoo sag wall, rekk.
3 Yaa ko may nammeeli xolam,
gàntuwulooy dagaanam.
Selaw.

4 Yaa ko gatandoo barkey ngëneel,
kaalaa ko wurusu ngalam.
5 Mu ñaan mucc,
nga saxal jalam fàww,
6 sag wall a ko sagala sagal!
Teddngaak daraja nga ko sédd,
7 jagleel ko barke bu sax dàkk,
bégale ko sa kanam, mu bànneexu.
8 Buur wóolu na Aji Sax ji, moos,
du tëręf, Aji Kawe jee gore.

9 Buur, yaa naan sa noon yépp céex,
ne say bañ taral.
10 Soo nee jalañ, jafal, ñu boy.
Aji Sax ji mer, sànk leen,
sawara xoyom leen.
11 Yaay raafal seeni giir fi kaw suuf,
fey seen askan ci doom aadama yi.
12 Ñoo la mébal lu bon,
nasal la pexe, joyul.
13 Nga di leen diir fittu kanam,
ñu wone gannaaw.

14 Aji Sax ji, jógal ak sa manoore,
nu joobe la, woy sa jaloore.

22

Jëkke jàq, mujje sant

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi,
di kàddug Sabóor, ñeel Daawuda,
dëppook galan bi ñu dippee Kéwélu
fajar.

2 Sama Yàlla, sama Yàlla, lu tax nga
wacc ma?
Ma binni, binneeti, wall sore.
3 Éy sama Yàlla, ma woote bëccëg,
wuyuwoo;
woote guddi, nopploo ma.
4 Yaw de, yaay ku sell, tooge sab jal,
Israyil di la kañ.
5 Yaw la sunuy maam wóolu woon,
wóolu la, nga xettli leen.
6 Yaw lañu daa woo wall, mucc;
yaw lañu wóolu woon te rusuñu.
7 Man nag aw sax rekk laa, matuma
nit.
Doom aadama sewal ma, aw xeet
tuutal ma.
8 Ku ma gis ñaawal ma,
biiñ ma, xeelu ma, naa:
9 «Na wéeroo Aji Sax ji, mu xettli ko;
su ko soppee, na ko wallu.»
10 Yaw de yaa ma roccee sama biiru
ndey,
naxe ma sama weenu yaay.
11 Yaw laa dénkoo ba may juddu,
ba ma juddoo sama ndey, ngay sama
Yàlla.
12 Bul ma sore,
musiba teew na, wall amul!
13 Noon yaa ngi ma gaw ni coggalu
yëkk,
dar ma ni ponkali yëkk ya fa Basan.
14 Ñu ŋa ma, ŋàpp,
ni gaynde, guy yëmmook a fàdde.
15 Doole ŋiis,
yax yoqi,
fit ne soyox, seey.
16 Làmmiñ taqoo denqleñ,
doole jeex, ma wow koŋŋ,
nga tëral ma buntu bàmmeel.
17 Ay xaj a ma wër,
di gàngooru saaysaay, dar ma kepp,
bëtt samay yoxook samay tànk.
18 Maa ngii, mana waññ sama yax
yépp,
ñoom ñuy xoole, di ma seetaan,
19 séddoo samay yére,
tegoo bant sama mbubb.
20 Waaye yaw, Aji Sax ji, bul sore;
yaa may dooleel, gaawe ma.
21 Xettlil sama bakkan ci saamar,
ba sama benn bakkan bii mucc selli
xaj!
22 Musal ma ci pàddum gaynde ak
ndañum nagu àll.

Yaa ma wallu woon!
23 Ma siiwali saw tur ci bokk yi,
màggale la digg mbooloo mi.
24 Yeen ñi ragal Aji Sax ji, santleen
ko.
Yeen askanu Yanqóoba wépp,
màggal-leen ko.
Yeen bànni Israyil gépp, wormaal-
leen ko.
25 Moom de sàgganewul boroom
tiis,
làqu ko kanamam,
ba mu wootee, wuyu na ko.
26 Yaw laay sante ndaje mu mag,

sottalal la samay dige*, ñi la ragal seede.
27 Ku woyof a cay lekk ba doyal,
kuy wut Aji Sax ji, sant ko.
«Guddleena gudd fan!»

28 Àddina wërngal këpp ay fàttliku,
walbatiku ci Aji Sax ji.
Làngi xeet yépp sukkalsi ko.
29 Aji Sax jeey boroom nguur,
moo yilif xeet yi.
30 Boroom barke xéewlu, sujjóotal ko,
ku jëm pax it, te bakkanam di lang,
di ko sukkal.
31 Askan wu dikkagul dina jaamu Boroom bi,
ñiy ñëw te juddooguñu dees na leen wax ay mbiram.
32 Ñu dikk, biral njekkam,
jottli xeet wu sosoogul jalooreem.

23

Aji Sax jee may sàmm

1 Ñeel Daawuda, di kàddug Sabóor.

Aji Sax jee may sàmm,
du lenn lu ma ñàkk.
2 Parlu mu naat la may gooral,
wal mu dal, mu tette ma ca,
3 leqli ma,
teg ma ci yooni njekk
ngir teddngay turam.
4 Su may jaare xuru ndee wu ne këruus it,
duma ragal loraange:
yaw laak man,
sa bantu sàmm ak sa nguul,
yooyoo may dalal.

5 Yaa ma berndeel,
noon yi gis,
nga diwal ma saa bopp, terale ma,
saab kaas rembat.
6 Mbaax ak ngor kay la ma Aji Sax jiy dare sama giiru dund,
ma dëkke këram ba fàww.

24

Ana kuy màggal Buur Yàlla?

1 Ñeel Daawuda, di kàddug Sabóor.

Aji Sax jee moom suuf ak li ko fees,
ak àddina ak li ci biiram.
2 Moo samp suuf biir géej,
dëj ko ci kaw wal mi.

3 Ana kuy yéegi tundu Aji Sax ji,
kuy taxawi bérabam bu sell ba?
4 Xanaa ku mucc ayib, sell ab xol,
xemmemul caaxaani neen,
du giñey fen.
5 Kookooy jagoo barkeb Aji Sax ji,
ak njekku Yàlla, mi koy musal.
6 Ñooñooy waa làng, gi lay sàkku,
di maasug Yanqóoba, giy sàkku sa yiw.

Selaw.

7 Neleen bunt yi kulbét,
ubbileen bunti cosaan yi,
Buur Boroom ndam duggsi.
8 Buur Boroom ndam booboo di kan?
Xanaa Aji Sax ji Boroom dooleek njàmbaar,
Aji Sax ji jàmbaaru xare ji.
9 Neleen bunt yi kulbét,
ubbileen bunti cosaan yi,
Buur Boroom ndam duggsi.
10 Buur Boroom ndam booboo di kan?
Xanaa Aji Sax ju gàngoor yi.
Kookooy Buur Boroom ndam.

Selaw.

25

Aji Sax jeey gindee, di yiire

1 Ñeel Daawuda.

Aji Sax ji, yaw laay diis sama bakkan.
2 Sama Yàlla, yaw laa yaakaar.
Yàlla buma rus,
noon yi ree.
3 Deesu la séentu, ba rus.
Kuy wor ci neen mooy rus.

* **22:26** 22.26 sottalal la samay dige: dige yooyu ay saraxi cant la yu ñuy bokk lekk. Ki koy joxe mooy ñaanal ñi mu ci woo jàmm ak wér ak barke.

4 Éy, Aji Sax ji, won ma saw yoon,
xamal ma fi nga ma jaarloo.
5 Jiitee ma sag dëgg, jàngal ma.
Yaw yaay Yàlla ji may musal,
ma di la yendoo yaakaar.
6 Aji Sax ji, bàyyil xel sa yërmandeek sa ngor.
Naka jekk sa jikkoo!
7 Bul xool li ma bàkkaare ndaw ak li ma moy.
Aji Sax ji, xoole ma sa ngor ngir sag mbaax.

8 Aji Sax jee baax, rafeti dogal,
di gindi moykat ci yoon wi,
9 di jiite ku woyof mbubb ci njubte,
di ko xamal aw yoonam.
10 Aji Sax ji ngor ak dëgg rekk lay jiitee
kuy sàmm kóllëreem ak seedey yoonam.

11 Éy Aji Sax ji, tooñ naa lool,
jéggal ma ngir saw tur.
12 Ana kuy wormaal Aji Sax ji,
mu won ko yoon wi mata taamu,
13 muy dunde ngëneel,
askanam moom réew mi?
14 Ndéeyu Aji Sax ji, jagley ku ko ragal.
Kóllëreem la koy xamal.
15 Samay gët jàkk rekk ci Aji Sax ji,
moo may xettli ci fiiru noon.

16 Ngalla geesu ma, baaxe ma,
maa wéet, néew doole,
17 sama xol feesey xalaat.
Rikk, teggil ma njàqare!
18 Xoolal sama naqar ak sama tiis,
te baal ma bépp bàkkaar.
19 Xoolal noon yi ne gàññ,
bañ ma mbañeelu fitna.

20 Éy, aar ma, musal ma!
Bu ma rusloo,
yaw laa làqoo.
21 Yal na ma maanduteek njub tax-awu,
maa ngii, di la xaar.
22 Éy Yàlla, teggilal Israyil tiisoo tiis.

26

Ma waajal ndajem kër Aji Sax ji

1 Ñeel Daawuda.

Aji Sax ji, àtte ma,
man de maandu laa wéye,
Aji Sax ji laa wóolu, jenguma.
2 Aji Sax ji, nattu ma, seetlu ma,
seggal xel ak xol.
3 Maa ngi janook sa ngor,
di jëfe sa worma.
4 Toogumaak naxekat,
lëngoowumaak naaféq,
5 sib naa gàngooru saaysaay,
toogumaak ku bon.
6 Aji Sax ji, maay jàpp ci biir mucc ayib,
di wër sa sarxalukaay,
7 àddu, sant la,
lim sa jépp jaloore.
8 Aji Sax ji, maa sopp sa dëkkuwaay,
bëgg bérab bi sag leer teew.

9 Bu ma buubaaleek bàkkaarkat, sànni,
di ma booleek bóomkat, bóom.
10 Seeni yoxoo nga sóobu ci mbon,
ndijoor ya fees aki ger.

11 Man nag maandu laay wéye,
tee nga maa jot, baaxe ma?
12 Ndokk bi ma taxawee joor gu wóor.
Ma màggal Aji Sax ji fi ndajey way-gëm ñi.

27

Xare jib, ma ànd ak Yàlla

1 Ñeel Daawuda.

Aji Sax jee may leeral, di ma wallu.
Ana ku may ragal?
Aji Sax jeey aar sama bakkan.
Ana ku may tiit?
2 Ab soxor wutsi ma,
nar maa yàpp,
noonoo ma, bañ ma;
mooy tërëf, fëlëñu.
3 Bu gàngoor booloo sama kaw,
duma raf.
Ab xare jib,
ma ànd ak Yàlla.

4 Lenn laa ñaan Aji Sax ji,
lii laay sàkku:
dëkk kër Aji Sax ji,
sama giiru dund,
di niir taaru Aji Sax ji,
te yéemoo këram.
5 Bésub ay, mu yiire ma mbaaram,
làq ma, ma làqoo xaymaam,
aj ma ciw doj, ma raw.
6 Ma doxe fa siggi,
tiim noon yi ma wër,
di sarxali fa xaymaam
saraxi sarxolle.
Naa woyal Aji Sax ji, joobe ko.

7 Éy Aji Sax ji, déglul, ma woote!
Ngalla baaxe ma, nangul ma.
8 Yaw la sam xel ne ma, ma sàkku la,
te it yaw Aji Sax ji laay sàkku.
9 Sang bi, bu ma làqu,
bul mer, jañax ma.
Yaa ma daa wallu.
Bu ma wacc, bu ma ba,
yaay Yàlla mi may musal.
10 Ndey ak baay man nañu maa wacc,
Aji Sax ji fat ma.
11 Éy Aji Sax ji, joxoñ ma saw yoon,
jaarale ma joor gu wóor,
ngir ñi may tëru.
12 Bu ma baye bànneexu noon.
Seedey naaféq a ma jógal,
di sos fitna.
13 Maay dajeek ngëneelu Aji Sax ji
fi kaw suuf sii.
Lii wóor na ma.
14 Yaakaaral Aji Sax ji,
dëgërlul te amu fit,
te yaakaarati Aji Sax ji.

28

Aji Sax jeey àtte ñoñam

1 Ñeel Daawuda.

Éy Aji Sax ji, yaw laay woo,
di la wéeroo, bu ma tanqamlu.
Soo nee cell,
ma xawa tàbbim pax.
2 Ngalla déglul, ma tinu la,
woo la wall,
dékk lay yoxo,
jublu sa néegu biir bu sell ba.

3 Bu ma sànkaaleek ab soxor,
di ma booleek kuy def lu bon,
di wax moroom ma jàmm,
te dencal ko ay ca xolam.
4 Fey leen seen liggéey,
seen kemu jëf ju bon.
Jox leen seen añu jëf,
yool leen seen yelleef.
5 Xooluñu Aji Sax jeeki jëfam,
ak liggéey bi mu def.
Da leen di yàqte,
te dootu leen yékkati.

6 Jaajëfe Aji Sax ji,
ki ma nangul samay dagaan!
7 Aji Sax jee may dooleel, di ma feg.
Moom laa wóolu, mu wallu ma,
sama xol tooy,
ma woy, sante ko.
8 Aji Sax jeey dooleel ñoñam.
Mooy làq, di musal buur bi mu fal.
9 Ngalla musalal sa mbooloo,
barkeelal sa ñoñ ñii,
sàmm leen, boot ba fàww.

29

Aji Sax jeey boroom ndam

1 Muy kàddug Sabóor, ñeel Daawuda.

Yeen goney Yàlla yi, seedeel-leen Aji Sax ji,
seedeel-leen ko teddngaak doole,
2 seedeel-leen Aji Sax ji teddngay turam.
Sujjóotal-leen Aji Sax ji,
ki gànjaroo sellnga.

3 Aji Sax jeey àddu ca kaw ndox ma,
Yàlla mu tedd maa dënu,
Aji Sax jeey tiim ndox, mi ne màww.
4 Aji Sax jeey àddoo doole,
Aji Sax jeey àddoo daraja.
5 Aji Sax jeey àddu, falaxe garabi seedar,
Aji Sax jee rajaxe seedari Libaŋ.
6 Réewum Libaŋ, mu curpiloo ni wëllu,

* **29:6** 29.6 tundu Siryoŋ mooy tundu Ermon ba tey.

tundu Siryoŋ* it, mbete yëkk wu ndaw.
7 Aji Sax jeey àddu,
fettaxal sawara, mu boy.
8 Aji Sax ji àddooti, yëngal màndiŋ,
Aji Sax jee yëngal màndiŋu Kades.
9 Aji Sax jeey àddu, kéwél matu,
garabi àll ruus,
biir këram di mennum riir,
naan: «Màggal-leen ko!»

10 Aji Sax ji la mbënn ma fekk falu,
Aji Sax jee falu buur ba fàww.
11 Aji Sax jeey kàttanal ñoñam,
di barkeele jàmm ñoñam.

30

Mucc, bég

1 Muy woyu Sabóor, ñeel Daawuda
ca daloob kër Yàlla ga*.

2 Aji Sax ji, dama lay kañ.
Yaa ma yékkati,
ba noon reetaanu ma.
3 Aji Sax ji sama Yàlla, maa la woo wall,
nga faj ma.
4 Aji Sax ji, yaa ma jukkee njaniiw,
may ma bakkan, ma tàggook ñiy tàbbi njaniiw.

5 Yeen aji gëm ñi, woyleen Aji Sax ji,
njukkale ko sellngaam.
6 Meram di lu gàtt,
aw yiwam sax dàkk.
Rongooñ gane, fanaan,
ay ree xëysi.

7 Man damaa baaxle woon, ba ne:
«Deesu ma rëññeel mukk.»
8 Aji Sax ji, booba yaa ma baaxe,
dëj ma, ma ne kekk niw tund.
Nga fuuyu, ma jàq.
9 Aji Sax ji, yaw laa woo wall;
Boroom bi, yaw laa ñaanu yiw,
10 ne la: «Ma dee, tàbbi bàmmeel,
ana lu mu lay jariñ?
Nu la pëndu pax di sante,
bay biral sa worma?
11 Aji Sax ji, déglul, baaxe ma;
éy Aji Sax ji, dimbali ma.»

12 Yaa ma soppil samay rongooñ ay ree,
summi sama yérey tiis, solal ma bànneex.
13 Naa la woye xol, baña selaw.
Aji Sax ji, sama Yàlla, ma sant la ba fàww!

31

Naa siggi, noon sëgg

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, di
kàddug Sabóor, ñeel Daawuda.

2 Aji Sax ji, yaw laa làqoo,
yàlla buma rus mukk.
Yiwee ma sa njekk.
3 Teewlu ma,
gaawe ma,
may ma, ma sës ci yaw, fegu.
Aar ma, ma mucc.
4 Yaa may yiir, di ma aar,
jiite ma, wommat ma ngir yaw.
5 Génne ma fiir gi ñu may tëroo;
yaw yaa di sama rawtu.
6 Yaw laa dénk sama bakkan.
Aji Sax ji, Yàlla miy dëgg, ngalla jot ma.

7 Maa bañ kuy topp tuuri neen.
Man, Aji Sax ji laa wóolu.
8 Damay bég, di bànneexoo sa ngor,
li nga xoole samaw tiis.
Ràññee nga sama njàqarey xol.
9 Waccoo ma ci loxol noon,
danga maa taxawal fu ma yaatoo.

10 Éy Aji Sax ji, baaxe ma, jàq naa!
Samay gët a ngi giim ndaxu tiis,
xol jeex, yaram jeex.
11 Naqar a ngi may rey,
tiis di wàññi samay fan,
sama doole ŋiis ndax sama njubadi,
samay yax semm.
12 Noonoo noon a ma sewal,
dëkkandoo waxi noppi,
xame seexlu ma,
ku ma gis biti, di ma daw.

---
* **30:1** 30.1 Woyu Sabóor wii Daawuda da koy sante Yàlla gannaaw mbas ma, ba mu jëndee dàgga ngir rendi fa sarax su dakkal mbas ma. Dàgga jooju lañu mujj tabax jaamookaay ba. Seetal ci *2.Samiyel* 24, ak *1.Jaar-jaar ya* 21.

13 Kenn xalaatu ma, xanaa fàtte ma ni ku dee,
ma mel ni ndab lu yàqu.
14 Damaa dégg jëw yu bare,
lu raglu dar ma kepp.
Ñu ngi mànkoo, di ma fexeel,
di wut sama bakkan.

15 Man nag Aji Sax ji, ci yaw laa dénku.
Ma ne: «Yaay sama Yàlla.»
16 Yaa yor sama àpp.
Xettli maak ku ma noonoo
ak ku may sonal.
17 Leeralal ma sa kanam, Sang bi,
walloo ma sa ngor.
18 Éy Aji Sax ji, woo naa la wall,
yàlla buma rus.
Yal na ku bon rus,
ne xerem biir njaniiw.
19 Yal nanga tëj gémmiñu fen-kat
buy wax aji jub waxi reewande,
di réy-réylook a xeebaate.

20 Yàlla yaa yaa ngëneel
loo dencal ku la ragal,
defal ko ku la làqoo,
doom aadama seede.
21 Yaa koy làq fa nga làqu,
fa pexey nit àggul.
Nga yiir ko, mu yiiru
ci ayu làmmiñ.

22 Teddnga ñeel na Aji Sax ji!
Ndaw kéemtaan ci ngor li mu ma jiwe
biir dëkk bu ñu gaw.
23 Man nag saalitoon naa ne:
«Yàlla dagg na ma, sànni!»
Ndeke ba ma lay woo,
dégg nga samay dagaan.

24 Képp kuy aji gëm, soppal Aji Sax ji.
Aji Sax jeey sàmm ku ko gëm,
di yool, ba wis kuy réy-réylu.
25 Képp ku yaakaar Aji Sax ji,
dëgërlul te amu fit.

32

Njéggal barke la

1 Dib taalif, ñeel Daawuda.
Ndokklee yaw mi ñu baal bàkkaar,
jéggal la ag moy.
2 Ndokklee yaw mi Aji Sax ji toppul ag tooñ,
te amoo xelum njublaŋ it.

3 Ba ma nee cell,
damaa ràgg,
dëkke naqar.
4 Guddeek bëccëg
sa loxo diis gann ci man.
Sama doole ŋiis
ni ndox mu jaas upp.
Selaw.
5 Ma xamal la ne moy naa,
làqatuma la sama ñaawtéef.
Ma ne: «Naa àgge Aji Sax ji sama bàkkaar.»
Yaw nga baal ma peyug tooñ.
Selaw.

6 Nii, kuy aji gëm, na la ni ñaane,
ba ñaan jotee.
Mbënn mu baawaan, di wal sax,
du ko laal fenn.
7 Yaw laay làqoo,
nga di ma aar ciw ay,
may ma ñu ma yéew, di ko bége.
Selaw.

8 Nga ne ma: «Dama laa xelal,
xamal la fi ngay jaar,
digal la, di la xool.
9 Buleen mel ni fas mbaa berkelle
mi amul ag dégg,
laab ak tarka di ko téye,
mu doora yem fi seen wet.»
10 Ku bon barew tiis.
Ku wóolu Aji Sax ji,
mu yiire la ngoram.
11 Yaw aji jub ji, bégal te bànneexoo Aji Sax ji.
Képp kuy def njub, sarxolleel!

33

Nan woy Boroom bi nu sàkk

1 Yeen aji jub ñi, sarxolleleen ci Aji Sax ji;
kuy jubal, màggal war na la.
2 Xalamleen, sante Aji Sax ji,
xalamal-leen ko xalamu fukki buum.
3 Fental-leen ko woy,
xalam, mu neex, sarxolle jib.

4 Aji Sax jee jub kàddu.
Mooy jëfe lépp kóllëre.
5 Moo sopp dëgg ak yoon.
Aji Sax ji, ngoram a fees àddina.

6 Kàddug Aji Sax ji la asamaan sosoo,
ci baatam la gàngoori asamaan yépp sàkkoo.
7 Moo boole ndoxi géej, jal,
yeb xóotey géej ciy mbànd.
8 Yeen waa àddina sépp, ragal-leen Aji Sax ji;
yeen àddina wërngal këpp, wormaal-leen ko.
9 Moo àddu, mu am;
santaane, mu sotti.
10 Aji Sax jeey neenal li xeet yiy fexe,
di gàntal li mbooloo yiy mébét;
11 Aji Sax ji nas, mu àntu ba fàww,
mu mébét, mu sottil maasoo maas.
12 Ndokklee yeen xeet wi Aji Sax ji di seen Yàlla,
yeen askan wi Aji Sax ji séddoo.
13 Asamaan la Aji Sax jiy jéere,
di gis doom aadama yépp.
14 Jal ba mu tooge
lay niire waa àddina sépp.
15 Moo tabax seen xol, ñoom ñépp;
lu ñu def, xam na ko.
16 Mbooloo mu réy mayul Buur ndam,
doole ju bare walluwul jàmbaar.
17 Yaakaar aw fas nax sa bopp la,
kàttanu fas dug wall.
18 Ma ne, Aji Sax jee naa jàkk ku ko ragal
tey wéeroo ngoram.
19 Day jot bakkanam,
di ko dundal cib xiif.

20 Nu ngi séentu Aji Sax ji,
moo nuy taxawu, di nu feg.
21 Ci moom la sunu xol di sedde,
turam wu sell lanu wóolu.
22 Aji Sax ji, ngalla baaxe nu sa ngor,
moom lanu yaakaar fi yaw.

34

Aji Sax ji du tanqamlu aji jub

1 Ñeel Daawuda. Mooy ba muy wayadi-wayadilu ca kanam Abimeleg, ba Abimeleg dàq ko, mu dem*.

2 Naa màggal Aji Sax ji saa su ne,
di ko sant fu ma tollu.
3 Aji Sax ji laay sagoo,
néew-ji-doole dégg, bég.
4 Kañleen Aji Sax ji, ànd ceek man,
nu bokk wormaal turam.

5 Maa sàkku Aji Sax ji, mu nangul ma,
tàggale maak lépp lu ma ragal.
6 Ku yaakaar Aji Sax ji bég, leer nàññ,
gàcce du ko sëlëm.
7 Néew-ji-doole woote, Aji Sax ji wuyu,
musal ko fu mu jàqe.
8 Ku ragal Aji Sax ji, malaakaam yiir la,
di la wallu.
9 Mosleen, xam ne Aji Sax jee baax,
ndokklee yaw mi ko làqoo.
10 Ragal-leen Aji Sax ji, yeen nitam ñu sell ñi;
ku ko ragal doo ñàkk dara.
11 Gaynde man naa ndóol, xiif,
nit sàkku Aji Sax ji, ñàkkul lenn lu baax.

12 Dikkal doom, déglu ma,
ma jàngal la ragal Aji Sax ji.
13 Ana ku dund neex,
mu bëgga gudd fan, ba gis ngëneel?
14 Na làmmiñam daw lu aay,
dawi fen.
15 Na dëddu lu bon tey def lu baax,
sàkku jàmm, saxoo ko.

16 Ay gët la Aji Sax ji ne jàkk aji jub ji,
te ay noppam la dékk wooteb wallam.
17 Aji Sax jeey rëbb kuy jëfe mbon,
ngir dagge ko kaw suuf, far turam.
18 Ku jub yuuxu, Aji Sax ji dégg,
fu mu jàqe, mu musal ko.

* **34:1** 34.1 Seetal ci *1.Samyiel* 21.10-15. Akis buurub Gaat mooy Abimeleg ba tey.

19 Sa yaakaar tas, Aji Sax ji jege la,
sa xol jeex, Aji Sax ji wallu la.
20 Musiba bare naa dal ku jub,
Aji Sax ji musal ko ci lépp,
21 di ko sàmm,
ba benn yaxam du damm.
22 Musiba nag day rey ku bon,
te ku bañ aji jub, yoon dab na la.
23 Aji Sax jeey jot ab jaamam,
képp ku ko làqoo, yoon du la dab.

35

Aji Sax ji, àtte maak noon

1 Ñeel Daawuda.

Éy Aji Sax ji, digaaleel ak samay digaale,
xeexal maak ñi may xeex.
2 Fëkkal sa pakk ak sa kiiraay,
taxawusi ma,
3 xàcci sa xeej ak sa sémmiñ,
dajeek ñi may dàq.
Déey ma, ne ma: «Sag mucc, man a.»
4 Ñiy wut sama bakkan, yal nañu rus ba torox;
ñi may fexee lor, yal nañu leen wañ̃ñi, sewal leen.
5 Yal na leen malaakam Aji Sax ji bëmëx,
nim ñax mu ngelaw wal.
6 Yal na leen malaakam Aji Sax ji dàq,
ñuy lëndëmtuy tarxiis.

7 Defuma dara, ñu di ma fiir,
defuma dara, ñu gas um yeer, di ma tëru.
8 Yal nañu sànkoo mbetteel,
keppoo seen fiir,
sànkoo seenum yeer.

9 Su boobaa ma bége Aji Sax ji,
bànneexoo wallam,
10 di ko sante sama jëmm jépp,
naan: «Éy Aji Sax ji, ana ku mel ni yaw,
di xettli néew-ji-doole ci boroom doole,
ak ku néewleek ku ñàkk ca ka leen di lekk?»

11 Nit ku bon a ngi may duural,
di ma jiiñ lu ma yégul.
12 Ma ji leen njekk, ñu fey ma njekkar,
ndaw tiisu xol!
13 Man de ba ñu woppee, maa ngi ñaawlu,
di woor, toroxloo,
sukk, ñaanal leen,
14 tiisoo leen ni saab xarit mbaa doomu ndey,
di ñaawlook a yoggoorlu ni ku ñàkk yaay.
15 Ma daanu tey, ñu daje di ko bége,
dajaloo fi sama kaw,
di ma fexeel te yéguma,
di ma yàpp, tëë ba.
16 Tekkiwuñu dara, di ma ñaawal rekk
te di ma màttu.
17 Éy Aji Sax ji, loo deeti seetaan?
Musal ma ci seenum pàdd,
wallu ma ci yii gaynde,
sàmmal ma sama benn bakkan bii!
18 Maa lay sante fa ndaje yaatoo,
màggal la digg mbooloo mu yaa.

19 Noon bu ma deful dara, yàlla bumu gis lu mu ma damoo.
Ku ma bañ ci dara, yàlla bumu ma ree.
20 Waxuñu jàmm,
xanaa di ràbbal niti jàmm ci réew mi
ay kàdduy tuuma.
21 Ñu ngi ma ŋa ŋàpp, di ma tu-umaal,
naan: «Yaw a, yaw a, noo la gis!»

22 Éy Aji Sax ji, yaa ci gis, bul selaŋlu,
éy Boroom bi, bul ma sore.
23 Jógal, sàmmal ma sama àq.
Sama Yàlla, Boroom bi, àtte ma yoon.
24 Aji Sax ji sama Yàlla, àttee ma sa dëgg,
ñu bañ maa ree!
25 Yàlla buñu ne: «Ñaw! Lii rekk lanu bëggoon.»
Yàlla buñu ne: «Sàkkal nanu ko pexe.»

26 Ku bége sama njàqare,
yal nanga rus, ba torox.
Kuy réy-réylu ci sama kaw,

yal nanga am gàcce, ne yàcc.
27 Ku bége sama der bu set,
yal nanga bànneexu, di sarxolle,
foo tollu di biral naan:
«Aji Sax jee màgg!
moom miy bége jàmmi jaamam.»
28 Man it ma tudd sa njekk,
di la dëkke màggal!

36

Nit ñaaw, Aji Sax ji gore

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, ñeel Daawuda jaamub Aji Sax ji.

2 Kàddug tooñ ga ku bon wax mu ngi sama xel mi.
Mu ne: «Ana lu may ragal ci Yàlla?»
3 Day gis boppam, naagu,
ba du gis sikkam, sib ko.
4 Ay waxam coxor aki fen,
jëfeetul lu rafet ak lu baax.
5 Day mébét lu ñaaw cib lalam,
taxawe yoon wu dëddu mbaax,
te du bañ lu bon.

6 Céy Aji Sax ji, gore nga ba kaw asamaan,
dëggu ba kaw-li-kaw.
7 Sa njekk a tiim tund yu mag yi,
sa àtte ne xéew ni xóotey géej.
Céy Aji Sax ji, nit ak mala, nga boole sàmm!
8 Céy Yàlla, yaa wéet ngor,
doom aadama yiiroo sa ker, yiiru;
9 yafloo sa njël lu duun,
sa xéewal wal, nga nàndale ko.
10 Ci yaw la dund di balle,
te sag leer lanuy leerloo.

11 Jotaleel sa ngor ku la xam,
jotale sa njekk kuy nas njub.
12 Yàlla bu ma ku reew teg tànk;
loxo ku bon, yàlla bumu ma taxa daw.
13 Defkati mbon yaa ngii, daanu,
ne lareet, tëlee jóg.

37

Bu sa xol jóg

1 Ñeel Daawuda.

Bu sa xol jóg ci ku bon,
bul ñee kuy def njombe.
2 Léegi mu wow nim ñax,
lax ni gàncax.

3 Dénkul ci Aji Sax ji, di def lu baax,
ba des ci réew meek jàmm.
4 Deel bànneexoo Aji Sax ji,
mu may la say nammeel.

5 Jébbalul ci Aji Sax ji,
dénku ci moom, mooy sottal.
6 Day setal sab der ni jant bu fenk;
sab àtte ne ràññ ni njolloor.

7 Neel tekk, xaar Aji Sax ji,
yaakaar ko.
Bu sa xol jóg ci kuy baaxle,
tey lal ay pexe.

8 Baal mer, dëddu xadar.
Xol bu jóg, loraangey neen.
9 Ku bon, ñu dagg, sànni;
ku yaakaar Aji Sax ji, jagoo réew mi.

10 Nes tuut, ku bon ne mes,
nga seet, seet, mu réer.
11 Waaye néew-dooleey jagoo réew mi;
jàmm ne ñoyy, ñu bége.

12 Ku bon fexeel ku jub,
di ko màttu,
13 Buur Yàlla di ko ree,
xam ne bésam a ngi ñëw.

14 Ku bon bocci saamar,
tàwwig fitt,
nara rey ku ñàkk, néewle,
nara bóom kuy jubal;
15 far jam boppam saamaru xol,
fittam damm.

16 Aji jub, as tuutam
moo gën koomu ku bon.
17 Ku bon kat, sa doole dëddu la;
ku jub, Aji Sax ji wallu la.

18 Ku maandu, Aji Sax ji yég la,
sab cér sax.
19 Bu mettee doo rus,
te bésub xiif dangay regg.

20 Ku bon sànku;

noonub Aji Sax ji, taaru tool bu naat la,
bu tàkkee, jeex tàkk.

21 Ku bon leb, du fey;
ku jub yéwén, di joxe.
22 Aji Sax ji barkeel la, nga jagoo réew mi moos;
mu alag la, nga dog.

23 Aji Sax jeey sopp saw yoon,
jiite say jéego.
24 Soo tërëfee it, doo daanu.
Aji Sax jee lay walloo loxoom.

25 Ba may ndaw, ba tey may mag,
gisuma ku jub ñàkk ndimbal,
mbaa askanam di dunde yalwaan.
26 Day saxoo tabe, di leble,
askanam barkeel.

27 Dëddul mbon, di jëfe mbaax,
ba dëkke réew mi fàww.
28 Aji Sax ji kat daa sopp yoon,
te du wacc jaamam bu gore.

Day fegu ba fàww,
askanu ku bon dog.
29 Aji jub ay jagoo réew mi,
dëkke ko ba fàww.

30 Kàddug aji jub day xelu,
wax ja jub;
31 yoonu Yàllaam a nga ca xol ba,
du dox ba tërëf.

32 Ku bon a ngi yeeru ku jub,
di ko wuta bóom.
33 Waaye Aji Sax ji du ko bàyyeek moom,
te deesu ko daan cib layoo.

34 Yaakaaral Aji Sax ji, sàmm yoonam,
mu teral la, nga jagoo réew mi,
ku bon sànku, ngay gis.

35 Damaa gis ku bon di note,
te sëq ni garab gu naat fa mu fekk baax,
36 ma jaareeti fa, ndeke wuute na,
ma seet ko, gisuma ko.

37 Bàyyil xel ku maandu, xool ku jub;
muj, fa nitu jàmm.
38 Moykat yeey sànkoondoo,
ku bon amul muj.

39 Aji Sax jeey musal ku jub,
di ko aar bésub njàqare.
40 Aji Sax jee koy taxawu, wallu ko,
wallu ko ci ku bon, musal ko,
ndax li mu ko làqoo.

38

Maa wopp, tuub, di jooy

1 Muy kàddug Sabóor guy fàttlee, ñeel Daawuda.

2 Éy Aji Sax ji, bul mer, di ma rëbb;
bul xadaru, di ma mbugal.
3 Aji Sax ji, fitt nga maa fitt,
dóor nga ma.
4 Danga maa mere, ma wéradi;
maa bàkkaar, ba jagadi.
5 Samay ñaawtéef mëdd ma,
diisa diis, ba àttanuma ko.
6 Maa def ug ndof,
ba am dana yu bédd, ba xasaw.
7 Maa ngi sëgg, ne yàcc, ne yasar,
di wéye tiis,
8 yaram tàng, di bax,
ma wéradi, ne làcc.
9 Sama yaram dee goyy, ma ne lasar,
jàq, di binni.
10 Boroom bi, yaa ngi ne jàkk ci samay nammeel,
samay onk umpu la.
11 Sama fit a ngi tëf-tëfi, doole ŋiis,
gët giim.
12 Xarit ak dëkkandoo di ma daw,
mbokk dànd ma.
13 Ñi may wuta rey a ngi may fiir,
di ma jéema lor, di ma waxal musiba,
yendu maa lalal pexe.
14 Man, ma mel nib tëx, dégguma,
mel ni luu, àdduwma,
15 di saf ku dul dégg,
bay layoo.

16 Aji Sax ji, yaw laa yaakaar;
Boroom bi, sama Yàlla, yaa may nangul.
17 Ma ne, ngalla buñu ma ree,

di damoo samab jéll.
18 Maa ngii di waaja daanu,
dëkke metit.
19 Ma ne, aylayéwén def naa lu ñaaw,
sama bàkkaar tiital na ma.
20 Noon yaa ngi ne jonn ak seen doole,
bare na ñu ma bañ ci neen.
21 Ma ji leen njekk, ñu fey ma njekkar;
may sàkku lu baax, ñu di ma sikk.
22 Éy Aji Sax ji sama Yàlla, bu ma wacc,
bu ma sore.
23 Ngalla gaawe ma;
Boroom bi, yaa may musal.

39

Dund yàggul

1 Mu jëm ci Yedutun, njiital jàngkat yi, di kàddug Sabóor, ñeel Daawuda.

2 Dama noon: «Damay moyu ba duma moye làmmiñ.»
Li feek ku bon di teew,
may ŋalaab sama gémmiñ.
3 Dama noon cell, ne patt,
noppi, ba mu ëpp;
sama njàqare yokku,
4 sama xol diis,
xel di xelaat, xol diis gann;
ma mujj àddu,
5 ne: «Éy Aji Sax ji, xamal ma sama muj
ak sama àppi fan,
ma xam ni sama dund gàtte.
6 Yaatuwaayu loxo nga ma àppal ciy fan,
sama giiru dund du dara fi yaw.
Képp ku taxaw di cóolóolu neen.
Selaw.
7 Nit du lu moy takkndeer buy dem,
cóolóolu neen lay kër-këri.
Nit a ngi dajale, xamul kuy for.

8 «Éy Boroom bi, lu may xaarati?
Sama yaakaar yaw a.
9 Musal ma ci sama mbugali tooñoo tooñ,
bu ma bàyyi, dof di ma reetaan!
10 Noppi naa, dootuma wax,
yaw yaa dogal lii.
11 Waaye ngalla teggil sab yar,
sa diisaayu loxoo ngi may jekkli.
12 Yaay mbugal ku bàkkaar, yar ko,
ronq ni max la mu gëna fonk.
Nitoo nit, cóolóolu neen.
Selaw.
13 Éy Aji Sax ji, déglul, ma ñaan la,
teewlul, ma woo la wall;
bul tanqamlu sama yuux,
doxandéem doŋŋ laa fi yaw,
di gan ni maam yépp.
14 Ngalla xiddi ma, ma muuñ,
bala maa dëddu, réer.»

40

Déggal Aji Sax jee am solo

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, ñeel Daawuda, di kàddug Sabóor.

2 May xaara xaar Aji Sax ji,
mu dégg may woote, geesu ma,
3 génnee ma ca kàmbug sànkute,
sippee ma ca xóotey ban ba,
cëppe ma ciw doj,
samp ma, ma dëgër.
4 Moo ma may, ma fent,
woy wu ma woye sunu Yàlla.
Ñu baree seede, di wormaal
ak a dénku ci Aji Sax ji.

5 Ndokklee, yaw mi dénku ci Aji Sax ji,
te sàkkuwoo ku bew
ak kuy topp ay fen.
6 Yaw Aji Sax ji sama Yàlla, bare nga loo def,
amuloo moroom!
Bare nga kéemaan aki mébét yoo nu sottalal,
ma bëgga xamle lépp,
te mu bare ba wees ab lim.
7 Saraxi gàtt mbaa pepp, taamuwuloo ko,
ay nopp nga ma bënnal,
saraxu rendi-dóomal, ak saraxu póotum bàkkaar,
sàkkuwuloo ko.
8 Ma ne: «Maa dikk nii,
téereb yoon wi indi na li ñu bind ci man.
9 Sama Yàlla, maa soppa def sa coobare,

ci sama biir xol la sa ndigali yoon nekk.»

10 Siiwal naa sag njekk ca ndaje mu mag ma.
Dama ne, Aji Sax ji duma noppi, xam nga ko.
11 Làquma sag njekk, ne cell ak moom.
Yaa wóor, di walloo, siiwal naa ko.
Làquma ndaje mu mag ma sa ngor ak sa worma.

12 Éy Aji Sax ji, bu ma xañ sa yërmande.
Sa ngor ak sa worma,
yal na ma feg ba fàww.

13 Ay musibaa ma tanc,
ne gàññ, ba wees ab lim.
Samay ñaawtéef a ma dab, ba gisa-tuma,
baree bare, ba ëpp sama kawari bopp;
sama xol jeex tàkk.
14 Éy Aji Sax ji, yal na la neex, nga wallu ma!
Éy Aji Sax ji, gaawe ma!
15 Képp kuy wuta fëkk sama bakkan,
yal na rus, torox ne tott.
Kuy bége sama loraange,
yal nañu ko duma, mu ne yàcc.
16 Ku may ñaawal,
yal nañu ko torxal, mu jommi.
17 Képp ku lay sàkku,
yal na bég, di la bànneexoo.
Képp ku safoo sag wall,
yal na jàppoo: «Aji Sax ji màgg na!»
18 Man, néew naa doole, ñàkk naa,
waaye yaw Aji Sax ji, danga maa yég.
Yaw yaa may wallu, xettli ma;
sama Yàlla, bu ma yeexe.

41

Jarag bu ñu toŋal a ngi ñaan

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, di kàddug Sabóor, ñeel Daawuda.

2 Ndokklee yaw mi yég néew-ji-doole.
Aji Sax jee lay xettli, bésub njàqare.
3 Aji Sax jee lay aar, di sàmm sa bakkan,
nga jagoo barke ci réew mi,
te du la bàyyi noon def la lu ko neex.
4 Aji Sax jee lay dooleel soo woppee,
di soppi bu baax sa tëraay.

5 Dama ne: «Aji Sax ji, tooñ naa la;
baaxe ma, faj ma.»
6 Noon yaa ngi may yéene lu bon,
naan: «Xanaa kii du dee, ba ñu fàtte ko?»
7 Ku dikk, di ma seet, di jinigal
tey fenti sos ci xolam,
bu génnee, tasaare ko.
8 Bañ yépp a ngi may déeyoo,
di ma fexeel lu bon,
9 naan: «Musiba dal na ko, du jógati!»
10 Sama am-di-jàmm bu ma wóolu sax jógal na ma,
te daan lekk samaw ñam.

11 Waaye ngalla Aji Sax ji, baaxe ma,
yékkati ma, ma fey leen.
12 Su noon damuwul ci sama kaw,
ma doora xam ne bége nga ma.
13 Man, damaa maandu, nga taxawu ma,
dëj ma fi sa kanam, ba fàww.

14 Cant ñeel na Aji Sax ji, Yàllay Israyil.
Moo masa yelloo cant, ba fàww.
Amiin, Amiin.

42

Maa namm Yàlla

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, di taalif bu ñeel askanu Kore wu góor.

2 Yaw Yàlla, ni kéwél di sàkkoo walum ndox,
maa la koy sàkkoo xol.
3 Maa mar Yàlla,
Yàlla jiy dund!
Kañ laay teewi fa kanam Yàlla?
4 Rongooñ laay dunde
guddeek bëccëg,
noon yi di ma dëkke naa:
«Ana sa Yàlla ji?»
5 Lii laay fàttliku, sama xol jeex:
dama daan jàll, jiite mbooloo ma,

jëm kër Yàlla ga, di sarxolleek a sant,
ñu booloo di màggal.
6 Moo man, lu may yoggaaral nii?
Lu may jàq?
Naa yaakaar Yàlla,
ba dellu sante sama Yàlla wallam.

7 Maa ngi ne yogg,
ba di la fàttlikoo fa réewum Yurdan
ak tundi Ermon ak Misar.
8 Sa wal ya sotti, xóote awu moroom ma;
say wal ak say gannax, lépp a jaare sama kaw.
9 Bëccëg Aji Sax ji baaxe ma ngoram,
guddi ma fanaane koo woy,
di ñaan Yàlla mi may dundal.
10 Naa wax Yàlla ji ma sës, ne ko:
«Lu tax nga fàtte ma,
noon di ma fitnaal,
may wéye tiis?»
11 Noon yaa ngi may ñaawal,
di ma yendoo naa:
«Ana sa Yàlla ji?»
Ma ne yàcc, ne yasar.
12 Moo man, lu may yoggaaral nii?
Lu may jàq?
Naa yaakaar Yàlla,
ba dellu sante sama Yàlla wallam.

43

Éy Yàlla, àtte ma

1 Éy Yàlla, àtte ma,
layool maak xeet wu gorewul,
xettli maak ku njublaŋ te dëng.
2 Yaw Yàlla kat yaay sama rawtu.
Lu tax nga wacc ma,
may wéye tiis,
ci noteelu noon?
3 Ngalla yónneel sag leer ak sa dëgg,
yal na ma yooyu jiite,
yóbbu ma sa tund wu sell,
sa dëkkuwaay ba.
4 Kon Yàlla, naa àgg sa sarxalukaay;
yaw Yàlla, yaay sama mbégte, di sama bànneex.
Yaw Yàlla, sama Yàlla,
naa la màggale xalam.
5 Moo man, lu may xàddi, ne yogg?
Lu may jàq nii?
Tee maa yaakaar Yàlla, ba santati ko,
moom sama Yàlla mi may wallu?

44

Xeet waa ngi jooy

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, di taalif bu ñeel askanu Kore wu góor.

2 Éy Yàlla, noo déggal sunu bopp,
sunuy maam a nu wax
jëf ja nga jëf, ca seeni jant,
bu yàgga yàgg.
3 Yaw ci sa bopp yaa dàq xeet yi,
jëmbat fa maam ya;
yaa mbugal xeet yi,
ñoom, nga yiwi leen.
4 Du seen saamar lañu nangoo réew mi moos,
seen dooley bopp it mayu leen ndam.
Yaa ko defe kàttan ak doole,
geesoo leen sa leeru kanam,
ngir sa cofeel.

5 Yaay kiy sama buur, di sama Yàlla,
mayal askanu Yanqóoba ay ndam.
6 Yaw lanuy dàqe bañ yi,
sa tur lanuy dëggaatee ñi nu song.
7 Du fitt laa wóolu,
du saamar a may may ndam.
8 Yaa nuy musal ci bañ yi,
yaay gàcceel noon ñi.
9 Yàlla lanuy damoo bésoo bés,
di màggal turam ba fàww.
Selaw.

10 Waaye danga noo wacc,
torxal nu,
ba àndulook sunu mboolooy xare.
11 Waññi nga nu, nu won noon yi gannaaw,
ñu bañ nu, ba futti nu.
12 Ni gàtt yu ñuy yàpp, ni nga nu joxee,
tasaare nu ci biir xeet yi.
13 Jaay nga sa mbooloo ci dara,
te jariñu la tus.
14 Tax nga sunuy dëkk di nu ree,
ñi nu séq di nu kókkaleek a ñaawal.
15 Tax nga xeet yi di nu léeboo,
jaambur yaa ngi nuy wëcc bopp!
16 Damaa dëkke gàcce,
sëlmoo kersa
17 ndax kókkali yeek xastey nit
ñi ma bañ, di feyoonteek man.

18 Lii lépp dal na nu,
te fàttewunu la, fecciwunu la kóllëre.
19 Dëdduwunu la,
wàccunu saw yoon,
20 teewul nga not nu, wacce nu xaj ya,
këpp nu lëndëmu ndee.
21 Su nu la fàtte woon yaw, sunu Yàlla,
ba tàllal tuuri doxandéem yi loxo,
22 du la ump, yaw Yàlla,
mi xam kumpay xol.
23 Yaa tax ñu yendu noo bóom,
dees noo jàppe ni xar yu ñuy tër.

24 Éy Aji Sax ji, jógal! Looy nelaw?
Yewwul, bu nu wacc ba fàww.
25 Loo nu làqe saw yiw,
di fàtte sunu njàqareek sunu coono?
26 Nu ngi ne ñàyy ci pënd bi,
di watat koll fi suuf.
27 Wallusi nu, jot nu
ngir sa ngor.

45

Buur a ngi séetal

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, dëppook galan bu ñuy wax Tóor-tóor, ñeel askanu Kore wu góor, dib taalif, te di woyu mbëggeel.

2 Woy wu neex a fees sama xol,
may taalifal Buur,
sama làmmiñ ni xalimag bindkatu ndaanaan.

3 Yaa gëna góorayiwe ci àddina,
sa kàddu diw yiw,
ndax Yàllaa la barkeel ba fàww!
4 Jàmbaaroo, takkal sa saamar,
te yànj, am daraja;
5 ànd ak daraja, dawal ba am ndam,
di dawal dëgg ak yërmande ji war,
ba mana def ay jaloore.
6 Yaw Buur, say fitt a ñaw,
di jam say noon ci xol,
ay xeet daanu, nga tiim.
7 Yaw Yàlla, sab jal a sax dàkk ba fàww.
Njub nga ŋanke sa nguur gi,
8 di sopp dëgg, bañ lu bon,
ba Yàlla, sa Boroom diwe la diwu mbég,
nga tiim say moroom:
9 sa yére yépp di gilli ndàbb, alowes akum kanel,
ñu di la bégale xalam,
ca sa biir kër yu yànj.
10 Ay doomi buur a ngi ci jigéen ñi nga teral,
sab lingeer féete la ndijoor,
takkoo ngëneelu wurus.

11 Janq doom, gisal, déglul te teewlu ma,
fàtteel say bokk, fàtte sa kër baay,
12 Buur xemmeme la sab taar;
mooy sab sang, wormaal ko.
13 Waa Tir a lay yótsiy may,
ay boroom alal di wut lu la neex.

14 Séetu Buur duggsi na, ne ràññ,
sol mbubb mu wurus way tàkk.
15 Ñu yóbbul ko Buur, mu ne boyy,
janq ja ànd ak moom, diy toppam, ñu indil leen Buur,
16 ñu duggsi kër Buur,
ci biir mbégteek bànneex.

17 Yal na la sa doom yu góor wuutu ci seen jalu maam,
nga def leeni kàngam ci réew mi mépp.
18 Maa lay joobe ba sa tur du fey mukk,
xeet yi saxoo laa sant ba fàww.

46

Aji Sax jee ànd ak man

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, di jàngin wu ñeel askanu Kore wu góor, dëppook galan bu ñuy wax Baatu jigéen.

2 Sunu Yàllaa nuy rawale, di nu dooleel,
di nu wallu fu nu jaaxlee,
3 ba dunu tiit suuf su yëngu sax,
ba tund yiy tàbbi biir géej,
4 mbaa gannax yuy riir, di fuur
ak a fuddu bay gësëm tund yi.
Selaw.

5 Ag dex a ngi defi wal, di bànneexal dëkku Yàlla,
sellngay dëkkuwaayi Aji Kawe ji.
6 Yàllaa ngi ci biir dëkk bi, du raf;
Yàllaa koy dimbali ba jant fenkee.
7 Ay giir a riir, ay réew yëngu;
mu àddu, suuf seey!
8 Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ànd ak nun,
Yàllay Yanqóoba jee nuy rawale.
Selaw.

9 Dikkleen gis jaloorey Aji Sax ji,
ak yàqute gi mu dogal ci kaw suuf.
10 Mu ngi fey xare ci àddina sépp,
dog fitt, damm xeej,
lakk pakk.
11 Mu ne: «Dal-leen te xam ne maay Yàlla,
màgg ci biir xeet yi, màgg fi kaw suuf.»
12 Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ànd ak nun,
Yàllay Yanqóoba jii a nuy rawale.
Selaw.

47

Yàllaay buur

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, di kàddug Sabóor, ñeel askanu Kore wu góor.

2 Na xeetoo xeet tàccu,
xaacu, sarxolleel Yàlla!
3 Aji Sax ji, Aji Kawe jee jara ragal,
mooy buur bu mag bi tiim àddina sépp.

4 Moo nu nangulal xeet yi,
nu teg tànk gàngoor yi.
5 Moo nu tànnal céru suuf,
muy sagu askanu Yanqóoba wii mu sopp.
6 Yàllaa yéeg, kàddu riir.
Aji Sax jee yéeg, bufta jolli.

7 Woyleen Yàlla, woyleen,
woyleen Yàlla sunu buur, woyleen.
8 Yàllaay buuru àddina sépp;
taalifleen, woy ko.
9 Yàllaa di buuru xeet yi,
Yàllaa tooge jalam bu sell.
10 Kàngami xeet yeey daje,
ànd ak ñoñi Yàllay Ibraayma;
Yàllaa moom buur yi yiir àddina,
te moo kawee kawe.

48

Aji Sax ji aar na Siyoŋ

1 Muy woyu Sabóor, ñeel askanu Kore wu góor.

2 Aji Sax jee màgg, jara màggala màggal
ca sunu biir dëkku Yàlla, kaw tundam wu sell.
3 Jekk taxawaayee tundu Siyoŋ, catu bëj-gànnaar,
dëkku buur bu mag bi,
di mbégtem àddina sépp.
4 Yàllaa wone kaaraangeem
ca biir tatay dëkk ba.

5 Buur yaa ngoog daje,
àndandoo.
6 Nun noo gis, jommi,
tiit, fëx,
7 ne fay pat-pati,
jàq ni kuy kuy matu.
8 Ngelawal penku, moom ngay tase gaal gu mag.

9 La nu déggoon de lanu gis
ca dëkkub Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
sunu dëkku Yàlla ba.
Yàllaa koy dëgëral ba fàww.
Selaw.
10 Céy Yàlla, nu ngi sa biir kër,
di xalaat sa ngor.
11 Céy Yàlla, sa tur ay sa woy
ba ca cati àddina.
Njekk la sa loxo fees.
12 Yal na waa tundu Siyoŋ bég,
waa Yuda bànneexoo say àtte.

13 Doxleen biir Siyoŋ, wër ko,
waññleen ay soorooram,
14 nemmikuy tataam,
doxantoo këri buur,
ba man koo yegge maasug ëllëg,
15 ne leen kii ay Yàlla, sunu Yàlla,
tey ak ëllëg.
Moo nuy jiite ba saa taxaw.

49

Alal day naxe

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, di kàddug Sabóor, ñeel askanu Kore wu góor.

2 Yeen, xeetoo xeet, dégluleen;
yeen, waa àddina yépp, teewluleen,
3 ngay ku tuut di ku mag,
nga bareleek nga néewle.
4 Li may wax xel la,
di xalaat yu déggu.
5 Damay teewlu kàddu yu xelu,
xalamal la sama tekkiteb cax.

6 Ana lu may tiit bés yu metti,
yu ma njublaŋ yéewe seeni ñaawtéef,
7 di ñu wóolu seen am-am,
di kañoo alal ju bare?
8 Ana ku mana jota jot sa bakkanu moroom,
mbaa mu di ko feyal Yàlla njot ga?
9 Njotug bakkan jafe na,
bu ci jéem dara.
10 Ana kuy dund ba fàww,
ba doo gis bàmmeel?

11 Xanaa gis ngeen ne xelu, dee;
dof, dee; naataxuuna it faatu rekk,
wacce keneen alalam.
12 Sa bàmmeel di sa kër, ba fàww,
di sa dëkkuwaay bu sax dàkk,
boo tudde woon sa bopp ay suuf sax.
13 Nit ak darajaam fanaanul,
mook aw rab a yem, sànku rekk.

14 Nii la ku wóolu boppam di mujje,
mook ku ko topp, di safooy waxam.
Selaw.
15 Nara dee rekk niy xar,
ndee wommat, yóbbu,
njub fenk nib jant, ku jub moom leen,
njaniiw mëdd seen jëmm,
fu sore kërug daraja.
16 Waaye Yàllaa may musal ci dooley njaniiw,
jot sama bakkan, ba jël ma.

17 Buleen yéemu ci ku barele,
teraangay këram di yokku.
18 Du dee ba yóbbaale dara,
teraangaam du ko topp biir bàmmeel.
19 Na bége bànneexu bakkanam,
ñu di ko kañe koomam,
20 ba tey, day dee, fekkiy maamam,
ña dootu gis ug leer ba fàww.
21 Nit ak darajaam fanaanul;
mook aw rab a yem, sànku rekk.

50

Aji Sax ji xol lay gërëm

1 Muy kàddug Sabóor, giiroo ci Asaf.

Yàlla, Aji Sax ji Yàlla àddu na,
di woo àddina, penku ba sowu.
2 Ca Siyoŋ, dëkk ba ca taar ba
la Yàlla feeñe ni leer gu jolli.
3 Sunu Yàllaa ngi ñëw te du ne cell,
sawaraa ko jiitu, di xoyome,
ngëlén lu mag wër ko.
4 Ma ngay woo seede asamaan ak suuf,
ngir àtte ñoñam.
5 Mu ne: «Dajaleel ma sama wóllëre
ñiy sarxal, di ko fase sama kóllëreek ñoom.»
6 Asamaan a ngi biral njekkam,
ngir Yàllaay àtte.
Selaw.

7 «Yeen sama ñoñ, dégluleen, ma wax leen;
yeen waa Israyil, ma sikk leen.
Maa di Yàlla, seen Yàlla.
8 Du seeni sarax laa leen di sikke,
mbaa seen saraxi rendi-dóomal yi sax fi sama kanam.
9 Soxlawuma yëkku yar
ak sikketu gétt.
10 Maay boroom raboo rabu àll,
ak junniy nag yuy fore tund ya.
11 Xam naa njanaawi tund yi,
luy ndundatub tool maa ko moom.
12 Su ma xiifoon, duma leen ko wax,
maa moom àddinaak li ci biiram.
13 Damay lekk yàppu nag
ak a naan deretu sikket a?
14 Deel jaajëfal Yàlla, sarxale ko,
di fey Aji Kawe ji loo dige,
15 di ma woo bésub njàqare,
ma wallu la, nga màggal ma.»

16 Ñu bon ñi Yàlla ne leen:
«Lu ngeen di tari sama dogali yoon,
di waxe sama kóllëre?
17 Yeena ngii, bañ sama yar,
xalab samay kàddu.
18 Fu ngeen gis ub sàcc, neexook moom,
ab njaalookat, ngeen lëngool.
19 Dangeena afal seen gémmiñ ci mbon,
seen làmmiñ taqoo fen,
20 ngeen di tooge seen mbokk,
di yàq deru doomu ndey.
21 Lii yeena ko def! Damay noppi,
ngeen defe ne damaa mel ni yeen?
Dama leen di sikk, tuumaal leen, ngeen gis!

22 «Yeen fàttekati Yàlla yi, déggleen lii,
bala maa fàdd te kenn du wallu.
23 Ki may sarxale jaajëf moo ma teral;
ku topp yoon, ma won ko wallu Yàlla.»

51

Yàlla, yërëm ma

1 Mu jëm ci njiitu jàngkat yi, di
kàddug Sabóor, ñeel Daawuda.
2 Mooy ba ko Yonent Yàlla Natan
seetsee, gannaaw ba Daawuda
dëkkoo ndaw sa ñuy wax Batseba*.

3 Éy Yàlla, ni nga goree, baaxe ma ni,
faral samag tooñ ngir sa yërmande ju yaa.
4 Fóotal maa fóotal sama ñaawtéef,
raxasal ma sama moy.
5 Xam naa ne maa tooñ,
sama moy a ngi janook man saa su ne.
6 Yaw laa moy, yaw doŋŋ.
Li nga ñaawlu laa def.
Kon boo waxee, yaa yey;
te soo àttee, wàcc nga.
7 Ñaawtéef daal laa judduwaale,
te sama ndey ëmbaale ma bàkkaar.
8 Dëgg daal nga namm, dëggu reenu xol,
kon déey ma xel mu rafet.
9 Wis ma ndox, ma sell;
sang ma, ma set wecc.
10 Yal nanga ma dégtal mbég ak bànneex,
ma bégati, gannaaw ba nga ma dammatee.
11 Bul xool samay moy,
faral sama ñaawtéef yépp.
12 Éy Yàlla, sàkkal ma xol bu sell,
yeesalal ma pastéefu xol.
13 Bu ma xalab,
bu ma xañ sa noo gu sell.
14 May ma, ma bégeeti sag wall,
te dundale ma xol bu tàlli,
15 ma xamal tooñkat sa war,
ba moykat dellu ci yaw.

16 Céy Yàlla, yaw Yàlla mi may musal,
baal ma deret ji ma tuur,
ma siiwal sa njekk.
17 Boroom bi, may ma, ma wax,
ma delloo la njukkal.
18 Sàkkuwloo sarax, nde kon ma indi;
te soppuloo saraxu rendi-dóomal.
19 Saraxi Yàlla, xol bu tuub la,
yaw Yàlla, xol bu tuub ba mokk, doo gàntal boroom.

20 Ngalla baaxeel Siyoŋ,
yal nanga tabax tatay Yerusalem.
21 Su boobaa nga nangu sarax yi war,
di saraxu rendi-dóomal.
Su boobaa ñu rendi ay yëkk ca sa sarxalukaay.

52

Yàllaa man boroom doole

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, di
taalif bu ñeel Daawuda. 2 Mooy
ba Doweg, Edomeen ba, demee ca
Sóol, ne ko Daawuda dem na kër
Ayimeleg*.

3 Moo jàmbaar ji, looy damoo jëfi coxor?
Yàlla, ngoram, bés bu nekk la.
4 Ak sa làmmiñ wi ngay sose loraange,

* **51:2** 51.2 Seetal ci *2.Samiyel* 11—12.25. * **52:2** 52.2 Seetal ci *1.Samiyel* 21—22.

mel ni saatu su ñu xacc,
rambaaj bi!
5 Lu bon a la gënal lu baax,
fen a la gënal wax dëgg.
Selaw.
6 Yaa bëgg jépp wax juy yàq,
waabajiiba bi!

7 Yàlla da lay sànk ba fàww,
fëkke la sab xayma, yóbbu,
déjjatee la réewum aji dund.
Selaw.
8 Aji jub gis ko, yéemu,
di la ree, naa:
9 «Xool-leen jàmbaar ji làqoowul Yàlla,
xanaa di yaakaar alalam ju bare,
di yokkoo loraange.»

10 Man, ma mel ni garabu oliw gu naat
fa biir kër Yàlla,
di wóoloo Yàlla ngoram
tey ak ëllëg.
11 Naa la sante sa jëf ba fàww,
naa biral sa tur wu baax,
say wóllëre teew.

53

Mbon maase na

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi,
dëppook galan bu ñuy wax Maalat,
di taalif bu ñeel Daawuda.

2 Ab dof a nga naa ca xelam:
«Yàlla amul,»
tey def njekkar,
njubadeem siblu,
kenn defu ci lu baax.

3 Yàllaa tollu asamaan, jéer doom aadama,
di seet ku ci xelu,
tey sàkku Yàlla.
4 Ñépp a dëddu,
bokk yàqu yaxeet.
Kenn deful lu baax,
du kenn sax.

5 Yàlla nee: «Xanaa ñiy def lu bon, xamuñu dara?
Ñuy lekk sama ñoñ niw ñam,
te sàkkuwuñu Yàlla.»
6 Waaye ñooy tiita tiit
fu tiitaange amul.
Yàllaay tasaare néewi nit ñi la gaw.
Yàllaa leen wacc, nga gàcceel leen.

7 Ana kuy tollu Siyoŋ, xettli Israyil?
Éy, bés bu Yàlla delloo ñoñam ndam,
ndaw mbégte ci giirug Yanqóoba!
Ndaw bànneex ci Israyil gii!

54

Yàlla, dimbali ma

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, ànd aki
xalam, di taalif bu ñeel Daawuda.
2 Mooy ba waa Sif demee ca Sóol, ne
ko Daawudaa nga làqu ca seenum
réew*.

3 Éy Yàlla, musal ma ngir sa tur,
jox ma dëgg, ci sa kàttan.
4 Éy Yàlla, déglul, ma ñaan,
teewlul, ma wax la.
5 Ay doxandéem a ma jógal,
di ñu néeg, bëgga jël sama bakkan,
te seetuñu ci Yàlla.
Selaw.

6 Yàllaa ngii, moo may dimbali;
Boroom bee yor sama bakkan.

7 Yal na ay wi këppu ci ñi may tëru,
yal na leen sa dëgg sànk.
8 Xol bu tàlli laa lay sarxale.
Aji Sax ji, yaa baax,
ma sant la.
9 Lépp luy njàqare, yaa ma ci jële,
ma tiim samay noon.

55

Xarit wor na ma

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, ànd aki
xalam, dib taalif, ñeel Daawuda.

2 Éy Yàlla, déglul, ma ñaan la,
bul làqu, dama lay dagaan.
3 Teewlu ma, nangul ma.

Li may tawat a ma xañ jàmm, ub sama bopp;

* **54:2** 54.2 Seetal ci *1.Samiyel* 23.14-28; 26.1-5.

4 coowal noon yee
ak coonob ñu bon ñi.
Dañu maa teg fitna,
di ma songe xadar.
5 Sama fit a ngi rëcc, di tëf-tëfi;
tiitaangey ndee ne ma taral.
6 Njàqaree ma dugg, may kat-kati,
musiba mëdd ma.
7 Dama ne: «Éy ku may may laafi xati,
ma ne fërr, noppluji.
8 Xanaa ma naaw, ba sore,
fanaani màndiŋ ma.
Selaw.

9 Naa gaawtu, seeluji
ngelaw lu riddi ak ngëlén.»

10 Éy, Boroom bi, beenal seeni wax, neenal leen.
Damaa gis fitnaak xuloo ci dëkk bi,
11 guddeek bëccëg ñuy wër,
ñaawtéef ak ayib wéttali leen.
12 Yàq a nga ca biir,
te noteel ak njublaŋ jógul ca pénc ma.
13 Su doon noon bu may ñaawal,
ma muñ ko,
mbaa muy bañ bu may won ab dayo,
ma daw ko.
14 Waaye yaw la, sama nawle,
di sama wóllëre, ma xam la.
15 Nu daan bokk bànneexu diisoo,
ànd ak mbooloo, di jaamuji kër Yàlla ga.

16 Yal na leen dee bett,
ñu jekki tàbbi njaniiw,
ngir mbon ga seen biir ak seen dëkkuwaay.

17 Waaye man, Yàlla laay woo wall,
te Aji Sax jee may wallu.
18 Subaak ngoon ak njolloor,
may ñaxtook a ñurumtu,
mu dégg ma.
19 Moo may jot ak jàmm,
ba ma mucc ci xare ya ma ñu bare di songe.
20 Yàllaay dégg, duma leen,
moom mi nguuram yàgga sax.
Selaw.
Soppikuwuñu fenn
te ragaluñu Yàlla.

21 Kii a ngi xàccil ñi mu takktool,
di fecci kóllëre,
22 làmmiñ wa daa neex ni lem,
te xare lal xol ba;
kàddu ya gëna nooy ag oliw
te di saamar bu génn mbaram.

23 Sippikul Aji Sax ji lu la diis,
moom moo lay taxawu.
Du bàyyi mukk aji jub, muy tërëf.

24 Waaye yaw Yàlla, yaa leen di tàbbal,
bóomkat ak naaféq ci pax mu xóota xóot,
te seenu fan xaajul.
Man nag, ma di la wóolu.

56

Yàlla laa wóolu, ragaluma nit

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi,
dëppook galan bi ñu dippee Pitax
mu luu, dëkk fu sore; di taalifu
jàngle bu Daawuda fentoon, ba ko
Filisteen ña jàppee ca Gaat*.

2 Éy Yàlla, baaxe ma,
nit a ngi may lakkal,
ab xeexkat a ma yendoo sonal.
3 Noon yee ma yendoo lakkal,
bare lool di xareek man.
Ku Màgg ki,
4 bés bu ma tiitee,
yaw laay wóolu.
5 Yàlla laay màggal kàddoom,
Yàlla laa wóolu, ragaluma.
Lu ma nit manal?

6 Bésoo bés ñu ngi jalgati samay wax,
seen mépp mébét di sama loraange.
7 Ñu ngi mànkoo, di ma yeeru,
topp sama tànk,
di wut sama bakkan.

8 Éy gii ñaawtéef! Ñii nu ñu mana mucce?
Éy Yàlla, yal na leen sa mer dal!

* **56:1** 56.1 Seetal ci *1.Samiyel* 21.10-15.

9 Tumurànke naa, nga gis.
Duyal samay rongooñ ci sa mbuus.
Du lim nga lépp?
10 Bés bu ma wootee wall,
dees na waññi noon yi,
ma xam ne Yàllaa ànd ak man.
11 Yàlla laay màggal kàddoom,
Aji Sax ji laay màggal kàddoom,
12 Yàlla laa wóolu, ragaluma.
Lu ma nit manal?

13 Éy Yàlla, maa tegoo la ma la giñal,
maa lay defal saraxi cant.
14 Yaa ma rawale, ba deewuma,
te duma tërëf.
Damay daagu fi kanam Yàlla,
ci biir leeru àddina.

57

Yàlla jógal, wallu ma!

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi,
dëppook galan bi ñuy wooye Bul
yàq, di taalifu jàngle bu Daawuda
fentoon, gannaaw ba mu dawee
Buur Sóol, ba dugg ca xunti ma*.

2 Éy Yàlla, baaxe ma, ngalla baaxe ma,
fi yaw laay làqu,
yiiroo sa kiiraay,
ba musiba yi jàll.
3 Ma woo Yàlla, Aji Kawe ji,
Yàlla, mi may matalal.
4 Mooy yónnee fa asamaan, musal ma,
dumaal ma ku may not.
Selaw.
Yàllaay yónnee jëfi ngoram ak wormaam.

5 Maa ngi tëdd ci biiri noon
yu mel niy gaynde, di yàpp doom aadama.
Seeni sell niy xeej aki fitt,
seen làmmiñ di saamar yu ñaw.
6 Éy Yàlla, yaa màgg, ba sut asamaan,
sag leer tiim suuf sépp.
7 Noon yi di ma fiir,
sama xol jeex.
Ñu gasal mam pax,
far tàbbi ca.
Selaw.

8 Yàlla, dogu naa,
dogu naa woy, di la kañ.
9 Na sama jëmm jépp yewwu,
xalam ak moroom ma yewwu;
ma yee leeru njël.
10 Boroom bi, naa lay gërëm ci biir xeet yi,
kañ la ci biir waaso yi.
11 Sa ngor a màgg, ba àkki asamaan,
sa worma àkki fa kawa kaw.

12 Éy Yàlla, yaa màgg, ba sut asamaan,
sag leer tiim àddina sépp.

58

Yàllaa mana mbugal

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi,
dëppook galan bi ñuy wooye
Bul yàq, di taalifu jàngle, ñeel
Daawuda.

2 Yeen daal, su ngeen waxee, dëgg selaw.
Mbaa yeena ngi àtte nit ñi ci yoon?
3 Yeena ngi mébét njubadi,
di lawal fitna ci réew mi.

4 Ku bon day sosu rekk, dëng;
juddu, teggi yoon, dib fen-kat.
5 Day am daŋar ni ñàngóor,
fatti noppam ni jaan ju tëx:
6 du dégg baatu jatkat,
mbaa jati ñeengokat bu ñàng.

7 Yàlla, ngalla tojal seeni gëñ;
Aji Sax ji, foqal seen selli gaynde yii.
8 Yal nañu ne mes ni ndox muy wal,
yal nañu diir seen fitt, mu damm,
9 yal nañu mel ni ngumbaan-tooye buy dox, di seey,
mbaa lumb wu jigéen tuur, gisul jant.
10 Balaa seen cin a yég tàngooru gajj,
muy gu tooy, muy guy boy,
yal na leen fekk sànku*.

* **57:1** 57.1 Seetal ci *1.Samiyel* 24.
* **58:10** 58.10 Li ñu wax ci aaya wii am na werante.

11 Aji jub day gis ñu feyul ko, mu bég,
muy jàngoo deretu ku bon.
12 Ku ne naan: «Ku jub jot sab yool moos!
Te Yàllaa ngi fi moos, di àtte àddina!»

59

Wallu maak ñu bon ñi

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi,
dëppook galan bi ñuy wooye Bul
yàq, di taalifu jàngle bu Daawuda
fentoon. Mooy ba Buur Sóol yónnee
ay nit ñu ko xoolal kër Daawuda,
ngir rey ko*.

2 Éy sama Yàlla, xettli maak noon yi,
làq ma ñi ma jógal.
3 Xettlimaak ñiiy def lu bon,
wallu maak bóomkat yi.
4 Aji Sax ji, ñu ngii di ma tëru, nar maa rey,
di ma songe seen doole,
te tooñuma, moyuma.
5 Defuma lu ñaaw, ñuy xélu, di ma waajal;
ngalla, jógal taxawusi ma, ba gis.
6 Aji Sax ji, Yàllay Israyil, Yàlla Boroom gàngoor yi,
yewwul, dikkeel xeeti yéefar yépp, mbugal!
Workat yu bon yi, bu leen yërëm!
Selaw.
7 Bu ngoonee ñu wàccsi,
di xiiru niy xaj,
di wër dëkk bi.
8 Déglul li ñuy yebbee ci seen gémmiñ,
seen làmmiñ niy saamar,
ñu defe ne kenn déggu leen.
9 Te yaw Aji Sax ji, yaa ngi leen di ree,
yaa ngi kekku yéefar yii yépp.

10 Yaay sama doole, ma di la séentu,
yaw Yàlla, yaay sama rawtu.

11 Sama Yàlla ju goree may gatandu.
Moo may may ndam ci noon yi, ma gis.
12 Yàlla, bu leen rey,
lu ko moy samaw xeet fàtte.
Tasaaree leen sa doole, daane leen.
Boroom bi, yaa nuy feg.
13 Bàkkaar lañuy wax,
seeni kàddu, bàkkaari neen.
Yal nañu bew ba daanu,
yooloo ko seeni saagaak seeni fen.
14 Meral, jeexal leen,
jeexal leen, ba ñu jeex tàkk,
ba ñépp xam ne Yàllaay Buur ci giirug Yanqóoba,
ba ca cati àddina.
Selaw.
15 Bu ngoonee ñu wàccsi,
di xiiru niy xaj,
di wër dëkk bi.
16 Ñuy wër di wut lu ñu lekk,
su ñu suurul, di ñurumtu.
17 Maa lay woye sa doole,
xëy, di sarxolle ngir sa ngor.
Yaay sama rawtu,
di sama làquwaay bésub njàqare.
18 Sama doole yaw a, naa la woy,
Yàlla, sama rawtu, Yàlla, boroom ngor.

60

Yàllaa yor sunu mucc

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi,
dëppook galan bu ñuy wax Seedeb
Tóor-tóor, di taalifu jàngle, ñeel
Daawuda. 2 Mooy ba Daawuda di
xareek waa Siri ña ca Mesopotami
ak waa Siri ña ca Soba te ba ñu ca
bàyyikoo, Yowab duma fukki junniy
Edomeen ak ñaar (12 000) ca xuru
Xorom wa*.

3 Éy Yàlla, wacc nga nu, bëtt sunu kiiraay.
Mer nga, waaye ngalla xettli nu.
4 Yëngal nga suuf, xar ko;
ngalla jagalal, mu tëju, mu ngi jaayu!
5 Won nga sa mbooloo lu metti,
nàndal nu biiñu mbugal, ba nu miir.
6 Artu nga ñi lay jaamu,
ngir mucc fitt.
Selaw.
7 Walloo nu sa ndijoor, nangul nu,

* **59:1** 59.1 Seetal ci *1.Samiyel* 19.11-17. * **60:2** 60.2 Seetal ci *2.Samiyel* 8.3-14; *1.Jaar-jaar ya* 18.3-13.

ba say soppe xettliku.

8 Yàllaa àddoo fa këram gu sell,
ne: «Maay damu, dogat suufas Sikem,
séddale xuru Sukkóot.
9 Maa moom diiwaanu Galàdd, moom Manase,
Efrayim di sama mbaxanam xare,
Yuda di sama yetu nguur,
10 réewum Mowab di sama ndabal raxasukaay,
Edom, ma teg tànk;
Filisti, ma xaacoo fa.»

11 Éy Yàlla, ana ku may yóbbu dëkk ba tata wër?
Ku may jiite ba Edom?
12 Xanaa kay du yaw, Yàlla mi nu wacc,
yaw Yàlla, mi baña ànd ak sunu mboolooy xare?

13 Ngalla dimbali nu ci bañaale;
doom aadama, wallam neen la.
14 Nook Yàlla, nu def njàmbaar;
moom mooy not sunuy noon.

61

Naa woote wall

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, ànd aki xalam, ñeel Daawuda.

2 Ngalla Yàlla, déglul, maa ne wallóoy,
teewlul, ma dagaan la.
3 Àll laa lay wooye,
sama xol jeex;
yéege ma doju rawtu wu ma jotul.
4 Yaw laa làqoo,
ngay tata ju dëgër, fegal ma noon.
5 Naa dëkke sa xayma, ba fàww;
làqoo sa kiiraay.
Selaw.
6 Yàlla, yaa dégg samay dige,
sédd ma céru ñi la wormaal.

7 Ngalla féqal fani Buur,
ay atam bare, sët ba sëtaat.
8 Éy Yàlla, yal na Buur toog ba fàww fi sa kanam,
nga sédd ko sa ngor ak sa worma, mu fegoo;
9 kon ma woy la ba fàww,
di jëfe samay dige bésoo bés.

62

Yaakaar, fa Yàlla

1 Mu jëm ci Yedutun, njiital jàngkat yi, di kàddug Sabóor, ñeel Daawuda.

2 Yàlla doŋŋ ay dalal sama xel,
moo may wallu.
3 Moom doŋŋ mooy sama wéeru-mucc,
di ma rawale, ba duma sànku!

4 Xanaa dungeen bàyyee songandoo nit,
nar koo sànk,
ni kuy màbb tabax bu joy,
mbaa ngay bàddi per mu ràpp?
5 Seeni mébét, wàcce boroom daraja doŋŋ;
yeena ngi bége ay fen,
seeni kàddu diw yiw,
seen xalaat diy saaga.
Selaw.

6 Yal na Yàlla doŋŋ di dalal sama xel,
moom mi ma yaakaar.
7 Moom doŋŋ a di sama cëslaay, di sama wall,
di sama rawtu, duma tërëf.
8 Yàllaa may musal, di ma sagal,
ma di ko doolewoo.
Sama kiiraay, Yàllaa!
9 Bokk yi, wóoluleen ko fu ngeen tollu,
diisleen ko seen xol,
Yàllaay sunu kiiraay.
Selaw.

10 Doom aadama, ngelawal neen;
nit, naxi neen.
Booleel teg ci lu ñuy natte diisaay,
kaw la jëm.
Ñooy gëna woyof ngelaw!
11 Bul wóolu ribaa,
bul yaakaar alalu càcc, neen la.
Bu sa alal yokku, nga taf ci sa xol.

12 Benn yoon la Yàlla wax,
yaari yoon laa dégg, ñu ne;
«Doole, fa Yàlla.»

13 Boroom bi, ngor, yaay boroom,
yaw daal, yaay yool nit jëfam.

63

Maa namm Aji Sax ji

1 Muy kàddug Sabóor, ñeel
Daawuda. Mooy ba mu nekkee ca
màndiŋu Yuda*.

2 Yaw Yàlla, yaay sama Yàlla,
ma di la sàkku,
sama bakkan mar la,
sama jëmm namm la,
fu suuf mare ndox, ne sereŋ.
3 Moo tax kër gu sell ga laa la séentoo,
ngir niir sa leer ak sa teddnga.
4 Xéewloo sa ngor moo dàq dundu bakkan;
ma àddu boog, kañ la!
5 Dama lay sant, sama giiru dund kay,
yékkatiy loxo, sàbbaale la.
6 Sama xol di sedd, ni ku ñam wu duun suural,
ma bég, sarxolle, màggal la.

7 Su ma tëddee, fàttliku la,
waxtuw guddi dama lay xalaat.
8 Yaay sama ndimbal,
may làqoo sa kiiraay,
di sarxolle.
9 Sama xol taq la,
nga téyee ma sa ndijoor.

10 Waaye ñiy wuta faat sama bakkan
ñoo jëm xóotey njaniiw.
11 Ñu jébbal leen ñawkay saamar,
till séddoo.

12 Buur moom, di bége Yàlla;
képp ku koy giñe di ko kañoo,
fen-kat ne xerem.

64

Yàllaa man ag fitt

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, di
kàddug Sabóor, ñeel Daawuda.

2 Éy Yàlla, déglul sama kàddug tawat;
ngalla aaral sama bakkan ci noon bu raglu.
3 Làq ma pexey ku bon,
ma rëcc gàngooru defkati ñaawtéef.

4 Ñu ngi daas seen làmmiñ niy saamar,
di fitte seeni kàdduy wextan,
5 di jam ku ñu tëru te deful dara;
jekki jam ko, te tiituñu ci dara.
6 Dañoo dogu ca lu bon la ñu nar,
di diisoo na ñuy làqe ay fiir,
te naan: «Kenn du ko gis!»
7 Dañuy lal pexem njubadi te naan:
«Lal nanu pexe mu mat sëkk.»
Nit aka xóot xel te xóoti mbóot!

8 Waaye Yàllaa leen di jamu fittam,
ñu jekki daanu.
9 Seen làmmiñ a leen di fakkastal,
ba ku leen xool wëcc bopp.

10 Ñépp a ciy am tiitaange,
bay siiwal la Yàlla def,
tey xalaataat jëfam jooju.
11 Ku jub bége Aji Sax ji, làqoo ko.
Képp ku namm njub, damu.

65

Yàllaay nangul suuf

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, di
woyu Sabóor, ñeel Daawuda.

2 Éy Yàlla, yaa jagoo cant fa Siyoŋ,
yaw lees di jëfeel ab dige.
3 Yaw miy nangug ñaan,
yaw la képp di wuysi.
4 Samay ñaawtéef man na ma,
waaye sunuy tooñ, yaa nu koy baal.
5 Ndokklee koo tànn, woo ko,
mu dale say ëtt,
di xéewloo sa ngëneeli kër,
ak sa sellngay dëkkuwaay.

6 Defal nga nuy kéemaan,
nangug ñaan ci njekk,
yaw Yàlla, mi nuy wallu,
di yaakaaru àddina wërngal këpp,
ba ca géej gu sore ga.

* **63:1** 63.1 Seetal ci *1.Samiyel* 23.14; 24.2; *2.Samiyel* 15.23.

7 Yaa dëje tund yu mag yi doole,
gañoo sa kàttan,
8 di dalal riirum géej aki gannaxam,
ak coowal xeet yi,
9 ba waa cati àddina yéemoo say firnde,
waa penkook sowu di sarxolle.

10 Yaa dikke suuf am wal,
nangul koo nangul.
Dexu Yàllaa fees ndox,
ngay may nit peppam,
ni nga ko waajale suuf si,
11 di suuxat ngàbb mi,
maasalee ko jal yi,
sottiy waame, mu mokk,
cax ma, nga barkeel.
12 Yaay tëje mbeyum at mi say ngëneel,
foo jaare, xéewal walangaan.
13 Parluy màndiŋ yaa ngi walangaan,
li wër tund yu ndaw yi di xumbéen.
14 Joor gaa ngi, jur gi muur,
xur yi sàngoo pepp,
lépp di xaacook a woy.

66

Yàllaay aar nitam

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, di woyu Sabóor.

Yeen waa àddina sépp, sarxolleelleen Yàlla,
2 woyleen teddngay turam,
darajaal-leen cantam.
3 Neleen Yàlla: «Yaaka yéemey jaloore!
Sa doolee bare, ba say noon rasu,
4 àddina yépp di la sujjóotal,
di la woy, di joobe sa tur.»
Selaw.

5 Dikkleen gis li Yàlla def,
jëf la ju yéeme, ñeel doom aadama yi.
6 Moo soppi géej ag joor,
maam ya dox jàll.
Nanu ko bége foofa.
7 Mooy nguuroo njàmbaaram ba fàww,
di topp xeet yeek bët.
Ku koy diiŋat, yàlla boo damu!
Selaw.

8 Yeen xeet yi, santleen sunu Yàlla,
te biral cantam!
9 Moo sàmm sunu bakkan,
te waccu nu, nu tërëf.

10 Éy Yàlla, nattu nga nu,
xelli nu, ni ñuy xellee xaalis;
11 laaw nga nu,
teg nu njàqare.
12 May nga noon not nu,
nu jaare sawara, jaarem ndox;
nga génne nu, yaatal nu.

13 Maay duggaale sa kër ay saraxi rendi-dóomal,
defal la samay dige,
14 yi ma waxoon ci sama gémmiñ,
sama làmmiñ tudd ko, ba ma jàqee.
15 Jurug yafal, ma defal la saraxu rendi-dóomal,
saxar sa jollee ca kuuyu sarax ya,
ma boole ca saraxu nag ak sikket.
Selaw.

16 Képp ku ragal Yàlla dikkal, déglu,
ma limal la li mu ma defal.
17 Moom laa woo wall,
àddu, màggal ko.
18 Su ma naroon ñaawtéef,
Boroom bi du ma déglu.
19 Waaye Yàlla dégg na ma,
teewlu na samag ñaan.
20 Cant ñeel na Yàlla,
gàntuwul samay ñaan,
xañu ma ngoram.

67

Yal na nu Yàlla barkeel

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, ànd aki xalam, di woyu Sabóor.

2 Éy Yàlla, yéwéne nu, barkeel nu,
te geesoo nu sa leeru kanam,
Selaw,
3 ba ñu ràññee sa loxo fi kaw suuf,
gis sag wall fi biir xeet yépp.

4 Yaw Yàlla, na la xeet yi sant,
na la xeet yépp sant.
5 Na xeet yiy bég, di sarxolle;

loo dogalal xeet yi njub la,
te yaay wommat xeet yi ci kaw suuf.
Selaw.
6 Yaw Yàlla, na la xeet yi sant,
na la xeet yépp sant.

7 Suuf si nangu na,
yal na nu Yàlla, sunu Yàllay barkeel.
8 Yal na nu Yàllay barkeel,
ba àddina wërngal këpp ragal ko.

68

Yàlla daagu, daan

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, ñeel Daawuda, di woyu Sabóor.

2 Yàllaay jóg, noonam ya tasaaroo;
bañam ña daw, dëddu ko.
3 Yàlla wal, ñu naaw ni saxar.
Ñu bon ñi sànku fi kanam Yàlla,
mbete dax ak sawara.
4 Ñu jub ñi nag bég, di bànneexu fi kanam Yàlla,
tey puukarewoo mbégte.
5 Woyleen Yàlla, teral turam,
xàllal-leen kiy war niir yi,
Ki Sax moo di turam.
Bànneexuleen fi kanamam.
6 Mooy baayoo jirim, di àtte jëtun,
kookoo di Yàlla ja fa dëkkuwaayu sellngaam.
7 Yàllaay sàkkal ku wéet wéttal,
di afal ku ñu tëjoon, bégal ko,
ku déggadi rekk ay dëkke suuf su ne sereŋ.

8 Céy Yàlla, yaa génn, jiitu sa mbooloo,
daagu, dugg màndiŋ ma.
Selaw.
9 Suuf yëngu,
asamaan sóob
fi kanam Yàlla, boroom tundu Sinayi,
Yàllay Israyil ja!
10 Yàlla, waame nga tawal,
leqlee ko réew mi nga séddoo, fa mu sonne,
11 sa mbooloo dëkke fa.
Yàlla yaa leel néew-ji-doole ci sag mbaax.

12 Boroom beey joxe ndigal,
gàngooru jigéen indi xibaar:
13 «Buur yaak seeni gàngoor a ngay dawa daw,
jongomay kër gi di séddale lël ja.
14 Yeen ñiy waaf ci gétt gi, bésub xare,
gànjar a ngi, di laafi pitax yu ñu xoob xaalis,
dunq ya teg wurus wuy ray-rayi.»
15 Ba fa Aji Man ji tasaaree buur ya,
tawub yuur a ngay sóobe tundu Calmon.

16 Yaw tundu yàlla yi, yaw tundu Basan,
tundu Basan, tund wi ci coll yi,
17 looy xeelook say coll, di fiire
tund wi Yàlla namma dëkke?
Aji Sax ji kat, fa lay dëkk ba fàww!

18 Watiiri xarey Yàlla di ñaar fukki junni (20 000),
ba ci junniy junni.
Boroom bi ne ca seen biir,
di boroom tundu Sinayi fa biir sellngaam.

19 Yaa yéeg fa kawa kaw,
jàpp ay jaam, yóbbaale.
Yaa nangooy galag ci nit ñi,
ba ci ñiy fippu
ndax li Yàlla Ki Sax dëkke Siyoŋ.

20 Cant ñeel na Yàlla bésoo bés.
Moo nuy jaboote. Yàllaa nuy musal.
Selaw.
21 Sunu Yàllaa di Yàlla jiy walloo,
Aji Sax ji Boroom beey musal bakkan.
22 Yàlla daal ay rajaxe boppi noonam
ak kaaŋ mu sëq mu boroom wéye tooñ.

23 Boroom bi nee: «Basan laay waññee noon yi,
waññee leen xóotey géej,
24 ngeen mana xuus ci seen deret,
seeni xaj séddu ci seeni néew.»

25 Céy Yàlla, gis nañu sa gàngoor di daagu,
sama Yàlla, sama buur, sa gàngoor ba ca biir kër gu sell ga.

26 Woykat ya jiitu, xalamkat ya mujje,
janq ji yéewe leen tëgg um njiin.
27 Dajeleen, di sant Yàlla,
yeen askanu Israyil, santleen Aji Sax ji.
28 Giirug Beñamin a ngi jiitu, gën cee néew,
njiiti Yuda topp caak seeni kurél,
njiiti Sabulon topp caak njiiti Neftali.
29 Yeen, seen Yàlla dogalal na leen kàttan;
éy Yàlla, jëfeel doole ja nga nu jëfeeloon.
30 Sa kër gi tiim Yerusalem,
fa la la buur yiy indiley galag.
31 Nanga fa gëdde rabu àll wi* ci barax yi,
ñooy gétti yëkk yi, xeet yi ci des diy sëllu.
Gëdd leen, ba ñu sujjóotalsi laak dogi xaalis.
Tasaareel xeet yooyu sopp xare,
32 ay kàngam bàyyikoo Misra aki galag,
réewum Kuus baral loxoom, indil Yàlla.

33 Yeen waa réewi àddina, woyleen Yàlla,
teral-leen Boroom bi,
Selaw
34 gawar bi ci asamaan,
asamaani démb.
Ma ngooguy àddu kàddug doole.
35 Seedeleen ne doole, fa Yàlla,
mi tiime Israyil darajaam,
dooleem feeñoo xàmbaar ya.

36 Céy Yàllaaka mata ragal fa këram gu sell!
Mooy Yàllay Israyil,
di may mbooloo mi dooleek kàttan.
Cant ñeel na Yàlla!

69

Ku ñu fitnaal a ngi ñaan

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, dëppook galan bu ñuy wax Tóortóor, ñeel Daawuda.
2 Éy Yàlla, wallu ma!
Ndox maa ngi ma tollu ci put.
3 May suux ci ban bu xóot,
te awma fu ma teg tànk.
Maa ngi nii ci ndox mu xóot,
gannax yi mëdd ma.
4 Ma woote wall ba tàyyi,
sama put gi wow koŋŋ.
Ma séentu la, yaw sama Yàlla,
ba samay gët giim.
5 Sama kawari bopp sax,
ñi ma bañ ci daraa ko ëpp.
Ñu bare doole, bëgg maa sànk,
noonoo ma ci dara.
Sàccuma, nara fey!

6 Yaw Yàlla, xam nga sama jëfi dof,
te samay tooñ umpu la.
7 Yàlla buma rusloo ñi la yaakaar,
yaw Boroom bi, Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
yàlla buma gàcceel ñi la topp,
yaw Yàllay Israyil.

8 Yaa tax ma dékku, ñu di ma sewal,
ma rus ba sëlmoo gàcce.
9 Jaambur laa léegi ci saay bokk,
mel ni doxandéem sama biir doomi ndey.

10 Damaa xér ci sa kër gi, ba jeex tàkk,
te jëf ji ñu la sewale man la dal.
11 May jooy, di woor,
ñu di ma sewal.
12 Ma sol ay saaku, di ko ñaawloo,
ñu di ma léebu.
13 Waa pénc ma di ma tooge,
màndikat yi di ma woyal.
14 Waaye man, Aji Sax ji, yaw laay dagaan.
Éy Yàlla, na tey di bésub yiw.
Ngalla nangul ma ci sa ngor lu yaa ak sa wall gu wóor.
15 Xettli ma ci ban bi, ma baña suux,
xettliku ci samay noon.
Rikk génne ma yii xóotey ndox,
16 ba gannax du ma mëdd,
xóotey géej du ma warax,
pax du ma kepp.

* **68:31** 68.31 rabu àll wi: jàpp nañu ne jombul Misra lay doon.

17 Éy Aji Sax ji, yaa rafet ngor, nangul ma!
Geesoo ma sa yërmande ju yaa!
18 Bu ma làqu, Sang bi.
Jàq naa, gaawe ma.
19 Jege ma, jot ma,
musal ma ci noon yi!
20 Yaa gis ñu di ma sewal, di ma ruslook a torxal,
yaa ngi ne jàkk ci noonoo noon.
21 Dees maa sewal, sama xol jeex, ma wopp;
may sàkku yërmande, awma ko;
ku ma dëfal it, gisuma ko.
22 Tooke lañu ma leel,
ma mar, ñu nàndal ma lu forox.

23 Yal na seen ndab di seenum yeer,
seeni am-di-jàmm di seenug fiir.
24 Yal na seeni gët giim, ba dootu gis;
yal na seen ndigg rëcc fàww.
25 Yal nanga leen yuri mbugal,
sa mer tàkk, dab leen.
26 Yal na seeni dal gent,
seeni xayma wéet.
27 Yaw, nga duma ba noppi, ñu toppaat ca,
nga gaañ, ñu siiwal mitit wa.
28 Dencal leen tooñ ci kaw tooñ,
te yàlla buñu tàbbi ci sag njekk.
29 Yal nañu leen far ca téereb dund ba,
bañ leena limaale ca aji jub ña.
30 Man de, damaa jàq, tiis.
Éy Yàlla, yal naa làqoo sag wall.

31 Damay woy Yàlla, teral ko,
màggal ko, sant ko.
32 Mu gënal Aji Sax ji saraxu yëkk,
aki béjjénam aki wewam.
33 Néew-ji-doole di gis, bége,
kuy sàkku Yàlla yokku fit.
34 Aji Sax ji day dégg néew-ji-doole moos,
te du sàggane ñoñam ñi ñu njoñ.

35 Na asamaan ak suuf màggal Yàlla,
mook géej ak lu cay yëngoo.
36 Yàlla kat mooy musal Siyoŋ,
tabaxaat dëkki Yuda yu mag yi,
ay nitam moom, dëkke.
37 Askanu jaamam ñee koy jagoo,
ay soppeem a koy dëkke.

70

Yàlla, gaawe ma

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, ñeel Daawuda, di woy wuy fàttlee.

2 Yàlla, wallu ma!
Éy Aji Sax ji, gaawe ma!

3 Kuy wut sama bakkan,
yal na rus, torox ne tott.
Kuy bége sama loraange,
yal nañu ko duma, waññi ko, mu ne yàcc.
4 Kuy ñaawle,
yal na dellu gannaaw, torox.

5 Képp ku lay sàkku,
yal na bég, di la bànneexoo.
Képp ku sopp sag wall,
yal na jàppoo: «Yàlla màgg na!»

6 Man de, néew naa doole, ñàkk naa.
Éy Yàlla, gaawe ma.
Yaw yaa may wallu, xettli ma.
Éy Aji Sax ji, bu ma yeexe.

71

Mag a ngi séentu njekku Yàlla

1 Aji Sax ji, yaw laa làqoo,
yàlla buma rus mukk.
2 Xettlee ma sa njekk, yiwi ma;
ngalla teewlu ma, te wallu ma.
3 Yal nangay sama cëslaay, sama rawtu
bu may rawesi saa su ne,
te nga dogal sama mucc.
Yaw yaa may téye, di ma aar.
4 Éy sama Yàlla, musal ma ci dooley ku bon
ak ab saaysaay ak ab néeg.

5 Boroom bi, Aji Sax ji, yaw de laa yaakaar,
dale laa wóolu ba may ndaw.
6 Yaw laa wéeroo ba may juddu;
yaw yaa ma roccee sama biiru ndey.
Yaa yelloo sama cant fàww.
7 Firndey alkànde la ma ñu bare xoole woon,

te yaw ngay sama rawtu bu wóor.
8 Samay kàddu sag cant la fees
ak di la saxoo darajaal.

9 Ngalla bu ma wacc, mag laa;
bu ma ba fi doole jeexe.
10 Noon yaa nga may tooge,
ñi may tëroo ngay diisoo,
11 naan: «Yàlla wacc na ko,
nan ko dàq, jàpp;
kenn du ko wallu.»
12 Éy Yàlla, bu ma sore.
Sama Yàlla, gaawe ma.
13 Samay seytaane,
yal nañu leen rusloo, sànk leen.
Ñi may wuta lor,
yal nañu leen gàcceel, sewal leen.
14 Man may saxoo yaakaar,
di la sant, di santati.
15 May siiwal sa njekk,
di yendoo waxtaane say wall,
doonte lim ba wees na ma.
16 Boroom bi, Aji Sax ji, ma dikke la sag njàmbaar,
di tudd sa njekk gu wéet.
17 Éy Yàlla, ba may ndaw, nga ma xamal say kéemaan,
te ba tey jii maa ngi koy biral.
18 Éy Yàlla, bu ma bijjaawee ba weex tàll it, bu ma wacc,
ba keroog may xamal maasu tey sa doole,
xamal ñi ciy topp ñépp sag njàmbaar.
19 Céy Yàlla, sa njekk àkki na fa kawa kaw.
Def nga lu réy.
Yaw Yàlla, ana ku mel ni yaw?
20 Won nga ma ay yoon coonooki tiis,
waaye yaa may dundalaat,
ma mucc xóotey suuf.
21 Yal nanga ma gëna sagal,
geesu, bégal ma.

22 Man it sama Yàlla, ma xalam, sant la
ngir sa kóllëre.
Aji Sell ji séddoo Israyil,
dama lay woy aki xalam,
23 sarxolle, woy la,
bége sag njot.
24 May yendoo siiwal sa njekk
nde ña ma doon wuta lor
lañu rusloo, sewal leen.

72

Nu ñaanal Buur

1 Ñeel Suleymaan.

Céy Yàlla, mayal Buur sa xelum àtte,
mayal doomu Buur bii sa xelum njekk,
2 muy àttee sa mbooloo njub,
di àttee sa néew-ji-doole ñi yoon,
3 tooli tund yu mag yi indil mbooloo mi jàmm,
tooli tund yu ndaw yi xéewale leen njekk,
4 Buur di àtte néew-ji-dooley xeet wi,
di wallu doomi néew-ji-doole
tey dëggaate kiy nennoo.
5 Yal nañu la wormaal feek jant biy am,
feek weer wiy feq, sët ba sëtaat.

6 Yal na Buur di xéewalu réewam nib taw cig ruujeef,
mbaa waame wuy suuxat suuf.
7 Janti Buur aji jub day woomle,
te ba keroog weer wiy fey, jàmm di law,
8 mu yilif géej ba géej
ak dex ba ca cati àddina.
9 Waa màndiŋ mi di ko sukkal,
ay noonam mëq suuf,
10 buuri Tarsis ak dun ya
di ko indil ay galag;
buuri Saba ak Seba
di ko yótsi yóbbal,
11 buuroo buur di ko sujjóotal,
xeetoo xeet di ko surgawu.
12 Mooy xettliji aji tumurànke bu woote wall
ak aji néewle ju sësul fenn.
13 Mooy yërëm ku néewleek ku tumurànke,
di sàmm bakkanu aji tumurànke,
14 boole leen jot ci notaangeek loraange,
ngir fonk seen bakkan.

15 Yal na Buur gudd fan,
yal nañu ko may wurusu Saba.
Nañu koy ñaanal saa su ne,

di ko saxoo, mu barkeel.

16 Yal na pepp ne gàññ ci réew mi,
yal na gub yay jaayu ca tund ya ni gottub Libaŋ;
dëkk yu mag yi sëqi nit ba law,
17 yal na turam sax,
ba law fu jant tiim,
yal na xeet yépp barkeele ci moom,
te di ko ndokkle.

18 Cant ñeel na Yàlla Aji Sax ji,
Yàllay Israyil, mi wéetooy jalooreem.
19 Cant ñeel na teddngaam, ba fàww,
yal na teddngaam dajal suuf sépp!
Amiin, Amiin!
20 Ñaani Daawuda doomu Yese jeexe fii.

73

Am Yàllaa gën
1 Muy kàddug Sabóor, giiroo ci Asaf.

Yàlla kay baax na ci Israyil,
baax ci ku rafet xol.
2 Waaye man de tuuti kon ma lajj,
tuuti ma tarxiis,
3 ngir maa ñee ku bew,
ndax gis mu baaxle te di ku bon.

4 Amuñu metit,
xanaa ne faaj.
5 Doñ-doñu nit dabu leen,
coonoy doom aadama dalu leen.
6 Moo leen taxa ràngoo reewande,
làmboo coxor.
7 Dañoo suur ba gët suulu,
seen xalaati xel xëtt yoon.
8 Dañuy ñaawle, di wax lu bon,
di réy-réylu, boole ci kàdduy jaay-doole.
9 Seen ŋal-ŋal àkki asamaan,
làmmiñ dajal suuf.
10 Moo tax ñoñi Yàlla walbatiku ci ñoom,
di jolu seen wax nim ndox
11 te naan: «Lu ci Yàlla xam?
Ana xam-xam fa Aji Kawe ji?»
12 Ñu bon ñaa ngoog!
Ne finaax, di gëna woomle.

13 Man kay maa sellal ci neen,
di sàmm sama der.
14 Bés bu ne yar dal ma,
saa yu ma xëyee, jot mbugal.
15 Su ma noon: «Naa waxe ni ñoom,»
kon de, ma wor sa askanu mbooloo.
16 Naka laay jéema ràññee lii,
mbir mi ëlëm ma.
17 Ba ma àggee sa kër gu sell ga,
laa doora gis muju ku bon.

18 Yoonu tarxiis kay, nga leen teg,
daane leen, ñu sànku,
19 Yàquleeka leena bett!
Musibaa leen ne fuuf, ñu ne mes!
20 Day mel ni gént goo yewwoo.
Céy Boroom bi, boo xippee, jëmmu gént ga soof la.

21 Naqar laa amoon,
sama xol di dagg.
22 Booba ngaaka laa, xawma dara;
rab laa woon fi sa kanam.
23 Teewul ma des ak yaw,
nga jàpp sama loxol ndijoor.
24 Danga maa gindee sam xel,
teg ca dalale ma sa teddnga.
25 Ana ku ma am asamaan ku la moy?
Ku ma safoo kaw suuf ku la moy?
26 Kàttan ak pexe jeex,
Yàlla di ma dooleel,
ma séddoo ko fàww.
27 Ku la sore kat, sànku;
képp ku la wor, nga fàkkas.

28 Man de, jege Yàllaa ma gënal.
Boroom bi, Aji Sax ji, yaw laa def kiiraay,
ngir siiwal sa jépp jëf.

74

Yàlla, bu la noon ree
1 Muy taalifu yeete, giiroo ci Asaf.

Éy Yàlla, lu tax nga wacc nu fàww,
di dal ak xol bu tàng
ci sa xari parlu yii?
2 Bàyyil xel askan wi nga jënd bu yàgg,
yaa jot gii giir, séddoo leen.
Bàyyil xel tundu Siyoŋ, fa nga dëkke woon.

3 Dikkal, xool gent bu yaa bii dul jeex,
noon yàq lépp ci biir kër gu sell gi.

4 Say bañ xaacu nañ fa sa digg bérabu ndaje ma,
samp seen raaya.
5-6 Sémmiñ dal, wàkku awu.
Mbete ñu xàcciy sémmiñ, di gori geer,
ba lu fa doon liggéeyu yett, tas.
7 Dañoo taal sa kër gu sell,
sa dëkkuwaayu tur lañu daaneel, ba sobeel ko.
8 Ñu namm noo not ba nu nooy,
fuy bérabu ndajem Yàlla ci réew mi, ñu lakk.
9 Sunuy takk réer na nu,
yonent amatul,
te kenn xamul fu lii di àkki.

10 Éy Yàlla, fu reetaani noon di dakke?
Xanaa bañ yi duñu la ñàkke kersa ba fàww?
11 Looy téye sa loxol ndijoor?
Na sa loxo jóge sa dënn, nga buube leen.

12 Yàlla, yaa masa doon sama buur,
di ma walloo ci digg réew mi.
13 Yaa xàjjale géej gi ci sa doole,
toj boppi ninki-nànka ya ca ndox ma,
14 yaa rajaxe kaaŋi rab wa,
leele ko rabi màndiŋ ma.
15 Yaa fettaxal fii bëti ndox akum wal,
ŋiisal dex yu masa wal.
16 Yaa moom bëccëg, moom guddi,
teg fi weer week jant bi.
17 Yaa rëdd mboolem digi suuf,
sàkk noor ak nawet.

18 Kon xoolal, Aji Sax ji, noon a ngi ree,
xeet wu amul bopp a lay sewal.
19 Bul wacce rabu àll sam xati,
bul sàggane sa néew-doole yi mukk.
20 Ngalla xoolal ci kóllëre gi,
fu làqu ci réew mi, fitna dale fa ba dajal.
21 Yàlla bu néew-doole ñibbaale gàcce,
yal na ku ñàkk ak ku néewle di la santandoo.
22 Éy Yàlla, jógal ñoŋal sa dëgg,
bàyyil xel dof bi la dëkkee sewal.
23 Bul tanqamlu sa coowal noon yi,
ñii la jógal, seenum riir a ngi jolli saa su ne.

75

Yàllaay àtte

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, dëppook galan bi ñu dippee Bul yàq, di woyu Sabóor, giiroo ci Asaf.

2 Yàlla, nu sant la, santati la;
nu ngi lay woo,
di siiwal say jaloore.

3 Yàlla nee: «Maay takk ab àpp,
àtte ca njub.
4 Bu suuf di yëngu mook ñi ko dëkke ñépp,
maay kiy téye ay kenoom.
Selaw.
5 Dama ne ku réy: "Bul réy-réylu,"
ne ku bon: "Bul bew,
6 bul bewa bew,
bay waxe reewande."»

7 Du penku, du sowu,
te du màndiŋ ma la daraja di jóge.
8 Yàllaay àtte:
kii mu detteel, kee mu kaweel.

9 Merum Aji Sax ji dib kaas ci loxoom,
biiñu njafaan bu wex di ca fuur,
mu jol ko képp ku bon ci àddina,
mu naan ba naanaale ginjrit ga.
10 Man may biral jëfam ba fàww.
Damay woy Yàllay Yanqóoba.
11 Mu ne: «Jépp dooley ku bon, ma neenal;
dooley ku jub yokku.»

76

Yàllaa moom xare

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, ànd aki xalam, di woyu Sabóor, giiroo ci Asaf.

2 Yàlla siiw na fa Yuda,
aw turam màgg fa Israyil.
3 Xaymaam a nga Salem,
di xunteem ma fa Siyoŋ.
4 Fa la rajaxee fitt yuy boy
ak pakk ak saamar ak ngànnaayal xare.
Selaw.

5 Yàlla yaa ne ràññ te darajawu,
ba raw tundi rëbbkat yi.
6 Futtees nay boroom fit,
ñu ne nërëm, nelaw;
kuy ñeyi xare, say yoxo nasax.
7 Yaw Yàllay Yanqóoba, yaa gëdd,
gawar ak fasam nelaw.
8 Yaw mii, yaa mata ragal;
boo meree, ana kuy taxaw fi sa kanam?
9 Fa asamaan nga biraleb àtte;
suuf tiit, ne cell.
10 Ca la Yàllay jóg, ngir àtte,
ba wallu kuy néew dooley àddina.
Selaw.
11 Doom aadamaak xadaram rafetal sa woy;
desu xadaram, nga gañoo.

12 Seen Yàlla Aji Sax ji, digooleen ak moom
te jëfe ko.
Kee jara ragal.
Na ñi ko wër ñépp yótsiy teraanga.
13 Mooy sàggi sagu kilifa yi,
di tiitaangey buuri àddina.

77

Yàllaa ngi seetaan

1 Mu jëm ci Yedutun, njiital jàngkat yi, di kàddug Sabóor, giiroo ci Asaf.

2 Naa xaacu, woo Yàlla,
sama baat fa Yàlla, ngir mu déglu ma.
3 Bëccëg, ma jàq, sàkku Boroom bi;
guddi, ma tàllal loxo, toqiwuma.
Sama xol tëë sedd.
4 Ma bàyyi Yàlla xel, binni,
xalaat, xol jeex.
Selaw.
5 Éy Yàlla, tere nga maa gëmm bët,
ma jaaxle ba waxatuma,
6 xanaa xalaat janti démb,
at ya woon.
7 Guddi may fàttliku sama woy,
di waxtaan ak sama ngegenaay,
sama xel di jéex te naa:
8 «Boroom bi da may gàntal ba fàww,
ba du ma baaxeeti mukk a?
9 Xanaa daa jeexal ngor tàkk?
Am kàddoom a deñ ba fàww?
10 Moo Yàlla daa fàtte ñeewantee?
Am meram a tëj buntu yërmandeem?»
Selaw.
11 Ma ne, sama naqar daal
mooy Aji Kawe ji daa soppi loxoom.

12 Waaye naa fàttliku jaloorey Ki Sax rekk,
fàttliku kéemaanam ya woon.
13 Naa xalaat sa bépp liggéey,
di jàngat say jëf.
14 Céy Yàlla, yaa sell jikko!
Jan yàllaa màgg ni Yàlla?
15 Yaa di Yàlla juy jëfi kéemaan,
yaa siiwal sa doole ci biir xeet yi.
16 Kàttan nga jote sa mbooloo ma,
sëti Yanqóobaak Yuusufa.
Selaw.
17 Yàlla, ndox maa la gis,
ndox maa la gis, di lox;
xóote yaa say,
18 niir ya yuri,
kàddu riire asamaan,
say fitt, fettaxandoo,
19 nga dënoo biir callweer,
melax yi taal àddina,
suuf di lox, di reg-regi.
20 Biir géej di saw yoon;
saw xàll ci digg ndox mu ne xéew,
te kenn gisul foo teg tànk!
21 Wommat nga sa mbooloo ni ag jur,
Musaak Aaróona jiite.

78

Nit goreedi, Yàlla gore

1 Muy taalif bu giiroo ci Asaf.

Yeen sama xeet, dégluleen, ma digal leen;
teewluleen ma, ma wax leen.
2 Maa ngi leen di léeb,
di sulli kumpay démb,
3 muy lu nu dégg, xam ko,
sunuy maam xamal nu ko.

4 Dunu ko nëbb sunuy doom,
xanaa di ko jottli maas giy ñëw,
xamal leen jaloorey Aji Sax ji
ak kàttanam aki kéemaanam.
5 Bindal na sëti Yanqóoba téereb seede,
muy yoon wi mu tegal Israyil.
Mu sant maam yi, ñu xamal ko seeni doom,
6 ngir ñiy juddu ëllëg xam ko,
am ay doom,
ñu màgg, ba xamal ko seeni doom,
7 ngir ñu wóolu Yàlla,
baña fàtte jëfi Yàlla,
di jëfey santaaneem,
8 te baña roy seeni maam;
maas gu të woon te déggadi,
ñu ñàkk pastéef
te sàmmuñu kóllërey Yàlla.

9 Waa giirug Efrayim ñoo soxi fitt,
te keroog xare ba ñoo daw.
10 Ñoo sàmmul kóllërey Yàlla,
gàntal yoonam,
11 ba fàtte ay jalooreem,
di kéemaan yi mu leen won.
12 Fa seen kanami maam la def kéemaan,
fa diiwaanu Cowan, réewum Misra.
13 Moo xar géej ga, jal ndox ma nim tata,
jàlle leen.
14 Bëccëg mu jiitee leen aw niir,
ak leeru sawara guddi gépp.
15 Moo xar ay doj ca màndiŋ ma,
mbàmbulaan wal, mu nàndal leen;
16 mu sotti ndox mu balle ciw xeer,
walal, mu safi dex.

17 Teewul ñu wéy di moy Aji Kawe ji,
di ko gàntal ca màndiŋ ma.
18 Ñoo diiŋate Yàlla xol,
di xemmem ñam wu bakkane.
19 Ñuy waxal Yàlla naan:
«Xam ngeen ne Yàlla manu noo taajal ndab ci màndiŋ mi!
20 Dóor naw doj, moos, ndox ma fettax,
wal ma baawaan,
waaye aw ñam nag?
Daa mana leel mbooloo mii aw yàpp?»
21 Aji Sax ji dégg ci, mer lool;
xolam tàng ci sëti Yanqóoba,
am sànj tàkkal Israyil.
22 Dañoo gëmul Yàlla,
doyloowuñu wallam.
23 Mu digal niir ya fa kaw,
ubbi bunti asamaan,
24 tawal leen mànn, ñu lekk:
peppum asamaan la leen leel;
25 mburum jàmbaar la nit lekk,
mu wàcceel leen ca lu ne gàññ.
26 Yàlla wale ngelawal penku fa asamaan,
bëmëx ak dooleem ngelawal bëj-saalum.
27 Mu tawal leenu yàpp, mu saawe ni pënd,
di njanaaw yu ne gàññ ni feppi suufas géej,
28 wàcce ko fa seen digg dal ba,
mu dajal seeni dëkkuwaay.
29 Mu faj seen aajo,
ñu lekk ba suur këll.
30 Teewul bala seen xel a dal,
seen lanc jàllagul sax,
31 Yàlla mer na, dal ci seen kaw,
bóom ña ëpp doole ca ñoom,
fàdd waxambaaney Israyil.

32 Loolu lépp teewul ñuy bàkkaar ba tey
te gëmuñu ay kéemaanam.
33 Mu dagg seeni fan, mu wéy ni cóolóol,
faat seen bakkan ci safaan bu gaaw.
34 Ba leen Yàlla fàddee, ña des sàkku ko,
tuub, waññiku ci moom.
35 Ñu fàttliku ne Yàllaay seen cëslaay,
xam ne Yàlla Aji Kawe jeey seen njotlaay.
36 Teewul ñu di ko jéema naxey wax,
di ko fen.
37 Joxuñu ko woon xol,
sàmmuñu kóllëreem.
38 Teewul mu yërëm,
baal leen seen ñaawtéef,
ba sànku leen.
Muñ na meram, muñati,
te toppul xolam,
39 ndax xalaataat ne suuxu neen lañu,
di noo guy dem te du délsi.

40 Gàntal nañu ko ba tàyyi ca màndiŋ ma,
teg ko naqar ca ndànd-foyfoy ga.
41 Ñu dellu di diiŋat Yàlla,
di naqaral Aji Sell, ji séddoo Israyil.
42 Fàtte nañu ndimbalam la,
bés ba mu leen jotee ca noon ba,
43 ba def ay firndeem ca Misra,
muy kiraamaam ya ca Cowan.

44 Moo soppli deret seen yooni ndox,
ba naaneetuñu wal ya.
45 Mu wàcce seen biir ndiiraanu weñ
yu leen di lekk,
ak mbott yu leen sànk.
46 Mu jox soccet yi seen gàncax,
jébbal njéeréer yi seen meññeef.
47 Seen garabi reseñ, mu fóome tawab yuur,
seen garabi sikomoor, mu fóome waame.
48 Seen jur gu gudd, mu bàyyeek tawab yuur,
seeni gàtt, mu bàyyeek sawaray melax.
49 Yàlla sotti leen tàngooru xadaram,
mu dim sànj ak naqar ak njàqare,
lépp di gàngooru ndaw yu indiy musiba.
50 Mu afal meram,
ba musalul seen bakkan,
xanaa jébbal leen mbas ma.
51 Daa fàdd képp kuy taaw ca Misra
te juddoo seen digg doole, fa xaymay sëti Xam*.

52 Mu génne ñoñam niy gàtt,
wommat leen ni gétt ca màndiŋ ma,
53 ba yóbbu leen fu wóor te tiituñu;
seeni noon, géej ga mëdd leen.
54 Mu yóbbu leen fa suufam su sell sa,
fa tund woowu mu jënde dooleem.
55 Da leena dàqal ay xeet,
dogal leen céru suuf,
sancal giiri Israyil ca seeni xayma.

56 Teewul ñuy diiŋat ak a gàntal Yàlla Aji Kawe ji,
sàmmuñu ay dénkaaneem,
57 xanaa dëddu, di ko wor ni seeni maam,
toogadi ni xala gu yolom.
58 Ñu di ko merlook seen bérabi jaamookaay,
di ko fiirlook seen jëmmi tuur.
59 Ba ko Yàlla yégee, mer na,
ba jéppi Israyil lool.
60 Mu gental dëkkuwaayam ba ca Silo,
xaymaam ba mu sampoon ca doom aadama ya.
61 Mu jébbal ngàllo màndargam dooleem†,
may gànjaram ca loxol noon ba.
62 Daa bàyyee ñoñam saamaru noon,
ndax mere yooya séddoom.
63 Seeni waxambaane deeye xare,
seeni janq lamb;
64 seeni sarxalkat loroo saamar,
te jëtun jooyul.

65 Ca la Boroom bi yewwu ni ku doon nelaw,
mel ni jàmbaar ju biiñ xabtal.
66 Mu dóor noon ba yari gannaaw,
teg leen gàcce gu dul fey,
67 ba noppi xalab waa kër Yuusufa,
te tànnul giirug Efrayim,
68 xanaa tànn giirug Yuda,
taamu tundu Siyoŋ wi mu sopp.
69 Mu tabax këram gu sell, na mu mel fa kawa kaw,
dëgër ni suuf, si mu samp ba fàww.
70 Mu teg ca tabb Daawuda, jaamam ba,
jële ko ca gétti xar ya,
71 fa mu doon topptoo jur ga;
mu sàmmal ko waa kër Yanqóoba,
askanu Israyil wi mu séddoo.
72 Daawuda sàmme leen xol bu mucc ayib,
jiitee leen manooreem.

79

Yàlla, feyul nu

1 Muy kàddug Sabóor, giiroo ci Asaf.

* **78:51** 78.51 sëti Xam mooy Misra ba tey. † **78:61** 78.61 màndargam dooleem ji ñu wax fi mooy gaal gi àlluway kóllërey Yàlla dence.

Céy Yàlla, yéefar yi song nañu sa moomeel,
teddadil nañ sa kër gu sell,
gental nañ Yerusalem.
2 Leel nañ tan yi sa néewi jaam ñi,
leel nañ rabi àll yi sa suuxi wóllëre yii.
3 Ñu tuur seen deret nim ndox,
ba Yerusalem daj,
te amul kuy rob néew yi.
4 Noo ngi nii di mbalitu dëkkandoo yi;
ñu séqe nu ay kókkaleeki kekku.

5 Aji Sax ji, xanaa doo nu mere ba fàww,
sa fiiraange ni sawara ci sunu kaw?
6 Sippil sa mer yéefar yi la xamul,
ak réew yi wormaalul sa tur.
7 Ñoo sëxëtoo giirug Yanqóoba,
gental dëkkuwaayam.
8 Bul nu topp ñaawtéef ya woon,
ngalla gaaw noo gatandoo sa yërmande.
Danu ne dàll, ba ne dett.
9 Éy Yàlla, yaa nuy musal, wallu nu,
ba sa seede rafet.
Xettli nu te baal nu sunuy bàkkaar,
ba sa woy rafet.
10 Bul tax yéefar yi naa:
«Ana seen Yàlla?»
May nu, nu gis ni ngay mbugale yéefar yi,
feye leen sa deretu jaam yi tuuru.
11 Ñi ñu jàpp, yal na seeni onk àkki fa yaw.
Ñi ci tànki ndee, yal nanga leen musale sa doole ju màgg.

12 Boroom bi, sewal gi la sunuy dëkk sewal,
këpp leen ko juróom yaari yoon,
13 te nun ñiy sa mbooloo, di sa gétt gi ngay foral,
nu di la sant ba fàww,
di biral sa ngërëm sët ba sëtaat.

80

Yàlla, suqlil sa njëmbat

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi,
dëppook galan bu ñuy wax Tóor-
tóor yi, di seedeb Sabóor, giiroo ci
Asaf.

2 Éy yaw, Sàmmu Israyil, teewlu nu;
yaw mi jiite Yuusufa ni ag jur,
yaw mi toogandook malaakay serub yi, feqal sag leer.
3 Dawalal sa njàmbaar, ñeel Efrayim ak Beñamin ak Manase,
te wallusi nu.
4 Éy Yàlla, suqli nu;
geesoo nu sa leeru kanam, nu raw.

5 Éy Aji Sax ji, Yàlla Boroom gàngoor yi,
foo àppal sa mer,
mi ngay wuyoo sa ñaanu mbooloo mi?
6 Leel nga nuw naqar,
nàndal nu mbàndum rongooñ,
7 def nga dëkkandoo di nu xëccoo,
noon di nu ree.
8 Éy Yàlla Boroom gàngoor yi, suqli nu;
geesoo nu sa leeru kanam, nu raw.

9 Yaa déjjatee reseñ Misra,
dàq yéefar yi, indi, jëmbataat.
10 Nga wéex ko,
mu sampu, law, dajal réew mi;
11 keppaaram muur tund yi,
ay caram sàng garabi seedar yu mag yi.
12 Mu tàllal ay bànqaasam ba géej,
lawal njebbit la ba dex ga.

13 Lu tax nga bëtt ay miiram,
ba ku fa jaare witt ca,
14 mbaam àll di ko ruur,
ndundati àll di ca for?
15 Éy Yàlla Boroom gàngoor yi, geesul;
séentool asamaan, ba gis
te taxawusi reseñ jii.
16 Taxawusil njëmbat lii nga jëmbate sa ndijoor,
ngarab sii nga dooleelal sa bopp.

17 Dees koo gor, taal;
yal na ñii sànkoo sa mbugal.
18 Yal nanga yiir ki nga tànn,
kii nga dooleelal sa bopp,
19 ba dootunu la dëddu.
May nu nu dund, nu wormaal sa tur.
20 Éy Aji Sax ji, Yàlla Boroom gàngoor yi, suqli nu,
geesoo nu sa leeru kanam, nu raw.

81

Déggal Yàlla, jariñu

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, giiroo
ci Asaf, te ànd ak xalam gu ñuy wax
gitiit.

2 Sarxolleleen ci Yàlla, mi nuy dooleel;
xaaculeen ci Yàllay Yanqóoba.
3 Yékkatileen woy te jiin,
xalam neex, ànd ak moroom ma.
4 Wal-leen liit gi ci Terutel weer wi,
ak weer wu birale bésu màggal.
5 Loolu wartéefu Israyil la,
di ndigalu Yàllay Yanqóoba,
6 di ndénkaane lu mu dénk waa kër Yuusufa,
ba Yàllay dali ca kaw réewum Misra.
Baat bu ma xamul laa dégg, mu naan:
7 «Sippi naa leen,
woyofal seeni yoxo.
8 Ngeen jàq, woo ma, ma xettli leen,
wuyoo leen fa kiiraayal dënn ya,
te maa leen nattoo fa wal ma ca Meriba.
Selaw.
9 Yeen sama ñoñ, dégluleen, ma dénk leen.
Éy Israyil, su ngeen ma déglu woon!
10 Buleen fat tuuru jaambur,
buleen sujjóotal tuuru doxandéem.
11 Man, Aji Sax ji, maay seen Yàlla
ji leen yékkatee réewum Misra.
Ŋaleen ŋafeet, ma reggal leen.

12 «Waaye sama ñoñ déggaluñu ma,
Israyil gii nangulu ma.
13 Moo tax ma bërgël leen ak seenug të,
ñuy wéye seeni pexe.
14 Éy su ma sama ñoñ déggaloon,
éy su Israyil toppoon samay nammeel!
15 Ci saa si laay torxal seeni noon,
duma seeni bañ,
16 ba ku bañ Aji Sax ji di ko raamal,
te àppam du jeex ba fàww.
17 Kon yeen, ma leel leen ngën-gi-pepp,
reggal leen lem ju doj xelli.»

82

Yàllaay àtte ndawi péncam

1 Muy kàddug Sabóor, giiroo ci Asaf.

Yàlla toog na, di jiite ndajem boppam,
di àtte ndawi péncam, naan:
2 «Dungeen bàyyi àtteb njublaŋ,
ak di faral ku bon?
Selaw.
3 Sàmmleen àqu néew-ji-dooleek jirim,
tey àtte yoon ku ñàkk ak ku ndóol.
4 Walluleen néew-ji-dooleek walaakaana,
di leen xettli ci ku bon.

5 «Ndawi péncum Yàlla yii xamuñu, dégguñu;
xanaa di doxe lëndëmu ñaawtéef,
ba kenuy suuf yépp di jaayu.

6 «Dama ne ay yàlla ngeen,
yeen ñépp di njabootu Aji Kawe ji.
7 Waaye du leen tee dee ni doom aadama,
du leen tee daanu ni képp kuy njiit.»

8 Ngalla Yàlla, taxawal, àtte àddina,
yaw yaa séddoo xeetoo xeet.

83

Yàlla, mbugalal noon yi

1 Di woyu Sabóor, giiroo ci Asaf.

Éy Yàlla, bul ne cell,
2 rikk Yàlla, bul tanqamlu, ne patt.
3 Xoolal sa noon yiy riir,
sa bañ yi fippu ba téen!
4 Sa ñoñ lañuy rabatal,
di mànkool sa séddoo yii.
5 Ñu ne: «Ayca nu far seen xeet wi,

ba deesul fàttlikooti turu Israyil.»

6 Dañoo mànkoo kat,
te yaw lañu takktool:
7 muy néegi Edom ak Ismayla,
néegi Mowab ak Agar,
8 néegi Gebal, Amon ak Amaleg
ak waa Filisteek waa Tir,
9 réewum Asiri it fekki leen,
di dooleel askanu Lóot wa.
Selaw.

10 Def leen na nga defoon waa Majan,
def ko Sisera ak Yabin ca dexu Kison*.
11 Ña nga sànkoo Endor,
ba doon ub tos fi kaw suuf.
12 Defal seeni njiit na Oreb ak Seeb,
def seen kilifa yépp ni Seba ak Salmuna,
13 ña ne woon: «Nan séddoo parluy Yàlla yi.»
14 Éy Yàlla, wëndeel leen ni callweer,
ñu mel ni boob mu ngelaw wal.
15 Éy Yàlla, ni daay di xoyome àll,
sawara wa jafal tund ya,
16 yal nanga leen ni toppeek sa dooley ngelaw,
tiitale leen sa ngëlén.
17 Aji Sax ji, sëlëm leen gàcce,
ba ñu sàkku la.
18 Yal nañu rus, jàq ba fàww.
Yal nañu torox, sànku.
19 Yal nañu xam ne yaw mi tudd Aji Sax ji doŋŋ
yaay Aji Kawe ji yilif àddina yépp.

84

Ku dal ak Yàlla bég

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, ànd ak xalam gu ñuy wax gitiit, ñeel askanu Kore wu góor.

2 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
yaaka sopplub dëkkuwaay!
3 Damaa namm ëttub Aji Sax ji,
di ko gelu ba jeex tàkk,
jëmm jeek xol bi,
di xaacul Yàlla jiy dund.
4 Éy Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
sama buur, sama Yàlla,
sawoor sax tag, nga fat ko,
mbelaar it sàkk tàggam,
denc ay cuujam fa sa sarxalukaay.
5 Ndokklee ku dëkke sa kër,
di la màggalati.
Selaw.

6 Ndokklee ku lay doolewoo,
te namma topp njool ma jëm sa kër.
7 Buy jàll xuru Jooyoo,
mu saf ko bëti ndox,
céebo sànge xur wa barke,
8 muy gëna am doole,
ba teewi fa Yàlla ca Siyoŋ.

9 Éy Yàlla Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
déglul, ma ñaan la!
Yàllay Yanqóoba, teewlu ma.
Selaw.
10 Éy Yàlla, geesul Buur, sunu kiirlaay,
ngalla niiral kii nga fal.
11 Benn fan ci sab ëtt de
moo dàq junniy fan feneen.
Sama taxawaayu bunt kër Yàlla
moo ma gënal tëraayu biir xaymab ku bon.
12 Aji Sax ji Yàllaa mat jant, mat kiiraay;
yiw ak daraja, Aji Sax ji joxe;
te du ngëneel lu muy bañal ku mat.
13 Éy Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
ndokklee ku la wóolu.

85

Aji Sax ji, suqleeti nu

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, di kàddug Sabóor, ñeel askanu Kore wu góor.

2 Éy Aji Sax ji, yaa baaxe woon sa réew mi,
ba suqli sëti Yanqóoba yi,
3 baal sa mbooloo seeni ñaawtéef,
jéggal leen bépp bàkkaar.
Selaw.
4 Ba nga xadar ja,
muñ mer ma.

* 83:10 83.10 Seetal ci *Njiit ya* 7—8.

5 Éy Yàlla mi nuy musal, suqli nu,
te meddi.
6 Xanaa doo nu mere fàww,
ba ca sët yaak sëtaat ya?
7 Xanaa dinga leqli sa mbooloo,
ba ñu man laa bànneexoo?
8 Éy Aji Sax ji, won nu sa ngor,
baaxe nu sag wall.

9 Woykat ba nee: «Naa déglu
lu Aji Sax ji Yàlla di wax.»
Jàmm lay wax wóllëreem ñiy ñoñam,
ba duñu dellu ci jëfi dof.
10 Wallam aka jege ñi ko ragal,
te leeram dëgmal sunu réew mii!
11 Ngor ak kóllëree daje,
njekk ak jàmm saafoonte,
12 kóllëre jebbee fa suuf,
njekk séentoo asamaan,
13 Aji Sax ji it maye ngëneel,
sunu suuf meññal,
14 njekk jiitu Aji Sax ji,
di ko xàllal yoonam.

86

Ma ñaan, bésub njàqare

1 Mu di ñaanu Daawuda.

Éy Aji Sax ji, teewlu ma, nangul ma,
damaa ñàkk, néew doole.
2 Maa gore, musal ma;
maay sa jaam bi la wóolu,
yaw, sama Yàlla, wallu ma.
3 Éy Boroom bi, baaxe ma;
yaw laay yendoo woo wall.
4 Boroom bi, bànneexalal sab jaam,
yaw laa dékk sama xol.
5 Boroom bi, yaa baax, di bale,
di nàddil sa ngor képp ku lay sàkku.
6 Éy Aji Sax ji, teewlul, ma ñaan la;
déglul, ma tinu la.
7 Bu ma la wooyee bésub njàqare,
yaa may nangul.

8 Boroom bi, doo moroomu tuur yi,
te jëf melul ni sa jos.
9 Boroom bi, mboolem xeet yi nga sàkk
ñoo lay sujjóotalsi,
di màggal sa tur.
10 Yaa màgg te yéemey jëf,
yaw doŋŋ yaa di Yàlla.
11 Éy Aji Sax ji, won ma sa nammeel,
ma doxe sa worma.
Tënkal sama xol ci ragal la.
12 Boroom bi sama Yàlla,
naa la sante xol bu fees,
màggal la ba fàww.
13 Ngor lu réy nga ma won,
sorele maak tëraayu bàmmeel.

14 Éy Yàlla, nit ñu bew a ma jógal,
def gàngoor gu néeg, di rëbb sama bakkan,
te seetuñu la ci.
15 Waaye yaw Boroom bi Yàlla, yaa ñeewante, yërëm,
yaa muñ mer, bare ngor ak worma.
16 Geesu ma, baaxe ma.
Dooleelal sab jaam,
wallul ki sa jaam sukk jur!
17 Ngalla def ma sa firndey mbaax,
ba bañ yi gis ci, rus,
ndax yaw Aji Sax, ji ma dimbali, dëfal ma.

87

Siyoŋ, yaay ndeyu xeet yi

1 Ñeel askanu Kore wu góor, di woyu Sabóor.

Dëkkub Aji Sax ji, kenu yaa nga ca tund yu sell ya.
2 Aji Sax jee sopp bunti Siyoŋ gii,
mu gënal ko fu askanu Yanqóoba dëkke.
3 Yaw, dëkkub Yàlla bi,
tuddees na say jaloore.
Selaw.
4 Yàlla nee: «Ma limaale Misraak Babilon, ñi ma xam di dégg.
Xoolal Filisti ak Tir, ak réewum Kuus.
Nit a ngii, juddoo fa,»
5 te teewul ñu cosaanale ko Siyoŋ,
ne kii ak kee fa bokk juddoo,
te Aji Kawe jee saxal Siyoŋ.
6 Aji Sax jeey lim xeet yi, limaale leen
ne: «Kii fi la juddoo.»
Selaw.
7 Kuy fecc ak kuy woy ànd naan:
«Sunu cosaanoo cosaan fii la!»

88

Ma jàq, jooy

1 Muy woyu Sabóor, ñeel askanu Kore wu góor, jëm ci njiital jàngkat yi, dëppook galan bu ñuy wax Maalat Leyanot, di taalifu Eman, mi bokk ci giirug Esra.

2 Éy Aji Sax ji, Yàlla ji may musal,
bëccëg ma yuuxu,
guddi ma yuuxu fi sa kanam.
3 Yal na sama ñaan àgg fa yaw;
teewlul, ma woote wall.
4 Damaa suur këll ay musiba,
ba soreetuma njaniiw,
5 ñu sóoraale maak ñi wàcci biir bàmmeel.
Ma mel ni jàmbaar ju kenn amatul yaakaar,
6 bokk ci néew, yi dara waratul,
mbaa ku ñu bóom, mu tëdd cim pax,
faaleetoo ko, xanaa dagg ko, wacc.
7 Tàbbal nga ma kàmb gu xóot,
biir xóotey lëndëm.
8 Yen nga ma sa xadar,
tance ma sa gannax yépp.
Selaw.
9 Dàqal nga may xame,
tax nga ñu seexlu ma;
ma tëju, génnatuma.
10 Samay gët a ngi giim ndax naqar.
Éy Aji Sax ji, maa ngi lay woo bés bu ne,
dékk lay loxo.

11 Ku dee, lu muy doyeeti say kéemaan?
Ndax néew dina jóg di la màggal?
Selaw.
12 Dees na siiwal sa ngor biir bàmmeel,
mbaa sa worma ci paxum sànkute?
13 Ana kuy yég say kéemaan ci googu lëndëm?
Ku lay seedeel njekk réew ma fàtte faloo?

14 Aji Sax ji, man, yaw lay woo wall,
xëy, kare la gii ñaan, ne la:
15 Éy Aji Sax ji, loo may gàntale,
di ma fuuylu?
16 Mitit bay laatikaaf, sama ngone ba tey;
sa mbugal yu raglu, ba bopp ubu ràpp!
17 Sa mer mëdd ma,
sa mbugal yu raglu sànk ma,
18 mëdd ma nim ndox bés bu ne,
gëndoo fi sama kaw.
19 Dàqal nga ma soppeek xarit,
ma far xejjoo lëndëm.

89

Aji Sax ji, loo dige woon?

1 Muy taalif bu ñeel Etan mi bokk ci giirug Esra.

2 Aji Sax ji laay woye ngoram, ba fàww,
di biral wormaam sët ba sëtaat.
3 Dama ne, sa ngor dàkk la sax,
fa asamaan nga dëël sa worma.
4 Aji Sax ji nee: «Damaa fas kóllëreek ki ma tànn,
muy Daawuda sama jaam bi ma giñal ne ko:
5 “Damay saxal sa askan ba fàww,
samp sab jal sët ba sëtaat.”»
Selaw.

6 Aji Sax ji, waa asamaan a ngi lay sante say jaloore,
ndajem ñu sell ña di la joobee sa worma.
7 Ana kuy dab-dabal Aji Sax ji, fa kawa kaw?
Ana ci goney Yàlla yi ku nirook Aji Sax ji,
8 Yàlla, ji ñu terala teral ci jataayu ñu sell ñi,
te mu gëna raglu lu ko wër?
9 Yàlla, Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
Ki Sax, ana ku tollook yaw doole?
Yaw mi worma féete fu ne!

10 Yaw yaa man géej gu sàmbaraax;
gannax ya fuddu, nga dalal.
11 Yaa fàdd Raxab*, bóom ko,
tasaare say noon ci sa doole.
12 Yaa moom asamaan, yaa moom suuf.
Àddinaak li ci biiram, yaa ko tax-awal.

* **89:11** 89.11 Raxab: mbaa ninki-nànka ba tey.

13 Bëj-gànnaar ak bëj-saalum, yaa ko sàkk.
Tabor ak Ermon, tund ya, di sarxollee sa tur.
14 Yaa àttan, jàmbaare;
sa loxo di dooley neen,
sa ndijoor ca kaw!
15 Njekk ak njub a lal sab jal,
ngor ak worma dox jiitu la.

16 Aji Sax ji, ndokklee mbooloo mu la xal di sarxollee,
di niitoo saw yiw,
17 ànd di la bége bés bu ne,
sag njekk siggil leen.
18 Seen darajay doole, yaw a.
Boo nu baaxee, nu yokku kàttan.
19 Sunu kiirlaay lii, Aji Sax jeey boroom;
sunu buur bii, Aji Sell ji séddoo Israyil ay boroom.

20 Wax nga say wóllëre ci peeñu,
ne leen: «Tànne naa jàmbaar ci xeet wi,
dénk ko ndimbal.
21 Gis naa sama jaam Daawuda,
fale ko sama diw gu sell,
22 ànd ak moom, saxal ko,
di ko dooleel.
23 Noon du ko bett,
ku bon du ko torxal.
24 Ay bañam, ma rajaxe;
ay noonam, ma fàdd,
25 sama wormaak sama ngor di ko gunge,
may yokk kàttanam.
26 Géej, ma teg ci loxoom,
dex, ma ne ca tegg ndijooram.
27 Moo ma naa: “Yaay sama baay,
di sama Yàlla, di sama wéerumucc.”
28 Te it maa koy def samab taaw,
tiimale ko buuri àddina,
29 sàmmal ko sama ngor ba fàww,
feddlil ko sama kóllëre.
30 Damay saxal askanam ba fàww,
yàggal ab jalam ni asamaan.
31 Bu ay sëtam wàccee sama yoon,
baña doxe samay ndigal,
32 mbaa ñu xëtt sama dogali yoon,
baña sàmmonteek samay santaane,
33 ma bantale leen seenug moy,
dumaa leen seen ñaawtéef.
34 Waaye duma ko daggal sama ngor,
te duma ko ñàkke worma.
35 Duma fecci sama kóllëre,
te duma toxal sama kàddu.
36 Benn yoon laa ko giñ ci sama sellnga,
duma fen Daawuda:
37 askanam, dàkk;
ab jalam fi sama kanam ni jant bi,
38 ak weer wi sax ba fàww,
dib seede bu wér ca niir ya.»
Selaw.

39 Ndaxam yaw Yàlla, jéppi nga ki nga fal,
mere ko, wacc ko.
40 Fecci nga sa kóllëreek sab jaam,
foq nguuram, detteel ko.
41 Bëtt nga miiram yépp,
saam ay tataam,
42 ku fa jaare, jël ca alalam,
mu doon mbalitu dëkkandoo yi.
43 Yékkati ngay bañam,
noonam yépp di ree.
44 Dayal nga saamaram,
te taxawuwloo ko cib xare.
45 Xañ nga ko darajaam,
rattax ngànguneem fa suuf.
46 Dagg nga fani ngoneem,
sang ko gàcce.
Selaw.

47 Éy Aji Sax ji, xanaa lii du jeex?
Xanaa doo làqu fàww nii,
sa mer di boy?
48 Bàyyi ma xel, samay fan yàggul.
Xanaa du neen a tax nga sàkk mboolem doom aadama?
49 Ana kuy dund te du dee?
Ku mana rëcc tëraayu bàmmeel?
Selaw.
50 Boroom bi, ana sa ngor la nga daan jëfe
te nga giñale woon ko Daawuda ci sa worma?
51 Boroom bi, bàyyil xel ci sa gàcceg jaam ñi,
ak xeet yu bare yi ma yenu yépp.
52 Aji Sax ji, say noon a ngi sewal
buur bi nga fal, ne ko dann.

53 Cant ñeel na Aji Sax ji ba fàww.
Amiin, amiin.

90

Doom aadama yàggul

1 Muy ñaanu Musaa, góorug Yàlla ga.

Boroom bi, yaa nu masa fat
maasoo maas.
2 Bala tund yee juddu,
bala ngay sos suuf ak àddina,
yaa mas di Yàlla, ba fàww.
3 Yaay delloo doom aadama ci pënd,
ne ko: «Yaw, doom aadama, dellul!»
4 Junniy at ci yaw
daa gaaw ni démb ak tey,
mbete waxtu yu néew ci wattub guddi.
5 Yaay buub nit, nelawal ko.
Suba mu jebbi nim ñax,
6 xëy, jebbi, naat;
ngoon mu lax, wowal.
7 Soo meree kay, nu sànku,
nga xadaru, nu jàq.
8 Sunuy ñaawtéef a ngi janook yaw,
te sunu mbóot leer na la.
9 Sunu giiru dund nga di nu mere,
sunuy fan jeex ni noo guy naaw.
10 Sunu àppu dund di juróom ñaar fukki at,
ku dëgër ba dëgër, juróom ñett fukk;
li ci ëpp di coonooku tiis,
ne fëyy, nu wéy.
11 Ana ku xam sa dooley mer
ak sa xadar ju raglu?
12 Yal nanga nu xiir ci lim sunuy fan,
ba nu mana dawal xel mu rafet.

13 Aji Sax ji, délsil, loo deeti xaar?
Ngalla yërëmal sa jaam ñi.
14 Nu xëy, nga reggal nu sa ngor,
nuy sarxolle, bànneexoo ko sunu giiru dund.
15 Bànneexal nu limu fan yi nga nu mbugal,
diirub ati tiis yi nu dund.
16 Yal na sa jaloore leer sa jaam ñi,
sa daraja leer seeni doom.
17 Boroom bi sunu Yàlla, ngalla baaxe nu.
Sottalal nu sunuy liggéey,
rikk, sottalal nu sunuy liggéey.

91

Aji Sax jee mat kaaraange

1 Ku dëkke kiiraayu Aji Kawe ji
yaa këroo keppaaru Aji Man ji.
2 Dama naa Aji Sax ji:
«Yaw laay làqoo, di la fegoo;
ngay sama Yàlla ji ma doyloo.»
3 Kii kay moo lay musal cig fiir
ak loraangey mbas.
4 Kiiraayam la lay sànge,
nga yiiru, làqu;
wormaam yéew la, di la aar.
5 Doo ragal njàqarey guddi
mbaa fittu bëccëg
6 mbaa mbas mu yooteg lëndëm,
ak balaa buy fàdde njolloor.
7 Junni daanu fi sa wet,
fukki junni (10 000) daanu fi sa ndijoor,
du tax mu jege la.
8 Say gët nga ciy teg,
di seetaan ku bon di jot yoolam.
9 Yaw mi màkkaanoo Aji Sax ji,
Aji Kawe jii di sama rawtu,
10 genn loraange du la dab,
balaa du jege sa xayma.
11 Ay malaakaam la lay booleel,
ñu di la sàmm foo jëm.
12 Seeni loxo lañu lay leewoo,
ba doo fakkastaloow doj.
13 Dangay falaxe jaan ak gaynde,
di rajaxe ñàngóor ak sibi.

14 Yàlla da naa: «Kii de man la safoo,
ma di ko xettli.
Man la xam, te maa koy teg fu wóor.
15 Mu woo ma, ma wuyu ko;
mook man ci biir njàqare,
ma xettli ko, darajaal ko,
16 reggal koy fan,
baaxe ko samag wall.»

92

Nu woy bésub Noflaay

1 Muy woyu Sabóor ngir bésub Noflaay.

2 Céy ngëneel li ci sant Aji Sax ji,
di la woy, yaw Aji Kawe ji,
3 xëye tudd sa ngor,
gonloo xamle sa worma,

4 xalamu fukki buum ànd ak moroom ma,
xeetu kooraa jibandoo.
5 Aji Sax ji, yaa ma bégale say jaloore,
may sarxolle ci say manoore.
6 Aji Sax ji, yaa réyi jëf;
xóoti pexe.
7 Ku ñàkk xel réere ko,
ku dofe umple ko.
8 Bu ku bon sëqlee nim ñax,
képp kuy def lu bon di yokkule,
dañoo nara sànku ba fàww rekk.

9 Waaye yaw ma fa kaw,
yaay Aji Sax ji ba fàww.

10 Aji Sax ji, sa noon yi kay, ndeke yoo;
ndeke yoo sa noon yi, sànku rekk;
defkati mbon ñépp, fëlxoo rekk.
11 May nga ma dooley nagu àll,
ma diwoo diw gu bees.
12 Maa gis jéllu noon yi,
dégg yuuxi ñu bon ñi may tëru.
13 Ku jub day naat nig tàndarma,
màgg ni seedaru Libaŋ
14 gu ñu jëmbat biir kër Aji Sax ji,
muy naate sunu biir ëttu Yàlla;
15 bu màggatee sax di meññ,
tooy xepp, sëq lipp,
16 di biral njubtey Aji Sax ji,
sama cëslaay ji dencul njubadi.

93

Ma bàkk Aji Sax ji

1 Aji Sax jeey buur, soloo daraja;
Aji Sax jee solu, gañoo doole:
àddinaa ngii, dëju te raful.
2 Sab jal a masa sax,
te yaa masa nekk.
3 Aji Sax ji, géej a riir,
géej a àddu, mu riir,
gannax ya rëkk, mu riir.
4 Waaye riirum wal mu walangaanoo,
ak géej gu sàmbaraaxoo,
Aji Sax ja fa kaw a rawati!
5 Say santaanee wér te wóor;
Aji Sax ji, sellnga la sa kër jagoo
bésoo bés.

94

Yàllaay mbugal ku bon

1 Éy Aji Sax ji Yàlla, boroom mbugal!
Boroom mbugal, feqal sag leer!
2 Yaw miy àtte àddina, jógal
yool ku bew.
3 Aji Sax ji, fu ku bon kiy àkki?
Fu ku bon kiy kañu àkki?
4 Ñu ngi làmmiñoo reewande,
képp kuy def lu bon di damu.
5 Aji Sax ji, say ñoñ lañuy dëggaate;
say séddoo lañuy néewal.
6 Jëtun akub doxandéem, ñu faat;
ab jirim, ñu bóom,
7 te naa: «Ki Sax gisu ci,
Yàllay Yanqóoba jii yégu ko.»

8 Yeen bokk yu dofe yi, moytuleen.
Gàtt xel yi, kañ ngeen di muus?
9 Ki jëmbati nopp, da dul dégg a?
Am ki xari gët, da dul gis?
10 Kiy yar yéefar yi, da dul mbugalee?
Du mooy kiy xamal nit?
11 Aji Sax ji xam na xalaatu nit,
xam ne cóolóolu neen la.

12 Ki Sax, ndokklee ki ngay yar,
tàggat ko ci saw yoon,
13 dëfal ko ci bési safaan,
ba keroog ñuy gasal ku bon.
14 Boroom bi kat du wacc ñoñam mukk,
du bàyyi ay séddoom.
15 Àtte dina dellu laloo njekk,
képp ku jub topp ca.
16 Ana ku may taxawal ci ñu bon ñi?
Ku may jógal ci biir ñiy def lu bon?
17 Su ma Aji Sax ji walluwloon,
tuuti ma fanaani réew ma ne selaw.
18 Dama noon: «Tarxiis naa!»
Waaye yaa ma awoo sa ngor.
19 Ma bare xalaati xol,
nga dëfal ma, ma bég.
20 Loo séq ak njiit lu jubadi
luy yoonal njubadi?
21 Ñii dañoo mànkoo, di tëru ku jub,
di teg àtteb dee ku deful dara.
22 Waaye Aji Sax jeey sama rawtu,
sama Yàlla laay sës, làqu.
23 Moo leen di këpp seen ñaawtéef,

sànke leen seenug mbon.
Sunu Yàlla Aji Sax jee leen di sànk.

95

Kaayleen, nu sant

1 Kaayleen, nu sarxolleel Aji Sax ji,
nu xaacul ki nuy sës, mucc.
2 Nanu ko dikke cant,
woyal ko, mu riir.
3 Aji Sax jeey Yàlla ju màgg ji,
buur bu mag bi tiim yàllay xeet yépp.
4 Moo moom xóotey suuf,
moom colli tund yi,
5 moom géej, sàkk ko,
moom jéeri ji mu mooñ.
6 Nan sëgg, sujjóot,
sukkal Aji Sax ji nu sàkk.
7 Mooy sunu Yàlla,
nuy xeet wi muy foral,
diy gàtt ciy loxoom.

Bésub tey yal nangeen dégg kàddoom
8 ga mu noon: «Buleen të, na woon fa Meriba,
jantub keroog fa Maasa, ca màndiŋ ma,
9 fa ma seeni maam doon nattoo,
di ma seetlu te gis la ma def*.
10 Ñeent fukki at laa jéppi googu maas,
ma ne: “Xeet wu ñàkk wormaa ngi,
te faaleedi samay santaane.”
11 Moo ma taxa mer, ba giñal leen,
ne duñu tàbbi fa sama noflaay.»

96

Buur Yàllaa ngi àttesi àddina

1 Woyleen Aji Sax ji woy wu yees,
te àddina yépp woy Aji Sax ji.
2 Woyleen Aji Sax ji, màggal turam,
di yéene bés ak bés ne mooy musle.
3 Siiwal-leen teddngaam fi biir xeet yi,
xamal waasoo waaso ay jalooreem.
4 Aji Sax jee màgg, jara santa sant
te gëna mata ragal lépp lu ñuy jaamu.
5 Mboolem yàlla yi xeet yiy jaamu, yàllantu la,
waaye Aji Sax jee sàkk asamaan.
6 Màggaay ak daraja, fa moom,
dooleek taar, fa këram gu sell.

7 Yeen làngi xeet yi, seedeel-leen Aji Sax ji;
seedeel-leen Aji Sax ji teddngaak doole.
8 Seedeel-leen Aji Sax ji teddngay turam,
yékkatil kob sarax, duggaale ëttam.
9 Sujjóotal-leen Aji Sax ji làmboo sellnga,
te àddina wërngal këpp di ko loxal.
10 Neleen xeet yi Aji Sax jeey buur:
àddinaa ngii, dëju te raful.
Mooy àtte xeet yi njub.
11 Asamaanoo, bégal! Suufoo, bànneexul!
Géejoo, riiral yaak li la fees,
12 te mbooy mi di jaayu, mook lu ci biiram,
garabi àll bi sarxolleendoo,
13 gatandoo ko Aji Sax jiy dikk,
àttesi àddina,
di àtte dun bi njekk,
tey àttee xeet yépp dëggam.

97

Nguurug Aji Sax ji njekk la

1 Aji Sax jeey Buur, na àddina bég;
dunoo dun bànneexu.
2 Ay xàmbaar a ko yéew,
njekk ak njub lal ab jalam.
3 Sawaraa dox, jiitu ko,
di xoyomi noonam wetoo wet,
4 ay melaxam leeral àddina,
waa àddina gis, di pat-pati;
5 tund yi ne soyox seey fi kanam Aji Sax ji
boroom àddina sépp.
6 Asamaan a ngi biral njekkam,
xeetoo xeet di gis darajaam.
7 Gàcce ñeel na kuy jaamu jëmmi tuur,
di puukarewoo ay yàllantu.
Yeen yàllay xeet yépp, sujjóotal-leen kii,
8 Siyoŋ dégg ca, bég,

* **95:9** 95.9 Seetal ci *Mucc ga* 17.1-7.

waa Yuda it di bànneexoo àttey Aji Sax jii.
9 Aji Sax ji, Aji Kawe ji tiim suuf sépp;
yaaka màgga màgg, ba sut tuuroo tuur.

10 Yeen soppey Aji Sax ji, bañleen lu bon.
Aji Sax jeey sàmm ay wóllëreem,
di leen musal ci ku bon.
11 Jub, leerlu;
jubal, bég.
12 Yeen aji jub ñi, bànneexooleen Aji Sax ji,
sante ko sellngaam.

98

Woyleen Aji Sax jiy àttesi

1 Muy kàddug Sabóor.

Woyleen Aji Sax ji woy wu yees,
moo def ay jaloore,
kàttanam ak sellngay dooleem
jox na ko ndam li.
2 Aji Sax jee xamleg wallam,
feeñal njekkam, xeet yi gis.
3 Moo dencal bànni Israyil ngoram,
dencal ko wormaam,
àddina ba mu daj di gis
ni nu sunu Yàlla walloo.
4 Yeen àddina sépp, xaacul-leen Aji Sax ji,
sampleen, sarxolle te woy!
5 Xalamal-leen Aji Sax ji, woyal ko,
xalamal ko, woyati.
6 Wal-leen liit yi, wal bufta yi
te xaacul Buur Aji Sax ji!

7 Na géej riirandook li ko fees,
mook àddinaak li ci biiram,
8 dex tàccu,
tund sarxolleendoo,
9 gatandoo ko Aji Sax jiy dikk,
àttesi àddina,
di àtte dun bi njekk,
tey àttee xeet yépp dëgg.

99

Aji Sax ji buur bu sell la

1 Aji Sax jeey Buur. Yeen xeet yi, ragal-leen ko!
Moo toogandook malaakay serub yi. Suufoo, soo yeboo, yëngu!
2 Aji Sax ji fi Siyoŋ a màgg,
kawe, tiim xeetoo xeet.
3 Sa tur weeka màgg te raglu. Sàbbaal-leen ko.
—Kee sell!
4 Buur, jëfe yoon mooy dooleem,
te yaa saxal njub, yoon ak njekk
ci askanu Yanqóoba.
5 Màggal-leen sunu Yàlla, Aji Sax ji,
te sujjóot fa ndëggastalam.
—Kee sell!

6 Musaak Aaróona bokk ciy sarxalkatam,
Samiyel bokk ca ñay tudd turam.
Ñuy ñaan Aji Sax ji, mu di leen nangul.
7 Fa biir taxaaru niir wa la waxeek ñoom,
ñu topp kàdduy seedeem ak dogalu yoonam ba mu leen joxoon.
8 Céy sunu Yàlla Aji Sax ji, yaa leen nanguloon,
di seen Yàlla ju leen di baal,
te di leen mbugale seeni jëf ju bon.
9 Màggal-leen sunu Yàlla, Aji Sax ji,
te sujjóot fa tundam wu sell wa.
—Sunu Yàlla Aji Sax jee sell!

100

Aji Sax jee baax

1 Muy jàngi cant.

Yeen waa àddina sépp,
xaacul-leen Aji Sax ji.
2 Nangeen jaamoo Aji Sax ji mbég,
dikke koy woy!
3 Seedeleen ne Aji Sax jeey Yàlla.
Moo nu sàkk, nuy ñoñam,
di gàttam yi muy foral.
4 Nangeen dugge këram ag cant,
dugg ëttam di màggal,
sant ko, teral turam.
5 Aji Sax jee baax, gore ba fàww,
worma ja sax dàkk!

101

Buur a ngi jaayanteek Yàlla

1 Ñeel Daawuda, di kàddug Sabóor.

Ngor ak yoon laay woy.
Yaw Aji Sax ji laay joobe.
2 Naa teewlu yoonu maandute.
Ana kañ nga may dikkal?
Naa doxe maandute
fi sama biir waa kër.
3 Caaxaani neen, xooluma;
jëf ju wàcc yoon, bugguma,
taqu ma fenn.
4 Kuy nas njekkar, sore ma;
lu bon, xawma ko.
5 Kuy jëw moroomam, ma wedamal;
ku daŋŋiiral ak ku reew, muñaluma la.
6 Ku dëggu ci réew mi, ma geesu,
ngir fat ko.
Te kuy wéye maandute,
kookoo may liggéeyal.
7 Kuy njublaŋ du tooge sama kër,
kuy fen du taxaw sama kanam.
8 Maay xëy, sànk képp ku bon ci réew mi,
ngir dagge ci dëkkub Aji Sax jii képp kuy def lu ñaaw.

102

Yàlla, bu ma rey

1 Muy ñaanu néew-ji-doole ju sonn,
bay diis Aji Sax ji njàqareem.

2 Éy Aji Sax ji, déglul, ma ñaan la;
yal na sama yuux àgg fa yaw.
3 Bu ma dummóoyu bésub njàqare;
teewlu ma,
gaawe ma sama bésub woote!
4 Samay fan a ngi wéy ni saxar,
sama yax yi mel nib taal.
5 Sama xol bi wow ni ñax mu xuur,
ba lekk safatu ma.
6 Damaa jàq, di onka onk,
ba desey yax.
7 Ma mel nim tan ci màndiŋ mi,
mbete looy cib gent.
8 Nelaw të;
ma mel ni picc mu wéetoo puju néeg.
9 Bés bu ne noon yi di ma sewal;
ñi may ñaawal di móoloo sama tur.
10 Lekkuma xanaa di diwoob dóom, toroxloo;
te lu ma naan, tuur ca rongooñ,
11 te sa mer ak sa xadar a tax,
nde yaa ma fab, xalab.
12 Ker a ngi law, nara mëdd samay fan.
Maa ngi wowat nim ñax.

13 Waaye yaw Aji Sax ji, yaay des ba fàww,
saw tur saxal maasoo maas.
14 Yaw yaay taxaw, ñeewante Siyoŋ,
ndax baaxe ko jot na,
àpp ba kay mat na.
15 Sa jaam ñeeka sopp doji dëkk bii ñu màbb,
ñoo ñeewante tojiti gentam bii.
16 Na xeet yi wormaal turu Aji Sax ji,
buuri àddina sépp wormaal darajaam,
17 nde Aji Sax jeey tabaxaat Siyoŋ,
nara feeñeg leeram.
18 Mooy nangul aji tumurànke,
xeebul ñaanam.
19 Nañu bindal lii maasug ëllëg,
ba xeet wu sosoogul màggal Ki Sax,
20 nde Aji Sax jeey jéere fu sellam fa ca kaw,
di niire suuf fa asamaan,
21 ngir teewlu onki ñi ñu tëj,
nara ubbi ñi dee di seen àtte,
22 ba ñu siiwal turu Aji Sax ji fi Siyoŋ,
màggale ko fi Yerusalem,
23 kera ba xeet yiy bokk daje,
ñook réew yi, ngir jaamu Aji Sax ji.

24 Sama digg doole la ma semmale,
gàttal samaw fan.
25 Ma ne: «Éy sama Yàlla, maasoo maas, say at du jeex.
Bu ma yóbboo sama diggi fan.
26 Bu yàgg nga samp suuf,
sàkke asamaan say yoxo.
27 Ñoom ñuy jeex, yaw nga sax,
ñoom ñépp ràpp ni mbubb,
nga soppi leen niy yére, sànni;
28 te yaw ngay kenn ki,
te say at amul kem.
29 Sa doomi jaam ñeey dëkk;
seen askan sax fi sa kanam.»

103

Ma sant Aji Sax ji

1 Ñeel Daawuda.

Naa sant Aji Sax ji ci saa xol bii,
saa jëmm jépp di sàbbaal sellngay turam!
2 Naa sant Aji Sax ji ci saa xol bii,
te baña fàtte mboolem xéewalam!
3 Moo lay baal foo ñaawe,
di la wéral foo woppe.
4 Mooy jot sa bakkan,
kaalaa la ngor ak yërmande,
5 di reggal sa bakkan bànneex,
yeesalal lag ndaw,
nga màggataale doole nig jaxaay.

6 Aji Sax jeey def njekk,
di àtte jépp néew-ji-doole.
7 Moo xamal Musaa ay nammeelam,
xamal bànni Israyil ay jëfam.
8 Yërmandeeku yiw, fa Aji Sax ji.
Moo muñ mer te bare ngor.
9 Saxoowul di toppe,
dencul mer ba fàww.
10 Du sunuy bàkkaar la nu mbugal,
du sunuy ñaawtéef la nu fey.
11 Ni asamaan tiime suuf,
ni la ngoram yiire ku ko ragal.
12 Ni penku soree sowu,
ni la nu soreleek sunu mbugali tooñ.
13 Ni baay yërëme doom,
ni la Aji Sax ji yërëme ku ko ragal.
14 Moo xam sunu bind,
di bàyyi xel ne pënd lanu.
15 Nit aki fanam di saxayaay
suy law ni tóor-tóoru àll;
16 ngelaw li wal, mu ne mes,
mel ni masu faa nekk.
17 Waaye ngoru Aji Sax ji naka jekk
ñeel na fàww ku ko ragal;
njekkam ñeel sëtaati
18 kuy sàmm kóllëreem,
di saxoo jëfe tegtali yoonam.

19 Aji Sax jee samp asamaan ab jalam,
nguuram ŋank lépp.
20 Yeen malaaka yi, santleen Aji Sax ji,
yeen jàmbaar yu mag yiy jëfe ndigalam,
di sàmm kàddoom.
21 Santleen Aji Sax ji, yeen gàngoori xareem yépp,
yeen dagam yiy jëfe coobareem.
22 Yeen bindeef yépp, nangeen sante Aji Sax ji
fépp fu mu tiim.
Naa sant Aji Sax ji ci saa xol bii!

104

Màggal-leen ki sàkk lépp

1 Naa sant Aji Sax ji ci saa xol bii!
Aji Sax ji sama Yàlla, yaaka màgga màgg.
Teddngaak daraja nga soloo,
2 làmboo leer ni mbubb,
firi asamaan ni ndimo,
3 xadd say néegi kaw ci biir ndox mi,
def niir yi say waruwaay,
di daagoo kaw laafi ngelaw,
4 def ngelaw yi say ndaw,
ay sawara boy, di say jawriñ.
5 Yaa dëj suuf ciy kenoom,
deesu ko yëngal ba fàww.
6 Yaa ko sànge xóotey géej ni mbubb,
ndox ma taxaw, tiim tund ya.
7 Nga gëdd, ndox ma fëx;
nga dënu, mu daw,
8 wale kaw tund ya, wàccsi xur ya,
di bérab ba nga ko beral.
9 Ag kemu nga teg, du ko wees,
te dootu muur suuf si.
10 Yaa ballal bëti ndox ya ca xur ya,
ñuy wale digg tund ya,
11 ngay nàndal bépp ndundatu àll,
di wëgg mbaamu àll,
12 njanaaw dëkke ca wet ga,
baatam jibe fa garab ya.
13 Yaa suuxate tund ya fa sa néegi kaw,
sa liggéey reggal suuf.

14 Yaa saxalal jur gi ñax
ak gàncax gu doom aadama di bey,
ba génnee ab dund fi suuf,
15 dugub di ko dooleel,
biiñ di bégal xolam,
ag diw di leeral kanamam.
16 Garabi Aji Sax ja, seedari Libaŋ,
ya mu jëmbat, regg nañu,
17 picc tàgge ca,
xodd dëkke garab gu dul ruus,

* **104:18** 104.18 daman xeetoo naak njomboor.

18 tund wu mag ñeel kéwéli àll,
xunti di rawtub daman*.
19 Yaa sàkk weer, muy takku jamono,
sàkk jant, mu xam waxtuw fatoom.
20 Yaa def lëndëm, mu guddi;
bépp rabu àll di ca dox,
21 gaynde gu ndaw ŋaral am pàddam,
di sàkkoo dundam fa Yàlla.
22 Bu jant fenkee, ñu dellu,
goori ca seeni pax,
23 doom aadama tàmbali kër-këram,
di yendoo liggéey ba ngoon.

24 Éy Aji Sax ji, yaa bare loo liggéey,
te lépp di xel mu rafet.
Suuf daa fees ak say càkkéef.
25 Géej a ngee réy te yaa,
la fay yëngu maneesu koo lim,
muy ndundat lu mag ak lu ndaw.
26 Fa la gaal di daw,
ak ngaaka la nga bind, mu di fa foye.
27 Ñoom ñépp yaw lañuy séentu,
ngir bu jotee, nga leel leen,
28 may leen lu ñu for;
ŋëbal leen, ñu suur ngëneel.
29 Soo leen làqoo, ñu tiit;
nga rocci seen noo, ñu saay,
dellu di pënd.
30 Yaay yónnee sag noo, ñu nekk;
te yaay yeesal li ci kaw suuf.

31 Yal na darajay Aji Sax ji sax,
yal na Aji Sax ji bégey jalooreem.
32 Kee naan jàkk suuf, muy lox;
mu laal tund yi, ñuy saxar!
33 Naa woy Aji Sax ji li feek may dund,
naa kañ sama Yàlla li feek may tooy.
34 Sama xalaat bii, yal na ko neex.
Man de maa ngi bége Aji Sax ji!
35 Yal na bàkkaarkat raaf fi kaw suuf,
te ku bon noppee nekk.
Naa sant Aji Sax ji ci saa xol bii.
Màggal-leen Ki Sax!

105

Aji Sax ji sàmm na kóllëre

1 Santleen Aji Sax ji, tudd turam,
xamley jalooreem ci biir xeet yi,
2 woy ko, tagg ko,
yégle mboolemi kéemaanam!
3 Damooleen turam wu sell.
Kuy wut Aji Sax ji, yal na am bànneexu xol.
4 Gëstuleen Aji Sax jeek dooleem,
di ko sàkku saa su ne.
5 Fàttlikuleen ay jalooreem
aki misaalam aki àtteem.
6 Yeen askanu Ibraayma, jaamam ba,
yeen ñiy sëti Yanqóoba, ñiy tànnéefam,
7 kee di sunu Yàlla Aji Sax ji,
di àtte suuf sépp,
8 di fàttliku ba fàww kóllëreem,
di bàyyi xel ba ci junniy maas kàddoom
9 ga mu digoon Ibraayma,
giñal ko Isaaxa,
10 dëggalal ko Yanqóoba, sàrtal ko,
fase kook Israyil mooma kóllëre gu sax.
11 Mu ne: «Yaw laay jox réewum Kanaan,
muy sa cér, nga séddoo.»
12 Ba bànni Israyil dee ñu néew,
diy doxandéem ca réew ma,
13 di wëreelu ci biir xeetoo xeet,
ak nguuroo nguur,
14 mayul nit mu not leen,
te yaral na leen ay buur,
15 ne leen: «Buleen laal samay tànnéef,
buleen lor samay yonent.»
16 Moo wàcce ab xiif ca réew ma,
dagge fa luy gub,
17 yónnee ku leen jiitu,
muy Yuusufa ma ñu jaayoon njaam,
18 tànk ya, ñu jéng jéng yu tar,
baat ba, ñu yeewe caqu weñ.
19 Kàddug Aji Sax ji di nattu Yuusufa,
ba keroog pirim ma dikk,
20 Buur a yónni ku ko yiwi,
ku yilifi xeet a ko tijji.
21 Mu sas ko mu jiite këram,
di saytu mboolem alalam,
22 ba saña tënk jawriñi buur ci coobareem,
tey xelal mag ña.
23 Israyil agsi Misra,

muy nganug Yanqóoba ga ca
réewum Xam*.

24 Aji Sax ji giiral xeetam wa,
ba ñu gëna bare seeni noon,
25 mu xiir waa Misra ci dëddu ñoñam,
ñuy fexeel jaamam ñooña.
26 Mu yónni Musaa, jaamam ba,
tànn Aaróona, boole ca,
27 ñu sottal ci seen biir firndeem ya mu waxoon,
muy kéemaan ya ñu def ca réewum Xam.
28 Moo yónnee lëndëm, lëndëmal,
te Musaa ak Aaróona gàntaluñu kàddoom.
29 Moo soppi seen ndoxum réew deret,
rey seeni jën,
30 feesal seen réew ay mbott
yu àkki seen biir néegi buur ya.
31 Moo àddu, weñ ya dikk,
rayentaan ya dajal seen réew ma.
32 Mu def seenub taw tawub yuur,
sawaray melax jafal seen réew ma.
33 Mu dóor seen figg ak reseñ,
fóom seen garabi réew ma.
34 Mu àddooti, ay soccet dikk,
di njéeréer yu wees ab lim,
35 ñu lekk luy gàncax ca seenum réew,
lekk lu suuf sa meññ.
36 Moo fàdd luy taaw ca seenum réew,
muy lu jëkka soqeekoo seen digg doole.

37 Mu génne leen, ñu yóbbaale xaalis ak wurus,
te kenn tërëful ca seeni giir.
38 Misra daa bég ba ñu demee
ndax tiitaange lu ñu leen tiital.
39 Mu firiw niir, yiire leen,
ak sawara, ñu niitoo guddi.
40 Ñu sàkku, mu wàcceey picci përëntaan,
teg ca reggal leen mburum asamaan.
41 Mu bënnu doj, ndox ma ball,
di dex, wale joor gu wow.
42 Daa bàyyi xel kàddoom gu sell,
ga mu waxoon Ibraayma, jaamam ba.
43 Moo génne ñoñam, ñu bég,
moo génne tànnéefam ña, ñuy sarxolle.
44 Mu jox leen suufi yéefar ya,
ñu jagoo ñaqi xeet ya,
45 ngir ñu sàmm ay dogali yoonam,
topp ndigali yoonam.
Màggal-leen Ki Sax!

106

Israyil di wor, Yàlla di wóor

1 Màggal-leen Ki Sax!
Santleen Aji Sax ji, kee baax,
kee saxoo ngoram!
2 Ana ku mana tudd jaloorey Aji Sax ji?
Ana ku mana teesal woyam?
3 Ndokklee kuy sàmm yoon,
di def njekk fu mu tollu.
4 Éy Aji Sax ji, séddaale ma ci sa yiwu ñoñ,
ngalla, dikke ma sag wall,
5 ma gis ngëneelu ñi nga tànn,
di bànneexoo sa bànneexu xeet wi,
tey damoondook ñoom ñi nga séddoo.

6 Noo bàkkaar, nook sunuy maam;
noo def lu ñaaw, def lu bon.
7 Sunuy maam seetuñu ca say kéemaan ca Misra,
bàyyiwuñu xel ca sa ngor lu réy,
xanaa di fippu ca géej ga, géeju Barax ya.
8 Teewul Yàlla wallu leen ngir turam,
ba xamle njàmbaaram.
9 Dafa gëdd géeju Barax ya, mu ne sereŋ;
xóotey géej mel ni màndiŋ, mu jàlle leen,
10 musal leen ci loxol bañaale,
jote leen ca loxol noon ba,
11 ndox ma mëdd bañ ya,
kenn desu ca.
12 Ca lañu gëm ay waxam,
woy ko.

13 Nes tuut ñu fàtte jëfam ja,
xaaratuñu ndigalam,

* **105:23** 105.23 Israyil ak Yanqóoba, kenn ki la; réewum Xam mooy Misra ba tey.

14 di ŋaf-ŋafi ca màndiŋ ma,
di diiŋat Yàlla ca àll ba.
15 Yàlla jox leen la ñuy sàkku,
wàccaaleel leen woppi ràgg.
16 Ba ñu demee ba iñaane Musaa ca dal ba,
boole ca Aaróona mu sell ma, nitu Aji Sax ja,
17 suuf a ne ŋafeet, wonn Datan*,
mëddaale gàngooru Abiram;
18 sawara ne jippét fa seen biir,
tàkk ba lakk ñu bon ñooña.

19 Tëgg nañu aw nag ca tundu Oreb,
di sujjóotal jëmm ju ñu móol,
20 di jënde seen teddngay Yàlla ja
jëmmu nag wuy for um ñax.
21 Dañoo fàtte Yàlla ma leen di musal
te def jaloore ca Misra.
22 Mooy kéemaan ya fa réewum Xam†,
kiraama ya ca géeju Barax ya.
23 Yàlla da leen doon sànk,
bu dul woon ak Musaa, xejjam
ba ko kar, àtte leen,
mu giif, ba fàkkasu leen.

24 Dañoo gàntal réew mu neex,
gëmuñu kàddug Yàlla,
25 xanaa di xultoo seen biiri xayma,
baña déggal Aji Sax ji.
26 Moo tax mu giñal leen
ne dina leen tëral fa màndiŋ ma,
27 tëral seen askan ci biir xeet yi,
wasaare leen ci réew yi.

28 Ñuy darook tuurum Baal Pewor,
di lekk lu ñu sarxal ay yàlla yu amul bakkan,
29 di merloo Yàlla ci seeni jëf,
ba mbas ne dàll fa seen biir.
30 Fineyas taxaw, àtte;
mbas ma dal,
31 muy njekk lu ñu ko waññal
tey ak ëllëg.

32 Ñu merlooti Yàlla ca ndoxum Meriba ma,
muy loraangey Musaa te ñoo ko waral.
33 Ñoo naqaral Musaa,
ba mu wax wax ju ko rëcc.

34 Te it faagaagaluñu yéefar,
ya leen Aji Sax ji waxoon,
35 xanaa di jaxasook yéefar yooya,
di roy seeni jëf,
36 di jaamu seeni tuur,
mu mujj dig fiir ca ñoom.
37 Ñuy sarxalal rab ya
seen doom yu góor ak yu jigéen,
38 di tuur deretu ñu deful dara,
te muy seen deretu doom yu góor ak yu jigéen
ya ñu sarxalal tuuri Kanaaneen ña,
deret ja sobeel réew ma,
39 seeni jëf sobeel leen,
ndax seen bokkaale.

40 Aji Sax ji mere ñoñam,
sib xeet woowu mu séddoo,
41 ba tax mu teg leen ca loxol yéefar ya,
seeni bañ yilif leen,
42 seen noon ya not leen,
ñu torox ca seeni loxo.
43 Ay yooni yoon la leen xettli,
teewul ñuy nas pexey fippu,
ba suux ci seeni ñaawtéef.
44 Mu gis nag seen njàqare,
dégg seeni tinu,
45 bàyyi xel ci kóllëreem ak ñoom,
topp ngoram lu réy, ba giif,
46 xiir ña leen jàpp ñépp,
ñu yërëm leen.

47 Éy Aji Sax ji, sunu Yàlla, wallu nu,
génnee nu ci xeet yi, dajale nu,
nu sante la sa sellnga,
di sagoo sa teddnga.
48 Santleen Aji Sax ji, Yàllay Israyil
cant gu sax dàkk, ba fàww.
Na ñépp ne: «Amiin!»
Màggal-leen Ki Sax!

107

Aji Sax jeey xettlee

1 Santleen Aji Sax ji, kee baax,
kee saxoo ngoram!
2 Waxleen lii, yeen ñi Aji Sax ji jot,

* **106:17** 106.17 Datan: seetal ci *Màndiŋ ma* 16.27, 31-33. † **106:22** 106.22 réewum Xam mooy Misra ba tey.

jote leen ci loxol bañ,
3 dajalee leen fa réew ya,
jële leen penkook sowu,
ak bëj-gànnaar ak wetu géej.

4 Ñee ngi taxawaaloo màndiŋ mu wéet,
gisuñu dëkkuwaay,
5 boole xiif ak mar,
ba bakkan di tàggoo.
6 Ñu jàq, woo Aji Sax ji wall,
mu xettlee leen seen njàqare,
7 jaarale leen yoon wu jub,
ngir ñu àgg cib dëkk.
8 Nañu sante Aji Sax ji ngoram
ak kéemaanam yi ñeel doom aadama yi.
9 Mooy màndal put gu wow,
di feesal ngëneel biir bu wéet.

10 Ñee ngi dëkke lëndëm gu tar,
ñu yeewe leen jéngi weñ yu tar.
11 Ñoo gàntal waxi Yàlla,
néewal ndigalal Aji Kawe ji.
12 Mu teg leen naqar, ba torxal leen,
ñu ne nërëm te kenn walluw leen.
13 Ñu jàq, woo Aji Sax ji wall,
mu walloo leen seen njàqare,
14 xar seeni jéng yaar,
génnee leen lëndëm gu tar.
15 Nañu sante Aji Sax ji ngoram
ak kéemaanam yi ñeel doom aadama yi.
16 Moo rajaxe bunti xànjar,
damm galani weñ.

17 Ñu dofe ñalee ngi topp yoonu moy,
loroo seeni ñaawtéef,
18 ba luy ñam di daw seen yaram,
ñu jege bunti ndee.
19 Ñu jàq, woo Aji Sax ji wall,
mu walloo leen seen njàqare.
20 Daa yónnee kàddoom, wéral leen,
këfe leen cim yeer.
21 Nañu sante Aji Sax ji ngoram
ak kéemaanam yi ñeel doom aadama yi.
22 Nañ ko sarxal saraxi cant
tey sarxolle, siiwale koy jalooreem.

23 Ña ca des a ngi war gaal, dugg géej,
di liggéeye mbeex mu ne xéew.
24 Ñooñoo seede jaloorey Aji Sax ji,
ak kéemaanam ya fa xóote ya.
25 Day àddu, sant ngëlén,
mu yékkati gannax yi.
26 Gannax ya fettax ba ca kawa kaw,
xàwwikoo fa, tàbbi xóote ya.
Ñu jàq ba fit ne soyox,
27 di jang, di kayaŋ-kayaŋi niy màndikat,
pexe jeex.
28 Ñu jàq, woo Aji Sax ji wall,
mu génnee leen seen njàqare,
29 dalal ngëlén la,
gannax ya selaw,
30 ne tekk, ñu bég,
mu gindi leen ba fa ñu bëgga teer.
31 Nañu sante Aji Sax ji ngoram
ak kéemaanam yi ñeel doom aadama yi.
32 Nañu ko kañe ndajem mbooloo mi,
di ko màggale péncu mag ñi.

33 Mooy soppi wali ndox màndiŋ,
soppi bëti ndox suuf su ne sereŋ,
34 suuf su nangu doon jooru xorom
ndax mbonug ña ko dëkke.
35 Mooy soppi màndiŋ it, ndox ya taa,
soppi suuf su ne sereŋ bëti ndox;
36 dëël fa ñu xiif,
ñu sanc fab dëkk, dëkke,
37 ji ay tool, jëmbat ay reseñ,
mu meññ, ñoral,
38 Aji Sax ji barkeel, ñu giira giir,
te wàññiwul seenug jur.
39 Bu ñu wàññikoo, ba néew doole
ndax noteel ak coonooku tiis,
40 Aji Sax ji sib seen njiit yi leen not,
wërloo leen àll bu amul yoon.
41 Waaye mooy teggil néew-ji-doole coonoom,
ful njabootam nig jur,
42 aji jub ñi gis ko, bég;
mboolem ku bon wedam.
43 Ku xelu ku ne, na ràññee lii
te seede li Aji Sax ji jëfe ngoram.

108

Yàlla, may nu ndam

1 Muy woyu Sabóor, ñeel Daawuda.

2 Yàlla, dogu naa,
damay woy, di la kañ;
sama jëmm jépp di la woy.
3 Na mboolem xalam yewwu,
ma yee leeru njël.
4 Aji Sax ji, dama lay gërëm ci biir xeet yi,
kañ la ci biir waaso yi.
5 Sa ngor a màgg ba sut asamaan,
sa worma àkki fa kawa kaw.
6 Éy Yàlla, yaa màgg ba sut asamaan,
sag leer tiim suuf sépp.

7 Walloo nu sa ndijoor,
nangul ma,
ba say soppe xettliku.
8 Yàllaa àddoo fa këram gu sell,
ne: «Maay damu, dogat suufas Sikem,
séddale xuru Sukkóot.
9 Maa moom diiwaanu Galàdd, moom Manase,
Efrayim di sama mbaxanam xare,
Yuda di sama yetu nguur,
10 réewum Mowab di sama ndabal raxasukaay,
Edom, ma teg tànk;
Filisti, ma xaacoo fa.»

11 Éy Yàlla, ana ku may yóbbu dëkk ba tata wër?
Ku may jiite ba Edom?
12 Yàlla, xanaa du yaa nu wacc?
Éy Yàlla, yaa baña ànd ak sunu mboolooy xare?
13 Ngalla dimbali nu ci bañaale;
doom aadama, wallam neen la.
14 Nook Yàlla, nu def njàmbaar;
moom mooy not sunuy noon.

109

Yal na Yàlla mbugal noon bi

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, ñeel Daawuda, di kàddug Sabóor.

Éy Yàlla mi may sant, bul tanqamlu!
2 Ku bon ak kuy fen a ma waxal,
sosal ma,
3 tance ma kàdduy mbañeel,
song ma ci dara.
4 Ma ji nit cofeel, mu sosal ma;
te man ma di ko ñaanal.
5 Sama jëf ju baax, loraange lañu ma ko feye,
sama cofeel, ñu feye ma ko mbañeel.

6 Yal nanga fal ku bon ci kaw kii,
ab soskat féete ko ndijoor.
7 Bu ñu koy àtte, yal nañu ko yey,
te yal na ñaanam walbatiku di bàkkaar.
8 Yal naw fanam gàtt,
keneen jagoo sasam.
9 Yal nay doomam diy jirim,
jabaram dib jëtun,
10 ay doomam di tambaambaluy yalwaan,
dëddu seeni gent, dem tàllal ay loxo.
11 Yal na ko kuy feyeeku futti,
ay doxandéem foqati ñaqam.
12 Yàlla bu ko kenn ji ngor,
yàlla bu kenn baaxe jirim yi ko wuutu.
13 Yal na askanam dagg.
Balaa geneen maas a wéy, yal na seenu tur fey.
14 Yal na Aji Sax ji bàyyi xel ñaawtéefi maamam.
Yàlla bu bàkkaaru ndeyam faru.
15 Yal na seeni moy sax fi kanam Aji Sax ji.
Yal na seen tur dagge fi kaw suuf.
16 Moo séddul ngor,
di topp ku néewle te sonn,
seen xol jeex, mu bóom.
17 Moo bëggoon di móoloo, yal na ko këppoo;
soppul ag ñaan it, yal na ko barke sore.
18 Móolook sol mbubb la yemale,
yal nañu duy nim ndox ay móoloom ci yaramam,
mu seeb ci biiri yaxam nig diw.
19 Yal nay móoloom di mbubbam,
te di laxasaay gu mu saxoo.

20 Lii, yal na ko Aji Sax ji feye ñi may sosal,
di teg lu ñaaw ci sama der.

21 Waaye Boroom bi Aji Sax ji,
defal ma li sa tur laaj.
Yaa baax, gore, xettli ma.
22 Damaa néewle te sonn,
sama xol dagg, ba jeex tàkk.
23 Maa ngi tàggoo ni keru ngoon,
ñu di ma fél ni soccet.
24 Samay óom a ngi nasax ndax ñàkka lekk,
desewuma lu moy yaxi neen.
25 Maa ngii, ñu di ma sewal,
ku ma gis, wëcc bopp.
26 Éy Aji Sax ji, sama Yàlla, dimbali ma,
walloo ma sa ngor,
27 ba ñu xam ne lii sa loxoo,
xam ne yaw Aji Sax ji, yaa ko def.
28 Ñooy móolu, yaw nga barkeel;
ñoo ma jógal, ñooy torox,
man, ma bég, Sang bi!
29 Yal na ñi may sosal sàngoo toroxte,
làmboo gàcce ni mbubb.
30 Ma àddu, santa sant Aji Sax ji,
di ko màggale digg mbooloo mu yaa.
31 Mooy féete ndijoor néew-ji-doole,
musal ko ci ku koy teg àtteb dee.

110

Yàlla fal na nitam

1 Ñeel Daawuda, di kàddug Sabóor.

Aji Sax ji daa wax sama Sang, ne ko:
«Toogeel sama ndijoor,
ba ma def say noon sa ndëggastal.»

2 Sa nguur la Aji Sax ji saxal, dale ko fa Siyoŋ.
Yilifal noon yi la wër!
3 Sa mboolooy taxawal seen bopp,
sa bésub xare.
Ña nga soloo darajaak sellnga,
faboo fa njël sosoo,
diy ndaw, wàccsil la, mbeteb lay.

4 Aji Sax jee ko giñ,
te du dellu gannaaw:
«Yaa dib sarxalkat ba fàww,
topp dayob Melkisedeg*.»

5 Sang baa ngi fi sa ndijoor
te mooy rajaxe buur yi, bés bu meree.
6 Mooy mbugal xeet yi, jal seeni néew,
di rajaxe kilifay àddina, ba mu daj.

7 Déeg ba feggook yoon wa, Buur a cay naan,
te moo ko tax di siggi.

111

Yàlla la ay mbiram sax

1 Màggal-leen Ki Sax!
Naa sante Aji Sax ji léppi xol
ci biir ñu jub ñi bokk jataay.
2 Liggéeyi Aji Sax ji réy na,
ku ko safoo di ko gëstu.
3 Jëfam teddnga laak daraja,
njekkam di sax ba fàww.
4 Moo dogal ñuy fàttlikuy kéemaanam;
Aji Sax ji boroom yiw ak yërmande.
5 Mooy leel ku ko ragal,
di bàyyi xel kóllëreem gi ba fàww.
6 Won na ñoñam dooley jëfam,
ba mu leen joxee suufu xeet yi.
7 Ay jëfam dëgg laak njub,
tegtalam yépp mata wóolu,
8 laloo dëgg ak njub,
te sax dàkk ba fàww.
9 Moo yónnee xeetam wall,
fas ak ñoom kóllëre gu sax.
Kee sell te jara ragal!
10 Ragal Aji Sax ji di ndoortel rafet xel,
dég-dég bu rafet ñeel ku koy wéye.
Moo yeyoo cant ba fàww.

112

Ku ragal Yàlla gis njekkam

1 Màggal-leen Ki Sax!
Ndokklee ku ragal Aji Sax ji,
di tàqamtikoo ay santaaneem.
2 Aw askanam ay am doole ci réew mi.
Ku jub saw xeet barkeel,
3 alal ak koom am sa kër,

* **110:4** 110.4 Melkisedeg: buurub Salem la woon, di sarxalkat bu Yàlla faloon ci jamonoy Ibraayma, maanaam ñeenti téeméeri at laata Aaróonaa doon ab sarxalkat.

sag njekk sax dàkk.
4 Ceeñeeru biir lëndëm jollil na ku jub
ak ku baax, di boroom yërmande ak njekk.
5 Ki baaxle mooy ki laabiir, di leble,
di jëflante cig njub.
6 Ku jub du tërëf mukk,
te dees na ko fàttliku ba fàww.
7 Du ragal dég-dég bu tiis,
xel ma day dal, mu wóolu Aji Sax ji,
8 fit wa toog, du ragal,
ba kera muy gis noonam jóoru.
9 Mooy nàddil néew-doole yi,
njekkam sax dàkk,
dooleem di yokku, ànd ak daraja.
10 Soxor bi da koy gis, mer,
iñaan bay yéyu, jeex tàkk;
nde soxor, yaakaar ju tas rekk.

113

Buur Yàllaay walloo

1 Màggal-leen Ki Sax!
Yeen ñiy jaamu Aji Sax ji, màggal-leen ko,
màggal-leen turu Aji Sax ji!
2 Yal nañu teral turu Aji Sax ji
tey ak ëllëg!
3 Li dale penku ba sowu,
màggal-leen Aji Sax ji.

4 Aji Sax jee kawe, tiim xeetoo xeet,
teddngaam sut asamaan!
5 Ana ku mel ni sunu Yàlla Aji Sax ji,
ki kaweel ab jalam, toog,
6 di jéer asamaan ak suuf?

7 Mooy yékkatee ku néewle fa suuf,
di seppee ku sonn cib sën,
8 bokkal ko jataayu kilifa,
ya jiite xeetam.
9 Mooy dëël jigéen ju tële woona jur,
may ko mbégtem njureel.
Màggal-leen Ki Sax!

114

Yàllaay walloo dooleem

1 Ba Israyil bàyyikoo fa Misra,
ba waa kër Yanqóoba dëddu làkk-kat yooya,
2 ca la Yuda doon kër Aji Sax ji,
giirug Israyil googu doon ab jagleem.

3 Géej gaa leen gis, daw,
dexu Yurdan a deltu gannaaw,
4 tund yu mag yiy curpi niy kuuy,
di curpeendook tund yu ndaw yi niy mbote.

5 Moo géej, loo xewle bay daw?
Yaw, dexu Yurdan, looy deltu gannaaw?
6 Tund yu mag yee, lu ngeen di curpi niy kuuy?
Yeen, tund yu ndaw yi, lu ngeen di curpi niy mbote?

7 Suufee, loxalal Boroom bi,
Yàllay Yanqóoba mii,
8 ki soppliw doj ndox mu taa,
xeer wu ne sereŋ, mu def bëtu ndox.

115

Ku wóolu Yàlla barkeel

1 Bu muy nun, Aji Sax ji, bu muy nun,
saw tur nga wara teral,
ngir sa ngor ak sa worma.
2 Bu yéefar yi ne mukk:
«Moo ñii, ana seen Yàlla?»
3 Te yaw sunu Yàlla, yaa ngi asamaan,
di def lu la soob.
4 Seeni tuur xaalis laak wurus,
di liggéeyu doom aadama:
5 am gémmiñ te du wax,
ami gët te du gis,
6 ami nopp, du dégg,
ami wakkan, du xañtu,
7 ay yoxo it te du yég,
ay tànk it te du dox,
du xàddmiku sax.
8 Ñi sàkk yii tuur, yal nañu mel ni ñoom,
ñook ñi leen wóolu ñépp.

9 Éy Israyil, wóolul Aji Sax ji,
moo lay jàpple, di la aar.
10 Yeen waa kër Aaróona, wóoluleen Aji Sax ji,
moo leen di jàpple, di leen aar.
11 Yeen ñi ragal Aji Sax ji, wóoluleen Aji Sax ji,
moo leen di jàpple, di leen aar.

12 Aji Sax jee nuy bàyyi xel, di nu barkeel,
di barkeel kër Israyil,
di barkeel kër Aaróona.
13 Aji Sax jeey barkeel ku ko ragal,
mag ak ndaw.

14 Yal na leen Yàlla ful,
ful seeni doom.
15 Yal nangeen barkeeloo Aji Sax ji,
ki sàkk asamaan ak suuf.
16 Asamaan, asamaanu Aji Sax jee,
suuf la dénk doom aadama.
17 Du ku dee mooy màggal Ki Sax,
du kenn ku tàbbi réewum tàbbi-selaw!
18 Nun, nooy sargal Ki Sax,
tey ak ëllëg.
Màggal-leen Ki Sax!

116

Ma sant Yàlla mi ma jot

1 Maa bëgg Aji Sax ji: maa ko woo,
dagaan ko, mu dégg ma.
2 Teewlu na ma moos,
dama koy woo li feek may dund.
3 Buumi ndee a ma laawoon,
njàqarey njaniiw dab ma,
ma dajeek naqar aku tiis.
4 Ma woo Aji Sax ji wall, ne ko:
«Ngalla Aji Sax ji, xettli ma!»
5 Aji Sax jeey boroom yiw ak njekk,
sunu Yàllaay boroom yërmande.
6 Aji Sax jeey aar ku xamul àddina;
tumurànke woon naa, mu wallu ma.
7 Bu ma yeboo sama xel dal,
Aji Sax ji baaxe na ma!

8 Xettli nga ma, ba deewuma,
jàpple ma ba tërëfuma,
feral nga it samay rongooñ.
9 Damay topp Aji Sax ji
ci biir réewum aji dund ñi.
10 Ba ma naa: «Torox naa ba toskare,»
teewul may ànd ak ngëm.
11 Maa jàqoon ba naan:
«Ñéppi fen-kat lañu!»
12 Ana lu may njukkale Aji Sax ji,
li mu ma baaxe lépp?
13 Xanaa ma yékkati kaasu Aji Sax
jiy misaal wallam,
te may tudd turam.
14 Samay digeek Aji Sax ji laay matal
fi kanam ñoñam ñépp.

15 Wóllërey Aji Sax ji,
bakkanam ñor na Aji Sax ji.
16 Aji Sax ji, maay sab jaam,
maay sab jaam, di sa doomu jaam bi ma sukk jur.
Yaa yiwi samay buum,
17 yaw laay sarxalal saraxu cant,
te turu Aji Sax ji laay tudd.
18 Samay digeek Aji Sax ji laay matal
fi kanam ñoñam ñépp,
19 fi ëtti kër Aji Sax ji,
fi digg Yerusalem.
Màggal-leen Ki Sax!

117

Na ñépp ànd ak Israyil sant Yàlla

1 Yeen xeetoo xeet, màggal-leen Aji Sax ji,
réewoo réew, kañleen ko.
2 Moo nu xéewale ngoram gu réy,
te wormay Aji Sax jee sax dàkk.
Màggal-leen Ki Sax!

118

Aji Sax jeek man, ma daan

1 Santleen Aji Sax ji, kee baax,
kee saxoo ngoram!
2 Rikk Israyil, neleen:
«Kee saxoo ngoram!»
3 Rikk waa kër Aaróona, neleen:
«Kee saxoo ngoram!»
4 Rikk yeen ñi ragal Aji Sax ji, neleen:
«Kee saxoo ngoram!»

5 Ci xat-xat laa wooye Ki Sax wall,
Ki Sax wuyu ma, yaatal ma.
6 Aji Sax jeek man, duma tiit.
Ana lees ma manal?
7 Aji Sax jeek man, di ma dimbali,
may seetaan bañ yi.
8 Làqoo Aji Sax jee gën
wóolu doom aadama,
9 Làqoo Aji Sax jee gën
wóolu garmi.
10 Yéefar yépp a ma sam,
ma bëmëx leen ci dooley Aji Sax ji.
11 Ñu sam maa sam,
ma bëmëx leen ci dooley Aji Sax ji.

12 Naka lañu ma sam niy yamb,
jekki ne kamaj ni taalu boob,
ma bëmëx ci dooley Aji Sax ji.
13 Dees maa jañaxa jañax, ma terteri,
Aji Sax ji dimbali ma.

14 Sama doole, sama kaaraange, Ki Sax a;
te mooy sama wall tey.
15 Ndam aki sarxolle ca xaymay ñu jub ña,
ndijooru Aji Sax jee def njàmbaar!
16 Ndijoor la Aji Sax ji xàcci,
ndijooru Aji Sax jee def njàmbaar.
17 Duma dee moos, xanaa dund,
ba nettali jaloorey Ki Sax.
18 Ki Sax mbugal na maa mbugal,
waaye waccu ma, ma dee.
19 Ubbil-leen ma bunti njekk,
ma dugg santi Ki Sax.

20 Buntu Aji Sax jaa ngi;
ñu jub ñee ciy dugge.
21 Dama lay sant, yaa ma nangul,
wallu ma tey.
22 Doj wi tabaxkat yi beddi woon,
moo mujj doju coll wi.
23 Lii de, Aji Sax jee ko def,
nu gis ko, yéemu.
24 Bésub tey jii, Aji Sax jee;
nan ko bége, bànneexoo ko.
25 Ngalla Aji Sax ji, wallu nu.
Ngalla Aji Sax ji, may nu ndam.
26 Yal na Yàlla barkeel ki dikke turam.
Nu ngi leen di ñaanale fi néegu Aji Sax ji.
27 Aji Sax jee di Yàlla, di nu leeral.
Ŋàbbleen car yi, màggale,
te dox ba ca béjjéni sarxalukaay ba.
28 Yaa di sama Yàlla, ma di la sant;
céy sama Yàlla, dama lay kañ.
29 Santleen Aji Sax ji, kee baax,
kee saxoo ngoram.

119

Aji Sax ji, sa kàddu laay bége

1 Ndokklee yaw mi maandu,
di wéye yoonu Aji Sax ji.
2 Ndokklee yaw miy wattu kàdduy seedeem,
di ko sàkkoo sa léppi xol.
3 Doo def njubadi,
di topp fi mu la jaarloo.
4 Aji Sax ji, yaa joxe sa tegtal
yi ñu wara toppa topp.
5 Yal naa saxoo
di sàmm sa dogali yoon,
6 di teewlu loo santaane,
ba duma rus.
7 Damay gëstu sa ndigal yu jub,
di la sante xol bu dëggu.
8 Sa dogali yoon laay sàmm;
ngalla bu ma wacca wacc.

9 Ana nu ndaw mana sellalee?
Xanaa di sàmm sa kàddu.
10 Sama léppi xol laa lay sàkkoo,
bul ma wacc, ma wàcc say santaane.
11 Sama xol laa làq say wax,
ngir bañ laa moy.
12 Jaajëfe, yaw Aji Sax ji,
jàngal ma sa dogali yoon.
13 Maa àddu, tari
mboolem lu sa kàddu digle.
14 Topp say tegtal laay bége
mbégtem jépp alal.
15 Say tegtal laay jàngat,
di teewlu say xàll.
16 Sa dogali yoon, ma tàqamtikoo,
sa kàddu, ma fat ba fàww.

17 Sang bi, baaxe ma, ma dund,
ba mana sàmm sa kàddu.
18 Ngalla muril saay gët, ma niir
sa kéemaani yoon.
19 Doxandéem laa fi kaw suuf,
bu ma làq say santaane.
20 Fu ma tollu maa ngi namm say ndigal
ba sama xol ŋiis.
21 Rëbb nga ñu reew, ñu alku,
ñiy dëddu say santaane.
22 Musal ma ci kókkaleeki xaste,
maa ngi topp sa kàdduy seede.
23 Te it kàngam yaa ngi may tooge,
te may gëstu sa dogali yoon, Sang bi.
24 Sa kàdduy seede laay safoo,
ñuy sama xejj yi may xelal.

25 Maa ngi ne ñàyy ci pënd bi,
musal ma, yaa ko dige.
26 Wax naa la samay jaar-jaar, nga wuyu ma;

ngalla xamal ma sa dogali yoon.
27 Dégtal ma li sa tegtal yiy firi,
ma jàngat say kéemaan.
28 Naqaru xol sonal na ma,
may ma ndëgërlaay, yaa ko dige.
29 Sorele maak yoonu fen,
te baaxe ma saw yoon.
30 Yoonu worma laa taamu,
jàkkaarlook say ndigal.
31 Éy Aji Sax ji, damaa langaamoo sa kàdduy seede,
ngalla bu ma rusloo.
32 Sa yoonu santaane laay daw,
yaa may may xol bu tàlli.

33 Aji Sax ji, xamal ma li sa dogali yoon yiy firi,
ma topp ko ba mu jeex.
34 May ma dég-dég, ma topp saw yoon,
toppe ko xol bu tàlli.
35 Jiite ma ci sa xàllu santaane yi,
mooy sama bànneex.
36 Joyantil sama xol, mu féeteek sa kàdduy seede,
te dummóoyu alal ju lewul.
37 May ma, ma fénati caaxaani neen,
te musale ma saw yoon.
38 Sang bi, sottalal ma sa dige
bi nga digook ku la ragal.
39 Moyale ma gàcce gi ma ragal;
yaa baaxi ndigal.
40 Maaka namm say tegtal,
musale ma sag njekk!

41 Aji Sax ji, yaa ko dige,
dikke ma sa jëfi ngor ak sa wall,
42 ba ku ma kókkali, ma am tontam.
Maa doyloo sa kàddu.
43 Bu ma xañ mukk kàddug dëgg,
say àtte laa yaakaar kat.
44 Maay topp saw yoon, sàlloo ko,
saxoo ko ba fàww,
45 di daagoo sago,
nde say tegtal laay sàkku.
46 Maay àgge ay buur sa kàdduy seede,
te duma rus.
47 Maay bége sa santaane
yi ma sopp,
48 di yóotu sa santaane yi ma sopp,
di jàngat sa dogali yoon.

49 Bàyyil xel li nga ma dig, Sang bi;
moom laa yaakaar.
50 Lii laay muñe samaw naqar,
sa kàddoo may dundal.
51 Nit ñu bew ñi ñaawal nañu ma lool,
waaye dëdduwma saw yoon.
52 Éy Aji Sax ji, damaa fàttliku sa àtte ya woon,
daldi muñ.
53 Sama xol daa fees ndax ñu bon
ñiy wacc saw yoon.
54 Sa dogali yoon laay woyantoo,
fu ma mana sance.
55 Aji Sax ji, tudd naa la guddi,
di sàmm saw yoon.
56 Lii laa séddoo,
maa topp sa tegtali yoon.

57 Aji Sax ji, yaw laa séddoo;
di digee sàmm sa kàddu.
58 Sama léppi xol laa sàkkoo saw yiw,
ngalla baaxe ma, yaa ko dige.
59 Damaa seetlu sama jëfin,
dëpp, topp sa kàdduy seede.
60 Maa ngi gaawtu,
yeexewma say santaane moos!
61 Buumi ñu bon ñaa ngi may laaw,
te sàgganewma saw yoon.
62 Xaaju guddi laay jóg,
di la sante sa àttey njekk.
63 Maa xejjoo képp ku la ragal,
tey topp say tegtal.
64 Aji Sax ji, sa ngor dajal na àddina;
xamal ma sa dogali yoon.

65 Aji Sax ji, def nga la nga dige woon,
Sang bi, defal nga ma ngëneel.
66 Xamal ma ngëneeli àtte ak xam-xam,
maa doyloo say santaane.
67 Maa jàddoon, nga duma ma,
léegi sa kàddu laay sàmm.
68 Yaaka baax tey baaxe;
rikk xamal ma say tegtal.
69 Ñu bew ñee yàq sama der aki sos,
te ma topp say tegtal, wéetal la.
70 Ñu ngi nii, seen bopp yi, tafas;
te man may tàqamtikoo saw yoon.
71 Ngëneel la ma duma yi jural,

ngir jànge naa ci say tegtal.
72 Sa ngëneelu yoon wi nga digle
moo ma gënal ay junniy xaalis ak wurus.

73 Say loxoo ma sàkk, tabax ma,
may ma ag dégg, ma mokkal say santaane,
74 ñi la ragal gis ma, bég;
nde sa kàddu laa yaakaar.
75 Aji Sax ji, ràññee naa ne say ndigal njekk la,
te worma nga ma dumaa.
76 Ngalla dëfale ma sa ngor;
Sang bi, yaa ko dige.
77 Nanga ma ganesee sa yërmande, ma dund;
saw yoon ay sama bànneex!
78 Yal na ñu bew ñi torox,
ñoo ma lor ak seeni sos,
te man may gëstu say tegtal.
79 Yal na ku la ragal waññiku fi man,
ba xam sa kàdduy seede.
80 Yal naa toppe say tegtal xol bu mat sëkk,
ba duma rus.

81 Sàkku naa sag wall ba xol jeex,
di xaar sa kàddu.
82 Séentu naa sab dige, ba gët giim;
kañ nga may xettli?
83 Damaa mujj ras ni mbuusum der mu saxar jàpp,
waaye sàgganewma say tegtal.
84 Ñaata fan laay toogati, Sang bi?
Kañ ngay mbugal ñi ma topp?
85 Ñu bew ñi gasal nañu ma ay yeer,
yu saw yoon diglewul.
86 Sa santaane yépp worma la;
te dees maa toppey sos, wallu ma!
87 Nes tuut ñu sànke ma fi kaw suuf,
te man dëdduwma say tegtal.
88 Musale ma sa ngor,
ba jëfe sa kàdduy seede.

89 Aji Sax ji, sa kàddoo sax dàkk,
taxaw jonn fa asamaan.
90 Sa worma, ba maasoo maas,
yaa samp suuf, saxal ko.
91 Ci sa ndigal la lépp taxawe ba tey,
lépp ànd, di la jaamu.
92 Su ma bégewuloon saw yoon,
sànkoo sama toskare ji.
93 Duma fàtte mukk say tegtal,
ci nga may musale.
94 Yaa ma moom, wallu ma;
say tegtal laay sàkku.
95 Man la ñu bon ñi tëru, nar maa sànk,
waaye sa kàdduy seede laay niir.
96 Gis naa ne lu mat lu ne am na kemu,
waaye sa santaane mat ba wees kemu.

97 Maaka sopp saw yoon,
di ko jàngat bés bu jot.
98 Li ma xelal ba ma raw noon yi,
mooy sa santaane, yi ma jagoo fàww.
99 Maa gëna ñaw képp ku may jàngal,
nde sa kàdduy seedeey sama njàngat.
100 Maa ëpp mag ñi dég-dég,
nde say tegtal laa topp.
101 Luy yoon wu aay, ma moyu,
ba mana sàmm sa kàddu.
102 Say santaane it dëdduwma ko,
nde yaw yaa ma jàngal.
103 Sa kàddooka maa neex,
ba dàqal ma tem-temu lem!
104 Say tegtal laay ràññee,
ba tax ma bañ luy yoonu fen.

105 Sa kàddu laay niitoo samay tànk,
muy leeral samaw yoon.
106 Giñ naa te di ko dëggal,
ne dinaa sàmmonteek sa ndigali njekk.
107 Toskare naa ba ci lool;
éy Aji Sax ji, musal ma, yaa ko dige.
108 Aji Sax ji, rikk nangul ma kàdduy cant yi ma lay jébbal,
te xamal ma say ndigal.
109 Sama bakkan ci xott saa su ne,
waaye fàttewuma saw yoon.
110 Ñu bon ñi ma gasal um pax
taxul ma wàcc say tegtal.
111 Maa séddoo fàww sa kàdduy seede,
loolooy seral sama xol.
112 Damaa dogoo jëfe sa dogali yoon,
saxoo ko ba mu jeex.

113 Maa bañ kuy ŋarale,
maa sopp saw yoon.

114 Sama rawtu, sama kiiraay, yaw a;
sa kàddu laay xaar.
115 Yeen ñiy def lu bon, xiddileen ma,
ba ma sàmmonteek sama santaaney Yàlla.
116 Yaa ko dige, dooleel ma, ma dund;
bul tas sama yaakaar.
117 Kàttanal ma, ma raw,
di yittewoo say tegtal, ba fàww.
118 Yaay xarab képp ku wàcc sa dogali yoon,
ay pexeem neen.
119 Yaay tonni ni purit képp ku bon fi kaw suuf,
moo tax ma sopp sa kàdduy seede.
120 Sama yaram a ngi daw ndax ragal la,
ragal say àtte.

121 Def naa njub, def njekk;
bu ma wacce ñi may néewal.
122 Sang bi, gàddu ma, ma am jàmm,
bu ma ñu bew ñi néewal.
123 Séentu naa sag wall ak sa kàddug njekk,
ba saay gët giim.
124 Sang bi, jëfeel ma sa ngor,
xamal ma sa dogali yoon.
125 Sab jaam laa, may ma, ma ràññee,
ba xam sa kàdduy seede.
126 Aji Sax ji, jëf jot na,
ñee ngi jalgati saw yoon!
127 Maa sopp say santaane,
mu gënal ma wurus ba ci wurusu ngalam.
128 Moo tax foo tegtale, ma rafetlu,
lépp luy yoonu fen, ma bañ.

129 Sa kàdduy seede kéemaan la,
moo tax ma di ko toppe xol.
130 Sa pirim kàddu day leeral,
di xelal ku xeluwul.
131 Damaa ŋa ŋafeet, di àppaat,
ngir namm say santaane.
132 Éy geesu ma te baaxe ma,
ni nga baaxook ñi sopp sa tur.
133 Dooleelal ma samay tànk, yaa ko dige,
te bu ma lenn lu bon man.
134 Jot ma ci noteelu doom aadama,
ma mana topp say tegtal.
135 Sang bi, geesoo ma sag leer,
te xamal ma sa dogali yoon,
136 ay wali rongooñ ay wale saay gët,
ndax sàmmeesul saw yoon.

137 Aji Sax ji, yaaka jub,
te say àtte di yoon.
138 Yaa santaane sa kàdduy seede ci njekk
ak worma ju yaa.
139 Damaa gis bañ yiy sàggane say wax,
xol bu tàng di ma rey.
140 Sang bi, maaka sopp sa kàddu
gi set ni weñ gu ñu xelli!
141 Ñàkk naa solo, faaleesu ma,
waaye sàgganewma say tegtal.
142 Sag njekk moo dig njekk ba fàww,
te saw yoon a dëggu.
143 Njekkar ak njàqare dab ma,
say santaane di sama bànneex.
144 Sa kàdduy seedee di njekk ba fàww,
may ma, ma ràññee, ba dund.

145 Aji Sax ji, woo naa la wall lu ma man,
wuyu ma, ma topp sa dogali yoon.
146 Dama ne: «Wóoy, wallu ma,
ma sàmm sa kàdduy seede.»
147 Damaa jëlu, di la woo,
di xaar sa kàddu.
148 Damay xoole guddi gépp,
di jàngat sa kàddu.
149 Aji Sax ji, sama baat bii, teewloo ko sa ngor,
te musal ma ni nga baaxoo muslee.
150 Rabatkati pexe yaa ngi jegesi,
di nit ñu sore saw yoon.
151 Waaye yaw Aji Sax ji, jege nga,
te sa santaane yépp a dëggu.
152 Yàgg naa xam ne sa kàdduy seede
wax la joo saxal dàkk.

153 Xoolal sama coono te xettli ma;
saw yoon déy, sàgganewma ko.
154 Àtte ma, ba jot ma;
musal ma, yaa ko dige.
155 Ku bon sore sa wall,
ngir sàkkuwul sa dogali yoon.
156 Aji Sax ji, sa yërmande yaa na;

musal ma ni nga ko baaxoo.
157 Ñi ma topp ak ñi ma baña bare,
te taxul ma dëddu sa kàdduy seede.
158 Damaa gis workat yi, sib leen;
ñoo sàmmul sa kàddu.
159 Seetlul ni ma soppe say tegtal.
Éy Aji Sax ji, musal ma, yaa gore!
160 Sa mboolem kàddu dëgg la,
sa ndigal yépp di njekk, sax dàkk.

161 Ay kilifaa ma topp ci dara,
te teewul ma wormaal sa kàddu.
162 Man de, maa ngi bége sa kàddu
ni ku for alal ju bare.
163 Fen, ma bañ, ba sib;
sa yoon, ma sopp.
164 Juróom yaari yoon ci bés
màggale naa la ko say àttey njekk.
165 Jàmm ju baree ñeel ku sopp sa yoon,
te dara du ko fakktal.
166 Aji Sax ji, sa wall laa yaakaar,
say santaane laa jëfe.
167 Sama xol laa toppe sa kàdduy seede,
te sopp koo sopp.
168 Damaa topp say tegtal ak sa kàdduy seede,
fépp fu ma jaar kay yaa ngi ciy gis.

169 Aji Sax ji, yal na sama yuux àgg fa yaw;
may ma, ma ràññee, yaa ko dige.
170 Yal na sama dagaan àgg fa yaw;
xettli ma, yaa ko dige.
171 Naa xaacu, woyal la,
yaa may jàngal sa dogali yoon.
172 Naa woye sa kàddu,
loo santaane, njekk la.
173 Yal nanga ma dikke ndimbal,
say tegtal laa taamu.
174 Aji Sax ji, namm naa sa wall,
sa yoon ay sama bànneex.
175 Yal naa dund ba màggal la,
say ndigal di sama ndimbal.
176 Lajj naa ni xar mu réer;
gindi ma, Sang bi,
sàgganewma say santaane de!

120

Ma ñaan ci biir tuuma

1 Muy jàngi yéeg, ñu di ko màggale Yàlla.

Ci sama njàqare laa woo Aji Sax ji wall,
mu wuyu ma.
2 Éy Aji Sax ji, musal ma ci gémmiñu fen-kat,
ak làmmiñu njublaŋ.
3 Yaw boroom làmmiñu njublaŋ,
ana lu ñu lay añale
ak lu ñu lay dolli?
4 Xanaa fitti mbër yu ñaw
ak xal yu yànj.

5 Wóoy man mi ganeyaani baadooloy Meseg ya
tey dali fa xaymay waa Kedar ñu xayadi ña!
6 Yàgg naa lool ci biir nit ñi bañ jàmm.
7 Man may wut jàmm,
te su ma waxee,
ñoom ñuy ayoo.

121

Ana ku may sàmm?

1 Muy jàngi yéeg, ñu di ko màggale Yàlla.

Damaa séentu tund ya,
te naan fu wall di jóge?
2 Sama wall a nga fa Aji Sax ji,
ki sàkk asamaan ak suuf.

3 Kii du la bàyyi nga tërëf,
sa sàmm bii gëmmul.
4 Kiy sàmm Israyil kay
gëmmul, nelawul.
5 Aji Sax jee lay sàmm,
Aji Sax jee lay yiir,
féete la ndijoor.

6 Du naaj wu lay dal bëccëg,
mbaa leer gu ndaw guddi.
7 Aji Sax jee lay sàmm ci gépp loraange,
di sàmm sa bakkan.
8 Aji Sax jee lay sàmm, dem ak dikk,
tey ak ëllëg.

122

Nu ñaanal Yerusalem

1 Muy jàngi yéeg, ñu di ko màggale Yàlla, ñeel Daawuda.

Maaka bég, ba ñu ma nee:
«Kër Aji Sax ji lanu jëm.»
2 Yaw Yerusalem, noo ngii taxaw sa bunt.

3 Céy, Yerusalem, dëkkub tabax bu baax,
bi booloo, di benn.
4 Fii la giiri Israyil di yéegsi,
di giir yi Ki Sax séddoo.
Ñu ngi santsi Aji Sax ji,
ni ko Israyil warloo.
5 Fii la ngànguney Israyil tege,
askanu Daawuda toog ca, di àtte.

6 Dagaanleen jàmmi Yerusalem:
«Yerusalem, yal na sa xeli soppe dal,
7 jàmm ne ñoyy fi say tata wër,
te xel dal ci biir këri Buur.»
8 Mbokk ak xarit a waral
may ñaan jàmmi Yerusalem.
9 Sunu kër Yàlla Aji Sax jee ma tax
di sàkku ngëneelu Yerusalem.

123

Yàlla, fajal nu gàcce

1 Muy jàngi yéeg, ñu di ko màggale Yàlla.

Yaw laay séentu,
yaw mi toog fa asamaan.
2 Ma ne, ni jaam bu góor di wékke sangam bët,
jaam bu jigéen di ko wékke bët sangam bu jigéen,
ni lanuy wékke sunu Yàlla Aji Sax ji bët,
ba keroog mu baaxe nu.

3 Éy Aji Sax ji, baaxe nu, rikk baaxe nu,
dañu noo torxal, ba nu ne tott.
4 Ñu reew ñaa ngi nuy ñaawal, sunu xol fees,
ñu bew ñaa ngi nuy sewal.

124

Nanu sante Aji Sax ji wallam

1 Muy jàngi yéeg, ñu di ko màggale Yàlla, ñeel Daawuda.

Éy su dul woon ak Aji Sax ji nu nekkal!
Israyiloo, waxati ko:
2 su dul woon ak Aji Sax ji nu nekkal,
ba ñu nu jógalee,
3 ba nit ña xadaroo sunu kaw,
dañu nu doon wonn, nuy dund,
4 dañu nu doon mëdd nim ndox,
def um wal, buub nu,
5 def waame wuy wal-wali,
buub nu, yóbbu.

6 Cant ñeel na Aji Sax ji,
ki nu bàyyiwul, noon yi yàpp nu.
7 Danu ne fërr, nim picc
mu rëcc fiiru rëbb,
fiir ga toj, nu raw.
8 Sunu ndimbal a ngi ci turu Aji Sax ji,
ki sàkk asamaan ak suuf.

125

Ku doyloo Aji Sax ji raw

1 Muy jàngi yéeg, ñu di ko màggale Yàlla.

Ku doyloo Aji Sax ji,
yaay tundu Siyoŋ, doo toxu;
dangay sax ba fàww.
2 Ni tund yi yéewe Yerusalem,
ni la Aji Sax ji yéewe ñoñam,
tey ak ëllëg.

3 Nguur gu bon du saxe
kaw suuf su nit ñu jub muurloo.
Lu ko moy ñu jub ñi sàkku lu bon,
di ko jëfe.

4 Éy Aji Sax ji, baaxeel ku baax,
ak kuy mébét njub.
5 Waaye kuy topp yoonu ndëngte,
Aji Sax jee koy sànk,
boole kook kuy def lu bon.
Yal na jàmm dal Israyil.

126

Yàlla, delloo nu

1 Muy jàngi yéeg, ñu di ko màggale Yàlla.

Ba Aji Sax ji delloo waa Siyoŋ seen réew,
danoo meloon ni ñuy gént,
2 di reek a sarxolle rekk.
Yéefar yi naa:
«Lu réy la Aji Sax ji defal ñii.»
3 Lu réy la nu Aji Sax ji defal moos,
nu bég.

4 Aji Sax ji, rikk delloo nu na woon,
ni ngay delloo wal yu ŋiis, mu walaat ca àllub Negew.
5 Kuy ji di jooy,
yal na góob, di sarxolle.
6 Ku doon wéya wéy, di jooy;
ŋàbb mbuusum jiwoom,
yal na dikka dikk, di woy,
ñibbaale sabaaram.

127

Barkeb Yàllaa wóor

1 Muy jàngi yéeg, ñu di ko màggale Yàlla, ñeel Suleymaan.

Kër, su ko Aji Sax ji tabaxul,
ku ko tabax, neen nga doñ-doñi.
Ab dëkk, su ko Aji Sax ji wattuwul,
ku ko wattu, neen nga teewlu.
2 Neen it la nit di teela jóg
ak a guddee tëdd,
di doñ-doñi lu mu lekk:
Aji Sax ji leel na soppeem lu ni day,
fekk ko muy nelaw.

3 Ma ne, doom Aji Sax jee koy sédde,
njurum doom yool la.
4 Doom joo jure ndaw,
mooy fitt ci loxol jàmbaar;
5 ndokklee ku ci mbuusam fees,
ba bu ñu taseek ub noon ca pénc ma,
duñu am gàcce mukk.

128

Ragal Yàlla, jàmmi kër

1 Muy jàngi yéeg, ñu di ko màggale Yàlla.

Ndokklee képp ku ragal Yàlla,
di jëfe ay yoonam.
2 Yaay lekk saw ñaq,
mbégteek ngëneel ñeel la.
3 Sa jabar ni garab gu nangoo sa wanag,
say doom wëra wër sa ndab ni njëmbat lu jebbi.
4 Ki ragal Aji Sax jaa ngoog,
nii rekk lay barkeele.

5 Yal na la Yàlla barkeele fii ci Siyoŋ;
yal nanga teewe xéewalu Yerusalem
sa giiru dund gépp,
6 te nga gis say sët.
Yal na jàmm dal Israyil.

129

Noon manul Israyil

1 Muy jàngi yéeg, ñu di ko màggale Yàlla.

Ba may ndaw ba tey, ñu ngi may sonala sonal.
Israyiloo, waxati ko:
2 Ba may ndaw ba tey, ñu ngi may sonala sonal,
te taxul ñu man ma.
3 Sama gannaaw gi lañu gàbba gàbb,
rëdd koo rëdd nib tool.
4 Waaye Aji Sax ji boroom njekk
dog na buumi ñu bon ña.

5 Képp ku noonoo Siyoŋ
yal nañu ko dëpp, gàcceel ko.
6 Yal nañu mel ni ñax mu saxem xadd,
balaa law, lax.
7 Du doyub ŋëb ku ko dog;
du doyub say ku ko for.
8 Ku fa jaare it du ko ne:
«Jaajëf, Aji Sax ji barkeel;
jaajëfe yaw, yal na Aji Sax ji barkeel.»

130

Nu séentu njotug Yàlla

1 Muy jàngi yéeg, ñu di ko màggale Yàlla.

Aji Sax ji, ci ay xóote laa lay wooye.

2 Boroom bi, déglu ma,
teewlu ma, ma tinu la.

3 Ki Sax, yaw, soo doon lim bàkkaar,
Boroom bi, ana kuy taxaw?
4 Waaye yaay jéggale,
ñu ragal la.

5 Damay xaar Aji Sax ji, di ko xaare xol,
di yaakaar kàddoom.
6 Wattukat bi yàkkamti njël,
wattukat bi yàkkamti njël, laa ne,
ni ma yàkkamtee Aji Sax jee ko raw.

7 Éey Israyil, négandikul Aji Sax ji.
Aji Sax jee gore,
te yaatug njot.
8 Mooy jot Israyil ci ñaawtéefam yépp.

131

Damaa woyof, gëm Yàlla

1 Muy jàngi yéeg, ñu di ko màggale Yàlla, ñeel Daawuda.

Éy Aji Sax ji, man de, réy-réyluwma,
daŋŋiiraluma,
xintewoowma lu réy it,
mbaa lu ma ëlëm.
2 Xanaa ne tekk, ne cell,
ni perantal ak ndeyam;
sama xel dal ni perantal.
3 Éey Israyil, yaakaaral Aji Sax ji
tey ak ëllëg.

132

Yàlla digoo naak ki mu fal

1 Muy jàngi yéeg, ñu di ko màggale Yàlla.

Éy Aji Sax ji, bàyyil xel Daawuda,
ak gépp njàqareem.
2 Moo giñaloon Aji Sax ji,
moo digook Mbërum Yanqóoba ma.
3 Mu ne: «Duma ñibbi,
4 duma tëddi sama kaw lal ba,
duma nelaw, duma gëmm sax bët,
5 li feek sàkkaluma Aji Sax ji bérab,
ba dëkkal Mbërum Yanqóoba ma.»
6 Ma ne, Efrata lanu dégg gaalu Yàlla ga,
fekk ko àllub Yaar.
7 Nan dem ba këram,
sujjóotali ndëggëstalu tànkam ya.
8 Aji Sax ji, jógal agsi sa dal-lukaay,
yaak sa gaal gi jëmmal sa doole.
9 Say sarxalkat, yal nañu woddoo njekk,
sa wóllëre yi sarxolleendoo.
10 Xoolal ci Daawuda, sa jaam ba,
bul gàntu ki nga fal.

11 Aji Sax ji daa giñal Daawuda
dëgg gu mu dul dëddu,
ne ko: «Ku jóge sa geño
laay wuutal ci sa jal bi,
12 te say doom, bu ñu sàmmee sama kóllëre,
ak sama kàdduy seede yi ma leen di xamal,
seeni doom it ñooy tooge
sa jal ba fàww.»
13 Aji Sax ji kat a tànn Siyoŋ,
taamu faa dëkke.
14 Mu ne: «Fii laay dal-loo ba fàww,
fii laay dëkk, maa ko taamu.
15 Dund bi, ma barkeela barkeel,
néew-ji-doole yi, ma reggal;
16 sarxalkat yi, ma wodde njot;
way-gëm ñi di sarxollee sarxolle.
17 Fa laay dooleele Daawuda,
taalal ki ma fal,
18 ay noonam, ma wodde gàcce;
moom, kaalaam ne ràññ.»

133

Bokk, bennoo neex

1 Muy jàngi yéeg, ñu di ko màggale Yàlla, ñeel Daawuda.

Céy liika baax te neexati,
ay bokk yu bokk dëkk, di benn!
2 Daa neex ni diwu bopp gu xeeñ,
siite sikkim, bu mel ni sikkimu Aaróona,
rogalaat ba ci mbubbam,
3 neex ni layub tundu Ermon,
neex ni lay bu ni mel tey rogalaate tundi Siyoŋ.
Fa la Aji Sax ji dogal barke,
muy dund gu dul jeex.

134

Way-gëm ñaa ngi sant

1 Muy jàngi yéeg, ñu di ko màggale Yàlla.

Ayca, santleen Aji Sax ji,
yeen jaami Aji Sax ji yépp,
yeen ñiy taxawe kër Aji Sax ji guddi.
2 Yékkatileen seeni loxo bérab bu sell ba,
te sant Aji Sax ji.

3 Yal na la Aji Sax ji barkeele fa Siyoŋ,
moom mi sàkk asamaan ak suuf.

135

Aji Sax ji jot na Israyil

1 Màggal-leen Ki Sax!
Màggal-leen turu Aji Sax ji,
éey jaami Aji Sax ji, màggal-leen,
2 yeen ñi taxawe kër Aji Sax ji,
fi sunu biir ëttu Yàlla bi.
3 Màggal-leen Ki Sax, Aji Sax jee baax!
Kañleen ko, kee sopplu!
4 Ki Sax a taamu Yanqóoba,
muy Israyil mi mu séddoo.

5 Maa xam ne Aji Sax ji màgg na!
Sunu Boroom a sut lépp lu ñuy jaamu.
6 Lépp lu Aji Sax ji namm,
moom lay def asamaan ak suuf,
ak biir géej ak xóote yépp.
7 Mooy yékkateey niir fa cati àddina,
sàkkal taw ay melax,
yebbee ngelaw cay dencam,
8 fàdd luy taaw fa Misra,
doom aadama, ba ci mala.
9 Yeen waa Misra, moo yónnee ay firndeeki kéemaan fi seen biir,
ñeel Firawnaak jawriñam ñépp.
10 Moo duma ay xeeti xeet,
bóom buur yu mag yi,
11 muy Siwon buurub Amoreen ña,
ak Og buuru Basan,
ak buuri Kanaan ñépp.
12 Moo nangu seen réew, séddale,
bànni Israyil ñiy ñoñam séddoo.
13 Aji Sax ji, sa tur ba fàww;
Aji Sax ji, sa woy a saxal maasoo maas.
14 Aji Sax ji kay ay àtte ñoñam ñi,
di ñeewante jaamam ñi.
15 Tuuri yéefar yi, xaalis ak wurus,
loxoo ko sàkk.
16 Am gémmiñ te du wax,
ami gët te du gis,
17 ami nopp te du dégg,
du sax noowal bakkan.
18 Ñi sàkk yii tuur, yal nañu mel ni ñoom,
ñook ñi leen wóolu ñépp.
19 Éey waa kër Israyil, santleen Aji Sax ji!
Éey waa kër Aaróona, santleen Aji Sax ji!
20 Éey waa kër Lewi, santleen Aji Sax ji!
Yeen ñi ragal Aji Sax ji, santleen Aji Sax ji!
21 Nañuy sante Aji Sax ji Siyoŋ,
moom mi dëkke Yerusalem.
Màggal-leen Ki Sax!

136

Yàllaa am kóllëre

1 Nangeen sante Aji Sax ji mbaaxam.
Kee saxoo ngoram!
2 Santleen Yàllay yàlla yi.
Kee saxoo ngoram!
3 Santleen Sangu sang yi.
Kee saxoo ngoram!

4 Moo wéetoo jaloore yu mag yi.
Kee saxoo ngoram!
5 Moo sàkke asamaan manoore.
Kee saxoo ngoram!
6 Moo lal suuf ca kaw ndox ma.
Kee saxoo ngoram!
7 Moo sàkk leer yu mag yi:
Kee saxoo ngoram!
8 jant bi yilif bëccëg,
Kee saxoo ngoram!
9 weer ak biddiiw, guddi.
Kee saxoo ngoram!

10 Moo fàdd taawi Misra yu góor ya,
Kee saxoo ngoram!
11 seppee bànni Israyil ca ñoom,
Kee saxoo ngoram!

12 ci dooley loxoom ak kàttanu përëgam.
Kee saxoo ngoram!
13 Moo xar géeju Barax ya yaar,
Kee saxoo ngoram!
14 jàllale bànni Israyil ca digg ba.
Kee saxoo ngoram!
15 Moo xalab Firawnaak mbooloom ca géeju Barax ya.
Kee saxoo ngoram!
16 Moo jiite ñoñam ca màndiŋ ma.
Kee saxoo ngoram!
17 Moo duma buur yu mag ya,
Kee saxoo ngoram!
18 bóom buur yu màgg ya,
Kee saxoo ngoram!
19 reyaale Siwon buurub Amoreen ña,
Kee saxoo ngoram!
20 reyati Og buuru Basan.
Kee saxoo ngoram!
21 Moo nangu seen réew, joxe,
Kee saxoo ngoram!
22 sédde Israyil ma dib jaamam.
Kee saxoo ngoram!

23 Ci biir notaange la nu geesoo,
Kee saxoo ngoram!
24 ne nu siféet ci loxoy noon ya.
Kee saxoo ngoram!
25 Mooy leel bépp boroom bakkan.
Kee saxoo ngoram!
26 Santleen Yàlla mi ci asamaan!
Kee saxoo ngoram!

137

Jooye nanu àll

1 Ca tàkkal dexi Babilon,
foofa lanu daa toog,
fàttliku Siyoŋ, jooy.
2 Ca garab ya
lanu daa wékk sunuy xalam.
3 Fa la nu sunuy sang daa woyloo,
not nu, bëgg nu bégal leen,
naan: «Woyal-leen nu ci woyi Siyoŋ.»
4 Moo nu nuy woye woyu Aji Sax ji
kaw suufas yéefar?
5 Éy Yerusalem, su ma la naree fàtte,
yal na ma doole dëddu!
6 Yerusalem, su ma la fàttlikuwul,
fonk la, ba gën laa bége lépp,
yal na sama làmmiñ tafoo sama denqleñ.

7 Aji Sax ji, fàttlikul Edomeen ña,
keroog jantub Yerusalem,
ba ñu naan: «Màbbleena màbb,
ba kenug dëkk bi siiñ!»
8 Yeen waa Babilon, gi ñu nara fàllas,
ndokklee ku leen fey jëf,
ja ngeen nu def!
9 Ndokklee ku ne cas seeni fere,
tas ciw doj!

138

Aji Sax ji waccu ma

1 Ñeel Daawuda.

Ma sante la sama léppi xol,
woy la, gàngooru Yàlla ga ca kaw seede.
2 Ma sujjóot jublook sa kër gu sell gi,
di wormaal saw tur,
ngir sa ngor ak sa worma.
Màggal nga sa tur ak sa kàddu,
ba mu tiim lépp.
3 Bés ba ma wootee, yaa ma wuyu,
ñemeel ma, dooleel ma.

4 Aji Sax ji, na la buuri àddina yépp màggal,
ñoo dégg kàddu yi nga wax.
5 Nañu woy say jaloore, naan:
«Aji Sax jeeka màgg teddnga!»
6 Aji Sax jee kawe!
Ku toroxlu, mu niir;
ku réy, mu ñooru.

7 Ma wéye njàqare,
nga musal ma,
dogalee sa loxo merum noon,
walloo ma sa ndijoor.
8 Aji Sax jee may feyul.
Éy Aji Sax ji, yaa saxoo ngor!
Bul wacc ñi nga binde sa loxo.

139

Aji Sax jee ma xam, ba jeexal ma

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, ñeel Daawuda, di kàddug Sabóor.

Aji Sax ji, yaa ma natt, xam ma;

2 yaa xam sama toogaay ak sama taxawaay,
di ràññee fu sore samay xalaat,
3 di càmbar samab dox ak sama tëraay,
yittewoo lépp lu may def.
4 Aji Sax ji, bala maa wax baat,
ndeke yaw, xam nga lépp.
5 Kanam ak gannaaw nga ma dare,
teg ma sa loxo.
6 Ni nga ma xame daa yéeme,
xóot lool, ba wees ma.

7 Fu ma jëm, ba sore la?
Fu ma daw jëm, foo teewul?
8 Ma ñalgu ba asamaan, yaa nga fa!
Ma tëri njaniiw, ndeke yaa nga fa!
9 Ma war laafi njël,
dëkki wàllaa géej,
10 nga tettee ma fa ba tey,
téyee ma sa ndijoor.
11 Su ma noon: «Na ma lëndëm mëdd boog,
ba leer gi far guddil ma,»
12 du tax lëndëm lëndëmal la dara.
Guddi da laa leeralal ni bëccëg,
lëndëm dig leer fi yaw.

13 Yaa ma sàkkal xol ak xalaat,
ràbbe ma sama biiru ndey.
14 Naa la sante sama bind bu raglu bii te yéeme,
say jalooree di kéemaan, bir na ma!
15 Sama jëmm jii umpu la,
ba muy bindu ci kumpa,
mel ni lu ñu ràbbe ci xóotey suuf.
16 Gis nga ma, ba ma diw lumb;
sa téere lim na
fan yi nga ma àppal,
ba ca benn dooragul.
17 Yàlla, say xalaat aka maa yéem!
Ndaw lim bu réy!
18 Su ma ko doon waññ, moo ëpp feppi suuf.
Maa ngii yewwu, ne feek yaw ba tey.

19 Éy sama Yàlla, soo reyoon ñu bon ñii!
Yeen bóomkat yi, soreleen ma!
20 Ñii sa tur lañuy luubale,
noonoo la, di tudd sa tur ciy caaxaan.
21 Aji Sax ji, maaka bañ ñi la bañ
te sib ñi lay gàntal.
22 Dama leena bañ ba fa mbañeel yem;
samay noon dëgg lañu.

23 Yàlla, seetlu ma, ba ràññee sama xol;
natt ma, ba ràññee sama xalaati xol.
24 Xoolal ndax maa ngi doxe yoon wu aay,
te nga teg ma ci yoon wi sax.

140

Ku ñu toŋal a ngi ñaan

1 Mu jëm ci njiital jàngkat yi, di kàddug Sabóor, ñeel Daawuda.

2 Éy Aji Sax ji, xettli ma ci ku bon,
musal ma ci nitu fitna,
3 kuy nas lu bon,
tey saxoo di sookey xare,
4 daas làmmiñam ni jaan,
guux daŋaru ñàngóor.
Selaw.

5 Éy Aji Sax ji, aar ma ci loxol ku bon,
musal ma ci nitu fitna,
ku may fexee fakktal.
6 Ñu bew ñee ma làqali yeer,
lalal may buum aki caax,
feggal ma seeni fiir ci yoon wi.
Selaw.

7 Dama ne Aji Sax ji, yaay sama Yàlla;
Aji Sax ji, teewlul, ma dagaan la.
8 Aji Sax ji Boroom bi may walloo doole,
yaa ma yiir keroog bésub xare.

9 Aji Sax ji, bul may ku bon nammeelam,
bul joyal pexeem, muy yékkatiku.
Selaw.
10 Ñi ma sam, yal na seen ayu làmmiñ
këppu seen kaw bopp.
11 Yal nañu këppoo xali sawara,
tàbbi ciy pax te dootuñu jóg.
12 Kuy yàq der, yàlla bumu toog ci réew mi.
Nitu fitna, yal na ko ay topp, ba dal ci kawam.

13 Xam naa ne Aji Sax jeey jox néew-ji-doole dëgg;
di sàmm àqu baadoolo.
14 Ku def njekk kay a lay sant;
ku jub dëkke saw yiw.

141

Yàlla, sàmmal sama làmmiñ

1 Muy kàddug Sabóor, ñeel Daawuda.

Aji Sax ji, woo naa la, gaawe ma!
Bu ma lay woo, teewlu ma.
2 Yal nanga ma nangul samag ñaan
ni cuuraay lu ñu la taalal,
yoxo yi ma la tàllal di saraxu ngoon soo gërëm.

3 Aji Sax ji, sàmmal ma sama làmmiñ,
saytul ma sama kàddu.
4 Bu ma xiir ci lu aay,
may jëfe jëf ju bon,
ànd ceek ñiy jëf lu ñaaw,
di wàlli seeni bernde.
5 Kuy déggal Yàlla, man na maa dóor,
bantal ma ci ngor.
Loolu ngëneelu cuuraay la, duma ko bañ.
Waaye maa ngi saxoo ñaan pexey noon moy.

6 Yal nañu fenqe seeni njiit ciw doj,
ba noon yi xam ne dëgg laa wax.
7 Ni ñuy gàbbe suuf ba mu ne ŋafeet,
ni la njaniiw di ŋaye,
aw seeni yax yu tasaaroo.

8 Aji Sax ji Boroom bi, yaw laa wékki gët,
yaw laa làqoo,
bu ma seetaan, ma dee.
9 Musal ma ci yeer yi ñu ma gasal,
ak fiir yi ma defkati ñaawtéef yi tegal.
10 Yal na ku bon tàbbi cig fiiram,
te man ma teggi, wéy.

142

Aji Sax ji rekk a ma yég

1 Muy taalifu ñaan bu ñeel Daawuda, ba mu nekkee ca xunti ma.

2 Ma àddu, ñaan Aji Sax ji;
àddu ca kaw, di tinu Aji Sax ji,
3 sippi ko sama tawat,
diis ko sama njàqare.
4 Bu ma yoqee,
ràññee nga samay jéego;
yoon wi may jaare
lañu ma làqal am yeer.
5 Ma geesu ndijoor, xool;
du kenn ku ma faale.
Rawtu réer ma,
du kenn ku sama bakkan saf.

6 Aji Sax ji, ma woo la wall;
ma ne, yaay sama kiiraay,
di sama séddoo fi kaw suuf.
7 Teewlul, ma ne wóoy,
damaa manatul,
xettli ma ci ñi ma topp,
dañu maa ëpp doole.
8 Ngalla génne ma fi ma tëje,
ma sant la.
Man la way-gëm ñi di yéew ëllëg,
yaa may xéewale ab yool.

143

Aji Sax jeey sama yaakaar

1 Muy kàddug Sabóor, ñeel Daawuda.

Éy Aji Sax ji, déglul, ma ñaan la;
teewlul, ma tinu la;
nangul ma ci sa wormaak sa njekk.
2 Sang bi, bul layook man;
kenn jubul fi sa kanam, du kuy dund.
3 Noon a ma sambal,
daane ma, joggati,
dëël ma ci lëndëm
ni ku dee bu yàgg.
4 Sama doole jeex tàkk,
sama xol jeex, ma ne yàcc.
5 May fàttliku bu jëkkoon,
di xalaat sa jaloore yépp,
seetaat li nga def.
6 Ma tàllal lay loxo,

di la sàkku, ni suuf su mar di sàkkoo ndox.
Selaw.

7 Aji Sax ji, gaawal wuyu ma;
sama xol a jeex, ma ne yàcc,
bu ma xañ sa yiw,
ma yem ak kuy tàbbiji biir pax.
8 Xëye ma sa ngor,
yaw laa wóolu;
xamal ma fu may doxe,
yaw laa wékk sama bakkan.
9 Aji Sax ji, musal ma ci noon yi,
yaw laa làqoo.
10 Jàngal ma, ma jëfe sa coobare;
yaa di sama Yàlla.
Yal na ma sam xel jiitee mbaax
ci yoon wu tàlli.
11 Aji Sax ji, musal ma ngir saw tur,
jëfeel sag njekk,
teggil ma njàqarey bakkan.
12 Sànkal ma noon yi ci sa ngor,
bóomal ma bépp bañ.
Man de, maay sab jaam!

144

Aji Sax ji, laggsil

1 Ñeel Daawuda.

Cant ñeel na Aji Sax ji ma sës,
mu di ma jàngal xeex,
di ma tàggat ngir xare,
2 di sama wóllëre, di ma yiir,
di ma làq, di ma xettli,
di ma aar, ma di ko làqoo,
mu di ma nangulal ay xeet.
3 Aji Sax ji, luy nit, ba nga di ko ràññee?
luy doom aadama, ba nga di ko faale?
4 Nit ni ngelaw,
ay fanam di takkndeer, wéy.
5 Aji Sax ji, firil asamaan, wàcc;
laal tund yi, ñu saxar.
6 Melaxal, falaxe noon yi;
fittal, ñu fëlxoo,
7 nga yóotoo ma fu kawe,
xettli ma, wallu ma ci doxandéem
yi def wali wal fi sama kaw,
8 di fen,
di giñ ay fen.
9 Yàlla, naa la woyal woy wu yees,
xalamal la xalamu fukki buum.
10 Yaay may buur yi ndam,
yaa musal sa jaam ba, Daawuda
ci saamar bu aay.
11 Musal ma, xettli ma
ci loxol doxandéem
yiy fen, di giñ ay fen.

12 Su boobaa sunu doom yu góor
màgge ndaw, ni gàncax gu mat sëkk;
sunuy janq jekk ni doji yett,
yu ñu tabaxe kër buur.
13 Sunuy sàq feese wirgoy wirgo,
sunuy gàtt jur junni,
ba fukki junni (10 000) ci parlu yi,
14 nag yi ëmb ba diis,
du mbas, du biir bu yàqu,
te deesu fi yuuxoo pénc ya.
15 Ndokklee xeet wu am lii!
Ndokklee xeet wu yàllawoo Aji Sax ji!

145

Ma kañ Buur Yàlla

1 Muy jàngi màggal, ñeel Daawuda.

Sama Yàlla, Buur bi, naa la màggal,
teral sa tur ba fàww.
2 Bésoo bés ma di la sant,
di màggal sa tur ba fàww!
3 Aji Sax jee màgg te jara màggala màggal,
kii màggam amul kemu!

4 Na maasoo maas di màggal say jaloore,
di biral sa njàmbaarte.
5 Sa leeru teddnga ji ne ràññ,
ak sa jëf ju yéeme laay jàngat!
6 Sa dooley jëf ju raglu dees na ko jottli,
te sa màggaay maa koy yéene.
7 Sa mbaax gu réy, dees na ko tari,
te sag njekk, dees na ko woy.
8 Yiw ak yërmande, Aji Sax ji;
kee muñ mer te bare ngor!
9 Aji Sax jee baaxe ñépp,
di yërëm lu mu sàkk.

10 Aji Sax ji, lépp loo sàkk a lay gërëm,

sa wóllëre yi di la sant,
11 di tudd sa teddngay nguur,
tey dégtale sag njàmbaar,
12 doom aadama xam say jaloore
ak sa teddngaak sa darajay nguur.
13 Sa nguur ay nguur gu sax dàkk,
sa kilifteef ñeel maasoo maas.

Aji Sax ji daa sàmm ay waxam,
gore ciy jëfam.
14 Ku daanu, Aji Sax ji wallu;
ku sëgg, mu siggil.
15 Ñépp a la wékk bët, di yaakaar,
te bu jotee, yaa leen di leel,
16 tàllal sa loxo,
reggal luy dund, ba xolam sedd.
17 Aji Sax ji, jëfinam jépp njekk la,
jëfam jépp ngor la.
18 Aji Sax ji, képp ku ko woo wall, mu jege la,
képp ku ko woo wall te muy dëgg.
19 Nammeelu ku ko ragal, mu sottal;
yuuxam, mu dégg, musal.
20 Aji Sax jeey sàmm kuy soppeem,
di sànk képp ku bon.
21 Naa sàlloo sant Aji Sax ji,
na luy dund saxoo dàkk di màggal sellngay turam!

146

Buur Yàllaa jara wóolu

1 Màggal-leen Ki Sax!
Naa màggale Aji Sax ji xol,
2 li feek may dund, di ko kañ,
li feek may noyyi, di woy sama Yàlla.

3 Buleen wóolu kilifa,
doom aadama amul wall.
4 Noo ga day rëcc, mu dellu suuf;
bu bés baa, pexeem jeex.

5 Ndokklee kuy dimbalikoo Yàllay Yanqóoba;
di yaakaar Yàllaam Aji Sax ji,
6 ki sàkk kaw ak suuf,
géej ak lu ci biiram,
di sàmm dëgg ba fàww,
7 di àtte néew-ji-doole,
di leel ku xiif.
Aji Sax jeey tijji ku ñu tëj.
8 Aji Sax jeey xippil silmaxa,
di siggil ku sëgg.
Aji Sax jee sopp ku jub.
9 Aji Sax jeey sàmm doxandéem,
taxawu jirim ak jëtun,
waaye mooy lajjal pexem ku bon.

10 Aji Sax jeey nguuru ba fàww.
Yaw Siyoŋ, sa Yàllaa ñeel maasoo maas.
Màggal-leen Ki Sax!

147

Yàllaa gën ci àddina, gën ci nit

1 Màggal-leen Ki Sax!
Kañ sunu Yàllaa baax,
màggal koo neex te war.
2 Aji Sax jaa ngi tabaxaat Yerusalem,
di délloosi ña ñu dàqe Israyil,
3 di faj naqaru xol,
fajtal góomi boroom.
4 Mooy lim biddiiw yi,
tudd bu ci nekk.
5 Sunu Boroom a màgg, bare doole;
am xelam wees kemu.
6 Aji Sax ji, néew-ji-doole, mu yenni;
ku bon, mu daane ci suuf.

7 Woyeleen Aji Sax ji kàddug cant,
kañeleen sunu Yàlla jii ay xalam;
8 mooy sànge asamaan ay niir,
tawal suuf,
saxal tund yi am ñax,
9 leel mala,
xol liiru baaxoñ bu jooy.
10 Kii nawul dooley fas,
gërëmul kàttanu jàmbaar.
11 Ki Aji Sax ji gërëm mooy ki ko ragal
te di ko yaakaare ngoram.

12 Yerusalem, sargal-leen Aji Sax ji!
yeen waa Siyoŋ laa ne, màggal-leen seen Yàlla!
13 Mooy tëj ràpp seen bunti dëkk,
barkeel seen askan wa ca biir,
14 jàmmal seen suufas réew,
reggal leen ngëneelu pepp,
15 yónnee suuf ndigalam,
kàddoom ne coww, daw ca.
16 Mooy tawal yuur bu mel ni wëttéen,
di lay lay bu sedd, mel ni pënd ci suuf.

17 Mooy yuri tawub yuuram niy donj.
Bu ni seddee, ana kuy taxaw?
18 Mu yebal kàddoom, seeyal;
wal ngelawam, ndox walalaan.
19 Mooy wax Yanqóoba kàddoom,
dogalam yaak ndigali yoonam ñeel Israyil.
20 Loolu defalu ko wenn xeet;
kenn xamu ci ndigali yoonam.
Màggal-leen Ki Sax!

148

Na àddina wërngal këpp màggal Yàlla

1 Màggal-leen Ki Sax!
Nangeen màggale Aji Sax ji fa asamaan,
màggale ko fa kawa kaw.
2 Màggal-leen ko, yeen malaakaam yépp,
màggal-leen ko, yeen gàngooram yi.
3 Màggal-leen ko, yeen jant beek weer wi,
màggal-leen ko, yeen mboolem bid-diiw yii di nes-nesi.
4 Màggal-leen ko, yeen asamaani kaw-li-kaw,
ba ca ndox ma tiim asamaan ya.
5 Nañu màggal turu Aji Sax ji,
kii kat a santaane, lii lépp am.
6 Moo leen samp, ñu sax ba fàww,
mu dogal ko, te du toxu.

7 Nangeen màggale Aji Sax ji fa kaw suuf,
yeen ninki-nànkay géej ak xóote yépp,
8 ba ca melax yaak doj yu sedd yay taw,
ak tawub yuur akub lay,
ba ca ngëlén yu mag yay def ndi-galam.
9 Màggal-leen ko yeen tund yu mag yeek
yu ndaw yépp,
ba ci garab yiy meññ ak garabi seedar yi,
10 ba ci mala yépp, yu àll ak gépp jur
ak luy raam ak njanaaw,
11 ak buuri àddinaak xeet yépp,
ak kilifa yeek njiiti àddina yépp,
12 xale bu góor ak bu jigéen,
mag ak ndaw.
13 Màggal-leen turu Aji Sax ji,
moom doŋŋ la turam kawe,
darajaam tiim asamaan ak suuf.
14 Moo dooleel ñoñam,
wóllëreem ñiy mbooloom bànni Is-rayil,
xeet wi mu xejjoo, di ko màggal.
Màggal-leen Ki Sax!

149

Na Israyil màggal Ki Sax

1 Màggal-leen Ki Sax!
Woyleen Aji Sax ji woy wu yees,
màggal ko fi ndajem wóllëreem ñi.
2 Na Israyil bége kii ko sàkk,
doomi Siyoŋ, laa ne, ñu bànneexoo seen buur bii.
3 Nañu màggale turam am pecc,
tëggal ko, xalamal ko.
4 Aji Sax jee safoo ñoñam,
di terale néew-ji-doole ag mucc.

5 Na wóllërey Yàlla bànneexoo seen ndam,
bu ñu tëddee sax, di sarxolle,
6 di xaacuy kañ Yàlla,
ŋàbbaale saamaru ñaari ñawka,
7 ngir duma yéefar yi,
mbugale ko yooyu xeet,
8 yeewe seeni buur ay càllala,
jénge seeni njiit jéngi weñ,
9 ngir sottalal leen àtte bi ñu bind,
muy ndamu wóllërey Yàlla yépp.
Màggal-leen Ki Sax!

150

Màggal-leen Ki Sax!

1 Màggal-leen Ki Sax!
Nangeen màggale Yàlla biir këram gu sell,
màggale ko ca tatay asamaanam.
2 Màggaleleen ko ay jalooreem,
màggale ko màggam gu réy.
3 Màggaleleen kog liit,
màggale ko xalam ak moroom ma.
4 Màggaleleen ko njiin aki pooj,
màggale ko xalam ak toxoro.

5 Màggaleleen ko tëggum weñ mu
xumb,
màggale ko tëggum weñ mu kawe.
6 Na lépp luy noyyi màggal Ki Sax!
Màggal-leen Ki Sax!

Kàddu yu Xelu

Li tax téere bi jóg

1 Kàddu yu xelu yu Suleymaan
buurub Israyil, di doomu Daawuda.
2 Li ko taxa jóg di nit ñi am
xel mu rafet, am ab yar, ngir xam
wax ju lal dég-dég, 3 ngir yaru ci
jëfe xel ak njub ak yoon, di jubal,
4 ndax ab téxét di foog, ndaw li it
xam tey xalaat. 5 Na boroom xel
mu rafet déglu, yokk dég-dégam,
te kiy ràññee di jariñoo ay tegtal,
6 ngir mana xam aw léeb aku taas
ak kàddug boroomi xel yu rafet ak
seeni cax.

7 Ragal Aji Sax ji di njàlbéenu xam-xam,
te xel mu rafet akub yar, dof yaa ko xeeb.

Déglul, waajur àrtu la

(Saar 1.8—7.27)

8 Doom, toppal yaru baay,
te bul wacc ndigalu yaay.
9 Kaala gu jekk la ci bopp,
di gànjar ci baat.

10 Doom, bàkkaarkat bu la xiirtal, lànkal.
11 Dañu la naan: «Dikkal, nu tëruji bakkan,
yeeruji jaambur bu deful dara.
12 Nanu mel ni njaniiw, mëdd kuy dund,
mu jekki tàbbi biir bàmmeel.
13 Mboolem alal ju réy, nu jagoo,
yeb sunu biir kër, mu fees.
14 Dikkal nu far,
mbuus miy benn, nu bokk.»

15 Doom, bul ànd ak ñoom ciw yoon,
bul jaare fa ñuy jaar,
16 ngir dañuy xélu, nar musiba,
di gaawtuy sànk bakkan.
17 Doo firib caax,
ba jàpp njanaaw luy xoole.
18 Ñii kat seen bopp lañuy fiir,
seen bakkanu bopp lañu sànk.
19 Képp kuy lekk lu lewul, nii lay mujje:
wutin wu lewul jël bakkanu boroom.

Xel mu Rafet woote na

20 Xel mu Rafet a ngay woote ca mbedd ma,
di xaacu ca pénc ma.
21 Ma ngay wootee bérab yu gëna xumb,
di dégtaley kàddoom, bunt dëkk ba.
22 Ma nga naan: «Moo téxét bi, foo àppal sa téxét gi?
Ñaawlekat bi, foo àppal sa ñaawle bi?
Dof bi, ñaata yoon ngay bañ xam-xam?
23 Soo dëppee ba déglu, ma àrtu la.
Ma ne, kon ma xellil la samam xel,
xamal la samay kàddu.
24 Damaa woote, nga gàntal,
ma tàllal loxo, faaleesu ma.
25 Sofental nga samay digle,
nanguwoo samay àrtu.
26 Kon boo sëngéemee, man it ma ree,
njàqare dab la, may textexi.
27 Njàqare di ngëlén, dab la,
sa musiba def callweer, buub la,
njekkar ak fitna dal la.
28 Keroog nga woo ma wall, duma wuyu,
nga seet ma, seet, doo ma gis.
29 Daa fekk nga baña xam,
te ragal Yàlla du loo taamu.
30 Dégluwoo samay digle it,
xanaa xeeb samay àrtu yépp.
31 Waaye loo ci góobe, gar ko,
say pexe suur la këll.
32 Déggadi sànk ab téxét,
naagu rey ab dof.
33 Waaye déggal ma, dëkke jàmm,
tàggook njekkar ak safaan.»

2

Muus, mucc

1 Sama doom, déggal samay wax,
fonk samay santaane.
2 Teewlul xel mu rafet,
sam xel di dégg.
3 Ngalla wutala dégg,
wool dég-dég wall.

4 Sàkkul xel mu rafet ni xaalis,
wut ko ni alal ju làqu.
5 Kon nga xam luy ragal Aji Sax ji,
xam Yàllaa di kan;
6 ndax Aji Sax jeey maye xel mu rafet,
kàddoom di taxa xam, di dégg.
7 Day dencalal ndam kiy jubal,
di yiir ku mat.
8 Day wattu ku jub fu mu jaare,
di sàmm wóllëreem ciw yoon.
9 Kon nga xam njub ak yoon,
xam jubal ak mboolem yoonu mbaax.
10 Ndax xel mu rafet miy tàbbi sa xol,
nga xam, sa xol tooy,
11 nga foog, fegu,
am ug dégg, raw,
12 mucc ci yoonu ku bon
ak kuy wax lu jekkadi,
13 mucc ci kuy wacc yoonu njub,
di jaare mbedd yu lëndëm.
14 Kon nga mucc ci kuy def lu bon,
tey bànneexoo lu jekkadi.
15 Yoonu ku ni mel day lunk,
jaaruwaayam dëng.

16 Xel mu rafet da lay musal ci ndaw su yemadi,
bokk feneen, di wax lu neex.
17 Day dëddu wóllëreem, ba muy ndaw,
fàtte kóllëreem ak Yàllaam.
18 Këram day joy wuti ndee,
ay jaaruwaayam jëm njaniiw.
19 Ku dem ca moom dootoo délsi,
doo gisati yoonu dund mukk.

20 Kon nag aweel mbeddum waa ju baax,
toppal yoonu ku jub,
21 ndax kuy jubal ay dëkke réew mi,
te ku mat a fiy des.
22 Ku bon, ñu dagge ci réew mi;
kuy fecci worma, ñu buddi, sànni.

3

Wóolul Yàlla

1 Doom, bul fàtte sama njàngle,
defal sa xel ci saay santaane,
2 ngir fan wi gudd lool,
nga gëna am jàmm.
3 Bu la ngor ak worma dëddu,
booleel takk ci sa baat,
bind ko ci sa àlluway xol.
4 Kon nga xam lu jaadu,
neex Yàllaak doom aadama.
5 Nanga wóoloo Aji Sax ji, sa léppi xol,
te bul wéeru ci saw déggin.
6 Loo mébét, bàyyil Yàlla xel,
mu xàllal la yoon.
7 Bul doyloo sa xel mu rafet,
ragalal Aji Sax ji, dëddu mbon;
8 sa yaram wér,
say cér naat.

9 Teralal Aji Sax ji ci sa alal
ak loo jëkka meññle,
10 say sàq day fees, ne xéew,
say mbàndi ndoxi reseñ di wal.

11 Doom, bul xeeb yaru Aji Sax ji,
bul bañ mu waññi la,
12 ndax Aji Sax ji, ku mu sopp, waññi la,
ni baay, ak doom ju ko neex.

Li xel mu rafet di jariñ

13 Mbégtee ñeel ku daj xel mu rafet
ak ku am ug dégg.
14 Am koo gën am xaalis,
te njariñ laa raw wurus.
15 Xel mu rafet a gën gànjar;
loo mana bëgg moo ko raw.
16 Gudd fan, mu joxee ndijoor;
càmmoñ ba, alal ak teraanga.
17 Fa muy jaare yiw la,
fu mu awe jàmm la.
18 Mooy garabu gudd fan ci ku ko jàpp,
di mbégtey ku ca ŋoy.
19 Aji Sax ji xel mu rafet la sose suuf,
lale asamaan ag dégg.
20 Ci xam-xamam la ndoxi xóote ya ne jàyy,
ay niir di lay.

Rafet xel barke la

21 Sama doom, saxool xelu akug foog,
dee ci xool foo tollu.
22 Day guddal saw fan,
di rafetal sa jikko.

23 Kon sab dox wóor,
doo fakktalu.
24 Soo tëddee doo tiit;
say nelaw day neex.
25 Kon doo ragal njàqare lu bette
ak saaysaay buy songe,
26 ndax Aji Sax ji da lay yiir,
di la musal cig fiir.

27 Bul xañ njekk ku ko yelloo,
ndegam man nga ko.
28 Bul ne say dëkk: «Demal ba beneen, ma jox la,»
te fekk la yor.

29 Bul fexeel dëkkandoo
bu dëkk ak yaw ci kóolute.
30 Bul joteek kenn ci neen,
te tooñu la.

31 Bul ñee ku néeg,
te bu ko roy fenn.
32 Aji Sax ji daa sib ku dëng,
xejjoo kuy jubal.
33 Aji Sax ji day alag kër ku bon,
di barkeel waa kër ku jub.
34 Kuy ñaawle, moo lay ñaawal,
ku toroxlu, mu may law yiw.
35 Teraanga di céru ku rafet xel,
ab dof gàccoo gàcce.

4

Ku dégg ndigal, jariñu

1 Gone yi, tee ngeena dégg yaru baay,
te déglu, ba am ug dégg?
2 Maa ngi leen di jàngal lu baax,
buleen fàtte sama njàngle.
3 Man it amoon naa baay,
di benn bàjjo ci saa ndey.
4 Baay digal ma, ne ma:
«Jàppal samay wax ci sam xel,
di jëfe samay santaane, ba dund.
5 Amal xel mu rafet akug dégg.
Bul fàtte te bul moy samay wax.
6 Bul dëddu xel mu rafet, da lay aar;
sopp ko, mu sàmm la.
7 Njàlbéenu xel mu rafet mooy sàkku ko;
ak loo mana am, amal ug dégg.
8 Nawal xel mu rafet, mu darajaal la;
tafoo ko, mu teral la.
9 Da lay takkal kaala gu jekk,
solal la mbaxanam buur.»

Moytul yoonu ku bon

10 Déglul, doom, te dégg saay wax,
ndax nga gudd fan.
11 Yoon wu xelu laa la teg,
jaarloo la yoonu njub.
12 Doo dox ba tërëf,
doo daw, téqtalu.
13 Ŋoyal cib yar, bul yoqi,
sàmm ko, moo yor sa bakkan.
14 Yoonu ku bon, bu ci tegu;
fu ab soxor di jaar, bu fa dox.
15 Moyul, bu fa jaare;
mbasal te wéy!
16 Ku bon du nelaw te lorewul,
du dajjant ba kera muy téqe.
17 Daa bon, def ko lekk,
di màndee coxoram.
18 Yoonu ku jub day leer,
ba ne ràññ ni bëccëg.
19 Yoonu ku bon ne këruus,
du xam lu muy téqtaloo.

Saxal ci lu baax

20 Doom, déglul samay kàddu,
teewlul samay wax.
21 Bu ci noppee ja jàkk,
te jàpp ko ci sa biir xel.
22 Mooy dundloo ku ci jàpp,
di wéral jëmmam jépp.
23 Sàmmala sàmm sab xol,
nde xalaati xol ngay jëfe.
24 Dàqal wor, mu sore la;
kàdduy naxe, na la dànd.
25 Xooleel, sa bët ne jàkk,
ngay xool sa kanam màkk.
26 Seetlul fi ngay teg tànk,
ba foo awe, mu wóor.
27 Bul jàdd, ndijoor mbaa càmmoñ,
na sa tànk moyu lu bon.

5

Moytul njaaloo

1 Sama doom, déglul sama xel mu rafet,
teewlul sama déggin,
2 kon nga saxoo foog,
say wax tegu ci xam-xam.
3 Lu mel ni lem la ndaw su yemadi di wax,
làmmiñ wa ni diw gu ñu lay raay.

4 Muj ga mu wex xàtt,
di gaañe ni ñawkay saamar.
5 Tànk ya day bartalu wuti ndee,
ay jéegoom àkki njaniiw.
6 Rëddul yoonu dund,
daa lajj, te xamu ko.

7 Kon, doom, déglu ma,
bul wacc samay kàddu.
8 Soreel ndaw soosu,
bul jege bunt këram.
9 Kon nga ñàkk daraja, keneen jagoo;
ku néeg bóom la.
10 Jaambur jariñoo sa doole,
doxandéem jagoo saw ñaq.
11 Ngay mujje onk,
desey yax, jeex tàkk.
12 Nga naan: «Su ma yégoon, sopp ab yar
te baña sofental waxi àrtu.
13 Lu ma tee woona dégg ku may digal,
tey teewlu sama waxi sëriñ ya?
14 Tuuti ma yàqu yaxeet
fi kanam ñépp!»

Yemal ci sa jabar

15 Naanal ci sa mbalkam bopp,
ndox ma balle sa teenu bopp.
16 Xanaa doo wasaare sa bëti ndox ca biti,
mu def ay wal ca pénc ya?
17 Nay sa alal, yaw doŋŋ,
ku bokk feneen bokkul.
18 Yal na sa naanukaay barkeel,
nga bànneexoo kiy sa jabar ba ngay ndaw.
19 Aka sopplu te jekk!
Na lay céram doy foo tollu,
na la xañ sago saa su ne.
20 Doom, ana looy xemmeme keneen,
bay foye céri jaambur?

21 Lu waay jëf, Aji Sax ji gis,
di xool mboolem fu mu jaare.
22 Jëf ju bon day fiir ka ko sàlloo,
bàkkaaram di mbaal, jàpp ko.
23 Ñàkk yar, dee;
ndof gu réy, sànku.

6

Bul gàddul kenn bor

1 Doom, dangaa gàddul nit bor,
dige feyal jaambur,
2 saw làmmiñ yeb la cim pax,
nga keppu?
3 Yaa ngi ci sa loxoy moroom,
kon defal nii, doom, ba rëcc:
doxal tinuji ko,
raamali ko.
4 Bul gëmm,
bul nelaw!
5 Dawal ni kéwél gu rëcc ub rëbb,
ne fërr ni picc mu raw ab fiirkat.

Bul yaafus

6 Yaafus bee, xoolal xorondom,
seetal ci moom, ba muus.
7 Du ku ko yilif mbaa ku koy sas,
te jiiteesu ko.
8 Bu jotee mu denc ab dundam,
mu jot, mu for lekkam.
9 Moo yaafus bi, foo àppal tëraay bi?
Loo deeti xaar ci yewwu?
10 Ngay dajjant ak a for bët,
di tegley loxook a jaaxaan.
11 Néewlee ngi lay dikkal nib sàcc,
ñàkk gànnaayul la.

Ku dëng, nii lay mel

12 Ku tekkeedi te bon,
day wër di fen,
13 day piis, di wokkeb tànk,
di waxe baaraam,
14 jekkadiy xalaat, di mébét lu bon
aka yokku ay.
15 Moo tax musiba di jekki dal ko,
mu jekki yàqu, ba wees paj.

Aji Sax ji bañ na lii

16 Juróom benn a ngii yu Aji Sax ji bañ,
ba ci juróom yaar yu mu seexlu:
17 kuy daŋŋiiral,
kuy fen,
kuy rey nit ku deful dara,
18 kuy fexe lu bon ci xolam,
kuy gaawtuy def lu ñaaw,
19 seede buy fen rekk,
rawatina kuy yokku ay ci biiri bokk.

Ku njaaloo gis ko

20 Doom, defal li la baay sant,
te bul wacc ndigalal yaay.

21 Takkal foo tollu, taf ci sa xol,
fas ko ci sa baat.
22 Booy dox mu di la jiite,
nga tëdd, mu di la sàmm,
nga yewwu, mu di la waxal.
23 Santaane da lay niital,
ndigal leeralal la,
artook ub yar di yoonu dund.
24 Da lay aar ci ndaw su bon
ak jabaru jaambur ak làmmiñam wu neex.
25 Bu ko xemmeme taaram,
bumu la fiir aki lamsal.
26 Dogu mburu fey nab gànc;
waaye jabaru jaambur, bakkanu lëmm.
27 Te ku ne sawara cas, tafoo,
lakk say yére.
28 Ku dox ciy xal it,
say tànk ñor.
29 Mooy ànd ak jabaru jaambur,
ku ko def gis ko.

30 Deesul sikk ku sàcc aw ñam,
def ci biiram ndax xiif.
31 Waaye bu feeñee, fey boroom juróom yaari yoon,
joxe alalu këram yépp.
32 Njaaloo di ñàkk bopp,
kuy sànk bakkanam a koy def.
33 Mbugal ak toroxte dib añam,
te gàcceem du deñ.
34 Fiiraange day feesal xolu góor,
te du ñéeblu buy feyu.
35 Du faale ndàmpaay,
loo ko may, may, du giif.

7

Ndaw su yemadi da lay fiir

1 Doom, sàmmal samay wax,
fonk samay santaane.
2 Jëfeel samay santaane, ba dund,
jàppal samay ndigal sa fukki loxo.
3 Takkal ci say waaraam,
bind ko ci sa àlluway xol.
4 Safool xel mu rafet, muy sab jigéen,
te nga xejjoo dég-dég ni sa mbokk lenqe.
5 Dina la aar ci ndaw su yemadi,
bokk feneen, di wax lu neex.

Ndaw su yemadi woote na

6 Damaa tollu sama palanteer,
séentu ca xarante ya,
7 séen ca biir téxét ya,
ku ma seetlu ca xale yu góor ya,
muy ku ñàkk bopp.
8 Muy dem ba fa ndaw say taxaw, ca selebe yoon wa,
daldi wuti kër ndaw sa.
9 Ngoonug suuf la, jant biy lang,
muy lëndëm di gëna guddi.
10 Ndaw si jekki dajeek moom,
sol yérey gànc, lal pexeem.
11 Daa xumb, të,
du toog këram.
12 Ma nga ca mbedd ma, ne ca pénc ya,
ruqoo ruq, ma ngay yeeroo.
13 Ndaw sa ne ko katam, fóon,
ne wajj, ne ko:
14 «Tey matal naa la ma digoon Yàlla,
yàppu bernde waa nga kër ga, saraxu cant la*.
15 Moo ma taxa dikk dajeek yaw.
Seet naa laa seet, ba gis la.
16 Lal naa saab lal, ba mu jekk,
di malaan yu yànj, bawoo Misra.
17 Lal ba, ma xeeñal, mu ne bann,
di ndàbb, cuuraay ak xas mu neex.
18 Dikkal, nu baanee baane, ba bët set,
te bànneexu ci mbëggeel.
19 Sama jëkkër newu fa,
daa dem yoon wu sore.
20 Mbuusum xaalis la ŋàbb, yóbbu,
du ñibbsi ndare weer wi fees dell.»

21 Muy mocc ak a moccaat, ba nax ko,
di wax lu neex, ba man ko.
22 Waa ja jekki, topp ko,
mbete yëkk wu ñuy rendiji,
mbaa dof bu ñu jéng, di ko yari.
23 Mooy picc mu tàbbi cig fiir.
Du xam ne day dee,
ba keroog fitt jam ko ci xol.

24 Kon nag, doom, dégluleen ma,

* **7:14** 7.14 saraxu cant: ku masaana rendi gàtt bu mu def saraxu cant ci biir jàmm, dangay jël lenn ci yàpp wi, bokk kook sa njaboot, lekk. Ci lekk googa la ndaw siy woo xale bu góor bi.

teewluleen samay wax.
25 Bu leen soosu ndaw xiir ci moy,
buleen teggi, topp ko.
26 Bare na ku dee, moo ko rey,
maneesula wañña ñi mu rey ñépp.
27 Këram yoonu njaniiw la,
daa bartalu, tàbbi néegi ndee.

Xel mu Rafet bàkku na

8

(Saar 8)

1 Déggal! Soxna si, Xel mu Rafet a ngi woote,
dég-dég di xaacu.
2 Ma nga taxaw ca selebe yoon ya,
fu gëna kawe ca yoon wa.
3 Ma nga bunt dëkk ba, taxaw;
fa nit ñay jaare lay xaacoo naan:
4 «Yeen mbooloo yi laay yéene,
doom aadama yi laay joor.
5 Téxét bi, deel foog,
dof bi, déggal ndéey lu xelu.
6 Déglul, ma wax la lu am solo,
dégtal la njub.
7 Dëgg laay wax,
di bañ wax ju bon.
8 Lu ma wax njub la.
Amul lu dëng mbaa lu jekkadi.
9 Lépp a dëggu ci ku am ug dégg,
te jub ci ku for xam-xam.
10 Na la samab yar gënal xaalis,
xam-xam dàqal la ngën-gi-wurus.
11 Ndax man, xel mu rafet, maa gën gànjar,
loo bëgg maa ko raw.

12 «Man, Xel mu Rafet, foog di sama kër;
xam-xam ak pexe, ma for.
13 Ragal Aji Sax ji mooy bañ lu bon.
Réy, xeebaate, yoonu mbon,
ak wax ju jekkadi, ma boole bañ.
14 Maa moomi digle, di maye gis-gis;
maa am ug dégg, di boroom doole.
15 Samay pexe la buur di jiitee,
kilifa di ci àttee dëgg.
16 Ci samay pexe la njiit di saytoo,
ñook kàngam yeek ñiy àtte dëgg ñépp.
17 Maa sopp ku ma sopp,
ku ma seet tigi, gis ma.
18 Alal ak teraangaa ngi fi man,
am-am bu sax it ak yoolu njekk.
19 Li may mayee gën wurus, wa gën,
sama njariñ wees xaalis ba gën.
20 Yoonu njekk laay jaare,
di jëfe li yoon àtte rekk.
21 Ku ma sopp, ma nàddil la,
feesal sab denc.»

Xel mu Rafet a mag lépp

22 Soxna si, Xel mu Rafet nee na:
«Aji Sax ji jagoo na ma ca njàlbéen,
ma jiitu ca jëfam ya woon.
23 Bu yàgg lañu ma dëj,
ca ndoorte la, bala suuf a sosu.
24 Ba may dikk, géej amul,
ndox ballul bay fees, di wal-wali.
25 Dikk naa bala tund yu mag yee sampu,
lu jiitu tund yu ndaw yi,
26 laata Yàllaa sàkk suuf aki àllam
ak feppu pënd ci àddina.
27 Ba muy taxawal asamaan, maa nga fa,
ak ba muy rëdd fa asamaan taseek géej,
28 ak ba muy teg niir ya fa kaw,
ak ba muy dooleel ndoxi xóotey géej,
29 ak ba muy sàkkal géej kemoom,
ba du jàll fa mu wax.
Ba muy rëdd fa muy samp àddina,
30 man, Xel mu Rafet, maa doon ku xareñ ci wetam,
di ko bànneexal bés bu ne,
tey bànneexu fi kanamam.
31 May bége wërngalu àddinaam,
di bànneexoo doomi aadama.»

Xel mu Rafet dénkaane na

32 «Kon nag, doom, dégluleen ma.
Mbégte ñeel na ki may topp.
33 Dégluleen ku leen di yar, daldi muus.
Buleen ko sàggane!
34 Mbégte ñeel na ki may déglu,
di teewlu ca sama bunt bés bu nekk,
di ma toogaanu sama bunt kër.
35 Ku ma daj, gudd fan,
Aji Sax ji bége la.
36 Ku ma moy loru,
ku ma bañ, daa repp.»

Ñaari berndee ngi

9

(Saar 9)

Xel mu Rafet a ngi berndeel

1 Soxna si, Xel mu Rafet daa tabax këram,
yett juróom yaari kenoom.
2 Mu rendi ag juram,
njafaan ay biiñam, xelli,
taaj ay ndabam.
3 Xel mu Rafet yónni ay janqam,
di wootee fu kawee kawe ca dëkk ba,
4 naan: «Képp ku téxét, jàddal ba fii!»
Ku ñàkk bopp, mu ne ko:
5 «Kaay, ma may la, nga lekk,
xellil lay biiñ, nga naan.
6 Dëddul jëfi téxét ba dund,
di jubal ci yoonu dégg.»

Kuy xeloo ngi ak kuy ñaawle

7 Artu kuy ñaawle, feyoo saaga rekk,
yedd ab soxor, yooloo loraange.
8 Bul yedd kuy ñaawle, da lay jéppi;
yeddal ku rafet xel, mu naw la.
9 Xelalal ku xelu, mu yokku.
Xamalal ku jub, mu yokk njàngam.
10 Ragal Aji Sax ji di njàlbéenu rafet xel,
xam Aji Sell ji di am ug dégg.
11 Maay Xel mu Rafet, ku ma topp gudd fan,
dund, dundati.
12 Rafet xel, jariñu,
kuy kókkalee, wéetook sa añ.

Ku dofee ngi berndeel

13 Jigéen ju dof day xumb,
reew, du xam lu xew.
14 Day toog bunt këram,
mbaa fu kawee kawe ca dëkk ba,
15 di woo ña fay jaare
te jubal seenu yoon.
16 Ma nga naa: «Képp ku téxét, jàddal ba fii!»
Ku ñàkk bopp, mu ne ko:
17 «Ndox mu lewul a neex,
ñamu làqu-lekk dàqati.»
18 Waaye kooka du xam ne waa njaniiw a nga fa,
te ku wuyji, tàbbi biir bàmmeel.

Kàddu yu Xelu yu Suleymaan

10

(Saar 10—24)

1 Kàddu yu xelu yu Suleymaan.

Doom rafet xel, baay ba bég;
doom dof, ndey ja tiis.

2 Alal ju lewul du jariñ;
jub, mucc ci gàtt fan.

3 Aji Sax ji du seetaan ku jub, di xiif,
waaye day xañ ab soxor la mu xemmem.

4 Yaafus, walaakaana;
farlu, woomle.

5 Ku ngóob jot, nga góob, xelu nga;
ngóob taxaw, ngay nelaw, gàcce la.

6 Jub, barkeelu;
ku soxor, wax ja làq fitna.

7 Ku jub barkeel, saw tur du fey;
ab soxor, turam seey.

8 Ku rafet xel day jëfe santaane,
ab dof waxa wax, ba loru.

9 Maandu, fegu;
dëng, weeru.

10 Piiseek làq-làqal, sabab njàqare;
ab dof waxa wax, ba loru.

11 Kàdduy ku jub bëtu ndox la, day naatal;
waaye ku soxor, wax ja làq fitna.

12 Mbañeelak ayoo;
cofeelak jéggale bépp tooñ.

13 Kuy dégg, say wax rafet;
te ku ñàkk bopp, yelloo yetu gannaaw.

14 Ku rafet xel day xam, ne cell;
bu dof noppiwul, yàqule teew.

15 Alal day aar boroom ni ab tata,
ñàkk di lor baadoolo.

16 Ku jub jot peyam, dunde;

ab soxor di bàkkaare alalam.

17 Yaru, gudd fan;
sàgganey àrtu, sànku.

18 Ku la nëbbal mbañeel, da lay fen;
kuy wër di sos, ab dof la.

19 Wax ju bare, moy ñàkku ca;
ku moom sa làmmiñ, xelu nga.

20 Kàddug ku jub di ngën-gi-xaalis,
xelum coxor amul solo.

21 Kàdduy ku jub jariñ na ñu bare,
dof ñàkk na bopp, ba far dee.

22 Barkeb Aji Sax jeey maye alal,
kër-këri taxula barele.

23 Jëf ju bon la dof di foye;
ku am dég-dég safoo lu xelu.

24 Ab soxor, li mu ragal moo koy dab;
nammeelu ku jub day sotti.

25 Bu ngëlén walee, ab soxor ne mes;
ku jub, sab reen sax ba fàww.

26 Ndaw lu tayel ca ka yónnee
daa mel ni lu forox ciy gëñ
mbaa saxar ciy gët.

27 Ragal Aji Sax ji, gudd fan;
soxor, gàtt fan.

28 Ku jub day séentu mbégte, gis ko;
ab soxor yaakaar, yàkki.

29 Aji Sax jeeki nammeelam rawtu la ci ku mat,
di sànkute ci kuy def lu bon.

30 Ku jub deesu ko daaneel mukk,
ku soxor du yàgg cim réew.

31 Kàddug ku jub day jur xel mu rafet,
ku wax njekkar ñu tëj sa gémmiñ.

32 Ku jub day xam wax ju yiw;
ab soxor sàlloo waxi njekkar.

11

1 Aji Sax ji bañ na njublaŋ ci nattub diisaay,
ay nattukaay na mat, muy bànneexam.

2 Ku réy-réylu rus;
woyofal ndax nga xelu.

3 Kuy jubal, jiital mat.
Njublaŋ ak wor, detteelu.

4 Alal du jariñ bésu mbugal;
jub, mucc ci gàtt fan.

5 Ku mat, njekk xàllal la;
coxor daaneel boroom.

6 Jubalal, sa njekk musal la;
ab workat day bëgge, ba far keppu.

7 Ab soxor saay, yaakaaram seey,
rawatina yaakaar ju sës ci alal.

8 Ku jub mucc ci njàqare,
ab soxor wuutu ko ca.

9 Ay sos la yéefar di loree,
waaye ku jub xam-xam la cay mucce.

10 Ku jub baaxle, waa dëkkam bànneexu;
ab saaysaay saay, mbégte dim riir.

11 Barkeb ku jub teral nab dëkk,
kàddug ku soxor tas nab dëkk.

12 Waxi xeebaate ñàkk bopp la,
ku am ag dégg day noppi.

13 Kuy wër di sos dangay wuññi sutura,
ku jara wóolu dangay am bàmmeelu biir.

14 Tegtal tumurànke, am réew suux;
digle bare, ndam dikk.

15 Bul gàddul kenn bor, di loru;
bañ koo dige, daldi am jàmm.

16 Jigéen, na yiw, ñu sagal ko;
góor gu néeg, alal doŋŋ.

17 Ku baax, boppam;
ku bon, boppam.

18 Coxor feyul boroom, day naxe;
deel def njekk, sag pey wóor.

19 Saxoo njekk, dund;
sàlloo mbon, dee rekk.

20 Aji Sax ji bañ na njublaŋ,
safoo maandute.

21 Ab soxor mbugalam du jaas, wóor na;
te ku jub, saw askan mucc.

22 Taaru jongama ju xel ma gàtt,
mooy jaaro wurus ci noppu mbaam-xuux.

23 Ku jub, lu baax rekk lay sàkku;
soxor biy yaakaar, mujje mbugal.

24 Nit a ngi tabe, di yokkule;
nit di nëŋ-nëŋi, gëna ñàkk.

25 Ku yéwén, woomle;
kuy suuxat, suuxu.

26 Nit a ngi móolu kuy denc pepp, ba mu ñàkkee,
di gërëm ka koy jaay.

27 Wutala wut lu baax, ñu nawloo la;
ku sàkku lu bon, yaa koy yenu.

28 Ku yaakaar sa alal sab jéll a ngi ñëw,
ku jub day juble ni gàncax gu naat.

29 Kuy fitnaal sa waa kër doo donn dara,
ku dof, boroom xel yilif la.

30 Nit ku jub garab la, doom ya di dundal;
ku rafet xel wut nit ñi.

31 Ku jub, jot sa yool ci kaw suuf,
moykat beek soxor bi it daw raw.

12

1 Ku bëgga xam, bëgg ku la yedd;
ku bañ ku la àrtu, bàyyima nga.

2 Ku baax, Aji Sax ji bége la;
kuy fexe lu bon, mu daan la.

3 Ab soxor, taxawaayam du yàgg;
ku jub garab la, reen ba ne kekk.

4 Jeeg bu jàmbaare day teral jëkkër ja,
jeeg buy rusloo day semmal jëkkër ja.

5 Ku jub, yoon lay mébét;
ab soxor di lal pexey wor.

6 Ab soxor, waxam am tëru la, day reye;
kàdduy kiy jubal di musle.

7 Ab soxor bu daanoo, jeex na;
ku jub, sa kër taxaw, ne këcc.

8 Xel mu ñaw, jëw bu rafet;
sam xel jekkadi, ñu xeeb la.

9 Woyof mbubb, am benn surga doŋŋ,
moo gën réyal turki tey dee ak xiif.

10 Ku jub day topptoo ag juram,
ab soxor néeg cig juram.

11 Beyal sab tool, sab dund doy;
topp ay caaxaan ñàkk bopp la.

12 Ab soxor ay xemmem alal ju lewul,
ku jub garab la, reen baa ko meññal.

13 Bàkkaaru làmmiñ dugal na boroom,
ku jub mucc ci njàqare.

14 Làmmiñ reggal na boroom;
ñaq, jariñu.

15 Na dof di jëfe, njub la ci moom;
dégg ndigal rafet um xel la.

16 Ab dof bu meree, mu gaawa feeñ;
ku teey, tanqamlu saaga.

17 Ku dëggu, seede dëgg;
seede bu bon, fen rekk.

18 Làmmiñu waxkat, jam-jami jaasi;
kàddu gu xelu, garab la ci.

19 Kàdduy dëgg, day sax dàkk;
fen, xef xippi, mu wéy.

20 Kuy ràbb lu bon lal pexey wor,
kuy digle jàmm, am mbégte.

21 Ku jub du amu ay,
ab soxor du tàggook musiba.

22 Aji Sax ji sib na fen-kat,
safoo ku dëggu.

23 Nit ku ñaw day xam, ba ca;
ab dof siiwal waxi dofam.

24 Njaxlaf, jiitu;
yaafus, des gannaaw.

25 Njàqare day jeexal xolu boroom,
wax ju neex di tooyal xolam.

26 Ku jub day seetlu ku muy xari-tool*;
soxor bi, jikkoom a koy sànk.

27 Ab yaafus bu rëbbee, sooy;
cawarte koom la.

28 Jaaral ci njekk, ba gudd fan;
yoon wu baax deesu fa dee.

13

1 Doom ju xelu dégg yaru baay,
kuy ñaawle faalewuli àrtu.

2 Wax ju rafet yool na boroom,
workat fitna la namm.

3 Moom sa làmmiñ, sàmm sa bakkan;
rattaxle, yàqule.

4 Ab yaafus day yaakaar, du am;
ab njaxlaf sàkku, woomle.

5 Ku jub bañ na ay fen,
ku soxor di indi gàcceek yeraange.

6 Ku mat day jub, ba fegu;
moykat soxor, ba sànku.

7 Nit a ngi am-amlu, amul dara;
nit di dee-deelu te fees dell.

8 Ku am ay fey alal, ba mucc;
ku amul deesu ko tëkku.

9 Ku jub day leer nàññ,
ab soxor mel ni taal bu fey.

10 Réy-réylu jote rekk lay jur,
ku dégg ndigal a xelu.

11 Alal ju lewul day naaw;
foral benn-benn, ba biibal.

12 Yaakaar ju tas day jeexal xol,
aajo ju faju di suuxat bakkan.

13 Ku sofental ndigalu Yàlla, yàqule;
ku jëfe santaane Yàlla, yoolu.

14 Njàngle mu xelu day suuxat bakkan,
ba boroom du tàbbi ci fiiri ndee.

15 Dangay xam lu jaadu, ñu naw la;
yoonu workat day metti.

16 Képp ku teey jëfe xam-xam;
ab dof ay siiwal ndofam.

17 Ndaw lu bon day loru.
Ndaw lu wóor garab la ci nit.

18 Ku sàggane yoonu yar, séddoo ñàkk ak gàcce;
kuy déggi àrtu, am teraanga.

19 Aajo ju faju tooyal na xol,
te ab dof jomb naa dëddu mbon.

20 Àndal ak ku xelu, sam xel rafet;
ku lëngook ub dof, loru.

21 Ay topp na moykat,

* 12:26 12.26 Mbaa: Ku jub day teg moroomam ciw yoon.

ku jub juble.

22 Ku baax, donale ba cay sëtam;
alalu moykat, muuru ku jub.

23 Ku néewle bey na, meññeef ne gàññ,
ñu àtte ko ñàkkal, mu ñàkk ko.

24 Ku dul bantal sa doom, bëggoo ko.
Ku bëgg sa doom teel koo yar.

25 Ku jub day lekk ba regg,
soxor ba dëkke xiif.

14

1 Jigéen, rafet xel, dimbali waa këram,
su deeb dof, tas këram.

2 Kuy jubal day ragal Aji Sax ji,
ku dëng teddadil nga ko.

3 Ab dof a ngi réy-réylu, làmmiñam yar ko;
ku rafet xel, sa kàddu aar la.

4 Su yëkk takkul, bey, sàq wéet;
mu beye dooleem, meññeef ne gàññ.

5 Seede bu dëggu, dëgg rekk,
seede bu dëgguwul, fen rekk.

6 Ab ñaawlekat day wut xel mu rafet, mu réer ko;
ku am ug dégg, xam yomb la.

7 Dàndal ab dof,
du la yokk xam-xam.

8 Ku ñaw day xelu, xam li muy def;
ab dof di nax boppam.

9 Ab dof, su bàkkaaree, yoonam!
Te ñay jubal a séq yiwu Yàlla.

10 Tiisu xol, boroom a ko xam;
mbégte ma it jaambur bokku ca.

11 Ab soxor, këram day tas,
mbaarum ku jub di naat.

12 Yoon a ngii, nit defe ne jub na,
te mu jëme ko ci dee.

13 Nit a ngi ree, xol ba tiis,
te mbégte mujje na njàqare.

14 Ku def njekkar sab añ mat,
ku baax gën law demin.

15 Ab téxét, loo wax mu gëm;
ku ñaw xam fi ngay jaare.

16 Ku xelu day ragal, di dëddu lu bon;
ab dof day ràkkaaju, du tiit.

17 Ku gaawa mer, def jëfi dof,
te kuy fexeel nit, ñu bañ la.

18 Ab téxét ndof ay céram,
ku ñaw jagoo xam-xam.

19 Ku bon, ku baax sut la;
ku soxor ay toogaanu ku jub.

20 Ku ñàkk, say dëkk sax bañ la;
ku barele, barey xarit.

21 Ku xeeb sa dëkkandoo, bàkkaar nga;
ku baaxe ku ñàkk, mbégte ñeel la.

22 Kuy mébét lu bon daa réer,
kuy mébét lu baax am nga ngor ak worma.

23 Kër-këri, jariñu;
waxi neen, loxoy neen.

24 Ku rafet xel jagoo alal,
ab dof ràngoo ndofam.

25 Seede bu dëggu day jot bakkan,
kuy fen day wore.

26 Ragal Aji Sax ji kaaraange gu wér la ci nit,
di rawtu ciy doomam.

27 Ragal Aji Sax ji day suuxat bakkan,
ba boroom du tàbbi ci fiiri ndee.

28 Su mbooloo baree, buur am ndam;

fu nit ña néew, kilifa du fa dara.

29 Muñ mer, déggin wu yaa;
gaawa tàng, gënatee dof.

30 Xel mu dal, yaram wu naat;
fiiraange semmal boroom.

31 Ku sonal ku ñàkk, tooñ nga ka ko sàkk;
ku baaxe ku néewle, teral nga ka ko sàkk.

32 Coxor detteel boroom;
ku jub fegoo maanduteem.

33 Kuy dégg, sam xel saxoo rafet;
ab dof sax xam na lu xelu.

34 Njekk day teral aw xeet,
moy di gàcceel aw askan.

35 Buur day bége jawriñ ju xelu,
di mbugal nitu gàcce.

15

1 Tont lu neex day giifal,
baat bu ñagas di jógal xol.

2 Ku xelu àddu, xam-xam rafet;
ab dof di talalali.

3 Aji Sax ji moo gis lépp,
di xool ku baax ak ku bon.

4 Wax ju neex garab la, doom ya di dundal,
kàddu yu jekkadi di jeexal xol.

5 Ab dof day xeeb yaru baay ba,
kuy dégg waxi àrtu, xelu nga.

6 Kër ku jub, koom gu yaa;
ku jubadi, alalam jur fitna.

7 Ku xelu àddu, xam-xam law;
ab dof amul xelam.

8 Saraxub ku soxor, Aji Sax ji bañ na ko;
ñaanu kuy jubal da koy bége.

9 Jëfi ku bon, Aji Sax ji seexlu na ko;
ku sàlloo njekk, safoo na la.

10 Mbugal tar na, ñeel ku wacc yoon;
ku bañ waxi àrtu, dangay dee.

11 Njaniiw ak biir suuf, Aji Sax ji di gis,
xolu doom aadama waxi noppi.

12 Kuy ñaawle buggul ku ko àrtu,
te du laaji ku rafet xel.

13 Xol bu sedd, kanam gu leer;
xol bu tiis, boroom ne yogg.

14 Ku am ug dégg sàkku xam-xam,
ab dof di toppi caaxaan.

15 Xol bu tiis, naqar wu sax;
xol bu neex, bànneex bu sax.

16 Néewle te ragal Aji Sax ji
moo gën barele, sa bopp ubu.

17 Njëlu ñetti xob fa ñu la soppe
moo dàq yàpp wu duuf fu ñu la bañe.

18 Naqari deret, taalu ay.
Teey, fey fitna.

19 Yoonu yaafus, dégi neen;
kuy jubal, saw xàll yaa.

20 Doom rafet xel, baay ba bég;
te ab dof ay xeeb ndey ja.

21 Jëfi dof a neex ku ñàkk bopp,
ku am ug dégg def njub.

22 Diisoo ñàkk, pexe moy;
digle takku, pexe joy.

23 Nit bége na tontam lu dal,
kàddu gu jib fa mu ñoree neex!

24 Ku rafet xel, jubal nga yoonu gudd fan,
moyu teggi, ba jëm njaniiw.

25 Ku bew, Aji Sax ji màbb sa kër;
ab jëtun, Aji Sax ji ñoŋal pàkkam.

26 Aji Sax ji bañ na mébét mu bon,
te wax ju yiw daa sell fa moom.

27 Wutin wu lewul, sonal sa waa kër;
ku bañ alalu ger gudd fan.

28 Ku jub day teeylu tontam;
ab soxor, wax ju ñaaw rekk.

29 Aji Sax ji day dëddu ab soxor,
di nangu ñaanu ku jub.

30 Kanam gu leer day seral xol;
xibaaru jàmm, jàmmu yaram.

31 Kuy dégg àrtu yu koy musal,
ku rafet xel a ngoog.

32 Xalab waxi yar, foye sa bopp la;
deel déggi àrtu, yokk sam xel.

33 Ragal Aji Sax ji day rafetal xel;
jëkke woyof, mujje tedd.

16

1 Nit ay dogu ci xolam,
Aji Sax ji dogal, mu sotti.

2 Lu waay def, daa jekk ca moom,
waaye Aji Sax jeey natt xol yi.

3 Loo bëgga def, diis ko Aji Sax ji,
say mébét sotti.

4 Lu Aji Sax ji sàkk, mbir la ca namm,
ba ci ku soxor ak bésu mbugalam.

5 Aji Sax ji sib na ku réy,
da koy mbugal ci lu wér.

6 Ku jiital ngor ak worma, Yàlla jéggal la;
ku ragal Aji Sax ji, dëddu lu bon.

7 Ku Aji Sax ji rafetlu say jëf,
say bañ sax, mu jubaleek yaw.

8 Néewle te jub
moo gën barele te jubadi.

9 Nit ay sumb yoonam,
Aji Sax ji sottal.

10 Su buur àddoo cib àtte,
muy kàddu gu Yàlla dogal.

11 Nattub diisaay aki ndabam, na jub ngir Aji Sax ji.
Moo sàkk mboolem nattukaay.

12 Buur daa sib kuy def lu bon,
ngir njekkay dëgëral nguuram.

13 Wax ju dëggu, buur safoo boroom;
ku jub, buur bëgg sa kàddu.

14 Merum buur ndaw la, dee a ko yónni;
ku rafet um xel, giifal ko.

15 Buur, na kanam ga leer, sa bakkan mucc,
su la baaxee, mu mel ni taw bu topp um nji.

16 Wutal xel mu rafet, bàyyi wurus;
taamul ag dégg, wacc xaalis.

17 Yoonu kuy jubal day moyu lu bon,
ku teeylu sa jëfin, sàmm sa bakkan.

18 Réy, yàqule;
xeebaate, jóoru.

19 Woyof, ànd ak ku néewle
moo gën séddook ku bew la mu lewal.

20 Ku teewlu mbir, baaxle;
ku wóolu Aji Sax ji, bég.

21 Ki rafet xel mooy kiy ràññee,
te su wax rafetee, dég-dég yomb.

22 Xel mu ñaw day suuxat bakkan,
te ab dof jëfi dofam a koy yar.

23 Ku rafet xel, say kàddu xelu;
soo waxee, yey.

24 Wax ju yiw di lem juy xelli,
neexa ñam, di jàmmi yaram.

25 Yoon a ngi, nit defe ne jub na,
te mu jëme ko ci ndee.

26 Ku bëgg lu neex, liggéey;
ku bëgga faj sab xiif, njaxlaf.

27 Sagaru nit mooy sulli lu bon,
ay waxam sax sawara la.

28 Nitu njekkar day yokk réeroo,
ab soskat di féewaley xarit.

29 Ab soxor day yóbbaale dëkkandoom,
jëme ko ci lu bon.

30 Piise, ku nar njekkar;
màttu, ku def lu bon.

31 Bijjaawu bopp kaala gu yànj la,
njekk a koy maye.

32 Muñ mer, moo gën njàmbaar;
tënk sa bakkan moo raw nangub dëkk.

33 Tegoo bant nit a koy def,
dogal ba Aji Sax ji la.

17

1 Feppu dugub wu ànd ak dal
moo gën lu ne gàññ kërug ayoo.

2 Surga, bu rafetee xel, tiim doom juy rusloo,
séddu ni doom ci alalu sangam.

3 Xaalis ak wurus sawaraa koy xelli,
waaye nit, ab xolam, Aji Sax jee koy nattu.

4 Ku bon ay déglu wax ju bon,
fen-kat di teewlu ay sos.

5 Kuy ñaawal ku ñàkk, tooñ nga ka ko sàkk;
kuy reetaan ku jàq, mbugalam du jaas.

6 Teraangay maam, sët ba;
sagu doom, baay ba.

7 Waxi teggin jekkul cib dof,
ay fen ci as gor waxi noppi.

8 Alalu ger njiglaay la ca ka koy joxe,
ba fu mu jublu, mu nooy.

9 Bale tooñ, yokk cofeel;
sulliw ay, tas xarit.

10 Ku am ug dégg ngay yedd benn yoon,
ab dof téeméeri yar du ko waññi.

11 Ku bon fippu doŋŋ lay jéem,
te musibaa koy dikkal.

12 Taseek gaynde gu ñàkki doomam
moo gën taseek dof ak yëfi dofam.

13 Kuy feye mbon jëf ju baax,
lu bon du jóge sa kër.

14 Ndoortel ay di wal mu tàmbali,
luy indib xuloo, bàyyil.

15 Dëggal ku sikk ak daan ku jub,
Aji Sax ji sib na yooyu yaar.

16 Ab dof du am xaalis, jënde xel mu rafet;
buggu ca dara.

17 Xarit du bëgg, di bañ;
mbokk day bokk ak yaw say coono.

18 Ku ñàkk bopp ay dige feyal jaambur,
di ko gàddul boram.

19 Ku bëggu ay bëggi tooñ;
damu, yàqule.

20 Ku njublaŋ du baaxle,
kuy wax njekkar añe musiba.

21 Ku jur ab dof, am naqar;
ab dof waajuram du bég.

22 Xol bu sedd day garabal,
xol bu tiis day semmal.

23 Ku bon day nangu alalu ger ca suuf,
nara jalgati yoon.

24 Ku am ug dégg ne jàkk ci xel mu rafet,
ab dof ne xóll, xel ma sore lool.

25 Doom ju dof di tiisu baay ba
ak naqaru ndey ja.

26 Ku deful dara, feyloo kob daan, dug njub;
dóor as gor du yoon.

27 Ku moom sa làmmiñ am nga xam-xam,
te ku teey am ngag dégg.

28 Ab dof sax bu noppee, nirook boroom xel;
ku ne cell, ñu fooge lag muus.

18

1 Ab siis, bànneexu boppam rekk,
loo ko digal mu xalab.

2 Ab dof wutul ag dégg,
balaa caag muy jaay ag muus.

3 Bu mbon nuyoo, xeebeel topp ca;
jëf ju ñaaw, gàcce rekk.

4 Waxi nit ndox mu xóot la,
bu bënnee, xelli, ñu di ca xelu.

5 Faral ku tooñ baaxul,
bul xañ dëgg ku deful dara.

6 Ab dof, làmmiñam sooke naw ay,
ay waxam di sàkku yeti gannaaw.

7 Ab dof, waxam a koy sànk,
làmmiñu boppam a koy dugal.

8 Waxi jëwkat di ñam wu neex
wuy seey, jàll ca biir-a-biir.

9 Kuy sàggane sa liggéey,
yaak kuy yàq a bokk.

10 Turu Aji Sax ji rawtu bu mag la.
Ku jub daw làqu ca, raw.

11 Alal day aar boroom ni ab tata,
mu xalaat ne maneesu koo bëtt.

12 Bew, yàqule;
jëkke woyof, mujje tedd.

13 Tontu te déggagoo,
ndof la, ak ñàkk kersa.

14 Ku bëgga dund, dékku woppi yaram,
waaye xol bu jeex maneesu koo wéye.

15 Ku am ug dégg wut xam-xam,
ku rafet xel sàkku xam-xam.

16 Deel maye, da lay ubbil bunt,
di la àggle ci boroom daraja.

17 Ku jëkke layoo, ñu ne yaa yey,
ba keroog ka nga joteel weddi la.

18 Tegoo bant day feyu ay,
di àtte boroom doole yu jote.

19 Jubook mbokk moo tooñ,
jéggi tataa ko gëna yomb,
mbaa ubbi bunt yu tëje ràpp.

20 Làmmiñ feesal na biiru boroom,
yoolu kàddu suur na boroom.

21 Dund ak dee a ngi ci làmmiñ,
te wax garab la, ku ko bëgg, lekk ca doom ya.

22 Ku am jabar, am nga ngëneel,
am nga yiwu Aji Sax ji.

23 Ku ñàkk a ngi leewaayu,
boroom alal di ko jànni.

24 Barey àndandoo lor a ngi ci,
waaye xarit a ngi gëna taq nit mbokkam.

19

1 Ñàkk te mat,
moo gën dof, di wax njekkar.

2 Teeyadi baaxul,
ku yàkkamti moy saw yoon.

3 Nit def na jëfi dof, ba sànku,
walbatiku mere Aji Sax ji.

4 Ku barele, barey xarit;
ku ñàkk, sab xarit dagg la.

5 Seede buy fen muccul mbugalam,
kuy noyyee ay fen du rëcc àtteem.

6 Ñu baree ngi wuta neex boroom daraja,
ku nekk a bëgga xaritook kuy joxe.

7 Ku ñàkk, sa bokk yépp dëddu la,
sab xarit gën laa soreeti,
ngay wax ak ñoom, dara.

8 Kuy sàkku xel, bëgg nga sa bopp;
kuy wut ag dégg day baaxle.

9 Seede buy fen muccul mbugalam,
kuy noyyee ay fen, mujje sànku.

10 Dund gu neex jekkul cib dof,
surga buy jiite kilifa it moo yées.

11 Ku xam lu jaadu, muñ mer,
tanqamlu ku la tooñ ngay damoo.

12 Merum buur ni gaynde gu ŋar;
yërmandey buur ni lay cig mbooy.

13 Doom ju dof naqaru baay baa,
te jabar ju pànk mooy senn bu dakkul.

14 Kër ak alal ngay donne ci baay;
jabar ju xelu, Aji Sax jee koy maye.

15 Ab yaafus, nelaw yu xóot,
te ku yàccaaral xiif.

16 Ku jëfe ndigal, sàmm sa bakkan;
ku moytuwul sa bopp, dangay dee.

17 Ku baaxe ku ñàkk, lebal nga Aji Sax ji,
te moo lay yool.

18 Yaral sa doom ba muy teel,
waaye bul topp sa xol, ba rey ko.

19 Ku naqari deret, sonal nga sa bopp;
ku la xettli, tóllanti ko.

20 Déggal ndigal te yaru,
ndax ëllëg nga xelu.

21 Bare na lu xol di mébét,
waaye Aji Sax jeey dogal.

22 Li ñu sopp ci nit mooy ngor,
néewle moo gën fen.

23 Ragalal Aji Sax ji ndax nga gudd fan,
nopplu te baña loru.

24 Ab yaafus day yeb loxoom ci ndab,
tàyyi ko yékkati, sex.

25 Boo ñefee ab ñaawlekat, téxét ba jànge ca;
nga yedd kuy dégg, mu xame ca.

26 Kuy yàqal sa baay, di dàq sa ndey,
yaay indi gàcceek yeraange.

27 Doom, soo noppee déglu ku lay yar,
sore nga kàdduy xam-xam.

28 Seedeb naaféq faalewul yoon,
ab soxor lu bon lay tàqamtikoo.

29 Na ñaawlekat bi séentu mbugal;
ab dof, yeti gannaaw.

20

1 Naan biiñ ak ñaawle, naan ñoll, tanqale,
ku mu nax xeluwoo.

2 Buur mer lool, mel ni gayndee ŋar;
boo ko merloo, dangay xaru.

3 Moytuw ay, ndam la;
dof boo gis day bëgg xuloo.

4 Ab yaafus du gàbb ba mu jotee,

day wut am ngóob, du am dara.

5 Mébétu jaambur day teen bu xóot,
ku am ug dégg a cay root.

6 Ñu baree ngi naa: «Gore naa,»
waaye kuy boroom kóllëre dëgg?

7 Ku jub, di jëfeg mat,
doom ju la wuutu bég na.

8 Su buur toogee di àtte,
day gis, di ràññee mboolem ayib.

9 Ana ku man ne fóot na xolam,
ba tàggook bàkkaar?

10 Nattu diisaay yu yemul ak lu ni mel,
Aji Sax ji bañ na ko.

11 Gone sax day jëf, nga gis jikkoom;
bu naree dëggu te jub, nga xam.

12 Nopp buy dégg ak bët buy gis,
Aji Sax jee sàkk lu ci nekk.

13 Bul bëggi nelaw, ba ñàkk dab la;
boo njaxlafee, lekk ba desal.

14 Kuy waxaalee ngi naan: «Baaxul de!»
Bu nee wërëñ, di damu naan: «Aka jar!»

15 Wurus am na ak gànjar yu bare,
waaye kàdduy xam-xam a gën per yu jafe.

16 Ku gàddul jaambur bor, jëlal mbubbam;
tayle ko, moo dige feyal jaambur.

17 Njublaŋ, lekk, jëkke neex,
mujj mel ni lancub suuf.

18 Pexe, ndigal a koy lal;
xare, ay tegtal.

19 Kuy wër di jëw, wuññi sutura;
ku réy làmmiñ, bul déeyook moom.

20 Ku saaga sa ndey mbaa sa baay
añe lëndëmu bàmmeel.

21 Alal ju gaaw
du mujje barkeel.

22 Bul feyantook ku la tooñ;
dénkul ci Aji Sax ji, mu wallu la.

23 Aji Sax ji bañ na nattu diisaay yu wuute,
njublaŋ ci natti diisaay baaxul.

24 Jéegoy jaam Aji Sax jee ko yor,
kenn xamul foo jëm.

25 Bul gaawtuy digeek Yàlla, di dugal sa bopp;
bul giñ, di réccu.

26 Buur, bu xeloo, ràññee ku bon,
mbugal ko, te du ko ñéeblu.

27 Xelum nit làmp la bu Aji Sax ji taal,
da koy niital ba ca biir xolam.

28 Ngor ak worma day aar buur,
ngor ay saxal ab jalam.

29 Sagu ndaw, doole ja;
gànjaru mag, bijjaaw ba.

30 Dóor yu la gaañ faj na sag mbon,
ay yar fóot na xolu boroom.

21

1 Xolu buur walum ndox la ci loxol Aji Sax ji,
fu ko soob mu jëme ko fa.

2 Lu waay def, daa jub ca moom,
waaye Aji Sax jeey natt xol yi.

3 Deel def dëgg ak njekk,
moo gënal Aji Sax ji ab sarax.

4 Xeebaateek réy-réylu
mooy bàkkaar yi ñuy ràññee ku bon.

5 Farlu, woomle;

ku gaawtu, mujj néewle.

6 Alal ju la fen may,
cóolóol la, day naaw, wut ko xaru la.

7 Coxor day sànk boroom,
ndax day baña def njub.

8 Ab saaysaay day dëngal,
nit ku dëggu di jubal.

9 Dëkkeb ruq cim sàq
moo gën jabar ju pànk.

10 Ab soxor day namma lore,
te du yërëm moroomam.

11 Boo mbugalee kuy ñaawle, ab
téxét jànge ca;
nga jàngal ku rafet xel, mu yokku.

12 Aji Jub ji Yàlla xam na la ne ca biir
kër ku bon,
te mooy sànk ku bon.

13 Ku tanqamlu jooyi ku ñàkk
dina woote wall, wall ñàkk.

14 Ku mer, may ko ci sutura, mu giif;
boroom xadar, boqal ko neexal, mu
dal.

15 Bu yoon amee, ku jub bég;
kuy def lu bon jàq.

16 Ku noppee jëfe xel,
noppluji njaniiw.

17 Ku topp sa bànneex, mujje ñàkk;
ku sopp biiñ ak lu niin du woomle.

18 Ku bon këppoo ayu ku baax,
workat gàddu musibam kuy jubal.

19 Dëkke ndànd-foyfoy
moo gën jabar ju tàng, bare ay.

20 Ku xelu denc këram ngëneeli alal
aku diw,
ab dof saax-saaxee josam.

21 Ku saxoo njekk ak ngor
am fan wu gudd, naataangeek
daraja.

22 Ku ñaw mana daan jàmbaari
dëkk bu mag,
ba màbb tata ja ñu yaakaaroon.

23 Ub sa gémmiñ, moom sa làmmiñ,
mucc ci njàqare.

24 Ku réy te bew, mooy ñaawle,
day reew, ba jéggi dayo.

25 Ab yaafus day bëgg lu mu amul
ba dee,
ndax du nangoo liggéey;
26 day yendoo xemmem, te du am,
ka jub di joxeek a joxewaat.

27 Saraxu nit ku bon ñaawtéef la,
rawatina bu ci jubloo lu bon.

28 Seede buy fen day sànku,
kuy dégg, sa kàddu sax.

29 Ku bon day ñeme-ñemelu,
ku jub la muy def da koy wóor.

30 Nit xeluwul, amul ug dégg ak
pexe,
ba manal Aji Sax ji dara.

31 Nit ay takk, bésub xare,
Aji Sax ji di maye ndam.

22

1 Jëw bu rafet a gën barele,
wegeel gën xaalis ak wurus.

2 Ku am ak ku ñàkk a bokk lenn:
Aji Sax jee leen boole sàkk.

3 Kuy foog, gisu ay, làqu;
ab téxét ne ca tëñëx, loru.

4 Woyofal te ragal Aji Sax ji,
am alal, gudd fan ak daraja.

5 Yoonu njublaŋ, ay dég aki fiir;
ku sàmm sa bakkan sore ko.

6 Tegal gone ciw yoon,

ba bu màggee, du ko wacc.

7 Ku am ay yilif ku ñàkk,
koo leb di surgaam.

8 Ku ji njubadi, góob fitna,
yet wa muy dóore, damm.

9 Ku tabe am barke,
mooy kiy sédd ku ñàkk cib dundam.

10 Dàqal kuy ñaawle, ay jeex,
xulooki saaga dakk.

11 Ku dëggu, wax ja yiw,
buur di xaritam.

12 Aji Sax jeey sàmm liy dëgg,
di weddi waxi fen-kat.

13 Bul yaafus, ba naan: «Gayndee ngi ci biti,
dañu may rey ci mbedd mi!»

14 Waxi ndaw su yemadi am yeer la,
ku Aji Sax ji rëbb moo cay tàbbi.

15 Yëfi dof daa sax ci xolu gone,
boo bantalee, mu tàggook moom.

16 Not néew-ji-doole ngir yokkule,
mbaa may boroom alal,
loo ci def mu wàññi la.

Fanweeri tegtal a ngi

17 Teewlul te déglu li boroom xel yi wax.
Defal sam xel ci li ma lay xamal.
18 Soo mokkalee, ba man koo tari,
muy sa mbégte.
19 Yaw laa koy xamal tey jii,
ndax nga wóolu Aji Sax ji.
20 Dama laa bindal fanweeri dénkaane,
ci wàllu digal ak xam-xam,
21 ngir xamal la lu wér te dëggu,
nga yóbbaale kàdduy dëgg,
yoo tontoo ña la yebal.

[1]
22 Bul xañ néew-ji-doole; néew-ji-doole la.
Ku tumurànke, bu ko soxore cib àtte,
23 Aji Sax ji da koy taxawu,
ku ko xañ, mu xañ la bakkan.

[2]
24 Bul xaritook ku gaawa mer,
bul ànd ak ku tàng bopp.
25 Lu ko moy nga mel ni moom,
te kon nga lonku.

[3]
26 Bul bokk ci ñiy dige,
di gàddul nit bor.
27 Soo amul loo ko feyale,
ñu yékkatee la sab lal, nangu ko.

[4]
28 Bul toxal màndargam cosaan ci làccu suuf
te say maam tegoon ko fa démb.

[5]
29 Seetlul ku man liggéeyam,
buur lay liggéeyal,
du liggéeyal baadoolo.

23

[6]
1 Soo bokkeek kilifa ndab,
xamal bu baax ni ngay lekke.
2 Soo dee ku bëgg lekk,
téyeel sa loxo.
3 Bul xemmem daraam lu neex,
ñam woowu la lay naxe.

[7]
4 Bul rey sa bopp ci wut alal,
bu ko xalaat sax.
5 Ndax xef ak xippi mu wéy,
mel ni lu saxi laaf,
ne fëyy, naaw ni jaxaay.

[8]
6 Ab nay, bul lekke këram,
bul xemmem daraam lu neex.
7 Ma ngay xool la ngay lekk, nu mu tollu,
naan la: «Lekkal, naanal!»
Te xol ba àndu ca.
8 Ndog soo ca lekk, waccu ko,
yiw woo ko wax daldi neen.

[9]
9 Bul wax akub dof,
day xeeb sam xel.

[10]
10 Bul toxal màndargam cosaan ci làccu suuf,

bul aakimoo suufas jirim.
11 Ki koy aar màgg na,
da koy taxawu, dal ci sa kaw.

[11]
12 Defal sam xel ci yar,
te teewlu kàdduy xam-xam.

[12]
13 Bul ñéebloo yar gone,
bantal ko taxu koo dee.
14 Soo ko bantalee,
mu mana mucc.

[13]
15 Sama doom, soo xeloo,
sama xol neex.
16 Ngay wax njub,
ma bég.

[14]
17 Bul ñee bàkkaarkat,
saxool ragal Aji Sax ji,
18 ndax kat moo am muj,
te kon sa yaakaar du tas.

[15]
19 Déglul, doom, muusal
te yebu ci yoonu njub.
20 Bul bokk ci ñiy lekk lu ëpp,
ak a màndi,
21 ndax ku bëgg lekk ak a màndi, ñàkk dab la,
dajjant it, rafle rekk.

[16]
22 Déglul sa baay bi la jur.
Bu sa ndey màggatee, bu ko sàggane.
23 Jëndal dëgg te bu ko jaay.
Sàkkul xel mu rafet ak yar akug dégg.
24 Su doom jubee, seral xolu baay.
Boo juree ku rafet xel, am nga bànneex.
25 Deel bégal ndey ak baay,
rawatina ndey ji la jur.

[17]
26 Doom, teewloo ma xel
te roy ma.
27 Ab gànc yeer mu xóot la,
jabaru jaambur di teen bu xat.
28 Ma ngay tëroo nib sàcc,
góor ñu bare lay fecciloo worma.

[18]
29 Ana kuy tiislu, naan: «Wóoy, ngalla man!»
Ana kuy xulook a jàmbat,
di gaañu ci dara,
bët ya xonq curr?
30 Xanaa kiy naan-naane biiñ,
di mosi yeneen njafaan?
31 Bul xool biiñ ak xonqaayam.
Aka yànj cib kaas
te neexa jolu!
32 Bu weesee mu màtt la ni jaan,
ne la càppit ni ñàngóor.
33 Dangay mel ni kuy gis lu doy waar,
sam xel di ràbb lu jekkadi.
34 Nga mel ni ku tëdd biir géej,
di jaayu ca biir gaal ga,
35 nga naan: «Dañu maa dóor te gaañuwuma,
duma ma te yéguma ko.
Moo! Duma yewwu nag,
ba naaneeti?»

24

[19]
1 Bul ñee ku bon,
bul wuta ànd ak moom,
2 ndax coxor lay nas ci xolam,
te fitna la ay waxam di yee.

[20]
3 Xel mu rafet ay tabax kër,
rafet déggin a koy samp.
4 Xam-xam ay feesal néeg ya
ak mboolem alal ju jafe te yànj.

[21]
5 Ku rafet xel di boroom doole,
ku xam, gëna man;
6 tegtal yu xelu lañuy xaree,
diisoo bu yaatooy maye ndam.

[22]
7 Wax ju xelu sut nab dof,
jataayu pénc du fa àddoo.

[23]
8 Kuy mébét lu bon,
ñu ne yaay rambaaj bi.
9 Pexem dof bàkkaar la,
te kuy ñaawle, ñu sib la.

[24]
10 Bu mettee, nga yoqi,
sa doolee néew.

[25]
11 Wallul ku ñuy reyi te tooñul,
xettlil kuy tërëf, ñu di ko reyi.
12 Soo nee sa yoon nekku ci it,
kiy natt xol yi, xam na,
moom miy wattu sa bakkan, xam na,
te kat mooy fey nit jëfam.

[26]
13 Doom, deel lekk lem, baax na,
lem ju xelli, boo sexee, mu tem-temi.
14 Xamal ne xel mu rafet ni la neexe;
soo xeloo, sa muj rafet,
te sa yaakaar du tas.

[27]
15 Soxor bi, bul tëru ku jub ci këram,
bul yàq dëkkuwaayam.
16 Ku jub day daanu juróom yaari yoon, jógaat,
ab soxor sërëx ci njekkar.

[28]
17 Bu sab noon daanoo, bu ko bànneexoo,
bu tërëfee, bu ko bége.
18 Lu ko moy Aji Sax ji gis la, ñaawlu ko,
daldi giif, dootu ko mbugal.

[29]
19 Bu sa xol tàng ci ku bon,
bul ñee ku soxor.
20 Ku bon amul muj,
ku soxor day mel ni taal bu fey.

[30]
21 Doom, ragalal Aji Sax ji, wormaal buur.
Bul lëngook kuy fippu.
22 Yàllaak buur a koy bette mbugal,
te kenn xamul musiba mu muy doon.

Yeneen tegtal a ngi
23 Lii it ñi rafet xel a ko wax.

Par-parloo cib àtte baaxul.
24 Ku ne defkatu lu bon: «Yaw, tooñoo,»
aw nit móolu la, mbooloo ŋàññ la;
25 ku ko ne: «Yaa tooñ,» yaay baaxle,
taasoo barke bu yaa.
26 Ki lay wax dëgg
sa soppe la.

27 Ruujal sab tool, ji ko,
doora tabax sa kër.

28 Bul tuumaal nit ci neen,
te bu ko seedeel ay fen.
29 Bul ne: «Li mu ma def laa koy def,
damay feyu li mu ma def.»

Yaafus amul njariñ
30 Toolub ku yaafus laa jaare,
ak tóokërub nit ku ñàkk bopp.
31 Ndeke lépp a nga saxi dég,
fépp fees akum ñax,
tabaxu doj ba ko wër màbb.
32 Maa ko gis, di xalaat,
xoolaat ko, jànge ca.
33 Booy dajjant ak a for bët,
di tegley loxook a jaaxaan,
34 néewlee ngi lay dikkal nib sàcc,
ñàkk gànnaayul la.

Yeneen kàddu yu xeloo ngi yu tukkee ci Suleymaan

25

(Saar 25—29)
1 Lii it ay kàddu yu xelu la, di yu Suleymaan, ay niti Esekiya buurub Yuda sotti ko.

2 Màggug Yàllaa ngi ci li mu làq,
darajay buur a ngi ci li mu feeñal.
3 Maneesula daj li ci xelu buur,
xalaatam daa kawe ni asamaan, xóot ni suuf.

4 Xellil xaalis, tonni lu ca rax,
ba ab tëgg man caa am ndab.
5 Ab soxor it, dàqal, mu sore buur,
ngir njubte law, jalam sax.

6 Bul réy-réylu fi kanam buur,
bul tooge jataayu boroom daraja,
7 ndax ñu ne la: «Yéegal, jegesi fii,»
moo gën ñu torxal la ci kanam kilifa.

Boo gisalee sa bopp it,
8 bul gaawa layooji,
ana nooy def ëllëg, bu ñu la yeyee?
9 Ñaarool ak ki nga joteel,
te bul jéebaane jaambur.
10 Lu ko moy ñu dégg ko, rusloo la,
sab der yàqu yaxeet.

11 Wax ju ñor di nataalu wurus
wu tege ci xaalis.
12 Kàddu yu lay yedd ci kuy dégg,
jaarob wurus la mbaa gànjaru ngalam.

13 Ndaw lu wóor day seral xolu njaatigeem,
mooy ndox mu sedd ci tàngooru ngóob.

14 Kuy dige te doo joxe,
yaay xiin wu ngelaw, mu naaxsaay.

15 Muñ mer ay nax kilifa,
te wax ju neex, fu mu jaar, mu nooy.

16 Boo gisee lem, lekkal lu yem;
bu ëppee, nga waccu ko.

17 Na sa tànk di gëj kër dëkkandoo;
boo ko sàppee, mu jéppi la.

18 Ku seedeel sa moroom ay fen,
yen nga ko aw njur mbaa saamar mbaa fitt.

19 Bul wóolu workat bésub njàqare,
mooy bëñ bu bon mbaa tànk bu nasax.

20 Kuy woy, boroom tiisu xol di dégg,
yaa futti mbubbam cib sedd,
mbaa nga jonj xorom ci góomam.

21 Bu sab noon xiifee, jox ko mu lekk,
bu maree, may ko mu naan,
22 day rus ba mel ni koo yeni xal,
te Aji Sax jee lay fey.

23 Jëw, mer a cay topp;
mooy ngelawal taw, taw a cay topp.

24 Dëkkeb ruq cim sàq
moo gën jabar ju pànk.

25 Xibaaru jàmm, bawoo fu sore
mooy ndox mu sedd ci ku loof.

26 Ku jub bu dee nangul ku bon, yàqu na,
ni seyaan bu nëx mbaa teen bu xàbb.

27 Lekk lem ju ëpp baaxul,
te wut waaw-góor du ngóora.

28 Ku dul ànd ak sa sago,
yaa neexa song ni dëkk bu dara wërul.

26

Ràññeel ab dof

1 Teraanga jekkul cib dof,
mooy seddub nawet mbaa taw cim ngóob.
2 Ñaan-yàlla, soo tooñul, du la dal,
day mel ni picc muy naaw, tëë toŋ.
3 Xiir, aw fas; laab, mbaam;
yetu gannaaw, ab dof.
4 Bul topp ab dof cig ndofam,
lu ko moy nga mel ni moom.
5 Waaye toppal ab dof cig ndofam,
lu ko moy mu defe ne daa muus.
6 Ku yóbbante ab dof kàddu,
yaa woo fitna, gor say tànk.
7 Kàddu gu xelu ci gémmiñug dof,
mooy tànki lafañ, amalu ko njariñ.
8 Kuy teral ab dof,
jël ngaw doj, takk ko ci mbaq.
9 Kàddu gu xelu ci gémmiñug dof
mooy car aki dégam, màndikat xàcci.
10 Njaatige luy liggéeyloo ab dof ak kuy romb,
daa mel ni fittkat buy gaañ ku ne.
11 Dof day def jëfi dof, dellu ca,
mooy xaj, bu waccoo, lekkaat ko.
12 Ana koo gis mu ne: «Maa xelu»?
Kooku ab dof a ko gën demin.

Ab yaafus a ngi

13 Ab yaafus da naan: «Gayndee ngi ci yoon wi!
Gayndee ngi ci mbedd mi!»
14 Ab yaafus day tëdd ak a walbatiku,
mooy bunt, day jaayu, demul fenn.
15 Ab yaafus day yeb loxoom ci ndab,
waaye yékkati ko, sex, da koy sonal.
16 Ab yaafus day foog ne moo gëna muus
juróom ñaari boroom xel yu xam tont.

Ay nit ñuy loree ngi

17 Kuy xuloo lu sa yoon newul,
yaa jàpp ci noppi xaj buy romb.
18-19 Nit kuy naxe,
naan: «Damay fo!»
yaay dof buy sànniy jum,
di fitteek a reye.
20 Bu matt amul, ab taal fey,
fu soskat amul it, xuloo jeex fa.
21 Këriñ defi xal, matt xamb ub taal,
ab xulookat di xambu ay.
22 Waxi jëwkat di ñam wu neex,
wuy seey, jàll ca biir-a-biir.
23 Kuy wax lu neex, tey mébét lu bon,
yaay xaalis bu rax, ñu xoob ca ndabal xandeer.

24 Ab noon làqoo na ay waxam,
lal pexey wor ca xolam.
25 Buy wax lu neex, bul gëm,
ñaawtéef la xol ba fees dell.
26 Su la nëbbalee mbañeel, di la nax it,
ag mbonam mujj bir ñépp.

27 Ku gasal nit am yeer, yaa cay daanu;
ku béraŋu doj, ngir tance, yaay tancu.
28 Kuy fen, dangaa bañ ka nga fenal,
te boroom làmmiñ wu neex day sànke.

27

Yeneen diglee ngi

1 Bul damoo ëllëg,
ndax xamoo luy xew tey.
2 Bul tëggu, bàyyil ñu tagg la,
muy waxi keneen; yaw, bu ko wax.

3 Doj diis na, suuf dib sëf,
waaye fitnay dof a ko raw.

4 Xadar day ñàng, mer di wal mu baawaan,
waaye fiiraange amul moroom.

5 Artu yu ñu la biralal
moo gën cofeel gu la boroom ñooru.
6 Soppe, bu lay gaañ sax, wóolu ko.
Nit bañ na la, te di la fóon lu bare.

7 Ku suur, bañ lem ju xelli,
waaye boo xiifee, lu wex lu ne neex la.

8 Ku sore fa nga bokk,
dangay mel ni picc mu sore tàggam.

9 Diwook suuru day naatal xol;
waaye li neex cib xarit, xol la lay digale.

10 Bul fàtte sab xarit mbaa sa xaritu baay,
bul jàq ba seeti sa mbokk;
dëkkandoo bu jegee gën mbokk mu sore.

11 Muusal, doom, ma bég,
ba mana tontu ku ma sikk.

12 Kuy foog, gisu ay, làqu;
ab téxét ne ca tëñëx, loru.

13 Ku gàddul jaambur bor, jëlal mbubbam;
tayle ko, moo dige feyal ndaw su yemadi.

14 Nuyoo bu xumb, suba teel
mooki saagaa yem.

15 Jabar ju pànk
mooy senn bu dakkul, cib taw;
16 ku ko mana yemale,
mana téye ngelaw mbaa nga ŋëb ag diw.

17 Weñ ay nàmm weñ,
nit ay nàmm xelu moroom ma.

18 Ku aar garab, lekk ca doom ya;
ku topptoo sa sang, am ngërëm.

19 Ku xool cim ndox, gis sa kanam,
nga xool sab xol, gis sa jikko.

20 Njaniiw ak biir suuf du fees,
bët it du doylu mukk.

21 Xaalis ak wurus sawaraa koy xelli,
waaye àtteb nit ca jëëm.

22 Soo jëloon ub dof, yeb ci gënn,

booleek pepp, wol,
du tax ndof ga deñ.

23 Xamal bu baax lu say gàtt nekke,
te def sa xel ci say gétt,
24 ndax alal wéyul fàww,
ag pal du ñeel sëtoo sët.
25 Gannaaw bu ñu gubee,
ba ñax saxaat,
ñu dajale ngooñ ma ca tund ya*,
26 say xar da lay amal koddaay,
bëy yi génneel la njégu tool.
27 Meewum bëy daldi am, ba doy la dund,
yaak sa waa kër
ak sa surga yu jigéen.

28

1 Ku bon daw na te dàqeesu ko,
ku jub ñeme ni gaynde.

2 Bu am réew dee fippu, kilifa ya bare;
réew mu jàmm sax, kilifa gaa am déggin ak xam-xam.

3 Ku ñàkk, su jekkoo ab ndóol,
du ko bàyyil fepp, day mel ni waame.

4 Ku wacc yoon, gërëm ku bon;
ku wormaal yoon, jànkoonteek ku bon.

5 Ku bon xamul njub,
kuy wut Aji Sax ji, xam nga njub bu wér.

6 Ñàkk te mat
moo gën barele te dëng.

7 Gone gu sàmm yoon am nag dégg,
ku ànd ak sagaru nit gàcceel sa baay.

8 Kiy leble di tege, ba barele,
kay yéwéne néew-ji-doole lay den-cal.

9 Soo dee tanqamlu yoon,
sag ñaan sax Yàlla suur na ko.

10 Ku yóbbe bàkkaar nit kuy jubal,
yeer ma nga gas, yaa cay tàbbi,
waaye ku mat di jagoo ngëneel.

11 Waay a ngi barele, defe ne xelu na;
ku néewle am ug dégg, gis ne xeluwul.

12 Bu ku jub amee ndam, mbégte mu réy la;
ab soxor falu, ñépp làquji.

13 Kuy làq say tooñ doo baaxle,
ku koy nangu, tuub ko, am yërmandey Yàlla.

14 Mbégte ñeel na ku saxoo ragal,
waaye ku dëgër bopp tàbbi ci njekkar.

15 Kilifa guy soxore néew-ji-doole
mook gaynde guy yëmmoo yem, mbaa rab wuy songe.

16 Kilifa gu amul ug dégg, day foqati rekk,
waaye ku bañ lu lewul, gudd fan.

17 Ku bóom nit, daw, ba tàbbi njaniiw;
bu ko kenn taxawu.

18 Mat, mucc;
dëng, dàll daanu.

19 Beyal sab tool, sab dund doy;
topp ay caaxaan, ndóol ba doyal.

20 Boroom worma, bare barke;
ku yàkkamtee woomle, sa mbugal du jaas.

21 Par-parloo baaxul,
waaye dogu mburu moyloo na kilifa.

22 Ab nay day yàkkamtee barele,
te xamul, ba ko ñàkk di dab.

23 Boo artoo nit, mu baaxe la ëllëg;
yaa koy gënal ku ko doon jay.

* 27:25 27.25 Ca Israyil tund yaa ëpp lu muy taw, te fa la ñax ma ëppe.

24 Ku xañ say waajur seen alal
te defe ne tooñoo,
yaa neexook saaysaayu yàqkat.

25 Ku bëgge day sooke ay,
te ku wóolu Aji Sax ji, woomle.

26 Ku doyloo sam xel, dof nga;
ku jëfe xel mu rafet, mucc nga.

27 Kuy jox néew-ji-doole, doo ñàkk;
nga gëmm ne gisoo, bare ku la móolu.

28 Bu ab soxor faloo, ñépp làquji,
bu daanoo, ku jub teg tànk.

29

1 Ku ñuy àrtu, nga të ticc,
dangay jekki yàqu, ba wees am paj.

2 Ku jub falu, baadoolo bég;
ab soxor jiite, baadoolo binni.

3 Kuy jëfe xel, bégal sa baay;
nga ànd aki gànc, yàq alal.

4 Buur jub, am réew dëgër;
mu bëggi galag, réew ma sànku.

5 Kuy jay sa moroom,
yaa ngi koy dugal.

6 Ku bon day moy, ba dugal boppam;
ku jub di woy ak a bànneexu.

7 Ku jub a xam àqu néew-ji-doole,
ab soxor xamu ca dara.

8 Ñaawlekat a ngi taal ab dëkk,
ku xelu di giifal mer.

9 Boroom xel, buy layook ub dof,
bu mereek buy ree, jàmm du am.

10 Ab bóomkat day sib ku mat,
di wuta bóom kuy jubal.

11 Ab dof day mer, sàmbaar;
ku xelu, mer, ànd ak sagoom.

12 Kilifa dégluy fen,
jawriñ yépp di ñu bon.

13 Ku ñàkk ak ka ko nennoo bokk lenn,
Aji Sax jee leen boole sàkk.

14 Buur àtte way-ñàkk ci dëgg,
ab jalam sax.

15 Deel bantal ak a yedde, day rafetal xel;
gone goo bay-bayal, mu gàcceel ndeyam.

16 Bu ku bon féetee kaw, ag moy law,
waaye ku jub, fekke jéllu ku bon.

17 Yaral sa doom, mu noppal la,
bànneexal la.

18 Fu Yàlla feeñoowul, nit ña fétteeral,
waaye ku topp yoon, am mbégte.

19 Waxi neen yarul surga,
da lay dégg te du la déggal.

20 Ana koo gis, mu rattaxle?
Kooku ab dof a ko gën demin.

21 Ku yàq sab surga ba muy ndaw,
bu ëllëgee mu defe ne doom la*.

22 Boroom xadar day sooke ay,
te ku tàng bopp moy, moyati.

23 Réy-réylu, detteelu rekk;
woyofal, ñu naw la.

24 Ku ànd akub sàcc, sa noonu bopp nga:
soo waxee dëgg, yoon topp la;
soo ko miimee, Yàlla topp la†.

25 Ragal nit dugal sa bopp la,

* **29:21** 29.21 Mbaa: bu ëllëgee mu jaaxal la. † **29:24** 29.24 Yàlla topp la: seetal ci *Sarxalkat yi* 5.1: Bu nit bàkkaaree ndax lu mu dégg wooteb seede cib àtte, ba noppi baña wax la mu gis mbaa mu xam ko ca mbir ma, dees na ko ko topp.

ku wóolu Aji Sax ji, fegu.

26 Ñu baree ngi sàkku kilifa baaxe leen,
moona Aji Sax jeey àtteb jaam.

27 Ku jub day sib ku dëng,
ku bon sib kuy jubal.

Kàddu yi Agur wax

30

(Saar 30)
1 Lii waxi Agur la, góor gay doomu
Yake mu Maasa*. Góor ga daa wax
ak Itiyel, wax ak Itiyel ak Ukal. Mu
ne:

2 Maa dofe dëgg, ba yées ci nit ñi,
dég-dégu nit sax awma ko.
3 Jànguma, ba am xel mu rafet,
awma xam-xam ci Aji Sell ji.

4 Ana ku yéegoon asamaan, ba wàcc?
Mbaa mu masa ŋëb ngelaw ciy lox-oom?
Ana ku masa ëmb ndox ci ndimo?
Mbaa mu rëdd mboolem kemi àddina?
Nu mu tudd ak nu doomam tudd?
Wax ma, yaw mi ko xam!

5 Lu Yàlla wax, mat na sëkk,
mooy yiir ku ko làqoo.
6 Bul yokk ay waxam,
mu weddi say fen, nga weeru.

7 Éy Yàlla, yaar laa la ñaan,
ngalla may ma ko sama giiru dund:
8 caaxaan aki fen, yal na ma sore,
néewleek barele, bu ma ci may lenn,
leel ma lu ma doy;
9 lu ko moy ma regg, weddi la,
ba naan: «Kuy Aji Sax ji?»
Mbaa ma ñàkk bay sàcc,
di la ñàkke worma, yaw sama Yàlla.

10 Bul sikkal ab surga ca njaatigeem,
da lay ñaan-yàlla, mu dal la.
11 Ag maas a ngi saaga baay,
te wormaaluñu ndey.
12 Ag maas a ngi defe ne set nañu,
te taq ripp ak bàkkaar.
13 Ag maas a ngi daŋŋiiral;
aka ñoo mana xeeloo!
14 Ag maas a ngi, seeni sell niy saamar,
seeni gëñ niy paaka,
ñuy lekk néew-ji-doole, ba raafal leen ci réew mi,
ba ku ñàkk jeex ci biir nit ñi.

Ay kàddoo ngi yu ànd ak lim

15 Saxu watar du suur, ñaar ñu jigéen la am:
Jox Ma ak Jox Ma.

Ñett a ngii ñu dul suur,
ba ci ñeent ñu dul ne doy na mukk:
16 njaniiw,
jigéen ju jaasir,
suuf, du màndi ndox,
sawara, du ne doy na mukk.

17 Kuy xeelu sa baay,
di siidee déggal sa ndey,
baaxoñ génne ciw xur, luqi sa bët,
tan ya lekk.

18 Ñett a ngii, yéem na ma,
ba ci ñeent yu ma xamul:
19 yoonu jaxaay ci asamaan,
yoonu jaan ci kawi doj,
yoonu gaal ci diggu géej,
yoon wi góor di jaar as ndaw.

20 Jikkoy jigéenu moykat a ngi.
Day lekk, wommiku, te naan:
«Defuma dara lu aay!»

21 Ñett a ngii, day yëngal suuf,
ba ci ñeent yu suuf àttanul:
22 jaam bu falu buur,
dof bu regg,
23 ndaw su bon su for jëkkër,
jigéen ju wuutu sangam bu jigéen.

24 Ñeent a ngii, di lu tuut ci kaw suuf,
te am xel, yaroo xel:
25 xorondom, néew na doole,

* 30:1 30.1 Maasa bérab la bu genn giirug Israyil sancoon ca bëj-gànnaaru Arabi. † 30:26 30.26 Daman xaw na nirook njomboor.

waaye bu jotee, mu denc dundam;
26 daman†, barewul kàttan,
te day dëkk ciy doj;
27 soccet, amul buur,
teewul ñuy àndandoo, diy gàngoor;
28 sindax, manees na koo ŋëb,
teewul ma nga biir kër buur.

29 Ñett a ngii, ñu jekk um ndaag,
ba ci ñeent ñu jekk doxin:
30 gaynde, mooy buuru rab yi,
ragalul kenn;
31 séq daagu, jekk taxawaay,
ab sikket,
ak buur ci biiri dagam.

32 Boo sàgganee bay tëggu,
mbaa ngay mébét lu bon,
nanga téye saw làmmiñ.
33 Ndax ku ruux soow, am ca dax,
ku wañaar bakkan, mu nàcc,
te lu jógal xol, indiw ay.

Buur Lemuyel a ngi yeete

31

(Saar 31)

1 Lii waxi Lemuyel la, buuru Maasa*, te ndeyam jàngal ko ko. Mu ne:

2 Ngóor si doom, saa doomi bopp!
Yaa di ñaan gu nangu, doom!
3 Bul jox jigéen ñi sa doole,
bul jox say siddit jigéen ñiy sànk buur.
4 Buur moomul di naan biiñ, Lemuyel,
buur moomu ko;
kilifa moomul di sàkku ñoll.
5 Lu ko moy mu naan, ba fàtte lu yoon tëral,
xañ néew-ji-doole ju ne, àqam.
6 Bàyyeel ñoll kuy sànku,
bàyyi biiñ ak boroom naqar.
7 Bu ñu naanee, fàtte seen néewle,
ba dootuñu fàttliku seenu tiis.

8 Nanga àddul ku amul kàddu,
ku sësul fenn, nga ñoŋal àqam.
9 Deel àddu, di àtte njub;
ku ñàkk ak ku néewle, nga sàmm àqam.

Jeeg bu baax nii lay mel

10 Jeeg bu jàmbaare, ndaw lu jafe,
ba rawati gànjar!
11 Jëkkër ja da koy wóolu,
te jëkkër ja day am xéewal, du ko ñàkk.
12 Day defal jëkkëram lu baax, du ko lor,
tey ànd ak bakkan.
13 Day wut kawari gàtt aki wëñ,
di ca liggéeye mbégte.
14 Day mel ni gaalu jula,
di jëli dundam fu sore.
15 Day jóg te bët setul,
di waajal njëlu njabootam,
ak a sas ay janqam.
16 Day seetlu ab tool, jënd ko,
sàkk ciw ñaqam, jëmbat tóokër.
17 Day gañu di góor-góorlu,
ak a dëgëral përëg ya.
18 Day gis njartel liggéeyam,
te làmpam du fey guddi.
19 Ma ngay yor poqe
ak këccu, di ëcc.
20 Day jox ku ñàkk,
di sàkkal néew-ji-doole.
21 Tiitul ci njaboot gi sedd bu metti,
ndax ñoom ñépp ay tegley yére.
22 Mooy sàkkal boppam ay malaan,
ay yéreem mucc ayib te yànj.
23 Dees na ràññee jëkkëram ca pénc ma,
fa muy toog ca magi réew ma.
24 Ndaw su ni mel day ràbb ay yére, di jaay,
aki gañaay, di jox jaaykat yi.
25 Faaydaak jom la làmboo,
te ëllëg ubul boppam.
26 Day wax lu xelu,
di digle ngor.
27 Jigéen jooju mooy bàyyi xel ci njabootam,
te du nangoo yàccaaral.
28 Doom ya dañu ko naan: «Jarawlakk!»
jëkkër ja di ko gërëm naan:
29 «Jeeg bu jàmbaare bare na,
waaye yaw, yaa ci raw.»

* **31:1** 31.1 Maasa bérab la bu genn giirug Israyil sancoon ca bëj-gànnaaru Arabi.

30 Melokaan wu jekk day naxe, taar
day wéy,
waaye jigéen ju ragal Aji Sax ji,
kookoo jara gërëm.
31 Joxleen ko njukkalu ñaqam,
jëfam di woyam ca pénc ma.

Kàdduy Waare
di téere bu ëmb ay gëstu ci solob dundu nit

1 Lii kàdduy waarekat baa, di doomu Daawuda te di buurub Yerusalem.

Luy solob àddina?

2 Cóolóoloo cóolóol, waru waarekat ba,
cóolóoloo cóolóol,
léppi cóolóoli neen.
3 Ana sax luy njariñu doñ-doñoo doñ-doñ
ju nit di doñ-doñi fi kaw dun bi?
4 Ag maas wéy, ag maas teew;
àddina sax ba fàww.
5 Jant fenk, so,
ne coww dellu fa muy fenke.
6 Ngelaw jëm bëj-saalum,
wiiri jëm bëj-gànnaar,
di wiir ak a wiiraat,
di delluy wëndeelu, topp yoonam.
7 Dexoo dex wal, wuti géej,
te taxul géej fees.
Fa dex wal jëm,
fa lay walati, jëm.
8 Jëfoo jëf ca jëfit,
làmmiñ tuddul lépp,
bët du suur,
nopp du buur.
9 Lu ayoon mooy ayati,
lu ñu jëfoon moom lañuy jëfati.
Dara yeesul fi kaw suuf.
10 Lëf a ngii, nit naa:
«Lii de lu bees la,»
te mu ngi fi woon lu yàgg,
lu jiitu sunu juddu.
11 Kenn du fàttliku ñi jiitu,
ñiy ñëwit,
ñi leen topp duñu leen fàttliku.

Ma seet lu ma doy
(Saar 1.12—2.23)

Rafet xel doyul

12 Man waarekat bi,
buurub Israyil laa woon ci Yerusalem.
13 Damaa dogu ne damay gëstu,
teg ko ci xel mu rafet, di settantal
mboolem lu nit def fu jant bi tiim.
Ndaw sas wu tiis wu Yàlla sase,
ñu war koo sasoo!
14 Gis naa jépp jëf ju jëfe ci kaw suuf,
ndeke lépp cóolóoli neen la ak napp um ngelaw.
15 Lu wañaaru, maneesu koo jubbanti;
lu teewul, maneesu koo lim.

16 Damaa wax ci saam xel naa:
Man de, maa ngii di gëna xelu,
ba sut ku ma jiitu ci jalub Yerusalem.
Damaa xuus ci xel mu rafet ak xam-xam,
17 di dogoo xam luy xel mu rafet,
xam luy nitoodi akug ndof.
Fekk loolu it napp um ngelaw la.
18 Ku géejal xel mu rafet, géejal naqar;
yokku xam-xam, yokku tiis.

2

Bànneexu neen doyul

1 Saam xel da ne:
«Xaaral rekk, ma natt bànneex,
ñam lu neex ba xam.»
Ndeke loolu it, cóolóoli neen.
2 Ma ne: «Reetaan ag nitoodi la;
te mbégte lu muy jariñ?»
3 Saam xel ne ma, ma naan biiñ boog, bégloo,
ba mel nib dof,
tey ànd ak sama xel,
ba gis lu ci baax,
ba doom aadama di ko def,
giiru dundam fi ko jant bi tiim.

4 Damaa liggéey lu réy.
Tabaxlu naa samay kër,
jëmbat sama toolub reseñ.
5 Ma sàkki tóokër aki tool,
jëmbat ca garab yuy meññ lu ne,
6 sàkklu samay déeg,
di ko suuxate, garab ya naat.
7 Ma jëndi jaam, góor ak jigéen;
ñu ami doom ci kër gi.
Ma am jur gu ne gàññ, gu gudd ak gu gàtt,
ba ëpple ku ma jiitu ci Yerusalem.
8 Ma dajale sama xaalis ak sama wurus,

moom alali buur yeek diiwaan yi ma yilif,
tabb samay woykat, góor ak jigéen,
boole ci bànneex bi ci jabari jabar.
9 Ma am doole, yokku,
ba sut ku ma jiitu ci Yerusalem,
te teewul may jëfe xel.
10 Lépp lu saay gët xemmemaa,
xañuma ko sama xol.
Bañaluma sama bopp benn bànneex,
xanaa di bége lu ma liggéey,
yooloo ko la ma liggéey.
11 Ma xoolaatal sama bopp
lépp lu ma sottal,
doñ-doñi ko, ba sottal,
ndeke lépp, cóolóoli neen ak napp um ngelaw.
Nit gisul njariñ ci kaw suuf.

Rafet xel fanqul dee

12 Ma geesu xoolaat xel mu rafet,
xool ag nitoodi akug ndof.
Ana ku may wuutuji ci nguur gi,
lu muy def lu moy lu ñu daan def?
13 Ma gis ne ni leer ëppe lëndëm njariñ,
ni la xel mu rafet ëppe ndof njariñ.
14 Ku xelu day xool fa muy jaare,
dof biy tëñëx-tëñëxi cig lëndëm.
Ma ne moona ñoom ñaar a bokk dogal moos.
15 Ma xalaataat, saam xel ne ma,
dof bi noonu, man it noonu;
ana lu may xeloo xelu doye?
Saam xel ne ma loolu it, cóolóoli neen.
16 Ku xelook ku dof, du yàgg ñu fàtte la;
ay bés yu néew, ñu fàtte lépp.
Acam! Dof, dee; rafet xel, dee.

17 Ma far bañ àddina.
Ndaw naqar ci jëfi kaw suuf,
te lépp di cóolóol ak napp um ngelaw!
18 Sama doñ-doñ, ji fi kaw dun bi, génnliku na ma,
dama koy wacce ka may wuutuji rekk,
19 xameesul ku xeloom ku nitoodi lay doon,
mooy moom lu ma doon doñ-doñi,
te sama manoore manaloon ma ko fi kaw dun bi.
Loolu it, cóolóoli neen.
20 Sama xol a jeex ci doñ-doñ ju ma doñ-doñi fi kaw dun bi.
21 Nit a ngi doñ-doñee xel, xam-xam ak manoore,
te ku doñ-doñiwuloon lay wacce alalam.
Loolu it, cóolóoli neen ak naqar wu réy.

22 Ma ne ana lu nit di jariñoo
ci doñ-doñ ak xalaatu xol, yi muy doñ-doñaale fi kaw dun bi?
23 Ndegam day yendoo tiis ak naqaru tës-tës,
ba far fanaanoo xel mu dalul.
Loolu it, cóolóoli neen.

Njariñ, fa Yàlla

(Saar 2.24—12.8)

Jàmm, fa Yàlla

24 Kon nit amul lu gën di lekk ak a naan,
di bànneexoo ñaqam.
Ma gis ne loolu it Yàllaa koy maye.
25 Ana kuy lekk ak a bànneexu, te du Yàlla?
26 Yàlla de, ku mu gërëm,
xelal ko, xamal ko, bégal ko;
bàkkaarkat bi, Yàlla teg ko,
muy denc ak a dajale, ka mu gërëm jël.
Loolu it di cóolóoli neen ak napp um ngelaw.

3

Jamono, Yàlla

1 Lu nekk ak jotam,
jot gu nekk ak la ca war fi jant bi tiim.
2 Day jot nga juddu, mu jot nga dee;
mu jot nga jëmbat, mu jot nga buddi.
3 Mu jot nga rey, mu jot nga faj;
mu jot nga toj, mu jot nga tabax.
4 Mu jot nga jooy, mu jot nga ree;
mu jot nga ñaawlu, mu jot nga dukkat.
5 Day jot nga sànniy doj, mu jot nga dajale;
mu jot nga fóon, mu jot nga baña fóon.

6 Mu jot nga sàkku, mu jot nga ñàkk;
mu jot nga sàmm, mu jot nga xalab.
7 Mu jot nga xar, mu jot nga gaar;
mu jot nga selaw, mu jot nga wax.
8 Mu jot nga sopp, mu jot nga jéppi;
mu jot nga xare, mu jot nga jàmmoo.

9 Ana lu liggéeykat biy jariñoo ciw ñaqam?
10 Gis naa ne sas la bu Yàlla sase,
nu war koo sasoo.
11 Lépp la Yàlla def,
ba bu jotee rafet.
Moo may nit muy njort ëllëg,
te taxul mu mana rààñee jëf ji Yàlla jëf,
njàlbéen ba muj ga.
12 Ma gis ne nit amul lu gën
bànneex ak jàmmi bakkan cig dundam,
13 te nitoo nit, su dee lekk ak a naan,
di ñaq, jariñoo,
loolu mayu Yàllaa.
14 Ma xam ne lu Yàlla def,
loola day sax ba fàww.
Deesu ci yokk, mbaa di wàññi dara;
Yàllaa ko def, ngir nit di ko wormaal.
15 Lu ay tey, ayoon na,
lu ay ëllëg it ayoon na.
Yàllaay namma indi la woon.

Yaakaar feyul boroom

16 Ma dellu gis fi kaw suuf ne,
fu yoon moom, fa la njubadi ne,
fa njub moom it, fa la njubadi ne.
17 Saam xel ne ma,
ku jub ak ku bon la Yàlla di boole àtte,
ngir mbir mu ne ak jëf ju ne ak bésam.
18 Saam xel neeti ma,
nun doom aadama, Yàllaa nuy nattu,
nu gis ne ay mala doŋŋ lanu.
19 Dogalu doom aadama ji
ak dogalu mala mi,
benn dogal bee;
ni kii di deeye la kee di deeye,
genn noo gee, nu bokk ko.
Lu nit ëpplee mala neen na,
ñoom ñépp, cóolóoli neen.
20 Ñoom ñépp a bokk jëm benn bérab ba,
bokk jóge pëndub suuf,
bokk dellu suuf.
21 Ana ku mu wóor ne
bakkanu nit day yéeg asamaan,
bakkanu mala tàbbi suuf?
22 Ma gis nag ne nit amul lu gën
di bànneexoo ñaqam, loolooy wàllam.
Ana ku koy xamal gannaawam?

4

Alal doyul boroom

1 Ma seetlooti gépp notaange gu am fi kaw suuf.
Ndeke néew-doolee ngi jooy,
amul ku ko dëfal.
Ki koy not a am doole,
te néew-doole ji amul ku ko dëfal.
2 Dama ne ndokklee, yeen ñi dee jeeg,
nde raw ngeen ñiy dund!
3 Ki leen taneeti yeen ñépp di ki juddoogul sax,
moom mi gisul jëf ju bon fi kaw suuf.

4 Ma gis ne nit ak kër-këram jépp
ak bépp manoorey liggéey,
iñaanantee ko waral.
Loolu it, cóolóoli neen ak napp um ngelaw.
5 Dof banki loxoom, sànk boppam.
6 Waaye benn ŋëb bu ànd ak dal
moo gën ñaari ŋëbi doñ-doñ ci napp um ngelaw.

Wéttalikoo gën wéet

7 Ma seetlu leneen luy cóolóoli neen fi kaw suuf.
8 Kenn a ngii, kenn ñaareelu ko,
du doom, du mbokk.
Doñ-doñam du dakk, te du doylu,
mujj mu naan: «Kan laay doñ-doñil,
di xañ sama bopp bànneex?»
Loolu it, cóolóoli neen, di sas wu tiis.

9 Ñaar a man kenn;
doñ-doñoondoo, yoolu bu baax.
10 Kenn daanu,
moroom ma may ko loxo.
Waaye ngalla ku daanu
te amuloo ku la may loxo!
11 Bu ñu tëddee di ñaar it,
mana bokk nuglu.

Waaye soo dee kenn, nooy nugloo?
12 Fu ñu mane kenn,
ñaar taxaw fa, jéngu,
te buumu ñetti xànc gaawula dog.

Kilifteef saxul

13-14 Kuy ndaw, génne kaso,
tàmbalee nguuru fa mu juddoo woon mbaadoolo,
ndaw loolu su dee baadoolo te xelu it,
moo gën buur bu màggat, dofe, dégguli àrtu.
15 Ma gis mboolem luy dund
tey dox fi kaw suuf,
di topp ndaw la wuutu buur.
16 Mbooloo ngii mu janool,
bare lool ba wees ab lim,
te ña leen wuutu bégewuñu ki wuutu buur.
Loolu it di cóolóoli neen ak napp um ngelaw.

Ragalal Yàlla

17 Moytul sa bopp booy dem kër Yàlla.
Duggal te déglu,
bala ngay def saraxi dof bu xamul ne mu ngi def lu bon.

5

1 Bul gaaw làmmiñ,
bul gaawa dikke Yàlla mbir.
Yàllaa ngi kaw asamaan,
yaw yaa ngi fi suuf.
Kon na say kàddu néew.
2 Bu xalaat baree, indi gént;
bu wax baree, waxi dof jib.
3 Boo digook Yàlla,
bu ko yeexe;
Daray foontukat neexul,
defal li nga dige.
4 Baña digee gën dige loo deful.
5 Bu la sa làmmiñ yóbbe bàkkaar,
ba ngay lay ndawal Yàlla la, naan lii njuumte la woon.
Ana lu jar Yàlla di la meree sa kàddu,
bay neenal saw ñaq?
6 Wax ju bare, caaxaani neen;
mook gént yu baree yem.
Kon, Yàlla, ragal ko.

Nguur bare na àq

7 Boo gisee ñuy not néew-ji-doole,
di jalgati dëgg ak yoon cib gox,
bumu la jaaxal;
kilifa gi, kilifaam a ko yiir;
ñoom it seen kilifaa leen yiir.
8 Xanaa ndax buur suqal mbey mi,
ba ñépp jariñoo suuf si.

Alal coono la

9 Bëggkatu xaalis du doyal xaalis,
bëggkatu alal du doyal tono,
te loolu it, cóolóoli neen.
10 Bu koom yokkoo,
lekk-kat yi yokku.
Ana lu muy jariñ boroom koom ga,
xanaa di ko duufale bëtam?

11 Surga, lekkam néew, bare,
mu nelaw, ba fàttey boram;
boroom alal regg,
du nopplu, du nelaw.

12 Naqar wu réy laa gis fi kaw suuf:
Alal ju boroom dajale ba loru,
13 mbaa pexeem moy, mu sànkule;
ba bu amee doom it, du ko wacce dara.
14 Nga juddoo ci sa ndey loxoy neen,
walbatiku dellu na nga dikke woon.
Du dara loo ñaqoon ba yóbbaale ko.
15 Dikke ni, delloo ni,
loolu it tiis wu réy la.
Doñ-doñi, ngelawal neen,
ana jariñ la?
16 Ngay dunde tiis bésoo bés,
ak naqar ak wopp ak xol bu tàng!

Bànneexu bakkan, Yàlla

17 Lii daal laa ci gis, man.
Li gën te jaadu ci nit: Na lekk, naan
te bànneexoo ñaqam wu mu ñaqe kaw suuf
giiru dund gi ko Yàlla may.
Loolu mooy céram.

18 Alal ak koom, ku ko Yàlla may,
may ko mu tal koo xéewloo,
mu nangu céram, bànneexoo ñaqam,
loolu mayu Yàllaa.
19 Yàllaa koy bànneexal,
ba du tiisoo ay fanam.

6

Alal, na la jariñ

1 Aw tiis a ngi wu ma gis fi kaw suuf,
di tiis wu diis doom aadama:
2 Nit ku Yàlla may alal, koom ak daraja,
te mboolem lu mu namm, ñàkku ca lenn,
waaye Yàlla mayu ko mu tal caa lekk,
xanaa jaambur di ko xéewloo —
loolu cóolóoli neen la, di naqar wu tar.

3 Ku giir téeméeri doom,
dund ati at,
ak lu at ya bare bare,
su bégewul teraanga ja mu am
te amul njégu bàmmeelam sax,
kooku lumb wu tuuroo ko tane.
4 Lumb wa ñëw na moos ci neen,
bàddoo lëndëm, turam sàngoo lëndëm.
5 Gisul jant, xamu ko,
waaye noflaay moo ko ëpple mag ma,
6 bu dundoon junniy junniy at sax
te amul jàmm.
Xanaa du benn bérab la ñépp jëm?

7 Nit ak doñ-doñam jépp, biiram,
te taxul mu doylu.
8 Ana lu boroom xel ëpplee ku dofe?
Nga ñàkk, xam doxalin,
lu mu lay jariñ?
9 Doyloo li nga gis a gën di wéye xemmem.
Loolu it, cóolóoli neen ak napp um ngelaw.

Nit dogalul

10 Lu masa ay, dees koo tuddoon;
lu doom aadama doon, xamees na ko,
te kenn du layook ku la sut.
11 Loo ci wax wax,
solo sa gëna néew.
Kon ana loo ci jële?
12 Ana ku xam lu gën ci nit ak fanam ni cóolóol,
toogadi ni takkndeer?
Ku koy wax luy am gannaawam fi kaw suuf?

7

Nit am na pexe ciw tiisam

1 Jëw bu rafet a gën diw gu xeeñ,
bésub dee a gën bésub juddu.
2 Dem dëj a gën wàlli bernde,
mooy muju képp.
Kuy dund, sóoraale ko.
3 Naqar a gën xaxaloo;
aw tiis ñëkkal kanam, rafetal xol.
4 Ku xelu, xalaat kërug dëj;
ku dofe, xalaat kërug puukare.

5 Déglu ku xelu di la àrtu
moo gën déglu dof bu lay woy.
6 Ab dof day textexi
ni dég yuy retete taal bu cin tege.
Loolu it di cóolóoli neen.
7 Foqarñi kay day dofloo boroom xel,
te ab ger da lay gëlëmal.

8 Fa mbir mujjee gën fa mu doore,
te muñ a gën réy-réylu.
9 Bul gaawa mer;
mer, xolub dof la samp këram.
10 Bul ne lu tax démb dàq tey,
loolu, laaj ko du xel.

11 Xel mu rafet daa neex ni ndono,
njariñ la ci kuy dund.
12 Xel mu rafet kiiraay la,
xaalis kiiraay la;
njariñu xam-xam mooy
xelu, mucc.

13 Xoolal ci li Yàlla def:
Ana ku mana jubbanti lu mu dëngal?
14 Su neexee, bànneexul;
su mettee, xoolal ne lu ci ne, Yàllaa ko def
ngir jaam bi umple gannaawam.

Lu ëpp tuuru

15 Lu ne laa gis
ci sama dund gu gàtt gii!
Nit a ngii jub, teewu koo sànkook njubam;
nit bon, ànd ak mbonam, gudd fan.
16 Bul jub ba mu ëpp,
bul wóolu sam xel ba mu ëpp,
lu ko moy nga yàqule.
17-18 Bu la mbon jiital,
te bul dofe.

Jàppool lii,
te baña wacc lee, mooy li gën,
lu ko moy nga dee te sa àpp jotul.
Ku ragal Yàlla kat
sàmm yooyu yaar.

Xel mu rafet réer na ma

19 Xel mu rafet day dooleel boroom,
ba mu man fukki kàngam cib dëkk.
20 Amul moos ku jub ci kaw suuf,
kuy def lu baax te du bàkkaar.
21 Te it du lépp lu ñu wax,
ngay bàyyi xel.
Kon doo dégg surga bu la ŋàññ,
22 ndax xam nga xéll ne yaw it
ŋàññe nga ay yooni yoon.
23 Loolu lépp maa ko natte xel mu rafet,
te naan: «Naa xelu,»
ndeke mbir ma sore na ma.
24 Li wara am daa loq, te xóota xóot;
ana ku ko mana daj?

25 Ma walbatiku, di jéema xam,
di wut, di càmbar, di sàkkum piri,
ngir xam li bon cig ndof,
ak li dofe, cig ndof.
26 Ma seetlu lenn lu gëna naqari dee:
muy ndaw su la fiir.
Kooku cofeelam mbaal la,
yoxo ya dib jéng.
Ku Yàlla gërëm a koy rëcc,
bàkkaarkat bi lay jàpp.

27 Waarekat ba nee: Xoolal li ma gis,
benn-bennal ko, ngir gis lu mu firi.
28 Ma seeta seet, gisuma.
Genn góor laa ràññee ci junniy góor,
ràññeewuma kenn ci jigéen ñi ñépp.
29 Lenn daal laa ràññee:
Yàlla daa sàkk nit, jubal ko,
nit di wuta sél fu ne.

8

Ana ku rafet xel?

1 Ana ku rafet xel nu muy mel?
Ana ku xam piri?
Am xel rafet, kanam leer, gëna lewet.
2 Dama ne déggalal Buur,
yaa ko giñoon ci Yàlla*.
3 Bul gaawa won buur gannaaw;
bul saxoo lu buur buggul;
Buur, lu ko neex lay def.
4 Kàddug buur kilifteef la.
Ana ku ko naan: «Looy def nii?»
5 Ku dégg ndigal
doo am lu la soof.
Ku xelu, xam lu jot,
xam doxalin.
6 Mbir mu mu doon kat ak jotam ak doxalinam,
waaye nit am na tiis wu ko diis.
7 Kenn xamul luy xew ëllëg,
kenn manula wax luy xew ëllëg.
8 Kenn moomul bakkanam, ba man koo dese,
kenn amul sañ-sañ ci bésub deeyam,
kenn muccul ci boobu xare,
te mbon du ca wallu boroom.

9 Loolu lépp gis naa ko,
ba may xalaat ci jépp jëfi kaw suuf;
fi nit di yilife nit, muy loraange.

Bul roy lu bon.

10 Ma gis itam ñu bon ñu ñu rob,
ñu daan yaale kër Yàlla ga,
ñu di leen gërëme tey seeni jëf ca dëkk ba.
Loolu it, cóolóoli neen.
11 Jëf ñaaw na, mbugal ma yeex,
ba tax doom aadama sóobu ci mbon.
12 Nit bàkkaar na téeméeri yoon,
te teewul mu gudd fan.
Xam naa it ne nee ñu
ngëneel a ñeel ku ragal Yàlla,
ndax wormaal ko.
13 Ku bon, du am lu baax,
fanam du màgg ni ker,
ndax wormaalul Yàlla.
14 Waaye cóolóoli neen a ngi am fi kaw suuf:
Ku jub jot yoolu ku bon,
ku bon jot yoolu ku jub.
Ma ne loolu it cóolóoli neen la.

15 Man daal damay digle bànneex,
ndax nit amul lu gën fi kaw suuf
di lekk ak a naan ak a bànneexu,
muñe ko doñ-doñam,
fan yi ko Yàlla may fi kaw suuf.

* **8:2** 8.2 Seetal ci *2.Buur ya* 11.17.

Yàlla, kenn xamu ko

16 Ma walbatiku xalaat, di jéema xam fu xel rafete,
di xoolaat li nit jàppoo fi kaw suuf,
ba guddeek bëccëg, gëmmul bët.
17 Ma daldi gis li Yàlla def lépp.
Nit kay xel ma du daj liy xew fi kaw suuf.
Day seet ba sonn, du ko daj.
Boroom xel bu wax ne xam na ko it,
du ko daj.

9

1 Loolu lépp laa walbatiku xalaat,
ngir lépp leer ma:
Ku jub ak ku xelu ak seeni jëf,
lépp a ngi ci loxol Yàlla.
Mbëggeel ak mbañeel, xamoo lu la ciy xaar,
lépp a nga ca kanam.
2 Ñépp a bokk benn dogal bi,
ku jub ak ku bon,
ku baax ak ku set, ak ku sobewu;
kuy sarxal ak ku dul sarxal,
muy ku baax ki, di bàkkaarkat bi,
muy kiy giñ, di ki ragal ngiñ.
3 Lu mettee ngi nii ci mboolem lu am fi kaw suuf:
Benn dogal la ñépp bokk,
te it nit a ngi sóobu ci mbon,
di mébét jëfi dof giiru dundam,
ba noppi fekki ña dee.
4 Képp kuy dund kat, am nga yaakaar,
te xaj buy dund a gën gaynde gu dee.
5 Kuy dund xam ne dangay dee,
waaye ku dee xamul dara,
te séentootul ab yool.
Ku dee, ñu fàtte la.
6 Muy sa cofeel, di sa mbañeel,
ba ci sa kiñaan ànd ak yaw seey.
Du lenn lu deeti sa wàll
ci jépp jëfi kaw suuf.

Bégeel sa bakkan

7 Kon doxal, lekk saw ñam, bége,
te naan sa biiñ ci xol bu sedd.
Yàlla kat nangul na la jeeg say jëf.
8 Foo tollu, solul ba jekk,
te bul fàttee xeeñlu.
9 Bànneexul yaak ndaw si nga sopp
ci fan wu gàtt wi la Yàlla may fi suuf,
ndax loolu nga séddoo
ci fan wu gàtt wii ngay doñ-doñaale fi kaw dun bi.
10 Liggéey boo gis, liggéeyal;
def ci loo man.
Ndax muy jëf, di doxalin,
di xam-xam, di manoore,
dara amu ci njaniiw, ga nga jëm.

Àddina wóorul

11 Ma seetlooti fi kaw suuf ne
du ku gaaw, yaay raw;
du ku jàmbaare, yaa moom xare;
du ku xelu, am loo dunde;
du ku muus, duunle;
du kuy xamkat, amu yiw;
ku nekk ak bésam ak wërsëgam.
12 Doom aadama la bésu safaan bay bett,
jekki ne dàll fi kawam,
ni jën wu keppu cib caax, loru,
mbaa picc mu tancu cig fiir.
Doom aadama xamul bésam.

Xel mu rafet taxul ñu naw la

13 Lii it gis naa ko, muy lu ma yéem,
di mbirum xel mu rafet fi kaw suuf.
14 Ab dëkk bu ndaw la woon, nit ña néew.
Buur bu mag song dëkk ba, gaw ko,
jal jali suuf yu mag, sësal ca tata ja.
15 Fekk fa ku néewle te xelu.
Mu manoona xelal dëkk ba, xettli leen,
waaye kenn faalewu ko.
16 Man dama noon xel mu rafet a gën doole!
Ndeke ku néewle ñu xeeb la,
tanqamlu say wax.

Li xel wuuteek ndof

17 Ku xelu, kàddoom yu dégtu ndànk
moo gën ŋal-ŋalu kilifa ci biir ñu dofe.
18 Xel mu rafet a gën ngànnaayi xare,
waaye benn bàkkaarkat day yàq ngëneel lu réy.

10

1 As weñ tàbbi ci diw gu xeeñ, yàq ko;
ab dof it jëfam su tuut
neenal na xel mu rafet ak daraja.

2 Xelu, jubal;
dofe, jàdd.
3 Te it ku dofe buy dox sax,
du ànd ak xelam;
ku ko gis, xam ne kii dof la.
4 Su la sa kilifa meree,
bul jóge fa ñu la teg;
tooñ yu mag, teey ba giif.

5 Lu mettee ngi lu ma gis fi kaw suuf,
lu mel ni njuumte lu rëcc kilifa:
6 Ab dof bu ñu jox cér yu bare,
boroom daraja féete suuf;
7 ma gis baadoolo war fas,
kilifa di rung ni baadoolo.

8 Ku gas um yeer, repp nga tàbbi ca;
ku bëtt miir, repp jaan matt la;
9 kuy yett ay doj, repp nga caa gaañu;
kuy gor bant, repp nga caa loru.
10 Liggéeye weñ gu day te xacceesu ko,
góor-góorlu war na ca;
xelu, baaxle jariñoo.
11 Jaan màtte, balees koo jat,
du njariñal jatkat ba.

12 Ku xelu àddu, mu diw yiw;
ku dofe wax, sànku.
13 Bu jëkkee wax ju amul bopp,
daaneele ndof gu sotti.
14 Ab dof a ngi waxa wax,
te kenn xamul luy xew ëllëg.
Ana ku koy xamal gannaawam?
15 Ab dof ak kër-këreem, coonoy neen;
du xam sax yoonu taax ya.

16 Ngalla yeen, réew mi gone falu buur,
jawriñ ña di xëye xawaare.
17 Ndokklee, yeen, réew ma as gor falu,
te bu jotee, jawriñ ñay xéewlu,
ngir am doole te baña màndi.

18 Tayel, puj bu màbb;
yaafus, néeg buy senn.
19 Aw ñam bégal,
aw ñoll bànneexal,
xaalis tontu lu ne.
20 Sam xel sax bu ca saaga buur,
sa néegu biir sax, bu fa saagaa boroom daraja.
Xamoo picc muy yóbbu sa kàddu,
mbaa njanaaw luy siiwali mbir ma.

11

Kenn xamul, waaye beyal sa tool

1 Dugalal sa alal, dawloo ko;
yàgg-yàgg nga jotaat ci.
2 Séddal ab cér juróom yaari nit ba juróom yett;
xamoo safaan buy dikkal àddina.
3 Xàmbaar bu duyee, ba fees,
fi kaw suuf lay soob.
Garab, bu daanoo ndijoor mbaa càmmoñ,
fa mu daanu lay des.
4 Kuy déglu ngelaw, doo ji,
kuy seetluy niir, doo góob.
5 Xamoo yoonu ngelaw,
xamoo nu doom di sosoo ci ndeyam;
kon manoo xam lu Yàllay def,
moom miy def lépp.
6 Xëyal, ji sa jiwu,
gont, baña tàyyi;
muy lii di lee, xamoo lu ciy nangu,
am ñaar ñépp ay bokk baax.

Bégal te xam ne man saxul

7 Leer neex na,
gis jant neex na.
8 Ak lu say at bare bare,
bégeel at mu ci nekk,
waaye bàyyil xel lëndëmu bàmmeel,
lu yàgg lay doon,
te liy ñëw lépp, cóolóoli neen.

9 Xalelu góor bi, bànneexul bi ngay gone,
bégalal sa xol bi ngay ndaw.
Toppal loo namm ak loo xemmem,
waaye xamal ne loolu lépp,
Yàlla da la koy laaj.
10 Félal naqaru xol,
dàq woppi yaram;
waaye ndaw ak kawar gu ñuul, cóolóoli neen.

12

1 Bàyyil xel ki la sàkk,
bi ngay dese ndaw,

bala bési safaan a taxaw,
ba jant ñëw, nga naa:
«Amatuma bànneex.»
2 Fa la jant di lëndëme,
weer giim, biddiiw giim,
taw siwet, mu niru la lu xiinati.
3 Su bés baa wattukati kër gi di lox,
jàmbaari xare yi sëgg,
wolkat yi néew, ba wolatuñu,
ñiy séentu ci caax yi giimle,
4 bunt yi féeteek mbedd mi tëje,
coowal wol dal,
as picc sab, nelaw naaw,
janq ju doon woy, selaw.
5 Nga dem, ba ragal fu kawe,
am tiitaange ciw yoon,
garab tóor, ba weex furr,
soccet di yokokoki,
doomu garab tëë yékkati siddit,
nga jëm kër gu mujj,
waa dëj bi fees mbedd mi.
6 Bàyyil xel ki la sàkk,
balaa buumu xaalis bi ne tipp,
ndabal wurus wi, tasar,
njaq la ñuy roote, rajax,
poli ba ca teen ba, tàllit.
7 Su boobaa pënd dellu suuf, na woon;
bakkan dellu fa Yàlla ma able woon.
8 Cóolóoloo cóolóol, waru waarekat ba.
Léppi cóolóoli neen.

Ma daaneel

9 Waarekat ba daa xelu,
di jànglewaale xam-xam,
di natt ak a gëstu,
di jekk-jekkal kàdduy xel yu takku.
10 Waarekat ba daa tànn baat yu saf,
bind ko, mu jub te dëggu.
11 Waxi ku xelu day gindee, bantub sàmm la;
tënk ba diy pont, sampe ca.
Loolu ag may la, jóge ci sàmm biy kenn.

12 Doom, leneen lu ci tegu, moytu ko:
Yokki téere amul kemu,
njàng mu bare, coonoy boroom.
13 Ma daaneele fii, déggees na lii lépp:
Yàlla, ragal ko;
ay santaaneem, jëfe ko;
loolu rekk mooy nit.
14 Jépp jëf déy, la Yàlla di àtte,
ba ci lépp lu làqu,
muy lu baax, di lu bon.

Ngën-gi-woy

1 Lii, di ngën-gi-woy, ñeel Suleymaan.

Ndaw si
2 Fóon maa, ngalla fóon ma,
sa cofeel a ma dàqal biiñ.
3 Sa diw yi ngay xeeñoo neex,
saw tur jib, mel ni lu xeeñ a xelli.
Moo tax janq ji nob la.
4 Yóbbaale ma, nu daw, dem.
Sama buur, yóbbu ma sa néeg,
nu bokk mbég ak bànneex,
di tàqamtikoo sa cofeel gi dàq biiñ.
Ñoo yey nob la!

Njëkke ñooru, mujje xejjoo
Ndaw si
5 Yeen janqi Yerusalem, damaa ñuul, rafet;
ñuul ni xayma ya ca Kedar*,
mel ni ridoy Buur Suleymaan.
6 Buleen ma xoole sama ñuulaay bi,
jant bee ma lakk.
Samay càmmiñ a ma mere,
di ma wattuloo tóokëri reseñ ya,
te wattuwuma sama tóokëri bopp†.
7 Sama soppey xol, ngalla wax ma
ana fooy foral,
di fa gooral, digg bëccëg?
Lu ko moy may muuru, di la wër
fi say xarit ak seeni gétt.

Waa ji
8 Aa! Xamoo koo?
Yaw mi dàq ci jigéen ñi!
Génnal rekk, topp wewi jur gi,
sàmmi say tef,
fi dendeek mbaari sàmm si.

9 Xarit, xam nga lu ma lay xoole?
Yànjaayu wajan wu takk watiiru Firawna.
10 Sa lex yaa ngi tàkk fi digg sàdd yi!
Céy wii loos ak caqu peram!
11 Sàddi wurus lanu lay defaral,
tapp ca xaalis.

Ndaw si
12 Li sama buur tëdd, di xéewlu lépp,
maa ngi gilli lu neex.
13 Sama nijaay di mbuusum ndàbb
may fanaan sama digg ween.
14 Saa nijaay, saa cabbu tóor-tóoru fuddën,
fa digg tóokëri Engedi‡.

Waa ji
15 Xarit, yaaka rafet,
yaaka taaru!
Say gët niy pitax.

Ndaw si
16 Nijaay, yaaka góorayiw,
yaaka maa neex!
Mbooy gu naat, nu laloo,
17 garabi seedar di sunu xànqi néeg,
garab gu dul ruus xadd ko§.

2

1 Waaye man saxayaayu joor doŋŋ laa,
nirook as tóor-tóor ciw xur.

Waa ji
2 Xanaa as tóor-tóor su ne ràññ ci biiri dég!
Kookooy sama xarit ci biir janq ji.

Ndaw si
3 Mbete garab gu gëna neex ci gott bi,
kookooy sama nijaay ci biir xale yu góor yi.
May bége keppaaram, safoo doom ya.
4 Dugal na ma néegub sago-jeex-na,
yiire ma mbëggeel.
5 Gaaweleen ma nàkki reseñ, ma dëgër,
leel-leen may meññeef, leqlee ma.
Wopp laa def ndax mbëggeel!

---

* **1:5** 1.5 Kedar diiwaanu Arabi la woon bu genn giirug Ismayla dëkke woon bu yàgg. Dañu daan defare seeni xayma ay deri bëy yu ñuul. † **1:6** 1.6 tóokër ak càmm ay baat la yu ñuy méngalee ndaw si ci waxin. Seetal it ci 1.8. ‡ **1:14** 1.14 tóokëri Engedi bëtu ndox la bu nekk ca sowub géeju Xorom ga. Engedi di tekki «bëtu ndoxu bëy». § **1:17** 1.17 seedar ak garab gu dul ruus ay garab lañu yu neex xet.

6 Sama càmmoñu waay, ma gegenoo,
ndijooram, ma laxasoo.

7 Yeen janqi Yerusalem, waatal-leen ma
ci taaru kéwél ak koobay àll bi,
ne dungeen dakkal te dungeen sooke tëraayu mbëggeel
te jotul.

Wootante jib na

Ndaw si
8 Dégluleen, sama nijaay a,
mu ngooguy ñëw,
di xéluy jéggi tund yu ndaw yi,
di tëb tund yu mag yiy dikk.
9 Sama nijaay a ngi mel ni kéwél,
mbaa kooba gu ndaw.
Mu ngi noonu taxaw ca gannaaw miir ba,
di séentu ci palanteer bi
ak a yër ci caax bi.

10 Sama nijaay ne ma:
«Xarit, ayca,
jongama sama, dikkal boog!
11 Xoolal, tawub sedd wees na,
waame jàll, wéy*.
12 Tóor-tóor yi lal na réew mi,
jamonoy woy dikk,
sabum pégét† jibe sunum réew.
13 Figg a ngi ñorsi,
reseñ tóor, di gilli.
Xarit, ayca,
jongama sama, dikkal boog!»

Waa ji
14 Soppe, sore nga ni xati mu dëkke xar-xari doj,
làqoo ruqi mbartal yi.
Won ma sa jëmm,
dégtal ma sa baat.
Sa baat a neex,
sa jëmm jekk!

Ndaw si
15 Jàppal-leen ma till yi,
till yu ndaw yiy ruur reseñ,
te sunu reseñ jiy tóor.
16 Sama nijaay, maa moom, man it, moo moom,
di fore digg tóor-tóor yi.
17 Nijaay, balaa jant a fenk,
ker toxu,
dellul gaaw ni kéwél,
mbaa kooba gu ndaw kaw tund yu xàjjalikoo ya.

3

Réeroo, gise

Ndaw si
1 Sama kaw lal, guddi,
laa seet sama soppey xol.
Seet naa ko, gisuma ko.
2 Naa jóg, wër dëkk bi.
Mbedd yeek pénc yi
laay seete sama soppey xol.
Seet naa ko, gisuma ko.

3 Wattukat yee ma gis,
ba ñuy wër dëkk bi.
Ma ne leen: «Sama soppey xol, gisuleen ko?»
4 Ma romb leen tuuti rekk,
gis sama soppey xol.
Ma ne ko taral, bàyyeetuma ko,
ba yóbbu ko sama kër yaay,
ba sama biir néegu ndey ji ma jur.

5 Ngalla yeen, janqi Yerusalem, waatal-leen ma
ci taaru kéwél ak koobay àll bi,
ne dungeen dakkal te dungeen sooke tëraayu mbëggeel
te jotul.

Daagu, jëm toolu mbëggeel

Ñeneen
6 Ana luy jóge màndiŋ ma nii,
mel ni taxaaru saxar,
suuroo ndàbb ak xas mu xeeñ
ak mboolem cuuraayi jula?

Ndaw si
7 Laltub Suleymaan a ngoog,
juróom benn fukki jàmbaar dar ko,
di jàmbaari Israyil.
8 Ñépp mane saamar,
ku ci nekk mokkal xare,
saamar ci pooj,

* **2:11** 2.11 Ci Israyil, jamonoy sedd day taw. Bu taw bi jeexee, tàngoor wi dikk, gàncax gi jebbi, daldi naat. † **2:12** 2.12 pégét xeetu picc la mu nirool pitax.

ngay fàggu mbettum guddi.
9 Ab toogu la Buur Suleymaan defarlu,
ñu defare ko bantu Libaŋ,
10 ponku ya, mu def ko xaalis,
wéeruwaay ba wurus;
tooguwaay ba di ndimo lu xonq curr,
biir ba di liggéeyu ràbb
bu janqi Yerusalem ràbbe cofeel.

11 Yeen janqi Siyoŋ, génnleen,
xool Buur Suleymaan ak mbaxanam céetal
mi ko yaayam solal ci bésub céetalam,
bésu bànneexam.

4

Waa ji
1 Yaaka rafet, xarit, yaaka taaru!
Sa gët yi niy pitax, làqoo muuraay bi,
njañ liy loy-loyee ngi saf géttu bëy yu ñuul
yu bartaloo kaw tundu Galàdd.
2 Sa gëñ yi weex ni xar yu ñu wat
ñuy yéege ca sangukaay ba,
ku nekk ak seexam,
kenn wéetu ca.
3 Sa tuñ yi mel ni wëñ gu xonq curr,
ndaw gémmiñ gu jekk!
Sa lex yiy tàkk ni ŋaali gërënaat,
làqoo sa muuraay bi;
4 sa loos wi ne coleet ni tatay Daawuda,
mërgalu ba jekk,
caq bay lang ni junniy kiiraayi jàmbaar.
5 Sa ween yi ni ñaari tef,
mbaa seexi kéwél yuy fore digg tóor-tóor yi.
6 Balaa jant a fenk,
ker gàddaay,
ma ne coww diggante tund wa ndàbb ne bann,
ak tund wa xas ma neexe.

7 Xarit, sa lépp a rafet,
sikk nekkul ci yaw.

8 Séet sama, jógeel Libaŋ, jege ma,
bawool Libaŋ, jegesi ma.
Wàcceel colli Amana
ak colli Senir ak Ermon.
Génnal xunti gaynde yooyook
tundi segg ya.

9 Jigéen sama, séet sama, benn yoon nga ma xool,
sama fit ne tërit.
Sa benn peru caq rekk,
sama fit ne tërit.
10 Jigéen sama, séet sama,
sa mbëggeel a neex!
Sa mbëggeel a dàq biiñ,
sa diw yu xeeñ dàq luy cuuraay.
11 Séet sama! Lem ay xellee sa gémmiñ,
lem ak meew lal sa làmmiñ.
Sa xetu yére xetu àllub Libaŋ la.
12 Jigéen sama, séet sama, yaay tóokër bu tëje,
yaay seyaan bu tëje,
di bëtu ndox bu saañe.
13 Yaa di toolub gërënaat bu naat,
meññ ngën-gi-meññeef
ak fuddën ak reen yu xeeñ,
14 muy reen yu xeeñ, safroŋ, barax, kanel,
ak xasoo xas mu xeeñ,
ndàbb ak alowes
ak lépp lu xeeña xeeñ.
15 Yaa di bëtu ndox ci tool yi,
di teen bu fees ak ndox muy daw,
wale tundi Libaŋ.

Ndaw si
16 Yaw, ngelawal bëj-gànnaar, yewwul,
ngelawal bëj-saalum, dikkal,
wolal-leen ma sama tool bi,
mu gilli;
sama nijaay dugg toolam,
xéewloo ngën-gi-meññeefam.

5

Waa ji
1 Jigéen sama, séet sama, dikk naa sama tool,
sama ndàbb ak sama cuuraay, ma for,
sama lem xelli, ma lekk,
sama biiñ ak sama meew, ma naan.

Awu
Yeen soppe yi, lekkleen;

yeen ñi bëggante, naanleen ba màndi.

Xol jeex na, mujje neex

Ndaw si

2 Maa ngi nelaw, te xol yewwu;
dégluleen, sama nijaay ay fëgg.
Mu ne: «Xaritoo, jigéen sama, ubbil ma,
sama nenne, alal sama!
Sama bopp a ngi laye ba tooy,
njañ li fanaanee guus.»
3 Ma ne ko: «Summiku naa de,
xanaa duma soluwaat?
Jàngu naa jeeg,
xanaa duma taqati?»
4 Sama nijaay yoor loxoom ci xarante bi,
sama yaram ne sàyy.
5 Ma ne bërét, di ubbil nijaay,
sama yoxo yi, diwu ndàbb di ca siit,
sama waaraam yi, ndàbb rogalaat
ba ci njàppul bunt bi.
6 Maa ubbil nijaay,
waaye nijaay waññiku na, ba wéy.
Ba mu waññikoo, tuuti ma dee.
Seet naa ko, gisuma ko;
ma woo ko, wuyuwul.
7 Wattukat yiy wër dëkk bi gis ma;
ñu dóor ma, gaañ ma,
ñori sama malaan.
Wattukati tata jaa!

8 Ngalla yeen, janqi Yerusalem, waatal-leen ma
ne su ngeen gisee sama nijaay,
ne ko damaa wopp ndax mbëggeel.

Janqi Yerusalem

9 Yaw mi dàq ci jigéen ñi,
ana lu sa nijaay gëne keneen?
Ana lu mu ëpplee keneen,
ba nga di nu waatloo lii?

Ndaw si

10 Sama nijaay daa xees, leer;
kenn la ci fukki junniy góor.
11 Kanam gi ni wurus, di wurusu ngalam;
njañ li lëmësu,
ñuul ni ndobin.
12 Gët yi ni pitax yu feggook wali ndox,
sangoo meew,
feggook ndox mu ne xéew.*
13 Lex ya di tool,
gàncax ga ne ca bann,
tuñ ya diy tóor-tóor,
ndàbb wale ca, rogalaat.
14 Yoxo yi banti wurus la,
ngën-gi-per tappe ca;
jëmm ja rattax ni bëñu ñay
laloo peri safiir;
15 yeel yi kenuy doj wu jafe la,
sampe ci tànki wurusu ngalam.
Meloom ni tundi Libaŋ,
di tànnéef ni garabi seedar.
16 Gémmiñam, bànneexi neen,
jëmmam jépp jara xédd!
Yeen janqi Yerusalem,
sama nijaay a ngoog, samab xarit.

6

Janqi Yerusalem

1 Yaw mi dàq ci jigéen ñi,
ana fu sa nijaay dem?
Wax nu fu sa nijaay jaar,
nu seetle la ko.

Ndaw si

2 Sama nijaay dugg na biir toolam,
fa gàncax ga ne bann.
Mu ngi foral ci tool bi,
ak a fori tóor-tóor.
3 Man, nijaay a moom;
nijaay it, maa moom.
Mooy fore sama digg tóor-tóor yi.

Yaaka taaru

Waa ji

4 Xarit, taaru nga ni Tirsa ak Yerusalem,
péeyi buur ya,
yéeme nga ni péey yu kawe ya!
5 Wuy, geesul fee!
Soo ma nee jàkk, ma jànnaxe.
Sa njañ liy loy-loyee ngi saf géttu bëy yu ñuul,
yu bartaloo kaw tundu Galàdd.
6 Sa gëñ yi ni mbote yu weex,
yéege ca sangukaay ba,
ku nekk ak seexam,
kenn wéetu ca.

* **5:12** 5.12 Li ñu wax fii ci làkku ebrë am na werante.

7 Sa lex yiy tàkk ni ŋaali gërënaat,
làqoo sa muuraay bi.
8 Buur day am juróom benn fukki lingeer
ak juróom ñett fukki jongama
ak jeeg ju dul jeex.
9 Waaye sama nenne kenn la, matal ma sëkk,
yaayam kennal ko,
muy ngëneelu biiru yaayam.
Janq ji gis ko, di ko jëwe mbégteem,
lingeeri buur aki jongamaam di ko kañ.
10 Ña nga naa: «Ndaw sii ku mu?
Bu nee xiféet, nga ne fajar a xar,
rafet ni leer gu ndaw,
yànj ni jant bi,
yéeme ni gàngoori biddiiw!»
11 Damaa wàcc ba ca toolub saal ya,
xooli cax mu yees mi ci xur wi,
bu reseñ ji jebbee,
mbaa gërënaat ji tóor, ma gis.
12 Damaa ràkkaaju bay lox,
mel ni ku war watiiru buur*.

7

Janqi Yerusalem

1 Dikkal, janqu waa Sulam bee, dikkal;
dikkala dikk, nu niir la.

Waa ji

Moo, lu ngeen di seetaane janqub waa Sulam bi
ni kuy fecc galanu Ñaari Dali Xare?
2 Janqoo, lingeer sama,
sa tànk yee ka jekk ci sa dàll yi,
sa mooco yi mërgalu niy jaaro
yu ndaanaanu tëgg yette loxoom.
3 Sa jumbux bi di kaas bu mërgalu,
yàlla bumu ñàkk biiñu njafaan!
Sa biir bi di jalu pepp
mu ay tóor-tóor ñag.
4 Sa ween yi ni ñaari tef,
mbaa seexi kéwél.
5 Sa loos wi, coleet, rattax, ni tatay bëñi ñay;
say gët di lerxat ni déegi Esbon,
ya feggook buntu Bat Rabim.
Sa bakkan bi jub xocc ni tatay Libaŋ
ja tiim Damaas.
6 Sa bopp siggi ni tundu Karmel,
njañ liy nes-nesi ni sooyu buur,
létt yay fëy-fëyi, ba laaw buur.

7 Rafet, sopploo!
Soppee, bànneex nga!
8 Sa taxawaay bii garabu tàndarma la,
sa ween yi di cëggi doom ya.
9 Ma ne, maay yéeg tàndarma gi,
ŋëb doom yi.
Yal na say ween di sama cëggi reseñ,
sag noo jox ma doom yu xeeñ,
10 sa gémmiñ di xelli ngëneelu biiñ.

Ndaw si

Na walal sama nijaay,
tuurul ñiy nelaw.
11 Man, nijaay a moom,
te maay nammeelam.

Ayca ca tool ba

Ndaw si

12 Nijaay, ayca nu dem tool ba,
fanaani ca tóor-tóori fuddën ya*.
13 Nan teela xëyi ca tóokëri reseñ ya,
bu reseñ ji jebbee,
mbaa tóor-tóor yi focci,
mbaa gërënaat ji tóor, nu gis.
Fa laa lay jébbale mbëggeel.
14 Tóor-tóor yu xeeñ† yaa ngi gilli,
lépp luy doom yu neex aje sunu bunt néeg,
yu yees yaak ya woon,
ma boole dencal la, nijaay.

8

1 Éy su meloon ni sama càmmiñ nga,
mel ni ku ma bokkal wenn ween,
ba ma dajeek yaw biti, sañ laa dar,
te du tax ñu sikk ma!
2 Ma jàpp la, yóbbu sama néeg yaay,
moom mi ma yar,*
ma may la biiñ bu saf,
ak sama ndoxum gërënaat, nga naan.
3 Sama càmmoñu waay, ma gegenoo,

---

* **6:12** 6.12 Li ñu wax fii ci làkku ebrë am na werante. * **7:12** 7.12 Mbaa: ca dëkk yu ndaw ya. † **7:14** 7.14 tóor-tóor yu xeeñ yi màndaragoor la ci làkku ebrë. Ñu yaakaar ne, day may góor doole tey giiral jigéen. * **8:2** 8.2 Mbaa: nga jàngal ma baane,

ndijooram, ma laxasoo.
4 Yeen janqi Yerusalem, waatal-leen ma
ne dungeen dakkal te dungeen sooke tëraayu mbëggeel
te jotul.

Joxe naa xol

Janqi Yerusalem

5 Ana ndaw suy jóge màndiŋ ma nii,
wéeroo nijaayam?

Ndaw si

Ci ron pom gi laa la yee,
fa la sa yaay jàppe ëmb,
jur la fa.
6 Teg ma ci sa xol ni torlukaay†,
mbaa ci sa përëg ni lamu màndarga.
Mbëggeel a bare doole ni ndee,
fiiraange xér ni bàmmeel.
Day jàpp jippét,
di jum bu Aji Sax ji taal.‡
7 Ndox mu ne xéew du fey mbëggeel,
ay dex du ko mëdd.
Ku koy weccee sa alalu kër gépp it,
ñu jéppi laa jéppi rekk.

Càmmiñi ndaw si

8 Sunub jigéen lu ndaw la,
ween sax amu ko.
Lu nuy defal sunub jigéen
bés bu ñu koy bëggsi?
9 Su doon am tata,
nu tabaxal ko soorooru xaalis.
Su doon bunt,
nu aare ko xànqi seedar.

Ndaw si

10 Maa dim tata,
sama ween di sooroor ya;
moo tax waa ji xam ne
maa di jàmmam.

11 Suleymaan am na reseñ ca Baal Amon.
Da koo dénk ay beykat.
Ku nekk di ko fey meññeef ma
junniy dogi xaalis.
12 Junniy dogi xaalis yi,
Suleymaan, yaa ko moom;
ñaar téeméer yi, beykat yi.
Waaye sama toolub reseñ, maa ko moom.

Waa ji

13 Yaw mi tooge digg tool bi,
samay xarit a ngi teewlu sa baat,
waxal boog, ma dégg.

Ndaw si

14 Nijaay, dawsil,
melal ni kéwél,
mbaa kooba gu ndaw
ci kaw tund wi ci gàncax gu xeeñ gi.

† **8:6** 8.6 torlukaay mooy jumtukaay bu mel ni lu ñuy tàmponee. ‡ **8:6** 8.6 Mbaa: tàkk di sël-sëli.

Esayi
Mucc a ngi ci Emanuwel

(Saar 1—12)
1 Lii moo di peeñum Esayi doomu Amocc, di lu mu gis ci mbirum Yuda ak Yerusalem ci janti buuri Yuda yi ñuy wax Osiyas* ak Yotam ak Axas ak Esekiya.

Aji Sax ji sikk na ñoñam

2 Asamaan, déglul; suuf, teewlul,
Aji Sax jeey àddu:
«Ay gone laa yar, màggloo leen,
ñoom, ñu gàntal ma.
3 Aw yëkk xam na boroomam,
mbaam-sëf xam gàmb,
bi ko boroomam di xonte,
waaye Israyil xamul,
sama ñoñ ñii xàmmeewuñu.»
4 Wóoy wii xeetu moykat,
wii askan wu diisu ñaawtéef,
mii njurum defkati mbon,
yii doomi yàqute!
Ñoo wacc Aji Sax ji,
ñoo teddadil Aji Sell ju Israyil,
dëddu ko.
5 Xanaa dungeen wéye fippu,
ñu gën leena duma,
te bopp di góomi neen,
xol jeex tàkk?
6 Bopp ba téstën, fenn jagul.
Xanaa gaañu-gaañu aki dagg-dagg rekk,
ak góom yuy nàcc,
fajeesu ko, takkeesu ko,
gajfaleesu kook ag diw.
7 Seenum réew gental,
seeni dëkk xoyomu,
seen suuf, doxandéem yi lekk fi seen kanam,
muy gent bu doxandéem tas.
8 Siyoŋ, dëkk bu taaru baa ngi wéet
ni mbaarum tóokër mbaa dalub toolu xaal.
Mbete dëkk bu ñu gaw!
9 Bu nu Aji Sax ji Boroom gàngoor yi
waccalul woon li nu deseek as néew,
ni Sodom† lanuy mel,
Gomor lanuy neexool.

Aji Sax ji bañ na ngistal

10 Dégluleen kàddug Aji Sax ji, yeen njiiti Sodom,
teewluleen sunu yoonu Yàlla, yeen askanu Gomor.
11 «Lu may doye seen sarax yu bare?» la Aji Sax ji wax.
«Damaa suur seen saraxi rendi-dóomali kuuy,
suur nebbonu juru yar gi,
deretu yëkk ak xar ak sikket it, safu ma.
12 Bu ngeen dikkee, teewsi fi sama kanam,
ana ku leen sant ñu joggat-joggatee nii
sama ëttu kër?
13 Buleen fi indeeti saraxi caaxaan,
seen saraxu cuuraay, lu ma seexlu la.
Terutel weer ak bésub Noflaay
ak wooteb ndajee ci yem!
Duma mana dékku ndajem diine mu rax njubadi.
14 Seeni Terutel weer ak seen bési màggal
laa bañ ci sama xol;
yooyu màggal a ma diis ba àttanatuma ko.
15 Bu ngeen ma tàllaleey loxo,
ma fuuyu.
Bu ngeen doon ñaan-ñaanee it,
du maa leen di déglu:
seeni loxo, deret la taq ripp.
16 Raxasuleen ba set wecc,
jëleleen seeni jëf ju bon fi sama kanam,
te ngeen ba lu bon.
17 Jàngleen di def lu baax,
sàkku njub,
waññi ab notkat,
àtte dëgg, ab jirim,
sàmm àqu jëtun.

18 «Kaayleen, nu waxtaan ba juboo,» la Aji Sax ji wax.
«Li seeni bàkkaar di xonq lépp,
tàll lay weexeji.
Li muy xonq curr lépp,

* **1:1** 1.1 Osiyas mooy Asaryaa ba tey. † **1:9** 1.9 Seetal ci *Njàlbéen ga* 19.23-29.

weex furr lay mujje.
19 Su ngeen ma nangoo déggal,
ngëneelu réew mi ngeen di xéewloo.
20 Waaye su ngeen lànkee, fippu,
saamar a leen di xéewloo.»
Aji Sax ji déy a ko wax ci gémmiñam.

Mbugal mooy setal Yerusalem

21 Ana nu biib dëkk yàqoo, mbeteb gànc,
te nekkoon dëkkub kóllëre,
njubte mate fa,
njekk lal fa panaan,
tey ñu diy bóomkat!
22 Sa xaalis doon na raxit,
sa biiñ xormbet.
23 Seeni njiit të,
xejjoo ay sàcc,
ñoom ñépp sopp ger,
di dàq ay neexal,
ab jirim, sàmmuñu àtteem,
àqu jëtun soxalu leen.
24 Moo tax, kàddug Boroom bee,
Aji Sax ju gàngoor yi,
Jàmbaaru Israyil:
«Maay lijjanti samay bañ, ngalla ñoom!
Maay fey samay noon!
25 Yerusalem, maa lay teg loxo,
maay seeyal sa raxit ni xeme,
ba dindi sa mbuubit mépp.
26 Maay wañği say àttekat, ñu mel na woon,
say diglekat it dellu mel ni bu jëkkoon.
Su boobaa ñu wooye la Dëkkub Njekk,
ak Dëkkub Kóllëre.»
27 Siyoŋ dëppook yoon, mucc,
ay tuubkatam wormaal njekk, raw;
28 moykat ak bàkkaarkat yàqoondoo,
dëddukati Aji Sax ji sànkoondoo.
29 Yeenay rus moos ci garab yu mag, yi ngeen soppoona daje, di xërëmtu.
Yeenay am gàcce ci tóokër,
yi ngeen taamu woona daje, di bokkaale.
30 Yeenay meli ni garab gu mag gu xob ya lax,
mbaa tóokër bu amul siitu ndox.
31 Boroom doole mel ni boob,
la mu liggéey di ferñent,
ànd ak moom ne jéppét,
te kenn du fey sawara wa.

2

Kilifteef gu bees taxaw na

1 Mbir mii la Yàlla won Esayi doomu Amocc ci mbirum Yuda ak Yerusalem.
2 Fan yu mujj ya, dees na taxawal tundu kër Aji Sax ji,
Aji Sax ji mooy gëna kawe ci tund yi,
tiim tund yu ndaw yi,
xeet yépp riirandoo, wutsi ko.
3 Ay askan yu bareey dikk, naan:
«Dikkleen nu yéegi tundu Aji Sax ji,
fa kër Yàllay Yanqóoba,
mu xamal nuy yoonam,
ba nu doxe yooyu ñallam.»
Siyoŋ kat la ndigalu yoon di bawoo,
Yerusalem googu la kàddug Aji Sax ji di jóge.
4 Mooy àtte diggante xeet yi,
mooy dogalal ay askani askan,
ñu tëgg seeni saamar ay illéer,
def seeni xeej ay sàrt;
aw xeet dootu xàccil moroom ma saamar,
te dootuñu jàngati xare.
5 Yeen waa kër Yanqóoba,
kaayleen nu doxe leeru Aji Sax ji!

Bew, yàqule

6 Boroom bi, bàyyi nga waa kër Yanqóoba, sa ñoñ,
ndax jëfi waa penku lañu feese,
aki gisaanekat, ba mel ni waa Filisti,
te ñooy tàppante pasook doomi doxandéem yi.
7 Seen réew maa ngi ne gàññ ak xaalis ak wurus,
alal du jeex,
fas ne xas,
watiiri xare du jeex.
8 Seen réew maa ngi fees aki yàllantu;
ñuy sujjóotal seen liggéeyu loxo yooyu,
te ñoo ko sàkkal seen bopp.
9 Doom aadama torox na, ku ne detteelu,
waaye bu leen yékkati!
10 Ayca ca xunti ma,

làqujileen biiri pax,
ba sore tiitaange ji Aji Sax ji sabab,
sore darajay màggaayam.
11 Bésub keroog booba,
ku bew bay regeju mooy detteelu,
sagub nit sàggiku,
Aji Sax ji doŋŋ mooy jagoo kawe.

12 Bés déy ñeel na Aji Sax ju gàngoor yi,
ca lay xaare képp ku bew ak ku reew,
ba kuy daŋŋiiral, detteelu.
13 Ca lay xaare garabi seedari Libaŋ yi ne coleet, ba kawe,
ak garab yu mag ya fa Basan.
14 Ca lay xaare wépp tund wu mag wu ne coleet,
ak bépp jànj bu kawe,
15 ak jépp tata ju gudd,
ak bépp miir bu ñu dàbbli,
16 ak gaalu Tarsis gu mag gu mu doon,
ak gépp gaal gu taaru.
17 Bésub keroog booba,
kuy daŋŋiiral, detteelu,
sagub nit sàggiku,
Aji Sax ji doŋŋ mooy jagoo kawe.

18 Yàllantu yépp a naan mes,
19 nit ñi làquji biir xuntiy doj,
ruuruji biiri pax,
ba sore tiitaange ji Aji Sax ji sabab,
sore darajay màggaayam,
kera buy taxaw, ba suuf di lox.
20 Bésub keroog booba,
yàllantuy xaalis ak wurus
ya nit sàkkal boppam, di leen sujjóotal,
ñoom lay sànni ca jaar yaak njugub ya,
21 ba mana làquji ca xunti ya
ak xarantey doj ya,
ba sore tiitaange ji Aji Sax ji sabab,
sore darajay màggaayam,
kera buy taxaw, ba suuf di lox.
22 Baleen nit,
noowal bakkan kese la!
Ana lees koy nawe?

3

Yuda salfaañoo na

1 Aji Sax ji Boroom bi, Aji Sax ju gàngoor yi kat,
mu ngi nii di jële Yerusalem ak Yuda,
lu doon wéeruwaay, di cëslaay,
muy dugub ju ñu yaakaaroon,
di ndox mu ñu yaakaaroon,
2 ak jàmbaar ak ñeyu xare,
akub àttekat akub yonent,
ak gisaanekat ak magum pénc,
3 ak njiitu juróom fukki dag, akub kàngam,
ak diglekatu buur, ak ndaanaanu liggéeykat,
ak jatkat bu xareñ.
4 «Maay def ay gone jiite leen,
di ñu yaroo seen sago, yilif leen.
5 Nit ñiy soxorante,
ku nekk ak moroomam, ku nekk ak dëkkandoom,
ndaw di ñàkke mag kersa,
sagaru nit sofental boroom daraja.
6 Nit dina ne nikk mbokk ma,
ca biir kër baayam, ne ko:
“Yaw mi dese mbubb, jiite nu,
ba lu bokk ci sunu gent bii, di sa kilifteef.”
7 Keroog kooka àddu ne ko:
“Duma leen mana fajal dara!
Du dugub, du mbubb fa sama kër,
dungeen ma def njiit!”»
8 Yerusalem day téqtalu,
Yuda fëlëñu.
Ñooy wax ak a jëf lu neexul Aji Sax ji,
di gàntal leeram gi teew.
9 Seen dëgër bët tuumaal na leen,
ñuy bàkkaar ni waa Sodom,
làquwuñu sax.
Wóoy, ngalla ñoom!
nde ñoo lor seen bopp.
10 Neleen aji jub ji mooy baaxle,
mooy yooloo añam.
11 Waaye wóoy ku bon, nde mooy bonle;
la mu def rekk lees koy def.
12 Bokk yi, ñu xalele ñoo leen di not,
ay jigéen yilif leen.
Bokk yi, seeni njiit a ngi leen di sànk,
lëndëmal nañu seeni yoon.
13 Aji Sax jaa ngi ci jataayu layoo,
moo jóg di àtte ay xeet.

14 Aji Sax jeey yékkati kàddug sikkaange,
jëme ci magi ñoñam ak seeni kàngam.
«Yeena sëxëtoo tóokëru reseñ bi,
la ñu foqatee ci néew-ji-doolee nga seeni kër.
15 Lu waral ngeen di dëggaate sama ñoñ,
nappaaje néew-doole yi?»
Kàddug Boroom bee, Aji Sax ju gàngoor yi.

Puukare sànk na jigéeni Siyoŋ

16 Aji Sax ji da ne:
«Jigéeni Siyoŋ a ngi daŋŋiiral,
di goŋeet-goŋeeti,
di regejook a rékk-rékkal,
samp um ndaag,
keleŋal lami wëq.»
17 Moo tax Boroom beey wat jigéeni Siyoŋ nel,
Aji Sax jeey muri seen jë.
18 Bésub keroog Boroom bi xañ
leen gànjari tànk, ak takkaay yu
bindoo ni jant, ak yu bindoo ni weer
wu feeñ; 19 aki loŋ-loŋ aki caq aki
muuraay. 20 Moo leen di xañ ay
tañlaay ak lami përëg aki ngañaay
ak téere yu xeeñ aki gàllaaj, 21 xañ
leen jaaroy torlu ak jaaroy bakkan,
22 ak mbubbi xew, aki mëlfë, ak séri
càngaay, ak saagi loxo, 23 ba ci yérey
sooy ak yérey lẽe aki musóor aki kol.
24 Su boobaa lu xasaw wuutu lu xeeñ,
buum wuutu ngañaay,
nel bu set wuutuy létt,
yérey saaku wuutu ndoket bu rafet,
toroxte wuutub taar.
25 Yerusalem, say góor ay fàddoo saamar,
say jàmbaar des xare.
26 Su boobaa sa bunti dëkk sax di ñaawlook a jooy,
mel ni ndaw su ñu futti,
mu ne dett fi suuf.

4

1 Su bés baa juróom yaari jigéen ŋoyaalu genn góor, ne ko:
«Sunub dund, nun a,
sunu koddaay, nun a!
Jox nu sag buum rekk,
teggil nu gàcce.»

Aji Sax ji aar na ndesu Yerusalem

2 Su bés baa njebbitum Aji Sax ji
doon lu yànj, darajawu,
meññeefum réew mi di teraanga, dib sag,
ñeel ñi dese bakkan fi Israyil.
3 Su boobaa ku mucc fa Siyoŋ
ak ku des fa Yerusalem,
ku sell ki lees lay wooye,
muy képp ku ñu bind turam,
te mu wara dese bakkan ci Yerusalem.
4 Boroom beey wal noowal mbugal,
noo guy lakk, sellal,
fóote ko jonkani jigéeni Siyoŋ,
fetee ko deret ji ci Yerusalem, ba mu set.
5 Su boobaa tundu Siyoŋ bépp,
fépp fu ñuy dajee,
Aji Sax ji sàkk fa niiru saxar bëccëg,
guddi mu def tàkk-tàkk bu ne ràññ;
leeru Aji Sax ji di kiiraay, tiim lépp,
6 di mbaar mu ñuy serloo tàngooru bëccëg,
di ko seeloob taw ak waame.

5

Woyu cofeel rax na

1 Naa woy sama soppe
woyu cofeel wu solowoo tóokëram.
Sama soppee fi amoon tóokër,
kaw tund wu suuf sa nangu lool.
2 Mu gàbb ko, dindi doj ya,
jëmbat ca ngëneeli reseñ,
tabax tóojub doj fa digg ba,
ba yett ca mbalkam nalukaayu reseñ,
tey yaakaar reseñ ju neex,
mu meññ, wex.

3 Léegi yeen waa Yerusalem
ak yeen waa Yuda,
ngalla àtteleen maak sama tóokër.
4 Lu may defalati sama tóokër bi,
lu ma ca defuloon?
Lu waral ma di ko yaakaare reseñ ju neex,
mu meññ, wex xàtt?
5 Ma xamal leen nag
li ma naral sama tóokër bi.
Ñàggib ñagam, mu dim parlu;
màbb miiram, ñu dëggaate ko, jàll.

6 Dama koy gental,
mu saxi dég aki dagg,
deesu ko tenqi, deesu ko bey;
niir yeet, ma sant leen
ñu bañ koo tawal.
7 Tóokëru Aji Sax ji Boroom gàngoor yi kat,
mooy waa kër Israyil.
Niti Yuda it
ñooy njëmbat li mu safoo.
Mu di ko yaakaare njub,
njubadi ne jaas.
Mu yaakaar njekk,
yuuxi njekkar ne jaas.

Alkànde ñeel na kàngami Yuda

8 Wóoy ngalla ñii di dajale kër ak kër,
tool akub tool,
aakimoo fépp,
ba des ñoomu neen ci réew mi.
9 Maa dégg Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
mu ne: «Giñ naa ne
kër yu bareey gental déy,
kër yu yaa, rafet, kenn dëkku ca.
10 Tóokërub ñetti egtaar déy
du meññ juróom fukki liitari biiñ,
te jiwum téeméeri kiloy bele it,
fukki kilo doŋŋ a cay génne.»
11 Wóoy ngalla ñiy teela xëy,
daw wutiw ñoll,
gonloo biiñ ba tàng jérr.
12 Xalam yaak tabala yaak toxoro ya jolli,
biiñ xelli ca xawaare ja.
Seetluwuñu sax li Aji Sax ji def,
xooluñu li mu jo loxoom.
13 Moo tax ñoñi Aji Sax ji di duggi ngàllo
ndax ñàkk xam-xam.
Seen kàngam ay deeye xiif,
seen baadoolo deeye mar.
14 Moo tax njaniiw di yàkkli ag bóli,
gémmiñ ga ne ŋafeet, amul kersa,
boroom darajaak baadoolay Yerusalem
doon xaxaloo, far tàbbi ca.
15 Doom aadama torox na,
nit detteelu na,
ku doon regeju, detteelu.
16 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi, ab àtteem lay fésale màggaayam,
Yàlla ju sell ji, ag njekkam lay firndeele sellngaam.
17 Am xar a nara fore biir dëkk bi, mbetem parlu,
màngaan lekke gentub boroom alal.
18 Wóoy ngalla ñiy ràngooy buum,
di diri ñaawtéefi neen,
ràngooy goj di diri seeni tooñ.
19 Ña nga naa: «Na Aji Sax ji gaaw!
Na baral liggéeyam, nu gis.
Na Aji Sell ju Israyil sottal mébétam,
mu sotti, nu xam.»
20 Wóoy ngalla ñiy gis lu bon, ne lu baax la;
gis lu baax, ne lu bon la;
lëndëm, ñu tudde leer,
leer, ñu tudde lëndëm;
lu wex, ñu ne neex na
lu neex, ñu ne wex na.
21 Wóoy ngalla ñii defe ne ñoo xam,
yaakaar ne ñoo muus.
22 Wóoy ngalla ñiy jàmbaari naan biiñ,
diy ndaanaan ci njafaanu ñoll,
23 di dëggal ku sikk ndax ab ger,
tey xañ boroom njekk, ag njekkam.
24 Moo tax ni boob di jeexe ci sawara,
ngooñ xoyomoo ko cib taal,
ni la seenub reen di seeye ni lu maxe,
seeni tóor-tóor naaw ni pënd.
Ñoo gàntal yoonu Aji Sax ji ci gàngoor yi,
ñoo sofental kàddug Aji Sell ju Israyil.
25 Moo tax merum Aji Sax ji tàkkal ñoñam,
mu xàcci loxoom, duma leen,
ba tund yi jaayu,
seeni néew wetar ni mbalit fi mbedd yi.
Loolu yépp taxul mu meddi,
loxoom baa ngi mu xàcci ba tey.

26 Aji Sax jeey yékkatil raaya, xeet wu sore,
wal ug liit, wooye leen fa cati àddina,
ñu jekki ne jaas, dikkal leen.
27 Kenn sonnu ci, kenn tërëfu ci,
kenn dajjantul mbaa muy nelaw;
ngañaay yolomul, waruw dàll dogul.

28 Seeni fitt ñaw na,
seen xala yépp noppi na,
seen wewi tànki fas ni xeer.
Bu tànki watiir ya dawee,
nga defe ne callweer a.
29 Dañuy ŋar ni gaynde,
ŋarati ni gaynde gu mat;
yëmmu, ŋank um rëbbam,
yóbbu te kenn du wallu.
30 Bésub keroog ñu ŋaral Yuda,
ŋar yu mel ni géej gu sàmbaraax!
Foo geesu ci réew mi, xool,
doo gis lu moy lëndëm ak njàqare,
xàmbaar maase, ba leer giim.

6

Aji Sax ji setal na Esayi, yebal ko

1 At ma Buur Osiyas saayee,
damaa gis Boroom bi toog kaw
ngàngune mu kawee kawe, lafi
mbubbam fees néeg bu sell bi. 2 Ay
malaakay seraf ñoo taxaw, tiim ko,
ku ci nekk am juróom benni laaf:
ñaar yu muur seen kanam, ñaar yu
muur seeni tànk, ak ñaar yu ñuy
naawe. 3 Ku ci nekk di àddu, naan
moroom ma:
«Kee sell te sell te sell,
keey Aji Sax ji Boroom gàngoori
xare yi,
àddina sépp a feese ag leeram!»
4 Ku ci àddu, kenuy bunt yay
riir, néeg Aji Sax ji fees ak saxar.
5 Ma ne: «Wóoy man, sànku naa!
Man miy nit ku làmmiñam sobewu,
xeetoo ci ñu seen làmmiñ sobewu, te
samay gët tegu ci kaw Buur Aji Sax
ji Boroom gàngoori xare yi.»
6 Kenn ci malaakay seraf ya naaw
wutsi ma, yor aw xal wu mu keppe
ag ñiim, jële ko fa sarxalukaay ba.
7 Mu laalale xal wi sama gémmiñ, ne
ma:
«Mu ngoog, ndegam lii laal na sa
gémmiñ,
sag tooñ wàcc na, sa bàkkaar faru
na.»
8 Ma dégg baatu Boroom bi, mu
naan: «Ana ku may yebal, ana ku
nuy demal boog?» Ma ne: «Xanaa
man, yebal ma!» 9 Mu neeti: «De-
mal, wax askan wii, ne leen:
“Dégluleena déglu te buleen dégg,
xool-leena xool te buleen gis.”
10 Nanga dërkiisal xoli askan wii,
fatt seeni nopp,
taf seeni gët;
lu ko moy seeni gët gis,
seeni nopp dégg,
seen xol yég,
ñu dëpp, wér.»
11 Ma ne: «Boroom bi, foo àppal
loolu?» Mu ne: «Xanaa fii ba seeni
dëkk gental, ba kenn dëkkatu ca, ba
nit dootu nekk biir kër ya, suuf sa
yàqu yaxeet, di ndànd-foyfoy. 12 Aji
Sax jeey yebal waa réew mi fu sore,
tool yu bare booy. 13 Bu ca fukkeelu
nit ña desoon, ñoom it dees na leen
dellu taal. Waaye dañuy mel ni
wenn ci xeeti garab yu mag yi ñuy
gor, ëkk ba dellu jebbi, ëkku xeet
wii, jiwu mu sell lay doon.»

7

Yaakaar Yàlla war na Buur Axas

1 Janti buurub Yuda, Axas doomu
Yotam miy doomu Osiyas, Reccin bu-
urub Siri moo dal ci kaw Yerusalem,
ànd ak buurub Israyil, Peka doomu
Remalya. Waaye manalu leen dara.
2 Ba ñu yégalee Buur Axas sëtub
Daawuda, ak waa këram, ne ko waa
Siri, Efrayim* lañu lëngool, mbir ma
yëngal na Buur Axas ak waa réew
ma, ba mel ni garabi gott bu ngelaw
li gësëm. 3 Aji Sax ji wax Esayi ne ko:
«Génnal gaaw, dajeek Axas, yaak sa
doom Seyar Yasub, ma nga ca catal
solomu mbànd ma féete kaw, ca
yoonu toolu fóotkat ya. 4 Nga wax
ko ne ko:
“Defal ndànk te ne cell.
Bul tiit, bul xàddi
ndax merum Reccin ak Siri,
ak doomu Remalya ji.
Duñu dara lu moy ñaari gil yuy
saxar!
5 Waa Siri ñoo ànd ak Efrayim ak
doomu Remalya,

* **7:2** 7.2 Efrayim moo gëna yaatu ci fukki giir ya féete woon réewum Israyil ga ca bëj-gànnaar, te moo taxawe taxawaayu Israyil.

di la fexeel naan:
6 ‘Nan songi Yuda,
tiital leen, nangu ko,
fal fa doomu Tabeel buur.’
7 Waaye Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
‘Loolu du sotti, du am.
8 Damaas a yilif Siri,
te Reccin yiliful lu moy Damaas.
Fii ak juróom benn fukki at ak juróom
Efrayim tas, ba xeet wa réer.’
9 Samaree yilif Efrayim,
te doomu Remalya ji yiliful lu moy Samari.
Dungeen mana saxoo dëgër nag,
ndare ngeen sax ci Aji Sax ji.”»

Juddub Emanuwel firnde la

10 Aji Sax ji teg ca ne Axas:
11 «Ñaanal sa Yàlla Aji Sax ji firnde.
Ñaan ko ko, ak fu mu mana bawoo,
fa suufa suuf, mbaa fa kawa kaw.»
12 Axas ne: «Duma ko ñaan, ndax
duma nattu Aji Sax ji.» 13 Esayi nag
ne:
«Yeen waa kër Daawuda, dégluleen!
Tàyyiloo ngeen nit,
di tàyyiloo sama Yàlla itam.
14 Kon nag Boroom bi ci boppam moo leen di jox firnde:
janq bi mooy ëmb, jur doom ju góor,
tudde ko Emanuwel (mu firi Yàllaa ngeek nun).
15 Soow ak lem lay lekk,
ba keroog muy mana taamu lu baax, ba lu bon.
16 Bala xale bee ràññee lu baax ak lu bon,
dees na gental réew mii nga ragal seen ñaari buur.
17 Aji Sax jee lay dikke,
yaak saw xeet ak sa waa kër baay,
ay bés yu tar yu masula am,
ba Efrayim dëddoo Yuda ba tey,
te buurub Asiri la koy sababe.»
18 Bésub keroog Aji Sax ji ootal weñ,
ya fa catal wali ndoxi Misra,
ak yamb ya fa réewum Asiri,
19 ñu dikk, bokk tagesi mbartali xunti yi,
ba ci xar-xari doj yi,
ak gajjoo gajj, ak déegoo déeg.
20 Bésub keroog saatu la Boroom biy wate,
te saatu ba moo di buurub Asiri,
mu àbbe ko ca wàllaa dex,
wat la nel,
wat say yeel,
xuuf sab sikkim.
21 Bésub keroog nit du fa dundle
lu dul wenn nag ak ñaari gàtt,
22 meew ne gàññ, ndax nit ñu néew,
di dunde am soow,
nde soow ak lem la képp ku des ci réew ma di dundeji.
23 Fu junniy reseñ taxaw tey,
di jar junniy donji xaalisu lëmm,
bésub keroog ay dég aki dagg nangu ko.
24 Xalaaku fitt lees fay deme,
ndaxi dég aki dagg yu fees réew mi.
25 Mépp mbartal mu ñu daan gàbb,
deesu fa demati,
ndax ragali dég aki dagg,
aw nag a cay fore,
am xar curpee ca.

8

Asiri workat la, matul wéeruwaay

1 Gannaaw gi Aji Sax ji ne ma:
«Jëlal àlluwa ju mag, ak xalima gu
jàppandi, nga bind ci lii: “Maxer
Salal Xas Bas”, (mu firi Sëxëtoo
këfit foqet).» 2 Ma wut ci seede,
won àlluwa ja ñaar ñu mat seede:
ñuy Uri sarxalkat ba, ak Sàkkaryaa
doomu Yeberekiya. 3 Ba loolu
weesee ma jaxasoo ak sama soxna,
yonent bu jigéen ba, mu ëmb, gan-
naaw gi mu am ca doom ju góor.
Aji Sax ji ne ma: «Tudde ko “Maxer
Salal Xas Bas.” 4 Bala xale bee man
ne “Baay” mbaa “Yaay” déy, dees
na yóbbul buurub Asiri alal ju ñu
foqatee Damaas, ak lël ju ñu këfe
Samari, nangu ko.»
5 Aji Sax ji dellu ne ma:
6 «Gannaaw askan wee teddadil ndoxum Silowe,
mi ci wal mu teey mi,
di bége Reccin ak doomu Remalya,
7 Boroom baa ngii di leen sottisi
dexu Efraat gi ne xéew ak dooleem,
te mooy buurub Asiri ak mboolem darajaam.

Dex gi mooy génn xuram,
fees fépp fu dig tàkkam,
8 wal-wali jàll Yuda,
mbënn ma wal, taañaañal,
yéeg ba tollu ko ci put,
firiku niy laaf ba dajal sam réew, yaw Emanuwel.»
9 Yeen xeet yi, xaaculeen, dees na leen rajaxe.
Yeen waa cati àddina, teewluleen!
Gañoo gañu, ñu rajaxe leen!
Ma ne: Gañoo gañu, ñu rajaxe leen!
10 Ngeen mébét, dara!
Ngeen diisoo, diisoo, tus!
Yàllaa ànd ak nun!

Aji Sax jee jara ragal

11 Aji Sax ji moo wax ak man,
ba mu ma nee nikk, àrtu ma,
ngir ma baña roy askan wii. Mu ne ma:
12 «Bul tudde wor,
lenn lu askan wii tudde wor;
lu ñu ragal it, bu ko ragal,
bu ko tiit.
13 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi daal ngay sellal,
moom ngay ragal,
moom ngay tiit.
14 Mu doon seen bérab bu sell,
di doj wuy fakktale,
xeer wuy féle, ci ñaari këri Israyil,
te dim yeer, dig fiir,
ñeel ku dëkk Yerusalem.
15 Ñu baree cay tërëf,
daanoo njaaxaanaay, damm,
mbaa ñu sërëx, keppu.»

16 Dencal seede bii,
jëlal lii ndigal, tay cib tayu,
dénk ko samay dongo.
17 Maa ngi séentu Aji Sax ji,
mu ngi won waa kër Yanqóoba gannaaw,
waaye maa ngi koy yaakaar.
18 Man de, maa ngii, maak xale yi ma Aji Sax ji may,
nu diy firnde fi Israyil te diy tegtal
yu bàyyikoo fa Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
ki dëkke tundu Siyoŋ.
19 Am na ñu naan:
«Laajleen ñiy gisaanee nit ñu dee,
ak boroom rawaan yiy kebetook a ŋun-ŋuni.
Aw xeet sañ nañoo gisaanee seeni tuur,
tey diis ñi dee mbiri ñiy dund.»
20 Kon waxleen ne leen: «Ayca, ca ndigali yoon ya,
ak seedey kàdduy waxyu ya.
Kuy wax googu kàddu, ag leer fenkalu la.»
21 Nit ñi dinañu taxawaalu ci réew mi,
boole njàqareek ub xiif,
te bu ñu xiifee, ñéññ,
téen, xool kaw,
saaga seen buur, saaga Yàlla,
22 dellu xool fi suuf,
yem ciw tiis, ak lëndëmu njàqare,
sóoboo guddi gu fatt taraj.
23 Waaye lëndëm googu du sax
ci réew mii jàq tey.
Démb Aji Sax ji torxal na
réewum Sabulon ak mu Neftali,
waaye ëllëg mu teral waa foofa,
dale ko diiwaanu tefesu géej,
ba ca wàllaa dexu Yurdan,
boole ca sax Galile ga ca doxandéem ya.

9

Doom juddul na nu

1 Askan wiy doxe lëndëm nii,
ñooy gis leer gu mag.
Ñooñu dëkke réewum ndee mu ne këruus,
ñoom la leer di fenkal.
2 Aji Sax ji, yaay yokk xeet wi,
fulal leen bànneex,
ñuy bége fi sa kanam, mbégtem ngóob,
mel ni ñuy bànneexoo fa ñuy séddoo alalu xare.
3 Yaa leen di sippil seen sëf,
damm bant ba ñu leen gàlloon,
ak yetu ña leen notoon,
na nga leen defaloon rekk ca xareb Majan.
4 Mboolem dàll wu ab noon dukkate ba dikk,
ak turki bu màndi deretu xare,
sawara lees koy leel.
5 Nde gonee juddu, ñeel nu,
di doom ju góor ju ñu nu may,

mu yenu kilifteef gi,
ñu di ko wooye Diglekat bu yéeme bi,
ak Yàlla jàmbaar ji,
ak Baay bi sax dàkk,
ak Buuru jàmm bi.
6 Dooley kilifteefam ak jàmm ja du am kemu,
fa jalub Daawuda ak nguuram,
ga muy samp, saxale ko njekk ak yoon,
tey jii, ba fàww.
Lii la Aji Sax ji Boroom gàngoor yi def ci xéraangeem.

Aji Sax ji yokk na mbugalam

7 Boroom bee yónnee kàddu gu dal Israyil, askanu Yanqóoba,
8 xeet wépp jot ca,
ba ca Efrayim ak waa Samari,
ñay damook a sagu naan:
9 «Ay móol màbb,
nu yett ponkali doj, tabaxaat,
xànqi garab yu ndaw daanoo ca,
nu wuutal ca garabi seedar yu mag.»
10 Aji Sax ji yékkati nooni Buur Reccin, fi seen kaw,
gemb seeni bañ,
11 Siri songe penku; Filisteen ña, sowu,
ñu sëxëtoo Israyil, wonn.

Teewul Aji Sax ji xàcci loxoom,
meddiwul ba tey.

12 Waaye xeet wi delluwuñu ca ka leen duma,
sàkkuwuñu Aji Sax ji Boroom gàngoor yi.
13 Moo tax Aji Sax ji doge Israyil bopp ak geen,
boole tiir ak barax fóom ci benn bés.
14 Mag meek kàngam li ñooy bopp bi,
yonent bi mokkal naaféq dib geen.
15 Ñi jiite askan wii ñoo leen di sànk,
ña ñuy jiite loru.
16 Moo tax Boroom bi du bége seeni xale yu góor,
du yërëm seeni jirim ak seeni jëtun.
Ñoom ñépp a gëmadi, di def lu bon,
ku ci nekk di wax lu amul bopp.
Teewul Aji Sax ji xàcci loxoom,
meddiwul ba tey.

17 Mbon a ngi tàkk moos
ni sawara, xoyom dég aki dagg,
jafal gajji gott bi,
mu ne jippét, saxar, naaw.
18 Merum Aji Sax ji Boroom gàngoor yi taal na réew mi,
xoyom waa réew mi,
kenn yërëmul sa mbokk.
19 Nit ñaa ngi màtte ndijoor, te doyaluñu,
di xàmpe càmmoñ te suuruñu,
ku nekk di yàpp sa mbokk:
20 Manase song Efrayim,
Efrayim song Manase,
ñu mànkoo, noonoo Yuda.

Teewul Aji Sax ji xàcci loxoom,
meddiwul ba tey.

10

Mbugal ñeel na kàngami Yuda

1 Wóoy ngalla boroom dogal yiy dogal njubadi,
bind ko, te muy jur coono,
2 di ko àttee ñàkkal ku ñàkk,
di xañ àq sama néew-ji-dooley ñoñ,
bay lekk ab jëtun,
di sëxëtoo ab jirim.
3 Ana nu ngeen di def keroog bésub mbugal ba,
keroog ba safaan di bawoo fu sore?
Ana ku ngeen di daw wuti wallam?
Ana fu ngeen di denci seen teraanga?
4 Xanaa ànd ak ña ñu jàpp, ne yogg;
mbaa tëddandook ña ñu bóom, ne lareet.

Teewul Aji Sax ji xàcci loxoom,
meddiwul ba tey.

Asiri muccul ci mbugal

5 Wóoy ngalla Asiri miy sama yetu mer,
bolde bi ñu ŋàbb di samam sànj,
6 ma xabtal ko fi kaw xeet wu gëmadi,
yebal ko ca askan woowu ma merloo,

ngir ñu sëxëtoo leen, nangu seen alal,
note leen ni banu mbedd.
7 Waaye Asiri gisewu ko noonu,
xalaatewul noonu;
bóome la xintewoo,
ba fàkkas xeeti xeet.
8 Mu ngi naan: «Xanaa du sama jawriñ yépp a diy buur?
9 Kalne daa gën Karkemis gee ma nangu?
Am Amat daa gën Arpàdd*?
Am Samari daa gën Damaas?
10 Maa duma réew yu seeni yàllantu,
seeni tuur sut tuuri Yerusalem ak Samari.
11 Na ma tege loxo Samari aki yàllantoom,
duma ni tege loxo Yerusalem aki tuuram?»
12 Boroom bi nee:
«Bu ma sottalee liggéey fa kaw tundu Siyoŋ ak fa Yerusalem,
maay mbugale buurub Asiri réy-réyloom gi,
ak gëti xeebaateem.»
13 Moom moo ne: «Sama dooley përęg laa defe lii,
maa xelu, ràññee;
ba randal kemi suufi xeet yi,
foqati seeni alal,
dañ boroom jal ya niw yëkk, wàcce leen.
14 Maa teg alali xeet yi loxo,
ni ku gis am tàgg.
Maa tonneendoo réewi àddina
ni ku for ay nen, tonni lépp,
laaf tëf-tëfluwul, sàll newul ciib!»

15 Sémmiñ dina diir mbagg ka koy gore?
Am dogukaay dina réy-réylu ba sut ka koy doge?
Mbete yet wuy xàcci ka ko ŋàbb;
mbaa bolde bu walbatiku ŋàbb boroom!
16 Moo tax Boroom bi,
Aji Sax ji Boroom gàngoori xare yi,
di yebal woppi ràgg fi kaw mbuxreem yi,
seen daraja tàkk, sawara xoyom ko.
17 Aji Sax ji, leeru Israyil mooy doon sawara,
ku Sellam kooku mooy doon tàkk-tàkku sawara,
xoyom taxasi Asiri aki dégam ci benn bés.
18 Gott bu naat ak tool bu meññ, mu ne faraas fóom,
ba mu mel ni ku wopp, yaram way seey,
19 gott ba dese garab yu néew
yu gone mana lim, bind ko.

Ndesu Israyil dina ñibbi

20 Keroog bés booba
li des fi Israyil ak li rëcce kër Yanqóoba
duñu wéerooti ña leen duma.
Aji Sax ji lañuy wóolu, wéeroo ko,
Aji Sell ju Israyil.
21 Aw ndes ay délsi,
di ndesu askanu Yanqóoba,
ñeel Yàlla Jàmbaar ji.
22 Seen xeet wi ni feppi suufas géej lay tollu,
te as ndes a ciy délsi.
Àtteb sànkute mooy taxaw,
yoon toppe ba mat sëkk.
23 Sànkute déy mooy taxaw,
Boroom bi, Aji Sax ji Boroom gàngoor yi
di ko sottal fi réew mi mépp.

24 Moo tax Boroom bi,
Aji Sax ji Boroom gàngoor yi
dafa wax ne:
«Yeen sama ñoñ ñi dëkke Siyoŋ,
buleen ragal waa Asiri yi leen di dóor yet,
ŋàbbal leen bolde ni waa Misra daa def ak yeen.
25 Waaye fi leek lu néewa néew
mbugal jeex fi seen biir,
am sànj sippil Asiri seen sànkute.»
26 Aji Sax ji Boroom gàngoor yee leen di ŋàbbal kàccri,
na mu defoon waa Majan fa doju Oreb.
Mooy xàcciw yetam, mu dal géej,
na mu defoon fa Misra.

* 10:9 10.9 Kalne ak Karkemis ak Amat ak Arpàdd ay dëkki Siri lañu.

27 Bésub keroog sëf bu ñu leen sëfoon wàcc leen,
ngeen tàggook yet wu ñu leen tënke woon,
nde seen yaram ay naat, ba yet wa damm.

Noon yi songsi nañu

28 Noon yeey songsi Ayat, jéggi Migron,
dem ba Migmas, teg fa seeni jumtukaay,
29 jaare ca xunti ma
te naan: «Geba lanuy fanaani!»
Waa Raama tiit, waa Gibeya gu Sóol daw.
30 Yeen waa Galim, yuuxuleen,
yeen waa Laysa, dégluleen,
yeen waa Anatot, feeluleen.
31 Waa Madmena ñooy fëlxoo,
waa Gebim wuti rawtu.
32 Tey jii noon yaa ngay taxaw fa Noob,
di sànni loxo waa tundu Siyoŋ,
di ko tëkkoo waa Yerusalem googu.
33 Boroom baa ngoog, Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
mu ngi gor garab yi, di rajaxe car yi,
njobbaxtal ya gëna kawe dog,
la ca gënoona siggi, wàcc.
34 Mooy jël sémmiñ, goraale gajji gott bi,
Libaŋ loroo loxol boroom doole, ba jóoru.

11

Daawuda am na kuutaay

1 Aw njebbit mooy saxe fa ëkkub Yese*,
ab car soqeekoo fa reen ya,
2 xelum Aji Sax ji tegu fi kawam,
xelum rafet xalaat ak ràññee,
xelum digle ak njàmbaar,
xelum xam Aji Sax ji, ragal ko.
3 Ragal Aji Sax ji lay safoo,
du lu ko bëtam may rekk lay àttee,
du lu ko noppam may rekk lay dogale,
4 xanaa di àtte ku ñàkk ci njekk,
di dogalal njub, néew-ji-dooley àddina.
Mooy dóore àddina, bantub kàddoom,
mooy reye ñu bon ñi, ngelawal gémmiñam.
5 Njekk lay gañoo,
takkoo kóllëre.
6 Till ay bokk ak mbote ab dal,
segg bokk akub tef ab tëraay,
wëllu ànd ak gaynde gu mat, ak juru yar,
tuut-tànk jiite leen.
7 Nag ak rab wu aay di forandoo,
seeni doom goorandoo,
gaynde di lekk um ngooñ niw yëkk,
8 luy nàmp di foye paxum ndox-suuf,
perantal di laal tostanum ñàngóor.
9 Deesatul gaañe mbaa di lore,
fi mboolem sama kaw tund wu sell wi,
ndax ni ndox di feese ba muur géej,
ni la àddina di feese nit ñu xam Aji Sax ji.
10 Bésub keroog car bawoo ca Yese, reen ba,
taxaw di raaya buy gindi xeet yi,
xeet yi di ko sàkku,
dal-lukaayam ba jagoo teddnga.

11 Bésub keroog Boroom bi jooti loxoom
ñaareel bi yoon,
ngir jotaat ndesu ñoñam,
wa des Asiri ak Misra, ak Pattros ak réewum Kuus,
ak Elam ak Sineyaar,
ak Amat ak biir duni géej ya.
12 Mooy yékkatil xeet yi raaya,
dajale góor ña ñu dàqe Israyil,
ak jigéen ña ñu jële Yuda, tasaare leen,
ñu jóge ñeenti weti àddina, booloo.
13 Fiiraangey Efrayim day jeex,
njéefoy Yuda dakk,
Efrayim dootu fiire Yuda,
Yuda dootu jéppi Efrayim.
14 Xanaa ñu ne coww ba sowu,
ne jàyy cëppandoo
fa kaw waggi Filisteen ña,
waa penku, ñu sëxëtoondoo;
Edom ak Mowab, ñu teg loxo;
Amoneen ña nangul leen.

* **11:1** 11.1 Yese mooy baayu Daawuda.

15 Aji Sax jeey wowal walum ndox,
ma séle géeji Misra.
Mooy tàllal loxoom, tiimale dexu Efraat,
wal kook doole,
dóor ko, mu séddlikoo juróom yaari wal,
mu jaarale ca nit ñu caraxu,
16 def kow yoon, ñeel ndesu ñoñam,
ña dese fa Asiri,
mu mel ni yoon wa ñeeloon Israyil,
bésub keroog ba ñuy génn réewum Misra.

12

Cant jib na

1 Bésub keroog dees na ne:
«Aji Sax ji, sant naa la;
yaa ma mere woon, meddi, dëfal ma.»
2 Ma ne: «Yàllaa may wallu,
ma dal-lu, duma tiit.
Sama dooleek sama kaaraange mooy Ki sax,
di Aji Sax ji,
te mooy sama wall.»
3 Mbégte ngeen di rooteji
fa wali mucc ya.
4 Bésub keroog ngeen ne:
«Santleen Aji Sax ji, tudd turam,
xamley jalooreem ci biir xeet yi,
fàttli màggaayu turam.
5 Woyleen Aji Sax ji,
moo kawey jëf!
Na lii siiw biir àddina sépp.
6 Yeen waa Siyoŋ, serleen te sarx-olleel
ku màgg ki fi seen biir,
Aji Sell ju Israyil.»

Yàllaa moom xeet yi

13

(Saar 13—23)

Yéeneb waxyu dal na Babilon

1 Yéeneb bii ñeel na Babilon*,
muy peeñum Esayi doomu Amocc.
2 Yéegeleen ab raaya kaw tund wu ne duŋŋ,
joorleen ñii,
tàllal-leen loxo,
ñu jàlle bunti kàngam yi.
3 Maa jox ndigal ñi ma beral sama bopp,
maa woo sama jàmbaar ñiy réy-réylu,
ne leen ñu sottal mbugal mi samam sànj laaj.
4 Coowal mbooloo ngoog ca tund ya,
mel ni ñu baree bare!
Riirum nguuri nguur yu daje, di xeeti xeet!
Aji Sax ji Boroom gàngoor yi
mooy dajale gàngooru xare.
5 Mooy bawoo fu sore,
fa asamaan digalook suuf.
Aji Sax ji laak gàngoor gi muy mbugale,
ngir yàqtesi réew mi mépp.
6 Yuuxuleen! Bésub Aji Sax ji moo dëgmal,
te ni sànkute gu bawoo fa ci Aji Man ji lay dikke.
7 Moo tax yoxoo yoxo yoqi, xoloo xol jeex,
8 ñu tiita tiit,
yaram di fuddook a metti,
ñuy baddaañu ni kuy matu;
ku ne jàq, di xulli sa moroom,
kanam ya sël-sëleendoo.
9 Bésub Aji Sax jaa ngii di ñëw,
bés bu néeg, bésub mer ak sànj muy tàkk,
nara gental suuf,
te bàkkaarkat ya la fay fàkkas.
10 Biddiiw mbaa dëllooñ dootu leeral;
jant ay fenke lëndëm,
weer dakkal leeram.
11 Maay delloo àddina mbonam,
yool ku bon tooñam,
maay sàggi sagub ku reew,
detteel puukarey ku néeg.
12 Maay def nit gëna jafee gis wurus,
ba doom aadama raw wurusu Ofir.
13 Moo tax maay gësëm asamaan,
suuf yëngoo fa mu tege
ndax sànjum Aji Sax ji
Boroom gàngoori xare yi,
keroog ba meram di tàkk.
14 Ku nekk ay fekkiy bokkam,
rawi cam réewam,

* **13:1** 13.1 Babilon tollu na ay jant yu mu mujj di puukarey xeet yi, ngir dooleem, te moo mujj yóbbu Yuda ngàllo.

mbete kéwél gu ñuy rëbb,
mbaa xar mu amul sàmm.
15 Ku ñu ci gis, jam la,
ku ñu jàpp, saamar rey la;
16 seeni doom, ñu moxoñe fi seen kanam,
seeni kër, ñu sëxëtoo,
seeni jabar, ñu tëdde.

17 Maa ngii di xabtal fi seen kaw waa Medd,
ñi xintewoowul xaalis,
faalewuñu wurus.
18 Seeni fitt lañuy rajaxee xalelu góor,
duñu ñeewante gone,
duñu xool tuut-tànk gëti yërmande.

19 Babilon nag, mooy gànjaru réew yi ko wër,
di teraanga ji Kaldeen ñiy sagoo,
waaye Yàllaa koy tas,
mu ne tasar ni Sodom ak Gomor.
20 Deesatu fa dëkk,
xanaa gental ba fàww.
Màngaan dootu fa samp xayma,
sàmm dootu fa gooral.
21 Ay rabi àll a fay goore,
kër ya fees aki looy,
bànjóoli dëkke fa,
kéwél di fa curpee.
22 Bukki mooy sabe fa tata ya,
till nangu kër yu bakkane ya.
Àppu Babilon jege na, ay fanam du fi wees.

14

1 Aji Sax ji kay mooy yërëm askanu
Yanqóoba, dellu taamu xeetu Is-
rayil wii. Moo leen di sancaatal
fa seen suuf, doxandéem yi fekki
leen; boole seen bopp ci askanu
Yanqóoba. 2 Yeneen xeet yeey delloo
bànni Israyil ba seen réew, mooma
Aji Sax ji séddoo, bànni Israyil jàpp
ca ñoom njaam, góor ak jigéen, ba
teg loxo ña leen tegoon loxo, moom
ña leen moomoon. 3 Bés bu leen
Aji Sax ji teggilee seeni coonook
seeni fitna, ba ngeen tàggook njaam
gu metti, gi ñu leen doon jaamloo,
4 su boobaa nangeen woyal buuru
Babilon léeb wii, ne ko:

«Moo nu ki daan note mujje?
Nu mu mujjeek reewandeem?
5 Aji Sax jee damm bant,
bi ñu bon ñi daan dóoree!
Moo damm seen yetu nguur,
6 wi ñu daan xadaruy dóor askan yi,
dóor yu dakkul,
di joggatee xeet yi xol bu tàng,
topp leen, tëë ba.
7 Àddina yépp a féex, am jàmm,
sarxolle jolleendoo.
8 Garab yi dul ruus, ak seedari Libaŋ sax
di bége sab jéll,
naan: "Ba nga daanoo ba tey,
ab gorkat jógalu nu."
9 Njaniiw ga fa suufa suuf yàkkamti na la,
di la waaja gatandu,
ba yeel la ndem-si-yàlla yi doon njiiti àddina yépp.
Moo yékkatee buuri xeet yépp seeni jal,
10 ñoom ñépp àddu, ne la:
"Yaw it mujj nga néew doole ni nun a?
yaak nun de a mujj yem kepp!"
11 Sa puukare gee tàbbisi nii njaniiw,
yaak sa buumi xalam?
Ay duusu di sa laltan,
ay sax di sa càngaay!
12 Moo yaw biddiiwu njël, bi noon ràññ,
tey nga xàwwikoo asamaan ba fii!
Yaw mi daa daan xeet yi,
tey ñu gor la, nga goor.
13 Xanaa du yaa doon wax ci sam xel, naa:
"Maay yéeg kaw asamaan,
maay aj sama jal kaw biddiiwi Yàlla,
maay toogi kaw tundu ndaje ma,
fa catal bëj-gànnaar.
14 Maay yéeg fa kaw niir ya,
ba mel ni Yàlla Aji Kawe ji!"
15 Teewul nga tàbbi njaniiw,
àkki ba ca xóotey pax ma.
16 Ku la gis ne la jàkk,
xel ma ne ci yaw, mu naa:
"Xanaa du kii a doon loxloo àddina,
yëngal réewi réew,
17 def àddina wërngal këpp ndànd-foyfoy,

tas dëkk ya,
te du jàpp nit ba yiwi ko?”
18 Buuri àddina yépp, ba ñu daj,
ñépp a tëdd tëraayu teraanga,
ku ci nekk ak bàmmeelam.
19 Yaw, ñu xañ la bàmmeel, sànni la,
nga mel ni car bu ñu foñ.
Yaa ngi ne lareet ci biir néew yu saamar bóom,
ñu tàbbal leen ci xeeri biir kàmb.
Yaa ngi mel ni médd mu ñuy joggati.
20 Deesu la robaaleek yooyu buur,
yaa yàq sam réew,
faagaagal saw xeet.

«Deesul tuddati mukk askanu lorkat wii.
21 Waajal-leen fi ñuy rendi doom yi,
feye leen seen ñaawtéefi baay,
bala ñoo jógati, teg àddina loxo,
ba tabax fu ne ay dëkk*.»

22 «Maa leen di jógal.»
Kàddug Aji Sax jee, Boroom gàngoor yi.
Mu ne: «Maay tenqi turu Babilon, tenqim ndesam
ba ca seeni doom ak seen askan.»
Kàddug Aji Sax jee.
23 Mu ne: «Maa koy def kërug siññéel,
def ko ab tan,
ba buube ko buubub rajaxe.»
Kàddug Aji Sax jee, Boroom gàngoor yi.

Mbugal ñeel na Asiri

24 Aji Sax ji Boroom gàngoor yee giñ ne:
«Lu ma nar déy mooy am,
lii ma mébét, mooy sotti.
25 Maay joggati Asiri fi samam réew,
dëggaate leen fi sama kaw tund yi,
ba sama ràngi ñoñ rengiku,
seenub sëf sippiku.»

26 Mii mébét lañu mébétal àddina sépp,
bii loxo lañu xàccil xeet yépp.
27 Bu Aji Sax ji Boroom gàngoori xare yi dogalee déy,
ana ku koy dogale?
Bu xàccee loxoom,
ana ku koy fommal?

Ab yéeneb waxyu ñeel na Filisti

28 At ma Buur Axas saayee,
bii yéene jib na:
29 Filistee, seen yetu gannaaw wi damm,
bu ko kenn ci yeen bége,
nde ci ëkku jaan ji, la ñàngóor di génne,
am tostanam mujj di céebi.
30 Su boobaa ñi gëna walaakaana am lu ñu for,
néew-doole ya goor, ànd ak dal.
Waaye yeen, maa leen di xiifal, ngeen dee ba raaf,
xiif ba fàkkas ñi ngeen dese.
31 Yeen magi pénc mi, ñaawluleen!
Yeen waa dëkk bee, yuuxuleen!
Na Filisti gépp ne yàcc!
Bëj-gànnaar déy la saxar jollee,
kenn du wuute gàngooru noon ya.
32 Lees di tontu xeet wi yónnee di laaj,
xanaa ne leen Aji Sax jee sanc Siyoŋ,
te fa la baadooloy ñoñam di rawe.

15

Ab yéeneb waxyu ñeel na Mowab

1 Yéene bii ñeel na Mowab:
Genn guddi déy la Ar Mowab, dëkk ba tas, ne mes!
Genn guddi déy la Kir Mowab tas, ne mes!
2 Nit ñaa ngi yéeg jëm kërug jaamookaay ga ca Dibon,
ngir jooyi ca bérabi jaamookaay ya,
Mowab a ngay yuuxoo kaw tundu Nebo ak Medeba,
boppoo bopp dib nel,
sikkimoo sikkim xuufu,
3 nit ña sol saaku, di ñaawlu fa mbedd ya,
ak kaw taax yaak pénc ya,
ku ne di jooy ba say rongooñ wale.
4 Waa Esbon ak Elalee ngi yuuxu,
seen baat àkki ba Yaxacc,
xarekati Mowab dégg ca, yuuxoo,
ne yàcc ne yasar!

* **14:21** 14.21 Manees na koo tekkee nii it: bay feesal suuf aku ay.

5 Maay jooy Mowab jooyi xol,
nit ñaa nga fay dawe ba Sowar,
àkki ba Eglat Selisiya.
Ña ngay yéeg jëm Luwit, di jooyoo,
awe yoonu Oronayim, di jalu.
6 Dexu Nimrim wow na,
ñax wow, gàncax lax,
dara naatatul.
7 Jël nañu lu ñu deseek lu ñu den-coon,
yóbbu, jàll ca wàllaa xuru Garab ya.
8 Yuux déy maase na réewum Mowab,
jooyoo ya ba Eglayim,
jooyoo ya ba Beer Elim.
9 Dexu Dimon déy fees na ak deret,
te ma nara wàcceel Dimon lu ko raw,
ba ku rëcce Mowab,
ak ku des ci réew mi, ma booleek gaynde!

16

1 Waa Mowab a nga naa:
«Yónneeleen boroom réew mi yóbbalu kuuy yu ndaw,
jële ko Sela, jaare màndiŋ ma,
yóti ko buurub Yuda fa tundu Siyoŋ mu taaru.»
2 Jigéeni Mowab a nga ca jéggikaayu dexu Arnon,
mel ni picc yu tasaaroo fa seeni tàgg,
di fët-fëtluy, naaw.
3 Ña nga naa njiiti Yuda:
«Xelal-leen nu, àtte nu,
lalal nu bëccëg ndarakàmm ker gu mel ni guddi,
yiire ko daw-làqu, yi nu doon;
buleen nu wor te nuy wuta raw!
4 Mayleen nu nun ñi rëcce Mowab, nu dal ak yeen,
te ngeen làq nu bóomkat.»
Kiy note déy day jeexal, sëxëtoo dakk,
kiy lore ci réew mi jóge fi,
5 ab jal sampe fi ci ngor,
ki ci tooge jikko ju dëggu di askanu Daawuda
te di njiit luy sàkku yoon, yàkkamti njekk.
6 Noo dégg ni Mowab réye,
réya réy, reew te bew,
seeni kañu di waxi neen.
7 Moo tax Mowab di jooy ba ñéppi Mowab jooyoo,
ndax namm reseñ ja woon ca Kir Eres,
ba ne yàcc, di binni.
8 Tool ya fa Esbon day wow,
njiiti xeet yee dëggaate ngëneelu reseñ gu Sibma,
te cabb ya laloon ba Yaser,
ba àkki déndu màndiŋ ma,
car ya law ba wàllaa géej.
9 Jooyi waa Yaser laay jooy reseñ ga fa Sibma,
yeen waa Esbon ak Elale, ma sange leeni rongooñ,
nde fa ngeen di dajaleek fa ngeen di góobe,
coowal mbégtee fay dakke.
10 Mbégteek bànneex ay toxoo seeni tool,
ay woy aki sarxolle noppee jibe seeni tóokër,
te nalkatu reseñ naltil fa mbànd ya!
Aji Sax jee dakkal coow li.
11 Maa ngi yërëm Mowab, bay binni ni buumu riiti,
sama yaram daw ci Kir Eres.

12 Mowab a ngoog ak coonoom,
ba muy deme fa bérab yu kawe ya,
dugg jaamookaayam di ñaan te du am.
13 Lii la Aji Sax ji waxoon bu yàgg ci mbirum Mowab,
14 tey Aji Sax ji wax ne:
«Fileek ñetti at yu surga bu ñu bind waññ,
dees na sàggi sagub Mowab,
te li ñuy bare tey lépp,
seenum ndes ay néew lool te tek-keedi.»

17

Ab yéeneb waxyu ñeel na péeyub Siri

1 Yéene bii ñeel na Damaas*:
Damaas a ngii, léegi mu noppee doon ab dëkk,
xanaa ab jalu tojit;

* **17:1** 17.1 Damaas mooy péeyub Siri.

2 dëkki Arower gental,
gàtt yi jagoo,
goore fa, kenn du leen dàq.
3 Tata dina tukkee diiwaanu Efrayim,
nguur foqe dëkk ba ñuy wooye Damaas,
te ndesu Siri du ëpp bànni Israyil daraja.
Kàddug Aji Sax jee, Boroom gàngoori xare yi.

4 Bésub keroog sagub Yanqóoba sàggiku,
yaram wa réer ko, mu jeex tàkk.
5 Day mel nim ngóob
mu loxol góobkat bay dal, di dajale gub ya.
Day mel ni ngóob ma ca xuru Refayeen,
6 fa dara dul des lu moy am poraat;
mu mel ni wittum oliw,
bu noppee ñaari doom ak ñett ay des ca kaw,
mbaa ñeent ba juróom ci car yi meññ.
Kàddug Aji Sax jee, Yàllay Israyil.

7 Bésub keroog nit sàkku Ki ko sàkk,
ba ne jàkk Aji Sell ju Israyil.
8 Dootu sàkkooti lenn ci sarxalukaay
yi mu sàkkal boppam.
Dootu sàkkooti yooyu mu defare loxoom,
du xer yi ñuy jaamoo Asera,
du yeneen sarxalukaayi cuuraay.

9 Bésub keroog seen dëkk yi tata wër,
dees na leen won gannaaw
ni dëkki Eween ñaak Amoreen ña†,
ba leen bànni Israyil dàqee,
lépp ay doon ab gent.
10 Yeena fàtte Yàlla ji leen di musal,
bawuleen xel seen cëslaay jiy seen rawtu,
xanaa di jëmbatal seeni tuur ay tooli ngëneel,
di ji jiwu mu bawoo feneen.
11 Bés ba ngeen ko jëmbatee, ngeen gis mu sax,
ëllëg ba bët setee, mu tóor,
te ngóob réer bésub wopp,
ci biir mitit wu amul paj.

12 Ndeysaan, mii riirum gàngoor yu mag!
Xeet yu bareey riir ni riirum géej,
ànd ŋarandoo ni géej gu sàmbaraax,
gannax ya ŋarandoo.
13 Xeet yaa ngi ŋarandoo
ni ndox mu baawaan,
Yàlla gëdd leen, ñu daw ba sore;
ngelaw yëngu, ñu naaw,
ni boob, ba ca kaw tund ya,
mbete pënd bu ngëlén wal, mu def callweer.
14 Ngoon a ngay jot, tiitaange ne jaas,
balaa bët a set lépp jeex.
Lii mooy añub ñuy sëxëtoo,
lii mooy deminu ñiy nangu sunu alal.

18

Waxyu jib na, ñeel réewum Kuus

1 Wóoy ngalla réew ma gunóor yay riire,
ca tàkkal dexi réewum Kuus.
2 Yeen ñiy yónni biir géej, ay ndaw,
ci gaali barax yu war mbeex mi;
yeen ndaw yu gaaw yi, demleen,
fekki xeet wu siggi, rattax yaram,
askan wu ñu ragale fu jegeek fu sore,
xeet wu am doole, di falaxee,
te seenum réew defi wal.

3 Yeen waa àddina wërngal këpp,
yeen ñi dëkke suuf si,
séentuleen raaya ba sampe fa tund ya,
dégluleen liit ga ñuy wali.
4 Aji Sax ji kat da maa wax ne:
«Maa ngi fi ma tollu di xool, ne tekk,
ni tàngooru jant bu ne ràññ,
mbaa lay bu defu niir ci tàngooru ngóob.»
5 Bala ngóob di jot, te fekk lépp tóor,
ba tóor-tóor def reseñ ju xaay,

† **17:9** 17.9 Mbaa: ni gott yaak njobbaxtali tund ya,

mu jël ab sàrt, dog car yu ndaw yi,
tenqi car yu mag ya, sànni;
6 ñu boole waccal njanaawi tund ya ak rabi àll yi,
tan yi nawetoo ko,
rabi àll yépp nooroo ko.
7 Su boobaa ñu indil Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
galag bu bawoo ci xeet wu siggi, rattax yaram,
askan wu ñu ragale fu jegeek fu sore,
xeet wu am doole, di falaxee,
te seenum réew defi wal,
galag ba agsi ba tundu Siyoŋ,
fa Aji Sax ji Boroom gàngoori xare yi dëël turam.

19

Ab yéeneb waxyu ñeel na Misra

1 Yéene bii ñeel na Misra:
Aji Sax jaa ngii war niir wu gaaw,
jëm réewum Misra.
Yàllantuy Misra yég ko, di lox,
fitu waa Misra rëcc.
2 Maay xiir Misra ci kaw Misra,
kii song mbokkam, kii song xaritam,
ab dëkk jógal ab dëkk, diiwaan jógal diiwaan.
3 Waa Misra jànnaxe,
ma dëpp seen pexe.
Ñu seeti yàllantu yeek njuuma yi,
ak gisaanekat yeek boroom rawaan yi.
4 Maay teg Misra ci loxol sang bu néeg,
buur bu dëgër xol jiite ko.
Kàddug Boroom bee, Aji Sax ji ci gàngoor yi.

5 Ndoxum Niil ma day fer;
dex gaay ŋiis, wow koŋŋ,
6 solom ya xasaw,
wali Misra diib ba far ŋiis,
barax ak lu mu xeetool lax,
7 gàncax ga leru dexu Niil
ak ga saxe fa dex ga dabe géej,
ak lu ñu jiwoon ca wet ga,
lépp ay wow, naaw, ba jeex.
8 Nappkat di jàmbat,
kuy sànnib oos dexu Niil di jooy,
kuy mbaal waaru,
9 kuy liggéey lẽe am mbetteel,
kuy jàrt ak a ràbb poqe jommi.
10 Ñi yor réew mi dañuy sëngéem,
kuy liggéey di feyu am naqaru xol.

11 Kàngam ya fa Cowan* dañuy teqlikook seen sago,
diglekati Firawna yu xelu ya di digle ag ndof.
Ma ne: «Yeen diglekat yi, nu ngeen mana waxe Firawna naan:
“Nun ay boroom xel lanu,
sosoo ca buur ya woon”?»
12 Firawnaa, ana say boroom xel?
Nañ la waxal boog, ba xamle
li Aji Sax ji Boroom gàngoor yi naral Misra.
13 Kàngami Cowan a ngi def yëfi dof,
kàngam ya fa Memfis, ñu nax leen,
te njiiti giiri Misra lajjal seen waa réew.
14 Aji Sax jee miirloo Misra,
gëlëmal ko ci lépp lu muy def,
ni màndikat buy jang ba tarxiis cim waccoom.
15 Du lenn lu kenn manatee defal Misra,
bopp akub geen du ci am pexe,
te bantub tiir ak barax a ci yem.

Lu jëm ci muju Misra

16 Su bés baa waa Misra mel niy jigéen,
di lox ndax tiit loxo bi jóg,
te Aji Sax ji Boroom gàngoor yi xàccil-leen ko.
17 Yuday doon tiitaangey waa Misra,
ba ku ñu ci tudd Yuda, nga tiit,
ngir la leen Aji Sax ji Boroom gàngoor yi naral.
18 Su keroogee mu am juróomi dëkki réewum Misra
yu nit ñay waxe làmmiñu ebrë,
di fa giñe Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
benn dëkk ba lañuy wooye Ir Ayeres,
dëkkub yàqute.
19 Bésub keroog ab sarxalukaay ñeel Aji Sax ji,
fa digg réewum Misra,

* **19:11** 19.11 Cowan ak Memfis ay dëkki Misra lañu.

aw xer it ñeel Aji Sax ji fa kemu réew ma,
20 loolu di firnde, ñeel Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
di lu ko seedeel fa biir réewum Misra.
Bu ñu leen sonalee ba ñu woo Aji Sax ji,
mu yónnee leen ku leen wallu,
taxawu leen ba xettli leen.
21 Bésub keroog Aji Sax ji ci boppam mooy xamal Misra mooy kan,
ba waa Misra xam Aji Sax ji,
di jaamoo Aji Sax ji saraxi gàtt ak saraxi pepp,
digook moom tey wàccook seeni dige.
22 Aji Sax jeey duma Misra
duma yu ànd akum paj,
ñu walbatiku ci Aji Sax ji,
mu nangul leen, faj leen.
23 Su keroogee mbedd bawoo Misra ba Asiri,
waa Asiri di dikk ba Misra,
waa Misra di dem ba Asiri
te Misra di jaamoondook Asiri.
24 Bésub keroog Israyil ñetteel Misraak Asiri,
di barke fi digg àddina.
25 Aji Sax ji barkeel leen, ne:
«Barke ñeel na Misra, sama ñoñ,
ak Asiri mi ma sàkke samay loxo,
ak Israyil sama séddoo.»

20

Kàddug waxyu ñeel na Misra ak Kuus

1 At ma bummib Asiri demee ca ndigalal Sargon buurub Asiri, ba songi dëkk ba ñuy wax Asdodd ca Filisti, ba mujj ko nangu, 2 fekk na Aji Sax ji wax, Esayi doomu Amocc jottli. Mu ne ko: «Demal summi tubéyu saaku ji nga sol, te summi say dàll.» Mu def noona, di doxe yaramu neen, tànki neen.
3 Gannaaw gi Aji Sax ji ne: «Esayi sama jaam bi def na yaramu neen, tànki neen lu mat ñetti at, muy firnde, di tegtal ci mbirum Misra ak réewum Kuus. 4 Te noonu la buurub Asiri di yóbboo ngàllo Misra, toxal waa Kuus, ñuy ay ndaw aki màggat. Yaramu neen, tànki neen lañuy def, seen taat ne fàŋŋ, muy gàcceg Misra. 5 Dañuy boole njàqareek gàcce ndax réewum Kuus mi ñu yaakaaroon, ak Misra gi ñu doon sagoo.» 6 Bu keroogee ku dëkke tefes googu dina ne: «Xanaa kay du ñii lanu yaakaaroon! Te nu dawoon di wuti ndimbal ci ñoom, ngir rëcc buurub Asiri! Léegi nag nu nuy mucce?»

21

Ab yéeneb waxyu ñeel na Babilon

1 Yéene bii moo wàccal màndiŋ ma feggook géej ga:
Ni ag ngëlén di riddee jaare Negew
ni la noon di bawoo màndiŋ ma,
jóge réew mu raglu.
2 Peeñu mu ñàng lañu ma ci wax.
Workat biy wor, yàqkat biy yàq.
Yeen waa Elam*, songleen; yeen waa Medd, gawleen leen.
Dakkal naa mboolem onk yu ñu sabab.
3 Lii a waral sama njàqareg xol,
mitit jàpp ma, mel ni mititu mat,
ma jaaxle ba déggatuma,
jàq ba gisatuma.
4 Bopp ubu, tiitaange jàpp ma;
sama ngoonug bànneex
soppiku guddi gu raglu.

5 Ndab taaje, laltan lale,
ñuy lekk ak a naan.
Ñu jekki ne: «Yeen kilifa yi, jógleen!
Diwleen pakk yi!»
6 Boroom bi kat da maa wax, ne ma:
«Doxal taxawal ab jongrukat,
lu mu gis, wax ko.
7 Bu gisee gawar ci watiiru ñaari fas,
ak ñu wari mbaam ak ñu wari giléem,
na teewloo teewlu bu baax.»
8 Jongrukat ba àddu ca kaw ne:
«Sang bi, maa ngii yendoo séentu,
fanaane wattu fii ma taxaw.
9 Ma ne gawar a ngii,

* 21:2 21.2 Elam am réew la mu bokkoon ci nguurug Pers, te di ab diiwaan ci réewum Iraan mu jamonoy tey.

war watiiru ñaari fas.
Nee: “Daanu nañoo, Babilon daanu na,
jëmmi tuuram yépp tasaaroo fi suuf!”»
10 Yeen bokk yi ñu bàcc ni pepp ca sama dàgga ja,
la ma dégge ci Aji Sax ji Yàllay Israyil Boroom gàngoor yi,
wax naa leen ko.

Ab yéeneb waxyu ñeel na Duuma

11 Yéene bii moo wàccal Duuma†:
Nit a ngi may wooye tundu Seyir, naan:
Jongrukat bi, lu des ci guddi gi?
Éy jongrukat bi, lu desati ci guddi gi?
12 jongrukat bi ne:
«Bët set, mu guddeeti rekk,
Boo amee looy laaj, délsil laajaat ko.»

Ab yéeneb waxyu ñeel na Arabi

13 Yéene bii moo wàccal Arabi:
yeen cëggi askanu Dedan‡,
mbooyum Arabi ngeen di fanaane.
14 Yeen waa Tema, dajejileen ak ña mar,
yóbbul leen am ndox.
Dogileen ñay daw,
may leen ñu lekk.
15 Ay saamar de lañuy daw;
saamar bu ñu leen xàccil
ak fitt gu ñu leen diir
ak tàngooru xare.
16 Aji Sax ji de da maa wax ne ma:
«Fileek menn at mu surga bu ñu
bind wañ̃ñ, sagub dëkk bii di Kedar
dina sàggiku, 17 li des ci jàmbaari
fittkati Kedar di lu néew.» Aji Sax ji
Yàllay Israyil wax na ko.

22

Ab yéeneb waxyu ñeel na Yerusalem

1 Yéene bii ñeel na xuru Peeñu ma:
Ana lu ngeen di yéege,
yeen ñépp seen kawi taax?
2 Lu waral coow li ak xaxaloo bi,
ba dëkk biy riir?
Ñi ngeen deele, saamar reyu leen,
bóomuñu leen ci xare.
3 Seen njiiti xare yépp a bokk daw,
ñu jàpp leen te taluñoo fitte.
Seen njiit yi ñu gis yépp lañu jàpp,
te ñu dawoon ba sore.
4 Moo ma tax ne: «Buleen ma xool,
damay naqarlu, jooy.
Tàyyileen maa dëfal ci sama bokk yi sànku.»
5 Lii kat bésub njommite laak coonook toroxte,
bésu Boroom bi Aji Sax ji ci gàngoor yi,
ci biir xuru Peeñu mi.
Tata ja, ñu rëkka rëkk, mu màbb,
yuux jolli, àkki tund ya.
6 Waa Elam gàllooy fitt,
ñenn ña war watiir, gawar ya war,
waa Kir ŋàbb pakk ya.
7 Seen xur yu nangu yaa fees aki watiir,
gawar taxaw temm buntu Yerusalem,
8 te Yuda ne duŋŋ, dara wëru ko.

Su keroogee ngeen yaakaar ngànnaay,
ya ca kër ga ñuy wooye Gott ba,
9 far gis ni ñu bëtt-bëttee tatay Yerusalem,
ji wër gox bi ñu naan Kër Daawuda.
Ngeen rooti ndox ca solom bu suufe ba, denc ko,
10 boole ca wañ̃ñ këri Yerusalem,
màbb lenn, sàkk ca lu ngeen aare tata ya.
11 Da leen di fekk sàkk mbànd diggante ñaari tata yi,
ngir denc ca ndoxum déeg bu yàgg ba.
Waaye xooluleen ki dogal lii,
xalaatuleen ki nasoon lii bu yàgg.

12 Bésub keroog Boroom bi,
Aji Sax ji ci gàngoor yi moo leen di woo
ci jooyoo ak ñaawlu
ak wateefu nel, ak colu saaku ngir ñaawlu.
13 Te yeena ngii ci mbég ak bànneex,
di rendi nag ak xar,

† **21:11** 21.11 Duuma ci Arabi la féete, feggook Seyir mbaa Edom. Baat la itam buy tekki selaw, ci làkku yawut. ‡ **21:13** 21.13 Dedan ak Teman ak Kedar ay xur la yu waa Arabi dëkke.

di yàpp ak a naan,
naan: «Nan lekk, naan, nde ëllëg, nu dee!»
14 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dégtal na ma lii:
«Gii ñaawtéef déy deesu leen ko jéggal,
ba keroog ngeen di dee.»
Boroom bee ko giñ,
moom Aji Sax ji Boroom gàngoor yi.

Kàddug àrtu ñeel na Sebna

15 Boroom bi Aji Sax ji ci gàngoor yi dafa wax ne:
«Ayca, demal ba ca Sebna,
bëkk-néegu buur sii, nga ne ko:
16 Ana loo fi am, ak koo fi am?
Nga di fi yettlu bàmmeel, yett ko ca kawte ya,
di gaslu kër gooy mujje?
17 Jàmbaar, dama ne Aji Sax jee lay xalab;
da la naa nikk,
18 fodonk la, rattax,
nga xalangoo àll bu ne màww.
Fa ngay dee,
te fa la watiir yi ngay puukarewoo di des,
muy sa gàccey waa kër sang.»
19 Aji Sax ji nee: «Maa lay jële sa liggéey,
foqatee la sa péete mu kawe.
20 «Bésub keroog ma woo sama
jaam bi, Elyakim doomu Ilkiya,
21 solal ko sa mbubb, dooleele ko
sa ngañaay, teg kilifteefu réew
mi ci loxoom, ba mu féete wàllu
baay, waa Yerusalem, ak waa kër
Yuda. 22 Maa koy ràng caabiy kër
Daawuda, muy ubbi te kenn du tëj;
di tëj te kenn du ubbi. 23 Maa koy
samp fu dëgër ni ab wékkukaay,
mu doon sagu kër baayam. 24 Waa
kër baayam ak seen daraja, ñépp ay
wékku ci moom, car yaak caraat ya.
Ndab yu ndaw yépp ca la, kopp ya
ba ca njaq ya. 25 Bésub keroog,»
kàddug Aji Sax jee, Boroom gàngoor
yi, mu ne: «bant ba sampe woon fu
wóor day simpiku. Dees koy gor, mu
fàq, la ca sëfe woon dog.» Aji Sax ji
déy wax na ko.

23

Ab yéeneb waxyu ñeel na Tir

1 Yéene bii ñeel na dëkk ba ñuy wax Tir*:
Yeen waa gaali Tarsis ñi deele, jooyleen!
Lépp a yàqu!
Du kër, du teeruwaay.
Fa dunu Sippar† lañu leen ko waxe.
2 Yeen waa tefes,
yaw Sidon laa ne, na say jula ñaawlu,
yaw miy yónni nit ñu jaare géej,
3 war ndox ya ne xéew,
peppum Sixor‡ di sa tono,
ak ngóobum Niil,
ma xeet yi daan jula.
4 Yaw Sidon, gàcce ñeel na la,
géej moo wax, tatay géej a ne:
«Masumaa matu, masumaa jur,
yaruma gone gu góor, yarumab janq.»
5 Bu xibaar ba àggee Misra de,
ñu naqarlu deminu Tir.
6 Jàllal ba Tarsis§,
yeen waa tefes ga fa ne, jooyleen jooyi dëj.
7 Xanaa lii du seen dëkk bu xumb ba,
te cosaanam di janti démb,
nit ña di fa jógey sancaani fu sore?
8 Ana ku fexeel lii Tir ma daan fale,
ay julaam diy kàngam,
di jaaykat yi àddina teral?
9 Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko fexe,
ngir sàggi sagub képp ku fiy damu,
ba teddadil képp ku àddina teral.
10 Yeen waa Tir, defleen ni dexu Niil,
walal seen réew;
kenn tereetu leen.
11 Aji Sax ji tàllal na loxoom, tiimale géej,
yëngal réew yi,
ba santaane ñu màbb tatay Kanaan.
12 Nee yeen waa Sidon ñi mel ni janq bu ñu tëdde,

* **23:1** 23.1Tir ak Sidonay dëkk yu am solo la woon ca Fenisi, ci réew mi ñuy wax Libaŋ tey. † **23:1** 23.1 Mbaa: dunu Kitim. ‡ **23:3** 23.3 Mooy dexu Niil. § **23:6** 23.6 Ab sanc la bu bokkoon ci Tir, ca wàllu Espaañ.

dootuleen xaxaloo.
Ayca, dawleen jàlli ba dunu Sippar,
te du tax ngeen am fa noflaay.
13 Xool-leen li dal réewum Kaldeen ñi.
Dootuñu sax aw xeet.
Asiri wacce na leen rabi màndiŋ mi.
Tabax nañu, gaw ko, màbb këri buur ya, gental ko.
14 Yeen boroom gaali Tarsis, yuuxu-leen ni ñu deele,
seen tata màbb na!
15 Bu keroogee ñu fàtte Tir juróom
ñaar fukki at, ni àppu benn buur.
Bu juróom ñaar fukki at yi matee,
Tir xewle la ñu woyal gànc ba, ne
ko:
16 «Yaw gànc bi ñu wacc, fabal sa xalam, wër dëkk bi,
xalamala xalam te gëna woy,
ndax ñu geesu la.»
17 Bu juróom ñaar fukki at yi
matee, Aji Sax ji dikkal Tir, ñu
delluy liggéey, di feyu, di gànctook
mboolem réewi àddina fi kaw suuf
18 Waaye seen ñaq ak seen peyoor,
dees koy sellalal Aji Sax ji, deesu ko
dajaleek a denc. Ñi dëkk fi kanam
Aji Sax jeey jagoo njariñ la, mu di
leen dundal ba ñu regg, di leen solal
col gu jekk.

Waxyu ñeel na mujug jamono

24

(Saar 24—27)

Mbugal daj na àddina

1 Aji Sax jaa ngii di tas àddina,
tasaare ko,
salfaañe li fi dénd bi,
wasaare ñi ko dëkke:
2 sarxalkat beek baadoolo bi,
sang akub jaam,
njaatige lu jigéen ak ab janqam,
jaaykat ak jëndkat,
ablekat ak àbbkat,
leblekat ak lebkat.
3 Àddinaa ne duŋŋ duŋŋaaral,
dees koo futti ba mu ne furaas!
Aji Sax ji kat wax na kàddu gii!
4 Suuf a ngi wowa wow, ne sereŋ,
àddina ne làcc, ne sereŋ,
kàngami xeeti àddina ne làcc.
5 Suuf si la ñi ko dëkke sobeel,
ñoo wàcc yoon yi,
xëtt ndigal,
fecci kóllëre gi sax dàkk.
6 Moo tax alkànde yàq suuf,
ñi ko dëkke gàddu àq ji.
Moo tax waa àddina raaf,
ba ñi des di lu néew.
7 Biiñ ñàkk na,
garabu reseñ lax,
bépp xol bu tooyoon, binni.
8 Tabala ju xumb selaw na,
ña daa xaxaloo dal,
mbégtem buumi xalam dakk.
9 Kenn naanatul, di woy,
ñoll wex na ka koy naan.
10 Dëkk bu gental tasaaroo na,
kër yépp tëje, kenn duggul.
11 Mbedd maa ngi soowaloo,
ndax biiñ bu ñàkk,
gépp mbégte fey,
bànneexu àddina dëddu.
12 Tojiti neen a des ci dëkk bi,
bunt ba rajaxoo.
13 Noonu lay deme ci àddina,
ci biir xeet yi,
mbete benn-benni doomi oliw gu ñu gësëm,
mbaa doomi reseñ yu des ca ndey ja,
gannaaw bu ñu wittee ba sottal.

Ndes wi rëcc mbugal a ngi sant

14 Ña ngay xaacu di sarxolle,
waa sowu di sàbbaal ci màggug Aji Sax ji.
15 Yeen waa penku, sargal-leen Aji Sax ji boog,
yeen waa duni géej, teral-leen Aji Sax ji Yàllay Israyil.
16 Cati àddina lay woy di jibe, nu dégg ñu naa:
«Teddnga ñeel na Aji Jub ji!»

Coono jeexul

Waaye man dama ne: «Jeexle naa!
Jeexle naa, wóoy man!
Workat yaa ngi wora wor,
ba far làggi ci wor.»
17 Yeen waa àddina,
kat-kat, pax akub caax dëgmal na leen.
18 Nga déggi yuux, daw,
tàbbi biir pax,
génne pax,

laawoob caax.
Mbàndi kaw kat ubbi na,
kenug àddina di reng-rengi.
19 Suuf daa loroo loru,
fetta fett,
salfaañoo salfaañu.
20 Suuf a ngi janga jang ni màndikat,
ba joy ni mbaar,
moyam diis ko gann,
mu daanu te du jógati.

Aji Sax jeey nguuru fa Siyoŋ

21 Bu bésub keroogee
Aji Sax ji dikke mbugal
gàngoor ya fa kawa kaw,
ak buuri àddina yi fi suuf.
22 Dees leen di boole denc cim pax,
ne leen ràpp tëj,
ba mu am ay fani fan, ñu mbugal leen.
23 Kersa la weer wiy am,
gàcce ñeel jant bi;
Aji Sax ji Boroom gàngoor yi daal,
mooy nguuru Yerusalem, kaw tundu Siyoŋ,
leeram ga jollee fa kanam magi ñoñam.

25

Cant jib na

1 Aji Sax ji, yaay sama Yàlla,
dama lay teral, di la sant.
Yaa defi jaloore,
muy dogal yu yàgg, wér te wóor.
2 Yaa def dëkk bi jali doj,
dëkk bii ñu dàbbli nga gental;
taaxu doxandéem yi noppee doon péey ba fàww,
te deesu ko tabaxaat.
3 Moo tax xeet wu am doole di la màggal,
waa péeyu xeet yu néeg di la wor-maal.
4 Yaa di rawtub néew-ji-doole,
di rawtub aji ñàkk, biir njàqare,
yaay mbaar mu ñuy yiiroo waame,
di ker gu ñuy serloo ci tàngoor,
nde merum kilifa gu néeg
mooy waame wu ne yureet ci kaw miir.
5 Doxandéem yii diy noon,
ni ngay dàqe tàngoor fi bérab bu ne sereŋ,
ni ngay dakkale seen coowal xare.
Ni aw tàngoor di dakke ndax aw niir,
ni la woyu ñu néeg ñi di selawe.

Bernde ñeel na xeet yépp

6 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
mooy berndeel xeet yépp fi kaw tund wii,
bernde ju niin ak ngëneelu biiñ,
yàpp wa duuf, yuq ja ne xéew,
ak tànnéefu biiñ bu teey.
7 Fi kaw tund wii lay tukkile càngaay,
li sàng askanoo askan,
ak séru rabal bi ñu ràbbal xeetoo xeet.
8 Mooy mëdd ndee ba fàww!
Boroom bi, Aji Sax jeey fompe
gépp kanam rongooñi boroom.
Buumi gàccey ñoñam it,
moo koy doge fépp ci àddina.
Aji Sax ji kat wax na ko.

9 Bésub keroog dees na ne:
«Sunu Yàllaa ngii nag!
Moom mii lanu yaakaaroon
te moo nuy wallu.
Aji Sax jii lanu yaakaaroon,
nan bég te bànneexoo wallam.»

Aji Sax ji tas na Mowab

10 Aji Sax ji kat teg na tund wii loxo,
te ni ñuy dëggaatee boobum leeñ,
ni lees fiy dëggaatee Mowab.
11 Mowab dina féqoo féqu,
mel ni kuy jéema féey,
waaye Aji Sax jee leen di torxal,
ñook seen manoore.
12 Seen tata yu kawe, mu fél, màbb;
rattax fi suuf, maasale.

26

Aji Sax jeey may ñoñam ndam

1 Bésub keroog dees na woy
wii woy fi réewum Yuda:
«Dëkk bu dëgër lanu am,
Yàllaa nu may kaarangey tata, biir ak biti!
2 Ubbileen bunt yi,
ba xeet wi jub te sàmm ngëm duggsi!
3 Yaw Aji Sax ji,
ku dogu, pastéefu, wóolu la,

nga may ko jàmm ju mat,
nde moo la wóolu.
4 Wóoluleen Aji Sax ji tey ak ëllëg;
Yàlla Aji Sax ji déy,
moo mat cëslaay ba fàww.
5 Moo wàcce ñi dëkke woon fa kaw,
moo detteel waa dëkk ba aju woon,
daaneel leen, ñu xalangu,
ba mëq suuf,
6 baadoola joggi, dëggaate,
néew-ji-doole note leen.»

7 Ku dëggu, yoonam day maase;
ku dëggu, Aji Jub ji jubal xàllam.
8 Aji Sax ji, nu ngi lay xaar,
fi sa kaw yoonu santaane yi,
di la sàkku, ba la xel,
lii déy, mooy sunu nammeelu xol.
9 Xol laa lay sàkkoo guddi,
sama jëmm jépp di la laaj.
Bu say àtte teewee fi kaw suuf,
waa àddina xame ca njekk.
10 Ku bon, boo ko yërëmee,
du xam njekk.
Biir réew mu nit ñay jubal
lay xal di luubale,
du faale kawewaayu Aji Sax ji.
11 Aji Sax ji, yaa xàcci sa loxo,
waaye yéguñu ko.
Won leen ni nga nabe ci sa ñoñ, ñu rus,
te sawaraay xoyom sa noon yooyu.
12 Aji Sax ji, yaa nuy defal jàmm,
te lépp lu nu def, yaa nu ko sottalal.
13 Aji Sax ji sunu Yàlla,
yeneen sang yu la moy moom nañu nu,
waaye saw tur rekk lanuy màggal.
14 Yooyu sang dee nañu, nekkatuñu,
wuute nañu, jógatuñu.
Yaa def nii, faagaagal leen,
ba far sax seen tur.
15 Aji Sax ji, yaa yokk xeet wi,
yaw mii yaa yokk xeet wi,
yaa fésal sa teddnga,
yaa yokk mboolem kemi réew mi!

16 Éy Aji Sax ji, ci biir njàqare lañu la sàkkoo;
ba ñu tegoo sa mbugal,
lañu la déey seenug ñaan.
17 Éy Aji Sax ji, ni kuy matu
lanu meloon fi sa kanam,
di wañaarook a yuuxu.
18 Danoo ëmb bay matu
te jurunu lu moy ngelaw.
Indiwunu genn mucc ci àddina,
mayunu ci kenn lu ko taxa dund.
19 Waaye yaw askan wi, ñi nga deele ñooy dellu dundaat,
seeni néew ay dekki,
ku doon nelaw sa biir bàmmeel,
yewwu, sarxolle.
Aji Sax jeey yebal lay bu ànd aki leer,
suuf délloosi ña dëddu.

Mbugal ñeel na géej ak jéeri

20 Yeen samaw askan, ayca duggleen seeni néeg,
tëju ca biir.
Làquleen as lëf, ba sànj mi jàll.
21 Aji Sax ji kat a ngii di génne bérabam ba,
nara dikke waa àddina mbugalu ñaawtéef,
ba suuf wone deret ji ñu tuur fi kawam,
te dootu sàng ñi ñu bóom.

27

1 Bésub keroog Aji Sax ji dikke saamaram
bu jàmbaare, ñàng te réy,
ba dal ci kaw Lewiyatan, jaan ja ca xél wa,
Lewiyatan jaan jay wañaaruy dem,
ninki-nànkay géej jooju lay rey.

Aji Sax ji juboo naak ñoñam

2 Bésub keroog, tóokëru reseñ ju neex am,
nangeen ko woy,
3 te man Aji Sax ji maa koy topptoo,
di ko suuxat saa su ne,
di ko wattu guddeek bëccëg,
bala koo kenn a song.
4 Mereetuma tóokër bii,
waaye lu ciy dég aki dagg,
ma dox wuti ko, xareek moom,
boole lépp xoyom.
5 Xanaa ku langaamoo sama kiiraay
te jàmmook man,
ba jàmmook man.
6 Ay bés a ngi ñëw Yanqóoba saxi reen,
Israyil moomooy tóor, law,

ba feesal déndu àddinaak meññeef.

7 Defe ngeen ne Aji Sax ji duma na Israyil,
na mu dumaa ña leen duma woon?
Am bóomal na leen lu tollook
la seeni bóomkat bóomoon?
8 Ndànk-ndànk la jëflanteek ñoom,
ba mu leen toxalee,
dàqe leen noowam gu mag,
bésu ngelawal penku.
9 Nii la Yanqóoba jotoo ñaawtéefam,
nii la mujje am njéggalu bàkkaaram:
Day boole doji sarxalukaay bi yépp,
rajaxe ni doji kew,
xer wu ñuy jaamoo Asera dootu fa sampe,
mbaa sarxalukaayi suurukaay.
10 Dëkk bu ñu dàbbli mooy wéet,
gental, ne wëyëŋ!
Fa la nag di fore,
fa lay goor, di lekk cari garab ya,
11 car ya wow, damm,
jigéen ñi dikk, xambe.
Dañu di xeet wu dul dégg,
ba tax ki leen sàkk yërëmu leen,
moo leen bind te ñeewantewu leen.

12 Bésub keroog Aji Sax ji bàcc,
dale ca dexu Efraat ba ca walum Misra,
te yeen bànni Israyil, dees na leen for
kenn-kenn, ba ngeen daj.
13 Bésub keroog liit gu mag jib,
ña laŋoon réewum Asiri délsi,
ànd ak ña ñu tasaare woon biir réewum Misra,
ba sujjóotalsi Aji Sax ji fa Yerusalem,
fa kaw tund wu sell wa.

Xibaaru mbugal ñeel na ay xeet

28

(Saar 28—33)

Mbugal ñeel na Samari

1 Wóoy ngalla Efrayim*,
kaala gu yànj ga ay màndikatam di sagoo!
Taaram bu yéeme baa koy réer,
ni tóor-tóor yu wow,
te ma nga toŋ ca coll†, wa ña biiñ man dëkke,
fa tiim xur wu nangu wa.
2 Dégluleen, jàmbaar ju am doolee ngi dikkal Boroom bi,
di tawub doji yuur, ngëlén luy sànke,
riddee riddi, sotti waame wu wale!
Loxoom la koy rattaxe fi suuf.
3 Dees na joggati kaala
gii màndikati Efrayim di sagoo.
4 Te tóor mu lax mi muy gànjaroo,
mu tege ca coll ya tiim xur wu nangu wa,
day mel ni figg ju ñor te jotul;
ka ko gis a koy gaaw witt, wonn.
5 Bésub keroog Aji Sax ji Boroom gàngoor yi
di kaala gu yànj, gànjar gu yéeme,
ñeel ndesu ñoñam,
6 mooy sol noowug dëgg kuy toog di àtte,
di jàmbaaral ñiy wañña noon yi song dëkk bi, xare.

7 Ñii itam ay naan biiñ bay tërëf,
màndiw ñoll, di jang:
sarxalkat akub yonent la aw ñoll di tërëfloo,
biiñ jànnaxe leen,
ñu màndiw ñoll, di jang,
bu ñu amee am peeñu, di tërëf.
8 Seen taabal yépp a ngi taq ripp,
fépp di waccu ak mbalit.
9 Ñu naa: «Ana ku Esayi mii di jàngal?
Ana ku muy àgge xibaar?
Xanaa ku yàggula fer,
di doora bàyyi ween?
10 Ca rëdd wii, ca rëdd wee,
nàngam sii, nàngam see,
as tuut fii, as tuut fee.»
11 Xanaa boog nit ñu seen wax leerul,
ñu diy làkk-kat,
la Aji Sax jiy waxeek askan wii?
12 Moo leen waxoon ne leen:

* **28:1** 28.1 Efrayim mooy giir gu am solo ci fukki giir ya ca nguurug bëj-gànnaar ga ñuy wax Israyil. Leeleeg muy tur wi ñuy wooye waa gox boobu. † **28:1** 28.1 coll mooy fa Samari nekk, di péeyub nguurug bëj-gànnaar ga ñuy wax Israyil.

«Fii moo di nopplukaay bi,
noppal-leen ku sonn.
Fii a di dal-lukaay bi!»
Waaye nanguwuñoo dégg.
13 Moo tax seen kàddug Aji Sax mujj di:
«Ca rëdd wii, ca rëdd wee,
nàngam sii, nàngam see,
as tuut fii, as tuut fee.»
Moo tax ñuy tërëf,
daanoo njaaxaanaay ba damm,
di sërëx ak a keppu.

Doju doorukaay wee mat wéeruwaay

14 Kon nag yeen kókkalikat yi yilif askanu Yerusalem wii,
dégluleen kàddug Aji Sax ji!
15 Yeena naay: «Danoo wóllëranteek ndee,
njaniiw lanu digool, ba du nu moom,
ba bu yaru musiba dikkeek diisaayam, du nu laal?
Noo def ay fen sunu rawtu,
ay wor di sunu làquwaay.»
16 Moo tax Boroom bi Aji Sax ji wax ne:
«Maa ngii di dëj fi Siyoŋ aw doju coll,
muy doju collu tànnéef wu gànjare ngir kenu gi,
te ku ko wéeroo doo gaawa daw.
17 Dëgg laay def nattukaay,
njekk di sama buumu beteex,
tawub doji yuur buub rawtub fen,
wal ma mëdd làquwaay,
18 seen wóllëranteek ndee neen,
seen digook njaniiw toxu,
yaru musiba dikk ak diisaayam,
wulli leen ba ngeen nooy.
19 Saa yu dikkee ne leen céex,
suba su ne mu ne jaas,
guddeek bëccëg, mu teew,
te bu jibee sax fit rëcc.»
20 Lal a gàtt ba deesu ci tàlli,
malaan cëkk ba matul càngaay‡.
21 Aji Sax jeey jóg na woon fa tundu Perasim,
xadaru na woon ca xuru Gabawon
ngir jëf jëfam,
jëfam ju yéeme ja!
Moo nara liggéey liggéeyam booba,
liggéeyam bu tumurànke ba!
22 Tee ngeena baña kókkalee
bala ñoo teeŋal seeni jéng?
Sànkute kat moo di dogal bi ma dégg,
mu bawoo fa Boroom bi, Aji Sax ji ci gàngoor yi,
di luy dikkal réew mi mépp.

Aji Sax jee xam doxalin

23 Teeyluleen te déglu sama kàddu,
teewluleen ba dégg samay wax.
24 Xool-leen ci lii: Ndax beykat bi day dëkke gàbb,
di rëdd ak a gàbbaat?
25 Bu gàbbee ba toolam maase,
du day sànni jiwum nisel§,
wasaare jiwum kumin,
daldi def bele bi ay saawo,
sànni lors ba fa mu ko rëddal,
doora suy bele bu dëgër ba ca wet ya?
26 Dees koo xamal yoon wa,
te Yàllaam a ko ko jàngal.
27 Mbàccum nisel watiir amu ca yoon,
te deesul bàcc kumin itam, ba joggi ca tànki watiir.
Mbàccum nisel, yet a koy def;
mbàccum kumin, bant bu yem.
28 Gubi bele, dees na ca jaare watiir,
waaye deesu ci dëkk;
watiir ngay takk, bàcce ko pepp,
waaye doo ko bàcc ba mu far mokk!
29 Xel moomu it fa Aji Sax ji Boroom gàngoor yi la bawoo.
Ndigalam a ni yéemee,
pexeem màgge ni!

29

Mbugal ñeel na Aryel

1 Wóoy ngalla Aryelee, Aryel*,
dëkk ba Daawuda dale.
Dundleen at ak at,
amal-leen ci màggal ci kaw màggal.
2 Du tee ma wàcceel Aryel musiba,
ñuy yuuxook a jooyoo.

‡ **28:20** 28.20 lal beek malaan mi ñuy wax fii, mooy misaal Misra mi ñu yaakaaroon te du leen doy kiiraay. § **28:25** 28.25 nisel ak kumin ay xeeti safal la. * **29:1** 29.1 Tur la wu ñuy wooye Yerusalem. Man naa tekki itam taalub sarxalukaay ba woon ca kër Yàlla ga.

Yerusalem ay mel ci man
ni Aryel, taalub sarxalukaay.
3 Maay dal ub dal, wër la,
gawe la ay tata,
jali jal, fuuge la.
4 Dinga suufe ba mel ni kuy àddoo biir suuf,
sa baat di ndéey lu dégtoo xóote ya pëndub suuf lale,
mel ni njuuma lu waxam bawoo biir suuf,
baatam yeloo xóote ya pëndub suuf lale.
5 Say noon ay def gàngoor ni feppi suuf,
di naaxu nit ñu néeg, ñu ngelaw liy wal nib cox.
Loolooy jekki am, ca saa sa.
6 Aji Sax ji Boroom gàngoori xare yi moo lay dikke
dënook suuf su yëngu ak riir mu réy,
ngelaw riddi, di ngëlén,
ànd ak sawara wuy xoyome.
7 Mboolem xeet yu bare yiy xareek Aryel,
di song dëkk beeki tataam,
nar leena torxal,
ñoom ñépp ay mel ni gént mbaa njeneeru guddi!
8 Su boobaa mu mel ni ku xiif,
géntul lu moy di lekk,
yewwu rekk, biir ba wéet;
mbaa ku mar, géntul lu moy di naan,
yewwu rekk, loof, put ga wow koŋŋ.
Noonu la gàngooru xeet yépp di nekke,
mboolem xeet yooyuy xaareji fa Siyoŋ!
9 Tendeefal, jommi rekk!
Gëmm, gumba rekk.
Ñiika màndi te du biiñ,
ñuy jang te duw ñoll!
10 Aji Sax ji déy yeen la wal
ngelawal nelaw yu xóot,
taf seeni gët, te ngeen di yonent yi;
muur seeni bopp te ngeen di boroom peeñu yi.
11 Peeñum xew-xew yii yépp ump na leen,
ni leen kàdduy téere bu ñu tay umpe.
Boo ko joxee ku jàng, ne ko mu jàng ko,
mu ne la manu ko, nde dees koo tay;
12 nga jox ko ku jàngul, ne ko mu jàng,
mu ne la manula jàng.

13 Boroom bi nee: «Askan wii, làmmiñ lañu ma jegee,
lori neen lañu may wormaale,
te seen xol sore ma.
Seen ragal ak man it,
njàngum tari kepp la.
14 Moo tax maa ngii di dellu wéyeek askan wii,
ay kéemtaan aki kiraama
yuy tiiñ boroom xel ak xelam,
réer xamkat ak xam-xamam.»

15 Wóoy ngalla ñiy làqu Aji Sax ji,
di loqal seen mébét,
ba lëndëm muur seen jëf,
ñu naan: «Ana ku nu gis?
Ana ku nu yég?»
16 Yeenaka juunum xel!
Dees na jaawale tabaxkatu njaq beek ban bi?
Ndax li ñu sàkk dina ne ki ko sàkk:
«Kii sàkku ma»?
Am njaq leey waxtaane tabaxkat bi naa:
«Kii manula tabax»?

La woon day wonni

17 Xamuleen ne fi leek lu néewa néew,
àllub Libaŋ sopplikub tóokër,
tóokër bi walbatiku meññ, ba ñu ne ab gott la?
18 Su bés baa ab tëx dégg kàdduy téere,
silmaxa tàggook lëndëm, di gis,
19 néew-doole yi dellu bége Aji Sax ji,
ñi gëna ñàkk di bànneexoo Aji Sell ju Israyil.
20 Ku néeg déy dina neen,
kuy ñaawle sànku,
te képp kuy yeeru nu mu defe lu bon,
dees na la dagg.
21 Mooy ñiy tuumaal nit,
di fiir ab àttekat ca pénc ma,
di àtte ñàkkal nit ku jub ci dara.

22 Moo tax Aji Sax, ji jotoon Ibraayma,
wax ak waa kër Yanqóoba, ne leen:
«Léegi Yanqóoba du rusati,
du amati yaraanga.»
23 Bu am meññeefam gisee
li sama loxo def fi seen biir,
dinañu sellal sama tur,
sellal ma, man Aji Sell ju Yanqóoba.
Dinañu ma wormaal, man Yàllay Israyil,
24 ba ñi réeroon, mujj xam;
ñurumtukat yi dégg ndigal.

30

Misra du mat Israyil cëslaay

1 Wóoy ngalla doom yii diy fippukat!
Kàddug Aji Sax jee.
Ñu ngi nas mébét yu ma diglewul,
di digoo digoo yu ma leen xelalul,
di tegle bàkkaar ci kaw bàkkaar.
2 Ñoo dox wuti Misra te laajuñu ma,
xanaa di sàkku rawtub Firawna,
di keppaaroo keppaarug Misra*.
3 Rawtub Firawnaay mujj di seen gàcce,
keppaarug Misra di seen toroxte.
4 Seeni jawriñ a nga xaat ba Cowan,
seeni ndaw àgg ba Anes†,
5 waaye ñoom ñépp kersa lañuy ame Misra,
googu leen dul amal njariñ.
Du ndimbal, du njariñ,
xanaa gàcceek toroxte.

6 Yéeneb waxyu bii ñeel na malay àllub Negew:
Réewum tiis laak njàqare,
kërug gayndeeki segg,
ak saamaan ak céebi,
mbaam lañu sëf seen alal, jaare fa,
giléem lañu sëf seeni denc,
jëme xeet wu leen dul jariñ.
7 Ndimbalu Misra, cóolóolu neen!
Moo tax ma tudde ko:
Raxab, ponkal mi ne yàcc.

8 Aji Sax ji nee:
«Ayca, bind ko ci àlluwa, ñu gis!
Rëdd ko cib téere,
ngir ëllëg ak sibbir,
mu dib seede ba fàww.»
9 Wii xeet kat ay fippukat lañu,
yii doom a diy fen-kat
te nanguwuñoo sàmm yoonu Aji Sax ji!
10 Boroom ngis, ñu ne ko: «Bul gis,»
boroom peeñu, ñu ne ko: «Bu ñu firil peeñuy dëgg.
Wax nu lu neex,
gisal nu ay nax.»
11 Moyal yoon wi;
lajj, wàcc xàll wi,
te may nu jàmm ak Aji Sell ju Israyil.
12 Moo tax Aji Sell ju Israyil wax ne:
«Gannaaw yeena xalab kàddu gii,
yaakaaruleen lu moy doole ak pexey njubadi
yu ngeen wéeroo,
13 googu ñaawtéef ay mujj doon
seen xar-xaru tata ju kawe,
funki, tata ja jekki jóoru.
14 Da naan tasar ni njaqal xandeer
lu ñu naan rajax te ñéebluweesu ko,
ba deesul gis ca tojit ya, dog bu tibb xal,
mbaa mu as ndoxum déeg.»

15 Ndax Boroom bi Aji Sax ji,
Aji Sell ju Israyil dafa wax ne:
«Délsi, dal-lu moo leen di musal.
Ne tekk te wóolu maa leen di dooleel.
Waaye yeena buggul!
16 Yeena ne: "Déedéet, danuy war fas, daw!"
Dingeen daw moos!
Ngeen ne: "Daamar yu gaaw lanuy war."
Ñi leen di dàq it di war daamar yu gaaw!
17 Junneey daw fu leen kenn gëdde,
juróom gëdd, ngeen daw yeen ñépp,
ba ña des mel ni bantub raaya ci kaw tund,
ne cundum ni raaya bu wéet ca coll wa.»
18 Aji Sax ji déy a leen namma baaxe,
moo ko tax di jóg moos ngir yërëm leen,

* **30:2** 30.2 Misra lañu yaakaaroon mu aar leen ci Asiri. † **30:4** 30.4 Cowan ak Anes ci Misra lañu bokk.

nde Aji Sax jeey Yàllay njubte.
Ndokklee képp ku ko yaakaar!

19 Yeen waa Siyoŋ, yeen waa Yerusalem,
dootuleen jooy mukk!
Bu ngeen jooyee, mu yërëm leen moos;
bu leen di dégg, di leen nangul.
20 Boroom bee leen di leel njàqare,
nàndal leen coono,
waaye moo leen di jàngal, dootu leen làqu;
dingeen gis ki leen di jàngal,
21 di dégg kàddu guy jibe seen gannaaw,
naa leen: «Yoon waa ngii, jaareleen fi;»
bu ngeen awee ndijoor, mbaa càmmoñ.
22 Su boobaa ngeen sobeel seen jëmmi tuur yi ñu xoob xaalis;
ak wurus wu xoob seen tuur yi ñu móol,
ba boole lépp sànni ni sagar yu sobewu,
ne ko: «Sore nu!»
23 Su boobaa Aji Sax ji tawal lu ngeen ji,
may leen pepp mu suuf meññ,
sakkan te nangu,
seen juri keroog di fore parlu yu yaa,
24 Nag yeek mbaam yiy rijji sax,
di xontoo cox bu ñu xorom,
jóge ci mbàccum roq ak ngaska.
25 Te tundoo tund wu kawe,
wu mag ak wu ndaw,
wali ndox a cay wale,
keroog bés ba deret di tuuroo tuuru,
tata ya jóoru.
26 Weer day leer ni jant,
jant gënatee leer,
mel ni juróom yaari bëccëg,
bésub keroog ba Aji Sax jiy takk damm-dammu ñoñam,
fajal leen góom yi ay dóoram sabab.

Aji Sax ji song na Asiri

27 Aji Sax jaa ngii, jóge fu sore;
mer ma réy,
mu jógaale kàddug àrtu gu diis,
di waxe xadar ju mat sëkk,
baat ba mel ni sawara wuy xoyome,
28 noo ga di wal mu baawaan,
tollu ci put;
mu nara segge xeet yi ab seggukaayu alkànde,
wewal xeet yi ag laab gu leen di réeral.
29 Teewul, bokk yi, seen woy yay jib;
mel ni guddig màggal,
ànd ak mbégte ni kuy toxoro,
yéeg jëm kaw tundu Aji Sax ji,
cëslaayal Israyil.
30 Aji Sax jeey yékkati kàddoom gu màgg,
wone diisaayu loxoom,
ànd ak tàngooru meram,
ak sawara wuy xoyome,
ak waameek ngëlén, ak tawub doji yuur.
31 Kàddug Aji Sax jeey jib,
Asiri tiit bay lox,
yetu Aji Sax ja dal,
32 te saa yu yet wa Aji Sax ji féetale Asiri dalee,
ngeen jibal am tëgg aki xalam.
Aji Sax jeey xàcci loxoom, xareek Asiri.
33 Xambees na démb ab taal bu ñuy wax Tofet‡,
te buur ba lees ko waajalal;
dees koo xóotal, yaatal ko,
sawara way tàkk, matt ma ne gàññ,
noowal Aji Sax ji nar caa tàkke,
di sël-sëli ni walum tamarax.

31

Musiba ñeel na ku yaakaar Misra

1 Wóoy ngalla ña wàcci Misra, di wuti wall;
di sukkandikoo ay fas,
tey yaakaari watiir ndax bare ga,
aki gawar ndax lim bu takku ba
te xooluñu ci Aji Sell ju Israyil,
sàkkuwñu kooku di Aji Sax ji.
2 Moona moom it xareñ na,
mane na safaan,
te du fommi digeem.
Kuy def lu bon, mu dal ci waa këram;
kuy def lu ñaaw, mu song ay wallam.

‡ **30:33** 30.33 Tofet mooy bérab ba ñu daan lakke ay gone yu ñu def sarax, ñeel tuur ma ñuy wax Moleg.

3 Waa Misra, niti neen, duñu Yàlla;
seeni fas it, suuxu neen, duñu leneen.
Aji Sax jeey xàcci loxoom,
kiy walloo mooy tërëf,
ki ñuy wallu daanu,
ñoom ñépp bokk sànku.
4 Aji Sax ji déy da maa wax ne ma:
«Gaynde gu mag ak gu ndaw, bu jàppee bay xiiru,
boo ko wooloon gàngooru sàmm it,
duñu soowaloo ba xëbal ko,
duñu ñolñoli ba mu dellu gannaaw.
Noonu la Aji Sax ji Boroom gàngoor yiy wàcce,
xaresi fi kaw tundu Siyoŋ ak waa tund wa.»
5 Ni picc di daayaarloo, aar am tàggam,
ni la Aji Sax ji Boroom gàngoor yiy yiire Yerusalem.
Mooy aar, di xettli,
mooy musal, di yiwi.

6 Éy bokki Israyil, fippu ngeen
Aji Sax ji ba sës, waaye wal-
batikuleen! 7 Bésub keroog ku
ne sànni yàllantuy xaalisam, ak
yàllantuy wurusam yi mu sàkke
woon loxoy bàkkaaram.

8 Asiri nag day daanu,
te saamaru nit du ko daaneel,
saamar bu doom aadama moomul a koy alag,
mu daw, won saamar gannaaw,
ay gone yu góoram dugg liggéeyu sañul-bañ.
9 Ñi ñu yaakaar dañuy tiit, ne wëqet,
seeni kilifa jàq, ba daw wacc raaya ba.
Kàddug Aji Sax jee,
Boroom sawara wi ci Siyoŋ,
Boroom taal bi ci Yerusalem!

32

Dëgg ay mujj

1 Buur a ngii, njekk lay nguuroo,
jawriñ ñi it, yoon lañuy yilifee;
2 ku ci nekk mel ni seelukaayu ngelaw,
di kiiraay ci ngëlén,
mel ni wali ndox ci suuf su ne sereŋ,
mbaa keppaaru doj wu mag ci àll bu mar.
3 Su boobaa gëti njàccaar yi dootuñu gëmm,
te noppi ñiy dégg dañuy teewlu,
4 ku yàkkamti di ràññee, ba mana xam,
làmmiñu ku dër gaawa wax lu leer.
5 Booba deesatul wooye ab dof, gor si,
te njublaŋ dootu dégg «ku tedd ki.»
6 Ab dof, waxi dof lay wax,
xel ma di nas ñaawtéef,
mu nar jëf ju teddadi.
Lu ñaaw lay wax, jëme ci Aji Sax ji,
di xiifal ku xiif,
di xañ ku mar lu mu naan.
7 Ab njublaŋ, ay pexeem musiba la.
Njekkar lay nas,
ba bu néew-ji-doole sàkkoo dëgg it,
mu fen ba lor ko.
8 Waaye gor si, ngor lay mébét,
te ngor lay wéye.

9 Yeen jigéen ñi dal xel,
taxawleen temm, déglu ma;
yeen janq ji féex,
teewluleen ma.
10 Yeen jigéen ñi dal xel,
fi leek at aki fan ngeen jàq;
witt mi du baax, ngóob du taxaw.
11 Jigéen ñi dal xel, ragal-leen;
yeen ñi féex laa ne, tiitleen!
Futtikuleen, ba ne duŋŋ;
gembooy saaku, ñaawloo.
12 Fëggleen seen dënn,
jooy tooli bànneex ya,
jooyleen reseñ ju nangu ja,
13 ak sama suufas bokk,
ya ay dég aki dagg nangu.
Jooyleen kay kër ya ca mbégte ma,
ak dëkk bu xumb ba.
14 Kër gu rafet sax, dees koy wacc,
dëkk baak riiram, dees koy dëddu;
tund ak tóoju doon ay xunti ba fàww,
mbaamu àll ne ca finaax, jur ga di ca fore,
15 ba keroog leeru xel sóobale nu fa kaw,
màndiŋ mi sopplikub tóokër,
tóokër meññ, ba ñu ne ab gott la.
16 Su boobaa yoon dëkke màndiŋ mi,
njekk tooge tóokër bi.
17 Su booba njekk ay jur jàmm,

njekk ay dalal, di aare ba fàww,
18 ba sama bokk yi dëkke sancub jàmm,
ci dëkkuwaay yu wóor,
dal-lukaay yu dal xel.
19 Gott bi day daanu ci tawub doji yuur,
dëkk bi detteelu ba ne dett.
20 Waaye ndokklee yeen ñi tala ji fépp fuy ndox
te saña afal nag ak mbaam.

33

Ña daan sànke sànku nañu

1 Wóoy ngalla yaw bóomkat bi kenn bóomul,
yaw workat bi kenn worul.
Boo noppee bóome, ñu bóom la,
te boo noppee wore, ñu wor la.
2 Éy Aji Sax ji, ngalla baaxe nu;
yaw lanu yaakaar!
Xëyeel a dooleel wii xeet,
wallu nu ci biir njàqare.
3 Sam riir jib, xeet yi fëx;
nga jóg, waaso yi fëlxoo.
4 Dees na sëxëtoo sa alal sëxëtoob soccet.
Dees na ko sam ni njéeréer di samee!
5 Aji Sax jee kawe,
moo dëkke fa kawa kaw,
te mooy dajal fi Siyoŋ njekk ak yoon.
6 Liy dalal seen jamono mooy koomu ndam; xel ak xam-xam,
te ragal Aji Sax ji, loolooy seen alal.

7 Xool-leen seen jàmbaar ñiy yuuxoo ci mbedd mi,
ndawi jàmm yaa ngii,
di jooyoo jooy yu metti.
8 Yoon yaa ngi wéet,
kenn jaareetul ci ñall wi!
Kóllëre fecciku na,
xeebees na ay seede,
te kenn faaleetul doom aadama.
9 Suuf a ngi maral, wow koŋŋ,
gottub Libaŋ am gàcce, lax,
àllub Saron doon joor gu wow,
garabi Basan ak Karmel yëngu, di ruus.
10 Aji Sax ji nee: «Xaaral rekk ma jóg,
xaaral rekk ma ne ñokket,
xaaral rekk ma teewal samag kawe.
11 Seeni mébét di boob,
bu sottee dim ngooñ;
seen noowug bopp mooy xamb sawara,
wi leen di xoyom.
12 Xeet yeey sànku
ni doj yu lakk ba doon kew,
mbaa taxas yu ñu buub,
sànni ci sawara, mu tàkk.
13 Yeen ñi sore, dégluleen li ma def;
yeen ñi jege, xamleen ne maa am doole.»

14 Bàkkaarkati Siyoŋ tiit nañu,
way-gëmadi yaa ngay lox.
Ana kan ci nun moo mana dal ak sawara suy xoyome*?
Ana kan ci nun moo mana dal ak taal yu yànj ya dul fey?
15 Xanaa kiy doxe njekk,
di wax njub,
bañ alalu foqati;
loxo bay jalax ab ger,
noppam di tanqamlu waxi bóome,
bëtam di gëmm, ba du gis lu bon.
16 Ku ni mel, bérab bu kawe lay dëkke,
doj yu ñu dàbbli di rawtoom,
dundam doy,
te ndoxam du ñàkk.

Yerusalem mucc na cib noon

17 Yaw mi mel nii, buur bi ci taar bi ngay teg bët;
yaay gis réew mi ne màww.
18 Sam xel dem ca sa tiitaange ja woon,
nga ne: «Moo, ana ka doon waññ?
Ana ka doon natt diisaayu galag?
Ana ka doon waññiy tata?»
19 Su boobaa dootoo gis xeet wii di jaay doole,
xeet wii diisu làkk ba déggeesu ko,
taqu làmmiñ ba xameesul lu ñuy wax.
20 Xoolal Siyoŋ, dëkk ba nuy màggale;
yaay teg bët Yerusalem, dëkkuwaay bu dal ba,
xayma bu deesul sempi,
wewukaay ya deesu ko buddi mukk,

* **33:14** 33.14 sawara: seetal ci 30.27 ak 31.9.

te luy buumu xayma ya it, deesu ko dog.
21 Foofa déy la nu Aji Sax ju màgg ji
di nekkal bérab bu defi dex aki wal,
fu gaalu joow dul dawe,
te gaal gu mag du fa jaare,
22 Aji Sax jee nuy jiite,
Aji Sax jee nuy dogalal yoon.
Aji Sax jeey sunu buur!
Moom moo nuy wallu.
23 Yeen nag seen réew mi gaal la,
gu goj ya yolom,
ponk ba ca digg ba di yëngu,
ba ndimol gaal gi firikuwul.
Dees na séddoo lël ju ne gàññ,
ba làggi ya sax séddu ca.
24 Du kenn ci waa Yerusalem,
ku neeti wopp na.
Waa dëkk bépp ay am njéggalu bàkkaar.

Gannaaw mbugal, mbégte

34

(Saar 34—35)

Mbugal ñeel na Edom

1 Yeen xeet yi, jegesileen te déglu;
yeen askan yi, teewluleen!
Na suuf ak li ci biiram déglu,
muy àddinaak lépp lu mu jur.
2 Merum Aji Sax ji ñeel na xeetoo xeet,
am sànj ñeel gàngoori xeet yi.
Aji Sax ji faagaagal leen,
dogal ñu war leena rendi.
3 Seeni néew lees di xalab,
ñu médd, xet ga gilli,
seen deret la tund yiy sangoo.
4 Gàngooru asamaan gépp ay tasaaroo,
asamaan taxañe ni lëmësub kayit,
gàngooram gépp ruus
ni xobu reseñ mbaa figg gu lax.

5 Aji Sax ji nee: «Saab saamar a reye fa asamaan
ba màndi deret,
te mu ngii di wàccal Edom,
xeet wi may faagaagal, ngir àttee leen ko.»
6 Aji Sax jee yor saamar bu màndi deret,
yafloo nebbon,
ak deretu kuuy mu ndaw ak bëy,
ak nebbonu dëmbéenu kuuy.
Aji Sax ji kat moo am ab sarax fa Boccra,
muy tër mu réy fa réewum Edom.
7 Nagi àll yaay ànd ak ñoom daanu,
ñook yëkk yu ndaw yaak yu mag ya,
seen réew mi màndi deret,
suuf sa niin batt ak nebbon.
8 Bésub feyu la, Aji Sax ji di ca feyoo;
mooy at mi Edom di yooloo la mu loroon Siyoŋ.
9 Wali Edom di ca soppliku koltaar,
pëndub suufam doon tamarax,
suufam mel ni koltaar buy lakk,
10 guddeek bëccëg, du fey,
saxar sa day gilli ba fàww,
réew ma gental giiru jamono,
te deesatu fa jaare mukk.
11 Céeleek siññéel a koy nangu,
looy ak baaxoñ dëkke fa.
Buumu beteex lees koy natte, maasale,
ba mu ne maraas, ne wëyëŋ.
12 Garmi ya dootuñu fa teewe,
ba di fa samp nguur,
te seen kàngam yépp ay wuute.
13 Seen kër buur ya la dég ya di lawe,
gajj aki taxas saxe tata ya,
till dëkke,
bànjóoli tàgge,
14 rabi màndiŋ mi di fa dajeeki bukki,
bëyu àll di fa wooye moroom ma.
Fa la rabu guddi di dal-loo,
fàkkal fa boppam ab dal.
15 Fa la luy nen di tàgge, nen fa,
bóof, ba tostan, yiire keppaaram;
tan ya bokk fa daje,
ku ci nekk ak moroom ma.
16 Seet ko ci téereb Aji Sax ji, jàng ko;
du menn mala muy wuute ca gent ba,
lu ci nekk a fay ànd ak moroom ma.
Aji Sax jee ko santaane ci gémmiñam,
moo leen di dajale, moom ci boppam.
17 Moom moo leen ko muurale,

sédd leen suuf sa ci loxoom,
ñu séddoo ko ba fàww,
màkkaanoo ko maasoo maas.

35

Yoonu ñibbi Siyoŋ taxaw na

1 Màndiŋ ak suuf su ne sereŋ dina bég,
joor gu wow bànneexu, tóor ba ne ràññ.
2 Day tóora tóor,
di bànneexu, bay sarxolle,
ba jagoo darajay gottub Libaŋ
ak taaru àllub Karmel ak Saron.
Foofa lees di gise darajay Aji Sax ji,
sunu taaru Yàlla.
3 Ku yoqi, dooleel-leen ko,
ku óom yay fenqe, jàppleleen ko.
4 Ku fitam rëcc, ne leen ko:
«Dëgërlul te bul tiit.
Sa Yàllaa ngii di la feyul,
ba yool say noon.
Moom mooy dikk, wallusi la.»

5 Su boobaa gëti silmaxa muriku,
noppi tëx sikkliku.
6 Su boobaa ab làggi ne jàyy ni kéwél,
ab luu sarxolle.
Am ndox ay fettaxe màndiŋ ma,
ay wal wale joor gu wow,
7 suuf su wow doon ub déeg,
joor gu maral ballal bëti ndox.
Fa till fàkkoon, di fa goore,
gattax ak barax a fay sëqe.
8 Foofa law yoon di jaare,
ñu di ko wooye Yoon wu sell wi.
Ku sobewu du fa jaare,
ñi moom woowu yoon,
ñooy ñi koy topp.
Ab dof sax du fa lajje.
9 Gaynde du fa am,
rab wu aay du fa dox,
du lenn lees fay gis,
ku ñu jot rekk a fay jaare.
10 Ñi Aji Sax ji xettleey délsi,
duggsi Siyoŋ, di sarxolle,
kaalawoo bànneex bu sax.
Mbég ak bànneex a leen di dab,
naqar aku tiis dëddu leen.

Lu jëm ci Buur Esekiya

36

(Saar 36—39)

Asiri song na Yuda

1 Gannaaw gi, ca fukk ak
ñeenteelu atu nguurug Esekiya
buurub Yuda, ca la Senakerib
buurub Asiri dikk song mboolem
dëkki Yuda ya tata wër, daldi
leen nangu. 2 Buurub Asiri moo
yebale fa dëkk ba ñuy wax Lakis,
bëkk-néegam Rabsake, mu ànd ak
mbooloo mu réy, ba ca Buur Esekiya
ca Yerusalem. Ba Rabsake agsee
ba tollook solomu mbàndum kaw
ma, feggook yoon wa jëm ca toolub
fóotukaay ba, fa la taxaw. 3 Ba loolu
amee bootalub buur Elyakim doomu
Ilkiya moo ànd ak Sebna, bindkat
ba, ak doomu Asaf, Yowa ma yor
téere ya, ñu dikk dajeek moom.
4 Rabsake bëkk-néegu buurub Asiri
ne leen: «Waxleen nag Esekiya ne
ko: Buur bu mag ba, buurub Asiri
dafa wax ne: “Sa yaakaar jii nga
yaakaar, ana foo ko teg? 5 Noon
naa làmmiñ kese doy na pexeek
njàmbaar cib xare? Ma ne: Ana
kan nga yaakaar bay fippu ci sama
kaw? 6 Misra daal, nga yaakaar,
bantu barax bu tas boobu di sokk
képp ku ko wéeroo! Firawna
buuru Misra de, mooy boobu bant
ci képp ku ko yaakaar. 7 Xanaa
doo ma ne seen Yàlla Aji Sax ji
ngeen yaakaar? Xanaa du moom
nga toxal bérabi jaamookaayam
yeek sarxalukaayam, ba noppi ne
waa Yerusalem ak Yuda sarxalukaay
boobu lañuy sujjóotal?” 8 Léegi
daal, déggool rekk ak sama sang
buurub Asiri, ma jox la ñaari junniy
fas, ndegam am ngay gawaram!
9 Ana noo mana tëwe ki gëna tuut
ci sama jawriñi sang? May wax
ngay yaakaare Misra ay watiir aki
fas. 10 Te sax, xanaa du Aji Sax ji
laa àndal ba dalsi fi kaw réew mii,
ngir tas ko? Aji Sax ji ci boppam
moo ma ne: “Songal réew mii, tas
ko!”» 11 Ba loolu amee Elyakim ak
Sebna ak Yowa ñaan Rabsake, ne
ko: «Ngalla, làkk nu arameen, dégg

nanu ko. Bu nu wax ebrë, mbooloo
mi ci kaw tata ji di ci dégg.» 12 Bëkk-
néeg ba ne leen: «Ndax yeen ak
seen sang doŋŋ la ma sama sang
yóbbante kàddu yii? Ñi toog ci
kaw tata ji dañu cee bokkul? Te ñu
nara ànd ak yeen lekk seen jonkani
bopp, naan seenum saw!» 13 Bëkk-
néeg ba nag taxaw, xaacu ca kaw ci
ebrë ne: «Dégluleen kàdduy buur
bu mag bi, buurub Asiri. 14 Buur
dafa wax ne: “Bu leen Esekiya nax,
ndax manu leena xettli. 15 Te bu
leen Esekiya yaakaarloo Aji Sax ji,
naan leen: ‘Aji Sax ji moo nuy
xettli moos, te deesul teg dëkk bii
ci loxol buurub Asiri!’ 16 Buleen
déglu Esekiya. Buurub Asiri kat
dafa wax ne: Jàmmooleen ak man
te ngeen génn dëkk bi, dikk nangul
ma. Su ngeen ko defee, ku nekk ci
yeen mana lekk ak jàmm ci garabu
reseñam, lekk ak jàmm ci figgam, di
naan ndoxum teenam, 17 ba keroog
may dikk, yóbbu leen réew mu mel
ni seen réew mi, réewum pepp ak
ndoxum reseñ, réewum mburu ak
tooli reseñ. 18 Bu leen Esekiya sànk,
naan leen: ‘Aji Sax ji moo nuy xettli.’
Ndax tuuri xeet yi mas nañoo xettli
réewu wenn xeet ci buurub Asiri?
19 Ana tuuri réew yii di Amat ak
Arpàdd? Ana tuuri Sefarwayim?
Ndax dañoo xettli Samari ci man?
20 Tuuri réew yii yépp, ana mu ci
xettli menn réew ak man, ba Aji Sax
ji wara mana xettli, Yerusalem ak
man?”»
21 Ñooña ne cell, tontuwuñu ko
baat, ndax Buur moo leen santoon
ne leen buñu ko tontu. 22 Ba
loolu amee bootalub Buur, Elyakim
doomu Ilkiya ak Sebna, bindkat ba,
ak doomu Asaf, Yowa ma denc téere
ya, ñoo dem ak seen yérey ñaawlu
yu xottiku, ba ca Esekiya. Ñu daldi
koy àgge kàddug bëkk-néeg ba.

37

1 Naka la ko Buur Esekiya dégg,
daldi xotti ay yéreem, sol saaku
yu muy ñaawloo. Mu dem nag
ca kër Aji Sax ji. 2 Ba loolu amee
mu yebal Elyakim bootalub Buur
ak Sebna bindkat ba, ak ñay mag
ca sarxalkat ya. Ñu sol saaku yu
ñuy ñaawloo, daldi dem ca Yonent
Yàlla Esayi doomu Amocc. 3 Ñu ne
ko: «Esekiya dafa wax ne: “Bésub
tey bésub njàqare la ak mbugal ak
gàcce. Mooy li ñuy wax naa: Doom
a ngi ci buntub juddu, te dooley
wasin réer! 4 Jombul nag sa Yàlla
Aji Sax ji dégg kàdduy bëkk-néeg bi
sangam buurub Asiri yebal, ngir mu
kókkali Yàlla jiy dund. Te kon sa
Yàlla Aji Sax ji mooy dogal mbugal
mi war ci kàddu yooyu mu dégg.
Yékkatil kàddug ñaan rekk, ngir ñi
fi desagum.”»
5 Ba surgay Buur Esekiya àggee
Esayi wax jooju leen seen sang wax,
6 Esayi da ne leen: «Waxleen seen
sang ne ko: Aji Sax ji dafa wax
ne: “Bul ragal kàddu yi nga dégg
surgay buurub Asiri ñàkke ma ko
kersa. 7 Maa ngii di ko sol xel
mu ko gëmloo xibaar bu muy dégg,
ba dellu réewam, ma fàdde ko ab
saamar ca am réewam.”»

Asiri tooñati na Yuda

8 Gannaaw loolu Rabsake dégg ne
buurub Asiri bàyyikoo na Lakis, bay
xareek dëkk ba ñuy wax Libna. Mu
walbatiku fekki ko foofa. 9 Booba
buurub Asiri daa dégg ne Tiraka
buurub Kuus moo leen di songsi. Ba
mu ca déggee daa yebal ay ndaw
ca Esekiya, ne leen: 10 «Waxleen
Esekiya buurub Yuda ne ko: “Seen
Yàlla ji ngeen yaakaar, bumu leen
nax, naa leen deesul teg Yerusalem
ci loxol buurub Asiri. 11 Xanaa yaw
ci sa bopp dégg nga li buuri Asiri def
mboolem réew yi, faagaagal leen?
Yaw nag, yaa ciy mucc? 12 Xeet yi
samay maam sànk, seeni tuur dañu
leena musal, muy Gosan, di Karan,
di Resef, di askanu Eden wa woon
ca Telasar? 13 Ana buuri Amat ak
Arpàdd ak Layir ak Sefarwayim ak
Ena ak Iwa?”»
14 Ba Esekiya jëlee bataaxal ba ca
loxol ndaw ya, jàng ko ba noppi,
dafa dem ba ca kër Aji Sax ji. Mu

daldi tàllal bataaxal ba fa kanam
Aji Sax ji. 15 Esekiya ñaan Aji Sax
ji, ne ko: 16 «Éy Aji Sax ji Boroom
gàngoori xare yi, Yàllay Israyil mi
toog fi tiim serub yi. Yaw doŋŋ yaa
di Yàllay mboolem nguuri àddina.
Yaw déy, yaa sàkk asamaan ak suuf.
17 Ngalla Aji Sax ji, dékkal sa nopp
ba dégg; Aji Sax ji, xippil say gët
ba gis, te dégg mboolem kàdduy
Senakerib yi mu yóbbante, ngir
ñàkke la ko kersa, yaw, Yàlla jiy
dund! 18 Aylayéwén Aji Sax ji, buuri
Asiree tas mboolem xeet yeek seeni
réew, 19 te ñoo sànni seeni yàlla ci
sawara it, ndax yooyoo dul Yàlla,
xanaa lu nit sàkke loxoom, bant ak
doj, ba tax ñu sànk leen. 20 Kon
nag Aji Sax ji sunu Yàlla, wallu nook
moom, ba mboolem nguuri àddina
xam ne yaw doŋŋ yaa di Aji Sax ji.»

Yonent Yàlla Esayi yégle na jéllub Asiri

21 Ba mu ko defee Esayi doomu
Amocc yónnee ca Esekiya ne ko:
«Aji Sax ji, Yàllay Israyil, mi nga
ñaan ci mbirum Senakerib buurub
Asiri, dafa wax ne: 22 Lii moo di
kàddu gi Aji Sax ji wax ci moom:

Yaw, janq Siyoŋ mu taaru da laa xeeb,
di la ñaawal.
Yerusalem, dëkk bu taaru booboo lay wëcc bopp,
di la kekku sa gannaaw.
23 Ana kooy kókkaleek a ñàkke kersa?
Moo kooy yékkatil kàddu?
Kooy xool gëti xeebeel?
Xanaa du Aji Sell ju Israyil ji?
24 Yaa yebal say surga,
di kókkali Boroom bi, te naa:
“Sama watiir yi ne xas
laa ware kawtey tund yi,
jàll ba ca xolu Libaŋ.
Maa gor seedaram ya fa sut
ak tànnéefi garabi sipparam:
maay àkki ba ca collub kaw bu tundu Libaŋ,
ak gottam bu naat ba nib tóokër.
25 Maa gas ay teen, naan,
maa joggatee sama téstën, wali Misra yépp,
ŋiisal ko.”
26 Waaye xanaa déggoo ne bu yàgg laa dogal loolu?
Ca jant yu jëkk ya laa ko nasoon,
tey ma sottal ko,
ba nga mana def genti jali tojit, dëkk yu tata wër.
27 Waa dëkk ya ne yàcc, jàq, torox,
mel ni gàncaxu àll mbaa ñax mu yees,
mbete caxum xadd
mbaa tool bu car jógagul.
28 Waaye boo toogee, boo génnee, boo duggee, xam naa,
boo xadaroo sama kaw it, xam naa.
29 Yaa xadaru sama kaw,
ba sag reewande tàbbi sama nopp!
Maa lay takkal ag nos akug laab,
wañña la, nga dellu yoon wa nga dikke woon.
30 Lii, def ko ci, mu dib takk.
Dees na lekk ren peppum saxayaay,
déwén it dees na lekk lu saxal boppam.
Waaye déwén-jéeg,
ngeen ji, góob,
jëmbat tóokëri reseñ, lekk ca meññeef ma.
31 Ndes wa des ca askanu Yuda
ñooy saxaat ay reen,
ba meññaat ay doom.
32 Yerusalem kay law ndes di génne,
aw ndes ay rëcce tundu Siyoŋ,
te Aji Sax ji Boroom gàngoor yi mooy sottal loolu ci xéraangeem.
33 Moo tax Aji Sax ji wax ci buurub Asiri ne:
“Du dugg ci dëkk bii,
du fi soqig fitt,
du fi taxawe ab pakk,
du fi jal jal bu muy gawe!
34 Yoon wa mu dikke lay delloo,
biib dëkk, du fi dugg.
Kàddug Aji Sax jee!
35 Maay aar dëkk bii, musal ko ngir man ci sama bopp,
ak Daawuda sama jaam bi.”»

36 Ba loolu amee malaakam Aji Sax
ji dikk, fàdd ca dalub Asiri téeméer
ak juróom ñett fukk ak juróomi
junni (185 000). Ca ëllëg sa ña

mucc teela xëy, yemuñu ci lu moy
ñooña ñépp diy néew. 37 Ba mu ko
defee Senakerib buurub Asiri daldi
fabu, ñibbi. Mu toog nag ca Niniw.
38 Gannaaw gi, ba muy sujjóot ca
kër tuuram ma ñuy wax Nisrog,
Addraameleg ak Sareser, doomam
yu góor ñoo ko fa fàdde saamar.
Ñoom nag ñu daw làquji réew ma
ñuy wax Araraat. Ci kaw loolu
doomam Asaradon falu buur, wuutu
ko.

38

Esekiyel wopp na ba jóg

1 Jant yooyu Esekiya moo wop-
poon, bay waaja dee. Yonent
Yàlla Esayi doomu Amocc dikk,
ne ko: «Aji Sax ji dafa wax ne:
“Dénkaaneel sa mbiri kër, ndax
dangay dee, doo jóg!”» 2 Esekiya nag
walbatiku, jublook miir ba, ñaan ci
Aji Sax ji. 3 Mu ne: «Éy Aji Sax ji,
ngalla bàyyil xel ni ma àndeek yaw
sama léppi xol, ci kóllëre. Te it li nga
rafetlu laa jëfe.» Mu jooy nag, jooy
yu metti.

4 Ci kaw loolu kàddug Aji Sax ji
dikkal Esayi, ne ko: 5 «Doxal ba ca
Esekiya, nga ne ko: Aji Sax ji sa
Yàllay maam Daawuda dafa wax ne:
“Dégg naa sag ñaan, gis naa say
rongooñ. Maa ngii di yokk ci saw
fan fukki at ak juróom. 6 Buurub
Asiri ak dooleem, maa la ciy xettli,
yaw ak dëkk bii, te maay aar dëkk
bii.”»

7 Lii nag ngay def ab takk bu
bawoo ci Aji Sax ji, di firndeel ne
Aji Sax ji dina def li mu wax: 8 Maa
ngii di delloo ker gi gannaaw lu
tollook fukki dëggastal, ya jant bi
wàccoon ca kaw iskaleb Axas. Ci
kaw loolu jant bi dellu gannaaw
lu tollook fukki dëggastal ya mu
jotoona wàcc.

9 Mbind mii nag Esekiya buurub
Yuda moo ko bindoon, gannaaw ba
mu tëddee wopp, ba jóg:

10 Man de dama noon:
«Sama digg doole laay deme
jaare bunti njaniiw,
sama ndesu fan réer ma!»
11 Ma noon: «Dootuma gisati* Aji Sax ji,
duma gisati Aji Sax ji fi kërug àddina.
Duma tegati doom aadama bët,
dootu fii ci waa àddina.
12 Sama dëkkuwaay lañu sempi,
yóbbu fu sore,
mbete xaymab sàmm.
Sama àpp a taxañe,
ni ndimo lu ab ràbb doge ca mbaam ma.
Diggante bëccëg ak guddi, nga jekkli ma.
13 May xalaat, ba bët set;
Aji Sax jiy dammat samay yax ni gaynde,
diggante bëccëg ak guddi, nga jekkli ma.
14 May ciib-ciibi ni wetwet mbaa ramatu,
di binni nim xati,
di séentu kaw ba saay gët giim.
Dama noon: Éy Boroom bi, loof naa,
dimbali ma.»
15 Waaye lu may waxati?
Aji Sax jee ma wax,
te moo jëf.
Kon, ma temp ndànk sama giiru dund
ndax tiisu xol.
16 Boroom bi, ci sa kàddook sa jëf la nit di dunde
te ci laay noyyee ba tey.
Yaa ma wéral, may ma, ma dund.
17 Ndeke sama tiisu xol wii,
sama jàmm rekk a tax.
Sa cofeel a tax
nga sorele maak paxum sànkute.
Yaa sànni sa gannaaw sama bépp bàkkaar.
18 Njaniiw du la sant,
ndee du la gërëm,
te ku tàbbim pax yaakaaratul sa kóllëre.
19 Kiy dund, kiy dund doŋŋ mooy ki lay sant
ni man bésub tey jii,
te baay mooy xamal doom sa kóllëre.

* **38:11** 38.11 gis Aji Sax ji mooy dem biir kër Aji Sax ji. Seetal ci aaya 22 ak *Sabóor* 27.4.

20 Aji Sax ji yaa may wallu,
nu di la woy, ànd aki xalam,
sunu giiru dund,
fa sa biir kër, yaw Aji Sax ji.

21 Fekk na Esayi noon: «Indileen
ab danku figg, ngeen jonj ko ci taabu
Esekiya bi, kon dina dund,» 22 ba
Esekiya noon ko: «Ana lu di takk
biy firndeel ne dinaa wér, ba dellooti
kër Aji Sax ji?»

39

1 Jant yooyu doomu Baladan,
Merodag Baladan buuru Babilon
moo yónnee Esekiya bataaxal ak
yóbbal. Fekk na mu déggoon ne
Esekiya daa woppoon bay doora am
tan. 2 Esekiya am ca mbégte, daldi
won ndaw ya, kërug dencukaayam:
xaalis baak, wurus waak ndàbb
jaak, diwu tànnéef gaak mboolem
néegub gànnaayam ya, ak mboolem
lu nekkoon cay dencam. Amul lenn
lu leen Esekiya wonul ci biir këram,
ak mboolem fu bokk ci kilifteefam.
3 Gannaaw loolu Yonent Yàlla Esayi
dikk ne Buur Esekiya: «Lu la nit ñii
wax ak fu ñu jóge sax ba fi yaw?»
Esekiya ne: «Réew mu sore lañu
bàyyikoo, dikk ba fi man, réewum
Babilon.»

4 Mu ne ko: «Ana lu ñu gis sa biir
kër?» Esekiya ne ko: «Mboolem
lu nekk sama biir kër, gis nañu
ko. Amul lenn lu ma leen wonul
ci samay denc.» 5 Esayi ne Esekiya:
«Déglul kàddug Aji Sax ji Boroom
gàngoor yi: 6 “Ay jant a ngii di ñëw,
dees na yóbbu Babilon lépp lu nekk
sa biir kër, te say maam dencoon ko,
ba tey jii. Du lenn luy des. Kàddug
Aji Sax jee. 7 Te it ñenn ci sag
njaboot, ñu soqikoo ci yaw, di ñoo
meññ ci sa geño, dinañu leen jàpp,
ñu doon jaam yu ñu tàpp ca biir kër
buuru Babilon.”» 8 Esekiya ne Esayi:
«Kàddug Aji Sax ji nga jottli, jàmm
la.» Booba ma nga naan: «Ndegam
jàmm ju ne ñoyy ay am sama giiru
dund kay!»

Aji Sax jeey dàmp xol yi

40

(Saar 40—66)

Xibaaru jàmm ñeel na Israyil

1 Dëfal-leena dëfal sama ñoñ,
la seen Yàlla wax!
2 Waxleen lu dalal xelu Yerusalem,
yéeneleen
ne leen seen xare jeex na,
seen mbugal mat na.
Ñoo nangoo ci loxol Aji Sax ji
lu fey ñaari yoon seen bépp
bàkkaar.
3 Baat a ngi jib, naan:
«Xàll-leen yoonu Aji Sax ji ci
màndiŋ mi,
fàkkal-leen sunu Yàlla
xàll wu jub fi joor gi.
4 Wépp xur lees di kaweel,
tund wu magoo wu ndaw lees di
suufeel;
ba fu tunde mujj dig joor,
fu ñagasoon maase,
5 darajay Aji Sax ji daldi feeñ,
jaam ñépp bokk gis ko.
Aji Sax jee ko wax ci làmmiñam.»
6 Baat a ngi naa: «Yéeneel!»
Ma ne: «Lu may yéene?»
Mu ne: «Neel:
Bépp boroom suux am ñax doŋŋ la;
gépp ngoram mel ni tóor-tóoru àll.
7 Ñax ma wow,
tóor-tóor ma lax
fa ko noowal Aji Sax ji wale.
Askan wi kay, am ñax doŋŋ la.
8 Am ñax day wowal;
tóor-tóor day lax.
Waaye sunu kàddug Yàlla
mooy sax ba fàww.»

9 Yaw Siyoŋ, xibaarkatu jàmm bi,
doxal yéegi tund wu kawe,
te xaacook doole.
Yaw Yerusalem, xibaarkatu jàmm bi,
xaacul te bul ragal!
Neel dëkki Yuda yi:
«Seen Yàllaa ngi!
10 Boroom bi, Aji Sax jaa ngii,
dikkaale doole
ak kàttanu kilifteefam.
Mu ngii ànd ak ñi mu yooloo,
ñu dig peyam, dox jiitu ko.
11 Mooy sàmm géttam bii ni kuy
sàmm ug juram,

boole mbote yi cib loxoom,
taf cib dënnam, yóbbu;
xar yiy nàmpal, mu wommat.»

12 Ana ku natte géej biir loxoom?
Ku xaymaa asamaan yaatuwaayu loxo?
Ku mana fab suuf sépp, sol cib nattukaay?
Ana ku natte ab màndaxekaay tund wu mag?
Mbaa mu tam-tamal tund wu ndaw?
13 Ana ku mana xayma Aji Sax ji?
Mbaa nga dib xejjam, ba di ko digal?
14 Ana ku mu diisool, ba kooka tegtal ko,
jàngal ko yoonu njub,
jàngal ko xam-xam,
xamal ko yoonu dég-dég?
15 Xeet yaa ngii, mel ni aw toq ci biir bagaan,
jàppeesu leen lu moy diisaayu feppu suuf!
Dun yi lay yékkati ni pëndub suuf!
16 Gottub Libaŋ xambul taalam,
te mala ya ca ne doyu ko saraxu rendi-dóomal!
17 Xeetoo xeet du tus fi kanamam,
te jàppewu leen lu moy neenug neen.
18 Ana kan ngeen di niruleek Yàlla,
ak nataal bu ngeen koy dendaleel?
19 Xanaa du jëmmu tuur ju liggéeykat móol,
ab tëgg xoobe ko wurus,
takk ca caqi xaalis?
20 Ku néewle ba amul jooxe bu ni tollu,
mooy tànn bant bu dul nëb,
seeti liggéeykat bu xareñ
bu ko ci sàkkal jëmmu tuur ju dëgër!

21 Dangeena xamul lii?
Am dangeena déggul lii?
Dees leena waxul ca njàlbéen,
am seen xel a jàppul nu kenug àddina sampoo?
22 Moom moo tooge kaw wërngalu suuf,
ñi ko dëkke mel niy soccet,
moo tàllal asamaan ni ndimo,
firi ko nib xayma, dëkke.
23 Mooy sànk kilifa,
di neenal njiitu àddina.
24 Ba ñu sampoogul,
toogaguñu sax,
ba seeni reen di riigu,
ca la leen Aji Sax jiy wal, ñu wow,
ngëlén buub, yóbbu ni boob.
25 Aji Sell ji ne:
«Ana ku ngeen may niruleel,
ba may moroomam?»
26 Séentuleen kaw, xool-leen ki sàkk yii fi kaw!
Xanaa kiy daaguloo seen gàngoor gu mat,
ñoom ñépp lay woo ci seen tur,
ci kawewaayu dooleem ak màggaayu kàttanam,
te kenn du ci wuute.
27 Yeen askanu Yanqóoba, lu ngeen di jàmbat?
Yeen Israyil laa ne, lu ngeen di jooy,
naa: «Aji Sax ji gisul li nu dal,
sunu Yàlla daal, daa réere sunu àq!»
28 Dangeena xamul,
am dangeena déggul
ne Aji Sax jeey Yàlla ba fàww,
sàkk suuf cat ba cat,
du sonn, du tàyyi,
te am xelam nattuwul?
29 Mooy dooleel ku loof,
di kàttanal ku jeele.
30 Waxambaane sonn, loof;
xalelu góor di tërëfa tërëf,
31 kiy yaakaar Aji Sax ji moom, di yeeslu doole;
da naa fëyy ni jaxaay juy naaw,
di xélu te du xiix,
di dox te du xoox.

41

Aji Sax jee yor jamono

1 Yeen waa dun yi, xeremluleen, déglu ma;
yeen askan yi, takkuwaatleen,
jegesi te wax,
nu bokk teew, layoo.
2 Ana ku ñu yékkatee penku,
woo ko ci tànki njekk?
Ana ku ko jébbal xeet yi,
nangulal ko buur yi,
saamaram note ba ñuy pënd,
fittam jamat, tasaare ni boob?

3 Moo leen di dàq, ba jàll te jàmm a koy dal,
ay tànkam sax du laal suuf.
4 Ana ku def lii, dogal ko?
Xanaa ki dale fa njàlbéen di woo maas yi!
Man Aji Sax ji maa jëkk,
te man laak ñi mujj ba tey!
5 Waa dun yee ko gis, tiit;
waa cati àddina di lox;
dox ba agsi;
6 ku nekk di jàpple moroom ma,
naa mbokk ma: «Góor-góorlul!»
7 Tëggu weñ ba di ñaax tëggu gànjar ba,
boroom wàkku soññ boroom dékk,
ñu naa: «Taqaleb weñ yi baax na!»
tey daaj jëmmi xërëm ja
ay pont yu koy dëgëral.

Aji Sax jeey musal Israyil ciy noonam

8 Waaye yaw Israyil, sama jaam bi;
yaw Yanqóoba mi ma taamu,
yaw askanu Ibraayma, samab xarit!
9 Yaw mi ma jukkee fa cati àddina,
wooye la fa gëna sore,
wax la ne la: «Yaa di sama jaam,
maa la taamu te duma la wacc,»
10 bul ragal, yaw laa àndal,
bul tiit, maay sa Yàlla;
maa lay dooleel, dimbali la déy,
maa lay téyee sama ndijooru njekk déy.

11 Ma ne, képp ku la mere,
dees koy rusloo, torxal ko.
Kuy joteek yaw day neen, sànku.
12 Dinga ko seet, doo ko gis,
kuy jànkoonteek yaw, du mujje doon tus,
te kuy xareek yaw it day mujj neen.
13 Man Aji Sax ji maay sa Yàlla;
téye sa loxol ndijoor,
di la wax ne la: «Bul tiit,
maa lay dimbali.»
14 Yaw Yanqóoba mi néew doole niw sax,
yeen góori Israyil.
Man, maa leen di dimbali.
Kàddug Aji Sax jee,
sab jotkat, Aji Sell ju Israyil.
15 Maa ngii di la def
ngay watiiru bàccukaay bu ñaw, yees peq;
ànd aki bëñam,
ngay wol tund wu mag, raatale;
dëbb tund wu ndaw ba mu mel nib cox.
16 Yaa leen di bàcc, ngelaw wal,
ngëlén tasaare;
yaw ngay bége Aji Sax ji,
di damoo Aji Sell ju Israyil.

17 Walaakaanaak néew-doolee ngi wër,
di wut um ndox, amul.
Seen put wow koŋŋ ak mar.
Man Aji Sax ji, maa leen di nangul;
man Yàllay Israyil, duma leen wacc.
18 Maay walaley dex kaw coll ya ne duŋŋ,
bënn bëti ndox digg xur ya,
def màndiŋ ma ab déeg,
suuf su ne sereŋ laay ballalem ndox.
19 Maay def garabi seedar aki séng ca màndiŋ ma,
saxal garabi mirt ak oliw ca joor ga,
sippar ak garabu pẽe, ak yeneen garab yu dëkke naat,
ma boole ca,
20 ndax nit ñi gis, ba xàmmee,
ñoom ñépp nemmiku, ba xam ne
Aji Sax jee def lii ci loxoom,
xam ne Aji Sell ju Israyil a sàkk lii.

Aji Sax ji tiiñal na tuuri yéefar yi

21 «Waxleen seenu lay,» la Aji Sax ji wax,
«Biral-leen seeni firnde,» la buuru Yanqóoba boobu wax.
22 «Woneleen ko te wax nu liy ñëw.
Xamal-leen nu la woon, lu mu;
nu ba ci xel, ba xam lu muy jur,
te ngeen dégtal nu la dikkagul.
23 Biralal-leen nu mbiri ëllëg,
nu xam ne ay yàlla ngeen.
Defleen rekk lenn, muy lu baax di lu bon,
ndax nu bokk ko gis, ba yéemu.
24 Ma ne, yeen daal, dungeen tus;
seen liggéey du dara,
te ku leen taamu di ku seexluwu!»

25 Maa yékkatee nit bëj-gànnaar,
mu bawoo penkub jant,
di tudd sama tur.

Mooy note boroom dëkk ni ban
mbaa binit bu defarkatu njaq di dëggaate.
26 Ana ku yéene woon lii ca njàlbéen,
ba nu xam ko?
Ku ko yégle woon bu yàgg,
ba nu man koo dëggal?
Yéeneesu ko, yégleesu ko
te déggeesul seeni kàddu.
27 Waaye maa jëkka yégal Siyoŋ
ne leen: «Xool-leen, ñu ngii!»
Maa indil Yerusalem ndaw lu indi xibaaru jàmm.
28 Xool naa xool ci tuur yi, gisuma kenn;
du kenn ci ñoom ku ciy xelale,
ba ma laaj ko, mu mana tontu.
29 Ñoom ñépp a ngoogu, tekkiwuñu tus.
Seen liggéey, caaxaani neen,
seen jëmmi xërëm du dara, cóolóolu kese.

42

Aji Sax ji yebal na jaamam

1 «Xool-leen sama jaam bi ma yor,
sama tànnéef, sama soppey xol,
ci kawam laa teg samag noo,
te mooy dogalal xeet yi yoonu àtte.
2 Du xaacu, du biral;
du jibal baatam ci mbedd mi.
3 Bant bu lemu sax, du ko damm,
leer gu giim it, du ko fey.
Mooy indi yoonu dëgg.
4 Du toqi, du nasax,
ba keroog muy dëj àtteb yoon fi kaw suuf,
fa waa dun ya di séentu ndigalu yoonam.»
5 Yàlla Aji Sax ji dafa wax,
moom mi sàkk asamaan, firi ko;
tàllal suuf ak lu mu jur,
may noowal bakkan ñi ci kawam,
ba ña cay daagoo di noyyi.
6 Mu ne: «Man Aji Sax ji, maa la woo cig njekk,
jàpp la ci loxo,
sàmm la, def la ngay kóllëre sama digg ak nit ñi;
def la ngay leeru xeet yi,
7 ngay gisloo gumba,
di génne ku ñu tëj,
ku dëkke woon lëndëm, génn kërug tëjukaay.
8 Man, Aji Sax jeey sama tur,
sama teddnga, duma ko joxe,
te sama bàkk, duma ko wacce jëmmi tuur.
9 Mbir ya jiitoo ngoog, mat na;
yu yees laa leen di yégal,
balaa teew, ma yegge leen ko.»

Woyleen Aji Sax ji

10 Woyleen Aji Sax ji woy wu yees,
yeen waa cati àddina, kañleen ko,
ànd ak ñiy wàcci géej ak li ci biiram,
ak duni géej ak ña ca dëkke.
11 Na waa àll beeki dëkkam xaacoondoo,
waa dalub Kedar
ak waa Sela sarxolleendoo,
kaw tund ya di riirum mbég!
12 Nañu delloo Aji Sax ji teddngaam,
te biral bàkkam biir duni géej.
13 Aji Sax jeey waaxu ni jàmbaar,
xabtalu ni ñeyu xare,
àddu ca kaw, xaacu,
tiime noon yi njàmbaaram.

Aji Sax ji soppi na

14 Aji Sax ji nee: «Damaa yàgga xeremlu,
ne cell, téye sama bopp.
Waaye léegi, ni kuy matu laay onke,
di xiix ak a àppaat boole ca.
15 Maay tonni tund wu mag ak wu ndaw,
lu cay gàncax, ma fóom;
ag dex, ma def ag joor;
ab déeg, ma ŋiisal.
16 Maay doxloo silmaxa yi
ci yoon wu ñu xamul,
ñall wu ñu miinul laa leen di jaarale.
Maa leen di soppil lëndëm gi fi seen kanam, ag leer,
fu ñagas, ma maasaleel leen.
Lii laa leen di defal,
te duma leen wacc mukk!
17 Ñi wóolu ay jëmmi tuur,
naan jëmm yu ñu móol:
“Yeenay sunuy yàlla,”
dees na leen waññi, torxal leen.

18 «Yeen tëx yi, dégluleen;
yeen silmaxa yi, xool-leen ba gis.

19 Ana ku silmaxa ku moy sama jaam bii?
Ku tëx ba dab sama ndaw li ma yónni?
Ana ku silmaxa ba dab kii ñu jàmmal?
Ku silmaxa ba dab jaamu Aji Sax jii?
20 Gis nga lu bare,
waaye jàppoo ci dara.
Nopp ne kótt, dég-dég të!»
21 Aji Sax ji la soob ci njekkam,
mu fésal màggaayu yoonam ak taar ba.
22 Waaye ñu ngii di xeet wu ñu futti, sëxëtoo;
ñépp tëje ciy pax,
dence ci këri tëjukaay,
ñu doon alalu xare
fu leen kenn dul xettlee,
xanaa ñu di leen sëxëtoo,
te kenn du ne ñu delloo leen.

23 Ana kan ci yeen mooy dékk lii nopp?
Kuy teewlu, ba doxe fa dégg?
24 Ana ku jébbal Yanqóoba futtikat yi,
ku jox Israyil gii, sëxëtookat yi?
Xanaa du Aji Sax ji nu tooñ?
Ñoo baña topp ay yoonam,
baña sàmm ndigalu yoonam,
25 ba mu yuri leen tàngooru sànjam,
sotti leen tar-taru xare,
mu jafal wetoo wet, te taxul ñu xam,
xoyom na leen te bawuñu ci xel.

43

Jotkatub Israyil kenn la

1 Léegi nag yaw Yanqóoba,
yaw Israyil mii,
Aji Sax ji la sàkk tabax la, dafa wax ne:
«Bul tiit, jot naa la.
Dama laa woo ci sa tur.
Maa la séddoo.
2 Booy xuus cim ndox,
maa ngi ànd ak yaw;
ag dex du la mëdd.
Booy dox cib taal, doo lakk,
sawara du la xoyom.
3 Man Aji Sax ji, maay sa Yàlla;
man Aji Sell ju Israyil,
maa lay musal.
Maa joxe Misra, feye la;
ak Kuus ak Seba, ma weccikoo la.
4 Fonk la, teral la ak sopp la,
moo tax ma joxey nit, weccikoo la;
ay askan dee, wuutu sa bakkan.
5 Bul tiit, yaw laa àndal,
maay jële saw askan penku,
dajalee leen sowub jant.
6 Maa naa bëj-gànnaar: “Ësi!”
ne bëj-saalum: “Bul téye!”
Jëleel sama doom yu góor fu sore, délloosi,
te jëleji sama doom yu jigéen fa cati àddina.
7 Délloosil képp ku ñu ma tudde,
te sama màqaama tax ma sàkk ko,
tabax ko, sottal ko.»
8 Indileen ñii diy silmaxa te ami gët;
tëx te ami nopp.
9 Na xeet yépp daje,
askan yépp teewandoo.
Ana ku nu ci yégaloon lii xew,
mbaa mu xamal nu la wees?
Na seen seede teew, dëggal leen;
ba ñu dégg leen, ne noonu la.
10 Yeen sama ñoñ, yeenay samay seede.
Kàddug Aji Sax jee.
Yeenay sama jaam bi ma taamu,
ngir ngeen xam, ba gëm ma,
ba ràññee ne maay moom.
Sàkkeesul yàlla ju ma jiitu,
mbaa ju may wuutuji.
11 Aji Sax ji, mennum man a;
amul jotkat bu ma moy.
12 Maa dogal ag njot, sottal ko, biral ko,
ba tuuru doxandéem nekkagul seen biir.
Yeen nag, yeenay samay seede.
Kàddug Aji Sax jee.
Man maay Yàlla,
13 maa masa doon kenn ki,
te sama loxo, maneesu cee musle.
Su ma defee, kuy dindi?

14 Aji Sax jiy seen jotkat,
Aji Sell ju Israyil dafa wax ne:
«Yeena tax ma yebal ku songsi Babilon,

* **43:14** 43.14 Tekkitel aaya bii am na werante.

ba dàjji lu fay tëjukaay,
ba xaxalooy Kaldeen ñooñu diy jooyoo*.
15 Maay Aji Sax ji, seen ku Sell ki;
maa sàkk Israyil, di seen buur.»

16 Aji Sax ji dafa wax,
moom mi sàkk yoon biir géej,
rëddu xàll, digg mbeex mu ne xéew;
17 xabtal watiiri xare aki fas,
ak gàngooru ñeyi xare,
ñu bokk tëdd, jógatuñu,
xanaa fey kamaj nib làmp.
18 Mu ne: «Buleen geesu la woon,
buleen seet ca la wees.
19 Maa ngii di def lu yees,
te mu ngii di feeñ xaat!
Ràññeewuleen koo?
Biir màndiŋ mi kay laay xàllu yoon;
fa ne sereŋ, ma walal ay dex;
20 dundooti àll bi di ma sàbbaal,
ñook njabootug bànjóoli,
nde maa mayem ndox fi màndiŋ mi,
dex ya wale fu noon sereŋ,
ma nàndale sama ñoñ, sama tànnéef,
21 xeet wii ma bindal sama bopp,
te ñooy siiwal sama woy.»

22 Moona Yanqóoba, woowuloo ma,
yaw Israyil laa ne, sàppi naa la.
23 Du xar mu ndaw moo ma defal saraxu rendi-dóomal,
mbaa sarax yoo ma terale,
te du sarax su ma la teg it,
mbaa saraxu cuuraay bu ma la sonale.
24 Du xaalis boo ma jëndale barax bu xeeñ,
du nebbonu sarax boo ma reggale.
Xanaa lakkal maak say bàkkaar,
sonal maak say ñaawtéef.
25 Mennum man mii maay far say moy ngir man,
ba dootuma fàttliku bàkkaar.
26 Fàttli ma saw lay, nu bokk layoo;
waxal boog yaw, ndax nga yey!
27 Sa maam a jëkka bàkkaar,
ñi lay teewal teg ca gàntal ma,
28 ba tax ma sobeel kilifay kër gu sell gi,
araamal Yanqóoba,
wacce Israyil ŋàññi noon.

44

Aji Sax jee mat cëslaay

1 Yaw Yanqóoba, sama jaam bi, déglul boog,
yaw Israyil sama tànnéef laa wax.
2 Aji Sax ji dafa wax, moom mi la sàkk,
mooñ la fa sa biiru ndey,
di la dimbali.
Mu ne: «Yaw Yanqóoba sama jaam bi,
yaw Yesurun sama tànnéef laa wax,
bul tiit.
3 Maay sottim ndox suuf su mar,
ak wal yu waleg joor gu wow.
Maay sotti saw askan samag noo,
sama barke sottikul ñi nga meññ,
4 ñu màgg ni garabu saabsaab,
nirook garab yu mag yu feggook ndox.
5 Kii nee: "Aji Sax jee ma moom."
Kee di tuddoo turu Yanqóoba,
kale bind ca loxo ba: "Maa ñeel Aji Sax ji,"
tey wuyoo turu Israyil.»

Aji Sax ji dëkk na yàllantu yi

6 Aji Sax ji dafa wax,
moom buurub Israyil, jotkatam,
Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
mu ne: «Maa jëkk, maa mujj,
te yàlla amul ndare man.
7 Ana ku mel ni man? Na àddu!
Na biral firndeem te taajal ma
la amoon ba may sos xeet wu yàgg wa,
ak li dikkagul.
Na ko wax!
8 Buleen tiit, buleen ragal.
Dama leena biralul lii bu yàgg, yégal leen ko?
Yeenay samay seede.
Yàlla daa am ju ma moy?
Cëslaay amul, xawma ci kenn!»

9 Képp kuy tabax jëmmi tuur, doo tus,
xërëm yooyu ñu safoo amul njariñ.
Ñooñu ñu defi seede
te gisuñu, yéguñu,
muy seen gàcce!
10 Sàkk sam tuur,
móol sa jëmmu tuur,

te jariñu la tus!
11 Képp ku ca bokk
sa gàcce lay doon,
ña koy yett sax ay nit doŋŋ lañu.
Nañu daje ñoom ñépp, taxaw,
bokk tiitaangeek gàcce.
12 Ab tëgg jël jumtukaayam,
liggéey weñ ca taal ba,
wàkka wàkk, jëmmal;
def ci kem kàttanam,
teg ca xiif, doole jeex,
naanul it ba tax mu loof.
13 Liggéeykatu bant tàllal buumu nattukaay,
jël kew, nataale,
xacc, rëdde rëddukaayu wërngal,
jox ko bindu nit,
jekkal ba mu mel ni nit,
nar koo fat cib néeg,
14 ba tax mu gor garabi seedar,
sàkk banti sippar ak yu ni mel,
tànn ci garabi gott bi,
mbaa mu jëmbat garab yu dëkke naat,
ab taw màggal,
15 nit xambe, sàkk ci, jaaroo;
taal, lakke mburu;
sàkkaale ci jëmmu tuur, sujjóotal ko,
muy jëmm ju mu defar, di ko sukkal;
16 xaaju matt ma lay taal,
toggew yàppam, lekk,
wàjj, xéewloo ba suur,
jaaruwaale te naan:
«Mii njaar mu neex!
bii tàkk-tàkk bu yànj!»
17 Ndesu matt ma lay sàkke jëmmu tuuram,
sukkal ko,
sujjóotal ko, ñaan ko, naa:
«Yaay sama Yàlla, xettli ma!»
18 Ñii xamuñu, xàmmeewuñu,
seeni gët lañu lëndëmal, ba gisatuñu;
fatt seenum xel, ba xelootuñu.
19 Ku mel nii du délloosim xelam,
ba xam, ràññee ne:
«Xaaju matt mi laa taal,
lakke mburu,
wàjje yàpp, lekk;
mu des, ma di ko sàkke lu seexluwu lii?
Ab dogu bant laay sukkal?»
20 Kee di jur gu fore ab dóom,
xelam nax ko, sànk ko.
Du keey musal bakkanam de!
Du kee naa: «Xanaa duy caaxaan laa ŋàbb nii?»

21 Aji Sax ji nee: «Yanqóoba, baal xel ci lii!
Ma ne Israyil, fàttlikul, yaa di sama jaam!
Ma bind la, ngay sama jaam,
yaw Israyil, duma la fàtte!
22 Maa far say moy, mu naaxsaay niw niir,
say bàkkaar ne mes nib lay.
Délsil fi man, jot naa la.»
23 Asamaan, sarxolleel, Aji Sax ji dikk na!
Yeen xóotey suuf, xaaculeen!
Yeen tund yi, neleen réllet, sarxolleendoo,
ak yaw gott beek sa bépp garab!
Aji Sax jee jot Yanqóoba,
te moom Israyil lay fésale darajaam.

Dees na dëkkewaat Yerusalem

24 Aji Sax ji sa jotkat dafa wax,
moom mi la bind ba ngay sosu,
ne: «Man maay Aji Sax ji sàkk lépp.
Man doŋŋ maa tàllal asamaan,
lal suuf, kenn wéttaliwu ma ca.
25 Maay neenal firndey maaman,
dofloo gisaanekat.
Maay weddi fóore,
def xam-xamam mu dig ndof.
26 Maay dëggal sama kàddug jaam,
di sottal sama ndéeyal ndaw.
Maa naan ci Yerusalem:
“Dees na ko dëkke,”
dëkki Yuda, ma ne:
“Dees na leen tabaxaat,
ma dekkali gentam bi.”
27 Maa naa xóotey mbeex mi: “Wowal,
te maay ŋiisal say dex.”
28 Maa naa ci Sirus: “Sama sàmm bi!”
Mooy matal sama bépp nammeel,
te it moo naa ci Yerusalem:
“Nees ko tabaxaat,”
kër gu sell gi, laa ne:
“Nees ko yékkatiwaat!”»

45

Aji Sax ji dooleel na Buur Sirus

1 Aji Sax ji dafa wax ki mu fal,
Buur Sirus mi mu jàpp ci loxol ndijooram,
ngir nangulal ko xeet yi,
yolomal ngañaayal buur yi,
lafal koy bunt,
ba bunti dëkk du tëje,
2 mu ne: «Man maa lay jiitu,
maasale mbartal,
rajaxe buntu xànjar,
damm tëjukaayu weñ.
3 Maa lay jagleel denc yu loq,
ak alal ju làqe,
ba nga xam ne maay Aji Sax ji lay wooye sa tur,
man Yàllay Israyil.
4 Te Yanqóoba sama jaam bi,
Israyil moomu di sama tànnéef moo tax
ma wooye la saw tur,
takkal la ndombol tànk,
te xamuloo ma.
5 Aji Sax ji man a, du keneen;
kenn du yàlla ku dul man.
Maa la gemb,
te xamuloo ma,
6 ngir xamees penku ba sowu,
ne lu dul man neen la.
Aji Sax ji man a, du keneen.
7 Maay bind leer,
di def lëndëm.
Maay indi jàmm,
di def safaan.
Maay Aji Sax jiy def lii lépp!
8 Na asamaan wis-wisal,
niir yuri njekk,
suuf fett, meññal wall,
boole ci jebbil njekk.
Man Aji Sax ji, maa def lii!»

9 Wóoy ngalla kuy diiŋat ka la tabax
te di ndabal xandeer ci biir ndabi xandeer!
Ana ban ak di wax tabaxkatam,
naa ko: «Looy def nii?
Yaw amulooy loxo.»
10 Wóoy ngalla ku naan baayu nit,
«Moo, lu sa geño meññ nii?»
Mbaa ku naan ndeyu nit,
«Li nga wasin lu mu?»
11 Aji Sax ji, Aji Sell ju Israyil dafa wax,
moom mi ko bind,
mu ne: «Lu dikkagul, nu ngeen ma ko ñemee laaje;
am dangeen may jox ndigal ci samay doom,
jox ma ko ci li ma liggéeye samay loxo?
12 Man maa amal suuf,
sàkk doom aadama fi kaw suuf.
Man mii la samay yoxo firi asamaan,
te maay jox gàngoori asamaan lépp ndigal.
13 Man maay yékkati Sirus ci biir njekk,
xàllu yoonam.
Moom mooy tabax sama dëkk,
yiwi sama ñoñ ñi ñu toxal,
te du laaj pey mbaa neexal.»
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.

14 Aji Sax ji dafa wax ne:
«Muy ñaqu Misra, di koomu waa Kuus,
ak waa Seba, ya ne sireet ca kaw,
ñoom ñépp ay jàllsi, nga jagoo.
Sa gannaaw lañuy topp,
yeewe, jàllsi;
sujjóotal la, di ñaan naan:
“Fi yaw daal la Yàlla ne,
du feneen,
te tuur neen la.”»
15 Yaw déy, yaa di Yàlla ju làqu,
yaw Yàllay Israyil ji koy wallu.
16 Yettkati xërëm yaa ngoogu, rus,
torox, riixleendoo.
17 Israyil, yaay mucc fa Aji Sax ji
mucc gu sax dàkk!
Doo rus, doo torox
fii ak ëllëg.

18 Aji Sax ji kat dafa wax,
moom mi sàkk asamaan,
moom Yàlla mi bind suuf,
tabax ko, dëj ko,
sàkkewu ko maraas,
xanaa tabaxal ñu ko dëkke.
Mu ne: «Aji Sax ji, man a, du keneen.
19 Làquwma, di waxe bérab bu lëndëm.
Newuma it askanu Yanqóoba:
“Sàkkuleen ma fu dara amul.”

Man Aji Sax ji maay wax dëgg,
di biral njub.»

20 Yeen daw-làquy xeet yi,
dajeleen, dikk,
ànd, jegesi.
Képp ku gàddu tuuru bantam,
ak kuy ñaan tuur mu ko dul wallu,
kooka xamul dara.
21 Àdduleen, layoosi,
diisooleen fi seen biir kay!
Ana ku xamle woon lii bu yàgg,
yégle woon ko booba?
Xanaa du man Aji Sax ji?
Kenn du Yàlla ku dul man!
Yàlla ju jub, di walloo,
du kenn ku dul man!
22 Yeen waa àddina, catoo cat,
walbatikuleen fi man, mucc.
Man maay Yàlla, du keneen.
23 Giñ naa ko ci man mii,
sama gémmiñ njekk a ciy jibe,
di kàddu gu dul randu.
Man la ñépp di sukkal seen bëti óom,
man it la bépp boroom làmmiñ di giñe.
24 Dees na ma waxal ne:
«Aji Sax ji rekk a jagoo njekk ak doole!»
Mboolem ñi ma mereey ànd,
sëgg, fekksi ma.
25 Ci Aji Sax ji la askanu Israyil gépp yeye,
bay damu.

46

Yii yàlla bootu, jii Yàlla di boote

1 Tuur ma ñu naa Bel toqi na,
tuur ma ñu naa Nebo sukk,
mala ya féetewoo seeni jëmm,
ñoom lees daan gàddu*, tey jur gi jagoo,
di leen sëf ba loof.
2 Tuur yaa ngay sukk, bokk toqi;
manuñoo wallu seen jëmm ya,
xanaa doxal seen bopp, duggi ngàllo.
3 «Dégluleen yeen waa kër Yanqóoba,
yeen ndesu kër Israyil gépp,
yeen ñi ma dale yor ba ngeen juddoo,
di leen fab ba ngeen génnee seen biiru ndey.
4 Ba ba ngeen di magal, man la,
ba keroog ngeen di bijjaaw, maa leen di boot.
Maa sàkk, maay yor,
maay boot, xettli!

5 «Ana ku ngeen may niruleel,
di ma nàttableek a méngaleek moom,
ba ñu niroo lenn?
6 Ñii déy a yullee wurus ci mbuus,
sàkk xaalis, natt diisaay ba,
fey tëgg bu leen ci tëggal am tuur
mu ñuy sukkal ak a sujjóotal,
7 yékkati teg ci mbagg,
yóbbu, teg bérab, mu des fa;
du jóge fa mu tege,
ku ko woo wall it, du wuyu,
ba jot ko ci njàqare.
8 Fàttlikuleen lii te dëgërluwaat!
Yeen bàkkaarkat yi, defleen lii ci seen xel.
9 Fàttlikuleen cosaan la woon.
Man mii maay Yàlla, du keneen.
Amul Yàlla ju mel ni man!
10 Maay yégle muj ca ndoorte la,
ak jëf ju amagul, lu jiitu bu yàgg.
Maa naa sama mébét a ngi, day am,
sama bépp nammeel sotti.
11 Maay wooye jaxaay penku,
wooye réew mu sore, kuy sottal sama mébét.
Maay àddu, amal;
maay nas, sottal.

12 «Dégluleen maa, yeen dëgër bopp yi!
Yeenaka dëddu njekk!
13 Maa jegeñal sama njekk, soreetul;
sama wall a ngi, yàggatul.
Maay maye wall fi Siyoŋ gii,
ba Israyil gii di sama gànjar.»

47

Babilon falu, fëlëñu

1 Yaw janq Babilon,
wàccal, toog ci pënd bi.

* **46:1** 46.1 Waa Babilon a doon gàddu seeni tuur, gannaaw ba leen Buur Sirus songee.

Yaw dëkkub Kaldeen bi ci taar bi laa ne,
toogal fi suuf, amatoob jal.
Dootoo dégg «Lewet, xay.»
2 Fabal wolukaay, wol sunguf.
Dindil sa muuraay gi,
wogos sa mbubb,
ëñ sas kumba,
xuus, jàll dex yi.
3 Na sa yaram feeñ,
say cér ne fàŋŋ.
Damay feyu,
te duma bale.

4 Sunu jotkat ay Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
Aji Sell ju Israyil.

5 Yaw dëkkub Kaldeen bi ci taar bi,
toogal ne cell te fatu cig lëndëm,
deesatu la wooye lingeeru réew yi.
6 Maa mere woon sama ñoñ,
sobeel sama séddoo ñii,
teg leen ci sa loxo,
te wonoo leen yërmande,
ba mag sax, nga teg ko lu diisa diis,
7 te naa: «Ba fàww maay lingeer!»
ba tax bàyyiwoo xel ca la ngay def;
xalaatoo la muy jur.
8 Diryànke bee, déglul lii:
Yaa ngi ne finaax te naa ci sam xel:
«Maa ko yor, man rekk, du keneen.
Duma jooy jëkkër, duma jooy doom!»
9 Te yaar yooyoo lay dikkal ci benn bés.
Jooy doom, jooy jëkkër ay yembandoo,
dal fi sa kaw ci sa biir xërëmtu yi ne xas,
ak sa jat yu dul jeex.
10 Dangaa yaakaaroon sa pexe yu bon,
naan, «Kenn gisu ma!»
Sam xel ak sa xam-xam a la wacc,
ba tax nga naa: «Maa ko yor, man rekk.»
11 Musibaa lay dikkal,
te doo xam fu mu fenke.
Njaaxum a lay dal,
te du looy mana fanq.
Sànkuteey jekki dale la foo yégul.

12 Jàppool say jat rekk
ak sa xërëm yu ne xas
yoo dale sonn ba ngay ndaw.
Jombul mu amal la njariñ,
mbaa ñu ragale la ko.
13 Yaaka sonn ci tegtali maa-man!
Nañ taxaw boog, wallu la!
Ñii di rëdd nataalu asamaan,
di niiri biddiiw,
ak di xool weer wu feeñ,
xamle ca loo dikkleegul.
14 Ñu ngoog bokk ak boob bu sawara jafal, demin,
duñu musal seen bakkan ca sawara sa,
te du doon ab taal bu ñuy lakke mburu
mbaa xal sooy uuf di jaaru.
15 Lii moo di muju ña la taxoon di sonn.
Ña nga dale jëflanteel ba ngay ndaw,
ña ngay tambaambalu tey, ku nekk ak yoonam,
kenn walluwu la ci.

48

Yàlla sikk na Israyil

1 Yeen waa kër Yanqóoba, dégluleen;
yeen ñi ñu wooye turu Israyil,
yeen ñi bawoo bëti ndoxi Yuda,
di giñe turu Aji Sax ji,
yeen ñiy sàbbaal turu Yàllay Israyil
te dëgg ak njekk taxul,
2 moona yeena ngi sagoo turu dëkk bu sell bi,
di wéeroo Yàllay Israyil
ji turam di Aji Sax ji Boroom gàngoor yi.
3 Yàgg na maa biral lay jëkka am.
Tuddoon naa ko, yégle ko,
jekki jëf ko, mu sotti.
4 Xam naa ne ñu dëgër bopp ngeen.
Dangeen të, wowle.
5 Moo tax ma yàgg leena biralal lii,
yégal leen ko balaa teew.
Lu ko moy ngeen ne:
«Sunu tuur mee ko def,
sunu tuuru bant bee,
sunu tuuru weñ gee ko amal di!»
6 Lii lépp déggoon ngeen ko;

xool-leen, xanaa dingeen ko nangu tey!

Bés niki tey dinaa leen yégal lu bees,
muy kumpa gu ngeen xamul woon.
7 Léegi lees ko amal,
du lu yàgg.
Lu jiitu tey masuleen koo dégg
te dungeen ne xamoon ngeen ko.
8 Dégguleen, yéguleen,
seeni nopp masula bënn;
xam naa ne ay workati neen ngeen,
«njuddu-fippu» lañu leen di wooye.
9 Waaye sama tur tax na ma aj sama mer,
sama woy tax na ma muñal leen,
ba duma leen fàkkas.
10 Ma ne, togg naa leen, xelli cib taal,
waaye du taalu xellikaayu xaalis,
sawaras nattu laa leen xellee.
11 Samaw tur a tax,
sama tur laay jëfe.
Jomb naa ñaaw!
Te sama teddnga, duma ko joxe.

12 Dégluleen ma, yeen askanu Yanqóoba,
yeen bànni Israyil gi ma dégtal sama woote.
Maay kenn, maa jëkk te maa mujj;
13 te sama loxo bee dëj suuf,
sama ndijoor bi firi asamaan.
Maa leen di woo, ñu bokk taxaw.
14 Bokkleen daje yeen ñépp te déglu!
Kan ci tuur yii moo yégle lii?
Ki Aji Sax ji sopp
mooy sottal nammeelu Aji Sax ji ci Babilon,
won Kaldeen ña fa dëkke diisaayu loxoom.
15 Maa àddu, man mii;
maa ko woo, indi ko,
te pexeem dina joy.
16 Jegesileen ma, déglu ma;
bu jëkk ba tey làquwma, di wax;
te ba muy xew, fa laa teew.

Tey Boroom bi Aji Sax ji da maa yebal
boole maakam xelam.

17 Aji Sax ji seen jotkat dafa wax,
Aji Sell ju Israyil da ne:
«Maay Aji Sax ji, seen Yàlla
ji leen di jàngal seen njariñ,
di leen awale fa ngeen wara awe.
18 Céy su ngeen sàmmoon samay santaane,
ba jàmm baawaanal leen,
njekk géejal leen,
19 seen geño sakkan ni suuf,
di seen meññeefu biir, tollook feppi suuf,
du dog, du sànkoo fi sama kanam!

20 «Génnleen Babilon,
dawleen Kaldeen ñi, tey sarxolle.
Biral-leen lii, yéene ko,
te yeggeji ko waa cati àddina,
ne leen Aji Sax ji jot na jaamam Yanqóoba.
21 Marewuñu bérab yu wow ya mu leen jaarale woon,
ndox mu balle ciw doj la leen xellil,
moo xaru doj, ndox ma baawaan*.
22 Jàmm,» la Aji Sax ji wax ne,
«du ñeel ñu bon ñi.»

49

Surgab Aji Sax ji mooy leeru xeet yi

1 Yeen waa duni géej, dégluleen ma;
yeen askan ya fu sore, teewluleen ma.
Fa sama biiru ndey la ma Aji Sax ji wooye,
moo tudd sama tur ba ma saa ndey juragul.
2 Moo ñawal sama kàddu ni saamar,
làqe ma keru loxoom.
Moo ma def may fitt gu ñaw,
yeb ma ci mbuusum fittam.
3 Moo ma ne: «Israyil yaa di samab jaam,
yaw laay wonee samag leer.»
4 Man nag ma noon:
«Maa sonn ci dara,
coonob cóolóol bu amul njariñ.»
Teewul sama àttee nga fa Aji Sax ji,
sama yool a nga fa sama Yàlla.
5 Tey Aji Sax jee wax,
moom mi dale sama biiru ndey,

* **48:21** 48.21 Seetal ci *Mucc ga* 17.1-7.

mooñ ma, ma dib jaamam
bi koy waññil askanu Yanqóoba ba ca moom,
dajaleel ko bànni Israyil googu fa moom,
ba jagoo teraangay Aji Sax ji,
sama Yàlla jii di sama doole.
6 Mu ne: «Xeeb naa li ma la sas ngay sama jaam
biy siggil giiri Yanqóoba,
te wara délloosi ndesu Israyil gii.
Tabb naa la, ngay leeru xeet yi,
di jotale waa cati àddina sama wall.»

7 Aji Sax ji jotkatub Israyil,
moom ku Sellam ki,
moo wax ak ki xeet yi xeeb, sib ko,
te muy surgawu kilifa yi,
mu ne ko: «Ay buur ay gis, jóg,
ay kàngam di sukk,
ngir Aji Sax ji boroom worma,
ngir Aji Sell ju Israyil ji la taamu.»
8 Aji Sax ji dafa wax ne:
«Bu bésub yiw taxawee, ma nangul la;
bu bésub mucc jotee, ma wallu la,
sàmm la,
def la ngay kóllëre sama digg ak askan wi,
ngir yékkatiwaat réew mi,
séddalewaat ay cér, suuf sii gental tey,
9 ba ne ñi ñu tëjoon: “Génnleen!”
Fa ñu nekkoon cig lëndëm,
laa naa leen: “Génnleen ci leer gi!”
Ñooy doon sama gàtt, dellu di fore aw ñall,
ak wépp tund wu ne faraas tey.
10 Duñu xiif, duñu mar;
tàngooru mbóoya akub jant du leen sonal,
nde ki leen ñeewantee leen di wommat,
di leen yóbbu fu ndox bënne.
11 Sama tund yépp laay soppiy yoon,
sëkkaat samay mbedd.
12 Ñu ngiy bawoo fu sore,
ñu ngii bawoo bëj-gànnaar ak sowu,
ñee bawoo diiwaanu Sinim ca bëj-saalum.»
13 Asamaanoo sarxolleel, suufoo bégal,
te tund yi xaacoondoo!
Aji Sax jee dëfal ñoñam,
moo ñeewante néew-ji-dooleem ñii.

14 Siyoŋ a nga naa: «Aji Sax ji wacc na nu,
Boroom bi fàtte na nu!»
15 «Ana jaboot juy fàtte doomam juy nàmp,
mbaa muy néege ku mu jur ci biiram.
Bu ko manoona fàtte it,
man duma la fàtte.
16 Sama biir loxo yii laa la ñaas,
say tataa janook man ba fàww.
17 Ñi lay tabaxaat dañuy gaaw,
te ñi la yàqteek ñi la gental
dañuy dem, ba la.
18 Séentul fi la wër te xool!
Ñépp a ngi daje, di la fekksi.
Ndegam maay Kiy Dund,»
kàddug Aji Sax jee,
«ñoom ñépp ngay takkoo ni gànjar,
gooy gànjaroo nib séet.
19 Sa gentub tey bi déy a ngi wéet,
di réew mu yàqu yaxeet.
Waaye léegi déy mu fees ba far xat;
fu ña la sànkoon di soree.
20 Ñàkkoon ngay doom,
waaye ku nekk ci say doom ay dëkkalaat
yii kàddu ci sab nopp:
“Fii dafa xat,
xajal ma, fu ma dëkke!”
21 Dangay mujj naa:
“Moo, ku ma jural ñii ñépp?
Man mi ñàkkooni doom, manumaa jur,
ñu toxal ma, wacc ma;
ana ku leen yoroon te ma des, man kenn?
Ñii sax, fu ñu ne woon?”»
22 Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
«Maa ngii di tàllal xeeti jaambur ñi loxo,
ñee ma yékkati raaya, wooye leen;
ñu fab say doom yu góor, indi,
tungóom sa doom yu jigéen, délloosi;
23 Yaw la ay buur di baayoo,
seeni lingeer di la nàmpal.
Ñoo lay sujjóotal,

di la maral say tànk,
ba nga xam ne maay Aji Sax ji,
te ku ma yaakaar du rus.»

24 Manees naa foqati alalu sëxëtoo ci loxol jàmbaar a?
Am manees naa rëcc boroom doole bu la jàpp?
25 Aji Sax ji déy dafa wax ne:
«Moona dees na foqati ku jàmbaar jàpp,
ba rëccal alalu sëxëtoob boroom doole.
Say jotewaale, maay joteek ñoom,
te say doom, maa leen di wallu.
26 Ñi lay néewal, maa leen di leel seen suuxu bopp.
Seen deret ni biiñ bu bees, ma màndale leen,
ba kuy boroom suux xam ne
maay Aji Sax ji lay wallu,
jàmbaaru Yanqóoba ji lay jot.»

50

Aji Sax ji waccul ñoñam

1 Aji Sax ji dafa wax ne:
«Damaa fase seen ndey?
Wonleen ma kayitu pase mi!
Maa leen jaay njaam, feyey bor?
Ana ku ma leen jaay?
Bu ñu leen jaayee, seeni ñaawtéef a.
Bu ñu fase woon seen ndey it, seeni moy a.
2 Ana lu tax ba ma dikkee, kenn nekku fa?
Ma woote, kenn wuyuwul?
Damaa gàtta gàtt loxo, ba manumaa walloo?
Am damaa ñàkk doole ju ma xettlee?
Xanaa du maay gëdd géej, mu wow,
maay defi dex màndiŋ, ndox tukki;
jën ya mar, dee ba yàqu?
3 Du maay sànge asamaan ag lëndëm,
mu mel ni ku ma solal saaku yu muy ñaawloo?»

Siggal nañu jaamub Aji Sax ji

4 Boroom bi Aji Sax ji moo ma may làmmiñu ndongo lu mokkal,
ngir ma xam gan kàddu laay jàpplee ku sonn.
Suba su ne mu yee ma, yeel ma nopp
bu ma teewloo ni dongo yi.
5 Boroom bi Aji Sax jee ma bënnali nopp,
te man it, gàntalu ma ko,
deltuwma gannaaw.
6 Gannaaw laa jox ku may dóor,
dékk lex kuy xus sama sikkim,
te làquma sama kanam
ku may saagaak a serati.
7 Waaye Boroom bi Aji Sax jee may dimbali,
ba tax rusuma.
Moo ma taxa dogu ba dëgër,
ngir xam naa ne deesu ma rusloo.
8 Ki may dëggal jege na.
Ana kuy layook man? Nan bokk taxaw!
Kuy jànkoonteek man ci yoon? Na jegesi boog!
9 Ma ne, Boroom bi Aji Sax jee may dimbali.
Ana ku may daan?
Dama ne, ñoom ñépp ay jeexal
ni yére yu saxe ba sagaroo.

10 Ana ku ragal Aji Sax ji ci yeen,
di déglu kàddug jaamam?
Képp kuy doxe lëndëm
te amul leeraange,
na wóolu Aji Sax ji,
te wéeroo Yàllaam jii.
11 Ma ne, yeen ñiy jafal ab taal ñépp
tey gañoo jum yuy boy,
xuusleen ci sawara si ngeen jafal
ak jum yi ngeen boyal.
Maa leen dogalal lii:
yeenay tëddaale mitit.

51

Barke ñeel na ñoñu Aji Sax ji

1 Dégluleen maa, yeen ñiy wut njekk,
di sàkku Aji Sax ji.
Xool-leen doj wi ñu leen yette,
xool xóotey kàmb gi ñu leen seppee:
2 Seen maam Ibraayma laa ne, moom ngeen di xool,
xool ci Saarata mi leen meññ.
Ba muy kenn laa ko woo,
barkeel ko, ful ko.
3 Aji Sax jeey dëfal Siyoŋ moos,
dëfalaale fépp fu fa dib gent,

ba def màndiŋam ni toolub Àjjana,
jooram gu wow mel ni toolub Aji Sax ji,
mbégteek bànneex teew fa,
ak cant gu woy feelu.
4 Yeen sama ñoñ, teewluleen ma,
yeen sama ñoñ, dégluleen ma.
Fi man la téereb yoon di bawoo,
te maay fettaxal sama àtte,
muy leeru xeet yi.
5 Sama wall jege na,
sama njekk dëgmal na,
ma nara àttee xeet yi sama dooley përëg.
Man la waa dun yiy xaar,
sama dooley përëg lañu yaakaar.
6 Séentuleen asamaan
te xool suuf si mu tiim.
Asamaan ay tasaaroo ni saxar,
suuf ràpp ni mbubb,
ñi ko dëkke dee niy weñ,
te du tee sama wall di sax ba fàww,
sama njekk it du dagg.
7 Yeen ñi xam njekk, dégluleen ma,
yeen, askan wi sama yoon yebu ci seen xol.
Buleen ragal nit ku leen sewal,
buleen tiit seeni xaste.
8 Sax a leen di lekk ni mbubb,
max ŋeeñ leen ni ndimol kawaru gàtt;
te du tee sama njekk sax dàkk,
sama wall saxal maasoo maas.

9 Aji Sax ji, yewwul, ngalla yewwul;
wone sa doole.
Yewwul na bu jëkkoon,
bu yàgga yàgg.
Xanaa du yaa falaxe Raxab?
Du yaa jam ninki-nànka jooja?
10 Xanaa du yaa wowal géej
ak ndoxum xuram wu ne màww,
def xóotey géej aw yoon,
ña nga jot jàlle ca?
11 Ñi Aji Sax ji goreel, nii lañuy dellusee,
agsaaley sarxolle fa Siyoŋ,
kaalawoo mbég mu sax,
mbégteek bànneex wàllsi,
naqar aku tiis daw.

12 Man ci sama bopp maa leen di dëfal.
Ana lu ngeen di ragal ci nit kuy dee,
doom aadama ju bokk akum ñax aw demin?
13 Dangeena fàtte Aji Sax ji leen sàkk,
ki firi asamaan, dëj suuf?
Dangeen di dëkke bésoo bés,
di tiit xadaru boroom doole
buy waaja sànke?
Ana fu xadaru boroom doole mujje?
14 Ku diisoon ba waaf léegi nga féex;
doo deeye pax ma nga tëje,
te doo ñàkk loo lekk.
15 Man maay seen Yàlla Aji Sax ji,
kiy yëngal géej, riiral gannaxam,
Aji Sax ji Boroom gàngoor yi di sama tur.
16 Maa la sexal samay kàddu,
yiire la sama keru loxo,
aj asamaan, dëj suuf,
ne Siyoŋ: «Yeenay sama ñoñ.»

17 Yewwulee, yewwul, Yerusalemee jógal,
yaw mi Aji Sax ji nàndal kaasu mbugalam.
Kaas bu wex bay miirloo,
taat wa, yaa ko siitaatu.
18 Amul ci ñi nga jur, kenn koo dese
ku lay wommat.
Amul ci doom yi nga yar, kenn
ku lay jàpp ci loxo.
19 Yii yaar de dikkal na la:
Yàquleek sànkule.
Ana kuy bokk ak yaw saw naqar?
Xiif ak loraangey saamar!
Ana nu ma lay dëfale?
20 Sa doom yi ne lasar,
mbete kooba yu fiir jàpp,
ñu ne lareet fépp fu mbedd daje,
këppoo sànjum Aji Sax ji,
sa Yàlla ji leen rëbb.

21 Rikk déglul nag lii, yaw mi musiba dal,
nga màndi te du biiñ.
22 Sa boroom Aji Sax ji,
sa Yàlla jiy layool ñoñam
dafa wax ne: «Mu ngoog, maa jële ci sa loxo,
kaas bu wex biy miirloo;
taatu kaas ba def sama mbugal,
dootoo ko naan.

23 Maa koy teg ci loxol ñi la doon naqaral,
te naan la: “Sëggal, nu joggi, jàll,”
nga def sa gannaaw gi aw yoon,
ñu joggi, wéy.»

52

Yerusalem dina suqliku

1 Yewwulee, yewwul,
Siyoŋee, làmbool sa doole!
Yerusalem, dëkk bu sell bi,
solul ba ne ràññ!
Ndax du kenn ku xaraful mbaa ku sobewu
ku lay songati.
2 Yaw Yerusalem, mi ñu jàpp njaam,
jógal fëgtu,
yaw janq Siyoŋ mu taaru mi ñu jàpp njaam laa ne,
tikkil buum gi ci sa baat.
3 Aji Sax ji déy dafa wax ne:
«Dees leena wànteeroon ci dara,
te du xaalis lees leen di jotaate.»
4 Boroom bi Aji Sax ji déy dafa wax ne:
«Misra la sama ñoñ jëkka wàcc, dali fa,
Asiri door leena not ci dara.
5 Léegi nag ana lu fiy sama wàll?»
Kàddug Aji Sax jee.
Mu ne: «Jàpp nañ sama ñoñ njaam ci dara;
seeni sang a ngi tëggu,
di dëkke ñàkke teggin sama tur.»
Kàddug Aji Sax jee.
6 «Moo tax sama ñoñ di xam maay kan;
moo tax bésub keroog
ñu xam ne maay wax te maa ngii!»

7 Ndaw leeka rafeti tànk,
kee bartaloo tund yi,
di la dégtalsi jàmm,
di la xibaar lu neex,
àgge la ag mucc,
ne la: «Éey, Siyoŋ,
sa Yàllaay Buur!»
8 Déglul sa jongrukat yi,
ña ngay xaacu, sarxollendoo.
Ñoo gisal seen bopp
Aji Sax ji di ñibbsi Siyoŋ.
9 Yeen genti Yerusalem, àndleen sarxolle;
Aji Sax jeey dëfal ñoñam,
mooy jot Yerusalem gii!
10 Aji Sax jee wone dooleem ju sell ji,
xeet yépp di gis,
ba ca cati àddina.
Ñépp ay gis sunu wallu Yàlla.
11 Yeen ñiy yóbbu ndabi Aji Sax yu sell yi*,
bu ngeen di jóge Babilon,
dëdduleena dëddu lu sobewu, bañ koo laal,
setluleen te génn foofa.
12 Dungeen gaawtu déy, di dem;
duy xél moos ngeen fay génne.
Aji Sax jeey dox jiitu leen,
te Yàllay Israyil laa ne, moo leen di féete gannaaw.

Teraangay jaam bi wuutu na coonoom

13 Aji Sax ji nee: «Sama jaam baa ngi,
mooy baaxle, kawe,
dees na ko yékkati, darajaal ko lool.
14 Moo dawoon yaramu ñu bare,
ndax yàqu ba nirootul nit,
bindootul woon ni doom aadama,
15 waaye noonu it lay waare ay xeeti xeet†,
ba buur yi wedam,
ngir lu ñu leen waxuloon, te ñu gis ko,
lu ñu dégguloon, te mujj ko ràññee.»

53

1 Ana ku gëm sunub dégtal?
Ana ku Aji Sax ji won dooley përëgam?
2 Kii màgge fi kanamam ni njëmbat,
te nirook reen bu fette ag kekk.
Dub taar, du yànjaay bu nu koy niire,
du meloom wu nu koy soppe.
3 Dees na ko xeeb, daw ko,
muy nit ku bare mitit
te miin naqar.
Mu mel ni ku ñuy dummóoyu,

* **52:11** 52.11 Seetal ci *2.Buur ya* 25.13-15. † **52:15** 52.15 Manees na koo tekkee nii itam: xeet yu bare lay wis-wisal um ndox, setale leen ko.

dees koo xeeb te nawloowuñu ko.
4 Ndaxam moom sunu wopp la yenu,
sunuy mitit la sëfoo.
Nun nu foog ne dees koo mbugal,
foog ne Yàllaa ko duma, torxal ko.
5 Te moom sunuy tooñ a waral ñu jamat ko;
sunuy ñaawtéef a waral ñu dëggaate ko.
Yar yi nu jàmmal moom la dal,
te mooy ki nu wére ciy góomam.
6 Nun ñépp a lajj niy xar,
ku nekk walbatiku topp yoonam,
te Aji Sax jee ko këpp sunu gépp ñaawtéef.
7 Dees koo néewal doole, mitital ko
te ubbiwul gémmiñam,
xanaa mel ni xar mu ñuy rendiji,
ne cell ni xar mu ñuy wat,
ubbiwul gémmiñam.
8 Àtte nañu ko ñàkkal, yóbbu,
te ag maasam kenn teewluwu ci ne
tooñ gu sama bokk yi tooñ
lees ko dagge ci réewum aji dund ñi,
te loolu lees ko fàdde.
9 Ni ñuy robe saaysaay lañu ko robe,
denc ko ci bàmmeelu boroom alal,
soxorul, fenul.

10 Moona Aji Sax ji la soob, mu dëggaate jaamam bii,
teg koy naqar,
su nangoo doon saraxu peyug tooñ,
gis askanam, aw fanam gudd,
te coobarey Aji Sax ji ci moom lay sottee.
11 Mooy sonn ba gis ug leer, doyloo ko,
te ñu bareey xam sama jaam bii di Aji Jub,
ba mu àtte leen àtteb njekk,
sëfoo seeni ñaawtéef.
12 Moo tax ma di ko jox ab cér
ci biir ñu bare,
mu séddoo ak ay kàngam alalu xareem,
ngir moo jébbale bakkanu boppam,
ñu limaale kooki tooñkat,
moo gàddu bàkkaaru ñu bare
te mooy tinul moykat yi.

54

Aji Sax ji jëlaat na Yerusalem, soppeem

1 «Yaw mi jaasir ba juroo, xaacul!
Yaw mi xamul mititu mat, sarxolleel.»
Aji Sax ji nee:
«Ndaw si ñu foñ moo gëna jaboot kiy séy.
2 Yaatalal sa xayma bi,
firi sa sori xayma yu gëna yaa
te bul yéem.
Yokkal sa buumi xayma
te samp say bant, mu dëgër.
3 Dinga saam ay doom ndijoor ak càmmoñ,
saw askan moom ay xeet,
sancaat dëkk yu gentaloon.
4 Bul tiit, doo rus mukk.
Bul jaaxle, deesu la kersaal mukk.
Sa gàcce ga ba ngay ndaw, dinga ko fàtte,
te sa tiisu jëtun wa dootoo ko fàttliku.
5 Sa jëkkër, ki la sàkk,
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee di turam.
Aji Sell ju Israyil moo la jot,
te moo di Yàllay àddina sépp.
6 Aji Sax jee la woo, nga dib jeeg bu ñu wacc,
sa xol jeex tàkk,
Mu ne la:
“Nees di wacces ndaw,
si nga takk ba ngay ndaw?”»
Sa Yàllaa ko wax.
7 Mu ne: «Maa la wacc diir bu gàtt,
dellu la jël ci yërmande ju yaa.
8 Sama xol a jóg,
ma xañ la sama kanam ab diir,
waaye maa lay yërëme ngor gu sax.»
Aji Sax, ji lay jot moo ko wax.

9 Mu ne: «Na ma defoon ak
ndoxum Nóoyin ma mooy lii tey.
Maa giñoon ne ndoxum Nóoyin ma,
mu ni day dootu wale kaw suuf.
Noonu it laay giñe ne
duma la mereeti,
duma la rëbbati.
10 Bu tund yu mag yi doon toxu,
yu ndaw yiy raf sax,
sama ngor du la toxul,

te sama kóllërey jàmm du raf.»
Aji Sax ji la yërëm moo ko wax.

11 «Ngalla yaw Yerusalem,
mi ngëlén pamti-pamtee ba nga jàq,
te kenn dalalu la,
man Aji Sax ji,
maa ngii di la tabaxe doj yu ne ràññ,
samp la ci kenuy safiir.
12 Maay defare sa kawi tata peri rubi,
def say wunt per yuy lerxat,
def sa tata yi la wër yépp doj yu bakkane,
13 mboolem sa doom yu góor ay jànge ci Aji Sax ji,
boole kook jàmm ju ne ñoyy.
14 Njekk moo lay dëgëral,
nga sore noteel, doo tiit;
sore tiitaange, du la jege.
15 Xanaa dees na songe moos,
waaye ku la song it, yebalu ma ko,
te ku la song daanu fi sa kanam.
16 Xoolal, man maa sàkk ab tëgg
buy wal taalu këriñ,
defar ca ngànnaay lu ne.
Waaye maa sàkk it
yàqkat buy rajaxe.
17 Ngànnaay lu ñu la mana sàkkal,
du sotti,
te boroom làmmiñ wu la jógal cib layoo
yaa koy tiiñal.
Ñiy jaamu Aji Sax ji, looloo di seen cér,
looloo di njekk gi ma leen di dikke.»
Kàddug Aji Sax jee.

55

Aji Sax ji woote na njéggal

1 «Éey, yeen ñi mar ñépp,
dikkleen ci ndox mi,
ba ci ku amul xaalis sax!
Dikkleen jënd pepp, lekk!
Dikkleen jënd pepp mu xaalis jëndul,
ak biiñ ak meew mu amul pey.
2 Ana lu ngeen di waññe xaalis,
di ko jënde lu dul aw ñam?
Ana lu ngeen di sonn,
di jënde lu dul reggal?
Dégluleen maa déglu, ba lekk lu leen di dundal,
di xéewloo seen ngëneelu bakkan.
3 Teewluleen te dikk fi man.
Dégluleen, ba mana dund,
ma fas ak yeen kóllëre gu sax,
gi ma baaxee Daawuda ci ngor gu wóor.
4 Ab seedee ngoog, ñeel xeet yi,
muy njiit, yilif xeet yi.
5 Ma ne, aw xeet woo xamul ngay wooyi,
xeet wu la xamul ay dawsi ba ci yaw,
ngir sa Yàlla Aji Sax ji,
Aji Sell ju Israyil,
nde moo la teral.»

6 Sàkkuleen Aji Sax ji bi ngeen koy mana gis,
wooleen ko bi muy jege.
7 Na ku bon ba jëfinam,
kuy def lu ñaaw fomm mébétam,
te walbatiku ci Aji Sax ji sunu Yàlla,
mu yërëm ko, yaatal njéggalam.
8 «Samay xalaat déy du seeni xalaat,
te samay jëfin du seeni jëfin.»
Kàddug Aji Sax jee.
9 Mu ne: «Ni asamaan tiime suuf,
ni la samay jëfin tiime seeni jëfin,
samay xalaat it tiime ko seeni xalaat.
10 Ab taw ak tawub yuur asamaan lay wàcce,
du fa dellu,
te suuxatul suuf,
saxal ko, meññal ko,
ba kuy ji, mu may la jiwu;
kuy lekk, mu may lam pepp.
11 Sama kàddu giy bawoo sama gémmiñ it, noonu la.
Du délsee ag neen ci man
te deful li ma namm,
ba sottal li ma ko yebal.

12 «Mbégte déy, ngeen di génne,
ñu yóbbu leen ci jàmm,
tund yu mag yeek yu ndaw yi
di leen sarxolleel,
garabi àll bi yépp tàccoondoo.
13 Garab gu dul ruus ay wuutub gajj,
garab gu dëkke naat wuutub taxas,
muy woyu Aji Sax ji,
te di firnde ju sax,

du dog mukk.»

56

Xeet yépp la Aji Sax jiy ñoñoo

1 Aji Sax ji dafa wax ne:
«Sàmmleen yoon, di def njekk.
Sama wall kat a ngi dikk léegi,
sama njekk laa ne, léegi mu teew.
2 Ndokklee kuy jëfe lii,
ndokklee doom aadama ju jàppoo lii,
di sàmm bésub Noflaay,
bañ koo ñàkke worma,
di sàmm loxoom ci jépp jëf ju bon.»
3 Doomu doxandéem bu jokku ci Aji Sax ji,
bumu ne: «Aji Sax jee may beddee beddi ci ñoñam.»
Jaam bu ñu xañ ngóora it bumu ne:
«Man garab gu jaasir doŋŋ laa.»
4 Aji Sax ji kat dafa wax ne:
«Jaam yi ñu xañ ngóora,
su ñu sàmmee sama bési Noflaay,
taamu sama coobare,
tey feddli sama kóllëre,
5 maa leen di may ci sama biir kër, sama biir ëtt,
doj wu ñu leen di fàttlikoo
ak tur wu leen di gënal doom yu góor ak yu jigéen.
Tur wu sax dàkk laay may
jaam yi ñu xañ ngóora,
te du fey mukk*.»
6 Doomi doxandéem yi ànd ak Aji Sax ji,
ngir liggéeyal ko,
ngir sopp turu Aji Sax ji,
te di ay jaamam,
muy képp kuy sàmm bésub Noflaay,
baña ñàkke worma bés bi,
xanaa di feddli kóllëreem,
7 mu ne: «Ñooñu, maa leen di yóbbu
sama kaw tund wu sell,
bànneexale leen sama biir kërug ñaan,
seen saraxu rendi-dóomal ak yeneen sarax,
dees na leen ko nangul sama kaw sarxalukaay,
ndax dees na wooye sama "kër, kërug ñaan",
ñeel xeetoo xeet.»
8 Kàddug Boroom bi Aji Sax jaa ngi,
kiy dajale giiri Israyil yi tasaaroo,
mu ne: «Maay dajaleeti,
dolli ca la ma dajale woon.»

Ab daan ñeel na njiit yi

9 Yeen rabi àll yi,
dikkleen ci bernde ji,
yeen rabi gott bi yépp.
10 Jongrukati Israyil yépp a silmaxa,
te xamuñu dara.
Ñoom ñépp a diy xaj yu luu,
manuñoo baw,
xanaa tëdd di jeneer,
soppi nelaw.
11 Xaj yu tiita tiit lañu,
xamuñu suur,
te ñooy sàmm yeey!
Ñoom ñépp, kenn manu cee xam dara,
seen yoonu bopp lañu topp,
ak seen amin wu lewul.
12 Ña nga naa: «Dikkleen, ma indi biiñ,
nu màndeew ñoll; tey ak ëllëg;
li fi des du jeex.»

57

Ab daan ñeel na moykat yi

1 Aji jub ñaa ngi dee,
te kenn yégalu ko yaramam.
Gor ñaa ngi faatu,
te kenn ràññeewul
ne aji jub ji, faatoom, musiba la koy moyale.
2 Kiy am jàmm ëllëg,
di am noflaay ci biir tëraayam,
mooy kiy wéye njub.

3 Waaye yeen, dikkleen fii,
yeen doomi xërëmkat yi,
yeen askanu njaalookat yiy gànctu,
4 ana ku ngeen di ñaawal?
Ana ku ngeen di ŋóobi,
ak di ko kókkali?
Xanaa dungeen doomi moykat,
di askanu workat,
5 di xabtaloo bànneex
ci ker garab yu mag yi,
ak ker garaboo garab gu naat,

* **56:5** 56.5 Seetal ci *Sarxalkat yi* 21.16-20.

di rendi seeni doom ci yoonu ndox
yi,
ak xarantey doj yi?
6 Yaw Israyil, jëlal doj yu rattax
yi ci yoonu ndox wi, séddoo,
muy sa cér, nga muurloo!
Ñoom ngay tuural,
di leen defal ay saraxi pepp.
Waaye Aji Sax ji nee:
«Ndax damay jéllale?»
7 Tund wu mag te kawe,
nga fàkk fa tëraay,
yéeg fa, di fa sarxalal.
8 Yaa takk say baaxantal
ci sa lafu bunt ak sa jëni bunt,
yaa ma wacc, di ñorikoo feneen,
yéeg sab lal, yaatal.
Yaa takktook ñii nga soppa tëddal
te safoo di niir seeni cér.
9 Yaa tukki ba ca buur ba, yóbbaaleg
diw,
ak cuuraay lu ne gàññ,
yebal say ndaw fu sore,
ba ñu àkki njaniiw.
10 Tukki bu sore bu la sonal sax
taxu la ne: «Fomm naa.»
Bànneex bi ngay séentu ngay leq-
likoo,
ba tax sonnuloo.

11 Ana kooy tiit,
ak koo ragal ba di ma wor,
fàttlikootoo ma,
faaleetoo ma?
Damaa noppi lu yàgg daal,
ba tax ragalatoo ma?
12 Defe nga ne njekk nga def,
waaye dinaa la weer,
te sa jëf du la jariñ.
13 Boo wootee wall,
na la sa gàngooru tuur xettli.
Ñoom ñépp la ngelaw di buub,
callweer yóbbu leen.
Waaye ku ma làqoo,
kookooy moom réew mi,
séddoo sama tund wu sell wi.

14 Dees na ne: «Maasaleleenoo,
maasaleleen,
yaatal leen yoon wi,
te jële luy pakk ci sama yoonu ñoñ.»
15 Ku màgg, ku kawe ki,
ki màkkaanam sax dàkk
te turam sell, daa wax ne:
«Fu kawe te sell laa màkkaanoo,
maa dëkk ak boroom xol bu mokk,
te toroxlu,
ngir leqli ku toroxlu,
leqli boroom xol bu mokk.
16 Duma wéye di sikke ba fàww,
duma saxoo di mer,
lu ko moy képp ku ma sàkk
day tàggook bakkanam.
17 Ñaawtéefi Israyil ak alalam ju
lewul
moo ma merloo,
ma duma ko, xañ ko sama kanam,
waaye mu të ticc, topp xolam.
18 Xam naa jikkoom,
waaye maa koy faj,
wommat ko,
dëfale koy xéewal,
mook ñiy ñaawloondook moom.
19 Maay teg ci seen làmmiñ kàddug
cant.
Jàmm, na jàmm ñeel ñépp,
ku soreek ku jege.»
Kàddug Aji Sax jee.
Mu ne: «Maa leen di faj.»
20 Waaye ñu bon ñi, mbete géej
gu sàmbaraax, tëë dal,
gannax yay baaje ban ak suuf.
21 Sama Yàlla nee:
«Jàmm du ñeel ñu bon ñi.»

58

Jaamu Yàlla, tuub, rafet jikkoo ci gën

1 Aji Sax ji nee: «Xaacul loo man,
te bul ñéeblu;
àddul ni bufta,
te yégal sama ñoñ seen bàkkaar,
ngir waa kër Yanqóoba yii xam
seeni moy.
2 Man mii lañuy sàkku bés bu ne,
di wuta xam sama coobare!
Mbete xeet wuy def njekk,
te waccul ndigalu yoonu Yàllaam.
Ñu ngi may ñaan àttey njekk,
di sàkku man Yàlla, ma jege leen,
3 te naa: "Ana lu nuy woor te xooloo
ci?
Lu nuy toroxlu te teewluwoo?"
Ma ne: Bés bu ngeen woor,
yeena ngi topp seen bakkan,
di sëqatal seeni liggéeykat.

4 Xanaa du koor gu ànd ak xulook ŋaayoo,
ak di joqlantey këmëx yu metti?
Su ngeen bëggee seen ñaan àgg fa kaw,
dungeen woor ni ngeen woore tey.
5 Ndax lii moo di koor gi ma taamu,
ci bés bu nit kiy toroxlu?
Koorug dëngal loos ni barax,
lal saaku, sotti ab dóom, tëdd
di ko ñaawloo?
Loolooy seen koor,
ci bés bu Aji Sax ji rafetlu?

6 «Xanaa du lii moo di koor gi ma taamu:
yolomal jéng yu metti,
fecci buumi noteel,
afal ku diis;
dog lépp luy xeetu noteel?
7 Xanaa du sédd ku xiif saw ñam,
fat néew-ji-doole ju amul fu mu dëkk,
gis ku rafle, wodd ko,
te baña nëbbu mbokk mu soxla?
8 Su boobaa seen leer feq ni njël,
seen góom gaawa wér,
seen njekk jiitu leen,
leeru Aji Sax ji féete leen gannaaw.
9 Su boobaa bu ngeen wooyee Aji Sax ji, mu wuyu;
ngeen ne wallóoy, mu ne “Maa ngi.”
Ndegam génne ngeen noteel ci seen biir,
ak di joxoñeek a wax lu ñaaw,
10 di leel ku xiif lu ngeen gëna bëgg,
di reggal néew-ji-doole,
su boobaa seen leer fenke biir lëndëm,
seenug këruus di ag njolloor,
11 Aji Sax ji di leen jiite fu ngeen tollu,
di leen màndale joor gu maral,
dëgëral seeni cér,
ngeen mel ni tool bu ñu suuxat,
mel ni bëtu ndox bu dul ŋiis,
12 seeni nit tabaxaat gent ya woon,
ngeen yékkatiwaat kenu yu yàgga yàgg.
Dees na la wooye jagalkatu xar-xar yi,
mbaa kiy yeesal xàll yi, ngir dëkke réew mi.
13 «Su ngeen téyee seen tànk bésub Noflaay,
baña def li leen neex sama bés bu sell;
su bésub Noflaay di seen nammeel,
di bésub Aji Sax bu sell bu ngeen teral;
ngeen teral bés bi,
bañ cee topp li ngeen jikkowoo,
di topp seen bakkan
ak wax ju dul jeex;
14 su boobaa ngeen bànneexoo Aji Sax ji,
ma waral leen kawtey réew mi,
leele leen seen céru maam Yanqóoba.»
Aji Sax ji déy wax na ko.

59

Bàkkaar ñag na diggante Yàllaak ñoñam

1 Ma ne, Aji Sax ji gàttul loxo ba tëlee walloo,
noppam naqariwul ba tere koo dégg.
2 Seeni ñaawtéef a dox seen diggan-teek
seen Yàlla.
Seeni moy a leen xañ kanamam,
ba mu tanqamlu leen.
3 Seeni loxoo taq deret,
ngeen ne lijj ci ñaawtéef,
làmmiñ di fen, di sos njekkar.
4 Du njekk gu kenn wut cib àtte,
du dëgg gu kenn sàkku cib layoo.
Ñu ngi yaakaar caaxaan, di fen,
di sos ayib, wasin ñaawtéef.
5 Nenu ñàngóor lañuy tostan,
di ràbb lëndu jargoñ.
Ku lekk ci nen yi dee,
te boo ci tojeeb nen,
saamaan fëlle ca.
6 Seeni lënd du ràbbe ba solal nit,
mbaa di sàng kenn;
seenum ràbb ñaawtéef lay jur,
seen loxo ya ko liggéey sabab fitna,
7 seeni tànk daw wuti lu bon,
ñuy yàkkamtee tuur deretu ku deful dara,
seeni xalaat di ñaawtéef,
yàquteek njaaxum féete ca seeni yoon.
8 Xamuñu yoonu jàmm,

te yoon amul fa ñuy jaare,
xanaa sàkk seen yoon yu lunk
te ku fa awe doo daj jàmm.

9 Lee tax yoon sore nu,
te njekk du nu dab.
Danuy yaakaar leer,
lëndëm ne jaas,
nuy séentuy ceeñeer,
tey lëndëmtuy wéy.
10 Nu ngi làmbatub tabax ni silmaxa,
di tëñëx-tëñëxi ni ku amuli gët,
di fakktalu bëccëg ndarakàmm ni bu doon guddi,
dëkk ak ñu wér péŋŋ te mel ni ña dee.
11 Nun ñépp a ngi xiiru ni rab wu aay,
binnee binni niy xati,
yaakaar yoon, yoon wuute,
séentu wall, wall sore.
12 Sunuy tooñ a bare fi sa kanam,
sunuy moy a nu seedeel,
sunuy tooñ a nu topp,
te xam nan xéll sunuy ñaawtéef.
13 Noo tooñ Aji Sax ji, wor ko,
te noo dëddoo sunu Yàlla jii,
kàdduy fitna ak fippu,
ak fen yu nu mébét, nas ko,
14 ba yoon dellu gannaaw,
njekk dànd,
dëgg fakktaloo fa pénc ma,
njub tëë agsi.
15 Dëgg a tumurànke,
ku dëddu mbon sax, ñu ñori la,
Aji Sax ji gis ci, ñaawlu ko,
nde yoon a amul.
16 Daa xool, gisul kenn;
mu tiisoo li ci kenn jógul,
moo tax loxoom may ko ndam,
te njekkam la sukkandikoo.
17 Moo sol kiiraayal njekk,
mbaxanawoo mucc,
solati yérey mbugale,
làmboo turkib xéraange.
18 Mooy delloo ku ne yool ba mu yelloo,
mbugal ay bañam, fey ay noonam,
ba delloo waa dun ya yool ba ñu yelloo.
19 Dees na wormaale turu Aji Sax ji fa sowu,
wormaale teddngaam ba penku.
Bu noon bi agsee ni walum dex,
ngelawal Aji Sax jee koy wal, mu daw.
20 «Ab jotkat ay dikkal Siyoŋ,
ba jot ñi tuub seeni bàkkaar ci askanu Yanqóoba.»
Kàddug Aji Sax jee.
21 «Man nag, lii mooy sama kóllëreek ñoom:
Sama xel mi tegu fi sa kaw,
ak sama kàddu yi ma yeb ci sa gémmiñ,
lenn du ci teqlikook sa gémmiñ
ak sa gémmiñu askan,
ak sa gémmiñu askanu askan, tey ak ëllëg.»
Aji Sax jee ko wax.

60

Leer dina fenkal Yerusalem

1 Yerusalem, jógal ne ràññ, sag leer feq na;
teddngay Aji Sax ji fenkal na la!
2 Lëndëm gaa ngii di muur àddina,
mu ngi guddil askan yi,
te yaw, Aji Sax ji fenkal la,
leeru teddngaam feqal la.
3 Ay xeet ay fekksi sag leer,
ay buur wutsi sa ceeñeeru njël.

4 Séentul fi la wër ba gis:
ñoom ñépp a daje, di la fekksi,
sa doom yu góor a dikke fu sore,
te sa doom yu jigéen it
dees leena fab, indaale.
5 Yaa koy gis, sa kanam ne ràññ,
fit tëf-tëfi, xol fees dell,
nde dees na walbati xéewali géej, indil la,
alali xeet yi dikkal la.
6 Ndiiraanu giléem a lay fees
ak njëggi Majan ak Efa,
ñoom ñépp sëfe Saba.
Dees na indi wurus ak cuuraay
tey kañaale Aji Sax ji.
7 Gétti Kedar yépp a lay dajesil,
kuuyi Nebayot di la jariñ,
te di sarax yu dajeek ngërëm
ci kaw sarxalukaayu Aji Sax ji,
ma di ko darajaale sama teddngay kër.

8 Ana ñuy ñii di naaw niy niir,
nirook ndiiraanu pitax yu jëm seeni tàgg?
9 Waa dun ya déy a nga may séentu,
gaali Tarsis yu mag yaa nga jiitu,
jële fu sore sa doom yu góor ya,
indaale seen xaalis ak seen wurus,
ngir sa Yàlla Aji Sax ji,
Aji Sell ju Israyil ji la teral.
10 Ay doomi doxandéem ay tabaxaat say tata,
seeni buur di la surgawu.
Maa meroon, duma la,
maa la baaxe, yërëm la.
11 Say wunt ay ubbiku saa su ne,
guddeek bëccëg, du tëje,
xanaa di la jàlleel alali xeet yi,
seeni buur riixle ànd ca.
12 Mu diw xeet, dim réew,
ku la ci nangulul sànku.
Xeet yooyu yépp ay yàqu yaxeet.
13 Taaru àllub Libaŋ a lay ñibbsil,
garabu sippar, pẽe ak geneen gu dëkke naat,
taaralsi sama kër gu sell gi,
ba ma terale ci sama ndëggastalu tànk.
14 Ña la daa néewal,
seeni doom a lay sukkalsi.
Ña la daa ñàkke worma,
mujj di fóon say tànk.
Dees na la wooye «Dëkkub Aji Sax ji»,
mbaa «Siyoŋ, màkkaanu Aji Sell ju Israyil.»

15 Dees laa foñ, jéppi la,
ba kenn jaareetu fi.
Waaye maay def ñu di la sagoo ba fàww,
di la bége sët ba sëtaat.
16 Yaay naan soowum xeet yi,
nàmp weenu buur yi,
ba xam ne maay Aji Sax jiy walloo,
jàmbaaru Yanqóoba ji lay jot.
17 Maay wuutale xànjar, wurus;
wuutale weñ gu ñuul, xaalis;
bant, xànjar;
doj, weñ gu ñuul.
Jàmm laay def mu jiite la,
def njekk yilif la.
18 Deesatul dégg ci sam réew:
«Fitna ñëw na!»
deesatul dégg it fi sa kemu suuf:
«Yàqute ak Yàqulee ngi!»
«Mucc» ngay tudde say tata,
te «Cant» ngay tudde sa bunti dëkk.
19 Du jant a lay leeralati bëccëg,
te weer du la niital;
Aji Sax jeey doon sag leer ba fàww,
sa Yàlla jooju di sab taar.
20 Sab jant du sooti,
sa weer du suuxati.
Aji Sax jeey doon sag leer ba fàww,
sa fani ñaawlu jeex.
21 Sa askan wépp ñu jub lañuy doon,
te ñooy moom réew mi ba fàww.
Ñooy sama njëmbat li ma jëmbatal sama bopp,
sàkke leen samay loxo, ngir sama teddnga teew.
22 Ki ci gëna tuut ay meññ junni,
ki ci gëna néew jur xeet wu mag.
Man Aji Sax ji, bu lii jotee,
ma gaaw koo sottal.

61

Ki Boroom bi fal dikk na

1 Noowug Boroom bi Aji Sax jaa ngi fi sama kaw,
ndax Aji Sax jee ma diw*, fal ma,
ngir ma àgge néew-doole yi xibaaru jàmm.
Moo ma yebal ngir ma dëfal ñi seen xol jeex,
yégal jaam yi, seen goreel,
yégal ñi ñu tëj, seen ubbite.
2 Moo ma yónni ngir ma yéene atum yiwu Aji Sax ji,
ak at mu sunu Yàlla di mbugalee.
Moo ma yónni ngir dëfal ñiy ñaawlu ñépp,
3 ngir tabb waa Siyoŋ ñiy ñaawlu,
jox leen kaala gu wuutu dóom bi ñuy ñaawloo,
ak diwu mbégte mu ñu weccikoo seenu tiis,
ak mbubbam cant mu ñu weccikoo xol bu jeex,

* **61:1** 61.1 Baat bi ñu tekkee diw, ci la baatub Almasi jóge. Ab sarxalkat mbaa buur lañu daan diw, fale leen ko bala ñoo door seen liggéey.

ba ñu naa: «Ñii ñoo di ponkali garabi njekk yi,
njëmbat li Aji Sax ji jëmbat,
ngir teewal teddngaam.»
4 Ñooy tabaxaat gent ya woon,
yékkati bérab ya tasoon bu yàgg,
dekkal dëkk yu tas,
bérab yu gental ay maasi maas.
5 Ay gan ay dikk,
di leen sàmmal seeni gétt,
ay doomi doxandéem di leen beyal tool
ak tóokëru reseñ.
6 Yeen nag lees di wooye:
«Sarxalkati Aji Sax ji,»
ñu naa: «Sunu surgay Yàlla yaa ngi!»
Alali xeet yi, yeena koy lekk,
di damoo seeni koom.
7 Sama ñoñ ay weccikoo seen gàcce ñaari céri teraanga,
sarxolley mbég di seen cér,
wuutu toroxte.
Ñaari cér lañuy am ca seenum réew,
mbégte mu sax ñeel leen.
8 Man Aji Sax ji, damaa sopp yoon,
bañ càcc ak ñaawtéef.
Maay dàmp sama ñoñ ni mu ware,
fas ak ñoom kóllëre gu sax.
9 Dees na xàmmee seen askan fi biir xeet yi,
xàmmee lu meññe ci ñoom fi biir waaso yi;
képp ku leen gis ràññee ne
ñooy askan wu Aji Sax ji barkeel.

Almasi bége na mucc gi mu maye

10 Maa béga bég ci Aji Sax ji,
sama xol di sedd ci sama Yàlla jii.
Moo ma solal yérey mucc,
sànge ma mbubbam njekk,
may nirook boroom séet bu kaalawu
ni sarxalkat,
ne xenjaw ni séet bu takki gànjaram.
11 Ni suuf di fettalem njebbit,
ab tool di ko saxalem jiwu,
ni la Boroom bi Aji Sax ji di jebbile njekk ak cant,
xeetoo xeet seede ko.

62

Yerusalem mooy siggi, mucc

1 Siyoŋ a tax duma selaw,
Yerusalem laa ne, moo tax duma noppi,
ba kera ceeñeeru njekkam teew,
jumu muccam dikkal ko.
2 Su boobaa xeet yi gis sag njekk,
buur yépp gis sa daraja,
ba ñu di la tudde tur wu yees,
wu Aji Sax ji di tuddal boppam.
3 Yaay doon kaalag teddnga
ci loxol Aji Sax ji,
yaay doon mbaxanam buur,
ci sa biir loxol Yàlla jii.

4 Deesatu la wooye «Dëkk bi ñu wacc,»
deesatul wooye sam réew «Réew mu gental.»
Xanaa ñu wooye la «Dëkk bi ma neex,»
tey wooye sam réew «Boroom jëkkër,»
nde yaa neex Aji Sax ji,
te sa réew mi dina am boroom kër.
5 Ni xale bu góor di takke ab janq,
ni la la sa doom yu góor di moome ni jëkkër*;
ni boroom séet di bégee ab séetam,
ni la la sa Yàlla di bégee.

6 Yerusalem, tabb naa ay jongrukat
ci sa kawi tata.
Buñu selaw, du guddi du bëccëg!
Yeen ñiy soññ Aji Sax ji,
buleen dal-lu.
7 Buleen may Aji Sax ji fu mu dal-loo,
ba kera muy taxawalaat Yerusalem,
ba def ko sababu cant fi kaw suuf.

8 Aji Sax jee giñ lii ci ndijooram,
giñ ko ci përëgam bi àttan,
ne: «Dootuma joxe sam pepp,
say noon dunde,
te doomi doxandéem dootuñu naan
sa biiñ bu bees,
bi nga ame saw ñaq.
9 Ñi góob pepp mee koy lekk,
di ko sante Aji Sax ji.
Ñi witt reseñ jeey naan biiñ bi,

* **62:5** 62.5 doom yu góor yi ñooy waa Yuda, te ñooy moom seen réew.

fi sama biir ëtt bu sell.»
10 Jàllsileen, jàllsileen bunti dëkk bi,
xàll-leen yoonu xeet wi,
maasaleleenoo, maasaleleen ngér mi,
dindi doj yi!
Yékkatileen raaya ju askan yépp gis.
11 Aji Sax jaa ngoog,
yéene na lii ba ca cati àddina.
Mu ne: «Waxleen Siyoŋ dëkk bu taaru bi, ne ko:
“Sab jotkat a ngii di dikk!
Mu ngii ànd akub yoolam,
ñaqu liggéeyam jiitu ko.”
12 Dees na leen wooye “Askan wu sell wi,”
“Ñi Aji Sax ji jot;”
te yaw Yerusalem dees na la wooye “Ki ñu namm,”
“Dëkk bi ñu waccul.”»

63

Jàmbaaru Aji Sax ji am na ndam

1 Ana kuy kii bawoo Edom*,
sol yére yu xonq, bawoo Boccra†?
Kii ak yéreem yu yànj,
di daagoo dooleem ju bare?
«Xanaa man mii di waxe njekk,
te am dooley walloo.»
2 Lu waral sa xonqaayu mbubb mi,
sa yére yi mel ni ku doon dëre dërukaayu reseñ?
3 «Maa doon dëre tànk, man kenn ci ab dërukaayu reseñ,
xeet yépp kenn dërlewu ma ci.
Sama mer laa leen dëre,
samam sànj laa leen dëggaatee,
seen deret tis ci samay yére,
ma taqal sama yére yépp.
4 Bésub mbugal laa mébétoon,
te atum njot teew.
5 Ma xool,
gisuma ku ma dimbali,
ma tiislu li ma amul ku ma jàpple.
Ca la ma sama përëg wallu,
samam sànj jàpple ma ca.
6 Sama mer laa dëggaatee ay xeet,
samam sànj laa leen màndal,
sotti seen deret fi suuf.»

Yonent baa ngi soññ Aji Sax ji

7 Jëfi ngoru Aji Sax ji laay fàttlee
ak cant gi Aji Sax ji yelloo,
ngir li nu Aji Sax ji defal lépp;
mbaax gu réy gi mu ji waa kër Israyil,
defal leen ko ci yërmandeem,
ak jëfi ngoram gu réy.
8 Moo noon: «Sama ñoñ déy ñoom a!
Ñee di doom yu dul tas yaakaar.»
Mu daldi doon seen jotkat.
9 Seen gépp njàqare di njàqarey boppam,
malaaka mi mu jàkkaarlool musal leen ca.
Moo leen sopp, ñeewante leen,
ba jotal leen boppam,
te fu ñu masa jaare démb,
mu fab leen, boot.
10 Waaye ñoom ñoo fippu,
di naqaral xelam mu sell,
mu soppliku seen noon,
ba mujj di xareek ñoom.
11 Ñoñam ña daldi fàttliku janti Musaa ya woon.
Ña nga naan: «Ana ki jàlle woon Israyil géej,
mook sàmmi géttam ga?
Ana ki yebaloon noowam gu sell ci seen biir?
12 Ana ki dawaloon dooley përëgam bu tedd ba,
ñeel ndijooru Musaa,
xaral leen ndox ma,
ba ame ca woy wu sax dàkk?
13 Ana ku leen doxloo woon biir xóote ya,
ñu mel ni fasi naari góor ci biir màndiŋ,
te tërëfuñu?
14 Ni jur gu wàccew xur, di fa fore,
ni la leen Noowug Aji Sax ji
maye ab dal-lukaay.
Noonu nga wommate sa ñoñ,
ba ame ca woy wu rafet.

15 «Ngalla séentool asamaan,
xooleel fa sa kër gu sell ga ne ràññ.
Ana sa fiiraangeek sa njàmbaar?

---

* **63:1** 63.1 Edom mi doon seexu Yanqóoba, moom lañu dippee réewum Edom, te moo taxawe taxawaayu noonub Aji Sax ji. † **63:1** 63.1 Boccra ab dëkk la ci réewum Edom.

Sag rafet xol ak sa yërmande ñooru na ma!
16 Yaw déy yaa di sunu Baay.
Ibraayma xamalu nu dara,
Israyil‡ xamu nu.
Yaw Aji Sax ji yaa di sunu Baay,
sa tur a di “sunu Jotkat naka jekk.”
17 Aji Sax ji, loo nuy wërloo fu sore say yoon,
di nu dërkiisal, ba ragalatunu la?
Sang bi, délsil ngir nun,
sa giir yii nga séddoo.
18 Nun sa xeet wu sell wii,
moomunu réew mi lu yàgg,
te noon yi dëggaate nañu sa bérab bu sell.
19 Nu ngi mel ni xeet woo masula yilif,
xeet wu ñu masula tudde sa tur.
Éy soo xaroon asamaan, wàcc,
ba tund yi yëngu fi sa kanam!»

64

1 Ni sawara di jafale boob,
baxale ko am ndox,
ni ngay xamalsee say noon, saw tur,
ba yooyu xeet di lox fi sa kanam.
2 Ba ngay def kiraama ya ñu séentuwuloon,
yaa wàcc, tund yi yëngu fi sa kanam.
3 Ca cosaan ba tey maseesula dégg,
nopp masula dégmati,
bët masula gis yàlla ju la moy,
mu defal nii ku ko yaakaar.
4 Yaay gatandu kiy bége njekk gi muy jëfe
te di ba xel say yoon,
yi ñu mas di jaare, ba mucc.
Waaye kat, yaa nu mere, ndax noo bàkkaar.
5 Nun ñépp a mujj mel ni sobe,
ni sagaru sobe la sunu gépp njekk mel.
Nu ngii nun ñépp mel ni xob wu lax,
sunuy tooñ buub nu, yóbbu ni ngelaw.
6 Du kenn kuy wormaal sa tur,
mbaa mu yewwu ba jàpp ci yaw,
yaa nu làq saw yiw,
yaa nu def ban bu tooy
ci sunu biir ñaawtéef yi nu tanc.
7 Waaye déy, Aji Sax ji, yaa di sunu Baay;
noo di ban, yaw ngay tabaxkatu njaq,
nun ñépp di sa liggéeyu loxo.
8 Éy Aji Sax ji, bul mer lool,
bul ba xel fàww ci ñaawtéef.
Ngalla seetal ne nooy sa ñoñ, nun ñépp.
9 Sa dëkk yu sell doon nañu màndiŋ,
Siyoŋ ca la, doon na màndiŋ.
Yerusalem laa ne, gental na!
10 Sunu kërug jaamookaay gu sell ga te tedd,
fa la sunuy maam daa màggale,
sawara xoyom na ko,
mboolem lu nu soppoon yàqu yaxeet.
11 Éy Aji Sax ji, lii lépp xanaa doo ci téye sa loxo?
Xanaa doo ci seleŋlu, teg nu gàcce gu réy?

65

Aji Sax ji wuyu na

1 Maa may ay nit tont te laajuñu ma.
Maa leen may, ñu gis ma te seetuñu ma woon.
Maa ne leen: Maa ngii, maa ngii!
te ñuy xeet wu dul tudd sama tur.
2 Samay loxo laa yendoo tàllal askanu fippukat,
nit ñuy doxe yoon wu baaxul,
topp seen xelum bopp.
3 Ñoo di xeet wu ma ne jàkk,
dëkke maa naqaral,
di sarxalali tuur ci biiri tool,
di leen taalal cuuraay ci kaw sarxalukaay
bu ñu tabax,
4 di tooge diggi bàmmeel,
di fanaan bérab yu làqu;
di lekk yàppu mbaam,
seeni cin def ñam yu sobewu,
5 te ñu naan: «Dellul gannaaw,
bul ma jege, maa la gëna sell!»
Lii déy daa mel ni saxar ci samay wakkan,
mel ni sawara su yendoo boy.

‡ **63:16** 63.16 Israyil fii mooy maam Yanqóoba.

6 Ma ne dogal a ngii binde, fi sama kanam:
«Duma noppi déy, maa leen di fey,
maa leen di fey ba mu mat sëkk.»
7 Aji Sax ji nee: «Muy seeni ñaawtéef,
di seen ñaawtéefi maam,
ya daan taalali tuur cuuraay ca tund yu mag ya,
di ma kókkali ca kaw tund yu ndaw ya,
lépp laa leen di fey ba mu mat sëkk,
muy seen añu jëf ja woon.»

8 Aji Sax ji dafa wax ne:
«Ni nit di gise cabbu reseñ ju fees dell,
ne: "Buleen ko yàq,
ngëneel a ngi ci,"
noonu laay def ngir sama jaam ñi,
baña boole lépp yàq.
9 Fi Yanqóoba laay soqee aw askan,
fi Yuda laa ne, fi laay jële lu séddoo samay tund.
Samay tànnéef a koy séddoo,
sama jaam ñi kay a fay dëkke.
10 Joorug Saron ay dellu di parlub gàtt gi,
xuru Akor di goorukaayu nag yi,
ñeel sama ñoñ ñi may sàkkuji.

11 «Waaye yeen ñi wacc Aji Sax ji,
yeen ñi fàtte sama tund wu sell wi,
di taajal ndab, Gàdd tuur mi*,
di xellil biiñu njafaan, Meni tuur mi†,
12 maa leen di dogalal saamar,
ngeen bokk sukk, ñu rendi leen,
ngir maa woote, wuyuwuleen,
ma wax, dégguleen,
xanaa di def li ma ñaawlu,
taamu li ma buggul.»

13 Moo tax Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
«Ma ne sama jaam ñeey lekk,
yeen ngeen nekke xiif.
Ma ne sama jaam ñeey naan,
yeen ngeen nekke mar.
Sama jaam ñeey bànneexuji,
yeen, ngeen nekke gàcce.
14 Sama jaam ñeey sarxolleji
ndax xol bu neex,
yeen ngeen di yuuxu ndax naqaru xol,
di jooyoo ndax xol bu jeex.
15 Seen tur wi ngeen bàyyi gannaaw la samay tànnéef di móoloo,
naan: "Yal na la Boroom bi Aji Sax ji rey ni diw ak diw,"
waaye ñoom sama jaam ñi,
tur wu yees lees leen di wooye,
16 ba képp ku namma barkeel fi kaw suuf,
ci Yàlla jiy dëgg la koy ñaane,
te kuy giñ fi kaw suuf it,
ci Yàlla jiy dëgg la koy giñe.
Day fekk njàqare ya jiitu di lu ñu fàtte,
te di lu làqu saay gët.

Aji Sax ji yeesal na càkkéefam

17 «Maa ngii di sàkksi asamaan su yees
ak suuf su yees.
Deesul fàttlikooti yëf ya jiitu,
xel dootu ci dem.
18 Bégleen kay,
te saxoo di bànneexoo li ma sàkk:
Maa ngii di sàkk Yerusalemu mbégte,
waa dëkk ba nekke bànneex.
19 Maay bége Yerusalem,
bànneexoo sama ñoñ.
Deesu fi déggati ay jooy,
mbaa coowal njàqare.
20 Deesu fi gisati
tuut-tànk bu dund fan yu néew,
mbaa mag mu dee te ay fanam matul,
ba ku am téeméeri at dee sax, di ku gàtt fan,
te ku àggul téeméer, ñu ne alku nga.

21 «Ñooy tabax ay kër, dëkke,
jëmbati tóokër, lekk ca meññeef ma.
22 Duñu tabax moos, keneen dëkke;
duñu jëmbat moos, keneen xéewloo.
Sama ñoñ ay tollook garab yi fan,
sama xejj yeey jagoo seenu ñaq.
23 Duñu liggéeyati mukk ci neen

* **65:11** 65.11 Gàdd mooy tuur mi ñu jiiñ wërsëg. † **65:11** 65.11 Meni mooy tuur mi ñu jiiñ ndogal.

te dootuñu jural mbas.
Ñooñooy askanu ñi Aji Sax ji barkeel,
seeni doom nekk ak ñoom.
24 Su boobaa balees woote,
man, maay wuyu;
balaa ñoo daane seen kàddu, ma nangul leen.
25 Bukki ak mboteey bokk di for,
gaynde niw nag, di for um ñax,
jaan di dunde pënd.
Deesatul gaañe mbaa di lore,
fi mboolem sama kaw tund wu sell wi.»
Aji Sax jee ko wax.

66

Ragal Yàlla du jëfi ngistal

1 Aji Sax ji dafa wax ne: «Asamaan sama ngàngunee,
suuf di sama ndëggastal.
Ana kër gu ngeen may tabaxal man?
Ana ban bérab ay sama dal-lukaay?
2 Mboolem yooyu, sama loxoo ko sàkk;
nii la lépp ame.» Kàddug Aji Sax jee.
«Ku mel nii laay niir:
néew-ji-doole ji xolam jeex,
te muy déglu sama kàddu bay lox.
3 Kee moom mu ngi rendiw yëkk, sarxal,
te teewu koo bóome.
Kee rendiw xar, sarxal,
te teewu koo damm loosu xaj, sarxal.
Kee ngi joxe saraxu pepp,
te teewu koo tuur deretu mbaamxuux.
Kee di taal saraxu baaxantalu cuuraay,
tey jaamu ay tuur.
Ñoo taamu seen yoonu bopp,
safoo seeni jëf ju seexluwu.
4 Man it maa leen di taamoo jox seeni mbugal,
dikke leen tiitaange yi ñu yelloo,
ngir maa woote, kenn wuyuwul,
ma àddu, dégluwuñu ma.
Xanaa di def lu bon lu ma ñaawlu,
li ma buggul, ñu taamu ko.»

Aji Sax ji mujj na dikk

5 Dégluleen kàddug Aji Sax ji,
yeen ñiy déglu kàddoom, di lox.
Lii de mooy seen kàddug bokk,
yi leen jéppi, di leen dàq ngir samaw tur.
Ñu ngi naan: «Na Aji Sax ji darajaal boppam,
ba nu teewe seen mbégte, yeen ñii!»
Waaye ñoom de ñooy rus.
6 Coowal xaree ngoog bawoo dëkk ba,
coow laa nga jóge kërug Yàlla ga,
coowal Aji Sax jee, mooy yool ay noonam.

7 Kii balaa matu, wasin na,
bala moo am mititu mat, jur na doom ju góor.
8 Ku masa dégg lu mel nii?
Ku masa gis lu mel nii?
Am réew dina sosu ci benn bés a?
Am aw xeet dina jekki sosu ci wenn fan?
Siyoŋ de, moo tàmbali matu rekk,
jur doomam yu góor.
9 Aji Sax ji nee: «Man miy jàpple jigéen
ba ëmbam mat,
dinaa ko xañ wasin?
Man miy wasinloo nit,
dinaa fatt njurukaayam?»
Sa Yàllaa ko wax.

10 Yeen soppey Yerusalem yépp,
bégandooleen ak moom,
te di ko bànneexoo.
Mboolem yeen ñi doon ñaawlu tiisu Yerusalem,
bokkleen ak moom xolam bu sedd.
11 Su ko defee ngeen nàmp ba suur
weenam wiy naxtaane,
su ko defee ngeen nàmp bay tàqamtiku
soowum weenam mi ne xéew.
12 Aji Sax ji déy dafa wax ne:
«Maa ngii di yóbbu Yerusalem
ci jàmm ju mel ni géej,
ak waamey koom muy wal, bawoo ci xeet yi.
Yeenay tooge luppu Yerusalem, di nàmp,
uufu ciy óom, mu di leen raay.
13 Man maa leen di naxtaan ba ngeen dal,
ni doom ju ndeyam di naxtaan ba mu dal,
ngeen am xel mu dal fi Yerusalem.

14 Yeenay teewe lii, seen xol tooy,
seen yaram leqliku ni ñax mu yég nawet.
Dooley Aji Sax ji la ay jaamam di xam,
te am sànjam la ay noonam di xam.

15 «Aji Sax ji déy a ngii dikke sawara,
ay watiiram mel ni ngëlén,
mu nara sànju, sotti meram,
gëdde sawara wuy sëlsëli.
16 Sawara déy la Aji Sax ji di mbugale,
saamaram ba dal mboolem doom aadama,
ñi Aji Sax ji bóom ne xas.

17 «Ñii di sellalu ak a sangu-set
bala ñoo duggi tool ya ñuy tuuroo,
di fa toppi ca gannaaw ka ca digg ba,
ñooñooy lekk yàppu mbaam,
ak yeneen yu seexluwu ni janax,
te ñooy bokk sànku.»
Kàddug Aji Sax jee.
18 «Man maa xam seeni jëf ak seeni xalaat.
Bés bii taxaw lees di dajale xeetoo xeet aki làkk,
ñu dikk ba niir samag leer.
19 Maay teg firnde fi seen digg,
ba jël ñenn ca ña dese bakkan ca ñoom,
yebal leen ci xeet yi,
yebal leen Tarsis, ak Pul ak Ludd,
ñooña di ñu mane fitt,
ma yebal leen ca waa Tubal ak Yawaan,
waa duni géej yu sore ya,
ñooñu masula dégg sama jaloore,
te masuñoo gis sama teddnga,
sama ndaw ñaa leen di xamal sama teddnga.
20 Xeet yooyooy indi seen bokk
yi bokk ak yeen ñépp,
jële leen ci mboolem xeet yi,
ñu doon sarax bu ñeel Aji Sax ji,
wari fas aki watiir,
ba ci watiir yu ñu mbaar,
aki berkelleeki giléem,
ba agsi sama tund wu sell,
wi ci Yerusalem.»
Aji Sax jee ko wax.
«Day mel ni noonu bànni Israyil di yóbboo sarax,
yeb ko ci ndab lu sell,
yóbbu kër Aji Sax ji.
21 Te ñenn ci yooyu xeet, maa leen di jël,
def leen ay sarxalkat aki Leween.»
Aji Sax jee ko wax.
22 «Asamaan su yees sii,
ak suuf su yees sii may waaja sàkk déy,
ni seen taxawaay di yàgge fi sama kanam,
yeen, ni la seen askan ak seen tur di yàgge fi sama kanam.
23 Su ko defee Terutel weer ba Terutel weer,
bésub Noflaay ba bésub Noflaay,
mboolem doom aadama di ma sujjóotalsi.»
Aji Sax jee ko wax.
24 «Te bu ñu génnee, gis néewi
ñi doon fippu fi sama kaw,
seeni sax duñu dee mukk,
seen sawara du fey mukk,
te boroom suux bu leen gis, yaram wa daw.»

Yeremi

1 Muy kàddug Yeremi, góor gi
baayam Ilkiya bokk ci sarxalkat yi
dëkk Anatot, ca diiwaanu Beñamin.
2 Kàddug Aji Sax ji dikkal ko ci ja-
monoy buuru réewum Yuda, Yosya
doomu Amon. Mu yemook fukkeelu
atu nguuram ak ñett. 3 Kàddug
Aji Sax ji dikkal na ko ba tey ci
janti buurub Yuda, Yowakim doomu
Yosya, di ko dikkal, ba keroog ngu-
urug Cedesyas, jeneen doomu Yosya
ja di jeex. Mu yemook fukkeelu atu
nguuram ak benn, ca juróomeelu
weer wa. Booba lañu jàpp waa
Yerusalem njaam, yóbbu leen.

Waxyu dal na Yuda

(Saar 1.4—25.14)

Yàlla woo na Yeremi

4 Kàddug Aji Sax ji dikkal na ma,
ne ma:

5 «Laata ma lay sos ci sa biiru ndey, xam naa la;
laata ngay juddoo ci sa ndey, séddoo naa la,
def la ngay yonent ñeel xeet yi.»

6 Ma ne: «Éy Boroom bi Aji Sax ji,
da di manumaa wax, gone doŋŋ laa.»

7 Aji Sax ji ne ma: «Bul ne: “Gone laa.”
Képp ku ma la yebal, dem ca;
lépp lu ma la sant, wax ko.
8 Bu leen ragal, ngir yaw laay àndal,
di la xettli.»
Kàddug Aji Sax jee.

9 Aji Sax ji tàllal loxoom, laal sama gémmiñ.
Aji Sax ji ne ma:
«Mu ngoog, sexal naa la samay kàddu.
10 Ma ne, tabb naa la bés niki tey,
ci kaw xeet yeek réew yi,
ngay buddat, di fàqat,
di yàqte ak a daaneel,
di defar ak a jëmbat.»

Yàlla wone na ñaari misaal

11 Kàddug Aji Sax ji dikkal ma, ne
ma: «Yeremi, loo gis?» Ma ne ko:
«Caru garabu saal laa gis.» 12 Aji Sax
ji ne ma: «Yaa ko gis, maa sàlloo def
sama kàddu, ngir sottal ko.»
13 Kàddug Aji Sax ji dikkalaat ma
ñaareel bi yoon, ne ma: «Loo gis?»
Ma ne: «Cin luy bax laa gis. Mu
ngi joye bëj-gànnaar, jublook nun.»
14 Aji Sax ji ne ma:
«Bëj-gànnaar la safaan bay fettaxe,
dal ci kaw waa réew mi mépp.
15 Maa ngii déy, di woo
mboolem waasoy réewi bëj-gànnaar ak seeni buur.»
Kàddug Aji Sax jee.
«Dañuy dikk, ku ne dëj ngànguneem
fi janook bunti Yerusalem,
jànkoonteek tataam yépp,
ak dëkki Yuda yépp.
16 Maay biral samay àtteek ñoom
ci seen mbon gi gépp:
Dañu maa wacc,
di taalal cuuraay yeneen yàlla,
di sujjóotal lu ñu sàkke seeni loxo.

17 «Yaw nag takkul te wax leen lépp lu ma la sant.
Bul am tiitaange fi seen kanam,
lu ko moy ma tiital la fi seen kanam.

18 «Maa ngii def la bésub tey
nga mel ni dëkk bu mag bu tata wër,
mel ni xeru weñ mbaa tatay xànjar,
jàkkaarlook réew mi mépp,
muy buuri Yuda aki kàngamam,
di sarxalkati réew mi ak baadoolo yi.
19 Dañu lay xeex te duñu la man,
yaw laay àndal, di la xettli.»
Kàddug Aji Sax jee.

2

Yàlla taxawu na Israyil

1 Kàddug Aji Sax ji dikkal ma, ne
ma:
2 «Demal yéeneji lii, Yerusalem di dégg,
nga ne: “Aji Sax ji dafa wax ne:
Maa ngi fàttliku sa ngor ba ngay ndaw,

ak sa cofeel ba nga deeb séet,
ba ngay topp sama gannaaw ca màndiŋ ma,
ba ngay jaare fa dara dul sax.
3 Mooy ba Israyil dee lu ñu sellalal Aji Sax ji,
di ndoortel meññeefam*.
Képp ku ko sex, toppees ko ko,
musiba dikkal ko.”»
Kàddug Aji Sax jee.

Bànni Israyil wor nañu

4 Dégluleen kàddug Aji Sax ji,
yeen waa kër Yanqóoba,
ba ci mboolem làngi kër Israyil.
5 Aji Sax ji dafa wax ne:
«Ana sikk bu ma seeni maam gisal,
ba tax ñu sore ma,
di topp xërëmi neen,
ba far neen?
6 Newuñu: “Ana Aji Sax,
ji nu génne woon réewum Misra,
jiite nu ca biir màndiŋ ma,
ca joor gu wow gaak xur ya,
réewum maral ma lëndëm këruus,
jaareesu fa, dëkkeesu fa?”
7 Ma indi leen suuf su nangu,
ngir leel leeni meññeefam aki ngëneelam.
Ngeen dikk sobeel sama suuf sii,
ba sama céru suuf si siblu.

Aji Sax jaa ngi layoo

8 «Sarxalkat yi newuñu: “Ana Aji Sax ji?”
Ñi ŋank yoon wi faaleetuñu ma,
njiit yi gàntal ma,
yonent yiy waxe waxyuy Baal, tuur mi,
di topp lu leen dul jariñ.
9 Moo ma tax di layooteek yeen,
ba layook seeni sët.»
Kàddug Aji Sax jee.

10 «Jàll-leen ba ca duni Kitim fa sowu, te xool;
yónneeleen Kedar fa penku, seetlu bu baaxa baax
ndegam dingeen gis lu mel nii!
11 Fu aw xeet masa weccee yàllaam?
Moonte duñuy yàlla sax!
Moona xeet wi ma séddoo weccoo séen darajay Yàlla
te du leen jariñ dara.
12 Asamaanee, waarul ci lii!
Jommil, ba jommaaral!»
Kàddug Aji Sax jee.
13 «Ñaari yoon la xeet wi ma séddoo bàkkaar:
ma di bëtu ndox muy dund,
ñu wacc ma, man,
di gasal seen bopp kàmbi den-cukaayi ndox,
te kàmb yi fett, di senn.

14 «Israyil da dib jaam a?
Am daa juddoo kërug njaam?
Ana lu tax ñu doon alalu sëxëtoo?
15 Gaynde yaa ngi ŋar ci seen kaw,
di leen xiiru!
Gaynde yee gental seenum réew,
ba seeni dëkk di gent yu kenn dëkkul.
16 Te it niti Memfisoo niti Tapanes†
ñooy dikk wat leen nel.
17 Xanaa du yeena def seen bopp lii,
di wacc seen Yàlla Aji Sax ji,
ba mu leen di jiite ca yoon wa?
18 Léegi lu ngeen wuti Misra?
Dangeen di naani ca ndoxum Niil ma ca Misraa?
Lu ngeen wuti Asiri?
Dangeen di naani ca dexu Efraat ca Babilon a?
19 Seenug mbon a leen di mbugal,
seen ñàkk kóllëre yar leen.
Ñamleen ba gis ni ngeen ma dëddoo,
wormaalatuleen ma, man seen Yàlla Aji Sax ji,
muy loraange ju leen wex.»
Kàddug Aji Sax jee, Boroom gàngoor yi.

Yuda amul worma.

20 «Yàgg ngeena yiwiku,
dog seeni jéng,
ba ne dungeen ma jaamu.
Kaw tundoo tund,
ker garaboo garab gu naat,
gànctu ngeen fa.

* **2:3** 2.3 ndoortel meññeefam, Aji Sax ji lañu ko daan jagleel. Kenn sañu cee lekk. † **2:16** 2.16 Memfis ak Tapanes dëkki Misra lañu. Fi ñu ne Memfis am na tekki yu fi indi turu Nof.

21 Moona maa leen jëmbat, ngeen di ngëneelu reseñ,
di jiwu mu mucc ayib.
Nu ngeen walbatikoo di baadooloy reseñu àll?
22 Bu ngeen raggoo woon saabu,
ba raggooteek xeme it,
seen ñaawtéef gàkk, may gis.»
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.
23 «Nu ngeen ñemee naa: “Sobeelunu sunu bopp
te toppunu tuuri Baal?”
Seetleen li ngeen nekke ci xur wi‡,
xool-leen li ngeen di def,
mel ni giléem gu ndaw, di wodd-woddi,
fu ne mu daw jëm fa,
24 mbaa mbaamu àll mu miin màndiŋ mi,
xabtaloo bakkanam, di xañtu ngelaw li.
Bu bëggee tëbu, ku ko mana téye?
Kuuy mu koy sàkku du sonn,
bu ci tolloo rekk, mu jot ko.
25 Ma ne, buleen daw ba mujje tànki neen
ak put gu wow.
Ngeen naa: “Bul sonn,
sopp nanu yàllay doxandéem yi,
te ñoom lañuy topp!”»

26 «Gàcceg sàcc bu ñu jàpp
dees na ko gàcceel waa kër Israyil,
ñook seeni buur ak seeni kàngam
ak seeni sarxalkat ak seeni yonent,
27 ñoom ñii naa bii bant: “Yaay sunu baay,”
naan wee doj: “Yaa nu sukk, jur.”
Wonuñu ma kanam, xanaa gannaaw,
te bu leen musiba dikkalee, ñu naa:
“Wallu nu boog!”
28 Waaw, ana seen yàlla yi ngeen sàkkal seen bopp?
Bu leen musiba dikkalee,
nañ leen wallu, bu ñu ko manee!
Gannaaw yeen waa Yuda,
ni seeni dëkk tollu la seeni yàlla tollu!
29 Ana lu ngeen di layook man?
Yeen ñépp a ma gàntal!»
Kàddug Aji Sax jee.
30 «Mbugal naa seeni doom, jariñul dara.
Dégguñu yar,
bóom ngeen seeni yonent,
mbete gaynde yuy fàdde.
31 Éey niti Israyili tey,
teewluleen kàddug Aji Sax ji!

«Ni màndiŋ mi aaye, ndax mas naa nee aaye ci Israyil?
Mbaa ma mel ni réewum lëndëm aki loraangeem?
Lu waral sama ñoñ naa:
“Noo moom sunu bopp,
dootunu délsi fi yaw”?
32 Ab janq dina fàtte takkaayam?
Am ab séet dina fàtte mbubbum xewam?
Moona sama ñoñ fàtte nañu ma fan yu dul jeex.
33 Yeen aka mokkal gànctu!
Jeeg ju bon ji sax di jànge ci yeen.
34 Te seeni pendal sax taq na dereti néew-ji-doole yu deful dara,
fekkuleen leen it ñuy dàjji kër jaambur§.
Loolu yépp terewul,
35 ngeen naan: “Nun de defunu dara,
merum Yàlla won na nu gannaaw moos.”
Gannaaw nee ngeen bàkkaaruleen,
maa ngii di leen àtte.
36 Yeen aka yomba soppi doxalin!
Waaye Misraa leen di bett,
na leen Asiri bette woon,
37 ngeen jóge ca yenu seeni loxo.
Aji Sax jee wacc ñi ngeen yaakaar,
ba dungeen baaxlee ci ñoom.»

3

Tuub jot na

1 Mu ne: «Su waay fasee jabaram,
mu dem doon jabaru keneen,
Su waa ja jëlaatee ndaw sa ëllëg,*
Loolu du sobeela sobeel réew mii?

‡ **2:23** 2.23 xur wi ñuy wax fii, mooy xuru Ben Inom ga ca Yerusalem te ñu daan fa def ay yëfi xërëm. § **2:34** 2.34 Seetal ci *Mucc ga* 22.1. * **3:1** 3.1 Yoonu Musaa mayul ku fase jabaram mu di ko jëlaat, gannaaw bu séyaatee ba tas. Seetal ci *Baamtug yoon wi* 24.1-4.

Moona yeen gànctu ngeen aki fari far,
Ana nu ngeen mana délsee fi man?»
Kàddug Aji Sax jee.

2 «Téenleen, séentu tund† ya ne faraas!
Ana fu ñu leen fi tëddewul?
Ci yoon yi ngeen di yeeroo
ni màngaan muy dogalee ci màndiŋ mi.
Sobeel ngeen réew meek seen gànctook seenug mbon.
3 Moo tax waame aje,
taw yiy mujje dikkul.
Teewul ngeen dëgër bët nib gànc,
ñàkk gàcce!
4 Léegi ngeen di ma woo wall naa:
“Baay, yaay sama xejj ca ba may ndaw.
5 Xanaa deesul mer ba fàww?
Xanaa xadar du sax?”
Ma ne: “Israyiloo, yeena ko wax,
waaye bon ngeen lu ngeen man.”»

Israyil woyof kumba, Yuda toogadi

6 Aji Sax ji nag wax ma ci jamonoy
buur Yosya ne ma: «Gis nga li Israyil
Woyof-Kumba-si def? Di dem kaw
tundoo tund ak ker garaboo garab
gu naat, di fa gànctu. 7 Ma noon
su ma defee loolu lépp ba noppi,
dina délsi, te délsiwul. Te doomu
ndeyam Yuda workat bi gis na ci.
8 Gis naa ne it Israyil Woyof-Kumba-
si gànctu na ba ma yebal ko, jox
ko kayitu pase, mu dem, te taxul
doomu ndeyam Yuda workat bi ra-
gal. Moom it daa dem di gànctu. 9 Ni
gànctu yombe Israyil tax na réew
mi sobewu. Njaaloo naak yàllay doj,
njaalook yàllay bant. 10 Loolu yépp
itam taxul Yuda workat bi, doomu
ndeyu Israyil, délsee léppi xolam fi
man, xanaa di jinigal rekk.» Kàddug
Aji Sax jee. 11 Aji Sax ji nag ne ma:
«Li Israyil di woyof kumba lépp sax
moo tane Yuda workat bi. 12 Demal
yéeneji kàddu yii fa bëj-gànnaar.
Nga ne:
“Israyiloo, Woyof-Kumba, délsil.”
Kàddug Aji Sax jee.
“Duma la fasal kanam.
Man Boroom ngor laa,
te duma jàpp mer ba fàww.”
Kàddug Aji Sax jee.
13 “Nangul ne ñaaw nga rekk,
te man sa Yàlla Aji Sax ji nga tooñ,
di wër di foye sa bopp ak yàllay doxandéem yi
ci ker garaboo garab gu naat,
te dégluwoo ma.”»
Kàddug Aji Sax jee.
14 «Yeen doom yu woyof kumba yi, délsileen.»
Kàddug Aji Sax jee.
«Maay seen boroom kër,
maay jële kenn ci bii dëkk,
ñaar ca bee gox,
boole indi Siyoŋ,
15 tànnal leen sàmm yu ma doy,
ñu sàmme leen xam-xam akug muus.
16 Janti keroog bu ngeen baree ba giir ci réew mi,
deesul waxe gaalu kóllërey Aji Sax ji‡;
xel dootu ci dem,
deesu ko fàttliku sax,
te deesu ko namm,
deesu ko sàkkati sax.»
Kàddug Aji Sax jee.
17 «Janti keroog
Yerusalem, ngànguney Aji Sax ji lees koy wooye,
xeetoo xeet di fi daje,
ngir Aji Sax, ji turam ñeel Yerusalem,
te dootuñu të ticc ci seen mébét yu bon.
18 Janti keroog waa kër Yuda
ànd ak waa kër Israyil,
bawoondoo réewum bëj-gànnaar,
wuti réew ma ma séddoon seeni maam.

19 «Maa leen naroona teral ni doom yu góor,
may leen suuf su xemmemlu,
ngeen gënle xeet yépp suuf.
Ma noon dingeen ma wooye baay

† **3:2** 3.2 tund: kaw tund yooyu lañu daan jaamoo tuur yi ñu foogoon ne dañuy nangul am njur.
‡ **3:16** 3.16 gaalu kóllërey Aji Sax ji moo doon firndeel teewaayu Aji Sax ji ci digg bànni Israyil.

te dungeen ma dëddu mukk.
20 Teewul, yeen waa kër Israyiloo, ngeen wor ma,
ni as ndaw di wore faram.»
Kàddug Aji Sax jee.
21 «Coow dégtu na kaw tund ya ne faraas,
bànni Israyil ay jooy ak a tinu.
Ñoo lajj seenu yoon,
fàtte seen Yàlla Aji Sax ji.
22 Yeen doom yu woyof kumba yi,
waññikuleen, ma fajtal seen woyof kumba.»

Kàdduy tuub jib na

Nu ngi nii fekksi la,
yaw kay yaay sunu Yàlla Aji Sax ji.
23 Naxi neen kay lañu jële ca xërëmi tund yu ndaw ya
ak coowal kaw tund yu mag ya.
Muccu Israyil kay, fi sunu Yàlla Aji Sax ji.
24 Ba ñuy gone ba tey,
tuur mu ruslu maa ngi neenal ñaqu maam yi,
seen jur gu gudd ak gu gàtt,
ba ci seeni doom, góor ak jigéen.
25 Nan gapproo sunu gàcce,
sàngoo sunu toroxte.
Nook sunuy maam déy,
ba ñuy gone ba tey jii,
nu ngi tooñ sunu Yàlla Aji Sax ji,
te déggalunu sunu Yàlla Aji Sax ji.

4

1 «Yaw Israyil, sooy waññiku,
waññikul fi man.»
Kàddug Aji Sax jee.
«Soo jëlee fi sama kanam
sa jëf ju siblu,
te jenguloo,
2 xanaa di waate Aji Sax jiy dund,
ci dëgg ak njub ak ngor,
kon xeet yi di barkeeloo Aji Sax ji,
di ko sagoo.»
3 Aji Sax ji déy dafa wax waa Yudak Yerusalem, ne leen:
«Ruujleen seen tool,
buleen ji ciy dég.
4 Yeen waa Yudak Yerusalem, deeleen xaraf ngir Aji Sax ji,
dogleen seen mbuñukay xol,
balaa sama xadar ne jippét ni sawara,
di tàkk te deesu ko fey
ndax seen jëf ju bon.

Xare jib na

5 «Nangeen yégle lii fa Yuda,
dégtale ko fa Yerusalem,
yéenee koog liit fi biir réew mi
te xaacu seen kem kàttan ne leen:
"Dajeleen, nu dem ca dëkk ya tata wër."
6 Yékkatileen raaya, jubale Siyoŋ,
làqujileen, buleen taxaw,
musiba déy laay jële bëj-gànnaar,
muy safaan bu réy.

7 «Gayndee fëlle geeram,
fàkkaskatu xeet yee jóg, génne këram,
nara gental seeni dëkk,
ba ñu di gent yu kenn dëkkul.
8 Kon nag sol-leeni saaku, ñaawloo te yuuxu ne:
"Merum Aji Sax ji tàng na kat te moyu nu."
9 Bésub keroog,» kàddug Aji Sax jee,
«xolu buur jeex, kàngam ne yàcc,
sarxalkat waaru, yonent jommi.»

Yeremeey wax

10 Ma ne, «Éy Boroom bi Aji Sax ji,
yaa naxlu askan wii nax yu metti,
ba nga nee: "Yerusalem jàmm lay am,"
te saamar tege ci putam.»

Mbugal taxaw na

11 Janti keroog dees na wax askanu Yerusalem wii, ne leen:
«Jaas bu tàng a uppe kaw tund ya ne faraas ca màndiŋ ma,
wuti sama ñoñ.
Du doon ngelaw lees di bàcceek a beese.
12 Ngelaw lu ko ëpp doole laay indi.
Léegi maa leen di biral sama kàddug mbugal.»

Waa Yerusalem ay wax

13 «Noon baa ngii, di jóg niy niir,
watiiri xareem ni ngëlén,
fasam ya gëna gaawi jaxaay.
Wóoy ngalla nun, yàqu nan!»

Yàllaay wax

14 «Éey Yerusalem, fóotal sa xol, jële ci lu bon,
ndax nga mucc.
Foo àppal sa mébéti xol yu bon?
15 Kàddug yéenee ngi jibe Dan,
musiba dégtu na, bawoo tundu Efrayim.
16 Jottlileen ko xeet yi,
neleen Yerusalem:
“Songkat yaa ngii riire réew mu sore ma,
xaacoondoo fi kaw dëkki Yuda.”
17 Ñooy gaw Yerusalem ni wattukati tool,
ndax man la gàntal.»
Kàddug Aji Sax jee.
18 «Sa jëfin ak say jëf a la yóbbe lii,
sa musibaa ngook, wex la xàtt,
di dagg sa xol.»

Yeremi jàq na

19 Maaka jàqa jàq bay jal-jali,
sama xol biy fuddu!
Éy wii mititu xol!
Duma mana noppi,
maa dégg wooteb liit
ak yuuxi xare.

20 Yéenees na rajaxoo ci kaw rajaxoo,
réew mi mépp ne tasar kay!
Jekki-jekki samay xayma tasaaroo.
Xef-xippi ndimoy xayma ya xotatoo!
21 Xanaa duma gis ba fàww raayab noon,
liitu xare di ko feelu?

Aji Sax ji jéppi na ñoñam

22 «Dofe la sama ñoñ def.
Man, xamuñu maay kan,
mbetey gone yu dul xalaat dara;
dég-dég, tus;
seen xel mépp, lu bon rekk,
lu baax, xamuñu ci dara.»

Àddina salfaañoo na

23 Maa xool suuf,
ndeke ma nga ne maraas, ne wëyëŋ;
ma xool asamaan,
leer amatu ca.
24 Ma xool tund yu mag yi,
ndeke ñu ngi yëngu,
tund yu ndaw yépp di jaayu.
25 Ma xoolaat, gisuma nit,
njanaaw yépp daw.
26 Ma xool, gis suuf su nangu sa
di ndànd-foyfoy,
dëkk yépp raaf
ndax Aji Sax jeek tàngaayu sànjam.

27 Aji Sax ji déy dafa wax ne:
«Duma tas lépp tasar,
waaye réew mi mépp ay gental.
28 Loolooy tax suuf di ñaawlu,
asamaan di lëndëm.
Maa ko wax, maa ko dogu;
duma dëpp, duma deltu gannaaw.»

Yerusalem dugg na fitna

29 Gawar ak fittkat riir,
waa dëkk yépp fëx,
ñii tàbbiy gajj,
ñee ñalgu ci kawi doj,
ñu won dëkkoo dëkk gannaaw,
kenn desatu ca.
30 Yaw Yerusalem mu tas mi,
ana looy def nii,
di solu ba yànj,
gànjaroo wurus,
tusngalu, yàkkleey gët?
Yaa ngi caaxoñu ci neen:
say xéddkat wacc nañu la,
sa bakkan lañuy wut.
31 Baatu ndaw su jagadi laa dégg,
ma nga jàq, di matub taawam.
Baatub Siyoŋ, dëkk bu taaru baa!
Ma ngay àppaat, tàllal yoxo ya,
naan: «Wóoy, ngalla man;
ne yàcc ci loxol bóomkat yi!»

5

Mbugal war na Yàllaay wax

1 «Wërleen mbeddi Yerusalem,
xool-leen, seet ciy péncam rekk ba xam
ndegam dingeen gis kenn,
kenn kepp kuy def njub,
di sàmm worma,
ma daldi leen baal.
2 Bu ñu nee sax: “Giñ naa ko ci Aji Sax jiy dund,”
ay fen lañuy giñ.»

Yeremeey wax

3 Aji Sax ji, xanaa du worma ngay sàkku?
Dóor nga leen, safu leen;

nga làbbli, ñu tanqamlu,
wowle ba raw doj, baña dëpp.
4 Man nag, ma noon: «Ñii de ay baadoolo rekk lañu,
di def jëfi dof,
xamuñu yoonu Aji Sax ji,
xamuñu lu seen àtteb Yàlla laaj.
5 Kon naa dem seeti kàngam yi,
wax ak ñoom.
Xanaa ñoom dinañu xam yoonu Aji Sax ji,
xam lu seen àtteb Yàlla laaj.»
Waaye ñoo bokk daggook Yàlla,
dogook moom.
6 Moo tax gaynde di génne ci gott bi, fàdd leen,
bukkiy màndiŋ mi di leen yàpp,
segg di tëru seeni dëkk,
ku ca génne, dees na la xotat.
Seeni moy a bare,
te seen ñàkk worma réy.

Yàllaay wax

7 «Yerusalem, ana lu tax ma di la baal,
te say doom wacc ma,
di giñe lu dul Yàlla.
Ma reggal leen, teewul ñuy njaaloo,
riixle, jëm kër gànc ya!
8 Mbete fas yu suur, tukkal,
ku ne ŋexal, jëm sa jabaru moroom.
9 Lii, duma leen ko dumaa?»
Kàddug Aji Sax jee.
Mu ne: «Wii xeet, duma ko fey yoolam?»

Dëddu Yàlla, gis ko

10 «Yéegleen seeni tata, yàqte
waaye buleen leen jeexal tàkk.
Tenqileen lawit yi,
ñooñoo bokkul ci Aji Sax ji.
11 Waa kër Israyil ak waa kër Yuda kat,
ñoo ma wora wor!»
Kàddug Aji Sax jee.
12 Mu ne: «Ñoo fenal Aji Sax ji,
naan: “Moom du def dara,
musiba du nu dal,
saamaroo, xiifoo, dunu ci gis dara.
13 Yonent yi daal, ngelawal neen!
Kàddug waxyu newul ci ñoom;
li ñuy wax, na leen yenu!”»
14 Moo tax Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
«Gannaaw wax jii lañu wax,
maa ngii di def samay wax di sawara ci sa gémmiñ,
askan wii di matt,
mu xoyom leen.
15 Éey waa kër Israyil,»
kàddug Aji Sax jee,
«maa ngii di indi fi seen kaw xeet wu bawoo fu sore.
Xeet wu am kàttan lañu,
xeet wu yàgga yàgg,
wu ngeen xamul seen làmmiñ,
te dégguleen seeni wax.
16 Seen mbari fitt ŋafal paxum bàmmeel,
ñoom ñépp di ñeyi xare.
17 Ñooy dikk, warax seen meññeef ak seen ñam,
jeexal seeni doom, góor ak jigéen,
lekk seen jur gu gudd ak gu gàtt,
saax-saaxee seeni reseñ ak seeni figg;
te dëkk yi ngeen yaakaare seeni tata,
dooley saamar a koy tas.
18 Waaye bési keroog it,»
kàddug Aji Sax jee,
«duma leen jeexal tàkk.
19 Bu ñu nee:
“Ana lu waral sunu Yàlla Aji Sax ji teg nu lii lépp?”
ne leen: “Yàlla nee:
Ni ngeen ma dëddoo, di jaamu yàllay jaambur ci seenum réew,
ni ngeen di jaamujee ay jaambur
biir réew mu ngeen moomul.”»

Yàlla àrtu na xeet wi

20 «Jottlileen lii waa kër Yanqóoba,
biral-leen ko fa Yuda, ne leen:
21 Ngalla dégluleen lii,
xeet wu dofe, ñàkk xel wi ngeen doon,
ami gët te dungeen gis,
ami nopp te dungeen dégg!
22 Man daal, dungeen ma ragal,
am tiituleen ma?»
Kàddug Aji Sax jee.
«Man mi teg gannuus, yemalee ko géej,
dogalal ko ko dàkk te du ko jàll,
lu mu waññax waññax du ko man;

gannax ya day riir, te du jàll!
23 Waaye wii xeet a dëgër bopp te déggadi.
Dëddu nañu ma ba wéy.
24 Seen xel demul sax ba ne:
“Tee noo ragal sunu Yàlla Aji Sax,
jiy jot, mu tawal nu,
taw yu jëkk ak yu mujj yi,
àppal nu ayi bési ngóob,
sédde nu?”
25 Yooyii seeni ñaawtéef a ko waññi,
seen bàkkaar a leen xañ ngëneel.

Mbon maase na ci xeet wi

26 «Waaw! Daa am ñu bon ci sama ñoñ,
ñuy tërook a fiire
mbete nappkati picc.
27 Ni kaaf di feeseeki picc,
ni la seeni kër di feese alali càcc,
ba tax ñu yokku ba woomle,
28 yaflu, di nes-nesi.
Seenug mbon it amul kem:
duñu defal jirim njub,
duñu àtte néew-ji-doole dëgg.
29 Lii, duma leen ko dumaa?»
Kàddug Aji Sax jee.
«Xeet wu mel nii duma ko fey yoolam?
30 Lu siblu te yées am na ci réew mi:
31 Yonent yiy wax waxyuy fen,
sarxalkat yiy jiitee seen coobare,
te sama ñoñ soppe ko ni!
Moo bu muj ga taxawee, nu ngeen di def?»

6

Gawub Yerusalem nuyoo na

1 «Yeen askanu Beñamin, fëxleen,
génn Yerusalem.
Wal-leen liit gi fa Tekowa,
jafaleleen jum yi Bet Kerem, artoo ko,
musiba kat a ngi yëre bëj-gànnaar,
di safaan bu réy.
2 Yaw Siyoŋ, dëkk bu taaru bi te xejj,
dama lay dammat.
3 Ay sàmm ak seeni gétt ci sa kaw,
ñu samp seeni xayma, wër la,
di foral, ku nekk ak pàccam.
4 Ñii ne: “Waajal-leen xare baak ñoom,
nu songi leen digg bëccëg.
Waaye wóoy nun, jant a ngi lang,
keru ngoon di law!”
5 Ñee ne: “Nan song congum guddi boog,
ba rajaxe seen kër yu yànj.”»

6 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi déy da ne:
«Gorleeni bant,
sëkke Yerusalem, gaw ko!
Dëkk bii dees koy mbugal,
àqu noteel la fees dell.
7 Ni bëtu ndox di dawe,
ni lañuy dawale seenug coxor.
Fitnaak salfaañooy riir ci dëkk bi,
gisuma lu moy jagadeek loraange!»
8 «Yeen waa Yerusalem, deeleen dégg
bala ma leena dëddu,
ba gental réew mi
gent bu kenn dëkkul.»

Askan wa të na

9 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
«Nañu witta witt ndesu Israyil,
ni ñuy witte reseñ,
ba nga dawalaat say loxo ca car ya.»

Yeremeey wax

10 Moo kan laay waxal,
àrtu ko ba mu déglu,
yii boroom noppi paaxee tëë teewlu!
Kàddug Aji Sax jaa ngii,
mel ni lu ñu rus,
lu ñu safoowul!

11 Maa ngi meral Aji Sax ji ba fees
ba manatuma koo dékku.
Aji Sax ji nee: «Sippi ko tuut-tànk yi ci mbedd mi,
sippiwaale ko waxambaane yi daje,
mu laawaale jëkkër ak jabar,
mag ak màggat,
12 seeni kër doon alali jaambur,
ak seeni tool it ak seeni jabar.
Maay xàcci sama loxo déy,
dal ci kaw waa réew mi.»
Kàddug Aji Sax jee.
13 «Ndax ki gëna tuut ba ki gëna mag,
ñépp a ngi lewal lu lewul.
Yonent akub sarxalkat,
ñépp a ngi wor.

14 Sofental naññu sama pajum ñoñ ñi
dammtoo,
naan: “Jàmm, lépp jàmm!”
te jàmm amul.
15 Ñu wara am gàcce ci seen jëf ju
siblu,
te gàcce gàcceelu leen.
Xamuñu sax luy kersa!
Moo tax ñuy fëlëñoondook ñiy
fëlëñu.
Kera ba ma leen di dikkal, ñooy
tërëf.»
Aji Sax jee ko wax.

Pexey askan wi jur na musiba

16 Aji Sax ji dafa wax ne:
«Taxawleen ca selebe yoon wa, xool,
te laajte yoon ya woon,
ne: “Ana yoonu mbaax?”
Ngeen awe ca, am noflaayu
bakkan.»
Ñu lànk ne: «Awunu ca.»
17 «Ma tabbal leeni wattukat
ne: “Teewluleen liit gu jib.”»
Ñu lànk ne: «Teewluwnu.»
18 «Moo tax yeen xeet yi, dégluleen;
yeen waaso yi, seedeleen liy xaar
ñii.
19 Yeen waa àddina, dégluleen!
Maa ngii di indil askan wii musiba,
seeni pexe jural leen.
Ñoo faalewul samay kàddu,
gàntal sama yoon.
20 Lu may doye lii?
Ndàbb lu jóge Saba*,
diw gu xeeñ, bawoo réew mu sore?
Seeni saraxi rendi-dóomal safu ma;
seen saraxi jur, bugguma.»
21 Moo tax Aji Sax ji wax ne:
«Maa ngii di tegal askan wii
ay pakk, ñu fakkastaloondoo,
baay ak doom,
dëkkandook ub xarit,
ñépp sànku.»

Noon sàqee na bëj-gànnaar

22 Aji Sax ji dafa wax ne:
«Aw askan a ngii bàyyikoo réewum
bëj-gànnaar,
xeet wu mag lañuy doon, sàqee fa
cati àddina.
23 Fitt aku xeej lañuy ŋëb,
néeg lool, duñu yërëm;
seen coow ni riirum géej,
ñu war seeni fas, rëpptal,
làng-déral leen,
yeen waa Siyoŋ, dëkk bu taaru bi.»

Waa Yerusalem ay wax

24 «Danoo dégg riir mi,
sunuy yoxo yoqi,
njàqare ne nu taral,
ni mititu mat.
25 Kii naa: “Bul génn ci àll bi!”
Kee naa: “Bul jaar ci yoon wi!”
Saamar kay a nga ca loxol noon ba,
tiitaange dajal fépp!»

Yeremeey wax

26 Éey bokk yi, sol-leeni saaku,
diwoo dóom, ñaawloo ko.
Ñaawluleen ni kuy dëj benn bàjjo
te jooy jooy yu metti,
nde yàqkat bi day jekki,
ne sunu kaw dàll!

Yàllaay wax

27 «Maa la def sama nattukatu ñoñ,
nga di leen nattu ni ñuy nattoo
xaalis,
te war leena seetlu, nemmiku seen
jikko.»

Yeremeey wax

28 Ñoom ñépp a di fippukat yu
fétteeral,
wër di sos,
dëgërle ni xànjar ak weñ gu ñuul.
Ñoom ñépp di yàqkat.
29 Tëgg wal taalam, mu yànj;
sawara seeyal beteex.
Xellees na koo xelli ci neen,
taxul li ci bon génn.
30 Dees na leen wooye mbuubitum
xaalis,
nde Aji Sax ji buub na leen, sànni.

7

Yeremi yedd na demkati kër Yàlla yi

1 Kàddu gii dikkal na Yeremi,
bawoo fa Aji Sax ji. Mu ne ko:
2 «Taxawil fa bunti kër Aji Sax ji,
nga yéene fa kàddu gii, ne leen:
“Mboolem yeen waa Yuda ñiy jàlle
bunt yii, di jaamusi Aji Sax ji,

* 6:20 6.20 Saba am réew la wu bokk ci sowu Arabi, fa féete suuf.

dégluleen kàddug Aji Sax ji. 3 Aji
Sax ji Boroom gàngoor yi, Yàllay
Israyil dafa wax ne: Jekkal-leen
seeni jikkook seeni jëf, ma dëël leen
bii bérab. 4 Buleen naxe seen bopp
kàdduy caaxaan, naan: ‘Kër Aji Sax
jaa ngi, kër Aji Sax jaa ngi fii, kër Aji
Sax jee!’ 5 Su ngeen jekkalee jekkal
seeni jikko ak seeni jëf déy, di defa
def yoon seen digg ak seen moroom,
6 te notuleen doxandéem, ab jirim
akub jëtun, tuuruleen deretu jaam-
buru Yàlla, fi bii bérab, toppuleen
yeneen yàlla bay loru, 7 su boobaa,
ma dëël leen bii bérab, réew mi
ma joxoon seeni maam, bu yàgg,
ba fàww. 8 Yeena ngii di naxe seen
bopp waxi caaxaan yu amul njariñ.
9 Yeen, nu ngeen mane di sàcc, di
bóome, di jaaloo, di giñi fen, di
taalal Baal, tuur mi cuuraay, di topp
yeneen yàlla yu ngeen xamul, 10 tey
dikk taxaw fi sama kanam, biir kër
gii ñu ma tudde, te naan: ‘Nun
kay raw nanu,’ ba tax ngeen di def
mboolem lu siblu lii? 11 rawtub sàcc
daal ngeen def kër gii ñu ma tudde?
Man de lii laa gis!” Kàddug Aji Sax
jee.

12 «“Demleen rekk kay ca sama
bérab ba ca Silo, fa ma jëkkoona
dëël sama tur, ngeen xool na ma ko
def ngir mbonug Israyil, sama ñoñ.

13 «“Gannaaw def ngeen jëf jii jépp
nag,” kàddug Aji Sax jee, “te ma
waxoon leena wax ay yooni yoon,
dégluwleen; woo leen, wuyuwleen,
14 kër gii ñu ma tudde, ngeen
yaakaar ko, bérab bii ma leen jox-
oon, yeen ak seeni maam, na ma def
Silo laa koy def. 15 Dama leen di dàq,
ngeen sore ma, na ma dàqe woon
seen bokk yépp, askanu Efrayim
gépp*.”

Yàlla gàntal na

16 «Waaye yaw bul ñaanal askan
wii, bu leen yékkatil kàddug ñaan,
bu leen tinul fi man. Du maa lay
déglu moos!

17 «Xanaa gisoo li ñu nekke fi
dëkki Yuda ak ci mbeddi Yerusalem?
18 Doom a ngi taxan, baay di taal,
jigéen di not lu mu nàkkal ki ñuy
wooye Lingeeru asamaan, di tuural
ay naan yeneen yàlla, di ma ko
naqarale! 19 Du man lañuy naqaral
moos!» Kàddug Aji Sax jee. Mu ne:
«Xanaa kay ñoo ciy rus!»

20 Moo tax Aji Sax ji Boroom bi
dafa wax ne: «Sama xadar a ngii
di sottiku fi bii bérab, fi kaw nit ak
mala, garab ak lu suuf meññ, lépp
ne jippét, te deesu ko fey.»

21 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
Yàllay Israyil dafa ne: «Seen juru
saraxu rendi-dóomal, dollileen ko
ci seen yeneen sarax, te lekk yàpp
wi†. 22 Bés ba may génne seeni
maam Misra déy, waxuma leen
woon mbaa di leen sant mbirum
saraxu rendi-dóomal ak yeneen
sarax. 23 Mbir mii déy laa leen
santoon ne leen: “Déggal-leen ma,
ma doon seen Yàlla; yeen ngeen
doon sama ñoñ. Doxeleen wépp
yoon wu ma leen sant, su ko defee
ngeen baaxle.” 24 Waaye déggluwñu
ma, teewluwñu ma, xanaa di jëfe
seen xel ak seen dëgër bopp ak seen
bon xol, ba tax ñu dellu gannaaw,
jëmuñu kanam. 25 La dale bés ba
seeni maam génnee réewum Misra
ba bésub tey jii, yónnee naa leen
bés bu nekk mboolem sama jaam
ñi, yonent yi. 26 Waaye dégluwñu,
teewluwñu ma, xanaa sajju loos, di
bon, ba yées seeni maam.

27 «Dinga leen wax kàddu yii
yépp, te duñu la déglu, nga woo
leen, duñu la wuyu. 28 Su ko
defee nga ne leen: “Xeet a ngii
wu dul déglu kàddug Yàllaam Aji
Sax ji, nanguwñu yar, worma tu-
murànkeel leen, ba daggook seen
làmmiñ.”

* **7:15** 7.15 Efrayim genn la ci fukki giiri bànni Israyil ya séq réewum Israyil, ca bëj-gànnaaru réewum Yuda. † **7:21** 7.21 Ci yoon, saraxu rendi-dóomal, deesu ci lekk dara. Yàllaa ngi leen di ñaawal fii, di leen won ne gedd na seen bépp sarax. ‡ **7:29** 7.29 njañ: seetal ci *Màndiŋ ma* 6.1-8.

Xuru Ben Inom di xuru ndee

29 «Waa Yerusalemee, seen njañ‡ li ngeen séddoo Yàlla,
xuufleen ko, sànni, ñaawloo ko,
xaaculeen fa kaw tund ya ne faraas,
nde Aji Sax ji xalab na,
wacc na seen maas gii sabab sànjam.
30 Waa Yuda déy, ñoo def lu ma
ñaawlu.» Kàddug Aji Sax jee. «Ñoo
yeb yëf yu siblu fi biir kër gi ñu
ma tudde, di ko sobeel. 31 Ñoo
tabax ay jaamookaay ca Tofet fa
xuru Ben Inom, di fa sarxe seeni
doom, góor ak jigéen, lakk leen, te
santaanewma ko, jaarul sax sama
xel. 32 Moo tax ay bés a ngii di ñëw,»
kàddug Aji Sax jee, «deesatul tudd
Tofet mbaa xuru Ben Inom, xanaa
xuru Bóomukaay.» Dees na rob ca
Tofet ndax ñàkk suuf. 33 Néewi
xeet wii mujj di lekku njanaaw ak
rabu àll, te kenn du leen mana
dàq. 34 Maay dakkal fi dëkki Yuda,
dakkal fi mbeddi Yerusalem coowal
mbégteek bànneex, dakkal kàddug
boroom séet, dakkal kàddug séet,
ndax réew mu tumurànke.

8

1 «Su boobaa déy,»
kàddug Aji Sax jee,
«noon yeey sulli yaxi buuri Yuda
ak yaxi kàngam yi
ak yaxi sarxalkat yi
ak yaxi yonent yi
ak yaxi waa Yerusalem,
fa seeni bàmmeel,
2 weer leen ci naaj week weer wi
ak mboolem biddiiw yi ñu soppoon,
di leen jaamu, di leen topp ak a sàkku,
di leen sukkal.
Deesu ko dajale, deesu ko suul;
day mel niy jonkan fi kaw suuf si.
3 Dee mooy gënal dund
mboolem ku des ci njaboot gu bon gii,
ak mboolem fu ñu dese fa ma leen tasaare woon.»
Kàddug Aji Sax jee, Boroom gàngoor yi.

Askan wi të na ticc

4 «Nanga leen wax ne leen:
Aji Sax ji dafa wax ne:
Ku daanu, da dul jógaat?
Am ku lajj, du délsi?
5 Lu tax xeet wii dëddu?
Lu tax Yerusalem gii lajj, baña délsi?
Ñu ngi langaamoo naxi neen,
baña délsi.
6 Teewlu naa, déglu naa;
du lu jaadu lañu wax.
Kenn tuubu ci mbonam,
ba ne: “Lu ma def nii?”
Ku nekk a topp yoonam,
ni fas wu màmm cib xare.
7 Ag xodd sax xam na bésub demam,
pitax, wetwet ak mbelaar it dem,
tey sàmm seen bésub délsi.
Waaye sama ñoñ faalewuñu àtteb Aji Sax ji.
8 Nu ngeen man ne: “Am nan xel,
nungeek yoonu Aji Sax ji,”
te xalimay yoonalkat soppi ko fen?»
9 Dees na gàcceel boroom xel yi,
ñu jàq, tarsu.
Kàddug Aji Sax jaa ngii ñu dëddu,
kon ana seenum xel?

10 «Maay joxe seeni jabar,
jox seeni tool ay foqatikat,
ndax ki gëna tuut ba ki gëna mag,
ñépp a ngi lewal lu lewul.
Ab yonent akub sarxalkat, ñépp a ngi wor!
11 Sofental nañu sama pajum ñoñ ñi dammtoo,
naan: “Jàmm, lépp jàmm!”
te jàmm amul.
12 Ñu wara am gàcce ci seen jëf ju siblu,
te gàcce gàcceelu leen.
Xamuñu sax luy kersa!
Moo tax ñuy fëlëñoondook ñiy fëlëñu.
Kera ba ma leen di dikkal, ñooy tërëf.»
Aji Sax jee ko wax.

Yaakaar tas na Yàllaay wax

13 «Maa leen di witta witt.»
Kàddug Aji Sax jee.
«Garabu reseñ du dese doom,
figg du dese doom,»
kàddug Aji Sax jee,

«xob ya sax day wow.
Lu ma leen joxoon, rëcc na leen.»

Askan waay wax

14 «Ana lu nuy toog?
Fabuleen, nu dem ca dëkk ya tata wër,
deeyi fa.
Sunu Yàlla Aji Sax ji nar na sunu dee;
moo nu nàndal tookey mbugal,
nde noo tooñ Aji Sax ji.
15 Nuy yaakaar jàmm,
dara baaxul;
nuy séentum paj,
tiitaange ne jaas!
16 Seen noowi fas yaa dégtoo bëj-gànnaar fa Dan,
seen naari góor di ŋexal, suuf sépp yëngu.
Ñu dikk, tas réew mi tasar,
booleek li ci biiram,
ak dëkk beek ñi ci biiram.»

Yàllaay wax

17 «Maa ngii déy di leen yónnee
jaani ñàngóor yu déggul jat,
ñu di leen màtt.»
Kàddug Aji Sax jee.

Yeremi am na naqar

Yeremeey wax

18 Ndaw naqar wu tiis,
ndaw xol bu diis!
19 Sama bokk yaa ngooguy yuuxu
yuux yu àkki fu sore,
naan: «Moo Aji Sax ji daa newul Siyoŋ a?
Moo Buurub Siyoŋ da fee nekkatul a?»

Yàllaay wax

«Lu tax ñuy yékkati sama xol
ak seen jëmmi tuur yii,
seen yàllay doxandéem yi tekkiwul dara?»

Yeremeey wax

20 Ngóob wéy na, jamonoom wees,
te nun de muccagunu.
21 Sama bokk yi seen xol jeex
tax na sama xol jeex,
may tiislu, tancoo njàqare!
22 Moo diwu pajtal amul Galàdd a*?
Am fajkat a fi amul?
Ana lu waral bokk yi taneeguñu?
23 Éy ku may duyal sama bopp ndox,
saay gët di xelliy rongooñ
yu ma jooye guddeek bëccëg
bokk yi ñu bóom?

9

1 Éy ku ma mayoon ci màndiŋ mi
dalu panaanum njëggaan,
ba ma teqlikook bokk yi, wacc leen,
dem, bàyyi leen?
Ñoom ñépp ay bokkaale,
di gàngooru workat.

Dëgg jeex na

Yàllaay wax

2 «Ñu ngi tàwwi ni fittkat seen làmmiñu workat,
seen doole ci réew mi doxaluñu ci yoon.
Ñu ngii di def lu bon ci kaw lu bon,
te man faalewñu ma.»
Kàddug Aji Sax jee.

3 «Na ku ne moytu dëkkandoom
te baña wóolu menn mbokk.
Kuy mbokk déy lal nga pexem wuruj, di wuruj;
kuy dëkkandoo, sos ngay wéye.
4 Ku ne sa dëkkandoo ngay nax,
te dëgg, doo ko wax.
Dañoo tàmmi fen,
di def njekkar ba sonn.
5 Yeena ngi dëkke njublaŋ,
njublaŋ rekk,
faaleetuleen ma.»
Kàddug Aji Sax jee.

6 Moo tax Aji Sax ji Boroom gàngoor yi
wax ne: «Maa ngii di leen segg,
nattu leen ni weñ gu sawara seeyal, xelli!
Ana nu may def neneen
ak sama ñoñ?
7 Seen làmmiñ di fitt guy bóome,
seeni wax dig njublaŋ.
Nit di wax moroomam jàmm,
te di ko tëru cim xelam.
8 Lii duma leen ko dumaa?»
Kàddug Aji Sax jee.

* **8:22** 8.22 Galàdd ab gox la bu féete dexu Yurdan penku te nekkoon fu bare gàncaxi pajtal.

Mu ne: «Xeet wu mel nii duma ko fey yoolam?»

Jooy jot na
Yeremeey wax
9 Tund ya laay jooy, di yuuxu,
di jooy parluy màndiŋ ma,
fa lépp lakk, ba jaareesu fa,
déggeesul baatu jur;
njanaaw ak mala,
lépp daw, ne mes.
Yàllaay wax
10 «Maay def Yerusalem jali doj,
till yi dëkke;
ma def dëkki Yuda gent bu kenn dëkkul.»
Yeremeey wax
11 Ana ku muus, ba xam lu waral lii?
Ku Aji Sax ji waxal,
mu wax nu lu waral réew mi sànku,
gental ni màndiŋ mi,
kenn jaaru fi?

12 Aji Sax ji neeti:
«Ñoo wacc sama yoon
wi ma leen tegaloon,
sàmmuñu sama kàddu,
jëfewuñu ko,
13 xanaa toppoo dëgër bopp,
topp tuuri Baal
yi leen seeni maam miinaloon.»

14 Moo tax Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
Yàllay Israyil dafa wax ne:
«Maa ngii di leelsi xeet wii njàqarey xeme,
nàndal leen tookey mbugal.
15 Maa leen di wasaare fi biir xeet yu ñu xamuloon,
du ñoom, du seeni maam.
Maa leen di tofal saamar, ba raafal leen.»

16 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
«Ne leen: Waajleena wooyi jigéeni jooykati dëj yi, ñu dikk;
yónneeleen ca ña gëna man, ñu dikk.»
Yeremeey wax
17 Nañu gaaw dëbbeel nuy jooy,
gët taa, rongooñ wal.
18 Yuux a ngoog, jibe Siyoŋ.
Ñu naa: «Nooka rajaxoo,
torox ba ne tott,
noon màbb sunuy dëkkuwaay,
nu génn réew mi.»

19 Yeen jigéen ñi,
ngalla dégluleen kàddug Aji Sax ji,
taataan waxam,
ba jàngal seeni janq jooyi dëj,
jigéen ju ne jàngal moroomam yuuxi dëj.
20 Ndee déy moo ñalgoo sunuy palanteer,
dugg sunuy kër yu yànj,
ngir fàdd gone yi ci mbedd mi,
ak xale yu góor yi ci pénc yi.
Yàllaay wax
21 «Ne leen: Kàddug Aji Sax jee.
Néew yeey wetaroo ci àll bi, mel niy jonkan,
ni gub yu góobkat won gannaaw, kenn forul.»

Ku xam Yàlla rekk a xelu
22 Aji Sax ji dafa wax ne:
«Ku xelu, bumu damoom xelam;
ku jàmbaare, bumu damoo njàmbaaram;
ku woomle, bumu damoom koomam.
23 Kuy damu kay, na damoom xelam
mu ko may mu xam ma,
xam ne maay Aji Sax,
jiy jëfe ngor ak dëgg ak njekk fi kaw suuf.
Loolu déy mooy sama bànneex.»
Kàddug Aji Sax jee.

Xaraf, na Yàlla tax
24 «Ay bés a ngii di ñëw,»
kàddug Aji Sax jee,
«maay dikkal képp ku xarafam yem ci yaram,
25 muy waa Misra, di waa Yuda,
di Edomeen ñeek Amoneen ñi,
di Mowabeen ñeek
mboolem ñiy wat seen peggu kawaru bopp
te dëkke màndiŋ mi,
nde xeet yooyu, kenn xarafu ci dëgg,
waaye bànni Israyil gépp it

xarafuñu xarafu xol*.»

10

Aji Sax ji du moroomu xërëm

1 Yeen bànni Israyil, dégluleen kàddu,
gi leen Aji Sax ji dégtal.
2 Aji Sax ji dafa wax ne:
«Jikkoy xeeti yéefar yi, buleen ko roy;
màndargam asamaan, buleen ko tiit;
na ko yéefar yi tiit.
3 Aaday xeet yi kat neen la.
Garab lañuy dagge ca gott ba,
ab yettkat yette ko sémmiñ,
4 rafetale xaalis ak wurus,
daaj koy pont, dëgëral,
ba du yëngu;
5 muy saf kuñeental
ci biir tóokërub xaal.
Du wax, du séqi jéego,
ñu di ko gaŋar-gaŋaree.
Buleen ko ragal, du lore, du jariñe.»

Yeremeey wax

6 Aji Sax ji, kenn melul ni yaw,
yaaka màgg, jàmbaare, màggu tur.
7 Yaw Buuru xeet yi, ana ku la dul ragal?
Yaw déy yaa yelloo ragal.
Mboolem ñi xelu ci xeet yi
ak mboolem seeni buur,
kenn melul ni yaw.
8 Ñoom ñépp a bokk dofe, ñàkk bopp:
xam-xamu kasara, bant kese!
9 Xaalis lañuy jële Tarsis, xoobe ko bant,
wurus wu jóge Ufas, ñu boole ca,
ndaanaan liggéey ko,
tëggu gànjar yett ko,
ñu solal ko ndimo lu yolet
ak lu xonq curr,
lépp di liggéeyu ràbb yu xareñ.
10 Waaye Aji Sax jeey Yàlla dëgg.
Mooy Yàlla jiy dund,
di buur ba fàww,
xadaram gësëm àddina,
meram man xeet yi.
11 Lii nag, nangeen ko siiwal:
«Seen yàlla, yi sàkkul asamaan, sàkkuñu suuf,
ñooy sànku, jóge fi suuf ak fi asamaan tiim.»
12 Suuf, Aji Sax jee sàkke kàttanam;
dun bi, mu sampem xelam;
asamaan, mu lale xam-xamam.
13 Bu àddoo, ndoxum asamaan riir;
mu yéegey niir fa cati àddina,
yebbee ngelaw fa dencam ya,
daldi melax, taw.

14 Nitoo nit dim sannax, sore xam-xam:
te képp kuy tëgg sa jëmmu tuur, yaa añe gàcce.
Sa jëmmi weñ ji nga xelli, di neenug neen,
noog bakkan, tus!
15 Cóolóolu neen, liggéeyu caaxaan;
bu bésam taxawee, mu sànku.
16 Ki séddoo Yanqóoba déy wuute naak yii caaxaan.
Kookoo bind lépp,
te Israyil di giir gi mu séddoo.
Kookooy Aji Sax ji Boroom gàngoori xare yi!

Mbugal dikk na

17 Yerusalemee, yeen ñi ñu gaw,
forleen seen ëmb.
18 Aji Sax ji déy dafa wax ne:
«Maa ngii naa xërr waa réew mi bii yoon,
teg leen njàqare, ba ñu yég ko.»

Yerusalem ay wax

19 «Wóoy man, yàqu naa!
Ndaw góom bu metti!
Dama noon lii jàngoro doŋŋ a,
naa muñ!
20 Xayma xotatoo,
buumi xayma xëttandoo,
samay doom wacc ma, ne mes;
kenn sampatul sama xayma, firi ko.»

Yeremeey wax

21 Sàmmi xeet weeka dofe:
Aji Sax ji, sàkkuwñu ko.
Moo leen taxa bonle,
seen jur gépp tasaaroo.

* **9:25** 9.25 Xeeti àddina yu bare baaxoo nañu di xaraf. Waaye xaraf ci la Yàlla nammoona birale köllëre gi dox digganteem ak bànni Israyil. Moo tax gépp góor gu bokk ci woowu askan waroona fésal ci yaramam màndargam xaraf miy firndeel googu köllëre, te ànd ceek xolu jëfe ko.

22 Xibaar a ngoog, di ñëw,
riir mu réy a yëngoo réewum bëj-gànnaar,
nara gental dëkki Yuda yu mag yi,
till yi dëkke.

Yeremi tinu na Aji Sax ji

23 Aji Sax ji, maa xam ne
nit moomul yoonam,
kuy dox moomuli jéegoom.
24 Aji Sax ji, yar ma lu yem,
te bañ maa yare mer,
di ma semmal.
25 Xëppal sa xadar yéefar yi la yégul,
ak làng yi la tuddul.
Ñoo bóom giirug Yanqóoba,
bóom leen ba fàkkas leen,
gental seen dëkkuwaay.

11

Yuda fecci na kóllëre

1 Kàddu gii dikkal na Yeremi, ba-
woo fa Aji Sax ji: 2 «Dégluleen sàrti
kóllëre gii. Te yaw Yeremi, nga
àgge ko képp kuy waa Yuda ak waa
Yerusalem. 3 Nga ne leen: “Aji Sax ji
Yàllay Israyil dafa wax ne: Alkànde
ñeel na képp ku sàmmul sàrti
kóllëre 4 gii ma santoon seeni maam
bés ba ma leen génnee réewum
Misra, taalu xellikaayu weñ gu ñuul
ba. Ma noon leen ngeen déggal ma
te jëfe sàrti kóllëre gi ni ma leen ko
sase, ba doon sama ñoñ, man ma
doon seen Yàlla. 5 Su ko defee ma
wàccook ngiñ, la ma giñaloon seeni
maam ne dinaa leen may réew mu
meew maak lem ja tuuroo, muy fii
tey.”» Ma ne ko: «Tigi, Aji Sax ji.»
6 Aji Sax ji ne ma: «Yéeneel
mboolem kàddu yii ci biir dëkki
Yuda yu mag yi ak ci mbeddi
Yerusalem, nga ne: “Dégluleen sàrti
kóllëre gii te jëfe ko. 7 Artu naa
àrtu seeni maam, dale ko ba ma
leen génnee réewum Misra, ba tey
jii ma jàppoo di leen àrtu, naan
leen ngeen déggal ma. 8 Waaye
dégluwñu, teewluwñu, xanaa ku
nekk di wéye dëgër bopp, topp ag
bon xolam. Moo tax ma wàcce ci
seen kaw mboolem sàrti kóllëre gii
ma leen santoon ñu war koo jëfe te
jëfewuñu ko.”»
9 Aji Sax ji dellu ne ma: «Pexem
fippu feeñ na ca Yuda gépp ak ca
waa Yerusalem. 10 Dellu nañu ca
seen ñaawtéefi maam, ya bañoona
sàmm samay kàddu. Ñoom it topp
nañu yeneen yàlla, di leen jaamu.
Waa kër Israyil ak waa kër Yuda
fecci nañu kóllëre ga ma fasoon ak
seeni maam.»
11 Moo tax Aji Sax ji dafa wax ne:
«Maa ngii di leen wàcceel musiba
mu ñu dul mana rëcc. Dinañu ma
ne wóoy te duma leen déglu. 12 Su
ko defee waa dëkki Yuda yu mag
yeek waa Yerusalem dem jooytuji
ca yàlla, ya ñuy taalal cuuraay, te
duñu leen mana wallu mukk ci seen
jamonoy musiba.
13 «Yaw Yuda, ni sa dëkk yu mag
tollu, ni la say tuur tollu. Ni mbeddi
Yerusalem tollu it, ni la sarxalukaay
yi ñu fa saam tollu, ñu di fa taalal
cuuraay Baal, tuur mu seexluwu
mi.»
14 «Yaw nag Yeremi, bul ñaanal
askan wii. Bu leen tinul, bu leen
dagaanal. Ndax kat keroog bu ñu
nekkee ci seen musiba, ba naan ma
wóoy, du maay déglu.»

Aji Sax ji dëddu na soppeem Yàllaay wax

15 «Ana lu samay soppe di defati sama kër?
Ñu bare ci ñoom a ngi def lu bon.
Ndax seeni sarax man naa far seen jëf ju ñaaw,
ba tax bu ñuy def lu bon, di ko bége?»

16 Oliw naat, jekki doom;
nii la leen Aji Sax ji tudde woon,
waaye riir mu réy lay jibal,
jafal ko, mu tàkk,
taar réer car ya, meŋŋ.
17 Aji Sax ji Boroom gàngoor bi leen jëmbatoon,
moo leen tuddal lu bon.
Nee: «Waa kër Israyil ak Yuda ñoo def lu bon,

di taalal Baal cuuraay ba merloo ma.»

Ñu ngi fexeel Yeremi

18 Aji Sax jee ma xamal, ma xam,
ba gis seeni jëf.
19 Ndax damaa naagu woon ni xar
mu ñu jëme rendikaay ba.
Xawma woon ne man lañuy lalal ay pexe,
naan: «Nan gor garab ak doomam,
dagge ko fi réewum boroom bakkan,
ba deesul fàttlikooti turam.»

20 Ma ñaan Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
kiy àtte dëgg, di nattu xel ak xol, ne ko:
«Yaw laa diis sama mbir,
won ma séen mbugal.»
21 Moo tax Aji Sax ji wax lii ci
mbirum waa Anatot, ñiy wut sama
bakkan, naan ma: «Baal di waxe
waxyu ci turu Aji Sax ji, lu ko moy
nu rey la.» 22 Moo tax kay Aji Sax ji
Boroom gàngoor yi wax ne: «Maa
ngii di wàccesi mbugal fi seen kaw;
seen xale yu góor fàddoo saamar,
seeni doom, góor ak jigéen, deeye
xiif. 23 Aw nit, duñu ko dese; maay
wàcceel waa Anatot safaan, bu seen
atu mbugal taxawee.»

12

Yeremee ngi ñaxtu

1 Aji Sax ji, dëggu nga def,
li may tawatsi fi yaw lépp.
Teewul ma di la diis mbir:
lu tax ku bon di baaxle,
bépp workat bu bon di féex?
2 Yaa leen jëmbat, ñu sampi reen,
law ba meññ;
jegeñal la seen làmmiñ,
te fekk nga sore seen xol.
3 Waaye yaw Aji Sax ji, xam nga ma;
gis nga ma, seetlu sama xol ci yaw.
Diri leen niy xar yu ñuy rendi,
beral leen bésub rendi.

4 Ba kañ la réew mi naa sereŋ,
gàncaxu tooloo tool di lax?
Rabu àll ak njanaaw a ngi sànku
ngir mbonug ñi fi dëkk
te naan: «Moom xoolul sunu muj!»

Yàlla tontu na

5 «Ndegam boroom ñaari tànk ngay rawanteel, xoox,
nooy rawanteeki fas?
Soo wóoluwul lu moy àll bu ne yàmblaŋ,
nooy def ak gottub Yurdan?
6 Say bokk ak sa waa kër baay sax,
ñoom it wor nañu la,
ñoom it xaacu nañu, sam la;
te bu ñu lay wax jàmm it,
bu leen gëm.»

Aji Sax ji dëddu na séddoom

7 «Dëddu naa sama kër,
maa wacc sama séddoo,
wacce sama soppey xol loxol noonam.
8 Sama séddoo ngi may niru léegi
gaynde ci gott bi,
di ma xiiru, ba tax ma jéppi ko.
9 Sama séddoo baa ngi may saf tan mu todde
mu moroomi tanam gaw.
Doxleen dajaleji rabi àll yépp,
indi leen ci bernde ji.
10 Gàngooru sàmm a sëxëtoo sama tóokëru reseñ,
joggati sama waar,
def waar wi ma neex
màndiŋ mu ne maraas.
11 Def nañu ko gent buy jooy fi sama kaw,
réew mi mépp gentala gental,
te saful kenn.
12 Tundoo tund wu ne faraas fi màndiŋ mi,
ay yàqkat a ngi ciy bawoo,
doon saamaru Aji Sax ji, di faagaagal réew mépp,
cat ba cat,
jàmm réer luy dund!
13 Jiwum pepp, góob ay dég;
sonn, ñàkk yool,
xanaa mbetteel ci meññeef mii sababoo
ci merum Aji Sax ji.»

Aji Sax ji àrtu na dëkkandooy Israyil

14 Aji Sax ji dafa wax ne:
«Mboolem sama dëkkandoo yu
bon, yi laal céru suuf bi ma sédd

Israyil sama ñoñ, maa ngii di leen
déjjatee seen réew, te waa kër Yuda,
maa leen di seppee fi seen digg.
15 Waaye bu ma déjjatee yooyu xeet
ba noppi, dinaa leen dellu yërëm, ku
nekk, ma delloo ko céram, ku nekk
ak suufam. 16 Waaye bu ñu royee ba
roy sama ñoñ, di jëfe ni sama ñoñ
wara jëfe, di giñe sama tur naan:
“Giñ naa ko ci Aji Sax jiy dund,” na
ñu daan royloo sama ñoñ, ba ñuy
giñe Baal, tuur mi, su boobaa ñu
sampu fi sama digg ñoñ. 17 Waaye
xeet wu ma ci déggalul, xeet woowu
dama koy déjjati, déjjat, sànk leen.»
Kàddug Aji Sax jee.

13

Colu Yeremi misaal la

1 Aji Sax ji da maa wax ne ma:
«Demal jëndi njiitlaayu lẽe[*], nga
woddoo ko, te bu ko ndox laal.» 2 Ma
jënd njiitlaay, woddu, muy la Aji Sax
ji wax. 3 Aji Sax ji dikkal ma ñaareel
bi yoon, ne ma: 4 «Jëlal njiitlaay li
nga woddoo, te daldi dem ba Fara[†],
nga làqi ko fa ca xar-xaru doj ya.»
5 Ma dem làqi ko Fara, muy la ma
Aji Sax ji sant. 6 Ñu dem ba mu
mat ay fan yu takku, Aji Sax ji ne
ma: «Demal Fara, jëli njiitlaay la
ma la santoon nga làqi ko fa.» 7 Ma
dem fa ma làqoon njiitlaay la, sulli
ko. Ndeke njiitlaay la yàqu na, ba
amatul njariñ!
8 Kàddug Aji Sax ji dellu dikkal
ma, ne ma: 9 «Aji Sax ji dafa wax
ne: Ni lii yàqoo, ni laay sàggee
sagub Yuda ak sagu Yerusalem bu
réy bi. 10 Askan wu bon wii bañ
maa déggal, të ticc di wéye seen
coobare, di topp yeneen yàlla, di
leen jaamook a sujjóotal, nañu mel
ni njiitlaay lii amul benn njariñ.
11 Ndax ni njiitlaay di taqe ci luppu
nit, noonu laa jële woon waa kër
Israyil ak waa kër Yuda, taqoo leen.»
Kàddug Aji Sax jee. Mu ne: «Maa
ko def ngir ñu doon sama ñoñ, teral
sama tur, di sama ndam, di sama
sag. Waaye déggaluñu ma.»

Yàlla misaal na meram

12 «Nga wax leen kàddu gii: “Aji
Sax ji Yàllay Israyil dafa wax ne:
Njaqal biiñ, duy, mu fees. Bu ñu
la nee: ‘Dañoo xamul xéll ne njaqal
biiñ, duy, mu fees?’ 13 nga ne leen:
‘Aji Sax ji dafa wax ne: Muy buur yi
toogal Daawuda cib jalam, di sarx-
alkat yi, di yonent yi, di mboolem
waa Yerusalem, maa ngii di duysi
mboolem waa réew mii, ba ñu fees
ak màndite. 14 Su ko defee ma fenqe
ku nekk ak mbokkam, fenqe waajur
ak doom, ñoom ñépp.’ ”» Kàddug
Aji Sax jee. Mu ne: «Duma ñéeblu,
duma yërëm, duma leen ñeewantee
faagaagal.»

Dégloo, balaa yeex

15 Dégluleen te teewlu, buleen
fétteeral.
Aji Sax ji kat wax na!
16 Teral-leen seen Yàlla Aji Sax ji,
bala moo lëndëmal,
ngeen tërëfe tundi timis,
di séentu leer,
mu lëndëmal ba mu ne këruus,
fatt taraj
17 Bu ngeen déggul de,
ma làqu, jooy seen reewande,
sama rongooñ tuuroo tuuru,
ma jooya jooy,
nde dees na jàpp géttu Aji Sax ji,
yóbbu.

Mbugal a ngi

18 Waxal Buur, wax Lingeer yaayu
Buur ne leen:
«Dëjuleen fi suuf,
seen mbaxanam nguur mu yànj foq
na.
19 Dëkki Negew yu mag yi tëje na,
te kenn du ko tijji.
Yuda gépp ca ngàllo ga, Yuda ba mu
daj, ngàllo ga.»

Yerusalem am na gàcce

20 Yerusalemee, séentul, xool ñiy
jóge bëj-gànnaar.
Moo ana gétt gi ñu la dénkoon,

* **13:1** 13.1 njiitlaay li ñuy wax fii, séru njiitlaay lu gàtt lay doon. † **13:4** 13.4 Fara bérab la bu bokkul ak dexu Efraat doonte neexoo nañuy tur.

sa gàtt yu rafet ya?
21 Sa xejj yi nga miinal sa bopp,
bu ñu walbatikoo tiim la,
ana looy wax nag?
Kon mitit du la jàpp,
nga mel ni kuy matu?
22 Soo nee ci sam xel:
«Lu tax lii dal ma?»
xamal ne sa ñaawtéef gu réy a waral
ñu ñori la, saaysaaye la.
23 Ana ab Kuuseen bu mana soppi deram,
mbaa am segg mu mana fari tipp-tippam?
Kon nga mana def lu baax
te tàmma def lu bon!

Yàllaay wax

24 «Maa lay tasaare ni boob muy naaw
mu ngelawal màndiŋ mi wal.
25 Loolooy sa wàll,
sa cér bi ma la nattal.»
Kàddug Aji Sax jee.
Mu ne: «Yaa ma fàtte,
di yaakaari caaxaan.
26 Man it maay ëñ sa pendal,
muure sa kanam,
saw taat ne duŋŋ.
27 Sag njaalook sa ŋexali caga,
sa gànctu gu ruslu
ci kaw tundi àll bi!
Maa gis sa jëf ju siblu jooju!
Musibaa yaw Yerusalem!
Foo àppal sa jëfi sobe ji?»

14

Maral dikk na

1 Kàddug Aji Sax jii dikkaloon na
Yeremi, jëm ca maral ma. Mu ne:
2 «Waa Yudaa ngi ñaawlu,
doole dëddu dëkk yi,
ñu ne yogg, ne lasar fi suuf,
yuux jollee Yerusalem.
3 Kàngam ya yebal seeni surga, ñu rooti;
ñu dem, gisuñu ndox ca mbalka ya,
délseek seen xotti ndab,
jàq, yaakaar tas, ñu muuru di tiislu.
4 Réew mi tawluwul, suuf si fett,
yaakaaru beykat tas, mu muuru, di tiislu.
5 Kéwél sax jur ci àll bi, sànni
ndax ñàkk um ñax.
6 Mbaamu àll taxaw ci tund yi ne faraas,
di àppaat niw till,
ñàkk parlu, gët ya giim.»

Yeremeey wax

7 Dëgg la sunuy ñaawtéef a nu tuumaal,
waaye éy Aji Sax ji, jógal te saw tur tax,
doonte dëddu nanu la ay yooni yoon, moy la.
8 Éy yaw, yaakaaru Israyil, mi nuy wallu bésu njàqare,
bul ñooru ni doxandéem ci réew mi,
mbaa ku nekk ciw yoon, jàdd fi, fanaan.
9 Ngalla bul mel ni ku waaru,
mbaa jàmbaar ju manul walloo.
Yaw Aji Sax ji, yaa ngi sunu biir,
ñu di nu tudde saw tur.
Bu nu wacc!
10 Aji Sax ji dafa wax ci askan
wii ne: «Ñeeka bëgg ub taxawaalu,
baña téye seen tànk. Moo tax man
Aji Sax ji bégewuma leen. Léegi ma
bàyyi xel seenug mbon, ba mbugale
leen seeni moy.»

Waxyuy caaxaan jib na

11 Aji Sax ji nag ne ma: «Bul
ñaanal askan wii. 12 Su ñu ci
boole woon koor sax, duma déglu
seeni dagaan. Su ñu ma doon sarx-
alal saraxu rendi-dóomal ak saraxu
pepp it, du maa leen di nangul.
Xanaa saamar akub xiif ak mbas kay
laa leen di faagaagale.»
13 Ma ne ko: «Éy Boroom bi Aji
Sax ji, yonent yaa ngii di leen wax
ne duñu dajeek saamar, duñu xiif te
jàmm ju ne ñoyy nga leen di defal fi
bii bérab.»
14 Aji Sax ji ne ma: «Waxyuy
fen la yonent yiy waxe ci sama
tur. Yebaluma leen, santuma leen
ko, waxumaak ñoom. Peeñuy fen
ak ngisaaney neen ak nax yu ñu
fental seen bopp lañu leen di jottlee
waxyu.» 15 Moo tax Aji Sax ji dafa
wax ne: «Yonent yi ma yebalul te
ñuy waxe waxyu ci sama tur naan:
“Saamar akub xiif du am ci miim
réew,” saamar akub xiif ay mujje

yooyu yonent. 16 Ñi ñu doon jottli
ay waxyu it, xiif ak saamar a leen di
rey, ñu sànni seeni néew ci mbeddi
Yerusalem, te duñu am ku leen rob,
ñook seeni jabar ak seeni doom,
góor ak jigéen. Dinaa leen xëpp
seen ay.
17 Nanga leen yégal saw tiis, ne leen:
“Naa tuur rongooñ guddeek bëccëg,
te du fer;
sama bokki bopp yi damm ba
dammtoo,
ndaw góom bu metti!
18 Ma dem, xool àll,
gisuma lu moy ñu saamar bóom,
ma dugg biir dëkk,
gisuma lu moy ñu ne làcc akub xiif,
yonent ak sarxalkat di wër réew mi,
xam-xam réer leen.”»

Yeremee ngi tinu Aji Sax ji

19 Aji Sax ji, wacc ngaa wacc Yuda
nii?
Am Siyoŋ a la génnliku?
Lu tax nga di nu dumaa musiba mu
amul paj?
Nuy yaakaar jàmm, dara baaxul,
nuy séentum paj, tiitaange ne jaas!
20 Aji Sax ji, xam nanu sunug mbon,
xam sunu ñaawtéefi maam;
moy nanu la moos.
21 Waaye xoolal ci yaw te bul xalab,
bul teddadil sa jal bu tedd.
Bàyyil xel te baña fecci sa kóllëreek
nun.
22 Xërëmi neen yi yéefar yiy jaamu,
ana ku ci mana taw?
Am asamaan ay sóobal boppam ay
waame?
Du yaw la Aji Sax ji sunu Yàlla?
Yaw lanu yaakaar,
te loolu lépp, yaw a.

15

Aji Sax ji àddu na

1 Aji Sax ji nag ne ma: «Musaa
ak Samiyel sax, bu ñu taxawoon fi
sama kanam, du tax ma faale askan
wii. Dàqal, ñu sore ma, te wéy. 2 Bu
ñu la laajee ne la: “Fu nu jëm?” nga
wax leen ne leen:
“Aji Sax ji dafa wax ne:
Kiy wopp dee, wopp dee;
kiy deeye saamar, deeye saamar;
kiy deeye xiif, deeye xiif;
kiy duggi ngàllo, duggi ngàllo.”
3 «Te dinaa wàcce fi seen kaw
ñeenti xeeti duma.» Kàddug Aji
Sax jee. «Saamar di bóom; xaj
diri yóbbu, njanaaw ak rabu àll for,
mu jeex. 4 Dama leen di def, waa
réewi àddina yépp, ku leen ci xool
rasu. Te li ko waral di Buurub Yuda,
Manase miy doomu Esekiya, ak li
mu def ci digg Yerusalem.»

Mbugalu Yuda du jaas Yàllaay wax

5 «Yerusalemee, ku lay yërëm?
Ku lay jooy?
Moo, ku lay geesu ne la: “Jàmm nga
am?”
6 Yaw yaa ma wacc,» kàddug Aji Sax
jee,
«dellu gannaaw,
ma duma la, sànk la.
Muñ naa ba sonn.
7 Maa leen bees ni ñuy beesem pepp
ci pénci réew mi.
Maa sànk sama ñoñ,
faat seeni doom,
ndax tuubuñu seeni jëfin.
8 Seeni jëtun laa ful,
ba ñu ëpp suufas géej,
ma indil leen pàddum njolloor,
mu reyal yaay doomi waxambaa-
neem,
këpp ko tiitaangeek njàqare.
9 Yaayu juróom yaari góor loof, di
àppaat,
jantam sowe bëccëg ndarakàmm,
yaakaar tas, mu jàq,
seenu ndes, ma leel saamaru noon.»
Kàddug Aji Sax jee.

Aji Sax ji feddli na yebam Yeremeey wax

10 Wóoy saa ndey,
loo ma doon jure!
Man mi réew mépp di xulook a
layool,
leblewma, lebuma;
te ñépp di ma móolu.
11 Ndaxam Aji Sax ji nee:
«Maa lay xettli déy, ngir sottal lu
baax;
maa la defal sa noon di la tinu déy,

ci janti safaan ak njàqare.»

Yàllaay wax ak Yerusalem

12 «Ku mana toj weñ gu ñuul,
rawatina yetu weñu bëj-gànnaar, mbaa xànjar?
13 Yeen waa Yuda, seen alal ak seeni denc
laay jox ñu ko sëxëtoo te feyuñu
ndax seen gépp moy ci seen réew mépp.
14 Maa leen di def seen jaami noon
réew mu ngeen xamul,
sama mer jippét, tàkkal leen.»

Yeremeey wax

15 Yaw déy Aji Sax ji, xam nga!
Ngalla bàyyi ma xel, geesu ma;
feyul ma ñi ma sam.
Bu leen muñal ba sànk ma!
Xamal ne yaa ma tax di dékku saaga.
16 Sa kàddu laa gis, di ko dunde,
sa kàddu di ma bégal, bànneexal sama xol.
Yaw Aji Sax ji Boroom gàngoor yi, déy,
sa tur lañu ma tudde.
17 Masumaa toogandook ñiy mbum-baay
bay xawaare.
Yaa ma jiite, ma beru, toog
ndax mer mi nga ma sol, ba ma fees.

18 Moo sama tiis wi du dakk a?
Bii góom bu metti, tëë wér!
Yaw kay yaay waltan muy wal, di ŋiis,
di tas sama yaakaar.

19 Moo tax Aji Sax ji dafa wax ne:
«Soo délsee, ma délloosi la,
nga dellu di ma liggéeyal.
Soo dee wax ngëneel
lu soreeki caaxaan,
dinga mel ni yaay sama làmmiñ,
te nit ñeey délsi ànd ak yaw,
waaye du yaay délsi ànd ak ñoom.
20 Maa lay def nga mel ak askan wii
ni tatay xànjar ju ñu dàbbli,
ñu di la song
te duñu la man.
Maay ànd ak yaw,
di la wallu, di la xettli.»
Kàddug Aji Sax jee.
21 «Ab soxor jàpp la, ma àtte;
ab néeg ne la céex, ma foqati.»

16

Yeremi wéet na ci biiri bokkam

1 Kàddug Aji Sax ji dikkalati ma,
ne ma:
2 «Bul jël jabar,
bul am doom ju góor mbaa ju jigéen ci bii bérab.»
3 Aji Sax ji kat dafa wax ci gone yu góor yeek gone yu jigéen
yi juddoo ci bii bérab,
wax ci seen ndey yi leen jur
wax ci seen baay yi leen meññ ci mii réew,
4 mu ne: «Jàngoroy ndee a leen di rey.
Deesu leen jooy, deesu leen rob.
Seeni néew ay tosal suuf.
Saamar akub xiif a leen di sànk,
seeni néew leel njanaaw ak rabi àll.»
5 Te Aji Sax ji kat dafa wax ne:
«Bul dugg kërug dëj,
bu fa dem di ñaawlook a jaale.
Maa xañ askan wii sama jàmm,»
kàddug Aji Sax jee,
«xañ leen sama ngor ak sama yërmande.
6 Ku mag ak ku ndaw ay dee ci réew mii,
te deesu leen rob,
deesu leen jooy.
Kenn du dagg yaramam
mbaa muy nelu, di ko ñaawloo.
7 Kenn du leen sédd aw ñam
wu ñuy dëfale ku deele,
kenn du leen jox ub kaas, dëfale leen,
doonte baay a dee mbaa ndey.
8 Kërug bernde it, bu fa dugg,
di toogandoo, di lekk ak a naan.»
9 Aji Sax ji Yàllay Israyil Boroom gàngoor yi kat dafa wax ne:
«Maa ngii di dakkal ci bii bérab,
ngeen teewe, fekke lépp
luy coowal mbégteek bànneex,
boroom séet ak séetam selaw.
10 «Su ko defee, boo waxee askan
wii kàddu yooyu yépp, ñu ne la:
“Ana lu waral Aji Sax ji dogalal nu
musiba mu réy mii mépp? Ana
fu nu tooñe ak fu nu moye sunu

Yàlla Aji Sax ji?” 11 Nga wax leen
nag ne leen: “Seeni maam a ma
wacc,” kàddug Aji Sax jee, “di topp
yeneen yàlla, di leen jaamook a
sujjóotal. Man nag, ñu dëddu ma;
sama yoon it, ñu bañ koo sàmm.
12 Yeen nag, ngeen di bon, ba raw
seeni maam. Yeena ngii, ku nekk të
ticc, topp xolam bu bon, bañ maa
déggal. 13 Maa leen di dàqe ci réew
mii, jëme réew mu ngeen xamul,
seeni maam xamuñu ko, ngeen di
fa jaamu guddeek bëccëg yeneen
yàlla, ndax dootuma leen baaxe.”»

Yaakaar jeexul

14 «Waaw ay bés a ngi ñëw déy,»
kàddug Aji Sax jee, «deesatul wax
ne: “Giñ naa ko ci Aji Sax jiy dund
te génnee bànni Israyil réewum
Misra.” 15 Waaye dañu naan: “Giñ
naa ko ci Aji Sax jiy dund, ki jële
bànni Israyil réewum bëj-gànnaar,
te jële leen mboolem réew ya mu
leen sànke woon.” Maa leen di
délloosi seen réew ma ma joxoon
seeni maam.»

Kenn rëccul mbugal mi

16 «Maa ngii di woolu nappkat yu
bare.» Kàddug Aji Sax jee. «Ñu
napp ñii ba noppi ma woo rëbb yu
bare, ñu rëbb leen ci kaw mboolem
tund wu mag ak wu ndaw, ba ci
bépp xar-xaru doj. 17 Samay bët a
ngi ne jàkk déy ci seeni jëf. Dara
umpu ma ci. Seeni ñaawtéef, dara
rëccu ma ci. 18 Dama leen di jëkka
fey ñaari yoon seeni moy, ndax ñoo
sobeel sama réew meek seen méddi
tuur yu bon yi, feesal suuf sii ma
séddoo seen yëf yu siblu yooyu.»

Ñépp ay ràññeeji Aji Sax ji Yeremeey wax

19 Yaw Aji Sax ji may dooleel,
di ma feg, di ma làq bésub njàqare,
yaw la xeet yiy bawoo cati àddina,
fekksi la, naan:
«Caaxaani neen kay la sunuy maam
baaxoo woon,
xërëmi neen yu amul njariñ.
20 Nit man naa sàkkal boppam ay
yàlla?
Te duñuy yàlla sax!»

Yàllaay wax

21 «Moo tax maa ngii di leen xamal
bii yoon,
ba ñu xam sama diisaayu loxook
sama doole,
xam ne maay Aji Sax ji.»

17

Aji Sax ji sikk na Yuda

1 «Bàkkaaru Yuda lañu binde xac-
cug weñ
gu cat la di doj wu dëgër.
Dees koo ñaas ci seen àlluway xol,
ñaas ko ci seen béjjéni sarxalukaay.
2 Seeni doom sax di bàyyi xel seeni
sarxalukaay
ak seen xer yi ñuy màggale tuurum
Asera
fi ker garab yu naat yeek
kaw tund yu mag yi
3 ak kaw tund yi ci àll bi.
Seen alal ak seen denc yépp
laay joxe, ñu lël ko,
booleek seen jaamookaay
ndax seen moy yi dajal réew mi.
4 Dingeen xañ seen bopp cér bi ma
leen séddoon,
ma def leen seen jaami noon
ci réew mu ngeen xamul,
ndax merloo ngeen ma
mer mu dul fey mukk.»

Aji Sax jee jara yaakaar

5 Aji Sax ji dafa wax ne:
«Alkànde ñeel na ku yaakaar doom
aadama
ak képp kuy doolewoo nit,
dëddu Aji Sax ji.
6 Day mel ni gajjub ndànd-foyfoy,
du gis ngëneel luy dikk!
Day dëkke màndiŋ mu wow koŋŋ,
suufas xorom su kenn dëkkul.
7 Waaye barke ñeel na ku wóolu Aji
Sax ji,
yaakaar Aji Sax ji.
8 Day mel ni garab gu saxe wetu
ndox,
lawal ay reenam ca wal ma,
ragalul tàngoor wu dikk,
xob ya di naat.

Du tiit atum maral,
du ñàkk meññeef.»

9 «Dara gënula dëng xelum nit,
laago la ci moom.
Ana ku ko mana xam?
10 Maay Aji Sax jiy seetlu xel,
natt ub xol,
di yool ku nekk jëfinam,
la yellook añam.
11 Kuy jagoo alal ju lewul,
mooy picc mu toj lu mu nenul.
Kookooy tollu digg dooleem, alal ja dëddu,
mu mujje dof.»

Yeremeey wax

12 Sunu bérab bu sell bi,
mooy ngànguney daraja, daa masa kawe.
13 Yaw Aji Sax ji yaakaaru Israyil,
ku la wacc, torox;
ku la dëddu daa repp.
Moo wacc Aji Sax ji, bëtu ndox miy dund.

Yeremi ñaan na Yàlla wall

14 Éy Aji Sax ji, faj ma, ma faju;
musal ma, ma mucc,
samag cant, yaw a.
15 Ñu ngii naa ma:
«Ana la Aji Sax ji waxoon?
Na dikk boog!»
16 Man de, bañuma laa sàmmal, topp la;
bésub tiis it dagaanuma ko.
Yaw de xam nga ko.
Li ma wax it fi sa kanam la.
17 Bu ma teg tiitaange,
yaay sama rawtu bésub safaan.
18 Ngalla gàcceelal ñi ma topp,
te bu ma gàcceel;
yal nañu tiit, ñoom,
te man, ma baña tiit.
Rikk dikke leen bésub safaan,
rajaxe leen ñaari yoon.

Bésub Noflaay ñeel na Aji Sax ji

19 Aji Sax ji da maa wax ne ma:
«Demal taxawi ca buntu Doomi
réew mi, fa buurub Yuda di duggeek
a génne. Te nga taxaw itam ca
mboolem bunti Yerusalem ya ca
des. 20 Nga ne leen: “Dégluleen
kàddug Aji Sax ji, yeen buuri Yuda
ak yeen waa Yuda gépp ak képp ku
dëkk Yerusalem, di jaare bunt yii.
21 Aji Sax ji dafa wax ne: Moytuleen
seen bopp ba baña gàddu lenn
bésub Noflaay, di ko jaarale bunti
Yerusalem. 22 Buleen génne seeni
kër lenn bésub Noflaay te buleen
ci liggéey lenn. Waaye nangeen
sellal bésub Noflaay, muy la ma
santoon seeni maam. 23 Ndaxam
dégluwñu ma, teewluwñu ma,
xanaa të ticc, baña dégg, di gàntal
ndigal. 24 Waaye su ngeen ma
dégloo ba déglu ma, kàddug Aji
Sax jee, baña gàddu lenn di jaare
bunti dëkk bii bésub Noflaay, xanaa
di sellal bésub Noflaay, bañ cee
liggéey lenn, 25 su boobaa buur yiy
tooge jalub Daawuda, tey dawal
watiir aki fas, ñook seeni kàngam,
duñu noppee jaare bunti dëkk bii,
feggook seeni kàngam. Waa Yudak
waa Yerusalem it di jaare ci bunt
yii, dëkk bi sax dàkk. 26 Dees
na bàyyikoo dëkki Yuda ak li wër
Yerusalem ak diiwaanu Beñamin,
ca suufu tundu waak kaw tund ya,
ak ca diiwaanu Negew. Ñuy indi ci
kër Aji Sax ji ay saraxi rendi-dóomal
ak yeneen saraxi jur ak saraxu pepp
ak cuuraay. Ñii di indi kër Aji Sax ji
saraxi cant. 27 Waaye su ngeen ma
déggalul, baña sellal bésub Noflaay,
baña moytoo gàddu lenn, di jaare
bunti Yerusalem bésub Noflaay, su
boobaa dinaa taal dëkk bi taal buy
xoyom këri Yerusalem yu yànj, te du
fey.”»

18

Boroom njaq doon na misaal

1 Kàddu gii dikkal na Yeremi, ba-
woo fa Aji Sax ji. Mu ne ko: 2 «Dalal
di dem ca tabaxkatu njaq ba. Foofa
laa lay dégtale sama kàddu.» 3 Ma
daldi dem ba ca kër tabaxkatu njaq
ba. Ma fekk ko muy liggéey ca
tabaxukaayu njaqam. 4 Leeleeg
ndab li tabaxkat biy tabaxe ban,
yàqu ci loxoom, mu dellu defaraat
ba mu baax ci moom. 5 Kàddug Aji

Sax ji nag dikkal ma ne ma: 6 «Ni
tabaxkatu njaq bii di def, dama koo
manula def ak yeen, bànni Israyil?»
Kàddug Aji Sax jee. «Ban bii déy,
ni mu mel ci loxol tabaxkatu njaq
bi, ni ngeen mel ci sama loxo, yeen
bànni Israyil. 7 Leeg-leeg ma wax lu
jëm ci aw xeet mbaa am réew, ne
dinaa ko déjjati, daaneel ko, tas ko,
8 xeet woowu tuub mbonam gi ma
leen doon artoo, ma fomm musiba
mi ma naroona wàcce ci seen kaw.
9 Leeleeg it ma wax lu jëm ci aw
xeet mbaa am réew, ne dinaa ko
tabax, jëmbat ko, 10 ba noppi ñu
def lu ma ñaawlu, baña dégg sama
kàddu. Su ko defee ma fomm lu
baax la ma leen naroona baaxe.
11 Kon waxal boog waa Yuda ak waa
Yerusalem ne leen: "Aji Sax ji dafa
wax ne: Maa ngi nii di leen tabaxal
musiba ci pexe mu ma leen di fexeel.
Kon na ku nekk dëpp yoonam wu
bon te jubbanti jikkoom aki jëfam."
12 Dañu naan: "Jaru ko, sunu xalaatu
bopp lanuy topp, ku nekk të ticc di
jëfe sa xel mu dëng."»

Israyil fàtte na Aji Sax ji

13 Moo tax Aji Sax ji dafa wax ne:
«Laajteleen rekk ci xeet yi!
Ku ci masa dégg lu mel nii?
Lu ñaawa ñaaw la Israyil, janq ba, def!
14 Ku masa gis fu tawub yuur gedde mbartali Libaŋ,
mbaa wal mu sedd ma cay wale fu sore ŋiis?
15 Moona sama ñoñ fàtte nañu ma;
tuuri caaxaan, ñu taalal cuuraay,
te tuur yi di leen fakktal ci seeni yoon,
seen jaaruwaay ya woon,
di leen jaarale ñall yu kenn xàllul,
16 ba seenum réew gental,
di lu ñuy muslu fàww,
ku fa romb waaru, wëcc bopp.
17 Maay mel ni ngelawal penku, tasaare leen,
ñu daw seeni noon.
Gannaaw laa leen di won,
waaye du doon kanam,
keroog seen bésu ay.»

Fexeel nañu Yeremi

18 Ba mu ko defee, mu am ñu ne:
«Aywaleen, nu lalal Yeremi pexe.
Ndax kat soxlawunu ko ba di ci
ñàkk dara: du njànglem sarxalkat,
du digley boroom xel te du waxyu
bu yonent biral. Nanu ko duural
ba sànk ko te baña faale lenn ciy
waxam.»
19 Waaye yaw Aji Sax ji, teewlu ma
te déglu kàddug noon yi.
20 Lu baax dees na ko feye lu bon a?
Moona gasal nañu ma am yeer, di ma tëru.
Bàyyil xel ba may taxaw fi sa kanam,
di leen tinul ngir nga moyale leen sa mer.
21 Kon nag bàyyil seeni doom ñu xiif ba dee,
jañax leen ci ñawkay saamar,
seeni jabar suul doom, suul jëkkër,
seeni góor loroo mbas,
seeni waxambaane daanoo xare.
22 Boo jekkee yebal gàngoor,
yal na yuux jibe seeni kër.
Ñoo gas um yeer, di ma rëbb,
làqal may fiir.
23 Waaye yaw Aji Sax ji, xam nga mépp pexe
mu ñu may fexee bóome.
Bu leen jéggal seen ñaawtéef,
bul far seeni moy,
yal nañu nërmeelu fi sa kanam,
jëflanteel ak ñoom bi ngay mer.

19

Njaq la toj na

1 Aji Sax ji dafa wax ne: «Demal
ca tabaxkatu njaq ba, nga jëndi fa
njaqu ban lu ndaw te ànd ak ñenn
ci magi askan wi ak ñenn ci magi
sarxalkat yi, 2 te nga dem ba ca
xuru Ben Inom, ca buntu Tojitu njaq
ya, daldi fay yéene kàddu yi ma
lay wax. 3 Danga naan: "Yeen
buuri Yuda, yeen waa Yerusalem,
dégluleen kàddug Aji Sax ji. Aji Sax
ji Yàllay Israyil Boroom gàngoor yi
dafa wax ne: Maa ngii di wàcce fi
bii bérab, musiba muy buur noppi
képp ku ci dégg." 4 Li ko waral mooy
dañu maa wacc, teddadil bérab bii,
di fi taalal cuuraay yeneen yàlla yu

ñu xamuloon, du ñoom, du seeni
maam, du buuri Yuda. Te feesal
nañu bérab bii deretu nit ñu deful
dara. 5 Yékkatil nañu fi Baal tuur mi
bérabi jaamookaay, di ci lakk seeni
doom ngir Baal, defal ko ko saraxi
rendi-dóomal, te santaanewma ko,
waxuma ko, jaarul sax sama xel.

6 «Moo tax ay bés a ngii di
ñëw,» kàddug Aji Sax jee, «su
boobaa deesatul wooye bérab bii
Tofet mbaa xuru Ben Inom, xanaa
xuru Bóomukaay. 7 Maay neenale fii
pexem Yudak Yerusalem. Maa leen
di tërale seen saamaru noon, ñi leen
di tëru, tër leen; seeni néew, ma
leele njanaaw ak rabi àll. 8 Maay
def dëkk bi ab gent bu ñuy muslu,
ku fi jaare waaru, di muslu ci seen
mbugal yépp. 9 Maa leen di yàpploo
seen doom yu góor ak yu jigéen,
ku nekk di yàpp sa moroom ci biir
njàqare, ndax gaw bu metti, bu leen
seen noon yi leen di tëru di gaw.

10 «Gannaaw loolu nanga toj njaq
lu ndaw li fi kanam ñi nga àndal,
11 te nga ne leen: “Aji Sax ji Boroom
gàngoor yi dafa wax ne: Askan wii
ak dëkk bii, ni ñuy toje njaq, ba
deesatu ko mana defaraat, ni laa koy
tojate. Tofet gii dees na fi rob ndax
ñàkk fu ñu robe. 12 Noonu laay def
bérab bii,” kàddug Aji Sax jee, “ak ñi
fi dëkk. Maay def dëkk bii ni Tofet.
13 Këri Yerusalem ak këri buuri Yuda
dina fees ak sobe ni bérab bii di
Tofet. Mooy mboolem kër yu ñu
doon taalal cuuraay ca kaw taax ya
ñeel biddiiw yépp, ak di fa tuural
yeneen yàlla.”»

14 Gannaaw ba Yeremi walbatikoo
Tofet, ga ko Aji Sax ji yebaloon mu
waxi fa waxyu, dafa taxawi ca ëtti
kër Aji Sax ji, daldi wax ak mbooloo
ma mépp. Mu ne leen: 15 «Aji Sax
ji, Yàllay Israyil Boroom gàngoor yi
dafa wax ne: “Maa ngii di wàcce ci
kaw dëkk bii ak mboolem li ko wër,
lépp luy musiba mu ma dige woon,
ndax dangeena të ticc, baña dégg
sama kàddu.”»

20

Tëj nañu Yeremi

1 Ci kaw loolu, doomu Imer, Pasur,
sarxalkat ba jiite woon saytub kër
Yàlla ga, dégg Yeremi muy biral
kàdduy waxyu yooyu. 2 Ba mu
ko defee Pasur dóorlu Yonent Yàlla
Yeremi, jéng ko ca buntu kër Aji
Sax ja féete kaw, te ñu dippee ko
Beñamin. 3 Ca suba sa Pasur yiwee
ko ca jéng ba. Yeremi ne ko: «Aji Sax
ji tuddeetu la Pasur; Magor-Misabib
(mu firi Tiitaange lu dajal) la la
tudde. 4 Ndax Aji Sax ji dafa wax ne:
“Maa ngii di la wàcceel tiitaange,
yaak sa soppe yépp, seen saamaru
noon daaneel leen, ngay gis; te Yuda
gépp laay teg ci loxol buuru Babilon,
ñii mu yóbbu leen ngàllo, ñee mu
jam leen, ñu dee. 5 Maay joxe lépp
luy alalu dëkk bii. Mboolem lu fiy
njariñ, mboolem gànjar, mboolem
denci buuri Yuda, dinaa ko teg ci
seen loxol noon yi, ñu sëxëtoo, jël,
yóbbu Babilon. 6 Yaw Pasur, yaak
sa waa kër yépp ay duggi njaam ca
Babilon. Babilon nga jëm te fa ngay
dee, ñu rob la fa, yaak mboolem sa
soppe ya nga daan wax ay waxyuy
fen.”»

Yeremi ñaxtu na

7 Éy Aji Sax ji, naxtaan nga ma,
ma naagu, nga nax ma,
jaay ma doole, ba man ma.
Ñu ngi may kekku bés bu ne,
ku ne di ma kókkali.
8 Saa yu ma waxee, damay xaacu,
fitnaak salfaañoo ma tax di yuuxu.
Kàddug Aji Sax jee may yóbbey xas
aki saaga bés bu ne.
9 Su ma nee: «Xaaral ma fàtte ko,
dootuma biral waxyu ci turam,»
sama xol bi mel nib taal
bu tàkk, tàbbi sama biir yax yi;
may jéema muutuwaale sa kàddu,
te duma ko man.
10 Dégg naa ñaawlaate yu bare, ñu
naan:
«Éey, Tiitaange-lu-dajal!
Booleleen ko, boole rekk!»
Ñi ma séqal jàmm sax,
di yeeru ma fakkastalu,

naan: «Jombul mu juum, nu jekku ko,
ba mana feyu.»
11 Waaye Aji Sax jeek man, di ñeyi xare.
Moo tax ñi may tëru di tërëf, ba duñu daan,
xanaa rus lool, ndax duñu baaxle;
gàcce gu yàgg lay doon te du fey.
12 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi, yaw miy nattu ku jub,
di gis xel ak xol,
may ma, ma gis ni nga leen di feye;
yaw de laa diis sama mbir.

13 Woyleen Aji Sax ji,
màggal-leen Aji Sax ji!
Mooy xettli néew-ji-doole
ci dooley ku bon.

14 Alkute ñeel na bés ba ma juddoo,
bés ba ma saa ndey juree,
yàlla bumu barkeel.
15 Alkute ñeel na ka ko yegge baay,
ne ko: «Sa soxna am na doom ju góor,»
ba tax baay béga bég.
16 Yal na kooku mel ni dëkk,
yi Aji Sax ji tas te yërëmu leen!
Yal na dégg yuuxi suba teel
ak xaacuy xarey njolloor.
17 Moo ma reyul ci sama biiru ndey,
ma bàmmeeloo sama ndey,
te du wasin mukk.
18 Ana lu ma doon génne ca biiram,
di daj coonooku tiis,
mujje gàcce?

21

Jéllub Yerusalem jubsi na

1 Kàddu dikkaloon na Yeremi,
bàyyikoo fa Aji Sax ji. Mooy ba buur
Cedesyas yebalee ca moom, Pasur
doomu Malkiya, mook sarxalkat ba
ñuy wax Cefaña doomu Maaseya.
Mu ne ko: 2 «Ngalla seetal nu
ci Aji Sax ji, ndax Nabukodonosor
buuru Babilon mu ngi nuy song
xare. Jombul Aji Sax ji defaatal nu
lenn ciy kéemaanam ba mu dellu
gannaaw.» 3 Yeremi nag ne leen:
«Waxleen Cedesyas ne ko: 4 “Aji Sax
ji, Yàllay Israyil dafa wax ne: Seen
dooley xare ji ngeen yor, di xeexeek
ñi ci biti, di buuru Babilon ak waa
Babilon ñi leen gaw, maa ngii di ko
walbati, dajale ko ci biir dëkk bii.
5 Man mii maay xareek yeen, won
leen sama doole ak sama diisaayu
loxo, xadaru, dikke leen mer mu
réya réy. 6 Maay fàdd lu dëkk ci
dëkk bii, nit ak mala bokk loroo
mbas mu réy. 7 Gannaaw loolu nag,”
kàddug Aji Sax jee, “Cedesyas bu-
urub Yuda, aki jawriñam ak askan
week ñi des ci dëkk bii te rëcce ci
mbas meek xare beek xiif bi, maa
leen di teg ci loxol Nabukodonosor
buuru Babilon, ak seen loxol noon,
ak loxol ñi leen di wuta rey. Dina
leen leel ñawkay saamar. Du leen
baal, du ñéeblu, du yërëm.”
8 «Te itam nga wax askan wii ne
leen: “Aji Sax ji dafa wax ne: Maa
ngii di teg fi seen kanam yoonu dund
ak yoonu ndee. 9 Ku toog ci dëkk bii,
dinga deeye xare mbaa xiif mbaa
mbas. Ku génn jébbal boppam waa
Babilon ñi leen gaw nag dinga dund,
bakkanam di yoolu xareem. 10 Jógal
naa dëkk bii déy, te loraange laa leen
naral waaye du jàmm.” Kàddug Aji
Sax jee. “Ci loxol buuru Babilon laa
koy teg, mu jafal ko, lakk.”»

Xibaar ñeel na waa kër buur

11 «Te it waxal waa kër buurub
Yuda ne leen:
“Dégluleen kàddug Aji Sax ji!
12 Yeen waa kër Daawuda,
Aji Sax ji dafa wax ne:
Àtte yoon, deeleen ko xëye,
di xettli ki ñu xañ dëgg
ci ki koy néewal doole,
balaa sama mer ne jippét,
di tàkk te deesu ko mana fey
ndax seen jëf ju bon.
13 Yeen ñi jataayoo xur wi,
yeen ñi ci kaw doj wu tell wi, maa ngii fi seen kaw.”
Kàddug Aji Sax jee.
“Yeen ñi naa: ‘Ku nu manal dara?
Ku jote sunu biiri rawtu?’
14 maa leen di dikke seen añu jëf.”
Kàddug Aji Sax jee.

“Maay jafal sawara, lakk seen gott bi,
mu xoyom lépp lu leen wër.”»

22

1 Aji Sax ji dafa wax ne: «Demal
kër buurub Yuda, nga jottli fa kàddu
gii. 2 Danga naan: “Dégluleen
kàddug Aji Sax ji, yaw buurub Yuda
mi toog ci jalub Daawuda, yaak say
jawriñ ak sa nit ñiy jaare yii bunt.
3 Aji Sax ji dafa wax ne: Deeleen
jëfe dëgg ak yoon, di xettli ku ñu
xañ dëgg ci ki koy néewal doole.
Ab doxandéem, ab jirim akub jëtun,
buleen leen lor, buleen leen fitnaal.
Deretu jaambur bu deful dara it,
buleen ko tuur ci bii bérab. 4 Su
ngeen jëfee ba jëfe santaane bii déy,
buur du noppee dugge yii bunt, di
toogal Buur Daawuda fi jalam, di
dawal watiir aki fas, ànd ak seeni
jawriñ ak seeni nit. 5 Waaye su
ngeen dégluwul sama santaane yii,
giñ naa ko ci man mii,” kàddug Aji
Sax jee, “ab gent rekk la gii kër di
doon!”»
6 Aji Sax ji déy dafa wax ci mbirum
kër buurub Yuda ne:
«Yaay sama àllub Galàdd,
sama collu tundu Libaŋ,
waaye déy, maa lay def ni màndiŋ,
ngay dëkk yu kenn dëkkul.
7 Maa lay beralal yàqkat
yu fàggu seeni gànnaay,
dàjji sa tànnéefi banti seedar,
sànni ca sawara sa.
8 «Doxandéem yu bare dinañu
jaare dëkk bii, di laajte ci seen biir
naan: “Ana lu waral Aji Sax ji def
nii bii dëkk bu mag?” 9 Su ko defee
ñu ne leen: “Xanaa li ñu fecci seen
kóllërey Yàlla Aji Sax ji, di sujjóotal
yeneen yàlla, di leen jaamu.”»

Lu jëm ci Salum buurub Yuda

10 Buleen jooy buur Yosya mi dee,
buleen ko ñaawlul,
jooyleena jooy buur Salum miy dem,
te du délseeti,
ba gis réewum juddoom.
11 Aji Sax ji kat dafa wax ci
mbirum buurub Yuda, Salum mi
wuutu baayam Yosya te bàyyikoo
fii. Mu ne: «Du fi délseeti mukk.
12 Waaye fa ñu ko yóbbu ngàllo, fa
lay deeye. Réew mii, du ko gisati
mukk.»

Lu jëm ci Yowakim, kuutaayu Buur Yosya

13 Wóoy ngalla kiy tabax këram te seetu ci njekk,
di teg taaxi kawam te seetu ci yoon,
liggéeyloo moroomam ci dara,
feyu kow ñaqam.
14 Mu ngi naan: «Maay tabax kër gu yaa,
taaxi kaw ya yàmblaŋ.
Ma bënn ay palanteer,
tafal kër gi banti seedar,
diw ko ba mu xonq curr.

15 «Ëpplante banti seedar da laa def buur?
Sa baay daawul lekk ak a naan?
Teewu koo jëfe dëgg ak yoon,
muy njiglaayam.
16 Da daan sàmm àqu ku ñàkk ak ku néew doole,
muy njiglaay.
Du looloo di xam maay kan?»
Kàddug Aji Sax jee.

17 «Yaw xooloo,
xalaatoo lu moy loo jariñoo,
ak noo tuure deretu jaambur Yàlla,
di fitnaale ak a lore?»

18 Moo tax Aji Sax ji wax ci mbirum buurub Yuda, Yowakim doomu Yosya, ne:
«Kenn du ko jooy ca mbokkam mu góor mbaa mu jigéen,
naan: “Wóoy ngalla nun, bokk yi!”
Kenn du ko jooy,
naan: “Wóoy, sang ba, wóoy kilifa ga!”
19 Robu mbaam-sëf lees koy rob:
diri génne Yerusalem,
sànni ca biti.»

Yeremi yégle na fitnay Yerusalem

20 Aji Sax ji nee: «Yeen waa Yerusalem,
yéegileen tundi Libaŋ, yuuxu.
Àddooleen fa Basan, xaacu,
te yuuxoo fa Abarim,

nde seen soppe yépp a rajaxoo!»

21 «Waxoon naa leen ko ba ngeen di am jàmm,
ngeen ne: “Dégluwnu!”
Noonu ngeen jàppoo ba ngeen di ndaw ba tey,
masuleen maa déggal!
22 Ngelaw dina sàmm seeni sàmm, sànk leen,
seeni soppe duggi njaam,
ba ngeen rus, torox
ndax seen gépp mbon.

23 «Yaw mi tooge Libaŋ*,
def um tàgg sa garabi seedar,
éy bu la mitit dikkalee,
nirook mititu mat,
ndaw binni yu réy!»

Lu jëm ci Kooña doomu Yowakim

24 Mu ne: «Giñ naa ko ci man
miy dund,» kàddug Aji Sax jee,
«yaw buurub Yuda, Kooña† doomu
Yowakim, soo doon jaarob torlukaay
ci sama ndijoor it, fa laa lay foqatee,
25 teg la ci loxol ñi lay tëru te nga
ragal leen; muy Nabukodonosor bu-
uru Babilon aki xarekatam. 26 Maa
lay xalab, yaak sa ndey ji la jur, jëme
meneen réew mu ngeen juddoowul,
te fa ngeen di deeye.
27 Réew mi ngeen namma délsi, dungeen fi délseeti.»

28 Nee ñu: «Waa jii Kooña da di njaq lu toj lu jarul daraa?
Am da di xottu ndab lu kenn buggul?
Lu waral ñu di ko sànni, mooki doomam,
xalab leen biir réew mu ñu xamul?»

29 Éy waa réew mi, waa réew mee, waa réew mi,
dégluleen Kàddug Aji Sax ji!
30 Aji Sax ji dafa wax ne:
«Bindleen ne waa jii amul doom!
Du baaxle cig dundam,
nde kenn ci geñoom du tekki,
ba tooge jalub Daawuda,
di jiiteeti fi Yuda.

23

Sàmm bu baax aye na

1 «Wóoy ngalla sàmm yiy sànk ak
a tasaare sama gétt gi.» Kàddug Aji
Sax jee. 2 Moo tax Aji Sax ji Yàllay Is-
rayil wax ci sàmm yiy sàmm ñoñam
ne: «Yeena tasaare sama gétt gi, dàq
leen, te taxawuwleen leen. Kon maa
ngii di leen taxawoo mbugal, yoole
leen seen jëf ju bon.» Kàddug Aji
Sax jee. 3 «Man nag, sama ndesu
gétt, maa leen di dajalee mboolem
réew yi ma leen dàqoon, jëme; te
maa leen di délloosi seen parlu, ñu
meññ ba yokku. 4 Dinaa leen tax-
awalal ay sàmm yu leen di sàmm ba
dootuñu tiit, dootuñu jàq, dootuñu
wuute.» Kàddug Aji Sax jee.
5 «Ay bés a ngi ñëw,» kàddug Aji Sax jee,
«maay jebbil Daawuda njebbitu njekk,
mu falu di buur bu xelu,
di jëfe njub ak njekk ci réew mi.
6 Ay jantam Yuda dina texe,
Israyil dëkke kaaraange,
te dees na ko tudde nii:
“Aji Sax ji sunu njekk.”
7 «Moo tax ay bés a ngii di ñëw,»
kàddug Aji Sax jee, «deesatul wax
ne: “Giñ naa ko ci Aji Sax jiy dund
te génnee bànni Israyil ca réewum
Misra.” 8 Xanaa dañu naan: “Giñ
naa ko ci Aji Sax jiy dund te génnee
askanu Israyil réewum bëj-gànnaar,
génnee leen mboolem réew ya mu
leen sànkeji woon.” Su ko defee ñu
dëkkewaat seen suufas bopp.»

Kàddu jógal na yonenti caaxaan

9 Mu jëm ci yonent yi:
Sama bopp a ubu ràpp, sama xol jeex,
sama yax yépp ne yalax,
ma mel ni ku biiñ man,
ba mu màndi
ndax Aji Sax ji ak kàddoom yu sell.
10 Ay jaalookat la réew mi fees déy,

* **22:23** 22.23 Libaŋ man naa doon misaalu Yerusalem. Seetal ci *1.Buur ya* 7.2. † **22:24** 22.24 Kooña turu gàttalu Yowakin la. Seetal ci *2.Buur ya* 24.8-17.

alkànde déy a waral réew mi maral,
parluy màndiŋ mi wowal.
Seeni xél loraange la,
seenug njàmbaar di naka-su-dul-noona.

Yàllaay wax

11 «Te it yonent ak sarxalkat ñoo bokk yàqu,
sama biir kër sax gis naa ci seenug mbon.»
Kàddug Aji Sax jee.
12 «Moo leen tax di tarxiise seenu yoon,
tàbbi lëndëm, fëlëñu.
Maa leen di wàcceel musiba déy
ca seen atum mbugal.»
Kàddug Aji Sax jee.

13 «Ca yonenti Samari it laa gis njekkar,
ñuy waxe waxyuy Baal tuur mi,
di réeral Israyil, sama ñoñ.
14 Waaye yonenti Yerusalem laa gisal lu yées:
ñuy jaaloo, di wéye ay fen,
di dooleel defkatu lu bon,
ba kenn dëdduwul mbonam.
Ñoom ñépp di ma niru waa Sodom,
waa Yerusalem it ni waa Gomor.»

15 Moo tax Aji Sax ji Boroom gàngoor yi
wax lii ci mbirum yonent yi:
«Maa ngii di leen leelsi njàqarey xeme,
nàndal leen tookey mbugal,
nde fi yonenti Yerusalem la yàqute tukkee,
ba law ci réew mi mépp.»

16 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
«Buleen déglu yonent yi leen di wax ay waxyu;
cóolóoli neen lañu leen di naxe,
di fent ay peeñu, di wax ay waxyu,
te du kàddug Aji Sax ji.
17 Ñi ma teddadil lañuy waxa wax,
naan leen Aji Sax ji déy nee:
"Jàmm ngeen di am."
Képp ku topp sa xelum déggadi,
ñu ne ko: "Musiba du la dab mukk."
18 «Waaye ana ku ci teewe woon jataayu Aji Sax ji?
Ku ci fekke, ba dégg kàddoom?
Ku ci teewlu kàddoom, ba dégg ko?
19 Ngëlénu Aji Sax jaa ngoog,
sànjam fettax na,
dig callweer,
callweeral boppu ku bon.
20 Merum Aji Sax ji du giif,
te deful ba sottal li mu nar.
Fan yu mujj yii, ngeen am ci lu leer.
21 Yebaluma yonent yii,
ñoom ñuy daw di yégle!
Waxumaak ñoom,
ñoom ñuy jottli waxyu!
22 Su ñu teewe woon sama jataay sax,
mana dégtal sama ñoñ samay kàddu,
ba waññee leen seen yoonu mbon
ak seen jëfi mbon.
23 Xanaa du maay Yàlla?»
Kàddug Aji Sax jee.
«Fu jegeek fu sore, du maay Yàlla?
24 Ku mana làqoo làquwaay,
ba duma ko gis?»
Kàddug Aji Sax jee.
«Xanaa du asamaan ak suuf,
maa ko fees?»
Kàddug Aji Sax jee.

25 «Dégg naa kàdduy waxyu yi
yonent yooyuy waxe ci sama tur
ay fen, naan gént nañu lii, gént
nañu lee. 26 Fan la yonenti fen-
kat yii àppal seeni xalaat, di wax
waxyuy naxe yu ñu fental seen
bopp? 27 Seen gént yi ñuy netta-
lante, nammuñu ci lu moy sama ñoñ
fàtte ma, ni ma seeni maam fàttee
woon ndax Baal tuur mi. 28 Yonent
bu ci am gént, na nettali géntam,
waaye ku ci am sama kàddu, na
ko àddoo, na ma ko waxe. Ana
ñax akum pepp?» Kàddug Aji Sax
jee. 29 «Sama kàddu déy, daa mel ni
sawara,» kàddug Aji Sax jee, «mbaa
saddu, di falaxew doj! 30 Moo tax
maa ngii ci kaw yonent yi.» Kàddug
Aji Sax jee. «Ñu ngi sàccante samay
kàddu. 31 Maa ngii ci kaw yonent
yi.» Kàddug Aji Sax jee. «Ñu
ngi mbel-mbeli naan: "Kàddoo ngi."

32 Maa ngii ci kaw ñiy waxe waxyuy
génti caaxaan.» Kàddug Aji Sax
jee. «Ñu ngi nettali seeni gént, bay
waññi sama ñoñ, ndax seen fen yu
jéggi dayo, te man de yebaluma
leen, santuma leen dara. Amaluñu
askan wii benn njariñ.» Kàddug Aji
Sax jee.

Yéeneb Aji Sax ji du ab yen

33 Aji Sax ji ne Yeremi: «Su la
askan wii laajee mbaa ab yonent
mbaa ab sarxalkat ne la: "Ana
yéeneb waxyu bi la Aji Sax ji
yóbbante?" Nga wax leen ne
leen: "Yeenay yen bi te dinaa leen
yenniku."» Kàddug Aji Sax jee.
34 «Te muy yonent, muy sarxalkat
mbaa kenn ci askan wi, ku ci ne:
"Yéeneb waxyu bii la ma Aji Sax
ji yóbbante ci yeen," maay dikke
mbugal kooku mook waa këram.
35 Li ku nekk wara laaj moroomam
mbaa mbokkam kay mooy: "Lu Aji
Sax ji tontu?" mbaa "Lu Aji Sax ji
wax?" 36 Waaye yéeneb waxyu bu
Aji Sax ji, buleen ko fi tuddati. Jooju
wax déy, yenu boroom lay doon.
Ndax dangeena been sunu kàddug
Yàlla, Yàlla Aji Sax jiy dund, Boroom
gàngoori xare yi. 37 Li nit kiy laaj
ab yonent mooy: "Ana lu Aji Sax ji
tontu? Ana lu Aji Sax ji wax?" 38 Bu
ngeen dee tudd ab yéeneb waxyub
Aji Sax ji, te ma yónnee ci yeen,
ne leen buleen di tudd ab yéeneb
Aji Sax ji, su boobaa Aji Sax ji dafa
wax ne: 39 Maa leen di yenu déy,
xalab leen, yeen ak dëkk bii ma
leen joxoon, yeen ak seeni maam, ba
ngeen sore ma. 40 Te maa leen di teg
toroxte gu sax dàkk, ak gàcce gu sax
dàkk te du fey.»

24

Li ñaari dàmbi figg di misaal

1 Gannaaw gi Nabukodonosor bu-
uru Babilon toxal na buurub Yuda
Yekoña* doomu Yowakim, yóbbu
ko Babilon, mook kàngami Yudak
liggéeykati xarala yaak liggéeykati
weñ ya. Ba loolu amee Aji Sax ji
am lu mu ma won: da maa jekki gis
ñaari dàmbi figg yu tege fi kanam
kër Aji Sax ji. 2 Genn dàmb gi di figg
ju baaxa baax, mel ni witt mu jëkk.
Dàmb gi ci des di figg ju bona bon,
ju kenn dul lekk ndax bon.
3 Aji Sax ji wax ma ne ma:
«Yeremi, loo gis?» Ma ne ko:
«Xanaa ay figg. Figg ju baax ji nag
baax na lool, waaye ju bon ji daa
bona bon, ba kenn du ko lekk ndax
bon.»
4 Kàddug Aji Sax ji nag dikkal ma,
ne ma: 5 «Aji Sax ji Yàllay Israyil
dafa wax ne: Ni figg jii baaxe, ni laay
geesoo mbaax ngàllog Yuda gi ma
yebale bérab bii, jëme leen réewum
Babilon. 6 Maa leen di toppe bëtu
mbaax, ba délloosi leen ci réew mii.
Maa leen di defar te duma leen
daaneel; jëmbat leen te duma leen
buddi. 7 Maa leen di may coobarey
xam ma, te xam ne maay Aji Sax ji,
ba ñu doon sama ñoñu bopp, man
ma doon seen Yàlla. Dinañu délseek
seen léppi xol ci man déy!»
8 Waaye Aji Sax ji déy dafa wax ne:
«Ni figg jii bone, ba kenn manu koo
lekk ndax bon, ni laay def Cedesyas
buurub Yuda aki kàngamam ak
ndesu Yerusalem. Muy ñi des ci
réew mi, di ña toxuji Misra. 9 Maa
leen di def ñu jara seexlu, di musi-
bay mboolem réewi àddina, ba fépp
fu ma leen sànni, seen tur di fa
saaga te kuy léeboo ak kuy kókkalee
mbaa ngay móoloo, ñoom ngay
tudd. 10 Maay yebal saamar fi seen
kaw ak xiif ak mbas, ba ñu raaf fi
kaw suuf si ma leen joxoon, ñook
seeni maam.»

25

Ab tënkub waxyoo ngi

1 Kàddu gii dikkal na Yeremi, jëm
ci waa Yuda gépp, ci ñeenteelu
atu nguurug doomu Yosya Yowakim,
buurub Yuda. Mu yemook at mi jëkk
ci nguurug Nabukodonosor buuru
Babilon. 2 Yonent Yàlla Yeremi daa

* **24:1** 24.1 Yekoña ak Yowakin kenn ki la.

wax ak waa Yuda gépp ak waa
Yerusalem gépp, ne leen:

3 Li ko dale fukkeelu at ak ñett ci
nguurug doomu Amon, Yosya buu-
rub Yuda, ba tey jii, di ñaar fukki
at ak ñett, kàddug Aji Sax jaa ngi
may dikkal, ma di leen ko jottli
te tàyyiwma, waaye dégluwleen.
4 Aji Sax ji yónnee leen mboolem
jaamam ñiy yonent yi. Yónni na leen
ay yooni yoon. Waaye dégluwleen,
teewluwleen. 5 Mu ne leen: «Na ku
nekk ci yeen dëpp jëfinam ju bon ak
jëfam ju bon, ba mana dëkke réew
mi leen Aji Sax ji jox naka jekk, yeen
ak seeni maam, ba fàww, 6 te buleen
topp yeneen yàlla, di leen jaamook
a sujjóotal; buleen ma merloo ndax
yëfi neen yu ngeen sàkke seeni loxo.
Su boobaa duma leen teg musiba.
7 Waaye dégluwleen ma». Kàddug
Aji Sax jee. Mu ne: «Yeena ma
merlook ak yëf yu ngeen sàkke seeni
loxo, muy seen musiba.»

8 Moo tax Aji Sax ji Boroom
gàngoori xare yi wax ne: «Gan-
naaw dégluwleen samay kàddu,
9 maa ngii di yónnee, jëli mboolem
làngi bëj-gànnaar.» Kàddug Aji
Sax jee. «Maay yónnee it ca
Nabukodonosor buuru Babilon mi ci
samag curga, daldi leen boole indi
ci kaw réew mii ak ñi ci biiram
ak mboolem xeet yi ko séq. Maa
leen di faagaagal, gental leen gent
bu sax dàkk bu ñuy muslu. 10 Te
muy kàddug mbégte di kàddug
bànneex, di kàddug boroom séet
akub séetam, di wolukaay bu fiy jib
mbaa leer gu ñuy niitoo, lépp maa
ko fiy boole tukkal. 11 Réew mii
mépp ay gental, def ndànd-foyfoy,
xeet yii yépp di surgawu buuru
Babilon diiru juróom ñaar fukki at.

12 «Su ko defee bu juróom ñaar
fukki at yi matee, ma doora dikkal
Babilon ak buuram ndax seeni
ñaawtéef.» Kàddug Aji Sax jee.
«Maay gental réewum Babilon ba
fàww. 13 Maay wàcceel réew mii
mboolem kàddu yi ma ko rëbbe
woon, te ñu bind ko ci téere bii,
Yeremi jottli xeet yépp waxyu bi.

14 «Ñoom waa Babilon it déy, di-
naňu surgawu ay xeet yu giir ak ay
buur yu mag. Maa leen di fey seen
añu jëf ju bon.»

Kàddug waxyu dal na xeet yi

(Saar 25.15-38)

15 Aji Sax ji Yàllay Israyil déy da
maa wax ne ma: «Am kaasu biiñ
bii ci sama loxo, di misaal kaasu
mbugal, te nga nàndal ci mboolem
xeet yi ma lay yebal, 16 ñu naan,
tërëf, di say ndax aaytéefu saamar
laay yebal fi seen biir.»

17 Ma daldi jële kaas bi ci loxol
Aji Sax ji, nàndal ci mboolem xeet
yi mu ma yebal. 18 Ma nàndal
waa Yerusalem ak dëkki Yuda ak
seeni buur ak seeni kàngam ngir
gental fépp, muy ndànd-foyfoy bu
ñuy muslu, di ko móoloo ba sunu
jonni yàllay tey.

19 Firawna buuru Misra it nàndal
naa ko ca, mooki surgaam aki
kàngamam ak waa réewam, 20 ak
mboolem xeeti njaxasaan yi ci seen
biir, ak mboolem buuri réewum
Ucc, ak mboolem buuri réewum
Filisteen ña féete Askalon ak Gasa
ak Ekkron ak la des ca Asdodd. 21 Ma
boole ca nàndal Edomeen ñaak
Mowabeen ñaak Amoneen ña, 22 ak
mboolem buuri Tir ak mboolem bu-
uri Sidon ak buuri dun ya ca wàllaa
géej, 23 ba ca waa Dedan ak Tema
ak Bus ak mboolem ñiy wat seen
peggu kawaru bopp, 24 ak mboolem
buuri Arabi ak mboolem buuri xeeti
njaxasaan yi dëkke màndiŋ mi, 25 ak
mboolem buuri Simri ak buuri Elam
ak mboolem buuri Medd, 26 boole
ca mboolem buuri bëj-gànnaar, ñu
jegeek ñu sore. Ma nàndal leen
ñoom ñépp, ba réewi àddina yi ci
kaw suuf yépp daj. Buurub Sesag*
topp ci ñoom, naan.

27 Aji Sax ji nag ne: «Wax leen ne
leen: “Aji Sax ji Boroom gàngoori
xare yi, Yàllay Israyil dafa wax

* **25:26** 25.26 Sesag turu kumpa la, di Babilon ba tey.

ne: Naanleen ba màndi, di waccu,
fëlëñu, tëë jóg ndax saamar bi
may yebal fi seen biir.” 28 Waaye
su ñu bañee naan ci kaas bi nga
leen tàllal nag, nga wax leen ne
leen: “Aji Sax ji dafa wax ne:
Dingeen naan ba naanaatoo! 29 Te
kat dëkk bii ñu ma tudde sax,
maa ngi koy tàmbalee musibaal.
Kon yeen, nu ngeen mana fexee
ba mucc? Dungeen mucc moos,
ndax saamar laay wool mboolem ku
dëkke àddina.”» Kàddug Aji Sax
jee, Boroom gàngoori xare yi.

30 Aji Sax ji teg ci ne ma: «Yaw nag,
jottli leen mboolem kàdduy waxyu
yooyu. Te nga ne leen:

Aji Sax jeey yëmmoo fa kaw ni gaynde,
fa màkkaanam mu sell ma lay àddoo,
ŋara ŋar ci kaw déndu suufam,
xaacu xaacuy dërkati reseñ†,
di ko gëdde mboolem waa àddina,
31 riir ma àkki cati àddina,
ngir layoob Aji Sax jeek xeet yi,
moom miy àtte mboolem boroom bakkan,
ñu bon ñi, mu jébbal saamar.»
Kàddug Aji Sax jee.

32 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
«Musibaa ngii, di lawal wii xeet ba ca wee,
ngëlén lu réy a jollee cati àddina.»

33 Bésub keroog nag ñi Aji Sax ji
fàdd, fu ne lañuy tëdd ci àddina,
cat ba cat. Deesu leen jooy, deesu
leen for, deesu leen rob. Ni neefare
jonkan lañuy wetaroo ci kaw suuf si.

34 Yeen sàmmi askan wi, serleen, yuuxuleen;
yeen boroom gétt gi, xëppooleen suuf, ñaawloo;
seen bésub rendikat taxaw na,
te dees na leen tasaare,
ngeen daanu, rajaxoo
ni njaqal tànnéef.
35 Rawtu day réer sàmmi askan wi,
làquwaay réer boroomi gétt yooyu.
36 Yuuxi sàmm yaa ngoogu,
jooyi boroom gétt yaa,
Aji Sax jeey fóom seeni parlu.
37 Merum Aji Sax ju réy ji
selawal na tooli jàmm ya.
38 Gaynde wacc na geeram,
seen réew ma di ndànd-foyfoy,
ndax saamaru notkat bi
ak tàngooru sànjum Aji Sax ji.

Yeremi dugg na coono

26

(Saar 26—45)

Ñu ngi tëru Yeremi

1 Ba doomu Yosya, Yowakim bu-
urub Yuda di doora falu, kàddu gii
dikkaloon na Yeremi, bàyyikoo fa
Aji Sax ji. Mu ne: 2 «Aji Sax ji dafa
wax ne: Dangay taxawi ca biir ëttu
kër Aji Sax ji. Nga wax ak mboolem
waa dëkki Yuda yiy jaamusi ci kër
Aji Sax ji. Mboolem kàddu yi ma lay
yóbbante ci ñoom, bu ci wacc baat.
3 Jombul ñu dégg, ba ku nekk dëpp
yoonam wu bon. Su ko defee ma
fomm musiba, mi ma leen di waajal
ndax seen jëf ju bon. 4 Nga wax leen
ne leen: “Aji Sax ji dafa wax ne: Su
ngeen ma déggalul, toppuleen yoon
wi ma leen rëddal, 5 dégguleen
sama kàdduy jaam ñiy yonent yi
may yónni ci yeen ay yooni yoon,
ngeen tëë dégg, 6 su boobaa maay
def kër Yàlla gii, na ma def ga woon
ca Silo, te dëkk bii maa koy def lu
mboolem xeeti àddina di tudd, di ko
móoloo.”»

7 Ba mu ko defee sarxalkat yaak
yonent yaak mbooloo ma mépp
dégg Yeremi di wax kàddu yooyu
ca biir kër Aji Sax ji. 8 Naka la
Yeremi wax ba sottal mboolem la
ko Aji Sax ji santoon mu jottli ko
mbooloo ma mépp, sarxalkat yaak
yonent yaak mbooloo ma mépp ànd
jàpp ko, ne ko: «Yaw, dee rekk mooy
sab àtte! 9 Ana lu waral ngay biral
waxyu ci turu Aji Sax ji, naan kër
Yàlla gii dina tas, mel ni ga woon

† **25:30** 25.30 dërkati reseñ yi ñuy wax fii, seeni tànk lañu daan dëre reseñ, te bu ñu tollu waan ci dër reseñ, dañu woyaale.

ca Silo, te dëkk bii day tas, kenn
du fi des?» Mbooloo ma mépp nag
sam Yeremi ca biir kër Aji Sax ji.
10 Kàngami Yuda dégg mbir ma,
bàyyikoo kër buur, daldi yéegi ba
kër Aji Sax ji. Ñu féncoo ca buntu
kër Aji Sax ji ñuy wax bunt bu Bees
ba. 11 Sarxalkat yaak yonent ya wax
kàngam yaak mbooloo ma mépp, ne
leen: «Waa jii, dee mooy àtteem,
ndax moo biral waxyu, di rëbb sunu
dëkk bii. Yeena ko déggal seen
bopp.»

12 Ci kaw loolu Yeremi wax
ak kàngam yépp ak mbooloo ma
mépp, ne leen: «Aji Sax jee ma yebal
ngir ma biral waxyu, rëbb kër gii ak
dëkk bii, te mooy kàddu yi ngeen
dégg yépp. 13 Léegi nag rafetal-
leen seeni jëfin ak seeni jëf te déggal
seen Yàlla Aji Sax ji. Su ko defee
Aji Sax ji fomm musiba mi mu leen
dogaloon. 14 Man nag maa ngii ci
seen loxo! Lu ngeen xalaat ne moo
gën te war ci man rekk, defleen!
15 Xamleen xéll rekk ne su ngeen
ma reyee, bakkanu ku deful dara
ngeen gàddu, yeen ak dëkk beek ñi
ko dëkke, ndax ci lu wér Aji Sax jee
ma yebal ci yeen, ngir ma yegge leen
mboolem kàddu yii.» 16 Ba loolu
amee kàngam yaak mbooloo ma
mépp wax ak sarxalkat yaak yonent
ya, ne leen: «Waa jii kay àtteb dee
warul ci moom, ndax ci sunu turu
Yàlla Aji Sax ji la nu waxal.» 17 Ci
biir loolu ñenn ci magi réew mi jóg,
wax ak mbooloo ma fa daje mépp,
ne leen: 18 «Ku ñuy wax Mise, dëkk
Moreset, doon na biral waxyu ca
jamonoy Esekiya buurub Yuda. Daa
waxoon waa Yuda gépp ne leen: “Aji
Sax ji Boroom gàngooru xare yi dafa
wax ne:

Dees na gàbb Siyoŋ nib tool,
Yerusalem diy tojit, jale;
tundu kërug jaamookaay baay doon
gajj bu kawe.”

19 «Ndax tax na Esekiya buurub
Yuda mbaa kenn ci waa Yuda reylu
ko? Du Buur Esekiya daa wormaal
Aji Sax ji, tinu ko, ba Aji Sax ji fomm
musiba mi mu leen dogaloon? Nun
nag musiba mu réy lanu nara indil
sunu bopp.»

Yowakim reylu na ab yonent

20 Ci jamono yooyu amoon na
keneen ku doon biral waxyu ci turu
Aji Sax ji. Muy Uri ma dëkk Kiryaat
Yarim, di doomu Semaya. Uri doon
biral waxyu, di rëbb dëkk baak
réew ma, bokk ak Yeremi genn
kàddu gi. 21 Buur Yowakim dégg ay
kàddoom, mook mboolemi dagam
ak kàngamam yépp. Ba mu ko
defee Buur di ko wuta reylu, Uri yég
ko, tiit, daw làquji Misra. 22 Buur
Yowakim yebal ku ñuy wax Elnatan
doomu Agbor ca Misra, mu ànd faak
ñeneen. 23 Ñu jëleji Uri ca Misra,
yót ko Buur Yowakim, mu jam ko,
sànni néewam ca armeelu baadoolo
ya.

24 Yeremi nag daa làqoo Ayikam
doomu Safan, mu aar ko, ba
tàbbiwul ci loxol askan wi, ñu rey
ko.

27

Yeremi misaal na kilifteefu Babilon

1 Ba doomu Yosya, Cedesyas* bu-
urub Yuda di doora falu, kàddu gii
dikkaloon na Yeremi, bàyyikoo fa
Aji Sax ji. 2 Aji Sax ji da ne ma:
«Sàkkalal sa bopp ay der ak yeti
ràngaru yëkk, nga boole lépp teg ci
sa ndodd; 3 ba noppi nga yónnee yet
yi buurub Edom ak buuru Mowab
ak buurub Amoneen ñi ak buurub
Tir ak buurub Sidon. Dangay teg
yet yi ci seen loxoy ndaw yi dikk
Yerusalem ci Cedesyas buurub Yuda,
ñu yót leen ko. 4 Te nga yóbbante
leen ca seeni sang ne leen: “Aji Sax
ji Yàllay Israyil, Boroom gàngoori
xare yi dafa wax ne: Waxleen
seeni sang ne leen: 5 Man maa
sàkk suuf, sàkk doom aadama ak
mala fi kaw suuf ci sama doole

* **27:1** 27.1 Fii ñu ne Cedesyas, am na sotti yu jëkk yu fi indi turu Yowakin.

ju bare ak sama kàttan gu matale,
te loolu lépp, maa ko jox ku ma
neex. 6 Léegi nag teg naa réew
yii yépp ci loxol Nabukodonosor
buuru Babilon, mi ci sama curga,
ba joxaale ko rabi àll yi sax, ñu
nangul ko. 7 Mboolem xeet yee
koy nangul, nangul doomam ba ci
sëtam, ba keroog moom itam, àppu
réewam jot. Su boobaa am réewam
nangul yeneen xeet yu giir ak buur
yu mag. 8 Wépp xeet mbaa réew
mu ci nangulul Nabukodonosor bu-
uru Babilon, di baña wacce yetu
buuru Babilon seen ndodd, saamar
akub xiif ak mbas laay dikke woowu
xeet.” Kàddug Aji Sax jee. “Noonu
laay def, ba faagaagal woowu xeet
ci loxoom.

9 «“Kon nag yeen, buleen déglu
seen yonent yeek seetkat yeek
firikati gént yeek boroom rawaan
yeek ñeengokat yi leen di wax,
naan leen dungeen tàbbi ci curgag
buuru Babilon. 10 Ay waxyuy fen
déy lañu leen di waxal te dinañu
leen taxa toxoo seenum réew. Maa
leen di sànni fu sore, ngeen sànku.
11 Waaye xeet wu ci nangoo wacce
yetu buuru Babilon seen ndodd, di
ko surgawu, ñooñu, maa leen di
saxal ci seen suuf.” Kàddug Aji Sax
jee. “Ñu dëkke ko, di ko bey.”»

12 Ci biir loolu Cedesyas buurub
Yuda it, ma yegge ko kàddu yooyu
yépp, ne ko: «Wàcceel yetu buuru
Babilon saw ndodd, nangul ko, nan-
gul ay bokkam, ndax ngeen dund.
13 Ana lu jar saamar akub xiif ak
mbas di la rey, yaak sa waa réew
mi, ni ko Aji Sax ji dige xeet wu ci
nangulul buuru Babilon? 14 Buleen
déglu yonent yi leen di wax naan
leen dungeen tàbbi ci curgag bu-
uru Babilon. Ay waxyuy fen déy
lañu leen di waxal. 15 Man déy
yónniwma leen.» Kàddug Aji Sax
jee. «Te ñoom ñu ngi waxe waxyuy
fen ci sama tur. Moo tax maa leen
di dàqe fii, ngeen sànku, yeen ak
yonent yi leen di waxyul.»

16 Gannaaw loolu sarxalkat yeek
askan wii wépp wax naa leen ne
leen: «Aji Sax ji dafa wax ne: Buleen
déglu yonent yi leen di waxal ay
waxyu, naan leen: “Ndabi† kër
Aji Sax jaa ngii di délsi, jóge Ba-
bilon léegi, léegi.” Ay waxyuy fen
lañu leen di waxal. 17 Buleen leen
déglu. Nangul-leen buuru Babilon
te dund! Ana lu jar dëkk bii di
mujje doon jalub xeer?» 18 Bu ñu
dee ay yonent kay, te kàddug Aji
Sax ji nekk ci ñoom, nañu daldi
tinu Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
ngir ndab yi des kër Aji Sax ji ak
kër buurub Yudak Yerusalem, te
baña dem Babilon. 19 Aji Sax ji
Boroom gàngoor yi de wax na ci
mbirum jëni këram geek mbalka
meek watiiri rootukaay yi ak yeneen
ndab yi des ci dëkk bii, 20 Mooy ndab
ya Nabukodonosor buuru Babilon
yóbbaalewloon, ba muy yóbbu
ngàllo doomu Yowakim, Yekoña bu-
urub Yuda, jële ko Yerusalem, jëme
ko Babilon, mook kàngami Yudak
Yerusalem. 21 Lii déy Aji Sax ji Yàllay
Israyil Boroom gàngoor yi wax na
ko ci ndab yooyu des ca kër Aji Sax
ji ak kër buurub Yudak Yerusalem.
22 Mu ne: «Babilon lees koy boole
yóbbu, te foofa lay des ba keroog
bés ba ma ciy jóg.» Kàddug Aji Sax
jee. «Gannaaw loolu dinaa ko fa
jële, délloosi ko bérab bii.»

28

Yeremi tiiñal na yonentu caaxaan

1 Ca menn at ma, fekk Cedesyas
buurub Yuda di doora falu, yemook
ñeenteelu atam, ca juróomeelu
weer wa, am na doomu Asur ju ñuy
wax Anaña, di yonent bu cosaanoo
Gabawon. Mu wax ak Yonent
Yàlla Yeremi ca biir kër Aji Sax ji,
fa kanam sarxalkat yaak mbooloo
mépp, ne ko: 2 «Aji Sax ji Yàllay
Israyil Boroom gàngoor yi dafa wax
ne: Damm naa yet wi leen buuru

† **27:16** 27.16 Ndab yooyu gànjar la woon ndax wurus lay doon mbaa xaalis.

Babilon tënke woon. 3 Fii ak ñaari
at tembe dinaa délloosi fii mboolem
ndabi kër Aji Sax ji Nabukodonosor
buuru Babilon jële woon bérab bii,
yóbbu Babilon. 4 Dinaa délloosi fii
itam buurub Yuda Yekoña doomu
Yowakim, te mboolem ngàllog Yuda
ga demoon Babilon, maa leen di
délloosi bérab bii.» Kàddug Aji Sax
jee. «Maay damm moos yetu buuru
Babilon wi mu leen tënke.»

5 Ba loolu amee Yonent Yàlla
Yeremi tontu yonent ba ñuy wax
Anaña fa kanam sarxalkat yaak
mbooloo ma taxaw fa biir kër Aji
Sax ji mépp. 6 Mu ne ko: «Amiin!
Yal na ko Aji Sax ji defee! Yal na
Aji Sax ji sottal sa kàdduy waxyu yi
nga wax, ba délloosee Babilon ba fii
ndabi kër Aji Sax ji ak mboolem ña
ñu fa toxal. 7 Waaye ngalla déglul
bu baax kàddu gii ma lay wax, yaak
mbooloo mi mépp. 8 Yonent yi
feeñoon naka jekk lu ma jiitu, jiitu
la, jottli nañu réew yu yaatu ak
nguur yu mag seen waxyuy xare ak
musiba ak mbas. 9 Ab yonent nag
bu dee biral waxyub jàmm, su jàmm
ja dikkee, ñu xam ne Aji Sax jee ko
yebal ci lu wér.»

10 Ba mu ko defee yonent ba
ñuy wax Anaña yékkatee yet wa
ca ndoddu Yonent Yàlla Yeremi,
damm ko. 11 Anaña àddu fa kanam
mbooloo ma mépp ne leen: «Aji Sax
ji dafa wax ne: Nii laay damme
yet wi buur Nabukodonosor buuru
Babilon di tënkee. Fii ak ñaari at
tembe dinaa jële yet wi ci ndoddu
mboolem xeet yi mu ko tënke.» Ba
loolu amee Yonent Yàlla Yeremi dem
yoonam.

12 Gannaaw ba yonent ba ñuy wax
Anaña yékkatee yet wa ca ndoddu
Yonent Yàlla Yeremi ba damm ko,
kàddug Aji Sax ji dikkal Yeremi,
ne ko: 13 «Demal wax Anaña ne
ko: "Aji Sax ji dafa wax ne: Yetu
bant nga damm, waaye dinga ko
wuutale yetu weñ. 14 Ndax Aji Sax
ji, Yàllay Israyil Boroom gàngoori
xare yi dafa wax ne: Yetu weñ laay
teg ci ndoddu mboolem xeet yii,
ñu nangul Nabukodonosor buuru
Babilon, di ko surgawu. Te rabi àll
yi sax, maa leen di teg ci loxoom."»

15 Gannaaw loolu Yonent Yàlla
Yeremi ne yonent ba ñuy wax
Anaña: «Anaña, déglul bu baax li
ma lay wax: Aji Sax ji yebalu la,
yaw ngay gëmloo askan wii ay fen.
16 Moo tax Aji Sax ji dafa wax ne:
"Maa ngii di la yebal, nga jóge fi kaw
suuf. Ren jii ngay dee, ndax kàdduy
gàntal nga waxal Aji Sax ji."»

17 Yonent ba ñuy wax Anaña ca at
mooma la dee ca juróom ñaareelu
weer wa.

29

Yeremi bind na ngàllo ga bataaxal

1 Yonent Yàlla Yeremi nag yónnee
na bataaxal bu jóge Yerusalem, jëm
Babilon ca ndesu magi ngàllo ga, ak
ca sarxalkat yaak yonent yaak mépp
mbooloo ma Nabukodonosor jële
woon Yerusalem, yóbbu leen ngàllo
ca Babilon. 2 Mooy gannaaw ba
Buur Yekoña bàyyikoo Yerusalem,
ànd ak Lingeer yaayu buur ak
bëkk-néegi buur ak kàngami
Yudak Yerusalem, ak liggéeykati
xarala yaak liggéeykati weñ ya.
3 Yeremi yóbbante bataaxal ba Elasa
doomu Safan, ak Gemarya doomu
Ilkiya, ndaw ya Buur Cedesyas
mu Yuda yebal Babilon ca Buur
Nabukodonosor. Lii la bataaxal bi
wax:

4 Aji Sax ji Yàllay Israyil
Boroom gàngoori xare yi dafa
wax mboolem ngàllo ga mu jële
Yerusalem, yóbbu Babilon, ne
leen: 5 Tabaxleen ay kër dëkke;
jëmbat seeni tóokër, lekk ca
meññeef ma. 6 Takkleeni jabar,
am ci doom yu góor ak yu jigéen.
Takkal-leen seen doom ay jabar,
maye seen doom yu jigéen, ñu
am ñoom it doom yu góor ak yu
jigéen. Yokkuleen fa, buleen fa
néew. 7 Sàkkuleen jàmmu dëkk
bi ma leen toxal, te ñaanal ko ci
Aji Sax ji, ndax jàmmu dëkk bi
mooy seen jàmm.

8 Aji Sax ji Yàllay Israyil Boroom
gàngoori xare yi kat dafa wax ne:
«Seeni yonent ak seen gisaanekat
yi ci seen biir, buñu leen nax. Te it
buleen déglu seen boroom gént yi
ngeen di géntloo, 9 ndax waxyuy
fen lañu leen di wax ci sama tur.
Yebaluma leen.» Kàddug Aji Sax
jee.

10 Aji Sax ji déy dafa wax ne:
«Bu Babilon matalee juróom ñaar
fukki ati kilifteefam, dinaa leen
dikkal, sottalal leen sama kàddug
jàmm, ba délloosi leen bérab bii.
11 Ndax man déy, xam naa mébét
yi ma leen mébétal.» Kàddug Aji
Sax jee. «Du mébéti loraange,
waaye mébéti jàmm laa leen
mébétal, ngir may leen yaakaaru
ëllëg. 12 Su boobaa ngeen woo ma
wall, dikk ñaan ma, ma nangul
leen. 13 Su boobaa ngeen sàkku
ma, daj ma, ndegam sàkkoo ngeen
ma seen léppi xol, 14 maa leen di
may ngeen daj ma.» Kàddug Aji
Sax jee. «Maa leen di tijjil seen
wërsëg, dajalee leen ci mboolem
xeet ak mboolem bérab ya ma
leen sànni woon.» Kàddug Aji Sax
jee. «Maa leen di délloosi bérab
bii ma leen yebale woon ngàllo.»

15 Yeena ne: «Aji Sax ji yónnee
na nuy yonent ci Babilon.»
16 Waaye Aji Sax ji dafa wax lu jëm
ci buur bi toog ci jalub Daawuda,
jëm ci képp ku bokk ci askan
wi des ci Yerusalem gii di seen
bokk ya àndul woon ak yeen,
dem ngàllo. 17 Aji Sax ji Boroom
gàngoori xare yi dafa wax ne:
«Maa ngii di leen yónnee saamar
akub xiif ak mbas. Maa leen di
def ñu mel ni figg ju nëb, ba kenn
manu koo lekk ndax bon. 18 Maa
leen di toppe saamar akub xiif ak
mbas. Maa leen di def ñu seexlu
leen ci mboolem réewi àddina,
teg ci di musiba mu ñuy muslu
ci biir mboolem xeet wu ma leen
sànni, ba ku fay kókkalee, ñoom
ngay tudd. 19 Li ko waral mooy
ñoo ma déggalul.» Kàddug Aji
Sax jee. «Dama leena yónnee
yonent yiy samay jaam ay yooni
yoon, te déggaluñu ma.» Kàddug
Aji Sax jee.

20 «Kon nag yeen mboolem
ngàllo gi ma yebale Yerusalem
ba Babilon, dégluleen kàddug Aji
Sax ji. 21 Aji Sax ji Yàllay Israyil Bo-
room gàngoori xare yi dafa wax
ci mbirum Akab doomu Kolaya ak
Cedesyas doomu Maaseya, ñoom
ñi leen di jottli waxyuy fen ci
turam. Mu ne: Maa ngii di leen
teg ci loxol Nabukodonosor buuru
Babilon, mu rey leen, ngeen di
gis. 22 Dinañu tax mboolem kuy
móoloo te bokk ca ngàllog Yudeen
ña ca Babilon, danga naan: “Yal
na la Aji Sax ji teg la mu te-
goon Cedesyas ak Akab, ña buuru
Babilon lakk cib taal.” 23 Li ko
waral mooy njombe wi ñu def fi
digg Israyil, di jaalook seen jabari
dëkkandoo, di wax ci sama tur
ay kàdduy fen yu ma leen santul.
Maa ko xamal sama bopp, seede
ko.» Kàddug Aji Sax jee.

Semaya jot na tontam

24 «Yaw Yeremi nag, nanga wax
Semaya, Neyelameen bi ne ko:
25 “Aji Sax ji Yàllay Israyil Bo-
room gàngoor yi dafa wax ne:
Yaw yaa yónnee ci sa turu bopp
ay bataaxal ca askanu Yerusalem
gépp, rawatina sarxalkat ba Cefaña
doomu Maaseya, ak mboolem sarx-
alkat ya. Nga di ci wax ne: 26 ‘Aji
Sax ji da laa fal sarxalkat, nga wuutu
Yoyada sarxalkat bi, ngir kër Aji
Sax ji am ku ko yor, ba dof bu fiy
wax-waxlu ay waxyu, nga jéng ko,
yeewe ko càllalay weñ ci baatam.
27 Ana lu tax waxuloo ci Yeremi mu
Anatot nag, moom miy wax-waxlu
ay waxyu fi seen biir? 28 Léegi la
nu yónnee Babilon bataaxal, ne nu:
Dingeen yàgg àll de, kon tabaxleeni
kër, dëkke; jëmbatleeni tóokër, lekk
ci meññeef mi.’ ”»

29 Ba Cefaña sarxalkat ba jàngee
bataaxal boobu, Yonent Yàlla Yeremi

di dégg, 30 kàddug Aji Sax ji dikkal
Yeremi ne ko:
31 «Yónneel ca ngàllo gépp ne
leen: Aji Sax ji dafa wax ci mbirum
Semaya Neyelameen ba, ne: “Se-
maya waxal na leen waxyu, gëmloo
leen ay fen, te yebaluma ko. 32 Kon
nag Aji Sax ji dafa wax ne: Maa ngii
di mbugalsi Semaya Neyelameen bi,
mook askanam. Ku bokk ci moom
du toog ci biir xeet wii, bay gis
ngëneel li may defal sama ñoñ.”
Kàddug Aji Sax jee. “Moo xiirtal
askan wi ci gàntal Aji Sax ji.”»

Yeremi yéene na yeeslug jàmm

30

(Saar 30—33)

Nii la yéene bi tënkoo

1 Kàddu gii dikkal na Yeremi,
bàyyikoo ci Aji Sax ji, ne ko: 2 «Aji
Sax ji Yàllay Israyil dafa wax ne:
Nanga bind cib téere kàddu yi ma la
wax yépp. 3 Ndax kat ay bés a ngii
di ñëw,» kàddug Aji Sax jee, «maay
tijjil sama ñoñ seen wërsëg, muy
Israyil di Yuda.» Aji Sax jee ko wax.
«Maa leen di delloo ca suuf sa ma
moomale woon seeni maam.»

Ay teraanga nuyoo na

4 Kàddu yii la Aji Sax ji wax ci
mbirum Israyil ak ci mbirum Yuda.
5 Aji Sax ji déy dafa wax ne:
«Yuuxi tiitaange dégtu na,
njàqare la, du jàmm.
6 Laajteleen te xool,
ndax góor day wasin léegi?
Moona maa gis jàmbaar ju ne jatu,
ni kuy matu,
kanam xoyy.
7 Wóoy boobu bés bu réy,
ba bés du ni mel!
Bésu njàqare lay doon
ñeel askanu Yanqóoba,
waaye dañuy mucc.
8 «Bésub keroog,» kàddug Aji
Sax jee, Boroom gàngoori xare yi,
«maay damm yet wi ñu leen tënke ci
seen ndodd, dammat seeni jéng, ba
dootuñu doon jaamu doxandéem.
9 Waaye seen Yàlla Aji Sax ji lañuy
jaamu ak seen buur bi ma leen di
falal, mu toogal Daawuda.
10 Waaye yaw Yanqóoba sama jaam,
bul tiit,» kàddug Aji Sax jee;
«yaw Israyil, bul ragal.
Fu sore laa lay wallujee,
yaak sa askan wa ca réewum njaam
ga,
Yanqóoba dellu dal, fegu;
kenn dootu ko tiital.
11 Maa ngeek yaw, nar laa wallu.»
Kàddug Aji Sax jee.
«Maay fàkkas mboolem xeet ya ma
la sànniji.
Yaw nag duma la fàkkas,
duma la ñàkka topp moos,
waaye li nga yelloo laa lay yar.»

12 Aji Sax ji déy dafa wax ne:
«Sa damm-damm du faju,
sa góom du wér.
13 Amul ku lay sàmmal sa àq,
te sab dana amul pajtal mu baax.
14 Sa soppe yépp a la fàtte,
kenn faalewu la ci,
ndax dumay noon laa la duma,
yar la yar bu tar
ngir sa ñaawtéef ju réy
ak sa bàkkaar yu bare.

15 «Damm-damm yu dul wér
ak mitit wu tar jarul jooy.
Maa la teg lii,
ndax sa ñaawtéef ju réy
ak sa bàkkaar yu bare.
16 Waaye ku la lekk, dees na ko lekk;
sa noon yépp lañuy jàpp njaam ba
ñu daj.
Ku la futti, dees na ko futti,
ku la saax-saaxee dees na ko saax-
saaxee.

17 «Ñu ngi la naan: “Waccees na la,”
naan la: “Siyoŋ yaw, faaleesu la,”
waaye maa lay may wér,
faj say góom.»
Kàddug Aji Sax jee.
18 Aji Sax ji dafa wax ne:
«Maa ngii di tijji wërsëgu askanu
Yanqóoba,
ñibbsil leen,

baaxe seeni dëkkuwaay,
ba dëkk dekkee ca tundam wu gentoon,
kër buur taxawaat bérabam,
19 cant jollee ca,
di riirum mbégare.
Maa leen di ful,
te duñu wàññiku,
darajaal leen,
te dootuñu tuut.
20 Seeni doom dañuy mel na woon,
seen mbooloo sax fi sama kanam,
may mbugal ñi leen di sonal.
21 Su boobaa seen njiit di seen deret,
di seen kilifa, soqikoo ci ñoom;
ma woo ko, mu jege ma,
nde nit jaayul bakkanam,
ba jegesi ma te woowuma ko!»*
Kàddug Aji Sax jee.
22 «Yeenay doon sama ñoñ,
man, may seen Yàlla.»

23 Ngëlénu Aji Sax jaa ngoog,
sànjam fettax na,
dig callweer,
callweeral boppu ku bon.
24 Sànjam Aji Sax ju tàng ji du giif,
te sottalul li mu nar.
Fan yu mujj ya
ngeen xam ci dara.

31

Israyil séentu na sancaatub réewam

1 «Su boobaa,» kàddug Aji Sax jee, «maay doon Yàllay làngi Israyil yépp,
ñoom ñuy sama ñoñ.»

2 Aji Sax ji dafa wax ne:
«Waa Israyil ñi rëcc ñawkay saamar,
daje nañook yiw ci màndiŋ mi,
fekk ñuy sàkku noflaay.»
3 Ñu ne: «Bu yàgg la nu Aji Sax ji feeñu,
ne nu: “Maa leen masa bëgg,
ba tax ma sédd leen ngor.
4 Yaw Israyil mu taaru,
maa lay defaraat, nga defaru,
ba jiinaat sam njiin,
wàlli peccum mbéx,
5 jëmbataat sa tóokëri reseñ
ca mbartali Samari,
te ku jëmbat, xéewlu ca.
6 Bés dina ñëw déy,
wattukat yéenee fa kaw tundu Efrayim
ne: ‘Aycaleen nu yéegi tundu Siyoŋ,
fa sunu Yàlla Aji Sax ji.’ ”»
7 Aji Sax ji déy dafa wax ne:
«Sarxolleleen, bége askanu Yanqóoba,
xaacul-leen xeet woowu jiitu,
biral-leen cant te ne:
“Éy Aji Sax ji, wallul ndesu Israyil, sa ñoñ ñii.”»

8 «Maa ngii di jële sama ñoñ réewum bëj-gànnaar,
dajalee leen fa cati àddina.
Silmaxaa ngi ci akub lafañ,
jigéenu wérul it ak kuy wasin,
ñuy gàngoor gu mag, délsi fii.
9 Ñooy dikk di jooy, di leewaayu,
ma jiite leen, yóbbu,
jaare leen xàll wu jub wu ñu dul fakktaloo,
ba ca wali ndox ya,
ngir maay baayu Israyil,
Efrayim di sama taaw.

10 «Yeen xeet yi, dégluleen kàddug Aji Sax ji,
yégleleen ko ca tefes yu sore ya.
Ne leen: “Ki tasaare woon Israyil, moo leen di dajale,
sàmm leen ni sàmm ak géttam.”
11 Aji Sax jee goreel askanu Yanqóoba,
jot ko ci loxol ku ko ëpp doole.
12 Ñooy dikk, di sarxollee kaw tundu Siyoŋ,
ne ràññ ndax ngëneeli Aji Sax ji,
pepp, biiñ aku diw,
gàtt aki nag,
bakkan ni tool bu ñu suuxat,
dootuñu yoggoorlu.

* **30:21** 30.21 Leeru Yàlla, jegee ko noonu, bakkanu nit ki xaj na ci. Néegu biir ba ca kër Yàlla ga sax, du ñépp a fa mana àgg. Sarxalkat bu mag baa fa daa dugg benn yoon cim at. Keneen ku fa dugg dee. Seetal ci *Sarxalkat yi* 16.10; 21.17; 22.3.

13 Su boobaa janq bégem pooj,
waxambaaneek mag feelu ko,
ma soppi seen ñaawlu mbégte, dëfal leen,
bànneexal leen, ñu dëddu naqar.
14 Maay yafal sarxalkat yi, ba reggal leen,
sama ñoñ ñi regge sama ngëneel.»
Kàddug Aji Sax jee.

15 Aji Sax ji dafa wax ne:
«Yuux dégtu na fa Raama,
ay jalooki jooy yu metti.
Rasel ay jooy ay doomam,
baña noppi,
ndax doomam ya wuute.»
16 Aji Sax ji nag ne ko:
«Baal sa jooy yi
te fomp say rongooñ,
dees na la yool sa coono.»
Kàddug Aji Sax jee.
«Say doom ay jóge réewu noon, ñibbsi.
17 Am nga yaakaaru ëllëg.»
Kàddug Aji Sax jee.
«Say doom ay délsi seenum réew.
18 Maa dégg moos askanu Efrayim di binni
naan: “Aji Sax ji, duma nga noo duma,
ni sëllu wu dese tàggat.
Ngalla waññi nu, nu waññiku;
yaw Aji Sax ji, yaa di sunu Yàlla.
19 Dëddu woon nanu la moos
waaye léegi réccu nanu.
Xam nan ne tooñ nanu,
ba tey nuy màttuy wiccax.
Danoo rus, torox
ndax sunu ñaawtéefi ndaw.”»

20 Aji Sax ji ne:
«Du Efrayim* ay sama doom ji ma sopp,
gone gi may bànneexal?
Lu ma ko gëdd gëdd,
di ko bàyyi xel.
Moo tax sama xol di ko laaj,
ma yërëm koo yërëm.»
Kàddug Aji Sax jee.

21 «Sampal ay xàmmikaay ci yoon wi,
teg fi say màndarga.
Booy dem, defal sa xel ci yoon wii,
ñall wii nga topp.
Israyil mu taaru mi, ñibbsil,
ñibbsil sa dëkk yii.
22 Ndaw su toogadi si,
foo àppal sa ciŋiñ-caŋañ ji?
Aji Sax ji déy, sàkk na guléet kaw suuf:
yees ba mel ni jigéen juy jëflanteek góor†.»

23 Aji Sax ji Yàllay Israyil Boroom
gàngoor yi dafa wax ne: «Bu ma
tijjee seen wërsëg, kàddu gii dina
jibati ci réewum Yuda ak dëkk yi ko
séq.
Dees na ne: “Yaw dëkkuwaayu njekk bii,
yaw, tundu Siyoŋ wu sell wi,
yal na la Aji Sax ji barkeel!”
24 «Waa réewum Yuda ak dëkk-
dëkkaanam yépp ay bokk dëkk, ak
beykat yeek màngaan yi yor gétt.
25 Maay nàndal ku mar, leqli ku
loof.»

Yeremeey wax

26 Ba loolu amee ma yewwu, ne
xiféet, xam ne samay nelaw neex
na.

Aji Sax ji teewlul na Israyil

27 «Bés a ngii nag di ñëw,» kàddug
Aji Sax jee, «yu may jiwe kërug
Israyil ak kërug Yuda jiwum doom
aadama ak jiwum mala. 28 Te ni
ma leen teewloo woon ba ma leen
di buddat, di leen fàqat, di leen
daaneel, di leen yàqte ak a lor,
noonu laa leen di teewloo ngir defar
leen, jëmbat leen.» Kàddug Aji Sax
jee. 29 «Su boobaa deesatul ne:
“Baay lekk reseñ ju xaay,
mu uum bëñu doom ja.”
30 Su boobaa ku nekk sa bàkkaaru
bopp a lay rey. Ku lekk reseñ yu
xaay, sa gëñi bopp lay uum.

Kóllëre gu yees a ngi

* **31:20** 31.20 Efrayim kenn la ci sëti Yanqóoba mi ñu dippee Israyil. Turu Efrayim wi fii askanu Israyil la fi taxawal. † **31:22** 31.22 Waxin la wu yéeme wuy wund jëfi guléet ju kenn séentuwul, waaye xamuñu dëgg la mu tekki woon ca yooya jamono.

31 «Ay bés a ngii di ñëw,» kàddug
Aji Sax jee, «yu may fas ak waa
kër Israyil ak waa kër Yuda kóllëre
gu yees. 32 Du mel ni kóllëre ga
ma fasoon ak seeni maam keroog
ba ma leen jàppee ci loxo, génne
leen réewum Misra. Ndax ñoom
ñoo fecci sama kóllëre, te man may
seen boroom kër.» Kàddug Aji Sax
jee. 33 «Waaye kóllëre gi may fas
ak waa kër Israyil gannaaw loolu,»
kàddug Aji Sax jee, «nii lay deme:
Maay yeb sama ndigali yoon ci seen
xel, ci seen xol laa koy ñaas. Maay
doon seen Yàlla, ñoom ñu doon
sama ñoñ. 34 Kenn dootu soxlaa
jàngal kenn, muy moroomam mbaa
mbokkam, naan ko: "Ràññeel Aji
Sax ji," ndax ñoom ñépp a may
ràññee, ki gëna tuut ba ki gëna
mag,» kàddug Aji Sax jee, «ndax
maa leen di jéggal seeni ñaawtéef,
te seeni bàkkaar, duma ci bàyyeeti
xel.»

Lii mooy saxal Israyil

35 Aji Sax ji dafa wax,
moom mi dogal jant di leeral bëccëg,
dogal weer ak biddiiw di leeral guddi,
yëngal géej, kiy gannax yi riir,
kookooy Aji Sax ji Boroom gàngoor yi.
36 Mu ne: «Bu askanu Israyil feyee ba fàww, may gis,
dogal yooyoo toxu, may gis.»
Kàddug Aji Sax jee.

37 Aji Sax ji dafa wax ne:
«Su ma waccee mboolem askanu Israyil
ndax li ñu def lépp,
kon nit a mana natt kawewaayu asamaan,
mbaa mu xayma xóotaayu suuf.»
Kàddug Aji Sax jee.

38 Mu ne: «Ay bés a ngi ñëw,»
kàddug Aji Sax jee, «dees na tabax-
alaat Aji Sax ji dëkk bi, dale ko ca
soorooru Ananel ba ca buntu Ruq
ba. 39 Dees na fa rëddaat kemu dëkk
bi, jubal ba tundu Gareb, wëri ba
Gowa. 40 Mboolem xuru néew yaak
dóom ya ak mboolem tool ya, ba ca
yoonu ndox ma ca Sedoron, ba ca
ruqu buntu Fas ya ca penku: lépp
lees di sellalal Aji Sax ji. Deesatu fa
buddat mbaa di fa daaneel dara.»

32

Yeremi wone na dayob ngëmam

1 Kàddu gii dikkaloon na Yeremi,
bàyyikoo fa Aji Sax ji, ca fuk-
keelu atu nguurug Cedesyas buu-
rub Yuda. Mu yemook ba nguu-
rug Nabukodonosor buuru Babilon
tolloo ca fukkeelu atam ak juróom
ñett. 2 Booba mbooloom xarem
Babilon a nga gaw Yerusalem. Fekk
Yonent Yàlla Yeremi nag moom, ma
nga ñu tëj ca kër buurub Yuda, ca
biir ëttu dag ya, 3 fa ko Cedesyas
buurub Yuda dencoon, ndax da ko
noon: «Ana lu waral ngay wax bii
waxyu? Nga ne: "Aji Sax ji dafa
wax ne mu ngii di teg dëkk bii
ci loxol buuru Babilon, mu nangu
ko. 4 Te Cedesyas buurub Yuda du
rëcc waa Babilon ndax dees na ko
teg moos ci loxol buuru Babilon, ba
Cedesyas wax, mu wax, seeni gët
ñeent. 5 Babilon lees koy yóbbu,
te fa lay des, ba keroog may wax
ci moom." Kàddug Aji Sax jee.
"Bu ngeen xareek waa Babilon it,
dungeen am ndam."»

6 Yeremi da ne: Kàddug Aji Sax
ji dikkal na ma ne ma: 7 «Xoolal,
Anamel doomu Salum sa baay bu
ndaw a ngooguy ñëw, naan la nga
jënd toolam ba ca Anatot, ndax yaa
ko saña jotaat.»

8 Ba loolu amee Anamel sama
doomu baay bu ndaw dikk, na ma
ko Aji Sax ji waxe. Mu fekk ma ci
ëttu dag yi, ne ma: «Rikk jëndal
sama tool ba ca Anatot ca diiwaanu
Beñamin ndax sa alal la ci yoon, yaa
ko saña jotaat*. Kon jënd ko.» Ma
xam ne loolu kàddug Aji Sax jaa.

9 Nii laa jënde tool ba ca Anatot ci
Anamel sama doomu baay bu ndaw.

* **32:8** 32.8 jotaat: seetal ci *Sarxalkat yi* 25.22-34.

Ma waññal ko xaalis bi, muy fukki
donji xaalis ak juróom ñaar. 10 Ma
bind kayitu njaay mi, màndargaale
ko sama torlukaay, woo ciy seede, ba
noppi natt diisaayu xaalis bi. 11 Ma
boole jël kayitu njaay bi tëjewul
ak kayitu njaay bi tëje, te yoonalu
njaay meek sàrt yi tënke ci. 12 Ma
teg kayit yi ci loxol Barug doomu
Nerya doomu Maaseya. Anamel
sama doomu baay bu ndaw fekke
na ko, seede yi torlu kayitu njaay mi
fekke ko, ñook mboolem Yudeen ñi
toogoon ci ëttu dag yi.
13 Ma dénk Barug ci seen kanam,
ne ko: 14 «Aji Sax ji Yàllay Israyil
Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
"Jëlal kayit yii, kayitu njaay bi tëje,
ak kayit bi tëjewul, nga boole yeb
ci njaqal ban, ndax kayit yi mana
yàgg. 15 Ndax Aji Sax ji Yàllay Israyil
Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
Dees na dellu di jënd ay kër aki tool
ak tóokëri reseñ ci réew mii."»

Xelu Yeremi teey na

16 Gannaaw ba ma joxee kay-
iti njaay ma Barug doomu Nerya,
damaa ñaan Aji Sax ji, ne ko: 17 «Éy
saa Boroom, Aji Sax ji! Yaw déy
yaa sàkk asamaan, sàkk suuf ci sa
doole ju bare ak sa kàttan. Dara
tëwu la. 18 Yaw miy jëfe ngor sa
digg ak junniy maas, te bu baay
ñaawee, nga topp ko ko, ba ci
doomam. Yaay Yàlla ju màgg ji te
jàmbaare. Yaa di Aji Sax ji Boroom
gàngoori xare yi, 19 réyi pexe, màggi
jaloore; say gët ne jàkk ci mboolem
lu doom aadama def, ngay añale ku
nekk jëfinam ak jëfam. 20 Yaa def
ay firnde aki kéemaan ca réewum
Misra, di ko def ba tey jii ci Israyil,
ak ci doom aadama yépp, ba may
sa bopp woy wu réy wi nga am tey
jii. 21 Génne nga Israyil say ñoñ,
jële leen réewum Misra, ci kawi
firnde aki kéemaan ak sa doole ju
bare ak sa kàttan; mu jur tiitaange
lu réy. 22 Nga jox leen réew mii
nga giñaloon seeni maam. Muy
réew mu meew meek lem ji tuuroo.
23 Ñu dikk moom ko, te déggaluñu
la, toppuñu saw yoon, jëfewuñu
mboolem li nga leen santoon, ba tax
nga wàcce ci seen kaw mboolem
musiba mii.
24 «Sëkki gawukaay yaa ngii ñu
yékkatil dëkk bi, ngir nangu ko.
Dëkk bi dina daanu ci loxoy waa
Babilon ñi ko song, ndax saamar
akub xiif ak mbas. Gis nga ko déy, li
nga waxoon am na! 25 Dëkk baa ngii
nara daanu ci loxoy waa Babilon te
moona Boroom bi Aji Sax ji, yaw yaa
ma ne ma jënde tool bi xaalis, ay
seede seede ko.»

Aji Sax ji dalal na xelu Yeremi

26 Ba loolu amee kàddug Aji Sax ji
dikkal Yeremi, ne ko: 27 «Du maay
Aji Sax ji, Yàllay képp kuy dund.
Ana lu ma të?» 28 Kon nag Aji Sax ji
dafa wax ne: «Maa ngii di teg dëkk
bii ci loxoy waa Babilon ak ci loxol
Nabukodonosor buuru Babilon, mu
nangu ko. 29 Waa Babilon ñiy song
dëkk bii dinañu dugg, taal ko, lakk
ko ba mu jeex, lakkaale kër ya ñu
doon taalal Baal tuur mi, cuuraay
ca kaw taax ya, di fa tuural yeneen
yàlla ay saraxi naan, ba di ma mer-
loo. 30 Askanu Israyil ak Yuda kay,
ca cosaan ba tey, defuñu lu moy lu
bon fi sama kanam. Bànni Israyil,
mboolem lu ñu def, defuñu ko lu
moy di ma merloo.» Kàddug Aji Sax
jee. 31 «Mer dikkal na ma, xadar
dikkal ma ci dëkk bii, dale ko ca ba
ñu ko tabaxee ba bésub tey, ba tax
ma di ko jële fi sama kanam, 32 ndax
mboolem lu bon li bànni Israyil ak
Yuda def, di ma merloo, ñook seeni
buur ak seeni kàngam ak seeni sarx-
alkat ak seeni yonent ak waa Yuda
ak waa Yerusalem. 33 Wonuñu ma
kanam, xanaa gannaaw, te ma àrtu
leen ay yooni yoon. Waaye ñoom
dégluwñu, dégguñu yar. 34 Yeb
nañu sax seen yëf yu seexluwu ci
biir kër gi ñu ma tudde, ba sobeel
ko. 35 Tabaxal nañu Baal tuur mi
ay bérabi jaamookaay ca xuru Ben
Inom, di fa lakk seen doom yu góor
ak yu jigéen ngir Moleg tuur mi, te

masuma leen koo sant. Jooju jëf
ju siblu jaarul sax sama xel ba ma
leen di ko defloo, ñuy yóbbe Yuda
bàkkaar.

36 «Yeena wax ci dëkk bii ne dina
daanu ci loxol buuru Babilon ndax
saamar akub xiif ak mbas. Waaye
Aji Sax ji Yàllay Israyil dafa wax
ne: 37 Maa ngii di leen dajalee ca
mboolem réew ya ma leen sànni
woon, ndax mere leen ak jéppi leen
ba sama xol fees dell. Te maa leen
di délloosi fii, dëël leen ci jàmm;
38 ñu doon sama ñoñ, may seen
Yàlla. 39 Maa leen di may benn
xol ak benn jubluwaay ngir ñu di
ma wormaal seen giiru dund, muy
seen ngëneel, ñook seen doom yi
leen di wuutu. 40 Maay fas ak ñoom
kóllëre gu sax dàkk gu ma leen dul
xañati; xanaa baaxe leen, yeb ragal
Yàlla ci seen xol, ba dootuñu ma
won gannaaw. 41 Maay am mbégtey
baaxe leen, jëmbat leen bu wér ci
réew mi, jëmbate leen sama léppi
xol ak sama léppi jëmm.»

42 Aji Sax ji dëy dafa wax ne: «Ni
ma wàccee ci kaw xeet wii musiba
mu mag mii mépp, ni laay wàccee
fi seen kaw mboolem ngëneel li
ma leen wax. 43 Dees na dellu di
jënd ab tool ci réew mii ngeen ne
daanu na ci loxol waa Babilon, ba
dib gent bu kenn nekkul, du nit,
du rab. 44 Dees na fi jënde xaalis
ay tool, bind fi kayiti njaay, torlu
ko, tëj fi kanami seede ci suufas
Beñamin, ak li wër Yerusalem, ak
biir dëkki Yuda, ak dëkki tund ya,
ak dëkki suufu tund ya, ak ca dëkki
diiwaanu Negew. Maay tijji moos
seen wërsëg.» Kàddug Aji Sax jee.

33

Aji Sax ji du dige, di fomm

1 Gannaaw loolu kàddug Aji Sax
ji dikkal na Yeremi ñaareel bi yoon,
fekk ko tëje ba tey ca biir ëttu dag
ya. Mu ne ko: 2 «Aji Sax ji dafa
wax, moom miy sàkk mbir, bind ko,
taxawal ko, Aji Sax ji di turam. 3 Mu
ne: “Woo ma, ma wuyu la, wax
la lu réy te loq, loo xamul woon.”»
4-5 Aji Sax ji Yàllay Israyil dëy dafa
wax ci mbirum këri dëkk bii ak këri
buuri Yuda yii ñu màbb, di ko fegoo
sëkk bi ñu leen gawe te di ko làqoo
saamaru waa Babilon ñi ñuy xareel.
Mu ne: «Kër yi dina fees ak néewi
nit ñi ma bóom ndax mer ak xol bu
fees. Dinaa làq dëkk bii sama yiw
ndax seen gépp mbon.

6 «Waaye du tee, maa leen di may
tan, faj leena faj ba ñu wér, won leen
xéewalu jàmm ju dëggu. 7 Maay tijji
wërsëgu Yuda ak wërsëgu Israyil,
sampaat leen na woon. 8 Maa leen
di raxasal mboolem ñaawtéef gu
ñu ma moye, baal leen mboolem
ñaawtéef yu ñu ma moye, di ma
gàntal. 9 Dëkk bi daldi doon sama
woy, di sama mbégte, di sama
ndam, di sama sag ci biir mboolem
xeeti àddina yi dégg ngëneel yi
ma leen di defal yépp. Dinañu
yéemu ba seen yaram daw ci lépp
luy ngëneel ak jàmm ju ma leen di
defal.»

10 Aji Sax ji dafa wax ne: «Bérab
bii ngeen ne ab gent la bu kenn
nekkul, du nit, du rab te muy dëkki
Yudak mbeddi Yerusalem yii gental,
kenn nekku fi, du nit, du rab, dees
na fi déggati 11 coowal mbégteek
coowal bànneex ak kàddug boroom
séet ak kàddug séetam, ànd ak
kàdduy nit ñiy indi saraxi cant ci
biir kër Aji Sax ji, di jàngaale naan:

“Santleen Aji Sax ji Boroom gàngoori xare yi.
Aji Sax jee baax,
kee saxoo ngoram.”

Maay tijji wërsëgu réew mi, na
woon.» Aji Sax jee ko wax.

12 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi
dafa wax ne: «Bérab bii di gent bu
kenn nekkul, du nit du rab ci dëkk
yi fi nekk yépp, bérab bii dina dellu
am parlu yu sàmm siy gooral seeni
gàtt. 13 Muy dëkki tund yi, di dëkki
suufu tund yi, di dëkki diiwaanu
Negew, di diiwaanu Beñamin, di li
wër Yerusalem, di dëkki Yuda, gàtt

yi dina dellu ci loxol sàmm buy takk
lim ba.» Aji Sax jee ko wax.

Askanu Buur Daawuda dina yeeslu

14 «Ay bés a ngii di ñëw,» kàddug
Aji Sax jee, «maay sottal ngëneel la
ma dig waa kër Israyil ak waa kër
Yuda.
15 Bés yooyu ci jamonoom,
maay jebbil njebbit lu jekk ci askanu
Daawuda,
muy jëfe njub ak njekk ci réew mi.
16 Bés yooyu Yuda day mucc,
Yerusalem dëkke jàmm,
ñu di ko wooye:
“Aji Sax ji sunu njekk.”»
17 Aji Sax ji déy dafa wax ne:
«Daawuda du ñàkk mukk ku ko
wuutu ci jalu Israyil. 18 Sarxalkat yiy
Leween it duñu ñàkk ku leen tax-
awal fi sama kanam, di joxe saraxi
rendi-dóomal, di taal saraxi pepp ak
a sarxal ba fàww.»

Kóllëre gu dul toxoo ngi

19 Gannaaw loolu kàddug Aji Sax
ji dikkal na Yeremi, ne ko: 20 «Aji
Sax ji dafa wax ne: Ndegam manees
naa dog sama kóllëre maak bëccëg
mbaa sama kóllëre maak guddi,
ba bëccëg mbaa guddi baña teew
ci waxtoom, 21 kon dees na mana
dog sama kóllëreek Daawuda sama
jaam bi, dogaale sama kóllëreek
sarxalkati Leween ñi may liggéeyal,
ba Daawuda ñàkk sët bu koy wuutu
cib jalam. 22 Ni biddiiwi asamaan
weesee lim, feppi suufas géej wees
waññ, ni laay fule askanu Daawuda
sama jaam bi ak askanu Leween ñi
may liggéeyal.»
23 Kàddug Aji Sax ji dellu dikkal
Yeremi, ne ko: 24 «Xanaa dégguloo
li nit ñi wax? Ñu ne: “Ñaari
làng ya Aji Sax ji tànnoon de, wacc
na leen,” moo tax ñu xeeb sama
ñoñ, ba tegatuñu leen sax aw xeet.»
25 Waaye Aji Sax ji dafa wax ne:
«Ndegam du maa fas sama kóllëre
maak bëccëg ak guddi, te du maa
saxalal asamaan ak suuf ay sàrt,
26 kon dinaa wacc askanu Yanqóoba
ak Daawuda sama jaam bi, ba
dootuma taamoo ciw askanam kuy
yilif askanu Ibraaymaak Isaaxaak
Yanqóoba. Maay tijji seen wërsëg
moos, yërëm leen.»

34

Aji Sax ji wax na Buur Cedesyas mujam

1 Ba Nabukodonosor buuru Ba-
bilon àndeek mbooloom xareem
mépp ak mboolem réew yeek xeet
yi mu teg loxo, ñu songandoo
Yerusalem ak dëkk yi ko wër yépp,
kàddu gii dikkaloon na Yeremi,
bàyyikoo ci Aji Sax ji: 2 «Aji Sax ji,
Yàllay Israyil dafa wax ne: Demal
nga wax Cedesyas buurub Yuda ne
ko: “Aji Sax ji dafa wax ne: Maa
ngii di teg dëkk bii ci loxol buuru
Babilon, mu taal ko. 3 Yaw Cedesyas
nag doo ko rëcc. Dees na la jàpp
moos te dees na la teg ci loxol buuru
Babilon, mu wax ak yaw, seeni gët
ñeent; nga dem Babilon.
4 «“Waaye yaw Cedesyas buurub
Yuda, déglul kàddug Aji Sax ji: Aji
Sax ji dafa wax ne doo deeye saa-
mar. 5 Ci jàmm ngay dee, te ni
ñu taalale woon cuuraay say maami
buur yi la jiitu, terale leen ko ci seen
dëj, ni lañu lay taalale cuuraay, di la
jooy naan: ‘Wóoy sunu sang ba dem
na!’ Jii wax, maa ko wax.”» Kàddug
Aji Sax jee.
6 Ci kaw loolu Yonent Yàlla
Yeremi jottli Cedesyas buurub
Yuda mboolem kàddu yooyu fa
Yerusalem. 7 Mu yemook ba
mbooloom buuru Babilon di xareek
Yerusalem ak mboolem dëkki Yuda
ya desoon, di Lakis ak Aseka. Booba
yooyu rekk a desoon ci dëkki Yuda
yu tata wër.

Yiwi jaam yi war na

8 Kàddu gii dikkaloon na Yeremi,
bàyyikoo ci Aji Sax ji, gannaaw
ba Buur Cedesyas fasook mboolem
waa Yerusalem ngir goreel jaam yi,
9 ku nekk wara goreel mbokkam
mu Ebraam, góor ak jigéen, ñu
moom seen bopp, te kenn baña

jaamlooti mbokkum Ebraam. 10 Ba
mu ko defee mboolem kàngam yeek
nit ñi ko fasoo woon daldi nan-
goo goreel seen jaam yu góor ak
yu jigéen, bañ leena jaamlooti, ñu
moom seen bopp. Ñu daldi leen
yiwi. 11 Gannaaw gi nag ñu wal-
batiku, jëlaat seen jaam yu góor
ak yu jigéen ya ñu goreeloon, del-
looleen cig njaam, góor ak jigéen.

12 Ba loolu amee kàddug Aji
Sax ji dikkal Yeremi bàyyikoo ci
Aji Sax ji, ne ko: 13 «Aji Sax ji
Yàllay Israyil dafa wax ne: Man
maa fasoon kóllëre ak seeni maam
keroog bés ba ma leen génnee
réewum Misra kërug njaam ga, ne
leen: 14 “Saa yu ngeen waññee
juróom benni at ba ca catal juróom
ñaareel ma, na ku nekk ci yeen
goreel mbokkum Ebraam mu ko
jaayoon boppam. Gannaaw bu
ko liggéeyalee juróom benni at,
na ko goreel, mu tàggook moom,
daldi moom boppam*. Waaye seeni
maam déggaluñu ma, teewluwñu
ma. 15 Tey yeen, waññiku woon
ngeen, ba def li ma rafetlu; ku nekk
ci yeen biral goreelu mbokkam. Fa-
soo ngeen ko sax fi sama kanam ci
biir kër gi ñu ma tudde. 16 Léegi
nag ngeen di teddadil sama tur,
dellu gannaaw, ku nekk jëlaat jaa-
mam yu góor ak yu jigéen, te
ngeen goreeloon leen ba noppi, ñu
moom seen bopp ni mu leen neexe.
Néewal ngeen leen doole, ñu dellu
di seeni jaam.”

17 «Kon nag, Aji Sax ji dafa wax
ne: “Ku nekk ci yeen waroon
naa goreel mbokkum dëkkandoom,
waaye yeen déy, déggaluleen ma.
Man nag maa ngi nii di leen goreel,”
kàddug Aji Sax jee, “ngir wacce leen
saamar ak mbas akub xiif. Maa leen
di def waa réewi àddina yépp seexlu
leen. 18 Nit ñi fecci sama kóllëre,
sàmmuñu ponki kóllëre gi ñu dige
woon fi sama kanam, maa leen di
def ni sëllu wa nit ña xaroon ñaar,
jaare ca diggante xaaj ya, dogale ko
seen ngiñ. 19 Muy kàngami Yuda, di
kàngami Yerusalem, di bëkk-néeg
yeek sarxalkat yi, ak mboolem waa
réew mi jaare woon ci diggante
ñaari xaaji sëllu wa, 20 maa leen di
teg ci seen loxoy noon ak ñiy wut
seen bakkan; seeni néew, njanaaw
yeek rabi àll yi for. 21 Cedesyas
buurub Yuda, mook ay kàngamam,
maa leen di teg ci seen loxoy noon,
loxoy ñiy wut seen bakkan, teg leen
ci loxoy mbooloom xarem buuru
Babilon mi leen songoon, ba di leen
doora bàyyi. 22 Maa ngi nii di
joxe ndigal,” kàddug Aji Sax jee,
“délloosi leen ci dëkk bi, ñu song
ko, ba nangu ko, taal ko ba mu jeex.
Maay gental dëkki Yuda, ba kenn du
ca des.”»

35

Rekabeen raw na Yudeen

1 Kàddu gii dikkaloon na Yeremi,
bàyyikoo ci Aji Sax ji ci jamonoy bu-
urub Yuda Yowakim doomu Yosya.
Mu ne ko: 2 «Demal ca Rekabeen ña,
nga wax ak ñoom, indi leen kër Aji
Sax ji, dugal leen ci néeg yi benn, te
jox leen biiñ, ñu naan.»

3 Ma dem wooyi Yaasaña doomu
Yeremi doomu Abàcciña, boole
kook ay doomi baayam ak doomam
yu góor yépp, làngi Rekabeen ñépp
daal. 4 Ma yóbbu leen kër Aji Sax
ji, dugal leen ca biir néegu taal-
ibey Xanan, góorug Yàlla gay doomu
Igdalyaa; mooy néeg ba dendeek
néegu kàngam ya, ca kaw néeg
doomu Salum, Maaseya fara bunt
ba. 5 Ci kaw loolu ma tegal Rekabeen
ñi ay njaqi biiñ yu fees, aki kaas,
ne leen: «Naanleen.» 6 Ñu ne:
«Nun dunu naan biiñ, ndax sunu
maam Yonadab doomu Rekab da
noo santoon ne nu: “Buleen naan
biiñ mukk, muy yeen ba ci seeni
sët, ba fàww. 7 Buleen tabax kër,
buleen bey, buleen jëmbat tóokëru
reseñ, bumu bokk ci seen alal.
Waaye nangeen dëkkey xayma seen
giiru dund gépp, su ko defee ngeen

* **34:14** 34.14 Seetal ci *Mucc ga* 21.2-6.

gudd fan ci biir réew mii ngeen
diy màngaan.” 8 Déggal nanu it
sunu maam Yonadab doomu Rekab
ci mboolem li mu nu santoon, ne
nu bunu naan biiñ sunu giiru dund,
nook sunuy jabar ak sunuy doom,
góor ak jigéen, 9 bunu tabax kër
yu nu dëkke, te tóokër ak tool bu
ñuy bey, bumu bokk ci sunu alal.
10 Waaye ay xayma lanu dëkke,
di sàmm ak a jëfe mboolem lu
nu sunu maam Yonadab santoon.
11 Waaye ba Nabukodonosor buuru
Babilon songee réew mi lanu ne:
“Nan duggi gaaw biir Yerusalem,
ba rëcc mbooloom waa Babilon ak
Siri.” Moo nu taxa toog nii ci biir
Yerusalem.»
12 Ba loolu amee kàddug Aji
Sax ji dikkal Yeremi, ne ko:
13 «Aji Sax ji Yàllay Israyil Boroom
gàngoori xare yi dafa wax ne:
Demal wax mboolem waa Yuda ak
waa Yerusalem, ne leen: “Xanaa
dungeen dégg ndigal, ba dégg
samay kàddu?” Kàddug Aji Sax
jee. 14 “La Yonadab doomu Rekab
santoon ay doomam ne leen:
‘Buleen naan biiñ’ de, jëfees na
ko. Duñu naan biiñ ba tey jii ndax
wormaal seen santaaney maam.
Man nag ay yooni yoon laa leen wax
waaye déggaluleen ma. 15 Yónnee
naa leen samay jaam, yonent yi, ay
yooni yoon, ne leen: ‘Na ku nekk
ci yeen dëpp yoonam wu bon, di
def lu baax, baña topp yeneen yàlla,
di leen jaamu, ndax ngeen dund ci
réew mi ma leen jox, yeen ak seeni
maam.’ Waaye teewluwleen ma,
déggaluleen ma. 16 Sëti Yonadab
doomu Rekab yii déy wormaal
nañu santaane ba leen seen maam
santoon, waaye xeet wii déggaluñu
ma.”
17 «Kon nag Aji Sax ji Yàllay
Israyil, Boroom gàngoori xare yi
dafa wax ne: Maa ngi nii di
wàcceel Yuda ak képp ku dëkke
Yerusalem mboolem musiba mu ma
leen tuddaloon. Ndax damaa wax
ak ñoom te dégluwñu; ma woo leen,
wuyuwñu.»
18 Ba loolu amee Yeremi ne Rek-
abeen ña: «Aji Sax ji Yàllay Israyil
Boroom gàngoori xare yi dafa wax
ne: Gannaaw wormaal ngeen seen
kàddug maam Yonadab, topp san-
taaneem yépp, ba jëfe lépp lu mu
leen santoon, 19 loolu tax na Aji Sax
ji Yàllay Israyil Boroom gàngoori
xare yi wax ne: “Askanu Yonadab
doomu Rekab du ñàkk mukk ku
góor ku may liggéeyal ba fàww.”»

36

Yowakim def na musibaam

1 Ba loolu wéyee, ci ñeenteelu
atu nguurug buurub Yuda Yowakim
doomu Yosya, kàddu gii dikkal na
Yeremi, bàyyikoo ci Aji Sax ji, ne
ko: 2 «Jëlal taxañu bindukaay*, nga
bind ci mboolem kàddu yi ma la
wax ci mbirum Israyil ak Yuda ak
mboolem xeet yi, te nga dale ko ba
ma waxeek yaw ca jamonoy Yosya
ba bésub tey jii. 3 Jombul waa kër
Yuda dégg mboolem musiba mi ma
leen nara teg, ba tax ku ne ci ñoom
dëpp yoonam wu bon, ngir ma baal
leen seen ñaawtéef ak seen moy.»
4 Yeremi woo Barug doomu Nerya,
dégtal ko mboolem kàddu yi ko
Aji Sax ji wax, mu bind ko ci ab
taxañu bindukaay. 5 Yeremi nag
wax Barug, ne ko: «Man damaa am
ngànt. Duma mana dem kër Aji Sax
ja. 6 Demal yaw bésub koor, nga
jàng taxañ, bi nga bind kàdduy Aji
Sax, ji ma la dégtal, ña ca kër Aji
Sax ji di dégg. Nanga ko jàng itam
ci kanam mboolem Yudeen ña jóge
seeni dëkk. 7 Jombul ñu tinu Aji
Sax ji, ku nekk ci ñoom dëpp yoonu
mbonam, ndax mer mu réy ak xadar
ji Aji Sax ji tuddal askan wii kat, nar
naa metti.»
8 Barug doomu Nerya def
mboolem la ko Yonent Yàlla Yeremi
sant, daldi jàng ca kër Aji Sax ji

* **36:2** 36.2 taxañu bindukaay ay dogiti der yu bare yu ñu ñawante lay doon, ba mu doon deru bindukaay bu mag bu ñuy taxañ ci bant. Mbind mi nag def ay dog yu dékkarloo.

taxañ ba ñu bind kàdduy Aji Sax
ji. [9] Loolu yemook juróomeelu atu
nguurug buurub Yuda, Yowakim
doomu Yosya ca juróom ñeenteelu
weer wa. Fekk ñu yéene koor
fi kanam Aji Sax ji, ñeel waa
Yerusalem gépp ak mboolem ña
jóge dëkki Yuda. [10] Ci biir loolu
Barug tollu ca néegu bindkat ba,
Gemarya doomu Safan, ca kër Aji
Sax ja. Muy jàng taxañ ba ñu
bind kàdduy Aji Sax ji, mbooloo
mépp di dégg. Néeg baa nga
woon ca ëttu kër Aji Sax ja ca
kaw, fa féeteek bunt bu Bees ba.
[11] Mise doomu Gemarya doomu
Safan dégg mboolem kàdduy Aji
Sax, ja ca taxañ ba. [12] Mu daldi
wàcc, ba ca kër buur, jàll ca néegu
bindkat ba, fekk fa kàngam yépp
toog: Elisama bindkat ba, ak Delaya
doomu Semaya, ak Elnatan doomu
Agbor, ak Gemarya doomu Safan, ak
Cedesyas doomu Anaña, ak jawriñ
ña ca des ñépp. [13] Mise yegge leen
lépp la mu dégg Barug jànge ko ca
taxañ ba ca kanam mbooloo ma.

[14] Ci kaw loolu kàngam yépp
yebal Yewudi doomu Netaña doomu
Selemya doomu Kusi. Ñu ne ko:
«Demal ne Barug taxañ bi mu
jàngal mbooloo mi, na ko jël te ñëw,
indaale ko.» Barug doomu Nerya
ŋàbb taxañ ba ca loxoom, dem ba
ca ñoom. [15] Ñu ne ko: «Toogal
jàngal nu ko, nu dégg.» Barug
jàngal leen ko, ñu dégg. [16] Ba ñu
déggee kàddu ya yépp, dañoo tiit,
ku ne xool sa moroom. Ñu ne Barug:
«Nun kat, nan yegge Buur mbir mii
mépp.» [17] Ñu laaj Barug, ne ko:
«Wax nu! Noo binde kàddu yii yépp.
Yeremee la ko dégtal?» [18] Barug ne
leen: «Moo ma dégtal kàddu yépp
de, ma binde ko daa ci taxañ bi.»
[19] Kàngam ya ne Barug: «Demal
làquji yaak Yeremi, te bu kenn xam
fu ngeen ne!»

[20] Ba loolu amee ñu wacc taxañ ba
ca néeg Elisama bindkat ba, daldi
ànd fekki Buur ca ëttam. Ñu yegge
ko mbir ma mépp.

[21] Buur nag yebal Yewudi, ngir mu
jëli taxañ ba. Mu jëleji ko ca néeg
Elisama bindkat ba, daldi jàngal
taxañ ba Buur, mook mboolem
kàngam ya feggook moom. [22] Booba
jamonoy sedd la woon, yemook
juróom ñeenteelu weer wa. Buur
a nga toog ca biir néegu njaaram;
taal ba yànj, janook moom. [23] Ci
biir loolu saa yu Yewudi jàngee
ñetti dog ba ñeent, Buur fab saa-
tus bindkat, dagg dog ya, sànni ca
taal ba. Mu di ko def ba taxañ
ba lakk ca taal ba, ba jeex tàkk.
[24] Buur ak jawriñam ña ñépp dégg
nañu kàddu ya, waaye tiituñu sax,
astamaak di xotti seeni yére ni kuy
tiislu di def. [25] Elnatan ak Delaya ak
Gemarya sax tinu nañu Buur, ngir
mu baña lakk taxañ ba. Waaye Buur
dégluw leen, [26] xanaa mu sant Yer-
ameel, kenn ci askanu Buur, mook
Seraya doomu Asriyel, ak Selemya
doomu Abdel, ne leen ñu jàpp Barug
bindkat ba ak Yonent Yàlla Yeremi.
Teewul Aji Sax ji làq leen.

[27] Gannaaw ba Buur lakkee taxañ,
ba def kàddu ya Barug bindoon ca
dégtalub Yeremi, kàddug Aji Sax ji
dikkal na Yeremi, ne ko: [28] «Dellul
jël beneen taxañu bindukaay, nga
dellu bind ca mboolem kàddu ya
woon ca taxañ ba Yowakim buurub
Yuda lakk. [29] Yowakim buurub Yuda
nag, nanga ko wax ne ko: “Aji Sax
ji dafa wax ne yaw yaa lakk taxañ
bii, naan lu waral ma bind ci ne
buuru Babilon dina ñëw moos te
dina tas réew mii, faagaagal fi nit
ak mala. [30] Moo tax Aji Sax ji
wax ci mbirum Yowakim buurub
Yuda, ne: du am ku ko toogal
ci jalub Daawuda. Néewam dees
koy sànni ci biti, mu yendoo naaj,
fanaanoo sedd. [31] Maa koy yen
añu ñaawtéefam, mook njabootam
aki surgaam. Maay wàcce ci seen
kaw, ñook waa Yerusalem ak Yuda
gépp, mboolem musiba mu ma leen
digoon, te taxul ñu dégg.”»

[32] Ci kaw loolu Yeremi jël beneen
taxañu bindukaay, jox ko bindkat

ba, Barug doomu Nerya. Mu dégtal ko, mu bind ca mboolem kàdduy taxañ, ba Yowakim buurub Yuda lakkoon ca taal ba. Yeneen kàddu yu bare yu ni mel sax, dolliku na ca.

37

Cedesyas sàkku na ndimbal

1 Cedesyas doomu Yosya, ja
Nabukodonosor faloon buur ci
réewum Yuda moo wuutu Kooña[*]
doomu Yowakim. 2 Waaye muy
Cedesyas, muy jawriñam ñi, muy
waa réew mi, kenn dégluwu ci
kàdduy Aji Sax ji mu wax, Yonent
Yàlla Yeremi jottli.
3 Mu am bés Buur Cedesyas woo
Yukal doomu Selemya, ak Cefaña
sarxalkat bi, doomu Maaseya. Mu
yebal leen ci Yonent Yàlla Yeremi;
ñu ne ko: «Rikk ñaanal nu ci sunu
Yàlla Aji Sax ji.»
4 Booba Yeremee nga doon dem ak
a dikk nu mu ko neexe, kenn tëjagu
ko woon kaso. 5 Mu fekk mbooloom
Firawna génn Misra, di ñëw. Waa
Babilon ña gawoon Yerusalem dégg
ca, ba jóge fa, dellu gannaaw.
6 Ba loolu amee kàddug Aji Sax
ji dikkal Yonent Yàlla Yeremi, ne
ko: 7 «Aji Sax ji Yàllay Israyil dafa
wax ne: Buuru Yuda mi leen yebal,
ngeen seetsi ma, waxleen ko ne ko:
“Mbooloom Firawna mi génnoon di
leen wallusi kat, dëpp na bay dellu
Misra. 8 Waa Babilon dinañu délsi,
song dëkk bii xare, nangu ko, lakk
ko ba mu jeex.” 9 Aji Sax ji nag
dafa wax ne: Buleen nax seen bopp
naan: “Dem, ba nu, la waa Babilon
di def.” Ndax duñu dem. 10 Bu
ngeen fàddoon mbooloom xarem
Babilon miy xareek yeen ñépp it, ba
deslewuñu lu moy nit ñu ñu jamat,
ñooñooy jógandoo taxaw ca seeni
xayma, daldi lakk dëkk bii.»
11 Gannaaw ba mbooloom xarem
Babilon jógee Yerusalem, di daw
mbooloom Firawna, 12 Yeremi
bàyyikoo dëkk ba, jëm diiwaanu
Beñamin cay bokkam ngir jëli
céram ci ab séddaleb suuf. 13 Ba mu
demee ba tollook buntu Beñamin,
daje faak njiitu dag ya, Irya doomu
Selemya doomu Anaña. Irya
taxawal Yonent Yàlla Yeremi, ne ko:
«Ãa, waa Babilon nga daw jëm!»
14 Yeremi ne ko: «Fen nga! Man
du maay fekki waa Babilon!» Irya
dégluwu ko, xanaa jàpp ko, yóbbu
ca kàngami buur ya, 15 seen xol tàng
ci Yeremi, ñu dóor ko ba noppi, tëj
ko ca biir kër Yonatan bindkat ba, fa
ñu defoon kaso.
16 Gannaaw ba ñu dencee Yeremi
ca kaso bu xóot ba, ca biir kàmb ga,
ba mu toog fa ay fani fan, 17 Buur
Cedesyas yónnee, woolu ko. Mu
ñaarook moom ca biir këram, laaj
ko, ne ko: «Mbaa am nga kàddu
gu bawoo ci Aji Sax ji?» Yeremi
ne ko: «Xanaa lii: “Ci loxol buuru
Babilon lees lay teg.”» 18 Yeremi
teg ca ne Buur Cedesyas: «Ana fu
ma la tooñe, yaak say surga, mbaa
askan wii, ba nga tëj ma kaso? 19 Te
sa yonent yi la doon jottli waxyu,
naan la buuru Babilon du dikk ci
seen kaw, yaak waa réew mii, ana
ñu léegi? 20 Léegi nag Buur sang
bi, dama lay ñaan ngalla, bul ma
delloo kër Yonatan bindkat bi, ma di
fa dee.»
21 Ba loolu amee Buur Cedesyas
santaane ñu teg Yeremi ca biir ëttu
dag ya. Ñu di ko jox bés bu ne
menn mburum lëmm mu jóge ca
mbeddu Lakk-kati mburu ya, ba
keroog mburu di ñàkk ca dëkk ba.
Yeremi nag toog ca ëttu kër dag ya.

38

Tàbbal nañu Yeremi ca kàmb ga

1 Mu am bés Sefatiya doomu
Matan ànd ak Gedalya doomu Pasur
ak Yukal doomu Selemya ak Pasur
doomu Malkiya. Ñu dégg Yeremiy
wax, ñépp di dégg, naan: 2 «Aji
Sax ji dafa wax ne: “Ku des ci biir
dëkk bii, saamar rey ko, mbaa xiif,
mbaa mbas. Waaye ku génn fekki
waa Babilon, dina raw, bakkanam di

---

[*] **37:1** 37.1 Kooña mooy Yowakin, di Yekoña ba tey.

ngañaayu xareem, mu mucc.” 3 Aji
Sax ji dafa wax ne: “Dees na teg
moos dëkk bii ci loxol mbooloom
buuru Babilon, mu nangu ko.”»

4 Kàngami buur yooyu dem ne
Buur: «Waa jii, na dee rekk; mu
ngi yoqil xarekat yi des ci dëkk bi,
di yoqil ñépp ndax waxam jii mu
leen di wax. Waa jii kat wutul
jàmmu askan wii, xanaa musiba.»
5 Buur Cedesyas ne leen: «Mu ngoog
ci seen loxo, manaluma leen dara!»
6 Ñu jàpp Yeremi, ngir denci ko ca
kàmbug Malkiya, kenn ci askanu
buur, ca biir ëttu dag ya. Ñu yoore
ko buum, ba ca biir, te kàmb ga
amul ndox, bàq rekk a fa nekk.
Yeremi nag tàbbi ca biir bàq ba.

7 Ci biir loolu Ebedd Meleg, Ku-
useen ba, di bëkk-néeg ci biir kër
buur, dégg ne tàbbal nañu Yeremi
ca kàmb ga. Fekk Buur a nga
toog ca bunt ba ñu dippee Beñamin.
8 Ebedd Meleg jóge kër buur, dikk
ne ko: 9 «Buur sang bi, nit ñi de, lu
bon lañu def Yonent Yàlla Yeremi;
tàbbal nañu ko ca kàmb ga. Dina
fa dee ak xiif ndax ab dund amatul
ci dëkk bi.» 10 Buur sant Ebedd
Meleg Kuuseen ba, ne ko: «Jëleel fii
fanweeri nit, nga dem génne Yonent
Yàlla Yeremi kàmb ga bala moo
dee.» 11 Ebedd Meleg jël nit ña, daldi
dem biir kër buur, jàll ba ca suufu
néegu denc ya. Mu jële fa yére yu
ràpp aki sagar, boole lépp, yoore
buum ca kàmb ga, jottli ko Yeremi.
12 Ebedd Meleg ne Yeremi: «Ayca,
booleel sagar yi, nga jiital ko ci say
poqtaan, teg ci buum yi.» Yeremi def
noonu. 13 Ñu xëcc buum yi, génne
Yeremi kàmb ga. Gannaaw loolu
Yeremi des ca biir ëttu dag ya.

14 Ba loolu wéyee Buur Cedesyas
yónnee, woolu Yonent Yàlla Yeremi,
ñaarook moom fa ñetteelu bunt ba
ca kër Aji Sax ja. Mu ne Yeremi:
«Dama lay laaj lenn. Bu ma nëbb
dara.» 15 Yeremi ne Cedesyas: «Su
ma la waxee li am, du danga may
rey rekk? Te su ma la digalee it, doo
ma déggal.» 16 Buur Cedesyas déey
Yeremi, ne ko: «Giñ naa ci Aji Sax
jiy dund te sàkkal nu bakkan, duma
la rey te duma la teg ci loxoy ñii di
wut sa bakkan.»

17 Yeremi ne Cedesyas: «Aji Sax
ji, Yàllay Israyil, Boroom gàngoor
yi dafa wax ne: Soo nangoo génn
rekk, jébbali sa bopp kàngami bu-
uru Babilon déy, dinga rawale sa
bakkan, te dëkk bii du lakk ba
jeex. Dinga dund yaw, yaak sa waa
kër. 18 Waaye soo jébbalul sa bopp
kàngami buuru Babilon, dees na teg
dëkk bi ci loxoy waa Babilon, ñu
lakk ko ba mu jeex, te yaw doo leen
rëcc.» 19 Buur Cedesyas ne Yeremi:
«Man, ñi ma ragal mooy sunu bokki
Yudeen ñi ñibbil waa Babilon; bu ñu
ma tegee ci seen loxo, ñu torxal ma.»
20 Yeremi ne ko: «Deesu la leen jox.
Dangay déggal Aji Sax ji ci li ma la
wax rekk, muy sa jàmm, nga mucc.»
21 Waaye soo lànkee, ne doo génn,
mbir a ngii mu ma Aji Sax ji won.
22 Gisuma lu moy mboolem jigéen ñi
des ci kër buurub Yuda, ña nga ñu
jëme ca kàngami buuru Babilon. Ña
nga naan:

«Buur aka baaxi xarit!
Ñoom ñi ko nax, ba man ko,
mu tàbbi ca bàq ba,
ñu dëddu, ne mes!»

23 Mboolem say soxnaak say
doom, dees leen di yóbbu ca waa
Babilon, te yaw ci sa bopp doo leen
rëcc. Buuru Babilon da lay jàpp, te
dëkk bii day lakk ba jeex.

24 Cedesyas ne Yeremi: «Bu kenn
dégg nag lii nu wax. Lu ko moy
dinga dee. 25 Su sama kàngam yi
yégee ne wax naak yaw, ba dikk
ne la nga nettali leen li nu waxante
te bañ leena nëbb dara, lu ko moy
ñu rey la, 26 ne leen rekk danga ma
doon tinu, ndax ma bañ laa delloo
kër Yonatan, nga di fa dee.»

27 Ba loolu amee kàngami buur
yépp dikk, laaj Yeremi, mu wax leen
la ko Buur digal. Ñu daldi noppi,
ba ko; ndax kenn déggul woon la
mu wax ak Buur. 28 Yeremi nag des

ca ëttu dag ya, ba keroog bés ba ñu
nangoo Yerusalem.

Babilon nangu na Yerusalem.

Ba ñuy nangu Yerusalem nag, nii la
deme woon.

39

1 Ba Cedesyas tolloo ci juróom
ñeenteelu atu nguuram, ca fuk-
keelu weeram, ca la Nabukodonosor
buuru Babilon ànd ak mbooloom
xareem mépp ci kaw Yerusalem, ñu
gaw ko. 2 Ba Cedesyas tolloo ci fuk-
keelu atu nguuram ak benn, juróom
ñeenti fan ca ñeenteelu weeram,
ca lañu bëtt dëkk ba. 3 Mboolem
kàngami buuru Babilon daldi dikk
toog ca buntu dëkk, ba ca digg ba.
Nergal Sareser a nga ca ak Samgar
Nebo ak Sar Sekim njiitu bëkk-néegi
buur ak Nergal Sareser meneen ma,
njiitu gisaanekat yi, ñook mboolem
kàngami buuru Babilon ña ca des.
4 Naka la leen Cedesyas buurub
Yuda gis, mook xarekatam ya yépp,
ñu daldi daw, génn dëkk ba guddi,
jaare toolu buur, fëlle bunt bu
nekk ca diggante ñaari tata ya,
wuti jooru Araba. 5 Mbooloom Ba-
bilon dàq leen, ba dab Cedesyas ca
jooru Yeriko. Ñu jàpp ko, indil ko
Nabukodonosor buuru Babilon ca
dëkk ba ñuy wax Ribla, ca réewum
Amat. Nabukodonosor dogal fa
àtteem. 6 Buuru Babilon daa rendi
doomi Cedesyas yu góor ca Ribla,
muy gis, mu rendiwaale mboolem
kàngami Yuda. 7 Gannaaw loolu mu
tuur bëti Cedesyas, jénge ko jéngi
xànjar, yóbbu ko Babilon. 8 Kër
Buur ak këri waa dëkk ba nag, waa
Babilon lakk leen, miiri Yerusalem,
ñu màbb. 9 Nebusaradan njiitu dag
ya moom, daa boole ña desoon ca
biir dëkk ba, ak ña ko jébbaloon
seen bopp, ak ña desoon ca askan
wa, jàpp leen, yóbbu ngàllo ca Ba-
bilon. 10 Ba mu ko defee lenn ci
baadoolo yi amul dara, mu wacc
leen ca réewum Yuda. Booba la leen
jox ay tóokëri reseñ aki tool.

Yàlla yiwi na ñaari jaamam

11 Ci biir loolu Nabukodonosor bu-
uru Babilon jox ndigal Nebusaradan
njiitu dag ya ci mbirum Yeremi.
Mu ne ko: 12 «Demal jëli Yeremi,
nga sàmm ko, te bu ko def dara
lu metti. Lu mu la ñaan it, defal
ko ko.» 13 Ba loolu amee Neb-
usaradan njiitu dag ya déggoo caak
Nebukasban njiitu bëkk-néegi buur
ak Nergal Sareser njiitu gisaanekat
yi, ak yeneen jawriñi buuru Babilon
ña, 14 ñu yónnee, jëli Yeremi ca
ëttu dag ya, teg ko ci loxol Gedalya
doomu Ayikam doomu Safan, ngir
Gedalya yóbbu ko kër ga. Yeremi
nag des Yuda ca biiri bokkam.
15 Fekk na kàddug Aji Sax ji dikkal
Yeremi ba ñu ko tëjee ca ëttu dag
ya, ne ko: 16 «Demal nga wax Ebedd
Meleg, Kuuseen ba, ne ko: “Aji Sax
ji Yàllay Israyil Boroom gàngoor yi
dafa wax ne: Maa ngi nii di sottalsi
sama kàddu yi jëm ci dëkk bii, muy
ayam te du doon jàmmam. Dina am
ngay gis, bésub keroog. 17 Bésub
keroog maa lay xettli,” kàddug Aji
Sax jee, “ba deesu la teg ci loxol
nit ñi nga ragal. 18 Maa lay wallu
bu baax déy, ba saamar du la daa-
neel mukk, waaye dinga moom sa
bakkan, muy sa yoolu xare, ndaxte
wóolu nga ma.”» Kàddug Aji Sax
jee.

40

Yuda daje na ca Gedalya

1 Ci kaw loolu Yeremi jot na kàddu
gu bàyyikoo ci Aji Sax ji, gannaaw
ba ko Nebusaradan njiitu dag ya
yiwee, mu bàyyikoo Raama. Yere-
mee nga ñu jéngoon, mook ngàllog
Yerusalem gaak Yuda ga jëm Ba-
bilon. Nebusaradan génnee Yeremi
ca seen biir, 2 ñaarook moom, ne ko:
«Sa Yàlla Aji Sax ji moo tuddaloon
bérab bii musiba mii. 3 Aji Sax ji
nag indi na ko te def na ko, na
mu ko waxe woon. Yeena moy Aji
Sax ji, déggaluleen ko ba tax lii dal
leen. 4 Léegi nag yiwi naa la bés
niki tey. Soo bëggee ànd ak man
Babilon, ñëwal, dinaa la topptoo.

Soo buggul, toogal. Réew mépp a
ngii ci sa kanam. Fu la ci neex ak foo
ci taamu, dem fa.» 5 Balaa Yeremee
walbatiku, Nebusaradan teg ca ne
ko: «Man ngaa dellu ca Gedalya
doomu Ayikam doomu Safan ba tey.
Moom la buuru Babilon dénk dëkki
Yuda. Man ngaa toog ak moom ci
digg waa réew mi, mbaa nga dem
daal fu la gënal.» Nebusaradan nag
jox Yeremi yóbbal ak lu mu lekk ci
yoon wi, daldi ko yiwi. 6 Ba mu
ko defee Yeremi dem ca Gedalya
doomu Ayikam ca Mispa. Mu toog
ca moom ca digg nit ña des ca réew
ma.
7 Fekk am na mboolooy Yudeen ñu
desoon ci àll bi. Seeni njiit yépp nag
dégg, ñook ña ñu àndal, ne buuru
Babilon dénk na Gedalya doomu
Ayikam réew mi, dénk ko ñenn ci
baadoolo yi des Yuda, diy góor aki
jigéen aki gone yu ñu yóbbuwul
ngàllo ca Babilon. 8 Ñu bokk
dikk ba Mispa ca Gedalya; Ismayil
doomu Netaña ma nga ca woon, ak
Yowanan ak Yonatan, ñaari doomi
Kareya, ak Seraya doomu Tanumet,
ak doomi Efayi ma bokk Netofa, ak
Yesaña ma bokk Maaka, ñook seeni
nit. 9 Gedalya waatal leen, ñook
seeni nit, ngir dalal seen xel, teg
ca ne leen: «Buleen ragala nangul
waa Babilon. Toogleen ci réew
mi rekk te nangul buuru Babilon,
muy seen jàmm. 10 Man nag maa
ngii toog Mispa, di leen taxawal fi
kanam waa Babilon, bu ñu fi dikkee;
yeen dajaleleen seen biiñ ak seen
meññeef ak seen diwu oliw, ngeen
denc ko te dëkke seen dëkk yi ngeen
teg loxo.»
11 Ci kaw loolu Yudeen ña woon
ca Mowabeen ñaak Amoneen ñaak
Edomeen ñaak mboolem réew ya,
ñoom ñépp dégg ne buuru Babilon
wacc na lenn ca askan wa, ñu
des réewum Yuda, mu dénk leen
Gedalya. 12 Yudeen ña ñépp wal-
batikoo mboolem fu ñu leen sànni
woon, daldi délsi réewum Yuda,
fekksi Gedalya ca Mispa. Ba loolu
amee ñu dajale biiñ ak tàndarma ak
figg, ba mu bare lool, ne gàññ.
13 Mu am bés Yowanan doomu
Kareya ànd ak mboolem njiiti
mbooloo ya des ca àll ba. Ñu dikk ca
Gedalya ca Mispa, 14 ne ko: «Xanaa
yéguloo ne Baalis buurub Amon
yebal na Ismayil doomu Netaña,
ngir mu rey la?» Gedalya nag gëmu
leen. 15 Ba loolu amee Yowanan
doomu Kareya déey Gedalya, ne ko:
«Tee maa dem, rey Ismayil doomu
Netaña fu kenn yégul? Xanaa
deesu ko wacc mu rey la, Yudeen ñi
daje woon fi yaw yépp di tasaaroo,
ndesu Yuda sànku?» 16 Gedalya ne
Yowanan: «Bul def loolu! Li ngay
waxal Ismayil ay fen la!»

41

Ismayil bóom na ñu bare

1 Ba ñu demee ba ca juróom
ñaareelu weer wa ca at mooma,
Ismayil doomu Netaña doomu
Elisama, askanoo ci ñi moom Yuda
te di njiitu jawriñi buur, ànd ak
fukki nit ba ca Gedalya doomu
Ayikam ca Mispa. Ci kaw loolu,
ñu bokk di lekk ca kër Gedalya.
2 Ismayil jekki jóg, mook fukki nit ña
mu àndal. Ñu jam saamar Gedalya
ma buuru Babilon dénkoon réew
ma, ba rey ko. 3 Ismayil reyaale
mboolem Yudeen ña nekkoon ak
Gedalya ca Mispa ak xarekati
Babilon ya fa nekkoon.
4 Ba ñu bóomee Gedalya ba ca
ëllëg sa, fu kenn yégul, 5 mu am
juróom ñett fukki nit ñu bàyyikoo
Sikem ak Silo ak Samari. Ña nga wat
seen sikkim, xotti seeni yére, dagg-
daggee seen yaram, di ko ñaawloo.
Ñu ŋàbb saraxu pepp ak cuuraay
bu ñu indil kër Aji Sax. 6 Ismayil
génne buntu Mispa, gatanduji leen.
Ma ngay dox, jëm ca ñoom, di
jooy-jooylu ba dajeek ñoom, ne
leen: «Agsileen kër Gedalya doomu
Ayikam!»
7 Naka lañu dikk ba ca biir dëkk
ba, Ismayil ak ay nitam bóom leen,
tàbbal néew ya ci kàmb. 8 Fekk na
mu am fukki nit ñu bokk ci ñoom

ñu ne woon Ismayil: «Tee nga noo
baña rey? Nun de am nanub denc
ci àll bi. Peppu belee nga ca ak
lors ak diw ak lem.» Loolu tax
Ismayil fomm, ba boolewu leen ak
seeni bokk, rey. 9 Kàmb ga Ismayil
sànni néewi nit ña mu reyaaleek
Gedalya mooy kàmb ga Buur Asa
mu Yuda gasoon ba ko Buur Basa
mu Israyil songee xare. Moom la
Ismayil doomu Netaña feesal aki
néew.
10 Gannaaw loolu mu jàpp
mboolem ña des Mispa, di doomi
buur yu jigéen ak mboolem ña
des Mispa, te Nebusaradan, njiital
dag ya, dénkoon leen Gedalya.
Ismayil jàpp leen njaam, daldi
wutali diiwaanu Amoneen ña.
11 Ba loolu amee Yowanan doomu
Kareya ak njiiti xare yi mu àndal
yépp dégg musiba mi Ismayil
doomu Netaña def mépp. 12 Ñu
ànd ak seeni nit, topp ko ngir
xareek moom, ba dab ko ca déeg
bu mag ba ca Gabawon. 13 Ba
nit ña Ismayil jàppe Mispa gisee
Yowanan ak mboolem njiiti xare
ya mu àndal, dañoo bég. 14 Ñoom
ñépp walbatiku, daw fekki Yowanan
doomu Kareya. 15 Teewul Ismayil
doomu Netaña ak juróom ñetti
nitam rëcc Yowanan, daw làquji
réewum Amon. 16 Yowanan doomu
Kareya ak mboolem njiiti xare yi
mu àndal nag boole mboolem la
des ca mbooloo, ma Yonatan xettli
woon ca Ismayil doomu Nataña ca
Mispa, gannaaw ba Ismayil bóomee
Gedalya doomu Ayikam. Ay nit ñu
Yowanan jële woon Gabawon a nga
ca, diy góor: ay xarekat ak bëkk-
néegi buur, aki jigéen aki gone.
17 Ñu dem ba dali ca dalukaayu
Kimyam, ca wetu Betleyem, di
waaj yoonu Misra, 18 ngir rëcc
waa Babilon ñi ñu ragaloon, ndax
la Ismayil doomu Netaña bóom
Gedalya doomu Ayikam, ma buuru
Babilon dénkoon réew ma.

42

Toogaani Misra gënul

1 Gannaaw loolu njiiti xare yépp
jóg, ñu ràññee ca Yowanan doomu
Kareya ak Yesaña doomu Osaya. Ñu
ànd ak askan wa wépp, dikk, ka
gëna tuut ba ca ka gën di mag. 2 Ñu
ne Yonent Yàlla Yeremi: «Ngalla
danu lay dagaan, nga ñaanal nu ngir
ndesu askan wii ci sa Yàlla Aji Sax
ji. Bare woon nanu, waaye gis nga
lu néew li des ci nun. 3 Ñaanal
nu ngir sa Yàlla Aji Sax ji xamal
nu fan lanu wara jaare, ak lan lanu
wara def.» 4 Yonent Yàlla Yeremi
ne leen: «Baax na. Maa ngii di
leen ñaanal seen Yàlla Aji Sax ji ni
ngeen ko waxe. Lu leen Aji Sax ji
tontu, dinaa leen ko yegge. Duma ci
wacc baat.» 5 Ñoom it ñu ne Yeremi:
«Mboolem kàddu gu la sa Yàlla Aji
Sax ji yóbbante ci nun, bu nu ko
deful, yal na Aji Sax ji doon seede
bu wér, bu dëggu bi nuy seedeel ag
tooñ. 6 Mu neex, mu naqari, sunu
Yàlla Aji Sax, ji nu la yebal lanuy
déggal, ngir su nu déggalee sunu
Yàlla Aji Sax ji, dinanu baaxle.»

7 Ñu teg ca fukki fan, kàddug
Aji Sax ji dikkal Yeremi. 8 Yeremi
woo Yowanan doomu Kareya ak
njiiti xare yi mu àndal yépp, woo
mbooloo mépp, ñu dikk, ka gëna
tuut ba ca ka gën di mag. 9 Yeremi
ne leen: «Aji Sax ji Yàllay Israyil
ji ngeen ma yóbbante seen dagaan,
dafa wax ne: 10 Su ngeen nangoo
toog ba toog ci réew mii, maa leen
di defar te duma leen daaneel. Maa
leen di jëmbat te duma leen buddat.
Ndax ñeewante naa leen ci musiba
mi ma leen teg. 11 Buuru Babilon
mii ngeen ragal, buleen ko ragal!»
Kàddug Aji Sax jee. «Buleen ko ra-
gal, ndax yeen laa àndal ngir wallu
leen, xettli leen ci moom. 12 Maa
leen di yërëm ngir mu yërëm leen,
delloo leen ca seen suuf.
13 «Waaye su ngeen bañee déggal
seen Yàlla Aji Sax ji, naan: “Dunu
toog ci réew mii, 14 xanaa nu dem
réewum Misra, fa nu dul gise xare;
coowal liitu xare sax dunu ko dégg.

Dugub it dunu ko fa ñàkke. Foofa
lanuy dëkki;” 15 su boobaa nag
dégluleen li ci Aji Sax ji wax, yeen
ndesu Yuda. Aji Sax ji Yàllay Israyil
Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
“Su ngeen dogoo ba dogu,
nara dem Misra,
ba dem toogaani fa,
16 saamar ba ngeen ragal
moo leen di dabe réewum Misra,
xiif bi ngeen di xalaat
topp leen fa Misra,
te fa ngeen di deeyi.
17 Képp ku dogu woona dem Misra,
ngir toogaani fa,
saamar lay deeye mbaa xiif mbaa
mbas.
Du kuy mucc mbaa mu rëcc
musiba mi ma leen naral.”
18 «Aji Sax ji Yàllay Israyil Boroom
gàngoor yi déy dafa wax ne: “Bu
ngeen demee Misra, ni sama mer
ak sama xadar yurikoo woon fi kaw
waa Yerusalem, ni la sama xadar
naan yureet fi seen kaw. Dingeen
doon gentu alkànde, ñu di leen
móolook a sewal, te dungeen gisati
miim réew.”»
19 Yeremi teg ca ne: «Yeen ndesu
Yuda, Aji Sax ji wax na leen ne leen:
“Buleen dem Misra.” Nangeen xam
xéll nag ne àrtu naa leen bésub tey.
20 Yeena sànk seen bopp ba ngeen
ma yebalee ci seen Yàlla Aji Sax ji,
ne ma ma ñaanal leen sunu Yàlla Aji
Sax ji, te lépp lu sunu Yàlla Aji Sax ji
wax, naa leen ko jottli, ngeen def ko.
21 Yegge naa leen tey jii li seen Yàlla
Aji Sax ji wax, waaye faalewuleen
lenn ci kàddu yi mu ma yóbbante
ci yeen. 22 Léegi nag xamleen xéll
ne saamar akub xiif ak mbas moo
leen di rey ca réew mooma ngeen
namma dem, toogaani fa.»

43

Yóbbu nañu Yeremi Misra

1 Gannaaw ba Yeremi waxeek
mbooloo mépp, ba sottal mboolem
kàddu yooyu ko seen Yàlla Aji Sax ji
santoon mu yegge leen ko, 2 Asaryaa
doomu Osaya ak Yowanan doomu
Kareya ak nit ñu bew ñooñu ñépp
jël kàddu gi. Ñu ne Yeremi: «Dan-
gay fen! Sunu Yàlla Aji Sax ji santu
la nga fommloo nu sunu yoonu
Misra ga nu bëgga toogi. 3 Xanaa
Barug doomu Nerya kay moo lay
xiirtal ci sunu kaw, ngir teg nu ci
loxol waa Babilon, ñu rey nu, mbaa
ñu yóbbu nu ngàllo ca Babilon.»

4 Ci kaw loolu Yowanan doomu
Kareya ak yeneen njiiti xare ya yépp
ak mbooloo ma mépp gàntal Aji Sax
ji, baña des réewum Yuda. 5 Ba
loolu amee Yowanan ak njiiti xare
yépp yóbbu ña desoon ca Yuda
ñépp, di mboolem ña ñu jëkkoona
sànni ca biir xeet ya leen séq yépp,
te ñu ñibbsi woon réewum Yuda,
6 góor ñaak jigéen ñaak gone yaak
doomi buur yu jigéen ya. Yóbbu
nañu mboolem ña Nebusaradan nji-
itu dag ya tegoon ci loxol Gedalya
doomu Ayikam doomu Safan; ñu
yóbbaale Yonent Yàlla Yeremi ak
Barug doomu Nerya. 7 Ñu dikk
Misra, baña déggal Aji Sax ji, daldi
àgg dëkk ba ñuy wax Tapanes.

8 Gannaaw loolu kàddug Aji Sax
ji dikkal Yeremi ca Tapanes, ne ko:
9 «Jëlal ñaari doj yu mag yooy suuli
ca dëru ban ba ca bunt kër Firawna
gi ci biir dëkk bi, te na ko waa Yuda
fekke. 10 Nga wax leen ne leen: “Aji
Sax ji Yàllay Israyil Boroom gàngoor
yi dafa wax ne: Maa ngi nii di
yónnee, jëli Nabukodonosor buuru
Babilon, mi ci samag curga, ba teg
ngànguneem ci kaw doj yii ma fi
suul, mu firi fi xaymaam. 11 Bu
dikkee dina tas réewum Misra: ku
wara médd, médd; kuy dugg njaam,
duggi njaam; kuy fàddoo saamar,
fàddoo saamar. 12 Nabukodonosor
dina jafal kër tuuri Misra yi, lakk
tuur yi, mbaa mu yóbbu leen. Ni
ab sàmm di teeñe mbubbam, ni
lay teeñe réewum Misra ba mu set
wecc, daldi daagu, dem yoonam.
13 Dina rajaxe tuuri doj ya sampe ca
Bet Semes ci biir Misra te dina lakk
këri tuur yi ci Misra.”»

44

Bokkaale sabab na mbugal

1 Gannaaw gi kàddu dikkal na
Yeremi, jëm ci mboolem Yudeen
ñi sancsi réewum Misra, te dëkke
Migadol ak Tapanes ak Memfis ak
diiwaanu Pattros. Mu ne: 2 «Aji Sax
ji Yàllay Israyil Boroom gàngoor yi
dafa wax ne: Yeena gis mboolem
musiba mi ma wàcceel Yerusalem
ak dëkki Yuda yépp. Ñu ngi nii
tey jii gental, kenn dëkku ca. 3 Li
ko waral di lu bon li ñu def, di
ma merloo; di taalal cuuraay ak a
jaamu yeneen yàlla yu ñu xamul
woon, du ñoom, du seeni maam.
4 Yónnee naa leen ay yooni yoon
mboolem yonent yi, sama jaam ñi,
ne leen: “Rikk buleen def jëf ju siblu
jii ma bañ.” 5 Waaye dégluwñu,
teewluwñu, ba dëddu seenug mbon,
baña taalal yeneen yàlla cuuraay,
6 ba ma boole sama mer ak sama
xadar, yuri, mu jafal dëkki Yudak
mbeddi Yerusalem, ba ñu mujj tey
jii di gent yu tumurànke.

7 «Léegi nag, Aji Sax ji Yàllay
Israyil Boroom gàngoor yi dafa wax
ne: Ana lu jar ngeen di teg seen
bopp loraange ju réye nii, ba nar fee
dagge réewum Yuda, góor ak jigéen,
xale ba ci perantal, ba dungeen dese
kenn? 8 Yeena ngi may merloo
ndax li ngeen di def, di taalal ye-
neen yàlla cuuraay fii ci Misra gi
ngeen toogaansi. Seen bopp ngeen
dagg, sànni te dingeen mujj ñu di
leen móolook a sewal ci digg xeeti
àddina yépp. 9 Dangeena fàtte seen
mbonug maam ya ak mbonu buuri
Yudak seen mboni jabar yaak seen
mbonu bopp ak seen mbonu jabari
bopp ga ñu nekke woon ca réewum
Yuda ak mbeddi Yerusalem? 10 Kenn
ci yeen réccuwul ba tey jii. Kenn
wormaalu ma mbaa mu jëfe sama
yoon ak sama dogal yi ma leen tegal,
tegal ko seeni maam.

11 «Moo tax Aji Sax ji Yàllay Is-
rayil Boroom gàngoor yi dafa wax
ne: Maa ngii di jàkkaarlook yeen,
ngir musibaal leen, ba dagge fi
mboolem Yuda. 12 Maay tonni
ndesi Yuda gi dogu woon ba dikk
réewum Misra, toogaansi fi. Dañuy
dee. Ñoom ñépp réewum Misra
gii lañuy daanoo. Saamar akub
xiif lañuy fàddoo, ki gëna tuut
ba ki gën di mag. Saamar akub
xiif lañuy fàddoo, te dinañu gen-
tal gentu alkànde, ñu di leen
móolook a sewal. 13 Maay dikkal ñi
sancsi réewum Misra ni ma dikkale
Yerusalem, dikkaale saamar akub
xiif ak mbas. 14 Du kuy rëcc mbaa
kuy dese bakkan ci ndesu Yuda gi
toogaansi fii ci réewum Misra. Te
it duñu ñibbi réewum Yuda ga ñu
namma ñibbi, lu moy ñu néew.»

15 Ñu baree nga fa woon, di
mboolem ña xamoon ne seeni jabar
dañuy taalal cuuraay yeneen yàlla
ak mboolem jigéen ña teew. Ñuy
mbooloo mu réy, ñépp ña sanci
Misra, ba ca diiwaanu Pattros. Ñu
daldi ne Yeremi: 16 «Li nga nuy
wax ci turu Aji Sax ji, dunu ko
déglu. 17 Nooy def ba defaatoo
mboolem lu nu digoo woon, di taalal
cuuraay Lingeeru asamaan, tuur mi,
di ko tuural ay naan, na nu ko daan
defe naka jekk, nook sunuy maam
ak sunuy buur ak sunuy kàngam
ci dëkki Yudak mbeddi Yerusalem.
Teewul dañu daan doyal dugub, di
woomle, te gisunu loraange. 18 Ba
nu bàyyee taalal cuuraay Lingeeru
asamaan, tuur mi, ak di ko tuural, ca
lanu ñàkk lépp, teg ci saamar akub
xiif di nu sànk.» 19 Jigéen ña teg
ca ne: «Te sax ba nuy taalal cuu-
raay Lingeeru asamaan, di ko tuural,
sunuy jëkkër dañu koo yégul? Xam
nañu xéll ne nu ngi defal Lingeeru
asamaan ay nàkk yu koy jëmmal, di
ko tuural ay naan.»

20 Ba mu ko defee Yeremi wax
ak mboolem góor ñaak jigéen ña
ko tontu loolu, ne leen: 21 «Saraxi
cuuraay yi ngeen di taal, yeen
ak seeni maam ak seeni buur ak
seeni kàngam, ak baadoolo yi ci
biir dëkki Yudak mbeddi Yerusalem,
defe ngeen ne Aji Sax ji yégu ko,

am da koo fàtte? 22 Aji Sax ji
manatula dékku seen jëf ju bon ak
seen jëf ju siblu ji waral seenum
réew mel nii mu mel tey, di ndànd-
foyfoy bu gental bu ñuy móoloo,
te kenn dëkku ci, 23 ndax yeena
def saraxi bokkaale, moy Aji Sax ji,
dégluwleen Aji Sax ji, te it kàddug
yoonam ak dogali yoonam ak seedey
yoonam, jëfewleen ci lenn. Moo
waral musiba mi leen dikkal nii tey.»

24 Yeremi teg ca wax ak ñépp,
rawatina jigéen ña ñépp, ne leen:
«Mboolem yeen Yudeen ñi ci
réewum Misra, dégluleen kàddug
Aji Sax ji. 25 Aji Sax ji Yàllay
Israyil Boroom gàngoor yi dafa wax
ne: “Yeen ak seeni jabar yeena
wax ci seen làmmiñ, àggalee ko
seeni jëf. Ngeen ne dingeen def ba
defaatoo dige yi ngeen digee taalal
cuuraay Lingeeru asamaan, tuural
koy naan. Dëggal-leena dëggal
seeni dige te jëfee jëfe seeni dige.
26 Kon nag, yeen mboolem Yudeen
ñi sanc Misra, dégluleen kàddug
Aji Sax ji. Maa giñ ci sama tur
wu màgg.” Aji Sax jee ko wax.
“Ma ne: Sama tur, gémmiñug benn
Yudeen dootu ko tudd fi mboolem
réewum Misra naan: ‘Giñ naa ko ci
Aji Sax jiy dund.’ 27 Maa ngi nii di
leen teewloo seen musiba, waaye du
seen jàmm laa leen di teewloo. Te
mboolem waa Yuda ñi ci réewum
Misra dinañu sànkoo saamar akub
xiif, ba keroog ñuy jeex tàkk. 28 Ñu
néew ay rëcci saamar, walbatikoo
réewum Misra, ñibbi réewum Yuda.
Waaye mboolem ndesu Yuda, ga
dikkoon toogaansi Misra, dinañu
xam kan la kàddoom di sotti, man
am ñoom. 29 Te lii nangeen ko
def ab takk.” Kàddug Aji Sax jee.
“Maa ngii di leen dikke mbugal ci
bii bérab, ba ngeen xam ne samay
kàddooy sotti ba mat sëkk, di seen
loraange.”» 30 Aji Sax ji dafa wax
ne: «Maa ngii di waaja teg Firawna
Ofra buuru Misra ci loxol noonam
yiy wut bakkanam, na ma tege
woon Cedesyas buurub Yuda ci loxol
noonam Nabukodonosor buuru
Babilon ma doon wut bakkanam.»

45

Barug mucc na

1 Kàddu gii Yeremi waxoon na
ko Barug doomu Nerya, gannaaw
ba Barug tënkee ci taxañu mbind,
kàddu ya ko Yeremi dégtal ca
ñeenteelu atu nguurug doomu
Yosya, Yowakim buurub Yuda. 2 «Aji
Sax ji Yàllay Israyil dafa wax ci yaw,
Barug. 3 Nga ne: “Wóoy ngalla man!
Aji Sax ji yokk na maw naqar. Onk
naa ba tàyyi te awma noflaay.” 4 Aji
Sax ji da maa sant ma wax la ne la:
“Aji Sax ji dafa wax ne:
La ma tabaxoon a ngii,
maa ngi koy daaneel,
la ma jëmbatoon a ngii,
maa ngi koy buddat,
ba réew mépp daj.
5 Looy sàkku ku la beral loxo?
Jaru ko!
Maa ngii di wàcceel musiba képp
kuy noyyi.”
Kàddug Aji Sax jee!
“Waaye may naa la sa bakkan di sa
yoolu xare,
fépp foo jëm.”»

Kàddug waxyu dalati na xeet yi

46

(Saar 46—51)

1 Kàddug Aji Sax jii dikkal na
Yonent Yàlla Yeremi, jëm ci xeet yi.

Lu jëm ci Misra

2 Firawna buuru Misra, bi ñuy
wax Neko, ba ko Nabukodonosor
buuru Babilon di duma, ma nga
woon ca Karkemis ca tàkkal dexu
Efraat. Mu yemook ñeenteelu atu
nguurug doomu Yosya Yowakim bu-
urub Yuda. Kàddug waxyu gii moo
jëm ci Misra ci wàllu diggante ba
seen mbooloom xare ma tollu woon.
3 «Ŋàbbleen pakkoo pakk te xareji.
4 Takkleen fas yi, war naari góor yi,
ba làng-déraale seen mbaxanay
xare,

nàmmaat xeej,
sol yérey xare!»

5 «Ana lu ma gis?
Waa Misraa jaaxle bay dellu gan-naaw,
seeni jàmbaar falaxoo,
ne wëqet, geesuwñu,
tiitaange ubale.»
Kàddug Aji Sax jee!
6 «Bu nit gaaw ba raw
mbaa mu jàmbaare ba mucc.
Bëj-gànnaar lañu féete, feggook dexu Efraat,
di tëréf, di daanu.

7 «Kii ku mu, muy fuddu ni dexu Niil,
di fuur ni wali ndox?
8 Misraa, mooy fuddu ni dexu Niil,
di fuur ni wali ndox.
Mu naan: "Maay fuddu, mëdd àddina,
sànk ab dëkk ak ña ca biir."
9 Na fas buur, watiir fiddi,
jàmbaar sàqi:
waa Kuusoo waa Puut ak seeni pakk,
ak waa Ludd ak seeni xala.
10 Waaye bésub keroog déy,
Boroom bi Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko moom,
muy bésub feyu bu muy feyey noonam.
Saamar suur suux,
màndee deret.
Boroom bi Aji Sax ji Boroom gàngoor yi
mooy rendee réewum bëj-gànnaar ab sarax,
feggook dexu Efraat.
11 Yaw Misra mu taaru mi,
demal ba Galàdd wuti diw, dàmpoo.
Faju, fajooti;
dara du la wéral!
12 Xeet yeey dégg sa toroxte,
sa yuux dajal àddina.
Jàmbaar téqtaloo jàmbaar,
ñu ànd ne fëlëñ!»
13 Kàddu gii dikkaloon na Yonent
Yàlla Yeremi, ba Nabukodonosor bu-
uru Babilon dikkee, di duma waa
réewum Misra. Mu ne:
14 «Yégleel lii Misra, yéene ko fa ca Migadol,
yéene ko fa ca Memfis ak Tapanes.
Neleen: "Dërleen, taxaw temm!
Saamar kat a ngi lekk li leen wër."
15 Lu Apis di daw?
Lu tee seen yàllay yëkk jooju taxaw?
Xanaa Aji Sax jee ko bëmëx!
16 Moo bëmëx ñu bare,
ku nekk naan moroom ma:
"Jógal nu dellu ca sunuy bokk,
ca sunu réewum cosaan,
ba mucc saamaru noon."
17 Dees na fa woyal Firawna buuru Misra, naan ko:
"Coowal neen te bés wees."

18 «Giñ naa ko ci man miy dund,»
kàddug Buur Aji Sax jee, Boroom gàngoor yi di turam:
«noon ay dikk, mel ni tundu Tabor ci digg tund yi,
mbete tundu Karmel wi feggook géej.
19 Yaw mi dëkke Misra mu taaru mi,
ëmbal sa ëmb, jëm ngàllo;
Memfis* dëkk bii kat ci gental la jëm,
di ndànd-foyfoy lu kenn dëkkul.
20 Misra daa mel ni jeegu nag bu yànj,
weñ ne waa, waa, bawoo bëj-gànnaar.
21 Seen xarekat yi ñu bind sax
ñu ngi mel ni sëllu yu yaflu,
ñoom it ànd ne wërëñ, wëqet,
kenn taxawul!
Bésu safaan a leen dikkal,
seen mbugal taxaw,
22 ñu daw di faraas-faraasiy wéy ni jaan.
Doole la noon songe Misra,
dikke leeni sémmiñ
ni gorkati garab.
23 Lu gott fatt fatt, ñu gor.»
Kàddug Aji Sax jee.
«Ñoo gëna barey njéeréer,
ba maneesu leena lim.
24 Gàcceel nañu Misra mu taaru mi,
teg ko ci loxoy xeeti bëj-gànnaar.»

* **46:19** 46.19 Memfis: Fii ñu ne Memfis, am na sotti yu fi indi turu Nof.

25 Aji Sax ji Yàllay Israyil, Bo-
room gàngoori xare yi wax na ne:
«Maa ngii di dikke mbugal Amon,
tuuru dëkk bii di Teeb, ak Firaw-
naak waa Misraak seeni tuur ak
seeni kàngam, boole ci ñi yaakaar
Firawna. 26 Maa leen di teg ci
loxoy ñiy wut seen bakkan, di
Nabukodonosor buuru Babilon aki
jawriñam. Gannaaw loolu dees
na dëkkewaat Misra na woon.»
Kàddug Aji Sax jee!

Israyil dina xettliku

27 «Yaw Yanqóoba sama jaam bi nag, bul tiit;
yaw Israyil, ma ne bul ragal.
Maa ngii di la wallusi,
jële la fu sore,
jële sa askan
fa seen réewu njaam ga,
Yanqóoba délsi,
dal, aaru, du tiitati.
28 Yaw Yanqóoba sama jaam bi, bul tiit.»
Kàddug Aji Sax jee.
«Yaw laa àndal.
Maay fàkkas mboolem xeet yi ma leen sànni woon,
waaye yeen, duma leen fàkkas.
Duma leen ñàkka duma moos,
waaye dinaa leen yar lu yem.»

47

Lu jëm ci Filisteen ñi

1 Kàddug Aji Sax ji dikkaloon na
Yonent Yàlla Yeremi jëm ci Filisteen
ñi, balaa Firawna di song dëkkub
Filisteen ba ñuy wax Gasa. 2 Aji Sax
ji dafa wax ne:
«Ndox a ngay fuddoo bëj-gànnaar,
diy waame, walsi,
walal réew meek li ci biiram
akub dëkk ak ku ci biiram;
doom aadama yuuxu,
waa réew mépp serandoo.
3 Booba fas yaa ràmbal,
watiir ya riir,
mbegey watiir ya kar-kareendoo,
yoxo yoqi, ba baay geesuwul doom,
4 bésub sànkute dikkal képp kuy Filisteen,
ba dagge dëkk yii di Tir ak Sidon
ndimbal lu ñu dese woon.
Aji Sax jaa ngay sànk Filisteen, ña des
te cosaanoo dunu Keret.
5 Watu nel, ñaawloo, dikkal na Gasa,
te wedamloo nañu Askalon.
Yeen ñi dese joor gi,
fu ngeen àppal seen yaram,
wi ngeen di daggat, di ko ñaawloo?
6 Ngeen naa: "Wóoy saamaru Aji Sax jii,
xanaa doo selaŋlu?
Dellul sa mbar, boog,
dal-lu, ne tekk!"
7 Waaye yaw saamar, noo mana selaŋloo
te Aji Sax ji yebal la
ci kaw Askalon ak waa tefesu géej,
fa mu ko dogale?»

48

Lu jëm ci réewum Mowab

1 Lu jëm ci Mowab, Aji Sax ji Yàllay
Israyil, Boroom gàngoori xare yi
dafa wax ne:
«Ngalla waa Nebo, seen dëkk ba yàqu na!
Kiryaatayim, ñu torxal, nangu ko;
tata ja daanu, tasaaroo.
2 Mowab amatul woy,
fa Esbon la leen noon ya fexeel lu bon,
ne: "Aycaleen nu raafal wii xeet!"
Yeen waa Madmen it, ñu wedamal;
saamar topp leen.
3 Yuux jibe na Oronayim,
ndaw salfaañook rajaxoo ju réy!
4 Mowab tas, ay fereem serandoo.
5 Ñay yéeg jëm Luwit, di jooyoo.
Ña ngay yéeg, di jooyoo.
Ñay wàcci Oronayim
di dégg aji jàq jiy yuuxoo.
6 Ñu naan: "Dawleen, rawale seen bakkan,
ba tumurànkeji ni gajju màndiŋ!"
7 Mowab, yeena yaakaar dooleek alal,
yeen it, dees na leen jàpp;
Kemos, seen tuur mi duggi ngàllo,
mooki sarxalkatam aki kàngamam.
8 Dëkkoo dëkk ay yàqtoo,

benn dëkk du mucc!
Waa xur wii sànku,
waa déndu doj wu tell wee yàqtoo.»
Muy la Aji Sax ji wax.
9 «Gasal-leen Mowab,
day sànku moos,
ay dëkkam gental,
kenn du fa des!
10 Alkànde ñeel na kuy sàggane liggéeyu Aji Sax ji.
Alkànde ñeel na kuy xañ deret saamaru Aji Sax ji.

11 «Mowab a dale féex cag ndawam,
kenn jàppu ko njaam, yóbbu,
wàllanteesu ko ndab ak ndab,
xanaa mu ne degg ni biiñ bu taaje,
di saf, di xeeñ ba tey.
12 Moo tax ay bés a ngii di ñëw,»
kàddug Aji Sax jee,
«maa leen di yónnee ay nit ñu sotti diw gi,
ndab, soteet; njaq, rajax.
13 Yaakaaru Mowab ci Kemos tuur mi, tas,
ni yaakaaru waa kër Israyil ci Betel ma ñu wóolu, tase woon.

14 «Mowabee, du yaay kañu,
naan jàmbaar ngeen,
diy ñeyi xare?
15 Song nañu la, yàqte say dëkk;
la man ci say ndaw daanu, fàddu.»
Kàddug Buur Aji Sax jee, Boroom gàngoori xare yi.
16 «Musibay Mowab a ngi jegesi,
safaanam làbbleeti, wuti ko.
17 Mboolem yeen ñi wër xeet wii, jooyleen leen;
yeen ñi dégg seen tur ñépp, jooyleen leen.
Neleen: “Moo, nu gii nguur mana foqe,
ba foqaale jii daraja?”

18 «Yeen waa Dibon, dëkk bu taaru bi,
wàccleen seen teddnga lu kawe
te tooge digg maral;
kiy yàqtesi Mowab kat song na leen,
di màbbsi seeni tata.
19 Yeen waa Arower,
taxawleen fi yoon wi te teewlu;
góor gu fi jaare mbaa ndaw su rëcc, di daw,
ngeen laaj ko ne ko: “Lu xew?”
20 Ñu ne: “Gàcce ñeel na Mowab gii tas!”
Yuuxooleen, ne wóoy!
Yéeneleen fa tàkkal dexu Arnon,
ne Mowab tas na!
21 Mbugal dikkal déndu doj wu tell wi,
dikkal dëkk yii di Olon, Yaxacc ak Mefat
22 ak Dibon ak Nebo ak Bet Diblatayim
23 ak Kiryaatayim ak Bet Gamul ak Bet Mewon
24 ak Keryot ak Boccra,
mboolem dëkki Mowab daal,
fu jegeek fu sore.
25 Sidditu Mowab day dog,
loxoom damm.»
Kàddug Aji Sax jee!
26 «Du Mowab a doon diir Aji Sax ji mbagg?
Nañu leen màndal sànjum Aji Sax ji,
ba ñu waccu, di ca xuus,
ba ñoom it, ñu di leen ree.
27 Mowabee, du yeena doon ree Israyil?
Dangeen leena fekk ci biiri sàcc,
ba fu ngeen leen tudde, wëcc bopp?
28 Yeen waa Mowab,
baleen dëkk yi, dëkke paxi doj.
Defleen niy xati,
tàgge peggi xunti.

29 «Noo dégg ni Mowab bewe,
bew lool,
réy, reew, di damu;
ne daŋŋ-daŋŋiiral.
30 Maa xam seen reewande,»
kàddug Aji Sax jee,
«seeni kañu neen la,
seeni jëf di neen.
31 Moo tax may jooy Mowab,
di wooteel wall Mowab gépp,
di yuuxul waa Kir Eres.
32 Yaw reseñu Sibma gi,
ma jooyal la lu raw la ma jooyal Yaser.
Yaw la say car jàlloon géej,
àkki géeju Yaser,
sa figg jeek sa reseñ, noon yàqte.

33 Tukkal nañu mbégteek bànneex
fi tóokëri réewum Mowab.
Maa ŋacc mbàndi biiñ ya,
kenn nalatu fa reseñ, di soowoo
coowal mbégte, xanaa ay yuux.
34 Yuux jibe na Esbon, ba Elale,
àkki ba Yaxacc
ak Sowar ba Oronayim ak Eglat Selisiya.
Ndoxi Nimrim sax ŋiis na.
35 Maay bóome biir Mowab.»
Kàddug Aji Sax jee.
«Maay bóom kuy joxe sarax ci jaamookaay,
di taalal am tuuram cuuraay.
36 Naa jooy Mowab jooyi xol,
yu toxoro di jooye ab dëj,
na toxoro di jooye dëju waa Kir Eres.
Lu ñu dajale woon sànku na!
37 Ñoom ñépp a nelu,
wat seeni sikkim,
daggat seeni loxo,
sol ay saaku, di ko ñaawloo.
38 Kaw taaxi Mowab yépp aki péncam,
fépp ay yuuxoo di jib.
Maa toj Mowab
ni ndab lu kenn soxlaatul.»
Kàddug Aji Sax jee.
39 «Yuuxooleen, ne leen: “Céy gii yàqtoo!
Mowab gii wone gannaaw! Mowab rus na.”
Ñi ko wër ñépp a koy reetaan, seen yaram di daw ci ñoom.»
40 Aji Sax ji déy dafa wax ne:
«Lu mel ni jaxaay a ngii naa jàyy,
firiy laafam, këfsi Mowab.
41 Dees na teg Keryot ga ca Mowab loxo,
ne tata ya taral;
su keroogee fitu jàmbaar ne tërit,
mu mel ni kuy matu.
42 Mowab day sànku, ba xeetam fey.
Ñoo doon diir Aji Sax ji mbagg.
43 Yeen waa Mowab,
pat-pati rekk, di tàbbiy pax aki yeer.»
Kàddug Aji Sax jee.
44 «Pat-patiy daw, tàbbim pax;
génn um pax, tàbbim yeer.
Maay yen Mowab, maa leen di yen moos,
seen atum mbugal.»
Kàddug Aji Sax jee.
45 «Fa keppaaru Esbon lañuy daw taxawi,
doole dëddu.
Booba sawaraa tàkke Esbon, di law;
sël-sëlee foofa ca péeyu Buur Siwon,
ba dajal réewum Mowab, nitu coow ña,
boole jë akum kaaŋ xoyom.
46 Wóoy, waa Mowab, ngalla yeen!
Yeen ñiy jaamu Kemos, sànku ngeen!
Dees na jàpp seen doom yu góor njaam;
jigéen ñi it, njaam.

47 «Du tee fan yu mujj ya,
ma tijji wërsëgu Mowab.»
Kàddug Aji Sax jee.
Fii la àtteb Mowab yem.

49

Lu jëm ci Amoneen ñi

1 Lu jëm ci Amoneen ñi,
Aji Sax ji dafa wax ne:
«Israyil daa amuli doom?
Am daa amul dono?
Lu tax Milkom* tuur mi donloo suufas Gàdd,
ba ay jaamukatam sanc dëkki Gàdd?
2 Moo tax ay bés a ngii di ñëw,»
kàddug Aji Sax jee,
«maay dégtal Raba, dëkku Amoneen ñi,
coowal xare ci seen biir,
tund wa gental,
dëkk-dëkkaan ya tàkk ba jeex,
ba keroog Israyil futti ñooña ko futti woon.»
Aji Sax jee ko wax.

3 «Éy waa Esbon, Ayi seen dëkk bi tas na, yuuxuleen!
Yeen waa dëkk yi séq Raba,
sol-leeni saaku, ñaawloo,
jaab diggante tata yi, tiisloo.
Milkom seen tuur mi déy duggi na ngàllo,

* 49:1 49.1 Milkom tuuru Amoneen ñi la woon, te Gàdd ci suufas Israyil la bokkoon.

ànd aki sarxalkatam aki kàngamam.
4 Céy Raba, bii dëkk bu taaru, toogadi,
yeena doon damoo xur yi,
ba ci seen xur wu naat wii?
Yeena yaakaaroon seeni denc,
naan: “Ku ñemee dal sunu kaw?”
5 Maa ngii di leen wàcceel njàqare,»
kàddug Boroom bi Aji Sax jee, Boroom gàngoor yi,
«njàqare luy bawoo fi leen wër fépp,
dàq leen, ku ne jubal yoonam,
du kenn ku leen di dajaleeti.
6 Waaye bu loolu weesee,
ma tijji wërsëgu Amoneen ñi.»
Kàddug Aji Sax jee.

Lu jëm ci Edomeen ñi

7 Lu jëm ci Edomeen ñi, Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
«Xanaa boroom xel amatul fi Teman?
Xanaa ndigal a réer xamkat yi?
Am seen bopp a yàqu?
8 Yeen waa Dedan,
walbatikuleen daw, ruuroo seeni pax.
Maa ngi wàcceel askanu Esawu† safaan,
seen mbugal taxaw na!
9 Su leen wittkati reseñ dikkalee, xanaa dinañu ca wacc ay doom?
Su leen ay sàcci guddi dikkalee,
du la leen doy lañuy sëxëtoo?
10 Waaye yeen askanu Esawu,
man maa leen di ñori, ba ngeen ne duŋŋ.
Maay siiwal seeni rawtu,
ba dootuleen mana làqu;
seeni goneek seeni bokk, ñépp ay sànku,
seeni dëkkandoo sax, kenn du ca des ku naan:
11 “Jirim yi ngeen bàyyi,
maa leen di dundal,
te seeni jëtun man nañu maa yaakaar.”
12 Ndegam ñi yeyoowul mbugal
ñooy jolu kaasu mbugal,
nees leen di ñàkka toppe, yeen?
Dees na leen topp moos,
ngeen jolu kaasu mbugal.
13 Giñ naa ko ci man mii, déy,»
kàddug Aji Sax jee,
«Boccra, dëkk bii day mujj di gent bu ñu doyadal,
ndànd-foyfoy bu ñuy móoloo,
dëkk-dëkkaanam yépp gental ba fàww.»

Yeremeey wax

14 Ab dégtal laa dégg, mu bawoo fa Aji Sax ji,
ndaw la yebal ci biir xeet yi, ne leen:
«Dajeleen waajal xare te song Edom xare!
15 Yeen Edom, tuutal leen laay def ci biir xeet yi,
ñu xeeblu ngeen di doon ci biir doom aadama yi.
16 Seen ragluwaay ak seen reewande sànk na leen,
yeen ñi dëkke xuntiy doj,
féetewoo colli tund yi.
Waaye su ngeen ajee seenum tàgg ni jaxaay it,
fa laa leen di àjjee.»
Kàddug Aji Sax jee.
17 «Edom day mujj gental,
ku fa jaare waaru,
di muslu ci mboolem li ko dal.
18 Edom day tas ni Sodom ak Gomor ak la ko wër.»
Aji Sax jee ko wax.
«Nit du ca dëkk,
doom aadama du fa dal.
19 Maa ngii di fëlle gottub Yurdan ni gaynde,
wuti mbooy gu naat.
Xef ak xippi déy, ma fëxale fa ñépp,
ba tabb fa ki ma taamu.
Ana moos ku mel ni man?
Ku am sañ-sañ ci man?
Ana njiit luy taxaw fi sama kanam?
20 Kon dégluleen pexe mi Aji Sax ji waajal Edom,
mébét yi mu mébétal waa Teman ñooñu!
Ndegam deesu leen wommat ni seen gàtt yu ndaw, yóbbu,
ba yàq seen parlu yaxeet.
21 Seen jéll day réy ba riiral suuf,
seeni yuux àkki géeju Barax ya.

† **49:8** 49.8 Esawu ak Edom kenn ki la. Askanu Esawu ñoo dëkke woon réewum Edom.

22 Lu mel ni jaxaay a ngii, naa fëyy,
firiy laafam, këfsi Boccra.
Bésub keroog fitu jàmbaari Edom ne tërit,
mel ni kuy matu.»

Lu jëm ci Damaas

23 Lu jëm ci Damaas:
«Dëkk yu mag ya ko wër,
di Amat ak Arpàdd, jàq nañu;
dég-dég bu tiis ba ñu dégg la.
Dañu ne yàcc, jaxasoo,
mbete géej gu sàmbaraax, deesu ko dalal.
24 Damaas a ne yasar, ne wërëñ, di daw;
tiitaange ne leen nuus,
njàqareeku mitit ne leen taral
ni kuy matu.
25 Lu tee ñu gental bii dëkk bu siiw,
taax yii ma saf?
26 Su bés baa kay, seeni waxambaane fëlëñoo pénc yi,
seeni xarekat wedam.»
Kàddug Aji Sax jee, Boroom gàngoor yi.
27 «Maay taal ca tatay Damaas
sawara wu xoyom këri Buur Ben Addàd.»

Lu jëm ci Arabi Kedar ak Àccor

28 Lu jëm ci Kedar ak nguuri Àccor
yi Nabukodonosor buuru Babilon
nangu woon, Aji Sax ji dafa wax ne:
«Ñokket ci kaw Kedar,
ba tas waa penku yooyu,
29 nangu xaymaaki jur,
ak kiiraay ak luy jumtukaay,
yóbbu seeni giléem,
te biral leen, ne leen:
"Musiba ubale na!"
30 Yeen waa Àccor,
fëxleen te dawa daw,
ruurooji seeni pax.»
Kàddug Aji Sax jee.
Mu ne: «Nabukodonosor buuru Babilon déy,
lalal na leen pexe,
mébal leen.

31 «Ayca ci kaw xeet wii ne finaax,
dëkke xel mu dal!»
Kàddug Aji Sax jee.
«Du bunt, du galanu weñ gu ñu fegoo,
te ñoom rekk a dëkk.
32 Dees na nangu seeni giléem,
tonni seen juroo jur,
ma tasaare ñooñuy wat seen peggu kawaru bopp,
ngelaw lu jóg, buub leen, yóbbu,
ma yéewe leen seen musiba, wetoo wet.»
Kàddug Aji Sax jee.
33 «Àccor day doon dëkkub till,
gental ba fàww;
nit du fa dëkk,
doom aadama du fa dal.»

Lu jëm ci Elameen ñi

34 Kàddug Aji Sax ji dikkaloon na
Yonent Yàlla Yeremi, jëm ci Elameen
ñi, ci njàlbéenu nguurug Cedesyas
buurub Yuda. Mu ne:
35 Aji Sax ji Boroom gàngoori xare yi dafa wax ne:
«Damay damm fittu Elam,
seen ngëneelu ngànnaay.
36 Maay ngelawe ñeenti weti asamaan,
dal fi kaw Elam,
tasaare leen fépp fu ngelaw jublu,
ba du am xeet wu daw-làquy Elam dul fekki.
37 Maa leen di xoqtal fi seen kanami noon,
yiy wut seen bakkan,
alage leen sama tàngooru mer.»
Kàddug Aji Sax jee.
«Maa leen di toppe saamar,
ba raafal leen.
38 Maay déjjatee Elam buur ak bummi,
samp fa samab jal.»
Kàddug Aji Sax jee.
39 «Waaye fan yu mujj ya,
maay tijji wërsëgu Elam.»
Kàddug Aji Sax jee.

50

Babilon daanu na

1 Kàddu gii la Aji Sax ji wax ci
mbirum réewum Babilon, réewum
Kaldeen ña, te Yonent Yàlla Yeremi
jottli ko.
2 «Waxleen xeet yi, yéeneleen,
woneleen misaal te yéene,

waxleen lii, bañ cee làq dara.
Neleen: “Dees na nangu Babilon,
torxal Bel mbaa Mardug, tuur mi,
tas ko,
gàcceel gàllaaj yi, tas kasaray tuur yi.”
3 Aw xeet kay ay bawoo bëj-gànnaar, dal fi seen kaw.
Ñooñooy gentalsi seenum réew,
ba kenn dootu fi dëkk,
nit ak mala, ne mott, ne mes.
4 Su bés baa, ci yooyu fan,»
kàddug Aji Sax jee,
«bànni Israyil ay ànd ak Yudeen ñi,
dikk di jooy,
di sàkku seen Yàlla Aji Sax ji.
5 Dinañu laaj yoonu Siyoŋ, jublu fa
te naan: “Ayca nu dajeji fa Aji Sax ji,
ci biir kóllëre gu sax
gu kenn dul fàtte.”

6 «Sama ñoñ ñi réer niy xar,
seeni sàmm a leen lajjal,
sànk leen fi kaw tund yi,
ba tundoo tund, ñu yéegi fa,
fàtte seen goorukaay.
7 Noon bu taseek ñoom warax leen
te naan: “Nun defunu dara.
Ñoom ñoo moy Aji Sax ji,
te mooy dalukaayu njekk,
ba seeni maam yaakaaroon.”

8 «Yeen gan ñi, fëxeleen Babilon,
ba sore réewum Kaldeen ñooñu.
Defleen niy sikket, daw jiitu jur gi.
9 Maa ngii déy di xabtal fi kaw Babilon,
kurélu xeet yu mag, bawoo réewum bëj-gànnaar,
làng-déralsi Babilon!
Seeni fitt di ñeyi xare,
du moy, du sooy.
10 Réewum Babilon a doon alalu sëxëtoo,
bu ñuy sëxëtoo ba doyal.»
Kàddug Aji Sax jee.
11 «Ãa yeen waa Babilon, yeena sëxëtoo xeet wi ma séddoo,
di ko bégeek a bànneexoo,
di bajantu ni nag wuy bàcc pepp,
di ŋexal ni naaru góor?
12 Ndaw gàcce gu réy ci seen ndey,
ndaw toroxte ci ki leen sukk jur!
Réew maa ngii di geenu réew yi,
di ndànd-foyfoy, gu wow koŋŋ.
13 Kenn du fi des ndax merum Aji Sax ji,
lépp ay gental,
ba képp ku jaare Babilon,
day waaru, di muslu
ci mboolem mbugal ya fa dal.
14 Yeen fittkat yépp, làng-déral-leen Babilon,
gaw ko, soqeendoo, baña yaxanal!
Ñoo moy Aji Sax ji!
15 Xaaculeen fi kawam, wër ko,
Babilon daanu na, ba joxe ndodd,
tata ya màbb,
dàbbli ya rajaxoo!
Aji Sax jeey feyu,
feyuleen!
Na mu defoon, defleen ko ko.
16 Daggeleen Babilon kuy ji ak kuy góob,
ku fay gan, na daw saamaru noon,
fëx jëm réewam,
dellu cay bokkam.

17 «Israyil diy gàtt yu tasaaroo,
yu ay gaynde dàq,
buurub Asiri di gaynde gi jëkka lekk,
Nabukodonosor buuru Babilon topp ca, seeñu yax ya.»
18 Moo tax Aji Sax ji Yàllay Israyil Boroom gàngoor yi ne:
«Maa ngii di dikkal buuru Babilon ak waa réewam,
na ma dikkale woon buurub Asiri.
19 Maa ngii di delloo Israyil parloom,
mu dellu di fore àllub Karmel ak Basan,
di regge tundi Efrayim ak Galàdd.
20 Su bés baa, ci yooyu fan,»
kàddug Aji Sax jee,
«dees na seet fi Israyil lu ñaaw, du fi am;
fi Yuda it, deesu fi gis bàkkaar.
Maay jéggal moos ndes wi ma fi saxal.

21 «Songleen réewum Meratayim ak waa Pekodd*,

* **50:21** 50.21 waa Meratayim and waa Pekodd ci Babilon lañu bokk.

jam leen, faagaagal seen gannaaw.»
Kàddug Aji Sax jee.
«Defleen mboolem li ma leen sant.
22 Coowal xaree ngi fi réew mi,
ak rajaxoo ju réy.
23 Babilon, réew mi daan wàkk mboolem àddina,
tey mu dammtoo ba rajaxoo nii,
dib gent ci biir xeet yi!
24 Babilon, maa la fiir,
nga tancu te yéguloo!
Dañu laa gis, ne la taral,
yaa dëkk Aji Sax ji,
25 Aji Sax ji ubbi na waxandey xareem,
mer, génney gànnaayam.
Liggéeyu Boroom bee, Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
foofa ca réewum Babilon.
26 Songeleen ko fu ne,
dàjji ay sàqam,
jal-jalee.
Fàkkasleen lépp, ba du dese dara.
27 Jamleen seen jàmbaari yëkk yépp,
nañu dem ca rendikaay ba.
Wóoy, ngalla ñoom!
Seen bés taxaw na moos,
di seen àppu mbugal.
28 Baatu daw-làqu yu rëcc a ngoog,
bawoo réewum Babilon,
di yeggesi waa Siyoŋ
mbugalum Aji Sax ji sunu Yàlla,
mbugal mi këram waral.
29 Wooleen fittkatoo fittkat fi kaw Babilon,
mboolem kuy tàwwi xala.
Gawleen ko,
bu kenn rëcc.
Feyleen koy jëfam;
def ko ni mu def moroomam.
Babilon a jaay reewande Aji Sax ji,
ku Sell ku Israyil ki.
30 Moo tax bésub keroog
goneem yu góor di daanooy péncam,
niti xareem di wedamandoo.»
Kàddug Aji Sax jee.
31 «Babilon mu reewee, maa ngii fi sa kaw.»
Kàddug Boroom bi, Aji Sax jee, Boroom gàngoori xare yi.
«Sa bés déy taxaw na,
di àpp bi ma la wara mbugale.
32 Ku reew keey tërëf, fëlëñu,
te du am ku ko yékkati.
Maay jafal ay dëkkam,
sawara wa xoyom lépp lu ko wër.»
33 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
«Bànni Israyil ak Yuda, ñépp lañu notandoo.
Ñi leen jàpp ñépp téyee leen doole,
bañ leena ba.
34 Waaye seen jotkat a am doole,
te mooy Aji Sax ji Boroom gàngoor yi.
Moo leen di layool seen layoo,
ngir jàqal réewum Babilon,
jàmmal waa àddina yi ci des.
35 Saamar ci kaw waa Babilon!»
Kàddug Aji Sax jee.
«Saamar ci kaw waa Babilon
aki kàngamam aki kaaŋam.
36 Saamar ci kaw kebatukati diine yi,
ba seenug ndof feeñ.
Saamar ci kawi jàmbaaram,
ñu ne yàcc.
37 Saamar ci kaw fas ak watiiram,
ak mboolem niti njaxasaan ñi mu fat,
ba ñu mel niy jigéen.
Saamar ci kawi dencam,
ñu sëxëtoo.
38 Maral ci kawi waltanam, mu ŋiis;
mii réew mu nit ñiy jaamoo jëmmi tuur,
ñooy say ndax seen yu ñàng yooyu
39 Moo tax ay dundooti màndiŋ ak rabi àll a koy këroo,
bànjóoli dëkke ko,
kenn dootu fa desati,
kenn dootu fa dëkk mukk ba fàww.
40 Mu mel ni ba Yàlla tasee Sodom ak Gomor,
tasaale la ko wër.»
Kàddug Aji Sax jee.
«Nit du fa dëkkati,
doom aadama du fa dalati.»

41 «Aw askan a ngii, bàyyikoo bëj-gànnaar,
xeet wu mag lañuy doon, buur yu bare,
sàqee fa cati àddina.
42 Yeen waa Babilon, réew mu taaru mi,

fitt aku xeej la ñooñuy ŋàbb,
néeg lool, duñu yërëm,
seen coow ni riirum géej,
ñu war seeni fas,
làng-déral leen ni benn bopp ngir xare.
43 Buuru Babilon dégg riir ma,
yoxo ya yoqi,
njàqare ne ko taral,
mu jàq ni kuy matu.
44 Maa ngii, di fëlle gottub Yurdan ni gaynde,
wuti mbooy gu naat.
Xef ak xippi déy, ma fëxale fa lépp,
ba tabb fa ki ma taamu.
Ana moos ku mel ni man,
ku am sañ-sañ ci man?
Ana njiit luy taxaw fi sama kanam?
45 Kon dégluleen pexe mi Aji Sax ji waajal Babilon,
mébét yi mu mébétal réewum Kaldeen ñooñu!
Ndegam deesul wommat seen gàtt yu ndaw, yóbbu,
ba yàq parlu ma yaxeet.
46 Bu ñuy nangu Babilon,
riir ma day jolli ba riiral suuf,
seeni yuux àkki fa biir xeeti jaambur ya.»

51

1 Aji Sax ji dafa wax ne:
«Maa ngii di yebal fi kaw Babilon,
waa Lew Kamay gii,*
ngelawal yàqkat.
2 Maay yónnee Babilon ay beeskat
yu ko bees, tonni réew ma, ba mu set.
Keroog bésu safaan ba déy,
fu ne lañu koy songe.
3 Buleen leen may fu ñu taxaweek seen kiiraay, di fitte;
buleen ñéeblu seeni waxambaane,
fàkkasleen seen gàngoor gépp.
4 Ñii dee, ne wetar réewum Babilon;
ñee gaañu, ne lasar ca mbedd ya.
5 Israyil ak Yuda ñàkkuñu seen Yàlla,
Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
te réewum Babilon fees naaki moy
yu ñu moy Yàlla Aji Sell ji séddoo Israyil.

6 «Yeen gan ñi, génnleen Babilon,
ku ne rawaleji sa bakkan.
Buleen ñaawtéefu jaambur sànkaale;
lii àppu mbugal la bu Aji Sax ji matal;
seen añ la, bu mu leen añale.
7 Aji Sax jee yor Babilon ci loxoom, muy kaasu wurus bu def xadaru xeet ya,
di màndal mboolem àddina;
xeet ya naan ca,
ba tax ñuy say.
8 Teewul Babilon jekki daanu, tasaaroo.
Jooyleen ko,
dàmp ko, seral mititam,
jombul mu wér.»

Gan ñaay wax

9 «Bu nu sañoon faj Babilon, mu wér,
waaye wérul.
Nan ko ba te dem,
ku ne ñibbim réewam.
Àtteb Babilon kat àgg na asamaan,
àkki na fa kaw niir ya.»

Bànni Israyil ay wax

10 «Aji Sax ji jox na nu dëgg.
Nanu yeggeji waa Siyoŋ
jaloorey Aji Sax ji, sunu Yàlla.»

Yàllaay wax

11 «Nàmmleen fitt yi, feesale mbar yi!
Aji Sax ji xabtal na buuri Medd fi kaw Babilon,
nar koo tas.
Lii mbugalu Aji Sax jee,
mbugal mi këram waral.
12 Yékkatil-leen tatay Babilon raayab xare,
yokkleen wattukat yi,
taxawal leen fa ñuy wattoo,
te waajal tërukat yi.
Aji Sax ji def na li mu waxoon
ne dina ko def waa Babilon.
13 Yeen ñi dëkke weti ndox yu ne xéew,
seen alal ne xéew,
seen muj taxaw na,

* 51:1 51.1 Lew Kamay li muy tekki mooy «xolu noon yi», di turu kumpa wu bànni Israyil daan wooye waa Babilon.

seen buumu bakkan dog na.
14 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi giñ na ci boppam.
Mu ne: “Maa leen di same ay nit niy njéeréer,
ñu xaacu, song leen.”»

Yeremeey wax

15 Suuf, Aji Sax ji sàkke kàttanam;
dun bi, mu sampem xelam;
asamaan, mu lale xam-xamam.
16 Bu àddoo ndoxum asamaan riir,
mu yéegey niir fa cati àddina,
riddee ngelaw fa dencam ya,
daldi melax, taw.
17 Nitoo nit dim sannax, sore xam-xam,
te képp kuy tëgg sa jëmmu tuur, yaa añe gàcce.
Sa jëmmi weñ ji nga xelli, di neenug neen,
noowug bakkan, tus!
18 Cóolóolu neen, liggéeyu caaxaan;
bu bésam taxawee, mu sànku.
19 Séddoob Yanqóoba déy wuute naak yii caaxaan.
Kee bind lépp,
bind giir gi mu séddoo.
Kookooy Aji Sax ji Boroom gàngoori xare yi!

Yàllaay wax

20 «Yaw Babilon, yaa doon sama wàkku,
di sama ngànnaay,
ma di la wàkke xeet yi,
rajaxee la réew yi,
21 wàkke la fas ak gawaram,
wàkke la watiir ak dawalkatam,
22 wàkke la góor ak jigéen,
wàkke la mag ak ndaw,
wàkke la waxambaaneek ub janq,
23 wàkke la sàmm ak géttam,
wàkke la beykat ak lëkkeb nagam,
wàkke la kàngam ak jawriñ.
24 Waaye mboolem lu Babilon ak waa réew mépp def ci Siyoŋ,
maa leen koy fey, ngeen di gis, yeen Yudeen ñi.»
Kàddug Aji Sax jee.
25 «Maa ngii déy, fi sa kaw, yaw Babilon, ponkalum yàqkat bi,»
kàddug Aji Sax jee,
«yaw miy yàq àddina sépp.
Maay tàllal sama loxo fi sa kaw,
taxañe la fa kaw doj ya,
def la ponkalum jalu dóom.
26 Deesul seppee fi yaw doju tabax wu ñuy lëkklee,
mbaa doju tabax wu bokk ci kenu,
nde gent ngay doon ba fàww.»
Kàddug Aji Sax jee.
27 «Yékkatileen ub raaya fi réew mi
te walal liit gi xeet yi.
Dajaleleen xeet yi fi kaw Babilon,
te xabtal fi kawam réew yii:
Araraat ak Minni ak Askenas.
Tabbal-leen ko njiitu xare mu ko song,
indil koy fas yu saf ndiiraani njéeréer.
28 Dajaleleen xeet yi fi kaw Babilon,
wooleen buuri Medd ak kàngam ya ak jawriñ ñaak mboolem réew mu ñu moom.
29 Suuf a fuddu, wañaaru,
mébéti Aji Sax jeey sottalal Babilon,
ngir réew ma dib gent bu kenn nekkul.
30 Jàmbaari Babilon xareetuñu,
ña nga des ca seeni tata,
doole ŋiis,
ñu mel niy jigéen.
Bunti dëkk bi dàjjiku,
kër ya jàpp.
31 Xélukat dab xélukat;
ndaw jottli ndaw xibaar
bu ñu yeggeji buuru Babilon, ne ko nangu nañu dëkkam ba wetoo wet,
32 nangu jàllukaayi dex ya,
taal barax ya,
xarekat ya raj-rajloo.»
33 Aji Sax ji Yàllay Israyil Boroom gàngoori xare yi déy dafa wax ne:
«Ñu ngi dëggaate Babilon mu taaru mi,
ni ñuy dëggaatee dàgga ju ñuy bàccesi.
Balaa yàgg ngóobu Babilon taxaw.»

Yerusalem ay wax

34 «Buuru Babilon warax na ma.
Da maa muucu,
ñiit ma, ba ma set ni ndab.
Da maa modd ni ninki-nànka,
sole kollam li gën ci man,
yàbbi la ca des.»

35 Siyoŋ ne: «Yal na sama yàpp ak sama coono topp Babilon.»
Yerusalem ne: «Yal na sama deret topp waa Babilon!»

36 Aji Sax ji nag dafa wax ne:
«Maa ngii di leen layool seen layoo,
ba feyul leen.
Maay ŋeeral géejam,
ŋiisal am walam,
37 Babilon def jali doj,
di paxum till,
di gent bu ñuy muslu,
kenn du ko dëkke.
38 Ñu ngi ŋarandoo niy gaynde,
di xiiroo ni gaynde yu ndaw.
39 Ñu tàng bay bëgga dee,
ma may leen ñu naana naan,
màndal leen, ñu mana xawaare,
tëdd nelaw nelawi fàww,
duñu yewwooti.»
Kàddug Aji Sax jee.
40 Aji Sax ji nee: «Maa leen di wommat
niy xar ba ca rendikaay ba,
ñu mel ni kuuyi xar aki sikket.

Ngalla Babilon

41 «Ãa! Ana nees mana nangoo Sesag?
Nees mana tege loxo ki àddina sépp di kañ?
Ana nu Babilon mana gente fi digg xeet yi?
42 Géej ay mëdd Babilon,
mu sàngoo gannaxam yu jallaañoo,
43 ay dëkkam gental,
réew mi ne sereŋ, di ndànd-foyfoy,
kenn du ko dëkke,
doom aadama du fa jaare.
44 Maay dikke mbugal Bel,
tuur mi ci Babilon,
yàbbiloo kob lancam.
Xeet yi noppee def um wal, wuti ko,
tatay Babilon it màbb.
45 Yeen sama ñoñ, génnleen fi seen biir,
na ku ne rawale sa bakkan,
ba mucc tàngooru sànjum Aji Sax ji.
46 Bu seen fit rëcc,
ngeen di tiit xibaar yi ñuy yéene ci réew mi:
ren yéene jib,
déwén yéene jibati,
fitna law ci réew mi,
njiit ne njiit dann.
47 Kon ay bés a ngii di ñëw,
yu may dikke mbugal tuuri Babilon,
réew mépp torox,
ña ñu bóom ñépp wetaroo fa biir.
48 Su boobaa asamaan ak suuf ak mboolem li ci biiram
sarxollendoo, di bége li dal Babilon.
Bëj-gànnaar kay la yàqkat yay bawoo.»
Kàddug Aji Sax jee.
Yeremeey wax
49 Waa Babilon it dinañu daanu
ngir waa Israyil ñi ñu bóom,
ba ñu yem ak mboolem waa àddina yi ñu bóom,
te ñu daanu ndax Babilon.
50 Ée yeen ñi rëcc saamar,
buleen taxaw, demleen,
di fàttlikoo Aji Sax ji fu sore,
tey bàyyi xel Yerusalem.
Bànni Israyil ay wax
51 «Nooka rus ci saaga yi nu dégg,
ak gàcce gi nu sëlmoo
ndax doxandéem yi dugg
ci biir bérab bu sell bi ci kër Aji Sax ji.»
Yàllaay wax
52 «Moo tax, bés a ngii di ñëw,»
kàddug Aji Sax jee,
«maay dikke mbugal seen jëmmi tuur yi, ñoom,
ñi ñu jam di binnee fi réew mi mépp.
53 Su Babilon yéegoon asamaan,
dàbbli fa tata ju ne kekk sax,
du tee ay yàqkat bawoo fi man, dal ci kawam.»
Kàddug Aji Sax jee.
Yeremeey wax
54 Yuuxi njàqare fa Babilon,
réewum Kaldeen ñooñaa toj ba tojatoo.
55 Aji Sax jee niy yàqtee Babilon,
tukkal fa riir mu réy.
Gàngoori noon yaa ngay buur ni gannaxi géej,
seen riirum kàddu jolli.
56 Yàqkat déy dikkal na Babilon,
jàpp ay jàmbaaram,
dammatey fittam.
Aji Sax ji déy mooy Yàlla jiy yoole,

di fey pey gu mat sëkk.
57 Mu ne: «Maay màndal seeni kilifaak seeni kaaŋ
ak seeni kàngam ak seeni jawriñ ak seeni jàmbaar,
ñu tëdd nelaw nelawi fàww,
duñu yewwooti.»
Kàddug Buur a, Aji Sax ji Boroom gàngoor yi.
58 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
«Tatay Babilon yu mag yi
dees koy màbba màbb;
bunt yu kawe ya lakk ba jeex.
Xeet yee ñaq ci neen,
waaso yee sonnal sawara.»

Yeremi santaane na misaal

59 Bëkk-néegu Buur Cedesyas
moo doon Seraya doomu Nerya
doomu Maaseya. Ba Cedesyas
tolloo ca ñeenteelu atu nguuram,
la Seraya ànd ak moom Babilon.
60 Fekk na Yeremi bind cib taxañ
mboolem safaan yiy dikkal Babilon,
di mboolem mbir yooyu jëm ci
Babilon. 61 Yeremi sant Seraya, ne
ko: «Boo àggee Babilon, fexeel ba
biral kàddu yii yépp. 62 Te nga wax
ne: “Aji Sax ji, yaw déy, yaa xamle
ne dëkk bii dina tas, dara du ci
dëkkati, du doom aadama, du rab.
Ab gent lay doon ba fàww.” 63 Boo
jàngee taxañu mbind mii ba noppi,
nanga ci takk aw xeer, sànni ko ci
biir dexu Efraat. 64 Su ko defee nga
ne: “Nii la Babilon di diige te du
jógati ndax safaan bi may wàcce
fi seen kaw, ba ñu sonn.”» Fii la
kàdduy Yeremi yem.

Kàdduy ndollant a ngi

52

(Saar 52.1-34)

1 Ñaar fukki at ak benn la
Cedekiya amoon ba muy falu buur,
te fukki at ak benn la nguuru fa
Yerusalem. Yaayam mooy Amutal
doomu Yeremi ma cosaanoo Libna.
2 Muy def li Aji Sax ji ñaawlu,
mboolem noonee ko Yowakim defe
woon. 3 Merum Aji Sax ji nag dikkal
Yerusalem ak Yuda, ba mu mujj
xalab leen.
Gannaaw gi Cedesyas fippu bu-
uru Babilon. 4 Ba Cedesyas tol-
loo ci juróom ñeenteelu atu nguu-
ram, fukki fan ca fukkeelu weeram,
ca la Nabukodonosor buuru Ba-
bilon ànd ak mbooloom xareem
mépp ci kaw Yerusalem. Ñu
dal fa janook Yerusalem, yékkati
gawukaay, wërale ko. 5 Dëkk ba
gawe, ba keroog Cedesyas tollu ci
fukkeelu atu nguuram ak benn.
6 Keroog juróom ñeenti fan ca
ñeenteelu weer wa, xiif ba tar lool
ca biir dëkk ba, ba waa réew ma
amatuñu ab dund. 7 Xarekati Yuda
ya génn guddi daw. Fekk na waa Ba-
bilon gaw dëkk ba. Teewul ñu rëcc,
jaare ca bunt ba ca diggante ñaari
tata ya, ca wetu toolu buur. Ñu daldi
wuti xuru Yurdan. 8 Waa Babilon
nag topp Buur Cedesyas, ba dab ko
ca jooru Yeriko. Fekk mbooloom xa-
reem mépp tasaaroo, wacc ko. 9 Ñu
jàpp ko, yóbbu ca buuru Babilon ca
dëkk ba ñuy wax Ribla ca réewum
Amat. Nabukodonosor dogal fa
àtteem. 10 Buuru Babilon daa rendi
doomi Cedesyas yu góor, muy gis,
mu rendiwaale mboolem kàngami
Yuda, ca Ribla. 11 Gannaaw loolu mu
tuur bëti Cedesyas, ba noppi jénge
ko jéngi xànjar, yóbbu ko Babilon,
tëj ko fa, ba keroog bés ba mu
deeyee.
12 Ba Nabukodonosor buuru Ba-
bilon tolloo ci fukkeelu atu nguuram
ak juróom ñeent, ba am fukki fan ca
juróomeelu weeru at ma, ca la bëkk-
néegu buuru Babilon, Nebusaradan
njiitu dag ya, dugg Yerusalem. 13 Mu
taal kër Aji Sax ji, taal kër buur,
ak këri Yerusalem gépp, boole ca
këri boroom barke ya. 14 Gàngooru
Babilon gépp daldi ànd ak njiital
dagi buur, ñu màbb tata ya wër
Yerusalem. 15 Gannaaw gi ñenn
ci baadoolo yi, ak ña nekkoon ca
dëkk ba, ba booba, ak ña jébbaloon
seen bopp buuru Babilon, ak ña des-
oon ca liggéeykat ya, Nebusaradan
njiital dagi buur boole leen yóbbu

ngàllo. 16 Ñenn ca baadooloy réew
ma nag, Nebusaradan njiital dag ya
bàyyi leen fa, ñuy liggéey tóokëri
reseñ yaak tool ya. 17 Ci biir
loolu kenuy xànjar ya bokkoon ca
kër Aji Sax ji, ak rootukaay yaak
mbalkam xànjar ma woon ca kër Aji
Sax ji, waa Babilon toj lépp, boole
xànjar jépp yóbbu Babilon. 18 Ñu
yóbbaale mboolem ndabi xànjar yi
ñuy liggéeye ci kër Aji Sax ji: ndab
yiy def dóom, ak ñiitukaay yi ak
ñiimi feyukaayi làmp yi, ak ndab yiy
def deretu sarax yi, ak and yu ndaw
yi, ak mboolem jumtukaayi xànjar
yi ñuy sarxalee. 19 Njiital dag ya
yóbbaale ndab yu ndaw yaak and
yaak ndab yiy def deretu sarax, ak
ndab yiy def dóom, ak tegukaayi
làmp yaak and yu ndaw yaak këlli
tuurukaay ya. Lu ciy wurus, mu ber,
lu ciy xaalis, mu ber.

20 Ñaari kenu yooyu ak mbalka
maak fukki nag ak ñaar ya ko yenu,
ak rootukaay ya, lépp di xànjar
bu Buur Suleymaan defaraloon kër
Aji Sax ji, maneesula takk diisaay
ba. 21 Kenu yi, gu ci nekk am na
taxawaayu fukki xasab* ak juróom
ñett te fukki xasab ak ñaar a koy
ub. Mu def pax ca biir te dëllaayu
weñ ga di juróom ñeenti baaraam.
22 Kenu gu ci nekk ponku xànjar
a ca tege, taxawaayu ponk bi di
juróomi xasab, ab caaxub xànjar
wodd ko, ànd ak doomi gërënaati
xànjar. Ñaari kenu yépp noonu, ànd
aki gërënaat. 23 Gërënaat yi juróom
ñeent fukk laak juróom benn, wet
gu nekk, boo ci boolee ya ca cat ya,
muy téeméer, yu ub caax ba.

24 Ci kaw loolu njiital dag ya jàpp
Seraya sarxalkat bu mag ba, ak
Cefaña sarxalkat ba ca topp, ak ñetti
dagi bunt kër Aji Sax ja. 25 Biir
dëkk ba nag, mu jële fa benn njiitu
xare, ak juróom ñaari niti dëkk ba
ñu sës ci Buur, ak bindkatub njiital
xare ba sasoo bind xarekat yi, ak
juróom benn fukki Yudeen ñu mu
fekk ca biir dëkk ba. 26 Ba mu
ko defee Nebusaradan, njiital dagi
buur, boole leen yóbbu ca buuru
Babilon ca Ribla. 27 Buuru Babilon
nag bóom leen foofa ca Ribla, ca
réewum Amat. Noonu la waa Yuda
génne seen réew, dem ngàllo.

28 Lii mooy limu nit ñi
Nabukodonosor toxal: Ñetti junniy
Yudeen ak ñaar fukk ak ñett
(3 023), loolu yemook juróom
ñaareelu atu nguuram, 29 ak juróom
ñetti téeméer ak fanweer ak ñaar
(832), loolu yemook fukkeelu atu
nguuram ak juróom ñett, 30 Ak
juróom ñaar téeméer ak ñeent fukk
ak juróom (745) yu Nebusaradan
njiital dag ya, toxal. Loolu yemook
ñaar fukkeelu at maak ñett ci
nguurug Nabukodonosor. Ñi ñu
toxal ñépp di ñeenti junni ak
juróom benni téeméer (4 600).

31 Yóbbu naññu Yowakin buurub
Yuda ngàllo ba mu am fanweeri
at ak juróom ñaar, Ewil Merodag
doora falu buur ca Babilon. At
mooma, fukkeelu weer waak ñaar,
ñaar fukki fan ak juróom ca weer
wa, ca la Ewil Merodag siggil
Yowakin buurub Yuda, daldi koy
tijji. 32 Ci biir loolu mu wax ak
moom lu rafet, jox ko cér bu sut
cér ba mu jox yeneen buur, ya mu
bokkal curga ca Babilon. 33 Yowakin
nag teqlikook yérey kaso ya, ba
noppi ñu may ko muy bokk ak Buur
ndab giiru dundam. 34 Ci biir loolu
ñu dogal ko njëlam lu sax dàkk, di
bàyyikoo ci buuru Babilon bés bu
jot, giiru dundam, ba keroog muy
dee.

* **52:21** 52.21 xasab mooy guddaayu loxo bu digg-dóomu, diggante catu baaraamu digg ak conc.

Kàdduy Jooytu

Yonent Yàlla Yeremi àddu na

1 Ndeysaan! Dëkk beeka wéet tey!
Te ñoñam noon gàññ démb.
Ndeysaan! Mu ngi mel nib jëtun tey,
te noon ràññ fi biir xeet yi!
Moo doon lingeeru diiwaan yi,
tey mu sasoo liggéeyu sañul-
bañ.

2 Day fanaanee jooya jooy,
rongooñ yay bas-basi,
te du kenn ku koy dëfal
ci mboolemi soppeem.
Xaritoo xarit wor ko,
walbatiku diy noonam.

3 Ngàllo lañu yóbbu Yuda,
ci biir naqar ak njaam gu metti.
Ci biiri jaambur lañu dëkk,
amuñu fu ñu noppaloo,
mboolem ña leen dàqa leen dab,
ba tance leen ca ruq ya.

4 Yoon yi jëm Siyoŋ* jooy na wéet,
kenn jaareetu ca màggalsi.
Pénc yépp a gental,
sarxalkat yay binni,
janq ja jàq,
Siyoŋ gépp di naqarlu!

5 Seen noon yaa jiite tey,
seen bañ yooyoo ne finaax,
Aji Sax jee mbugale waa Siyoŋ
seeni tooñ yu bare,
seeni doom duggig njaam,
di moomeel ub noon.

6 Lu doon sagub Siyoŋ, dëkk bu
taaru bi,
tey sàggiku na.
Seeni garmee ngi mel ni kéwél
yu amul parlu,
di koyoŋ-koyoŋiy daw,
te rëbb ne leen dann.

7 Tey ci janti toroxte ak tumurànke,
la Yerusalem di fàttlikoo
mboolem ngëneeli démbam.
Aw askanam a tàbbi ci loxol noon,
te wall amul,
noon ba gis leen,
di textexi ci seenug yàqule.

8 Yerusalem a moya moy,
ba tax koo mujj di sobe;
ku ko teraloon, sofental ko,
ndax gis ko, mu ne duŋŋ.
Moom ci boppam mu ngi binni,
fuuylu.

9 Sobey Siyoŋ ca pendalam,
te bàyyiwul xel ag mujam.
Jéllam ba yéeme na,
te amul ku ko dëfal.
Siyoŋ nee: «Éy Aji Sax ji, xoolal sama
njàqare;
noon bi déy, am na ndam!»

10 Loxo la noon bi teg ci
ngëneeli Siyoŋ gépp.
Siyoŋ kay a gis yéefar yi songsi
këram gu sell gi,
te ci ñoom nga santaane woon, ne
buñu dugg sam ndaje.

11 Waa Siyoŋ gépp a ngi binni,
di wut ab dund†,
seeni ngëneel lañuy weccikoo aw
ñam
wu ñu leqlikoo.

Yerusalem àddu na

Gisal Aji Sax ji, seetal
ni ma mujj tekkeedee!

12 Yeen mboolem ñiy jaare yoon wi,
lii safu leen,
waaye seetleen rekk ba gis
ndax wenn mitit dab na
mitit wi ñu ma teg,
te Aji Sax ji naqarale ma ko
ci jantub tàkktel sànjam.

13 Fa kaw la Aji Sax ji sànnee sawara
ci sama biiri yax,
moo laaw ab caax ngir fakktal ma,

---

* **1:4** 1.4 Siyoŋ mooy Yerusalem itam. † **1:11** 1.11 wut ab dund: li leen xañ ab dund mooy gaw bu yàgg bu ñu leen gaw, ba ñu mujj xiif lool. Seetal ci *2.Buur ya* 25.1-3.

wañña ma, jànnaxe ma,
ma dëkke yoggooral.

14 Samay tooñ la Aji Sax ji ëmb,
fastee ko loxoom,
mu tege sama kaw ndodd,
ba jeexal sama doole.
Boroom bee ma tàbbal
ci loxo yu ma manula të.

15 Ku doon jàmbaar fi sama biir,
la Boroom bi xalab.
Am ndaje la ma wooteel,
ngir falaxe sama ndaw yu góor.
Boroom bee dëggaate Janq Yuda
mu taaru mi,
ni reseñ ci biir nalukaay.

16 Looloo ma tax di jooy,
rongooñ di wal-wali,
te ku may dëfal sore ma,
mook kuy seral sama xol.
Samay doom a ngi jaaxle,
nde noon bi daan na.

Yeremi àddu na

17 Siyoŋ tàllal na loxoom,
waaye amul ku ko dëfal.
Aji Sax jee wool askanu Yanqóoba
seeni noon yi leen wër,
ba Yerusalem mujj di sobe fi seen
biir.

Yerusalem àddu na

18 Aji Sax ji moo yey,
kàddoom laa gàntal.
Yeen, xeetoo xeet, ngalla dégluleen
te xool samaw tiis.
Samay ndaw yu góor ak yu jigéen,
ñoo duggi ngàllo!

19 Samay soppe laa woo wall,
ñoom ñu wor ma.
Samay sarxalkat ak samay mag di
wuti ab dund
bu ñu leqlikoo,
far faatu ci biir dëkk bi.

20 Éy Aji Sax ji, xoolal sama njàqare,
samay butit di fuddu,
sama biir xol salfaañoo ndaxu tiis.
Man de maa gàntal ba gàntaaral,
ba fa biti, saamar di fa bóome,
te biir kër it di ndee.

21 Dégg nañu may binni,
te awma ku ma dëfal.
Noon yépp a dégg samaw ay
te di ko bége, nde yaa ko def.
Ngalla indil bés bi nga dige,
ba ñu daj li ma daj.

22 Yal na seen gépp mbon teew fi sa
kanam,
ba nga mbugal leen
ni nga ma mbugale
ndax mboolem samay tooñ.
Samay onk bare na,
sama xol jeex tàkk.

2

Yeremi àddu na

1 Ndeysaan Boroom bee mer ba xi-
inal Janq Siyoŋ
mu taaru mi.
Fa asamaan la rattaxe sagu Israyil fa
suuf.
Keroog bésu meram ma, bàyyiwul
xel,
ne këram googoo di ndëggastalam.

2 Boroom bee modd te yërëmul
mboolem sanci Yanqóoba.
Ca meram ma la màbbe
tatay Janq Yuda mu taaru ma.
Moo detteel nguur ga aki garmeem,
sobeel leen.

3 Tàngooru sànjam la dagge
gépp kàttanu Israyil.
Fa kanam noon ba la roccee
dooley ndijooram.
Moo tàkkal Yanqóoba
ni sawara wuy sëlsëli,
ba xoyom mboolem la ko wër.

4 Boroom bee tàwwi ag fittam
mel ni ab noon,
moo diire ndijooram, mel ni bañ,
moo bóom mboolem lu neexa xool.
Ci biir xaymay janq Siyoŋ mu taaru
ma
la yuri am sànjam ni sawara.

5 Boroom bee mel nib noon,
modd Israyil,
moddaale këram yu taaru yépp,
tas ay tataam,
ba fulal Janq Yuda mu taaru ma,

ay yuux aki jooy.

6 Moo tas mbaaram ni bu doon mbaarum tool,
moo rajaxe bérabu ndajeem.
Aji Sax ji moo fàtteloo waa Siyoŋ màggal ak bésub Noflaay,
te tàngooru meram la xalabe buur ak sarxalkat.

7 Aji Sax jee jañax sarxalukaayam,
gedd bérabam bu sell.
Moo teg ci loxol noon tatay këram yi.
Biir kër Aji Sax ji la baat xaacoo,
ni bu doon bésu màggal.

8 Aji Sax jee dogoo rajaxe
tatam janq Siyoŋ mu taaru,
Moo tàllal buumu nattukaay, ngir tas ko,
bankul loxoom it te màbbu ko.
Moo jooyloo tata ak tabaxub fegukaay,
ñu ànd tojatoo.

9 Bunti dëkk ba suulu na,
te moo yàqte, dammate weñi tëjukaay ya,
buuram aki garmeem a tumurànkeji ca yéefar ya,
te téereb yoon amul,
yonent it gisatul peeñu
mu bawoo fa Aji Sax ji.

10 Magi janq Siyoŋ mu taaru ña nga toog, xeremlu,
xëppoo suuf, sol ay saaku, di ñaawlu.
Janqi Yerusalem sëgg, seen bopp jëm suuf.

11 Samay gët a giim ndaxi rongooñ,
samay butit fuddu,
xol ŋiis, jeex tàkk:
ci tasteg samaw askan;
xale yeek gone yiy nàmp
ne lasar fi mbedd yi!

12 Seen yaay lañu naan:
«Ana fu nuy lekke, ba naan?»
Te ne lasiim ci mbeddi dëkk bi,
ni ñu gaañoo xare,
bakkan di tàggoo fa ñu uufoo
ca weenu yaay.

13 Yaw Janq Yerusalem mu taaru mi,
lu ma lay wax? Ku ma lay méngaleel?
Siyoŋ mu jekk mu taaru mi laa ne,
ana ku ma lay dendaleel, ba seral sa xol?
Yaw mi sab góom yaa ni géej,
ana ku lay faj?

14 Ag neen aki caaxaan la la say yonent gisal,
te biraluñu sag ñaawtéef, ngir tijji sa wërsëg,
xanaa di la yéeneel waxyuy caaxaan aki nax.

15 Mboolem ñi fi jaareey tacc-taccali loxo,
ciipu, wëcc bopp ci gentub Yerusalem mu taaru ma,
te naan: «Xanaa du biib dëkk lañu doon tudd
sottiteb taar ba,
te muy mbégtem àddina sépp?»

16 Sa noon yépp a lay ñaawal,
di la kókkaleek a kekku,
te naan: «Sànk nanu leen nag!
Bii bés lanu yàggoona séentu,
te noo ko fekke tey.»

17 Aji Sax jee def la mu nammoon,
moo sottal kàddoom
ga mu santaane woon janti démb.
Moo fàdd te yërëmul,
ba may noon bége leen,
te moo kaweel sa kàttanu bañ yi.

18 Askan waa ngi jooy jooyi xol
fi kanam Boroom bi.
Éy yaw tatay janq Siyoŋ mu taaru mi,
sottil say rongooñ ni walum dex guddeek bëccëg;
bul nopplu, bul feral say rongooñ.

19 Jógal guddi, xaacu:
ndoortel wattub guddi, ngay yuri sab xol

nim ndox, jàkkaarlook Boroom bi.
Tàllal koy loxo, ngir sa bakkani doom,
yi xiif tax ne lasiim fi boppu mbeddoo mbedd.

Waa Yerusalem àddu na

20 Éy Aji Sax ji, xoolal, seetal rekk ki nga def nii!
Xanaa du ndey mooy dem ba yàpp doomam,
doom ju mu sukk jur, mu wér péŋŋ!
Xanaa du sarxalkat akub yonent lañuy bóom
fi bérabu Aji Sax bu sell bi!

21 Mag ak ndaw a ngi ne lareet fi suuf
ci mbedd yi;
sama janq jeek sama xale yu góor yi tëdd,
fàddoo saamar.
Yaa rey ci sa bésub mer,
yaa rendi te yërëmoo.

22 Yaa woote ni su doon bésu màggal,
tiitaange dar kepp ma.
Bésub merum Aji Sax ji, kenn rëccul,
kenn muccul.
Doom yi ma jur, yar leen,
noon bi fàkkas leen!

3

Nit a ngi tawat

1 Man maay nit ki gisu naqar,
naqar wu ko yarub sànjum Aji Sax ji teg.
2 Man la jañax, te lëndëm la ma doxloo,
dug leer.
3 Man doŋŋ lay yen aka yenaat loxoom,
bésoo bés.

4 Moo ràppal sama der ak samaw suux,
tas samay yax.
5 Moo tabax fi sama kaw, tanc ma,
gawe ma tooke ak coono.
6 Bérab yu lëndëm la ma dëël,
ni ña dee bu yàgg.

7 Moo ma ñag ba manumaa bëtt,
te jéng yu diis la ma jénge.
8 Su ma yuuxoo, woote wall it,
mu tanqamlu samag ñaan.
9 Ay doji yett la ñage samay yoon,
te moo lajjal samay ñall.

10 Moo di segg mu may tëru,
di gaynde gu waafe làqukaayam.
11 Samaw yoon la ma wàcce, xotat ma,
tumurànkeel ma.
12 Moo ma bankal xalaam,
diire mag fittam.

13 Sama xóotey xol la soqil ay fittam.
14 Maa mujj di reetaanukaayu bokk yépp,
di seen woyu bés bu nekk.
15 Moo ma reggal wextan,
màndal ma lu mel ni xay.

16 Yéyloo na may doj,
dëggaate ma ci pënd bi.
17 Jàmmi xol a ma réer,
ma fàtte sax luy mbégte.
18 Ca laa ne sama doolee (/ muñukaaya/darajaa) jeex!
ak sama yaakaar ci Aji Sax ji.

19 Baal xel sama naqar ak sama tumurànke,
wii wextan akug tooke!
20 Dama ciy xalaat aka xalaataat,
sama xol jeex tàkk!
21 Waaye li may dëkke bàyyi xel,
ba dese yaakaar mooy lii:

22 Aji Sax ji, ngoram du dakk,
te yërmandeem du jeex.
23 Xanaa di yeeslu jant bu nekk.
Kee bare kóllëre!
24 «Samab séddoo, Aji Sax jee»
la sama xol wax,
te moo tax ma di ko xaar.

25 Aji Sax jee baax ci ñi ko yaakaar,
baax ci ki koy sàkku.
26 Li baax mooy muñ,
xeremluy xaar wallu Aji Sax ji.
27 Li baax ci nit mooy

nga nangoo muñ ba ngay ndaw.

28 Bu la Aji Sax ji tegee nattu,
berul te muñ.
29 Dëppal sa kanam ci suuf,
jombul yaakaar nuyoo.
30 Dékkal ub lex ku lay mbej,
di la tifaari saaga, ba nga tooy.

31 Boroom bi déy du la wacc ba fàww.
32 Bu la tegee naqar it, yërëm la,
ngoram a ni baree.
33 Du bànneexam lay tege coono,
aka naqaral doom aadama.

34 Bu ñuy dëggaate mboolem ñi ñu tëj cim réew,
35 di jalgati yelleefu nit fi kanam Aji Kawe ji,
36 di been dëgg cib layoom,
Boroom bi da ko dul gis?

37 Ana ku wax, mu am,
te Boroom bi dogalu ko?
38 Muy lu baax, di lu aay,
du Aji Kawe jeey àddu, amal?
39 Kuy dund, ana loo deeti jàmbat,
bu ñu la añalee sa bàkkaar?

40 Nan càmbar, ba xoolaat jikko yi
te dellu ci Aji Sax ji.
41 Nan tàllal sunu xol ak sunuy loxo
Yàlla ja fa asamaan,
42 noo tooñ, noo fippu,
ba tax yaw jéggalewoo.

43 Sam sànj nga làmboo, topp nu,
di rey te ñéebluwoo,
44 aw niir nga sàngoo,
ba ag ñaan du ko jàll.
45 Mbuubitum sën nga nu def
fi biir xeet yi.

46 Sunu noon yépp a nuy waxal,
47 tiitaange ak pax dikkal na nu,
ak yàquteek sànkute.
48 Saay gët a ngi wal ndax sama askan
wi rajaxoo.
49 Saay gët a ngi rogalaat, du fer, du ŋiis,
50 ba keroog Aji Sax ji séentoo asamaan, ba gis.
51 Bi ma gisee li dal jigéeni dëkk bi yépp,
la sama xol jeex.

52 Ñi ma bañ ci dara ñoo ma këpptala këpptal
ni picc.
53 Cib teen lañu ma tàbbal, ube kow doj,
te may dund,
54 ndox ma mëdd ma,
ma ne: «sànku naa.»

55 Aji Sax ji, fa xóotey pax ma
laa la wooye
56 Sama baat nga dégg, ma ne la:
«Bul fattal sab nopp, samay onk
ak samay yuux.»
57 Bés ba ma la wooyee nga dikk,
ne ma: «Bul tiit.»

58 Boroom bi, yaa sàmm sama àq,
yaa jot sama bakkan.
59 Aji Sax ji, yaa gis ni ñu ma tooñe,
jox ma sama àtte.
60 Yaa gis seen mboolem mébetu feyu,
seen mboolem pexe yi ñu may lalal.

61 Aji Sax ji, yaa dégg seeni kókkalee,
ak mboolem pexe yi ñu may lalal.
62 Ci man la noon yiy diisoo aka déeyoo,
bés bu nekk.
63 Xoolal, bu ñu toogee ak bu ñu jógee,
man lañuy léeboo.

64 Aji Sax ji, jox leen seenub añ,
seen kemu liggéeyu loxo.
65 Dërkiisalal seen xol (Tegleen njàqarey xol / Muural seenum xel,)
na leen sag alkànde ñeel.
66 Toppe leen sa mer, te nga sànke leen

mboolem fu asamaanu Aji Sax ji
tiim.

4

Ku mucc xare wax na

1 Ndeysaan, wurus wa giim na!
Ngëneelu wurus soppiku na.
Doj yu sell yaa wasaaroo,
ca boppu mbedd yépp.
2 Doomi Siyoŋ yu góor yu jar ya!
Wurus lees leen daan nàttablee,
ndeysaan tey, ñu jàppe leen ni njaqu ban
lu tabaxkatu njaq liggéeye loxoom.

3 Ag till sax joxe na weenam,
nàmpal doomam,
te sama bokk yi mujj néeg
ba mel ni bànjóolig màndiŋ.

4 Luy nàmp a nga mara mar,
ba làmmiñ taqoo denqleñ.
Gone yaa ngi ñaan mburu,
te kenn daggalu leen.

5 Ñi daan xéewloo ay bernde,
tey ñoo xiif, ne lasar ca mbedd ya.
Ña yaroo woon yérey tànneef,
tey ñoo goore jalu mbuubit.

6 Sama ñaawtéefu askan wee màgg,
ba raw ñaawtéefu waa Sodom*,
dëkk ba jekki jàllarbiku,
te loxo laalu ko.

7 Sunu kàngam ya setoon wecc,
seen yaram mucc gàkk,
di lerxat bay tàkk,
wér péŋŋ, leer nàññ.

8 Tey ñu gëna lëndëm bànqanoos,
xàmmeesu leen ci mbedd yi,
ñu ngi lax, di yaxi neen,
der wow koŋŋ ni matt!

9 Ña saamar rey a gënu demin
ña deeye xiif,
jeex tàkk, ne lasar,
ndax ñàkk meññatum tool.

10 Ndey ak xolu njureelam,
moo togge loxoom, doomu boppam,
def ko njëlam,
ci sama biir toskareg askan wi!

11 Aji Sax jee xëpp am sànjam,
sotti tàngooru meram,
moo jafal sawara fi Siyoŋ,
ba xoyom kenu ya.

12 Du benn buur fi kaw suuf bu gëmoon,
du kenn ci mboolem waa àddina
ne bañ akub noon dina dem
ba bëtt bunti Yerusalem.

13 Seen bàkkaari yonent yaa,
seen ñaawtéefi sarxalkat yaa;
ñoo tuur fa digg dëkk ba
deretu aji jub ñi.

14 Ña ngay tëñëx-tëñëxi
niy gumba ci mbedd yi,
deret ja sobeel leen ba maneesula laal
seeni yére.

15 Ñoom lañuy gëdd naan:
«Soreleen nu, nit ñu sobewu ñi!
Soreleen, soreleen, buleen nu laal.»
Ñu daw di tambaambalu ba ca yeneen xeet;
ñooña ne leen: «Dootu fii!»

16 Aji Sax ji ci boppam moo leen tasaare,
faaleetu leen;
cér lees séddul sarxalkat,
te teraleesul mag.

Waa Yerusalem àddu na

17 Ba tey sunu gët a ngi giim,
ndax ndimbal lu nuy séentu ci dara.
Fa sunuy tata lanu séentoo wenn xeet
wu nu manula wallu.

18 Sunuy tànk lees di topp,
ba manatunoo daagoo sunuy mbedd;

---

* **4:6** 4.6 Sodom: seetal ci *Njàlbéen ga* 19.24-25.

sunu bés jege,
sunu àpp di matal,
sunu saa taxaw!

19 Ñi ñuy dàqa gëna gaaw ay jaxaay,
ci kaw tund yi lañu nu ne dann,
màndiŋ mi, ñu di nu fa tëroo.

20 Ki nuy noyyee, Buur bi Aji Sax ji fal,
ca seeni yeer la tance,
te nu noon ci keppaaram lanuy dëkke
fi digg xeet yi.

Yeremi àddu na

21 Bégleen te bànneexooy,
yeen Edomeeni† réewum Ucc,
ci yeen it la kaasu mbugal di jàllsi,
ngeen màndi, futteeku, ne duŋŋ.

22 Yaw Siyoŋ, sa mbugal mat na,
deesatu la yóbbu ngàllo;
yaw Edom laa ne, Aji Sax jee lay fey sa ñaawtéef,
feeñal say bàkkaar.

5

Yeremee ngi ñaan

1 Éy Aji Sax ji, bàyyil xel li nu dal,
xoolal, gisal sunu toroxte!
2 Sunu suuf toxu ciy jaambur,
sunuy kër ñeel ay doxandéem.
3 Baay dëddu, nu diy jirim;
ndey dib jëtun.
4 Sunum ndox, xaalis lanu koy feye, naan,
sunu matt ak njégam la mu nuy dikke.
5 Sunuw loos lañu ràng,
nu loof, te noppaleesu nu.
6 Nu nangul Misra,
nangul Asiri ngir ab dund.
7 Sunuy maam a moyoon, tey nekkatuñu;
nun, noo gàddu seeni mbugal.
8 Ay surgaa nu yilif, te amunu
ku nu wallu ci seen loxo.
9 Bu nu lekkee, sunu bakkan lanu jaay,
nde saamar a ngi ci màndiŋ mi.
10 Sunu yaram nib taal la tànge
ndax tàngoorub xiif.
11 Jigéeni Siyoŋ lañuy tëdde,
ak janqi dëkki Yuda.
12 Kàngam yi, ñu jàpp, wékk;
te mag ñi, teraleesu leen.
13 Waxambaane yee yenu doji wolukaay,
gone yu góor yi sëfoo sayi matt, di tërëf.
14 Mag dakkal na jataayu pénc,
te waxambaane talatula xalam.
15 Xol nux-nuxeetul,
te ay rongooñ a wuutuy pooj.
16 Sunu mbaxana foq na!
Wóoy ngalla nun ñi moy!
17 Lee jeexal sunu xol,
lii moo nu jooyloo, ba gët giim:
18 tundu Siyoŋ wi gental,
ba till yi di fi daagoo.
19 Yaw Aji Sax ji, yaay toog ba fàww,
sab jal, sët ba sëtaat.
20 Ana lu waral nga fàtte nu fàww,
ba nu jant yu yàgge nii?
21 Éy Aji Sax ji, délloosi nu fi yaw, nu dellusi,
yeesalal sunuy jant, mu mel na woon.
22 Xanaa doo nu wacca wacc,
mere nu mer mu amul kemu?

† **4:21** 4.21 Edomeen ñaa nga bàyyikoo fa bëj-saalumu Yuda jàpp penku. Ñu ngi soqikoo ci Esawu, magu Yanqóoba, kon bokki Israyil lañu woon, waaye dañoo faroon ak nooni Israyil.

Esekiyel

Esekiyel daje naak leeru Aji Sax ji

1 Am na bés, mu yemook sama
fanweereelu at, juróomi fan ca
ñeenteelu weer wa, booba maa nga
bokkoon ca ña ñu toxal ca tàkkal
dexu Kebar*. Asamaan daa ubbiku,
ma daldi gis ay peeñuy Yàlla.

Bindkat a ngi joxe tegtal ca moomu peeñu

2 Juróomi fani weer wa moo
yemook juróomi at gannaaw ba ñu
toxalee Buur Yowakim. 3 Kàddug Aji
Sax ji moo dikkal Esekiyel doomu
Busi, sarxalkat ba fa réewum
Kaldeen ña ca tàkkal dexu Kebar.
Te foofa la loxol Aji Sax ji dikke fa
kawam.

Nii la peeñu ma bindoo

4 Naka laa xool rekk, ngelaw lu
réy jekki dikke bëj-gànnaar, ànd ak
niir wu mag, sawara di ca fettaxe,
ag leer gu ne ràññ wër ko; digg
ba mel ni weñ guy tàkk. 5 Digg
ba, jëmmi ñeenti bindeef a ca feeñ
yu ame melokaanu nit. 6 Ku ci
nekk am na ñeenti kanam ak ñeenti
laaf. 7 Seeni tànk daa jub, téstën
ya mel ni weyi sëllu di melax ni
xànjar bu ñu jonj. 8 Seen laaf,
loxoy nit a nga ca suufam ci seen
ñeenti wet yépp, ñoom ñeent ñépp
ak seeni kanam ak seeni laaf. 9 Seen
ñeenti cati laaf a ngay laale, te
ku nekk man naa jubal màkk fépp
fu genn kanam jublu te du jar
muy warangiku. 10 Seen melokaanu
kanam nag nii la bindoo: ku ci nekk
am nga kanamu nit fa féete kanam
ak kanamu gaynde ci sa ndijoor. Ku
ci nekk itam am nga kanamu yëkk
fi sa càmmoñ ak kanamu jaxaay fa
féete gannaaw. 11 Seeni kanam a
ngoogu. Ku ci nekk sa ñaari laaf a
jëm kaw, di laal sa laafi moroom. Sa
ñaari laaf yi ci des sàng sa yaram.
12 Ku nekk man naa jubal màkk
fépp fu genn kanam jublu. Fépp fu
Noowug Yàlla jublu, ñu jublu fa te
warangikuwuñu. 13 Jëmmi bindeef
yaa nga am melow xali sawara yu
yànj, mel niy jum, sawara way dem
ak dikk ci seen biir. Sawara waa
nga ne ràññ, ay melax di ca fettaxe.
14 Bindeef yaa ngay naaw, di dem ak
a dikk, mel ni melax.

15 Naka laa xool, daldi gis ay
mbege fi suuf, mbege mu ci
nekk feggook menn mbindeef,
mook ñeenti kanamam. 16 Mbege
yaa ngay nirook peru kirsolit, ci
melokaan ak ci bind. Ñoom ñépp
a niroo. Seen melokaan ak seen
bind daa mel ni, mbege mu ci
nekk, mbegee nekk ca biiram,
17 mbege yay dawe ñeenti wet te
warangikuwuñu. 18 Taxawaayu
mbege ya daa réy ba raglu te mu
ci nekk ay gët la sàngoo ba daj.
19 Bu bindeef ya dawee, mbege ya
feggook ñoom daw; bu ñu naawee,
mbege ya naaw. 20 Fu noo gi wale
jublu fa rekk, fa lañu jëm, mbege
ya jógandook ñoom, ànd ak noo gi.
Noowal boroom bakkan yi daal moo
nekk ci mbege yi. 21 Bu ñu dawee,
ñu daw; bu ñu taxawee, ñu taxaw.
Bu ñu jógee ci suuf, yékkatiku, ñu
ànd ak ñoom yékkatiku. Noowal
boroom bakkan yi daal moo nekk ci
mbege yi.

22 Lu mel nib dénd a tiim boppi
bindeef ya, raglu, leer nàññ ni doju
kiristaal†. 23 Mbindeef mu ci nekk
sa yenn ñaari laaf a ngi ci suufu
dénd bi, tàlli, dékkarloo; ñaari laaf
yi ci des sàng sa yaram. 24 Bu ñuy
naaw, may dégg seen coowal laaf yi,
mu mel ni géej mbàmbulaan, melati
ni kàddug Aji Man ji, di saf riirum
xare. Bu ñu taxawee, daldi wàcce
seeni laaf. 25 Saa yu ñu taxawee ba

* **1:1** 1.1 dexu Kebar a nga woon ca Babilon, ga buuram Nabukodonosor dencoon bànni Israyil, gannaaw ba mu leen jàppee ba yóbbu leen fa ngàllo. Yonent Yàlla Esekiyel ab sarxalkat la fa woon ca biir bokki bànni Israyilam. † **1:22** 1.22 kiristaal daa mel ni weer bi ñuy defare ab kaas.

wàcce seeni laaf nag, ag kàddu di
jollee ca kaw dénd ba ca seen kaw
bopp ya.
26 Ca kaw dénd ba tiim seeni bopp,
ba tey, am na luy nirook ngànguney
peru safiir, te jëmmu nit nekk ca
kawa kaw lay nirook ngàngune.
27 Ma gis nag lu mel ni weñ guy tàkk,
wër ko; dale ca lay niru ndigg la, jëm
kaw; daleeti ca lay niru ndigg la, jëm
suuf. Ma gis lu mel ni sawara akug
leer wër ko. 28 Mu mel ni xon ci biiri
niir, bésub taw. Loolooy melokaanu
leer ga ko wër. Muy melokaan muy
jëmmal leeru Aji Sax ji. Naka laa
ko gis, daldi ne gurub, dëpp sama
kanam fi suuf. Ma dégg nag kàddu
gu jib.

2

Aji Sax ji yebal na Esekiyel

1 Ba loolu amee boroom kàddu ga
ne ma: «Yaw nit ki, jógal taxaw, ma
wax la.» 2 Naka la ma wax loolu,
ngelaw solu ma, ne ma yékkét, ma
taxaw, di dégg kiy wax ak man.
3 Mu ne ma: «Yaw nit ki, maa
lay yebal ci bànni Israyil, xeeti fip-
pukat yi fippu ci sama kaw; ñook
seeni maam dañu maa masa tooñ
ba bésub tey jii. 4 Ci nit ñu dëgër
bopp te dërkiis laa lay yónni. Wax
leen, ne leen: “Lii Boroom bi Aji
Sax ji da koo wax.” 5 Ñoom nag,
su ñu la déglook su ñu gàntalee
ndax kërug fippukat gi ñu jikkowoo,
dinañu xam ne ab yonent a ngi
ci seen biir. 6 Waaye yaw nit ki,
bu leen ragal, bul ragal seeni wax.
Xam naa ne ay taxas aki dég a lay
wër, nga toog ci kawi jiit. Waaye
bul ragal seeni wax te bul tiit seen
kanam doonte kërug fippukat lañu.
7 Nanga leen àgge samay wax, ñu
déglook ñu gàntal, nde ay fippukat
lañu. 8 Yaw nit ki nag, déglul lii ma
lay wax. Bul fippu ni kërug fippukat
gii. Sexal, te lekk li ma lay jox.»
9 Naka laa xool, yem ci loxo bu ñu
ma tàllal. Ndeke taxañub téere moo
ci nekk. 10 Mu tàqarñi ko fi sama
kanam, muy lu ñu bind biir ak biti,
mbind ma di kàdduy jooy aki onk
aki yuux.

3

Aji Sax ji dooleel na Esekiyel

1 Mu ne ma: «Yaw nit ki, lii ngay
gis, lekk ko. Lekkal taxañ bii te dem
wax ak waa kër Israyil.» 2 Ma ŋa,
mu leel ma taxañ ba. 3 Mu ne ma:
«Yaw, nit ki, lekkal taxañ bii ma la
jox, ba suur këll.» May lekk, mu
neex ni lem.
4 Mu ne ma: «Yaw nit ki, demal
ba ca waa kër Israyil, te nga àgge
leen samay wax. 5 Du ci waaso
wu xóotu làkk te diisu làmmiñ lees
la yebal. Ca waa kër Israyil nga
jëm. 6 Bare na waaso yoo xamul
seeni wax, yu xóotu làkk te diisu
làmmiñ. Te su ma la yebaloon ci
ñoom, ñu déggal la. 7 Waaye waa
kër Israyil duñu la nangoo déggal,
ngir nanguwuñu maa déggal; ndax
waa kër Israyil gépp a dëgër bopp te
dërkiis. 8 Maa ngii di la may kanam
gu ñemee ni seen kanam, ba nga
dëgër bopp ni ñoom. 9 Jamaa moo
raw doj te ni laay dëgërale sa bopp.
Bu leen ragal, bu leen tiit, li ñuy
kërug fippukat yépp.»
10 Mu teg ca, ne ma: «Yaw nit ki
nag, mboolem li ma lay wax, dégloo
ko nopp, te teewloo ko xel. 11 Nanga
dem ba ca sa bokki ngàllo ga, nga
wax leen, ñu déglook ñu gàntal, ne
leen: “Lii Boroom bi Aji Sax ji da koo
wax.”»
12 Ci kaw loolu ngelaw ne ma
siféet, may dégg sama gannaaw,
riirum kàddu gu xumb gu ne: «Cant
ñeel na teddngay Aji Sax ji fi
màkkaanam.» 13 Mu ànd ak riirum
laafi bindeef yay fenqoo, ak coowal
mbege ya ñu feggool, muy riir mu
xumb. 14 Ba loolu amee ngelaw ne
ma siféet, yóbbu. Maa ngay deme
naqar ak xol bu tàng, te loxol Aji
Sax ji diis gann ci sama kaw. 15 Ma
àgg ba ca ngàllog Tel Abib, ga dëkke
tàkkal dexu Kebar. Foofa ñu dëkk
laa toog, jommi ci seen biir diiru
juróom ñaari fan.

16 Ba juróom ñaari fan ya matee,
kàddug Aji Sax ji dikkal ma, ne
ma: 17 «Yaw nit ki, tabb naa la
wattukatub waa kër Israyil. Nan-
gool sama gémmiñ kàddu, artool
ma leen ko. 18 Su ma nee nit
ku bon ki: “Dee rekk ay sa àtte,”
te fekk àrtuwoo ku bon ka, wax-
uloo lu ko waññee ca mbonam
ga, ba mu mucc, ku bon kaay
dee ndax tooñam, waaye bakkanam
yaw laa koy laaj. 19 Waaye su
dee yaa àrtu ku bon ki te taxul
mu waññiku, dëddu mbonam nag,
tooñu boppam a ko reylu, waaye
yaw musal nga sa bopp. 20 Su
dee boroom njekk bu dëpp yoonu
njekkam, di def ndëngte, maa koy
gàllankoor, mu dee. Soo ko àrtuwul
ndax bàkkaaram, dina dee, te
deesul bàyyi xel njekkal démbam la,
waaye bakkanam, yaw laa koy laaj.
21 Waaye nag su dee yaa àrtu bo-
room njekk bi, ba tax bàkkaaratul,
dina dund déy, ndax kàddug àrtu
ga, te yaw it musal nga sa bopp.»

Tëju te tëlee wax misaal la

22 Gannaaw loolu loxol Aji Sax ji
dikk na fa ci sama kaw. Mu ne ma:
«Génnal ba ci joor gi, ma wax faak
yaw.» 23 Ma génnsi ba ca joor ga.
Ndeke jëmmu leeru Aji Sax jaa nga
foofa, taxaw mel ni jëmmu leer, ga
ma gisoon ca tàkkal dexu Kebar. Ma
ne gurub, dëpp sama kanam fa suuf.
24 Ci kaw loolu ngelaw solu ma, ne
ma yékkét, ma taxaw. Mu wax ak
man, ne ma: «Doxal, tëjuji sa biir
néeg. 25 Te kat yaw nit ki, dees na la
fa takke ay buum, yeew la ba dootoo
mana génn, dem ci nit ñi. 26 Sa
làmmiñ laay taqal ci sa denqleñ, nga
luu ba doo leen mana yedd, ndax
kërug fippukat lañu. 27 Waaye bu
ma amee lu ma lay wax, dinaa ubbi
sa gémmiñ. Su ko defee nga ne
leen: “Lii Boroom bi Aji Sax ji da koo
wax.” Kuy dégg, dégg; kuy gàntal,
gàntal. Ndax kërug fippukat lañu.»

4

Esekiyel yégle na gaw ba

1 Aji Sax ji ne: «Yaw nit ki,
jëlal móolu ban, teg fi sa kanam,
nga rëdd ci ab dëkk, mu misaal
Yerusalem. 2 Nga gaw ko, tabax ab
gawukaay bu ko wër, sëkk ko, ba
noppi sàkkal ko ay dali xare, wërale
ko dénki dàjjikaay ba mu daj. 3 Su
ko defee nga jël saafukaayu weñ, teg
ko, mu mel ni miiru weñ bu dox sa
digganteek dëkk bi, te nga janook
dëkk bi. Noonu nga koy gawe, mu
gawu. Loolu di misaal, ñeel waa kër
Israyil.

4 «Gannaaw loolu nanga tëdde sa
wetu càmmoñ. Googu wet ngay
gàddoo ayu waa kër Israyil. Diiru
fan yi ngay tëdde wet ngay gàddoo
seen ay. 5 Man nag àppal naa la
limu fan yu tembook limu ati ayu
waa kër Israyil*, muy ñetti téeméeri
fan ak juróom ñeent fukk (390) yooy
tegoo ayu waa kër Israyil. 6 Boo
noppee ci loolu nanga tëdde wetu
ndijoor. Noonu ngay gàddoo ayu
waa kër Yuda diiru ñeent fukki fan,
at mu nekk, ma defal la ko benn
fan. 7 Te nga jàkkaarlook gawub
Yerusalem, tàllal ko sa përëgu neen,
daldi biral waxyu ci kawam. 8 Te kat
dinaa la yeewe ay buum ngir doo
mana walbatiku tëdde geneen wet,
ba keroog ngay sottal say fani gaw.

9 «Te kat nanga sàkk bele ak lors
ak ñebbe ak làntin ak dugub ak
bele bu dëgër. Nga boole lépp ci
lenn ndab. Moom ngay lekk diiru
fan yi ngay tëdde wet. Diiru ñetti
téeméeri fan ak juróom ñeent fukk
(390) nga koy dunde. 10 Sa njëlu
bés nag na doon ñaar fukki siikal†
yooy lekk bés ak bés. 11 Sa ndoxum
naan it dees koy natt, mu tollook
benn liitar bés bu nekk. 12 Mburum
lors ngay lekk te jonkani nit nga koy
lakke, nit ñiy gis.» 13 Aji Sax ji teg
ca ne: «Noonu la bànni Israyil di

---

* **4:5** 4.5 Gannaaw ba Buur Suleymaan nelawee, am réewam xàjjalikoo na ñaari pàcc, benn ba di Israyil ca bëj-gànnaar, ba ca des di Yuda ca bëj-saalum. † **4:10** 4.10 ñaar fukki siikal mooy ñaar téeméeri garaam.

lekkeji seen ñamu sobe ci biir xeet
yi ma leen di tasaareji.»
14 Ma ne ko: «Ãhã! Boroom bi
Aji Sax ji, man de masumaa sobeel
sama bopp. Muy lu médd, di lu aw
rab fàdd, masuma koo lekk ba may
gone ba tey. Wenn yàpp wu daganul
masula dugg sama gémmiñ.» 15 Mu
ne ma: «Baax na, kon defal naa la ko
ndéef, mu wuutu jonkanu nit, dinga
lakke ko sa mburu.» 16 Mu neeti
ma: «Yaw nit ki, maa ngii di dagge
fi Yerusalem lépp luy dugub. Ci biir
njàqare lañuy lekke as mburu te xol
bu jeex lañuy naane siitum ndox.
17 Su ko defee ñu ñàkk lekk, ñàkk
naan, di xoolante gëti tiitaange, jeex
tàkk ndax seeni ñaawtéef.»

5

Dogal dikkal na Yerusalem

1 «Yaw nit ki, jëlal saamar bu ñaw,
nga def ko sa saatus watukaay te
nga wate ko sa bopp ak sa sikkim.
Nga jël ab màndaxekaay, séddalee
ko kawar gi ay cér. 2 Benn cér bi,
nanga ko lakk ci digg nataalu dëkk
bi, gannaaw bu fani gaw bi matee.
Beneen cér bi, nga dóore ko saamar
bi, kawar gi tasaaroo fi wër dëkk
bi. Ñetteelu cér bi, nga sànni ko ci
ngelaw li, man ma toppe ko saamar.
3 Waaye nanga sàkk tuuti ci kawar
gi, fas ci sa lafu mbubb. 4 Nga
dellu sàkk cooca, sànni ca sawara sa,
lakk ko. Ca la sawaray jóge, tàkkal
mboolem waa kër Israyil.
5 «Boroom bi Aji Sax ji dafa wax
ne: Yerusalem a ngoogu. Ci digg
xeet yi laa ko teg, réew yi wër
ko. 6 Ñoo gàntal sama àttey yoon,
ba gëna bon xeet yi, gàntal samay
dogal, ba gëna bon réew yi leen
séq. Xalab nañu sama àttey yoon
te jëfewuñu samay dogal.
7 «Moo tax Boroom bi Aji Sax
ji dafa wax ne: Gannaaw seen
reewande wees na reewandey xeet
yi leen séq, samay dogal, jëfewuleen
ko; sama àttey yoon, sàmmuleen
ko; sàmmuleen sax àttey xeet yi
leen wër, 8 kon nag Boroom bi Aji
Sax ji dafa wax ne: Maa ngii ci
seen kaw, man itam. Maay wàcce
fi seen biir ay mbugal, xeet yi teg ci
seeni gët. 9 Maay def fi seen biir lu
ma masula def te duma defati lu ni
mel, ndax seen mboolem jëf ju siblu.
10 Moo tax baay dina yàpp doom,
doom yàpp baay fi biir Yerusalem.
Maay wàcce ay mbugal fi yeen, te
maay tasaare seenu ndes wépp fépp
fu ngelaw jublu.
11 «Moo tax, dogu naa ci man miy
dund, kàddug Boroom bi Aji Sax
jee, gannaaw yeena def seen wépp
njombe ak seen jépp jëf ju siblu,
di sobeel sama bérab bu sell bi,
man itam, maa leen di wat nel te
duma leen xool bëtu ñéeblu, duma
leen ñeewante. 12 Seen ñetteelu
xaaj, mbas lañuy deeye mbaa xiif
bu leen di sànk ci biir dëkk bi.
Beneen ñetteelu xaaj bi, saamar
lañuy fàddoo ci seen dig-digal bi.
Xaajub ñetteel bi ci des, fépp fu
ngelaw jublu laa leen di tasaare, te
saamar laa leen di toppe. 13 Maa
leen di ŋaccal sama mer, sottil leen
sama xadar ba giif, te bu ma leen
ŋaccalee sama mer, ñu xam ne man
Aji Sax ji, maa waxe sama fiiraange.
14 Yeen waa Yerusalem maa leen di
gental, sewal leen ci biir xeet yi leen
séq, ku fi romb, di ci gis. 15 Keroog
bu ma leen wàcceelee àtteb mer ak
xadar ak dumay xadar, seen dëkk
beey doon dëkkub toroxte bu ñuy
kókkali, dëkk bu gental buy yedd
xeet yi leen séq. Man Aji Sax ji maa
ko wax.
16 «Ñoom bu ma leen soqee fitti
xiif yu aay, fitti faagaagalkat yooyu
may fitt ngir faagaagal leen, xiif laa
leen di yokkal, ba dagge dugub fi
seen biir. 17 Maay yebal ci seen kaw
ab xiif ak rabi àll yu leen di xañ ay
doom; mbas ak deret ju tuuru gane
leen, saamar, ma indil leen. Man Aji
Sax ji, maa ko wax.»

6

Tuur yi indi na mbugal

1 Gannaaw loolu kàddug Aji Sax
ji da maa dikkal, ne ma: 2 «Yaw nit
ki, jàkkaarlool ak tundi Israyil, nga
waxal leen waxyu. 3 Neel:
“Yeen Tundi Israyil,
Dégluleen kàddug Boroom bi, Aji Sax ji.
Boroom bi Aji Sax ji moo wax lii,
jëme ci tund wu mag ak wu ndaw
ak xunteeku xur, ne:
Maa ngi nii di leen wàcceel saamar,
maay màbb seen jaamookaayi tuur,
4 seen sarxalukaay gental,
seen suurukaayi tuur tasaaroo,
ma tëral seeni nit ñu ñu bóom fi seen kanam kasaray tuur.
5 Maay tegal seen kasaray tuur néewi bànni Israyil.
Maay wasaare seeni yax fi wër seeni sarxalukaay.
6 Fu ngeen mana sance,
seeni dëkk ay gental,
seen jaamookaayi tuur wéet,
seeni sarxalukaay yàqu, gental,
seen kasaray tuur rajaxoo ba jeex,
seen suurukaayi tuur màbb,
seeni liggéey réer.
7 Dees na leen bóom,
ba ngeen xam ne maay Aji Sax ji.
8 Waaye maay déeg lenn ci yeen,
ñu rëcc saamar, tasaaroo ci xeet yi,
ci biir réewi jaambur.
9 Su boobaa seenu ndes di ma fàttlikoo
fa biir xeet ya ñu leen yóbbu njaam,
fa may jeexale seen xolu gànc, bi ma dëddu,
ak seen gët yi ñuy gànctook seeni tuur.
Su boobaa ñu jéppi seen bopp
ndax lu bon li ñu def ak seen jépp jëf ju siblu.
10 Dinañu xam ne maay Aji Sax ji,
te du neen laa leen artoo,
ba ma leen di tëkkoo mii musiba.

Aji Sax jeey am ndam

11 «“Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Fenqeel say loxo, dóor sa tànk fi suuf te ne: ‘Ñaw!’
ci mboolem jëfi waa kër Israyil ju bon ju siblu.
Saamar ak xiif ak mbas lañuy fàddoo.
12 Ku sore deeye mbas,
ku jege fàddoo saamar,
ku ca mucce, deeye xiif,
ma ŋaccal leen sama xadar.
13 Dingeen xam ne maay Aji Sax ji,
bu seeni néew nee xas fi seen biiri tuur,
ak fi wër seeni sarxalukaay,
ak kaw tund wu mag ak wu ndaw,
ak mboolem ker garab gu naat,
ak mboolem garab gu mag te sëq,
fépp fu ngeen di taale cuuraay, ñeel seen mépp tuur.
14 Maa leen di dóor sama loxo,
réew mi, ma gental koo gental,
dale ko màndiŋ ma ba Dibla,
ak fépp fu ñu mana sance.
Su boobaa ñu xam ne man maay Aji Sax ji.”»

7

Jeexle dikk na

1 Gannaaw loolu kàddug Aji Sax ji
da maa dikkal, ne ma: 2 «Léegi nag,
yaw nit ki, Boroom bi Aji Sax ji dafa
wax réewum Israyil ne ko:
“Jeex na tàkk!
Jeexal dikkal na ñeenti weti réew mi.
3 Jeexal nga nag léegi!
Maay yebal sama mer fi sa kaw.
Maa lay mbugale say jëfin,
yool la sa jépp jëf ju siblu.
4 Duma la xool bëtu ñéeblu,
duma ñeewante.
Say jëfin laa lay yool,
sa jëf ju siblu ji ci sa biir.
Su boobaa ngeen xam ne man maay Aji Sax ji”».

5 Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
«Céy wii ay, guléet wii ay!
Mu ngii di dikk.
6 Jeexlee ngoog, jeexle dikk na,
jekki, yewwul la.
Mu ngii, di dikk!
7 Yaw nitu réew mee, sànkute dikkal na la.
Àpp mat,
bés dëgmal,

tiitaange wuutu ca mbéx fa kaw tund ya.
8 Du yàgg dara ma xëpp la sama xadar,
ŋaccal la sama mer,
mbugale la say jëfin,
yool la sa jépp jëf ju siblu.
9 Duma xool bëtu ñéeblu,
duma ñeewante.
Say jëfin laa lay yool
ak sa jëf ju siblu ji ci sa biir.
Su boobaa ngeen xam ne maay Aji Sax jiy dumaa.

10 «Bés baa ngi, mu ngooguy dikk,
sànkute sàqi na,
yetu njubadee tóor,
reewande jebbi.
11 Fitnaa taxaw, di yet wuy dóoral coxor.
Seen lenn du des,
du seen mbooloo,
du seen alal,
du seen daraja.
12 Àpp mat,
bés jege.
Bu ca jëndkat tala bég,
bu ca jaaykat tala naqarlu!
Am sànj a dikkal askan wépp.
13 Bu jaaykat bi muccee it,
du jotaat ca njaayam.
Peeñu mi jëm ci askan wépp, daal, du toxu,
ku nekk ñaawtéefam lay dunde,
ba du leqliku.
14 Liitu xareey jib, ba lépp jekk ngir xare,
te kenn du xareji,
samam sànj a dikkal askan wépp.
15 Saamar biti,
mbas akub xiif ci biir,
ki ci àll bi deeye xare,
ki ci biir dëkk bi, xiif ak mbas rey ko.
16 Ña rëcc, rawi ca tund ya,
waru pitaxi xur ya,
ñooy binneendoo ndax seeni tooñ.
17 Yoxo yépp yoqi,
tànk tooy xepp.
18 Ñooy sol ay saaku di ko ñaawloo,
seen yaram wépp daw,
gépp kanam sëlmoo gàcce,
bopp ya di nel yu set wecc.
19 Seen xaalis, ñu sànni ci mbedd yi,
seen wurus di leen saf sagaru sobe.
Keroog bésub sànjum Aji Sax ja,
du xaalis, du wurus wu leen di xettli.
Du leen fajal xiif,
du leen reggal,
xanaa tàbbal leen cig njubadi.
20 Ñoo doon sagoo seen gànjar gu yànj,
di ci sàkk jëmmi tuur yu jara bañ te jomblu,
ba tax ma defal leen ko sagaru sobe.
21 Maa koy teg ci loxoy doxandéem, ñu foqati ko,
muy alal ju sagari niti àddina sëxëtoo,
teddadil ko.
22 Maa leen di dummóoyu,
maay bàyyi nit ñi teddadil sama ngëneelu bérab,
ay sàcc a cay tàbbi, teddadil ko.
23 Waajal-leen càllala yi,
tuur nañu deret ba réew mi fees,
dëkk bi fees ak fitna.
24 Maay indi xeet yi gëna néeg,
ñu nangu seeni kër,
ma daldi sàggi sagu boroom doole yi,
sobeel seen bérab yu sell.
25 Tiitaangee ngi dikk,
ñuy sàkku jàmm, jàmm réer.
26 Ay ci kaw ay a ngi dikk,
xibaar ci kaw xibaar,
ñuy sàkku peeñum yonent ci neen,
ndigalu yoon réer sarxalkat,
pexe réer mag.
27 Buur dina tiislu,
garmi làmboo séri ñaawlu,
baadoolay réew mi di kat-kati.
Seeni jëfin laay jëfeek ñoom,
seeni àtte laa leen di àttee,
ñu xam ne maay Aji Sax ji!»

8

Bokkaale feeñ na ca kër Yàlla ga

1 Keroog juróomi fan, ca juróom benneelu weer wa, ca juróom benneelu at ma*, damaa toog sama biir

* **8:1** 8.1 Mu yemook juróom benneelu at gannaaw ba Buur Yowakin duggee ngàllo.

néeg, magi Yuda bokk ak man toog.
Fa la loxol Boroom bi Aji Sax ji dal fi
sama kaw.

2 Ma xool, yem ci jëmm ju ame
melokaanu nit. Li ko dale fiy nirook
lupp yi, jëm suuf, sawara la. Li dale
ci lupp yi jëm kaw ame melokaanu
leer, mel ni weñ guy tàkk. 3 Mu
tàllal lu bindoo ni loxo, daldi sëq
sama kawaru bopp, lenn ngelaw
yékkati ma ba ca diggante kaw ak
suuf, yóbbu ma ba Yerusalem ci biir
peeñum Yàlla, ba ca buntu ëttu biir
kër Yàlla ba janook bëj-gànnaar, fa
ñu teg jëmmu bokkaale, jay sabab
fiiraange. 4 Ma jekki gis foofa leeru
Yàllay Israyil ca melokaanam, ma
ma ko gise woon ca joor ga.

5 Mu ne ma: «Yaw nit ki, séenul
wetu bëj-gànnaar.» Ma séenu
wetu bëj-gànnaar, yem ca jëmmu
bokkaale jooju féeteek bunt ba
dendeek sarxalukaay ba, ca bëj-
gànnaaram. 6 Mu ne ma: «Yaw nit
ki, gis nga li ñuy def, tojaange yu
réy yi waa kër Israyil di def fii, ba
di ma soreleek sama bérab bu sell
bi. Te dinga gis tojaange yu gënatee
màgg.»

7 Mu yóbbu ma ba ca buntu ëtt
ba, ma yem ci menn pax mu nekk
ca miir ba. 8 Mu ne ma: «Yaw nit
ki, ayca, gasal fii miir bi!» Ma gas
rekk, gis ab jàllukaay. 9 Mu ne ma:
«Jàllal, ba gis tojaange yu bon yi ñu
fiy def.» 10 Naka laa jàll ba xool,
yemuma ci lu moy ay nataal yu ñu
ñaas ci miir bi bépp, di mboolem
dundoot yuy ramm-rammi ci suuf,
ak rab yu jara seexlu, ak mboolem
jëmmi kasaray tuur yu waa kër Is-
rayil di jaamu. 11 Juróom ñaar fukki
magi kër Israyil a nga taxaw, janook
nataal ya. Yaasaña doomu Safan a
nga ca. Ku ci nekk a nga ŋàbb sab
and, cuuraay la jolli. 12 Mu ne ma:
«Yaw nit ki, du yaa gis li magi kër
Israyil di def ci lëndëm gi, ku nekk
ak fa ñu jagleel sa nataalu tuur. Ña
nga naan: “Aji Sax ji gisu nu, Aji Sax
ji wacc na réew mi.”» 13 Mu dellu
ne ma: «Te dinga gis tojaange yu
gënatee màgg yu ñu nekke.»

14 Gannaaw loolu mu yóbbu ma
ba ca buntu kër Aji Sax ja féete
bëj-gànnaar. Ndeke jigéen ñaa nga
foofa toog, di jooy deewug tuur mu
ñuy wax Tamus. 15 Mu ne ma, yaw
nit ki, yaa ko gisal sa bopp! Te dinga
gis tojaange yu gëna màggati yii.

16 Mu yóbbu ma ba ca ëttu bi-
iru kër Aji Sax ji, ndeke foofa ca
buntu néeg Aji Sax ji, diggante dal-
luwaayu bunt baak sarxalukaay ba,
lu wara tollook ñaar fukki nit ak
juróom a nga fa, ñu won gannaaw
bérab bu sell bi, jublu penku, di
sukkal jant bi, dëpp seen jë fi suuf.
17 Mu ne ma: «Yaw nit ki, du yaa
gis lii? Moonte tojaange gi waa kër
Yuda di def fii doyu leen. Xanaa
ñuy wasaare fitna ci réew mi, di
gëna yékkati sama xol. Xoolal! Ñu
ngooguy def jëfi yéefar, jël caru
garab, di fóon. 18 Man it maa leen di
feye xadar. Duma xool bëtu ñéeblu,
duma ñeewante. Dinañu yuuxu
yuux yu réy, may dégg te duma leen
faale.»

9

Rey nañu bokkaalekat yi

1 Gannaaw loolu Aji Sax ji àddu
ca kaw, may dégg. Mu ne: «Yeen
mbugalkati dëkk bi, kaayleen, te
na ku nekk ŋàbb sa ngànnaayal
reyukaay.» 2 Ca saa sa juróom
benni góor jóge yoonu bunt ba féete
kaw te janook bëj-gànnaar, ku nekk
ŋàbb sa ngànnaayal reyukaay. Ke-
neen a nga ca seen biir, ku sol ndi-
mol lẽe, ak mbarum bindukaay ba
ca ndiggam. Ñu dikk taxaw ca wetu
sarxalukaayu xànjar ba. 3 Ci kaw
loolu leeru Yàllay Israyil, ja woon
ca kaw jëmmu malaakay serub ma,
yékkatikoo fa, jubal buntu kër ga.
Mu woo boroom ndimol lẽe baak
mbarum bindukaay ba ca ndiggam.
4 Aji Sax ji ne ko: «Wëral dëkk bi, ci
biir Yerusalem. Foo gis kuy onk ak a
binni, di ko naqarloo gépp tojaange

gu ñu fiy def, nga rëdd aw rëdd ci
jëëm.» 5 Ba loolu wéyee mu wax ak
ña ca des, may dégg. Mu ne leen:
«Toppleen ko ca biir dëkk ba te
ngeen rey. Buleen xool bëti ñéeblu,
buleen ñeewante. 6 Mag ñu góor
ñeek xale yu góor yi, jeeg jeek janq
ji, ba ci tuut-tànk yi, reyleen ñépp,
faagaagal leen. Waaye ku ci am
rëddu jë, buleen ko laal. Dooreleen
ko ci sama bérab bu sell bi.» Ñu
tàmbalee bóom mag ña ca kanam
kër Yàlla ga. 7 Aji Sax ji ne leen:
«Feesal-leen ëtt yeeki néew, sobeel-
leen kër gi, doora génn.» Ba ñu
noppee, daldi jàll ca biir dëkk ba, di
rey.
8 Naka lañu dem, reyi, ma des
fa man doŋŋ. Ma daldi daanu,
dëpp sama kanam fa suuf, daldi
àddu ca kaw, ne: «Éy Boroom bi
Aji Sax ji, xanaa doo sànk mboolem
ndesu Israyil ci sa xadar jii ngay
xëpp ci kaw Yerusalem?» 9 Mu ne
ma: «Tooñaangey waa kër Israyil
ak Yuda moo ëpp loxo lool. Réew
maa ngi fees ak deret, dëkk bi fees
ak yàqute. Nee nañooy: “Aji Sax
ji wacc na réew mi. Aji Sax ji
gisul dara.” 10 Man it duma xool
bëtu ñéeblu, duma ñeewante. Seen
jëfin laay këpp ci seen kaw bopp.»
11 Ci kaw loolu boroom mbubbam
lẽe baak mbarum bindukaay ba ca
ndiggam, ne jimeet, délsi. Mu ne:
«Def naa lépp na nga ma ko sante.»

10

Leer ga dëddu na

1 Ba loolu wéyee ma téen, daldi
yem ci lu mel ni ngànguney peru
safiir ci kaw dénd bi tiim boppi
malaakay serub yi. 2 Aji Sax ji
ne boroom ndimol lẽe ba: «Doxal
ci diggante mbege, yi ronu jëmmi
serub yi, nga tibb say loxo ba mu
fees ci xal yu yànj yi, te nga dem
wasaare ko ci kaw dëkk bi.» Kooka
dem, may gis.
3 Ba waa jay agsi, jëmmi serub
yaa nga taxaw fa féete kër Yàlla ga
ndijoor, niir wa daldi fees ëttu biir
ba. 4 Ba leeru Aji Sax ji yékkatikoo
ca serub ya, dem ba ca buntu kër
ga, niir wa daa fees kër ga, ëtt ba
fees dell ak leeru Aji Sax ja ne ràññ.
5 Coowal laafi malaakay serub yaa
ngay jib ba ca ëtt ba féete biti, mel
ni kàddug Yàlla Aji Man ji.
6 Ba Aji Sax ji santee boroom
mbubbam lẽe ma, ne ko mu sàkk
sawara ci diggante mbege yi ci digg
jëmmi serub yi, waa ja dem, taxaw
feggook menn mbege. 7 Ci kaw
loolu kenn ci malaakay serub yi
yóotu sawara si ci seen digg, daldi
sàkk ci xal yi, def ci loxoy boroom
mbubbam lẽe ma, mu jël ko, daldi
génn. 8 Ba loolu amee lu mel ni loxol
nit feeñ ca ron laafi serub ya.
9 Ma xoolaat, yemuma ci lu moy
ñeenti mbege yu feggook ñeenti
serub yi, menn mbege ci wetu serub
bu ne, te mbege yi ne ràññ, ame
melokaanu peru kirsolit. 10 Ñoom
ñépp a niroo, te mbege mu ci ne
mel ni mbegee nekk ca biiram, 11 ba
tax ñu mana dawe ñeenti wet te
duñu warangiku. Fu boppu serub
jublu, mbege yi daw jublu fa, te
du tax ñu warangiku. 12 Serub
yi nag, mboolem seen yaram, seen
gannaaw ak seen cati loxo ak seeni
laaf, lépp ay gët la sàngoo ba
daj, ba ci seen ñeenti mbege yi.
13 Mbege yooyu laa dégg ñu tudde
leen mbegey callweer. 14 Malaakam
serub mu ci nekk am na ñeenti
kanam. Genn kanam ga di gu
serub, ñaareelu kanam ga di gu nit,
ñetteel ba di gu gaynde, ñeenteel
ba di gu jaxaay. 15 Serub ya nag
jëm kaw. Serub yooyu ñooy bindeef,
ya ma gisoon ca tàkkal dexu Kebar.
16 Bu ñu dawee, mbege ya feggook
ñoom daw, bu ñu firee seeni laaf,
jëm kaw, mbege ya du teqlikook
ñoom. 17 Bu ñu taxawee, mbege yi
taxaw, bu ñu jógee jëm kaw, ñu ànd
ak ñoom, jëm kaw. Noowal boroom
bakkan yi daal moo nekk ci mbege
yi.
18 Ba loolu amee leeru Aji Sax
ji bàyyikoo fa buntu kër ga, daldi

taxawi ca kaw serub ya. 19 Serub ya
firi seeni laaf, jóge suuf, jëm kaw,
may gis, ñu jógandook mbege ya ñu
àndal, daldi taxawi ca wetu buntu
penkub kër Aji Sax ja, leeru Yàllay
Israyil tiim leen lu kawe. 20 Ñooñooy
bindeef ya ma gisoon Yàllay Israyil
tiim leen ca tàkkal dexu Kebar.
Ca laa xam ne ay malaakay serub
lañu. 21 Ñeenti kanam la ku ci nekk
am, ak ñeenti laaf, ak lu mel ni
loxoy nit yu ron seeni laaf. 22 Seen
bindu kanam ya mooy kanam ya ma
gisoon ca tàkkal dexu Kebar. Ci seen
melokaan, ñoom rekk la. Ku nekk
man naa jubal màkk fépp fu genn
kanam jublu.

11

Digeb yiw a gën jàmmu tey

1 Ba loolu wéyee ngelaw ne ma
siféet, yóbbu ma ba ca buntu
penkub kër Aji Sax ja janook penku.
Foofa ca bunt ba, yemuma ci lu
moy ñaar fukki nit ak juróom. Ma
xàmmi ca Yaasaña doomu Asur ak
Pelaca doomu Benaya, di njiiti askan
wi. 2 Aji Sax ji ne ma: «Yaw nit
ki, ñii ñooy mébétkati ñaawtéef ñiy
digle lu bon ci dëkk bii. 3 Ñu ngi
naa: “Bunu tabaxagum ay kër; dëkk
bii daa mel ni ndab, nun nu fegu ni
yàpp wu ca ube.” 4 Kon nag yaw nit
ki, waxal waxyu ci seen kaw. Jottlil
waxyu.» 5 Noowug Aji Sax ji daldi
dal fi sama kaw, ne ma: «Neel:
“Aji Sax ji dafa wax ne:
Yeen waa kër Israyil, yeena waxe nii,
seeni mébét, xam naa ko.
6 Bóom ngeena bóom seen bokki dëkk bii,
ba mbedd yi fees dell aki néew.
7 Moo tax Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Dëkk bi kay ndab la,
seen bokki néew yi ngeen fi saam di yàpp wi ci ube,
waaye yeen dees na leen fi génnee.
8 Saamar ngeen ragal,
saamar laa leen di indil.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.
9 Maa leen di génne biir dëkk bi,
teg leen ci loxoy doxandéem,
wàcceel leeni mbugal.
10 Saamar ngeen di fàddoo,
fa catal Israyil laa leen di mbugale,
ngeen xam ne maay Aji Sax ji.
11 Dëkk bii du doon seen ndab,
te dungeen yàpp wu cay ube.
Fa catal Israyil laa leen di mbugale.
12 Su boobaa ngeen xam ne maay Aji Sax,
ji ngeen sàmmul dogali yoonam,
jëfewuleen àttey yoonam,
xanaa di jëfe aaday xeet yi leen séq.”»
13 Naka laay biral waxyu, Pelaca
(mu firi Aji rëcc ju Yàlla) doomu
Benaya jekki rekk, dee. Ma ne fëlëñ,
dëpp sama jë fa suuf, daldi àddu ca
kaw, ne: «Éy Boroom bi Aji Sax ji,
yaay faagaagal ndesu Israyil nii?»
14 Ba loolu wéyee kàddug Aji Sax
ji dikkal ma, ne ma: 15 «Yaw nit ki,
gannaaw sa bokk yooyu nga bokkal,
ñuy say bokk lenqe, di mboolem
waa kër Israyil ñi nekk ngàllo, ñoom
la waa Yerusalem di siis, naan:
“Soreleen Aji Sax ji;
réew mii, nun la ko sédd.”
16 Kon nag, waxal ne: “Boroom bi Aji
Sax ji dafa wax ne:
Maa soreel moos seen bokk yooyu fa biir yéefar ya,
maa leen wasaare biir réewoo réew,
te du tee ma teewal leen ni bérab bu sell
fa réew ya ñu sancaani.”
17 Moo tax nanga wax ne: “Boroom
bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Maa leen di dajalee fa xeet ya,
boolee leen fa réew ya ngeen wasaaroo,
ba joxaat leen suufas Israyil.”
18 Bu ñu ñibbee, jële fa mboolem lu jomblu
ak lépp lu siblu.
19 Maa leen di may beneen xol ak xel mu yees.
Xolu doj bi laay roccee ci seen suux,
weccee leen ko xolu suux.
20 Su ko defee sama dogali yoon lañuy doxe,
te sama àttey yoon lañuy sàmm, di ko jëfe.

Su boobaa ñuy sama ñoñ,
may seen Yàlla.
21 Waaye nit ña seen xol jengal seen jëf ju jomblu,
ak seen yëf yu seexluwu,
maay këpp seen jëfin ci seen bopp.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.»
22 Ba loolu amee malaakay serub
ya firi seeni laaf, ànd ak mbege
ya, leeru Yàllay Israyil tiim leen fa
kawa kaw. 23 Gannaaw loolu leeru
Aji Sax ji yékkatikoo fa digg dëkk
ba, dem, taxawi fa kaw tund wa ca
penkub dëkk ba. 24 Ba loolu amee
ngelaw ne ma siféet, yóbbu ba ca
waa ngàllo ga ca réewum Babilon,
lépp ci peeñu, ci dooley Noowug
Yàlla. Peeñu ma ma gis nag yem
fa. 25 Ba loolu amee ma àgge waa
ngàllo ga mboolem mbir ya ma Aji
Sax ji won.

12

Ngàllo xeeñ na

1 Gannaaw loolu kàddug Aji Sax ji
da maa dikkal ne ma:
2 «Yaw nit ki, digg kërug fippukat
nga dëkke, ñu ami gët te duñu
gis, ami nopp te duñu dégg, ndax
kërug fippukat lañu. 3 Yaw nag
nit ki, dajaleel digg bëccëg, ñépp
gis, sa jumtukaayi ku jëm ngàllo te
nga sanci feneen, ñépp teg ci bët.
Jombul ñu gis ne kërug fippukat
lañu. 4 Sab ëmb ngay jëkka génne
digg bëccëg ni ku jëm ngàllo, ñépp
teg ci bët. Te yaw nga génn ngoon
ni ku jëm ngàllo, ñu teg ci bët.
5 Dangay bëtt ci miir bi, ñuy gis, pax
mooy yoore sab ëmb. 6 Nañu la gis
nga gàddu sab ëmb, génn ci lëndëm
gi. Booy génn di dem, sa kanam
ngay muur, ba doo mana gis suuf si,
ngir misaal laa la def, ñeel waa kër
Israyil.»
7 Ma def loolu noonee ñu ma ko
sante. Samab ëmb laa génne digg
bëccëg ni ku jëm ngàllo. Ca guddi
ga ma bëtte miir ba loxoy neen,
ñépp di gis. Ci lëndëm gi laa gàddu
sama ëmb, ñuy gis.
8 Gannaaw loolu kàddug Aji Sax ji
dikkal ma ca ëllëg sa ca suba, ne ma:
9 «Yaw nit ki, xanaa waa kër Israyil,
kërug fippukat gi, newuñu la: “Ana
looy def nii?” 10 Waxleen, ne leen:
“Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Boroom Yerusalem la àrtu bii ñeel,
mook mboolem waa kër Israyil gi fi
dëkk.” 11 Neel:
“Man maay seen misaal.
Nii ma def rekk lees leen di def,
ngàllo lees leen di jàpp, jëme.
12 Seen boroom dëkk beey gàddub ëmbam,
génn dëkk bi ci lëndëm gi.
Miiru dëkk bi lees di bëtt, jaarale ko ca.
Kanam ga lay muur,
ba tax du gis suuf si.
13 Maa koy laaw samab caax,
mu keppoo samag fiir,
ma yóbbu ko Babilon mu Kaldeen ña.
Réew ma, du ko gis te fa lay deeye.
14 Mboolem ña ko dar,
ay toppam ak mboolem gàngooram,
maa leen di wasaare fépp fu ngelaw jublu,
toppati leen ak saamar.
15 Bu ma leen tasaaree ci biir xeet yi,
wasaare leen ci réew yi,
ñu xam ne maay Aji Sax ji.
16 Du tee ma ba ñenn ci ñoom,
ñu mucc saamar, mucc xiif, mucc mbas,
ba nettaliji seen gépp tojaange
ca digg xeet ya ñu jëm.
Su boobaa ñu xam ne maay Aji Sax ji.”»
17 Gannaaw loolu kàddug Aji Sax
ji dikkal ma ne ma:
18 «Yaw nit ki, lekkal saw ñam, di kat-kati,
naane njàqare sam ndox, di rag-ragi,
19 te nga wax waa réew mi,
mbirum waa Yerusalem ga ca suufas Israyil,
ne leen Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
njàqare lañuy lekkeji seenu ñam,
te xol bu gental lañuy naane seenum ndox,

ndax seen réew mu gental, ñàkk lépp lu ko feesoon,
ngir coxoru mboolem ñi ko dëkke.
20 Dëkk yu xumboon, mujj wéet,
réew mi doon ub gent,
ba ngeen xam ne maay Aji Sax ji.»

Waxyuy nit, waxi caaxaan

21 Gannaaw gi kàddug Aji Sax ji
dikkal ma ne ma: 22 «Yaw nit ki,
du lii ngeen defati aw léeb ci biir
réewum Israyil? “Bés yaa ngi bëgga
baree, te peeñu sottiwul!” 23 Kon
wax leen ne leen: “Boroom bi Aji
Sax ji dafa wax ne:
Maay dakkal woowu léeb,
ba muy léebtil fi Israyil.”
Waxleen kay ne leen:
“Bés a ngi jubsi,
peeñoo peeñu sotti.
24 Du peeñuy caaxaan muy amati mbaa ngisaaney jayaate,
fi biir kërug Israyil.
25 Man Aji Sax ji,
maay wax li may wax,
mu sotti te dootu fomm.
Kërug fippukat gi ngeen doon,
maay àddu kàddu, sottal ngeen fekke,
kàddug Boroom bi Aji Sax jee!”»
26 Gannaaw loolu kàddug Aji Sax
ji dikkal ma, ne ma: 27 «Yaw nit
ki, waa kër Israyil déy a nga naan,
“Peeñu yi kii di gis, des na ay fani
fan, ci lu soree sore lay biral ab
waxyu!” 28 Moo tax wax leen ne
leen: “Boroom bi Aji Sax ji dafa wax
ne:
Sama genn kàddu dootu fomm.
Léegi kàddu gu ma àddu, sottal ko.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.”»

13

Mbugalu yonent yi taxaw na

1 Ba loolu amee kàddug Aji Sax
ji dikkal ma ne ma: 2 «Yaw nit ki,
waxal waxyu ci kaw yonenti Israyil
yiy waxe ay waxyu. Nanga wax ñiy
waxe waxyu ci seen xelum bopp, ne
leen:
“Dégluleen kàddug Aji Sax ji:
Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
3 Wóoy ngalla yonent yu ñàkk xel,
yiy topp seen xelum bopp te gisuñu tus!
4 Yeen yonenti Israyiloo,
mbete till yuy foreb gent!
5 Yéeguleen ca biir bëttukaayi tata ja,
jagalaguleen tata ju aar Israyil,
ngir taxaw, waajal xare ba,
keroog bésub Aji Sax ji.
6 Seeni peeñu caaxaan la,
seeni ngisaane diy fen.
Ñu naa: ‘Kàddug Aji Sax jee,’
te Aji Sax ji yebalu leen!
Teewul ñuy xaar kàddu gu sotti.
7 Xanaa du peeñuy caaxaan ngeen gis?
Du ngisaaney fen ngeen di waxe,
naan: ‘Kàddug Aji Sax jee,’
te man àdduwma?

8 «“Kon nag Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Gannaaw yeena waxi caaxaan, gisi fen,
maa ngii nag, di dal fi seen kaw.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee!
9 Sama loxooy dal yonent,
yiy gis peeñuy caaxaan,
di gisaaney fen.
Sama péncum ñoñ, duñu fa teewe,
limeefu kër Israyil, deesu leen ca bind,
te réewum Israyil, duñu fa dellu.
Su boobaa ñu xam ne maay Boroom bi Aji Sax ji.
10 Kon nag gannaaw ñu ngi lajjal sama ñoñ,
naan leen lépp jàmm! Te jàmm amul,
mu mel ni miiru digaloo bu sew bu ñu ñab-ñabal,
te ñii defuñu lu moy raax ca weexal,
11 waxal raaxkati weexal yi, ne leen:
‘Tata jeey màbb,
nde waameey wal,
ponkali doji yuur ne yureet,
ngëlén riddi, bëtt tata ja!’
12 Bu tata ji jekkee ne jànjaŋ,
deesu leen laaj fu weexal ba ngeen ca raaxoon jaar?
13 Kon Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:

Maay xadaru, riddil ngëlén,
mer, walal waame,
am sànj yuri ponkali doji sànkute.
14 Maay màbb tata ji ngeen raax weexal,
mëqal ko suuf,
kenu ya siiñ,
lépp jóoru, ngeen jekkliku ca biir.
Su boobaa ngeen xam ne maay Aji Sax ji.
15 Maay xëpp sama xadar ci kaw tata ji
ak ña ko raaxoon weexal,
ne leen: ‘Tata mes,
weexalkatu tata mes!
16 Mooy yonenti Israyil yi jottli Yerusalem waxyu,
di leen gisal peeñum jàmm,
te jàmm amul.’
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee!”

17 «Yaw nit ki,
janool ak sa bokk yu jigéen,
yiy waxe waxyu ci seen xelum bopp,
nga wax waxyu fi seen kaw.
18 Neel: “Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Wóoy ngalla jigéen ñiy sàkkal ku ne jarab xërëm,
di ràbbal ku ne muuraayu xërëm bu ko jot,
di ko moome nit ñi!
Man ngeena aakimoo sama bakkanu ñoñ
tey sàmmaale seen bakkanu bopp?
19 Bu ngeen di fen sama ñoñ ñiy dégluy fen,
yeena ngi may teddadil fi sama ñoñ,
ngir ŋëbu peppum lors ak dogu mburu,
ba tax leen di rey bakkan yu warula dee,
di musal bakkan yu warula dund.
20 Moo tax Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Maa ngii di dal ci seen kaw jaray xërëm,
yi ngeen di nappe ay bakkan niy picc.
Seeni jara laay foqatee ci seeni loxo,
ba yiwi bakkan, yi ngeen di napp niy picc.
21 Maay foqati seeni muuraay,
génne sama ñoñ ci seeni loxo,
ñu noppee doon seenum pàdd,
ba ngeen xam ne maay Aji Sax ji.
22 Gannaaw yeena fen ba jeexal xolu aji jub,
te du maa ko tegu naqar,
gannaaw yeena dooleel ku bon,
tere koo dëpp yoonu mbonam ba dund,
23 dungeen gisati nag peeñuy caaxaan,
dungeen gisaaneeti.
Maay génne sama ñoñ ci seeni loxo,
ngeen xam ne maay Aji Sax ji.”»

14

Dëppleen

1 Ba loolu wéyee ay magi bànni
Israyil dikk janook man, toog.
2 Kàddug Aji Sax ji dikkal ma ne
ma: 3 «Yaw nit ki, ñii seen kasaray
tuur lañu def ci seen xol, muy ay
wu leen di gàllankoor, te ñu ne ci
jàkk. Ñii dinaa leen wacc moos, ñuy
sàkku leeraange ci man? 4 Waxal ak
ñoom nag, ne leen: “Boroom bi Aji
Sax ji dafa wax ne: Képp ku bokk ci
waa kër Israyil, ku yékkati kasaray
tuuram, def ci xolam, muy ay wu
koy gàllankoor, te mu ne ci jàkk,
ba noppi muy seetluji ci ab yonent;
man Aji Sax ji maa koy tontu tont
lu dëppook limu kasaray tuuram.
5 Maay def loolu ngir nanguwaat
xolu waa kër Israyil, gi ma dëddu
ngir seen mboolem kasaray tuur yi.”
6 Kon nag waxal waa kër Israyil, ne
leen: “Boroom bi Aji Sax ji dafa wax
ne: Dëppleen te dëddu seen kasaray
tuur. Mboolem seen yëf yu siblu,
dëdduleen ko.
7 «“Képp ku bokk ci waa kër Is-
rayil, mbaa muy doxandéem bu dal
ci biir Israyil, bu ma waccee, ba
yékkati kasaray tuur, def ci xolam,
muy ay wu koy gàllankoor, te mu ne
ci jàkk, kooku bu dikkee cib yonent
di sàkku leeraange ci man, man Aji
Sax ji maa koy tontul sama bopp.
8 Nit kooku maa ko naa jàkk, def
ko muy firnde, di ku ñuy léeboo, te

maa koy wàññee ci sama ñoñ, ba
ngeen xam ne maay Aji Sax ji.
9 «“Su fekkee ne yonent baa am
lu ko nax, ba àddul boppam genn
kàddug waxyu, day fekk man Aji
Sax ji maa nax yonent ba. Maa
koy dumaa sama loxo, sànke ko digg
Israyil, sama ñoñ. 10 Kay seetlu
ca yonent ba, aw ayam, mook ayu
yonent ba, benn lay doon. Ñooy
bokk gàddu seenu ay. 11 Su ko
defee waa kër Israyil dootuñu ma
wacc, di lajj, te dootuñu sobeel seen
bopp ci seen bépp bàkkaar. Sama
ñoñ lañuy doon, man ma doon seen
Yàlla. Boroom bi Aji Sax jee ko
wax.”»

Yerusalem gépp a yelloo mbugal

12 Ba loolu amee kàddug Aji Sax
ji dikkal ma ne ma: 13 «Yaw nit ki,
bu ma am réew dee moye jëfi ñàkk
worma, ba ma dumaa leen sama
loxo, dagge fa mburu, yónnee leen
ab xiif, ba boole doom aadamaak
mala dagge fa, 14 su Nóoyin ak
Dañeel ak Ayóoba bokkoon nekk ca
seen biir sax, ñoom ñett doŋŋ la
seen bakkan di mucc ndax seenug
njub. Boroom bi Aji Sax jee ko wax.
15 Su ma dajaloon réew meek rabi àll
yu ko jeexal, ba muy réew mu gental
mu kenn jaareetul ndax rab ya, 16 te
mu fekk ñett ñooñu ca biir réew ma,
giñ naa ko ci man miy dund, kàddug
Boroom bi Aji Sax jee, ñooñu ñett
duñu mana musal seen jenn doom,
du góor du jigéen; ñoom doŋŋ ay
mucc, te réew ma dina gental. 17 Su
ma wàccee saamar ci miim réew it,
ba sant saamar ne ko mu jaar ci biir
réew mi, dagge fi nit ak mala, 18 te
mu fekk ñett ñooñu ci biir réew mi,
giñ naa ko ci man miy dund, kàddug
Boroom bi Aji Sax jee, du seen jenn
doom, góor ak jigéen ju ñuy mana
musal. Ñoom ñett doŋŋ ay mucc.
19 Su ma yebalee mbas ci kaw réew
mii it, ba xëpp fi samam sànj ci
biir deret ju tuuru, ngir dagge fi nit
ak mala, 20 te mu fekk Nóoyin ak
Dañeel ak Ayóoba ci biir réew mi,
giñ naa ko ci man miy dund, kàddug
Boroom bi Aji Sax jee, ñooñu ñett
duñu mana musal seen jenn doom,
góor ak jigéen. Seen njubteg bopp
mooy musal seen bakkan.
21 «Boroom bi Aji Sax ji déy dafa
wax ne: Sama ñeenti mbugal yu
tar yii laay yebal ci kaw Yerusalem.
Ñuy saamar akub xiif ak rabi àll
aku mbas, ngir dagge ci réew mi
nit ak mala. 22 Waaye du tee mu
am ndes mu ca rëcce, diy góor aku
jigéen, ñu ñuy génneji réew mi. Ñu
ngooguy génn, di leen fekki, te bu
ngeen gisee seen jikko ak seeni jëf
ju bon, seen xol dina sedd ci musiba
mi ma wàcce ci kaw Yerusalem, ak
mboolem lu ma fi wàcce. 23 Seen
xol dina sedd ndax bu ngeen gisee
seen jikko ak seeni jëf, dingeen xam
ne mboolem li ma def ci dëkk bi,
defuma ko ci neen. Kàddug Boroom
bi Aji Sax jee.»

15

Bantu reseñ matul matt

1 Gannaaw loolu kàddug Aji Sax ji
dikkal na ma ne ma:
2 Yaw nit ki, ana lu bantu reseñ gëne
ci bant yi,
ak mboolem caru garab bu mu doon
ci gott bi?
3 Ndax dees na ca sàkk bant,
liggéeye ko?
Am dees na ca sàkke wékkukaay,
wékk ca lenn?
4 Xanaa sànni cib taal, xambe,
ñaari cat ya lakk, digg ba xoyomu.
Ana lu deeti njariñam?
5 Ndegam ba mu nee ñumm,
lees ci dul liggéey dara,
gën ba mu jàppee ba xoyomu.
6 Kon nag Boroom bi Aji Sax ji dafa
wax ne:
Dees na xamb caru reseñ,
mu bokk ci banti garab yi ma joxe,
ñu xamb lépp,
te noonu laay xambe waa
Yerusalem.
7 Maay jànkoonteek ñoom,
ñu rëcc sawara,
sawara lakk leen.
Bu ma jànkoonteek ñoom,

dingeen xam ne maay Aji Sax ji.
8 Maay gental réew mi,
ñoo def jëfi ñàkk worma.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.

16

Yerusalem yemul ci boroom këram

1 Ba loolu amee kàddug Aji Sax
ji dikkal ma ne ma: 2 «Yaw nit
ki, nanga xamal Yerusalem jëfam
ju siblu ji. 3 Ne leen: “Boroom bi
Aji Sax ji dafa wax ne: Sa cosaan
ak sab juddu réewum Kanaan la.
Sa baay dib Amoreen, sa ndey dib
Etteen*. 4 Ba nga juddoo, ca bés ba
nga juddoo, dooñeesu la, sangeesu
la ba nga set, jonjeesu la xorom,
laxaseesu lay laytaay. 5 Xooleesu la
bëtu ñeewante ngir defal la lenn
ci yooyu ngir yërmande. Dees laa
sànni ci àll bi bés ba nga juddoo
ndax jéppi la. 6 Maa fa jaare, seen
la ngay wéqu, sangoo sa deret. Ma
ne la: Sangoo nga sa deret waaye,
dundal! Neeti la: Sangoo nga sa
deret, waaye dundal. 7 Maa la sëqal
ni caxum tool, ngay màgg, di màgg
ba mat sëkk, saxi ween, sa kawar
sëq, te nga ne duŋŋ-duŋŋaaral.
8 Ma jaareeti fa, xool la, gis ne mat
ngaa séy. Ma tàllal sama mbubb,
sànge ko sa yaramu neen, ba noppi
giñal la, dikke la kóllëre†. Kàddug
Boroom bi Aji Sax jee. Nii laa la
moome.
9 «“Ma daldi lay sang, raxas sa
deret ba mu set, diw la, 10 solal la
ndimo lu yànj ak dàlli der, muure la
ndimol lẽe, tegal la ca sooy. 11 Ma
takkal lay gànjar; takkal la lami
loxo, akub caq, 12 ba noppi takkal
la jaarob bakkan ak jaaroy nopp,
solal la mbaxanam lingeer mu yànj.
13 Nga takkoo wurus ak xaalis, sol
ndimol lẽe ak sooy ak ndimo yu
yànj, di lekk sunguf su mucc ayib ak
lem ak diw. Nga mujj taaroo taaru
ba jot darajay lingeer, 14 siiw ba xeet
yépp xam la ndax taar bu sotti ndax
sama gànjar gu yànj gi ma la takkal.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.
15 «“Teewul nga gis sab taar, di
gànctoo sa bayre ngànctu gu ne
xéew, ku romb yaa moom. 16 Yaa
tànn ci sa yére yu yànj, rafetale sa
jaamookaayi tuur, ba noppi di ca
gànctu; lu masula am te du amati
mukk. 17 Yaa jël sa gànjari wurus
ak xaalis yi ma la jox, sàkk ca céri
góor, di ca gànctu, 18 te yaa jël sa
yére yu yànj, sànge say tuur, sama
diw ak sama cuuraay, nga taajal
leen. 19 Sama dugub ja ma la joxoon,
sunguf su mucc ayib saak diw gaak
lem, ja ma la doon leele, lépp yaa
leen ko taajal, defal leen ko saraxu
neexal bu xeeñ. Mu ngoog! Kàddug
Boroom bi, Aji Sax jee.
20 «“May wax, nga jël sa doom
yu góor ak yu jigéen yi nga ma
jural, di leen sarxalal say tuur, leele
leen. Gànctu da laa doyul? 21 Yaa
rendil ay tuur samay doom, yoole
leen. 22 Ci biir mboolem sa jëf ju
siblu jooju ak sa gànctu, fàttlikuwoo
benn yoon ba ngay lu tuut, ne
duŋŋ-duŋŋaaral, di wéqu, sangoo
sa deret.
23 «“Gannaaw sa mbon googu
gépp nag, wóoy, wóoy ngalla yaw!
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.
24 Tabaxal nga sa bopp ab néeg,
sàkkal sa bopp bérab bu kawe ci
péncoo pénc. 25 Selebe yoon wu
ne, tabax nga fa sa jaamookaay,
di fa teddadil sab taar, ku romb,
nga ràccal ko say tànk ci sa gànctu
gu dul jeex. 26 Gànctu ngaak waa
Misra, sa dëkkandoo yu alde yi, di
gënatee gànctu, di ma naqaral.
27 «“Booba nag laa la dóor sama
loxo, wàññi sa njël, wacce la sa
coobarey noon ya, janqi Filisti ya‡.

* **16:3** 16.3 Amoreen ñeek Etteen, ña dëkke woon diiwaanu tund ya, ay jaamukati tuur lañu woon ñu bokkoon ca askanu Kanaaneen ña. Du Yawut yaa sanc Yerusalem, waaye Kanaaneen ñaa ko sancoon. Seetal ci *Amos* 2.10. † **16:8** 16.8 Seetal ci *Ruut* 3.9. ‡ **16:27** 16.27 janqi Filisti yamooy dëkki Filisti yi gëna am solo, te nangu woon lenn ci suufas Yuda.

Ñoom sax am nañu kersa ci sa
jëfinu yàqute gi. 28 Doyaloo, xanaa
di gànctook waa Asiri§. Gànctu
ngaak ñoom te taxu laa doyal ba
tey. 29 Ngay gënatee gànctu, ba ca
Babilon, réewum jula ya, te loolu
taxu laa doyal ba tey.
30 «“Yaaka weex bët, kàddug Bo-
room bi Aji Sax jee,
lii lépp di jëfi gànc bu dëgër bët.
31 «“Tabax nga ab néeg selebe
yoon wu ne, sàkk sa jaamookaay
péncoo pénc, te ab gànc sax tane
la, nde yaw laajoo ag pey. 32 Cim!
Jigéenu njaalookat bi nga doon, ay
doxandéem sax gënal la sa jëkkër.
33 Mboolem caga yi dañuy feyeeku!
Waaye yaw yaay neexal sa far yépp,
di leen fey ñu jóge fu ne, di la tëdde.
34 Yaw kay sag ngànc bokkoo kook
gànc yi. Kenn sàkkuwu la. Yaw kay
yaay feye, kenn feyu la. Kon yaw
meloo ni benn gànc!
35 «“Kon nag Yerusalem gànc bee,
déglul kàddug Aji Sax ji. 36 Boroom
bi Aji Sax ji dafa wax ne: Gan-
naaw yaa wasaare sa alal, ñoriku
ne duŋŋ, di gànctook sa far yii,
muy sa mboolem kasaray tuur, bay
tuur sa deretu doom yi nga leen
rendil, 37 maa ngii nag di dajale
mboolem sa far yi la doon bége,
ñi nga bëgg ñépp ak ñi nga bañ
ñépp. Maa leen di dajalee fu nekk
ci sa kaw, ba noppi ñori la yaramu
neen, ñu gis la nga ne duŋŋ. 38 Maa
lay àttee àtteb jigéeni njaalookat,
jigéeni tuurkati deretu nit. Maa
lay xëpp deretu xadar ak fiiraange.
39 Maa lay wacceek say far, ñu màbb
say néeg, tas say jaamookaay, futti
la, nangu sa gànjar gu yànj gépp,
wacc la yaramu neen, nga ne duŋŋ.
40 Dinañu sañaxal gàngoor ci sa
kaw, ñu ànd jóor lay doj, dogate
la seeni saamar. 41 Dinañu lakk
say kër, teg la mbugal, jigéen ñu
bare di gis. Maay dakkal ngànc
gi nga nekke, te dootoo feyati aw
far. 42 Maa lay xëpp samam sànj
ba mu jeex, bala ma laa moyale
sama xadaru fiiraange, doora dal, ba
meddi.
43 «“Yaa fàttlikuwul ba ngay
ndaw, yaa def lii lépp ba merloo ma.
Kon man it, sa jëfin kat laa lay këpp
ci bopp, feye la ko. Kàddug Boroom
bi Aji Sax jee. Du yaa gànctu, dolli
ci sa jépp jëf ju siblu?
44 «“Yaw Yerusalem, képp kuy
léeboo dina la léeboo ne la: ‘Ndey
ja, doom ja!’ 45 Yaa mat doom sa
ndey, ji sib jëkkëram aki doomam.
Yaa mat doomu ndey sa doomi ndey,
ya sib seen jëkkër ak seeni doom,
yaa donn sa ndey Etteen ba, donn
sa baay, Amoreen ba. 46 Sa mag ju
jigéen ji la féete càmmoñ di Samari
aki janqam, sa rakk ju jigéen ji
la féete ndijoor, di Sodom aki jan-
qam*. 47 Yemuloo rekk ci roy seen
jëfin ak seen jëf ju siblu. Tuuti na!
Yaa leen gëna yàqu ci sa mboolem
jëfin. 48 Yaw Yerusalem, giñ naa ko
ci man miy dund, kàddug Boroom
bi Aji Sax jee, sa rakk ju jigéen
ja, Sodom, mooki janqam defuñu li
nga def yaw, yaak say janq. 49 Lii
de, moo doon bàkkaaru Sodom, sa
rakk ja, mooki janqam: réy, fuqle,
naagu, ne finaax ak ñàkka dimbali
ku ñàkk ak ku néewle, 50 ba mujj
reew bay def jëf ju siblu, may gis.
Looloo waral ma beddi leen nii, nga
gis. 51 Samari nag, sa genn-wàllu
bàkkaar, bàkkaaru ko. Yaa ëpp fopp
sa doomi ndey yii jëf ju siblu, te
tax nga ñu far mel ni ñu def njekk
ndax mboolem jëf ju siblu joo def.
52 Léegi nag gàddul sa toroxte gi nga
maye sa doomi ndey aw lay ndax jëf
ju siblu joo jëf, ba yées leen. Gën
nañu la. Kon nag séddool gàcce te
gàlloo toroxte, nde tax nga sa doomi
ndey yi niru ñu def njekk.
53 «“Waaye maay tijji seen wërsëg;
maay tijji wërsëgu Sodom aki jan-
qam, tijji wërsëgu Samari aki jan-

§ **16:28** 16.28 Réew yu bare dañu doon lëkkoo ak réewum Asiri ca yooya jamono ndaxte ñoo ëppoon doole lu jiitu Babilon di sut ci réewi àddina. * **16:46** 16.46 Janq jii mooy dëkk yu ndaw yi bootu ci Sodom.

qam, yaw it ma tijjiwaale sa wërsëg.
54 Su ko defee nga gàddu sa toroxte,
torox ci mboolem li nga def, ba
ruccanti sa doomi ndey yi. 55 Sa
rakk yi, Sodom aki janqam dinañu
dellu na ñu nekke woon. Samari
aki janqam dellu na ñu nekke woon,
yaw it yaak say janq, ngeen dellu
na ngeen nekke woon. 56 Xanaa
du ba nga bewee yaa saxaloon ci
saw làmmiñ kàddug baatal Sodom?
57 Booba sag mbon fàŋŋaaralagul.
Léegi tey janqi Edom ak mboolem
ñi ko wër ñoo lay sewal, janqi Filisti
yi la séq it xeeb la. 58 Sag yàqute ak
sa jëf ju siblu nag, yaa koy gàddu.
Kàddug Aji Sax jee.

59 «“Boroom bi Aji Sax ji déy dafa
wax ne: Ni nga def rekk ni laay def
ak yaw, mi sofental kàddug ngiñ,
fecci kóllëre. 60 Waaye man maay
bàyyi xel sama kóllëre gi ma fasoon
ak yaw ba ngay ndaw. Maa lay
saxalal kóllëre guy wéy ba fàww.
61 Yaay fàttliku say jëfin, ba am
kersa keroog booy dalal sa doomi
ndey yu jigéen, ñi la mag ak ñi la
féete ndaw. Maa la leen di may niy
doom, doonte loolu bokkul ci sama
kóllëreek yaw. 62 Maay saxal sama
kóllëreek yaw, nga xam ne maay Aji
Sax ji. 63 Su ko defee nga fàttliku
démb, daldi rus, torox ba ne xerem
keroog ba ma lay jot ci mboolem
loo def. Kàddug Boroom bi Aji Sax
jee.”»

17

Fecci kóllëre, peyam du jaas

1 Gannaaw loolu kàddug Aji Sax ji
dikkal na ma, ne ma: 2 Yaw nit ki,
caxal waa kër Israyil aw cax, ci biir
léeb woo leen di léebal. 3 Ne leen:
«Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Jaxaay* ju mag la woon, réyi laaf,
guddi dunq,
sëq lipp, yànj lool.
Mu dikk ba Libaŋ, jàpp ci collu genn
garabu seedar,
4 dagg car bu ndaw† ba ca gëna
kawe,
yóbbu ba menn réewum jula,
jëmbat ko ca biir dëkkub jaaykat ya.
5 Mu sàkk ci jiwum réew mi‡,
def ko ci suuf su nangu,
dendale kook ndox mu ne xéew,
ni kuy jëmbat garabu sóol.
6 Mu jebbi, dig reseñ, gëna yaatu te
gàtt taxawaay.
Car ya ne coleet wuti jaxaay ja,
reen ya des ca suufam.
Mu di reseñ gu saxi car,
firiy bànqaas.

7 «Jeneen jaxaay ju mag§ daldi ne
jimeet,
réyi laaf, sëq lipp.
Reseñ ja jekkee jekki tàllal koy
reenam,
di ŋaf-ŋafi, firiy bànqaasam, wuti
ko,
ngir mu suuxat ko fa mu jëmbate
woon.
8 Tool bu nangu bu feggook ndox mu
ne xéew la jëmbate woon,
ngir naat, meññ, ba doon reseñu
ngëneel.

9 «Neel, Boroom bi Aji Sax ji dafa
wax ne:
Mbaa jooju reseñ dina baaxle?
Mbaa jeneen jaxaay ja du buddiy
reenam,
buur doom ya,
ba lu mu jebbile woon lax,
ba buddi reen ya du laaj përëg bu
réy,
mbaa nit ñu bare?
10 Ma nga noonu jëmbate, waaye
mbaa dina baaxle yee?
Mbaa ngelawal penku du ko laal
rekk mu laxa lax?
Mbaa du lax fa mu saxe?»
11 Ba loolu amee kàddug Aji Sax
ji dikkal ma ne ma: 12 «Waxal waa
kër fippukat yi, ne leen: “Xamuleen

* **17:3** 17.3 jaxaay ji mooy Buuru Babilon, Nabukodonosor mi nangu woon Yerusalem. † **17:4** 17.4 dagg car bu ndaw mooy ba ñu yóbboo Buur Yowakin ngàllo ca Babilon. ‡ **17:5** 17.5 jiwum réew mi mooy Cedesyas baayu Yowakin bu ndaw. Buur Cedesyas la Nabukodonosor dénkoon nguurug Yuda. § **17:7** 17.7 jeneen jaxaay ju mag mooy Firawna buuru Misra.

lu mbir yooyu di wund?” Ne leen:
“Mu ngoogu, buuru Babilon a dem
Yerusalem, jàpp buur baak kàngam
ya, ànd ak ñoom, yóbbu Babilon.
13 Moo tànn ku bokk ci askanu buur,
fasook moom kàddu, giñloo ko ne
dina ko nangul, daldi yóbbu njiiti
réew mi, 14 ngir nguurug Yerusalem
suufe, baña yékkatiku, di wéye
surgawu Babilon, ni ñu ko fasoo
woon. 15 Ka bokk ci askanu buurub
Israyil nag fippu, yónni ay ndaw
réewum Misra, ngir ñu jox ko ay
fas ak mbooloo mu takku. Moo ka
def loolu dina baaxlee? Mbaa dina
mucc? Nu mu cay mucce te wor
kàddu, ga mu fasoo woon?

16 «“Giñ naa ko ci man miy dund,
kàddug Boroom bi Aji Sax jee, ci
biir réewum buur boobu ko fal, te
mu sàggane la mu ko giñaloon,
wor kàddu ga mu fasante woon ak
moom, ci biir Babilon googu lay de-
eye. 17 Firawnaak mbooloom mu réy
ak gàngooram gu mag sax duñu ko
mana wallu ci xare, keroog bu ñuy
yékkati ab sëkk, tabax ab gawukaay
ngir bóom ñu bare. 18 Moo sàggane
ngiñ, moo wor kàddu ga mu fas-
ante woon. Mu ngoog, moo joxe
kàddoom, ba noppi walbatiku def lii
lépp. Du mucc mukk.

19 «“Moo tax Boroom bi Aji Sax
ji dafa wax ne: Giñ naa ko ci
man miy dund, maay këpp jëfam
ci kaw boppam ndax ngiñ li mu
ma giñal la sofental, kàddu gi mu
fasanteek man la wor. 20 Maa koy
laaw sama mbaal, mu lonkoo samab
caax, ma yóbbu ko Babilon, layoo
faak moom ñàkke worma gi mu
ma ñàkke worma. 21 Mboolem ñay
dawe ca gàngooram yépp, saamar
lañuy fàddoo; ña cay rëcce, fépp
fu ngelaw jublu lañuy tasaarooji, ba
ngeen xam ne man Aji Sax ji maa
wax.

22 «“Boroom bi Aji Sax ji dafa wax
ne:

Man ci sama bopp maay sàkke ab
car
ca njobbaxtalu garabu seedar
gu kawe ga,
sàkkal ko bérab.
Car yu ndaw ya ca kaw laay fàqe car
bu nooy,
jëmbatal ko sama bopp ci kaw tund
wu mag te kawe.
23 Ca kaw tundu Israyil wu mag wa
laa koy jëmbat,
mu sëq, meññal,
ba doon garabu seedar gu am
daraja,
mboolem picc dëkke ko,
mboolem njanaaw màkkaanoo
keram.
24 Garabi àll bi yépp dinañu xam,
ne man Aji Sax ji maay gàttal
garab gu gudd,
di guddal garab gu gàtt.
Maay wowal garab gu naat,
di naatal garab gu wow.
Man Aji Sax ji maa wax, maay jëf.”»

18

Jëf, jël

1 Gannaaw loolu kàddug Aji Sax ji
dikkal na ma ne ma: 2 «Ana lu waral
waxin wi ngeen di waxe fi Israyil
naan:
“Baay lekk reseñ ju xaay,
mu uum gëñi doom ja”?

3 «Giñ naa ko ci man miy dund,
kàddug Boroom bi Aji Sax jee,
dootuleen waxe woowu waxin fi
Israyil. 4 Mu ngoog, bépp bakkan
maay Boroom. Muy bakkanu baay,
di bakkanu doom, maa moom.
Bakkan bi bàkkaar daal mooy dee.
5 Su nit dee boroom njekk,
di jëfe yoon ak njekk,
6 tund ya ca saraxi tuur ya, lekke-
jiwu ca,
kasaray tuuru waa kër Israyil,
wékku cay gëtam,
jabaru jaambur, sobeelu ko,
jigéen ju gis baax, jegewu ko,
7 du kenn ku mu néewal,
xanaa ab tayle, mu delloo ku ko
ameel,
alalu jaambur it, foqatiwu ko,
xanaa ku xiif, mu leel,
ku rafle, mu wodd,
8 aw ndollant taxu koo leble,
ab tegandaay, jëlu ko,
xanaa luy njubadi, mu moyu,

àtteb dëgg, mu doxal diggante nit ak nit,
9 sama dogali yoon, mu di ca doxe,
sama àttey yoon, muy jëfe worma:
kooku boroom njekk la,
te mooy dund déy!
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.

10 «Jii waay su juree doom ju néeg juy tuur deretu jaambur
mbaa muy def lenn ci yii,
11 te moom miy baayam jëfewu ci lenn,
tund ya ca saraxi tuur ya, doom ja di ca lekki,
jabaru jaambur, mu sobeel,
12 ku ñàkk ak ku néewle, mu néewal,
alalu jaambur, mu foqati,
ab tayle, delloowu ko ku ko ameel,
xanaa kasaray tuur, mu wékki gët,
jëf ju siblu, mu jëfe,
13 ndollant lay leblee,
ab tegandaay, mu jël.
Moo kii nu muy dunde?
Kii kay du dund!
Ak mboolem jëf ju siblu jii mu def,
dee rekk mooy àtteem.
Bakkanam lay gàddu.

14 «Waaye kooka nag su amee doom,
doom ja gis mboolem li baayam bàkkaar,
mu teg ci bëtam te taxul mu roy ko;
15 tund ya ca saraxi tuur ya, lekkiwu ca,
ay gëtam, wékku ko kasaray tuuri waa kër Israyil,
jabaru jaambur, sobeelu ko,
16 du kenn ku mu néewal,
ab tayle, jëlu ko, sàkkuwul ku ko tayle lenn,
alalu jaambur, foqatiwu ko,
xanaa ku xiif, mu leel,
ku rafle, mu wodd,
17 néew-ji-doole, loxoom dalu ko,
ndollant ak ab tegandaay, jëlu ko,
sama àttey yoon lay jëfe,
sama dogali yoon lay doxe.
Kooku du dee ngir ñaawtéefu baayam.
Dina dund déy!
18 Baayam a jaay doole,
moo foqati alalu mbokk,
lu baaxul la def ci biiri bokkam.
Kon nag mooy dee ngir ñaawtéefu boppam.

19 «Ngeen neeti: “Lu tax doom du gàddu bàkkaaru baay?”
Xanaa du njub ak njekk la doom ji jëfe,
sama dogali yoon yépp, mu di ko sàmm,
di ko jëfe?
Dina dund kay!
20 Ki bàkkaar daal mooy dee.
Doom du gàddu ñaawtéefu baay,
baay it du gàddu ñaawtéefu doom.
Njekk réerul boroom,
mbon réerul boroom.

21 «Waaye ku bon ki su dëddoo mboolem moy yi mu moy,
di sàmm sama mboolem dogali yoon,
di jëfe yoon ak njekk,
dina dund déy,
du dee moos!
22 Mboolem tooñam ya mu tooñoon,
deesu ko ko dencal.
Njekk li mu jëfe moo koy taxa dund.
23 Ana bànneex bu ma am ci deewug ku bon?
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.
Xanaa bu dëddoo jikkoy mbonam, ba dund!

24 «Waaye su dee ku juboon, ba noppi dëddu njubte
di def njubadi,
di roy mboolem jëf ju siblu ju ku bon def,
kooku nu muy dunde?
Mboolem njekk gu mu defoon,
deesu ko ko dencal.
Ag ñàkk wormaam ak bàkkaaram moo koy taxa dee.

25 «Yeen nag ngeen ne: “Boroom bi, ni muy doxale jaaduwul!”
Waa kër Israyiloo, dégluleen!
Sama doxalin a jaaduwul,
am seeni doxalin a jaaduwul?

26 Boroom njekk bu dëddoo njekkam, di def njubadi ba dee,
njubadeem ga mu def moo ko taxa dee.
27 Waaye ku bon nag, bu dëddoo mbonam ga mu nekke,
di def njub ak njekk,
moom moo musal bakkanu boppam.
28 Ndegam moo xoolaat, ba dëddu
mboolem tooñam yu mu tooñ, dina
dund déy. Du dee moos. 29 Moonte
waa kër Israyil nee: "Boroom bi
ni muy doxale jaaduwul." Waa kër
Israyiloo, samay doxalin a jaaduwul,
am seeni doxalin a jaaduwul?
30 «Lii moo tax yeen waa kër
Israyil, ma di leen àtte, ku nekk ciy
jëfam. Kàddug Boroom bi Aji Sax
jee. Dëppleen te dëddu mboolem
seeni tooñ, ngir seenu ay bañ leena
gàllankoor. 31 Xalableen mboolem
tooñ yi ngeen di tooñ. Sàkkuleen
xol bu yees ak xel mu yees. Yeen
waa kër Israyil, lu jar ngeen di
dee? 32 Man de, bugguma kenn
dee. Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.
Dëppleen ba dund!»

19

Jooy ngarmig Israyil war na

1 Aji Sax ji ne ma: «Yaw nag jooyal
garmiy Israyil. 2 Neel:
"Céy sa ndey, ndaw gaynde,
fi biir gaynde yi!
Moo goor fi biir gaynde yu ndaw yi,
di fa yar ay doomam.
3 Moo tàggat kenn ciy goneem*,
ba muy góoru gaynde gu ndaw,
mana pàdd um pàddam,
di yàpp doom aadama.
4 Ba ko xeet ya déggee, dañu koo fexeel,
mu sërëx ca seenum yeer,
ñu lonk, yóbbu réewum Misra.

5 «"Ndey gaynde xaara xaar,
ba gis ne yaakaar jee na,
mu jël keneen ciy goneem†,
def ko góoru gaynde gu ndaw.
6 Daa ànd ak moroomi gayndeem,
màgg, doon góoru gaynde gu ndaw,
ba mana pàdd am pàddam,
di yàpp doom aadama.
7 Mu tëdde seeni jëtun,
gental seen dëkk yu mag,
réew maak la ca biiram tiit ca coowal ŋaram.
8 Teewul xeeti diiwaan ya ko séq ànd,
dal fa kawam,
laaw ko seenum caax,
sërxal ca seenum yeer.
9 Ñu lonk, dugal cib kaaf,
yóbbul ko buuru Babilon,
tëj ko ca biir ab tata,
ba kenn déggatuli ŋaram
fa kaw tundi Israyil.

10 «"Sa ndey a la niru, mel ni reseñ
gu ñu jëmbat fi wetu ndox,
meññ, sëq lipp,
ndax ndox mu ne xéew.
11 Mu am car yu dëgër,
yu man yeti nguur,
daldi màgg ba àkki niir ya,
ràññiku ci taxawaay ak sëqaay.
12 Waaye am sànj a ko buddi, sànni fi suuf,
ngelawal penku wowal doom ya,
bànqaasam yu dëgër ya fàq, lax,
sawara xoyom ko.
13 Tey mu ngi jëmbate fi màndiŋ mi,
ci réew mu wow, maral.
14 Sawaraa tàkke fa bànqaasam,
xoyom njebbit ak meññeef.
Du car bu dëgër bu ca des
bu mana doon yetu nguur."
Woyu dëj a ngii wu ñuy jooyeb dëj.»

20

Israyil wor, Aji Sax ji gore

1 Gannaaw ba loolu wéyee ca
atum juróom ñaareel ma, fukki fan
ca juróomeelu weer wa*, ay nit ñu
bokk ci magi Israyil ñoo dikk fi man,

---

* **19:3** 19.3 Wax ji ci Buur Yowakas la jëm. Seetal ci *2.Buur ya* 23.31-34. † **19:5** 19.5 Wax ji ci Buur Cedesyas la jëm. Seetal ci *2.Buur ya* 24.18-20 ak 25.1-7. * **20:1** 20.1 Mu yemook fukki weer ak benn gannaaw peeñu ma jiitu mii. Seetal ci 8.1.

di seetlu ci Aji Sax ji. Ñu toog fi
sama kanam. 2 Kàddug Aji Sax ji
nag dikkal ma ne ma: 3 «Yaw nit
ki, nanga wax ak magi Israyil, ne
leen: “Boroom bi Aji Sax ji dafa
wax ne: Seetlu ci man moo leen
indi? Giñ naa ko ci man miy dund,
du maa leen di won li ngeen di
seetlu. Kàddug Boroom bi Aji Sax
jee.” 4 Yaw nit ki, tiiñal leen, tiiñal
leen kat, seen jëfu maam ju siblu ji,
xamal leen ko.

5 «Nanga leen wax, ne leen: “Bo-
room bi Aji Sax ji dafa wax ne: Ba
ma tànnee Israyil, maa giñal askanu
waa kër Yanqóoba woowa. Maa
leen xamal maay kan ca réewum
Misra, giñal leen, ne leen: Man Aji
Sax ji maay seen Yàlla. 6 Bésub
keroog laa leen giñal ne maa leen
di génnee réewum Misra, yóbbu
leen réew mu ma leen beralal, mu
meew maak lem ja tuuroo, fa gëna
taaru ci réew yépp.” 7 Ma ne
leen: “Tuur yi ngeen wékki gët yeen
ñépp, xalableen leen. Kasaray tuuri
Misra, buleen ci sobeel seen bopp.
Man Aji Sax ji maay seen Yàlla.”
8 Teewul ñu gàntal ma, nanguwñu
maa déglu. Kenn nanguwula xalab
tuur yu seexluwu yi mu wékki
gët, kenn dëdduwul kasaray tuuri
Misra. Ma nar leena xëpp samam
sànj, ŋaccal leen sama mer ci biir
réewum Misra. 9 Teewul ma sédd ci
sama teddngay tur, ngir xeet yi ñu
nekk ci seen biir bañ maa sikk. Ndax
ba may xamal bànni Israyil sama
bopp, di leen génne Misra, xeet
yooyaa ko seede woon. 10 Ma génne
leen réewum Misra, yóbbu leen ca
màndiŋ ma. 11 Ma jox leen sama
dogali yoon, xamal leen sama àttey
yoon yooyuy guddal fanu képp ku
koy jëfe. 12 Sama bési Noflaay itam
maa leen ko jox, muy màndarga
sama digganteek ñoom, ngir ñu xam
ne man Aji Sax ji maa leen sellal.

13 «Waaye waa kër Israyil dañu
maa gàntal ca màndiŋ ma. Sama do-
gali yoon, jëfewuñu ko, sama àttey
yoon yiy guddal fanu képp ku koy
jëfe, ñu xalab. Ñàkke nañu worma
lool sama bési Noflaay. Ma nar
leena xëpp samam sànj ca màndiŋ
ma, sànk leen. 14 Teewul ma sédd
ci sama teddngay tur, ngir xeet, ya
seede woon ba ma leen di génne,
bañ maa sikk. 15 Ba tey maa leen
giñal ca màndiŋ ma, ne duma leen
yóbbu réew ma ma leen jox, fa
meew maak lem ja tuuroo, fa gëna
taaru ci réew yépp. 16 Li ko waral
mooy sama àttey yoon yi ñu xalab,
ak sama dogali yoon yi ñu jëfewul,
ak sama bési Noflaay yi ñu ñàkke
worma, ndax xol lañu toppe seen
kasaray tuur yi. 17 Teewul ma xool
leen bëtu ñeewante ba sànkuma
leen, faagaagaluma leen ca màndiŋ
ma. 18 Ma wax nag seeni doom ca
màndiŋ ma ne leen: “Seen dogali
baay, buleen ko jëfe; seen àttey
yoon, buleen ko topp; seen kasaray
tuur, buleen ca sobeel seen bopp.
19 Man Aji Sax ji maay seen Yàlla.
Sama dogali yoon, jëfeleen ko; sama
àttey yoon, ngeen sàmm ko, di ko
jëfe. 20 Sama bési Noflaay, sellal-
leen ko, muy firnde sama digganteek
yeen, ngir ngeen ràññee ne man
maay seen Yàlla Aji Sax ji.”

21 «Waaye doom ya dañu maa
gàntal. Sama dogali yoon, jëfewuñu
ko, sama àttey yoon yiy guddal
fanu képp ku koy jëfe, sàmmuñu
ko. Sama bési Noflaay lañu ñàkke
worma. Ma nar leena xëpp samam
sànj, ŋaccal leen sama mer ca
màndiŋ ma. 22 Teewul ma téye sama
loxo, sédd ci sama teddngay tur ngir
xeet, ya seede woon ba ma leen di
génne, bañ maa sikk. 23 Ba tey
maa leen giñal ca màndiŋ ma ne
dinaa leen tasaare ci biir xeet yi,
wasaare leen ci biir réew yi. 24 Li
ko waral mooy sama àttey yoon yi
ñu jëfewul, ak sama dogali yoon yi
ñu xalab, ak sama bési Noflaay yi
ñu ñàkke worma, ak topp gi ñu topp
seen kasaray tuuri baay, wékk leeni
gët. 25 Ba tey maa leen bërgal ak
àttey yoon yu amul njariñ ak dogali

yoon yu taxul kenn a dund. 26 Maa
leen sobeel ak seen sarax yi ñuy
sarxal tuur yi, ci seen bépp taaw bu
ñu lakk ngir tuur yi. Li ma ci jublu
mooy ñu jommi, ba ràññee ne man
maay Aji Sax ji.

27 «Moo tax, yaw nit ki, nanga
wax ak waa kër Israyil, ne leen:
“Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Seeni baay a ma dellu ŋàññ, fecci
ma kóllëre. 28 Maa leen yóbbu réew
ma ma leen giñaloona jox, teewul fu
ñu gis tund wu kawe, mbaa garab
gu sëq, rendi nañu fa seeni sarax,
jooxe fa seen jooxe yi may merloo,
taal fa seen saraxi cuuraay, tuural
fa seeni tuur. 29 Ma ne leen: Ana lu
waral bérabu jaamookaay bii ngeen
di dem?” Bérabu Jaamookaay lañu
koy wax ba tey jii.

30 «Kon nag nanga wax ak waa
kër Israyil ne leen: “Boroom bi Aji
Sax ji dafa wax ne: Seen tànki baay
ngeen topp, di sobeel seen bopp,
topp seen tuur yu siblu, di gànctook
ñoom? 31 Bu ngeen di joxe ay sarax,
di lakk seeni doom ngir ay tuur,
yeena ngi sobeel seen bopp ba tey
jii ci seen tuur yii yépp. Man nag
ngeen defe ne maa leen di bàyyi,
ngeen seetlusi fi man, yeen waa kër
Israyil? Giñ naa ko ci man miy
dund, kàddug Boroom bi Aji Sax
jee, duma leen bàyyi mukk ngeen
seetlu fi man. 32 Li ngeen mébét ci
seen xel du am mukk. Yeena ngi
naan: ‘Nan mel ni xeet yépp, mel
ni waasoy réew yi, di jaamu bant ak
doj.’ 33 Giñ naa ko ci man miy dund,
kàddug Boroom bi Aji Sax jee, sama
dooley loxo ak sama kàttanu përëg,
ak sànj mu naan soteet laay nguuroo
ci seen kaw. 34 Maa leen di génnee ci
askan yeek réew yi ngeen tasaaroo
ci seen biir. Sama dooley loxo laa
koy defe ak sama kàttanu përëg, ak
sànj mu naan soteet fi seen kaw.
35 Maa leen di yóbbu màndiŋ ma
ñuy wooye Màndiŋu Askan yi, layoo
faak yeen, di leen xool, ngeen di
ma xool. 36 Noonee ma layoo woon
ak seen baay ca màndiŋu réewum
Misra, ni laay layook yeen. Kàddug
Boroom bi Aji Sax jee. 37 Maa
leen di lime sama yetu sàmm, kenn-
kenn, tënk leen ci pas-pasu kóllëre
gi. 38 Maay xettee fi seen biir ñi may
gàntal ak ñi may tooñ. Réew ya
ñu wàlliyaani, fa laa leen di jële, te
réewum Israyil, duñu fa duggi. Su
boobaa ngeen xam ne maay Aji Sax
ji.

39 «“Léegi nag yeen waa kër Is-
rayil, Boroom bi Aji Sax ji dafa wax
ne: Aca, na ku ne jaamuji kasaray
tuuram! Dungeen mujje lu moy
déggal ma, ba sama tur wu sell wi,
dootuleen ko teddadile seeni sarax
ak seeni tuur. 40 Fa kaw sama tund
wu sell wa, fa tundu Israyil wu
kawe wa, kàddug Boroom bi Aji Sax
jee, foofa déy la ma waa kër Israyil
gépp di jaamujee, ñoom ñépp ca
réew ma. Fa laa leen di nangule.
Fa laay sàkkoo seeni jooxe ak seen
ngëneeli sarax, ak lépp lu ngeen
ma sellalal. 41 Maa leen di nangul
seen saraxu cuuraay, gannaaw bu
ma leen génnee fa biir xeet yaak
réew ya ngeen tasaaroo ca seen biir,
ba dajale leen. Su boobaa maay jëfe
sellnga fi seen biir, xeet yi seede.
42 Dingeen xam ne maay Aji Sax
ji, gannaaw bu ma leen délloosee
ci biir suufas Israyil, réew ma ma
giñaloon seeni maam, ne dinaa leen
ko jox. 43 Fa ngeen di fàttlikoo seeni
jëfin, mboolem seeni jëf yu ngeen
sobeele woon seen bopp, daldi jéppi
seen bopp ndax seen mboolem jëf ju
bon. 44 Yeen waa kër Israyil, duma
jëflanteek yeen li seen jikko ju bon
yelloo ak seen jëfi yàqute, waaye
sama teddngay tur laa ciy seet, ba
ngeen xam ne man maay Aji Sax ji.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.”»

21

Woyu saamar jib na

1 Kàddug Aji Sax ji dikkal na ma
ne ma: 2 «Yaw nit ki, neel jàkk
yoonu ndijoor, sànnil kàddu ci kaw

bëj-saalum googu, waxal waxyu ci
kaw gottub Negew boobu*. 3 Dangay
wax waa gottub diiwaanu Negew,
ne leen: “Déglul kàddug Aji Sax ji.
Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Maa ngii di jafal ci sa biir, daay
guy xoyom sa garab yépp, gu naat
ak gu wow. Dara du ko mana fey.
Daay ga day jóge bëj-saalum ba bëj-
gànnaar te ñépp a cay lakk, 4 ba
mboolem kuy dund xam ne man
Aji Sax ji maa ko taal te du fey.”»
5 Ma ne ko: «Éey Boroom bi Aji
Sax ji, ñii déy a ngi wax ci man,
naan: “Kii moom xanaa day léeb
ak a léebaat rekk?”» 6 Ba loolu
amee kàddug Aji Sax ji dikkal ma
ne ma: 7 «Yaw nit ki, jàkkaarlool ak
Yerusalem, nga sànni kàddu bérab
yu sell yi te nga wax waxyu ci kaw
réewum Israyil. 8 Waxal réewum
Israyil ne ko: “Aji Sax ji dafa wax ne:
Maa ngi nii fi sa kaw. Maay boccee
sama saamar mbaram, daldi dagge
fi yaw ku jub ak ku bon. 9 Dagge fi
yaw ku jub ak ku bon moo may taxa
boccee sama saamar mbaram, dal ci
mboolem kuy dund, bëj-saalum ba
bëj-gànnaar, 10 ba képp kuy dund
xam ne man Aji Sax ji maa bocci
sama saamar, te du dellu mbaram.”
11 Yaw nit ki, binnil, neel yàcc, di
binnee naqar, ñuy gis. 12 Dees na
la laaj ne la looy binni. Nga ne
leen: “Xanaa mbir mi ma dégg. Bu
agsee fit yépp ay rëcc, loxo yépp
nasax, xol yépp jeex, óom yépp di
fenqoo. Mu ngooguy dikk te dina
am. Kàddug Boroom bi Aji Sax
jee.”»

13 Ba loolu amee kàddug Aji Sax
ji dikkal ma ne ma: 14 «Yaw nit ki,
waxal bii waxyu, nga ne: “Boroom
bi dafa wax ne:

Saamar a ngoog,

saamar bu ñu xacc, jonj ko!

15 Dees koo jonj ngir bóome,

jonj koo jonj ba muy tàkk.
Ana nu nu mana bége lii? Ngeen ne
Aji Sax ji nee: ‘Yetu nguurug
Yuda sama doom a ngi fi.’
Waaye saamar bi faalewul benn
bant!
16 Santaane nañu ñu jonj saamar bi,
ba loxo man koo téye,
ñu xacc ko, jonj ko,
nar koo teg ci loxol bóomkat.
17 Yaw nit ki, yuuxul, jooyal,
saamar bi dikkal na sama ñoñ,
dikkal mboolem kàngami Israyil,
boole leen ak sama ñoñ, jalax ci kaw
saamar.
Kon nag, màttul, wiccax!
18 Nattu bi metti na!
Bu yetu nguur, wi saamar bi xeeb,
demee, ana luy xew?
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.”

19 «Yaw nit ki, jottlil waxyu,
ŋëbal bii loxo, dóor ca bee.
Na saamar bi dal benn yoon, ñaari
yoon, ba ñett,
saamaru ndee la, saamar baay bóom
ñu bare,
gaw leen,
20 yóbbuw fit,
tërëfloo ñu bare.
Seen buntoo bunt laa teg saamaru
bóomkat.
Ndeysaan, bii saamar bu ñu defar ba
muy tàkk,
xacc ko ngir bóome.
21 Saamar, ñaweel sa ndijoor,
walbatiku, jëm càmmoñ,
ak foo mana jublu,
22 man it ma ŋëb bii loxo, dóor ca
bee,
ba giifal sama xadar.
Man Aji Sax ji maa ko wax.»
23 Ba loolu amee kàddug Aji Sax
ji dikkal ma ne ma: 24 «Yaw nag
nit ki, sàkkal ñaari yoon yu saa-
maru buuru Babilon di jaare dikk;
ñaari yoon yuy bàyyikoo menn um
réew. Tegal fa buntu yoon wu ci
nekk màndarga muy tegtale dëkk
ba yoon wa jëm; 25 wenn yoon
wa jëme saamaru Babilon ca Raba,
dëkkub Amoneen ñi; wa ca des jëme

* 21:2 21.2 Waxyu bii mu ngi jëm ci wàllu Yuda gi féete bëj-saalum.

ko Yerusalem, dëkk ba ñu dàbbli,
ca Yuda. 26 Buuru Babilon a ngay
taxaw ca selebe yoon wa, fa ñaari
yoon ya séddlikoo, ngir gisaane.
Dina yëngal fitti seetukaay yi, xool ci
terafim yi, jumtukaay yi ñuy gisaa-
nee, te dina xool ci resu jur. 27 Fitt
giy misaal Yerusalem ndijooram lay
wadd. Mu sës dénki dàjjikaay yi,
yéene ndigalu bóome, xaacu, daldi
sës dénki dàjjikaay yi ci bunt yi,
yékkati sëkk yi, ngir taxawal ab
gawukaaay. 28 Waa Yerusalem foog
ne ngisaane googu misaal seen jéll,
caaxaan la, ndax ngiñ moo lal seen
kaaraange, ba du deñ. Waaye buuru
Babilon a leen di fàttli seenug tooñ,
ba jàpp leen njaam.
29 «Moo tax Boroom bi Aji Sax
ji dafa wax ne: Gannaaw yeena
fàttliku seen ñaawtéef, seeni tooñ
ne fàŋŋ, seeni bàkkaar fés ci seen
jëf jépp, gannaaw yeena ñaaw
ñaawtéef gu ñu leen di fàttlikoo,
dees na leen jàpp.

30 «Waaye yaw garmib Israyil bu teddadi bu bon bi,
sa bés dikk na, sa àppu mbugal mat na.†
31 Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Dindil kaala gi, foq mbaxanam buur mii;
la woon wonni na,
ku noon dett jóg, ku jóg, detteelu.
32 Tasaaroo, tasar, maa ko naa tasar!
Lépp ay wonni,
ba keroog boroom àtte bi dikk, ma jox ko ko.
33 «Yaw nag nit ki, jottlil bii waxyu,
nga ne: “Boroom bi Aji Sax ji dafa
wax ci mbirum Amoneen ñeek seeni
saaga ne:
Saamaroo saamar,
bocciku, nara bóome,
xacce ba mana yàppe,
di tàkk ni melax.
34 Gisal nañu leen peeñuy caaxaan,
gisaaneel leeni fen.
Teewul saamar ba di tege ca ndoddi ñu bon ñi ñu nara bóom,
seen bés taxaw,
seen mujjantalu mbugal teew.

35 «“Léegi dellooleen saamar ci mbaram.
Saamaroo, fa ñu la sàkke woon,
ca réew ma nga cosaanoo, fa laa lay àttee.
36 Maa lay xëpp samam sànj,
wal sama sawaras xadar fi sa kaw,
jébbal la nit ñu néeg,
ñu xareñ ci sànke.
37 Yaay doon mattum sawara wa,
sa deretu boroom ne xéew fi digg réew mi,
ba deesatu la fàttliku.
Man Aji Sax ji maa ko wax!”»

22

Yerusalem def nay tojaange

1 Kàddug Aji Sax ji dikkal na ma
ne ma: 2 «Yaw nit ki, doo tiiñal ñii?
Doo tiiñal waa dëkku tuurkati deret
yii? Xamal leen seen jëf ju siblu
jépp. 3 Ne leen: “Boroom bi Aji Sax
ji dafa wax ne: Ab dëkk a ngii buy
tuur deret fi biiram, ba tax bésam
di jubsi. Mu ngi sàkk ay kasaray
tuur, di sobeel boppam. 4 Yaw dëkk
bii, gàddu nga bàkkaar ndax deret
ji nga tuur, sobeel nga sa bopp ndax
kasaray tuur yi nga sàkk. Kon gàttal
nga saw fan, agsi nga ci sa àppu at.
Moo tax maa lay def ku mboolem
xeet yi di sewal, ku mboolem waa
réew yi di kókkali. 5 Dëkk bu yàqu
bi nga doon, ku jegeek ku soree lay
kókkali. Boroom der bu yàqu bi, sa
lépp a salfaañoo! 6 Kàngami Israyil
a ngii fi sa biir, di jaay doole bay tuur
deret. 7 Ndey ak baay, ñu tuutal fi sa
biir; doxandéem bi, ñu lekk àqam fi
sa biir; jirim akub jëtun, ñu néewal
fi sa biir. 8 Sama mbir yu sell, nga
sàggane, sama bési Noflaay, nga
ñàkke worma. 9 Ay soskat a ngi fi
sa biir, di lor ay bakkan. Kaw tund
yi lañuy lekke ñam wu ñu sarxeel ay
tuur fi sa biir, tey def jëfi yàqute fi
sa biir. 10 Baay la doom di teddadil

† **21:30** 21.30 Buur Cedesyas lañuy wax fii. Cedesyas mooy buur bi mujj ci askanu Daawuda. Seetal ci *2.Buur ya* 25.4-7.

lalam fi sa biir, ku gis baax, ñu
tëdde fi sa biir. 11 Kii ak jabaru
jaambur ci jëf ju siblu, kee sobeel
jabari doomam ci biir yàqute, kale
di tëdde rakki doom baayam fi sa
biir. 12 Alalu ger, ñu jël fi sa biir,
ngir lor ay bakkan. Ndollant ci kaw
tegandaay, nga jël feyeekoo bor, di
wute alal sa àqu moroom. Man nag,
nga fàtte ma. Kàddug Boroom bi Aji
Sax jee.

13 «“Maa ngii nag di fenqe samay
loxo, di ko mititloo alal ju lewul ji
nga dajale, ak sa dereti nit ji ñu tuur
fi sa biir. 14 Mbaa keroog bés ya
may jëflanteek yaw, dinga am fit
ak doole joo ko dékkoo? Man Aji
Sax ji maay wax, jëfe ko. 15 Maa
lay tasaare fi biir xeet yi, wasaare la
fi réew yi, ba tàggale laak sa sobe.
16 Dinga teddadil sa bopp, xeet yiy
gis, ba nga xam ne maay Aji Sax ji.”»

17 Ba loolu wéyee kàddug Aji Sax
ji dikkal ma ne ma: 18 «Yaw nit ki,
waa kër Israyil mbuubitu weñ gu
raxe lañu ci man léegi. Ñoom ñépp
duñu lenn lu moy xànjar ak weñ
gu weex ak gu ñuul ak beteex ci
biir taalub tëgg. Mbuubitu xaalis
rekk lañu. 19 Moo tax Boroom bi
Aji Sax ji dafa wax ne: “Gannaaw
doon ngeen yeen ñépp mbuubitu
weñ, maa ngii nag di leen dajale fi
digg Yerusalem. 20 Ni ñuy boolee
xaalis ak xànjar ak weñ gu ñuul ak
beteex ak weñ gu weex ci biir ab
taal, xamb sawara wa ngir seeyal
ko, ni laa leen di boolee ci sama
biir mer ak sama xadar, jóor leen,
seeyal leen. 21 Maa leen di saam
fi digg Yerusalem, jafale leen sama
tàngooru xadar, ba ngeen seey ca
biir. 22 Ni xaalis di seeye ci biir taal,
ni ngeen di seeye ca biir. Su boobaa
ngeen xam ne man Aji Sax ji maa
leen xëpp sama xadar.”»

23 Gannaaw loolu kàddug Aji Sax
ji dikkal na ma ne ma: 24 «Yaw nit
ki, waxal Yerusalem ne ko: “Yaa
di suuf su ñu dindiwul sobeem, te
tawluwul keroog bésub sànj ma.”
25 Ay yonentam a ngi déeyoo fi
biiram; ñu ngi xiiru ni gaynde guy
xotat pàddam, di lekk doom aadama
yi, foqati alal ak gànjar, ful jëtun
yi ci biiram. 26 Ay sarxalkatam
xëtt nañu sama yoon, teddadil nañu
sama yëf yu sell. Lu sell ak lu
sellul, ràññeewuñu ko; lu set ak lu
sobewu, xamlewuñu ko; sama bési
Noflaay, ñu jéllale ko, ba ma mujj
teddadi fi seen biir. 27 Kàngamam
yi ci biiram a ngi mel ni saafaandu
yuy dogat am pàdd, tuur deret ja,
di sànk ay bakkan ngir nangu alali
boroom. 28 Ay yonentam di leen
diwal weexal ci kaw loolu lépp, ci
peeñuy caaxaan ak ngisaaney fen,
naan: “Boroom bi Aji Sax ji dafa
wax ne,” te Aji Sax ji waxul. 29 Waa
réew maa ngi lekk àq, di sàcc.
Baadoolo yeek walaakaana yi, ñu
néewal; doxandéem bi, ñu not, xañ
ko àqam. 30 Ma seet ci seen biir
kuy defaraat tata ji, janook man ci
bëttukaay bi, ngir taxawal réew mi,
ba duma tas réew mi, waaye gisuma
kenn. 31 Ma daldi leen xëpp samam
sànj, fàkkase leen sama tàngooru
xadar, këpp leen seen añu jëf ci seen
kaw bopp. Kàddug Boroom bi Aji
Sax jee.»

23

Samari ak Yerusalem bokkaale nañu

1 Kàddug Aji Sax ji dikkal ma ne
ma:
2 «Yaw nit ki, ñaari jigéen la woon,
ñu bokk jenn ndey,
3 di gànctu ca Misra,
te doon fa gànctu ca seenug ndaw.
Fa lañu doon làmbe seeni ween,
di motoxal seen cusi janq.
4 Ku mag kaa doon Owola,
rakk ja di Owoliba.
Ñu di samay soxna,
jural may doom, góor ak jigéen.
Owola mooy Samari,
Owoliba di Yerusalem.
5 Owola di sama soxna tey gànctu,
di xédd ay faram, waa Asiri xarekat
ya.
6 Ña nga sol seen mbubbi baxa,

diy kàngam aki jawriñ,
ñoom ñépp di xale yu góor yu sopplu,
di ndaanaani gawar.
7 Boppam la daan jox tànnéefi doomi Asiri yooyu yépp,
di sobeel boppam ak mboolem tuuri ñooñu mu xédd.
8 Gànctoom ga woon ca Misra, bawu ko.
Moom lañu daan tëdde cag ndawam,
te ñoo daa motoxal cusi janqam,
ba sotti ko seen yàqute.
9 Moo tax ma teg ko ca loxoy faram ya,
loxoy waa Asiri ya mu daan xédd.
10 Ñoo ko ñori ba mu ne duŋŋ,
doomam yu góor ak yu jigéen, ñu nangu,
moom, ñu jam ko saamar, rey ko.
Nii lañu sottale ay mbugalam,
ba mu yedd jigéen ñépp.

11 «Owoliba rakk ja gis ca
te gëna yàqu magam,
di gànctu ba raw mag ja.
12 Moom it waa Asiri ya la xédd,
ñuy kàngam aki jawriñ,
xarekat yu ràngu ba solu ba jekk,
di ndaanaani gawar,
ñoom ñépp di xale yu góor yu sopplu.
13 Ma gis ni mu sobeele boppam,
muy wenn yoon wu ñu bokk ñoom ñaar.
14 Teewul rakk ja gëna gànctooti,
gis nataali góor yu ñu yett ciy tabax,
di jëmmi waa Babilon yu ca ñaase, xonq curr.
15 Ña nga takk ngañaay ca seen ndigg,
tañlaayu bay langal,
ñoom ñépp di nirooki kàngam,
di saf doomi Babilon,
réewum Kalde di seen cosaan.
16 Rakk ja teg nataal ya bët rekk, xédd leen,
yónnee leeni ndaw fa Kalde.
17 Doomi Babilon ya dikk,
fekksi ko ci kaw lalu baane,
sobeel kook seen yàqute,
mu sobeel boppam ak ñoom ba ñu sàppi ko.
18 Moo siiwal gànctoom,
wone yaramu neenam,
ba sàppi ma ni ma magam sàppee.
19 Mu gën di gànctooti,
di ko baaxantale janti ndawam,
ba muy gànctu ca réewum Misra.
20 Muy xédd ay faram
yu seeni ngóora di saf yu mbaam,
te ñu aldee alde ba mel niy fas.

21 «Yaw Owoliba de, yaa namm sa yàqute ga woon ba ngay ndaw,
ba waa Misra di motoxal say cus,
ngir bànneexoo sa weeni janq.
22 Moo tax Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
“Owolibaa, maa ngii di xabtalsi say far ci sa kaw;
ñi la sàppi, ñoom laay bàbbee fi la wër,
xiirtal leen fi sa kaw:
23 waa Babilon, Kaldeen ñépp,
muy waa Pekot, di waa Sowa, di waa Kowa,
ànd ak waa Asiri yépp,
di xale yu góor yu sopplu,
ñoom ñépp di kàngam aki jawriñ,
di kilifa yu ràññiku,
ñoom ñépp war ay fas.
24 Dañuy dal fi sa kaw,
aki gànnaay, watiir aki mbege ak kurélu xeeti xeet,
ŋàbb pakk bu mag ak bu ndaw, sol mbaxanam xare,
dar kepp la.
Maa leen di jox sañ-sañu mbugal,
ñu mbugal la, ni ñu baaxoo mbugale.
25 Maa lay yen sama fiiraange,
te yaw lañuy jëflanteel ak xadar,
sa bakkan ak say nopp, ñu njoof,
saw ndes fàddoo saamar.
Say doom, góor ak jigéen, ñu nangu,
sa kuutaay lakk ba xoyomu.
26 Dañuy futti say yére, foqati say gànjar.
27 Maay dakkal sa jëfi yàqute,

ak sa gànctu ga dale ca réewum Misra,
ba dootoo ko geesoo gëti nammeel,
te dootoo fàttliku Misra.
28 Boroom bi Aji Sax ji kat dafa wax ne:
Maa ngii di la teg ci loxol ñi nga bañ,
loxol ñi la sàppi.
29 Mbañeel lañuy jëfeek yaw,
foqati ñaqoo ñaq,
wacc la, nga ne duŋŋ duŋŋaaral.
Sa gànctu gu ñàkk kersa dina feeñ,
ak dëgër bët gi ngay cagatoo.
30 Ñoo lay def jii jëf
ndax sa gànctu gi nga toppe yéefar yi,
di sobeel sa bopp ak seen kasaray tuur.
31 Yaa topp sa tànki mag,
kon maa lay nàndale kaasu mbugalam.
32 Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Sa kaasu mag ngay naane,
xóot, yaatu,
duy ba ne xéew,
xellil la ay ñaawleeki kekku.
33 Mànditeeku tiis ngay feesi,
kaasu wéetaay ak wéetle di sa kaasu mag Samari.
34 Yaa koy naan ba siitaatu ko,
yéy tojit ya, xotate say ween.
Man de maa ko wax.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.

35 «“Moo tax Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Yaa ma fàtte,
jalax ma sa gannaaw.
Kon nag gàddul sa ayu ñàkk gàcceek sa gànctu.”»

36 Aji Sax ji nag ne ma:
«Yaw nit ki, doo tiiñal Owola ak Owoliba?
Kon nag biral leen seeni jëf ju siblu:
37 Ñoo njaaloo, ñoo bóome,
ñoo njaalook seen kasaray tuur.
Doyatu leen, doom yu góor yi ñu ma jural,
ñu di leen lakk ngir ay tuur, leele leen.
38 Lii itam, ñoo ma ko def:
Bésub keroog lañu sobeel sama kër gu sell,
teddadil sama bési Noflaay.
39 Ñoo rendil seen kasaray tuur seeni doom,
ba noppi dugg sama biir kër gu sell ci bés bi,
ba teddadil kër gi.
Loolu déy, moom lañu def fi sama digg kër gii!
40 Te sax ñoo yeble, wutiy góor,
yónnee ndaw lu leen jële fu sore,
ñu daw dikk,
fekk leen sangu, tusngalu, gànjaru,
41 tooge lal bu yànj,
taabal taaje fa kanam,
sama cuuraay ak sama diw gu xeeñ tege ca.
42 Muy coowal gàngoor gu amul xalaatu àddina;
doom aadama ju nekk a nga ca,
ba ci ay màndikat yu ñu jële ca màndiŋ ma,
ñooña di leen takkal lami loxo,
di leen solal mbaxanam lingeer.
43 Booba laa wax ci ndaw sii njaaloo ba ràpp, ne:
“Ndaw sii lañuy gànctool ba tey?”
44 Mu daldi ànd ak moom ni ñuy àndeek caga rekk.
Nii lañu àndeek Owola ak Owoliba.
Ñii jigéen ñu ñàkk gàcce!
45 Waaye ay nit ñu jub a ngii,
ñoo leen di atteji àtteb njaalookat yu jigéen,
àtteb bóomkat yu jigéen,
nde ay njaalookat lañu,
te ay bóomkat lañu.

46 «Boroom bi Aji Sax ji déy dafa wax ne:
Wool gàngoor ci seen kaw,
bàyyee leen tiitaange aki sëxëtookat.
47 Gàngoor gaa leen di dóor ay doj,
jam leeni saamar, ñu dee,
seeni doom, góor ak jigéen, ñu bóom;
seeni kër, ñu taal,
48 ma dakkale noonu yàqute ci réew mi,
jigéen ñépp jànge ca,
baña jëfeeti yàqute ju mel ni seen jos.

49 Dees na leen këpp seen yàqute,
ngeen yenu seen bàkkaari kasaray tuur,
ba xam ne man maay Boroom bi Aji Sax ji.»

24

Mbugalu Yerusalem, misaal maa ngi

1 Kàddug Aji Sax ji dikkal na ma
ca juróom ñeenteelu at ma, fukki
fan ca fukkeelu weer wa. Mu ne
ma: 2 «Yaw nit ki, bindal bés bii,
bés bii ci boppam, ndax buuru Ba-
bilon gaw na Yerusalem bés niki
tey. 3 Léebalal kërug fippukat yi aw
léeb, ne leen: “Boroom bi Aji Sax ji
dafa wax ne:
Taalal, teg cin li, teg ko, sotti ci ndox.
4 Booleel dogi yàpp yi, def ci:
dog yu baax yépp, fàllare jeek tànku kanam bi,
te feccalee ko cér ya gëna baax.
5 Li gën ci gétt gi ngay sàkk,
nga jal matt ci suufu cin li,
xamb, baxala baxal, ba baxalaale yax yi.”»
6 Boroom bi Aji Sax ji kat dafa wax ne:
«Wóoy ngalla bii dëkku tuurkatu deret!
Mooy cin lu teg àkki xëmit,
cin lu dul tàggook xëmitam.
Wenn-wenn ngay seppi dogi yàpp yi,
te bul tegoo bant la ngay seppi.
7 Deret ji mu tuur a ngi ci biiram ba tey;
doj wu amul dara la ko sotti,
sottiwu ko ci suuf, fu muy suuloo.
8 Man maay wacc deret ja ca doj wa amul dara,
fa mu naan fàŋŋ, du suulu,
ngir mu doon sànj muy wàcce mbugal.»
9 Boroom bi Aji Sax ji déy dafa wax ne:
«Wóoy ngalla bii dëkku bóomkat!
Man it dinaa yokk jalu matt mi.
10 Jalala jal matt mi, xamb taal bi.
Baxalal yàpp wi bu baax, ŋeeral,
ba yax yi far xëm.
11 Boo noppee tegal cin li deful dara ci xal yi,
mu tàng ba xànjar bi xonq curr,
tilim ja seey ca biir,
xëmit ja xoyomu.
12 Coonoy neen, xëmit ja ne xéew du deñ,
sawara sax dindiwu ko.
13 Sa sobeey sa yàqute!
Maa la setal te taxu laa set.
Dootuloo tàggook sa sobe,
ba keroog may giifal sama xadar fi sa kaw.
14 Man Aji Sax ji maa wax,
mu dikk, ma jëfe ko.
Duma bàyyi, duma ñéeblu, duma yërëm;
say jikko ak say jëf lees lay àttee.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.»

Soxnas Esekiyel faatu na

15 Gannaaw loolu kàddug Aji Sax
ji dikkal na ma ne ma: 16 «Yaw nit ki,
maa ngii di nangusi sa bànneexu bët
cim pàdd. Bul yuuxu, bul jooy, bu
sa rongooñ wadd. 17 Binnil ndànk te
bul ñaawlu. Bul tàggook sa kaala,
bul tàggook say carax, bul muur
sa tuñum kaw ba ci sikkim di ko
ñaawloo. Bul lekk ñam wu la njaal
mi indil.*»
18 Wax naak mbooloo mi ci suba,
ci ngoon si sama soxna dee. Bët set
ma def li ñu ma sant. 19 Mbooloo
mi nag ne ma: «Xanaa doo nu wax
lii ngay def nii, lu muy wund ci
nun?» 20 Ma ne leen: «Kàddug Aji
Sax jee ma dikkal, ne ma: 21 Waxal
waa kër Israyil, ne leen: “Boroom
bi Aji Sax ji dafa wax ne: Maa
ngii di teddadil sama bérab bu sell
bii, seen sag bii ngeen di doole-
woo, di seen bànneexu bët, di seen
nammeelu bakkan. Seen doom yu
góor ak yu jigéen ya ngeen bàyyi
Yerusalem, saamar dina leen tëral.
22 Te nangeen def nii ma def. Buleen
muur tuñum kaw ba ci sikkim te
buleen lekk ñam wu leen njaal mi
indil. 23 Buleen tàggook kaala,
buleen tàggooki carax. Buleen yu-
uxu, buleen jooy. Waaye dingeen

* **24:17** 24.17 Ku deele daawul togg. Waa njaal mi ñooy indi ñam wu ñu lekk ci dëj bi.

jeex tàkk ndax seeni ñaawtéef,
ngeen ànd di binni.” 24 Mu ne: “Na
Esekiyel di seen misaal. Bu jotee,
mboolem nu mu def, nangeen ko
def, ba xam ne man maay Boroom
bi Aji Sax ji.”
25 «Yaw nit ki, bés bu ma nangoo
ci ñii seen tatay daraja ji ñuy bége,
muy seen bànneexu bët, di seen
xintey bakkan, ba nanguwaale seen
doom yu góor ak yu jigéen, 26 bésub
keroog ku ca rëcce dina dikk ba ci
yaw, àgge la xibaar bi. 27 Bésub
keroog sa gémmiñ dina ubbiku, nga
noppee luu, ba wax ak ka rëcc. Su
boobaa yaay doon misaalu mbooloo
mi, ba ñu xam ne maay Aji Sax ji.»

25

Kàddug waxyu dal na xeet yi

Waxyu dal na Amon

1 Kàddug Aji Sax ji dikkal na ma
ne ma: 2 «Yaw nit ki, neel jàkk
Amoneen ñi, nga wax waxyu ci seen
kaw. 3 Waxal Amoneen ñi, ne leen:
“Dégluleen kàddug Boroom bi Aji
Sax ji.
Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
yeena noon: ‘Ñaw!’ ba ñuy teddadil
sama kër gu sell,
réewum Israyil gental,
waa kër Yuda jëm ngàllo.
4 Maa ngii nag di leen jébbal
màngaani penku,
ñu moom leen,
samp seeni dal fi seen biir,
yékkati fa seeni xayma.
Ñooy lekk seen meññeef,
naan seen meew.
5 Maay soppi Raba seen péey ab
parlub giléem,
maay def réewum Amon goorukaayu
gàtt,
ba ngeen xam ne maay Aji Sax ji.
6 Boroom bi Aji Sax ji déy dafa wax
ne:
Yeena doon tàccu,
di fecc, bége tiisu réewum Israyil,
di leen sewal lu ngeen man.
7 Maa ngii nag di leen dóor sama
loxo,
te maa leen di jébbal xeet yi, ñu
sëxëtoo leen.
Maa leen di dagge fi digg xeet yi,
maa leen di fare ci réew yi,
faagaagal leen,
ba ngeen xam ne maay Aji Sax ji.”»

Waxyu dal na Mowab

8 «Boroom bi Aji Sax ji déy dafa wax
ne:
Waa Mowab ak Seyir a ne: “Xool-
leen waa kër Yuda ñii ni ñu
mujje,
ñook xeet yépp a yem!”
9 Maa ngii nag di ŋafal réewum
Mowab,
ba xañ leen mboolem seen dëkk ya
gëna taaru sax,
di Bet Yesimot ak Baal Mewon ak
Kiryaatayim.
10 Màngaani penku laa leen di
jébbal,
jébbalaale leen Amon,
ba kenn du fàttlikooti Amon ci biir
xeet yi,
11 te maay wàcceel Mowab ay mbu-
gal,
ba ñu xam ne maay Aji Sax ji.»

Waxyu dal na Edom

12 «Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Edom a feyu ci waa kër Yuda,
feyu ga mu feyu di tooñaange gu
réy.
13 Moo tax Boroom bi Aji Sax ji dafa
wax ne:
Maay dóor Edom sama loxo,
dagge fa nit ak mala,
maa koy def ab gent,
la dale Teman ba Dedan, saamar
lañuy fàddoo.
14 Maay duma Edom,
te Israyil sama ñoñ laa leen di du-
maa.
Ñooy jëflanteek Edom la méngook
sama mer,
tollook sama xadar,
ba ñu ñam sama mbugal.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.»

Waxyu dal na Filisti

15 «Boroom bi Aji Sax ji déy dafa
wax ne:

Filisteen ñee jiital seen mbañeel gu sax,
ñoo jéppee jéppi seeni noon, feyoo feyu,
ba faagaagal leen.
16 Moo tax Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Maa ngii di dóor Filisteen ñi sama loxo,
maay dagg ñooñu di askanu Keret,
maay fàkkas ndes wa ca tefesu géej.
17 Maa leen di feye mbugalu xadar yu mag,
te bu ma leen yenee sama peyu mbugal,
ñu xam ne maay Aji Sax ji.»

26

Waxyu dal na Tir

1 Ba loolu amee, ca fukkeelu at
maak benn, yemook benn fanu weer
wa, kàddug Aji Sax ji dikkal ma ne
ma:
2 «Yaw nit ki,
Tir dëkk ba moo ree Yerusalem,
ne: “Ñaw! Buntu dëkk bi xeet ya daan jaare dàjjiku na!
Léegi man la bunt ubbikul,
léegi maay woomle, Yerusalem gental na.”
3 Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Yaw Tir, maa ngii fi sa kaw.
Ni géej di yéegee ay gannaxam,
ni laay yéegloo fi sa kaw xeet yu bare.
4 Ñooy màbb say miir,
daane say tata,
ma buube fa pënd ba,
def ko doj wu ne duŋŋ.
5 Tir ay doon wéerukaayu caax ci digg géej gi,
maa ko wax, kàddug Boroom bi Aji Sax jee.
Dëkk bii mooy doon sëxëtoom xeet yi,
6 dëkk-dëkkaan yi bootu ci mbooyam fàddoo saamar,
ñu xam ne maay Aji Sax ji.
7 «Boroom bi Aji Sax ji déy
dafa wax ne: Maa ngii di jële
bëj-gànnaar, indi ci kaw Tir,
Nabukodonosor buuru Babilon,
buuru buur yi, aki fas aki watiir aki gawar, ak mbooloo mu takku.

8 «Dëkk-dëkkaan yi bootu ci sa àll bi, saamar la leen di reye.
Mooy yékkati fi la wër ab gawukaay,
jal ay sëkk, gawe la,
yékkati kiiraayu xare yu ràbbaloo ba def um taax, janook yaw,
9 mooy rëkke say miir dénku dàjjikaay,
mooy màbbe say tata ay sémmiñam,
10 ay fasam yu bare sànge la pënd,
riiru gawar yaak mbege yaak watiir ya riiral say miir,
mu jàlle say wunt, dugg, ni ñuy bëtte dëkk,
bu ñu bëtt tataam.
11 Tànki naari góoram lay note sa mbeddoo mbedd,
sa mbooloo mi, mu bóome saamar;
sa kenuy tabax yu dëgër jóoru fi suuf.
12 Ñooñooy foqati sam koom,
sëxëtoo sa alal,
màbb say miir,
daane sa kër yu bakkane,
boole doj yaak bant yaak pënd ba,
tàbbal ca mbeex ma.
13 Maay dakkal say woy,
ba say xalam du fi jibeeti.
14 Maa lay def doj wu ne duŋŋ,
bérabu wéerukaayu caax ngay doon,
te deesu la tabaxati mukk.
Man Aji Sax ji déy maa ko wax!
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.

15 «Boroom bi Aji Sax ji dafa wax Tir, ne ko:
Keroog sa coowal jéll ba,
ba ñuy bóome fa sa biir,
ñay dee di binni,
dun yaa cay dégg, di lox moos!
16 Mboolem buuri tefes yaay wàcc seeni ngàngune,
futti seeni mbubb,
tàggook seen yére yu yànj,
bàddoo tiitaange,
ne dett fi suuf,
dëkke kat-kat,
seen yaram dawe saw demin.

17 Ñooy yékkati kàddu, jooye la, ne la:
“Yaaka sànku tey, yaw dunu géej bu xumb bi woon,
yaw dëkk bu siiw bi woon, di jàmbaaru waa géej,
yaak say nit a daa tiital mboolem ñi leen wër.
18 Tey sa bésub jéll bii,
dun yeey xala lox.
Duni géej yeey tiit ci sa sànkute gi.”

19 «Boroom bi Aji Sax ji déy dafa wax ne:
Bu ma lay def dëkk bu gental,
nga mel ni dëkk yu nit ña ne mes,
ba ma waral xóote ya fi sa kaw,
ba wali ndox ya mëdd la,
20 keroog maa lay wàccaaleek ñay wàcci biir pax,
nga fekki xeetu démb.
Maa lay dëël taati biir suuf,
fu mel ni genti cosaan ya,
nga fekki pax ña fa jëkkoona wàcc,
ngir deesatu la dëkke,
te doo amati cér réewum aji dund ña.
21 Demin wu raglu laa lay sédd,
ba nga ne mes,
ñu di la seet, te deesu la gisati mukk.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee!»

27

Esekiyel jooy na Tir

1 Kàddug Aji Sax ji dikkal na ma
ne ma: 2 «Yaw nag nit ki, yékkatil
kàddu, jooye ko dëkkub Tir. 3 Waxal
Tir mi tooge buntu géej, jula yooyuy jëflanteek xeeti dun yu bare, nga ne ko: “Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Yaw Tir yaa noon:
‘Maaka matub taar!’
4 Yaw mi sa kemu suuf àkki xolu géej,
say tabaxkat a mottli sab taar.
5 Dañu laa tabax ni ñuy tabaxe gaal,
sàkke xànqi sippar fa tundu Senir,
defare ca sa xott wépp,
sàkk bantu seedaru Libaŋ,
defare ponku diggu gaal ga.
6 Ñu gorati garabu seen yu Basan,
defare say joowu,
kaw gaal gi, ñu defare ko banti sippar yu bawoo tefesi Géej gu mag ga,
rafetale ko bëñi ñey.
7 Lẽe bu bawoo Misra lañu ràbb ba mu jekk,
def ko ndimoy wiiru gaal gi,
nga raayawoo ko,
cuub gu baxa ak cuub gu xewar bawoo dunu Elisa,
di sa malaan,
8 waa Sidon ak Arwàdd doonoon say joowkat.
Yaw Tir, yaa yeb ñu rafet xel,
ñuy say mool,
9 magi Gebal ñeek nitam ñu xareñ ñi fi yaw féetewoo di jagal.
Mboolem gaal yu mag yi ak ña cay liggéey di dal ak yaw,
waa gaal ya di jënd sam njaay.
10 Waa Pers ak waa Ludd ak waa Puut,
ñépp a nga woon ca sa mbooloom xare,
di wékk fa yaw seeni pakk ak seen mbaxanay xare.
Ñooñoo la darajaal.
11 Arwàddeen ñeek sa niti bopp a daan wattoo ca sa kaw miir yépp,
Gammàddeen ñi di wattu say tata,
seeni gànnaay wékke, wër say miir.
Ñooñoo mottli sab taar.
12 «“Tarsis dëkk baa doon sab jula
ndax sa gépp xeetu alal ju bare,
di indi xaalis, weñ gu ñuul ak gu
weex ak beteex, di ko weccikoo seen
alal. 13 Waa Geres ak Tubal ak
Meseg di say jula, di leen indil ay
doom aadama ak ndabi xànjar yu
ñuy weccikoo seen koom. 14 Waa
kër Togarma indi ay fas aki gawar
aki berkelle, di ko weccikoo seen
alal. 15 Dedaneen ñi di say jula,
koomu dun yu bare di jaare say loxo,
ñu di la feye bëñi ñey ak bantu
jalambaan. 16 Waa Siri it di say jula,
di jëndeek yaw lu bare loo defar,
di ko wecci per yu jafe, ak ndimo
yu xewar, ak séri ràbb ak lẽe ak
peri koray ak peri rubi. 17 Yudak
réewum Israyil it di say jula, di
la wecci bele bu bawoo Minit, ak

dugub ak lem ak diwu togg ak diwu
yaram. 18 Dëkkub Damaas di la
jula lu bare loo defar ak jépp alal
joo barele, di la ko weccee biiñ
bu jóge Elbon, ak kawaru xar gu
weex. 19 Waa Weden ak Yawaan
bàyyikoo Usal, di la wecci sa koom
weñ gu ñu tëgg, ak xasum kaas,
ak barax bu xeeñ. 20 Waa Dedan
it di say jula, indil la seen ndimoy
tegi fas. 21 Waa Arabi ak mboolem
garmiy Kedar it di julanteek yaw,
feye la ay tàppaanga aki kuuy aki
bëy. 22 Julay Saba ak Raama it di
julaak yaw, di la indil ngën-gi-safal
ak mboolem peru gànjar, ak wurus
yu ñuy weccikoo sa alal. 23 Waa
dëkk yii di Karan ak Kane ak Eden
ñoom it di say jula, ñook julay Saba
ak Asur ak Kilmàdd. 24 Ñooñoo
doon say jula yu lay indil yérey
tànnéef, ak turki yu yolet, ak yérey
ràbb, ak malaan yu yànj, ak goj yu
rawaasoo yu wér. 25 Ay gaali Tarsis
yu mag a daan yóbbu sam njaay.

Nga fees dell, diis gann fi digg xolu géej.
26 Say joowkat waral la mbeex mi ne màww,
ba digg géej, teewul ngelawal penku damm la.
27 Sa alal ja, sab yeb, sa njaay ma,
sa niti géej, say mool, say jagalkat, say jaaykat,
ak mboolem sa dag yi ci sa biir,
ak mboolem sa gàngoor gi ci sa biir,
ñooy tàbbeendoo xolu géej keroog sa bésub jéll ba.
28 Bu say mool yuuxoo,
tefes yaay riir,
29 képp kuy ŋàbb joowu wàcce gaalam.
Nitu géejoo mboolem mool,
ñépp fi suuf lañuy taxaw.
30 Ñoo lay jooyal,
di yuuxu yuux yu metti,
xëppoo suuf,
fërënqu cib dóom.
31 Yaay tax ñuy nelu,
sol ay saaku di ko ñaawloo,
di la jooye naqaru xol ak yuux yu metti.
32 Ñeey am tiis, yékkatil la kàddug jooy,
jooy la ne:
‘Ana dëkk bu mel ni Tir,
mi ñu wedamal nii biir géej?’
33 Ba ngay yebbee géej sam koom,
yaa daan reggal ñu bare.
Sa alal ak sa koom gu bare nga woomale buuri àddina.
34 Léegi rajaxoo nga biiri gannax ca biir xóotey géej,
sa koom ak sa gàngoor gi ci sa biir, lépp jóoru.
35 Waa dunoo dun a la tiisoo,
seen yaramu buur ya dawa daw ba ñu ne yasar.
36 Julay xeet yaa ngi muslu ci saw demin.
Raglu nga mujje,
te doo tekkeeti ba fàww!”»

28

Nguurug Tir foq na

1 Kàddug Aji Sax ji dikkal na ma
ne ma: 2 «Yaw nit ki, waxal Boroom
Tir, ne ko: “Boroom bi Aji Sax ji dafa
wax ne:
Dangaa fuuy ba naan:
‘Maay Yàlla, ji tooge toogub yàlla yi, fi xolu géej!’
Waaye yaw doom aadama nga, doo Yàlla,
dangay yàlla-yàllalu rekk.
3 Xëy na yaa sut Dañeel am xel,
du genn kumpa gu la ump!
4 Sam xel ak sa manoore nga ame alal,
am wurus, am xaalis,
yeb ci say denc.
5 Sa xelum jula mu réy nga yokke sa alal,
alal ji tax laa fuuy.
6 Moo tax Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Gannaaw dangay yàlla-yàllalu,
7 maa ngii di la indil ay làkk-kat,
yéefar yi gëna néeg.
La nga sottale xel mu rafet, ñoo koy boccil saamar,
te ñooy yàq sab taar.
8 Pax lañu lay tàbbal,
nga deeyi xolu géej deewug ku ñu bóom.

9 Xanaa doo janook ki lay rey, naati yaay yàlla?
Boo tàbbee ca sa loxoy jamkat ya,
keroog nga noppee doon yàlla, di nitu kese.
10 Deewug yéefar bu xaraful ngay deeye ci loxol làkk-kat yi.
Man déy, maa ko wax!
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.”»
11 Kàddug Aji Sax ji dikkalati ma
ne ma: 12 «Yaw nit ki, yékkatilal
buurub Tir kàddug jooy! Nga ne ko:
“Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Yaa matoon royukaay,
géejum xel, sottib taar.
13 Yaa nga woon biir Àjjana, toolub Yàlla ba,
ràngoo lépp luy gànjari per,
sarduwan ak topaas ak jamaa ak kirsolit ak onigsë ak jàspë ak safiir ak emëródd ak eskar-bukal.
Fegukaay yaak wewukaay ya di wurus,
te bés ba ñu la sàkkee, fekk na ñu waajal yooyu.
14 Yaa doon malaakam serub mu ne ràññ, di aare,
ma tabb la fa kaw tundu Yàlla wu sell wa,
ngay daagoo digg doj yuy tàkk.
15 Ba ñu la sàkkee, nga dale mat ci say jëfin,
ba keroog njubadi di feeñ ci yaw.
16 Sa liggéeyu jula bu yaatu moo la feesal fitna,
nga bàkkaar, ba ma nangoo sa teddnga fa tundu Yàlla wa,
sànk la, yaw malaakam serub miy aare,
nga jóge digg doj yuy tàkk.
17 Sab taar a la fuuyloo,
sa daraja tax nga yàq sam xel!
Fi suuf laa la rattax,
fi kanam buur yi laa la detteel, ñu di la seetaan.
18 Sa ñaawtéef yu bare ak njublaŋ gi ngay julaa,
looloo teddadil sa jaamookaay yu sell,
ba ma jafale sawara fi sa biir,
mu xoyom la.
Maa la def ub dóom fi suuf,
ñépp di la xool.
19 Mboolem ñi la xam ci xeet yi,
seen yaram dina daw ci yaw.
Ku raglu ngay doon,
te doo tekkeeti ba fàww.”»

Waxyu dal na Sidon

20 Kàddug Aji Sax ji dikkalati ma
ne ma: 21 «Yaw nit ki, neel jàkk
Sidon*, nga biral waxyu fi kawam.
22 Neel:
“Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Yaw Sidon, maa ngii fi sa kaw.
Dees na ma sargal fi sa biir,
ba ñu xam ne maay Aji Sax ji
ndax mbugal yi ma fiy wàccesi,
ba fésal fi sama sellnga.
23 Maa fiy yebal mbas,
deret tuuroo mbedd yi,
saamar dajal dëkk bi,
bóom nit ñi, tëral,
ba ñu xam ne maay Aji Sax ji.”

24 «Su boobaa waa kër Israyil, seen dëkkandoo yi leen di sewal, dootuñu leen lëjal ni dagg yu ñaw ak dég yuy jame.
Su boobaa ñu xam ne maay Boroom bi Aji Sax ji.

Aji Sax jeey yiwi Israyil

25 «Boroom bi Aji Sax ji dafa wax
ne: Bu may dajale waa kër Israyil, di
leen jële digg xeet yi ñu tasaaroo, ca
laay fésal sama sellnga fa seen biir,
yéefar yi gis, ñu dëkke seen suufas
bopp, sa ma joxoon Yanqóoba sama
jaam ba. 26 Xel mu dal lañu fay
dëkke, tabax fa ay kër, jëmbat seeni
reseñ. Bu ma wàcceelee ay mbugal
mboolem ñi leen di sewal te séq
leen, dinañu dëkke ba xam ne maay
seen Yàlla Aji Sax ji.»

29

Waxyu dal na Misra

1 Ca fukkeelu at ma, fukki fan ak
ñaar ca fukkeelu weer wa, kàddug
Aji Sax ji dikkal na ma ne ma: 2 «Yaw
nit ki, neel jàkk Firawna buuru

* **28:21** 28.21 Sidon dëkk la bu bootu woon ci Tir, ca wetu bëj-gànnaaram.

Misra, nga biral waxyu fi kawam ak
fi kaw Misra gépp. 3 Waxal, nga ne:
“Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Maa ngii fi sa kaw, yaw Firawna buuru Misra,
yaw ninki-nànka ju mag ji goore sa diggi dex,
te naan: ‘Maa moom sama dex,
man ci sama bopp maa ko sàkk!’
4 Waaye maay we ay lonku ci say ŋaam,
jël sa jëni waltan,
ŋoyal leen ci say waasintóor,
diree la say waltan,
sa jëni waltan yépp ŋoy ci say waasintóor.
5 Ma wacc la ca màndiŋ ma,
yaw yaak mboolem sa jëni waltan.
Ci àll bi nga naa ñàyy,
deesu la for, deesu la fat.
Dundooti àll beek njanaaw yi, yaw laa leen di leele,
6 ba waa Misra gépp xam ne maay Aji Sax ji.

«“Seen ndimbal ak Israyil mooy ndimbalu bantu barax,
7 ñu jafandu ko, mu ne tàllit,
ne xureet mbagg yépp,
ñu wéeroo ko, mu ne tipp,
ndigg yépp rëcc.

8 «“Moo tax Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Yaw Misra, maa ngii di la indil saamar,
ba dagge fi yaw nit ak mala.
9 Réewum Misraay gental, di ndàndfoyfoy,
ba ñu xam ne maay Aji Sax ji.
Moo ne: ‘Dex gi maa ko moom,
man maa ko sàkk!’
10 Moo tax maa ngii fi sa kaw,
yaak say wali dex.
Maay def réewum Misra gent bu ne sereŋ,
mu gentale Migadol ca bëj-gànnaar, ba Asuwan,
fa mu digalook réewum Kuus ca bëjsaalum.
11 Tànku doom aadama du fa jaare,
tànku mala du fa jaare,
te deesu fa dëkke diiru ñeent fukki at.
12 Maay def Misra gëna gental ci réew yi gental,
ay dëkkam gëna gental ci dëkk yi diiru ñeent fukki at.
Maay tasaare waa Misra ci biir xeet yi,
wasaare leen ci biir réew yi.
13 Boroom bi Aji Sax ji déy dafa wax ne:
Bu ñeent fukki at yi matee,
ma dajalee waa Misra fa digg xeet ya ñu tasaaroo woon.
14 Ca laay tijjee wërsëgu Misra,
delloo leen réewum Pattros ca bëjsaalum,
seen réewum cosaan,
ñu doon fa nguur gu suufe,
15 gëna suufe ci nguur yi,
ba dootuñu damu fi kaw xeet yi.
Maa leen di tuutal ba dootuñu yilif xeet yi.
16 Waa kër Israyil dootuñu yaakaar Misra,
xanaa ñuy fàttliku na ñu ñaawe woon démb,
ba ñuy làqoo waa Misra,
te dinañu xam ne maay Boroom bi Aji Sax ji.”»
17 Ca ñaar fukkeelu at maak
juróom ñaar, benn fan ca weer
wa jëkk, kàddug Aji Sax ji dikkal
na ma, ne ma: 18 «Yaw nit ki,
Nabukodonosor buuru Babilon teg
na mbooloom xareem, coono bu
metti ca seen xareek Tir. Seen
kawari bopp yépp ruus na, seen
wagg yépp tëccu, te coonoom ba mu
sonn ca Tir, yooloowu ca dara, du
moom, du ay nitam.

19 «Moo tax Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Maa ngii di jox réewum Misra, Nabukodonosor buuru Babilon,
mu yóbbu alal ja,
wëq ko ba mu set,
sëxëtoo mboolem lu mu amoon,
muy peyooru mbooloom xareem,
20 di yoolu coonoom.
Maa ko jox réewum Misra,
feye ko la ma ay nitam liggéeyal.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.

21 Bésub keroog maay yokk dooley waa kër Israyil,
yaw nit ki, ma jox la sañ-sañu àddu fi seen biir.
Su boobaa ñu xam ne maay Aji Sax ji.»

30

Babilon song na Misra

1 Ba loolu amee kàddug Aji Sax ji
dikkal ma ne ma: 2 «Yaw nit ki, jottlil
waxyu! Neel: “Boroom bi Aji Sax ji
dafa wax ne:
Jooyleen, ne: ‘Wóoy bii bés!’
3 Bés jubsi na déy,
bésub Aji Sax ji jubsi na!
Bésub xàmbaar, jantub xeet yi.
4 Saamar ay dikkal Misra,
fépp di jal-jal ba ca Kuus,
aw nit, ñu bóom ca Misra,
nangu alalu réew ma,
kenu ya màbb.
5 Waa Kuus ak Puut ak Ludd
ak xeet yu raxe yépp ak waa Libi,
boole ci ñenn ci réewum kóllëre gi,
ñoom ñépp saamar lañuy fàddoo.

6 «“Aji Sax ji dafa wax ne:
Wéeruwaayi Misra ya day jóoru,
doole ja Misray sago ŋiis;
la dale Migadol ba Asuwan, saamar lañuy fàddoo.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.
7 Ñooy gëna wéet ci réew yi,
seeni dëkk gëna gental ci dëkk yi.
8 Bu ma taalee Misra,
ba wéeruwaayam yépp rajaxoo,
dinañu xam ne maay Aji Sax ji.
9 Bésub keroog dees na dugg ay gaal, génn ci sama ndigal,
ngir indil tiitaange réewum Kuus ma ne finaax,
muy seen jal-jal keroog bésub Misra ba.
Bés baa ngii déy di dikk!

10 «“Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Maay jeexal mbooloom Misra mu réy,
jaare ko ci Nabukodonosor buuru Babilon.
11 Mooy ànd ak ñoñam,
di ñi gëna néeg ci yéefar yi,
dikk yaqtesi réew mi;
ñooy boccil Misra saamar,
ba feesal réew mi ay néew.
12 Maay def wali Niil ag joor,
maay jaay réew mi nit ñu aay.
Maay alag réew meek li ci biiram,
jaare ko ci ay doxandéem.
Man Aji Sax ji, maa ko wax.

13 «“Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Maay sànk kasaray tuur yi ak yàllantu ya ca Memfis.
Buur dootu tooge jalu réewum Misra,
te maay indi tiitaange biir Misra.
14 Maay yàqte Pattros,
taal dëkk bi ñuy wax Cowan,
ba sottal sama mbugal ci kaw dëkk bi ñuy wax No.
15 Maay sottil sama xadar Ciin, raw-tub Misra,
te maay tenqi gàngooru No.
16 Maay taal Misra,
dëkk ba ñuy wax Ciin di rag-ragi;
dëkk ba ñuy wax No, ñu bëtt ko;
Memfis, noon yi nangu ko digg bëccëg.
17 Xaleli góori On ak Pi Beset, saamar lañuy fàddoo,
waa dëkk yooyu ca des njaam lañu jëm.
18 Bu ma dogee sidditi Misra,
ba doole ja muy sago ŋiis,
jant dootu fenkal Tapanes,
aw xiin ay sàng dëkk bi,
te dëkk-dëkkaanam ya, njaam lañu jëm.
19 Nii laay wàcceele Misra ay mbugal,
ba ñu xam ne maay Aji Sax ji.”»

Doole réer na Misra

20 Ca fukkeelu at maak benn,
juróom ñaari fan ca weer wa jëkk,
kàddug Aji Sax ji dikkal na ma ne
ma:
21 Yaw nit ki, damm naa përëgu Firawna buuru Misra,

mu ngii, deesu ko takk, ba mu faju,
deesu ko lëmës, ba mu mana ŋàbb saamar.
22 Léegi nag Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
«Maa ngii fi kaw Firawna buuru Misra.
Ñaari përëgam yépp laay damm;
bu baax beek bi damm ba noppi,
maay waddal saamaram bi ci loxoom,
23 maay tasaare Misra fi biir xeet yi,
wasaare leen fi biir réew yi.
24 Maay dooleel përëgu buuru Babilon,
teg sama saamar ci loxoom,
gannaaw ba ma dammee përëgi Firawna,
muy binni binniy ku ñu jam fi kanamam.
25 Maay dooleel përëgi buuru Babilon moos,
përëgi buuru Misra yoqi.
Maay teg sama saamar ci loxol buuru Babilon,
mu xàccil ko réewum Misra,
ba ñu xam ne maay Aji Sax ji.
26 Maay tasaare Misra fi biir xeet yi,
wasaare leen fi biir réew yi,
ba ñu xam ne maay Aji Sax ji.»

31

Ponkal daanu na

1 Ba loolu amee ca fukkeelu at
maak benn, benn fan ca ñetteelu
weer wa, kàddug Aji Sax ji dikkal
ma ne ma: 2 «Yaw nit ki, waxal Fi-
rawna buuru Misra ak gàngooram,
ne ko:
“Ana koo neexool daraja?
3 Asiree ngoog, garabu seedar la woon ca Libaŋ,
rafeti bànqaas, naatalub gott, siggi ca kaw,
njañ lay àkki niir ya.
4 Bëti ndox suuxat ko, ndoxi xoote yi màggal ko,
wal ma dajaloo ca reen ya,
doxe fa yónnee garabi àll bi yépp ay waltan.
5 Moo ko taxa sut garabi àll bi,
ay bànqaasam sëq, car ya lawa law
ndax ndox mi koy ballal a ne xéew.
6 Picc yépp ay tàgge ay caram,
rabi àll yépp di jure fa suufam,
askanoo askan wu mag di tooge keram.
7 Taaram a nga ca taxawaayam
ak guddaayu caram ya,
ngir reenam ba sóoboo ndox mu ne xéew.
8 Du genn garabu seedar ca toolub Yàlla, gu ko yóbbuloon dara,
du garabu sippar yu ko niruy car,
mbaa garabu palataan bu ko niruy bànqaas.
Du genn garab ci toolub Yàlla, gu taaroo ni moom.
9 Maa ko rafetale njañam lu sëq,
ba garabi Àjjana, toolub Yàlla bi, ñoom ñépp ñee ko!
10 «“Moo tax Boroom bi Aji Sax
ji dafa wax ne: Yaa siggi woon
ca kaw, kii la njañam àkki woon
niir ya, muy damoo taxawaayam.
11 Maa koy jébbal ku jiite ay xeet,
mu fey koo fey coxoram, ma dàq
ko. 12 Ay doxandéem a dikk, bokk ci
xeet yi gëna néeg, gor ko, wacc, ay
bànqaasam wadde kaw tund yeek
xur yi, ay caram dammtoo ci xuntiy
àll bi yépp, waa réew yépp dawe
keram, wacc ko, 13 picc yépp di tage
peram bi tëdd fi suuf, rabi àll yépp
di goore caram yi fi suuf. 14 Su
boobaa genn garab gu feggook ndox
dootu siggi ca kaw, ba njañ lay àkki
niir ya, genn garab dootu màndim
ndox, bay damu ci kawi moroomam.
Ñoom ñépp déy lañu àppal ndee, ñu
jëm xóotey suuf, tëddi biir bàmmeel
ni waa àddina sépp.
15 «“Boroom bi Aji Sax ji dafa
wax ne: Bés ba seedar ga tàbbee
njaniiw, maa dogal ag ñaawlu: Maa
sàng xóote ya ndax moom, téye
dexi biir suuf, wali ndox yi noon
xéew, taxaw. Maa ñaawluloo got-
tub Libaŋ ci loolu, garabi àll bi
yépp doxe ca lax. 16 Maa def
xeet yi dégg jéllu seedar gi, di lox,
ba ma ko tàbbalee njaniiw, boole
kook mboolem ñiy tàbbim pax, ba
mboolem garabi Àjjana gëna taaru,
ak yay ngëneeli Libaŋ, ak mboolem
ya màndim ndox, ñoom ñépp di fa

muñe seen demin, la seedar ga teew
ni ñoom biir xóotey suuf. 17 Ñoo
bokk ak seedar gi wàcci njaniiw,
ànd caak ña fa saamar tëral, ñoom
ñi ko doon dooleel, xeet yi daan
tooge keram. 18 Ana kan nga neex-
ool teddngaak daraja ci biir garabi
Àjjana? Ndaxam dees na la booleek
garabi Àjjana, tàbbal xóotey suuf.
Yaay goorandook yéefar, yi saamar
tëral. Loolooy deminu Firawnaaki
gàngooram. Kàddug Boroom bi Aji
Sax jee.”»

32

Jàmbaaru àddina, baadooloy njaniiw

1 Ca fukkeelu at maak ñaar, benn
fan ca fukkeelu weer waak ñaar,
kàddug Aji Sax ji dikkal na ma ne
ma: 2 «Yaw nit ki, yékkatil kàddug
jooy, ñeel Firawna buuru Misra.
Nga ne ko:
“Dangaa meloon ni waxambaanew gaynde ci biir xeet yi,
mel ni ninki-nànkay biir géej,
di fettaxe say wal,
di wéquy nëxal ndox mi,
di tilimal dex gi.
3 Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Maa lay laaw sama caax fi biir ndajem xeet yu bare,
ñu ñoddee la mbaal ma, génne.
4 Maa lay wacc fi suuf, sànni la ci àll bi,
dëël njanaaw yépp fi yaw,
ba reggal rabi àll yépp ci saw yaram.
5 Maay lale tund yi sa suux,
ba feesale xur yi sa jalu néew yi.
6 Maay nàndale suuf sa deret,
mu wale ca tund ya,
ba feesal yooni ndox yi.
7 Bu sa leer feyee, maay muur asamaan,
lëndëmal ay biddiiwam,
sànge jant bi aw niir,
weer wi noppee leeral.
8 Mboolem leeri asamaan laay gi-imal fi sa kaw,
ba teg lëndëm fi sam réew.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.
9 «“Maay jàqloo xeet yu bare,
bu ma leen àggee sa musiba
ci biir réew yoo xamuloon.
10 Saw demin laay tiitale xeet yu bare,
ba seen yarami buur yi di dawa daw.
Keroog sa bésub jéll ba, bu may xàcci sama saamar fi seen kanam,
duñu noppee lox, ku nekk ay xalaat bakkanu boppam.

11 «“Boroom bi Aji Sax ji déy dafa wax ne:
Saamaru buuru Babilon a lay dikkal.
12 Saamari jàmbaar laay tërale sa mbooloo,
ñoom ñépp bokk ci xeet yi gëna néeg,
te ñooy sàggi sagub Misra;
gàngooram gépp sànku.
13 Maay faagaagal sa mboolem jur,
gi feggook ndox mi ne xéew,
ba tànku nit dootu ko nëxal,
wewu jur dootu ko nëxal.
14 Su boobaa ma dalal seeni ndox,
dawal ndànk seeni wal nig diw.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.
15 Bu ma defee réewum Misra ab gent,
ba réew mi feesoon, ne faraas,
bu ma dumaa mboolem ku ci dëkkoon,
su boobaa ñu xam ne maay Aji Sax ji.”

16 «Kàddug jooy a ngoog gu ñuy jooyi,
janqi xeet yeey jooye yooyu jooy Misraak gàngooram gépp.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.»

Misra wéetul ca toroxteem

17 Ca fukkeelu at maak ñaar, fukki
fan ak juróom ca weer woowa,
kàddug Aji Sax ji dikkal na ma
ne ma: 18 «Yaw nit ki, yuuxul
mbooloom Misra, gungee ko seen
jéll, ñook janqi xeet yu mag yi, ñu
ànd tàbbiji xóotey suuf, fekk fa ña
tàbbi woon pax. 19 Ne leen:
“Misraa, ana koo ëpp ub taar?
Tàbbil, ñu boole laak paaxe yi tëral.”

20 Fi digg ñi fàddoo saamar la waa Misra di tëdd.
Saamar ba génn na,
ñu diri Misra, booleek gàngooram yépp yóbbu.
21 Biir njaniiw la jàmbaari xare yay tollu,
di waxtaane Misraaki farandoom, naan:
“Wàccsi nañu, ne lareet,
Yéefar yi fàddoo nañu saamar!”

22 «Buurub Asiree nga faak gàngooram gépp,
bàmmeeli xarekatam ña wër ko.
Ñoom ñépp lañu jam, ñu fàddoo saamar.
23 Seeni bàmmeel a nga féete fa xóotey xóote ya,
ñu yéew bàmmeelu buurub Asiri.
Ñoom ñépp lañu jam, ñu fàddoo saamar,
te daan tiital waa réewum aji dund ña.

24 «Buurub Elam a nga faak gàngooram gépp,
seeni bàmmeel yéew bosam.
Ñoom ñépp lañu jam, ñu fàddoo saamar.
Paaxe lañu wàccaale xóotey suuf,
te daan tiital waa réewum aji dund ña.
Seen gàcce lañu gàlloo,
ànd ak ñay wàcci biir pax.
25 Buurub Elam kay a nga tëdd ca biir ña ñu bóom,
mook gàngooram gépp, seeni bàmmeel yéew ko.
Paaxe yooyu yépp a fàddoo saamar,
te daan tiital waa réewum aji dund ña.
Seen gàcce lañu gàlloo,
ànd ak ñay wàcci biir pax,
ñu boole leen ak ña ñu bóom ab tëraay.

26 «Buuri Meseg ak Tubal a nga faak seen gàngoor gépp,
seen bàmmeeli xarekat yéew leen.
Paaxe yooyu yépp a fàddoo saamar,
nde ñoo daan tiital waa réewum aji dund ña.
27 Robaaleesu leen ak jàmbaar ña ànd ak seen gànnaayi xare,
wàcci biir njaniiw,
ñu gegen leen seen saamar, terale leen,
te seen ay war seeni yax,
nde ñoo daan tiital waa réewum aji dund ña.
28 Waaye yaw itam Misra, yaa ngii rajaxoo fi digg yéefar yi,
bokk ngaak ñi fàddoo saamar ab tëraay.

29 «Edom a nga fa, mooki buuram ak garmi yépp,
seenug njàmbaar teewul ñu denc leen fa ñu denc ñi fàddoo saamar,
ñu bokk ak paaxe yi ab tëraay,
ànd ak ña jëm biir pax.

30 «Kàngami bëj-gànnaar yépp a nga fa,
ak mboolem waa Sidon,
ña ànd ak ña ñu bóom, tëddi pax,
te seenug njàmbaar doon tiitale démb,
tey, ñu ànd ak ñi saamar bóom, tëddaale seenug kéefar.
Ñoo ràngoo seen toroxte,
ànd ak ñay wàcci biir pax.

31 «Ñoom la Firawna di gis,
muñe leen deminu gàngooram gépp,
moom mi fàddoo saamar, mooki nitam ak mbooloom mépp.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.

32 «Maa defoon Firawna di tiitale ci réewum aji dund ñi.
Waaye tey moo bokk tëraay ak yeneen paaxe yi fàddoo saamar,
mook gàngooram gépp.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.»

33

Tabb nañu Esekiyel jongrukat

1 Kàddug Aji Sax ji dikkal na
ma ne ma: 2 «Yaw nit ki, waxal
ak sa bokk yi, nga ne leen: “Am
réew, su ma wàccee xare ci kawam,

waa réew ma tànne ci seen biir
kenn, def ko seen jongrukat, 3 su
kooka séenee congum xare muy
dikk ci réew mi, daldi wal liit gi,
àrtu waa réew mi, 4 ku dégg baatu
liit ga te fàgguwul, bu cong mi
agsee ba yóbbaale ko, mooy gàddu
bakkanu boppam. 5 Gannaaw dégg
na baatu liit ga, te taxu koo fàggu,
mooy gàddu bakkanu boppam. Ku
déggoon ba fàggu nag, moo musal
boppam. 6 Su jongrukat ba séenee
congum xare may dikk te walul
liit ga, loolu waral waa réew mi
fàgguwñu, ba cong ma agsi, ba rotal
bakkanu kenn ca ñoom, su boobaa
njubadiy jongrukat baa ko rotal, te
bakkanu nit kooka, jongrukat ba laa
koy topp.”

7 «Yaw nit ki nag, jongrukat laa la
tabb, ñeel waa kër Israyil, ba boo
déggee baat bu jibe sama gémmiñ,
war leen koo artoo ci sama ndigal.
8 Bu ma nee ku bon ki: “Yaw ku
bon ki, dee rekk mooy sa àtte,” te
yaw waxuloo ko ko, àrtu ko ngir
mu wacc yoonu mbonam, ku bon
kooka aw ayam mooy àtteb deeyam.
Waaye bakkanam, yaw laa koy topp.
9 Waaye yaw soo artoo nit ki ngir mu
wacc yoonu mbonam, te taxu koo
wacc yoonu mbonam, moom la aw
ayam di àtteb deeyam, waaye yaw
yaa musal sa bopp.

10 «Yaw nit ki, waxal ak waa
kër Israyil, ne leen: “Ngeen ne
dungeen mana mucc ndax seeni
tooñ ak seen bàkkaar yu leen diis
ba semmal leen?” 11 Waxleen ne
leen: “Giñ naa ko ci man miy
dund, kàddug Boroom bi Aji Sax
jee, awma bànneex ci deewug nit ku
bon. Sama bànneex mooy mu wacc
yoonu mbonam, ba dund. Kon yeen
waa kër Israyil, waccleen, ngalla
waccleen seen yoonu mbon. Ana lu
jar ngeen di dee?”

12 «Yaw nit ki, waxal sa bokk yi,
ne leen: “Boroom njekki démb li,
su tooñee tey, njekkam loola du
ko musal. Ku bon ki itam, bu
waccee yoonu mbonam, tey, mbonu
démbam ga du ko lor. Boroom
njekki démb li nag, su bàkkaaree,
njekkal démbam la du ko may mu
dund. 13 Doonte maa ne boroom
njekk li dina dund moos, te gannaaw
gi mu yaakaar njekkal démbam la,
bay def safaan ba, su boobaa gépp
njekkam ga woon, deesu ci bàyyi
xel, te safaan bi mu def tey mooy
doon àtteb deeyam. 14 Su ma nee
ku bon ki: ‘Yaw dee rekk mooy sa
àtte,’ mu mujj dëddu bàkkaaram,
di jëfe njub ak njekk, 15 di delloo
alalu tayle ju mu laajoon, di fey lu
mu sàccoon, di jëfe dogali yoon yiy
taxa dund, tey baña jëfe njubadi,
su boobaa dina dund moos te àtteb
dee toppu ko. 16 Mboolem lu mu
bàkkaaroon, deesu ko ko bàyyil xel.
Njub geek njekk gi mu mujje moo ko
may mu dund.”

17 «Sa bokk yi nee ñu: “Ni Boroom
biy doxale du noonu.” Te ñoom la
seen doxalin dul noonu! 18 Boroom
njekk li daal, su dëddoo njekkam
di def njubadi, njubadi gaay doon
àtteb deeyam. 19 Ku bon ki nag,
su dëddoo mbonam, di jëfe njub ak
njekk, loolaa koy may mu dund.

20 «Yeen waa kër Israyil, ngeen ne:
“Ni Boroom biy doxale du noonu.”
Nit ku nekk daal, jëfinam laa koy
àttee.»

Jëf ju bon daane na Yerusalem

21 Ca fukkeelu atu ngàllo ak ñaar,
keroog juróomi fan ca fukkeelu
weer wa, jenn waay a rëcce ca
jéllub Yerusalem ba, dikk ne ma:
«Dëkk ba daanu na!» 22 Fekk na
ngoon ga jiitu dikkam, Aji Sax ji teg
ma loxo, ba tijji sama gémmiñ. Ba
waa ja rëcc agsee fa man ca ëllëg
sa ca suba, fekk na sama gémmiñ
tijjiku, luuwatuma.

23 Gannaaw loolu kàddug Aji Sax
ji dikkal ma ne ma: 24 «Yaw nit ki, ñi
dëkke genti réewum Israyil mii ñu
ngi naan: “Ibraayma kenn la woon
te moo moomoon réew mi. Kon nun
ñiy ñu bare noo ko ci gëna yey.”
25 Kon nag nanga leen wax ne leen:
“Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:

Yeen ngeen di boole yàpp ak deret di
ko lekk, di wékki gët kasaray tuur,
di tuur deretu jaamburi Yàlla, ba
noppi di moom réew mi? 26 Yeen
wóoluwuleen lu moy seen saamar,
ngeen di def jëf ju siblu, ku nekk di
jaalook jabaru moroomam, ba noppi
di moom réew mi?” 27 Wax leen ne
leen: “Boroom bi Aji Sax ji dafa wax
ne: Giñ naa ko ci man miy dund, ku
nekk ci yeen ci biir gent yi, saamar
lay fàddoo; képp ku nekk ci biir àll
bi, rab yi laa koy jox, ñu lekk ko;
te képp ku làqoo tata yeek xunti
yi, mbas a koy rey. 28 Maay def
réew mi gent bu wéet, sagu réew
mi sàggiku, tundi Israyil ne faraas,
kenn du ca jaare. 29 Bu ma defee
réew mi gent bu wéet ndax seen
mboolem jëf ju siblu, dinañu xam ne
maay Aji Sax ji.”

30 «Léegi nag, yaw nit ki, sa bokk
yaa ngi lay waxtaane ci keppaari
tata yi ak ci bunti kër yi. Ñu
ngi waxante ci seen biir, ku nekk
naa mbokkam: “Aycaleen nu dem
dégluji gan kàddoo tukkee ci Aji Sax
ji.” 31 Noonu la sama ñoñ di dajesee
fi yaw, toogaanu la, di la déglu.
Dañuy déglu say wax, waaye duñu
ko jëfe mukk. Lu neex lañuy wax
waaye amin wu lewul rekk la seen
xol di sàkku. 32 Dañu laa jàppe
rekk ni boroom woy yu neex, ku
neex baat, te mane xalam. Dañuy
déglu say wax te duñu ci jëfe dara.
33 Waaye sa wax jaa ngii di waaja
sotti, te bu sottee dinañu xam ne ab
yonent a ngi woon fi seen biir.»

34

Waxyu dal na sàmm su bon si

1 Kàddug Aji Sax ji dikkal na
ma ne ma: 2 «Yaw nit ki, waxal
waxyu fi kaw sàmmi Israyil. Bi-
ralal waxyu ci kaw sàmm soosu, ne
leen: Boroom bi Aji Sax ji dafa wax
ne: Wóoy ngalla sàmmi Israyil yiy
sàmm seen bopp! Xanaa du jur gi,
la sàmm si wara sàmm? 3 Yeen,
nebbon ji, ngeen lekk; kawari jur
gi, ngeen def yére, sol; li ci duuf,
ngeen rendi, te jur gi sàmmuleen
leen! 4 Yeen, li ndóol ci jur gi,
leqliwuleen; li ci wopp, fajuleen; li
damm, yeewuleen; li ci lajj, gindi-
wuleen; li réer, seetuleen. Doole
daal ngeen leen yilife, di leen sox-
ore. 5 Jur gi tasaaroo na ndax
ñàkk ku leen sàmm, ñu mujj doon
ndawalu mboolem rabi àll yi. Tasaa-
roo nañu! 6 Sama gàtt yaa ngi
tambaambalu kaw tundoo tund wu
mag ak wu ndaw. Biir réew mi
mépp la sama gàtt yi tasaaroo. Kenn
wërul, kenn seetul.

7 «Moo tax yeen sàmm si,
dégluleen kàddug Aji Sax ji. 8 Mu
ne: Giñ naa ko ci man miy dund.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.
Gannaaw sama gàtt yi ñàkk nañu
sàmm, ba ñu di leen sëxëtoo, ñu
mujj di ndawalu rabi àll yépp, te
sama sàmm si wëruñu sama jur gi,
sàmmuñu leen, xanaa di sàmm seen
bopp, 9 gannaaw noonu la, yeen
sàmm si, dégluleen kàddug Aji Sax
ji. 10 Boroom bi Aji Sax ji dafa wax
ne: Maa ngii di dal fi kaw sàmm
si. Maay nangoo sama gàtt ci seeni
loxo, dakkal seenug càmm, ndax
ñu noppee sàmm seen bopp. Maay
foqatee samag jur ci seeni sell, ba
dootuñu leen ndawaloo.

11 «Boroom bi Aji Sax ji déy dafa
wax ne: Man ci sama bopp, maa
ngii di wër samag jur, maa leen di
seet. 12 Ni ab sàmm di seete ag
juram fu ñu tasaaroo, ni laay seete
samag jur, ba xettlee leen mboolem
fu ñu tasaarooji woon bésub ngëlén
bu lëndëm. 13 Maa leen di seppee
ci xeet yi, génnee leen ci réew yi,
dajale leen, yóbbu leen seen suufas
bopp. Maa leen di foral, sàmm leen
kaw tundi Israyil ak biir xunti yaak
mboolem fu ñu dëkke ci biir réew
mi. 14 Ay parlu yu baax laa leen
di forale, kaw tundi Israyil yu kawe
ya di seen parluwaay. Foofa lañuy
goore parluwaay yu baax, te ñax
mu naat lañuy fore foofa ca kaw
tundi Israyil. 15 Man mii maay foral

samay gàtt te maa leen di gooral.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee. 16 Bu
ci réer, maa lay seet; bu ci lajj, maa
lay délloosi; bu ci damm, maa lay
takkal; bu ci néew doole, ma leqli la.
Waaye bu ci duuf, am doole, maa lay
sànk, foral la li war ci yaw.

17 «Waaye Boroom bi Aji Sax ji
dafa wax ne: Yeen sama gàtt yi,
maa ngii di àttesi diggante xar ak
moroom ma, ak diggante kuuy yi ak
sikket yi. 18 Xanaa fore parlu mu
baax mi da leena doyul, ba ngeen
di dëggaate li des ci seen parlu mi?
Am naan ndox mu teey doyatu leen,
ba bu ngeen naanee ba màndi, di
wéquy nëxal ndox mi? 19 Luy ndeyi
sama gàtt yi ci des di fore li ngeen
dëggaate, di naane ndox mi ngeen
nëxal?

20 «Moo tax Boroom bi Aji Sax
ji da leena wax ne: Maa ngi nii
di àttesi diggante gàtt bu duuf ak
gàtt bu yooy. 21 Gannaaw yeen
wet ak mbagg ngeen di buuxee, di
dañe seeni béjjén mboolem gàtt yu
néew doole yi, ba tasaare leen ca
biti, 22 man maay wallu samag jur,
ba deesatu leen fàdd te maay àtte
diggante gàtt ak moroom ma.

23 «Gannaaw loolu maa leen di
waajalal ab sàmm bu leen di sàmm.
Kookooy Daawuda sama jaam bi.
Moom moo leen di foral, mooy doon
seen sàmm. 24 Man Aji Sax ji
maay doon seen Yàlla, Daawuda
sama jaam bi mooy askanoo nguur
fi seen biir. Man Aji Sax ji maa ko
wax. 25 Maay fas ak ñoom kóllëreg
jàmm, maay far ci réew mi wépp
rab wu aay. Su boobaa ñu dëkke
màndiŋ mi ci xel mu dal, di fore
bët biir gott bi. 26 Maa leen def
ñuy barke, ñook fi wër sama tund
wi, bu jotee ma tawal leen, te tawu
barke lay doon. 27 Garabi àll bi di
meññ, suuf si nangu, ñu dëkke seen
suufas bopp ci xel mu dal. Bu ma
dammee seeni jéng, xettli leen ci
dooley ñi leen doon jaamloo, dinañu
xam ne maay Aji Sax ji. 28 Dootuñu
doon sëxëtoom xeet yi, te rabi àll
yi dootuñu leen lekk. Dañuy dëkke
xel mu dal, te kenn du leen tiitalati.
29 Maa leen di sàkkal tóokëru jàmm
ba ab xiif dootu fi lore ci réew mi,
te dootuñu jànkoonteek kókkaliy
yéefar yi. 30 Su boobaa ñu xam ne
maay seen Yàlla Aji Sax ji ànd ak
ñoom, ñoom ñuy waa kër Israyil
sama ñoñ. Kàddug Boroom bi Aji
Sax jee. 31 Yeen sama jur gi, sama
juru parlu mi, yeenay nit ñi may
sàmm, may seen Yàlla. Kàddug
Boroom bi Aji Sax jee.»

35

Waxyu dal na Edom

1 Kàddug Aji Sax ji dikkal na ma
ne ma: 2 «Yaw nit ki, neel jàkk tundu
Seyir*, nga biral waxyu fi kawam.
3 Nga wax ko, ne ko: “Boroom bi Aji
Sax ji dafa wax ne:

Yaw tundu Seyir, maa ngii fi sa kaw.
Maa lay dóor sama loxo,
nar laa def gent bu wéet.
4 Say dëkk, jali doj laa koy def,
nga gental,
ba xam ne maay Aji Sax ji.

5 «“Dangaa masa bañ bànni Israyil.
Ba musibay bànni Israyil taxawee,
ba seen àppu mbugal mat sëkk,
yaa leen jañax ci kaw ñaawkay saamar.
6 Moo tax giñ naa ko ci man miy dund,
kàddug Boroom bi Aji Sax jee,
deret laa lay sange,
deret topp la,
ndegam bañuloo tuur deret,
deret a lay topp.
7 Maay def tundu Seyir gent bu wéet,
maa fay dagge nit ku fay génne ak ku fay dugge.
8 Maay feesaley tundam nit ñu ñu bóom,
tundam yu ndaw aki xuram aki xunteem,
fa la ñi fàddoo saamar naan lareet.

* 35:2 35.2 Seyir mooy réewum Edom, cosaanu Esawu sëtub Ibraayma.

9 Ay gent yu gental fàww laa laay def,
say dëkk, deesu ko dëkkeeti.
Su boobaa ngeen xam ne maay Aji Sax ji.

10 «“Aji Sax ji nekk fi, nga naan:
‘Ñaari làngi giir yii† dëkke seen ñaari réew yii,
maa leen moom, noo ciy teg loxo.’
11 Moo tax giñ naa ko ci man miy dund,
kàddug Boroom bi Aji Sax jee,
ni nga mbugale bànni Israyil ci sa biir mer,
ak sa kiñaan ak sa mbañeel,
ni laa lay mbugale.
Maay dogal sab àtte,
ba xamal ñii maay kan.
12 Su boobaa nga xam ne man Aji Sax ji,
maa dégg sa jépp waxi ñàkk kersa ja nga nee:
‘Tundi Israyil a ngii ne tasar,
dim sëxëtoo mu ñu nu wërsëgale.’
13 Yeenay damu fi sama kaw,
di ma wax waxi reewande ju bare!
Maa déggal sama bopp.
14 Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Bu àddina sépp di bànneexu,
yaw, ab gent laa lay def.
15 Yaa doon bége suufas Israyil su gental.
Noonu laa lay def.
Ab gent ngay doon, yaw tundu Seyir,
yaak Edom gépp ba mu daj.
Su boobaa ñu xam ne maay Aji Sax ji.”

36

Barke ñeel na tundi Israyil

1 «Yaw nit ki, waxalal waxyu tundi Israyil. Neel:
“Yeen tundi Israyil,
Dégluleen kàddug Aji Sax ji.
2 Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Gannaaw noon bee ne leen: ‘Ñaw!
Seen kawte yu yàgg yii,
tey nooy boroom.’ ”
3 Kon waxal waxyu bii, ne leen:
“Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Wet gu ne lañu leen same, yàqte leen,
ba ngeen mujj di moomeelu yéefar yi,
ñépp di leen jëw ak a tooge,
4 Kon nag yeen tundi Israyil,
dégluleen kàddug Boroom bi Aji Sax ji.
Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ak tund yu mag yeek yu ndaw yi,
ak xunti yeek xur yi,
ak ndànd-foyfoy yu wéet yeek dëkk yi gental,
te xeet ya ñu dëkkal sëxëtoo leen, yab leen.
5 Boroom bi Aji Sax ji nag dafa wax ne:
Maa ngii déy di waxe sama tàngooru fiiraange
ak xeet yi dul yawut, boole ci Edom gépp,
ñoom ñi jiital seen xeebeel,
te suuf si ma séddoo, ñu aakimoo ko,
te di ko bége mbégte mu mat sëkk,
ngir sëxëtoo parluy réew mi.”
6 Kon nag, waxalal waxyu suufas Israyil
te wax ak tund yu mag yeek yu ndaw yi
ak xunti yeek xur yi, ne leen:
“Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Maa ngii di waxe fiiraange ak xadar
ndax toroxte gi leen xeet yi teg.
7 Loolu tax na Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Man maa giñ ne yéefar yi leen séq ñooy tegoo toroxte.

8 «“Waaye yeen tundi Israyil, yeenay naat,
di meññal Israyil sama ñoñ,
te léegi ñu ñibbsi.
9 Maa ngii déy maak yeen,
maa leen di geesu,
ba ngeen ruuje, jiwe.
10 Maa leen di fulal aw nit, ci biir Israyil gépp, ba mu daj,
ñu dëkkewaat dëkk yu mag yi,
tabaxaat bayaal yi.
11 Maa leen di fulal nit ak mala,

† **35:10** 35.10 ñaari làngi giir yi Israyil laak Yuda.

ñu giir, nangule.
Maay def ñu dëkke leen na woon,
baaxe leen lu raw démb,
ba ngeen xam ne maay Aji Sax ji.
12 Yaw suuf, maay doxloo nit fi sa kaw,
muy waa Israyil sama ñoñ,
ñu jagoo la, séddoo la,
te dootoo sabab seenug deele.”»

13 Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
«Nee ñu réewum Israyil mooy dëmm buy dëmm boppam.
14 Kon yaay réew mu dootu dëmme,
bay reylu saw xeet.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.
15 Dootuma la dégtal ñàkk kersay yéefar yi,
dootoo dékku yabeelu xeet yi,
te dootoo reylu saw xeet,
kàddug Boroom bi Aji Sax jee.»

Israyil yeeslu, Yàlla di sell ba tey

16 Kàddug Aji Sax ji dikkalati ma
ne ma: 17 «Yaw nit ki, ba waa
kër Israyil dëkkee seen suufas bopp,
dañu koo sobeele seen jikko ak seeni
jëf, seen jëfin mel ni sagaru sobe ci
man. 18 Ma xëpp leen sama xadar
ndax deret ji ñu tuur ci réew mi, ak
kasaray tuur yi ñu ko sobeele. 19 Ma
tasaare leen ci biir yéefar yi, ñu
wasaaroo fi biir réew yi. Seen jikko
ak seeni jëf laa leen àttee. 20 Waaye
fu ñu dem ca biir yéefar ya, teddadil
nañu fa sama tur wu sell, nit ña di
leen waxtaane, naan: “Ñii de, ñoñi
Aji Sax ji lañu, teewul réewam ma
lañu bàyyikoo nii.” 21 Ma daldi seet
ci sama teddngay tur wu sell, wi waa
kër Israyil di teddadil fi biir yéefar
yi ñu fekki.
22 «Moo tax nanga wax waa kër
Israyil, ne leen: “Boroom bi Aji Sax
ji dafa wax ne: Yeen waa kër Israyil,
li may waaja def, du yeen laa ci seet,
li ma ci seet mooy sama teddngay
tur wu sell, wi ngeen teddadil fi
digg yéefar yi ngeen fekki. 23 Kon
dinaa fésal sama sellngay tur wu
màgg, wi ñu teddadil fi biir yéefar
yi, sama tur wi ngeen teddadil fi
seen biir. Ci yeen laay fésale sama
sellnga, yéefar yiy gis, ba xam ne
maay Aji Sax ji. Kàddug Boroom
bi Aji Sax jee. 24 Maa leen di
seppee ci yéefar yi, dajalee leen
mépp réew, délloosi leen seen suu-
fas bopp. 25 Maa leen di wis ndox
mu set, ngeen set. Mboolem seen
sobe ak mboolem seen kasaray tuur
laa leen di setalal. 26 Maa leen di jox
xol bu yees, te xel mu yees laay def ci
seen dënn. Xolu doj bi laay roccee ci
seen suux, weccee leen ko xolu suux,
27 te samam xel laay yeb fi seen biir
dënn, ba dogal ngeen mana topp
sama dogali yoon, di sàmm ak a
jëfe sama àttey yoon. 28 Su boobaa
ngeen mana dëkke réew mi ma
joxoon seeni maam, di sama ñoñ,
may seen Yàlla. 29 Maa leen di musal
ci seen mboolem sobe, maay woo
am pepp, ful ko, te dootuma leen teg
ab xiif. 30 Maay ful doomu garab
ak meññeefum tool, ba dootuleen
am gàccey xiif fi digg yéefar yi.
31 Su boobaa yeenay fàttliku seen
jikko yu bon yaak seen jëf ju baaxul.
Su ko defee ngeen jéppi seen bopp
ndax seeni ñaawtéef ak seen jëf ju
siblu. 32 Du yeena tax nag may jëfe
noonu. Kàddug Boroom bi Aji Sax
jee. Na leen loolu wóor. Kon nag
waa Israyiloo, rusleen ba ne tott ci
seeni jëfin.”
33 «“Boroom bi Aji Sax ji dafa wax
ne: Bés bu ma leen setalee ba ngeen
tàggook seen mboolem ñaawtéef,
dinaa delloo dëkk yu mag yi aw
nit, gent yi tabaxewaat. 34 Mbooy
gu wéet gi, dees na ko beyaat, ba
mu wuuteek wéetaay, ba képp ku
fa jaare seede woon. 35 Su boobaa
dees na ne: ‘Xool-leen miim réew,
ak mbooy gi mu doonoon, tey mu
naat ni toolub Àjjana! Dëkk yeet
ay gent la woon, wéet, tojatoo, tey
ñu dàbbli lépp, ba dëkke nii!’ 36 Su
boobaa seen dëkkandooy yéefar yi
fi des dinañu xam ne man Aji Sax ji
maa tabaxaat dëkk yu mag yi tojatoo
woon, jëmbataat mbooy gi. Man Aji
Sax ji, maa wax te maay jëf.

37 «“Boroom bi Aji Sax ji dafa wax
ne: Lii laay nangulaatal waa kër
Israyil, defal leen ko: maay ful nit
ñi niy gàtt. 38 Bu màggal masaa am,
Yerusalem day fees ak gàtt yu ñuy
rendi, sarxal. Nit ñiy dëkkewaat
genti tey yii, noonu lañuy baree. Su
boobaa ñu xam ne maay Aji Sax ji.”»

37

Israyil dekki na

1 Gannaaw loolu loxol Aji Sax ji da
maa dikkal. Aji Sax ji yóbboo ma
Noowam, ba teg ma ca digg joor ga,
fekk joor ga fees dell aki yax. 2 Mu
wërloo maa wërloo ca biir yax ya,
ndeke yax yaa nga bare lool te wow
koŋŋ ca biir joor ga. 3 Mu ne ma:
«Yaw nit ki, ma ne, yii yax man naa
dundaat a?» Ma ne ko: «Boroom bi
Aji Sax ji, loolu de, yaw doŋŋ a ko
xam.» 4 Mu ne ma: «Waxal waxyu
fi kaw yax yii, ne leen: “Yeen yax yu
wow yi, dégluleen kàddug Aji Sax
ji: 5 Boroom bi Aji Sax ji dafa wax
yax yii, ne leen: Maa ngii di leen sol
ag noo, ngeen dund. 6 Maa leen di
may ay siddit, saxal leen aw suux,
sànge leen ab der, sol leen ag noo,
ngeen dund, ba xam ne maay Aji
Sax ji.”» 7 Ma biral waxyu na mu
ma ko sante. Naka laa biral waxyu
rekk, coow daldi jib, ànd akum riir,
fekk yax yaay booloo, bu nekk ak ba
muy àndal. 8 Ma gis ay siddit taq
ca, aw suux sax ca kaw, ab der dikk,
tege ca kaw, te genn noo amu ca.
9 Mu ne ma: «Yaw nit ki, waxalal
Noo gi waxyu, waxal ko waxyu ne
ko: “Boroom bi Aji Sax ji dafa wax
ne: Yaw Noo gi, bàyyikool ñeenti
yooni ngelaw yi te dikk, wal fi biir
ñii ñu bóom, ba ñu dund.”» 10 Ma
def la mu ma sant, waxyu, noo ga
dikk, duggsi, ñu dundaat, jóg taxaw,
di gàngoor gu baree bare.

11 Mu ne ma: «Yaw nit ki, yax yii
ñooy mboolem waa kër Israyil. Ñu
ngi naan: “Nun de, ay yaxi neen
yu wow koŋŋ lanu, sunu yaakaar
tas na, nun kay yàqu nanu.” 12 Kon
nag biralal waxyu, ne leen: “Boroom
bi Aji Sax ji dafa wax ne: Yeen
sama ñoñ, maa ngii di ubbisi seeni
bàmmeel, dekkale leen ca seeni
bàmmeel, délloosi leen kaw suufas
Israyil. 13 Yeen sama ñoñ, bu ma
ubbee seeni bàmmeel, ba yékkatee
leen ca seeni bàmmeel, dingeen
xam ne maay Aji Sax ji. 14 Maa
leen di sol samag noo, ngeen dund,
ma samp leen seen suufas bopp, ba
ngeen xam ne man Aji Sax ji maa
wax, maa def. Kàddug Aji Sax jee.”»

Israyil, genn giir, benn buur

15 Ba loolu wéyee kàddug Aji Sax
ji dikkal ma ne ma: 16 «Yaw nit ki,
sàkkal aw dénk, nga bind ci kaw
lii: “Ñeel Yuda ak giiri Israyil yi mu
àndal.” Nga sàkkaat weneen dénk,
bind ci kawam: “Ñeel Yuusufa ban-
tub Efrayim ak waa kër Israyil yi mu
àndal,” 17 te nga boole ñaari dénk
yi, ñu booloo, di wenn dénk ci sa
loxo. 18 Bu la sa bokk yi laajee, ne
la: “Xanaa doo nu wax lii lu muy
tekki?” 19 nanga leen wax ne leen:
“Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Maa ngii di jël dénku Yuusufa wi ci
loxol Efrayim, mook giiri Israyil yi
mu àndal, boole kook dénku Yuda,
daldi def lépp wenn dénk, ñu booloo
di wenn ci sama loxo.”

20 «Nanga ŋàbb dénk yi nga bind,
ñuy gis, 21 te nga wax leen ne leen:
“Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Maa ngii di jëleji bànni Israyil ca biir
xeet ya ñu fekki, dajalee leen wet
gu nekk, délloosi leen seen suufas
bopp. 22 Maa leen di def wenn
xeet doŋŋ ci réew mi, ci kaw tundi
Israyil, ñoom ñépp bokk benn buur.
Dootuñu doon ñaari xeet te dootuñu
xàjjalikoo ñaari nguur. 23 Dootuñu
sobeel seen bopp ci ay kasaray tuur,
ak seen jëf ju siblook mboolem
seeni tooñ. Maa leen di walloo ci
mboolem seen ñàkk kóllëre. Ma
setal leen, ñu doon sama ñoñ, ma
doon seen Yàlla.

24 «“Daawuda sama jaam baay
doon seen buur, di seen bennub
sàmm ñoom ñépp. Sama àttey yoon

lañuy doxe, sama dogali yoon lañuy
sàmm, di ko jëfe. 25 Ñooy dëkke
réew mi ma joxoon Yanqóoba sama
jaam ba, te seeni maam dëkke woon
ko. Ñu dëkke ko ñoom it, ñook
seeni doom ak seeni sët, ba fàww, te
Daawuda sama jaam ba mooy doon
seen boroom jal ba fàww. 26 Maay
fas ak ñoom kóllëreg jàmm, gu sax.
Maa leen di samp, ful leen, maay
samp sama bérab bu sell fi seen biir,
ba fàww, 27 sama dëkkuwaay nekk
fi seen biir, may seen Yàlla, ñuy
sama ñoñ. 28 Bu sama bérab bu sell
nekkee fi seen biir ba fàww, xeet yi
dinañu xam ne man Aji Sax ji maa
sellal Israyil.”»

38

Kàdduy waxyu dal na Gog

1 Kàddug Aji Sax ji dikkal na ma
ne ma: 2 «Yaw nit ki, neel jàkk
Gog ma ca réewum Magog, boroom
Meseg ak Tubal, te nga biral waxyu
fi kawam. 3 Neel: “Boroom bi Aji Sax
ji dafa wax ne:
Yaw Gog, boroom Meseg ak Tubal,
maa ngi nii fi sa kaw.
4 Maa lay wañ
ñi, we say ŋaam ay lonku,
génne la yaak sa mbooloo mépp ak fas ak gawar,
ñépp gànnaayu ba diis,
di gàngoor gu yaa, ak pakk yu mag ak yu ndaw,
ñépp mane saamar.
5 Waa Pers, waa Kuus ak waa Puut ay ànd ak yeen,
ñoom ñépp fàggoo pakk ak mbaxanam xare.
6 Gomeer indaale gàngooram gépp,
ak Bet Togarma ga ca catal bëj-gànnaar, ak gàngooram yépp,
ñuy xeet yu takku, ànd ak yaw.

7 «“Nanga waajala waajal,
yaak mboolem sa ndaje mi dajesi fi yaw,
nga doon seen wattukat.
8 Feek lu yàgg dees na la woo.
Bu ay at jàlle ba jeex, yaay songi am réew
mu nit ña rëcc saamar,
ba jóge ci ay xeeti xeet,
dajeji ca kaw tundi Israyil ya yàggoona wéet.
Ñooñoo seppikoo ci xeeti àddina yi,
ñoom ñépp dëkksi fa ci biir xel mu dal.
9 Waaye yaa naa jàyy ni ngëlén,
mel ni aw xiin,
muur réew mi, yaak sa gàngoor yépp,
ak xeeti xeet yi ànd ak yaw.

10 «“Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Bésub keroog ay xalaat dikkal la,
nga mébét mébét mu bon,
11 daldi ne: ‘Maay songi réew mu ne ŋàpp,
maay dali ca kaw waa réew mu ne finaax,
dëkke xel mu dal,
te du tata ju wër fu ñu dëkke, ñoom ñépp,
du buntu dëkk, du tëjukaayu bunt.’
12 Yaay dikk ngir foqati, sëxëtoo sëxëtoo alal,
daldi aakimoo genti démb yu ñu dëkke tey,
ña fa ne di mbooloo mu ñu seppee ci xeet yi,
am ug jur aki alal,
te dëkke léegi digg àddina.
13 Waa Saba ak Dedan ak julay Tarsis,
ak mboolem seeni boroom daraja ñoo lay wax ne la:
‘Nangu alal a la yékkatee?
Sëxëtoo alalu xaree la taxa bàbbi sa gàngoor,
ngir yóbbu xaalis ak wurus,
nangu jur ak alal, ba dajalee ca xare ba koom gu takku?’ ”

14 «Kon nag yaw nit ki, biralal
waxyu, waxal Gog, ne ko: “Boroom
bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Bésub keroog déy,
bu Israyil sama ñoñ sancsee xel mu dal, dinga ko yég,
15 ba bàyyikoo sa màkkaan, ca catal bëj-gànnaar,

yaak xeet yu bare yu ànd ak yaw,
ñoom ñépp war fas,
di gàngoor gu mag, mbooloo mu bare.
16 Yaay songi Israyil, sama ñoñ,
mel ni aw niir, muur réew ma.
Fan yu mujj ya la loolu di am,
maa lay yóbbu yaw Gog, ba ca réew ma ma séddoo.
Maa lay firndeele sama sellnga,
ngir xeet yi gis, ba xam maay kan.

17 «“Boroom bi Aji Sax ji déy dafa wax ne:
Yaw déy, laa doon wax bu yàgg,
yonenti Israyil, sama jaam ña jottli ko ca yooya jant,
ñu biral waxyu ay ati at,
ne maa lay dal-loo sama kaw ñoñ.
18 Bésub keroog, ba Gog di dalsi ca kaw réewum Israyil,
kàddug Boroom bi Aji Sax jee,
sama xadaru mer ay fettax.
19 Sama fiiraange ak sama tàngooru xadar laa birale ne:
bésub keroog déy, suuf dina yëngoo Israyil lool;
20 jën ak njanaaw di lox fi sama kanam,
ñook ndundati àll bi ak mboolem luy raam
ak kuy nit fi kaw suuf.
Tund yi màbb, doji mbartal ya fàqandoo,
tata yépp jóoroondoo.
21 Ca laay wool mbooloom Gog saamar fa sama kaw tund yépp,
kàddug Boroom bi Aji Sax jee,
mbokk di jam mbokk saamar.
22 Maa koy mbugale mbas ak deret ju tuuru,
ak wali waameek doji yuur,
ak tawub sawaraak tamarax, mooki gàngooram,
ak xeet yu bare yi ànd ak moom.
23 Maay biralee noonu sama màggaay ak sama sellnga,
maa niy xamlee sama bopp,
yéefar yu bare di gis,
ba xam ne maay Aji Sax ji.”»

39

Gàngooru Gog sànku na

1 «Yaw nit ki nag, waxal waxyu ci
kaw Gog, nga ne: “Boroom bi Aji
Sax ji dafa wax ne: Maa ngii fi sa
kaw, yaw Gog, boroom Meseg ak
Tubal. 2 Maa lay wañña, yóbbu la,
jële la catal bëj-gànnaar, yéege la
kaw tundi Israyil. 3 Maay féle sa
xala ci sa loxol càmmoñ, féle say
fitt ci sa loxol ndijoor, waddal. 4 Ca
kaw tundi Israyil ngay daanu, yaak
mboolem say gàngoor, ak mbooloo
yi ànd ak yaw. Tan yeek lépp luy
njanaaw ak ndundati àll bi laa lay
jox, leele la leen. 5 Ci biir àll bi
nga naa lareet. Man de maa ko
wax! Kàddug Boroom bi Aji Sax
jee. 6 Maay yebal sawara fa Magog,
ak fa waa dun ya dëkke jàmm, ba
ñu xam ne maay Aji Sax ji. 7 Sama
tur wu sell laay xamle fi digg Israyil
sama ñoñ, te dootuma seetaan ñuy
teddadil sama tur wu sell. Yéefar yi
dinañu xam ne maay Aji Sax ji, ku
Sell ku Israyil ki.

8 «“Bés baa ngii di ñëw te dina
dikk, kàddug Boroom bi Aji Sax
jee. Bés bii laa waxoon. 9 Waa
dëkki Israyil ay génnandoo, booley
ngànnaay, xambeb taal; pakk bu
mag ak bu ndaw, xalaak fitt, nga-
jjook xeej, taaloo ko diiru juróom
ñaari at, 10 ba dootuñu taxani,
dootuñu gori ca gott ya, gànnaay
ya lañuy taaloo, te ñooy futti ñu
leen futti woon, di sëxëtoo ña leen
sëxëtoo woon. Kàddug Boroom bi
Aji Sax jee. 11 Bésub keroog laay
may Gog ab pàkk, mu def ko sëg
fi biir Israyil; mooy xuru jaarukaay
wiy dog yoonu képp ku fa jaare,
te féete yoonu penku wi jëm géeju
Xorom ga. Fa lañuy rob Gog ak
gàngooram gépp, ñu di ko wooye
xuru Gàngooru Gog. 12 Juróom
ñaari weer waa kër Israyil di leen
rob, ngir setal réew mi. 13 Waa
réew mépp a leen di robandoo,
te bésub keroog ma darajaal sama
bopp, ñu doxe ca siiw. Kàddug

Boroom bi Aji Sax jee. 14 Dañuy
tabb nit ñu féetewoo di wër réew
mi, ñu àndandook tukkikat yi, di
rob néew yi des ci àll bi, ngir setal
ko. Bu juróom ñaari weer yi jeexee
ñu tàmbalee seetaat. 15 Wërkat
yooyooy wër réew mi ba mu daj, ku
ci gis yaxi nit, sàkk xàmmikaay ca
wet ga, ngir robkat yi dikk, robi ko
ca xuru Gàngooru Gog, 16 ba far am
dëkk bu ñuy wooye Amona (mu firi
Gàngoor). Noonu lañuy setale réew
mi.”
17 «Yaw nit ki nag, Boroom bi Aji
Sax ji dafa wax ne: Waxal picc yi
ak mboolem njanaaw yi ak rabi àll
yépp, ne leen: “Dajalooleen, jóge
fu ne, dikk, dajesi ci sama sarax
si ma leen di rendil, muy sarax
su mag fa kaw tundi Israyil, ngeen
lekk yàpp, naan deret. 18 Yàppu
xarekat ngeen di lekk, naan deretu
garmiy réew mi, ñooy seeni kuuy,
aki tàppaanga aki bëy aki yëkk,
ñoom ñépp mel ni juru yafal yuy
fore jooru Basan. 19 Dingeen lekk
nebbon ba regg, naan deret ba
màndi ci sama sarax si ma leen
rendil. 20 Sama ndab ngeen di
regge méddu fas ak boroom watiir
ak méddu jàmbaar ak méddu bépp
xarekat.” Kàddug Boroom bi Aji Sax
jee. 21 Maay biralal yéefar yi sama
teddnga, yéefar yépp gis àtte yi ma
dogal ak sama diisaayu loxo bi ma
leen teg. 22 Bésub keroog la waa
kër Israyil di dale xam ne maay seen
Yàlla Aji Sax ji.

Aji Sax ji ñoŋal na sellngaam

23 «Kon yéefar yi dinañu xam
ne ñaawtéefi waa kër Israyil moo
leen yóbbe ngàllo ndax la ñu ma
ñàkke worma, ba ma xañ leen sama
kanam, teg leen ci seen loxoy noon,
ñu fàddoondoo saamar. 24 Seeni
sobeek seeni tooñ laa jëflanteek
ñoom, ba xañ leen sama kanam.
25 «Kon nag Boroom bi Aji Sax
ji dafa wax ne: Léegi maay
tijji wërsëgu Yanqóoba, maay
ñeewante waa kër Israyil googu
gépp, te maay fiire sama tur wu
sell wi. 26 Bu ñu dëkkee seenum
réew ci xel mu dal, kenn lëjalu leen,
ñooy gàddu seen gàcce, ak gépp
ñàkk worma gu ñu ma ñàkke woon
worma, 27 Bu ma leen jëlee ci xeet yi,
délloosi leen, maa leen di dajalee ca
seen réewi noon yooya, maa leen di
fésale sama sellnga, yéefar yu bare
teg ci bët. 28 Dinañu xam ne maay
seen Yàlla Aji Sax, ji leen yóbbu
woon ngàllo ca yéefar ya, ba noppi
délloosi leen seen suuf, te bawuma
kenn gannaaw. 29 Gannaaw bu ma
walee waa kër Israyil sama noo,
dootuma leen xañ sama kanam.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.»

40

Esekiyel gis na kër Yàlla gu bees

1 Ba ñu duggee ca ñaar fukkeelu
at maak juróom gannaaw ba ñu nu
yóbboo ngàllo, mu yemook fukki
at ak ñeent gannaaw ba ñu nan-
goo Yerusalem, bésub keroog booba
yemook fukki fan, loxol Aji Sax ji
dikk na fi sama kaw. Mu yóbbu ma
ba foofa. 2 Ci biir peeñuy Yàlla la
ma yóbbu ba réewum Israyil, wàcce
ma ci kaw tund wu kawee kawe.
Mu am fa ca wetu bëj-saalum luy
nirook tabaxi dëkk bu mag. 3 Ba
mu ma yóbboo ba foofa, ma jekki
yem ci nit ku am melow xànjar,
ŋàbb buumu lẽe ak yetu nattukaay.
Ma nga taxaw ca buntu dëkk ba.
4 Waa ja ne ma: «Yaw nit ki, xoolal
bu baax, teewlool say nopp te def
sam xel ci mboolem li ma lay won.
Ngir won la moo tax ñu indi la ba
fii. Mboolem loo gis, nanga ko àgge
waa kër Israyil.»

Natt nañu miir baak bunt ba féete penku

5 Ma jekki gis ab miir bu wër
kër Yàlla gi ba mu daj. Waa
jaa nga ŋàbb yetu nattukaay bu
gudde juróom benni xasab* yu teg

* **40:5** 40.5 xasab ñeent fukki santimeetar laak juróom. † **40:5** 40.5 catu loxo bu digg-dóomu di juróom ñaari santimeetar ak genn-wàll.

yaatuwaayu catu loxo†. Mu natt
talaayu miir ba, muy wenn yet,
taxawaay ba it di wenn yet‡. 6 Mu
dem ca bunt ba féete penku, yéeg
dëggastal ya, daldi natt guddaayu
dëxu biir bunt ba, muy wenn
yet. Benn dëx bi rekk, wenn yet
la. 7 Néegi wattukat yi làng ak
jaaruwaayu mbaaru bunt bi, bu ci
nekk ab kaare la bu wetam di wenn
yet. Diggante ñaari néeg yu nekk,
miiru juróomi xasab moo ca dox.
Dal-luwaayu mbaar ma ca biir, ab
dëxam wenn yet la. 8 Mu natt dal-
luwaayu mbaaru bunt ba ca biir,
9 muy juróom ñetti xasab, ay jënam
dëlle ñaari xasab. Dal-luwaayu
mbaar maa nga ca biir, janook néeg
Yàlla ba. 10 Néegi wattukati bunt ba
féete penkub kër Yàlla ga, ñett la
wet gii, ñett wet gee, yépp tolloo, te
jën yi leen séq ñoo tolloo yaatuwaay.

11 Waa ja natt yaatuwaayu buntu
mbaar mi, bu ubbikoo, muy fukki
xasab, yaatuwaayu bunt bi di fukki
xasab ak ñett, boo ci boolee jën yi.
12 Fi janook bunti néegi wattukat,
yi bindoo juróom benni xasab wet
gu nekk, ab dëx a fa tëdde xasab,
talaayu dëx ba di xasab. 13 Mu natte
mbaar ma ca xadd ba, diggante
miiru biiru benn néeg, ak miiru
biiru moroom, ma mu jàkkaarlool,
muy ñaar fukki xasab ab juróom.
14 Mu def ñaari jëni mbaar mi§
juróom benn fukki xasab, ëttu kër
Aji Sax ji féete mbaaru bunt bi wet
gu nekk. 15 Diggante kanam mbaaru
bunt ba, ba fa dal-luwaayu mbaar
ma jeexe, juróom fukki xasab la.
16 Néegi wattukat yi ak seeni jën am
nañu ay palanteeri biir yu ànd aki
caax, te wër néeg yi ba dajal. Dal-
luwaayu mbaaru bunt bi itam am
ay palanteeri biir yu wër ba dajal.
Jën wu ci nekk, ay nataali garabi
tàndarma lañu ñaas ca kawam.

Natt nañu ëttu biti ba

17 Waa ja yóbbu ma, ba ca ëttu biti
ba. Mu am fa ab dër bu dajal ëtt
ba, fanweeri néeg séq ko. 18 Dër ba
daa wër mbaari bunt yi waaye dëru
ëttu biti bi nag moo gëna suufe bu
ëttu biir ba. 19 Waa ja natt diggante
mbaaru bunt ba féeteek ëttu biti
ba, ak mbaaru ëtt ba féete biir,
muy téeméeri xasab. Loola di wetu
penku, mu teg ca bëj-gànnaar.

Natt nañu bunt ba féete bëj-gànnaar

20 Mu natt guddaay ak yaatuwaayu
mbaaru bunt ba féete bëj-gànnaar,
te jëm ca ëttu biti ba. 21 Néegi
wattukat ya ñu tabaxaale mbaar
ma di ñett genn wet, ñett ca ga ca
des. Dayoy jën yaak dal-luwaayu
mbaar ma, mook yu buntu penku
ba, ñoo bokk yem: guddaay ba
di juróom fukki xasab, yaatuwaay
ba di ñaar fukki xasab ak juróom.
22 Ay palanteeram ak dal-luwaayam
ak nataali garabi tàndarmaam it,
lépp a bokk ak yu buntu penku
ba dayo. Juróom ñaari dëggastal
ngay yéeg, janook dal-luwaayu ba.
23 Niki buntu penku bi rekk, buntu
bëj-gànnaar ba daa janook bunt
bay jàllale ca ëttu biir ba. Mu natt
diggante ñaari bunt ya jàkkaarloo,
am téeméeri xasab.

Natt nañu bunt ba féete bëj-saalum

24 Mu yóbbu ma wetu bëj-saalum,
ma yem ci buntu bëj-saalum ba.
Mu natt ay jënam ak dal-luwaayu
mbaaram, dayo ya bokk ak yu bunt
ya jiitu, di benn. 25 Foofu itam
am na ay palanteer yu wër dal-
luwaayu mbaaru bunt ba ba mu daj,
nirook yu jëkk ya. Dayo yeet di
benn: juróom fukki xasab ci gud-
daay, ñaar fukki xasab ak juróom
ci yaatuwaay. 26 Juróom ñaari
dëggastal ngay yéeg dal-luwaay ba.
Ay nataali garabi tàndarma lañu
ñaas ca kaw jën ya, wet gu nekk
genn. 27 Foofu it ëttu biir ba am

‡ **40:5** 40.5 yet wi di ñetti meetar yu teg tuuti. dara, dañoo taxaw noonu rekk.

§ **40:14** 40.14 jëni mbaar yooyu jën yenuwul

na bunt bu féete bëj-saalum. Waa
ja natt diggante ñaari bunti bëj-
saalum yi jàkkaarloo, am téeméeri
xasab.

Natt nañu bunt ya jëm ëttu biir ba

28 Waa ja jaarale ma ca buntu bëj-
saalum ba, dugal ma ca ëttu biir ba.
Mu natt buntu bëj-saalum boobee,
ay dayoom di benn. 29 Néegi wat-
tukatam yaak jënam yaak biir dal-
luwaayu mbaar ma, lépp a bokk ak
ya jiitu ay dayo. Mbaaru bunt ba
ak dal-luwaayam am ay palanteer
ba dajal, guddaayu mbaaru bunt ba
di juróom fukki xasab, yaatuwaay
ba di ñaar fukki xasab ak juróom.
30 Néeg yu ndaw yi wër ëttu biir
bi ba mu daj, ñaar fukki xasab
ak juróom la ci guddaay, juróom
ci yaatuwaay. 31 Bunti dal-luwaayi
mbaar yaa ngay ubbikoo ca ëttu biti
ba, ñu rafetale jën ya ay nataali
garabi tàndarma. Juróom ñetti
dëggastal lañu cay dugge.
32 Waa ja jaare penku, dugal ma
ca ëttu biir ba. Mu natt buntu
penku boobu, dayo ya di benn.
33 Ay néegam aki jënam ak biir dal-
luwaay ba, lépp a bokk ak ya ca des
ay dayo, juróom fukki xasab ci gud-
daay, ñaar fukki xasab ak juróom ci
yaatuwaay. Mbaaru bunt ba ak dal-
luwaayam am na ay palanteer ba
dajal. 34 Dal-luwaayu bunt baa ngay
ubbikoo ca ëttu biti ba, ñu ñaas ca
kaw jëni bunt ba ay nataali garabi
tàndarma, di ca dugge juróom ñetti
dëggastal.
35 Waa ja yóbbu ma ba ca buntu
bëj-gànnaar ba. Mu natt ko, mu
bokk ak ya jiitu ay dayo. 36 Bunt
ba daa ànd aki néegam aki jënam
ak dal-luwaayam ak palanteer yu
ko wër, ba mu daj. Guddaay ba
di juróom fukki xasab, yaatuwaay
ba di ñaar fukki xasab ak juróom.
37 Mbaaru bunt baa ngay ubbikoo ca
ëttu biti ba; ay jënam am wet gu
nekk nataali garabi tàndarma, te ñu
di ca yéege juróom ñetti dëggastal.

Natt nañu néegu carxal gi

38 Am na néeg buy ubbikoo ci
biir mbaaru bëj-gànnaar ba féete
biir. Fa lañuy raxase yàppu saraxu
rendi-dóomal. 39 Biir dal-luwaay
boobu, ñeenti taabal a nga ca, ñaari
taabal cat lu nekk. Ca lañuy rey
juri sarax yi. Muy saraxu rendi-
dóomal, di saraxu póotum bàkkaar,
di saraxu peyug tooñ. 40 Néegu
peggu boobu ngay jëkka jot, soo
jógee ca biti, ñaari taabal a nga
fa, féeteek dëggastal yi ñuy yéege
buntu bëj-gànnaar bi ak yeneen
ñaari taabal fa féeteek biir dal-
luwaay ba. 41 Lépp di juróom ñetti
taabal, ñeent wet gii ak ñeent wet
gee, ñu di ca rendi. 42 Ñeenti taabali
saraxu rendi-dóomal ba, doji yett
lañu ko defare. Bu ci nekk di xasab
ak genn-wàll, wet gu nekk, tax-
awaay ba di xasab. Ñu di ca teg jum-
tukaay yi ñuy rendee saraxu rendi-
dóomal ak yeneen sarax. 43 Ñu sàkk
ay lonku yu gudde catu loxo, wërale
lonku ya ba mu daj ca biir, yàppu
sarax ya di tege ca kaw taabal ya.

Natt nañu ëttu biir ba

44 Mu jàlle ma ca ëttu biir ba.
Ay néegi jàngkat a nga ca ëttu
biir ba, benn bi ci wetu mbaaru
bunt bëj-gànnaar bi, jàkkaarlook
bëj-saalum, beneen néeg bi ci
wetu mbaaru buntu penku bi,
jàkkaarlook bëj-gànnaar. 45 Waa
ja ne ma: «Néeg bii jàkkaarlook
bëj-saalum ñeel na sarxalkat yi
dénkoo dénkaaney kër Yàlla gi.
46 Néeg bi jàkkaarlook bëj-gànnaar
nag ñeel na sarxalkat yi dénkoo
dénkaaney sarxalukaay bi. Ñooñu
ñooy Leween ñi askanoo ci Cadog te
bokkuñook kenn sañ-sañu jege Aji
Sax ji, ngir liggéeyal ko.»
47 Waa ja natt ëttu biir ba, muy
téeméeri xasab wet gu nekk. Sarx-
alukaay baa nga fa kanam néeg
Yàlla ba.

Natt nañu néeg Yàlla ba

48 Mu jàlle ma ca dal-luwaayu
mbaaru néeg Yàlla ba, daldi natt
ñaari jëni dal-luwaay ba, muy

juróomi xasab, wet gu nekk. Bunt
ba di fukki xasab ak ñeent, ñaari
weti biir mbaar ma di ñetti xasab,
wet gu ci nekk. 49 Dal-luwaayu
mbaar mi gudde ñaar fukki xasab,
yaatoo fukki xasab ak benn. Mu am
dëggastal yu ñuy yéege, jàll ca biir,
ñaari jën séq ko, wet gu nekk, wenn.

41

1 Ba loolu amee waa ja jàlle ma
ba ca bunt néeg bu mag ba. Mu
natt jën ya séq bunt ba, mu dëlle
juróom benni xasab ci ñaari wet
yépp. 2 Yaatuwaayu bunt ba fukki
xasab la, ñaari miiri wet yi ko séq,
bu ci nekk di juróomi xasab. Mu
natt néeg bu mag bi ci boppam,
guddaay bi di ñeent fukki xasab,
yaatuwaay bi di ñaar fukki xasab.
3 Moom nag moo jàll ca néegu biir
ba, daldi natt jëni bunt ba, mu
dëlle ñaari xasab, diggante ñaari
jëni bunt bi di juróom benni xasab,
yaatuwaayi ñaari miiri wet yi séq
bunt bi, bu ci nekk di juróom ñaari
xasab. 4 Mu natt néegu biir bi ci
boppam, muy ñaar fukki xasab wet
gii, di ñaar fukki xasab wetu néeg
bu mag ba. Mu ne ma: «Fii mooy fu
sell fee sell.»

Natt nañu toftalu néeg Yàlla bi

5 Mu natt miiru néeg Yàlla bi,
mu dëlle juróom benni xasab,
yaatuwaayu néegi wet, yi wër néeg
Yàlla bi ba mu daj, bu ci nekk di
ñeenti xasab. 6 Néegi wet yooyu
ñetti taax yu tegloo la, tollook néeg
Yàlla bi ab taxawaay, taax mu ci
nekk di fanweeri néeg. Mu am
ay cëslaay yu saxe ci miiru néeg
Yàlla bi, te téye néegi wet yooyu, ba
sësuñu rëkk ci néeg bi ci boppam.
7 Taax mu la gëna kawe, gën laa
yaatu, miir ba ànd ak moom gëna
sew fi wër néeg Yàlla bi ba mu daj.
Noonu lañuy yéege ay dëggastal,
jóge ci suuf, jaare ca taaxu digg ba,
ba ca taax ma ca kaw.

8 Ma gis ne néeg Yàlla bi ab dëx
a ko yenu, yenuwaale néegi wet yi
wër néeg Yàlla bi, taxawaayu dëx bi
di wenn yet wu mat, tollook juróom
benni xasab. 9-10 Néegi wet yi, seen
miiru biti dëlle na juróomi xasab.
Ñu bàyyi diggante néegi wet yi ak
taaxi sarxalkat yi, bérab bu tollook
ñaar fukki xasab, wër néeg Yàlla bi
ci ñetti wetam. 11 Am na ñaari bunt
yu sare ci néegi wet yi wër néeg
Yàlla bi, jëme ci pegg bu dara amul.
Benn bunt ba féete bëj-gànnaar;
benn ba, bëj-saalum, yaatuwaayu
pegg, bi wër néeg bi ba mu daj, di
juróomi xasab.

Ber nañu ab tabax ca gannaaw

12 Tabax bi féeteek dig-digalu
feguwaay bi ci sowub néeg Yàlla
bi, yaatuwaayam juróom ñaar fukki
xasab la, guddaayam di juróom
ñeent fukki xasab, dëllaayu miir ba
di juróomi xasab.

13 Waa ja daldi natt néeg Yàlla
bi, guddaay bi di téeméeri xasab;
la dale dig-digalu feguwaay ba, ba
ca catu tabaxu sowu ba aki miiram
itam di téeméeri xasab. 14 Kanamu
néeg Yàlla bi féete penku téeméeri
xasab la, boo ci boolee dig-digali
feguwaay yi séq néeg Yàlla bi. 15 Mu
natt yaatuwaayu tabax ba ca gan-
naaw te janook dig-digalu feguwaay
ba, boole ca ñaari poot ya séq tabax
ba, muy téeméeri xasab.

Bérab bu sell bi nag, muy néeg bu
mag bi, di néegu biir bi, di mbaaru
bunt bi jàkkaarlook ëtt bi, 16 ak
dëxi bunt yeek palanteeri caax yeek
jaarukaay yi ci ñetti wet yépp, ak
ci kanam dëx yi, lu ci nekk bant a
ko lal. Ci suuf ak ci kaw miir bi ba
ca palanteer ya it noonu, palanteer
ya am ay caax. 17 Ci kaw buntu
néeg Yàlla bi, ba ci biir néeg Yàlla
bi, jëm biti, ak kaw miir bi ko wër,
biir ak biti, lépp lañu natt. 18 Ñu
yett ca miir ya ay malaakay serub
ak garabi tàndarma; ñaari serub yu
ne, garabu tàndarmaa nga ca digg
ba, te serub bu ne am na ñaari
kanam, 19 genn gi di kanamu nit,
jublook genn tàndarma, geneen gi
di kanamu gaynde, jublook geneen

tàndarma. Noonu lañu wëralee
néeg bi ba mu daj. 20 Li ko dale
ci suufu néeg bu mag bi, ba ci kaw
bunt yi, ak ci miir yi, fépp lañu yett
serub yeek tàndarma yi. 21 Njëël
bunt bi ak dëx bi, ak pegg yi ko téye
ab kaare la. Buntu néegu biir bu sell
ba it noonu la.

22 Sarxalukaay bi bant la,
taxawaayam di ñetti xasab,
guddaayam di ñaari xasab,
yaatuwaayam di ñaari xasab. Mu
ami coll akub tegukaay aki wet, lépp
di bant. Waa ji ne ma: «Taabal jii
mooy janook Aji Sax ji.»

23 Buntub ñaari laf lañuy dugge ca
néeg bu sell bu mag ba, di dugge
beneen bunt bu ni mel ca néegu
biir bu sell ba. 24 Bunt yooyu, bu
ci nekk ñaari laf yuy warangiku la.
25 Ñu yett ca buntu néeg bu mag
ba ay malaakay serub, ak garabi
tàndarma yu mel ni ya ñu yett ca
kaw miir ya. Catu xaddu mbaaru
bunt ba ca biti, aw dénk lañu ko def.
26 Palanteeri caax yi ak miiri néegi
wet yi ak miiri mbaar mi ak ca kaw
catu xadd bay lang, wet gu ne, ay
nataali tàndarmaa nga ca.

42

Natt nañu taaxi sarxalkat yi

1 Ba loolu amee waa ji jaarale
ma buntu bëj-gànnaar, génne ma
ci ëttu biti bi. Mu yóbbu ma wetu
sowu, dugal ma ca tabax ba janook
dig-digalu feguwaay ba te sësook
miiru biir ba ca wetu bëj-gànnaar.
2 Tabax boobu, guddaayam ci wetu
bëj-gànnaar ga féeteek bunt ba,
téeméeri xasab la, yaatuwaay ba
di juróom fukki xasab. 3 Ci genn
wet tabax booboo ngi janook ñaar
fukki xasab yu bokk ci ëttu biir
bi, geneen wet gi janook dëru ëttu
biti bi. Tabax bi def na ñetti
sàppey taax yu tegloo. 4 Ci kanam
néeg, yi féeteek ëttu biir bi, am
na jaarukaay bu yaatoo fukki xasab,
gudde téeméeri xasab. Néeg yooyu
wetu bëj-gànnaar lañu cay dugge.
5 Ñaari taax ya ca kawam nag, mu
ci nekk yaatuwaayam a yées ma ko
féete suuf, ndax taax mu gëna kawe
moo ëpp jaarukaay bu mu bàyyi fi
kanamam. 6 Ñetti sàppey taax la
yu amul ay jën ni néegi ëtt bi ame
ay jën. Moo tax ruumi taaxum kaw
ma gëna xat yoy taaxum digg ma,
ak ma féete suuf. 7 Mu am miir
bu làng ak néeg yooyu, teqale leen
ak ëttu biti bi, guddaayu miir bi di
juróom fukki xasab. 8 Ndax néeg
yooyu féeteek ëttu biti ba, gud-
daay ba bépp juróom fukki xasab
la. Waaye sàppey néeg, ya sësook
néeg Yàlla ba, guddaayam téeméeri
xasab la. 9 Ca suufu néeg yooyu la
am jaarukaayu penku bu jëme ca
biir néeg ya féete penku, boo jógee
ca ëttu biti ba.

10 Am na sàppeb néeg bu janook
dig-digalu feguwaay ba, ak tabax ba
ca gannaaw néeg Yàlla ba. Sàppeb
néeg boobu ma nga làng ak miiru
biti, bi yaatuwaayam féete penku.
11 Mu ngi janook ab jàllukaay.
Sàppey néeg yooyu daa bindoo ni bi
féete bëj-gànnaar te bokk ak ñoom
guddaay ak yaatuwaay, seeni bunt
ak seeni dayo yépp di benn. 12 Bunti
sàppey néeg ya ca bëj-saalum it
noonu la. Ca catal jaarukaay ba, ab
bunt a nga fa, janoo màkk ak miir
ba féete penku.

13 Ba loolu amee waa ji ne
ma: «Néegi bëj-gànnaar yeek néegi
bëj-saalum yi janook dig-digalu
feguwaay bi, ñooy néeg yu sell yi
sarxalkat yi jege Aji Sax ji, di lekke
sarax yu sell yee sell. Ca lañuy yeb
sarax yu sell yee sell it, muy saraxu
pepp yeek saraxu póotum bàkkaar
yeek saraxu peyug tooñ yi, ndax
bérab bu sell la. 14 Sarxalkat yi,
bu ñu duggee ci bérab bu sell bi,
dootuñu man daldi génn ci ëttu biti
bi. Ci néeg yii lañuy wacc seen yére
yi ñuy liggéeyale Aji Sax ji, ndax
yooyu yére yu sell la. Ñu solaat nag
yeneen yére bala ñoo dellu ca ëtt ba
mbooloo may daje.»

Natt nañu miiru biti bu kër Yàlla gi

15 Ba waa ja nattee dayoy biir néeg
Yàlla bi ba noppi, da maa jaarale ca
mbaaru bunt ba féete penku. Mu
tàmbali di natt bayaal bi wër kër gi.
16 Mu natte yet wa wetu penku, lépp
di juróomi téeméeri yet, yemook
kilomeetar ak genn-wàll. 17 Mu
natte yet wa wetu bëj-gànnaar, lépp
di juróomi téeméeri yet, 18 wetu bëj-
saalum ba it, mu natte ko yet wa,
muy juróomi téeméeri yet. 19 Mu
walbatiku, natte yet wa wetu sowu,
muy juróomi téeméeri yet. 20 Noonu
la natte miir bi ub bayaalu kër Yàlla
gi ba mu daj, muy kaare bu wetam
di juróomi téeméeri dayo, te teqale
fi sell ak fi sellul.

43

Leeru Yàlla dellu na këram

1 Waa ja nag jiite ma ba ca bunt ba,
bunt ba féete penku. 2 Ma jekki gis
leeru Yàllay Israyil, mu dikke penku,
ànd ak kàddu gu mel ni kàddug géej
mbàmbulaan, suuf si di lerxate fa
leeram ga. 3 Moomu peeñu nirook
peeñu ma ma jëkkoona gis ba may
dikk ca yàqum Yerusalem, nirook
ma woon ca tàkkal dexu Kebar. Ma
daldi daanu, dëpp sama kanam fa
suuf. 4 Ba loolu amee leeru Aji Sax
ja jaare ca buntu penku ba, dugg ca
néeg Yàlla ba. 5 Ngelaw nag ne ma
cas, yóbbu ma ca biir ëttu biir ba,
leeru Aji Sax ji jekki fees néeg ba.
6 Ma dégg kuy wax ak man ku féete
fi biir néeg Yàlla bi, te fekk waa ji
ma dugal a ngi taxaw fi sama wet ba
tey. 7 Mu ne ma: «Yaw nit ki, sama
màkkaanu ngàngunee ngi, bérab
bii laay teg samay tànk, di fi dëkke
fi digg bànni Israyil ba fàww. Bu
waa kër Israyil dellu teddadil sama
tur wu sell, ñook seeni buur ci seen
gànctu, ak seen néewi buur yi ñuy
denc ci seeni jaamookaay. 8 Seen
buur yi ñoo féetale seen dëxi bunt
ak seen jëni bunt ci sama weti dëxi
bunt ak sama jëni buntu kër. Miir
doŋŋ a doxoon diggante sama kër
ak seen kër. Ñoo def seen jëf ju
siblu, ba teddadil sama tur wu sell,
ma mer, faagaagal leen. 9 Léegi nag
nañu ma sorele seen gànctu ak seen
néewi buur yi, ndax ma mana dëkk
fi seen biir, ba fàww.

10 «Yaw nit ki, waxal waa Israyil
ni kër gi wara mel. Nañu ker-
sawoo seeni ñaawtéef te ñu natt
nataalu kër gi. 11 Bu ñu kersawoo
mboolem seeni jëf nag, nanga leen
xamal bindu kër gi ak tëralinam aki
duggukaayam aki génnukaayam,
bindam bépp, ak dogali yoon yi mu
laaj yépp. Nanga bind lépp, ñu gis,
ba mana sàmm mboolem bindu kër
gi, ak mboolem dogali yoon yi mu
laaj, te di ko jëfe. 12 Ndigalu yoon
wi jëm ci kër Yàlla gi ñu wara tabax
mooy lii: ci kaw tund wi ak fi ko wër
fépp, fu sella sell lay doon. Loolu
mooy ndigalu yoon wi, ci wàllu kër
Yàlla gi.»

Natt nañu sarxalukaay bi

13 Lii nag mooy dayoy sarxalukaay
bi ciy xasab, xasab bu ci nekk tegu
yaatuwaayu catu loxo. Toogub sarx-
alukaay bi féete suuf, taxawaayam
xasab la, yaatuwaayam di xasab,
mu ànd ak kéméjam gu ko wër
ba mu daj, te taxawaayu kéméj
gi tollook yaatuwaayu catu loxo.
Toogub sarxalukaay bi noonu la
bindoo. 14 Ñaari xasab a dox dig-
gante toogu bi ci suuf, ba ci cat li
ngay jëkka jot, te yaatuwaayu cat
li di xasab. Ñeenti xasab a dox
diggante cat li ngay jëkka jot, ba
ca cat la ca kaw, te yaatuwaayam
it di xasab. 15 Taxawaayu taalub
sarxalukaay bi féete kaw ñeenti
xasab la, ñeenti béjjén sampe ci
ñeenti coll yi, coll wu nekk, benn
béjjén. 16 Lakkukaayu sarxalukaay
bi ab kaare la, wet gu ci nekk di
fukki xasab ak ñaar. 17 Kon toogub
lakkukaay bi fukki xasab ak ñeent
la ci ñeenti wetam, dib kaare, kéméj
gi wër toogu bi am taxawaayu genn-
wàllu xasab, te toogub lakkukaay
bi, wëre lakkukaay bi cat lu yaatoo

xasab. Dëggastal bi ñuy yéege ci
sarxalukaay bi nag penku la féete.

Sàrtal nañu sarxalukaay bi

18 Waa ji ne ma: «Yaw nit ki,
Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Lii mooy dogali yoon yi jëm ci sarx-
alukaay bi, bés bu noppee, ci wàllu
saraxi rendi-dóomal, ak deret ji ñu
ci wara tuur. 19 Sarxalkati Leween
ñi askanoo ci Cadog, te jege ma,
ngir di ma liggéeyal, kàddug Aji
Sax jee, nanga leen jox yëkk wu
ndaw, muy saraxu póotum bàkkaar.
20 Nga sàkk ci deret ji, taqal ci ñeenti
béjjéni sarxalukaay bi, ak ñeenti
colli kaw gi ak ci kéméj gi ba mu
daj, nga laabale ko sarxalukaay bi,
defale ko ko njotlaayam. 21 Nga
génne bérab bu sell bi yëkku saraxu
póotum bàkkaar mi, te nga lakk
ko bérab ba mu ware ci ëttu kër
Yàlla gi. 22 Bésub ñaareel ba nanga
indi ab sikket bu amul sikk, muy
saraxu póotum bàkkaar bu ñuy laa-
bale sarxalukaay bi; ñu laabale ko
sarxalukaay bi, na ñu ko laabale
woon yëkk wu ndaw wa. 23 Boo
ko laabalee noonee ba noppi, nanga
sàkk aw yëkk wu ndaw wu amul
sikk ak kuuy mu amul sikk. 24 Nga
boole indi fi kanam Aji Sax ji, sarx-
alkat yi suy leen xorom, ñu def
leen saraxu rendi-dóomal, ñeel Aji
Sax ji. 25 Diiru juróom ñaari fan
ngay joxe bés bu nekk ab sikketu
póotum bàkkaar akaw yëkk akum
kuuy, te na lu ci nekk mucc sikk.
26 Diiru juróom ñaari fan lañuy def
njotlaayal sarxalukaay bi, setal ko,
doore ko sasu sarxalukaay bi. 27 Bu
àpp boobu matee, la ko dale ca
bésub juróom ñetteel ba, na sarx-
alkat yi joxe ci kaw sarxalukaay bi,
seen saraxi rendi-dóomal, ak seen
saraxi cant ci biir jàmm, ma daldi
leen nangul. Kàddug Boroom bi Aji
Sax jee.»

44

Ay jagle ñeel na boroom jal bi

1 Ba loolu amee waa ji delloo ma
ca mbaaru biti bu kër Yàlla ba féete
penku, fekk bunt ba tëje. 2 Aji Sax
ji ne ma: «Mbaar mii, buntam day
dëkke tëje. Kenn du ko tijji, kenn
du ci jaare ndax Aji Sax ji Yàllay
Israyil fii la dugge. Kon nag na tëje.
3 Boroom jal bi* nag, gannaaw mooy
boroom jal bi, sañ na faa tooge, lekk
fi kanam Aji Sax ji. Waaye ci dal-
luwaayu mbaar mi lay dugge te fi lay
génne itam.»

Jege bérab bu sell bi du wàllu ñépp

4 Gannaaw loolu waa ji jaarale
ma ca buntu bëj-gànnaar ba ca
kanam néeg ba, ma jekki gis leeru
Aji Sax ji fees néeg Aji Sax ji. Ma
daanu, dëpp sama kanam fa suuf.
5 Aji Sax ji ne ma: «Yaw nit ki,
xippil, ubbil say nopp te def sa xel
ci mboolem lu ma la wax ci wàllu
dogali yoon yi jëm ci kër Aji Sax ji
ak mboolem digali yoonam. Defal
sa xel bu baax ci duggukaayi kër
gi ak mboolem génnukaayi bérab
bu sell bi. 6 Nanga wax fippukati
waa kër Israyil yii, ne leen: Boroom
bi Aji Sax ji dafa wax ne: Yeen
waa kër Israyil, seen jëf ju siblu
ji jépp doy na sëkk. 7 Bu ngeen
ma daan indil sama céru ñam, muy
nebbon, di deretu sarax yi, dangeen
di dugalaale sama biir bérab bu sell
bi ay doxandéem yu xaraful, du
ci jëmm, du ci xol. Noonu ngeen
sobeele sama kër gi. Fecci ngeen
sama kóllëreek yeen ndax seen
jépp jëf ju siblu. 8 Dénkoowuleen
dénkaane yi jëm ci sama yëf yu
sell yii, xanaa di ko dénk ñeneen
ñu koy dénkoo fi sama biir bérab
bu sell bi.» 9 Boroom bi Aji Sax
ji dafa wax ne: «Bépp doxandéem
bu xaraful ci xol, xaraful ci jëmm,
bumu duggati sama bérab bu sell bi,
muy doxandéem bu mu mana doon,
bu dëkk ci biir bànni Israyil.

* **44:3** 44.3 Seetal ci 34.23-24 ak 37.24-25.

Leween ñi am nañu seen wartéefi bopp

10 «Leween ñi ma sore woon ba
bànni Israyil jàddee, ba dëddu ma,
di topp seen kasaray tuur, ñooy
gàddu seenu ay. 11 Ay surga aki
fara bunti kër rekk lañuy doon ci
sama bérab bu sell bi, te ñooy tegoo
liggéeyu kër gi. Ñooy rendil xeet
wi saraxu rendi-dóomal, ak gépp
jur gu ñuy sarxal, te ñooy nekk ci
waawu xeet wi, di leen surgawu.
12 Gannaaw ñoo doon dox diggante
xeet week seen kasaray tuur, ba
yóbbe leen ay wu leen gàllankoor,
maa leen giñal ne, kàddug Boroom
bi Aji Sax jee, ñooy gàddu seenu
ay. 13 Buñu ma jege, di ma sarxalal,
buñu jege sama lenn lu sell ak lu
sella sell. Ñooy gàddu seen toroxte
ak seen añu jëf ju siblu ji ñu def.
14 Waaye maa leen di def ñuy nit
ñiy dénkoo dénkaaney kër gi ci
mboolem liggéey bu mu laaj, ak
mboolem lees di def ci biir.

Askanu Cadog am nañu seen wartéefi bopp

15 «Waaye sarxalkat yiy Leween,
sëtoo ci Cadog, te daa dénkoo
dénkaaney bérab bu sell bi ba
bànni Israyil jàddee, ñooñoo may
jege, di ma liggéeyal; ñooy dikk
fi man, di indi saraxi nebbon ak
deret. Kàddug Boroom bi Aji Sax
jee. 16 Ñoom doŋŋ ay dugg sama
bérab bu sell bi, ñoom doŋŋ ay
jege sama taabal, di ma liggéeyal, di
dénkoo sama ndénkaane.
17 «Bu ñu dee jàll buntu ëttu biir
bi, yérey lëe lañuy sol. Buñu sol ndi-
mol kawaru jur, bu ñuy liggéey fu
wees buntu ëttu biir bi, jëm ca biir-
a-biir. 18 Kaalag lëe lanuy kaalawoo,
tubéyu njiitlaayu lëe lañuy jiital, te
duñu sol dara lu leen di ñaqloo.
19 Bu ñuy génn ca ëttu biti ba, ëtt
ba mbooloo may yem, nañu summi
seen yére ya ñuy sarxale, fat yére ya
ca néeg yu sell ya, daldi sol yeneen
yére, ndax baña sédd mbooloo mi
sellnga, di leen lor†.

20 «Buñu watu nel, buñu jañu,
waaye nañu dagg seen kawar ba mu
yem. 21 Biiñ, bu ko benn sarxalkat
naan, buy dugg ci ëttu biir bi. 22 Ab
jëtun ak ku ñu fase, sarxalkat du ko
jël jabar. Su dee janq bu askanoo
ci waa kër Israyil mbaa ab jëtun
bu sarxalkat doon denc, sañ nañu
koo jël. 23 Sama ñoñ nag nañu leen
ràññeeloo lu sell ak lu sellul; te
xamal leen lu set ak lu sobewu.

24 «Bu jote amee, ñoom ñooy àtte,
ba dogal àtte bi ci sama àttey yoon.
Sama digal yeek sama dogali yoon yi
jëm ci sama màggal yépp, ñoo koy
sàmm, te sama bési Noflaay, ñoo
koy sellal.

25 «Nit ku dee nag, ab sarxalkat du
ko jege, di sobeel boppam, ndare ki
dee di baayam mbaa ndeyam, mbaa
doomam ju góor, mbaa ju jigéen,
mbaa doomu ndeyam ju góor mbaa
ju jigéen ju amul jëkkër, ba mu sañ
caa sobeel boppam. 26 Su ni demee
ba mu sobeel boppam, na setlu te
négandiku juróom ñaari fan, doora
dellu ca liggéeyam. 27 Bés ba muy
dellu ca ëttu biir ba, ngir liggéey ca
biir bérab bu sell ba, na indi saraxu
póotum bàkkaar. Kàddug Boroom
bi Aji Sax jee.

28 «Sarxalkat yi am nañu seen
céru bopp: man maay seen cér.
Du jenn moomeel ju ngeen leen di
jox ci suufas Israyil. Man maay
seen moomeel. 29 Saraxu pepp ak
saraxu póotum bàkkaar ak saraxu
peyug tooñ, ñoom ñoo koy lekk,
te lépp lu ñu jagleel Aji Sax ji ci
Israyil, ñoo koy moom. 30 Li gën
ci mboolem ndoortel meññeef, ak
seen bépp jooxe ak bu mu mana
doon, sarxalkat yee ko moom. Li
gën ci seen notu sunguf, nangeen ko
jox sarxalkat yi, ndax barke wàccal
seen kër.

† **44:19** 44.19 Aay na ci képp ku ñu sellalul, muy laal mbaa ñu di ko laalal lenn lu sell. Man na cee dee sax. Seetal ci *2.Samiyel* 6.6-7.

31 «Gannaaw loolu mboolem lu
médd mbaa lu ñu fàdd, muy bo-
roomi laaf akug jur, sarxalkat yi
duñu ko lekk.

45

Lu jëm ci suuf si ñu jagleel Aji Sax ji

1 «Bu ngeen demee bay tegoo
réew mi bant ngir séddoo ko,
nangeen jooxeel Aji Sax ji dogu
suuf bu gudde ñaar fukki junniy
xasab ak juróom (25 000), yemook
fukki kilomeetar ak ñett, yaatoo
ñaar fukki junniy (20 000) xasab,
yemook fukki kilomeetar ak genn-
wàll. Suuf soosu sépp ba fa mu
yem, lu sell lay doon. 2 Biir pàkk
boobu, nañu ci waccal bérab bu sell
bi ab dénd bu kaare, wet gu nekk
di juróomi téeméeri xasab, yemook
ñaar téeméeri meetar ak juróom
fukk; ak bayaal bu wër dénd bi,
yaatoo juróom fukki xasab, yemook
ñaar fukki meetar ak juróom wet
gu nekk. 3 Ci biir dogu suuf bu
mag boobu gudde ñaar fukki jun-
niy xasab ak juróom (25 000) te
yaatoo fukki junniy xasab (10 000),
yemook juróomi kilomeetar ak xaa-
jaat, ci ngay nattal bérab bu sell bi,
di fu sell fee sell. 4 Bérab bu sell a
ngoog bu ñuy sàkke ci réew mi, ñeel
sarxalkat yiy liggéey ci bérab bu sell
bi, tey jege Aji Sax ji, di ko liggéeyal.
Foofu lañuy am ay kër te foofu
lañuy beral ab pàkk bérab bu sell bi.
5 Beneen dénd bu gudde ñaar fukki
junniy xasab ak juróom (25 000),
yaatoo fukki junniy xasab (10 000),
na ñeel Leween ñiy liggéeyal kër
Yàlla gi, ngir ñu am dëkk yu ñu
dëkke.

6 «Suufas dëkk bi, nanga ko àppal
yaatuwaayu juróomi junniy xasab
(5 000) ak guddaayu ñaar fukki jun-
niy xasab ak juróom (25 000), mu
làng ak dog bi ñu sàkkal bérab bu
sell bi. Suuf soosu na ñeel waa kër
Israyil gépp. 7 Boroom jal bi nag,
nañu ko jagleel ñaari wet yi séq
suufas bérab bu sell beek pàkkub
dëkk bi. Suufas buur soosu jóge
sowu ba géej ga, jógeeti penku ba fa
Israyil yem, na guddaayam tollook
guddaayu suufu giirug Israyil gu ci
nekk. 8 Loolooy doon céru suufu
boroom jal bi ci Israyil. Su ko defee
boroom jal yi ma fal dootuñu xañ
sama ñoñ suuf. Dañuy wacce giiri
waa kër Israyil li des ci réew mi.

Sàrt yii war na boroom jal bi ci wàllu kër Yàlla gi

9 «Boroom bi Aji Sax ji dafa wax
ne: Yeen ñiy tooge jalu Israyil, na
doy nag! Coxor geek jaay-doole bi,
baleen ko. Njub ak njekk ngeen war
di jëfe. Bàyyileen di nangu sama
alali ñoñ. Boroom bi Aji Sax jee
ko wax. 10 Seen màndaxekaay na
doon njub, efab nattukaayu sol-sotti
di njub, seen bat bi ñuy natte lu
ñuy xelli di njub. 11 Na benn efa ak
benn bat yem dayo, lu ci nekk wara
def céru fukkeelu benn omer*, bi
yemook ñaar téeméeri liitar ak ñaar
fukk (220), mbaa téeméeri kilo ak
juróom fukk (150). Te na benn omer
di dayo bi ngeen di natte. 12 Benn
siikal, na wecciku ñaar fukki gera†,
te boo boolee nattu ñaar fukki siikal,
ak nattu ñaar fukki siikal ak juróom,
ak nattu fukki siikal ak juróom, mu
wara wecciku benn natt bi ñuy wax
miin.

13 «Lii nag mooy doon seenub
jooxe: muy bele, di lors, na doon
seen benn céru juróom benn fuk-
keelu meññeef, di ñaari kilook
genn-wàll ci téeméeri kilook juróom
fukk yu nekk. 14 Su dee ag diw, bat
bi ñuy natte lu ñuy xelli lañu koy
natte, benn bat yemook fukkeelu
natt bi ñuy wax omer, mbaa fuk-
keelu natt bi ñuy wax kor, di ñaari
liitar yu tombal ñaar (2,2) ci ñaar

---

* **45:11** 45.11 benn omer am na ñu jàpp ne mu ngi tollook ñeenti téeméeri liitar ak juróom fukk, mbaa ñetti téeméeri kilo. Natt yii, seeni dayo daan na soppiku, topp jamono yaak bérab ya ñu ko daan jëfandikoo. † **45:12** 45.12 Moo doon natt ba gënoona tuut ci wàllu diisaay, yemook genn-wàllu garaam.

téeméeri liitar ak ñaar fukk (220)
yu nekk. 15 Ci wàllu parluy Israyil,
benn ay génn ci ñaar téeméeri gàtt
yu ne, gàtt yooyu ñeel saraxi pepp,
ak saraxi rendi-dóomal, ak saraxi
cant ci biir jàmm ngir njotlaayal
askan wi. Kàddug Boroom bi Aji
Sax jee. 16 Boobu jooxe, mboolem
waa réew mee ciy def seen loxo,
indil ko ki tooge jalub Israyil. 17 Li
war ki tooge jal bi, saraxu rendi-
dóomal ci la, ak saraxu pepp, ak
saraxi biiñ yi ñuy joxe bésu màggal,
yu mel ni màggali Terutel weer
ak bési Noflaay, ak yeneen bés yu
bànni Israyil taamoo daje. Moom it
mooy joxe saraxu póotum bàkkaar,
ak saraxu pepp, ak saraxu rendi-
dóomal, ak saraxu cant ci biir jàmm
ngir njotlaayal waa kër Israyil.

18 «Boroom bi Aji Sax ji dafa wax
ne: Benn fanu weer wi jëkk, nanga
jël yëkk wu ndaw wu amul sikk ngir
laabal bérab bu sell bi. 19 Sarxalkat
bi day sàkk ci deretu saraxu póotum
bàkkaar boobu, taqal ci jëni bunt yi,
ak ñeenti colli kaw sarxalukaay bi,
ak jëni buntu ëttu biir bi. 20 Noonu
it ngay def ca juróom ñaareelu fanu
weer wa, ngir daboo ko nit ku jàdd
yoon te yégu ko mbaa teyu ko. Su ko
defee ngeen def njotlaayal kër Yàlla
gi.

21 «Fukki fan ak ñeent ci weer
wu jëkk wi mooy seen màggalu
bésub Mucc ba. Juróom ñaari fan
la màggal giy am, te mburu mu
amul lawiir lañu ciy lekk. 22 Bés
boobu la ki tooge jal bi di joxeel
boppam ak mboolem waa réew mi,
yëkk wu ndaw wuy doon saraxu
póotum bàkkaar. 23 Juróom ñaari
fan yooyu dina sarxal Aji Sax ji bés
bu nekk juróom ñaari yëkk yu ndaw
ak juróom ñaari kuuy yu amul sikk,
def ko saraxu rendi-dóomal, ak ab
sikketu sarax ngir peyug tooñ, bés
bu nekk. 24 Yëkk wu ci nekk ak
kuuy mu ci nekk, da koy booleek
saraxu benn efab‡ pepp, di fukki
kiloy pepp ak juróom, ak efab pepp
bu ne, benn xiinu diw, di ñetti liitari
diw ak genn-wàll.

25 «Ci wàllu màggal giy door fukki
fan ak juróom ci juróom ñaareeli
weer wi§, na ki tooge jal bi def
niki ci màggalu bésub Mucc ba.
Juróom ñaari fan, yi màggal giy def,
yenn sarax yooyii rekk lay joxe, muy
saraxu póotum bàkkaar, ak saraxu
rendi-dóomal, ak saraxi pepp ak
diw.

46

1 «Boroom bi Aji Sax ji dafa wax
ne: Buntu ëttu biir bi féete penku,
na tëje diiru juróom benni fan yi
ñuy liggéey. Waaye bésub Noflaay
ba cay topp, na ubbiku. Bésub
Terutel weer it, na ubbiku. 2 Na ki
ci jal bi jaare ci dal-luwaayu mbaar
mi féete biti te na yem ci jëni buntu
ëttu biir bi. Na fa xaar sarxalkat
yi def saraxu rendi-dóomalam, ak
saraxi cantam ci biir jàmm. Su ko
defee mu sujjóot ci dëxu bunt bi, ba
noppi, génn. Bunt bi nag du tëje
ba ngoon jot. 3 Bésub Noflaay ak
Terutel weer, baadooloy réew mi ci
bunt boobu lañuy sujjóote fi kanam
Aji Sax ji.

4 «Saraxu rendi-dóomal, bi ki ci
jal biy indil Aji Sax ji bésub Noflaay,
juróom benni xar yu ndaw yu amul
sikk lay doon, ak kuuy mu amul sikk.
5 Saraxu pepp biy ànd ak kuuy mi
benn efa* lay doon, di fukki kiloy
pepp ak juróom, ak dayob pepp bu
mu àttan buy ànd ak xar yu ndaw
yi ak xiinu diw, yemook ñetti liitari
diw ak genn-wàll ci efab pepp bu
nekk. 6 Bésub Terutel weer, wenn
yëkk wu ndaw lay doon wu amul
sikk ak juróom benni xar yu ndaw
akam kuuy, te lépp mucc sikk. 7 Na
ci boole saraxu benn efab pepp buy
ànd ak yëkk wi, ak benn efab pepp
ngir kuuy mi, ak lu mu man ci pepp,

‡ **45:24** 45.24 benn efa, am na ñu jàpp ne fanweeri kilo lay tollool, benn xiin wara tollook juróom ñetti liitar, lim yooyu mat ñaari yoon li nu am fii. § **45:25** 45.25 Màggalu bési Mbaar yi lay doon. Seetal ci *Sarxalkat yi* 23.33-34. * **46:5** 46.5 benn efa: seetal ci 45.24.

mu booleek xar yu ndaw yi, ak benn
xiinu diw ci efab pepp bu nekk.

8 «Dal-luwaay bunt, bi ki ci
jal biy jaare duggsi, fi lay jaare
génn. 9 Baadooloy réew mi nag bu
ñuy teewesi bésub ndaje fi kanam
Aji Sax ji, ku ci jaare mbaaru
buntu bëj-gànnaar, di sujjóotsi, bu
noppee na jaare mbaaru buntu bëj-
saalum ba. Te ku dugge mbaaru
buntu bëj-saalum, bu noppee na
génne mbaaru buntu bëj-gànnaar
ba. Deesul delloo bunt bi nga
dugge. Bunt bi mu jàkkaarlool
lees di génne. 10 Ki ci jal bi ci
boppam, bu baadoolo yiy dugg, na
duggandook ñoom, bu ñuy génn,
mu génnandook ñoom.

11 «Su dee bési màggal ak bési
ndaje yi, saraxu pepp mi benn efa
lay doon ngir yëkk wi, yemook fukki
kilook juróom, ak benn efa ngir
kuuy mi, ak dayo bu ñu àttan ngir
xar yu ndaw yi, efab pepp bu ne ànd
ak benn xiinu diw, di ñetti liitar ak
genn-wàll.

12 «Buntu ëttu biir bi féete penku
it lañuy ubbil ki ci jal bi, buy joxe
saraxu yéene: muy saraxu rendi-
dóomal, di saraxu cant ci biir jàmm,
di beneen saraxu yéene bu ñeel Aji
Sax ji, ngir mu joxe saraxu rendi-
dóomalam, mbaa saraxu cantam ci
biir jàmm, ni mu koy defe ci bésub
Noflaay. Bu noppee, génn, ñu tëj
bunt bi.

13 «Am xarum menn at mu amul
sikk lees di defal Aji Sax ji bés bu
nekk saraxu rendi-dóomal, te suba
su ne lees koy def. 14 Nañu ci
boole suba su ne benn céru juróom
benneelu efab pepp, yemook ñaari
kilook liibar, ànd ak liitaru diw,
yemook benn céru ñetteelu xiinu
diw buy tooyal sunguf si. Loolooy
saraxu pepp mi, ñeel Aji Sax ji, di
dogali yoon yu sax dàkk. 15 Muy
xar mu ndaw mi, di saraxu pepp
mi, di diw gi, suba su nekk lees koy
def, muy saraxu rendi-dóomal bu
sax dàkk.

Boroom jal bi sañul lépp ci suufam

16 «Boroom bi Aji Sax ji dafa wax
ne: Su ki ci jal bi mayee kenn
ci doomam yu góor lenn ci céru
suufam, kookoo koy jagoo, te alal
jooju, céru doomi kooka lay doon.
17 Waaye su ki ci jal bi mayee
kenn ciy surgaam lenn ci suufam,
ba keroog atum Yiwiku ma rekk la
surga ba di moom suuf sa, waaye
bu atum Yiwiku teewee, suuf si day
dellu ci loxol ki ci jal bi. Suuf soosu,
céru doomi boroom jal bi doŋŋ lay
doon. 18 Ki ci jal bi nag du nangu
lenn ci suufas baadoola yi, di leen
xañ seen alal. Alalu boppam doŋŋ
la saña sédd doomam yu góor. Su
ko defee kenn ci sama ñoñ du ñàkk
alalam.»

Sàkkal nañu kër Yàlla gi ay waañ

19 Ba loolu amee waa ja génneeti
ma ca jàllukaay ba feggook buntu
bëj-gànnaar. Mu dugal ma ca néeg
yu sell ya ñu beral sarxalkat yi.
Ndeke bérab a nga foofa ca ruq ba,
ca biir-a-biir, ca wetu sowu. 20 Mu ne
ma: «Bii bérab, fi la sarxalkat yiy
togge yàppu saraxu peyug tooñ ak
saraxu póotum bàkkaar, di fi lakk
saraxu pepp mi, ngir baña génne
lenn lu sell ca ëttu biti ba, bay sédd
nit ñi sellnga gu leen di lor.»
21 Gannaaw loolu waa ji génneeti
ma ba ci ëttu biti bi, yóbbu ma ci
ñeenti collam yépp. Ndeke coll wu
ci nekk, ber nañu ca ëtt bu ndaw,
22 bu gudde ñeent fukki xasab, yaa-
too fanweeri xasab, te ñeenti ëtt
yu ndaw yi ci coll yi yépp a tolloo.
23 Ñeenti ëtt yu ndaw yi, bu ci nekk
miir bu gàtt a ko ub, ay toggukaay
tege ci suufam, leru miir bi ba mu
daj. 24 Waa ji ne ma: «Lii mooy
waañ yi liggéeykati kër Yàlla gi di
togge yàppu saraxi askan wi.»

47

Am wal balle na kër Yàlla ga

1 Waa ji nag delloo ma ca buntu
néeg Yàlla ba. Gisuma lu moy am

ndox muy balle ci suuf, di génne ci dëxu buntu penku bi. Kanam néeg baa ngi féete penku, ndox miy wale wetu bëj-saalumu néeg bi, fa féeteek bëj-saalumu sarxalukaay
bi. [2] Mu génnee ma buntu bëj-gànnaar, wërale ma ca buntu biti ba féete penku. Gisuma lu moy ndox muy wale ci suufu buntu penku bi, ci wetu bëj-saalum.

[3] Waa jaa nga jubal penku, ŋàbb buumu nattukaayam, daldi natt junniy xasab. Mu jàlle ma ba foofa,
ndox ma yem ma ci kostan. [4] Mu
nattaat yeneen junniy xasab, ndox ma yem ma ciy óom. Mu dellu natt junniy xasab, jàlle ma, ndox ma yem
ma ci ndigg. [5] Mu nattati yeneen
junniy xasab, wal ma xóot ba manatumaa xuus, ba jàll. Maneesatu koo jàlle tànk, xanaa féey.

[6] Mu ne ma: «Yaw nit ki, du gis nga ci?» Ba loolu amee mu delloo
ma ba ca tàkkal dex ga. [7] Ma agsi ca
tàkkal dex ga, daldi yem ci garab yu baree bare ci ñaari weti dex gi yépp.
[8] Waa ji ne ma: «Ndox mii mu ngi jëm diiwaanu penku, wàcci jooru Araba, jàlli biir géeju Xorom ga. Te bu ndox mi duggee biir géej, géeju ndox mu bon ma, ndox ma day
daldi neex. [9] Mboolem mbindeef
muy def ndiiraan day daldi mana dunde mboolem fu wal mii jëm. Jën yi day takku lool ngir la fa ndox mii àgg, ba neexal mooma ndox. Mboolem fu wal mii àkki daal, lépp
a fay dund. [10] La ko dale Engedi ba
Eneglayim, ay nappkat lay doon. Ñu weer seeni caax ci tefes gi. Wirgoy jën wu am géej gu mag ga rekk,
dina am foofa, bare lool. [11] Waaye
tan yaak déeg ya mu feggool du neexaat, xorom saa koy féetewoo.
[12] Wirgoy garab yu ñuy lekk yu nekk ñooy saxe ñaari weti wal ma. Xob ya du lax, doom ya du rag, xanaa di meññ weer wu nekk, ndax ndox mi koy suuxat ca bérab bu sell ba lay wale. Meññeef ma, ñu lekk; xob ya, ñu fajoo.»

Aji Sax ji joxe na kemuy réew mi ñuy séddoo

[13] Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne: «Fukki giiri Israyil yeek ñaar nag, kemi céri suufi réew mi ñuy séddoo, nii la wara tëdde: na wàllu giirug Yuusufa di ñaari cér.
[14] Nangeen ko séddoo, ku nekk yem ak sa mbokk cér, ndax maa giñal seeni maam, ne dinaa leen ko jox. Kon réew mii, seen cér bu leen
lew la. [15] Na lii di kemu réew mi
ci wetu bëj-gànnaar: géej gu mag ga lay dale, topp yoon wa jaare Ettlon ak Lebo Amat, ak Cedàdd,
[16] jaare dëkk yi ñuy wax Berota ak Sibrayim te nekk diggante réewum Damaas ak Amat, jaare Àccer Tikon,
fa digalook Oran. [17] Kon kemu
googu day dale Géej gu mag ga, ba àgg gox ba ñuy wax Àccar Enan ca penku ba. Kemu bëj-gànnaaram di Damaas ak Amat. Loolooy wàllu bëj-
gànnaaram. [18] Kemu penku ba day
dale diggante Oran ak Damaas, topp xuru Yurdan, diggante diiwaanu Galàdd ak réewum Israyil, dem ba àgg Tamar ca géeju penku ba*.
Loolooy wàllu penkoom. [19] Wetu
bëj-saalum, kemu ga day dale fa Tamar ba ca xuru Meriba ca Kades, daldi leru walu Misra ma, ba àkki géej gu mag ga. Loolooy wàllu bëj-
saalumam. [20] Wetu sowu, géej gu
mag gaay doon kemu ga, dale bëj-saalum ba ca Lebo Amat ca bëj-gànnaar. Loolooy wàllu sowoom.

[21] «Suuf si ci diggante kemu yooyu, nangeen ko séddale giiri Is-
rayil yi. [22] Nangeen ko tegoo bant,
séddoo ko ci seen biir, yeen ak doxandéem yi sanc ci seen digg te jaboot ci réew mi. Nangeen leen jàppe ni ay njuddu-ji-réew fi digg Israyil. Nañu am seen céru suuf ni yeen, bokk ci yem ak giiri Israyil.
[23] Ak giir gu ci doxandéem bi mana wàlli, foofa ngeen koy féetale céru

---

* **47:18** 47.18 géeju penku ba, mooy géeju Xorom ga.

suufam. Kàddug Boroom bi Aji Sax
jee.

48

Daggal nañu suuf giiri bëj-gànnaar

1 «Lii mooy limeefu giiri Israyil,
ak céru suuf bi giir gu ci nekk di
féetewoo. Céru Dan moo féete catu
bëj-gànnaar. Kemoom day topp
yoonu Ettlon ba Lebo Amat, jàll ba
Àccar Enan ga digalook Damaas,
Amat féete ko bëj-gànnaar. Suufas
Dan day jàpp penku ba sowu, ca géej
gu mag ga, di benn pàcc. 2 Suufas
Aser day digalook sos Dan, jàpp,
moom it, penku ba sowu, di benn
pàcc. 3 Suufas Neftali day digalook
sos Aser, jàpp penku ba sowu, di
benn pàcc. 4 Suufas Manase day
digalook suufas Neftali, jàpp penku
ba sowu, di benn pàcc. 5 Suufas
Efrayim day digalook sos Manase,
jàpp penku ba sowu, di benn pàcc.
6 Suufas Ruben day digalook sos
Efrayim, jàpp penku ba sowu, di
benn pàcc. 7 Suufas Yuda day
digalook sos Ruben, jàpp penku ba
sowu, di benn pàcc.

Daggal nañu Aji Sax ji céram bu sell

8 «Suuf sa digalook Yuda ca wetu
bëj-gànnaaram, te dale penku ba
sowu, mooy doon pàkk bi ñuy jooxe.
Ñaar fukki junniy xasab ak juróom
(25 000), fukki kilomeetar ak ñett,
lay yaatoo, gudde ni suufas genn
giir gu ci nekk, te bérab bu sell
bi nekk ci digg bi. 9 Pàkk bi
ngeen di jooxeel Aji Sax ji ci dog
boobu, day am guddaayu ñaar fukki
junniy xasab ak juróom (25 000)
yemook fukki kilomeetar ak ñett
ak yaatuwaayu fukki junniy xasab
(10 000), di juróomi kilomeetar ak
xaajaat. 10 Cér bu sell a ngoog,
ñeel sarxalkat yi. Ñaar fukki jun-
niy xasab ak juróom (25 000) lay
am wetu bëj-gànnaar, yaatoo fukki
junniy xasab (10 000) wetu sowu,
yaatoo fukki junniy xasab (10 000)
wetu penku, gudde ñaar fukki jun-
niy xasab ak juróom (25 000) wetu
bëj-saalum, te bérabu Aji Sax bu sell
bi nekk ci digg bi. 11 Dig-digal bu sell
boobu, na ñeel sarxalkat yi askanoo
ci Cadog, ñoom ñi sàmmoon sama
ndénkaane, baña ànd ak bànni Is-
rayil, di lajj ni seen yeneen bokki
Leween ñi. 12 Jooxeb suufas réew
mi, nañu ci jooxeel sarxalkat yi
bérab bu sella sell, mu feggook
suufas Leween ñi. 13 Na suufas
Leween ñi digalook sos sarxalkat yi,
di pàkk bu gudde ñaar fukki junniy
xasab ak juróom (25 000), te yaatoo
fukki junniy xasab (10 000). Bu ci
nekk na am guddaayu ñaar fukki
junniy xasab ak juróom (25 000)
ak yaatuwaayu fukki junniy xasab
(10 000). 14 Cér boobu mooy
tànnéefu suuf si. Maneesu cee jaay,
mbaa di ci weccikoo lenn, te lenn du
ci tàbbi ciy loxo, ndax cér bu sell la,
ñeel Aji Sax ji.

Daggal nañu suuf waa dëkk bi ak boroom jal bi

15 «Pàkk bay des ci yaatuwaayu
dog boobu dina yaatoo juróomi jun-
niy xasab (5 000), gudde ñaar fukki
junniy xasab ak juróom (25 000);
suufas ñépp la pàkk boobu di doon,
ngir dëkk bi. Man naa doon ay
dëkkuwaay aki parlu, te na dëkk bi
ci boppam féetewoo digg ba. 16 Na
dëkk bi bindoo ab kaare bu wet gi
di ñeenti junniy xasab ak juróomi
téeméer (4 500), di ñaari kilomee-
tar ak genn-wàll. 17 Parlub dëkk bi
nag, na féeteek ñeenti weti dëkk
bi, te doon fa wet gu nekk bayaal
bu yaatoo ñaar téeméeri xasab ak
juróom fukk (250). 18 Fi feggook dog
bu sell bi ñu beral Aji Sax ji, dina
des pàkk bu ñuy bey, bu gudde fukki
junniy xasab (10 000) wetu penkub
dëkk bi, ak beneen pàkk bu ni tollu
ci wetu sowu. Ca lañuy jële lekku
liggéeykati dëkk bi. 19 Waa dëkk bi
koy bey, ci giiri Israyil yépp lañuy
bàyyikoo. 20 Mboolem pàkk boobu
ñuy jooxe, na doon kaare bu wet

gi di ñaar fukki junniy xasab ak
juróom (25 000), te pàkk boobu ñuy
jooxe, pàkk bu sell bi ci la, dëkk bi,
ci la.
21 «Li féete penku ak li féete sowu
yépp nag te des ci suuf si, gannaaw
cér bu sell bi, ak suufas dëkk bi,
buur bi ci jal bee koy moom; wet
gu ci nekk yaatoo ñaar fukki junniy
xasab ak juróom (25 000), gii àkki
kemu Israyil ga féete penku, gee
àkki kemu Israyil ga féete sowu, cér
bu sell beek kër gu sell gi nekk ci
digg bi. 22 Kon suufas Leween ñi
ak suufas dëkk bi day bokk féete ci
diggu suufas boroom jal bi, suufas
boroom jal bi nekk diggante céru
Yuda ba ca bëj-gànnaar, ak céru
Beñamin ca bëj-saalum.

Daggal nañu suuf giiri bëj-saalum

23 «Limeefu giiri Israyil yi ci des,
seeni suuf nii lay tëdde: Li dale
kemu penku ba, ba ca géej gu mag
ga ca sowu, benn pàcc lay doon,
Beñamin féetewoo ko. 24 Suufas
Simeyon feggook sos Beñamin, jàpp
penku ba sowu, di benn pàcc.
25 Suufas Isaakar jàpp penku ba
sowu, feggook sos Simeyon, di benn
pàcc. 26 Suufas Sabulon feggook
sos Isaakar, jàpp penku ba sowu, di
benn pàcc. 27 Suufas Gàdd feggook
sos Sabulon, jàpp penku ba sowu,
di benn pàcc. 28 Suufas Gàdd,
kemug bëj-saalumam mooy doon
kemug réew mi. Day dale fa Tamar
ca penku ba, ba ca yoonu ndoxu
Meriba ca Kades, leru walum Misra,
ba ca géej gu mag ga. 29 Noonu
ngeen di séddalee réew mi giiri Is-
rayil yi, giir gu ci nekk, ngeen dogale
ko noonu céru suufam. Kàddug
Boroom bi Aji Sax jee.

Yerusalem: tur wu yees, fukki bunt ak ñaar, ni giir yi

30 «Bunti dëkk bi nag nii lay
tëdde: Ñeenti miiri dëkk bi, bu
ci nekk day am guddaayu ñeenti
junniy xasab ak juróomi téeméer
(4 500). 31 Miir bu ci nekk dina am
ñetti bunt yu ñu dippee ñetti giiri
Israyil. Wetu bëj-gànnaar, benn
buntu Ruben ak benn buntu Yuda
ak benn buntu Lewi. 32 Wetu penku
am miiru ñeenti junniy xasab ak
juróomi téeméer (4 500) ak ñetti
bunt: benn buntu Yuusufa ak benn
buntu Beñamin ak benn buntu Dan.
33 Wetu bëj-saalum am miiru ñeenti
junniy xasab ak juróomi téeméer
(4 500) ak ñetti bunt: benn buntu
Simeyon ak benn buntu Isaakar ak
benn buntu Sabulon. 34 Wetu sowu
am miiru ñeenti junniy xasab ak
juróomi téeméer (4 500) ak ñetti
bunt: benn buntu Gàdd ak benn
buntu Aser ak benn buntu Nef-
tali. 35 Wurmbalu dëkk bi bépp
fukki junniy xasab ak juróom ñett
(18 000) lay doon. Turu dëkk bi nag,
dale ko ca bés ba, di “Aji Sax jaa ngi
fi.”»

Dañeel
Dañeel gore na ci biir nguuru kéefar

(Saar 1.1—6.29)

Dañeel aki xaritam tàbbi nañu ci liggéeyu kër Buur

1 Ca ñetteelu atu nguu-
rug Yowakim buurub Yuda,
Nabukodonosor buuru Babilon daa
dikk, gaw Yerusalem. 2 Boroom bi
nag teg Yowakim buurub Yuda ciy
loxoom, boole ca lenni jumtukaayi
kër Yàlla ga. Nabukodonosor yóbbu
jumtukaay ya réewum Sineyaar, ga
ñuy wax Babilon itam, ca biir kërug
tuuram. Mu daldi fat jumtukaay ya
ca denci kër tuuram.
3 Ba loolu amee Buur jox ndi-
gal Aspenas, kilifay bëkk-néegam,
ngir mu tànne ci bànni Israyil,
ñenn ci askanu buur ak ci garmi
yi. 4 Ñu diy waxambaane yu amul
benn sikk ci seen yaram, di ñu
góorayiw, mane bépp xeetu njàng,
bare xam-xam te am déggin, ba
mana liggéeyal Buur ci biir këram.
Ñu di leen jàngal làkku waa Ba-
bilon ak seen mbind. 5 Ci biir
loolu Buur dogalal leen bés bu nekk
ab cér ci njëlam ak ci biiñam.
Mu santaane ñu tàggat leen diiru
ñetti at, ñu doora tàbbi ci liggéeyu
buur. 6 Yudeen ña ca bokkoon di
Dañeel ak Anaña ak Mikayel ak
Asaryaa. 7 Kilifag jawriñ ya nag
tudde leen yeneen tur. Dañeel, mu
tudde ko Beltasar, Anaña mu tudde
ko Sadarag, Mikayel tudd Mesag,
Asaryaa di Abet Nego.
8 Ci biir loolu Dañeel fas yéene
ci xolam ne du sobeel boppam ci
njëlu buur ak biiñam. Mu ñaan
kilifag jawriñ ya mu may ko, mu
bañ cee sobeel boppam. 9 Yàlla
def kilifag jawriñ ya baaxe Dañeel,
yërëm ko. 10 Teewul kilifag jawriñ
ya ne Dañeel: «Man de damaa ragal
Buur sama boroom, moom mi leen
dogalal seen lekk ak seen naan. Su
Buur gisee ngeen gëna yooy seen
moroomi xale yu góor yi nag? Sama
bakkan xaj na ci de!»
11 Ba mu ko defee Dañeel wax ak
dag, ba kilifay jawriñ ya sant mu
wattu leen, mook Anaña ak Mikayel
ak Asaryaa. Mu ne ko: 12 «Ngalla
sang bi, seetlu nu diiru fukki fan,
ñu di nu jox ci meññeef mi rekk ak
ndoxum naan; 13 te nga xool nu, xool
xale yu góor yiy lekk ci njëlal Buur.
Su ko defee nga seet nooy def ak nun
ci ni nga nu gise, sang bi.» 14 Waa
ja ànd ak ñoom ci loolu, seetlu leen
diiru fukki fan. 15 Ba fukki fan ya
matee, seen kanam gëna leer te ñu
gëna suur mboolem xale yu góor
yay lekk ca njëlal Buur. 16 Ci kaw
loolu wattukat ba di yóbbu seen
njël ak seen biiñ, weccee leen ko
meññeef. 17 Yàlla nag may ñeenti
xale yu góor yooyu xel ak ràññee
ci mboolem lu ñu bind ak wàllu
xam-xam. Dañeel moom mana firi
mboolem peeñu ak gént.
18 Ba diir ba leen Buur àppal
matee, ñu war leena indi, kilifag
jawriñ ya yóbbu leen fa kanam Buur
Nabukodonosor. 19 Buur wax ak
ñoom te gisul ci ñoom ñépp kenn
ku mel ni Dañeel ak Anaña ak
Mikayel ak Asaryaa. Ñu daldi tàbbi
ci liggéeyu buur. 20 Mboolem wàllu
xam-xam ak xel mu leen Buur seetlu
rekk, gis ne ñoo ci sut fukki yoon
taryaax yeek ñeengokati réewam
mépp.

21 Dañeel nekk na ca liggéeyu
buur, nekk ca ba ca at ma jëkk ca
nguurug Buur Sirus.

2

Dañeel nettali na géntu Buur

1 Ca ñaareelu atu nguurug
Nabukodonosor la Nabukodonosor
gént gént gu ub boppam lool, ba
manatula nelaw. 2 Mu woolu
taryaax yi ak ñeengokat yi ak jibar
yi ak xërëmkat yi, ngir ñu firil
koy géntam. Ñu agsi taxaw ca

kanamam. 3 Buur ne leen: «Damaa
gént lu ub sama bopp, ma bëgga
xam lu muy firi.» 4 Xërëmkat ya ne
Buur ci làkku arameen: «Guddalu
fan Buur, sang bi! Wax nu gént gi,
nu firi ko.»

5 Buur wax xërëmkat ya ne leen:
«Dogal bu wér a ngii tukkee fi man.
Su ngeen ma waxul gént gi, wax ma
piri mi, ay dog lañu leen di dog,
seeni kër doon ay sën. 6 Waaye su
ngeen waxee gént gi, wax ma piri
mi, ay weexal aki yool ak teraanga
ju réy ngeen di jële ci man. Kon
nag waxleen ma gént gi, wax ma piri
mi.»

7 Gannaaw gi ñu dellu ne Buur:
«Sang bi, waxal gént gi, nu wax
la pireem.» 8 Buur dellu ne: «Gis
naa nag bu baax ne dangeena bëgga
yàggal mbir mi, ndax xam ngeen
ne dogal bu wér tukkee na ci man
9 ne su ngeen ma waxul gént gi,
àtte bi di benn ci yeen ñépp. Gise
ngeen ba nar maa wax ay fen aki
caaxaan, di yaakaar jamono sop-
piku. Waxleen ma gént gi rekk,
ma xam ne man ngeen maa wax
pireem.» 10 Xërëmkat ya ne Buur:
«Buur, amul kenn ci kaw suuf ku
mana wax li ngay laaj. Te it benn
buur ak nu màggaayam ak dooleem
mana tollu, masula laaj lu mel
nii benn taryaax mbaa ñeengokat
mbaa xërëmkat. 11 Li ngay laaj
daa jafe, Buur. Kenn manu la koo
wax ku moy yàlla yi, Buur, te ñoom
dëkkuñu ci biir nit ñi.» 12 Ci kaw
loolu Buur mer lool ba fees dell,
daldi joxe ndigal ne ñu rey mboolem
boroom xam-xami Babilon.

13 Ba mu ko defee ñu siiwtaane
dogal ba, nara reylu boroom xam-
xam ya. Ñuy seet nag Dañeel aki
àndandoom ngir rey leen. 14 Dañeel
def ug teey, jiital xelam, wax ak
Aryog, kilifag dagi buur, fekk kooku
di dem, nara reyi boroom xam-xami
Babilon. 15 Mu laaj Aryog ndawal
Buur, ne ko: «Waaw, lu waral bii
dogal bu diis tukkee ci Buur?» Aryog
xamal Dañeel mbir ma. 16 Dañeel
nag dem ca Buur, ñaan ko mu may
ko jot gu mu ko joxe pirim gént ga.

17 Ba loolu amee Dañeel ñibbi,
daldi xamal mbir ma Anaña ak
Mikayel ak Asaryaa, àndandoom ya,
18 ngir ñu sàkku yërmandey Yàlla
Boroom asamaan ci wàllu mbóot
moomu, ndax ñu bañ leena rey
mook àndandoom yaak yeneen bo-
room xam-xami Babilon. 19 Ca guddi
ga nag, ñu won mbóot ma Dañeel ci
biir peeñu. Ci kaw loolu Dañeel sant
Yàlla Boroom asamaan, 20 daldi ne:
«Cant gu amul ndoorte amul kemu
ñeel na Yàlla,
xam-xam ak kàttan mooy boroom.
21 Mooy walbati jamono, di soppi
demin,
di fal buur, di folli.
Mooy xelal boroom xel mu rafet,
di xamal boroom xel mu ñaw.
22 Mooy feeñal mbóot mu làqu,
xam li ci biir lëndëm,
te leer màkkaanoo ko.
23 Sama Yàllay maam, maa lay
gërëm,
di la sant.
Yaa ma may xam-xam ak manoore,
xamal ma li nu la laaj.
Yaa nu xamal mbirum Buur mii.»

24 Gannaaw loolu Dañeel dem ca
Aryog mi Buur santoon mu rey bo-
room xam-xami Babilon. Ba mu
demee ne ko: «Boroom xam-xami
Babilon yi, bu leen reylu. Yóbbu
ma ca Buur, ma jox ko piri mi.»
25 Aryog gaaw yóbbu Dañeel ba ca
Buur, wax ko ne ko: «Gis naa ci
ngàllog Yudeen ñi ku la mana firil sa
gént gi.» 26 Buur wax ak Dañeel, mi
ñu naan Beltasar, ne ko: «Wóor na
la ne man nga maa wax li ma gént,
wax ma li muy firi?»

27 Dañeel ne Buur: «Buur, li
nga laaj amul benn boroom xam-
xam mbaa ñeengokat mbaa taryaax
ak seetkat bu la ko mana xamal.
28 Waaye, Buur Nabukodonosor,
Yàllaa ngi biir asamaan, di xamle ay
mbóot te moo la won liy am jamono
yiy ñëw. Sa gént gaak la nga ca gis
ca sa kaw lal, lii la:

29 «Buur, ba nga tëddee ca sab
lal, sa xel daa dem ci liy xew bu

jamono jii weesee. Kiy feeñal mbóot
daldi lay won liy xew. 30 Man nag
du caageenu xam-xam bu ma ëpple
mboolem kuy dund. Mbóot mii
dañu ma koo won, ndax yaw Buur,
nga xam piri mi, xam li ub sa bopp.
31 «Buur, danga jekki xool, daldi
gis jëmm ju mag ju ñu defar.
Jëmm ja réy na lool te yànjaayam
yéeme. Ma nga taxaw janook yaw,
melokaanam raglu. 32 Boppu jëmm
ji wurus la wu raxul, dënn beek
loxo yi di xaalis, biir beek pooj yi
di xànjar, 33 yeel yi di weñ gu ñuul,
ndëgguy tànk yi nag lenn li weñ
gu ñuul la, li ci des di ban bu ñu
lakk. 34 Naka ngay xool, aw doj wu
loxo sànniwul fàq, daldi dal ca tànki
jëmm ja bindoo weñ ak ban bu ñu
lakk, daldi koy rajaxe. 35 Ci kaw
loolu weñ gaak ban baak xànjar jaak
xaalis baak wurus wa lépp bokk
rajaxoo, mel ni xataxu dàggay lolli.
Ngelaw li buub ko yóbbu, ba mu
ne mes. Doj wa daloon ca jëmm ja
nag doon tund wu mag, fees àddina
sépp.
36 «Loolooy gént gi. Nu wax la
piri mi nag, Buur. 37 Yaw Buur,
buuru buur yi, yaw mi Yàlla Boroom
asamaan jox nguur ak kàttan ak
dooleek ndam, 38 te Yàlla teg ci say
loxo doom aadama yeek rabi àll
yeek njanaaw yi, nga boole leen yilif
ñoom ñépp ak fu ñu mana dëkke:
yaw yaay boppu wurus bi.
39 «Sa gannaaw geneen nguur*
dina taxaw, gën laa suufe, ñetteelu
nguur ga topp ca di xànjar, tiim
àddina sépp. 40 Ñeenteelu nguur
ga day dëgër ni weñ. Ni weñ
di toje lépp ba rajaxe lépp ba mu
rajaxoo, noonu lay toje ba rajaxe
yooyu nguur yépp. Mu mel ni ni
weñ gu ñuul di rajaxee lépp. 41 Soo
gisee ndëgguy tànk yeek baaraami
tànk yi, lenn li di ban, lenn li di
weñ, nguur la guy xàjjalikoo. Lenn
li dëgër dëgëraayu weñ ndax weñ
gi nga gis, mu jaxasook ban bi. 42 Te
baaraami tànk, yi lenn li di weñ,
lenn li di ban, ni la nguur ga di
ame doole cig wet, néew doole cig
wet. 43 Li nga gis weñ gu jaxasook
ban mooy tekki ne buur yi dinañu
booloo ci seeni pexe, waaye seen
bennoo du mujj; dafa mel ni weñ
rekk, du jaxasook ban.
44 «Ci jamonoy buur yooyu Yàlla
Boroom asamaan dina samp nguur
gu dul tas mukk, te wenn xeet du
ko yilif mukk. Nguur googu dina
tasaare mboolem yeneen nguur
yooyu, ba genn du ci des, waaye
moom day sax ba fàww. 45 Moo
waral nga gis doj wu loxo sànniwul,
mu fàqe tund wa, daldi rajaxe weñ
gaak xànjar jaak ban baak xaalis
baak wurus wa. Buur, Yàlla ju màgg
ji moo la xamal liy ñëw. Gént gi wér
na, piri mi mata gëm.»
46 Ci kaw loolu Buur Nabukodonosor
ne gurub, dëpp kanamam fa suuf,
sujjóotal Dañeel, joxe nag ndigal ñu
jox ko ay weexal ak cuuraay. 47 Ba
loolu amee Buur wax Dañeel, ne ko:
«Aylayéwén, sa Yàlla mooy Yàllay
yàlla yi, di Sangu buur yi, te it mooy
kiy feeñal mbóot, gannaaw feeñal
nga mii mbóot.»
48 Ba mu ko defee Buur teral
Dañeel, may ko lu baree bare, ba
noppi def ko kilifag diiwaanu Ba-
bilon gépp, teg ci fal ko, mu yilif
boroom xam-xami Babilon yépp.
49 Ci biir loolu Dañeel ñaan Buur
mu tabb Sadarag ak Mesag ak Abet
Nego, ñu yore saytub diiwaanu Ba-
bilon. Dañeel moom nekk ca ëttu
buur.

3

Sànni nañu xariti Dañeel cib taal

1 Mu am bés Buur Nabukodonosor
defarlu jëmmi wurus, taxawaay ba
di fanweeri meetar, yaatuwaay ba
di ñetti meetar. Mu taxawal ko
ca jooru Dura ga ca diiwaanu Ba-
bilon. 2 Buur Nabukodonosor nag
woolu jawriñ yaak laman yaak

* **2:39** 2.39 geneen nguur: manees naa wax it weneen askanu buur.

jaraaf yaak kàngam yaak farbay alal
yaak àttekat yaak ndawi buur yaak
mboolem kilifay diiwaan ya, ngir
ñu ñëw ca bernde ja mu maye ca
daloob jëmm ja mu samp. 3 Ba
loolu amee jawriñ yaak laman yaak
jaraaf yaak boroom xel yaak far-
bay alal yaak àttekat yaak ndawi
buur yaak mboolem kilifay diiwaan
ya, ñépp daje ngir berndey jëmm,
ja Buur Nabukodonosor samp; ñu
daldi taxaw ca kanam jëmm ja.

4 Yéenekat ba nag xaacu, ne:
«Dégluleen li ñu leen sant, yeen
waa mbooloo yépp ak xeet yépp, ak
làkk yépp. 5 Bu ngeen di dégg bufta
gi ak toxoro gi ak xalam gi ak riiti
gi ak kooraa gi ak liit gi ak mboolem
jumtukaayu xumbal yi, nangeen su-
jjóot, màggale ko jëmmu wurus wi
Buur Nabukodonosor samp. 6 Képp
ku sujjóotul màggal ko, dees koy
daldi sànni ci biir taal bu yànj.»

7 Loolu nag waral saa yu nit
ña déggee bufta gaak toxoro
gaak xalam gaak riiti gaak kooraa
gaak mboolem jumtukaayu xum-
bal ya, ñoom ñépp ay bokk
sujjóot, màggal jëmmu wurus ja
Buur Nabukodonosor samp, muy
mbooloo yaak xeet yaak làkk ya.

8 Ci biir loolu ay xërëmkat dikk,
di boole Yawut ya. 9 Ñu wax Buur
Nabukodonosor, ne ko: «Buur, gud-
dalu fan. 10 Buur sang bi, xam
nga yaa joxe ndigal ne: “Képp ku
dégg bufta geek toxoro geek xalam
geek riiti geek kooraa geek liit geek
mboolem jumtukaayu xumbal, dan-
gaa wara sujjóot, màggal jëmmi
wurus ji. 11 Te képp ku sujjóotul
màggal ko, dees na ko sànni ci biir
taal bu yànj.” 12 Dafa am ay Yawut
yoo tabb, ñu yore saytub diiwaanu
Babilon. Ñu di leen wax Sadarag
ak Mesag ak Abet Nego. Ñooñu
de Buur, déggaluñu la; say yàlla,
jaamuwuñu leen; sa jëmmu wurus
ji nga samp it, màggaluñu ko.»

13 Nabukodonosor daldi mer lool,
ba fees dell. Mu woolu Sadarag ak
Mesag ak Abet Nego; ñu indi leen ba
fa kanam Buur. 14 Nabukodonosor
àddu ne leen: «Ndax dëgg la, yeen
Sadarag, Mesag ak Abet Nego, yeena
baña jaamu samay yàlla, baña
màggal jëmmu wurus ji ma samp?
15 Léegi, bettuma leen. Bu ngeen
di dégg bufta geek toxoro geek
xalam geek riiti geek kooraa geek liit
geek mboolem jumtukaayi xumbal
yi rekk, sujjóotleen, màggale ko
jëmm ji ma sàkk. Waaye su ngeen
ko màggalul, dees na leen daldi
sànni ci biir taalu sawara bu yànj.
Ana yàlla ju leen di musal ci man?»

16 Sadarag Mesag ak Abet Nego
ne Buur Nabukodonosor: «Buur,
soxlawul ñu di la lay dara.
17 Ndegam Yàlla ji nuy jaamu man
nanoo musal ci taalu sawara bu yànj
bi, musal nu ci yaw mii, dina nu
musal. 18 Su demewul noonu it nag
Buur, xamal ne say yàlla dunu leen
jaamu, sa jëmmu wurus ji nga samp
it, dunu ko sujjóotal.»

19 Ci kaw loolu Nabukodonosor
mer lool ba fees dell, kanam gay sël-
sëli janook Sadarag Mesag ak Abet
Nego. Mu santaane ñu xamb taal
ba, ba mu gëna tàng juróom ñaari
yoon na mu daan tànge; 20 ba noppi
mu sant ay dag yu am kàttan ci
mbooloom xareem, ngir ñu yeew
Sadarag ak Mesag ak Abet Nego,
sànni leen ca biir taal bu yànj ba.
21 Ñooñu yeew leen na ñu soloo,
ñook seeni mbubb ak seeni tubéy
ak seeni mbaxana, daldi leen sànni
ca biir taal bu yànj ba. 22 Ndigalu
Buur nag jampa jamp, sawara wa
boya boy, ba tàkk-tàkku sawara wa
rey dag, ya ca sànni Sadarag ak
Mesag ak Abet Nego. 23 Sadarag,
Mesag ak Abet Nego, ñoom ñett
ñépp yeewe ba ne ŋodd, tàbbi ca
biir taalu sawara bu yànj ba.

24 Ci kaw loolu Buur Nabukodonosor
jommi, ne bërét taxaw, daldi laaj
ay dagam ne leen: «Xanaa du ñett
lañu yeew, sànni ci sawara wi?» Ñu
ne ko: «Ahakay, Buur!» 25 Mu ne:
«Xool-leen, ñeent ñu yeewewul laa

gis, ñuy daagu ci biir sawara wi
te dara dalu leen. Ñeenteel baa
ngi mel ni jëmm ju nirook Yàlla.»
26 Nabukodonosor nag jegeñsi buntu
taal bu yànj ba, daldi àddu ca kaw
ne: «Éey Sadarag, Mesag, Abet Nego,
jaami Yàlla jiy Aji kawe ji, génnleen
fii!»

Sadarag ak Mesag ak Abet Nego
daldi génne ca biir sawara sa. 27 Ba
loolu amee jawriñ yaak laman yaak
jaraaf yaak dagi Buur yéew leen.
Ñu gis nag ne sawara wi lakkul
seen yaram fenn, seen kawaru bopp
xoyomuwul, seeni yére yàquwul,
xeeñuñu sax xetu sawara.

28 Nabukodonosor wax ne: «Cant
ñeel na Yàllay Sadarag ak Mesag
ak Abet Nego, moom mi yónni
malaakaam, mu wallu jaamam ñi
ko wóolu, ba xëtt sama ndigal man
Buur, te jaay seen bakkan gënal leen
ñuy jaamu mbaa di sujjóotal jeneen
yàlla ju dul seen Yàlla. 29 Dogal
tukkee na ci man ne: muy mépp
mbooloo ak bépp xeet ak wépp
làkk, képp ku ci ñàkke kersa Yàllay
Sadarag ak Mesag ak Abet Nego, ay
dog lees koy dog, te këram dees na
ko def ab sën, ndax kat amul jenn
yàlla ju mana walloo ni moom.»

30 Ba loolu wéyee Buur gëna teral
Sadarag ak Mesag ak Abet Nego ca
diiwaanu Babilon.

Buuru yéefar sàbbaal na Aji Sax ji

31 Bataaxalu Buur Nabukodonosor
a ngii, jëm ci mépp mbooloo ak
wépp xeet ak wépp làkk, ak fu ñu
dëkke ci àddina sépp:

Yal na seen jàmm yokku.
32 Màndarga yeek kéemaan yi ma
Yàlla Aji Kawe ji defal, maa ngi am
bànneex ci xamle ko.

33 Ndaw màndargaam yu màgg,
ndaw kéemaanam yu réy!
Nguuram ay nguur gu sax dàkk,
kilifteefam ñeel maasoo maas.

4

1 Man Nabukodonosor maa ngi
woon ci sama jàmmi kër ak sama
teraangay màkkaan. 2 Ma tëdd
sama lal, daldi am gént gu ma tiital,
ak xalaat ak peeñu yu ma indil
njàqare. 3 Ma joxe ndigal, woolu bo-
room xam-xami Babilon yépp, ngir
ñu xamal ma pirim gént gi. 4 Ci kaw
loolu taryaax yeek ñeengokat yeek
xërëmkat yeek seetkat yi dikk. Ma
nettali leen gént gi, waaye waxuñu
ma piri mi. 5 Ñu mujj ma indil
Dañeel, di Beltasar, mi ñu tudde
sama yàlla, di ku xelu yàlla yu sell
yi nekk ci moom. Ma wax ko gént
gi.

6 Ma ne ko: «Beltasar, kilifay
taryaax yi, man ci sama bopp xam
naa ne xelum yàlla yu sell yaa ngi
ci yaw, te menn mbóot jaaxalu la.
Peeñum gént gi ma gént, wax ma
piri mi. 7 Li ma gis daal ci sama kaw
lal mooy lii:

Damaa jekki gis garab ci digg àddina
si,
mu gudd lool.
8 Garab gay màgg, di réy,
ba njobbaxtal la di laal asamaan,
ñu di ko séen ba ca cati àddina sépp.
9 Xob yaa nga naat,
meññeef ma ne gàññ,
mana dundal ñépp.
Muy keppaaral rabu àll,
di tàggal njanaaw,
di dundal bépp boroom bakkan.

10 «Fi ma tëdd ci sama lal, ma
jekki gis ab wattukat bu sell wàcce
asamaan. 11 Mu àddu ca kaw ne:
“Daaneleen garab gi te gor ay
bànqaasam.
Wittleen xob yi, tasaare meññeef
mi.
Na rab yi jóge ci keppaaram, daw,
njanaaw yi ciy bànqaasam, naaw.
12 Waaye ëkk beek reen yi,
bàyyileen ko fi suuf,
ci digg mbooy mi,
te jénge ko càllalay weñ ak xànjar.
Na ko layub asamaan di faam,
muy dunde ñax nig jur.
13 Mu nitoodi,
ame xelum mala
diiru juróom ñaari jamono.

14 Ndogal a ngoog bu wattukat yi
tëral,
àttee ngoog bu ñu sell ñooñu digle,
ngir aji dund ji xam ne
Aji Kawe jee yilif nguurug nit,
di ko jox ki ko soob,
di ca fal ki gëna tuut.”
15 «Loolu laa gént, man,
Nabukodonosor. Yaw Beltasar nag,
wax ma piri mi. Ndax boroom xam-
xam yi ci sama réew mi, kenn manu
ma cee wax piri mi. Waaye yaw
man nga ko, ngir xelum yàlla yu sell
yaa ngi ci yaw.»
16 Ba loolu amee Dañeel ma ñuy
wax Beltasar ne dann ab diir, jaaxle,
xalaat yu ko tiital dikkal ko. Buur
àddu ne ko: «Beltasar, gént geek
piri mi bumu la tiital.» Beltasar
ne ko: «Sang bi, su ma sañoon
de muy sa géntug noon te pireem
topp say bañaale. 17 Garab gi nga
gis muy màgg di réy, njobbaxtal
lay laal asamaan, ñu di ko séen
ci àddina sépp, 18 mook xobam yu
naat ak meññeefam mu ne gàññ,
mana dundal ñépp; muy keppaaral
rabu àll, di tàggal njanaaw: 19 Buur
de, garab googu yaw la. Yaa
màgg, di bare doole; di màgg ba
laal asamaan, sa kilifteef àkki cati
àddina.
20 «Buur, li nga gis kenn ci wat-
tukat yu sell yi wàcce asamaan,
àddu ca kaw ne:
“Daaneleen garab gi, tas ko,
waaye ëkk beek reen yi, bàyyileen
ko fi suuf,
ci digg mbooy mi,
te jénge ko càllalay weñ ak xànjar.
Na lay biy wàcc, di ko faam,
muy dunde ñax nig jur
diiru juróom ñaari jamono.”
21 Piri maa ngii, Buur, di dogalu Aji
Kawe, ji dal ci sa kaw, Buur, sang bi.
22 Yaw lañuy dàqe ci nit ñi; rabi àll
yi ngay dëkkal, ñax di sam xont niw
nag, lay biy wàcc di la faam diiru
juróom ñaari jamono, ba kera ngay
xam ne Aji Kawe jee yor nguurug
nit, di ko jox ku ko neex. 23 Li ñu
santaane ñu bàyyi ëkk beek reeni
garab gi mooy tekki ne nguur gi dees
na la ko delloo keroog boo xamee ne
Boroom asamaan mooy Buur. 24 Kon
nag Buur, ngalla nangul li ma lay di-
gal: say moy ak say bàkkaar, daboo
ko di def njekk ak di baaxe néew-ji-
doole ndax sa teraanga sax.»
25 Loolu lépp dal na Buur
Nabukodonosor. 26 Ba ñu ca tegee
fukki weer ak yaar yu mat, muy
doxantu ca kaw taaxum kër buur
ca Babilon. 27 Ma ngay wax naan:
«Xanaa lii du Babilon gu mag gi
ma tabax man, ci sama doole ju réy,
muy péeyu buur, di sama ndam ak
sama daraja?»
28 Kàddug Buur ga daanoogul sax,
baat jibe asamaan àddu ne: «Yaw
Buur Nabukodonosor, dogal ñeel na
la ne nguur gi rëcc na la. 29 Dees na
la dàqe ci nit ñi, nga dëkk ak rabi
àll yi, ñax di sam xont niw nag diiru
juróom ñaari jamono, ba kera ngay
xam ne Aji Kawe jee yor nguurug
nit, di ko jox ku ko neex.»
30 Ca saa sa kàddu ga sotti ñeel
Nabukodonosor. Ñu dàqe ko ci nit
ñi, muy dunde ñax niw nag, lay biy
wàcc di ko faam, ba kawar gi sëq ni
dunqi jaxaay, ay wewam di saf yu
njanaaw.

Nabukodonosor xippi na

31 Ba àpp ba matee, man
Nabukodonosor, maa séentu
asamaan, sama sago délsi. Ma sant
Aji Kawe ji, sargal Kiy dund ba
fàww, màggal ko:
kilifteefam sax fàww,
nguuram ñeel maasoo maas.
32 Mboolem waa àddina
di neen ci moom.
Nu ko neex lay def
ak gàngoori xarey asamaan
ak waa suuf,
te kenn du fél loxoom
mbaa mu naa ko: «Ana looy def
nii?»
33 Ba sama sago délsee, ca laa
jotaat ndam ak daraja ngir sama
teraangay nguur. Ba loolu amee
samay jawriñ ak samay jaraaf jëlsi
ma; ñu dëjaat ma ci nguur gi, ma

gënatee màgg. 34 Léegi nag man,
Nabukodonosor, maa ngi sant Bo-
room asamaan, di ko sargal, di ko
màggal. Lu mu def dëgg la, fu mu
jaare njub la, te kuy réy-réylu man
na laa suufeel.

5

Buur Baltacar a bew ba sànku

1 Am na bés Buur Baltacar defal
ay jaraafam bernde ju réy. Ña
nga tollu ci junni, muy naan nag
ca seen kanam. 2 Biiñ ba jay
Baltacar, mu joxe ndigal, ñu indi
ndab, yu xaalis yaak yu wurus ya
baayam* Nabukodonosor jële woon
ca jaamookaayu Yerusalem, ngir ñu
naane ca, mooki jaraafam aki sox-
naam aki nekkaaleem. 3 Ba mu
ko defee ñu indi ndabi wurus ya
ñu jële woon ca jaamookaay ba,
kër Yàlla ga ca Yerusalem. Buur
di ca naan, mooki jaraafam aki
nekkaaleem. 4 Ña ngay naan biiñ, di
sàbbaal yàllay wurus yaak yu xaalis
yaak yu xànjar yaak yu weñ yaak yu
bant yaak yu doj ya.

5 Ca saa sa baaraami loxob nit buy
bind feeñ fa janook tegukaayu làmp
ba, ca kaw miiru kër buur, ba ñu
weexal. Buur di xool catu loxo bay
bind. 6 Kanamu Buur nag soppiku,
njàqare dikkal ko, ba ndigg la ne
yalax, óom yay fenqoo.

7 Buur daldi àddu ca kaw, di
woolu ñeengokat yeek xërëmkat yi
ak seetkat yi. Mu wax ak boroom
xam-xami Babilon yooyu ne leen:
«Képp ku jàng mbind mii te wax ma
lu mu tekki, dees na ko solal yérey
buur yu xonq curr, takkal ko caqu
wurus, jox ko kilifteef gu koy tofal ci
bummi.»

8 Ba loolu amee boroom xam-xami
Buur yépp dikk ba ca biir, waaye
manuñoo jàng mbind ma, bay xa-
mal Buur la muy tekki. 9 Buur
Baltacar nag gënatee tiit, kanam ga
gëna soppiku, jaraafam ya it jàq.

10 Ci biir loolu Lingeer, ndeyi
Buur, dégg coowal Buur aki
jaraafam, daldi duggsi ci biir néegu
xawaare bi. Mu ne: «Buur, guddalu
fan! Bul tiit, bu sa kanam lëndëm.
11 Am na góor gu nekk ci sa réew
mi; xelu yàlla yu sell yaa ngi ci
moom, te ci sa jamonoy baay, gis
nañu ci moom ag ràññee ak xel ak
xam-xam bu nirook xam-xamu yàlla
yi. Buur Nabukodonosor sa baay
nag fal ko, mu jiite taryaax yeek
ñeengokat yeek xërëmkat yeek
seetkat yi; 12 loolu yépp ndax dañoo
gis ci kooku Buur tudde Beltasar,
xel mu ñaw akum njàng ak ràññee.
Day firi gént, di teqental ay cax ak a
lijjanti ay jafe-jafe. Kookooy Dañeel;
kon nañu ko woo, mu wax piri mi.»

13 Ci kaw loolu ñu indi Dañeel
fa kanam Buur. Buur ne Dañeel:
«Du yaay Dañeel mi bokk ci Yudeeni
ngàllo, ga Buur saa baay jële Yuda?
14 Dégg naa sab jëw, ñu naan noowi
yàlla yaa ngi ci yaw, te gis nañu
ci yaw ag ràññee akum xel ak
xam-xam bu takku. 15 Léegi in-
diloon nañu ma boroom xam-xam
yeek ñeengokat yi, ndax ñu jàngal
ma mbind mii, xamal ma pireem.
Waaye xamuñu pireem. 16 Dégg naa
nag ne man ngaa firi lool ak a lijjanti
mbir yu jafe. Soo ma manee jàngal
mbind mi, wax ma lu muy tekki,
dees na la solal yérey buur yu xonq
curr, takkal la caqu wurus, jox la
kilifteef gu lay tofal ci bummi.»

17 Dañeel nag janook Buur ne ko:
«Buur, dencal sag may te jox keneen
say neexal. Du tee ma jàngal la
mbind mi, firil la ko.

18 «Buur, Yàlla Aji Kawe ji daa jox-
oon sa baay Nabukodonosor nguur
gi, muy ku màgg, am ndam ak
daraja. 19 Màggaay ga mu ko may-
oon tax waa mbooloo yeek xeet
yeek làkk yépp ragal ko, bay lox ci
kanamam. Ku ko soob, mu rey; ku
ko soob, mu bàyyi; ku ko soob, mu
fal; ku ko soob, mu torxal. 20 Waaye

* **5:2** 5.2 baay bi ñuy wax fii, am na ñu jàpp ne maam la woon ci moom mbaa buur bu ko jiitu woon ci nguur gi rekk, waaye du baayub geño.

ba mu bewee, të ticc bay réy-réylu,
dañu koo jàllarbee ca nguuram,
nangu ndam la, 21 dàqe ko ci nit ñi,
def xel ma xelum rab. Mu dëkk ak
mbaami àll yi, am ñax dim xontam
niw nag, lay biy wàcc, di ko faam,
ba kera ba mu xamee ne Aji Kawe
jee yor nguurug nit, di ko jox ku ko
neex.

22 «Yaw Baltacar miy doomam
nag, xam nga loolu lépp te taxu
laa toroxlu, 23 xanaa ngay diirook
Boroom asamaan, bay santaane ñu
indil la ndabi këram, nga di ci naan
biiñ, yaak say jawriñ ak say soxna
ak say nekkaale, ngeen di sàbbaal
ay yàllay xaalis ak yu wurus ak yu
xànjar ak yu weñ ak yu bant ak yu
doj, te du ci lenn luy gis mbaa muy
dégg mbaa mu xam dara. Waaye
Yàlla ji yor sa bakkan tey ak ëllëg
sàbbaaloo ko. 24 Moo tax Yàlla
yónni loxo bi, mu rëdd mbind mii.

25 «Mbind mi ñu rëdd mooy:
WAÑÑ, WAÑÑ, NATT, SÉDDALE.
26 Li muy firi mooy:

WAÑÑ: Yàlla wañň na sa nguur, ba jeexal ko.

27 NATT: Nattees na sa diisaay ci nattukaay bi, nga yées.

28 SÉDDALE: Séddale nañu sam réew, ba jox ko xeeti Medd ak Pers.»

29 Ca la Baltacar joxe ndigal, ñu
solal Dañeel yérey buur yu xonq
curr, takkal ko caqu wurus, daldi
yégle ne moo topp ci bummi.

30 Guddi googa lañu rey Baltacar,
buurub waa Babilon.

6

Dañeel tàbbi na paxum gaynde

1 Ci kaw loolu Daryus waa Medd
ba, jot ca nguur ga, fekk ko mu am
juróom benn fukki at ak ñaar.

2 Mu neex Daryus nag, mu fal
téeméeri jawriñ ak ñaar fukk ca
réew ma, ñuy saytu nguur ga gépp;
3 ak ñetti saytukat yu leen jiite, kenn
ka di Dañeel. Saytukat yooyu nag di
leen xamal lu ñuy liggéey, ngir Buur
baña yàqule dara. 4 Ci biir loolu
Dañeel di ku ràññiku ci biir saytukat
yaak jawriñ ya, ndax rafet um xel;
ba tax Buur di seet nu mu koy fale,
mu yilif nguur gépp. 5 Ba loolu
amee saytukat yaak jawriñ ya di
wuta tuumaal Dañeel ci mbiri nguur
gi, te gisuñu genn tooñ mbaa sikk ci
moom, ndax ku amoon kóllëre la, te
giseesul ci moom genn néewal mbaa
sikk. 6 Ñu daldi ne: «Dunu gis mukk
lenn lu nu tuumaal Dañeel. Xanaa
nu gis ko ci yoonu Yàllaam.»

7 Ba mu ko defee saytukat yaak
jawriñ ya ànd rungumloo ba ca
Buur, ne ko: «Buur Daryus, guddalu
fan! 8 Saytukati nguur gépp ak
laman yeek jawriñ yeek boroom xel
yeek jaraaf yi mànkoo nañu, tëral
dogalu buur bi yoonal aaye bii: ci
diiru fanweeri fan, képp ku ñaan ci
jenn yàlla mbaa ci nit ku la moy,
yaw Buur sang bi, dees na ko sànni
ca kàmbu gaynde ya. 9 Léegi nag,
Buur, dogalal aaye bi, te torlu mbind
mi, ba dootu tebbiku, mu dëppook
yoonu waa Medd ak waa Pers, wi
dul toxu.» 10 Ci kaw loolu Buur
Daryus torlu mbindum aaye ba.

11 Ba Dañeel yégee ne torlu nañu
dogal ba, teewul mu ñibbi, yéeg ca
néeg ba ca kaw taax, ma palanteer
ya jublook Yerusalem, na mu ko
daan defe naka jekk ñetti yoon ci
bés. Mu sukk fa, di ñaan ak a
sant Yàllaam. 12 Ci kaw loolu nit ña
rungumloo, fekk ko muy ñaan ak a
dagaan Yàllaam, 13 ba noppi ñu dem
fekki Buur, ngir wax ak moom ca
aaye ba mu tëral, ne ko: «Xanaa du
yaa torlu aaye bi ne: képp ku ñaan
jenn yàlla mbaa nit ku la moy, yaw
Buur, diiru fanweeri fan, dees na ko
sànni ca kàmbu gaynde ya?» Buur
ne: «Dogal bi kay wér na, dëppook
yoonu waa Medd ak Pers, wi dul
toxu.»

14 Ñu ne ko: «Buur, Dañeel mi
bokk ca ngàllog Yudeen ña de,
faalewu la, yaak aaye bi nga torlu.
Ñetti yoon ci bés lay ñaan ay
ñaanam ba tey.» 15 Buur dégg ko,

am tiis wu réy. Mu daldi fas yéene ne dina musal Dañeel. Ba jant so ma ngay wut pexe mu mu ko musale.

16 Ci kaw loolu nit ña rungumlooti
ba ca Buur, ne ko: «Buur, xamal
ne yoonu waa Medd ak Pers tëral
na ne mboolem aaye mbaa dogal bu
buur dëggal dootu toxu.» 17 Buur
nag joxe ndigal, ñu yóbbu Dañeel,
tàbbal ko ca kàmbu gaynde ya.
Buur ne ko: «Sa Yàlla ji nga saxoo
jaamu, yal na la xettli.»

18 Ba mu ko defee ñu indi aw doj,
dëj ko ca buntu kàmb ga, Buur bës
ca jaarob torlukaayam ak jaarob tor-
lukaayu jaraafam ya, ba dara dootu
mana soppiku ci deminu Dañeel.
19 Ba loolu wéyee Buur dellu këram.
Lekkul guddi gi yépp, sàkkuwul lu
koy bégal, te nelaw të ko.

20 Ba njël jotee, ba bët di bëgga
set, Buur jóg, daldi gaaw dem ca
kàmbu gaynde ya. 21 Naka la jub
kàmb ga, daldi woo Dañeel; baat
baa nga tiis. Mu ne ko: «Éy Dañeel,
jaamu Yàlla jiy dund; sa Yàlla ji nga
saxoo jaamu, mbaa mujj na laa xettli
ci gaynde yi?»

22 Dañeel daldi ne Buur: «Buur,
guddalu fan! 23 Sama Yàlla yebal na
malaakaam, mu tëj gémmiñi gaynde
yi, ba defuñu ma dara. Ndax kat
mucc naa ci tuuma sama digganteek
moom ak sama digganteek yaw it, te
defuma dara lu bon.»

24 Buur nag am mbégte mu réy. Ci
kaw loolu mu joxe ndigal, ñu génne
Dañeel kàmb ga. Ba ñu génnee
Dañeel kàmb ga, gaañuwul fenn,
ndax daa wóolu Yàllaam.

25 Ba loolu wéyee Buur joxe ndi-
gal, ñu indi nit ña tuumaaloon
Dañeel, ñu tàbbal leen ca kàmbu
gaynde ya, ñook seeni doom ak
seeni jabar. Àgguñu suuf sax,
gaynde ya alawti leen, dammate
seen yax yépp.

26 Gannaaw loolu Buur Daryus
bind waa mbooloo yépp ak xeet
yépp ak làkk yépp, di waa àddina
sépp, ne:

«Jàmm ngeen!
27 «Dogal tukkee na ci man, ne
mboolem fu bokk ci sama nguur,
nañu fa ragal Yàllay Dañeel, wor-
maal ko,
keey Yàlla jiy dund,
kee sax fàww,
nguuram du tas,
kilifteefam du jeex.
28 Keey musle, di xettlee,
di def ay màndarga aki kéemaan,
kaw asamaan ak suuf.
Kee musal Dañeel
ca pàddum gaynde ya.»

29 Dañeel nag gëna am cér diirub
nguurug Daryus ak nguurug Sirus
waa Pers ba.

Aji Sax ji feeñu na Dañeel

7

(Saar 7.1—12.13)

Dañeel gis na ñeenti rabi géej

1 At ma jëkk ca nguurug Baltacar
buuru Babilon, Dañeel daa gént,
peeñu dikkal ko ci kaw lalam. Mu
bind nag gént gi, doore ko nii.
2 Dañeel da ne: «Damaa gis guddi ci
peeñu mi; mu jekki-jekki am ngelaw
lu jóge ñeenti wet, riddeendoo, di
yëngal géej gu mag ga. 3 Ci kaw
loolu ñeenti rab yu réy génne ca
géej ga, rab wu nekk wuuteek sa
moroom.

4 «Rab wu jëkk waa nga mel ni
gaynde, am laafi jaxaay. Naka laay
xool, ñu buddi laaf yi, yékkatee ko
ci suuf, taxawal ko, mu taxawe ñaari
tànk ni nit, ba noppi ñu jox ko xelum
nit.

5 «Ñaareelu rab wa ne jimeet,
nirook urs*. Mu ngi taxawe wet,
ŋank ñetti faar. Ñu ne ko: “Jógal
lekk yàpp wu bare.”

6 «May xool ba tey, yem ci rab wu
mel ni segg, am ñeenti laaf. Rab
waa ngi am ñeenti bopp, ñu jox ko
kilifteef gi.

* **7:5** 7.5 urs rab wu ñàng la; man naa ëpp gaynde.

7 «May xool ba tey ci biir peeñum
guddi mi, daldi yem ci ñeenteelu
rab wu raglu, ñàng, te am doole ju
jéggi dayo. Mu ngi am bëñi weñ
yu réy yu muy moxoñee, di warax,
di nappaaje la ca des. Moom nag
wuute naak rab yi ko jiitu yépp, te
fukki béjjén la am.
8 «Ni ma ne jàkk ci béjjén yi, be-
neen béjjén bu ndaw ne pëll, génn
ci seen biir, ñett ca béjjén ya jiitu
buddeeku. Béjjén bu ndaw baa nga
am bët yu mel ni bëti nit ak gémmiñ
gu muy waxe kàdduy damu.»
9 «May xool ba tey,
ñuy teg ay gàngune,
góor gu mag gi dikk, toog.
Mbubb maa nga weex furr,
kawaru boppam weex tàll,
ngànguneem ma di saf sawara, wuy
sël-sëli,
mbegey ngàngune ma bindoo ni
sawara wu yànj,
10 dexu sawara di wal, balle fa kana-
mam.
Junniy junnee nga koy jaamu,
mboolooy mbooloo dar ko.
Waa pénc ma toog,
téere ya ubbiku.
11 «May xool ba tey ndax kàdduy
damu yooyu béjjén biy wax, ma gis
ñu rey rab wa, sànni méddam ca
taal bu yànj ba, mu sànku. 12 Rab ya
ca des nag, ñu nangu seen kilifteef.
Teewul ñu bàyyi leen ñu dundaat ab
diir.
13 «May xool ba tey ci biir peeñum
guddi ma, gisuma lu moy jëmm ju
mel ni doomu nit di ñëw, mook niiri
asamaan, jëm ci góor gu mag gi;
ñu yóbbu ko ba ca moom. 14 Ci
kaw loolu ñu jébbal ko kilifteef gaak
ndam laak nguur ga. Ci biir loolu
waa mbooloo yépp ak xeet yeek làkk
yi di ko wormaal. Kilifteefam day
sax fàww, du jeex, te nguuram du
foq mukk.
15 «Ba mu ko defee, man Dañeel,
ma am njàqare; sama peeñu yooyoo
ma tiital. 16 Ma dem ba ca kenn
ca ña fa taxaw, laaj ko lan la mbir
moomu mépp di tekki. Mu wax
ak man, xamal ma piri ma, ne
ma: 17 “Ñeenti rab yu mag yooyu,
ñeenti buuri àddina† lañu yuy ñëw.
18 Waaye aji sell yu Aji Kawe ji
dinañu jot ci nguur gi, moom ko
fàww, saxoo ko dàkk.”
19 «Ba loolu wéyee ma bëgga
am lu leer ca ñeenteelu rab, wa
wuuteek ya ca des yépp, ñàng lool,
am ay bëñi weñ ak weyi përëm,
di moxoñeek a warax, di nappaaje
li ci des. 20 Ma bëgga am lu leer
ba tey ci fukki béjjén yi ci bopp bi
ak beneen ba génn, ba ñett daanu
ca kanamam; mu am ay bët ak
gémmiñ, di wax kàdduy damu, te
ëpp yi ci des. 21 May xool, béjjén
boobu di xareek aji sell yi, di leen
daan, 22 ba keroog góor gu mag gi
dikk, daldi jox dëgg aji sell yu Aji
Kawe ji; àpp bi nag mat, aji sell yi
moom nguur gi.
23 «La ca topp mu neeti ma:
“Ñeenteelu rab wi mooy ñeenteelu
nguur giy taxaw ci kaw suuf, wu-
uteek nguur yépp. Dina mëdd
àddina sépp, nappaaje ko, rajaxe ko.
24 Fukki béjjén yi fukki buur lañu,
yuy yore nguur googu. Beneen buur
dina falu, wuutu leen. Dina wuuteek
ña ko jiitu te dina folli ñetti buur.
25 Dina yékkati ay kàddu dal ci Aji
Kawe ji, dina fitnaal aji sell yu Aji
Kawe ji te dina fexee soppi takkinu
jamono yi ak yoonu Yàlla wi. Dees
na teg aji sell yi ci loxoom diiru ñetti
jamonook genn-wàll. 26 Waa pénc
mi toog, ñu nangu kilifteefam, tas
ko, neenal ko ba fàww. 27 Palug
mboolem nguur yi asamaan tiim, ak
kilifteef gaak daraja ja dees na ko
boole, jébbal aji sell yu Aji Kawe ji.
Nguurug mbooloo moomu day sax
ba fàww, kilifa yépp di ko déggal,
di ko wormaal.”
28 «Fii la mbir mi yem. Man
Dañeel nag, ma am njàqare lool,
ba sama kanam soppiku, ma denc
kàddu yooyu ci sama xel.»

† **7:17** 7.17 ñeenti buur yooyu, buuri waa Babilon la woon ak Pers ak Medd ak Geres.

8

Dañeel gis na kuuy ak sikket

1 Ca ñetteelu atu nguurug Bal-
tacar, man Dañeel am naa me-
neen peeñu, gannaaw peeñu ma
ma jëkkoona am. 2 Ca biir peeñu
ma, maa ngi Sus, péeyub diiwaanu
Elam. Ma gis ci peeñu mi ne maa
ngi ci wetu yoonu ndox ma ñu gas
te ñu di ko wax Ulay. 3 Ma séentu,
xool, yem ci kuuy mu taxaw feggook
yoonu ndox ma, am ñaari béjjén
yu gudd te benn bi gëna gudd ba
ca des. Waaye bi gëna gudd moo
mujja sax. 4 Ma gis kuuy may
dañ, di jublu sowu ak bëj-gànnaar
ak bëj-saalum. Menn mala manu
koo të, te maneesula xettli kenn ci
moom. Ma ngay def lu ko neex tey
gëna màgg. 5 May xool, ab sikket
jóge sowu, jaare déndu suuf sépp
te laalul suuf. Sikket baa nga am
béjjén bu yéeme ci diggante bët yi.
6 Mu dikk ba tollook kuuyum ñaari
béjjén, mi ma gisoon ci wetu yoonu
ndox mi, daldi koy songe xadaru
dooleem. 7 Ma gis ko nag, mu dikk
ba ca moom, song kook xadar, dóor
kuuy mi, damm ñaari béjjénam, te
kuuy mi manu koo të. Mu daane
ko ci suuf, note ko, te kenn manu
koo teqaleek moom. 8 Sikket bi mujj
màgg lool; ba fa kàttanam yem,
béjjén bu gudd ba damm, ñeenti
béjjén yu yéeme sax, wuutu ko,
jublook ñeenti ngelawi asamaan.
9 Ci kaw loolu béjjén bu ndaw génne
ci béjjén yooyu benn, daldi lawa
law jublu bëj-saalum ak penkook
réew ma gëna rafet*. 10 Muy màgg
nag bay diir mbagg gàngoori xarey
asamaan, ba daaneel lenn ci ñoom,
ak lenn ci biddiiw yi, nappaaje leen.
11 Muy damu bay diir mbagg Njiital
gàngooru xare gi, daldi dakkal sarax
ba ñu ko daan defal bés bu jot, màbb
bérabam bu sell ba. 12 Gàngooru
xare gi tegu na ciy loxoom, boole
kook saraxu bés bu jot bi, lépp cig
tooñam. Béjjén bi dal ci kaw dëgg,
daaneel ko fi suuf, ay pexeem joy.
13 Ba loolu amee ma dégg jenn aji
sell di wax, jeneen aji sell ne ko:
«Lan mooy àppu peeñu mii ñu gis,
ñu di ci dakkal sarax biy am bés
bu jot, di teddadil gàngooru xare
gi, ak a tooñ, di yàq lépp?» 14 Mu
ne ma: «Àpp bi ñaari junni laak
ñetti téeméer ciy guddeeki bëccëg.
Gannaaw loolu dees na taxawalaat
bérab bu sell bi.»
15 May xool ci biir peeñu mi, man
Dañeel, di jéema xam lu muy tekki,
jëmm juy nirook góor, ne jimeet
taxaw ci sama kanam. 16 Ci kaw
loolu ma dégg baatu nit jibe ca digg
yoonu ndox ma ñuy wax Ulay. Mu
àddu ca kaw ne: «Jibril, waxal kii
peeñu mi.» 17 Jibril dikk nag ba fi
ma taxaw. Ba mu jegesee, ma tiit
lool, ba daanu, sama kanam dëppu
fi suuf. Mu ne ma: «Yaw doom
aadama ji, nanga xam ne peeñu
mii mujug jamono la.» 18 Bi muy
wax ak man, dëpp naa sama kanam
fi suuf, ba daanu leer. Mu laal
ma, taxawalaat ma fa ma taxawoon.
19 Mu ne ma: «Maa ngi lay xamal
luy xew keroog ba merum Yàlla di
jeex, ndax muj ga mooy àppu mer
ma. 20 Kuuy mi nga gis mu am ñaari
béjjén, buuri waa Medd ak waa Pers
la. 21 Sikket bi buuru réewum Geres
la. Béjjén bu gudd bi ci diggante bët
yi mooy buur bu jëkk bi. 22 Dañu
koo damm, ñeenti béjjén wuutu ko,
di ñeenti nguur yu soqeekoo ca xeet
wa, waaye duñu am doole ni ga
jiitu. 23 Bu nguur yooyu jeexee, ba
bàkkaarkat yi buural, buur bu néeg
te bare pexe dina falu. 24 Dina gëna
am doole, waaye du doon dooley
boppam. Yàqam dina jéggi dayo, te
ay pexeem dina joy. Dina faagaagal
ñu am doole ba ca mbooloom aji sell
yi. 25 Xelum njublaŋam lay naxee, di
réy-réylu, ba bett ñu bare, faagaagal
leen, te dina dëkk kilifay kilifa yi.
Waaye mooy sànku, te loxo du ko
laal. 26 Peeñum ngoon meek mu

* **8:9** 8.9 réew ma gëna rafet fii réewum Israyil a tax ñuy wax.

bëccëg mi la dikkal lu wér la. Yaw
nag neel cell ak peeñu mi, ndax des
na fan yu bare.»
27 Ba loolu amee ma ne làcc, wopp
ay fan, man Dañeel. Gannaaw gi
ma jóg, dellu ca liggéeyu buur. Ma
waaru nag ca peeñu ma, ndax daa
wees sama dég-dég.

9

Dañeel jàngat na waxyu bu Yeremi biral

1 At ma jëkk ca jamonoy Daryus,
ma bokk ca waa Medd, di doomu
Aserus te falu woon buurub waa
Babilon, 2 ca at ma jëkk ca nguuram,
man Dañeel damaa gis ci téere yi
limu at yi kàddug Aji Sax ji xamal
Yonent Yàlla Yeremi, muy àpp bi
Yerusalem wara gental, di juróom
ñaar fukki at. 3 Ma walbatiku
jublook Boroom bi Yàlla. Maa ngi
sol saaku, diwoo dóom boole kook
koor, toroxloo ko, di ko ñaan ak a
dagaan. 4 Ma ñaan sama Yàlla Aji
Sax ji, tuubal ko samay bàkkaar, ne
ko: «Yaw Boroom bi, Yàlla ju màgg
ji mata ragal, yaw miy sàmm kóllëre
ak ngor sa digganteek ñi la bëgg,
di sàmm say santaane. 5 Bàkkaar
nanu, ñaaw nanu, tooñ nanu, gàntal
la, dëddu say santaane ak sa ndigali
yoon. 6 Dégluwunu say jaam, di
yonent yi jottli sa kàddu sunuy buur
ak sunuy kilifa ak sunuy maam ak
mbooloom réew mi mépp. 7 Yaw
Boroom bi, njub ñeel na la, waaye
nun gàcce ñeel na nu bésub tey jii,
muy waa Yuda, muy waa Yerusalem,
di waa Israyil gépp, ku jegeek ku
sore, ci biir mboolem réew yi nga
leen dàq, yóbbu, ndax li ñu la ñàkke
kóllëre. 8 Aji Sax ji, nun kay gàcce
ñeel na nu, nook sunuy buur ak
sunuy kilifaak sunuy maam, ndax
moy nanu la. 9 Boroom bi sunu
Yàlla, yaay Boroom yërmandeek
njéggal moos, ndax gàntal nanu la.
10 Noo baña déglu sunu kàddug
Yàlla Aji Sax ji, di topp yoonam yi
mu nu jox, yonent yiy jaamam jottli
nu ko. 11 Israyil gépp a moy sa
yoon, jàdd, baña déglu sa kàddu,
ba këppoo sa alkàndey ngiñ, gi ñu
bind ci yoonu Musaa, sa jaam ba,
ndax danu laa tooñ. 12 Matal nga
sa kàddu gi nga wax ci nun, nook
sunu kilifa yi nu yilif, ba nga wàccee
ci sunu kaw, ci Yerusalem, musiba
mu réy mu masula am feneen fu
mboolem asamaan tiim. 13 Ni ñu
ko binde ci yoonu Musaa, ni la nu
musiba moomu mépp dikkale, te
tinuwunu la, yaw, sunu Yàlla Aji Sax
ji. Dëdduwunu sunuy bàkkaar it
te séddunu sa worma. 14 Aji Sax
ji, looloo waral nga dogu ci wàcce
musiba mi ci sunu kaw, ndax yaw
sunu Yàlla Aji Sax ji, njekk nga jëfe
lépp loo jëf, waaye noo dégluwul sa
kàddu.
15 «Léegi nag yaw Boroom bi,
sunu Yàlla ji nu génnee Misraak
doole, nun sa mbooloo, nga siiwale
ca sa tur ba sunu jonni yàllay tey,
noo bàkkaar, noo tooñ. 16 Boroom
bi, seetal ci sa gépp njekk, ba
waññi sa mer ak sa xadar, mu
moy Yerusalem, sab dëkk, saw
tund wu sell. Ndax kat sunuy
bàkkaar ak sunu ñaawtéefi maam
tax na mboolem ñi ñu wër di sewal
Yerusalem ak sa mbooloo.
17 «Kon nag yaw sunu Yàlla, Sang
bi, rikk nangul li ma lay ñaan, di la
ko dagaan. Boroom bi, ngalla geesul
ngir yaw ci sa bopp sa jaamookaay
ba ñu gental. 18 Rikk sama Yàlla,
teewlul, déglul te xippi, ba gis sunu
gent yi ak sa dëkk ba ñuy tudd sa
tur. Du sunu njekk lanu lay dagaane
moos, waaye sa yërmande ju yaa
rekk a tax. 19 Boroom bi, ngalla
Boroom bi, déglu nu te baal nu!
Rikk Boroom bi sama Yàlla, teewlul
ngir yaw ci sa bopp, te bañ noo
yeexe, ndax saw tur lañu tudde sa
dëkk ak sa mbooloo.»
20 Maa ngay wax ak a ñaan, di
tuub sama bàkkaar ak a tuubloo
Israyil sama ñoñ tey dagaanal sama
tundu Yàlla wu sell wi*, ci sama

---

* **9:20** 9.20 tundu Yàlla wu sell wi Yerusalem la.

Yàlla Aji Sax ji. 21 Maa ngay wax ci
ñaan gi, waa ja Jibril ma ma gisoon
lu jiitu ci peeñu mi, daldi naawa
naaw, dikk ba ci man, yemook wax-
tuw saraxu ngoon. 22 Mu xamal ma,
ne ma: «Dañeel, léegi damaa ñëw
ngir leeralal la. 23 Ba nga tàmbalee
ñaan la kàddu dikk. Maa la ko
yégalsi, ndax yaw ku ñu naw nga.
Déggal kàddu gi te dégg peeñu mi.

24 «Juróom ñaar fukki ayi bés lañu
àppal sa mbooloo ak sab dëkk bu
sell, ngir dakkal tooñ gi, jeexal moy
gi, jotu ñaawtéef, saxal njubte ba
fàww, matal peeñum yonent, ba del-
loo bérab bu sella sell ag sellngaam.
25 Nanga xam kon xéll ne: li ko
dale keroog ba ñuy siiwtaane dogal
ba jëm ci leqli Yerusalem, tabaxaat
ko, ba keroog njiit li ñu fal di feeñ,
juróom ñaari àppi juróom ñaar la.
Te ci juróom benn fukk ak ñaar ci
àppi juróom ñaar lañuy tabaxaat
pénc ak kàmb gu ñu aare dëkk bi.
Waaye jamono yu metti lay doon.
26 Bu juróom benn fukk yeek ñaar
ciy àppi juróom ñaar weesee, dees
na bóom ku ñu fal, te kenn du ànd
ak moom. Gannaaw loolu kilifa
dina ñëw, ànd ak gàngooram, yàqte
dëkk beek jaamookaay bi. Waaye
kilifa googu lu mel ni mbënn a koy
mujje. Dogal nañu ne yàqte gi
dina wéy ba keroog xare biy jeex.
27 Dina feddli kóllëre diggam ak ñu
bare ci benn àppu juróom ñaar, te
ci diggu àppu juróom ñaar ba lay
dakkal sarax yi ñuy rendi ak yeneen
sarax. Ci genn wetu sarxalukaay bi
la yàqkat biy taxawal lu siblu†, di
sabab yàqute, ba keroog muj gi ñu
ko dogalal ne milib ci kawam.»

10

Dañeel gis na boroom col gu weex

1 Ci ñetteelu atu nguurug Sirus
buuru Pers, kàddu daa dikkal
Dañeel ma ñuy wax Beltasar.
Kàddu googu di gu wóor tey yégle
xare bu mag. Mu dégg kàddu gi,
xam pirim peeñu mi.

2 Jant yooyu, man Dañeel maa
nga doon ñaawlu diiru ñetti ayi
bés. 3 Ñam wu neex lekkuma ko, te
yàpp ak biiñ jaarul sama gémmiñ.
Diwuwma it ba ñetti ayi bés yi mat.
4 Keroog ñaar fukki fan ak ñeent ci
weer wi jëkk ci at mi, maa nga ca
tàkkal dex gu mag gi ñuy wax Tiigar.
5 Ma séentu, xool, yemuma ci ku
moy genn góor gu sol yérey wëñ gu
ëccu, gañoo ngañaayal wurus wu
raxul. 6 Yaram waa nga rafet ni
peru gànjar, xar-kanam ba mel ni
melax, bët ya mel ni jumi sawara,
loxo yeek tànk yi mel ni xànjar bu
ñu jonj, riiru baatam mel ni coowal
mbooloo.

7 Man Dañeel doŋŋ maa gis peeñu
mi. Ñi ma àndal gisuñu ko. Ti-
itaange lu réy nag jàpp leen, ba ñu
daw, làquji. 8 Ba loolu amee ma
des fa man rekk, ne jàkk ci peeñu
mu réy moomu. Waaye deseetuma
woon doole, damaa jeexal tàkk, am-
atuma genn kàttan. 9 Ci kaw loolu
ma dégg baatam. Naka laa dégg
baatam, daldi daanu leer, sama
kanam dëppu fi suuf. 10 Yéguma lu
moy ab loxo bu ma laal, yékkati ma,
ma teg sama bëti óom ak sama tenqi
loxo fi suuf, di lox. 11 Mu ne ma:
«Dañeel, yaw mi ñu naw, déggal
kàddu yi ma lay wax. Jógal taxaw
sa taxawaay, ndax dañu maa yebal
ci yaw nii.» Naka la ma wax kàddu
yooyu, ma ne ñokket, di lox. 12 Mu
ne ma: «Dañeel, bul tiit. Bés bu
jëkk ba nga fasee yéene xam, ba
toroxlu ci sa kanam Yàlla, ca lañu
dégg say kàddu te sa kàddu yooyoo
ma taxa ñëw. 13 Waaye rawaanu
nguurug Pers moo ma dogale ñaar
fukki fan ak benn. Mikayel nag,
kenn ci malaakay wattukat yu mag
yi ñëw, wallusi ma. Yàgg naa ca
buuri Pers ya. 14 Léegi ñëw naa ngir
xamal la liy dikkal sa mbooloo ci
jamono yiy ñëw ndax peeñu mi ëmb

† **9:27** 9.27 lu siblu sarxalukaayu tuur la, bu ñu samp ca jaamookaayu Yàlla ba, di ko sobeel.

na jamono yooyu itam.»
15 Bi mu may wax kàddu yooyu,
maa ngi sëgg, sama kanam jublu ci
suuf, manumaa wax. 16 Jekki-jekki
jëmm ju mel ni nit dikk, laal samay
tuñ. Ma ŋa, àddu, daldi wax ak ki
taxaw sama kanam ne ko: «Sang
bi, peeñu mi tax na ma jàq, ba
amatuma benn doole. 17 Te it sang
bi, nu may mana waxeek yaw, sang
bi? Amatuma doole te deseetuma
ngelawal gémmiñ.» 18 Ba loolu amee
jëmm jiy nirook nit dellu laal ma,
ma amaat doole. 19 Gannaaw loolu
mu ne ma: «Yaw nit ki ñu naw, bul
tiit. Jàmm la. Góor-góorlul!» Muy
wax ak man, may amaat doole, ba
ne ko: «Waxal sang bi, dooleel nga
ma.» 20 Mu ne ma: «Ndax xam nga
lu ma taxa dikk? Léegi ma dellu
xarejeek rawaanu réewum Pers; te
bu may dem, rawaanu Geres dikk.
21 Waaye dinaa la xamal li ñu bind
ci téereb dëgg gi. Kenn jàpplewu
ma ci ñooñu ku dul Mikayel, seen
malaakam wattukat, yeen bànni Is-
rayil.

11

1 Man ci sama wàllu bopp nag,
maa nga woon ca wetam, di ko
aar ak a jàpple, ca at ma jëkk ca
nguurug Daryus waa Medd ba.

Buur bëj-gànnaar ak buur bëj-saalum a ngi jote

2 «Léegi, maa ngi lay xamal lu
wér. Dama ne, dina amaat ñetti
buur yuy falu ci réewum Pers,
ñeenteel ba dikk, dajale alal ju bare,
ba ëpple leen ñoom ñépp. Bu
demee ba alalam may ko doole, dina
def lépp lu mu man ngir xabtal ñépp
ci kaw nguuru Geres. 3 Waaye buur
bu jàmbaare dina falu, di boroom
kilifteef gu yaatu, di def lu ko soob.
4 Naka lay jóg rekk, nguuram daldi
foq, tas, ñeenti ngelawi asamaan
tasaare, yóbbu. Aw askanam du
moom nguur ga, te nguur ga dootu
am doole ja mu amoon. Nguuram
day foq, tàbbi ci loxoy ñeneen ñu
dul askanam.
5 «Buur bëj-saalum* dina am
doole, waaye kenn ca ña mu jiital a
koy ëpp doole, te kilifteefam mooy
gëna yaatu.
6 «Gannaaw ay at, buur bëj-
saalum ak buur bëj-gànnaar di-
nañu mànkoo. Doomu buur bëj-
saalum mooy séysi kër buur bëj-
gànnaar, ngir dëgëral diggante bi.
Waaye nguurug doom ja du yàgg,
boroom këram it du dundaat lu
yàgg mook seen doom. Doomu
buur bëj-saalum day dee, mook top-
pam ak baayam ak boroom këram.
7 Kenn ci waa këram mooy wuutu
baayam, dikk, dal ca mbooloom
xarem buur bëj-gànnaar, jàll ba
ca wàllaa tatay buur bëj-gànnaar,
jëflanteek ñoom, duma leen, ba
daan. 8 Dinañu lël sax seen jëmmi
tuur yu ñu móol, yóbbu Misra,
boole kook seen gànjaru xaalis ak
wurus. Gannaaw loolu dina toog ay
at te du laaleek buur bëj-gànnaar.
9 Gannaaw gi buur bëj-gànnaar dina
dem réewum bëj-saalum, doora
dellu réewam.
10 «Ay doomam yu góor nag di-
nañu waajal xare, dajale gàngoor yu
takku. Ñu jubal, bëtt, jàll nim wal,
daldi ñoqli, songi noon ba ca dëkk
ba ñu wëralee tata.
11 «Buur bëj-saalum dina sigiñu,
songi buur bëj-gànnaar. Kooku
waajal mbooloom xare mu mag,
waaye mbooloo moomu dees na
leen teg ci seen loxoy noon.
12 Mbooloo moomu dees na leen
faagaagal, buur bëj-saalum di ca
réy-réylu. Dina rey ay junniy
nit nag, waaye du ko taxa am
ndam. 13 Li ko waral mooy buur
bëj-gànnaar day dellu waajalaat
mbooloo mu ëpp ma jiitu. Bu
amee ay at dina dikkaat, ànd
ak mbooloom xare mu mag ak
ngànnaay lu takku. 14 Jamono
yooyu ñu bare dinañu jógal buur

* **11:5** 11.5 buur bëj-saalum: réewum bëj-saalum bii ñuy wax buuram, Misra la. Réewum bëj-gànnaar di Siri.

bëj-saalum, te ay nit ñu soxor ñu
bokk ci saw xeet dinañu fippu, ni
ko peeñu indee, waaye duñu ko
man. 15 Buur bëj-gànnaar dina
ñëw yékkati ay jal, gaw dëkk bu ñu
wërale tata, nangu ko. Mbooloom
xarey bëj-saalum ak seen ñeyi xare
duñu leen mana të. Duñu am
doole ju ñu leen tëwe. 16 Ki leen
di song dina leen def li ko soob,
ndax kenn du ko të. Dina toog ci
réew mu taaru ma†, te am dooley
tas ko. 17 Dina fas yéenee dikk ak
dooley nguuram gépp, ba dëgëral
digganteem ak buur bëj-saalum. Da
koy may doomam soxna, ngir di ko
fexee sànk. Waaye loolu du sotti,
ndax pexe ma du joy. 18 Gannaaw
loolu dina wuta moom fa féeteek
dun ya, ba nangu ca ay réew, waaye
dina am njiitu xare lu dakkal jëfi
réy-réyloom ji muy torxale, ba fey
ko añam. 19 Bu loolu weesee dina
walbatiku dal ci dëkk yi ñu wëralee
tata ci biir réewu boppam, waaye du
sotti. Day daanu, ne mes. 20 Ki koy
wuutu dina yebal kuy foqati ay galag
yu ñuy yokke puukarey nguur gi,
waaye du yàgg dara, ñu faagaagal
ko ci sutura, te du doon ci xare.»

Buur bëj-gànnaar ëpp nay loxo

21 «Ku siblu moo koy wuutu, ku
yelloowul darajay nguur. Day dug-
gsi ndànk, lal ay pexeem, ba nangu
nguur gi. 22 Mbooolooy xare yi
dinañu def um wal nig dex, dal
ci kawam, waaye dees na leen ra-
jaxe, ñook genn kilifay mbooloom
kóllëreg Yàlla gi. 23 Gannaaw
bu ñu wóllëranteek moom, dina
wor. Dina gëna am doole, te
amul mbooloo mu bare. 24 Day
dugg ndànk ba ca biir gox ya gëna
woomle ca diiwaan ba. Dina fa def
lu ay baayam aki maamam masula
def. Dina lël ay réew, séddale ay
farandoom alal jaak koom ga. Dina
lal pexe yu mu songe ay tata, waaye
loolu ab diir lay doon.

25 «Bu loolu weesee dina ànd ak
mbooloo mu bare, daldi yebook
doole ak pastéef ci kaw buur bëj-
saalum. Buur bëj-saalum waajal
xare, ànd ak mbooloo mu réy te
bare doole lool, waaye sottiwul ndax
pexe yu ñu koy lalal. 26 Ci biir
loolu ay nit ñuy bokk ak buur bëj-
saalum ndab ñooy sànk buur bëj-
saalum, ba mbooloom jóoru, ñu
bare tëdd. 27 Ñaari buur yi dinañu
nas lu bon ci seen xol; di bokk ndab
tey waxantey fen. Waaye seeni pexe
du mujj fenn, ndax du fekk muj ga
jot. 28 Gannaaw gi buur bëj-gànnaar
dina dellu réewam, yóbbaale alal
ju takku. Dina fexeel mbooloom
kóllëre gu sell gi‡, doora ñibbi
réewam.

29 «Bu àpp bi jotee, buur bëj-
gànnaar dina dal ci kaw réewum
bëj-saalum. Waaye boobu yoon du
deme na woon. 30 Ay boroom gaal
yu mag dinañu jóge sowu, songsi ko,
ba tax mu xàddi, ba dëpp. Mu daldi
mer lool, sippi ko mbooloom kóllëre
gu sell gi, tey ànd ak ñi dëddu
kóllëre gu sell gi. 31 Ay xarekat
yu mu yebal dinañu dem teddadil
jaamookaay, bi ci tata ji; dinañu
dakkal sarax si ñu fa saxal fàww, ba
noppi teg fa lu siblu§ luy jur yàqute.
32 Ñi sàmmul kóllëreg Yàlla ay nax
la leen di fàbbee, waaye askan wi
ràññee seen Yàlla, pastéef lañuy
jëfeji. 33 Te it boroom xel yu rafet
yi ci mbooloo mi dinañu gindi ñu
bare. Nattu dina leen dikkal ab diir;
ñii saamar jaar ci seen kaw, ñii ñu
lakk leen, ñee ñu nangu seen alal,
tëj leen. 34 Te bu leen nattu dikkalee,
ndimbal lu néew lañuy am, ndax
ñu bare naaféq lañuy fareek ñoom.
35 Ñenn ci boroom xel yu rafet yi
dinanu jaare ci nattu yu leen di
sellal, fóot leen ba ñu set wecc, ba
keroog mujug jamono. Àpp ba nag
des na.

36 «Buur bi dina def lu ko

† **11:16** 11.16 réew mu taaru ma: Israyil la. Seetal it ci 11.41. ‡ **11:28** 11.28 mbooloom kóllëre gu sell gi bànni Israyil la. § **11:31** 11.31 lu siblu: seetal ci 9.27.

soob. Dina réy-réylook a damu, ba
weesale boppam tuur yépp, te dina
wax gilaawaali jëme ci Yàlla ji sut
lépp. Dina am ndam nag ba keroog
sànjum Yàlla ñoral ko. Li ñu dogal
déy dina am. 37 Buur bi du faale
tuuri maamam, du faale tuur mi
jigéen ñi sopp*. Du faale menn tuur,
ndax day damu ba weesale boppam
lépp. 38 Xanaa kay tuur mi yor
kaaraangey tata yi lay jaamu, muy
tuur mu ay maamam xamul woon.
Dina ko jaamoo wurus ak xaalis
ak xeer yu jafe ak yeneen gànjar.
39 Tuuri jaambur yooyu lay doole-
woo, di song dëkk yi ñu wëralee ay
tata. Ku ko nangul, mu teral la, def
la kilifag ñu bare, ba noppi yoole la
ay suuf. 40 Ca mujug jamono buur
bëj-saalum dina fenqoo ak buur bëj-
gànnaar. Te itam buur bëj-gànnaar
dina mel ni ngëlaani, ne milib ci
kawam, ànd ak watiiri xare aki
gawar ak gaal yu mag yu bare. Dina
dugg ci ay réew, bëtt, jàll nim wal.
41 Gannaaw loolu dina dugg ci réew
mu taaru ma, te ñu bareey daanu.
Waaye Edomeen ñaak Mowabeen
ñaak njiiti Amoneen ñi dinañu rëcc.
42 Dina teg loxoom yeneen réew,
te réewum Misra sax du ca mucc.
43 Dina aakimoo alali Misra, muy
wurus, di xaalis ak mboolem gànjar.
Waa Libi ak waa Kuus it dinañu ko
nangul. 44 Waaye nag xibaar dina
bawoo penku ak bëj-gànnaar, tiital
ko lool. Noonu mu jóg ak xadar,
rey ñu baree bare, faagaagal leen.
45 Dina samp xaymay kër buur ci
diggante géej geek tund wu taaru
wu sell wa†. Waaye dina dee, te
kenn du ko taxawu.»

12

Mujug jamono taxaw na

1 Malaaka ma waxati ma, ne ma:
«Jamono yooyu ci la Mikayel,
malaakam wattukat mu mag,
miy taxawu sa mbooloo, di jóg.
Muy jamonoy njàqare ju masula am,
cosaanal xeet yi ba tey jii.
Bu keroogee sa bokk yay mucc,
di ñi ñu bind ci téereb dund bi.
2 Ñu baree ngi nelaw,
keroog ñu yewwoo fa pëndub suuf.
Ñenn ña nara dund fàww,
ña ca des añe gàcceek njàqare
fàww.
3 Ña rafet xel leer nàññ
ni leeraayu déndub asamaan.
Ñi doon xiir mbooloo mi ci ngor
ne boyy niy biddiiw, ba fàww.
4 «Yaw nag Dañeel, dencal kàddu
yii, muy kumpa te nga tëj téere bi,
tay ko ba mujug jamono jub. Su
keroogee ñu bare dinañu gëstu fu
ne, ba xam-xam yokku.»

Dañeel gis na ñaari malaaka

5 Noonu man Dañeel, may xool ci
biir peeñu mi, daldi yem ci ñeneen
ñaar ñu taxaw, séq dex gi. 6 Kenn
ki wax ak ka sol mbubbam wëñ gu
ëccu ba sew, te taxaw ca kaw dex ga,
ne ko: «Ana fu kéemaan yiy yem?»
7 Ma dégg ka sol mbubbam wëñ gu
ëccu te taxaw ca kaw dex ga. Ma
nga yékkati loxo ndijoor baak bu
càmmoñ ba te naa: «Giñ naa ko ci
Kiy Dund fàww ne ñetti jamonook
genn-wàll lay doon. Xew-xew yooyu
yépp a ngi dakk keroog bu dooley
mbooloo mu sell mi jeexee tàkk.»
8 Maa ngi ciy dégg waaye xawma
lu muy tekki. Ma ne: «Sang bi,
ana nu xew-xew yooyu di mujje?»
9 Mu ne ma: «Dañeel, demal rekk,
ndax mbir yii dees koo làq, dëxëñ
ko, ba keroog muj ga taxaw. 10 Ñu
bare dees na leen sellal, fóot leen
ba ñu set wecc. Waaye ñu bon ñi
wéy di bon, te kenn du ci xam liy
xew, teewul ñi rafet xel dinañu ko
xam. 11 Jamono ja ñuy dakkal sarax
si wara sax fàww, di keroog ba ñuy
taxawal lu siblu* lay jur yàqute, jun-
niy fan ak ñaar téeméer ak juróom
ñeent fukk (1 290) dina ca topp.

* **11:37** 11.37 tuur moomu lañu gëmoon ne man naa nangul am njur. † **11:45** 11.45 tund woowu Yerusalem la. * **12:11** 12.11 lu siblu: seetal ci 9.27.

12 Ndokklee ku muñ nag diiru junniy
fan ak ñetti téeméer ak fanweer
ak juróom (1 335). 13 Waaye yaw
Dañeel, muñal ba fa muy mujje. Su
keroogee fekk la nelaw, doora jóg jël
sab yool, ca mujug jamono.»

Téereb Yonent Yàlla Ose

1 Kàddug Aji Sax jii moo dikkaloon
Ose, góor giy doomu Beeri, ci janti
buuri Yuda, Osiyas, ak Yotam ak
Axas ak Esekiya, ak ci janti buurub
Israyil Yerbowam doomu Yowas.

Njabootu Ose misaal la

2 Ba Aji Sax ji tàmbalee yóbbante
Ose kàddoom, Aji Sax ji da ne ko:
«Demal takki jabaru gànc, nga am
ca doomi ngànctu, ndax réew maa
ngi gànctu ngànctu gu réy, dëddu
ma man Aji Sax ji.» 3 Ose dem takki
Gomer doomu Diblayim. Mu ëmb,
gannaaw gi mu am doom ju góor.
4 Aji Sax ji ne ko: «Tudde ko
Yisreel*. Des na tuuti dinaa mbugal
askanu buur Yewu ndax deret ji
ñu tuur ci Yisreel. Dinaa jeexal
nguurug Israyil. 5 Su bés baa maay
damm ngànnaayu Israyil ca xuru
Yisreel.»
6 Mu dellu ëmb, gannaaw gi mu
am doom ju jigéen. Aji Sax ji
ne: «Tudde ko Lo Ruwana» (mu
firi Ki ñu yërëmul), mu ne: «ndax
dootuma yërëm waa kër Israyil, doo-
tuma leen baal. 7 Waaye waa kër
Yuda, maa leen di yërëm. Seen
Yàlla Aji Sax ji laa leen di walloo,
waaye duma leen walloo fitt mbaa
saamar, mbaa ay xare, mbaa ay fas
aki gawar.»
8 Ba Gomer feralee Lo Ruwana,
ëmbaat na, ba am doom, muy góor.
9 Aji Sax ji ne ko: «Tudde ko Lo
Ami» (mu firi Du sama ñoñ), mu ne:
«ndax dungeen sama ñoñ, te man
duma seen dara.»

2

Aji Sax jeey dalalaat ñoñam

1 «Du tere askanu Israyil tollu ni
suufas géej. Deesu ko mana natt
mbaa di ko waññ, te foofa ñu leen
noon: “Yeen, dungeen sama ñoñ,”
fa lees leen naa: “Yeenay doomi
Yàlla jiy dund.” 2 Askanu Yuda ak
askanu Israyil dañuy dellu booloo,
daldi tabbal seen bopp genn kilifa, te
dinañu sëq ci réew mi, ndax bésub
Yisreel ba dina réy. 3 Nanga wooye
sa bokk yu góor: “Ñoñi Aji Sax ji,”
sa bokk yu jigéen, nga ne leen: “Ñi
Aji Sax ji yërëm.”

Ab layoo rax na kàddug tinu ci Israyil

4 «Tiiñal-leen seen ndey, tiiñal-leen ko,
ndax moom du sama jabar,
te man duma jëkkëram.
Nee ko mu bàyyi gànctu
te noppee tegoo màndargam njaaloo.
5 Lu ko moy ma futti ko ba mu ne duŋŋ,
def ko ni bés ba mu juddoo,
melal ko ni màndiŋ.
Maa koy def ni joor gu wow,
marloo ko ba rey ko.
6 Ay doomam, duma leen yërëm,
nde doomi ngànctu lañu.
7 Ñoom seen yaay moo gànctu,
ki leen ëmb moo def lu gàccelu,
naan: “Damay toppi sama far,
yi may jox sama lekk ak samag naan,
ak samag wëñ ak sama lẽe
ak samag diw ak sama biiñ.”

8 «Moo tax maa ngii di ñage yoonam ay dég,
gawe ko ag wurmbal,
ba yoon réer ko.
9 Mooy topp ay faram te du leen dab;
mu seet leen, du leen gis.
Su boobaa mu ne: “Naa dellu
ca saa jëkkër ju jëkk ja,
nde ca laa gënoonu demin.”
10 Moom xamul woon ne man maa ko doon jox
pepp meek biiñ bu bees beek diw gi,
di ko yéwéne xaalis ak wurus,
ñu di ko jaamoo Baal.

* **1:4** 1.4 Xuru Yisreellañuy misaale deret ju wale, ndax lañu fa bóomoon ñu bare. Seetal ci *2.Buur ya* 9.7-10.31.

11 Kon nag fa ngóob jote laay nangoo sama pepp,
fa wittum reseñ jote it laay nangoo
sama biiñ bu bees,
maay foqati sama wëñ ak sama lẽe,
ba mu daan sànge yaramam.
12 Léegi maa koy futti, mu ne duŋŋ,
ay faram di gis,
te kenn du ko xettli ci sama loxo.
13 Maay dakkal gépp mbéxam;
ay màggalam, ay Terutel weeram,
ay bési Noflaayam, ak mboolem bési ndajeem.
14 Maay fóom garabi reseñam aki figgam,
yi mu noon: "Lii sama peyoor la!
Samay far a ma ko jox."
Maa koy def ay dédd,
rabi àll yi di ko lekk.
15 Maa koy feyu bési màggal yu tuuri Baal,
ya mu leen daan taalale cuuraay,
takk ay jaarooki gànjar,
toppiy faram, fàtte ma.»
Kàddug Aji Sax jee.

Aji Sax ji sàkkuwaat na cofeelu Israyil

16 «Moo tax maa ngii di ko naxtaan,
maa koy yóbbu ca màndiŋ ma,
ba déey ko lu xolam dégg.
17 Foofa laa koy delloo tóokëri re-señam,
defal ko xuru Akor* di buntu yaakaaram.
Fa la may feeloo na woon
ca janti ndawam,
ba muy génn réewum Misra.
18 Bésub keroog,» kàddug Aji Sax jee,
«Ca nga may wooye "Sama jëkkër,"
te dootoo ma wooye "Sama Baal."»
19 Turi tuuri Baal laay jële ci sa gémmiñ,
ba deesatul fàttliku seen tur.
20 Bésub keroog maa leen di fasal kóllëre
ak rabi àll yeek njanaaw yi,
ak ndëgmeent yi.
Fitt ak saamar akub xare it,
maa koy dagge ci réew mi,
te maa leen di may tëraayu jàmm.

21 «Yaw laay digool ba fàww, ab séy,
te njekk ak njub ak ngor ak yërmande
ci laay digook yaw ab séy.
22 Ci kóllëre laay digook yaw ab séy,
ba nga xam Aji Sax ji.
23 Bésub keroog, maay nangu,»
kàddug Aji Sax jee,
«maay nangul asamaan,
moom, mu nangul suuf;
24 suuf nangul pepp ak biiñ ak diw,
ñu bokk nangul Yisreel.
25 Maa koy jëmbatal sama bopp ci réew mi,
maay yërëm ki tuddoon "Ki ñu yërëmul."
Ki tuddoon "Du sama ñoñ,"
ma ne ko: "Yaay sama ñoñ,"
moom mu ne ma: "Sama Yàlla."»

3

Aji Sax ji xiir na Israyil ci cofeel

1 Aji Sax ji ne ma: «Demaatal
bëggi jigéen ju faram bëgg, te muy
moykat. Bëgg ko ni Aji Sax ji
bëgge bànni Israyil, doonte dañuy
walbatiku ci yeneen yàlla te bëgg
seen saraxi nàkki reseñ.»
2 Ci kaw loolu ma takk ko ci fukki
poseti xaalis ak juróom, ak ñeenti
téeméeri kiloy lors ak juróom fukk
(450). 3 Ma ne ko: «Ay fan yu
bare ngay toog fi man; bul gànctu,
bul ànd ak genn góor. Noonu laay
def ak yaw, man itam.» 4 Ndax
kat ay fan yu bare la bànni Is-
rayil di toog te duñu am buur,
duñu am kàngam. Duñu rendi
sarax, duñu am tuuri doj, duñu
am xar-sànni, duñu am gàllaaji kër.
5 Gannaaw loolu bànni Israyil di-
nañu walbatiku, sàkku seen Yàlla
Aji Sax ji, ak Daawuda seen buur.
Ca jant yu mujj ya, xolub ragal Aji
Sax ji lañuy dikke fi moom, akug
mbaaxam.

* **2:17** 2.17 xuru Akor mooy xuru Musiba. Seetal ci *Yosuwe* 7.24-26.

4

Aji Sax ji tiiñal na kilifay ñoñam

1 Yeen bànni Israyil, dégluleen kàddug Aji Sax ji,
Aji Sax ji kat moo séq ab layoo ak waa réew mi:
«Du kóllëre, du ngor, du gennug ràññee Yàlla
ci réew mi.
2 Xanaa ay móolu aki wor, bóome, càcc ak njaaloo.
Dañoo ràkkaaju, di tuur deret ci kaw deret.
3 Moo tax réew mi wowal,
mboolem lu fi dëkke ràgg,
ba ci rabi àll yi, ak njanaaw yi,
jëni géej itam day réer.

4 «Waaye bu ci kenn layoo,
bu ci kenn sikke,
ndax sa bokk yee mel ni ñuy layook sarxalkat yi.
5 Dingeen tërëf bëccëg,
yonent yi ànd ak yeen tërëf guddi,
te maay sànk seen ndey.
6 Sama ñoñ a sànku ndax ñàkka xam;
yeen, xam-xam ngeen gàntal,
ma gàntal seenug carxal.
Yeena fàtte seen yoonu Yàlla,
man it maay fàtte seeni doom.
7 sarxalkat yi ñu gëna baree, gën ma nee moye,
seenub sag, gàcce laa koy soppi.
8 Sama saraxi póotum bàkkaari ñoñ
lañuy dunde*,
tey yàkkamti ñu def njubadi.
9 Waaye niki askan wi, niki sarxalkat yi,
maa leen di dikke seen añu jikko,
maa leen di fey seeni jëf.
10 Ñooy lekk te duñu regg,
di gànctu te duñu giir,
nde Aji Sax ji lañu noppee topp.
11 Ngànctu ak biiñ bu yàgg ak bu bees,
moo yóbbu seenum xel.
12 Sama ñoñ, seen bant lañuy seeteey,
seenu yet di leen waxaleey.
Xelum ngànctu moo leen wacc,
ñooy gànctu, lajje fa seen Yàlla.
13 Ca kaw tund yu mag ya lañuy rendee ay sarax,
cuuraay, ñu taale ca tund yu ndaw ya,
ak ca taatu gii garab gu mag, ba ca gee,
fa ker ga neexe.
Moo tax seeni doom di gànctu,
seen séeti doom di jaaloo.
14 Duma mbugal seeni doom
ndax li ñuy gànctu
mbaa seen séeti doom
ndax li ñuy jaaloo,
ndax ñoom sarxalkat yi ci seen bopp,
ay gànc lañuy teggeendool
te gànc yi ci jaamookaayi xërëm yi,
ñoom lañuy indeendool jooxe.
Askan wu amul ug dégg, sànku.

15 «Yeena ngi gànctu, yeen bànni Israyil,
waaye na Yuda mucc ci googu tooñ.
Buleen dugg Gilgal†,
buleen yéegi Bet Awen‡
di giñ ci Aji Sax jiy dund.
16 Ndegam ni aw nag tëwe ni la Israyil tëwe,
ndax léegi Aji Sax jee leen di foral
nim xar ci parlu mu ne màww?
17 Efrayim§ googu laa ne, moo lëngook jëmmi tuur!
Seetaan leen.
18 Seenu ñoll giiful sax, ñuy gànctoo gànctu,
te gàccee gënal seeni kilifa.
19 Callweer a leen di wal,
ñu kersawoo seen jooxey tuur.

5

Njiiti Israyil lajj nañu

1 «Dégluleen lii, yeen sarxalkat yi!

* **4:8** 4.8 Seetal ci *Sarxalkat yi* 6.19-22. † **4:15** 4.15 Gilgal bérab la bu ñu daan bokkaalee, ba tur wi mujj taxawe jikkoy dëddu Aji Sax ji. ‡ **4:15** 4.15 Bet Awen: li mu firi mooy kërug ñaawtéef. Muy tur wu waxi kókkali dendale ak Bet El, tur wi firi Kër Yàlla. § **4:17** 4.17 Efrayim, genn la ci giiri Israyil ga ca bëj-gànnaar, moom la Ose faral di wooye réewum Israyil gépp.

Teeyluleen, yeen waa kër Israyil!
Teewluleen, yeen waa kër buur!
Yeen la àtte bi ñeel.
Ag fiir ngeen tegoon ca Mispa,
ab caax ngeen laloon ca tundu Tabor,
2 Fippukat yi gën naño xuus ci seen bóome,
waaye maa leen di yar, ñoom ñépp.
3 Maa xam Efrayim,
Israyil laa ne, umpu ma.
Efrayim, yaa gànctu,
Israyil laa ne, yaa sobeel sa bopp.
4 Seeni jëf a leen mayul ñu dellu ci seen Yàlla,
nde ngelawal ngànctoo wale fa seen biir,
te Aji Sax ji, faalewuñu ko.
5 Israyil, ag reewandeem a ko tiiñal,
Israyil ak Efrayim ñooy fakktaloo seenug ñaawtéef,
Yuda it ànd ak ñoom fakktalu.
6 Seen jur gu gudd ak gu gàtt lañuy àndal,
di seet Aji Sax ji, duñu ko gis,
te moo leen dëddu.
7 Aji Sax ji lañu wor,
nde doomi po lañu jur;
Léegi la leen màggalug Terutel weer
di booleek seen suuf, sànk leen.

Yàlla dëkk na Israyil ak Yuda.

8 «Wal-leen bufta gi ca Gibeya,
jibal liit gi ca Raama
te yéene ca Bet Awen*.
Moytul sa gannaaw, Beñamin.
9 Efrayim day gental kera bésu mbugal,
maa xamle ci biir giiri Israyil lu wér péŋŋ.
10 Kàngami Yuda mujj mel ni
ñuy toxal màndargam làccu suuf.
Ci seen kaw laay yuri samam sànj nim ndox.
11 Efrayim lees di not,
joggati ay yelleefam,
nde moo dogoo topp yoonu caaxaan.
12 Man nag ni ñaawat laay def ak Efrayim,
te ni sànkar laay def ak Yuda.
13 Ba Efrayim gisee jàngoroom,
Yuda gis ab danaam,
Efrayim a dem Asiri,
yónnee ca Buur Yareb†.
Waaye manu koo wéral,
mbaa di ko fajal ab danaam.
14 Man déy ni gaynde laay mel ak Efrayim,
ni gaynde gu ndaw laay mel ak waa kër Yuda.
Man, man mii maay xotat, wéy,
maay yóbbu te kenn du wallu.
15 Ma daldi ñibbi, ba ñu nangu seenug tooñ,
sàkku ma.
Bu ñu jàqee lañuy daw wutsi ma.»

6

Wooteb tuub jib na

1 Ca ngeen naan: «Nan dellu ci Aji Sax ji.
Moo nu xotat, te moo nuy wéral.
Moo nu duma, te moo nuy takkal sunuy góom.
2 Ñaari fan, mu leqli nu,
ñetteel ba mu yékkati nu,
nuy dund fi kanamam.
3 Nan ràññee, di saxoo faale Aji Sax ji.
Ni jant bu fenk la dikkam wóore,
ni ab taw la nuy dikkale,
ni ab tawu mujjantal buy seral suuf.»

4 «Ana nu ma lay def, yaw Efrayim?
Nu ma lay def yaw Yuda?
Te sa ngor di xiinu suba,
mbaa ab lay, jekki ne mes.
5 Moo tax yonent yi laa leen di dumaa,
sama kàdduy gémmiñ laa leen di reye.
Seen àttee leen di jollil ni ceeñeeru njël.
6 Ndax ngor laa namm, dub sarax,
ràññee Yàllaa ma gënal saraxi rendi-dóomal.

7 «Waaye ñoom ca dëkk ba, Adam lañu feccee kóllëre,
foofa lañu ma wore.

* 5:8 5.8 Seetal 4.15. † 5:13 5.13 Yareb man naa tekki «xeexkat.»

8 Galàdd mooy dëkkub defkati ñaawtéef,
taq ripp ak deret.
9 Ni saaysaay siy tëroo,
ni la sarxalkat yi lëkkoo,
di bóome ca yoonu Sikem.
Ndaw jëf ju ñaaw!
10 Ci kërug Israyil laa gis lu yées:
Fa la Efrayim di gànctoo,
Israyil googu laa ne moo sobeel boppam.
11 Yuda yaw it, sam ngóob ma ngay taxawe,
kera bu may tijji sama wërsëgu ñoñ.

7

Israyil mooy mburu mu desee ñor

1 «Bu may faj Israyil
foofu ca Efrayim la seeni ñaawtéef di feeñ,
ànd ak mbonu Samari seen péey.
Dañuy njublaŋ,
sàcc yiy bëtt ci biir kër yi,
gàngoori saaysaay di songe ci biti.
2 Taxul ñu jàpp ci seenum xel ne
seen mboolem jëf ju bon laa bàyyi xel.
Léegi seeni jëf a leen wër ndombo,
ne màkk fi sama kanam.
3 Seenug mbon lañuy bégale buur,
seeni fen di bégal kàngam.
4 Ñoom ñépp a diy jaalookat.
Ñu mel ni taalu mburu bu yànj,
taal bu lakk-kat ba soxlawula xamb,
ca tooyal ba, ba kera xóoy bay funki.
5 Bu sunu buur xewlee,
kàngam yi naan ba wopp,
buur tàllal loxo ay ñaawlekat.
6 Seenub xol lañu waajal nib taal, di tëroo,
Seen lakk-katu mburu fanaanee nelaw*,
bët set taal ba yànj, di fër-fëri.
7 Ñoom ñépp a tàng jérr nib taal,
te ñooy xoyom seeni njiit,
seen buur yépp a daanu,
te kenn ci ñoom woowu ma wall.
8 Efrayim moo jaxasook askani jaambur,
Efrayim moo di mburu mu ñu walbatiwul cib taal.
9 Ay doxandéem a jeexal dooleem, te xamu ko,
aw liir tege ci kawam weex tàll, te yégu ko.
10 Israyil, ag reewandeem a ko tiiñal,
te taxul ñu délsi ci seen Yàlla Aji Sax ji.
Loolu yépp taxul ñu sàkku ko.
11 Efrayim daa mel ni pitax,
dofe, ñàkk xel,
di woo wall Misraak a dem Asiri.
12 Bu ñuy dem, maa leen di laaw samab caax,
niy njanaaw laa leen di woddale fi suuf,
fa ma dégge seenum ndaje laa leen di mbugale.
13 Ngalla ñoom, nde ñoo ma daw,
yàqute ñeel na leen, nde ñoo ma gàntal.
Doon naa leen jot
waaye ñoo ma fenal.
14 Du seen xol lañu ma wooye wall,
xanaa di salliiru ci seen kaw lal,
pepp ak biiñ tax ñuy dagg seen yaram†,
dëddu ma.
15 Maa leen jàngal, dëgëral seeni përëg,
te man lañuy fexeel lu bon.
16 Bu ñu waññikoo it, du fi Aji Kawe ji.
Ni xala gu yolom lañu mel,
te seeni kàngam ay fàddoo saamar
ndax seen sànjum làmmiñ,
te loolu lees leen di reetaane
ca réewum Misra.

8

Ku ji as ngelaw, yaay góob ngëlén

1 «Sexleen bufta gi!
Jaxaay jàyy ci waa kër Aji Sax ji,
nde ñoo fecci sama kóllëreek ñoom,
samaw yoon lañu gàntal.
2 Man la Israyil xaacu, ne ma:

---

* **7:6** 7.6 Ki jiite pexe mu bon mi moo fanaanee nelaw ca guddig xawaare ja, bët set mu jóg, joxe ab tegtal, ngir ñu sottal pexe ma. † **7:14** 7.14 Ñi daan jaamu Baal mi ñu jiiñ ne mooy nangul suuf, ñoo aadawoo woon di dagg seen yaram, di tuur seen deret ci suuf, ngir foog ne loolu mooy tax seen mbey nangu.

“Éy sama Yàlla, maa la ràññee!”
3 Israyil a xalab lu baax,
ba ab noon dàq ko.
4 Ñoo fal ay buur te du sama ndigal,
ñoo tabb ay kàngam, te yéguma.
Seen xaalis ak seen wurus lañu sàkke jëmmi tuur,
muy seen sànkute.
5 Yeen waa Samari, seen jëmmu wëllu wi* dàqu na!
Sama mer tàkkal na leen.
Lu ngeen deeti xaar ci mucc ayib?
6 «Israyil la lii jóge,
te ab liggéeykat moo ko sàkk.
Kon lii du Yàlla!
Ay tojit la wëlluw Samari di mujje.

7 «As ngelaw lañu ji, ñooy góob ngëlén.
Gub du jóg, pepp du focci,
te bu pepp amoon it,
jaambur a koy wonn.
8 Dees na wonn Israyil;
tey ñu ngi ci biir xeeti jaambur yi,
mel ni ndab lu kenn buggul.
9 Ñoo demal seen bopp Asiri.
Mbaamu àll day beru yoonam,
waaye waa kër Efrayim ñooy jënd ay far.
10 Ci xeeti jaambur ñi lañuy jënde,
waaye du tee ma dajale leen.
Léegi ñu tegoo notaangey buur aki kàngam.
11 Efrayim a yokk ay sarxalukaay ngir moy,
ñu doon ay sarxalukaayi moyukaay doŋŋ!
12 Naa ko bindal sama fukki junniy ndigali yoon,
yëfi jaambur lees koy jàppe.
13 Ñooy sarxe jur gi ñu may jooxeel,
lekk yàpp wi,
Aji Sax ji buggu ci dara.
Maay bàyyi xel ci seen ñaawtéef,
mbugale leen seeni moy,
te ñoom Misra lañuy dellu.
14 Israyil moo fàtte ab sàkk-katam,
di tabax kër yu yànj.
Yuda moom yokki dëkk yu tata wër.
Maay yebal sawara ci kawi dëkkam,
mu xoyom ay tataam.»

9

Yoonu ngàllog Israyil taxaw na

1 Yeen waa Israyil, buleen béglu,
buleen bànneexu ni yeneen xeet yi,
nde yeena gànctu, dëddu seen Yàlla,
yeena safoo peyu ngànctu
ci mboolem dàgga ju ñuy bàcce pepp.
2 Ndaxam dàgga ak nalukaayu reseñ
du leen regg,
te biiñ du leen doy.
3 Dungeen des ci réewum Aji Sax ji.
Efrayim, Misra lay dellu,
te ca Asiri, lu daganul lañu fay lekkeji.
4 Duñu tuural Aji Sax ji saraxu biiñ,
te seeni sarax du ko neex.
Seen ñamu sarax day mel ni ñam
wu ku nekk fu nit deeye, sobeel,
ba ku ca lekk sobewu*.
Seenu ñam, seenub koll lay ñeel,
waaye du dugg ci kër Yàlla gi.
5 Ana nu ngeen di def nag, ci bésu ndaje,
bésub màggal bu Aji Sax ji?
6 Ñu ngoogu dem ndax tasteg réew mi,
Misraa leen di fat, Memfis suul leen,
seen tànnéefu xaalis, mbooy mee koy nangu,
te xaaxaam ay saxe seen biiri xayma ya woon.

Fexeel nañu yonent yi

7 Bési mbugal dikk na,
bési añale taxaw na,
na ko Israyil xam.
Yonent lañu jàppe ab dof,
ku yor waxyu di ku wéradi,
ndax seen ñaawtéef gu réy,
ak seen mbañeel gu tar.
8 Yonent bi mooy jongrukat
biy wattul Yàlla, Efrayim,
waaye ag fiir lees ko lalal
ci mboolemi yoonam,
te mbañeel a ngi ci biir kër Yàllaam.

---

* **8:5** 8.5 jëmmu wëllu wi: seetal ci *1.Buur ya* 12.25-30. * **9:4** 9.4 Bokk ag lekk ci néeg bu nit deeye daan na sobeel ña fa lekk. Seetal ci *Màndiŋ ma* 19.14-22.

9 Ñoo sóobu ci xóotey yàqute,
na woon ca janti Gibeya†,
te Yàlla mooy bàyyi xel seenug ñaawtéef,
ba mbugale leen seeni moy.

Israyil wor na Aji Sax ji

10 «Ni cabbu reseñu biir màndiŋ,
ni laa fekke Israyil.
Ni ndoortel doomi figg ju ndey ja taawloo,
ni laa gise seeni maam.
Waaye ñoom ñoo dem Baal Pewor,
ñoo sédd seen bopp Baal, tuur mu ruslu mi,
ba tax leena seexluwu ni kooku ñu sopp.
11 Efrayim, ab sagam ni picc lay naawe,
du njurum doom, dub ëmb, du doom ju sosu sax.
12 Bu ñu yaroon seeni doom it,
maa leen leen di xañ,
ba kenn du des.
Te it ngalla ñoom, bu ma leen dëddoo.
13 Ni ma dogule Tir dëkk ba,
bi jëmbate ci parlu mu naat,
ni laay dogule Efrayim,
ba yóbbul ay doomam ab bóomkat.
14 Aji Sax ji, yool leen!
Ana loo leen di yool?
Yool leen biir yu yàqu,
ak ween yu ne sereŋ.

15 «Seen gépp mbon moo feeñ ca Gilgal‡,
te fa laa leen jéppee ndax mbonug seeni jëf.
Sama kër laa leen di dàqe,
te dootuma leen bëgg,
seeni njiit yépp a diy fippukat.
16 Fàddees na Efrayim,
ay reenam wow,
du meññ benn doom.
Bu juroon itam, maay rey
ngëneelu biiram.»

17 Sama Yàlla moo leen di xalab,
nde ñoo ko déggalul,
te ñooy taxawaaluji ci biir xeeti jaambur yi.

10

Israyil ŋarale na

1 Israyil di reseñ gu naat,
meññal boppam lu ne gàññ,
te lu meññeef ma gëna yokku,
mu gëna yokkati sarxalukaayi tuur.
Lu am réewam gëna baaxle,
mu gëna baaxal ay xeri tuur.
2 Ñooy boroom xolub jinigalkat,
te tey ñooy gàddu seen bàkkaar.
Aji Sax ji mooy toj seeni sarxalukaay,
tas seen xeri tuur.
3 Léegi ñu ne: «Amunu buur,
ndax noo wormaalul Aji Sax ji,
te su nu amoon buur it, lu mu nu manal?
4 Ñooy wax seeni wax,
di giñe ay fen yu ñuy fasoo kóllëre,
ba yoon mel ni gàncaxu tooke
ju law ca tooboy tool ya.»
5 Waa Samaree ngi am tiitaange ci
sëllu wu ñu xelli ca Bet Awen*,
askan wa di tiislu tuur ma,
ay xërëmkatam di lox ndax darajay sëllu,
ji leen dëddu, dem ngàllo.
6 Moom it lees di yóbbu Asiri,
defal ko buur bu mag ba ab galag.
Gàcce mooy jàpp Efrayim,
Israyil laa ne, mooy rus ci mébétam.
7 Samari lees di tas, mook buuram,
mu mel ni bant buy tëmb di dem.
8 Jaamookaay yu kawe ya ca Bet Awen,
bàkkaarukaayi Israyil yooyu lees di tas.
Ay dég aki dagg ñooy sax ca seeni sarxalukaay,
dees na ne tund yu mag yi: «Mëddleen nu,»
te naan tund yu ndaw yi: «Daanuleen ci sunu kaw.»

† **9:9** 9.9 Ca Gibeya lañu bóome woon as ndaw, ba ñu mujj dagg ko ay dog yu ñu def firnde, yónnee ko bànni Israyil gépp. Seetal ci *Njiit ya* 19-21. ‡ **9:15** 9.15 Gilgal mooy dëkk bu ñuy misaale jëfi bokkaale. Seetal ci *Ose* 4.15. * **10:5** 10.5 Seetal ci Ose 4.15. † **10:9** 10.9 Gibeya: seetal ci *Njiit ya* 19-21.

9 «Israyiloo, ca janti Gibeya† nga dala moye,
te foofu la waa réew mi tollu ba tey.
Luy tee xare dabe nit ñu jubadi ñi ca Gibeya?
10 Saa yu ma soobee ma yar leen.
Ay xeet ay daje, jógal leen,
jéng leen ndax seen ñaari ñaawtéef.
11 Efrayim aw nag wu nangu la woon,
te sawaroona bàcc am pepp.
Maa ràng loosam wu jekk.
Maa takk Efrayim,
Yuda gàbb, Yanqóoba rijjil boppam.
12 Jiwal-leen seen bopp njekk,
ba góobe ca lu ngor maye.
Gàbbleen ag mbooy,
sàkku Aji Sax ji jot na,
ba kera muy dikk, tawal leen njekk.
13 Yeena bey ag coxor,
góob ag mbon.
Yeena lekk meññeefum fen,
nde yeena wóolu seen pexey bopp,
ak seen jàmbaar yu bare.
14 Am riir mooy jollee ca sa biir gàngoor,
sa tata yépp tas, na Salman tase woon Bet Arbel,
keroog bésub xare ba,
ba ñu jëlee ndey, fenqaleek doom, ñu rajaxoo.
15 Noonu lees leen di def, yeen waa Betel
ndax seen mbon gu réy.
Jant a ngay fenk, buurub Israyil dee wett.

11

Cofeel la Aji Sax ji tontoo fippug Israyil

1 «Maa soppoon Israyil ba muy ndaw,
Fa Misra laa ko wooye, muy sama doom.
2 Lu ñu leen gëna woo,
ñu gën maa sore.
Ay tuuri Baal lañuy defal ay sarax,
te ay xërëm lañuy taalal cuuraay.
3 Ndaxam man maa tette Efrayim, fab ko,
te ràññeewuñu ne maa leen topp-too.
4 Ay goji nit laa leen ñoddee,
ay buumi cofeel.
Maay ki leen yolomalal ŋalaabi ŋaam,
sëgg, leel leen.
5 Duñu dellu réewum Misra*.
Waa Asiri ñooy doon seen buur,
nde ñoo baña délsi fi man.
6 Ab saamar ay wëndeelu ca seen dëkk yu mag,
dàjji seen bunti dëkk,
ba warax leen ndax seeni mébét.
7 Sama ñoñ dañoo làggi ci ñàkke ma kóllëre,
wooyees na leen fa kaw,
te kenn ci ñoom jógul.

8 «Efrayim, ana nu ma lay baye,
yaw Israyil laa ne, nu ma lay tege ciy loxo?
Ana nu ma lay defe ni Atma?
Nu ma lay yemaleek Ceboyim†?
Sama xol a bëpp,
sama yërmandee yëngu.
9 Duma wéye di tàkkal sama mer,
duma yàqteeti Efrayim,
ndax maay Yàlla, duma nit,
maay Aji Sell ji ci seen biir,
duma dikke am sànj.
10 Dees na topp ci gannaaw Aji Sax ji,
muy yëmmu ni gaynde.
Mooy yëmmu moos ni gaynde,
ay doomam di lox, jóge sowu.
11 Ni njanaaw lañuy loxe, jóge Misra,
mel nim pitax, bawoo Asiri.
Maa leen di dëël seeni kër.»
Aji Sax jee ko wax.

12

Aji Sax ji layoo na ak Israyil ak Yuda

1 «Efrayim, ay fen la ma gawe,
waa kër Israyil laa ne,
ñoo ma yéewe ag njublaŋ,
waaye Yudaa ngi ànd ak Yàlla ba tey,
di sàmm kóllëreek Ku Sell ki.»

* **11:5** 11.5 Loolu mooy duñu dellu ci njaam ga ñu nekke woon ca Misra. † **11:8** 11.8 Ceboyim ak Atma ñooy ñaari dëkk yu Yàlla boole ak Sodom ak Gomor, dëkk ya ñu dendaloon, tas leen.

2 Efrayim mooy sàmmkatub ngelaw,
yendoo topp ngelawal penku,
di yokki fen ak fitna,
fasoo kóllëre ak Asiri,
yónnee yóbbalu diw ba Misra.

3 Aji Sax ji moo séq ak Yuda ab layoo,
mooy mbugale Yanqóoba ay jëfinam,
añale ko ay jëfam.
4 Ci biiru ndeyam la kii suufoo ab seexam;
kii moo tollu ci dooleem, bëreek Yàlla.
5 Kee bëreek malaaka, ba génn ca,
kee jooy di sàkku aw yiwam.
Fa Betel la ko fekk,
te foofa la Yàlla waxeek nun.
6 Aji Sax ji Yàlla Boroom gàngoor yi,
Aji Sax jee di turu bàkkam.
7 Yaw nag, ca sa Yàlla nga wara dellu,
ngor ak njub, sàmm ko,
te nga saxoo yaakaar sa Yàlla.

8 Ni Kanaaneen biy jula, ni la Efrayim
yore màndaxekaayu njublaŋ cib loxoom,
bëgga naxe.
9 Efrayim a ngi naan: «Woomle naa,
maa amal sama bopp alal,
te mboolem samaw ñaq, giseesu ci tooñaange ju di bàkkaar.»
10 «Man Aji Sax ji dale di sa Yàlla ca Misra,
maa lay dëëlaat ciy xayma,
na woon ca bésub ndaje.
11 Maa wax ak yonent yi,
yokk peeñu yi,
te yonent yi, maa leen waxyu ay misaal.»

12 Su Galàdd dee dëkkub defkati ñaawtéef,
dañoo tekkiwul dara.
Fa Gilgal lees di rendee ay saraxi yëkk,
te seeni sarxalukaay ni jali xeer lay mel
ci ay tooboy tool.
13 Yanqóobaa dawoon ba réewum Siri,
Israyil laa ne, moo liggéey ngir am jabar,
wut jabar tax koo sàmm ag jur.
14 Ci loxol yonent la Aji Sax ji génnee Israyil Misra,
te ab yonent la sàmmloo Israyil.
15 Waaye Efrayim moomoo ko mer-loo,
naqaral ko.
Deret ji mu tuur la Boroomam di këpp ci kawam,
añub tooñam la koy fey.

13

Mbugalum fippu ci kaw Aji Sax ji du jaas

1 Bu Efrayim daan wax, ñépp ay lox;
mu amoon daraja fi digg Israyil.
Waaye moo sikkal boppam ci tuuri Baal,
ba dee.
2 Léegi ñu ngi gën di bàkkaar,
di xellee ci seen xaalis jëmmu tuur,
ay jëmmi xërëm yu ñu sàkke seen xareñte,
lépp di càkkéefu ay liggéeykat,
te ci ñoom la nit ñi naan:
«Rendikati sarax yaa ngi fóon ay tuuri wëllu.»
3 Moo leen tax di naaxsaay ni niiru suba,
mbaa layub njël,
mbaa mboob mu naawe dàgga ja,
mbaa saxar su gillee ci jankub néeg.

4 «Man Aji Sax ji, fa Misra laa dale di seen Yàlla,
xamuleen Yàlla ju dul man,
te kenn du musle ku ma moy.
5 Man maa leen ràññee ca màndiŋ ma,
ci biir réewum maral.
6 Ngeen wëtti ba regg,
regg, bew, ba tax ngeen fàtte ma.
7 Moo tax ma mel ni gaynde ci yeen
di tëroo ni segg ciw yoon.
8 Maay dajeek yeen ni rab wu aay
wu ñu xañi doom,
maay xotti seen mbuusum xol,
fa laa leen di yàppe ni gaynde,
te rabu àll moo leen di xotat.

9 «Israyiloo, yàqu nga,

te maa yor sa wall.
10 Ana seen buur boog,
ba mu xettli leen ci seen mboolemi dëkk?
Ana seen njiit yi ngeen sàkku woon, ba ne ma:
“Falal nu buur aki kàngam?”
11 Ci biir mer laa la falal buur,
te ci samam sànj laa ko follee.

12 «Takkees na ñaawtéefi Efrayim,
rënkees na ay moyam.
13 Lu mel ni mititu mat moo dikkal waa jii,
te muy doom ju amul xel,
ba juddu jot, génnul biiru ndeyam.

14 «Man nag maa leen di musal ci njaniiwa?
Maa leen di jot ci ndee?
Moo yaw ndee, ana say mbas?
Yaw njaniiw laa ne, ana sa tooke?
Fomm làqu na ma!
15 Efrayim moom, su naatee ci biiri bokkam it,
fa màndiŋ ma la ngelawal penku*, ngelawal Aji Sax ji di uppe,
bëti ndoxam tëju,
ay teenam déy.
Kii mooy sëxëtoo ab dencam, ak mboolem lu cay alal.»

14

1 Dees na topp waa Samari, nde ñoo fippu ci seen kaw Yàlla.
Saamar lañuy fàddoo,
seeni doom, ñu rajaxe leen,
seen jigéeni wérul, ñu butti.

Dëpp, am njéggal

2 Israyiloo, dellul ci sa Yàlla Aji Sax ji,
fakktaloo nga sag ñaawtéef.
3 Waajal-leen ay kàddu te dellu ci Aji Sax ji,
ne ko: «Baal nu mboolem ñaawtéef te nangul nu,
nu yékkati kàdduy màggal yu wuutu saraxi yëkk.
4 Asiri du nu xettli,
ay fasi xare it, dunu ko war,
te dootunu wax lu nu sàkke sunuy loxo, ne ko:
“Yaw yaa di sunu Yàlla.”
Li nuy wax kay mooy yaw yaay kiy yërëm jirim.»

5 Aji Sax ji nee: «Maay garabal seenug déggadi,
maa leen di bëggal sama bopp,
nde mereetuma leen.
6 Maay mel nib taw ci Israyil,
ñu focc ni tóor-tóor,
seeni reen sampu ni garabi Libaŋ,
7 car ya law, yànj nig oliw,
xeeñ ni gottub Libaŋ.
8 Ñooy délsi, keppaaroo ko,
dellu ji, pepp dundaat.
Dañuy giir nig reseñ,
am bayre ni biiñu Libaŋ.

9 Yeen Efrayim, lu ma masa séq ak jëmmi tuur?
Man maa leen di nangul, di leen wattu,
di leen keral ni garab gu naat gu dul ruus,
sa meññeef bawoo fi man.»
10 Ku rafet xel, na dégg lii,
kuy ràññee na ko xam.
Yooni Aji Sax ji kat day jub,
te kuy jubal jaare ca,
ab jàddkat moo cay tërëf.

* **13:15** 13.15 Wetu penku la réewum Asiri féete woon Efrayim, ngelawal penku di taxawe congum Asiri.

Téereb Yonent Yàlla
Yowel

1

1 Kàddug Aji Sax jii moo dikkal Yowel
doomu Petuwel.

Njéeréer ak maral jubsi na

2 Dégluleen, yeen mag ñi,
teewluleen, yeen waa réew mi ñépp.
Ndax lii mas naa am ci seeni jant,
mbaa seen janti maam?
3 Waxleen ko seen doom yi ngeen jur,
doom yi ngeen jur wax ko doom yi ñu jur,
doom yi ñu jur wax ko geneen maas.
4 Ndesu soccet yi la njéeréer yi lekk,
ndesu njéeréer yi, seenu tostan lekk,
seen ndesu tostan, salleer yi lekk.
5 Màndikat yee, yewwuleen, jooyoo.
Naan-kati biiñ yee, jooyleen biiñ bu bees,
bi ñu foqatee ci seen gémmiñ.
6 Aw xeet a dal ci samam réew,
am kàttan, wees ab lim,
seeni sell di selli gaynde gu góor,
seeni ŋaam di ŋaami gaynde gu jigéen.
7 Samag reseñ lañu fóom,
samag figg lañu xasa xas, ba mu set,
ñu sànni, car ya weex tàll.
8 Neeleen wóoy ni janq bu woddoob saaku,
di ko ñaawloo jëkkëram,
ja ñu ko dencaloon ba muy lu tuut.
9 Saraxu pepp ak saraxu tuuru dagg na
ca kër Aji Sax ji.
Sarxalkat yi, boroom dénkaaney Aji Sax ji,
ñu ngi ñaawlu.
10 Tool yi yàqu yaxeet,
suuf sëngéem ciw tiis;
pepp yàqu, biiñ bu bees wow, ag diw ŋiis.
11 Yeen beykat yi, rusleen;
boroom tóokëri reseñ yi, yuux-ooleen,
ndax peppum bele baak lors ba,
nde ngóob mi sànku na.
12 Ag reseñ wow, figg lax,
gërënaat, tiir, ak pom, mboolem garabi tool,
wow koŋŋ.
Mbég daal a rasu doom aadama.

Wooteb koor ak ñaan jib na

13 Yeen sarxalkat yi, gembuleen te tiislu,
yeen ñi dénkoo sarxalukaay bi, yu-uxuleen,
yeen boroom dénkaaney sama Yàlla, dikkleen,
sol ay saaku yu ngeen fanaanoo,
ngir toroxlu,
nde xañees na seen kërug Yàlla ga
saraxu pepp ak saraxu tuuru!
14 Sellal-leen ag koor, woote am ndaje,
wooleen mag ñi, ak mboolem waa réew mi,
ca seen kër Yàlla Aji Sax ji,
te ngeen woo Aji Sax ji wall.

Bésub Aji Sax ji dëgmal na

15 Céy, bii bés! Bésub Aji Sax ji moo dëgmal,
te ni sànkute gu bawoo fa Aji Man ji lay dikke.
16 Xanaa du ag lekk a dagg, nuy gis,
te mbég ak bànneex tukkee sunu kër Yàlla ga?
17 Aw jiwu wow na, suule ciy donji suuf,
dencukaay yi wéet, sàq yi dàjjiku, am pepp wow.
18 Céy ni mala yiy binnee!
Gétti nag yaa ngi jànnaxe, ndax ñàkk parlu,
gàtt yi itam loof.

19 Yaw Aji Sax ji laay woo,
sawara moo lekk parluy àll bi;
ag daay a xoyom garabi àll bi yépp.
20 Rabi àll yeet ñu ngi àppaat, jublook yaw,
nde wali ndox yee ŋiis,
te sawara xoyom parluy àll bi.

2

Congum noon yi nuyoo na

1 Wal-leen bufta ca Siyoŋ,
dégtal-leen ab yéene ca sama kaw tund wu sell.
Na waa réew mi mépp lox,
nde bésub Aji Sax jaa ngi dikk
te dëgmal na.
2 Bésub lëndëmu xàmbaari guddi gu ne këruus,
mbete bànqanoos bu lale ci kaw tund yi.
Gàngoor gu mag te am doolee ngi,
gu ni mel masula am mukk,
te dootul am feeki at, ba maasoo maas.
3 Lu leen jiitu, sawara lekk;
lu leen topp, ag daay xoyom.
Ni toolub Àjjana la réew mi
ci seen kanam di mel,
ñu won ko gannaaw,
muy màndiŋ mu wéet,
te kat dara du leen rëcc.
4 Seen melo ni melow fas,
ñuy daw ni fasi xare.
5 Ni watiiri xare di ker-keree,
ni lañuy cëppoo ca kaw tund ya,
mbete sawara wuy lakk boob, di fet-feti.
Gàngoor gu am doole lañuy dikke,
làng-déral xare!
6 Ñépp a leen di gis, jàq,
kanam yépp di tàkk.
7 Niy jàmbaar lañuy songe,
ni ñeyi xare lañuy yéege am tata.
Ku nekk ay jubalu yoonam,
kenn wàccul aw ñallam.
8 Kenn buuxul moroom ma,
ku nekk aw sélam lay topp,
ci biir saan yi lañuy xuus, jàll it,
te duñu taxaw.
9 Dëkk bi lañuy song,
ci kaw tata ji lañuy dukkate,
ci kaw kër yi lañuy yéeg it,
te ci palanteer yi lañuy jaare dugg niy sàcc.
10 Bu ñu jubsee, suuf yëngu,
asamaan rëng-rëngi,
jant ak weer giim,
biddiiw yi fat seenug leer.
11 Aji Sax jeey àddu fi kanam mbooloom xareem,
dalam ba réy lool,
te kiy jëfe ndigalam am kàttan.
Bésub Aji Sax ji kay moo réy te raglu lool!
Ana ku ko mana dékku?

Dellu ci Aji Sax ji jot na

12 «Terewul ba léegi,» kàddug Aji Sax jee,
mu ne: «Délseeleen seen léppi xol ci man,
boole kook koor aki jooy aki yuux.
13 Du seeni yére doŋŋ ngeen di xotti,
ngir ñaawlu,
seenub xol ngeen di xottiwaale,
ñaawloo ko.
Waññikuleen ci seen Yàlla Aji Sax ji,
mooy boroom yiw ak yërmande;
mer maa diib, ngor ga bare,
muy fomm mbugal.
14 Jombul mu dëpp, fomm,
bàyyi gannaawam barke,
ba ci saraxu pepp ak saraxu tuuru,
ñeel seen Yàlla, Aji Sax ji.»

15 Wal-leen bufta fa Siyoŋ,
sellal-leen ag koor, te woote am ndaje.
16 Dajaleleen askan wi,
sellal-leen mbooloo mi,
wooleen mag ñi,
te ngeen dajale gone yi ba ci ñiy nàmp.
Na boroom séet génn ub néegam,
séet ba génn xaymab céetam.
17 Diggante buntu néeg bu sell beek sarxalukaay bi,
sarxalkat yi, boroom dénkaaney Aji Sax ji,
nañu fi taxaw jooy;
nañu ne: «Aji Sax ji, yërëmal sa ñoñ;
bul wacce say séddoo gàcce,
ak ñaawley xeeti jaambur yi.
Lu jar ñuy wax ëllëg ci biir askani jaambur yi,
naan: “Ñii, ana seen Yàlla ji?”»

Aji Sax ji nangu na ñaan

18 Aji Sax ji moo fiire am réewam,
ñeewante ñoñam.
19 Aji Sax jee àddu, ne ñoñam:
«Maa ngii di leen yónnee am pepp,
ak biiñ bu bees akug diw,
ba ngeen regg,
te dootuma leen gàcceel

ci biir xeeti jaambur yi.
20 Waa bëj-gànnaar, maa leen di soreleek yeen,
maa leen di dàq, jëme réew mu maral te wéet,
gàngoor ga jiitu jubal géeju penku,
ga féete gannaaw jubal 0géeju sowu,
ba seeni néew gilli, xasaw ba ubale,
ngir jëf ju réy ji ñu def!»

21 Yaw suuf, bul tiit, bégal te bànneexu,
nde Aji Sax ji moo def ay jaloore!
22 Yeen rabi àll yi, buleen tiit,
parluy àll yi day naat, garab yi meññ;
figg ak reseñ di baaxee seen xéewal.
23 Yeen doomi Siyoŋ, bégleen,
te bànneexu ci seen Yàlla Aji Sax ji.
Moo leen di may taw yu jëkk, muy njekk,
moo leen di sottil taw yu jëkk,
ak taw yu mujj, na woon.
24 Dàgga yi day fees ak pepp,
mbànd yi rembat ak biiñ bu bees aku diw.

25 «Sama mbooloom xare mu réy,
mi ma yebaloon fi seen biir,
te ñuy njéeréer yeek seen tostan,
ak salleer yeek soccet yi,
maa leen di delloo ati mbey yi ñu leen lekkal.
26 Dingeen lekka lekk, ba regg,
di sàbbaal seen turu Yàlla Aji Sax,
ji leen defal kéemaan,
te sama ñoñ dootuñu rus mukk.
27 Dingeen xam ne ci biir Israyil laa ne, man,
maay seen Yàlla Aji Sax ji, du keneen,
te sama ñoñ duñu rus mukk.

3

Ñépp la Aji Sax ji di sotti ag Noowam

1 «Gannaaw loolu maay tuur samag Noo
ci kaw wépp suux,
seeni doom, góor ak jigéen di biral waxyu,
seeni màggat di gént ay gént,
seeni xale yu góor di gis ay peeñu.
2 Kera jant yooyu, jaam yi sax, góor ak jigéen,
maa leen di tuur samag Noo.
3 Maay def ay kiraama fi asamaan ak fi suuf;
deret ak sawara ak saxar su jolli.
4 Jant beey soppliku ag lëndëm,
weer wi doon deret,
bésub Aji Sax ji doora taxaw,
bés bu réy bu raglu ba!
5 Su boobaa mboolem ñi woo Aji Sax ji wall
ciw turam,
ñooy raw.
Tundu Siyoŋ ak biir Yerusalem kay
fa la aw ndes di ame,
na ko Aji Sax ji waxe woon,
te ñi Aji Sax ji woo ñooy bokk ci ñi dese bakkan.

4

Aji Sax ji tiiñal na nooni ñoñam

1 «Jant yooyu, ci boobu bés,
bu ma tijjee wërsëgu Yuda ak Yerusalem,
2 maay dajale mboolem xeet yi,
wàcce leen ca xur wa ñu dippee “Aji Sax jeey àtte.”
Fa laay layook ñoom ci mbirum sama ñoñ,
mbirum Israyil sama séddoo,
bi ñu tasaare ci biir xeet yi,
ak sama mbirum suuf si ñu séddoo.
3 Sama ñoñ lañu tegoo bant,
xale bu góor, ñu weccikoo ab gànc;
xale bu jigéen, ñu jaaye biiñ, naan.
4 Yeen it waa Tir ak Sidon,
ak gox-goxaani Filisti yépp,
ana lu ngeen joteek man?
Xanaa dama leena def, lu ngeen di feyu?
Su ngeen dee feyu nag,
ma gaaw leena këpp seen añu jëf
ci seen kaw bopp.
5 Sama xaalis ak sama wurus, ngeen jël,
samay denc yu baax, ngeen yóbbu
ca seeni jaamookaay.
6 Waa Yuda ak waa Yerusalem,
yeena leen jaay Gereg yi,

ngir sorele leen ak seen suuf.
7 Maa ngii di leen yékkatee foofa,
fa bérab ba ngeen leen jaaye,
te yeen, maa leen di këpp seen peyu jëf ci bopp.
8 Seen doom yu góor ak yu jigéen laay jaay waa Yuda,
ñu jaayaat leen waa Saba, doomi réew mu sore.»
Aji Sax jee ko wax!

Wooteb xare jib na

9 Yégleleen lii ci biir xeet yi: «Waajal-leen xare,
yékkatileen ñeyi xare yi,
na xarekat yépp dikk, songi xare.
10 Seeni illéer ngeen di tëgg ay saamar,
tëgg seeni xepp ay xeej,
te na ku néew doole ne: “Jàmbaar laa!”
11 Dikkleen gaaw, yeen xeet yépp,
ba fépp daj,
ngeen bokk daje.
Aji Sax ji, foofa ngay yebal say jàmbaar.

12 Na xeet yi jóg te songi xare ca xur,
wa ñu dippee «Aji Sax jeey àtte,»
foofa dég laay toog di àtte mboolem xeet yi,
ba fépp daj.
13 Dawal-leen sàrt bi, nde ngóob mi ñor na,
dikkleen nal, nalukaayu reseñ bi fees na,
te mbànd yi rembat na, nde seen bàkkaar a réy.
14 Ndaw gàngoori gàngoor ca xuru Àtte ba,
nde bésub Aji Sax jee dëgmal ca xuru Àtte ba!
15 Jant ak weer giim,
biddiiw yi fat seenug leer.
16 Aji Sax ji fa Siyoŋ lay ŋare,
foofu ca Yerusalem lay àddoo,
asamaan ak suuf rëng-rëngi.
Waaye Aji Sax jee dib rawtu, ñeel ñoñam,
moo dim tata, ñeel bànni Israyil.
17 «Su boobaa ngeen xam ne maay seen Yàlla Aji Sax,
ji dëkke Siyoŋ, sama tund wu sell,
Yerusalem day daldi sell,
doxandéem dootu fa jaare.

Naataange ñeelati na Israyil

18 «Bésub keroog tund yu mag yi di rogalaat biiñ bu bees,
tund yu ndaw yi di xelli meew,
dexi Yuda yépp la am ndox di wale,
te kër Aji Sax ji, bëtu ndox a cay balle,
di suuxat xuru Akasiya ya.
19 Misra ag ndànd-foyfoy lay doon,
réewum Edom di màndiŋ mu wéet,
ndax coxor ga ñu soxore waa Yuda,
nde ñoo tuur deretu jaambur ñu deful dara
ca seenum réew.
20 Yuda lees di dëkke ba fàww,
Yerusalem ñeel maasoo maas.
21 Seen bakkan bi ma teggilul woon àtteb yoon,
bi ko topp,
maa koy teggil àtteb yoon, bi ko topp.»
Aji Sax ji Siyoŋ lay màkkaanoo.

Amos

1 Kàdduy Amos a ngi, di boroom
jur bu dëkkoon Tekowa*. Mu am
peeñu mu jëm ci Israyil ci janti
Osiyas† buurub Yuda ak janti doomu
Yowayas, Yerbowam buurub Israyil.
Loolu tollu ci ñaari at lu jiitu yëngu-
yëngu suuf ba. 2 Mu ne:

Aji Sax jeey yëmmoo fa Siyoŋ‡,
Yerusalem lay àddoo,
parluy sàmm si ne faraas,
mbooyum kaw tundu Karmel lax.

Aji Sax ji mbugal na xeet yi

(Saar 1.3—2.16)

3 Aji Sax ji da ne:
«Ñetti bàkkaar, su ma yeboo ne ñeent, laay sikke waa Damaas§,
te duma fomm seeni duma.
Ñoo bàcce waa Galàdd bàccukaayi weñ.
4 Maay yebal sawara seen waa kër Buur Asayel,
mu xoyom taaxi Buur Ben Addàd.
5 Maay dàjji bunti dëkkub Damaas,
faagaagal waa xuru Awen*,
boole ca boroom Bet Eden†.
Waa Siri dugg ngàllo, dellu Kir‡.»
Aji Sax jee ko wax.

6 Aji Sax ji nee:
«Ñetti bàkkaar, su ma yeboo ne ñeent, laay sikke waa Gasa§,
te duma fomm seeni duma.
Ñoo jàpp njaam mbooloom lëmm,
jalax Edomeen ña.
7 Maay yebal sawara ca tatay Gasa,
mu xoyom ay taaxam.
8 Maay fàkkas waa Asdodd,
fàkkas boroom yetu nguur fa Askalon,
fél Ekkron,
ndesu Filisteen ña sànku.»
Boroom bi Aji Sax jee ko wax.

9 Aji Sax ji nee:
«Ñetti bàkkaar, su ma yeboo ne ñeent, laay sikke waa Tir*,
te duma fomm seeni duma.
Ñoo jàpp mbooloom lëmm, jalax ca Edomeen ña,
te sédduñu ci kóllëreg bokk.
10 Damay yebal sawara ca tatay Tir,
mu xoyom ay tataam.»

11 Aji Sax ji nee:
«Ñetti bàkkaar, su ma yeboo ne ñeent, laay sikke waa Edom†,
te duma fomm seeni duma.
Ñoo toppe seen bokki bànni Israyil saamar,
jalax yërmande,
mer mer mu dul meddi
ak xadar ju dul giif mukk.
12 Maay yebal sawara fa Teman,
mu xoyomaale tatay Boccra‡.»

13 Aji Sax ji nee:
«Ñetti bàkkaar, su ma yeboo ne ñeent, laay sikke Amoneen ñi,
te duma fomm seeni duma.
Ñoo butti ay jigéeni biir ca Galàdd
ba ñuy xare ngir yokk seen suuf.
14 Maay jafal ca kaw tatay Raba§,
mu xoyom ay taaxam,

---

* **1:1** 1.1 Tekowa sorewul ak Yerusalem, péeyu Yuda. Ba bànni Israyil xàjjalikoo ñaari réew gannaaw ba Buur Suleymaan nelawee, réewum Israyil daa péeyoo Samari; réewu Yuda péeyoo Yerusalem. † **1:1** 1.1 Osiyas mooy Asaryaa itam. ‡ **1:2** 1.2 Siyoŋ mooy tund wa kër Yàlla ga nekk ca Yerusalem. Daan nañu ko tudde it dëkku Yerusalem. § **1:3** 1.3 Damaas mooy péeyu réewum Siri. * **1:5** 1.5 xuru Awen mooy tekki xuru Ñaawtéef. † **1:5** 1.5 Bet Eden mooy kërug Àjjana, muy tekki fii Kërug Xawaare. ‡ **1:5** 1.5 Kir la Arameen ñi cosaanoo. Gannaaw gi lañu sanci réewu Siri. Seetal ci 9.7. § **1:6** 1.6 Gasa benn la ci juróomi dëkki Filisti yu mag; yeneen yi di Asdodd ak Askalon ak Ekkron, ak Gaat. Seetal ci 6.2. * **1:9** 1.9 Tir dafa mel ni Sidon. Ay dëkk yu mag lañu woon ca réewum Fenisi. † **1:11** 1.11 Edomeen ñaa nga bàyyikoo fa bëj-saalumu Yuda jàpp penku. Ñu ngi soqikoo ci Esawu, magu Yanqóoba, kon bokki Israyil lañu woon, waaye dañoo faroon ak nooni Israyil. ‡ **1:12** 1.12 Teman ak Boccra ay goxi Edom yu mag la woon. Boccra moo doon péeyu Edom. § **1:14** 1.14 Raba péeyu Amon la woon.

yuux ya jib bésub xare,
ci biir callweer bésub ngëlén.
15 Seen buur ay duggi ngàllo,
mooki kàngamam.»
Aji Sax jee ko wax.

2

1 Aji Sax ji nee:
«Ñetti bàkkaar, su ma yeboo ne ñeent,
laay sikke waa Mowab,
te duma fomm seeni duma.
Ñoo lakk yaxi buurub Edom, def ub dóom.
2 Maay yebal sawara réewum Mowab,
mu xoyom tatay Keryot*.
Mowab deeye biir riirum xare,
yuux ak liitu xare jibandoo.
3 Maay dagge fa seen biir seen njiit,
booleeki kàngamam, bóom.»
Aji Sax jee ko wax.

4 Aji Sax ji nee:
«Ñetti bàkkaar, su ma yeboo ne ñeent,
laay sikke Yudeen ñi,
te duma fomm seeni duma.
Ñoo gàntal sama yoon man, yoonu Aji Sax ji,
te sàmmuñu sama dogali yoon.
Seen tuuri caaxaan ya seeni maam toppoon
sànk na leen.

5 «Maay yebal sawara ci kaw Yudeen ñi,
mu xoyom tatay Yerusalem.»

Israyil a gëna yelloo mbugal

6 Aji Sax ji nee:
«Ñetti bàkkaar, su ma yeboo ne ñeent,
laay sikke Israyil,
te duma fomm seeni duma.
Ñooy jaay jaam aji jub ngir xaalis bu mu leen ameel,
jaay aji ndóol bu manul fey dàlli carax.
7 Ñooy dëggaate néew-ji-doole ci pëndub suuf,
di xañ way-ñàkk àqam.
Nit ak baayam di tëdde as ndaw,
di teddadil sama tur wu sell.
8 Yérey tayle yu ñu nangoo ci néew-ji-doole sax,
ñu lal, ne ñàyy ci wetu mboolem sarxalukaay.
Ku leen ameel, ñu feyloo la biiñ,
naan ca seen biir kër tuur ya.

9 «Ndaxam maa leen reyaloon Amoreen
ñu gudd ña te réy, mbete garab yu mag.
Ma boor doom ya,
buur reen ya.
10 Fekk yeen, ma génnee leen réewum Misra,
jaarale leen màndiŋ ma diiru ñeent fukki at,
ngir ngeen nanguji réewum Amoreen ñi.
11 Maa tabboon ci seen doom yu góor ay yonent,
tànne ci seen xale yu góor ay séddoo†,
— am déet, yeen bànni Israyil?»
Kàddug Aji Sax jee.
12 «Yeen nag ngeen di naanloo samay séddoo biiñ.
Yonent yi, ngeen ne leen: “Buleen biral waxyu!”

13 «Maa ngii di yëngal suuf si ngeen joggi,
ni watiir wu fees aki sabaar di yëngale suuf.
14 Rawtu dina réer ku gaaw,
boroom doole du tala jariñoo dooleem,
jàmbaar sax du mana rawale bakkanam.
15 Fittkat du taxaw,
mana daw du taxa raw.
Ab gawar it du rawale bakkanam.
16 Bésub keroog, jàmbaar ju ëppu fit,
duŋŋ lay def, di daw.»
Kàddug Aji Sax jee.

* **2:2** 2.2 Keryot dëkku Mowab bu réy la woon. Seetal ci *Màndiŋ ma* 6.

† **2:11** 2.11 séddoo yooyu nasireen lañu leen di

Aji Sax ji dige na mbugal

3

(Saar 3.1—6.14)

1 Dégluleen kàddu gii Aji Sax ji
wax ci yeen, bànni Israyil, mu jëm
ci seen mboolem xeet wi mu génnee
réewum Misra. Mu ne:
2 «Yeen doŋŋ laa rààñee
ci mboolem askani suuf.
Moo tax ma di leen mbugal
ndax seen ñaawtéef gépp.»

3 Ñaar dina ànd te digewuñub dajee?
4 Gaynde dina ŋarem ngeer te fàddul?
Am gaynde gu ndaw dina xiiroom paxam te jàppul?
5 Picc dina keppu te fiireesu koo?
Am ag fiir dina fettax te jàppul?
6 Bu liitu xare jibee, waa dëkk ba du tiit a?
Am aw ay dina dab ub dëkk te du Aji Sax ji?
7 Du lenn moos lu Boroom bi Aji Sax ji def,
te déeyu ko yonent yiy jaamam.
8 Bu gaynde yëmmoo, ana ku dul tiit?
Ana ku saña baña biral waxyu,
bu ko Boroom bi Aji Sax ji waxee?

9 Yéeneleen ca biir taaxi Asdodd
ak ca biir taaxi Misra.
Neleen: «Dajeleen ca kaw tundu Samari,
ba gis na Samari salfaañoo,
ak notaange ga fa nit di daj.
10 Xamuñu sax def njub.»
Kàddug Aji Sax jee.
«Dañuy jal alalu fitnaak yàqute
ci seen biiri taax.»
11 Moo tax Boroom bi Aji Sax ji ne:
«Ab noon dina gaw seenum réew,
néewal leen doole, lël seeni taax.»
12 Aji Sax ji nee:
«Wallub sàmm ak gàtt bu gaynde fàdd
weesul ñaari yeel, dogitu nopp.
Kuy wallu bànni Israyil ga ca Samareet,
xanaa dogu basaŋ, dammitu lal.
13 Dégluleen te àrtu waa kër Yanqóoba.»
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee,
Yàlla ji ci gàngoori xare yi.
14 «Bés bu may mbugale Israyil ay bàkkaaram,
damay tasaale sarxalukaayi Betel.
Béjjén yi ci cati sarxalukaay ba dog, rot.
15 Maay màbbaale këru taax ak këru àll;
kër yu ñu rafetale bëñu ñay dina yàqu,
te kër yu bare dootu taxaw.»
Kàddug Aji Sax jee.

4

1 Dégluleen kàddu gii, yeen jigéeni tundu Samari,
yeena ngi suur ni nagi diiwaanu Basan.
Yeen ñiy torxal néew-ji-doole,
di not aji ñàkk
te naan seeni jëkkër: «Indil ñoll waay,
ñu naan!»
2 Boroom bi Aji Sax ji giñ na ci sellngaam
ne: «Ay bés a ngii déy, di ñëw,
dees na leen kor, yóbbu,
ku nekk ci yeen koru niw jën,
3 ñu diri ko jaarale fu xar-xaru tata gëna jegee,
sànni ko ca Armon*.»
Kàddug Aji Sax jee.

4 Aji Sax ji nee:
«Demleen Betel, bàkkaare fa,
dem Gilgal†, bàkkaareeti fa.
Rendileen seenub sarax ca ëllëg sa,
joxe seen saraxi fukkeeli alal ca gannaaw ëllëg sa,
5 te ngeen lakk mburu, def ko saraxu cant.
Yégleleen seen saraxi yéene te siiwal ko, dégg ngeen?

* **4:3** 4.3 Fi ñu ne ca Armon manees na ne yooni tundu Ermon. † **4:4** 4.4 Betel ak Gilgal ay bérabi jaamookaay lañu woon.

Ndegam loolu ngeen namm, yeen bànni Israyil.»
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.
6 «Maa wéetal seeni biir seen dëkkoo dëkk,
dugub ñàkke fépp fu ngeen moom,
te taxul ngeen wañ̃iku fi man.»
Kàddug Aji Sax jee.

7 Mu ne:
«Maa leen xañ ub taw
bu leen may ngóob ci ñetti weer.
Ma taw ci bii dëkk,
tawuma ca bee.
Wii waar tawlu,
wee waar lax.
8 Ñaari dëkk ba ñett di deek mar, wuti beneen,
naane fa, te duñu màndi.
Taxul ba tey ngeen wañ̃iku fi man.»
Kàddug Aji Sax jee.
9 «Maa leen dumaa gub yu yàqu, di saxee saxe,
wowal seeni tool aki tóokër,
garabu figg ak oliw, njéeréer yi lekk.
Taxul ba tey ngeen wañ̃iku fi man.»
Kàddug Aji Sax jee.

10 «Maa leen yónnee mbas mu mel ni mu waa Misra.
Maa reylu seeni waxambaane ci xare,
jàpplu seeni fas,
gillil xetu néew ya ca seeni dal.
Taxul ba tey ngeen wañ̃iku fi man.»
Kàddug Aji Sax jee.
11 «Maa jàllarbi lenn ci yeen,
na ma jàllarbee woon waa Sodom ak Gomor‡.
Ngeen rëcce ca ni gillit
gu ñu fëkke cib taal.
Taxul ba tey ngeen wañ̃iku fi man.»
Kàddug Aji Sax jee!
12 «Moo tax ma di leen def lii, yeen bànni Israyil.
Gannaaw lii laa leen di def nag,
waajleena dajeek seen Yàlla, yeen bànni Israyil.»
13 Kii kat moo móol tund,
di sàkk ngelaw,
di xamal nit nammeelam.
Kee di soppi lëndëm ag leer,
di daagoo kawte ya.
Kookoo di Aji Sax ji Boroom gàngoor yi.

5

1 Amos ne:
Yeen bànni Israyil, dégluleen mii pent:
maa ngi leen di jooy, yeen bànni Israyil!
2 Fëlëñ!
Israyil janq ba dootu jógati.
Ma nga ñu wacc ca suufas réewam,
te amul ku ko yékkati.
3 Boroom bi Aji Sax ji déy dafa wax ne:
«Junniy xarekat ay génne fii,
téeméer délsi;
téeméeri xarekat génne fee,
fukk délsi,
ñeel waa kër Israyil.»

4 Aji Sax ji da ne waa kër Israyil:
«Sàkkuleen ma,
ba dund.
5 Buleen sàkkuji fa Betel,
buleen dem Gilgal*,
te buleen jàll Beerseba†.
Gilgal ay gàlloo ngàllo;
Betel neen.»
6 Sàkkuleen Aji Sax ji,
ba dund.
Lu ko moy mu ne jippét ci kaw askanu Yuusufa,
lakk waa Betel lakk gu dul fey.
7 Wóoy yeen ñiy walbati àtteb yoon, mu mel ni xay,
tey jalax dëgg fi pëndub suuf!

8 Kee sàkk biddiiwi lolli ak biddiiwi cooroon,
mooy walbati lëndëm bët set,
def bëccëg di guddi.
Keey woo walum géej,
walal fi kaw suuf.
Kookoo di Aji Sax ji.

‡ **4:11** 4.11 Seetal ci *Njàlbéen ga* 19.1-29. * **5:5** 5.5 Gilgal fa la bànni Israyil dugge woon réewum Kanaan gannaaw ba ñu génnee ca njaamu réewum Misra. Seetal ci *Yosuwe* 4.20-22. † **5:5** 5.5 Betel ak Gilgal ak Beerseba ay jaamookaay lañu woon.

9 Moo naan musiba jàyy ci kaw boroom doole,
musiba wàccal am tata.

10 Yeena bañ kuy yedde ci pénc,
te sib boroom làmmiñ wu maandu.
11 Gannaaw yeenay not néew-ji-doole,
di foqati ŋëbu peppam,
tabax ngeen këri boroom barke,
waaye dungeen ko dëkke.
Jëmbat ngeen tóokëri reseñ juy temtemi,
waaye dungeen naan ca biiñ ba.
12 Ràññee naa seen bàkkaar yu bare
ak seen moy yu dul jeex.
Yeenay tooñ aji jub, di geru,
di xañ néew-ji-doole dëgg ci pénc.
13 Moo tax ku xelu ci jii jamono ne cell.
Céy jii jamono ju bon!

14 Sàkkuleen lu baax, ba lu bon,
ba dund,
Aji Sax ji Boroom gàngoor yi ànd ak yeen,
muy li ngeen wax.
15 Bañleen lu bon, bëgg lu baax,
di doxal yoon ci pénc.
Jombul Aji Sax ji Boroom gàngoor yi baaxe ndesu askanu Yuusufa.

16 Moo tax Boroom bi Aji Sax ji, Yàlla ji ci gàngoori xare yi, dafa ne:
«Bayaaloo bayaal ubalee ki yuux,
mbeddoo mbedd riir aki wóoy!
Dees na woo beykat bi ciy jooy,
woo jooykati dëj ciy jooyoo.
17 Tóokëroo tóokër ay ubalee ki yuux.
Foofu fépp maa fay jaare.»
Aji Sax jee ko wax.

18 Wóoy kuy yàkkamti bésub Aji Sax ji!
Ana lu ngeen am ci bésub Aji Sax ji?
Dug leer, xanaa lëndëm.
19 Day mel ni kuy daw gaynde,
ne pemm cim segg, rëcc,
ñibbi, teg loxoom ca tabax ba,
jaan ne ko càppit.
20 Xanaa du lëndëm gu dara leerul la bésub Aji Sax jiy doon,
ne këruus, dara lerxatu ca?

21 «Maa bañ, maa sib seeni màggal,
seen ndajey diine génnliku na ma.
22 Ngeen defal ma saraxu rendidóomal,
mbaa saraxi pepp it, duma ko nangu.
Seen saraxu jur guy cant ci biir jàmm,
faalewuma.
23 Xiddileen maak seen coowal jàng.
Seen powum xalam safu ma.
24 Na yoon wal xanaa, nim ndox,
te dëgg mel ni wal mu sax.

25 «Yeen bànni Israyil, saraxi gàtt ak saraxi pepp,
ndax man ngeen ko daan indil
diiru ñeent fukki at ca màndiŋ ma?
26 Te ngeen di yékkati seen tuur yi ngeen sàkk:
Sikkut, di seen buur, di seen tuur,
Kiyun di biddiiw bu ngeen di jaamu.
27 Maa leen di yóbbu ngàllo ca wàllaa Damaas.»
Aji Sax jee ko wax, kookooy Yàlla Boroom gàngoori xare yi.

6

Boroom alal naagu na

1 Wóoy ña ne finaax ca Siyoŋ,
wóoy ña naagu fa tundu Samari!
Ñooy kàngami xeet wi gëna màggeey,
niti Israyil di leen diis-si soxla.
2 Jàll-leen ba Kalne, xool;
jóge fa jëm Amat dëkk bu mag ba*,
wàcci Gaat, dëkkub waa Filisti ya.
Ana fu ñu tanee yii réew?
ak fu ñu leen ëpplee suuf?
3 Wóoy yeen ñiy jéema fanq bésub njàqare
tey woo nguurug fitna!
4 Yeen ñi tëdd ci seen lal yu yànj,
ak a sóonoo seen laltu yu nooy,
di yàpp mbote yu baax

* **6:2** 6.2 Kalne ak Amat ay dëkki Siri lañu woon.

ak sëllu yu duuf,
5 yeena ngi foyantoo xalam,
di fent woy yu ànd ak xalam ni Daawudaay.
6 Yeena ngi jolu seen këlli biiñ,
di diwoo ngën-gi-diw,
sànkutey askanu Yuusufa soxalu leen.
7 Moo tax yeenay jiituji ngàllo ga,
tëraayu xawaare dakk.

8 Boroom bi, Aji Sax jee ko giñ ci boppam,
kàddug Aji Sax ji Yàllaa, Boroom gàngoori xare yi.
Nee: «Maaka sib réy-réylug askanu Yanqóoba,
ba seen kër yu yànj soof ma!
Maay jébbale seen péey ak mboolem li ci biir.
9 Su boobaa, fukk ñu làqu ci kër, du leen teree dee.»
10 Ku warloo waajal mbokkam mu
dee dina dugg ca kër ga, ngir yóbbu
néew ya, te naan ka ca biir-a-biir:
«Kenn desul foofu ci yaw?» Mu ne
ko: «Jeex na,» bëgg caa teg baat, mu
ne ko: «Déet! Noppil, bul tudd turu
Aji Sax ji.»
11 Aji Sax jee ngii déy, buy joxe ndigal rekk,
daldi tas kër gu mag,
rajaxe kër gu ndaw.
12 Moo fas dina daw ciy doj a?
Am dees na ràng aw nag, di gàbb doj?
Moona walbati ngeen àtteb yoon, def ko tooke,
yoon mel ni xay.
13 Yeena ngi damu ca dëkk ba ñuy
wax Lodebar (mu firi Amul njariñ)
te naan: «Xanaa du sunu dooley
bopp lanu nangul sunu bopp dëkk
bu am doole ba ñuy wax Karnayim
(mu firi Ñaari béjjén)†?» 14 Aji Sax
ji, Yàlla, Boroom gàngoori xare yi da
ne:
«Yeen bànni Israyil,
maa ngii di yékkati weneen xeet fi seen kaw,
ñu not leen, dale ko fa kaw, fa buntu Amat
ba ca xuru Araba, fa suuf.»

Aji Sax ji misaal na mbugalu Israyil

7

(Saar 7.1—9.10)

Peeñu mu jëkk mi

1 Am na bés Boroom bi, Aji Sax
ji won ma am peeñu. Ndeke ma
ngay sàkk naaxu soccet. Fekk na ñu
góobal Buur, ba gàncax giy saxaat.
2 Soccet yiy lekk gàncaxu réew mi,
ba mu bëgga jeex, ma ne: «Éy
Boroom bi Aji Sax ji, ngalla déet!
Askanu Yanqóoba àttan na lii am?
Lu néew doole lañu.» 3 Aji Sax ji
fomm ko, ne ma: «Kon du am.»

Peeñum ñaareel bi

4 Boroom bi, Aji Sax ji dellu
ma feeñu. Ndeke Boroom bi, Aji
Sax ji day waaja mbugale ñoñam
sawara. Mu xoyom xóotey géej
mbàmbulaan, bay waaja xoyom
réew ma. 5 Ma ne: «Boroom bi,
Aji Sax ji, ngalla taxawal. Askanu
Yanqóoba àttan na lii am? Lu néew
doole lañu.» 6 Boroom bi Aji Sax ji
fomm ko ne ma: «Liitam du am.»

Peeñum ñetteel bi

7 Mu feeñooti ma, gisuma lu moy
Boroom bi taxaw ci ab tata, mu
ñu natte buumu beteex ba ñu koy
tabax. Ma nga yor buumu beteex ca
loxoom. 8 Aji Sax ji ne ma: «Amos,
ana loo gis?» Ma ne ko: «Xanaa
buumu beteex.» Boroom bi ne:
«Maa ngii di natte buumu beteex
fi digg Israyil, sama ñoñ. Dootuma
leen baal dara.
9 Dees na tas fu askanu Isaaxa di màggale,
ba gental bérabi Israyil yu sell.
Maay jëlal askanu Buur Yerbowam saamar.»

Dàq nañu Amos

10 Ba mu ko defee Amaciya sarx-
alkatu Betel yónnee ca Yerbowam

† **6:13** 6.13 Ñaari béjjén: kàttan lay misaal.

buurub Israyil, ne ko: «Amos a ngi
lay fexeel ci digg Israyil. Réew mi
du àttan waxam ji. 11 Mu ngi naan
ci xare ngay deeye, te dees na jële
Israyil suufam moos, yóbbu ngàllo.»
12 Gannaaw loolu Amaciya ne
Amos: «Yaw boroom peeñu mi,
dawal, làquji réewum Yuda, nga
waxe fa waxyu, am fa loo dunde.
13 Betel gii nag, bu fi waxeeti waxyu,
ndax fii jaamookaayu buur la, te it
jaamookaayu réew mi la.»
14 Ba loolu amee Amos ne
Amaciya: «Man de dumab yonent
te bokkuma ci kurélu yonent. Sama
gétt laa yor, te maa ngi topptoo ay
tooli figg. 15 Aji Sax jee ma jële fa
ma doon sàmme samay gàtt. Moo
ma ne: "Demal biralal ma waxyu
ci Israyil sama ñoñ." 16 Léegi nag,
déglul kàddug Aji Sax ji. Yaa ma
ne: "Bul biral waxyu ci Israyil te
bul kebetu ci kaw askanu Isaaxa."
17 Gannaaw noonu la, Amaciya, Aji
Sax ji nee:

"Sa jabar ci biir dëkk bi lay gànctoo,
say doom, góor ak jigéen, saamar tëral;
sam réew, ñu natte buum, séddoo.
Yaw nag, réewum yéefar ngay deeyeji;
Israyil, ñu jële kom réewam, gàll ngàllo."»

8

Peeñum ñeenteel bi

1 Gannaaw gi Boroom bi, Aji Sax
ji dellooti feeñu ma. Ma jekki gis
dàmbu meññeef. 2 Mu ne ma:
«Amos, ana loo gis?» Ma ne ko:
«Xanaa dàmbu meññeef mu ñor.»
Aji Sax ji ne ma: «Mbugal ñoral
na Israyil, sama ñoñ. Dootuma leen
baal dara. 3 Bésub keroog jàngi kër
Buur doon ay jooy.»

Kàddug Boroom bi Aji Sax jee:
«Néew yi, xas,
fu ne ñu jalax, lépp selaw!»

Bëgge indi na musiba

4 Amos ne:

«Dégluleen lii, yeen jula yiy dëggaate aji ñàkk,
di jeexal néew-ji-dooley réew mi,
5 te naan: "Xanaa màggalu Terutel weer wi du jeex
ba nu jaay sunu pepp?
Waay, na bésub Noflaay jàll gaaw,
ba nu ubbi sàq yi,
tuutal nattu sol-sotti, diisal doomu nattukaay,
tey naxee sunuy màndaxekaayi njublaŋ,
6 ba jënd njaam ku tëlee fey boram
ak aji ñàkk ju tëlee fey dàlli carax;
ba cox sax, nu buub, jaay."»

7 Aji Sax ji giñ na ci turam wi askanu Yanqóobay damoo, ne:
«Duma fàtte mukk lenn ci seeni jëf.
8 Moo tax réew mi nara yëngu moos,
muy tiisu ku ci dëkk;
suuf fuddoondoo, fees ni dexu Niil,
di jóg ak a rës ni dexu Misra.
9 Ay bés a ngii déy, di ñëw,»
kàddug Boroom bi Aji Sax jee:
«maay sowal jant digg bëccëg,
lëndëmal suuf bëccëg ndarakàmm.
10 Maay soppli seeni màggal ab dëj,
seen woyoo woy diy jooy.
Maay wodde bépp lupp saaku yu ñuy ñaawloo,
bépp bopp, ma wat ub nel,
def ko mu mel ni dëju benn bàjjo bu góor,
muj ga di bés bu tar.

11 «Ay bés a ngii déy, di ñëw,»
kàddug Boroom bi Aji Sax jee:
«maay wàcce xiif ci réew mi.
Du doon xiifub dugub mbaa marum ndox,
kàddug Aji Sax ji lañuy xiif.
12 Dees na tambaambalu, géej ba géej,
bëj-gànnaar ba penku,
di wëraaluy sàkku kàddug Aji Sax ji,
te deesul dajeek moom.
13 Bésub keroog janq ju taaru jaak
xale yu góor ya deek mar.
14 Ñooñooy giñe tuuri Samari,

naa: “Giñ naa ko ca tuur may dund ca Dan*,
giñ ko ca yoonu Beerseba wa dul fey.”
Dinañu daanu, dootuñu jóg.»

9

Peeñum juróomeel bi

1 Ma gis nag Boroom bi, mu taxaw ca sarxalukaay ba.
Mu ne: «Dóorleen ci kaw jëni jaamookaay bi,
ba kenu yi yëngu,
te ngeen màbb ko ci kaw boppi ñépp;
ña mucc, ma reylu ci xare.
Du kuy fëx ba rëcc,
du kuy daw ba raw.
2 Bu ñu bëttoon, ba biir njaniiw it,
fa laa leen di yóotoo.
Ñu yéeg asamaan,
ma wàccee leen fa.
3 Bu ñu nëbbu woon kaw tundu Karmel it,
fa laa leen di fekk, yóbbu.
Ñu làqoo ma ca taatu géej,
ma sante fa jaani géej, mu màtt leen.
4 Su ñu demee, diy jaam ñu seeni noon jiital,
fa laay sante boroom saamar, mu bóom leen.
Du bëtu jàmm laa leen di xoole,
bët bu aay laa leen di xoole moos!»

5 Boroom bi, Aji Sax ji Boroom gàngoori xare yi,
kiy laal suuf, mu ne soyox seey,
mboolem lu ci biiram di jooyoo;
suuf fuddoondoo ni dexu Niil,
dellu rës ni dexu Misra.
6 Kee tabax kaw asamaan néegi biiram,
samp ub xaddam, yiire suuf.
Keey woo walum géej,
walal fi kaw suuf.
Kookoo di Aji Sax ji.

Mbugal yell na

7 «Bànni Israyiloo, xanaa du yeen ak waa Kuus laa yemale?»
Kàddug Aji Sax jee.
«Xanaa du ni ma leen génnee réewum Misra
laa génnee Filisteen ñi réewum Kaftor,
génnee ni waa Siri réewum Kir?
8 Boroom bi, Aji Sax jaa ngi ne jàkk réewum bàkkaarkat mii.
Maa koy sànke kaw suuf,
waaye ba tey duma fàkkas faraas waa kër Yanqóoba.»
Kàddug Aji Sax jee.
9 «Maa ngii déy di sant xeetoo xeet,
ñu gësëm waa kër Israyil,
ni ñuy gësëme tameb suuf,
te doj du rot.
10 Saamar ay rey mboolem sama bàkkaarkati mbooloo
mi naan: “Yàlla du wacc musiba di nu jege,
ba di nu dab.”»

Waa kër Buur Daawuda faluwaat nañu

(Saar 9.11-15)

11 «Bésub keroog maay yékkati mbaarum Daawuda mi joy,
ba fattaat xar-xar yi,
defaraat gent bi,
tabaxaat ko na woon.
12 Su boobaa bànni Israyil nangu ndesu Edom,
ak mboolem suufi xeet yi ñu ma tudde woon.»
Kàddug Aji Sax jee, te moom lay def.
13 «Ay bés a ngii déy, di ñëw,»
kàddug Aji Sax jee,
«kuy gàbb dina dab kuy góob,
kuy nal reseñ dab ka koy ji.
Biiñ bu bees di rogalaate ca tund yu mag ya,
di wale tundoo tund wu ndaw.
14 Maay tijji wërsëgu Israyil, sama ñoñ;
ñu tabaxaat seeni gent, dëkke;
jëmbat seen tóokëri reseñ,
naan seen biiñ,
bey ay tool,
lekk ca meññeef ma.
15 Maa leen di jëmbat fi seen suuf,
te deesatu leen déjjatee fi seen suuf

* **8:14** 8.14 Dan la Buur Yerbowam yékkati woon tuur yu ñu jëmmale wëlluy wurus. Seetal ci *1.Buur ya* 12.29-30.

si ma leen jox.»
Seen Yàlla, Aji Sax jee ko wax.

Téereb Yonent Yàlla Abdiyas

1 Peeñum Abdiyas a ngi. Boroom
bi Aji Sax ji moo wax lii ñeel askanu
Edom*.

Lu jëm ci mbugalum Edomeen ñi

Ab dégtal lanu dégg, mu bawoo fa Aji Sax ji,
ndaw lañu yebal ci biir xeet yi,
mu ne: «Jógleen, nu jóg song Edom xare.»
2 Aji Sax jee ne waa Edom:
«Tuutal leen laay def ci biir xeet yi
yeen, ñu xeeblu lool ngeen di doon.
3 Seen reewande sànk na leen,
yeen ñi dëkke xar-xari doj,
te seen dëkkuwaay sore kaw,
ba tax leen naa ci seenum xel:
“Ana ku ñu mana daane fi suuf?”
4 Su ngeen kaweeloon nig jaxaay,
ba seenum tàgg làqe ci biiri biddiiw it,
fa laa leen di wàccee.»
Kàddug Aji Sax jee.
5 «Su leen ay sàcc dikkalee, mbaa sëxëtookati guddi,
yeenakay yàqule!
Waaye xanaa du la leen doy lañuy sàcc?
Su leen wittkati reseñ dikkalee,
xanaa dinañu ca wacc ay doom?
6 Waaye céy ni ñuy sëxëtoojee askanu Esawu!
Céy ni ñu nara jeexaatoo seeni denc!
7 Mboolem ñi ngeen fasool kóllëre
ñoo leen di waññi ba ca seen kemu réew,
seeni am-di-jàmm ñoo leen di nax ba man leen,
ñiy lekk seenu ñam tegal leen ag fiir ci seeni tànk,
ndax Edom moo amul ag dégg.

8 «Xanaa du bésub keroog,» kàddug Aji Sax jee,
«fi Edom laay tukkale boroomi xel,
tundu Esawu woowu laay jële luy taxa dégg.
9 Yeen waa Teman†, seeni jàmbaar ay jàq,
ba mboolem waa tundu Esawu fàddu.

Lii moo waral mbugal mi

10 «Soxore gi ngeen soxore seen mbokk Yanqóoba
moo leen tax di sangoo gàcce,
te dees na leen dagg sànni ba fàww.
11 Bésub keroog ba ngeen taxawee,
janook seen mbokk,
bésub keroog ba jaambur ñay
yóbbu seen alali bokk,
ay doxandéem song bunti dëkkam,
bay tegoo bant teraangay Yerusalem,
yeen itam, ni noon yooyu ngeen def.
12 Waruleen woona seetaan ci seen bésub mbokk,
bésub njekkaram,
Waruleen woona bége deminu Yudeen ñi
ci seen bésub sànkute,
mbaa ngeen di réy làmmiñ,
ci bésub njàqare.
13 Waruleen woona dugg sama dëkku ñoñ,
ci seen bésub tiis.
Waruleen woona bokk ci ñiy seetaan seenu ay
ci seen bésub tiis.
Waruleen woona teg loxo seeni teraanga,
ci seen bésub tiis.
14 Waruleen woona taxaw fa selebe yoon ya,
di dogale ña rëcce ca ñoom,
waruleen woona delloo ña dese bakkan
ca loxol noon ya,
ci bésub njàqare.

Bésub Aji Sax ji xeet yépp la ñeel

15 «Bésub Aji Sax ji déy, dëgmal na,
ñeel xeetoo xeet.
Li ngeen def rekk lees leen di def,
seenug pey këppu ci seen kaw bopp.
16 Yeen waa kër Yanqóoba,
ni ngeen naane sama kaasu mbugal

* **1:1** 1.1 Edom mooy xeet wi soqikoo ci Esawu seexu Yanqóoba mi meññ Israyil. † **1:9** 1.9 Teman, sëtub Esawu lañu dippee dëkkub Edomeen ba woon ca bëj-gànnaaru réew ma, te moo taxawe fii réewum Edom gépp.

ca sama kaw tund wu sell,
ni la xeet yépp di naane ba fàww,
di naan ak a jolu ba mel ni masuñoo nekk.
17 Waaye kaw tundu Siyoŋ la aw ndes di rawe,
te dina doon bérab bu sell,
waa kër Yanqóoba it moomaat seeni moomeel.
18 Kër Yanqóoba sawara lay doon,
kër Yuusufa dib tàkk-tàkk,
kër Esawu di boob
mu ñuy lakk, xoyom ko,
ba kenn du dese bakkan ci kër Esawu.»
Aji Sax jee ko wax.
19 «Waa bëj-saalumu Yuda ñooy moom tundu Esawu,
waa suufu tund ya moom waa Filisti,
ñooy moom itam réewum Efrayim, ak réewum Samari,
giirug Beñamin moom diiwaanu Galàdd.
20 Ngàllo gay waa Israyil, gàngoor googu ñooy moom
réewum Kanaaneen ña, ba ca Sarebta,
te ngàllo gay waa Yerusalem ca Sefarat,
ñooy moom dëkki Negew ca bëj-saalum.
21 Ay xettlikat ñooy yéeg kaw tundu Siyoŋ,
ngir yilif tundu Esawu,
nguur gi di moomeelu Aji Sax ji.»

Yunus
Ubbite gi

Yonent Yàlla Yunus waa réewum Israyil la woon, te fa la nekkoon ba muy jot ndigalal Yàlla, la ko yebal ca waa dëkk ba ñuy wax Niniw, te féeteek réewum Iraag ci jamonoy tey. Niniw nag bokkul woon ci Israyil. Péeyu Asiri la woon. Waa Asiri askan wu néeg lañu woon, bokkoon ci nooni Israyil yi gënoona aay ci ñoom. Beneen dëkk bi ñuy wax ci téere bii mooy Tarsis. Ci waxinu jant yooyu, Tarsis a nga woon ca catu àddina, soreyaatoo lool ak Israyil ak Niniw.

Ci Tënk:

- Saar 1 Yunus gàntal na Yàlla ba daw
- Saar 2 Yunus ñaan na ci biir njàqareem
- Saar 3 Yunus jëfe na ndigal la jibaat ñeel ko
- Saar 4 Yunus déggoowul ak Yàlla ci ni mu gise

Yunus jot na ndigal lu ko diis

1 Am na bés kàddug Aji Sax ji
dikkal Yunus, mi Ametay di baayam.
Mu ne ko: 2 «Jógal dem Niniw, dëkk
bu mag ba, nga rëbb leen, ndax seen
mbon agsi na ba fi man.»
3 Yunus nag jóg jëm Tarsis, ngir
daw Aji Sax ji. Mu àgg fu ñuy wax
Yafa, fekk fa gaal gu mag gu jëm
Tarsis. Mu fey njég ga, dugg, ànd
ak ña ca nekk, jëm Tarsis, ngir daw
Aji Sax ji.
4 Aji Sax ji itam sànni ngelaw lu
réy ca géej ga, muy ngëlén lu réy ca
géej ga, ba gaal ga nara tas. 5 Ba
loolu amee mool ya tiit di yuuxoo,
ku nekk di woo sa yàlla wall. Ñu
sànni biir géej la ñu yeboon ca gaal
ga ngir gëna woyof. Fekk na Yunus
wàcc ca suufu gaal ga, tëdd di nelaw
ba yàndoor. 6 Ci kaw loolu njiitu
mool ya dikk ba ca moom, ne ko:
«Yaw, ana looy nelaw? Jógal kay
woo sa yàlla wall! Jombul mu geesu
nu, ba dunu sànku.»
7 Ci biir loolu ku nekk naan sa
moroom: «Ayca nu tegoo bant, ba
xam musiba mii nu dal, ku nu ko
yóbbe.» Ñu tegoo bant, mu dal ca
kaw Yunus. 8 Ñu ne ko: «Dinga nu
wax nag ku nu yóbbe mii musiba!
Ana luy sa liggéey, ak foo bàyyikook
fuy sam réew, ak xeet woo bokk sax
yaw?»
9 Mu ne leen: «Ab Ebrë laa. Aji
Sax jiy Yàllay asamaan laay jaamu,
moom mi sàkk géej ak jéeri.» 10 Ci
kaw loolu nit ña tiit tiitaange lu réy,
ne ko: «Yaw, li nga def lu mu doon?»
Fekk na Yunus xamal leen ne Aji Sax
ji lay daw.
11 Géej ga nag di gëna sàmbaraax.
Ñu ne ko: «Nu nu lay def nag, ba
géej gi dalal nu?» 12 Yunus ne leen:
«Fableen ma, sànni ci biir géej gi.
Kon géej gi dal. Ndax xam naa xéll
ne ngëlén lu réy lii, maa leen ko
yóbbe.» 13 Terewul nit ña joow,
joow rekk, wuti tefes, mu të ndax
géej ga gëna sàmbaraax ca seen
kaw.
14 Ba loolu amee ñu ñaan Aji Sax
ji, ne ko: «Céy Aji Sax ji, ngalla bu
nu bàyyi nu sànku ndax bakkanu
nit kii, te bu nu gàdduloo bakkanu
jaambur, ndax yaw Aji Sax ji, sa
coobare nga def.» 15 Ñu daldi fab
Yunus, sànni ca biir géej ga, géej
ga giif, ne tekk. 16 Nit ña nag am
tiitaange lu gënatee réy ci Aji Sax ji,
daldi rendil Aji Sax ji sarax, ba noppi
xasal ko aw xas.

2

Yunus a ngi tinu

1 Ci kaw loolu Aji Sax ji yebal jën
wu mag, mu wonn Yunus. Mu nekk
ca biiru jën wa ñetti bëccëg ak ñetti
guddi. 2 Yunus ñaan ci Yàllaam Aji
Sax ji, fa mu tollu ca biir jën wa.
3 Mu ne:

Maa jàq, woo Aji Sax ji, mu wuyu
ma.

Ca xóotey njaniiw laa wootee wall, nga dégg ma.
4 Yaa ma xalab xóotey xolu géej, ndaw ma mëdd ma.
Say wal ak say gannax, lépp a jaare sama kaw.
5 Man nag ma naan: «Dàqees na ma, ba ma sore la,
waaye maay dellu gis sa kër gu sell ga!»
6 Ndox maa ma tanc ba ci put,
xóotey géej mëdd ma,
waag ba laxasu sama bopp.
7 Ca reeni tund ya laa suuxi,
caabiy suuf féete ma gannaaw ba fàww,
waaye ca kan ma nga jukkee sama bakkan,
yaw, sama Yàlla Aji Sax ji.
8 Noowal bakkan a nga may rëcc,
sama xel ne yarr ci yaw, Aji Sax ji,
sama ñaan àgg fa yaw,
ca sa kër gu sell ga.
9 Ñiy wormaal neenug neen daal,
ñoo dëddu seen yiw fa Yàlla.
10 Man nag, ci biir cant laa lay sarxale.
Li ma xas laay sottal.
Wall, fa Aji Sax ji!

11 Ci kaw loolu Aji Sax ji wax ak
jën wa, mu goqi Yunus ca tefes ga.

3

Yunus fomm na

1 Ba loolu wéyee kàddug Aji Sax ji
dikkal Yunus ñaareel bi yoon. Mu
ne ko: 2 «Jógal dem Niniw, dëkk
bu mag ba, nga yegge leen kàddu
gi ma lay dénk.» 3 Yunus jóg dem
ba Niniw, muy la ko Aji Sax ji wax.
Niniw nag def dëkk bu réya réy, ba
doxub ñetti fan a koy wër.
4 Ba mu ko defee Yunus tàmbalee
wër bés bu jëkk ba, di yéene
naan: «Ñeent fukki fan gannaaw
tey Niniw dina tas.» 5 Waa Niniw
nag gëm Yàlla, daldi yéene koor. Ci
biir loolu ku nekk sol ay saaku, di
ko ñaawloo, dale ko ca ka gën di
mag, ba ca ka gën di ndaw. 6 Mbir
ma àgg ca buurub Niniw. Mu ne
ñokket, jóge ca ngànguneem, ne
futeet mbubbam buuram, sàngoo
saaku, daldi toog cib dóom, di ko
toroxloo. 7 Ci kaw loolu mu yéenelu
dogal bii ca Niniw, ne: «Ci ndigalal
Buur aki kàngamam; muy nit aku
jur, gu gudd ak gu gàtt, bu ci dara
dugg ci seen gémmiñ. Buñu lekk,
te ndox, buñu ko naan. 8 Na nit ak
jur sàngoo saaku te ñu woo Yàlla
wall lu ñu man. Na ku nekk dëddu
jëfinam ju bon ak jëfi coxoram.
9 Jombul Yàlla dëpp ba fomm, daldi
dëddu tàngooru meram, ba dunu
sànku.»
10 Yàlla nag gis seeni jëf, gis na ñu
dëddoo seen jëfin ju bon. Yàlla daldi
fomm mbugal ma mu leen naraloon,
ba mujju koo def.

4

Aji Sax ji yedd na Yunus

1 Ba loolu amee Yunus mer mer
mu réy, ba xol bay bax. 2 Mu
ñaan Aji Sax ji, ne ko: «Céy Aji
Sax ji, xanaa du lii laa waxoon ba
ma gënnagul sama réew? Moo
taxoon ma jëkka daw, jëm Tarsis!
Ndax xamoon naa ne yaw Yàlla yaay
boroom yiw ak yërmande, sa mer
a diib, sa ngor bare, ngay fomm
mbugal. 3 Léegi nag Aji Sax ji, rikk
jëlal sama bakkan rekk, ndax dee
sax a ma gënal dund!» 4 Aji Sax ji
ne ko: «Waaw, mbaa yaa yey am xol
bu tàng ci loolu?»
5 Yunus daldi génn dëkk ba,
dem toogi fa féete dëkk ba penku,
mbaaral fa boppam, toog ca keppaar
ga, di seet nu dëkk bay mujje. 6 Ba
mu ko defee Aji Sax ji Yàlla yebal ag
lawtan, mu law, tiim Yunus, keral
boppam ngir xettli ko. Yunus bég
mbégte mu réy ca lawtan ga. 7 Ca
ëllëg sa, ba jant bay fenk, Yàlla
yebal aw sax, mu song lawtan ga,
mu wow. 8 Naka la jant ba fenk,
Yàlla yebal ngelawal penku lu tàng
jérr, jant ba jam boppu Yunus, ba
mu xawa xëm, bëggatul dara ci
bakkanam. Mu naan: «Dee sax a
ma gënal dund!»

9 Ci kaw loolu Yàlla ne Yunus:
«Waaw, mbaa yaa yey am xol bu
tàng ci lawtan gi?» Mu ne: «Maa
yey am xol bu tàng ba dee sax!»
10 Aji Sax ji ne ko: «Waaw yaw,
yaa ngi xalaat lawtan gii nga sonnul,
lawaloo ko; guddi la sax, guddi
ga ca topp mu dee. 11 Man nag,
Niniw, dëkk bu mag bii ëmb lu ëpp
fuuf téeméeri junniy nit ak ñaar
fukk (120 000), ñu ràññeewul seen
ndijoor ak seen càmmoñ, ak mala
yu bare, duma leen xalaat?»

Téereb Yonent Yàlla Mise

1 Kàddug Aji Sax jii moo dikkaloon Mise miy waa Moreset, ca janti Yotam ak Axas ak Esekiya, buuri réewum Yuda, na seen nguur top-plantee. Lii la Mise gis ci mbirum Samari ak Yerusalem*.

Aji Sax ji yékkati na kàddug tuuma

2 Dégluleen, yeen, xeetoo xeet,
teewlul, yaw àddina ak li ci sa biir,
ba Boroom bi Aji Sax ji seedeel leen tuuma,
Boroom beey àddoo fa màkkaanam mu sell ma.
3 Aji Sax jaa ngii di génne ca bérabam ba,
mooy wàccsi, daagoo kawtey suuf.
4 Tund ya mu joggi da naan soyox seey,
xur ya xar, wàyyi ni dax ju jege sawara,
def ni ndox mu wale kaw mbartal.

5 Bàkkaaru Yanqóobaa waral lii lépp,
moyi Israyil googu la.
Ana luy bàkkaaru Yanqóoba?
Da dul Samari?
Ana fuy bérabi jaamookaayi xërëm ci Yuda?
Da dul Yerusalem?
6 «Maay saam Samari, def ko jalu tojit
ci mbooy gi,» la Aji Sax ji wax.
«Maa koy def jëmbatukaayub reseñ,
maay yuri ay doji tabaxam ca xur wa,
ñori ay kenoom.
7 Seen jëmmi tuur yépp ay rajaxoo,
te mboolem seen peyoor yu sobewu day lakk ba jeex.
Maay tas tasar mboolem seen jëmmi xërëm†,
seen peyi gànc a leen ko may,
kon na ko seen moroomi gànc feyeekoo.»

Ñaawlu dikkal na Yuda

8 Lee ma tax di jooy ak a yuuxu,
ne duŋŋ, deme tànki neen, di ko ñaawloo.
Naa yuuxu nig till,
naa sab sabum looy ndaxu naqar.
9 Góom bi Aji Sax ji teg Samari kat amul paj,
te moo law ba Yuda,
àkki ba buntu Yerusalem, ca saay bokk.
10 Buleen ko nettali fa Gaat‡,
buleen jooy benn yoon.
Xalanguleen fa pëndub suuf sa ca Bet Leyafra§,
di ko ñaawloo.
11 Yeen waa Safiir*, jàll-leen,
ak gàcce ak yaramu neen.
Waa Caanan† sañuñoo génn,
te wall du bawoo fa waa Bet Eccel‡,
ñay jooy seeni néew.
12 Waa Marot a mar jàmm,
te aw ay a wàcce fa Aji Sax ji,
ba agsi buntu Yerusalem§.
13 Yeen waa Lakis*, takkleen fasi dawkat ak watiir.
Yeena jëkka moyloo janq Siyoŋ mu taaru,
ci yeen lañu jëkka gise bàkkaari Israyil.

---

* **1:1** 1.1 Gannaaw ba réewum Yawut xàjjalikoo, Samari moo doon péeyub Israyil ca bëj-gànnaar, Yerusalem di péeyub Yuda ca bëj-saalum. † **1:7** 1.7 jëmmi xërëm yooyu, su tojee it di gànjar gu ñu mana wecci xaalis. ‡ **1:10** 1.10 Gaat dëkku Filisti la woon. Yeneen juróom ñeenti dëkk yi ci topp ñoo séqoon Moreset Gaat, dëkku cosaanu Mise. Ni baatub Gaat di jibe ci ebrë dafa neexoo ak baat biy tekki «nettali.» § **1:10** 1.10 Bet Leyafra kërug pëndub suuf lay tekki, te neexoo na ak baatu ebrë bu mana tekki «pëndub suuf.» * **1:11** 1.11 Turu dëkk bii, Safiir, man naa tekki «taaru,» taar bi nag woroo ak gàcce gi ñu wax ci aaya bi. † **1:11** 1.11 Caanan neexoo na ak baatu ebrë bu mana tekki «génn.» ‡ **1:11** 1.11 Eccel niroo na ak baatu ebrë bi mana tekki «gàntal,» wax ji di wund ne «wall gàntal na.» § **1:12** 1.12 Turu Yerusalem wi indi na baatu ebrë bu mana tekki «jàmm,» mu woroo ak ay wi ñu ne mooy agsi Yerusalem, woroo itam ak Marot, baatu ebrë bi jegewoo ak «wextan.» * **1:13** 1.13 Turu dëkk bi, Lakis lañu nirule ak baatu ebrë bu mana tekki «fasi dawkat.»

14 Yeen waa Yuda, mayleen waa Moreset Gaat†
lu ngeen tàggtook ñoom,
këri Agsib‡ wori neen lay doon ci buuri Israyil.
15 Yeen waa Maresa§ laay indil ku leen moom,
te ca Adulam* la ñi Israyil di damoo di làquji.
16 Watuleen nel, ñaawloo ko
doom yi leen doon bànneexal.
Neluleen nel yu set nim tan, naqarloo,
nde ngàllo lañu jëm, teqlikook yeen.

2

Mbugal dal na aakimookat yi

1 Wóoy, ngalla ñiy mébét ñaawtéef,
di ràbb lu bon ci seenub tëraay,
bët set, ñu jëfe ko,
ndax xam ne man nañu ko.
2 Ñooy xemmemi tool, foqati,
ay kër, ñu nangu,
tey not waay ak waa këram,
ak nit ci céru suufam.
3 Moo tax Aji Sax ji dafa wax ne:
«Maa ngii di nasal googu làng aw ay,
ay wu ngeen dul teggee ci seenu loos,
te dungeen daagu, siggi,
nde jant yu metti lay doon.
4 Bésub keroog lees leen di fental aw léeb,
woyal leen woy wu tiis,
te naa: “Sotti na, yàqu nanu yaxeet!
Sama suufu askan dugg na ciy loxo,
ba sore ma,
ab fippukat lañu jox sunuy tool!”»
5 Moo tax bu mbooloom Aji Sax ji waree jotaat ci seen suuf,
kenn ci yeen du am cér, ba ñu di ko tàllalal buumu nattukaay.

Yonenti caaxaan yaa ngi diiŋat

6 Seen yonent yeey waare naa:
«Buleen waare!
Nii kat deesu ko waaree,
gàcce du nu dab!»
7 Bànni Israyil, ndax dees na waxe nii:
«Aji Sax ji day xàddee?»
Am: «Jooju jëf da di jikkoom?»

«Sama kàddu jàmm la ci kuy def njub.
8 Yeen sama ñoñ, démb rekk ngeen jóg nib noon;
yeena ngi nangoo ci nit mbubbum xewam,
fekk muy romb, buggul xare, foogul dara.
9 Jigéen ñi ci sama ñoñ ngeen dàqe
seen këri mbégte,
te seeni doom, yeena leen xañ
sama barke ba fàww.
10 Jógleen dem, fii du bérabu noflaay,
nde sobewu na, ba nara yàqe yaxeet.
11 Nit man naa wër, toppi caaxaan aki fen,
naan: “Maa lay yégal waxyub biiñ aku ñoll,”
te kookooy jottlikatub waxyu bi askan wii yelloo!

Aji Sax jeey dajale ndesu ñoñam

12 «Yeen askanu Yanqóoba, maa leen di dajalee
dajale yeen ñépp,
maay boolee boole ndesu Israyil.
Benn bopp laa leen di def, niy xar ca gétt ga,
niy gàtt ci seenum parlu,
coowal nit ña jolli.
13 Kiy bëtt mooy dox, jiitu leen,
ñu bëtt, jàll bunt bi, dem.
Seen buur mooy jàll jiitu leen,
Aji Sax jeey dox fa seen kanam.»

3

Aji Sax ji tiiñal na njiiti Israyil

1 Dama ne:
«Ngalla dégluleen yeen njiiti Yanqóoba,
yeen kilifay kër Israyil!
Xanaa du yeena wara xam yoon?

† **1:14** 1.14 Turu dëkk bii, Moreset, baat bi mu jegewool ci Ebrë man na tekki «ab séet.» Aaya 10 moo wax ci «Gaat.» ‡ **1:14** 1.14 Agsib neexoo na ak baatu ebrë bu mana tekki «wor.» § **1:15** 1.15 Maresa neexoo na ak baatu ebrë bu mana tekki «nangukatub réew.» * **1:15** 1.15 Adulam mooy xunti ma Daawuda làqu woon, ba muy daw buur Sóol.

2 Te yeenay bañ-kati lu baax,
di bëgg-kati lu bon.
Yeenay fees sama ñoñ te ñuy dund,
yeenay rocci suux wi sàng seeni yax.
3 Yeenay yàpp samay bokk,
fulli seen der,
damm seeni yax, dogat,
def ko ni toggug kawdir,
mbete ndawal ci cin.»
4 Lee tax noggatukat yii di woo Aji Sax ji wall,
te du leen wuyu,
kanamam la leen di làq, bésub keroog,
nde ñoo bonal seeni jëf.

Aji Sax ji àrtu na yonent yu bëgge yi

5 Lii la Aji Sax ji wax ci yonent
yiy lajjal samay bokk:
«Bu ñu sàqamee ab lanc, yéene jàmm;
ku leen leelul, ñu biral waxyub xare.
6 Moo tax yeen, guddi moo leen di ñeel,
ba peeñu réer,
lëndëm a leen di dikkal, ba ngis tukkil leen,
jant mooy sowal yonent yi,
bëccëg lëndëmal leen.
7 Seetkat yi dañuy rus,
boroom ngis yi torox,
ñoom ñépp jàpp seen gémmiñ;
ndax Yàllaa leen dul faale.»

8 Teewul man, may feese doole,
feese Noowug Aji Sax ji,
ak dëgg ak njàmbaarte,
ngir biralal askanu Yanqóoba, bàkkaaram,
ngir tuddal bànni Israyil googu moyam.

Aji Sax ji tiiñalaat na njiiti Israyil

9 Ngalla dégluleen lii, yeen njiiti kër Yanqóoba;
yeen kilifay kër Israyil.
Yeen ñi seexlu dëgg,
lunkal wépp yoonu njub.
10 Deret ngeen tabaxe Siyoŋ,
njubadi ngeen tabaxe Yerusalem googu.
11 Seeni njiit, alalu ger lañuy àttee,
seeni sarxalkat di feyeekuy jàngle,
seeni yonent di weccikoo xaalis
seenum ngisaane,
te Aji Sax ji lañuy dëgërloo, naan:
«Xanaa du Aji Sax jaa ngi ci sunu biir?
Musiba du nu dab!»
12 Kon nag dees na gàbb Siyoŋ nib tool,
Yerusalem googu diy tojit, jale,
tundu kërug jaamookaay baay doon gajj bu kawe.

4

Aji Sax ji, ca tundam lay saytoo xeet yi

1 Fan yu mujj ya, dees na taxawal
tundu kër Aji Sax ji,
mooy gëna kawe ci tund yi,
tiim tund yu ndaw yi,
askan yi riirandoo, wutsi ko.
2 Xeet yu bareey dikk te naan:
«Dikkleen nu yéegi ca tundu Aji Sax ji,
kër Yàllay Yanqóoba,
mu xamal nuy yoonam,
ba nu doxe yooyu ñallam.»
Siyoŋ kat la ndigalu yoon di bawoo,
Yerusalem googu la kàddug Aji Sax ji di jóge.
3 Mooy àtte diggante xeet yu bare,
mooy dogalal askan yu am doole te sore,
ñu tëgg seeni saamar ay illéer,
def seeni xeej ay sàrt.
Aw xeet dootu xàccil moroom ma saamar,
te dootuñu jàngati xare.
4 Ñoom ñépp ay toog, ku nekk ci kerug reseñam,
mbaa keppaarug garabu figgam,
kenn du leen xoqtal.
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.

5 Askan wu nekk ci yaakaaru turu yàllaam lay doxe.
Nun nag ci yaakaaru sunu turu Yàlla Aji Sax ji
lanuy doxe, tey ak ëllëg, ba fàww.

6 Bésub keroog, kàddug Aji Sax jee,

«Naa jëli kuy soox, booleek ku ñu toxaloon,
te ma mbugaloon leen.
7 Maay def liy soox aw ndes,
la ñu dàq fu sore, ma def ko askan wu am doole,
te Aji Sax jeey doon seen buur ca kaw tundu Siyoŋ,
li ko dale tey ba fàww.

8 «Yaw, tatay gétt gi,
yaw tundu Ofel*,
yaw janq Siyoŋ mu taaru mi,
yaw lees di ñëwal,
yaw la kilifteef ga woon di dikkal,
nguur gi, janq Yerusalem mu taaru lay ñeel.»

Coono jur na jant bu yees

9 Ana lu la tax di yuuxoo yuuxu tey?
Buur daa amul fi sa biir?
Am ki lay xelal a dee, ba mitit jàpp la nii,
nga mel ni kuy matu?
10 Wañaarul te yuuxu ni kuy matu ndax mitit,
yaw janq Siyoŋ mu taaru,
nde dëkk bi ngay génn, màkkaanoo àll bi,
dinga dem Babilon†,
te fa lees lay xettlee,
fa la la Aji Sax jiy jote ci loxol say noon.

11 Tey ci sa kaw, la xeet yu bare daje, yaw Siyoŋ,
te naan: «Nees ko tëdde,
nanu seetaan Siyoŋ!»
12 Booba ñoom xamuñu lu ciy xalaati Aji Sax ji,
ak luy mébétam,
nde moo leen di dajale niy sabaar ca dàgga ja.
13 «Yaw janq Siyoŋ mu taaru, jógal bàcci leen,
sa béjjén laay def ag weñ,
say wewi tànk, ma def ko xànjar,
nga rajaxe xeet yu bare.»
Yaay faagaagal seen alal ju lewul, ñeel Aji Sax ji,
seen koom ñeel Boroom àddina sépp.

Betleyem la kilifa di juddoo

14 Léegi yaw, dëkkub gàngoor yi,
defal sa bopp ay gàngoor,
ab gaw lees nu yékkatil,
te yetu ŋaam lees di dóor njiital Israyil.

5

1 «Yaw Betleyem Efrata,
lu tuut ci làngi Yuda,
ci yaw la ku may yilifal Israyil di génne,
cosaanam di jant yu yàgga yàgg,
bu jëkkoon.»
2 Moo tax Aji Sax ji di leen wacc
ba keroog jant, ba kiy matu mucc.
Ca la bokkam ya dese bakkan di dellu,
fekki seen bokki bànni Israyil.
3 Kilifa gaay taxaw, sàmme
ci dooley Aji Sax ji,
ci màggug turu Yàllaam Aji Sax ji,
ba ñu dëkke jàmm,
nde léegi lay doon ku màgg
ba turam dajal cati àddina.
4 Kookooy doon buntu jàmm,
ba bu waa Asiri songee sunum réew,
ba daagoo sunu kawi tata,
juróom ñaari njiit lanu koy yékkatil,
ba juróom ñetti garmi.
5 Ab saamar la ñooñuy yilife Asiri,
réewum Nimróot mooma ca biiri buntam.
Kilifa gi ñu dige moo nuy xettleek Asiri, bu ñu nu songee,
ba joggati sunu suuf.

Ndesu Israyil dina am doole

6 Ci biir askan yu bare la ndesu Yanqóoba di nekk,
mel nib lay bu bawoo fa Aji Sax ji,
nirook waame wu wàccal gàncax,
xaarul lenni nit,
lenni doom aadama la séentuwul.
7 Ci biir askan yu bare la ndesu Yanqóoba di nekk,
ci biir xeeti àddina,

* **4:8** 4.8 Ofel aw tund la woon ca Yerusalem, ñu tabax ca tata ju ñu dàbbli. Daawuda moo ko nangu woon ca Yebuseen ña.
† **4:10** 4.10 Lu wara tollook téeméeri at gannaaw gi, ba Buur Esekiya deeyee la Yerusalem tàbbi ci loxol Babilon. Seetal ci 1.1.

mbete gaynde ci biir rabi àll yi,
nirook gaynde gu ndaw ci biiri gàtt;
fu mu jaare, joggati, xotat,
te kenn du wallu.

Cëslaay réer na bokkaalekat

8 Aji Sax ji, sa loxo ca kaw, tiim say bañ,
mboolem say noon lees di dagge ci kaw suuf.
9 «Bésub keroog,» kàddug Aji Sax jee,
«maay dagge fi sa biir, sa fasi xare,
te maay sànk sa watiiri xare.
10 Maa fiy dagge sa dëkki réew mi,
màbb sa tata yépp.
11 Maay foqatee ay xërëm ci sa loxo,
te ay gisaanekat, dootuloo ko am.
12 Maay dagge fi sa biir say tuur,
ak sa xeri jaamookaay,
te dootoo sujjóotal loo sàkke say loxo.
13 Maay buddee fi sa biir xeri jaamookaayi Asera
tuur mi,
te maay tas say jaamookaay.
14 Mer akum sànj laay feye xeeti yéefar,
yi déggul ndigal.»

6

Aji Sax ji tudd na sikkaangey ñoñam

Mise mooy wax

1 Dégluleen rekk li Aji Sax ji wax:
Jógal layoo, tund yu mag yi seede,
tund yu ndaw yi dégg la.
2 Yeen tund yu mag yi, dégluleen
layoob Aji Sax ji,
ak yeen kenuy suuf yi sax dàkk.
Aji Sax jee joteek ñoñam,
mooy wàqanteek Israyil.

Aji Sax jeey wax

3 Yeen sama ñoñ, ana lu ma leen def?
Ana fu ma leen sonale?
Waxleen ma!
4 Yeen maa leen génnee réewum Misra,
kërug njaam googa, maa leen fa jote,
ba yebal fi seen kanam, Musaa ak
Aaróonaak Maryaama.
5 Yeen sama ñoñ, fàttlikuleen rekk
la leen Balag buurub Mowab
fexeeloon,
ak la ko Balaam doomu Bewor
tontu woon.
Doxub diggante Sitim ba Gilgal* it,
baleen ci xel,
ba ràññee njekku Aji Sax ji.

Nit ñeey wax

6 Ana lu may dikkaale fi kanam Aji Sax ji,
ba sujjóotal Yàlla jooja fa kaw.
Tee ma koo dikke ay rendi-dóomal,
ay wëlluy menn at?
7 Mbaa dina ma nangul junniy kuuy,
ak fukki junniy dexi diw?
Am samab taaw laay joxe
saraxu peyu bàkkaar,
sama meññeefum biir di sama
saraxu peyug tooñ ?

Mise mooy wax

8 Yaw nit ki, waxees na la li baax,
ak li Aji Sax ji sàkku ci yaw,
te loolu moyul di def yoon, sopp jëfi ngor
te woyof nooy toppe sa Yàlla.

Mbugal ñeel na waa Yerusalem ñi fecci kóllëre

9 Baatub Aji Sax ji mooy joor dëkk bi,
te ndam mooy ñeel ñi wormaal
sa tur.

«Dégluleen seen yetu mbugal, ak ki ko yebal,
10 ndax alalu njublaŋ a ngi ci biir këri njublaŋ yi ba tey,
mook nattukaayi alkànde yu tuut ya ñuy jaaye?
11 Ana nu may ñàkka toppe
màndaxekaayi njublaŋ,
ak mbuusum doomi naxekaay yees cay natte?
12 Boroom alal yi ci sa biir, aw ay lañu fees,
waa dëkk bi di fen,
te lu seen làmmiñ tudd ay nax la.
13 Man it moo tax ma di la duma

---

* **6:5** 6.5 Sitim la Israyil tàmbalee woon seenub dox, jeexale Gilgal, ca wàllaa dexu Yurdan ga feesoon gannaaw ba ñu ko jàllee. Seetal ci *Yosuwe* 3.1-5.12.

ba nga wopp,
gental la ndax say bàkkaar.
14 Yaw de dinga lekk, te doo suur,
xanaa wéye biir bu wéet.
Dinga fat loo dul mana denc fu wóor,
te loo denc fu wóor it, ab saamar laa koy jox.
15 Yaw de yaay ji te doo góob,
nga nal doomi oliw te doo ca diwu,
nal doomi reseñ te doo naan biiñ.
16 Dogali Buur Omri daal lees di topp,
ak mboolem jëfini waa kër Buur Axab†.
Seeni pexe ngeen topp,
ba tax may def dëkk bi di lu daw yaram,
waa dëkk bi di ñu nit ñiy muslu ci seenu demin,
te gàcceg sama ñoñ, yeena koy gàlloo.»

7

Yàqute maase na

1 Wóoy, ngalla man mi mel ni kuy forsi,
te meññeef ma fatu,
may raasaatu, te du cabbu reseñ ju nit lekk,
du figg ju bees ji ma namm.
2 Ngor a jeex ci réew mi,
njub tumurànke ci nit ñi.
Ñépp, ku ñu tuur deretam lañuy tëru,
ku nekk, mbokkam lay fiir.
3 Lu bon la seeni loxo mane:
kàngam di laaj, ab xaali di sàkkub ger,
boroom daraja moom, di wax fuqley bakkanam,
ñu ànd ràbbum pexe.
4 Ki gën ci ñoom, neexook ag dég,
ki ci jub yées ag taxas.
Bés ba say jongrukat yégle woon,
sa bésu mbugal taxaw na,
léegi lees di waaru.
5 Buleen gëm ab xarit,
buleen wóolu ab xejj,
fi kanam ndaw siy tëdd sa gannaaw sax,
sàmmal sa bunti gémmiñ.
6 Doom ju góor a ngi dofloo baay ba,
ju jigéen ja jógal ndey ja,
jabar jógal ndeyu jëkkër ja,
nooni nit ki di waa këram.

7 Man nag Aji Sax ji laay séentu,
Yàlla ji may musal laay xaar,
te sama Yàllaa may nangul.

Yërmande wuutu na mbugal ñeel Siyoŋ

8 Yaw samab noon, bu ma ree;
maa daanu, maay jóg.
Ci biir lëndëm laa toog,
waaye Aji Sax jeey samag leer.
9 Maa moy Aji Sax ji,
kon naa tegoo meram,
ba mu layool ma, dëggal ma,
génne ma ci leer gi,
ma gis ag njekkam.
10 Ndaw siy samab noon moo koy seede,
sëlmoo gàcce,
moom ma doon naa: «Ana sa Yàlla Aji Sax ji?»
Samay gët a naa ndaw soosu jàkk,
ñu di ko dëggaate ni banu mbedd.

11 Bés a ngii bees di tabaxaat say tata,
su bés baa lees di yokk sa kemu suuf.
12 Su bés baa ci yaw lees di dikk,
bawoo Asiri ak dëkki Misra,
bawoo diggante Misra ba ca dex ga,
ak géej ba géej, tund ba tund.
13 Àddina ab gent lay doon
ndax ñi ko dëkke,
muy añub seeni jëf.

14 Ngalla nanga sàmme saw yet sa ñoñ,
sa gàtt yi nga séddoo,
te ñu màkkaanoo gott bi ñoomu neen,
fi digg parlu mu naat.
May leen ñu fore àlli Basan ak Galàdd
na jant ya woon.

15 Aji Sax ji nee: «Maa leen di won ay kiraama,

† **6:16** 6.16Omri ak doomam Axab ay buuri Samari lañu woon, ñu ràññeeku ci jalgati yoon, ak lawal ag bokkaale.

na woon ba ngeen di génn
réewum Misra.»

16 Xeet yee ciy gis, rus,
te seen gépp njàmbaar du tee ñu ub
seen gémmiñ,
seeni nopp buur.
17 Ñooy mëq suuf ni jaan,
ak ndëgmeenti suuf,
di lox, génne seeni tata,
te su boobaa yaw sunu Yàlla Aji Sax
ji lañuy tiit,
ragal la.

18 Ana Yàlla ju mel ni yaw,
di bale ag tooñ, di jéllale ag moy,
ñeel ndesu ab séddoom.
Kii du denc mer ba fàww,
te moo bëgg di yéwéne.
19 Moo nuy yërëmati;
sunuy ñaawtéef lay joggiy tànkam,
te biir xóotey géej lay tàbbal sunuy
bàkkaar.
20 Yaay sàmm kóllëre ak Yanqóoba,
yéwéne Ibraayma,
na nga ko giñale woon sunuy maam,
janti démb.

Téereb Yonent Yàlla Nawum

1 Yéeneb waxyu bu dal dëkk bi
ñuy wax Niniw a ngi, di téereb
peeñum Nawum ma dëkk Elkos.

Aji Sax jeey jàmbaar ju raglu te baax

2 Aji Sax ji mooy Yàlla ju fiir, te mooy mbugale,
Aji Sax ji mooy mbugale, te di boroom sànj.
Aji Sax ji mooy mbugal ay bañam,
mooy sànju ci kawi noonam.
3 Aji Sax ji la mer ma diib, doole ja bare;
te du ñàkka topp ku tooñ, ag tooñaangeem.
Aji Sax jeey daagoo biir callweer ak ngëlén,
niir yi di pëndub tànkam.
4 Mooy gëdd géej, wowal;
mboolem dex, mu ŋiisal;
parluy Basan ak Karmel, mu laxal;
tóor-tóori àllub Libaŋ, mu laxal.
5 Tund yu mag yi di ko loxal,
tund yu ndaw yi seey,
suuf fuddu fi kanamam,
mook àddina ak mboolem li ci biiram.
6 Bu sànjoo, ana kuy taxaw?
Ana kuy dékku tàngooru meram?
Am sànjam a naan soteet ni sawara,
doj yi rajaxoo fi kanamam.

7 Aji Sax jee baax,
moo dib rawtu, bésub njàqare,
te moo ràññee ñi ko làqoo.
8 Mbàmbulaan lay walal ba faagaagal dëkk bii,
te mooy toppi noonam ba ca biir lëndëm ga.

Njàqare ji du ñaar

Ñeel Yuda

9 Ana lu ngeen di fexeel Aji Sax ji?
Mooy neenal, lépp neen;
njàqare ja du ñaar.
10 Niy taxas la ay noonam di laxasoo,
mel ni ñu naan ba màndi,
te ni boob mu wow lañuy lakke ba xoyomu.

Ñeel Niniw

11 Ci yaw dëkk bii la nit génne,
di fexeel Aji Sax ji lu bon,
di mébét pexey ndëngte.

Ñeel Yuda

12 Aji Sax ji moo ne:
«Bu ñu matoon, ne gàññ it
ni lees leen di dagge, ñu ne mes.
Maa la mitital, dootuma la mitital.
13 Léegi buum gi ñu la yeewe laay dog,
say jéng laay dagg.»

Ñeel buuru Niniw

14 Aji Sax ji moo santaane lii ci yaw.
Mu ne: «Lu bokk ci saw tur du lawati,
kërug say yàlla laay dagge xërëm
ak jëmmi weñ gu ñu xelli,
te maay waajal sa bàmmeel,
nde tekkiwuloo tus.»

2

Ñeel Yuda

1 Ndaw a ngii dawe kaw tund ya,
di indi kàddu,
xibaaru jàmm.
Yaw Yuda, bégeel sa bési màggal,
te wàccook say xas.
Nit ku bon ki dootu jaare fi yaw;
léppam lees di dagg, sànni.

Ñeel Niniw

2 Ki lay falaxe buur na, wutsi la!
Sàmmal sab tata, wattu saw yoon,
takkal sa ndigg, te dëgërlu bu baax.

Ñeel Yuda

3 Aji Sax ji moo yeesal darajay Yanqóoba,
darajay Israyil moomu.
Ay taskat a ko tasoon, yàqte ay caram.

Dëkkub noon daanu na

4 Pakki jàmbaaram ña lañu suub xonq,
ñeyi xare ya sol lu xonq curr,
watiiri xare yay melax ni luy tàkk,
ca bés ba ñu waajal xare,
xeej ya jóg.
5 Ca mbedd ya la watiiri xare yay riire,
riddi jaare pénc ya,
mel niy jum,

di ray-rayi niy melax.

6 Ca la njiit la di woolu kàngami xareem,
ñuy gaawtu bay tërëf*. b
Tata ja lañuy gaaw wutali,
ba yékkati ay kiiraay.
7 Bunt ya jëm dex ga ñooy jekki ubbiku,
kër buur màbb.
8 Futtees na jongama,† yóbbu,
janqam jay binni niy xati,
di fëgg seen dënn.
9 Niniw la ay nitam di daw, mu mel ni mbànd
mu ndox may senn,
ñu naan leen: «Taxawleen, taxawleen,»
te kenn geestuwul.

10 Sëxëtooleen xaalis, sëxëtoo wurus,
alal du fi jeex te mboolem gànjar a jale.
11 Dëkk bi lees di raatale, maasale,
mu ne faraas,
fit rëcc,
óom yiy fenqe,
ndigg yépp di kall-kalli,
kanam yépp di sël-sëli.

Doole réer na gaynde

12 Moo ana paxum gaynde ga?
Ana àllub gaynde yu ndaw ya,
fa góoru gaynde daa daagoo,
mook jeegub gayndeem ak doom ya,
te dara tiitalu leen!
13 Gaynde di fa fàdd lu doy ay doomam,
reyal ay jeegi gayndeem,
feesal xunteem akum rëbbam,
feesal paxam akum pàddam.

14 «Maa ngii fi sa kaw», kàddug Aji Sax jee,
Boroom gàngoor yi.
«Say watiiri xare laay lakk, saxaral,
sa gaynde yu ndaw, saamar lekk leen,
te sam pàdd laay dagge ci réew mi,
ba deesul déggati baatu ndaw loo yebal.»

3

Ab safaan ñeel na Niniw

1 Wóoy, ngalla dëkkub tuurkatu deret bi,
ñépp di fen, fees aku ay,
te foqati alalu jaambur du dakk!

2 Kàccri dal,
ay mbege riir,
fas rëpptal,
watiir kar-kari.
3 Gawar buur,
saamar melax,
xeej lerxat,
ñu bare ne lasiim,
ñi dee jale,
néew ya tëë jeex,
ñuy fakkastaloo néew ya.

Aw léeb ñeel na Niniw, gànc biy xërëmtu

4 Lépp ndax ngànctu gu bare,
gi gànc bi nekke!
Jekk tànkee, boroom xërëm yi,
ci ngànctu nga jaaye ay xeet,
te xërëmtu nga naxe ay giir.

5 «Maa ngii fi sa kaw,»
kàddug Aji Sax jee, Boroom gàngoor yi.
«Sa pendal laay ñori,
ba muur sa xar-kanam,
won xeeti jaambur yi sa yaramu neen,
gisloo waa réew yi sa gàcce.
6 Maa lay xëpp mbalit, sewal la,
def lam ceetaan,
7 ku la gis, daw la
te naan: “Niniw tas na!
Moo ku koy jooy?”
Ana fu ma koy wutale ñu ko dëfal?»

Niniw du gën Teeb demin

8 Moo Niniw, dangaa gën Teeb, péeyub Misraa?
Dëkk ba dëju fa digg wali Niil ya,
am ndox wër ko,
am tataam di géej,
miiram di ndox mu wale géej,
9 réewum Kuus di ndëgërlaayam,

* **2:6** 2.6 Seetal ci 3.3. † **2:8** 2.8 jongama ji jombul jëmmu tuur la mu ñu ne mooy nangul am njur. Man naa doon it dëkk bi ci boppam.

Misra di ko dooleele doole ju dul
jeex,
réewum Puut ak Libi di ko jàpple.

10 Teewul ngàllo la dem, cig njaam;
ay goneem, ñu falaxe leen
ci mboolem selebe yoon;
ay kàngamam, ñu tegoo bant;
kilifaam yépp, ñu jéng leen.
11 Niniw yaw it dinga bilimbaane,
jànnaxe, di wuta raw ab noon.

Doole réer na Niniw

12 Sa tata yépp ni garabi figg
yu ñoral ndoortel meññeef lay
mel,
soo yëlbee, doom ya rot,
gémmiñu lekk-kat aw.
13 Say gàngoor a ngii diy jigéen fi sa
biir,
sa bunti réew lafal say noon,
ne ŋàpp-ŋàppaaral,
sawara xoyom tëjukaay ya!

14 Niniwee, ndox moo fàggoo ab
gaw,
ngay rooti te dàbbli say tata.
Duggal ci bàq bi, note ban bi,
te ne cas móolukaay bi!
15 Fa la la sawara di xoyome,
saamar xottee la fa,
raafal la ni soccet di def.

Niniw day raaf

Fulal saw nit niy soccet,
ñu tollu niy njéeréer.
16 Ay jula nga barele,
ba ñu ëpp biddiiwi asamaan,
te ñoo mel niy soccet, tojtal, naaw.
17 Say kàngam it niy soccet,
say jawriñ ni naaxu gunóor
yu dale kaw tata, bésub sedd,
jant bi jóg, ñu daw,
te deesul xam fu ñu nekk.

Woykat jooy na Niniw

18 Buurub Asiree, say sàmm a saay,
say garmi nelaw,
sa gàngoor tasaaroo kaw tund wa,
te ku leen dajale wuute.
19 Sa damm-damm amul paj,
sab góom metti,
ba mboolem ñi dégg li la dal
di tàccu ci sa kaw,
nde ana ku sa mbon gi dul jeex
lorul?

Téereb Yonent Yàlla Abakug

1 Ab yéenee ngi bu ñu won Yonent
Yàlla Abakug.

Abakug tàmbali naa jooy

2 Éy Aji Sax ji, foo àppal lii,
may woote wall, dégluwoo ma?
Ma di la jooy aw ay, te walloowoo!
3 Ana loo may wone lu bon,
tey seetaan noteel?
Yàquteeku ay fi sama kanam,
xuloo di wéy, ŋaayoo jolli.
4 Moo tax yoon lafañ,
te àtteb dëgg du feeñ mukk.
Ku bon a tanc ku jub,
ba tax ab àtte jalgatiku.

Aji Sax ji tontu na

5 «Xool-leen ci biir xeet yi ba gis,» la Aji Sax ji wax.
Jaaxleleen ba jàq, nde jëf a ngi jëfe ci seeni jant,
bu ñu leen ko waxoon, dungeen ko gëm.
6 Maa ngii di dooleel waa Babilon,
xeet wu wex, ràkkaaju,
di wër déndi àddina,
di nangu màkkaani jaambur.
7 Ñu ñàng, raglu,
te di dogalal seen bopp àtteb yoon ak sañ-sañ.
8 Seeni fas a gëna gaawi segg,
gëna aay tilli timis.
Fu sore la seeni gawar jóge, tëbal,
naaw nig jaxaay
ju ne jàyy, lekkum rëbbam.
9 Aw ay lañuy dikke, ñoom ñépp,
buurandoo, jubal màkk seen kanam,
te ñi ñuy jàpp njaam bare ni feppi suuf.
10 Ñooñu ay buur lañuy ñaawal,
boroomi daraja di seen reetaanukaay;
ñii lépp luy tata lañuy kekku,
jalal ko suuf, nangu ko.
11 Jàll, wéy lañu cay teg ni ngelaw,
tegoog tooñ, te seen doole di seen yàlla.»

Abakug jooyati na

12 Waaye Aji Sax ji, xanaa du yaa masa nekk?
Sama Yàlla sama Aji Sell ji, doo saay.
Aji Sax ji, ab àtte nga tabbe ñii,
yaw sama cëslaay, mbugal nga fi dëje ñii.
13 Sa gët yu sell jomb naa niir lu bon,
te manoo seetaan noteel!
Ana looy seetaan ay workat?
Looy noppi te ku bon di mëdd
moroomam mu ko gëna jub?
14 Yaa def doom aadama mel niw jën,
mbaa ndiiraanu ndundoot lu amul njiit,
15 te ñoom ñépp la ku bon di korandoo,
diri leen ciy mbaalam,
dajale ciy caaxam,
ba tax ko di bég aka bànneexu.
16 Moo tax muy rendil mbaalam ab sarax,
di taalal ab caaxam saraxu cuuraay,
te naan moo niinal njëlam,
duunal ab dundam.
17 Mbaa du nii lay yuree mbaalam,
di wéye fàllas ay xeet te yërëmul?

2

1 Fa may jongroo laay taxaw,
ne temm fa kaw tata ja,
ba xam ana lu mu ma Aji Sax ji di àddu,
ak lu may waxaat ci samab tawat.

Aji Sax ji àddooti na

2 Aji Sax jee àddu, ne:
«Bindal peeñu mi,
leeral ko ci àlluwa yi,
ba njàng mi yomb.
3 Peeñu mi seede la, ñeel jant
ba ñu ko àppal,
seede su wóor ci na mbir may mujje,
te du fen.
Su diibee it, xaar ko,
day dikk moos te du yàggati.

4 «Xol baa ngay xoggliku, te ag njub nekku ca,
waaye ku jub ndax kóllëreem mooy dund.
5 Biiñ day wore,

* **2:5** 2.5 Jàmbaar ju bew jii mooy waa Babilon.

jàmbaar ju bew jii* nag du dal-lu,
xanaa yàkkli puruxam ni njaniiw,
du doylu, mbete ndee,
moom miy buubandoo xeetoo xeet,
dajale askanoo askan, aakimoo.
6 “Xanaa du ñi mu teg loxo ñépp a koy léebuji,
fental ko woy wu ñu ko kókkalee, naan:
‘Wóoy ngalla kii di dajale lu mu moomul,
lii ba kañ?’
Kii di sëfoo nii ay bor!”
7 Moo ñi la lebal duñu jekki jóg a?
Ñooñu la tiital ñooy jekki yewwu,
te yaay doon seenum cëxëtoo.
8 Yaa sëxëtoo woon ay xeet yu bare,
mboolem ndesu askan yee lay sëxëtooji,
ndax deretu nit ji nga tuur, soxore ay réew,
aki dëkk, ak mboolem ña ca biir.

9 «Wóoy ngalla kuy dajaleel këram alalu yàqute ju lewul
tey aj am tàggam fu kawe,
ngir fegu ci yàqule.
10 Gàcce nga nasal sa kër,
ba nga sànkee ay xeeti xeet,
te yaa tooñ sa bopp.
11 Doju tata dina riir déy,
aw dénk àddoo ca jank ba, feelu ko.

12 «Wóoy ngalla ku tabaxe ab dëkk, deret ju mu tuur,
ku sanceb dëkk, ag njubadi.
13 Xanaa du ci Aji Sax ji
Boroom gàngoor yi la lii bawoo:
Sawara la askan yiy ñaqal,
ag neen la waasoo yiy doñ-doñil?
14 Waaye ni ndox muure xóotey géej ba mu daj,
ni la darajay Aji Sax jiy rààñikoo ci àddina sépp.

15 «Wóoy ngalla yaw mi nàndal sab dëkkaale,
sotti sa ndabal sànj, màndale ko,
ngir niir ko, mu ne duŋŋ!
16 Gàcce ngay gëna regg teraanga,
naanal yaw it te wone sa mbuñuka!
Ci yaw la kaas bi ci ndijooral Aji Sax ji
di walbatiku,
sa toroxte wuutu sa teraanga.
17 Ay wi nga teg Libaŋ mooy këppu ci sa kaw,
te sànkuteg rabi àll yi sa tiitaange lay jur.
Yaa tuur deretu nit, indi aw ay ci réew mi,
ak dëkk beek mboolem ñi ci biiram.

18 «Ana luy njariñal yett jëmmu xërëm
ju ki ko sàkk yett,
mbaa jëmmu xërëm ju ñu xelli,
di ci gëmloo nit ay fen?
Sàkk sa yëfi bopp, wóolu ko,
xërëm yoo móol te manula wax!
19 Wóoy, ngalla ku naan bant: “Xippil,”
naan doj wu ne selaw: “Yewwul!”
Ana lu yooyii di xamle?
Ma nga, ñu xoobe ko xaalis ak wurus,
te du gennug noo ci biiram.
20 Aji Sax ja moom, ma nga ca màkkaanum sellngaam,
na àddina sépp selaw fi kanamam.»

3

Abakug ñaan na ci Yàlla

1 Ñaanu Yonent Yàlla Abakug
a ngii, galanu woy wi di galanu
njàmbat.
2 Éy Aji Sax ji, maa dégg sab jëw,
Aji Sax ji maa yéemu ci sa jaloore!
Ngalla yeesalal say jaloore, nu fekke,
xamleel say jaloore, nu fekke,
bu la am sànj teree geesu, yërëm.

3 Yàllaa ngi jóge Teman,
Aji Sell ji foofa ca tundu Paran* lay bawoo.
Selaw
Darajaam moo dajal asamaan,
teddngaam fees kaw suuf.
4 Kee di leer gu ne ràññ,
ay ceeñeer fettaxe ci loxoom,

* 3:3 3.3 Teman ak Paran ay gox lañu yu féeteek fa Yàlla bawoo tundu Sinayi, jëmsi Israyil.

te fa la dooleem làqe.
5 Mbas moo dox, jiitu ko,
jàngoro topp ciy tànkam.
6 Kee taxaw, yëngal suuf;
kee xoole, loxloo xeet yi,
tund yu mag ya woon naka jekk rajaxoo,
tundi cosaan yu ndaw ya maasaloo.
Kii moo moom yooni cosaan yi.
7 Njàqare laa gis ca xaymay Kusan,
te ndimoy xaymay waa Majan† yëngu na.

8 Aji Sax ji, dex yi nga sànjul?
Am dex yi nga mere?
Am géej nga sàmbaaral,
ba war say fas,
dawal sa watiiri dawal-daan?
9 Yaa génne sa xala mbaram,
feesal sa mbuusum fitt.
Selaw.
Yaa xare suuf ay dex.
10 Tund yi gis la, jaayu;
waame wàcc, wéy;
xóote ya riir,
gannaxam ya jolli fa kaw.
11 Jant ak weer ne tekk fa seen màkkaan,
janook sa leeru fitt yi soqi,
ak melax gi tàkke ci sab xeej.
12 Am sànj nga daagoo fi kaw suuf,
mer nga dëggaatee xeet yi.

13 Yaa génn ngir wallusi sa ñoñ,
wallusi ki nga fal.
Yaa rajaxe puju néegu ku bon ki,
xar ko ñaar, geen ba ci put.
Selaw.
14 Ba noon ya riddeendoo, di nu tasaaresi,
seen xeeju bopp nga bëtte seen bopp,
fekk leen ñuy xaxaloo, ni ñuy waaja sëxëtoo
ay néew-ji-doole, fu kenn yégul.
15 Yaa jaabal say fas biir géej,
yëngal mbàmbulaan ma.

16 Ba ma ca déggee, samay butit a yëngu,
coow la tax samay tuñ di lox,
sama yaram dee goyy,
may lox fi ma taxaw,
te ne cell, di séentu bésub njàqare,
bay dikkal xeet wi nu song.
17 Ndaxam garabu figg foccul,
doomu reseñ amul ca ndeyam,
njurum garabu oliw àntuwul,
tool yi meññul aw ñam,
gàtt it tukkee na ca gétt ga,
du genn jur gu gudd ci wurmbal,
18 te man may bànneexoo Aji Sax ji,
Yàlla ji may wallu laay bége.
19 Aji Sax ji Boroom bi mooy sama doole,
moo ma defal samay tànk mel ni yoy kéwél,
te fa kawte ya la may daaguloo.

Mu jëm ci njiital jàngkat yi, ànd ak samay xalam.

† **3:7** 3.7 Kusan ak Majan ay mbooloo yu dëkke ay xayma ci màndiŋu Sinayi.

Téereb Yonent Yàlla Cefaña

1 Kàddug Aji Sax jii moo dikkaloon
Cefaña doomu Kusi. Kusi, Gedalya
mooy baayam; Gedalya, Amarya,
Amarya, Esekiya. Mu yemook janti
buuru Yuda, Yosya doomu Amon.

Am sànj taxaw na

2 «Lépp laay buube ba mu set fi kaw
suuf.»
Aji Sax jee ko wax.
3 «Doom aadama ak mala,
njanaaw ak jën laay buub,
ak luy fakktale, booleek ñu bon ñi.
Maay dagge doom aadama fi kaw
déndub suuf.»
Aji Sax jee ko wax.»

4 «Maay xàccil sama loxo, Yuda,
ak mboolem waa Yerusalem.
Maay dagge fi bii bérab ndesu tuuri
Baal,
ak turu sarxalantukatam yeek
sarxalkatam yi,
5 ak ñiy sujjóotal ci kawi taax
gàngoori biddiiw yi,
ak ñiy sujjóotal aka giñal Aji Sax ji
tey giñe Milkom, yàllantu ji,
6 ak ñi dëddu Aji Sax ji,
wutuñu Aji Sax ji, sàkkuwuñu ko.»

7 Miig! Fi kanam Boroom bi Aji Sax
ji,
bésub Aji Sax ji kat dëgmal na;
Aji Sax jee waajal ab sarax,
te moo ca sellal ay ganam.

8 «Keroog bésub saraxu Aji Sax ji,
maay dikke mbugal kàngam
yeek
doomi buur yi,
ak boroom coli ndoxandéem yi.
9 Bésub keroog maay dikke mbugal
képp ku aw tuuram tax
mu aadawoo di tëb dëxu bunt*,
ak ñiy feesal seen kër yàllantu ak
alal
ju aw ay ak njublaŋ maye.
10 Su bés baa,» Aji Sax jee ko wax,
«yuux dina jibe fa buntu Jën ya,
wóoy jibe fa Sanc ya,
rajaxoo ju réy jollee ca tund ya.
11 Yeen waa goxu Ja ba, yuuxooleen,
nde jula yépp ay sànku,
mboolem kuy natt donji xaalis
lees fay dagge.
12 Jantub keroog ay làmp laay niite
Yerusalem,
ba dikke mbugal ña fa ne degg,
taaje ni biiñ ci kaw ginjriitam,
te naa ci seen xel: “Aji Sax ji baax-
ewul, lorewul.”
13 Seen alal lees di sëxëtooji,
seeni kër gental,
ñu tabax ay kër yu ñu dul dëkke;
jëmbat tóokëri reseñ yu ñu dul
biiñoo.»

14 Bésub Aji Sax bu mag bee dëgmal,
moo dëgmal te tànk yu gaaw lool lay
jegesee.
Kàddug bésub Aji Sax ji dégtu na,
te ca la jàmbaar di yuuxoo yuux yu
metti.
15 Bésub keroog bésub sànj lay doon,
bésub njàqare ak tumurànke,
bésub gental ak gentle,
bésub lëndëmu xàmbaari guddi gu
ne këruus,
16 bésub bufta ak wootey xare
ca kaw dëkk ya ñu dàbbli,
ak kaw tata yu kawe ya.

17 «Ca laay jàqale doom aadama yi,
ñuy tëñëx-tëñëxi ni silmaxa,
nde Aji Sax ji lañu moy,
te seen deret lees di sotti fi pëndub
suuf,
seen yérey biir ni neefare fi suuf.
18 Du seen xaalis, du seen wurus
wu leen di mana xettli.
Keroog bésub sànjum Aji Sax ji,
ak sawaras fiiraangeem,
àddina sépp ay xoyomu.
Mooy raafal moos mboolem ñi
dëkke àddina si,
te raafal gu raglu lay doon!»

* **1:9** 1.9 tëb dëxu bunt bi, li ñu ci jublu mooy moytu loraange ju ñu gëm ne tuur mi man na leen koo yóbbe, bu ñu joggee dëxu bunt bi. Seetal ci *1.Samiyel* 5.5.

2

Wooteb tuub jibal na Yuda

1 Yeen xeet wi dul rus, dajeleena daje,
2 balaa dogal bee taxaw,
bésub mbugal ne jaas ba wéy ni boob,
bala leen tàngooru merum Aji Sax jee dikkal,
bala leen bésub merum Aji Sax jee taxawal.
3 Sàkkuleen Aji Sax ji,
mboolem yeen néew-dooley réew mi,
yeen ñiy jëfe àttey yoonam,
sàkkuleen njekk te sàkkoo toroxlu,
jombul ngeen yiiru, kera bésu merum Aji Sax ji.

Waxyub mbugal ñeel na xeet yu bare

4 Gasa dëkk ba lees di wacc,
Askalon gental,
Asdodd, digg bëccëg lees leen di buub, génne,
te Ekkron* lees di déjjati.
5 Wóoy ngalla yeen waa tefesu géej,
yeen xeetu Kereteen† ñi,
kàddug Aji Sax ji dal na leen.
Yeen waa Kanaan, réewum Filisteen ñi,
maa leen di sànk ba dungeen dese kenn‡,
6 tefesu géej doon àllub parlu,
ak dëkkuwaayu sàmm seek gétt gi.
7 Tefes ga, ndesu kër Yuda koy moom§,
ñu di ca fore,
bu ngoonee ñu tëri néegi Askalon.
Seen Yàlla Aji Sax jee leen di dikkal,
tijji seen wërsëg (/ yiwileen cig njaam.)

8 «Maa dégg ŋàññi Mowab,
kàddu yu ñaaw yi Amoneen ñiy ŋàññe sama ñoñ,
tey damu, nara nangu seen suuf.
9 Moo tax, giñ naa ko ci man miy dund,»
kàddug Aji Sax ju gàngoor yee,
Yàllay Israyil,
«Mowab déy ni dëkkub Sodom lay mujje,
Amoneen ñi mel ni Gomor,
ay dég ak paxi xorom a koy nangu,
mu gental ba fàww.
Sama ndesu ñoñ a leen di sëxëtoo,
ndesu xeet wi ma séddoo moo leen di moom.»
10 Loolu lañuy yooloo seen reewande,
nde ñoo doon ŋàññe aka damu
ci kaw ñoñi Aji Sax ji Boroom gàngoor yi.
11 Nu raglu la Aji Sax jiy dale ci seen kaw,
te mooy ràggal yàllay àddina yépp,
ba xeet yi di ko sujjóotale dunoo dun,
wu ci nekk ak fa nga fare.

12 Yeen waa Kuus, itam
yeen lees di fàdde sama saamar.

13 Keey xàccil loxoom bëj-gànnaar,
keey sànk réewum Asiri,
keey def Niniw ab gent bu wow ni màndiŋ.
14 Ca digg dëkk ba la jur gay goore,
ak xeetu rab wu nekk;
looy aki saaw fanaane kaw jëni bunt ya,
ay sab jibe ca palanteer ya,
tojit ya dala jale ca bunt ya,
xànqi seedar ya ne duŋŋ.
15 Ana dëkk bu xumb ba dëkke woon kaaraange,
te naan cim xelam: «Man rekk a, du keneen»?
Nan la doone nii ab gent,
bérab bu rab yiy goore,
mboolem ku fa jaare, ub gémmiñam, jalu.

* **2:4** 2.4 Dëkk yii ay dëkki Filisti lañu woon, fa féete ak tefesu géej te dale bëj-gànnaar ba bëj-saalum. † **2:5** 2.5 Ñooy waa Filisti, seen cosaan moo doon dun bi ñuy wax Keret. ‡ **2:5** 2.5 Mbugal mii moo sottal alkànde gi toppoon waa Kanaan. Seetal *Njàlbéen ga* 9.25. § **2:7** 2. 4-7 Réewum Kanaan mi la Yàlla digoon Ibraayma ne moom lay jox aw askanam. Seetal ci *Njàlbéen ga* 12.6-7.

3

Yerusalem déggadi na

1 Wóoy ngalla fippukat bu sobewu bi,
dëkkub notkat yi.
2 Dégluwul baat, nanguwul kàddu guy yare,
du Aji Sax ji la wóolu,
du Yàllaam jooju la jege.
3 Kàngam yi ci biiram di gaynde yuy ŋar,
ay njiitam di tilli timis yu dul pannal,
4 ay yonentam reew, diy workat;
ay sarxalkatam teddadil sellnga, xëtt yoon.
5 Ndaxam Aji Sax jiy boroom njekk a ngi ci biiram,
te du def njubadi,
jantoo jant mu fenkal ab àtteem,
te du wuute fu bët sete.
Ab wurujkat kay moo xamul gàcce.

6 «Maa fàkkas ay xeet,
seeni tata tasaaroo,
ma wéetal seeni mbedd,
ba kenn jaareetu fa,
seeni dëkk a tas ba kenn desul,
kenn dëkkatu fa.

7 «Maa noon Yerusalem: “Xanaa moos dinga ma ragal,
déggal ab yar.”
Su ko defee dëkkuwaayam du tas,
ndax mboolem mbugal yi ma ko dikke,
waaye moo yàkkamtee ñaaw ci jépp jëfam,
8 moo tax, xaar ma rekk,» kàddug Aji Sax jee,
«ba keroog may jóg, nara sëxëtooji,
nde maa dogala dajale xeet yi,
dajale nguur yi,
ngir xëpp leen samam sànj,
mboolem sama tàngooru mer.
Sama sawaras fiiraange déy,
ci la mboolem àddina di xoyomu.

Yàlla mooy tuubloo xeet yi

9 «Su boobaa ma soppi làmmiñu xeet yi, setal ko,
ngir ñuy tudd ñoom ñépp turu Aji Sax ji,
di ko jaamoondoo benn bopp.
10 Sama jaam ñi, sama ñoñ ñi tasaaroo,
ca wàllaa dexu Kuus lañuy bawoo,
ba indi samab sarax.

Yàlla soppi na xolu ndesu Israyil

11 «Su bés baa gàcce dootul am ci sa mboolem jëf,
ji nga ma moye,
nde maay jële fi sa biir ñiy bége sab sag,
te doo damooti ci sama kaw tund wu sell.
12 Waaye maay wacc fi sa biir
askan wu woyof te néew doole,
ñu yiiroo turu Aji Sax ji.
13 Ndesu Israyil dootuñu ayibal, dootuñu fen,
deesatu leen déggal kàdduy wor,
ñoom doŋŋ it ñooy for, di goor,
te kenn du leen tiital.»

Yerusalem dina leqliku

14 Yaw janq Siyoŋ mu taaru, sarxolleel,
Éey Israyil, xaacul,
yaw janq Yerusalem mu taaru, bégal,
te bànneexoo xol bu sedd guyy!
15 Aji Sax ji moo teggi say mbugal,
wañfii sab noon.
Buurub Israyil, Aji Sax jaa ngi fi sa biir,
dootuloo tiit lu bon.
16 Bésub keroog lees di wax Yerusalem, ne ko:
«Yaw Siyoŋ, bul tiit, bul yoqi.
17 Aji Sax ji sa Yàllaa ngi fi sa biir,
di jàmbaar juy walloo.
Moo lay bége ci biir bànneex,
leqlee la cofeelam,
bége la bay sarxolle.

18 «Ñi amu naqar te sore ndajey bernde,
ñooñu la sore, te tegoo woon gàcce,
maa leen di dajale, teggil leen gàcce tey.
19 Ma ne jant yooyu laay jëflanteek
mboolem ñi leen di sonal.
Ci laay wallu kuy sukkóot,
fat ku tumurànke,

may leen teraanga aku tur,
fépp fu ñu ruse woon ci àddina.
20 Yeen, jant yooyu laa leen di indi,
jant yooyu laa leen di dajale,
nde maa leen di defal aw tur ak teraanga
fi biir mboolem askani àddina,
maay tijji seen wërsëg, ngeen gis.»
Aji Sax jee ko wax.

Téereb Yonent Yàlla Ase

Tabaxaat jaamookaay bi jot na

1 -Ca ñaareelu atu nguuru Buur
Daryus*, ca juróom benneelu weer
wa, yemook benn fan ca weer wa,
kàddug Aji Sax ji moo dikk ci jottlib
Yonent Yàlla Ase, ñeel doomu Selcel,
Sorobabel boroom Yuda, ñeel itam
doomu Yoccadag, Yosuwe sarxalkat
bu mag ba. Mu ne: 2 Aji Sax ji
Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
«Askan wii dañu ne àpp bi jotagul;
àppub kër Aji Sax ji moo jotagul, ba
ñu war koo tabaxaat.» 3 Kàddug Aji
Sax ji nag dikk ci jottlib Yonent Yàlla
Ase. Mu ne:

4 «Àpp bi daal yeen la jotal,
ba ngeen dëkke biir kër yu ay xànq lale,
te kër gii dib gent?
5 Kon nag léegi Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
Teewlooleen xel seeni jaar-jaar.
6 Yeenay ji lu bare, góob tuuti;
lekk, suuruleen;
naan, màndiwuleen;
solu, nugluwuleen;
boroom peyoor feyeeku,
yeb ci mbuus mu bënn.»

7 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
«Teewlooleen xel seeni jaar-jaar.
8 Yéegleen tund wi, wuti bant, tabax sama kër gi;
ma bànneexoo, darajawoo ko,»
la Aji Sax ji wax.
9 «Lu bare ngeen séentu, ndeke as tuut la,
ngeen fat ko ci kër gi,
ma wal, mu naaw.
Li ko waral lu mu?» Kàddug Aji Sax ji
boroom gàngoor yee.
«Li ko waral mooy sama kër gi gental,
te ku ne ci yeen di dawal sa kër bopp.
10 Kon nag yeena tax asamaan téye ab layam,
suuf téye meññeefam,
11 ma wool bekkoor suuf seek kaw tund yi,
ak pepp ak ndoxum reseñ,
ak diw ak lu suuf meññal,
ak doom aadama aku jur,
ak mboolem liggéeyu loxo.»

Askan wi tontu na

12 Ba loolu amee doomu Sel-
cel, Sorobabel, ak doomu Yoccadag,
Yosuwe sarxalkat bu mag ba, ak
mboolem ña des ca askan wa, ñoom
ñépp déggal seen wooteb Yàlla Aji
Sax ji, ak kàddug Yonent Yàlla Ase,
noonee ko ko seen Yàlla Aji Sax ji
yóbbantee. Askan wa nag ragal Aji
Sax ji. 13 La ca tegu Ase, ndawal Aji
Sax ji, jottli askan wa yóbbanteb Aji
Sax ji. Mu ne leen: «Maa ànd ak
yeen, kàddug Aji Sax jee.»
14 Ba mu ko defee Aji Sax ji yékkati
sidditi doomu Selcel, Sorobabel bo-
room Yuda, ak sidditi doomu Yoc-
cadag, Yosuwe sarxalkat bu mag ba,
ak sidditi ña des ca mbooloo ma
ñépp, ba ñu sottali liggéeyi kër Yàlla
Aji Sax ji Boroom gàngoor yi, seen
Yàlla. 15 Loola yemook ñaar fukki
fan ak ñeent ca juróom benneelu
weer wa.

2

Darajay jaamookaay bi dina yokku

1 Ca ñaareelu atu nguuru Buur
Daryus, Ca juróom ñaareelu weer
wa, yemook ñaar fukki fan ak
benn*, kàddug Aji Sax ji moo dikk
ci jottlib Yonent Yàlla Ase. Mu
ne: 2 «Waxal nag doomu Selcel,
Sorobabel boroom Yuda, ak doomu
Yoccadag, Yosuwe sarxalkat bu mag
bi, ak ñi des ci askan wi, nga ne leen:
3 Ana ci yeen ñi fi des, ku gisoon
kër gii ca darajaam ja woon?
Ak nu ngeen ko gise tey?

* 1:1 1.1 Daryus buuru Pers bu mag la woon. bési Mbaar yi.

* 2:1 2.1 Bés boobu moo mujjoon ci màggalu

Xanaa du ag neen la leen di niru?
4 Léegi nag, Sorobabel, góor-góorlul,
Aji Sax jee ko wax.
Yaw doomu Yoccadag, Yosuwe sarxalkat bu mag bi,
góor-góorlul;
yeen mboolem askanu réew mi, góor-góorluleen,
kàddug Aji Sax jee. Mu ne: Liggéeyleen,
maa ànd ak yeen déy,
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.
5 Googu kàddu laa jaayante woon ak yeen,
ba ngeen di génne Misra.
Samag Noo laa taxawe fi seen biir, buleen tiit.
6 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi kat dafa wax ne:
Fileek lu néew, maa ngii di yëngalaat
asamaan ak suuf, ak géej ak jéeri.
7 Maay yëngal xeetoo xeet,
alali xeetoo xeet duggsi,
ma feesal kër gii ak teraanga,
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax;
8 Maa moom xaalis, moom wurus;
kàddug Aji Sax jee, Boroom gàngoor yi.
9 Daraja ji kër gii di mujje mooy sut ja woon,
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.
Mu ne: Ci bii bérab laay mayee jàmm,
kàddug Aji Sax jee, Boroom gàngoor yi.»

Jëfi sobe àndul ak barke

10 Ca ñaar fukki fan ak ñeentu
juróom ñeenteelu weer wa†,
yemook ñaareelu atu nguuru Buur
Daryus, kàddug Aji Sax ji moo
dikkal Yonent Yàlla Ase, ne ko: 11 Aji
Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax
ne: «Sàkkul nag ndigal ci sarxalkat
yi, nga ne leen, 12 waaw, su nit yoree
ci lafu mbubbam, aw yàpp wu ñu
sellal, ba noppi lafu mbubbam laal
mburu mbaa lu ñu togg, mbaa biiñ
mbaa ag diw mbaa ñam wu mu
doon, ndax loola day daldi sell?»
Ase laaj ko sarxalkat ya, ñu ne ko:
«Déedéet.» 13 Ase dellu ne leen:
«Nit ku sobewu ndax ab néew bu
mu laal, su laalee lenn ci mboolem
ñam yooyu, ndax ñam wa sobewu
na?» Sarxalkat ya ne ko: «Sobewu
na kay.» 14 Ase nag wax leen, ne
leen:
«Noonu la ci askan wii,
noonu la ci xeet wii sama kanam.
Kàddug Aji Sax jee.
Noonu la ci mboolem seen liggéeyu loxo,
ak sarax su ñu fi indi, loolu lépp a sobewu.

Déggal Aji Sax ji, baaxle

15 «Léegi nag seetaatleen seen xel bu baax,
dale ko bésub tey jii.
Bi aw doj tegoogul woon ci aw doj,
ci tabaxub kër Aji Sax ji,
16 ku wuti waan ñaar fukki natti pepp,
fukk lay fekk sàq ya;
mu wuti ca nalukaay ba juróom fukki natti biiñ,
fekk fa ñaar fukk.
17 Maa leen dumaa gàncax gu benaat,
ak gu xuur, ak tawub doji yuur
ci mboolem seen liggéeyu loxo,
te taxul ngeen délsi fi man,
kàddug Aji Sax jee.
18 Seetaatleen seen xel bu baax,
dale ko bésub tey jii,
dale ko ci ñaar fukki fan ak ñeentu juróom ñeenteelu weer wi,
daleleen ci bés bii kenug néegu Aji Sax ji tegee,
ngeen seetaat seen xel.
19 Ana am jiwooti ci sàq yi?
Mbaa lennati ci reseñ ak figg?
Mbaa garabi gërënaat ak oliw? Du lenn lu meññ.
Waaye li ko dale bésub tey jii, maay barkeel.

† **2:10** 2.10 Mu yemook ñetti weer gannaaw ndoortel tabaxu kër Yàlla ga.

Ab dige ñeel na Sorobabel

20 Kàddug Aji Sax ji nag dikkal Ase
ñaareel bi yoon,
yemook ñaar fukki fan ak ñeent ci
weer wi. Mu ne:
21 «Waxal Sorobabel‡, boroom Yuda,
ne ko:
Maa ngii di yëngalsi asamaan ak
suuf.
22 Maay jàllarbi ngànguney nguur
yi,
nasaxal dooley nguuri yéefar yi,
jàllarbi watiir ak ay dawalkatam,
fas yeek seeni gawar nërmeelu,
ku nekk fàddoo saamaru mbokkam.
23 Bésub keroog, kàddug Aji Sax jee,
Boroom gàngoor yi,
maa lay jël, yaw samab jaam,
Sorobabel doomu Selcel,
kàddug Aji Sax jee,
te jaarob torlukaay laa lay def,
nde yaw laa taamu.
Kàddug Aji Sax jee, Boroom
gàngoor yi.»

‡ **2:21** 2.21 Sorobabelmi soqikoo ci Daawuda moo taxawe buur bi feddli kàddug Aji Sax ja mu noon mooy taxawal nguur gu sax dàkk, ñeel askanu Daawuda. Seetal ci *2.Samiyel* 7.11- 16, ak *Macë* 1.12-13.

Téereb Yonent Yàlla Sàkkaryaa

Waññiku ci Aji Sax ji weesul

1 Ci juróom ñetteelu weeru
ñaareelu atu nguurug Daryus
buuru Pers, kàddug Aji Sax ji moo
dikkal Yonent Yàlla Sàkkaryaa,
doomu Berekiya doomu Ido. Mu
ne ko: 2 «Aji Sax ji mere na seeni
maam mer mu réy. 3 Kon nag
waxal askan wi, ne leen Aji Sax ji
Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
“Dellusileen ci man,” kàddug Aji Sax
jee, Boroom gàngoor yi, “kon dinaa
dellusi ci yeen.” Aji Sax ji Boroom
gàngoori xare yee ko wax. 4 Buleen
mel ni seen maam, ya yonent yu
jëkk ya biraloon ne leen: “Aji Sax
ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
Dëdduleen seeni jikko yu bon ak
seeni jëf ju bon.” Te dégluwuñu,
faalewuñu ma.» Kàddug Aji Sax jee.
5 «Seeni maam, ana ñu tey? Yonent
yi nag, ndax ba fàww lañuy dund?
6 Teewul sama kàdduy àrtu ak sama
dogali yoon ya ma yóbbante woon
sama jaam ña, yonent ya, du lépp
a dab seeni maam? Ñu dëpp nag
daldi ne: “Noonee Aji Sax ji Boroom
gàngoor yi nammoona def ak nun,
feye nu ko sunuy jikko ak sunuy jëf,
noonu la def ak nun.” »

Misaal mu jëkk: Ay fas aki gawar

7 Ca ñaar fukki fan ak ñeent,
ca fukkeelu weer waak benn,
di weeru Sebat, ca ñaareelu
atu nguurug Daryus, kàddug Aji
Sax ji moo dikkal Yonent Yàlla
Sàkkaryaa doomu Berekiya doomu
Ido. Sàkkaryaa ne: 8 Maa jekki
gis, ag guddi, nit ku war fas wu
xonq. Moom nag mu ngi taxaw
ci biir garabi mirt ci aw xur, li ko
féete gannaaw di fas yu xonq, ak
yu ngëlembu, ak yu weex, ak seeni
gawar. 9 Ma ne: «Ñii lu ñu wund,
Sang bi?» Malaaka miy wax ak man
ne ma: «Maa lay won lu ñii wund.»
10 Waa ja taxaw ca biir garabi mirt
ya àddu, daldi ne: «Ñii ñooy ñi Aji
Sax ji yebal, ngir ñu wër àddina.»
11 Ci kaw loolu gawar ya àddu, wax
ak malaakam Aji Sax ji taxaw ci biir
garabi mirt yi. Ñu ne: «Wër nanu
biir àddina, ndeke àddina sépp a
ngi ci jàmm, ne tekk.»

12 Malaakam Aji Sax ji ne: «Éy Aji
Sax ji Boroom gàngoor yi, loo deeti
xaar, doo noppee xañ yërmande
Yerusalem ak yeneen dëkki Yuda?
Juróom ñaar fukki at a ngii yoo leen
mere*!»

13 Aji Sax ji nag àddu, wax ak
malaaka ma doon wax ak man,
kàdduy mas-sawu yu neex. 14 Ca
la ma malaaka ma doon wax ak
man, ne ma: «Yéeneel, nga ne: Aji
Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax
ne: “Maa fiire Yerusalem, maa fiire
Siyoŋ fiiraange ju réy. 15 Waaye mer
mu réy laa mere xeet yii naagu. As
lëf laa meroon, waaye ñoom ñoo
yokk aw ay†.” 16 Moo tax Aji Sax
ji dafa wax ne: “Yërmande laay
dellusee Yerusalem. Sama kër lees
fay tabaxaat.” Kàddug Aji Sax jee,
Boroom gàngoor yi. Mu ne: “Bu-
umu nattukaay dina tàllalu ci kaw
Yerusalem.” 17 Nanga yéenewaat,
nga ne Aji Sax ji Boroom gàngoor
yi dafa wax ne: “Samay dëkk ay
walewaat ak alal, te Aji Sax ji
mooy dëfalati Siyoŋ, mooy taamooti
Yerusalem googu.”»

2

Ñaareelu misaal: Ay béjjén ak ay tëgg

1 Ba mu ko defee, ma séentu,
gisuma lu moy ñeenti béjjén*. 2 Ma
ne malaaka ma doon wax ak man:
«Béjjén yii nag?» Mu ne ma: «Béjjén
yii ñoo tasaare Yuda ak Israyil ak

* **1:12** 1.12 Juróom ñaar fukki at la waa Yuda nekk cig njaam. ca Babilon. † **1:15** 1.15 Xeet yooyu ñoo tegoon Yuda notaange gu jéggi dayo, ba raw la leen Yàlla naraloon. * **2:1** 2.1 béjjén ñaare doole lay taxawe.

Yerusalem.» 3 Ci kaw loolu Aji Sax ji
won ma ñeenti tëgg. 4 Ma ne: «Lan
la ñii di defsi?»

Mu wax ma, ne ma: «Béjjén
yii tasaare Yuda ba kenn siggeetul,
tëgg yii ñoo dikk ngir tiital leen,
ba jàllarbi béjjéni xeet yi jóg song
réewum Yuda, tasaare ko.»

Ñetteelu misaal: Nit kuy natt Yerusalem

5 Ma séentu, gisuma lu moy jenn
waay ju ŋàbb buumu nattukaay ci
loxoom. 6 Ma ne ko: «Foo jëm?»

Mu ne ma: «Xanaa natti
Yerusalem, ba xam nu mu yaatoo,
ak nu mu gudde.»

7 Fa la malaaka ma doon wax ak
man jekki di dem, meneen malaaka
dikk dajeek moom. 8 Mu ne ko:
«Dawal, nga wax xale bu góor bii
ne ko: “Yerusalem lees di dëkke, te
tata wëru ko; ŋàpp lay def, ndax
barewaayu nit ñeek jur gi ci biiram.
9 Te man ci sama bopp,” kàddug
Aji Sax jee, “maa koy nekkal tatay
sawara ji ko ub ràpp. Te it maay
doon daraja ji ci biiram.”

10 «Éey, éey yeen, dawleen génne réewum bëj-gànnaar,»
kàddug Aji Sax jee.
«Ni ñeenti ngelawi asamaan tasaaroo,
ni laa leen tasaaree.»
Kàddug Aji Sax jee.
11 «Éy Siyoŋ, rëccal,
yaw mi dëkke janq Babilon mu taaru mi.»

12 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi
déy dafa wax, moom mi ma yebal
ngir teddngay boppam, ci mbirum
xeet, yi leen sëxëtoo woon,
nee: «Képp ku leen laal kat, laal na sama reeni xol.
13 Maa ngii déy di xàcci sama loxo ci seen kaw,
te ñoom la seeni jaam di sëxëtooji.»
Kon dingeen xam ne Aji Sax ji Boroom gàngoor yi moo ma yebal.

14 «Sarxolleel te bànneexu, yaw janq Siyoŋ mu taaru,
nde maa ngii di dikk, màkkaanoo fi sa biir.»
Kàddug Aji Sax jee.
15 «Bésub keroog la xeet yu bare di taqook Aji Sax ji,
ba doon sama ñoñ,
ma màkkaanoo fi sa biir.»
Kon nga xam ne Aji Sax ji Boroom gàngoor yi moo ma yebal ci yaw.
16 Aji Sax jeey séddoo Yuda, muy wàllam
ci suuf su sell si,
te mooy taamooti Yerusalem.
17 Na wépp suux ne cell fi kanam Aji Sax ji,
ma ngoogu sàqee fa màkkaanam mu sell ma.

3

Ñeenteelu misaal: Yosuwe am na col gu yees

1 Gannaaw gi Aji Sax ji won ma
Yosuwe sarxalkat bu mag ba, mu
taxaw fa kanam malaakam Aji Sax
ji, Tuumaalkat bi taxaw féete ko
ndijoor, ngir tuumaal ko. 2 Aji Sax
ji ne Tuumaalkat bi: «Aji Sax ji rëbb
na la, Yaw Tuumaalkat bi, Aji Sax ji
taamu Yerusalem rëbb na la. Xanaa
Yosuwe mii du lenn lu moy gillit wu
ñu fëkke cib taal?»

3 Yosuwee ngi sol yére yu dand,
taxaw fi kanam malaaka mi.
4 Malaaka ma wax ak ña taxaw fa
kanamam ne leen: «Summileen
yéreem yu dand yi.» Mu teg ca
ne Yosuwe: «Dama ne, far naa sa
bàkkaar, te dinaa la solal lu jekk.»
5 Ma daldi ne: «Nañu teg kaala gu
set ci boppam.» Ñu tegal ko kaala gu
set ci boppam, solal ko yeneen yére.
Malaakam Aji Sax jaa nga taxaw.

6 Malaakam Aji Sax ji nag dénk
Yosuwe ne ko: 7 «Aji Sax ji Boroom
gàngoor yi dafa wax ne: Su fekkee
ne samay yoon ngay awe te sama
ndénkaane nga dénkoo, su boobaa
yaw it dinga saytu sama kër, di
sàmm samay ëtt. Te maa lay jox ay
cér yu la yaatal ci biir ñii fi taxaw.
8 Déglul bu baax, yaw Yosuwe sarxalkat bu mag bi,
yaak sa xarit yi toog fi sa kanam

te taxawe ab tegtal,
nde maa ngii di indi samab jaam,
ki ñuy wax Njebbit li.
9 Doj waa ngii ma teg fi kanam Yosuwe,
te wenn doj wi, juróom ñaari gët a ngi ci kawam.
Maa ngii di ci ñaas mbind mi ci war,»
kàddug Aji Sax jee, Boroom gàngoor yi,
«te maay far bàkkaaru réew mii ci benn bés.»

10 «Bésub keroog,» kàddug Aji Sax jee,
Boroom gàngoor yi,
«ku nekk ci yeen ay woo moroom ma
ci ker garabu reseñam,
ak ker garabu figgam.»

4

Juróomeelu misaal: ay tegukaayi làmp ak garabi oliw

1 Ba loolu amee malaaka ma doon
wax ak man délsi, yee ma, mel ni ku
ñu yee ciy nelaw. 2 Mu ne ma: «Loo
gis?» Ma ne: «Damaa xool, gisuma
lu moy ab tegukaayu làmp bu lépp
di wurus, ak kopp bu tege ci kawam,
ak juróom ñaari làmp ci kawam, bu
ci nekk ak juróom ñaari gémmiñam
ca kaw. 3 Ak ñaari garabi oliw ca
wet ga: Genn ca ndijooru kopp ba,
ga ca des ca càmmoñam.»
4 Ma dellu wax ak malaaka ma
doon wax ak man, ne ko: «Yëf yii
nag, lu mu wund, Sang bi?»
5 Malaaka ma doon wax ak man
ne ma: «Xamuloo lu yëf yii wund?»
Ma ne ko «Déedéet, Sang bi.»
6 Mu wax ma ne ma: «Lii moo di
kàddug Aji Sax ji dikkal Sorobabel,
di wax ne:
Du cig njàmbaar,
du ci doole,
ci samag Noo la.
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.»
7 Yaa di kan, yaw tund wu mag wi?
Boo janook Sorobabel*, maase, dig joor,
te mooy génne ci yaw doju mujjantal wi,
riir ma jolli, ñu naan: «Aw yiw ñeel na ko!
Aw yiw ñeel na wii doj!»
8 Kàddug Aji Sax ji dikkalati ma, ne ma:
9 «Loxol Sorobabel a teg kenug kër gii,
loxoom a koy sottli itam,»
ngeen daldi xam ne Aji Sax ji
Boroom gàngoor yi
moo ma yónni ci yeen.
10 Ana kuy xeeb bés bii lu tuut sottee?
Nañu bége kay buumu beteex bi ñu gis
ci loxol Sorobabel!

«Juróom ñaar yii nag gëti Aji Sax jee,
ñoom ñooy wër àddina sépp.»

11 Ma dellu ne ko: «Ñaari garabi
oliw yii nag, genn gi ci ndijooru
tegukaayu làmp bi, gi ci des ci
càmmoñam, lu ñu wund?»
12 Ci kaw loolu ma dellooti ne ko:
«Ñaari cari oliw yi feggook ñaari
solomi wurus yiy xelli diw nag, lu
ñu wund?»
13 Mu ne ma: «Xamuloo lu yooyu
wund?» Ma ne ko: «Déedéet, Sang
bi!» 14 Mu ne ma: «Ñooñu ñoo di
ñaar ñi ñu diw, fal leen, ngir ñu
liggéeyal boroom àddina sépp.»

5

Juróom benneelu misaal: Taxañu mbind buy naaw

1 Ci kaw loolu ma dellu séentu,
gisuma lu moy taxañu mbind buy
naaw. 2 Malaaka mi ne ma: «Loo
gis?» Ma ne: «Taxañ buy naaw laa
gis, guddaayam di ñaar fukki xasab,
yaatuwaayam di fukki xasab.»
3 Mu ne ma: «Lii mooy alkute giy
wàccsi ci kaw réew mi mépp. Li
taxañ bi wax ci genn wetam mooy

* **4:7** 4.7 Moo soqikoo ci Buur Daawuda. Mooy kàngam la jiite woon mbooloo ma jóge woon ca ngàllog Babilon.

képp kuy sàcc, dees na ko fi dàqe, te li mu wax ci wetam gi ci des mooy képp kuy giñ ci ay fen, dees na ko fi dàqe. 4 Maay wàcce alkute gi,» kàddug Aji Sax ji Boroom gàngoor yee, «mu dugg ba ci biir kër sàcc bi, ak kër nit kiy giñe sama tur, ay fen; ci biir kër gi la alkute giy fanaan, ba raafal banti kër gi, aki dojam.»

Juróom ñaareelu misaal: ndab lu jigéen toog ca biir

5 Ci kaw loolu malaaka ma doon wax ak man dikk ne ma: «Séentul rekk ba gis lii di dikk.» 6 Ma ne: «Lu mu doon?» Mu ne: «Ndabal nattukaay beey génn,» tegaat ca ne: «Lii mooy seen bàkkaar ci biir réew mi mépp.»

7 Ci biir loolu kubeeru beteex ga ca kaw ndab la jekki yékkatiku, ndeke jenn jigéen a nga toog ca biir ndab la. 8 Mu ne: «Jigéen jii mooy mbon,» daldi koy bëmëx ca biir ndab la, fél kubeeru beteex ga, ubaat ndab la.

9 Ba loolu amee ma séentu, yem ci ñaari jigéen ñuy dikk, ngelaw li wal seeni laaf. Laaf yu mel ni laafi xodd lañu am. Ñu daldi yékkati ndabal nattukaay la, ba ca diggante asamaan ak suuf.

10 Ma ne malaaka ma doon wax ak man: «Ana fu ñii jëme ndabal nattukaay bi?»

11 Mu ne ma: «Ag kër lañu koy tabaxali ca réewum Sineyaar. Bu noppee, fa lañu koy teg, ca kaw tegukaayam.»

6

Juróom ñetteelu misaal: ay watiiri xare

1 Ma dellu séentu, yem ci ñeenti watiir yuy dikk diggante ñaari tund. Tund yi nag di tundi xànjar. 2 Watiir bu jëkk bi, fas yu xonq a ko takk, ñaareelu watiir bi, fas yu ñuul a ko takk, 3 ñetteelu watiir bi, fas yu weex a ko takk, ñeenteelu watiir bi, fas yu tippantee ko takk, te fas yépp di yu am kàttan.

4 Ma ne malaaka ma doon wax ak man. «Sang bi, watiir yii lu ñu wund?»

5 Malaaka mi ne ma: «Ñii ñooy ñeenti ngelawi asamaan yi génne fa ñu teewe woon fa kanam Boroom àddina sépp.» 6 Bi fas yu ñuul yi takk, réewum bëj-gànnaar la jëm; bi fas yu weex yi takk topp seen gannaaw; fas yu tippante yi nag, réewum bëj-saalum* lañu jëm.

7 Fas yu am kàttan yooyu yépp nag génn, yàkkamtee wëri àddina. Aji Sax ji ne leen: «Demleen wëri àddina.» Ñu daldi dem, wëri àddina.

8 Ci kaw loolu mu àddu ca kaw, ne ma: «Xoolal, ñi jëm réewum bëj-gànnaar, samag Noo lañuy sànni ca kaw réewum bëj-gànnaar.»

Fal nañu buur sarxalkat bu mag bi

9 Ba loolu amee kàddug Aji Sax ji dikkal ma, ne ma: 10 «Yóbbalub Elday ak Tobya ak Yedaya, bokk yooyu ñu toxal, nanga dem jëli ko bésub tey jii, ca kër Yosya doomu Cefaña, fa ñooñu jóge Babilon, dal.

11 «Jëlal yóbbal boobu, di wurus wi ak xaalis bi, nga sàkk ci mbaxanam buur, te teg ko ci kaw boppu sarxalkat bu mag bi†, Yosuwe doomu Yoccadag. 12 Nga wax ko ne ko: "Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne:

Nit a ngi nii, Njebbit‡ la tudd,
ci bérabam lay jebbee,
ba tabaxi kër Aji Sax ji.
13 Mooy tabax kër Aji Sax ji
te mooy soloo daraja,
mooy toog, di jiite cib jalam,
di sarxalkat bi cib jalam,
te mébétu jàmm mooy dox diggante
ñaar yooyu mu sasoo."

14 «Mbaxanam buur mi baaxantal lay doon ci biir kër Aji Sax ji, ñu

---

* **6:6** 6.6 Bëj-saalum ak bëj-gànnaar ñaare ñooy wet yi nooni Israyil féete woon. † **6:11** 6.11 Liggéeyu carxal ak nguur, ñaari sas yooyu, ci yoon, du woon lees di boole yor ci Israyil. ‡ **6:12** 6.12 Njebbit ndombol tànk la bu Almasi jagoo. Seetal ci *Yeremi* 23.5-6 ak Sàkkaryaa 3.8. § **6:14** 6.14 Elday man naa doon Elem itam.

di ko fàttlikoo Elday§ ak Tobya ak
Yedaya, ak mbaaxug Yosiya doomu
Cefaña. 15 Ñu sore ñooy dikk tabaxsi
kër Aji Sax ji, ba ngeen xam ne
Aji Sax ji Boroom gàngoor yi moo
ma yebal ci yeen. Loolu mooy am,
ndegam déggal ngeen ba déggal
seen kàddug Yàlla Aji Sax ji.»

7

Leeraange ci mbirum koor dikk na

1 Ci ñeenteelu atu nguuru Daryus,
ci ñeenti fani juróom ñeenteelu
weer wi, di weeru Kisle, kàddug Aji
Sax ji moo dikkal Sàkkaryaa. 2 Fekk
na Betel Sareser kàngamu buur aki
nitam yónnee ngir dagaansi Aji Sax
ji. 3 Ñu wax ak sarxalkati kër Aji Sax
ji Boroom gàngoor yi, ak yonent yi,
ne leen: «Ndax danoo wara wéye
jooy ak di woor ci weeru juróomeel,
ni nu ko baaxoo at yii yépp?»

4 Ba mu ko defee kàddug Aji Sax
ji Boroom gàngoor yi dikkal ma,
ne ma: 5 «Waxal askanu réew mi
mépp, ak sarxalkat yi, nga ne leen:
“Ba ngeen dee woor ak a ñaawlu ci
weeru juróomeel, ak weeru juróom
ñaareel, ci diiru juróom ñaar fukki
at yii, ndax man mii ngeen doon
woorala wooral? 6 Te su ngeen
lekkee ak su ngeen naanee, xanaa
du seen bopp ngeen lekkal ak a
naanal?” 7 Xanaa du yii kàddu la Aji
Sax ji biraloon ci jottlib yonent yu
jëkk ya, jant ya waa Yerusalem ak
dëkk ya ko wër nekkee ci jàmm, te
diiwaani Negew, ak suufu tund ya
am ñu ko dëkke?»

8 Gannaaw gi kàddug Aji Sax ji
dellu dikkal ma, man Sàkkaryaa, ne
ma: 9 «Aji Sax ji Boroom gàngoor yi
dafa wax ne: Àtteb dëgg, nangeen
ko àttee, te ngor ak yërmande it,
deeleen ko jëflantee. 10 Ab jëtun, ak
ab jirim, ak ab doxandéem, ak ab
néew-doole, buleen ko not. Lu bon
it, buleen ko mébétalante ci seen
xol.»

11 Teewul ñu baña déglu, të ticc,
fatt seeni nopp, ngir baña dégg.
12 Seen bopp lañu dëgëral niw doj,
ba faaleetuñu ndigalu yoon wi, ak
kàddu yi Aji Sax ji Boroom gàngoor
yi yónnee ag Noowam, ci jottlib
yonent yu jëkk ya. Muy sànj mu
réy nag, bawoo fa Aji Sax ji Boroom
gàngoor yi. 13 «Ba ma wootee,» Aji
Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax,
«wuyuwuñu; moo tax ba ñu wootee,
wuyuwuma. 14 Maa leen tasaare ni
callweer ci biir mboolem xeet yu ñu
xamul woon, réew mi gental seen
gannaaw, ba kenn jaareetu fi dem
ak a délsi. Nii lañu defe ab gent,
réew mu bakkane.»

8

Mbéx wuutu na koor

1 Ba loolu amee kàddug Aji Sax ji
Boroom gàngoor yi dellu dikk, ne:
2 «Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa
wax ne:
Maa fiire Siyoŋ fiiraange ju réy,
am sànj mu réy laa koy fiiree.»

3 Aji Sax ji dafa wax ne:
«Maay dellu Siyoŋ,
Yerusalem googu laay màkkaanoo,
ba ñuy wooye Yerusalem dëkkub
Worma,
foofu di tundu Aji Sax ji Boroom
gàngoor yi,
lees di wooye tundu Sellnga.»

4 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa
wax ne:
«Mag ñu góor ñeek ñu jigéen ñeey
dellu tooge
pénci Yerusalem,
ku ci nekk ak bantam cib loxoom,
ndax at yu bare.
5 Pénci dëkk bi, ay gone lay feese,
góor ak jigéen, di foye ca pénc ya.»

6 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa
wax ne:
«Su loolu dee kawtéef ci gis-gisu
ndesu askan wi
ci yooyu jant,
ndax tax na muy kawtéef ci sama
gis-gis itam?»
Kàddug Aji Sax jee, Boroom
gàngoor yi.

7 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
«Maa ngii di walloo sama ñoñ
fa réewum penku, ak réewum sowub jant.
8 Maa leen di indi,
ñu màkkaanoo digg Yerusalem,
di sama ñoñ, may seen Yàlla,
ci biir worma ak njekk.»

9 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
«Yeen ñi dégg kàddu yii tey
ci gémmiñu yonent yi fekke woon
ba ñuy teg kenug kër Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
ngir tabaxaat kër gi,
nangeen góor-góorlu.
10 Ndax lu jiitu fan yooyu, nit feyeekuwul peyoor,
te mala it indilul nit peyoor,
kuy dem ak kuy dikk amul woon jàmm cib noon,
nde maa xabtaloon ku nekk ci kaw moroomam.
11 Waaye léegi du na woon laay def ak ndesu askan wii.»
Kàddug Aji Sax jee, Boroom gàngoor yi.
12 «Ndax jiwum jàmm lay doon,
garabu reseñ meññ doomam,
suuf si meññ gàncaxam,
asamaan di lay.
Loolu lépp laay sédd ndesu askan wii.
13 Na ngeen doone woon alkànde ci biir xeet yi,
yeen waa kër Yuda, ak waa kër Israyil,
ni laa leen di walloo, ba ngeen doon barke.
Buleen ragal. Góor-góorluleen.»
14 Ndax Aji Sax ji Boroom gàngoor yi déy dafa wax ne:
«Na ma leen nammoona mbugale
te delluwuma ci gannaaw,
ba ma seeni maam merloo,»
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax,
15 «ni laa nammatee baaxe, ci janti tey jii,
Yerusalem, ak waa kër Yuda.
Kon buleen ragal.

16 «Ndigal yii, nangeen ko jëfe:
Deeleen waxante dëgg,
te dëgg ak yoon, nangeen ko àttee àtteb jàmm
ci seen ëtti àttekaay.
17 Ku nekk ci yeen, loraangey moroomam,
bumu ko mébét cib xolam,
te kàddug ngiñ ci ay fen, buleen ko safoo,
nde loolu lépp laa bañ.»
Kàddug Aji Sax jee.

18 Kàddug Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dellu ma dikkal ne ma:
19 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
«Muy koorug weeru ñeenteel, di koorug weeru juróomeel,
ak koorug weeru juróom ñaareel,
ak koorug weeru fukkeel*,
lépp janti mbég ak bànneex,
ak bési ndaje yu rafet lay nekkal waa kër Yuda
Waaye dëgg ak jàmm, soppleen ko.»

20 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
«Ay askan ñooy dikkati, di waa dëkk yu bare,
21 waa dëkk bii dem ne bee:
"Nan dema dem dagaani Aji Sax ji,
nan sàkkuji Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,"
Ñu ne leen: "Nun it kay, nu ngi dem."»
22 Askan yu bare, ak xeet yu am doole ñooy dikk,
di sàkkusi Aji Sax ji Boroom gàngoor yi ci Yerusalem,
di dagaansi Aji Sax ji.

23 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
«Janti keroog yooyu, fukk ñuy làkk mboolem làkki xeet yi,
ñooy langaamoo catu mbubbu benn Yawut, naan ko:

* **8:19** 8.19 Bési koor yooyu ba bànni Israyil nekkee ngàllo ca Babilon lañu ko daan sàmm, di ko ñaawloo seen jaar-jaar yu metti.

“Nun, yeen lanuy àndal,
nde noo dégg ne Yàllaa ngeek yeen.”»

9

Mbugal mu mucc topp dal na askani diiwaan bi

1 Yéeneb kàddug Aji Sax jii moo rot
ci kaw réewum Addarag*,
ba dali ca kaw Damaas.
Du ci mboolem giiri Israyil rekk
la Aji Sax ji ne jàkk bëtam,
waaye doom aadama yépp la ne jàkk.
(xg / Gëti nit ñi, ba ci giiri Israyil gépp kat,
ñu ngi ne jàkk ci Aji Sax ji.)
2 Kàddu gi dal na itam Amat,
ga digalook Damaas,
dal Tir ak Sidon, ak la ñuy muus lépp.
3 Tir moo tabaxal boppam tata,
moo dajale xaalis ni feppi suuf,
ak wurus wu ne xas ni donji banu mbedd.
4 Ndeke Aji Sax ji moo koy moom,
xalab alalam biir géej,
te sawaraa koy xoyom.
5 Askalon moo koy gis, tiit;
Gasa gis ko, jàq njàqare lu réy,
mook Ekkron it ndax yaakaar ju tas.
Gasa la buur bay réere,
Askalon ñàkk ku ko dëkke.
6 Xeet wu raxe mooy sanci Asdodd,
te maay sàggi sagub Filisteen ñi.
7 Ci seen gémmiñ laay foqatee deret ji ñuy lekk,
yàbbiloo leen seen ñam yu se-exluwu
yi ñu ŋank.
Seenu ndes it dina ma def seen Yàlla,
mel nig làng ci giirug Yuda,
Ekkron it ci sama ñoñ lay bokk ni Yebuseen ñi†.
8 Maay taxaw wattu fi wër sama kër,
aar ko ci ñiy dem ak a dikk,
ba boroom doole dootu not sama waa kër,
nde léegi samay gët laa leen ne jàkk.

Buur Almasi dikk na

9 Bégala bég, janq Siyoŋ mu taaru,
janq Yerusalem mu taaru laa ne:
Xaacul, sa buur a ngoog, jëmsi ci yaw,
moo jot njekk ak mucc,
te teewu koo woyof, war mbaam,
cumbur doomu mbaam.
10 Maay dagge watiiru xare dii-waanu Efrayim,
dagge fasu xare fi Yerusalem,
xalay xare damm,
muy wax xeet yi jàmm,
kilifteefam dale géej ba géej,
dale dexu Efraat ba ca cati àddina.

Aji Sax ji mooy xeexal ñoñam

11 Yaw nag, deret ji feddli sama kóllëreek yaw,
ci laay seet ba yiwi sa nit ñi ñu tëj
biir kàmb gu ndox amul.
12 Yeen ñi ñu tëj, ngeen di dunde yaakaar,
delluleen ca tata ja.
Bésub tey jii sax maa dogu ne
ñaari yoon laa leen di yool.
13 Yuda déy laay bank, muy samag xala,
te Efrayim laa koy soxe, muy fitt gi.
Yaw Siyoŋ, sa doom yu góor laay yékkati
ci sa kaw doom yu góor, yaw réewum Geres (/Yawaan).
Doomi Siyoŋ laay def saamaru jàmbaar.
14 Su boobaa Aji Sax jeey feeñ fi leen tiim,
ag fittam tàkk nig melax.
Bufta gi la Boroom bi Aji Sax ji di wal,
ànd ak ngëléni bëj-saalum, dikk.
15 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi mooy aar ñoñam,
ñuy falaxe, di joggati doji mbaq,
di naan ak a xaacu ni ñu màndi.
Ni ndabi deretu juru sarax di feese,
ni lañuy feese ak deretu noon yi,
taq ci ripp ni cati sarxalukaay ba.

---

* **9:1** 9.1 Addarag Ci diiwaanu Siri la nekk, mook dëkk yi ci aaya 1 ba 8 ñoo dale bëj-gànnaar ba bëj-saalum te nekk ci tefesu géej gu mag ga. Seetal ci *Màndiŋ mi* 34.5-6. † **9:7** 9.7 Yebuseen ñi ñoo dëkkoon Yerusalem lu jiitu te mujj bokk ci Israyil. Seetal ci *Yosuwe* 15.63.

16 Bésub keroog seen Yàlla Aji Sax ji
mooy sàmm ñoñam nig jur,
ñuy lerxat cim réewam
ni peri gànjar di ray-rayee ci mbaxanam buur.
17 Ndaw bànneex akub taar ca ñoom!
Pepp yafal xalelu góor,
biiñ bu bees naatal yaramu janq.

10

Xërëm neen la

1 Bu suuf maree, ñaanal Aji Sax ji ab taw,
Aji Sax ji mooy sàkk ay xàmbaar,
sóobal nit ab taw,
saxalal ku ne am ñax ci àll bi.
2 Xërëm, waxi neen,
gisaanekat gisi fen,
seeni gént, nari neen,
te caaxaani neen lañuy dalalee.
Moo tax mbooloo mii di taxawaalu niy xar,
tumurànke ndax ñàkkub sàmm.

Yiwiku ñeelati na Israyil

3 «Sàmm yi la sama mer tàkkal,
ñoom sikket yooyu laay dikke mbugal.
Aji Sax ji Boroom gàngoor yi kat mooy taxawu
kërug Yuda, géttam,
te moo leen di def aw fasam wu am daraja,
ngir xare.
4 Fa Yuda la doju collu tabax di bawoo,
jënu xayma, fa moom,
xalay xare, fa moom,
mboolem njiit yi ba ñépp daj, fa moom.
5 Ni ñeyi xare lañuy mel,
di joggati banu mbedd mi ci biir xeex bi.
Noonu lañuy xaree, nde ñoom la Aji Sax jiy àndal,
ñuy torxal gawar yi.
6 Maay jàmbaaral waa kër Yuda,
maay wallu waa kër Yuusufa,
suqli leen, ñeewante leen,
ñu mel ni masuma leena xarab,
nde man maay seen Yàlla Aji Sax ji,
te maa leen di nangul.
7 Waa Efrayim ni ñeyi xare lañuy mel,
seen xol neexe ni bànneexu biiñ,
seeni doom gis ko, bég,
seenub xol di bànneexoo Aji Sax ji.
8 Maay waliis, dajale leen,
nde maa leen di jot,
ñu bareeti na ñu baree woon.
9 Fi biir xeet yi laa leen saawi,
waaye fa bérab yu loq ya lañu may fàttlikoo,
di fa dund ñook seeni doom,
ba keroog ñuy délsi.
10 Fa réewum Misra laa leen di waññee,
te fa Asiri laa leen di dajalee,
yóbbu leen réewum Galàdd ak Libaŋ,
te deesu fa gis fu ñu xaj.
11 Maay jàll géeju njàqare ga,
fàdd gannax ya,
mboolem xóotey dexu Niil wow,
sagub Asiri sàggiku,
nguurug Misra foq.
12 Ci Aji Sax ji laa leen di jàmbaarale,
ciw turam lañuy daagoo.
Kàddug Aji Sax jee!»

11

1 Libaŋéey, ubbil say wunt,
sawara xoyom sa garabi seedar.
2 Yaw garabu sippar, yuuxul,
garabu seedar daanu na,
garab yu darajawu rajaxoo na.
Yeen garabi seen ya ca Basan, jooyooleen,
nde gott bu fatt baa sëngéem.
3 Jooyi sàmm ya jib na,
seen daraja réer na,
ŋari gaynde ya it jolli na,
nde gajjug tàkkal Yurdan a tas.

Sàmm bu baax jotul yoolam

4 Aji Sax ji sama Yàlla dafa wax ne:
«Sàmmal gétt gi ñuy rendiji.
5 Ñi leen jënd di leen rendi,
te jàpp ne yoon toppu leen ci;
ñi leen jaay naan: "Sant Aji Sax ji, woomle nanu,"
gétt gi la seeni sàmm yërëmul.
6 Dootuma yërëm waa réew mi (/ àddina) déy,»

Kàddug Aji Sax jee!
«Maa ngii di teg doom aadama yi,
ku nekk ci loxol moroomam,
ak ci loxol buuram,
ñu not réew mi,
te duma leen xettli ci seen loxo.»
7 Ba loolu amee may sàmm xar yi
teefonke yi nara rendiluji, rawatina
ñi gëna sonn ci gétt gi. Ca laa jël
ñaari yeti sàmm. Benn bi ma tudde
ko Xejjoo, bi ci des ma tudde ko
Bennoo. Ci kaw loolu may sàmm
gétt gi. 8 Gannaaw gi, ñetti sàmm
laa dàq ci wenn weer. Ci kaw
loolu ma doyal ci xar yi, ñoom it,
ma génnliku leen. 9 Ma ne gétt
gi: «Dootuma leen sàmm. Na ñiy
dee, dee; ñiy sànku, sànku; ñi dese
bakkan yàppante ci seen biir.»
10 Ba mu ko defee ma jël sama
wenn yet wi, Xejjoo, damm ko, ngir
doge ko sama kóllëre gi ma fasoo
woon ak askan yépp. 11 Bésub
keroog la kóllëre ga dog, teefonke yi
may xool daldi xam ne loolu kàddug
Aji Sax ji la.
12 Gannaaw loolu ma ne leen:
«Su leen neexee, joxleen ma sama
peyoor, su leen neexul téyeleen ko.»
Ñu wañ fanweeri donji xaalis, feye
ma.
13 Aji Sax ji ne ma: «Ndaw njëg
gu réy gu ma leen jaral! Sànni ko ca
boroom njaq ya.» Ma jël fanweeri
donji xaalis ya*, sànni ko boroom
njaq ya, ca kër Aji Sax ji.
14 La ca tegu ma damm sama
ñaareelu yetub sàmm ba, Bennoo,
ngir dog bokk gi dox diggante Yuda
ak Israyil.
15 Aji Sax ji nag neeti ma: «Léegi
jëlal jumtukaayu sàmm bu ñàkk
bopp. 16 Maa ngi nii kat di taxawal
ab sàmm ci réew mi. Lu ci réer,
faalewu ko; lu ci lajj, du ko seet, lu ci
gaañu, du ko faj, lu wér du ko xont,
te lu ci duuf, mu yàpp, ba toj seeni
we.
17 Wóoy bii yambarub sàmm
buy wacci gàttam.
Yal na saamar làggal loxoom,
fuq bëtu ndijooram.
Yal na loxoom lax ne làcc,
bëtu ndijooram giim ba gëmm
fatuus.»

12

Yerusalem yiwiku na

1 Ab yéenee ngi, di kàddug Aji
Sax ju dikkal Israyil. Kàddug Aji
Sax jee, ki firi asamaan, lal suuf, te
bind noowug doom aadama ci biir
doom aadama. 2 Mu ne: «Maa ngii
di waaja def Yerusalem, muy ndabal
sànj luy màndee, ñeel mboolem
xeet yi ko wër, te kera bu ñuy
gaw Yerusalem, Yuda gépp ca lay
bokk. 3 Bésub keroog maay def
Yerusalem di doj wu diis gann ci
xeet yépp. Képp ku ko jéema
yëngal, da ciy gaañoo gaañu rekk.
Te xeeti àddina yépp ay daje ci
kawam. 4 Su keroogee,» Aji Sax
jeey wax: «ngëlëmte laay dumaa
wépp fas, te ag ndof laay dumaa
gawaram. Kër Yuda nag laa naan
jàkk samay gët, te ag cilmaxa laay
dumaa wépp fasu xeet yi. 5 Su ko
defee njiiti Yuda ci seen xol lañu
naa: “Waa Yerusalem, sunu doolee
ngi ci sunu Yàlla, Aji Sax ji Boroom
gàngoor yi.” 6 Bésub keroog maay
def njiiti Yuda mel ni ab taal bu jafal
jalu matt, mbaa jum bu ñu jafal ci
sabaaru pepp; wetu ndijoor ak wetu
càmmoñ lañuy xoyome mboolem
xeet yi leen wër, te Yerusalem toog
bérabam, di Yerusalem ba tey.
7 «Aji Sax ji Yuda lay jëkka wallu,
ndax darajay waa kër Daawuda, ak
darajay waa Yerusalem baña màgg
ba ëpple Yuda. 8 Bésub keroog
Aji Sax jeey doon kiiraayal waa
Yerusalem. Ñi gëna néew doole ci
ñoom sax ñook Daawudaay tolloo
doole, waa kër Daawuda jiite leen ni
Yàlla, ni malaakam Aji Sax ji. 9 Su
bés baa laay tàmbalee faagaagal
mboolem xeet yiy songsi Yerusalem.

Ñaawlu dikkal na réew mépp

* **11:13** 11.13 Mooy ndàmpaay li ñuy fey sang bu ñu gaañ jaamam. Seetal ci *Mucc ga* 21.32.

10 «Bu loolu amee maay sottil waa
kër Daawuda ak waa Yerusalem,
noowug yiw aki dagaan, ba ñu geesu
ma man, mi ñu jam ba mu sar, te
dinañu ko jooy ni ñuy jooye benn
bàjjo, di ko naqarlu ni ñuy naqarloo
deewug taaw. 11 Su bés baa yuuxi
dëj yu réy ay jibe fi Yerusalem,
mel ni yuuxi dëj ya ca Adàdd Ri-
mon*, ca jooru Megido. 12 Waa
réew meey jooy seenub dëj, làng
gu nekk beru ñoomu neen. Làngu
kër Daawuda di ñoomu neen, seeni
jabar di ñoomu neen; làngu kër
Natan† di ñoomu neen, seeni jabar
it di ñoomu neen. 13 Làngu kër
Lewi di ñoomu neen, seeni jabar
di ñoomu neen; làngu Simey‡ di
ñoomu neen, seeni jabar di ñoomu
neen. 14 Mboolem làng yi ci des
it, làng gu ci nekk di ñoomu neen,
seeni jabar di ñoomu neen.

13

Ay tuur ak yonenti caaxaan day jeex

1 «Bésub keroog bëtu ndox dina
bënnal kër Daawuda, ak waa
Yerusalem, ngir setal bàkkaar ak
sobe.
2 «Bésub keroog,» kàddug Aji
Sax jee, Boroom gàngoor yi, «Turi
xërëm laay dagge ci réew mi, ba
deesatu leen fàttliku. Yonent yeek
xelum xërëmtu it, maa koy tukkal
ci réew mi. 3 Te képp kuy biralati
waxyu, ay waajuram, baayam ak
ndeyam nañu ko wax ne ko: “Doo
dese bakkan, ndax yaa fen ci turu
Aji Sax ji.” Ay waajuram, baayam ak
ndeyam nañu ko jam ba mu dee, ca
ba muy biral waxyu.
4 «Su bés baa, bépp yonent buy
biral waxyu, kersa lay am ci am
peeñoom. Kenn du sol ni yonent yi,
yérey der yu ànd ak kawaram, ngir
di naxe. 5 Kenn ku ne da naan: “Man
de dumab yonent, beykat laa. Ab
surga laa masa doon ba may ndaw
ba tey.” 6 Te su ñu ko nee: “Légét yii
ci sab dënn nag?” Da naan: “Lii de
ay légét la yu ma jële ca sama kër
xarit ya*.”»

Kóllëre feddliku na

7 «Éey saamar, yewwulal sama
sàmm bi,
sama jàmbaar jii ma lëngool,»
kàddug Aji Sax jee, Boroom gàngoor
yi.
«Dóoral sàmm bi, xar yi tasaaroo,
ma walbati sama loxo,
jublu ci jur gu ndaw gi.
8 Su boobaa ci réew mi mépp,
kàddug Aji Sax jee,
ñaari xaaj yi lees di dagg, ñu sànku,
ñetteel ba ca des lees fay wacc.
9 Ñetteel bi laay tàbbal ci sawara,
xelli ko ca ni ñuy xellee xaalis,
nattu ko ni ñuy nattoo wurus cib
taal.
Xaaj boobu moo may woo ci sama
tur,
ma wuyu ko.
Moom laay wax: “Sama ñoñ,”
Moom mu ne: “Aji Sax jeey sama
Yàlla.”»

14

Xare bu mujj jib na

1 Bés a ngii di dikkal Aji Sax ji,
ca lees di séddoo fi seen biir,
alal ju ñu nangoo ci yeen.
2 Xeet yépp laay dajale ci kaw
Yerusalem,
ngir xare.
Dëkk bi lees di nangu, sëxëtoo kër
yi,
tëdde jigéen ñi.
Genn-wàllu dëkk beey génn, jëm
ngàllo,
waaye ndesu askan wi, deesu leen
dagge
ci dëkk bi.
3 Su boobaa la Aji Sax jiy génn,
xeex ak yooyu xeet,
ni mu baaxoo xeexe ci bésub xare.

* **12:11** 12.11 Adàdd Rimon mooy fa ñu doon jooye deewug Buur Yosiya. Seetal ci *2.Jaar-jaar ya* 35.21-25. † **12:12** 12.12 Natan kenn la ci doomi Daawuda. Seetal ci *2.Samiyel* 5.14. ‡ **12:13** 12.13 Simey ab sët la ci Lewi. Seetal ci *Mucc ga* 6.16-17. * **13:6** 13.6 xarit ya li mu tekki mooy tuur yi, ci waxin.

4 Bésub keroog, kaw tundu Oliw ya la tànkam yay sampe,
fa janook Yerusalem, ca penku,
tundu Oliw ya xar ca digg ba,
penku ba sowu,
def xur wu yaa,
genn-wàllu tund wa randu, jëm bëj-gànnaar;
genn-wàll ga jëm bëj-saalum.
5 Xur wa ca diggante sama tund ya ngeen di jaare daw,
ndax xur wa ba Accal lay àkki.
Na seeni maam dawe woon ngeen di dawe,
ba suuf sa yëngoo,
ca janti Osiyas buurub Yuda.
Sama Yàlla Aji Sax ji mooy dikk,
ànd ak mboolem ñu sell ñi.
6 Bésub keroog, dug leer,
dub sedd, te du benn tawub yuur.
7 Benn bésu boppam lay doon
bu Aji Sax ji doŋŋ xam;
du doon bëccëg, du doon guddi,
te bu ngoonee mu leer.
8 Bésub keroog Yerusalem la ndox muy dund di wale,
genn-wàll gi jëm géeju penku,
genn-wàll gi, géeju sowu,
te noor ak nawet lay doon.
9 Aji Sax ji mooy doon buuru àddina sépp,
bésub keroog Aji Sax ji di kenn,
turam di wenn.

10 Réew mi mépp ag joor lay sopp-liku,
dale ko Geba ba Rimon ca bëj-saalumu Yerusalem,
Yerusalem tooge bérabam, tiim la ko wër,
dëkk bi dale ca buntu Beñamin,
ba fa bunt ba woon,
jàll ba ca buntu Jàddukaay ba,
daleeti ca tatay Ananel ba ca nalukaayi reseñi buur*.
11 Dees na ko dëkke te deesatu ko faagaagal,
kaaraange la Yerusalem di dëkke.

12 Yii duma la Aji Sax jiy duma
mboolem xeet yi xareek Yerusalem:
Seen suux mooy yàqu te ñu ne jonn taxaw,
seeni gët yàqu ca seen biir paxi gët,
seenu làmmiñ nëb ca seen biir gémmiñ.
13 Bésub keroog tiitaange ju réy mooy tukkee ci Aji Sax ji
wàcc ci seen biir;
ku nekk jàpp sa loxol moroom,
ñu songoo.
14 Yuda it day fekksi Yerusalem ci xeex bi,
te dees na dajale alali xeet yi leen wër yépp;
wurus, xaalis ak yére, bare, ne gàññ.
15 Yooyu duma it mooy dal fas,
ak berkelleek giléem ak mbaam-sëf,
ak lépp luy jur ci biir dal yooyu,
noonu lees di dumaa mala yépp.

16 Su boobaa mboolem ndesu wépp xeet
wu songoon Yerusalem,
Yerusalem lay yéegi at mu ne,
ngir sujjóotali Buur Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
tey màggalsi màggalu Mbaar yi*.
17 Te gépp làngu kaw suuf gu yéegsiwul ba Yerusalem,
ngir sujjóotalsi Buur Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
googu làng du tawlu.
18 Làngu Misra it, su ñu yéegul ba dikk, duñu tawlu;
dinañu jot ci duma yi Aji Sax jiy duma
xeet yi yéegul ba màggalsi màggalu Mbaar yi.
19 Loolooy doon dumay Misra ngir seen bàkkaar,
di dumay wépp xeet ngir seen bàkkaar,
ndax ñàkka yéeg ba màggalsi màggalu Mbaar yi.
20 Bésub keroog jóolóoliy fas yi sax dees na ci bind:
«Sell na ñeel Aji Sax ji.»

* **14:10** 14.10 Mboolem Yerusalem, ak ci wetam yépp la aaya bi wax ne mooy tiim diiwaan bi ko wër.

Te ni ndabi tuurukaay yi fi kanam
sarxalukaay bi selle,
cin yi gëna néew daraja ci biir kër
Aji Sax ji sax
noonu lañu selle.
21 Su boobaa luy cin ci Yerusalem ak
Yuda,
Aji Sax ji Boroom gàngoor yi lees
koy sellalal,
ba mboolem ñi dikk di sarxalsi,
ci lañuy jël, togge.
Te bésub keroog ab jula dootu am
ci biir kër Aji Sax ji Boroom
gàngoor yi.

Téereb Yonent Yàlla Malasi

1 Yéeneb kàddug Aji Sax jii moo ñeel Israyil, ci jottlib Malasi.

Cofeelu Aji Sax ji kóllëreem la laloo

2 Aji Sax ji nee: «Dama leena sopp,»
yeen ngeen ne: «Ana noo nu soppe?»
Mu ne: «Xanaa Esawu du seexub Yanqóoba?»
Kàddug Aji Sax jee,
«moona Yanqóoba laa sopp,
3 te Esawu laa foñ.
Maa def ay tundam ab gent,
ab céru suufam, ma def ko dëkkuwaayu
tilli màndiŋ mi.
4 Su Edom* nee: “Dees noo rajaxe,
waaye nooy tabaxaat gent bi,”
Aji Sax ji Boroom gàngoor yi moom dafa wax ne:
“Ñooy tabax, maay màbb.”
Ñoom lees di wooye waa diiwaan bu bon bi,
askan wi Aji Sax ji mere ba fàww.
5 Yeena koy gisal seen bopp,
yeenay seede ne: “Màggaayu Aji Sax ji
jéggi na kemu réewum Israyil.”

Aji Sax ji tiiñal na sarxalkat yi

6 «Doom teral baayam,
jaam, sangam.
Man, su ma dee baay, ana saab teraanga?
Su ma dee ab sang, ana saab cér?»
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax,
mu ne: «Yeen sarxalkat yi teddadil ngeen sama tur,
yeen ngeen ne: “Ana nu nu teddadile sa tur?”
7 Xanaa di indi ñam wu sobewu
fi sama sarxalukaay.
Yeen ngeen ne: “Ana nu nu la sobeele?”
Xanaa xalaat ne sañees naa teddadil
sarxalukaayu Aji Sax ji.
8 Bu ngeen ma sarxalsee jur gu gumba, dara aayu ci?
Am bu ngeen ma sarxalsee jur guy soox,
ak jur gu wopp, dara aayu ci daal!
Yóbbul leen ko seen boroom dëkk rekk,
ba xam ndax moo leen di nangul,
mbaa mu siggil leen!»
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.

9 «Ngeen ne: “Léegi nag tinuleen Yàlla rekk,
mu baaxe nu!”
Yeena tooñ, ndax day siggil kenn ci yeen?»
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.
10 «Éy bu kenn ci yeen tëjoon bunt yi far,
te baña jafal ab taal ci sama kaw sarxalukaay ci dara.
Awma benn bànneex ci yeen!»
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.
«Ab sarax, duma ko nangoo ci seeni loxo.
11 Waaye li ko dale penku ba sowub jant,
fu ci nekk la sama tur màgge ci biir xeet yi,
te fépp lees di taale cuuraay, ngir sama tur,
boole ci sarax su set,
nde sama tur a ni màgge fi biir xeet yi.»
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.
12 «Waaye yeen yeena teddadil sarxalukaayu Aji Sax ji,
nde yeena xalaat ne lu sobewu la,
te aw yàppam, aw ñamam jarul dara.
13 Yeena ngi naa: “Ndaw lu soof,” di ciipatu.»
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.

---

* **1:4** 1.4 Edomeen ñi ñoo askanoo ci Esawu, bànni Israyil askanoo ci Yanqóoba seexu Esawu. Esawu moo teddadil li taxawe kóllërey Aji Sax ji, ba mu sàgganee cérub taawam. Seetal ci *Njàlbéen ga* 25.34. Edomeen ñi ñoo dëddu Israyil mi Aji Sax ji taamul boppam. Seetal ci *Abdiyas* 10-14.

«Jur gu ñu sàcc ngeen may indil,
ak guy soox, ak gu wopp,
loolu mooy seen sarax!
Nu ma koy nangoo ci seeni loxo?»
Aji Sax jee ko wax.

14 «Alkànde ñeel na ab jinigalkat bu am ci géttam
am kuuy mu mu xasoo sarxe,
te di sarxalal Boroom bi jur gu sikk,
nde man, buur bu mag laa!»
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.
«Sama tur moo jara ragal fi biir xeet yi.

2

1 «Léegi nag, sarxalkat yi, san-
taane bii yeen la ñeel.
2 Su ngeen dégluwul,
te defuleen seen xel ci teral sama tur,»
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax,
«alkànde laay yebal fi seen biir,
ba alagaale seeni barke,
te alag naa ko jeeg,
nde defuleen seen xel ci teral ma.
3 Maa ngii di yar seen askan,
sëlëm leen sébbriit,
mi jóge ci seen saraxi màggal,
ñu tonniwaale leen ak sébbriit mi.
4 Su boobaa ngeen xam ne
maa leen yónnee santaane bii,
ngir saxal sama kóllëreek Lewi*.»
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.
5 «Sama kóllëre moom laa ko séqal,
mu jur ndund ak jàmm,
maa ko may loolu ngir mu ragal ma,
ragaloon na ma it, bay yéemu ci sama tur.
6 Njàngłem dëgg la dëkkaloon ci gémmiñam,
te ag njubadi, déggeesu ko ciw làmmiñam,
xanaa di ànd ak man ci jàmm ak njub,
tey baloo ñu bare yoonu ñaawtéef.

7 «Kàddug sarxalkat déy day sàmm xam-xam,
te ciy waxam la nit ñi di sàkkoo àlluwa,
nde mooy ndawal Aji Sax ji Boroom gàngoor yi.
8 Waaye yeen dangeena moy yoon wi,
seenum njàngle ngeen fakktale ñu bare,
te yeena fecci kóllëreg Lewi.»
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.
9 «Moo tax man it ma def xeet wépp xeeb leen,
sewal leen,
feye leen ko seen ñàkka sàmm samay yoon,
ak par-parloo gi ngeen di diglee yoon wi.»

Aji Sax ji du nangu saraxi workat yi

10 Xanaa du benn baay lanu am, nun ñépp?
Te jenn Yàlla jee nu sàkk?
Lu waral ku ne di wor mbokkam,
ba fecci kóllërey maam ya?
11 Yuda wor na,
lu jomblu lees def
fi Israyil ak Yerusalem.
Yuda déy moo teddadil li Aji Sax ji sopp
te mooy bérabam bu sell:
Yuda moo takk janqub yàllay doxandéem.
12 Ku def lii, yal na Aji Sax ji
dagge ci xaymay Yanqóoba, gépp
kuutaayam, boole ci kuy indil ab
sarax, Aji Sax ji Boroom gàngoor yi.
13 Lii itam yeena ngi koy def:
Yeena ngi tawal ay rongooñ sarxalukaayu Aji Sax ji,
di jooy ak a binni,
ndax moo geesootul seen sarax,
te nangootul lenn ci seen loxo.
14 Ngeen naa: «Ndax lan?»
Ndax Aji Sax ji moo seede seen diggante
ak seen jabar ja ngeen jël ba ngeen di ndaw,
tey ngeen wor ko, te mu doonoon seen wéttal,
seen jabar ju ngeen séqal kóllëre.

* 2:4 2.4 Leween ñi jëfe woon fiiraange ci Aji Sax ji, ñoom lay wax. Seetal ci *Mucc ga* 32.25-29.

15 Kenn deful lii te desem xel.
Kenn doŋŋ a ko defoon. Ndax lan?
Kuutaay li ko Yàlla digoon la doon wut.
Kon nag sàmmleen seenum xel,
te buleen wor seen jabar ja ngeen jël ba ngeen di ndaw.
16 «Pase laa bañ,»
Aji Sax ji, Yàllay Israyil moo ko wax,
«ak ku làmboo jëfi loraange ni mbubb.»
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.
Kon nag sàmmleen seenum xel,
te buleen wor.

Aji Sax ji, dëgg lay àtteji

17 Soof ngeen Aji Sax ji ak seeni wax,
ngeen naan: «Nu nu ko soofe?»
Xanaa naan: «Képp kuy def lu bon
mooy ki baax ci Aji Sax ji,
te kooku la safoo.»
Mbaa ngeen naa: «Ana Yàlla jiy àtte dëgg sax?»

3

1 «Maa ngii di yebal sama ndaw,
mu xàllal ma aw yoon.
Sang bi (/Boroom bi) ngeen di sàkku mooy jekki agsi këram,
malaakam kóllëre moomu (/ndawal kóllëre loolu), ki ngeen safoo,
mu ngooguy dikk.»
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.
2 Waaye bésub dikkam, ana ku ko mana dékku?
Bu teewee ana kuy taxaw?
Nde moom daa mel ni sawaras tëgg buy xelli weñ,
melati ni xemey fóotkat.
3 Fa mbaxana dee benn lay tooge ni xellikat ak seggkat,
te mooy segg sëti Lewi, xelli leen ni xaalis ak wurus,
ba ñu doon niti Aji Sax ji,
ñi koy indil sarax ci njekk.
4 Su boobaa la saraxu Yuda ak Yerusalem
di neex Aji Sax ji,
na jant ya woon, at ya woon.

5 «Maa leen di dikke ab àtte,
di ab seede bu taxaw temm
ci tuumaal ñeengokat yeek njaalookat yi,
ak ñiy fene ngiñ,
ak ñiy xañ ab liggéeykat peyooram,
di noggatu ab jëtun akub jirim,
di beddi doxandéem te ragaluñu ma.»
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.
6 «Man Aji Sax ji déy, duma soppiku,
te yeen noppiwuleen di askanu Yanqóoba*, ay workat.

Waññiku ci Aji Sax ji moo war

7 «Ca seen janti maam
ngeen dëddoo sama dogali yoon,
sàmmuleen ko.
Waññikuleen fi man, ma waññiku fi yeen,»
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.
«Yeena ngi naa:
“Ci lan lanuy waññikoo?”
8 Waaw, nit dina sàcc Yàlla?
Ndaxam yeen yeena ngi may sàcc
te yeena ne: “Ana nu nu la sàcce?”
Xanaa ci seen cérub fukkeelu alal akub jooxe.
9 Alkànde ju réya ngi leen di dikkal,
nde man ngeen di sàcc, yeen mboolem askan wi.
10 Indileen mboolem céru fukkeel ca kërug denc ya,
ba ab dund am sama biir kër,
te ngeen seetloo ma ko rekk,»
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax,
«ndegam duma leen ubbil bunti asamaan,
ba sottil leen barke bu doy.
11 Maa leen di gëddal njéeréer,
ba du leen yàqal meññeefum suuf,
te reseñug tool du leen jaasiral.»
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.
12 «Xeet yépp ñu barkeel ñi lañu leen di wooye,
nde réewum bànneex ngeen di dëkke.»
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.

* **3:6** 3.6 askanu Yanqóoba mooy askan wi soqikoo ci Yanqóoba mi suufu woon ab seexam.

Aji Sax ji dina fésal njubteg àtteem

13 «Kàddu yu ñagas ngeen teg ci sama kaw,»
Aji Sax jee ko wax.
«Te yeena ne: “Ana kàddu yu ñu la waxal”?
14 Yeena ne: “Jaamu Yàlla ag neen la.
Ana lu nu jële ci dénkoo ndénkaaneem,
tey wéye toroxlu
fi kanam Aji Sax ji Boroom gàngoor yi?
15 Moo tax nu ne nit ñu bew ñi ñooy ñi barkeel,
ñiy def lu bon kay ñoo baaxle,
ñoom ñiy diiŋat Yàlla, teg ca rëcc.”»

16 Ca la ñi ragal Aji Sax ji diisoo ci seen biir,
Aji Sax ji teewlu, déglu leen.
Ñu bind fi kanamam téereb fàttliku,
bu lim ñi ragal Aji Sax ji,
te teral aw turam.
17 «Sama moomeelu bopp la ñooñuy doon,»
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax,
«ca bés ba may jëfi, sama gànjar lañuy doon,
te ni baay di baaxee as ngóoram su ko taxawu,
ni laa leen di baaxee.
18 Ca ngeen di ràññaatlewaat diggante
ku jub ak ku bon,
kuy jaamu Yàlla,
ak ku ko jaamuwul.
19 Bés ba déy a ngii di ñëw,
di tàkk ni taal bu yànj.
Képp ku bew ak kuy def lu bon,
ca lay mel ni boob,
te bésub keroog baa koy jafal.»
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.
«Du leen waccal tus, dub reen, dub car.
20 Waaye yeen ñi ma ragal
la jantub njekk di fenkal,
yiire leen ceeñeer yuy wéral,
ngeen génn di tëbantu ni ay sëlluy yar.
21 Yeenay joggi ñu bon ñi,
ñu doon pënd fi seen ron téstën,
keroog bés ba may jëfi.»
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.

22 «Bàyyileen xel ci yoonu Musaa, sama jaam ba,
yoon wa ma ko dénkoon fa tundu Oreb,
ñeel Israyil gépp,
mu diy dogal ak àttey yoon.
23 Maa ngii di yebal ci yeen, Ilyaas yonent bi,
balaa bésub Aji Sax jee teew,
di lu màgg te raglu.
24 Mooy delloo xolu baay ca doom ja,
delloo xolu doom ca baay ba,
lu ko moy ma dikk duma réew mi, ba faagaagal ko.»

Xibaaru jàmm bu Almasi Yeesu, ci jottlib Luug

Ubbite gi

Luug ak Jëf ya benn téere la bu ëmb ñaari pàcc. Ñaar ñépp a indi ni Yàlla jëkka wooye bànni Israyil ba noppi, doora woo mboolem xeet yi, ngir ñu barkeele ci Ibraayma.

Ci pàcc bu jëkk bi, nettalib Luug Yerusalem la dox jëm, ëttu kërug cosaanu askanu Yawut. Ñaareelu pàcc bi, Jëf ya, Yerusalem la bawoo, jëm ci xeeti àddina yi ci des, doora tëje fi Póol birale nguuru Yàlla ca dëkk ba ñuy wax Room, péeyu nguur gu mag ga.

Pàcc bu jëkk bi nettali dundu Almasi Yeesu, ni ko Luug indee, ñetti dog la.

Dog bi ci jiitu moo di liggéeyu Yeesu ca Galile ca Israyil, wetu bëjgànnaaram.

Ñaareel bi moo di yoonam wu yàgg wa mu jëme Yerusalem. Ci biir woowu yoon la dalale nit ñi ci àlluwa ju yees ju leen xamal ni Yàlla taxawale nguuram, te mu woroo ak ni kaaŋ-fóorey Israyil dégge nguuru Yàlla ca yooyu jant.

Ñetteelu dog bi, ci la Luug indi ni Almasi Yeesu sarxee bakkanam ca Yerusalem, te gannaaw gi mu dekki, ba firndeel ne moo di buuru Israyil, te moo di Sangub àddina dëgg.

1 Bare na ñu fexee bind ab nettalib
mbir, yi sotti woon ci sunu biir,
2 noonee nu ko jote ca ña ko fekke
woon ca ndoorte la, te seede yooyu
mujj doon jawriñi kàddug Yàlla.
3 Moo tax man it, ma fas laa yéenee
bindal lépp ba mu jekk, yaw Tewofil
mu tedd mi, gannaaw ba ma gëstoo
mbir mépp, dale ko ca ndoorte la,
ba mu leer nàññ. 4 Su ko defee nga
xam xéll ne li ñu la jàngal, lu wér
péŋŋ la.

Malaaka yégle na juddub Yaxya

5 Jant ya Erodd dee buuru réewum
Yawut yi, ab sarxalkat la woon
bu ñuy wax Sàkkaryaa, bokk ci
làngu sarxalkat, yi askanoo ci Abiya,
te soxnaam Elisabet askanoo ci
Aaróona. 6 Ñoom ñaar ñépp a
juboon, Yàlla seede, te mucc ayib ni
ñuy jëfe santaane yeek ndigali yooni
Boroom bi. 7 Amuñu woon doom
nag, ndax Elisabet manul woona am
doom, te it booba ñoom ñaar ñépp
a dem ba màggat.
8 Sàkkaryaa la làngam aye woon,
muy def liggéeyu carxalam fa
kanam Yàlla. 9 Ba ñu tegoo bant, na
ko sarxalkat yi baaxoo woon, moom
la bant ba dal, mu wara dugg biir
néegu Boroom bi, ngir taal fa saraxu
cuuraay.
10 Mbooloo mépp nag a nga woon
ca biti di julli, ca waxtuw saraxu
cuuraay boobu. 11 Ci biir loolu
menn malaakam Boroom bi jekki
feeñu Sàkkaryaa, ca wetu ndijooru
sarxalukaayu cuuraay ba. 12 Ba
ko Sàkkaryaa gisee daa jaaxle, tiitaange jàpp ko. 13 Malaaka ma ne
ko: «Sàkkaryaa, bul tiit, ndax sa
ñaan nangu na. Elisabet sa soxna
dina am doom ju góor, nanga ko
tudde Yaxya. 14 Dinga am mbégte
ak bànneex, te ñu bareey bég ci
juddoom, 15 ndax ku màgg lay doon,
Boroom bi seede. Biiñ ak lenn luy
màndee nag, du ko naan, Noo gu
Sell gi mooy dale ca biiru ndeyam,
solu ko ba fees. 16 Niti bànni Israyil
ñu bare, moo leen di waññi ci Boroom bi seen Yàlla. 17 Mooy ndaw li
koy jiitu, ànd ak leer ga ak xam-xam,
ba woon ca Yonent Yàlla Ilyaas, ba
waññi xolu baay ci doomam, waññi
ku déggadi ci xelum aji jub, loolu
yépp ngir waajal aw xeet ba ñu jekk
ngir Boroom bi.»
18 Sàkkaryaa nag ne malaaka mi:
«Lu may def ab takk ci loolu ba mu
bir ma? Ndax man màggat naa,

te sama soxna it làq na ay fan.»
19 Malaaka ma ne ko: «Man maay
Jibril miy taxaw fi kanam Yàlla.
Dañu maa yónni ngir ma wax ak
yaw, yégal la bii xibaaru jàmm.
20 Léegi nag, dama ne, gannaaw
gëmuloo sama kàddu, giy jot, sotti,
dinga luu te dootuloo mana wax, ba
kera loolu di am.»
21 Ci biir loolu mbooloo maa ngay
xaar Sàkkaryaa, jaaxle lool ndax
yàggaayam ca biir néeg Yàlla ba.
22 Ba mu génnee nag, manula wax
ak ñoom. Ñu daldi xam ne am na lu
ko feeñu ca néeg Yàlla ba. Ma nga
leen di liyaar, manatula wax.
23 Naka la Sàkkaryaa fégal ayu
carxalam, daldi ñibbi. 24 Gannaaw
gi, soxnaam Elisabet ëmb. Lëlu na
juróomi weer. Ma nga naan: 25 «Lii
Boroom bee ma ko defal ci jant yi
mu ma geesoo, ba teggil ma sama
gàcce gi ci biir nit ñi!»

Jibril yégle na juddub Yeesu

26 Ba Elisabet tolloo ci juróom
benni weeram, ca la Yàlla yebal
Jibril malaaka mi, dëkk bi ñuy wax
Nasaret ca diiwaanu Galile, 27 ci
janq bu digoo séy ak waa ju ñuy
wax Yuusufa te bokk ci waa kër
Daawuda. Janq ba Maryaama lañu
koy wax. 28 Malaaka ma agsi ba
ca moom, ne ko: «Jàmm nga am,
yaw mi ñu baaxe, Boroom bi yaw la
àndal.»
29 Waxi malaaka ma nag jaaxal
Maryaama, muy xalaat lu nuyoo
boobu mana tekki. 30 Malaaka ma
ne ko: «Maryaama, bul tiit, ndax
daje nga ak yiwu Yàlla. 31 Dinga
ëmb, ba jur doom ju góor; nanga ko
tudde Yeesu. 32 Ku màgg lay doon,
te dees na ko wooye Doomu Aji
Kawe ji. Boroom bi Yàlla moo koy
jagleel nguurug Daawuda maamam.
33 Mooy nguuru fi kaw waa kër
Yanqóoba ba fàww, te nguuram du
foq mukk.»
34 Ci kaw loolu Maryaama laaj
malaaka mi ne ko: «Nu loolu di ame,
te man xawma góor?» 35 Malaaka
mi ne ko: «Noo gu Sell gi mooy
wàccsi ci yaw, dooley Aji Kawe ji
yiir la. Moo tax itam ku Sell kiy
juddoo ci yaw, dees na ko wooye
Doomu Yàlla. 36 Te kat Elisabet sa
mbokk mi itam ëmb na doom ju
góor te fekk ko màggat. Ki ñu doon
wooye jigéen ju jaasir, mu ngi nii
ci juróom benni weeram, 37 ndax
Yàlla, dara tëwu ko.» 38 Maryaama
daldi ne: «Maa ngi, di jaamub
Boroom bi. Nii nga waxe, na ame
noonu ci man.»
Ba loolu amee malaaka ma
bàyyikoo ca moom, dem.

Maryaama seeti na Elisabet

39 Ci fan yooyu la Maryaama
fabu gaaw, jëm diiwaanu tund ya,
ca dëkkub Yude, 40 ba Sàkkaryaa
dëkke. Mu agsi ca kër ga, nuyu
Elisabet. 41 Naka la Elisabet dégg
nuyoob Maryaama, doom ja mu
ëmb yëngu ca biiram. Elisabet daldi
feese Noo gu Sell gi. 42 Mu àddu ca
kaw ne: «Yaa gëna barkeel ci jigéen
ñi, sa doom ji nga ëmb it barkeel
na! 43 Ana ku ma doon ba sama
ndeyu Sang di ma seetsi? 44 Naka la
sa kàddug nuyoo tàbbi sama nopp
rekk, sama doom ji yëngu ci sama
biir bi ndax bég. 45 Ndokklee yaw
mi gëm ne mbir mi ñu la yégal, te
mu tukkee ci Boroom bi dina sotti!»

Maryaama woy na mbaaxu Yàlla

46 Maryaama nag ne:
47 «Sama xol laay màggale Boroom
bi,
samag noo laay bége Yàlla mi may
musal,
48 moo geesu bii jaamam bu tek-
keedi,
ba maasoo maas doxe fi wooye ma
boroom mbég mi,
49 nde Kiy Boroom doole moo ma
defal jaloore,
sellnga ñeel naw turam.
50 «Yërmandeem a ñeel ay ra-
galkatam,
maas ci kaw maas.
51 Dooley loxoom la defe ay jaloore,
tasaare ñi jikkowoo réy-réylu,
52 wàccee buur yi ci seeni gàngune,
yékkati baadoolo yi.

53 Ñi xiif, mu reggal leen lu neex,
ñi duunle, mu dàqe loxoy neen.
54 Moo wallu bànni Israyil, jaamam,
bàyyee ko xel yërmandeem,
55 noonee mu ko dige woon sunuy maam,
ñeel Ibraayma ak askanam ba fàww.»
56 Maryaama toog na fa Elisabet
lu wara tollook ñetti weer, sooga
ñibbi.

Lu jëm ci juddub Yaxya

57 Gannaaw gi Elisabet dem ba
àppam mat, mu mucc, am doom
ju góor. 58 Dëkkandoom yaak ay
bokkam yég noonu ko Boroom bi
xéewalee yërmandeem, ñu bokk ak
moom mbégte ma.
59 Ba bés ba délsee, ñu dikk
xarfalsi xale ba, bëgg koo tudde
Sàkkaryaa, dippee ko baayam.
60 Yaayam nag ne leen: «Déet, Yaxya
lay tudd.» 61 Ñu ne ko: «Waaye kenn
ci say bokk tuddul noonu!»
62 Ci kaw loolu ñu liyaar baayam,
ngir xam nu mu bëgg ñu tudde
xale bi. 63 Sàkkaryaa laaj àlluwa,
ñu jox ko, mu bind ci: «Yaxya
mooy turam.» Ñépp waaru. 64 Ca
saa sa gémmiñ ga ubbiku, làmmiñ
wa nangu, muy wax, daldi sant
Yàlla. 65 Ba loolu amee tiitaange
dikkal mboolem ña leen séq, mbir
moomu mépp nag doon waxtaan ca
diiwaanu tundi Yude gépp. 66 Ña ca
dégg ñépp daldi bàyyi xel ca mbir
ma, te naan: «Lu xale bii nara doon
ëllëg?» ngir manoorey Boroom bee
àndoon ak moom.

Sàkkaryaa sant na Yàlla

67 Ci kaw loolu Sàkkaryaa baayu
Yaxya feese Noo gu Sell gi, daldi
tàmbalee biral kàddug waxyu, ne:

68 «Cant ñeel na Boroom bi Yàllay Israyil,
moo seetsi ñoñam, ba jot leen!
69 Moo nu feeñalal Musalkat bu manoorewu,
fi biir kër Daawuda jaamam ba,
70 noonee mu ko waxe woon ca jant yu jëkk ya, yonentam yu sell ya woon jottli,
71 moo nu musal ci sunuy noon,
jële nu ci sunu loxoy mboolem bañaale.
72 Moo jëfe yërmande ñeel sunuy maam,
tey bàyyi xel kóllëreem gu sell,
73 ak ngiñ la mu giñaloon sunu maam Ibraayma,
74 ne moo nuy may nu mucce ci loxoy noon,
ba man koo jaamoo xel mu dal
75 ci biir sellnga ak njub ci kanamam, sunu giiru dund.

76 «Ngóor si nag yaw, yonentu Aji Kawe ji lees lay wooye,
nde yaay dox, jiitu Sang bi, xàllal kow yoonam,
77 ngir yégal ñoñam ag njot
guy topp seen njéggalug bàkkaar.
78 Sunu Yàllaa yaatu yërmande,
moo nu fenkal ab jant,
79 di niital ñi tooge biir lëndëm ak takkndeeru ndee,
di nu gindi, teg nu ci yoonu jàmm.»
80 Ngóor sa nag di màgg, xel ma
di yokku. Mu dëkk ca màndiŋ ma,
ba bés ba mu feeñoo bànni Israyil.

2

Yeesu juddu na ca Betleyem

1 Jant yooyu ndigal moo tukkee
woon ci buur bu mag bu ñuy wax
Sesaar Ogust. Mu ne na ñépp
binduji ca limeef ya. 2 Mbindu
mooma mooy mu jëkk ma, yemook
ba Kiriñus dee boroom réewum Siri.
3 Ci kaw loolu ñépp binduji, ku
nekk ca sa dëkku cosaan. 4 Ku ñuy
wax Yuusufa itam jóge Nasaret ca
diiwaanu Galile, jëm ca diiwaanu
Yude ca Betleyem, dëkk ba Daawuda
cosaanoo, ndax ci waa kër Daawuda
la askanam bokk. 5 Maryaama mi
digook moom séy la àndal binduji,
te fekk ko mu ëmb. 6 Naka lañu
dal Betleyem, waxtuw muccam agsi.
7 Mu am doom ju góor, mu dib
taawam. Mu laxas ko, tëral ko ca

gàmbug jur ga[*], ndax ñàkk fu ñu xaj
ca néegu gan ba.

Malaaka feeñu na ay sàmm

8 Booba ay sàmm a nga ca gox
boobee, di fanaanee wattu seenug
jur. 9 Am malaakam Boroom bi
jekki feeñu leen, leeru Boroom bi
melax, wër leen, ñu tiit tiitaange lu
réy. 10 Malaaka mi ne leen: «Buleen
tiit, ndax kat maa leen indil xibaaru
jàmm bu doon mbég mu réy, ñeel
askan wépp. 11 Bésub tey jii ca
dëkku Daawuda, juddule ngeen ab
Musalkat, te mooy Almasi, di Sang
bi. 12 Li ngeen ciy def ab takk moo
di: dingeen gis liir bu ñu laxas, tëral
ko ci gàmbug jur.»
13 Ca saa sa gàngooru asamaan gu
mag ànd ak malaaka mi, di sàbbaal
Yàlla, ne:
14 «Daraja ñeel na Yàlla fa asamaan
sa gëna kawe,
jàmm ci kaw suuf ñeel ñi Yàlla
baaxe.»
15 Ba malaaka ya bàyyikoo ca
sàmm sa, dellu asamaan, ñuy wax
ca seen biir, naan: «Nanu dem boog
Betleyem, seeti la fa xew, te Boroom
bi xamal nu ko.»
16 Ñu gaaw dem ba foofa, daldi
gis Maryaama ak Yuusufa, ak liir ba
tëdd ca gàmbug jur ga. 17 Naka lañu
leen gis, daldi leen xamal la ñu leen
wax ca mbirum xale ba. 18 Mboolem
ña dégg la leen sàmm sa wax nag
waaru lool. 19 Teewul Maryaama
moom, bàyyi woon na xel ci mbir
moomu mépp, di ko xalaat ci xolam.
20 Ba loolu amee sàmm sa dellu, di
sàbbaal ak a sant Yàlla ci mboolem
la ñu dégg, gis ko, te lépp ame
noonee ñu leen ko waxe woon.

Yóbbu nañu Yeesu ca kër Yàlla ga ca Yerusalem

21 Ba juróom ñetti fani xale bi
matee, ñu xarfal ko, tudde ko Yeesu,
na ko malaaka ma tudde woon, bala
moo sosu.
22 Gannaaw ba seen fani setlu[†]
matee, ni ko yoonu Musaa laaje,
ñu yóbbu xale bi Yerusalem, ngir
teewal ko fi kanam Boroom bi,
23 noonee ñu ko binde ci yoonu
Boroom bi ne: «Bépp taaw bu góor,
dees koy tudde séddoo bu sell, ñeel
Boroom bi.» 24 Ñu yóbbaale sarax
bi ci war, ni ko yoonu Boroom bi
santaanee: «ñaari pitaxu àll mbaa
ñaari xati yu ndaw.»

Simeyon sàbbaal na Yàlla

25 Amoon na nag ca Yerusalem
ku ñuy wax Simeyon; ku juboon,
ragal Yàlla, di séentu jamono ji
nekkinu bànni Israyil di ame ag tan,
te Noo gu Sell gi àndoon ak moom.
26 Ndéey nag tukkee ci Noo gu Sell
gi, xamal ko ne ko du dee mukk te
gisul Almasi bu Boroom bi. 27 Ci
kaw loolu mu dem ba ca biir kër
Yàlla ga ci dooley Noo gu Sell gi.
Gannaaw loolu waajuri Yeesu indi
Yeesu ngir defal ko li aaday yoon
wi laaj. 28 Simeyon itam jël xale bi,
leewu ko, daldi sàbbaal Yàlla, ne:
29 «Léegi nag Buur Yàlla, yiwil sab
jaam,
mu dem ak jàmm, noonee nga ko
waxe woon.
30 Nde saay gët tegu na ci mucc gi
nga dogal,
31 waajal ko fi kanam askan yépp,
32 mu dig leer, ñeel jaambur ñi,
sagal Israyil sa ñoñ.»
33 Baay bi ak ndey ji nag yéemu
ci kàddu yooyu ñu wax ci xale
bi. 34 Ba loolu amee Simeyon
ñaanal leen, ba noppi ne ndeyam
Maryaama: «Dama ne, kii lañu
yebal ngir sànkutey ñu bare mbaa
seenug leqliku ci digg Israyil, ngir
itam mu doon firnde ju ñuy gàntal.
35 Yaw nag, sab xol la aw naqar wu

[*] **2:7** 2.7 gàmbug jur ga: nit ñi ak jur gi ñoo daan bokk fu ñuy fanaan, doonte dañoo sàkkaloon jur gi bérab bu gëna suufe, gàmbug jur gi dox seen diggante ak nit, ñay féete fu gëna kawe. [†] **2:22** 2.22 setlu: ab diir lañu àppaloon wasin-bees gannaaw bu taawloo góor, bala moo yóbbu xale bi kër Yàlla ga, ngir def sarax yi setluy wasin-bees laaj. Seetal ci *Sarxalkat yi* 12.6-8.

mel ni saamar di xar, ba ñu bare la
seen xalaati biir xol di feeñ.»

Aana sant na Yàlla

36 Jigéen ju ñuy wax Aana, ab
yonent la woon ca Yerusalem, di
doomu Fanuwel mi askanoo ci gi-
irug Aser. Mag la woon lool. Ba
muy janq la séy, nekk ak jëkkëram
juróom ñaari at. 37 Jëkkër ja faatu,
mu toog, séyaatul, ba booba mu
amee juróom ñett fukki at ak ñeent
(84). Daawul jóge ca kër Yàlla
ga, koor ak julli la daan jaamoo
guddi ak bëccëg. 38 Aana nag
dikk moom it ca waxtu woowa,
daldi delloo Yàlla njukkal. Ci kaw
loolu muy waxtaane mbirum xale bi
ak mboolem ña doon séentu bésu
goreelug Yerusalem.
39 Ci kaw loolu ñu matal mboolem
lu yoonu Boroom bi laaj, doora dellu
Nasaret, seen dëkk ba ca diiwaanu
Galile. 40 Xale bi nag di màgg, di
dëgër, feese am xel, te yiwu Yàlla
ànd ak moom.

Yeesu feeñ na ca kër Yàlla ga

41 At mu jotaan nag waajuri Yeesu
dem Yerusalem, ngir màggali bésub
Mucc ba. 42 Ba Yeesu amee fukki
at ak ñaar, ñu dem màggali na
ñu ko baaxoo woon. 43 Ba màggal
ga tasee, ñu ñibbi, ngóor sa Yeesu
moom des Yerusalem, te ay waaju-
ram yéguñu ko. 44 Ñu xalaat ne,
Yeesu daa ànd ak ñu ñu bokkaloon
yoon. Dox nañu bésub lëmm, door
koo wëri ci seeni bokk ak seeni
xame, 45 te taxul ñu gis ko. Ñu daldi
dellu Yerusalem, seeti ko.
46 Ca gannaaw ëllëg sa lañu ko
fekk ca kër Yàlla ga, mu toog ca
digg jànglekat ya, di leen déglook a
laaj. 47 Mboolem ña ko dégg yéemu
ci dégginam aki tontam. 48 Ay
waajuram gis ko, waaru. Yaayam
ne ko: «Doom, li nga nu def nag?
Maak sa baay a ngi jaaxle, di la
seet!» 49 Mu ne leen: «Lu ngeen may
seete? Xamuleen ne sama kër Baay
laa wara nekk?»
50 Ay waajuram ñoom dégguñu
kàddu googu mu leen wax.
51 Gannaaw loolu Yeesu ànd ak
ñoom, dellu Nasaret, tey saxoo
déggal ay waajuram. Yaayam nag
takk mbir yooyu yépp ci xolam.
52 Yeesu moom, ma ngay màgg ci
dayo ak xel mu rafet, ak cérub yiw
fi Yàlla ak nit ñi.

3

Yaxya waare na

1 Ca fukkeelu at ak juróom ci ngu-
urug buur bu mag ba Tibeer Sesaar,
ba Poñsë Pilaat yilifee diiwaanu
Yude, Erodd yilif diiwaanu Galile,
Filib magam yilif diiwaanu Iture ak
bu Tarakonit, Lisañas yilif Abilen,
2 jant yooyu Anas ak Kayif dee sarx-
alkat yu mag ya, ca la kàddug Yàlla
dikkal Yaxya doomu Sàkkaryaa, ca
màndiŋ ma. 3 Yaxya dugg mboolem
àll, bi wër dexu Yurdan, di waare lu
jëm ci tuubeel gu nit ñi wara fésale
ag sóobu cim ndox, ngir ñu jéggal
leen seeni bàkkaar.
4 Loolu lañu bind ci téereb waxi
Yonent Yàlla Esayi ne:

«Baat a ngi xaacoo ca màndiŋ ma, naan:
“Xàll-leen yoonu Boroom bi,
jubal-leen ay xàllam.
5 Xur yépp ay sëkke,
tund wu magoo wu ndaw maasaloo,
yoon ya lunkoon, jubbantiku,
ya ñagasoon, nooy,
6 ba wépp suux gis mucc gi Yàlla dogal.”»

7 Yaxya nag di wax mbooloo may
ñëw ngir mu sóob leen ci ndox, naan
leen: «Yeen njurum jaan mee, ku
leen àrtu, ba ngeen di daw sànj
miy dikk? 8 Kon nag jëfeleen jëf
ju yelloo ag tuubeel, te baña nax
seen bopp naan: “Nun, Ibraayma
mooy sunu maam,” ndax maa leen
ko wax, doj yii, Yàlla man na cee
sàkkal Ibraayma aw askan. 9 Te
itam sémmiñ xàccil na reenu garab
ba noppi. Kon nag gépp garab gu ci
meññul doom yu baax, dees koy gor,
sànni ca sawara sa.»
10 Mbooloo ma itam laaj ko ne ko:
«Ana lu nu war nag?» 11 Mu ne

leen: «Ku am ñaari turki, na sédd ki
amul. Ku am aw ñam itam, na defe
noonu.» 12 Ay juutikat itam dikk,
ngir sóobusi; ñu ne Yaxya: «Sëriñ
bi, ana lu nu war?» 13 Mu ne leen:
«Xanaa baña sàkku lenn lu moy li
jaadu.» 14 Ay takk-der itam ne ko:
«Nun nag, nu nuy def?» Mu ne leen:
«Buleen néewal kenn doole, mbaa
di duural kenn ngir jëlal ko dara;
doyloo leen seen peyoor.»
15 Ci kaw loolu askan wa di
séentu, ñépp di seetaat ci seen xel,
ndax Yaxya mooy Almasi. 16 Yaxya
wax leen ñoom ñépp ne leen: «Man
de ci ndox laa leen di sóob. Waaye
ku ma sut a ngi ñëw, kooku, buumi
caraxam sax, yeyoowuma ko koo
feccil. Moom, ci Noo gu Sell gi
ak sawara la leen di sóob*. 17 Ab
layoom a ngi ci loxoom, mooy jéri
dàggaam, ba mu set wecc; pepp mi
lay fat cim sàqam, waaye xatax bi,
da koy lakk ci sawara su dul fey
mukk.»
18 Bare na yeneen dénkaane yu
Yaxya doon xamale nit ñi xibaaru
jàmm bi. 19 Erodd boroom dii-
waan ba nag, Yaxya sikkoon na
ko ndax Erojàdd jabaru magam ja
mu nekkaloon, ak mboolem yeneen
ñaawtéef yu Erodd def. 20 Mu tegati
leneen ca loolu lépp: jàpp Yaxya, tëj
ca kaso ba.

Yaxya sóob na Yeesu ci ndox

21 Noonu Yaxya doon sóobe ñépp
cim ndox, ni la deme ba Yeesu
dikk, mu sóob ko ci ndox. Ci biir
loolu Yeesu yékkati kàddug ñaan,
asamaan ubbiku. 22 Ba loolu amee
Noo gu Sell gi moo bindoo ni pitax,
wàcc ci kawam, baat jibe asamaan,
ne: «Yaa di sama Doom, sama
soppe; yaa may bànneexal.»

Lu jëm ci cosaanu Yeesu Almasi

23 Yeesu ci boppam ba muy door,
amoon na lu tollu ci fanweeri at,
di doomu Yuusufa, ni ko xel mana
jàppe.
Yuusufa, Eli mooy baayam, 24 Eli,
Matat.
Matat, Lewi; Lewi, Melki;
Melki, Yanayi; Yanayi, Yuusufa;
25 Yuusufa, Matacas; Matacas, Amos;
Amos, Nawum; Nawum, Esli;
Esli, Nagayi.
26 Nagayi, Maat; Maat, Matacas;
Matacas, Semeyin; Semeyin,
Yoseg; Yoseg, Yoda.
27 Yoda, Yowanan; Yowanan, Resa;
Resa, Sorobabel; Sorobabel, Selcel;
Selcel, Neri;
28 Neri, Melki; Melki, Adi; Adi,
Kosam; Kosam, Elmadam; El-
madam, Er.
29 Er, Yeesu; Yeesu, Elyeser; Elyeser,
Yorim; Yorim, Matat; Matat,
Lewi;
30 Lewi, Simeyon; Simeyon, Yuda;
Yuda, Yuusufa; Yuusufa,
Yonam; Yonam, Elyakim.
31 Elyakim, Meleya; Meleya, Mena;
Mena, Matata; Matata, Natan;
Natan, Daawuda. 32 Daawuda mooy
doomu Yese;
Yese, Obedd; Obedd, Bowas; Bowas,
Sala; Sala, Nason.
33 Nason, Aminadab; Aminadab, Ad-
min; Admin, Arni;
Arni, Esron; Esron, Peres; Peres,
Yuda; 34 Yuda, Yanqóoba;
Yanqóoba, Isaaxa; Isaaxa,
Ibraayma;
Ibraayma, Teraa; Teraa, Naxor;
35 Naxor, Serug; Serug, Rew; Rew,
Peleg; Peleg, Eber; Eber, Sela;
36 Sela, Kenan; Kenan, Arpagsàdd;
Arpagsàdd, Sem; Sem, Nóoyin;
Nóoyin, Lemeg;
37 Lemeg, Matusalem; Matusalem,
Enog; Enog,
Yeredd; Yeredd, Malaleel; Malaleel,
Kenan;
38 Kenan, Enos; Enos, Set; Set,
Aadama;
Aadama, Yàlla.

4

Yeesu dékku na pexey Seytaane

* **3:16** 3.16 Sóobu gi ci Noo gu Sell gi ak ci sawara moo leen di sol doole ju bawoo ci Noo gu Sell gi, ak itam setal leen ni sawara di setale weñ gu am lu ko rax. Sawara dina taxawe itam céru mbugal mu ñeel ñi déggalul Yàlla. Seetal ci 12.49 ak *Jëf ya* 2.3.

1 Yeesu moo feese woon Noo gu
Sell gi, bàyyikoo dexu Yurdan, ci
njiital Noo gi, ca biir màndiŋ ma.
2 Ñeent fukki fan la ko fa Seytaane
fiir, lekkul dara diir boobu bépp.
Gannaaw ba fan yooyu wéyee, mu
xiif.
3 Seytaane nag ne ko: «Ndegam
yaa di Doomu Yàlla, neel doj wii
mu soppliku mburu.» 4 Yeesu ne ko:
«Bindees na ne du aw ñam doŋŋ la
nit di dunde.»
5 Seytaane yéege na ko itam, won
ko mboolem nguuri àddina, ci xef
ak xippi. 6 Seytaane ne Yeesu:
«Yaw laay may mboolem kilifteef gii
ak daraja ji mu àndal, ndax man
lees ko jox, te ku ma soob laa koy
may. 7 Kon nag soo ma sujjóotalee,
yaa moom lépp.» 8 Yeesu ne ko:
«Bindees na ne: “Boroom bi sa Yàlla
ngay sujjóotal, te moom doŋŋ ngay
jaamu.”»
9 Seytaane yóbbu na ko
Yerusalem, aj ko ca njobbaxtalu
kër Yàlla ga, ne ko: «Ndega yaa
di Doomu Yàlla, tëbeel fii, wàcc,
10 ndax bindees na ne:
“Ay malaakaam lay jox ndigal ci sa
mbir,
ñu sàmm la, 11 te seeni loxo lañu lay
leewoo,
ba doo fakktaloo aw doj.”»
12 Yeesu ne ko: «Bindees na ne:
“Bul seetlu Boroom bi sa Yàlla.”»
13 Seytaane lalal na Yeesu gépp fiir
ba sottal, doora dem, bàyyi ko ab
diir.

Lu jëm ci Yeesu fa Nasaret

14 Ba loolu amee Yeesu dellu Galile
ci manoorey Noo gi, ab jëwam nag
law ca diiwaan ba bépp ba mu daj.
15 Muy jàngle ca seeni jàngu, ñépp
di ko kañ.
16 Yeesu moo dikkoon Nasaret ga
mu fekk baax, daldi dugg ca jàngu
ba, na mu ko baaxoo woon ci bésub
Noflaay. Mu taxaw ngir biral ab
dog. 17 Ñu jox ko téereb Yonent Yàlla
Esayi. Mu ubbi téere bi, gis dog bi
ñu bind ne:
18 «Noowug Boroom baa ngi fi sama
kaw,
moo ma fal,
ngir ma yégal néew-doole yi
xibaaru jàmm bi.
Da maa yebal ngir ma yégal jaam yi
ne dees na leen goreel,
yégal gumba yi ne dinañu gis,
yégal ñi ñu not, ne dees na leen jot,
19 tey yégle atum yiw wu Boroom
bi.»
20 Ci kaw loolu mu ub téere bi, del-
loo ko jawriñ ba, daldi toog. Ña ca
jàngu ba ñépp nag ne ko jàkk. 21 Mu
àddu, ne leen: «Tey jii la mbind
mii mat, ngeen dégg.» 22 Ñépp
a doon seedeel Yeesu lu rafet, tey
yéemu ci kàdduy yiw yi tukkee ci
gémmiñam. Ñu naan: «Xanaa kii
du doomu Yuusufa ji?» 23 Mu ne
leen: «Xam naa ne dingeen ma
waxal waxin wi ñu naan: “Fajkat bi,
fajal sa bopp.” Mboolem li nu dégg
ne moo xew Kapernawum, def ko
fii ci sa réewum bopp itam.» 24 Mu
neeti: «Maa leen ko wax déy, amul
benn yonent bu ñu teral ci réewum
boppam. 25 Maa leen wax ne liy
dëgg moo di, ca jamonoy Ilyaas,
ba asamaan tëjoo diiru ñetti at ak
juróom benni weer, ba xiif bu metti
am ca réew mépp, ay jëtun ñu baree
nga woon ca Israyil. 26 Moona du
kenn ci ñoom ku ñu yebal Ilyaas
ca moom ku moy jëtun ba dëkke
Sarebta, ca Sidon. 27 Jamonoy
Yonent Yàlla Alyaasa itam, ay gaana
yu baree nga woon ca Israyil. Waaye
fajeesu ci kenn ku moy Naaman,
waa Siri ba.»
28 Ba mboolem waa jàngu ba
déggee loolu dañoo mer ba fees.
29 Ñu jóg, bëmëx ko ba génne ko
dëkk ba, yóbbu ko ca kéméju tund,
wa seen dëkk ba sance, ngir xalab ko
ci suuf. 30 Teewul moom mu jaare ci
seen biir, dem yoonam.

Yeesu faj na ku rab jàpp

31 Ba mu ko defee Yeesu dem
Kapernawum, ab dëkk ca diiwaanu
Galile, di leen jàngal ca bési Noflaay
ya. 32 Nit ña nag yéemu ca
njàngleem, ndax sañ-sañ ba muy

waxe. 33 Ndeke foofa ca jàngu ba,
jenn waay ju rab jàpp a nga fa woon.
Waa ji jekki xaacu, ne: 34 «Moo yaw
Yeesum Nasaret, lu nu joteek yaw?
Alagsi nu mooy say tànk? Xam naa
yaa di kan, yaa di Aji Sell ju Yàlla ji!»
35 Yeesu nag gëdd ko, ne ko: «Noppil
te génn nit ki!» Rab wa daaneel nit
ki ca digg mbooloo ma, doora génn
te gaañu ko fenn.

36 Ba loolu amee ñépp a waaru, di
wax ci seen biir, naan: «Gii kàddu
lu mu doon? Moom de sañ-sañ ak
xam-xam lay joxe rab yi ndigal, ñu
génn.» 37 Coowal Yeesu nag law ba
fépp fu bokk ca diiwaan ba.

Yeesu faj na jarag yu bare

38 Yeesu jóge jàngu ba, dem kër
Simoŋ, daldi fekk yaayu jabaru
Simoŋ ànd ak tàngooru yaram wu
réy. Ñu ñaan ci Yeesu ndimbal.
39 Mu dikk, tiim soxna sa, daldi gëdd
tàngooru yaram wa, tàngoor wa
teqlikook moom. Soxna sa jóg ca saa
sa, di leen topptoo.

40 Ba jant sowee, mboolem ña
amoon ay jarag yu ame ay jàngoroy
jàngoro, daldi leen indil Yeesu.
Moom it, mu teg kenn ku ci nekk
ay loxoom, wéral la. 41 Ay rab itam
di génn ñu bare, di yuuxu, te naan:
«Yaay Doomu Yàlla!» Teewul mu
gëdd leen, aaye leen ñu wax, ndax
xamoon nañu ne mooy Almasi.

42 Njël gu jëkk ca ëllëg sa la Yeesu
génn dëkk ba, dem ba bérab bu
wéet. Mbooloo ma nag di ko seet,
ba dikk, di ko téye, bañ mu dem,
ba leen. 43 Mu ne leen: «Yeneen
dëkk yeet, war na ma faa yégleji
xibaaru jàmm bu nguurug Yàlla,
ndax loolu lañu ma yebale.» 44 Ci
kaw loolu muy waare ca jànguy
diiwaanu Yude.

5

Yeesu woo na ay taalibe

1 Yeesoo taxawoon ca tàkkal dexu
Senesaret*, mbooloo ma tancaloo ci
kawam, di déglu kàddug Yàlla. 2 Ci
biir loolu mu gis ñaari gaal yu taxaw
ci tàkk gi, nappkat ya ca wàcce, di
fóot seeni mbaal. 3 Mu dugg ci genn
gaal gi, muy gu Simoŋ. Mu ñaan
ko mu bëmëx ba dànd tefes gi as
lëf. Mu defal ko noonu, Yeesu toog,
tàmbalee jàngal mbooloo ma fa mu
tollu ca biir gaal ga.

4 Naka la jàngle ba noppi, ne
Simoŋ: «Bëmëxal ba ca xóote ba, te
ngeen sànni seeni mbaal ba jàpp.»
5 Simoŋ ne ko: «Njaatige, coono
lanu fanaane biig te jàppunu dara.
Xanaa ma sànni ko rekk ci sa ndi-
gal.»

6 Naka lañu sànni mbaal yi, daldi
jàpp jën yu baree bare, ba mbaal
ya di xëtt. 7 Ba loolu amee ñu
liyaar seen moroom, ya ca geneen
gaal ga, ngir ñu dimbalisi leen.
Ñu dikk, yebandook ñoom, feesal
ñaari gaal yépp, ba ñuy bëgga
suux. 8 Simoŋ Piyeer nag gis loolu,
daldi sukk fa kanam Yeesu, ne ko:
«Sang bi, ngalla sore ma, ngir man
nitu bàkkaarkat laa!», 9 ndax ti-
itaange lu ko jàpp, mook mboolem
ña mu àndal, ca jën yu bare ya ñu
jàpp. 10 Yanqóoba ak Yowaan doomi
Sebede ya mu bokkaloon liggéey ba
itam noonu lañu tiite. Yeesu ne
Simoŋ: «Bul ragal dara; gannaaw-
si-tey, ay nit ngay napp.» 11 Ci kaw
loolu ñu teeral gaal ya ca tefes ga,
daldi bàyyi lépp, topp ca moom.

Yeesu faj na ku gaana

12 Yeesoo nekkoon cib dëkk, ndeke
jenn waay a nga fa, ju jàngoroy
ngaana dajal yaram wa. Ba mu gisee
Yeesu, daa daanu, dëpp jëëm ci suuf,
sarxu ko, ne: «Sang bi, su la soobee,
man nga maa setal.» 13 Yeesu tàllal
loxoom, laal ko ne: «Soob na ma,
setal.» Ca saa sa ngaana ga teqlikook
moom. 14 Yeesu dénk ko ne ko:
«Bu ko wax kenn, demal rekk ca
sarxalkat ba, ngir mu seet la, te
nga génne sa jooxeb setlu, ni ko
yoonu Musaa santaanee, muy firnde

* **5:1** 5.1 dexu Senesaret mooy dexu Galile ba tey.

ci ñoom†.» 15 Teewul jëwub Yeesu
gënatee law. Mbooloo yu bare daje,
di ko déglu tey faju, ba tàggook
seeni jàngoro. 16 Moom nag muy
rocceekuy dem ba ci bérab yu wéet,
di fa ñaaneji.

Yeesu faj na ab lafañ

17 Yeesu moo doon jàngle bés, fu
ay Farisen ak ay jànglekati yoonu
Musaa tooge, jóge ca mboolem
dëkki Galile ak Yude ak Yerusalem,
te manoorey Boroom bi teew faak
moom, ngir faj jarag ja.

18 Ci biir loolu ay nit ne jalañ,
jàppoo ab lafañ bu ñu tëral cig laltu.
Ñu di ko wuta dugal, ngir tëral ko
ca kanam Yeesu. 19 Waaye gisuñu
fu ñu koy awale ndax mbooloo ma.
Ñu yéeg ca kaw néeg ba, xeddi
lenn ca xadd ba, yoor waa jaak
laltu ga, wàcce ko ca digg ba, fa
kanam Yeesu. 20 Yeesu nag gis seen
ngëm, daldi ne lafañ ba: «Mbokk
mi, jéggalees na la say bàkkaar.»

21 Firikati yoonu Musaa yi ak
Farisen yi tàmbalee nàttable ci
seen xel, naan: «Kii di saaga Yàlla
mooy kan? Ana ku mana jéggaley
bàkkaar ku dul Yàlla doŋŋ?»

22 Yeesu nag xam la ñuy nàttable
ci seen xel, daldi àddu, ne leen:
«Lu ngeen di nàttable ci seen xel?
23 Ana lu gëna yomb ci yii yaar:
ne “Jéggalees na la say bàkkaar,”
am ne: “Jógal te dox”? 24 Kon nag
dingeen xam ne Doomu nit ki am
na ci kaw suuf, sañ-sañu jéggale ay
bàkkaar.» Mu ne lafañ ba: «Dama
ne, jógal, jël sag laltu te dem ñibbi.»
25 Nit ka daldi ne ñokket ca kanam
ñépp, jël laltu ga mu tëddoon, jëm
këram, di sàbbaal Yàlla. 26 Ba
loolu amee mbooloo mépp a neey,
di sàbbaal Yàlla, tiitaange jàpp leen,
ñu naan: «Gis nanu tey mbir yu tiiñ
am xel.»

Yeesu woo na Lewi

27 Gannaaw loolu Yeesu génn, gis
ab juutikat bu ñuy wax Lewi, mu
toog ca juuti ba. Mu ne ko: «Kaay,
topp ma.» 28 Lewi jóg, bàyyi lépp,
topp ca moom. 29 Ci kaw loolu Lewi
waajalal ko bernde ju réy ca këram.
Mbooloo mu bare teew, ay juutikat
ak yeneen gan, ñu bokk toog, di lekk.
30 Farisen yi ak seeni firikat nag di
xultu ci kaw taalibey Yeesu yi, ne
leen: «Lu tax ngeen di lekkandoo
ak a naanandoo ak juutikat yeek
bàkkaarkat yi?» 31 Yeesu ne leen:
«Du ñi wér ñoo soxla fajkat, ñi
wéradi ñoo ko soxla. 32 Du ñi jub
nag laa woosi, bàkkaarkat yi laay
woo, ngir jëme leen cig tuubeel.»

Koor du wartéef ci gëmkatub Yeesu

33 Dañoo wax Yeesu, ne ko: «Taal-
ibey Yaxya de, dinañu faral di woor,
di julli. Farisen yi it noonu, waaye
sa ñoñ, lekk ak a naan lañu wéye.»
34 Yeesu ne leen: «Ndax man ngeena
woorloo ay gan ñu wàlli ag céet, li
feek boroom séet biy teew ci seen
biir? 35 Waaye ay bés a ngi ñëw, dees
na jële boroom séet bi ci seen biir.
Kera bés yooyu nag, dinañu woor.»

36 Yeesu léebati leen, ne leen:
«Mbubb mu bees, deesu ci xotti ab
sekkit, ngir daaxe ko mbubb mu
ràpp. Lu ko moy mbubb mu bees
mi xottiku ba noppi, te du tax sekkit
wu bees wi ànd ak mbubb mi ràpp.
37 Te it mbuus yu ràpp, deesu ci duy
biiñ bu bees. Lu ko moy biiñ bu
bees bi fàcc mbuus yi; biiñ bi tuuru,
mbuus yi yàqu. 38 Biiñ bu bees daal,
ci mbuus mu bees lees koy denc.
39 Te itam deesul naan biiñ bu yàgg,
di bëggati bu bees, xanaa nga ne:
“Bu yàgg bee baax‡.”»

6

Bésub Noflaay, Yeesu mooy boroom

† **5:14** 5.14 Ci yoonu Musaa, jàngoroy der juy law ju mel ni ngaana sobe la woon ca ka mu dal, te du set li feek wérul. Seetal ci *Sarxalkat yi* 13.45-46; 14.1-32. ‡ **5:39** 5.39 Biiñ, nee ñu lu mu gëna yàgg rekk moo gën.

1 Bésub Noflaay la woon, Yeesu
doon jaare ay tool yu ñor, taalibeem
ya fàqe ca ay gub, di boxom, di
lekk. 2 Ñenn ca Farisen ya ne
leen: «Lu waral ngeen di def lu
yoon mayewul ci bésub Noflaay?»
3 Yeesu ne leen: «Xanaa jànguleen
la Daawuda defoon, ba mu xiifee,
moom, ak ña mu àndaloon? 4 Ba
mu duggee ca kër Yàlla ga, mburum
teewal ma la jël, lekk, jox ca ña mu
àndal, te yoon mayewul kenn ku ca
lekk ku dul sarxalkat yi.» 5 Mu neeti
leen: «Bésub Noflaay, Doomu nit ki
mooy boroom.»

Yeesu faj na nit ku loxoom làggi

6 Beneen bésub Noflaay, Yeesu
dugg ca jàngu ba, di jàngle. Jenn
waay ju loxol ndijooram làggi ma
nga fa woon. 7 Firikati yooni Musaa
yaak Farisen yaa ngay xool Yeesu,
ba xam ndax dina ko faj ca bésub
Noflaay ba, ngir ñu am lu ñu ko
tuumaale. 8 Yeesu nag xam seen
xalaat, daldi ne boroom loxo ba:
«Jógal taxaw fii ci digg bi.» Mu jóg
taxaw. 9 Yeesu ne leen: «Laaj naa
leen, ana lu yoon maye ci bésub
Noflaay; def lu baax am lu bon?
Musal bakkan am lore?» 10 Ci kaw
loolu mu dawal bëtam, xool ña ko
yéew ñépp, ba noppi ne waa ja:
«Tàllalal sa loxo.» Mu tàllal, loxo ba
wér. 11 Ñu mer nag ba fees, di diisoo
ci seen biir nu ñuy def ak Yeesu.

Yeesu tànn na fukki ndaw ak ñaar

12 Fan yooyu la Yeesu dem kaw
tund wa ngir ñaani fa; mu fanaane
faa ñaan ci Yàlla. 13 Ba bët setee,
mu woo ay taalibeem, tànn ca fukk
ak ñaar ñii, tudde leen ay ndawam:

14 Simoŋ mi Yeesuy wooye itam Piyeer,
ak Àndre mi bokk ak Piyeer ndey ak baay,
ak Yanqóoba ak Yowaan,
ak Filib ak Bartelemi,
15 ak Macë ak Tomaa,
ak Yanqóoba doomu Alfe,
ak Simoŋ mi ñuy wax farlukatu moom-sa-réew,
16 ak Yuda doomu Yanqóoba,
ak Yuda Iskaryo ma mujj wor.

Nekkinu tey, yoolub ëllëg

17 Ci kaw loolu Yeesu ànd ak
ñoom, wàcc, daldi taxaw ca joor
ga. Ay taalibeem yu baree nga fa
woon ak mbooloo mu réya réy: ay
niti Yude gépp, ak Yerusalem ak
Tir ak Sidon, dëkki wetu tefes ga.
18 Ñu dikk, di ko déglu tey faju ba
tàggook seeni jàngoro. Ñi rab jàpp
it, wér. 19 Mbooloo mépp a ko doon
wuta laal ndax leer guy bàyyikoo ca
moom, di faj ñépp.
20 Yeesu nag xool ay taalibeem, ne
leen:

«Ndokklee yeen ñi néewle,
nde nguurug Yàlla, yeenay boroom.
21 Ndokklee yeen ñi xiif tey,
nde dingeen regg.
Ndokklee yeen ñiy jooy tey,
nde dingeen ree.
22 Ndokklee yeen, bu leen nit ñi
bañee, daggook yeen, saaga leen,
sikkal seen der ndax Doomu nit
ki. 23 Bésub keroog, bégleen
te bànneexu bay fecc ndax seen
yoolub ëllëg bu réy, nde noonu la
seen maami bañ yooyu daan def ak
yonent ya.
24 Waaye wóoy ngalla yeen ñi barele,
ndax neexle ngeen ba noppi.
25 Wóoy ngalla yeen ñi regg tey,
ndax dingeen xiif ëllëg.
Wóoy yeen ñiy ree tey,
ndax dingeen tiislu, dingeen jooy.
26 Wóoy ngalla yeen, bu leen ñépp
dee waxal lu baax, ndax noonu
rekk la maami ñooñu daan jëfe ak
yonenti caaxaan ya.

Soppleen seeni noon

27 «Yeen ñi may déglu, dama ne,
seeni noon, soppleen leen, seeni
bañ, defal-leen leen lu baax. 28 Ñi
leen di móolu, yéeneleen leen lu
baax, ñi leen di soxore, ñaanal-leen
leen. 29 Ku leen talaata cib lex,
dékkleen ko ba ca des. Ku nangu
seen mbubb mu mag, buleen ko
teree jëlaale seenub turki. 30 Képp
ku leen ñaan, mayleen ko; ku nangu

seen yëf, buleen ko ko laaj. 31 Lu
ngeen bëgg nit ñi defal leen ko nag,
nangeen leen ko defale noonu.
32 «Su dee ñi leen sopp doŋŋ
ngeen sopp, ana lu ngeen ci wara
yooloo? Bàkkaarkat yi sax, ñi leen
sopp, sopp nañu leen. 33 Te su dee
ñi leen defal lu baax doŋŋ ngeen
defal lu baax, ana lu ngeen ci wara
yooloo? Bàkkaarkat yeet noonu
doŋŋ lañuy jëfe. 34 Te su dee ñi
ngeen yaakaare ndelloo doŋŋ ngeen
lebal, ana lu ngeen ci wara yooloo?
Bàkkaarkat yi it, yaakaar ndelloo
lu mat sëkk moo tax ñuy leblante.
35 Yeen kay, soppleen seeni noon,
defleen lu baax, lebleleen te baña
yaakaar ndelloo. Su boobaa seenub
yool réy, ngeen di doomi Aji Kawe
ji, ndax moom de ñi santadi te bon,
moo leen di baaxe. 36 Ni seen Baay
ame yërmande nag, nangeen ni ame
yërmande.
37 «Buleen di sikkale, su boobaa
deesuleen sikkal. Buleen yeyale
kenn ab daan, ngir ñu bañ leena
yeyale ab daan. Baleleen, ñu baal
leen. 38 Mayeleen, ñu may leen; natt
bu duun bu ñu rokkas, yëngal, mu
fees bay tuuru, moom lees leen di
nàddil ci seen mbubb. Ndax natt bi
ngeen di nattale, moom lees leen di
nattale.»

Ndimbal, koo tane

39 Yeesu léebati leen, ne leen:
«Ndax gumba dina wommat
gumba? Mbaa duñu ànd tàbbi ci
kàmb? 40 Taalibe sutul sëriñam,
waaye bépp taalibe bu jàng ba
wàcc, tollook sëriñam.
41 «Ana looy xoole xatax bi ci sa
bëtu mbokk te gànj gi ci sa bëtu
bopp gisuloo ko? 42 Ana noo mane
ne sa mbokk: “Mbokk mee, xaaral,
ma dindil la xatax gi ci sa bët,” te
yaw ci sa bopp gànj gi ci sa bët,
gisuloo ko? Jinigalkat bi! Jëkkala
dindi gànj gi ci sa bët. Su boobaa
dinga gis bu baax xatax gi ci sa bëtu
mbokk, ba dindil ko ko.

Doom ja, ndey ja

43 «Garab gu neex du meññ doom
yu naqari, te garab gu naqari it
du meññ doom yu neex. 44 Garab
gu nekk, meññeefam lees koy
xàmmee. Ag dédd, deesu ci witte
doomi figg; ay dagg it, deesu ci jële
doomi reseñ. 45 Nit ku baax, dencub
ngëneel ba ca biir xolam, ca lay jële
lu baax la mu sàlloo; nit ku bon
it, dencub safaan ba ca biir xolam,
ca lay jële safaan ba mu sàlloo.
Gémmiñ daal, la fees xolu boroom
lay wax.

Ñaari tabaxkat a ngi

46 «Ana lu ngeen ma naa “Sang
bi, Sang bi,” te jëfewuleen samay
wax? 47 Képp ku ñëw ci man, dégg
samay wax te di ko jëfe, dinaa leen
won nu muy mel. 48 Dafa mel ni
nit kiy tabax kër, gasa gas ba mu
xóot, daldi samp kenu ga ca kaw
doj wa ca suuf. Mbënn ma dikk,
wal ma rëkk kër gaak doole te manu
koo yëngal ndax tabax bu wér ba
ñu ko tabaxe. 49 Waaye ku dégg
te jëfewoo, dangaa mel ni nit ku
tabax kër ci suuf, te amul kenu. Wal
maa koy rëkk ak doole, kër ga jekki
màbb, yàqu yaxeet.»

7

Njiitu takk-der ba yooloo na ngëmam

1 Yeesu wax na kàddoom googu
gépp, askan way dégg, mu doora
jàll biir Kapernawum. 2 Foofa nag
ab njiitu takk-der bu waa Room a
nga fa woon, ab jaamam woppoon
bay bëgga dee, te njiit la soppoon ko
lool. 3 Ba njiit la déggee mbiri Yeesu,
daa yebal ñenn ca magi Yawuti dëkk
ba ca moom, ñaan ko ngir mu dikk
xettli jaamam. 4 Magi dëkk ba agsi
ca Yeesu, tinu koo tinu, ne ko: «Ki
nu yebal ci yaw de, yelloo na sa
ndimbal, 5 ndax ku sopp sunuw xeet
la, te sunu jàngu bi sax, moo nu ko
tabaxal.»
6 Yeesu daldi ànd ak ñoom. Naka
la jubsi kër ga, njiit la yóbbante
ay xaritam kàddoom, ñu gatandu

Yeesu, ne ko: «Sang bi, jarul ngay
sonn, ndax sab tànk sama biir kër,
man yeyoowuma ko. 7 Moo ma la
tee gatandul sama bopp, ndax jàpp
naa ne loolu jomb na ma. Waxal
genn kàddu rekk, sama surga wér.
8 Ndax man ci sama bopp ci kilifteef
laa tënku, te man itam ay takk-der
a ngi ci sama ndigal. Su ma nee
kii: “Demal,” mu dem. Ma ne kee:
“Ñëwal,” mu ñëw. Te sama jaam bu
ma ne: “Defal lii,” mu def ko.»
9 Ba Yeesu déggee loolu daa
yéemu ca njiit la. Mu ne gees
mbooloo ma topp ca moom, ne leen:
«Dama ne, gii ngëm gu réy, bànni
Israyil sax, gisuma ko ci.» 10 Ndaw
ya daldi dellu ca kër ga, fekk jaam
ba wér.

Yeesu dekkal na doomu jëtun ba

11 La ca tegu Yeesu demati dëkk
bu ñuy wax Nayin, ay taalibeem ak
mbooloo mu bare ànd ak moom.
12 Ba mu jubsee buntu dëkk ba,
yemul ci lu moy ab rob, ka dee
di doomu jëtun, te moom rekk la
amoon. Niti dëkk ba def mbooloo
mu bare, ànd ak soxna sa. 13 Sang
bi nag gis ko, ñeewante ko, ne ko:
«Bul jooy.» 14 Mu dikk ba teg loxoom
ca jaat ga, ña ko jàppoo taxaw.
Mu ne: «Ngóor si, yaw laay wax,
jógal.» 15 Néew ba jóg toog, di wax,
mu delloo ko yaay ja. 16 Tiitaange
nag jàpp ñépp, ñu sàbbaal Yàlla,
naan: «Yonent bu mag feeñ na ci
sunu biir!» te naan «Yàllaa wallusi
ñoñam!»
17 Coow loolu nag law ca mboolem
réewum Yawut ak mboolem fa ko
wër.

Yeesu jàngle na ci mbirum Yaxya

18 Ci kaw loolu taalibey Yaxya
àgge Yaxya loolu lépp. Mu woo
ñaar ca taalibe ya, 19 yebal leen ci
Sang bi, laaj ko ne ko: «Ndax yaw
yaa di Ki wara ñëw, am keneen
lanuy séentu?» 20 Taalibe ya dikk ne
ko: «Yaxya moo nu yebal, di la laaj
ndax yaa di Ki wara ñëw, am keneen
lanuy séentu?»
21 Waxtu woowa tembe nag Yeesu
faj na ñu bare, tàggale leen aki
jàngoro aki jagadi aki rab, silmaxa
yu bare, mu baaxe leen, ñuy gis.
22 Mu ne ndaw ya: «Li ngeen gis te
dégg ko, demleen àgge ko Yaxya.
Silmaxa yaa ngi gis, lafañ yi dox,
gaana yi wér, tëx yiy dégg, néew yi
dekki, néew-doole ñi dégg xibaaru
jàmm bi*. 23 Ku ma taxul nga
xàcc sa péete ak man nag, ndokklee
yaw.»
24 Ba ndawi Yaxya demee, Yeesu
daldi wax ak mbooloo ma ci mbirum
Yaxya, ne leen: «Lu ngeen seetaani
woon ca màndiŋ ma? Xanaa barax
bu ngelaw liy yëngal? 25 Kon lu
ngeen seetaani woon? Boroom yére
yu rafet? Waaye boroom yére yu
yànj yooyu te seen dund bakkane,
ci këri buur lañu dëkk. 26 Kon
nag lu ngeen seetaani woon? Ab
yonent? Waawaaw, maa leen ko
wax, te wees na ab yonent sax. 27 Ci
moom moomu lañu bindoon ne:
“Maa ngii di yebal sama ndaw, mu
jiitu la,
xàllal la saw yoon.”
28 Maa leen ko wax, li jigéen jur,
kenn sutu ci Yaxya. Waaye ki gëna
tuut ci nguurug Yàlla sax moo ko
sut.»
29 Mboolem ña déglu Yeesu, ba ca
juutikat ya sax, dëggal nañu Yàlla,
ndax nangu nañoo sóobu sóobeb
Yaxya. 30 Waaye Farisen ya ak
xamkati yoon ya ñoo gàntal la leen
Yàlla nammaloon, ba Yaxya sóobu
leen ci ndox.
31 Yeesu neeti: «Ana kon lu may
niruleel niti tey jii? Ana lu ñuy
nirool? 32 Ñu ngi nirook xale yu toog
ca pénc ma di awoonte, naan:
“Noo leen toxorool, fecculeen,
nu dëjal leen, jooyuleen.”
33 Ndaxte Yaxya daa feeñ, lekkul
dugub, naanul biiñ, ngeen nee: “Aw
rab la àndal.” 34 Doomu nit ki feeñ,
di lekk ak a naan, ngeen naay:

* **7:22** 7.22 Seetal ci *Esayi* 35.5-6 ak 61.1. Muy kàddug waxyu gu jëm ci Almasi.

“Kee fuqle, naan-katub biiñ biiy xar-
itook juutikat yeek bàkkaarkat yi.”
35 Waaye xel mu rafet, mboolem la
mu jur mooy la koy dëggal.»

Yeesu gane na Simoŋ Farisen ba

36 Kenn ca Farisen ya moo woo
woon Yeesu, ngir ñu bokk lekk.
Yeesu agsi kër Farisen ba, daldi dikk
ca ndab la. 37 Ndeke senn as ndaw
a nga ca dëkk ba, ab moykat la
woon. Mu yég nag ne Yeesoo nga
ca kër Farisen ba, di lekk. Mu
dikk, indaale njaqal doju albatar lu
def diwu xeeñlu. 38 Mu dikk ba
fa Yeesu sóonu, ca gannaawam, fa
tànki Yeesu féete, daldi taxaw, di
jooy, rongooñ ya tooyal xepp tànk
ya. Ndaw sa nag di fompe tànki
Yeesu kawaru boppam gay lang, di
fóon tànk yaak cofeel, di ca sotti
diwu xeeñlu ga.

39 Farisen ba woo Yeesu nag gis
loolu, naan ci xelam: «Kii su doon
ab yonent, dina xam ndaw sii di ko
nabb-nabbee ku mu doon, ak lu mu
doon: jigéenu moykat!» 40 Yeesu nag
àddu, ne ko: «Simoŋ, dinaa la wax
lenn.» Mu ne ko: «Waxal, sëriñ bi.»

41 Yeesu ne ko: «Ñaari boroom
bor la woon ak seenub leblekat.
Boru kenn ka di téeméeri junni
(500 000) ci xaalis, ka ca des fukki
junni (50 000)†. 42 Waaye ñoom
ñaar ñépp, kenn manu cee fey. Mu
far jéggal leen ñoom ñépp. Ana
kan ci ñaar ñooñu nag moo ciy gëna
fonk leblekat bi?» 43 Simoŋ ne ko:
«Xanaa ki ëpple lu ñu ko jéggal.»

Yeesu ne ko: «Sab àtte jub na.»
44 Mu walbatiku ca ndaw sa, daldi
ne Simoŋ: «Gis nga ndaw sii de?
Dugg naa sa kër, mayewoo ndox
mu ma jàngoo. Waaye moom,
ay rongooñam la tooyale samay
tànk, fompe ko kawaru boppam.
45 Fóonuloo ma, dalale ma, waaye
moom, ba ma duggsee ba léegi
noppiwula fóon samay tànk. 46 Ag
diw, diwewoo ko sama bopp, waaye
moom, diwu xeeñlu la diw samay
tànk. 47 Moo tax ma di la wax,
ne bàkkaaram yu bare yi ñu ko
jéggal moo waral fonkeelam gu
bare. Waaye njéggal lu tuut, fonkeel
gu tuut rekk.»

48 Yeesu nag ne ndaw sa:
«Jéggalees na la say bàkkaar.» 49 Ci
kaw loolu ña mu toogandool di lekk,
naan ci seen xel: «Kii mooy kan bay
jéggaley bàkkaar sax?» 50 Yeesu nag
ne ndaw sa: «Sa ngëm musal na la,
demal ak jàmm.»

8

Jiwu wuute na ag muj

1 Gannaaw loolu Yeesu wër
dëkkoo dëkk bu mag ak bu ndaw,
di waare, di yégle xibaaru jàmm bu
nguurug Yàlla, ànd ak fukki taalibe
yaak ñaar, 2 ñoom ak jigéen ñii
mu fajoon, ba tàggale leen ak rab
yu bon aki jagadi: Maryaama, mi
ñuy wax Magdala, ma ñu tàggaleek
juróom ñaari rab, 3 ak Yowaana
jabaru Kusa, saytukatub Erodd; ak
Susaana, ak ñeneen jigéen ñu bare
ñu daan dimbalee ñoom Yeesu seen
alal.

4 Mbooloo mu mag a daje woon,
jóge dëkkoo dëkk, fekksi Yeesu. Mu
léeb leen, ne leen: 5 «Boroom jiwu
moo demoon jiyi. Naka lay saaw ab
toolam, ndeke lenn ca jiwu maa nga
wadde ca kaw yoon wa, nit ñi joggati
ca, picc yi dikk, lekk ko. 6 Leneen
wadde fu barey doj. Naka la sax
rekk, daldi wow, ndax ñàkk ndox.
7 Leneen la wadde biiri xaaxaam,
jógandoo ak xaaxaam ma, daldi fatt
ba wow. 8 La des ca jiwu ma wadde
suuf su nangu, daldi sax, ba meññal
lu ko mat téeméeri yoon.»

Ci kaw loolu Yeesu àddu ca kaw
ne: «Ku am nopp yu mu dégge kat,
na dégg.»

9 Ay taalibeem laaj ko lu léeb
woowu di tekki. 10 Mu ne leen:
«Yeen lañu may, ngeen xam
mbóotum nguurug Yàlla, waaye ñi

† **7:41** 7.41 téeméeri junni: maanaam juróomi téeméeri dinaar; fukki junni: maanaam juróom fukki dinaar. Seetal Xaalis ci Leeral yi.

ci des ñoom, ci ay léeb lees koy
dëxëñ, su ko defee:
“Ñuy xoole te duñu gis,
di dégg te duñu xam.”
11 «Lii la léeb wi di tekki. Jiwu wi
moo di kàddug Yàlla. 12 Ñi féeteek
yoon wi mooy ñi dégg. Seytaane
nag mooy dikk, foqati kàddu gi ci
seen xol, ngir ñu baña gëm ba mucc.
13 Ñi féete fu bare ay doj, ñoo dégg
kàddu gi, nangoo ko xol bu sedd.
Waaye ñooñu, ab reen lañu amul.
Ab diir rekk lañuy gëm, bu janti
nattu dikkee, ñu dellu gannaaw.
14 Li wadde ci ay xaaxaam mooy
ñi dégg kàddu gi, te ay xalaat ak
alal, ak bànneexu bakkan fatt leen,
ba tax meññaluñu lu ñor. 15 Li ci
suuf su baax si nag, mooy ñi dégge
kàddu gi xol bu dëggu te rafet, ŋoy
ca, te saxoo muñ ba meññal.

Ab làmp du làqu

16 «Deesul taal ab làmp, dëppe ko
ndab, mbaa nga dugal ko ci ron lal.
Dees koy aj kay ba kuy duggsi, di
gis leer gi. 17 Mboolem lu làqu dina
feeñ, te mboolem lu nëbbu dina siiw
ba ne fàŋŋ. 18 Kon nag teewluleen
ni ngeen di dégge. Ku am, dees
na ko dolli, waaye ku amul, la mu
xalaatoon ne am na ko sax, dees na
ko nangu.»

Déggal Yàllaa gën bokk ak Yeesu

19 Yaayu Yeesu ak ay rakkam ñoo
dikkoon di seet Yeesu te manuñoo
agsi ci moom ndax nit ñu bare. 20 Ñu
ne ko: «Sa yaay ak say rakk a ngi
taxaw ci biti, bëgg laa gis.» 21 Mu
ne leen: «Sama yaay ak samay rakk,
ñoo di ñiy dégg kàddug Yàlla, te di
ko jëfe.»

Yeesu dalal na ngelaw li

22 Benn bés la Yeesu duggoon gaal,
mook ay taalibeem. Mu ne leen:
«Nanu jàll ca wàllaa dex gi.» Ñu
daldi dem. 23 Naka lañuy dem nag,
Yeesu nelaw. Ngelaw lu réy dal ca
kaw dex ga, gaal gi fees ak ndox,
ba ñu nara sànku. 24 Taalibe yi yee
Yeesu, ne ko: «Njaatige, njaatige,
nu ngi sànku!»
Mu yewwu, gëdd ngelaw li ak
gannax yu réy yi. Lépp dal, ne
tekk. 25 Yeesu ne taalibe ya: «Ana
seen ngëm?» Ña nga boole tiitaange
ak kéemtaan te naan ca seen biir:
«Kii nag moo di kan bay jox ndigal
ngelaw leek ndox mi sax, ñu déggal
ko?»

Yeesu faj na ku rab jàpp

26 Ci kaw loolu ñu tëmb ba
teereji ca diiwaanu waa Serasa, fa
jàkkaarloo ak diiwaanu Galile. 27 Ba
Yeesu wàccee ca tefes ga, jenn
waayu dëkk ba dikk dajeek moom.
Waa ja, ay rab a ko jàpp. Yàgg
naa def yaramu neen te dëkkul ci
kër, xanaa sëg ya. 28 Ba mu gisee
Yeesu, daa yuuxu, daanu fa kana-
mam, daldi xaacu ne: «Yaw Yeesu
Doomu Yàlla Aji Kawe ji, ana lu ma
joteek yaw? Dama lay tinu, bu ma
mbugal!»
29 Booba Yeesu tàmbali naa sant
rab wi, mu génn waa ji. Rab wi jàpp
na waa ji ay yooni yoon. Su ko defee
ñu yeewe ko ay càllala, jéng ko, ngir
wattu ko, mu di ko dagg, rab wi di ko
xabtal, jëme bérab yu wéet.
30 Yeesu ne ko: «Noo tudd?» Mu
ne ko: «Coggal.» Ndax rab yu baree
duggoon waa ji. 31 Rab yi nag tinu
Yeesu, ngir mu bañ leena yebal ca
xóote ba*.
32 Ag coggalu mbaam-xuux yu ba-
ree nga woon foofa, di fore ca tund
wa. Rab ya tinu Yeesu, ne mu may
leen, ñu dugg mbaam-xuux ya. Mu
may leen ko. 33 Rab ya nag génn nit
ka, dugg mbaam-xuux ya, coggal ga
bartaloondoo, tàbbi ca dex ga, daldi
lab. 34 Sàmm ya gis la xew, daldi
daw, nettaliji ko waa dëkk ba, ak
dëkk-dëkkaan ya. 35 Nit ña riire ca,
di seet la xew.
Naka lañu dikk ba ci Yeesu, yem
ci nit ki rab wi teqlikool, mu ànd
ak sagoom, solu, toog ca wetu Yeesu.
Ñu daldi tiit. 36 Ña ko fekke woon
nag, nettali leen na boroomi rab ba

* **8:31** 8.31 Seetal ci *Peeñu ma* 20.2-3.

jote wall. 37 Ci kaw loolu mbooloom
diiwaanu Serasa gépp tinu Yeesu
ngir mu jóge ca seen biir te dem
ndax tiitaange lu réy lu leen jàpp.
Naka la Yeesu dugg gaal, di dem,
38 nit ka teqlikook rab yi di ko sarxu
ngir ànd ak moom. Teewul Yeesu
yiwi ko, ne ko: 39 «Ñibbil, te nga
xamle li la Yàlla defal lépp.» Waa
ja it dem di siiwal ca dëkk ba bépp,
mboolem la ko Yeesu defal.

Yeesu faj na, dekkal na

40 Ba Yeesu delloo ca wàllaa dex,
mbooloo maa ko teertu, ndax ñoom
ñépp a ko doon xaar. 41 Ci kaw
loolu rekk jenn waay dikk, ku ñuy
wax Yayrus, di njiitu jàngu ba. Mu
ne gurub fi kanam Yeesu, sarxu ko
ngir mu ñëw këram, 42 ndax kenn la
amoon ci doom, janq bu am fukki at
ak ñaar, te ma nga doon waaja dee.

Yeesoo ngay dem, nit ña raj-rajloo,
tanc ko. 43 Senn as ndaw a nga ca
woon, diiru fukki at ak ñaar, ma nga
doon xëpp deret, te def na ci alalam
jépp, kenn manu koo faj. 44 Mu doxe
Yeesu gannaaw, teg loxoom ca catal
mbubbam, deret ja dal ca saa sa.

45 Yeesu nag ne: «Ana ku ma
laal?» Ku nekk di miim. Piyeer
ne ko: «Njaatige, mbooloo mépp a
la yéew, dar la.» 46 Teewul Yeesu
ne: «Am na ku ma laal kay, ndax
yég naa leer gu bàyyikoo ci man.»
47 Ndaw sa xam ne feeñ na. Mu
daldi dikk, di lox, ne gurub fa kanam
Yeesu, daldi wax ca kanam ñépp la
waral mu teg ko loxoom, ak na mu
wére ca saa sa. 48 Yeesu ne ko:
«Janq, sa ngëm faj na la. Demal ak
jàmm.»

49 Naka la Yeesu di wax, jenn waay
jóge ca kër njiitu jàngu ba, dikk
ne: «Matatul ngay sonal sëriñ bi, sa
janq ba faatu na.» 50 Yeesu dégg ca,
ne njiit la: «Bul tiit. Gëmal rekk, mu
daldi mucc.»

51 Bi Yeesu agsee ca kër ga, mayul
kenn ànd ak moom dugg, ku moy
Piyeer, ak Yowaan ak Yanqóoba ak
baayu xale bi, ak ndeyam. 52 Ñépp a
ngay jooy ak a tiislu janq bi. Yeesu
nag ne leen: «Buleen jooy. Janq bi
deewul, day nelaw rekk.» 53 Ci kaw
loolu ñu di ko kókkali, ndax xamoon
nañu xéll ne dee na. 54 Yeesu itam
jàpp ca loxol janq ba, daldi àddu ca
kaw, ne ko: «Janq, jógal.» 55 Noo
ga délsi, mu ne ñokket. Yeesu ne
ñu may ko, mu lekk. 56 Waajuri xale
bi nag waaru. Teewul Yeesu dénku
leen, ne leen bu ñu wax kenn la xew.

9

Yeesu yebal na fukki taalibe yi ak ñaar

1 Yeesu moo woo woon Fukk ñaak
ñaar, jox leen xam-xam ak sañ-
sañu dàq mboolem rab tey faj ay
jàngoro. 2 Ci kaw loolu mu yebal
leen ngir ñu yégleji nguurug Yàlla
tey faj jarag ji. 3 Mu ne leen: «Bu
ngeen di dem, buleen yóbbaale dara
ngir fàggu yoon wi; du yet, du
mbuus, du aw ñam, du xaalis. Bu
ci kenn yor ñaari turki sax. 4 Kër
gu ngeen dugg, fa ngeen di dal, ba
kera ngeen dem. 5 Fépp fu ñu leen
dalalewul, génnleen dëkk booba
te ngeen faxas fa seen pëndub
ndëgguy tànk, seedeele leen ko seen
ngàntal.»

6 Ñuy dem nag, di wër dëkk ak
dëkk, di yégle xibaaru jàmm bi, di
faj jarag ji.

7 Ci kaw loolu Erodd boroom
Galile dégg mboolem la xew, bop-
pam nag ubu, ndax ñenn ñu noon
Yaxya moo dekki, di Yeesu. 8 Ñee ne
Ilyaas moo délsi, ñeneen ba tey, ne
kenn ca yonent yu jëkk yaa dekki.
9 Erodd daldi ne: «Yaxya, man maa
doglu boppam. Kon ki ma déggal jëf
jii, mooy kan?» Ba loolu amee mu di
ko fexee gis.

Yeesu leel na mbooloo

10 Ba ndaw ya délsee, dañoo net-
tali Yeesu mboolem la ñu def. Mu
ànd ak ñoomu neen ba sore, ca
wetu dëkk ba ñuy wax Beccayda.
11 Teewul nit ña yég ne fa la dem,
daldi ko topp. Yeesu dalal leen, di
leen wax ci mbirum nguurug Yàlla,
ña aajowoo am paj, mu wéral leen.

12 Ba jant di sowat, Fukk ñaak
ñaar dikk ne Yeesu: «Yiwil mbooloo
mi, ñu dugg ci dëkk yu ndaw yii ak
dëkk-dëkkaan yi ko wër, ngir ñu gis
lu ñu lekk ak fu ñu fanaan, ndax
fii àllub neen la.» 13 Mu ne leen:
«Yeen, joxleen leen lu ñu lekk.»
Ñu ne ko: «Nun de amunu lu dul
juróomi mburu ak ñaari jën. Xanaa
nu dem, nun ci sunu bopp, jëndali
mbooloo mii mépp lu ñu lekk!» 14 Lu
wara mat juróomi junniy góor a
nga fa woon. Yeesu ne taalibe ya:
«Dangeen leen di toogal, ñu def
géewi juróom fukki nit.» 15 Ñu def
noonu, toogal ñépp.

16 Ba mu ko defee Yeesu jël
juróomi mburu ya ak ñaari jën ya,
xool kaw asamaan, daldi yékkati
kàddug cant, ba noppi dagg mburu
ya, jox taalibe ya, ngir ñu taajal ko
mbooloo ma. 17 Ñépp lekk ba regg,
ba ñu yóbbu dog ya ca des, muy
fukki pañe ak ñaar.

Piyeer xam na kuy Yeesu

18 Yeesu moo beru woon, di julli,
taalibe ya feggook moom. Ci kaw
loolu mu laaj leen ne leen: «Ana ku
nit ñi ne moom laa?» 19 Ñu ne ko:
«Ñii nee ñu yaa di Yaxya; ñee ne yaa
di Ilyaas; ñale ne kenn ci yonent yu
jëkk yaa dekki, di yaw.»

20 Yeesu ne leen: «Yeen nag, ngeen
ne maay kan?» Piyeer ne ko: «Yaa
di Almasib Yàlla.» 21 Mu femmu leen
nag, sant leen ñu bañ koo wax kenn.
22 Mu neeti: «Fàww Doomu nit ki
sonn lu bare, ba dajeek mbañeelu
magi askan wi ak sarxalkat yu mag
yi, ak firikati yoon yi, te dees na ko
rey, ba ñetteelu fanam, mu dekki.»

23 Yeesu nag wax leen ñoom ñépp,
ne leen: «Képp ku bëgga dikk
topp ma, fàtteel sa bopp, te nga
gàddu bés bu nekk, bant bi ñu
lay daaj, door maa topp. 24 Ndax
képp ku namma rawale sa bakkan,
yaay ñàkk sa bakkan, waaye képp
ku ñàkk sa bakkan ngir man, yaa
musal sa bakkan. 25 Ndax nit ki, su
jagoo àddina sépp sax, te nara ñàkk
bakkanam mbaa mu sànku, ana lu
mu koy jariñ? 26 Képp ku kersawoo
sama jëmm, kersawoo topp samay
wax, yaw itam Doomu nit ki dina
la kersawoo, bés bu dikkee ci dara-
jaam ak darajay Baay bi, ak darajay
malaaka yu sell yi. 27 Maa leen ko
wax déy, ñenn a ngi fii taxaw tey,
duñu dee te gisuñu nguurug Yàlla.»

Leeru Yeesu jolli na

28 Ba lu wara tollook juróom
ñetti fan wéyee gannaaw kàddu
yooyu, Yeesu àndoon na ak Piyeer
ak Yowaan ak Yanqóoba, ñu yéeg
ca kaw tund wa ngir julli. 29 Naka
lay julli, xar kanamam soppiku, ay
yéreem weex tàll, di melax. 30 Ci
kaw loolu ñaari nit jekki feeñ, di
waxtaan ak moom; ñuy Yonent Yàlla
Musaa ak Yonent Yàlla Ilyaas. 31 Ñoo
feeñ ci ag leer, di waxtaane dëddug
Yeesu, ga mu doon waaja sottale fa
Yerusalem. 32 Booba ngëmment a
ngay man Piyeer ak ña mu àndal.
Ba ñu teewloo nag lañu gis leeru
Yeesu, ak ñaar ña mu taxawal. 33 Ba
ñu demee ba ñaari nit ñooñu di
bàyyikoo fa Yeesu, Piyeer ne ko:
«Njaatige, su nu toogoon fii de,
mu baax ci nun; nan yékkati ñetti
mbaar, benn yaw, benn Musaa,
benn Ilyaas.» Waaye booba Piyeer
xamul la muy wax. 34 Naka lay wax
loolu, aw niir dikk yiir leen, taalibe
ya tàbbi ca biir niir wa, tiitaange
jàpp leen. 35 Ci biir loolu baat jibe ca
niir wa, ne: «Kii moo di sama Doom,
ki ma taamu; dégluleen ko.»

36 Ba baat ba selawee, Yeesu doŋŋ
a feeñ. Taalibe ya nag ñoom ne cell,
waxuñu kenn lenn jant yooyu, ca la
ñu gis.

Yeesu fajati na ku rab jàpp

37 Ca ëllëg sa ba ñuy wàcce tund
wa, mbooloo mu baree dikk dajeek
Yeesu. 38 Jenn waay jekki xaacoo ca
mbooloo ma, ne: «Sëriñ bi, dama
lay ñaan, nga xoolal ma sama doom,
ndax moom doŋŋ laa am. 39 Rab
kat moo ko jàpp, mu jekki di yuuxu,
di say, gémmiñ giy fuur. Daanaka

du teqlikook moom te sonal na ko.
40 Ñaan naa say taalibe ngir ñu
dàqal ma ko, waaye manuñu ko.»
41 Yeesu ne leen: «Céy niti tey, yeena
gëmadi te dëng! Maak yeen ba kañ,
te di leen muñal? Indi sa doom fii.»
42 Naka la xale bi jubsi Yeesu, rab
wi sànni ko ci suuf, muy say. Yeesu
itam gëdd rab wa, wéral xale ba,
delloo ko baayam. 43 Ñépp nag
waaru ci màggug Yàlla.

Naka la ñépp di yéemu ca
mboolem la Yeesuy def, mu ne
taalibeem ya: 44 «Ubbileen seeni
nopp te teewlu bu baax kàddu yii:
Doomu nit ki lees di wor, ngir teg
ko ci loxoy nit ñi.» 45 Taalibe ya nag
dégguñu kàddu googu, ndax fekk na
piri ma làqu leen, ngir ñu bañ koo
daj, te ñemewuñu koo laaj Yeesu.

Daraja réer na ku ko sàkku

46 Werante moo dikkaloon taalibe
yi, ñuy seet kan moo gëna kawe ci
ñoom. 47 Yeesu nag ràññee seen
xalaat. Mu daldi indi ab xale, tax-
awal ko ci wetam. 48 Mu ne leen:
«Xale bii, képp ku ko dalal ndax
sama tur, man nga dalal; te képp
ku ma dalal, dalal nga ki ma yebal;
ndax ki gëna tuut ci yeen ñépp,
kooku moo gëna màgg.»

49 Ci kaw loolu Yowaan àddu, ne:
«Njaatige, danoo gis nit kuy dàqe sa
tur ay rab, nu aaye ko, ndax bokkul
ci nun.» 50 Yeesu ne ko: «Buleen ko
aaye, ndax ku la sotul, yaw la faral.»

Samari gàntal na Yeesu

51 Ba ñu demee ba bés bi ñu wara
yéege Yeesu di jubsi, Yeesu moo
dogu ngir dem Yerusalem. 52 Mu
yebal ay ndaw, ñu jiitu ko. Ñu
dem, ba agsi ab dëkk ci diiwaanu
Samari, nar ko faa waajal ab dal.
53 Waa Samari nag nanguwuñu koo
dalal, ndax Yerusalem ga mu nam-
moona jëm*. 54 Taalibe ya ñuy wax
Yanqóoba ak Yowaan gis loolu, daldi
ne: «Sang bi, soo bëggee nu jox
sawara ndigal, mu wàcce asamaan,
faagaagal leen?» 55 Teewul Yeesu
geesu, femmu leen. 56 Ba loolu amee
ñu jàll jëm beneen dëkk.

Gëmkatu Yeesu du xool gan-naawam

57 Ca yoon wa ñu awe la jenn waay
ne Yeesu: «Yaw laay topp fépp foo
jëm.» 58 Yeesu itam ne ko: «Till
ak kàmbam, njanaaw akub tàggam,
waaye Doomu nit ki de, amul fu mu
wéer boppam.» 59 Mu neeti keneen:
«Toppal ci man.» Mu ne ko: «Sang
bi, may ma, ma jëkka dem robi
sama baay.» 60 Mu ne ko: «Bàyyil
néew yi, ñu rob seeni néew, waaye
yaw demal, yégleji nguurug Yàlla.»
61 Keneen neeti ko: «Sang bi, yaw
laay topp, waaye may ma, ma jëkka
tàggtook sama waa kër.» 62 Yeesu
ne ko: «Képp ku tàmbalee gàbb tey
xool gannaawam, jekkoo ci nguurug
Yàlla.»

10

Yeesu yebal na juróom ñaar fukk ak ñaar

1 Gannaaw loolu Sang bi tabb na
yeneen juróom ñaar fukki taalibe
ak ñaar, yebal leen, ñaar, ñaar,
ñu jiituji ko ca mboolem dëkk
yaak gox, ya mu nammoona dem
moom ci boppam. 2 Mu ne leen:
«Ngóob mee yaatu, te surga yi
néew. Kon nag ñaanleen Boroom
ngóob mi, ay surga yu mu yebal
cim ngóobam. 3 Demleen! Xamleen
ne maa leen yebal, mbete ay gàtt
ci biiri bukki. 4 Buleen yóbbaale
dencukaayu xaalis, mbaa mbuus,
mbaa ay carax te buleen taxaw di
saafoonte ak kenn ci yoon wi.

5 «Gépp kër gu ngeen dugg,
jëkkleen ne: “Jàmm ñeel na leen.”
6 Su fa nitu jàmm nekkee, seen
jàmm dal ko. Lu ko moy, mu
délsi ci yeen. 7 Dal-leen ca kër
googa, di lekk ak a naan ca la ñu
leen jox, ndax liggéeykat yelloo na
peyooram. Buleen di wër nag kër ak
kër.

* **9:53** 9.53 Waa Samari ay nooni Israyil lañu woon.

8 «Bépp dëkk bu ngeen dugg, ñu
dalal leen, la ñu leen taajal, lekkleen
ko. 9 Wéral leen jaragi dëkk ba,
te ngeen wax waa dëkk ba, ne
leen: “Nguurug Yàlla dëgmal na
leen.” 10 Waaye bépp dëkk bu ngeen
dugg te dalaluñu leen, demleen ca
pénc ma te ngeen ne leen: 11 “Seen
pëndub dëkk bi ci sunu ndëgguy
tànk sax, nu ngi koy faxas, seedeele
leen ko seen ngàntal. Waaye nag
xamleen ne nguurug Yàlla dëgmal
na.” 12 Maa leen ko wax, bu bés
baa, boobu dëkk, Sodom a koy gënu
demin.

13 «Wóoy ngalla yeen waa Korasin,
yeen waa Beccayda it, wóoy ngalla
yeen, nde kéemaan yi sottee fi seen
biir, su doon fa waa Tir mbaa fa
waa Sidon la sottee, kon bu yàgg
lañu doon sol ay saaku, xëppoob
dóom, ngir tuub. 14 Moo tax it, kera
àtte ba, waa Tir ak Sidon a leen di
gënu demin. 15 Yeen waa Kaper-
nawum nag, dees na leen yékkati ba
asamaan a? Xanaa ba fa njaniiw kay
ngeen di wàcci.

16 «Ku leen déggal nag, man nga
déggal; ku leen gàntal, man nga
gàntal. Te ku ma gàntal, gàntal nga
ki ma yebal.»

17 Ba juróom ñaar Fukk ñaak ñaar
demee ba délsi, mbégte lañu àndal.
Ñu ne: «Sang bi, rab yi sax, danu
leen di jox ndigal ci sa tur, ñu nangul
nu.» 18 Yeesu ne leen: «Séen naa
Seytaane mu fàqe asamaan ni ag
melax. 19 Dama ne, maa leen jox
sañ-sañu joggi ci kawi jaan aki jiit,
joggati mboolem dooley bañaale bi,
te dara du leen mana gaañ mukk.
20 Noonu leen rab yi nangule nag,
buleen ko bége, bégeleen kay la
seen tur binde fa asamaan.»

21 Ca waxtu woowa tembe la kem-
talaayu mbégte tukkee ci Noo gu
Sell gi, dugg Yeesu, mu daldi ne:
«Baay, Boroom asamaan ak suuf,
sant naa la, nde yaa làq lii boroom
xam-xam yeek boroom xel yi, xamal
ko tuut-tànk yi, nde loolu de, Baay,
mooy li la soob. 22 Lépp la ma sama
Baay dénk, te kenn xamul kuy Doom
ji, ku dul Baay bi; kenn it xamul kuy
Baay bi, ku dul Doom ji, ak képp ku
ko Doom ji namma xamal.»

23 Ci kaw loolu Yeesu walbatiku ca
taalibe ya, wax leen ñoomu neen,
ne leen: «Ndokklee ñi seeni gët gis
li ngeen gis. 24 Ndax maa leen ko
wax, bare na ay yonent ak buur yu
bëggoona gis li ngeen gis, te gisuñu
ko, ak itam dégg li ngeen dégg, te
dégguñu ko.»

Texe am na yoon

25 Benn xamkatu yoonu Musaa
moo jekki woon jóg, di fexee fiir
Yeesu. Mu ne ko: «Sëriñ bi, ana lu
may def, ba texe ba fàww?» 26 Yeesu
ne ko: «Yoonu Musaa, ana lees ci
bind? Loo ci jànge?» 27 Mu ne ko:
«Boroom bi sa Yàlla, nanga ko soppe
sa léppi xol ak sa léppi bakkan ak
sa léppi doole ak sa léppi xel, te ni
nga soppe sa bopp, nanga ko soppe
sa moroom*.» 28 Yeesu nag ne ko:
«Wax nga dëgg. Noonu ngay def,
daldi texe.» 29 Waa ja nag namma
wutu lay, ne Yeesu: «Sama moroom
mooy kan?»

30 Yeesu neeti ko: «Jenn waay a
jóge woon Yerusalem, jëm Yeriko.
Mu dajeek ay sàcc, ñu futti ko, dóor
ko, daldi dem, bàyyi ko, muy waaja
dee. 31 Yàlla woo yàlla ab sarxalkat
bu jaare yoon woowa, séen nit ka,
daldi teggi. 32 Jenn waay ju soqikoo
ci giirug Lewi it noonu; daa dikk
ba tollu foofa, séen waa ja, daldi
teggi. 33 Jenn waay ju dëkk Samari
nag doon tukki, dikk ba jege waa ja,
xool ko, yërëm ko lool. 34 Mu dikk,
sotti diw ak biiñ ca gaañu-gaañu ya,
lëmës ko. Ci kaw loolu mu teg ko ci
mbaamam, yóbbu ko ci ab dalukaay,
di ko topptoo. 35 Ca ëllëg sa, mu
yékkati ñaari poseti xaalis†, jox ko

* **10:27** 10.27 Seetal ci *Baamtug Yoon wi* 6.5 ak *Sarxalkat yi* 19.18. † **10:35** 10.35 Benn poset bu ci nekk, benn dinaar la tollool, te moo doon peyooru benn bésub lëmm. Seetal Xaalis ci Leeral yi.

boroom dal ba, ne ko: “Topptoo ko
waa ji. Loo ci dolli, bu ma dëppee,
maa la koy delloo.”»

36 Mu teg ca ne ko: «Ñett ñii, kan
nga foog ne moo ci taxawu waa ja
dajeek sàcc ya, taxawaayu nit ak
moroomam?» 37 Mu ne ko: «Xanaa
ki ko defal yërmande.» Yeesu nag
ne ko: «Demal boog, di defe noonu.»

Maryaama raw na Màrt

38 Yeesu ak ay taalibeem ñoo top-
poon seenu yoon, ba tollook ab
dëkk. Ba ñu dikkee, senn as
ndaw su ñuy wax Màrt, ganale
ko. 39 Ci kaw loolu rakkam ju ñuy
wax Maryaama toog ca wetu Sang
bi, di déglu kàddoom, 40 te fekk
Màrt jàpp lool ca liggéeyu waañ
wa. Mu dikk ne Yeesu: «Sang
bi, xanaa gisoo sama rakk ji ma
bàyyeek liggéeyu waañ wi, man
doŋŋ? Wax ci boog, mu jàpple
ma.» 41 Sang bi ne ko: «Màrt, Màrt,
yitte yi nga xintewoo, di ci doñ-doñi
moo bare. 42 Ndaxam lenn doŋŋ a
manula ñàkk. Maryaama nag, cér
bi gën la taamu, te deesu ko nangu
ci moom.»

11

Kàddug julli am na yoon

1 Yeesu moo doon julli benn
bérab. Ba mu noppee, kenn ca
taalibeem ya ne ko: «Sang bi, jàngal
nu julli noonee Yaxya jàngale julli
ay taalibeem.» 2 Yeesu ne leen: «Bu
ngeen dee julli, ne leen:
Baay, sellnga ñeel na saw tur,
na sa nguur dikk.
3 May nu bés ak bés sunub dundu
bés bu nekk.
4 Baal nu sunuy bàkkaar,
ni nuy baale nun itam, mboolem ñi
nu tooñ,
te bu nu dugal ci nattu.»

5 Yeesu teg ca ne leen: «Ana kan
ci yeen moo seeti ab xaritam xaaju
guddi, ne ko: “Xarit, lebal ma ci
ñetti mburu. 6 Sama xarit bu nekk
ciw yoon moo dikk sama kër, te
awma dara lu ma ko taajal,” 7 te
xarit ba àddoo ca biir néegam, ne
ko: “Bu ma sonal, tëj naa ba tëdd,
maak samay doom; manumaa jóg,
di la jox dara”? 8 Maa leen ko wax,
su jógul jox ko la mu laaj ndax ug
xaritoo it, la ko kee amul kersay yee
ngir sàkku ndimbal mooy tax mu
jóg, jox ko mboolem lu mu soxla.
9 Moo tax ma ne leen, ñaanleen, ñu
may leen; seetleen, ndax ngeen gis;
fëggleen, ñu ubbil leen. 10 Ndaxte
képp ku ñaan, dinga am; ku seet,
dinga gis; ku fëgg it, dees na la ubbil.
11 Ana kan ci yeen mooy baay bu
doomam ñaan aw jën, mu jox ko
jaan? 12 Mbaa mu ñaan ko nen,
mu jox ko aw jiit? 13 Ndegam yeen
ñi bon yeena mana may seeni gone
lu baax nag, astamaak Baay ba fa
asamaan. Moo leen ko dàq fuuf, nde
mooy may Noo gu Sell gi, ñi ko ko
ñaan!»

Beelsebul xeexul boppam

14 Yeesu moo doon dàq aw rab wu
duggoon nit ba mu luu. Ba rab wa
génnee, luu ba wax, mbooloo ma
waaru. 15 Teewul ñenn ca ñoom ne:
«Ci Beelsebul, buuru rab yi lay dàqe
ay rab.»

16 Ñeneen nag di ko fiir, di sàkku
ci moom firnde ju bawoo asamaan.
17 Yeesu itam ràññee seen xalaat, ne
leen: Gépp nguur guy xàjjalikoo ci
biiram, day tas, yii kër màbb ca kaw
yee. 18 Seytaane itam, su xàjjalikoo
ci biiram, ana nu nguuram di yàgge,
gannaaw yeena ne Beelsebul laay
dàqe ay rab? 19 Te it ndegam man
Beelsebul laay dàqe rab yi, seen
ñoñ nag ñoom, kan lañuy dàqe ay
rab? Kon kay seen ñoñ a leen tiiñal.
20 Waaye su dee loxol Yàlla laay
dàqe rab yi nag, kon nguurug Yàlla
agsi na ba ci yeen.

21 «Su ponkal gànnaayoo ba diis,
wattu këram, alalam dina raw.
22 Waaye bu ko ku ko man songee,
ba daan ko, day nangu mboolem
ngànnaay lu mu yaakaaroon, ba
noppi séddale alalam. 23 Ku farul
ak man nag, man ngay xeex, te ku

àndul ak man di dajale, yaa ngi
tasaare.
24 «Aw rab wu bon, bu jàppee
nit ba génn ko, day wër bérab yu
fendi, di wut fu mu nopploo, te du
ko gis. Su ko defee mu ne: “Naa
dellu ca sama kër, ga ma jóge.” 25 Bu
dikkee fekk kër gi buube, defare
ba jekk, 26 day dem indi yeneen
juróom ñaari rab yu ko yées, ñu
bokk sancsi. Su ko defee ni nit kiy
mujje mooy yées na mu jëkke.»
27 Naka la Yeesu di wax loolu,
jenn jigéen ca mbooloo ma àddu ca
kaw, ne ko: «Ndokklee ki la ëmb
ci biiram, nàmpal la ci weenam!»
28 Moom nag mu ne ko: «Xanaa kay,
ndokklee ñiy déglu kàddug Yàlla te
di ko jëfe.»

Yonent Yàlla Yunus doy na firnde

29 Naka la mbooloo may gëna
takku, Yeesu ne: «Niti tey jii, nit
ñu bon lañu. Firnde lañuy wut,
waaye deesu leen jox jenn firnde
ju moy firndey Yunus. 30 Ndax na
Yunus nekke woon firnde ca waa
Niniw, noonu la Doomu nit ki nekke
firnde ci niti tey jii. 31 Keroog àtte
ba, Lingeeru bëj-saalum dina jóg,
janook niti tey jii, tiiñal leen; ndax
moo bàyyikoo woon ca catal àddina,
ngir déglusi xam-xamu Suleymaan,
te tey jii, ku sut Suleymaan a ngi
fi. 32 Waa réewum Niniw it keroog
àtte ba dinañu taxaw, layook niti tey
jii, tiiñal leen ndax ñoo tuube woon
ca waareb Yunus, te tey jii, ku sut
Yunus a ngi fi.

Bët mooy làmpu yaram

33 «Deesul taal ab làmp, di ko
dugal fu làqu, mbaa ci suufu leget.
Dees koy aj kay, ba kuy duggsi gis
muy leer. 34 Bët mooy làmpu yaram.
Bu sa bët wéree, sa yaram wépp a
ciy leerloo, waaye bu sa bët bonee,
sa yaram wépp a ngi ci lëndëm.
35 Kon seetal ndax leer gi nga foog ne
mu ngi ci yaw du ag lëndëm. 36 Bu
sa yaram wépp dee leerlu nag te
lenn nekku ci cig lëndëm, su boobaa
la sa yaram di mana leerlu ba ne
ràññ, mel ni bu la ab làmp niitee,
ne ràññ ci sa kaw.»

Yeesu xas na niti diine ñi

37 Ba Yeesu waxee ba noppi, ab
Farisen da koo woo këram, ngir
bokk ak moom lekk. Mu nangu, dem
ba duggsi, daldi toog ca lekkukaay
ba. 38 Farisen bi nag jaaxle, ndax la
Yeesu setluwul bala moo waaja lekk.
39 Sang bi ne ko: «Yeen Farisen yi,
bitib kaas bi ak ndab li daal ngeen
di raxas, te fekk leen feese jikkoy
jagoo lu lewul, akug mbon ci biir!
40 Yeena ñàkk xel! Xanaa du ki sàkk
biti moo sàkk biir itam? 41 Li ci biir
kay ngeen di sarxe! Su boobaa seen
lépp ay set. 42 Waaye wóoy ngalla
yeen Farisen yi! Xobi naana ak
yeneen safal yu mel ni ru* ak wépp
xeetu lujum, yeena ngi ciy génne
cérub fukkeel, ngir asaka, njubte ak
cofeelu Yàlla nag, ngeen sàggane.
Lii de war na leen, waaye lee it,
waruleen koo sàggane. 43 Wóoy
ngalla yeen Farisen yi! Yeenay
sàkku péete yu kaname ca jàngu
ya, ak nuyoob gëddaal ca pénc ma.
44 Wóoy ngalla yeen, yeena ngi mel
ni ay bàmmeel yu amul xàmmikaay,
nit ñiy dox ca kaw te xamuñu ko.»
45 Kenn ci xamkati yoon yi nag
àddu ne: «Sëriñ bi, loolu nga
wax de, nun itam, xasaale nga
nu ci.» 46 Yeesu itam ne: «Yeen
xamkati yoon yi itam, wóoy ngalla
yeen, yeen ñi sëf nit ñi sëf yu
ñu àttanul, te yeen ci seen bopp,
seen benn baaraam sax du ci laal.
47 Wóoy ngalla yeen, yeenay tabax
bàmmeeli yonent yi, te seeni maam
reyoon leen. 48 Kon yeena seedee
noonu ne seen jëfi maam ya, ànd
ngeen ci, ndax ñoom ñoo leen rey,
yeen ngeen tabax seeni bàmmeel.
49 Looloo tax itam kàddug Yàlla
giy xel, biral ne: “Maay yebal fa
ñoom ay yonent aki ndaw, ñii ñu
bóom, ñee, ñu bundxatal.” 50 Su ko
defee yoon topp niti tey jii, deretu
mboolem yonent yi tuuru, dale ko ca

* **11:42** 11.42 ru gàncax la. Xob yi dees na ko togg, di ko fajoo.

cosaanu àddina. 51 La dale ca deretu
Abel ba ca deretu Sàkkaryaa†, ma
ñu rey ca diggante sarxalukaay ba
ak bérab bu sell ba, maa leen ko
wax déy, dees na ko topp niti tey
jii. 52 Ngalla yeen xamkati yoon yi,
yeena sànk caabiy xam-xam; yeen
dugguleen, ñiy duggsi, ngeen tere
leena dugg.»
53 Ba Yeesu génnee foofa, ca la
Farisen ya ak firikat ya tàmbalee
xabtalu ci kawam, di ko seetloo ay
laaj ci mbir yu bare, 54 di ko yeeru,
tey wuta këf kàddu gu rëcce ci
gémmiñam, ngir tuumaal ko.

12

Yeesu aaye na jinigal

1 Mbooloo ma nag mujj na da-
jaloo ba mat ay junniy junniy
nit, bay joggeente. Ci biir loolu
Yeesu tàmbalee wax, jëkke ko ci
ay taalibeem, ne: «Wattuleen lawi-
iru Farisen ñi, te mooy jinigal.
2 Mboolem lu nëbbu dees na ko
feeñal, te lu làqu dees na ko xam.
3 Moo tax mboolem lu ngeen waxe
biir lëndëm, dees na ko dégge
bëccëg ndarakàmm, te mboolem lu
ngeen déeye ci néegu biir, dees na
ko biral ci kawi taax.
4 «Maa leen ko wax, yeen samay
soppe, buleen ragal ñu manul lu
wees rey seen yaram, ndax gan-
naaw loolu dootuñu leen manal lu
ko raw. 5 Ma xamal leen nag ki
ngeen wara ragal: kiy rey ba noppi,
am sañ-sañu sànni ca sawara sa,
kooku déy laa leen ne, ragal-leen ko.
6 Juróomi picci ramatu, xanaa jarul
ñaari dërëm doŋŋ? Moona Yàlla
fàttewula geesu menn ci ñoom.
7 Yeen nag seen kawari bopp sax,
waññees na lépp. Buleen ragal
dara, nde ndiiraanu ramatu, yeena
ko gën.
8 «Te it maa leen ko wax, képp
ku dëggal fi kanam nit ñi, ne man
nga féeteel, Doomu nit ki itam dina
dëggal fa kanam malaakay Yàlla ya,
ne moom nga féeteel. 9 Waaye ku
weddi fi kanam nit ñi, ne man nga
féeteel, dees na weddi fa kanam
malaakay Yàlla ya, ne man nga
féeteel. 10 Képp ku jëme kàddug
safaan ci Doomu nit ki, dees na la
jéggal, waaye ku saaga Noo gu Sell
gi, deesu la jéggal.
11 «Bu ñu leen yóbboo ca jàngu
ya, ca kanam kilifa ya, ak àttekat
ya, buleen jaaxle ci nan ngeen di
yékkatee kàddug layoo, ak luy doon
seenu lay, mbaa lu ngeen di wax,
12 ndax su boobaa Noo gu Sell gi moo
leen di xamal ca waxtu woowa la
ngeen wara wax.»

Yoolu Yàlla doŋŋ mooy alal

13 Kenn ca mbooloo ma moo noon
Yeesu: «Sëriñ bi, waxal ci sama mag,
mu jox ma sama wàll ci ndono li nu
bokk.» 14 Yeesu ne ko: «Waa jii, kan
moo ma fal àttekat mbaa miraaskat
ci seen kaw?» 15 Ci kaw loolu mu ne
leen ñoom ñépp: «Moytuleen wépp
xeetu bëgge, ndax loo barele barele,
sa bakkan ajuwul ci sa alal.»
16 Mu léeb leen nag, ne leen: «Nit
la woon ku woomle, te ab toolam
nangu. 17 Mu naan ca xel ma: “Nu
may def nag? Amatuma sax fu ma
denc sama ngóob mi!” 18 Ci kaw
loolu mu ne: “Nii laay def: samay
sàq laay daaneel, daldi defaraat sàq
yu gëna mag, denc ci sama pepp ak
mboolem lu ma am. 19 Su ko defee ci
samam xel laa naan: ‘Céy sama waa
ji, yaa ngeek alal ju bare ju mana
dem ay ati at; neel finaax, di lekk,
di naan ak a bége.’ ” 20 Yàlla nag ne
ko: “Ñàkk xel! Guddig tey jii, dees
na jël sa bakkan. Kon li nga waajal,
ana kuy doon boroom?”
21 «Kuy dajaleel boppam alal te
woomlewoo fa Yàlla, loolu mooy
saw demin.»

Ku gëm Yàlla, wóolu ko

22 Gannaaw loolu Yeesu ne ay
taalibeem: «Moo tax ma ne leen,
buleen seen bakkan jaaxal, ngir lu
ngeen lekk, te it buleen seen yaram
jaaxal ngir lu ngeen sol, 23 ndax

† **11:51** 11.51 Seetal ci *2.Jaar-jaar ya* 24.20-22.

lekk gi, bakkan bee ko ëpp solo, te
koddaay li it, yaram wee ko ëpp solo.
24 Seetleen ci baaxoñ: du ji, du góob,
amul ub denc mbaa am sàq. Teewul
Yàlla di ko dundal. Yeen nag, ñaata
yoon ngeen gën picc yi! 25 Ana kan ci
yeen mooy jaaxle, di xalaata xalaat
bakkanam ba mana yokk lu tollook
xef ak xippi ci àppam? 26 Ndegam
loolu gëna tuut sax moo leen të, ana
lu ngeen di xalaat ci leneen?

27 «Seetleen ni tóor-tóor yiy saxe.
Sonnuñu, ëccuñu, waaye maa leen
ko wax, Suleymaan ak darajaam
jépp sax, soluwul woon ni benn ci
ñoom. 28 Ndegam ñaxum tool miy
dund tey, te léegi ñu sànni ko cib
taal, moom la Yàlla solale noonu,
xanaa astamaak yeen kay? Yeenaka
néew ngëm! 29 Yeen nag, buleen
tiisoo lu ngeen lekk, mbaa lu ngeen
naan; te bu yooyu xalaat ub seen
bopp. 30 Ndax loolu lépp, xeeti
yéefari àddina, ñoo koy tiisoo, te
yeen, Baay bi xam na ne soxla ngeen
ko. 31 Waaye tiisooleen nguuram, su
boobaa dees na leen ci dollil loolu.

32 «Buleen ragal dara, yeen jur gu
sew gi, ndax seen Baay la soob, mu
jagleel leen nguur gi. 33 Jaayleen
seen alal, sarxe xaalis bi, sàkkuleen
mbuus yu dul ràpp, muy dencu
ëllëg bu dul jeex fa asamaan, fa
ko sàcc dul jege, max du ko yàq.
34 Ndax fu sab denc nekk, sab xol it
a nga fa.

Teewlu war na

35 «Takkuleen te seeni làmp di
tàkk. 36 Mel-leen ni nit ñuy séentu
seen njaatige lu jóge céet, ndax bu
dikkee ba fëgg bunt ba, ñu daldi ko
ubbil. 37 Ndokklee surga yooyu seen
njaatige dikk fekk ñu teewlu. Maa
leen ko wax déy, njaatige leey takku,
toogal leen ba noppi dikk, taajal
leen, ñu lekk. 38 Ndegam ba guddi
ga xaajee la njaatige la ñibbsi, ba
fekk surga ya teewloo noonu, am ba
suuf seddee la, lu mu ci mana doon,
ndokklee ñoom. 39 Waaye lii de
xamleen ko: boroom kër, su xamoon
wan waxtu la ab sàcc di ñëw, du ko
wacc moos, mu dàjjiy, dugg këram.
40 Kon yeen itam waajleen ba jekk,
ndax waxtu wu ngeen foogul, ci la
Doomu nit ki di ñëw.»

41 Piyeer nag ne Yeesu: «Sang
bi, ndax nun doŋŋ nga léeb lii, am
ñépp a ko moom?» 42 Sang bi ne
ko: «Ana kan nag mooy saytukat bu
wóor te muus, ba njaatigeem batale
ko curgag këram, ngir mu di leen jox
seen njël ca ba muy jot? 43 Ndokklee
surga bu njaatigeem dikk, fekk ko
muy doxale noonu. 44 Maa leen ko
wax déy, alalam jépp la ko njaatige
la di far dénk. 45 Waaye su jawriñ
ja nee ci xelam: “Sama njaatige
dikkagul léegi,” ba tax mu tàmbalee
dóor surga ya, góor ak jigéen, di
lekk ak a naan, di màndi, 46 su
boobaa njaatige laay dikk bés bu
mu ko séenuwul ak waxtu wu mu
foogul, te mbugal mu metti la koy
mbugal, sédd ko ci añub gëmadikat
ñi.

47 «Jawriñ jooju xam nammeelu
njaatigeem, te taxul mu waaj ko,
ba jëfewu ko, ay yetam dina bare.
48 Waaye jawriñ ji xamul nammeelu
njaatigeem, te teewu koo def lu
yelloo ay duma, yet yu néew lay am.
Képp ku ñu jox lu bare, dees na la
topp lu bare. Képp ku ñu dénk jopp,
dees na la feyeeku lu ko ëpp.

Ngëm indi na féewaloo

49 «Sawara laa taalsi ci kaw
suuf, te maaka bëggoon mu ne
jippét xaat! 50 Am na nag sóobu
gu ma wara sóobu, waaye ndaw
njàqare ci man li feek loolu sotti-
wul. 51 Foog ngeen ne maye jàmm
ci kaw suuf moo ma indi? Déet
kay. Maa leen wax lii, xanaa ag
féewaloo. 52 Gannaaw-si-tey, bu
juróomi nit bokkee genn kër, dinañu
féewaloo; ñett féewaloo ak ñaar,
ñaar féewaloo ak ñett. 53 Baay
dina féewaloo ak doomam ju góor,
doom ja féewaloo ak baayam; ndey
féewaloo ak doomam ju jigéen,
doom ja féewaloo ak ndeyam; ndey
féewaloo ak jabaru doomam, jabar
ja féewaloo ak ndeyu jëkkër ja.»

Xam pirim jamono war na

54 Yeesu neeti mbooloo ma: «Bu
ngeen gisee mu xiine sowu, dangeen
dal naan: “Taw baa ngi ñëw,” te
noonu lay ame. 55 Bu ngelaw bawoo
bëj-saalum, ngeen ne: “Tàngaay
wu metti lay doon,” te mooy am.
56 Jinigalkat yi ngeen doon! Melow
asamaan ak suuf, man ngeen koo
firi. Xew-xewi janti tey jii nag, nu
ngeen umplee pireem?

57 «Te itam lu leen tee àtte njub,
yeen ci seen bopp? 58 Boo àndeek
sab jotewaale, ngeen jëm ca àttekat
ba, fexeela jubook moom ci yoon wi.
Lu ko moy mu yóbbu la ci yoon,
yoon jébbal la ndawal buur, mu ne
la ràpp tëj. 59 Ma ne la, doo fa génne
mukk te feyuloo lépp, ba ci poset bi
gëna tuut.»

13

Ku tuubul, sànku

1 Jamono jooju tembe la aw nit
dikk, àgge Yeesu mbirum waa Galile
yu Pilaat bóomoon, jaxase seen
deret ak seen dereti juru sarax yu
ñu jagleel Yàlla. 2 Yeesu ne leen:
«Foog ngeen ne waa Galile yooyu
dañoo gëna bàkkaar mboolem seen
bokki Galile ya ca des, ba tax ñu
daj mitit wu ni tollu? 3 Maa leen
ne déedéet kay, te su ngeen tuubul,
noonu ngeen di sànkoo yeen ñépp.
4 Fukki nit ak juróom ñett ñooñu
tata ja ca Silowe daanu ci seen kaw,
ba rey leen nag, ngeen foog ne ñoo
gën diy tooñkat ci Yerusalem gépp?
5 Maa leen ne déedéet kay, te su
ngeen tuubul, yeen ñépp ay sànku
ni ñoom.»

6 Mu léeb leen lii nag, ne leen:
«Garabu figg la nit amoon ci
tóokëram. Mu dikk di ko raas-si,
gisu ca dara. 7 Mu ne surga ba:
“Ñetti at a ngii may dikk, raas-si
garab gii, gisuma ci dara. Kon gor
ko, da fiy xatal rekk.” 8 Surga ba
ne ko: “Sang bi, bàyyiwaat ko at
mii rekk, ba ma wéex ko, def ci tos.
9 Jombul mu meññ déwén; lu ko
moy, nga gor ko.”»

Yeesu faj na nit bésub Noflaay

10 Benn bésub Noflaay, Yeesoo
doon jàngle ci ab jàngu. 11 Ndeke
jenn jigéen a nga fa woon; rab a
ko woppal lu wara mat fukki at
ak juróom ñett, mu xuuge, man-
ula fexe ba siggi. 12 Yeesu gis ko,
woo ko, ne ko: «Jongama, teqlikoo
nga ak sa laago.» 13 Mu teg ko
ay loxoom, mu siggi ca saa sa, di
sàbbaal Yàlla. 14 Njiitu jàngu ba
nag yékkati kàddug ñaawlu ndax
bésub Noflaay ba Yeesu faje. Mu
ne mbooloo ma: «Juróom benni fan
la nit ñi wara liggéey. Kon ci fan
yooyu ngeen wara fajusi, waaye du
ci bésub Noflaay.» 15 Sang bi ne ko:
«Jinigalkat yi ngeen doon! Xanaa
du ci bésub Noflaay la kenn ku nekk
ci yeen di yiwee aw yëkkam mbaa
mbaamam ca gétt ga, ngir wëggi
ko? 16 Jigéen jii di sëtub Ibraayma,
te fukki at ak juróom ñett a ngii
Seytaane làggal ko, wareesu koo
yiwi, teggil ko laago jii ci bésub
Noflaay?»

17 Ba mu waxee loolu, noonam
yépp a rus, mbooloo ma nag di bége
mboolem jëf ju yéeme, ja muy def.

Doomu fuddën misaal na nguurug Yàlla

18 Yeesu neeti: «Ana lu nguurug
Yàlla di nirool? Ana lu ma koy
niruleel? 19 Mu ngi mel ni doomu
fuddën bu nit jël, sànni cib toolam.
Mu sax, màgg ba doon garab gu
njanaaw yi tàgg ciy caram.»

Lawiir misaal na nguurug Yàlla

20 Mu dellu ne: «Ana lu may
niruleel nguurug Yàlla? 21 Mu ngi
mel ni lawiir ju jigéen sàkk, def ko
ci ñetti natti sunguf, ba tooyal bépp
mujj funki.»

Buntu texe xat na

22 Yeesu moo doon jaare ay dëkk
yu mag ak yu ndaw, jëm Yerusalem,
di jàngle ca yoon wa. 23 Mu am
ku ko ne: «Sang bi, xanaa ñiy

mucc ñu néew lay doon?» Mu ne
leen: 24 «Góor-góorluleen ba dugge
ci bunt bu xat bi, ndax maa leen
ko wax, ñu bareey jéema dugg,
waaye duñu ko man. 25 Bu boroom
kër gi xasee jóg, ba tëj bunt bi,
fa ngeen di doxe des biti, di fëgg
naan: “Sang bi, ubbil nu!” Mu
ne leen: “Xawma fu ngeen bokk.”
26 Su boobaa ngeen naan: “Noo daan
bokk di lekk ak a naan, te sunuy
pénc nga daan jàngle.” 27 Mu neeti
leen: “Nee naa leen xawma fu ngeen
bokk. Soreleen ma yeen ñépp, de-
fkati njubadi yi!” 28 Foofa la ay jooy
ak naqarlu bay yéyu di ame yoon,
kera bu ngeen gisee seeni maam
Ibraayma ak Isaaxa ak Yanqóoba ak
yonent yépp ca biir nguurug Yàlla,
te fekk yeen ci seen bopp, ñu dàq
leen ca biti. 29 Penku ak sowu, bëj-
gànnaar ak bëj-saalum, la aw nit di
bawoo, dikk toog ca ndabal bernde
la ca nguurug Yàlla. 30 Su ko defee
nag, ñenn a ngi mujje tey, waaye
ëllëg ñooy jiitu; te ñenn a ngi jiitu
tey, waaye ëllëg ñooy mujje.»

Dees na tas Yerusalem

31 Ca jamono jooju tembe la ay
Farisen dikk, ne Yeesu: «Jógeel fii,
te dem, ndax Buur Erodd da laa
nara rey.» 32 Mu ne leen: «Demleen
wax njomboor moomu, ne ko: “Maa
ngii di dàq rab yi, di maye ag wér,
tey ak ëllëg. Bésub ñetteel ba nag
ma sottal.” 33 Waaye tey ak ëllëg
ak sibir, fàww ma dem, ndax ab
yonent wareesu koo bóome fenn fu
dul Yerusalem.

34 «Yerusalem, Yerusalem, yaw
miy bóom yonent yi, di sànni ay doj
ñi ñu yebal ci yaw, ba ñu dee, ñaata
yoon laa namma dajale say doom,
uuf ni ganaar di uufe ay cuujam, te
nanguwuloo? 35 Mu ngoog, waccees
na laak sa kër nag, waaye maa ne
la doo ma gisati ba kera jant ba nga
naa: “Na barke wàccal ki ñëw ci
turu Boroom bi!”»

14

Yeesu jàngal na Farisen ya

1 Benn bésub Noflaay la Yeesu
reeri woon kër genn kilifag Farisen
ya. Ñoom nag ñu di ko bàyyi xel
bu baax. 2 Ndeke jenn waay a nga
fa janook moom, yaram wépp a
sadd. 3 Yeesu àddu, ne xamkati yoon
yaak Farisen ya: «Waaw, pajum
bésub Noflaay, yoon maye na ko, am
déet?»

4 Ñu ne cell. Yeesu teg waa ja loxo,
wéral ko, daldi ko yiwi. 5 Mu ne
leen: «Ana kan ci yeen la doomam
mbaa aw yëkkam daanu cib teen,
mu bañ koo daldi génne ci bésub
Noflaay?» 6 Lu ñu ca teg nag të leen,
ñu ne xerem.

7 Ci biir loolu Yeesu gis na gan
ñay taamoo toogu yu kaname, mu
léeb leen, ne leen: 8 «Bu la boroom
xew wooyee ci berndeg céet, bul
wàllisi, ba tooge toogu ba gëna
kaname, xamoo fu ku la sutu daraja
di wuysee boroom xew ma. 9 Su
boobaa moom mi la woo, woo ko,
mooy dikk, ne la: “Mayal kii, mu
toog.” Nga am nag gàccey walbatiku
toogi fa gëna gannaawe. 10 Bu ñu la
wooyee am xew kay, demal tooge fa
gëna gannaawe, ba ka la woo dikk
ne la: “Xarit, agsil ci kanam.” Su
boobaa muy sa teraanga ci kanam
mboolem ña nga bokkal bernde ja.
11 Ndaxte képp kuy réylu, dees na la
toroxal, ka toroxlu lees di yékkati.»

12 Ci kaw loolu Yeesu ne waa ja
ko woo bernde: «Boo dee waajal
bernde, añ mbaa reer, bul woo say
xarit, mbaa say doomi ndey, mbaa
say bokk, mbaa say dëkk yu am alal,
nde ñoom itam dañuy walbatiku,
woo la rekk, mu doon sag pey. 13 Boo
dee waajal bernde kay, wool néew-
doole yi ak làggi yi, ak ñiy soox ak
silmaxa yi. 14 Su boobaa ndokklee
yaw, nde amuñu sag pey, waaye
dees na la fey, kera ndekkitel aji jub
ñi.»

Dàq sa teraanga, romb sa njariñ

15 Kenn ca gan ña nag dégg
loolu, ne Yeesu: «Ndokklee ku lekk
ca bernde ja ca nguurug Yàlla!»

16 Yeesu ne ko: «Jenn waay moo
waajaloon bernde ju mag, woo ca
ñu bare. 17 Ba waxtuw lekk jotee,
mu yebal ab surgaam ca ña mu woo
woon, ne leen: “Ñëwleen, lépp sotti
na léegi.”

18 «Ñu tàmbalee gàntal nag ñoom
ñépp. Kii ne ko: “Ab tool laa jënd, te
fàww ma xooli ko. Dama lay ñaan
rekk, nga jéggal ma.” 19 Kee ne:
“Ay lëkkey yëkk, ci laa jënd juróom,
damay dem nii, jéemloo leen ba
xam. Dama lay ñaan rekk, nga
jéggal ma.” 20 Kale ne ko: “Ab séet
laay sooga takk, looloo tax duma
mana ñëw.”

21 «Surga ba dellu, daldi koy àgge
boroom kër ga, njaatigeem. Mu mer,
ne surga ba: “Demal gaaw ca pénc
yaak mbeddi dëkk bi, te nga indi
fii néew-doole yi, ak làggi yi ak
silmaxa yi ak ñiy soox.”

22 «Surga ba dem ba délsi, ne
ko: “Sang bi, li nga santaane de
def naa ko, waaye kër gi feesagul.”
23 Njaatige li ne ko: “Demal topp
yoon yi, leru ñag yi, te nga soññ
nit ñi, ñu dikk ba sama kër fees.”
24 Maa leen ko wax, ñi ma woo woon
ci sama bernde ji, kenn du ci mos.»

Topp Yeesu am na lu mu laaj

25 Yeesu moo doon dem, mbooloo
mu réy dar ko. Mu geestu ne leen:
26 «Képp ku ñëw ci man, te bañuloo
sa baay ak sa ndey, ak sa jabar,
ak sa doom, ak sa bokk yu góor,
ak sa bokk yu jigéen, bañuloo sa
bakkanu bopp sax, doo mana doon
sama taalibe. 27 Képp ku gàdduwul
sa bantu bopp bu ñu lay daaj, te
topp ci man, doo mana doon sama
taalibe. 28 Ana kan ci yeen sax
mooy namma tabax taaxum kaw,
te jëkkula toog, waññ la mu koy
dikke, ngir seet ba xam ndax am
na lu ko àggale, 29 bala moo teg
kenug taax ma, te amul dooley sottal
tabax bépp, ba ña koy seetaan di
ko ñaawal, 30 naan: “Waa jii moo
tàmbalee tabax, te manula àggale!”
31 Am ban buur mooy xarejeek be-
neen buur te jëkkula toog, seet ba
xam ndax man naa ànd ak fukki jun-
niy xarekatam, ngir xarejeek ku ko
songseek ñaar fukki junniy xarekat?
32 Su ko manul nag, ba buur bee di
soreegum lay yebal kurél ca moom,
ngir seet nu mu mana sàrtoo ak
moom jàmm. 33 Naka noonu itam,
kenn ci yeen du mana doon sama
taalibe te dëdduwul mboolem lu mu
am.

34 «Xorom déy baax na, waaye
bu sàppee, ana lees koy safaleetee?
35 Jariñatul suuf, jariñatul ab tos. Ca
biti lees koy tuuri. Ku ami nopp kat,
déglul.»

15

Sàmm bége na menn xaram mu feeñ

1 Mboolem juutikat yeek
bàkkaarkat yi ñoo daan ñëw ci
Yeesu, di ko déglu. 2 Ci biir
loolu Farisen ya ak firikati yoon
ya di ñurumtu naan: «Kii moom
bàkkaarkat yi lay neexool, di bokk
ak ñoom lekk!» 3 Yeesu nag léeb
leen lii, ne leen: 4 «Ana kan ci yeen
mooy am téeméeri xar, réerle ci
menn, te bàyyiwul ca àll ba juróom
ñeent fukki xar ya ak juróom ñeent
(99), ngir toppi ma réer, ba gis ko?
5 Bu ko gisee lay bég, teg ko ca
mbagg ma, yóbbu kër ga. 6 Te bu
àggee ca kër ga, xarit yaak dëkk
ya lay woo, ne leen: “Kaayleen nu
bége, sama xar ma réeroon, gis naa
ko!”

7 «Maa leen wax, ne leen: bu benn
bàkkaarkat doŋŋ tuubee, noonu
rekk lay doone mbégte fa asamaan,
ba raw mbégte ma fay am, bu
juróom ñeent fukk ak juróom
ñeenti nit jubee, te soxlawuñoo
tuub.

Jigéen bége na takkaayam lu feeñ

8 «Te it ana jan jigéen mooy am
fukki libidoor, benn réer ca, te
taalul ab làmp, buub néeg ba, seeta
seet, ba gis ko? 9 Bu ko gisee,

xarit yaak dëkk ya lay woo, ne
leen: “Kaayleen nu bége, libidoor
ba réeroon, gis naa ko.” 10 Maa leen
wax ne leen: noonu rekk lay doone
mbégte fa malaakay Yàlla ya, bu
benn bàkkaarkat doŋŋ tuubee.»

Baay bége na doomam ju feeñ

11 Yeesu neeti: «Nit a amoon
ñaari doom yu góor. 12 Ka gën
di ndaw ne baay ba: “Baay, jox
ma cér bi ma yoon may ci sunu
alal.” Ba loolu amee baay ba séddale
leen alalam. 13 Ay fan yu néew
gannaaw gi, ka gën di ndaw jaay
léppam, daldi tukki réew mu sore,
di topp bakkanam ba yàq fa alalam.
14 Gannaaw ba mu sànkee lépp, xiif
bu metti dikkal réew ma, mu daldi
tàmbalee ñàkk. 15 Ci kaw loolu mu
dem, di surgawu ku cosaanoo ca
réew mooma, kooku yebal ko ca ay
toolam, muy sàmm ay mbaam-xuux.
16 Mu dem ba noon ngéeja lekk ca
xolliti doomi garab ya mbaam-xuux
yay lekk, fajeb xiifam, te kenn mayu
ko ca. 17 Xel ma mujj délsi, mu ne:
“Ñaata surga la sama baay am, seen
lekk ne gàññ, man, ab xiif di ma rey
fii! 18 Naa jóg, dem ca sama baay,
ne ko: ‘Baay, tooñ naa Yàlla, tooñ la;
19 yeyootumaa tuddoo sax sa doom;
léegi def ma ni ku bokk ci say surga.’
”

20 «Mu jóg, ngir dellu kër baayam.
Fu sore la ko baayam séene, muy
dikk. Mu ñeewante ko, daw, laxasu
ko, fóon ko. 21 Doom ja ne ko: “Baay,
tooñ naa Yàlla, tooñ la; yeyootumaa
tuddoo sax sa doom.” 22 Teewul baay
ba ne ay surgaam: “Gaawleen indi
mbubb mi gëna rafet, solal ko, te
ngeen takkal ko ab jaaro ci loxoom,
solal ko ay dàll. 23 Indileen sëlluw
yafal wa, rey, nu lekk, te bànneexu;
24 ndax sama doom jii moo dee woon
te dekki na, moo réeroon te feeñ
na.” Ñu daldi tàmbalee bànneexu.

25 «Loolaa nga fekk mag ja ca tool
ya. Ba mag ja dikkee ba jub kër ga,
ca la dégg po ma ak pecc ma. 26 Mu
woo kenn ca xale ya, laaj ko lu xew.
27 Mu ne ko: “Sa rakk jaa délsi, sa
baay rey sëlluw yar wa, ndax li mu
délseek jàmm.”

28 «Mag ja nag mer, nanguwula
agsi, baayam génn, di ko soññ.
29 Mu àddu, ne baayam: “Seetal
ñaata at laa la liggéeyal, sa ndigal,
masuma koo moy, te man, masuloo
maa may sax as tef su nu bégloo,
maak samay xarit. 30 Sa doom jii
dikk, gannaaw ba mu yàqee sa alal
ci ay gànc, nga reyal ko sëlluw yafal
wi!” 31 Mu ne ko: “Doom, yaw
de naka jekk man nga nekkal, te
mboolem lu ma am, yaa ko moom.
32 Waaye mbégte ak bànneex war
na, ndax sa rakk jii moo dee woon te
dekki na, moo réeroon te feeñ na!”»

16

Saytukat bu dëng def na ag muus

1 Yeesu neeti ay taalibeem: «Jenn
waay ju am alal la woon, ñu boole ko
ak ab saytukatam, ne ko day pasar-
pasaree alalam. 2 Waa ja woo ko, ne
ko: “Li ma la déggal, lu mu doon?
Limal ma sag caytu, ndax dootoo ma
mana saytul.”

3 «Saytukat ba nag ne ca xelam:
“Nu may def nag, gannaaw sama
njaatigee ngi nangu caytu gi ci man?
Dem gàbbi? Awma kàttanam. Yal-
waani? Rus naa ko.” 4 Gannaaw
loolu mu ne “Xam naa ni may def,
ba su ma ñàkkee sama liggéey it,
dees na ma fat.” 5 Mu daldi woolu
kenn, kenn, ña ameel njaatigeem
bor. Kii ñëw, mu ne ko: “Ñaata nga
ameel sama njaatige?” 6 Mu ne ko:
“Téeméeri xàndiy diwu oliw.” Mu
ne ko: “Sa kayit a ngi, toogal gaaw
te bind juróom fukk.” 7 Kee, mu ne
ko: “Yaw nag, ñaata nga ko ameel?”
Mu ne ko: “Téeméeri saakuy pepp.”
Mu ne ko: “Sa kayit a ngi, bindal
juróom ñett fukk.” 8 Njaatige li nag
naw saytukat bu njublaŋ boobu ca
muus ga mu defe. Ndax kat niti tey
jii ñoo gëna muus doomi leer ñi, ci
ni ñuy doxale seen digganteek seeni
nawle.»

9 Yeesu teg ca ne: «Maa leen wax
ne leen: Alalu àddina ji làmboo
njubadi, sàkkooleen ko ay xarit,
ngir bu alal ja jeexee, xarit yooya fat
leen ca dal yu sax ya. 10 Ku maandu
ci lu néew nag, maandu ci lu bare;
ku jubadi ci lu néew it, jubadi ci lu
bare. 11 Kon su ngeen maanduwul
ci alalu àddina, alal ji dëgg, ana
ku leen koy dénk? 12 Te su ngeen
maanduwul ci alalu jaambur, ana
ku leen di dénk seen alalu bopp?

13 «Ab jaamu kër nag manula
jaamu ñaari sang; day dëddu kii,
sopp kee; mbaa mu fonk kii, cof
kee. Manuleena jaamoondoo Yàlla
ak Alal.»

14 Farisen ñu bëgg xaalis ña nag
dégg loolu Yeesu wax lépp, ba noppi
di ko ñaawal. 15 Yeesu ne leen:
«Yeen yeenay jub-jublu ci kanam nit
ñi, waaye Yàlla xam na seen xol.
Ndax li nit ñi gëna naw, lu seexluwu
la fa Yàlla.

16 «Yoonu Musaa wi ak waxi
yonent yi la woon ba kera ba Yaxya
dikkee. Waaye ba mu dikkee lañu
yégle nguurug Yàlla, ñépp di ci
jéema dugge seen doole. 17 Waaye
nag asamaan ak suuf raaf moo gëna
yomb genn maaska rote ci mbindum
yoonu Musaa.

Pase daganul

18 «Képp ku fase sa jabar, takk
keneen, jaaloo nga; te ku jëkkëram
fase, képp ku ko takk, jaaloo nga.

Aji texeedi sàkku na yërmande

19 «Jenn waay la woon ju bare
alal, di sol yérey tànnéef yu rafet,
di dunde lu neex bés bu set. 20 Ab
baadoolo bu ñuy wax Lasaar nag
farala tëdde buntu kër waa ji, yaram
wa ne fureet aki góom, 21 te noon
ngéeja fajeb xiifam lu ruuse ci nda-
bal boroom alal bi. Rax ci dolli xaj
yiy dikk, di mar ay góomam.

22 «Ba baadoolo ba deeyee,
malaaka yi yóbbu ko ba ca wetu
Ibraayma. Boroom alal ba itam dee,
ñu rob ko. 23 Ci kaw loolu ñu dugal
ko sawara. Ca biir mbugal mu tar
ma la dawale bëtam, daldi séen fu
sore Ibraayma ak Lasaar ci wetam.
24 Mu xaacu ne: “Maam Ibraayma,
yërëm ma! Yebalal Lasaar, mu
sëpp catal baaraamam ci ndox, dikk
seralal ma sama làmmiñ, sawara
sii metti na lool!” 25 Ibraayma ne
ko: “Doom, fàttlikul ne na nga
séddoo woon sa bànneex ca àddina,
noonu la Lasaar nekke woon aw tiis.
Waaye fii nag moo neexle, yaw nga
mitile. 26 Bu loolu yépp weesee itam,
sunu digg ak yeen kàmb gu xóot a fi
dox; moo tax ku bëgga jóge fii jëm
ci yeen, mbaa mu jóge foofu jëmsi
ci nun, du ko man.”

27 «Ci kaw loolu boroom alal
ba ne: “Kon nag maam, ngalla
yebalal Lasaar ca sama kër baay,
28 ndax sama juróomi rakk a nga
fa. Na leen àrtu, ngir ñu baña
ñëw ñoom itam ci bérabu metit bii.”
29 Ibraayma ne ko: “Waaye ñoom
am nañu yoonu Musaa, am nañu
téerey yonent yi. Nañ leen déggal.”
30 Mu ne ko: “Loolu doyul, Maam
Ibraayma, waaye su kenn bàyyikoo
ci ñi dee, dem ba ca ñoom, dinañu
tuub.” 31 Ibraayma nag ne ko: “Su ñu
dégluwul Musaa, dégluwñu yonent
yi kay, ku dekki, bàyyikoo ci ñi dee
sax du tax ñu gëm.”»

17

Bàkkaarloo nit aay na

1 Yeesu neeti ay taalibeem: «Ag
fiir guy bàkkaarloo manula ñàkk,
waaye wóoy ngalla ka koy lal. 2 Ñu
takkoon doj wu réy ci baatam, sànni
ko biir géej moo gën ci moom muy
yóbbe bàkkaar kenn ci xale yii.
3 Wattuleen seen bopp.

Jéggal-leen ku leen tuubal

«Bu la sa mbokk tooñee, yedd
ko. Bu tuubee, baal ko. 4 Su la
tooñoon juróom ñaari yoon ci bés
bi, te walbatiku juróom ñaari yoon,
ne la: “Tuub naa ko,” baal ko rekk.»

Ngëm maye na kéemtaan

5 Ci kaw loolu ndaw ya ne Sang bi:
«Yokk nu ngëm.» 6 Sang bi ne leen:

«Su ngeen amoon ci ngëm, lu tollu
ni peppu fuddën sax, ba ne garab gii:
“Buddeekul, dem jëmbate ca géej
ga,” su boobaa garab gi déggal leen.

Ab jaam du sàkku jaajëf

7 «Kan ci yeen la ab jaamam di
beyi mbaa mu sàmmi ba jóge tool,
dikk, mu ne ko: “Kaay, nu lekk”?
8 Xanaa kay da koy wax ne ko:
“Defaral sama reer, te takku, taajal
ma, ba ma lekk, naan, nga doora
lekk, naan.” 9 La jaam ba jëfe ndigal
tax na sangam sant ko? Déedéet
kay. 10 Yeen itam noonu. Bu ngeen
defee li ñu leen sant lépp ba noppi,
dangeena war ne: “Ay jaam rekk
lanu. Sunu warugar lanu def.”»

Yeesu faj na fukki gaana

11 Ci biir yoon woowu Yeesu
jëmoon Yerusalem, ma nga jaare fa
Samari ak Galile digaloo. 12 Mu
dem bay duggsi cib dëkk, fukki
gaana dikk, dajeek moom, ba dànd
ko, daldi taxaw. Ñu xaacu ne:
13 «Yeesu, Njaatige, yërëm nu!»
14 Yeesu nag gis leen, ne leen: «Dem-
leen seetluji seen yaram ca sarx-
alkat ya.»

Ba ñuy dem ca sarxalkat ya lañu
wér, seen yaram set. 15 Kenn ci
ñoom gis ne wér na, daldi wal-
batiku, di xaacuy sàbbaal Yàlla.
16 Mu dikk, ne gurub, dëpp jëëm fa
tànki Yeesu, sant ko. Waa ja nag
nitu Samari la woon. 17 Ba loolu
amee Yeesu ne: «Xanaa du fukk a
wér? Juróom ñeent ña nag, ana
ñu? 18 Amu ci kenn ku ñëw, delloo
Yàlla njukkal ku dul doxandéem
bii!» 19 Yeesu nag ne ko: «Jógal dem;
sa ngëm faj na la.»

Nguurug Yàlla door na ba noppi

20 Farisen yi ñoo laajoon Yeesu, ne
ko: «Kañ la nguurug Yàlla di dikk?»
Mu ne leen: «Dikkug nguurug Yàlla
du ànd akum ceetaan. 21 Deesul ne
it: “Xool-leen, mu ngi” mbaa: “Ma
ngee,” ndax kat nguurug Yàlla mu
ngi ci seen biir.»

22 Mu ne taalibe ya: «Ay jant
a ngi ñëw yu ngeen naa ngéejoo
fekke benn bés ci bési Doomu nit
ki, te dungeen ko fekke. 23 Te it,
dees na leen ne: “Ma ngee!” mbaa:
“Mu ngii!” Buleen dem, buleen ca
topp. 24 Ndax ni melax di xuyye gii
wetu asamaan, ba ne ràññ ca gee,
noonu la Doomu nit kiy def keroog
bésam. 25 Waaye balaa booba fàww
Doomu nit ki am coono yu bare,
jànkoonteek diiŋatu niti tey jii.

26 «Noonee mu deme woon ca
janti Nóoyin, ni lay deme ca janti
Doomu nit ki. 27 Nit ñaa nga doon
lekk ak a naan, di jël jabar ak a séyi,
ba keroog bés ba Nóoyin duggee ca
gaal ga, mbënn ma dikk, sànk ñépp.

28 «Noonee itam la deme woon
ca janti Lóot. Nit ñaa nga doon
lekk ak a naan, di jënd ak a jaay,
di jëmbat ak a tabax. 29 Waaye bés
ba Lóot génnee Sodom, la tawub
sawara ak tamarax wàcce asamaan,
sànk ñépp. 30 Noonu doŋŋ lay deme,
bés bu Doomu nit kiy feeñ.

31 «Bésub keroog boobee, ku mu
fekk ci kaw am taax, te say yëf
ne ca biir kër ga, bul wàcc, di ko
jëli. Te ku mu fekk tool ba itam,
bul dellu. 32 Fàttlikuleen jabaru
Lóot ja! 33 Képp kuy wuta rawale
sa bakkan, yaay ñàkk sa bakkan,
waaye képp ku ñàkk sa bakkan,
yaay dund. 34 Maa leen ko wax:
guddig keroog ñaar ay bokk benn
lal, kenn ki, ñu yóbbu ko, ka ca des,
ñu ba ko. 35-36 Ñaar di wolandoo,
kenn ki, ñu yóbbu ko, ka ca des, ñu
ba ko.»

37 Taalibe yi ne Yeesu: «Loolu fan
la, Sang bi?» Mu ne leen: «Fu médd
nekk, fa la tan yay daje.»

18

Saxoo ñaan wareef la

1 Yeesu dellu leen léeb lii, ngir
ñu wareefoo di sax ci ñaan te baña
xàddi. 2 Mu ne: «Ab àttekat la
woon cib dëkk; ragalul Yàlla, yégul
nit. 3 Ab jëtun a nga woon ca
dëkk boobee. Daan na ñëw ca

moom, naan ko: “Àtte ma ak sama
jotewaale!” 4 Àttekat ba bañ na ay
yoon, waaye gannaaw gi mu ne ci
xelam: “Ragaluma Yàlla, yéguma
nit, 5 waaye jigéen jii da maa lakkal;
naa ko àtte, bala moo dërr-dërri ba
mujj jekkli ma.”»
6 Sang bi teg ca ne: «Jàngatleen
li àttekat bu bon bi wax. 7 Kon
ndax Yàlla man naa baña sàmm àqu
tànnéefam ñi koy woo wall guddi
ak bëccëg, xanaa di leen yeexe?
8 Maa leen ne, mooy sàmm seen àq
ci lu gaaw. Waaye bu Doomu nit ki
dikkee, mbaa dina fekk ngëm ci kaw
suuf?»

Ag njub, bu ko boroom gis

9 Yeesu léebati lii, ngir ñiy damoo
seenug njub, tey doyadal ñi ci des.
10 Mu ne: «Ñaari nit a julliji woon ca
kër Yàlla ga. Kenn ki di ab Farisen,
ki ci des dib juutikat. 11 Farisen baa
nga taxaw di yelu, naan: “Yàlla, maa
ngi lay sante li ma melul ni ñeneen
ñi doonul lu moy ay lekk-kati àq,
ay njublaŋ aki jaalookat, rawatina
juutikat bii. 12 Maa ngi woor ñaari
yoon, ayu bés gu nekk, di joxe asaka
benn céru fukkeelu mboolem lu ma
am.”
13 «Juutikat ba moom, ma nga
taxaw fu sore, ñemewula siggi
sax, xool asamaan, xanaa di fëgg
dënnam te naan: “Éy Yàlla, yërëm
ma, man bàkkaarkat bi.”»
14 Yeesu teg ca ne: «Maa ne leen,
kooku moo ñibbaale këram àtteb
ku jub, waaye du Farisen ba. Ndaxte
képp kuy réylu, dees na la toroxal,
waaye ki toroxlu lees di yékkati.»

Tuut-tànk am na cér

15 Doon nañu indil Yeesu ay tuut-
tànk sax, ngir mu teg leen ay lox-
oom. Taalibe ya gis loolu, di leen
jànni. 16 Yeesu nag woolu xale yi,
ne: «Bàyyileen xale yi, ñu ñëw fi
man, buleen leen aaye, ndax ñu mel
ni ñoom ñoo yelloo nguurug Yàlla.
17 Maa leen ko wax déy, képp ku
baña nangul nguurug Yàlla ni ab
xale, doo ca dugg mukk.»

Dëddu lépp, topp Yeesu jafe na

18 Kenn ci njiiti Yawut yi moo
laajoon Yeesu, ne ko: «Sëriñ bu baax
bi, ana lu may def, ba texe fàww?»
19 Yeesu ne ko: «Lu tax nga naa ma
ku baax ki? Kenn baaxul ku moy
Yàlla doŋŋ. 20 Xam nga ndigal yi:
“Bul jaaloo, bul bóom, bul sàcc, bul
seede lu dul dëgg, teralal sa ndey ak
sa baay.”» 21 Mu ne ko: «Loolu lépp,
ba may ndaw laa ko dale sàmm ba
tey.» 22 Yeesu dégg loolu, ne ko:
«Lenn rekk nga deseleeti. Mboolem
loo am, jaay ko, séddale ko néew-
doole yi. Su ko defee nga woomle fa
asamaan. Boo noppee, ñëwal, topp
ci man.» 23 Ba waa ji déggee loolu,
am na tiis wu réy, ndax barele woon
na lool. 24 Yeesu gis loolu, daldi
ne: «Boroom alal tàbbi ci nguurug
Yàlla, ndaw lu jafe! 25 Boroom alal
dugg ci nguurug Yàlla de, giléem
jaare bën-bënu puso moo ko gëna
yomb.» 26 Ña cay dégg nag ne: «Kon
ku mana mucc nag?» 27 Yeesu ne
leen: «Li të nit, tëwul Yàlla.»
28 Piyeer daldi ne: «Nun de, noo
ngii, dëddu la nu amoon, topp la.»
29 Yeesu ne leen: «Maa leen ko
wax déy, amul kenn kuy dëddu kër,
mbaa jabar, mbaa mbokk, mbaa
waajur, mbaa doom, ngir nguurug
Yàlla, 30 te jotaatul lu ko ëpp ay
yooni yoon, tey jii, akug texe ba
fàww, ëllëg.»

Yeesu baamooti na coono yi koy xaar

31 Yeesu nag yóbbu Fukk ñaak
ñaar, wéetook ñoom, ne leen: «Nu
ngii jëm Yerusalem, te mboolem
lu yonent yi bindoon ci mbirum
Doomu nit ki dina sotti. 32 Ndax dees
na ko jébbal jaambur ñi dul Yawut,
dees na ko ñaawal, saaga ko, tifli
ko. 33 Dinañu ko caw, rey ko, ba ca
ñetteelu fanam, mu dekki.»
34 Waaye ndaw ya, ñoom, xamuñu
dara ci jooju wax, ndax mbóotu
kàddug Yeesu gaa leen làqu, ba tax
ñu umple la mu wax.

Yeesu faj na silmaxa

35 Ba Yeesu di jubsi dëkk ba ñuy
wax Yeriko, ab silmaxaa nga tooge
ca peggu yoon wa, di yalwaan.
36 Silmaxa ba dégg mbooloo may
romb, mu daldi laaj lu mu doon.
37 Ñu ne ko Yeesum Nasaret moo fa
jaare. 38 Ci kaw loolu mu àddu ca
kaw ne: «Yeesu, Sëtub Daawuda,
yërëm ma!» 39 Ña jiitu femmu
ko, ngir mu noppi. Teewul mu
gëna xaacooti, ne: «Sëtub Daawuda,
yërëm ma!» 40 Yeesu nag taxaw, ne
ñu indil ko ko. Ba mu dikkee, mu
laaj ko, ne ko: 41 «Loo bëgg ma defal
la ko?» Mu ne ko: «Xanaa may gis,
Sang bi.» 42 Yeesu ne ko: «Gisal! Sa
ngëm faj na la.» 43 Ca saa sa muy
gis, daldi topp ci Yeesu, di sàbbaal
Yàlla. Mbooloo mépp gis loolu, di
sant Yàlla.

19

Yeesu dal na ak bàkkaarkat ba

1 Gannaaw loolu Yeesu dugg biir
Yeriko, jaare biir dëkk ba, di dem.
2 Ndeke jenn waay a nga fa, di kilifag
juutikat bu bare alal, ñu di ko wax
Sase. 3 Mu bëgga gis nag kuy Yeesu,
te mbooloo ma tax manu koo gis,
ndax ndaama la woon. 4 Ci kaw
loolu Sase daw, jiituji, daldi yéeg ci
genn garab ca yoon woowu Yeesu
wara jaare, ngir mu man koo gis.
5 Yeesu dikk ba tollu foofa, téen ne
ko: «Sase, wàccal gaaw, ndax sa
kër laa wara dali tey jii.»

6 Sase daldi wàcc gaaw, bége
koo dalal lool. 7 Ñépp gis loolu,
di ñurumtu naan bàkkaarkat bi la
Yeesu dem këram, dal ak moom.
8 Sase nag taxaw ne Sang bi: «Sang
bi, ma ne, sama genn-wàllu alal, jox
naa ko néew-doole yi, te jépp alal ju
lewul ju ma masa jëlal kenn, dinaa
fey ñeentam.» 9 Yeesu ne ko: «Bés
niki tey, mucc dikkal na kër gii, ndax
waa jii kat ci askanu Ibraayma la
bokk, moom itam. 10 Ndax Doomu
nit ki, ñi réer la seetsi, ngir musal
leen.»

Ndénkaane aw sas la

11 Naka la nit ña dégg loolu, Yeesu
léebati leen, ndax booba jege na
Yerusalem, te fekk na ñu foog ne
nguurug Yàlla day daldi teew ca saa
sa. 12 Moo tax mu ne: «Boroom
juddu bu réy la woon. Muy waaja
dem réew mu sore, ngir ñu fal ko
fa buur, mu doora ñibbsi. 13 Ci biir
loolu mu woo fukki surgaam, jox
leen ku nekk benn posetub wurus
bu gànjare, ne leen: “Liggéeyleen
ci, ba ma ñibbsi.” 14 Waaye waa
réewam ña dañu koo bañoon. Ci
gannaawam lañu yónni ndaw, ne:
“Kii, bugguñu muy sunu buur.”

15 «Gannaaw ba ñu ko falee buur,
ba mu délsi, daa woolu surga, ya mu
joxoon wurus wa, ngir xam ñaata la
leen ca seen liggéey jural. 16 Kenn
ka dikk, ne ko: “Sang bi, sa poset
ba jur na fukki poset.” 17 Mu ne ko:
“Jaaraamaa, surga bu baax bi. Gan-
naaw ci lu tuut nga wóore nag, falul
ci fukki dëkk.” 18 Keneen dikk, ne:
“Sang bi, sa poset ba indi na juróomi
poset.” 19 Mu neeti kooka: “Yaw,
falul ci juróomi dëkk.” 20 Keneen
dikk ne: “Sang bi, sa poset baa ngii
ma fasoon ciw sekkit. 21 Dama laa
ragal, ndaxte ku néeg nga. Dangay
foqati loo dénkaanewul woon, di
dajale loo jiwuloon.” 22 Mu ne ko:
“Say wax laa lay àttee, surga bu bon
bi! Xamoon nga ne nit ku néeg laa,
di foqati lu ma dénkaanewul woon,
di dajale lu ma jiwuloon. 23 Lu la
tee woona dénkaaneji sama alal ca
dencukaay ba, ngir bu ma dikkee jot
ko, boole ca tonoom?”

24 «Ci kaw loolu mu ne ña fa
taxawoon: “Nanguleen poset bi ci
moom, jox ko boroom fukki poset
yi.” 25 Ñu ne ko: “Sang bi, kee ngeek
fukki poset ba noppi!” 26 Mu ne: “Ma
ne leen, képp ku am, dees na ko
dolli, waaye ku amul, la mu am as
néew sax, dees na ko nangu. 27 Sama
noon yooyu buggul woon ma doon
seen buur nag, indileen leen fii, te
rendi leen ci sama kanam.”»

Yeesu dugg na Yerusalem

28 Ba Yeesu waxee loolu ba noppi,
ca la jiitu, jëm Yerusalem. 29 Ba
Yeesu dikkee ba jub dëkk ya ñuy
wax Betfase ak Betani, ca wetu tund
wa ñuy wax tundu Oliw ya, dafa
yebal ñaari taalibeem, 30 ne leen:
«Demleen ci dëkk bi ci kanam. Bu
ngeen agsee, dingeen gis cumbur
bu yeewe, bu kenn masula war.
Yiwileen ko, indi. 31 Bu ñu leen nee:
“Lu tax ngeen di ko yiwi?” ne leen:
“Sang bee ko soxla.”»
32 Ba ndaw ya demee, na leen ko
Yeesu waxe lañu ko gise. 33 Naka
lañuy yiwi cumbur ba, ay bo-
roomam ne leen: «Lu tax ngeen
di yiwi cumbur bi?» 34 Ñu ne:
«Boroomam moo ko soxla.» 35 Ñu
indil Yeesu cumbur bi, sànni seeni
yére ca kawam, daldi waral Yeesu.
36 Naka la Yeesuy dem, nit ñi
di ko lalal seeni yére ca yoon wa.
37 Ba ñu jubsee Yerusalem, bay
wàcce ca mbartalum tundu Oliw ya,
mbooloom taalibe mépp la mbégte
jàpp, ñu tàmbalee sàbbaal Yàlla ca
kaw ndax kéemaan ya ñu gis. 38 Ña
nga naan:

«Na barke wàccal buur bi ñëw ci
turu Boroom bi!
Jàmm fa asamaan; daraja fa bérab
ya gëna kawe!»

39 Yenn Farisen ya woon ca
mbooloo ma nag ne Yeesu: «Sëriñ
bi, yeddal sa taalibe yi!» 40 Mu
ne: «Maa leen ko wax, su ñii noppi
woon, doj yi ñooy xaacu.»
41 Ba Yeesu jubsee ba séen dëkk
ba, jooy na ndax moom. 42 Mu ne:
«Céy yaw itam, boo xamoon bésub
tey jii li lay may jàmm! Waaye fii
mu ne, làqu na say gët. 43 Ay bés a
ngi dikk ci sa kaw, keroog say noon
a lay gawe ab sëkk, yéew la, tance la
wet gu nekk. 44 Ñoo lay nappaaje ci
suuf, yaak say doom yi ci sa biir, te
duñu bàyyi doj ci kaw doj ci sa biir,
ndax ba sa bésub wall dikkee, yaa
ko ràññeewuloon.»

Yeesu jàngle na ca kër Yàlla ga

45 Gannaaw loolu Yeesu dugg ca
kër Yàlla ga, daldi dàq ña fay
jaaye. 46 Mu ne leen: «Bindees
na ne: “Sama kër gi kërug julli
la, waaye yeen, moom ngeen def
rawtub sàcc!”»
47 Yeesu nag di jàngle bés bu nekk
ca kër Yàlla ga. Ba mu ko defee
sarxalkat yu mag ya, ak firikati yoon
ya, ñook njiiti xeet wa, di ko wuta
rey. 48 Waaye xamuñu nu ñuy def,
ndax ñépp a ko doon déglu, teewlu
ko lool.

20

Diiŋat nañu sañ-sañu Yeesu

1 Mu am bés bu Yeesu doon jàngal
askan wi ca kër Yàlla ga, di xamle
xibaaru jàmm bi. Sarxalkat yu mag
ya ak firikati yoon ya ne jalañ, ñook
njiit ya. 2 Ñu ne ko: «Wax nu, lii
ngay def, ci ban sañ-sañ nga koy
defe, mbaa kan moo la jox boobu
sañ-sañ?» 3 Yeesu ne leen: «Ma laaj
leen man itam lenn, waxleen ma,
4 sóobeb Yaxya ci ndox, asamaan
la ndigal la bawoo, am ci nit ñi?»
5 Ñu diisoo ci seen biir, daldi ne:
«Su nu nee: asamaan la ndigal la
bawoo da naan lu tax kon gëmunu
Yaxya? 6 Te su nu nee: ci nit ñi
la ndigal li bawoo, mbooloo mépp
a nuy sànni ay xeer, ndax wóor na
leen ne Yaxya ab yonent la woon.»
7 Ñu daldi ne ko: «Xamunu fu mu
ko jële.» 8 Yeesu ne leen: «Kon man
itam duma leen wax ci ban sañ-sañ
laay defe lii.»

Beykat ya def nañu lu ëpp

9 Ci kaw loolu Yeesu léeb askan
wa, lii, ne leen: «Jenn waay moo
jëmbatoon ab tóokëru reseñ, batale
ko ay beykat, daldi dem yoon wu
yàgg. 10 Ba tóokër ba ñoree, mu
yebal ca beykat ya ab surga, ngir
ñu jox ko wàllam ca meññeef ma.
Beykat ya dóor surga ba, ba noppi
dàq ko, mu dellu loxoy neen. 11 Mu
dellu yónni beneen surga, ñu dóor
ko moom itam, torxal ko, dàq ko,
mu dellu loxoy neen. 12 Mu dellooti
yónni ñetteelu surga, kooku it, ñu
gaañ ko, sànni ko ca biti.

13 «Boroom tóokër ba ne: “Nan
laay def nag? Naa yónni sama
doomu bopp ji ma sopp boog, xanaa
moom, dinañu ko rus!” 14 Teewul ba
beykat ya gisee doom ji, dañu ne ci
seen biir: “Kii mooy donn; nanleen
ko rey, su ko defee ndono li féeteek
nun.” 15 Ba loolu amee ñu génne ko
tóokër ba, rey ko.»
«Ana nu boroom tóokër biy def
beykat yi nag? 16 Xanaa dikk,
rey beykat yooyu, dénk tóokër ba
ñeneen.» Nit ña dégg loolu daldi
ne: «Yàlla tere!» 17 Yeesu ne leen
jàkk, daldi ne: «Kon nag lii ñu bind,
lu muy tekki?
“Doj wi tabaxkat yi beddi woon,
moo mujj di doju coll wi.”
18 Woowu doj, képp ku ci dal, damm-
too, te ku mu dal, rajaxe la.»
19 Firikati yoon yaak sarxalkat yu
mag ya nag, ca saa sa lañu doon
fexee teg Yeesu loxo, ndax xamoon
nañu ne ñoo moom léeb woowu,
waaye nit ña lañu ragal.

Buur ak jagleem, Yàlla ak jagleem

20 Ba mu ko defee ñu bàyyi Yeesu
xel, daldi yebal ay yeerukat, sas leen
ñu yiw-yiwlu te di ko fiir ci kaw
kàddu ba jàpp ko, ngir jébbal ko bo-
room dëkk bay boroom kilifteef ga
ak sañ-sañ ba. 21 Yeerukat ya dikk
ne Yeesu: «Sëriñ bi, xam nanu ne
njub ngay wax, di ko jàngle. Amu-
loo parlàqu itam, waaye ci kaw dëgg
ngay jànglee yoonu Yàlla. 22 Wax nu
nag ndax yoon maye na, nu fey Buur
Sesaar galag, am déet.»
23 Teewul Yeesu ràññee seen pexe.
Mu ne leen: 24 «Joxleen ma ab
posetub dinaar, ma gis. Nataal bii
ak tur wii ci binde, kuy boroom?»
Ñu ne ko: «Sesaar.» 25 Mu ne
leen: «Kon kay yëfi Sesaar, joxleen
ko Sesaar; te yëfi Yàlla, ngeen jox ko
Yàlla.»
26 Manuñu koo fiir ba jàppe ko
menn mbir ca kanam mbooloo ma,
xanaa waaru ca tontam, ba wedam.

Sadusen ya fiirati nañu Yeesu

27 Ñenn ci Sadusen, yi weddi ne
ndee-ndekki am na, ñoo dikkoon
ca Yeesu. Ñu ne ko: 28 «Sëriñ
bi, Musaa da noo bindal ne ku
góor, su ku mu bokkal waajur faa-
too te amul ak jabaram doom, na
jël jabaram, ngir amal mbokkam
ma dee, kuutaay. 29 Léegi juróom
ñaari góor ñu bokk ndey ak baay la
woon. Taaw ba takk jabar, gannaaw
gi mu faatu, te bàyyiwul doom.
30 Tofo ba, 31 ak ñaareelu tofo ba,
ku ci nekk donn na ndaw sa ca
magam, ñu topplantee ko noonu, ba
juróom ñaar ñépp dee te amuñu
ca doom. 32 Gannaaw gi ndaw sa
it dee. 33 Ndaw si nag, keroog
ndekkite la, kan la ciy doon jabaram,
gannaaw juróom ñaar ñépp a ko
jëloon jabar?»
34 Yeesu ne leen: «Ci àddina
sii la góor ñi ak jigéen ñi di séy.
35 Waaye ña ñu yeyale ndekki-
tel ëllëg, yeyale leen bakkan ci
àddina siy ñëw, ñooñu, su boobaa,
kenn du ci am jabar mbaa jëkkër.
36 Dootuñu mana dee it, ndax niy
malaaka lañuy mel. Ay doomi Yàlla
lañuy doon, ndax da leen di fekk
dekki. 37 Te Musaa ci boppam
xamle na ne ñi dee dañuy dekki, na
ko téere indee ca mbirum ngarab
sa*. Mooy ba mu wooyee Boroom
bi: “Yàllay Ibraayma, Yàllay Isaaxa,
Yàllay Yanqóoba.” 38 Kon moom du
ñi dee lay seen Yàlla, xanaa ñiy
dund, ndax fa moom, ñépp a ngi
dund.»
39 Ci kaw loolu ñenn ca firikati
yoon ya àddu ne ko: «Dëgg nga
wax, Sëriñ bi!»
40 Gannaaw loolu ñemeetuñu koo
laaj dara.

Almasi sët la, Sang la

41 Yeesu neeti leen: «Nees mana
waxe ne Almasi, Sëtub Daawuda la?
42 Daawuda ci boppam moo ne ci
téereb Sabóor:
“Boroom bi moo ne sama Sang:
‘Toogeel sama ndijoor,

---

* **20:37** 20.37 Seetal ci *Mucc ga* 3.6. † **20:43** 20.42 Seetal ci *Sabóor* 110.1.

43 ba ma def say noon, sa
ndëggastal†.’ ”
44 Gannaaw Daawudaa wooye Al-
masi “Sang bi,” nu mu nekke ab
sëtam?»
45 Yeesu nag wax ak ay taal-
ibeem, askan wépp di dégg. Mu
ne: 46 «Moytuleen firikati yoon
yi taamoo jaagar-jaagareek seen
mbubb yu réy, di sàkku nuyoob
gëddaal ca pénc ma, ak toogu yu
kaname ca jàngu ya, ak péetey
teraanga ca bernde ya. 47 Ñooy saax-
saaxee alalu jëtun ñi tey julli julliy
ngistal yu dul jeex. Ñooñu la seen
mbugal di gëna tar.»

21

Sarax néew na te ëpp yool

1 Ci kaw loolu Yeesu xoolaat, daldi
gis boroom alal yi, ñuy dugal seen
sarax ca boyetu kër Yàlla ga. 2 Mu
gis itam ab jëtun bu néew doole, mu
def ca ñaari poseti xànjar*. 3 Yeesu
ne: «Maa leen ko wax déy, jëtun bii,
ñii ñépp, moo leen ëpple lu mu joxe.
4 Ndax ñii ñépp, la ñu woomle, ca
lañu sompe, def ci boyetu sarax bii;
waaye moom ci biir ag ñàkkam la jël
mboolem ab dundam, def ci.»

Yerusalem tas, Doomu nit ki délsi

5 Mu am nag ay nit ñu doon wax ca
kër Yàlla ga, ak taaru doji tànnéef,
ya ak yeneen alali jooxe ya ñu ko
rafetale. Yeesu itam ne leen: 6 «Lii
ngeen gis nii, ay jant a ngi ñëw yu
fi doj dootul des ci kaw doj, lépp ay
jóoru.»
7 Ñu laaj ko ne ko: «Sëriñ bi,
loolu kañ lay doon? Ak luy doon
ub takk buy xamle ne looloo ngi
waaja dikk?» 8 Yeesu ne: «Moy-
tuleen, ngir ñu bañ leena nax, ndax
ñu bareey dikk, tuddoo sama tur,
naan: “Man a,” te naan: “Waxtu wi
jege na.” Buleen leen topp. 9 Bu
ngeen déggee ay xare aki salfaañoo,
buleen tiit, ndax fàww loolu jëkka
am. Waaye du doonagum muj ga, ca
saa sa.»
10 Mu neeti leen: «Aw xeet dina
jógal aw xeet, am réew jógal am
réew. 11 Ay yëngu-yënguy suuf
yu réy dina am, ay xiif aki mbas
dikke fu bare, te xew-xew yu raglu
dina am, ak firnde yu mag yu jóge
asamaan. 12 Waaye laata loolu lépp,
yeen, dees na leen teg loxo, fitnaal
leen, jébbal leen kuréli jàngu ya,
tëj leen kaso. Dees na leen yóbbu
ci kanami buur aki boroom dëkk
ndax sama tur, 13 ngir ngeen doxe
ca yékkati kàdduy seede. 14 Kon
nag defleen bu baax ci seen xel, ne
soxlawuleena waajal kàddug layoo.
15 Ndax man maa leen di jox làmmiñ
wu ànd ak xel, wu seen benn noon
dul mana dàq mbaa di ko weddi.
16 Pexe mu leen jàpplu dina sababoo
sax ci seeni waajur ak seen doomi
ndey ak seeni jegeñaale ak seeni
xarit, te dees na rey ñenn ci yeen,
17 Ñépp a leen di bañ ndax sama tur.
18 Waaye seen genn kawaru bopp
sax du sànku. 19 Saxooleen muñ
nag, daldi mucc.
20 «Bu ngeen gisee gàngooru xare
gu gaw Yerusalem, su boobaa xam-
leen ne tasteem dëgmal na. 21 Su
boobaa ña mu fekk ca diiwaanu
Yude, nañu daw jëm kaw tund ya,
ñi ci biir dëkk bi, nañu daw génn, te
ña mu fekk ca tool ya, buñu duggsi
ci biir dëkk bi. 22 Ndax janti mbugal
lay doon, ngir sottal mboolem lu
ñu bindoon. 23 Wóoy ngalla jigéeni
wérul ña, ak ñay nàmpal ca yooyu
jant! Ndax tiis wu réy lay doon ci
réew mi, akam sànj ci kaw askan
wii. 24 Dinañu fàddoo ñawkay saa-
mar, te dees na leen jàpp njaam,
yóbbu ci mboolem xeet yi. Te
jaambur ñi dul Yawut ñooy joggati
Yerusalem, ba kera àppu ñooñu dul
Yawut di mat.
25 «Ay firnde dinañu feeñ ci jant
bi ak weer wi ak biddiiw yi. Ci
kaw suuf njàqare ak tiitaange mooy
ñeel xeet yi ndax riirum géej gi

* **21:2** 21.2 Mooy posetub lepton. Seetal Xaalis ci Leeral yi.

ak gannax yi, 26 nit ñiy séentu li
nara dikkal àddina, di xëm ndax
tiitaange, nde dooley asamaan dina
sàqi. 27 Su boobaa dees na gis
Doomu nit ki di ñëw ciw niir, ànd
ak manoore ak daraja ju réy. 28 Bu
xew-xew yooyu tàmbalee sotti nag,
taxawleen te siggi, ndax seenug njot
dëgmal na.»

29 Ci kaw loolu Yeesu léeb leen ne
leen: «Xool-leen garabu figg mbaa
geneen garab. 30 Bu ngeen gisee
mu jebbi, ca ngeen di xamal seen
bopp ne nawet jubsi na ba noppi.
31 Bu ngeen gisee xew-xew yooyu
sotti, noonu itam ngeen di xame ne
nguurug Yàlla dëgmal na.

32 «Maa leen ko wax déy, niti tey
jii duñu wéy mukk, te loolu lépp
sottiwul. 33 Asamaan ak suuf dina
wees, waaye samay wax du wees
mukk.

34 «Moytuleena yaafusal seen
bopp ci naan gu ëpp ak màndite
ak xalaati àddina, lu ko moy bés
ba jekki dal ci seen kaw, 35 ndax ni
mbaal di bettee, noonu la bés bay
jekkee dal ci kaw mboolem ñi ci
kaw suuf. 36 Teewluleen boog, tey
ñaan saa su nekk, ba mana mucc
ci mboolem looluy nara xew, ngir
ngeen taxaw fi kanam Doomu nit
ki.»

37 Bés bu nekk nag Yeesoo nga
doon yendoo jàngle ca kër Yàlla
ga, bu guddee mu fanaani ca kaw
tund wa ñuy wax tundu Oliw ya.
38 Mbooloo mépp a daan jëlu, fekki
ko ca kër Yàlla ga, ngir déglu ko.

22

Njiiti yoon yi fexeel nañu Yeesu

1 Màggalu Mburu mu amul lawiir,
te ñu di ko wax bésub Mucc, moo
jubsi woon. 2 Ci biir loolu sarx-
alkat yu mag ya ak firikati yoon
ya di seet nu ñuy fexee ba rey
Yeesu, waaye dañoo ragaloon nit
ña. 3 Seytaane nag dugg Yuda, mi
ñuy wooye Iskaryo te mu bokkoon
ca Fukk ñaak ñaar. 4 Yuda daldi
diisooji ak sarxalkat yu mag ya, ak
kilifay wattukati kër Yàlla ga, ngir
xam nan lay tege Yeesu ci seeni loxo.
5 Ñu am ca mbégte, digook moom,
ngir jox ko xaalis. 6 Yuda nangu, di
wut nag yoon wu mu wore Yeesu, fu
mbooloo ma teewul.

Yeesu tàggoo na

7 Ci kaw loolu bésu màggalu
Mburu mu amul lawiir agsi, ñu
war caa rendi gàttub bésub Mucc.
8 Yeesu yebal Piyeer ak Yowaan ne
leen: «Demleen, waajalal nu bésub
Mucc bi, ba nu reeri.» 9 Ñu ne ko:
«Foo bëgg nu waaje ko fa?» 10 Mu
ne leen: «Bu ngeen di dugg ca dëkk
ba rekk, dingeen dajeek waa ju yenu
njaqas ndox. Toppleen ci moom ba
ca biir kër ga mu jëm, 11 te ngeen
ne boroom kër ga: “Sëriñ bi nee:
Ana néegu gan, bi may reere reeru
bésub Mucc, maak samay taalibe?”
12 Kooku moo leen di won néegub
kaw bu yaa bu ñu defar ba noppi.
Foofa ngeen di waajale.»

13 Ba ñu demee, noonee leen ko
Yeesu waxe, na lañu gise lépp. Ñu
daldi waajal reer ba.

14 Ba waxtuw reer jotee, Yeesu
toog ak ndaw ya, 15 ne leen:
«Yàkkamti woon naa lool bokk ak
yeen reeru bésub Mucc bii, bala
maa tàbbi coono. 16 Ndax maa leen
ko wax, dootuma ko reer mukk,
ba keroog solob reer bi di sotti ca
nguurug Yàlla.»

17 Ci kaw loolu mu jël ab kaas,
yékkati kàddug cant, daldi ne: «Jël-
leen kaas bii, te ngeen séddoo ko.
18 Ndax maa leen ko wax, gannaaw-
si-tey dootuma naan ndoxum reseñ,
ba kera nguurug Yàlla dikk.»

19 Gannaaw loolu mu jël mburu,
yékkati kàddug cant, dagg ko, jox
leen ko ne: «Lii moo di sama yaram
wi ñu jooxe ngir yeen. Deeleen def
lii, di ma ko fàttlikoo.»

20 Kaas ba itam noonu la def ak
moom gannaaw reer ba, ne leen:
«Kaas bii mooy kóllëre gu yees gi
fasoo ci sama deret ji leen nara
tuurul. 21 Waaye nag ki may wor,

loxoom a ngi ci ndab lii nu bokk.
22 Doomu nit ki déy, ni ñu ko dogale,
noonu lay deme, waaye wóoy ngalla
ki pexe mi ñu koy wore di jaare ci
moom.» 23 Ci kaw loolu taalibe yi
di laajante ci seen biir, kan ci ñoom
moo nar jooju jëf.

24 Ab werante itam dikkal leen,
ñuy xëccoo ci seen biir ku wara
gëna kawe ci ñoom. 25 Yeesu nag
ne leen: «Buuri xeeti àddina doole
lañuy nguuroo ci seen kaw, teewul
ñi leen di néewal doole, baaxekati
nit ñi lañu leen di wooye. 26 Yeen
nag bumu deme noonu ci seen biir.
Ki gëna kawe ci yeen, na mel ni
moo gën di ndaw, te njiit li, na
mel ni ab surga. 27 Ki ñu taajal
ndab li, ak surga bi ko taajal, ana
ku ci gëna kawe? Xanaa du ki ñu
taajal? Moonte man, ci seen biir
laa tooge toogaayu surga! 28 Yeen
nag yeenay ñi des ak man ci sama
biir coono. 29 Man itam ni ma sama
baay dénke nguur, ni laa leen koy
dénke. 30 Yeenay lekk ak a naane
ca sama ndab, ca sama nguur, te
yeenay tooge ay gàngune, di jiite
fukki giiri bànni Israyil ak ñaar.»

31 Yeesu neeti: «Simoŋ, Simoŋ!
Seytaane kat mu ngi sàkku ab sañ-
sañ ngir man leena jéri ni am pepp.
32 Waaye man tinul naa la, ngir
sa ngëm baña giim. Yaw nag boo
waññikoo, nanga dooleel sa bokki
gëmkat.» 33 Piyeer ne ko: «Sang bi,
jekk naa ci ànd ak yaw kaso, ak ci
ànd ak yaw dee.» 34 Yeesu ne ko:
«Piyeer, maa la ko wax, bala ganaar
a sab tey jii, dinga weddi ñetti yoon
ne xam nga ma.»

35 Yeesu neeti leen: «Ba ma leen
yebalee te du dencukaayu xaalis,
du mbuus, du carax yu ngeen
yóbbaale, ndax ñàkk ngeen dara?»
Ñu ne ko: «Déedéet.» 36 Mu ne leen:
«Léegi nag képp ku am dencukaayu
xaalis, na ko jël, ku am mbuus it,
na ko jël; ku amul saamar, na jaay
mbubbam, jënde saamar. 37 Ndax
maa leen ko wax, li ñu bind ne,
“Mook defkati mbon yi lañu boole
ab àtte,” fàww mu am ci man, te
loolu jëm ci sama mbir mu ngi
sottisi.» 38 Ñu ne ko: «Sang bi, ñaari
saamar a ngi fi.» Mu ne leen: «Doy
na.»

Yeesu ñaan na ca tundu Oliw ya

39 Ci kaw loolu Yeesu génn, jëm
ca tundu Oliw ya, na mu ko baaxoo
woon, taalibe ya topp ci moom. 40 Ba
mu agsee ca bérab ba, da ne leen:
«Ñaanleen, ngir baña tàbbi cig fiir.»
41 Ba loolu amee mu dànd leen lu
tollook saanu xeer, daldi sukk, di
ñaan. 42 Mu ne: «Baay, su dee sa
coobare, teggil ma kaasu naqar bii.
Bumuy sama coobare nag, waaye
yaw, na sa coobare am.» 43 Malaaka
mu bawoo asamaan daldi koy feeñu,
dooleel ko. 44 Njàqare nag jàpp
Yeesu, mu gënatee tënku ci kàdduy
ñaanam, ba aw ñaqam mujj mel ni
lumbi deret, di dal ci suuf.

45 Mu ñaan ba noppi, daldi jóg,
délsi ci taalibe yi, fekk leen ñuy
nelaw, sonn lool ndax aw tiis. 46 Mu
ne leen: «Lu ngeen di nelaw?
Jógleen ñaan, ngir baña tàbbi cig
fiir.»

Jàpp nañu Yeesu

47 Naka la Yeesu di wax, daanee-
lagul, mbooloo ne jimeet, ka ñuy
wax Yuda, di kenn ca Fukk ñaak
ñaar jiite leen. Yuda dikk ba ci
Yeesu, bëgg koo fóon. 48 Yeesu ne
ko: «Yuda, fóon ngay wore Doomu
nit ki!» 49 Ña ànd ak Yeesu nag
gis la ca nara topp, ñu ne: «Sang
bi, nu jame saamar boog?» 50 Kenn
ci ñoom daldi caw surgab sarxalkat
bu mag ba, njoof noppu ndijooram.
51 Teewul Yeesu ne: «Bàyyileen, na
fi yem.» Mu laal noppu waa ja,
wéral ko.

52 Ba loolu amee Yeesu wax ak
ña ko jàppsi: sarxalkat yu mag ya,
ak kilifay wattukati kër Yàlla ga, ak
mag ña. Mu ne leen: «Mbete dama
di ab fippukat, ba ngeen dikkey
saamar aki njur. 53 Moona bés bu
nekk, maak yeen la woon ca kër
Yàlla ga, te teguleen ma loxo. Waaye

seen waxtu la léegi, bi kilifteefug
lëndëm ayee nii.»

Piyeer jàmbu na

54 Ba mu ko defee ñu jàpp Yeesu,
yóbbu ko ba ca kër sarxalkat bu mag
ba, Piyeer dànd fu sore, topp ca.
55 Fekk na ñu taal sawara ca digg
ëtt ba, toog yéew sawara wa, Piyeer
dikk toog ca seen biir. 56 Ab surga bu
jigéen nag gis ko, mu toog fi kanam
taal bi, mu ne ko jàkk, ne: «Kii it
ci la, moom la àndaloon!» 57 Piyeer
nag miim, ne: «Soxna si, xawma
kooku!» 58 Nes tuut keneen gis ko
ne: «Yaw it ci ñoom nga!» Piyeer ne
ko: «Waa jii, du man!»
59 Ba ñu ca tegee lu mat waxtu,
keneen jaaraat ca wax ja ne: «Kii
kay wax-dëgg, moom la àndaloon,
nde waa Galile la.» 60 Teewul Piyeer
ne ko: «Waa jii, li ngay wax, xawma
ma ko de!» Ca saa sa, ganaar sab, te
kàddug Piyeer daanoogul sax. 61 Ci
kaw loolu Sang bi geesu, ne jàkk
Piyeer, Piyeer fàttliku la ko Sang bi
waxoon ne ko: «Bala ganaar a sab
tey jii, dina fekk nga jàmbu ma ñetti
yoon.» 62 Piyeer nag génn, di jooy
jooy yu metti.

Mitital nañu Yeesu

63 Ci kaw loolu ña jàpp Yeesu, di
ko kókkali ak a dóor. 64 Ñu muur
kanam gi, naan ko: «Yaw, waxal
nu kàddug waxyu boog, ana ku la
dóor?» 65 Yeneen saaga yu bare
tifaar nañu ko ko.

Yeesu janoo naak Pilaat ak Erodd

66 Ba bët setee, mbooloom magi
askanu Yawut, ak sarxalkat yu mag
ya, ak firikati yoon ya, ñépp daje.
Ñu yóbbu Yeesu ca seen kurélu àtte
ba. 67 Ñu ne ko: «Soo dee Almasi,
wax nu ko.» Mu ne leen: «Su ma
leen ko waxee, dungeen ma gëm.
68 Te su ma leen laajee, dungeen
tontu. 69 Waaye gannaaw-si-tey,
Doomu nit ki mooy toog ci ndijooru
Yàlla, Aji Man ji.» 70 Ñépp daldi ne:
«Kon yaay Doomu Yàlla?» Mu ne
leen: «Yeena waxal seen bopp ne
man la.» 71 Ñu ne nag: «Lu nuy
doyeeti seede, gannaaw nun ci sunu
bopp noo ko dégge ci gémmiñam!»

23

1 Gannaaw loolu mbooloo ma
mépp jóg, daldi yóbbu Yeesu ca Pi-
laat. 2 Ñu tàmbali di ko sosal, naan:
«Kii lanu fekk muy fàbbi askan wi,
di aaye ku fey Sesaar galag, te naan
moom ci boppam mooy Almasi, di
buur.» 3 Pilaat laaj ko ne ko: «Yaa
di buurub Yawut yi?» Mu ne ko:
«Yaa ko wax.» 4 Pilaat ne sarxalkat
yu mag ya ak mbooloo ma: «Waa
jii, gisuma ci moom genn tooñ.»
5 Teewul ñu gëna dëggal seeni wax,
ne: «Mooy yékkati askan wi, ndax
li muy jàngle ci mboolem réewum
Yawut, dale ko ca Galile ba fii.»
6 Pilaat dégg loolu, daldi ne: «Waa
jii waa Galile la?» 7 Ba mu wóoree
Pilaat ne ca diiwaan, ba ca kilifteefu
Erodd la Yeesu bokk, ca la ko yónnee
Erodd, yemook Erodd itam nekk
Yerusalem ca fan yooya.
8 Ba Erodd gisee Yeesu, bég na
lool, ndax yàggoon na koo bëgga
gis, ngir la mu déggoon ay mbi-
ram, ba tax mu yaakaara teewe
ay kéemaanam. 9 Mu laaj ko lu
bare, Yeesu tontuwu ko. 10 Sarxalkat
yu mag ya ak firikati yoon yaa
nga taxaw, di ko tuumaal ak doole.
11 Erodd aki dagam nag sewal Yeesu,
di ko ñaawal. Gannaaw loolu mu
solal ko mbubb mu yànj, delloo ko
Pilaat. 12 Erodd ak Pilaat, bésub
keroog ay xarit lañu, doonte ay noon
lañu woon.
13 Ci kaw loolu Pilaat woo sarx-
alkat yu mag ya, ak njiit ya ak askan
wa. 14 Mu ne leen: «Yeena ma indil
waa jii, ne ma mooy lajjal askan wi.
Man nag laaj naa ko ci seen kanam,
waaye gisuma ci moom genn tooñ ci
li ngeen ko tuumaal. 15 Erodd itam
gisul lenn ci moom, ndax moo nu
ko yónneewaat. Mu ngoog, waa jii
deful lenn lu jar àtteb dee. 16 Kon
nag dama koy dóorlu, yiwi ko.»
17 Booba fàww Erodd bàyyil leen
kenn ca bésu màggal ga. 18 Ñépp

daldi xaacoondoo, ne: «Reyal kii te
yiwil nu Barabas!»
19 Barabas nag fippu gu amoon
ca dëkk ba, ak nit ku ñu fa bóom,
moo waral ñu tëj ko kaso. 20 Pilaat
namma bàyyi Yeesu, daldi waxaat
ak mbooloo ma. 21 Teewul ñuy
xaacu, naan: «Daaj ko ci bant! Daaj
ko ci bant!»
22 Pilaat ne leen ñetteel bi yoon:
«Ana lu bon lu kii def? Lenn lu jar
dee, gisuma ko ci moom. Kon nag,
dama koy dóorlu, yiwi ko.» 23 Ñu
gënatee xaacu, di sàkku ñu daaj ko
ci bant. Seen coow la mujj ko ëpp
doole. 24 Ci kaw loolu Pilaat dogal ñu
defal leen la ñu sàkku. 25 Mu yiwi ka
ñu ko ñaanoon, te jëfi fippu ak nit
ku ñu bóom taxoon ñu tëj ko kaso.
Yeesu nag, mu teg ko ci seeni loxo,
ngir ñu def ko lu leen neex.

Daaj nañu Yeesu ci bant

26 Ba ñuy yóbbu Yeesu, jenn waay
ju dëkk Siren, ñu di ko wax Simoŋ,
moom lañu dajeel, mu jóge ca tool
ya. Ñu teg bant ba ñuy daaj Yeesu,
ngir mu gàddu ko, topp ca moom.
27 Nit ñu bare nag topp ko, jigéen
ñay yuuxu, di ko jooy. 28 Yeesu geesu
leen, ne: «Yeen jigéeni Yerusalem,
buleen ma jooy! Jooyleen seen bopp
ak seeni doom. 29 Ay jant a ngi
ñëw kat, dees na ca ne: “Ndokklee
jigéen ju tëlee am doom, masula jur,
masula nàmpal!” 30 Su boobaa,
“Nit ñee naan tund yu mag yi:
‘Daanuleen ci sunu kaw!’,
naan tund yu ndaw yi: ‘Suul-leen
nu!’ ”
31 Ndegam bant bu tooy lees di def
nii, ana nu bant bu wow di mujje?»
32 Yóbbaale nañu itam ñaari
saaysaay, ngir boole leen ak Yeesu,
rey leen. 33 Ba ñu agsee ca bérab,
ba ñuy wax Kaaŋu bopp, fa lañu
daaj Yeesu ci bant, daajaale ñaari
saaysaay ya, kenn ca ndijooram, ka
ca des ca càmmoñam.
34 Ci kaw loolu Yeesu ne: «Baay,
baal leen, ndax li ñuy def, xamuñu
ko.» Ñu daldi tegoo bant ay yéreem,
ngir séddoo ko. 35 Mbooloo maa nga
taxaw di seetaan, njiit ya ñoom di ko
kókkali, naan: «Musal na ay nit; na
musal boppam nag, ndegam mooy
Almasib Yàlla, ki ñu fal!» 36 Takk-
der ya it di ko ñaawal. Ñu dikk,
tàllal ko bineegar, ngir mu naan.
37 Ñu ne ko: «Gannaaw yaa di
buurub Yawut yi, musalal sa bopp!»
38 Ñu bindal ko nag fa ko tiim,
mbind mii: «Kii mooy buurub
Yawut yi.»
39 Kenn ca saaysaay ya ñu
wékkoon ci bant, di ko xas, naan ko:
«Xanaa du yaw yaay Almasi? Wallul
sa bopp te wallu nu!» 40 Moroom ma
nag femmu ko, ne ko: «Ragaloo sax
Yàlla, te yaa ngi ci menn mbugal
mii? 41 Nun sax, lii jaadu na ci nun,
ndax sunu yoolu jëf lanu jot. Waaye
kii deful dara lu teggi yoon!» 42 Mu
teg ca ne: «Yeesu, boo délsee ci sa
nguur, fàttliku ma!» 43 Yeesu ne ko:
«Yaw laa ne déy, bésub tey jii, man
ngay nekkal fa Àjjana.»

Yeesu saay na

44 Ba ñu demee ba tollu wetu fukki
waxtu ak ñaar ca bëccëg, ag lëndëm
a wàcc ca réew ma mépp, ba fukki
waxtu ak juróom ca ngoon. 45 Naka
la jant bi giim, ridob biir néeg Yàlla
ba xar ca digg ba.
46 Ci kaw loolu Yeesu àddu ca kaw,
ne: «Baay, jébbal naa la samag
noo!» Ba mu waxee loolu la dee.
47 Njiitu takk-der ba ko teewe woon
nag sàbbaal Yàlla, ne: «Aylayéwén,
waa jii ku jub la.»
48 Ba loolu amee mboolem ña fa
daje woon di seetaan te teewe loolu,
ñépp dellu seeni kër, tey fëgg seen
dënn ndaxu tiis. 49 Mboolem xamey
Yeesu, ak jigéen ña ko toppe woon
ca Galile, ña nga dànd lu sore, di
seetaan.

Rob nañu Yeesu

50 Ndeke jenn waay ju ñuy wax
Yuusufa, ma nga bokkoon ca kurélu
àttekati Yawut ya. Ku baax, ku
jub la woon. 51 Kooku ànduloon ca
àtteb kurél ga ak seen jëf jooju. Ma
nga cosaanoo woon dëkkub Yawut

ba ñuy wax Arimate, te moom
itam, nguurug Yàlla la doon séentu.
52 Moom moo dem ca Pilaat, sàkku
ci moom, mu jox ko néewub Yeesu.
53 Gannaaw loolu mu wàccee ko ca
bant ba, sànge ko càngaayal lẽe,
denc ko ci bàmmeel bu ñu yett ciw
doj, te maseesu caa denc ab néew.
54 Bésub Waajal la woon, bésub
Noflaay bi ci topp di waaja taxaw.
55 Fekk na jigéen ña dale woona ànd
ak Yeesu ca Galile, ña nga topp ca
Yuusufa. Ñu gis bàmmeel ba, ak na
ñu ca dence néew ba. 56 Ba loolu
amee ñu dellu, waajali cuuraay ak
diwu xeeñlu ngir néew ba. Bésub
Noflaay nag taxaw, ñu dal-lu, ni ko
yoon santaanee.

24

Yeesu Almasi dekki na

1 Ca ëllëg sa, di ndoortel ayu bés,
jigéen ña jëlu dem ca bàmmeel ba,
yóbbaale cuuraay la ñu waajal. 2 Ñu
agsi bàmmeel ba, fekk ñu randal doj
wa uboon bunt ba, laf ko ca wet ga.
3 Ñu dugg, fekkuñu fa néewu Sang
Yeesu. 4 Naka lañu nekke seenug
njaaxle ci loolu, ñaari góor ne jimeet
fa seen wet, sol yére yuy melax.
5 Naka la leen tiitaange jàpp, ba ñu
sukk, dëpp seen jë fa suuf, ñu ne
leen: «Kiy dund, lu tax ngeen di
ko seet ci biir ñi dee? 6 Nekku fi;
dekki na. Fàttlikuleen la mu leen
waxoon, ba mu génnagulee Galile.
7 Da noon: “Fàww ñu teg Doomu nit
ki ci loxoy bàkkaarkat yi, ñu daaj ko
ci bant, rey ko, ba ñetteelu fanam,
mu dekki.”» 8 Booba lañu fàttliku
kàddug Yeesu googu.

9 Ñu jóge ca bàmmeel ba, dem
àgge loolu lépp Fukk ñaak benn,
ak ña ca des ñépp. 10 Jigéen
ña àgge loolu ndaw ya ñoo doon
Maryaamam Magdala, ak Yowaana,
ak Maryaama yaayu Yanqóoba, ak
itam ñeneen jigéen ñu àndoon ak
ñoom. 11 Teewul ñu def waxi
jigéen ña ay caaxaan, ba gëmuñu
leen. 12 Piyeer nag jóg, daw, ba ca
bàmmeel ba. Mu sëgg, yër, gisul
lu dul càngaay la. Mu daldi ñibbi,
jaaxle lool ca mbir ma.

Yeesu feeñ na ca yoonu Emayus

13 Ndeke ca bés booba ñaar ca
taalibe yaa nga woon ca yoonu dëkk
bu ñuy wax Emayus, digganteem
ak Yerusalem wara tollu ci fukki
kilomeetar. 14 Ña ngay waxtaane
mboolem xew-xew yooyu. 15 Naka
lañuy waxtaan ak a diisoo, Yeesu
ci boppam dab leen, ànd ak ñoom.
16 Teewul seeni gët tëlee ràññee, ba
manuñu koo xàmmi. 17 Yeesu ne
leen: «Lu ngeen di waxtaane nii ci
yoon wi?» Ñu daldi taxaw, seen
kanam lëndëm ndaxu tiis. 18 Kenn
ci ñoom, ku ñuy wax Kelyopas ne
ko: «Xanaa yaw rekk de, yaa dal
Yerusalem te umple li fi xew fan
yii?» 19 Yeesu ne leen: «Lu fi
xew?» Ñu ne ko: «Mbirum Yeesum
Nasaret. Mu doonoon ab yonent bu
manoorewu ci jëf ak ci kàddu, Yàlla
ak askan wépp seede. 20 Waaye
sunu sarxalkat yu mag ak sunuy
njiit ñoo ko teg ciy loxo, ngir ñu teg
ko àtteb dee, daaj ko ci bant. 21 Nun
nag danoo yaakaaroon ne mooy jotsi
Israyil. Loolu lépp teewul nu ngii ci
ñetteelu fan, ba mbir yooyu amee
ba tey. 22 Ay jigéen ñu bokk ci
nun nag ñoo nu jaaxal. Ndax ñoo
jëlu dem ca bàmmeel ba, 23 waaye
fekkuñu fa néewam. Ñu dikk, ne ay
malaakaa leen feeñu, xamal leen ne
Yeesoo ngi dund. 24 Ñenn ci sunuy
àndandoo it dem nañu ca bàmmeel
ba, fekk ko noonee ko jigéen ña
waxe. Waaye moom, gisuñu ko.»

25 Ci kaw loolu mu ne leen: «Yeen
daal, yeena ñàkk xel, yeena naqarim
xel, ndegam ba tey gëmaguleen
mboolem li yonent yi xamle woon!
26 Xanaa du fàww Almasi daj boobu
coono, doora dugg ci teraangaam?»
27 Mu tàmbalee nag ci Yonent Yàlla
Musaa, jaare ci yonent yépp, tekkil
leen mboolem lu Mbind mi indi ci
mbiram.

28 Naka lañuy jub dëkk, ba ñu jëm,
mu mel ni ku nara jubal yoonam.
29 Ñu daldi koy téye, ne ko: «Dalal

ak nun, ndax jant baa ngi so, léegi
mu guddi.»
Ba loolu amee mu dugg, dal ak
ñoom. 30 Ba reer jotee mu toog ak
ñoom ca ndab la, jël mburu ma,
yékkati kàddug cant, daldi dagg, jox
leen. 31 Ca la seeni gët ubbiku, ñu
xàmmi ko. Moom nag, mu ne mes,
réer leen. 32 Ba loolu amee, ku nekk
naan sa moroom: «Ndax yéguloo
woon cawartey xol bu tooy, ba muy
wax ak nun ci yoon wi, di nu firil
Mbind mi?»
33 Ñaari taalibe ya daldi jóg
ca waxtu woowu tembe, dellu
Yerusalem, ca Fukk ñaak benn. Ñu
fekk leen ñu dajeek seeni àndandoo.
34 Ci kaw loolu ñu ne ñaar ña jóge
Emayus: «Ndeke Sang bi kay, dekki
na; feeñu na Simoŋ!» 35 Ñaari
taalibe ya ñoom it, nettali leen la xe-
woon ca yoon wa ak na ñu xàmmee
Yeesu, ba mu daggee mburu ma.

Yeesu feeñu na ay taalibeem

36 Ba ñaari taalibe ya di nettali
loolu, ca la Yeesu ci boppam ne
jimeet taxaw ci seen biir, ne leen:
«Jàmm seen!» 37 Tiitaange lu réy
jàpp leen, ñu foog ne njuuma lañu
gis. 38 Yeesu nag ne leen: «Lu ngeen
di jaaxle, ak lu ngeen di xel-yaar nii?
39 Xool-leen samay loxo ak samay
tànk. Man la. Làmbleen ma, ba
xam! Njuuma amul suux, amuli
yax, nii ma ko ame, ngeen gis.»
40 Loolu la leen wax, daldi leen won
ay loxoom aki tànkam. 41 Taalibe ya
nag boole mbég akug jaaxle ba tax
manuñu koo gëm. Mu ne leen: «Lu
ngeen fi am, lu ñuy lekk?» 42 Ñu jox
ko dogu jën wu ñu lakk. 43 Mu jël ko,
lekk ci seen kanam.
44 Ci kaw loolu mu ne leen: «Lii
moo di kàddu ya ma leen waxoon
ba ma nekkee ak yeen. Noon naa
leen: Mboolem li ñu bind ci samay
mbir ci yoonu Musaa, ak ci téerey
yonent yi, ak ci Sabóor, fàww lépp
sotti.» 45 Ca la ubbi seen xel, ngir
Mbind mi leer leen. 46 Mu ne leen:
«Nii lees binde, ne fàww Almasi dee
ci biir coono, ba ñetteelu fanam,
mu dekki, 47 te ciw turam, dees na
dale ci Yerusalem, yégal xeet yépp,
tuubeel gu jur njéggalug bàkkaar.
48 Loolu yeena ko seede. 49 Man
ci sama bopp maa leen di yónnee
li sama baay dige. Waaye yeen
toogleen ci dëkk bi, ba kera ñu leen
solee manoore ju bawoo fa kaw.»

Yeesu tàggooti na

50 Gannaaw loolu Yeesu yóbbu
leen ca wetu Betani. Ci kaw loolu
mu yékkati ay loxoom, barkeel leen.
51 Ba mu leen di barkeel, ca la
teqlikoo ak ñoom, ñu yéege ko
asamaan. 52 Ñoom nag, ñu sujjóotal
ko, daldi dellu Yerusalem, ànd ak
mbég mu réy. 53 Saa su nekk, ña nga
woon ca kër Yàlla ga foofa, di sant
Yàlla.

Jëfi ndaw yi Almasi yónni

Yeesu Almasi yéeg na asamaan

1 Yaw Tewofil, sama téere bu jëkk
ba, def naa ca mboolem ndoortel
jëfi Yeesu ak njàngleem, 2 ba ca
bés, ba ñu ko yéegee, gannaaw ba
mu joxee ndaw ya mu tànnoon, ay
ndigal, Noo gu Sell gi jottli. 3 Ndaw
yooyu itam la teew fi seen kanam
ci firnde yu leer te bare, gannaaw
ay coonoom. Diiru ñeent fukki fan
la leen feeñu, di leen wax lu jëm ci
nguurug Yàlla.

4 Ba mu nekkee ak ñoom, da
leena sant, ne leen: «Buleen jóge
Yerusalem, négleen digeb Baay bi
ngeen dégge ci sama gémmiñ.
5 Ndax cim ndox la Yaxya daan
sóobe, waaye yeen ci Noo gu Sell gi
lees leen di sóob fii ak fan yu néew.»

6 Naka lañu daje fa moom, daldi
koy laaj, ne ko: «Sang bi, ndax
ci jii jamono ngay sampaat nguu-
rug Israyil?» 7 Mu ne leen: «Du
yeena wara xam jamono jeek bés,
bi Baay bi jàpp ci sañ-sañu boppam.
8 Waaye Noo gu Sell gi mooy wàcc
ci yeen, ngeen soloo dooleem, daldi
doon samay seede ci Yerusalem, ak
ci diiwaanu Yude gépp ak ci Samari,
ba ca cati àddina.»

9 Naka la wax loolu, ndaw yay
xoole, ñu jekki yéegee ko fa, aw
niir daldi leen koy làq. 10 Ña nga
téen, ne jàkk asamaan, Yeesu di
wéy. Ci biir loolu ñaar ñu sol yére
yu weex ne seef ci seen wet. 11 Ñu ne
leen: «Yeen waa Galile, lu ngeen di
taxaw nii di séentu asamaan? Yeesu
male ñu yéegee fi seen biir, yóbbu
asamaan, nii ngeen ko gise, mu jëm
asamaan, ni lay délsee.»

Maccas wuutu na Yuda Iskaryo

12 Booba la ndaw ya jóge ca tund
woowu ñuy wax tundu Oliw, te dig-
ganteem ak Yerusalem tollook kemu
dox bi yoon maye ci bésub Noflaay,
yemook benn kilomet. Ñu dellu
nag Yerusalem. 13 Ñu agsi, yéeg ca
néegu kaw taax ma, fa ñuy dal naka
jekk.

Piyeer a nga ca, ak Yowaan,
ak Yanqóoba ak Àndre,
ak Filib ak Tomaa,
ak Bartelemi ak Macë,
ak Yanqóoba doomu Alfe,
ak Simoŋ farlukatu moom-sa-
réew ba,
ak Yuda doomu Yanqóoba.

14 Ñu mànkoo ñoom ñépp ngir
saxoo ñaan ci Yàlla, ànd ceek jigéen
ñi ak Maryaama ndeyu Yeesu, ak
rakki Yeesu yu góor.

15 Ci fan yooyu la Piyeer taxaw ca
digg bokk ya, ña fa daje di mbooloo
mu tollu ci téeméer ak ñaar fukk
(120). Mu ne leen: 16 «Bokk yi,
Mbind mi moo waxe woon Noo gu
Sell gi lu jiitu, ci gémmiñu Daawuda,
wax ju jëm ci Yuda mi jiite nit ña, ba
ñu jàpp Yeesu. Mbind moomu nag
fàww mu sotti. 17 Ci nun la Yuda
bokkoon, te amoon na it cér ci sunu
liggéey bii.»

18 Yuda nag gannaaw ba mu
jëndee ab tool ca peyu ñaawtéefam
ja, ca la daanu, jiital boppam, biir
ba fàcc, butit ya tuuru. 19 Waa
Yerusalem yépp a ko yég, ba tax ñu
tudde tool ba Akeldam, mu firi Toolu
deret, ci seen làkk. 20 «Ndax bindees
na ci téereb Sabóor ne:
“Yal na këram gental,
yàlla bu fa kenn dëkkeeti,
yal na keneen jagoo sasam.”
21 Am na nag ay nit ñu àndoon ak
nun mboolem diir bi Sang Yeesu dee
dem ak a dikk ci sunu biir, 22 dale
ko ca ba ko Yaxya sóobee ci ndox,
ba bés ba ko Yàlla jëlee fi sunu
biir, yéege ko. Kon nag kenn ci
ñooñu war naa bokk ak nun, seede
ndekkitel Yeesu.»

23 Ci kaw loolu ñu tudd ñaar: Yu-
usufa, mi ñu dippee Barsabas, te ñu
di ko wax Yustus itam, ak Maccas.
24 Ñu daldi ñaan ne: «Boroom bi,
yaw mi xam xolu ñépp, won nu

ki nga tànn ci ñaar ñii, 25 mu jël
wàllam ci liggéey bi, te muy céru
ndaw bii Yuda wacc, ba fekki wàll
wa mu yelloo.» 26 Ñu tegal leen nag
bant, bant ba dal ca Maccas, mu
dolliku ca fukki ndaw yaak benn.

2

Noo gu Sell gi dikk na

1 Ba bésu màggalu Pàntakot
agsee, ñoom ñépp a bokk daje benn
bérab. 2 Ca saa sa coow jollee
asamaan, mel ni riirum ngelaw lu
bare doole, daldi fees dell biir kër ga
ñu toog. 3 Ci kaw loolu ay làmmiñ
yu mel ni tàkk-tàkki sawara feeñu
leen, làmmiñ ya séddlikoo, daldi toŋ
ci kaw kenn ku nekk. 4 Ñoom ñépp
nag feese Noo gu Sell gi, tàmbalee
làkk làkk yu wuute, na leen ko Noo
gi manloo.

5 Booba ay toppkati yoonu Yawut
a nga dëkke Yerusalem, te bawoo
ci xeeti àddina yépp. 6 Naka la
coow li jolli, nit ñi daje, ku nekk ci
mbooloo mi dégg ñuy làkk sa làkku
bopp, mbooloo ma jaaxle. 7 Ñu boole
waaru ak yéemu, naa: «Ñii di wax
nii ñépp, xanaa duñu waa Galile?
8 Ana nu kenn ku nekk ci nun nag
mana dégge ñuy wax ci làmmiñ wi
nga nàmp? 9 Muy waa Pàrt, ak
Medd ak Elam ak Mesopotami ak
Yude ak Kapados ak Pont ak Asi,
10 ak Firisi ak Pamfili ak Misra ak
wàllu Libi ga dendeek Siren, ak gan
ñi jóge Room, 11 ak Yawuti njuddu-ji-
réew yeek tuubeen ñi, ak waa Keret
ak Arabi, nun ñépp a leen dégg ci
sunu làmmiñi bopp, ñuy siiwtaane
jaloore yu Yàlla!» 12 Ñépp waaru,
ba jànnaxe, di wax ci seen biir naa:
«Lii lu muy tekki nag?» 13 Teewul
ñenn ñay ñaawle, ne: «Ñii daal biiñ
bu bees doŋŋ lañu naan ba màndi.»

Piyeer yee na mbooloo ma

14 Ci kaw loolu Piyeer taxaw, mook
Fukk ñaak benn, daldi àddu ca
kaw, ne: «Yeen bokki Yawut yi, ak
mboolem yeen ñi dëkke Yerusalem,
dégluleen bu baax sama kàddu,
ba xam lii lu mu doon. 15 Ñii
màndiwuñu, ni ngeen ko fooge,
ndax yoor-yoor doŋŋ a jot. 16 Lii kay
mooy kàddu ga Yonent Yàlla Yowel
jottli woon, ne:
17 “Yàlla nee:
Mujug jamono, maay tuur samag Noo
ci kaw wépp suux;
seeni doom, góor ak jigéen di biral waxyu,
seeni xale yu góor di gis ay peeñu,
màggat ñi di gént ay gént.
18 Kera jant yooyu, sama jaam ñi, góor ak jigéen,
maa leen di tuur samag Noo,
ñuy biral waxyu.
19 Te maay def ay kiraama fi asamaan
aki firnde ci dun bi fi suuf;
muy deret ak sawara ak niiru saxar.
20 Jant beey soppliku ag lëndëm,
weer wi doon deret,
bésub Boroom bi doora taxawe màggaay ak daraja.
21 Su boobaa, ku woo Boroom bi wall ciw turam,
dinga raw.”

22 «Yeen bokki Israyil, dégluleen
wax jii! Yeesu waa Nasaret bi,
Yàlla moo firndeele ag dëggoom, ay
kéemaan aki kiraama aki firnde yu
mu sottale jëmmu Yeesu moomu fi
seen biir, te loolu xam ngeen ko xéll.
23 Nit kooku ñu jébbale ni ko Yàlla
dogale te nasoon ko lu jiitu, yeena
ko daajloo yéefar yi ci bant, reylu
ko. 24 Waaye moom la Yàlla yiwee
ci mititu ndee, dekkal ko, ndax dee
amul kàttanu tënk ko. 25 Daawuda
wax na ci mbiram ne:
“Maa doon gis Boroom bi fi sama kanam saa su nekk,
ndijoor la ma fare,
ba duma tërëf.
26 Moo tax sama xol di nux-nuxi,
samaw làmmiñ di textexi,
samaw suux sax nara nopplujee yaakaar.
27 Doo ma wacc njaniiw moos,
doo seetaan sa waa ju sell, mu yàqu.
28 Yaa ma xamal yoonu dund,

yaa may wéttali ba matal sama
mbégte.”
29 «Bokk yi nag, Maam Daawuda,
manees na leena wax ci lu wér
ne nelaw na, ba ñu denc ko, te
bàmmeelam a ngi fi, nuy gis ba tey
jii. 30 Waaye yonent la woon, te
xamoon na ne Yàllaa ko giñaloon ne
ku bokk ci geñoom lay teg cib jalam.
31 Kon li mu gis te dikkagul mooy
ndekkitel Almasi, te ci mbiram la
wax ne bàyyeesu ko biir njaniiw, te
yaramam du yàqu. 32 Yeesu moomu
nag, Yàllaa ko dekkal, nu seede ko,
nun ñépp. 33 Yàllaa ko yéege fa
ndijooram, te jot na ci Baay bi Noo
gu Sell ga mu dige woon. Moom
la tuur nii tey, ngeen gis ko, dégg
ko. 34 Ndax kat du Daawudaa yéeg
asamaan, waaye moom ci boppam
moo ne:
“Boroom bi daa wax sama Sang, ne
ko:
‘Toogeel sama ndijoor,
35 ba ma def say noon, sa
ndëggastalu tànk.’ ”
36 «Kon nag na wóor waa kër
Israyil gépp ne Yeesu moomu ngeen
daajoon ci bant, Yàllaa ko def Sang
ak Almasi.»
37 Ba mbooloo ma déggee loolu,
naqar wu mel ni jam-jamu xol la
leen def. Ñu ne Piyeer ak ndaw
ya ca des: «Bokk yi, nu nuy def
nag?» 38 Piyeer ne leen: «Tuubleen
te ku nekk ci yeen sóobu ci ndox
ci turu Yeesu Almasi ngir njéggalug
bàkkaaram, ngeen daldi jot ci Noo
gu Sell giy maye. 39 Ndax dige bi,
yeen ak seen askan a ko moom,
ak jaambur ñi féete fu sore ñépp,
mboolem ñi sunu Yàlla Boroom bi
woo.» 40 Yeneen kàddu yu bare
soññe na leen ko, ñaaxe leen ko,
ne leen: «Muccleen ci gii maas gu
dëng.»
41 Ña nangu kàddug Piyeer nag,
ñu sóob leen ci ndox; bésub keroog
lu wara mat ñetti junni (3 000)
yokku nañu ca gëmkat ña.

Gëmkat ñi bennoo, Yàlla barkeel

42 Ci kaw loolu ñu pastéefu ci
njànglem ndaw yi ak ci dundal ag
bokkoo, ak ci dagg mburum bokkoo
mi*, ak ci jataayi julli. 43 Ba loolu
amee ag ragal jàpp ñépp, ay ki-
raama yu bare aki firnde daldi sot-
tee ca jëfi ndaw ya. 44 Gëmkat ñépp
benn lañu woon te ñoo bokkoon
lépp. 45 Ci biir loolu seeni suuf ak
seen alal sax, ñu jaay, séddoo ko
ñoom ñépp na mu dëppook seeni
soxla. 46 Bés bu nekk nag ñu doon
benn bopp, saxoo teew ca kër Yàlla
ga, di dagg mburum bokkoo ci këroo
kër, tey bokk lekk ci biir mbég ak
woyoflu. 47 Ñuy màggal Yàlla, ñépp
naw leen. Bés bu nekk nag Boroom
bi di yokk ca mbooloo mooma, nit
ña jota mucc.

3

Piyeer doxloo na ab lafañ

1 Piyeer ak Yowaan ñoo doon
duggsi kër Yàlla ga, ngir jullig digg
njolloor. 2 Fekk ñu indi fa waa ju
judduwaale lafañ, ñu daan ko teg
bés bu nekk ca bunt, ba ñuy wooye
bunt bu Rafet, ca kër Yàlla ga, ngir
muy sarxu ñay duggsi. 3 Waa ja
gis Piyeer ak Yowaan, ñuy dugg ca
kër Yàlla ga, mu di leen sarxu. 4 Ci
kaw loolu Piyeer ne ko jàkk, mook
Yowaan, ne ko: «Xool nu.» 5 Lafañ
bi teewlu leen, di leen séentoo ab
sarax.
6 Piyeer nag ne ko: «Xaalis ak wu-
rus de, yoruma ko. Waaye li ma am,
jox naa la ko: ci turu Yeesu Almasi
waa Nasaret bi, doxal!» 7 Mu jàpp ci
loxol ndijooram, yékkati ko. Ci saa
si ay tànkam aki kostanam dëgër.
8 Mu ne layy, taxaw, tàmbalee dox,
ànd ak ñoom dugg ca kër Yàlla ga,
di dox ak a tëbantu, tey sant Yàlla.
9 Mbooloo mépp gis ko, muy dox, di
sant Yàlla. 10 Ñu xàmmi ko, xam
ne moo daan toog, di yalwaan ca
bunt bu Rafet ba ca kër Yàlla ga. Ñu

* **2:42** 2.42 Dagg mburu: moom la gëmkat ñi aadawoo woon, bu ñuy lekk. Dagg mburu, moom
lañu mujj di wooye Reeru Sang bi.

jommi ba jommaaral, ba far gëlëm
ca la ko dikkal.

Piyeer waare na

11 Ba loolu amee waa ji taq ci
Piyeer ak Yowaan, ñépp dawsi, sago
jeex, ñu yéew leen ca mbaaru bunt
ba ñu dippee Suleymaan. 12 Piyeer
nag gis loolu, àddu, ne mbooloo
ma: «Yeen bokki Israyil, lu ngeen
di waaru ci lii? Lu ngeen nu naa
jàkk, mel ni sunu manoorey bopp
mbaa sunug njullite lanu doxloo kii?
13 Moom Yàllay Ibraayma, di Yàllay
Isaaxa, di Yàllay Yanqóoba, te di
sunu Yàllay maam kay, moo màggal
jawriñam Yeesu. Yeen nag yeena
ko teg ciy loxo, jàmbu ko fa kanam
Pilaat, te mu naroon koo bàyyi.
14 Yeen, yeena jàmbu Ku sell ki te
jub, tinul ab bóomkat. 15 Bóom
ngeen Kiy dundloo, waaye Yàllaa
ko dekkal, nu seede ko. 16 Gëm
aw turam moo waral turam woowu
dooleel nit kii ngeen gis, xam ko.
Kon ngëm moo waral lii; ngëm gu
sababoo ci Yeesu moo ko may mu
wér péŋŋ nii ci seen kanam, yeen
ñépp.

17 «Teewul nag bokk yi, xam naa
ne ñàkka xam moo leen taxa jëfe
noonu, te loolu it moo dal seeni
kilifa. 18 Waaye Yàlla moo sottale
noonu la mu yégle woon lu jiitu,
yonent yépp jottli, ne Almaseem
dina sonn. 19 Kon nag tuubleen
te dëpp, ndax seeni bàkkaar faru.
20 Su boobaa jamonoy péex ay ba-
woo ci Boroom bi, te mooy yebal Al-
masi mu leen jagleel, te muy Yeesu.
21 Moom la asamaan wara dalal, ba
kera jamono ja lépp di dellu jag, na
ko Yàlla waxe woon, yonent yu sell
ya woon jottli. 22 Musaa kay noon
na: “Boroom bi seen Yàlla mooy
seppee ci seenu xeet ab yonent ni
man; nangeen ko déggal ci lépp lu
mu leen wax. 23 Képp ku déggalul
yonent boobu, dees na la xettee ci
xeet wi, sànk la.”

24 «Te it mboolem yonent yi wax,
dale ko ci Samiyel ak ñi ko wuutu,
ñoom it yégle woon nañu bés yii
nuy dund. 25 Yeen nag yeenay
donoy yonent yi te yeenay séddu
ci kóllëre, gi Yàlla fasoon ak seeni
maam, ba mu nee Ibraayma: “Ci
saw askan la xeeti àddina yépp di
barkeel.” 26 Yeen la Yàlla jëkka wool
jawriñam, daldi koy yebal ci yeen,
ngir barkeel leen, waññee kenn ku
nekk ci yeen, mu moy jikkoom yu
bon.»

4

Piyeer ak Yowaan daje nañook àttekat ya

1 Naka la Piyeer ak Yowaan di
wax ak mbooloo ma, sarxalkat yaak
jawriñu kër Yàlla gaak Sadusen ya
ne jimeet ci seen kaw. 2 Fekk na leen
ñéññ ca la ñuy waare ak a yégle
ndekkitel Yeesu, te loolu di dëggal
ne ndee-ndekki, lu am la. 3 Ñu daldi
leen teg loxo, tëj leen ba ca ëllëg sa,
ndax booba guddi na. 4 Fekk na nag,
ñu bare ca ña jotoona dégg kàddu
ga gëm nañu, ba limu gëmkat ña
tollu ci juróomi junni (5 000).

5 Ca ëllëg sa kilifay Yawut yi ak
mag ñi ak firikati yoon yi daje
Yerusalem. 6 Anas, sarxalkat bu
mag ba ca la, ak Kayif ak Yowaan
ak Alegsàndar, ak mboolem bokki
sarxalkat bu mag. 7 Ñu taxawal
Piyeer ak Yowaan ca digg ba, laaj
leen ne: «Yeen, lii ngeen def, ci ban
xam-xam, ak ci wan tur ngeen ko
defe?»

8 Fa la Piyeer feese Noo gu Sell gi,
ne leen: «Yeen kilifay xeet wi ak
mag ñi, 9 ndegam yoon moo nuy laaj
lu jëm ci ndimbal lu ab lafañ jagoo,
ak ci man pexe la lafañ bi mucce,
10 xamleen xéll, yeen ñépp ak bànni
Israyil gépp, ne ci turu Yeesu Almasi
waa Nasaret bi, ki ngeen daajoon ci
bant, te Yàlla dekkal ko, ci turam
doŋŋ la kii wére, ba taxaw ci seen
kanam. 11 Yeesu moomu mooy:

“Doj wi ngeen beddi woon, yeen
tabaxkat yi,
te mu mujj di doju coll wi.”

12 Mucc kat amul ci keneen, ndax
fi asamaan tiim, mayeesul fi nit ñi
weneen tur wu nu wara mucce.»
13 Ba waa kurélu àttekat ya gisee
fit, wi Piyeer ak Yowaan àndal, te
ñu xam ne niti neen ñu masula jàng
lañu, dañoo waaru. Xamoon nañu
nag ne ñook Yeesoo nekkoon. 14 Te
itam ka ñu wéral a nga taxaw fa
seen wet, ñuy gis. Manuñu caa
tegati dara. 15 Ba mu ko defee ñu
joxe ndigal, génne leen, daldi gise
ci seen biir. 16 Ñu ne: «Lu nuy
def ak ñii? Ndax kat firnde lu leer
sottee na fi ci ñoom; leer na nàññ
waa Yerusalem gépp, te manunu
koo weddi. 17 Waaye kat bu mbir mi
gëna siiw ci xeet wi. Nan leen tëkku,
ngir aaye leen ñu waxati kenn tur
woowu.»
18 Ñu woo leen nag, aaye leen, ne
leen mayatuñu leen benn yoon ñu
waxati lenn, mbaa ñuy jàngale ci
turu Yeesu. 19 Piyeer ak Yowaan
ne leen: «Ndax li jaadu fa Yàlla
mooy nu déggal leen, yeen, bàyyi
Yàlla? Yeenay àtte loolu. 20 Waaye
nun, li nu gis, dégg ko, manunu koo
baña wax.» 21 Ba loolu amee ñu
tëkkuwaat leen, door leena yiwi, ñu
dem, gannaaw manuñu leena mbu-
gal te amuñu bunt ci ñoom ndax
mbooloo ma, te ñépp di màggal
Yàlla ca la xew, 22 ngir waa, ja
kéemtaan ga wérloo amoon na lu
wees ñeent fukki at.

Mbooloom gëmkat ñi ñaan na ci Yàlla

23 Gannaaw ba ñu yiwee Piyeer
ak Yowaan, ñu dem ca seen bokki
gëmkat, nettali leen mboolem la
leen sarxalkat yu mag yaak mag ña
wax. 24 Ba ko bokk ya déggee,
ñoom ñépp a mànkoo, daldi yékkati
kàddug ñaan fa Yàlla, ne: «Buur
Yàlla, yaa sàkk asamaan ak suuf ak
géej ak lépp li ci biir. 25 Yaa waxe
Noo gu Sell gi ci sunu gémmiñu
maam Daawuda sa jaam bi, nga ne:
“Lu xeeti àddina di riir?
Lu xeet yiy lal pexey neen?
26 Buuri àddinaa jógandoo,
kilifa yee lëkkoo ci kaw Boroom bi
ak Almaseem.”
27 Dëgg la moos, ndax ci dëkk bii la
Erodd ak Poñsë Pilaat lëkkoo, ànd
ak xeeti àddinaak bànni Israyil ci
kaw Yeesu, sa ndaw lu sell li nga fal.
28 Noonu it lañu sottale mboolem
li nga dogale woon sa loxo ak sa
coobare. 29 Léegi nag Boroom bi,
bàyyil xel seeni tëkkoo te nga may
nu, nun say jaam, nuy waxe sa
kàddu fit wu mat sëkk. 30 Ngalla
tàllalal sa loxo ngir di wéral ak a
amal ay firnde aki kéemaan ci turu
Yeesu, sa ndaw lu sell li.»
31 Ba ñu ñaanee ba noppi, bérab
ba ñu daje daa yëngu, ñu feese
Noo gu Sell gi ñoom ñépp; ñu daldi
tàmbalee waxe fit kàddug Yàlla gi.

Gëmkat ñi ñoo bokkoon lépp

32 Ci kaw loolu mboolem gëmkat
ñi bokk menn xel, ak benn xalaat.
Du kenn ku ne moo moom lenn ci
alalam, waaye ñoo bokkoon lépp ci
seen biir. 33 Ndaw yi nag di seedee
doole ju réy ne Sang bi Yeesu dekki
na, yiw wu yaa di leen dikkal ñoom
ñépp. 34 Kenn ci ñoom ndóolul,
ndax képp ku ciy boroom suuf mbaa
ay kër, da koy jaay, indi njég li, 35 teg
ko ci kanam ndaw yi. Su ko defee ku
nekk séddu ca la dëppook soxlaam.
36 Ku mel ni Yuusufa, bokk ci
giirug Lewi, te dëkke dunu Sippar,
ndaw yi daan ko wax Barnaba, mu
firi Ñaaxekat bi, 37 ab tool la amoon.
Da koo jaay, indi xaalis bi, teg fi
kanam ndaw yi.

5

Mbugal dab na Anañas ak Safira

1 Naka noonu ku ñuy wax Anañas,
te ku ñuy wax Safira di jabaram,
daldi jaay aw làccu suuf. 2 Mu
yégook jabaram, daldi làq lenn ca
njég ga, ba noppi indi la ca des, teg
ko ca kanam ndaw ya.
3 Ba loolu amee Piyeer ne ko:
«Anañas, lu waral Seytaane di fees
sab xol, ba ngay wor Noo gu Sell gi,
di làq lenn ci njégu tool bi? 4 Ba

mu jaragul, du yaa doon boroom?
Gannaaw ba mu jaree it, xanaa du
njég gaa ngi sa loxo ba tey? Ana
noo mana xajale mii mébét ci sa xol?
Du nit nga wor de, waaye Yàlla nga
wor.»
5 Naka la Anañas dégg kàddu
yooyu, daldi daanu, dee. Tiitaange
lu réy nag dikkal ña ko dégg ñépp.
6 Ba loolu amee xale yu góor ya dikk,
sàng ko, yóbbu suuli.

7 Ñu teg ca lu wara tollook ñetti
waxtu, jabaram duggsi, te yégul la
xew. 8 Piyeer ne ko: «Wax ma,
nàngam ngeen jaaye tool bee?» Mu
ne ko: «Waaw, nàngam la.»
9 Ci kaw loolu Piyeer ne ko:
«Ana lu ngeen di mànkoo, di nattu
Noowug Boroom bi? Déglul, tànk
yi suuli woon sa jëkkër a ngoogu ci
bunt bi di la yóbbusi yaw it.» 10 Ca
saa sa ndaw sa daanu cay tànkam,
dee. Xale yu góor yi duggsi, fekk
ko mu dee; ñu yóbbu ko, suul ko
ca wetu jëkkëram. 11 Ba loolu amee
tiitaange ju réy a jàpp mbooloom
gëmkat ñépp, ak ña ko dégg ñépp.

Ndawi Almasi faj nañu ñu bare

12 Ci kaw loolu ay firnde ak
kéemaan yu bare di sottee ci loxol
ndaw yi, ci biir askan wi. Gëmkat
ñi nag di bokk daje ñoom ñépp
fa ñuy wax Mbaarum Suleymaan,
ca biir kër Yàlla ga, 13 waaye kenn
ca ña ca des ñemewula jaxasoo ak
ñoom. Teewul askan wa nawloo
leen lool. 14 Gëmkati Sang bi nag
di gëna bare, ñuy wàllisi, ba doon
mbooloo mu mag, góor ak jigéen.
15 Nit ñi dem bay génne jarag ji
ci mbedd yi, teg leen ci ay laltu
aki basaŋ, ngir bu fa Piyeer jaaree,
lu bon bon takkndeeram mana dal
ñenn ci ñoom. 16 Ci biir loolu nit
ñu bare bàbbeekoo ca dëkk ya séq
Yerusalem, indi ay jarag ak ñu rab
yu bon sonal; ñoom ñépp daldi wér.

Fitnaal nañu ndaw yi

17 Ba mu ko defee xolu kañaan
dugg sarxalkat bu mag ba, ak
mboolem ña ko dar, te di waa
ngérum Sadusen ña. 18 Ñu teg ndaw
ya loxo, tëj leen ca kaso ba. 19 Ca
guddi ga nag malaakam Boroom bi
ubbi bunti kaso ba, génne leen, ne
leen: 20 «Demleen taxaw ca digg
kër Yàlla ga, ngeen xamal askan
wi mboolem lu jëm ci dund gii.»
21 Gannaaw ba ñu déggee loolu, ba
bët set, ñu dugg ca kër Yàlla ga, di
waare.
Ci biir loolu sarxalkat bu mag ba
ak ña ko dar, dikk, woolu kurélu
àttekat ya, mboolem kurélu njiiti
bànni Israyil; ñu yónnee, ngir jëli
ndaw ya ca kaso ba. 22 Dag ya
nag dikk, fekkuñu leen ca kaso ba,
ñu dellu yégleji ko, 23 ne: «Danoo
fekk kaso ba tëje ràpp, wattukat ya
taxaw ca bunt ya. Nu tijji, fekkunu
kenn ca biir!»
24 Jawriñu kër Yàlla ga ak sarx-
alkat yu mag ya dégg loolu, daldi
jaaxle lool ci ndaw yi, di xalaat nu
mbir miy mujje.

25 Mu am ku dikk, ne leen: «Ña
ngeen tëjoon kaso déy a nga noonu
ca kër Yàlla ga, di waare.» 26 Ci kaw
loolu jawriñu kër Yàlla ga ak dag ya
jëli ndaw ya ndànk, bañ leena jaay
doole, ngir ragal nit ñi sànni leen ay
doj.

27 Ñu indi leen, taxawal leen ca
kanam kurélu àttekat ya, sarxalkat
bu mag ba laaj leen, 28 ne: «Xanaa
aayewunu leen woon ne buleen
waareeti mukk ci woowu tur? Yeena
ngi nii ubale Yerusalem ak seen
waare, ngeen nar nu cee gàdduloo
bakkanu nit kii!»
29 Piyeer ak ndaw ya ca des nag
ne leen: «Yàlla lees wara déggal,
waaye du nit. 30 Sunu Yàllay maam
moo dekkal Yeesu, mi ngeen wékk
ci bant, bóom ko. 31 Moom la
Yàlla yékkati ci wetu ndijooram,
def ko muy Njiit, di Musalkat, ngir
may bànni Israyil ag tuubeel ak
njéggalug bàkkaar. 32 Nun noo
seede loolu, nook Noo gu Sell, gi
Yàlla jagleel ñi ko déggal.»

33 Ba ñu déggee loolu, dañoo mer
ba fees, nar leena rey. 34 Ab Farisen

bu ñuy wax Gamalyel, di jànglekatu
yoonu Musaa bu ñépp nawloo, daldi
taxaw ca digg kurélu àttekat ya.
Mu joxe ndigal ngir ñu génne leen
ab diir. 35 Ba ñu génnee, mu ne
waa kurél ga: «Yeen bokki Israyil,
moytuleen bu baax li ngeen di def
ak nit ñii. 36 Ndaxte bu yàggul
la Tëdas jóg, di jaay daraja, ba lu
wara tollook ñeenti téeméeri nit far
ak moom. Ñu rey ko, ña ko top-
poon ñépp tasaaroo, seen pexe muj-
jewul fenn. 37 Gannaawam it Yuda
mu Galile jóg, ca jant ya ñu doon
lim waa réew mi; mu yóbbaale
mbooloo mu ko topp. Moom itam
dee, ña ko toppoon ñépp tasaaroo.
38 Léegi nag, dama ne, maanduleen
ci ñii, te ba leen, ngir su seen mébét
mbaa seen jëf bawoo ci nit, day
yàqu rekk. 39 Waaye su bawoo fa
Yàlla nag, dungeen ko mana fanq,
moytuleena jànkoonte ak Yàlla.»

Ñu daldi fekksi Gamalyel,
40 woowaat ndaw ya. Ba loolu amee
ñu dóor leen, aaye leen ñu waxati
lenn ci turu Yeesu, door leena yiwi.

41 Ndaw ya nag bàyyikoo ca
kurélu àttekat ya, di bég, gan-
naaw ñoom lañu jàpp ne ñoo yelloo
toroxte ga ñu leen teg ndax Tur
wi*. 42 Ci kaw loolu bés bu nekkaan,
muy ca kër Yàlla, di ca biir kër
ya, noppiwuñoo jàngle ak a xamle
xibaaru jàmm bi yéene ne Yeesu
mooy Almasi.

6

Tabb nañu taxawukati mbooloom gëmkat ñi

1 Jant yooyu nag, naka taalibe
yi di gëna bare, Yawut ñiy làkk
gereg tàmbalee ñaxtu ci kaw Yawut
ñiy wax seen làmmiñu bopp ndax
néewal gu ñu gis ñu néewal ko
seeni jëtun ca na ñuy séddalee ag
ndimbal bés bu nekk. 2 Ba mu ko
defee fukki ndaw ya ak ñaar woo
mbooloom taalibe ya, ne leen: «Nu
sàggane kàddug Yàlla, di topptoo
mbirum séddale daal, jekkul ci nun.
3 Kon nag bokk yi, seetleen ci seen
biir juróom ñaar ñu rafet seede,
soloo Noo gu Sell gi te rafet xel, nu
dénk leen sas woowu. 4 Nun nag
nanu wéye julli gi, ak liggéey bi ci
kàddu gi.»

5 Wax jooju daldi neex mbooloo
mépp. Ñu seppi Eccen, nit kufeese
ngëm ak Noo gu Sell gi, seppi Filib
ak Porokor ak Nikanor ak Timon
ak Parmenas ak Nikolas, ma dëkke
Àncos te dib tuubeen bu duggoon lu
jiitu ci yoonu Yawut. 6 Ñu indi leen
fa kanam ndaw ya, ñu ñaanal leen,
teg leen loxo.

7 Ba loolu amee kàddug Yàlla di
law, limu taalibe yi yokku ba bare
lool ci biir Yerusalem, sarxalkat yu
bare daldi topp yoonu ngëm wi.

Teg nañu Eccen loxo

8 Ci kaw loolu Eccen, mi yiwu
Yàlla def ag leer fees ko, di def ay
kéemaan ak firnde yu mag ci biir
askan wi. 9 Ba loolu amee ñenn
ca jàngu ba ñuy wax jàngub waa
Goreel ga, daldi jóg, di tàmbalee
weranteek Eccen. Ay niti waa Siren
a nga ca, ak waa Alegsàndiri, ak
waa diiwaani Silisi ak Asi. 10 Teewul
àttanuñu xelam mu rafet, ak Noo gi
muy waxe.

11 Ñu daldi ger ay nit ngir ñu
duural ko, ne: «Noo ko dégg,
mu yékkati kàdduy saaga, jëme ci
Musaa ak ci Yàlla.» 12 Ba loolu amee
ñu xabtal nit ñi ak njiit yi, ak firikati
yoon yi, ñu ne jalañ, jàpp Eccen,
yóbbu ca kurélu àttekat ya. 13 Ñu
indeeti foofa ay seedey naaféq yu
ne: «Kii du bàyyee wax mukk lu
juunoo ak bérab bu sell bii ak yoonu
Musaa. 14 Noo ko dégg mu ne Yeesu
Nasareen boobu dina màbb bérab
bii te dina soppi aada yi nu Musaa
bàyyee.»

15 Mboolem ña ca jataayu àttekat
ya nag ne jàkk Eccen; ñu gis xar-
kanam ba ne ràññ ni xar-kanamu
malaaka.

* 5:41 5.41 Tur wa mooy turu Sang Yeesu Almasi.

7

Eccen layoo na

1 Sarxalkat bu mag ba ne ko:
«Ndax loolu dëgg la?» 2 Eccen
ne ko: «Yeen bokk yi, yeen samay
baay, dégluleen! Yàlla, miy Boroom
daraja moo feeñu woon sunu maam
Ibraayma, ba mu nekkee réewum
Mesopotami, bala moo sanc Karan.
3 Mu ne ko: “Jógeel sam réew, jóge
ci say bokk, te nga dem ca réew, mi
ma lay won.”

4 «Mu daldi jóge réewum waa
Kalde, sanci Karan. Fa la ko Yàlla
toxale gannaaw ba baayam faatoo,
sancal ko ci réew mii ngeen dëkk
tey. 5 Taxul mu muurale ko lenn ci
réew mii, du sax fu mu teg tànkam.
Teewul mu dig ko, ne moom lay
moomale réew mi, mook askanam
wa koy wuutuji, te fekkul sax mu
am doom. 6 Yàlla ne ko: “Saw askan
dinañu toxuji bitim réew, te dees na
leen def ay jaam, mitital leen diiru
ñeenti téeméeri at (400).” 7 Yàlla
neeti ko: “Xeet wi leen di jaam-
loo nag, man maa leen di mbugal.
Gannaaw loolu dinañu fa génne,
jaamusi ma ci bérab bii.” 8 Yàlla
daldi fasook Ibraayma kóllëre gu
mu màndargale xaraf. Moo tax
Ibraayma xarfal doomam Isaaxa, ba
mu juddoo ba am juróom ñetti fan;
Isaaxa, Yanqóoba, Yanqóoba, fukki
maam yaak ñaar.

9 «Maam yooyu nag iñaane seen
doomu baay Yuusufa, ba jaay ko
njaam, ñu yóbbu ko Misra. Teewul
Yàlla ànd ak Yuusufa, 10 xettli ko ci
coonoom yépp, rafetal xelam, may
ko itam Firawna buuru Misra baaxe
ko; mu def ko kilifa ci Misra ak ci
biir ëttu këram gépp.

11 «Ci kaw loolu ab xiif dikkal
Misra gépp ak réewum Kanaan.
Mu metti lool. Sunuy maam nag
amatuñu ab dund. 12 Yanqóoba
dégg ne ab dund am na Misra. Ca
la fa jëkka yebal sunu maam ya.
13 Seen ñaareel bi yoon la Yuus-
ufa xàmmiku ay doomi baayam, Fi-
rawna nag doxe ca xam cosaanu Yu-
usufa. 14 Ci kaw loolu Yuusufa yeble,
indi baayam ak bokkam yépp, ñuy
juróom ñaar fukki nit ak juróom.
15 Noonu la Yanqóoba deme Misra,
ba faatoo fa, mook sunuy maam.
16 Gannaaw gi lañu toxal seeni yax
ca Sikem, denc leen ca bàmmeel, ba
Ibraayma weccikoo woon xaalis ca
doomi Amor ca Sikem.

17 «Ñu dem ba dige ba Yàlla
giñaloon Ibraayma di waaja sotti,
yemook xeet wi yokku, di gëna bare
ci Misra, 18 ba beneen buur bu xa-
mul Yuusufa falu ci Misra. 19 Buur
boobu nag di muusaatu sunu xeet
wi, di mitital sunuy maam, di leen
sànniloo seeni liir, ngir ñu baña
dund.

20 «Booba la Musaa juddu, rafet
ba fa kanam Yàlla, ñu yor ko ñetti
weer ci biir kër baayam. 21 Ba ñu ko
sànnee, doomu Firawna ju jigéen a
ko foral boppam, yar ko ni doomam
ju mu jur. 22 Musaa nag di ku
mokkal mboolem xam-xamu Misra,
te ràññiku lool ci wax ak ci jëf.

23 «Ba ñeent fukki atam matee,
xelum seeti bokki bànni Israyilam
dikkal ko. 24 Ci kaw loolu mu gis
ca ku ñuy néewal doole, mu sotle
ko, daldi rey waayi Misra ja, feyul
ka mu néewal. 25 Booba Musaa foog
na ne ay bokkam xam nañu ne ciy
loxoom la leen Yàlla di indile wall,
ndeke xamuñu ko. 26 Ca ëllëg sa mu
juux ci ay Yawut yuy xeex, di leen
jéema jubale, ne leen: “Yeen ay bokk
ngeen, lu tax ngeen di lorante?”
27 Ka doon néewal doole moroom
ma bëmëx Musaa, ne ko: “Yaw, ku
la def njiit mbaa àttekat ci sunu
kaw? 28 Xanaa danga maa nara rey,
na nga reye waayi Misra ja démb?”
29 Musaa dégg kàddu googu, daldi
gàddaay, dem dali réewum Majan,
ba am fa ñaari doom yu góor.

30 «Mu teg ca ñeent fukki at,
malaaka feeñu ko ca màndiŋu
tundu Sinayi, ci biir tàkk-tàkku

sawara wu jafal ab gajj. 31 Musaa gis
peeñu moomu, yéemu; mu dikk ba
jege ko ngir niir ko, kàddug Boroom
bi daldi jib. Mu ne: 32 “Man maay sa
Yàllay maam, maay Yàllay Ibraayma
ak Isaaxa ak Yanqóoba.” Musaa tiit
bay lox, ñemeetula xool. 33 Boroom
bi ne ko: “Summil say dàll, ndax fii
nga taxaw, suuf su sell la. 34 Gis naa
bu baax sama coonob ñoñ ci Misra;
maa dégg seeni onk, ba wàcc ngir
wallusi leen. Léegi nag dikkal, ma
yebal la Misra.”

35 «Musaa moomu ñu weddi
woon, ne ko: “Ku la def kilifa ak
ab àttekat?” Moom nag la Yàlla
def kilifa ak ab jotkat, yebal ko ci
ñoom, malaaka ma feeñu Musaa ca
gajj ba, daldi koy jottli yóbbante ba.
36 Moo leen génne réewum Misra,
moo def ay kéemaan aki firnde ca
réew ma, ak ca géeju Barax ya, ak
ca màndiŋ ma, diiru ñeent fukki
at. 37 Musaa moomu moo noon
bànni Israyil: “Yonent bu mel ni
man la leen Yàlla di feeñalal ci
seen biiri bokk.” 38 Moom it moo
nekkoon ak mbooloo ma ca màndiŋ
ma, mook malaaka ma doon wax
ak moom ca kaw tundu Sinayi ca
sunu wetu maam ya. Moo jot ci
kàddu yuy dund, ngir jottli nu ko.
39 Kooku la sunuy maam nanguwul
woona déggal. Dañu koo far xarab,
namma walbatiku dellu Misra. 40 Ñu
ne Aaróona: “Sàkkal nu ay yàlla
yu nu jiite, ndax Musaa mii nu
génne réewum Misra, xamunu lu ko
dal.” 41 Jant yooyu lañu sàkk jëmmu
sëllu, defal jëmm ja ab sarax, di
bànneexoo lu ñu sàkke seeni loxo.
42 Yàlla nag dëddu leen, bàyyi leen,
ñuy jaamu biddiiw yi, ni ñu ko binde
ci téereb yonent yi, ne:

“Yeen waa kër Israyil, saraxu jur ak yeneen sarax,

ndax man ngeen ko daan indil diiru ñeent fukki at ca màndiŋ ma?

43 Molog seen tuur mi, ngeen yóbbaale xaymab jaamookaayam,

ak seen biddiiwu yàlla ji ñu naa Refan,

jëmm yooyu ngeen sàkk, di leen sujjóotal!

Kon nag maa leen di toxal ca wàllaa Babilon.”

44 «Xaymab seede baa nga woon
ak sunuy maam ca màndiŋ ma, ñu
sàkke ko na ko ka doon wax ak
Musaa sante, dëppale kook misaal
ma Musaa gisoon. 45 Xayma ba
la sunuy maam jot, dugal ko ci
kilifteefu Yosuwe ca biir réewum
xeet, ya leen Yàlla dàqal. Xayma
ba nekk fa, ba ca janti Daawuda.
46 Daawuda, ma Yàlla baaxe woon,
sàkku woon na am màkkaan ngir
Yàllay Yanqóoba. 47 Waaye Suley-
maan moo ko mujj tabaxal kër.

48 «Moona Aji Kawe ji du dëkke lu
loxo defar, mooy la yonent ba ne:

49 “Asamaan sama ngàngunee,

suuf di sama ndëggastal.

Ana kër gu ngeen may tabaxal?

Boroom bee ko wax.

Mu ne: Ana ban bérab laay noppoo?

50 Loolu lépp, xanaa du sama loxoo ko sàkk?”

51 «Yeena dëgër bopp, yeenay bo-
roomi xol ak noppi yéefar! Dungeen
noppee të Noo gu Sell gi? Maam ya,
doom ya rekk! 52 Kan ci yonent yi
la seeni maam fitnaalul? Ñoo rey
démb ña yégle woon ñëwug Aji Jub,
ji ngeen wor tey, bóom ko. 53 Yeen
de yeena jotoon ci yoonu Musaa, wi
ay malaaka jottli, te taxul ngeen jëfe
ko.»

Bóom nañu Eccen

54 Naka lañu dégg loolu, seen
xol fuddu, ñuy yéyu ci kawam.
55 Eccen nag feese Noo gu Sell gi,
ne jàkk asamaan, daldi gis leeru
Yàlla, gis Yeesu taxawe fa ndijooru
Yàlla. 56 Mu ne: «Asamaan a ngii
ma gis, mu ubbiku, Doomu nit kaa
ngii taxaw fi ndijooru Yàlla!»

57 Ba loolu amee ñu yuuxu ca
kaw, dar seeni nopp, daldi ànd, ne
milib ca kawam; 58 ñu wat-watee ko,
génne ko dëkk ba, di ko dóor ay
doj. Fekk na seede ya summi seeni

mbubb, juug ca tànki benn xalelu
góor bu ñuy wax Sóol.
[59] Ñuy dóor Eccen ay doj, moom
muy ñaan Yàlla, naan: «Sang Yeesu,
nangul sama bakkan!» [60] Mu ne gu-
rub, samp bëti óomam, daldi àddu
ca kaw, ne: «Sang bi, bu leen topp
bii bàkkaar.» Naka la wax loolu,
daldi nelaw.

8

[1] Sóol nag rafetlu woon na la ñu
bóom Eccen.

Fitnaal nañu mbooloo mi

Bésub keroog teg nañu mbooloom
gëmkat ña ca Yerusalem fitna ju
metti ba, lu moy ndawi Almasi,
ñoom ñépp a tasaaroo ca diiwaani
Yude ak Samari. [2] Ay nit ñu ragal
Yàlla nag rob Eccen, ñaawlu deeyam
lool. [3] Ci biir loolu Sóol moom,
ma ngay jéema faagaagal mbooloom
gëmkat ñi, di dugg ci kër yi, diri
góor ak jigéen, génne, ñu sànni
kaso.

Filib waare na ca Samari

[4] Gëmkat ña tasaaroo di xamle
fépp fu ñu jaare, xibaaru jàmm bu
kàddu gi. [5] Noonu la Filib deme
péeyub Samari, di siiwtaane Almasi.
[6] Ba waa dëkk ba déggee mbaa ñu
gis kéemaan ya muy def, ñoo bokk
teewlu ay waxam. [7] Ndax bare na
ca ñu rab yu bon jàppoon te mujj
bàyyi leen, génne yuux yu réy; bare
na ca it ñu lafañ ak ñu làggi woon te
mujj wér. [8] Muy mbég mu réy nag
ca dëkk boobee.

Ab ñeengokat gis na ku ko joŋ

[9] Ku ñuy wax Simoŋ nag yàggoon
na ca dëkk ba, di ñeengo. Ku waar
waa Samari la woon, te doon tuddoo
nit ku màgg. [10] Ñépp, mag ak ndaw,
teewlu ko, naan: «Kii mooy dooley
Yàlla ci boppam. Moom lañuy wax
“Màggle”.» [11] La ñu ko teewloo
woon moo di jëfi ñeengo ya mu
leen yàgga yéeme. [12] Waaye ba ñu
gëmee Filib, ma leen xamal xibaaru
jàmm, bi jëm ci nguurug Yàlla ak
turu Yeesu Almasi, góor ak jigéen
daldi nangu, ñu sóob leen ci ndox.
[13] Simoŋ ci boppam gëm, moom it,
ñu sóob ko ci ndox. Simoŋ nag
bàyyeetul Filib. Ba mu gisee firnde
yaak kiraama yu mag yay am, moom
moo yéemu.
[14] Ba ndaw ya ca Yerusalem yégee
ne waa Samari nangu nañu kàddug
Yàlla, Piyeer ak Yowaan lañu fa
yebal. [15] Ñu agsi Samari, ñaanal
gëmkat ña, ngir ñu jot Noo gu Sell
gi. [16] Ndax booba Noo gi wàccagul
woon ci kenn ci ñoom, dees leena
sóoboon rekk ci ndox ci turu Sang
Yeesu. [17] Ba loolu amee Piyeer ak
Yowaan teg leen loxo, ñu jot Noo gu
Sell gi.
[18] Simoŋ nag gis noonee mayug
Noo, gi sababoo ci tegeb loxo bu
ndaw ña amal, ba tax mu indil leen
xaalis. [19] Mu ne leen: «Mayleen
ma man itam xam-xam bii, ngir ku
ma teg loxo, nga jot Noo gu Sell
gi.» [20] Piyeer ne ko: «Na sa xaalis
ànd ak yaw asaru, ndegam ab xaalis
nga yaakaara jënde mayu Yàlla!
[21] Amuloo benn wàll mbaa ab cér
ci lii, ndax sa xol a jubul ci kanam
Yàlla. [22] Réccul nag sa mbon gii,
te ñaan Boroom bi; jombul mu baal
la sa mébétu xol. [23] Ndax gis naa
ni nga sóoboo ci wextanu kañaan,
keppu ci ndëngte.» [24] Simoŋ ne
leen: «Ñaanal-leen ma Boroom bi,
yeen ci seen bopp, ngir li ngeen wax
lépp, lenn bañ ma cee dab.»
[25] Gannaaw ba Piyeer ak Yowaan
seedeelee kàddug Boroom bi, biral
ko, Yerusalem lañu dellu, di xamle
xibaaru jàmm bi ci ay dëkki Samari
yu bare.

Filib yee na ab jaraafu Ecopi

[26] Menn malaakam Boroom bi nag
wax Filib, ne ko: «Fabul jubal bëj-
saalum; yoon wa kenn jaareetul
te bartaloo Yerusalem, jëm Gasa.»
[27] Filib fabu, dem. Ndeke am na jenn

* **8:27** 8.27 Ecopi ga woon, dees na ko wooye Kuus itam, muy diiwaan bu feggoo woon ak dexu Niil, te nekkoon diggante bëj-gànnaaru Sudan ak bëj-saalumu Misra.

waayu Ecopi* ju màggalsi woon
Yerusalem. Nit kooku doonoon
moraange, te di jaraaf ju mag
ju Kàndas Lingeeru Ecopi; moo
doon saytu mboolem alalu Lingeeru
Ecopi. 28 Naka la jaraaf ja màggalsi
bay dellu Ecopi, toog ca watiiram, di
jàngaale téereb Yonent Yàlla Esayi,
29 Noowug Yàlla ne Filib: «Doxal,
dab watiir bale.»
30 Filib dabsi waayi Ecopi ja, daldi
dégg muy jàng téereb Yonent Yàlla
Esayi. Mu ne ko: «Ndax xam nga li
ngay jàng?» 31 Mu ne ko: «Nu ma ko
mana xame, te kenn firilu ma ko?»
Ba loolu amee mu ne Filib, mu yéeg,
toog ak moom. Filib yéeg. 32 Lii
nag mooy dogu mbind ma mu doon
biral:
«Dees koo yóbbu ni xar mu ñuy
rendiji;
mbete mburt mu ne cell ci kanam ki
koy wat,
ubbiwul gémmiñam.
33 Ci biir toroxteem lañu ko xañ
dëggam;
kuutaayam nag, ana ku ci mana
wax?
Ndegam bakkanam lañu toxale kaw
suuf.»
34 Jaraaf ja ne Filib: «Yaw laay laaj,
ci kan la yonent bi wax lii? Boppam
lay wax am keneen?» 35 Filib daldi
àddu, tàmbalee ci dog boobu, xa-
mal ko xibaaru jàmm bi ci mbirum
Yeesu.
36 Ba loolu amee ñu topp yoon wi,
ba yem ci am ndox. Jaraaf ja ne ko:
«Ndox a ngii, ana lu tee ma sóobu
ci?» 37 Filib ne ko: «Soo gëmee ci
sa léppi xol, sañ nga ko.» Mu ne
ko: «Gëm naa ne Yeesu Almasi mooy
Doomu Yàlla.»
38 Ci kaw loolu jaraaf ja santaane
ñu taxawal watiir ba; Filib ak jaraaf
ja wàcc, ñu dugg ñoom ñaar ca
ndox ma, Filib sóob ko ca. 39 Naka
lañu génne ca ndox ma, ngelawal
Boroom bi ne cas Filib, yóbbu,
jaraaf ja gisatu ko. Teewul mu topp
yoonam, ànd ak mbég. 40 Filib
moom, dëkk ba ñuy wax Asot la
gisaat boppam. Mu wéye di xamle
xibaaru jàmm bi ci dëkkoo dëkk, ba
àgg Sesare.

9

Sóol tuub na

1 Ci biir loolu Sóol moom, noyy-
eewul lu moy di tëkkook a jéema
bóom taalibey Sang bi. Mu dem
nag ca sarxalkat bu mag ba, 2 di
sàkku ay bataaxal yu ñeel jànguy
dëkk ba ñuy wax Damaas, bataaxal
yu yóbbante ndigal lu yeewlu képp
ku ñu fa gis ku bokk ci Yoon woowu,
góor ak jigéen, ngir mu jàpp leen,
indi Yerusalem.
3 Naka la Sóol dem ba jub Damaas,
ag leer bawoo asamaan, jekki ne
ràyy ci kawam. 4 Mu daanu ci suuf,
daldi dégg baat bu ko ne: «Sóol,
Sóol, lu tax nga di ma bundxatal?»
5 Mu ne: «Yaay kan Sang bi?» Mu
ne: «Man maay Yeesu, mi ngay
bundxatal. 6 Léegi nag, jógal, dugg
ci dëkk bi, dees na la wax li nga
wara def.» 7 Nit ña ànd ak moom
a nga taxaw, jommi ba ne cell;
dégg nañu baat bi te gisuñu kenn.
8 Sóol jóg, xippi, gisul dara; ñu daldi
koy wommat, dugal ko biir Damaas.
9 Diiru ñetti fan gisul dara, lekkul,
naanul.
10 Ab taalibe bu ñuy wax Anañas
nag ma nga woon ca Damaas. Sang
bi feeñu ko, ne ko: «Anañas!» Mu
ne ko: «Maa ngi, Sang bi.» 11 Sang bi
ne ko: «Demal ba ca mbedd, ma ñuy
wax Mbedd mu jub, te nga seet ca
kër Yuda ku ñuy wax Sóol te dëkke
Tàrs. Ma ngay ñaan. 12 Dafa gis cim
peeñu ku ñuy wax Anañas duggsi,
teg ko loxo, ngir mu dellu di gis.»
13 Anañas nag ne ko: «Sang bi, maa
dégge ci ñu bare mbirum kooku,
ñu seede mboolem jëf ju bon ji mu
def say nit ñu sell ci biir Yerusalem.
14 Te moo yor ndigal lu tukkee ci
sarxalkat yu mag yi, ngir yeewlu
képp kuy tudd saw tur.» 15 Sang
bi ne ko: «Demal, ndax kooku
jumtukaay laa ko tànne, ngir mu
xamali sama tur, xeeti jaambur yi
ak seeni buur, xamal ko itam bànni

Israyil. 16 Maa koy won mboolem
coono bi mu wara dékku ngir sama
tur.»

17 Ci kaw loolu Anañas dem, dugg
ca kër ga, teg Sóol loxo, ne ko:
«Mbokk mi Sóol, Sang Yeesu, mi la
feeñu woon ci yoon wi nga dikke,
moo ma yebal ci yaw, ngir nga dellu
di gis te feese Noo gu Sell gi.» 18 Ca
saa sa lu mel niy waasintóor wadde
ca bët ya, mu dellu di gis. Mu daldi
jóg, ñu sóob ko ci ndox. 19 Ba loolu
wéyee, mu lekk, doora am doole.

Sóol toog na ak taalibe ya ca
Damaas ay fan. 20 Ca saa sa la
tàmbalee xamle Yeesu ca jàngu
ya, naan Yeesu mooy Doomu Yàlla.
21 Mboolem ña ko dégg, daldi
waaru, naan: «Xanaa du kii moo
doon bóom ñiy tudd woowu tur ci
Yerusalem? Du moo fi dikkoon, ngir
yeewlu leen, yóbbu ci sarxalkat yu
mag yi?» 22 Teewul Sóol gëna am
manoore, ba far jaaxal Yawut ñi
dëkke Damaas, di firndeel ne Yeesu
mooy Almasi.

23 Ba ñu ca tegee ab diir bu
xawa yàgg, Yawut yi féncoo, ngir
reylu ko. 24 Sóol nag yég seen
mébét. Guddi ak bëccëg lañu doon
wattu bunti dëkk ba, ngir bóom ko.
25 Teewul taalibe yi yeb ko ag guddi
ci ag dàmba, jàlle ko ca wàllaa miir
ba, yoor ko.

26 Ba Sóol agsee Yerusalem, jéem
naa jaxasook taalibe yi, waaye ñépp
a ko ragal, ndax ñàkka gëm ag
taalibeem. 27 Ci kaw loolu Barnaba
ànd ak moom, yóbbu ko ca ndaw
ya. Barnaba nettali leen, ni Sóol
gise Sang bi ca yoon wa, ba mu wax
ak Sóol, ak fit wa Sóol waaree ca
Damaas ci turu Yeesu. 28 Ba loolu
amee Sóol ànd ak ndaw yi di dem ak
a dikk ci biir Yerusalem, di waaree
aw fit ci turu Sang bi. 29 Mu boole
ci di wax ak a werante ak Yawut ñiy
làkk gereg, te ñoom ñu di ko fexee
rey. 30 Bokki gëmkat ña nag yég ko,
daldi koy yóbbu Sesare, yebale ko
foofa, mu dem Tàrs.

31 Ba mu ko defee mbooloom
gëmkat ñi ci mboolem diiwaani
Yude ak Galile ak Samari daldi am
jàmm. Ñuy gëna dëgër, di wéye
ragal Yàlla, tey yokku ci ndimbalal
Noo gu Sell gi.

Piyeer faj na nit

32 Piyeer mi doon wër fu nekk nag,
am na bés mu jaare ca ñu sell ña
dëkke Lidd. 33 Mu gis foofa waa
ju ñuy wax Ene. Fekk na diiru
juróom ñetti at, cib lal rekk lay tëdd
ndax yaram wu làggi. 34 Piyeer ne
ko: «Ene, Yeesu Almasi wéral na la;
jógal, lalal sa bopp.» Mu jóg ca saa
sa. 35 Mboolem waa diiwaani Lidd
ak Saron nag gis ko, ñoom ñépp
waññiku ci Sang bi.

Piyeer dekkal na nit

36 Dëkk ba ñuy wax Yope, ab
taalibe bu jigéen a nga fa woon, ñu
di ko wax Tabita mbaa Dorkas ci
làkku gereg. Def lu baax ak sarxe
la saxoo woon. 37 Ci fan yooyu, mu
daanu wopp, daldi faatu. Ñu sang
ko, dugal ko ca néegu kaw taax ma.
38 Ci biir loolu taalibe yi dégg ne
Piyeer a nga Lidd, te Lidd sorewul
Yope. Ñu yebal ñaari nit ca moom,
ngir ñaan ko mu ñëw te baña yeex.

39 Piyeer jóg, ànd ak ñoom, ba
agsi. Ñu yéege ko ca néegu kaw
taax ma. Ay jëtun a nga fa woon.
Ñoom ñépp di jooyoo, yéew Piyeer,
won ko turki yaak mbubb ya Dorkas
defaroon ba muy nekk ak ñoom.

40 Ci kaw loolu Piyeer dàq ñépp
ca biti. Mu sukk, ñaan, daldi wal-
batiku jublook néew bi, ne: «Tabita,
jógal!» Mu ne xiféet, gis Piyeer, jóg
toog. 41 Piyeer may ko loxo, yékkati
ko. Ba loolu amee Piyeer woo ñu
sell ña, ak jëtun ña, won leen ndaw
sa, muy dund. 42 Mbir ma nag siiw
ca Yope gépp, ñu bare gëm Sang
bi. 43 Gannaaw loolu Piyeer dal na
Yope ay fan, kër wullikat bu ñuy
wax Simoŋ.

10

Korney woo na Piyeer

1 Ku ñuy wax Korney, njiitu takk-
der la woon ca Sesare. Ma nga
bokkoon ca mbooloo ma ñu dippee
Gàngooru Itali. 2 Ku jullite la woon
te ragal Yàlla, mook waa këram
gépp; bare woon na sarax yu muy
yéwéne askan wi, te ñaan ci Yàlla la
saxoo woon.
3 Am peeñu nag dikkal ko digg
njolloor, mu gis ci lu leer malaakam
Yàlla, mu duggsi, ne ko: «Korney!»
4 Korney ne ko jàkk, tiit, ne ko:
«Sang bi, lu mu doon?» Mu ne ko:
«Say ñaan ak say sarax yéeg na fa
Yàlla, ba mu bàyyi la xel. 5 Léegi
nag yebleel ca Yope, nga wooluji
fa ku ñuy wax Simoŋ, ñu di ko
dàkkentale Piyeer. 6 Ma nga dal
ak meneen Simoŋ ma, wullikat ba
këram féete wetu géej.»
7 Naka la malaaka ma wax ak
Korney ba dem, mu woo ñaar ciy
surgaam, ak benn takk-der bu jullite
te bokk ciy suqam. 8 Mu nettali leen
lépp nag, daldi leen yebal Yope.
9 Ca ëllëg sa, ñu dem bay jub
dëkk ba, yemook Piyeer yéeg ca kaw
taax ma ci digg bëccëg, ngir ñaan.
10 Mu dem ba xiif, bëgga lekk, ñu
di ko toggal nag lu mu lekk. Ci
biir loolu mu daanu leer. 11 Mu
daldi gis asamaan ubbiku, lu mel
ni sér bu mag bu ñu téyee ñeenti
lafam, wàcce asamaan, jëm suuf.
12 Sér baa nga def mboolem boroom
ñeenti tànk, ak dundoot yiy raam,
ak mboolem njanaaw. 13 Mu am
baat bu jib, ne ko: «Piyeer, jógal,
rey te lekk.» 14 Piyeer ne ko: «Mukk,
Sang bi, ndaxte masumaa lekk lenn
lu daganul mbaa lu setul.» 15 Teewul
baat bi wax ak moom ñaareel bi
yoon, ne ko: «Lu Yàlla setal, bu ko
daganadil.» 16 Menn peeñu moomu
dikkal na ko ñetti yoon. La ca tegu
ñu yéege këf ka asamaan. 17 Piyeer
a nga jaaxle lool, di seet cim xelam
lu peeñu ma ko dikkal di tekki,
ndeke nit ña Korney yebaloon laaj
nañu kër Simoŋ, ba dikk taxaw ca
bunt ba. 18 Ñu woote, laajte, ne:
«Simoŋ, mi ñuy wax Piyeer, fii la
dëkk?»
19 Naka la Piyeer di xalaat ba tey
ca peeñu ma, Noo gi ne ko: «Ñetti
nit a ngi nii, di la seet. 20 Wàccal
boog, ànd ak ñoom te bul nàttable,
ndax man maa leen yebal.» 21 Piyeer
wàcc nag ne nit ñi: «Maa ngii; ki
ngeen di seet, man la. Lu doon seeni
tànk?» 22 Ñu ne ko: «Njiitu takk-
der ba Korney, ku jub, ragal Yàlla, te
rafet seede bu ko xeetu Yawut wépp
seedeel, moo jote ci malaaka mu sell,
ndigalal woolu la këram, ngir déglu
say kàddu.» 23 Ci kaw loolu Piyeer
dugal leen, dalal leen.

Piyeer wuyji na Korney

Ba bët setee, Piyeer ànd ak ñoom,
ñenn ca bokki gëmkat ña dëkke
Yope gunge ko. 24 Ca ëllëg sa Piy-
eer agsi Sesare. Fekk na Korney
di ko séentu, daldi woo ca këram
ay bokkam, ak xaritam yi ko gëna
jege. 25 Ba Piyeer duggsee, Korney
gatandu ko, ne gurub ca tànki Piy-
eer, sujjóot. 26 Piyeer yékkati ko,
ne: «Déet jógal, man it, nit doŋŋ
laa.» 27 Piyeer di waxtaan ak moom,
ba duggsi, yem ca nit ñu bare ña
fa daje. 28 Mu ne leen: «Yeen de
xam ngeen ne ab Yawut, mayeesu
ko mu jaxasoo ak xeetu jaambur,
mbaa mu seeti ko. Waaye man nag
Yàllaa ma won ne du kenn nit ku ma
naan daganula jaxasool, mbaa setul.
29 Looloo tax, bi ngeen ma wooloo,
ma ñëw te tendeefaluma benn yoon.
Ma di leen laaj nag li waral ngeen
woolu ma.»
30 Ci kaw loolu Korney ne:
«Bëkkaati-démb ci waxtuw digg
njolloor wii nu tollu tey, ci laa doon
ñaane sama biir néeg. Mu am ku
jekki ne jaas ci sama kanam, sol
yére yu ne ràññ. 31 Mu ne ma:
“Korney, nangu nañu say ñaan, te
nemmiku nañu say sarax fa kanam
Yàlla. 32 Kon nag yebleel Yope, nga
woolu Simoŋ, mi ñu dàkkentale
Piyeer; ma nga dal ca kër meneen

Simoŋ, wullikat ba ca wetu géej
ga.” 33 Ca saa sa nag laa yeble ci
yaw. Yaw it def nga lu baax, bi nga
dikkee. Léegi nag nun ñépp a ngi fi
ci kanam Yàlla, ngir déglu mboolem
lu la Boroom bi sant.»
34 Ba loolu amee Piyeer àddu, ne:
«Dëgg-dëgg gis naa ne Yàlla daal du
gënaatle, 35 waaye xeetoo xeet, ku
ko ci ragal tey def njekk, mooy ki
ko neex. 36 Moo yónnee kàddoom
bànni Israyil, àgge leen xibaaru
jàmm, biy maye jàmm ci Yeesu
Almasi, miy Sangu ñépp. 37 Yeen
ci seen bopp xam ngeen li xewoon
ci mboolem réewum Yawut yi, te
dale ci diiwaanu Galile, gannaaw
ba Yaxya wootee, di sóobe cim
ndox, 38 ak ni Yàlla ànde ak Yeesum
Nasaret, ba jagleel ko pal gu mu
dogale Noo gu Sell geek xam-xam bi
mu ko sotti, muy wër, di def lu baax,
di faj mboolem ñi Seytaane notoon.
39 «Nun ci sunu bopp noo seede
li mu def lépp ci réewum Yawut yi
ak Yerusalem. Moom mi ñu wékk
ci bant, ba rey ko, 40 moom la Yàlla
dekkal ci ñetteelu fanam, ba may
ko mu feeñ. 41 Du askan wépp la
ko won, xanaa nun, seede yi Yàlla
tànnoon lu jiitu, nu bokk ak moom
lekk ak naan, gannaaw ndekkiteem.
42 Moo nu sant nag nu xamal askan
wi te seede ne moom la Yàlla tabb
àttekatub aji dund ñi, ak aji dee
ñi. 43 Moom la yonent yépp seedeel,
ne képp ku ko gëm, jot nga sa
njéggalug bàkkaar ciw turam.»
44 Ba Piyeer di wax kàddu googu,
Noo gu Sell gi daldi wàcc ci kaw
mboolem ñay déglu kàddu ga. 45 Ba
loolu amee mboolem gëmkati Yawut
ya ànd ak Piyeer, waaru ca na
mayug Noo gu Sell gi tuuruwaalee
ca xeeti jaambur ña, 46 ndax dañu
leena dégg ñoom itam, ñuy làkk
yeneen làkk, ak a màggal Yàlla.
47 Piyeer dellu ne: «Ñii jot Noo
gu Sell gi ni nun, ndax manees na
leena baña sóob ci ndox?» 48 Mu
santaane nag ñu sóob leen ci ndox ci
turu Yeesu Almasi. Gannaaw loolu
ñu ñaan Piyeer, mu toog ci ñoom ay
fan.

11

Piyeer layoo naak waa Yerusalem

1 Ci kaw loolu ndaw yaak bokki
gëmkat ña ca réewum Yawut, dégg
ne jaambur ñi dul Yawut déggal
nañu kàddug Yàlla, ñoom itam.
2 Ba Piyeer delloo Yerusalem nag,
gëmkat ñi bokk ci askanu Yawut di
ko sikk, 3 naan: «Yaa dem ca ña
xaraful, di bokk ak ñoom lekk!»
4 Piyeer daldi leen benn-bennalal
mbir mi. 5 Mu ne: «Man de damaa
nekkoon ca Yope, di fa ñaan. Ci biir
loolu ma daanu ag leer, daldi gis
ci peeñu lu mel ni sér bu mag bu
ñu téyee ñeenti lafam, mu wàcce
asamaan, ba agsi ci man. 6 Ma xool
ko jàkk, niir ko, daldi cay gis boroom
ñeenti tànk yi, ak rabi àll yi, ak
dundoot yiy raam ak njanaaw yi.
7 Maa dégg itam baat bu ma ne:
“Piyeer, jógal, rey te lekk.” 8 Ma
ne: “Mukk, Sang bi, ndax lenn lu
daganul mbaa lu setul masula dugg
sama gémmiñ.” 9 Baat ba nag àddoo
asamaan ñaareel bi yoon, ne ma:
“Lu Yàlla setal, bu ko daganadil.”
10 Menn peeñu moomu dikk na ba
muy ñetti yoon, ñu doora yéege
lépp asamaan.
11 «Saa soosa tembe, ca la ñetti
nit ña ñu yebale Sesare ba ca man,
agsi ca kër ga nu dal. 12 Noo gi
nag ne ma: “Àndal ak ñoom, te
bul nàttable.” Juróom benni bokk
yii ngeen di gis ñoo ma gunge,
nu dem ba dugg ca kër Korney.
13 Mu xamal nu ne malaakaa ko
feeñu ci néegam, ne ko: “Yebleel
ca Yope, nga woolu Simoŋ, ma ñu
dàkkentale Piyeer. 14 Dina la àgge
kàddu yu lay musal, yaw ak sa waa
kër gépp.”
15 «Naka laa tàmbalee wax ak
ñoom Korney, Noo gu Sell gi daanu
ci seen kaw, na mu jëkkoona
daanoo ca sunu kaw. 16 Ma daldi
fàttliku kàddug Sang, ba mu noon:
“Yaxya, cim ndox la daan sóobe,

waaye yeen, ci Noo gu Sell gi lees
leen di sóob.” 17 Gannaaw nag
Yàllaa leen jagleel genn may, ga mu
nu jagleeloon, ba nu gëmee Sang
Yeesu Almasi, ana ku ma doon, man,
bay gàllankoor Yàlla?»
18 Ba ñu déggee loolu lañu dal,
daldi màggal Yàlla. Ñu ne: «Kon
xeeti jaambur yi, ndeke ñoom it
Yàlla may na leen ñu tuub, ba
dund!»

Mbooloo sosu na ca Àncos

19 Gëmkat ña tasaaroo woon nag
ndax fitna ja woon, ca mbirum
Eccen, mujj nañu jàll ba diiwaanu
Fenisi, ca dunu Sippar ak ca Àncos,
waaye àggewuñu kàddu gi ñeneen
ñu moy Yawut yi. 20 Terewul ay
gëmkat ñu dëkke Sippar ak Siren,
bàyyikoo ca, dikk Àncos, wax ak
làkk-kati Gereg yi, ñoom itam, ba
àgge leen xibaaru jàmm bu Sang
Yeesu. 21 Boroom bi nag gungee leen
loxoom, ba ñu bare gëm, waññiku ci
Sang bi.
22 Ba mbir ma siiwee, ba
mbooloom gëmkati Yerusalem jot
ca, dañoo yebal Barnaba ca Àncos.
23 Ba Barnaba dikkee ba gis yiw, wi
leen Yàlla may, dafa bég, di leen
ñaax ngir ñu ŋoye seen xol ci Sang
bi. 24 Ndaxte Barnaba nit ku baax la
woon, feese Noo gu Sell gi, ak ngëm.
Mbooloo mu takku nag dolliku ci
Sang bi.
25 Ba loolu wéyee Barnaba jëm
Tàrs, di seeti Sóol. 26 Ba mu ko gisee,
da koo indi Àncos. Ba mu ko defee,
atum lëmm ñuy daje ca mbooloom
gëmkat ña, di jàngal nit ñu takku.
Ca Àncos lañu jëkka wooye gëmkat
ñi ay gëm-Almasi.
27 Ci fan yooyu la ay yonent jóge
Yerusalem, dikk Àncos. 28 Kenn
ca ñoom, ku ñuy wax Agabus
daldi yéglee Noo gu Sell gi, ne
xiif bu metti dina am, ci àddina
sépp. Te looloo nga yemook ayug
buur bu mag bu ñuy wax Këlódd.
29 Taalibe ya nag fas yéenee boole
kem kàttanu ku nekk ca ñoom,
ngir ndimbal lu ñuy yónnee bokki
diiwaanu Yude. 30 Noonu lañu def,
yónnee ko magi Yude, Barnaba ak
Sóol jottli ko.

12

Yàlla yiwi na Piyeer

1 Ca jamono jooju la Buur Erodd
jàppoon ñenn ca mbooloom gëmkat
ña, di leen mitital. 2 Noonu
la bóome ab saamar Yanqóoba,
doomu ndeyu Yowaan. 3 Mu gis
nag na mbir ma neexe Yawut ya, ba
tax mu teg loxo Piyeer, moom itam;
loola yemook bési màggalu Mburu
mu amul lawiir. 4 Naka la ko jàpplu,
daldi koy tëj kaso, teg ko ci loxoy
ñeenti kurél yu ñeenti takk-der, ngir
ñu wattu ko; booba ma ngay xaar ba
bésub Mucc bi wees, mu door koo
yóbbu ca kanam askan wa.
5 Naka lañu tëj Piyeer ca kaso
ba, mbooloom gëmkat ñi saxoo koo
ñaanal Yàlla.
6 Ba ñu demee ba ca guddi, ga jiitu
bés ba ko Erodd wara yóbbu, Piyeer
a ngay nelaw ci diggante ñaari takk-
der, ñu yeewe ko ñaari càllala, ay
dag di wattu buntu kaso ba. 7 Ci
kaw loolu am malaakam Boroom
bi ne jaas, taxaw, ag leer ne ràyy
ca biir kaso ba. Malaaka ma laal
Piyeer ci wetam, yee ko, ne ko:
«Jógal gaaw!», càllala yi daldi rote
ciy loxoom.
8 Malaaka ma ne ko: «Takkal sa
geño te sol say dàll.» Mu def noonu.
Mu ne ko: «Solal sa mbubb te
topp ci man.» 9 Piyeer génn, topp
ci moom, te xamul sax ndax li ko
dikkal noonu te sababoo ci malaaka
mi, dëgg la. Yaakaaroon na ne am
peeñu la. 10 Ñu jàll dalu wattukat
bu jëkk bi, teg ci ñaareel bi, ba agsi
ci buntu weñ, ba jëm ca dëkk ba,
bunt ba daldi tijjikul boppam. Ñu
génn, topp menn mbedd, malaaka
ma jekki teqlikook Piyeer.
11 Naka la xelum Piyeer délsi, mu
daldi ne: «Léegi nag xam naa xéll
ne, Boroom bee yebal malaakaam,
te moo ma musal ci loxol Erodd, ak

mboolem li Yawut yi séentu woon.»
12 Gannaaw ba Piyeer ràññee loolu,
daa dem kër Maryaama, ndeyu
Yowaan Màrk, fekk ñu bare daje
foofa, di ñaan. 13 Piyeer fëgg buntu
kër ga, mbindaan mu ñuy wax Rodd
dikk. 14 Ba Piyeer waxee, mbindaan
ma xàmmi baatam, daldi bég ba
talu koo ubbil, xanaa daw dellu
ca biir, ne Piyeer a nga foofa ca
buntu kër ga. 15 Ñu ne ko: «Xanaa
dangaa dof?» Teewul mbindaan mi
ne moom la. Ñu daldi ne: «Kon
malaakaam la.» 16 Ci biir loolu
Piyeer a ngay fëgg ba tey. Ñu tijji,
muy moom, ñu waaru. 17 Piyeer
liyaar leen, ngir ñu noppi, daldi leen
nettali, ni ko Boroom bi génnee kaso
ba. Mu ne leen: «Yégal-leen ko
Yanqóoba ak yeneen bokki taalibe
yi.» Ba loolu amee mu génn, dem
feneen.

18 Ba bët setee takk-der ya ne kër-
kër, ne këpp, ne: «Ana fu Piyeer
jaar?» 19 Erodd nag santaane ñu
wër Piyeer, te taxul mu gis ko. Mu
daldi àtte wattukat yi, ba noppi joxe
ndigal ngir ñu rey leen.

Buur Erodd dee na

Ba mu ko defee Erodd jóge dii-
waanu Yude, dem Sesare, toog fa.
20 Fekk na Erodd dëngoo lool ak waa
dëkk yi ñuy wax Tir ak Sidon. Ci
kaw loolu waa Tir ak Sidon mànkoo,
dikk ba ci Erodd. Ñu daldi fexe ba
jubook Balastus, bëkk-néegu Buur,
ba noppi di sàkku jàmm, ndax seen
dundub réew, ca dundu Buur Erodd
la daan jóge.

21 Ba bés ba ñu jàpp agsee, Erodd
sol colu buuram, toog ca jal ba,
di leen àgge kàddug kilifteefam.
22 Mbooloo maa ngay àddu ca kaw,
naan: «Lii kay baatu Yàlla la, du
baatu nit!» 23 Ca saa soosa tembe la
ko malaakam Boroom bi fàdd, ndax
la mu delloowul Yàlla njukkal. Ba
loolu amee, ay sax ronq ko, mu dee.

24 Ci biir loolu kàddug Yàlla di
gëna siiw, di gëna law.

25 Barnaba ak Sóol nag, gan-
naaw ba ñu sottalee seen liggéey,
dañoo jóge Yerusalem, ñibbi, ànd
ak Yowaan mi ñuy wax Màrk.

13

Yàlla yónni na Barnaba ak Sóol

1 Ca biir mbooloom gëmkat,
ña woon ca dëkk ba ñuy wax
Àncos, amoon na ay yonent ak
ay jànglekat: ñuy Barnaba, ak
Simeyon mi ñu dippee Ñuule,
ak Lusiyus mi bawoo Siren*, ak
Manayen mi yaroondoo ak Erodd
boroom Galile, ak Sóol. 2 Ñooñoo
daje woon di màggal Boroom bi,
boole kook koor. Ci biir loolu Noo
gu Sell gi ne: «Beral-leen ma nag
Barnaba ak Sóol ngir liggéey, bi ma
leen wooye.» 3 Ba loolu amee ñu
woor, boole kook ñaan, daldi leen
teg seeni loxo, ba noppi yiwi leen.

Dunu Sippar jot na ci kàddug Yàlla

4 Ñooñu la Noo gu Sell gi yebal, ñu
dem dëkk ba ñuy wax Selusi, dugge
fa gaal, jëm dun ba ñuy wax Sippar.
5 Ña nga teereji dëkk ba ñuy wax
Salamin, daldi fay yégle kàddug
Yàlla ca jànguy Yawut ya, ku ñuy
wax Yowaan Màrk ànd ak ñoom, di
leen jàpple.
6 Ci biir loolu ñu wër dun ba bépp,
ba yegg Pafos, péey ba. Ñu tase
faak ab ñeengokatub Yawut buy
yonent-yonentlu, ñu di ko wax Bar
Yeesu. 7 Ma nga bokkoon ca toppum
Sergiyus Póolus† boroom dëkk ba,
nit ku rafet xel. Kooku namma dégg
kàddug Yàlla, daldi woolu Barnaba
ak Sóol. 8 Elimas, mu firi Ñeengokat
bi, di leen gàllankoor nag, tey jéema
fàbbi boroom réew ma, ba du gëm.
9 Ci kaw loolu Sóol mi ñuy wax
Póol feese Noo gu Sell gi. Mu xool
ñeengokat bi jàkk, 10 ne ko: «Yaw

* **13:1** 13.1 Siren ab dëkk la bu nekkoon ci tefesu bëj-gànnaaru Afrig te féete Misra sowu. † **13:7** 13.7 Sergiyus Póolus waa Room la woon bu yore kilifteefu diiwaan ba, ci njiital ab kurélu Room.

nit ki fees ak gépp xeetu njublaŋ ak
ndëngte, doomu Seytaane ji, noonu
gépp njub, doo bàyyee lunkal yooni
njub yu Boroom bi? 11 Léegi nag
loxol Boroom baa ngii fi sa kaw;
dinga gumba, ba dootuloo gis jant bi
ab diir.» Ca saa sa gis-gis bu naqari
akug lëndëm ne milib ci kawam,
muy wëndeelu, di wut ku ko wom-
mat. 12 Ba loolu amee boroom dëkk
ba gis la xew, daldi gëm, di yéemu
ci li mu jànge ci Sang bi.

Waa Pisidi jot nañu ci kàddug Yàlla

13 Póol ak ñi mu àndal nag
bàyyikoo Pafos, dugg gaal, jëm
Perge, ca diiwaanu Pamfili. Yowaan
moom tàggoo ak ñoom, dellu
Yerusalem.
14 Ci kaw loolu, ñoom ñu jóge
Perge, jàll ba Àncos ca diiwaanu
Pisidi. Ñu dem jàngu ba, dugg, toog
ca bésub Noflaay ba. 15 Gannaaw ba
tarib dog ya ca téereb yoonu Musaa,
ak téereb yonent ya sottee, njiiti
jàngu ba yóbbante leen kàddu, ne
leen: «Bokk yi, bu ngeen amee
kàddu gu ngeen ñaaxe mbooloo mi,
waxleen.» 16 Póol jóg, tàllal loxoom,
nee leen:
«Yeen bokki Israyil ak yeen jaam-
buri ragalkati Yàlla yi, dégluleen!
17 Yàllay bànni Israyil jii moo
tànnoon sunuy maam, moo yaatal
xeet wi, ba ñuy ganeyaan ca Misra;
moo leen fa génnee kàttanu lox-
oom. 18 Lu tollook ñeent fukki
at la leen muñal ca màndiŋ ma.
19 Moo faagaagal juróom ñaari xeet
ca réewum Kanaan, daldi muurale
sunuy maam réewum Kanaaneen
ña. 20 Loolu lépp a ngi am ci diiru
ñeenti téeméeri at ak juróom fukk
(450).
«Gannaaw loolu moo sàkkal
sunuy maam ay njiit, ba ci jamonoy
Yonent Yàlla Samiyel. 21 Ba loolu
wéyee, ñuy sàkku buur, Yàlla jox
leen doomu Kis, Sóol, mi soqikoo
ci giirug Beñamin, mu falu diiru
ñeent fukki at. 22 Mu jële ko fa,
sampal leen Daawuda, muy buur
bu mu seedeel ne: “Maa ràññee
Daawuda doomu Yese, ji sama xol
jubool, te mooy jëfe mboolem samay
coobare.”
23 «Ci askanu kookii la Yàlla indee
Yeesu, na mu ko digee woon, muy
Musalkat ñeel Israyil. 24 Laata muy
ñëw, Yaxya moo doon yéene ngir
waa bànni Israyil gépp sóobu cim
ndox, jëmmale ko seenug tuubeel.
25 Ba Yaxya di jeexal aw sasam la ne:
“Ana ku ngeen foog ne moom laa?
Duma ki ngeen foog, waaye am na
kuy ñëw nii sama gannaaw, ku ma
yeyoowula summil sax ay dàllam.”
26 «Bokk yi, yeen askanu
Ibraayma, yeen ak jaamburi ra-
galkati Yàlla yi ci seen biir, nun
lañu yónnee kàddug mucc gii.
27 Waa Yerusalem, ak seeni kilifa
nag xàmmiwuñu woon Yeesu, te
ba ñu daanee Yeesu lañu sottal
waxu yonent, ya ñu daan biral
bésub Noflaay bu nekk. 28 Gisuñu
ci moom lenn lu ko àtteb dee dabe,
te teewul ñu sàkku Pilaat reylu ko.
29 Gannaaw ba ñu matalee mboolem
lu ñu bind ci moom, lañu ko wàccee
ca bant ba, dugal ko bàmmeel.
30 Waaye Yàllaa ko dekkal, 31 te diiru
fan yu bare la feeñu ña àndoon ak
moom, jóge diiwaanu Galile, dem
Yerusalem, te ñooñooy ay seedeem
tey ci askan wi. 32 Nun nag noo leen
di àgge xibaaru jàmm bii: li Yàlla
digoon sunuy maam, 33 nun sët yi la
ko defal, ba mu yékkatee Yeesu, te
noonee lañu ko binde ci ñaareelu
saaru Sabóor, ne:
“Yaa di sama Doom,
bés niki tey maa la jur.”
34 Noonu ko Yàlla dekkale ndekkite
lu dee toppatul, te yaramam du
yàqu mukk, noonee la ko Yàlla waxe
woon, ne:
“Maa lay jox barkey Daawuda yu sell
yi te wóor.”
35 Moo tax mu waxaat feneen ne:
“Doo bàyyi sa ku Sell ki, mu yàqu.”
36 Daawuda moom, gannaaw ba mu
defee coobarey Yàlla ci jamonoom,
nelaw na, ba ñu rob ko ca weti

maamam ya, te yàqu na. 37 Waaye
moom mi Yàlla dekkal, yàquwul.
38 «Kon nag bokk yi, xamleen ne
ci Yeesu moomu lañu leen birale
njéggalug bàkkaar. Te mboolem
lu ngeen tële woona wàccool, ba
seen njub mat ci yoonu Musaa,
39 képp ku gëm Yeesu, ci moom lay
wàccook loolu lépp, ba ag njubam
mat. 40 Wattuleen nag ba li ñu wax
ci téerey yonent yi bañ leena dal.
Ñu ne:
41 “Yeen xeebaatekat yi, xool-leen,
jommileen te ne mes,
ndax jëf ji may def ci seen jamono,
ku leen ko waxoon sax,
dungeen ko gëm.”»
42 Ba ñu génnee ca jàngu ba, dañu
leena ñaan ñu baamtu kàddu googu
bésub Noflaay ba ca topp. 43 Ba
mbooloo ma tasaaroo, bare na ay
Yawut ak tuubeen yuy jaamu Yàlla
yu topp ci Póol ak Barnaba. Ñuy
wax ak nit ñi, di leen ñaax, ngir ñu
sax ci doyloo yiwu Yàlla.
44 Bésub Noflaay ba ca topp,
daanaka waa dëkk bépp a daje, ngir
déglu kàddug Boroom bi. 45 Ba
Yawut yi gisee mbooloo ma nag,
kiñaan man leen, ñuy weddi waxi
Póol, di ko saaga. 46 Ba loolu amee
fit la leen Póol ak Barnaba tontoo,
ne leen: «Yeen Yawut yi de lanu
wara jëkka yégal kàddug Yàlla gi,
waaye gannaaw gàntal ngeen ko, ba
jombale seen bopp ag texe ba fàww,
nu ngii di walbatiku ci jaambur ñi.
47 Ndax noonu la nu ko Boroom bi
sante ba mu nee:
“Maa la tabb ngay leeru jaambur ñi,
ngir nga jottliji mucc gii, ba ca cati
àddina.”»
48 Ba jaambur ña déggee loolu,
dañoo bég, di màggal kàddug Bo-
room bi; ci biir loolu ña dogal ba
jagleel ag texe ba fàww, ñoom ñépp
daldi gëm.
49 Kàddug Boroom bi nag di law
ca diiwaan bépp. 50 Teewul Yawut
ya xiirtal tuubeen yu jigéen yi gëna
ràññiku, ak kàngam yu góor yi ci
dëkk bi. Ñu daldi bundxatal Póol
ak Barnaba, génne leen réew ma.
51 Póol ak Barnaba nag fëgg seen
pëndub ndëgguy tànk, seedeel leen
ko seen ngàntal, doora dem dëkk ba
ñuy wax Ikoñum. 52 Ci biir loolu
taalibe ya dese mbég ak Noo gu Sell
gi, ba seen xol fees.

14

Póol ak Barnaba waare nañu ca Ikoñum

1 Ba Póol ak Barnaba nekkee
Ikoñum, noonu lañu dugge itam ca
jàngub Yawut ya. Ñu waare, ba
mbooloo mu mag gëm, ay Yawut
aki Gereg. 2 Yawut yi gëmul nag di
xiirtal jaambur ñi dul Yawut, di yàq
seen xel ci bokki taalibe yi. 3 Teewul
Póol ak Barnaba toog Ikoñum diir
bu yàgg lool. Fit lañu doon waaree
ngir Boroom bi, Boroom bi maye
ay firnde aki kéemaan yu jaare
ci ñoom, ngir seeree ko kàddug
yiwam gi ñuy biral. 4 Ba loolu
amee waa dëkk bi xàjjalikoo, ñii far
ak Yawut yi, ñale far ak ndaw ya.
5 Jaambur ñeek Yawut yi nag ànd ak
seeni kilifa, di leen waaja mitital ak
a dóori doj. 6 Ñu yég ko, daw làquji
diiwaanu Likawni, ca dëkk ya ñuy
wax Listar, ak Derbe ak la ko wër.
7 Foofa itam ñu di fa xamle xibaaru
jàmm bi.

Póol ak Barnaba waare nañu ca Listar

8 Jenn waay a nga daan toog
ca Listar, tànk ya baaxul woon;
laago la judduwaale, te masula dox.
9 Kookoo dégg Póol muy waare, Póol
xool ko jàkk, gis ne am na ngëm gu
muccam mana jaare. 10 Mu àddu ca
kaw, ne waa ji: «Jógal taxaw jonn!»
Waa ji ne bërét, jóg, daldi dox.
11 Ba mbooloo ma gisee la Póol def,
ca kaw lañu àddu ci làkku Likawni,
ne: «Yàlla yee soppliku melow nit,
wàccsi ci sunu biir!» 12 Ci kaw
loolu ñu tudde Barnaba Sës, kilifay
yàllay Gereg yi, Póol nag gannaaw
moo farewoo woon kàddug waare
ga, ñu tudde ko Ermes, ndawal
yàllay Gereg yi. 13 Jaamookaayu Sës

ma nga woon ca buntu dëkk ba.
Sarxalkat ba daldi indi ca bunti dëkk
ba ay yëkk yu ñu takkal caqi tóor-
tóor. Sarxalkat ba ànd ak mbooloo
ma, nara rendi jur ga, sarxal ko Póol
ak Barnaba.
14 Ci kaw loolu Póol ak Barnaba
yég la xew. Ñu xotti seeni yére ndax
ñaawlu ko. Ñu buur nag ba ca biir
mbooloo ma, daldi àddu ca kaw ne:
15 «Yeen, lu leen xiir ci lii? Nun
itam ay nit lanu, bokk ak yeen benn
bind. Xibaaru jàmm bi lanu leen di
xamal, ngir ngeen wacc yëfi neen
yii te walbatiku ci Yàlla, kiy dund
te sàkk asamaan ak suuf ak géej ak
mboolem lu nekk ci biir. 16 Moo
mayoon démb xeet yépp, ñu awe
seen yooni bopp. 17 Moona noppi-
wula seereel boppam ci mbaaxam
gi muy jëfe, di leen wàcceel fa
asamaan, taw ak naataange, reggal
leen, bégal leen ba seen xol sedd.»
18 Loolu lépp ndaw ya wax nañu
ko te tuuti kon ñu tëlee tere
mbooloo ma ñu rendil leen sarax.
19 Ci kaw loolu ay Yawut yu jóge
Àncos gu Pisidi ak Ikoñum, fexe ba
fàbbi mbooloo ma, daldi dóor Póol
ay doj, diri ko ba génne ko dëkk ba,
yaakaar ne dee na. 20 Naka la ko
taalibe ya yéew, mu jóg, daldi dellu
ca biir dëkk ba. Ca ëllëg sa, mu ànd
ak Barnaba, dem Derbe.

Délsi nañu Àncos gu Siri

21 Gannaaw ba ñu xamlee fa
Derbe xibaaru jàmm bi, ba am fa
taalibe yu bare, dañoo dellu Lis-
tar ak Ikoñum ak Àncos gu Pisidi.
22 Ñuy feddli pastéefu taalibe yi, di
leen ñaax ngir ñu saxoo ngëm, ne
leen: «Coono yu baree ngii, fàww
nu jaare ci, ngir tàbbi ci nguurug
Yàlla.» 23 Mbooloom gëmkat mu
nekk nag, ñu tabb ci ay mag; ci
biir loolu ñu ñaan, boole kook koor,
daldi dénk mag ña Sang bi ñu gëm.
24 Gannaaw loolu ñu jaare biir dii-
waanu Pisidi, ba àgg Pamfili. 25 Ñu
daldi siiwtaane kàddu gi ca Perge,
doora wàcci ba Atali.
26 Foofa lañu dugge gaal, dellu
Àncos gu Siri, ga ñu leen dénke
woon Yàlla ciw yiwam, ngir liggéey
ba ñu sottal, ba délsi noonu. 27 Ba
ñu agsee, dañoo woo mbooloom
gëmkat ña, àgge leen mboolem na
Yàlla def ak ñoom, ak na mu ubbilee
jaambur ñi dul Yawut buntu ngëm.
28 Ñu toog nag ak taalibe ya diir bu
xawa yàgg.

15

Péncoo am na ca Yerusalem

1 Ñenn nit ñu bàyyikoo Yude dikk
Àncos, ñoo doon digal bokki taalibe
yi, ne leen: «Su ngeen xaraful*, ni
ko aaday Musaa santaanee, dungeen
mana mucc.»
2 Mbir ma nag mujje féewaloo ak
werante wu xawa metti, te Póol ak
Barnaba séq ko ak ñooñu. Ba loolu
amee ñu ne, na Póol ak Barnaba, ak
ñenn ca gëmkati Àncos, ànd dem
Yerusalem ca ndawi Yeesu, ak mag
ña, ba lijjanti mbir moomu.
3 Ci kaw loolu mbooloom gëmkat
ñi yebal leen, ñu jaare Fenisi ak
Samari, daldi àgge waa foofa ni
jaambur ñi dul Yawut tuube, ba
bokki gëmkat ñépp bég ca lool.
4 Gannaaw loolu, ñu agsi Yerusalem,
mbooloom gëmkat ñi, ak ndawi
Yeesu yi, ak mag ñi, dalal leen, ñu
nettali leen mboolem ni Yàlla def ak
ñoom.
5 Ba mu ko defee ñenn ci gëmkat
ñi bokk ci ngérum Farisen yi,
daldi taxaw temm, ne gëmkat ñi
dul Yawut, fàww ñu xarfal leen,
sàmmloo leen yoonu Musaa.
6 Ba loolu amee ndawi Yeesu yi
ak mag ñi bokk daje, ngir seet mbir
moomu. 7 Werante wu réy am ca. Ci
kaw loolu Piyeer jóg ne leen: «Bokk
yi, yeen xam ngeen ne bu yàgg la
ma Yàlla seppee ci seen biir, ngir
jaambur ñi dégge ci sama làmmiñ,
kàddug xibaaru jàmm bi, ba doon
ay gëmkat. 8 Yàlla, mi xam xolu nit
nag moo seereel jaambur ñi, ba mu
leen mayee Noo gu Sell gi, ni mu

* **15:1** 15.1 Seetal ci 7.8.

nu ko maye nun itam. 9 Yàlla amul
xejj ak seen sunu digg ak ñoom,
ndax seen ngëm la raxase seen xol.
10 Léegi nag lu tax ngeen di diiŋat
Yàlla, di teg taalibe yi yen bu nu
masula àttan, cay maam ba ci nun?
11 Yiwu Sang bi Yeesu daal lanu gëm
ne ci lanuy mucce, te ñoom itam,
noonu rekk.»
12 Ba loolu wéyee mbooloo mépp
ne xerem. Ñu déglu nag Barn-
aba ak Póol, ñu xamle mboolem
firnde yeek kéemaan, yi Yàlla defe
seen ñaari jëmm ci biir jaambur ñi.
13 Ba ñu noppee, Yanqóoba àddu ne:
«Bokk yi, dégluleen ma. 14 Simoŋ†
xamle na, ni Yàlla yége jaambur ñi
ca njàlbéen, ba sàkke ci seen biir,
xeet wu mu tudde turam. 15 Te
loolu dëppoo na ak kàdduy yonent
yi, ndax bindees na ne:
16 “Boroom bi nee:
Gannaaw loolu dinaa délsi;
maay yékkati kër Daawuda gi
daanu,
maay yékkati gent yi, joyanti ko,
17 ngir ndesu nit ñi sàkku Boroom bi,
te ñooñoo di jaambur ñi ñu tudde
sama tur.
18 Boroom bee xamle loolu bu yàgga
yàgg.”
19 «Kon nag sama xalaat mooy:
bunu gétën jaambur ñi tuub, ba
waññiku ci Yàlla. 20 Xanaa nu
bind leen, ne leen ñu moytu lu ay
xërëm sobeel, moytu powum séy,
moytoo lekk yàppu mala mu ñu
tuurul deretam, ak lekk deret ci
boppam. 21 Ndaxte ca njàlbéen ga
ba tey ay nit a ngi waaree yoonu
Musaa ci dëkk bu nekk, ñu di ko
jàng ci jàngu yi bésub Noflaay bu
nekk.»

Ndaje ma bind na ñi dul Yawut

22 Ba loolu amee ndaw yi ak mag
ñi mànkoo ak mbooloom gëmkat
ñépp, ngir tànne ci seen biir ay nit,
yebal leen Àncos, boole leen ak Póol
ak Barnaba. Ñooñoo di Yuda, mi
ñu dippee Barsabas, ak Silas, ñu diy
mag ca bokk ya.
23 Ñu yóbbante leen bataaxal,
bind ci ne:

Nun ndawi Yeesu, ak mag ñi,
seen bokki Yerusalem, noo leen
bind, yeen sunu bokki gëmkat
ñi dul Yawut te dëkke Àncos ak
Siri ak Silisi. Nu ngi jiital sunub
nuyoo. 24 Dégg nanu ne ay nit
ñu bawoo ci nun, ñoo leen lëjal
ak seeni wax, di jaxase seen xel,
te nun joxunu leen lenn ndigal.
25 Moo tax nu mànkoo ci tànn ay
nit ñu nu yebal ci yeen, boole leen
ak sunuy soppe Barnaba ak Póol,
26 ñoom ñi jaay seen bakkan ngir
sunu Sang Yeesu Almasi. 27 Kon
nag noo yebal Yuda ak Silas, ngir
ñu àgge leen ci seen gémmiñu
bopp, lii nu leen bind. 28 Ndaxte
Noo gu Sell gi moo mànkoo ak
nun ci bañ leena teg benn coono,
xanaa lii manula ñàkk: 29 Ngeen
moytu yàpp wu ñu sarxal ay tuur,
ak deret, ak yàppu jur gu ñu
tuurul deretam, ak powum séy.
Yooyii, bu ngeen ko moytoo bu
baax, def ngeen lu baax. Jàmm ak
jàmm.

30 Ba loolu amee ñu tàggtoo, daldi
dem ba Àncos. Ci kaw loolu ñu woo
mbooloo mi, jébbal leen bataaxal bi.
31 Ba ñu jàngee bataaxal bi, kàddu
ga dëfal leen, seen xol sedd. 32 Yuda
ak Silas it gannaaw ay yonent lañu
woon, wax nañu ak bokk yi lu
yàgg, ngir ñaax leen, feddli seen
ngëm. 33-34 Ba loolu amee ñu toog fa
ab diir, bokk yi door leena ñaanal
yoonu jàmm, yiwi leen, ngir ñu
dellu ca ña leen yebaloon. 35 Póol
ak Barnaba nag des Àncos. Ñu ànd
ak ñeneen ñu bare, di jàngle ak a
xamle kàddug Boroom bi.

Póol ak Silas ànd nañu

36 Ba ñu ca tegee ay fan Póol
ne Barnaba: «Nan dellu seeti bokk
yi ci mboolem dëkk yi nu yégle
woon kàddug Boroom bi, ba gis

† **15:14** 15.14 Simoŋ mooy Piyeer ba tey.

nu ñu def.» 37 Barnaba nag
bëggoon ñu yóbbaale Yowaan, mi
ñuy wax Màrk. 38 Teewul Póol jàpp
ne gannaaw Yowaan Màrk moomu
moo leen waccoon ca Pamfili te
àndul woon ak ñoom ci liggéey bi,
yóbbaale ko warul.
39 Mbir mi nag mujje dëngoo bu
metti, ba ñu teqlikoo. Barnaba ànd
ak Yowaan Màrk, dugg gaal, jëm
Sippar. 40 Póol moom, taamu Silas,
daldi ànd ak moom dem, gannaaw
ba leen bokk ya dénkee Boroom bi
ciw yiwam. 41 Ci kaw loolu mu
jaare diiwaani Siri ak Silisi, di ñaax
mboolooy gëmkat ña.

16

Timote fekksi na Póol ak Silas

1 Ci kaw loolu Póol agsi Derbe, teg
ci dëkk ba ñuy wax Listar. Ndeke
ab taalibee nga fa bu ñuy wax Tim-
ote; ndeyam di gëmkatub Almasi
bu bokk ci askanu Yawut, baayam
di Gereg. 2 Muy ku rafet seede ci
biir bokki dëkk yooyu di Listar ak
Ikoñum. 3 Póol nag bëgg mu ànd ak
moom, ba tax mu yóbbu ko, xarfal*
ko ndax Yawut ya dëkke woon gox
ba, ngir ñépp a xamoon ne baayam
ab Gereg la. 4 Ba loolu amee ñuy wër
dëkk ya, di jottli dogal yi tukkee ca
ndawi Yeesu yaak magi Yerusalem,
ngir ñu sàmm ko. 5 Mboolooy
gëmkat ñi di gëna feddliku ci wàllu
ngëm, seeni lim di yokku bés ak bés.

Yàlla feeñu na Póol

6 Xel mu Sell mi nag tere leena
yégleji kàddu gi ca diiwaanu Asi,
ba tax ñu jàlli biir diiwaanu Firisi
ak Galasi. 7 Ñu dem ba ca kemu
Misi, nara jàlli biir diiwaanu Bitini,
Xelum Yeesu mayu leen ko. 8 Loolu
tax ñu jàlle biir Misi, àkki dëkk ba
ñuy wax Torowas. 9 Ci biir loolu
am peeñu dikkal Póol ca guddi: mu
gis aw nitu Maseduwan taxaw, di
ko tinu, ne ko: «Jàllsil Maseduwan,
wallusi nu!» 10 Naka la jot peeñu
ma, mu daldi nu† bir ne Yàllaa nu
yebal ngir nu xamleji foofa xibaaru
jàmm bi. Ca saa sa nu fexee jàll ba
Maseduwan.

Lidi gëm na Almasi ca Filipi

11 Ci kaw loolu nu dugge Torowas
gaal, jubal dunu Samotaras, jógeeti
fa, teereji Neyapolis ca ëllëg sa.
12 Nu bawoo fa jàll ba Filipi, dëkku
gox ba jëkk ca diiwaanu Mase-
duwan te di moomeelu Room. Nu
toog fa ay fan.
13 Ba bésub Noflaay ba taxawee,
nu génn ca buntu dëkk ba, ca wetu
dex ga, daldi fay gis bérab bu nu
foog ne ab jullikaay la. Nu toog
fa nag, di waxtaan ak jigéen ña
fa daje. 14 As ndaw a nga ca, di
déglu; ku ñuy wax Lidi, dëkke Catir,
di jaaykatub cuubi tànnéef yu xonq
curr, te di jaamukatu Yàlla. Boroom
bi nag ubbi xolam, ba mu teewlu
bu baax kàdduy Póol. 15 Ci kaw
loolu ñu sóob ko ci ndox, moom ak
waa këram. Mu daldi nu ñaan, ne
nu: «Ndegam ab gëmkatub Sang
bi ngeen ma jàppe, agsileen, dal ak
man ca sama kër.» Mu soññ nu ba
nu nangu.

Tëj nañu kaso Póol ak Silas

16 Noo doon dem jullikaay ba, ab
surga bu jigéen bu rabu gisaane
jàpp, dajeek nun. Alal ju bare la ay
njaatigeem daa jële ci ngisaaneem.
17 Ndaw sa topp ci Póol ak nun, di
xaacu, naan: «Nit ñii jaami Yàlla
Aji Kawe ji lañu; dañu leen di yégal
yoonu mucc.» 18 Noonu la jàppoo
ay fani fan, ba Póol mujj xajootu ko.
Mu walbatiku ne rab wa: «Maa la
sant ci turu Yeesu Almasi, génnal ci
ndaw si.» Rab wa daldi génn ca saa
sa.
19 Ba loolu amee alal ja njaatigey
ndaw sa yaakaaroon, réer leen, ñu
jàpp Póol ak Silas, diri, yóbbu ca

* **16:3** 16.3 Póol dafa jàpp ne gëmkatub Almasi man naa xaraf ba tey, te du yàq ci ngëmam dara. Moo tax Póol xarfal Timote, ndax xamoon na ne xaraf doŋŋ moo manoona tax Timote mucc ci sikkaangey Yawut yi gëm Almasi. † **16:10** 16.10 Li waral nu mooy Luug mi bind *Jëf ya* mooy wax.

pénc ma, fa kanam njiit ya. 20 Ñu
taxawal leen fa àttekat ya, ne: «Ñii
ñoo yëngal sunu dëkk bi, di ay
Yawut 21 yuy xamle aada yoy, nun
ñiy waa Room, sañunu koo nangu,
sañunu koo jëfe.»

22 Ci kaw loolu mbooloo ma it dal
ci seen kaw; àttekat ya futti seeni
yére, daldi santaane ñu dóor leen ay
yar. 23 Ñu dóor leen ay yar yu bare,
sànni leen ca kaso ba, boole ca jox
boroom kaso ba ndigalal wattu leen
bu baax. 24 Ndigal loolu nag tax mu
sànni leen ca néeg ba gëna ruqe ca
kaso ba, jéng leen.

25 Ba guddi gay xaaj, Póol ak
Silas a ngay ñaan, di sàbbaal Yàlla,
ñeneen ña ñu fa tëj di leen déglu.
26 Ci kaw loolu suuf jekki yëngu
yëngu bu mag ba kenug kaso ba di
rëng-rëngi; bunt yépp jekki ubbiku,
jéngi ñépp dàjjiku. 27 Boroom kaso
ba tiite ciy nelaw, gis bunti kaso bi
ubbiku. Mu bocci saamaram, nara
xaru, yaakaar ne ña ñu tëj dañoo
rëcc. 28 Póol nag àddu ca kaw ne:
«Bul lor sa bopp, nun ñépp a ngi fi.»

29 Ba loolu amee boroom kaso
ba indilu ab làmp, daldi ne saraax
dugg, ne gurub fa kanam Póol ak
Silas, di lox. 30 Gannaaw gi mu
génne leen ca biti ne leen: «Sang yi,
ana lu ma wara def, ba mucc?» 31 Ñu
ne ko: «Gëmal Sang Yeesu, daldi
mucc, yaak sa waa kër.» 32 Ba loolu
amee ñu xamal ko kàddug Sang bi,
moom ak waa këram gépp. 33 Mu
yóbbu leen nag ci waxtuw guddi
woowu, raxas seeni gaañu-gaañu,
ñu sóob ko ci ndox ca saa sa, moom
ak waa këram gépp. 34 Gannaaw
loolu mu yóbbu leen këram, jox
leen ñu lekk, tey bégeendoo ak waa
këram gépp ci ngëm gi ñu gëm Yàlla.

35 Ba bët setee, àttekat ya yebal
alkaati ya, ñu ne boroom kaso ba:
«Ñii, yiwi leen.» 36 Boroom kaso ba
àgge Póol ndigal la, ne ko: «Àttekat
yi kat ñoo fi yeble, ne ñu yiwi leen.
Kon nag man ngeena génn te dem
ak jàmm.»

37 Póol nag ne alkaati ya: «Ñoom
ñu dóor nu ci kanam nit ñi, àtteesu
nu sax te nu diy gor ci Room gii,
rax ci dolli ñu sànni nu ci kaso bi.
Léegi ñu bëgg noo dàq ndànk ci
biti? Mukk! Nañu ñëw, ñoom ci
seen bopp, génne nu.»

38 Ba mu ko defee, alkaati ya àgge
àttekat ya kàddu googu, ñu xam ne
ay gori waa Room lañu, tiitaange
jàpp leen. 39 Ñu dikk, jéggalu,
génne leen ci biti, ñaan leen, ñu
génn dëkk ba. 40 Noonu lañu génne
kaso ba, dellu kër Lidi. Ñu gise faak
bokki gëmkat ña, ñaax leen, doora
dem.

17

Xibaaru Yeesu yëngal na Tesalonig

1 Ba mu ko defee ñu jaare dëkk
ya ñuy wax Amfipolis ak Apoloni,
doora àgg Tesalonig, ga Yawut ya
amoon ab jàngu. 2 Póol nag di
leen fa fekk, na mu ko baaxoo.
Diiru ñetti bési Noflaay, mu di leen
waxal ci Mbind mi. 3 Mu di leen
tekkil Mbind mi, di leen ci firndeel
ne coonob Almasi ak ndekkiteem
manul woona ñàkk. Mu ne leen:
«Yeesu mii ma di leen xamal, mooy
Almasi.» 4 Ba loolu amee ñenn ca
Yawut ya gëm, fekksi Póol ak Silas,
ñoom ak Gereg yu bare yu ragal
Yàlla, ak jigéen ñu ràññiku ñu bare.

5 Yawut ya nag am ca kañaan,
daldi foraatoo ca mbedd ma ay tax-
awaalukat, dajale ay gàngoor, ba
yëngal dëkk ba. Ñu song kër Yason,
di seet Póol ak Silas, ngir yóbbu leen
ca waa dëkk ba. 6 Ci kaw loolu
gisuñu leen, ñu diri Yason ak yeneen
bokki gëmkat ba ca kanam àttekat
ya. Ña ngay biral, naan: «Nit ñi
tas àddinaa ngii, agsi nañu fi, 7 te
Yason a leen dalal. Ñoom ñépp a
xëtt ndigali buur Sesaar, te naan am
na beneen buur bu ñuy wax Yeesu.»
8 Ba mbooloo ma ak àttekati dëkk
ba déggee loolu, dañoo jaaxle. 9 Ba
loolu amee ñu feyloo Yason ak ña ca
des daan ba ca war, door leena yiwi.

Póol ak Silas dem nañu Bere

10 Ba mu ko defee bokki gëmkat
ña yebal ca saa sa Póol ak Silas ca
guddi ga, ñu jëm Bere. Ñu agsi, dem
ca jàngub Yawut ya. 11 Waa Bere
nag gëna am déggin waa Tesalonig.
Ñu gëm kàddu gi, xér ci lool, bés bu
nekk ñuy niir Mbind mi, ngir xam
ndax la ñu leen di wax noonu la.
12 Ci kaw loolu Yawut yu bare gëm,
ñoom ak jigéeni Gereg ñu ràññiku,
ak ay góori Gereg ñu bare.

13 Ba loolu amee Yawuti Tesalonig
dégg ne Póol a ngay xamle kàddug
Yàlla ca Bere itam. Ñu dikkati,
yëngal nit ña, ñu def ay gàngoor.
14 Ca la bokki gëmkat ñi yebal Póol
ca saa sa, mu jëm tefes ga, Silas ak
Timote ñoom, des ca Bere. 15 Ña
dar Póol nag gunge ko ba ca dëkk
ba ñuy wax Aten, ñu doora dëpp,
jottliji Silas ak Timote kàddug Póol,
ngir ñu fekksi ko nu mu gëna gaawe.

Póol waare na ca Aten

16 Diggante ba Póol di nég Silas ak
Timote ca Aten, xolam jeex na ndax
dafa gis na dëkk ba yeboo ci jaamu
ay tuur. 17 Ci biir loolu muy wax ak
Yawut yaak jaamburi ragalkati Yàlla
ya ca jàngu ba, di wax it ak waa
pénc ma bés bu nekk.

18 Ci kaw loolu ay boroom xam-
xam yu bokk ci ngérum Epikur*
ak ngérum Estowisen†, di werante
ak moom. Ñenn ña ne: «Ke-
batukat bii, lu muy wax nii?» Ña
ca des dégg Póol di waare xibaaru
jàmm bi ci Yeesu ak ndekkiteem, ñu
ne: «Daa mel ni ay tuur-tuuraani
doxandéem lay waareel.» 19 Ñu jàpp
ko nag, yóbbu ko ca ëttub àttekaay
ba ñuy wax Areyopas. Ñu ne ko:
«Ndax man nanoo xam njàngle mu
bees mii ngay siiwal, lu mu doon?
20 Ndax li ngay wax kat sunu ngan-
gi-nopp la. Nu bëgga xam nag
loolu lu muy tekki.» 21 Booba waa
Aten ñépp, doxandéem ak njuddu-
ji-réew, xintewuñu lenn lu moy di
nettali ak a déglu xew-xew wu bees.

22 Ci kaw loolu Póol taxaw ca digg
ëttub Areyopas, ne leen: «Yeen waa
Aten, gis naa ne ci wet gu nekk
ñu farlu ngeen ci diine. 23 Ndax
maa doon doxantu, di seet seeni
jaamookaay, ba yem ci bu ñu bind
mii mbind: “Ñeel yàlla ji nu xamul.”
Loolu ngeen di màggal te xamuleen
ko nag, moom laa leen di xamal.

24 «Yàlla mi sàkk àddina ak
mboolem li ci biiram, di Bo-
room asamaan ak suuf, dëkkewul
màkkaan mu ay loxo sàkk. 25 Te
it jariñoowul loxol nit, mbete ku
soxla lenn, ndax mooy may ñépp
bakkan akug noo, ak lu mu mana
doon. 26 Moo sàkke xeeti àddina
yépp ci kenn nit, ñu dëkke déndu
suuf sépp, te moo leen àppal seeni
jamono, rëddal leen seen kemi
dëkkuwaay. 27 Yàllaa def loolu,
ngir xeeti àddina wut ko, làmbatu
ba daj ko, ndegam man naa am,
doonte sorewul kenn ku nekk ci
nun. 28 “Ndax sunu bakkan ak sunu
yëngu ak sunug nekk, lépp ci moom
la.” Mooy ba tey la ñenn ci seeni
woykat ne: “Nun itam aw xeetam
lanu.” 29 Ndegam nag xeetu Yàlla
lanu, warunoo nirule Yàlla ak lenn
luy wurus, mbaa xaalis mbaa aw doj
te sosoo ci xareñtey nit akum xelam.
30 Yàlla nag jéllale na janti ñàkka
xam googa woon, waaye tey mu ngi
woo ñépp, ak fépp fu ñu féete, ngir
ñu tuub. 31 Ndaxte Yàlla jàpp na
bés bu muy àttee àddina ci dëgg,
àtte bu nit ki mu taamu di sottali;
te loolu Yàlla jox na ci ñépp firnde
lu wóor, ba mu dekkalee kooku mu
taamu, ndekkite lu dee toppul.»

32 Naka lañu dégg waxi ndee-
ndekki, ñenn ña di ko foontoo, ña
ca des ne ko: «Dinanu la déglu, nga

* **17:18** 17.18 Ngérum Epikur mooy kurélu njànglem Epikur, mi dee 270 at lu jiitu Almasi. Ngérum Epikur dañoo jiital seen bakkan, te fonk bànneex. † **17:18** 17.18 Ngérum Estowisen kurél la woon, gu njànglem Senon lal. Dee na 265 at lu jiitu Almasi. Ngérum Estowisen ñoo weesale seen bopp yég-yégu yaram mbaa xol yu mel ni bànneex mbaa naqar, te di ñaaxe ci muñ gu ànd ak pastéefu boroom.

waxalaat nu ci moomu mbir.» 33 Ba
loolu amee Póol bàyyikoo ca seen
biir. 34 Teewul mu am ñu ko fekksi,
ba mujj gëm; Denis mi bokk ci ëttub
Areyopas ci la, ak jigéen ju ñuy wax
Damaris, ak ñeneen.

18

Póol tiiñ na waa Korent

1 Ba loolu wéyee Póol bàyyikoo
Aten, dem Korent. 2 Mu daje fa
ak Yawut bu ñuy wax Akilas, fekk
baax diiwaanu Pont. Muy sooga
jóge réewum Itali, ànd ak soxnaam
Pirsil, ndax Buur bu mag ba Këlódd
moo joxe woon ndigal ne na Yawut
yépp génn Room. 3 Póol nag mi-
inante ak ñoom, te fekk ñu bokk
benn liggéey, di defarkati xayma ni
moom. Loolu tax mu far dal ak
ñoom, di liggéey.

4 Ci kaw loolu bésub Noflaay bu
nekk Póol di waare ca jàngu ba,
di yee Yawut yi ak Gereg yi. 5 Ba
Silas ak Timote dikkee, bàyyikoo
diiwaanu Maseduwan, Póol xinte-
wootul lu moy di xamle kàddu gi,
di seereel Yawut yi ne Yeesu mooy
Almasi. 6 Yawut ya nag gàntal, di ko
ŋàññ, mu yëlëb ay yéreem, misaale
ko ne jaanam wàcc na. Mu ne leen:
«Yeenay gàddu seen bakkanu bopp.
Man set naa ci wecc. Gannaaw-
si-tey, ci jaambur ñi dul Yawut laa
jëm.»

7 Mu jóge foofa, dem kër jaam-
burub jaamukatu Yàlla bu ñuy wax
Tisyus Yustus, te këram sësook
jàngu ba. 8 Teewul Kirispus nji-
itu jàngu ba moom, gëm Sang bi,
mook waa këram gépp. Ñu bare ci
waa Korent a gëm, gannaaw ba ñu
déggee kàddu gi, ba ñu sóob leen ci
ndox.

9 Ba loolu amee Sang bi wax ak
Póol ag guddi ci biir peeñu, ne ko:
«Bul tiit dara, waaye waxal te bul
noppi, 10 ndax maa ànd ak yaw,
kenn du la song, def la lu bon, ndax
xeet wu yaa laa am ci dëkk bii.» 11 At
ak juróom benni weer la Póol toog ci
seen biir, di jàngle kàddug Yàlla.

12 Jant ya Galyon moomee di-
iwaanu Akayi, Yawut ya dañoo
mànkoo, jógal Póol, jàpp ko, yóbbu
ca àttekaay ba. 13 Ñu ne: «Kii dafa
juuyoo ak yoon ci ni muy xiire nit ñi
ci jaamu Yàlla.»

14 Póol dem bay àddu, far Galyon
ne Yawut ya: «Yeen Yawut yi,
su doon ag njubadi mbaa jëf ju
aay lool ju ngeen di tawat, kon
xel dina nangu ma déglu leen.
15 Waaye su dee ag dëngoo ci wàllu
wax, mbaa ay turi nit, mbaa seen
yoonu bopp nag, seetal-leen ko seen
bopp. Àtte loolu moom, duma ko
nangu.» 16 Galyon daldi leen dàqe
ca àttekaay ba. 17 Ci kaw loolu ñépp
jàpp Sosten, njiitu jàngu ba, dóor
ko ca àttekaay ba, te taxul Galyon
yégal ko yaramam.

Póol délsi na Àncos gu Siri

18 Ba loolu wéyee Póol toogaat na
fa fan yu bare, doora tàggtoo ak
bokk ya, dugg gaal jëm Siri, ànd ak
Pirsil ak Akilas. Fekk na mu watu
nel ca teerub Señsere, firndeele ko
aw xas wu mu xasoon.

19 Ba ñu teeree Efes, fa la Póol
bàyyi Pirsil ak Akilas. Mu dem ca
jàngu ba, ba diisoo fa ak Yawut ya.
20 Ñooñu ñaan ko, mu toogaat fa ab
diir, mu gàntal. 21 Naka la tàggtoo
ak ñoom, ne leen: «Dinaa leen
seetsiwaat, bu soobee Yàlla.» Ba
loolu amee mu dugg gaal, bàyyikoo
Efes, 22 teereji Sesare. Mu dem
nag Yerusalem, nuyuji mbooloom
gëmkat ña, doora dem Àncos gu
Siri.

Póol tukki na ñetteel bi yoonam

23 Póol toog na Àncos ay fan, jóge
fa wër diiwaanu Galasi, teg ca Firisi,
di ñaax mboolem taalibey foofa.

24 Ab Yawut nag bu ñuy wax Apo-
los te cosaanoo Alegsàndiri, moo
dikkoon Efes. Ku rafet kàddu, te
xam Mbind mi lool. 25 Kooku jotoon
naa jàng yoonu Sang bi. Mu ànd
ak cawarte, di waare ak a jàngle lu
wér péŋŋ ci mbirum Yeesu, doonte
xam-xamam a ngi yemoon ci sóobeb

Yaxya ci ndox. 26 Mu tàmbalee waxe
kóolute ca jàngu ba. Pirsil ak Akilas
dégg ko, woo ko cig wet. Ñu daldi
koy gëna leeralal yoonu Yàlla wi.
27 Ba mu ko defee Apolos namma
jàll ba Akayi, bokk ya rafetlu
mébétam. Ñu bind taalibey Akayi,
ngir ñu dalal ko. Ba Apolos agsee
Akayi, dimbali na lool ña fa yiw
may ñu doon ay gëmkat. 28 Ndax fa
kanam mbooloo ma la doon tiiñale
Yawut ya ay firnde yu mat sëkk, firil
leen Mbind mi, ba leeralal leen nàññ
ne Yeesu mooy Almasi.

19

Póol jàngle na ca Efes

1 Diir ba Apolos nekkee Korent,
Póol a nga jaare ca diiwaan yu tunde
ya, ba wàccsi Efes. Mu daje faakay
taalibe, 2 ne leen: «Ndax ba ngeen
gëmee, jot ngeen ci Noo gu Sell
gi?» Ñu ne ko: «Nun de yégunu
woon sax ne Noo gu Sell gi am na.»
3 Mu ne leen: «Kon gan sóobu ngeen
sóobu?» Ñu ne ko: «Xanaa sóobeb
Yaxya*.» 4 Póol ne leen: «Yaxya,
sóobeb tuubeel la daan sóobe ci
ndox, di waxaale askan wi ne leen
ñu gëm kiy topp ci moom, te mooy
Yeesu.» 5 Ba ñu déggee loolu lañu
sóobu ci ndox ci turu Sang Yeesu.
6 Ba leen Póol tegee loxoom, Noo gu
Sell gi dikkal leen, ñu tàmbalee làkk
yeneen làkk, boole ci di biral waxyu.
7 Taalibe yooyu yépp a ngi wara tollu
ci fukk ak ñaar.
8 Ci kaw loolu Póol dem ca jàngu
ba, diiru ñetti weer muy waaree aw
fit, di waxal waa jàngu ba kàddu yu
mata gëm ci mbirum nguurug Yàlla.
9 Ñenn ña nag të ticc, baña gëm,
di ŋàññ Yoon wi ca kanam mbooloo
ma. Ba loolu amee Póol bàyyi
leen, daldi berook taalibe ya, bés bu
nekk muy diisoo ak ñoom ca kërug
jàngukaay gu Tiranus. 10 Loolu moo
wéy diiru ñaari at, ba mboolem waa
diiwaanu Asi dégg kàddug Sang bi,
muy Yawut, di Gereg.

Waa Efes waaru nañu

11 Ba mu ko defee Yàlla di def
ay kéemaan yu mag yu mu sot-
tale loxoy Póol. 12 Mujj na sax
ñuy yóbbul jarag yi ay kaala aki
taraxlaay yu laaloon yaramu Póol,
ba lu leen daloon teqlikook ñoom,
rab wu leen jàppoon, ba leen.
13 Ci kaw loolu ay Yawut yuy wër
di faj ku rab jàpp, tàmbalee roy, di
tuddal ñi rab jàpp turu Sang Yeesu,
naan rab yi: «Maa la dàq ci turu
Yeesu, mi Póol di xamle.» 14 Ña doon
def jëf jooju ñooy juróom ñaari
doom yu góor yu Sewa, sarxalkatub
Yawut bu mag. 15 Loolu lañu doon
jéem bés, rab wu bon wa ne leen:
«Yeesu déy, xam naa ko. Póol it
xam naa ko. Waaye yeen, yeenay
ñan?» 16 Ci kaw loolu nit ka rab jàpp
song leen, teg leen loxo ñoom ñépp,
pamti-pamtee leen, gaañ leen, ba ñu
dawe kër ga yaramu neen.
17 Mboolem Yawut yaak Gereg ya
dëkke Efes nag yég mbir moomu,
tiitaange dikkal leen ñoom ñépp,
daraja ju réy doxe ca ñeel turu Sang
Yeesu. 18 Ba mu ko defee ñu bare ca
gëmkat ña dikk, biral seenug tooñ,
daldi xamle yu bon ya ñu daan jëfe.
19 Ci biir loolu ñu bare ñu daan
ñeengo, boole seeni téere, indi, lakk
ko fa kanam ñépp. Ba ñu xaymaa
njég la, tolloo naak juróom fukki
junniy poseti daraxma (50 000).
20 Noonu la kàddu gi lawe ba féete
kaw ci kàttanu Boroom bi.

Efes yëngu na

21 Gannaaw ba loolu wéyee,
Póol ci ndigalal Noo gu Sell gi
am mébétum jaare diiwaani Mase-
duwan ak Akayi, teg ca Yerusalem.
Mu ne: «Gannaaw bu ma àggee
foofu, war namaa jàll ba Room
itam.» 22 Mu daldi yebal fa
Maseduwan, ñaari jaraafam, Timote
ak Eràst, moom mu toogaat ab diir
ca Asi.
23 Jant yooyu nag yemook yëngu-
yëngu bu réy bu amoon ci mbirum

* **19:3** 19.3 Seetal ci *Màrk* 1.4.

Yoon wi. 24 Ku ñuy wax Demetirus,
ab tëggu xaalis, moo daan defar
jëmmi jaamookaay yu ndaw yu tuur
mi ñu dippee Artemis, muy njariñ
lu réy ci liggéeykat yiy nawleem.
25 Mu woo leen, ñook ña farewoo
liggéey yu ni mel, ne leen: «Bokk
yi, xam ngeen ne liggéey bii, ci la
sunu teraanga nekk. 26 Yeena gis
nag mbaa ngeen déggal seen bopp
ni Póol moomu di naxee ba fàbbi
mbooloo mu bare, te du ci Efes gii
rekk, daanaka Asi gépp la: Mu naay:
“Yàlla yu loxol nit sàkk du yàlla.”
27 Loolu, jéllale naa ni mu mana
gàkkale sunu liggéey bii, waaye
dina tax ñu teddadil jaamookaayu
Artemis, yàlla ju jigéen ju mag
ji, ba darajaam mujj neen, moom
mi mboolem Asi ak àddina sax di
jaamu.»

28 Mbooloo ma dégg kàddu yooyu,
daldi mer lool, di xaacu naan:
«Artemis mu Efes màgg na!» 29 Ci
kaw loolu dëkk bépp ne kër-kër, ne
këpp. Ñu jàpp Gayus ak Aristàrk,
waa Maseduwan ya àndoon ak Póol
ca tukki ba. Ñu daldi riirandoo
wuti ëttu joŋantekaay ba. 30 Póol
nag bëgga teewi ca kanam mbooloo
ma, taalibe ya bañ. 31 Ñenn ñay
ay soppeem ca kàngami nguur ga
sax, yónnee nañu ca moom, di ko
àrtu ngir mu baña foye bakkanam,
di dem ca ëttu joŋantekaay ba.
32 Ndaje maa nga rëb lool, ñii xaacu
ne lii, ñee xaacu, ne lee, te ña ca
ëpp sax xamuñu lu waral ndaje ma.
33 Ci kaw loolu mbooloo ma am lu ñu
digal ku ñuy wax Alegsàndar, Yawut
ya jañax ko ca kanam, mu daldi
tàllal loxoom, ngir layool boppam ca
digg mbooloo ma. 34 Naka lañu xam
ne ab Yawut la, kàddu ga di benn,
jibe ca mbooloo mépp, diiru ñaari
waxtu. Ñu naan: «Artemis mu Efes
màgg na!»

35 Ndawal buur la nag mujj gi-
ifal mbooloo ma, ne leen: «Yeen
waa Efes, ana moos ku xamul ne
Efes gii mooy dëkk biy wattukatub
jaamookaayu Artemis, ak jëmmam
ji wàcce asamaan? 36 Loolu ma-
neesu koo weddi. Kon nag, dan-
geena wara teey, baña sañaxuy def
lenn. 37 Ndax nit ñii ngeen fi
indi, teddadiluñu ay jaamookaay te
waxuñu lu ñàkke sunu yàlla kersa.
38 Su dee Demetirus ak liggéeykat
yi ànd ak moom ñoo jote ak kenn
ci ñoom, ay ëtti layoo am na fi, ay
kàngam a ngi fi di àtte. Nañu fa
layooji. 39 Su dee leneen lu ngeen
di sàkku nag, ca ndajem àtte ba lees
koy lijjantee. 40 Ndax kat repp nanu
ñu jiiñ nu ag fippu, te amul lenn lu
nu mana lay, ba lewal mii ndaje.»
Naka la wax loolu, daldi tas mbooloo
ma.

20

Póol jaare na Maseduwan ak Geres

1 Ba yëngu-yëngu ba jeexee, Póol
daa woo taalibe ya, ñaax leen, ba
noppi tàggtoo ak ñoom, jóge fa,
dellu diiwaanu Maseduwan. 2 Ba
loolu amee mu wër gox yooyu,
ñaaxe gëmkat ña kàddu yu takku,
doora dem réewum Geres. 3 Mu
toog fa ñetti weer. Gannaaw gi
muy waaja dugg gaal jëm Siri,
far pexe mu ko Yawut ya lalal
feeñ, mu fomm, nara dellu jaareji
Maseduwan. 4 Ña àndoon ak
moom ñoo di Sopater doomu Pirus
ma cosaanoo Bere, ak Aristàrk ak
Segond, waa Tesalonig ya, ak Gayus,
ma dëkke Derbe, ak Timote, ak waa
diiwaanu Asi ya, Tisig ak Torofim.
5 Ñooñu ñoo jiitu, di nu nég ca dëkk
ba ñuy wax Torowas. 6 Nun nag ba
màggalu Yawut, ga ñuy wax Mburu
mu amul lawiir weesee lanu dugge
gaal fa dëkk ba ñuy wax Filipi, am
juróomi fan ca yoon wa, door leena
fekksi ca Torowas, toog fa juróom
ñaari fan.

Póol dekkal na nit ca Torowas

* **20:7** 20.7 Dagg mburu: moom la gëmkat ñi aadawoo woon, bu ñuy lekk. Dagg mburu, moom lañu mujj di wooye Reeru Sang bi.

7 Ca ndoortel ayu bés ba, naka
lanu daje ngir dagg mburum bokkoo
mi*, Póol, yékkati kàddu, di wax
ak gëmkat ñi, ndax fekk na mu
bëggoona dem ca ëllëg sa. Wax ja
nag law ba guddi ga xaaj. 8 Ay làmp
yu baree nga woon ca néegu kaw
taax ma ñu daje woon. 9 Ci biir loolu
ab xale bu góor bu ñuy wax Ëtikus
ma nga tooge kéméju palanteer ba.
Ngëmment dab ko, te kàddug Póol
ga yàgg lool. Ay nelaw nag jàpp waa
ji, mu xàwwikoo ca ñetteelu taax
ma, daanu, ñu yékkati ko, fekk mu
dee.
10 Ba loolu amee Póol wàcc, tiim
ko, daldi koy téye ci diggante ñaari
loxoom, ne leen: «Buleen jaaxle,
mu ngi dund.» 11 Mu yéegaat, dagg
mburu ma, lekk. Waxaat na lu yàgg,
ba njël jot, mu sooga dem. 12 Xalelu
góor ba moom, nit ñaa ko yóbbu,
muy dund, seen xel doora dal bu
baax.

Póol tàggtoo naak gëmkati Efes

13 Nun nag nu jiituji, dugg gaal
jëm Asos, fa nu nara yebe Póol,
na mu ko mébéte woon, ndax Póol
ci boppam moo xalaatoona jaare ci
yoonu suuf si ba fekksi nu fa. 14 Ba
mu nu fekksee ca Asos, nu yeb ko,
daldi dem Mitilen. 15 Nu jóge fa,
tëmb ba agsi ca ëllëg sa fa janook
dunu Kiyos, bés ba ca topp, nu
àgg Samos, bés ba ca toppaat, nu
àgg Mile. 16 Ndax Póol daa fasoon
yéeney teggi Efes, ngir baña yàgg
diiwaanu Asi; booba day gaawtu,
ngir màggalu Pàntakot man koo
fekk Yerusalem.
17 Fa Mile la Póol yónnee ca Efes,
woolu magi gëmkat ñi. 18 Ba ñu
dikkee, mu ne leen:

«Yeen ci seen bopp xam ngeen
bu baax, ca bés ba ma jëkkee teg
sama tànk Asi, ba tey jii, ni ma
masa doxale ak yeen, 19 di jaamoo
Boroom bi ag woyof gu mat sëkk, ci
biiri rongooñ ak nattu yu ma pexey
Yawut yi teg. 20 Te amul lenn lu
leen di jariñ, lu ma leen nëbb, bañ
leen koo xamal; jàngal naa leen ci
mbeddum buur ak ci biir kër yi.
21 Dénk naa Yawut yi ak Gereg yi ne
leen, ñu tuub ci Yàlla te gëm sunu
Sang Yeesu.

22 «Léegi maa ngii ci curgag Noo
gu Sell gi, di dem Yerusalem, lu ma
fay dal sax, xawma ci dara, 23 lu
moy li ma Noo gu Sell giy seereel
ci dëkkoo dëkk, ne ma ay jéng aki
coono moo may nég. 24 Waaye sama
bakkan soxalu ma, xanaa ma bey
samaw sas, ba sottal liggéey, bi ma
Sang Yeesu dénk, te mooy seedeel
xibaaru jàmm bu yiwu Yàlla wi.

25 «Léegi nag xam naa ne
mboolem yeen ñi ma duggoon ci
seen biir, di yégle nguurug Yàlla,
dootuleen ma gis. 26 Moo ma tax
di seere bésub tey, ne wàccoo
naak ñépp, deesu ma topp benn
bakkan. 27 Ndax mboolem li Yàlla
nar bañuma leen cee xamal lenn.
28 Wattuleen nag seen bopp, wattu
mboolem gétt, gi leen Noo gu Sell gi
sàmmloo, te ngeen foral mbooloom
gëmkati Yàlla, mi Yàlla jote deretu
boppam. 29 Man nag xam naa ne
gannaaw bu ma demee, ay bukki
yu ñàng dinañu tàbbi ci seen biir
te duñu ñéeblu gétt gi. 30 Ci seen
biir sax la aw nit di jóge taxaw, di
wax ndëngte, ngir xiirtal taalibe yi,
ba ñu topp leen. 31 Teewluleen nag
te fàttliku ne diiru ñetti at, guddi
ak bëccëg, masumaa noppee àrtu
kenn ku nekk ci yeen, bay jooy sax.

32 «Léegi nag, dénk naa leen Yàlla
ak kàddug yiwam, gi leen mana
dooleel, dencal leen seen muur
ci biir mboolem nit ñi ñu sellal.
33 Du lenn lu ma xemmem ci kenn;
du xaalis, du wurus du koddaay.
34 Yeen ci seen bopp, xam ngeen ne,
muy sama soxlay bopp, di yoy ñi ànd
ak man, sama loxo yii laa liggéeye lu
ma ko faje. 35 Nu nekk laa leen wone
ne sunu wartéef mooy nu liggéeye
noonu bu baax, ngir dimbali néew-
doole yi, tey fàttliku kàddug Sang
Yeesu, ga mu noon: “Nangu, joxee
ko ëpp barke.”»

36 Naka la wax loolu, daldi sukkan-
doo ak ñoom ñépp, ñaan. 37 Ba
loolu amee ñépp jooyoo jooy yu
metti, laxasu ko, fóon ko. 38 La leen
yokk aw tiis nag mooy kàddu ga mu
leen wax, ne leen: «Dootuleen ma
gis.» Ba mu ko defee, ñu gunge ko
ba ca gaal ga.

21

Póol jublu na Yerusalem

1 Gannaaw ba nu tàggoo ak ñoom,
nu dugg gaal, jubal dunu Kos, teg
ca teeri ca dunu Rodd, jóge fa, jàll
ba Patara. 2 Nu gis fa gaal gu jëm
Fenisi, dugg ca, daldi teddi. 3 Naka
lanu dem ba séen dunu Sippar, wacc
ko nag sunu wetu càmmoñ, jublu
diiwaanu Siri, ba teeri Tir, ndax fa
la gaal gi waroona yebbi ab yebam.
4 Nu seet taalibey foofa, ba gis leen,
toog ak ñoom juróom ñaari fan. Ci
biir loolu Noo gu Sell gi di leen
xiir ci wax Póol, ne ko bumu dem
Yerusalem. 5 Ba nu fa amee fan
yooyu lanu fa bàyyikoo, dem, ñu
gunge nu, ñoom ñépp, ñook seeni
soxna ak seeni doom. Nu dem ba
génn dëkk ba, daldi sukk ca tefes ga,
ñaan. 6 Ba loolu amee nu tàggtoo
ba noppi, dugg ca gaal ga, ñoom ñu
ñibbi.

7 Nun nag ba nu jógee Tir, danoo
ñoqli ba teeri Patolemayis. Nu
nuyoo faak bokki taalibe ya, toog
faak ñoom benn fan. 8 Ca ëllëg sa
nu dem ba àgg Sesare. Nu dem kër
Filib, xamlekatu xibaaru jàmm, bi
bokk ci Juróom ñaar ñi*. Nu dal
ak moom. 9 Filib moomu amoon
na ñeenti doomi janq yuy waxe ay
waxyu.

10 Gannaaw ba nu fa toogee ay
fan, ab yonent bu ñuy wax Agabus
jóge Yude, agsi. 11 Mu dikk ba ci
nun, jël ngañaayal Póol, yeewe ko
ay tànkam aki loxoom, daldi ne:
«Noo gu Sell gi dafa wax ne: “Ki
moom ngañaay lii, nii la ko Yawut
yiy yeewe ca Yerusalem, jébbal ko
jaambur ñi dul Yawut.”»

12 Ba nu déggee loolu, nun ak waa
gox baa tinu Póol, ne ko bumu dem
Yerusalem. 13 Ci kaw loolu Póol ne:
«Lu ngeen di def nii, di jeexal sama
xol? Waxuma ñu yeew ma rekk,
waaye dee sax nangu naa koo def ci
Yerusalem ngir Sang Yeesu.» 14 Naka
lanu wax, wax, mu të, nu bàyyi,
daldi ne: «Kon nag yal na Boroom
bi sottal coobareem!»

15 Gannaaw fan yooyu lanu fabu,
ngir dem Yerusalem. 16 Ci biir loolu
ay taalibe yu dëkke Sesare ànd ak
nun, yóbbu nu fa nu wara dali,
ca kër ku ñuy wax Manason, ma
cosaanoo Sippar, te di taalibe bu
yàgg.

Póol agsi na Yerusalem

17 Ba nu agsee Yerusalem nag,
bokki taalibe ya bége nañu noo
dalal. 18 Ca ëllëg sa Póol ànd ak
nun, seeti Yanqóoba, fekk mag ñépp
a nga fa teew. 19 Póol nuyook
ñoom, ba noppi benn-bennalal leen
jëf, ji Yàlla sottale liggéeyam ci biir
jaambur ñi.

20 Ñu dégg ca, daldi sàbbaal
Yàlla, ba noppi ne ko: «Mbokk mi,
xoolal ñaata junniy Yawut a doon
ay gëmkat, te ñoom ñépp di ñu xér
ci yoonu Musaa. 21 Ñoo dégg nag
sab jëw, ñu ne dëddu yoonu Musaa
mooy li ngay jàngal mboolem Yawut
yi dëkk ci biir jaambur ñi, naan leen
buñu xarfal seeni doom, te buñu
topp sunuy aada. 22 Lu ciy pexe nag?
Ndax kat duñu umple ne dikk nga.
23 Léegi daal, dangay def li nu lay
wax nii: nu ngi feek ñeenti nit ñu
am lu ñu xasal Yàlla. 24 Ñoom ngay
àndal, nga bokk ak ñoom setlu, te
nga gàddu seen peyu wateefu bopp,
wi boroom xas wu ni mel aadawoo.
Su ko defee ñépp ay xam ne li ñu lay
jëwe, dara amu ci, te yoonu Musaa
ngay jëfe, di ko sàmm. 25 Naka
gëmkat ñi dul Yawut nag, bind nanu

* **21:8** 21.8 Juróom ñaar ña ñooy ñi doon séddale ndimbalu mbooloom gëmkat ña ca Yerusalem. Seetal ci 6.5.

leen li nu dogal, ne leen ñu moytu
ñam wu ñu sarxal ay xërëm, moytoo
lekk deret ak yàppu mala mu ñu
tuurul deretam, te moytu powum
séy.»
26 Ca ëllëg sa Póol ànd ak nit ña,
bokk ak ñoom setlu, dugg ca kër
Yàlla ga. Mu daldi xamle bés ba seen
àppu setlu di mat, ba jooxe ba ci war
génn, ñeel kenn ku nekk ci ñoom.

Jàpp nañu Póol

27 Ba àppu juróom ñaari fan yay
waaja jeex, Yawut ya jóge diiwaanu
Asi gis Póol ca kër Yàlla ga. Ñu
yëngal mbooloo mépp, jàpp ko, 28 di
xaacu naan: «Wallee, bokki Israyil!
Waa jii, mooy kiy wër fépp, di waare
ñépp kàddu gu safaanook njariñal
xeet wi, ak yoonu Musaa ak bérab
bii. Rax ci dolli mu indi ci kër Yàlla
gi ay Gereg, ba sobeel bérab bu sell
bii.» 29 Booba Torofim mu Efes la ñu
gisoon ca dëkk ba, mu ànd ak Póol,
ñu yaakaar ne Póol da koo yóbbu ca
kër Yàlla ga. 30 Ba loolu amee dëkk
ba bépp màbb, nit ña ne kër-kër, ne
këpp, ñu jàpp Póol, génne ko kër
Yàlla ga rekk, daldi tëj bunt ya.
31 Naka lañu koy wuta rey, ñu
àgge njiital gàngooru Room ba yore
kilifteef ga, ne ko Yerusalem gépp
salfaañoo na. 32 Ca saa sa mu ànd ak
ay dag, ak njiiti takk-der, ne jaas ca
biir mbooloo ma. Yawut ya nag gis
njiital gàngoor ga ak dag ya, daldi
dakkal yar ya ñu doon dóor Póol.
33 Ci kaw loolu njiit la agsi, jàpp
ko, daldi santaane ñu jénge ko ñaari
càllala. Ba loolu wéyee mu laajte,
ne: «Kii ku mu doon, ak lu mu
def?» 34 Ñenn ca mbooloo ma xaacu
ne lii, ña ca des ne laa. Ñolñol
ja nag tax manu caa xam dara lu
leer. Mu daldi santaane, ñu yóbbu
ko ca biir tata ja. 35 Ba Póol àgge ca
dëggastali tata ja, mbooloo ma daa
sànju ak doole, ba takk-der ya mujj
fab Póol, gàddu ko. 36 Ndax booba
mbooloo mu réy a ko topp, di xaacu
naa: «Na dee!»

Póol layoo na ak Yerusalem

37 Naka lañu koy waaja dugal ca
tata ja, Póol ne njiitu gàngoor ga:
«Ndax man naa laa wax baat?» Mu
ne ko: «Ndeke dégg nga gereg?
38 Kon du yaay waayu Misra jooju
yëngaloon dëkk bi ci fan yii, te
yóbbu woon ñeenti junniy Bóomkat
ya (4 000) ca màndiŋ ma?» 39 Póol
ne ko: «Man de ab Yawut laa, di as
goru Tàrs, dëkk bu ñàkkul tur ba
ca diiwaanu Silisi. Dama lay ñaan,
nga may ma, ma wax ak mbooloo
mi.» 40 Mu may ko. Póol taxaw
ca dëggastal ya, tàllal mbooloo ma
loxo, ñu ne selaw. Mu wax ak ñoom
ci yawut, ne:

22

1 «Yeen bokk yi, yeen samay baay,
dégluleen léegi li ma leen di wax.»
2 Ba ñu déggee yawut ya muy waxe
ak ñoom, ñu gën ne xerem.
Póol ne leen: 3 «Man ab Yawut laa,
juddoo Tàrs ca diiwaanu Silisi, ya-
roo ci dëkk bii. Ci keppaaru Gama-
lyel laa jànge, njàng mu dëppoo bu
mat sëkk ak sunu yoonu maam. Ma
doonoon ku xér ci Yàlla ni mboolem
yeen ñii tey. 4 Yoon wii tey, daan naa
fitnaal ñi ko gëm ba sabab seenug
dee. Yeew naa góor, yeew jigéen,
tëjlu leen kaso. 5 Sarxalkat bu mag
bi, ak mboolem kurélu mag ñi man
nañu ma cee seede. Ci ñoom sax
laa nangoo woon bataaxal bu jëm
ca bokki Yawut ya ca Damaas, ga
ma jëmoon, ngir yeewe fa gëmkati
Yoon wii nekkoon foofa, ba indi leen
Yerusalem, ngir ñu mbugal leen.
6 «Yàlla def ma topp yoon wa,
ba jub Damaas ci digg bëccëg rekk,
ag melax gu mag jekki fettaxe
asamaan, ne ràyy fi ma wër. 7 Ma
ne dàll fi suuf, daldi dégg baat bu
ma ne: “Sóol, Sóol, lu tax nga di ma
bundxatal?” 8 Ma ne ko: “Sang bi,
yaa di kan?” Mu ne ma: “Man maay
Yeesum Nasaret, mi ngay bundx-
atal.” 9 Ñi ma àndaloon gis nañu leer
gi, waaye ki wax ak man, xamuñu
li mu wax. 10 Ma ne ko: “Sang
bi, nu may def?” Sang bi ne ma:

"Jógal dem Damaas, dees na la wax
foofa mboolem li ñu la sas, nga def
ko." [11] Gisatuma woon dara ndax
leeraayu melax ga; ña ma àndal
ñoo ma mujj wommat, ba ma agsi
Damaas.
[12] «Ku ñuy wax Anañas nag ma
nga woon ca Damaas. Ku am diiney
yoonu Musaa te rafetub jëw ci biir
mboolem Yawuti dëkk ba. [13] Mu
dikk taxaw fi sama wet, ne ma:
"Mbokk mi Sóol, gisal na woon."
Ca saa sa, may gis na woon, di ko
xool. [14] Mu ne ma: "Sunu Yàllay
maam moo la dencal céru ràññee
coobareem, ak gis Aji Jub ji, dégg ko,
muy wax ak yaw. [15] Ndax li nga gis,
dégg ko, yaa koy seedeel nit ñépp.
[16] Léegi nag, looy nég? Jógal, ñu
sóob la ci ndox, nga set, teqlikook
say bàkkaar, te tudd turu Yeesu."
[17] «Yàlla def, gannaaw ba ma
délsee Yerusalem, ma doon ñaan ca
kër Yàlla ga, daldi daanu leer. [18] Ma
gis Sang bi, mu ne ma: "Gaawal,
daw génn Yerusalem, li nga may
seedeel, duñu ko nangu." [19] Ma ne
ko: "Sang bi, ñoom ci seen bopp xam
nañu ne jàngu ci kaw jàngu, maa
fa daan tëjlu ak a cawlu ñi la gëm.
[20] Te it ba ñuy tuur deretu Eccen, sa
seede ba, man it maa nga fa woon,
juboo caak ñoom, te ña ko rey, maa
leen doon wattul seeni yére." [21] Mu
ne ma: "Demal, man, fu sore laa lay
yebal ca ña dul Yawut."»

Póol as goru Room la

[22] Ba ba muy wax loolu, mbooloo
maa nga koy déglu. Ba ñu
déggee kàddu yooyu lañu xaacu ne:
«Jëleleen ko ci kaw suuf! Ku mel
ni kii yeyoowula dund!» [23] Ña ngay
yuuxoo, di sànni seeni yére, tibb
suuf, callmeeru. [24] Ci kaw loolu nji-
itu gàngoor ga santaane, ñu dugal
Póol ca tata ja te laaje ko ay yar,
ngir xam lu waral ñu di ko yuuxoo
noonu. [25] Naka lañu ko yeew ngir
dóor ko ay kàccri, mu ne njiitu takk-
der ba fa taxaw: «As goru Room bu
yoon dabul, mbaa am nga sañ-sañu
dóorlu ko?»
[26] Njiitu takk-der ba dégg loolu,
daldi dem ba ca njiital gàngoor ga,
xamal ko ko, ne ko: «Li ngay def
nag? Nit kii as goru Room la!»
[27] Njiital gàngoor ga dikk, ne Póol:
«Yaw wax ma, ndax as goru Room
nga?» Mu ne: «Waaw.» [28] Mu
ne ko: «Man de xaalis bu bare
laa jënde sañ-sañu doon as goru
Room.» Mu ne ko: «Man nag moom
laa judduwaale.» [29] Ña ko doon
waaja laaje ay dóor nag dànd ko ca
saa sa. Njiital gàngoor ga it tiit na,
ba mu yégee ne Póol as goru Room
la, te fekk mu yeewlu ko.

Póol taxaw na ca kurélu àttekati Yawut ya

[30] Ca ëllëg sa nag njiital gàngoor
ga bëgga am lu ko leer nàññ ca
la Yawut ya jiiñ Póol. Mu yiwi
ko, woolu sarxalkat yu mag ya, ak
mboolem kurélu àttekat ya. Ci kaw
loolu mu indi Póol, taxawal ko ci
seen kanam.

23

[1] Ba loolu amee Póol xool jàkk waa
kurél ga, ne leen: «Bokk yi, man
de xel mu dala dal laa masa jëfe
fi kanam Yàlla, ba bésub tey jii.»
[2] Anañas sarxalkat bu mag ba nag
sant ña taxaw ca wetu Póol, ne leen:
«Fél-leen gémmiñam». [3] Póol ne
ko: «Fél la yaw, moom la Yàlla di
waaj, jinigalkat bee, mbete miir bu
ñu weexal! Yaa ngi toog, topp yoon,
di ma àtte, te teewul nga xëtt yoon,
di ma dóorlu!» [4] Waa géew ba ne ko:
«Sarxalkatub Yàlla bu mag bi ngay
xas nag?» [5] Póol ne leen: «Bokk
yi, xawma woon ne mooy sarxalkat
bu mag bi, ndax bindees na ne: "Sa
kilifag askan, bu ko wax naka-su-
dul-noonu."»
[6] Fekk na Póol xam ne lenn ca
kurél gaa nga bokk ca ngérum
Sadusen ya, ña ca des bokk ca
ngérum Farisen ya. Mu daldi àddu
ca kaw ca biir géew ba, ne: «Bokk
yi, man de ab Farisen laa, di doomu
Farisen; li ñu may àttee nag mooy
sunu yaakaar ak sunu ngëm gi

nu bokk ci mbirum ndee-ndekki.»
7 Naka la wax loolu Farisen yaak
Sadusen ya tàmbalee werante, ba
mbooloo ma xàjjalikoo. 8 Ndax
Sadusen yi dañu ne ndee-ndekki ak
malaaka ak rab, dara amu ci, te
Farisen yi ñoom, yooyu yépp lañu
dëggal.

9 Ci kaw loolu coow lu réy jib.
Ñenn ca firikati yooni làngu Farisen
ya, ne bërét, àddook doole, ne:
«Gisunu lenn lu bon ci nit kii. Ku
xam ndax aw rab a wax ak moom,
mbaa malaaka?» 10 Xuloo ba nag
gëna tàng, ba njiital gàngoor ga
mujj ragal ñu sëxëtoo Póol, ba def
ko ay dog. Mu daldi sant lenn ca
xarekat ya ñu wàcc, jële Póol ci biir
nit ñi, yóbbu ko ca tata ja. 11 Ca
guddi ga Sang bi feeñu Póol, ne ko:
«Na sa xel dal. Ni nga ma seedeele
ci Yerusalem, noonu nga ma wara
seedeeleji ca Room.»

Yawut ya fexeel nañu Póol

12 Ba bët setee Yawut ya daje, daldi
xasoo, ne duñu lekkati, duñu naa-
nati, ba kera ñu reyee Póol. 13 Ña lal
pexe moomu, ëpp nañu ñeent fukk.
14 Ñu dem ca sarxalkat yu mag ya
ak mag ña, ne leen: «Danoo giñ ne
dunu dugalati dara sunu gémmiñ,
ba kera nu reyee Póol. 15 Léegi nag
yeen ak kurélu àttekat yi, ñaanleen
njiital gàngoor gi, mu indi Póol ba
ci yeen, mu mel ni dangeena bëgga
seetaat bu baax mbiram. Nun nag
fagaru nanu, ngir bala moo agsi, nu
rey ko.»

16 Jarbaatub Póol bu góor nag yég
tëru ma. Mu daldi dem ba ca tata
ja, dugg, yégal ko Póol. 17 Póol woo
kenn ca njiiti takk-der ya, ne ko:
«Yóbbul xale bu góor bii ba ci njiital
gàngoor gi, ndax am na lu mu ko
wara wax.» 18 Njiital xare ba ànd ak
xale ba, yóbbu ko ca njiital gàngoor
ga, ne ko: «Póol, mi ñu tëj, moo
ma woo, ñaan ma, ma indil la xalelu
góor bii, ndax am na lu mu lay wax.»

19 Ba loolu amee njiital gàngoor gi
jàpp ci loxol xalelu góor bi, wéetoo
ak moom, ne ko: «Ana loo may
xamal?» 20 Mu ne ko: «Yawut yi
ñoo mànkoo ci ñaan la, nga yóbbu
Póol ëllëg ca kurélu àttekat ya, mu
mel ni dañoo bëgga seetaat bu baax
mbiram. 21 Yaw nag bu leen ko may,
ndax lu ëpp ñeent fukk ci ñoom a
koy tëru, te xasoo nañu ne dootuñu
lekk, dootuñu naan, ba kera ñu ko
reyee. Fagaru nañu ba noppi, di
xaar sa ndigal.» 22 Njiital gàngoor
ga daldi koy yiwi, ne ko: «Bul wax
kenn ne ko àgge nga ma lii.»

Yóbbu nañu Póol Sesare

23 Ba mu ko defee mu woo ñaari
njiiti takk-der, ne leen: «Waajal-leen
ñaar téeméeri xarekat ak juróom
ñaar fukki gawar ak ñaar téeméeri
boroom xeej, ngir ngeen dem Sesare
bu juróom ñeenti waxtu jotee ci
guddi. 24 Te itam nangeen waajalal
Póol daamar, waral ko, ngir yóbbu
kook jàmm ba ca Feligsë, boroom
réew mi.» 25 Mu bind nag bataaxal
bu ne:

26 Ñeel la yaw boroom réew
mi, Feligsë mu tedd mee tedd,
bawoo ci man Këlódd Lisiyas, mi
lay nuyu. 27 Nit kii la Yawut yi
jàppoon, di ko waaja rey, far ma
dikk ànd ak lenn ci gàngoor gi,
wallu ko, ndax fekk na ma yég ne
as goru Room la. 28 Ma bëggoona
xam nag lan lañu koy sikk, ba tax
ma yóbbu woon ko ca seen kurélu
àttekat ya. 29 Ma gis nag ne li ñu
ko jiiñ, ci seen mbiri yoonu diine
rekk la, waaye du lenn lu jar rey,
mbaa jéng. 30 Ba ñu ma àggee am
tëru mu ko Yawut yi waajaloon
nag, ci laa ko yebal ci yaw ci saa
si. Jox naa itam ndigal ñi ko sikk,
ne leen ñu wax ci sa kanam, gan
tooñ lañu ko toppe.

31 Ba loolu amee xarekat ya def la
ñu leen digal, yóbbu Póol ci guddi
ba ca dëkk ba ñuy wax Antipataris.
32 Ca ëllëg sa takk-der yay deme
tànk waññiku, délsi ca tata ja, bàyyi

gawar ga, ñu gunge Póol ba mu
àgg. 33 Gawar ga àgg Sesare, daldi
jébbal boroom réew ma bataaxal
ba, jébbal ko Póol itam. 34 Boroom
réew ma jàng bataaxal ba, daldi laaj
ci ban diiwaan la Póol bokk, ba xam
ne diiwaanu Silisi la bokk. 35 Mu ne
ko: «Xaaral ba say tuumaalkat itam
dikk, ma déglu la.» Mu santaane
nag, ñu denc ko ca kër buur Erodd.

24

Póol layoo na ci kanam boroom réew ma

1 Ñu teg ca juróomi fan, Anañas
sarxalkat bu mag ba dikk, ànd ak
ay mag, ak ab layookat bu ñuy wax
Tertul. Ñu jébbalsi boroom réew
ma, tuuma ja ñu teg Póol. 2 Ñu woo
Póol, Tertul daldi yékkati kàddug
tuuma, ne: «Kilifa gi, ci yaw la jàmm
ju yaa ame, te yaa fàggu ay coppite
yu ñeel askan wi. 3 Saa su nekk, ak
fépp fu nu tollu lanu ràññee loolu,
yaw Feligsë mu tedd mi, te di la ko
sante lool. 4 Gannaaw buggunu laa
yeexal nag, rikk baaxeeti nu, déglu
nu tuuti. 5 Waa jii lanu gis ne ab
rambaaj la buy sabab réeroo ci biir
Yawuti àddina sépp. Moom mooy
njiitu ngér mu sikk mi ñuy wax
Nasareen ñi. 6-7 Kër Yàlla ga sax
jéem na koo teddadil, noo ko jàpp.
8 Yaw ci sa bopp, soo ko laajaatee ci
mbir moomu mépp, dinga gis li nu
koy jiiñ.» 9 Yawut ya itam dëggal
tuuma ja, ne noonee la mbir ma
ame.

10 Ba loolu amee boroom réew ma
jox Póol kàddu gi. Mu ne: «Xam naa
ne at yu baree ngii ngay àtte xeet
wi. Moo tax ma am cawartey layool
sama bopp. 11 Man ngaa leerlul sa
bopp ne ba ma demee Yerusalem
di màggali ak léegi weeseegul fukki
fan ak ñaar. 12 Te giseesu ma
may werante, mbaa may yëngal
mbooloo; du ca kër Yàlla ga, du ca
jàngu ya, du ca biir dëkk ba. 13 Te
itam li ñu may jiiñ nii tey, manuñu
cee firndeel dara. 14 Lenn de man
naa la koo nangul. Yoon woowu
ñu ne mooy ngér mu sikk, moom
laay topp, di ko jaamoo sunu Yàllay
maam. Teewul mboolem lu ñu bind
ci yoonu Musaa ak téerey yonent yi,
gëm naa ko. 15 Yaakaar ji ma am,
mooy yaakaar ji ñu am ñoom itam,
ne ñi jub ak ñi jubadi, ñépp ay bokk
dekki ëllëg. 16 Moo tax fu ma tollu,
man itam, may def lu ma man ngir
am xel mu dal, wàccoo ak Yàlla,
wàccoo ak nit ñi.

17 «Samay tànk nag, gannaaw
gëjeb at yu bare, moo doon indil
samaw askan, ay ndimbal ak ay
sarax yu ñeel Yàlla. 18 Ci biir loolu
lañu ma fekk ca biir kër Yàlla ga,
ma setlu, te du mbooloo, du coow lu
ma indaale. 19 Xanaa ñenn Yawuti
diiwaanu Asi ña ma fa fekkoon.
Ñooñoo ma waroona tuumaal fi sa
kanam, ndegam am nañu lenn lu ñu
ma sikke. 20 Mbaa boog, na nit ñii
ci seen bopp wax gan ndëngte lañu
ma gisal, keroog ba ma taxawee ca
kurélu àttekat ya! 21 Xanaa genn
kàddu ga ma taxawoon ca seen biir,
àddu ko ca kaw ne: “Mbirum ndee-
ndekki gi ma gëm, moom lañu may
àttee ci seen kanam tey!”»

22 Booba Feligsë jotoon naa am lu
ko leer ci mbirum Yoon wi. Mu
yiweegum leen nag, ne leen: «Bu
Lisiyas njiital gàngoor gi dikkee,
dinaa àtte seen mbir.» 23 Ci kaw
loolu mu sant njiitu takk-der ba,
ne ko mu may Póol bët, woyofal
ko jataayu kasoom te baña aaye ay
nitam ñu topptoo ko.

24 Ñu teg ci ay fan, Feligsë dikk,
ànd ak soxnaam Dursil, mi dib
Yawut. Mu woolu Póol, déglu
kàddoom ci ngëm gi sababoo ci
Yeesu Almasi. 25 Naka la Póol
wax ci mbirum njub, ak moom sa
bakkan, ak àtteb bés-pénc, Feligsë
daldi tiit, ne ko: «Léegi, man ngaa
demagum, bu ma ko talee, dinaa
la wooluwaat.» 26 Ci biir loolu
Feligsë yaakaar itam ne jombul mu
jële xaalisub neexal ci Póol, ba tax
mu woolu ko ay yooni yoon, ngir
waxtaan ak moom.

27 Ba ñu ca tegee ñaari at yu mat,
ku ñuy wax Porsiyus Festus wuutu
Feligsë. Feligsë nag bëggoon lu neex
Yawut ya, ba tax mu bàyyi Póol ca
kaso ba.

25

Póol layoo na ca kanam Festus

1 Festus nag toogsi diiwaanam ba
am fa ñetti fan. Gannaaw loolu
mu dem Yerusalem. 2 Sarxalkat
yu mag yi, ak njiiti Yawut yi boole
ko ak Póol. Ñu dagaan ko, 3 tinu
ko ngir mu woolu Póol Yerusalem,
ndax fekk na leen lal pexem rey ko
ca yoon wa. 4 Festus itam ne leen
Póol a nga ñu tëj kaso ca Sesare, te
moom ci boppam, fa la nara gaaw,
dellu. 5 Mu ne leen: «Kon nag, na nit
ñu am baat ñu bokk ci yeen, ànd ak
man, tuumaali waa ji, ndegam am
na fenn fu mu tooñe.»

6 Festus toogaatul ak ñoom lu
wees juróom ñett ba fukki fan,
doora dellu Sesare. Ba mu agsee ba
ca ëllëg sa la toog ca àttekaay ba,
joxe ndigal, ñu indi Póol. 7 Ba Póol
dikkee, Yawut ya jóge Yerusalem
yéew ko, teg ko tuuma yu bare te
réy, te manuñu cee firndeel lenn.

8 Ci kaw loolu Póol weddi tuuma
yi, ne: «Muy yoonu Yawut yi, di kër
Yàlla gi, di Buur bu mag bi Sesaar,
tooñuma ci kenn.» 9 Festus nag bëgg
lu neex Yawut yi, tax mu ne Póol:
«Ndax nangu ngaa dem Yerusalem,
ñu àttee la foofa ci mii mbir ci sama
kanam?»

10 Póol itam ne ko: «Maa ngi
nii taxaw ci kanam àttekaayu Buur
Sesaar; te fii lañu ma wara àttee.
Yawut ñi nag, defuma leen dara, te
yaw ci sa bopp, wóor na la. 11 Su
ma tooñee, su ma defee lenn lu dee
di àtteem, tinuwma ngir baña dee.
Waaye su lenn amul ci li ma ñii
di jiiñ, kenn amul sañ-sañu jébbal
ma leen. Buur Sesaar nag laa dénk
sama bopp!»

12 Ci kaw loolu, Festus gise ak waa
kurél ga, ba noppi ne ko: «Sesaar
nga dénk sa bopp, ca Sesaar nga
jëm.»

Festus diisoo na ak buur Àggripa

13 Gannaaw ab diir buur Àggripa
ànd ak jigéenam Berenis ganesi
Sesare, ngir nuysi Festus. 14 Ba ñu
fa amee ab diir, Festus diis Buur
Àggripa mbirum Póol, ne ko: «Jenn
waay ju ñu tëj kaso la nu Feligsë
bàyyee. 15 Ba ma demee Yerusalem,
moom la ma sarxalkat yu mag
yeek njiiti Yawut yi booleeloon, di
sàkku ci moom ab daan. 16 Ma
ne leen: “Aaday Room daal nan-
guwul ñu jébbale nit, ngir ñu rey
ko, te jëkkula jàkkaarloo ak ñi ko
tuumaal, ba mana layal boppam ci
mbir mi ñu ko tuumaal.” 17 Ba ñu
dikkee fekk ma fii itam, yàggaluma
ci dara, ca ëllëg sa sax laa toog ca
àttekaay ba, daldi joxe ndigal, ñu
indi waa ji. 18 Ba tuumaalkat ya
taxawee nag, feeñaluñu jenn tuuma
ju bokk ci yu bon, yi ma foogoon,
19 xanaa seen yenn yëfi diiney bopp
yu ñu juboowul, ak mbirum ku
ñuy wax Yeesu mu dee woon, te
Póol moomu di dëggal ne mu ngi
dund ba tey. 20 Loolu nag jaaxal
ma, ba ma laaj ko ndax nangu naa
dem Yerusalem, ñu àttee ko fa ci
moomu mbir. 21 Póol itam sàkku
ñu dencagum ko kaso, tey sàkku ci
mbiram, àtteb buur bu tedd bi. Ma
daldi joxe ndigal, ngir ñu dencagum
ko kaso, ba ma yebal ko ca Sesaar.»

22 Ci kaw loolu Àggripa ne Festus:
«Kooku de, man sax bëgg naa koo
déglu.» Festus ne ko: «Bu ëllëgee
dinga ko dégg.»

Póol teew na ci kanam Àggripa

23 Ca ëllëg sa Àggripa ak Berenis
ànd ak topp mu ràññiku, duggsi
ca ëttub àttekaay ba, feggook njiiti
gàngoor ya, ak kàngami dëkk ba.
Festus joxe ndigal, ñu indi Póol.

24 Ba mu dikkee, Festus ne: «Buur
Àggripa, yeen mboolem ñi fi bokk
ak nun teew, gis ngeen kii, moom
la ma askanu Yawut wépp booleel,

muy ca Yerusalem ak fii itam, ñuy
xaacu naan: “Kii yelloowula dun-
dati.” 25 Man nag damaa gis ne
deful dara lu jar àtteb dee. Waaye
gannaaw moo dénk boppam buur
bu tedd bi, man dogu naa ko koo
yónnee. 26 Mbiram nag laa amul
dara lu ma wóor, ngir ma bind ko
sang bi. Moo tax ma indi ko ci
seen kanam, rawatina ci sa kanam,
Buur Àggripa, ngir gannaaw bu ñu
ko dégloo, ma mana am lu ma
bind. 27 Ndaxte jàllale ku ñu jàpp te
tudduloo tuuma yi ñu koy topp daal,
lu juunu la ci man.»

26

Póol layoo na fa kanam Àggripa

1 Ci kaw loolu Àggripa ne Póol:
«Léegi sañ ngaa waxal sa bopp.»
Póol nag tàllal loxoom, layool bop-
pam, ne:

2 «Buur Àggripa, mbégte laa am
ndax dinaa layool sama bopp ci sa
kanam tey, ngir tontu mboolem lu
ma Yawut yi jiiñ. 3 Rawatina ba
ma xamee ne ku géeju nga ci aaday
Yawut, ak werante yi ci seen wàllu
yoon. Kon dama lay ñaan rekk, nga
muñal ma, déglu ma.

4 «Mboolem fi ma jaare ci samag
dund, dale ko ca samag ndaw, ca
ndoorte la, ba ma nekkee ca sama
biir xeet, ak ca Yerusalem, lépp,
mboolem Yawut yi xam nañu ko.
5 Xam nañu ma bu yàgg, te su
leen neexee ñu seede ne ngérum
Farisen mi gëna diis ci sunu diine,
ci laa masa bokk. 6 Sama taxawaayu
tey ci ëttub àttekaay bii nag, mooy
yaakaar ji ma am ci dige bi Yàlla
digoon sunuy maam. 7 Te mooy
dige bi fukki giir ak ñaar yu bànni
Israyil di séentu mu sottil leen, ba
tax guddi ak bëccëg ñu xér ci jaamu
Yàlla. Yaakaar jooju nag, Buur, moo
tax Yawut yi tuumaal ma! 8 Ana lu
leen taxa jàpp ci seen biir ne xel
nanguwul Yàlla di dekkal ñi dee?

9 «Man ci sama bopp, gàntal lu
ma man turu Yeesum Nasaret, sama
warugar laa ko defoon. 10 Def naa
ko ci Yerusalem, te it bare na ñu
sell ñu ma tëjlu ci kaw sañ-sañ bu
ma sarxalkat yu mag yi jagleel, te
saa yu ñu leen tegaan àtteb dee,
dama daan biral kàddu gu leen àtte
ñàkkal. 11 Jàngoo jàngu laa leen
daan tege mbugal ay yooni yoon,
ngir xàccloo leen. Maa daan sànju
ba xaabaabal ci seen kaw, topp leen
ba ci biir dëkki jaambur yi.

12 «Yoon wu mel noonu laa doon
dox, jëm Damaas, ci ndigalal ak
ndénkaanel sarxalkat yu mag yi.
13 Ba ma demee ba wetu digg
bëccëg, Buur, ca laa gis ag melax gu
leer ba raw jant bi, fettaxe asamaan,
ne ràyy fi ma wër, maak ñi ma
àndal. 14 Nu ne dàll fi suuf. Ma dégg
baat bu ma wax ci làkku yawut,
ne ma: “Sóol, Sóol, lu tax nga di
ma bundxatal? Dangay sonal sa
bopp rekk, mbete fas wu manula
woŋŋeetu ba wéq dëgël bu koy
jam.”

15 «Ma ne ko: “Sang bi, yaa di
kan?” Sang bi ne ma: “Man maay
Yeesu, mi ngay bundxatal. 16 Jógal
taxaw nag. Dama laa feeñu ngir
def la ngay sama surga, ngir nga di
ma seedeel peeñum tey, ak peeñu yi
ma lay feeñooji ëllëg. 17 Maa lay
musal ci askanu bànni Israyil, ak
ci jaambur ñi ma lay yebal, 18 ngir
nga xippil leen, jële leen ci lëndëm,
tàbbal leen ci leer, seppee leen ci
noteelu Seytaane, indi leen ci Yàlla,
ñu am njéggalug bàkkaar, am cér ci
biir nit ñi ñu sellal ndax ngëm, gi ñu
ma gëm.”

19 «Kon nag buur Àggripa,
peeñum asamaan moomu, woruma
ko. 20 Waaye li dale Damaas ak
Yerusalem ba ci réewum Yawut
gépp, ba ca ñi dul Yawut, ñoom
ñépp yégal naa leen seen wartéef,
muy tuubeel ak waññiku ci Yàlla,
ak jëf ju tuubeel yellool. 21 Loolu
moo waral Yawut yi jàppe ma
ca kër Yàlla ga, di ma fexee rey.
22 Ndimbalal Yàlla nag moo ma may
may dund ba tey jii, di ko seedeel

ci mag ak ndaw, te waxuma lenn lu
moy la yonent ya ak Musaa waxoon
ne dina am. 23 Dañu noon fàww
Almasi jaar ci ay coono te mooy
jëkka dekki, ba siiwtaane leer gu
jolli, ñeel bànni Israyil ak jaambur
ñi itam.»
24 Naka la layool boppam noonu,
Festus àddu ca kaw, ne ko: «Póol,
yaw dangaa dof! Sa njàng mu réy
mee la dofloo.»
25 Póol ne ko: «Dofuma de, Festus
mu tedd mi, dëgg gu ànd ak xel kay,
laay biral. 26 Lii ma wax, buur bi
xam na ko, moo tax ma ñeme koo
wax ci kanamam, ndax bir na ma
ne, amul lenn lu ko ump ci lii, ngir
du cib ruq la xewe. 27 Buur Àggripa,
xanaa gëm nga yonent yi? Xam naa
xéll ne gëm nga.»
28 Àggripa nag ne Póol: «Nga defe
ne man nga maa gaawa def noonu
ab gëmkatub Almasi?» 29 Póol ne ko:
«Mu gaaw, mu yeex, waxuma yaw
rekk, waaye yaak mboolem ñi may
déglu laay ñaan Yàlla, ngeen fekksi
ma ci lépp, lu moy càllala yii ñu ma
jénge!»
30 Ci kaw loolu buur bi ak boroom
réew mi jóg, ñook Berenis ak ña
ñu toogal. 31 Ña ngay dem, te
naa ca seen biir: «Kii kat deful
dara lu jar dee mbaa ay jéng.»
32 Àggripa moom ne Festus: «Kii
kay su dénkuloon mbiram Sesaar,
nu man koo yiwi.»

27

Póol dugg na gaal, jëm Room

1 Ba loolu wéyee ñu dogu noo
dugal gaal, jëme nu réewum Itali.
Ñu teg Póol ak ñeneen ñu ñu tëjoon,
ci loxool njiitu takk-der bu ñuy wax
Yulyus, bokk ci mbooloom xarem
buur bu mag bi. 2 Nu dugg gaalu
dëkk ba ñuy wax Àddramit tey
jaareji teeruy Asi, daldi tàbbi biir
géej, Aristàrk jenn waay ju dëkke
Tesalonig ca diiwaanu Maseduwan,
ànd ak nun.
3 Ca ëllëg sa nu teeri Sidon; Yulyus
nag baaxe Póol, may ko mu dem
ci ay xaritam, ngir ñu topptoo ko.
4 Nu jóge fa, dellu géej, ngelaw li
soflu nu, nu leru tefesu Sippar, jaare
wet gu nu fegoo ngelaw li. 5 Ci kaw
loolu nu jàll géej, gi janook diiwaani
Silisi ak Pamfili, daldi teeri Mira ca
Lisi. 6 Foofa nag njiitu takk-der ba
gis gaal gu jóge Alegsàndiri, jëm
Itali, mu dugal nu ca. 7 Ba loolu
amee nuy deme ndànk ay fani fan;
sonn nanu lool doora jub Kanidd,
waaye ngelaw li mayu nu nu teer.
Nu leru tefesu Keret, jaare wet gu
nu fegoo ngelaw li, janook Salmon.
8 Sonn nanu lool bala noo romb
foofu, doora agsi fa ñuy wax Neex
Teeru, te dend ak dëkk ba ñuy wax
Lase.
9 Fekk na nag nu yàgg ca yoon
wa, ba tollu ci jamono ju tukkib
géej aaytal, ndax fekk na Koorug
Yawut* wees. Loolu tax Póol digal
leen ne: 10 «Bokk yi, gis naa ne
yoon wii loraange ak yàqule gu réy
la. Waxuma gaal gi ak li mu yeb,
waaye sunuy bakkan sax xaj na ci.»
11 Teewul njiitu takk-der ba soben-
tal waxi Póol, déggal dawalkat ba
ak boroom gaal ga. 12 Te itam
teeru boobu neexul woona lollikoo.
Loolu waral ña ëpp ca waa gaal ga
mànkoo ci jóge fa, dellu géej, te fexe
nu ñu àgge Fenigsë, ngir lollikoo
fa. Mooy teerub dunu Keret bi jublu
sowub suuf ak sowub kaw.

Ngëlén sàqi na

13 Ci kaw loolu ngelawal bëj-
saalum wal ndànk, ñu njort ne
man nañoo sottal seen pexe. Ñu
wëgg diigal, daldi tafoo tefesu Keret.
14 Teewul nes tuut ngelaw lu réy
lu ñuy wax Penkub kaw, riddee ca

* **27:9** 27.9 Koorug Yawut, ca fukkeelu fanu juróom ñaareelu weer wa lay am, mu yemook sàttumbar, jàpp oktoobar. Mooy bésub Njotlaay bi. Bés boobu la sarxalkat bu mag ba daan yóbbu deretu jur fa bérab bu sell baa sell, ngir Yàlla baal bànni Israyil seeni bàkkaar. Bés bu sella sell la woon, bu ñu daan yendoo woor. Seetal ci *Sarxalkat yi* 16.

dun ba. 15 Gaal gi buubu, manatula
dékku ngelaw li, ba nu mujj bayliku,
daldi yal. 16 Nu leru nag dun bu
tuuti bu ñuy wax Koda, jaare wet
gu nu fegoo ngelaw li, teg ci sonn
lool doora téye loocob rawtu bu gaal
gi. 17 Ñu yéege looco ba, daldi jël ay
buum yu ñu laxas ca yaramu gaal
ga, dàbblee ko ko. Ci kaw loolu
ñu ragala ngiroji ca beeñ bu ñuy
wax Sirt, ba tax ñu sànni diigal, ngir
yeexal gaal ga, daldi yalal. 18 Ca
ëllëg sa ngelaw la wéye noo pamti-
pamtee, ba ñu mujj wàññi ca yebu
gaal ga, sànni biir géej. 19 Ca gan-
naaw ëllëg sa, seen loxoy bopp lañu
jële yenn jumtukaayi gaal ga, sànni.
20 Ay fani fan jant beek biddiiw yi
ne meŋŋ, te ngelaw liy riddi rekk, ba
nu noppee yaakaar ne dinanu mucc.

21 Loolu nag fekk na ñu gëjoona
lekk. Póol daldi taxaw ca seen biir
ne: «Bokk yi, su ngeen yégoon
déggal ma, baña jóge Keret, ba
moyu loraange gii ak yàqule gii.
22 Léegi nag dama leen di ñaax, ngir
ngeen dalal seen xel, ndax kenn ci
yeen du ñàkk bakkanam, gaal gi
rekk ay yàqu. 23 Ndax malaakam
Yàlla ji ma moom, te ma di ko jaamu,
moo ma dikkal biig. 24 Mu ne ma:
“Póol, bul tiit; fàww nga taxawi
fa kanam Sesaar, te it Yàlla moo
la baaxe muccug mboolem ñi nga
àndal ci gaal gi.” 25 Kon nag, bokk
yi, dalal-leen seen xel, ndax gëm naa
Yàlla, xam naa ne ni mu ko waxe, ni
lay ame. 26 Du ñàkk aw dun wu nu
lufeji.»

Gaal ga tas na

27 Ca fukkeelu bés baak ñeent,
nu ngay yal-yalee fu ne ca géeju
Adiratig; ba guddi ga xaajee mool
ya njort ne nu ngay jegesi ab tefes.
28 Ñu sànni nattukaay ba biir géej,
gis ndox ma xóote ñaar fukki dayo,
xawa yemook ñeent fukki meetar.
Ñu demati tuuti, sànniwaat ko, daldi
gis ndox ma xóote fanweeri meetar,
xawa yemook fukki dayo ak juróom.
29 Ci kaw loolu ñu ragala lufeji bérab
bu ami doj, ba tax ñu sànnee ca
geenu gaal ga, ñeenti diigal, tey
ñaan jant fenke leen. 30 Teewul
mool ya ñoom di fexee raw, daldi
dem ba yoori loocob rawtu ba biir
géej, tey taafantoo ne ay diigal lañuy
sànnee ca boppu gaal ga. 31 Póol
nag ne njiitu takk-der ba ak xarekat
ya: «Ñii bu ñu desul ci gaal gi, yeen
dungeen raw.» 32 Ca la takk-der ya
dog buum ya téye looco ba, bàyyi,
mu wéy.

33 Naka la jant di waaja fenk, Póol
ñaax ñépp, ngir ñu lekk; mu ne
leen: «Fukki fan ak ñeent a ngii,
yeena ngi toog, lekkuleen, sexuleen
dara. 34 Dama leen di ñaax nag
ngir ngeen lekk, ndax noonu doŋŋ
ngeen mana rawe. Du genn kawar
sax guy rote ci boppu kenn ci yeen.»
35 Loolu la wax, daldi jël mburu,
sant Yàlla ci kanam ñépp, ba noppi
dagg, lekk. 36 Ba loolu amee, ñépp
dellu sawar, daldi lekk ñoom itam.
37 Ña nekkoon ca gaal ga ñépp ñaar
téeméer ak juróom ñaar fukk ak
juróom benn (276) lañu. 38 Ñu lekk
ba suur, daldi sànni pepp ma biir
géej, ngir woyofal gaal ga.

39 Ba bët setee, xàmmiwuñu réew
ma, waaye ab catu tefes lañu séen.
Ñu fas yéene caa teerali, ndegam
manu na. 40 Ba mu ko defee ñu dagg
diigal ya, wacc biir géej, yiwiwaale
goj ya téye joowu yay dawal gaal
ga. Ci kaw loolu ñu firi wiiru kanam
ga, wacce ak ngelaw la, nu wuti
tefes ga. 41 Teewul ñu dal fu ñaari
ndaw daje, ci ab tundu beeñ, gaal ga
luf. Boppu gaal ga nuur ca suuf sa,
yëngootul, geenu gaal ga tas ndax
dooley gannax ya.

42 Ba loolu amee takk-der ya nara
rey ña ñu tëj, bala ñoo féey, ba raw.
43 Njiitu takk-der ba nag namma
rawale bakkanu Póol, ba tax mu
aaye loolu. Mu sant ñi mana féey,
ne leen ñu jëkka sóobu, wuti tefes
ga. 44 Ña ca des nag, topp ca, ñii
langaamoo ay dénk, ñee, tojiti gaal

ga. Noonu la ñépp mujje jot tefes ga
ci jàmm.

28

Póol gane na dunu Màlt

1 Gannaaw ba nu rawee, nu yég
ne dun ba Màlt lañu koy wax. 2 Waa
réew ma nag laaye nu biir lool.
Fekk na mu tàmbalee taw, ànd akub
sedd. Ñu taalal nu am njaar, dalal
nu nun ñépp. 3 Póol daldi taxan
aw say, di ko teg ca taal ba, jaan
génne ca ndax tàngoor wa, màtt
ko ba taq ci loxoom. 4 Waa réew
ma gis jaan ja langaamoo loxol Póol,
ñu naan ca seen biir: «Nit kii kay
ab bóomkat lay doon, ndegam moo
rëcce géej, te taxul Ndogal may ko
mu dund.» 5 Teewul Póol yëlëb jaan
ja ca sawara sa, te dara jotu ko. 6 Nit
ña nag di ko xoole yaram wu newi,
mbaa mu jekki ne dàll, dee. Naka
lañu xool lu yàgg ba gis ne dara jotu
ko, ñu xalaataat, daldi ne Póol yàlla
la.
7 Ca wetu tefes googee nu teere
nag, fa la toolub kilifag dun ba féete
woon, ñu di ko wax Publiyus. Mu
dalal nu, ganale nu ngan gu neex
diiru ñetti fan. 8 Fekk na baayu
Publiyus a nga tëdd ndax tàngooru
yaram ak biiru taññ. Ci biir loolu
Póol dem seeti ko, ñaanal ko, teg
ko ay loxoom, mu wér. 9 Ba loolu
amee jarag ya ca dun ba dikk, daldi
wér ñoom itam. 10 Teraanga yu bare
terale nañu nu ko fa, te ba nuy dem,
jox nañu nu la nu soxla.

Àgg nanu Room

11 Gannaaw ba nu fa amee ñetti
weer lanu dugg gaal gu lollikoo
woon ca dun ba. Gaal gaa
nga bàyyikoo woon Alegsàndiri,
di xàmmikoo jëmmi tuur ya ñuy
wax Kastor ak Polugsë*. Nu daldi
tàbbiwaat biir géej. 12 Nu teeri dëkk
ba ñuy wax Sirakus, toog fa ñetti
fan. 13 Nu jóge fa, leru tefes ga, ba
agsi Resiyo. Ca ëllëg sa ngelawal
bëj-saalum jóg, nu daldi àgg teerub
Pusol ci ñaari fan. 14 Gis nanu fa
ay bokki gëmkat, ñu ñaan nu, ba
nu toog fa ñoom juróom ñaari fan.
Gannaaw loolu nu dem Room. 15 Ba
bokki gëmkati Room yégee ne nu
ngi dikk, ñoo nu gatandusi ba fa
ñuy wax péncu Apiyus ak fa ñuy
wax Ñetti dalu gan ya. Ba leen
Póol gisee, daa sant Yàlla, daldi gëna
sawar. 16 Ba nu dikkee Room nag
may nañu Póol, mu am daluwaayu
boppam, ab takk-der di ko wattu.

Póol waare na ca Room

17 Ñu teg ca ñetti fa, mu woolu
njiiti Yawuti dëkk ba. Ba ñu dajee,
mu ne leen: «Bokk yi, man defuma
dara lu dëngook sunuw xeet mbaa
sunu aaday maam. Teewul ñu jàppe
ma fa Yerusalem, teg ma ci loxoy
Room. 18 Ñooñu seet sama mbir,
gisuñu ci man tuuma ju yelloo àtteb
dee, ñu nar maa bàyyi. 19 Ba Yawut
ya bañee nag, amatuma pexe mu
dul dénk sama mbir Sesaar, doonte
du lenn lu may toppe samaw xeet.
20 Mbir moomu nag moo tax ma
woolu leen, ngir giseek yeen, diisook
yeen, ndax yaakaaru bànni Israyil
moo waral sama jéng yii.»
21 Ñu ne ko: «Nun de, du benn
bataaxal bu nu jot bu jóge Yude ci
sa mbir, te du kenn ci bokk yi, ku
dikk wax mbaa mu seedeel la lenn lu
bon. 22 Waaye bëgg nanoo dégg ci
sa gémmiñu bopp li nga gëm, ndax li
nu xam daal mooy, ngér moomu nga
bokk, fu nekk lañu koy diiŋate.»
23 Ci kaw loolu ñu jox ko bés, bés
ba dikk, ñu bare dikk, fekksi ko ca
daluwaayam. Suba ba ngoon mu
di leen jàngal, di leen seedeel lu
jëm ci nguurug Yàlla, di leen won
ci mbirum Yeesu, firnde yu leen
gëmloo te tukkee ci yoonu Musaa
ak ci yonent yi. 24 Ñenn ña nag
gëm la mu wax, ña ca des weddi.
25 Ba ñu werantee ca seen biir, bay
dem te juboowuñu, Póol teg ca ne

* **28:11** 28.11Kastor ak Polugsë: ñoo doon seexi Sës, yàllay Gereg yi. Ñoom lañu gëm ne ñoo daan musal waa géej.

leen: «Noo gu Sell gee yeyoon wax
lii seeni maam, Yonent Yàlla Esayi
jottli. 26 Mu ne:
“Demal ci xeet wii, nga ne leen:
‘Yeenay dégloo déglu, dungeen
dégg;
ngeen xoolee xoole, dungeen gis.’
27 Xolu xeet wee dërkiis,
seeni nopp fatt,
ñu gëmm fatuus,
ba seeni gët du gis,
seeni nopp du dégg,
seen xol it du yég, ba ñu tuub,
ma wéral leen.”
28-29 «Xamleen nag ne xibaaru
mucc gii tukkee fa Yàlla, yóbbante
nañu ko ñi dul Yawut, te ñoom
dinañu ko déglu.»
30 Diiru ñaari at la Póol dal Room
ci kërug boppam gu muy fey, di
fa àggale mboolem ña koy seetsi.
31 Muy yégle nguurug Yàlla, di
jàngle mbirum Sang Yeesu Almasi
ci teeyug bakkanam te amul benn
gàllankoor.

Bataaxal bi Yàlla may Póol, mu bind ko waa Room

1 Ci man Póol miy jaamub Almasi
Yeesu la bataaxal bii bawoo, man
miy ndawam ci kaw woote bu ma
tabb, sédd ma sasu xamle xibaaru
jàmm bu Yàlla. 2 Xibaaru jàmm
boobu Yàlla dige woon lu jiitu, te
yóbbante ko ay yonentam ci Mbind
mu sell mi, 3 moo jëm ci Doomam,
ji soqikoo ci askanu Daawuda, ci
wàllu àddina. 4 Waaye ci wàllu
Noo gu Sell gi, mooy ki dogal ba
tabb muy Doomu Yàlla ji jagoo doole
ndax ndekkiteem, te mooy sunu
Sang Yeesu Almasi. 5 Ci Almasi lanu
jote aw yiwu doon ay ndaw, ngir
nit ñi déggal yoonu ngëm wi, ci
biir mboolem xeeti àddina, ngir aw
turam. 6 Te yeen ñi ñu woo ci Yeesu
Almasi itam, ci ngeen bokk.

7 Bataaxal bi ñeel na mboolem
yeen ña fa Room, di ñu Yàlla sopp,
woo leen, ngir ngeen doon ñu sell.
Aw yiw ak jàmm ñeel na leen,
bawoo fa Yàlla sunu Baay, ak Sang
Yeesu Almasi.

Póol sant na Yàlla

8 Ma doore sant sama Yàlla ci
Yeesu Almasi ngir yeen ñépp, ndax
seen ngëm siiw na ci àddina sépp.
9 Yàlla mi may jaamoo xol, ci ni
may siiwtaanee xibaaru jàmm bu
Doomam, moom seere na ne nop-
piwuma leena fàttliku. 10 Xanaa di
saxoo dagaan ci samay ñaan, su ci
Yàlla àndee, yoon wu jub wu ma
mujj dikke ba ci yeen. 11 Yàkkamti
naa leena gis, ba jottli leen mayug
yiw gu bawoo ci Noo gu Sell gi,
ngir dooleel leen, 12 te loolu mooy
ma bokk ak yeen lu dëfal sama xol,
dëfal leen, ci seen ngëm ak sama
gos.
13 Bokk yi, bugguma ngeen umple
ne ay yooni yoon laa leen mébéta
seetsi, ba liggéey ci seen biir lu leen
jariñ, ni ma ko defale yeneen xeet;
waaye ay gàllankoor a ma téye ba
tey jii. 14 Muy sama digg ak Gereg
yu xay yi, mbaa ñu xayadi ñi, ak ñi
rafet xel, mbaa ñi ñàkk xel, am na lu
ma war ci ñoom ñépp. 15 Moo tax,
yeen waa Room itam, ma yàkkamti
leena àggesi xibaaru jàmm bi.

Manooree ngi ci xibaaru jàmm bi

16 Awma lu may rus ci xibaaru
jàmm bi, ndax kat mooy manoorey
Yàlla jiy musal képp ku ko gëm, dale
ci Yawut bi, teg ci ki dul Yawut. 17 Ci
xibaaru jàmm bi lañu feeñal ni Yàlla
di joxe nit ñi àtteb ñu jub, te lépp
aju ci ngëm, ca ndoorte la, ba ca
njeexital la. Noonu la Mbind mi
indee ne: «Ku jub ndax ngëmam
mooy dund*.»

Nit ñépp a tooñ Yàlla

18 Sànjum Yàlla fa asamaan lay
dale feeñ, ba wàcc ci mboolem
ngëmadi, ak njubadiy nit ñiy fatt ag
dëgg ci biir ag njubadi. 19 Ndaxam
lees mana xam ci Yàlla, leer na ci
seen biir, nde Yàlla moo leen ko
leeralal. 20 Ndax kat, li gisuwul ci
Yàlla, te di manooreem gi dul jeex,
ak jikko ji mu wéetoo ndax li muy
Yàlla, ba àddina sosoo ba tey, xel
man na koo ràññee ci ay liggéeyam,
te looloo leen taxa ñàkku lay.
21 Gannaaw ba ñu xamee Yàlla,
taxul ñu màggal ko ngir li muy
Yàlla, taxul ñu delloo ko njukkal,
xanaa réer ci seen xalaati neen, ba
seen xel mu wayadi far tàbbi cig
lëndëm. 22 Xel mu rafet lañuy jaay
ba mujj diy dof. 23 Leeru Yàlla ji
dul dee lañu weccee jëmmu nit ki
deeyam dul jaas, ak picc, ak boroom
ñeenti tànk, ak ndëgmeent.
24 Moo tax Yàlla bërgal leen ak
seen xemmemtéef yu bon yi ci
seen xol, ba ñu sóobu ci jëflantey
sobe juy teddadil seen yarami bopp.
25 Ñoo weccee dëggu Yàlla, aw fen,

---

* **1:17** 1.17 Seetal ci *Abakug* 2.4.

di sujjóotal ak a jaamu mbindeef,
bàyyi Bindkat bi yelloo cant ba
fàww. Amiin.
26 Loolu moo tax Yàlla bërgal
leen ak seen bëgg-bëgg yu teddadi.
Seeni jigéen sax dëddu nañu jaxa-
soo gi leen bindub juddu sédde, ba
jublu ci lu woroo ak seen bindub
juddu. 27 Naka noonu, góor ñi it
noppee jaxasoo ak jigéen, ni leen ko
bindub juddu sédde, bay xabtaloo ci
seen biir, seen bëgg-bëggi bakkan
yu tar; ay góor di séq ak seen
moroomi góor jëf ju gàccelu, ba tax
leena jot ci seen jëmmi bopp, seen
añub réeraange.
28 Gannaaw ràññee Yàlla jaralu
leen dara, Yàlla it bërgal leen ak
seen xel mu doyadi, ba ñuy def
jooju jëf ju jekkadi. 29 Dañoo dem
ba feese gépp xeetu njubadi, akug
mbon, akug bëgge, akug coxor.
Noyyeewuñu lu moy kiñaan, ak
pexey bóome, ak ŋaayoo, akug
njublaŋ, ak jëf ju sew. Ay jëwkat
lañu it, 30 te di yàqkati der, ñu
bañ Yàlla lañu, ñu reew, réy, di
tëggu, ñu xareñ ci fexe lu bon, te
déggadil seeni waajur. 31 Amuñu
xel, amuñu kóllëre, amuñu xol,
amuñu yërmande. 32 Moonte xam
nañu xéll ne ñiy jëfe noonu, Yàlla
moo daganal àtteb dee ci ñoom, te
teewul ñu di ko jëfe, rax ci dolli di
farle ñi koy jëfe.

2

Yàlla mooy àtte

1 Yaw nit kiy sikke nag, amoo aw
lay, ndax boo sikkee keneen, sa bopp
nga sikk, nde yaw miy sikke, jooju
jëfin ngay jëfe. 2 Waaye wóor nanu
ne àtteb Yàlla bi muy añale ñiy jëfe
jooju jëfin, dëgg lay dëppool. 3 Yaw
nit kiy sikk ñiy jëfe yooyii, te di
ko def, ndax defe nga ne yaw ci sa
bopp dinga rëcc àtteb Yàlla? 4 Am
dangay sofental mbaaxu Yàlla gu
réy, akug jéllaleem, akug muñam,
ndax ñàkka xam ne li Yàlla namm
ci baaxe la, moo di nga tuub?
5 Waaye sag dëgër bopp, ak sa xol
bu tuubadi, ci ngay jóore sànjum
Yàlla ci sa kaw bopp, keroog bésub
sànj ma, fa àtteb Yàlla bu jub di
feeñe. 6 Ca lay fey ku nekk ay
jëfam. 7 Ñi saxoo di jéema def jëf
ju baax, ngir di ko sàkkoo ndam,
ak teraanga, ak texe gu sax, ñooñu,
texe gu sax dàkk mooy doon seenub
añ. 8 Waaye ñi fétteeral ci seen
sàkkuteefi bopp, nanguwuñoo topp
liy dëgg, xanaa ag njubadi nag,
ñooñu, am sànj ak mer mu ne jippét
lañuy yooloo. 9 Njàqare ak musiba
daal, mooy dal ci kaw képp kuy def
lu bon, te Yawut bi jiitu ci, waaye
ki dul Yawut it topp ci; 10 daraja,
ak teraanga, ak jàmm nag moo ñeel
képp kuy def lu baax, te Yawut bi
jiitu ci, waaye ki dul Yawut it topp
ci. 11 Ndax kat xejj ak seen amul fa
Yàlla.
12 Mboolem ñi bàkkaar nag te
fekku leen ci yoonu Musaa, yoonu
Musaa toppu leen, waaye du leen
teree sànku. Mboolem ñi bàkkaar
it, te mu fekk leen ci yoonu Musaa,
ci yoonu Musaa lees leen di daane.
13 Ndax kat du déglukati yoonu
Musaa lees di joxee àtteb ñu jub fa
kanam Yàlla, waaye jëfkati yoonu
Musaa lees di joxe nit àtteb ku jub.
14 Jaambur ñi dul Yawut, te amuñu
yoonu Musaa, ndegam teewu leena
topp bindub juddu, bay jëfe li yoonu
Musaa laaj, dafa fekk ñoom ci seen
bopp, ñuy seen yoonu bopp, doonte
amuñu yoonu Musaa. 15 Noonu
lañu wérale ne jëf ji yoonu Musaa
santaane moo binde ci seenub xol,
ba seen yég-yégu xol seede loolu.
Li koy firndeel it di seen xel miy
def leeg-leeg mu sikk leen, leeg-leeg
mu dëggal leen. 16 Te noonu lay
deme kera bés ba Yàlla di àtte mbiri
kumpa yu nit ñi, ci saytub Yeesu
Almasi, ni ko sama xibaaru jàmm bi
indee.

Yoonu Musaa na jariñ ki ko topp

17 Ma dikk nag ci yaw miy
wuyoo turu Yawut, te yaakaar

yoonu Musaa, boole ci di sagoo
Yàlla. 18 Yaa xam coobarey Yàlla, te
yaa jànge ci yoonu Musaa, ba xam
li am solo dëgg. 19 Yaw mi mu wóor
ne yaa di wommatkatub gumba yi,
te di leeru ñi ci lëndëm gi, 20 yaa
di jànglekatub naataxuuna yi, di
sëriñub tuut-tànk yi, gannaaw yaa
jagoo ci yoonu Musaa, mboolem luy
jëmmu xam-xam, ak lépp luy dëgg.
21 Kon yaw miy jàngle, doo jàngal
sa bopp? Yaw miy waare, di aaye
sàcc, mbaa doo sàcc? Yaw miy aaye
njaaloo, mbaa doo jaaloo? 22 Yaw
mi bañ bokkaale, mbaa doo sëxëtoo
jaamookaayi bokkaalekat yi? 23 Yaa
ngi sagoo yoonu Musaa te di ko moy
bay teddadil Yàlla! 24 Yeen de yeena
tax ñuy ñàkke teggin turu Yàlla ci
biir xeeti jaambur yi dul Yawut, te
noonu la ko Mbind mi indee.

Xaraf na jariñ boroom

25 Aaday xaraf nag amal na la
njariñ, ndegam sàmm nga yoon wi
ko digle. Waaye soo dee moykatub
yoon wi, sag xaraf, ñàkka xaraf lay
doon. 26 Kon kay ki xaraful, tey
jëfe njub gi yoonu Musaa santaane,
ñàkka xarafam, deesu ko ko waññal
ag xaraf? 27 Ki xaraful ciw yara-
mam, te teewu koo sàmm yoonu
Musaa, moo lay teg ab daan, yaw
mi boole mbindum yoonu Musaa, ak
sag xaraf, te teewu la di moykatub
yoon wi. 28 Ab Yawut, du ci melo
wuy feeñ lees koy nekke, te xaraf
it du ci màndarga muy feeñ ciw
yaram. 29 Waaye ab Yawut dëgg,
kumpag biir xol la koy nekke, xaraf
it mbirum xol la; ci xel mi lay
sottee, waaye du ci mbindum yoon.
Ngërëm la it du ci nit lay jóge, xanaa
Yàlla.

3

Lu jëm ci jagley Yawut yi

1 Kon nag ana lu ab Yawut rawe
ci nit ñi? Ak luy njariñal xaraf?
2 Xanaa lu bare, ci wet gu nekk. Li ci
jiitu moo di ñoom lañu dénk kàdduy
Yàlla. 3 Su ci ñennat ñàkkee kóllëre,
ndax seenug ñàkk kóllëre day fanq
kóllëreg Yàlla? 4 Mukk kay! Fàww
Yàlla wéye di ku dëggu, te ñépp di
ay fen-kat, te noonu la Mbind mi
indee ne:
«Soo waxee, am dëgg,
te soo àttee, yey*.»
5 Waaye su sunug njubadi fésalee
njubteg Yàlla, ana lu loolu mana
tekki ci nun? Ma waxe ko nu ko
nit mana dégge; ma ne, kon bu nu
Yàlla wàcceelee am sànjam, deful
ag njubadeem? 6 Mukk kay! Su
njubteg Yàlla matul woon, ana nu
muy àttee àddina? 7 Mbaa ñu neeti:
«Su fekkee ne dëgguteg Yàlla, sama
ñàkka dëggu lay gëna kaweel, te
loolu di ndamam, kon man, ana
lees may joxe àtteb bàkkaarkat?»
8 Ana kon lu tee nit waxe noonee
nu soskat yi tuumaale ne nooy wax
naan: «Nanu def lu bon, ngir mu
jur lu baax»? Ñooñu mbugal lañu
yelloo.

Kenn jubul

9 Ana kon nun Yawut yi, lu nu
gëne ci nit ñi? Du ci lenn! Ndax
firndeel nanu ba noppi ne, muy
Yawut bi, di ki dul Yawut, ñépp a ngi
ci kilifteefu bàkkaar. 10 Noonu it la
Mbind mi indee ne:
«Kenn jubul, du kenn sax.
11 Kenn xeluwul,
kenn wutul Yàlla.
12 Ñépp a lajj ba bokk yàqu yaxeet,
Kenn deful lu baax, du kenn sax†!
13 Seenug boli di bàmmeel bu
ne ŋàpp,
seen làmmiñ di ràbb njublaŋ,
seeni kàddu aay ni daŋaru
ñàngóor‡.
14 Seen gémmiñ, waxi móolu ak
wextan la feese§,
15 seeni tànk bar ci yoonu tuur
deretu jaambur,
16 te fu ñu jaare yàqute la ak musiba.

* **3:4** 3.4 Seetal ci *Sabóor* 51.6. † **3:12** 3.12 Seetal ci *Sabóor* 14.3; 53.4. ‡ **3:13** 3.13 Seetal ci *Sabóor* 5.10; 140.4. § **3:14** 3.14 Seetal ci *Sabóor* 10.7. * **3:17** 3.15-17 Seetal ci *Esayi* 59.7-8. † **3:18** 3.18 Seetal ci *Sabóor* 36.2.

17 Yoonu jàmm, xamuñu ko*,
18 te ag ragal Yàlla jegewu leen†.»
19 Xam nanu nag ne lépp lu yoonu
Musaa wax, ñi ci yoonu Musaa la ko
wax, ngir aw lay jeex tàkk, ngir itam
mu leer nàññ ne àddina sépp a sikk
fi kanam Yàlla. 20 Ndax kat deesul
jox kenn àtteb ku jub fa kanam Yàlla
ndax jëf ju mu def, ngir sàmm yoonu
Musaa; solob yoon wi daal, mooy ci
lees di ràññee bu baax luy bàkkaar.

Yàlla ubbi na buntu mucc

21 Waaye léegi Yàlla moo feeñal
nu nit di ame fa kanamam, àtteb
njubam gu ajuwul ci yoonu Musaa.
Te yoonu Musaa, ak yonent yi seede
nañu loolu. 22 Googu njub fa kanam
Yàlla nag, ci gëm Yeesu Almasi lees
koy ame, te mboolem ñi ko gëm la
ñeel, amul xejj ak seen. 23 Ndax
kat ñépp a bàkkaar, ba jotewuñu
leeru Yàlla, 24 te ci yiwu Yàlla wu
àndul ak genn pey lees di joxe ñépp
àtteb ñu jub, ndax njot gi sottee ci
Almasi Yeesu. 25 Moom la Yàlla tudd
muy njot gu ngëm di maye, ci kaw
deretam ji tuuru. Noonu la Yàlla
firndeele ne njubteem mat na sëkk
doonte tanqamlu woon na bàkkaari
niti jamono ya woon, 26 nde Yàlla
ci biir ag jéllaleem la firndeel njub-
teem ci janti tey jii, ngir mu leer
ne moo wéye njub, te képp ku gëm
Yeesu, moo koy jox àtteb ku jub.

27 Kon ana lees di bàkkoo? Dara!
Ci lan lañu koy teg sax? Ci jëf
ju yoon santaane? Mukk! Xanaa
yoonu ngëm doŋŋ. 28 Ndax jàpp
nanu ne ci kaw ngëm lees di jox
nit, àtteb ku jub, waaye du ci jëfam
ju yoon santaane. 29 Am Yàlla da
di Yàllay Yawut yi doŋŋ? Da dul
Yàllay jaambur yi dul Yawut itam?
Ahakay, mooy Yàllay jaambur ñeet
kay! 30 Gannaaw Yàlla kenn la,
mooy jox ñi xaraf, àtteb ñu jub ci
kaw ngëm; ñi xaraful it, moo leen
di jox àtteb ñu jub ci kaw ngëm.
31 Ndax loolu day tekki ne ngëm
lanu jël, neenale ko yoonu Musaa?
Mukk! Xanaa dañu koo dëggal kay.

4

Njubteg Ibraayma du ci jëfam

1 Ibraayma sunu maam ci wàllu
njureel nag, ana lu nuy wax ne
moom la gis ci moomu mbir? 2 Bu
fekkoon ne Ibraayma, ci kawi jëfam
lees ko jox àtteb ku jub, kon mu man
koo damoo, waaye demewul noonu
fa Yàlla. 3 Ana lu ci Mbind mi wax?
Da ne: «Ibraayma moo gëm Yàlla,
ñu waññal ko ngëmam ag njub*.»

4 Kuy liggéey, ag peyooram du
taxawe ag may, waaye wartéef la.
5 Waaye ki jëful te gëm Yàlla miy jox
ab yéefar sax, àtteb ku jub, ngëmam
googu, ag njub lees ko koy waññal.
6 Ci moomu mbir la Daawuda doon
wax, ba muy biral mbégtem nit ku
Yàlla waññal ag njub gu jotewul
dara ak ay jëfam. 7 Mu ne:
«Mbégte ñeel na ñi ñu jéggal seeni
tooñ,
ñeel na ñooñu ñu baal seeni
bàkkaar.
8 Mbégte ñeel na ku Boroom bi
waññalul ag moyam†.»

9 Kon moomu mbégte xanaa
Yawut yiy xaraf doŋŋ la ñeel? Ñi
xaraful it dañu cee bokkul? Ndax
kat danu ne Ibraayma lañu waññal
ngëmam ga, ag njub‡. 10 Nan lees
ko ko waññale? Gannaaw ba mu
xarafee, am ba mu xarafagul? Du
gannaaw ba mu xarafee, waaye
ba mu xarafagul la. 11 Gannaaw
gi la jagoo màndargam xaraf, mu
firndeel àtteb njubam gi ngëmam
waral, te fekkul mu xaraf. Noonu
la Ibraayma mana nekke maamu
mboolem gëmkat ñi. Looloo tax
muy maamu mboolem ñi xaraful,
te gëm, ndax ñu waññal leen seen
ngëm, ab àtteb ñu jub. 12 Looloo
tax it Ibraayma di maamu ñi xaraf,
te du xaraf gu ñu toppe aada, xanaa
ñu boole ca topp ci tànki ngëm ga

* **4:3** 4.3 Seetal ci *Njàlbéen ga* 15.6. † **4:8** 4.7-8 Seetal ci *Sabóor* 32.1-2. ‡ **4:9** 4.9 Seetal ci *Njàlbéen ga* 15.6.

sunu maam Ibraayma amoon ba mu
xarafagul.

Ibraayma gëmoon na digeb Yàlla

13 Ndax kat digeb Ibraayma ba
sédde Ibraayma àddina si, moom
ak askanam§, sàmm gu mu sàmm
yoonu Musaa taxul, waaye àtteb
njub bi mu jagoo ndax ngëmam,
moo ko waral. 14 Nde su dee ñi ci
yoonu Musaa la dige bi ñeel, kon
ngëm dootu tekki dara, te kon digeb
Yàlla ba day neen. 15 Yoonu Musaa
daal, am sànj lay jur, te fu yoon wees
di sàmm amul, genn moy amu fa.
16 Kon nag dige Yàlla boobu, ngëm
moo ko waral, ngir mu di aw yiw
doŋŋ. Noonu la dige bi doone lu
wóor, ñeel ñi soqikoo ci Ibraayma
ñépp; du ñi bokk ci yoonu Musaa
rekk, waaye ñeel na itam ñi bokk ci
ngëmu Ibraayma, miy sunu maam,
nun ñépp. 17 Noonu la Mbind mi
indee ne: «Maa la def ngay maamu
xeet yu bare*.» Ibraayma mooy
sunu maam fi kanam Ki mu gëm, te
muy Yàlla miy delloo ñi dee, bakkan,
tey woo lu nekkul, mu doon lu nekk.
18 Ba bunti yaakaar yépp
tëjee, Ibraayma moo dese woon
yaakaaram, wéye ngëmam, ba
doon maamu xeet yu bare, loolu
dëppook kàddu ga noon: «Noonu
la saw askan di tollu†.» 19 Ngëmu
Ibraayma wàññikuwul, doonte ba
mu xoolaatee boppam, xam na ne
yaramam dee na daanaka, ndax
fekk na ay atam xawa tollu ci
téeméer, te njurukaayu Saarata it
fekk na ko dee. 20 Teewul digeb
Yàlla ba la ne jàkk, nàttablewul,
gëmadiwul, xanaa dëgërloo dooley
ngëmam rekk, sant Yàlla. 21 Dafa
wéroon Ibraayma péŋŋ ne li Yàlla
dige, man na koo def. 22 Moo tax
it, ñu wañña ko ngëmam ag njub.
23 Ba ñu bindee ne ngëmu Ibraayma,
moom lees ko wañña àtteb ku jub‡,
du Ibraayma doŋŋ la mbind ma
ñeel. 24 Nun itam ci lanu; dees na
nu wañña sunu ngëm, àtteb ñu
jub, nun ñi gëm Ki dekkal sunu Sang
Yeesu, 25 mi ñu teg ciy loxo, mu dee
ndax sunuy tooñ, ba dekkal ko, ngir
nu jagoo àtteb nit ñu jub.

5

Almasi moo nu jubale ak Yàlla

1 Gannaaw nag dees noo jox àtteb
ñu jub ci kaw ngëm, jàmmoo nanu
ak Yàlla ndax sunu Sang Yeesu Al-
masi. 2 Ci ndimbalam lanu ame
ngëm ba mana àgg fi yiwu Yàlla wii
nu taxaw taxawaay bu dëgër. Te
it sunub sag moo di yaakaar ji nuy
séentoo ab cér ci leeru Yàlla. 3 Te
yemunu ci, xanaa di sagoo sunuy tiis
itam, nde xam nanu ne dékku aw
tiis mooy taxa muñ; 4 te muñ mooy
jur kóllërey biir coono; kóllërey
biir coono mooy jur yaakaar. 5 Te
yaakaar jooju du tas, ndax cofeelu
Yàlla gi baawaan ci sunu xol, ci
ndimbalal Noo gu Sell gi mu nu may.
6 Ndax kat, ba nu amul menn
pexem mucc, ca la Almasi deeyal
yéefar yi nu doon, ba mu jotee.
7 Barewul ku nangoo deeyal nit
ku jub, doonte jombul mu am ku
nangoo deeyal ku baax. 8 Waaye
Yàlla moom, ni mu firndeele cofee-
lam ci nun, moo di, ba nu dee ay
bàkkaarkat, ca la nu Almasi deeyal!
9 Gannaaw joxees nañu nu àtteb
ñu jub ndax deretam ji tuuru nag,
ñaata yoon lees nuy gënatee musal
ci am sànj ndax moom? 10 Ndegam
ba ñu dee ay bañaaley Yàlla lees
nu jubalee deewug Doomam, ñaata
yoon lees nuy gënatee musale ag
dundam, gannaaw ba ñu nu jubalee
ak Yàlla? 11 Te yemunu ci, xanaa
di sagoo Yàlla itam ndax sunu Bo-
room Yeesu Almasi, mi nu jubale ak
moom.

Aadamaa nu xañ bakkan, Yeesu delloo nu ko

§ **4:13** 4.13 Seetal ci *Njàlbéen ga* 12.1-3; 17.5. * **4:17** 4.17 Seetal ci *Njàlbéen ga* 17.5. † **4:18** 4.18 Seetal ci *Njàlbéen ga* 17.5. ‡ **4:23** 4.23 Seetal ci *Njàlbéen ga* 15.6. * **5:12** 5.12 Seetal ci *Njàlbéen ga* 3.17-24.

12 Bàkkaar moo jaare ci kenn
nit dugg ci àddina*, dee jaare ci
bàkkaar, dikk, ba dikkal ñépp, ndax
ñépp a bàkkaar. 13 Bàkkaar a ngi
woon ci àddina ba ca janti yoonu
Musaa, waaye deesul waññale
bàkkaar te aw yoon amul. 14 Teewul
la dale ca Aadama ba ca Musaa,
ci kaw àddina sépp la dee doon
nguuru, ba ci kaw ñi bàkkaarul
noonee Aadama xëtte woon ndigal.
Aadama mooy takkndeeru ki doon
dikk.

15 Waaye ni moyug Aadama deme,
yiwu Yàlla demewu ni. Moyug kenn
nit, Aadama, tax na ñu bare dee;
waaye yiwu Yàlla ak mayug yiw gu
kenn nit, Yeesu Almasi, ñaata yoon
la gënatee baawaan, ñeel nit ñu
bare? 16 Ni njeexitalu tooñu kenn nit
deme, laa ne, mayu Yàlla demewu
ni. Benn bàkkaar moo waral àtte
bi indi mbugal. Waaye moy yu
bare moo waral may gi teggi tuuma.
17 Moyug kenn nit ki, ci la dee jaare
ci kenn nit kooku, ba falu, kon ñi
jot ci xéewalu yiw, ba jagoo àtteb
njub, ñaata yoon lañuy gënatee falu
ci biir dund gu ñu ame ci keneen nit
kiy Yeesu Almasi?

18 Kon nag noonee moyug kenn
jure mbugalu nit ñépp daal, noonu
la jenn jëfu njekk† jurale ñépp
dundin wu yees ci kaw àtteb njub
bu leen jenn jëf ja may. 19 Noonee
déggadig kenn nit taxe ñu bare
doon ay bàkkaarkat, noonu it la
déggug ndigalu kenn nit taxe ñu jox
ñu bare àtteb nit ñu jub.

20 Yoonu Musaa moo dikk ngir
fésal barewaayu moy, waaye fu
bàkkaar bare, aw yiw gën faa ba-
reeti, 21 ba tax na, noonee bàkkaar
doone woon buur, ndax dee gi mu
yilife ñépp, ni la aw yiw wuutoo, di
buur moom itam, ndax àtteb njub gi
aw yiw jural nit ñi, ba jëme leen ci
texe gu sax dàkk, ci sunu ndimbalal
Boroom Yeesu Almasi.

6

Bàkkaar yilifatul gëmkatub Yeesu

1 Ana lu loolu di tekki nag? Ndax
kon danuy wéye bàkkaar, ngir yiwu
Yàlla gëna yokku? 2 Mukk kay!
Nun ñi ndee tàggale ak bàkkaar
ba noppi, ana nu nuy saxootee
bàkkaar? 3 Dangeena umple ne
mboolem nun ñi ñu sóob ci Yeesu Al-
masi, cig deeyam lañu nu sóobaale?
4 Ci sóobu googu lañu nu boole
ak moom suul, ngir noonee Almasi
dekkee ci màggug Baay bi, nun itam
nu dekki bay dund dundin wu yees.

5 Gannaaw dees noo bennale ak
moom ci dee gu ñu nirule ak
deeyam, dees nuy bennale itam ak
moom ci ndekkite lu niru ndekki-
teem. 6 Li nu bir moo di nun ña
woon démb, ca bantub Yeesu ba
lees nu daajaale, ngir xewil sunu
yaramu bàkkaar, ba nu noppee
doon ay jaam, bàkkaar di sunub
sang. 7 Ndax ki dee ba noppi, joxees
na ko àtteb ku jub, mu tàggook
noteelu bàkkaar.

8 Gannaaw noo deeyandoo ak Al-
masi nag, gëm nanu ne nooy dun-
dandoo ak moom. 9 Ndax kat xam
nanu ne Almasi mi dekki dootu
dee, te ndee manalatu ko dara.
10 Deeyam ga mu dee ca la deeyal
bàkkaar benn yoon ba fàww, te
dund gi muy dund tey, Yàlla la koy
dundal.

11 Naka noonu, yeen itam
jàppeleen seen bopp nit ñu deeyal
bàkkaar, te di dundal Yàlla, ci Yeesu
Almasi. 12 Kon nag bu bàkkaar
yilif seen yaramu ndee wii, ba di
leen nanguloo ay xemmemtéefam
yu bon. 13 Buleen jébbal seeni cér
bàkkaar, mu def leen jumtukaayi
njubadi; gannaaw yeena dekki bay
dundaat, jébbal-leen Yàlla seen
bopp te jébbal ko seeni cér, ngir def
leen ay jumtukaayi njub. 14 Ndax
kat bàkkaar yilifatu leen, nde du ci
kilifteefu yoonu Musaa ngeen nekk,
waaye ci aw yiw ngeen tàbbi.

† **5:18** 5.18 Seetal ci *Room* 3.25.

Ku gëm Yeesu, ag njub ngay surgawu

15 Ba ci lan boog? Ndax kon danuy
bàkkaar, gannaaw du ci kilifteefu
yoonu Musaa lanu nekk, waaye ci
aw yiw lanu tàbbi? Déet kay!
16 Xanaa xamuleen ne képp koo
jébbal sa bopp, nangul ko, ab jaa-
mam nga? Yaar ngeen diy jaam,
bàkkaar di seen sang, jëme leen ci
ndee; mbaa ngeen déggal Yàlla, mu
jox leen àtteb ñu jub. 17 Waaye cant
ñeel na Yàlla, nde ay jaami bàkkaar
ngeen woon, waaye gannaaw gi,
seenub xol ngeen déggale misaalub
àlluwa, ji ngeen di ndénkaaneem.
18 Noonu lees leen yiwee, tàggale
leen ak noteelu bàkkaar, ngeen
doon ay surgay njub.

19 Ni ko nit mana dégge rekk,
ni laa leen woyofalale kàddu gii,
ndax seen néew dooley nitu neen.
Noonee ngeen jébbale woon seeni
cér, def leen ñuy jaami sobe, ak
ndëngte gu jur ndëngte, noonu
ngeen wara jébbale seeni cér, def
leen ñuy jaami njub gu jur sell-
nga. 20 Ba ngeen dee jaami bàkkaar,
teewuleen woona moom seen bopp,
ci seen digganteek njub. 21 Seen jëfi
démb ja leen gàcceel tey, ana njariñ
lu mu leen jural? Mujug jëf ja de,
seenug dee la doon doon. 22 Waaye
tey bi ñu leen yiwee, ba ngeen doon
ay surgay Yàlla, ag sellnga la leen
loolu jural, te muj ga di texe gu sax
dàkk. 23 Ndaxte peyooru bàkkaar
mooy dee, waaye yiw wi Yàlla di
maye mooy texe gu sax dàkk fi
Almasi Yeesu, sunu Boroom.

7

Yoonu Musaa wàcc na gëmkatub Almasi

1 Am, bokk yi, yeen ñi xam yoon
wi laay waxal, dangeena umple ne
yoon yiliful nit ki lu moy ci giiru
dundam? 2 Dafa mel ni ndaw suy
séy; li feek jëkkëram di dund, yoon
a yeew buumu jëkkëram ci baatam.
Waaye su jëkkër ji deeyee, ndaw si
teqlikoo na ak yoon wi ko yeewoon
buumu jëkkëram. 3 Kon nag, li feek
jëkkëru ndaw si di dund, su séyee
ak geneen góor, ab jaalookat lees
koy wax. Su jëkkër ji deeyee nag,
yoon yiwi na ndaw si, te su séyee
ak keneen, du doon njaaloo.

4 Noonu la deme ak yeen itam,
bokk yi. Yaramu Almasi wi ngeen
bennool, ci ngeen doone ñu deeyal
yoonu Musaa. Noonu ngeen doone
moomeelu keneen, te kooku mooy
ki dekki, ngir nu meññ njariñ lu
ñeel Yàlla. 5 Ba nu toppee sunu
bakkan, sunu bëgg-bëgg yu bon yi
ndigali yoonu Musaa yee, ñoo daan
liggéey ci sunuy cér, ngir nu meññ
lu nu jëme ci ndee. 6 Waaye tey
ci sunu digg ak yoon wi nu tënku
woon, la nu di ñu dee, ba teqlikoo
ak moom. Moo tax nu doon ay jaam
yu tegoo kilifteef gu yees, gi Noowug
Yàlla indi, gannaaw ba nu wàccoo
ak kilifteefu mbindu yoonu Musaa
ma woon.

Yoonu Musaa moo wone ne bàkkaar moo yées

7 Ana lu loolu di tekki? Xanaa
kon yoonu Musaa bàkkaar la? Mukk
kay! Waaye yoonu Musaa moo ma
xamal luy bàkkaar. Ndax kat su dul
woon ak yoon wi ne: «Bul xemmem
yëfi jaambur*,» kon xemmemtéef
sax duma xam lu mu doon. 8 Waaye
bàkkaar moo jaare buntub ndigalu
yoon, ba yee ci man mboolemi xem-
memtéef yu bon. Ndax kat, su
yoonu Musaa amul woon, bàkkaar
di lu dee. 9 Man de, bu jëkkoon, ba
ma xamagul yoonu Musaa, teewul
woon may dund. Waaye ba yoonu
Musaa dikkee, ca la bàkkaar ne
xiféet, di dund, 10 man nag, ma dee.
Kon ndigalu yoon wi wara jëme ci
ag dund, moom ci boppam moo ma
mujj jëme ci ndee. 11 Bàkkaar moo
ma jekkoo ndigalu yoon, ba nax ma,
te ndigalu yoon la ma reye it.

* **7:7** 7.7 Seetal ci *Mucc ga* 20.17.

12 Kon yoonu Musaa lu sell la,
ndigalam di lu sell, te jub te baax.
13 Lu baax loolu di yoonu Musaa,
xanaa kon moo ma taxa dee? Déet
kay! Bàkkaar moo feeñale noonu
meloom; moo jëfandikoo lu baax,
ba rey ma, ngir ndigalu yoon di
jumtukaay bu bàkkaar fésale gépp
mbonam gu jéggi dayo.

Ab gëmkat namm na lu mu tëlee jëfe

14 Xam nanu ne yoonu Musaa ci
Yàlla la bokk, te man may nitu
suuxu neen, dib jaam bu ñu jaay
bàkkaar. 15 Xawma sax lu waral
may jëfe ni may jëfe; li ma namm,
du loolu laay jëfe, waaye li ma bañ,
moom laay jëfe. 16 Gannaaw li ma
buggul, moom laay def nag, juboo
naa ak yoonu Musaa ci dëggal ne
yoonu Musaa baax na. 17 Kon nag
dootu man maay jëfe noonu, waaye
dooley bàkkaar bi ci man la. 18 Xam
naa ne man, sama bindu suuxu neen
wii, lenn lu baax dëkku ci. Yéene
jaa ngeek man, kàttanu jëfe lu baax
moo fi nekkul. 19 Ndax kat du lu
baax li ma namma jëfe laay jëfe,
waaye lu bon li ma nammul, moom
laay jëfe. 20 Te su dee li ma nammul,
moom laay def, kon kay dootu man
maa koy def, waaye dooley bàkkaar
bi dëkk ci man moo koy def.
21 Takk bi ma ci gis daal mooy
lii: bu ma nammee def lu baax,
lu bon a may teewalsi. 22 Ndaxam
ci sama biir xol, yoonu Yàllaa ma
neex. 23 Waaye gis naa ci samay cér,
weneen yoon wuy xeex ak yoon wi
samam xel jubool, te yoon woowoo
ma jàpp njaam, jébbal ma dooley
bàkkaar bi dëkke samay cér. 24 Céy
maaka réy aw tiis! Ana ku may
wallook sama yaramu ndee wii?
25 Waaye cant ñeel na Yàlla mi nuy
walloo jëmmu Yeesu Almasi, sunu
Sang.

Kon daal man, ci sama bopp,
ci sama wàllu xel, yoonu Yàlla
laay surgawu, waaye ci sama wàllu
yaramu suux wii, yoonu bàkkaar
laay surgawu.

8

Noowug Yàlla moo jiite gëmkat bi

1 Kon nag léegi, amul benn daan
bu ñeel ñi bokk ci Almasi Yeesu.
2 Ndax kat, dooley Noo giy maye
bakkan te nekk ci Almasi Yeesu
moo la yiwi, ba nga mucc ci doo-
ley bàkkaar ak ndee. 3 Li yoonu
Musaa tële woon ndax néew dooley
nitu suuxu neen, mooy lii Yàlla def:
Doomam la yónni, mu dikke melow
nit, te nit di bàkkaarkat, di suuxu
neen, ngir Doomam fajtal mbirum
bàkkaar. Yaramu suux wu nit kooku
la Yàlla sottale mbugal gi war ci
bàkkaar, 4 ngir njub gi yoonu Musaa
laaj mana sotti ba mat sëkk ci nun,
ñi toppatul sunu bindu suux, xanaa
Noowug Yàlla.

5 Ndax kat ñi topp seen bindu
suux, mbiri bakkan doŋŋ lañu
xinte, waaye ñi topp Noowug Yàlla
ñoom, mbiri Noowug Yàlla mooy
seen xinte. 6 Xintey bakkan nag
ci ndee lay jëme, waaye xintey
Noowug Yàlla ndund ak jàmm lay
jur. 7 Ndaxte boroom xintey bakkan
ab noonu Yàlla la, nde déggalul
yoonu Yàlla, te manu ko sax. 8 Moo
tax ñi wéye seen bindu suuxu neen
duñu mana neex Yàlla.

9 Yeen nag nekkatuleen ci kilif-
teefu bindu suuxu neen, waaye
ci kilifteefu Noo gi ngeen nekk,
ndegam kay Noowug Yàllaa ngi
màkkaanoo ci yeen. Ku amul
Noowug Almasi, kooku du nitam.
10 Su Almasi nekkee ci yeen, seen
yaram dina dee moos ndax bàkkaar,
waaye du tee seenug noo di dund,
ndax àtteb njub bi ngeen am ba
noppi. 11 Noowug ki dekkal Yeesu
moo màkkaanoo ci yeen. Kon nag
ki dekkal Almasi mooy dekkal itam
seen yarami ndee, ndax Noowam
googu màkkaanoo ci yeen.

12 Kon nag bokk yi, bor topp na
nu, waaye du sunu bindu suux lanu
ameel lenn lu nu taxa topp sunu
bakkan; 13 Ku topp bakkanam, fàww
mu dee, waaye ku rey jëfi yaramam
ci ndimbalal Noowug Yàlla, dina

texe. 14 Ndax kat, mboolem ñiy dox
ci njiital Noo gi, ñooñu ay doomi
Yàlla lañu. 15 Mayeesu leen noo
gu leen di desloo cig njaam, ba tax
leena dellu cig ragal, waaye Noowug
doom yu ñu doomoo, moom lees
leen may, te looloo nu tax di wooye
Yàlla: «Abba[*]», mu tekki «Baay.»
16 Te Noowug Yàlla, moom ci bop-
pam, moo mànkoo ak sunu noowug
bopp, di seede ne ay doomi Yàlla
lanu. 17 Gannaaw ay doom lanu
nag, ay boroom cér lanu, ay boroom
cér yu Yàlla sédd, cér yu nu bokk
ak Almasi, gannaaw noo bokk ak
moom ab coono tey, ngir bokk ak
moom teraangay ëllëg.

Teraangay ëllëg ñeel na gëmkat ñi

18 Jàpp naa ne sunu coonob tey
du dara, soo ko xoolee ci teraanga ji
ñu nuy feeñalal ëllëg. 19 Càkkéefu
àddinaa ngi séentu, ndax yàkkamti
bés ba doomi Yàlla di feeñ. 20 Ndax
kat, càkkéef gépp, li ñuy déggal
neenug neen la, te du seen coobare,
waaye ki leen ci tënk la neex, ba
tax ñuy yaakaar, 21 ñoom ñi bokk
ci càkkéef googu itam, ne dees na
rengi seen buumi njaam gi leen ndee
ak yàqutey yaram ràng, ngir ñu am
cér ci goreelug doomi Yàlla yi, am
cér ci seen teraanga.

22 Xam nanu ba fii nu tollu ne
mboolem càkkéef gaa ngi binni
ndax mitit, ni kuy matu. 23 Te du
càkkéef gi rekk, waaye nun ci sunu
bopp itam, ci lanu, nun ñi jot ab
dawal ci Noo gi, nun ci sunu bopp
sax nu ngi binni sunu biir xol, ndax
yàkkamtee jot céru doomi Yàlla, ba
sunu njotug yaram mat. 24 Ndax kat
sunu mucc, yaakaar la taxaweegum,
te yaakaar joo teg sa bët, dootu
yaakaar. Li nit ki teg bëtam, nu
mu koy yaakaaratee? 25 Li nu gisul
kay lanuy yaakaar, di ko séentook a
muñe yaakaar ji.

26 Te itam Noo gi moo nuy dimbali
ndax sunug néew doole, nde xam-
unu sax li jaadoo sàkku ci sunuy
ñaan, waaye Noowug Yàlla moo
nuy tinule ay onk yu wees kàddug
làmmiñ. 27 Te kiy xool li ci biir xol
yi, xam na liy xintey Noo gi, nde ni
ko Yàlla bëgge, ni la Noo giy tinool
ñu sell ñi.

28 Te itam nag xam nanu ne Yàlla
mooy def mboolem lu xew, daje ba
jur njariñal ñi sopp Yàlla, ñi mu
woo, noonee ko ab dogalam namme.
29 Ndax ñooñu Yàllaa leen ràññee
woon lu jiitu, te it la mu dogaloon
lu jiitu ci ñoom moo di ñu niru
Doomam, ngir Doomam di taaw,
ci biir rakk yu bare. 30 Ñi Yàlla
tuddaloon loolu lu jiitu, moo leen
woo itam; ñooñu mu woo, moo leen
jox itam àtteb ñu jub; te ñooñu mu
jox àtteb ñu jub, moo leen darajaal
itam.

Cofeelu Yàllaa ngi ci Almasi

31 Ana lu nuy waxati nag? Gan-
naaw Yàllaa ànd ak nun, ku nu
manal dara? 32 Moom mi nu bañalul
Doomu boppam, xanaa jooxeel nu
ko, nun ñépp, ana nu mu nuy
baña baaxee gépp yiw, boole ci?
33 Ñi Yàlla taamu, ana ku leen di
tuumaal? Yàlla de mooy jox nit
àtteb ku jub. 34 Ana kuy tegeb
daan? Almasi Yeesu de moo dee,
rax ci dolli, mu dekki, te moo toog
fa ndijooru Yàlla, di nu fa ñaanal!
35 Ana ku nuy tàggaleek cofeelu
Almasi? Du ay nattu, te du njàqare,
du it coonoy bundxatal, mbaa ab
xiif, mbaa rafle, te du genn aaytéef,
ba cib saamar. 36 Noonu la Mbind
mi indee ne:

«Yaa tax ñu yendu noo bóom,
dees noo jàppe ni xar yu ñuy tër[†].»

37 Waaye ci mboolem lu nu dikkal,
nooy am ndam lu mat sëkk, ci
ndimbalal ki nuy soppeem. 38 Ndax
kat bir na ma ne du ag ndee, du
ag ndund, du ay malaaka, duy bo-
room nguur, du tey, du ëllëg, duy

* **8:15** 8.15 Abba baatu arameen la. † **8:36** 8.36 Seetal ci *Sabóor* 44.23. ‡ **8:38** 8.38 Seetal ci *Efes* 6.12.

boroom doole‡, 39 du lu kawe, du lu
xóot, mbaa meneen mbindeef mu
mu doon; dara manu noo tàggale
ak cofeel, gi nu Yàlla won ci Almasi
Yeesu sunu Sang.

9

Yàlla moo taamu bànni Israyil

1 Dëgg laay wax, Almasi seere na
ko, fenuma. Sama xol moo ma
seereele Noo gu Sell gi, ne lii may
wax dëgg la: 2 Li may wax moo di
tiis wu réy laa am, ak naqaru xol wu
dakkul, 3 nde man doon naa ñaana
alku sax, daggoo ak Almasi, ngir
jàmmi sama bokki xeet, sama bokki
deret. 4 Ñooñoo di xeetu Israyil
wi xéewloo céru doon doomu Yàlla,
xéewloo daraja, xéewloo kóllëre yi,
ak ndigali yoon wi, ak liggéeyu
jaamu Yàlla gi, ak dige yi; 5 ñoo
xéewloo itam maam ya; ci wàllu
doom aadama it, ci ñoom la Almasi
soqikoo, di Yàlla, tiim lépp, te yelloo
cant ba fàww. Amiin.
6 Du caageenu kàddug Yàlla moo
neen, ndax ñi bokk ci xeetu Is-
rayil ñépp duñu Israyil tigi. 7 Te
it sëti Ibraayma yépp bokkuñu ci
askanam, waaye li Mbind mi indi
moo di: «Ci Isaaxa lees di tudde saw
askan*.» 8 Loolu di tekki ne du sëti
Ibraayma yi ci wàllu deret ñoo di
doomi Yàlla, waaye doom yi seenub
juddu dëppoo ak digeb Yàlla, ñoom
lañu jàpp ne ñooy askanu Ibraayma.
9 Ndax kat kàddug dige ba nii la
jibe: «Nëgëni sii déwén laay délsi,
te Saarata dina am doom ju góor†.»
10 Te yemul foofu rekk, waaye
Rebeka it moo am ay seex yu genn
góor jur, muy sunu maam Isaaxa.
11 Doom ya nag juddooguñu woon
bay def lenn lu baax, mbaa lu bon.
Yàlla moo defe noonu ngir wéyal
dogal bu dëppoo ak tànnéefu bop-
pam 12 bu ajuwul ci kawi jëf, xanaa
ci kiy woote. Rebeka‡ la kàddu gii
dikkal: «Mag ji mooy surgawu rakk
ji§.» 13 Noonu la Mbind mi indee ne:
«Askanu Yanqóoba rakk ji laa sopp,
foñ askanu Esawu mag ji*.»

Sànjum Yàlla rax na yërmande

14 Ana lu nu ci mana wax nag?
Yàlla daa wàcc foofu yoon? Mukk
kay! 15 Ndax kat moo noon Musaa:
«Maay yërëm ku ma neex,
te maay ñeewante ku ma neex†.»
16 Kon nag mbaaxug Yàlla ajuwul ci
coobarey nit ki, mbaa aw ñaqam,
waaye lépp yërmandey Yàlla la.
17 Mbind mi moo indi kàddu ga
dikkaloon Firawna, ne ko: «Maa la
yékkati, te li ko waral mooy lii ci
boppam: ngir fésal sama doole ci
yaw, ngir itam ñu sàbbaal sama tur
ci àddina sépp‡.» 18 Kon nag Yàlla
mooy yërëm ku ko neex, te ku ko
neex lay dëgëral xolam.
19 Xam naa dinga ma ne: «Ana kon
lu Yàlla di sikkeeti? Coobarey Yàlla,
ana ku koy fanq?» 20 Waaye yaw
nit ki, yaay kan bay weddi Yàlla?
Ndax këf ku ñu tabax dina ne ka
ko tabax: «Lu tax nga sàkke ma
nii?» 21 Tabaxkatu ndab bi daa amul
sañ-sañ ci ban bi muy liggéeye,
ngir tabax ci bennub tooyal, lenn
ndabal teraanga, ak leneen ndabal
njoogaan?
22 Yàlla mi namma wone am
sànjam, xamle dooleem, su dee
moo muñal lool ay ndab yu yel-
loo am sànjam, te seen sànkute
ñoroon xomm nag? 23 Su dee
Yàlla moo def loolu nag ngir fésal
màggaayu teddngaam, ñeel ay
ndab yu xéewloo yërmande, te mu
waajalaloon leen teraanga? 24 Nun
ci ndabi yërmande yi Yàlla woo lanu
bokk, te du ci Yawut yi rekk lees
nu seppee, waaye ci jaambur ñi dul
Yawut itam. 25 Moom la wax it ci
téereb Ose ne:
«Ñi dul woon sama ñoñ,

* **9:7** 9.7 Seetal ci *Njàlbéen ga* 21.12. † **9:9** 9.9 Seetal ci *Njàlbéen ga* 18.10, 14. ‡ **9:12** 9.12 Rebeka mooy soxnas Isaaxa. § **9:12** 9.12 Seetal ci *Njàlbéen ga* 25.23. * **9:13** 9.13 Seetal ci *Malasi* 1.2-3. † **9:15** 9.15 Seetal ci *Mucc ga* 33.19. ‡ **9:17** 9.17 Seetal ci *Mucc ga* 9.16. § **9:25** 9.25 Seetal ci *Ose* 2.25.

ñoom laay wax sama ñoñ,
ñooñu dul woon samab xejj,
ñoom laay xejjoo.[§]»
26 «Te foofa ñu leen noon: “Yeen, dungeen sama ñoñ,”
fa lees leen naa: “Yeenay doomi Yàlla jiy dund[*].”»
27 Ci mbirum Israyil la Yonent
Yàlla Esayi itam xaacu woon ne:
«Su bànni Israyil tolloo ni feppi suufas géej sax,
as ndes a ciy mucc[†].
28 Ndax kàddu gi Boroom bi wax,
moo koy sottal ci lu gaaw ci kaw suuf[‡]».

29 Mooy itam la Esayi waxoon lu
jiitu, ne:
«Su nu Boroom gàngoori xare yi
waccalul woon kuutaay,
ni Sodom lanuy mel, Gomor lanuy neexool[§].»

Bànni Israyil déggoowul ak xibaaru jàmm bi

30 Ana lu nu ci mana wax? Xeet
yu dul Yawut te sàkkuwuñu woon ag
njub, ñoo jagoo àtteb njub, te mooy
njub gi ngëm di maye. 31 Waaye
xeetu Israyil wi sàkku woon yoonu
njub, ñoo moy yoon wi. 32 Ndax lan?
Ngëm lañu sukkandikoowul, xanaa
ay jëf. «Doj wuy fakktale,» moom
lañu fakktaloo. 33 Noonu la Mbind
mi indee ne:
«Maa ngii di dëj fi Siyoŋ doj wuy fakktale,
mooy xeer wuy daaneel,
waaye ku ko wéeroo ngëm, doo rus[*].»

10

1 Bokk yi, sama yéeney xol, ak
ñaan gi may ñaanal Israyil ci Yàlla
moo di ñu mucc. 2 Ñoom laa
seedeel seenug parlute ci Yàlla,
waaye dañu koo tegul ci xam-xam
bu doy. 3 Yoonu njub gi Yàlla di
joxe nit ki, àtteb ku jub, moom
lañu umple tey jéema dëggal seen
njubteg bopp. Moo tax nanguluñu
njubte gi Yàlla di maye. 4 Ndax
kat Almasi moo sottal yoonu Musaa,
ngir àtteb ku jub ñeel képp ku ko
gëm.

Coobarey Yàlla mooy ñépp mucc

5 Njub gi sàmm ndigali yoon di
maye, li ci Musaa bind moo di: «Kuy
jëfe digal yooyu, yaay dund ndax
ñoom[*].» 6 Waaye njub, gi ngëm di
maye, li muy digle mooy:
«Bul wax ci sa xel, ne: “Ana kuy yéeg fa kaw?”»
nde loolu mooy Almasi wàcc ngay
sàkku.
7 «Bul ne it: “Ana kuy wàcci njaniiw?”»
nde loolu mooy Almasi dekkiwaat
ngay sàkku. 8 Li mu wax moo di:
«Kàddu gaa ngi ci sa wet; mu ngi ci saw làmmiñ ak ci sa xol[†].»
Te loolu mooy kàddug ngëm gii
nuy xamle. 9 *Saw làmmiñ*, soo ci
biralee ne Yeesu moo di Boroom
bi, *sab xol* it, nga gëm ci ne Yàlla
dekkal na Sang Yeesu, dinga mucc.
10 Ndax kat ab xol lees di gëme,
ba am àtteb ku jub, te aw làmmiñ
lees di birale ngëm gi ba mucc.
11 Mbind mi moo ne: «Képp ku
ko gëm, doo rus[‡].» 12 Ag wuutale
amul diggante ab Yawut, ak jaambur
bu dul Yawut; ñépp a bokk benn
Boroom biy yéwéne mboolem ñi koy
woo wall. 13 Ndax kat waxees na ne:
«Képp ku woo Boroom bi wall ciw turam, mooy raw[§].»
14 Waaye nees di wooye koo
gëmul? Nees di gëme koo déggul
turam? Nees di dégge turam, te
yégleesu ko? 15 Nees di yéglee
xibaar, te yebaleesu la? Noonu la
Mbind mi indee ne: «Ñeeka rafeti
tànk, ndaw yii di yéglesi xibaari
jàmm[*]!»

[*] **9:26** 9.26 Seetal ci *Ose* 2.1. [†] **9:27** 9.27 Seetal ci *Esayi* 10.22. [‡] **9:28** 9.28 Seetal ci *Esayi* 10.23. [§] **9:29** 9.29 Seetal ci *Esayi* 1.9. [*] **9:33** 9.33 Seetal ci *Esayi* 8.14; 28.16. [*] **10:5** 10.5 Seetal ci *Sarxalkat yi* 18.5. [†] **10:8** 10.6-8 Seetal ci *Baamtug Yoon wi* 9.4; 30.12-14. [‡] **10:11** 10.11 Seetal ci *Esayi* 28.16. [§] **10:13** 10.13 Seetal ci *Yowel* 3.5. [*] **10:15** 10.15 Seetal ci *Esayi* 52.7.

16 Waaye du ñépp a nangul
xibaaru jàmm bi; moo tax Esayi
ne: «Boroom bi, ana ku gëm sunub
dégtal†?» 17 Kon boog ngëm ci dég-
dég lay juddoo, dég-dég ba bawoo
ci kàddug waare gi jëm ci Almasi.
18 Waaye dama ne: xanaa dañoo
déggul? Ahakay! Ndax

«Àddina sépp la seen baat jibal,
cati suuf sépp la seen kàddu dajal‡.»

19 Ma neeti: xanaa bànni Israyil
dañoo xamul? Ahakay! Musaa moo
leen jëkkoona jottli la Yàlla noon:

«Yeen, maa leen di fiireloo xeet wu tekkiwul dara,
ci waasow naataxuuna laa leen di merloo§.»

20 Esayi it am fit ba ne:

«Ñi ma seetul woon, gis nañu ma,
ca ña ma laajul woon laa feeñe*.»

21 Israyil nag la wax ci mbiram ne:

«Bëccëg bépp laa yendoo tàllal samay loxo,
askanu fippukat wu déggadi†.»

11

Yàlla waccul bànni Israyil

1 Ma ne kon, xanaa Yàlla daa wacc
ñoñam? Mukk kay! Man ci sama
bopp ci Israyil laa bokk, askanoo ci
Ibraayma, giiroo ci Beñamin. 2 Yàlla
waccul ñoñam ñi mu ràññee woon
lu jiitu. Am dangeena xamul li
Mbind mi indi ci mbirum Ilyaas,
ba mu dikkee Yàlla njàmbat lu jëm
ci Israyil? Mu ne: 3 «Boroom
bi, say yonent, rey nañu leen; say
sarxalukaay, màbb nañu leen; man
doŋŋ maa fi des, te ñu ngi wut sama
bakkan.*» 4 Ana lu ko Yàlla tontu?
Da ne: «Beral naa sama bopp
juróom ñaari junniy (7 000) nit ñu
sujjóotaluloon Baal tuur mi†.» 5 Kon
nag naka noonu itam ci jamonoy tey
jii, aw ndes a ngi fi, te ci kaw yiw lees
leen taamoo. 6 Gannaaw aw yiw a
tax nag, dootu seen peyu jëf, lu ko
moy aw yiw noppee doon aw yiw.
7 Kon léegi nag? Li am moo di li
bànni Israyil doon wut, amuñu ko.
Ñi ñu taamu ñoo ko am, ña ca des,
seenum xel a dërkiis. 8 Noonu lees
binde ne:

«Yàlla moo leen jox xelum ngëmment,
ak bët yu dul gis, ak nopp yu dul dégg,
ba bésub tey jii‡.»

9 Daawuda it wax na ne:

«Yal na seen ndab di seenum yeer,
boole ci dib caax,
te di fiir gu ñuy daanu,
muy seenub yool.
10 Yal na seeni gët giim, ba duñu gisati,
yal nañu sëgg ba fàww§.»

Lu jëm ci muccug ñi dul Yawut

11 Moo tax ma ne xanaa ba
bànni Israyil tërëfee, jéll bu ñu
dul jógati lañu daanu? Mukk
kay! Waaye tooñug bànni Israyil
moo waral muccug jaambur ñi dul
Yawut, ba tax bànni Israyil siis leen.
12 Gannaaw tooñug bànni Israyil
mooy xéewalu àddina si, seenug
néewle di xéewalu jaambur ñi dul
Yawut, kon bu bànni Israyil yembee,
ndaw xéewal gu gënatee baawaan!
13 Léegi nag yeen jaambur ñi dul
Yawut laay waxal. Gannaaw maay
ndaw li ñu yebal ci jaambur ñi dul
Yawut, samab yónnent laay teral.
14 Jombul sama liggéey dina yee
fiiraangey sama bokki Yawut ñi, ba
ñenn ci ñoom mucc. 15 Ndax kat ba
Yàlla dàqee Israyil, ca la àddina ju-
boo ak Yàlla. Kon nag bu leen Yàlla
délloosee, ana lu muy jur lu moy
ndee-ndekki? 16 Ndax kat ab jooxe
bu génnee ci tooyalub sunguf, di
ndoortel meññeef, su boobu jooxe
sellee, tooyalub sunguf bépp ay sell.

† **10:16** 10.16 Seetal ci *Esayi* 53.1. ‡ **10:18** 10.18 Seetal ci *Sabóor* 19.5. § **10:19** 10.19 Seetal ci *Baamtug Yoon wi* 32.21. * **10:20** 10.20 Seetal ci *Esayi* 65.1. † **10:21** 10.21 Seetal ci *Esayi* 65.2. * **11:3** 11.3 Seetal ci *1.Buur ya* 19.10, 14. † **11:4** 11.4 Seetal ci *1.Buur ya* 19.18. ‡ **11:8** 11.8 Seetal ci *Baamtug Yoon wi* 29.3 ak *Esayi* 29.10. § **11:10** 11.9-10 Seetal ci *Sabóor* 69.23-24.

Ndax su reenu garab sellee, car ya it
sell.
17 Waaye su ñu tenqee lenn ci cari
oliwu kër, te yaw ngay caru oliwu
àll, ñu indi la, jabtal ci oliwu kër
gi, nga wuutu car ya ca fàqe, ba
mana xéewloo meen miy wale ci
reenu oliwu kër gi, di ko dundal,
18 bumu tax nga bàkku ci kaw car
ya fàqe. Soo dee bàkku, xamal ne
du yaa yenu reen bi, waaye reen bee
la yenu.
19 Xam naa dinga ne: «Car yooyu,
dees leena tenqi, ngir jabtal ma.»
20 Dëgg it; waaye ngëmadi moo leen
fa tenqee, te yaw, ngëm a la fa
teg. Bu ko réy-réyloo, waaye ragalal.
21 Ndegam cari judduwaale ya la
Yàlla déegul, moytul mu bañ laa
déeg yaw itam.
22 Xoolal kon ni Yàlla baaxe, ak ni
mu ragloo; ci ñi déggadi la raglu,
baax ci yaw, ndegam cig mbaaxam
nga sax; lu ko moy dees na la tenqi
yaw itam. 23 Car ya fàqe woon itam,
su ñu wéyewul ngëmadi, dees leen
di delloo ca ndey ja, nde Yàlla man
na leen caa saxalaat. 24 Ndax kat,
ndegam yaw lañu tenqee ci oliwu
àll gi, jabtal la ci oliwu kër gi dul
sa ndey, astamaak car yi oliwu kër
gi di seen ndey, nde saxalaat leen ca
mooy gëna yombati.

Yàlla ñépp la yërëm

25 Bokk yi, moytuleena defe ne
seen xel mu rafet a leen may li
ngeen am. Bugguma ngeen umple
mii mbóot: Ag déggadi moo dikkal
lennati bànni Israyil, ba kera xeet
yi dul Yawut duggsi, ba seenub lim
mat. 26 Su boobaa nag, bànni Israyil
gépp ay mucc, noonee ko Mbind mi
indee ne:
«Siyoŋ la wallukat bay jóge,
mooy tenqee ngëmadi ci askanu
Yanqóoba.
27 Loolooy doon sama kóllëreek
ñoom,
kera ba may far seeni bàkkaar*.»

28 Ci wàllu xibaaru jàmm bi, ay
noon la Yawut ñi taxawe, te muy
xéewal ci yeen ñi dul Yawut. Waaye
ci wàllu dogal bi taamu Yawut ñi,
ay soppe lañu, te seeni maam tax.
29 Ndax Yàlla kat, ay mayam akub
wooteem, lenn du ci toxu. 30 Yeena
déggadi woon, waaye tey daj ngeen
yërmande, ndax déggadig Yawut
yi. 31 Noonu itam la Yawut yi
déggadee tey, ba ni ngeen daje
yërmande, ñoom it ñu daje ni
yërmande. 32 Yàlla moo tëj nit ñépp
ci seenug déggadi, ngir yërëm leen
ñoom ñépp.

Yàllaa yelloo teddnga

33 Céy xóotaayub koomu Yàlla ak
xel ma, ak xam-xam ba! Deesul
natt ay dogalam, deesul ràññee ay
jëfinam!
34 «Ana ku xam xalaatu Boroom bi?
Ana ku ko digal†?»
35 «Ana ku ko dawlul lenn,
ba mu war koo delloo‡?»
36 Ci moom la lépp sosoo, ci moom
la lépp sottee, te moom la lépp
ñeel. Moom la daraja ñeel ba fàww!
Amiin.

12

Nii la gëmkat bi wara jaamoo Yàlla

1 Kon nag bokk yi, ma ñaax leen,
te yërmandey Yàlla tax, ngir ngeen
jébbal ko seen yaram wépp, def ko
jooxe buy dund, sell te neex Yàlla.
Loolu déy mooy njaamu, gi leen war.
2 Buleen roy jamonoy tey jii, waaye
yeesluleen ci ni ngeen di xalaate ba
soppiku, ngir ngeen mana ràññee
liy coobarey Yàlla, muy li baax, di
bànneexam te mat sëkk.
3 Ma àrtu leen ci kaw yiw wi
ma Yàlla may; bu kenn ci yeen teg
boppam fu mu àggul, waaye xalaate
leen sago, te ku nekk dëppoo ak céru
ngëm bi ko Yàlla sédd. 4 Ndax kat
dafa mel ni sunu yaram wiy wenn,
te cér yi bare, doonte cér yépp

* **11:27** 11.26-27 Seetal ci *Esayi* 59.20-21; 27.9 ak *Yeremi* 31.33-34. † **11:34** 11.34 Seetal ci *Esayi* 40.13. ‡ **11:35** 11.35 Seetal ci *Ayóoba* 41.11.

a wuuteek seen moroom nu ñuy
liggéeye. 5 Noonu lanu doone ñu
bare, bokk wenn yaram nun ñépp ci
Almasi mi nu gëm, te ku nekk di sa
cérub moroom. 6 Ay may yu wuute
lanu am, may yu yemook céru yiw
bi ñu sédd ku nekk ci nun. Su dee
biral kàddug waxyu mooy sag may,
biraleel kàddug waxyu sa kemu
ngëm; 7 su dee wàllu jàpple, deel
jàpple; su dee wàllu njàngle, ngay
jàngle; 8 Su dee wàllu kàddu yuy
yokke, ngay wax luy yokk gëmkat
ñi; su dee wàllu joxe, deel joxe te
Yàlla rekk tax; su dee wàllu jiite,
taxawal temm ci liggéeyub jiite; su
dee wàllu baaxe nit ñi, nay loo bége.

9 Na seen cofeel mucc ci ngistal,
seexluleen lu bon te ŋoy ci lu baax.
10 Na leen mbëggeelug bokk taxa
fonkante, te ngeen farlu ci di ter-
lante. 11 Sawarleen te baña yoqi,
jaamuleen Boroom bi, ànd ceek
pastéefu xol. 12 Bégeleen seen
yaakaar, di muñ ci biir tiis, tey saxoo
ag ñaan. 13 Deeleen def seen loxo
ci lu faj soxlay gëmkat ñu sell ñi, te
boole ci am teraanga.

14 Ñi leen di bundxatal, ñaanal-
leen leen, ñaanal-leen leen te bañ
leena móolu. 15 Ñi ci mbégte,
bokkleen ak ñoom seen mbégte;
ñi ci naqar, ngeen bokk ak ñoom
seen naqar. 16 Mànkooleen, buleen
xëccu daraja, waaye nanguleena
jonjoo ak ñi féete suuf, te baña
jàppe seen bopp boroomi xel.

17 Buleen feyantoo, fexeleen di def
lu rafet, ñépp seede ko. 18 Su manee
am, jàmmooleen ak ñépp, ndegam
ci yeen la aju. 19 Samay soppe,
buleen di feyul seen bopp, xajal-leen
am sànj, am sànj fajal boppam, ndax
bindees na ne: «Man maay feye,
maay añale*.» Boroom bee ko wax.
20 Li mu wax kay mooy:
«Bu sab noon xiifee, jox ko mu lekk,
bu maree, may ko mu naan.
Soo defee noonu, day rus,
ba mel ni koo yen ay xal†.»
21 Bu leen lu bon man, waaye de-
fleen lu baax, ba man lu bon.

13

Na ñépp déggal njiit yi

1 Na ku nekk déggal njiit yi yor
kilifteef, nde amul njiit lu bawoowul
fa Yàlla, te njiit yi toog, Yàlla moo
leen tabb. 2 Moo tax kuy bañal
njiit, tëralinu Yàlla nga bañal, te
ñi bañal njiit, ñoo wool seen bopp
mbugal. 3 Kuy def lu baax nag, doo
ragal kilifa yi, kiy def lu bon moo
leen di ragal. Soo bëggee mucc ci
ragal kilifa nag, defal lu baax, jot
ngërëmam. 4 Ndax kilifa gi mooy
ndaw li Yàlla yebal ngir sa jàmm.
Waaye soo dee def lu bon, ragalal,
ndax kilifa gi yorul ab saamar cig
neen; mooy ndawal Yàlla liy añale,
te mooy jottli am sànj mu wàccal
kuy def lu bon. 5 Moo tax nangul
njiit di wartéef, ndax njariñal nan-
gul njiit yemul rekk ci mucc ci am
sànj, waaye xel mu dal a ngi ci.

6 Loolu moo waral it ngeen di fey
galag, ndax njiit yi koy feyeeku kat,
ñooy jawriñi Yàlla yi sasoo googu
kilifteef. 7 Joxleen ku nekk li ngeen
warlook moom; ku ngeen wara fey
galag, feyleen ko ko; ku ngeen wara
fey juuti, feyleen ko ko; ku ngeen
wara weg, wegleen ko; ku ngeen
wara teral, teral-leen ko.

Cofeel moo tënk yoonu Musaa

8 Buleen ameel kenn bor, lu moy
borub soppante; ndax ku sopp sa
moroom, yaa matal yoonu Musaa.
9 Ndax ndigal yii kat: «Buleen
jaaloo, buleen bóom, buleen sàcc,
buleen xemmem*,» ak leneen ndigal
lu mu mana doon, ci genn kàddu
gii la tënke: «Ni ngeen soppe seen
bopp, nangeen ko soppe seen mo-
room†.» 10 Cofeel du waral kenn def
moroomam lu bon; kon cofeel moo
matal sëkk yoonu Musaa.

* **12:19** 12.19 Seetal ci *Baamtug Yoon wi* 32.35. † **12:20** 12.20 Seetal ci *Kàddu yu Xelu* 25.21-22.
* **13:9** 13.9 Seetal ci *Mucc ga* 20.13-15, 17. † **13:9** 13.9 Seetal ci *Sarxalkat yi* 19.18.

Teewlu war na gëmkat ñi
11 Li tax ngeen wara gëna farlu ci
loolu mooy, xam ngeen jant yi nu
tollu; seen waxtuw yewwu jot na ba
noppi, nde léegi la nu mucc gëna
jege ba nuy doora gëm. 12 Guddi
gi màggat na, bët a ngi bëgga set.
Kon nag nanu bàyyi jëfi lëndëmtu
te ràngoo gànnaay yi ñuy xaree cig
leer. 13 Nanu jëfe jëfin wu jekka
def bëccëg; nanu sore xawaare ak
màndite, sore baane bu lewul, ak
yàqute yu ni mel, te sore ŋaayoo
ak kiñaan. 14 Waaye yiirooleen
Sang Yeesu Almasi, te ngeen baña
yittewoo seen bakkan, ngir di topp
seeni xemmemtéef.

14

Bul sikkal sa moroom
1 Ku ngëmam dëgërul nag, xa-
jooleen ko, te bañ cee càmbar gis-
gis yu wuute. 2 Mu mel ni tey, kii
ngëmam moo ko may mu saña lekk
lu nekk; kee, ngëmam lujum doŋŋ
la ko ngëmam gu dëgërul may mu
lekk. 3 Kiy lekk, bumu ko xeebe ki
lekkul; ki lekkul it, bumu sikk kiy
lekk, ndax Yàllaa ko xajoo. 4 Yaw
miy sikkal jaamub jaambur, yaay
kan? Su baaxalee mbaa mu bonal,
sangam a koy seet! Te day baaxal
ndax Boroom bi man na koo baaxal.
5 Naka noonu kii jàpp na ne bés
gën naa rafet moroom ma; kee jàpp
ne bés yépp a yem. Na ku nekk seet
la ko doy, te yem ca. 6 Ndax kiy
taamu bés, Boroom bi la koy taamul;
naka noonu kiy lekk, Boroom bi
la koy gërëme, nde moom lay sant
doora lekk; ki lekkul it Boroom bi lay
sàkkoo ñàkka lekkam, te Yàlla lay
sant. 7 Ndax kat kenn ci nun dundul
ngir boppam, te kenn deewul ngir
boppam. 8 Su nuy dund, Boroom bi
lanuy dundal, su nuy dee it, Boroom
bi lanuy deeyal.
9 Loolu sax moo waral Almasi
dee, ba noppi dekki, dellu di dund,
ngir ñi dee ak ñiy dund ñépp,
muy seen boroom. 10 Yaw nag ana
looy sikke sa mbokkum gëmkat, ak
itam, ana looy xeebe sa mbokkum
gëmkat? Ndax kat nun ñépp ay
taxawi fa kanam jalub àttekaayu
Yàlla. 11 Ndaxte bindees na ne:
«Ndegam maay Kiy Dund, Boroom
bee ko wax,
man la ñépp di sukkal seen bëti
óom,
te man Yàlla la làmmiñu ñépp di
sàbbaal*.»
12 Kon ku nekk ci nun, yaay layool
sa bopp fa Yàlla.

Bul yóbbe sa moroom bàkkaar
13 Kon nag bunu di seetati lu nu
sikkantee, li ngeen di seet kay mooy
nu ngeen fexee ba dungeen yóbbe
mbokkum gëmkat lu koy fakktal,
mbaa lu koy daane ci bàkkaar.
14 Xam naa nag, wér na ma it te Sang
Yeesu tax, ne amul lenn lu sobewu
ci wàllu boppam, ba daganula lekk;
waaye ki jàppe lenn muy lu sobewu,
ci moom la loola di lu sobewu. 15 Soo
dee lekk lenn ba tax sa mbokk am ci
lu ko naqari, noppi ngaa doxe cofeel.
Bu sag lekk sànk ku Almasi deeyal.
16 Li dagan ci yaw, bu ko jariñoo ba
may kenn lu mu ŋàññee. 17 Ndax
kat solob nguurug Yàlla jotewul dara
akug lekk mbaa ag naan, waaye
solob nguuru Yàlla moo di njub ak
jàmm, ak mbégte ci ndimbalal Noo
gu Sell gi. 18 Noonu kat ku koy
jaamoo Almasi, yaa neex Yàlla, am
ngërëmal nit ñi.
19 Kon nag nanu sàkku luy indi
jàmm, ak lu nu feddalantee. 20 Aw
ñam, bumu la yàqloo liggéeyu Yàlla.
Dëgg la, wépp ñam set na, waaye
lekk ga nga koy lekk, su gàkkalee
ngëmu keneen, def nga lu aay. 21 Li
gën sax mooy nga baña lekk yàpp,
mbaa nga baña naan biiñ, mbaa
leneen lu mu doon lu mana fakktal
sa mbokkum gëmkat.
22 Yaw ci sa wàllu bopp, ngëm gi
nga ci am, yemale ko ci sa bopp,
fi kanam Yàlla. Ndokklee ki sikkul
boppam lenn ci jëfin wu mu dogul
boppam ne noonu lay jëfe. 23 Waaye

* **14:11** 14.11 Seetal ci *Esayi* 45.23.

ki am xel-yaar, su lekkee, ab daan
topp na ko, nde jëfewul ngëm, te lu
ngëm lalul bàkkaar la.

15

Na gëmkat yiy xajoonte

1 Nun ñi fendi ci wàllu ngëm,
fàww nu xajoo tëley ñi néew doole,
te baña sàkku sunu bànneexu bopp.
2 Na ku nekk ci nun sàkku bànneexu
moroomam, ci lu koy jariñ, ngir
feddli ngëmam. 3 Ndax Almasi
kat sàkkuwul bànneexu boppam, te
noonu it la Mbind mi indee ne: «Ñi
lay saaga, seeni saaga, ci sama kaw
la dal[*].» 4 Ndaxte mboolem lu ñu
bindoon, bu jëkk, jàngal nu moo
taxoon ñu bind ko, ngir Mbind mi
may nu xolu muñ, te ñaax nu, ba
nu am yaakaar. 5 Kon nag Yàlla miy
maye xolu muñ, di ñaaxe, yal na
leen may mànkoo gu mat sëkk, ni
ko Almasi Yeesu bëgge, 6 ngir nu
bokk jenn yéene ak genn kàddu gu
ngeen sàbbaale Yàlla, sunu Baayu
Sang Yeesu Almasi.

Xibaaru jàmm bi ñépp la dikkal

7 Kon nag, ni leen Almasi xa-
joo, nangeen ko xajoontee, ngir
teddngay Yàlla. 8 Dama leen di
wax ne leen, bëgga fésal ne Yàlla
ku dëggu la moo waral Almasi
dikk, def boppam jawriñu Yawut
yi, ngir sottal dige ya Yàlla digoon
seeni maam. 9 Leneen li indi Al-
masi mooy may jaambur ñi dul
Yawut lu ñu màggale Yàlla, te muy
yërmandeem. Noonu it la Mbind mi
indee ne:

«Looloo waral ma sant la ci biir xeet
yi,
sàbbaal la[†].»

10 Mu neeti:

«Yeen xeet yi, bégandooleen ak
ñoñam[‡].»

11 Mu dellu ne:

«Yeen xeetoo xeet, màggal-leen Bo-
room bi,
réewoo réew, kañleen ko[§].»

12 Esayi it neeti:

«Ab car ay bawoo ca Yese[*] reen ba,
mooy taxaw, yilif jaambur ñi dul
Yawut,
te moom la ñi dul Yawut di
yaakaar[†].»

13 Kon Yàlla miy maye yaakaar,
yal na leen feesale gépp mbég, ak
jàmm ci biir ngëm, ba ngeen géejule
yaakaar, ci manoorey Noo gu Sell gi.

Póol xamle na sababu bataax-alam

14 Bokk yi, man ci sama bopp,
li ma bir ci seen mbir moo di
yéene ju rafet ngeen fees, te buural
ngeen bépp xam-xam, man ngeena
artoonte it. 15 Teewul mu am ci
wet yu ma leen ñemee binde kàddu
yu ma ñéebluwul, ngir fàttli leen li
ngeen xamoon ba noppi. Noonu ma
binde nag, li ko waral moo di yiw
wi ma Yàlla baaxe, 16 ngir ma doon
jawriñu Almasi Yeesu, ñeel jaam-
bur ñi dul Yawut, may wàccoo ak
liggéeyu carxal bi xibaaru jàmm bu
Yàlla laaj; su ko defee ñi dul Yawut
mana doon ab jooxe bu Yàlla nangu,
jooxe bu Noo gu Sell gi sellal. 17 Moo
tax ma saña puukarewoo Almasi
Yeesu mi may liggéeyloo ci mbiri
Yàlla. 18 Sañumaa tudd lenn nag lu
moy li Almasi sottale sama jëmm,
ngir jaambur ñi dul Yawut déggal
Yàlla, te muy lu mu sottale samay
wax ak samay jëf, 19 ci kaw firnde
yu manoorewu, aki kéemaan, lépp
ci manoorey Noowug Yàlla. Loolu
tax na, li dale Yerusalem, wëndeelu,
ba ca diiwaanu Iliri, yégle naa fa
xibaaru jàmm bu Almasi, ba mu mat
sëkk. 20 Noonu laa masa xintewoo di
xamle xibaaru jàmm bi fu ñu xam-
ewul Almasi asi, ngir baña bey sas
wu fa keneen jotoona dal. 21 Noonu
ma jëfe it moo dëppoo ak ni ko
Mbind mi indee ne:

«Ña ñu waxul woon mbiram, di-
nañu gis,

[*] **15:3** 15.3 Seetal ci *Sabóor* 69.9. [†] **15:9** 15.9 Seetal ci *Sabóor* 18.49. [‡] **15:10** 15.10 Seetal ci *Baamtug Yoon wi* 32.43. [§] **15:11** 15.11 Seetal ci *Sabóor* 117.1. [*] **15:12** 15.12 Yese mooy baayu Daawuda. [†] **15:12** 15.12 Seetal ci *Esayi* 11.10. [‡] **15:21** 15.21 Seetal ci *Esayi* 12.15.

te ña dégguloon, dinañu ràññee‡.»

Póol dige naa seeti waa Room

22 Sama liggéey boobu sax moo ma
gàllankoor lu bare ba dikkaguma
seetsi leen. 23 Waaye léegi jeexal naa
sama sas ci gox yii, te gannaaw at yu
baree ngii, ma namma dikk ba seetsi
leen, 24 bu may dem Espaañ, dinaa
leen seetsiwaale. Yaakaar naa leena
gis bu ma fa jaaree, ba ngeen yiwi
ma, ma jàlli Espaañ, gannaaw, lu
mu néew néew, ay fan yu ma nam-
mantikoo ak yeen. 25 Waaye fii ma
tollu, Yerusalem laa jëm, ngir ndim-
bal lu ñeel ñu sell ña féete foofa.
26 Ndaxte gëmkati Maseduwan ak
Akayi ñoom la soob ñu sàkke lenn
ci seen alal, ngir dimbalee ko ñu
sell ña diy néew doole ca Yerusalem.
27 Seen coobarey bopp lañu ko defe,
waaye ñoo ko ameel waa Yerusalem
it nag. Ndaxte gannaaw ñoom ñiy
jaambur, gëmkati Yerusalem ñoo
leen sédd ci xéewal yi leen ngëm
may, kon ñoom jaambur ñi itam
war nañu leena sédd ci seen alal.
28 Teewul nag bu ma noppee ci lii,
ba teg teraanga jii ca loxoy waa
Yerusalem, Espaañ laa jëm, te fa
yeen laay jaare. 29 Te xam naa ne bu
ma dikkee fa yeen, barkeb Almasi bu
mat sëkk laay dikke.

30 Gannaaw loolu bokk yi, li ma
leen di ñaan ngir sunu Boroom
Yeesu Almasi, ngir itam cofeel gi
Noo gu Sell giy maye, moo di ngeen
fekksi ma ci xareb ñaan ngir man.
31 Ñaanal-leen ma, ngir ma mucc ci
aji gëmadiy Yude, te itam ndimbal li
may yóbbul ñu sell ña ca Yerusalem,
ñaanleen ngir ñu nangu ko. 32 Su ko
defee, ci coobarey Yàlla, ma dikke
mbégte ba fa yeen, ba dal-luwaale
as lëf fa yeen. 33 Yal na Yàlla miy
boroom jàmm ànd ak yeen ñépp.
Amiin.

16

Póol nuyu na waa Room

1 Boole naa leen nag ak sunub
jigéen Febe, mu di ab taxawukatub
mbooloom gëmkat ma dëkke
Señsere. 2 Dalal-leen ko ci turu
Boroom bi, ni ko ñu sell ñi yelloo,
te ngeen jàpple ko ci lépp lu mu
aajowoo, nde moom itam xettli na
ñu bare, ba ci man mii.

3 Nuyul-leen ma Pirsil ak Aki-
las, sama bokki liggéeykat ci
liggéeyub Almasi Yeesu. 4 Ñoom
ñoo jaay seen bakkan ngir
ma mucc, te du man doŋŋ
maa leen ameel njukkal, waaye
mboolooy gëmkat yu jaambur
ñi dul Yawut yépp a leen ameel
njukkal.

5 Nuyul-leen ma itam mbooloom
gëmkat miy daje ca seen
kër. Nuyul-leen ma sama
soppe Epaynet, miy jooxeb
ndoortel meññeef, ma génne
ca diiwaanu Asi, ñeel Almasi.
6 Nuyul-leen ma Maryaama, mi
sonn lool ci yeen.

7 Nuyul-leen ma Andoronikus ak
Yuña, sama bokki Yawut, yi ñu
ma tëjandooloon; ñu ñu nawloo
lañu ci ndaw yi, te ñoo ma jëkka
gëm sax Almasi.

8 Nuyul-leen ma Ampilyaatus, mi
ma soppal sama bopp ndax
Sang bi.

9 Nuyul-leen ma it Urben,
sunu mbokkum liggéeykat ci
liggéeyub Almasi, ak Estakis,
sama soppe; 10 nuyul-leen ma
Apeles mi firndeel kóllëre gi mu
am ci Almasi, te ngeen nuyul ma
waa kër Aristobul, 11 ak Erojon
sama mbokkum Yawut, te ngeen
nuyul ma waa kër Narsis ñi gëm
Sang bi.

12 Nuyul-leen ma Tirifen ak Tiri-
fos, jigéen ñu sonn ci liggéeyu
Boroom bi, ak it ndaw si Persidd
mi sonn lool ci liggéeyu Boroom
bi.

13 Nuyul-leen ma Rufus, mi Bo-
room bi taamul boppam, ak
yaayam jiy sama yaayu bopp.
14 Nuyul-leen ma Asànkirit ak
Felegon ak Ermes ak Patarobas
ak Ermas, ak mboolem bokk yi

nekk ak ñoom.
15 Nuyul-leen ma it Filolog ak
Yuli, ak Nere ak jigéenam, ak
Olimpas ak mboolem ñu sell ñi
nekk ak ñoom.
16 Saafoonteeleen fóonante yu
sell. Mboolooy gëmkati Almasi yépp
nuyu nañu leen.

Kàdduy àrtu ak tàggoo ñeel na waa Room

17 Léegi nag bokk yi, dama leen di
ñaax, ràññeeleen ñi gàntal àlluwa
ji ngeen jànge, di féewale, ak a
téqtale, te ngeen moytu leen. 18 Ñu
ni mel liggéeyaluñu Almasi sunu
Boroom, seen koll lañuy liggéeyal.
Làmmiñ yu neex, ak kàddu yuy jaye
lañuy naxe ñi seenum xel foogadi.
19 Yeen nag seenug dégg ndigal siiw
na ba bir ñépp, moo tax ma di leen
bége. Waaye damaa bëgg ngeen
xelu ci lu baax, te seenum xel mucc
ci lu bon. 20 Su ko defee Yàlla miy
boroom jàmm mooy dër Seytaane ci
lu gaaw, fi ngeen ko joggi seeni tànk.
Yal na sunu yiwu Boroom Yeesu
ànd ak yeen!
21 Timote sama mbokkum
liggéeykat nuyu na leen, mook
Lusiyus ak Yason ak Sosipater sama
bokki Yawut.
22 Man Tersiyus mi bind kàdduy
bataaxal bi ci sama loxo nag, nuyu
naa leen ci turu Boroom bi.
23 Gayus mi may dalal, di dalal
mbooloo mi mépp këram, nuyu na
leen; Eràst saytukatub alalu dëkk bi
it, nuyu na leen, mook mbokk mi
Kàrtus.
24 Yal na sunu yiwu Boroom Yeesu
Almasi ànd ak yeen! Amiin.

Teddnga ñeel na Yàlla

25 Kooku leen mana dooleel nag
ndax sama xibaaru jàmm, ak
waareb Yeesu Almasi, mi mu feeñal
mbiram tey, gannaaw ba mu nekkee
mbóot mu làqu woon naka jekk,
26 mbóot mu bindi yonent yi fésal
tey, ba xamal ko xeet yépp ci
ndigalal Yàlla ji sax, ngir xeet yépp
gëm ba dégg ndigal, 27 kooku mooy
Yàlla mi wéetoo xam-xam, te moom
la teddnga ñeel ba fàww, ndax Yeesu
Almasi! Amiin.

Bataaxal bu jëkk bi Yàlla may Póol, mu bind ko waa Korent

1 Ci man Póol mi ñu woo ci
sasub doon ndawal Almasi Yeesu, ci
coobarey Yàlla, ci man la bataaxal
bii bawoo, bawoo itam ci Sosten
mbokk mi, 2 ñeel mbooloom Yàlla,
mi ci Korent, yeen ñi ñu sellal ci
jëmmu Almasi Yeesu, te ñu woo
leen ngir ngeen doon ñu sell, ñeel
itam mboolem ñiy tudde fépp fu
mu mana doon, sunu turu Boroom
Yeesu Almasi, mi leen moom, moom
nu. 3 Aw yiw ak jàmm ñeel na leen,
bawoo fa Yàlla sunu Baay, ak Sang
Yeesu Almasi.

Sant Yàlla war na

4 Santal leen sama Yàlla laa saxoo,
ci yiw wi mu leen may ci Almasi
Yeesu, 5 ndax lépp ngeen woomle ci
moom, ci gépp kàddu, ak bépp xam-
xam. 6 Loolu di firndeel ne la nu
seedeeloon Almasi, sotti na ci yeen.
7 Loolu tax na ñàkkatuleen genn
may, léegi bi ngeen di séentoogum
peeñum sunu Boroom Yeesu Almasi.
8 Moo leen di dooleel ba ca mu-
jjantal ga, ngir ngeen mucc sikk,
keroog sunu bésu Sang Yeesu Al-
masi. 9 Yàllaa am kóllëre, moom
mi leen woo, ngir ngeen bennoo ak
Doomam Yeesu Almasi, sunu Sang.

Na mbooloo mi juboo

10 Bokk yi nag, dama leen di ñaax,
ci sunu turu Sang Yeesu Almasi, ngir
seen kàddu di genn, te féewaloo
baña am ci seen biir, xanaa ngeen
bennoo ci lépp, bokk menn xel, ak
benn jëmu. 11 Ndax kat bokk yi,
dégge naa ci waa kër Kelowe, ne
am na ay dëngoo ci seen biir. 12 Li
may wax mooy ku nekk ci yeena
ngi naan: «Man ci Póol laa bokk!»,
«Man nag Apolos!» «Man Sefas!»
«Man de Almasi!»
13 Ndax Almasi dafa xaajalikoo?
Ndax Póol lañu daajoon ca bant ba
ngir yeen? Am ci turu Póol lañu
leen sóobe ci ndox? 14 Maa ngi sant
Yàlla, ba ma sóobulee kenn ci yeen
ci ndox, ku dul Kirispus ak Gayus,
15 ngir kenn du ne ci sama tur lañu
leen sóobe. 16 Ahakay! Maa sóob
waa kër Estefanas itam. Waaye bu
loolu weesee, fàttlikuwuma fu ma
sóobe keneen. 17 Ndax du sóobe cim
ndox la ma Almasi yebale, xanaa
ngir ma yégle xibaaru jàmm bi, te
bañ koo defe xareñtey kàddu, ngir
baña neenal bantub Almasi, ba ñu
ko daajoon.

Xam-xam, fa Yàlla

18 Ndax kat kàddu gi jëm ci bantub
Almasi, ba ñu ko daajoon, ag ndof la
ci ñiy sànku. Waaye manoore Yàlla
la ci nun ñi mucc. 19 Ndaxte bindees
na ne:
«Maay yàq xam-xamu xamkat yi,
ñi xelu, ma neenal seenum xel*.»
20 Ana kuy xamkat? Ana kuy
firikatub yoon? Ana waxkatub
àddinay tey jii? Xanaa du Yàllaa
def xam-xamu àddina si ag ndof?
21 Yàlla moo dogal ci xam-xamam,
àddina tële koo xam ci xam-xamu
boppam. Moo tax mu soob Yàlla, mu
jëfandikoo xibaaru Almasi, biy ag
ndof ci nit ñi, ngir musale ko gëmkat
ñi. 22 Yawut yi, ay takk lañuy laaj,
Gereg yi di wut xam-xam. 23 Nun
nag, nuy waare Almasi bu ñu daaj
ci bant, muy njombe ci Yawut yi,
di ag ndof ci jaambur ñi dul Yawut.
24 Waaye ci ñi ñu woo, ñuy Yawut,
di Gereg, Almasi mooy manoorey
Yàlla, di xam-xamu Yàlla. 25 Ndaxte
li ñu jàppe ag ndof fa Yàlla moo sut
xam-xamu nit, te li ñu jàppe néew
dooley Yàlla moo raw dooley nit.
26 Bokk yi, seetleen ñan ngeen
woon, ba ñu leen di woo. Barewul ci
seen biir ay xamkat, ci gis-gisu nit ñi,
barewul ci yeen ay boroom doole,
barelewuleen ñu rafet ab juddu.
27 Waaye li àddina jàppe ag ndof,
moom la Yàlla taamu, ngir rusloo

* **1:19** 1.19 Seetal ci *Esayi* 29.14.

ko xamkat yi, te li néew doole ci
àddina, moom la Yàlla taamu, ngir
rusloo ko li bare doole. 28 Li tuut
ab juddu ci àddina, ak li xeeblu, li
tekkiwul dara, moom la Yàlla taamu,
ngir neenale ko li tekki, 29 ba tax
kenn du mana damu ci kanam Yàlla.
30 Te moom it moo tax ngeen bokk ci
Almasi Yeesu, mi ñu def muy sunu
xam-xam bu bawoo fa Yàlla, di sunu
njekk, di sunu sellte, di sunug njot,
31 su ko defee, noonu ñu binde ne:
«Kuy damu, na damu ci Boroom
bi†,» noonu lay ame.

2

1 Man ci sama bopp, bokk yi, bi
ma dikkee ci yeen, du ci puukarey
kàddu yu gëna taaru, ak xam-xam
bu ma leen yégalsee mbóoti Yàlla.
2 Doguwuma woona xam lenn ci
seen biir, lu moy Yeesu Almasi,
kooku ñu daaj ca bant ba. 3 Man
daal, ci sama biir néew dooley bopp,
ak ragal bay kat-kati, laa nekke
woon ak yeen. 4 Sama kàddu
ak samam njàngle jotewul woon
dara ak neex làmmiñ gu xam-xamu
nit ràbb, waaye dafa di ay firnde
yu manooreg Noowug Yàlla lañal,
5 ngir seen ngëm baña sukkandiku
ci xam-xamu nit, te sukkandiku ci
manooreg Yàlla.

Xelum Yàlla mooy xamle xam-xamu Yàlla

6 Moona xam-xam lanuy xamle
ci biir gëmkat ñi mat, waaye du
xam-xamu xarnu bii, ak bu njiiti
xarnu bii, di nit ñuy wéy. 7 Li
nuy biral kay, da di mbóotum xam-
xamu Yàlla mu làqu woon, te Yàlla
dogaloon nu koo terale, laata àddina
di sosu. 8 Boobu xam-xam, kenn ci
njiiti xarnu bii xamu ko woon, ndax
su ñu ko xamoon, kon duñu daaj
Sang bu tedd bi ci bant. 9 Mooy
noonu ñu binde rekk ne:
«Lu bët gisul,
nopp déggu ko,
xel daju ko,
Yàllaa ko dencal ñi ko sopp*.»
10 Waaye nun la ko Yàlla feeñalale
am Xelam.

Ndaxte Xelum Yàlla lépp lay gëstu
ba ci xóotey mbóoti Yàlla. 11 Kan
ci nit ñi moo xamal kenn nit, lenni
biiram? Xelum nit ki ci biir nit
ki doŋŋ moo mana xam biiram.
Yàlla itam noonu la. Kenn xamul
mbirum Yàlla, ku moy Xelum Yàlla.
12 Nun nag du xelum àddina lanu
jot, waaye Xel mi bawoo fa Yàlla
lanu jot, ngir nu mana ràññee li nu
Yàlla baaxe. 13 May yooyu lanuy bi-
ral, te waxewunu ko njàngle xam-
xamu nit, waaye njàngle Xelum
Yàlla lanu koy waxe, di jëfandikoo
kàddu yu làmboo Xel mi, ngir teqan-
tal ay mbir yu làmboo Xel mi.

14 Nitu neen nag du nangu lu aju
ci Xelum Yàlla. Ag ndof lay doon ci
moom; du ko mana xam, ndax loolu
Xelum Yàlla lees koy natte. 15 Nit ki
ànd ak Xelum Yàlla nag moo mana
natt lépp, te moom ci boppam, kenn
du ko mana natt. 16 Moo tax ñu ne:
«Ana ku xam xalaatu Boroom bi,
ba man koo digal†?»
Waaye nun nag noo yor xalaatu
Almasi.

3

Par-parloo warul gëmkat ñi

1 Man nag bokk yi, manuma
woona wax ak yeen ni ñuy waxe ak
ñu ànd ak Xelum Yàlla, waaye ni niti
suuxu neen rekk laa manoona waxe
ak yeen, mbete ñu diy tuut-tànk ci
yoonu Almasi. 2 Meew laa leen jota
nàndal, waaye leeluma leen dugub,
ndax àttanuleen ko woon, te ba
léegi sax àttanuleen ko, 3 nde yeena
ngi ba tey ci seenug nitey suuxu
neen. Ndax gannaaw kiñaan ak
ŋaayoo ngi ci seen biir, du ay niti
suuxu neen ngeen ba tey, di doxale
ni niti àddinay kese? 4 Bu kenn
naan: «Man ci Póol laa bokk,» ke-
neen naa: «Man nag Apolos,» ndax
kon dungeen niti àddinay kese?

† **1:31** 1.31 Seetal ci *Yeremi* 9.23. * **2:9** 2.9 Seetal ci *Esayi* 64.3. † **2:16** 2.16 Seetal ci *Esayi* 40.13.

5 Ana kuy Apolos sax? Ak kuy
Póol? Xanaa ay surga doŋŋ yu
ngeen jaare, ba gëm, ni Boroom
bi jagleele kenn ku nekk ci nun,
aw sasam. 6 Maa jëmbat, Apolos
suuxat, waaye Yàlla moo jebbil. 7 Ki
jëmbat nag, ak ki suuxat, kenn
du ci dara, xanaa Yàlla miy jebbil
doŋŋ. 8 Ki jëmbat, ak ki suuxat
ñoo yem kepp, waaye ku ci nekk
kemu liggéeyu boppam lay yooloo.
9 Noo bokk diy surga ci liggéeyu
Yàlla bi; yeen ngeen di toolu Yàlla,
di tabaxub Yàlla.

10 Yiwu Yàlla wi mu ma may nag,
ci laa lale kenu gi, ni tabaxkat bu
xareñ, keneen di tabax ca kaw.
Waaye na ku nekk xool bu baax
na mu cay tabaxe. 11 Geneen kenu
moom maneesu koo lal, xanaa gi
xasa lale, te mooy Yeesu Almasi.
12 Ku tabax ci kaw kenu gi nag, nga
tabaxe wurus, mbaa xaalis, mbaa
per, mbaa dénk, mbaa gattax, mbaa
boob, 13 ku ci nekk, sab liggéey
dina feeñ, ndax bés baa koy xamle,
nde sawara lees koy feeñale. Ku
ci nekk, ak lu sa xeetu liggéey
mana doon, sawara lees koy natte.
14 Ku liggéeyoon ba la nga tabaxoon
ca kaw kenu ga des, dinga yoolu.
15 Waaye ku sab liggéey lakk, ñàkk
nga. Yaw ci sa bopp nag dinga mucc,
mel ni ku rëcce cig lakk rekk.

16 Xanaa xamuleen ne kër Yàlla
ngeen, te Noowug Yàlla moo dëkk ci
yeen? 17 Ku yàq kër Yàlla nag, kooku
Yàlla dina ko yàq, ndax kër Yàlla
dafa sell, te mooy li ngeen doon.

18 Bu kenn nax boppam: Ku teg
boppam ci yeen, boroom xam-xam,
ni xarnu bii jàppe xam-xam, kooku
na doon ab dof, ngir am xam-xam bi
wóor. 19 Ndaxte xam-xamu àddina
sii, ndof la fa Yàlla. Moo tax bindees
na ne: «Mooy kiy jàpp ñi muus
ci seen pexey muusaatu*,» 20 tegati
ca ne: «Boroom bi xam na xalaati
boroom xel yi te xam na ne neen
la†.»

21 Kon nag bu kenn puukarewoo
ay nit, ndax lépp, yeena ko moom,
22 muy Póol, di Apolos, di Sefas, di
àddina, di dund, di ndee, di tey, di
ëllëg, lépp, yeena ko moom. 23 Yeen
nag, Almasi moo leen moom, te
Almasi, Yàllaa ko moom.

4

Àtteb Yàlla doy na Póol

1 Dees noo wara jàppe ay surgay
Almasi, ay saytukati mbóoti Yàlla.
2 Te itam li ñuy sàkku ci ay saytukat
moo di ñu jara wóolu. 3 Man nag,
su dee yeena dogal samab àtte,
mbaa kurélu nit a dogal samab àtte,
soxaluma lool, te dogalaluma sama
bopp ab àtte it, 4 ndax amul dara lu
may yedde sama bopp. Waaye nag
loolu mayu ma njekk, nde kiy dogal
samab àtte mooy Boroom bi. 5 Moo
tax buleen àtte lenn te jotul, lu jiitu
Boroom biy dikk. Moom mooy leeral
li làqoo ag lëndëm, di làññi mébéti
xol. Su boobaa ngërëm la ku nekk
yelloo, fa Yàlla lay bawoo.

6 Bokk yi, loolu de laa natte ci
Apolos ak ci man, ñeel leen, ngir
ngeen jànge ci sunu ñaari jëmm,
ba sàmm solob kàddu gii: «Bu seen
xalaat jàll ca wàlla li Mbind mi
wax.» Su ko defee dungeen réy-
réyloo far ak kenn, di beddi keneen.
7 Ana ku la def nga gën ci nit ñi?
Ana loo am lu ñu la joxul? Te
ndegam dees la koo jox, ana loo koy
puukarewoo, mbete lees la joxul?

8 Yeen daal suur ngeen xaat!
Woomle ngeen xaat! Yeena ngi
tàmbalee nguuru, te xaaruleen nu
ci sax! Céy su ngeen doon nguuru
léegi, ba nun itam nu mana ngu-
uroondoo ak yeen! 9 Ndaxte damaa
foog ne, nun ndawi Almasi, Yàllaa
nu fésal ca sàppeb gannaaw ba,
mbete nit ñu ñu teg àtteb dee, ngir
nu doon ceetaanum àddina wërngal
këpp, malaaka ak nit. 10 Nun, ay
dof lanu ngir Almasi; yeen, yeena

* **3:19** 3.19 Seetal ci *Ayóoba* 5.13. † **3:20** 3.20 Seetal ci *Sabóor* 94.11.

muus nu ngeen bokke ci Almasi!
Nun noo néew doole; yeen, yeena
am doole. Yeen it lañu naw, waaye
nun, dees noo xeeb! 11 Ba fii nu tollu,
xiif ak mar ak rafle, aki dóor lanu
nekke, di taxawaalu. 12 Danuy ñaq,
di dunde sunu liggéeyu loxo, nit ñi
di nu saaga, nu di leen ñaanal, ñu
di nu bundxatal, nuy muñ. 13 Nu
ngi nuy baatal, nun nuy wax lu rafet
ci nit ñi, nu mujj mel ni mbalitu
àddina, di mbuubitu ñépp ba fii nu
tollu.

14 Kersaal leen nag taxul ma bind
leen lii, waaye dama leen koy ar-
too, ndax yeenay sama doomi bopp.
15 Su ngeen amoon fukki junniy njiit
yu leen di sàmm ci yoonu Almasi
it, du tax ngeen am lu wees benn
baay, te man maa leen àgge xibaaru
jàmm bi, ba tax ma di seen baay
ci yoonu Almasi Yeesu. 16 Kon nag
maa ngi leen di tinu, ngir ngeen roy
ci man. 17 Looloo tax ma yebal ci
yeen Timote, sama doomu bopp, ji
sax ci yoonu Sang bi. Moo leen
di fàttli samay doxalin ci yoonu
Almasi, noonu ma koy jànglee fépp,
ci mépp mbooloom gëmkat.

18 Am na nag ñuy réy-réylu ci seen
biir, mbete duma délseeti ci yeen.
19 Waaye maa ngi dikk léegi ba ci
yeen, ndegam soob na Boroom bi, ba
nattal sama bopp manoore ju réy-
réylukat yooyu am, te duy kàddu
kese. 20 Ndaxte nguurug Yàlla du
ci waxi kese, waaye manoore la.
21 Ana lu leen gënal? Ma dikke leen
ab yar, am ma dikke leen cofeel ak
yërmande?

5

Buleen xajoo powum séy

1 Déggees na nag ci lu wér, ne
powum séy am na ci seen biir, te
powum séy mu ni mel, giseesu ko
sax ci biir xeeti yéefar yi. Dem na
sax ba nit nekk ak jabaru baayam.
2 Moona yeen de, yeena ngi ciy réy-
réylu te waroon koo ñaawlu, ba
dàqees kiy def jëf ju ni tollu ci seen
biir! 3 Man ci sama wàllu bopp nag,
jëmm ji wuute na, waaye xel mee fa
teew. Ki def jooju jëf nag, niki su ma
teewoon, dogal naa xaat ab àtteem,
4 ci turu Sang Yeesu. Bu ngeen
dajee, te ma bokk ak yeen teewe ko
samam xel, ci sunu kàttanu Boroom
Yeesu, 5 dàqleen nit kooku, jébbal ko
Seytaane, ngir sànkutey yaramam,
ndax aw fitam mucc, keroog bésu
Boroom bi.

Lawiir misaal na bàkkaar

6 Seen damu gii de jekkul dara.
Xanaa xamuleen ne as lawiir tooy-
alu sunguf bépp lay funkil? 7 Setal-
leen seen bopp boog, génneleen
lawiir* bu yàgg bi ci seen biir, ba
mana doon tooyal bu bees bu mucc
lawiir, nde doon ngeen ko ba noppi,
ndax Almasi, sunu gàttub bésub
Mucc biy sunub sarax, rendilees
na nu ko. 8 Kon nag, nanu
màggal sunu bésub Mucc te bañ
koo màggale lawiir bu yàgg, mbaa
lawiiru yàqute akug mbon, xanaa
nu màggale ko mburu mu mucc
lawiir, mburum xol bu set te dëggu.

9 Bindoon naa leen ca sama
bataaxal ba, ne buleen amlante ak
fokati séy yi. 10 Waaye moos fokati
àddina sii taxul woon may wax,
mbaa bëgge yi ak ŋàppaaral yi
ak bokkaalekat yi, nde kon fàww
ngeen génn àddina. 11 Dama leena
bind, ne leen buleen amlante ak
ku tuddoo mbokkum gëmkat, te di
fokatub séy, mbaa mu dib bëgge,
mbaa mu dib bokkaalekat, mbaa ab
saagakat, mbaa màndikat, mbaa ab
ŋàppaaral. Ku ni mel, buleen bokk
ak moom lekk sax.

12 Ana sax luy sama yoon ci waa
biti ba di leen àtte? Su dee waa biir
mbooloom gëmkat ñi nag, yeena
leen wara àtte. 13 Waa biti ñoom,
Yàlla moo leen di àtte. Yeen, nag:
«Tenqeeleen ku bon ci seen biir.»

6

Layoob biiri bokk rafetul

---
* **5:7** 5.7 Seetal ci *Mucc ga* 12.3-21.

[1] Te it ku ci jote ak mbokkum
gëmkatam, ana nu mu saña
àttelujee mbir mi ci aji jubadi, ñi
séq ëttu yoon, te bañ koo àtteluji ca
aji sell ña? [2] Xanaa xamuleen ne aji
sell ñi ñooy àtteji àddina? Ndegam
yeenay àtteji àddina, xanaa àtte
mbir yi gëna tuut jombu leen? [3] Am
xamuleen ne malaaka yi sax, nun
noo leen di àtteji, astamaak mbiri
dund gii? [4] Kon nag bu ngeen
amee ay jotey dund gii, ana lu
ngeen diiseji seen mbir, ay nit ñu
mbooloom gëmkat ñi nawloowul?
[5] Li may wax gàcce la ci yeen. Xanaa
amul ci seen biir, benn boroom xel
bu mana àtte ay bokkam? [6] Ab
gëmkat daal mooy yóbbu mbokkum
gëmkatam ci yoon? Te loolu ci
kanam aji gëmadi ñi sax lañu koy
defe far!

[7] Layoo bi ci seen biir rekk firndeel
na xaat ne daanu ngeen jéll bu
réy. Lu leen tee muñ ag tooñ?
Lu leen tee faaleedi alal ju ñu leen
jëlal? [8] Waaye yeen ci seen bopp sax
yeenay tooñ aka jëlal ay nit? Te seen
bokki gëmkat ngeen koy def!

[9] Am xamuleen ne aji jubadi ñi
amuñu cér ci nguurug Yàlla? Bu
leen kenn nax: Muy fokati séy yi,
di bokkaalekat yi, di jaalookat yi,
di góor-jigéen yi, ak ñiy ànd ak
ñoom, [10] ak sàcc yi ak bëgge yi
ak màndikat yi ak saagakat yi ak
ŋàppaaral yi, duñu am cér ci nguu-
rug Yàlla. [11] Te loolu la ñenn ci yeen
doonoon. Waaye Yàllaa leen fóot,
sellal leen, jubal leen, ci turu Sang
Yeesu Almasi, ak ci sunu Noowug
Yàlla.

Na yaramu gëmkat bi teral Sang bi

[12] «Lépp laa am sañ-sañam,» lañu
wax. Waaye du lépp ay jariñe. Lépp
laa am sañ-sañam, waaye duma
nangu lenn man ma. [13] Ñenn a
ngi naan: «Aw ñam, biir la ñeel;
te biir it, aw ñam la ñeel.» Muy
dëgg it, te Yàlla mooy neenal ñam
wi, ak biir bi mu jëm. Waaye taxul
yaramu gëmkat bi ñeel powum séy.
Sang bi kay la yaramu gëmkat bi
ñeel, te Sang bi it, ñeel yaram wi.
[14] Yàlla, mi dekkal Sang bi nag, mooy
dekkal it sunu yaram ci kàttanam.
[15] Xanaa xamuleen ne, seen yaram
mooy céri Almasi? Waaw, ndax
damay jël céri Almasi, def ko céri
gànc bu jigéen? Yàlla tere! [16] Xanaa
xamuleen ne, kuy taqoo ak ab gànc
bu jigéen, mook moom, jenn jëmm
lañuy doon? Ndaxte noonu lañu
waxe ne: «Ñoom ñaar ay mujj di
wenn suux doŋŋ*.» [17] Waaye ku
taqoo ak Sang bi, yaak moom genn
noo ngeen di doon.

[18] Dawleen powum séy! Mboolem
bàkkaar bu nit mana def, bàkkaar
ba du jote dara ak yaramam, waaye
fokat bi, yaramu boppam lay lore
bàkkaaru powam. [19] Dangeena xa-
mul ne seen yaram mooy màkkaanu
Noo gu Sell, gi ci yeen, Noo gi ngeen
jote ci Yàlla? Moomuleen seen bopp,
[20] ndax dees leena jot, ba fey njég ga.
Kon nag seen yaram, terale leen ko
Yàlla.

7

Lu jëm ci mbirum séy

[1] Sama tont ci mbir mi ngeen ma
bind nag, moo di lu baax la ci góor,
mu mucc ci jigéen*. [2] Waaye moytu
powum séy war naa tax ba góor gu
nekk am jabaram, jigéen ju nekk
it, am jëkkëram. [3] Jëkkër ji war
naa def warugaru jëkkër ci jabaram;
naka noonu it, jabar ji war naa
def warugaru jabar ci jëkkëram.
[4] Jigéen ji moomul yaramam, moom
doŋŋ, waaye jëkkër ji it am na ci
sañ-sañ. Naka noonu it, jëkkër
ji moomul yaramam, moom doŋŋ,

* **6:16** 6.16 Seetal ci *Njàlbéen ga* 2.24. * **7:1** 7.1 Li Póol ne lu baax la ci góor, mu mucc ci jigéen, jombul muy waxi boppam. Waaye man naa doon it waxi waa Korent yu mu jottli.

waaye jabar ji it am na ci sañ-
sañ. 5 Buleen di xañante seen bopp,
ndare du yeena mànkoo ab diir,
ngir bokk tënku ci ñaan. Waaye
gannaaw loolu, delluleen di ànd,
bala leena Seytaanee xiirtal ci moy,
ndax tëlee téye seen bopp. 6 Loolu
ma leen wax nag mooy li leen yoon
may, waaye du ndigal. 7 Ndaxte su
ma sañoon kay ñépp toog ni man;
waaye ku nekk ak jagleb boppam bu
ko Yàlla baaxe, kii lii, kee lee.

8 Li may wax gëmkat ñi séqul
ak kenn ab séy, ak ñi seen jëkkër
faatu daal moo di, su ñu wéyee
toog noonu ni man mii, lu baax la
ci ñoom. 9 Waaye su ñu manula
maandu, nañu séy, ndax séy moo
gën seen xéraangey bakkan xabtal
leen.

10 Ñi séq ab séy nag, maa leen
dénk lii, te du sama ndigal, ndigalal
Boroom bee. Jabar ji, bumu teqlikoo
ak jëkkëram. 11 Te bu teqlikoo ak
jëkkëram it, na toog, baña séyaat,
mbaa mu juboo ak jëkkëram. Te
jëkkër ji it bumu fase jabaram.

12 Ñi ci des nag, li ma xalaat
te du Boroom bee ko wax, maa
ko waxal sama bopp, moo di: ab
gëmkatub Almasi, bu amee jabar
ju gëmul, te teewul mu nangu koo
séyal ba tey, bumu ko fase. 13 Ab
gëmkatub Almasi it, bu amee jëkkër
ju gëmul, te teewul mu nangoo nekk
ak moom, bumu tas. 14 Ndaxte
jëkkër ji gëmul day daldi séddu
sellnga ndax jabaram ja dib gëmkat,
te jigéen ji gëmul it day séddu sell-
nga ca jëkkëram jay gëmkat. Su
dul woon noonu doom yu ngeen
ca am di ñu sobewu, te bir na ne
doom yu ngeen ca am, ñu sell lañuy
doon. 15 Ndegam nag ki gëmul daa
bëgga dem, na dem. Su demee
noonu, mbokkum gëmkat bu góor
bi, mbaa ku jigéen ki amatul benn
gàllankoor, waaye ci jàmm la leen
Yàlla woo. 16 Yaw miy jabar ji nag
sa texey jëkkër man naa jaare ci
yaw, jombul; yaw jëkkër ji it, sa
texey jabar jaare ci yaw, jombul.
17 Lu ko moy nag, ku ci nekk, cér
ba la Boroom bi séddoon, noonee
nga nekke woon ba la Yàlla di woo,
nanga ko wéye. Loolu laa santaane
ci mboolooy gëmkat ñépp. 18 Ki
xarafoon bala ñu koy woo, bumu làq
màndargam xaraf ma. Ki xaraful
woon ba ñu koy woo, bumu xaraf.
19 Xaraf amul solo, ñàkka xaraf amul
solo. Li am solo moo di topp ndigali
Yàlla. 20 Ku nekk, nekkin wi nga
nekke woon ba ñu lay woo, nanga
ko wéye. 21 Ndax ab jaam nga woon,
ba ñu lay woo? Amul solo. Waaye
soo manee yiwiku, yiwikul. 22 Ki ñu
woo ci Sang bi, fekk ko mu dib jaam,
mooy ki Sang bi goreel. Naka noonu,
gor si ñu woo, ab jaamu Almasi lay
doon. 23 Gannaaw feyees na seen
njég ba jot leen nag, buleen doon
jaamub nit. 24 Bokk yi, ku ci nekk
daal, nekkin wa nga nekke woon ba
ñu lay woo, wéye ko rekk fi kanam
Yàlla.

25 Ci wàllu janq ji séyagul, awma
ci ndigalu Boroom bi, xanaa ma
wax ci sama xalaat bu mata gëm,
ndax yërmande ji ma Boroom bi
baaxe. 26 Lii mooy li ma foog
ne mooy li baax, ndax njàqarey
jamonoy tey. Li baax ci nit ki daal
mooy mu wéye li muy dund tey.
27 Dangaa am jabar? Bul sàkku pase.
Am amuloo jabar? Kon bul sàkku
jabar. 28 Waaye nag soo takkee
jabar, bàkkaaruloo; ab janq it, bu
séyee, bàkkaarul. Waaye ñi séq
ab séy dinañu am naqaru àddina,
te naqar woowu laa leen bëggoona
fanqal.

29 Li may wax, bokk yi, moo di,
li des yàggatul. Kon nag bés niki
tey, na ñi am jabar mel ni bu ñu ko
amul woon; 30 ñiy jooy mel ni ñu
jooyul; ñi bég, mel ni ñu bégul; ñi
jënd, mel ni ñu moomul li ñu jënd;
31 ñiy jariñoo alalu àddina, bañ cee
xér, ndax melow àddina sii tey, day
wees.

32 Sama coobare mooy, yeen
gëmkati Almasi, ngeen mucc ci
xalaat yu ub seen bopp. Te ku

amul jabar, mbiri Boroom bi lay
xalaat, ak nu muy dabe bànneexu
Boroom bi. 33 Waaye ku am jabar,
mbiri àddina lay xalaat, ak nu
muy dabe bànneexu jabaram, 34 mu
daldi ŋarale. Jigéen ju séyul,
mbaa ab janq, mbiri Boroom bi lay
xalaat, di namma sellal yaramam
akum xelam. Waaye kiy séy, mbiri
àddina lay xalaat, ak nu muy dabe
bànneexu jëkkëram. 35 Lii nag, seen
njariñ a ma ko taxa wax, nammuma
leen koo tege ab gàllankoor, li ma ci
namm mooy ngeen di def li jekk, te
taxawal temm Boroom bi, taxawaay
bu leen benn xalaatu àddina dul
féle.

36 Waaye su amee ku jàpp ne
jëfewul nu jekk, ak janq bu mu
digool ab séy, te janq ba jëm mag†,
ba mu xalaat ne takk ko rekk moo ci
war, na matal yéeneem, takk ko. Su
defee noonu, bàkkaarul. 37 Waaye
ki dogu dëgg ci xolam, te du ndigalu
gàntal lu mu sañula bañ, xanaa ci
sagoy boppam doŋŋ la dogoo ne du
jël janq bi mu digooloon ab séy,
kooku ba tey, def na lu baax. 38 Kon
ki jël ab janqam bu mu digool ab
séy, def na lu baax, waaye ki jëlul
ab janqam moo def li gën.

39 Jabar nag, buumu jëkkëram a
ngi ci baatam, li feek jëkkëram a
ngi dund. Waaye su jëkkër ji faatoo,
sañ naa séy ak ku ko neex, ndegam
gëmkatub Almasi la séyal. 40 Doon
na gëna bég nag, su toogoon, baña
séyaat, ci sama xalaat, te man it defe
naa ne Noowug Yàlla mu ngi ci man.

8

Lu jëm ci ñam wu ñu sarxal ay tuur

1 Su dee wàllu ñam wu ñu sarxal
ay tuur, dëgg la, nun ñépp am nanu
xam-xam ci moomu mbir. Xam-xam
nag day tax nit a réy-réylu, waaye
cofeel day yokke. 2 Ku xalaat ne yaa
xam lenn, xamaguloo ni nga wara
xame. 3 Waaye ku sopp Yàlla, Yàlla
xam la.

4 Kon su dee wàllu ñam wu ñu
sarxal ay tuur, xam nanu ne ay tuur
du dara ci àddina, te Yàlla kenn la.
5 Doonte am na yu ñuy wooye ay
yàlla, te muy lu nekk ci asamaan
mbaa ci suuf, te dëgg la, bare na
ñu ñu neey ay yàlla lañu, bare na it
ñu ñu neey ay sang lañu. 6 Teewul
ci sunu wàllu bopp, jenn Yàllaa am,
muy Baay bi lépp jóge ci moom,
te sunu bakkan ñeel ko, benn Sang
doŋŋ a am, muy Yeesu Almasi, bi
lépp ame ci moom, te sunu bakkan,
ci moom la ame.

7 Waaye du ñépp a xam loolu. Am
na gëmkat ñu seen miineelu tuur yi
bàyyeegul, ba léegi, te moo tax bu
ñu lekkee ñam wu ñu foog ne saraxi
tuur la, seen xel mu daladi moo leen
di foogloo ne sobe toppe na leen ca
ñam wa. 8 Waaye du wenn ñam wu
nuy jegele ak Yàlla. Nu lekk ko, ak
nu bañ koo lekk, du nu yokk, du nu
wàññi.

9 Waaye ni ngeen di dunde seen
sañ-sañu bopp, dangeen ciy xool
ñi seen ngëm dëgërul, ngir ngeen
bañ leena yóbbe bàkkaar. 10 Yaw
mi réy xam-xam, ku la gis ca ndab
la ca jaamookaayu tuur ya, su dee
ab gëmkat bu xelam daladi ndax
ngëm gu desee dëgër, mbaa du ko
xiir ci roy la, ba mu lekk ca ñamu
sarax sa? 11 Te su demee noonu
nag, su boobaa sa xam-xam bu réy
ngay sànke sa mbokkum gëmkat bu
néew doole boobu Almasi deeyal!
12 Su ngeen tooñee noonu bokki
gëmkat ñi, ba yàq seen xel mu
daladi, kon de Almasi ngeen tooñ.
13 Moo tax, su dee aw ñam wu
ma lekk mooy tax ma bàkkaarloo
sama mbokkum gëmkat, dootuma
lekk mukk aw yàpp ci àddina, ngir
baña bàkkaarloo sama mbokkum
gëmkat.

9

Póol muñ na lu ko lew

† **7:36** 7.36 Manees na ko tekkee nii itam: te xemmemtéefam ci ndaw si ëpp ko doole.

[1] Du maa moom sama bopp? Am
du man, ndawal Almasi laa? Xanaa
gisuma Yeesu sunu Boroom? Xanaa
du sama liggéey ci Sang bi, moo di
yeen ci seen bopp? [2] Ndegam ci
ñeneen, man duma ndawal Almasi,
xanaa ci yeen boog, moom laa, ndax
liy firndeel sama sasu ndaw ci Sang
bi, yeen la.

[3] Lii nag moo di sama tont ak ñi
may sikkal: [4] xanaa nun amunu sañ-
sañu jël ag lekk ak ag naan, ngir
liggéey bi nu sasoo? [5] Am sañunoo
yóbbaale mbokkum gëmkat buy
sunu soxna, ni yeneen ndawi Al-
masi, ak doomi ndeyi Sang bi, ak
Sefas? [6] Am boog mennum man ak
Barnaba doŋŋ noo amul sañ-sañu
ñàkka daan sunu doole?

[7] Kan moo masa ràngu liggéeyu
coldaar, te léppam war ko? Ana
kuy jëmbat tóokërub reseñ, te du
lekk ca doom ya? Mbaa kan mooy
sàmm ag jur, te du naan ca soowum
jur ga? [8] Te lii may wax sax, du ci
gis-gisu nit doŋŋ laa ko teg, xanaa
du yoonu Yàlla itam, loolu la wax?
[9] Bindees na ci yoonu Musaa kay
ne: «Bul sunjuñ gémmiñu nag te
fekk koy bojj am pepp.» Ndax Yàlla
nag yi doŋŋ la tiisoo? [10] Am du
noo tax muy wax? Nun kay noo
tax ñu bind loolu, ndax kuy bey,
sañ cee yaakaar, kuy bojj it, sañ cee
yaakaar wàllam. [11] Ndegam alali xol
lanu ji ci yeen, su nu góobee koomu
àddina gu bawoo ci yeen, day ëpp
a? [12] Ndegam ñeneen a jagoo boobu
sañ-sañ ci yeen, astamaak nun.

Waaye nag jariñoowunu sañ-sañ
boobu. Lépp lanu far muñ, ngir
baña gàllankoor yoonu xibaaru
jàmm bu Almasi. [13] Xanaa xamuleen
ne, ñiy liggéeye ci kërug Yàlla gi,
ci kërug Yàlla gi lañuy jële seen
lekk, te ñi sasoo sarxalukaay bi, am
nañu wàll ci sarax ya ñu fa joxe?
[14] Naka noonu it, Sang bi moo digle
ne ñiy yégle xibaaru jàmm bi, nañu
ci dund.

[15] Waaye man jariñoowuma lenn
ci sañ-sañ yooyu, te binduma lii it
ngir defalees ma noonu. Xanaa dee
sax a may gënal— boobu sañ-sañu
kañu daal, kenn du ma ko yàqal!
[16] Yégle xibaaru jàmm bi moom,
du lu may kañoo. Wartéef la wu
ñu ma sas, te ngalla man, su ma
yéglewul xibaaru jàmm bi! [17] Su ma
yebu woona def lii ci sama coobarey
bopp, dinaa ci am peyoor. Waaye
gannaaw dees maa dénk ag caytu, te
ajuwul ci sama coobare, [18] kon ana
lu ciy sama peyoor? Xanaa ma man
di yégle xibaaru jàmm bi ci dara,
ba duma jariñoo sañ-sañu dunde
xibaaru jàmm bi may yégle.

[19] Te itam as gor laa, kenn moomu
ma; teewul jaamu ñépp laa def sama
bopp, ngir gëna iril Sang bi aw
nit. [20] Ba ma nekkee ci biir Yawut
yi, ni Yawut yi laay def, ngir iri
leen. Ba ma nekkee ak ñi tegoo
yoonu Musaa, damaa mel ni yoonu
Musaa laa tegool, ngir iri ñi tegoo
yoonu Musaa, te man ci sama bopp,
tegoowuma yoonu Musaa. [21] Maak
ñi amul yoonu Musaa, damaa mel
ni ku amul yoonu Musaa, ngir iri
leen, doonte ñàkkuma yoonu Yàlla,
gannaaw maa ngi ci yoonu Almasi.
[22] Maak boroom ngëm yi desee
dëgër, damaa mel ni ku ngëmam de-
see dëgër, ngir iri leen. Lépp laa def
sama bopp ci ñépp, ak nu mu mana
deme, ba musal ñennat. [23] Loolu
lépp def naa ko ndax xibaaru jàmm
bi, ngir am ci wàll.

[24] Xanaa xamuleen ne, ab
rawante, ñépp a cay daw, waaye
kenn doŋŋ ay jël ndam li? Dawleen
nag ba jël ndam li. [25] Joŋantekati
tàggat yaram yi, dañuy yar seen
yaram bu metti, te ñooñu kaalag
ndam guy seey doŋŋ lañu ci
yaakaar, waaye nun, kaalag ndam
gu sax dàkk lanu ci yaakaar. [26] Man
nag noonu laay dawe, waaye samaw
xél ñàkkul ab jëmu. Noonu laay
këmëxee it, waaye dóoruma ci jaww
ji. [27] Damay yar sama yaram yar bu
metti kay, ba moom ko, ndax ëllëg
ñu bañ maa doyadal, gannaaw bu

ma xamalee ñeneen kàddu gi ba
noppi.

10

Jaar-jaari maam yedd na sët ya

1 Bokk yi, bugguma ngeen umple
ko, sunu maam yépp la niir wa
yiiroon, te ñoom ñépp a jàll géej
ga*. 2 Ñoom ñépp lañu sóob sóobeb
Musaa, ca biir niir wa, ak ca biir
géej ga. 3 Ñoom ñépp, wenn ñamu
kéemaanu Yàlla wa, moom lañu
lekk, 4 te ñoom ñépp, menn ndoxum
kéemaanu Yàlla ma lañu naan, ndax
ñoo doon naane ca doju kéemaanu
Yàlla ga, doj wa leen doon gunge, te
doj wa Almasi la woon. 5 Teewul ñi
ëpp ci ñoom, Yàlla amul woon lu ko
neex ci ñoom, ba tax ñu daanu, dee
ca màndiŋ ma.

6 Yooyu xew-xew ay misaal la, ngir
nu baña xemmem yëf yu bon, na ko
maam ya daan xemmeme. 7 Buleen
doon ay jaamukati tuur, ni ko ñenn
ci ñoom doone woon. Noonu lañu
binde ne: «Mbooloo ma toog, di lekk
ak a naan, nes tuut ñu jóg, di mbum-
baay†.» 8 Bunu jëfe powum séy, ni
ko ñenn ci ñoom daa defe, ba tax
ñaar fukki junni ak ñett (23 000)
ca mbooloo ma bokk dee ci benn
bés. 9 Bunu wut itam Almasi, ni ko
ñenn ci ñoom wute woon, ba tax ay
jaan rey leen. 10 Buleen jàmbat, ni
ñenn ci ñoom doon jàmbate, ba tax
malaakam reykat ba rey leen.

11 Xew-xew yooyu dal maam ya
ay misaal la, te dees koo bind ngir
nu jànge ci, nun ñi mujug jamono
yemool. 12 Moo tax ku yaakaar ne
taxaw nga, nanga moytu bala ngay
daanu. 13 Benn nattu dabu leen bu
moy nattu yiy dale. Te it Yàllaa jara
wóolu. Yàlla du nangu ngeen tegoo
nattu bu ngeen àttanul, waaye nattu
ba lay booleek pexe, ma leen cay
génne, ba ngeen man koo dékku.

Dawleen bokkaale

14 Kon kat, samay soppe, dawleen
bokkaale. 15 Njort naa ne boroomi
xel laay waxal. Kon àtteel-leen
seen bopp li ma leen wax. 16 Kaasu
barke bi nuy barkeeloo, xanaa du
mooy bokk gi nu bokk ci deretu
Almasi? Te mburu mi nuy daggoo,
du mooy bokk gi nu bokk ci yaramu
Almasi? 17 Gannaaw menn mburu la
nag, doonte ñu bare lanu, kon wenn
yaram lanu, ndax nun ñépp, menn
mburu mi lanu bokk.

18 Xool-leen bànni Israyil ci wàllu
deret. Ñiy lekk yàppu juru sarax gu
ñu rendi, xanaa bokkuñu ak sarx-
alukaay bi ab céram? 19 Ana kon
lu sama wax jiy wund? Ndax daa
wund ne yàpp wu ñu sarxal tuur yi
tekki na lenn? Am daa wund ne tuur
yi tekki na lenn? 20 Li may wax kay
moo di yooyu sarax, rab yi la ñeel,
waaye du Yàlla, te bugguma ngeen
bokk ak rab yi lenn. 21 Dungeen
mana naan ci kaasu Sang bi, naan ci
kaasu rab yi. Dungeen mana bokk
lekk ci ndabal Sang bi, bokk lekk ci
ndabal rab yi. 22 Am danuy yékkati
fiiraangey Sang bi? Danu koo ëpp
doole?

Jëfeel say sañ-sañ tey sóoraale nit ñi

23 «Sañees na lépp,» lañu wax.
Waaye du lépp ay jariñe. «Sañees
na lépp,» waaye du lépp ay yokke.
24 Bu kenn sàkku njariñal boppam,
waaye sàkkuleen seen njariñal mo-
room.

25 Mboolem luy jaay ca ja ba, sañ
ngeen koo lekk te bañ cee luqatu
lenn luy indi ngànt cim xel, 26 ndax
Boroom bee moom àddina, ak li ci
biiram.

27 Bu leen ku gëmul wooyee
lekk, su ngeen nangoo, mboolem
lu mu leen taajal, lekkleen, te bañ
cee luqatu luy indi ngànt cim xel.
28 Waaye bu leen kenn nee: «Lii
ñam wu ñu sarxal tuur yi la,» buleen
lekk, ndax ka leen ko xamal, ndax

---

* **10:1** 10.1 Ba bànni Israyil nekkee ca màndiŋ ma, Boroom bi moom ci boppam moo leen jiite woon, mel ni aw niir, ag bëccëg ngir gindi leen, su guddee mu doon taxaaru sawara, ngir niital leen. Seetal ci *Mucc ga* 13.20—14.31. † **10:7** 10.7 Seetal ci *Mucc ga* 32.6.

itam, ngànt lu wax jiy indi cim xel.
29 Waxuma seenum xel yeen, waaye
xelu keneen ka laay wax.

Ana sax lu waral sama sañ-sañu
bopp di aju ci àtteb keneen ku
am xelam amal ngànt? 30 Bu ma
yékkatee kàddug cant ba lekk sama
wàll, ana lees may sikke ci aw ñam
wu ma sante Yàlla?

31 Kon nag su ngeen di lekk, mbaa
ngeen di naan, mbaa ngeen di def
leneen, lépp lu ngeen di def, wutleen
koo terale Yàlla. 32 Buleen may
kenn lu muy def njombe: du Yawut
yi, du jaambur ñi, du mbooloom
Yàlla mi. 33 Noonu laay def man ci
sama bopp: ñépp laay wuta neex,
ci lépp. Sàkkuwuma sama njariñal
bopp, waaye njariñal lim bu gëna
takku, moom laay sàkku, ngir ñu
texe.

11

1 Ni may roye Almasi, man ci sama
bopp, royeleen ma noonu.

Póol digle na ñu jekkal jataayu julli

2 Maa ngi leen di sant ci ni ngeen
may fàttlikoo ci lépp, ak ni ngeen
saxoo samay dénkaane, ni ma leen
ko dénke.

3 Waaye nag bëgg naa ngeen xam
ne gépp góor, Almasi moo di bop-
pam; jigéen, góor moo di boppam, te
Almasi, Yàlla moo di boppam. 4 Kon
gépp góor guy julli, mbaa muy waxe
kàddug waxyu, bu muuree boppam,
suufeel na Almasi, miy boppam.
5 Waaye jépp jigéen juy julli, mbaa
muy waxe kàddug waxyu, te muu-
rul boppam, suufeel na jëkkëram jiy
boppam. Day mel ni bu nelu woon
rekk. 6 Jigéen ju nanguwula muuru,
bu yeboo xuuf kawaram. Ndegam
am na kersay xuuf kawaram, mbaa
mu nelu nag, fàww mu muur bop-
pam. 7 Góor moom du muur bop-
pam, ndax mooy takkndeeru Yàlla te
moo taxawe darajay Yàlla. Waaye
jigéen moo taxawe darajay góor,
8 ndax góor kat, jëleesu ko ci
jigéen, waaye jigéen kay lañu jële
ci góor. 9 Góor itam, sàkkeesu ko
ngir jigéen, waaye jigéen kay lañu
sàkk ngir góor. 10 Looloo tax jigéen
wara fésal kilifteef ci kaw boppam,
ndax malaaka yi teew*. 11 Teewul
nag ci yoonu Sang bi, jigéen manula
ñàkka wéeru ci góor, góor it manula
ñàkka wéeru ci jigéen, 12 ndax ni
jigéen bàyyikoo ci góor, noonu la
góor juddoo ci jigéen, te lépp fa
Yàlla la bawoo.

13 Seetal-leen ko seen bopp rekk,
ndax jekk na ci jigéen, muy julli ci
Yàlla, te muurul boppam? 14 Xanaa
ni àddina ci boppam tëdde xam-
alu leen ne yar kawar gàcce la ci
góor? 15 Ndaxam kawar gu bare
sagu jigéen la. Jigéen lañu jagleel
kawar gu bare, muy muuraayam.
16 Waaye ku bëgga werante ci le-
neen it, nun loolu du sunu baax, te
du baaxu mbooloom Yàlla mi.

Jekkal-leen reeru Sang bi

17 Waaye lii ma leen digal, am na
ci lu ma leen gërëmewul, ndax du
njariñ la seeni ndaje di jur, xanaa
loraange. 18 Benn, dégg naa am na
ay féewaloo ci seeni ndaje, te am
na lu ma ci gëm. 19 Fàww sax mu
am ay xaajaloo ci seen biir, ngir ñi
seen ngëm wér mana fés ci seen
biir. 20 Bu ngeen dajee benn bérab,
bokk reeru Sang bi taxul, 21 ndax
bu ngeen dee lekk, ku nekk, reeru
boppam lay jëkkantee lekk, ba tax
ñenn ci yeen xiif, fu ñeneen naane
ba màndi. 22 Xanaa amuleen kër
yu ngeen di lekke ak a naane? Am
mbooloom Yàlla mi ngeen sofental,
di rusloo ñi amul? Ana lu ma leen di
wax? Dama leen koy gërëme? Loolu
de duma leen ci gërëm.

23 Man, li ma jële ci Sang bi, moom
laa leen jottli: Sang Yeesu, guddi
gi ñu ko woree, dafa jël mburu,
24 yékkati kàddug cant, dagg ko, ne:
«Lii moo di sama yaram wi leen
ñeel. Deeleen def lii, di ma ko
fàttlikoo.» 25 Noonu itam la def ak

* **11:10** 11.10 Seetal ci *Efes* 3.10.

kaas ba, gannaaw reer ba, ne leen:
«Kaas bii mooy kóllëre gu yees gi
fasoo ci sama deret. Deeleen def
lii, di ma ko fàttlikoo, saa yu ngeen
ci naanee.» 26 Saa su ngeen lekkee
mburu mii, mbaa ngeen naan ci
kaas bi, yégle ngeen deewug Sang
bi, ba kera muy ñëw.

27 Moo tax, képp ku jekkadi nu mu
lekke ci mburu mi, ak nu mu naane
ci kaasu Sang bi, tooñ nga yaramu
Sang bi, ak deretam. 28 Kon na ku
nekk seetlu boppam, doora lekk ci
mburu mi, naan ci kaas bi. 29 Ndax
ku lekk mburu mi, naan ci kaas bi, te
gëddaalul yaramu Almasi, mbugalu
boppam la lekk, naan ko. 30 Looloo
tax ngeen bare ñu néew doole, ak ñu
xiibon, ba lim bu takku dee. 31 Su
nu doon àtte sunu bopp, deesu nu
àttee noonu. 32 Waaye Boroom bee
nuy àttee ay mbugalam ngir yar nu,
ba deesu nu mbugalaale ci biir àtteb
àddina.
33 Kon nag bokk yi, bu ngeen
dajee, ngir bokk lekk, xaaranteleen.
34 Ku xiif, na lekke këram, ngir seeni
ndaje bañ leena yóbbe mbugal.

Yeneen mbir yi nag, bu ma dikkee,
dinaa ko leeral.

12

May bare na te wuute

1 Léegi nag bokk yi, bugguma
ngeen umple ci wàllu mayi Noowug
Yàlla. 2 Bokk yi, xam ngeen ne
ba ngeen dee ay yéefar, dees leena
buuboon, lajjal leen, jëme ci ay tuur
yu tëlee wax. 3 Moo tax ma di
leen biral ne amul kenn kuy waxe
Noowug Yàlla ku naan: «Alkànde
ñeel na Yeesu.» Te it kenn manul
ne: «Yeesu moo di Sang*,» te du lu
ko Noo gu Sell gi xamal.
4 Mayi Noo gi wuute na, waaye
genn Noo gi la. 5 Liggéeyin yi man
naa wuute, waaye benn Boroom bi
la. 6 Jëf ji it man naa wuute, waaye
jenn Yàlla ji mooy jëf lépp ci ñépp.
7 Ku nekk nag, ak na mayu Noo
giy feeñe ci moom, ngir jariñe. 8 Kii
ci Noo gi la jote kàddu gu xelu, kee
séddoo kàddug xam-xam ci genn
Noo gi. 9 Kale jagoo ngëm ci genn
Noo gi, ka ca des jële mayug faje ci
genn Noo googu. 10 Kii itam di def
ay kéemaan, kee di waxe kàdduy
waxyu, kale mana ràññatle noo yu
wuute, keneen di làkk xeeti làkk yu
wuute, ka ca des mana firi ay làkk.
11 Loolu lépp, genn Noo googu moo
koy def, ku nekk, mu sédd la ci, ni
mu ko soobe.

Cér bare na, te yaram di wenn

12 Noonu yaramu nit nekkee wenn
te di cér yu bare, ak noonu mboolem
céri yaram dee wenn yaram wi, ak
li cér yiy bare lépp, noonu rekk la
itam ci Almasi. 13 Ci genn Noo gi
lañu nu sóobe ci biir wenn yaram
wi, nun ñépp, nu diy Yawut, mbaa
nu diy jaambur, nu diy jaam, mbaa
nu diy gor, te nun ñépp, genn Noo
gi lañu nu nàndale.
14 Yaram du bennab cér, waaye cér
yu bare la. 15 Bu tànk noon: «Gan-
naaw man duma loxo, kon bokkuma
ci yaram,» loolu du ko teree bokk
ciw yaram. 16 Te bu nopp noon:
«Gannaaw duma bët, kon bokkuma
ciw yaram,» loolu du ko tee bokk
ciw yaram. 17 Su yaram wépp doon
bët, ana nooy dégge? Su lépp doon
nopp, ana nooy xañtoo? 18 Waaye
Yàlla moo teg cér bu ci nekk ci
yaram wi, ni mu ko soobe. 19 Bu
lépp doon benn cér, kon ana yaram
wi? 20 Cér yi daal bare nañu, waaye
wenn yaram wi la.
21 Bët nag manul ne loxo:
«Soxlawuma la!» Te bopp it manul
ne ay tànk: «Soxlawuma leen!»
22 Céri yaram yi gëna niru lu néew
doole sax, ñooy cér yi manula ñàkk.
23 Cér yi ñu gëna jàpp ne jarula
gëddaal, cér yooyu sax lañu gënatee
gëddaal. Sunu cér yi amul sutura,
ñoom lañu gëna suturaal, 24 te yi am

* **12:3** 12.3 Li nu wax fii mooy Yeesu gannaaw ba mu deeyee, ba dekki mooy Sangu àddina wërngal
këpp.

sutura soxlawuñoo suturaal. Waaye
Yàlla moo sàkk sunu yaram, sàkkin
wu mu ràññee cér yi gëna néew
gëddë, te moo leen gëddaal, 25 ngir
xaajaloo baña am ciw yaram, te cér
yi mànkoo ci di bàyyeente xel. 26 Bu
benn cér mettee, mook cér yépp ay
bokk metit wi. Bu dee benn cér
lañu teral, mook cér yépp ay bokk
bànneexu.
27 Yeen nag yeenay yaramu Al-
masi, te yeena diy céram, ku ci nekk
ak wàllam. 28 Ñi Yàlla tabb ci biir
mbooloom gëmkat ñi, ñi ci jiitu ñoo
di ndawi Almasi. Ñaareel bi di
ñiy waxe kàddug waxyu, ñetteel bi
di jànglekati kàddu gi. Ñi ci topp
di ñiy def ay kéemaan, ñi ci topp
di ñi am mayu faje, ak ñi mane
dimbalee, ak ñi mane jiite, ak ñiy
làkk yeneen xeeti làkk. 29 Ndax
ñépp ay ndawi Almasi? Am ñépp ay
waxe kàdduy waxyu? Am ñépp ay
jànglekati kàddu gi? Am ñépp ay
def ay kéemaan? 30 Am ñépp a am
mayu faje? Am ñépp ay làkk yeneen
làkk? Am ñépp a mane tekki ba?
31 Teewul nag, nangeen sàkku may
yi gën.

Cofeel moo gën lépp

Waaye dinaa leen xamal yoonu dundin wi gën ci lépp.

13

1 Su ma doon làkk làkki nit ñi,
ak yu malaaka yi sax, te jëfewuma
genn cofeel, jóolóoli bu xumb doŋŋ
laa, mbaa tëggum weñ muy riir.
2 Su ma jotoon ci kàddug waxyu,
boole ci xam mboolem kumpa, ak
mboolem xam-xam, ak ngëm gu mat
sëkk ba mana toxal ay tund, te
jëfewuma cofeel, duma dara. 3 Te
it su ma sarxe woon mboolem sama
alal, ba sarxe sama yaramu bopp
ngir ñu lakk ko*, su ma jëfewul
cofeel, loolu du ma jariñ dara.
4 Cofeel nag, muñ ak mbaax la.
Cofeel bokkul ak kiñaan, bokkul ak
jikkoy kañu ak a damu. 5 Bokkul
ak jëf ju jekkadi, ak jiital sa
njariñal bopp, bokkul ak naqari
deret, bokkul ak denc mer. 6 Bokkul
ak bége lu jubadi it, waaye moo di
bége liy dëgg. 7 Cofeel moo di: lépp,
nga bale; lépp, nga gëm; lépp, nga
yaakaar; lépp, nga dékku.
8 Cofeel nag du jeex mukk. Su dee
kàdduy waxyu, dina wéy; su dee
ay làkk, dina selaw; su dee xam-
xam, dina xewi. 9 Ndaxte as ndog
lanu xam, te as ndog lanuy waxe
kàddug waxyu. 10 Waaye keroog bu
li matale dikkee, ndog si wéy. 11 Ba
ma dee tuut-tànk, ni tuut-tànk laa
doon waxe, di dégge dégginu tuut-
tànk, di xalaate ni tuut-tànk. Waaye
bi may mag laa xewil yëfi tuut-tànk.
12 Tey jii ci ab seetu lanuy gise gis-
gis bu lënt. Waaye bu keroogee,
màkk lanuy jàkkaarloo ak li nuy
xool. Tey jii, as ndog laa xam, waaye
su keroogee, ni ñu ma xame, ni laay
xame ba mu mat sëkk.
13 Léegi nag liy sax moo di: ngëm
ak yaakaar ak cofeel; yii yett la, te li
sut ci yooyii moo di cofeel.

14

Lu jëm ci waxyu, aki may ci wàllu làkk

1 Xintewooleen cofeel, te ngeen
sàkku mayi Noo gi, rawatina mayug
waxe kàddug waxyu, 2 ndax kiy làkk
weneen làkk, du nit ñi lay waxal,
waaye Yàlla lay waxal, gannaaw
kenn déggul li muy wax. Teewul ci
Noo gi lay waxe ay kumpa. 3 Waaye
kiy waxe kàddug waxyu, nit ñi lay
waxal, di feddlee, di ñaaxe ak di
naabe. 4 Kiy làkk yeneen làkk,
boppam lay feddli, waaye kiy waxe
kàddug waxyu, mbooloom gëmkat
ñi lay feddli seen ngëm. 5 Su
ma sañoon ngeen di làkk yeen
ñépp yeneen làkk, waaye ngeen di
waxe kàddug waxyu moo ma gënal.
Kiy waxe kàddug waxyu moo ëpp
njariñ kiy làkk yeneen làkk, ndare
ñu tekki li muy làkk, ba mbooloom

* **13:3** 13.3 mbaa ba man koo damoo.

gëmkat ñi jële ca lu ñu feddlikoo.
6 Léegi bokk yi, su ma leen dikke
woon yeneen làkk yu may làkk, ana
lu ma leen di jariñ? Dara, xanaa
ma àgge leen kàddug peeñu, mbaa
xam-xam, mbaa waxyu, mbaa digle.
7 Noonu la itam ci jumtukaayi po yi
dundul tey jibal coow; muy toxoro
mbaa xalam. Su yooyu jumtukaay
jibalul galan yu leer, ana nees di
xame li toxoro ji, mbaa xalam giy
wax? 8 Ag liitu xare it, su jibalul
woote bu leer, ana kuy waajal ab
xare? 9 Noonu la ci yeen itam. Seen
làmmiñ, su ngeen ci waxul kàddu
gu leer, ana nees di xame li ngeen
di wax? Ci jaww ji rekk ngeen di
wax! 10 Ak li làkki àddina bare
te wuute lépp, wenn ñàkku ci am
piri. 11 Baat bu jib nag, su ma xamul
tekkiteem, ab jaambur laay doon ci
kiy wax, te kiy wax it, ab jaambur
lay doon ci man. 12 Kon yeen itam,
gannaaw ñu xér ngeen ci mayi Noo
gi, fexeleen cee am lu ne xéew, ngir
feddli mbooloom gëmkat ñi.

13 Moo tax kiy làkk weneen làkk
wara ñaan ngir ñu xam pireem.
14 Su may ñaan ci weneen làkk,
sama xol ay ñaan, waaye samam
xel liggéeyul. 15 Kon ana nees di
def? Naa ñaane sama xol, tey ñaane
samam xel itam. Naa sàbbaale
sama xol, tey sàbbaale samam xel
itam. 16 Soo yékkatee kàddug cant
goo waxe xol doŋŋ, ana nu nit ku
xamul ku ko teewe naan: «Amiin,»
te xamul li ngay wax? 17 Ndaxam
yaw, rafet nga kàddug cant, waaye
sa kàddu feddliwul keneen ku ciy
dégg.

18 Sant naa Yàlla ndegam maay
làkk yeneen làkk ba raw leen, yeen
ñépp. 19 Waaye fu mbooloom
gëmkat ñi daje, juróomi baat yu ma
waxe samam xel ngir jàngle, moo
ma gënal junniy baat yu ma waxe
weneen làkk.

20 Bokk yi, buleen doon ay xale
ci wàllu déggin. Su dee lu
bon, nekkleen ci ay tuut-tànk,
waaye màggleen ci wàllu déggin.
21 Bindees na ci téereb yoon wi ne:

«Ay niti làkk-kat,
ay làmmiñi doxandéem,
ci laay waxe ak askan wii,
te taxul ba tey ñu déglu ma.
Boroom bee ko wax*.»

22 Kon nag, yeneen làkk, kàddu ya
du ci gëmkat ñi la di firnde, waaye
ci ñi gëmul la di firnde. Te it waxe
kàddug waxyu, du ci ñi gëmul la di
firnde, waaye ci gëmkat ñi la dib
firnde. 23 Léegi nag su mbooloom
gëmkat mépp dajee bérab, ñépp
di làkk yeneen làkk, bu ay nit
ñu xamul mbaa ñu gëmul duggsee,
duñu ne dangeena dof? 24 Waaye su
ñépp dee waxe kàddug waxyu, ba
ku gëmul, mbaa ku xamul duggsi,
kàddu ga la ko ñépp di tiiñale,
àggee ko ko ab àtteem, 25 ba la làqu
woon ca biir xolam, daldi leer. Su ko
defee mu ne dàll dëpp jëëm ci suuf,
sujjóotal Yàlla, te naan: «Aylayéwén
Yàllaa ngi ci seen biir!»

Ndajem gëmkat ñi jar naa rafetal

26 Kon nag ana nees di def, bokk
yi? Bu ngeen dajee, kii am woyu
cant, kii am lu muy jàngle, kee am
am peeñu, kale am lu muy waxe
weneen làkk, keneen am am piri,
loolu lépp na ko feddli ngëm taxa
jóg. 27 Su dee weneen làkk lees di
wax, na ñaar ba gën gaa bare, ñett,
toppante, te kenn di firi. 28 Su amul
kuy firi, bu kiy làkk làkk wi biral
lenn ci jataayu mbooloo mi. Na yelu,
ngir boppam ak Yàlla.

29 Ñiy waxe kàddug waxyu, na
ci ñaar ba ñett wax, te ñi ci des
natt wax ji. 30 Su keneen ci jataay
bi amee am peeñu, na ki doon
wax noppi. 31 Ndax kat yeen ñépp
man ngeena kenn-kennoo, di waxe
kàddug waxyu, ngir ñépp jànge ca,
ba gëna farlu. 32 Biralkati kàddug
waxyu yi ñoo wara jiite xel mi
ñuy waxe. 33 ndax Yàlla du Yàllay
salfaañoo, Yàllay jàmm la.

* **14:21** 14.21 Seetal ci *Esayi* 28.11-12.

Ci mboolem mboolooy ñu sell ñi
nag, 34 na jigéen ñi noppi ci biir
mbooloo yi, ndax mayeesu leen ñu
wax ci yooyu jataay. Na jigéen ñi
nangu, ni ko yoon wi ci boppam
diglee. 35 Su amee lu ñu bëgga xam,
ca kër ga lañu koy laaj seen jëkkër,
ndax jigéen di wax ci biir mbooloom
gëmkat ñi, gàcce la.

36 Ndax ci seen biir la kàddug
Yàlla bàyyikoo? Am ci yeen doŋŋ
la agsi? 37 Ku ci xalaat ne moom
jottlikatub kàddug waxyu la, mbaa
boroom ag may la ci Noo gi, war
naa xam xéll ne lii ma leen bind,
santaaneb Boroom bi la. 38 Ku ci
xamul loolu nag, kooku, xameesu
ko.

39 Kon bokk yi, farluleen ci di
waxe kàddug waxyu, te buleen aaye
kuy làkk yeneen làkk. 40 Waaye na
lépp teggine te aw yoon.

15

Lu jëm ci ndekkitel Almasi

1 Léegi nag bokk yi, ma fàttli leen
xibaaru jàmm bi ma leen xibaaroon,
muy lu ngeen gëm, sax ci, 2 te ci
ngeen texee, ndegam jàpp ngeen bu
dëgër ci kàddug xibaaru jàmm bi,
ni ma leen ko xamale. Lu ko moy ci
neen ngeen gëm.

3 Li ma jotoon laa leen jëkka jottli,
te moo di: Almasi moo dee ngir
njotug sunuy bàkkaar, te noonu la
ko Mbind mi indee. 4 Denc nañu
ko, mu dekki ca ñetteelu fanam,
te noonu la ko Mbind mi indee.
5 Mu feeñu Sefas, teg ca feeñu fukki
taalibe ya ak ñaar. 6 Gannaaw gi
mu feeñu lu ëpp juróomi téeméeri
bokki taalibe yu ko gisandoo, te
li ëpp ci ñooñu, ñu ngi dund ba
léegi, doonte am na ñu ci nelaw.
7 Gannaaw gi mu feeñu Yanqóoba,
teg ca feeñu ndawi Almasi yépp.
8 Man nag la mujja feeñu, te ma
dib liir bu ab juddoom moy bésam,
9 ndax kat maa gëna ñàkk solo
ci ndawi Almasi, te yeyoowuma
sax turu ndaw, gannaaw maa doon
bundxatal mbooloom Yàlla mi. 10 Ci
yiwu Yàlla daal laa doone ki ma
doon, te yiw woowu ma ñeel neenul.
Xanaa yeneen ndaw yépp sax, maa
leen gëna liggéey. Du ci man nag,
waaye yiwu Yàlla, wi ànd ak man
la. 11 Kon muy man, di ñoom,
noonu lanu waaree, te noonu it
ngeen gëme.

Dekkal tëwul Yàlla

12 Ndegam biral nañu ne Almasi
dekki na, ana nu ñenn ci yeen mane
ne ñi dee duñu dekki? 13 Su fekkee
ne ñi dee duñu dekki, kon Almasi
it dekkiwul. 14 Su Almasi dekkiwul,
sunu waare neen na, te seen ngëm
it neen na. 15 Te su boobaa nag
ñu war noo jàppe ay seedey fen-
kati Yàlla, ndax noo seedeel Yàlla,
ne moo dekkal Almasi te dekkalu
ko, gannaaw ñi dee duñu dekki.
16 Ndaxte ñi dee, su ñu dul dekki
kay, Almasi it dekkiwul. 17 Su Al-
masi dekkiwul nag, seen ngëm amul
njariñ, te yeena ngi ci seeni bàkkaar
ba tey. 18 Te kon it ñi dee gannaaw
ba ñu gëmee Almasi, sànku nañu.
19 Su dee ci giiru dund gii doŋŋ lanu
ame yaakaar ci Almasi, kon de noo
gëna toskare ñépp.

20 Waaye nag Almasi dafa dekki
moos, te mooy saraxu ndoortel
meññeef, bi ñu sàkke ci ngóobum
bakkani nit ñi dee. 21 Ci nit la
ndee dikke ci àddina. Moo tax
ci nit itam la ndekkite dikke ci
àddina. 22 Noonu nit bokke ci
Aadama, ba tax ñépp di dee, noonu
la ñépp mana bokke ci Almasi,
ba tax ñu dundalaat leen, ñoom
ñépp. 23 Waaye ku nekk ak ayam.
Jooxeb ndoortel meññeef mi, Al-
masi la. Gannaaw loolu ñoñi Al-
masi ñooy aye, keroog bu délsee.
24 Gannaaw loolu la muj ga, te
ca lay delloo nguur gi kiy Yàlla,
di Baay, fekk mu neenal mboolem
luy kilifteef, ak mboolem sañ-sañ
ak doole. 25 Ndaxte fàww Almasi
nguuru, ba kera Yàlla di sukkal
mboolem ay noonam ciy tànkam.
26 Noon bu mujj, bi ñuy neenal
mooy ndee, 27 ndax «Lépp la Yàlla di
jébbal Almasi, teg ko fi ron ndëgguy

tànkam*.» Waaye bu Yàlla nee,
«lépp la koy jébbal,» bir na ne
moom mi ko jébbal lépp, bokku ci.
28 Bu ñu ko jébbalee lépp nag, su
boobaa moom Doom ji ci boppam
mooy jébbal boppam, ki ko jébbal
lépp, ngir Yàlla di lépp ci lépp.

29 Su fekkee ne ñi dee duñu dekki,
kon ñi ñu sóob ci ndox ngir ñi dee, lu
ñu koy def, doye? Gannaaw ñi dee
duñu dekki, ana lees leen di sóobe
ngir ñi dee? 30 Te kon nun it, ana
lu jar nuy jaay sunu bakkan waxtu
wu nekk? 31 Bokk yi, man de bés bu
nekk ma jàkkaarlook ndee, ak sag bi
ma leen di sagoo ndax Yeesu Almasi
sunu Boroom, mi ngeen gëm. 32 Su
yaakaaru nit ci àddina doŋŋ taxee
may xeex ak ay rabi àll ca Efes, ana
lu mu may jariñ. Gannaaw ñi dee
duñu dekki, kon kay mooy li ñu ne:

«Nanu lekk te naan, nde ëllëg nu
dee†.»

33 Bu leen kenn nax: «Ànd
bu bon yàq na jikko ju baax.»
34 Délloosileen xel yi ci njub te bàyyi
bàkkaar, ndax ñàkka xam lenn ci
Yàlla, moom la ñenn ci yeen nekke,
te loolu gàcce la ci yeen, laa wax!

Yaram bare na te wuute

35 Teewul nit a ngi naan: «Nan
la ñi dee di dekkee? Wan yaram
lañuy dekkaale?» 36 Gàtt xel! Li
nga ji, yaw ci sa bopp, du dundaat
li feek deewul ba noppi. 37 Te li
nga ji du yaramu gàncax giy ñëw,
aw fepp kese la, man naa doon bele,
mbaa weneen jiwu. 38 Waaye Yàllaa
koy yaramal ni mu ko soobe, te
jiwu wu nekk ak yaramu gàncaxam.
39 Suux yépp nag du wenn suux wi.
Wii suux wu nit la, wee wu mala,
wale wu picc, wa ca des wu jën.
40 Am na itam ay yaram yu farewoo
asamaan, ak ay yaram yu farewoo
suuf. Yaram wu farewoo asamaan
nag, ag leeram wuute na ag leeru
yaram wu farewoo suuf. 41 Jant bi
ak leeru boppam, weer wi ak leeru
boppam, biddiiw yi ak seen leeru
bopp, te biddiiw sax wuute naak
moroom ma, ag leer.

42 Noonu itam la ndekkitel ñi dee
di deme. Li ñu suul mooy jiwu
wiy yàqu, te bu dekkee dootu yàqu.
43 Ci ag teddadi lañu ji néew bi ñu
suul, te teraanga lay dekkaale. Ci
néew doole lees ko ji, mu dekkaale
doole. 44 Li ñu suul mooy yaramu
judduwaale wi ñu ji, mu dekki di
yaram wuy dunde Noo gi. Ndaxte
ni yaramu judduwaale ame, ni la
yaram wuy dunde Noo gi ame.

45 Noonu lañu binde ne:
«Aadama, nit ku jëkk ka, lañu def
jëmm juy dund‡,» waaye Aadama
mu mujj mi moo di Noo giy dundloo.
46 Du yaram wi bindoo ag noo
nag mooy jiitu, waaye yaramu
judduwaale wi mooy jiitu, yaram wi
bindoo ag noo topp ci. 47 Aadama
mu jëkk ma, ci suuf la jóge woon,
di suuf; Aadamam ñaareel mi jóge
fa asamaan. 48 Kooka di suuf nag,
na mu mel, ni la niti suuf mel. Ku
asamaane ka it, na mu mel, ni la
ñu asamaane ñi mel. 49 Te ni nu
doone tey, takkndeeru nitu suuf ka,
noonu lanuy dooneji takkndeeru ku
asamaane ka.

50 Li may wax bokk yi, moo di
suux ak deret du am cér ci nguurug
Yàlla, te luy yàqu manula am cér ci
lu dul yàqu. 51 Kaayleen ma xamal
leen mbir mu umpe. Dunu dee nun
ñépp, waaye nun ñépp ay soppiku.
52 Lu gaawa gaaw lay doon, ci xef
ak xippi, bu liit gu mujj ga jibee;
nde liit ga mooy jib, ñi dee, dekki,
di ñu dul yàqooti, nun nag, nu sop-
piku. 53 Sunu yaramu judduwaale
wii nara yàqu, fàww mu sol weneen
wu dul yàqu; sunu yaramu ndee
wii, fàww mu sol yaramu deetil.
54 Bu yaramu judduwaale wii nara
yàqu solee weneen wu dul yàqu, ba
yaramu ndee wii sol yaramu ndeetil,
su boobaa la kàddu gii ñu bind di
mat:

* **15:27** 15.27 Seetal ci *Sabóor* 8.7. † **15:32** 15.32 Seetal ci *Esayi* 22.13. ‡ **15:45** 15.45 Seetal ci *Njàlbéen ga* 2.7. § **15:54** 15.54 Seetal ci *Esayi* 25.8.

«Mëddees na ndee ci géeju ndam§.
55 Moo yaw ndee, Ana sa ndam?
Moo yaw ndee, ana sag fitt*?»
56 Ndee, ag fittam mooy bàkkaar,
te bàkkaar, dooleem mooy Yoon wi.
57 Waaye cant ñeel na Yàlla, mi
nu may ndam ci sunu Sang Yeesu
Almasi!
58 Kon nag yeen sama bokk yi
ma soppal sama bopp, farluleen, bu
leen dara yëngal, te saxooleena jëm
kanam ci liggéeyu Sang bi, te ngeen
xam ne seenu ñaq, ci seenub ànd ak
Sang bi, du neen.

16

Lu jëm ci ndimbal lu ñeel gëmkati Yerusalem

1 Ci wàllu ndimbal li jëm ci
gëmkat ñu sell ñi, noonu ma ko
digale mboolooy gëmkati diiwaanu
Galasi, yeen itam defeleen ko noonu.
2 Bés bu jëkk ci ayu bés yi, na ku
nekk génne as lëf ca la mu am,
na mu ko àttane, te mu dencal ko
boppam, ngir bu ma dikkee, dootu
soxlaa wër, di dajale. 3 Bu ma
dikkee, ñi ngeen tànn, ñoom laay
yebale ab bataaxal, ngir ñu yóbbu
Yerusalem seen ndimbal. 4 Su aajoo
ma dem man itam, ñu ànd ak man.

Póol mébét na, dénkaane na

5 Dinaa dikk ba ci yeen, gannaaw
bu ma jaaree diiwaanu Maseduwan,
ndax Maseduwan laay jaare. 6 Man
naa am ma yàgg ci yeen, jombul
sax ma lollikoo fi yeen. Su ko defee
ngeen yiwi ma, ma dem, ak fu ma
mana jëm. 7 Ndaxte itam, buggu-
maa jaare fi yeen rekk, jàll, waaye
yaakaar naa toog ci yeen ab diir, su
ko Boroom bi mayee. 8 Waaye ci Efes
gii laay toog ba màggalu Pàntakot,
9 ndax bunt ubbikul na ma fi ŋàpp,
ngir liggéey bu am njariñ, te noon
yi bare nañu.
10 Bu Timote dikkee nag, fexeleen
ba bumu am lu muy tiit ci seen biir,
ndax liggéeyu Boroom bi lay liggéey
ni man. 11 Kon bu ko kenn xeeb.
Gannaaw loolu nangeen ko yiwi ak
jàmm, ba mu délsi ci man, ndax
moom laay xaar, mook bokk yi itam.
12 Mbokk mi Apolos nag moom,
soñ̃ñ naa ko lu bare, ngir mu dikk
ba ci yeen, ànd ak bokk yi, waaye fii
nu tollu yebuwu ci dara. Teewul bu
jekkoo, dina dikk.

Yeneen ndigal a ngi aki tàggtoo

13 Teewluleen te saxoo ngëm,
góor-góorluleen te dëgërlu. 14 Lépp
lu ngeen di def, defeleen ko cofeel.
15 Bokk yi, xam ngeen ne Este-
fanas ak njabootam ñooy jooxeb
ndoortel meññeef ci diiwaanu
Akayi, te jàpple ñu sell ñi lañu
séddoo. Kon dama leen di ñaan,
16 ngeen nangul nit ñu mel noonu,
ñoom ak mboolem ñu bokk ak ñoom
liggéey bi ak coono bi. 17 Maa
ngi bége teewaayu Estefanas ak
Fortunatus ak Akaykus, ndax bi
ngeen wuutee tey, ñoo leen taxawal.
18 Dalal nañu sama xel, ak seen mos,
yeen itam. Kon nit ñu mel noonu,
fonkleen leen.
19 Mboolooy gëmkati diiwaanu Asi
nag ñu ngi leen di nuyu. Akilas ak
Pirsil, ñu ngi leen di nuyu bu baax
ci turu Sang bi, ñoom ak mbooloom
gëmkat ñiy daje seen kër. 20 Bokk
yépp a ngi leen di nuyu.
Saafoonteeleen fóonante yu sell.
21 Man Póol maa bind nuyoo bii ci
sama loxol bopp.
22 Ku buggul Sang bi, na alku.
Maranata (mu firi sunu Sang,
dikkal!)
23 Yal na yiwu Sang Yeesu ànd ak
yeen.
24 Sama cofeel ñeel na leen, yeen
ñépp, ci Yeesu Almasi mi nu bokk.

* **15:55** 15.55 Seetal ci *Ose* 13.14.

Ñaareelu bataaxal bi Yàlla may Póol, mu bind ko waa Korent

1 Ci man Póol, ndawal Almasi
Yeesu ci coobarey Yàlla, ci man la
bataaxal bii bawoo, bawoo itam ci
Timote mbokk mi, ñeel mbooloom
Yàlla mi ci Korent, ak mboolem ñu
sell ñi ci diiwaanu Akayi gépp. 2 Aw
yiw ak jàmm ñeel na leen, bawoo
fa Yàlla sunu Baay, ak Sang Yeesu
Almasi.

Yàlla mooy dëfal xol yi

3 Cant ñeel na Yàlla sunu
Baayu Sang Yeesu Almasi, Baayu
yërmande yi, Yàlla jiy dëfale nu
nekk, 4 moom mi nuy dëfal ci sunu
jépp njàqare, ngir noonu nu jote
nun ci sunu bopp, ndëfalaay lu nu
dëfaloo fa Yàlla, nu man koo dëfale
ñi nekke mboolem xeeti njàqare.
5 Ndax kat coonoy Almasi, nu mu
gëna yokkoo ci sunu kaw, ndax li nu
ko gëm, noonu itam la ndëfalaay liy
bawoo ci Almasi di yokkoo. 6 Su nu
jaaree ci njàqare, seen ndëfalaay
ak seen jàmm lay doon. Sunu amee
ndëfalaay it, seen ndëfalaay lay
doon, ngir coono yi nuy dékku,
ngeen man koo dékku, yeen itam.
7 Te itam am nanu yaakaar ci yeen
bu baax. Xam nanu ne ni ngeen
bokke ak nun coono, ni ngeen di
bokke ak nun ndëfalaay.

8 Ndax kat, bokk yi, buggunu
ngeen umple njàqare, ji nu daj ci
diiwaanu Asi. Daj nanu coono bu
jéggi dayo, te wees sunu kàttan,
ba yaakaaratunu woona dund sax.
9 Nun ci sunu wàllu bopp, jàppoon
nanu ne sunu àtteb dee moo
taxaw. Waaye loolu tax na nu
bañatee yaakaar sunu bopp, xanaa
di yaakaar ci Yàlla, miy dekkal ñi
dee. 10 Moo nu wallu ci googu dee gu
naroona metti, moo nuy walluwaat,
te moom lanu yaakaar mu wallooti
nu. 11 Yeen itam, ni ngeen nu ciy
jàpplee mooy ngeen di nu ñaanal.
Su ko defee yiw, wa nu ñu bare
ñaanal ba nu am ko, dina tax ñu
bare biral ag cant ci sunu mbir.

Póol biral na jëfinam ak mébétam

12 Li nuy damoo nag moo di seede
bi nu sunu xel mu dal seedeel, ne xol
bu set ak jikko ju dëggu ju bawoo fa
Yàlla, mooy li nu doxale ci àddina
si, rawatina sunu digg ak yeen, te
du lu nu sunu xam-xamu nitu neen
may, waaye yiwu Yàlla moo nu ko
may. 13 Bindunu leen leneen lu
moy mbind moomu ngeen jàng te
man koo xam. May yaakaar nag ne
dingeen xam ba mokkal, 14 noonu
ngeen xawa xame ne nun, man
ngeen noo damoo, te nun it, yeen la
nuy damoo, keroog bésu Sang Yeesu.
15 Kóolute gu ma amoon ci ni
ngeen nuy damoo moo tax ma na-
roona jëkka dikk ba ci yeen, ngir
seen yiw mana yaar, 16 ba bu ma
jógee ci yeen, daldi jaareji diiwaanu
Maseduwan, bu ma jógee Mase-
duwan, dikkaat ci yeen, ba ngeen
yiwi ma, ma jëm Yude. 17 Ndax ñàkk
pastéef laa mébéte moomu mébét?
Am ni nitu suuxu neen di mébéte
rekk laa topp bay xel-yaar, naan
«waaw» te naan «déet»?
18 Yàlla mi mata gëm de seere
na ne kàddu gi nu leen di wax
du «waaw, déet,» 19 ndax Doomu
Yàlla, Yeesu Almasi, mi nu biral
ci seen biir, man ak Silas[*] ak
Timote, du kàddug «waaw, déet;»
«waaw» doŋŋ a nekk ci moom.
20 Ak li digey Yàlla di bare lépp,
ci Almasi la ay digeem di doone
«waaw». Moo tax itam, ci moom
lanu naan Yàlla: «Amiin», ngir del-
loo ko njukkal. 21 Te ki nuy saxal
ci Almasi, nook yeen, moo nu tabbe
diwu pal gi, te moo di Yàlla. 22 Moo
nu màndargaale xàmmikaayam, te
moo yeb dawalub Noo gu Sell gi ci
sunu biir xol.
23 Man nag seedey Yàlla laa ciy
sàkku, giñ naa ko ci sama bakkan,

* **1:19** 1.19 Silas mooy Silwan ba tey.

bañ leena yokku naqar moo tax
délsiwuma Korent. 24 Du caageenu
yilif seen ngëm nag, ndax ci ngëm
ngeen sax, waaye nook yeen ay
liggéey, ngir seen mbégte.

2

1 Man nag li ma dogu mooy lii:
Du teg leen aw naqar laay délsee ci
yeen, 2 ndax su ma leen naqaralee,
ana kuy seral sama xol ku dul yeen
ñi ma naqaral? 3 Looloo taxoon ma
binde noonu, ngir bu ma dikkee,
baña am naqar ci ñi ma waroona
bégal. Li ma wóor ci yeen ñépp moo
di sama mbégte mooy seen mbégte,
yeen ñépp. 4 Ci biir njàqare, ak xol
bu fees, ak rongooñ yu bare laa leen
bind. Binduma leen ngir naqaral
leen, waaye cofeel gu réy gi ma am
ci yeen moo tax.
5 Su nit tegee aw naqar, man naa
ne du man rekk la ko teg, waaye
yeen ñépp la teg aw naqar, mbaa
boog ma ne ñenn ci yeen, ngir baña
réyal mbir mi lool. 6 Tiiñal, gi ko
li ëpp ci mbooloo mi tiiñal, doy
na ko mbugal. 7 Kon kay xanaa
ngeen jéggal ko, te dëfal ko, ngir
mu baña sóobu ci naqar wu ko
ëpp doole. 8 Kon dama leen di
ñaan, ngeen feddli seen mbëggeel
ci moom. 9 Leneen lu ma jublu woon
ci bind leen, moo di nattu leen ba
xam, ndax dingeen dégg ndigal ci
lépp. 10 Ku ngeen jéggal ag tooñ,
ma jéggal ko, man itam. Man nag,
su ma jéggalee, ndegam am naa
lu ma jéggale, yeena tax ma def
ko, ci kanam Almasi, 11 ngir Sey-
taane bañ noo nax, ndax ay pexeem,
umplewunu ko.

Póol jaaxle na, féex na

12 Ba ma àggee Torowas, ngir
yégle fa xibaaru jàmm bi ci Almasi,
bunt ubbikul na ma ndax Boroom
bi. 13 Waaye sama xel dalul woon,
ndax gisuma woon sama mbokk, Tit.
Teewul ma tàggtoo ak ñoom, jëm
diiwaanu Maseduwan.
14 Waaye cant ñeel na Yàlla*!
Moom mi Almasi tax mu di nu
yóbbaale saa su nekk, ci njaab miy
fésal ndamam, te cuuraayal xam-
xamam, nun ñii la koy wasaaree
fépp, 15 ndax kat nun nooy cuu-
raayal Almasi fa Yàlla, ñeel ñi ci
yoonu texe, ak ñi ci yoonu sànkute.
16 Teewul muy ci ñii, xetu ndee gu
jëme ci ndee, te di ci ñee, xetu dund
gu jëme ci dund. Boobu sas nag,
ana ku ko àttan? 17 Nun nag danoo
melul ni ñu bare, ñiy julaa kàddug
Yàlla, waaye ci ndigalal Yàlla ak fi
kanam Yàlla la nuy waaree xol bu
set, ci Almasi mi nu gëm.

3

Póol a ngi layool sasub ndawam

1 Danuy tàmbaleetee seedeel
sunu bopp ne noo yelloo ngërëma?
Am danoo soxla ni ñenn nit ñi,
ay bataaxal yu jëm ci yeen, mbaa
mu bawoo ci yeen, ngir seedeel nu
ngërëm? 2 Sunu bataaxal kay, yeen
la, te dees koo bind ci sunu xol, ba
ñépp xam ko, jàng ko. 3 Bir na ne
bataaxalub Almasi bu jottlikoo ci
sunub liggéey, moom ngeen, te du
daa lees ko binde, waaye Noowug
Yàlla jiy dund lees ko binde. Du ci
àlluway doj lees ko rëdd, waaye ci
àlluway xoli suux, lees ko rëdd.
4 Googu kóolute lanu am ci Yàlla
ndax Almasi. 5 Du caageenu doyloo
sunu manoorey bopp, ba yaakaar ne
lenn man naa sottee ci sunu wàllu
bopp, waaye sunu manoore ci Yàlla
la jóge. 6 Moo nu may manoorey
doon ay liggéeykati kóllëre gu bees
gu ajuwul ci mbindum ndigali yoon,
xanaa kóllëre gu aju ci Noo gi.
Ndaxte mbindum ndigali yoon day
rey, te Noo gi di dundloo.
7 Mbindum ndigali yoon wi, ci aw
doj lees ko rëddoon, te Musaa moo
sasoo woon liggéeyu yoon woowuy

* **2:14** 2.14 Gannaaw ba Póol dajee ak Tit ba mu xamal ko ni waa Korent rafetloo bataaxalam ba mu doon jooye, loolu firndeel na ko ne Yàlla dëggal na sasu ndawam. Moo tax muy sàbbaal Yàlla ci woowu yiw. Seetal 7.5-16.

jëme ci ndee. Teewul muy liggéey
bu làmboo ag leer gu doon lerxat ca
kanam ga, ba bànni Israyil tële koo
xool jàkk, doonte leer guy wéy la
woon. 8 Waaye liggéeyu Noo gi, leer
gu gënatee réy la làmboo. 9 Ndegam
liggéey boobuy tege ab daan moo
làmboo ag leer, kon liggéeyu Noo,
giy maye njekk moo ko gënatee
làmboo ag leer. 10 Soo ko xoolee
noonu, leer ga woon, du woon sax
ag leer, ci leer gii ko raw tey, 11 ndax
ndegam liy wéy moo làmboo woon
ag leer, astamaak li fi sax.

12 Gannaaw am nanu jooju
yaakaar nag, fit wu réy lanuy deme,
13 te baña def ni Musaa ma daan
muur kanam ga, ndax bànni Israyil
bañ ne jàkk ci leer guy wéy, di
giim, di giim ba jeex. 14 Waaye
seenum xel a dërkiis. Ba tey jii,
bu ñuy jànge biir mbooloo, téereb
kóllëre gu jëkk gi, muuraay googoo
fi des; murikuwul, ndax ci Almasi
lay deñe. 15 Waaw, ba tey jii kay,
saa yu ñuy biral yoonu Musaa, ag
muuraay a ngi tege ci seen xol.
16 Waaye saa su nit waññikoo ci
Boroom bi, muuraay gi day muriku.
17 Boroom bi mooy Noo gi, te fu Noo
gi nekk, fa la nit di moome boppam.
18 Nun ñépp nag, kanam gu muriku
lanuy xoole niki cib seetu, leeru
Boroom bi, ba tax nuy soppiku, doon
takkndeeram, tey làmboo leer guy
màgg, di gëna màgg. Looloo di
liggéeyu Boroom bi, moom miy Noo
gi.

4

Njaqi bani kese yeb na ngëneeli alal

1 Ndegam boobu liggéey lanu
sasoo, ci yërmandey Yàlla, dunu
yoqi. 2 Waaye danoo dàq jépp
jëf ju gàccelu ju nit di jëfe làq-
làqal. Doxunu ag njublaŋ te sop-
parñiwunu kàddug Yàlla. Liy dëgg
kay lanuy fésal, ba am kóoluteg
ñépp, fi kanam Yàlla. 3 Sunu
xibaaru jàmm nag, su muuroo, ñi
nara sànku la muurul. 4 Aji gëmadi
ñooñu la Seytaane yàllay xarnu
bii gëlëmal seenum xel, ngir ñu
baña gis ceeñeeru xibaaru jàmm
bu leeru Almasi, miy melokaanu
Yàlla. 5 Nun kat, du sunu bopp
lanuy waare, waaye li Yeesu Almasi
dib Sang moom lanuy waare, te
nun ci sunu bopp nooy seeni jaam,
ndax Yeesu. 6 Ndaxte Yàlla mi ne:
«Na leer gi leere ci biir lëndëm gi,»
moo leeral sunu xol, ngir leeraangey
xam-xamu leeru Yàlla, te leeraange
googu mooy lerxat ci xar-kanamu
Yeesu Almasi.

7 Nun nag nooy njaqi bani kese
yi yeb jooju alal, ngir mu bir ne
manoore ju yéeme ji alal ji làmboo,
manoorey Yàllaa, waaye du sunu
jos. 8 Nu nekk lees nuy tance, waaye
deesu nu nappaaje. Dinanu jaaxle,
waaye dunu jàq. 9 Dees na nu
bundxatal, waaye deesu nu wacc.
Dees na nu daaneel, waaye deesu
nu jekkli. 10 Dee gi Yeesu dee woon,
moom lanu àndal ci sunu yaram,
fu nu tollu, ngir dundug Yeesu itam
mana fése ci sunu yaram. 11 Saa
su nekk, nun ñiy dund, ñu ngi
nuy jébbal ndee ndax Yeesu, ba tax
dundu Yeesu it mana fése ci sunuw
suux wi jëm ndee. 12 Kon nag ndee
mooy def liggéeyam ci nun, ndund
di def liggéeyam ci yeen.

13 Bindees na ne: «Damaa gëm,
moo tax ma wax*.» Nun it, wenn
xeetu ngëm wi lanu am. Danoo gëm,
moo tax itam nuy wax. 14 Ndaxte
xam nanu ne ki dekkal Sang Yeesu,
moo nuy dekkal itam, nook Yeesu, te
moo nuy yóbbu ba nu teewi, nook
yeen, fa kanamam. 15 Loolu lépp
yeena tax, ngir yiwu Yàlla lawa law,
ba cant gu ne gàññ tukkee ci ñi ëpp
ci nit ñi, ngir màggug Yàlla.

Yaakaar lanu saxoo

16 Moo tax dunu ñàkk yaakaar.
Doonte sax sunu bitib jëmm a ngi
gën di bon, sunu jëmmu biir moom,

* **4:13** 4.13 Seetal ci *Sabóor* 116.10.

mu ngi yeeslu bés ak bés. 17 Sunu
coono bu woyof bii ci àddina, ci
diggante bu gàtt nag, moo nuy jural
teraanga ju diisaay ba jéggi dayo,
teraanga ju sax dàkk. 18 Moo waral
xoolunu ci li bët mana gis, waaye li
bët dul gis, ci lanuy xool, ndax li bët
mana gis day wéy, waaye li bët dul
gis moo sax ba fàww.

5

1 Xam nanu ne sunu yaram, sunu
këru kaw suuf gii di ab xayma, bu
daanoo it, am taax lanu am fa Yàlla,
kër gu sax dàkk, gu loxol nit tabaxul.
2 Moo nu tax di onk ci biir xayma
bii nu nekk, ndax yàkkamtee soloo
sunu dëkkuwaayu asamaan, teg ko
ci kaw bii nu jiital, 3 nde bu nu
soloo noonu, dunu def yaramu neen.
4 Noo ngi onk ndax diis, li feek nu
ngeek sunuw yaram, xayma bi nu
soloo nii. Du summiku lanu namm,
waaye solu teg ko ci lanu namm,
ngir li jëm ndee, daldi suux ci biir
ndund. 5 Googu muj ci boppam lanu
Yàlla mooñe woon, te Noo gi mu nu
jox lanu ci dawalal.

6 Moo tax nu saxoo ñeme, te xam
ne sunu desagum biir kër, ci yaram
wi, mooy sunu desagum fu sore
Sang bi, 7 ndax ngëm lanuy doxe,
waaye doxewunu ab gis-gis. 8 Kon
ñeme lanu def, te li nu gënal di
génn, des bitib sunu yaramu tey,
ngir dëkki ak Sang bi. 9 Kon nag,
nu des biir kër gii, mbaa nu génn,
dëkki bitib kër gii, li nu xintewoo
daal moo di nu neex Sang bi. 10 Ndax
kat, nun ñépp fàww nu taxawi fa
jalub àttekaayu Almasi, ngir ku
nekk yooloo kemu jëf ja mu jëfe
yaramam, muy lu baax, mbaa lu
bon.

Jubooleen ak Yàlla

11 Danoo xam lan mooy ragal
Boroom bi nag, te moo nu tax di
wax lu gëmloo nit ñi. Yàlla de
ràññee na bu baax nooy kan. May
yaakaar ne yeen itam, ci seen biir
xol, ràññee ngeen bu baax nooy
kan. 12 Seedeelatunu sunu bopp lu
jar ngërëm de, danu leen di may lu
ngeen nu mana sagoo, ndax ngeen
am tontal ñi sagoowul li ci biir xol,
xanaa di sagoo am peeñ. 13 Ndegam
danoo teqlikoo ak sunu sago, Yàlla
la ñeel. Su nu àndee ak sunu
sago nag, yeen la ñeel. 14 Ndaxte
cofeelu Almasi daal moo nu jiite,
nun ñi ràññee lii: Gannaaw kenn
moo deeyal ñépp, kon ñépp a dee.
15 Te ki deeyal ñépp, daa deeyal
ñépp ngir ñiy dund bañatee dund
ngir seen bopp, xanaa di dund ngir
ki leen deeyal, ba dekki.

16 Kon nag gannaaw-si-tey, ni nitu
suuxu neen di xoole moroomam,
nun xooleetunu ko kenn. Doonte ni
nitu suuxu neen lanu xoole woon
Almasi, léegi xooleetunu ko noonu.
17 Kon bu nit ki bokkee ci Almasi,
mbindeef mu bees lay doon. La
woon day wonni, li teew nag, di lu
yees. 18 Loolu lépp ci Yàlla la jóge,
moom mi nu jubale ak boppam ci Al-
masi, te moo nu sas, ngir nuy waare
juboo googu. 19 Loolu di firi ne ci
Almasi la Yàlla jubale waa àddina,
ak jëmmu boppam, ba toppu leen
seeni tooñ, te moo nu dénk kàddug
juboo gi. 20 Kon nag Almasi, noo
diy ndawam, te ci nun la Yàlla di
wootee. Kon ci turu Almasi, danu
leen di ñaan: nanguleena juboo ak
Yàlla. 21 Almasi mi masula bàkkaar,
moom la Yàlla sëf sunu bàkkaar,
ngir nu mana ame ci moom àtteb
nit ñu jub fa Yàlla.

6

1 Nun ñi bokk ci liggéey bi nag,
noo leen di ñaan ngeen baña nangu
yiwu Yàlla ci neen. 2 Ndaxte Yàlla
moo ne:
«Jant ba mu jotee laa la nangul,
bésu mucc ba laa la wallu*.»
Te nag, tey jii la jantam jote; tey kat,
la bésub mucc.

Liggéeyal Yàlla ñàkkul aw tiis

3 Buggunu kenn sikk sunub
liggéey, moo tax buggunoo jëfe lenn

* **6:2** 6.2 Seetal ci *Esayi* 49.8.

luy doon tojaange ci kenn. 4 Ci lépp
kay lanu bëgga seedeel sunu bopp,
ne noo yelloo ngërëm, te ay jawriñi
Yàlla lanu, di ñu muñ lu bare ci biir
coono, aki mitit, aki njàqare; 5 ci ay
dóor, ak néegi kaso, ci biir mbooloo
yu nu jógal, ci doñ-doñ ju metti, ak
fanaanee xoole, akub xiif; 6 te nuy
setal sunu dund, di ànd ak xam-xam,
ci biir muñ, akug mbaax, ci biir Noo
gu Sell gi, ak cofeel gu amul jinigal,
7 ci biir kàddug dëgg, ak kàttanu
Yàlla; ci kaw gànnaayi njubte yi ci
sunu loxol ndijoor ak lu càmmoñ;
8 ci biir teraanga, ak ci biir toskare;
ci biiri baatal, ak jëw yu rafet. Dees
noo jàppe ay mbubbookati dëgg, te
nuy nit ñu dëggu; 9 jàppe nu ñu
kenn xamul, te nuy ñu siiw; jàppe
nu ñuy waaja dee, te nuy dund;
jàppe nu ñu ñu wara mbugal, te
bañ leena teg àtteb dee. 10 Dees
noo jàppe boroomi tiis, te nu dëkke
mbég; jàppe nu ay néew-ji-doole,
te nu woomal ñu bare; jàppe nu ñu
amul dara, te nu moom lépp.

11 Yeen bokki Korent, wax nanu
leen sunu biir yépp, ubbil leen sunu
xol. 12 Genn ñooru jógewul ci nun,
waaye yeen yeena nu ñooroo seen
xol. 13 Léegi nag, yeen, feyleen nu
bor bi boog, ma wax ak yeen ni
samay doom, ubbil-leen nu seen xol!

Baleen bokkaale

14 Buleen lëkkoo ak gëmadikat ñi.
Gan lëngoo la njub ak ndëngte séq?
Gan booloo la leer ak lëndëm séq?
15 Gan juboo la Almasi ak Seytaane
séq? Wan wàll la gëmkat bi bokk ak
gëmadikat bi? 16 Gan takktoo la kër
Yàlla séq ak ay tuur? Ndax kat, nun,
nooy kër Yàlla jiy dund, te noonu la
ko Yàlla waxe ne:

«Maay dëkk ci seen biir, di dox ci seen biir,
di seen Yàlla, ñuy sama ñoñ†.»
17 Kon nag:
«Nangeen génne ci seen biir, te teqlikoo ak ñoom,»
la Boroom bi wax.
«Lu sobewu, buleen ko laal‡.
Su boobaa, maa leen di dalal§.
18 Maay doon seen baay,
ngeen di samay doom, góor, ak jigéen*,»
la Boroom bi, Aji Man ji wax.

7

1 Gannaaw noo moom yii dige nag,
soppe yi, nanu setal sunu bopp ci
mboolem sobey yaram, ak ju xel, te
nu matal sellnga ci ag ragal Yàlla.

Póol bége na tuubeelu waa Korent

2 Xajal-leen nu. Tooñunu kenn;
lorunu kenn; naxunu kenn, lekkunu
alalu kenn. 3 Du teg leen tooñ laay
waxe lii, ndax wax naa ko ba noppi,
yeena ngi ci sunu xol, ngir nu bokk
dund, mbaa nu bokk dee. 4 Kóolute
gu réy laa am ci yeen, te sag bi ma
ame ci yeen réy na. Mbégte mu
seral sama xol laa feese, te bànneex
laa rembatle, ci biir sunu mboolem
njàqare!

5 Ba nu àggee diiwaanu Mase-
duwan, sunuw yaram noppluwul,
waaye daj nanu bépp coono: xeex
ci biti, njàqare ci biir. 6 Teewul
Yàlla miy seral xolu ñi xàddi, tànki
Tit la serale sunu xol, 7 te du tànki
Tit rekk la serale sunu xol, waaye
itam, seral ga Tit ne, moom ngeen
serale woon xolam. Yégal na nu
seen nammeel gu réy, ak seeni jooy,
ak seen xéraange ci man, ba ma
gënatee bég.

8 Ndegam sax dama leena tegoon
aw tiis ndax bataaxal ba ma leen
bind, réccootuma ko, doonte réccu
woon naa ko, ndax gis naa ne
bataaxal boobu teg na leen aw tiis,
lu mu gàtt gàtt. 9 Waaye tey bég
naa, te du tiis wu ngeen tegoo laay
bége, waaye li leen tiis wi tuubloo,
laay bége, ndax woowu xeetu tiis
la Yàlla namm ci yeen, moo tax
it yóbbewunu leen jenn loraange.
10 Ndaxte tiis wu Yàlla namm, ag

† **6:16** 6.16 Seetal ci *Sarxalkat yi* 26.12. ‡ **6:17** 6.17 Seetal ci *Esayi* 52.11. § **6:17** 6.17 Seetal ci *Esekiyel* 20.41. * **6:18** 6.18 Seetal ci *2.Samiyel* 7.14.

tuubeel gu jëme cig mucc lay jur, te
loolu du tiis wees di tiisoo. Waaye
tiisu àddina, ndee lay jur. 11 Gisleen
nag, seen tiis wi leen Yàlla teg ci coo-
bareem, li mu leen jural: gii farlute;
gii kàddug layoo gu ngeen yékkati,
rawati; mii mer mu war, rawati;
gii ragal Yàlla rawati; gii nammeel
rawati; gii xéraange rawati; gii
pastéef ci yar ki tooñ rawati! Nu
nekk ngeen setale seen bopp wecc ci
mbir moomu. 12 Kon nag su ma leen
bindee, ki tooñ taxul, ki ñu tooñ it
taxul, waaye dama leena bind, ngir
farlute gi ngeen am ci nun, mana
fés, fi kanam Yàlla, ngeen gisal ko
seen bopp. 13 Loolu seral na sunu
xol. Te yemunu ci xol bu sedd,
waaye gënati nanoo bége mbégtem
Tit, mi ngeen dalal am xelam, yeen
ñépp. 14 Dëgg la, damoo naa leen
as lëf fi kanam Tit, waaye gàcce
fekku ma ci. Dëgg lanu leen masa
wax, waaye la nu leen doon damoo
fa kanam Tit itam, noonu la mu-
jje doon dëgg. 15 Te saa yu Tit
xoolaatee ni ngeen dégge ndigal,
yeen ñépp, ak wegeel gi ngeen ko
dalale, ànd ceek ragal Yàlla bay lox,
cofeelam ci yeen di gënatee yokku.
16 Bég naa, ndax wóolu naa leen ci
lépp!

8

Yéwénleen

1 Gannaaw loolu bokk yi, danu
leen di xamal li yiwu Yàlla maye
ci biir mboolooy gëmkati diiwaanu
Maseduwan. 2 Doonte jaar nañu
ci nattub njàqare bu mag, seen
mbégtee rembat ci seen biir ñàkk
gu tar, ba géejal seenug tabe. 3 Seen
kemu am-am lañu joxee, maa ko
seede, lu wees seen am-am sax lañu
joxee xol bu sedd. 4 Dañu noo ñaan,
ba di nu tinu, ngir nu may leen, ñu
def seen loxo ci ndimbalu jàpplante
gi jëm ci gëmkat ñu sell ñi*. 5 Li nu
séentu woon sax wees nañu ko, nde
Sang bi lañu jëkka jébbal seen bopp,
door noo jébbal seen bopp, te noonu
la ko Yàlla bëgge. 6 Looloo tax nu
soññ Tit, ngir noonee mu tàmbalee
woon ci yeen, ndajalem ndimbal li,
mu àggalee ko ci yeen. 7 Gannaaw
nag yeena duunle ci lépp; muy ci
wàllu ngëm, ak wàllu kàddu yu
rafet, ak wàllu xam-xam, ak cawarte
ci lépp, ak ci cofeel gu nu leen xiir,
kon ndajalem ndimbal lii it, ngalla
duunleleen ci.
8 Du ndigal lu ma leen jox, waaye
njaxlafug yeneen gëmkat, moom
laay natte seen xol, ngir xam nu
seen cofeel dëggoo. 9 Xam ngeen kat
sunu yiwu Boroom Yeesu Almasi,
moom mi woomle woon, te yeena
tax mu ñàkk, ngir woomale leen ag
ñàkkam.
10 Ab xalaat laa am ci mbir mii,
te mooy doon seen njariñ. Du jëf
ji rekk ngeen jëkke woon, waaye
yeena jëkkoona biral daaw, yéeney
dimbali. 11 Kon nag léegi, mottlileen
jëf ji. Noonu ngeen xére woon ci
seen yéene, mottleeleen ko noonu
ci seen kem am-am. 12 Ndax kat ab
joxe, bu àndee ak yéene rekk, la
boroom joxe bi amul, deesu ci natt
lees koy nangul, waaye li mu am, ci
lees koy nangul ab joxeem.
13 Du caageenu nag, teg leen
coono, ngir teggil ñenn ñi, waaye ag
tollale war na ci. 14 Tey jii seenug
rembatle mooy faj soxlay ñeneen,
ngir ëllëg, rembatley ñooña faj
seeni soxla, yeen itam. Su ko defee
ag tolloo am. 15 Noonu lañu binde
ne: «Ki dajale lu bare ëpplewul, te
ki dajale lu tuut ñàkkul†.»

Yónnentub Tit am na sabab

16 Cant ñeel na Yàlla, mi def ci
xolu Tit, mu xér ci yeen ni ma
xére ci yeen! 17 Ba nu ñaanee
Tit mu dikk ba ci yeen, nangul
na nu, waaye yemu ca, nde ci
xéraangeem la yebul boppam ne
mooy dikk ba ci yeen. 18 Noo
ko yebal, boole kook menn mbokk

* **8:4** 8.4 Seetal ci *Room* 15.26. Ndimbal loolu ca gëmkat ña néew-doole ca Yerusalem la jëmoon.
† **8:15** 8.15 Seetal ci *Mucc ga* 16.18.

mu mboolooy gëmkat ñépp gërëm,
ndax liggéeyam ci xibaaru Almasi
bi muy xamle. 19 Rax ci dolli,
mboolooy gëmkat ñi ñoo ko tabb,
ngir mu ànd ak nun, ba nu yóbbu
ndimbal li, muy teddngay Boroom
bi ci boppam, te di sunu firndey
cawarte ci dimbalee. 20 Noonu lanu
fàggoo, ndax kenn bañ noo sikk ci
ndimbal lu bare lii nu wara saytu.
21 Li nuy xinte moo di li baax ci
kanam Boroom bi, te baax ci kanam
nit ñi itam.
22 Boole nañu leen itam ak
sunu mbokk mu nu nemmiku
xéraangeem ay yooni yoon, ci fànn
yu bare, te mu gënatee xér bii
yoon ndax kóolute gu réy gu mu
am ci yeen. 23 Su dee mbirum Tit,
mooy sama wéttal, di ma jàpple
ci liggéey bi, ngir yeen. Sunu
bokk, yi ànd ak moom nag, ñooy
ndawi mboolooy gëmkat ñi, te
ñooy teraangay Almasi. 24 Kon nag
wonleen leen lu firndeel seen cofeel
ci ñoom, ak ci kanam mboolooy
gëmkat ñi, firndeel itam ne noo yey
wóolu leen.

9

1 Ci mbirum ndimbal lu jëm ci
ñu sell ñi, jarul ma di leen bind,
2 ndax xam naa seen yéene ju réy,
te moom laay damoo ci kanam waa
Maseduwan, naan leen: «Daaw fekk
na waa Akayi* noppi.» Te seen
xéraange jooju ngeen nekke xiirtal
na ñu bare. 3 Maa yebal bokk yi,
di yaakaar ngeen noppi ni ma ko
waxe woon, ngir la nu leen doon
damoo ci mbir mii, baña neen. 4 Lu
ko moy bu niti Maseduwan dikkee,
ànd ak man, te fekkuleen noppi,
kóolute googu sunu gàcce lay doon,
rawatina seen gos. 5 Moo tax ma
noon naa soññ bokk yi, ñu jiitu ma
ci yeen, ba waajal ndimbal lu takku
li ngeen dige woon, ba mu noppi,
te baña doon sompi ŋott, xanaa di
ndimbal lu duun.

Ku ji lu bare, góob lu bare

6 Lii rekk la: ji lu tuut, góob lu
tuut; ji lu bare, góob lu bare. 7 Kon
na ku nekk joxe, ni mu ko waaje ci
xolam, te bañ koo tiisoo, bañ koo
joxee ñàkk pexe, ndax kiy joxee xol
bu sedd, Yàlla sopp na ko, 8 te Yàlla
man na leena baawaanal wépp yiw,
ba ngeen saxoo am lu leen doy ci
lépp, ak koom gu bare, ngir jépp jëf
ju baax. 9 Noonu lañu binde ne:
«Mooy nàddil néew-doole yi,
te njekkam sax dàkk†.»
10 Te kiy jagleel beykat bi am jiwu,
ak mburu mu nit di dunde nag,
kooku moo leen di jox jiwu mu ne
gàññ, te mooy ful seen meññeefum
njekk. 11 Su ko defee ngeen woomle
ci lépp, mana yéwén ci wet gu nekk,
ba seen jëf ji sottee ci nun, mana jur
cant gu bare, ñeel Yàlla.
12 Ndax liggéey bi ndimbal lii laaj
kat, yemul rekk ci faj soxlay ñu sell
ñi, waaye itam dina baawaanal cant
gu bare, ñeel Yàlla. 13 Liggéey bi ci
ndimbal lii nag, nit ñi dinañu natt
soloom bu réy, bay sàbbaal Yàlla,
ndax ni ngeen firndeele ne déggal
ngeen xibaaru jàmm bu Almasi, ak
ni ngeen yéwéne ci seen jàpplante,
jëme ci ñoom ak ci ñépp. 14 Cofeel
gu réy nag lañu leen di ñaanale,
ndax yiw wi leen Yàlla géejal, yeen.
15 Cant ñeel na Yàlla ci mayam gu
tiiñ aw làmmiñ.

10

Póol tontu na ñi koy ŋàññ

1 Man Póol ci sama wàllu bopp
nag, maa leen di ñaaxe teeyug Al-
masi, akug lewetaayam, man miy
teew ci seen biir, di ab ragaleey, fi
seen kanam, te bu ma soree doŋŋ
laa leen di ñemeey, 2 rikk buleen ma
taxa teew, bay ñemee jëfe kóolute,
gi ma nara ñemee jëfe, ak ñenn
ñi xalaat ne ni nitu suuxu neen
doŋŋ lanuy doxale. 3 Dëgg la, nitu
suux lanu, waaye xeexewunu ni nit
di xeexe. 4 Ndaxte gànnaay, yi
nuy xeexe du gànnaayi suuxi neen,

* **9:2** 9.2 waa Akayi: Korent mooy péeyu diiwaanu Akayi. † **9:9** 9.9 Seetal ci *Sabóor* 112.9.

waaye da di gànnaay yu am fa Yàlla,
kàttanu daane ay tata. Te xalaatin
yu jubul, noo leen di daaneel, 5 mook
lépp luy réy-réyloo ab taxawaayam,
di joŋante ak xam-xamu Yàlla, te
nooy jàpp njaam bépp xalaat, ngir
déggal-loo ko Almasi. 6 Te keroog
bu seen dégg ndigal matee, fas nanu
yéenee mbugal képp ku déggadi.

7 Xanaa ci melow biti doŋŋ ngeen
di xool*! Su amee ku mu wér
péŋŋ, moom ci boppam ne ci Almasi
la bokk, na dellu jàpp moom ci
boppam, ne ndegam ci Almasi la
bokk, nun itam, ci Almasi lanu bokk.
8 Te doonuma am benn kersa, su
ma ëppaloon sax ci damoo sañ-sañ
bi nu Boroom bi jox, te du sañ-
sañu sànk leen it, xanaa yokk seen
ngëm. 9 Buggumaa mel ni ku leen
di xëbale ay bataaxal nag. 10 Ndaxte
bataaxal yi kat lañu ne: «Dañoo
ñagas, te tàng, waaye bu teewee
moom ci boppam, da naan yàcc, te
ay kàddoom xeebu.» 11 Lii nag, kiy
waxe noonu, na ko xam: ni nu mel
ci kàddu ci sunuy bataaxal, bu nu
wuutee, noonu lanuy mel ci jëf, bu
nu teewee.

12 Ñenn ci ñooñu di seedeel seen
bopp ne ñoo yelloo ngërëm nag,
nun ñemewunoo boole sunu bopp
ak ñoom, mbaa nuy méngale sunu
bopp ak ñoom. Waaye ñoom dañoo
amul xel, ndax nattukaay bi ñuy
nattoo, di ko méngalantee ci seen
biir, ñoom ñoo ko sàkkal seen bopp!
13 Nun, sunub damu dafa am kemu
bu mu dul wees. Sunu kemu moo
di déndub tool bi nu Yàlla sas, te
ci biir tool bi lanu liggéeye, ba agsi
ci yeen. 14 Moo tax weesunu sunu
kemu sas, mbete agsiwunu woon
ba ci yeen. Waaye noo agsi ba
ci yeen, indil leen xibaaru jàmm
bu Almasi. 15 Weesunu kemu, bay
damu ci liggéeyu ñeneen. Waaye
am nanu yaakaar ne nu seen ngëm
gëna yokkoo, ni la sunuw sas di
gëna yokkoo, lépp ci biir kemu gi ñu
nu àppal. 16 Su ko defee nu mana
wees fa yeen, ba jàll yégleji xibaaru
jàmm bi ca wàlla, te baña damoo
lu ñeneen def ba noppi, ci seen biir
sas. 17 Kuy damu daal, na damu ci
Boroom bi†.
18 Ndax ki ñu naw mooy ki Bo-
room bi gërëm, waaye du ki gërëm
boppam.

11

Póol wuute na ak ndawi naaféq yi

1 Céy bu ngeen ma muñaloon, ba
ma dof-doflu tuuti! Muñal-leen ma
rekk. 2 Maa leen di fiiree fiiraangey
Yàlla ci boppam, ndax jenn jëkkër
doŋŋ laa leen digool ab séy, te
mooy Almasi mi ma leen namma
jébbal, te fekk leen di janq bu set
wecc. 3 Waaye na jaan ja naxe
woon Awa, ca pexeem, ragal naa
seenum xel yàqoo noonu, ba dëddu
ngëm gu dëggu te set gu ngeen
ŋoye woon ci Almasi. 4 Ndax kat
gaaw ngeena xajoo lool, nit ku dikk,
di leen waare meneen Yeesu mu
nu waarewul, mbaa geneen noo gu
ngeen jot te jotuleen ko woon, mbaa
beneen xibaar bu ngeen dëggal, te
mu wuute ak ba ngeen déggoon.
5 Moona ndaw yu màgga màgg
yooyeey, foog naa ne duma seen cu-
une ci lenn. 6 Su ma dee ku xareñul
ci wàllu wax it, du ci wàllu xam-
xam, te nu nekk lanu leen wone
loolu, ci bépp fànn.

7 Am boog damaa tooñ ca na ma
toroxloo ngir darajaal leen, ndax la
ma leen laajul ag pey, ba ma leen
di àgge xibaaru jàmm bu Yàlla bi?
8 Yeneen mboolooy gëmkat de laa
jëlal, nde maa nangoo ag peyoor ca
ñoom, ba man leena liggéeyal, yeen,
ci neen. 9 Te ba ma nekkee ci yeen te
soxla dab ma, wéeruwuma ci kenn
ci yeen, ndax la ma ñàkkoon, bokk
ya jóge Maseduwan ñoo ma ko indil.
Fexe naa ba du lenn lu ma leen
diisale, te noonu laay saxoo. 10 Ak
dëggu Almasi gi ci man, kàddug
damu googu, kenn du ma ko xañ,

---

* **10:7** 10.7 Mbaa: Xool-leen jàkk mbir mi. † **10:17** 10.17 Seetal ci *Yeremi* 9.23.

ci diiwaanu Akayi gépp. 11 Lu tax?
Ndax dama leena buggul? Yàlla xam
na ne «ahakay!» 12 Noonu may
def rekk laay saxoo, ngir xañ aw
lay, ñiy wut aw lay wu ñu damoo,
naan ñook nun a yem kepp daraja.
13 Ñooñu ay ndawi caaxaan lañu, ay
liggéeykat yu njublaŋ yu mbubboo
ndawi Almasi. 14 Te loolu jarula
waaru, ndax Seytaane ci boppam,
malaakam leer lay mbubboo. 15 Kon
bu ay ndawam itam di mbubboo
ndawi njub, du doon lu yéeme.
Waaye seenug muj, seeni jëf lay
yemool.

Póol am na ay nattu ci biir yónnentam

16 Ma baamu ko, bu ma kenn
jàppe ab dof, mbaa boog, ngeen
muñal ma ni ñuy muñale ab dof,
ba ma damu tuuti, man itam. 17 Li
may wax nag, waxewuma ko ci ndi-
galal Boroom bi, waaye taxawaayu
dof laa koy waxe, gannaaw mbirum
damu la. 18 Ndegam ñu baree ngi
damu ni niti suuxu neen di damoo,
naa damu, man itam. 19 Yeen bo-
room xel yi, yeenaka nangoo muñal
ay dof, 20 nde muñal ngeen ku leen
jaamloo, muñal ku leen lekk, muñal
ku leen futti, muñal ku leen jaay
daraja, muñal ku leen talaata! 21 Ma
waxe ko gàcce, mbete noo néew
doole, ba manunoo jëfe ak yeen
noonu!
Ndaxam, ma wax waxi dof, lu
waay ñemee damoo, ñeme naa koo
damoo, man it. 22 Xanaa ay Ebrë
lañu? Ak man itam. Xanaa ci
xeetu Israyil lañu bokk? Ak man
itam. Xanaa ay sëti Ibraayma lañu?
Ak man itam. 23 Xanaa ay surgay
Almasi lañu? Naa ràkkaaju nag,
te ne maa leen ko gëna doon. Bu
dee ci liggéey yu metti, maa man
fopp; bu dee ci fani kaso, maa ëpple
fopp; bu dee ci ay yar, maa ëpple ay
yooni yoon, te bare na lu ma riisu
ndee, ba raw leen: 24 ci Yawut yi
lañu ma dóore juróomi yoon, ñeent
fukki kàccri yu yées benn. 25 Ñetti
yoon lañu ma dóori yet, dóor may
doj benn yoon. Ñetti yoon laa dugg
gaal, mu suux. Fanaan naa, yendu
naa biir xóotey géej. 26 Bare na lu
ma tukki, ay aaytéef xaare ma ay
dex, xaare ma ay sàcc, xaare ma
ay pexe yu ma samaw xeet lalal, ak
yu ma jaambur ñi lalal. Ay aaytéef
xaare na ma biir dëkk, xaare ma
biir màndiŋ, xaare ma biir géej,
xaare ma ci biir bokki taalibe yu ko
mbubboo. 27 Doñ-doñ, akub coono
ci la, te bare naa lu ma fanaanee
xoole. Xiif naa, mar naa, te bare
na lu ma ñàkk ab dund. Liw naa,
rafle naa, 28 te gannaaw li ci des lépp
sax, sama xintey bés bu nekk a ngi
fi, njàqare ji ma am ci mboolooy
gëmkat ñépp. 29 Ana ku ci néew
doole, te taxul ma néew doole, man
it? Ana ku ñu ci bàkkaarloo, te
awma ci tiis wu taal ab xol?
30 Su damu waree de, samag néew
doole laay damoo. 31 Yàlla sunu
Baayu Sang Yeesu, moom mi yelloo
cant ba fàww, xam na ne fenuma.
32 Ba ma nekkee Damaas, ga bo-
room dëkk ba di jawriñu Buur Are-
tas, boroom dëkk baa santaane ñu
wattu buntu dëkk ba, ngir jàpp ma.
33 Waaye ca palanteeru tatay dëkk
ba lañu ma yoore cig dàmba, ba ci
suuf. Noonu laa ko rëcce.

12

Póol am na am peeñu, akub nattu

1 Damu war na, moonte amul
njariñ, waaye naa jàll ba tey ci mbir
yu ma Sang bi gisloo, ak peeñu yu
mu ma won. 2 Maa xam aw nitu Al-
masi, ba ñu ko yéegee ba ñetteelu
asamaan*, fukki at ak ñeent la tey.
Ndax aw yaramam lees ko yéegaale
woon? Xawma, ndax yéegaaleesu
ko aw yaramam? Xawma, Yàlla
rekk a xam. 3 Xam naa ne nit
kooku, ndegam yaramam lees ko
booleel, am booleesu ko ak yara-
mam? Xawma, Yàlla rekk a xam,
4 Waaye yéegees na ko ba Àjjana,

---

* **12:2** 12.2 Ci gis-gisu Yawut yi, ñetteelu asamaan moo gëna kawe.

mu dégg fa mbir mu waxuwul, te
mayeesul nit mu tudd ko. 5 Nit
ku mel noonu laay damoo, waaye
du sama bopp laay damoo, xanaa
ma damoo diggante yu ma néewe
doole. 6 Su ma nammoona damu
it, du doon ag ndof, ndax dëgg laay
wax. Waaye damay moytoo damu,
ngir kenn bañ maa fooge lu wees li
mu gis, may def, ak li mu dégg, may
wax.
7 Te it, waccalees na ma ndégu biir
suux, mu taxawe ndawal Seytaane,
di ma mitital, ngir ma baña bew
ndax peeñu yu yéeme. 8 Mbir
moomu, ñetti yoon laa ci ñaan Sang
bi, ngir mu sorele maak moom. 9 Mu
ne ma: «Sama yiw doŋŋ nga soxla;
sama manoore, ci ag néew doole lay
mate.» Kon kat dinaa gëna bégati
ci damoo diggante yu ma néewe
doole, ngir manoorey Almasi wàcc
ci sama kaw. 10 Looloo ma tax di
bànneexu ci biir diggante yu ma
néewe doole, ak ci biiri saaga, ak ci
biir ag ñàkk, ak ci biir coono yu ñu
may bundxatale, ak ci biir njàqare
yu ma dal ngir Almasi. Ndaxte bu
ma néewee doole, booba laa am
kàttan.

Póol bëgg na waa Korent

11 Mujj naa dib dof nag, te yeena
ma ko yóbbe, nde gërëm maa
leen waroon, ndax doonte duma
dara sax, ndaw yu màgga màgg
yooyeey, duma seen cuune ci lenn.
12 Firnde yiy màndargaal ndawal
Almasi, feeñalees na ko ci seen biir,
lépp ci ag muñ gu mat sëkk: firnde
yeek kéemaan yeek jaloore yi. 13 Ci
lan ngeen yéesle yeneen mboolooy
gëmkat ñi? Xanaa sama soxlay
jëmmu bopp jii ma leen wéerul.
Kon baal-leen ma, maa tooñ!
14 Maa ngii di leen waaja ganesi
ñetteel bi yoon, te duma wéeru
ci yeen. Wutsiwuma lu ngeen
am, yeen laa soxla. Ndaxte doom
du dencal waajuram, waaye waajur
mooy dencal doom. 15 Man nag xol
bu sedd laa yeboo ci jaay mboolem
lu ma am, ba jaay sama dooley bopp
ngir seen jëmmi bopp. Xanaa duma
leen ji gii cofeel gu réy, di feyoo
cofeel gu ko yées? 16 Xanaa dees
na ne, man ci sama wàllu bopp
diisaluma leen moos, waaye samag
njublaŋ laa fexee ba nax leen?
17 Ndax am na kenn ku ma
jëfandikoo, ci ñi ma yebaloon ci
yeen, ba lekkal leen lenn? 18 Maa
soññ Tit, ngir mu seetsi leen, te maa
yebal mbokk moomu, boole kook
moom. Ndax Tit da leena lekkal?
Xanaa du maak mooma bokk menn
mébét, ak wenn doxalin?
19 Mbaa fooguleen ne sunu bopp
lanuy layal nii fi seen kanam? Fi
kanam Yàlla de lanu waxe, ndax
Almasi mi nu gëm, te lépp, soppe
yi, seen yokkute la ñeel. 20 Ragal
naa, bu ma dikkee, fekke leen nu ma
neexul, yeen it, ngeen gise ma nu
leen neexul. Ragal naa ay réeroo ci
seen biir ak kiñaan ak mer mu ëpp,
ak diiroo mbagg, ak waxi sos aki
jëw, ak réy-réylu, akug salfaañoo.
21 Ragal naa, bu ma dikkee, sama
Yàlla ruslooti ma ndax yeen, may ti-
isoo ñu bare ñu wéye seen bàkkaar
ya woon, te tuubuñu jëfi sobe ji, ak
powum séy mi, ak yàqute gu af, gi
ñu nekke.

13

Ay kàdduy artoo aki tàggtoo ngi

1 Ñetteel bi yoon a ngii, bu ma
leen di ganesi. «Ci kàddug ñaari
seede ba ñett nag la àtteb mépp
mbir di wére*.» 2 La ma waxoon ba
noppi ca sama ñaareelu ngan, tey
bi ma wuutee, moom laay baamtu,
artoo ko ñi jëkkoona bàkkaar, ak ñi
ci des ñépp: su ma délsee, duma
ñéeblu kenn, 3 gannaaw yeenay wut
lu firndeel ne ci man la Almasi di
waxe ak yeen, te moom néewul
kàttan, diggam ak yeen, waaye ku
manoorewu la ci seen biir. 4 Cig
néew doole lees ko daaje ci bant ba
rey ko, waaye tey ci manoorey Yàlla
lay dunde. Nun itam sunug bokk

* **13:1** 13.1 Seetal ci *Baamtug Yoon wi* 19.15.

ci Almasi moo tax nu néew doole,
waaye ci manoorey Yàlla lanuy bokk
ak moom di dund, bu nuy jëflante
ak yeen.
5 Xoolaatleen seen bopp, ba xam
ndax yeena ngi ci yoonu ngëm
wi. Nattleen seen bopp, xanaa xam
ngeen ne Yeesu Almasee ngi ci yeen?
Ndegam du seen gëmadi, la natt
ba firndeel! 6 May yaakaar nag ne
nun, dingeen xam ne firndeel nanu
sunu taxawaay. 7 Teewul nuy ñaan
Yàlla, ngeen baña def dara lu bon,
te ñaanunu loolu am, ngir nu man
koo firndeele sunu taxawaay, waaye
bu sunub taxawaay doonul woon lu
firndewu itam, sunu yéene mooy
ngeen di def lu baax. 8 Ndax kat
manunoo def dara ba sot liy dëgg,
manunu lu dul liggéeyal liy dëgg.
9 Bu nu néewee doole, te ngeen am
doole, bég nanu. Lii itam, nu ngi
koy ñaan, te mooy ngeen yokku ba
mat sëkk. 10 Looloo tax ma bind leen
lii bala maa dikk, ba buma dikkee,
du jar may mettil ni may jëflante ak
yeen, ci kaw sañ-sañ bi ma Boroom
bi jox. Ndax kat sañ-sañ bi, yokke
moo ko taxa jóg, waaye deesu ko
yàqe.
11 Ma tëje fii nag, bokk yi,
bégleen, yokkuleen ba mat sëkk,
ñaaxanteleen, mànkooleen te
jàmmoo. Su ko defee Yàlla miy
Yàllay cofeel ak jàmm mooy ànd ak
yeen.
12 Saafoonteeleen fóonante yu
sell. Ñu sell ñépp a ngi leen di nuyu.
13 Sunu yiwu Sang Yeesu Almasi
nag, ak cofeelu Yàlla, ak bennoo
geek Noo gu Sell gi, yal nañu bokk
ànd ak yeen ñépp.

Bataaxal bi Yàlla may Póol, mu bind ko waa Galasi

1 Ci man Póol, ndaw li
bàyyikoowul ci ay nit, jottliwul
yónnentu nit, xanaa Yeesu Almasi,
ak Yàlla Baay bi ko dekkal, ci
man la kàddu gii bawoo, 2 bawoo
itam ci mboolem bokk yi nekk ak
man, ñeel mboolooy gëmkat yu
diiwaanu Galasi. 3 Aw yiw ak jàmm
ñeel na leen, tukkee ci Yàlla sunu
Baay, ak Sang Yeesu Almasi, 4 mi
maye bakkanam ngir njotug sunuy
bàkkaar, ba musal nu ci jamonoy
tey ju bon ji, ci coobarey Yàlla sunu
Baay, 5 bi daraja ñeel, tey ak ëllëg
ba fàww. Amiin.

Xibaaru jàmm bi benn la

6 Man de jaaxle naa ci nii ngeen
gaawa dëddoo Yàlla mi leen woo
ci boppam, ci ndimbalal yiwu Al-
masi, bay topp xaat beneen xibaaru
jàmmeey! 7 Te beneen dafa amul
sax, xanaa ñenn ñi leen di jaxase,
te bëgga sopparñi xibaaru jàmm bu
Almasi. 8 Waaye nun ci sunu bopp,
mbaa malaaka mu bawoo asamaan
sax, ku leen ci àgge woon beneen
xibaaru jàmm bu dul bi nu leen
àgge, kooku yal na alku! 9 Wax
nanu ko ba noppi, ma waxati ko tey:
képp ku leen àgge beneen xibaaru
jàmm bu moy bi ngeen xasa jot, yal
na alku!
10 Léegi nag ndax nit ñi laay
sàkkoo jubool, am Yàlla? Am nit ñi
laay wuta neex? Su ma bëggoona
wéye neex nit ñi de, duma doon
jaamub Almasi.

Almasi moo dénk Póol xibaaru jàmm bi

11 Bokk yi, ma xamal leen ne
leen xibaaru jàmm bi may yégle,
bàyyikoowul ci nit. 12 Te it man
jëlewuma ko, jàngewuma ko ci nit,
xanaa ci peeñum Yeesu Almasi.
13 Ndax kat dégg ngeen ni ma
doon jëfe bu jëkk, bi ma nek-
kee ci yoonu Yawut, bundxatal
gu jéggi dayo ga ma daan teg
mbooloom gëmkati Yàlla mi, di ko
yàq. 14 Yoonu Yawut, maa ci rawoon
ñu bare ci sama maas gi ma bokkal
askan, te maa leen gënoona xér fuuf
ci sunu aaday maam. 15 Waaye ca
sama biiru ndey la ma Yàlla séddoo,
woo ma ci boppam ci kaw yiwam,
te moom la soob, 16 mu feeñalal
ma Doomam, ba ma àgge jaam-
bur ñi dul Yawut, xibaaru jàmm
bi ci mbirum Almasi. Ci saa si
diisoowuma ci ak kenn. 17 Demuma
sax Yerusalem, seeti ñi ma jëkka
doon ndawi Almasi, waaye Arabi laa
dem, doora délsi Damaas.
18 Gannaaw ba ñu ca tegee ñetti at
laa doora dem Yerusalem, ngir xam-
anteji ak Sefas, toog fa moom ñaari
ayi bés. 19 Teewul gisuma kenn ci
ndaw yi ci des, ku dul Yanqóoba,
rakku Sang bi. 20 Li ma leen bind
nii nag, Yàlla mi nu tiim seere na
ne du ay fen. 21 Gannaaw gi laa
dem diiwaani Siri ak Silisi. 22 Waaye
ba boobu, mboolooy gëmkati Almasi
ya ca diiwaanu Yude xamuñu ma
woon. 23 Déggoon nañu rekk ñu
naan: «Ki nu daan bundxatal bu
jëkk, di yàq sunu yoonu ngëm wi
de, léegi mooy yégle xibaaru jàmm
bi koy xamle!» 24 Mboolooy gëmkat
yooyu nag di sant Yàlla ci man.

2

Ndawi Almasi ya doyloo nañu Póol

1 Fukki at ak ñeent gannaaw gi laa
dellu Yerusalem, ànd ak Barnaba,
yóbbaale Tit itam. 2 Sama tànk
yooyu nag am peeñu moo ko waral.
Ca laa wéetoo ak ña ñu jàppoon ne
ñooy kàngami mbooloom gëmkat
ña, faramfàcceel leen xibaaru
jàmm bi may yégal jaambur ñi dul
Yawut, ngir ragal sama liggéey bi ma
jota def, te di ko wéye, doon coonob
neen. 3 Moonte Tit mi ma àndaloon
sax, tegeesu ko fa wartéefu xaraf,

te ci askanu gereg yi dul xaraf la
bokk. 4 Doonte booba, ay nit ñu
tuddoo bokki gëmkat ñoo yoxoosu
ba tàbbi ci sunu biir, di nu yëddu,
ngir luqatu ni nu moome sunu bopp
ndax Almasi Yeesu mi nu gëm, te
li ñu ci jublu di delloo nu ci buumi
njaam. 5 Waaye ñooñu, nangulunu
leen lu tollook simili sax, ndax bëgg
leena sàmmal yeen, dëggug xibaaru
jàmm bi, ba mu sax ci yeen.

6 Teewul ñooñu ñu jàppe woon ay
kàngam, ak daraja ju ñu masoona
am, amalu ma solo, nde Yàlla amul
xejj ak seen, ñooñu yokkuñu lenn
ci kàddu gi may xamle. 7 Xanaa
kay li ñu gis moo di ni Yàlla yebale
Piyeer ngir mu àgge askanu Yawut
xibaaru jàmm bi, noonu la ma
yebale ngir ma àgge ko jaambur ñi
xaraful, 8 ndax ki liggéey ci Piyeer,
ngir mu doon ndawam ci Yawut yi,
moo liggéey ci man itam, ngir may
ndawam ci yeneen xeet yi. 9 Ña ñu
jàppoon ne ñooy kenuy mbooloom
gëmkat ña nag, te ñuy Yanqóoba
ak Sefas ak Yowaan, ba ñu ràññee
yiw wi ñu ma jagleel, maak Barnaba
lañu jox loxo, ngir nun nu liggéeyi
ca jaambur ña, te ñoom ñu liggéeyi
ci Yawut yi. 10 Laajuñu lu moy nu
fàttliku néew doole yi, te loolu di lu
ma pastéefoo jëfe.

Póol yedd na Sefas ca Àncos

11 Waaye ba Sefas dikkee Àncos,
jàkk laa ko def, weddi ko, ndax moo
nekkul woon ci dëgg. 12 Ndax kat
balaa aw nit a dikk, bàyyikoo fa
Yanqóoba, Sefas da daan bokk lekk
ak jaambur ñi dul Yawut. Waaye
ba ñooñu dikkee la rocciku, daldi
beddeeku jaambur ñi, ndax ragal
waa làng, ga jàpp ne aaday xaraf
wartéef la. 13 Yeneen Yawut ya it
di jinigalandoo, ba Barnaba sax lajj
topp leen ci seenug jinigal.

14 Waaye ba ma gisee ne dox-
ewuñu njub gi dëggug xibaaru
jàmm bi laaj, maa wax Sefas ci
kanam ñépp, ne ko: «Ndegam
yaw miy ab Yawut, yaa jëfewul ni
ab Yawut, xanaa di jëfe ni xeeti
jaambur ñi, ana lu tax ngay ërtal
jaambur ñi dul ay Yawut, ngir ñu
yawutal?»

Ngëm a takku

15 Nun danoo juddu diy Yawut,
te bokkunu ca xeet yee diy
bàkkaarkat. 16 Xam nanu nag ne nit
ki, du ci jëfi sàmm ndigali yoon la ko
Yàlla di joxe àtteb ku jub, xanaa ci
ngëm gu mu gëm Yeesu Almasi. Te
nun itam, Almasi Yeesu lanu gëm,
ngir Yàlla jox nu àtteb ku jub ci kaw
gëm gu nu gëm Almasi, te du ci kaw
jëf ju nu sàmme ndigali yoon. Ndax
kat du ci jëfi sàmm yoon lees di joxe
kenn àtteb ku jub.

17 Ba tey su nu dee sàkku àtteb
ku jub, ndax li nu gëm Almasi, te
teewul nit ñi gis ne nu ngi bàkkaar,
nun itam, ndax loolu day wund ne
Almasi mooy xiirtale ci bàkkaar?
Mukk kay! 18 Ndaxam su dee
tabaxub ndigalu yoon bi ma tojoon,
moom laa tabaxaat, maa def sama
bopp moykatub yoon. 19 Su dee
wàllu yoonu Musaa nag, man nit
ku dee laa, te yoonu Musaa moo
ko waral, ngir ma mana dund dund
gu ñeel Yàlla. Dees maa boole ak
Almasi rey ca bant ba. 20 Moo
tax dootu man maay dund, waaye
Almasi mooy dund léegi ci man.
Sama dundu yaramu suux wii tey
nag, ci ngëm gi ma gëm Doomu
Yàlla laa koy dunde, moom mi ma
sopp, ba jébbale boppam ngir man.
21 Duma neenal yiwu Yàlla, ndax kat
su doon ci sàmm ndigalu yoon lees
di ame àtteb ku jub, konoon Almasi
moo dee cig neen.

3

Dellu ci yoonu Musaa du xel

1 Yeen waa Galasi, yeena ñàkk xel!
Ku leen gëlëmal, te na Yeesu Almasi
deeye ca bant ba di lu ñu leen leer-
alal ba mu mel ni lu ngeen gise seeni
bët? 2 Lenn rekk laa bëgg ngeen
xamal ma ko: ndax ci jëfi sàmm
ndigalu yoon ngeen jote Noowug

Yàlla gi, am li ngeen dégg xibaaru
jàmm bi ba gëm ko moo leen ko
may? 3 Ana nu ngeen mana ñàkke
nii xel? Ngeen tàmbalee ci Noo gi,
ba noppi di jéema mottlikoo jëfi nitu
suuxu neen! 4 Dangeena dékku yii
coono yépp ci neen? Xanaa déet
kay! 5 Ki leen di may Noo gi, tey
sottal ay kéemaan ci seen biir, ndax
li ngeen sàmm yoon moo tax mu di
ko def, am li ngeen dégg, ba gëm
moo tax?
6 Noonu la Ibraayma gëme Yàlla,
«ñu waññal ko ngëmam ag njub[*].»
7 Xamleen boog ne nit ñiy boroom
ngëm, ñooñu ñooy doomi Ibraayma.
8 Mbind mi moo waajaloon lu ji-
itu ne ci kaw ngëm lees di joxe
xeet yi dul Yawut, àtteb nit ñu
jub. Moo taxoon mu yégal Ibraayma
lu jiitu, bii xibaaru jàmm: «Xeeti
àddina yépp ci yaw lañuy bar-
keele[†],» 9 ba tax na, boroom ngëm
yi lees di booleek Ibraayma miy
boroom ngëm, barkeel leen.
10 Mboolem ñi yaakaar seen jëf
ju ñu sàmme yoonu Musaa, repp
nañoo alku, nde bindees na ne:
«Alkànde ñeel na képp ku saxoowul
mboolem digal yi ñu bind ci téereb
yoon wi, ngir di ko jëfe[‡].» 11 Li
sàmm yoon taxul kenn jot àtteb
ku jub fi kanam Yàlla sax, lu leer
nàññ la, nde: «Ku jub ndax ngëmam
mooy dund.» 12 Yoon wi nag ajuwul
ci ngëm, nde: «Kuy jëfe digal yooyu,
yaay dund ndax ñoom[§].»
13 Almasi moom, moo nu jot ci
alkàndey yoon wi, ba mu doonee
ku alku ngir nun, nde: «Alkute
ñeel na képp ku ñu rey, wékk ko
ci bant[*].» 14 Noonu la deme ngir
barkeb Ibraayma wàccal xeet yi dul
Yawut ndax Almasi Yeesu, ngir itam
nu jot ci digeb Noo gu Sell gi, ci kaw
ngëm.

Yoonu Musaa fecciwul kóllëre

15 Bokk yi, ma misaale ko mbiri
doom Aadama. Kayitub donale bu
nit doŋŋ bind, su dee lu wóor,
deesu ko neenal, mbaa di ci yokk
dara. 16 Te Ibraayma lañu di-
goon dige yi mook ki taxawal
askanam. Newuñu: «ñi taxawal
ay askanam», mbete ñu bare lañuy
wax, waaye wenn rekk la: «ki
taxawal askanam,» te ki taxawal
askanam moo di Almasi. 17 Li
ma ciy wax mooy lii: kóllëreg
Yàlla gi taxawe ni kayitu donale gu
mu dëggal, yoonu Musaa, wi dikk
ñeenti téeméeri at ak fanweer gan-
naaw kóllëre gi, manu koo neenal,
ba fomm digeb[†] Yàlla. 18 Su doon ci
yoonu Musaa la ndonale ga aju, kon
dootul doon lu digeb Yàlla waral.
Waaye ci kaw ab dige la Yàlla baaxee
Ibraayma aw yiwam.

Ku gëm Almasi, yoonu Musaa wàcc na la

19 Waaw kon yoonu Musaa, ana
luy njariñam? Dees koo toftal ca
dige ba, ngir muy fésal moyi nit ñi
ba keroog boroom dige, bi taxawal
askanu Ibraayma, dikk. Ay malaaka
ñoo biral yoon wi, ci ndimbalal ab
jottlikat[‡]. 20 Ab jottlikat nag ñaar a
koy séq, te Yàlla kenn doŋŋ la.
21 Ndax kon yoonu Musaa dafa
juuyoo ak digey Yàlla? Mukk kay.
Ndax kat su fekkoon ne dañoo maye
wenn yoon wu mana may nit ku
ko sàmm, mu dund, konoon àtteb
ku jub fi kanam Yàlla mana jóge
dëgg ci sàmm gu nit ki sàmm yoon
wi. 22 Waaye mbind mi biral na
ne mboolem àddina moo tënku ci
kilifteefu bàkkaar, ngir dige bi gëm
Yeesu Almasi di jagle, mana dikkal
aji gëm ñi.
23 Balaa yoonu ngëm wee dikk,
dees noo jàppoon tënk ci yoonu
Musaa, ba kera yoonu ngëm wi
feeñee. 24 Noonu la yoonu Musaa
doone sunu njaatige, tette nu ba ci

[*] **3:6** 3.6 Seetal ci *Njàlbéen ga* 15.6. [†] **3:8** 3.8 Seetal ci *Njàlbéen ga* 12.3. [‡] **3:10** 3.10 Seetal ci *Baamtug Yoon wi* 27.26. [§] **3:12** 3.12 Seetal ci *Sarxalkat yi* 18.5. [*] **3:13** 3.13 Seetal ci *Baamtug Yoon wi* 21.23. [†] **3:17** 3.17 Seetal ci *Njàlbéen ga* 17.1-8. [‡] **3:19** 3.19 jottlikat bi mooy Musaa.

Almasi, ngir nu jagoo àtteb nit ñu
jub ci kaw ngëm. 25 Waaye léegi, bi
yoonu ngëm wi dikkee, nekkatunu
ci kilifteefu njaatige.

Doomi Yàlla ngeen

26 Yeen ñépp doomi Yàlla ngeen,
ndax li ngeen gëm Almasi Yeesu.
27 Ndax kat mboolem yeen ñi ñu
sóob sóobeb Almasi, jëmmu Almasi
ngeen soloo. 28 Kon nag amul Yawut
ak ku dul Yawut, amul ab jaam ak
as gor, amul góor ak jigéen. Yeen
ñépp benn ngeen ci Almasi Yeesu.
29 Te su ngeen bokkee ci Almasi,
yeen ay askanu Ibraayma, te yeena
jagoo dige ba.

4

1 Li ma leen di wax nag mooy lii:
boroom ndono li ci kër gi, li feek
mu dib tuut-tànk, wuutewul akub
jaam, doonte moo moom lépp. 2 Ci
kilifteefu ay wattukat aki saytukat
lay nekk ba kera mu àggee ca at ya
ko baayam àppaloon. 3 Nun itam
naka noonu, ba nu dee ay tuut-tànk
yu nekk ci kilifteefu mbiri àddina,
ay jaam lanu woon. 4 Waaye ba àpp
ba jotee, Yàlla moo yónni Doomam,
mu juddoo ci jigéen, juddoo ci biir
curgag yoonu Musaa, 5 ngir jot ñi ci
curgag yoon wi, ba nu jagoo cérub
doom. 6 Li ngeen diy doom nag
tax na Yàlla yebal Noowug Doomam
ci seen biir xol, ba Noo gi naan:
«Abba», mu firi Baay. 7 Moo tax
dootuloo ab jaam, doom nga. Gan-
naaw doom nga nag, boroom cér
nga it fa Yàlla sa baay.

Póol am na njàqare ci waa Galasi

8 Bu jëkk, ba ngeen xamul Yàlla,
ay yàlla yu dul dëgg ngeen daan
jaamu. 9 Waaye léegi bi ngeen
xamee Yàlla, mbaa bi leen Yàlla
ràññee, nu ngeen mana delluwaate
ci mbiri àddina yooyu boole tële
ak ñàkk njariñ, bay nekkaat seeni
jaam? 10 Yeena ngi wormaal yenn
bés yi, aki weer, ak ay fan, aki at!
11 Li may ragal ci yeen daal mooy
sama coono ci yeen neen.

Póol tinu na waa Galasi

12 Yeen laay tinu, bokk yi, mel-leen
ni man, ci yooyu mbir, ndax man
itam ni yeen laa mel. Tooñuleen
ma benn yoon. 13 Xam ngeen ne
tëleg yaram moo ma mayoon yoon
wa ma leen jëkka àgge xibaaru
jàmm bi. 14 Nattu ba leen sama
woppi yaram tegoon it taxul ngeen
jéppi ma, taxul ngeen beddi ma. Ni
malaakam Yàlla ngeen ma dalale,
mbaa ni Yeesu Almasi 15 Ana seen
mbég mooma woon nag? Ndax kat
maa leen seedeel ne su manoona am
sax, seeni bët ngeen di luqi, jox ma.
16 Xanaa li ma leen di wax dëgg daa
tax ma mujj di seenub noon?
17 Yitte ju réy ji ñenn ñiy taqoo
ak yeen de, jubluwuñu ci lu baax.
Dañu leena bëgga tàggale ak nun,
ba ngeen taq leen. 18 Yitte ju réy
ju ñu am ci nit ki nag, ndegam lu
baax lees ci jublu, saa su nekk lay
baax, waaye du rekk saa yu ma
teewee ci seen biir. 19 Yeen samay
doom! Maa ngi dellooti ci mat wu
ma leen jure woon ni jigéen, ba
keroog Almasi mate sëkk ci yeen.
20 Maaka bëggoona nekk ak yeen
tey, ba gëna misaale sama baat, nde
jàq naa lool ci yeen!

Ajara ak Saarata ay misaal lañu

21 Waxleen ma, yeen ñi bëgga
nekk ci kilifteefu yoonu Musaa,
xanaa xamuleen li yoon wi wax?
22 Bindees na ne Ibraayma ñaari
doom yu góor la am; kenn ki jaam
bi jur, ak ki gor si jur. 23 Doomu
jaam bi moo juddu ci kaw coobarey
bakkanu nit, waaye ki gor si jur, ci
kaw digeb Yàlla la juddu*.
24 Mbir mi misaal a ngi ci. Ñaari
jigéen ñi ñaari kóllëre lay bijji.
Genn kóllëre gi bawoo tundu Sinayi
moo meññ lu ñeel njaam, te kooku
mooy Ajara. 25 Ajara moomu mooy
tundu Sinayi, wa ca réewum Arabi,

* **4:23** 4.23 Seetal ci *Njàlbéen ga* 15.4-6 ak 17.15-21.

te moo taxawe Yerusalem gii tey,
dëkk bii dib jaam mook doomam yi
ko dëkke. 26 Waaye Yerusalem, ga
fa kaw, mooy gor si, te moom mooy
sunu ndey. 27 Ndax kat bindees na
ne:

«Yaw mi jaasir, ba juroo, xaacul,
yaw mi xamul mititu mat, sarxolleel,
nde ndaw si ñu foñ moo gëna jaboot
kiy séy†.»

28 Yeen nag bokk yi, yeenay doomi
digeb Yàlla, ni ko Isaaxa doone.
29 Waaye doom ji juddoo ci coobarey
bakkan, noonu mu daan bundx-
atale, bu jëkkoon, doom ji juddoo ci
Noowug Yàlla, noonu rekk lay deme
ba tey jii. 30 Te lu ci Mbind mi wax?
Mu ne: «Dàqal jaam bu jigéen bii
ak doomam, ndax doomu jaam bi
du donnandoo ak doomu gor si‡.»
31 Kon nag bokk yi, nun dunu doomi
jaam bi, waaye nooy doomi gor si.

5

Buleen delluwaat cig njaam

1 Almasi da noo yiwi, ngir nu
yiwiku, kon nag saxooleen ko, te
baña laxasooti buumi njaam.

2 Dama ne, man Póol maa leen
wax ne leen: su ngeen demee ba ñu
xarfal leen kay, Almasi amalatu leen
lenn njariñ. 3 Ma artooti képp ku
dem ba ñu xarfal ko, ne ko mboolem
yoon wi la wara jëfe. 4 Yeen ñiy
sàmm yoonu Musaa, di ko sàkkoo
àtteb njub fa kanam Yàlla, daggoo
ngeen ak Almasi, ñàkk ngeen yiwu
Yàlla. 5 Ndax nun kat, ci ndimbalal
Noo gi, ak ci sunu kaw ngëm lanu
yaakaare ñu jox nu àtteb njub bi
nuy séentu. 6 Ci Almasi Yeesu mi
nu gëm, xaraf ak ñàkka xaraf, dara
amu ci solo; li am solo mooy ngëm,
gi jëfi cofeel di firndeel.

7 Seen njàlbéenu xél de baax
na! Ana ku leen gàllankoor ba
toppuleen dëgg gi? 8 Loolu leen
fàbbi de jógewul ci ki leen woo.
9 As lawiir, tooyalub sunguf bépp
lay funkil. 10 Man de gëm naa
ndax Boroom bi, ne dungeen wu-
uteek man xalaat benn yoon ci lii.
Waaye kiy jaxase seenum xel, ak
ku mu mana doon, mooy gàddu
mbugalam. 11 Man nag bokk yi, su
ma dee xiirtale ci xaraf, ana lees
may bundxataleeti? Konoon kay
sama waareb deewu Almasi ca bant
ba dootu doon ag tooñ ci kenn. 12 Ñi
leen di lëjal ak waxi xaraf, nañu
xuuf boog seen ngóorag bopp benn
yoon!

Doxeleen Noowug Yàlla

13 Yeen de bokk yi, cig yiwiku lees
leen woo. Moytuleen lenn rekk: bu
seenug yiwiku diw lay, ngir topp
seen bakkan, waaye deeleen surga-
woonte ngir cofeel. 14 Ndax yoonu
Musaa wépp, ci lenn ndigal lii la
tënku: «Ni ngeen soppe seen bopp,
nangeen ko soppe seen moroom*.»
15 Waaye su ngeen dee màttante
ak a lekkante kat, moytuleena far
yàqante yaxeet!

16 Li ma leen di wax moo di:
doxeleen Noowug Yàlla, su boobaa
dungeen topp seen xemmemtéefi
bakkan. 17 Ndax bakkan, la muy
xemmem, daa dëngoo ak Noo gi;
Noo gi it, la muy xemmem dëngoo
ak bakkan. Dañu di yaar yu
féewaloo, te moo tax dungeen def
la ngeen nammoona def. 18 Waaye
su leen Noo gi jiitee, su boobaa
nekkatuleen ci kilifteefu yoon wi.

19 Jëfi bakkan nag yomb naa
xàmmi, te mooy: powum séy, ak jëfi
sobe, ak yàqute, 20 ak bokkaale, ak
xërëm, ak mbañeel, ak féewaloo,
ak kiñaan, ak mer mu ëpp, ak
jiital say bëgg-bëgg, ak réeroo,
ak xàjjalikoo, 21 ak ñeetaane, ak
màndite, ak mbumbaay, ak yeneen
yu ni mel. Ma àrtu leen nag na
ma leen artoo woon, ñiy jëfe noonu,
amuñu cér ci nguurug Yàlla.

22 Meññeefum Noowug Yàlla nag
moo di: cofeel, ak mbég, ak jàmm,

† 4:27 4.27 Seetal ci *Esayi* 54.1. ‡ 4:30 4.30 Seetal ci *Njàlbéen ga* 21.10. * 5:14 5.14 Seetal ci *Sarxalkat yi* 19.18.

ak xolu muñ, ak mbaax, akug
tabe, ak ngëm, 23 akug teey, ak
moom sa bakkan. Yu mel noonu,
wenn yoon bañu ko. 24 Ñi bokk
ci Almasi Yeesu nag, ñoo daaj ca
bantam ba, seen bakkan, daajaale
ko ak sàkkuteefam yu tar, aki
xemmemtéefam. 25 Gannaaw nag
Noowug Yàlla moo nu dundal, nanu
topp Noo gi. 26 Bunu di yég sunu
bopp, di merloonte ak a iñaanante.

6

Dimbalanteleen

1 Bokki gëmkat ñi, su ñu bettee
nit ci ag tooñ, yeen ñi topp Noowug
Yàlla, waññileen ko ndànk, te kenn
ku nekk ci yeen xoolaat boppam bu
baax, ngir seen bakkan bañ leena
xiirtal, ba ngeen daanu ci fiir gu ni
mel. 2 Yennikoonteleen seeni yen, su
boobaa ngeen di topp yoonu Almasi
ba mu mat sëkk. 3 Ku foog ne moo
am solo, te du dara nag, boppam lay
nax. 4 Ku ci nekk, jëfi boppam, na ko
niir. Su ci amee lenn lu mu mana
sagoo, na ko yemale ci boppam, te
baña sagoo lenni boppam lu mu
xool ci ñeneen, 5 nde ku nekk ak sa
añu jëfi bopp.
6 Ki ñuy jàngal kàddug Yàlla
nag war naa sédd ki koy jàngal ci
mboolem alalam.
7 Bu leen lenn nax; Yàlla deesu
ko foontoo. Nit ki, li mu ji, moom
lay góob. 8 Ku jiyal bànneexu
bakkanam, ci bànneexu bakkanam
lay jële ngóobum yàqute; ku jiyal
Noowug Yàlla, ci Noo gi ngay góobe
texe gu sax dàkk. 9 Bunu tàyyi ci
def lu baax, nde bu jotee rekk nooy
góob, ndegam yoqiwunu. 10 Kon nag
bi nu koy jekku, nanuy def lu baax,
ngir ñépp, rawatina waa kër yoonu
ngëm wi.

Na gëmkat bi doon mbindeef mu bees

11 Seetluleen mbind mi; ci araf yu
mag yii ngeen wara xàmmee, ne
sama loxol bopp laa ko binde!
12 Ñi leen di gétën ci xaraf
mooy ñi ngistal tax ñu bëgg nit
ñi gërëme leen seen melow yaram,
te jubluwuñu ci lu moy ragal ku
leen bundxatal ndax deewug Al-
masi gi ñuy xamle ne mooy taxa
mucc. 13 Ñi xaraf ñoom ci seen bopp
sax toppuñu yoon wi. Teewul ñu
bëgg ngeen xaraf, ngir mana damoo
seen màndargam yaram, yeen ñi ñu
xarafloo. 14 Waaye man de Yàlla
buma damoo lenn lu moy deewug
sunu Boroom Yeesu Almasi ca bant
ba. Bant boobu moo tax àddina di
lu ñu ma daajal ci bant, ba àddina
dee; man it may lu ñu daajal àddina
ci bant ba ma dee. 15 Xaraf ak
ñàkka xaraf, dara amu ci solo. Li
am solo mooy doon mbindeef mu
bees. 16 Mboolem ñiy sàmm ndigal
lii nag, te di Israyilu Yàlla, jàmm ak
yërmande ñeel na leen.
17 Li ci des moo di gannaaw-si-tey,
bu ma kenn lëjalati, ndax légét yi ci
sama yaram, samag bokk ci Yeesu la
màndargaal.
18 Bokk yi, yal na sunu yiwu Bo-
room Yeesu Almasi ànd ak seenum
xel. Amiin.

Bataaxal bi Yàlla may Póol, mu bind ko waa Efes

1 Ci man Póol, ndawal Almasi
Yeesu ci coobarey Yàlla, ci man la
kàddu gii bawoo, ñeel ñu sell ña ca
Efes te di ñu sàmm seen kóllëre ak
Almasi Yeesu. 2 Aw yiw ak jàmm
ñeel na leen, bawoo fa Yàlla sunu
Baay, ak Sang Yeesu Almasi.

Ay barkee ngi ci Almasi

3 Cant ñeel na Yàlla sunu Baayu
Sang Yeesu Almasi, mi nu baaxe
bépp barkey biir, ci Almasi mi nu
bokk, fa déndi asamaan ya. 4 Te
mooy noonu mu nu taamoo ba
àddina sosoogul ndax Almasi mi nu
bokk, ngir nu doon ñu sell te mucc
sikk fa kanamam. Ci biir cofeel 5 la
dogaloon lu jiitu, ne ci Yeesu Al-
masi la nuy defe ay doomi boppam,
te muy bànneexam, di coobareem.
6 Moo tax cant ñeel ko, ndax yiwam
wu màgg wi mu nu baawaanal ci
Soppeem bi.

7 Ci moom lanu ame njot gi nu sot-
talal njéggalug moy, ndax deretam
ji tuuru, noonu ko Yàlla defe ci yi-
wam wu yaa, 8 wi mu nu baawaanal,
mayaale nu mépp xel mu rafet akug
dégg. 9 Moo nu xamal mbóotum
coobareem, mi mu nammoona sot-
tale naka jekk ci Almasi, na mu
ko neexe. 10 Li Yàlla namm, bu
fan yi matee, moo di dajale lépp
ci kilifteefu Almasi, mboolem la fa
asamaan, ak li fi suuf. 11 Ci moom
lanu jote sunu muur ci kaw dogalu
Yàlla mi nu taamu lu jiitu, moom
miy sottal lépp ni mu ko namme
ci coobareem. 12 Moo tax nu di
ko sante màggaayam, nun ñi jëkka
wékk sunu yaakaar ci Almasi.

13 Kooku, yeen ñi dul Yawut, ba
ngeen déggee, yeen itam kàddug
dëgg gi, xibaaru jàmm, bi jëm ci
seenug mucc, gannaaw ba ngeen
gëmee, ci moom itam lañu leen
màndargaale Noo gu Sell gi ñu dige
woon. 14 Noo gi moo di dawal bi
nu jotagum ci sunu muur, ba kera
njotug ñoñi Yàlla matee, ba nit ñi
sante Yàlla màggaayam.

Póol sant na, ñaan na

15 Moo tax man it, bi ma déggee
ba tey, seen ngëm ci Sang Yeesu,
ak seen cofeel ci ñu sell ñépp,
16 noppiwumaa sant Yàlla ndax
yeen, te maa ngi leen di fàttliku
ci samay ñaan, 17 ngir Yàllay sunu
Sang Yeesu Almasi, Baay bu màgg
bi, sol leen xel mu rafet, ak ngis,
ngir ngeen man koo xam bu baax.
18 Ngir itam seen bëti xol leer ba
ngeen gis yaakaar ji ci wooteem, ak
ni ay ngëneelam géejoo te yéeme,
ñeel ñu sell ñi mu séddoo. 19 Ngeen
boole ci xam manooreem gu nat-
tuwul gi mu nu lañalal, nun gëmkat
ñi. Manoore googu feeñ na ci jëf
ji sottee ci kàttanam ak dooleem,
20 ji mu fésal ci Almasi, ba mu ko
dekkalee, dëël ko ci ndijooram, fa
déndi asamaan. 21 Foofa la Almasi
tiime lu sore gépp nguur, ak bépp
sañ-sañ, ak gépp manoore, ak gépp
kilifteef, ak wépp tur wees di tudd,
muy tey, di ëllëg. 22 Yàlla moo
teg lépp fi suufu ndëgguy tànkam,
te moo ko def muy bopp bi tiim
lépp, ñeel mbooloom gëmkat ñi,
23 mbooloo miy aw yaramam. Ci
mbooloo mi nag la Almasi teewe
teewaay bu mat sëkk, te Almasi
mooy matal lépp ci ñépp.

2

Gëm, soppi

1 Yeen dangeena dee woon ndax
seeni moy ak seeni bàkkaar, 2 yi
ngeen doon dunde démb, ngeen
àndoon ci ak doxalinu àddinay tey
jii, ak ku bon kiy kàngamu boroom
baat yi ci jaww, ji asamaan tiim,
boroom noo gi wéye liggéeyam ci
biir aji déggadi ñi, tey. 3 Ci ñoom
lanu bokkoon nun ñépp itam; mas
nanoo topp sunu bakkan, di jëfe lu

sunu bakkan, ak sunum xel xem-
mem. Sunu bindu nit taxoon na noo
yeyoo am sànj ni ñépp.
4 Waaye Yàlla mi bare yërmande,
ci kaw cofeel gu réy, gi mu nu sopp,
5 nun ñi doon nit ñu dee ba noppi
ndax sunuy moy, moo nu booleek
Almasi, dundalaat nu. Ci kaw yiw
daal ngeen mucce. 6 Ci sunu bokk
ak Yeesu Almasi la nu Yàlla dekka-
landoo ak moom, dëëlandoo nook
moom fa déndi asamaan. 7 Mbaax
gi nu Yàlla won ci Almasi Yeesu,
moom lay firndeele mboolem xarnu
yiy ñëw, ni yiwam yaatoo ba tiiñ am
xel. 8 Ndax kat ci yiw ngeen mucce
ci kaw ngëm, te loolu jógewul ci
yeen, mayu Yàlla la; 9 du peyu jëf,
ba kenn di ci kañu. 10 Ndax kat noo
di liggéeyu Yàlla; Yàllaa nu yeesal
ci Almasi Yeesu, ngir nu wéye jëf
ju rafet, ja mu nu fàgguloon ca
njàlbéen, ngir nu di ko jëfe.

Gëmkati Almasi benn lañu

11 Kon nag, yeen jaambur ñi
dul Yawut cib juddu, yeen ñi ñuy
wooye yéefar yi xaraful, te ñi leen
ko dàkkantale woon di Yawut yi
xarafe ci loxol nit ku leen xarfal
ci seen yaram, fàttlikuleen seen
démb. 12 Jant yooyu amuleen woon
benn cér ci Almasi, te amuleen woon
jenn yelleef ci mbootaayu bànni Is-
rayil. Bokkuleen woon ci kóllëre yi
ëmb digeb Yàlla, te mu fasoo ko ak
ñoom. Ñàkk yaakaar, ak ñàkka xam
Yàlla ngeen nekke woon ci àddina.
13 Waaye yeen ñi sore woon, léegi bi
ngeen nekkee ci Almasi Yeesu, jege
ngeen ndax deretu Almasi ji tuuru.
14 Ndaxte moom mooy sunu
jàmm, moom mi boole ñaar, Yawut
bi ak jaambur bi dul Yawut, def
leen kenn. Ci suuxu yaramam wa
ñu daaj la ñàggee ñagu mbañeel
bi doxoon sunu diggante. 15 Yoonu
Musaa ak santaane yaak ndigal ya,
moom la xewil, ngir yeesal ñaar
ñi, Yawut beek jaambur bi, ci jenn
jëmmu boppam, ñu doon kenn nit
ku yees, ba jàmmoo. 16 Ñaar ñi la
Almasi boole ci jenn jëmm, jubale
leen ak Yàlla, ca bant ba ñu ko
daajoon, te bant ba la dakkale sunub
tongoo. 17 Moo dikke xibaaru jàmm
buy yégle jàmm ju leen ñeel, yeen
jaambur ñi ko sore woon, te ñeel
nu, nun ñi ko jege, 18 ndax nun ñaari
xeet yépp, ci moom Almasi lanu jote
ci Baay bi, ci ndimbalal genn Noo gi.
19 Kon nag dootuleen ay gan mbaa
ay doxandéem, waaye ay nawley ñu
sell ñi ngeen, te waa kër Yàlla ngeen.
20 Yeena di tabax, bi ndawi Almasi
ak yonent yi di kenu gi, te Almasi
Yeesu ci boppam di doju coll wi. 21 Ci
moom la tabax bi bépp di temboo,
ba jóg, doon jaamookaay bu sell
ngir Boroom bi. 22 Ci Almasi ngeen
bokke ci tabax bi, yeen jaambur ñi
itam, ba mana doon dëkkuwaayu
Yàlla, ci ndimbalal Noo gu Sell gi.

3

Póol xamle na mbóotum Yàlla

1 Moo ma tax di ñaan, man Póol
mi ñu tëj ngir Almasi, ndax ñi dul
Yawut, yeen jaambur ñi, 2 ndegam
yég ngeen sas wi ma Yàlla sas ciw yi-
wam, ñeel leen. 3 Ci am peeñu lañu
ma xamale mbóot mi, noonu ma
leen ko tënkale woon ci bataaxal.
4 Bu ngeen jàngee loolu, dingeen
ràññee bu baax, ni ma dégge mbóot
mi ci mbirum Almasi. 5 Moomu
mbóot, xamaleesu ko woon doom
aadama yi, ca janti maas ya woon,
ni ñu ko feeñalale tey, ñu sell ñi diy
ndawam ak yonent yi, ci ndimbalal
Noo gu Sell gi, 6 ba mu leer ne
jaambur ñi dul Yawut ñooy bokk
ak Yawut yi benn cér bi, ñooy
doon wenn yaram, te ñooy bokk
benn dige bi ci Almasi Yeesu, ni ko
xibaaru jàmm bi xamlee.
7 Xibaaru jàmm boobu lañu ma
def ab jawriñam, te Yàlla, ciw yi-
wam, moo jëfe manooreem, ba ja-
gleel ma boobu cér. 8 Man mi yées
ci ñu sell ñépp lañu may woowu
yiw, ba may xibaar jaambur ñi dul
Yawut, xéewal yu amul kem yi ci
Almasi. 9 May niital ñépp, ni Yàlla
nara sottale mébétam, miy mbóot

mu làqu woon naka jekk fa moom
Yàlla mi sos lépp. 10 Su ko defee
boroom nguur yeek boroom sañ-
sañ ya fa déndi asamaan, mana
xame ci mbooloom gëmkati Almasi,
ni xelum Yàlla rafete ci wet gu
nekk. 11 Loolu moo doon naka jekk
nammeelam gi mu sottale ci Almasi
Yeesu sunub Sang. 12 Ci Yeesu, ci
kaw ngëm gu nu ko gëm lanu ñemee
àgge fit wu mat sëkk, fa kanam
Yàlla. 13 Kon nag dama leen di ñaan,
ngeen baña yoqi ngir coono, yi may
sonn ndax yeen; lépp seen teraanga
la.

Saxoo gëm moo mata ñaan

14 Looloo ma taxa sukk sama bëti
óom, janook Baay bi, 15 ki gépp
njabootug asamaan ak suuf, jële aw
tur. 16 May ñaan nag, mu may leen,
ci koomu teraangaam, seen jëmmu
biir feddlikoo kàttanu Noowam gu
Sell. 17 Su ko defee seen ngëm tax
Almasi dëkke seen xol, ngeen sax ay
reen yu sampe ci biir cofeel, 18 ngir
yeen ak mboolem ñu sell ñi, seenum
xel mana jàpp, ni mu leen ware,
luy yaatuwaayub cofeelu Almasi, ak
guddaay ba, ak kawewaay ba, ak
xóotaay ba. 19 Ngeen boole ci daj
cofeelu Almasi, gi wees xam-xam,
ngir ngeen fees, ba fees dell ak
koomu Yàlla.
20 Moom mi mana jëfoo kàttan giy
liggéey ci nun, ba sottal mboolem lu
nu ñaan ak lu nu xalaat, ba wees
loola fuuf sax, 21 moo yelloo daraja
ci biir mbooloom gëmkat ñi, ak ci
Almasi Yeesu, tey ak ëllëg, ba fàww.
Amiin.

4

Mbooloom gëmkat ñi wenn yaram la

1 Dama leen di dénku nag, man
mi ñu tëj ndax Sang bi, ngir ngeen
dund dundin wu yellook wooteb
Yàlla, bi mu leen woo. 2 Saxooleen
woyof, lewet, te deeleen muñ, di
muñalante ngir cofeel. 3 Defleen
seen kem kàttan, ngir di jàmmoo,
ba mana sàmm seenug bennoo ci
biir Noo gi ngeen bokk.
4 Wenn yaram a fi nekk, ak genn
Noo, ak jenn yaakaar ju leen wooteb
Yàlla jëme. 5 Benn Sang bi la it,
ak genn ngëm, ak genn sóobu cim
ndox* . 6 Te it jenn Yàllaa am; mooy
Baayu ñépp, moo tiim ñépp, di jëf ci
ñépp te nekk ci ñépp.
7 Waaye ku nekk ci nun ak mayam,
ci yiwu Yàlla, ni ko nattub Almasi
séddalee. 8 Moo tax ñu ne:
«Moo yéeg fa kawa kaw,
yóbbaale gàngoor gu mu jàppe xare,
te moo séddale nit ñi ay may†.»
9 Li ñu ne «moo yéeg,» ana lu
mu tekki lu moy wàccoon na it ba
fu gëna suufe? 10 Kooku wàccoon
mooy kenn ki yéegaat ba tiim
asamaan yépp, ngir def lépp feese
jëmmam. 11 Moo may ñii di ay
ndawam, ñee di ay yonent, ñee di
ay xamlekati xibaaru jàmm bi, ñale
di ay sàmmi mbooloom gëmkat ñi,
mbaa ay jànglekat. 12 Almasi moo
waajale noonu ñu sell ñi, ba ñu
mana bey seen sas ci liggéeyam,
ngir tabax mbooloom gëmkat, mi
taxawe yaramu Almasi. 13 Su ko
defee nu mana màgg nun ñépp ba
doon benn ci ngëm, ak ci xam-xam
bu mat ci Doomu Yàlla ji, ba kera
nuy doon magum jëmm, bay tollook
taxawaayu Almasi bi mat sëkk.
14 Su boobaa nu noppee doon
ay tuut-tànk yu nit ñiy muusaatoo
kàddu yu mel ni gannax yu nuy
baaje, ak ngelawal mboolem àlluwa
ju bees ju nuy pamti-pamtee ci seen
biir pexey naxe ak njublaŋ, ngir
fàbbi nu. 15 Su boobaa kay, dëgg
gu nu wodde cofeel lanuy wéye, tey
màgg ci bépp fànn, ci moom Almasi
miy bopp bi. 16 Ci moom miy bopp bi
la yaram wépp di déggoo, témboo
ndax ndimbalal mboolem tenqo yi
koy saytu, na mu dëppook wàllu cér

* 4:5 4.5 sóobu cim ndox la gëmkatub Almasi di firndeele ngëmam. † 4:8 4.8 Seetal ci *Sabóor* 68.19.

bu ci nekk. Su ko defee yaram wiy
yokku, di màgg ci biir cofeel.

Ku gëm Almasi war koo roy

17 Lii nag maa leen ko wax, te di
ko biral ci turu Boroom bi: Ni xeeti
yéefar yiy jëfe, topp seen xalaat yu
tekkiwul dara, buleen jëfeeti noonu.
18 Seenum xel a tàbbi ag lëndëm, ñu
tumurànke dundin wi Yàlla di maye,
te umple gi ci ñoom moo tax, ndax
seenug dëgër bopp. 19 Dañoo mujj
dërkiis, yebu ci topp seen bakkan,
ba xaabaabal ci jépp jëfi sobe.

20 Yeen nag du loolu ngeen jànge
ci Almasi, 21 ndegam kay Yeesu ci
boppam ngeen dégg mbiram, ba
jànge ci moom, dëgg gi bawoo
ci moom, 22 te mooy ngeen ba
seen jikko ju jëkk ja, ngeen teq-
likoo ak seen jëmmu démb ja masa
topp bànneexi bakkan yuy naxe, ba
sóobu ci yàqute. 23 Su ko defee
ngeen mana yeeslu ci seenum xel,
ci ndimbalal Noo gi, 24 te ngeen
soloo jëmm ju yees ji Yàlla sàkke
ci takkndeeram, di jëfe njub, ak
sellnga ji dëgg di jur.

Póol lim na meloy gëmkat bu dëggu

25 Kon nag bàyyileen fen, te ku
nekk di wax sa moroom, dëgg, ndax
ku nekk ci yeen sab céru moroom
nga. 26 Buleen mer ba bàkkaar, te
bu jant bi sowe seen mer; 27 buleen
xajal Seytaane. 28 Sàcc bi, na ba sàcc
te nangoo sonn, di liggéeye loxoom
liggéey bu rafet, ba man cee dimbali
néew-ji-doole ji.

29 Bu genn kàddu gu bon génne
seen gémmiñ, xanaa su ko jaree
ngeen wax lu baax, luy jariñe, te
diw yiw ci ñi koy dégg. 30 Te it
buleen tiisal Noowug Yàlla gu Sell, gi
leen màndargaale xàmmikaayam
ngir bésub njot ba. 31 Lépp luy wex-
tan, ak naqari deret, ak mer mu ëpp,
ak coow, ak wax ju ñaaw, na lépp
buube, ba génne ci seen biir, mook
mboolem jëfi coxor. 32 Baaxleen
ci seen diggante, di ñeewantante,
tey balante, ni leen Yàlla baale ci
Almasi.

5

1 Kon nag doonleen ay roykati
Yàlla, gannaaw yeenay doomam yi
mu sopp, 2 te ngeen di doxale cofeel,
ni Almasi mi nu sopp, ba jooxeel
nu bakkanam, def ko saraxu sawara,
ngir xetug jàmm, ñeel Yàlla.

3 Lu jëm nag ci powum séy, ak
jépp jëfi sobe, mbaa ag bëgge, li
jekk ci ay nit ñu sell, moo di ñu
bañ koo tudd sax ci seen biir, 4 te
ag ñàkk kersa, ak waxi caaxaan, ak
kaf yu bon, dara jekku ci, waaye
saxooleen kàdduy cant. 5 Ndax lii
kat na leen wóor: képp ku nekke
powum séy, mbaa jëfi sobe, mbaa ag
bëgge, kooku amul cér ci nguurug
Almasi ak Yàlla, ndax ku bëgge ab
bokkaalekat la.

Jëfeleen ni niti leer

6 Bu leen kenn naxe waxi ngelawal
neen, ndax yooyu ma lim mooy
wàcce sànjum Yàlla ci kaw aji
déggadi ñi. 7 Kon nag buleen
séq ak ñooñu dara. 8 Ag lëndëm
ngeen woon démb, waaye tey ag
leer ngeen ci Boroom bi ngeen bokk.
Jëfeleen nag ni niti leer. 9 Li
leer gi ci yeen di meññ moo di
mboolem luy mbaax ak njub ak
dëgg. 10 Ràññeeleen li neex Bo-
room bi; 11 jëfi lëndëm amul njariñ,
buleen ci bokk, xanaa ngeen feeñal
ñaawtéefu jëf ja. 12 Ndax kat li nit
ñooñu di làquy def, waxtaane ko
sax, lu ruslu la. 13 Waaye mboolem
lu ñu feeñal, leer ga ñu ko leerale
moo ko wone, 14 te lépp lu ñu wone
ci ag leer, di ag leer. Moo tax ñu ne:
«Yaw miy nelaw, yewwul,
dekkil, Almasi leeral la.»

15 Kon nag xool-leen bu baax
seen jëfin, defleen jëfinu nit ñu am
xel, te baña mel ni ñu ñàkk xel,
16 Jariñooleen lu ngeen man, jot gi
ngeen amagum, ndax jant yu bona
ngii tey. 17 Moo tax buleen def jëfi
ñàkk bopp, waaye jéemleena xam
coobarey Boroom bi. 18 Buleen naan

biiñ ba màndi, màndite ci afal seen
bakkan la leen jëme, waaye na leen
Noo gi fees, 19 ngeen di jàngalante
jàngi Sabóor, ak jàngi cant, ak jàng
yu bawoo ci Noo gi leen fees, te
ngeen di woy aka kañ Boroom bi,
ci seen xol. 20 Fu ngeen tollu, ak ci
mbir mu mu mana doon, santleen
Yàlla Baay bi ci sunu turu Sang
Yeesu Almasi, 21 te ngeen rus Almasi,
ba tax ngeen di nangulante.

Jabar mokk, jëkkër sopp

22 Na jabar nangul jëkkëram ni
mu nangule Sang bi. 23 Almasi moo
di musalkatu mbooloom gëmkat
ñi, mbooloo mi di aw yaramam.
Te itam ni Almasi dee boppu
mbooloom gëmkat ñi, ni la jëkkër
ji dee boppu jabaram. 24 Kon nag
ni mbooloo mi nangule Almasi, ni la
jabar ji wara nangule jëkkëram ci
lépp.

25 Jëkkër nag, na sopp jabaram ni
Almasi soppe mbooloom gëmkat ñi,
ba jooxeel leen bakkanam. 26 Moo
defal loolu mbooloo mi ba man koo
setale cangaayal ndox mu ànd ak
kàddoom, ngir sellal ko. 27 Li mu ci
namm moo di teewal mbooloo mi fi
kanamam, mu mel ni ab séetam bu
ne ràññ, gàkkul, rasul, taqul lenn,
xanaa sell, mucc sikk.

28 Noonu la jëkkër ji wara soppe
jabaram, ni mu soppe yaramu bop-
pam rekk. Sopp sa jabar sopp sa
bopp la, 29 ndax kenn masula bañ
suuxu boppam, xanaa mu di ko
dundal, di ko topptoo, ni Almasi ak
mbooloom gëmkat ñi, 30 nde noo di
céri yaramam. 31 Ni ko Mbind mi
indee: «Looloo tax góor di bàyyikoo
ci ndeyam ak baayam, daldi taqoo
ak jabaram, ba ñoom ñaar di wenn
suux*.» 32 Mbóot mu xóota ngi
ci dog boobu, waaye man, li may
wax moo di dog bi moo misaal
diggante, bi Almasi séq ak mbooloo
mi. 33 Teewuleen koo moom yeen
itam; kon na ku nekk sopp jabaram
ni mu soppe boppam, te ku nekk
weg jëkkëram.

6

Waajur na yar, te njaboot di dégg

1 Naka yeen xale yi, déggal-leen
seeni waajur, ngir Boroom bi, ndax
moo war. 2 «Teral-leen seen ndey
ak seen baay*,» mooy ndigal li jëkka
ànd akub dige, 3 ndax da ne: «ngir
ngeen baaxle te gudd fan ci kaw
suuf†.»

4 Yeen ñiy baay it, buleen xoñoñal
xale yi, waaye yarleen leen, di leen
jubanti, di leen xamal coobarey Bo-
room bi.

Na jaam ak sangam déggal Boroom bi

5 Yeen jaam yi, déggal-leen seen
sangi àddina, ànd ceek ragal Yàlla
bay kat-kati, ak xol bu dëggu.
Ni ngeen déggale Almasi, nangeen
leen ni déggale. 6 Buleen ko defe
ngistal, mbaa ngeen di ko sàkkoo
lu leen neex, na di yéene ju ngeen
tibbe ci seen xol, ngir jëfe liy coo-
barey Yàlla, ni mu ware ay jaami
Almasi. 7 Liggéeyal-leen leen ci xol
bu tàlli, ba mu mel ni Boroom bi
ngeen ko defal, waaye du nit doŋŋ,
8 te ngeen xam ne nit ki, mu dis gor
mbaa ab jaam, mboolem lu mu def
ci lu baax, loola la ko Boroom biy
delloo.

9 Yeen it sang yi, jëfeleen noonu
seen diggante ak seeni jaam,
bàyyileen di tëkkoo, te ngeen xam
ne yeen ak ñoom a bokk benn
Boroom fa asamaan, te xejj ak seen
amul fa moom.

Xare bi nook Seytaane la

10 Li ci des nag moo di
ngeen manoorewoo Boroom bi,
te ngeen sàkkoo ndimbal ci
dooleem ak kàttanam gi amul kem.
11 Ràngooleen mboolem gànnaayi
Yàlla, ngir ngeen mana jànkoonte
ak pexey Seytaane. 12 Ndax kat
sunub xare du nook boroomi deret

* **5:31** 5.31 Seetal ci *Njàlbéen ga* 2.24. * **6:2** 6.2 Seetal ci *Mucc ga* 20.12. † **6:3** 6.3 Seetal ci *Baamtug Yoon wi* 5.16.

ak suux, waaye ñi ñu ko séqal
ay boroom nguur lañu, ak ay
boroom sañ-sañ, ak ay boroom
doole yu nekk ci àddina ju lëndëm
jii, di ay dagi Seytaane yu fare
déndi asamaan. 13 Kon nag jël-
leen gànnaayi Yàlla yépp, ba bu
bésub safaan taxawee, ngeen mana
jëflante, ba sottal, tey wéye taxaw
temm.
14 Taxawleen kon temm. De-
fleen dëgg di ngañaay li ci seen
ndigg, njub di seen kiiraayal dënn.
15 Xibaaru jàmm bi indi jàmm nag,
defleen ko muy dàll yu dëgëral seen
taxawaay. 16 Te fu ngeen tollu
ŋàbbleen pakk biy seen ngëm, ci
ngeen mana fanqe mboolem jumi
sawaray ku Bon ki. 17 Mbaxanam
xare miy seen kaaraange, jël-leen
ko, sol, jël-leen itam saamar bi
Noo giy joxe, te muy kàddug Yàlla.
18 Deeleen ñaan fu ngeen tollu, gépp
xeetu ñaan aki dagaan ci ndimbalal
Noo gi, ànd ci ak teewlu fu ngeen
tollu, ak gépp farlute, te ngeen di
ñaanal mboolem gëmkat ñu sell ñi.
19 Man itam, booleleen ma ci, ngir
saa yu ma ubbee sama gémmiñ,
mana xéewloo ndéey lu ma xamlee
fit wu dëgër, mbóoti xibaaru jàmm
bi, 20 xibaar bi ma di ndawam lu ñu
tënke ay jéng. Waaye ñaanal-leen
ma ma di ko waxee fit, ni mu ma
ware.

Póol tàggu na waa Efes

21 Dingeen mana xam nag lu jëm
ci man, ak li may def, ndax Tisig,
mbokk mu ñu sopp, jawriñ ju wóor
ci liggéeyu Boroom bi, moo leen di
xamal lépp. 22 Loolu ci boppam sax
moo waral ma yónni ko ci yeen, ngir
mu xamal leen ni nu nekke, ba seral
seen xol.
23 Yal na jàmm ñeel bokki gëmkat
ñi, ak cofeel gu ànd ak ngëm, bawoo
fa Yàlla Baay bi, ak Sang Yeesu
Almasi. 24 Na aw yiw ñeel mboolem
ñi sopp sunu Sàng Yeesu Almasi,
cofeel gu dul fey.

Bataaxal bi Yàlla may Póol, mu bind ko waa Filib

1 Man la Póol, Timote miy jaamub
Almasi Yeesu ni man ànd ak man
ci lii, ñeel mboolem ñu sell ñi gëm
Almasi Yeesu, te dëkke Filib, yeen ak
seeni njiit ak taxawukati mbooloo
mi. 2 Aw yiw ak jàmm ñeel na leen,
bawoo fa sunu Baay, ak Sang Yeesu
Almasi.

Póol ñaanal na waa Filib

3 Damay sant Yàlla saa Boroom saa
yu ma leen fàttlikoo, 4 te saa su ma
leen di ñaanal, mbég laa leen di
ñaanale yeen ñépp, 5 ndax seen loxo
bi ngeen jo ci xamle xibaaru jàmm
bi, te dale ko ca bés bu jëkk ba ba
tey. 6 Te lii kat, bir na ma; ki tàmbali
jii jëf ju baax ci yeen, dina ko àggale
ba keroog bésub Almasi Yeesu.
7 Maa yey nag njortal leen loolu
yeen ñépp, ndax ci sama xol laa leen
def, te it muy ci wàllu jéng yi ñu
ma jénge, di ci wàllu kàddu guy
waxal xibaaru jàmm bi, ak di ko
feddli, yeen ñépp am ngeen wàll ci
sama añub yiw. 8 Yàlla seede na
ne sopp naa leen yeen ñépp, cofeel
gu Almasi Yeesu ci boppam àttana
tibbe ci biir xolam.
9 Li may ñaan nag moo di seen
cofeel yokku tey gën di yokku, te
ngeen ànd ceek xam-xam bu matale
ak gépp ràññee, 10 ba mana xàmmi
li gën. Su ko defee ngeen set wecc
te mucc sikk, ngir keroog bésub
Almasi. 11 Su boobaa ngeen meññal
ba woomle ci njub, gi Yeesu Almasi
di maye, ngir fésal màggug Yàlla,
jollil ag cantam.

Jéngi Póol jéngul kàddug Yàlla

12 Damaa bëgg, bokk yi, ngeen
xam ne lii ma dal, xibaaru jàmm bi
la far jëmale kanam. 13 Ndax kat, bir
na mboolem dagi boroom dëkk bi te
bir na ñeneen ñépp ne Almasee tax
ñu jéng ma. 14 Te it li gëna bare ci
bokki gëmkat ñi, sama jéng yi ma
nekke nii moo leen yokk aw fit, ba
tax ñu gëna ñemee waxe kàddu gi
te ragaluñu ci dara.
15 Dëgg la am na ñuy waare turu
Almasi ci kaw kiñaan ak diiroo
mbagg, waaye am na itam ñu koy
defe yéene ju rafet. 16 Ñooñu cofeel
a leen tax di waare, ndax xam nañu
ne waxal xibaaru jàmm bi laa sasoo.
17 Waaye ñale, xelum wujje lañuy
siiwtaanee Almasi, du yéene ju rafet
ju ñu ci am, xanaa defe ne seeni
pexe man na maa yokk coono ci
diggante bii ñu ma jénge.
18 Ana lu ci topp nag? Ba tey
rekk, ak nu mu mana deme, muy
waareb jinigal, mbaa waare bu
dëggu, turu Almasi moo ci jollee,
muy sama mbégtem tey, dellu di
sama mbégtem ëllëg, 19 ndax xam
naa ne loolu lépp ay walbatiku di
samag mucc, ndax seeni ñaan, ak
ndimbalal Noowug Yeesu Almasi.
20 Loolu laa ne siiw, yaakaar ko, te
duma rus mukk, xanaa di saxoo aw
fit, démb niki tey, ngir ma mana
fésale sama jëmm jépp, teddngay
Almasi, su may dund ak su may
dee. 21 Ndax samag dund, Almasi la
ñeel, samag dee dàqati. 22 Su dee
nag damaa wara wéye sama bakkan
bii, ngir mana sottal ab liggéey bu
am njariñ, ana lu ma gënal ci dig-
gante dund ak dee? Xawma ko.
23 Ci diggante yaar yooyii laa tance:
yàkkamti na maa yiwiku ba fekki
Almasi, te loolu moo dàqati fuuf.
24 Waaye ma deseegum bakkan moo
gëna jamp ci yeen. 25 Gannaaw
loolu bir na ma nag, xam naa ne
dinaa desagum, desandoo feek yeen
ñépp, ngir ngeen jëm kanam, tey
bége seen ngëm, 26 ba bu ma délsee
fi yeen, ngeen gëna mana puukare-
woo Almasi Yeesu ndax man.
27 Fexeleen rekk ba di jëfe ni
mu yelloo ak xibaaru jàmm bu
Almasi, ngir bu ma leen seetsee,
mana seede, mbaa su ma wuu-
tee it, di dégg ni ngeen saxoo di

mànkoo, bokk jenn yéene, di xeex
ngir saxal ngëm gi sukkandiku ci
xibaaru jàmm bi. 28 Buleen ragal
seeni noon ci lenn. Seen fit mooy
màndargaal sànkutey noon yi, te
yeen it, mooy màndargaal seenug
mucc gu bawoo fa Yàlla. 29 Ndax kat
yeen la may ci jëmmu Almasi, yiwu
gëm Almasi, rax ci dolli, ngeen sonn
ndax moom, 30 coonoy benn xare bi
ngeen bokk ak man, te gise woon
ma ko démb, ba tey, ngeen di ma ko
dégge.

2

Ni Almasi woyofe mooy royukaay

1 Ndegam amees na lenn lu yokk
aw fit ci Almasi mi nu gëm, ndegam
lenni cofeelam lu mana dëfal am
na, ndegam amees na benn cér ci
Noo gu Sell gi, ndegam it, amees na
lenn lu bawoo fi moom, ci wàllu xol
bu rafet, ak yërmande, 2 kon dëgg
waay, mottlileen sama mbég, ba
mànkoo, te ngeen soppantee genn
cofeel, jubale seeni xol, te bokk
benn jëmu. 3 Buleen def dara ci
kaw wujje, mbaa réy-réylu, waaye
doyadiluleen, ba jàpp ne seen mo-
roomi gëmkat a leen gën. 4 Bu
kenn ci yeen xintewoo njariñal bop-
pam, waaye na ku nekk bàyyi xel
moroomam. 5 Noonu Almasi Yeesu
doon doxale, deeleen ko doxale ci
seen biir:

6 Moom mi nekke nekkinu Yàlla
te ŋoyaaloowul dayob boppam,
bi ko def nawleb Yàlla.
7 Xanaa mu ŋacc boppam,
nangoo jagoo nekkinu surga.
Mu mujj mel ni nit doŋŋ,
di ku ñu xàmmee jëmmu nitam.
8 Moo toroxlu,
moo nangu, ba dee fekk ko ci,
ak mbugalu bant ba ñu ko daaj.
9 Moo tax Yàlla kaweel koo kaweel,
baaxe ko tur wi tiim wépp tur,
10 ba turu Yeesu tax ñépp sukk seen
bëti óom,
muy kaw asamaan, di kaw suuf, di
biir suuf,
11 làmmiñu ñépp it biral ne Yeesu
Almasi mooy Sang bi,
te muy ndamu Yàlla Baay bi.

Doonleen ay leer ci àddina

12 Kon nag soppe yi, noonu ngeen
masa dégge ndigal, démb ba may
teew, rawatina tey bi ma wuutee,
nangeen ko wéye, di jëfe seenug
mucc, te ànd ceek ragal Yàlla bay
lox, 13 ndax Yàlla mooy liggéey ci
yeen lu tax ngeen mana namma jëfe
coobareem, ba man koo jëfe.
14 Mboolem lu ngeen di def nag,
buleen ci boole xultu mbaa xuloo,
15 ngir seen der set wecc, te kon
deesuleen mana gàkkal ci lenn. Ay
goney Yàlla yu amul sikk ngeen
di doon, ci biir maas gu dëng te
yàqu, ngeen di lerxat ci seen biir,
ni ay leer ci àddina si, 16 ànd ak
kàddug dund gi ngeen di xamle. Su
ko defee keroog bésub Almasi, ma
mana damoo ne dawuma cig neen,
te sonnuma cig neen. 17 Su ma ci
deeyee sax, ba sama dund mel ni
sarax su ñu tuur, tofal ko ci sarax, bi
seen ngëm taxawe, su boobaa it maa
ciy bég, te di leen woo, ngir bokk
ak yeen ñépp bànneexu. 18 Yeen
itam nangeen ci bég te bokk ak man
bànneexu.

Póol gërëm na Timote ak Epafrodit

19 Yaakaar naa nag, ne bu soobee
Sang Yeesu, dinaa leen yónnee Tim-
ote balaa yàgg, ngir xam nu ngeen
def, ba man ci sama bopp, sama
xel dal. 20 Ndaxte awma fi kenn ku
ko moy, ku bokk ak man xinte, ba
seeni mbir yitteel ko dëgg. 21 Ñi ci
des ñépp, seen njariñal bopp lañuy
sàkku, waaye du li soxal Yeesu Al-
masi. 22 Timote nag xam ngeen
ne ku rafet ab jëw la. Ni doom
di taxawoo baayam, ni la bokke ak
man liggéey, bi ci xamle xibaaru
jàmm bi. 23 Sama yaakaar nag moo
di, bu may am lu leer ci sama mbir
rekk, moom laay daldi yebal ci yeen.
24 Teewul mu bir ma ne, bu soobee

Boroom bi, man ci sama bopp, balaa
yàgg, dinaa leen seetsi.
25 Ci wàllu Epafrodit, sama
mbokkum gëmkat la, di sama
naataango, di sama mbokkum
xarekat, te di seen ndaw li ngeen
ma yóbbante ndimbal lu faj samay
soxla. Waaye jàpp naa ne fàww
ma delloo leen ko, 26 ndax namm
na leen lool, boole ci tiisoo li ngeen
dégg ag jagadeem. 27 Woppoon na
it ba xawa dee, waaye Yàllaa ko
yërëm, te du moom rekk la yërëm,
waaye man itam, ngir ma baña
am tiis ci kaw tiis. 28 Moo tax ma
yàkkamtileen koo delloo, ngir bu
dikkee, ngeen man koo bégewaat,
te man itam, samaw tiis wàññiku.
29 Teertooleen ko mbégte mu mat
sëkk ngir Sang bi, te it nawleen
ñu mel ni moom, 30 ndax liggéeyal
Almasi tax na koo riisu ndee; ba
ngeen amee ngànt lu leen teree
mottlil seen bopp, seen yéene, moo
jaay bakkanam ngir wuutu leen, ba
yótsi ma seen ndimbal.

3

Gii njekk a wóor

1 Li ci des bokk yi, ma waxati,
bégleen ci Boroom bi. Di leen bind
genn kàddu googu rekk, diisu ma, te
di leen ko baamtu moo gëna wóor ci
yeen.
2 Moytuleen xaj yi, defkati mbon
yooyu laa ne, moytuleen leen, moy-
tuleen njoofkat yooyu jiital aaday
xaraf. 3 Ndaxte nun noo xaraf
tigi, nun ñiy jaamoo Yàlla Noowam
gu Sell, di damoo Almasi Yeesu, te
yaakaarunu aaday nitu suuxu neen.
4 Moona man de, waroon naa
mana yaakaar aaday suuxu neen.
Ak keneen ku mana xalaat ne sañ
naa yaakaar aaday nitu suuxu neen,
maa ci raw. 5 Man mi xaraf ba
ma amee juróom ñetti fan, askanoo
ci bànni Israyil, giiroo ci Beñamin,
di ab Ebrë bu ñaari Ebrë jur, te
bokk ci ngérum Farisen, ci wàllu
yoonu Musaa. 6 Su dee ci mbirum
xéraangey diine, maa daan bundx-
atal mbooloom gëmkati Almasi, te
su dee ci wàllu njubtey sàmm yoon
wi, maa mucc sikk.
7 Waaye la ma jàppe woon ag
ndollant, moom laa def tey ag
wàññeent ndax Almasi. 8 Rax ci
dolli, lépp sax laa far jàppe ag
wàññeent, ndax ngëneel li sut lépp,
te mooy xam kuy sama Sang Almasi
Yeesu. Moom moo ma taxa nan-
goo ñàkk lépp, def lépp ni mbu-
ubit, ngir tonoo Almasi, 9 ngir ma
mana feeñe ci biir Almasi, fu ma
yaakaarul sama njekku bopp gu ma
feyoo sàmm yoonu Musaa, xanaa di
yaakaar njekk gu laloo ngëm gi ma
gëm Almasi. Njekk googu fa Yàlla la
bawoo te gëm Almasi moo koy maye.
10 Sàkkuwuma lu moy xam ko, xam
manoore ji ko dekkal, ak itam séddu
ci ay coonoom, ba bokk ak moom
deeyam, 11 tey yaakaara dekki, ak nu
mu mana deme.

Jëm kanam moo am solo

12 Du caageenu damaa àgg ci loolu
lépp ba noppi, mbaa damaa mat
sëkk xaat, waaye maa ngi wéye
samaw xél, di jéema jot ci neexalu
rawante bi, gannaaw ba ma Almasi
Yeesu jotee ci man itam. 13 Bokk yi,
fooguma ne jot naa ci, xanaa kay
lenn: damay fàtte li ci gannaaw, te
def lu ma man, ngir fexee yóotuji
li ci kanam, 14 daldi xélu dëgmal
naanukaay ba, ngir jot ca neexal ba
nu Yàlla di wooye fa kaw, ci Almasi
Yeesu.
15 Kon nag, nun ñi jota màgg ba di
magi jëmm ci wàllu ngëm, nanu ko
bokk gise noonu. Su ci amee lenn lu
ngeen gise neneen nag, loola, Yàlla
moo leen koy leeralal. 16 Ak lu ci
mana am, yoon wii nu doxe ba fii
nu tollu, nanu ko bokk topp.
17 Bokk yi, royleen ma; jox nanu
leen ab royukaay, xool-leen ci ñi koy
jëfe, te ngeen topp ci seeni tànk.
18 Ndaxte ñu baree ngii ñu seeni
jëf tax ñu di nooni bantub Almasi.
Loolu wax naa leen ko ay yoon, ma
waxati leen ko tey aki jooy. 19 Ñooñu

sànkute lañuy mujje; seen koll lañu
def seen yàlla, seen gàcce lañuy
damoo, te yëfi àddina doŋŋ a leen
soxal. [20] Nun nag sunum réew a
nga fa asamaan, fa nuy séentoo
sunu Musalkat, Sang Yeesu Almasi.
[21] Mooy kiy liggéeye manooreem
ji mu tënke lépp cig curgaam, ba
sopparñi sunu yaram wu doyadi wii,
nirule kook yaramam wi ànd ak
teddnga.

4

[1] Kon nag yeen samay bokk, soppe
yi ma namm, di leen bége, te ngeen
di sama kaalag ndam, gi ma yooloo
ci sama liggéey, ngalla soppe yi,
nangeen saxe noonu ci Boroom bi!

Póol dénkaane na

[2] Bu loolu weesee, Ewodi laay
tinu, di tinu Santis, ñaari jigéen
ñooñu, ngir ñu fexe ba juboo, ngir
Boroom bi ñu bokk. [3] Yaw itam
sama mbokkum surga bu dëggu
bi, dama lay ñaan nga jàpple leen
ci, ñoom ñaar ñooñoo bokkoon ak
man coonob xamle xibaaru jàmm bi,
ñoom ak ñoom Kelemaŋ, mboolem
sama bokki liggéeykat yi seeni tur
binde ca téereb dund ba.
[4] Bégleen ci Boroom bi fu ngeen
tollu, ma waxati ko, bégleen! [5] Na
seen lewetaay wóor ñépp, Sang bi
jegesi na. [6] Buleen jaaxle ci dara,
waaye ci mbir mu mu mana doon,
deeleen dikke Yàlla seeni soxla, di
ko ñaan ak a dagaan te boole ci di
ko sant. [7] Su boobaa jàmmu Yàlla, ji
wees ab takk, mooy sàmm seen xol,
ak seenum xel ndax Almasi Yeesu.
[8] Li ci des nag bokk yi, moo di
lii: mboolem lu dëggu, ak mboolem
lu tedd, ak mboolem luy njub, ak
mboolem lu set, ak mboolem lu jekk,
ak mboolem lees di rafetlu, ndegam
lu nawlu la te yelloo ngërëm, na
leen loola soxal. [9] Li ngeen jànge
ci man te jële ko ci man, ak li
ngeen dégge ci man, gise ko ci man,
jëfeleen ko. Su boobaa Yàlla miy
boroom jàmm mooy ànd ak yeen.

Póol gërëm na waa Filib

[10] Maa ngi bége Boroom bi lool
ci nii ngeen mujj yeesale tey, seen
yitte ci man, yitte ju ngeen amoon
moos naka jekk, xanaa dangeena
ñàkkoona jekku seen ndimbal. [11] Ag
ñàkk nag taxul may waxe nii, nde
tàmm naa di doylu ci diggante bu
ma mana tollu. [12] Miin naa néewle,
man naa naataange. Fépp fu ma
tollu, ak ci lépp, làqoo naa pexe
mu ma manee jant yu ma regge,
ak yu ma xiife, ci biir naataange
akug ñàkk. [13] Lépp laa mane ci
ndimbalal Ki may manal. [14] Teewul
seen ndimbal lii di jëf ju rafet ju
ngeen bokke ak man, sama njàqare.
[15] Yeen waa Filib, xam ngeen
xéll ne ba waareb xibaaru jàmm
bay door, te ma bàyyikoo diiwaanu
Masedwan, amul woon menn
mbooloom gëmkat mu ma séqaloon
ab joqlanteb ndimbal, xanaa seen
mennum mbooloo. [16] Ba ma nekkee
Tesalonig sax, yónnee ngeen ma
ay yoon, lu ma faje samay soxla.
[17] Du caageenu ndimbal lu ma leen
di sàkku, li may sàkku kay moo di
yokkuteb yool bu leen ñeel. [18] Fii
ma tollu jot naa li ma aajowoo lépp,
maa ngi ci naataange; doyle naa
sëkk, gannaaw ba ma nangoo ci
loxol Epafrodit, seenub yóbbante, te
sarax su ñu nangu la, di xeeñ xetug
jàmm, te neex Yàlla mi mu ñeel.
[19] Te sama Yàlla itam mooy sàkke
ci koomam gu yéeme gi ci Almasi
Yeesu, ba fajal leen seen soxla yépp.
[20] Daraja ñeel na Yàlla sunu Baay,
tey ak ëllëg ba fàww. Amiin.

Tàggtoo jib na

[21] Nuyul-leen ma mboolem ñu sell
ñi gëm Almasi Yeesu. Bokki gëmkat
ñi ànd ak man, ñu ngi leen di nuyu.
[22] Te it gëmkat ñu sell ñépp a ngi
leen di nuyu, rawatina waa kër Buur
Sesaar.
[23] Yal na yiwu Sang Yeesu Almasi
ànd ak seenum xel.

Bataaxal bi Yàlla may Póol, mu bind ko waa Kolos

1 Man Póol ndawal Almasi Yeesu
ci coobarey Yàlla, maa bind lii, ànd
ceek mbokk mi Timote, 2 ñeel waa
Kolos ñu sell te wóor te di bokki
gëmkati Almasi. Aw yiw ak jàmm
ñeel na leen, bawoo fa Yàlla sunu
Baay.

Póol ñaanal na waa Kolos

3 Sant Yàlla sunu Baayu Sang
Yeesu Almasi, lanu saxoo, saa su
nu leen di ñaanal; 4 dégg nanu
ngëm gi ngeen gëm Almasi Yeesu, ak
cofeel gi ngeen sopp gëmkat ñu sell
ñépp, 5 te li waral ngëm googu ak
cofeel googu, di seen yaakaara jot ca
cér ba ñu leen dencal fa asamaan.
Mooy yaakaar ja ngeen dale am ba
ngeen jëkkee dégg kàddug dëgg gu
xibaaru jàmm bi. 6 Ni leen xibaaru
jàmm bi dikkale nag, ni la dikkale
àddina sépp, te mu ngi meññ, di
law, na mu ko dale defe fi seen
biir, ca bés ba ngeen déggee lu
jëm ci yiwu Yàlla, ba ràññee ko
dëgg. 7 Noonu ngeen ko jànge ci
Epafras, sunu mbokkum surga biy
sunu soppe, te di jawriñu Almasi
bu wóor bi nu jàpple*, 8 te moo
nu xamal itam cofeel gi leen Noo gi
may.

9 Moo tax nun itam, ba nu déggee
seen mbir ba tey, noppiwunu leena
ñaanal, di sàkku ngeen feese xam-
xam ci lépp luy coobarey Yàlla, te
ngeen ànd ceek lu mat sëkk ci wàllu
xel, ak gis-gis bu Noo gi maye. 10 Su
ko defee ngeen di dunde dundin wu
yellook Boroom bi, ngir bànneexal
ko ci wet gu nekk, seen meññeef
it di jépp jëf ju baax, te ngeen gën
di xam Yàlla. 11 Ngir itam ngeen
manoorewoo jépp manoore, na leen
ko Yàlla manloo ci kàttanam gu
màgg, ba ngeen mana dékkoo lépp,
xolu muñ, 12 te ngeen di sante Baay
bi, mbég, moom mi leen yellale ab
cér ca muuru ñu sell ña, ca réewum
leer ga.

Almasi jubale na nit ak Yàlla

13 Yàlla kat moo nu wallu ba génne
nu ca kilifteefu réewum lëndëm ga,
toxal nu ci biir nguurug Doomam
ji mu sopp. 14 Ci moom lanu ame
ag njot, te moo nu jéggal sunuy
bàkkaar.

15 Doom jooju moo di niruwaale
Yàlla, mi kenn manula gis, mooy
taaw bi, ki jiitu mépp mbindeef.
16 Ndax moo di ki Yàlla sàkke lépp
lu nekk asamaan, ak lu nekk ci suuf,
lu gisu, ak lu gisuwul, muy boroom
gàngune yeek, boroom ndomboy
tànk yeek, boroom nguur yeek, bo-
room sañ-sañ yi. Lépp ci moom lees
ko sàkke, te mooy ki tax ñu sàkk
lépp. 17 Mooy ki nekkoon naka jekk
balaa daraa nekk, te lépp ci moom
la sottee ba temboo. 18 Mooy boppu
yaram, wiy mbooloom gëmkat ñi,
mooy njàlbéen, mooy taaw bi jëkka
dekki, ndekkite lu dee toppul, ba tax
muy ki jiitu ci lépp, 19 ndax Yàlla la
soob mu dëël gépp matam ci moom.
20 Deretam ja tuuru ca bant ba, ca
la Yàlla defe jàmm, ba sottale ci
moom, pexe mi mu jubalee boppam
ak lépp, muy lu nekk ci kaw suuf, ak
la fa asamaan.

21 Te yeen ñi masoona sore lool
Yàlla, doonoon ay noonam ci wàllu
xalaat, ak jëf ju bon, 22 tey, deewug
yaram, deewug suux, gi Almasi dee,
moom la leen Yàlla jubalee ak bop-
pam, ba teewal leen fi kanamam,
ngeen di ñu sell, mucc sikk, seen
der set wecc. 23 Noonu la deme,
ndegam kay fekk na leen sësoo
ngëm gu ngeen dëjoo ba dëgër,
te baña nangu lenn di leen sorele
ak yaakaar ji ci xibaaru jàmm, bi
ngeen dégg, te ñu biral ko, ñeel
mépp mbindeef. Man Póol nag, ci

* **1:7** 1.7 Mbaa: jawriñu Almasi bu wóor ngir yeen.

yégle xibaaru jàmm boobu laa di ab
jawriñ.

Póol tiisoo na waa Kolos

24 Léegi nag maa ngi bége coono
yi ma jànkoonteel ngir seen njariñ;
li des ci tiisi Almasi, moom laay
mottalee coono yooyu ma daje sama
yaramu suux wii, ngir njariñal
mbooloom gëmkat, miy yaramu Al-
masi. 25 Ci moomu mbooloo laa dib
jawriñ, te Yàllaa ma sase noonu,
ñeel leen, ngir ma xamle kàddug
Yàlla ba mu mat sëkk. 26 Kàddu
googu moo di mbóot mi masoona
làqu maasoo maas, waaye tey Yàllaa
ko xamal ay nitam ñu sell. 27 Ñoom
la Yàlla nammoona xamal ni mbóot
mi yaatoo te yéeme, ñeel jaambur
ñi dul Yawut: mbóot mi moo di
Almasee ngi ci yeen ñi dul Yawut
itam, loolu di seen yaakaar ci ndam
lu leen ñeel.
28 Almasi moomu nag lanuy
xamle; na mu gëna xeloo lanuy
àrtoo nit ku nekk, te ni lanuy
jàngale nit ku nekk, ngir àgge nit
ku nekk ba fa kanam Almasi, fekk
ko mat sëkk, na mu ware ku ànd
ak Almasi. 29 Loolu moo ma tax di
góor-góorlu ci xare bii may xaree
dooleem, ak manoorey jëfam, jiy
liggéey ci sama jëmm jii.

2

1 Bëgg naa nag, ngeen xam xare
bu metti, bi ma leen di xareel,
yeen ak waa Lawdise ak mboolem
gëmkat ñi ma masula teg bët, 2 ngir
ngeen gëna am fit, mànkoo ci biir
cofeel, te géeju ci gis-gisu xol bu
leer nàññ te wóor, ba mana daj
dëgg, mbóotum Yàlla, miy Almasi
ci boppam. 3 Ci moom la mboolem
alal ji ci xel ak xam-xam, dëxëñe.
4 Loolu laa leen di wax, ngir kenn
bañ leena réerale ay kàdduy naxe
yu mbubboo ag dëgg. 5 Ndax jëmm
ji kat teewul, waaye xol baa ngeek
yeen, di bégee gis seen doxalin wu
jekk, ak seen ngëm gu wér gu ngeen
gëm Almasi.

Jëfeleen ni ñu bokk ak Almasi

6 Kon nag, ni ngeen nangoo Al-
masi Yeesu di Sang bi, àndleen ak
moom, jëfe noonu. 7 Sampleen
seeni reen ci moom, tabaxuleen ci
moom, feddlikuleen ci wàllu ngëm,
ni ñu leen ko jàngale, ba seenub xol
baawaanal kàdduy cant.
8 Moytuleen ba kenn bañ leena
këfe kàdduy naxi neen yu ñu
jàppe xam-xam bu xelu, kàddu yu
sukkandikoowul Almasi, xanaa aa-
day nit, ak cëslaayi àddina.
9 Ndax kat ci Almasi, ci yaramu
nitam la léppi Yàlla dëkke, ba mat
sëkk ci moom, 10 ci moom ngeen
mate it, te mooy kilifay mboolem bo-
room nguur yi, ak mboolem boroom
sañ-sañ yi. 11 Ci moom ngeen xarafe
xaraf gu loxol nit deful, ndax noonu
kuy xarfal nit ki di doge as lëf ci
yaramu nit ki, ni la Almasi di doge
ba mu set, buumu njaam gi leen
dooley bàkkaar tënke woon. Noonu
la Almasi di xarfalee. 12 Ni ñu leen
booleek moom suul, keroog ba ñu
leen sóobee cim ndox, noonu ngeen
dekkeendoo ak moom, ndax yeena
wóolu dooley Yàlla mi ko dekkal.
13 Yeen ñi doonoon ndee fa kanam
Yàlla ndax seeni moy, ak seen ñàkka
xaraf, ndax li ngeen dul Yawut,
Yàllaa leen booleek Almasi dun-
dalaat leen. Moo nu baal sunu moy
yépp. 14 Kayitu bor bi nu tiiñaloon,
te dogali yoon toppe nu ko, moom
moo far mbind ma, yóbbu kayit ga,
daajaale ko ak Almasi ca bant ba.
15 Moo dog sidditi boroom nguur
yeek boroom sañ-sañ yi ci jaww ji,
ñu doon ay jaam yu mu jàppe xare.
Moo leen weer it ci kanam ñépp,
diriwaale leen ca biir njaab ma topp
ca ndam, la Almasi ame ca bant ba.
16 Kon nag bu leen kenn sikkal
ci ñam wu ngeen lekk, mbaa lu
ngeen naan, mbaa màggal bés bu
rafet, mbaa Terutel weer, ak bésub
Noflaay. 17 Loolu lépp takkndeeru
yaram wuy jëmmal lu dikkagul,
moom rekk la woon. Waaye yaram
wi dëgg moo di Almasi. 18 Buleen
nangu kenn ku leen sikkal, te di kuy

teg boppam jëfi toroxlu, di jaamu ay
malaaka, topp seen gis-gisi peeñuy
bopp. Ñu ni mel ñooy réy-réyloo
xalaati neen yu ñu fente seen yég-
yégi bakkan. 19 Ñooñu jokkuwuñu
ci Almasi, miy bopp bi, te ci bopp
bi la yaram wi wépp di jëfandikoo
siddit yeek tenqo yi, ba suuxatu, ngir
lépp mànkoo ba mana màgg, ni ko
Yàlla di màggale.

20 Ndegam nag yeena bokk ak
Almasi dee, ba teqlikoo ak li àddina
def cëslaay, ana lu tax ngeen mel ni
ñu bokk ci àddina ba tey, di tegoo
ay dogali yoon yu mel nii: 21 «Bul jël
lii, bul ñam lee, bul laal la ca des.»
22 Te mboolem yëf yooyu dogali yoon
yi jëm day jeex doŋŋ bu ñu leen
jëfandikoo. Loolu ay santaane aki
àlluway nit doŋŋ la. 23 Dëgg la,
xel man naa nangu dogali yoon yu
ni mel, ndax laaj na nit ki pastéefu
ci diine ju mu tegool boppam, laaj
na it toroxlu, ak coonoy yaram yu
tukkee ci yar bu metti bu nit kiy
tegoo, waaye jariñul dara ku bëgga
moom bakkanam.

3

Gëmkatub Almasi, dundin wu yees

1 Gannaaw nag yeena dekkeendoo
ak Almasi, sàkkuleen la fa kaw, fa
Almasi tooge ca ndijooru Yàlla. 2 La
fa kaw, xintewooleen ko, te ngeen
ba li fi suuf, 3 ndaxte dee ngeen, ba
seenug dund ànd ak Almasi, làqe fa
Yàlla. 4 Seenug dund dëgg Almasi
la, te keroog bu Almasi feeñee, yeen
itam ay ànd ak moom feeñ, ba séddu
ci ndamam.

5 Kon nag reyleen seen cér yi bokk
fii ci kaw suuf; lu mel ni powum
séy, ak jëfi sobe, ak ñàkk sago ci
lu jekkadi, ak xemmemtéef yu bon,
ak bëgge, te loolooy bokkaale ba
tey, 6 yooyooy wàcce sànjum Yàlla
ci kaw ñi déggadi. 7 Yeen itam
noonu ngeen daan jëfe bu jëkk,
ba seenug dund bokkee fii ci kaw
suuf. 8 Waaye léegi lii lépp baleen
ko: tàng xol, ak mer mu ëpp, ak
coxor, ak saaga, ak waxi ñàkk kersa.
9 Buleen di fenante, gannaaw seen
jëmm ja woon démb, boole ngeen
kook jëfinam ja mu àndal, summi,
10 ba sol seen jëmm ju yees, jiy gën
di yeeslu, te di gëna niru ki leen
ko sàkkal, ba kera ngeen xamee,
xam-xam bu mat sëkk. 11 Dundin
wu yees woowu amul jaambur akub
Yawut, amul ku xaraf ak ku xaraful,
amul ab doxandéem ak ku xayadi,
amul ab jaam ak as gor, waaye
Almasi mooy lépp te moo nekk ci
ñépp.

12 Yeenay ñi Yàlla taamu, sellal
leen, sopp leen. Kon nag solooleen
xolu yërmande, akug mbaax, ak
woyoflu, ak jikko ju lewet, ak xolu
muñ. 13 Muñalanteleen te di bal-
ante, ndegam kenn a am lenn lu mu
sikke moroomam. Ni leen Boroom
bi baale, deeleen balantee noonu.
14 Ci kaw loolu lépp nag, tegooleen
cofeel; mooy xànc gi leen faste, ba
seenug bennoo mat sëkk.

15 Na jàmmu Almasi saytu seen
xol. Ci jooju jàmm lañu leen woo,
fekk leen ngeen di wenn yaram
doŋŋ, te it saxooleen cant. 16 Na
leen kàddug Almasi dëkke, bay
baawaan, ngeen di jariñoo xel mu
mat sëkk mu ngeen di jànglantee,
ak a artoonte. Woyeleen xolub cant,
ñeel Yàlla, ay taalifi Sabóor, ak woyi
tagg Yàlla, ak woy yu fentoo ci Noo
gi. 17 Lu ngeen mana def, muy ci
wax, di ci jëf, defleen ko ci turu
Sang Yeesu, tey sant Yàlla Baay bi ci
moom.

Rafetooleen

18 Jigéen ñi, nangul-leen seen
jëkkër, noonu mu jekke ci ku bokk
ci Boroom bi.

19 Góor ñi, soppleen seen jabar, te
buleen leen soxore.

20 Xale yi, déggal-leen seeni waa-
jur ci lépp, nde loolu mooy li Bo-
room bi rafetlu.

21 Yeen ñiy baay, buleen yékkati
seen xolu doom, ngir baña jeexal
seen xol.

22 Jaam yi, nangul-leen ci lépp
seen sang yi ci àddina. Buleen
ko defe ngistal, mbaa ngeen di ko
sàkkoo lu leen neex, waaye defeleen
ko yéeney xol bu dëggu, ndax ragal
Boroom bi. 23 Lu ngeen mana def,
liggéeyeleen ko xol bu tàlli, ni bu
ñeelul woon nit doŋŋ, xanaa Bo-
room bi. 24 Te ngeen xam ne ci loxol
Boroom bi ngeen di nangoo yool bi
ngeen muurloo. Sang Almasi mooy
ki ngeen di jaamu. 25 Waaye ku
def njubadi, njubadi ga mu def lay
yooloo, te xejj ak seen du ci am.

4

1 Yeen ñiy sang yi, yorleen seeni
jaam, yorin wu jub te aw yoon, te
ngeen xam ne yeen itam am ngeen
ab Sang fa asamaan.

Yeneen warugar a ngi

2 Ag ñaan nag, saxooleen ko, te
ngeen teewlu ci, boole ci ag cant.
3 Te ngeen ñaanaale nu ci itam,
ngir Yàlla ubbil nu buntu xamle
kàddu gi, ngir siiwtaane mbóot mi
ci Almasi, li waral ñu jéng ma.
4 Ñaanleen ma man koo waxe ba mu
leer nàññ ni mu ma ware.
5 Jëfeleen xel mu rafet seen dig-
gante ak aji gëmadi ñi ci biti, te jot
gu ngeen am, fexeleen ba jariñoo
ko. 6 Na seen kàddu ànd ak yiw te
am solo, te ngeen xam nu ngeen di
tontoo ku nekk, tont li war.

Póol tàggu na waa Kolos

7 Mboolem lu jëm ci man nag,
Tisig dina leen ko xamal. Mbokk
la, soppe la, jawriñ ju wóor la, te it
sama mbokkum jaam la, ci liggéeyu
Boroom bi. 8 Lii sax moo tax ma
yónni ko ci yeen: xamal leen lu jëm
ci nun, ak itam, teewaayam bu dëfal
seen xol. 9 Onesim lay àndal, sunu
mbokk mu wóor, di sunu soppe, te
mu bokk ci yeen. Ñoo leen di xamal
mboolem lu fi xew.
10 Aristàrk mi ma bokkal kaso bi,
mu ngi leen di nuyu, moom ak Màrk
rakku Barnaba. Ci mbiru Màrk
moomu ngeen jotoon ndigal, ngir bu
dikkee, ngeen teral ko. 11 Yeesu mi
ñuy wax Yustus itam, mu ngi nuyoo.
Li bokk ci askanu Yawut, ñoom rekk
ay liggéeyandoo ak man ngir ngu-
urug Yàlla, te ñoo seral sama xol.
12 Ab nuyoo it ñeel na leen, tukkee
ci jaamub Almasi Yeesu, Epafras, mi
bokk ci yeen. Ku jàmbaare ci saxoo
leena ñaanal, ngir seenub taxawaay
sotti te mat sëkk ci jëfe mboolem luy
coobarey Yàlla. 13 Maa ko seedeel
ne coonoy ñaan bu réy la nekke,
ngir yeen ak waa Lawdise ak waa
Yerapolis. 14 Ab nuyoo it ñeel na
leen, tukkee ci sunu soppe, Luug,
doktoor bi, ak Demas. 15 Nuyul-leen
nu bokk yi dëkke Lawdise, ak sunub
jigéen Nimfa, ak mbooloom gëmkat,
miy daje këram.
16 Gannaaw bu ngeen jàngee bi-
ral, bataaxal bii ci seen biir, fexeleen
it ba ñu jàng ko, biral, fa mbooloom
gëmkat ma fa Lawdise, te yeen it
bataaxal ba ngeen di jote Lawdise,
nangeen ko jàng biral.
17 Waxal-leen ma Arsipp ne ko:
«Neel jàkk ci liggéey bi nga sasoo ci
Boroom bi, ngir nga sottal ko.»
18 Man Póol nag maa leen bind
nuyoo bii ci sama loxol bopp.
Fàttlikuleen ne dañu maa tëj kaso.
Yal na aw yiw ànd ak yeen!

Bataaxal bu jëkk bi Yàlla may Póol, mu bind ko waa Tesalonig

1 Man la Póol, mi ànd ak Silwan ak
Timote ci kàddu gii ma yékkati, ñeel
mbooloom gëmkati waa Tesalonig,
ñi bokk ci Yàlla Baay bi ak Sang
Yeesu Almasi. Yiw ak jàmm ñeel na
leen.

Waa Tesalonig am nañu aw yiw

2 Nu ngi sant Yàlla fu nu tollu
ci yeen ñépp, te noppiwunu leena
fàttliku ci sunuy ñaan, 3 ak di
baamtu fi kanam Yàlla sunu Baay,
jëf ji juddoo ci seen ngëm, ak liggéey
bi sottee ci seen cofeel, ak yaakaar
ji ngeen saxoo di séentu sunu Sang
Yeesu Almasi.
4 Yeen bokki gëmkat ñi Yàlla
sopp, xam nanu ne moom moo leen
taamu, 5 ndax sunu xibaaru jàmm,
bi nu leen àgge, dikkewu leen ay
wax rekk, waaye manoore la leen
dikkaale, ak ndimbalal Noo gu Sell
gi, ak kóolute gu mat sëkk gu ngeen
am. Xam ngeen moos na nu nekke
woon ca seen biir, di xintewoo seen
njariñ. 6 Aw ngeen sunuy tànk,
aw it ci tànki Sang bi, nde yeena
jot ci kàddu gi, ci biir njàqare ju
bare, te di ko bége ci ndimbalal
Noo gu Sell gi. 7 Moo leen taxa
doon royukaay ci mboolem gëmkati
diiwaani Maseduwan ak Akayi. 8 Ci
seen biir kay la kàddug Boroom bi
jollee, te yemul ci Maseduwan ak
Akayi rekk, waaye seen ngëm Yàlla
fépp la siiwe, ba soxlawunu cee
waxati fenn dara. 9 Nit ñi ci seen
bopp ñoo nuy waxal fépp, na sunu
ngan ak yeen deme, ak ni ngeen
walbatikoo ci Yàlla, dëddu tuur yi,
bay jaamu Yàlla ju dëggu jiy dund,
10 tey séentu Doomam Yeesu mi mu
dekkal, mu dikk bàyyikoo asamaan,
moom mi nu jot ci sànj miy dikk.

2

Nganug Póol neenul

1 Yeen ci seen bopp kay, bokk
yi, xam ngeen ne sunu ngan ak
yeen neenul. 2 Xam ngeen na
nu jëkkoona sonne, ak na ñu nu
torxale woon ca Filib, dëkk ba, bala
noo dikk fa yeen. Teewul ci sunu
ndimbalal Yàlla, nu ñeme leena
àgge, ci biir xeex bu metti sax,
xibaaru jàmm bu Yàlla bi. 3 Ndaxte
sunub woote laloowul pexem sànke,
ak mébét mu setul, akug njublaŋ.
4 Xanaa kay noonu nu Yàlla doyloo,
ba dénk nu liggéeyu xibaaru jàmm
bi, noonu lanuy waaree li neex Yàlla
miy seet ab xol, te dunu ci wut
bànneexu nit ñi.
5 Masunoo jaye, xam ngeen ko,
ag bëgge it masunoo taxa jóg,
Yàlla seede na ko; 6 masunoo sàkku
ngërëmal nit, du ci yeen, du ci
ñeneen. 7 Manoon nanoo taafantoo
li nu diy ndawi Almasi, ba diisal
leen, waaye danoo lewetoon domm
ci seen biir, mel ni jaboot juy topp-
too ay doomam. 8 Noonu lanu nabe
woon ci yeen, ba buggunu woona
yem ci xamal leen doŋŋ xibaaru
jàmm bu Yàlla, waaye danu leena
sopp ba yéene woon leena jox sunu
bakkan sax boole ci, ndax fi ngeen
nu mujj tollu ci sunu xol. 9 Xanaa
bokk yi, yeena ngi fàttliku sunu
doñ-doñ ak sunu coono? Diir ba
nu leen di yégal xibaaru jàmm bu
Yàlla bi, guddi ak bëccëg lañu daan
liggéeyaale, ngir baña diisal kenn ci
yeen.
10 Yeena seede, Yàlla itam seede,
sellnga ak njub, ak mucc sikk ga
nu doon jëfe fa seen biir, yeen ñi
gëm. 11 Xam ngeen ne fi baay féete
doomam lanu féete kenn ku nekk ci
yeen. 12 Ñaax nanu leen, dëfal leen,
dénku leen, ngir ngeen di jëfe jëfin
wu yelloo ak Yàlla, mi leen woo ci
nguuram ak teraangaam.
13 Leneen lu nu dul noppee sante
Yàlla, moo di lii: ba ngeen nangoo
ci sunu làmmiñ kàddug Yàlla gi
nu leen dégtal, te melul ni kàddug

nit doŋŋ ngeen ko nangoo, waaye
kàddug Yàlla gi mu doon ci lu wér,
moom ngeen ko jële, te kàddu googu
mooy liggéey ci seen biir, yeen
gëmkat ñi. 14 Ndax kat bokk yi,
yeena aw ci tànki gëmkati Almasi
Yeesu ya fa mboolooy Yàlla, ya fa
réewum Yuda, nde coono ya ñu daj
ca Yawut ya, yeen it seeni waa réew
teg nañu leen lu ni mel. 15 Yawut
ñi ñoo rey Sang Yeesu, na ñu reye
woon yonent yi, te ñoo nu bundxatal
tey. Neexuñu Yàlla, te nooni ñépp
lañu. 16 Ñoo nuy aaye nu àgge
jaambur ñi dul Yawut, kàddu gi leen
di musal. Noonu lañu matale seen
jóorub bàkkaar yi ñu nekke naka
jekk, waaye am sànj a leen mujj dab.

Póol namm na waa Tesalonig

17 Nun nag bokk yi, teqale nañu
nu ak yeen ab diir, waaye xol
yi sorewaatoowul, xanaa jëmm yi
rekk. Waaye sunu nammeel gu réy
tax na noo def sunu kem kàttan,
ndax yàkkamtee gise waat ak yeen.
18 Moo tax nu bëggoon leena seetsi,
waaye Seytaane moo nu gàllankoor.
Te man Póol, jéem naa leena seetsi
bu dul benn yoon du ñaar. 19 Ndax
kat, ana kan mooy sunu yaakaar,
di sunu mbég, te di sunu kaala gu
nuy sagooji? Xanaa du yeen, kera
ca sunu kanam Boroom Yeesu, bu
feeñee? 20 Yeen déy, lanuy damoo,
di leen bége.

3

1 Ba ñu muñee ba tële nag, ca
lanu nangoo des ca Aten, nun doŋŋ.
2 Nu daldi yónni Timote, muy sunu
mbokk, di jawriñub Yàlla bu nuy
liggéeyandool ci xibaaru Almasi. Su
ko defee Timote dooleel leen, feddli
seen ngëm, 3 ngir kenn baña jàq ci
biir tiis yii, ndax yeen ci seen bopp
xam ngeen ne loolu lanu séddoo.
4 Ba nu nekkee ak yeen sax lanu
leen jëkkoona wax ne dinanu daj ay
coono, te xam ngeen ne noonu la
ame. 5 Moo tax ba ma muñee ba
tële, ma yónnee, ngir xam fu seen
ngëm tollu, ndax ragal ne Fiirkat bi
da leena fiir, ba sunuw ñaq neen.
6 Waaye léegi bi Timote délsee,
bawoo ci yeen, xibaaru jàmm la nu
àgge ci seen ngëm, ak seen cofeel,
ak ni ngeen nuy bégee di fàttliku
saa su nekk, te namm nu lool ni
nu leen namme, nun itam. 7 Kon
nag bokk yi, ci sunu biir mitit ak
njàqare, sunu xol sedd na ci yeen
ndax seen ngëm. 8 Léegi kay nu
ngi dundaat, gannaaw yeena ngi sax
ci Boroom bi. 9 Ndaw njukkal lu
nuy dellooti Yàlla ngir yeen, ndax
mboolem mbég mi nu leen di bége
fi sunu kanam Yàlla! 10 Guddi ak
bëccëg, pastéefu xol lanuy dagaane
Yàlla, ngir man leena gisaat, ba
mottli li yées ci seen ngëm.
11 Yal na Yàlla sunu Baay ci bop-
pam, ànd ak sunu Sang Yeesu, ngir
jubal sunuw yoon ba nu agsi ci
yeen. 12 Nii sunu cofeel ak yeen
baawaane, yal na ko Boroom bi
yokke ba baawaanal ag cofeel ci
seen biir, ak ci seen diggante ak nit
ñépp. 13 Yal na Boroom bi dooleele
noonu seen xol, ngir kera bu sunu
Sang Yeesu délsee, ànd ak ñoñam
ñu sell ñépp, fekk leen sell te mucc
sikk, fa kanam Yàlla sunu Baay.

4

Sellal wartéef la

1 Li ci des nag, bokk yi, moo di
yeena nangoo ci sunu làmmiñ, jëfin
wi ngeen wara jëfe ba neex Yàlla, te
it moom ngeen nekke. Waaye danu
leen di tinu, di leen ñaax, ci turu
Sang Yeesu, ngir ngeen gënati koo
jëfe. 2 Xam ngeen ndigal, yi nu leen
jox ci turu Sang Yeesu. 3 Lii moo di
coobarey Yàlla: ngeen sellal te mucc
ci powum séy. 4 Su ko defee kenn ku
nekk ci yeen mana moom yaramu
boppam ci biir sellnga ak teddnga,
5 te ngeen ànd ak sago ci seeni
xemmemtéef, baña mel ni niti xeet
yi xamul Yàlla. 6 Ci moomu mbir,
bu kenn ci yeen tooñ mbokkam, di
aakimoo yelleefam, ndax waxoon
nanu leen ko, ba artooti leen ne leen

jëf ju ni mel, Boroom bee koy fey
ña ko def. 7 Yàlla kat ci sellnga la
nu woo, waaye du ci jëfin wu setul.
8 Kon nag ku jalax ndigal lii, du nit
nga jalax, xanaa Yàlla, moom mi
leen jox Noowam gu Sell.
9 Ci wàllu mbëggeel gi war ci
biiri bokk, soxlawuleen ku leen ci
bind dara, ndax yeen ci seen bopp,
Yàlla tàggat na leen ci soppante,
10 te moom ngeen nekke seen digg
ak mboolem bokki diiwaanu Mase-
duwan gépp. Teewul nag, bokk yi,
nu di leen ñaax, ngir ngeen gënate
jëfe noonu. 11 Sàkkuleen di jëfe
jëfin wu dal, te ngeen di topptoo lu
seen yoon nekk, tey dunde seenu
ñaq, na nu leen ko sante woon.
12 Kon dingeen jekk nu ngeen di
jëflantee ak ñu gëmul ña ca biti, te
dungeen soxlaal kenn dara.

Tiislu bu ëpp warul

13 Bokk yi nag, buggunu ngeen
réere mbirum way dawlu ñi, bay
tiislu ni ñeneen ñi amul jenn
yaakaar, di tiisloo. 14 Ndegam gëm
nanu ne Yeesu dee na, ba dekki,
noonu it lanu wara gëme ne Yàlla
mooy dekkal way dawlu ñi gëmoon
Yeesu, ba boole leen ak Yeesu, in-
daale.
15 Lii nu leen di àgge, te muy
kàddug Boroom bi de, moo di nun
ñi fiy dese bakkan ba kera Sang biy
délsi, dunu jiitu way dawlu ñi fa
moom. 16 Sang bi ci boppam, woote
bu xumb lay wàccaalee asamaan,
baatu kilifag malaaka jib, ànd ak
coowal liitu Yàlla. Su ko defee
ña seenug dee fekk ñu gëm Almasi
ñooy jëkka dekki. 17 Gannaaw
loolu nun ñi fi dese bakkan lees
di këfandoo ak ñoom, jëme ca niir
ya, ngir nu dajejeek Sang bi fa
jaww ja, nu daldi nekk ak moom
ba fàww. 18 Kon nag deeleen
dëfalantee yooyu kàddu.

5

1 Waaye nag bokk yi, lu jëm ci
ay àpp, ak bés ya loolu di am,
soxlawuleen ku leen ci bind, 2 ndax
yeen ci seen bopp, xam ngeen xéll
ne Sang bi, ni sàccub guddi lay
dikke. 3 Fa nit ñi naan: «Jàmm ak
kaaraange dikk na,» fa la sànkute
di dale ci seen kaw, ni aw mat di
jekkee dal ci kaw jigéenu wérul, te
kenn du ca rëcce. 4 Waaye yeen
bokk yi, nekkuleen cig lëndëm, ba
bés boobu di leen bett ni ab sàcc di
bettee. 5 Yeen ñépp ay doomi leer
ngeen, doomi bëccëg ndarakàmm;
nun bokkunu dara ak guddi, mbaa
ag lëndëm. 6 Kon nag bunu nelaw ni
ñi ci des, waaye nanu teewlu, te ànd
ak sunu sago. 7 Ndaxte ñiy nelaw,
guddi lañuy nelaw; ñiy màndi it,
guddi lañuy màndi. 8 Waaye nun
ñiy waa bëccëg, nanu ànd ak sunu
sago, te def ngëm ak cofeel, sunu ki-
iraayal dënn; yaakaaru texe di sunu
mbaxanam xare. 9 Ndax kat Yàlla
séddu nu am sànj, waaye ag mucc la
nu moomale ndax sunu Sang Yeesu
Almasi. 10 Su nuy dund, ak su nuy
dee, moom moo nu deeyal, ngir nu
mana ànd ak moom, dund. 11 Kon
nag noonu ngeen di ñaaxantee, aka
yokkante, nangeen ko wéye.

Dénkaane yii la Póol tëje

12 Gannaaw loolu bokk yi, danu
leen di ñaan, ñi féetewoo coonob
liggéey ci seen biir te jiite leen
ci yoonu Boroom bi, di leen yee,
nangeen leen yég. 13 Nangeen leen
nawe seen kem kàttan te soppe leen
noonu ndax seen liggéey. Gannaaw
loolu, nangeen jàmmoo. 14 Bokk
yi, danu leen di dénku; yaafus
yi, femmuleen leen; ñi néewu fit,
ñaaxleen leen; néew-doole yi, dim-
balileen leen, te it muñal-leen ñépp.
15 Fexeleen ba kenn du feyantoo.
Waaye lu baax, deeleen ko deflante
ci seen biir, te di ko defal ñépp.
16 Fu ngeen tollu bégleen,
17 saxooleen ñaan, 18 te deeleen sant,
ak nu mu mana deme, ndax loolu
mooy coobarey Yàlla ci yeen ñi ànd
ak Almasi Yeesu.
19 Buleen giimal taalub Noowug
Yàlla gi, 20 buleen gàttañlu ay
kàdduy waxyu. 21 Waaye lu mu

mana doon, settantal-leen ko, li
baax, ngeen jàpp ci, 22 te lu bon, ak
nu mu mana bindoo, dàndleen ko.
23 Yàlla ci boppam, moom miy
Boroom jàmm, yal na leen sellal, ba
ngeen mat sëkk, te seen léppi xel, ak
seen léppi xol, ak seen léppi yaram
sàmmu, ba mucc sikk, ba kera bés
bu sunu Sang Yeesu Almasi feeñee.
24 Ki leen woo de ku wóor la, te moo
koy def it.

Póol tàggtoo na ak waa Tesalonig

25 Bokk yi, nun itam, ñaanal-leen
nu.
26 Nuyul-leen nu bokk yépp, te
fóonal-leen nu leen na mu gëna
selle. 27 Maa ngi leen di dénku
nag, ngir Boroom bi, jàngleen biral
bataaxal bii ngir bokk yépp.
28 Yal na sunu yiwu Boroom Yeesu
Almasi ànd ak yeen.

Ñaareelu bataaxal bi Yàlla may Póol, mu bind ko waa Tesalonig

1 Man la Póol, mi ànd ak Silwan ak
Timote ci kàddu gii ma yékkati, ñeel
mbooloom gëmkati waa Tesalonig,
ñi bokk ci Yàlla sunu Baay, ak Sang
Yeesu Almasi. 2 Aw yiw ak jàmm
ñeel na leen, tukkee ci Yàlla sunu
Baay, ak Sang Yeesu Almasi.

Cant war na ci waa Tesalonig

3 Bokk yi, manunoo ñàkka sant
Yàlla ci yeen fu nu tollu, te muy
lu jaadu, gannaaw seen ngëm a ngi
yokku bu baaxa baax, te cofeelu ku
nekk ci yeen ñépp di gënatee law,
digganteem ak moroomam. 4 Moo
tax nun, nu di leen damoo fi biir
mboolooy gëmkati Yàlla yi, ndax
seenug muñ, ak seen ngëm, ci biir
mboolem ni ñu leen di bundxatale,
ak njàqare yi ngeen di jànkoonteel.

Njekk feeñ na ci àtteb Yàlla

5 Loolu lépp di firndeel njekku
àtteb Yàlla, bi leen di yellale ngu-
urug Yàlla, gi tax ngeen di sonn.
6 Te kat njekku Yàlla dina feeñ ndax
coono ba muy delloo ñi leen teg
ab coono. 7 Dina feeñ it ndax
noflaay ba mu nuy booleek yeen
ñiy dékku ab coono, sédde nu ko,
kera bés bu Sang Yeesu feeñee,
ànd ak ay malaakaam yu làmboo
manooreem, wàcce asamaan. 8 Ci
biir sawara wuy sëlsëli lay doon. Ca
lay mbugal ñi xamul Yàlla, ak ñi
baña déggal xibaaru jàmm bi jëm
ci sunu Boroom Yeesu. 9 Ñooñu lees
di mbugale sànkute gu sax dàkk,
fu sore Boroom bi, sore teddngay
manooreem, 10 kera bés bu délsee
ba jot ci teddngaam ci biir ñoñam
ñu sell ñi, ba mboolem ñi ko gëm di
ko yéemoo. Te yeen ci seen bopp,
ci ngeen di bokk, ndax yeena gëm la
nu leen seedeeloon.
11 Moo tax nu saxoo leena ñaanal,
ngir sunu Yàlla yellale leen ab
wooteem, ngir itam mu sottale
kàttanam seen mboolem mébét mu
baax, ak seen jépp jëf ju laloo
ngëm. 12 Su ko defee sunu turu Sang
Yeesu màgge ci yeen, yeen it, ngeen
màgge ci moom, ci sunu ndimbalal
yiwu Yàlla, ak Sang Yeesu Almasi.

2

Ndëngte ju mag mooy jiitu bésu Sang bi

1 Léegi nag, bokk yi, ci wàllu
dellusig sunu Sang Yeesu Almasi, ak
sunu dajeji fa moom, li nu leen di
ñaan moo di: 2 bu leen lenn gaawa
xañ sago ba ngeen ñàkka ànd ak
seenum xel, mbaa mu di leen jaaxal;
du lu ñu ne kàddug waxyu la, du
genn kàddu mbaa bataaxal bu ñu
nu moomale, te di leen gëmloo ne
bésu Sang bi dikk na ba noppi. 3 Bu
leen kenn naxe nenn, ndax bés ba
du dikkagum, te fippu gu mag ga
jëkkula dikk, ba ki jëmmal ndëngte
te dëgmal alkute*, feeñ. 4 Kooku
mooy jànkoonteeka damu ci kaw
mboolem lees di wooye yàlla, mbaa
lees di jaamu, te mooy mujj toog ca
kër Yàlla ga, ba far tudde boppam
Yàlla.
5 Xanaa fàttlikuwuleen ne wax-
oon naa leen ko, ba ma nekkee ak
yeen? 6 Te xam ngeen li ko téye
léegi, ba du mana feeñ lu dul ca
bésam. 7 Kumpa la dooley ndëngte
ji bàddoo te mu ngi def liggéeyam
xaat, xanaa kay ki ko téye ba tey
moo koy téye rekk ba keroog jëlees
fi ki ko téye. 8 Su boobaa la ku
dëng ka di feeñ, te Sang Yeesu moo
koy jàllarbee ngelawal gémmiñam,
te moo koy rajaxee ca na muy feeñe
bu délsee. 9 Peeñum ku dëng
ki liggéeyu Seytaane lay àndal, te
dina wone wépp xeetu manoore, aki
firnde ak kéemaani feni neen, 10 ak
mboolem xeeti naxe yu njubadi lal,

* 2:3 2.3 Mbaa: di doomu alkute ji.

ñeel ñi nara sànku ndax ñàkka sopp
dëgg gi, ngir nangu ko ba mucc.
11 Looloo tax Yàlla yónnee leen jëf
juy sànke, ngir ñu gëm aw fen.
12 Su ko defee mbugal dal mboolem
ñi gëmul dëgg gi, xanaa di xejjoo
njubadi.

Taxawleen bu dëgër

13 Nun nag bokk yi, manunoo
ñàkka sant Yàlla fu nu tollu, ci
yeen ñi Boroom bi sopp, ndax yeen
la jëkka taamu, ngir sellale leen
Noo gu Sell gi, ak itam seen ngëm
gi ngeen gëm dëgg gi, ngir texeel
leen. 14 Ci loolu it la leen woo
ba mu jëfandikoo xibaaru jàmm bi
nu leen àgge, ngir ngeen séddu ci
sunu ndamal Boroom Yeesu Almasi.
15 Kon nag bokk yi, taxawleen bu
dëgër te ŋoy ci dénkaane yi nu leen
àgge ci sunu làmmiñu bopp, ak yi
nu leen bind ci sunuy bataaxal.

16 Sunu Sang Yeesu Almasi ci bop-
pam, ak Yàlla sunu Baay, mi nu
sopp, te may nu ciw yiwam, jàmmi
xol ju sax dàkk, ak yaakaar ju wér,
17 yal nañu leen may jàmmi xol, te
may leen dooley wéye jépp jëf ju
baax, ak gépp kàddu gu rafet.

3

Ñaanleen ci Yàlla

1 Li ci des nag bokk yi, moo di
ngeen ñaanal nu, ngir kàddug Bo-
room bi gaawa law te am ndam na
mu ko ame woon fa yeen, 2 ngir
itam nu mucc ci nit ñu soxor ñu bon
ñi, ndax du ñépp a gëm. 3 Waaye
Boroom bi mooy ki jara wóolu, te
moo leen di dooleel, musal leen ci
Ku bon ki. 4 Am nanu it kóolute
gu nu Boroom bi may, ne li nu leen
sant, moom ngeen nekke, te moom
ngeen di wéye. 5 Yal na Boroom bi
wommat seen xol, jëme ci cofeelu
Yàlla ak muñ gi ci Almasi.

Yaafus warul

6 Ndigal li nu leen di jox ci sunu
turu Boroom Yeesu Almasi, moo
di ngeen dànd mépp mbokk mu
nekke ag yaafus, te baña dëppoo ak
dénkaane yi ngeen nangoo ci nun.
7 Yeen ci seen bopp, xam ngeen ne ci
sunuy tànk ngeen wara awe, te du
ag yaafus lanu nekke woon ci seen
biir. 8 Lekkunu ñamu kenn ci neen,
xanaa di yëngu guddi ak bëccëg, ci
coonob daan sunu doole, ngir baña
diisal kenn ci yeen. 9 Moona du sañ-
sañ bu nu ci ñàkk, xanaa bëgg leena
won lu ngeen nu roye, ba ngeen aw
ci sunuy tànk, 10 ndax ba nu nekkee
ak yeen, ndigal lanu leen joxoon
moo di lii: «Ku nanguwula liggéey,
bumu lekk.»
11 Dégg nanu nag ne ñenn a ngi
ci seen biir, ñu nekke ag yaafus,
duñu yëngu ci dara, lu moy di
topptoo lu seen yoon nekkul. 12 Ñu
ni mel lanuy sant ak a dénku ngir
Sang Yeesu Almasi, ngir ñu dal, tey
yëngu, di dunde seen ñaqu bopp.
13 Yeen nag bokk yi, buleen tàyyi ci
def lu baax.
14 Ku ci déggul sunu kàddu yi ñu
bind ci bataaxal bii nag, bàyyileen
ko xel, te baña jaxasoo ak moom,
ngir gàcceel ko. 15 Bumu tax ngeen
def ko ab noon, waaye yeddleen ko,
ndax mbokk la.

Fii la Póol tëje bataaxalam

16 Gannaaw loolu, Boroom bi
moom jàmm, yal na leen mayal
boppam jàmmi lépp ak fépp. Yal na
Boroom bi ànd ak yeen ñépp.
17 Tàggoo bii, man Póol maa ko
bind ci sama loxol bopp, te nii laay
binde ci bépp bataaxal. 18 Sunu
yiwu Boroom Yeesu Almasi ñeel na
leen yeen ñépp.

Bataaxal bu jëkk bi Yàlla may Póol, mu bind ko Timote

1 Ci man Póol, ndawal Almasi
Yeesu, ci ndigalal Yàlla sunu
Musalkat, ak Almasi Yeesu sunu
yaakaar, ci man la bataaxal bii
bawoo, 2 ñeel Timote, sama doomu
bopp ci wàllu ngëm. Aw yiw ak
yërmande ak jàmm ñeel na la,
bawoo ci Yàlla Baay bi, ak sunu Sang
Almasi Yeesu.

Njàngle mu jub day yokke

3 Na ma la ko dénke woon ba may
dem diiwaanu Maseduwan rekk,
nanga toog Efes googu, ngir ña fay
jàngle leneen, nga aaye leen. 4 Ne
leen ñu baña topp léebi neen, ak
limi maam yu dul jeex, ndax loolu ay
werante doŋŋ lay jur, te jariñul dara
ci liggéeyu njotug Yàlla gi sottee ci
ngëm. 5 Ndénkaane lii nag, li ko
taxa jóg mooy luy yee ag cofeel gu
bawoo ci xol bu rafet, ak xel mu dal,
ak ngëm gu mucc jinigal. 6 Am na
ñu moy woowu yoon, ba lajj jëm
ci wax ju tekkiwul dara. 7 Ñooñu
ay jànglekati yoonu Musaa lañuy
xëccoo doon, te xamuñu li ñuy wax,
bay xam lenn ci li ñuy dëggal.

Yoonu Musaa am na ñu mu taxa jóg

8 Xam nanu nag ne yoonu Musaa
baax na, ndegam na mu ware lees ko
jëfe. 9 Lii itam xam nanu ko: ñi jub
taxuñu yoon wi jóg, xanaa ñi jubadi
ak ñi déggadi, ak ñemekati Yàlla yi,
ak bàkkaarkat yi, ak ñi wormaalul
lu sell, ak ñi wormaalul Yàlla, ak
bóomkati baay, ak bóomkati ndey,
ak reykati nit ñi, 10 ak fokati séy yi,
ak góor-jigéen yi, ak jàppkati jaam
yi, ak fen-kat yi, ak giñkati fen yi, ak
ñiy jëfe leneen lu woroo ak njàngle
mu baax, 11 mi dëppoo ak xibaaru
jàmm bi ñu ma dénk, xibaaru Yàlla
Aji Tedd ju màgg ji.

Nanu sante Yàlla yërmandeem

12 Damay sant sunu Boroom Al-
masi Yeesu mi ma dooleel, moom
mi ma natt ba wóolu ma, tabb ma
ci liggéey bi, 13 te ma nekkoon ab
tooñkatam, di ab bundxatalkat, di
ab néeg. Waaye yërmande laa
dajeel, ngir ñàkka xam ga ma daan
jëfe, te ñàkka gëm tax. 14 Sunu
yiwu Boroom moo ma baawaanal,
booleel ma ci ngëm gi, ak cofeel,
gi gëmkatub Almasi Yeesu jagoo.
15 Mboolem kàddu gii may wax,
lu wóor la te jara gëm: Almasi
Yeesu moo dikk ci àddina, ngir
musal bàkkaarkat yi, te maa ci
raw! 16 Waaye loolu moo tax man
bàkkaarkat bi ci raw, ma dajeek
yërmande, ngir, ci lépp lu nu Almasi
Yeesu di muñal, ma doon ci misaal,
ñeel ñi ko nara gëm ëllëg, ba texe
ba fàww.
17 Yaw Buur bi sax dàkk,
doo dee, te bët manu laa gis,
yaw Yàlla miy kenn, yaa tedd, yaa
màgg,
tey ak ëllëg ba fàww. Amiin!
18 Kon nag Timote doom, loolu
mooy ndigal li ma la dénk, te mu
dëppook kàdduy waxyu yi jotoona
jib te jëm ci sa mbir. Gànnaayool
kàddu yooyu ngir di ci xaree xare
bu baax bi, 19 te nga saxoo ngëm
ak xel mu dal. Am na ñu tan-
qamlu seen ndéeyum xel ba suuxal
seen ngëm. 20 Ci ñooñu la Imene
ak Alegsàndar bokk; Seytaane laa
leen jébbal, yare leen ko, ngir ñu
bañatee saaga Yàlla.

2

Póol sàrtal na jataayub màggal Yàlla

1 Kon nag li jiitu ci mboolem li may
dénkaane mooy ngeen di dagaan,
di ñaan, di tinu ak a sant, ñeel
doom aadama yépp, 2 ñeel buur yi,
ak mboolem boroom baat yi, ngir
nu mana nekke jàmm akug dal, tey
wéye gépp njullite, ak wépp dundin
wu tedd.

3 Loolu moo rafet te neex Yàlla
sunu Musalkat, 4 bi bëgg ñépp mucc
te ràññee liy dëgg. 5 Ndax kat jenn
Yàlla doŋŋ moo am, benn Defarekat
doŋŋ it moo am diggante Yàlla ak
nit ñi, te mooy nit ki Almasi Yeesu,
6 mi maye bakkanam ngir jot ñépp,
te jëf jooju lañu seedeele ca ba mu
jotee, la Yàlla nammoon. 7 Ci boobu
seede lañu ma tabbe ab yéenekat,
ak ndawal kàddu gi, ak itam ab
sëriñ, ñeel xeet yi dul Yawut, ngir
ma xamal leen yoonu ngëm ak dëgg.
Fenuma, dëgg doŋŋ laay wax.

8 Kon li ma bëgg moo di góor ñi
di ñaane fépp, tàllal loxo yu mucc
sikk, te bañ cee boole meroo ak
mbiicoo. 9 Naka noonu, na jigéen ñi
di sol col gu yiw, gu teggine te yem.
Buñu jiital di defaroo ay létt yu ëpp,
ak gànjari wurus, aki per, ak yérey
tànnéef, 10 waaye nañu gànjaroo jëf
ju baax, ndax mooy li jekk ci jigéen
ñuy seede ne ñooy ragalkati Yàlla.

11 Te it bu ñuy jàngle, na jigéen
ñiy noppi, te woyof toyy. 12 Mayuma
jigéen mu jàngle mbaa mu jiite
góor, waaye na noppi. 13 Ndax kat
Aadama lañu jëkka bind, Awa topp
ca. 14 Te it du Aadama lañu nax,
waaye jigéen lañu nax ba mu xëtt
ndigal. 15 Teewul muccu jigéen a ngi
ci njurum doom, ndegam saxoo na
ngëm, ak cofeel, ak jëfin wu sell te
yem.

3

Lii lañu séentu ci njiitu mbooloo mi

1 Wax ju wóor a ngii: kuy sàkku
sasub jiite mbooloom gëmkat ñi,
liggéey bu rafet lay xëccu. 2 Njiit
li nag fàww mu mucc sikk, di ku
dencul lu wees jenn jabar, ku moom
bakkanam, jiital am xelam, di ku
nawlu, man gan, te mana jàngle.
3 Bumu di ab màndikat, mbaa
bëggkatub xeex, waaye na lewet,
bañu ay, te bumu di bëggkatub
xaalis. 4 Kërug boppam nag, na ko
yor yorin wu rafet, te na mana yar
ay doomam ba ñu nangul ko te sédd
ko cér bu mat sëkk. 5 Ndax ku tëlee
yor kërug boppam, ana nu mu mana
sàmme mbooloom gëmkati Yàlla yi?
6 Te it bumu dib tuubeen bu bees,
lu ko moy ag réy-réylu man na koo
gëlëmal, ba mu tàbbi ci mbugal ni
Seytaane. 7 Te it ñi ci biti te gëmuñu,
la ñu ko seedeel nay lu rafet, ba
deram du yàqu, nde kon mu tàbbi
ci fiiru Seytaane.

Lii lañu séentu ci taxawukatub mbooloo mi

8 Naka noonu ab taxawukatub
mbooloo mi, na di ku tedd, bumu di
boroom ñaari kàddu. Bumu di ku
sàngara jiital, mbaa kuy sàkku am-
am bu lewul. 9 Na ŋoy ci mbóotum
ngëm mii feeñ te ànd ceek xel mu
dal. 10 Dees koy jëkka seetlu nag,
ba muy ku mucc sikk, ñu door
koo dugal ci liggéeyu taxawukatub
mbooloo mi. 11 Naka noonu, na
jigéen ñiy taxawu mbooloo mi* di
ñu tedd, buñu diy soskat, nañu
moom seen bakkan, te jara wóolu ci
lépp.

12 Ab taxawukatu mbooloo mi
bumu denc lu wees jenn jabar te na
yor ay doomam, ak këram, yorin wu
rafet. 13 Ñi ci wàccoo ak seen sasub
taxawukat nag, seenub liggéey lañu
jënde taxawaay bu rafet, te ñooy
mana waxe fit, seen ngëm gi ñu gëm
Almasi Yeesu.

Mbóotum yoonu ngëm wi màgg na

14 Lii laa lay bind, te di la yaakaara
seetsi ci fan yu gàtt, 15 ngir su ma
yeexee itam, nga xam nooy doxale
ci kër Yàlla, ci biir mbooloom Yàlla
jiy dund. Mbooloom gëmkat mi
mooy kenug dëgg gi, di cëslaayam.
16 Deesul nàttable moos màggaayu
mbóot mii feeñe ci sunu yoonu
ngëm:
Kii moo feeñe ci yaramu suux,
Noowug Yàlla dëggal ko,
malaaka ya niir ko;
moom lañu waaree ci xeet yi,

* **3:11** 3.11 jigéen ñiy taxawu mbooloo mi: manees na ko tekki nii it: seeni soxna.

gëmees na ko ci kaw suuf it,
te yéegees na ko fa leer ga.

4

Àlluway ceytaane yàq na am xel

1 Noowug Yàlla wax na ci lu leer
ne ci mujug jamono, dina am ñu
wacc yoonu ngëm wi, di topp ay
xalaat yuy fàbbee ak ay àlluway
ceytaane, 2 yu leen ay jinigalkat, ay
fenkat yu dërkiis ab xol, di naxe.
3 Ñooñu ñooy aaye ab séy, di digle
ñàkka lekk yenn ñam yu Yàlla sàkk,
ngir gëmkat ñi xam liy dëgg, man
cee jariñu te di ko sante Yàlla.
4 Ndaxte li Yàlla sàkk lépp a baax, du
lenn lees ciy aayal, ndegam kàddug
cant lees ko jariñoo. 5 Lu mu mana
doon, kàddug Yàlla akug ñaan moo
koy sellal.

Lii la liggéeyu jawriñu Almasi laaj

6 Soo dee xamal loolu bokki
gëmkat ñi, yaa di jawriñu Almasi
Yeesu ju baax ju xontoo kàdduy
yoonu ngëm wi, ak àlluwa ju rafet
ji nga topp naka jekk. 7 Waaye
nettali yu yittewoo lu dul Yàlla, ak
léebi jeeg ju màggat ji, bañ ko, te
nga tàggatu ci ag njullite. 8 Ndax
kat tàggat aw yaram, as njariñ a
ngi ci, waaye ag njullite, ci lépp lay
jariñe, te moo moom digeb àddinay
tey ak ëllëg. 9 Kàddu gii may wax,
lu wóor la te jara gëm ba mu mat
sëkk. 10 Loolu kat moo nu tax di
sonn aka góor-góorlu, ndax Yàlla
jiy dund lanu yaakaar, moom miy
musal ñépp, rawatina gëmkat ñi.
11 Digleel loolu, te di ko jàngle.
12 Bu la kenn xeebe sa at yu
néew, waaye nanga doon royukaayu
gëmkat ñi ci wax ak jëfin, ak cofeel,
ak ngëm, ak dundin wu set. 13 Ba
keroog may dikk, saxool di jàng-
biral Mbind mi, di ñaaxe aka jàngle.
14 Bul sàggane may gi ci yaw, te di
lu ñu la baaxee ag kàddug waxyu
gu ànd ak tegeb loxo, ba la mag
ñi defaloon. 15 Loolu ngay def sam
xel, mbir yooyu ngay pastéefoo ba
sag yokkute bir ñépp. 16 Sàmmal sa
bopp nag, sàmm sa àlluwa, te saxoo
ko; soo ko defee, dinga mucc, musal
ñi lay déglu.

5

Ay ndigal ñeel na jëtun ñi

1 Bul gëdd mag, waaye ñaax ko ni
bu doon sa baay. Ndaw it, def ko ni
sa rakk. 2 Jigéen ju mag, def ko ni sa
yaay; jigéen ju ndaw, nga def ko ni
sab jigéen, te seen diggante set wecc.
3 Teralal jëtun ñiy jëtun dëgg.
4 Waaye su dee ab jëtun bu ami
doom mbaa ay sët, ñooñoo wara
jëkka jéema jëfe ag ragal Yàlla ci
seen biir kër, ba delloo njukkal seen
waajur, ndax loolu la Yàlla rafetlu.
5 Waaye kiy ab jëtun dëgg te di
ku wéet, mooy ki yaakaar Yàlla, te
saxoo ay dagaan aki ñaan, guddi ak
bëccëg. 6 Ku ci nekkewul lu moy
bànneexu bakkanam nag, ndee luy
dox la. 7 Loolu ngay dénkaane, ndax
ñépp mucc sikk. 8 Ku fàggulul ay
bokkam nag, rawatina waa këram,
yoonu ngëm wi la gàntal, te moo
yées ku gëmul.
9 Limeefu jëtun ñi ndimbal ñeel,
deesu ci bind ku am lu yées juróom
benn fukki at, te na di ku masul am
lu wees jenn jëkkër doŋŋ, 10 te di
ku ñu seedeel jëf ju rafet; lu mel ni
yar ay gone, ak man gan, ak teral
gëmkat ñu sell ñi,* ak dimbali ñi
tollu diggante, ak di jàppoo jépp jëf
ju baax.
11 Jëtun ñiy ndaw nag, génne leen
ci, ndax bu leen bëgg-bëggu bakkan
sorelee ak Almasi, dinañu namma
séyaat, 12 te su boobaa mbugal war
ci ñoom, ndax worma ja ñu fecci.
13 Te itam ca lañuy tàmme am ug
jot, di taxawaalu kër ak kër. Te
duñu yem ci am ag jot rekk, waaye
dañuy làmmiñu, di dugg lu seen
yoon nekkul, tey wax lu leen warul.
14 Moo tax ma bëgg, jëtun ñiy ndaw

* **5:10** 5.10 Mbaa: raxas tànki gëmkat ñu sell ñi,

séyaat, ami doom, yor seen kër, ba
noon bi du am lu mu yàqe sunub
der. 15 Ndax kat am na ci xaat yenn
jëtun ñu lajj, ba topp Seytaane.
16 Gëmkat bu jigéen bu ci am
mbokkum jëtun nag, na ko dimbali
ba yenni mbooloo mi. Su ko defee
mbooloo mi mana dimbali ñiy jëtun
dëgg.

Ay ndigal ñeel na mag ñi

17 Mag ñiy jiite mbooloo mi bu
baax nag, nañu leen yellale ag
njukkal ñaari yoon, rawatina ñi
boole coonoy waare ak njàngle.
18 Ndax kat Mbind mi nee: «Bul
takkal ngise nag wuy bojj am
pepp†,» nee it: «Ku ñaq, jariñu‡.»
19 Bul déglu tuuma ju ñu waxal
magum mbooloo mi, lu moy ci
kaw kàdduy ñaari seede mbaa ñett.
20 Waaye ñi ciy bàkkaar, tiiñal leen,
ndax ñi ci des ragala bàkkaar.
21 Maa ngi lay àrtu nag fi kanam
Yàlla, ak Almasi Yeesu, ak malaaka
yi ñu tabb, ngir nga sàmm loolu te
baña jeng, mbaa nga jëfe lenn loo
defe xejj ak seen. 22 Bul di gaawa
teg loxo kenn, ngir fal ko njiit. Bul
séddu ci bàkkaari jaambur, te yaw
ci sa bopp, sàmmool dundin wu set.
23 Te itam bul di naanati ndox mu
ñuul doŋŋ, waaye deel jëfandikoo
tuuti biiñ, ndax mu baax ci sa biir,
ak yeneen xeeti wéradi yu la farala
dal.
24 Ñenn a ngi ñu seeni bàkkaar
fés, te àtteesagu leen, waaye ñenn
a ngi ñu seeni bàkkaar làqu ba tax
yoon dabagu leen. 25 Naka noonu,
jëf ju baax day fés, te lu ci fésul it,
du wéye làqu.

6

Ay ndigal ñeel na jaam yi

1 Mboolem ñi ci buumu njaam,
nañu jàpp ne seeni sang yelloo nañu
gépp wegeel, ngir kàddu gu teddadi
baña tege ci turu Yàlla, ak sunu
àlluwa. 2 Jaam yi seeni sang di bokki
gëmkat, buñu yab seeni sang, ndax
li ñuy bokki gëmkat, waaye na tax
ñu gënati leena jaamu, ndax seen
sang yooyu di jariñoo seenu ñaq, ay
gëmkat lañu, ay soppe lañu.

Ragal Yàlla mooy alal

Loolu nga wara jàngle, di ko
dénkaane. 3 Waaye ku ciy jàngle
leneen, te toppul kàddu yu wér yi
tukkee ci sunu Sang Yeesu Almasi,
toppul àlluwa ji dëppoo akug njul-
lite, 4 kooku, ab xogglilukat la te xa-
mul dara. Woppi werante ak xuloo
ci baati kese, moo ko dal, te loolu
mooy jur ñeetaane, ak ŋaayoo, aki
saaga, ak ñaaw njort, 5 ak jote yu
dul jeex yu boole ay nit ñu seenum
xel mu yàqu xañ àlluway dëgg. Nit
ñooñoo mbubboo ag njullite, te def
ko wutukaayu alal.
6 Teewul njullite gu ànd ak doylu,
di alal ju réy. 7 Ndax kat in-
daalewunu dara ci àddina, te ma-
nunoo yóbbaale dara. 8 Kon su
nu amee lu nu lekk, ak lu nu sol,
nanu ko doyloo. 9 Waaye ñi sàkkoo
barele, ñooy tàbbi ci nattub bakkan,
aki fiir, ak lu bare ciy xemmemtéef
yu tekkiwul dara, xemmemtéef yuy
lore, tey suuxal seeni boroom ci
yàqule ak sànkute. 10 Ndax sopp
xaalis kat mooy reenu mboolem
xeeti loraange. Am na ñuy ŋaf-ŋafi,
di ko wut, far lajj yoonu ngëm, ba
teg seen bopp tiis yu bare.

Xareb ngëm jib na

11 Yaw miy nitu Yàlla nag, dawal
loolu, te topp njub ak njullite ak
ngëm ak cofeel ak muñ akug teey.
12 Joŋanteel joŋante bu baax bi, ngir
yoonu ngëm wi, te nga ŋoy bu baax
ci texeg fàww gi ñu la woo, ba tax
nga dëggal sa ngëm nu rafet noonu
nga ko dëggale woon fa kanam
seede yu bare.
13 Dama lay ñaax fi kanam Yàlla
mi may bakkan lépp luy dund, ak fi
kanam Almasi Yeesu, boroom seede
su rafet sa fa kanam Poñsë Pilaat,

† **5:18** 5.18 Seetal ci *Baamtug Yoon wi* 25.4. ‡ **5:18** 5.18 Seetal ci *Luug* 10.7.

14 sàmmal santaane bi, te bañ koo
gàkkal, bañ koo sikkal, ba kera sunu
Sang Yeesu Almasi di feeñ,
15 te ki koy feeñal bu àppam jotee,
di ku Tedd ki wéetoo nguuram,
Buuru buur yi, Sangu sang yi.
16 Moom doŋŋ moo dul dee,
moo màkkaanoo leer gu kenn jotewul,
te mooy ki nit masula gis te tële koo gis.
Teddnga ak kàttan ñeel na ko ba fàww. Amiin.

17 Ñi barele alalu àddinay tey
nag, dénk leen ñu baña réy te
baña yaakaar alal ju wóoradi, te ñu
yaakaar Yàlla mi nuy xéewale lépp,
ngir nu di ko bége. 18 Ñi barele na
ñuy def lu baax, nañu barele jëf ju
baax, di joxee xol bu tàlli, yéwén te
nangoo dimbalee. 19 Noonu lañuy
dajalee alal, muy cëslaay lu dëgër
ngir ëllëg, ndax ñu jot ci dund giy
dëgg.

20 Ngalla waay Timote, sàmmal
li ñu la dénk! Moytul kebe-
tuy àddinay kese, ak werantey
diiŋatkat yu tuddoo boroom xam-
xam. 21 Boobu xam-xam la ñenn ñi
topp ba lajj yoonu ngëm.

Aw yiw ñeel na leen.

Ñaareelu bataaxal bi Yàlla may Póol, mu bind ko Timote

1 Ci man Póol, ndawal Yeesu Al-
masi ci coobarey Yàlla, ngir xamle
digeb dund gi ci Almasi Yeesu, ci
man la bataaxal bii bawoo, 2 ñeel
Timote, sama doom, sama soppe.
Aw yiw ak yërmande ak jàmm ñeel
na la, bawoo ci Yàlla Baay bi, ak
sunu Sang Almasi Yeesu.

Feddlil sa ngëm

3 Maa ngi lay fàttliku ci samay
ñaan guddeek bëccëg, fu ma tollu
te di ci sant Yàlla, mi may jaamoo
xel mu dal, ni ko samay maam daan
defe. 4 Yàkkamti naa lool gisati la,
ba sama xol sedd guyy, nde maa
ngi fàttliku sa rongooñi keroog ya.
5 Maa ngi fàttliku ngëm gu dëggu gi
ci yaw, te jëkkoona nekk ci sa maam
ju jigéen Lowis, ak sa yaay Ënis, te
mu wóor ma ne moom nga saxoo
itam. 6 Moo tax li ma lay fàttli moo
di nga xamb taalub mayu Yàlla, ga
nga jote ca ba ma la tegee samay
loxo. 7 Ndax kat Noo gi nu Yàlla jox
taxu noo ragal, xanaa kay da noo
may doole, ak cofeel, ak jëfin wu
laloo am xel.

8 Bul kersawoo di seedeel sunu
Sang, mbaa nga di ma kersawoo,
man mi ñu tëj ngir moom, waaye
jëlal sa wàll ci coonob xibaaru jàmm
bi, ni la ko manoorey Yàlla manloo.
9 Moo nu musal,
woo nu woote bu sell te sunuy jëf
taxul,
waaye coobarey boppam a tax,
ak yiwam wi ñu nu may
ci Almasi Yeesu, balaa ay ja-
monoy jamono di sosu.
10 Woowu yiw, la ko fésal moo di
dikkug sunu Musalkat Almasi
Yeesu,
mi neenal ndee, te niital nu
yoonu texe,
ak ndee gu fomm ba fàww,
ni ko xibaaru jàmm bi xamlee.
11 Te ci xibaaru jàmm boobu lañu
ma tabb, ba ma di yéenekatu xibaar
bi, di ndawam, di jànglekatam.
12 Looloo tax may daj yii coono.
Waaye rusuma ci, ndax xam naa ki
ma gëm, te wóor na ma ne moo
mana sàmm li ma ko dénk ba keroog
bés ba.

13 Royal ci kàddu yu wér yi nga
dégge ci man, te nga ànd ceek
ngëm, ak cofeel gi Almasi Yeesu di
maye, 14 te lu baax li ñu la dénk,
nanga ko sàmm ci ndimbalal Noo gu
Sell gi ci nun ñi ko gëm.

15 Xam nga ne waa diiwaanu Asi
gépp a ma won gannaaw, te Fusel
ak Ermosen ci lañu bokk. 16 Yal na
Yàlla baaxe nag waa kër Onesifor,
yërmandeem, ndax dëfal na ma lu
bare, te kersawoowul li ñu ma tëj
kaso, 17 waaye ba mu dikkee Room,
da maa seeta seet, ba gis ma. 18 Yal
na ko Boroom bi may mu daj bésub
keroog booba, yërmandey Boroom
bi. Taxawu na ma lool ca Efes, te
xam nga ko xéll.

2

Beyal saw sas

1 Kon nag yaw doom, doolewool
yiw, wi Almasi Yeesu di maye. 2 Li
nga dégge ci man te seede yu bare
teewe ko, nanga ko jottli nit ñu wóor
ñu ko mana xamal ñeneen. 3 Jëlal
sa wàll ci coono bi takk-derub Al-
masi Yeesu bu wóor di jànkoonteel.
4 Ab takk-der bu bëgga neex ka ko
solal kat, du xintewoo mbiri nit ña
soluwul. 5 Kuy joŋante it, deesu ko
kaala te joŋantewul ci yoon. 6 Te
it beykat bi yor coonob liggéey bi,
moo wara jëkka séddu ca meññeef
ma. 7 Defal sam xel ci li ma la wax.
Boroom bi moo lay leeralal lépp.

Yeesu mooy boroom kóllëre

8 Bàyyil xel ci Yeesu Almasi mi ñu
dekkal te mu soqikoo ci Daawuda,
ni ko sama xibaaru jàmm indee.
9 Xibaaru jàmm boobu moo tax may

daj coono yu metti ni defkatu mbon,
ba ci jéng yii ñu ma jéng. Waaye
kàddug Yàlla moom, deesu ko jéng.
10 Looloo ma tax di muñ lépp, ngir ñi
ñu taamu, ndax ñoom it ñu dajeek
mucc gi ci Almasi Yeesu, boole ci
teraanga ju sax.
11 Kàddu gu wóor a ngii:

Su nu deeyandoo ak Almasi,
nooy dundandoo ak moom itam;
12 su nu muñee,
nooy bokk nguuru.
13 Su nu ko gàntalee,
moom it dinanu gàntal;
su nu ko ñàkkee kóllëre,
mu saxoo kóllëreem,
ndax manula gàntal boppam.

Surga day sàkku ngërëmu njaatigeem

14 Loolu, dee ko fàttlee, te ngay
dénkaane fi kanam Yàlla, ñu bañ di
xuloo ci ay baat, ndax amul njariñ,
ñi koy dégg doŋŋ lay sànk. 15 Defal
sa kem-kàttan ba boo teewee fa
kanam Yàlla, di ku mu gërëm,
ab liggéeykat bu mucc gàcce, di
xamle kàddug dëgg gi ni mu ware.
16 Waaye ay kebetuy àddinay kese,
moytu ko, ndax ngëmadi gu ko yées
rekk lay yóbbee, 17 te kàdduy ñooñu
day law ni ngal. Ci ñooñu la Imene
ak Filet bokk. 18 Ñoo lajj yoonu
dëgg, ba naan ñiy dekki, dekki nañu
ba noppi, te seen wax jooju, am
na ñenn ñu muy yàq seen ngëm.
19 Teewul cëslaay lu dëgër, li Yàlla
tabax, mu ngi ne kekk, te màndarga
ma ca nekk, kàddu yii la: «Boroom
bi xam na ay ñoñam*,» ak: «Kuy
tudd turu Sang bi, na daw njubadi.»
20 Kër gu mag nag, du ndabi wurus
ak xaalis rekk a fa am, waaye yoy
bant a nga fa, ak yoy ban; yii di nd-
abi teraanga, yee di ndabi njoogaan.
21 Ku setal sa bopp nag ba mucc
ci yu bon yooyii, yaay doon ndabal
teraanga lu sell te amal sangam
njariñ ngir jépp jëf ju baax.
22 Xemmemtéefi ndaw nag, daw
ko, te nga topp njub, ak ngëm ak
cofeel, ak jàmm, ànd ceek ñiy tudde
Boroom bi xol bu set wecc. 23 Waaye
werante yu xeluwul te du xam-xam,
moyu ko, te xam ne ay ŋaayoo lay
jur. 24 Te jaamub Boroom bi warul
di ŋaayoo, waaye day lewet ci ñépp,
mana jàngle tey muñ. 25 Jaamub
Boroom bi ndànk la war di jubbanti
diiŋatkat yi, nde jombul Yàlla may
leen ñu tuub, ba xam liy dëgg. 26 Su
ko defee seenum xel dellusi, ba ñu
rëcc fiirug Seytaane, mi leen jàpp,
di leen defloo coobareem.

3

Mujug jamono dina tar

1 Lii, nanga ko xam: mujug ja-
mono, jant yu tar dina dikk. 2 Nit
ñi, seen bopp doŋŋ lañuy bëgg,
ay bëggkati xaalis lañuy doon, ay
damukat, nit ñu réy, di ay saa-
gakati Yàlla, ñu déggadil waajur, ñu
santadi te selladi. 3 Duñu am ab
xol, duñu meddi, ay soskat lañuy
doon, ñu ñàkk sago, ñu néeg te bañ
lu baax; 4 ay workat lañuy doon,
ñu teeyadi, ñu daŋŋiiral te di ñu
bëgg seen bànneexu bopp, ba mu
gënal leen Yàlla. 5 Ag njullite lañuy
mbubboo tey xalab leer ga leen ko
wara manloo. Ñooñu, dëddu leen.
6 Ñenn ci ñooñu ñooy yoxoosuy
dugg ci biir kër yi, di fàbbi jigéen
ñu ñàkk bopp, ñi seeni bàkkaar
man, te seen xemmemtéef yu bare
jiital leen. 7 Gëstu ay àlluwa
la jigéen ñooñuy wéye, waaye
duñu mana xam liy dëgg mukk.
8 Noonee Sànnes ak Sàmbres* doon
jànkoonteek Musaa, ni la góor
ñooñu di jànkoontee ak dëgg gi;
ñooy nit ñu seenum xel yàqu, te ñu
doyadi ci wàllu ngëm. 9 Waaye duñu
soreeti, ndax seenug ndof dina bir
ñépp, na ñaar ñooña mujje woon.

Póol dénkooti na Timote

* **2:19** 2.19 Seetal ci *Màndiŋ mi* 16.5. * **3:8** 3.8 Sànnes ak Sàmbres ay tur la yu Yawut yi baaxoo tudde luxuskati Misra, ya doon fexee joŋante ak Yonent Yàlla Musaa.

10 Yaw nag seetlu nga bu baax
sama àlluwa, ak sama dundin, ak
sama mébét, ak sama ngëm, ak
samag muñ, ak sama cofeel, ak
samag ñeme coono, 11 ak itam
bundxatal yaak njàqare ya ma dikke
woon fa dëkk yooyu di Àncos ak
Ikoñum ak Listar†. Céy na ñu ma
bundxatale, waaye Sang bee ma
musal ci lépp! 12 Te kat képp ku
namma nekke ag njullite ci yoonu
Almasi Yeesu, dees na la bundxatal.
13 Waaye nit ñu bon ñi, ak maa-man
yi dañuy gën di bon rekk, di naxe
tey nax seen bopp.

14 Yaw nag saxal ci li nga jàng,
muy lu la wóor, nde xam nga ña
nga tanqe. 15 Bi ngay lu tuut nga
dale xam Mbind mu sell mi, te moo
la mana may xel mu la jëme ci
mucc gi gëm Almasi Yeesu di maye.
16 Mboolem Mbind mu sell mi la
Yàlla wal ag Noowam, ba mu am
njariñal jàngal nit ñi, femmu leen,
jubbanti leen, yar leen cig njub.
17 Su ko defee nitu Yàlla ki mat sëkk
te matley jumtukaay ngir jépp jëf ju
baax.

4

1 Kon nag dama lay dénk fi kanam
Yàlla ak Almasi Yeesu, miy àtteji
ñiy dund ak ñi dee, di la dénk ci
darajay bésam ba muy feeñ, ak ci
darajay nguuram, 2 waareel kàddug
Yàlla te taxaw ci temm, su neexee
ak su naqaree; di yedde, di femmoo,
di ñaaxe, tey saxoo muñ ci sam
njàngle. 3 Ndax kat ay jamonoo ngi
ñëw, nit ñi dootuñu xajoo àlluwa ju
wér, waaye seeni bëgg-bëggi bopp
lañuy topp, bay fortaatoo fu nekk, ay
sëriñ yu leen di wax lu leen neex.
4 Dëgg lañuy tanqamlu, lajj, wuti
léebi neen. 5 Waaye yaw, àndal ak
sa sago, ak diggante boo mana tollu,
te ñeme coono. Jàppal ci liggéeyub
jottli xibaaru jàmm bi, beyal sa waar
ba mu mat sëkk.
6 Man nag, daanaka saraxu tuuru
bu sottiku laa ba noppi; sama wax-
tuw dem dëgmal na. 7 Xare bu
baax bi, xare naa ko, rawante bi,
sottal naa ko, ngëm gi ma am, sàmm
naa ko. 8 Léegi nag kaalag njekk a
may xaar, te Boroom bi, Àttekat bu
jub bi moo ma koy yool, keroog ca
bés ba, te du man rekk la koy yool,
waaye itam képp ku koy séentu te
yàkkamti bés ba muy feeñ.

Fii la Póol tëje ay dénkaaneem

9 Defal sa kem-kàttan, ba fekksi
ma nu mu gëna gaawe. 10 Ndax
kat Demas, àddinay tey la sopp ba
tax mu wacc ma, dem Tesalonig, te
Kereseñsë dem na diiwaanu Galasi,
Tit dem diiwaanu Dalmasi. 11 Luug
rekk a des fi man. Indaaleel Màrk,
ndax amal na ma njariñ ci liggéey
bi. 12 Tisig nag laa yebal Efes.
13 Mbubb ma ma waccoon ak Karpus
ca Torowas, booy ñëw, indaaleel ma
ko, ak itam téere yi, rawatina téerey
der yi.
14 Alegsàndar tëgg bi def na ma lu
bon lu réy, waaye Boroom bee koy
fey jëfam. 15 Yaw itam, moytu ko
bu baax, ndax moo gàntal lool sunu
àlluwa.
16 Keroog ba ma jëkkee di layool
sama bopp, kenn taxawuwma, ñépp
a ma daw, yàlla bu leen seen jëf
topp. 17 Waaye Boroom bee ma
dimbali, dooleel ma, ngir kàddu gi
siiwe ci man, ba xeeti jaambur yépp
dégg ko, te Boroom bee ma musal ci
pàddum gaynde. 18 Boroom bee may
wallu ci jépp jëf ju bon, te moo may
aar ba tàbbal ma fa nguuram ga fa
asamaan. Daraja ñeel na ko, tey ak
ëllëg ba fàww. Amiin.

Póol tàggu na ñoom Timote

19 Nuyul ma Piriska* ak Akilas ak
waa kër Onesifor. 20 Eràst moom,
Korent la des, waaye Torofim, Mile
laa ko bàyyi, ndax daa woppoon.
21 Gaawala ñëw, balaa seddub lolli

† **3:11** 3.11 Ikoñum ak Listar ay dëkk ci diiwaanu Galasi lañu woon, fa Póol tàmbalee yenam, di waare xibaaru Almasi. * **4:19** 4.19 Piriska mooy Pirsil ba tey. Seetal ci *Jëf ya* 8.2.

di jam. Ab nuyoo ñeel na la, tukkee
ci Ëbulus ak Pudeñsë ak Linus ak
Këlójaa ak bokk yépp. 22 Yal na
Boroom bi wéttali sam xel. Aw yiw
ñeel na leen.

Bataaxal bi Yàlla may Póol, mu bind ko Tit

1 Ci Man Póol la bataaxal bii ba-
woo, man jaamub Yàlla, biy ndawal
Yeesu Almasi, mu yebal ma, ngir ma
dugal ñi Yàlla tànn ci yoonu ngëm
ak xam-xamu dëgg, giy taxa jullite.
2 Ngëm googu, ak xam-xam boobu,
ñu ngi sukkandiku ci yaakaar, ji nu
am ci texe ba fàww, te googu texe,
Yàlla mi dul fen, moo ko dige ba
àddina sosoogul. 3 Waaye tey bi
mu jotee, Yàlla sunu Musalkat moo
feeñal kàddoom ci biir waare bi mu
ma dénk man, te moo ma digal ma
xamle ko. 4 Bataaxal bi ñeel na Tit,
sama doomu yoon ci kaw ngëm gi
nu bokk. Aw yiw ak jàmm ñeel na
la, bawoo fa Yàlla Baay bi, ak Almasi
Yeesu sunu Musalkat.

Póol sas na Tit ca réewum Keret

5 Li tax ma bàyyi la gannaaw ca
réewum Keret mooy nga mottli la
desoon ca liggéey ba, te nga tabb
ay mag ñu jiite mbooloo mi ci dëkk
bu nekk, na ma la ko sante woon,
man ci sama bopp. 6 Ndegam nit
a nga ca seen biir ñoom, di ku
mucc sikk, te dencul lu wees jenn
jabar, te ay doomam di ay gëmkat
ñu ñu tuddul ci afal seen bakkan
akug déggadi, nanga tabb ku mel
noonu. 7 Ndax kat, njiit li war
na di ku mucc sikk, gannaaw ab
saytukatu kër Yàlla la. Bumu di ku
bew, mbaa ku gaawa mer, mbaa ab
màndikat, mbaa bëggkatub xeex,
mbaa wutkatub am-am bu lewul.
8 Waaye war na di ku man gan, ku
xejjoo lu baax, jiital am xelam, jub,
sell te moom boppam. 9 Na jàpp
bu dëgër ci kàddu gu wóor gi, ni
ñu ko ko jàngale, ngir mu man di
ñaaxe jooju àlluwa ju wér, tey tiiñal
weddikat yi.

Gëmkati Keret jar nañoo femmu

10 Ndax kat bare na ñu të,
rawatina ci tuubéen ñi bokk ci
askanu yawut, ay waxkati neen
lañu, te ñooy yàq xeli nit ñi. 11 Li
war moo di tëj seen gémmiñ, ndax
këri lëmm lañuy tase àlluwa ju ñu
amul sañ-sañam, ngir di ko sàkkoo
am-am bu lewul. 12 Ma wax ko waru
jenn waay, ab waa Keret buy seen
yonentu bopp. Mu ne: «Waa Keret,
ay fen-kati neen, soxor niy rabi àll,
fuqle, yaafus.» 13 Loolu mu leen
seedeel mooy dëgg, te moo tax nga
war leena femmoo kàddu yu dëgër,
ngir seen ngëm tegu ci àlluwa ji wér,
14 te baña topp léebi neen yu Yawut
yi, ak santaaney nit ñi dëddu liy
dëgg. 15 Nit ñi set nag, seen lépp
ay set, waaye ñi boole sobewu ak
gëmadi, seen dara setul, seen xalaat
ak seenum xel, ñooy bokk sobewu.
16 Xam Yàlla lañuy woote, te seeni
jëf weddi Yàlla; nit ñu jara jéppi, ñu
déggadi lañu, te tëlee def lenn lu
baax.

2

Àlluwa ju wér lii lay xamle

1 Yaw nag waareel li dëppook
àlluwa ji wér, 2 te mooy na mag ñi
moom seen bakkan, di ñu tedd, jiital
seenum xel, te pastéefu ci wàllu
ngëm, ak cofeel, akug muñ.
3 Naka noonu, jigéen ñu mag ñi
itam, nañu jëfe ni mu jekke ci ay
nit ñu sell; buñu yàq der, bu leen
sàngara jiital, te nañuy jàngle lu
baax, 4 ngir tàggat jeeg ju ndaw
ji ci sopp seen jëkkër, sopp seeni
doom, 5 di ñu jiital seenum xel,
set jikko, di liggéey ca seeni kër,
baax, nangul seen jëkkër, ba kenn
du baatal kàddug Yàlla.
6 Naka noonu, xale yu góor yi
itam, ñaaxleen ci jiital seenum xel.
7 Te nanga doon, yaw ci sa bopp
ab royukaay, ci lépp ndax sa jëf ju
baax, te nga boole ko ak àlluwa ju
dëggu te tedd, 8 ak kàddu gu wér gu
kenn dul mana weddi, ngir rusloo
ab noon bu amul lenn lu bon lu mu
nu baatale.

9 Jaam yi, nañu nangul seeni sang
ci lépp, di sàkku seen bànneexu
sang, te ñu bañ di tontoonte ak
moom, 10 mbaa di randal. Waaye
nañu firndeel ne ñoo yelloo kóolute
gu mat sëkk, su ko defee dinañu
sagal ci lépp, àlluwa ji ñu jànge, te
muy ju Yàlla, sunu Musalkat.
11 Ndax yiwu Yàlla kat feeñ
na, te looloo indil ñépp ag mucc.
12 Yiw woowu moo nu digal nu
dëddu ñeme Yàlla, ak xemmemtéefi
àddina, te jiital sunum xel, di jëfe
njub, te nekke ag njullite ci àddinay
tey jii. 13 Loolu lees nu digal,
li feek nu ngi séentu yaakaaru
mbég ma, keroog bésu peeñum
sunu màggaayu Yàlla, miy Yeesu
Almasi, Musalkat bi. 14 Moo maye
bakkanam ngir nun, moo nu jot, ba
nu mucc ci gépp njubadi, moo nu
def askan wu mu setalal boppam,
séddoo nu, nuy askan wu farlu ci jëf
ju baax.
15 Googu kàddu ngay waaree, di
dénkoo ak di femmoo, te boole ci
fulla ju mat sëkk. Bu la kenn yab.

3

Ku gëm jëfe lu baax

1 Fàttli leen ne leen ñu nangul
kilifay nguur gi, ak boroom sañ-
sañ yi, di dégg ndigal, tey fàggu
ngir jépp jëf ju baax. 2 Buñu yàq
der te buñu bëggu ay, waaye nañu
di bëggkati jàmm, te nañuy jëfe
lewetaay gu mat sëkk, seen digg ak
ñépp.
3 Ndax nun itam kat, ñu ñàkk
xel lanu woon te déggadi, ñu réer,
tënku ci lu doon ay xemmemtéef,
ak bànneexi bakkan, tey wéye def
lu bon, ak ñeetaane, ñu jara bañ
te bañante ci sunu biir. 4 Waaye
ba Yàlla sunu Musalkat feeñalee
mbaaxam ak mbëggeelam ci doom
aadama, 5 ca la nu musal, te du
jenn jëfu njekk ju nu def, ba tax mu
musal nu, waaye ci yërmandeem
la nu musale, sang nu cangaay lu
nu taxa judduwaat, boole ci yeesale
nu Noo gu Sell, 6 gi mu nu awale
ci Yeesu Almasi sunu Musalkat, ba
baawaanal ko ci sunu kaw. 7 Noonu
la nu Yàlla joxe àtteb ñu jub ci kaw
aw yiwam, ba nu mujj séddu ci texe
gu sax dàkk, ni nu ko séentoo.
8 Googu kàddu wóor na te damaa
bëgg nga sàmmoo dëggal loolu,
ngir gëmkati Yàlla yi saxoo def jëf ju
baax. Loolu moo baax te am njariñ
ci nit ñi. 9 Waaye ay werante, ak
limi maam, aki xuloo, aki jaayante
xam-xam ci yoonu Musaa, moytu
ko, ndax loolu amul njariñ, amul
solo. 10 Ab féewalekat nag, yedd
ko benn yoon ba ñaareel bi yoon,
doora daggook moom, 11 te xam ne
ku ni mel daa làggi ci bàkkaaram,
te moo daan boppam.

Póol tàggu na Tit

12 Gannaaw bu ma la yónnee
Artemas mbaa Tisig, defal loo man
ba fekksi ma Nikopolis, ndax fa laa
fas yéenee lollikooji. 13 Naka Senas
xamkatub yoon bi, ak Apolos, fexe
leena waajalal, ba duñu ñàkk lenn
lu ñu soxla ci seen yoon. 14 Na sunuy
ñoñ tàggatu ci jëf ju baax ju ñu
saxoo ba faj soxla yu taxaw, ngir ñu
baña ñàkk njariñ.
15 Mboolem ñi ma nekkal ñu ngi
lay nuyu. Nuyul nu sunuy soppe ci
yoonu ngëm wi nu bokk. Aw yiw
ñeel na leen, yeen ñépp.

Bataaxal bi Yàlla may Póol, mu bind ko Filemon

1 Ci man Póol, mi ñu tëj kaso
ngir Almasi Yeesu, ci man ak itam
ci Timote miy mbokkum gëmkat la
bataaxal bii bawoo, ñeel Filemon,
sunu soppe bi bokk ak nun liggéey
bi. 2 Mu ñeel itam sunub jigéen
Afya, ak Arsipp sunu mbokkum
xarekat, ak mbooloom gëmkat miy
dajee sa kër. 3 Yeen la aw yiw ak
jàmm ñeel, bawoo fa Yàlla sunu
Baay, ak Sang Yeesu Almasi.

Póol a ngi sant ci biir ñaan

4 Sant sama Yàlla laa dëkke saa
yu ma la fàttlikoo ci samay ñaan,
5 ndax dégg naa sa gëm Sang Yeesu,
ak sa cofeel ci mboolem ñu sell
ñi. 6 Damay ñaan nag sa ngëm,
gi nu bokk amal la njariñal ràññee
mboolem ngëneel, yi nu am ci Al-
masi. 7 Mbokk mi, mbégte mu réy,
ak xel mu dal laa am ci sa cofeel,
ndax ni nga serale xolu aji sell ñi.

Póol tinul na Onesim

8 Lii nag sañoon naa la koo digal
ci turu Almasi, ndax mooy li la war,
9 waaye tinu la ci ngir cofeel, mooy
li ma taamu, man Póol mu màggat
mii, boole ci léegi tënku biir kaso
ndax Almasi Yeesu. 10 Damay tinul
Onesim, sama doomu tuubeen ji ma
tuubloo ba mu mel ni maa ko jur
ci diir bi ma nekke fii ci kaso bi.
11 Amalu la woon njariñ* démb,
waaye tey yaak man la amal njariñ.
12 Maa ngi koy yebal ngir mu dellu
fi yaw, te di kenn ci man. 13 Dama
koo bëggoona téye fi sama wet, ngir
mu taxawal la, di ma dimbali, li
feek maa ngi ci kaso bi ngir xibaaru
jàmm bi. 14 Waaye buggumaa def
dara loo àndul, ngir mu baña doon
ndimbalu ñàkk pexe, xanaa loo defe
xol bu tàlli. 15 Jombul itam dees
koo tàggale ak yaw ab diir, ngir nga
jotaat ci moom ba fàww, 16 ba dootu
doon sab jaam, waaye day wees ab
jaam, di mbokk, di soppe, ma sopp
ko lool, te nga war ma koo gëna
sopp, ngir jëmmu boppam, ak Sang
bi ngeen bokk.
17 Ndegam nag sa waay nga ma
def, dalal ko ni su doon man. 18 Su
la tooñee, mbaa mu ameel la lenn,
topp ma ko. 19 Man Póol maay bind
fii ci sama loxol bopp: maay fey
loolu, duma ci tuddaale bor bi nga
ma ameel, te muy sa njotug bakkanu
bopp! 20 Kon nag mbokk mi, may
ma googu njekk ngir Sang bi, te nga
seral sama xol ndax Almasi. 21 Wóor
na ma ci diggante bii may bind
bataaxal bi, ne dinga ma déggal, te
xam naa ne dinga def sax lu wees li
may wax.
22 Te itam nanga ma waajalaale ab
dal, ndax yaakaar naa ne dees na ma
délloosi fi yeen, ndax seen ñaan yu
nangu.
23 Epafras, mbokk mi ñu ma
tëjandool ndax Almasi Yeesu, mu
ngi lay nuyu, 24 mook Màrk ak
Aristàrk ak Demas ak Luug, bokk yi
may liggéeyandool.
25 Yal na yiwu Sang Yeesu Almasi
ànd ak seenum xel.

* **1:11** 11 njariñ: ci làkku gereg turu Onesim mooy tekki «Ku am njariñ.»

Bataaxal bi jëm ca Yawut ya

Yàlla moo feeñ ci Doom ji

1 Bu yàgg la Yàlla waxoon ay
yooni yoon ak maam ya, ci waxin
yu bare, yonent yi jottli. 2 Ci fan
yu mujj yii, Doom ji la waxe ak
nun, ki mu jagleel lépp, ki mu sàkke
àddina wërngal këpp. 3 Kooku
mooy lerxat leeru Yàlla, te mooy ki
jëmmal nekkug Yàlla. Moo téyee
lépp kàddoom gu manoorewu. Gan-
naaw ba mu setalee bàkkaar yi nag,
fa ndijooru Aji Màgg ji la toog,
fa kawte ya, 4 te ni turam wi mu
séddoo gëna màgge turi malaaka
yi, ni lees ko yékkatee, ba mu gëna
màgg malaaka yi.

Doom jee gëna màgg malaaka yi

5 Ndax kat, ana kan ci malaaka yi
la Yàlla masa wax ne ko:
«Yaa di sama Doom,
bés niki tey, maa la jur*,»
ba neeti:
«Maay doon Baay ci moom,
muy Doom ci man†»?
6 Buy indiwaat taaw bi ci àddina
nag, ci la naan:
«Na ko malaakay Yàlla yépp su-
jjóotal.»
7 Malaaka yi la Yàlla wax ci ñoom
ne:
«Moo def ay malaakaam diy ngelaw,
jawriñam ñooñu la def tàkk-tàkki
sawara‡.»
8 Waaye Doom ji la Yàlla ne:
«Yàlla, sab jal tey la ak ëllëg ba
fàww,
te sa yetu nguur njub lay doon.
9 Yaa safoo njubte, seexlu njubadi,
moo tax yaw Yàlla, sa Yàlla diwe la
diwu mbég,
nga tiim say moroom§.»
10 Mu neeti:
«Yaw Sang bi, yaa sos àddina ca
njàlbéen,
te asamaan yi, sa liggéeyu loxoo.
11 Yooyu day réer,
waaye yaw yaay des,
lépp ay ràpp ni ay yére.
12 Yaa leen di taxañ ni malaan,
ni yére di soppikoo it lañuy sop-
pikoo,
te yaw, ngay kenn ki,
say at du jeex*.»
13 Ana kan ci malaaka yi la mas ne:
«Toogeel sama ndijoor,
ba ma def say noon, say
dëggastal†»?
14 Xanaa malaaka yépp duñu ay
ngelaw yu ñu sas ab liggéey, yebal
leen ngir ñu taxawu ñi wara jagoo
ag mucc?

2

Nanu teewlu pexem mucc mi Yàlla waajal

1 Moo tax nu wara yokka teewlu
kàddu yi nu dégg, bala noo lajj,
taañaañal. 2 Gannaaw nag kàddug
Yàlla ga jibe woon ci gémmiñu
malaaka yi, mujj na di lu wér péŋŋ,
te képp ku ko masa xëtt, mbaa mu
déggadi ko, jot nga añ bi war ci
sag tooñ, 3 ana kon nun ci sunu
bopp, nan lanuy rëcce mbugal, su
nu sàgganee pexem mucc mu réy
mii Sang bi jëkkoona biral, te ñi ko
dégg dëggalal nu ko? 4 Te Yàlla
moo doon dëggale seedey ñooñu,
ay firnde aki kéemaan, ak wépp
xeeti kawtéef, ak ay mayi Noo gu
Sell gi, may yi mu séddalee ni mu
ko soobe.

Yeesu moo rammu jaam ñi

5 Ndax kat du ci kilifteefu malaaka
yi la Yàlla teg àddinay ëllëg ji nuy
wax, 6 waaye am na ku yékkatee
bérab, kàddug seede, ne:
«Ana luy nit ba nga di ko faale?
Ana luy doom aadama, ba nga di ko
yég?

---
* **1:5** 1.5 Seetal ci *Sabóor* 2.7. † **1:5** 1.5 Seetal ci *2.Samiyel* 7.14. ‡ **1:7** 1.7 Seetal ci *Sabóor* 104.4. § **1:9** 1.8-9 Seetal ci *Sabóor* 45.7-8. * **1:12** 1.12 Seetal ci *Sabóor* 102.26-28. † **1:13** 1.13 Seetal ci *Sabóor* 110.1.

7 Yaa ko def mu gëna suufe as lëf
malaaka yi,
yaa ko kaalaa teraanga ak daraja,
8 yaa teg lépp ci kilifteefam, ci suufu
ndëggul tànkam*.»
Ba Yàlla tegee lépp ci kilifteefam
it, bàyyiwul dara lu mu tegul ci
kilifteefam. Dëgg la, fii nu tollu
gisagunu ne lépp a ngi ci kilifteefam,
9 Yeesu mi ñu def mu gëna suufe
as lëf malaaka yi, moom lanu gis
deeyam gi mu dee tax mu jagoo
kaalag teraanga. Noonu la deeyale
ñépp ci kaw yiwu Yàlla.
10 Ndax kat Yàlla mi lépp lu sàkke
ñeel, te lépp sàkkoo ci moom, moo
nammoona wommat gone yu bare
ba sédd leen daraja. Moo tax muy
lu jaadu, mu sottale matug Yeesu ay
coono, ndax Yeesu moo xàllal gone
yooyu yoonu mucc. 11 Yeesu miy
sellal nit ñi, moom ak ñi muy sellal,
ñoo bokk lenqe, te moo tax Yeesu
rusu leena wooye ay bokk. 12 Mu ne:
«Maay biralal saw tur samay bokk,
maa lay kañe fi digg mbooloo mi†.»
13 Mu waxaat ne:
«Man maay am kóolute ci moom.»
Dellooti ne:
«Maa ngi nii, maak gone yi ma Yàlla
jox‡.»
14 Gone yooyu nag, bindeefi suux
ak deret lañu bokk doon, ñoom
ñépp. Moo tax Yeesu itam dikk bokk
ak ñoom woowu nekkin, ngir mana
dee ba def deewug boppam pexe
mi mu neenale ka yoroon dooley
ndee, te mooy Seytaane. 15 Noonu
la goreele mboolem ñi seenug ra-
gala dee tënkoon cig njaam, seen
giiru dund. 16 Ndax kat du ay
malaaka la Yeesu xettlisi, waaye
askanu Ibraayma la xettlisi. 17 Moo
tax fàww mu niru woon ay bokkam
ci bépp fànn. Su ko defee mu
mana doon seen sarxalkat bu mag
bu am yërmande te wóor fa kanam
Yàlla, ngir mana defal askan wi seen
njotlaayal bakkan. 18 Coonoy nattu
bi mu dékku nag tax na mu mana
wallu ñi ci nattu.

3

Doom jee gëna màgg Musaa

1 Kon nag bokk yu sell yi,
yeen ñi bokk ci wooteb asamaan,
ràññeeleen Yeesu, ndaw li, sarx-
alkat bu mag bi ci yoon wi nu
gëm. 2 Ku wóor la woon, ñeel ki ko
tabb, noonee Musaa wóore woon ci
mboolem waa kër Yàlla. 3 Waaye
ni ab tabaxkat ëppe teddnga kër
ga muy tabax, ni la Yeesu yelloo
daraja ju ëpp ja Musaa yelloo woon.
4 Ndax kër gu nekk am na ku ko
tabax, waaye ki tabax lépp mooy
Yàlla. 5 Musaa déy «jawriñ bu wóor
la woon ci biir mboolem waa kër
Yàlla*,» di seedeel Yàlla kàddu ya
ñu fa wara wax. 6 Almasi nag mooy
Doom ju wóor ji jiite kër Yàlla, te
nun nooy këram, ndegam kay nu
ngi wéye aw fit, ak yaakaar ji nuy
puukarewoo.

Almasi moo jara déggal

7 Kon nag ni ko Noo gu Sell gi
waxe:
«Bésub tey jii bu ngeen déggee
baatam,
8 buleen të na woon ca fippu ga,
keroog bésub seetlu Yàlla, ba ca
màndiŋ ma†,»
9 «fa ma seeni maam doon seetloo,
di ma diiŋat,
te gisoon samay jaloore,
10 diiru ñeent fukki at.
Moo tax ma mere googu maas, ba
ne:
“Seen xol a dëkke lajj,
te nanguwuñoo xam samay yoon.”
11 Moo ma taxa giñe sama biir mer,
ne:

---

* **2:8** 2.8 Seetal ci *Sabóor* 8.5-7. † **2:12** 2.12 Seetal ci *Sabóor* 22.23. ‡ **2:13** 2.13 Seetal ci *Esayi* 8.17-18. * **3:5** 3.5 Seetal ci *Màndiŋ ma* 12.7. † **3:8** 3.8 Seetal ci *Mucc ga* 17.1-7. ‡ **3:11** 3.7-11 Seetal ci *Sabóor* 95.7-11. noflaay: Yàlla moo digoon bànni Israyil ag noflaay, te mooy jàmm ju mu leen digoon ne dinañu ko dëkke biir Kanaan, gannaaw bu ñu fa duggee. Waaye ñi déggal Yeesu Almasi, ñoo jagoo teeweji jataayu Yàlla, te loolu mooy doon seen noflaay.

“Duñu tàbbi mukk ci samag
noflaay‡.”»
12 Bokk yi, wattuleen bala kenn
ci yeena am xolub gëmadi bu bon
bu koy xiir ci dëddu Yàlla jiy
dund. 13 Waaye bés bu nekk
deeleen soññante li feek muy bésub
tey agum, bala bàkkaar a nax
kenn ci yeen, ba mu mujj dërkiis.
14 Ndax kat noo di àndandooy Al-
masi, ndegam wéye nanoo ŋoy bu
dëgër ci sunu kóolute ga nu doore,
ba kera muj ga. 15 Waxees na ne:
«Bésub tey jii bu ngeen déggee
baatam,
buleen të na woon ca fippu ga§.»
16 Ana ñan ñoo déggoon te
teewuleena fippu? Xanaa du
mboolem ña génne woon Misra
ci njiital Musaa? 17 Ana ñan la
Yàlla mere lu mat ñeent fukki at?
Xanaa du mboolem ña bàkkaaroon
te seeni néew mujj tëdd ca màndiŋ
ma? 18 Te it ana ñan ñu moy ña
déggadi woon, la Yàlla giñaloon
ne duñu tàbbi mukk ci noflaayam?
19 Kon nu gis ne seen gëmadee tax
manuñu ca woona tàbbi.

4

1 Kon nag gannaaw digeb tàbbi
ci noflaayal Yàlla mu ngi sax ba
tey, nanu ragal kenn ci yeen taxawe
melokaanu ku ca jotul. 2 Ndax kat
ni ñu nu àggee xibaaru jàmm bi,
noonu lees leen ko àggee, waaye
kàddu ga ñu dégg moo leen jariñul
dara, ndax ña ko dégg ñoo ko
déggewul ngëm. 3 Nun ñi gëm doŋŋ
nooy tàbbi ci noflaayam, noonu mu
ko waxe, ne:
«Maa giñe sama biir mer, ne:
“Duñu tàbbi mukk ci samag
noflaay*.” »
Ndaxam ca cosaanu àddina la
liggéeyi Yàlla sotti woon ba noppi,
4 nde waxees na lu jëm ci bésub
juróom ñaareel ba, ne:
«Bésub juróom ñaareel ba nag,
Yàlla dal-lu
ci mboolem liggéeyam†.»
5 Te moo wax itam ci lii nu jëkka
jukki, ne:
«Duñu tàbbi mukk ci samag
noflaay.»
6 Kon nag am na ñenn ñu ci wara
tàbbi ba tey. Te ñi ñu jëkkoona
àgge xibaaru jàmm bi, tàbbiwuñu
ca ndax seenug déggadi. 7 Looloo
waral Yàlla jàppaat beneen bés bees
di tàbbee ci noflaayam, bés bu mu
tudde «tey jii», te mooy ba mu
waxee lu yàgga yàgg, gannaaw gi,
ci gémmiñug Daawuda, kàddu gii
ñu jota jukki:
«Bésub tey jii bu ngeen déggee
baatub Yàlla,
buleen të.»
8 Su leen Yosuwe tàbbaloon ca googa
noflaay, kon gannaaw gi Yàlla du
wax lu jëm ci beneen bés. 9 Kon des
na ba tey noflaayu bésub juróom
ñaareel bu ñu waajalal ñoñu Yàlla.
10 Ndax ku tàbbi ci noflaayu Yàlla
kat, na Yàlla dal-loo woon ca ay
liggéeyam, ni ngay dal-loo ci say
liggéey. 11 Nanu def sunu kem-
kàttan boog, ngir tàbbi ci googu
noflaay, bala kenn a daanu ndax
déggadi gu mel ni gu maam ya.
12 Kàddug Yàlla de luy dund la, ànd
ak doole, te moo gëna ñaw saamaru
ñaari ñawka bu gëna ñaw. Day sar
ba fa xel akug noo digaloo, ba fa yax
ak yuq dajee, te man naa càmbar ay
xalaat ak mébéti xol. 13 Te it amul
mbindeef mu làqu fi kanam Yàlla.
Lépp a ne duŋŋ, ne fàŋŋ, muy gis,
te moom lanuy waxal bés-pénc.

Yeesu mooy sarxalkat bu mag bi

14 Gannaaw nag am nanu kilifag
sarxalkat bu mag bu jàll ba biir
asamaan, te mooy Yeesu Doomu
Yàlla, nanu ŋoy ci yoonu ngëm wi.
15 Ndax sarxalkat bu mag bi nu am
du ku tëlee yég sunuy néew doole,
waaye ni nun rekk lees ko nattoo
wet gu nekk, te taxul mu bàkkaar.
16 Kon nag nanu ñemee dikk ba ca
ngàngunem yiw ma, ndax nu jot

§ **3:15** 3.15 Seetal ci *Sabóor* 95.7-8. * **4:3** 4.3 Seetal ci *Sabóor* 95.11. † **4:4** 4.4 Seetal ci *Njàlbéen ga* 2.2.

yërmande te dajeek aw yiw wu nu wallu fu nu ko soxlaa.

5

1 Bépp sarxalkat bu mag nag, ci biir nit ñi lees ko jële, fal ko ngir nit ñi, ci seen diggante ak Yàlla, muy jébbale ay jooxe ak saraxi jur ngir seeni bàkkaar.
2 Dina mana sédd cér ñi xamul ak ñi moy ndax moom ci boppam ci ag néew doole la tënku.
3 Néew doole googu moo tax mu wara joxeel boppam, tey joxeel askan wi ay sarax, ngir seeni bàkkaar.
4 Te it kenn jagoowul boppam teraangay carxal, ndare du Yàllaa ko ci woo, na woon ca Aaróona.
5 Noonu la woon itam ci Almasi. Tegoowul boppam darajay doon sarxalkat bu mag, waaye Yàllaa ko ne:
«Yaa di sama Doom,
bés niki tey maa la jur*.»
6 Noonu it la waxe feneen, ne:
«Yaa dib sarxalkat ba fàww,
topp dayob Melkisedeg†.»
7 Fan yi Almasi dee dund dundu nitu suuxu neen, ay ñaan aki dagaan yu ànd aki yuux aki jooy la daan yékkati jëme fa ki ko mana wallu ba du dee, te nangule na it, ndax na mu ragale woon Yàlla.
8 Li muy Doom lépp, terewu koo tàggatu ci dégg ndigal, ndax coono yi mu daj.
9 Noonu lees matale Almasi sëkk, ba mu doon cosaanu mucc gu dul jeex, ñeel mboolem ñi ko déggal.
10 Ci biir loolu Yàlla tudde ko sarxalkat bu mag, bi topp dayob Melkisedeg.

Nanu jëm kanam

11 Moomu mbir nag bare na lu nu ciy wax, waaye tekki ko mooy jafe ndax seen déggin wu diib.
12 Ndax kat nëgëni tey waroon na leena fekk diy sëriñ, waaye aajowoo ngeen ba tey ku leen jàngal ndoortel waxi Yàlla. Nàmp um soow ngeen mujj aajowoo, ndax ñàkka àttan ñam wu dëgër.
13 Képp ku tollu ci nàmp um soow nag, tuut-tànk nga, doo mana xam dara ci kàddug njub.
14 Mag ñi kay ñoo yelloo ñam wu dëgër, ñoo tàmma jëfoo seenum xel, ngir ràññee lu baax ak lu bon.

6

1 Kon nag nanu jóge ci ndoortel àlluway Almasi, daldi jàll jëm ci njàngum mag, te ñu baña lalaat kenu gi. Kenu gi mooy gëm Yàlla gannaaw tuubeel gi war ci jëf ju bon ji nit kiy def te muy jëfi ndee.
2 Kenu gi mooy itam njànglem xeeti njàpp, ak ñaan gu ànd ak tegeb loxo, ak mbirum ndee-ndekki, ak àtteb bés-pénc biy sax dàkk.
3 Nanu jëm kanam, te moom lanuy def, ndegam soob na Yàlla.
4 Ñi ñu xasa leeral nag, te ñu jota mos may gu bawoo asamaan, séddu ci Noo gu Sell gi, deesu leen mana defal dara.
5 Ñoo mos kàddug Yàlla gu baax gi, ak manoore yu jamono jiy ñëw,
6 ba noppi xàcci. Kon deesu leen waññi, ngir ñuy tuubati, nde ñoo daajaatal seen bopp Doomu Yàlla ji ci bant, teg ko toroxte ju ne fàŋŋ.
7 Ndax suuf kat, su naanee ndox mu mu tawlu ay yoon, ba meññal ñi ñu koy beyal, gàncax gu leen jariñ, soosa suuf dina séddu ci barke bu bawoo fa Yàlla.
8 Waaye su meññee ay dég aki xaaxaam, amul njariñ, alkuteem lees di tudd léegi, te lakk lay mujje.
9 Waaye nag soppe yi, nii nuy waxe ak yeen teewul nu di leen yaakaare ci lu wér, li leen gëna amal njariñ, te bokk ci seenug mucc.
10 Yàlla ñàkkul worma bay fàtte seen liggéey, ak cofeel gi ngeen sopp turam, te firndeele ko ni ngeen taxawoo ñu sell ñi, démb ak tey.
11 Waaye danoo bëgg kenn ku nekk ci yeen wéye genn farlute googu ngeen nekke, ba kera muj ga, ngir seen yaakaar sotti ba mat sëkk.
12 Su

---

* **5:5** 5.5 Seetal ci *Sabóor* 2.7. † **5:6** 5.6 Melkisedeg: buurub Salem la woon, di sarxalkat bu Yàlla faloon ci jamonoy Ibraayma, maanaam ñeenti téeméeri at laata Aaróonaa doon ab sarxalkat. Seetal ci *Sabóor* 110.4.

ko defee dungeen yàccaaral, waaye
dangeen di roy ci ñi gëm te muñ, ba
jagoo digey Yàlla.

Digeb Yàlla du jaas

13 Mu mel ni Ibraayma, ba Yàlla di
digoo ak moom, Yàlla manul woona
giñe ku sut Yàlla. Moo tax mu giñal
ko ci boppam, 14 ne ko: «Maa lay
barkeela barkeel déy, ful laa ful*.»
15 Noonu la Ibraayma muñe, ba kera
mu jote ca dige ba.
16 Nit nag, ku ko sut lay giñe, ngir
dogal kàddu, ba teesal wépp wer-
ante. 17 Yàllaa bëggoona firndeel nu
mu gëna leere ñeel ñi moom dige
bi, ne ab dogalam du tebbiku mukk.
Moo tax mu dogale ngiñ ab digeem.
18 Ñaar yooyu du tebbiku ndax Yàlla
du fen, te nun ñi daw làqusi ci
moom, ci lanu ame ndëgërlaay lu
réy lu nu ŋoye ci yaakaar ji ci sunu
kanam. 19 Yaakaar jooju lanu am,
mu mel ni diigalub gaal, diigal bu
dëgër te wóor, ñeel sunu xol, te
yaakaar jooju mooy bëtt rido ba, ba
jàll ca néegu biir bu Yàlla ba. 20 Fa
la ndaw li nu jiitu dugg ngir nun, te
kookooy Yeesu mi ñu fal sarxalkat
bu mag ba fàww, mu topp dayob
Melkisedeg.

7

Melkisedeg moo sut Ibraayma ak Aaróona

1 Melkisedeg moomu doon buurub
Salem te nekkoon sarxalkatub Yàlla
Aji Kawe ji, ba Ibraayma délsee
jóge xareem baak buur ya mu
duma, kooku moo ko gatandu woon,
ñaanal ko*. 2 Moom la Ibraayma jox
fukkeelu cérub mboolem cëxëtoo
ma. Ni ñu jëkka dégge aw turam
Melkisedeg, ci tekki, mooy «buur bu
jub». Bu loolu weesee itam moom
mooy buurub Salem, muy «buuru
jàmm». 3 Melkisedeg nag du baay,
du ndey, du askanu maam wees ko
xamal. Du ndoortel gane àddina, du
njeextel dund wees ko xamal. Dees
koo def mu niru Doomu Yàlla, te
saxoo di ab sarxalkat ba fàww.
4 Seetleen ni mu ràññikoo, moom
la Ibraayma maamu cosaan ma
ci boppam jébbal fukkeelu cérub
cëxëtoo ma! 5 Te sarxalkat yi
bokk ci giirug Lewi† ni ko yoon wi
tërale, ñoom lañu sant ñu nangu
céri fukkeeli alali askan wiy seeni
bokk, te soqikoo ñoom itam ci geñog
Ibraayma. 6 Waaye Melkisedeg
mi ñu askanalewul giirug Lewi, ci
Ibraayma la nangoo cérub fukkeel.
Te it moo ñaanal barke Ibraayma mi
jagoo digey Yàlla. 7 Te amul benn
werante ne ki féete suuf, moom la
ki féete kaw di ñaanal barke. 8 Kon
ci gii wet ay nit ñuy dee doŋŋ ñooy
nangu ay céri fukkeel, ca gee wet
nag ku ñu seedeel ne mu ngi dund
ba tey moo jagoo cérub fukkeel.
9 Léegi nag ci waxin, Lewi miy
nangu cérub fukkeel, moo génne
cérub fukkeel bu mu feye ci loxol
Ibraayma. 10 Ndax ba Melkisedeg
di gatandu Ibraayma, Lewi ma nga
woon ca geñog Ibraayma maamam.

Melkisedeg misaal na Almasi

11 Kon liggéeyu carxal gu Le-
ween, ñi yoroon yoonu Musaa, wi
ñu dénkoon bànni Israyil, su doon
liggéey buy taxa mat sëkk, ndax
dees na soxlaati beneen sarxalkat
bu jóg topp dayob Melkisedeg, te
toppul dayob Aaróona? 12 Carxal
gi nag su soppikoo, fàww yoon wi
itam soppiku, ànd ak moom. 13 Ki
kàddu yii jëm ci moom, fa mu bokk,
geneen giir la, te kenn ci giiram
masu cee liggéeye ca sarxalukaay
ba. 14 Li wér te wóor it moo di
sunu Sang ci Yuda la soqikoo, te
googu giir, Musaa waxu ci lenn lu
jëm ci sarxalkat yi. 15 Mbir mi gëna
leerati gannaaw ba beneen sarx-
alkat feeñee te mel ni Melkisedeg.
16 Te kooku, du santaaneb ndonol
deret bu mu wàccool moo ko taxa
doon ab sarxalkat, waaye manoorey
dundam gu amul àpp moo ko def ab

* **6:14** 6.14 Seetal ci *Njàlbéen ga* 22.17. * **7:1** 7.1 Seetal ci *Njàlbéen ga* 14.17-20. † **7:5** 7.5 Lewi mooy maamu Aaróona ak Musaa.

sarxalkat. 17 Ndax kat, gii kàddu,
seedeelees na ko ko:

«Yaa dib sarxalkat ba fàww,
topp dayob Melkisedeg.»

18 Kon ci genn wet, santaane ba
woon, moom lañu neenal, ndax
matadig santaane ba, ak ñàkka
jariñeem, 19 ndax yoonu Musaa sot-
talul dara ba mu mat sëkk. Ci
geneen wet, yaakaar ju gën moo
nuyoo, di yoon wu nuy jaare ba àgg
fa Yàlla.

20 Te it palug sarxalkat bii ñàkkula
ànd ak ngiñ, nde sarxalkat yee,
ñoom lees daan fal pal gu àndul
ak ngiñ. 21 Waaye Yeesu mii la ag
palam ànd ak ngiñ lu jibe ca ka ko
wax ne ko:

«Boroom bee ko giñ

te du dellu gannaaw:

“Yaa dib sarxalkat ba fàww.”»

22 Ci kaw ngiñ lu réy loolu la
Yeesu nekke ki wérale jëmmam, ne
kóllëre gu gën taxaw na.

23 Ñi ñu masa fal sarxalkat nag
bare nañu, te tëlee wéye fàww seen
sas moo tax, gannaaw ñoom ñépp
ay dee. 24 Waaye Yeesu mi sax
ba fàww, moo sasoo carxal gu sax
dàkk. 25 Looloo waral mu mana
musal mucc gu mat sëkk, ñiy awe
fi moom, dikk fa Yàlla, ndax mooy
dund ba fàww, ngir di leen tinul.

26 Boobu sarxalkat bu mag
lanu soxla; moo sell, mucc sikk,
mucc sobe, moom lañu teqale
ak bàkkaarkat yi, te moom
lañu kaweel ba fa tiim asamaan.
27 Bokkul ak yeneen sarxalkat yu
mag yi; soxlawula jiital bés bu nekk,
saraxi jur ngir bàkkaari boppam,
door cee teg ay sarax ngir bàkkaari
askan wi. Benn yoon la Yeesu sarxal,
mu doy, te mooy ba mu sarxee
boppam. 28 Ndax kat yoonu Musaa,
ay nit ak seenug néew doole la fal
ay sarxalkat yu mag. Waaye kàddug
ngiñ li topp ci yoon wi, moo fal
sarxalkat bu mag, Doom ji ñu matal
sëkk ba fàww.

8

Kóllëre gi gën la Yeesu Sarxalkat bi indi

1 Kàddu yii nu wax nag, lii moo
di ponk bi: boobu sarxalkat bu
mag lanu am, mu tooge ndijooru
ngànguney ku Màgg ka fa asamaan.
2 Mooy liggéeye kër gu sell ga, ca biir
xaymab jaamookaay bu dëggu, ba
Boroom bi samp, te nit sampu ko.

3 Gannaaw nag ab sarxalkat bu
mag bu mu mana doon, dees koo
fal, ngir muy jébbale ay jooxe ak
saraxi jur, kon fàww sarxalkat bu
mag bii itam am lu mu sarxe. 4 Bu
doon ci àddina, du nekk sax ab
sarxalkat, gannaaw ay sarxalkat a
ngi fi, di jébbale ay sarax, ni ko
yoonu Musaa laaje. 5 Sarxalkat
yooyu, jaamookaay bi ñuy liggéeye,
ab misaal la, takkndeeru yëf yu
dëggu ya fa asamaan la. Ndax
ba Musaa di waaja yékkati xaymab
jaamookaay ba, noonu lees ko artoo
woon ne ko: «Nanga xool te def
lépp, mu dëppook misaal mi ñu la
won ci kaw tund wi*.» 6 Waaye tey
la Yeesu jot ci liggéeyu carxal gu sut
gu jëkk ga fuuf, te kóllëre gi mu fas
diggante Yàlla ak nit ñi, noonu la
gëne gu jëkk ga; dige yi lal kóllëre
gu yees gii it, noonu la gëne dige ya
laloon gu jëkk ga.

7 Bu kóllëre gu jëkk ga muccoon
sikk nag, deesul soxlaa xajal geneen.
8 Waaye Yàllaa sikk bànni Israyil, ba
mu nee:

«Ay fan a ngii di ñëw, la Boroom bi wax,
mu ne maay fas ak kër Israyil ak kër Yuda,
kóllëre gu yees
gu bokkewul ak ga ma séqoon ak seeni maam,
9 ba ma leen jàppee ci loxo,
génne leen réewum Misra.
Gannaaw ñoo sàmmul sama kóllëre nag,
man it geesuwuma leen,
la Boroom bi wax.

* **8:5** 8.5 Seetal ci *Mucc ga* 25.40.

10 «Lii nag moo di kóllëre gi may fas
ak kër Israyil, gannaaw yooyu fan,
la Boroom bi wax, mu ne:
Maay yeb sama ndigali yoon ci seenum xel,
ci seen xol laa koy ñaas.
Maay doon seen Yàlla,
ñoom ñu doon sama ñoñ.
11 Kenn dootu soxlaa jàngal moroomam,
mbaa mbokkam, naan ko: “Ràññeel Boroom bi!”
Ndax ñoom ñépp a may ràññee,
ki gëna tuut ba ci ki gëna mag.
12 Maa leen di jéggal seeni njubadi,
te seeni bàkkaar, duma ci bàyyeeti xel†.»
13 Bu Yàlla wooyee kóllëre gii gu
yees nag, daa fekk mu wonnil gu
jëkk ga. Lu wonni te di lu yàgg nag,
mu ngi ci tànki wees.

9

Yoonu Musaa sàrtaloon na nu ñuy jaamoo Yàlla

1 Kóllëre gu jëkk ga amoon
na moom itam, ay ndigalam yu
jëm ci ni ñu wara jaamoo Yàlla,
ak bérabam bu sell bi fi kaw
suuf. 2 Xaymab jaamookaay ba ñu
sàkkoon ñaari néeg la woon. Bu
jëkk ba, ca la tegukaayu làmp ba
nekkoon, ak taabal ja, ak mburum
teewal ma. Moo doon bérab bu sell
ba. 3 Néeg ba ca wàllaa ñaareelu
rido ba, moom lañu daan wooye
bérab bu sell baa sell. 4 Ca la sarx-
alukaayu wurus ba ñuy taal cuu-
raay bokkoon, gaalu kóllëre ga nekk
moom doŋŋ ca biir néeg bu sell baa
sell, ñu xoob ko wurus ba mu daj.
Gaal ga moo yeboon njaqal wurus
la defoon ñam wa ñuy wax mànn,
ak yetu Aaróona wa jebbi woon, ak
àlluway kóllëre ga. 5 Ca kaw gaal
ga la ñaari jëmmi malaakay serub
nekkoon, di tegtale leeru Yàlla, seeni
laaf keppaaral kubeer ga ñuy amale
ag njotlaay. Waaye yooyu dunu ko
mana daldi faramfàcce léegi.
6 Ba ñu waajalee noonu yooyii ba
mu jekk, sarxalkat yaa daan dugg
saa su nekk ca néeg bu jëkk ba, di
def seen liggéey. 7 Waaye ñaareelu
néeg ba, sarxalkat bu mag ba doŋŋ
moo ca daan dugg, benn yoon cim
at, te du ñàkka duggaale deret ju
muy jooxe ngir boppam, ak itam
ngir bàkkaar yi askan wi def te du
ag teyeef. 8 Noonu la Noo gu Sell
gi firndeele ne yoon wu maye dugg
ca bérab bu sell baa sell feeñagul
woon, te fekk néeg bu jëkk ba di
taxaw ba tey. 9 Loolu misaal la,
ñeel jamonoy tey, di firndeel ne
jooxe yi ak saraxi jur yi ñu daan
jébbale manuñoo dindi yaraangeg
jaamukatub Yàlla bi, ba mu set wecc.
10 Sarax yooyu, ci aw ñam ak ag
naan, ak xeeti njàpp doŋŋ la jëm,
lépp yittewoo yaramu suuxu neen,
te di ndigal yu leen waroon ba
keroog bésub coppite taxaw.

Almasi moo far bàkkaar, fas kóllëre gu bees.

11 Almasi nag moo dikk tey, di
sarxalkat bu mag, bi yor xéewal yi
teew ba noppi. Moo dugg ca biir
xayma ba gëna màgg te mat sëkk,
xayma bu loxol nit deful, te loolu
mooy xayma ba bokkul ci càkkéefug
àddina sii. 12 Du deretu sikket mbaa
yëkk la duggaale, waaye deretu
boppam la dugge benn yoon ba
fàww ca bérab bu sell baa sell,
te moom la amale njotlaay gu sax
dàkk. 13 Ndegam deretu sikket ak
yëkk, ak nag wu jigéen wu ñu lakk,
ngir suy dóom ba nit ku sobewu,
yooyu lees daan sellale nit ñi, ngir
seen cetug yaramu suuxu neen, 14 te
Almasi di ki def boppam sarax bu
mucc sikk ñeel Yàlla, ci dooley Noo
gu Sell gi, kon nag ñaata yoon la
deretu Almasi gëna mana setal sunu
yaraange ji sababoo ci sunu jëf ju
bon ju jëme ci ndee, ba nu mana
jaamu Yàlla jiy dund! 15 Looloo tax
Yeesu di defarekat bi fas kóllëre gu
bees, ngir ñi ñu woo mana jot ci

† **8:12** 8.12 Seetal ci Yeremi 31.31-34.

muur gu sax dàkk gi ñu leen dig. Deeyam gi mu dee, moom la leen jote ci bàkkaar yi ñu xëtte kóllëre gu jëkk ga.

16 Kayitu ndono nag fu mu teew,
fàww joxees fa firndey deewug ka
donale, 17 ndax kayitu ndono du wér
lu moy gannaaw bu nit ka deeyee.
Du jàppandi mukk li feek ki donalee
ngi dund. 18 Looloo waral it kóllëre*
gu jëkk ga ci boppam, dooreesu ko
woon te deret tuuruwul. 19 Keroog
ba Musaa biralalee bànni Israyil
gépp mboolem santaane, na ko yoon
wi laaje, ba mu noppee, deretu
wëllu la jël, ak ju sikket, akum ndox,
ak caru garabu isob bu mu laxas
kawaru xar mu xonq. Mu capp ko
ca deret ja, wis-wisal ca kaw téereb
yoon wa, ak mbooloo mépp. 20 Mu
ne: «Lii mooy deretu kóllëre gi Yàlla
fas ak yeen†.» 21 Xayma ba, ak
mboolem ndabi carxal ya it, noonu
la wis-wisale ca kaw. 22 Ndax ci
yoonu Musaa sax, deret lees di setale
daanaka lépp, te bu deret tuuruwul,
njéggal amul.

23 Jumtukaay yooyi di ay mis-
aali yëf ya fa asamaan, yooyu
sarax lees ko waroona setale. Kon
yëfi asamaan ya ci boppam, sarax
yu ko gën lees ko wara setale.
24 Ndax bérab yu sell yu nit tabax,
te muy royaalub bérab bu dëggu
ba doŋŋ, du ci la Almasi dugg.
Waaye biir asamaan ci boppam la
dugg ngir teewal nu tey, fa kanam
Yàlla. 25 Duggul biir asamaan it ngir
di sarxe ak a sarxewaat boppam,
noonee sarxalkat bu mag ba daan
dugge at mu nekk fu sell faa sell,
yóbbaale deret ju dul josam. 26 Lu
ko moy ca njàlbéenu àddina lay dale
sonn ay yooni yoon. Waaye tey ci
mujug jamono yi la feeñ benn yoon
doŋŋ, ba sarxe boppam, ngir far
bàkkaar. 27 Kon ni ab dogal sédde
nit ñi benn yoon doŋŋ bu ñuy dee,
seenub àtte topp ci, 28 noonu itam la
Almasi doone ab sarax benn yoon,
ngir gàddu bàkkaaru nit ñu bare, te
dina teewsiwaat, ci yoon wu joteetul
dara ak bàkkaar, ngir indil ñi koy
séentu seenug mucc.

10

1 Yoonu Musaa takkndeeru
xéewal yiy ñëw doŋŋ a ci nekk,
waaye xéewal ya ci seen bopp
nekku ci. Looloo tax sarax yi yoon
wi laaj ñu war koo saxoo jébbale at
mu nekk, manula setal mukk wecc
ñiy jaamusi. 2 Su sarax yi taxoona
set wecc, deesu ko dakkal? Bu ca
jaamukati Yàlla yi doon sete wecc
benn yoon kay, xanaa dootuñu am
yaraangey bàkkaar! 3 Sarax yooyu
ay bàkkaar lay fàttlee at mu jot,
4 ndax deretu yëkk, ak ju sikket kat
manula far ay bàkkaar.

5 Moo tax ba Almasiy dikk ci
àddina la wax ne:
«Saraxug jur aki jooxe, taamuwuloo
ko,
waaye aw yaram nga ma waajalal.
6 Saraxi dóomal ak saraxi póotum
bàkkaar,
safoowuloo ci dara.
7 Ca laa ne: “Maa dikk nii,
te téereb yoon wi indi na li ñu bind
ci man,
maa defsi sa coobare, yaw Yàlla*.”»
8 Dafa jëkk ne: «Saraxi jur aki jooxe,
saraxi dóomal ak saraxi póotum
bàkkaar, bugguloo, safoowuloo,»
doonte yoon wee laaj yooyu sarax.
9 Mu teg ca ne: «Maa ngii defsi
sa coobare.» Noonu la fare lu
jëkk la, ngir wuutal fa ñaareel bi.
10 Coobarey Yàlla googu moo waral
ñu sellale nu sarax, bi Yeesu Al-
masi sarxe yaramam, benn yoon ba
fàww.

11 Mboolem sarxalkat a ngi taxaw
bés bu nekk ci liggéeyam, di jébbale
ak a jébbalewaat yenn sarax yooyu,
te lenn du ci masa mana far
bàkkaar. 12 Waaye kii de, ba mu
sarxee ngir ay bàkkaar, bennub
sarax, mu doy ba fàww, ca la tooge

* **9:18** 9.18 kóllëre: benn baat mooy tekki «kóllëre» ak «kayitu ndono.» † **9:20** 9.20 Seetal ci *Mucc ga* 24.8. * **10:7** 10.5-7 Seetal ci *Sabóor* 40.7-9.

fa ndijooru Yàlla. 13 Fa la doxe di
xaar bés ba ñu koy defal ay noonam,
ndëggastalu tànkam. 14 Kon ben-
nub sarax boobu, ci la matale sëkk
ba fàww, nit ñi ñu sellal.
15 Mooy li Noo gu Sell gi itam
seede, ñeel nu, 16 nde gannaaw ba
mu nee:
«Lii moo di kóllëre gi may fas ak
ñoom,
bu fan yooyu weesee, Boroom beey
wax,
mu ne maay yeb sama ndigali yoon
ci seen xol,
ci seenum xel laa koy ñaas;
17 lii la ca teg: seeni bàkkaar ak
seeni tooñ,
duma ci bàyyeeti xel†.»
18 Yooyu nag fu ñu ko jéggalee,
aajootul sarax su koy far.

Nanu àgg fa Yàlla

19 Léegi nag bokk yi, am nanu sañ-
sañu dugg ca bérab bu sell baa sell,
ngir deretu Yeesu, 20 deretu Yeesu
jiy yoon wu yees, yoonu dund gu
mu nu xàllal, jàllale ko rido ba,
te rido ba moo di yaramu suuxam
wi mu sarxe. 21 Am nanu itam
sarxalkat bu mag bu jiite kër Yàlla.
22 Kon nag nanu agsee fi Yàlla xol bu
dëggu, ak fit wu mat sëkk wu ngëm
waral, gannaaw wisees na sunum
xel ndoxum setlu, ba mu tàggook
bépp gàkk bu mu nu sikkale, te
raggees na sunu yaram ci ndoxum
setlu. 23 Nanu ŋoy ci yaakaar, ji
nu biral ne moom lanu am, te nu
baña yoqi, nde ki dige ku wóor la.
24 Nanu seet itam ci sunu biir nu
nuy xiirtalantee ngir cofeel ak jëf ju
baax. 25 Te bunu def ni ñenn ñi,
di daggoo ak sunuy ndaje, waaye
nanuy ñaaxante, rawatina tey bi
ngeen gisee bés bi dëgmal.
26 Gannaaw bu nu xamee xéll
liy dëgg ba noppi nag, su nu
bàkkaaratee te di ko tey, su boobaa
ab sarax bu far yooyu bàkkaar am-
atu ci. 27 Xanaa tiitaangey séentu
mbugal ma, ak sawara wu yànj wiy
xoyom fippukat yi. 28 Képp ku ma-
soona xëtt yoonu Musaa, daawuñu
ko ñéeblu; ci kaw seedey ñaari nit
ba ñett lees ko daan rey. 29 Kon
ki dëggaate Doomu Yàlla ji, ted-
dadil deret ji ñu sellale kóllëre gi,
te ñàkke teggin Noowug Yàlla gi
nu indil aw yiw, kooku, mbugal ga
mu yelloo, ñaata yoon lay gënatee
metti, ngeen defe? 30 Xam nanu ki
wax ne: «Ag pey, maay boroom,
man maay añale,» neeti: «Boroom
bi mooy àtte ñoñam‡.» 31 Céy ku
nara tàbbi ci loxoy Yàlla jiy dund,
ndaw lu raglu!
32 Fàttlikuleen bés yu jëkk ya,
gannaaw ba ngeen jotee ci leeru
Yàlla, na ngeen dëgërloo woon ca
xeex bu mag ba te metti. 33 Leeg-
leegaa ñu saaga leen, bundxatal leen
ci kanam nit ñi; leeg-leegaa yeen
ay taxawu nit ñi ñu teg lu ni mel.
34 Ndax yeena bokk ak ñi ñu tëj seen
coono, te yeena muñe xol bu sedd
ni ñu foqarñee seen moomeel, ngir
xam ngeen yeen ci seen bopp ne am
ngeen alal ju ko gën tey sax ba fàww.
35 Kon nag buleen teqlikook seenu
fit, yool bu réy a ngi ci. 36 Li leen
war moo di muñ, ba sottal coobarey
Yàlla, su ko defee ngeen jot li mu
dige. 37 Ndax kat,
«Des nas tuut, as tuut rekk,
kiy dikk, dikk te du yeex.
38 Sama nit ku jub nag mooy dund
ndax ngëm ga,
waaye ku dellu gannaaw,
sama xol bégewu la§.»
39 Nun nag bokkunu ci ñiy dellu
gannaaw te nara sànku, waaye nooy
ñi saxoo ngëm te nara mucc.

11

Yàlla rafetlu na ngëm

1 Ngëm nag mooy cëslaayal
yaakaar te mooy firndey li bët gisul.
2 Ngëma taxoon maam ya rafet ub
jëw.

† **10:17** 10.16-17 Seetal ci *Yeremi* 33-34. ‡ **10:30** 10.30 Seetal ci *Baamtug Yoon wi* 32.35-36.
§ **10:38** 10.37-38 Seetal ci *Abakug* 2.3-4.

[3] Ngëm a nu xamal ne Yàllaa sose àddina wërngal këpp ag kàddoom, li gisu daldi sàkkoo ci lu gisuwul.
[4] Ngëm la Abel jébbale Yàlla sarax su gën saraxub Kayin, te ngëm lees seedeele Abel ne moo jub, kera ba Yàlla ci boppam seedee ne ay saraxam a nangu. Ngëm it moo waral Abel dee, te di wax.
[5] Ci kaw ngëm lees yóbboo Enog, te deewul. Da ne mes, ndax Yàllaa ko yóbbu*. Balees koo yóbbu kay, lees ko seedeeloon ne moo bànneexal Yàlla.
[6] Ku amul ngëm nag doo mana neex Yàlla, ndax kiy dikk fi Yàlla, fàww nga jëkka gëm ne Yàlla am na, gëm it ne ñi koy sàkku, moo leen di yool.
[7] Ngëm la Nóoyin dégge waxyub Yàlla bu jëm ci lu kenn gisagul woon, te ragal Yàlla la sàkke gaal, ngir musal njabootam. Ngëmam it la tiiñale àddina, ba ab céram di njub gi ngëm di maye.
[8] Ba Yàllay woo Ibraayma, ngir mu génn, jëm bérab ba mu mujj muurloo, ngëm la déggale Yàlla, ba génn, dem te xamul woon fu mu jëm.
[9] Ngëm la Ibraayma daleji ca suuf, sa ñu ko digoon, ba dëkke ay xayma ni ab doxandéem ci réewum jaambur, moom ak ñi mu séddool benn dige bi, te ñuy Isaaxa ak Yanqóoba.
[10] Booba Ibraaymaa ngay séentu dëkk ba ca kenu ya, te Yàlla di ki yor xaralag tabax bi, boole ci di tabaxkat bi.
[11] Ci kaw ngëm itam la Saarata ci boppam mana ëmbe ba jur tey mag ba wees njurum doom, ndax moo njortoon ne ka dige ku wóor la.
[12] Looloo waral genn góor doŋŋ, ku dee rekk dese, aw askan mana soqikoo ci moom, tollu ni biddiiwi asamaan ndax bare, wees ab lim ni feppi suufas géej.
[13] Ñoom ñépp ngëm lañu deeyaale te jotaguñu woon la ñu leen digoon. Waaye fu sore lañu ko séene, di ko séentu, tey ràññee ne ay doxandéem aki màngaan lañu ci àddina.
[14] Ñooñuy dëggal ne ay doxandéem aki màngaan lañu ci àddina nag, ñoo firndeel ci lu leer ne réew mu ñu moomal seen bopp lañu doon wut.
[15] Bu ñu nammoon réew ma ñu jóge, manoon nañoo dellu.
[16] Waaye réew mu ko gën lañu doon sàkku, te mooy réewum asamaan. Looloo tax Yàlla rusul ñu di ko tudde seen Yàlla, ndax waajalal na leen ab dëkk.
[17] Ibraayma, ba ñu ko nattoo, ngëm la jooxee Isaaxa ngir sarax. Ibraayma mi ñu jagle dige yi, Isaaxa jenn doomam ju góor ji mu am, moom la doon jooxe,
[18] te Yàlla noon ko: «Ci Isaaxa lees di tudde saw askan†.»
[19] Waaye Ibraayma njortoon na ne su Isaaxa dee woon it, Yàlla man na koo dekkal. Moo tax itam ci misaal, Isaaxa délsi ciy loxoom, mel ni daa dekki.
[20] Ba tey ngëm la Isaaxa ñaanale Yanqóoba ak Esawu, ngir barkey ëllëg.
[21] Ba Yanqóoba di waaja nelaw, ngëm la ñaanale ñaari doomi Yuusufa yépp, doora sujjóot, jafandoo boppu yetam‡.
[22] Ba Yuusufa di waaja nelaw, ngëm la waxe lu jëm ci mbirum gàddaayug bànni Israyil gay bawoo Misra, bay dénkaane ci mbiri yaxam.
[23] Ba Musaa juddoo, ngëm la ko ay waajuram làqe woon ñetti weer, ndax gis na xale ba taaroo woon, ba ragaluñu ndigalal buur ba.
[24] Ba Musaa màggee, ngëm a taxoon mu bañ ñu wooye ko doomu doomu Firawna ju jigéen.
[25] Bokk ak ñoñi Yàlla ab coono moo ko gënaloon muy bànneexoogum ci biir bàkkaar.
[26] Toroxtaange gu ñu koy teg ndax Almasi, moom la defoon muy alal ju ëpp denci Misra, ndax yoolub ëllëg ba la doon séentu.
[27] Ngëm la bàyyikoo Misra, te ragalul sànjum buur, xanaa dogu

* **11:5** 11.5 Seetal ci *Njàlbéen ga* 5.24. † **11:18** 11.18 Seetal ci *Njàlbéen ga* 21.12. ‡ **11:21** 11.21 Seetal ci *Njàlbéen ga* 47.31.

rekk, mbete kuy gis ki gisuwul.
28 Ngëm la Musaa aadaale màggalu
bésub Mucc ba, ak wis-wisalub
deret ja, ndax malaakam bóomkat
bi baña laal taawi bànni Israyil.

29 Ngëm la bànni Israyil jàlle géeju
Barax ya, mu mel ni yoonu suuf
su wow koŋŋ, waa Misra jéema jàll
topp ca, daldi lab.

30 Ngëm moo waral tatay Yeriko
màbb, gannaaw ba ko bànni Israyil
wëree lu mat juróom ñaari fan.
31 Ngëm moo waral ba Raxab gànc
ba dalalee jàmm nemmikukati réew
ma, àndul ak ñu gëmadi ña dee.

32 Ana lu ma ciy tegati? Jot gee
ko dul mate, su ma naroona nettali
mbirum Sedeyoŋ ak Barag ak Sam-
son ak Yefte ak Daawuda ak Samiyel
ak yonent yi. 33 Ñooñu ngëm lañu
tege loxo ay nguur, ngëm lañu defe
njekk, ci kaw ngëm la ay dige sottee,
ñeel leen, te ci lañu tëje gémmiñi
gaynde ya. 34 Ngëm lañu feye dooley
sawara, ngëm lañu rëcce ñawkay
saamar, ngëm a waral ñu weccikoo
kàttan seenug néew doole, ci kaw
ngëm lañu doone ay ñeyi xare, ba
dàq gàngoori yeneen réew. 35 Ngëm
a waral aw jigéen dekkile ñu ñu
deele woon; ngëm a waral ay góor
ñu ñu mitital, baña dellu gannaaw,
weccikoo ko seen njotug bakkan,
ndax yaakaara dekki, ba gëna dun-
dati ëllëg. 36 Ngëm la ñeneen
dékkoo ay kókkali aki yar, ba ciy
jéng ak tëjteb kaso. 37 Ñii, ñu dóor
ay doj ba ñu dee, ñee, ñu xeet leen
ba xar leen ñaar, ñee, ñu bóome
leen saamar, ñii di wëndeelu, sol
deri xar mbaa bëy, te diy ndóol, ñu
di leen bundxatal, di leen mitital.
38 Ñooñu àddina sax yeyoowu leen
woon, te àll yi lañu doon wëreeloo,
ak tund yeek xunti yeek kàmb yi.

39 Mboolem ñooñu am jëw bu
rafet ndax seen ngëm, jotuñu sax
lees dige woon, 40 ndax daa fekk
Yàlla gisal nu demin wu gën ci
nun. Moo tax boroom ngëm yooyu
waruñu woona àgg ci tolluwaay bu
mat sëkk, te fekk nun dikkagunu ba
bokk ko ak ñoom.

12

Buleen xeeb yaru Boroom bi

1 Kon nag gannaaw gii ndiiraanu
seede wu réy moo nu yéew, nanu
sippiku mboolem sëf bu nuy yeexal,
ak bàkkaar bu nu yomba téqtal. Ñu
daw nag xél wi ñu nu waajalal, te
baña yoqi. 2 Nanu ne jàkk Yeesu,
kiy sos, di sottal ngëm, moom mi
mbég mi ñu ko waajalal tax mu
dékku bant ba ñu ko daaj, tegul muy
dara toroxtaange ja ko ca fekk, te
doxe ca toog ca ndijooru jalub Yàlla.
3 Xool-leen ci moom mi bàkkaarkat
yi doon xeex, bala ngeena yoqi bay
xàddi. 4 Yeen kat xareeguleen ak
bàkkaar, ba seen deret tuuru ci. 5 Te
it fàtte ngeen kàddu yii ñu leen
ñaaxe, ni nit aki doomam:
«Doom, bul xeeb yaru Boroom bi,
bul xàddi, bu la waññee,
6 ndax Boroom bi, ku mu sopp, yar
la,
mooy bantal jépp doom ju ko
neex*.»
7 Muñleen coono bu leen di yar.
Ni ay doom la Yàlla di jëflanteek
yeen. Ana doom ju baay ba dul
yar? 8 Bu ñu leen xañee yar bi jépp
doom am wàll, dafa fekk ngeen di
doomi po, waaye du ngeen doomi
yoon. 9 Te itam am nanu ay baay
ci wàllu deret, ñoo nu daan yar,
te danu leena wegoon. Kon nag
xanaa du Baay bi yor ug noo lanu
wara gënatee nangul, ngir nu dund?
10 Sunuy baay a nu yar fan yu néew,
na mu jaadoo woon ci seenum xel.
Waaye sunu Baay bii, sunu njariñal
bopp lanuy yare, ngir nu séddu ci
sellaayam. 11 Dëgg la, benn yarub
tey neexul, xanaa naqari. Waaye la
yar bay mujj jural ña mu tàggat,
jàmm la ak njub.

12 Kon nag «dëgëral-leen loxo yi
toqi, ak óom yi bañ†,» 13 te «ngeen

* **12:6** 12.5-6 Seetal ci *Kàddu yu Xelu* 3.11-12. † **12:12** 12.12 Seetal ci *Esayi* 35.3.

xàllal seen bopp xàll yu jub yu
ngeen di jaare seeni tànk‡,» ngir kuy
soox doxe ca wér te baña gëna tële.

Buleen tanqamlu Yàlla

14 Sàkkuleen jàmm seen diggante
ak ñépp, te it sàkkuleen sellnga,
nde ku sellul du gis Boroom bi.
15 Moytuleen balaa kenn di ñàkk
yiwu Yàlla. Moytuleen bala ab
reenu wextan di fëll, di lëjle, ba
rax mbooloom lëmm. 16 Moytuleen
bala kenn a yebu ci powum séy,
mbaa mu teddadil lu sell ba mel
ni Esawu mi weccee woon ag lekk,
céru taaw ba mu yelloo. 17 Xam
ngeen ne gannaaw gi, ba mu bëggee
jot ca barke ba, dees koo gàntal.
Amul woon fenn fu mu jaare it ba
sopparñi deminam, te jéem na ko
bay jooy.

18 Yeen kat du yeena agsi woon ba
jege tund wu ngeen mana laale seen
loxo, muy tàkk, ànd aki xàmbaar,
ak lëndëm gu ne këruus, ak ngelaw
lu réy. 19 Du yeena dégg liit gu
jib, ak coowal baat bu jib te ñay
dégg kàddu ya di ñaan ñu bañ
leena dégtalati benn baat bu ni
mel. 20 Manuñu woona xajoo ndigal
la ne: «Mala sax, su laalee tund
wi, dóorleen koy doj ba mu dee§.»
21 Peeñu mooma moo raglu woon ba
Musaa ne: «Damaa tiit bay lox*.»

22 Waaye yeen fi ngeen agsi moo di
tundu Siyoŋ, dëkku Yàlla jiy dund,
te mooy Yerusalem ga ca asamaan,
yeena àgg fa junniy junniy malaaka,
dajee di màggal; 23 yeena àgg fa
ndajem taaw, ya seeni tur binde
fa asamaan. Yeena àgg fa Yàlla,
àttekatub ñépp; yeena àgg fa
noowi aji jub ña ñu matal sëkk.
24 Yeena àgg fa Yeesu, Rammukat bi
dox kóllëre gu yees gi, yeena àgg
fa deret jiy setal tuuroo, te kàddug
deret ja gëna neex kàddug deretu
Abel ga jiboon.

25 Wattuleen bala ngeena tan-
qamlu kiy wax ak yeen. Ndegam
ña tanqamlu woon ka yékkati woon
kàddoom, wax ak ñoom ci kaw
suuf ñoo rëccul, aste nun ñii, su
nu dëddoo kiy waxe fa asamaan.
26 Booba baatam la yëngale woon
suuf, waaye tey moo dige ne: «Be-
neen yoon, maay yëngalati suuf,
te du suuf doŋŋ, waaye asamaan
itam†.»

27 Li mu ne «beneen yoon», di
wund ne lees mana yëngal, lay
dindi, te mooy li sàkke, ngir lees
manula yëngal sax ba fàww.

28 Kon nag gannaaw nguur gu
deesul yëngal lanu jagoo, nanu
jàppoo cant, di jaamu Yàlla ni mu
ko bëgge cig njullite akug ragal,
29 ndax kat «sunu Yàlla, sawara wuy
xoyome la‡.»

13

Dundin wu rafet moo neex Yàlla

1 Cofeel gi war ci bokki gëmkat,
saxooleen ko. 2 Buleen sàggane di
terle, nde am na ñu seen teraanga
tax ñu fat ay malaaka te xamuñu ko
woon. 3 Bàyyileen xel ñi ñu tëj, ni su
ñu leen boole woon ak ñoom tëj, ak
itam ñi ñuy mitital, ndax yeen itam,
aw yaram ngeen am.

4 Na ñépp wormaal diggante bu ab
séy dox, te ab lalu séy na mucc sobe,
ndax fokati séy yi, ak jaalookat yi,
Yàlla moo leen di daan.

5 Buleen jikkowoo bëgg ub xaalis;
doylooleen li ngeen am, ndax Yàlla
moo ne:
«Duma la bàyyi mukk,
duma la wacc mukk*.»
6 Moo tax nu mana am fitu wax ne:
«Boroom beey sama ndimbal, duma
tiit.
Ana lees ma manal†?»

7 Fàttlikuleen seen njiit, yi leen
àgge kàddug Yàlla. Nemmikuleen
li seenug dundin meññ, te ngeen roy

‡ **12:13** 12.13 Seetal ci *Kàddu yu Xelu* 4.26. § **12:20** 12.20 Seetal ci *Mucc ga* 19.12-13. * **12:21** 12.21 Seetal ci *Baamtug Yoon wi* 9.19. † **12:26** 12.26 Seetal ci *Ase* 2.6. ‡ **12:29** 12.29 Seetal ci *Baamtug Yoon wi* 4.24. * **13:5** 13.5 Seetal ci *Baamtug Yoon wi* 31.6. † **13:6** 13.6 Seetal ci *Sabóor* 118.6.

seen ngëm. 8 Yeesu Almasi menn mi
la woon démb ak tey ba fàww.

9 Buleen nangu ay àlluwa yu bare te woroo ak sunu ngëm, di leen fàbbi. Li baax mooy ngeen di yokke aw yiw, seen pastéefu xol. Buleen yokke pastéefu xol, ay ndigal yu jëm ci aw ñam, te ña koy sàmm, jariñu leen dara.

10 Sunu sarxalukaayu bopp, la ñu
cay jooxe, ñay liggéeye ca xaymab
jaamookaay ba, sañuñu caa lekk.
11 Ndax kat, jur ga sarxalkat bu
mag ba daan yóbbu seen deret ca
bérab bu sell baa sell, ngir njotlaayal
bàkkaar, seen yaram lees daan lakk
ca bitib dal ba. 12 Moo waral Yeesu
itam deeye ca bitib dëkk ba, ngir
sellale askan wi, deretu boppam.
13 Kon nag, nanu ko fekki ca bitib
dal ba, ba tegoo toroxtaangeem ga
mu tegoo woon, 14 ndax amunu fii ci
àddina dëkk bu sax ba fàww, waaye
dëkk biy ñëw, moom lanuy sàkku.

15 Kon nag saa su nekk, nanuy
jooxee ci Yeesu, sunu saraxu cant,
ñeel Yàlla, muy sarax su bawoo ci
sunuw làmmiñ, ñu di ko birale aw
turam. 16 Te it di def lu baax, ak
di dimbalee, buleen ko fàtte, ndax
sarax yu mel noonu la Yàlla gërëm.

17 Déggal-leen seeni njiit te nangul leen, ndax sàmm bakkani ñi ñu jiite mooy seenub liggéey, te moom lees leen di laaj ëllëg. Su ko defee ñu defe ko xol bu sedd, te bañ koo def di binni, ndax loolu du seen njariñ.

18 Deeleen nu ñaanal nag. Li nu
wóor de, moo di sunum xel yeddu
nu fenn, te it di def lu baax ci lépp
moo di sunu bëgg-bëgg. 19 Ma di
leen gëna tinooti, ngir ngeen ñaanal
nu, ba ma délsil leen nu mu gëna
gaawe.

20 Yàlla miy boroom jàmm, moom
mi dekkal sunu Sang Yeesu, Sàmm
bu mag bi, ci dooley deret ji mu
fase kóllëre gu sax dàkk, 21 yal na
leen matal sëkk ci lépp lu baax, ngir
ngeen di jëfe coobareem. Yal na
def ci nun bànneexu boppam bu mu
sottale Yeesu Almasi, mi daraja ñeel
ba fàww. Amiin.

22 Kon nag bokk yi, dëgg waay, muñleen ma ñaaxe leen gii kàddu. Bañ naa ko ba gàttal bataaxal bii ma leen bind.

23 Xamleen ne sunu mbokk Timote
génn na kaso. Su dikkee léegi,
moom laay àndal, seetsi leen.

24 Nuyul-leen ma mboolem seeni
njiit, ak mboolem gëmkat ñu sell ñi.
Waa Itali ñu ngi leen di nuyu.

25 Yal na aw yiw ànd ak yeen
ñépp.

Bataaxal bi Yàlla may Yanqóoba mu bind ko

1 Ci man Yanqóoba, jaamub Yàlla
ak Sang Yeesu Almasi, la bataaxal
bii bawoo, ñeel fukki giir ak yaar yi
tasaaroo ci àddina. Maa ngi leen di
nuyu.

Lu jëm ci nattu ak ngëm

2 Bokk yi, bu ngeen jaaree ci
mboolem xeeti nattu, jàppeleen ko
mbég mu mat sëkk, 3 te xam ne bu
seen ngëm nattoo, ñeme coono la
leen di jural. 4 Na ag ñeme coono
sottal liggéeyam ci yeen, ngir ngeen
sotti, mat sëkk, te baña yéese fenn.
5 Ku desele am xel mu rafet nag,
na ko ñaan Yàlla, mu may ko ko,
ndax Yàlla mooy yéwéne ñépp te
du sikk kenn. 6 Waaye ngëm la koy
ñaane te bumu ci am benn sikki-
sàkka, ndax kiy sikki-sàkka daa
mel ni gannaxu géej bu ngelaw liy
yóbbu, di ko lëmbaaje. 7 Kooku
bumu yaakaar dara ci Boroom bi.
8 Boroom xel-yaar la, xel maa toogul
ci lenn lu muy def.

Néewle kawe, barele suufe

9 Mbokkum gëmkat mi suufe
daraja, na sagoo ab kawewaayam;
10 te ki barele it na sagoo ag su-
ufeem, ndax ni tóor-tóoru saxayaay
di ruuse, noonu lay wéye. 11 Naka
la jant di fenk, ba naaj wi tàng jérr,
saxayaay lax, tóor-tóoram ruus, taar
ba réer ko mërr. Noonu itam la ki
barele di jeexlee ci biiri yëngoom.

Yàllaay nattoo waaye du fiir kenn

12 Ndokklee ku muñ ab nattu, nde
su ca amee ngërëm, mooy yooloo
kaalag dund, gi Yàlla dig ñi ko sopp.
13 Képp ku dajeek lu koy xiirtal,
bumu ne: «Yàllaa ma xiirtal,» ndax
maneesula xiirtal Yàlla ci lu bon, te
moom ci boppam du xiirtal kenn.
14 Waaye ku nekk, sa xemmemtéefu
bakkanu bopp moo lay xiirtal, ootal
la ba nax la. 15 Te xemmemtéefu
bakkan bu ëmbee, bàkkaar lay
wasin, te bàkkaar bu matee, ndee
lay jur.
16 Bokk yi, soppe yi, buleen juum
ci lii: 17 gépp may gu baax, ak bépp
jagle bu mat, fa kaw la bawoo, di lu
wàcce fa Baay biy boroom leer yi, ki
soppikuwul ci lenn, te genn ker gu
toogadi nekkul ci moom. 18 Moom
la soob mu jure nu kàddug dëgg,
ba nu taxawe ab jooxeb ndoortel
meññeef, ci biiri bindeefam.

Jëfeleen kàddug Yàlla

19 Bokk yi, soppe yi, nangeen xam
lii: na ku nekk di gaaw ci déglu, di
yeexa wax tey yeexa mer. 20 Ndax
merum nit du jur njub fa Yàlla.
21 Kon nag baleen jépp jikko ju tilim,
ak mboolem xeeti mbon yi ne gàññ,
te ngeen nangu ci biir ag woyof,
kàddu, gi jëmbate ci yeen te man
leena musal.
22 Doonleen jëfekati kàddu gi,
buleen di ay déglukat doŋŋ, di nax
seen bopp. 23 Ndax kat kuy déglu
kàddu gi te jëfewoo ko, kooku daa
mel ni kuy niir kanamam cib seetu:
24 bu niiree boppam, dem daldi fàtte
ca saa sa lu muy nirool. 25 Waaye
ki ne jàkk yoon wu mat sëkk, wiy
goreel ku ko topp, saxoo yoon wi te
bañ koo dégg, fàtte; xanaa di dégg,
jëfe, kooku mooy bége jëfam.
26 Ku yaakaar ne moo jullite te
moomul làmmiñam, boppam lay
nax te ag njulliteem amul njariñ.
27 Njullite gu set te mucc sikk fa
kanam Yàlla Baay bi moo di lii: di
nemmiku jirim akub jëtun ci seen
njàqare, tey sàmmu ba mucc ci
gàkki àddina.

2

Gënaatle warul

1 Bokk yi, bu leen di gënaatle te
di gëmkati sunu Sang Yeesu Almasi,
Boroom leer. 2 Ndax su nit duggsee
seenum ndaje, takk jaarob wurus,
solu ba jekk; ku néew doole it dug-
gsi, limboo ay sagaram, 3 su ngeen

seetloo boroom col gu jekk gi, ne ko:
«Toogeel fii, moo baax ci yaw,» te
ne néew-ji-doole ji: «Yaw, taxaweel
nee, mbaa nga toog fii sama tànki
toogu, fi suuf,» 4 su boobaa xanaa du
yeena ngi gënaatle ci seen biir, tey
àttee ay mébét yu bon?
5 Bokk yi, soppe yi, dégluleen.
Xanaa du Yàlla moo taamu ñi
àddina jàppe ñu néew doole, ngir
ñu barele ngëm, boole ci jagoo
nguur, gi Yàlla dig ñi ko sopp? 6 Yeen
nag ngeen di teddadil néew doole yi!
Xanaa du boroom alal yi ñoo leen di
noggatu, di leen diri ba fa mbaxana
dee benn? 7 Xanaa du ñooñu ñooy
ñàkke kersa tur wu tedd wi ngeen
di wuyoo?
8 Ndegam nag yoonu Buur Yàlla
ngeen matal sëkk, di sàmmonteek
Mbind mi ne: «Ni ngeen soppe
seen bopp, nangeen ko soppe seen
moroom*,» su boobaa waawleen
góor! 9 Waaye su ngeen gënaatlee,
bàkkaar ngeen, te yoon topp na
leen, ndax yeena ko xëtt. 10 Ndax
kat képp ku sàmm yoon wépp,
ba mu des lenn ndigal doŋŋ lu
mu tërëfe, ab daanu ku moy yoon
wépp ñeel na ko. 11 Ndax ki ne:
«Bul jaaloo,» moo ne itam: «Bul
bóome†.» Ku jaaloowul te bóome
nag, xëtt na yoon. 12 Deeleen
waxe tey jëfe ni mu jekke ci nit ñu
ñuy séddeji àtteb yoon wiy goreel.
13 Daan bu àndul ak yërmande,
moom lees di àttee ña daawul jëfe
yërmande. Yërmande nag kekku na
ab daan.

Gëm, jëfe

14 Bokk yi, ku ne gëm na, te jëfewu
ko, ana lu mu koy jariñ? Ndax googu
ngëm man na koo musal? 15 Su
mbokk mu góor mbaa jigéen raflee,
mbaa mu ñàkk lu mu dunde bés bu
nekk, 16 ba kenn ci yeen ne mbokk
mi: «Demal ak jàmm, solul nag te
lekk ba regg,» te fajul aajoom, loolu
lu muy jariñ? 17 Noonu la ngëm
deme, su amul jëf ju mu àndal,
ngëm gu dee la.
18 Waaye jombul nit ne: «Yaw,
ngëm nga am, waaye man, jëf laa
am.» Dama ne, won ma sa ngëm
gu àndul ak jëf; man, samay jëf laa
lay wone sama ngëm. 19 Yaa gëm ne
Yàlla kenn la; waaw góor, waaye rab
yu bon yi it loolu lañu gëm bay lox.
20 Yaa ñàkk bopp, dangaa bëgg
lu la firndeel ne ngëm gu àndul
ak jëf, amul njariñ? 21 Sunu
maam Ibraayma, xanaa du ci jëf
lees ko joxe àtteb ku jub, ndax jëf
ja mu jooxee doomam Isaaxa ca
sarxalukaay ba? 22 Kon gis nga ne
ngëm gaa liggéeyandoo ak jëfam
ja, te ca jëf ja la ngëm ga mate
sëkk. 23 Mbind ma daldi sotti, na
mu dikke woon ne: «Ibraayma moo
gëm Yàlla, ñu waññal ko ngëmam
ag njub‡,» ba ñu di ko wooye xaritu
Yàlla. 24 Ngeen gis kon ne ci jëf lees
di joxe nit àtteb ku jub, waaye du ci
kaw ngëm doŋŋ.
25 Xanaa du noonu it lañu joxe
Raxab§ gànc ba, àtteb ku jub, ci kaw
jëfam, ndax la mu dalaloon ndawi
Yawut ya, ba awale leen feneen?
26 Yaram wu àndul akug noo daal, ni
mu deeye, noonu la ngëm gu àndul
aki jëf, deeye.

3

Moom sa làmmiñ cig mat la bokk

1 Bokk yi, bu ñu bare ci yeen wuta
doon sëriñi mbooloom gëmkat mi,
ndax xam ngeen ne nun ñiy jàngle
nooy gëna metti ab àtte. 2 Bare na
lu nuy tooñ, nun ñépp. Ku dul tooñ
ci kàddu nag, kooku nit ku mat la,
te man naa moom yaramam wépp,
boole ci.
3 Aw fas, ŋalaab gi nuy def ci
gémmiñam, mu déggal nu lanu
ci jublu, te moom lanuy walbatee
yaramu fas wi wépp. 4 Xool-leen
gaal yi it, ak ngelaw lu réy lu
leen mana jañax, weñ su tuut la

* **2:8** 2.8 Seetal ci *Sarxalkat yi* 19.8. † **2:11** 2.11 Seetal ci *Mucc ga* 20.13, 14. ‡ **2:23** 2.23 Seetal ci *Njàlbéen ga* 15.6. § **2:25** 2.25 Seetal ci *Yosuwe* 2:1-21.

dawalkat biy walbatee gaal gi, jëme
fu ko neex. 5 Noonu itam la aw
làmmiñ dee cér su tuut te réy aw
bàkk.

Seetleen ni ferñent su tuut di
lakke gott bu yaa. 6 Aw làmmiñ
itam sawara la; làmmiñ a bokk ci
sunuy cér, te di àddinay mbon, di
gàkkal jëmm jépp. Aw làmmiñ,
giiru dundu nit ki lay jafale ab taal
bu tàkke fa sawara.

7 Mboolem xeeti rabi àll yeek
njanaaw yi, ak ndëgmeent yi, ak
rabi géej yi, dees na leen tàggat,
te nit a leen di tàggat ba ñu mokk.
8 Waaye aw làmmiñ, kenn manu koo
tàggat ba mu mokk. Mooy aayteef
gu kenn manula dànk, fees dell ak
tookey ndee.

9 Aw làmmiñ lanuy sante kiy Bo-
room bi, di Baay, te it ci lanuy
móoloo nit ñi bindoo takkndeeru
Yàlla. 10 Genn gémmiñ gi, ci la
kàddug cant ak gu móolu di jibe.
Bokk yi, warula deme noonu kat.
11 Benn bëtu ndox ndax dina bal-
landoo ndox mu neex, ak ndox mu
wex, ci menn pax mi? 12 Bokk yi,
ag figg man naa meññ oliw? Am ag
reseñ dina meññ doomi figg? Bëtu
ndoxum xorom it du nàcc mukk
ndox mu neex.

13 Ana ci yeen ku rafet xel te xam
àddina? Na ko firndeele dundin wu
rafet wu feeñ ci jëfam ju teey ndax
xel mu rafet. 14 Waaye ku denc ci sab
xol, wextanu kañaan, ak mébétum
sàkku sa darajay bopp, bul damoo
xel mu rafet, nde kon nga moy
dëgg. 15 Moomu xel jógewul fa kaw,
àddina sii la bokk, di yëfi bakkan, te
di mbiri Seytaane. 16 Ndax kañaan
ak sàkku sa darajay bopp, fu mu
ame, fa la salfaañoo di ame, ak
mboolem jëfi ñaawtéef.

17 Waaye xel mu rafet ma bawoo
fa kaw, set la jëkka def, teg ci ànd
ak jàmm, akug dal. Day taxa neexa
jubool, feese yërmande, di meññ jëf
ju baax, te mucc ci par-làqu akug
jinigal. 18 Meññeefum njub nag,
ci jàmm lees koy ji, ci biir doxkati
jàmm yi.

4

Nangul-leen Yàlla

1 Ana fu jote yeek xuloo yi ci
seen biir jóge fu moy seen bànneexi
bakkan, yiy xare ci seen yaram?
2 Yeenay xemmem lu ngeen dul am.
Yeenay bóome, di iñaane lu ñeneen
am, te manuleen koo am. Yeenay
xuloo ak a jàppante. Dungeen am,
ndax yeena ñaanul. 3 Te su ngeen
ñaanee, dungeen am, ndax mébét
mu bon ma ngeen ñaane, ngir am
lu ngeen toppe seen bakkan.

4 Bokkaalekat yi ngeen doon!
Xanaa xamuleen ne xaritoo ak
àddina moo di noonoo ak Yàlla?
Kon nag ku namma def àddina ab
xarit, ab noonu Yàlla ngay doon.
5 Am defe ngeen ne ag neen la Mbind
mi indee ne: «Xemmemtéef gu ànd
ak fiiraange la Yàlla am ci noo gi
dëkk ci nun.» 6 Waaye yiw wu
gënatee baawaan la maye. Moom
la Mbind mi ne:
«Yàlla, ñi réy lay xeex,
ñi toroxlu, mu may leen aw yiw[*].»

7 Kon nag nangul-leen Yàlla, te
bañal Seytaane, mu daw, ba sore
leen. 8 Jegeleen Yàlla, mu jege leen.
Yeen bàkkaarkat yi, raxasleen seeni
loxo, yeen ŋaralekat yi laa ne, setal-
leen seen xol. 9 Tiisluleen te ñaawlu
bay jooy. Na seeni ree soppiku
ay jooy, seen mbég doon njàqare.
10 Toroxluleen fi kanam Boroom bi,
mu yékkati leen.

Buleen sikkal kenn

11 Bokk yi, buleen ŋàññante. Ku
ŋàññ sa mbokk mbaa nga sikkal sa
mbokk, yoon wi nga ŋàññ, yoon
wi nga sikkal. Ku sikkal yoon
wi nag doo sàmmkatub yoon wi,
sikkalkatub yoon wi nga. 12 Boroom
yoon wi, kenn doŋŋ la, te mooy àtte;
moo mana musle, mbaa mu sànke.
Te yaw miy sikkal sa mbokkum
gëmkat sax, yaay kan?

[*] **4:6** 4.6 Seetal ci *Kàddu yu Xelu* 3.34.

Ëllëg, ëllëgu Yàllaa

13 Kaayleen nag ma wax leen, yeen
ñi naan: «Tey mbaa ëllëg ma dem
ba dëkk sàngam, def fa at, julaa
fa ba tonu.» 14 Yeen xamuleen sax
lu ëllëg di doon? Ana luy seen
bakkan? Yeen ngeen di as lay suy
feeñ léegi, nes tuut mu ne mes!
15 Li ngeen di wax kay moo di: «Bu
soobee Boroom bi, dinanu dund ba
def nàngam sii mbaa nàngam see.»
16 Léegi daal dangeena bew bay
damoo seeni mébét! Googu damu
de, lu bon la. 17 Ku xam lu baax loo
wara def te defoo ko nag, bàkkaar
nga.

5

Boroom alal bumu tooñ néew-jidoole

1 Kaayleen nag ma wax leen, yeen
boroom alal yi, jooyleen te yuuxu,
ndax mitit yi leen di dikkal. 2 Seen
alal nëb na, seeni yére maxe, 3 seen
wurus ak seen xaalis xomaag. Xomaag
ja dib seede bu leen tuumaal,
di xoyom seenu suux ni sawara.
Yeena dajale alal ca fan yu mujj
ya. 4 Dégluleen! Peyoor, ga ngeen
xañ ña gub seen tool, mooy yuuxu
noonu. Jàmbati góobkat ya tàbbi
na ca noppi Boroom gàngoori xare
yi. 5 Dund gu nooy ak bànneexu
bakkan daal ngeen nekke ci kaw
suuf, di yaflu ci bésub rendi. 6 Yeena
daan ba reylu aji jub, te jéemula
bañ.

Muñ war na gëmkatub Almasi

7 Kon nag bokk yi, muñleen, ba
Boroom bi délsi. Seetleen ci beykat
biy séentu njariñal meññeef mu
jóge fi suuf si. Ma ngay muñ,
céebo ba bët wàcc. 8 Yeen itam
muñleen te takk seenu fit, ndax
bés ba Boroom biy dikk dëgmal na.
9 Bokk yi, buleen di ñaxtoonte, lu ko
moy dees na leen daan, te Daan-kat
baa ngii taxaw ci bunt bi!
10 Bokk yi, yonent yi wax ci turu
Boroom bi, di dékku aw tiis, ak di
muñ, defleen leen seeni royukaay.
11 Xam ngeen ne ñi muñ lanu foog
ne ñoom la mbég ñeel. Dégg ngeen
na Ayóoba muñe woon, ak muj
ga ko Boroom bi jagleel, ndax Boroom
bi moo bare yërmande akug
ñeewante.
12 Li ci raw nag bokk yi, moo
di buleen giñ, bu muy ci asamaan
mbaa ci suuf mbaa ci leneen lu mu
mana doon. Na seen waaw di waaw,
seen déet di déet, bala ngeena tàbbi
ci mbugal.

Ñaan gu ngëm lal day dal

13 Ana ci yeen ku nekk ciw tiis?
Na ñaan. Ana ku ci am mbég? Na
sàbbaal. 14 Ana ku wopp ci yeen?
Na woo magi mbooloom gëmkat ñi,
ñu ñaanal ko, raayaale ko ag diw
ci turu Boroom bi. 15 Ñaan gu ànd
ak ngëm day musal ki wopp, ba
Boroom bi yékkati ko. Su dee daa
bàkkaar, dees na ko jéggal. 16 Kon
nag tuddanteleen seeni bàkkaar tey
ñaanalante, ndax ngeen wér. Aji
jub ji, ag ñaanam, doole lay dale.
17 Ilyaas nit la woon ku bindoo
ni nun, waaye ba mu saxee ci
ñaan ngir mu baña taw, ndox laalul
suuf diiru ñetti at ak genn-wàll.
18 Mu dellu ñaan, asamaan taw, suuf
meññ meññeefam*.
19 Bokk yi, su amee ci yeen ku
moy yoonu dëgg, keneen ku ko
waññi, 20 xamleen ne ku waññee
bàkkaarkat ci yoonu sànkuteem,
musal na bakkanam, te faral na ko
bàkkaar yu bare.

* **5:18** 5.18 Seetal ci *1.Buur ya* 17.1; 18.1, 42-45.

Bataaxal bu jëkk bi Yàlla may Piyeer mu bind ko

1 Ci man Piyeer, ndawal Yeesu
Almasi la bataaxal bii bawoo, ñeel
askan wi Yàlla taamu, te ñu toxuji
diiwaani Pont ak Galasi ak Kapados
ak Asi ak Bitini*. 2 Yeen la Yàlla
Baay bi ràññee lu jiitu, ci ni mu
leen sellale Noo gu Sell gi, ngir ngeen
mana déggal Yeesu Almasi, boole ci
tooyloo deretam, mu setal leen. Aw
yiw ak jàmm ju ne xéew ñeel na
leen.

Yaakaar juy dund lanu am ci Almasi

3 Cant ñeel na Yàlla, sunu Baayu
Sang Yeesu Almasi! Moo nu jud-
duwaatal ci yërmandeem ju yaa, ci
dooley ndekkitel Yeesu Almasi, ngir
may nu yaakaar juy dund. 4 Loolu
moo am ngir ab cér bu dul yàqu,
du sobewu, du seey, cér bu dence fa
asamaan ñeel leen, 5 yeen ñi seen
ngëm tax ngeen yiiru ci manoorey
Yàlla, mi leen di nége mucc ga mu
waajal te di ko feeñal ca bés bu mujj
ba.
6 Loolu bégeleen koo bége,
doonte tey ñàkkul ngeen nekke
njàqare ab diir, ndax ay nattuy
nattu. 7 Yooyu nattu, ni sawara
di natte wurus, ni lay natte seen
dëggutey ngëm, te ngëm a gën
wurus fuuf, nde wurus day jeex.
Su ko defee seen ngëm gu dëggu
jural leen ag cant, ak daraja ak
teraanga, bés bu Yeesu Almasi
feeñee. 8 Moom mooy ki ngeen
gisul te sopp ko. Tey fi tey gisuleen
ko, waaye gëm ngeen ko, ba tax
leena bég lool, mbég mu màgg mu
làmmiñ manula tudd, 9 ndax yeena
ngi jot ci yool bi ngëm di yóotu, te
mooy texe.
10 Googu texe, yonent ya jottli
woon waxyub seen yiw wi leen
dikkal, niir nañu ko, càmbar ko.
11 Gëstu nañu jan jamono, ak
yan xew-xew la Noowug Almasi ga
nekkoon ci ñoom, tegtale woon.
Mooy ba Noo gay seede lu jiitu,
coonoy Almasi, ak ndam ya cay
topp. 12 Yonent yooyu, xamalees na
leen ne du seen njariñal bopp lañuy
liggéeyal xibaar boobu, xanaa yeen.
Ñi leen àgge xibaar bi tey ñoo di
ñiy waare xibaaru jàmm bi ci dooley
Noo gu Sell, gi ñu yebale asamaan, te
muy mbir mu malaaka yi sax, noon
siiwa nemmiku.

Sellal moo war

13 Kon nag teewlooleen seen xel,
te ànd ak seen sago, te ngeen wékk
seen jépp yaakaar ci yiw wa ñu
leen di dikke kera bu Yeesu Almasi
feeñee. 14 Gannaaw gone yu dégg
ndigal ngeen, buleen toppati seen
xemmemtéefi bakkan ya woon, ba
ngeen xamulee. 15 Waaye ni ki
leen woo selle, yeen itam nangeen
selle noonu ci seen mboolem jëfin.
16 Ndax kat bindees na ne: «Sell-
leen, ndax man ku Sell laa†.»
17 Gannaaw nag kiy àtte nit ku
nekk ci ay jëfam te amu ci xejj
ak seen, Baay ngeen koy wax,
sàllooleen koo ragal, seen diirub
ngan ci kaw suuf. 18 Xam ngeen
ne yëf yuy wéy yu mel ni xaalis
mbaa wurus, du moom lees leen
jote ci seen dundinu neen wa ngeen
donne ca seeni maam, 19 waaye
seenug njot moo di deretu Almasi ju
jafe, ji taxawe deretu xar mu sikkul,
gàkkul. 20 Bu yàgg, ba àddina
sosoogul la Yàlla tuddaloon Almasi
loolu, waaye léegi ci mujug jamono
jii la ko Yàlla feeñal ngir yeen, 21 ñi
Almasi tax ngeen gëm Yàlla. Te
Yàllaa ko dekkal, may ko ndam, ba

* **1:1** 1.1 Dafa mel ni, ñi gëm Almasi ci bànni Israyil la wax, te ñu dëkk ci diiwaan yooyu. Juróomi diiwaan yooyu yépp, réew mi ñuy wax Tirki tey, ci lañu bokkoon. † **1:16** 1.16 Seetal ci *Sarxalkat yi* 19.2.

tax Yàlla di ki ngeen gëm, yaakaar
ko.
22 Kon nag gannaaw setal ngeen
seen xol, ndax dëgg gi ngeen
déggal, ba tax ngeen am cofeel gu
mucc jinigal, ci bokki gëmkat ñi,
nangeen soppantee xol bu set, cofeel
gu mat sëkk. 23 Ndax kat dan-
geena judduwaat, te jiwu wi ngeen
judduwaate mooy kàddug Yàlla giy
dund te sax dàkk; du jiwu wuy
yàqu, waaye mooy jiwu wu dul yàqu
mukk. 24 Ndax bindees na ne:

«Bépp boroom suux, nim ñax la mel,
mboolem darajaam mel ni tóor-
tóoru àll,
ñax ma wow, tóor-tóor ma ruus.
25 Waaye kàddug Boroom bi mooy
sax ba fàww‡.»

Kàddu googu moo di xibaaru jàmm
bi ñu leen àgge.

2

Almasi mooy kenug mbooloom gëmkat ñi

1 Kon nag baleen mboolem xeetu
mbon, ak mboolem njublaŋ, ak
jinigal, ak kiñaan, ak mboolem
xeetu yàq der. 2 Ni liir buy doora
juddu yàkkamtee nàmpe, ni ngeen
wara yàkkamtee nàmp soow mu
set miy Kàddug Yàlla. Mooy tax
ngeen màgg ci seen dundug texe,
3 gannaaw mos ngeen ci mbaaxug
Sang bi.

4 Dikkleen ci moom, mooy doj wuy
dund. Nit ñee ko beddi moos, waaye
Yàllaa ko fal, fonk ko. 5 Te yeen
itam yeen ay doji cëslaay yuy dund,
doj yi Noo gi tabaxe kërug Yàlla,
ñeel liggéeyu carxal gu sell, ngir
ngeen di ko jébbal ay sarax yu Noo
gi rafetlu, sarax yu Yàlla nangu ndax
Yeesu Almasi. 6 Moo waral lii dikk ci
Mbind mi:

«Maa ngii di dëj fi Siyoŋ, aw doju
doorukaay,
doju tànnéef wu gànjare.
Wii doj, ku ko wéeroo, doo rus
mukk*.»

7 Kon nag yeen ñi gëm, yeen la
gànjar gi ñeel. Waaye ci ñi gëmul,
nag:

«Moo di doj wa tabaxkat ya beddi
woon,
te mu mujj di doju coll wi†.»

8 Te it:

«Mooy doj wuy fakktale,
di xeer wuy daaneel‡.»

Ñoo ko fakkastaloo nde ñoo gëmul
kàddu gi, te it loolu la leen dogal ba
séddoon.
9 Waaye yeen nag yeen ay giir
giy tànneef, yeenay sarxalkati Buur,
yeen ay askan wu sell, yeen ay xeet
wi ñu jot, ngir ngeen biral jaloore
yu wéet yi ñeel ki leen woo, génnee
leen cig lëndëm, indi leen ci leeram
gu yéeme. 10 Yeen ñi dul woon sax
aw xeet, démb, tey yeen ay xeet
wi Yàlla ñoñoo§; dajaguleen woon
yërmande, waaye tey daj ngeen
yërmande.

Liy wàllu gëmkatu Almasi ci àddina

11 Soppe yi, ay gan ngeen, ay
doxandéem ci kaw suuf. Kon nag li
ma leen di dénk moo di ngeen moyu
xemmemtéefi bakkan yiy xeex ak ab
xol. 12 Seen dundin ci biir jaambur
ñi gëmul, rafetal-leen ko, ba su ñu
leen waxaloon ne ay defkati lu bon
ngeen itam, seen jëf ju rafet lañuy
gis, te moom lañuy sàbbaale Yàlla,
kera bésub dikkam.

Déggal-leen njiit yi

13 Nangul-leen gépp kilifteef gu
tege ci àddina ngir Boroom bi; muy
buur bu mag bi gëna kawe, 14 mbaa
boroom dëkk yi diy ndawam, te mu
tabb leen, ngir ñu mbugal ñiy def
lu bon, te sargal ñiy def lu baax.
15 Ndax coobarey Yàlla kat moo di
ngeen di def lu baax, ba wedamal nit
ñu ñàkk bopp ñi xamul dara. 16 Ay
gor ngeen, waaye jaami Yàlla ngeen.

‡ **1:25** 1.24-25 Seetal ci *Esayi* 40.6, 8. * **2:6** 2.6 Seetal ci *Esayi* 28.16. † **2:7** 2.7 Seetal ci *Sabóor* 118.22. ‡ **2:8** 2.8 Seetal ci *Esayi* 8.14. § **2:10** 2.10 Seetal ci *Ose* 1.6, 9 ak 2.25.

Kon buleen taafantoo li ngeen diy
gor ba def lu bon. 17 Ñépp nag
ngeen di teral; mbooloom gëmkat
ñi, soppleen leen; Yàlla, ragal-leen
ko; te buur, teral leen ko.

Nanu muñ coono, roye ko Almasi

18 Yeen jaam yi, nangul-leen te
weg wegeel gu mat sëkk seeni sang,
te du sang yi baax te lewet doŋŋ,
waaye ñu wex ñi itam ci lañu.
19 Ndax nit ki su séddee Yàlla ab cér,
ba tax mu muñ tiis ak coono bu ko
yoon tegul, loolu aw yiw la. 20 Muñ
ay dóor yu la fekk tooñ, ana lu ciy
ndam? Waaye soo muñee coono boo
daj ngir lu baax loo def, loolu de aw
yiw la fa kanam Yàlla. 21 Ci loolu
sax lañu leen woo, ndax Almasi itam
sonnal na leen, te moo leen bàyyeel
ab royukaay, ngir ngeen jaar ciy
tànkam.
22 «Moo bàkkaarul, fenul*.»
23 Saaga nañu ko te feyuwul, daj na
coono te tëkkoowul, waaye boppam
la dénk kiy àtte dëgg. 24 «Moom ci
boppam moo gàddu sunuy bàkkaar,
moo ko tegoo ci yaramu boppam ca
bant ba,» ngir nu deeyal bàkkaar te
dundal njub; «moom mooy ki ngeen
wére ci ay góomam†.» 25 «Yeena
réeroon niy xar‡,» waaye délsi
ngeen tey ci seenub sàmm, seen
wattukatub xol.

3

Jëkkër sang la, jabar di nawle

1 Naka noonu yeen jigéen ñi,
nangul-leen seen jëkkër, ngir jëkkër
ju ci nanguwula gëm kàddu gi it,
mana gindiku te wax du ci am yoon,
ngir na jabaram di jëfe, 2 ndax day
xool ci yeen ak seenug sellal gu ànd
ak wegeel.
3 Seen gànjar bumu doon gànjaru
biti bu yem ci ay létt yu rafet, ak
takkaayi wurus, ak yére yu yànj,
4 waaye nay lu làqoo jëmmu biir,
nay gànjar gu dul jeex, te mooy
lewetaay akug teey, ndax looloo réy
njarte fa Yàlla. 5 Bu jëkkoon loolu
moo doon gànjaru jigéen ñu sell
ña yaakaaroon Yàlla te nangul seen
jëkkër, 6 noonu Saarata déggale
woon Ibraayma, naan ko «Sang bi».
Yeen jigéen ñi nag, yeen ay doomi
Saarata, li feek yeena ngi def lu baax
te bañ cee ragal ku leen xupp.
7 Naka noonu yeen góor ñi,
bàyyileen xel ni ngeen dëkke ak
seeni jabar, tey sóoraale néew doo-
ley jigéen. Séddleen leen teraangay
nawle, gannaaw yeena bokk wenn
yiw wi leen may ngeen dund dëgg.
Su ko defee dara du gàllankoor
seeni ñaan.

Soppanteleen te saxoo baax

8 Li may tënke nag moo di yeen
ñépp, ngeen mànkoo, yégante,
bëggante ni mu ware ay bokki
gëmkat, baaxeenteleen te woyof.
9 Lu bon, buleen ko feye lu bon; ay
saaga it, buleen ko feye ay saaga.
Xanaa ngeen ñaanal leen, feye leen
ko, ndax ci loolu lees leen woo, ngir
ngeen jagoo barke. 10 Ndax kat:
«Ku bëgga bége bakkanam,
fekke bés bu rafet,
na làmmiñam daw lu aay,
dawi fen.
11 Na daggook lu bon, tey def lu
baax,
na sàkku jàmm, saxoo ko.
12 Ndax ay gët la Boroom bi
ne jàkk aji jub ñi,
te ay noppam la dékk seeni ñaan,
waaye Boroom bi, kanamam lay
tëjal
ñiy def lu bon*.»

Na seenug njub waral seen coono

13 Te it su ngeen dee ñu njaxlaf
ci def lu baax, ana ku leen di def
lu bon? 14 Te sax su ngeen doon
jànkoonteeki coono ndax seenug
njub, ndokklee yeen. Buleen am
jenn tiitaange ci seeni xuppe, te
buleen jaaxle. 15 Waaye Sang Al-
masi ngeen di sellal ci seen xol, te
waajal nu ngeen di tontoo ku leen

* **2:22** 2.22 Seetal ci *Esayi* 53.9. † **2:24** 2.24 Seetal ci *Esayi* 53.5. ‡ **2:25** 2.25 Seetal ci *Esayi* 53.6. * **3:12** 3.12 Seetal ci *Sabóor* 34.12-16.

laaj lu jëm ci yaakaar ji ngeen am.
16 Waaye nay tont lu rafet te ànd
akub yar. Saxooleen di jëfe li dalal
seenum xel, ba mbir ma ñu leen di
baatali, ñooñuy ŋàññ seen dundin
wu rafet wi leen Almasi manloo,
gàcce rekk lañuy jële ca mbir ma ñu
leen di baatali.
17 Coono yu la jëf ju baax yóbbe
kat, ndegam da di coobarey Yàlla,
moo gën coono yu la jëf ju bon
yóbbe. 18 Almasi itam benn yoon
la daj coono ndax bàkkaari nit ñi,
moom miy ki jub moo leen ko defal
yeen ñi jubadi, ngir yóbbu leen
fa Yàlla; moom lañu rey yaramu
suuxam, waaye moo dundaat ci
dooley Noo gi. 19 Ci dooley Noo
googu la deme ba waari bindeef
ya seeni fit tëje†, 20 ñooña gëmadi
woon bu yàgg, jant ya Yàllay muñ,
di négandiku, te Nóoyin di yett
gaal, ga lim bu néew, juróom ñett,
mucce woon ca ndox ma. 21 Ndox
mooma di misaalub sóobu gi leen
musal tey; du sóobu guy dindi
tërub yaram, waaye moom ngeen di
wuyoo wooteb Yàlla ci xel mu dal,
te li leen di musal mooy ndekkitel
Yeesu Almasi, 22 mi yéeg asamaan,
toog fa ndijooru Yàlla, ki malaaka
yeek boroom sañ-sañ yeek boroom
doole yi, bokk nekk cig curgaam.

4

Nekkal-leen Yàlla

1 Gannaaw Almasi nag moo
daj coonob yaramam, yeen itam
gànnaayooleen boobu yéene,
ndaxte ku daj coonob yaram, tàggoo
naak bàkkaar, 2 ngir bañatee topp
xemmemtéefi bakkan, xanaa di topp
coobarey Yàlla, diir bi ko dese ci
kaw suuf. 3 Ndax démb kat yàgg
ngeena def coobarey xeet yi xamul
Yàlla, ci ay ñaawtéef, ak topp seen
bakkan. Dangeen daa màndi ak a
xawaare, dëkke naan biiñ, di jaamu
tuur yu seexluwu, waaye na fi yem
nag. 4 Ña ngeen ci daa àndal ñoo
waaru tey, ba di leen sosal, ndax li
ngeen àndatul ak ñoom, daw wuti
googu yàqute gu af, 5 waaye ñoo koy
layoo ak ki nara àtte ñiy dund, ak ñi
dee. 6 Li ñu ci jublu moo di, ñi dee
tey sax, ñu àgge leen xibaaru jàmm
bi, ngir bu ñu leen àttee àtteb nit
ñu seen yaramu suux wara dee sax,
du tee ñuy dund tey, ndax Noowug
Yàlla.

Bennoo moo war gëmkat ñi

7 Te itam mujug lépp dëgmal na;
kon nag jiital-leen seenum xel, te
ànd ak seen sago, ngir ngeen man
di ñaan. 8 Waaye li ci raw mooy
soppanteleen cofeel gu mat sëkk,
ndax cofeel, bàkkaar yu bare lay
far. 9 Ganalanteleen te baña jàmbat.
10 Kenn ku ci nekk, may gi ko aw yiw
jagleel, na ko taxawoo ñépp. Noonu
ngeen di doone ay saytukat yu baax
yu yiwu Yàlla wu yaa. 11 Kuy wax,
na waxe nu mu jottlee kàddug Yàlla.
Kuy taxawoo, na taxawoo ci dooley
Yàlla, ngir màggug Yàlla feeñe ci
lépp, ndax Yeesu Almasi, mi yelloo
daraja ak kàttan, tey ak ëllëg ba
fàww. Amiin.

Bu ngeen di sonn, na Almasi tax

12 Soppe yi, tàngooru nattu bi
ngeen nekke nii, bumu leen jaaxal
ba mel ni lu jaaduwul moo leen
dikkal. 13 Waaye noonu ngeen
séddoo ci coonoy Almasi, bégeleen
ko, ngir bu ndamam feeñee, ngeen
gënatee bég. 14 Su ñu leen jànnee
sax ndax turu Almasi, ndokklee
yeen, ndax Noo gu darajawu gi,
Noowug Yàlla moo wàcc ci yeen.
15 Waaye rey nit, mbaa sàcc, mbaa
def lu bon, mbaa dugg ci yëfi jaam-
bur, bumu waral coonoy kenn ci
yeen. 16 Ku sonn ndax li muy
gëmkatub Almasi nag, bumu ci rus,
na sàbbaal Yàlla kay, ci woowu tur.
17 Ndax kat tey la àtte bi wara
tàmbalee ci waa kër Yàlla. Ndegam
ci nun lay tàmbalee nag, ñi gëmul

† **3:19** 3.19 Seetal it ci 2.Piyeer 2.4 ak Yudd 1.6.

xibaaru jàmm bu Yàlla, ana fu ñu
jëm? 18 Te it:
«Aji jub ji, su ko mucc jafee,
yéefar bi, bàkkaarkat bi moom, fu
mu jëm*?»
19 Kon nag ñiy sonn te coobarey
Yàlla tax, nañu dénk seen bopp
Yàlla, Sàkk-kat bu wóor bi, te ñuy
saxoo def lu baax.

5

Sàmmal-leen Yàlla géttam

1 Mag ñi ci seen biir di seeni
njiit nag, dama leen di ñaax, man
miy njiit ni ñoom, di seedeb coonoy
Almasi, te di boroom cér ci ndam
li nara feeñ. 2 Foral-leen gétt gi ñu
leen dénk. Sàmmleen ko, te bañ koo
defe ñàkk pexe, xanaa xol bu tàlli,
ni ko Yàlla bëgge. Buleen ko defe
it koppartuy kese, waaye farluleen
ci. 3 Buleen jaay kilifteef ñi ñu leen
dénk, waaye doonleen ay royukaay
ci jur gi, 4 ba bu Sàmm bu mag bi
feeñee, ngeen jot kaalag daraja gu
dul furi.
5 Naka noonu yeen ndaw
ñi, nangul-leen magi mbooloom
gëmkat ñi. Yeen ñépp nag torox-
luleen ci seenug jëflante, ndax:
«Yàlla, ñi réy lay xeex,
ñi toroxlu, mu may leen aw yiw*.»
6 Ci suufu loxol Yàlla bi am doole
la leen Yàlla di yékkatee bu jotee,
su ngeen toroxloo, 7 ci ni ngeen di
sippikoo ci kawam, mboolem seenu
tiis, nde mooy ki leen tiisoo.
8 Àndleen ak sago te teewlu!
Seenub noon Tuumaalkat bi, mu ngi
ŋar ni gaynde, tey wër, di rëbb ku
mu warax. 9 Pastéefu ngëm ngeen
di xeexe te xam ne benn coono bi
ngeen di daj, moom la mboolem
seen bokki gëmkat yi ci àddina di
daj. 10 Te gannaaw bu ngeen sonnee
ab diir, Yàlla miy boroom wépp yiw
te woo leen ci ndamam lu sax dàkk
ndax Almasi, moom ci boppam moo
leen di jagal, dooleel leen, dëgëral
leen ba ngeen dëju. 11 Moom la
kàttan ñeel ba fàww. Amiin.

Piyeer tàggoo na

12 Silwan†, miy mbokkum gëmkat
mu wóor, ci sama xalaat, ci ndim-
balam laa leen bind kàddu yu gàtt
yii, di leen ñaax aka seedeel ne lii
kat moo di yiwu Yàlla dëgg. Tax-
awleen ci bu dëgër.
13 Ab nuyoo ñeel na leen, tukkee
ca mbooloom gëmkat ma ca Ba-
bilon‡ te di ñu ñu taamu ni yeen,
tukkee itam ci sama doom Màrk.
14 Nuyooleen te fóonantee ag cofeel.
Jàmm ñeel na mboolem yeen ñi gëm
Almasi.

---

* **4:18** 4.18 Seetal ci *Kàddu yu Xelu* 11.31. * **5:5** 5.5 Seetal ci *Kàddu yu Xelu* 3.34. † **5:12** 5.12 Silwan mooy turu waa Room, wi Gereg yi naan Silas. Seetal *Jëf ya* 15.22, 40. ‡ **5:13** 5.13 Babilon ci waxin mooy Room rekk.

Ñaareelu bataaxal bi Yàlla may
Piyeer
mu bind ko

1 Ci man Simoŋ Piyeer[*], miy jaa-
mub Yeesu Almasi, di ndawam, ci
man la bataaxal bii bawoo, ñeel
ñi ñu may ngëm gu njég ga réye
ni sunu gos, ci sunu njekku Yàlla,
Musalkat bi Yeesu Almasi. 2 Aw yiw
ak jàmm baawaan na, ñeel leen,
ndax xam gu ngeen xam Yàlla, ak
sunu Sang Yeesu.

Dëggal-leen wooteb Yàlla

3 Su dee nag mboolem lu dund
gu ag jullite laaj, Yàllaa nu ko
maye dooleem, ba mu nu xamalee
ne darajay boppam, ak jalooreem
ju wéet lanu wooye. 4 Ci jooju
daraja, ak jooju jaloore ju wéet lees
nu baaxee ay dige yu réy njég te
màgg. Yooyu dige nag, bu ngeen
ci jotee, ci ngeen di séddu ci jikkoy
Yàlla, gannaaw bu ngeen muccee ci
yàqutey àddina, gi xemmemtéefu
bakkan waral.
5 Loolu ci boppam wara tax ngeen
def lu ngeen man, ba dolli ci seen
ngëm, njàmbaar; seen njàmbaar,
ngeen dolli ci xam-xam; 6 seen xam-
xam, ngeen dolli ci moom seen
bakkan; moom seen bakkan, ngeen
dolli ci ag muñ; seenug muñ, ngeen
dolli ci ag njullite; 7 seenug njul-
lite, ngeen dolli ci bëgg seen bokki
gëmkat; bëgg seen bokki gëmkat,
ngeen dolli ci cofeel. 8 Ndax yooyu
jikko kat su ngeen ko amee, ba
mu law, dungeen yaafus, dungeen
ñàkk njariñ nu ngeen xame Sang
Yeesu Almasi. 9 Waaye yii jikko,
ku ko ñàkk, daa fekk mu gàtt gis-
gis ba far gumba, te fàtte ne dees
koo fóotoon ba mu set, teqlikook
bàkkaari démbam.
10 Kon nag bokk yi, nangeen
gënatee def lu ngeen man ba dëggal
woote bi ñu leen woo, ak taamu
gi ñu leen taamu. Su ngeen ko
defee kat, dungeen daanu mukk.
11 Noonu lees leen di ubbile bunt bu
yaa bu ngeen di tàbbee ca nguur gu
sax gay sunu moomeelu Sang, sunu
Musalkat, Yeesu Almasi.

Yàlla waxyul na yonent yi

12 Moo waral ma fas yéene di
leen dëkke fàttli loolu, doonte xas
ngeen koo xam, ba tax ngeen taxaw
bu dëgër ci dëgg gi leen nuyusi.
13 Li jaadu ci sama gis-gis moo di,
li feek may màkkaanoo aw suux,
dinaa leen ko fàttli, ngir soññ leen.
14 Ndax damaa leer, ni ma ko sunu
Boroom Yeesu Almasi leeralale, bés
bi may summi sama màkkaanu
suux bii dëgmal na. 15 Waaye dinaa
def sama kem-kàttan, ba fu ngeen
tollu, di fàttliku mbir yooyu, gan-
naaw bu ma dëddoo.
16 Du ay léeb yu xel mu xareñ
fent lanu leen xamale woon sunu
manoorey Boroom Yeesu Almasi, ak
na muy dikke, waaye noo teewe
màggaayam. 17 Ndax kat moo
nangoo ci Yàlla Baay bi, teraanga
ak daraja, ba ko baat ba jibalee,
bawoo fa Boroom daraja ju yéeme
ja ne: «Kii moo di Sama Doom, sama
Soppe; ci moom laa ame bànneex.[†]»
18 Baat booba jóge asamaan, moom
lanu dégg, ba nu nekkee ak moom
ca tund wu sell wa.
19 Rax ci dolli nu ngeek waxi
yonent yi, muy wax ju wóor ju
jara gëm, te yeena yey teewlu waxi
yonent yi, ni ñuy teewloo ceeñeeru
làmp bu tàkke biir lëndëm, ba kera
fajar di xar, ba biddiiwu njël feqal
seen xol. 20 Waaye li ngeen wara
jëkka xam moo di amul ci Mbind
mi, benn waxyu bu yonent ba ko
waxe, firee xelum boppam. 21 Ndax
kat du genn kàddug waxyu gu masa

[*] **1:1** 1.1 Turu Simoŋ ci làkku gereg mooy Simeyon ci làkku ebrë. [†] **1:17** 1.17 Seetal ci *Macë* 17.5.

soqikoo ci coobarey nit, waaye ci xi-
irtalub Noo gu Sell gi la aw nit daan
waxe waxyu bu bawoo fa Yàlla.

2

*Sànkute ñeel na jànglekati caax-
aan*

1 Waaye na mu ame woon ci
askanu bànni Israyil ay yonenti
caaxaan, ni lay ame ci seen biir
ay sëriñi caaxaan yuy sërxal ay
àlluway sànkute yuy weddi sax
Sang bi leen jot, ba yóbbe seen bopp
sànkute ju bette. 2 Ñu baree leen di
topp ci seen nawtéef gu ëpp, ba tax
yoonu dëgg gi tegoo ay saaga ndax
ñoom. 3 Seenug bëgge lañuy ràbbe
ay kàddu yu ñu leen di koppartoo.
Ñooñu la seenub daan yàgga yoot,
te seen sànkute nelawul.

4 Ndax Yàlla kat, ndegam moo
jéggalul malaaka ya bàkkaaroon,
xanaa tàbbal leen kàmbu mbugal,
wacce leen ay jéngi biir lëndëm gu
ne këruus, di leen nége àtte ba;
5 ndegam àddina sa woon it Yàlla
jéggalu ko, xanaa Nóoyin ma daan
waare njekk tey kenn ci juróom
ñetti nit ña mu musal, ba mu
walalee mbënn ma ci àddinay nit
ñu gëmadi; 6 ndegam dëkk ya ñuy
wax Sodom ak Gomor it, la mbugale
seenub taste, def leen ab dóom, ba
def leen misaal mu ñeel aji gëmadiy
ëllëg, 7 te mennum Lóot aji jub
ji, di kenn ki mu musal, te mu
sonnoon lool, ndax ñaawtéefi nit
ñu dëng ñooñu, 8 ndax Lóot aji jub
ja dëkkoon ci seen biir kat, la mu
nekke woon ci biir xolu njubam,
moo di naqarlu, ndax jëfi ndëngte
ya muy gis, di ko dégg, bés bu nekk.
9 Su demee noonu kay, kon Boroom
bi def loolu lépp, xam na nu muy
musale nit ñu jullite cib nattu, ak nu
muy xaare nit ñu dëng ñi, ngir seen
mbugal kera bésu àtte ba.

10 Rawatina nag boroom xem-
memtéefi yàqute, yi topp seen
bakkan te faalewuñu genn kilifteef.
Ñu fétteeral lañu te bew, ragaluñoo
saaga sax boroom daraja yu kawe
ya fa asamaan. 11 Moona malaaka
yi ëpp doole ak manoore sax,
ñemewuñoo yékkati kàdduy saaga
yu ñuy sikke yooyu boroom daraja,
fa kanam Boroom bi. 12 Waaye
ñoom ñooñu mel ni mala yu amul
xel, seen yég-yégi judduwaale jiital
leen, te li leen taxa juddu di jàpp
leen, rey doŋŋ, ñooy saaga lu ñu
xamul. Dees na leen rey ni ñuy reye
ay mala. 13 Loraange lees leen di
feye loraange gi ñu sabab.

Seen mbégte mooy xawaarey
bëccëg ndarakàmm. Ñooñoo diy
gàkk, aki sikk, ndax seen teewaay
gàcce la ci seen biir yeen, bu ñuy
bokk ak yeen bernde, te ca lañuy
bànneexoo ay nax. 14 Seeni gët
xoolul lu moy ku ñu jaalool, te duñu
bàkkaar ba regg mukk; ku dëgërul,
ñu yóbbaale la. Ñooñu la seenub
xol tàggatu ci ag bëgge, mii njurum
alkànde! 15 Ba ñu wàccee yoon
wu jub wi lañu lajj topp yoonu
Balaam, doomu Bosor*, mi soppoon
peyooru njubadi. 16 Waaye Balaam,
ag tooñam tax na ñu femmu ko;
ab waruwaay manula wax, te moo
waxe baatub nit†, ba dakkal jëfi
ndofi yonent booba.

17 Ñooñooy teen yu dëy, ñooy xiin
wu callweer tas, te lëndëm gu fatt
taraj di seenub añ. 18 Kàddu yu
réy yu tekkiwul dara lañuy naxee,
di fàbbee xemmemtéefi bakkan yu
jéggi dayo, ay nit ñu yàggula rëcce
ci ñeneen ñu nekk cig réer. 19 Ag
ngoreel lañu leen di dig, te ñoom
ci seen bopp, ay jaami yàqute lañu,
nde lu la man, yaa dib jaamam.

20 Ndax kat gannaaw bu ñu
xamee bu baax sunu Boroom,
sunu Musalkat Yeesu Almasi, ba
rëcc sobey àddina, bu ñu ca
sóobuwaatee ba mu man leen,
su boobaa seenug muj moo yées
seenug njàlbéen. 21 Ndax kat

* **2:15** 2.15 Bosor mooy Bewor ci làkku Yawut yi; Gereg yi ñoo koy wax Bosor. † **2:16** 2.16 Seetal ci *Màndiŋ ma* 22.

ñàkkoona xam yoonu njub wi sax
moo doon gën ci ñoom, xam ko
ba noppi, dëddu ndigal lu sell la
ñu leen ca àgge woon. 22 Li léeb
wii wax te muy dëgg, moo leen
dikkal: «Xaj waccu, lekkaat ko; te
cangaayu mbaam-xuux, teewu koo
xalangootee poto-poto.»

3

Bésu Boroom bi du jaas

1 Soppe yi, sama ñaareelu
bataaxal a ngi nii, te bu ci nekk
am na lu ma leen ci fàttli, ngir
xiirtal leen ci xalaatin yu set, 2 ba
ngeen fàttliku kàddu ya yonent yu
sell ya jottli woon, ak sunu ndigalu
Boroom, sunu musalkat, ndigal la
jottlikoo ca ndaw ya ñu yebaloon ci
yeen.

3 Li ngeen wara jëkka xam moo di
bés yu mujj ya, ay niti ñaawlekat
ay dikk, di nit ñu topp seen bakkan.
4 Ñooñoo naan: «Ki dige woona
ñëw, ana mu? Ba maam ya nelawee
de yàgg na, waaye lépp a ngi wéye
na woon ca njàlbéenu àddina.» 5 Li
ñuy fàtte te di ko tey moo di ci
kàddug Yàlla la asamaan nekke bu
yàgg, te ci kàddoom la suuf bindoo
ci ndox, ba génne ci ndox. 6 Te
ci yooyii la àddina sa woon sànkoo
woon ca mbënn ma. 7 Waaye
asamaanu tey jii, ak suuf, genn
kàddug Yàlla googu moo leen yeb
cib denc, ñeel sawara, kera bésub
àtte ba, bésu sànkuteb aji gëmadi
ñi.

8 Soppe yi, lenn a ngii, buleen ko
umple: benn bés ni junniy at la
mel ci Boroom bi; junniy at mel ni
benn bés ci moom. 9 Du caageenu
yeexe gu Boroom bi yeexe dige ba,
noonu ko ñenn ñi fooge ag yeex.
Yeen la muñal kay, ndax buggul
kenn sànku, xanaa ñépp dem ba
tuub. 10 Waaye bésu Boroom bi nib
sàcc lay dikke. Ca la asamaan yi
di dëddoo ci biir coow lu réy, lu ko
sosoon seey ndax tàng, suuf ak jëf
ju ci biiram xoyomu.

11 Gannaaw loolu lépp, noonu lay
seeye nag, xamleen bu baax li leen
war! Jëfin wu sell akug njullite, 12 ak
yàkkamti bésu Yàlla ba, di jëfe li koy
taxa gaawa dikk, ba asamaan yi lakk
ba jeex, lu ca jëmmu lakk ba seey.
13 Waaye asamaan su bees ak suuf su
bees sa njub di dëkki bu keroogee,
moom lanuy séentu, na nu ñu ko
dige woon.

14 Kon nag soppe yi, li feek ngeen
di séentu loolu, defleen seen kem-
kàttan, ba bésub keroog fekk leen ci
jàmm, te ngeen baña am benn gàkk,
mbaa sikk ci gis-gisu Yàlla. 15 Sunu
Boroom nag, ag muñam, jàppleen
ne moo dig mucc, noonee leen ko
sunu soppe, mbokk mi Póol binde
woon ci xel mu rafet mi ñu ko baaxe.
16 Loolu la bind ci mboolem bataaxal
yi mu waxe ci moomu mbir, te mu
am ci ponk yu jafee xam, ba ñi dese
am njàng te seenum xel toogadi,
di walbati waxam, ni ñuy def ak
yeneen bind yépp, ba far sànk seen
bopp.

17 Kon nag yeen soppe yi, gan-
naaw xam ngeen loolu ba noppi,
wattuleen bala leena réeraangey
moykati yoon yi yóbbaale, ba yolo-
mal seenub taxawaay. 18 Waaye
màggleen ci wàllu yiwu sunu Bo-
room, sunu Musalkat Yeesu Almasi,
ak ci wàllu xam-xam bu ngeen ko
xam. Ndam ñeel na ko tey, ba kera
bés bu sax dàkk. Amiin.

Bataaxal bi Yàlla may Yudd
mu bind ko

1 Ci man Yudd miy jaamub Yeesu
Almasi, di rakku Yanqóoba, ci man
la bataaxal bii bawoo, ñeel leen
yeen ñi ñu woo, yeen ñi Yàlla Baay
bi sopp, te sàmmal leen Yeesu Al-
masi. 2 Yërmande ak jàmm ak cofeel
baawaan na, ñeel leen.

Weddi Yàlla amul ag muj

3 Soppe yi, yàkkamti woon naa
leena bind ci mbirum mucc gi nu
bokk, waaye fàww ma bind leen,
ngir ñaax leen ci xeexal yoonu
ngëm, wi Yàlla xasa dénk ñu sell
ñi, benn yoon ba fàww. 4 Ndaxte
ñenn a ngi ñu ñu yàgga bind seenub
àtte, te ñoo yoxoosu ci seen biir,
di ñu ñeme Yàlla; ñooy taafantoo
yiwu Yàlla ngir yoonal ag yàqute,
di weddi Buur biy kenn, te di sunu
Boroom Yeesu Almasi.
5 Doonte xam ngeen loolu lépp
ba noppi, dama leen di fàttli rekk
ne Boroom bi moo jëkka musal
ñoñam, génne leen réewum Misra,
te gannaaw gi moo raafal ña gëmul
woon ca ñoom. 6 Te it malaaka ya
yemul woon ca daraja ja ñu amoon,
xanaa wacc seen dëkkuwaayu bopp,
Yàlla moo leen denc ci lëndëm gu
ne këruus, yeewe leen buum yu
dul deñ, ngir àtteb bés bu mag ba.
7 Naka noonu itam Sodom ak Gomor,
ak dëkk ya leen wër, ñoo yebu
woon ci powum séy, ak jaxasoo gu
woroo ak bindub judduwaale, ba ñu
def leen misaal, ñeel ña nara tegoo
mbugalum sawara wu sax dàkk.
8 Géntkat yii itam noonu rekk
lañuy sobeele seen yaramu bopp,
boole ci di sofental kilifteef, ak
di saaga boroom daraja ya fa
asamaan. 9 Moonte Mikayel, may
kilifag malaaka sax, ba muy xëccoo
ak Seytaane néewub Musaa, di
wàqante ak Seytaane, taxul mu
ñeme woon koo sikk ba boole ciy
saaga. Da ko ne rekk: «Yal na la
Boroom bi mbugal!» 10 Waaye nit ñii
de, lu ñu xamul lañuy saaga, te xam-
xam yi leen seen bindu judduwaale
xamal, ni ay rabi àll di xame, ci
lañuy far yàqoo.
11 Ngalla ñii! Ñoo jaare yoonu
Kayin; ñoo lajj, topp Balaam cig
réeram ngir ag peyoor; ñoo diiŋat
ba sànku ni Kore*. 12 Ñooñooy
gàkkal seen jataayu lekk yi gëmkat
ñiy bokk, di ñóox te amuñu ci jenn
jom; ñooy xiin yu naaxsaay yu
ngelaw li yóbbu; ñooy garab yu dee
ñaari yoon, du meññ waxtoom, reen
ya buddiku. 13 Ñooy gannaxi géej
gu sàmbaraax, di gëq seen puuriti
gàcce; ñooy biddiiw yu fàq di tax-
awaalu, te lëndëm gu ne këruus di
cér bu ñu leen sédde ba fàww.
14 Enog†, juróom ñaareelu maam
ma gannaaw Aadama, ñooñu la jot-
tli woon waxyu bu leen dal, ne:
«Boroom baa ngii dikk, ànd ak ay
junniy junneem ñu sell, 15 ngir àtte
ñépp, ba tiiñal mboolem yéefar yi,
ndax mboolem nu yéefare ni ñu jëfe
seen jëfi yéefar, ak mboolem kàddu
yu ñaaw yi bàkkaarkati yéefar yi
teg cib deram.» 16 Ñooñoo di ñaxtu
ak a jàmbat, te topp seen bakkan;
kàdduy damu yu réy ay jibe seen
gémmiñ, te ñooy jay ñi ñu yaakaare
njariñ.

Góor-góorluleen

17 Waaye yeen samay soppe,
fàttlikuleen la ndawi sunu Boroom
Yeesu Almasi waxoon lu jiitu. 18 Ñu
ne leen: «Mujug jamono, dina am
ay ñaawlekat yu topp seen bakkan,
wéye seen kéefar.» 19 Ñooñu
ñooy féewalekat yi, ñoo topp seen
bindu judduwaale, te Noowug Yàlla
nekkul ci ñoom. 20 Waaye yeen
samay soppe, sampuleen ba dëgër

* **1:11** 1.11 Kayin: seetal ci *Njàlbéen ga* 4.8. Balaam: *Màndiŋ ma* 22.7-35; 31.16. Kore: *Màndiŋ ma* 16. † **1:14** 1.14 Enog: seetal ci *Njàlbéen ga* 5.21-24.

ci seen yoonu ngëm wu sell wee
sell, te ngeen di ñaane ci Noo
gu Sell gi. 21 Fexeleen ba des ci
biir cofeelu Yàlla, tey séentu sunu
yërmandey Boroom Yeesu Almasi,
ngir ag texe gu sax dàkk. 22 Ñiy
nàttable, ñeewanteleen leen, 23 ñii
ngeen wallu leen, foqatee leen ci
sawara, ña ca des, ngeen yërëm leen
yërmande ju ànd akug ragal, ba
far seexlu ab turki bu seen yaram
sobeel ndax seeni bàkkaar.

Cant ñeel na Yàlla

24 Ki leen mana aar ci bépp jéll,
ba taxawal leen fa muy teewejee
darajaam, te fekk leen ñàkk sikk,
seen mbég mat sëkk, 25 Yàlla miy
kenn, sunu Musalkat, ci sunu ndimbalal Sang Yeesu Almasi, daraja ak
màggaay ak kàttan ak sañ-sañ ñeel
na ko, démb ak tey ak ëllëg, ba
fàww! Amiin.

Kàdduy Waxyoo ngi, ñeel Yowaan ci biir Peeñum Almasi Yeesu

Ubbite gi

1 Lii peeñum Yeesu Almasi la, mu ko Yàlla jox ngir mu won ay jaamam yenn xew-xew yu dëgmal. Malaakaam la yebal ci Yowaan ngir
xamle ko. 2 Yowaan moo seede
mboolem li mu gis, te mu jëm ci kàddug Yàlla ak seedes Yeesu Al-
masi. 3 Ndokklee képp ku jàng
ak mboolem ñi déglu yii kàdduy waxyu, tey sàmm li ñu ci bind, ndaxte waxtu wi jege na.

Ab nuyoo ñeel na juróom ñaari mboolooy gëmkat

4 Lii mu ngi tukkee ci man Yowaan, ñeel juróom ñaari mboolooy gëmkat ña ca diiwaanu Asi. Na leen yiw ak jàmm ñeel, tukkee fa Ki masa Nekk, Ki Nekk, di Kiy Dikk, tukkee it fa boroom juróom ñaari noo ya* fa kanam
ngànguneem†, 5 tukkee itam fa
Yeesu Almasi, seede bu wóor bi, moom taaw bi‡, ki jëkka dekki, jóge ci ñi dee, di kilifay buuri kaw suuf.

Moom mi nu sopp, yiwee nu deretam, ba nu teqlikook kilifteefu sunuy bàkkaar,
6 ba noppi def nu nuy askanu sarxalkati Buur Yàlla Baayam§, na ko daraja ak kàttan ñeel tey ak ëllëg ba fàww. Amiin.
7 Mu ngoogu di dikk, indaale niir yi,
te ñépp a koy teg bët,
ba ca ña ko jamoon sax,
te giiri kaw suuf yépp ay jooy ndax moom.
Noonu la moos. Amiin.

8 «Man, maay Alfa, di Omega*», la Boroom bi Yàlla wax, moom Ki masa Nekk, Ki Nekk, di Kiy Dikk ëllëg, te di Aji Man ji.

Yowaan am na peeñu ca dunu Patmos

9 Man Yowaan seen mbokk, mi séddook yeen nattu ak barkeb nguurug Yàlla, ak muñ gi ci Yeesu, maa nga woon fa ñu ma toxaloon, ca dun ba ñuy wax Patmos. Li ko waral di sama waare ci kàddug
Yàlla ak seedeel Yeesu. 10 Maa
nekkoon ci biir Noowug Yàlla benn bésub Sang bi, ma dégg ci sama gannaaw baat bu xumb nig liit.
11 Mu ne: «Mboolem loo gis, bind ko cib téere, nga yónnee ko juróom ñaari mboolooy gëmkat ña ca dëkk ya ñuy wax Efes ak Samirin ak Pergam ak Catir ak Sàrd ak Filadelfi ak Lawdise.»
12 Naka laa geestu, di seet kuy wax ak man, ma daldi gis juróom ñaari
tegukaayi làmp yu wurus. 13 Ca
digg tegukaayi làmp ya, jëmm juy nirook nit† a fa nekk. Ma nga sol mbubb mu tollu ci ndëgguy tànk yi, takkoo ngañaayal wurus ci dënn bi.
14 Kawaru bopp baa nga weex tàll,
gët ya di tàkk ni sawara, 15 tànk
ya mel ni xànjar bu yànj bu ñu xelli, baat bay riir ni gannaxi géej.
16 Ma nga yor ca loxol ndijooram juróom ñaari biddiiw, ab saamaru ñaari ñawka bu ñaw di lange ca gémmiñ ga, xar-kanam baa nga leer nàññ ni jantub njolloor.
17 Naka laa ko gis, ne dàll daanu ci ay tànkam ni ku dee. Mu teg ma loxol ndijooram, ne ma: «Bul tiit.
Maay Ki Jëkk, di Ki Mujj. 18 Maay Kiy
Dund, maa dee woon, maay dund nii tey ak ëllëg ba fàww te maa
yor caabiy dee ak njaniiw. 19 Kon

* **1:4** 1.4 juróom ñaari noo ya: seetal ci 4.5 ak 5.6. † **1:4** 1.4 ngàngune ma mooy fa buur biy toog. ‡ **1:5** 1.5 taaw bi: taaw mooy ki jëkka juddu, waaye ab juddu taxul ñuy wax fii. Li Yeesu Almasi jëkka dekki ndekkite lu dee toppatul moo tax ñuy wax. Mooy taaw ci kaw darajaam ndax moo sut ñépp, yilif lépp luy mbindeef, te ci darajaam la ñépp di dekkee. § **1:6** 1.6 Baayam: seetal ci *Luug* 3.23, 38. * **1:8** 1.8 Alfa, Omega: ci làkku gereg, alfa moo jëkk ci araf yi, omega mujj ci. Kuy Alfa ak Omega nag moo jëkk, moo mujj. † **1:13** 1.13 Seetal ci *Dañeel* 7.13.

nag bindal li nga gis: Li am nii
tey ak itam liy ñëw gannaaw lii.
20 Kumpa gi ci juróom ñaari biddiiw
yi nga gis ci sama loxol ndijoor,
ak juróom ñaari tegukaayi làmp yu
wurus yi, li muy firi mooy: juróom
ñaari biddiiw yi ñoo di malaakay
juróom ñaari mboolooy gëmkat ñi;
juróom ñaari tegukaayi làmp yi ñoo
di juróom ñaari mbooloo yi.»

2

Bindees na waa Efes

1 «Malaakam mbooloom gëmkat
ña ca Efes, bind ko ne ko:

«Lii moo di kàdduy Ki yor juróom
ñaari biddiiw yi ci loxol ndijooram,
di doxe digg juróom ñaari tegukaayi
làmp yu wurus yi. Mu ne: 2 Gis naa
say jëf, gis sa liggéey ak sag muñ.
Xam naa ne manuloo dékku ñu bon
ñi. Seetlu nga ñi tuddoo samay
ndaw, ba gis ne ay fen-kat lañu.
3 Xam naa it ne muñ nga te sonn nga
moos ngir man te xàddiwoo.

4 «Waaye li ma la sikke moo di sa
cofeel ga nga jëkke woon, moom nga
wacc. 5 Kon nag fàttlikul fu kawe
fa nga xàwwikoo ba fii, te nga tuub,
di jëfe jëf ja nga jëkke woon. Lu
ko moy maay dikk ba fi yaw, daldi
jële sa tegukaayu làmp fa bérabam,
ndegam tuubuloo. 6 Waaye lu
baax lii nag yaay boroom: ni ma
sibe jëfi ngérum Nikolas*, ni nga
ko sibe. 7 Ku ami nopp kat, na
dégg li Noowug Yàlla wax mboolooy
gëmkat ñi. Ku am ndam nag, maa
lay may nga lekk ci garabu dund gi
ci Àjjana, toolub Yàlla.

Bindees na waa Samirin

8 «Malaakam mbooloom gëmkat
ña ca Samirin nag, bind ko ne ko:

«Lii moo di kàdduy Ki Jëkk te
Mujj, Ki dee woon te dekki. Mu
ne: 9 Gis naa sa coono ak sag ñàkk,
moona yaaka duunle! Gannaaw
loolu it, waxi yàq-der yi tukkee ci
ñooñu tuddoo Yawut te duñu Yawut,
duñu lenn lu moy jàngub Seytaane,
dégg naa ko. 10 Bul ragal mukk
mitit wi nga nara daj. Seytaanee ngi
noonu di dugal kaso ñenn ci yeen,
ngir nattu leen. Dingeen am coono
diiru fukki fan. Nanga saxoo kóllëre
ba dee fekk la ci, ma kaalaa la kaalag
dund.
11 «Ku ami nopp kat, na dégg
li Noowug Yàlla wax mboolooy
gëmkat ñi. Ku am ndam nag doo
loru mukk ci ñaareelu dee gi.†

Bindees na waa Pergam

12 «Malaakam mbooloom gëmkat
ña ca Pergam nag, bind ko ne ko:

«Lii moo di kàdduy Boroom saa-
mar bi ci ñaari ñawka yi. Mu
ne: 13 Xam naa fa nga dëkk, fa la
Seytaane samp nguuram. Teewul
nga ŋoy ci sama tur te weddiwoo
ne man nga gëm ba sax ca fan, ya
nit ña reye ca seen biir, Antipas
sama seede bu am kóllëre ba, foofa
Seytaane dëkk.
14 «Waaye lenn a ngi lu ma lay
sikke: yaa ngi uuf foofu ay nit ñuy
saxal njànglem Balaam, moom mi
doon xiirtal Balag‡ ci tegal Israyil
ndëgg-sërëx, ngir ñu lekk ñam wu
ñu sarxal ay tuur, ak di gànctu.
15 Naka noonu itam yaa ngi uuf
ay nit ñuy saxal njànglem ngérum
Nikolas. 16 Kon nag tuubal. Lu
ko moy maay dikk léegi ba fi yaw,
te saamar biy lange sama gémmiñ,
moom laay xareek nit ñooñu.
17 «Ku ami nopp kat, na dégg
li Noowug Yàlla wax mboolooy
gëmkat ñi. Ku am ndam nag, maa

* **2:6** 2.6 ngérum Nikolas mooy ñiy taafantoo sañ-sañ bu ñu am gannaaw bu ñu gëmee Yeesu, ngir daganal yenn aada yu ñaaw yu mel ni lekk lu ñu sarxal ay tuur, ak powum séy. † **2:11** 2.11 ñaareelu dee gi: seetal ci 20.14 ak 21.8. ‡ **2:14** 2.14 Balaam, Balag: Balaam moo doon mbubboo turu yonent, di fexee rëbb bànni Israyil, ngir sàkku alal ci Balag buuru Mowab ci jamonoy Yonent Yàlla Musaa. Seetal ci *Màndiŋ ma* 22—23. § **2:17** 2.17 mànn moo di ñam wa Yàlla wàcceeloon Musaa ak bànni Israyil, ba ñu gàddaayee Misra, jëm ca réew ma leen Yàlla digoon.

lay may ci mànn§ mu làqu mi, nga lekk, maa lay jox it aw doj wu weex; doj wu ñu bind tur wu bees wu kenn xamul, ku dul ka ko jot.

Bindees na waa Catir

18 «Malaakam mbooloom gëmkat
ña ca Catir nag, bind ko ne ko:

«Lii moo di kàdduy Doomu Yàlla
ji*, ki ay gëtam mel ni sawara
wu yànj, ndëgguy tànkam mel ni
xànjar bu ñu jonj. Mu ne: 19 Gis naa
say jëf ak sa cofeel ak sa ngëm ak sa
liggéey ak sag muñ. Xam naa ne sa
jëf yu mujj moo ëpp jëf yu jëkk ya.

20 «Waaye lenn laa lay sikke: dan-
gaa bàyyi Yesabel, jigéen joojuy tud-
doo yonent, muy jàngleek a réeral
sama jaam ñi, ngir ñuy gànctu
ak a lekk ñam wu ñu sarxal ay
tuur. 21 May naa ko ab diir, ngir
mu tuub, waaye moo buggula tuub
ngànctoom. 22 Kon nag maa ngii
di ko rattax cib lal, te ñi mu àndal
di gànctu it, maa leen di sóob ci
mitit wu réy, su ñu tuubul jëf ja ñu
koy roye. 23 Am mbas laay fàdde
ay taalibeem. Su ko defee mboolooy
gëmkat ñépp dinañu xam ne man
maay nattu xol ak xel, te maay fey
ku nekk ay jëfam.

24 «Waaye yeen ñi ci des ñépp nag,
yeen waa Catir ñi toppul moomu
njàngle te jotuleena xam loolu ñu
naan xóotey xam-xamu Seytaane,
maa ne leen, duma leen sëf beneen
sëf. 25 Ŋoyleen rekk ci li ngeen am,
ba kera may dikk.

26 «Ku am ndam nag, ku saxoo jëf
ji ma soob, ba kera muj ga, maa lay
jox sañ-sañ ci kaw xeet yi:

27 Ni ñuy rajaxee ndaal xandeer,
noonu nga leen di sàmmeji yetu weñ,
28 te man ci sama bopp, noonee laa
jote sañ-sañ bi ci sama Baay. Maa
lay jox itam biddiiwu njël. 29 Ku ami
nopp kat, na dégg li Noowug Yàlla
wax mboolooy gëmkat ñi.

3

Bindees na waa Sàrd

1 «Malaakam mbooloom gëmkat
ña ca Sàrd nag, bind ko ne ko:

«Lii moo di kàdduy Boroom
juróom ñaari noo yu Yàlla yi ak
juróom ñaari biddiiw yi. Mu ne:
Gis naa say jëf. Dañu laa jàppe
kuy dund te fekk la dee. 2 Teewlul
te nga leqli ndes wi ngay waaja
deele. Ndax kat, gisuma sa jëf ju
mat fa sama kanam Yàlla. 3 Kon
nag fàttlikul la nga jotoon te dégg
ko; nga sàmm ko, te tuub. Soo
teewluwul nag, dinaa ñëw nib sàcc,
te doo xam mukk wan waxtu laa naa
jimeet fi sa kaw.

4 «Moona am nga foofu ci Sàrd nit
ñu néew ñu tilimalul seen mbubb.
Ñooñooy ànd ak man, sol lu weex,
ndax ñoo ko yeyoo. 5 Ku am
ndam mooy soloo noonu mbubb
mu weex, te turam, duma ko far
ci téereb dund bi, waaye maa koy
wuyul ci sama kanam Baay ak ay
malaakaam. 6 Ku ami nopp kat, na
dégg li Noowug Yàlla wax mboolooy
gëmkat ñi.

Bindees na waa Filadelfi

7 «Malaakam mbooloom gëmkat
ña ca Filadelfi nag, bind ko, ne ko:

«Lii moo di kàdduy ku Sell ki, kiy
Dëgg, te yor caabiy Daawuda, di
tijji te kenn du tëj, di tëj te kenn
du tijji. Mu ne: 8 Gis naa say jëf.
Maa def fi sa kanam, bunt bu tijjiku
bu kenn manula tëj. Ndax néew
nga doole, waaye sàmm nga sama
kàddu te weddiwoo ma. 9 Ñenn ci
jàngub Seytaane bi, ñooñuy fen, di
tuddoo ay Yawut te duñuy Yawut,
maa ngii di leen xiirtal, dikkloo
leen, sujjóotloo leen fi sa kanam,
ba ñu xam ne man maa la sopp.

* **2:18** 2.18 Doomu Yàlla: tur wii tekkiwul ne Yàlla moo jur Yeesu mook Maryaama. Tekkiwul it ne dañoo màggal nit, ba di ko méngale ak Yàlla. Waaye day tekki ne Yeesu mooy Kàddug Yàlla, mooy màndargam jëmmu Yàlla, ci jikkoom ji gëna biire. Ku gis doom, man ngaa xam nu baayam mel. Ku gis Yeesu kon, mana xam nu Yàlla mel.

10 Gannaaw yaa sàmm sama kàddu,
ba muñ ni ma la ko sante, man itam
dinaa la sàmm ci waxtuw nattu biy
wàccsi ci àddina sépp, ngir nattu
waa kaw suuf.
11 «Maa ngi ñëw léegi. Ŋoyal
ci li nga yor, ngir kenn baña fëkk
sa kaalag ndam. 12 Ku am ndam
nag, maa lay def nga doon ag kenu
fi sama biir néeg Yàlla, te doo fa
génnati mukk. Maay bind fi sa kaw
sama turu Yàlla ak sama turu dëkku
Yàlla, te mooy Yerusalem gu bees,
giy wàcce fa kaw, bàyyikoo fa sama
Yàlla, maay bind it fi sa kaw sama
tur wu yees. 13 Ku ami nopp kat, na
dégg li Noowug Yàlla wax mboolooy
gëmkat ñi.

Bindees na waa Lawdise

14 «Malaakam mbooloom gëmkat
ña ca Lawdise nag, bind ko, ne ko:
«Lii moo di kàdduy Waawu Yàlla
ji, Seede bi wóor te dëggu, Ndeyu
càkktéefu Yàlla ji. Mu ne: 15 Xam
naa say jëf; xam naa ne seddoo,
tàngoo. Su ma sañoon nga sedd
mbaa nga tàng. 16 Gannaaw nii nga
nugge nag; tàngoo, seddoo, dinaa la
yàbbi. 17 Gannaaw yaa ngi naan:
“Am naa alal, barele naa, soxlaa-
tuma dara,” te yaw xamuloo ni nga
toroxe, jara yërëm, ñàkk, gumba, ne
duŋŋ, 18 dama lay digal, nga jënd ci
man wurus wu ñu xellee ci sawara
ba mu set wecc, ngir nga am alal.
Jëndal itam yére yu weex yoo soloo,
ba làq sa duŋŋaaral gu gàccelu gi;
ak tuufaay looy tuufoo, ngir nga gis.
19 «Man, képp ku ma sopp, maa
koy jubbanti, yar ko. Kon nag farlul
te tuub! 20 Maa ngi nii taxaw ci bunt
bi, di fëgg. Ku dégg sama baat, ba
ubbil ma, dinaa agsi moos sa néeg,
nu bokk reer.
21 «Ku am ndam nag, maa lay may
nga toog ak man fi sama ngàngune,
na ma ame woon ndam, ba toog ak
sama Baay fi ngànguneem. 22 Ku
ami nopp kat, na dégg li Noowug
Yàlla wax mboolooy gëmkat ñi.»

4

Buur Yàlla toog na ca ngànguneem

1 Gannaaw loolu damaa xool, rekk
yem ci bunt bu ubbiku fa asamaan.
Ci biir loolu baat ba ma jëkkoona
dégg muy wax ak man te mel nig
liit, ne ma: «Yéegal fii, ma won
la liy topp ci loolu.» 2 Ma jekki
rekk nekk ci biir Noowug Yàlla.
Ci kaw loolu, yemuma lu moy ci
am ngàngune mu tege ca asamaan,
mu am ku toog ca ngàngune ma.
3 Meloom a ngay niru peru jàspë
ak peru sarduwan, ag xon gu mel
ni peru emëródd, wër ngàngune
ma. 4 Yeneen ñaar fukki gàngune
ak ñeent a ko wër, ñaar fukki mag
ak ñeent toog ca gàngune ya. Ña
nga sol mbubb yu weex, ay kaalay
wurus tege ca seen bopp. 5 Ay melax
aki kàddu aki dënu ñooy bawoo ca
ngàngune ma, juróom ñaari jumi
sawara di tàkk fa kanam ngàngune
ma, jum ya di juróom ñaari noo
yu Yàlla yi. 6 Fi janook ngàngune
mi lu mel ni géeju kiristaal, leer
nàññ. Fi wër ngàngune mi ci wet
gu nekk, ñeenti bindeef a ngi fi, fees
aki bët ci kanam ak ci gannaaw.
7 Mbindeef mu jëkk maa ngi mel
ni gaynde, ñaareelu mbindeef mi
mel niw yëkk, ñetteelu mbindeef
mi ame kanamu nit, ñeenteel ba
mel ni jaxaay juy naaw. 8 Ñeenti
bindeef yi am nañu ku nekk juróom
benni laaf, fees aki bët ba daj, biir ak
biti, te guddi ak bëccëg duñu selaw,
xanaa naan:
«Kee sell, Kee sell, Kee sell,
Keey Boroom bi Yàlla Aji Man ji,
Kee masa Nekk, Kee Nekk, Keey
Dikk.»
9 Saa su bindeef ya di màggal
ak a teral ak a sant Boroom
toogaayu ngàngune miy dund ba
fàww, 10 ñaar fukki mag ñeek ñeent
ne gurub sukk fi kanam ki toog ci
ngàngune mi, di ko sujjóotal, moom
miy dund ba fàww. Ñuy sànni
seeni kaala fi kanam ngàngune mi
te naan:

11 «Yàlla sunu Boroom, yaa yeyoo
daraja ak teraanga ak kàttan,
ndaxte yaa sàkk lépp,
lépp lu am, yaw la soob,
nga sàkk ko.»

5

Gàttub Yàlla jël na téere ba

1 Ci biir loolu ma gis ci loxol
ndijooru ki toog ci ngàngune mi,
taxañub téere bu ñu bind biir ak
biti, tay ko juróom ñaari tayu. 2 Ma
gis malaaka mu am doole, muy
yéenee baat bu xumb, naan: «Ana
ku yeyoo tàyyi tayuy téere bii, ubbi
ko?» 3 Du kenn nag ci asamaan
mbaa kaw suuf, mbaa biir suuf,
ku manoona ubbi téere bi, ba yër
ko. 4 Ma jooy jooy yu metti, ndax
giseesul kenn ku yeyoo ubbi téere
bi, ba yër ko. 5 Kenn ci mag ñi ne ma:
«Bul jooy. Ma ne, Gayndeg giirug
Yuda, njebbital Buur Daawuda daan
na. Mooy ubbi téere beek juróom
ñaari tayoom.»
6 Ma daldi gis gàtt bu mel ni lu ñu
rendi, mu taxaw fi digg ngàngune
mi, ñeenti bindeef yeek mag ñi
yéew ko. Gàtt bi juróom ñaari
béjjén la am, ak juróom ñaari bët,
di juróom ñaari noowi Yàlla, yi ñu
yebal ci àddina sépp. 7 Gàtt bi
dikk, jël téere bi ci loxol ndijooru
ki toog ci ngàngune mi. 8 Ba mu
jëlee téere bi, ñeenti bindeef yi
ak ñaar fukki mag ñeek ñeent ne
gurub sukk fi kanamam, ku nekk
yor xalam ak andi wurus yu fees ak
cuuraay, cuuraay li di ñaani aji sell
ñi. 9 Ñuy woy nag woy wu yees,
naan:
«Yaa yeyoo jël téere bi,
tàyyi tayu yi,
ndax yaw lañu rendi,
te sa deret nga jote, ngir Yàlla,
ay niti gépp giir ak wépp làmmiñ ak
wépp xeet ak wépp askan.
10 Yaa leen def ñu doon nguurug
sarxalkat yi, ñeel sunu Yàlla,
te dinañu nguuru ci àddina.»
11 Ma xoolaat, daldi dégg
baati malaaka yu bare, ñu yéew
ngàngune mi ak bindeef yi ak mag
ñi, seen lim di ay junni, ba ci junniy
junni. 12 Ña ngay àddu ca kaw,
naan:
«Gàtt bi ñu rendi woon moo yeyoo
kàttan ak alal,
yeyoo xel ak doole,
moo yeyoo teraanga, yeyoo darajaak
cant.»
13 Ba loolu amee mboolem dun-
dooti asamaan, ak kaw suuf, ak biir
suuf, ak géej, ak mboolem li ci seen
biir, ñoom ñépp di wax, may dégg,
naan:
«Ki toog ci ngàngune mi ak Gàtt bi,
nañu jagoo cant ak teraanga, ak
darajaak kàttan, tey ak ëllëg
ba fàww.»
14 Ñeenti bindeef yi ne: «Amiin.»
Mag ñi ne gurub sukk, sujjóot.

6

Gàtt bi tàyyi na tayu yi

1 Ma gis nag Gàtt bi di tàyyi genn
ci juróom ñaari tayu yi. Ci biir loolu
ma dégg kenn ci ñeenti bindeef yi
àddoo baat buy riir ni dënu, ne:
«Dikkal!» 2 Ma xool rekk, gis fas wu
weex, gawaram yor ag fitt. Ñu jox
ko kaala, mu daldi dem yoonu daan-
kat, ngir daani.
3 Ba Gàtt bi tàyyee ñaareelu tayu
gi, ma dégg ñaareelu mbindeef
mi ne: «Dikkal!» 4 Weneen fas
ne jimeet, di wu xonq, ñu may
gawaram mu jële jàmm ci kaw suuf,
ngir nit ñi di reyante ci seen biir. Ñu
jox ko saamar bu mag.
5 Ba mu tàyyee ñetteelu tayu
gi, ma dégg ñetteelu mbindeef
mi ne: «Dikkal!» Ma xool rekk,
gis fas wu ñuul, gawaram yor ab
màndaxekaay. 6 Ma dégg lu mel
ni baat bu jibe ci diggante ñeenti
bindeef yi, ne: «Benn kilo peppu
bele, peyu bëccëgu lëmm; benn kilo
peppu lors, peyu bëccëgu lëmm, te
diw ak biiñ, bu ko kenn yàq.»
7 Ba Gàtt bi tàyyee ñeenteelu tayu
gi, ma dégg ñeenteelu mbindeef mi
ne: «Dikkal!» 8 Ma xool rekk, gis
fas wu gel, turu gawaram di Dee,

njaniiw topp ci moom. Ñu jox ko
sañ-sañ ci ñeenteelu xaaju àddina,
ngir muy bóome saamar akub xiif,
di bóome mbas ak ay rabi àll.
9 Ba mu tàyyee juróomeelu tayu
gi, ma gis ci suufu sarxalukaay bi,
bakkani ñi ñu bóom ndax kàddug
Yàlla ak seede si ñu ci seede. 10 Ñu
àddu ca kaw ne: «Buur bu sell,
bu dëggu bi, loo deeti xaar ci àtte
waa àddina, feyul nu sunu deret ji
tuuru?» 11 Ñu jox ku ci nekk mbubb
mu weex, ne leen ñu négandiku
tuuti, ba kera seeni bokk ak ñi ñu
bokkal liggéey bi, te ñu war leena
bóom ni ñoom, ñépp dikk, ba lim bi
mat.
12 Ma gisati bi muy tàyyi juróom
benneelu tayu gi, suuf daldi yëngu
bu baaxa baax, jant bi ñuul kukk,
weer wi wépp xonq curr ni deret.
13 Biddiiw yi fàqe asamaan, wadd
ci suuf, ni doom yu xaay yu ngëlén
gësëm seen ndey. 14 Asamaan si
dellu ni basaŋ gu ñu taxañ, tund
yépp ak dun yépp toxoo fa ñu
nekkoon. 15 Ba mu ko defee bu-
uri àddina yeek kilifa yeek njiiti
gàngoor yeek boroom alal yeek bo-
room doole yeek, mboolem jaam
yeek gor ñi, ñépp làquji ci xunti
yeek doji tund yi. 16 Ñu ne tund yeek
doj yi: «Daanuleen ci sunu kaw,
làq nu kanamu ki toog ci ngàngune
mi ak sànjum Gàtt bi, 17 ndax seen
bésub sànj bu mag taxaw na, ana ku
ko àttan?»

7

Jaamukati Yàlla yi mucc nañu

1 Gannaaw loolu ma gis ñeenti
malaaka yu taxaw ci ñeenti colli
àddina. Ña nga téye ñeenti ngelawi
àddina, ngir ngelaw baña wale
fenn; du ci jéeri, du ci géej, du
ci genn garab. 2 Ma gis meneen
malaaka, mu yéege penku, yore
torluwaayu Yàlla jiy dund. Mu àddu
ca kaw, wax ak ñeenti malaaka ya
ñu mayoon ñu yàq géej ak jéeri,
3 ne leen: «Buleen yàqagum jéeri
ji ak géej gi ak garab yi, li feek
torluwunu ci jëwi ñiy jaamu sunu
Yàlla, màndargaale leen.»
4 Ma dégg limub ña ñu
màndargaale torluwaay ba; ñuy
téeméer ak ñeent fukk ak ñeenti
junni (144 000), bawoo ci mboolem
giiri bànni Israyil:
5 Giirug Yuda, fukki junneek ñaar
(12 000) lañu ci màndargaal,
giirug Ruben, fukki junneek ñaar,
giiru Gàdd, fukki junneek ñaar,
6 giirug Aser, fukki junneek ñaar,
giirug Neftali, fukki junneek ñaar,
giirug Manase, fukki junneek ñaar,
7 giirug Simeyon, fukki junneek
ñaar,
giirug Lewi, fukki junneek ñaar,
giirug Isaakar, fukki junneek ñaar,
8 giirug Sabulon, fukki junneek ñaar,
giirug Yuusufa, fukki junneek ñaar,
giirug Beñamin, fukki junneek ñaar.

Mbooloo mu réy am na ndam

9 Gannaaw loolu ma jekki gis
mbooloo mu réy mu kenn manula
wañ, ñu bawoo ci askan yépp
ak giir yépp ak xeet yépp ak
làmmiñ yépp. Ñu ngi taxaw fi
kanam ngàngune mi ak Gàtt bi, sol
mbubb yu weex, ŋàbb ay cari garabi
tàndarma. 10 Ña ngay àddu ca kaw,
naan:
«Texee ngi fi sunu Yàlla, ki toog ci
ngàngune mi,
ak ci Gàtt bi!»
11 Malaaka yépp a nga taxaw, yéew
ngàngune ma ak mag ñaak ñeenti
bindeef ya. Ñu ne gurub sukk, dëpp
seen jë fa kanam ngàngune ma,
sujjóotal Yàlla, 12 ne: «Amiin! Na
sunu Yàlla jagoo màggal ak daraja
ak xel ak cant ak teraanga ak kàttan
ak doole, tey ak ëllëg ba fàww.
Amiin!»
13 Ci kaw loolu kenn ci mag ñi ne
ma: «Boroom mbubb yu weex yii,
ñooy ñan ak fan lañu jóge?»
14 Ma ne ko: «Sama sang, loolu
de xanaa yaa ko xam.» Mu ne ma:
«Ñoo di ñi jóge ca nattu bu réy ba.
Fóot nañu seeni mbubb, ba weexal
ko ci deretu Gàtt bi. 15 Loolu moo
leen taxa

teew fi kanam ngàngunem Yàlla,
di ko jaamoo biir màkkaanam guddi ak bëccëg,
te ki toog ci ngàngune mi moo leen di yiir.
16 Dootuñu xiif, dootuñu mar.
Dootuñu loru ci jant bi mbaa weneen tàngoor,
17 ndaxte Gàtt bi ci diggu ngàngune mi moo leen di sàmm,
yóbbu leen ca bëti ndoxum dund ma,
te Yàllaa leen di fompal wépp rongooñ.»

8

Gàtt ba tàyyi na juróom ñaareelu tayu ga

1 Bi Gàtt bi tàyyee juróom
ñaareelu tayu gi nag, asamaan da
ne selaw lu mat genn-wàllu waxtu.
2 Ci kaw loolu ma gis juróom ñaari
malaaka yi taxaw fi kanam Yàlla, ñu
jox leen juróom ñaari liit.
3 Bi loolu amee meneen malaaka
dikk, taxaw ci wetu sarxalukaay bi.
Mu ngi yor andu cuuraayu wurus.
Ñu jox ko cuuraay lu bare, ngir mu
boole kook ñaani mboolem aji sell
ñi, jooxe ko ci kaw sarxalukaayu
wurus bi ci kanam ngàngune mi.
4 Saxaras cuuraay laa ngi gillee ci
loxol malaaka mi, ànd ak ñaani ñu
sell ñi, di yéeg fa Yàlla. 5 Malaaka
mi jël andu cuuraay bi, tibbe ci
sarxalukaay bi ay xal ba and bi fees.
Mu daldi koy sànni ci kaw àddina,
rekk ag dënu riir, kàddu ràndaŋ, ag
melax tàkk, suuf yëngu.

Liit yi jib na

6 Ba mu ko defee juróom ñaari
malaaka yi yor juróom ñaari liit yi
di waaja liit.
7 Malaaka mu jëkk mi wal liitam,
tawu doji yuur topp ci, ak sawara
wu ànd ak deret, ñu boole lépp
sànni ci kaw suuf, ñetteelu xaaju
suuf si daldi lakk, ñetteelu xaaju
garab yi it lakk, ñax mu naat mépp
lakk.
8 Ñaareelu malaaka mi wal liitam,
mu am lu mel ni tund wu réy
wuy tàkk, ñu sànni ko ci géej gi,
ñetteelu xaaju géej gi soppiku deret,
9 ñetteelu xaaju bindeefi géej dee,
ñetteelu xaaju gaal yi yàqu yaxeet.
10 Ñetteelu malaaka mi wal liitam,
biddiiw bu réy buy tàkk nig jum
xàwwikoo asamaan, wadd ci kaw
ñetteelu xaaju dex yi ak bëti ndox
yi. 11 Biddiiw bi Wextan la tudd.
Ñetteelu xaaju ndox yépp la wexal,
ñu bare naan ci, daldi dee, ndax
wextanu ndox mi.
12 Ñeenteelu malaaka mi wal li-
itam, mu dal ñetteelu xaaju jant
bi, ak ñetteelu xaaju weer wi,
ak ñetteelu xaaju biddiiw yi, ba
tax seen ñetteelu xaaju leer giim,
ñetteelu xaaju bëccëg bi daldi
lëndëm, ñetteelu xaaju guddi gi it
gëna lëndëm.
13 Ma xoolaat, daldi dégg jenn
jaxaay ju naawe digg asamaan. Mu
àddu ca kaw ne: «Wóoy, wóoy,
wóoy, musibay waa àddina yiy saba-
boo ci yeneen baati liit yi ñetti
malaaka yi ci des, di waaja liit.»

9

1 Juróomeelu malaaka mi wal li-
itam, ma gis, biddiiw bu xàwwikoo
woon asamaan, ba wadd ci kaw
suuf. Ñu jox ko caabiy kàmbu xóote
ba. 2 Mu ubbi buntu kàmbu xóote
ba, saxar su mel ni saxaras taal
bu mag jollee ca, jant bi ak jaww
ji, lépp lëndëm ndax saxaras kàmb
gi. 3 Ba loolu amee ay njéeréer
génne ci saxar si, daldi tasaaroo
ci biir àddina, ñu may leen nag
daŋar ju mel ni daŋaru jànkalaar.
4 Ñu ne leen, buñu laal menn um
ñax, mbaa genn gàncax, mbaa genn
garab, xanaa ñu jublu rekk ci nit ñi
amul màndargam torluwaayu Yàlla
ci seen jë. 5 May nañu leen ñu
mitital leen diiru juróomi weer, te
bañ leena rey, xanaa mitital leen
lu tembook mititu fittu jànkalaar.
6 Bési keroog nit ñeey sàkku dee, te
duñu ko daj, ñu ne siiwa dee, ndee
daw leen.

7 Njéeréer yaa ngi nirook fas yu
ñu waajal ngir xare, kaalawoo lu
mel ni kaalay wurus, seen kanam
nirook kanamu nit, 8 seen kawar
mel ni kawaru jigéen, seeni sell
nirook selli gaynde. 9 Ñu ngi sol
kiiraayi dënn yu mel ni kiiraayi weñ
gu ñuul, seen coowal laaf yi mel ni
coowal watiiri xare yu bare. 10 Geen
gu am fitt lañu am ni jànkalaar.
Daŋaru geen googu lañuy mititale
nit ñi diiru juróomi weer. 11 Seen
buur a leen jiite, di malaakam xóote
bi, turam ci ebrë di Abadon, Apolyon
ci làkku gereg, (mu firi Yàqkat bi).

12 Naka la musiba mu jëkk mi
jàll rekk, yeneen ñaari musiba dikk,
topp ci.

13 Ba mu ko defee juróom ben-
neelu malaaka mi wal liitam. Ma
dégg baat bu jóge ci ñeenti béjjéni
sarxalukaayu wurus, bi ci kanam
Yàlla. 14 Baat bi wax ak juróom
benneelu malaaka mi yor liit, ne ko:
«Yiwil ñeenti malaaka, ya yeewe ca
Efraat, dex gu mag ga.»

15 Ca lañu yiwi ñeenti malaaka, ya
ñu waajaloon ñeel waxtu woowu, ci
bés boobu, weer woowu, at moomu,
ngir ñu rey ñetteelu xaaju nit ñi.
16 Limu gawari mbooloo ma doon
xareji ñaar téeméeri junniy junni la
(200 000 000). Maa dégg lim bi.

17 Nii laa gise ci peeñu mi fas yi
ak ñi leen war: ñu ngi sol kiiraay
yu xonq ni sawara, baxa ni safiir,
te mboq ni tamarax. Boppi fas yaa
ngi nirook boppi gaynde, sawara ak
saxar ak tamarax di génne ci seen
gémmiñ. 18 Ñetti musiba yooyii,
sawara seek saxar seek tamarax biy
génne ci seen gémmiñ, daldi rey
ñetteelu xaaju nit ñi. 19 Daŋaru fas
yaa ngi ci seen gémmiñ ak ci seen
geen, ndax seen geen yaa ngi mel ni
ay jaan, ami bopp yu ñuy mititalee.

20 Ndesu nit ñi musiba yooyii reyul
nag, taxul sax ñu tuub seeni jëf, ba
bañatee jaamu ay tuur, ak jëmmi
xërëmi wurus ak xaalis ak xànjar
ak xeer ak dénk; xërëm yu gisul,
déggul, doxul. 21 Rax ci dolli, tu-
ubuñu bóome gi ak ñeengo gi ak
powum séy meek càcc gi ñu nekke.

10

Àtte bu mujj ba agsi na

1 Ci kaw loolu ma gis meneen
malaaka mu am doole, muy wàcce
asamaan, làmboo aw niir, ag xon
tege ci bopp bi, kanam gi mel ni
jant bi, tànk yi mel ni jumi sawara.
2 Mu ngi yor ab téere bu ndaw bu
ñu ubbi. Mu teg tànku ndijooram
ci géej gi, teg tànku càmmoñam ci
jéeri ji. 3 Mu xaacu ca kaw, mel ni
gaynde guy yëmmu. Naka la xaacu,
juróom ñaari dënu jib. 4 Naka
la juróom ñaari dënu yi jib, may
waaja bind, daldi dégg baat bu jóge
asamaan, ne ma: «Loolu juróom
ñaari dënu yi wax de, gas ko, suul,
bu ko bind.»

5 Ba mu ko defee malaaka, ma
ma gisoon mu ŋarale géej geek jéeri
ji yékkati loxol ndijooram, jëme
asamaan. 6 Mu giñ ci Kiy dund ba
fàww, Ki sàkk asamaan ak li ci bi-
iram, ak suuf ak li ci biiram, ak géej
ak li ci biiram. Mu ne: «Négandiku
wees na, 7 waaye bu bési kàddug
juróom ñaareelu malaaka mi tax-
awee, ba mu tàmbalee wal liit gi,
su keroogee pexem Yàlla miy kumpa
dina sotti, na mu ko waxe woon ay
jaamam, yonent yi.»

8 Ba loolu amee baat, ba ma
déggoon, mu bawoo asamaan, dellu
wax ak man, ne ma: «Demal jël
téere bu ndaw bi ñu ubbi ci loxol
malaaka, mi ŋarale géej geek jéeri
ji.»

9 Ma dem ba ci malaaka mi, ne ko
mu jox ma téere bu ndaw bi. Mu ne
ma: «Jël ko te lekk ko. Dina wex ci
sa biir nag, waaye ni lem lay neexe
ci sa gémmiñ.»

10 Ma jël téere bu ndaw bi ci loxol
malaaka mi, lekk ko, mu neex ci
sama gémmiñ ni lem, waaye naka
laa ko wonn, mu wex xàtt ci sama
biir.

11 Gannaaw loolu ñu ne ma: «War
ngaa waxati ay waxyu ngir xeet
yu bare, ak askan yu bare, ak niti
làmmiñ yu bare, ak buur yu bare.»

11

Ñaari seede yi bey nañu seen waar

1 Ba loolu amee ñu jox ma nat-
tukaay bu mel niw yet, ne ma:
«Jógal, natt néeg Yàlla bi ak sarx-
alukaay bi, te nga wañ̃ ña fay
jaamu Yàlla. 2 Waaye ëttu bitib kër
Yàlla gi, bàyyi ko, bu ko natt, ndax
ñi dul Yawut lees ko jox, te ñooy
dëggaate dëkk bu sell bi diiru ñeent
fukki weer ak ñaar. 3 Dinaa may nag
sama ñaari seede yi, ñu biral waxyu
diiru junni ak ñaar téeméeri fan ak
juróom benn fukk (1 260) yu ñuy sol
ay saaku, di ko toroxloo.»

4 Ñaari seede yi ñoo di ñaari
garabi oliw* yeek ñaari tegukaayi
làmp, yi taxaw ci kanam Boroom
suuf si. 5 Ku leen nara lor, sawaraay
génne seen gémmiñ, lakk seeni
noon. Képp ku leen nara lor, noonu
ngay deeye. 6 Am nañu sañ-sañu tëj
asamaan, ba du taw diiru fan yi ñuy
biral waxyu, am nañu itam sañ-sañ
ci ndox mi, ngir soppi ko deret, ak
sañ-sañu wàcceel suuf wépp xeetu
musiba, saa su leen soobee.

7 Gannaaw bu ñu seedee ba noppi
nag, rab wiy jóge ci xóote bi mooy
xareek ñoom, daan leen, ba rey
leen. 8 Seeni néew da naan lareet
ci péncum dëkk bu mag boobu ñuy
misaale turu Sodom mbaa Misra, fa
ñu reye woon seen Sang ci bant.
9 Diiru ñetti fan ak genn-wàll lañuy
weeru, niti wépp xeet, ak gépp giir,
ak wépp làmmiñ, ak wépp askan di
seetaan seeni néew, te duñu bàyyi
kenn suul leen. 10 Waa àddina
dinañu bége seen dee, di bànneexu,
di joqlante ay njukkal, ndaxte ñaari
yonent yooyu ñoo lakkaloon waa
àddina.

11 Waaye bu ñetti fan yeek genn-
wàll wéyee, noowug dund giy ba-
woo fa Yàlla moo leen di solu, ñu
jóg, taxaw, tiitaange lu réy daldi
jàpp waa ceetaan ma. 12 Ba loolu
amee ñaari seede yi dégg baat
bu xumb jibe asamaan, ne leen:
«Yéegleen fii.» Ñu yéeg asamaan ci
biir aw niir, seeni noon di gis. 13 Ca
waxtu wa, suuf daldi yëngu lool,
ba benn fukkeelu dëkk ba màbb.
Juróom ñaari junniy nit (7 000) dee
ci yëngub suuf ba, ña ca des tiit, di
sàbbaal Yàllay asamaan.

14 Ñaareelu musiba mi wéy na,
waaye kat ñetteel baa ngi nii di ñëw.

Juróom ñaareelu liit ga jib na

15 Ba mu ko defee, juróom
ñaareelu malaaka mi wal liitam,
baat yu xumb jibe ca asamaan, ne:
«Léegi nag nguurug àddina ñeel na
sunu Boroom ak Almaseem.
Mooy nguuru ba fàww.»
16 Ba loolu amee ñaar fukki mag
ak ñeent, ña toogoon ca seen
ngàngune ca kanam Yàlla, daldi ne
gurub sukk, dëpp seen jë ca suuf,
sujjóotal Yàlla. 17 Ñu ne:
«Boroom bi Yàlla Aji Man, ji nekk te
nekkoon,
nu ngi lay gërëm,
ndax yaa ràngoo sa kàttan gu
màgg,
taxawal sa nguur.
18 Askan yee meroon,
waaye sa mer a dikk tey;
tey jii ngay àtte ñi dee,
yool say jaam, yonent yi,
yool ñu sell ñeek ñi la ragal, mag ak
ndaw,
tey it ngay sànk ñiy sànk àddina.»
19 Ci kaw loolu néeg Yàlla bi
ci asamaan ubbiku, gaalu kóllëreg
Yàlla ga† di feeñ ca biir màkkaanam
ma, melax ya tàkk, kàddu yaak

* **11:4** 11.4 oliw: garabu oliw dafa xawa mel ni sump, te am doom yu ñuy nal, ngir am ci diw gu ñuy togge, mbaa ñu di ko taaloo. † **11:19** 11.19 gaalu kóllëre ga: gaal gi ñuy wax fii waxande la, wu ñu denc àlluwa, ya ñu bind yoonu Yàlla te Yonent Yàlla Musaa jottli ko. Yàlla moo joxoon Musaa àlluway xeer yooyu, bind ca yoon wa lal kóllëre ga mu fas ak bànni Israyil.

dënu ya riir, suuf sa yëngu, tawu
doji yuur bu metti daldi sóob.

12

Ninki-nànka ji fexeel na ndaw si

1 Firnde ju màgg nag moo feeñoon
asamaan: Ndaw su làmboo jant
bi, weer wi ronu ndëgguy tànk yi,
mu kaalawoo fukki biddiiw ak ñaar.
2 Jigéenu wérul juy matu la. Mu
ngi yuuxu ndax mititu mat wu tar.
3 Ci kaw loolu jeneen firnde feeñ
asamaan. Du lenn lu dul ninki-
nànka ju réy, xonq curr, am juróom
ñaari bopp ak fukki béjjén, juróom
ñaari mbaxanay buur tege ci bopp
yi, bopp bu ne, menn. 4 Geenam
gi daldi buube fa asamaan benn
ñetteelu biddiiw yi, rattax leen ci
suuf. Ninki-nànka jaa ngi taxaw ci
kanam ndaw siy matu, ngir bu xale
bi juddoo rekk, mu lekk ko. 5 Ndaw
si nag wasin doom ju góor, te muy
ki wara yilif xeeti àddina yépp, di
leen jiitee yetu weñ. Ci kaw loolu
ñu fëkk doom ja, jàlle fa Yàlla, ca
ngànguneem. 6 Ndaw si nag daw,
ba ca màndiŋ ma, ci ab rawtu bu ko
Yàlla waajaloon, ngir ñu leel ko fa
diiru junni ak ñaar téeméeri fan ak
juróom benn fukk (1 260).

7 Ab xare nag jibe fa asamaan.
Mikayel aki malaakaam di xareek
ninki-nànka ji, ninki-nànka jeeki
malaakaam it di xare, 8 ñu néewal
leen doole, ba amatuñu fu ñu nekk
ci asamaan. 9 Ñu xalab ninki-nànka
ju réy ja, jaanu cosaan joojee ñuy
wax Tuumaalkat bi, di ko wax Sey-
taane, naxekatu mboolem àddina.
Ci kaw suuf lañu ko xalab, mooki
malaakaam.

10 Ci kaw loolu ma dégg baat bu
xumb bawoo asamaan, ne:
«Léegi nag texe teew na,
ànd ak sunu kàttanu Yàlla ak nguu-
ram,
ak sañ-sañu Almaseem,
ndax xalab nañu ki daan tuumaal
sunu bokk yi,
di leen sosal guddeek bëccëg
fi sunu kanam Yàlla.
11 Sunu bokk yee daan ndax deretu
Gàtt bi,
ak seen kàddug seede,
te soppuñu seen bakkan ba ragala
dee.
12 Kon nag yaw asamaan, bégal,
yaak mboolem ñi ci sa biir!
Waaye wóoy ngalla yeen géej ak
jéeri!
yeen, ñi Seytaane wàccaale mer mu
tàng fi yeen,
ndax xam ne fan yu néew a ko
dese.»

13 Ninki-nànka ja nag xam ne
xalab nañu ko ci kaw suuf, mu ne
dann ndaw sa jur doom ju góor ja.
14 Ñu jox ndaw si ñaari laafi jaxaay
ja, ngir mu naaw, rëcc ninki-nànka
ji, dem màndiŋ ma, ca rawtoom ba
ñu koy leele lu tollook ñetti diir ak
genn-wàll*. 15 Ba mu ko defee ninki-
nànka ji buusu ndox mu bare ni
dex, ndox ma topp ndaw sa, ngir
wal ma yóbbaale ko. 16 Ci kaw
loolu suuf wallu ndaw sa, ŋa, daldi
naan dex, ga gémmiñu ninki-nànka
ja buusu woon. 17 Ninki-nànka ja
mere ndaw sa, daldi dem, xeexi ak
ndesu doomam, yi topp santaaney
Yàlla tey saxoo seedeel Yeesu. 18 Mu
taxaw nag ca tefesu géej ga.

13

Ñaari rab yu aay falu nañu

1 Ci kaw loolu ma gis rab wu génne
ci géej gi, am juróom ñaari bopp
ak fukki béjjén, béjjén yi sol fukki
mbaxanay buur, béjjén bu ne menn,
bopp bu nekk ak tur wuy saaga
Yàlla. 2 Rab wi ma gis ni segg la
mel, tànk yi mel ni yu urs*, gémmiñ
gi mel ni gu gaynde. Ninki-nànka
ji jox ko kàttanam ak nguuram ak
sañ-sañam bu réy. 3 Benn ci bopp yi
nag, rab wi da cee gaañu ba mel ni lu
ñu rendi, ba mu dee. Teewul gaañu-
gaañu boobu ko waroona rey daldi
wér. Waa àddina sépp yéemu, topp

* **12:14** 12.14 ñetti diir ak genn-wàll: seetal ci 12.6. * **13:2** 13.2 urs rab wu ñàng la. Man naa ëpp gaynde te gën koo aay.

ci rab wi. 4 Ba loolu amee ñu su-
jjóotal ninki-nànka ji ndax la mu jox
rab wi sañ-sañ bi, di sujjóotal rab
wi, naan: «Ana kuy moroomu rab
wii, ak ku mana xeex ak moom?»
5 Ñu may rab wi nag muy kañu
ak a saaga Yàlla, may ko it mu saña
wéye noonu diiru ñeent fukki weer
ak ñaar. 6 Muy tifaar Yàlla ay saaga,
di saaga aw turam, ak màkkaanam,
ak ñi dëkke asamaan. 7 Ñu may ko
itam mu xareek ñu sell ñi, duma
leen, boole ci may ko sañ-sañ ci
kaw niti gépp giir ak wépp xeet
ak wépp làmmiñ ak wépp askan.
8 Mboolem waa àddinaa koy su-
jjóotal, mboolem ñi ñu bindul seen
tur ca ndoortel àddina ci téereb
dund† bu Gàtt, bi ñu rendi.
9 Ku ami nopp kat, na dégg.
10 Ku wara dem ngàllo,
ngàllo nga jëm,
ku wara deeye saamar,
saamar ngay deeyeji.
Looloo tax ñu sell ñi wara saxoo
muñ ak ngëm.
11 Ci kaw loolu ma gis weneen rab
wu génne ci suuf, am ñaari béjjén
ni ab gàtt, tey wax ni ninki-nànka.
12 Muy jëfe mboolem sañ-sañu rab
wu jëkk wa, ci turu rab wu jëkk
wa, di sant suuf ak ñi ko dëkke
ñu sujjóotal rab wu jëkk, woowu
gaañu woon ba nara dee te mujj
wér. 13 Ñaareelu rab wi nag di def
kéemaan yu réy, bay wàcce ci kaw
suuf sawara wu jóge asamaan, nit
ñi di gis. 14 Ñaareelu rab wi nag
nax waa àddina ci kéemaan, yi mu
am sañ-sañu def ci turu rab wu jëkk
wi. Mu sant waa àddina, ñu sàkk
jëmmu rab, wi ñu jamoon saamar te
muy wéye bakkanam. 15 Gannaaw
loolu mayees na ko mu sol ag noo
jëmmu rab wu jëkk wi, ba muy wax,
di reylu képp ku ko sujjóotalul. 16 Ba
mu ko defee, mag ak ndaw, boroom
alal ak baadoolo, as gor akub jaam,
ñépp, mu defal leen màndargam
loxol ndijoor mbaa jë, 17 ba kenn
du mana jënd mbaa jaay te amul
màndargam turu rab wi mbaa lim
bi méngook turam.
18 Fii nag xel la laaj: ku am ug
dégg, na waññ limu rab wi, ndax
boobu lim turu nit la taxawe, di
juróom benni téeméer ak juróom
benn fukk ak juróom benn (666).

14

Kurél gu sell gi topp na Gàtt bi

1 Ma xoolaat, gisuma lu moy
Gàtt bi fa mu taxaw ci kaw tundu
Siyoŋ* ak téeméer ak ñeent fukk
ak ñeenti junniy nit (144 000) ñu
ànd ak moom, te ñu bind ci seen
jë turu Gàtt bi ak turu Baayam.
2 Ma dégg baat bu jóge asamaan,
nirook riirum géej, mel ni dënu
gu réy, melati ni ay xalamkat yuy
xalam. 3 Ña ngay woy woy wu
yees ca kanam ngàngune ma, ca
kanam ñeenti bindeef yaak mag ña,
te kenn manula mokkal woy wi,
ku dul téeméer ak ñeent fukk ak
ñeenti junni ñooñu ñu jote àddina.
4 Ñooñu ñooy ñi masula ànd ak
jigéen, di sobeel seen bopp, ndax
masuñoo séy. Ñooñoo topp Gàtt bi
fépp fu mu jëm. Ñooñu lañu jote
ci biir nit ñi, def leen lu mel ni
jooxeb ndoortel meññeef, ñeel Yàlla
ak Gàtt bi, 5 te kàddug fen masula
jibe seen gémmiñ. Gàkkuñu fenn.

Ñetti malaaka yégle nañu àttey Yàlla

6 Ci kaw loolu ma gis meneen
malaaka muy naaw ci digg asamaan,
ànd ak xibaaru jàmm bi sax dàkk,
ngir baaxe ko waa àddina: niti
wépp askan ak gépp giir ak wépp
làmmiñ ak wépp xeet. 7 Ma ngay
àddu ca kaw, naan: «Ragal-leen
Yàlla te màggal ko, ndax waxtuw
àtteem jot na. Kon nag jaamuleen
ki sàkk asamaan ak suuf ak géej ak
bëti ndox yi.»
8 Meneen malaaka, topp ci, di
ñaareel bi. Mu ne: «Babilon a

† **13:8** 13.8 téereb dund bi: seetal ci 17.8.
* **14:1** 14.1 tundu Siyoŋ mooy tund wa ñu tabax Yerusalem ci kawam.

daanoo, dëkk bu mag ba daanu na!
Moom ma daan màndal askanoo
askan biiñu moyam muy indi am
sànj.»
9 Meneen malaaka, topp ci, di
ñetteel bi. Mu àddu ca kaw,
ne: «Képp ku sujjóotal rab wi ak
jëmm ji ñu ko sàkkal, ba ñu de-
fal ko màndargam jë mbaa loxo,
10 kooku dina naan biiñu sànjum
Yàlla bu kenn raxul, ñu xelli ko
ci kaasu sànjam. Te dees na
ko mbugale sawara ak tamarax ci
kanam malaaka yu sell yi ak Gàtt
bi. 11 Seen saxaru sawaras mbugal
day saxoo dàkk, di gilli ba fàww.
Guddeek bëccëg, ñooñuy sujjóotal
rab wi ak jëmm ji ñu ko sàkkal, ak
mboolem ku ñu màndargaale turu
rab wi, kenn du ci nopplu.»
12 Kon nag ñu sell ñiy wormaal
santaaney Yàlla te saxoo gëm Yeesu,
looloo tax ñu wara muñ.
13 Ci kaw loolu ma dégg baat bu
jibe asamaan ne: «Bindal: “Bés
niki tey ndokklee aji dee ñi deeyaale
gëm Sang bi.”» Noo ga daldi ne:
«Waawaaw, ndax coono dina leen
wàcc, ngir seeni jëf a leen topp.»

Ngóobum àddina tar na

14 Ma xoolaat, gisuma lu moy
niir wu weex, ak jëmm ju ca toog,
di nirook doom aadama, kaalawoo
kaalag wurus, ŋàbb ab sàrt bu ñaw.
15 Meneen malaaka génne ca néeg
Yàlla ba, daldi àddu ca kaw, wax ak
ki toog ci niir wi, ne ko: «Dawalal
sa sàrt te góob, ndaxte ngóob jot na,
ngóobum àddina ñor na.»
16 Ci kaw loolu ki toog ci kaw niir
wi dawal sàrtam ci kaw suuf, daldi
góob àddina.
17 Meneen malaaka nag génne ca
néeg Yàlla ba ca asamaan, ŋàbb
moom itam, sàrt bu ñaw. 18 Ba
loolu amee meneen malaaka mi
yilif sawara, jóge ca sarxalukaay
ba, daldi àddu ca kaw, wax ak
malaaka, mi yor sàrt bu ñaw bi, ne
ko: «Dawalal sa sàrt bu ñaw bi, nga
dagg cëggi reseñ gi ci àddina, ndax
reseñ ji ñor na.»
19 Malaaka ma dawal sàrtam ci
àddina, dagg reseñ ji, sànni ci biir
nalukaay bu mag bu sànjum Yàlla
ba. 20 Ñu dëggaate reseñ ja ca
nalukaay, ba ca gannaaw dëkk ba,
deret génne ca, taa ba tollook laabi
fas yi, wala wal ba dajal digganteb
ñetti téeméeri kilomeetar.

15

Musibay mujjantal agsi na

1 Ma xoolaat, gisuma ci asamaan
lu moy jeneen firnde ju màgg
te yéeme: juróom ñaari malaaka
yu taawu juróom ñaari musiba.
Musiba yu mujj yaa nag, ngir ca la
sànjum Yàlla di mate. 2 Ma gisati
lu mel ni géeju kiristaal bu jaxasook
sawara. Ci biir loolu ña daanoon
rab waak jëmmu nataalam, ak lim
bi méngook turam, ñu ngi taxaw
ci kaw géeju kiristaal gi, yore ay
xalami Yàlla. 3 Ña ngay woy woyu
Musaa jaamu Yàlla ba, ak woyu Gàtt
bi, naan:
«Yaw Boroom bi Yàlla Aji Man ji,
yaa réy te yéeme ay jaloore.
Yaw Buuru askan yi,
yaa jub te dëgguy doxalin.
4 Boroom bi, ana ku la ragalul?
Ku dul màggal saw tur?
Yaw doŋŋ yaa sell.
Askan yépp ay dikk, sujjóotsil la,
ndax yaa jubi dogal.»
5 Gannaaw loolu ma xoolaat,
daldi gis màkkaan ma fa asamaan,
xayma ba fat seede si*, mu ubbiku.
6 Juróom ñaari malaaka, yi taawu
juróom ñaari musiba yi nag, génne
ci màkkaan mi. Ñu ngi sol mbubbi
lẽe yu set, ne ràññ, ay ngañaayi
wurus takke ci seen dënn. 7 Kenn
ci ñeenti bindeef yi nag jox juróom
ñaari malaaka yi, juróom ñaari nd-
abi wurus yu fees ak sànjum Yàlla
jiy dund ba fàww. 8 Ba mu ko defee
màkkaan ma fees ak saxar su bawoo
ci leeru Yàlla ak kàttanam. Kenn

* **15:5** 15.5 seede si mooy àlluway seede yi fukki santaaney Yàlla ya binde woon.

nag manatula dugg ci màkkaan
mi, ba kera juróom ñaari musibay
juróom ñaari malaaka yi matee.

16

Sànj ma sottiku na

1 Ma daldi dégg baat bu xumb
bu bawoo ci màkkaan mi. Mu
ne juróom ñaari malaaka yi:
«Demleen sotti juróom ñaari ndabi
sànjum Yàlla yi ci kaw suuf.»
2 Malaaka mu jëkk mi dem, sotti
ndabam ci kaw suuf, mu def ay taab
yu bon te aay ci kaw nit ñi am
màndargam rab wi, tey sujjóotal
jëmmu nataalu rab wi.
3 Ñaareelu malaaka mi sotti nd-
abam ci géej gi. Mu soppiku deret ju
mel ni lu nàcce ci ku ñu bóom. Lépp
lu doon dund biir géej daldi dee.
4 Ñetteelu malaaka mi sotti nd-
abam ci dex yeek bëti ndox yi, mu
doon deret. 5 Ma dégg malaaka mi
yilif ndox yi ne:
«Yaw Aji Sell ji nekk te nekkoon,
yaa yey dogal yii àtte.
6 Deretu ñu sell ñeek deretu yonent
yi lañu tuur,
nga nàndal leen deret, feye leen.»
7 Ma dégg sarxalukaay ba ne:
«Waawaaw, Boroom bi Yàlla, Aji
Man ji,
say àtte dëgg la, yoon la.»
8 Ba loolu amee ñeenteelu
malaaka mi sotti ndabam ci kaw jant
bi. Ñu daldi may jant bi muy lakke
nit ñi tàngooru sawaraam. 9 Ci kaw
loolu tàngooru naaj wu metti di lakk
nit ñi. Nit ñi nag tuubuñu, sàbbaal
Yàlla; xanaa di saaga Yàlla, ji dogal
yooyu musiba.
10 Juróomeelu malaaka mi sotti
ndabam ci kaw ngàngunem rab wi,
nguuram daldi sóobu ci lëndëm, nit
ñi di yéyu ndax metit, 11 tuubuñu
seeni jëf, xanaa di saaga Yàllay
asamaan ndax seeni mitit ak seeni
taab.
12 Juróom benneelu malaaka mi
sotti ndabam ci dex gu mag, gi ñuy
wax Efraat, dex gi daldi ŋiis, ngir
sàkkal buuri penku yiy dikk, aw
yoon. 13 Ci kaw loolu ma gis ñetti
njuuma yu mel niy mbott, kenn ki
génne ci gémmiñu ninki-nànka ji,
kenn ci gémmiñu rab wu jëkk wi, ki
ci des ci gémmiñu ñaareelu rab wi
mbubboo yonent. 14 Ñooñu nag ay
njuumay Seytaane lañu, yuy def ay
kéemaan, tey dajaleji buuri àddina
sépp, ngir xareb bés bu mag bu
Yàlla Aji Man ji.
15 Mu ne: «Maa ngi nii yoot,
di dikk nib sàcc. Ndokklee, yaw
mi teewlu, fàggu say yére, ba doo
deme gàcceg yaramu neen, ñu di la
seetaan.»
16 Ci kaw loolu njuuma yi dajale
buur yi ci bérab bu ñuy wax Ar-
magedon*, di baatu ebrë.
17 Ba mu ko defee juróom
ñaareelu malaaka mi sotti ndabam
ci kaw ngelaw li, baat bu xumb jóge
ca ngàngune ma ca màkkaan ma,
ne: «Sotti na!» 18 Ba loolu amee,
ay melax tàkk, ay kàddu aki dënu
riir, suuf yëngu yëngu bu réy bu
masula am ba nit teewee ci kaw suuf
ba bésub keroog. Noonu la yëngub
suuf ba yéemee te réy. 19 Dëkk bu
mag ba xar ñett, dëkk yu mag yu
askani àddina yi màbb. Babilon
gu mag ga nag, Yàlla bàyyi ko xel,
ngir nàndal ko kaasu biiñu sànjam
muy bax. 20 Dun yépp daldi dëddu,
tund yi ne mes. 21 Tawu doji yuur
yu benn talaŋ, yemook ñeent fukki
kilo, daldi sóobe asamaan ci kaw nit
ñi, ñuy saaga Yàlla ngir musibam
doji yuur yi, ndax musiba mu réy
ba jéggi dayo.

17

Mbugal ñeel na jigéenu moykat ju mag ji

1 Kenn ci juróom ñaari malaaka,
yi taawu juróom ñaari ndab yi nag
dikk, ne ma: «Kaay, ma won la
mbugalu jigéenu moykat ju mag, ji
toog ci ndox mu bare. 2 Moom la

* **16:16** 16.16 Armagedon ag joor la ci réewum Kanaan.

buuri àddina àndal di moy, te biiñu moyam la waa àddina di màndee.»

[3] Ci kaw loolu malaaka mi yóbboo
ma Noowug Yàlla ba ca màndiŋ
ma. Ma gis jigéen ju war rab wu
xonq wu am juróom ñaari bopp
ak fukki béjjén, te yaram wi fees
ak tur yuy saaga Yàlla. [4] Jigéen
jaa ngi sol lu yolet te xonq, takk
wurus ak jamaa aki per. Mu ngi yor
kaasu wurus bu fees ak ñaawtéef ak
sobey moyam. [5] Jë bi nag, tur wii
lañu ci bind, muy kumpa: Babilon
gu mag gi, ndeyu jigéeni moykat
yeek ñaawtéefi àddina yi. [6] Ma gis
ne jigéen ji daa naan ba màndi ci
deretu ñu sell ñi ak deretu ñi doon
seedeel Yeesu.

Ba ma ko gisee, jaaxle naa lool.
[7] Malaaka ma ne ma: «Looy jaaxle?
Man maa lay xamal kumpag jigéen ji
ak rab, wi mu war, boroom juróom
ñaari bopp yeek fukki béjjén yi.
[8] Rab wi nga gis mas naa nekk waaye
nekkatul. Dina génne ca xóote ba,
waaye day sànkuji. Waa àddina, ñi
ñu bindul woon seeni tur ci téereb
dund bi ba àddinay door nag, bu ñu
gisee rab wi, dinañu yéemu, ndax la
mu masoona nekk, tey nekkatul, te
ëllëg muy nekkaat.

[9] «Fii nag xel mu ñaw la laaj.
Juróom ñaari bopp yi ñooy juróom
ñaari tund, yi jigéen ji toog, te
juróom ñaari buur lañu itam:
[10] juróom daanu nañu, kenn kaa ngi
fi, ki ci des nag dikkagul, waaye bu
dikkee, ab diir rekk la fiy am. [11] Rab
wi masoona nekk te nekkatul nag,
moom ci boppam moo di juróom
ñetteelu buur bi, kenn la ci juróom
ñaari buur yi jiitu itam, te day
sànkuji.

[12] «Fukki béjjén yi nga gis, fukki
buur lañu yu jotagul ci seen nguur.
Waaye diirub wenn waxtu, lañuy
jot sañ-sañu nguur, ñook rab wi.
[13] Menn mébét lañu bokk, te dinañu
yékkati seen doole ak seen sañ-sañ,
jox ko rab wi. [14] Dinañu xare ak
Gàtt bi, waaye Gàtt bee leen di daan,
ndax mooy Sangu sang yi, di Buuru
buur yi. Mooy daan mook ñoñam,
ñi mu woo, tànn leen te ñu saxoo
topp ko.»

[15] Mu neeti ma: «Ndox yi nga gis
jigéenu moykat ji toog ci nag, mooy
niti xeet yeek mbooloo yeek askan
yeek làmmiñ yi. [16] Fukki béjjén yi
nga gis, ñook rab wi, dinañu won
jigéenu moykat ji mbañeel. Dañu
koy futti ba mu ne duŋŋ, ñu lekk aw
suuxam, ba noppi lakk ko. [17] Ndaxte
Yàllaa def ci seen xol pastéefu sottal
mébétam, ba ñu bokk sottal menn
mébét mi, daldi jébbal rab wi seen
nguur, ba kera kàddug Yàlla mat
sëkk. [18] Jigéen jii nga gis, moo di
dëkk bu mag, bi yilif buuri àddina.»

18

Babilon daanu na

[1] Gannaaw loolu ma gis meneen
malaaka mu am sañ-sañ bu réy
wàcce asamaan, àddina di leere
cig leeram. [2] Mu àddu ca kaw,
ne: «Babilon a daanoo! Dëkk
bu mag ba daanu na, ba doon
dëkkukaayu jinne ak mboolem nju-
uma lu sobewu ak mboolem picc ak
rabu àll wu sobewu te siblu. [3] Kaasu
biiñu sànj, bi sababoo ci moyam,
moom la askani àddina yépp di
naan. Moom la buuri àddina àndal
di moy, te doyloodig bakkanam gu
réy woomal na julay àddina.»

[4] Ci kaw loolu ma dégg be-
neen baat bu jóge asamaan, ne:
«Yeen sama ñoñ, génnleen dëkk
bii, bala ngeena bokk ak moom
ay bàkkaaram, bay séddu ci
mbugalam. [5] Ndaxte ay bàkkaaram
jalu na ba àkki asamaan, te Yàlla
bàyyi na xel ay ñaawtéefam. [6] Na
mu jëfe ak yeen, jëfeleen ko ak
moom, feyleen ko ñaari yoon ay
jëfam. Kaas bi muy xellile am
njafaan, feesalal-leen ko njafaan lu
ko ëpp doole ñaari yoon. [7] Joxleen
ko ci toskare aku naqar, kemu
daraja jaak dund gu bakkane ga
mu jagoo woon. Gannaaw moo ne
cim xelam: “Maa tooge jalu lingeer,
dumab jëtun, duma deele mukk,”

8 looloo tax ci benn bés la musiba
yiy këppoondoo ci kawam: mbas,
deele akub xiif, te dees na ko lakk
ba mu jeex, ndax Boroom bi Yàlla
mi ko mbugal moo am doole.»

9 Buuri àddina yi àndoon ak dëkk
bii ci moy ak dund gu bakkane, bu
ñu séenee saxaras lakkam, ñoom
ñépp ay yuuxu, di ko jooy. 10 Fu sore
lañuy dànd, ndax ragal toskarey
dëkk bi, te naan:

«Wóoy, wóoy ngalla dëkk bu mag
ba!
Babilon ma ca doole ja!
Ci wenn waxtu rekk la sa àtte dikk!»

11 Julay àddinaa ngay yuuxu, di
ko jooy, nde am njaayam du jarati:
12 wurus ak xaalis, ak doji gànjar
aki per ak lẽe ak ndimo lu yolet
ak sooy, ak ndimo lu xonq curr, ak
bépp bant bu xeeñ, ak wépp xeetu
jumtukaayi bëñi ñey, ak jumtukaayi
dénku ngëneel ak yu xànjar, ak yu
weñ gu ñuul, ak yu doju màrb, 13 ak
kanel ak yeneen safal, ak ndàbbu
miir ak cuuraay-libaŋ ak yeneen
cuuraay, ak biiñ ak diwu oliw ak
sunguf ak pepp ak nag ak xar ak
fas, aki watiir aki jaam, ak nit ñu ñu
jàpp xare.

14 Dinañu ne: «Doomi garab yi
nga soppoon sore na la, mboolem lu
neex ak lu yànj réer na la mërr!»

15 Ña daan jula yooyii ci dëkk bi ba
woomle, fu sore lañuy dànd, ndax
ragal toskarey dëkk bi, di yuuxook a
jooyoo, 16 naan:

«Wóoy, wóoy ngalla dëkk bu mag
ba! Ngalla yaw, dëkk bu mag,
ba daa woddoo lẽe ak ndimo lu yolet
ak lu xonq curr,
takkoo wurus ak doji gànjar aki per,
17 wenn waxtu rekk, alal ju baree nii
neen!»

Dawalkati gaal yeek julay géej yi,
ak mool yi, ak mboolem ñiy dunde
géej, ñoom ñépp a ngi dànd fu sore,
18 séen saxaras lakku dëkk bi di jalu,
naan: «Bii dëkk bu mag, ana dëkk
bu masa nirook moom?»

19 Dañuy xëpp suuf seen kaw
bopp, di yuuxook a jooy ak a
naqarlu, naan:

«Wóoy, wóoy, ngalla dëkk bu mag
ba!
Sa koom a woomal mboolem bo-
room gaal ci kaw géej,
wenn waxtu rekk, nga gental.»

20 Ndokklee, asamaan,
Ndokklee, yeen ñu sell ñi itam, ak
ndawi Yàlla yeek yonent yi,
ndaxte Yàllaa leen àtteek dëkk bii,
mbugal ko.

21 Ba loolu amee malaaka mu am
doole yékkati doj wu mel ni doju
wolukaay wu mag, sànni ko biir
géej, daldi ne:

«Babilon dëkk bu mag bi, nii lañu
koy sànneek doole,
mu ne meŋŋ.
22 Buumi xalam ak baatu woykat,
toxorooku liit,
lenn du ci jibeeti fi yaw.
Liggéeykat bu xareñ bu mu mana
doon,
deesatu ko gis fi yaw,
doju wolukaay du riireeti fi yaw,
23 làmp du niiteeti fi yaw,
te baatu boroom séet akub séetam
du jibeeti fi yaw mukk,
ndax say julaa ëppoon doole ci
àddina,
te say xërëm a sànk askanoo askan.»
24 Ci yaw it lañu fekk deretu yonent
yeek ñu sell ñi ak mboolem ñi ñu rey
ci kaw suuf.

19

Aleluya!

1 Gannaaw loolu damaa dégg
lu mel ni coow lu xumb, bawoo
ci mbooloo mu bare mu àddoo
asamaan, ne:

«Aleluya*!
Texe ak daraja ak kàttan ñeel na
sunu Yàlla.
2 Ay àtteem dëgg la, yoon la!
Moo mbugal jigéenu moykat bu
mag,
bi yàq àddinaak moyam,

* **19:1** 19.1 aleluya waxu yawut la, juy tekki «Cant ñeel na Boroom bi.»

feye ko deretu jaami Yàlla yi mu
tuure loxoom.»
3 Ñu neeti:
«Aleluya!
Saxaras lakku dëkk ba kay day jolli
rekk, ba fàww!»
4 Ci kaw loolu ñaar fukki mag
ñeek ñeent ak ñeenti bindeef yi ne
gurub sukk, sujjóotal Yàlla, mi toog
ci ngàngune mi. Ñu bokk ne:
«Amiin! Aleluya!»
5 Ba loolu amee kàddu jibe
ngàngune ma, ne:
«Màggal-leen sunu Yàlla,
yeen jaamam ñépp,
ak yeen ñi ko ragal, mag ak ndaw.»
6 Ma daldi dégg lu mel ni coowal
mbooloo mu bare, mu àddoo ni
riirum géej, tey nirook kàddug dënu
gu réy, ne:
«Aleluya!
Sunu Boroom Yàlla Aji Man ji mooy
Buur!
7 Nanu bég, di bànneexu te màggal
ko,
ndax céetu Gàtt bi agsi na, ab
séetam defaru na ba noppi!
8 Jox nañu ko mbubbum lẽe mu set,
ne ràññ, mu sol.»
Lẽe boobu mooy jëfi njekk yu nit ñu
sell ñi.
9 Malaaka ma nag ne ma: «Bindal
lii: “Ndokklee ñi ñu woo ci berndey
céetu Gàtt bi.”» Mu teg ca ne ma:
«Loolu kàddu yu dëggu yu Yàlla la.»
10 Ma daldi ne gurub sukk ciy
tànkam, ngir sujjóotal ko. Mu
ne ma: «Déet, ëpp naa def. Sa
mbokkum jaam doŋŋ laa, ni yaak
sa bokk yi jàppoo seedeel Yeesu.
Sujjóotalal Yàlla. Ndaxte seedeel
Yeesu moo di Noo giy dundal
waxyu.»

Gawar war na fas wu weex

11 Ba loolu wéyee ma gis asamaan
ubbiku, fas wu weex daldi feeñ. Ki
ko war, «Wóor te Dëggu» lañu koy
wax te njub lay àttee, di ko xaree.
12 Ay gëtam a ngi mel ni sawara
wuy tàkk, bopp bi, mbaxanay buur
yu baree ci tege, ñu bind ci kawam
tur wu kenn xamul ku dul moom.
13 Mbubb ma mu sol, dees koo sóob
ci deret, te turam wi ñu ko xame
di «Kàddug Yàlla.» 14 Xarekat yi ci
asamaan a ko topp, war fas yu weex,
sol mbubbum lẽe mu weex, set
wecc. 15 Gémmiñ gi, saamar bu ñaw
a ciy lange, mu di ko cawe askan yi.
Moo leen di jiitee yetu weñ, te mooy
dëggaate ci biir nalukaay bi, reseñ
ji ñuy segale biiñu sànj mu tàng mu
Yàlla Aji Man ji. 16 Ci kaw mbubbam
ak ci luppam, aw tur lañu ci bind te
moo di: «Buuru buur yi, Sangu sang
yi.»
17 Ma gis nag menn malaaka mu
taxaw ci jant bi. Mu àddu ca kaw,
wax ak mboolem picc, yiy naaw ci
digg asamaan, ne leen: «Dikkleen,
dajesileen ci bernde ju mag ju Yàlla
ji, 18 ndax ngeen lekk suuxi buur ak
suuxi njiiti gàngoor, suuxi jàmbaar
ak suuxu fas ak gawaram, suuxu
ñépp; gor ak jaam, mag ak ndaw.»
19 Ba loolu amee ma gis rab
wi, mook buuri àddina yeek seeni
gàngoor, ñu daje ngir xareek ki war
fas week gàngooram. 20 Ñu daldi
jàpp rab wi, mook yonentu caaxaan,
bi defoon ci turu rab wi ay kéemaan
yu mu sànke ña ñu màndargaale
woon màndargam rab wi, te ñu
doon jaamu jëmmu nataalu rab wi.
Ñoom ñaar ñépp lañu sànni, ñuy
dund ca déegu sawara waak tama-
rax bay bax. 21 Ña ca des, ñu reye
leen saamar bay lange ca gémmiñu
ka war fas wa, picc yépp lekk ca
seen suux ba regg.

20

Almasi mooy nguuru junniy at

1 Ba mu ko defee ma gis malaaka
mu wàcce asamaan, yor caabiy
xóote bi, ak càllala gu réy. 2 Mu jàpp
ninki-nànka ja, jaani cosaan jooju di
Tuumaalkat bi, di Seytaane ba tey.
Malaaka mi yeew ko diiru junniy at.
3 Da koo sànni ci xóote bi, tëj ko,
sakk buntu xóote bi, ndax du naxati
askan yi, ba kera junniy at yi mat.

Gannaaw loolu nag fàww ñu yiwi ko
diir bu gàtt.
[4] Ci kaw loolu ma gis ay gàngune
yu ñu jox ña ca toog, sañ-sañu
àtte. Ma daldi gis bakkani ñi ñu
dogoon seen bopp ndax la ñu doon
seedeel Yeesu ak la ñu gëmoon
kàddug Yàlla, ña sujjóotalul woon
rab wi ak jëmmu nataalam, te
amuñu màndargam rab wi ci seen
jë mbaa seen loxo. Ñu dekki bay
nguuroondoo ak Almasi diiru junniy
at. [5] Loolu moo di ndekkite lu jëkk li.
Yeneen néew yi nag, duñu dekki li
feek junniy at yi matul. [6] Ndokkle ak
sellnga ñeel na ñi séddu ci ndekkite
lu jëkk li! Ñooñu, ñaareelu dee gi
manalu leen dara. Ñooy doon it
sarxalkati Yàlla ak Almasi, te ñooy
nguuroondoo ak Almasi junniy at.

Seytaane moo mujje déegu sawara sa

[7] Bu junniy at yi matee, dees na
yiwi Seytaane, génnee ko ca ka-
soom, [8] mu dikk, naxsi askani ñeenti
colli àddina, yi ñuy wax waa Gog
ak Magog*. Mu dajale leen ngir
xare, ñu bare ni feppi suufas géej.
[9] Dañuy sam déndub suuf sépp,
daldi yéew dalub nit ñu sell ñi ak
dëkk bu jar bi. Ci biir loolu sawara
wàcce asamaan, lakk leen. [10] Ñu
jàpp nag Seytaane, mi leen daan
nax, sànni ko ci déegu sawaraak
tamarax ba, mu fekki fa rab waak
yonentu caaxaan ba. Dees na leen
fa mitital guddi ak bëccëg, ba fàww.

Bés-pénc taxaw na

[11] Ci kaw loolu ma gis ngàngune
mu mag mu weex, ak ku ci toog.
Asamaan ak suuf daldi dawe fa
kanamam, ne mes. [12] Ma gis néew
ya, mag ak ndaw, ñu taxaw ca
kanam ngàngune ma, ay téere ub-
biku, beneen téere ubbikooti, di
téereb dund ba. Ñu daldi àtte néew
ya ca seeni jëf, na ñu ko binde ca
téere ya. [13] Ba mu ko defee géej
jébbale néew ya woon ca moom,
ndee ak njaniiw jébbale néew ya
woon ca moom, ñu daldi àtte ku
nekk ca say jëf. [14] Ba loolu amee
ñu jàpp ndee ak njaniiw, sànni ca
déegu sawara sa. Ñaareelu dee gi
nag moo di déegu sawara si. [15] Képp
ku ñu gisul ñu bind la ci téereb dund
bi, ci déegu sawara si lees la sànni.

21

Asamaan ak suuf am nañu kuu-taay

[1] Ma daldi gis asamaan su bees
ak suuf su bees. Fekk na asamaan
su jëkk sa ak suuf su jëkk sa wéy,
te géej amatul. [2] Ma gis nag dëkk
bu sell bi, Yerusalem gu bees gi,
mu wàcce asamaan, fa Yàlla, mel
nib séet bu defaru ba jekk ngir
jëkkëram. [3] Ma dégg kàddu gu
xumb jibe ca ngàngune ma, ne:
«Màkkaanu Yàllaa ngii ci biir nit
ñi. Mooy dëkk ak ñoom, ñu diy
ñoñam. Yàlla ci boppam mooy dëkk
ak ñoom, di seen Yàlla. [4] Mooy fomp
seen wépp rongooñ: Dee dootu am,
dëj aki yuux aku tiis dootu am, lu
jëkk laay wéy.»
[5] Ci kaw loolu ki toog ci ngàngune
mi ne: «Maa ngii di yeesal lépp!»
Mu teg ci ne ma: «Bindal, yii kàddu
yu wóor la te dëggu.» [6] Mu neeti
ma: «Sotti na! Maay Alfa, di Omega,
di njàlbéen, di muj. Ku mar, maa
lay may nga naan ci bëtu ndoxum
dund mi, te doo fey dara. [7] Képp
ku am ndam nag, loolooy doon sab
cér. Maay doon sa Yàlla, nga doon
sama doom, [8] waaye ñu ragal ñi ak
aji gëmadi ñi ak defkati ñaawtéef
yi ak bóomkat yi ak moykat yi
ak xërëmkat yi ak bokkaalekat yi,
mboolem niti fen ñi, seen añ a nga
ca déegu sawara waak tamarax ba.
Loolu moo di ñaareelu dee.»
[9] Ba loolu amee menn malaaka
dikk. Mu ngi bokk ci juróom ñaari
malaaka, yi yor juróom ñaari ndab
yi fees ak juróom ñaari musiba yu

* **20:8** 20.8 Gog ak Magog ñooy misaal bañaaley Yàlla ak ñu sell ñi. Seetal ci *Esekiyel* 38 ak 39.

mujj yi. Mu ne ma: «Dikkal, ma
won la séet bi, soxnas Gàtt bi.»
10 Ci kaw loolu mu yóbboo ma
Noowug Yàlla ba ci tund wu mag te
kawe, daldi may won dëkk bu sell
bi, Yerusalem, muy wàcce asamaan,
fa Yàlla. 11 Dëkk baa nga ànd
ak darajay Yàlla, leeraayam ba mel
ni peru gànjar, nirook peru jàspë,
leere ni kiristaal. 12 Tata ju réy te
kawe la am ak fukki bunt ak ñaar
yu fukki malaaka ak ñaar taxawe,
ay tur binde ca kaw bunt ya, di turi
fukki giiri Israyil yaak ñaar. 13 Wetu
penku ba, ñetti bunt la; wetu bëj-
gànnaar di ñetti bunt; wetu bëj-
saalum, ñetti bunt; wetu sowu ba,
ñetti bunt. 14 Tatay dëkk baa nga
sampe ci fukki doji kenook ñaar yu
ñu bind fukki tur ak ñaar yu ndawi
Gàtt bi.
15 Kiy wax ak man nag, mu ngi
yor yetu nattukaayu wurus, ngir
natt dëkk bi aki buntam ak tataam.
16 Dëkk bi dafa kaare; guddaay bi
tollook yaatuwaay bi. Mu natte
dëkk bi bant bi mu yor, guddaay
bi ak yaatuwaay bi ak taxawaay
bi, lépp tolloo, di fukki junneek
ñaari dayo (12 000), yemook ñaari
junneek ñaar téeméeri kilomeetar
(2 200). 17 Malaaka mi natt tata
ji, muy téeméeri xasab ak ñeent
fukk ak ñeent (144) yu malaaka
mi natte, ni ko nit ñiy natte naka
jekk, te yemook juróom ñaar fukk
ak ñaari meetar (72). 18 Tata ji
peru jàspë lañu ko liggéeye, dëkk
bi di wurusu ngalam, leer nàññ ni
kiristaal. 19 Doju kenug dëkk bi,
xeeti gànjar ju nekk lañu ko rafetale.
Doju kenu gu jëkk gi di jàspë;
ñaareel bi di safiir;
ñetteel bi di kalseduwan;
ñeenteel bi di emëródd;
20 juróomeel bi di sarduwan;
juróom benneel bi di kornalin;
juróom ñaareel bi di kirsolit;
juróom ñetteel bi di beril;
juróom ñeenteel bi di topaas;
fukkeel bi di kirsoparas;
fukkeel beek benn di yasent;
fukkeel beek ñaar di ametistë.
21 Fukki bunt yeek ñaar, fukki per
ak ñaar lañu. Bunt bu nekk sàkkoo
ci benn per kepp, péncum dëkk
bi di wurusu ngalam, leer nàññ ni
kiristaal.
22 Ab jaamookaay nag, gisuma
ko fenn ci biir dëkk bi, ndax Bo-
room bi Yàlla Aji Man ji ak Gàtt bi
ñooy jaamookaay bi. 23 Te dëkk bi
soxlawul jant bu koy leeral mbaa
weer, ndax leeru Yàllaa koy leeral,
Gàtt bi di làmpam. 24 Askani
àddina, leeru dëkk bi lañuy doxe,
buuri àddina di fi indi seen ter-
aanga. 25 Bunti dëkk bi du tëje mukk
bëccëg, te foofa sax guddi amu fa.
26 Dees na fa indi darajaak teraangay
askan yi. 27 Du lenn lu sobewu lu fay
dugg nag, mbaa defkatu jëf ju ruslu
ak njublaŋ. Ñi ñu bind ci téereb
dund bu Gàtt bi doŋŋ ñoo fay dugg.

22

Walum dund mi feeñ na

1 Ci kaw loolu malaaka mi won ma
dexu ndoxum dund mu leer nàññ
ni doju kiristaal, ndox ma wale ca
ngàngunem Yàllaak Gàtt ba, 2 di
tuuru ci digg péncu dëkk bi. Ci ñaari
tàkki dex gi, garabu dund a ngi ci, di
meññ fukki yoon ak ñaar, weer wu
nekk benn yoon, xob yi di faj askani
àddina. 3 Alkànde nag du fa amati,
te ngàngune mu Yàllaak Gàtt bi ci
biir dëkk bi lay nekk, jaamu Yàlla
yi di ko sujjóotal, 4 di gis kanamam,
turam binde ci seen jë. 5 Guddi du
amati, te deesul soxlaati làmp mbaa
naaj, ndax Boroom bi Yàlla moo leen
di leeral. Te dañuy nguuru ba fàww.
6 Ba loolu amee malaaka mi ne
ma: «Lii wax ju wóor la te dëggu.
Boroom bi Yàlla miy xelal yonent
yi, moo yebal malaakaam, ngir mu
won jaamam ñi mbir yi dëgmal te
du jaas.»

Yeesu Almasi dina délsi

7 «Maa ngii di ñëw léegi.
Ndokklee yaw miy sàmm kàdduy
waxyuy téere bii.»

8 Man Yowaan maa dégg mbir
yii, gis ko. Ba ma ko déggee, gis
ko, dama ne gurub sukk ci tànki
malaaka, mi ma ko won, nar koo
sujjóotal. 9 Mu ne ma: «Ëpp naa
def, sa mbokkum jaam doŋŋ laa, ni
yaak sa bokki yonent yeek ñiy sàmm
kàdduy téere bii. Sujjóotalal Yàlla.»
10 Mu neeti ma: «Bul làq kàdduy
waxyuy téere bii, ndax waxtu wi
jege na. 11 Ku jubadi, na saxoo
njubadi; ku yàqu, saxoo yàqute; ku
jub, wéye def njub; ku sell it, wéye
sell.»

12 «Maa ngii di ñëw léegi, ànd
ak sama pey, ngir delloo ku nekk
jëfam. 13 Man maay Alfa di Omega;
maa jëkk, maa mujj, maay njàlbéen,
maay muj.

14 «Ndokklee yeen ñi fóot seeni
yére, ngir saña lekk ci garabu dund
gi, jàlle bunt yi, dugg ci biir dëkk
bi. 15 Ci biti, xaj yaa fa nekk
ak xërëmkat yi ak moykat yi ak
bóomkat yi ak bokkaalekat yi, ak
képp ku sopp fen te di ko jëfe.

16 «Man Yeesu maa yónni sama
malaaka, ngir mu seede mbir yii
ci yeen, ñeel mboolooy gëmkat ñi.
Man maay njebbitu Daawuda, di
kuutaayam, maa di biddiiwu njël bi
ne ràñña.»

17 Noo gi ak Séet bi neeñu:
«Ñëwal!»

Ku ci dégg it, neel: «Ñëwal!»

Ku mar, ñëwal; ku bëgg ci
ndoxum dund mi, jëlal, ñu may la.

18 Man Yowaan, seede naa ñeel
képp ku dégg kàdduy waxyu yu
téere bii, ne: Képp ku ci yokk lenn,
Yàlla dina la yokkal mbugal, yi ñu
bind ci téere bii. 19 Te ku wàññi lenn
ci kàdduy waxyu yu téere bii, sa
wàll la Yàlla di wàññee ci yooyii ñu
bind ci téere bi, muy garabu dund
gaak dëkk bu sell ba.

20 Kiy seede mbir yii nee:
«Waawaaw, maa ngi ñëw léegi.»

Amiin, Sang Yeesu, ñëwal!

21 Yal na yiwu Sang Yeesu ànd ak
ñépp.